Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LI
F
9
NAPOLI

Ll. F 9

OPERVM

XENOPHONTIS ATHENIENSIS,

VIRI MAXIMI,

TOMVS SECVNDVS.

Quo continentur politici, atque alij libri X V, quorum indicem verſa pagina exhibet, cum epiſtolarum fragmentis, & adpendice noua.

IO. LEVNCLAVII AMELBVRNI
Lucubratio tertia.

NAPOLI

LIBRI XENOPHONTIS, QVOS ALTERO TOMO COMPLEXI SVMVS.

De Ageſilao rege liber.
De Lacedæmoniorum republicà.
De Athenienſium republica.
Socratica defenſio ad Iudices.
Memorabilium I. II. III. IIII. & V, qui OEconomicus inſcribitur.
Conuiuium.
Hiero, ſiue de regno.
Rationes redituum, ſeu de prouentibus.
De re equeſtri.
De magiſterio equitum.
De venatione.
Epiſtolarum fragmenta.

APPENDIX NOVA, QVA CONTINENTVR,

Chronologia breuis, ad declarandas Xenophontis hiſtorias, & eiuſdem vitam.
Chionis de conſeruato à Xenophonte Byzantio.
Hermogenis de forma dictionis Xenophonteæ.
Gloſſæ in Xenophontem.
Notarum Leunclauij ad Xenophontem libri II.
Xenophontis de re equeſtri alia interpretatio.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ.

XENOPHONTIS DE AGESILAO REGE ORATIO.

A ΟΙΔΑ μὲν, ὅτι τῆς Ἀγησιλάου ἀρετῆς τε καὶ δόξης οὐ ῥᾴδιον ἄξιον ἔπαινον γράψαι· ὅμως δ' ἐγχειρητέον. οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο,* διὰ τοῦτο δὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων. περὶ μὲν οὖν εὐγενείας αὐτοῦ τί ἄν τις μεῖζον καὶ κάλλιον εἰπεῖν ἔχοι, ἢ ὅτι ἔτι καὶ νῦν τοῖς προγόνοις ὀνομαζομένοις ἀπομνημονεύεται ὁποσὸς ἐγένετο, καὶ τούτοις οὐκ ἰδιώταις, ἀλλ' ἐκ βασιλέων βασιλεῦσιν; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ταύτῃ γ' ἄν τις ἔχοι καταμέμψασθαι αὐτούς, ὡς βασιλεύουσι μὲν, πόλεως δὲ τῆς ἐπιτυχούσης· ἀλλ' ὥσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη. ὥστε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσι. τῇδέ γε μὴν καὶ κοινῇ ἄξιον ἐπαινέσαι τήν τε πατρίδα, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ. ἥ τε γὰρ πόλις οὐδεπώποτε φθονήσασα τοῦ προτετιμῆσθαι αὐτοὺς ἐπεχείρησε καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· οἵ τε βασιλεῖς οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέχθησαν, ἢ ἐφ' οἷσπερ ἐξ ἀρχῆς τὴν βασιλείαν παρέλαβον. τοιγαροῦν ἄλλη μὲν οὐδεμία ἀρχὴ φανερά ἐστι διαγεγενημένη ἀδιάσπαστος, οὔτε δημοκρατία, οὔτε ὀλιγαρχία, οὔτε τυραννὶς, οὔτε βασιλεία· αὕτη δὲ μόνη διαμένει συνεχὴς βασιλεία. ὥς γε μὴν καὶ πρὶν ἄρξαι, ἄξιος τῆς βασιλείας ἐδόκει εἶναι Ἀγησίλαος, τάδε τὰ σημεῖα. ἐπεὶ γὰρ Ἆγις βασιλεὺς ὢν

*διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων

A LICET equidem ſciam, nō eſſe facile, laudationem, Ageſilai virtute ac gloria dignam, ſcribere: nihilo tamen minus erit mihi hoc conādum. Nō enim ęquum videri poſſit, eum, propterea quod perfecta virtute bonitateque prædi tus fuerit, nec minores meritis laudes conſequi. De generis quidem eius nobilitate (*Ageſilai familia.*) B quid vel maius vel honeſtius dici poſſit, quā quod hac etiā tempeſtate commemoratur, quotus inter eos qui maiores ipſius nominātur, fuerit: non illos certe priuatos homines, ſed reges, ortos ex regibus? Itidē ne hac quidem in parte reprehendi poſsūt, quod reges ſane fuerint, at vrbis obſcurę ac vilis: ſed quemadmodū eorū familia inter alias patriæ ornatiſſima eſt, ſic & vrbs ipſa in Græcia per eſt illuſtris. Quo fit vt inter ſecundos non primas obtineant; ſed inter principes, principe loco ſint. Hanc etiā ob C cauſſam operæ pretiū eſt patriā pariter ac familiā ipſius laudare. Quippe nūquā vrbs invidia mota, quod eximiis honoribus ante alios fruerentur, abrogare imperium familiæ voluit: & reges numquam maiora concupiuere, quam leges ferrent, quibus initio regnum acceperant. Itaque nullum aliud imperium, non popularem ciuitatis ſtatum, non dominationē paucorum, non tyrannidem, non regnum inconuulſum permanſiſſe conſtat: quum ſolum hoc regnum perpetuū ſit. Iam prius etiam, quam imperio potitus eſſet, dignum regno Ageſilaum fuiſſe habitum; eius vero rei hæc ſunt indicia. Nam quum rex Agis viuendi

Ageſilaus Leotychidæ præfertur.

finē feciſſet, contendētibus de regno Leotychida, vt Agidis, & Ageſilao, vt Archidami filio: vrbs ipſa, quæ magis Ageſilai genus ac virtutem probaret, eum regem conſtituit. At vero quū in vrbe præſtantiſſima dignus munere pulcherrimo iudicatus fuerit, & quidem à viris optimis; cuiuſmodi amplius opus eſt argumentis ad indicandam virtutem, quæ in eo fuerit antequam imperaret? Quas autem res in imperio ſuo geſſerit, iam commemorabo. Nam de rebus geſtis etiam mores ipſius, mea quidem ſententia, rectiſſime exiſtimari poterunt. Igitur Ageſilaus regnum iuuenis adhuc conſequutus eſt. Quumque recens imperio potitus eſſet, nuntiatum fuit, Perſarum regem magnas tum nauales tum terreſtres copias adverſus Græcos cogere. Qua de re quum Lacedæmonij ac ſocij deliberarēt, pollicitus eſt Ageſilaus, ſe, * ſi quinquaginta Spartanos ſibi concederent, cum ter mille tironibus, & ſex millium agmine de ſociis coacto, traiecturum in Aſiam, operamque daturum, vt vel pacem faceret, vel ſi quidem gerere bellum barbarus mallet, ei tantum exhiberet negotij, ne adverſus Græcos arma ſumere poſſet. Confeſtim hoc eius deſiderium vehementer nonnulli ſuſcipiebant: quod quum rex Perſicus ante id temporis in Græciam traieciſſet, ipſe adverſus illum vice verſa traiicere vellet; potiuſque putaret in eum pergendum, quam illius adgredientis impetum ſuſtinendum; ac regis facultates potius, quam Græcorum, hoc bello abſumendas. Longe autem pulcherrimum eſſe iudicabatur, quod non de Græcia, ſed Aſia certamen inſtitueret. Poſteaquam copiis acceptis cū claſſe domo profectus eſt, quinam clarius demōſtrari poſſit, quo pacto ſe in imperatorio munere geſſerit, quam ſi ea commemorentur, quæ ſunt ab eo geſta? Primum igitur in Aſia facinus eius hoc fuit. Præſtiterat Ageſilao ſacramentum Tiſſaphernes, ſi ſecum inducias pangeret, donec nuntij, quos ad regem mitteret, reverſi eſſent: impetraturum ſe ipſi, vt oppida Græci nominis in Aſia ſui iuris & libera eſſe permitterentur. Ageſilaus ab altera parte iurauerat, ſeruaturum ſe inducias ſine fraude; tribus menſibus ad eam rem conficiundam definitis. Verum Tiſſaphernes iuſiurandum præſtitū mox violauit. Nam pro eo, quod pacem ſe confecturum pollicitus erat, ingentes copias arceſſebat à rege, quas cum iis coniungeret, quibus iam ante vtebatur. Hæc tametſi a-

Triginta ſe- [illegible]

Primum in Aſia facinus Ageſilai.

A ἐπιλιπόντος, ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς, Λεωτυχίδα μὲν, ὡς Ἄγιδος ὄντος υἱοῦ, Ἀγησιλάου δὲ, ὡς Ἀρχιδάμου, κρίνασα ἡ πόλις ἀνεπικλητότερον εἶναι Ἀγησίλαον καὶ τῷ γένει, καὶ τῇ ἀρετῇ, τοῦτον ἐστήσατο βασιλέα. καίτοι τὸ ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τοῦ καλλίστου γέρως ἀξιωθῆναι, ποίων ἔτι τεκμηρίων προσδεῖται τῆς γε πρὶν ἄρξαι αὐτὸν, ἀρετῆς; ὅσα γε μὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ B διεπράξατο, νῦν διηγήσομαι. ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ κάλλιστα νομίζω καταδήλους ἔσεσθαι. Ἀγησίλαος τοίνυν ἔτι μὲν νέος ὢν, ἔτυχε τῆς βασιλείας. ἄρτι δὲ ὄντος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐξηγγέλθη βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἀθροίζων καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πολὺ στράτευμα, ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. βουλευομένων δὲ περὶ τούτων * Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, Ἀγησίλαος ὑπέστη, ἐὰν δῶσιν αὐτῷ * πεντήκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, C * τρισχιλίους δὲ νεοδαμώδεις, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, διαβήσεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ πειράσεσθαι εἰρήνην ποιῆσαι, ἢ, ἂν πολεμεῖν βούληται ὁ βάρβαρος, ἀσχολίαν αὐτῷ παρέξειν τοῦ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. εὐθὺς μὲν οὖν πολλοὶ πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἐπεὶ ὁ Πέρσης πρόσθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διέβη, ἀντιδιαβῆναι ἐπ᾽ αὐτόν· τό, τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον, ἢ ὑπομένοντα, μάχεσθαι αὐτῷ· καὶ τὸ D τὰ ἐκείνου δαπανῶντα βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμεῖν. κάλλιστον δὲ πάντων ἐκρίνετο, μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθιστάναι. ἐπεί γε μὴν λαβὼν τὸ στράτευμα ἐξέπλευσε, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν, ὡς ἐστρατήγησεν, ἢ εἰ αὐτὰ διηγήσαιτο, ἃ ἔπραξεν; ἐν τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἥδε πρώτη πρᾶξις ἐγένετο. Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσεν Ἀ- E γησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν οὓς * πέμψειεν πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας. Ἀγησίλαος δὲ ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως, ὁρισάμενος τῆς πράξεως τρεῖς μῆνας. ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ἃ ὤμοσεν, εὐθὺς ἐψεύσατο. ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην * πράττειν, στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δὲ

τῶν Λακεδαιμονίων

τριάκοντα

δισχιλίους

πέμψει

ἴχε.

καὶ οὗτος αἰσθόμενος ταῦτα, ὅμως * ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς. ἐμοὶ οὖν τοῦτο πρῶτον καλὸν δοκεῖ διαπράξασθαι, ὅτι Τισσαφέρνην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον, ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν· ἑαυτὸν δ' ἀντεπιδείξας πρῶτον μὲν ὅρκους ἐμπεδοῦντα, ἔπειτα συνθήκας μὴ ψευδόμενον, πάντας ἐποίησε καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους [θαρροῦντας* συντίθεσθαι ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο. ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι, προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι, καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες, μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες μείονα τὴν παροῦσαν δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς εἶναι· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγελλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν· ταῖς δὲ πόλεσιν εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι, καὶ Αἰολεῦσι, καὶ Ἑλλησποντίοις, πέμπειν πρὸς αὐτὸν εἰς Ἔφεσον τοὺς συστρατευσομένους. ὁ μὲν οὖν Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν ὁρμήσειν αὐτὸν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιήγαγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῷ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι, εὐθὺς* ἀντιστρέψας, ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο. καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε, καὶ τὰς πόλεις κατεστρέφετο, καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως, παμπληθῆ χρήματα *ἔλαβε. στρατηγικὸν οὖν καὶ τοῦτο ἐδόκει διαπράξασθαι, ὅτι, ἐπεὶ πόλεμος προερρήθη, καὶ τὸ ἐξαπατᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον ἐξ ἐκείνου ἐγένετο, παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην τῇ ἀπάτῃ, φρονίμως δὲ καὶ τοὺς φίλους ἐνταῦθα ἔδοξε πλουτίσαι.

ἐνέμεινε

πάλιν ἀποστρέψας, vel ſine πάλιν

ἐλάμβανε.

A nimaduerteret Ageſilaus, nihilominus in ſeruandis induciis perſtitit. Quamobrem mihi primum hoc feciſſe præclare videtur, quod dum Tiſſaphernem periurum eſſe declararet, ſuſpectam eius apud omnes fidem reddiderit. Contra, dum ſe conſtanter & ſacramento confirmata ſeruare demonſtraret, & fœdera minime violare: perfecit vt omnes tam Græci quam barbari, fidentibus animis cum eo fœdus inirent, ſi quod ei viſum eſſet inire. Vbi vero Tiſſaphernes elatus ob eas
B copias quæ à rege deſcenderant, bellum Ageſilao denuntiaſſet, ni Aſia exceſſiſſet: ceteri quidem ſocij, cum Lacedæmoniis, qui aderant, omnino ſe angi declarabant; quod Ageſilaum minores in præſentia copias habere putarent, quam quæ adparatui regio reſponderent. Ageſilaus autem hilari admodum vultu renuntiare legatos Tiſſapherni iuſſit, habere ſe magnam ipſi gratiam, quod periurio Deos ſibi quidem infeſtos reddidiſſet, Græcis vero belli ſocios. Deinde mi-
C litibus mox imperat, ad expeditionem vti ſe accingerent: oppidis autem, ad quæ ipſum in Cariam ducturum accedere neceſſe erat, vt forum rerum venalium ſibi pararent, denuntiat. Etiam Ionibus, Æolenſibus, Helleſpontiis mandat; vt Epheſum ad ſe mitterent eos qui ſecum eſſent militaturi. Tiſſaphernes, partim, quod ab equitatu Ageſilaus non eſſet inſtructus, & Cariam equitatui ſciret eſſe incommodam, partim quod eum ſuccenſere ſibi putaret ob fraudem, qua
D fuiſſet vſus: reipſa ſtatuens, cum in Cariam, quæ ipſius eſſet ſedes, irrupturum, vniuerſum peditatum eo tranſportat, equitatum vero in Mæandri planitiem circumducit; quod exiſtimaret ſibi ſatis eſſe virium ad proculcandos, equitatus opera, Græcos, prius quam ad loca equitibus non idonea perveniſſent. Ageſilaus autem, omiſſa in Cariam profectione, ſtatimque diuerſam in partem ſe flectens, Phrygiam petebat: & occurrentes in itinere copias ſecum ſumens vna du-
E cebat, & occupabat oppida: quodque præter exſpectationem irruiſſet, magnam opum vim capiebat. Atque hoc ipſius facinus dignum imperatore iudicabatur: quod quum bellum eſſet denuntiatum, atque ex eo fraude vti fas & ius eſſet, non ſolum Tiſſaphernem puerum eſſe declararit hoc dolo, ſed etiam viſus ſit amicos ſingulari prudentia collocupletare.

Honeſtus Ageſilai dolus.

Nam quia propterea quod magnæ opes captæ fuerant, vili omnia pretio vendebātur; præmonebat amicos, vt emerent. ſe enim celeriter exercitum ad mare deductutum. Manubiarum vero venditoribus imperabat, vt quanti quid amici ſui emerent, conſignarent: ſimulque res captas ipſis traderent. Quo factum eſt vt eius amici, nullo prius numerato pretio, & abſque detrimento publicæ rei, facultates ingentes vniuerſi conſequerentur. Præterea quoties transfugæ, ita vt fit, ad regem tranſeuntes, viam ad opes intervertendas commōſtrare volebant; operam dabat vt opes eæ per amicos caperentur, quo illi ſimul & ditarentur, & maiore in hominum eſſent opinione. Has ob cauſſas ſtatim perficiebat vt amicitiam ipſius multi expeterent. Quū autem intelligeret, regionem vaſtatam & ad ſolitudinem redactam, nō poſſe diu militum copias ſuſtinere, quum cultus ager, & qui ſeritur, victum perennem ſuppeditet: curam adhibebat vt non vi tantum aduerſarios ſubigeret, ſed etiam lenitate ſuas ad partes traduceret. Militibus quoque ſæpenumero denuntiabat vt captiuos non tamquam reos iniuriarum plecterent; ſed velvt homines, ſeruarent. Sæpe, quoties mutabat caſtra, ſi animaduerteret paruos à mercatoribus relictos eſſe pueros, quos ſane multi vendebant, quod exiſtimarent eos ſe vehere ac nutrire nō poſſe, curabat vt hi quoque ſimul aliquo deportarentur. Si qui captiui ob ſenectutem relinquerentur, imperabat vt horum etiam haberetur cura, ne vel à canibus vel lupis diſcerperentur. Quo fiebat, vt non tantum illi, qui hæc audiebant, ſed etiam ipſi captiui, beneuolo eſſent in eum animo. Quaſcumque vero ciuitates ſuas ad partes traduceret, eis adimebat ea miniſteria quæ ſerui dominis ſuis præſtant; & illorum loco imperabat vt in illis dicto audientes eſſent, in quibus homines liberi magiſtratibus parent. Etiam oppida quædam nulla vi expugnabilia, ſuā in poteſtatem clementia redigebat. Ceterum quod in locis campeſtribus, nec in Phrygia cum exercitu, propter equitatum Pharnabazi, ſubſiſtere poſſet: viſum eſt ei, copias quaſdam equeſtres inſtruendas eſſe, ne inter fugiendum dimicare cogeretur. Itaque ditiſſimos quoſque iis in vrbibus delegit, qui equos alerent. Prædixit etiam futurum vt quicumque ſuppeditaret equum, arma, & ſpectata virtute virum, immunis eſſet à militia. Qua re fecit, vt hæc quiſque lubenter ſibi conqui-

A ἐπεὶ γὰρ διὰ τὸ πολλὰ χρήματα εἰλῆφθαι ἀντίπροικα τὰ πάντα ἐπωλεῖτο, τοῖς μὲν φίλοις προεῖπεν ὠνεῖσθαι, εἰπὼν ὅτι καταβήσοιτο ἐπὶ θάλασσαν ἐν τάχει τὸ στράτευμα κατάγων· τοὺς δὲ λαφυροπώλας ἐκέλευσε γραφομένους ὁπόσου τι πρίαιντο, προΐεσθαι τὰ χρήματα. ὥστ᾽ οὐδὲν προτελέσαντες οἱ φίλοι αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ δημόσιον βλάψαντες, πάντες παμπληθῆ χρήματα ἔλαβον. ἔτι δὲ ὁπότε αὐτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα ἰόντες χρήματα ἐθέλοιεν
B ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων * ἁλίσκοιεν, ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιντο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιντο. διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθὺς πολλοὺς ἐραστὰς τῆς αὐτοῦ φιλίας ἐποιήσατο. γιγνώσκων δὲ, ὅτι ἡ μὲν πορθουμένη καὶ ἐρημουμένη χώρα οὐκ ἂν δύναιτο πολὺν χρόνον στράτευμα φέρειν, ἡ δ᾽ οἰκουμένη μὲν, σπειρομένη δὲ, ἀέναος ἂν τὴν τροφὴν παρέχοι, ἐπεμέλετο οὐ μόνον τοῦ βίᾳ χειροῦσθαι τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρᾳότητι προσάγεσθαι. καὶ πολλά-
C κις μὲν προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκομένους μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι, ἀλλ᾽ ὡς ἀνθρώπους ὄντας φυλάττειν. πολλάκις δὲ, ὁπότε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων, ἃ πολλοὶ ἐπώλουν, διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων, ὅπως συγκομίζοιντό ποι. τοῖς δ᾽ αὖ διὰ γῆρας καταλειπομένοις αἰχμαλώτοις προσέταττεν ἐπιμελεῖ-
D σθαι αὐτῶν, ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν μήθ᾽ ὑπὸ λύκων διαφθείροιντο. ὥστε οὐ μόνον οἱ πυνθανόμενοι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἁλισκόμενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. ὁπόσας δὲ πόλεις προσαγάγοιτο, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα δοῦλοι δεσπόταις ὑπηρετοῦσι, προσέταττεν ὅσα ἐλεύθεροι ἄρχουσι πείθονται. καὶ τῶν κατὰ κράτος ἀναλώτων * τειχέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο. ἐπεὶ μέντοι οὐδὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τῇ Φρυ-
E γίᾳ ἐδύνατο στρατεύεσθαι, διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε. προεῖπε δὲ, ὅστις * παρέχοι τὸ ἱππικὸν, καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὡς * ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι. καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως μα-

ἁλίσκοιτο,

τειχέων [illegible]

παρέχοιτο ἵππον,

ἐξέσται

σθαι. ἔταξε δὲ καὶ πόλεις, ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἱππικῇ γενέσθαι. καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι, ὅτι κατεσκευάσατο τὸ ἱππικὸν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐρρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. ἐπεὶ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον, ἀσκῆσαι καὶ αὐτὸ βουλόμενος· ἆθλά τε προὔθηκε καὶ ταῖς ἱππικαῖς τάξεσιν, ἥτις κράτιστα αὖ ἱππεύοι, καὶ ταῖς ὁπλιτικαῖς, ἥτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι· καὶ πελτασταῖς δὲ, καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοιντο. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια μεστὰ τῶν ἀνδρῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον, ἱππέων ἱππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας ἐπὶ στίχων ἰόντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἦν, θέας ἐποίησεν. ἥ τε γὰρ *ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι, καὶ οἱ τέκτονες, καὶ οἱ σιδηρεῖς, καὶ σκυτεῖς καὶ *γραφεῖς πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον. ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. *ἐπερρώσθη δ' ἄν τις *κἀκεῖνα ἰδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους τε, ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν, καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν *σέβοιεν, πολεμικὰ δὲ ἀσκοῖεν, *πειθαρχίαν δὲ μελετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ *ἐμβαλεῖν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι, τοὺς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μέν, διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, πίονας δὲ καὶ ἀπόνους, διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν μηδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατιώταις, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν *αὐτῷ τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο, ὡς ἀγωνιούμενοι. ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν, πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι *ἐμβαλεῖν. τό τε οὖν πεζόν, καθάπερ τὸ πρόσθεν, εἰς Καρίαν διεβίβασε,

ἀγορὰ παντοδαπῶν μεστὴ ἦν ὅπ.

γραφεῖς

ἐῤῥώσθη

σέβοιντο

πειθαρχεῖν

ἐμβάλλειν

αὖτε

ἐμβαλεῖν

A reret. Conſtituit item, quibus ex vrbibus equites parandi eſſent; quod exiſtimaret ex illis vrbibus, quæ equos eſſent alturæ, mox etiam prodituros quoſdam in equeſtri re maxime animoſos. Quin & illud admiratione dignum feciſſe videtur, quod equitatum inſtituerit, qui & robore ſtatim, & rebus gerendis præſtabat. Ineunte vero, copias vniuerſas Epheſum cogebat, vt eas exerceret. Proponebat autem turmis equeſtribus præmia, quæcumque ex iis equitandi artem optime teneret: B itidemque pedeſtribus, quæcumque corporibus eſſet egregie exercitis. Sic & cetratis, & ſagittariis præmia proponebat, quicumque præclare ſuis functi muneribus eſſent. Secundum hæc videre erat gymnaſia plena viris ſeſe exercentibus, hippodromum equitibus equos agentibus, iaculatores ac ſagittarios per ſeries incedentes. Adeoque totam Epheſum, vbi tum degebat, ſpectatu digna vt eſſet, Ageſilaus effecit. Nam forum omnis generis armis & equis venalibus plenum C erat, & fabri ærarij, lignarij, ferrarij, ſutores, pictores, omnes adeo bellica parabant arma; vt revera putaſſes, vrbem belli officinam eſſe. Confirmabat hoc quoque animum alicuius, quod primum ipſum Ageſilaum, deinde milites ceteros ſertis redimitos è gymnaſiis diſcedere videret, ipſaſque corollas Dianæ ſuſpendere: Nam vbi homines religioſe Deos venerantur, & bellicis in rebus exercentur, & ſe ad parendum conſuefaciunt; qui non iſtic conſentaneum ſit, optima D ſpe cuncta plena eſſe? Quum item exiſtimaret, contemtum hoſtium, robur quoddam in animis ad pugnandum excitare: præconibus edixit, vt capti à prædonibus barbari, nudi venderentur. Itaque milites, qui albos quidem eos eſſe cernerent, quod ſe numquam exuere ſolerent; ſed pingues, nulliſque laboribus exercitos, quod vehiculis ſemper vterentur: bellum hoc non aliud fore putabant, atque ſi prœlio cum feminis decernendum eſſet. Prædixit etiam militibus, E mox ſe ducturum ad opulentiſſimam regionis partem, via maxime compendiaria: vt ſic hoc ipſo tum corpora tum animi ad pugnam præpararentur. Enimvero Tiſſaphernes hæc Ageſilaum dicere putabat, qui rurſum dolo ſe circumvenire vellet: quum tamen reabſe iam impetum in Cariam facturus eſſet. Itaq; peditatum, vti prius quoq; factum erat, in Cariā traduceret

Ageſilaus Perſas nudos vendi iubet.

equitatu in Mæandri planitie ſubſiſtere iuſſo. At vero Ageſilaus, quod prædixerat, præſtitit; ac recta Sardianam in regionem progreſſus eſt. Quumque triduum hoſte nullo conſpecto progrederetur, magnam rerum neceſſariarum copiam exercitui ſuppeditabat. Die quarto equites hoſtium aderant. Eorum dux impedimentorum præfecto mandat, vt amne Pactolo traiecto, caſtra metaretur. Ipſi vero conſpicati, eos qui Græcorum agmen ſequebantur, hinc inde palatos prædam agere: complures ex eis trucidant. Id animaduertens Ageſilaus, equites ſuis opem ferre iubet. Perſæ quum viderent, copias his auxiliares ſummitti; colligunt ſeſe, ac vniuerſas equeſtres turmas in aciem explicatas Græcis opponunt. Ibi vero Ageſilaus ſecum ipſe cogitans, necdum hoſtibus peditatum adeſſe, ſibi vero nihil eorum quæ ad bellum parauerat, deeſſe: opportune ſe facturum arbitrabatur, ſi decernere prœlio cum hoſte poſſet. Itaque cæſis victimis, recta phalangem adverſus inſtructos equites ducebat; mandans, vt ex peditibus armaturæ grauis, qui annis x pubertatem exceſſerant, ſecum in hoſtem curſu ferrẽtur, & iuſſis itidem cetratis curſu ſubſequi; equitatui quoque denuntiat vt in aciem adverſam impetum faceret; ſe, cum copiis vniuerſis, ſubſequuturum pollicitus. Exceperunt impreſſionem equitum, Perſæ, quotquot erant viri fortes. At vbi ſimul imminere omnia terribilia vident, acie inclinata, partim recta in flumen decidunt, partim fuga ſibi conſulunt. Eos ſubſequuti Græci, etiam caſtris hoſtium potiuntur. Tum vero cetrati, vt fit, ad prędas ſe convertunt. Ageſilaus vndique omnes tum hoſtium, tum ſuorum res, caſtris poſitis complectitur. Quumque perturbati hoſtes audiuiſſet, quod alter in alterum rei male geſtę culpam conferret: confeſtim Sardes exercitum ducit. Ibi ſimul ferro ac flamma quæ circum vrbem erant, vaſtabat; & ſignificari per præconem iubebat, vt quicumque liberi eſſe vellent, ad ſe tamquam opitulatorem accederent. Sin aliqui Aſiam ſibi vindicarent, ad liberandum eos, de quibus diſceptaretur, armati adeſſent. Poſteaquam nemo adverſus eum prodiret, libere metu poſito deinceps bellum gerebat; quum quidem videret Græcos, qui prius ſummiſſe venerari Perſas cogerentur, ab iis ipſis honore adfici, à quibus petulanter tractati fuerant: at illos, qui antehac diuinis frui voluiſſent honoribus,

A καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον καταστῆσαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν, *εὐθὺς ἐπὶ τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε. (εὐθὺς εἰς τὸν) καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος, πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρεῖχε· τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἧκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς. καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν, διαβάντι τὸν Πακτωλὸν στρατοπεδεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους *ἐπηρμένους (ἐσπαρμένους) B καθ' ἁρπαγὴν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος, βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπλήθεσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὔπω παρείη τὸ πεζὸν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, *χαιρὸν (καιρὸν) ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν, C τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς ἀντιτεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε *τινὰς ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε (τὰ δέκα ἀφ') αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν *ἐμβάλλειν (ἐμβαίνειν,), ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου. τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν. ἐπεὶ δὲ ἅμα *δεινὰ παρῆν (πάντα τὰ δεινὰ) ἐπ' αὐτοὺς, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον. D οἱ δὲ Ἕλληνες ἑπόμενοι αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ, ὥσπερ εἰκὸς, *ἐφ' ἁρπαγὴν ἐτράποντο (εἰς ἁρπαγὴν ἐτράποντο)· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἔχων κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια, περιεστρατοπεδεύσατο. ὡς δὲ ἤκουσε τοὺς πολεμίους ταράττεσθαι, διὰ τὸ αἰτιᾶσθαι ἀλλήλους τοῦ γεγενημένου, εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ Σάρδεις. κἀκεῖ ἅμα μὲν ἔκαιε καὶ ἐπόρθει τὰ περὶ τὸ ἄστυ, ἅμα δὲ καὶ *κήρυγμά τι ἐδήλου (κηρύγματι), τοὺς μὲν E ἐλευθερίας δεομένους ὡς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν παρεῖναι· εἰ δέ τινες τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν τοὺς διακρινουμένους, ἐν ὅπλοις παρεῖναι. ἐπεὶ μέντοι οὐδεὶς ἀντεξῄει, ἀδεῶς δὴ τὸ ἀπὸ τούτου ἐστρατεύετο, τοὺς μὲν πρόσθεν προσκυνεῖν Ἕλληνας ἀναγκαζομένους ὁρῶν τιμωμένους ὑφ' ὧν ὑβρίζοντο, τοὺς δ' ἀξιοῦντας καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι,

A τούτους ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύνασθαι, καὶ τὴν μὲν τῶν φίλων χώραν ἀδῄωτον παρέχων, τὴν δὲ τῶν πολεμίων οὕτω καρπούμενος, ὥστε ἐν δυοῖν ἔτοιν πλέον τῶν ἑκατὸν ταλάντων τῷ θεῷ ἐν Δελφοῖς δεκάτην ἀποθῦσαι. ὁ μέντοι Περσῶν βασιλεύς, νομίσας Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας,* ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. μετὰ δὲ τοῦτο τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγένετο, τὰ δὲ Ἀγησιλάου πολὺ ἐρρωμενέστερα. B ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐπρεσβεύοντο περὶ φιλίας, πολλοὶ δὲ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας· ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν Ἀγησίλαος. ἄξιόν γε μὴν καὶ ἐντεῦθεν ὑπεραγασθῆναι αὐτοῦ, ὅστις ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεων, ἄρχων δὲ καὶ νήσων, ἐπεὶ καὶ τὸ ναυτικὸν προσῆψεν αὐτῷ ἡ πόλις, αὐξανόμενος καὶ εὐκλείᾳ καὶ δυνάμει, παρὸν C δ' αὐτῷ* πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι ὅ,τι ἐβούλετο, πρὸς δὲ τούτοις τὸ μέγιστον, ἐπινοῶν καὶ ἐλπίζων καταλύσειν τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα *στρατεύσασαν πρότερον ἀρχήν, ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη· ἀλλ' ἐπεὶ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι *τελῶν . . . . βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπείθετο τῇ πόλει, οὐδὲν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν τῷ *φορῷ ἔτυχεν ἑστηκὼς μόνος παρὰ τοὺς πέντε· μάλα ἔνδηλον ποιῶν, ὡς οὔτε ἂν πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ πατρίδος, οὔτε τοὺς D ἐπικτήτους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φίλων, οὔτε αἰσχρὰ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη μᾶλλον, ἢ μετὰ κινδύνων τὰ καλὰ καὶ δίκαια. ὅσον γε μὴν χρόνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔμεινε, πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως καὶ τοῦτ' ἔργον ἐπεδείξατο, ὅστις παραλαβὼν πάσας πόλεις, ἐφ' ἃς *ἄρχων ἐξέπλευσε, στασιαζούσας διὰ τὸ τὰς πολιτείας κινηθῆναι, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, ἐποίησεν ὥστ' ἄνευ φυγῆς καὶ E θανάτων, ἕως αὐτὸς παρῆν, ὁμονόως πολιτευομένας καὶ εὐδαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι; τοιγαροῦν οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες, οὐχ ὡς ἄρχοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πατρὸς, καὶ ἑταίρου ἀπιόντος αὐτοῦ ἐλυποῦντο. καὶ τέλος ἐδήλωσαν, ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν παρείχοντο. ἐθελούσιοι γοῦν αὐτῷ συνεβοήθησαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ταῦτα, εἰδότες, ὅτι οὐ χείροσιν ἑαυτῶν δεήσοι μάχεσθαι.

ἀποτέμνει

πολλοῖς ἀγαθοῖς

στρατεύουσαν

τελῶν, ἐπιστέλλον βοηθεῖν

ἐφορείῳ

ἄρξων

eo redactos vt ne quidem adſpicere Græcos poſſent. Efficiebat etiam vt amicorum ager minime vaſtaretur: ipſe de hoſtili fructus eos percepit, vt intra biennium decumam Delphico Deo conſecraret, C talentis ampliorem. Ceterum Perſarum rex arbitratus Tiſſaphernem in culpa eſſe, quamobrem res ſuæ miſere diriperentur: miſſo de locis ſuperioribus Tithrauſte, caput ei præcidi iuſſit. Secundum ea barbari magis abiectis eſſe animis, Ageſilai rebus multum roboris accedere. Nam legati ad amicitiam ineundam omnibus à nationibus mittebantur, & plerique ad eum deficiebant, libertatis deſiderio ducti. Quare iam non Græcorum modo, ſed multorum etiam barbarorum dux erat Ageſilaus. Æquum eſt etiam, ex hoc ſumma hominem admiratione proſequi; quod quum imperium teneret complurium in continente ciuitatum, atque etiam inſularum, poſteaquam ei claſſem quoque patria tradidit, iam ſuccreſcens famę celebritate ac potentia, nanctuſque poteſtatem vtēdi multis commodis, & quod maximum erat, iam voluens animo, ſpeque concipiens euerſionem eius imperij, quod prius Græciam armis inuaſerat: nihilominus ab harum rerum nulla vinci ſe paſſus ſit, ſed vbi domo veniſſet ad eū quidam à magiſtratibus, qui eum opitulari patriæ iuberet; parebat perinde reipublicæ, ac ſi tunc forte ſolus in Ephororum curia propter * Quinqueuiros conſtitiſſet. Qua quidem re inſigniter declarauit, non ſe terrā vniuerſam patriæ, nec poſterius adquiſitos, amicis veteribus, nec turpia lucra, nullo cum periculo coniuncta, honeſtis ac iuſtis, quæ periculum habeāt, anteferre. Qui nō etiam hoc regis laude digni facinus ſit, quod imperij ſui tempore, quum ciuitates omnes, quibus præfuturus domo nauigauerat, inteſtinis diſſidiis laborantes accepiſſet, quoniam eſſent mutatæ reſpublicæ, poſteaquam ademtum Athenienſibus imperium fuerat; perfecerit vt abſque exſiliis & cædibus, quam quidem diu aderat ipſe, magna cum animorum concordia ſemper adminiſtrarentur, & felices eſſent? Enimuero Græci, quotquot incolunt Aſiam, nō eius ex Aſia diſceſſum, ceu principis tantū, ſed etiam vt patris, ac ſodalis dolebant, & tamdem declarabant, non ei ſe fictitiam beneuolentiam exhibere. Nam ſponte cum eo profecti ſunt ad ferendum ſuppetias Lacedæmoni, quū quidem ſcirent, ſibi non aduerſus deteriores ſe pugnandū eſſe.

Intelligit Ephoros.

Atq; hic rerum in Aſia geſtarum finis fuit. Ceterum Helleſpōto traiecto, per eaſdem nationes iter faciebat, per quas Perſarum rex illo ingēti cum exercitu profectus fuerat: & quæ via confecta totius anni ſpatio fuerat à rege barbaro, eā minori quoque quam menſis ſpatio Ageſilaus confecit. Non enim hoc propoſitum eius erat animo, vt ſerius patriæ ſuccurreret. Poſteaquam Macedonia peragrata, Theſſaliam ingreſſus eſt; ſequentes eum à tergo Lariſſæi, Cranonij, Scotuſæi, Pharſalij, Bœotorum ſocij, omneſque adeo Theſſali, exceptis qui tunc in exſilio degerent, agmen extremum carpebant. Ducebat antehac Ageſilaus copias quadrato agmine, quum partem equitum dimidiam à fronte, dimidiam à tergo haberet. Verū poſtea quam Theſſali extremos adorti, quo minus in itinere pergeret, prohibebant: partem eorum qui primo erant in agmine, ſolis exceptis quos penes ſe habebat, ad agmen vltimum mittit. Quumque acies eſſent vtrimque inſtructæ, Theſſali non ſatis commode ſe prœlio equeſtri cōgreſſuros cum grauis armaturæ peditibus arbitrati; terga dabant, ac pedetentim diſcedebant, illis imprudenter admodum eos perſequentibus. Ageſilaus erratis vtrorūque animadverſis; equites, quos ſecum habebat robuſtos admodum, mittit; vtque tum ipſi hoſtem ſummo perſequerentur impetu, nec conuertendi ſe poteſtatem ei facerēt, tum aliis idem denuntiarent, mandat. Eos quum Theſſali præter opinionem equos adigere viderent, plane ſe non conuertebāt; ac ſi qui ſane id facere conati fuiſſent, ab equitibus, quos tranſuerſos habebant, intercipiebantur. Conuertit inter alios ſeſe Polycharmus Pharſalius, equitum magiſter, & vna cum ſuis dimicās interfectus eſt. Quod vbi accidiſſet, ingens fuga facta fuit, ita vt alij occiderentur, alij viui hoſtiū in poteſtatem venirent. Neque prius ſubſtitere, quam ad montem * Narthacienſium perveniſſent. Statuit tunc Ageſilaus tropæum inter Prantem ac Narthacium, & manſit ibi, mirifice delectatus hoc facinore; quod eos, qui ſe plurimum ob rem equeſtrem efferent, viciſſet eo cum equitatu quem ipſe inſtituiſſet. Poſtridie Achaicis Phthiæ montibus ſuperatis, deinceps per regionem pacatam profectus eſt ad Bœotorum vſque fines. Ibi quum in acie ſtantes adverſus ſe reperiſſet Thebanos, Athenienſes, Argiuos, Corinthios, Ænianes, Eubœenſes, Locros vtroſque;

al. Anthracenorum, id eſt, Carbonariorum.

A Τὰ μὲν δὴ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πραχθέντα τούτῳ τέλος ἔλαβε. διαβὰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν, ὧνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ· καὶ ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μείων ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος. οὐ γὰρ ὡς ὑστερήσειε τῆς πατρίδος ἐπεθύμει. ἐπεὶ δὲ ἐξαμείψας Μακεδονίαν, εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο, Λαρισσαῖοι μὲν, καὶ Κραννώνιοι, καὶ Σκοτουσσαῖοι, καὶ Φαρσάλιοι σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ὄντες ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐφεπόμενοι. ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δὲ ἐπ' οὐρὰν ἔχων τῶν ἱππέων· ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας αὐτὸν οἱ Θετταλοὶ ἐπιτιθέμενοι τοῖς ὄπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου στρατεύματος,* καὶ τὸ περὶ αὐτόν. ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν,* τρέψαντες, βάδην ἀπεχώρουν· οἱ δὲ μάλ' ἀφρόνως ἐφείποντο. γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον, παραπέμπει τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν, καὶ αὐτοὺς διώκειν κατὰ κράτος, καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι, πλαγίους ἔχοντες * τοὺς ἵππους ἡλίσκοντο. D Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε, καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, φυγὴ γίγνεται ἐξαισία. ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ἡλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν,* πρὶν ἢ ἐπὶ τῷ ὄρει τῶν Ἀνθρακίων ἐγένοντο. καὶ τότε μὲν δὴ ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τε ἐστήσατο μεταξὺ Πραντὸς καὶ * Ναρθακίου· καὶ αὐτοῦ κατέμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ E ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ, ἐνενικήκει σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν ἤδη πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύθη εἰς τὰ τῶν Βοιωτῶν * ὅρια. ἐνταῦθα δὲ ἀντιτεταγμένους εὑρὼν Θηβαίους,* Ἀθηναίους, Κορινθίους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοέας, καὶ Λοκροὺς ἀμφοτέρους, οὐδὲν

πλὴν τοῦ

στρέψαντες,

τοὺς ἵππους

πρὶν ἐν τῷ ὄρει Ναρθακίῳ ἐγ.

Ναρθακίου

Ναρθακίου.

ὅρια.

Ἀθηναίους, Ἀργείους, Κορινθ.

ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιπαρετάττετο Λακεδαιμονίων μὲν ἔχων μόραν καὶ ἥμισυ, τῶν δ' αὐτόθεν συμμάχων Φωκέας καὶ Ὀρχομενίους μόνους, * τὸ δ' ἄλλο στράτευμα, ὅπερ ἠγάγετο αὐτός. καὶ οὐ τοῦτο λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους, πολὺ δὲ χείρονας ἔχων, ὅμως συνέβαλεν· (εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν, καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῇ κινδυνεύοντα) ἀλλὰ μᾶλλον τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων παρεσκευάσατο, ὥπλισέ τε οὕτως, ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ * φοινικᾶ φαίνεσθαι. ἐπεμελήθη δέ, ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσοιντο ὑποφέρειν. ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕστινας δέοι μάχεσθαι. ἔτι δὲ φιλονεικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν, ὡς πᾶσι πολλὰ κἀγαθὰ ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο· νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων προθυμότατα τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθη. διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο οἵα περ οὐκ ἄλλη τῶν ἐφ' ἡμῶν. συνῆλθον μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον, οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ, ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν τοῖς Θηβαίοις, ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα * ἰσομάλους· σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς. εἶχε δὲ ὁ Ἀγησίλαος * μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ, Ὀρχομένιοι δὲ ἔσχατοι ἦσαν αὐτῷ τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. συνιόντων δέ, τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων. ἡνίκα δὲ ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων, ἀντεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει. ἦσαν δ' αὗτοι τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων, καὶ τῶν * Κυρείων τινές, καὶ Ἴωνες δέ, καὶ Αἰολεῖς, καὶ Ἑλλησπόντιοι ἐχόμενοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο, καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι * ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτούς.

A nihil cunctatus, vt pugnam committeret aperte ſtruebat aciem, quum cohortem ſecum Lacedæmoniorum vnam cum ſemiſſe haberet, & ex ſociis, qui habitant iis in locis, ſolos Phocenſes & Orchomenios, cum reliquis copiis, quas ipſe ducebat. Nec iam hoc dicturus ſum, quod quum multo pauciores & imbecilliores haberet, nihilominus conflixerit; quandoquidem id ſi dicam, videar, Ageſilaum amentem, ac me ſtultum pronunciare, qui hominem temere periclitantem B de ſumma rerum, laudem: ſed hoc apud me potius in admirationem venit, quod copias non minores hoſtilibus comparauerit, & ſic armis inſtruxerit, vt omnia merum æs, omnia eſſe mera purpura viderentur. Dederat itidem operam, vt milites poſſent labores perferre; animoſque ipſorum ea compleuerat ferocia, vt ad pugnandum adverſus quoſvis ſatis eſſent idonei. Præterea contentionem mutuam inter ſuos excitarat, vt ſinguli ſe præſtantiſſimos declararent. Spe denique repleuerat omnes, futurum pollicitus, vt C vniuerſi multa bona adipiſcerentur, ſi viros ſe fortes gererent. Exiſtimabat enim, viros eiuſmodi promtiſſime in hoſtem dimicaturos. Quæ ſane ipſum opinio minime fefellit. Pugnam quoque narrabo, quod eiuſmodi fuerit, qualis alia noſtro quidem æuo nulla. Nam in campum ad Coroneam conuenerunt, Ageſilai quidem exercitus à Cephiſſo; Thebani vero cum ſuis, ab Helicone. Et videbant phalanges ſuas admodum prœlio D committendo pares, propeque multitudo equitum vtrimque par erat. Ageſilaus dextrum cornu apud ſuos tenebat, in læuo poſtremi erant Orchomenij. Contra, Thebani dextro ſuorum in cornu erant, in læuo Argiui. Et hactenus dum congrederentur, vtraque in parte magnum erat ſilentium. Quum vero à ſe invicem vnius abeſſent ſtadij ſpatio, clamore Thebani ſublato, curſu in adverſos ferebantur. Vbi tria reſtarent inter vtroſque ple- E thra, de Ageſilai phalange adverſa in eos ruebant ſtipendiarij milites quos Herippidas ducebat. Erant autem illi partim, quos domo ſecum in expeditionem duxerat; partim, qui Cyro militauerant, & Iones, & Æolenſes, & Helleſpontij, horum vicini. Hi omnes illorum erant in numero, qui vna procurrebant; ac intra ictum haſtæ quum veniſſent, hoſtes ſibi oppoſitos in fugam verterunt.

τὸ δ' ἄλ.

φοινικᾶ

ἰσομάχους

μὲν δεξιὸν τὸ μετ' αὐτοῦ.

Κυρείων, ſic ſupra.

ἔτρεψαν τὸ

Prœlium ad Coroneam.

Argiui quidem illorum impetum, qui apud Ageſilaum erant, haud ſuſtinuere; ſed ad Heliconem fuga ſe receperunt. Atque heic iam nonnulli hoſpites corona cingebant Ageſilaum, quum ei quidam nunciat, Thebanos perruptis Orchomeniis ad impedimenta perveniſſe. Quapropter in eos evoluta phalange ducebat. Thebani quum ſocios ſuos ad Heliconem fugiſſe viderent, magna vi pergebant, vt ad ſuos elaberentur. Tum vero fortem virum fuiſſe Ageſilaum haud dubie dicere poſſumus, quamquam tutiſſima non eligeret. Nam quum dimiſſis illis, qui elabi conabantur, ſequi à tergo poſſet, & vltimos capere; non hoc fecit, ſed adverſa fronte cum Thebanis eſt congreſſus. Itaque collatis clupeis vrgebantur, pugnabant, interficiebant, interficiebantur. Nullus quidem excitabatur clamor, non tamen erat ſilentium: ſed eiuſmodi quædam vox, qualis ex ira prœlioque proficiſci poteſt. Tamdem Thebanorum alij ad Heliconem elabuntur, multi dum pedem referunt, interimuntur. Poſteaquam victoria potitus erat Ageſilaus, & ipſe ad phalangem adlatus eſſet, accepto vulnere: quidam equites adactis equis ei dicunt, ex hoſtibus LXXX viros armatos eſſe, ſub fano, quidque de his faciundum eſſet, interrogabant. Ille vero, quamquam accepiſſet multa toto paſſim corpore vulnera, & ab omnis generis telis inflicta; non tamen numinis obliuiſcebatur, ſed mandabat, vti poteſtatem eis facerent abeundi, quo vellent, neque lædi eos patiebatur. Quin equitibus etiam, quos penes ſe habebat, imperabat vt eos deducerent, donec ad loca tuta perveniſſent. Commiſſo iam prœlio, videre erat illo in loco, quo congreſſi fuerant, terram ſanguine conſperſam, cadauera tam amicorum quam hoſtium, ſparſim inter ſe iacentia, pertuſos clupeos, confractas haſtas, pugiones vaginis nudatos, partim humi, partim in corporibus, partim ipſis in manibus hærentes. Ac tum quidem, quia veſper advenerat, tractis hoſtium cadaueribus intra phalangem, cœnaque ſumta, quieti ſe dederunt. Poſtridie * Gylum polemarchum aciem mane iubet inſtruere, ac tropæum excitare, inque honorem Dei corollis omnes ſe redimire, tibicines denique omnes tibiis canere. Interea dum hoc illi faciunt, Thebani præcone miſſo, mortuorum cadauera per inducias ad ſepulturam poſcût. Ita-

al. Gylim

A Ἀργεῖοι μὲν οὐκ ἐδέξαντο τοὺς ἀμφ' Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα. κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον. ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ ὅτι Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις* εἰσί. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς τῷ Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, ἐχώρουν ἐρρωμένως. ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμ- B φιλόγως, οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. ἐξὸν γὰρ αὐτῷ* παρέντι τοὺς διαπίπτοντας, ἑπομένῳ χειροῦσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία παρῆν, οὐ μὴν οὐδὲ σιγή, φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη, οἵαν ὀργή τε καὶ μάχη παράσχοιτ' ἄν. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. C ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν* νίκη σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένος δ' αὐτὸς* προσηνέχθη πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων, λέγουσιν αὐτῷ ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ τῷ* ναῷ εἰσι· καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ὅποι βούλοιντο ἐκέλευε, καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴα, καὶ προπέμψαι ἐπέταξε τοὺς D ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς ἔστε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο. ἐπεί γε μὴν ἔληξεν ἡ μάχη, παρῆν δὴ θεάσασθαι, ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις, τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μετ' ἀλλήλων, ἀσπίδας δὲ διατεθρυμμένας, δόρατα συντεθραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ κουλεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν* σώματι, τὰ δ' ἔτι μετὰ χεῖρας. τότε μὲν οὖν (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ) συνελκύσαντες τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος, ἐδει- E πνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμήθησαν· πρῲ δὲ *Γῦλον τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ, καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν* κήρυκα, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ

ἄνω.

παριέναι male.

νίκη Ἀγησιλάου ἐγένετο,

προσενεχθέντα

νεῴ εἰσι.

σώμασι,

Γῦλιν

κήρυκας,

que

οὕτω δὴ αἵ τε σπονδαὶ γίγνονται, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει, ἑλόμενος αὐτὶ τοῦ μέγιστος εἶναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, οἴκοι τὰ νόμιμα μὲν ἄρχειν, τὰ νόμιμα δὲ ἄρχεσθαι. ἐκ δὲ τούτου *κατανοήσαντες τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, Κόρινθον δὲ προσειληφότας, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύει ἐπ' αὐτούς· καὶ δῃώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ τὰ στενὰ εἰς Κόρινθον, αἱρεῖ τὰ ἐπὶ τὸ Λέχαιον τείνοντα τείχη· καὶ ἀναπετάσας τῆς Πελοποννήσου τὰς πύλας, οὕτως οἴκαδε ἀπελθὼν εἰς τὰ *Ὑακίνθια, ὅπου ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ χοροποιοῦ, τὸν παιᾶνα τῷ θεῷ συνεπετέλει. ἐκ τούτου δὲ αἰσθανόμενος τοὺς Κορινθίους πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ *Περαίῳ σωζομένους, μέγιστον δὲ ἡγησάμενος, ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις *ἐγίγνοντο, στρατεύει ἐπὶ τὸ *Πέραιον· ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ὡς *ἐνδιδομένης τῆς πόλεως, ἐξ ἀρίστου μετεστρατοπεδεύετο πρὸς τὸ ἄστυ. αἰσθόμενος δὲ, ὑπὸ νύκτα βεβοηθηκότας ἐκ τοῦ *Περαίου εἰς τὴν πόλιν πασσυδί, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, αἱρεῖ τὸ *Πέραιον, ἔρημον εὑρὼν φυλακῆς· καὶ τά τε ἄλλα τὰ ἐνόντα λαμβάνει, καὶ τὰ *τείχη ἀνατετείχιστο. ταῦτα δὲ ποιήσας, οἴκαδε ἀπεχώρησε. μετὰ δὲ ταῦτα προθύμων ὄντων τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν συμμαχίαν, καὶ δεομένων συστρατεύειν *αὐτοῖς εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ ἐπιθεμένων ἐν στενοῖς τῶν Ἀκαρνάνων, καταλαβὼν τοῖς ψιλοῖς τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, μάχην συνάπτει, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας αὐτῶν, τρόπαιον ἔστησε, καὶ οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν μὲν Ἀχαιοῖς φίλους ἐποίησεν Ἀκαρνᾶνας, καὶ Αἰτωλοὺς, καὶ Ἀργείους, ἑαυτῷ δὲ καὶ συμμάχους. ἐπεὶ δὲ εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες οἱ πολέμιοι ἐπρεσβεύοντο, Ἀγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων ἠνάγκασε τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι. ὕστερον δ' αὖ καὶ Φλιασίων τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλιοῦντα. εἰ δέ τις ἄλλῃ πῃ ταῦτα μέμφεται, ἀλλ' οὖν φιλεταιρίᾳ γε πραχθέντα φανερά ἐστι. καὶ γὰρ ἐπεὶ τοὺς ἐν Θήβαις τῶν Λακεδαιμονίων κατέκτανον οἱ ἐναντίοι, βοηθῶν αὖ τούτοις στρατεύει ἐπὶ τὰς Θήβας. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα,

[Margin: κατανοήσαντες — Ὑακίνθια — Περαίῳ — συνεγίγνοντο, Πέραιον — προδιδομένης τῆς πόλ. μετ' ἀρίστου — Περαίου — Πέραιον, τείχη, ἀνατετείχιστο. — αὐτοῖς]

A que fiunt induciæ, ac domũ Ageſilaus diſcedit; quum mallet domi potius legitime imperare, ac imperium legitimum pati, quam in Aſia longe omnium eſſe maximus. Secundum hæc animaduertens, Argiuos copia rerum domeſticarum frui, & Corinthum adieciſſe imperio ſuo, & bello delectari; expeditionem aduerſus eos ſuſcipit, vaſtatoque omni eorum agro, mox inde ſuperatis anguſtiis Corinthum verſus, muros Lechæum vſque pertinentes capit. B Itaque patefactis Peloponeſi portis, domum reuertens ad ſollemne Hyacinthiorum feſtum, quo conſtitutus erat loco à chori magiſtro, pæana cum aliis Apollini abſoluit. Poſt hæc certior factus, Corinthios omnia iumenta in Piræo cuſtodire, ac maximum quiddam eſſe ducens, quod illac Bœoti è Creuſi profecti, facile ſe cum Corinthiis coniungerent: Piræum copias ducit. Quod quum præſidio multorum teneri videret, à prandio mutatis caſtris ad vrbem propius pergit, * quaſi ea ſpectaret ad deditionem. C Sub noctem animaduerſo, eos omnibus cum copiis è Piræo in vrbem Corinthum opis ferendæ cauſſa ſe contuliſſe: prima luce conuerſo itinere, Piræum capit à præſidio nudum, neque ſolum ea, quæ intus erant; ſed etiam illa caſtella, quæ iſtic inſtaurata fuerant. His rebus geſtis, domum redit. Poſt hæc quum Achæi lubentes ad ſocietatem ſemet offerrent, & vt ſecum in Acarnaniam expeditio ſuſciperetur, orarent; Acarnanes autem in anguſtiis viarum eos adgrederentur: occupatis per velites ſuperioribus lo- D cis, pugnam cum ipſis conſerit, ac multis interfectis, tropæum ſtatuit; neque prius finem facit, quam Achæis Acarnanes, Ætolos, Argiuos amicos, ſibi fœderatos effeciſſet. Ceterum pacem poſcentibus aduerſariis Lacedæmoniorum, eaque de re legatos mittentibus; ne conſtitueretur ea, vetuit Ageſilaus, donec Corinthum ac Thebas, vt eos exſules reducerent, coe- E giſſet; qui ob Lacedæmonios in exſilium eiecti fuerant. Deinde Phliaſios etiam exſules, ob Lacedæmoniorum amicitiam patria pulſos, reduxit; ipſemet expeditione aduerſus Phliuntem ſuſcepta. Quod ſi quis hæc alia quadam ratione vituperat, certe in ſocietatis ac amicitiæ gratiam geſta eſſe conſtat. Nam quum Thebis Lacedæmonios aduerſarij necaſſent, vt eis ſuccurreret, expeditionem aduerſus Thebas ſuſcepit. Quumque foſſa valloque munita cuncta reperiſſet, ſupera-

[Margin: al. quaſi ea ſibi proderetur.]

tis Cynoſcephalis ad vrbem vſque vaſtabat agrum; facta Thebanis pugnæ copia tam in planicie quam in montibus, ſi ita vellent. Rurſum anno ſequenti cum exercitu Thebas petit, ſuperatiſque vallis ac foſſis ad Scolum, reliquas Bœotiæ partes depopulatur. Atque hactenus ipſe cum patria communi felicitate fuit vſus. Quicumque deinceps caſus aduerſi acciderunt, hos Ageſilai ductu contigiſſe, nemo eſt qui dixerit. Poſteaquam ad Leuctra clades fuiſſet accepta, & amicos ac hoſpites ipſius Tegeæ necaſſent tum aduerſarij, tum Mantinei, iamque ſe coniunxiſſent Bœoti omnes, & Arcades, & Elei: vnam cohortem eduxit, exiſtimantibus multis, longo tempore Lacedæmonios extra fines ſuos non egreſſuros. Quumque vaſtaſſet agrum eorum qui amicos ipſius occiderant; ita deinde domum ſe rurſus recepit. Secundum hæc Arcadibus vniuerſis, & Argiuis, & Eleis, & Bœotis, quibus Phocenſes aderant, & vtriſque Locris, & Theſſalis, & Ænianibus, & Acarnanibus, & EVbœnſibus, cum infeſtis copiis Lacedæmonem profectis, quum ſerui præterea, multæque finitimæ ciuitates defeciſſent, ac Spartanorum non pauciores in commiſſo ad Leuctra prœlio fuiſſent interemti, quam ſuperſtites eſſent: nihilominus vrbem tutatus eſt, quamquam ea careret mœnibus. Neque tamen illac ſuos educebat, vbi rebus omnibus potiores erant hoſtes, ſed vbi ciues ſuperiores futuri erant, ſuis adverſus hoſtem in acie magno cum animi robore collocatis. Exiſtimabat enim, ſe, ſi ſpatioſa quædam in loca progreſſus eſſet, ab omni parte circumueniri poſſe: ſin artis & ſuperioribus in locis ſe contineret, rebus omnibus hoſte potiorem futurum. Quum vero exercitus diſceſſiſſet, cur non dixerit aliquis, eum egregie ſe geſſiſſe? Nam quum ſenectus eum tam à militia pedeſtri quam equeſtri arceret, ac patriæ pecuniis opus fore cerneret, ſi quidem ea ſocium vllum retinere vellet: harum ipſe parandarum onus in ſe recepit. Quicquid omnino poterat, domi manens moliebatur: & ſi quæ ferret occaſio, in iis inquirendis minime ſegnis erat. Quinetiam pudore non præpediebatur, quominus legati nomine potius aliquo proficiſceretur; quam Imperatoris; ſi quidem aliquid emolumenti reipublicæ adlaturus eſſet. Sed tamen etiam interea, dum legationes obibat, Imperatoris magni munere fungebatur.

Legationes Ageſilai.

A ὑπερβὰς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος, παρέχων καὶ ἐν πεδίῳ καὶ ἀνὰ τὰ ὄρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο. ἐστράτευσε δὲ καὶ τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει ἐπὶ Θήβας. καὶ ὑπερβὰς τὰ κατὰ Σκῶλον σταυρώματα καὶ τάφρους, ἐδῄωσε τὰ λοιπὰ τῆς Βοιωτίας. τὰ μὲν δὴ μέχρι τούτου κοινῇ αὐτός τε καὶ ἡ πόλις εὐτύχει. ὅσα γε μὴν μετὰ τοῦτο σφάλματα ἐγένοντο, οὐδεὶς ἂν εἴποι ὡς Ἀγησιλάου B ἡγουμένου ἐπράχθη. ἐπεὶ δ᾽ αὖθις ἐν Λεύκτροις συμφορᾶς γεγενημένης, κατακαίνουσι τοὺς ἐν Τεγέᾳ φίλους καὶ ξένους αὐτοῦ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεῦσι, συνεστηκότων ἤδη Βοιωτῶν τε πάντων, καὶ Ἀρκάδων, καὶ Ἠλείων, στρατεύει σὺν μόρᾳ, πολλῶν νομιζόντων οὐδ᾽ ἂν ἐξελθεῖν Λακεδαιμονίους [πολλοῦ * χρόνου ἐκ τῆς αὐτῶν. δῃώσας δὲ τὴν χώραν τῶν κατακανόντων τοὺς φίλους, οὕτως αὖ οἴκαδε ἀπεχώρησεν. ἀπό γε μὴν τούτου ἐπὶ τὴν Λα- C κεδαίμονα στρατευσαμένων Ἀρκάδων τε πάντων, καὶ Ἀργείων, καὶ Ἠλείων, καὶ Βοιωτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Φωκέων, καὶ Λοκρῶν ἀμφοτέρων, καὶ Θετταλῶν, καὶ Αἰνιάνων, καὶ Ἀκαρνάνων, καὶ Εὐβοέων, πρὸς δὲ τούτοις ἀφεστηκότων μὲν τῶν δούλων, πολλῶν δὲ περιοικίδων πόλεων, καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων, ὅμως διεφύλαξε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτα ἀ- D τείχιστον οὖσαν· ὅπου μὲν πάντῃ πλεῖον ἂν εἶχον οἱ πολέμιοι, οὐκ ἐξάγων ἐνταῦθα, ὅπου δὲ οἱ πολῖται πλέον ἕξειν ἔμελλον, εὐρώστως παρατεταγμένος· νομίζων, εἰς μὲν τὸ πλατὺ ἐξιὼν πάντοθεν ἂν περιέχεσθαι, ἐν δὲ τοῖς στενοῖς καὶ ὑπερδεξίοις τόποις ὑπομένων, πάντῃ κρατεῖν ἄν. ἐπεί γε μὴν ἀπεχώρησε τὸ στράτευμα, πῶς οὐκ ἂν φαίη τις αὐτὸν χρῆσθαι εὐγνωμόνως ἑαυτῷ; ὡς γὰρ τοῦ στρατεύεσθαι καὶ πεζῇ καὶ ἐφ᾽ ἵππων ἀπεῖρ- E γεν ἤδη τὸ γῆρας, χρημάτων δὲ ἑώρα τὴν πόλιν δεομένην, εἰ μέλλοι σύμμαχόν τινα ἕξειν, ἐπὶ τὸ πορίζειν ταῦτα ἑαυτὸν ἔταξε. καὶ ὅσα μὲν ἐδύνατο, οἴκοι μένων ἐμηχανᾶτο· ἃ δὲ καιρὸς ἦν, οὐκ ὤκνει μετιέναι. οὐδ᾽ ᾐσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. ὅμως δὲ καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ μεγάλου στρατηγοῦ ἔργα διεπράξατο.

ἐν Ἀσσῷ. Αὐτοφραδάτης γάρ τοι πολιορκῶν * ἐν Νάσῳ Ἀριοβαρζάνην σύμμαχον ὄντα, δείσας Ἀγησίλαον, φεύγων ᾤχετο. Κότυς δ' αὖ Σηστὸν πολιορκῶν, Ἀριοβαρζάνους ἔτι οὖσαν, λύσας καὶ οὗτος τὴν πολιορκίαν, ἀπηλλάγη· ὥστ' οὐκ ἀλόγως καὶ ἀπὸ τῆς πρεσβείας τρόπαιον τῶν πολεμίων εἱστήκει αὐτῷ. Μαύσωλός γε μὴν κατὰ θάλατταν ἑκατὸν ναυσὶ πολιορκῶν ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα, οὐκέτι δείσας, ἀλλὰ πεισθεὶς, ἀπέπλευσεν οἴκαδε. ἄξια θαύματος διεπράξατο. οἵ τε γὰρ εὖ πεπονθέναι νομίζοντες ὑπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ φεύγοντες αὐτὸν, χρήματα ἀμφότεροι ἔδοσαν. (Vide Notas.) ταχέως γε μὴν καὶ Μαύσωλος διὰ τὴν πρόσθεν Ἀγησιλάου ξενίαν συμβαλόμενος καὶ οὗτος χρήματα τῇ Λακεδαίμονι, * ἀπέπεμψαν αὐτὸν οἴκαδε, προπομπὴν δόντες μεγαλοπρεπῆ. (ἀπέπεμψε) ἐκ δὲ τούτου ἤδη μὲν ἐγεγόνει ἔτη ἀμφὶ τὰ ὀγδοήκοντα. κατανενοηκὼς δὲ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐπιθυμοῦντα τῷ Πέρσῃ πολεμεῖν, καὶ πολλοὺς μὲν πεζοὺς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, πολλὰ δὲ χρήματα ἔχοντα, ἄσμενος ἤκουσεν, ὅτι μετεπέμπετο αὐτόν. καὶ ταῦτα, ἡγεμονίαν ὑπισχνούμενος. ἐνόμιζε γὰρ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ τῷ μὲν Αἰγυπτίῳ χάριν ἀποδώσειν ἀνθ' ὧν εὐεργετήκει τὴν Λακεδαίμονα· τοὺς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας πάλιν ἐλευθερώσειν, τῷ δὲ Πέρσῃ δίκην ἐπιθήσειν καὶ τῶν πρόσθεν, καὶ ὅτι νῦν σύμμαχος εἶναι φάσκων, ἐπέταττε Μεσσήνην ἀφιέναι. ἐπεὶ μέντοι ὁ μεταπεμψάμενος οὐκ ἀπεδίδου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὁ μὲν Ἀγησίλαος ὡς τὸ μέγιστον ἐξηπατημένος, ἐφρόντιζε, τί δεῖ ποιεῖν. ἐκ τούτου δὲ πρῶτον μὲν οἱ δίχα στρατευόμενοι τῶν Αἰγυπτίων ἀφίστανται τοῦ βασιλέως· ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀπέλιπον αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν δείσας, ἀπεχώρησε φυγῇ εἰς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης. οἱ δ' Αἰγύπτιοι στασιάζοντες, δισσοὺς βασιλέας αἱροῦνται. ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαος γνοὺς, ὅτι εἰ μὲν μηδετέρῳ συλλήψοιτο, μισθὸν οὐδέτερος λύσει τοῖς Ἕλλησιν, ἀγορὰν δὲ οὐδέτερος παρέξει, ὁπότερός τ' ἂν κρατήσῃ, οὗτος ἐχθρὸς ἔσται· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, οὗτός γε εὖ παθὼν, ὡς τὸ εἰκὸς, φίλος ἔσοιτο· οὕτω δὴ κρίνας, ὁπότερος φιλέλλην μᾶλλον ἐδόκει εἶναι, στρατευσάμενος μετὰ τούτου, τὸν μὲν μισέλληνα μάχῃ νικήσας χειροῦται, τὸν δὲ ἕτερον συγκαθίστησι, καὶ φίλον ποιήσας τῇ Λακεδαί-

A Nam quum AVtophradates ad Aſſum Ariobarzanem fœderatum obſideret, Ageſilaum veritus, fuga inde diſceſſit. Cotys item, quum Seſtum obſideret, vrbem Ariobarzanis; & ipſe ſoluta obſidione diſceſſit. Quo factum eſt vt non abs re tropæum de hoſtibus etiam ex legatione ſtatutum ei fuerit. Quinetiam quum Mauſolus mari C nauibus vtrumque locum hunc obſideret, non metu adductus, ſed perſuaſione domum cum claſſe abiit. Dignas profecto res B admiratione geſſit. Nam & illi, qui ab eo ſe adfectos beneficio putabant, & qui fugiebant ipſum, vtrique pecunias ei dabant. Mauſolus quidem, quum celeriter pecunias in vſum Lacedæmonis contuliſſet, Ageſilaum remiſit in patriam; datis, qui eum magnifice deducerent. Erat iam annos natus LXXX. quumque animaduertiſſet, regem Ægyptiorum Perſico regi arma inferre cupere, peditatu, equitatu, pecuniis ampliſſimis inſtructum: perlubenter ab hoc C arceſſiri ſe audiuit, præſertim quod Imperatoris ei munus polliceretur. Exiſtimabat enim, eadem profectione ſe gratiam Ægyptio pro collatis in Lacedæmonem beneficiis relaturum, Græcoſque Aſiaticos rurſus in libertatem adſerturum, & Perſæ pœnam irrogaturum, partim ob ſuperiorum temporum maleficia, partim quod tunc ſe ſocium eſſe profeſſus, Meſſenen Lacedæmonios dimittere iuſſiſſet. Poſteaquam vero ille, qui Ageſilaum D arceſſiuerat, munus imperatoris ei non mandabat; maximopere deceptus, quid faciundum eſſet, cogitabat. Hinc Ægyptij, qui ſeorſum militabant, à regis fide deficiunt: mox & reliqui omnes eum deſerunt. Rex ipſe metuens ſibi, Sidonem Phœniciæ fuga ſe recepit. Ægyptij, orta ſeditione, reges duos creant. Atque heic Ageſilaus, qui futurum intelligeret, vt ſi neutrum adiuuaret, neuter Græcis ſtipendium ſolueret, neuter rerum venalium forum ſuppedita- E ret, & vtercumque ſuperior euaderet, is hoſtis eſſet: ſin alteri ſuppetias ferret, eum accepto beneficio, ceu par eſſet, amicum futurum: facto iudicio, vter magis Græcorum ſtudioſus eſſe videretur, eiuſque militiam ſequutus; alterum quidem illum nationem Græcorum odio proſequentem, victum prœlio capit, alterum vero in regno conſtituit. Eumdem quum Lacedæ-

Ageſilaus 80. natus annos in Ægyptum proficiſcitur.

moni amicum feciſſet, multaſque pecunias impetraſſet, domum deinde nauigat, quamquam media hyeme; idcirco feſtinans, ne ſequenti æſtate ciuitas aduerſus hoſtes otioſa foret. Atque hactenus de rebus ab eo geſtis diximus, quæcumque plurimorum teſtimoniis confirmantur. Nam res eiuſmodi argumentorum probationibus haud egent, adeoque ſatis eſt, tantum in memoriam eas redigi, quum ita mox fidem mereantur. Nunc quæ fuerit in eius animo virtus, indicare conabor, qua & res haſce gerebat, & omnia honeſta diligebat, averſatus omnia turpia. Tanta erat in Ageſilao rerum diuinarum reuerentia, vt etiam hoſtes ſacramenta eius & fœdera maiorem mereri fidem arbitrarentur, quam ipſorum inter ſe amicitiam. Et ſuis quidem cum hominibus ad eumdem locum conuenire reformidabant, at Ageſilao in manus ipſimet ſe tradebant. Vt autem nemo ſit, qui fidem mihi non habeat: lubet eorum nomina recenſere, qui fuerunt inprimis illuſtres. Spithridates Perſa, quum Pharnabazum ſciret id agere, vt filiam regis vxorem duceret, ac ipſius filia ſine legitimis nuptiis potiretur: ratus hoc inſigne ſibi fore dedecus, ſeipſum cum vxore, liberis, facultatibus in manus Ageſilao tradidit. Et Cotys Paphlagonum princeps, regi quidem dextram mittenti non paruit, veritus ne ſi comprehenderetur, vel magnis pecuniis vel etiam morte multaretur: verum idem Ageſilai fœderibus fidem quum adhibuiſſet, in caſtra eius venit, initaque ſocietate, cum Ageſilao militare maluit, quum quidem equites mille, bis mille cetratos haberet. Præterea Pharnabazus quoque cum Ageſilao in colloquium venit, aperteque profeſſus eſt, ſe, ni totius exercitus fieret Imperator, defecturum à rege. Sin Impera-
» tor ego creer, inquit, mi Ageſilae, for-
» tiſſime bellum aduerſus te geram, quam
» quidem diu potero. Atque hæc quum diceret, futurum credebat, vt ipſi contra
» fœdera nihil accideret. Tanta tamque
» præclara res eſt, cum in aliis vniuerſis
» tum in Imperatore, religioſum eſſe, ac fi-
» dei ſeruantem, talemque cognitum eſſe. Hæc de Ageſilai pietate. Iuſtitiæ vero in re pecuniaria qualia quis argumenta maiora proferat, quam hæc ſunt? Nemo vmquam ab Ageſilao ſe vlla re ſpoliatum eſſe queſtus eſt, quum multi multa faterentur ab eo ſe accepiſſe beneficia. Cui vero volupe eſt, ſua hominũ ad vtilitatem largiri,

Virtutes Ageſilai. *Religioſa pietas.* *Iuſtitia.*

A μενι, καὶ χρήματα πολλὰ προσλαβὼν, οὕτως ἀπέπλει οἴκαδε, καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος, σπεύδων ὡς μὴ ἀργὸς ἡ πόλις εἰς τὸ ἐπιὸν θέρος πρὸς τοὺς πολεμίους γένοιτο. καὶ ταῦτα μὲν δὴ εἴρηται, ὅσα τῶν ἐκείνου ἔργων μετὰ πλείστων μαρτύρων ἐπράχθη. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ τεκμηρίων προσδεῖται, ἀλλ' ἀναμνῆσαι μόνον ἀρκεῖ, καὶ εὐθὺς πιστεύεται. νῦν δὲ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρετὴν πειράσομαι δηλοῦν, δι' ἣν B ταῦτα ἔπραττε, καὶ πάντων τῶν καλῶν ἤρα, καὶ πάντα αἰσχρὰ ἐδίωκεν. Ἀγησίλαος γὰρ τὰ μὲν θεῖα οὕτως ἐσέβετο, ὡς καὶ οἱ πολέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πιστοτέρας ἐνόμιζον, ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν. * .... μὲν ὤκνοιεν εἰς ταὐτὸν ἰέναι, Ἀγησιλάῳ δὲ αὑτοὺς ἐνεχείριζον. ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ, καὶ ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους αὐτῶν. Σπιθριδάτης μέν γε ὁ Πέρσης, εἰδὼς ὅτι Φαρνάβαζος γῆμαι μὲν τὴν βασιλέως ἔπραττε C θυγατέρα, τὴν δὲ αὐτοῦ ἄνευ γάμου λαβεῖν ἐβούλετο· ὕβριν νομίσας τοῦτο, Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε. Κότυς δὲ ὁ τῶν Παφλαγόνων ἄρχων βασιλεῖ μὲν οὐχ ὑπήκουσε δεξιὰν πέμποντι, φοβούμενος, μὴ ληφθεὶς, ἢ χρήματα πολλὰ ἀποτίσειεν, ἢ καὶ ἀποθάνοι· Ἀγησιλάου δὲ καὶ οὗτος ταῖς σπονδαῖς πιστεύσας, εἰς τὸ στρατόπεδόν τε ἦλθε, καὶ συμμαχίαν ποιη- D σάμενος, εἵλετο σὺν Ἀγησιλάῳ στρατεύεσθαι, χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελτοφόρους ἔχων. ἀφίκετο δὲ καὶ Φαρνάβαζος Ἀγησιλάῳ εἰς λόγους, καὶ διωμολόγησεν, εἰ μὴ αὐτὸς πάσης τῆς * στρατηγίας στρατηγὸς καταστασθείη, ἀποστήσεσθαι βασιλέως· ἢν μέντοι ἐγὼ γένωμαι στρατηγὸς, ἔφη, πολεμήσω σοι, ὦ Ἀγησίλαε, ἕως ἂν ἐγὼ δύνωμαι κράτιστα. καὶ ταῦτα λέγων ἐπίστευε μηδὲν ἂν παράσπονδον παθεῖν. οὕτω μέγα καὶ καλὸν κτῆμα τοῖς τε ἄλλοις ἅ- E πασι, καὶ ἀνδρὶ δὴ στρατηγῷ, τὸ ὅσιόν τε καὶ πιστὸν εἶναί τε καὶ ὄντα ἐγνῶσθαι. καὶ περὶ μὲν εὐσεβείας ταῦτα. περί γε μὴν τῆς εἰς χρήματα δικαιοσύνης ποῖα ἄν τις μείζω τεκμήρια ἔχοι τῶνδε; ὑπὸ γὰρ Ἀγησιλάου στέρεσθαι μὲν οὐδεὶς οὐδὲν πώποτε ἐνεκάλεσεν. εὖ δὲ πεπονθέναι πολλοὶ πολλὰ ὡμολόγουν. ὅτῳ δὲ ἡδὺ τὰ αὑτοῦ διδόναι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων,

ἢ τῆς ἑαυτῶν μὲν

στρατιᾶς στρατηγὸς

πῶς ἂν οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια ἀποστερεῖν, ἐφ' ᾧ κακόδοξος εἴη; εἰ γὰρ χρημάτων ἐπιθυμοίη, πολὺ ἀπραγμονέστερον τὰ αὑτοῦ φυλάττειν, ἢ τὰ μὴ προσήκοντα λαμβάνειν. ὃς δὲ δὴ καὶ χάριτας ἀποστερεῖν μὴ ἐθέλοι, ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι πρὸς τὸν μὴ ἀποδιδόντα, πῶς ἅ γε καὶ νόμος κωλύει, ἐθέλοι ἂν ἀποστερεῖν; Ἀγησίλαος δὲ οὐ μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ πολὺ μείζους τὸν μείζω δυνάμενον. τά γε μὴν τῆς πόλεως κλέπτειν πῶς ἄν τις αὐτὸν εἰκότως αἰτιάσαιτο, ὃς τὰς αὑτῷ χάριτας ὀφειλομένας τῇ πατρίδι καρποῦσθαι παρεδίδου; ὃ δ', ὁπότε βούλοιτο εὖ ποιεῖν ἢ πόλιν ἢ φίλους χρήμασι, δύνασθαι παρ' ἑτέρων λαμβάνοντα ὠφελεῖν, οὐ τοῦτο καὶ μέγα τεκμήριον ἐγκρατείας χρημάτων; εἰ γὰρ ἐπώλει τὰς χάριτας, ἢ μισθοῦ εὐηργέτει, οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ὀφείλειν αὐτῷ ἐνόμιζεν. ἀλλ' οἱ προῖκα εὖ πεπονθότες, οὗτοι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι τῷ εὐεργέτῃ, καὶ διότι εὖ ἔπαθον, καὶ διότι προεπιστεύθησαν ἄξιοι εἶναι παρακαταθήκην χάριτος φυλάττειν. ὅστις δὲ ᾑρεῖτο καὶ σὺν τῷ γενναίῳ μειονεκτεῖν, ἢ σὺν τῷ ἀδίκῳ πλέον ἔχειν, πῶς οὗτος ἂν πολὺ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἀποφεύγοι; ἐκεῖνος τοίνυν κριθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως ἅπαντα ἔχειν τὰ Ἄγιδος, τὰ ἡμίσεα τοῖς ἀπὸ μητρὸς αὐτοῦ ὁμογόνοις μετέδωκεν, ὅτι πενομένους αὐτοὺς ἑώρα. ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, πᾶσα μάρτυς ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις. διδόντος δ' αὐτῷ πάμπολλα δῶρα Τιθραύστου, εἰ ἀπέλθοι ἐκ τῆς χώρας, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγησίλαος· ὦ Τιθραύστα, νομίζεται παρ' ἡμῖν, τῷ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι τὴν στρατιὰν, ἢ ἑαυτὸν πλουτίζειν, καὶ παρὰ τῶν πολεμίων λάφυρα * μᾶλλον, ἢ δῶρα λαμβάνειν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσαι γε ἡδοναὶ πολλῶν κρατοῦσιν ἀνθρώπων, ποίας οἶδέ τις Ἀγησίλαον ἡττηθέντα; ὃς μέθης μὲν ἀπέχεσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ λαιμαργίας, σίτων δ' ὑπὲρ καιρὸν ὁμοίως ὡς καὶ * ἀμαρτίας. διμοιρίαν γε μὴν λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις, οὐχ ὅπως ἀμφοτέραις ἐχρῆτο, ἀλλὰ διαπέμπων, οὐδετέραν αὑτῷ κατέλιπε· νομίζων βασιλεῖ τοῦτο διπλασιασθῆναι, οὐχὶ πλησμονῆς ἕνεκα, ἀλλ' ὅπως ἔχοι καὶ τούτῳ τιμᾶν, εἴ τινα βούλοιτο. οὐ μὴν ὕπνῳ γε δεσπότῃ, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξ-

* μᾶλλον τι- μᾶσθαι ἢ

* ἀρχίας.

A quinam is aliena rapere velit, quo male audiat? Nam ſi pecuniarum cupidus ſit, multo minori ſit cum negotio, vt ſua quis ſeruet, quam vt aliena rapiat. At qui non vult in iis ingratus eſſe, quibus pœnæ nullæ conſtitutæ ſunt, ſi quis gratiam non referat: quonam modo in aliis ille gratias non referat, in quibus lex ingratum eſſe vetat? Ageſilaus autem non tantum iniuſtum eſſe iudicabat, non referre gratias; ſed hoc etiam, ſi is qui plus poſſet, non maiores quoque gratias referret. B Iam de peculatu qui poſſit aliquis eum inſimulare merito, qui beneficia ſibi debita patriæ fruenda conceſſerit? Itidem quod quum bene mereri vel de vrbe aliqua, vel amicis, pecunias largiendo volebat, ab aliis eas accipiendo iuuare poterat; annon ingens hoc eſt argumentum continentiæ ipſius in pecunia non adpetenda? Nam ſi venderet beneficia, vel ſpe mercedis beneficus eſſet; nemo ſe quidquam ei debere ſtatuiſſet. C Nimirum qui gratis beneficium acceperunt, illi perlubenter auctori beneficij ſemet obſequentes præbent; partim quod adfecti ſint beneficio, partim quod eſſe digni crediti ſint, qui beneficij depoſitum cuſtodiant. Iam qui minus habere malebat, vt animum generoſum declararet; quam plus, cum nota iniuſtitiæ: qui non ille à turpis lucri cupiditate multo magis abhorrebat? Ageſilaus certe, quum ciuitatis iudicio facultates D Agidis omnes ipſi eſſent addictæ, ſemiſſem earum cum matris ſuæ propinquis communicauit, quod eos premi paupertate videret. Id verum eſſe, teſtis vniuerſa Lacedæmoniorum eſt ciuitas. Quum vero dona ei complura Tithrauſtes offerret, ſi ſuis finibus excederet: Exi- « ſtimatur apud nos, inquit, honeſtius Im- « peratori eſſe, Tithrauſta, exercitum ſuum « E ditare, quam ſeipſum: & ab hoſtibus ſpo- « lia potius quam dona referre. Ceterum à quanam earum voluptatum, à quibus multi ſe vinci patiuntur homines, Ageſilaum quis ſuperatum vidit? qui ab ebrietate perinde putabat abſtinendum, atque ab ingluuie: à cibis immodicis perinde, atque ab otio & deſidia. Quoties portionem duplicem in conuiuiis accipiebat, non vtraque veſcebatur: ſed iis hinc inde miſſis, neutram ſibi reliquam faciebat. Exiſtimabat enim, regi eam duplicari, non ſatietatis nimiæ cauſſa: ſed vt ea poſſet, quem ipſe vellet, honorare. Itidem ſomno, non vt domino, ſed eo qui negotiis ipſius

Tempe- rantia.

Tolerantia. pareret, vtebatur. Quod ſi lectum inter familiares viliſſimum non haberet, non obſcurum erat, ipſum pudore adfici. Exiſtimabat enim, Imperatorem decere potius vt tolerantia quam mollitie, priuatis hominibus præſtaret. Non tamen eum pudebat in aliis huiuſmodi rebus maiorem ſibi partem poſcere, nimirum per æſtatem, ſolis: per hyemem, frigoris. Quod ſi aliquando vſuueniret, vt laborandum exercitui eſſet; ſponte ſua ſupra ceteros laborabat: quod arbitraretur, eiuſmodi omnia militibus eſſe ſolatio. Deniq. ſummatim, vt dicam, inter laborandum quidem exſultabat Ageſilaus, otium vero nullum prorſus admittebat. Continentia. De ipſius in Venereis rebus continentia, cur ſi non alia, ſaltem miraculi cauſſa dignum non ſit mentionem fieri? Nam quod ab iis, quæ non expeteret, abſtinuerit; id vero factum aliquis humanitus dicere poſſit: quod autem Megabaten Spithridatę filium amans, (quemadmodum indolis acerrimæ natura formoſiſſimum adamare poſſit,) quum recepto apud Perſas more oſculandi eos quos in honore haberent, etiam Megabates Ageſilaum oſculari adgrederetur, quominus id fieret, totis viribus repugnauerit; an non id inſane pudicum quoddam facinus eſt? Poſtea quum Megabates, quaſi qui ſe ignominia putaret adfectum, nõn iam deinceps amplius eum oſculari adgrederetur; quemdam ex ſodalibus eius compellabat Ageſilaus, qui Megabatæ perſuaderet, vt rurſum ſe honore adficeret. Eo quærente, ſi pareret Megabates, an ipſum oſculaturus eſſet: tum vero ſubticuit Ageſilaus: ac deinde: Minime, inquit, non ſi
» confeſtim & formoſiſſimus, & robuſtiſſi-
» mus, & celerrimus omnium hominum fu-
» turus ſim. Sed tamen pugnam eamdem
» pugnare me malle, Deos omnes teſtor;
» quam omnia, quæ cerno, aurea fieri. Atque horum fidem pleriſque ſuſpectam eſſe, non ignoro. Id quidem ſcire videor, multo plures poſſe in vincendis hoſtibus, quam eiuſmodi rebus, ſuperiores euadere. Quum autem pauci hæc habeant cognita, fieri poteſt vt fidem apud multos non inueniãt. Id vero ſcimus omnes, quod quum minime occultum eſſe poſſit, quidquid homines illuſtriſſimi agãt; Ageſilaum tamen aliquid huiuſmodi deſignaſſe, nemo vmquam vel viderit, vel dixerit; ac ne probabiliter quidem dicere viſus ſit, ſi ex coniecturis ſuſpicaretur. Nam in itineribus nullam in domum priuatim divertebat, ſed

A ξενίαν ἐγένετο καὶ δῆλόν γε εἰ μὴ τὴν εὐνὴν τῶν συνόντων φαυλοτάτην ἔχοι, αἰδούμενος οὐκ ἄδηλος ἦν. ἡγεῖτο γὰρ ἄρχοντι προσήκειν, οὐ μαλακίᾳ ἀλλὰ καρτερίᾳ, τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι. τάδε μέντοι πλεονεκτῶν οὐκ ᾐσχύνετο, ἐν μὲν τῷ θέρει, τοῦ ἡλίου, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, τοῦ ψύχους. καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι στρατιᾷ συμβαίη, ἑκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους· νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώ-
B ταις. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, Ἀγησίλαος πονῶν μὲν ἠγάλλετο, ῥᾳστώνην δὲ πάμπαν οὐ προσίετο. περί γε μὴν ἀφροδισίων ἐγκρατείας αὐτοῦ ἆρ᾽ οὐχὶ εἰ μή του ἄλλου ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα ἄξιον μνησθῆναι; τὸ μὲν γὰρ ὧν μὴ ἐπιθυμοῖεν, ἀπέχεσθαι, ἀνθρώπινον ἄν τις φαίη εἶναι· τὸ δὲ, Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα (ὥσπερ ἂν τοῦ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐρασθείη) ἔπειτα ἡνίκα, ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν οὓς ἂν
C τιμῶσιν, ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φιλῆσαι τὸν Ἀγησίλαον, διαμάχεσθαι ἀνὰ κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἆρ᾽ οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ λίαν μανικόν; ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἀτιμασθῆναι νομίσας ὁ Μεγαβάτης τοῦ λοιποῦ οὐκέτι φιλεῖν ἐπειρᾶτο, προσφέρει τινὶ λόγον τῶν ἑταίρων ὁ Ἀγησίλαος, πείθειν τὸν Μεγαβάτην πάλιν τιμᾶν αὐτόν. ἐρομένου δὲ τοῦ ἑταίρου, ἢν πεισθῇ ὁ Μεγαβάτης, εἰ φι-
D λήσει, ἐνταῦθα διασιωπήσας ὁ Ἀγησίλαος, εἶπεν οὑτωσί· οὐδ᾽ εἰ μέλλοιμί γε αὐτίκα μάλα κάλλιστός τε, καὶ ἰσχυρότατος, καὶ τάχιστος ἀνθρώπων ἔσεσθαι. μάχεσθαί γε μέντοι πάλιν τὴν αὐτὴν μάχην, ὄμνυμι πάντας τοὺς θεοὺς μᾶλλον βούλεσθαι, ἢ πάντα μοι, ὅσα ὁρῶ, χρυσᾶ γενέσθαι. καὶ ὅτι μὲν δὴ ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα, οὐκ ἀγνοῶ. ἐγὼ μέντοι δοκῶ εἰδέναι, ὅτι πολὺ πλείονες τῶν
E πολεμίων, ἢ τῶν τοιούτων δύνανται κρατεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγων εἰδότων, πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν· ἃ δὲ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι ἥκιστα μὲν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἀνθρώπων λανθάνουσιν, ὅ,τι ἂν ποιῶσιν· Ἀγησίλαον δέ τι πράξαντα μὲν τοιοῦτον οὔτε ἰδὼν πώποτε οὐδεὶς ἀπήγγειλεν, οὔτε εἰκάζων πιστὰ ἂν ἔδοξε λέγειν. καὶ γὰρ εἰς οἰκίαν μὲν οὐδεμίαν ἰδίᾳ ἐν ἀποδημίᾳ κατήγετο, ἀεὶ

δὲ ἢ ἐν ἱερῷ, ἔνθα δὴ ἀδύνατον τὰ τοιαῦτα πρᾶξαι, ἢ ἐν φανερῷ, μάρτυρας τοὺς πάντων ὀφθαλμοὺς τῆς σωφροσύνης ποιούμενος. Εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι αἰτία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης, ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω. ἀνδρείας γε μὴν οὐκ ἀφανῆ τεκμήρια μοι δοκεῖ παρασχέσθαι, ἐφιστάμενος μὲν ἀεὶ πολεμεῖν πρὸς τοὺς ἰσχυροτάτους τῶν ἐχθρῶν τῇ τε πόλει καὶ τῇ Ἑλλάδι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τούτους ἀγῶσι πρῶτον [μὲν] ἑαυτὸν τάττων. ἔνθα γε μὴν ἠθέλησαν αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχην συνάψαι, οὐ φόβῳ τρεψάμενος νίκης ἔτυχεν, ἀλλὰ μάχῃ ἀντιτύπῳ κρατήσας τρόπαιον ἐστήσατο, ἀθάνατα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς μνημεῖα καταλιπών, σαφῆ δὲ καὶ αὐτὸς σημεῖα ἀπενεγκάμενος τοῦ θυμῷ μάχεσθαι· ὥστ' οὐκ ἀκούοντας, ἀλλ' ὁρῶντας ἐξῆν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν δοκιμάζειν. τρόπαια μὴν Ἀγησιλάου οὐχ ὅσα ἐστήσατο, ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο, δίκαιον νομίζειν. μεῖον μὲν γὰρ οὐδὲν ἐκράτει, ὅτι οὐκ ἤθελον αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχεσθαι, ἀκινδυνότερον δὲ καὶ * συμφερώτερον τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι δὲ οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀκονιτί, ἢ τοὺς διὰ μάχης νικῶντας στεφανοῦσι. τήν γε μὴν σοφίαν αὐτοῦ ποῖαι τῶν ἐκείνου πράξεων οὐκ ἐπιδεικνύουσιν; ὃς τῇ μὲν πατρίδι οὕτως ἐχρῆτο, ὥστε μάλιστα * πειθόμενος ἑτέροις προθυμος ὢν, ἀπροφασίστους τοὺς φίλους ἐκέκτητο. τοὺς δέ γε στρατιώτας ἅμα πειθομένους καὶ φιλοῦντας αὐτὸν παρεῖχε. καίτοι πῶς ἂν ἰσχυροτέρα γένοιτο φάλαγξ, ἢ διὰ τὸ μὲν πείθεσθαι εὔτακτος οὖσα, διὰ δὲ τὸ φιλεῖν τὸν ἄρχοντα πιστῶς παροῦσα; τοὺς γε μὴν πολεμίους εἶχε ψέγειν μὲν οὐ δυναμένους, μισεῖν δὲ ἀναγκαζομένους. τοὺς γὰρ συμμάχους ἀεὶ πλέον ἔχειν αὐτῶν ἐμηχανᾶτο, ἐξαπατῶν μὲν ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δὲ ὅπου τάχους δέοι, λήθων δὲ ὅπου τοῦτο συμφέροι, πάντα δὲ τἀναντία πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ πρὸς τοὺς φίλους ἐπιτηδεύων. καὶ γὰρ νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί, πολλάκις ἄδηλος γιγνόμενος ὅπου τε εἴη, καὶ ὅπου ἴοι, καὶ ὅ,τι ποιήσοι. ὥστε καὶ τὰ ἰσχυρὰ ἀνίσχυρα τοῖς ἐχθροῖς καθίστη, τὰ μὲν παριών, τὰ δὲ ὑπερβαίνων, τὰ δὲ κλέπτων. ὁπότε γε μὴν πορεύοιτο, εἰδὼς ὅτι ἐξείη τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι, εἰ βούλοιντο,

συμφορώτεροι

πειθομένοις ἑταίροις

A ſemper vel in fanum aliquod, vbi fieri non poteſt vt eiuſmodi patrentur, vel in propatulo: quo ſuæ pudicitiæ teſtes omnium oculos faceret. Quod ſi hæc ego coram Græcia ſciente mentior, non iam ipſum laudo, ſed meipſum vitupero. Ceterum fortitudinis documenta non obſcura mihi quidē dediſſe videtur, quum ſemper ad gerendū adverſus hoſtes reipublicæ ſuæ ac Græciæ potentiſſimos bellum ſe obtulerit, & in prœliis adverſus eos prima ſe in acie collocarit. Quod ſi hoſtes manū cum eo conſe- B rere vellent, non ipſis metu terga dare coactis, potius eſt victoria: ſed aduerſo prœlio ſuperatis tropæum excitauit, immortalibus virtutis ſuæ monumentis relictis, & ſignis haud obſcuris ſecū ablatis, quod animoſe pugnaret: adeo quidē, vt non audiendo, ſed intuendo liceret animum ipſius explorare. Ageſilai vero tropæa non ea ſolum eſſe, quæ ipſe ſtatuit, putari æquum eſt: ſed quæcumque in expeditionibus ab eo geſta ſunt. Nam propterea nihilo vincebat C minus, quod prœlio decernere hoſtes adverſus eum nollent; ſed victoria potiebatur magis experte periculi, & cum reipublicæ tum fœderatis vtiliore: ſicvt in certaminibus nihilo minus ij qui ſine labore ac puluere, quam qui pugnando vincunt, coronantur. Sapientiam autem Ageſilai quæ illius actiones non demonſtrant? qui ſic erga patriam ſe gerebat, vt quum in primis beneuolo eſſet in eos familiares animo, qui obſequi vellent, amicos ſibi promtiſſimos habuerit. Milites autem non modo dicto D audientes, ſed etiam ſui amantiſſimos effecit. Et quonam pacto phalanx eſſe firmior poſſit, quam ſi propter obediendi ſtudium in officio ſe contineat, & propter amorem erga ducem fideliter ei præſto ſit? Hoſtes erga eū ſic erant adfecti, vt vituperare quidem ipſum non poſſent, odiſſe vero cogerētur. Sēper enim hoc moliebatur, vt meliore fœderati eſſent conditione, quam hoſtes: quos quidē fraude circūueniebat, vbi ferret occaſio: & antevertebat, ſi celeritate foret opus: deliteſcens etiam, vbi hoc ex E vſu foret. Denique aduerſus hoſtes inſtituebat omnia illis contraria, quæ amicis præſtaret. Nam nocte perinde ac die vtebatur; die perinde, vt nocte: nonnumquam vbi eſſet, quo iret, quid faceret, nō conſtabat. Qua re perficiebat, vt ex munitis hoſtium locis, non munita redderet; vel prætereundo, vel ſuperando, vel furtim intercipiendo. Quoties iter faceret, quia ſciret hoſtibus pugnandi poteſtatē eſſe, ſi vellēt;

Fortitudo.

Sapientia.

ita inſtructum ducebat exercitum, vt ſibi ipſi poſſet inprimis opitulari: & tranquille, inſtar pudiciſſimæ virginis, incederet. Exiſtimabat enim, in hoc ſitam eſſe quietem exercitus, & ſummam immunitatem ab omni terrore, perturbatione, peccatis, inſidiis. Quare dum ita ſe gereret, hoſtibus erat formidini, & amicis fiduciam animique robur addebat. Quo factum, vt hoſtibus numquam eſſet contemtui, ab ciuibus non multaretur, ab amicis non vituperaretur, ab hominibus denique vniuerſis plurimum & diligeretur & prædicaretur. Ceterum quam patriæ fuerit ſtudioſus, ſingillatim perſcribere longum fuerit. Nam nihil ab eo geſtum arbitror, quod eo non ſpectet. Atque, vt breuiter dicam, ſcimus omnes, Ageſilaum, vbicumque ſe profuturum patriæ putaret, non labores ſubterfugiſſe, non recuſaſſe pericula, non pepercisse facultatibus, non corporis, non ſenectutis vſum excuſatione fuiſſe. Immo boni regis eſſe putabat, quamplurimis beneficiis ſubditos adficere. Atque equidem in maximis commodis, quæ adtulit patriæ, hoc etiam pono: quod quum in republica plurimum poſſet, maxime tamen legibus ſe ſeruire declararet. Nam quis tamdem obedire his noluiſſet, quum eis regem obtemperantem videret? quis nouas res moliri tentaſſet, propterea quod ipſe inferiori eſſet loco, quum regem pati ſciret, vt ſibi legitime imperaretur? qui quidem etiam in illos, qui ab eo diſſentiebant in republica, non aliter ſe gerebat atque pater erga filios conſueuit. Nã ſi quid deliquiſſent, obiurgabat: honore proſequebatur, ſi præclare quid geſſiſſent: ferebat auxilium, ſi qua acciditſſet calamitas. hoſtis loco ciuem nullum habebat, collaudare cupiebat omnes, ſeruari omnes pro lucro ducebat; & è contrario, pro iactura, ſi quis etiam non magni pretij homo periiſſet. Quod ſi ſui pacate legibus ſeruandis incumbere non deſiſterent, haud obſcure præ ſe ferebat, exiſtimare ſe, patriam ſemper beatam futuram: & eamdem tum fore potentem, ſi Græci frugi eſſent. Iam ſi præclarum eſt Græcum hominem Græci nominis eſſe ſtudioſum: quiſnam alium imperatorem vidit, qui vel vrbem capere nollet, ſi eam ſe vaſtaturum putaret, vel pro calamitate duceret, in bello, quod cum Græcis gereretur, victoria potiri? Ageſilaus quidem certe, quum nuntium accepiſſet, in pugna Corinthia Lacedæmo-

Amor erga patriam.

Ageſilai erga Græciam vniuerſam amor.

A συντεταγμένον μὲν οὕτως εἶχε τὸ στράτευμα, ὡς ἂν ἐπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτῷ δύναιτο, ἡσύχως δὲ, ὥσπερ ἂν * παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι· νομίζων ἐν τῷ τοιούτῳ τό, τε ἀτρεμὲς, καὶ ἀνεκπληκτότατον, καὶ ἀθορυβητότατον, καὶ ἀναμαρτητότατον, καὶ δυσεπιβουλευτότατον εἶναι. τοιγαροῦν τοιαῦτα ποιῶν, τοῖς μὲν πολεμίοις δεινὸς ἦν, τοῖς δὲ φίλοις θάρρος καὶ ῥώμην ἐνεποίει. ὥστε ἀκαταφρόνητος μὲν B ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν, ἀζήμιος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἄμεμπτος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων, πολυεραστότατος δὲ, καὶ πολυεπαινετώτατος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων. ὥς γε μὴν φιλόπολις ἦν, καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. οἴομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὅ, τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα, ὅτι Ἀγησίλαος ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημά- C των ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο· ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν. ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει, φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν, ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν, νεώτερόν τι ἐπεχείρησε D ποιεῖν, εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα; ὃς καὶ πρὸς τοὺς διαφέροντας ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῴζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς, εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο. εἰ δ' ἐν τοῖς E νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε, ὅταν οἱ Ἕλληνες σωφρονῶσιν. εἴ γε μὴν αὖ καλὸν Ἕλληνα ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις εἶδεν ἄλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν; ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας πολέμῳ; ἐκεῖνος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαι-

* ἡ σωφρονεστάτη παρθένος

ὀκτὼ δὲ τῶν πολεμίων μύριοι

μυρίων,* ὀλίγοι δὲ ..... μύριοι τεθνᾶσιν, οὐχ ἡσθεὶς φανερὸς ἐγένετο, ἀλλ' εἶπεν ἄρα, φεῦ σοῦ ὦ Ἑλλάς, ὁπότε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας βαρβάρους. Κορινθίων γε μὴν τῶν φευγόντων, λεγόντων ὅτι ἐνδιδοῖτο αὐτοῖς ἡ πόλις, καὶ μηχανὰς ἐπιδεικνύντων, αἷς πάντες ἤλπιζον ἑλεῖν τὰ τείχη, οὐκ ἤθελε προσβάλλειν, λέγων, ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δέοι Ἑλληνίδας πόλεις, ἀλλὰ σωφρονίζειν. Εἰ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἔφη, ἡμῶν αὐτῶν ἀφανιοῦμεν, ὁρᾶν χρὴ μὴ οὐδ' ἕξομεν μεθ' ὅτου τῶν βαρβάρων κρατήσομεν. Εἰ δ' αὖ καλὸν καὶ Μισοπέρσην εἶναι, ὅτι καὶ ὁ πάλαι ἐξεστράτευσεν ὡς δουλωσόμενος, καὶ ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τούτοις μεθ' ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν, δωρεῖται δ' ἐκείνοις οὓς ἂν νομίζῃ λαβόντας, πλεῖστα κακὰ τοὺς Ἕλληνας ποιήσειν, εἰρήνην δὲ συμπράττει ἐξ ἧς ἂν ἡγῆται μάλιστ' ἂν ἡμᾶς ἀλλήλοις πολεμήσειν, (ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα) ἐπεμελήθη δέ τις ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος, ἢ ὅπως τι φῦλον ἀποστήσεται τοῦ Πέρσου, ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ ἀπόληται, ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ δυνήσεται τοῖς Ἕλλησι πράγματα παρέχειν; ὃς καὶ πολεμούσης τῆς πατρίδος πρὸς Ἕλληνας, ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ,τι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον. Ἀλλὰ μὴν ἄξιόν γε αὐτοῦ καὶ τὸ εὔχαρι μὴ σιωπᾶσθαι· ᾧ γε ὑπαρχούσης μὲν τιμῆς, * παρούσης δὲ δυνάμεως, πρὸς δὲ τούτοις βασιλείας, καὶ ταύτης οὐκ ἐπιβουλευομένης, ἀλλ' ἀγαπωμένης, τὸ μὲν μεγάλαυχον οὐκ ἂν εἶδέ τις, τὸ δὲ φιλόστοργον καὶ θεραπευτικὸν τῶν φίλων, καὶ μὴ ζητῶν κατενόησεν ἄν. καὶ μὴν μετεῖχε μὲν ἥδιστα παιδικῶν λόγων, συνεσπούδαζε δὲ πᾶν ὅ,τι δέοι φίλοις. διὰ δὲ τὸ εὔελπις, καὶ εὔθυμος, καὶ ἀεὶ ἱλαρὸς εἶναι, πολλοὺς ἐποίει μὴ τοῦ διαπράξασθαί τι μόνον ἕνεκα πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἥδιον διημερεύειν. ἥκιστα δ' ὢν οἷος μεγαληγορεῖν, ὅμως τῶν ἐπαινούντων αὐτοὺς οὐ βαρέως ἤκουεν, ἡγούμενος βλάπτειν οὐδὲν αὐτούς, ὑπισχνεῖσθαι δὲ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ γε ὡς εὐκαίρως ἐχρῆτο, οὐ παραλειπτέον. ἐκεῖνος γάρ, ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως,

ὑπαρχούσης

A nios octó dumtaxat, hoſtium vero propemodum innumeros periiſſe, nulla lætitiæ ſignificatione data: Heu Græciam, inquit, noſtram. Hi ſane, qui nunc interemti ſunt, viui barbaros omnes prœlio vincere potuiſſent. Idem, quum exſules Corinthij dicerent vrbem deditionē facturam, ac machinas oſtenderēt, quibus mœnia ſe capturos ſperabant omnes: copias tamen admouere noluit, quod diceret. Græci nominis vrbes minime vaſtandas eſſe, ſed caſtigandas. Quod ſi delinquentes, ait, è medio no-
B ſtrum tollere volemus, cauendū eſt ne quo barbaros ſuperemus, nō habeamus. Rurſus ſi præclarum eſt, Perſas odio proſequi, propterea quod is qui olim vixit, Rex Perſicus, exercitum in Græciā duxit, vt eam in ſeruitutem redigeret; & qui nunc rerū potitur, auxilium fert iis quibuſcum coniunctus maius ſe damnum illaturū exiſtimat: munera dat illis quos putat eis acceptis Græcos maximo detrimento adfecturos: pax vt conſtituatur, adiuuat, ex qua noſmet inter nos maxime bellum geſturos cenſet,
C (vti ſane fieri nemo nō videt:) an quis alius vmquam, excepto Ageſilao, in hoc incubuit, vt vel aliqua natio regis illius à fide diſcederet; vel quæ defeciſſet, non periret; vel omnino, vt Rex malis preſſus Græcis negotiū faceſſere nō poſſet? Idē patria ſua bellū aduerſus Græcos gerente, nihilominus publicū Græciæ commodū nō neglexit: ſed cum claſſe domo profectus eſt, barbarū illū pro ſuis viribus male multaturus. Eſt etiā operæpretiū, comitatē ipſius ſilentio non præterire, qui quum honore, potē-
D tia, regno, eoq. ſine inſidiis, omniū cū amore potiretur; à nemine obnoxius eſſe iactātiæ viſus eſt, quum eum ſuorum amantiſſimum, & in amicis colendis ſtudioſum eſſe, quivis vel aliud agens, animaduertere poſſet. Perlubenter haberi ſecū verba de amoribus ferebat, atque idē amicis in rebus ſeriis operam dabat, ſicubi opus eſſet. Et quia bona ſpe plenus erat, alacriq. & hilari ani-
E mo; efficiebat vt multi eū familiariter cōvenirent, non tantum vt aliquid impetrarent; ſed vti iucundius diē exigerent. Præterea quum longiſſime abeſſet à iactantia, nihilominus haud grauatim audiebat eos qui ſeipſos prædicarēt: quod eos nulli eſſe damno putaret, potiuſque polliceri, ſe viros fortes futuros. Ne id quidem omittendum, quam opportune animi magnitudine ſoleret vti. Nam quum à rege Perſarum ei litteræ redderentur, quas de neceſſitudine hoſpitij, & de amicitia regis perſcriptas

Comitas & morum amabilitas.

Animi quadam magnificentia.

adtulerat is Perſa, qui cum Callia Lacedæmonio venerat; minime illas accepit, ſed eum, à quo adlatæ fuerant, renunciare iuſſit regi; non eſſe, quamobrem priuatim litteras ad ſe miſſitaret. quod ſi Lacedæmoni ſe amicum, & Græciæ beneuolum declararet; viciſſim ſe quoque omni ſtudio amicitiam cum eo culturum. Sin deprehenſus fuerit, inſidias nobis facere; non eſt quod ſe exiſtimet me amicum habiturum, etiamſi permultas ab eo litteras accipiam. Equidem hac etiam in parte Ageſilaum laudo, quod, vt Græcis placeret, oblatam à rege neceſſitudinem hoſpitij ſit aſpernatus. Nec minus illud admiror, quod non vter eſſet opulentior, ac pluribus imperaret, ei maiores eſſe gerendos ſpiritus arbitraretur: ſed qui tum ipſe melior eſſet, tum in meliores imperium haberet. Laudo & prouidentiam ipſius, quod quum vtile duceret Græciæ, quamplurimos ſatrapas à rege deficere; non vel à muneribus, vel à regis potentia victus ſit, vt hoſpitij neceſſitudinem cum ipſo contrahere vellet: ſed omni ſtudio cauerit, ne fidem iis violaret, qui à rege deficere cogitabant. Et quis in ipſo non hoc quoque miretur? Exiſtimabat Rex Perſicus, ſe, ſi ampliſſimas pecunias haberet, omnia redacturum in poteſtatem ſuam: ideoque quidquid eſſet inter homines auri, quidquid argenti, quidquid maximi pretij rerum, id totum ad ſe colligere nitebatur.

Ageſilai frugalitas.

At Ageſilaus contra, ſic domum ſuam inſtituerat, vt horum nullo egeret. Quod ſi quis fidem nobis non habet, is velim adſpiciat, qualis ei domus ſuffecerit, atque etiam fores intueatur. Nam ſuſpicari quis poſſit, has adhuc illas ipſas eſſe, quas Ariſtodemus Herculis filius, in patriam reuerſus exſtruxerit. Idem domeſticam ſupellectilem contempletur. Quo pacto in ſacrificiis epularetur, ſecum ipſe cogitet. Audiat eum Amyclas in * canathro ciuico profectum eſſe.

Canathrũ Euſtathius cratem ait eſſe, de viminibus ſalignis textam, qua currui imponatur.

Enimvero quum hoc modo ſumtus ad prouentus accommodaret, non cogebatur iniuſti quidquam pecuniarum cauſſa facere. Præclarum quiddam eſſe putatur, inexpugnabiles muros ab hoſtibus ſuperari: verum ego multo præclarius eſſe iudico, parare animum ſuum, vt a pecuniis, voluptatibus, metu ſit inexpugnabilis. Equidem exponam, quo pacto etiam moribus Perſico faſtui ſit aduerſatus. Primum Rex Perſicus auctoritatem ſibi quærebat ex eo, quod raro conſpiceretur: Ageſilaus eo ipſo

Comparatio Ageſilai ad Perſicũ regem.

A ἣν ὁ μετὰ * Καλλία τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἐνήνεγκε, περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας αὐτοῦ, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν, ἀπαγεῖλαι βασιλεῖ, ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν· ἢν δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ ἔσοιτο. ἢν μέντοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ᾽ ἂν πάνυ πολλὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον * ἕξειν με οἰέσθω. B ἐγὼ οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου, τὸ πρὸς τὸ ἀρέσκειν τοῖς Ἕλλησιν, ὑπερειδεῖν τὴν βασιλέως ξενίαν. ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνο ὅτι οὐχ ὁπότερος πλείω τὰ χρήματα ἔχοι, καὶ πλειόνων ἄρχοι, * τοῦτο ἡγήσατο μεῖζον φρονητέον εἶναι, ἀλλ᾽ ὁπότερος αὐτός τε ἀμείνων εἴη, καὶ ἀμεινόνων ἡγοῖτο. ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ· ὅτι νομίζων ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι ἀφίστασθαι τοῦ βασιλέως ὡς πλείστους σατράπας, οὐκ ἐκρατήθη οὔθ᾽ ὑπὸ δώρων, οὔθ᾽ ὑπὸ τῆς C βασιλέως ῥώμης, ἐθελῆσαι ξενωθῆναι αὐτῷ· ἀλλ᾽ ἐφυλάξατο μὴ ἄπιστος γενέσθαι τοῖς ἀφίστασθαι βουλομένοις. ἐκεῖνό γε μὴν αὐτοῦ τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη, ὁ μὲν γὰρ Πέρσης, νομίζων, ἢν χρήματα πλεῖστα ἔχῃ, πάνθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσεσθαι, διὰ τοῦτο πᾶν μὲν τὸ ἐν ἀνθρώποις χρυσίον, πᾶν δὲ τὸ ἀργύριον, πάντα δὲ τὰ πολυτελέστατα ἐπειρᾶτο πρὸς ἑαυτὸν ἀθροίζειν. ὁ δὲ οὕτως ἀντικατεσκευάσατο τὸν οἶκον, ὥστε τούτων μηδενὸς προσδεῖσθαι. Εἰ δέ τις ταῦτα D ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν οἵα οἰκία ἤρκει αὐτῷ, θεασάσθω δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ. εἰκάσειε γὰρ ἄν τις ἔτι ταύτας ἐκείνας εἶναι, ἅσπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους, ὅτε κατῆλθε, λαβὼν ἐπεστήσατο. πειράσθω δὲ θεάσασθαι τὴν ἔνδον κατασκευήν. ἐννοησάτω δὲ, ὡς ἐθοίναζεν ἐν ταῖς θυσίαις. ἀκουσάτω δὲ, ὡς ἐπὶ πολιτικοῦ κανάθρου κατῄει εἰς Ἀμύκλας. τοιγαροῦν οὕτως ἐφαρμόσας τὰς δαπάνας ταῖς προσόδοις, οὐδὲν ἠναγκάζετο χρημάτων ἕνεκα ἄδικον πράττειν. καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ E εἶναι, τείχη ἀνάλωτα κτᾶσθαι ὑπὸ πολεμίων· πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω, τὸ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι καὶ ὑπὸ χρημάτων, καὶ ὑπὸ ἡδονῶν, καὶ ὑπὸ φόβου. ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γε, ὡς καὶ τὸν τρόπον ὑπεστήσατο τῷ τοῦ Πέρσου ἀλαζονείᾳ. πρῶτον γὰρ, ὁ μὲν τῷ σπανίως ὁρᾶσθαι ἐσεμνύνετο, Ἀγησίλαος δὲ τῷ

Καλλέα

ἔξειν ἐμὲ

αὐτῷ

ἀεὶ ἐμφανὴς εἶναι ἠγάλλετο· νομίζων, αἰσχρουργίᾳ μὲν τὸ ἀφανίζεσθαι πρέπειν, τῷ δ' εἰς κάλλος βίῳ τὸ φῶς μᾶλλον κόσμον παρέχειν. ἔπειτα δὲ ὁ μὲν τῷ δυσπρόσοδος εἶναι ἐσεμνύνετο, ὁ δὲ τῷ πᾶσιν εὐπρόσοδος εἶναι ἔχαιρε. καὶ ὁ μὲν ἡβρύνετο τῷ βραδέως διαπράττειν, ὁ δὲ τότε μάλιστα ἔχαιρεν, ὁπότε τάχιστα τυχόντας, ὧν δέοιντο, ἀποπέμποι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν εὐπάθειαν ὅσῳ ῥᾴονα καὶ εὐπορωτέραν Ἀγησίλαος ἐπετήδευσεν, ἄξιον κατανοῆσαι. τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι· μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι· ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. εὔφραινον δὲ καὶ τάδε, ὅτι αὐτὸς μὲν ᾔδει τῇ τῶν θεῶν κατασκευῇ δυνάμενος ἀλύπως χρῆσθαι· τὸν δὲ ἑώρα φεύγοντα μὲν θάλπη, φεύγοντα δὲ ψύχη, δι' ἀσθένειαν ψυχῆς, οὐκ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ θηρίων τῶν ἀσθενεστάτων βίον μιμούμενον. ἐκεῖνό γε μὴν πῶς οὐ καλὸν καὶ μεγαλόγνωμον, τὸ αὐτὸν μὲν ἀνδρὸς ἔργοις καὶ κτήμασι κοσμεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, κύνας τε πολλοὺς θηρευτὰς, καὶ ἵππους πολεμιστηρίους τρέφοντα· Κυνίσκαν δὲ ἀδελφὴν οὖσαν πεῖσαι ἁρματοτροφεῖν, καὶ ἐπιδεῖξαι νικώσης αὐτῆς, ὅτι τὸ θρέμμα τοῦτο οὐκ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ πλούτου ἐπίδειγμά ἐστι; τόδε γε μὴν πῶς οὐ σαφῶς πρὸς τὸ γενναῖον ἔγνω, ὅτι ἅρματι μὲν νικήσας τοὺς ἰδιώτας,* οὐδὲ ὀνομαστότερος ἂν γένοιτο· εἰ δὲ φιλίαν μὲν πάντων μάλιστα τὴν πόλιν ἔχοι, πλείστους δὲ φίλους καὶ ἀρίστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κέκτητο, νικῴη δὲ τὴν μὲν πατρίδα καὶ τοὺς ἑταίρους εὐεργετῶν, τοὺς δὲ ἀντιπάλους τιμωρούμενος, ὅτι ὄντως ἂν εἴη νικηφόρος τῶν καλλίστων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀγωνισμάτων, καὶ ὀνομαστότατος καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας γένοιτ' ἄν; ἐγὼ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον.

ἰδιώ

A delectabatur, quod ſemper hominū in cōſpectu verſaretur. Exiſtimabat enim, decere vitā facinoroſam ac turpē, vt in obſcuro lateret: honeſtæ vero, lucē ipſam maius ornamentū conciliare. Deinde grauitatē ille captabat ex eo quod difficilis ad ipſum acceſſus eſſet: hic gaudium inde percipiebat quod aditus vniuerſis ad ſe pateret. Putabat ille ſplendidū eſſe, quod negotia tardi* cōficeret: hic maxime tū lætabatur, quum homines id quod cupiebāt, celerrime cōſequutos dimitteret. Operæpretiū eſt etiā

B cōſiderare, quanto faciliorē ac parabiliorē voluptatē Ageſilaus cōſectaretur. Nā Perſicus Rex quoſdā habet, qui terrā vniuerſam circumeunt, & quo Rex potu iucūde vti poſſit, inveſtigant: innumeri homines, quo cum voluptate veſcatur, excogitāt: vt dormiat, dici non poteſt, quam multa moliantur. Ageſilaus vero, quod patiēs laboris eſſet, quidquid adeſſet, cū voluptate bibebat: quidquid oblatū forte fuiſſet, cum voluptate comedebat: vt ſuauiter ſomno frue-

C retur, quivis ei locus idone' erat. Atq. hæc ſe facere non modo gaudebat, ſed etiā exſultabat lætitia, quoties ad animū ei accideret, ſe quidē verſari mediis in voluptatibus: illum vero barbarū videret, ſiquidem abſq. dolore vellet viuere, neceſſe habere, vt ab extremis terræ finibus ea cōportaret, de quibus voluptatē capturus eſſet. Augebant ei lætitiā & illa, quod ſe quidē ſciret abſique animi ægritudine poſſe Deū * diſpoſitione vti: illū vero videret æſtus & frigora fugere, ac propter imbecillitatē ani-

D mi non fortiū virorū, ſed debiliſſimarum beſtiarū vitā imitari. Hoc quidē certe qui non præclarū ac magnanimum erat, quod quum ipſe factis ac rebus ad virū pertinētibus domū ſuam ornaret, multoſque canes venaticos, & equos ad bellum idoneos aleret, Cyniſcam ſororē ad agēdos currus alere iumenta perſuaſerit, eaque vincente demonſtrarit, his alēdis nullū edi fortitudinis ſpecimen, ſed opes dumtaxat oſtētari? Iam vero quis neget hoc animo generoſo cōue-

E nire, quod cenſuit, hominibus priuatis curru victis, nihilo ſe clariorē fieri: at ſi patriā haberet amiciſſimā, amicos plurimos optimoſq. per vniuerſum terrarum orbē comparaſſet, patriā & ſodales beneficiis, aduerſarios vlciſcēdo ſuperaſſet, reabſe pulcherrimis ac magnificentiſſimis in certaminibus victorem ſe futurum, adeoque clariſſimum nomen, non ſolum ſuperſtitem, ſed etiam à morte conſequuturū? Ob res igitur huiuſmodi laudo equidem Ageſilaum.

ſcilicet in viciſſitudine tēporum anni.

Etenim horum non ea ratio eſt, quæ in alijs: quum quis theſaurum forte nanctus, opulentior quidem efficitur, non tamen adminiſtrandæ rei familiaris peritior: vel ſi morbo hoſtes invadente victoria potiatur, felicior quidem eſſe poteſt, nihilo tamen ab arte imperatoria inſtructior. Qui ſcilicet tolerantia laborum præſtat alijs, vbi res ita poſtulat: & fortitudine, vbi agẽdum eſt fortiter: & iudicio, quum conſilio quid ſuſcipiendum eſt, is mihi quidem videtur optimo iure vir omnino bonus eſſe putandus. Quod ſi trutina & norma pro invento vtili mortalibus haberi debent, ad efficiunda præclara opera; etiam mihi egregium exemplũ Ageſilai virtus eſſe videtur, iis qui fortitudinem exercere volunt. Nam quis impius fiat, ſi religioſum imitetur? quis iniuſtus, ſi iuſtũ? quis petulans, ſi modeſtum? quis intẽperans, ſi temperantẽ? Ageſilaus enim non tam eo quod aliorũ Rex eſſet, quam quod imperare ſibi poſſet, gloriabatur: neque tam quod adverſus hoſtes, quam quod ad omnem virtutem ciuibus ſuis dux eſſet. Enimvero quod à morte laudatur, non idcirco quiſquam hanc orationem putet eſſe næniam, ſed celebrationem potius exiſtimet. Nam primũ de ipſo commemorãtur ea quæ de viuo prædicabãtur. Deinde quid à lamentatione longius abeſt, quam glorioſa vita, & mors decora? Quid encomiis item conuenientius, quam victoriæ pulcherrimæ, maximique momenti facinora? Ac iure quidem ille beatus prædicetur, qui quum ſtatim à puero cupiditate glorioſi nominis incenſus eſſet, ſic illud conſequutus fuit, vt quiſquam omniũ ætatis ſuæ hominum. Idem quum honoris ac dignitatis à natura inprimis eſſet adpetens, ex quo Rex factus fuit, perpetuo invictus exſtitit. Quumque longiſſimam vitæ humanæ metam adtigiſſet, ſic è viuis exceſſit, vt nihil committeret dignum reprehẽſione, vel in eos quibus præerat, vel aduerſus quos bellum gerebat.

Epilogus. Libet autem virtutem eius ſummatim repetere, quo facilius hæc laudatio memoriæ inhæreat. Venerabatur Ageſilaus delubra etiam in hoſtico: quod exiſtimaret, Deorũ auxilia non minus in hoſtili quam pacato ſolo quærenda eſſe. Quod ſi qui Diis eſſent ſupplices, eos non violabat, ne ſi hoſtes quidem eſſent; quod abſurdũ eſſe duceret, eos qui è fanis aliquid furto ſubtrahant, ſacrilegos adpellare; qui autem ſupplices ab aris auellant, pro religioſis habere. Numquã hymnos dicere deſinebat,

A ταῦτα γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δ' οὐδὲν ἄν· καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δ' οὐδὲν ἄν. ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν προστεύων, ἔνθα πόνων καιρός, ἀλκῇ δέ, ὅπου ἀνδρίας ἀγών, γνώμῃ δέ, ὅπου βουλῆς ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν νομίζεσθαι. Εἰ δὲ καλὸν εὕρημα ἀνθρώποις στάθμη καὶ κανὼν πρὸς τὸ B ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι, καλὸν ἄν μοι δοκεῖ [εἶναι] ἡ Ἀγησιλάου ἀρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βουλομένοις. τίς γὰρ ἂν ἢ θεοσεβῆ μιμούμενος, ἀνόσιος γένοιτο· ἢ δίκαιον, ἄδικος· ἢ σώφρονα, ὑβριστής· ἢ ἐγκρατῆ, ἀκρατής; καὶ γὰρ δὴ οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ ἄλλων βασιλεύειν, ὡς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ἄρχειν ἐμεγαλύνετο· οὐδ' ἐπὶ τῷ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἡ- C γεῖσθαι τοῖς πολίταις. ἀλλὰ γὰρ μὴ ὅτι τετελευτηκὼς ἐπαινεῖται, τούτου ἕνεκα θρῆνόν τις τοῦτον τὸν λόγον νομισάτω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐγκώμιον. πρῶτον μὲν γὰρ ἅπερ ζῶν ἤκουε, ταῦτα καὶ νῦν λέγεται περὶ αὐτοῦ. ἔπειτα δέ, τί καὶ πλέον θρήνου ἄπεστιν, ἢ βίος τε εὐκλεὴς, καὶ θάνατος ὡραῖος; ἐγκωμίων δὲ τί ἀξιώτερον, ἢ νῖκαί τε αἱ κάλλισται, καὶ ἔργα τὰ πλείστου ἄξια; δικαίως δ' ἂν ἐκεῖνός γε D μακαρίζοιτο, ὃς εὐθὺς μὲν ἐκ παιδὸς ἐρασθεὶς τοῦ εὐκλεὴς γενέσθαι, ἔτυχε τούτου μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτόν· φιλοτιμότατος δὲ πεφυκώς, ἀήττητος διετέλεσεν, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐγένετο. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ τὸ μήκιστον ἀνθρωπίνου αἰῶνος, ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ περὶ τούτους ὧν ἡγεῖτο, καὶ πρὸς ἐκείνους οἷς ἐπολέμει. Βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονευτοτέρως ἔχοι. Ἀγησίλαος μὲν ἱε- E ρὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο, ἡγούμενος τοὺς θεοὺς οὐχ ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι. ἱκέτας δὲ θεῶν οὐδ' ἐχθροὺς ἐβιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας, ἱεροσύλους καλεῖν· τοὺς δὲ βωμῶν ἱκέτας ἀποσπῶντας, εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι. ἐκεῖνός γε μὴν ὑμνῶν οὔποτ' ἔληγε,

quod

ὡς τοὺς θεοὺς οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ᾔδει. καὶ θαρρῶν πλείονα ἔθυεν, ἢ ὀκνῶν ηὔχετο. εἴθιστο δὲ φοβούμενος μὲν, ἱλαρὸς φαίνεσθαι, εὐτυχῶν δὲ, πρᾶος εἶναι. τῶν γε μὴν φίλων οὐ τοὺς δυνατωτάτους ἀλλὰ τοὺς προθυμοτάτους μάλιστα ἠσπάζετο. ἐμίσει δὲ οὐκ εἴ τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ᾽ εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο. ἔχαιρε δὲ τοὺς μὲν αἰσχροκερδεῖς πένητας ὁρῶν, τοὺς δὲ δικαίους πλουσίους ποιῶν, βουλόμενος τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας κερδαλεωτέραν καθιστάναι. ἤσκει δὲ ἐξομιλεῖν μὲν παντοδαποῖς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς. ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο καταμανθάνειν τῶν λεγόντων τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ φίλων ἐξαπατωμένους οὐκ ἔψεγε, τοὺς δὲ ὑπὸ πολεμίων, πάμπαν κατεμέμφετο. καὶ τὸ μὲν ἀπιστοῦντας ἐξαπατᾶν σοφὸν ἔκρινε, τὸ δὲ πιστεύοντας, ἀνόσιον. ἐπαινούμενος δ᾽ ἔχαιρεν ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων τὰ μὴ ἀρεστά, καὶ τῶν παρρησιαζομένων οὐδένα ἤχθαιρε· τοὺς δ᾽ κρυψίνους ὥσπερ ἐνέδρας ἐφυλάττετο. τούς γε μὴν διαβόλους μᾶλλον, ἢ τοὺς κλέπτας ἐμίσει, μείζω ζημίαν ἡγούμενος, φίλων ἢ χρημάτων στερίσκεσθαι. καὶ τὰς μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας πρᾴως ἔφερε, τὰς δὲ τῶν ἀρχόντων μεγάλας ἦγε· κρίνων, τοὺς μὲν ὀλίγα, τοὺς δὲ πολλὰ κακῶς διατιθέναι. τῇ δὲ βασιλείᾳ προσήκειν ἐνόμιζεν οὐ ῥᾳδιουργίαν, ἀλλὰ καλοκαγαθίαν. καὶ τοῦ μὲν σώματος εἰκόνα στήσασθαι ἀπέσχετο, πολλῶν αὐτῷ τοῦτο δωρεῖσθαι θελόντων· τῆς δὲ ψυχῆς οὐδέποτε ἐπαύετο μνημεῖα διαπονούμενος· ἡγούμενος τὸ μὲν, ἀνδριαντοποιῶν, τὸ δὲ, αὐτοῦ ἔργον εἶναι· καὶ τὸ μὲν, πλουσίων, τὸ δὲ, τῶν ἀγαθῶν. χρήμασί γε μὴν οὐ μόνον δικαίως, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίως ἐχρῆτο· τῷ μὲν δικαίῳ ἀρκεῖν ἡγούμενος τὸ ἐᾶν τὰ ἀλλότρια, τῷ δὲ ἐλευθερίῳ καὶ τῶν ἑαυτοῦ προσωφελητέον εἶναι. ἀεὶ δὲ δεισιδαίμων ἦν, νομίζων τοὺς μὲν καλῶς ζῶντας, οὔπω εὐδαίμονας· τοὺς δ᾽ εὐκλεῶς τετελευτηκότας, ἤδη μακαρίους. μείζω δὲ συμφορὰν ἔκρινε τὸ, γιγνώσκοντα, ἢ ἀγνοοῦντα, ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν.

A quod Deos arbitraretur non minus factis religioſis, quam ſacrificiis puris delectari. Quinetiam quoties fortuna vtebatur proſpera, non homines præ ſe contemnebat, ſed Diis habebat gratias. & fiduciæ plenus, plures mactabat hoſtias, quam rebus ſuis metuens voueret. Et conſuefecerat ſe, vt quoties in metu eſſet, hilaritatē præ ſe ferret: rebus contra ſecundis humilis eſſet. Ex amicis, non eos qui plurimum poterāt, ſed qui promptiſſimi erant, complectebatur. B Odio proſequebatur non eum qui læſus ſe vlciſcebatur: ſed qui beneficiis adfectus, ingratum ſe declarabat. Erat illi voluptati, turpis quidem lucri auidos, pauperes videre; iuſtos autem collocupletare. Quod efficere cuperet vt plus ex iuſtitia quam ex iniuſtitia, lucri perciperetur, variis cum hominibus habere commercium, bonis vti ſolebat. Quod ſi quos aliquando vituperātes, vel laudantes alios audiret; exiſtimabat, non minus illorum ſe mores adgnoſcere, qui ea proferebant; quam eorum, de quibus diceretur. Quotquot ab amicis cir- C cumvenirentur, non vituperabat: qui autem ab hoſtibus deciperentur, eos maximopere reprehendebat. Diffidentes fallere, ſapientis eſſe: credentes, nefarium putabat. Si ab iis laudaretur, qui vellent etiam vituperare quæ diſplicerent, gaudebat; neque cuiquam illorum qui libertate in dicendo vterentur, infeſtus erat: ab iis, tamquam ab inſidiis, ſibi cauens, qui mentem ſuam aſtute celarent. Delatores maiori proſequebatur odio, quam fures: quod maius eſſe detrimentum duceret, amicis D quam rebus ſuis ſpoliari. Priuatorū hominum errata miti ferebat animo, principum vero, magni eſſe momenti cenſebat: quod ab illis exigua proficiſci, ab his magna mala, iudicaret. Regno non deſidiam ſed ſtrenuitatem conuenire putabat. A ſtatuenda corporis imagine abſtinebat, multis in hoc ei gratificari volentibus: animi vero monumenta numquam elaborare deſinebat. Arbitrabatur enim illud ſtatuarij, hoc ſui muneris eſſe: ac rurſus illud diuitum, hoc bonorum. Facultatibus non iuſte tantum, ſed E etiam liberaliter vtebatur: quod homini iuſto ſatis eſſe duceret, ab alienis abſtinere, liberalem putaret etiam ſua debere hominum ad vtilitatem conferre. Semper religioſus erat, & honeſte quidem viuentes, necdum fœlices; qui vero glorioſe mortem oppetiiſſent, eos iam beatos exiſtimabat. Maiorem eſſe calamitatem putabat, ſcientem, quam inſciū, res præclaras negligere.

Gloriæ nullius cupiditate ducebatur, cuius quæ eſſent propria, non elaboraret. Cum paucis hominibus videbatur mihi iudicare, virtutem non tolerantiam eſſe, ſed voluptatem. Si laudaretur, magis gaudebat quam ſi opes adquiſiuiſſet. Fortitudinem plerumque potius cum conſilio quam periculis oſtendebat: & ſapientiam re potius quam verbis exercebat. In amicos mitiſſimus, hoſtibus maximo terrori erat. Quum labores egregie tolerarct, ſodalibus tamen libentiſſime cedebat: magis actiones pulchras quam pulchra corpora deſiderans. Norat modeſte rebus vti ſecundis, adverſis ſpei plenus eſſe poterat. Non iocis, vt feſtiuus eſſet, ac gratus; ſed moribus ſtudebat adſequi. Animi magnitudine non cum iniuria, ſed iudicio vtebatur. Itaque ſpretis iactabundis, etiam mediocribus erat humilior. Etenim vilem corporis cultum ornamento ſibi ducebat, exercitu probe ornato: tum ipſe ſi quam pauciſſimis egeret, amicis quamplurimum prodeſſet. Præterea dum certaret, grauiſſimus adverſarius: vbi vero victoria potitus eſſet, admodum facilis erat. Ab hoſtibus difficulter circumveniri poterat, ab amicis facillime falſa perſuaſione decipiebatur. Semper hoc ſibi propoſitum habebat, vt res amicorum in tuto locaret, hoſtium labefactatas everteret. Qui cognati erant, nominabant officioſum erga propinquos: qui opera eius vtebantur, nihil recuſantem: qui aliquid officij exhibuiſſent, memorem: per iniuriam læſi, opitulatorem: in eodem periculo conſtituti, poſt Deos, ſeruatorem. Videtur idem mihi ſolus inter homines declaraſſe, corporis quidem robur ſeneſcere, ſed animi vires in viris fortibus ſenectutis expertes eſſe. Numquam ille ſaltem deſpondit animum, quominus magnæ ac pulchræ virtutis ſtudio duceretur, quamdiu corpus ferre robur animi poterat. Qua igitur iuuentute non ipſius ſenecta præſtare viſa fuit? Quis ætate vegeta hoſtibus adeo fuit terrori, vt Ageſilaus extrema in ſenectute? Quonam ſublato maiorem hoſtes voluptatem cepere, quam Ageſilao, tametſi ſenex admodum vitam cum morte commutaret? Quis tantum fiduciæ ſociis præbuit, quantum Ageſilaus, licet ad vitæ * finem perveniſſet? Quid amici iuuenes magis deſiderarunt, quam Ageſilaum, qui ſenex è viuis exceſſerat? Is adeo perfecte ſemper vtilis patriæ fuit,

Lectio marginis.

A δόξης δὲ οὐδεμιᾶς ἤρα, ἧς οὐκ * ἐξεπονεῖτο ἰδίᾳ. μετ' ὀλίγων δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων οὐ καρτερίαν τὴν ἀρετήν, ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν. ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε μᾶλλον, ἢ χρήματα κτώμενος. ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε τὸ πλέον μετ' εὐβουλίας, ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο· καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ ἤσκει. πρᾳότατός γε μὴν φίλοις ὢν, ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις μάλιστα ἀντέχων, ἑταίροις ἥδιστα ὑπεῖκε, καλῶν ἔργων μᾶλλον B ἢ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπιθυμῶν. ἐν γε μὴν ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος, ἐν τοῖς δεινοῖς εὐθαρσὴς ἐδύνατο εἶναι. καὶ τὸ εὔχαρι οὐ σκώμμασιν ἀλλὰ τρόπῳ ἐπετήδευε. καὶ τὸ μεγαλόφρον οὐ σὺν ὕβρει ἀλλὰ σὺν γνώμῃ ἐχρῆτο. τῶν γοῦν ὑπεραύχων καταφρονῶν, τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν. καὶ γὰρ ἐκαλλωπίζετο τῇ μὲν ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι, τῷ δ' ἀμφὶ τὸ στράτευμα κόσμῳ, τῷ C δ' αὐτὸς ὡς ἐλαχίστων δεῖσθαι, τῷ δὲ τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ὠφελεῖν. πρὸς δὲ τούτοις, βαρύτατος μὲν ἀνταγωνιστὴς ἦν, κουφότατος δὲ κρατήσας· ἐχθροῖς μὲν δυσεξαπάτητος, φίλοις δὲ εὐπαραπειστότατος. ἀεὶ δὲ τιθεὶς τὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς, ἀεὶ ἀμαυροῦν τὰ τῶν πολεμίων ἔργον εἶχεν. ἐκεῖνον οἱ μὲν συγγενεῖς, φιλοκηδεμόνα ἐκάλουν· οἱ δὲ χρώμενοι, ἀπροφάσιστον· οἱ δ' ὑπουργήσαντές τι, μνήμονα· οἱ D δ' ἀδικούμενοι, ἐπίκουρον· οἱ γε μὴν συγκινδυνεύοντες, μετὰ θεοὺς σωτῆρα. δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. ἐκεῖνος γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλης καὶ καλῆς ἐφιέμενος . . . . τὸ σῶμα φέρειν ἠδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην. τοιγαροῦν * ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων οὕτω φοβερὸς ἦν, ὡς E Ἀγησίλαος τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων; τίνος δ' ἐκποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥσθησαν οἱ πολέμιοι, ἢ Ἀγησιλάου, καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρσος παρέσχεν, ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τῷ * στόματι τοῦ βίου ὤν; τί δὲ νέοι φίλοι πλέον ἐπόθησαν, ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα; οὕτω δὲ τελέως ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο,

ἐξεπόνει τὰ ἴδια.

ποίας νεότητος οὐ κρεῖτ.

τέρματι

ὡς καὶ τετελευτηκὼς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀΐδιον οἴκησιν κατηγάγετο. μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος, τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

A vt etiam poſtea quam è vita migrauit, plurimum adhuc rempublicam iuuans, ad illud æternum domicilium diuerterit. Monumenta quidē virtutis ſuæ velvti per vniuerſum terrarum orbem cōſequutus fuit, ita ſepulturam in patria regiam obtinuit.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

XENOPHONTIS LACEDÆMONIORVM RESPVBLICA.

ΑΛΛ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτὲ, ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα, δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη· ἐθαύμασα, ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο. ἐπεὶ μέντοι κατενόησα τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκέτι ἐθαύμαζον. Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι ηὐδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω, καὶ εἰς τὰ ἔσχατα [μάλα* σοφὸν ἡγοῦμαι. ἐκεῖνος γὰρ οὐ μιμησάμενος τὰς ἄλλας πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἐναντία γνοὺς ταῖς πλείσταις, προέχουσαν εὐδαιμονίᾳ τὴν πατρίδα ἐπέδειξεν. αὐτίκα γὰρ περὶ τεκνοποιίας, ἵνα ἐξ ἀρχῆς ἄρξωμαι, οἱ μὲν ἄλλοι τὰς μελλούσας τίκτειν, καὶ καλῶς δοκούσας κόρας παιδεύεσθαι, καὶ σίτῳ ᾗ ἀνυστὸν μετριωτάτῳ τρέφουσι, καὶ ὄψῳ ᾗ δυνατὸν μικροτάτῳ. οἴνου γε μὴν ἢ πάμπαν *ἀπεχομένας, ἢ ὑδαρεῖ *χρωμένας διάγουσιν. ὥσπερ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων ἑδραῖοί εἰσιν, οὕτω καὶ τὰς κόρας οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠρεμιζούσας ἐριουργεῖν ἀξιοῦσι. τὰς μὲν οὖν οὕτω τεθραμμένας πῶς χρὴ προσδοκῆσαι μεγαλεῖόν ἄν τι γεννῆσαι; ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐσθῆτας μὲν καὶ δούλας παρέχειν ἱκανὰς ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δ' ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιίαν, πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος φύλου· ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος, ὥσπερ καὶ τοῖς ἀνδράσιν, οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ἐξ ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ τὰ ἔκγονα ἐρρωμενέστερα γίγνεσθαι. ἐπεί γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὁρῶν τοὺς ἄλλους *τὸν πρῶτον τοῦ χρόνου ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συνόντας,

ἀπεχόμεναι.
χρώμεναι
ὁ πρῶτον

B MIHI vero quum ad animum aliquando accidiſſet, Spartam, quæ vna minime populoſis ex vrbibus ſit, nihilominus & potentiſſimam, & clariſſimam in Græcia exſtitiſſe: mirari ſubiit, quonam modo id fieri potuerit. Sed poſtea quam Spartanorum inſtituta perſpexi; non amplius mirabar. Lycurgum ſane, qui leges eis tulit, quibus parendo felices euaſere, non ſolum admiror; ſed etiam C ſumme ſapientem fuiſſe arbitror. Nam is haudquaquam alias ciuitates imitatus, immo etiam contraria plurimis ſtatuens; vt patria ſua, felicitate ceteris præſtaret, effecit. Quippe ſtatim, vt ab ipſo principio rē ordiar, quod ſubolis procreationem adtinet, alij puellas, quæ pariturę ſunt, & recte videntur educari, quam maxime modico fieri pane poteſt, ac provt licet obſonio pertenui alunt: & quidem eas ita regunt, vt à vino vel prorſus abſtineant, vel D diluto vtantur. Vt autem plerique opifices ſedentarij ſunt, ſic Græci ceteri puellas ab omni motu liberas lanificium exercere volunt. At quomodo poteſt exſpectari, vt quæ ſic educantur, inſigne quid pariant? Lycurgus autem exiſtimabat, vel ipſas ancillas ad veſtem parandam ſufficere: ingenuarum munus in primis eſſe ratus, procreare liberos. Itaque primum non minus fœmineum ſexum habere corporis exercitia iuſſit, quam maſculum. Deinde ſicvt viris inter ſe certamina curſus & roboris inſtituit, ſic etiā fœminis: quod ſtatueret, ex vtroque parēte robuſto, etiam ſubolem robuſtiorem naſci. Iam vbi ad virum accedit mulier, quod alios immodice videret initio cum vxoribus conſueſcere,

Interpretatio priore meliore.

hac etiam in parte quiddam diuerſum ſtatuit. Quippe ſanxit, pudore virum præpediri debere, quominus ad vxorem vel ingrediens, vel egrediens, ab aliis conſpiciatur. Hoc modo ſi conſueſcant, maiori eos erga ſe deſiderio teneri neceſſe eſt; & fœtus, ſi qui producantur, fieri robuſtiores, quam ſi ſatietas inter eos obrepat. Præterea poteſtate adempta, ne quivis vxores ducerent, quum ipſis lubitum eſſet; iuſſit, vt dum vigerent corpora, matrimonia contraherent, idque nō minus ad rectam procreandi rationem conducere putabat. Quod ſi vſuveniret, vt vetulus vxorem iuuenculam haberet: quia complures in hac ætate videbat eſſe, qui vxores diligentiſſime cuſtodiant, etiam hac in parte contrarium quiddam ſtatuit. Iuſſit enim, vt hic ſenex, eo viro, quem ob corporis & animi dotes ſuſpiceret, ad vxorem adducto, ſubolem ſuſciperet. Quod ſi quis fœminæ coniugium averſaretur, ac nihilominus præſtantium liberorum cupidus eſſet; etiam huic lege permiſit, vt quamcumq; fœcundam & indolis generoſæ conſpexiſſet, eius marito perſuaſione ſuam in ſententiam adducto, ita deinde prolem ex ea procrearet. Atque huiuſmodi multa cōceſſit. Etenim hac ratione fœminæ binas domos occupant, & mariti earū liberis ſuis fratres adiungunt, qui in generis quidem ac virīū ſocietatem veniunt, à facultatibus tamen excludūtur. Hoc modo quum de procreatione ſubolis ſtatueret aliud quam ceteri, num Spartæ viros tam proceritate quā robore præſtantes produxerit; conſideret, qui volet. Equidem quia de procreatione dixi, etiam vtriuſq; ſexus inſtitutionem exponam. Ex Græcis ergo ceteris ii qui rectiſſime liberos ſuos inſtituere ſe aiunt, vbi primum pueri norunt ea quę dicuntur, intelligere; mox ſeruos eis pædagogos præficiunt, mox eos ad magiſtrorum ludos mittunt; vt & litteras, & muſicā, & quæ ad palæſtram pertinēt, diſcant. Præterea puerorum pedes calceis teneriores reddunt, & corpora veſtiū mutationibus ad mollitiem conſuefaciunt; cibi modum vētre metiuntur. Lycurgus autem, pro eo quod illi ſeorſum ſingulis ſeruos pædagogos præficiunt, virum eis præeſſe cum imperio voluit, ex illorum numero, qui magiſtratus ſummos obeunt. Huic à puerorum gubernatione pædonomi eſt inditum nomen, cui quidem poteſtatem plenam * colligendi pueros conceſſit, & eoſdem puniendi grauiter; inſpectanti, an quis nequiter agat.

Educandi ratio à Lycurgo inſtituta.

al. colligendi

A καὶ τούτου τἀναντία ἔγνω. ἔθηκε γάρ, αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δ' ἐξιόντα. οὕτω δὲ συνόντων, ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφᾶς αὐτῶν ἔχειν, ἐρρωμενέστερα δὲ γίγνεσθαι, * εἴτι βλαστάνοιεν, οὕτω μᾶλλον, εἰ ἢ διάκοροι ἀλλήλων εἶεν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἀποπαύσας τοῦ ὁπότε βούλοιντο ἕκαστοι γυναῖκα ἄγεσθαι, ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρειν τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. εἴγε μέντοι συμβαίη γεραιῷ B νέαν ἔχειν, ὁρῶν τοὺς τηλικούτους φυλάττοντας μάλιστα τὰς γυναῖκας, τἀναντία καὶ τούτου ἐνόμισε. τῷ γὰρ πρεσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρός σῶμά τε καὶ ψυχὴν ἀγασθείη, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνοποιήσασθαι. εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ * τοῦτο νόμιμον ἐποίησεν, ἥν τινα ἂν εὔτεκνον καὶ γενναίαν ὁρῴη, πείσαντα τὸν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνο- C ποιεῖσθαι. καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. αἵ τε γὰρ γυναῖκες διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἵ τε ἄνδρες ἀδελφοὺς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἳ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυνάμεως κοινωνοῦσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦνται. περὶ μὲν δὴ τεκνοποιίας οὕτω τἀναντία γνοὺς τοῖς ἄλλοις, εἴτι διαφέροντας * καὶ κατὰ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος ἐπισκοπείτω. ἐγὼ μέν- D τοι ἐπεὶ καὶ περὶ γενέσεως ἐξήγημαι, βούλομαι καὶ τὴν παιδείαν ἑκατέρων σαφηνίσαι. τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα ξυνιῶσιν, εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδαγωγοὺς * θεράποντας ἐφιστᾶσιν, εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων, μαθησομένους καὶ γράμματα, καὶ μουσικήν, καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν παίδων πόδας μὲν ὑποδήμασιν ἁπαλύνουσι, σώματα E δὲ ἱματίων μεταβολαῖς διαθρύπτουσι· σίτου γε μὴν αὐτοῖς γαστέρα μέτρον νομίζουσιν. ὁ δὲ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδίᾳ * ἑκάστους παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧνπερ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὃς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ * ἀθροίζειν τοὺς παῖδας, καὶ ἐπισκοποῦντα εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἰσχυρῶς κολάζειν.

ἤ τι βλαστάνοιεν,

πότε

ἢ μέγεθος ἢ ἰσχὺν

θεράποντας

ἰδίαι

καθίζειν.

A ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι· ὥστε πολλὴν μὲν αἰδῶ, πολλὴν δὲ πειθὼ ἐκεῖ συμπαρεῖναι. ἀντί γε μὴν τοῦ ἁπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν, ἔταξεν ἀνυποδησίᾳ κρατύνειν· νομίζων, εἰ τοῦτ' ἀσκήσειαν, πολὺ μὲν ῥᾷον ἂν ὄρθια ἀναβαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρανῆ καταβαίνειν, καὶ πηδῆσαι, καὶ * ἀνθορεῖν, καὶ δραμεῖν θᾶττον ἀνυπόδετον, εἰ ἠσκηκὼς εἴη τοὺς πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον. καὶ ἀντί γε τοῦ ἱματίοις διαθρύπτεσθαι, ἐνόμισεν ἑνὶ ἱματίῳ δι' ἔτους

ἐκθορεῖν,

B προσεθίζεσθαι· νομίζων οὕτω καὶ πρὸς ψύχη καὶ πρὸς θάλπη ἄμεινον ἂν παρεσκευάσθαι. σῖτόν γε * μὴν ἔταξε τοσοῦτον ἔχοντα συμβολεύειν τὸν ἄρρενα, ὡς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνεσθαι, τοῦ δὲ ἐνδεεστέρως διάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν· νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δεήσειεν, * ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, μᾶλλον

μὴν προσ-[illegible] συνειθίζεσθαι, ὡς

ἀσιτήσαντας

C δ' ἄν, εἰ παραγγελθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σίτου πλείω χρόνον ἐπιταθῆναι, ἧττον δ' ἂν ὄψου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πρὸς πᾶν ἔχειν βρῶμα· καὶ ὑγιεινοτέρως δ' ἂν διάγειν, καὶ εἰς μῆκος δ' ἂν αὐξάνεσθαι τὴν ῥαδινὰ τὰ σώματα ποιοῦσαν τροφήν, μᾶλλον συλλαμβάνειν ἡγήσατο, ἢ τὴν διαπλατύνουσαν τῷ σίτῳ. ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὖ πιέζοιντο, ἀπραγμόνως μὲν αὐτοῖς οὐκ ἔδωκε λαμβάνειν ὧν ἂν δέωνται, κλέπτειν δ' ἐφῆκεν ἔστιν ἃ τῷ λιμῷ ἐπικουροῦντας. καὶ ὡς μὲν οὐκ ἀπορῶν ὅ,τι

D δοίη, ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφήν, οὐδένα οἶμαι τοῦτο ἀγνοεῖν. δῆλον δέ, ὅτι τὸν μέλλοντα κλωπεύειν, καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ, καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν, καὶ κατασκόπους δὲ ἑτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. ταῦτα οὖν δὴ πάντα δῆλον ὅτι μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος τοὺς παῖδας ποιεῖν, καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευσεν. εἴποι δ' ἂν οὖν τις· τί δῆτα, εἴπερ τὸ

E κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέβαλλε τῷ ἁλισκομένῳ; ὅτι, φημὶ ἐγώ, καὶ τἄλλα ὅσα ἄνθρωποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα. κἀκεῖνοι οὖν τοὺς ἁλισκομένους, ὡς κακῶς κλέπτοντας, τιμωροῦνται. καὶ ὡς πλείστους δὴ ἁρπάσαι * τυροὺς παρ' Ὀρθίας καλὸν θείς, μαστιγοῦν τούτους ἄλλοις ἐπέταξε·

τυροὺς καλὸν θείς, παρ' Ὀρθίας μαστιγοῦν

A Eidem ex ephebis quoſdã, qui flagella geſtarent, adiunxit: vt quum res poſceret, pœnas pueris irrogarent. Quo factum, vt magnum verecundiæ, magnũ in pueris obedientiæ ſtudium eſſet. Pro eo vero, quod alij calceis pedes emollirent; iuſſit vt nuditate pedes duriores efficerent. Exiſtimabat enim futurũ, ſi ad hoc ſemet exercitarẽt, vt multo facilius ardua loca cõſcenderent, per decliuia tutius deſcenderent, exſilirent, proſilirent, currerent diſcalceati, ſi quidem pedes adſuefeciſſent; multo expe-

B ditius quam calceati. Itidem pro eo, quod illi veſtibus ad mollitiem ſe comparabant; ſtatuit vt ad vnum ſe veſtimentũ anno toto adſuefacerẽt: quod putaret hac ipſos ratione tum ad frigora tum calores rectius inſtructos fore. Cibi * tãtum maſculo ſumendum cenſuit, vt præ repletione nõ grauetur, & penuriam cibi aliquam tolerandi non ignarus ſit. Exiſtimabat enim, illos qui ſic inſtituerentur, magis, vbi vſus ita poſceret, labores ſine cibo toleraturos; magiſque futurum, vt ſi eſſet imperatum, ab eo-

Leſſio margini.

C dem cibo longius ad tempus abſtinendo durarent, minus obſonij requirerent, quãuis eſcam denique facilius admitterent. Præterea putabat, alimẽtum, quòd corpora gracilia potius efficeret, quam cibo dilataret, ad ſalubrius viuendum, & ad incrementum proceritatis adiumẽti plus adferre. Vt autem à fame non nimium premerẽtur, non conceſſit ille quidẽ eis, vt ſine negotio conſequerẽtur, quibus ipſis opus eſſet: ſed permiſit, vt ea furto ſubtraherent, quibus leuari fames poſſet. Non tamẽ cum

Furta ciborum a Lycurgo conceſſa.

D idcirco ipſis conceſſiſſe, vt artificioſa induſtria ſibi victum pararẽt, quia non haberet, quod aliud illis daret; neminẽ ignorare arbitror. Nimirũ patet, eũ qui aliquid furto ſit ablaturus, neceſſe habere, vt noctu vigilet, interdiu fallat, inſidias locet, atq. etiã exploratores paret, ſi quidẽ aliquid accipere velit. Quamobrẽ pueros ad hæc omnia cõducere faciebat, quod eos ad parãda neceſſaria ſolicitiores, adeoq; bellicoſiores facere vellet. Fortaſſe quis dixerit: Cur igitur, ſi quidẽ furari bonũ quid eſſe arbitrabatur,

E multis eum verberibus caſtigabat, qui deprehẽdebatur? Nimirũ ideo, mea quidem ſententia, quod aliis etiã in rebus, quas homines docent, non recte aliquid exſequentem plectant. Quamobrẽ illi quoq; in deprehenſos, vt parum peritos fures animaduertunt. Quumq; ingenioſum eſſe ſtatuiſſet, ſi qui plurimum tritici raperẽt: eos tamẽ ab aliis ad aram * Orthiæ flagris cædi iuſſit.

ſcilicet Dianæ. Conſule Pauſaniam in Laconicis, & Plutar. in Lycurgo.

Quo quidem ſignificare voluit, quod is qui exiguo tempore dolores perfert, diuturna voluptate cum gloria frui poſſit. Præterea ſignificatur hoc ipſo mollem ac ignauum hominem, quum celeritate opus eſt, vtilitatis minimum capere, moleſtiæ plurimum. Vt autem pueri etiam moderatore ſuo abſente, numquam aliquo deſtituerentur, qui eis præeſſet: inſtituit, vt ex ciuibus, quicumque præſens quovis eſſet tempore, poteſtatem haberet tum imperandi pueris, quod ex vſu eſſe videretur, tum plectendi ſi quid delinquerent. Quare perfecit vt etiam pueri verecundiores eſſent. Quippe nihil ita neque pueri, neque viri reverentur, atque præfectos ſuos. Vt autem ne tunc quidem, vbi forte nullus ætatis virilis adeſſet, rectore pueri ſuo carerent: ſanxit, vt is qui eſſet in claſſe qualibet acerrimus, maribus imperaret. Quo fit vt iſtic pueri numquam rectore careant. Etiam de puerorum amoribus dicendum mihi videtur; quod hoc quoque ad inſtitutionem pertineat. Aliis in more Græcis eſt, vt vel coniuncti vir ac puer degant, quod fit apud Bœotos: vel formæ venuſtate muneribus potiantur, quod Eleis in vſu eſt. Nonnulli ſunt, qui prorſus amatores cum pueris etiam colloqui vetant. Lycurgus autem his omnibus contraria ſtatuens, ſi quis vir eſſet eiuſmodi, qualem eſſe deceret, indolemque pueri admiratus, amicum ſibi ſincerum efficere cuperet, & cum eo verſari; hoc ipſum laudabat, eamque putabat inſtitutionem eſſe optimam. Sin aliquem pueri corpore dumtaxat capi adpareret, id vero turpiſſimum eſſe ſtatuit: adeoque perfecit vt Lacedæmone omnes inter ſe coniuncti amore tam ſancte caſteque viuerent, quam parentes cum liberis, fratres cum fratribus ſolent. Quæ ſane fidem apud quoſdam non mereri, nihil miror. Nam leges in pleriſque ciuitatibus libidines eiuſmodi non coercent. Atque hactenus de inſtitutione tam Laconica quam ceterorum Græcorum dictum eſt. Vtra vero promtiores ad parendum, & verecundiores, & continentiores in iis, vbi neceſſe eſt, viros efficiat; id etiam conſideret, qui volet. Enimvero poſteaquam è pueritia tranſeunt ad adoleſcentiam, tum Græci quidem ceteri pædagogis magiſtriſque liberos ſuos committere deſinunt, neque quiſquam amplius eis imperat, ſed iuris ſui fiunt: Lycurgus autem his quoque cõtraria ſtatuit.

A τοῦτο δὲ δηλῶσαι καὶ ἐν τούτῳ βουλόμενος, ὅτι ἔστιν ὀλίγον χρόνον ἀλγήσαντα πολὺν χρόνον εὐδοκιμοῦντα εὐφραίνεσθαι. δηλοῦται δὲ ἐν τούτῳ, ὅτι καὶ ὅπου τάχους δεῖ, ὁ βλακεύων ἐλάχιστα μὲν ὠφελεῖται, πλεῖστα δὲ πράγματα λαμβάνει. ὅπως δὲ μηδ᾽ εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὅ,τι ἂν ἀγαθὸν B δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν εἴ τι ἁμαρτάνοιεν. τοῦτο δὲ ποιήσας, διέπραξε καὶ αἰδημονεστέρους εἶναι τοὺς παῖδας. οὐδένα γὰρ οὕτως αἰδοῦνται οὔτε παῖδες, οὔτε ἄνδρες, ὡς τοὺς ἄρχοντας. ὡς δὲ καὶ, εἴποτε μηδεὶς τύχοι ἀνὴρ παρών, μηδ᾽ ὡς ἔρημοι οἱ παῖδες ἄρχοντος εἶεν, ἔθηκε τῆς ἴλης ἑκάστης τὸν τορώτατον τῶν εἰρένων ἄρχειν. ὥστε οὐδέποτε ἐκεῖ οἱ παῖδες ἔρημοι ἄρχοντός εἰσι. λεκτέον δέ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ περὶ τῶν παιδικῶν ἐρώτων. ἔστι γάρ τι καὶ τοῦτο πρὸς C παιδείαν. οἱ μὲν τοίνυν ἄλλοι Ἕλληνες ἢ (ὥσπερ Βοιωτοὶ) ἀνὴρ καὶ παῖς συζυγέντες ὁμιλοῦσιν, ἢ (ὥσπερ Ἠλεῖοι) διὰ χαρίτων τῇ ὥρᾳ χρῶνται. εἰσὶ δὲ καὶ οἳ παντάπασι τοῦ διαλέγεσθαι τοὺς ἐραστὰς εἴργουσιν ἀπὸ τῶν παίδων. ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐναντία καὶ τούτοις πᾶσι γνοὺς εἰ μέν τις αὐτὸς ὢν οἷον δεῖ, ἀγασθεὶς ψυχὴν παιδὸς, πειρῷτο ἄμεμπτον φίλον ἀποτελέσασθαι καὶ συνεῖναι, ἐπῄνει καὶ καλλίστην παιδείαν ταύτην ἐνόμιζεν· εἰ δέ τις παιδὸς σώματος ὀ- D ρεγόμενος φανείη, αἴσχιστον τοῦτο θεὶς, ἐποίησεν ἐν Λακεδαίμονι μηδὲν ἧττον ἐραστὰς παιδικῶν ἀπέχεσθαι, ἢ γονεῖς παίδων, ἢ καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφῶν εἰς ἀφροδίσια ἀπέχονται. τὸ μέντοι ταῦτα ἀπιστεῖσθαι ὑπό τινων, οὐ θαυμάζω. ἐν πολλαῖς γὰρ τῶν πόλεων οἱ νόμοι οὐκ ἐναντιοῦνται ταῖς πρὸς τοὺς παῖδας ἐπιθυμίαις. ἡ μὲν δὴ παιδεία εἴρηται, ἥ τε Λακωνικὴ, καὶ ἡ E τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐξ ὁποτέρας δ᾽ αὐτῶν καὶ εὐπειθέστεροι, καὶ αἰδημονέστεροι, καὶ ὧν δεῖ ἐγκρατέστεροι ἄνδρες ἀποτελοῦνται, ὁ βουλόμενος καὶ ταῦτα ἐπισκοπείσθω. ὅταν γε μὴν ἐκ παίδων εἰς τὸ μειρακιοῦσθαι ἐκβαίνωσι, τηνικαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι παύουσι μὲν ἀπὸ παιδαγωγῶν, παύουσι δὲ καὶ ἀπὸ διδασκάλων, ἄρχουσι δὲ οὐδένες ἔτι αὐτῶν, ἀλλ᾽ αὐτονόμους ἀφιᾶσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργος καὶ τούτων τἀναντία ἔγνω.

καταμαθὼν γὰρ τοῖς τηλικούτοις μέγιστον μὲν φρόνημα ἐμφυόμενον, μάλιστα δὲ ὕβριν ἐπιπολάζουσαν, ἰσχυροτάτας δὲ ἐπιθυμίας τῶν ἡδονῶν παρισταμένας, τηνικαῦτα πλείστους μὲν πόνους αὐτοῖς ἐπέβαλε, πλείστην δὲ ἀσχολίαν ἐμηχανήσατο. ἐπιθεὶς δὲ, καὶ εἴ τις ταῦτα φύγοι, μηδενὸς ἔτι τῶν καλῶν τυγχάνειν, ἐποίησε μὴ μόνον τοὺς ἐκ δημοσίου, ἀλλὰ καὶ τοὺς κηδομένους ἑκάστων ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μὴ ἀποδειλιάσαντες ἀδόκιμοι παντάπασιν ἐν τῇ πόλει γένοιντο. πρὸς δὲ τούτοις τὸ αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς *ἐμφυσῆσαι βουλόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέταξεν ἐντὸς μὲν τοῦ ἱματίου τὼ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πορεύεσθαι, περιβλέπειν δὲ μηδαμοῖ, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πρὸ τῶν ποδῶν ὁρᾶν. ἔνθα δὴ καὶ δῆλον γεγένηται, ὅτι τὸ ἄρρεν φῦλον καὶ εἰς τὸ σωφρονεῖν ἰσχυρότερόν ἐστι τῆς θηλείας φύσεως. ἐκείνων γοῦν ἧττον μὲν ἂν φωνὴν ἀκούσαις, ἢ τῶν λιθίνων, ἧττον δ' ἂν ὄμματα μεταστρέψαις, ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν* ἐν τοῖς θαλάμοις παρθένων. καὶ ἐπειδὰν εἰς τὸ* φιλίτιόν γε ἀφίκωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. καὶ τῶν μὲν αὖ παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη. περί γε μὴν τῶν ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασε, νομίζων τούτους, εἰ γένοιντο οἵους δεῖ, πλεῖστον ῥέπειν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τῇ πόλει. ὁρῶν οὖν, οἷς ἂν μάλιστα φιλονεικία ἐγγένηται, τούτων καὶ χοροὺς ἀξιακροατοτάτους γιγνομένους, καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀξιοθεατωτάτους· ἐνόμιζεν, εἰ καὶ τοὺς ἡβῶντας συμβάλλοι εἰς ἔριν περὶ ἀρετῆς, οὕτως ἂν καὶ τούτους ἐπὶ πλεῖστον ἀφικνεῖσθαι ἀνδραγαθίας. ὡς οὖν τούτους αὖ συνέβαλεν, ἐξηγήσομαι. αἱροῦνται τοίνυν αὐτῶν οἱ ἔφοροι ἐκ τῶν ἀκμαζόντων τρεῖς ἄνδρας. οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται. τούτων δ' ἕκαστος ἄνδρας ἑκατὸν καταλέγει, διασαφηνίζων ὅτου ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ, τοὺς δὲ ἀποδοκιμάζει. οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῶν καλῶν, πολεμοῦσι τοῖς τε ἀποστείλασιν αὐτοὺς, καὶ τοῖς αἱρεθεῖσιν ἀνθ' αὐτῶν, καὶ παραφυλάττουσιν ἀλλήλους, ἐάν τι παρὰ τὰ καλὰ νομιζόμενα ῥᾳδιουργῶσι. καὶ αὕτη δὴ γίγνεται ἡ θεοφιλεστάτη τε, καὶ πολιτικωτάτη ἔρις, ἐν ᾗ ἀποδέδεικται μὲν, ἃ δεῖ ποιεῖν τὸν ἀγαθὸν,

ἐμποιῆσαι, ἐμφῦσαι

ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς

φιδίτιον.

A Nam quod animaduerteret, illis, qui hac eſſent ætate, ſpiritus à natura maximos ineſſe, maximamque petulantiam redundare, cupiditates denique voluptatum vehementiſſimas adeſſe: idcirco tunc plurimis eos laboribus ſubiecit, & occupationes eorum plurimas excogitauit. Quumque addidiſſet, eum, qui hæc fugeret, expertem fore deinceps rerum egregiarum omnium: perfecit, vt non tantum publice conſtituti, ſed illi etiam, qui gererent priuatim curam ſingulorum, operam
B darent, ne præ ſecordia remiſſis animis, contemtui ciuibus vniuerſis eſſent. Præterea quum vehementer animis eorum pudorem inſerere cuperet, inſtituit, vt in via manum vtramque intra veſtem continerent, incederent taciti, nuſquam circumſpicerent, ea tantum intuerentur, quæ ante pedes eſſent. Vnde patuit, ſexum marem etiam fœmineo ſe modeſtius poſſe gerere. Sane vocem illorum minus audias, quam ſi lapidei; minus oculos flexeris, quam ſi eſſent ahenei: denique ve-
C recundiores eſſe duxeris, quam ſint ex quæ in thalamis degunt virgines. Quod ſi etiam ad * philitium veniant, ſatis habendum hoc ex eis audiri, de quo interrogati ſunt. Atque hanc Lycurgus ætati puerili curam adhibuit. Ceterum multo maximam diligentiam puberibus impendit, quod eos duceret, ſi tales euaderent, quales eſſe conueniret, plurimum momenti ciuitatis commodis allaturos. Itaque quum videret, illorum, in quorum
D animis maxime ſtudiũ cõtentionis quoddam exiſteret, & choros auditu, & certamina gymnica ſpectatu eſſe digniſſima; arbitrabatur, ſi puberes in contentionem virtutis inter ſe committeret, etiam illos hoc modo ſummam fortitudinis laudem adſequuturos. Exponam autem quo modo inter ſe hos commiſerit. Eligunt Ephori ex eorum numero, qui ætate ſunt vegeta, tres viros, quos * Hippagretas vocant. Eorum quiſque centum ſibi viros deligit, ac ſimul declarat
E quamobrem alios præferat, alios reiiciat. Itaque illi, qui honorem hunc non conſequuntur, inimici fiunt tam iis, à quibus reiecti ſunt, quam his in electione ſibi prælatis: ſeque obſeruant mutuo, num aliquid adverſus ea quæ honeſta ducuntur, nequiter committant. Atque hæc eſt diis acceptiſſima, & inprimis vtilis reipublicæ contentio, qua demonſtratur, quid viro forti faciundum ſit;

De Philitio, ſiue phiditio, id eſt, publico epulo, conſule Plutarchi Lycurg.

De puberũ ſtudiis.

ab equitatu colligendo,

A & vtrique ſemet in eo ſeorſum exercent, vt ſemper ſint præſtantiſſimi, ac res ſi poſtulet, ſingillatim reipublicæ totis viribus opitulentur. Præterea neceſſe eſt, vt integritati virium ſtudeant. Nam vbicumque congreſſi fuerint, ob hanc inter ſe rixam colluctando pugnant. Et dirimere pugnantes cuiuſvis eſt in poteſtate, qui forte intervenerit. Quod ſi quis dirimenti non obtéperet, eum moderator iuuẽtutis ad Ephoros deducit: à quibus ille multatur, acerrimo B ſtudio id efficere volentibus, ne quis vnquam ab ira ſuperatus impediatur quo minus legibus pareat. Qui vero iam pubertatis annos exceſſerũt, è quorũ numero magiſtratus ſummi creantur, eos Græci ceteri, detracta virium exercendarum cura, in militiam nihilominus proficiſci iubent. Lycurgus autem introduxit, vt illa in ętate quam honeſtiſſimum habeatur, venationi operam dare, niſi quod publicum munus impediat: vt etiam hi non minus quam puberes, perferre labores militares poſſint. Ac prope iam explicatum eſt, quæ C cuilibet ætati ſtudia Lycurgus præſcripſerit. Qualem vero victus rationem vniuerſis inſtituerit, iam exponere conabor. Spartanos igitur Lycurgus iis moribus reperit, vt pro Græcorum reliquorum conſuetudine domi ſuæ victitarent. Quumque animaduertiſſet, in his plurimos nequiter ſe gerere, conuictus illos in publicum eduxit, quod ea ratione futurum exiſtimaret, vt minime imperata tranſgrederentur. Cibum etiam eo modo dari eis iuſſit, vt neque nimium replerentur, neque penuria laborarent. Multa vero etiam D præter exſpectationem fiunt de illis * quæ venando capiuntur. Et locupletes nonnumquam prædam venatu captam in cõmune conferunt. quo fit, vt menſa numquam careat iis rebus quibus veſcantur, quam quidem diu cõuictus ille durat; nec tamen ſumtuoſa ſit. Sublatis etiam potationibus nõ neceſſariis, quæ tum corpora, tum animos labefactant, poteſtatem eis bibẽdi reliquit, vbi quiſq; ſitiret. Nam hac ratione putabat potum minime noxium, E & longe ſuauiſſimum effici. Quamobrem qui fieri poteſt, vt aliquis ex iis qui ſimul hoc modo victitant, vel gula, vel temulentia ſe, remve ſuam familiarem perdat? Etenim aliis in vrbibus plerumque æquales inter ſe verſantur, inter quos minimum eſt pudoris. Lycurgus vero Spartæ ſic omnia miſcuit, vt illic iuniores ab experientia ſeniorum vt plurimum erudiantur.

Lectio marginis.

A χωρὶς δὲ ἑκάτεροι ἀσκοῦσιν, ὅπως ἀεὶ κράτιστοι ἔσονται· ἐὰν δέ τι δέῃ, καθ' ἕνα ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει. ἀνάγκη δ' αὖ αὐτοῖς καὶ εὐεξίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ γὰρ πυκτεύουσι διὰ τὴν ἔριν, ὅπου ἂν συμβάλωσι· * διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παραγενόμενος κύριος. ἢν δέ τις ἀπειθῇ τῷ διαλύοντι, ἄγει αὐτὸν ὁ παιδονόμος ἐπὶ τοὺς Ἐφόρους· οἱ δὲ ζημιοῦσι, μεγαλείως καθιστάναι βουλόμενοι, B εἰς τὸ μήποτε ὀργὴν τοῦ μὴ πείθεσθαι τοῖς νόμοις, κρατῆσαι. τοῖς γε μὴν τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν, ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες ἀφελόντες αὐτῶν τὸ ἰσχύος ἔτι ἐπιμελεῖσθαι, στρατεύεσθαι ὅμως αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν. ὁ δὲ Λυκοῦργος τοῖς τηλικούτοις νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν, εἰ μή τι δημόσιον κωλύοι, ὅπως δύναιντο καὶ οὗτοι μηδὲν ἧττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν. C Ἃ μὲν οὖν ἑκάστῃ ἡλικίᾳ ἐνομοθέτησεν ὁ Λυκοῦργος ἐπιτηδεύματα, σχεδὸν εἴρηται. οἵαν δὲ καὶ πᾶσι δίαιταν κατεσκεύασε, νῦν πειράσομαι διηγεῖσθαι. Λυκοῦργος τοίνυν παραλαβὼν τοὺς Σπαρτιάτας, ὥσπερ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἴκοι σκηνοῦντας, γνοὺς ἐν τούτοις πλεῖστα ῥᾳδιουργεῖσθαι, εἰς φανερὸν ἐξήγαγε τὰ συσκήνια, οὕτως ἡγούμενος ἥκιστ' ἂν παραβαίνεσθαι τὰ προσταττόμενα. καὶ σῖτόν γε ἔταξεν αὐτοῖς, ὡς μήτε ὑπερπληροῦσθαι, μήτε D ἐνδεεῖς γίγνεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ παράλογα γίγνεται ἀπὸ τῶν * ἀγρευομένων. οἱ δὲ πλούσιοι ἔστιν ὅτε καὶ * ἄρτον ἀντιπαραβάλλουσιν. ὥστε οὔτε ἔρημός ποτε ἡ τράπεζα βρωτῶν γίγνεται, ἔστ' ἂν διασκηνῶσιν, οὔτε πολυδάπανος. καὶ μὴν τοῦ ποτοῦ ἀποπαύσας τὰς οὐκ ἀναγκαίας πόσεις, αἳ σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν· οὕτω νομίζων ἀβλαβέστατόν τε, καὶ ἥδιστον ποτὸν γίγνεσθαι. οὕτω γε E μὴν * σκηνούντων, πῶς ἄν τις ἢ ὑπὸ λιχνείας, ἢ οἰνοφλυγίας ἢ αὑτὸν, ἢ οἶκον διαφθείρειεν; καὶ γὰρ δὴ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὡς τὸ πολὺ οἱ ἥλικες ἀλλήλοις σύνεισι, μεθ' ὧνπερ καὶ ἐλαχίστη αἰδὼς παραγίγνεται. ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀνέμιξε, παιδεύεσθαι τὰ πολλὰ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῆς τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίας.

διαλύειν

ἀγρευομένων.

[illegible]

συσκηνουμένων

καὶ γὰρ δὴ ἐπιχώριον ἐν τοῖς φιδιτίοις λέγεσθαι ὅ,τι ἂν καλῶς τις ἐν τῇ πόλει ποιήσῃ· ὥστ' ἐκεῖ ἥκιστα μὲν ὕβριν, ἥκιστα δὲ παροινίαν, ἥκιστα δὲ αἰσχρουργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἐγγίγνεσθαι. ἀγαθὰ γε μὴν ἀπεργάζεται καὶ τάδε ἡ ἔξω σίτησις. περιπατεῖν τε γὰρ ἀναγκάζονται ἐν τῇ οἴκαδε ἀφόδῳ, καὶ μὴν τὸ ὑπὸ οἴνου μὴ σφάλλεσθαι ἐπιμελεῖσθαι, εἰδότες ὅτι οὐκ ἔνθα περ ἐδείπνουν, καταμενοῦσι, καὶ τῇ ὄρφνῃ ὅσα ἡμέρᾳ χρηστέον. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ φανοῦ τὸν ἔτι ἔμφρουρον ἔξεστι πορεύεσθαι. καταμαθὼν γε μὴν ὁ Λυκοῦργος καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν σίτων οἱ μὲν διαπονούμενοι, εὔχροοί τε, καὶ εὔσαρκοι, καὶ εὔρωστοί εἰσιν, οἱ δ' ἄπονοι, πεφυσημένοι τε, καὶ αἰσχροὶ, καὶ ἀσθενεῖς ἀναφαίνονται, οὐδὲ τούτου ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐννοῶν, ὅτι καὶ ὅταν αὐτός τις τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ φιλοπονῇ, *ἀρκοῦν τὸ σῶμα ἔχων ἀναφαίνεται, ἐπέταξε τὸν ἀεὶ πρεσβύτατον ἐν τῷ γυμνασίῳ ἑκάστῳ ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μήποτε αὐτοὶ ἐλάττους *τῶν σιτίων γίγνεσθαι. καὶ ἐμοὶ μὲν οὐδ' ἐν τούτῳ σφαλῆναι δοκεῖ. οὐκ ἂν οὖν ῥᾳδίως γέ τις εὕροι Σπαρτιατῶν οὔτε ὑγιεινοτέρους, οὔτε τοῖς σώμασι χρησιμωτέρους. ὁμοίως γὰρ ἀπό τε τῶν σκελῶν, καὶ ἀπὸ χειρῶν, καὶ ἀπὸ τραχήλου γυμνάζονται. ἐναντία γε μὴν ἔγνω καὶ τάδε τοῖς πλείστοις. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ οἰκετῶν, καὶ χρημάτων ἄρχουσιν· ὁ δὲ Λυκοῦργος, κατασκευάσαι βουλόμενος, ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοντες, ἀπολαύοιέν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθὸν, ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δέ τις εἰδῇ, ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν, ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. ἢν δέ τις παῖς ποτὲ πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου, κατείπῃ πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ υἱῷ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοις μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν. ἐποίησε δὲ καὶ οἰκέταις, *εἴ τις δεηθείη, χρῆσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ κυνῶν δὲ θηρευτικῶν συνῆψε κοινωνίαν. ὥστε οἱ μὲν δεόμενοι παρακαλοῦσιν ἐπὶ θήραν· ὁ δὲ μὴ αὐτὸς σχολάζων, ἡδέως ἐκπέμπει. καὶ ἵπποις δὲ ὡσαύτως χρῶνται. ὁ γὰρ ἀσθενήσας, ἢ δεηθεὶς ὀχήματος, ἢ ταχύ που βουληθεὶς ἀφικέσθαι,

ἀρκούντως

τῶν σιτίων

ἂν δέῃ,

A Nam, more patrio, commemoratur in publicis illis epulis, quidquid in republica quiſque præclare fecerit. Quo fit, vt iſtic minime vel iniuria, vel ex vino petulantia, vel factum turpe, vel turpe dictum adhæreſcat. Etiam ad hoc vtiles ſunt epulæ foris publicæ, quod obambulare cogantur, vbi domum diſcedere volunt; atque operam dare, ne præ vino titubent: quippe qui ſciant ſe non ibi manſuros, vbi cœnauerint, & tenebris perinde ſibi vtendum, ac die. B Non enim cum face licet ei qui necdum militiæ vacationem impetrauit, incedere. Quum autem animaduertiſſet Lycurgus, eos, qui à cibo ſe laboribus exercent, & boni coloris & ſucculentos & robuſtos eſſe; qui vero à laboribus abſtinerent, tumentes, ac deformes, imbecilloſque conſpici: ne id quidem neglexit, ſed conſiderans, eum qui ſponte ſua labores ſuſciperet, exhibere corpus ad quævis idoneum ac ſufficiens: præcepit, vt ſemper is qui quolibet eſſet in gymnaſio natu maximus, C curam adhiberet, ne vmquam ipſi deteriores euaderent inter eos, qui conuictu eodem vterentur. Qua in re mihi quidem non aberraſſe videtur. Nec enim facile quis homines inveniat, qui Spartanis aut bona valetudine, aut corporis viribus præſtent. Nam pariter & cruribus, & manibus, & ceruicibus exercentur. Præterea ſecus hac etiam in parte iudicabat, quam alij plurimi. Nam ceteris in vrbibus quiſque ſuis liberis, ſeruis, facultatibus præeſt. Lycurgus autem, qui efficere D vellet, vt ciues nullo ſibi invicem damno dato, etiam commodis quibuſdam opera mutua fruerentur: inſtituit, vt quiſque tam ſuis quam alienis liberis imperaret. Quod ſi quis ſciat, eos pueros, in quos imperium ipſe ſibi ſumit, hos vel illos habere patres: neceſſe eſt ſic eis imperet, quemadmodum & ſuo vellet imperari. Si quis autem puer verberibus aliquando cæſus ab alio, patri ſuo id enuntiet: turpe eſt, non eidem alias inſuper plagas addere. Vſque adeo fidem ſibi invicem habent, ne- E quaquam futurum vt turpia pueris præcipiant. Sanxit etiam, vt famulis, ſi eorum opera quis egeat, alienis vti liceat: inſtituta venaticorum quoque canum communione. Itaque ſi qui canibus egent, ad venationem alios invitant; ac ſi cui non ſit otium, vt ipſe venetur, lubenter canes concedit. Itidem vtuntur & equis. Nam qui æger eſt, aut vehiculo indiget, vel celeriter aliquo pergere cupit,

ſicubi equum videat, eum ſumit; ac poſteaquam illo recte vſus eſt, reſtituit. Ne id quidem apud ſuos fieri voluit, quod ceteris eſt in vſu. Quippe quum præ venandi ſtudio ita nox eos oppreſſit, vt neceſſariis ad victum egeant, eorumque parati nihil habeant: ſanxit, vt illi, qui venari deſierunt, inſtructa relinquant; qui vero iis egent, apertis ſigillis, & acceptis neceſſariis, cetera rurſus obſignata relinquant. Atque hoc modo communicatis inter ſe rebus, etiam illi qui pauca poſſident, participes omnium fiunt, quæ regio illa fert, vbi quid ſuum ad vſum requirunt. Etiam hoc ratione quadam diuerſa reliquorum à Græcorum conſuetudine Lycurgus Lacedæmone ſanxit. Nam aliis in vrbibus omnes quocumque modo poſſunt rem faciunt. Hic agrum colit, ille nauiculariæ deditus eſt: hic mercatura, ille opificio exercendo ſe alit: Spartæ vero Lycurgus, ingenuis, quominus ea quibus rem facere poſſint, adtingant, interdixit: iuſſis ſuis, vt illa tantum ad ſe pertinere ducerent, quæcumque ad libertatem ciuitatibus parandam faciant. Nam cur iſtic opes aliquis adfectaret, vbi quum ipſe inſtituiſſet, vt omnes ex æquo rebus ad vitam neceſſariis potirentur, eademque ratione victus vterentur, hoc ipſum effectum erat, vt opes voluptatis cauſſa non expeterentur? Ne veſtium quidem cauſſa pecuniæ ſtudendum. Non enim magni pretij veſte, ſed corporis egregia conſtitutione ornantur. Non item propterea, vt contubernalium cauſſa facere ſumtum poſſint, pecuniæ ipſis cogendæ ſunt. Sanxit enim, vt glorioſius habeatur, corporis labore prodeſſe ſodalibus, quam faciendis ſumptibus: quorum alterum ab animo, alterum ab opulentia proficiſci demonſtrabat. Etiam per nefas rem facere, his ipſis rebus vetuit. Nam primum eiuſmodi monetam inſtituit, cuius ſi tantum in domum inferretur, quantum minas x æquaret; fieri non poſſet, vt id vel dominis vel ſeruis occultum eſſet. Etenim & amplo id collocari ſpatio, & plauſtro neceſſe eſſet vehi. Aurum autem argentumque perquiri ſolet, ac ſicubi conſpectum fuerit, poſſeſſor multatur. Cur igitur iſtic quærẽdis opibus opera detur, vbi cõparatio plus moleſtiæ, quam vſus voluptatis exhibeat? Enimvero ciues Spartanos in primis & magiſtratibus & legibus parere, ſcimus omnes. At ego Lycurgum ne quidem adgreſſum arbitror egregiam illam reipublicæ cõſtitutionem,

A ἤν που ἴδῃ ἵππον ὄντα, λαβὼν καὶ χρησάμενος καλῶς, ἀποκαθίστησιν. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐκεῖνο τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰθισμένον ἐποίησεν ἐπιτηδεύεσθαι. ὅπου γὰρ ἂν ὑπὸ θήρας ὀψισθέντες δεηθῶσι τῶν ἐπιτηδείων, ἢν μὴ συνεσκευασμένοι τύχωσι, καὶ ἐνταῦθα ἔθηκε τοὺς μὲν πεπαυμένους καταλείπειν τὰ πεποιημένα, τοὺς δὲ δεομένους, ἀνοίξαντας τὰ σήμαντρα, λαβόντας ὅσων ἂν δέωνται, σημηναμένους καταλιπεῖν. τοιγαροῦν οὕτως μεταδιδόντες ἀλλήλοις, καὶ οἱ τὰ B μικρὰ ἔχοντες μετέχουσι πάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ὁπόταν τινὸς δεηθῶσιν. ἐναντία γε μὴν καὶ τάδε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέστησεν ὁ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ νόμιμα. ἐν μὲν γὰρ δήπου ταῖς ἄλλαις πόλεσι πάντες χρηματίζονται ὅσον δύνανται. ὁ μὲν γὰρ γεωργεῖ, ὁ δὲ ναυκληρεῖ· ὁ δ᾽ ἐμπορεύεται, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τεχνῶν τρέφονται. ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς μὲν ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπεῖπε μηδενὸς ἅπτεσθαι· ὅσα δ᾽ ἐλευθερίαν C ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα ἔταξε μόνα ἔργα αὐτῶν νομίζειν. καὶ γὰρ δὴ τί πλοῦτος ἐκεῖ γε σπουδαστέος, ἔνθα ἴσα μὲν φέρειν εἰς τὰ ἐπιτήδεια, ὁμοίως δὲ διαιτᾶσθαι τάξας, ἐποίησε μὴ ἡδυπαθείας ἕνεκα χρημάτων ὀρέγεσθαι; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἱματίων γε ἕνεκα χρηματιστέον. οὐ γὰρ ἐσθῆτος πολυτελείᾳ, ἀλλὰ σώματος εὐεξίᾳ κοσμοῦνται. οὐδὲ μὴν τοῦ γε εἰς τοὺς συσκήνους ἕνεκα ἔχειν δαπανᾶν, χρήματα ἀ- D θροιστέον. ἐπεὶ τὸ τῷ σώματι πονοῦντα ὠφελεῖν τοὺς συνόντας εὐδοξότερον ἐποίησεν, ἢ τὸ δαπανῶντας· ἐπιδείξας τὸ μὲν ψυχῆς, τὸ δὲ πλούτου ἔργον. τό γε μὴν ἐξ ἀδίκων χρηματίζεσθαι, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις διεκώλυσε. πρῶτον μὲν γὰρ νόμισμα τοιοῦτον κατεστήσατο, ὃ δέκα μνῶν μόνον ἂν εἰς οἰκίαν εἰσελθὸν, οὔποτε δεσπότας οὔτε οἰκέτας λάθοι. καὶ γὰρ χώρας μεγάλης, καὶ ἁμάξης ἀγωγῆς δέοιτ᾽ ἄν. χρυσίον γε μὴν, καὶ ἀργύριον ἐρευνᾶται· καὶ ἄν τί που E φανῇ, ὁ ἔχων ζημιοῦται. τί οὖν ἂν ἐκεῖ χρηματισμὸς σπουδάζοιτο, ἔνθα ἡ κτῆσις πλείους λύπας, ἢ ἡ χρῆσις εὐφροσύνας παρέχει; δῆλα γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες. ἐγὼ μέντοι οὐδ᾽ ἐγχειρῆσαι οἶμαι πρότερον τὸν Λυκοῦργον ταύτην τὴν εὐεξίαν καθιστάναι,

A πρὶν ὁμογνώμονας ἐποιήσατο τοὺς κρατίστους τῶν ἐν τῇ πόλει. τεκμαίρομαι δὲ ταῦτα, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἱ δυνατώτεροι οὔτε βούλονται δοκεῖν τὰς ἀρχὰς φοβεῖσθαι, ἀλλὰ νομίζουσι τοῦτο ἀνελεύθερον εἶναι. ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ οἱ κράτιστοι καὶ ὑπέρχονται μάλιστα τὰς ἀρχάς, καὶ τῷ ταπεινοὶ εἶναι μεγαλύνονται, καὶ τῷ, ὅταν καλῶνται, τρέχοντες, ἀλλὰ μὴ βαδίζοντες ὑπακούειν· νομίζοντες, ἢν αὐτοὶ κατάρχωσι τοῦ σφόδρα πείθεσθαι, ἕψεσθαι καὶ B τοὺς ἄλλους· ὅπερ καὶ γεγένηται. εἰκὸς δὲ καὶ τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν τοὺς αὐτοὺς τούτους συγκατασκευάσαι, ἐπείπερ ἔγνωσαν τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει, καὶ ἐν στρατιᾷ, καὶ ἐν οἴκῳ. ὅσῳ γὰρ μείζω δύναμιν ἔχει ἡ ἀρχή, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσατο αὐτὴν καὶ καταπλήξειν τοὺς πολίτας, τοῦ ὑπακούειν. Ἔφοροι οὖν ἱκανοὶ μέν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν βούλωνται, κύριοι δ᾽ ἐκπράττειν παραχρῆμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχοντας μεταξὺ καὶ καταπαῦσαι, καὶ εἷρξαί γε, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς εἰς ἀγῶνα C καταστῆσαι. τοσαύτην δὲ ἔχοντες δύναμιν, οὐχ, ὥσπερ αἱ ἄλλαι πόλεις, ἐῶσι τοὺς αἱρεθέντας ἀεὶ ἄρχειν τὸ ἔτος ὅπως ἂν βούλωνται, ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπιστάται, ἤν τινα αἰσθάνωνται παρανομοῦντά τι, εὐθὺς παραχρῆμα κολάζουσι. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ὄντων μηχανημάτων καλῶν τῷ Λυκούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι D τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς πολίτας, ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐλθὼν σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν θεόν, εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις. ἐπεὶ δὲ ἀνεῖλε τῷ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν, οὐ μόνον *ἄνομον ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον θεὶς τὸ πυθοχρήστοις νόμοις μὴ πείθεσθαι. ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάσασθαι E ἐν τῇ πόλει, αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. καὶ γὰρ δὴ ἐπισκοπῶν τις ἂν εὕροι μείους ἀποθνήσκοντας τούτων, τῶν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἀποχωρεῖν αἱρουμένων· ὥστ᾽ ἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ ἕπεται τῇ ἀρετῇ σώζεσθαι εἰς τὸν πλείω χρόνον μᾶλλον, ἢ τῇ κακίᾳ. καὶ γὰρ *ῥάων, καὶ ἡδίων, καὶ εὐπορωτέρα,

*ἄνομον δεῖξας ἀλλὰ

*συνέπεσθαι Budæus, ſcholion.

prius quam ciuitatis optimates ſuam in ſententiam adduxiſſet. Eius rei hoc argumentum habeo, quod qui aliis in vrbibus potentiores ſunt, ne videri quidem volũt metuere magiſtratus: adeoque ducũt hoc eſſe ab homine libero alienum. Spartæ vero præſtantiſſima dignitate viri maxime magiſtratus obſeruant, ac ſibi glorioſum putant, ſi humiles ſint, & acceſiti non gradatim incedendo, ſed currendo ſe parendi ſtudioſos eſſe declarent. Exiſtimant enim, ſi ad ſummam obedientiam præſtandam duces ipſi fuerint, etiam alios ipſorum exẽplum ſequututos: quod quidem ita accidit. Et cõſentaneum vero eſt, hos ipſos Ephororum poteſtatem vna cum Lycurgo inſtituiſſe: quod animaduerterent, obedientiam ſummum & in vrbe, & apud exercitum, & in familia bonum eſſe. Nam quanto maior magiſtratus poteſtas eſſet, tanto plus terroris ciuibus adlaturam arbitrabatur ad hoc, vt dicto eſſent audientes. Igitur Ephoris virium ſatis eſt ad multandum, quem velint, & ſubito multam exigendi poteſtas iiſdem eſt; atque etiam magiſtratus, dum adhuc cum imperio ſunt, loco mouendi, vel carceribus conſtringendi, vel in iudicium de vita vocandi. Tanta quum eorum poteſtas ſit, non quemadmodum aliis fit in vrbibus, magiſtratus creatos ex animi arbitratu toto anno vti permittunt imperio ſuo: ſed regum inſtar, eorumve præſidum, qui certaminibus gymnicis moderantur, ſi quem in leges aliquid cõmittere animaduertunt, cum mox puniũt. Quumque multa præclare Lycurgus excogitauerit, quibus efficeret vt ciues legibus obtẽperare vellent: in primis hoc pulchrum equidem ſtatuo, quod multitudini leges non prius tradiderit, quam cum optimatibus Delphos profectus, Apollinẽ cõſuluiſſet, an Spartæ ſtatus melior feliciorque futurus eſſet, ſi legibus, quas tuliſſet ipſe, pareret. Is vero quum oraculo reſpondiſſet, omnino id ex vſu fore: tum demũ eas tradidit, non modo contra leges, ſed etiam pietatem, facturos ſtatuens, ſi legibus oraculo Pythio comprobatis non obtemperaſſent. Hoc etiã in Lycurgo admiratione dignũ eſt, quod in ciuitate ſua perfecerit, vt vitæ turpi mors honeſta prẽferretur. Nã ſi quis rem conſideret, inveniet pauciores ex his perire, quam ex illis, qui è periculo ſubducere ſe malunt. Adeoque verum vt dicam, magis virtutem comitatur incolumitas diuturnior, quam ignauiam. Nã virtus & alacrior eſt, & ſuauior, & expeditior,

& firmior. Etiam hoc manifeſtum eſt, gloriam inprimis comitem virtutis eſſe. Etenim viris fortibus omnes adiungere ſe belli ſocietate volunt. Qua vero arte conſequutus ſit, vt hoc efficeret; id quoque rectum erit haud omittere. Nimirum Lycurgus plane præſtitit, vt viri fortes beatam, ignaui miſeram vitam agerent. Nam aliis in vrbibus quum ignauiter aliquis ſe gerit, dumtaxat hominis ignaui cognomento notatur: ac nihilominus negotiatur in eodem foro vir ignauus, quo ſtrenuus; ibidem & ſedet, & exercet ſe, ſi velit. At Lacedæmone quivis pudendum duxerit, hominem ignauum vel in idem contubernium, vel ad eadem exercitia in luctis admittere. Sæpenumero etiam vir huiuſmodi, quum diuiduntur, qui pila ex adverſo ludant, neutram ad partem admiſſus, pro ſupervacâneo relinquitur: itidemque in choris ad ignominioſa loca reiicitur. In via quoque aliis vt cedat neceſſe habet, & in conſeſſibus, & inter iuniores vt adſurgat. Præterea vt puellas ad ſe pertinentes alat domi, quæ & ipſæ culpam alienæ ignauiæ ſuſtineant: vt caueat, ne domo prodeat mulier, eoque nomine multam perſoluat: vt vnctus nitiduſque non obambulet, honeſtæ famæ homines non imitetur, niſi à melioribus verberari velit. Huiuſmodi quum ignauos infamia premat, nihil miror, iſtic mortem adeo probroſæ infamique vitæ anteferri. Videtur etiam mihi Lycurgus egregie lata lege demonſtraſſe, qua ratione virtus ad ſenectutem vſque poſſit exerceri. Nam quia iudicium de ſenatoribus ad vitæ metam retulit, hoc ipſo effecit, vt ne quidem in ſenecta laudis & honeſti ſtudium negligeretur. Hoc quoque dignum admiratione, quod fortium virorum ſenectuti conſuluerit. Quia enim ſanxit vt iudicandi de animo ius penes ſeniores eſſet: perfecit vt hominum vegetorum robore ſenectus ſit honoratior. Ac merito ſane certamini huic inter alia mortalium certamina ſtudium maximum adhibetur. Nam & ludi gymnici ſunt illi quidem egregij, verum ad corpora pertinent: ad hoc de ſenum ordine certamen, de fortibus animis iudicium facit. Quanto igitur animus corpore præſtat, tanto maioris animorum certamina, quam corporum, fieri debent. Iam illud etiam in Lycurgo qui non inſignem admirationem meretur? quod quum animaduertiſſet, eos qui virtutis ſtudioſi non ſunt,

A καὶ ἰσχυροτέρα. δῆλον δὲ, ὅτι καὶ εὔκλεια μάλιστα ἕπεται τῇ ἀρετῇ. καὶ γὰρ συμμαχεῖν πως πάντες τοῖς ἀγαθοῖς βούλονται. ἧ μέντοι ὥστε ταῦτα γίγνεσθαι ἐμηχανήσατο, καὶ τοῦτο καλὸν μὴ παραλιπεῖν. ἐκεῖνος τοίνυν σαφῶς παρεσκεύασε τοῖς μὲν ἀγαθοῖς εὐδαιμονίαν, τοῖς δὲ κακοῖς κακοδαιμονίαν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ὁπόταν τις κακὸς γένηται, ἐπίκλησιν μόνον ἔχει κακὸς εἶναι· ἀγοράζει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ὁ κακὸς τἀγαθῷ, καὶ κάθηται, καὶ
B γυμνάζεται, ἐὰν βούληται. ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι πᾶς μὲν ἄν τις αἰσχυνθείη τὸν κακὸν σύσκηνον παραλαβεῖν, πᾶς δ' ἂν ἐν παλαίσματι συγγυμναστήν. πολλάκις δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ διαιρουμένων τοὺς ἀντισφαιριοῦντας, ἀχώριστος περιγίγνεται· καὶ ἐν χοροῖς δ' εἰς τὰς ἐπονειδίστους χώρας ἀπελαύνεται. καὶ μὴν ἐν ὁδοῖς παραχωρητέον αὐτῷ, καὶ ἐν θάκοις, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις ὑπανασατέον, καὶ τὰς μὲν προσ-
C ηκούσας κόρας οἴκοι θρεπτέον, καὶ ταύταις τῆς *ἀνδρείας αἰτίαν ὑφεκτέον· γυναικὸς δὲ κενὴν ἑστίαν οὐ περιοπτέον, καὶ ἅμα τούτου ζημίαν ἀποτιστέον. λιπαρὸν δὲ οὐ πλανητέον, οὐδὲ μιμητέον τοὺς ἀνεγκλήτους, ἢ πληγὰς ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων ληπτέον. ἐγὼ μὲν δὴ, τοιαύτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ἐπικειμένης, οὐδὲν θαυμάζω τὸ προαιρεῖσθαι ἐκεῖ θάνατον ἀντὶ τοῦ οὕτως ἀτίμου τε καὶ ἐπονειδίστου βίου. καλῶς
D δέ μοι δοκεῖ ὁ Λυκοῦργος νομοθετῆσαι καὶ ἧ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἀρετή. ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γεροντίας *προσθεὶς, ἐποίησε μηδὲ ἐν τῷ γήρᾳ ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκαγαθίαν. ἀξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπικουρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γήρᾳ. θεὶς γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῆς τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται οὗτος ὁ ἀγὼν μάλιστα *τῶν ἀνθρώπων.
E καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυμνικοὶ, ἀλλ' οὗτοι μὲν σωμάτων εἰσίν· ὁ δὲ περὶ τῆς γεροντίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. ὅσῳ οὖν κρείττων ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν, ἢ οἱ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι. τόδε γε μὴν τοῦ Λυκούργου πῶς οὐ μεγάλως ἄξιον ἀγασθῆναι; ὃς ἐπειδὴ κατέμαθεν, ὅτι *ὅπου οἱ βουλόμενοι ἐπιμελοῦνται τῆς ἀρετῆς,

ἀνανδρίας

προθεὶς

τῶν ἀνθρωπίνων.

οἱ μὴ βουλόμενοι

non

οὐχ ἱκανοί εἰσι τὰς πατρίδας αὔξειν, * ἐκεῖνος ἐν τῇ Σπάρτῃ ἠνάγκασε δημοσίᾳ πάντας πάσας ἀσκεῖν τὰς ἀρετάς. ὥσπερ οὖν ἰδιῶται τῶν ἰδιωτῶν διαφέρουσιν ἀρετῇ, οἱ ἀσκοῦντες τῶν ἀμελούντων, οὕτω καὶ ἡ Σπάρτη εἰκότως πασῶν τῶν πόλεων ἀρετῇ διαφέρει, μόνη δημοσίᾳ ἐπιτηδεύουσα τὴν καλοκαγαθίαν. οὐ γὰρ κἀκεῖνο καλόν, τὸ τῶν ἄλλων πόλεων κολαζουσῶν ἤν τίς τι ἕτερος ἕτερον ἀδικῇ, ἐκεῖνον ζημίας μὴ ἐλάττους ἐπιθεῖναι, B εἴ τις φανερὸς εἴη ἀμελῶν τοῦ ὡς βέλτιστος εἶναι; ἐνόμιζε γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ μὲν τῶν ἀνδραποδιζομένων τινάς, ἢ ἀποστερούντων τι, ἢ κλεπτόντων, τοὺς βλαπτομένους μόνον ἀδικεῖσθαι, ὑπὸ δὲ τῶν κακῶν καὶ ἀνάνδρων ὅλας τὰς πόλεις προδίδοσθαι. ὥστε εἰκότως ἔμοιγε δοκεῖ τούτοις μεγίστας ζημίας ἐπιθεῖναι. ἐπέθηκε δὲ καὶ τὴν ἀνυπόστατον ἀνάγκην ἀσκεῖν ἅπασαν πολιτικὴν ἀρετήν. τοῖς μὲν γὰρ τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τὴν C πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν. εἰ δέ τις ἀποδειλιάσειε τοῦ τὰ νόμιμα διαπονεῖσθαι, τοῦτον ἐκεῖνος ἀπέδειξε μηδὲ νομίζεσθαι ἔτι τῶν ὁμοίων εἶναι. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσί, σαφές. ὁ γὰρ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι. οὕτω δὲ παλαιοὶ ὄντες, ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινότατοί εἰσι. καὶ γὰρ τὸ πάντων θαυμαστότατον, ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπι- D τηδεύματα, μιμεῖσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει. καὶ ταῦτα μὲν δὴ κοινὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐν πολέμῳ. Εἰ δέ τις βούλεται καταμαθεῖν, ὅτι καὶ εἰς τὰς * στρατιὰς βέλτιον τῶν ἄλλων ἐμηχανήσατο, ἔξεστι καὶ τούτων ἀκούειν. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ ἔφοροι προκηρύττουσι τὰ ἔτη, εἰς ἃ δεῖ στρατεύεσθαι καὶ E ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς χειροτέχναις. ὥστε ὅσοισπερ ἐπὶ πόλεως χρῶνται ἄνθρωποι, πάντων τούτων καὶ ἐπὶ στρατιᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐποροῦσι. καὶ ὅσων δὲ ὀργάνων ἡ στρατιὰ κοινῇ δεηθείη ἂν ἁπάντων, τὰ μὲν ἁμάξῃ προστέτακται παρέχειν, τὰ δὲ ὑποζυγίῳ. οὕτω γὰρ ἥκιστ' ἂν τὸ ἐκλειφθὲν διαλάθοι. εἴς γε μὴν τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδ' ἐμηχανήσατο. στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα, καὶ χαλκῆν ἀσπίδα·

* στρατείας

A non poſſe patriam maiorem ad potentiam euehere; omnes Spartæ coegerit in omni ſe genere virtutum exercere. Itaque vt homines priuati priuatis virtute præſtant, & virtutem ſtudioſe colentes, eiuſdem exercitia negligentibus: ſic vrbibus haud dubie cunctis Sparta virtute præſtat, quippe quæ ſola publicæ laudis & honeſti ſtudio teneatur. An non enim hoc quoque præclarum, quod quum vrbes ceteræ plectant ſi quis in alium iniurius exſtiterit; B Lycurgus nihilominus in eum animaduertat qui ſe negligentem in hoc declarat, vt ſit vir optimus? Exiſtimabat ſcilicet, vti quidem adparet, à plagiariis, vel fraudatoribus, vel furibus, tantum eos iniuria adfici, qui damnum accipiunt: ab ignauis autem, effeminatiſque totas ciuitates prodi. Quo fit, vt, mea ſententia, maximas his pœnas iure conſtituerit. Præterea ſuis neceſſitatem quamdam, quæ recuſari nequeat, colendi omnem virtutem ciuilem, impoſuit. Nam iis qui præſcripta legibus perficerent, pariter vniuerſis rem- C publicam propriam eſſe voluit; nulla neque corporum imbecillitatis, neque tenuitatis facultatum habita ratione. At ſi quis præ ignauia defugeret labores in obeundis iis quæ leges iubent; eum Lacedæmone in numero parium ne quidem haberi debere decreuit. Iam quod hæ leges antiquiſſimæ ſint, patet. Nam Lycurgus Herculis nepotes adtigiſſe perhibetur. Sed licet antiquæ ſint, tamen nunc adhuc maxime nouæ ſunt aliis. Etenim quod admiratione digniſſimum eſt, huiuſmodi vitæ D ſtudia collaudant omnes, imitari nulla ciuitas cupit. Atque hæc quidem communia ſunt pacis ac belli bona. Si quis autem cognoſcere vult, Lycurgum bellicis etiam in rebus quiddam inueniſſe rectius, quam ceteri; de eo licet hæc audiat. Primum Ephori annos ætatis indicant publice, quibus in militiam tum equitibus tum peditibus armatis, atque etiam opificibus E eundum ſit. Quo fit, vt quorumcumque opera in vrbibus homines vtuntur, eorum omnium Lacedæmonij copiam in caſtris habeant. Itidem quibuſcumque machinis & inſtrumentis exercitui communiter opus eſt, ea partim plauſtris ſuppeditari mandatum eſt, partim iumentorum ſubvectione. Nam ea ratione, ſi quid deeſt, obſcurum minus eſſe poſſit. Ad armorum certamina, huiuſmodi quædam excogitauit: Veſtem eos puniceam habere voluit, & ſcutum æreum,

Exiſtimabat enim, genus hoc veſtis minime cum muliebri commune quidquam habere, ac tale ſcutum bello aptiſſimum eſſe. Nam & celerrime niteſcit, & ſordes haud facile contrahit. Fecit etiam illis, qui pubertatis annos exceſſiſſent, comam alendi copiam: quod eos hoc pacto grandiores, ac vultu magis liberali, terribilioreſque viſum iri arbitraretur. Quibus in hunc modum inſtructis, in ſex * cohortes equitatum ac grauem armaturam diſtribuit. Quælibet autem ciuium cohors polemarchum vnum habet, centuriones quatuor, quinquagenum præfectos octo, manipulorum duces ſexdecim. Ex his vero cohortibus, vbi ſic imperatur, nonnumquam milites per manipulos diſponuntur, nonnumquam in ternos, nonnumquam in ſenos. Quod autem complures exiſtimant, armatorum aciem Laconicam valde implicatam eſſe: ij vero ſequius opinantur quam ſeſe res habeat. Nam in acie Laconica præfecti loco principe conſiſtunt, & ſeries quælibet habet omnia, quibus repræſentatis opus eſt. Tam facile eſt autem, hanc aciei rationem intelligere; vt nemo, qui homines queat adgnoſcere, poſſit vmquam errare. Nam aliis præcedendi munus datum eſt, aliis imperatum, vt ſequantur. Ordinum vero promotiones, tamquam à præcone, manipularis præfecti verbis indicantur; fiuntque phalanges tum rariores tum denſiores: quarum rerum nihil omnino cognitu eſt difficile. Quod autem hæc acies, etiamſi turbata fuerit, cum obuio quovis ſimiliter dimicari poſſit: id intellectu facile non eſt, extra quam iis qui Lycurgi legibus inſtituti fuerint. Facillima ſunt & ea Lacedæmoniis factu, quæ vel gladiatoribus per eſſe difficilia videntur. Nam quum in cornu pergunt, ſequitur à tergo manipularia ſeries. At ſi phalanx hoſtilis ex aduerſo interea ſe oſtentauerit, manipulario duci denuntiatur, vt ad frontem * clupeum verſus conſiſtat; atque ita fit penitus, donec phalanx hoſtibus aduerſa ſteterit. Iam ſi acie ipſorum hoc pacto diſpoſita, hoſtes à tergo venientes adparuerint; quælibet ſeries euoluitur, vt fortiſſimi quique ſemper hoſtibus oppoſiti ſint. Quod ſi aliquando dux agminis ad latus læuum ſit, ne tum quidem conditione ſe deteriore eſſe putant, immo nonnumquam meliore. Nam ſi qui eos vndique cingere conarentur, non verſus partes nudas ſed armis munitas eos circumdarent.

Μόρα ſingula 500. milites habebant. Diod. Sic. lib. 15.

hoc eſt, verſus ſiniſtram

A ταύτην νομίζων ἥκιστα μὲν γυναικείᾳ κοινωνεῖν, * πολεμικωτάτην δ' εἶναι. καὶ γὰρ τάχιστα λαμπρύνεται, καὶ σχολαιότατα ῥυπαίνεται. ἀφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν ἡλικίαν· νομίζων οὕτω καὶ μείζους ἂν, καὶ ἐλευθεριωτέρους, καὶ γοργοτέρους φαίνεσθαι. οὕτω γε μὴν κατεσκευασμένων μόρας μὲν διεῖλεν ἓξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. ἑκάστη δὲ τῶν * πολιτικῶν τούτων μο-
B ρῶν ἔχει πολέμαρχον ἕνα, λοχαγοὺς τέτταρας, πεντηκοντῆρας ὀκτώ, ἐνωμοτάρχας ἑκκαίδεκα. ἐκ δὲ τούτων τῶν μορῶν διὰ παρεγγυήσεως καθίστανται τοτὲ μὲν εἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς τρεῖς, τοτὲ δὲ εἰς ἕξ. ὃ δ' οἱ πλεῖστοι οἴονται, πολυπλοκωτάτην εἶναι τὴν ἐν ὅπλοις Λακωνικὴν τάξιν, ὃ ἐναντιώτατον ὑπειλήφασι τοῦ ὄντος. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐν τῇ Λακωνικῇ τάξει οἱ πρωτοστάται ἄρχοντες, καὶ ὁ στίχος ἕκαστος πάντ' ἔχων, ὅσα δεῖ παρέχεσθαι. οὕτω
C δὲ ῥᾴδιον ταύτην τὴν τάξιν μαθεῖν, ὡς ὅστις τοὺς ἀνθρώπους δύναται γιγνώσκειν, οὐδεὶς ἂν ἁμάρτοι. τοῖς μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι δέδοται, τοῖς δὲ ἕπεσθαι τέτακται. αἱ δὲ παραγωγαί, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκος, ὑπὸ τοῦ ἐνωμοτάρχου λόγῳ δηλοῦνται, ἀραιαί τε καὶ βαθύτεραι αἱ φάλαγγες γίγνονται· * ὧν δὴ οὐδ' ὁπωσποιοῦν χαλεπὸν μαθεῖν. τὸ μέντοι, κἂν ταραχθῶσι, μετὰ τοῦ παρατυχόντος ὁμοίως μάχεσθαι ταύτην τὴν τάξιν, οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστι μα-
D θεῖν, πλὴν τοῖς ὑπὸ τῶν Λυκούργου νόμων πεπαιδευμένοις. εὐπορώτατα δὲ καὶ ἐκεῖνα Λακεδαιμόνιοι ποιοῦσι, τὰ τοῖς ὁπλομάχοις πάνυ δοκοῦντα χαλεπὰ εἶναι. ὅταν μὲν γὰρ ἐπὶ κέρως πορεύωνται, κατ' οὐρὰν δήπου ἐνωμοτία ἕπεται· ἐὰν δ' ἐν τῷ τοιούτῳ ἐκ τοῦ ἐναντίου πολεμία φάλαγξ ἐπιφανῇ, τῷ ἐνωμοτάρχῳ παρεγγυᾶται εἰς μέτωπον παρ' ἀσπίδα καθίστασθαι· καὶ διὰ παντὸς οὕτως, ἔστ' ἂν ἡ φάλαγξ ἐναντία καταστῇ. ἢν γε μὴν οὕτως
E ἐχόντων ἐκ τοῦ ὄπισθεν οἱ πολέμιοι ἐπιφανῶσιν, ἐξελίττεται ἕκαστος ὁ στίχος, ἵνα οἱ κράτιστοι ἐναντίοι ἀεὶ τοῖς πολεμίοις ὦσιν. ὅτι δὲ ὁ ἄρχων εὐώνυμος γίγνεται, οὐδ' ἐν τούτῳ μειονεκτεῖν ἡγοῦνται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ πλεονεκτεῖν. εἰ γάρ τινες κυκλοῦσθαι ἐπιχειροῖεν, οὐκ ἂν κατὰ τὰ γυμνὰ ἀλλὰ κατὰ τὰ ὡπλισμένα περιβάλοιεν ἄν.

πολεμικωτάτην δ' εἶναι.

πολιτικῶν ἔχει μορῶν τα.

ὧν δὲ οὐδ'

ἢν δέ ποτε ἕνεκά τινος δοκῇ συμφέρειν τὸν ἡγεμόνα δεξιὸν κέρας ἔχειν, στρέψαντες τὸ ἄγημα ἐπὶ κέρας, ἐξελίττουσι τὴν φάλαγγα, ἔστ᾽ ἂν ὁ μὲν ἡγεμὼν δεξιὸς ᾖ, ἡ δὲ οὐρὰ εὐώνυμος γένηται. ἢν δ᾽ αὖ ἐκ τῶν δεξιῶν πολεμίων τάξις * ἐπιφαίνηται ἐπὶ κέρως πορευομένων, οὐδὲν ἄλλο πραγματεύονται, ἢ τὸν λόχον ἕκαστον, ὥσπερ τριήρη, ἀντιπρῴρους τοῖς ἐναντίοις στρέφουσι· καὶ οὕτως αὖ γίνεται ὁ κατ᾽ οὐρὰν λόχος παρὰ δόρυ. ἢν γε μὴν κατὰ τὰ εὐώνυμα πολέμιοι προσίωσιν, οὐδὲ τοῦτο ἐῶσιν, ἀλλ᾽ ἀπωθοῦσιν, ἢ ἐναντίους * ἀντιπάλους τοὺς λόχους στρέφουσι· καὶ οὕτως αὖ ὁ κατ᾽ οὐρὰν λόχος παρ᾽ ἀσπίδα καθίσταται. ἐρῶ δὲ καὶ ᾗ στρατοπεδεύεσθαι ἐνόμισε χρῆναι Λυκοῦργος. διὰ μὲν γὰρ τὸ τὰς γωνίας τοῦ τετραγώνου ἀχρήστους εἶναι, κύκλον ἐστρατοπεδεύετο, εἰ μὴ ὄρος ἀσφαλὲς εἴη, ἢ τεῖχος, ἢ ποταμὸν ὄπισθεν ἔχοιεν. φυλακάς γε μὴν ἐποίησε μεθημερινάς, τὰς μὲν * πρὸς τὰ ὅπλα εἴσω βλεπούσας· οὐ γὰρ πολεμίων ἕνεκα, ἀλλὰ φίλων αὗται καθίστανται. τοὺς γε μὴν πολεμίους ἱππεῖς φυλάττουσιν ἀπὸ χωρίων, ὧν ἂν ἐκ πλείστου προορῷεν. εἰ δέ τις προΐοι νύκτωρ ἔξω τῆς φάλαγγος, ἐνόμισεν ὑπὸ Σκιριτῶν προφυλάττεσθαι, νῦν δ᾽ ἤδη καὶ ὑπὸ ξένων, αὐτῶν * τινες συμπαρόντες. τὸ δὲ ἔχοντας τὰ δόρατα ἀεὶ * περιϊέναι, εὖ καὶ τοῦτο δεῖ εἰδέναι, ὅτι τοῦ αὐτοῦ ἕνεκά ἐστιν, οὗπερ καὶ τοὺς δούλους εἴργουσιν ἀπὸ τῶν ὅπλων. καὶ τοὺς ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀπιόντας οὐ δεῖ θαυμάζειν, ὅτι οὔτε ἀλλήλων, οὔτε τῶν ὅπλων πλέον, ἢ ὅσον μὴ λυπεῖν ἀλλήλους, ἀπέρχονται. καὶ γὰρ ταῦτα ἀσφαλείας ἕνεκα ποιοῦσι. μεταστρατοπεδεύονταί γε μὴν πυκνὰ, καὶ τοῦ σίνεσθαι τοὺς πολεμίους ἕνεκα, καὶ τοῦ ὠφελεῖν τοὺς φίλους. καὶ γυμνάζεσθαι δὲ προαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἅπασι Λακεδαιμονίοις, * ὅσονπερ ἂν στρατεύωνται· ὥστε μεγαλοπρεπεστέρους μὲν αὐτοὺς ἐφ᾽ ἑαυτοῖς γίνεσθαι, ἐλευθεριωτέρους δὲ τῶν ἄλλων φαίνεσθαι. δεῖ δὲ * οὔτε περίπατον, οὔτε δρόμον μακρότερον ποιεῖσθαι, ἢ ὅσον ἂν ἡ μόρα ἐφήκῃ, ὅπως μηδεὶς τῶν αὑτοῦ ὅπλων πόρρω γίγνηται. μετὰ δὲ τὰ γυμνάσια καθίζειν μὲν ὁ πρῶτος πολέμαρχος κηρύττει, (ἔστι δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξέτασις) ἐκ τούτου δὲ ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ ταχὺ τὸν πρόσκοπον * ὑπολύεσθαι.

Margin: ἐπιφέρητ. — ἀντιπάλους — παρὰ — πλὴν συμπαρόντων. — περιιόντων — ἴσονπερ — ἐπὶ οἰκεί-σταν, ἐπὶ δρόμοι — ἀπολύεσθαι.

A Si certa de cauſſa viſum aliquando ſit expedire, vt cornu dextrum ductor obtineat; verſo in cornu agmine phalangem euoluunt, donec ad dextram ſit ductor, & agmen extremum ad læuam. Rurſus ſi ab hoſtibus ad dextram conſtitutis acies ſeſe oſtenderit progredientium in cornu, nihil agunt aliud, quam quod centurias ſingulas, triremis inſtar, hoſtibus velut obiecta prora, conuertunt; qua ratione ſeries ea, quæ extremo eſt in B agmine, * haſtam verſus conſtituitur. At ſi à læuo latere acceſſerint hoſtes, ne hoc quidem permittunt; ſed repellunt eos, vel aduerſas ſeri.s aduerſariis obuertunt. Qua ratione fit, vt extremi agminis ſeries clupeum verſus conſtituatur. Dicam etiam, quo pacto Lycurgus caſtra eſſe metanda cenſuerit. Nam quia quadrati agminis anguli ſunt invtiles, in orbem caſtra ponebat, extraquam ſi monte tuti eſſent, vel à tergo murum C fluuiumve haberent. Excubias quidem diurnas inſtituit, quæ interius caſtra verſus ſpectarent Nam amicorum, non hoſtium cauſſa, illæ conſtituuntur. Hoſtes ab equitibus obſeruantur iis è locis de quibus proſpici longiſſime poteſt. Quod ſi quis noctu extra phalangem progrediatur, à Sciritis ea de cauſſa inſtituit habendas excubias; & hoc tempore præſtant id mercenarij milites quibus aliqui Lacones adſunt. Iam quod cum haſtis D ſemper obuerſantur, id ſciendum eadem de cauſſa fieri, ob quam ſeruos etiam ab armis arcent. Præterea mirum videri non debet, eos qui ad naturæ neceſſaria ſecedunt, neque ab ſeinuicem, neque ab exercitu longius progredi; quam vti caueant, ne ſibi mutuo moleſtiam creent. Hæc enim ſecuritatis cauſſa faciunt. Caſtra ſæpius mutant, partim vt E hoſtibus detrimentum adferant, partim vt amicis proſint. Etiam à lege mandatur Lacedæmoniis omnibus, qui expeditionibus interſunt, vt exercitiis vtantur. Quo fit, vt ipſi magis inter ſe magnanimi euadant, ac ſupra ceteros indole magis eſſe liberali videantur. Locus exercitationis & curſus intra id ſpatium neceſſario deſcribitur, quovſque cohors ipſa pertinet, ne quis ab ſuis commilitonibus recedat longius. Peractis exercitiis, polemarchus primus, vti ſedeant, per præconem edicit: quod quidem luſtrationis cuiuſdam inſtar eſt: deinde prandium vti ſumant, ac ſpeculatorem mox dimittant.

Margin: id eſt, verſus dextrum.

Hinc inter ſe conuerſantur milites, ac ſe quieſcendo recreant ante veſpertina exercitia. Secundum hæc per præconem denunciatur, ſumendam eſſe cœnam: & poſteaquam hymnos diis cecinerint, quibus eſt facta res ſacra, armis incubando quietem capiendam. Nemo vero miretur, tam multa me ſcribere. Nam minime quis à Lacedæmoniis omiſſum aliquid reperiat in re militari, quod quidem curandum veniat. Commemorabo etiam, quam Lycurgus regi poteſtatem & dignitatem in exercitu adſignauerit. Primo regem, cinctum ſatellitio, cum iis, qui adſunt regi, ciuitas alit. In eius contubernio ſunt polemarchi, vt ſemper illi præſto ſint communicandorum conſiliorum cauſſa, ſi quidem vſus ita poſtulet. In eodem regis contubernio viri præterea tres ex parium numero degunt, qui quidem eis omnia neceſſaria procurant; ne ab vlla impediantur occupatione, quominus res bellicas ſtudioſe tractent. Repetam vero altius, quo pacto Rex cum copiis in expeditionem domo proficiſcatur. Primum domi adhuc ſacrum Ioui ductori, & adiunctis ei diis facit: ac ſi litatum illic fuerit, ignifer ſiue fecialis ſublato ab ara igne, ad regionis fines præcedit, vbi Rex Ioui Mineruæque rurſum ſacrificat. Vbi diis hiſce litatum ambobus eſt, tum deinde limites regionis tranſit. Atque ab his ſacris ſublatus ignis præfertur, & numquam extinguitur, ſequente omni hoſtiarum genere. Quoties autem Rex ſacrificat, primo id crepuſculo facere occipit, quaſi beneuolentiam Dei cupiens antevertere. Adſunt ſacrificio polemarchi, centuriones, quinquagenum præfecti, militum ſtipendiariorum duces, impedimentis præfecti, ex ciuitatum denique prætoribus cui lubet. Adſunt præterea duo Ephori, qui nihil illi quidem agunt curioſius, niſi à rege adhibiti: ſed conſiderantes tamen, quid quiſque faciat, omnes, ceu fieri par eſt, modeſtiores reddunt. Poſteaquam facta eſt res ſacra, Rex arceſſitis omnibus, quid faciundum ſit, imperat. Quo fit, vt ſi hæc videas, exiſtimes ceteros quidem homines ſtudio ſubitario rem militarem tractare; Lacedæmonios autem ſolos reabſe bellicorum operum artifices eſſe. Poſteaquam Rex ducere copias cœpit, ſi quidem hoſtis ſe nullus oſtendat; nemo ipſum præcedit, præter Sciritas, & equites exploratores. Sin prœlium committendum eſſe putant,

A ἐκ τούτου δ' αὖ διατριβαὶ καὶ ἀναπαύσεις πρὸ τῶν ἑσπερινῶν γυμνασίων. μετά γε μὴν ταῦτα δειπνοποιεῖσθαι κηρύττεται, καὶ ἐπειδὰν ᾄσωσιν εἰς τοὺς θεοὺς οἷς ἂν κεκαλλιερηκότες ὦσιν, ἐπὶ τῶν ὅπλων ἀναπαύεσθαι. ὅτι δὲ πολλὰ γράφω, οὐ δεῖ θαυμάζειν. ἥκιστα γὰρ Λακεδαιμονίοις εὕροι ἄν τις παραλελειμμένα ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς, ὅσα δεῖ ἐπιμελείας. διηγήσομαι δὲ καὶ ἣν ἐπὶ στρατιᾶς ὁ Λυκοῦργος βασιλεῖ δύναμιν καὶ τιμὴν παρεσκεύασε. πρῶτον μὲν γὰρ * ἐπὶ φρουρᾶς τρέφει ἡ πόλις βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. συσκηνοῦσι δὲ αὐτῷ οἱ πολέμαρχοι, ὅπως ἀεὶ συνόντες, μᾶλλον καὶ κοινοβουλῶσιν, ἤν τι δέωνται, συσκηνοῦσι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων. οὗτοι τούτοις ἐπιμελοῦνται πάντων τῶν ἐπιτηδείων, ὡς μηδεμία ἀσχολία ᾖ αὐτοῖς τῶν πολεμικῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἐπαναλήψομαι δὲ ὡς ἐξορμᾶται σὺν στρατιᾷ ὁ βασιλεύς. θύει C μὲν γὰρ πρῶτον οἴκοι ὢν Διὶ ἀγήτορι, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. ἢν δὲ ἐνταῦθα καλλιερήσῃ, λαβὼν ὁ πυρφόρος πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, προηγεῖται ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς χώρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκεῖ αὖ θύεται Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ, ὅταν δὲ ἀμφοῖν τούτοιν τοῖν θεοῖν καλλιερηθῇ, τότε διαβαίνει τὰ ὅρια τῆς χώρας. καὶ τὸ πῦρ μὲν ἀπὸ τούτων τῶν ἱερῶν προηγεῖται οὔποτε ἀποσβεννύμενον, σφάγια δὲ παντοῖα ἕπεται. ἀεὶ δὲ ὅταν θύηται, ἄρχεται μὲν τούτου τοῦ ἔργου ἔτι κνεφαῖος, προλαμ-D βάνειν βουλόμενος τὴν τοῦ Θεοῦ * εὔνοιαν. πάρεισι δὲ περὶ τὴν θυσίαν πολέμαρχοι, λοχαγοί, πεντηκοστῆρες, ξένων στρατίαρχοι, στρατοῦ σκευοφορικοῦ ἄρχοντες, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πόλεων δὲ στρατηγῶν ὁ βουλόμενος. πάρεισι δὲ καὶ τῶν ἐφόρων δύο, οἳ πολυπραγμονοῦσι μὲν οὐδὲν, ἢν μὴ ὁ βασιλεὺς προσκαλῇ. ὁρῶντες E δὲ ὅ,τι ποιεῖ ἕκαστος, πάντας σωφρονίζουσιν, ὡς τὸ εἰκός. ὅταν δὲ τελεσθῇ τὰ ἱερά, ὁ βασιλεὺς προσκαλέσας πάντας, παραγγέλλει τὰ ποιητέα. ὥστε ὁρῶν ταῦτα ἡγήσαιο ἄν, τοὺς μὲν ἄλλους αὐτοσχεδιαστὰς εἶναι τῶν στρατιωτικῶν, Λακεδαιμονίους δὲ μόνους τῷ ὄντι τεχνίτας τῶν πολεμικῶν. ἐπειδάν γε μὴν ἡγῆται ὁ βασιλεὺς, ἢν μὲν μηδεὶς ἐναντίος φαίνηται, οὐδεὶς αὐτοῦ πρόσθεν πορεύεται, πλὴν Σκιρῖται, καὶ οἱ προερευνώμενοι ἱππεῖς. ἢν δέ ποτε μάχην οἴωνται ἔσεσθαι,

ἐπὶ φρουρᾶς

εὐμεν.

προϊὼν δὲ ἄγει μὲν τῆς πρώτης μόρας ὁ βασιλεύς, ἄχρι συστρέψας ἐπὶ δόρυ, ἔστ᾽ ἂν γένηται ἐν μέσῳ δυοῖν μόραιν, καὶ δυοῖν πολεμάρχοιν. οὓς δὲ δεῖ ἐπὶ τούτοις τετάχθαι, ὁ πρεσβύτατος τῶν περὶ * δημοσίαν συντάττει. εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὅσοι ἂν σύσκηνοι ὦσι τῶν ὁμοίων, καὶ μάντεις, καὶ ἰατροί, καὶ αὐληταί, οἱ * τοῦ στρατοῦ ······ ἄρχοντες, καὶ ἐθελούσιοι ἤν τινες παρῶσιν. ὥστε τῶν δεομένων γίγνεσθαι, οὐδὲν ἀπορεῖται. οὐδὲν γὰρ ἀπρονόητόν ἐστι. καλὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τάδε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐμηχανήσατο Λυκοῦργος εἰς τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα. ὅταν γὰρ ὁρώντων ἤδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάντας τοὺς παρόντας αὐλητὰς νόμος, καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι· καὶ ὅπλα δὲ λαμπρύνεσθαι προαγορεύεται. ἔξεστι δὲ τῷ νέῳ, καὶ κεκριμένῳ εἰς μάχην συνιέναι, καὶ φαιδρὸν εἶναι, καὶ εὐδόκιμον. καὶ παρακελεύονται δὲ τῷ ἐνωμοτάρχῃ. οὐδ᾽ ἀκούεται γὰρ εἰς ἑκάστην πᾶσαν τὴν ἐνωμοτίαν ἀφ᾽ ἑκάστου ἐνωμοτάρχου ἔξω. ὅπως δὲ καλῶς γίγνηται, πολεμάρχῳ δεῖ μέλειν. ὅταν γε μὴν καιρὸς δοκῇ εἶναι στρατοπεδεύεσθαι, * τούτου μὲν κύριος βασιλεύς, καὶ τοῦ δεῖξαί γε, ὅπου δεῖ. τὸ μέντοι πρεσβείας ἀποπέμπεσθαι καὶ φιλίας καὶ πολεμίας, τοῦτ᾽ αὖ βασιλέως. καὶ ἄρχονται μὲν πάντες ἀπὸ βασιλέως, ὅταν βούλωνταί τι πρᾶξαι. ἢν δ᾽ οὖν δίκης δεόμενός τις ἔλθῃ, πρὸς Ἑλλανοδίκας τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποπέμπει· ἢν δὲ χρημάτων, πρὸς ταμίας· ἢν δὲ λείαν ἄγων, πρὸς λαφυροπώλας. οὕτω δὲ πραττομένων, βασιλεῖ οὐδὲν ἄλλο ἔργον καταλείπεται ἐπὶ φρουρᾶς, ἢ ἱερεῖ μὲν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς εἶναι, στρατηγῷ δὲ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰ δέ τις με ἔροιτο, εἰ ἔτι καὶ νῦν μοι δοκοῦσιν οἱ Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν, τοῦτο μὰ Δία οὐκ ἂν ἔτι θρασέως εἴποιμι. οἶδα γὰρ πρότερον μὲν Λακεδαιμονίους αἱρουμένους οἴκοι τὰ μέτρια ἔχοντας ἀλλήλοις συνεῖναι μᾶλλον, ἢ ἁρμόζοντας ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ κολακευομένους διαφθείρεσθαι. καὶ πρόσθεν μὲν οἶδα αὐτοὺς φοβουμένους, χρυσίον ἔχοντας φαίνεσθαι· νῦν δ᾽ ἔστιν οὓς καὶ καλλωπιζομένους ἐπὶ τῷ κεκτῆσθαι. ἐπίσταμαι δὲ καὶ πρόσθεν τούτου ἕνεκα ξενηλασίας γιγνομένας, καὶ ἀποδημεῖν οὐκ ἐξόν,

δαμοσίαν

** forte σκευοφορικοῦ ἄρχοντες.*

τούτου μὲν Λυκοῦργος βασιλέα κύριον, ἢ τοῦ δεῖξαι

A Rex agmine primæ cohortis ſecū ſumto, conuerſoque * ad haſtā pergit, donec medio inter duas cohortes ac duos polemarchos loco ſit. Qui vero poſt hos collocandi ſunt, illos maximus natu inter eos qui ad tabernaculum publicū pertinent, ordinat. Sunt autē hi, quicumq. contubernio cum paribus eodem vtuntur, & haruſpices, & medici, & tibicines, & copiarum apud impedimenta præfecti, & ſi qui ſponte ſua expeditioni adſint. Quo fit, vt eorū quę fieri neceſſe eſt, nihil deſideretur: quippe quod B nihil non ante proſpectum ſit. Etiam hæc præclare Lycurgus vtiliterque, mea ſane ſententia, ad armatū certamē excogitauit. Nam quum iam hoſtium in conſpectu capra mactatur, lege cōſtitutū eſt, vt omnes, quotquot adſunt, tibicines tibia canant, ac nemo Lacedæmoniorū ſerto careat. Etiam vt arma polita niteāt, edicitur. Iuueni quoque, ac delecto ad pugnam ineundam permittitur, vt hilarem & egregium ſe gerat. Atque hi ſane ſolent etiam manipularium C præfectum incitando cohortari. Nam à quovis manipulariū præfecto exterius ad vnumquemque manipulum nihil auditur. vt autem omnia recte fiant, polemarchi curæ committitur. Quodnam tempus eſſe metandi caſtra videatur, regis eſt in arbitrio ſitum: itemque commonſtrandi, quo ea loco muniri debeant. Præterea ſiue fœderatorum, ſeu hoſtium dimittere legationes, ad regem pertinet. Quoties aliquid agendum eſt, omnes à rege initium ſumunt. Si quis iudicio diſceptaturus ad reD gem veniat, ad * Hellanodicas ſiue Græcorum iudices à rege remittitur: ſi pecunia quis egeat, ad quæſtores: ſin prædam adferat, ad manubiarum diſtractores. Quæ quum hoc modo gerantur, regi nihil in exercitu reſtat negotij, quam vt rerum diuinarum reſpectu ſit ſacerdos, humanarum vero, imperator. Quod ſi quis me roget, an hac etiam tempeſtate Lycurgi leges immotæ mihi permanere videantur: de hoc profecto non iam equidem amplius audacter aliquid adfirmavero. Nam ſcio LaceE dæmonios pridem maluiſſe domi modicis cum facultatibus conſuetudine mutua vti, quam in præfecturis ciuitatum per adſentationes degenerare. Scio metuiſſe antehac eos ſibi, ne aurum poſſidere deprehenderentur: iam nonnulli ſunt, qui hoc ipſo ſemet oſtentant, quod aurum poſſideant. Præterea ſcio peregrinos ob eam cauſſam olim eiectos Sparta fuiſſe, neque conceſſas Lacedæmoniis peregrinationes;

** hoc eſt, ad dextram*

** de his conſule Pauſaniam in Eliacis.*

ne ab exteris ciues improbitatem ac deſidiam haurirent. Nunc mihi conſtat, eos qui loco videntur apud ipſos eſſe principe, ſtudioſe in hoc incubuiſſe; vt numquam non apud exteros vrbium præfecti eſſent. Fuit item aliquando tempus, quum in id operam dabant, vt principatu digni eſſent: nunc id magis enituntur, vt imperent, quã vt imperio digni ſint. Itaque fit, vt Græci, qui olim Spartam profecti Lacedæmonios orabant, vt duces aduerſus illos eſſent, qui iniuſte agere viderentur, nunc magna ex parte ſeipſos ad impediendum cohortentur, ne ad Lacedæmonios rerum ſumma redeat. Neque vero mirum videri debet, quod in has reprehenſiones incurrant; quando palam eſt, eos neque Apollini, neque Lycurgi legibus parere. Lubet etiam commemorare, quæ pacta ſe auctore Lycurgus inter regem & ciuitatem eſſe voluerit. Nam ſolus hic principatus in eodem permanet ſtatu, quo fuit ab initio: ceteras adminiſtrationum publicarum formas vel immutatas, vel etiam nunc aliquis mutari comperiat. Sanxit igitur, vt Rex pro ſalute ciuitatis rem diuinam in omnibus ſacris publicis faceret, velvti qui ortus à Deo eſſet. Idem quocumque ciuitas militum copias mitteret, ducis vt munere fungeretur. Adtribuit hoc quoque, vt de victimis cæſis honoris cauſa quædam ipſe caperet. Præterea tantum agri eximij multis in vrbibus finitimis ad vſum regis ſecreuit, vt mediocrium quidem illi facultatum copia non deſit, non tamen opibus antecellat. Atque vti reges etiam foris aliorũ vti contubernio poſſent, ad hoc eis tabernaculum publicum ordinauit, eumque honorẽ illic addidit, vt in cœna duplex ipſis porrio cederet: non id quidem, vt duplo plus quam alij, vorarent; ſed vt aliquid inde honoris cauſa dare alij poſſent, cui libuiſſet. Præterea regi vtrique poteſtatẽ deligendi contubernales binos conceſſit, quos Pythios vocant. Permiſit etiam, vt de omniũ ſcrofarum partu porcum acciperet, ne vmquam Rex victimis careret, ſi qua in re Dij conſulendi eſſent. Propter domũ regiam ſtagnum aquæ copiam ſuppeditat. quod quidem ad multa per eſſe vtile, magis intelligunt ij qui eo carent. Etiã de ſella regi adſurgunt omnes, exceptis Ephoris, quum in ſellis Ephoricis conſident. Menſibus ſingulis iureiurando ſe inuicem adſtringunt, Ephori quidẽ nomine ciuitatis, Rex autem ſuo. Regis iuſiurandum eſt, regnum ſe geſturum ex præſcripto legum latarum:

A ὅπως μὴ ῥᾳδιουργίας οἱ πολῖται ἀπὸ τῶν ξένων ἐμπίπλαιντο· νῦν δ' ἐπίσταμαι τοὺς δοκοῦντας πρώτους εἶναι, ἐσπουδακότας, ὡς μηδέποτε παύωνται ἁρμόζοντες ἐπὶ ξένης. καὶ ἦν μὲν ὅτε ἐπεμελοῦντο, ὅπως ἄξιοι εἶεν ἡγεῖσθαι· νῦν δὲ πολὺ μᾶλλον πραγματεύονται, ὅπως ἄρξουσιν, ἢ ὅπως ἄξιοι τούτου ἔσονται. τοιγαροῦν οἱ Ἕλληνες πρότερον μὲν ἰόντες εἰς Λακεδαίμονα, ἐδέοντο αὐτῶν ἡγεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δοκοῦντας ἀδικεῖν· νῦν δὲ πολλοὶ B παρακαλοῦσιν ἀλλήλους ἐπὶ τὸ διακωλύειν ἄρξαι πάλιν αὐτούς. οὐδὲν μέντοι δεῖ θαυμάζειν τούτων τῶν ἐπιψόγων αὐτοῖς γιγνομένων, ἐπειδὴ φανεροί εἰσιν οὔτε τῷ θεῷ πειθόμενοι, οὔτε τοῖς Λυκούργου νόμοις. βούλομαι δὲ καὶ, ἃς βασιλεῖ πρὸς τὴν πόλιν συνθήκας ὁ Λυκοῦργος ἐποίησε, διηγήσασθαι. μόνη γὰρ δὴ αὕτη ἀρχὴ διατελεῖ οἵαπερ ἐξ ἀρχῆς κατεστάθη· τὰς δὲ ἄλλας πολιτείας εὕροι ἄν τις μετακε- C κινημένας, καὶ ἔτι καὶ νῦν μετακινουμένας. ἔθηκε γὰρ θύειν μὲν βασιλέα * πρὸ τῆς πόλεως τὰ δημόσια ἅπαντα, ὡς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὄντα· καὶ στρατιὰν ὅποι ἂν ἡ πόλις ἐκπέμπῃ, ἡγεῖσθαι. ἔδωκε δὲ καὶ γέρα ἀπὸ τῶν θυομένων λαμβάνειν, καὶ γῆν τε ἐν πολλαῖς τῶν περιοίκων πόλεων ἀπέδειξεν ἐξαίρετον τοσαύτην, ὥστε μήτε δεῖσθαι τῶν μετρίων, μήτε πλούτῳ ὑπερφέρειν. ὅπως δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔξω σκηνοῖεν, σκηνὴν αὐτοῖς δημοσίαν ἀ- D πέδειξε. καὶ διμοιρίᾳ γε ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐτίμησεν, οὐχ ἵνα διπλάσια καταφάγοιεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦδε τιμῆσαι ἔχοιεν * εἴ τινα βούλοιντο. ἔδωκε δ' αὖ καὶ συσκήνους δύο ἑκατέρῳ προσελέσθαι, οἳ δὴ καὶ Πύθιοι καλοῦνται. ἔδωκε δὲ καὶ πασῶν τῶν συῶν ἀπὸ τόκου χοῖρον λαμβάνειν, ὡς μήποτε ἀπορήσαι βασιλεὺς ἱερῶν, ἤν τι δεηθῇ θεοῖς συμβουλεύσασθαι. καὶ πρὸς τῇ οἰκίᾳ δὲ λίμνη ὕδατος ἀ- E φθονίαν παρέχει. ὅτι δὲ καὶ τοῦτο πρὸς πολλὰ χρήσιμον, οἱ μὴ ἔχοντες αὐτὸ μᾶλλον γιγνώσκουσι. καὶ ἕδρας δὲ πάντες ὑπανίστανται βασιλεῖ, πλὴν οὐχ Ἔφοροι ἀπὸ τῶν Ἐφορικῶν δίφρων. καὶ ὅρκους δὲ ἀλλήλοις κατὰ μῆνα ποιοῦνται, Ἔφοροι μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως, βασιλεὺς δ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ ὅρκος ἐστὶ τῷ μὲν βασιλεῖ, κατὰ τοὺς τῆς πόλεως κειμένους νόμους βασιλεύσειν

* ὑπὲρ τῆς

* ὅντινα προ- αιρ[illegible]

τῇ δὲ πόλει, ἐμπεδορκοῦντος ἐκείνου ἀστυφέ- A λικτον τὴν βασιλείαν παρέξειν. αὗται μὲν οὖν αἱ τιμαὶ οἴκοι ζῶντι βασιλεῖ δίδονται, οὐδέν τι πολὺ ὑπερφέρουσαι τῶν ἰδιωτικῶν. οὐ γὰρ ἐβουλήθη οὔτε τοῖς βασιλεῦσι τυραννικὸν φρόνημα παραστῆσαι, οὔτε τοῖς πολίταις φθόνον ἐμποιῆσαι τῆς δυνάμεως. αἱ δὲ τελευτήσαντι τιμαὶ βασιλεῖ δίδονται, τῇδε βούλονται δηλοῦν οἱ Λυκούργου νόμοι, ὅτι οὐχ ὡς ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ἥρωας τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς προτετιμήκασιν.

ciuitatis, conſeruaturam ſe regnum ipſius inconcuſſum, ſi quidem iuſiurandum hoc ſanctè ſeruaret. Atque hi honores in patria regi, quamdiu viuit, conceſſi ſunt, non illi certe multum priuatorum honoribus potiores. Etenim neque regibus animos addere tyrannicos voluit, neque ciuibus eorum poteſtatem inuiſam reddere. Qui autem regi mortuo conceſſi ſunt honores, iis Lycurgi leges indicare volunt, non ſe Lacedæmoniorum reges vt homines, ſed tamquam heroas honore eximio adfeciſſe.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

XENOPHONTIS ATHENIENSIVM RESPVBLICA.

ΠΕΡΙ δὲ τῆς Ἀθηναίων πο- B λιτείας, ὅτι μὲν εἵλοντο τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας, οὐκ ἐπαινῶ διὰ τόδε· ὅτι ταῦθ' ἑλόμενοι, εἵλοντο τοὺς πονηροὺς ἄμεινον πράττειν, ἢ τοὺς χρηστούς. διὰ μὲν οὖν τοῦτο οὐκ ἐπαινῶ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔδοξεν αὐτοῖς, ὡς εὖ διασώζονται τὴν πολιτείαν, καὶ τἄλλα διαπράττονται, ἃ δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, τοῦτ' ἀποδείξω. C πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο ἐρῶ, ὅτι δικαίως, αὐτόθι καὶ οἱ πένητες καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχει τῶν γενναίων καὶ τῶν πλουσίων, διὰ τόδε, ὅτι ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἐλαύνων τὰς ναῦς, καὶ ὁ τὴν δύναμιν περιτιθεὶς τῇ πόλει· καὶ οἱ κυβερνῆται, καὶ οἱ κελευσταί, καὶ οἱ πεντηκόνταρχοι, καὶ οἱ πρωρᾶται, καὶ οἱ ναυπηγοί, οὗτοί εἰσιν οἱ τὴν δύναμιν περιτιθέντες τῇ πόλει πολὺ μᾶλλον, ἢ οἱ πολῖται, καὶ οἱ γενναῖοι, καὶ οἱ χρηστοί. ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως ἔ- D χει, δοκεῖ δίκαιον εἶναι, πᾶσι τῶν ἀρχῶν μετεῖναι, ἔν τε τῷ κλήρῳ καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ· καὶ λέγειν ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν. ἔπειτα ὁπόσαι μὲν σωτηρίας φέρουσι τῶν ἀρχῶν, χρησταὶ οὖσαι καὶ μὴ χρησταί, ἢ κίνδυνον τῷ δήμῳ ἅπαντι, τούτων μὲν τῶν ἀρχῶν οὐδὲν δεῖται ὁ δῆμος μετεῖναι· οὔτε τῶν στρατηγιῶν κλήρων οἴονται σφίσι χρῆναι μετεῖναι, οὔτε τῶν ἱππαρχιῶν.

IAM in Athenienſium republica, quod eam reipublicæ formã ſequuti ſint, propterea non laudo; quia dum illam prætulerunt aliis, improbos homines meliori eſſe conditione, quam bonos, maluerunt: Atque hæc cauſſa eſt, quamobrẽ eos nõ laudem. Quia vero probatæ ſunt eis hæ rationes, equidem oſtẽdam, rempublicam eos ſuam incolumem cõſeruare, atque etiã alia perficere, in quibus aberrare Græcis ceteris exiſtimẽtur. Primum igitur hoc dicam, merito pauperes ac plebem ibi plus poſſe, quam nobiles & diuites, idq. ob hãc cauſſam, quod plebs & rem naualem expediat, & potentiam ciuitati conciliet: adeoque gubernatores, & incitatores nautarum, & quinquaginta remigibus præfecti, & proretæ, & nauium fabricatores illi ipſi ſunt, qui multo magis reipublicæ potentiam amplificarunt, quam ciues, quam nobiles, quam homines frugi. Hæc quum ita ſe habeant, æquum eſſe videtur, vt omnes magiſtratuum dignitatumque participes fiant, ſiue per ſortem, ſeu per ſuffragium; vtque cuivis ciuiũ dicere liceat, qui quidẽ velit. Deinde quotquot magiſtratus, ſiue ſuperiores, ſeu inferiores, toti populo vel ſalutis, vel periculorum auctores ſunt, eorum vti particeps ſit vulgus, non eſt neceſſe: neque plebs ſortes prætorias, neque præfecturas equitum ad ſe pertinere putat.

Luculentius hæc [illegible] reddita.

Animaduertit enim, ſe plus emolumenti capere, dum magiſtratus hoſce non obit; ſed illis relinquit gerendos, qui plurimum poſſunt. Quotquot vero magiſtratus habent ſtipendia, reiq. familiari conducunt, hos etiam vulgus ambit. Quod autem nonnulli mirantur, vbique plus eos hominibus nullius momenti, & pauperibus, & plebeis, quam egregiis viris tribuere: in hoc ipſo popularē ciuitatis ſtatum ſe conſeruare declarant. Quippe dum pauperes, & plebei, & nauci homines aliquo loco ſunt, & ad aliquem numerum excreſcunt: ſtatum ciuitatis popularem augent. Sin diuitibus & egregiis hominibus bene ſit: tum vero plebei vires aduerſariis ſuis adiungunt. Sunt autem vbique terrarū optimates dominatui plebeo contrarij. Nam in optimatibus libidinis ac iniuſtitiæ minimum eſt, ſtudium vero rerum honeſtarum accuratiſſimum: contra, in plebe plurimum inſcitiæ, confuſionis, improbitatis. Etenim paupertas magis eos adducit ad turpia, & plerique mortalium propter penuriam neque liberaliter educari, neque recte inſtitui poſſunt. Fortaſſe dixerit aliquis, non permittendum eſſe, vt omnes vel dicendi poteſtatem habeant, vel ſenatores ſint: ſed id peritiſſimis & præſtātiſſimis viris relinquendū eſſe. At illi nihilominus in hoc quoque ſibi rectiſſime cōſulūt, licet futilibus etiam dicēdi poteſtatem faciant. Nam ſi dumtaxat egregij viri & orationes haberent, & ſententias dicerent: ſui ſimilibus prodeſſent, nō autē plebeis. Nūc quum ſurgat ad concionandū aliquis nullius pretij, quicumq. voluerit: facile tū ſibi, tū ſui ſimilibus quod expediat, inuenit. At inquiet aliquis, ecquid huiuſmodi homo boni vel ſibi vel populo poſſit excogitare? Nimirū intelligunt illi, huius imperitiā ac futilitatem, coniunctā cum beneuolentia, plus ſibi prodeſſe; quam viri egregij virtutem ac ſapientiā, cum maleuolentia coniunctam. Poteſt igitur fieri, vt his moribus ciuitas non efficiatur optima: ſed ſtatus tamen popularis hac ratione maxime conſeruabitur. Populus enim bene conſtituta republica nō delectatur, in qua ſibi ſit ſeruiendū: ſed liber eſſe vult, & imperio potiri, ac malum interim ciuitatis ſtatū flocci pendit. Nam quod tu non recte conſtitutum exiſtimas, idipſum potentiam plebis libertatemq. ſuſtinet. Quod ſi bonum reipublicæ ſtatū requiris, primū videbis in eo peritiſſimos leges ferre. Deinde boni malos punient, deque republica conſultabut,

A γιγνώσκει γὰρ ὁ δῆμος, ὅτι πλείω ὠφελεῖται ἐν τῷ μὴ αὐτὸς ἄρχειν ταύτας τὰς ἀρχὰς, ἀλλ' ἐᾶν τοὺς δυνατωτάτους ἄρχειν. ὁπόσαι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ μισθοφορίας ἕνεκα, καὶ ὠφελείας εἰς τὸν οἶκον, ταύτας ζητεῖ ὁ δῆμος ἄρχειν. ἔπειτα δὲ ὃ ἔνιοι θαυμάζουσιν, ὅτι πανταχοῦ πλέον νέμουσι τοῖς πονηροῖς, καὶ πένησι, καὶ δημοτικοῖς, ἢ τοῖς χρηστοῖς, ἐν αὐτῷ τούτῳ φανοῦνται τὴν δημοκρατίαν διασώζοντες.

B οἱ μὲν γὰρ πένητες, καὶ οἱ δημόται, καὶ οἱ χείρους εὖ πράττοντες, καὶ πολλοὶ οἱ τοιοῦτοι γιγνόμενοι, τὴν δημοκρατίαν αὔξουσιν. ἐὰν δ' εὖ πράττωσιν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χρηστοὶ, ἰσχυρὸν τὸ ἐναντίον σφίσιν αὐτοῖς καθιστᾶσιν οἱ δημοτικοί. ἔστι δὲ πάσῃ γῇ τὸ βέλτιστον ἐναντίον τῇ δημοκρατίᾳ. ἐν γὰρ τοῖς βελτίστοις ἔνι ἀκολασία τε ὀλιγίστη, καὶ ἀδικία, ἀκρίβεια δὲ πλείστη εἰς τὰ χρηστά· ἐν δὲ τῷ δήμῳ ἀμαθία τε πλείστη, καὶ ἀταξία, καὶ πονηρία.

C ἥτε γὰρ πενία αὐτοὺς μᾶλλον ἄγει ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ ἡ ἀπαιδευσία, καὶ ἡ ἀμαθία δι' ἔνδειαν χρημάτων * ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων. [illegible] εἴποι δ' ἄν τις, ὡς ἐχρῆν αὐτοὺς μὴ ἐᾶν λέγειν πάντας ἑξῆς, μηδὲ βουλεύειν, ἀλλὰ τοὺς δεξιωτάτους, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. οἱ δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἄριστα βουλεύονται, ἐῶντες καὶ τοὺς πονηροὺς λέγειν. εἰ μὲν γὰρ οἱ χρηστοὶ ἔλεγον καὶ ἐβουλεύοντο, τοῖς ὁμοίοις σφίσιν αὐτοῖς ἦν ἀγαθὰ,

D τοῖς δὲ δημοτικοῖς οὐκ ἀγαθά· νῦν δὲ λέγων ὁ βουλόμενος ἀναστὰς ἄνθρωπος πονηρὸς, ἐξευρίσκει τὸ ἀγαθὸν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ. εἴποι τις ἄν, τί ἂν οὖν γνοίη ἀγαθὸν αὐτῷ ἢ τῷ δήμῳ τοιοῦτος ἄνθρωπος; οἱ δὲ γιγνώσκουσιν, ὅτι ἡ τούτου ἀμαθία καὶ πονηρία καὶ εὔνοια μᾶλλον λυσιτελεῖ, ἢ ἡ τοῦ χρηστοῦ ἀρετὴ καὶ σοφία καὶ κακόνοια. εἴη μὲν οὖν ἂν πόλις οὐκ ἀπὸ τοιούτων διαιτημάτων ἡ βελτίστη· ἀλλ' ἡ δημοκρατία μάλιστ' ἂν σώζοιτο οὕτως.

E ὁ γὰρ δῆμος οὐ βούλεται εὐνομουμένης τῆς πόλεως αὐτὸς δουλεύειν, ἀλλ' ἐλεύθερος εἶναι, καὶ ἄρχειν· τῆς δὲ κακονομίας αὐτῷ ὀλίγον μέλει. ὃ γὰρ σὺ νομίζεις οὐκ εὐνομεῖσθαι, αὐτὸς ἀπὸ τούτου ἰσχύει ὁ δῆμος, καὶ ἐλεύθερός ἐστιν. εἰ δ' εὐνομίαν ζητεῖς, πρῶτα μὲν ὄψει τοὺς δεξιωτάτους αὐτοῖς τοὺς νόμους τιθέντας· ἔπειτα κολάσουσιν οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς, καὶ βουλεύσουσιν οἱ χρηστοὶ περὶ τῆς πόλεως,

καὶ οὐκ ἐάσουσι μαινομένους ἀνθρώπους βουλεύειν, οὐδὲ λέγειν, οὐδὲ ἐκκλησιάζειν. ἀπὸ τούτων τοίνυν τῶν ἀγαθῶν τάχιστ' ἂν ὁ δῆμος εἰς δουλείαν καταπέσοι. τῶν δούλων δ' αὖ καὶ τῶν μετοίκων πλείστη ἐστὶν Ἀθήνησιν ἀκολασία, καὶ οὔτε πατάξαι ἔξεστιν αὐτόθι, οὔτε ὑπεκστήσεταί σοι ὁ δοῦλος. οὗ δ' ἕνεκεν ἐστὶ τοῦτο ἐπιχώριον, ἐγὼ φράσω. εἰ νόμος ἦν τὸν δοῦλον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου τύπτεσθαι, ἢ τὸν μέτοικον, ἢ τὸν ἀπελεύθερον, πολλάκις ἂν οἰηθεὶς εἶναι τὸν Ἀθηναῖον δοῦλον, ἐπάταξεν ἄν. ἐσθῆτά τε γὰρ οὐδὲν * βέλτιον ὁ δῆμος αὐτόθι, ἢ οἱ δοῦλοι, καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ τὰ εἴδη οὐδὲν βελτίους εἰσίν. εἰ δέ τις καὶ τοῦτο θαυμάζει, ὅτι ἐῶσι τοὺς δούλους τρυφᾶν αὐτόθι, καὶ μεγαλοπρεπῶς διαιτᾶσθαι ἐνίους, καὶ τοῦτο γνώμῃ φανεῖεν ἂν ποιοῦντες. ὅπου γὰρ ναυτικὴ δύναμίς ἐστιν ἀπὸ χρημάτων, ἀνάγκη τοῖς ἀνδραπόδοις δουλεύειν, * ἵνα λαμβάνων μὲν πράττῃ τὰς ἀποφοράς, καὶ ἐλευθέρους ἀφιέναι· ὅπου δ' εἰσὶ πλούσιοι δοῦλοι, οὐκέτι ἐνταῦθα λυσιτελεῖ τὸν ἐμὸν δοῦλον σὲ δεδιέναι. ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι ὁ ἐμὸς δοῦλος σὲ * δεδοίκει. ἂν δὲ δεδίῃ ὁ σὸς δοῦλος ἐμέ, κινδυνεύσει καὶ τὰ χρήματα διδόναι τὰ ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ κινδυνεύειν περὶ ἑαυτοῦ. διὰ τοῦτ' οὖν ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς, διότι δεῖται ἡ πόλις μετοίκων, διά τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν, καὶ διὰ τὸ ναυτικόν. διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκοις εἰκότως τὴν ἰσηγορίαν ἐποιήσαμεν. τοὺς δὲ γυμναζομένους αὐτόθι, καὶ τὴν μουσικὴν * ἐπιτηδεύοντας καταλέλυκεν ὁ δῆμος, νομίζων * τοῦτο οὐ καλὸν εἶναι· γνοὺς ὅτι οὐ δυνατὰ ταῦτά ἐστιν ἐπιτηδεύειν. ἐν ταῖς χορηγίαις αὖ, καὶ γυμνασιαρχίαις, καὶ τριηραρχίαις γιγνώσκουσιν, ὅτι χορηγοῦσι μὲν οἱ πλούσιοι, χορηγεῖται δὲ ὁ δῆμος· * καὶ .... γυμνασιαρχοῦσιν οἱ πλούσιοι, ὁ δὲ δῆμος τριηραρχεῖται καὶ γυμνασιαρχεῖται. ἀξιοῖ οὖν ἀργύριον λαμβάνειν ὁ δῆμος καὶ ᾄδων, καὶ τρέχων, καὶ ὀρχούμενος, καὶ πλέων ἐν ταῖς ναυσίν· ἵνα αὐτός τε ἔχῃ, καὶ οἱ πλούσιοι πενέστεροι γίγνωνται. ἔν τε τοῖς δικαστηρίοις οὐ τοῦ δικαίου αὐτοῖς μέλει μᾶλλον, ἢ τοῦ αὑτοῖς συμφέροντος.

βελτίων

ἵνα λαμβάνωμεν [illegible] ἀποφοράς,

δεδίειν

ἐπιτηδεύοντας οὐ καλά.

τοῦτο καλὸν εἶναι, γνούς, ὅτι οὐ δυνατὰ αὐτῷ ταῦτα

& τριηραρχοῦσι & γυμνασιαρχοῦσι

A & homines inſanos neque conſiliis adeſſe, neque orationem habere, neque concionari permittent. Quapropter ex his bonis celerrime plebs ad ſeruitutem reciderit. Seruorum autem & aduenarum maxima eſt Athenis petulantia, neque pulſandi eos cuiquam illic ius eſt, neque ſeruus tibi cedet. Cur autem hoc moribus illic ita receptum ſit, equidem exponam. Si conſuetudo ferret ſeruum hominem ab in- B genuo verberari, vel aduenam, vel libertum: ſæpenumero ciuem aliquis Athenienſem, quem ſeruum eſſe arbitraretur, pulſaret. Nam neque veſtitu, neque forma, quidquam iſtic plebs ſeruis aduenisve præſtat. Iam ſi quis etiam miratur, quod iſtic & delicate ſeruos, & ſplendide quidem nonnullos viuere patiantur: hoc quoque certo eos iudicio facere conſtat. Nam vbi potentia naualis ab opibus pendet, ibi poſthabitis hominibus liberis, ſer- C uire mancipiis oportet; vt lucris potiamur, quæ illi ab ſe parta nobis adferunt. Vbi vero ſerui opulenti ſunt, ibi meus vt ſeruus te metuat, non expedit. Lacedæmone quidem meus ſeruus te metuit. Iam ſi me ſeruus tuus metuat, ſane verendum, vt res ſuas mihi det, ne quo ſit in periculo. Quamobrem nos Athenienſes æqualitatem quamdam ſeruis & liberis conceſſimus, itemque aduenis & ciuibus; quod aduenarum egeat opera ciuitas, D cum propter opificiorum multitudinem, tum rei naualis cauſſa. Hæc inquam eſt ratio, quamobrem merito quædam æqualitas inter ciues & aduenas à nobis facta ſit. Ceterum eos, qui corporum exercitiis ibi, Muſicæque dediti ſunt ſtudiis, plebs non ſuſtulit; quod exiſtimaret id expedire, ac ne poſſe quidem ab ſe his dari operam, ſentiret. In chori vero principatu, ac gymnaſiorum triremiumque præfecturis, intelligunt E penes opulentos eſſe chori principatum, commoda vero in vulgus conferri: eodemque modo locupletes triremibus & gymnaſiis præeſſe, vulgus autem in triremibus & gymnaſiis verſari. Vult igitur pecuniam accipere vulgus, atque ita canere, currere, ſaltare, nauigare; vt & ipſum habeat aliquid, & diuites reddantur tenuiores. Ne in iudiciis quidem magis eius quod iuſtum eſt, quam commodi ſui rationem habent.

De ſociis autem, quod nauigijs eos adeuntes, calumniari & odiſſe videntur egregios illic viros, ita ſentiunt; fieri non poſſe, quin ſubiecti oderint eos, qui cum imperio ſunt, ac ſi maiores locupletum & potentium vires ſint in ciuitatibus, imperium populi Athenienſis haud diu duraturum. Ob has inquam cauſas viris egregiis honores adimunt, facultates auferunt, exſilia capitiſque pœnas irrogant, & nihili homines euehunt. Contra, qui Athenienſes frugi ſunt, ij ſalutem virorum egregiorum in ciuitatibus ſociis tuentur; quod animaduertant ſibi ex vſu eſſe, conſeruari ſemper in vrbibus optimates. At dixerit aliquis, in eo vires & potentiam Athenienſium conſiſtere, ſi pecunias eorum ſocij conferre poſſint. At plebeis hominibus magis expedire videtur, vt Athenienſium vnuſquiſque facultates ſociorum obtineat, relicto illis quantum opus ſit ad victum & operas exſequendas, ademtaque inſidiandi poteſtate. Hac etiam in parte populus Athenienſis vti conſilio malo exiſtimatur, quod ſocios Athenas nauigare ad petendum ius cogant. Verum illi contra ratiocinantur, quantum in hoc inſit Athenienſium populo commodi. Primum eſt, quod è iudiciis anno toto ſalaria percipiant. Deinde, quod domi reſidentes, nullis emiſſis nauibus, ciuitates ſocias adminiſtrent; plebeoque ſtatui addictos incolumes ſeruent, aduerſariis eorum in iudiciis oppreſſis. Quod ſi iudicia ſinguli exercerent in patria, nimirum Athenienſibus infenſi, eos ipſos de numero ſuorum opprimerent, quicumque populo Athenienſium inprimis amici eſſent. Præterea populus Athenienſis, dum ius Athenis ſocij petunt, hæc lucratur. Primum è centeſima in Piræeo ciuitati prouentus maior accedit. Deinde lucrum percipit, cui vel cœnaculis inſtructa domus eſt, quæ locare poteſt, vel iumentum meritorium. Itidem ſociorum aduentus emolumentum vocantibus in ius præconibus adfert. Præterea ſi Athenas ſocij ius petitum non irent, ſolos ex Athenienſibus illos honoribus adficerent, qui ad ipſos nauigant; nimirum prætores, triremium præfectos, legatos. Nunc vero ſociorum vnuſquiſque populum Athenienſem blandiendo demereri cogitur, quippe qui intelligat, Athenas ſibi proficiſcendum, cauſamque agendam non apud alios, quam apud populum. quæ ſane lex Athenis eſt.

A Περὶ δὲ τῶν συμμάχων, ὅτι ἐκπλέοντες συκοφαντοῦσιν, ὡς δοκοῦσι, καὶ μισοῦσι τοὺς χρηστούς, γιγνώσκοντες ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου, εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγιστον χρόνον ἡ ἀρχὴ ἔσται τοῦ δήμου τοῦ Ἀθήνησι. διὰ ταῦτα οὖν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀτιμοῦσι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται, καὶ ἐξελαύνουσι, καὶ ἀποκτείνουσι, τοὺς δὲ πονηροὺς
B αὔξουσιν. οἱ δὲ χρηστοὶ Ἀθηναίων τοὺς χρηστοὺς ἐν ταῖς συμμαχίσι πόλεσι σώζουσι, γιγνώσκοντες ὅτι σφίσιν ἀγαθόν ἐστι τοὺς βελτίστους σώζειν ἀεὶ ἐν ταῖς πόλεσιν. εἴποι δέ τις ἄν, ὅτι ἰσχύς ἐστιν αὕτη Ἀθηναίων, ἐὰν οἱ σύμμαχοι δυνατοὶ ὦσι χρήματα εἰσφέρειν. τοῖς δὲ δημοτικοῖς δοκεῖ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι, τὰ τῶν συμμάχων χρήματα ἕνα ἕκαστον ἔχειν Ἀθηναίων, ἐκείνους δὲ ὅσον ζῆν καὶ ἐργάζεσθαι, ἀδυνάτους ὄντας ἐπιβουλεύειν. δοκεῖ δὲ ὁ δῆμος Ἀθη-
C ναίων καὶ ἐν τῷδε κακῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τοὺς συμμάχους ἀναγκάζουσι πλεῖν ἐπὶ δίκας Ἀθήναζε. οἱ δὲ ἀντιλογίζονται ὅσα ἐν τούτῳ ἔνι ἀγαθὰ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ἀπὸ τῶν πρυτανείων τὸν μισθὸν δι' ἐνιαυτοῦ λαμβάνειν· εἶτ' οἴκοι καθήμενοι ἄνευ νεῶν ἔκπλου διοικοῦσι τὰς πόλεις τὰς συμμαχίδας, καὶ τοὺς μὲν τοῦ δήμου σώζουσι, τοὺς δ' ἐναντίους ἀπολλύουσιν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. εἰ δὲ οἴκοι εἶχον
D ἕκαστοι τὰς δίκας, ἅτε ἀχθόμενοι Ἀθηναίοις, τούτους ἂν σφῶν αὐτῶν ἀπώλλυσαν, οἵτινες φίλοι μάλιστα ἦσαν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ. πρὸς δὲ τούτοις, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων τάδε κερδαίνει τῶν δικῶν Ἀθήνησιν οὐσῶν τοῖς συμμάχοις. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἑκατοστὴ τῇ πόλει πλείων ἡ ἐν Πειραιεῖ· ἔπειτα εἴ τῳ συνοικία ἐστὶν, ἢ ἀνδράποδον μισθοφοροῦν· ἔπειτα οἱ κήρυκες ἄμεινον πράττουσι διὰ τὰς ἐπιδημίας τὰς τῶν συμμάχων. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ
E μὲν μὴ ἐπὶ δίκας ᾔεσαν οἱ σύμμαχοι, τοὺς ἐκπλέοντας Ἀθηναίων ἐτίμων ἂν μόνους, τούς τε στρατηγοὺς καὶ τοὺς τριηράρχους, καὶ πρέσβεις. νῦν δ' ἠνάγκασται τὸν δῆμον κολακεύειν τῶν Ἀθηναίων εἷς ἕκαστος τῶν συμμάχων, γιγνώσκων, ὅτι δεῖ μὲν ἀφικόμενον Ἀθήναζε δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν, ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ· ὅς ἐστι δὴ νόμος Ἀθήνησι.

καὶ ἀντιβολῆσαι ἀναγκάζεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ εἰσιόντος του, ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. διὰ τοῦτο οὖν οἱ σύμμαχοι δοῦλοι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καθεστᾶσι μᾶλλον. πρὸς δὲ τούτοις διὰ τὴν κτῆσιν τὴν ἐν τοῖς ὑπερορίοις, καὶ διὰ τὰς ἀρχὰς τὰς εἰς τὴν ὑπερορίαν, λελήθασι μανθάνοντες ἐλαύνειν τῇ κώπῃ αὐτοί τε καὶ οἱ ἀκόλουθοι. ἀνάγκη γὰρ ἄνθρωπον πολλάκις πλέοντα κώπην λαβεῖν καὶ αὐτόν, καὶ τὸν οἰκέτην, καὶ ὀνόματα μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ναυτικῇ. καὶ κυβερνῆται ἀγαθοὶ γίνονται, δι' ἐμπειρίαν τε τῶν πλοίων, καὶ διὰ μελέτην. ἐμελέτησαν δὲ οἱ μὲν, πλοῖον κυβερνῶντες, οἱ δὲ, ὁλκάδα. οἱ δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τριήρη κατέστησαν. οἱ δὲ πολλοὶ * ἐλαύνειν εὐθὺς ὡς οἷοί τε εἰσβάντες εἰς ναῦς, ἅτε ἐν παντὶ τῷ βίῳ προμεμελετηκότες. τὸ δὲ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς, ὃ ἥκιστα δοκεῖ εὖ ἔχειν Ἀθήνησιν, οὕτω * καθέστηκε. καὶ τῶν μὲν πολεμίων ἥττους τε σφᾶς αὐτοὺς ἡγοῦνται εἶναι, καὶ μείζους τῶν δὲ συμμάχων, οἳ φέρουσι τὸν φόρον, καὶ κατὰ γῆν κράτιστοί εἰσι, καὶ νομίζουσι τὸ ὁπλιτικὸν ἀρκεῖν, εἰ τῶν συμμάχων κρείττονές εἰσι. πρὸς δὲ καὶ κατὰ τύχην τι αὐτοῖς τοιοῦτον καθέστηκε. τοῖς μὲν κατὰ γῆν ἀρχομένοις οἷόν τ' ἐστὶν ἐκ μικρῶν πόλεων συνοικισθέντας, ἀθρόους μάχεσθαι. τοῖς δὲ κατὰ θάλατταν ἀρχομένοις, ὅσοι νησιῶταί εἰσιν, οὐχ οἷόν τε συνάρασθαι εἰς τὸ αὐτὸ τὰς πόλεις. ἡ γὰρ θάλαττα ἐν τῷ μέσῳ, οἱ δὲ κρατοῦντες θαλασσοκράτορές εἰσιν. εἰ δ' οἷόν τε καὶ λαθεῖν συνελθοῦσιν εἰς ταὐτὸ τοῖς νησιώταις εἰς μίαν νῆσον, ἀπολοῦνται λιμῷ. ὁπόσαι δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ εἰσὶ πόλεις ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀρχόμεναι, αἱ μὲν μεγάλαι διὰ δέος ἄρχονται, αἱ δὲ μικραὶ πάνυ διὰ χρείαν. οὐ γάρ ἐστι πόλις οὐδεμία, ἥτις οὐ δεῖται εἰσάγεσθαί τι ἢ ἐξάγεσθαι. ταῦτα τοίνυν οὐκ ἔσται αὐτῇ, ἐὰν μὴ ὑπήκοος ᾖ τῶν ἀρχόντων τῆς θαλάττης. ἔπειτα δὲ τοῖς ἄρχουσι τῆς θαλάττης οἷόν τ' ἐστὶ ποιεῖν, ἅπερ τοῖς τῆς γῆς, ἐνίοτε τέμνειν τὴν γῆν τῶν κρειττόνων. παραπλεῖν γὰρ ἔξεστιν, ὅπου ἂν μηδεὶς ᾖ πολέμιος, ἢ ὅπου ἂν ὀλίγοι· ἐὰν δὲ προσιῶσιν, ἀναβάντα ἀποπλεῖν. καὶ τοῦτο ποιῶν ἧττον ἀπορεῖ, ἢ ὁ πεζῇ παραβοηθῶν.

* ἐλαύνειν εὐθὺς ὡς εἰσβαίνεις

* καθίστανται. τῶν μὲν

A Etiam in iudiciis ſupplicare cogitur, & ſi quis ingrediatur, manum eius prenſare. Quæ cauſſa eſt, quamobrem ſocij multo magis populo Athenienſi ſeruiant. Præterea propter id quod extra fines patriæ poſſident, & propter magiſtratus gerendos apud exteros, tacite remo nauem agere tum ipſi tum comites diſcunt. Eſt enim neceſſe, vt qui ſæpius nauigat, remum in manus ſumat, tam ipſe quam famulus, reique naualis adpellationes diſcat. Etiam boni gubernatores fiunt, partim B propter vſum nauigiorum, partim propter exercitationem. Exercent autem ſeſe alij nauigium minus gubernando, alij nauim onerariam: ac nonnulli ad triremes hinc tranſeunt. Complures ſtatim velut in ipſo ingreſſu in naues, remigant: exercitati iam ita nimirum in hoc per omnem vitam. Ceterum terreſtris militiæ, quæ Athenis non ſatis bene comparata eſſe videtur, hæc eſt ratio: Arbitrantur Athenienſes, hoſtibus ſe & inferiores, & ſuperiores eſſe: Sociis vero, qui C tributum eis pendunt, longe etiam terra præſtant, ac ſe terreſtribus copiis præcipue valere putant, ſi ſociis ſint ſuperiores. Præterea fortuna quadam talis ipſorum eſt conditio. Poſſunt ij, qui parent in terra continenti aliorum imperio, paruis ex oppidis coire, coniunctiſque copiis pugnare. At vero maritimorum ſubditorum, hominum videlicet inſularium oppida coniungere vires non poſſunt. Eſt enim in medio mare, quique rerum po-D tiuntur, etiam maris imperium obtinent. Quod ſi etiam fieri poſſit, vt inſulares clam in vnam conueniant inſulam, fame peribunt. Quotquot autem ciuitates ſubiectæ Athenienſium imperio, in continenti ſitæ ſunt; earum quæ maiuſculæ ſunt, metus cauſſa parent: quæ minores, propter penuriam. Nec enim oppidum vllum eſt, cui non opus ſit aliquid vel importari, vel exportari. Nequit autem hæc conſequi, ſi non iis obtemperet, qui maris imperio potiuntur. Deinde poſſunt E ij, qui mare ſua in poteſtate habent, eadem facere, quæ rerum terra domini: nimirum nonnumquam vaſtare poſſunt agrum etiam potentiorum. Poſſunt enim propter ea loca naues adpellere, vbi vel nullus ſit hoſtis, vel pauci: at ſi hoſtes adcurrant, conſcenſis nauibus diſcedere licet. Atque hoc qui facit, minori eſt in difficultate, quam qui terreſtribus cum copiis expeditionem ſuſcipit.

A Deinde poſſunt ij qui maris imperium tenent, ſuis à finibus quamlibet longo itinere nauigare: quum iis, quibus eſt potentia terreſtris, non liceat multorum dierum itinere ab agro ſuo diſcedere. Sunt enim tardi progreſſus, & fieri non poteſt, vt is qui terra facit iter, commeatum longo tempore ſufficientem ſecum ferat. Itidem qui pedes incedit, neceſſe habet, vti vel per amicorum fines eat, vel pugnando vincat: qui autem nauigat, vbi ſuperior eſt, de nauibus poteſt egredi; vbi inferior, B prætерlegere licet mare proximum ei terræ, donec vel amicorum ad fines peruenerit, vel eorum qui ſunt ipſo inferiores. Deinde frugum labes, quæ à Ioue ſunt, graues illis accidunt qui terra rerum potiuntur: qui vero mari, facile has ferunt. Non enim pariter omnibus regionibus eæ damnum dant. Quo fit, vt ex ea quæ fructus vberes tulit, commeatus ad illos perueniat, quibus mare paret. Quod ſi etiam leuiorum quorumdam facienda eſt mentio, C primum propter imperium maris Athenienſes ex commerciis mutuis varios epulandi modos inuenerunt. Quidquid rei ſuauis vel in Sicilia, vel in Italia, vel Cypro, vel Ægypto, vel Lydia, vel Ponto, vel Peloponeſo, vel alibi erat: hæc omnia in vnum congeſta ſunt, propter maris imperium. Deinde quum linguas omnes audiant, aliud ex alia delegerunt. Et Græci quidem magis peculiari tum lingua, tum victus ratione, tum habitus, vtuntur: Athenienſes vero miſta quadam ex omnibus tum Græcis tum barbaris. D Iam ſacrificia, fana, feſta, lucos & delubra quod adtinet, quia populus intelligebat, non poſſe quemvis pauperem ſacrificare, epulari, fana ſua poſſidere, ciuitatem pulchram & amplam incolere: quo pacto hæc quoque fierent, excogitauit. Itaque ciuitatis ſumtu multæ hoſtiæ publice mactantur, & populus eſt is qui epulatur, & forte victimas inter ſe partitur. Gymnaſia, lauacra, * apodyteria priuatim homines quidam opulenti habent: at populus E ſibi peculiariter multas palæſtras, apodyteria, lauacra ædificat: pluſque vulgus his fruitur, quam pauci ac beati. Diuitias etiam ſoli ex Græcis ac barbaris Athenienſes habere poſſunt. Nam ſi qua ciuitas lignis abundat ad naues fabricandas, vbinam ea vendet, ſi non eum qui maris obtinet imperium, prius ſibi conciliauerit? Rurſum ſi qua ciuitas ferri, vel æris, vel lini copiam habeat, vbinam ea vendet,

loca ante balneas, vbi ſe lotores exuũt. Spoliaria gloſſis vocantur.

ἔπειτα δὲ τοῖς μὲν κατὰ θάλατταν ἄρχουσιν οἷόν τ' ἀποπλεῦσαι ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν, ὁπόσον βούλει πλοῦν, τοῖς δὲ κατὰ γῆν οὐχ οἷόν τε ἀπὸ τῆς σφετέρας αὐτῶν ἀπελθεῖν πολλῶν ἡμερῶν ὁδόν. βραδεῖαί τε γὰρ αἱ πορεῖαι, καὶ σῖτον οὐχ οἷόν τε ἔχειν πολλοῦ χρόνου πεζῇ ἰόντα. καὶ τὸν μὲν πεζῇ ἰόντα δεῖ διὰ φιλίας ἰέναι, ἢ νικᾶν μαχόμενον· τὸν δὲ πλέοντα, οὗ μὲν ἂν ᾖ κρείττων, ἔξεστιν ἀποβῆναι * .... ταύτης τῆς γῆς ἀλλὰ παραπλεῦσαι, ἕως ἂν ἐπὶ φιλίαν χώραν ἀφίκηται, ἢ ἐπὶ ἥττους αὐτοῦ. ἔπειτα νόσους τῶν καρπῶν, αἳ ἐκ Διός εἰσιν, οἱ μὲν κατὰ γῆν κράτιστοι χαλεπῶς φέρουσι, οἱ δὲ κατὰ θάλατταν, ῥᾳδίως. οὐ γὰρ ἅμα πᾶσα γῆ νοσεῖ. ὥστε ἐκ τῆς εὐθενούσης ἀφικνεῖται τοῖς τῆς θαλάττης ἄρχουσιν. εἰ δὲ δεῖ καὶ σμικροτέρων μνησθῆναι, διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης πρῶτον μὲν τρόπους εὐωχιῶν ἐξηῦρον ἐπιμισγόμενοι ἀλλήλοις. ὅ,τι ἐν Σικελίᾳ ἡδὺ, ἢ ἐν Ἰταλίᾳ, ἢ ἐν Κύπρῳ, ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, ἢ ἐν Λυδίᾳ, ἢ ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ ἄλλοθί που, ταῦτα πάντα εἰς ἓν * ἡθροῖσθαι, διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης. ἔπειτα φωνὴν πᾶσαν ἀκούοντες, ἐξελέξαντο τοῦτο μὲν ἐκ τῆς, τοῦτο δ' ἐκ τῆς. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἰδίᾳ μᾶλλον καὶ φωνῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ σχήματι χρῶνται· Ἀθηναῖοι δὲ κεκραμένῃ ἐξ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. θυσίας δὲ, καὶ ἱερὰ, καὶ ἑορτὰς, καὶ τεμένη, γνοὺς ὁ δῆμος ὅτι οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἑκάστῳ τῶν πενήτων θύειν, καὶ εὐωχεῖσθαι, καὶ κτᾶσθαι ἱερὰ, καὶ πόλιν οἰκεῖν καλὴν καὶ μεγάλην, ἐξηῦρεν ὅτῳ τρόπῳ ἔσται ταῦτα. θύουσιν οὖν δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἱερεῖα πολλά. ἔστι δὲ ὁ δῆμος ὁ εὐωχούμενος, καὶ διαλαγχάνων τὰ ἱερεῖα. καὶ γυμνάσια, καὶ λουτρὰ, καὶ ἀποδυτήρια, τοῖς μὲν πλουσίοις ἐστὶν ἰδίᾳ ἐνίοις, ὁ δὲ δῆμος αὐτὸς αὑτῷ οἰκοδομεῖται ἰδίᾳ παλαίστρας πολλὰς, ἀποδυτήρια, λουτρῶνας· καὶ πλείω τούτων ἀπολαύει ὁ ὄχλος, ἢ οἱ ὀλίγοι, καὶ οἱ εὐδαίμονες. τὸν δὲ πλοῦτον μόνοι οἷοί τ' ἔχειν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. εἰ γάρ τις πόλις πλουτεῖ ξύλοις ναυπηγησίμοις, ποῖ διαθήσεται, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς θαλάττης; εἰ δέ τις σιδήρῳ, ἢ χαλκῷ, ἢ λίνῳ πλουτεῖ πόλις, ποῖ διαθήσεται,

ὁ δὲ ἥττων, ταύτης

ἠθροῖσθαι

ſi non

ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν ἄρχοντα τῆς θαλάττης; ἐξ αὐτῆς μέντοι τούτων καὶ δὴ νῆές μοι εἰσὶ, παρὰ μὲν τοῦ, ξύλα· παρὰ δὲ τοῦ, σίδηρος· παρὰ δὲ τοῦ, χαλκός· παρὰ δὲ τοῦ, λίνον· παρὰ δὲ τοῦ, κηρός. πρὸς δὲ τούτοις, ἄλλοσε ἄγειν οὐκ ἐάσουσιν οἵτινες ἀντίπαλοι ἡμῖν εἰσιν, ἢ οὐ χρήσονται τῇ θαλάττῃ. καὶ ἐγὼ μὲν οὐδὲν ποιῶν ἐκ τῆς γῆς, πάντα ταῦτα ἔχω διὰ τὴν θάλατταν. ἄλλη δ᾽ οὐδεμία πόλις δύο τούτων ἔχει, οὐδ᾽ ἔστι τῇ αὐτῇ ξύλα καὶ λίνον· ἀλλ᾽ ὅπου λίνον ἐστὶ πλεῖστον, λεία χώρα καὶ ἄξυλος. οὐδὲ χαλκὸς καὶ σίδηρος ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως, οὐδὲ τἄλλα δύο, ἢ τρία, μιᾷ πόλει· ἀλλὰ τὸ μὲν τῇ, τὸ δὲ τῇ. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις παρὰ πᾶσαν ἤπειρόν ἐστιν ἢ ἀκτὴ προέχουσα, ἢ νῆσος προκειμένη, ἢ στενόπορόν τι· ὥστε ἔξεστιν ἐνταῦθα ἐφορμοῦσι τοῖς τῆς θαλάττης ἄρχουσι λωβᾶσθαι τοὺς τὴν ἤπειρον οἰκοῦντας. ἑνὸς δὲ ἐνδεεῖς εἰσιν. εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες ἦσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἐβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδὲν, ἕως τῆς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν, μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους. νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὁ δὲ δῆμος, ἅτε εὖ εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν ἐμπρήσουσιν, οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς ζῇ, καὶ οὐχ ὑπερχόμενος αὐτούς. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἑτέρου δέους ἀπηλλαγμένοι ἂν ἦσαν, εἰ νῆσον ᾤκουν, μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν ὑπ᾽ ὀλίγων, μηδὲ πύλας ἀνοιχθῆναι, μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν. πῶς γὰρ νῆσον οἰκούντων ταῦτ᾽ ἐγίγνετο; μηδ᾽ αὖ στασιάσαι τῷ δήμῳ μηδὲν, εἰ νῆσον ᾤκουν. νῦν μὲν γὰρ εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες τοῖς πολεμίοις στασιάσειαν, ὡς κατὰ γῆν ἐπαξόμενοι. εἰ δὲ νῆσον ᾤκουν, καὶ ταῦτα ἂν ἀδεῶς αὐτοῖς εἶχεν. ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον, νῦν τάδε ποιοῦσι, τὴν μὲν οὐσίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν, τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν περιορῶσι τεμνομένην· γιγνώσκοντες, ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἑτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται. ἔτι δὲ συμμαχίας καὶ τοὺς ὅρκους ταῖς μὲν ὀλιγαρχουμέναις πόλεσιν ἀνάγκη ἐμπεδοῦν. ἐὰν δὲ μὴ ἐμμένωσι ταῖς συνθήκαις, *ἢ ὑφ᾽ ὅτου ἀδικεῖ, ὄνομα ἀπὸ τῶν ὀλίγων, οἳ συνέθεντο;

A ſi non prius eum, qui mari potitur, ſibi cōciliauerit? Atqui ab his ipſis naues mihi ſunt, & ab vno ligna, ferrum ab alio, ab alio æs, ab alio linum, ab alio cera. Præterea nō patientur, qui adverſarij nobis ſunt, hæc exportari alio, vel mari non vtentur. Equidem qui nihil ex terra comparo, per mare omnia hæc habeo. Nulla vero ciuitas alia vtrumque horum habet, nec ſuppetunt eidem ligna & linum: ſed vbi maxima lini eſt copia, ibi regio læuis ac nuda
B eſt, & ſyluis caret. Ne quidem æs, ac ferrum, ex eadem eſt ciuitate; neque alterius generis duo, vel tria, oppido vni ſuppetunt: ſed hoc huic, illud iſti. Præterea iuxta quamvis terram continentem, vel litus eſt porrectum, vel adiacet inſula, vel fretum aliquod. Itaque domini maris iſtis in locis adpellere poſſunt, ac illos, qui terram continentem incolunt, damno adficere. Vnum tamen eis deeſt: Nam ſi Athenienſes inſulam incolerent, ſimulque maris imperio potirentur; facultatem haberent ex
C arbitratu ſuo lædendi alios, neque tamen detrimenti quidquam acciperent, quam quidem diu mari dominarentur, neque vaſtationem agri paterentur, neque hoſtis adventum metuerent. Nunc vero cultores agrorum, & quotquot ex Athenienſibus locupletes ſunt, hoſtium ad voluntatem ſeſe accommodant; plebs autem, quod ſciat eos nihil rerum ſuarum neque igni, neque ferro vaſtaturos, ab omni metu libera viuit, nec hoſtibus ſe ſummittit. Præterea ſi inſulam incolerent, ab alio etiam
D metu eſſent liberi; nimirum vt numquam ciuitas à paucis proderetur, neq; portæ aperirentur, neque hoſtes vna irrumperent. Nam quo pacto hæc inſulam incolentibus acciderent? Nec populus inter ſe diſſideret, ſi inſulam habitarent. Nunc enim, ſi exiſterent inter eos ſeditiones, hac ſpe tumultuarentur, quod terra hoſtes arceſſituri eſſent. At vero ſi incolerēt inſulam, nihil eſſet cur illud metuerent. Poſteaquam igitur ab initio inſulam non habitarunt, nunc id agunt, vt facultates ſuas committant in-
E ſulis, maris imperio freti; atque interim vaſtari agrum Atticum patiantur. Animaduertunt, enim, ſe, ſi eius miſereantur, alia quædam maiora bona amiſſuros. Præterea neceſſe eſt vt in ſocietatibus ac fœderibus ciuitates eæ conſtanter perſtent, quæcunq; paucos rerum adminiſtrationi præficiunt. Quod ſi pactis conuentis non ſteterint, à quonam profecta eſſe iniuria putari poſſit, quā ab illis paucis, qui pepigere?

ὑφ᾽ ὅτου ἀδικεῖσθαι νομίσαι τις, ἢ ἀπὸ τῶν ὀλίγων, οἳ συνέθεντο

At quæ populus pepigerit, in iis licet ei conferenti culpam in illum qui vel ſuaſerit, vel decretum fecerit, negare ſe aliis adfuiſſe, neque ſententiam illorum probaſſe, qui de iis de quibus conuenerit, populum frequentem ſciſcitantur. Idem ſi aliter ſentiat, prætextus innumeros invenerit, quominus id faciat, quod nolit. Quod ſi mali quiddam acciderit ex eo quod populus ſciuit; queritur populus, paucos quoſdam homines adverſantes ſibi, rem totam corrupiſſe: Sin boni quid evenerit, eius cauſſam ad ſeipſum refert. Salibus comicis in populum agi, eumque proſcindi conuiciis non patiuntur, ne ipſimet male audiant: ſingulos autem exagitare iubent, ſi quis ita velit. Norunt enim plerumque non è populo, neque de plebe illum eſſe, qui in comœdiis exagitetur: ſed vel opulentum, vel nobilem, vel potentem. Nimirum pauci ex egentibus ac plebeis exagitantur, ac ne illi quidem aliam ob caſſam, quam propter curioſitatem, & quod populo eſſe potiores quærant. Quo fit vt homines huiuſmodi exagitari moleſte non ferant. Mihi quidem dubium non eſt, intelligere populum Athenienſem, qui ſint egregij ciues, qui nullius momenti. Quumque hoc intelligant, amant eos qui ſunt vtiles ipſis, & commodi, licet nullius pretij ſint: egregios autem potius odere. Non enim exiſtimant, virtutem multitudini vtilem eſſe, ſed damnoſam. Contra, quum nonnulli natura ſint ex plebe, idque reipſa; non tamen indole plebea præditi ſunt. Ac populi quidem dominatum ipſi populo condono. Nam cuivis ſibiipſi commodare bona cum venia licet. Verum qui, quum ex populo non ſit, mauult habitare in vrbe populi dominatui ſubiecta, quam in ea quæ à paucis regatur: is iniuſte agere conſtituit, & ſcit facilius latere ſe poſſe, ſi malus ſit in republica populari, quam quæ à paucis adminiſtretur. Equidem reipublicæ Athenienſis rationem non probo, ſed quia ſic viſum eſt ipſis, vt imperio populi pareant: recte mihi ſtatum popularem ciuitatis incolumem ſeruare videntur, idque hoc pacto quo demonſtraui. Præter hoc, video nonnullos eam ob cauſſam Athenienſes reprehendere, quod interdum illic reſponſum nec à ſenatu aliquis, nec à populo poſſit impetrare, qui totum iſtic annum hæret. Fitque hoc Athenis nullam aliam ob cauſſam,

A ἅσσα δ' αὖ ὁ δῆμος συνθῆται, ἔξεστιν αὐτῷ ἑνὶ ἀνατιθέντι τὴν αἰτίαν τῷ λέγοντι, καὶ τῷ ἐπιψηφίσαντι, ἀρνεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὅτι οὐ παρῆν, οὐδὲ ἀρέσκει, οἵγε τὰ συγκείμενα πυνθάνονται ἐν πλήρει τῷ δήμῳ. καὶ εἰ μὴ * δόξαι εἶναι ταῦτα, προφάσεις μυρίας ἐξηύρηκε τοῦ μὴ ποιεῖν ὅσα ἂν μὴ βούλωνται. καὶ ἂν μέντοι κακὸν ἀναβαίνῃ ἀπὸ ὧν ὁ δῆμος ἐβούλευσεν, αἰτιᾶται ὁ δῆμος, ὡς ὀλίγοι ἄνθρωποι αὐτῷ ἀντιπράττοντες διέφθειραν· ἐὰν δέ τι ἀγαθόν, B σφίσιν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν ἀνατιθέασι. κωμῳδεῖν δ' αὖ, καὶ κακῶς λέγειν τὸν μὲν δῆμον οὐκ ἐῶσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούωσι κακῶς· ἰδίᾳ δὲ κελεύουσιν, εἴ τις τινὰ βούλεται, εὖ εἰδότες, ὅτι οὐχὶ τοῦ δήμου ἐστὶν οὐδὲ τοῦ πλήθους ὁ κωμῳδούμενος ὡς ἐπιτοπολύ, ἀλλ' ἢ πλούσιος, ἢ γενναῖος, ἢ δυνάμενος. ὀλίγοι δέ τινες τῶν πενήτων καὶ τῶν δημοτικῶν κωμῳδοῦνται· καὶ οὐδὲ οὗτοι, ἐὰν μὴ διὰ πολυπραγμοσύνην, C καὶ διὰ τὸ ζητεῖν πλέον τι ἔχειν τοῦ δήμου· ὥστε οὐδὲ τοὺς τοιούτους ἄχθονται κωμῳδουμένους. Φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε τὸν δῆμον τὸν Ἀθήνησι γιγνώσκειν, οἵτινες χρηστοί εἰσι τῶν πολιτῶν, καὶ οἵτινες πονηροί. γιγνώσκοντες δέ, τοὺς μὲν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδείους καὶ συμφόρους φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ ὦσι, τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον. οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' D ἐπὶ τῷ κακῷ. καὶ τοὐναντίον γε τούτου, ἔνιοι ὄντες ὡς ἀληθῶς τοῦ δήμου τὴν φύσιν, οὐ δημοτικοί εἰσι. δημοκρατίαν δ' ἐγὼ μὲν αὐτῷ τῷ δήμῳ συγγιγνώσκω· αὐτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν παντὶ συγγνώμη ἐστίν. ὅστις δὲ μὴ ὢν τοῦ δήμου εἵλετο ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδικεῖν παρεσκευάσατο, καὶ ἔγνω, ὅτι μᾶλλον οἷόν τε διαλαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει, ἢ ἐν ὀλιγαρχουμένῃ.* καὶ περὶ τῆς Ἀθηναίων E πολιτείας τὸν μὲν τρόπον οὐκ ἐπαινῶ. *ἐπεὶ δὲ προέδοξεν αὐτοῖς δημοκρατεῖσθαι, εὖ μοι δοκοῦσι διασώζεσθαι τὴν δημοκρατίαν, τούτῳ τῷ τρόπῳ χρώμενοι, ᾧ ἐγὼ ἐπέδειξα. ἔτι δὲ * καὶ τῷδε τινὰς ὁρῶ μεμφομένους Ἀθηναίους, ὅτι ἐνίοτε οὐκ ἔστιν αὐτόθι χρηματίσαι τῇ βουλῇ, οὐδὲ τῷ δήμῳ, ἐνιαυτὸν καθημένῳ ἀνθρώπῳ. καὶ τοῦτο Ἀθήνησι γίγνεται οὐδὲν δι' ἄλλο,

δόξαιεν ταῦτα

καὶ τὸ τῆς ἐπειδὴ τῷ δέδοξεν

καὶ τῷδε

A *ἢ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πραγμάτων οὐχ οἷοί τε πάντας ἀποπέμπειν εἰσὶ χρηματίσαντες. πῶς γὰρ ἂν καὶ οἷοί τε εἶεν; οὓς τινας πρῶτον μὲν δεῖ ἑορτάσαι ἑορτὰς, ὅσας οὐδεμία τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν δὲ ταύταις ἧττόν τινα δυνατόν ἐστι διαπραχθῆναι τῶν τῆς πόλεως. ἔπειτα δὲ δίκας, καὶ γραφὰς, καὶ εὐθύνας ἐκδικάζειν, ὅσας οὐδ' οἱ σύμπαντες ἄνθρωποι ἐκδικάζουσι. τὴν δὲ βουλὴν βουλεύεσθαι πολλὰ μὲν περὶ τοῦ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόρου χρημάτων, B πολλὰ δὲ περὶ νόμων θέσεως, πολλὰ δὲ περὶ τῶν κατὰ πόλιν ἀεὶ γιγνομένων, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ φόρον δέξασθαι, καὶ νεωρίων ἐπιμεληθῆναι. καὶ ἱερῶν. ἆρα δή τι θαυμαστόν ἐστιν, εἰ τοσούτων ὑπαρχόντων πραγμάτων μὴ οἷοί τ' εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χρηματίσαι; λέγουσι δέ τινες, ἤν τις ἀργύριον ἔχων προσίῃ πρὸς βουλὴν ἢ δῆμον, χρηματίσαι. ἐγὼ δὲ τούτοις ὁμολογήσαιμ' ἂν, ἀπὸ χρημάτων πολλὰ διαπράττεσθαι Ἀθήνη- C σι, καὶ ἔτι ἂν πλείω διαπράττεσθαι, εἰ πλείους ἐπεδίδοσαν ἀργύριον. τοῦτο μέντοι εὖ οἶδα, διότι πᾶσι *διαπρᾶξαι ἡ πόλις τῶν δεομένων οὐχ ἱκανή, οὐδ' εἰ ὁποσονοῦν χρυσίον καὶ ἀργύριον διδοίη τις αὐτοῖς. δεῖ δὲ καὶ τάδε διαδικάζειν, εἴ τις τὴν ναῦν μὴ ἐπισκευάζει, ἢ *κατοικοδομεῖ τι τὸ δημόσιον. πρὸς δὲ τούτοις, χορηγοῖς διαδικάσαι εἰς Διονύσια, καὶ Θαργήλια, καὶ Παναθήναια, καὶ Προμήθια, D καὶ Ἡφαίστια, ὅσα ἔτη. καὶ τριήραρχοι καθίστανται τετρακόσιοι ἑκάστου ἐνιαυτοῦ, καὶ τούτων τοῖς βουλομένοις διαδικάσαι ὅσα ἔτη. πρὸς δὲ τούτοις ἀρχὰς δοκιμάσαι καὶ διαδικάσαι, καὶ ὀρφανοὺς δοκιμάσαι, καὶ φύλακας δεσμωτῶν καταστῆσαι. ταῦτα μὲν οὖν *ὅσα ἔτη διὰ χρόνου διαδικάσαι δεῖ στρατιᾶς, καὶ ἐάν τι ἄλλο ἐξαπιναῖον ἀδίκημα γίγνηται, ἐάν τε ὑβρίζωσί τινες ἄηθες ὕβρισμα, ἐάν τε ἀσεβήσωσι. πολλὰ ἔτι πάνυ παραλείπω. τὸ δὲ μέγι- E στον εἴρηται, πλὴν αἱ τάξεις τοῦ φόρου. τοῦτο δὲ γίγνεται ὡς τὰ πολλὰ δι' ἔτους πέμπτου. φέρε δὴ τοίνυν, ταῦτα οὐκ οἴεσθαι χρὴ διαδικάζειν ἅπαντα; εἰπάτω γάρ τις, *ὅτι οὐ χρῆν αὐτόθι διαδικάζεσθαι. εἰ δ' αὖ *ὁμολογεῖ δεῖ ἅπαντα χρῆναι διαδικάζειν, ἀνάγκη δι' ἐνιαυτοῦ. ὡς οὐδὲ νῦν δι' ἐνιαυτοῦ δικάζοντες *ὑπάρχουσιν,

ὁ ἐν δὲ

διαπράττεσθαι

κατοικοδομεῖ τι δημόσιον

ὅσα ἔτη. διὰ δὲ χρόνου

ὅτι ἔχει αὐτόθι

ὁμολογοῦν δεῖ, ἅπαντα χρῆναι

ἱκανοί εἰσιν

quam quod ob negotiorum multitudinem omnes, reſponſo dato, dimittere non poſſint. Nam qui poſſint? quum eos neceſſe ſit primum tot dies feſtos celebrare, quot nulla Græci nominis ciuitas celebrat; quibus occupati minus expedire reipublicæ negotia poſſunt. Deinde neceſſe eſt, eos, de tot litibus, cauſſis publicis, actorum rationibus cognoſcere, de quot ne homines quidem vniuerſi cognoſcunt. Itidem ſenatus neceſſario multa de bello deliberat, multa de ratione pecuniæ conficiundæ, multa de legum latione, multa de iis quæ in vrbe, quouis tempore accidunt, multa ſociorum agit in negotiis, tributum exigit, naualium pariter & templorum curam gerit. An vero fuerit mirandum, ſi, quum tot ſint negotia, dare omnibus reſponſa nequeant? Verum dicunt nonnulli, confici eius negotium, qui cum pecunia vel ſenatum vel populum adeat. His ego fatebor, multa poſſe Athenis pecunia impetrari; atque etiam futurum, vt plura impetrentur, ſi plures pecuniam numerent. Sed ſcio tamen, ciuitatem non poſſe ſufficere ad hoc, vt omnibus ea conficiantur, quæ requirunt: ne quidem ſi multo plus auri & argenti quis eis donet. De his etiam cognoſci neceſſe eſt, ſi quis nauim non reficit, vel ſi publicum aliquid inædificat. Præterea danda iudicia choragis ad Liberalia, Thargelia, Panathenæa, Promethealia, Vulcanalia, idque quotannis. Et triremibus quadringenti ſingulis annis præficiuntur, quibus petentibus iudicia quotannis danda ſunt. Præterea in magiſtratus examina iudiciaque habenda ſunt, inquirendæ cauſſæ pupillares, cuſtodes captiuorum conſtituendi. Et hæc quidem ſingulis annis agenda veniunt. Interdum & cauſſæ militares diſceptandæ ſunt, & ſi quod aliud iniuſtum facinus repente exſtiterit, etſi nonnulli petulantiam inſolitam & impium facinus commiſerint. Præter hæc valde multa ſunt, quæ ſilentio prætereo. Maxima vero pars commemorata eſt, exceptis tributorum indictionibus. Eæ plerunque* quinto quolibet anno fiunt. Age igitur, nonne exiſtimandum eſt, de his omnibus cognoſci debere? Dicat aliquis, mox eſſe cognoſcendum. At ſi fateri oportet, omnino cognoſcendum eſſe de omnibus; neceſſe eſt, per annum id fieri. Sed nunc ne quidem ad hoc anno toto iudicando ſufficiunt,

Nota, luſtrum, etiã apud Romanos.

A vt iniuſte agentes coerceant, idque præ hominum multitudine. Age vero, dixerit aliquis, iudicare quidem debent, ſed pauciores. Ergo neceſſe eſt, ſi tribunalia pauca inſtituant, vt quolibet in iudicio pauci ſint. Itaque facile fiet, vt ad paucos iudices machinatio quædam inſtituatur, & per advocationes ſententiæ ferantur iniuſtiores. Præterea cogitandum eſt, neceſſarium eſſe Athenienſibus, vt feſtos dies agant, quibus exerceri iudicia non B poſſint. Et agunt illi dies feſtos duplo plures, quam alij: quamquam ego plures non ponam illis, quos ea ciuitas celebrat, quæ pauciſſimis feriatur. Quæ quum ita ſe habeant, nego poſſe rerum Athenis alium eſſe ſtatum, quam qui modo ſit: niſi paullatim tolli hoc, illud addi queat. Multum certe immutari non poteſt, vt non aliquid de populi poteſtate decedat. Nam vt reſpublica melius adfecta ſit, excogitari multa poſſunt: vt autem forma popularis maneat, & ſimul hoc idonee reperiatur, quo melius adminiſtretur, id facile non C eſt: extraquam, ſi paullatim, vt modo aiebam, vel aliquid addatur, vel detrahatur. In hoc quoque Athenienſes non rectum mihi ſequi conſilium videntur, quod in oppidis ſeditione agitatis deteriores aliis præferant. Faciunt hoc autem certo iudicio. Nam ſi meliores anteferrent, nimirum præferrent eos qui non in eadem cum ipſis eſſent ſententia. Quippe nulla in ciuitate beneuoli ſunt optimates vulgo, ſed deterrimi quique ſingulis in vrbibus vulgo D bene volunt. Exiſtit enim in paribus erga pares beneuolentia. Quapropter etiam Athenienſes ſibi congruentia præferunt. Quoties autem partes optimatium ſequi conſtituerunt, nequaquam hoc eis profuit, ſed breui plebs in ſeruitutem redacta fuit. Id à Bœotis contigit. Rurſus vbi Mileſiorum optimates amplexi fuiſſent, intra modicum tempus illi defecerunt, & plebem trucidarunt. Itidem quum E Lacedæmonios Meſſeniis prætuliſſent, non multo poſt ſubactis Lacedæmonij Meſſeniis, bellum adverſus Athenienſes ſuſceperunt. Fortaſſis autem ſuſpicetur aliquis, neminem Athenis iniuſte ſuis honoribus ſpoliari. Ego vero quoſdam eſſe dico, qui per iniuriam ab honoribus remoti fuerint, ſed paucos. At paucos eſſe non oportet, qui popularem Athenis ſtatum adgredi velint.

A ὥστε παύειν τοὺς ἀδικοῦντας ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων. Φέρε δή, ἀλλά φησί τις χρῆναι δικάζειν μέν, ἐλάττους δὲ δικάζειν. ἀνάγκη τοίνυν, ἐὰν μὲν ὀλίγα ποιῶνται δικαστήρια, ὀλίγοι ἐν ἑκάστῳ ἔσονται τῷ δικαστηρίῳ, ὥστε καὶ διασκευάσασθαι ῥᾴδιον ἔσται πρὸς ὀλίγους δικαστάς, καὶ * συνδικάσαι πολὺ ἧττον δικαίως δικάζειν. πρὸς δὲ τούτοις οἴεσθαι χρή, καὶ ἑορτὰς ἄγειν χρῆναι Ἀθηναίους, ἐν αἷς οὐχ B οἷόν τε δικάζειν. καὶ ἄγουσι μὲν ἑορτὰς διπλασίους ἢ οἱ ἄλλοι· ἀλλ' ἐγὼ μὲν τίθημι ἴσας τῇ ὀλιγίστας ἀγούσῃ πόλει. τούτων τοίνυν τοιούτων ὄντων, οὔ φημι οἷόν τ' εἶναι ἄλλως ἔχειν τὰ πράγματα Ἀθήνησιν, ἢ ὥσπερ νῦν ἔχει, πλὴν εἰ κατὰ μικρόν τι οἷόν τε τὸ μὲν ἀφελεῖν, τὸ δὲ προσθεῖναι. πολὺ δ' οὐχ οἷόν τε μετακινεῖν, ὥστε μὴ οὐχὶ τῆς δημοκρατίας ἀφαιρεῖν τι. ὥστε μὲν γὰρ βέλτιον ἔχειν τὴν πολιτείαν, οἷόν τε πολλὰ ἐξευρεῖν· ὥστε μέντοι ὑπάρχειν, δημοκρατίαν μὲν εἶναι, ἀρκούντως δὲ C τοῦτο ἐξευρεῖν, ὅπως δὴ βέλτιον πολιτεύσονται, οὐ ῥᾴδιον· πλὴν (ὅπερ ἄρτι εἶπον) κατὰ μικρόν τι προσθέντα, ἢ ἀφελόντα. δοκοῦσι δὲ Ἀθηναῖοι καὶ τοῦτό μοι οὐκ ὀρθῶς βουλεύεσθαι, ὅτι τοὺς χείρους αἱροῦνται ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς στασιαζούσαις. οἱ δὲ τοῦτο γνώμῃ ποιοῦσιν. εἰ μὲν γὰρ ᾑροῦντο τοὺς βελτίους, ᾑροῦντ' ἂν οὐχὶ τοὺς ταὐτὰ γιγνώσκοντας σφίσιν αὐτοῖς. ἐν οὐδεμιᾷ γὰρ πόλει τὸ βέλτιστον D εὔνουν ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἀλλὰ τὸ κάκιστον ἐν ἑκάστῃ ἐστὶ πόλει εὔνουν τῷ δήμῳ. οἱ γὰρ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσι. διὰ ταῦτα οὖν Ἀθηναῖοι τὰ σφίσιν αὐτοῖς προσήκοντα αἱροῦνται. ὁποσάκις δ' ἐπεχείρησαν αἱρεῖσθαι τοὺς βελτίστους, οὐ συνήνεγκεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ δῆμος ἐδούλευσεν· τὸ μὲν Βοιωτοῖς· τοῦτο δέ, ὅτε Μιλησίων εἵλοντο τοὺς βελτίστους, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀποστάντες τὸν δῆμον κα- E τέκοψαν· τοῦτο δέ, ὅτε εἵλοντο Λακεδαιμονίους ἀντὶ Μεσσηνίων, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου Λακεδαιμόνιοι καταστρεψάμενοι Μεσσηνίους, ἐπολέμουν Ἀθηναίοις. ὑπολάβοι δέ τις ἄν, ὡς οὐδεὶς ἄρα ἀδίκως ἠτίμωται Ἀθήνησιν. ἐγὼ δέ φημι τινὰς εἶναι οἳ ἀδίκως ἠτίμωνται, ὀλίγοι μέντοι τινές. ἀλλ' οὐκ ὀλίγων δεῖ τῶν ἐπιθησομένων τῇ δημοκρατίᾳ τῇ Ἀθήνησιν.

συνδικάσαι ἐς τὸ πολύ

A ἐπεί τοι καὶ οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἐνθυμεῖσθαι ἀνθρώπους, οἵτινες δικαίως ἠτιμώθησαν, ἀλλ' οἵτινες ἀδίκως. πῶς δ' ἂν οὖν ἀδίκως οἴοιτό τις ἂν τοὺς πολλοὺς ἠτιμῶσθαι Ἀθήνησιν, ὅπου ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἄρχων τὰς ἀρχάς; ἐκ δὲ τοῦ μὴ δικαίως ἄρχειν, μηδὲ λέγειν τὰ δίκαια, ἢ πράττειν, ἐκ τοιούτων ἄτιμοί εἰσιν Ἀθήνησι. ταῦτα χρὴ λογιζόμενον μὴ νομίζειν εἶναί τι δεινὸν ἀπὸ τῶν ἀτίμων Ἀθήνησιν.

Quippe ſic ſe res habet, vt nihil animis ij concipiant, quibus iure honores ademti ſunt; ſed illi dumtaxat, quibus hoc immerentibus accidit. Quonam autem modo putare poſſit aliquis, multos Athenis infamia notari, quum illic vulgus hominum magiſtratus gerat? Ex huiuſmodi vero cauſſis infames Athenis exiſtunt, ſi iuſte non gerantur imperia, ſi vel proferantur ad populum, vel fiant, quæ iuſta nõ ſunt. Hæc qui ſecum expendere voluerit, non eſt quod cogitet, Athenis quidquam eſſe periculi ab iis quibus irrogata ſit infamia.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ πρὸς τοὺς Δικαστάς.

XENOPHONTIS SOCRATICA DEFENSIO AD IVDICES.

B ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ δὲ ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι μεμνῆσθαι, καὶ ὡς, ἐπεὶ ἐκλήθη εἰς τὴν δίκην, ἐβουλεύσατο περί τε τῆς ἀπολογίας, καὶ τῆς τελευτῆς τοῦ βίου. γεγράφασι μὲν περὶ τούτου καὶ ἄλλοι, καὶ πάντες ἔτυχον τῆς μεγαληγορίας αὐτοῦ. ᾧ καὶ δῆλον, ὅτι τῷ ὄντι οὕτως ἐῤῥήθη ὑπὸ Σωκράτους. ἀλλ' ὅτι ἤδη ἑαυτῷ ἡγεῖτο αἱρετώτερον εἶναι τοῦ βίου θάνατον, τοῦτο C οὐ διεσαφήνισαν· ὥστε ἀφρονεστέρα αὐτοῦ φαίνεται εἶναι ἡ μεγαληγορία. Ἑρμογένης μέντοι ὁ Ἱππονίκου, ἑταῖρός τε ὢν αὐτῷ, καὶ ἐξήγγελλε περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα, ὥστε πρέπουσαν φαίνεσθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ἔφη, ὁρῶν αὐτὸν περὶ πάντων μᾶλλον διαλεγόμενον, ἢ περὶ τῆς δίκης, εἰπεῖν· οὐκ ἐχρῆν μέντοι σκοπεῖν, ὦ Σώκρατες, καὶ ὅ,τι ἀπολογήσῃ; τὸν δὲ τὸ πρῶτον ἀποκρίνασθαι· D οὐ δοκῶ σοι ἀπολογεῖσθαι μελετῶν διαβεβιωκέναι; ἔπειτα δ' αὐτὸν ἐρέσθαι, πῶς; ὅτι οὐδὲν ἄδικον διαγεγένημαι ποιῶν, ἥνπερ νομίζω μελέτην εἶναι καλλίστην ἀπολογίας. ἔπειτα δ' * ἐπεὶ δὴ αὐτὸν πάλιν λέγειν· οὐχ ὁρᾷς τὰ Ἀθηναίων δικαστήρια, ὡς πολλάκις μὲν οὐδὲν ἀδικοῦντας, λόγῳ παραχθέντες ἀπέκτειναν,

EQVIDEM operæpretiũ eſſe duco, mentionem à me fieri, quo pacto tunc etiam Socrates, quum in iudicium vocatus eſſet, tam de purgatione ſui quam exitu vitæ conſultauerit: de quo quidem & alij perſcripſerunt, & omnes magniloquentiam eius ſunt adſequuti. Ex quo patet, revera Socratem ſic fuiſſe loquutum. Non tamen declararunt, quod mortem ſibi vitæ præferendam duxerit: quo fit, vt illa verborum magnificentia minus prudens fuiſſe videatur. Hermogenes autem Hipponici filius, familiaris erat Socrati, & de eo talia protulit; vt illa magniloquentia videatur eius animo recte conueniſſe. Nam is, quum videret ipſum de quavis alia re potius, quam de de cauſſa ſua diſſerere, dixiſſe ſe ait: «Nonne par erat, mi Socrates, vt conſiderares, qua tibi vtendum ſit defenſione? Tum Socratem primo reſpondiſſe: Non defendere tibi videor, quum me vitæ curſum peregiſſe meditor? Rogaſſe deinde ſe: qui ſic? Quod nihil, ait, iniqui vnquam in vita deſignauerim, quam ego defenſionis meditationem honeſtiſſimam eſſe arbitror. Quumque rurſum dixiſſet Hermogenes: An non vides in Athenienſium iudicus ſæpe iudices oratione commotos interfeciſſe illos qui nihil deſignauerant:

ſæpe etiam alios, qui nocentes erãt, quum vel oratione commiſerationem mouiſſent, vel magna cum gratia cauſſam egiſſent, abſoluiſſe? reſponſum hoc dediſſe Socratem: At mihi profecto bis iam conanti de purgatione circumſpicere, numen adverſatur. Heic quum diceret Hermogenes, mira quædam ab eo proferri, reſpondiſſe Socratem: Tune mirandum putas, ſi etiam Deo videatur præſtare, vt iam moriar? An neſcis, nulli me hominum ad hunc vſque diem vitæ integrius actæ laudem conceſſiſſe? Nam quod iucundiſſimum eſt, ſciebam mihi vitam omnem ſancte ac iuſte tranſactam. Quo fiebat, vt & ipſe magnam ex me voluptatem caperẽ, & animaduerterem, familiares meos idem de me ſentire. At ſi nunc ætas mea progrediatur vlterius, ſcio neceſſarium eſſe, vt quæ ſenectutis ſunt, mihi quoque cõtingant: nimirum vt peius videam, minus audiam, ad diſcendum minus idoneus ſim: eorum vero, quæ didicerim, facilius obliuiſcar. Iam ſi animaduertam, deteriorem me fieri, grauiterque hoc feram: qui dicere poſſim, me iucunde victurum? Fortaſſis etiam, inquit, Deus ipſe hoc mihi quadam ex benignitate præſtat, vt non ſolum opportuno ætatis tempore viuendi finem faciam: ſed etiam ratione longe faciliima. Nam ſi modo cõdemnatus fuero, non obſcurum eſt, poſſe me vti mortis genere, quod leniſſimum eſſe iudicatum ſit ab iis, quibus hoc cognoſcere curæ fuit, minimumque negotij ſit exhibiturum amicis, quod denique in moriente maximum deſiderium excitet. Quippe quũ nihil indecori, neque offenſionis aliquid in animis eorum qui adſunt, relinquitur, & ita quiſpiam extinguitur, vt & ſanum habeat corpus, & animum, qui comiter agere cum aliis queat: qui fieri poteſt vt hoc non ſit optabile? Recte autem dij tunc adverſabãtur cogitationibus meis, quum nobis viderentur omni modo effugiendi rationes eſſe quærendæ. Nam ſi hoc perfeciſſem, nimirum comparaſſem mihi, vt pro eo quod nunc moriendum eſt, vel morbis excruciatus vitam clauderem, vel ſenectute, in quam omnia moleſta, planeque ab omnibus gaudiis ſecreta, confluunt. Equidem, mi Hermogenes, inquit, hæc profecto non expetã, ſed ſi ea cõmemorans, quæ conſequutum me preclare tum à diis, tum ab hominibus puto, quæq; mea ſit de meipſo opinio, grauis iudicibus ero: mortẽ potius eligam, quam vt parum ingenue vitam long orem emendicando,

A πολλάκις δὲ ἀδικοῦντας, ἢ ἐκ τοῦ λόγου οἰκτίσαντας, ἢ ἐπιχαρίτως εἰπόντας ἀπέλυσαν; ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, φάναι αὐτόν, καὶ δὶς ἤδη ἐπιχειρήσαντός μου σκοπεῖν περὶ τῆς ἀπολογίας, ἐναντιοῦταί μοι τὸ δαιμόνιον. ὡς δὲ αὐτὸν εἰπεῖν, θαυμαστὰ λέγεις, τὸν δ' αὖ ἀποκρίνασθαι· ἦ θαυμαστὸν νομίζεις, εἰ καὶ τῷ θεῷ δοκεῖ ἐμὲ βέλτιον εἶναι ἤδη τελευτᾶν; οὐκ οἶσθα, ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε οὐδενὶ ἀνθρώπων B ὑφείμην βέλτιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ὅπερ γὰρ ἥδιστόν ἐστιν, ᾔδειν, ὁσίως μοι καὶ δικαίως ἅπαντα τὸν βίον βεβιωμένον· ὥστε ἰσχυρῶς ἀγάμενος ἐμαυτόν, ταυτὰ δ' εὕρισκον καὶ τοὺς ἐμοὶ συγγιγνομένους γιγνώσκοντας περὶ ἐμοῦ. νῦν δὲ εἰ ἔτι προβήσεται ἡ ἡλικία, οἶδ' ὅτι ἀνάγκη ἔσται τὰ τοῦ γήρως ἀποτελεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τε χεῖρον, καὶ ἀκούειν ἧττον, καὶ δυσμαθέστερον εἶναι, καὶ ὧν ἔμαθον ἐπιλησμονέστερον. ἂν δὲ αἰσθάνωμαι χείρων γιγνόμενος, καὶ καταμέμφωμαι ἐμαυτόν, C πῶς ἂν* εἰπεῖν ἐγὼ ἔτι ἂν ἡδέως βιοτεύοιμι; ἴσως δέ τοι, φάναι αὐτόν, καὶ ὁ θεὸς δι' εὐμένειαν προξενεῖ μοι οὐ μόνον τὸ ἐν καιρῷ τῆς ἡλικίας καταλῦσαι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸ ᾗ ῥᾷστα. ἂν γὰρ* νῦν κατακριθῇ μου, δῆλον ὅτι ἐξέσται μοι [ἣ] τῇ τελευτῇ χρῆσθαι, ἣ ῥάστη μὲν ὑπὸ τῶν τούτου ἐπιμεληθέντων κέκριται, ἀπραγμονεστάτη δὲ τοῖς φίλοις, πλεῖστον δὲ πόθον ἐμποιοῦσα τῷ τελευτῶντι. ὅταν γὰρ ἄσχημον μὲν μηδέν, μηδὲ δυσχερὲς ἐν ταῖς γνώμαις D τῶν παρόντων καταλείπηται, * ὑγιὲς δὲ τὸ σῶμα ἔχων καὶ τὴν ψυχὴν δυναμένην φιλοφρονεῖσθαι ἀπομαραίνηται, πῶς οὐκ ἀνάγκη τοῦτον ποθεινὸν εἶναι; ὀρθῶς δὲ οἱ θεοὶ τότε μου ἐναντιοῦντο, φάναι αὐτόν, τῇ τοῦ λόγου ἐπισκέψει, ὅτε ἐδόκει ἡμῖν ζητητέα εἶναι ἐκ παντὸς τρόπου τὰ ἀποφευκτικά. εἰ γὰρ τοῦτο διεπραξάμην, δῆλον ὅτι ἑτοιμασάμην ἂν ἀντὶ τοῦ ἤδη λῆξαι E τοῦ βίου, ἢ νόσοις ἀλγυνόμενος τελευτῆσαι, ἢ γήρᾳ, εἰς ὃ πάντα τὰ χαλεπὰ συρρεῖ, καὶ μάλα ἔρημα τῶν εὐφροσυνῶν. μὰ Δί', εἰπεῖν αὐτόν, ὦ Ἑρμόγενες, ἐγὼ ταῦτα οὐδὲ προθυμήσομαι· ἀλλ' ὅσων νομίζω τετυχηκέναι καλῶν καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ἣν ἐγὼ δόξαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ, ταύτην ἀναφαίνων, εἰ βαρυνῶ τοὺς δικαστάς, αἱρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἔτι προσαιτῶν,

ἔτι μ' ἐγὼ, ἂν

νῦν μὴν κατακριθῇ, δῆλον

ὑγιὲς δέ πη τὸ σῶμα

κερδᾶναι τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. οὕτως δὲ γνόντα *αὐτὸν ἔφη [εἰπεῖν] ἐπεὶ κατηγόρησαν αὐτοῦ οἱ ἀντίδικοι, ὡς οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς, οὐ νομίζοι, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέροι, καὶ τοὺς νέους διαφθείροι, παρελθόντα εἰπεῖν· Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελίτου, ὅτῳ ποτὲ γνοὺς λέγει, ὡς ἐγὼ οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς, οὐ νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γε με ἐν ταῖς κοιναῖς ἑορταῖς, καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρατυγχάνοντες ἑώρων, καὶ αὐτὸς Μέλιτος, εἰ ἐβούλετο. καινά γε μὴν δαιμόνια πῶς ἂν ἐγὼ εἰσφέροιμι λέγων, ὅτι *θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν; καὶ γὰρ οἱ φθόγγοις οἰωνῶν, καὶ οἱ φήμαις ἀνθρώπων χρώμενοι, φωναῖς δήπου τεκμαίρονται. βροντὰς μὲν ἀμφιλέξει τις ἢ μὴ φωνεῖν, ἢ μὴ μέγιστον οἰωνιστήριον εἶναι; ἡ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἱέρεια, οὐ καὶ αὐτὴ φωνῇ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ διαγγέλλει; ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον, καὶ τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, καὶ τοῦτο ὥσπερ ἐγώ φημι, οὕτω πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν οἰωνούς τε, καὶ φήμας, καὶ συμβόλους τε, καὶ μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς *προσημαίνοντας εἶναι· ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ, καὶ οἶμαι, οὕτως ὀνομάζων, καὶ ἀληθέστερα καὶ ὁσιώτερα λέγειν τῶν τοῖς ὄρνισιν ἀνατιθέντων τὴν τῶν θεῶν δύναμιν. ὡς γε μὴν οὐ ψεύδομαι κατὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτ' ἔχω τεκμήριον. καὶ γὰρ τῶν φίλων πολλοῖς δὴ ἐξαγγείλας τὰ τοῦ θεοῦ συμβουλεύματα, οὐδεπώποτε ψευσάμενος ἐφάνην. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀκούοντες οἱ δικασταὶ ἐθορύβουν, οἱ μὲν ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες εἰ καὶ παρὰ θεῶν μειζόνων ἢ αὐτοὶ τυγχάνοι, πάλιν εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἄγε δὴ, ἀκούσατε καὶ ἄλλα, ἵνα ἔτι μᾶλλον οἱ βουλόμενοι ὑμῶν ἀπιστῶσι τῷ ἐμὲ τετιμῆσθαι ὑπὸ δαιμόνων. Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ, πολλῶν παρόντων, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε ἐλευθεριώτερον, μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέστερον. ὡς δ' αὖ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἔτι μᾶλλον ἐθορύβουν εἰκότως, αὖθις εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἀλλὰ μείζω μὲν, ὦ ἄνδρες, εἶπεν ὁ θεὸς ἐν χρησμοῖς περὶ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίοις νομοθετήσαντος, ἢ περὶ ἐμοῦ.

αὐτὸν ἔφη, ἐπειδὴ

θεοῦ μοι φωνή

προσημαίνοντας ἂν εἶη.

A pro morte vitam multo deteriorem lucrer. Quum autem ita decreuiſſet, iamque accuſaſſent eum adverſarij, quod illos deos, quos ciuitas pro dijs haberet, ipſe deos non putaret, aliosque deos nouos introduceret ac iuuentutem corrumperet: tunc ad iudices accedentem, in hanc ſententiam loquutum eſſe tradit Hermogenes: Ego vero, iudices, primum hoc miror, vnde vmquam Melitus hoc animaduerterit, quod ait me, quos deos exiſtimet ciuitas, pro dijs non habere. Nam ſacrifi- B cantem me communibus feſtis, & in aris publicis, tum alij, qui coram adſunt, videre; tum Melitus ipſe, ſi quidem voluit. Noua vero numina quo pacto ego introducerem, dum dico, dei vocem mihi obverſari, denunciantem, quid ſit agendum? Nam qui alitum vocibus, & hominum vtuntur ominibus, ex vocibus ſcilicet coniecturas ſumunt. De tonitruis an aliquis dubitet, num vocem edant, vel maximum ſint augurium? Sacerdos item in tripode Pythia, nonne & ipſa voce, quæ C habet à deo, enunciat? Enimvero deum futuri præſcium eſſe, ac ſignificare futura cui velit, omnes haud aliter atque ego, tum dicunt tum exiſtimant. Sed alij auguria, & omina, & coniectores, & vates adpellant eos qui futura ſignificant. Ego vero dæmonium & numen hoc adpello, meque arbitror, dum ſic voco, veriora magiſque pia dicere; quam ij qui auibus diuinam poteſtatem adtribuunt. Atqui non mentiri me contra deum, hoc D etiam argumentum habeo. Nam licet amicis pleriſque conſulta numinis enunciauerim, numquam tamen in mendacio ſum deprehenſus. Hæc vbi iudices audientes tumultuarentur, quia partim dictis fidem non haberent, partim inuiderent ei, quod conſequeretur a dijs maiora quam ipſi, rurſum dixiſſe Socratem: Age vero, alia quoque audite, vt magis etiam ex vobis illi, qui volent, diuinitus honorem mihi tributum non credant. Nam quum Chærephon aliquando E Delphis oraculum de me ſciſcitaretur in multorum præſentia, reſpondit Apollo; neminem hominum me vel liberalioris eſſe indolis, vel iuſtiorem, vel prudentiorem. Poſteaquam his etiam auditis iudices magis tumultuarentur, vt par erat, rurſus dixiſſe Socratem: Atqui maiora, iudices, deus ille, de Lycurgo, qui Lacedæmoniis auctor legum fuit, quam de me, oraculis prodidit.

» Fertur enim Lycurgum ingredientem A » fanum ſic adloquutus eſſe, vt diceret: » Cogito equidem, num te deum adpellem, an hominem. Me vero deo quidem ille non comparauit, ſed hominibus » tamen plurimum præſtare cenſuit. Nihilominus vos ne in his quidem deo temere fidem habueritis, ſed ſingillatim ea » quæ de me prodidit, conſiderate. Quem » enim minus me cupiditatibus corporis » ſeruire noſtis? quem liberaliorem? qui à » nemine neque munera, neque mercedem » accipio. Quem vero iuſtiorem merito e- B xiſtimetis eo qui ſic ad præſentia ſemet » accommodat, vt alienæ rei nullius egeat? » Et ſapientem illum virum quis merito » non dixerit, qui ex quo tempore intelligere quæ dicebantur, cœpi; numquam intermiſi tum inquirere, tum » diſcere, quidquid boni poteram? At minime fruſtra me laboraſſe, annon & illa vobis argumento eſſe videntur, quod » multi ciues ex iis qui virtuti dediti ſunt, » multi etiam exteri mea conſuetudine » præ omnibus vti maluerint? Quid eſſe C dicemus in cauſſa, quod quum omnes » norint, minime mihi facultates eſſe ad » remunerandum, nihilominus multi cupiant aliquid mihi donare? Cur à me nemo beneficium repoſcit, quum complures ſe mihi gratias debere fateantur? Cur » in obſidione ſuam deplorarunt ſortem » alij, quum ego vitam degerem nihilo » magis difficultatibus impeditam, quam » quum maxime beata ciuitas eſſet? Quid, » quod alij delicias è foro, ingenti pretio » mercantur, ego ſine ſumtu ſuauiores il- D lis delicias ex animo meo comparo? » Quod ſi nemo in iis quæcumque de » me ipſo dixi, redarguere mendacij me » poteſt, cur non merito tum à diis tum » ab hominibus lauder? Et nihilominus » dicis tu, Melite, me his vtentem inſtitutis, corrumpere iuuenes? Atqui nouimus certe, quæ iuuenum corruptelæ ſint. » Tu dicito, an quem per me ſcias vel ex » religioſo impium, vel ex modeſto petulantem, vel ex frugi ſumtuoſum, vel ex » ſobrio vinoſum, vel ex laborum toleran- E te mollem factum, vel ab alia voluptate praua ſuperatum. At ego profecto, ait Melitus, noui eos, qui abs te perſuaſi ſunt, vt tibi magis obtemperarent, » quam parentibus. Equidem hoc, inquit » Socrates, de inſtitutione verum fateor. » Sciunt enim, hanc meam fuiſſe curam.

λέγεται γὰρ εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντα προσειπεῖν αὐτόν, Φροντίζω πότερα θεόν σε εἴπω, ἢ ἄνθρωπον. ἐμὲ δὲ θεῷ μὲν οὐκ εἴκασεν, ἀνθρώπων δὲ πολλῷ προέκρινεν ὑπερφέρειν. ὅμως δὲ ὑμεῖς μηδὲ ταῦτα εἰκῇ πιστεύσητε τῷ θεῷ, ἀλλὰ καθ᾽ ἓν ἕκαστον ἐπισκοπεῖτε ὧν εἶπεν ὁ θεός. τίνα μὲν γὰρ ἐπίστασθε ἧττον ἐμοῦ δουλεύοντα ταῖς τοῦ σώματος ἐπιθυμίαις; τίνα δὲ ἀνθρώπων ἐλευθεριώτερον; ὃς παρ᾽ οὐδενὸς οὔτε δῶρα, οὔτε μισθὸν δέχομαι· δικαιότερον δὲ τίνα ἂν εἰκότως νομίσαιτε τοῦ πρὸς τὰ παρόντα συνηρμοσμένου, ὡς τῶν ἀλλοτρίων μηδενὸς προσδεῖσθαι; σοφὸν δὲ πῶς οὐκ ἄν τις εἰκότως ἄνδρα φήσειεν εἶναι, ὃς ἐξ ὅτου συνιέναι τὰ λεγόμενα ἠρξάμην, οὐπώποτε διέλιπον καὶ ζητῶν καὶ μανθάνων ὅ,τι ἐδυνάμην ἀγαθόν; ὡς δὲ οὐ μάτην ἐπόνουν, οὐ δοκεῖ ὑμῖν καὶ τάδε τεκμήρια εἶναι, τὸ πολλοὺς μὲν πολίτας τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων, πολλοὺς δὲ ξένους, ἐκ πάντων προαιρεῖσθαι ἐμοὶ συνεῖναι; ἐκείνου δὲ τί φήσομεν αἴτιον εἶναι, τοῦ πάντας εἰδέναι, ὅτι ἐγὼ ἥκιστα ἔχοιμι χρήματα ἀντιδιδόναι, ὅμως πολλοὺς ἐπιθυμεῖν ἐμοί τι δωρεῖσθαι; τὸ δ᾽, ἐμὲ μὲν μηδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς ἀπαιτεῖσθαι εὐεργεσίας, ἐμοὶ δὲ πολλοὺς ὁμολογεῖν χάριτας ὀφείλειν; τὸ δ᾽ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοὺς μὲν ἄλλους οἰκτίρειν ἑαυτούς, ἐμὲ δὲ μηδὲν ἀπορώτερον διάγειν, ἢ ὅτε τὰ μάλιστα ἡ πόλις εὐδαιμόνει; τὸ δέ, τοὺς μὲν ἄλλους τὰς εὐπαθείας ἐκ τῆς ἀγορᾶς πολυτελεῖς πορίζεσθαι, ἐμὲ δὲ ἐκ τῆς ψυχῆς ἄνευ δαπάνης ἡδίους ἐκείνων μηχανᾶσθαι; εἴγε μὴν ὅσα εἴρηκα περὶ ἐμαυτοῦ, μηδεὶς δύναιτ᾽ ἂν ἐξελέγξαι με ὡς ψεύδομαι, πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως καὶ ὑπὸ θεῶν καὶ ὑπ᾽ ἀνθρώπων ἐπαινοίμην; ἀλλ᾽ ὅμως σύ με φῄς, ὦ Μέλιτε, τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντα τοὺς νέους διαφθείρειν; καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν δήπου, τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί. σὺ δ᾽ εἰπέ, εἴ τινα οἶσθα ὑπ᾽ ἐμοῦ γενόμενον, ἢ ἐξ εὐσεβοῦς ἀνόσιον, ἢ ἐκ σώφρονος ὑβριστήν, ἢ ἐξ εὐδιαίτου πολυδάπανον, ἢ ὡς ἐκ μετριοπότου οἰνόφλυγα, ἢ ἐκ φιλοπόνου μαλακόν, ἢ ἄλλης πονηρᾶς ἡδονῆς ἡττημένον. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Μέλιτος, ἐκείνους οἶδα, οὓς σὺ πέπεικας σοὶ πείθεσθαι μᾶλλον, ἢ τοῖς γειναμένοις. ὁμολογῶ, φάναι τὸν Σωκράτην, περί γε παιδείας. τοῦτο γὰρ ἴσασιν ἐμοὶ μεμεληκός.

περὶ δὲ ὑγιείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται, ἢ τοῖς γονεῦσι· καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντως οἱ Ἀθηναῖοι πάντες δήπου τοῖς φρονιμώτατα λέγουσι πείθονται μᾶλλον, ἢ τοῖς προσήκουσιν. οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγοὺς αἱρεῖσθε καὶ πρὸ πατέρων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ ναὶ μὰ Δία γε ὑμεῖς πρὸ ὑμῶν αὐτῶν, οὓς ἂν ἡγῆσθε περὶ τῶν πολεμικῶν φρονιμωτάτους εἶναι; οὕτω γὰρ φάναι τὸν Μέλιτον, ὦ Σώκρατες, καὶ συμφέρει καὶ νομίζεται. οὐκοῦν εἰπεῖν τὸν Σωκράτην, θαυμαστὸν καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πράξεσι μὴ μόνον ἰσομοιρίας τυγχάνειν τοὺς κρατίστους, ἀλλὰ καὶ προτετιμῆσθαι· ἐμὲ δὲ, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἀνθρώποις, περὶ παιδείας, βέλτιστος εἶναι ὑπό τινων προκρίνομαι, τούτου ἕνεκα θανάτου ὑπὸ σοῦ διώκεσθαι; ἐρρήθη μὲν δηλονότι τούτων πλείονα ὑπό τε αὐτοῦ, καὶ τῶν συναγορευόντων φίλων αὐτῷ. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τὰ πάντα εἰπεῖν τὰ ἐκ τῆς δίκης ἐσπούδασα, ἀλλ' ἤρκεσέ μοι δηλῶσαι, ὅτι Σωκράτης τὸ μὲν μήτε περὶ θεοὺς ἀσεβῆσαι, μήτε περὶ ἀνθρώπους ἄδικος φανῆναι, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο. τὸ δὲ μὴ ἀποθανεῖν, οὐκ ᾤετο λιπαρητέον εἶναι, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ἤδη ἐνόμιζεν ἑαυτῷ τελευτᾶν. ὅτι δὲ οὕτως ἐγίγνωσκε, καταδηλότερον ἐγένετο, ἐπεὶ καὶ ἡ δίκη κατεψηφίσθη. πρῶτον γὰρ κελευόμενος ὑποτιμᾶσθαι, οὔτε αὐτὸς ὑπετιμήσατο, οὔτε τοὺς φίλους εἴασεν. ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ ὑποτιμᾶσθαι ὁμολογοῦντος εἴη ἀδικεῖν. ἔπειτα τῶν ἑταίρων ἐκκλέψαι βουλομένων αὐτὸν, οὐκ ἐφείπετο, ἀλλὰ καὶ ἐπισκῶψαι ἐδόκει, ἐρόμενος εἴ που εἰδεῖεν τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ. ὡς δὲ τέλος εἶχεν ἡ δίκη, εἰπεῖν αὐτόν· ἀλλ', ὦ ἄνδρες, τοὺς μὲν διδάσκοντας τοὺς μάρτυρας, ὡς χρὴ ἐπιορκοῦντας καταψευδομαρτυρεῖν ἐμοῦ, καὶ τοὺς πειθομένους τούτοις, ἀνάγκη ἐστὶ πολλὴν ἑαυτοῖς συνειδέναι ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν. ἐμοὶ δὲ τί προσήκει νῦν μεῖον φρονεῖν, ἢ πρὶν κατακριθῆναι, μηδὲν ἐλεγχθέντι, ὡς πεποίηκά τι ὧν ἐγράψαντό με; οὔτε γὰρ ἔγωγε ἀντὶ Διὸς καὶ Ἥρας, καὶ τῶν σὺν τούτοις θεῶν, οὔτε θύων τισὶ καινοῖς δαίμοσιν, οὔτε ὀμνὺς, οὔτε ὀνομάζων ἄλλους θεοὺς ἀναπέφηνα.

A De valetudine vero medicis potius homines quam parentibus obtemperant: & in concionibus omnino Athenienſes vniuerſi potius iis qui prudentiſſime dicunt, quam neceſſariis ſuis parent. Annon in delectu prætorum, & parentibus veſtris, & fratribus, & vero vobis ipſis antefertis eos quos exiſtimatis rerum bellicarum peritiſſimos eſſe? Nimirum, ô Socrates, inquit Melitus, & expedit ita, & vſu receptum eſt. An non igitur, ſubiecit Socrates, mirum hoc tibi videtur eſſe, B quod quum in actionibus ceteris præſtantiſſimi quique non ſolum pares aliis ſint, ſed etiam eximio quodam honore ornentur; ego quia maximo in hominum bono, quod inſtitutionis eſt, quorumdam opinione ceteris præſtare iudicer, capitis abs te anquirar? Fuerunt autem plura ſcilicet his dicta, cum ab ipſo tum ab amicis, qui eius cauſſæ patrocinabantur. Sed mihi non omnia recenſere, quæ in iudicio fuere dicta, ſtudio fuit: ſed ſatis habui oſtendere, Socra- C tem nihil feciſſe pluris quam quod nec in deos impium, nec in homines iniuſtum ſe geſſiſſet. Quominus autem morte adficeretur, minime ſibi deprecandum putabat: adeoque ſibi iam opportunum moriendi tempus oblatum eſſe arbitrabatur. Quam quidem eius fuiſſe mentem, magis etiam patuit, poſteaquam iudicum ſententia condemnatus fuit. Primum enim iuſſus multam exſoluere, neque de ſuo eam ſoluit, neque amicos id facere paſſus eſt. Immo etiam dicebat, multæ D ſolutionem, eius eſſe hominis qui ſe iniuſte feciſſe fateretur. Deinde quum familiares eum ſurripere vellent, non ſolum non obſequebatur, ſed etiam ridere illos videbatur; quum quæreret, ecquem alicubi locum extra Atticam ſcirent, quo mors non poſſet accedere? Poſteaquam iudicio finis impoſitus, dixiſſe traditur: Neceſſe eſt, eos, amici, qui teſtes docuerunt vt peierando falſum adverſus me teſtimonium dicerent, vna cum illis, qui paruerunt, magnæ ſibi tum im- E pietatis tum iniuſtitiæ conſcios eſſe. Me vero cur animo deiectiore nunc eſſe conueniat, quam ante condemnationem: quum non ſim conuictus quidquam eorum feciſſe, ob quæ illi me accuſarunt? Nec enim pro Ioue, Iunone, diis præter hos ceteris, nouos quoſdam deos ſacrificiis placaſſe, nec in iureiurando citaſſe, nec denique me nominaſſe compertum eſt.

A Iuuenes autem quo pacto corrumperem, ad tolerantiam & frugalitatem eos adſuefaciens? Quibus quidem facinoribus mortis pœna propoſita eſt, vt ſunt ſacrilegia, parietum furti cauſſa perfoſſiones, plagium, patriæ proditio; eorum nihil me deſignaſſe, ipſi adverſarij fatentur. Quo fit vt mirandum mihi videatur, quamobrem me dignum eſſe morte ſtatueritis. Ne illa quidem de cauſſa, quod iniuſte occidar, animo eſſe deiectiore debeo. Non enim hoc mihi, ſed iis qui me condemnarunt, B dedecori eſt. Preterea me Palamedes conſolatur, qui conſimili mortis genere periit. Nam is etiam nunc longe pulchriorem hymnorum materiem ſuppeditat, quam Vlyſſes, qui eum iniuſte occidit. Et ſcio non modo, ſequuturum, ſed etiam præteritum tempus teſtimonium mihi perhibiturum, neminem me vnquam læſiſſe, neque reddidiſſe peiorem: ſed eos adfeciſſe beneficio, qui mecum diſſerebant, quum gratis, quidquid boni poteram, docerem. Hæc quum dixiſſet, ita diſcedebat; vt nihil eſſet quod dictis ab ipſo non C reſponderet: ac tum oculis, tum geſtu, tum inceſſu hilaritatem præ ſe ferebat. Quumque animadverteret, eos, qui comitabantur, lacrumari: Quid hoc eſt? inquit. modone fletis? non iamdudum ſcitis, ex quo genitus fui, à natura me ad mortem condemnatum eſſe? Enimvero ſi ſecundis rebus adfluentibus è vita præripior, patet tum mihi, tum aliis, qui beneuolentia me proſequuntur, dolendum eſſe: Si vero diris rebus imminentibus viuendi finem facio, omnino vobis omnibus, tamquam in D rerum mearum ſucceſſu proſpero, lætandum arbitror. Aderat Apollodorus quidam, mirifice ſtudioſus Socratis, cetero qui vir ſimplex. Is ad eum: Ego vero, mi Socrates, inquit, moleſtiſſime fero, quod iniuſte necari te video. Tum Socrates caput eius demulcens, dixiſſe perhibetur: Tune, cariſſime Apollodore, videre me malles iure quam iniuſte occidi? Simul ſubriſiſſe fertur. Hoc quoque proditum eſt, quod quum Anytum prætereuntem vidiſſet, dixerit: Hic vir gloriabundus E exſultat, quaſi me interfecto magnum præclarumque facinus patrarit; qui quum ipſum, maximi viderem in republica fieri, filium eius ad operas coriariorum inſtitui debere negauerim. Quam excors eſt, ait, qui neſcire videatur, quod quicumque noſtrum & vtiliora, & præclariora in omne æuum geſſerit, is victor ſit.

A τούς γε μὴν νέους πῶς ἂν διαφθείροιμι, καρτερίαν καὶ εὐτέλειαν προσεθίζων; ἐφ' οἷς γε μὴν ἔργοις κεῖται θάνατος ἡ ζημία, ἱεροσυλίαι, τοιχωρυχίαι, ἀνδραποδίσεις, πόλεως προδοσία, οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀντίδικοι τούτων πρᾶξαί τι κατ' ἐμοῦ φασιν. ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπου ποτὲ ἐφάνη ὑμῖν ὃ τοῦ θανάτου ἔργον ἐμοὶ ἄξιον. ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον φρονητέον. οὐ γὰρ ἐμοί, B ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο αἰσχρόν ἐστι. παραμυθεῖται δ' ἔτι με καὶ Παλαμήδης, ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας. ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ *μαρτυρήσεται ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε, οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα, εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους, προῖκα διδάσκων ὅ,τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. εἰπὼν δὲ ταῦτα, μάλα C ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις ἀπῄει, καὶ ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. ὡς δὲ ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, τί τοῦτο, εἰπεῖν αὐτόν, ἢ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε, ἐξ ὅτουπερ ἐγενόμην, ὅτι κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μέντοι εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιρρεόντων προαπόλλυμαι, δῆλον ὅτι ἐμοὶ καὶ τοῖς *ἐμοῖς εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὡς εὐπρα- D γοῦντος ἐμοῦ, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι. παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ἰσχυρὸς αὐτοῦ, ἄλλως δ' εὐήθης, εἶπεν· ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ μὲν κεφαλὴν εἰπεῖν· σὺ δέ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἢ ἀδίκως ἀποθνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. λέγεται καὶ Ἄνυτον παριόντα ἰδὼν εἰπεῖν· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε κυ- E δρός, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με, ὅτι αὐτὸν τῶν μεγίστων ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκ ἔφην χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. ὡς μοχθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερα καὶ καλλίω εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον διαπέπρακται, οὗτός ἐστι καὶ ὁ νικῶν.

*μαρτυρήσεσθαι

*ἐμοί

ἀλλὰ μέντοι, φάναι αὐτὸν, ἀνέθηκε μὲν καὶ Ὅμηρος ἔστιν οἷς τῶν ἐν καταλύσει τοῦ βίου προγιγνώσκειν τὰ μέλλοντα. βούλομαι δὲ καὶ ἐγὼ χρησμῳδῆσαί τι. συνεγενόμην γάρ ποτε βραχέα τῷ Ἀνύτου υἱῷ, καὶ ἔδοξέ μοι οὐκ ἄρρωστος τὴν ψυχὴν εἶναι· ὥστε φημὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ δουλοπρεπεῖ διατριβῇ, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρεσκεύακεν, οὐ διαμενεῖν. διὰ δὲ τὸ μηδένα ἔχειν σπουδαῖον ἐπιμελητὴν, προσπεσεῖσθαί τινι αἰσχρᾷ ἐπιθυμίᾳ, καὶ προβήσεσθαι μέντοι πόρρω μοχθηρίας. Ταῦτα δ' εἰπὼν, οὐκ ἐψεύσατο· ἀλλ' ὁ νεανίσκος ἡσθεὶς οἴνῳ, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρας ἐπαύετο πίνων· καὶ τέλος οὔτε τῇ ἑαυτοῦ πόλει. οὔτε τοῖς φίλοις, οὔτε αὑτῷ ἄξιος οὐδενὸς ἐγένετο. αὐτὸς μὲν δὴ, διὰ τὴν τοῦ υἱοῦ πονηρὰν παιδείαν, καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ ἀγνωμοσύνην, ἔτι καὶ τετελευτηκὼς τυγχάνει κακοδοξίας. Σωκράτης δὲ διὰ τὸ μεγαλύνειν ἑαυτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, φθόνον ἐπαγόμενος, μᾶλλον καταψηφίσασθαι ἑαυτοῦ ἐποίησε τοὺς δικαστάς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλοῦς μοίρας τετυχηκέναι. τοῦ μὲν γὰρ βίου τὸ χαλεπώτατον ἀπέλιπε, τῶν δὲ θανάτων τοῦ ῥᾴστου ἔτυχεν. ἐπεδείξατο δὲ τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην. ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρεῖσσον εἶναι, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τἆλλα τἀγαθὰ προσάντης ἦν, οὐδὲ πρὸς τὸν θάνατον ἐμαλακίσατο, ἀλλ' ἱλαρῶς καὶ προσεδέξατο αὐτὸν, καὶ ἐπετελέσατο. ἐγὼ μὲν δὴ κατανοῶν τοῦ ἀνδρὸς τήν τε σοφίαν καὶ τὴν γενναιότητα, οὔτε μὴ μεμνῆσθαι δύναμαι αὐτοῦ, οὔτε μεμνημένος μὴ οὐκ ἐπαινεῖν. Εἰ δέ τις* τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμωτέρῳ τινὶ Σωκράτους συνεγένετο, ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότατον νομίζω.

* τῆς ἀρετῆς ἱεμένων

A Enimvero, inquit, quum Homerus etiam nonnullos, qui erant in exitu vitæ, futura prænoſcere fecerit: lubet & mihi quiddam quaſi per oraculum ſignificare. Fuit aliquando mecum Anyti huius filius exiguo tempore, viſuſque eſt mihi indole non ignaua præditus eſſe. Itaque aio, non permanſurum in illo ſeruili vitæ genere, quod pater ei præſcripſit. Quia vero nullius virtute præditi viri curæ commendatus eſt, dico futurum, vt in aliquam libidinem fœdam proruat, & in illa ſecordia longius progrediatur. B Hæc dicens, nequaquam mentitus eſt. Nam adoleſcens hic quum vino delectaretur, neque noctu, neque interdiu bibendi finem faciebat: ac tamdem nec patriæ, nec amicis, nec ſibi vtilis fuit. Anytus ipſe propter educationem filij prauam, & amentiam ſuam, etiam à morte infamis eſt. Socrates autem, quod magnifice pro tribunali ſe prædicaret, invidia contracta, magis iudices ad damnandum ſeſe impulit. Illi equidem fatum diis acceptum obtigiſſe arbitror. C Quippe moleſtiſſimam vitæ partem valere iuſſit, & mortis genus inter alia tranquilliſſimum obiit. Idem robur animi ſui declarauit. Nam quum intelligeret, magis ex re ſua eſſe, vt moreretur, quam vt diutius viueret; quemadmodum ad alias res bonas ſe non difficilem ac tardum, ita nec ad mortem lentum mollemve præbuit: immo hilariter eam & exſpectabat, & obiuit. Sapientiam quidem certe, animique magnitudinem quum in hoc viro conſidero: D non poſſum non eius meminiſſe, nec, vbi meminerim, non etiam laudare. Quod ſi quis eorum qui virtutis ſtudioſi ſunt, cum aliquo verſatus eſt, qui Socrate fuerit vtilior: eum ego virum digniſſimum iudico qui beatus prædicetur.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ Βιβλίον πρῶτον.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER PRIMVS.

SÆPENVMERO miratus A ſum, quibuſnam rationibus accuſatores Socratis Athenienſibus perſuaſerint, cum ſic erga rempublicam ſe geſſiſſe, vt morte dignus eſſet. Nam accuſatio inſtituta adverſus eum, huiuſmodi quædam fuit: Agit iniuſte Socrates, quod ea numina, quæ ciuitas pro dus habet, deos non putet: alia vero numina noua introducat. Præterea iniuſte agit, quod adoleſcentes etiam corrumpat. Primum igitur, quod pro dijs B non haberet eos, quos habet hæc ciuitas, quo tãdem argumẽto ſunt vſi? Etenim palam ſacrificabat, ſæpe quidẽ domi ſuæ, ſæpe cõmunibus in aris totius ciuitatis. Præterea non obſcure vaticiniis vtebatur. Erat enim pervulgatũ, dicere Socratem: numen pleraque ſibi ſignificare. Quæ cauſſa mihi videtur inprimis fuiſſe, cur introductorum nouorũ numinum culpam in eum conferrent. At Socrates nihil rei magis nouæ introduxit, quã alij, quicũque diuinationem eſſe ſtatuentes, & auguriis, & ominibus, & C præſagiis, & ſacrificiis vtuntur. Exiſtimant enim illi, non aues, nec obvios ſcire, quid ex vſu ſit iis qui diuinatione vtuntur: ſed horum opera deos illa ſignificare: quod etiam putabat Socrates. Verum maxima pars ait, ſe ab avibus, & ab occurrentibus vel auerti, vel incitari. Socrates autẽ dicebat id quod & ſentiebat, nimirum numen omnia ſignificare: multiſque familiaribus denuntiabat, vt hæc facerent, omitterent illa, tãquam numine ſibi ea prædicente. Quod ſi qui parerẽt ei, ſentiebant id ſibi ex vſu eſſe. D alios, qui non paruiſſent, facti pœnitebat. Quis vero non fateatur, noluiſſe Socratem vel ſtolidum, vel adrogantem apud eos videri, qui cõſuetudine ipſius vtebãtur? vtrũque certe videbatur in eũ cadere, ſi denuntiabat, ea ſibi diuinitus indicari, & palam mentiebatur. De quo patet, nihil prędictu- rum fuiſſe, niſi vera ſe dictũrũ credidiſſet.

A ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεούς, οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια* εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ, καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. πρῶτον μὲν οὖν, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν οὓς ἡ πόλις νομίζει θεούς, B ποίῳ ποτ' ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ; θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν, πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν. καὶ μαντικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν. διετεθρύλητο γὰρ, ὡς φαίη Σωκράτης, τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ σημαίνειν. ὅθεν δὴ καὶ μάλιστά μοι δοκοῦσιν αὐτὸν αἰτιάσασθαι, καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν. ὁ δ' οὐδὲν καινότερον εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι μαντικὴν νομίζοντες, οἰωνοῖς τε χρῶνται, καὶ φήμαις, C καὶ συμβόλοις, καὶ θυσίαις. οὗτοί τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν οὐ τοὺς ὄρνιθας, οὐδὲ τοὺς ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς διὰ τούτων αὐτὰ σημαίνειν. κἀκεῖνος οὕτως ἐνόμιζεν. ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασὶν ὑπό τε τῶν ὀρνίθων, καὶ τῶν ἀπαντώντων, ἀποτρέπεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι· Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε. τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν, καὶ πολλοῖς τῶν ξυνόντων προηγόρευε* τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς τοῦ D δαιμονίου προσημαίνοντος. καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις μετέμελε. καίτοι τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν αὐτὸν βούλεσθαι, μήτ' ἠλίθιον μήτ' ἀλαζόνα φαίνεσθαι τοῖς συνοῦσιν; ἐδόκει δ' ἂν ἀμφότερα ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὡς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα, καὶ ψευδόμενος ἐφαίνετο. δῆλον οὖν ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.

* ἐπιφέρων.

* ἃ μὲν ποιεῖν, ἃ δὲ

Quis

ταῦτα δὲ τίς ἂν ἄλλῳ πιστεύσειεν ἢ θεῷ; πιστεύων δὲ θεοῖς, πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν; ἀλλὰ μὴν ἐποίει καὶ τάδε πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους. τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα συνεβούλευε καὶ πράττειν, ὡς * ἐνόμιζεν ἄριστ' ἂν πραχθῆναι· περὶ δὲ τῶν ἀδήλων, ὅπως ἂν ἀποβήσοιτο, μαντευσομένους ἔπεμπεν, εἰ ποιητέα. καὶ τοὺς μέλλοντας οἴκους τε καὶ πόλεις καλῶς * οἰκήσειν, μαντικῆς ἔφη προσδεῖσθαι. τεκτονικὸν μὲν γὰρ, ἢ χαλκευτικὸν, ἢ γεωργικὸν, ἢ ἀνθρώπων ἀρχικὸν, ἢ τῶν τοιούτων ἔργων ἐξεταστικὸν, ἢ λογιστικὸν, ἢ οἰκονομικὸν, ἢ στρατηγικὸν γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μαθήματα, καὶ ἀνθρώπου γνώμῃ αἱρετὰ ἐνόμιζεν εἶναι· τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις ἔφη τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν οὐδὲν δῆλον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένῳ δῆλον, ὅστις καρπώσεται· οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, ὅστις οἰκήσει· οὔτε τῷ στρατηγικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει στρατηγεῖν· οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον, εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατεῖν· οὔτε τῷ καλὴν γήμαντι, ἵν' εὐφραίνηται, δῆλον, εἰ διὰ ταύτην ἀνιάσεται· οὔτε τῷ δυνατοὺς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον, εἰ διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονᾶν ἔφη. δαιμονᾶν δὲ καὶ τοὺς μαντευομένους, ἃ τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκαν οἱ θεοὶ μαθοῦσι διακρίνειν· οἷον εἴ τις ἐπερωτῴη, πότερον ἐπιστάμενον ἡνιοχεῖν ἐπὶ ζεῦγος λαβεῖν κρεῖττον, ἢ μὴ ἐπιστάμενον· ἢ πότερον ἐπιστάμενον κυβερνᾶν ἐπὶ τὴν ναῦν κρεῖττον λαβεῖν, ἢ μὴ ἐπιστάμενον· ἢ ἃ ἔξεστιν ἀριθμήσαντας, ἢ μετρήσαντας, ἢ στήσαντας εἰδέναι, τοὺς τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν θεῶν πυνθανομένους ἀθέμιστα ποιεῖν ἡγεῖτο. ἔφη δὲ δεῖν, ἃ μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ θεοὶ, μανθάνειν· ἃ δὲ μὴ δῆλα τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ, πειρᾶσθαι διὰ μαντικῆς παρὰ τῶν θεῶν πυνθάνεσθαι· τοὺς θεοὺς γὰρ οἷς ἂν ὦσιν ἵλεῳ σημαίνειν. ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ· πρωΐ τε γὰρ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια ᾔει, καὶ πληθούσης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἦν ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι. καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ πολὺ, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν.

νομίζοι

οἰκίζειν

A Quis autem alij fidem in his habeat, quam deo? Iam qui dijs fidē habebat, quomodo non eſſe Deos putabat? Enimvero faciebat hæc quoque ad neceſſarios. Auctor illis erat, vt neceſſaria facerēt, quemadmodum ea fieri putarent optime. Verū de iis quorum incertus eſſet euentus, oracula conſultum mittebat ſuos, an ſuſcipienda eſſent. Addebat, eos qui præclare domos & vrbes adminiſtraturi eſſent, arte diuinandi egere. Nam vti quis percipiat ædificandi artē, vel excuſoriam, vel colendi agrum, vel ho-
B minibus imperandi, aut huiuſmodi opera examinandi, aut rationes ineundi, aut rem domeſticam adminiſtrandi, aut imperatoriæ peritiam conſequendi; huiuſmodi omnia poſſe homines doctrina conſequi, ſuoque arbitratu eligere dicebat: quæ autē in his eſſent maxima, deos ſibi aiebat reſeruare, eorumque nihil non hominibus obſcurum eſſe. Nec enim conſtat, ei qui agrū egregie conſerit, quiſnam fructum ſit percepturus: nec qui egregie domū ædificat, quis eam ſit habitaturus: nec imperatoriæ
C rei peritus, an imperatoris munere fūgi expediat: nec perito rerum ciuilium, an ex vſu futurum ſit, vt ciuitati præſit: nec qui formoſam ducit, vt ea lætetur, an propter hanc dolorem ſenſurus ſit. nec qui potētes in ciuitate affines adeptus eſt, an per hos ciuitatē ſit exſulaturus. Horum omnium ſi qui nihil ad numen referant, ſed vniuerſa potius ad hominis conſiliū; furere dicebat. Itidem illos etiā aiebat furere, qui per diuinationē explorarent ea quæ hominibus, diſcendo diiudicādi poteſtas diuinitus eſ-
D ſet conceſſa: velvti ſi quis conſulat, vtrum moderandi currus peritum an imperitum præſtet in vehiculum recipere: vel gubernādi peritum in nauem recipere præſtet, an imperitum. Quæ item homines numerādo, vel metiendo, vel pōderando ſcire poſſunt, ea qui à dijs quærerent, nefarie dicebat agere. Adeoque neceſſe eſſe dicebat, vt quæ homines diſcendo cognita facere dij vellent, diſcantur: quæ vero ſunt obſcura hominibus, in iis conādum vt per diuinationem dij cōſulantur. Nam ſignificare
E deos hæc illis, quibus ſint propitij. Erat autem Socrates ſemper in hominum oculis. Nam mane ad loca deambulationibus & exercitiis deſtinata pergebat, & quum frequens erat forum, conſpiciebatur in publico, reliquumque diei degebat iſtic, vbi verſaturus inter plurimos eſſet. Diſſerebat autem plerūque, ſic tamen, vt ipſum audiendi facultas iis qui vellent, eſſet.

Neque vllus vmquã Socratem impij quidquam, aut nefandi, vel deſignare vidit, vel audiuit dicere. Nec enim de rerum omnium natura ſic diſſerebat, vti complures alij, nimirum conſiderans, quo pacto is, qui à profeſſoribus ſapientiæ mundus adpellatur, ortus ſit: quibuſque de cauſis neceſſariis ſingulæ res cęleſtes fiant. Immo eos qui his rebus occuparentur, fatuos eſſe demonſtrabat. Ac primum de eis hoc conſiderabat, an quod rati ſe humana iam ſatis intelligere, ad ea tractanda accederent: an relictis rebus humanis, diuinas contemplantes, quæ ſui eſſent officij ſe facere putarent. Mirabatur etiam, non eos clariſſime perſpicere, homines hæc invenire non poſſe. Nec enim eos, qui plurimum adrogent ſibi, quod de his diſſerere norint, eaſdem inter ſe opiniones fouere; ſed furioſorum inſtar inter ſe comparatos eſſe. Nam qui furioſi ſunt, partim quæ ſunt terribilia, non metuunt; partim etiam non metuenda metuunt. Itidem his videri turpe eſſe, in turba quid vel dicere, vel facere; aliis vero, ne exeundum quidem eſſe ad homines, videri: hos neque fanum, neque aram, neque rerum diuinarum quidquam in honore habere: illos & lapides, & ligna quælibet, & belluas colere. Itidem eorum, qui de rerum omnium natura ſollicite inquirant, aliis videri, vnum quiddam eſſe, quod exiſtat; aliis, eſſe ea numero infinita. His omnia ſemper moueri, illis nihil vmquam moueri: his omnia tum oriri, tum interire; illis, nihil vmquam nec ortum, nec interire. Præterea de his illud quoque conſiderabat, vtrum perinde ac illi, qui res humanas diſcunt, arbitrantur hoc quod didicere, tum ſibi tum aliis, quibuſcumque velint, ſe facere poſſe; ſic & illi, qui res diuinas inquirunt, arbitrentur ſe, poſteaquam cognouerint, quibus rationibus neceſſariis ſingula fiant, effecturos vbi velint, ventos, aquas, temporum viciſſitudines, aliaque, ſi quo ſit opus, his conſimilia. An eiuſmodi quiddam ne quidem ſperent, ſatiſque habeant ſcire tantum, quo pacto rerum huiuſmodi ſingulæ fiant. De illis igitur, qui hæc tractarent, huiuſmodi proferebat: ipſe de rebus humanis diſſerebat ſemper, quum quidem conſideraret, quid pium eſſet, quid impium: quid honeſtum, quid turpe: quid iuſtum, quid iniuſtum: quid mentis ſanitas, quid inſania: quid fortitudo, quid ignauia: quid ciuitas, quid rerum ciuilium peritus:

A οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς, οὐδὲ ἀνόσιον, οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως ᾗπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος * ἔφυ, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεται τῶν οὐρανίων. [ἔχει] ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας * ἐπεδείκνυε. [ἀπεδείκνυε] καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τἀνθρώπινα εἰδέναι, ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν B τοιούτων φροντίζειν· ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. ἐθαύμαζε δ᾽ εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν· ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν οὐδ᾽ ἐν C ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὁτιοῦν, τοῖς δὲ οὐδ᾽ ἐξιτητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι δοκεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὔθ᾽ ἱερὸν, οὔτε βωμὸν, οὔτε ἄλλο τῶν θείων * οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους [ἰδίων] καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι. τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δ᾽ ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι πάντα, τοῖς D δ᾽ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δ᾽ οὔτ᾽ ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν, οὔτ᾽ * ἀπολεῖσθαι. [ἀπολλύσθαι] ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τάδε· ἆρ᾽ ὥσπερ οἱ τἀνθρώπεια μανθάνοντες, ἡγοῦνται τοῦθ᾽ ὅ,τι ἂν μάθωσιν, ἑαυτοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτῳ ἂν βούλωνται, ποιήσειν· οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες, νομίζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν αἷς ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται, ποιήσειν ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδατα, καὶ ὥρας, καὶ ὅτου δ᾽ ἂν E ἄλλου δέωνται τῶν τοιούτων· ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ᾽ ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ δ᾽ αὐτοῖς γνῶναι μόνον, ᾗ τῶν τοιούτων ἕκαστα γίνεται. περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων τοιαῦτα ἔλεγεν. αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν τί εὐσεβὲς, τί ἀσεβές· τί καλὸν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία· τί ἀνδρεία, τί δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός·

τί ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἃ τοὺς μὲν εἰδότας ἡγεῖτο καλοὺς κἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δ᾽ ἀγνοοῦντας ἀνδραποδώδεις ἂν δικαίως κεκλῆσθαι. ὅσα μὲν οὖν μὴ φανερὸς ἦν ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ὑπὲρ τούτων περὶ αὐτοῦ παραγνῶναι τοὺς δικαστάς· ὅσα δὲ πάντες ᾔδεσαν, θαυμαστὸν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν. βουλεύσας γάρ ποτε, καὶ τὸν βουλευτικὸν ὅρκον ὀμόσας, ἐν ᾧ ἦν κατὰ τοὺς νόμους βουλεύσειν, ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γενόμενος, ἐπιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νόμους ἐννέα στρατηγοὺς μιᾷ ψήφῳ τοὺς ἀμφὶ Θρασύλλον καὶ Ἐρασινίδην ἀποκτεῖναι πάντας, οὐκ ἠθέλησεν ἐπιψηφίσαι, ὀργιζομένου μὲν αὐτῷ τοῦ δήμου, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν ἀπειλούντων· ἀλλὰ περὶ πλείονος ἐποιήσατο εὐορκεῖν, ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ φυλάξασθαι τοὺς ἀπειλοῦντας. καὶ γὰρ ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων, οὐχ ὃν τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν. οὗτοι μὲν γὰρ οἴονται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα, πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων. θαυμάζω οὖν ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν Ἀθηναῖοι Σωκράτην περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν ποτε περὶ τοὺς θεοὺς οὔτ᾽ εἰπόντα οὔτε πράξαντα, τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἷά τις ἂν καὶ λέγων καὶ πράττων, εἴη τε καὶ νομίζοιτο εὐσεβέστατος. θαυμαστὸν δὲ φαίνεταί μοι καὶ τὸ πεισθῆναί τινας, ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν, ὃς πρὸς τοῖς εἰρημένοις, πρῶτον μὲν ἀφροδισίων καὶ γαστρὸς πάντων ἀνθρώπων ἐγκρατέστατος ἦν· εἶτα πρὸς χειμῶνα, καὶ θέρος, καὶ πάντας πόνους καρτερικώτατος· ἔτι δὲ πρὸς τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος οὕτως, ὥστε πάνυ μικρὰ κεκτημένος, πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα. πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος, ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς, ἢ παρανόμους, ἢ λίχνους, ἢ ἀφροδισίων ἀκρατεῖς, ἢ πρὸς τὸ πονεῖν μαλακοὺς ἐποίησεν; ἀλλ᾽ ἔπαυσε μὲν τούτων πολλούς, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν, καὶ ἐλπίδας παρασχὼν, ἂν ἑαυτῶν ἐπιμελῶνται, καλοὺς κἀγαθοὺς ἔσεσθαι. καίτοι γε οὐδὲ πώποτε ὑπέσχετο διδάσκαλος εἶναι τούτου, ἀλλὰ τῷ

A quid imperiũ in homines, quid hominibus imperandi peritus: itemque de rebus ceteris, quarum cognitione inſtructos arbitrabatur probos ac honeſtos viros eſſe: qui autem eas ignorarẽt, mancipia merito vocari. Quapropter in iis de quibus quid ſentiret Socrates, non conſtabat, allucinatos fuiſſe iudices, mirum videri non debet. Quæ autem ſciebant omnes, ea non ad animos ipſis accidiſſe, mirũ eſt. Nam quum aliq̃uã do Senator eſſet, ac ſacramentũ Senatoriũ præſtitiſſet, quo comprehendebatur, vt ſecundũ leges ſententiam diceret; B atque etiam præſes populi factus eſſet, qui* contra leges, nouem prętores, Thraſyli ac Eraſinidis collegas, vna condemnatione morte multari petebat; decretum, adiũcto ſi ſſragio ſuo, facere noluit. Quumq; populus ei ſuccenſeret, multique potentes minarentur: nihilominus pluris fecit iuriſiurãdi religionem, quam ſtudium gratificandi populo cõtra ius & fas, aliorumque minas vitandi. Etenim deos putabat hominum curam gerere alia quadam ratione, quã vulgo C exiſtimetur. Nã plerique putant deos quædam ſcire, quædam neſcire. Socrates autẽ arbitrabatur, Deos omnia quæ vel dicerẽtur, vel agerentur, vel clam deliberarentur, ſcire. Eoſdẽ vbique adeſſe, ac de rebus humanis omnia mortalib. ſignificare. Quamobrem mirari ſubit, quo tãdem pacto perſuaſi fuerint Athenienſes, Socratis de rebus diuinis non ſanam fuiſſe ſententiam, quum ille nihil vmquam impij in deos vel dixerit, vel commiſerit: potiuſque ſic de iis D & loquutus ſit, & in eos ſe geſſerit, vt ſi quis ea tum dicat. tum faciat, ſit ac putari debeat religioſiſſimus. Hoc quoque mirũ mihi videtur, perſuaderi quoſdã potuiſſe, quod Socrates adoleſcentulos corrumperet; qui præter ea quæ dicta ſunt, primo rerũ venerearum, ac gulæ, ſupra omnes homines continentiſſimus erat: deinde hyemis, æſtatis, laborum omnium tolerantiſſimus: atque etiam ſic ad frugalitatem inſtitutus, vt quum valde modicum poſſideret, facillime contentus iis eſſet quæ habebat. E Quo igitur pacto, quũ talis eſſet ipſe, reddidit alios vel impios, vel legum violatores, vel luxurioſos, vel in rebus venereis incontinentes, vel molles ad perferendos labores? Immo vero multos ab his vitiis reuocauit, vtque virtutis eſſent ſtudioſi, perfecit: etiam iniecta ſpe, futurum, vt ſi ſui ipſorum curam gererent, in viros probos ac fortes euaderent. Neque tamen vmquã hæc ſe docere velle profitebatur, ſed quia

Socratis conſtantia.

Vide ſupra librum primum hiſt. Græc. in extremo.

conſtabat eum talem eſſe, in ſpem erigebat illorũ animos qui cõſuetudine ipſius vtebantur; futurum, vt ſi ipſum imitarẽtur, & ipſi tales evaderent. Nec corpus quidem ipſe ſuum negligenter curabat, ac ſi qui curarent negligenter, eos minime laudabat. Itaq; improbabat, ſi quis nimio cibo refertꝰ labores immodicos ſuſciperet; magisque probabat, ſi quod animus lubẽter admiſiſſet, id laborãdo conficeretur. Nã eiuſmodi habitũ valetudini non parũ conducere, ac animi ſtudiũ haudquaquam impedire aiebat. Minime vero delicatus erat, aut oſtẽtandi ſe cupidus, ſiue veſtitu, ſeu ſubligaribus, ſeu reliqua vitæ ratione. Ne auaros quidẽ efficiebat eos qui cum ipſo verſabãtur. Nã & aliis à libidinibus eos reuocabat, & à ſtudioſis ſui, pecuniam non exigebat. Qua in re quum abſtinentẽ ſe oſtenderet, liberalitatẽ exercere ſe iudicabat. Qui autem colloquiorum & cõuerſationis cauſſa mercedẽ caperent, ſumet quoſdam quaſi plagiarios adpellabat, propterea quod neceſſario diſſerere cogerentur ad eos à quibus mercedem acciperent. Mirum ipſi videbatur, eum qui virtutẽ profiteretur, pecuniam exigere; neque maximũ lucrũ ducere, quod egregiũ amicum ſibi adiungeret; potiusq. metuere, ne is qui probus & honeſtus vir factꝰ eſſet; homini optime de ſe merito non etiam maximã gratiam haberet. E contrario nemini Socrates vmquã tale quid pollicebatur, ſed futurũ credebat, vt qui de numero familiariũ ſuorũ amplexi fuiſſẽt ea quę probabat ipſe, toto vitę tẽpore tum ſibi tum aliis inſignes amici eſſẽt. Quo igitur modo vir talis iuuenes corrumperet? niſi forte virtutis ſtudiũ corruptelã quis eſſe putat. At profecto, dixit accuſator, familiares ſuos tales effecit, vt leges receptas contemnerent; quum diceret, ſtultorũ eſſe hominũ, magiſtratus ciuitati * faba præficere: quando nemo fabarij nauiũ gubernatoris opera velit vti, neque fabri, neque tibicinis, neque aliis in rebus talibꝰ, in quibus ſi erretur, multo minora detriméta capiantur, quam ſi peccetur in republica. Tales ille ſermones efferre iuuenũ animos aiebat, vt præſentẽ reipublicæ ſtatum contem erent, eoſdemque violentos reddere. Verũ ego arbitror, eos qui prudẽtiã colunt, ſeq. putant poſſe ciues ea docere quæ expediant, minime violentos fieri: quippe qui ſciant, cum violentia quidem inimicitias & pericula coniuncta eſſe, hæc autem poſſe fieri abſq. omni periculo, & cum amore ac beneuolentia, perſuadẽdo.

h. e. ſuffragiis. Nã ad hoc fabis vtebantur.

A φανερὸς εἶναι τοιοῦτος ὤν, ἐλπίζειν ἐποίει τοὺς συνδιατρίβοντας ἑαυτῷ, μιμουμένους ἐκεῖνον, τοιούσδε γενήσεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. τὸ μὲν οὖν ὑπερεσθίοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε, τὸ δὲ ὅσα ἡδέως ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε. ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη. ἀλλ' οὐ μὴν θρυπτικός γε, οὐδὲ ἀλαζονικὸς ἦν, οὔτ' B ἀμπεχόνῃ, οὔθ' ὑποδέσει, οὔτε τῇ ἄλλῃ διαίτῃ. οὐ μὴν οὐδ' ἐρασιχρημάτους γε τοὺς συνόντας ἐποίει. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔπαυε, τοὺς δὲ ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. τούτου δ' * ἀπεχομένους ἐνόμιζεν ἐλευθερίας ἐπιμελεῖσθαι· τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθόν, ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. ἐθαύμαζε δ' εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος, C ἀργύριον πράττοιτο, καὶ μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδος ἕξειν, φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος, ἀλλὰ φοβοῖτο μὴ ὁ γενόμενος καλὸς κἀγαθός, τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν μεγίστην χάριν * ἔχοι. Σωκράτης δ' ἐπηγγείλατο μὲν οὐδενὶ πώποτε τοιοῦτον οὐδέν· ἐπίστευε δὲ τῶν ξυνόντων αὐτῷ τοὺς ἀποδεξαμένους ἅπερ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸν πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ * ἄλλοις φίλους ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. πῶς ἂν D οὖν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστιν. ἀλλὰ νὴ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾶν ἐποίει τῶν καθεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων ὡς μωρὸν εἴη τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθίστασθαι, κυβερνήτῃ δὲ μηδένα θέλειν κεχρῆσθαι κυαμευτῷ, μηδὲ τέκτονι, μηδ' αὐλητῇ, μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ἃ πολλῷ ἐλάττονας βλάβας ἁμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πόλιν ἁμαρτανομένων. τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ἐ- E παίρειν ἔφη τοὺς νέους καταφρονεῖν τῆς καθεστώσης πολιτείας, καὶ ποιεῖν βιαίους. ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας, καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας, ἥκιστα γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι, διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦτα γίγνεται.

ἀπεχόμενοι

ἔχη

ἀλλήλοις

οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες, ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν· οἱ δὲ πεισθέντες, ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. οὔκουν τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος, οὐδενός. καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥκιστα συμβαίνει. τίς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον, ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι; ἀλλ', ἔφη γε ὁ κατήγορος, Σωκράτει ὁμιλητὰ γενομένω Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης, πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην. Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης δὲ αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀκρατέστατος, καὶ ὑβριστότατος, καὶ βιαιότατος. ἐγὼ δ' εἰ μέν τι κακὸν ἐκείνω τὴν πόλιν ἐποιησάτην, οὐκ ἀπολογήσομαι· τὴν δὲ πρὸς Σωκράτην συνουσίαν αὐτοῖν, ὡς ἐγένετο, διηγήσομαι. ἐγενέσθην μὲν γὰρ δὴ τὼ ἄνδρε τούτω φύσει φιλοτιμοτάτω πάντων Ἀθηναίων, βουλομένω τε πάντα δι' ἑαυτῶν πράττεσθαι, καὶ πάντων ὀνομαστοτάτω γενέσθαι, ᾔδεσαν δὲ, Σωκράτην ἀπ' ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέστατα ζῶντα, τῶν ἡδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστατον ὄντα, τοῖς δὲ διαλεγομένοις αὐτῷ πᾶσι χρώμενον ἐν τοῖς λόγοις ὅπως βούλοιτο. ταῦτα δὲ ὁρῶντε, καὶ ὄντε οἵω προειρήσθον, πότερόν τις αὐτὼ φῇ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους ἐπιθυμήσαντε, καὶ τῆς σωφροσύνης, ἣν ἐκεῖνος εἶχεν, ὀρέξασθαι τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, ἢ νομίσαντε, εἰ ὁμιλησαίτην ἐκείνῳ, γενέσθαι ἂν ἱκανωτάτω λέγειν τε καὶ πράττειν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, θεοῦ διδόντος αὐτοῖν, ἢ ζῆν ὅλον τὸν βίον, ὥσπερ ζῶντα Σωκράτην ἑώρων, ἢ τεθνάναι, ἑλέσθαι ἂν αὐτὼ μᾶλλον τεθνάναι. δήλω δ' ἐγενέσθην ἐξ ὧν ἐπραξάτην. ὡς γὰρ τάχιστα κρείττονε τῶν συγγιγνομένων ἡγησάσθην εἶναι, εὐθὺς ἀποπηδήσαντε Σωκράτους, ἐπραττέτην τὰ πολιτικὰ, ὧνπερ ἕνεκα Σωκράτους ὠρεχθήτην. ἴσως οὖν εἴποι τις ἂν πρὸς ταῦτα, ὅτι ἐχρῆν τὸν Σωκράτην μὴ πρότερον τὰ πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς συνόντας, ἢ σωφρονεῖν. ἐγὼ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω· πάντας δὲ τοὺς διδάσκοντας ὁρῶ αὐτοὺς δεικνύντας τε τοῖς μανθάνουσιν, ᾗπερ αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἃ διδάσκουσι,

A Nam qui vi coguntur, ita oderunt, vt quibus aliquid ademtum ſit: at qui perſuadentur, quaſi quibus grata res acciderit, etiam amant. Quamobrem in eos qui prudentiæ ſtudioſi ſunt, minime vis cadit: ſed in ferro vim, eorum eſt qui vires habent abſq; cõſilio. Præterea ſi quis violenter audeat agere, nõ paucis egebit ſociis: qui vero perſuadere poteſt, nullo. Nam ſolum ſe putat ad perſuadendum ſatis valere. Quin etiam eiuſmodi hominibus minime accidit vt quemquã occidant. Quis enim interficere B velit aliquem potius, quã viuum obſequentẽ habere? At vero, dicebat accuſator, vſi conſuetudine Socratis Critias & Alcibiades, maximis malis ciuitatẽ adfecerunt. Nam Critias quidem certe paucorũ in dominatu lõge omniũ auariſſimus & violentiſſimus fuit: Alcibiades autẽ longe omniũ in ſtatu populari fuit intemperantiſſimus, & petulantiſſimus, & violẽtiſſimus: Equidem ſi quo damno ciuitatem hi duo adfecerunt, non excuſabo: quæ autem fuerit C vtriuſque cum Socrate conſuetudo, commemoraturus ſum. Erat vterque natura longe omnium Athenienſium ambitioſiſſimus, & qui vellent omnia per ſe geri, vt omnium clariſſimi fierent. Norant autem, minimis facultatibus Socratem plane cõtentum viuere, cunctiſque à voluptatibus ſe prorſus abſtinere: denique illos, quibuſcum diſſereret, in colloquiis ita flectere, prout ipſe vellet. Quæ quum illi viderent, ac tales eſſent, quales fuiſſe paullo ante referebamus: an quis dicat, eos incitatos cu- D piditate vitę modeſtięque Socraticæ, conſuetudinem ipſius expetiuiſſe: an potius quod exiſtimarẽt, ſe, ſi cum ipſo verſarentur, futuros & ad dicendum, & ad gerendas res promtiſſimos? Arbitror equidem, ſi deus optionem vtrique dediſſet, vt vel totam vitam ſic viuerent, quemadmodum Socratem viderent viuere; vel morerẽtur: potius mortem electuros fuiſſe: quod quidem iis rebus quas geſſere, declararunt. Nam vbi primum arbitrabantur, ſe præſtantiores iis eſſe qui vna cum ipſis Socra- E ti aderant; mox à Socrate reſilierunt, remque publicam gerendam ſuſceperunt, cuius gratia Socratis ſtudioſi fuerant. Fortaſſe quis ad hæc reſpõderit, debuiſſe Socratem non prius familiares ſuos in rerum ciuilium ſcientia inſtituere, quam vitæ modeſtiam illi didiciſſent. Ego vero nihil ad hoc contradico. video tamen omnes eos, qui docent, ſeipſos diſcipulis exhibere, quo pacto præſtent ipſi, quod docent: at-

que etiam eos oratione impellere. Noui A Socratem quoque ſeipſum virum probum & bonum familiaribus ſuis exhibuiſſe, deque virtute, ac rebus humanis ceteris, prę clariſſime diſſeruiſſe. Nec non illos duos noui modeſte ſe geſſiſſe, quam quidem diu Socratis vtebantur familiaritate: nō quod vererentur, ne à Socrate vel multarentur, vel cęderentur; ſed quod putarent, id temporis hoc ſibi maxime ex vſu eſſe. Fortaſſis autem plerique illorum, qui philoſophari ſe profitentur, dixerint: iuſtum hominem B numquam iniuſtum fieri, neque ex modeſto petulantem: neque in quoquam illorum, quæ diſcendo percipiuntur, eum, qui didicit, indoctum poſſe fieri. Verum mea de his diuerſa ſententia eſt. Video enim, perinde atque corporis actiones ab iis ſuſcipi non poſſunt, qui corpora non exercent: ſic etiam actiones animi non poſſe ab iis perfici, qui animum nō exerceant. Nec enim ea quæ facienda ſunt, facere; nec ab iis abſtinere, à quibus abſtinendum erat, poſſunt. Quæ cauſſa eſt, quamobrem pa- C rentes filios ſuos, tametſi modeſti ſint, nihilominus ab improbis hominibus arceāt: quippe quod bonorum conſuetudo, virtutis exercitatio ſit; malorum autem, eiuſdem exitium. In quo quidem nobis etiam *poeta teſtimonio eſt, qui ait:

Theognis.

Tradent nempe boni bona, ſed ſi vixeris inter
Prauos, amittes quod tibi mentis adeſt.

quique rurſus ait:

Vir bonus interdum male, mox bene ſe gerit idem.

quibus ſane teſtimonio meo & ipſe adſentior. Nam, vti video, perinde atque illi, qui D ſe nō exercent, carminum certa lege compoſitorum obliuiſcuntur: ſic & præcepta doctrinę ab iis obliuioni traduntur, qui negligentes ſunt. Quum autem aliquis illorum præceptorum obliuiſcitur, quibus ad virtutem excitatur: eorum etiā oblitus eſt, quæ dum percipiendo animus adficitur, mentis ſanitatem ac modeſtiam adpetit. Eum vero, qui horum obliuiſcitur, mirum E non eſt, ipſius etiam obliuiſci modeſtiæ. Video etiam, illos qui ad potandi ſtudium plus æquo provecti ſunt, & amoribus impliciti, minus ea poſſe curare, quæ erat neceſſe; minuſque ſe ab iis abſtinere, à quibus abſtinendum erat. Nam multi, qui etiam pecuniis parcere prius poterant, quā amarent, in amorem prolapſi iam non amplius id poſſunt: abſumtiſque pecuniis, ab iis lucris, à quibus ante ſe continebant, quippe quæ turpia ducerent, abſtinere nequeunt.

A καὶ τῷ λόγῳ προβιβάζοντας. οἶδα δὲ καὶ Σωκράτην δεικνύντα τοῖς ξυνοῦσιν ἑαυτὸν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, καὶ διαλεγόμενον κάλλιστα περὶ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων. οἶδα δὲ κἀκείνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει *συνήστην, οὐ φοβουμένω μὴ ζημιοῖντο ἢ παίοιντο ὑπὸ Σωκράτους, ἀλλ' οἰομένω τότε κράτιστον εἶναι τοῦτο πράττειν. ἴσως οὖν εἴποιεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ B δίκαιος, ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων, ὑβριστής· οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν μάθησίς ἐστιν, ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἄν ποτε γένοιτο. ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιγνώσκω. ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους. οὔτε γὰρ ἃ δεῖ πράττειν, οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, εἴργουσιν ἀπὸ τῶν C πονηρῶν ἀνθρώπων ὅμως, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσιν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ, τε λέγων,

συνόντε;

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ *διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμιχθῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον

μαθήσεαι.

καὶ ὁ λέγων,

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς, *τοτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.

ποτέ

D κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τούτοις. ὁρῶ γὰρ, ὥσπερ τῶν ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν τοὺς μὴ μελετῶντας ἐπιλανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. ὅταν δὲ τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλάθηταί τις, ἐπιλέλησται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης ἐπεθύμει. τούτων δὲ ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σω- E φροσύνης ἐπιλαθέσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας *ἐκκυλισθέντας, ἧττον δυναμένους τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. πολλοὶ γὰρ καὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι, πρὶν ἐρᾷν, ἐρασθέντες οὐκέτι δύνανται· καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται.

ἰσωνόιτ-τας.

πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται σωφρονήσαντα πρόσθεν, αὖθις μὴ σωφρονεῖν, καὶ δίκαια δυνηθέντα πράττειν, αὖθις ἀδυνατεῖν; πάντα μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, οὐχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ σώματι συμπεφυτευμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν αὐτὴν μὴ σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι. καὶ Κριτίας δὴ, καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως μὲν Σωκράτει συνήστην, ἐδυνάσθην ἐκείνῳ χρωμένω συμμάχῳ, τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν· ἐκείνου δ' ἀπαλλαγέντε, Κριτίας μὲν φυγὼν εἰς Θετταλίαν, ἐκεῖ συνῆν ἀνθρώποις ἀνομίᾳ μᾶλλον ἢ δικαιοσύνῃ χρωμένοις· Ἀλκιβιάδης δ' αὖ διὰ μὲν κάλλος ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν γυναικῶν θηρώμενος, διὰ δύναμιν δὲ τὴν ἐν τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμμάχοις, ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν κολακεύειν ἀνθρώπων διαθρυπτόμενος, ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου τιμώμενος, καὶ ῥᾳδίως πρωτεύων, ὥσπερ οἱ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥᾳδίως πρωτεύοντες ἀμελοῦσι τῆς ἀσκήσεως, οὕτω κἀκεῖνος ἠμέλησεν αὑτοῦ. τοιούτων δὲ συμβάντων αὐτοῖν, καὶ ὠγκωμένω μὲν ἐπὶ γένει, ἐπηρμένω δ' ἐπὶ πλούτῳ, πεφυσημένω δ' ἐπὶ δυνάμει, διατεθρυμμένω δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις διεφθαρμένω, καὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ Σωκράτους γεγονότε, τί θαυμαστὸν εἰ ὑπερηφάνω ἐγενέσθην; εἶτα εἰ μέν τι ἐπλημμελησάτην, τούτου Σωκράτην ὁ κατήγορος αἰτιᾶται· ὅτι δὲ νέω ὄντε αὐτώ, ἡνίκα καὶ ἀγνωμονεστάτω καὶ ἀκρατεστάτω εἰκὸς εἶναι, Σωκράτης παρέσχε σώφρονε, οὐδενὸς ἐπαίνου δοκεῖ τῷ κατηγόρῳ ἄξιος εἶναι; οὐ μὴν τά γε ἄλλα οὕτω κρίνεται. τίς μὲν γὰρ αὐλητής, τίς δὲ καὶ κιθαριστής, τίς δὲ ἄλλος διδάσκαλος ἱκανοὺς ποιήσας τοὺς μαθητάς, ἐὰν πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χείρους φανῶσιν, αἰτίαν ἔχει τούτου; τίς δὲ πατήρ, ἐὰν ὁ παῖς αὐτοῦ συνδιατρίβων τῳ, σώφρων ᾖ, ὕστερον δὲ ἄλλῳ τῳ συγγενόμενος, πονηρὸς γένηται, τὸν πρόσθεν αἰτιᾶται, ἀλλ' οὐχ ὅσῳ ἂν παρὰ τῷ ὑστέρῳ χείρων φαίνηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπαινεῖ τὸν πρότερον; ἀλλ' οἵ γε πατέρες αὐτοὶ συνόντες τοῖς υἱέσι, τῶν παίδων πλημμελούντων, οὐκ αἰτίαν ἔχουσιν, ἐὰν αὐτοὶ σωφρονῶσιν.

A Cur igitur fieri non poſſit, vt qui ante modeſtus fuerit, deinde non ſit modeſtus: & qui iuſte agere potuerit, deinde nõ poſſit? Equidem omnia bona & honeſta comparari exercitatione poſſe ſtatuo, maxime modeſtiam. Nam in eodem corpore voluptates animo inſitæ perſuadent ei, ne temperanter ac modeſte ſe gerat, ſed quamprimum & ipſis & corpori gratificetur. Quamobrem etiam Critias & Alcibiades, quamdiu cum Socrate verſabantur, quod illum opitulatorem haberẽt, cu-
B piditates inhoneſtas vincere poterant: verum poſteaquam ab eo diſceſſiſſent, Critias quidem, quum in Theſſaliam fuga ſe recepiſſet, conſuetudine hominũ iſtic vtebatur, qui vitam facinoroſam potius quã iuſtam agerent: Alcibiades autem, poſteaquam eum, ob elegantiam formæ, multæ ac ſpecioſæ mulieres venatæ eſſent, atque ipſe propter potentiam, quam & in vrbe, & apud ſocios obtinebat, à multis hominibus, iiſque adſentandi peritis, diſſolutior fieret, & à populo honorem ei habente coleretur, facileque primas obtineret: perin-
C de ac athletæ, qui gymnicis in certaminibus facile primas adepti ſunt, exercitationem negligunt; ſic & ipſe ſeipſum neglexit. Huiuſmodi ergo quũ illis accidiſſent, ac non ſolum ob generis nobilitatem intumuiſſent, ſed etiã propter opes elati eſſent, inflati propter potentiã, diſſolutiores multorum hominum opera facti, & his adeo vitiis omnibus corrupti, quum etiam longo tempore abfuiſſent à Socrate, quid mi-
D rum erat, eos inſolentes euaſiſſe? deinde, ſi quid ab his peccatum eſt, eius culpam accuſator in Socratem confert: quod autem eos admodũ adoleſcentes, qua ætate conſentaneum eſt, maxime contumaces & intemperantiſſimos fuiſſe, Socrates modeſtos reddiderit, id vero nulla dignum laude putat accuſator? Atqui eo modo de aliis non iudicatur. Quis tibicen, quis citharœdus, quis magiſter alius, poſteaquam diſcipulos idonee ſatis inſtituit, ſi deinde ad alios profecti peiores euaſerint,
E culpam eius rei ſuſtinet? Quis pater, ſi filius eius cum aliquo magiſtro viuens, modeſtus ſit, deinde alterius vſus conſuetudine prauus efficiatur, priorem culpet? ac non tanto magis priorem laudet, quanto peiorem factum filium apud poſteriorem, res ipſa declarat? Quin ne parentes quidem, quum filios ſecum habent, filiis delinquentibus culpam vllam merentur, modo ipſi continẽter ac modeſte ſe gerãt.

Sic æquum erat etiam de Socrate iudiciũ fieri. Si quid ipſe rei turpis deſignabat, merito malus eſſe videbatur: at ſi conſtanter ſummam cõtinentiam coluit, qui fieri poteſt vt iure culpã eius vitij ſuſtineat, quod in ipſo nõ erat? Quinetiam ſi nihil ipſe delinquens, illos tamen vitioſe ſe gerẽtes adſpiciens, laudabat; iure ſcilicet reprehendebatur. At vero quum Critiam Euthydemi amore captum, eoque non aliter atque illi qui corporibus ad venerem abvtũtur, frui velle animaduerteret; dehortatus eſt: quum illiberale eſſe diceret, neque decorũ viro probo & honeſto, ab amato, apud quem eſſe magno velit in pretio, aliquid mendicare, ac pauperum inſtar ſupplicare, darique ſibi quidpiam petere, quod ne quidem bonum ſit. Quibus quum Critias non obediret, neque ſe averti pateretur, dixiſſe Socratem perhibent, cum aliis multis præſentibus, tum EVthydemo: accidiſſe quiddam Critiæ porcorum naturæ conſentaneum, qui cõcupiſcat ad EVthydemum ſe adfricare, quemadmodum porcelli ſoleant ad ſaxa. Quibus de cauſis vſque adeo Socratẽ Critias oderat, vt quum Trigintavirum vnus eſſet, & cum Charicle cura legum condendarum ei mandata fuiſſet: hoc ipſum in memoriam ei reuocarit, atque in legibus perſcripſerit, tradi artem eloquentiæ non debere. Quo ipſo notare ignominia Socratẽ volebat, quum anſam reprehendendi non haberet, ideoque torqueret in eum, & apud multitudinem criminaretur id quod vulgo in philoſophis reprehẽditur. Etenim ego de Socrate numquam tale aliquid audiui, neque de alio cõmemorãte, quod audierit, comperi. Sed Critias tamẽ hoc manifeſto prodidit. Quippe quum Trigintaviri complures ciues, eoſque non infimos, interfeciſſent, multoſque ad iniuſte agẽdum impellerent: dixit forte Socrates, mirum videri ſibi, ſi bubulcus quiſpiam, qui & numerũ vaccarũ imminuat, ac deteriores reddat, non malum ſe bubulcum eſſe fateatur: ſed hoc magis etiam mirum, ſi quis præſes ciuitatis factus, & ciues pauciores deterioreſque reddens, non erubeſcat, neque malum ſe ciuitatis præfectum eſſe fateatur. Quod quum ad eos renuntiatum eſſet, arceſſito Socrati Critias & Charicles nõ ſolum legem oſtẽdunt, verumetiam ne cum adoleſcentibus colloqueretur, interdicũt. At Socrates interrogabat eos, ecquid in interdictis, quod non intelligeretur, quærere liceret. Quibus adſentientibus: Ego

A οὕτω δὲ καὶ Σωκράτην δίκαιον ἦν κρίνειν. εἰ μὲν αὐτὸς ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι· εἰ δ' αὐτὸς σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἂν δικαίως τῆς οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι; ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν, ἐκείνους φαῦλα πράττοντας ὁρῶν ἐπῄνει, δικαίως ἂν ἐπιτιμῷτο. Κριτίαν μὲν τοίνυν αἰσθανόμενος ἐρῶντα ΕΥθυδήμου, καὶ πειρῶντα χρῆσθαι καθάπερ οἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια τῶν σωμάτων ἀπολαύοντες, ἀπέτρεπε, φάσκων ἀ- B νελεύθερόν τε εἶναι καὶ οὐ πρέπον ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ, τὸν ἐρώμενον, ᾧ βούλεται πολλοῦ ἄξιος φαίνεσθαι, προσαιτεῖν ὥσπερ τοὺς πτωχοὺς, ἱκετεύοντα καὶ δεόμενον προσδοῦναι, καὶ ταῦτα μηδενὸς ἀγαθοῦ. τοῦ δὲ Κριτίου τοῖς τοιούτοις οὐχ ὑπακούοντος, οὐδὲ ἀποτρεπομένου, λέγεται, τὸν Σωκράτην, ἄλλων τε πολλῶν παρόντων καὶ τοῦ ΕΥθυδήμου, εἰπεῖν ὅτι ὑικὸν δοκοίη πάσχειν ὁ Κριτίας, ἐπιθυμῶν ΕΥ- C θυδήμῳ προσκνᾶσθαι, ὥσπερ τὰ ὕδια τοῖς λίθοις. ἐξ ὧν δὴ καὶ ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας, ὥστε καὶ ὅτε τῶν τριάκοντα ὢν νομοθέτης μετὰ Χαρικλέους ἐγένετο, ἀπεμνημόνευσεν αὐτῷ, καὶ ἐν τοῖς νόμοις ἔγραψε, λόγων τέχνην μὴ διδάσκειν· ἐπηρεάζων ἐκείνῳ, καὶ οὐκ ἔχων ὅπῃ ἐπιλάβοιτο, ἀλλὰ τὸ κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτιμώμενον ἐπιφέρων αὐτῷ, καὶ διαβάλλων πρὸς τοὺς πολλούς. οὔτε γὰρ ἔγωγε [οὔτε * αὐτὸς τοῦτο πώποτε Σωκράτους ἤ- D κουσα, οὔτ' ἄλλου φάσκοντος ἀκηκοέναι ᾐσθόμην. ἐδήλωσε δέ. ἐπεὶ γὰρ οἱ τριάκοντα πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ οὐ τοὺς χείριστους ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ προετρέποντο ἀδικεῖν, εἶπέ που ὁ Σωκράτης, ὅτι θαυμαστὸν * σοι δοκεῖ εἶναι, εἴ τις γενόμενος βοῶν ἀγέλης νομεὺς, καὶ τὰς βοῦς ἐλάττους τε καὶ χείρους ποιῶν, μὴ ὁμολογοίη κακὸς βουκόλος εἶναι· ἔτι δὲ θαυμαστότερον, εἴ τις προστάτης γενόμενος πόλεως, καὶ ποιῶν τοὺς πολίτας ἐλάττους καὶ χείρους, μὴ E αἰσχύνοιτο, μηδ' οἴοιτο κακὸς εἶναι προστάτης τῆς πόλεως. ἀπαγγελθέντος δὲ αὐτοῖς τούτου, καλέσαντες ὅ, τε Κριτίας καὶ ὁ Χαρικλῆς τὸν Σωκράτην, τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ, καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι. ὁ δὲ Σωκράτης ἐπήρετο αὐτώ, εἰ ἐξείη πυνθάνεσθαι, εἴ τι ἀγνοοῖτο τῶν * προηγορευμένων. τὼ δ' ἐφάτην. ἐγὼ

οἱ δοκεῖ

προαγορευμένων.

τοίνυν, ἔφη, παρεσκεύασμαι μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις· ὅπως δὲ μὴ δι᾽ ἄγνοιαν λάθω τι παρανομήσας, τοῦτο βούλομαι σαφῶς μαθεῖν παρ᾽ ὑμῶν, πότερον τὴν τῶν λόγων τέχνην σὺν τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις εἶναι νομίζοντες, ἢ σὺν τοῖς μὴ ὀρθῶς, ἀπέχεσθαι κελεύετε αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ σὺν ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον εἴη τοῦ ὀρθῶς λέγειν· εἰ δὲ σὺν τοῖς μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι πειρατέον ὀρθῶς λέγειν. καὶ ὁ Χαρικλῆς, ὀργισθεὶς αὐτῷ· * ἐπειδὴ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης· ἵνα τοίνυν, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ᾖ, ὡς ἄλλο τι ποιῶ, ἢ τὰ προηγορευμένα, ὁρίσατέ μοι μέχρι πόσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους. καὶ ὁ Χαρικλῆς· ὅσου περ, εἶπε, χρόνου βουλεύειν οὐκ ἔξεστιν, ὡς οὔπω φρονίμοις οὖσι. μηδὲ σὺ διαλέγου νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν. μηδὲ ἄν τι ὠνῶμαι, ἔφη, ἢν πωλῇ νεώτερος τριάκοντα ἐτῶν, ἐρωμαι ὁπόσου πωλεῖ; ναὶ τά γε τοιαῦτα, ἔφη Χαρικλῆς. ἀλλά τοι σύ γε ὦ Σώκρατες, εἴωθας, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πλεῖστα, ἐρωτᾶν. ταῦτα οὖν μὴ ἐρώτα. μηδ᾽ ἀποκρίνωμαι οὖν, ἔφη, ἄν τίς με * ἐρωτᾷ νέος ἐὰν εἰδῶ, οἷον, ποῦ οἰκεῖ Χαρικλῆς, ἢ ποῦ ἐστι Κριτίας; ναὶ τά γε τοιαῦτα, ἔφη ὁ Χαρικλῆς. ὁ δὲ Κριτίας, ἀλλὰ τῶνδέ τοί σε ἀπέχεσθαι, ἔφη, δεήσει, ὦ Σώκρατες, τῶν σκυτέων, καὶ τῶν τεκτόνων, καὶ τῶν χαλκέων. καὶ γὰρ οἶμαι αὐτοὺς ἤδη κατατετρῖφθαι διαθρυλλουμένους ὑπὸ σοῦ. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῶν ἑπομένων τούτοις, τοῦ τε δικαίου, καὶ τοῦ ὁσίου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Χαρικλῆς, καὶ τῶν βουκόλων γε· εἰ δὲ μὴ, φυλάττου ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς. ἔνθα καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι ἀπαγγελθέντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τῶν βοῶν λόγου, ὠργίζοντο τῷ Σωκράτει. οἵα μὲν οὖν ἡ συνουσία ἐγεγόνει Κριτίᾳ πρὸς Σωκράτην, καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται. φαίην δ᾽ ἂν ἔγωγε μηδενὶ μηδεμίαν εἶναι παίδευσιν παρὰ τοῦ μὴ ἀρέσκοντος. Κριτίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὡμιλησάτην ὃν χρόνον ὡμιλείτην αὐτῷ, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡρμηκότε προεστάναι τῆς πόλεως. ἔτι γὰρ Σωκράτει συνόντες οὐκ ἄλλοις τισὶ μᾶλλον ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι, ἢ τοῖς μάλιστα πράττουσι τὰ πολιτικά.

Margin: ἐπειδὴ, ἔφη, · ἐρωτᾷ νέος, ἐὰν εἰδῶ, οἷον ποῦ

A igitur, inquit, legibus quidem parere ſum paratus, verum ne per ignorationẽ aliquid committã, ſcire de vobis aperte volo, vtrũ quum dicitis, ab arte dicendi abſtinendum eſſe, hanc ipſam artem iis cõprehendi cenſeatis, quæ recte dicuntur, an quæ non recte? Nam ſi cõprehendatur illis quæ recte dicuntur; non obſcurũ eſt, à recte dicendo abſtinendum eſſe: ſin vero ſit inter ea quæ nõ recte; patet operam eſſe dãdam vt recte dicamus. Tum excandeſcens Charicles: Quando, inquit, ignoras hoc Socrates, e- B dicimus tibi quiddam intellectu facilius, prorſus vti cum iuuenibus ne colloquaris. Et Socrates: Itaque ne ſit ambiguum, ait, an aliud faciam quam præſcriptum ſit: definite mihi, ad quot vſq. annos exiſtimandũ ſit, homines eſſe iuuenes. Tum Charicles: Quovſque, ait, ſenatoribus eſſe non licet, nimirum hominibus iſtis necdum prudentiam conſequutis. Adeoq. cum iis, qui annum trigeſimum non adtigere, ne colloquitor. Ne tunc quidem, ſubiecit Socrates, ſi quid emã ego. quod alius necdum annos C natus triginta, vendit, quanti vẽdat, interrogabo? Ea vero quærere licet, ait Charicles. Sed ſoles tu, Socrates, interrogare: tametſi quo pacto ſe maxima pars habeat, non ignores. Itaque noli hæc quærere. Ergo non reſpondebo, inquit, ſi quis ex me interrogando ſcire cupiat, vbinam habitet Charicles, vel vbi ſit Critias? Huiuſmodi vero licet reſpondeas, ait Charicles. Critias autem: Ab iis abſtinendũ tibi eſt Socrates, inquit, nimirum à ſutoribus & fabris, & ęrariis artificibus. Etenim arbitror abs te iã D illorum aures pertuſas loquacitate tua. Ergo, ſubiecit Socrates, ab iis etiam abſtinendum, quæ conſequuntur: à iuſtitia, pietate, ceteris rebus, quæ iuſtæ ſunt. Profecto, ait Charicles, etiam à bubulcis. Quod niſi feceris, caue ne & ipſe vaccas pauciores reddas. De quo iam parebat, renuntiato Socratis ad ipſos ſermone de vaccis, eos Socrati ſuccenſuiſſe. Atque hactenus quæ Critiæ fuerit cum Socrate conſuetudo, & quæ alterius ad alterum fuerit adfectio, expoſitũ eſt. Dixerim equidẽ, non poſſe vllũ E hominẽ ab vllo inſtitui, qui nõ placeat. Critias autẽ, & Alcibiades, verſabãtur illi quidẽ cum Socrate, qui eis nõ placebat, quam ſane diu ea conſuetudo durauit: Verũ ita, vt ſtatim ab initio animũ eo adpellerent, quo principẽ in republica locũ tenere poſſent. Nam quo tempore Socrati familiares erãt, non cum aliis differere conabantur potius, quam qui rempublicã in primis tractarent.

Alcibiadis cum Pericle diſputatio.

Proditum eſt enim, Alcibiadē, prius quam viginti natus eſſet annos, cum Pericle tutore ſuo, ciuitatis preſide, de legibus in hāc ſententiam diſſeruiſſe: Mi Pericles, ait, dicito mihi, poſſiſne me, quid lex ſit, docere? Omnino, inquit Pericles. Et Alcibiades: Ergo me, per Deos immortales, hoc doceto. Nam equidem, qui prædicari quoſdam audiam, quod legū obſeruantes ſint; iure tribui laudem hāc illi non poſſe puto, qui, quid lex ſit, ignoret. Tu vero, mi Alcibiades, rē non difficilē flagitas, ait Pericles: qui cognoſcere cupias, quid lex ſit. Etenim omnes hæ leges ſunt, quas plebs in vnum congreſſa probatas ſciuit ac promulgauit: declarās, quæ faciunda ſint, quæ non. Vtrū autem ea faciūda ſanxerūt, quæ bona ſunt, an quæ mala? Profecto bona, mi adoleſcēs, ait Pericles, minimeque mala. Iam ſi non plebs, ſed, vti paucorū in dominatu fit, pauci quidam cōgreſſi, quid faciundum ſit, cōſcripſerint; ea vero quid erunt? Nimirum, ſubiecit ille, omnia, quæcumque pars ea quæ ſummam in republica poteſtatiam obtinet, inſtituta de iis quæ agenda ſint, deliberatione ſcripſerit; lex adpellantur. Iam ſi tyrānus etiam ciuitate potitus, quę ciuibus agenda ſint, perſcripſerit: nū & ea lex ſunt? Nimirum, ait Pericles, quæcumque tyrannus imperans perſcribit, ea quoque lex adpellātur. Quid autē, inquit Alcibiades, vis eſt, & legum euerſio, mi Pericles? an non quū fortior imbecilliorē non perſuadēdo, ſed vim adferendo, quodcūque ſibi videatūr, facere cogit? Equidem ita puto, ait Pericles. Ergo quæcumque tyrānus non perſuaſis ciuibus perſcribit, atque vt illi faciāt, cogit; nonne aliena ſunt à lege? Id mihi videtur, inquit Pericles. Nam hoc retracto, nimirum legē non eſſe, quæcumque tyrānus ſuis nō perſuaſis ſcribat. Quę vero pauci, multitudine non perſuaſa, ſed rerum potientes ſcribūt, num vim eſſe, vel nō, dicemus? Tum Pericles: Vidētur, inquit, illa omnia, quęcūque non perſuadendo quis cogit aliquē facere, ſiue ſcribat ea, ſiue nō, vis potius eſſe quam lex. Ergo quæcumque plebs quælibet iis ſuperior qui locupletes ſunt, non perſuadendo ſcribit, vis erūt potius quā lex. Tum dixiſſe Pericles fertur: Nos etiam, mi Alcibiades, quum iſtac ętate eſſemus, peracres in huiuſmodi rebus eramus. Nam & meditabamur eiuſmodi, & argutabamur, qualia tu mihi nūc meditari videris. Et ſubieciſſe Alcibiadē: Vtinā, mi Pericles, id temporis tecū eſſem verſatus, quū ingenij acrimonia teipſū in his rebus

A λέγεται γὰρ, Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ μὲν ὄντι ἑαυτοῦ, προστάτῃ δὲ τῆς πόλεως, τοιάδε διαλεχθῆναι περὶ νόμων· εἰπέ μοι, φάναι, ὦ Περίκλεις, ἔχοις ἄν με διδάξαι τί ἐστι νόμος; πάντως δήπου, φάναι τὸν Περικλέα. δίδαξον δὴ πρὸς τῶν θεῶν, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς ἔγωγ' ἀκούων τινῶν ἐπαινουμένων, ὅτι νόμιμοι ἄνδρες εἰσίν, οἶμαι μὴ ἂν δικαίως τούτου τυχεῖν τοῦ ἐπαίνου, τὸν μὴ εἰ- B δότα, τί ἐστι νόμος. ἀλλ' οὐδέν τι χαλεποῦ πράγματος ἐπιθυμεῖς, ὦ Ἀλκιβιάδη, φάναι τὸν Περικλέα, βουλόμενος γνῶναι τί ἐστι νόμος. πάντες γὰρ οὗτοι νόμοι εἰσίν, οὓς τὸ πλῆθος συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἅ τε δεῖ ποιεῖν, καὶ ἃ μή. πότερον δὲ τἀγαθὰ νομίσαν δεῖν ποιεῖν, ἢ τὰ κακά; τἀγαθὰ, νὴ Δία, φάναι, ὦ μειράκιον· τὰ δὲ κακὰ, οὔ. ἐὰν δὲ μὴ πλῆθος, ἀλλ' ὥσπερ ὅπου ὀλιγαρχία ἐστὶν, ὀλίγοι συνελθόντες γράψωσιν ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, C ταῦτα τί ἐστι; πάντα, φάναι, ὅσα ἂν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως βουλευσάμενον ἃ χρὴ ποιεῖν, γράψῃ, νόμος καλεῖται. καὶ ἂν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως γράψῃ τοῖς πολίταις ἃ χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμος ἐστί; καὶ ὅσα τύραννος ἄρχων, φάναι, γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται. βία δὲ, φάναι, καὶ ἀνομία τί ἐστιν, ὦ Περίκλεις; ἆρ' οὐχ ὅταν ὁ κρείττων τὸν ἥττω μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμενος ἀναγκάσῃ ποιεῖν ὅ,τι ἂν D αὐτῷ δοκῇ; ἔμοιγε δοκεῖ, φάναι τὸν Περικλέα. καὶ ὅσα ἄρα τύραννος μὴ πείσας τοὺς πολίτας ἀναγκάζει ποιεῖν γράφων, ἀνομία ἐστί; δοκεῖ μοι, φάναι τὸν Περικλέα. ἀνατίθεμαι γὰρ τό, ὅσα τύραννος μὴ πείσας γράφει, νόμον εἶναι. ὅσα δὲ οἱ ὀλίγοι* τοὺς πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράφουσι, πότερον βίαν φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν εἶναι; πάντα μοι δοκεῖ, φάναι τὸν Περικλέα, ὅσα τις μὴ πείσας ἀναγκάζει τινὰ ποιεῖν, εἴτε γράφων, εἴτε μὴ, βία μᾶλλον ἢ νόμος εἶναι. E καὶ ὅσα ἄρα τὸ πᾶν πλῆθος κρατοῦν τῶν τὰ χρήματα ἐχόντων, γράφει μὴ πεῖσαν, βία μᾶλλον ἢ νόμος ἂν εἴη. μάλα τοι, φάναι τὸν Περικλέα, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ ἡμεῖς τηλικοῦτοι ὄντες, δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἦμεν. τοιαῦτα γὰρ καὶ ἐμελετῶμεν, καὶ ἐσοφιζόμεθα, οἷάπερ καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾶν. τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην φάναι· εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις, τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ

* τοῖς πολλοῖς

ταῦτα ἦσαν. ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῶν πολιτευομένων ὑπέλαβον κρείττονες εἶναι, Σωκράτει μὲν οὐκέτι προσῄεσαν· (οὔτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν· εἴτε προσέλθοιεν, ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι, ἤχθοντο) τὰ δὲ τῆς πόλεως ἔπραττον, ὧνπερ ἕνεκεν καὶ Σωκράτει προσῆλθον. ἀλλὰ Κρίτων τε Σωκράτους ἦν ὁμιλητὴς, καὶ Χαιρεφῶν, καὶ * Χαιρεκράτης, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, καὶ Φαίδων δὲ, καὶ ἄλλοι, οἳ ἐκείνῳ συνῆσαν, οὐχ ἵνα δημηγορικοὶ ἢ δικανικοὶ γένοιντο, ἀλλ' ἵνα καλοί τε κἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ οἴκῳ, καὶ οἰκέταις, καὶ οἰκείοις, καὶ φίλοις, καὶ πόλει, καὶ πολίταις δύναιντο καλῶς χρῆσθαι. καὶ τούτων οὐδεὶς οὔτε νεώτερος οὔτε πρεσβύτερος ὢν, οὔτ' ἐποίησε κακὸν οὐδὲν, οὔτ' αἰτίαν ἔσχεν. ἀλλὰ Σωκράτης γ', ἔφη ὁ κατήγορος, τοὺς πατέρας προπηλακίζειν ἐδίδασκε, πείθων μὲν τοὺς συνόντας αὐτῷ, * σοφωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων, φάσκων δὲ κατὰ νόμον ἐξεῖναι παρανοίας ἑλόντι καὶ τὸν πατέρα δῆσαι· τεκμηρίῳ τούτῳ χρώμενος, ὡς τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σοφωτέρου νόμιμον εἴη δεδέσθαι. Σωκράτης δὲ τὸν μὲν ἀμαθίας ἕνεκα δεσμεύοντα δικαίως ἂν καὶ αὐτὸν ᾤετο δεδέσθαι ὑπὸ τῶν ἐπισταμένων ἃ μὴ αὐτὸς ἐπίσταται. καὶ τῶν τοιούτων ἕνεκα πολλάκις ἐσκόπει, τί διαφέρει μανίας ἀμαθία· καὶ τοὺς μὲν μαινομένους ᾤετο συμφερόντως ἂν δεδέσθαι καὶ αὐτοῖς καὶ τοῖς φίλοις, τοὺς δὲ μὴ ἐπισταμένους τὰ δέοντα, δικαίως ἂν μανθάνειν παρὰ τῶν ἐπισταμένων. ἀλλὰ Σωκράτης γε, ἔφη ὁ κατήγορος, οὐ μόνον τοὺς πατέρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐποίει ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς αὐτῷ συνοῦσι· λέγων, ὡς οὔτε τοὺς κάμνοντας, οὔτε τοὺς δικαζομένους οἱ συγγενεῖς ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἱ ἰατροὶ, τοὺς δὲ οἱ συνδικεῖν ἐπιστάμενοι. ἔφη δὲ καὶ περὶ τῶν φίλων αὐτὸν λέγειν, ὡς οὐδὲν ὄφελος εὔνους εἶναι, εἰ μὴ καὶ ὠφελεῖν δυνήσονται. μόνους δὲ φάσκειν αὐτὸν ἀξίους εἶναι τιμῆς τοὺς εἰδότας τὰ δέοντα, καὶ ἑρμηνεῦσαι δυναμένους. ἀναπείθοντα οὖν τοὺς νέους αὐτὸν, ὡς αὐτὸς εἴη σοφώτατός τε, καὶ ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφοὺς, οὕτω διατιθέναι τοὺς αὐτῷ συνόντας, ὥστε μηδαμοῦ παρ' αὐτοῖς τοὺς ἄλλους εἶναι πρὸς ἑαυτόν. ἐγὼ δ' αὐτὸν οἶδα μὲν καὶ περὶ πατέρων τε, καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν τε, καὶ περὶ φίλων ταῦτα λέγοντα· καὶ πρός γε τούτοις, ὅτι τῆς ψυχῆς ἐξελθούσης,

Χαιρεκράτης,

σοφωτέρους αὐτοὺς ποιεῖν

A ſuperabas. Vbi primũ igitur ſe hi ſuperiores in his eſſe arbitrabantur, illis qui rempublicam gerebant: non iam ad Socratem amplius accedebãt, quod is ceteroquin eis haud placeret; & ſi maxime accederẽt, reprehendi ſe propter ea quæ deſignabant, grauiter ferebant: ſed reipublicæ negotia capeſſebant: quæ vna cauſa fuerat, quamobrem ad Socratem acceſſerant. Crito autẽ, & Chærephon, & Chærecrates, & Simmias, & Cebes, & Phædo, & alij plerique Socrati familiares erant; qui cum eo conB ſuetudinẽ non eã ob cauſſam habebant, vt oratores vel in populi cœtu, vel in iudiciis fierẽt: ſed vt in viros probos & honeſtos euadentes, recte ſe erga familiã, domeſticos, propinquos, amicos, patriam, ciues deniq; ſuos gererent. Quorum quidem nemo neque dũ iunior eſſet, neque provectior ætate, mali quidpiam vel commiſit, vel commiſiſſe culpatus fuit. At enim Socrates, inquit accuſator, ignominia patres adficere docebat, dũ perſuaderet, ſe familiares ſuos patribus ſapientiores effecturum; atque etC iam diceret, lege permiſſum eſſe, vt aliquis patrem cõuictum amentiæ vinciat: in quo ſane hoc argumento vteretur, quod imperitiorem à ſapientiore vinciri ius eſſet. Immo vero Socrates, cũ qui imperitiæ cauſſa quemquam ligaſſet, merito & ipſum vinciendũ eſſe putabat ab iis qui quod ipſe ignoraret, ſcirẽt. Adeoq; ſæpenumero propter huiuſmodi, quid imperitia differat ab inſania, diſpiciebat: ac furioſos quidẽ vinciri cum ſuo & amicorũ emolumento, putabat: qui vero ignorarent ea quæ ſciri oporD teret, merito debere putabat ab iis diſcere, qui ſcirent. At Socrates, inquit accuſator, nõ ſolũ vt patribus, ſed ceteris etiã cognatis familiares ſui parum honoris exhiberẽt, effecit. Dicebat enim, propinquos nec illis eſſe vſui, qui adverſa valetudine laborarẽt, nec illis, qui iudicio experirentur: ſed iis quidẽ prodeſſe medicos, his vero quotquot patrocinari ſcirẽt. Addebat etiam de E amicis eũ dicere, nihil eſſe cõmodi ex eorũ beneuolentia, ſi nõ etiam prodeſſe poſſint. Eos quoque ſolos dicere Socratem dignos honoribus eſſe, qui & ſciãt ea quæ ſciri neceſſe ſit, & oratione poſſint explicare. Quapropter ipſum perſuadendo iuuenibus ſe ſapientiſſimũ eſſe, ac ad efficiundum alios ſapientes maxime idoneum, ſic adfectos erga ſe reddidiſſe familiares ſuos: vt nequaquã apud eos alij cuiuſquã eſſent pretij, cum Socrate comparati. Ego vero memini eum de patribus, de propinquis ceteris, de amicis hæc dicere; ac præter hæc, quamobrem poſtea quam migrauerit animus,

in quo ſolo eſt prudentia, hominis etiã maxima neceſſitudine coniuncti corpus quãprimum elatum è medio tollant. Dicebat etiam quemlibet, dum in viuis eſt, de corpore ſuo, quod omnium maxime diligit, quidquid otioſum & inutile ſit, tum per ſe tollere, tum aliis tollẽdum prębere. Nã homines ipſi ſuos vngues, capillos, callos tollunt; eoſdemque medicis cũ moleſtiis ac doloribus amputandos deurendoſque prębent, eaque de cauſſa putant ipſis etiam ſe mercedẽ debere ſoluere. Saliuam quoque, quam poſſunt longiſſime, ab ore exſpuunt; quod dum ore continetur, non ſolum nihil proſit, ſed multo magis etiam noceat. Hęc igitur dicebat Socrates, non ille quidẽ docens, patrem viuum ſepeliendum eſſe, ac ſeipſum in fruſta concidendũ: ſed demonſtrans, id quod ratione careat, expers honoris eſſe. Itaque etiam hortabatur ſuos, curã in hoc adhiberent, vti quam prudentiſſimus quiſque fieret, ac vtiliſſimus: quo nimirum ſiue à patre quis, ſeu à fratre, ſeu alio quopiam honore adfici cuperet, nõ idcirco negligens eſſet quod propinquũ ſe crederet: ſed operam enixe daret, vt illis prodeſſet, à quibus honorem conſequi cuperet. Præterea dicebat accuſator, Socratem ſeligentem de poetis celeberrimis ea quæ eſſent peſſima, eiſque teſtimoniorum loco vtentem, docere familiares ſuos; vt & facinora quædam improba, & tyrannica molirentur. Heſiodi quidem illud,

Nullum opus eſſe putes probro, ſunt otia probrum.

ſic exponere Socratẽ, quaſi poeta nullo iubeat ab opere, nec iniuſto, nec turpi abſtinere: ſed quæſtus gratia, hęc quoq; faciũda, cenſeat. At enim Socrates, quũ fateretur, ex vſu hominis, ac bonũ eſſe, labore occupari; contraque, otioſum eſſe, noxiũ & malum: & operari, bonum; otiari, malum eſſe: quoſcumque boni quid facere videret, eos operari dicebat, ac bonos eſſe operarios; qui vero talis luderent, vel aliud quidpiam praui damnoſique agerent, hos otioſos adpellabat. Qua ſententia recte dicitur,

Nullum opus eſſe putes probro, ſunt otia probrum.

Idem accuſator ſæpenumero Socratem * Homeri verbis dicebat vſum eſſe, quod Vlyſſes, [Iliadis libro 2.]

Si regem nanctus, magna aut virtute virum quem
Conijceret, verbis hunc demulcebat amicũ:
O felix, tibi non ignaui more timendum eſt,
Verum ipſus ſedeas, alioſque ſedere iubeto.

A ἐν ᾗ μόνῃ γίνεται φρόνησις, τὸ σῶμα τοῦ οἰκειοτάτου ἀνθρώπου τὴν ταχίστην ἐξενέγκαντες ἀφανίζουσι. ἔλεγε δὲ, ὅτι καὶ ζῶν * ἕκαστος ἑαυτοῦ ὃ πάντων μάλιστα φιλεῖ τοῦ σώματος ὅ,τι ἂν ἀχρεῖον ᾖ καὶ ἀνωφελὲς, αὐτός τε ἀφαιρεῖ, καὶ ἄλλῳ παρέχει. αὐτοί τε γε αὑτῶν ὄνυχάς τε, καὶ τρίχας, καὶ τύλους ἀφαιροῦσι, καὶ τοῖς ἰατροῖς παρέχουσι μετὰ πόνων τε καὶ ἀλγηδόνων καὶ ἀποτέμνειν, καὶ ἀποκάειν, καὶ τούτου χάριν οἴονται δεῖν αὐτοῖς καὶ μισθὸν τίνειν. B καὶ τὸ σίαλον ἐκ τοῦ στόματος ἀποπτύουσιν ὡς δύνανται πορρωτάτω, διότι ὠφελεῖ μὲν οὐδὲν αὐτοὺς ἐνὸν, βλάπτει δὲ πολὺ μᾶλλον. ταῦτα οὖν ἔλεγεν, οὐ τὸν μὲν πατέρα ζῶντα κατορύττειν διδάσκων, ἑαυτὸν δὲ κατατέμνειν· ἀλλ' ἐπιδεικνύων ὅτι τὸ ἄφρον, ἄτιμόν ἐστι. καὶ παρεκάλει ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς φρονιμώτατον εἶναι καὶ ὠφελιμώτατον, ὅπως ἐάν τε ὑπὸ πατρὸς, ἐάν τε ὑπὸ ἀδελφοῦ, ἐάν τε ὑπ' ἄλλου τινὸς βούληται τιμᾶσθαι, μὴ τῷ οἰκεῖος εἶναι πιστεύων ἀμελῇ, ἀλλὰ C πειρᾶται, ὑφ' ὧν ἂν βούλοιτο τιμᾶσθαι, τούτοις ὠφέλιμος εἶναι. ἔφη δ' αὐτὸν ὁ κατήγορος καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ποιητῶν ἐκλεγόμενον τὰ πονηρότατα, καὶ τούτοις μαρτυρίοις χρώμενον, διδάσκειν τοὺς συνόντας κακούργους εἶναι, καὶ τυραννικούς. Ἡσιόδου μὲν τὸ,

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος,

τοῦτο δὴ λέγειν αὐτὸν, ὡς ὁ ποιητὴς κελεύει μηδενὸς ἔργου, μήτε ἀδίκου, μήτε αἰσχροῦ ἀπέ- D χεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐπὶ τῷ κέρδει. Σωκράτης δ' ἐπεὶ ὁμολογήσαιτο, τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι, ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀργὸν, βλαβερόν τε καὶ κακὸν, καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν· τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαί τε ἔφη, καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας, ἤ τι ἄλλο πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας, ἀργοὺς ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι τό·

E Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

τὸ δὲ Ὁμήρου ἔφη ὁ κατήγορος πολλάκις αὐτὸν λέγειν, ὅτι Ὀδυσσεὺς,

Ὅντινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
Τὸν δ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς,
Δαιμόνι', οὔ σε ἔοικε κακὸν ὣς δειδίσσεσθαι,
Ἀλλ' αὐτός τε κάθησο, καὶ ἄλλους ἵδρυε λαούς.

* ἱκανὸς τοῦ σώματος ἑαυτοῦ, ὃ πάντων μάλιστα φιλεῖ, ὅ,τι ἂν

At ſi

Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφεύροι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν, ὁμοκλήσασκέ τε μύθῳ,
Δαιμόνι', ἀτρέμας ἧσο, καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε,
Οἳ σέο φέρτεροί εἰσι· σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις
Οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοίη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας. Σωκράτης δ' οὐ ταῦτ' ἔλεγε, (καὶ γὰρ ἑαυτὸν οὕτω γ' ἂν ᾤετο δεῖν παίεσθαι) ἀλλ' ἔφη δεῖν τοὺς μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας, μήτε στρατεύματι, μήτε πόλει, μήτε αὐτῷ τῷ δήμῳ, εἴ τι δέοι, βοηθεῖν ἱκανούς, ἄλλως τ' ἐὰν πρὸς τούτῳ καὶ θρασεῖς ὦσι, πάντα τρόπον κωλύεσθαι, κἂν πάνυ πλούσιοι τυγχάνωσιν ὄντες. ἀλλὰ Σωκράτης γε, τἀναντία τούτων, φανερὸς ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλάνθρωπος ὤν. ἐκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς καὶ ἀστοὺς, καὶ ξένους λαβὼν, οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ. ὧν τινὲς μικρὰ μέρη, παρ' ἐκείνου προῖκα λαβόντες, πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ οὐκ ἦσαν, ὥσπερ ἐκεῖνος, δημοτικοί. τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι, οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. ἀλλὰ Σωκράτης γε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κόσμον τῇ πόλει παρεῖχε πολλῷ μᾶλλον, ἢ * Λίχας τῇ Λακεδαιμονίων, ὃς ὀνομαστὸς ἐπὶ τούτῳ γέγονε. Λίχας μὲν γὰρ ταῖς * γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε· Σωκράτης δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους ὠφέλει. βελτίους γὰρ ποιῶν τοὺς συγγιγνομένους ἀπέπεμπεν. ἐμοὶ μὲν δὴ Σωκράτης, τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ θανάτου. καὶ κατὰ τοὺς νόμους δὲ σκοπῶν ἄν τις, τοῦθ' εὕροι. κατὰ γὰρ τοὺς νόμους, ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων, ἢ λωποδυτῶν, ἢ βαλαντιοτομῶν, ἢ τοιχωρυχῶν, ἢ ἀνδραποδιζόμενος, ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία· ὧν ἐκεῖνος πάντων ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπεῖχεν. ἀλλὰ μὴν τῇ πόλει γε οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος, οὔτε στάσεως, οὔτε προδοσίας, οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πώποτε αἴτιος ἐγένετο. οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν, οὔτε κακοῖς περιέβαλεν· ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν τῶν εἰρη-

Δηξας

γ. ἀνεπαι- διαις

A *At ſi quem media clamantem è plebe videret,*
Hunc ſceptro ferit, & caſtigans talibus inſit:
Infelix, ne te moueas: melioribus aureis
Prabe tuas, animi nullo qui robore praſtans,
Non es conſilijs vllis, nec idoneus armis.

Hæc eum ſic interpretari, vt poetam dicat probare, ſi plebeij paupereſque cædantur. At vero Socrates nō hoc agebat, quod illo pacto ſeipſum eſſe cædendū exiſtimaſſet; ſed neceſſario dicebat, eos qui nec oratione nec facto vtiles eſſēt, neq; vel exercitui, B vel ciuitati, vel ipſi etiā populo, ſiquidē ita requireret vſus, poſſent ſuccurrere, præſertim ſi etiā accederet audacia; omni ratione acmodo coercēdos eſſe, tametſi magnas opes poſſiderent. Et erat certe Socrates è cōtrario palam popularis & humanus. Nā quum multos ſui ſtudioſos tum ciues tum exteros haberet, nullam vmquam mercedem doctrinæ cauſſa exegit, ſed omnibus abunde citraque invidiam ſua communicabat: & eorum tamen aliqui partes exiguas quaſdam gratis ab eo conſequuti, ma- C gno alijs vendebant; nec erant, vt ipſe, populares. Quippe cum iis quibus ad largiēdum pecunia deeſſet, ſua diſſerendo communicare nolebant. Socrates autem huic ciuitati ad alios homines etiā multo maius ornamētum cōciliabat, quā Lichas Lacedæmoniorum vrbi; qui eo nomine celebritatem adeptus fuit. Nā ludis illis, qui à nudis exhibebantur, Lichas hoſpitibus Lacedæmonem peregre veniētibus, cœnā præbere ſolebat: Socrates autem, quum per omnem vitam impēderet ſua, plurimum omnibus non nolentibus proderat. Etenim D eos qui ad ipſum accedebāt, reddebat meliores ac deinde dimittebat. Quamobrem mihi ſane Socrates, qui talis eſſet, potius vt honore à republica, quā morte adficeretur, dignus eſſe videbatur. atque ſi leges etiam conſideret aliquis, hoc ipſum inveniet. Nā ſecundum leges, ſi quis vel furari, vel graſſando veſtes auferre, vel crumenas incidere, vel parietes perfodere, vel plagium, vel ſacrilegium committere deprehendatur; ſupplicio capitis adficitur. Ab iis flagitiis E Socrates longiſſime ſupra mortales omnes aberat. Neq. vero vt ciuitati bellū aliquod nō ſatis proſpere cederet, in culpa fuit; neq. ſeditionis neque proditionis, neque vllius vmquam mali alterius auctor exſtitit. Immo ne priuatim quidem vllum hominē vmquam vel bonis priuauit, vel in mala coniecit: adeoque nullius horum, quæ di-

Lichas liberalis in hoſpites.

ximus, culpam vnquam ſuſtinuit. Quo igitur pacto illi accuſationi obnoxius eſſet, qui pro eo, quod deos eſſe nõ putaret, quẽadmodum in actione perſcriptum erat, palam ſe deos colere ſtudioſius quã homines ceteri, declarabat; ac pro eo, quod iuuenes corrumperet, quãdo & hoc ei crimen actor impingebat, palã ſe declarabat in familiaribus, qui prauis libidinibus flagrarent, has ipſas extinguere, ac eos ad pulcherrimæ ſplendidiſſimæque virtutis, quæ tam ciuitatibus quam familiis proſperitatem cõciliat, amorem incitare? Atque hæc quũ faceret, quo pacto nõ dignus erat, qui honore maximo à ciuitate adficeretur? Itẽ quas mihi viſus ſit familiarib. ſuis vtilitates adferre, quum partim reipſa demonſtraret, qualis eſſet, partim colloquiis ad hoc vteretur: quantum quidem cõmemini, litteris mãdabo. Itaque diuinis in rebus conſtabat eũ & facere, & loqui eo modo quo Pythia reſpondet conſulentibus, quid faciundum ſit, vel de ſacrificiis, vel de cultu maiorum, vel de alia re quapiã, quæ huius ſit generis. Nam Pythia reſpondet oraculo, pie facturos, ſi ex inſtituto ciuitatis hæc agant. At Socrates non ſolum ita ſe gerebat ipſe, ſed etiam alios, vt idem facerent, cohortabatur. Quod ſi qui aliter facerẽt, eos & ſuperſtitioſos & vanos homines eſſe cenſebat. Precabatur etiam deos ſimpliciter, vt bona largirentur: quod dij optime ſcirẽt, cuiuſmodi res eſſent bonæ. At qui aurum, vel argẽtum, vel tyrannidẽ, vel quid aliud huiuſmodi à diis peterent: non diſſimile quid petere putabat, quã ſi aleam, vel prœlium, vel quid aliud earum rerum peterent, quæ omnino ſunt obſcuræ, cuiuſmodi ſint euẽtum habituræ. Quumque de facultatibus exiguis tenuia ſacra faceret, nihilo ſe putabat minus preſtare, quam ij qui de magnis & copioſis opibus multas & amplas hoſtias cæderent. Etenim neque decere deos hoc aiebat, vt magnis potius quam exiguis ſacrificiis gauderẽt, quod alioquin eis improborum hominũ ſacrificia ſæpius eſſent grata, quam bonorum; neque vitam magnopere mortalibus optandam eſſe, ſi ſacrificia ſceleſtorum diis eſſent acceptiora, quam proborum. Nimirum exiſtimabat deos imprimis honoribus gaudere, quos homines maxime religioſi offerrent. Laudabat & hoc carmen,

Socratis religio.

Sacra diis, quãtum potes, immortalibus offer.

Et aiebat hanc admonitionem, vt pro viribus agamus, ad amicos, ad hoſpites, ad reliquam vitæ rationem, præclaram eſſe.

A μὲν οὐδεὶς πώποτ᾽ ᾔσθετο. πῶς οὖν ἔνοχος ἂν εἴη τῇ γραφῇ, ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο, φανερὸς ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀντὶ δὲ τοῦ διαφθείρειν τοὺς νέους, ὃ δὴ ὁ γραψάμενος αὐτὸν ᾐτιᾶτο, φανερὸς ἦν, τῶν συνόντων τοὺς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἔχοντας, τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης ἀρετῆς, ᾗ πόλεις τε καὶ * οἶκοι εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων ἐπιθυμεῖν; ταῦτα δὲ B πράττων, πῶς οὐ μεγάλης ἄξιος ἦν τιμῆς τῇ πόλει; ὡς δὲ δὴ καὶ ὠφελεῖν ἐδόκει μοι τοὺς συνόντας, τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἷος ἦν, τὰ δὲ καὶ διαλεγόμενος, τούτων δὴ γράψω ὁπόσα ἂν διαμνημονεύσω. τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τοὺς θεοὺς φανερὸς ἦν καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ᾗπερ ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τοῖς ἐρωτῶσι, πῶς δεῖ ποιεῖν ἢ περὶ θυσίας, ἢ περὶ προγόνων θεραπείας, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων. ἥ τε C γὰρ Πυθία νόμῳ πόλεως ἀναιρεῖ ποιοῦντας εὐσεβῶς ἂν ποιεῖν· Σωκράτης τε οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει, καὶ τοῖς ἄλλοις παρῄνει· τοὺς δὲ ἄλλως πως ποιοῦντας περιέργους καὶ ματαίους ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ ηὔχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας ὁποῖα ἀγαθά ἐστι. τοὺς δὲ εὐχομένους χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ τυραννίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐδὲν διάφορον ἐνόμιζεν εὔχεσθαι, ἢ εἰ κυβείαν, ἢ μάχην, ἢ ἄλλο τι εὔχοιτο D τῶν φανερῶς ἀδήλων, ὅπως ἀποβήσοιτο. θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θυόντων. οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον, (πολλάκις γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα) οὔτ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονη-E ρῶν μᾶλλον ἦν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν· ἀλλ᾽ ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα χαίρειν. ἐπαινέτης δ᾽ ἦν καὶ τοῦ ἔπους τούτου,

Καδδύναμιν δ᾽ ἔρδειν ἱέρ᾽ ἀθανάτοισι θεοῖσι.

καὶ πρὸς φίλους δέ, καὶ ξένους, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην δίαιταν καλὴν ἔφη παραίνεσιν εἶναι τὴν καδδύναμιν ἔρδειν.

* οἶκοι

Εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ σημαίνεσθαι παρὰ θεῶν, ἧττον ἂν ἐπείσθη παρὰ τὰ σημαινόμενα ποιῆσαι, ἢ εἴ τις αὐτὸν ἔπειθεν ὁδοῦ λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδότα τὴν ὁδὸν, ἀντὶ βλέποντος καὶ εἰδότος. καὶ τῶν ἄλλων δὲ μωρίαν κατηγόρει, οἵτινες παρὰ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα ποιοῦσί τι, φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν. αὐτὸς δὲ πάντ' ἀνθρώπινα ὑπερεώρα πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν ξυμβουλίαν. διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα, ᾗ χρώμενος ἄν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη, θαρραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε τοσαύτης δαπάνης. οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε. καὶ *ἐπὶ τοῦτο οὕτως παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι. ποτὸν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο. τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τοῦτο ποιεῖν, συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ πείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν. καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας, καὶ κεφαλὰς, καὶ ψυχὰς, ταῦτ' ἔφη εἶναι. οἴεσθαι δ' ἔφη ἐπισκώπτων καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν, τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν. τὸν δὲ Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον *τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦτα οὐ γενέσθαι ὗν. τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν ἅμα σπουδάζων. ἀφροδισίων δὲ παρῄνει τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι. οὐ γὰρ ἔφη ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν. ἀλλὰ καὶ Κριτόβουλόν ποτε τὸν Κρίτωνος πυθόμενος, ὅτι ἐφίλησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν καλὸν ὄντα, παρόντος τοῦ Κριτοβούλου ἤρετο Ξενοφῶντα· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενοφῶν, οὐ σὺ Κριτόβουλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ τῶν *ἐραστῶν, καὶ τῶν προνοητικῶν μᾶλλον, ἢ τῶν ἀνοήτων τε καὶ ῥιψοκινδύνων; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. νῦν τοίνυν νόμιζε αὐτὸν θερμουργότατον εἶναι, καὶ *λεωργότατον· οὗτος κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστήσειε, κἂν εἰς πῦρ ἅλοιτο.

ἐπὶ τῷ

ἢ ὑφ'

θρασέων,

λεωργότατον Pollux.

A Quod ſi quid diuinitus ei ſignificari viſū eſſet, difficili⁹ perſuaderi potuiſſet, vt præter indicata faceret; quā ſi quis ei ſuaſiſſet, vt hominis videntis & viæ gnari loco, cæcū & ignarum viæ ducem acciperet. Obiurgabat etiam alios ob ſtultitiam, qui præter illa quę diuinitus ſignificata eſſent, aliquid facerent; idque cauēdi ſtudio, ne apud homines exiſtimationem amitterēt. interim ipſe res humanas omnes præ diuinis conſilijs aſpernabatur. Corpus & animum ea viuendi ratione cōſuefecerat, qua ſi quis vtatur, B niſi quid diuinitus impediat, & confidenter & ſecure poſſit degere; neq. vereri, ne tāti ſumtus penuria laboret. Nam vſque adeo frugalis erat, vt haud ſciam, num quis lucrum tam exiguū labore ſuo facere poſſit, quod nō alēdo Socrati ſufficeret. Quippe cibi tantum ſumebat, quātum iucunde comederet. Ad cum ſic paratus accedebat, vt adpetitus ei cibi eſſet obſonium. Etiam quivis potus ei gratus erat, propterea quod non biberet, niſi ſitiret. Si vero nonnumquam invitatus ad cœnam vellet accedere, C tum id, quod difficillimū eſt plurimis, cauere ſcilicet, ne quis ſe repleat vlterius quā cōmodum ſit; ipſe perquā facile cauebat. Illis autē, qui hoc facere nō poſſent, auctor erat, ab iis vt ſibi cauerēt, quæ ſuadēt, vt tametſi quis non eſuriat, nihilominus tamen edat; ac nō ſitiens, bibat. Hęc enim illa eſſe dicebat, quę & ventribus, & capitibus, & animis exitio ſint. Quinetiā ridēs narrabat, Circem ex hominibus hoc modo feciſſe ſues, quod multis talibus eos in cœnis exciperet. Verū Vlyſſem partim Mercurij mo- D nitu, partim quod ipſe temperans eſſet, ſeque cohibere poſſet, quominus intēpeſtiue huiuſmodi adtingeret; idcirco in ſuem mutatū nō fuiſſe. Atque huiuſmodi de his ſerio ſimul ac ioco proferebat. Præterea quod res venereas adtinet, monebat; vt vehementi ſtudio à formoſis abſtineretur. Nec enim eſſe dicebat facile, vt eiuſmodi adtingēdo, continenter ſe gereret. Quum Critobulū aliquādo, Critonis filiū, cōperiſſet, Alcibiadis filiū, ſane quā elegātem, oſculatū eſſe; Xenophontē, pręſente Cri- E tobulo, interrogabat; Dic mihi, mi Xenophū, nō tu Critobulū exiſtimabas poti⁹ eorū ex hominū eſſe numero, qui cōtinenter ſe gerūt, quā audacium; prouidumque potius quā amentem ac temerarium? Omnino, inquit Xenophon. At tu velim eū exiſtimes feruidiſſimū in agendo eſſe, ac lōge confidentiſſimū; ita quidē, vt ſe vel in enſes præcipitem dare, vel in ignē inſilire audeat.

Socratis frugalitas.

Socratis cum Xenophonte colloquium.

Et quidnam, ſubiecit Xenophon, cõmittentem vidiſti, quod ita de ipſo ſtatuis? Tũ Socrates: An nõ hic ille eſt, ait, qui filium Alcibiadis, vultu elegantiſſimo præditum, ac lõge formoſiſſimum oſculari auſus eſt? Enimvero ſi tale quid, inquit Xenophon, temerarium facinus putari debet, etiam ipſe videor id adire periculi poſſe. Miſerum vero te, ſubiecit Socrates, quid eventurum tibi exiſtimas, ſi formoſum oſculeris? an non ſubito pro libero ſeruus eſſes? nõ multa in voluptates noxias impenderes? non occupatus impedirere, quo minus honeſtæ alicui præclaræque rei operam dares? non in ea cogereris incumbere, quę ne furioſus quidem curauerit? Acrem tu mehercules, inquit Xenophon, ineſſe vim dicis oſculo. Atque hoc, ſubiecit Socrates, num tibi mirum eſt? an neſcis * phalangia, quæ vix oboli dimidij magnitudinem æquant, tantum ori adplicata, doloribus homines conficere, ac mentis alienationem inducere? Ita eſt profecto, ait Xenophon. Nam phalangia morſu ipſo quiddam infigunt. O ſtulte, ait Socrates, an non exiſtimas formoſos oſculando quiddam infigere, quod tu nõ videas? an neſcis, id animal, quod adpellant pulchrum ac formoſum, eo phalangiis eſſe acrius; quod illa quidem tangendo, hoc vero ne quidem tangens, ſi modo ſpectetur, infigat etiam longo ex interuallo aliquid eiuſmodi, quod inſanire faciat? Fortaſſis amores etiam hac ipſa de cauſſa ſagittarij dicũtur, quod qui formoſi ſunt, etiam longo ex interuallo vulnus infligant. Quamobrem, mi Xenophon, auctor tibi ſum, vt vbi formoſum videris, averſo vultu fugias. Tibi vero, mi Critobule, hoc do conſilij, vt anno toto peregrineris. Nam vix fortaſſe tantum intra ſpatium ex hoc morſu cõualueris. Sic nimirum Socrates iis qui adverſus res venereas commode muniti non eſſent, etiam ſecedendum putabat in eiuſmodi occaſionibus: vt ſi corpus illis non admodum egeret, animus eas non expeteret; ſin egeret, negotia non faceſſerent. Atque ipſum conſtabat adverſus eas vſque adeo paratum fuiſſe, vt facilius ab elegantiſſimis ac formoſiſſimis abſtineret, quam ceteri à turpiſſimis maximeque deformibus. Quod igitur cibum, potum, res venereas adtinet, ita ſe comparauerat Socrates; ac ſe nihil quidem minus frui voluptatibus his ad ſacietatem putabat, quam qui vehemẽter in iis quærẽdis laborarẽt, at multo minus doloris percipere. Quod ſi qui Socratẽ putãt,

Genus aranei. Cõſule Plin. lib. 8.

A καὶ τί δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν ποιοῦντα, ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ; οὐ γὰρ οὗτος, ἔφη, ἐτόλμησε τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν φιλῆσαι, ὄντα εὐπροσωπότατον καὶ ὡραιότατον; ἀλλ' εἰ μέντοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιοῦτόν ἐστι τὸ ῥιψοκίνδυνον ἔργον, κἂν ἐγὼ δοκῶ μοι τὸν κίνδυνον τοῦτον ὑπομεῖναι. ὦ τλῆμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἴει παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἆρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου εἶναι; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς
B βλαβερὰς ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναί τινος καλοῦ κἀγαθοῦ; σπουδάζειν δὲ ἀναγκασθῆναι ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν; ὦ Ἡράκλεις, ἔφη Ξενοφῶν, ὡς δεινήν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγγια οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα, προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι, ταῖς τε ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη
C ὁ Ξενοφῶν. ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. ὦ μωρὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἴει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, * ὅ, τι σὺ οὐχ ὁρᾷς; οὐκ οἶσθ' ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὡραῖον, τοσούτῳ δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἁψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἁπτόμενον, ἐάν τις αὐτὸ θεᾶται, ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόρρωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν; ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώ-
D σκουσιν. ἀλλὰ συμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπότ' ἂν ἴδῃς τινὰ καλὸν, φεύγειν προτροπάδην. σοὶ δὲ, ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι. μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὴς γένοιο. οὕτω δὴ καὶ * ἀφροδισιάζειν τοὺς μὴ ἀσφαλῶς ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσια ᾤετο χρῆναι πρὸς τοιαῦτα, * οἷα μὴ πάνυ μὲν δεομένου τοῦ σώματος, οὐκ ἂν προσ-
E δέξαιτο ἡ ψυχή· δεομένου δὲ, οὐκ ἂν πράγματα παρέχοι. αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανερὸς ἦν οὕτω παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾷον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωροτάτων. περὶ μὲν δὴ βρώσεως, καὶ πόσεως, καὶ ἀφροδισίων, οὕτω κατεσκευασμένος ἦν, καὶ ᾤετο οὐδὲν ἂν ἧττον ἀρκούντως ἥδεσθαι τῶν πολλὰ ἐπὶ τούτοις πραγματευομένων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον. εἰ δέ τινες Σωκράτην νομίζουσιν,

ὅ σὺ

ἀφροδισιάζειν

ἵνα μὴ

ὡς ἔνιοι γράφουσί τε καὶ λέγουσι περὶ αὐτοῦ τεκμαιρόμενοι, προτρέψασθαι μὲν ἀνθρώπους ἐπ' ἀρετὴν κράτιστον γεγονέναι, προαγαγεῖν δ' ἐπ' αὐτὴν οὐχ ἱκανόν, σκεψάμενοι μὴ μόνον ἃ ἐκεῖνος κολαστηρίου ἕνεκα τοὺς πάντ' οἰομένους εἰδέναι ἐρωτῶν ἤλεγχεν, ἀλλὰ καὶ ἃ λέγων συνημέρευε τοῖς συνδιατρίβουσι, δοκιμαζόντων εἰ ἱκανὸς ἦν βελτίους ποιεῖν τοὺς συνόντας. λέξω δὲ πρῶτον ἅ ποτε αὐτοῦ ἤκουσα περὶ τοῦ δαιμονίου διαλεγομένου πρὸς Ἀριστόδημον τὸν Μικρὸν ἐπικαλούμενον. καταμαθὼν γὰρ αὐτὸν οὔτε θύοντα τοῖς * θεοῖς μηχανώμενον, οὔτε μαντικῇ χρώμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιούντων ταῦτα καταγελῶντα· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀριστόδημε, ἔστιν οὕστινας ἀνθρώπους τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ; ἔγωγ', ἔφη. καὶ ὅς· λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ὀνόματα αὐτῶν. ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδην, ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα, ἐπὶ δὲ ἀνδριαντοποιΐᾳ Πολύκλειτον, ἐπὶ δὲ ζωγραφίᾳ Ζεῦξιν. πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι εἴδωλα ἄφρονά τε καὶ ἀκίνητα ἀξιοθαυμαστότεροι εἶναι, ἢ οἱ ζῷα ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά; πολὺ νὴ Δία οἱ ζῷα, εἴπερ γε μὴ τύχῃ τινί, ἀλλ' ὑπὸ γνώμης ταῦτα γίγνεται. τῶν δὲ ἀτεκμάρτως ἐχόντων ὅτου ἕνεκά ἐστι, καὶ τῶν φανερῶς ἐπ' ὠφελείᾳ ὄντων, πότερα τύχης καὶ πότερα γνώμης ἔργα κρίνεις; πρέπει μὲν τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ γιγνόμενα γνώμης εἶναι ἔργα. οὐκοῦν δοκεῖ * σοι ὁ ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους, ἐπ' ὠφελείᾳ προσθεῖναι αὐτοῖς δι' ὧν αἰσθάνονται ἕκαστα, ὀφθαλμοὺς μὲν ὥσθ' ὁρᾶν τὰ ὁρατά, ὦτα δὲ ὥστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; ὀσμῶν γε μήν, εἰ μὴ ῥῖνες * προσετέθησαν, τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ' ἂν αἴσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων, καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων ἐνειργάσθη; πρὸς δὲ τούτοις, οὐ δοκεῖ σοι καὶ τόδε * προνοίας ἔργον ἐοικέναι, τὸ, ἐπεὶ ἀσθενὴς μέν ἐστιν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ἃ ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαί τι δέῃ, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ συγκλείεται; ὡς δ' ἂν μηδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν, ἠθμὸν βλεφαρίδας ἐμφῦσαι, ὀφρύσι τε ἀπογεισῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μηδ' ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἱδρὼς κακουργῇ. τὸ δὲ τὴν ἀκοὴν δέχεσθαι μὲν πάσας φωνάς, ἐμπί-

θεοῖς, οὔτ' εὐχόμενον,

σοι ὁ ἐξ

προσετέθησαν,

προνοίας ἔργῳ ἐοικέναι,

A quemadmodum & ſcribunt nõnulli de eo, & loquuntur, quibuſdam argumentis ducti, fuiſſe quidem excellẽtiſſimum ad impellendos homines ad virtutem, verum eo deducere non potuiſſe, vt in ea profectus aliquos facerent: illi velim non ſolum cõſiderẽt, quæ coercẽdi cauſſa de iis interrogata, qui omnia ſcire ſe putabant, refellebat; ſed etiam ea, quæ cottidie cũ familiaribus diſſerebat: atq; ita periculũ faciant, potueritne ſuos familiares meliores ad frugem reuocare. Dicam autem primum, quæ aliquãdo ex ipſo audiui, diſſerente de deo ad B Ariſtodemum, cognomẽto Paruum. Hũc enim quum accepiſſet neq; diis ſacrificare, neque preces concipere, neque diuinatione vti, adeoq; ridere omnes qui hæc facerent: Dic mihi, ait, Ariſtodeme, ſuntne homines aliqui, quos ſapientiæ nomine ſis admiratus? Quũ ille adſenſus eſſet: Dicito nobis, inquit Socrates, eorum nomina. Equidem, reſpondit is, Homerum in pangẽdis carminibus ego ſum admiratus ſum maxime: in dithyrambo, Melanippidem: in tra- C gœdia, Sophoclem: in ſtatuaria, Polycletũ: in pictura, Zeuxin. Vtri vero, inquit Socrates, videntur tibi digni eſſe maiori admiratione: num qui ſimulacra mẽtis & motus expertia perficiunt, an qui animalia mente & efficacitate prædita? Multo magis profecto miror auctores animaliũ, ſiquidem ea non fortuito, ſed certo iudicio conſilioque facta ſint. Vtra vero vel fortuita, vel conſilii iudicas eſſe opera: num ea, de quibus adſequi cõiectura non licet, quanã de cauſſa D facta ſint; an quæ manifeſto ſunt ad vtilitatẽ aliquam relata? Nimirũ ea, profecta eſſe à cõſilio cõuenit opera, quæ vtilitatis cauſſa fiũt. An nõ igitur tibi videtur is qui ab initio fecit homines, vtilitatis cauſſa eis addidiſſe, per quæ ſẽſu perciperẽt ſingula: nimirũ oculos, vt ea cernerent, quæ cerni poſsũt: aures, vt audirẽt, quæ audiri poſsũt? Odorũ certe, ſi nares additæ non fuiſſent, quis nobis exſtitiſſet vſus? Quinam ſenſus fuiſſet rerum dulciũ, & acriũ, & ſuauiũ illarum omnium, quę ore percipiuntur, ſi nõ E lingua in nobis fuiſſet cõdita, quæ harum eſt exploratrix? Præterea non tibi videtur hoc quoq; putandũ eſſe prouidentiæ opus, quod quum viſus imbecillis ſit, palpebris hunc quaſi foribus munierit, quæ vbi viſu opus eſt, aperiũtur; obrepẽte ſomno, clauduntur? Vt autem ne venti quidẽ nocerẽt, cilia quaſi cribrum à natura quoddam addidit; ac ſuperciliis, quaſi quibuſdam ſuggrundiis, quæ ſupra oculos ſunt, texit: vt ne quidem ſudor de capite manans eos læderet. Quod item auditus voces omnes excipiat, num-

Ariſtodemum conuincit Socrates.

Locus à Cicerone tranſlatus in 11. de natura deorum.

quam tamē repleatur: quod dētes anteriores vniuerſis animalibus dati ſint velut ad ſecandū, molares vero ad comminuēdum, quæ ab iis acceperint: quod os, per quod immittuntur in animalia, quæcūque ab iis adpetuntur, prope ab oculis & naribus collocarit: quūque moleſta ſint quæ excernūtur, canales horū auerterit, vt quam remotiſſime ab ipſis ſenſibus auehetētur: hæc igitur tam prouide facta, fortuitane opera ſint, an à cōſilio profecta, dubitas? Minime profecto, inquit, ſed mihi ſic ea cōſideranti, ſapientis cuiuſdam opificis, & animantium ſtudioſi artificium præ ſe ferre videntur. Iā quod cupiditatem procreandæ ſubolis indiderit, ac matribus cupiditatem educādi, educatis maximum vitæ deſiderium, maximumque mortis metum: nimirū hæc quoq; videntur illius eſſe artificiis cōſentanea, qui, vt eſſent animalia, certo conſilio conſtituerit. Tu vero non teipſum aliquid habere prudentiæ putas? Interroga me, ac reſpōdebo. An vero nuſquam alibi quidquā eſſe putas prudentiæ? præſertim quū ſcias, quod exiguā terrę partē habeas in corpore, quū ea magna ſit: quod parū habeas humoris, quum humor multus ſit: itemque de ſingulis rebus ceteris, quæ magnæ ſunt, exiguam partē quum acceperis, ita deinde corpus tuum compactum fuit. Mentem vero, quæ ſola nuſquam eſt, quodammodo fœliciter prehendiſſe te putas; atque hæc ampliſſima, numeroq. infinita, per dementiam quādam in hūc ordinem eſſe redacta putas? Ita profecto, inquit Ariſtodemus. Nam auctores nō video, ſicut earum rerum opifices cerno, quæ heic fiūt. Nimirum tu ne tui quidem ipſius animū cernis, qui rerū in corpore potitur. Ideoque, ſi ita velis, licet tibi dicere, nihil te iudicio tuo facere, ſed omnia fortuito. Tum Ariſtodemus: Ego, mi Socrates, inquit, numen nō ſperno: ſed arbitror id eſſe magnificentius, quā vt cultu meo indigeat. Immo, ait Socrates, quanto magnificentius tui curam habere dignatur, tanto magis honore vult abs te adfici. Equidem, inquit Ariſtodemus, ſcire te volo, non me Deos neglecturū, ſi putarē eos res humanas curare. Tu ergo curare ipſos res noſtras non arbitraris, quum primo inter animalia cetera ſolum illi hominē erectum eſſe voluerint, (& habet hoc erecta figura, vt proſpici longius poſſit, & rectius ſuperna ſpectari, & vt minus lædamur) atq. etiā viſum, auditū, os addiderint? Deinde ceteris quidē, quæ humi repunt, pedes dederunt, qui ſolum hoc eis præbēt,

De prouidentia.

A πίμπλασθαι δὲ μήποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζώοις οἵους τέμνειν εἶναι, τοὺς δὲ γομφίους, οἵους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν· καὶ στόμα μὲν, δι᾽ οὗ ὧν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῶα, εἰσπέμπεται, πλησίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καταθεῖναι· ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα, δυσχερῆ, ἀποστρέψαι τοὺς τούτων ὀχετοὺς, καὶ ἀπενεγκεῖν ᾗ δυνατὸν προσωτάτω ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων· ταῦτα οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα ἀπορεῖς πότερα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἐστίν; οὐ μὰ τὸν B Δί᾽, ἔφη, ἀλλ᾽ οὕτω γε σκοπουμένῳ πάνυ ἔοικε ταῦτα σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζώου τεχνήματι. τὸ δὲ, ἐμφῦσαι μὲν ἔρωτα τῆς τεκνοποιίας, ἐμφῦσαι δὲ ταῖς γειναμέναις ἔρωτα τοῦ ἐκτρέφειν, τοῖς δὲ τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόθον τοῦ ζῆν, μέγιστον δὲ φόβον τοῦ θανάτου· ἀμέλει καὶ ταῦτα ἔοικε μηχανήμασί τινος ζῶα εἶναι βουλευσαμένου. σὺ δὲ σαυτὸν φρόνιμόν τι δοκεῖς ἔχειν; ἐρώτα γοῦν, καὶ ἀποκρινοῦμαι. ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲν οἴει φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα, εἰδὼς C ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι, πολλῆς οὔσης, ἔχεις, καὶ ὑγροῦ βραχὺ, πολλοῦ ὄντος, καὶ τῶν ἄλλων δήπου μεγάλων ὄντων ἑκάστου μικρὸν μέρος λαβόντι τὸ σῶμα συνήρμοσταί σοι. νοῦν δὲ μόνον ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὐτυχῶς πως δοκεῖς συναρπάσαι, καὶ τάδε τὰ ὑπερμεγέθη καὶ πλῆθος ἄπειρα δι᾽ ἀφροσύνην τινὰ * ὡς οἴει εὐτάκτως ἔχειν; μὰ Δί᾽. οὐ γὰρ ὁρῶ τοὺς κυρίους, ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων τοὺς δημιουρ- D γούς. οὐδὲ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ σύ γε ψυχὴν ὁρᾷς, ἣ τοῦ σώματος κυρία ἐστίν. ὥστε κατά γε τοῦτο ἔξεστί σοι λέγειν, ὅτι οὐδὲν γνώμῃ, ἀλλὰ τύχῃ πάντα πράττεις. καὶ ὁ Ἀριστόδημος· οὔτοι, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ὑπερορῶ τὸ δαιμόνιον, ἀλλ᾽ * ἐκεῖνο μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι, ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι. οὐκοῦν, ἔφη, ὅσῳ μεγαλοπρεπέστερον ἀξιοῖ σε θεραπεύειν, τοσούτῳ μᾶλλον τιμητέον αὐτό. εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, E οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. ἔπειτ᾽ οὐκ οἴει φροντίζειν, οἳ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζώων ἄνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν, (ἡ δὲ ὀρθότης καὶ προορᾶν πλέον ποιεῖ δύνασθαι, καὶ τὰ ὕπερθεν μᾶλλον θεᾶσθαι, καὶ ἧττον κακοπαθεῖν) καὶ ὄψιν, καὶ ἀκοὴν, καὶ στόμα ἐνεποίησαν. ἔπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἑρπετοῖς πόδας ἔδωκαν, οἳ τὸ πορεύεσθαι μό-

* οὕτως οἴει

* ὑπὲρ

νον παρέχουσιν· ἀνθρώπῳ δὲ καὶ χεῖρας προσέθεσαν, αἳ τὰ πλεῖστα, οἷς εὐδαιμονέστεροι ἐκείνων ἐσμὲν, ἐξεργάζονται. καὶ μὴν γλῶτταν γε πάντων τῶν ζώων ἐχόντων, μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν, οἵαν ἄλλοτε ἀλλαχῇ ψαύουσαν τοῦ στόματος ἀρθροῦν τε τὴν φωνὴν, καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις ἃ βουλόμεθα. * ὃ δὲ, καὶ τὰς τῶν ἀφροδισίων ἡδονὰς τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις δοῦναι, περιγράψαντας τοῦ ἔτους χρόνον, ἡμῖν δὲ συνεχῶς μέχρι γήρως ταύτας παρέχειν; οὐ τοίνυν μόνον ἤρκεσε τῷ θεῷ σώματος ἐπιμεληθῆναι, ἀλλ᾽, ὅπερ μέγιστόν ἐστι, καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. τίνος γὰρ ἄλλου ζώου ψυχὴ πρῶτα μὲν θεῶν, τῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων, ᾔσθηται ὅτι εἰσί; τί δὲ φῦλον ἄλλο, ἢ ἄνθρωποι, θεοὺς θεραπεύουσι; ποία δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανωτέρα προφυλάττεσθαι ἢ λιμὸν, ἢ δίψος, ἢ ψύχη, ἢ θάλπη, ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι ἢ ῥώμην ἀσκῆσαι, ἢ πρὸς μάθησιν ἐκπονῆσαι, ἢ ὅσα ἂν ἀκούσῃ, ἢ ἴδῃ, ἢ μάθῃ, ἱκανωτέρα ἐστὶ διαμεμνῆσθαι; οὐ γὰρ πάνυ σοι κατάδηλον, ὅτι παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα ὥσπερ θεοὶ ἄνθρωποι βιοτεύουσι, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες; οὔτε γὰρ βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἠδύνατ᾽ ἂν πράττειν ἃ ἐβούλετο· οὔθ᾽ ὅσα χεῖρας ἔχει, ἄφρονα δ᾽ ἐστὶ, πλέον οὐδὲν ἔχει. σὺ δὲ ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκὼς, οὐκ οἴει σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι; ἀλλ᾽ ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν; ὅταν πέμπωσιν, ὥσπερ σὺ φῂς πέμπειν αὐτοὺς, συμβούλους ὅ,τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. ὅταν δὲ Ἀθηναίοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς; οὐδ᾽ ὅταν τοῖς Ἕλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδ᾽ ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις; ἀλλὰ μόνον σε ἐξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται; οἴει δ᾽ ἂν τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφῦσαι, ὡς ἱκανοί εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνατοὶ ἦσαν; καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτ᾽ ἂν αἰσθέσθαι; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστι, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι, θεῶν ἐπιμελέσταται;

οἷ δὲ,

A vt incedere poſſint: homini vero etiã manus addiderunt, quæ plurima perficiũt, ob quæ ceteris illis beatiores ſumus. Linguã vero quum animalia cũcta habeant, ſolam humanam eiuſmodi condiderunt, vt ore alias alibi contacto, vocem quaſi articulet, omniaque ſignificet, quæcũque ſignificare nobis inter nos libeat. Iam quod rei venereæ voluptates animalibus ceteris ita dederint, vt certũ anni tempus eis præſcripſerint, quum nobis ad ſenectutem vſque has continuo ſuppeditẽt, *quale quiddam eſt? quale eſt,

B Neque tamẽ ſatis hoc deo fuit, vt corporis curam haberet: ſed, quod maximum eſt, etiam præſtantiſſimum animum hominis naturæ dedit. Nam cuius alterius animalis animus deprehendit primum de diis, qui hæc ampliſſima lõgeque pulcherrima cõſtruxerunt, eos eſſe? Quod itẽ aliud genus, præter homines, deos colit? Quinam alius animus humanum ſuperat in præcauenda fame, ſiti, frigoribus, caloribus: vel in medendo morbis, vel exercendo robore, vel ampliori doctrina comparanda, vel in eo-

C rum memoria retinenda, quæcumque vel audierit, vel viderit, vel didicerit? An enim plane tibi manifeſtum nõ eſt, homines inter animalia cetera quaſi deos quoſdam viuere, lõge ab ipſa natura tum corpore tum animo ceteris præſtãtes? Nec enim ſi bouis haberet corpus, mentem autem hominis, facere, quę voluiſſet, potuiſſet: nec illa, quę manus quidem habent, ſed mente carent, cæteris præſtant. Tu vero quum vtrumque pretij lõge maximi conſequutus ſis, nõ curare te deos arbitraris? At quidnam vbi fe-

D cerint, curam eos habere tui putabis? Quũ miſerint, inquit Ariſtodemus, quemadmodũ tu dicis eos mittere, conſiliarios eorum quæ vel agenda, vel non agenda ſint. Verum vbi quid Athenienſibus, ſubiecit Socrates, per diuinationem conſulentibus reſpondent, annon tibi quoque reſponderi putas? nõ quum ceteris Græcis, quum hominibus vniuerſis portenta mittũt, quibus aliquid ante denuntiant? Te ſcilicet ſolum eximentes, extra curam ſuam collocant? Num arbitraris deos hominibus opinionẽ

E indituros fuiſſe, quod & beneficiis & pœnis adficere poſſint, ſi nõ revera id poſſent? Et homines arbitraris perpetuo deceptos horum nihil vnquam ſenſiſſe? Non vides, quod quæ inter res humanas & antiquitatis & ſapientiæ principatum tenent, nimirum vrbes & nationes, diuino cultui ſint addictiſſimæ; quodque hominum ætates prudentiſſimæ, res diuinas maxime curent?

Diſce, inquit, o bone vir, etiã mentem tuã, dum ineſt corpori, ex arbitratu ſuo corpus gubernare. Quamobrẽ exiſtimandum eſt, illã quoque ſapientiã, quæ eſt in hoc vniuerſo, ſic omnia regere, quemadmodum ipſi gratũ eſt: nõ oculum tuũ ad multa vſq; ſtadia pertingere poſſe, & nõ poſſe Dei oculum ſimul omnia intueri: neque animũ tuũ tam de rebus, quæ heic accidũt, quam de illis, quæ in Ægypto, & Sicilia, cogitare poſſe: & non poſſe Dei ſapiẽtiam ſimul omnia cura ſua cõplecti. Enimvero ſi, quẽadmodum animaduertis, dũ homines colis, qui te viciſſim colere velint; ac dũ gratificaris, qui viciſſim velint gratificari; dũ conſulis alios, quinam prudentes ſint, perſpicis; eodem modo Deos etiã colẽdo periculũ feceris, an quid tibi velint iis de rebus, quæ hominibus obſcuræ ſunt, conſulere: tum vero intelliges numen tantum ac tale eſſe, vt omnia pariter videat, & audiat omnia, & vbique adſit, & pariter omnium curam gerat. Hæc quum diceret Socrates, non mihi tantũ in familiaribus ſuis efficere videbatur, vt quoties ab hominibus cõſpicerentur, à rebus impiis, iniuſtis, turpibus abſtinerẽt, ſed etiam quoties in ſolitudine degerent: quippe qui exiſtimarẽt, nihil vmquam eorũ quæ agerent, occultum eſſe diis poſſe. Quod ſi etiã continentia res quædã bona & præclara eſt homini, diſpiciamus, an aliquid proficeret, in hanc ſententiam de ea diſſerens: Si bello nobis indicto, viri, aliquem vellemus eligere, per quem nos maxime ſalutem cõſequi, atque hoſtes in poteſtatem noſtram redigi cuperemus: num aliquẽ legeremus, qui & à gula, & à vino, & à rebus venereis, & à labore, & à ſomno vinci ſe pateretur? Et quinã ſtatuere poſſemus, eiuſmodi hominem vel ſaluti noſtræ conſulere, vel victoria de hoſtibus potiri poſſe? Itidem ſi vitę fine nobis imminente, cõmittere vellemus alicui vel liberos mares erudiendos, vel filias virgines cuſtodiendas, vel ſeruandã pecuniam; num hominem intemperantem dignum eſſe putaremus, cuius hæc fidei crederemus? Et ſeruo intemperanti num vel pecora, vel penũ, vel vt operis præeſſet, committeremus? Num miniſtrum, & obſonatorem eiuſmodi, vel gratis accipere vellemus? Enimvero ſi ne ſeruum quidem intemperantem accepturi ſimus, qui non operę pretium ſit cauere ne quis ipſe talis fiat? Etenim non ita, quemadmodum auari homines, qui dum aliis pecunias auferũt, ſeipſos videntur collocupletare, ſic & in-

A ὦ 'γαθὲ, ἔφη, καταμάνθανε ὅτι καὶ ὁ σὸς νοῦς ἐνὼν τὸ σὸν σῶμα ὅπως βούλεται μεταχειρίζεται. οἴεσθαι οὖν χρὴ καὶ τὴν ἐν παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως ἂν αὐτῇ ἡδὺ ᾖ, οὕτω τίθεσθαι· καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν ὄμμα δύνασθαι ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι, τὸν δὲ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸν ἀδύνατον εἶναι ἅμα πάντα ὁρᾶν· μηδὲ τὴν σὴν μὲν ψυχὴν καὶ περὶ τῶν ἐνθάδε, καὶ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Σικελίᾳ, δύνασθαι φροντίζειν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ φρόνησιν μὴ ἱκανὴν εἶναι ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι. B ἢν μέντοι, ὥσπερ ἀνθρώπους θεραπεύων γιγνώσκεις τοὺς ἀντιθεραπεύειν ἐθέλοντας, καὶ χαριζόμενος τοὺς ἀντιχαριζομένους, καὶ συμβουλευόμενος καταμανθάνεις τοὺς φρονίμους, οὕτω καὶ τῶν θεῶν πεῖραν λαμβάνῃς θεραπεύων, εἴ τι σοι θελήσουσι περὶ τῶν ἀδήλων ἀνθρώποις συμβουλεύειν, γνώσῃ τὸ θεῖον, ὅτι τοσοῦτόν ἐστιν, ὥσθ' ἅμα πάντα ὁρᾶν, καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ πανταχοῦ παρεῖναι, καὶ ἅμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι αὐτούς. ἐμοὶ μὲν C ταῦτα λέγων οὐ μόνον τοὺς συνόντας ἐδόκει ποιεῖν, ὁπότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρῷντο, ἀπέχεσθαι ἀνοσίων τε, καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε ἐν ἐρημίᾳ εἶεν· ἐπείπερ ἡγήσαιντο μηδὲν ἄν ποτε, ὧν πράττοιεν, θεοὺς διαλαθεῖν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τι κἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα εἴ τι προεβίβαζε λέγων εἰς *τοιαύτην τοιάδε. ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλοίμεθα ἑλέσθαι ἄνδρα, ὑφ' οὗ μάλιστα ἂν αὐτοὶ μὲν σῳζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, D ἆρ' ὅντιν' ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς, ἢ οἴνου, ἢ ἀφροδισίων, ἢ πόνου, ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ πῶς ἂν οἰηθεῖμεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι, εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι βουλοίμεθά τῳ ἐπιτρέψαι ἢ παῖδας ἄρρενας παιδεῦσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦτ' ἡγησόμεθα τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέ- E ψαιμεν ἂν ἢ βοσκήματα, ἢ ταμιεῖα, ἢ ἔργων *ἐπίστασιν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἄν. πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς

ταύτην

ἐπιστασίαν

τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερός, ἑαυτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος· εἴ γε κακουργότατόν ἐστι, μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἡσθείη τῷ τοιούτῳ, ὃν εἰδείη τῷ ὄψῳ τε καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις, καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντα μᾶλλον ἢ τοὺς ἑταίρους; ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρῶτον ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἂν ἀγαθὸν, ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ νὴ τὴν Ἥραν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι, μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντα δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἱκετευτέον τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν. οὕτω γὰρ ἂν * μόνος ὁ τοιοῦτος σωθείη. τοιαῦτα δὲ λέγων, ἔτι ἐγκρατέστερον τοῖς ἔργοις, ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. οὐ γὰρ μόνον τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν ἐκράτει, ἀλλὰ καὶ τῶν διὰ τῶν χρημάτων· νομίζων τὸν παρὰ τοῦ τυχόντος χρήματα λαμβάνοντα, δεσπότην ἑαυτοῦ καθιστάναι, καὶ δουλεύειν δουλείαν οὐδεμιᾶς ἧττον αἰσχράν. ἄξιον δ' αὐτοῦ καὶ ἃ πρὸς Ἀντιφῶντα τὸν σοφιστὴν διελέχθη, μὴ παραλιπεῖν. ὁ γὰρ Ἀντιφῶν ποτε βουλόμενος τοὺς συνουσιαστὰς αὐτοῦ παρελέσθαι, προσελθὼν τῷ Σωκράτει παρόντων αὐτῶν, ἔλεξε τάδε· ὦ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ᾤμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τἀναντία τῆς σοφίας ἀπολελαυκέναι. ζῇς γοῦν οὕτως, ὡς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότῃ διαιτώμενος μείνειε, σιτία τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς. καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἃ καὶ κτωμένους εὐφραίνει, καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. εἰ οὖν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἑλέσθαι,

* μόνως

A temperans aliis quidem nocet, ſibi vero ipſi prodeſt; ſed vt alios detrimento adficit, ita ſeipſum multo magis lædit: ſi quidem longe pernicioſiſſimum eſt, nō modo domum ſuam deſtruere, ſed etiam corpus & animum. Ceterū in conſuetudine familiari quis eiuſmodi homine delectetur, quem & de obſonio, & de vino maiorē ſciat voluptatem capere, quā ex amicis: magiſque ſcorta diligere, quam ſocios? Nōne quemvis hominem, qui norit, temperantiam virtutis eſſe fundamentum, hanc primum in B animo ſuo parare decet? Quis enim abſque hac vel recte boni aliquid diſcat, vel exercitatione conſequatur? Quis voluptatibus ſeruiens non turpiter tum corpore tum animo adfectus ſit? Equidem ita profecto ſtatuo, homini libero optandum eſſe, vt huiuſmodi ſeruum non cōſequatur: atque illi, qui voluptatibus eiuſmodi ſeruit, deos eſſe obſecrandos, vt dominos bonos nanciſcatur. Nam hoc modo tantum vir talis ſaluus eſſe poſſit. Hæc quum ita diceret, longe ſe temperantiorem ipſa re, quam oratione, demonſtrabat. Quippe non ſolum C iis voluptatibus ſuperior erat, quæ corpore percipiuntur: ſed etiam ea, quæ ex opibus. Exiſtimabat enim, illum qui abs quovis pecuniam acciperet, dominum ſibi cōſtituere, ac ſeruitutem ſeruire quavis alia turpiorem. Fuerit autem operæ pretium, ne illa quidem præteriri, quæ cum Antiphonte ſapientiæ profeſſore diſſeruit. Antipho enim, quum aliquādo familiares Socratis ab eo vellet abducere, ad Socratem accedens ipſis etiam præſentibus, hac vſus D eſt oratione: Arbitrabar ego, Socrates, eos, qui philoſophatētur, feliciores fieri oportere: at tu mihi videris contraria quadam ratione fructum ex ſapientia tua percepiſſe. Sic enim viuis, quo pacto ſi vel quivis ſeruus ſub domino victitaret, non maneret. Vteris cibo potuque viliſſimo, neque tantum veſte vili, ſed eadem quoque per æſtatem & hyemē indueris, & ſemper calceis tunicaque cares. Præterea pecuniam non accipis, quæ & comparantibus eſt vo- E luptati, & iis qui iam compararunt, liberalius iucundiuſque viuendi cauſam præbet. Quamobrem, ſi quemadmodum reliquorum ſtudiorum magiſtri diſcipulos ſuos imitatores ſui efficiunt, tales tu quoque familiares tuos reddes: putare debes, infelicitatis te magiſtrum eſſe. Ad ea Socrates: Suſpicari mihi videris, inquit, Antipho, tam ærumnoſam me vitam degere; vt equidem perſuaſus ſim, malle te mori,

Socratis cũ Antiphonte colloquium.

quam meo more viuere. Age igitur diſpiciamus quid in mea vita acerbi deprehenderis. An quod neceſſe ſit, eos qui pecuniã accipiunt, hoc ipſum præſtare, cuius cauſſa mercedẽ accipiũt; quũ mihi mercedẽ nullã accipiẽti neceſſe non ſit ad eum diſſerere, quem nolim? An vilẽ victũ eſſe meum putas, qui minus ſalubribus veſcar, ac tu, quæque minus roboris ſuppeditent? An quod ea comparatu difficiliora putas eſſe, quibus ego veſcor, quã quibus tu veſceris; quod & rariora ſint, & maioris pretij? An ea, quæ tu paras, tibi iucũdiora eſſe dicam, quã mihi? Num ignoras, quod qui ſuauiſſime veſcitur, minime indigeat obſonio? qui ſumma cũ voluptate bibit, minime potum abſentẽ deſiderat? Veſtes quidẽ qui cõmutant, frigoris eas æſtuſq. cauſſa cõmutare noſti; & calceis pedes muniunt, ne propter illa, quæ pedes lædũt, iter facere prohibeãtur. Tu vero an vnquã ſenſiſti me vel propter frigus magis domi manere, vel propter æſtũ cũ aliquo de vmbra pugnare, vel propter pedum dolorem non pergere, quo velim? An neſcis, eos qui à natura ſunt corporib. maxime imbecillis præditi, poſteaquã ſe exercuerint, in iis ad quę ſe exercuerint, robuſtiſſimos quoſque, qui exercitationes neglexerint, ita ſuperare, vt ea facilius ferant? Me vero non putas corpus meũ exercendo conſuefacere, vt quæcumq; ſemper acciderint, patienter ferat; ideoq; cũcta me facilius perferre, quam te, qui te non exerces? An vero cauſſam tu aliã veriorem eſſe putas, quod gulę, ſomno, laſciuię nõ ſeruio; quã quod his alia quædã habeo ſuauiora, quæ nõ ſolũ in neceſſitate cõſtitutum exhilarant, verũ etiã hoc ipſo, quod cõmodi perpetui ſpẽ faciãt? Præterea ſcis, eos homines qui nihil proſpere ſibi ſucceſſurũ exiſtimant, non eſſe lætos: quum illi, qui præclare ſibi vel agriculturam, vel nauiculatoriam, vel quid aliud, quo occupati ſunt, ſuccedere putant, quaſi qui rebus vtantur proſperis, voluptatem capiant. Tune vero de his omnibus tantum voluptatis percipi putas, quãtum ex eo, quod aliquis ſeipſum meliorem reddi putat, & amicos meliores conſequi? quod equidem numquam non de me ſtatuo. Iam ſi vel amici iuuãdi ſint, vel ipſa ciuitas, cuinam plus otij fuerit ad ea procuranda? eine, qui vt ego, victitat; an qui illo modo, quem tu prædicas? vter facilius militiam perferat? Ine, qui nequit abſque ſumtuoſo victu viuere, an cui ſatis eſt id quod adeſt? vter citius expugnabitur? is ne, qui quod* invẽtu difficillimũ ſit, re-

Lectio marginis.

A ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ. ἴθι οὖν ἐπισκεψώμεθα, τί χαλεπὸν ᾔσθησαι τοῦ ἐμοῦ βίου. πότερον, ὅτι τοῖς μὲν λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπεργάζεσθαι τοῦτο, ἐφ᾽ ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνωσιν, ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι οὐκ ἀνάγκη διαλέγεσθαι ᾧ ἂν μὴ βούλωμαι, ἢ τὴν δίαιτάν μου φαυλίζεις, ὡς ἧττον μὲν ὑγιεινὰ ἐσθίοντος ἐμοῦ ἢ σοῦ, ἧττον δὲ ἰσχὺν παρέχοντα; ἢ ὡς χαλεπώτερα πορίσασθαι τὰ ἐμὰ διαιτήματα τῶν σῶν, διὰ τὸ σπανιώτερά B τε καὶ πολυτελέστερα εἶναι; ἢ ὡς ἡδίω σοι, ἃ σὺ παρασκευάζῃ, ὄντα, ἢ ἐμοὶ λέγω; οὐκ οἶσθ᾽, ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων, ἥκιστα ὄψου δεῖται· ὁ δὲ ἥδιστα πίνων, ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ᾽ ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι, ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα μεταβάλλονται, καὶ ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦντα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι. ἤδη οὖν ποτε ᾔσθου ἐμὲ ἢ διὰ ψῦχος μᾶλλόν του ἔνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ C περὶ σκιᾶς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ βαδίζοντα, ὅπου ἂν βούλωμαι; οὐκ οἶσθ᾽, ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι τῷ σώματι, μελετήσαντες τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίγνονται πρὸς ἃ μελετῶσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; ἐμὲ δὲ ἄρα οὐκ οἴει τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα μελετῶντα καρτερεῖν, πάντα ῥᾷον φέρειν σοῦ μὴ μελετῶντος; τοῦ δὲ μὴ δουλεύειν γαστρὶ, μηδὲ ὕπνῳ, καὶ λαγνείᾳ, οἴει τι ἄλλο αἰτιώτερον εἶναι, ἢ D τὸ ἕτερα ἔχειν τούτων ἡδίω, ἃ οὐ μόνον ἐν χρείᾳ ὄντα εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέχοντα ὠφελήσειν ἀεί; καὶ μὴν τοῦτό γε οἶσθα, ὅτι οἱ μὲν οἰόμενοι μηδὲν εὖ πράττειν οὐκ εὐφραίνονται· οἱ δὲ ἡγούμενοι καλῶς προχωρεῖν ἑαυτοῖς ἢ γεωργίαν, ἢ ναυκληρίαν, ἢ ἄλλ᾽ ὅ, τι ἂν τυγχάνωσιν ἐργαζόμενοι, ὡς εὖ πράττοντες εὐφραίνονται. οἴει οὖν ἀπὸ πάντων τούτων τοσαύτην ἡδονὴν εἶναι, ὅσην ἀπὸ τοῦ ἑαυτόν τε ἡγεῖσθαι βελτίω E γίγνεσθαι, καὶ φίλους ἀμείνους κτᾶσθαι; ἐγὼ τοίνυν διατελῶ ταῦτα νομίζων. ἐὰν δὲ δὴ φίλους ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ ἡ πλείων σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις, διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν, ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκηθείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν * χαλεπωτάτων εὑρεῖν [μᾶλλον,

χαλεπωτάτων εὑρεῖν δεόμενος, ἢ

ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ῥᾷστα ἐντυγχάνων ἀρκούντως χρώμενος; ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι, θεῖον εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου· καὶ τὸ μὲν θεῖον, κράτιστον, τὸ δὲ ἐγγυτάτω τοῦ θείου, ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου. πάλιν δέ ποτε ὁ Ἀντιφῶν διαλεγόμενος τῷ Σωκράτει εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐγώ τοι σὲ μὲν δίκαιον νομίζω, σοφὸν δὲ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν. δοκεῖς δέ μοι καὶ αὐτὸς τοῦτο γιγνώσκειν. οὐδένα γοῦν τῆς συνουσίας ἀργύριον πράττῃ. καίτοι τό γε ἱμάτιον, ἢ τὴν οἰκίαν, ἢ ἄλλο τι ὧν κέκτησαι, νομίζων ἀργυρίου ἄξιον εἶναι, οὐδενὶ ἂν μὴ ὅτι προῖκα δοίης, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἔλαττον τῆς ἀξίας λαβών. δῆλον δή, ὅτι εἰ καὶ τὴν συνουσίαν ᾤου τινὸς ἀξίαν εἶναι, καὶ ταύτης ἂν οὐκ ἔλαττον τῆς ἀξίας ἀργύριον ἐπράττου. δίκαιος μὲν οὖν ἂν εἴης, ὅτι οὐκ ἐξαπατᾷς ἐπὶ πλεονεξίᾳ· σοφὸς δὲ οὐκ ἄν, μηδενός γε ἄξια ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· ὦ Ἀντιφῶν, παρ᾽ ἡμῖν νομίζεται, τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. τήν τε γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ τις, ὃν ἂν γνῷ καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν. καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας, σοφιστάς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δέ, ὃν ἂν γνῷ εὐφυᾶ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθόν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. ἐγὼ δ᾽ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ, ἢ κυνί, ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐάν τι ἔχω ἀγαθόν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ᾽ ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων, κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι. καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα, καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γιγνώμεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκἀγαθίαν ἄγειν. καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτόν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικοὺς ποιεῖν,

*καλόν τι κἀγαθόν

A quirat; an qui eorum vſu quæ facillime ob-via ſunt, abúde contétus eſt? Videris, Antipho, felicitatem delicus ac ſumtuoſo adparatu metiri. Ego vero arbitror, nulla re indigere, diuinum eſſe: quam pauciſſimis, proximum Dei naturæ: ac diuinum quidem quod ſit, præſtantiſſimum eſſe: quod autem diuino proximum, id etiam à præſtantiſſimo proximum eſſe. Rurſus idem Antipho diſſerens aliquando cum Socrate: Iuſtum equidem, ait, eſſe te iudico, mi Socrates, verum ne tantillum quidem ſa- B pientem: quod etiam ipſe mihi non videris ignorare. Nam à nemine mercedẽ exigis eo nomine quod tecũ verſetur. Atqui ſi veſtem, vel domum, vel aliud quiddam, quod in bonis tuis eſt, pretio dignum eſſe putares: non dicam gratis, ſed ne minori quidẽ accepto pretio, quam quanti ea res eſſet, dares. Itaque patet te, ſi exiſtimares vllius eſſe pretij doctrinam tuam, ex dignitate eius pecuniam exacturum. Sis ergo ſane iuſtus, quod ob auaritiam neminẽ deci- C pis: nequaquam vero ſapiens, quũ nullius pretij ſint ea, quæ noſti. Ad ea reſpondit Socrates: Apud nos, Antipho, exiſtimatur eodem modo poſſe aliquem & forma, & ſapientia, vel honeſte, vel turpiter vti. Nam quum aliquis formam pecunia cuivis proſtituit exoletum adpellant: eum vero, qui quemcumque intellexerit rerum honeſtarum & bonarũ amatorem eſſe, amicum ſibi adiungit; à modeſtia non alienũ ducimus. Itidem qui ſapientiam pro pecunia cuivis proſtituunt, ſophiſtas, quaſi quædam ſcor- D ta, vocant: quicumque vero, illum, quem egregia præditum eſſe indole animaduertat, quidquid boni ſcit, docet, vt amicũ eũ faciat; hunc facere putamus, quod ciuem honeſtum ac probum decet. Quamobrem & ego, mi Antipho, perinde atque alius quiſpiam vel equo bono, vel cane, vel aue delectatur, ſic maiorẽ ex bonis amicis voluptatem capio; eoſque ſi quid habeo boni, doceo, atque aliis cõmendo, à quibus nõnihil eos habituros adiumenti ad virtutem arbitror. Præterea theſauros priſcorũ ſapiẽ- E tum, quos illi litteris mandatos nobis reliquerunt, vna cum amicis reuoluẽs percurro. Quod ſi quid in eis boni videmus, id ſeligimus, magnique lucri loco ducimus, amicitia nos inter nos coniungi. Hæc ego de Socrate quum audirem, & ipſum beatũ eſſe arbitrabar, & auditores ſuos ad honeſtatem deducere. Rurſus quum interrogaret Socratem Antipho, quo pacto ſe alios rerum ciuiliũ peritos efficere putaret,

quum ipſe reipublicæ negotia non adtingeret, ſiquidem ea ſe poſſe gerere ſciret: Vtro, inquit, modo reipublicæ negotia magis tracto, mi Antipho? an ſi ſolus id faciã, an vero ſi dem operam, vt plurimi ad ea tractanda ſint idonei? Hoc quoque conſideremus, an Socrates, dum familiares ſuos ab oſtentatione reuocabat, ad virtutis ſtudium impulerit. Semper enim aiebat, viam ad gloriam meliorem nullam eſſe, quam qua bonus aliquis eſſet, ac non videri vellet. Atque hoc ab ſe vere dici, ſic docebat. Cogitemus enim, aiebat, ſi quiſpiam, quũ tibicen bonus non ſit, videri tamen velit; quid ei faciendum ſit. An non imitari bonos tibicines debet in iis quæ extra artem poſita ſunt? Ac primum quidem, quum illi inſtrumenta pulchra habeant, multoſque pediſequos ſecum ducant, etiam ipſi hoc faciundum. Deinde quum multi eos laudent, etiam huic opera danda, vt multos ſui laudatores paret. Verum ne rem ipſam alicubi adgrediatur, cauendũ erit; ne mox deprehendatur eſſe ridiculus homo, ac nõ modo tibicen malus, ſed etiam oſtentator. At vero ſi ſumtus magnos faciat, & vtilitatem capiat nullam, ac præterea ignominiæ notam incurrat, qui non & ærumnoſe, & inutiliter, & ridicule viuet? Eodẽ modo ſi quis, quum neutrum ſit, vel bonus imperator, vel gubernator videri velit; quid eventurum ſit, cogitemus. An non moleſte ipſi accidet, ſi, quum cupiat videri ad hæc perficienda idoneus, aliis id perſuadere non poſſit? Ac ſi maxime perſuaſerit, multo miſerius eſt, quod imperitus ad gubernãdũ, & ad imperatorium munus delectus, palam eos, quos minime vellet, perdet exitio, atque ipſe turpiter & fœde ab incepto deſiſtat. Eodem modo non expedire pronũtiabat, ſi quis vel opulentus, vel fortis, vel robuſtus eſſe videretur, qui non eſſet. Nam his aiebat imperari maiora ipſorum viribus, quumque præſtare illa deinde non poſſint, quæ poſſe videbantur; veniam minime conſequi. Impoſtorem adpellabat, non aliquem minorum quaſi gẽtium, neque qui pecuniam, vel ſupellectilem ab aliquo perſuaſo accipiens, hac eum ſpoliaret: ſed longe maximum, qui nullius homo pretij fefelliſſet alios, perſuaſos abs ſe, quod idoneus eſſet ad ciuitatis adminiſtrationem. Quæ ita diſſerens, mihi quidem videbatur familiares ſuos etiam ab oſtentatione revocare.

A αὐτὸς δ' οὐ πράττεις τὰ πολιτικά, εἴπερ ἐπίστασαι. ποτέρως δ' ἄν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά; ἐπισκεψώμεθα δέ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποτρέπων τοὺς συνόντας, ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν. ἀεὶ γὰρ ἔλεγεν, ὡς οὐκ εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθὸς τοῦτο γένοιτο, καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. ὅτι δ' ἀληθῆ ἔλεγεν, ὧδε ἐδίδασκεν. B ἐνθυμώμεθα γάρ, ἔφη, εἴ τις μὴ ὢν ἀγαθὸς αὐλητής, δοκεῖν βούλοιτο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη; ἆρ' οὐ τὰ ἔξω τῆς τέχνης μιμητέον τοὺς ἀγαθοὺς αὐλητάς, καὶ πρῶτον μέν, ὅτι ἐκεῖνοι σκεύη τε καλὰ κέκτηνται, καὶ ἀκολούθους πολλοὺς περιάγονται, καὶ τούτῳ ταῦτα ποιητέον. ἔπειτα ὅτι ἐκείνους πολλοὶ ἐπαινοῦσι, καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐπαινέτας παρασκευαστέον. ἀλλὰ μὴν ἔργον γε οὐδαμοῦ ληπτέον, ἢ εὐθὺς ἐλεγχθήσεται γελοῖος ὤν, καὶ οὐ μόνον αὐλητὴς κακός, C ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἀλαζών. καίτοι πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφελούμενος, πρὸς δὲ τούτοις κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ἐπιπόνως τε, καὶ ἀλυσιτελῶς, καὶ καταγελάστως βιώσεται; ὡσαύτως εἴ τις βούλοιτο στρατηγὸς ἀγαθὸς μὴ ὢν φαίνεσθαι, ἢ κυβερνήτης, ἐνθυμώμεθα τί ἂν συμβαίνοι. ἆρ' οὐκ ἄν, εἰ μὲν ἐπιθυμῶν τοῦ δοκεῖν ἱκανὸς εἶναι ταῦτα πράττειν, μὴ δύναιτο πείθειν, τοῦτ' εἴη λυπηρόν, εἰ δὲ πείσειεν, ἔτι ἀθλιώτερον. D δῆλον γάρ, ὅτι κυβερνᾶν τε κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος, ἢ στρατηγεῖν, ἀπολέσειεν ἂν οὓς ἥκιστα βούλοιτο, καὶ αὐτὸς αἰσχρῶς τε καὶ κακῶς ἀπαλλάξειεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πλουτεῖν, καὶ τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ ἰσχυρὸν * μὴ ὄντα δοκεῖν, ἀλυσιτελὲς ἀπέφαινε. προστάττεσθαι γὰρ αὐτοῖς ἔφη μείζω, ἢ κατὰ δύναμιν, καὶ μὴ δυναμένους ταῦτα ποιεῖν, δοκοῦντας ἱκανοὺς εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἂν τυγχάνειν. ἀπατεῶνα δ' * ἐκάλει τὸν οὐ μικρὸν μέν, οὐδ' εἴ τις ἀργύριον, ἢ E σκεῦος παρά του πειθοῖ λαβὼν ἀποστεροίη, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὢν ἐξηπατήκει, πείθων ὡς ἱκανὸς εἴη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι. ἐμοὶ μὲν ἐδόκει καὶ τοῦ ἀλαζονεύεσθαι ἀποτρέπειν τοὺς συνόντας, τοιάδε διαλεγόμενος.

* μὴ ὄντα δοκεῖν.

* δ' ἐκάλει οὐ μικρόν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ Βιβλίον δεύτερον.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER SECVNDVS.

ΕΔΟΚΕΙ δέ μοι καὶ τοιαῦτα λέγων προτρέπειν τοὺς συνόντας ἀσκεῖν * ἐγκράτειαν πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτοῦ, καὶ ποτοῦ καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ῥίγους, καὶ θάλπους, καὶ πόνου. γνοὺς δέ τινα τῶν συνόντων ἀκολαστοτέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μὲν, ὅπως ἱκανὸς ἔσται ἄρχειν, τὸν δὲ, ὅπως μηδ᾽ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἂν ἑκάτερον παιδεύοις; βούλει σκοπῶμεν ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων; καὶ ὁ Ἀρίστιππος ἔφη, δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ζῴη τ᾽ ἄν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο. οὐκοῦν τὸ μὲν βούλεσθαι σίτου ἅπτεσθαι, ὅταν ὥρα ἥκῃ, ἀμφοτέροις εἰκὸς παραγίγνεσθαι. εἰκὸς γὰρ, ἔφη. τὸ οὖν προαιρεῖσθαι τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν, ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἂν αὐτῶν ἐθίζοιμεν; τὸν εἰς τὸ ἄρχειν, ἔφη, νὴ Δία παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἄπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ὅταν πιεῖν βούλωνται, τὸ δύνασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ προσθετέον; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ ὕπνου ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε δύνασθαι καὶ ὀψὲ κοιμηθῆναι, καὶ πρωῒ ἀναστῆναι, καὶ ἀγρυπνῆσαι εἴ τι δέοι, ποτέρῳ ἂν προσθείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. τί δὲ, ἔφη, τὸ ἀφροδισίων ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε μὴ διὰ ταῦτα κωλύεσθαι πράττειν εἴ τι δέοι; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ αὐτῷ. τί δὲ, τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἀλλὰ ἐθελοντὴν ὑπομένειν, ποτέρῳ ἂν προσθείημεν; καὶ τοῦτο, ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. τί δὲ τὸ μαθεῖν, εἴ τι ἐπιτήδειόν ἐστι μάθημα πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπάλων, ποτέρῳ ἂν προσεῖναι μᾶλλον πρέποι; πολὺ νὴ Δί᾽, ἔφη, τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλ-

* καρτερίαν

VIDEBATVR etiam mihi familiares ſuos ad exercendam tolerantiam in cibi, potus, laſciuiæ, ſomni adpetitu; itémque ad tolerantiam frigoris, æſtus, laboris, impellere, quoties huiuſmodi diceret. Quippe quum de familiaribus quemdam in his intemperantius ſe gerere accepiſſet: Dic mihi, ait, Ariſtippe, ſi te duos adoleſcentes, tibi traditos inſtituere oporteat; alterum, vt ad imperandum ſit idoneus, alterum vt imperare numquam cupiat: quo pacto vtrumque inſtitues? vis hac de re diſpiciamus ita, vt ab educatione, tamquam ab ipſis elementis, ordiamur? Cui Ariſtippus: Nimirum mihi videtur, ait educationem eſſe rei principium. Nam ne quidem quis vixerit, ſi nutriendo non educetur. Ergo conſentaneum eſt, vtriſque accidere, vt vbi tempus adeſt, cibum ſumere velint. Eſt hoc ſane conſentaneũ, ait Ariſtippus. Vtrum igitur horum conſuefacere poſſimus, vt potius eligat confectionem rei neceſſariæ atque vrgentis, quam gratificationem, quæ gulæ fit? Eum profecto, inquit Ariſtippus, qui ad imperandum inſtituitur; ne ipſo gerente imperium, negotia ciuitatis haud expediantur. Ergo, ſubiecit Socrates, etiam quum bibere volet, eidem hoc imponendum, vt ſitim perferre poſſit? Omnino vero, ait. At in ſomno capiendo temperantem eſſe, vt & ſero quieti ſe dare poſſit, & primo diluculo ſurgere, & vigilare, ſi poſcat vſus, vtri dabimus? Etiam hoc eidẽ, ait. Quid vero, inquit, venereis in rebus continẽtem eſſe, vt per eas non impediatur, quominus id agat, quod opus ſit? Etiam hoc eidem, inquit. Quid autem? labores non fugere, ſed ſponte ſua perferre, vtri adtribuemus? Hoc itidem illi, ait, qui ad imperandum inſtituitur. Quid? ſi qua diſciplina ſit ad hoc idonea, vt aduerſariis ſuperior aliquis euadat, vtri ea magis conuenit? Multis profecto, ait, modis ei, qui ad gubernationem educatur. Nam neque alia-

Socratis aduerſus Ariſtippum de voluptate diſputatio.

rum rerum vſus vllus eſt, abſque huiuſmodi diſciplinis. Ergo qui ſic inſtitutus eſt, minus tibi videtur ab aduerſaiis poſſe capi, quam animalia cetera? quorum ſcilicet quædam à gula ineſcata, tametſi valde timida ſint, nihilominus veſcendi cupiditate ad eſcam ducta capiuntur: aliis per potum inſidiæ ſtruuntur. Prorſus ita eſt, inquit. Itaque alia præ laſciuia, quorum in numero ſunt coturnices ac perdices, ad femellæ vocem cupiditate ſpeque rei venereæ agitata, & omiſſa cogitatione de periculis, in caſſes incidunt. Quum his etiam fuiſſet adſenſus: Ergo tibi turpe homini videtur, inquit, ſi idem accidat ei, quod animalibus longe imprudentiſſimis? ſicut ipſimet adulteri carceres adeunt, quum ſciant & periculum ea perpetiendi, quæ lex minitatur, adulterium committenti propoſitum eſſe, & inſidias ſtrui, & captum contumeliis adfici. Tanta quum adultero mala, quum dedecora tanta immineant, multaque ſint, quæ à rerum venerearum cupiditate liberare poſſint; nihilominus adulter in pericula præceps fertur. An non igitur hoc omnino hominis eſt à malo genio perciti? Ita mihi videtur, ait. Iam quum plurimæ ſint, maximéque neceſſariæ res ſub dio peragendæ hominibus, cuius generis ſunt res bellicæ, agricolarum, aliæque non paucæ; multos interim ad frigora & æſtus exercitos non eſſe, non tibi magna eſſe videtur deſidia? Heic etiam quum adſenſus eſſet Ariſtippus: Ergo tibi videtur, inquit Socrates, exercendus is, qui velit imperare, vt haud difficulter hæc quoque toleret? Omnino, ait. Ergo ſi homines horum omnium tolerantes, eorum in numerum referemus, qui ad imperandum comparati ſunt, nonne illos qui hæc præſtare non poſſunt, ad eorum ordinem referemus, qui de capeſſendo imperio ne cogitaturi quidem ſint? Hoc etiam conceſſit Ariſtippus. Quid igitur? quandoquidem vtriuſque generis ordinem noſti, iamne aliquando conſideraſti, vtrum ad ordinem horum merito teipſum teferre poſſis? Vero, inquit Ariſtippus. Quippe nequaquam eorum in ordinem me refero, qui imperare volunt. Etenim hominis plane fatui eſſe mihi videtur, non eo contentum eſſe, vt ſibi ipſi neceſſaria comparet, quod quidem magnum quiddam eſt: ſed hoc etiam addere, vt aliis præterea ciuibus ea ſuppeditet, quibus indigeant: itidem multis egere, quæ cupiat aliquis,

A λων οὐδὲν ὄφελος ἄνευ τῶν τοιούτων μαθημάτων. Σὺ οὖν ὁ οὕτω πεπαιδευμένος ἧττον ἂν δοκεῖ σοι ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα, ἁλίσκεσθαι; τούτων γὰρ δήπου τὰ μὲν γαστρὶ δελεαζόμενα, καὶ μάλα ἔνια δυσωπούμενα, ὅμως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγεῖν ἀγόμενα πρὸς τὸ δέλεαρ, ἁλίσκεται· τὰ δὲ ποτῷ ἐνεδρεύεται. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Σὺ οὖν καὶ ἄλλα ὑπὸ λαγνείας, οἷον οἵ τε ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες, πρὸς τὴν τῆς θη-
B λείας φωνὴν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν ἀφροδισίων φερόμενοι, καὶ ἐξιστάμενοι τοῦ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι, τοῖς θηράτροις ἐμπίπτουσι; συνέφη καὶ ταῦτα. Σὺ οὖν δοκεῖ σοι αἰσχρὸν εἶναι ἀνθρώπῳ ταὐτὰ πάσχειν τοῖς ἀφρονεστάτοις τῶν θηρίων; ὥσπερ οἱ μοιχοὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς εἱρκτὰς, εἰδότες ὅτι κίνδυνος τῷ μοιχεύοντι ἅ τε ὁ νόμος ἀπειλεῖ παθεῖν, καὶ ἐνεδρευθῆναι, καὶ ληφθέντα ὑβρισθῆναι· καὶ τηλικούτων μὲν ἐπικειμένων τῷ μοιχεύοντι κακῶν
C τε καὶ αἰσχρῶν, ὄντων δὲ πολλῶν τῶν ἀπολυσόντων τῆς τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίας, ἐλαύνεσθαι ὅμως εἰς τὰ ἐπικίνδυνα φέρεσθαι. ἆρ' οὖν οὐκ ἤδη τοῦτο παντάπασι κακοδαιμονῶντός ἐστι; ἐμοί γε δοκεῖ, ἔφη. τὸ δὲ εἶναι μὲν τὰς ἀναγκαιοτάτας πλείστας πράξεις τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ (οἷον τάς τε πολεμικὰς, καὶ τὰς γεωργικὰς, καὶ τῶν ἄλλων οὐ τὰς ἐλαχίστας) τοὺς δὲ πολλοὺς ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τε ψύχη καὶ πρὸς θάλπη, οὐ δοκεῖ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι;
D συνέφη καὶ τοῦτο. Σὺ οὖν δοκεῖ σοι τὸν μέλλοντα ἄρχειν ἀσκεῖν δεῖν καὶ ταῦτα εὐπετῶς φέρειν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Σὺ οὖν εἰ τοὺς ἐγκρατεῖς τούτων ἁπάντων εἰς τοὺς ἀρχικοὺς τάττομεν, τοὺς ἀδυνάτους ταῦτα ποιεῖν εἰς τοὺς μηδ' * ἀντιποιησομένους τοῦ ἄρχειν τάξομεν; συνέφη καὶ τοῦτο. τί οὖν; ἐπεὶ καὶ τούτων ἑκατέρου τοῦ φύλου τὴν τάξιν οἶσθα, ἤδη ποτ' ἐπεσκέψω
E εἰς ποτέραν τῶν τάξεων τούτων σαυτὸν δικαίως ἂν τάττοις; ἔγωγ', ἔφη ὁ Ἀρίστιππος, καὶ οὐδαμῶς γε τάττω ἐμαυτὸν εἰς τὴν τῶν ἄρχειν βουλομένων τάξιν. καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ, μεγάλου ἔργου ὄντος, τοῦ ἑαυτῷ τὰ δέοντα παρασκευάζειν, μὴ * ἀρκεῖν τοῦτο, ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις ὧν δέονται πορίζειν, καὶ ἑαυτῷ μὲν πολλὰ ὧν βούλεται ἐλλείπειν,

αἰτησο-μένους

δεῖν τοῦ-το.

A τῆς δὲ πόλεως προεστῶτα, ἐὰν μὴ πάντα, ὅσα
ἡ πόλις βούλεται, καταπράττῃ, τούτου δί-
κην ὑπέχειν τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη ἐστί;
καὶ γὰρ ἀξιοῦσιν αἱ πόλεις, τοῖς ἄρχουσιν, ὥσπερ
ἐγὼ τοῖς οἰκέταις, χρῆσθαι. ἐγώ τε γὰρ ἀξιῶ τοὺς
θεράποντας ἐμοὶ μὲν ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια
παρασκευάζειν, αὐτοὺς δὲ μηδενὸς τούτων ἅ-
πτεσθαι· αἵ τε πόλεις οἴονται χρῆναι τοὺς ἄρ-
χοντας ἑαυτοῖς μὲν ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ πορίζειν,
B αὐτοὺς δὲ πάντων τούτων ἀπέχεσθαι. ἐγὼ οὖν
τοὺς μὲν βουλομένους πολλὰ πράγματα ἔχειν,
αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις παρέχειν, οὕτως ἂν παι-
δεύσας εἰς τοὺς ἀρχικοὺς καταστήσαιμι. ἐμαυ-
ὡς ῥᾷστά τε — τὸν τοίνυν τάττω εἰς τοὺς βουλομένους * ᾗ ῥᾷστά
τε καὶ ἥδιστα βιοτεύειν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη·
τίνες — βούλει οὖν καὶ τοῦτο σκεψώμεθα, * πότεροι
ζῶσιν ἥδιον οἱ ἄρχοντες ἢ ἀρχόμενοι; πάνυ μὲν
οὖν, ἔφη. πρῶτον μὲν τοίνυν τῶν ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς
ἴσμεν, ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ Πέρσαι μὲν ἄρχουσιν. ἄρ-
C χονται δὲ Σύροι. καὶ Φρύγες. καὶ Λυδοί· ἐν δὲ τῇ
Εὐρώπῃ, Σκύθαι μὲν ἄρχουσι, Μαιῶται δὲ ἄρχον-
ται· ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ, Καρχηδόνιοι μὲν ἄρχου-
σι, Λίβυες δὲ ἄρχονται. τούτων οὖν ποτέρους ἥ-
διον οἴει ζῆν; ἢ τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς εἶ, πό-
τεροί σοι δοκοῦσιν ἥδιον, οἱ κρατοῦντες ἢ οἱ κρα-
τούμενοι, ζῆν; ἀλλ' ἐγώ τοι, ἔφη ὁ Ἀρίστιππος,
οὐδὲ εἰς τὴν δουλείαν αὖ ἐμαυτὸν τάττω· ἀλλ'
ἀλλ' ἔστι τις μοι δοκεῖ — ἵνα τίς μοι δοκεῖ μέση τούτων ὁδὸς, ἣν πειρῶμαι
D βαδίζειν, οὔτε δι' ἀρχῆς, οὔτε διὰ δουλείας,
ἀλλὰ δι' ἐλευθερίας, ἥπερ μάλιστα πρὸς εὐ-
δαιμονίαν ἄγει. ἀλλ' εἰ μέν τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης,
ὥσπερ οὔτε δι' ἀρχῆς, οὔτε διὰ δουλείας ἡ ὁδὸς
αὕτη φέρει, οὕτω μηδὲ δι' ἀνθρώπων, ἴσως ἄν
τι λέγοις· εἰ μέν τοι ἐν ἀνθρώποις ὢν μήτε ἄρ-
χειν ἀξιώσεις, μήτε ἄρχεσθαι, μήτε τοὺς ἄρχοντας
ἑκὼν θεραπεύσεις, οἶμαί σε ὁρᾶν, ὡς ἐπίστανται) οἱ
κρείττονες τοὺς ἥττονας, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κλαίοντας
E καθιστάντες, δούλοις χρῆσθαι. ἢ λανθάνουσί σε οἱ
ἄλλων σπειράντων, καὶ φυτευσάντων, τόν τε σῖτον
τέμνοντες, καὶ δενδροκοποῦντες καὶ πάντα τρόπον
πολιορκοῦντες τοὺς ἥττονας, καὶ μὴ θέλοντας θερα-
πεύειν, ἕως ἂν πείσωσιν ἑλέσθαι δουλεύειν, ἀντὶ τοῦ
πολεμεῖν τοῖς κρείττοσι; καὶ ἰδίᾳ αὖ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ
δυνατοὶ τοὺς ἀνάνδρους καὶ ἀδυνάτους οὐκ οἶσθα
ὅτι καταδουλωσάμενοι καρποῦνται), ἀλλ' ἐγώ τοι,
ἔφη, ἵνα μὴ πάσχω ταῦτα, οὐδ' εἰς πολιτείαν

A ac principem in ciuitate locũ obtinẽtem, ſi nõ omnia perficiat, quæ ciuitas velit, pœnæ ſubiectũ eſſe; non hoc ingens eſt amẽtia? Nam ciuitates æquum cenſent, vt perinde magiſtratibus ipſæ ſuis, atque ego mãcipiis meis, vtantur. Nam & ego æquũ eſſe cẽſeo, vt famuli mihi quidem abunde magnam rerũ neceſſariarum copiam parent, ipſi vero nihil horũ adtingant: & ciuitates, vt ita ſe magiſtratus erga ipſas gerant, volunt; quo maximã eis bonorum copiã cõparent, à quibus tamen ipſi prorſus abſti-
B neant. Quapropter equidẽ eos qui magnã velint negotiorum habere copiam, eaque tum ſibi tum aliis exhibere, ſic inſtitutos eorum in numerũ referã, qui ad imperandum idonei ſunt: me vero inter illos collocabo, qui quam facillime ſuauiſſimeq. viuere cupiũt. Tũ Socrates: Vis ergo, inquit, hoc etiã conſideremus, ijne ſuauius viuãt, qui ſunt cũ poteſtate; an qui aliorũ imperio ſubiecti ſunt? Placet omnino, ait. Primũ igitur ex iis nationibus, quæ nobis cognitę
C ſunt, in Aſia Perſæ imperant; Syri vero, ac Phryges, ac Lydi, eorum imperio ſubiecti ſunt: in Europa penes Scythas eſt imperiũ, Mæotæ parent: in Libya, Karthaginienſes dominãtur, Libyes obtẽperant. Horũ igitur vtros viuere iucũdius arbitraris? Vel inter Græcos, in quibus es tu quoq., vtri iucũdius tibi videntur viuere: ijne qui rerum potiũtur, an qui aliis ſubiecti ſũt? Ego vero, ſubiecit Ariſtippus, ne ſeruorum quidẽ in ordinẽ me refero: ſed eſſe mihi videtur viã quãdã inter hæc media, qua equidẽ ince-
D dere conor, neq. per imperiũ, neq. per ſeruitutẽ, ſed per libertatem, quæ maxime ad beatitatẽ ducit. Enimvero, ſubiecit Socrates, ſi hęc via nõ etiã per homines duceret, quemadmodũ neq. per imperiũ, neq. ſeruitutẽ tendit; fortaſſe quid diceres. Verũ ſi eſſe inter homines vis, ac neque imperare, neq. imperio ſubeſſe, neq. magiſtrat⁹ ſpõte colere: videre te arbitror, ſcire ſuperiores, quo pacto inferiores tũ publice tũ priuatim, ad eiulatũ vſq. multatos, ſeruorũ lo-
E co habeãt. An ignoras, aliis ſementẽ faciẽtibus, arborẽſq. ſerentibus, quoſdam eſſe, qui & fruges reſecant, & arbores cædunt, omnibusq. modis inferiores, ſeque colere nolentes, oppugnant; donec illos eo deducãt, vt ſeruire quam bellũ aduerſus potentiores gerere malint? An etiã priuatim neſcis viros fortes ac potẽtes in ſeruitutẽ imbelles effeminatóſq. redigere, ac fructum ex eis percipere? Ego vero, ait Ariſtippus, vt id mihi non accidat, ne quidẽ meipſũ in

rempublicã concludo, ſed vbique ſum hoſpes. Et Socrates; Sollertis vero, inquit, luctatoris artẽ ſi iam oſtẽdis. Nam hoſpites, ex quo * Sinnis, & Sciro, & Procruſtes interfecti ſunt, iniuria nemo amplius adficit. At enim qui hoc tempore reſpublicas patrias adminiſtrant, etiam leges ferunt, quibus ſe lædi vetãt; ac præter illos, qui neceſſarij vocantur, alios quoſdam amicos ſibi comparant, quorum ope vtantur; & vrbes munitionibus cingunt, & arma parãt, quibus ſe aduerſus lædentes tutentur; ac præter hæc omnia, quoſdam alios etiã aliunde ſocios ſibi quærunt. Nihilominus ab his omnibus inſtructi, lędũtur. Tu vero, quum horum nihil habeas; ac in viis, vbi plurimi læduntur, multo iam tempore verſeris; & quamcumque in vrbem venias, ciuibus omnibus inferior ſis; adeoque talis, quales maxime adgrediuntur ij qui lædere volũt: nihilominus propterea quod hoſpes ſis, futurum putas, vt non lædaris? An idcirco fidenti es animo, quod ciuitates tibi ſecuritatem pręconio publico pollicẽãtur tam aduentanti quam diſcedenti? An quod talem te ſeruum eſſe putas, qui nulli domino proſit? Nam quis hominem habere domi velit, qui laborare quidẽ omnino recuſet, at nihilominus adparatu victuq; ſumtuoſiſſimo delectetur? Quin illud etiam conſideremus, quo pacto eiuſmodi ſeruos domini tractent. Annõ eorum laſciuiã fame caſtigant? non occludẽdo ea, vnde aliquid poterant ſumere, quo minus furentur, cohibent? non vinculis coërcent, quo minus aufugiant? nõ deſidiam verberibus expellunt? aut quo pacto tu met te geris, quando de ſeruis aliquem talẽ eſſe animaduertis? Suppliciis, inquit, omnibus adficio, donec eum ſeruire cogam. Verum, mi Socrates, qui ad regnandi artem inſtituuntur, quam tu mihi videris pro beatitate ducere, quid ab iis differunt, qui neceſſitate coacti cum incõmodis conflictantur, ſiquidẽ eſurient, ſitient, frigebunt, vigilabũt, & alias omnes ærumnas ſponte ſua perferent? Nam equidem haud ſcio, quid diſcriminis ſit, vtrum cutis eadẽ volenti an nolenti flagris cædatur: vel omnino corpus idẽ his omnib. vel volenti vel nolẽti prematur. Etenim quid tandẽ eſt, ſi non inſania eſt, vltro, quæ dolorẽ habeãt, velle perpeti? Quid ais Ariſtippe? ſubiecit Socrates: non tali quodã modo differre tibi videtur ea quæ ſponte fiũt, ab iis quæ non ſponte? quatenus qui ſpõte ſua eſurit, comedere poteſt, quum vult, & qui ſpõte ſitit, bibere poteſt. idemq; in ceteris:

[illegible]

A ἐμαυτὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ εἰμι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· τοῦτο μέντοι ἤδη λέγεις δεινὸν πάλαισμα. τοὺς γὰρ ξένους, ἐξ οὗ ὅ,τι Σίννις, καὶ ὁ Σκείρων, καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολιτευόμενοι ἐν ταῖς πατρίσι, καὶ νόμους τίθενται ἵνα μὴ ἀδικῶνται· καὶ φίλους πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις καλουμένοις ἄλλους κτῶνται βοηθούς, καὶ ταῖς πόλεσιν ἐρύματα περιβάλλονται, καὶ ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμυνοῦνται τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλους ἔξωθεν B συμμάχους κατασκευάζονται. καὶ οἱ μὲν πάντα ταῦτα κεκτημένοι, ὅμως ἀδικοῦνται. σὺ δὲ οὐδὲν μὲν τούτων ἔχων, ἐν δὲ ταῖς ὁδοῖς, ἔνθα πλεῖστοι ἀδικοῦνται, πολὺν χρόνον διατρίβων, εἰς ὁποίαν δ' ἂν πόλιν ἀφίκῃ, τῶν πολιτῶν πάντων ἥττων ὤν, καὶ τοιοῦτος οἵοις μάλιστα ἐπιτίθενται οἱ βουλόμενοι ἀδικεῖν, ὅμως διὰ τὸ ξένος εἶναι οὐκ ἂν οἴει ἀδικηθῆναι; ἢ διότι αἱ πόλεις σοι κηρύττουσιν ἀσφάλειαν καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι, C θαρρεῖς; ἢ διότι καὶ δοῦλος ἂν οἴει τοιοῦτος εἶναι, οἷος μηδενὶ δεσπότῃ λυσιτελεῖν; τίς γὰρ ἂν ἐθέλοι ἄνθρωπον ἐν οἰκίᾳ ἔχειν, πονεῖν μὲν μηδὲν ἐθέλοντα, τῇ δὲ πολυτελεστάτῃ διαίτῃ χαίροντα; σκεψώμεθα δὲ καὶ τοῦτο, πῶς οἱ δεσπόται τοῖς τοιούτοις οἰκέταις χρῶνται. ἆρα οὐ τὴν μὲν λαγνείαν αὐτῶν τῷ λιμῷ σωφρονίζουσι, κλέπτειν δὲ κωλύουσιν, ἀποκλείοντες ὅθεν ἄν τι λαβεῖν ᾖ, τοῦ δὲ δραπετεύειν δεσμοῖς ἀπείργουσι, τὴν ἀργίαν δὲ πληγαῖς ἐξαναγκάζουσιν; ἢ σὺ D πῶς ποιεῖς, ὅταν τῶν οἰκετῶν τινα τοιοῦτον ὄντα καταμανθάνῃς; κολάζω, ἔφη, πᾶσι κακοῖς, ἕως ἂν δουλεύειν ἀναγκάσω. ἀλλὰ γὰρ ὦ Σώκρατες, οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδευόμενοι, ἣν δοκεῖς μοι σὺ νομίζειν εὐδαιμονίαν εἶναι; τί διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθούντων, εἴγε πεινήσουσι, καὶ διψήσουσι, καὶ ῥιγώσουσι, καὶ ἀγρυπνήσουσι, καὶ τἆλλα πάντα μοχθήσουσιν ἑκόντες, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδ' ὅ,τι διαφέρει τὸ αὐτὸ δέρμα ἑκόντα ἢ ἄκοντα μαστιγοῦσθαι, ἢ ὅλως τὸ E αὐτὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἑκόντα ἢ ἄκοντα πολιορκεῖσθαι. ἄλλο γε ἢ ἀφροσύνη πρόσεστι τῷ θέλοντι τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν; τί δ', ὦ Ἀρίστιππε, ὁ Σωκράτης ἔφη, οὐ δοκεῖ σοι * τῶν τοιούτων διαφέρειν τὰ ἑκούσια τῶν ἀκουσίων, ᾗ ὁ μὲν ἑκὼν πεινῶν, φάγοι ἂν ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὁ ἑκὼν διψῶν, πίοι, καὶ τἆλλ' ὡσαύτως·

πάντα

τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι οὐκ ἔξεστιν, ὁπότ' ἂν βούληται, παύεσθαι; ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φρονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες, ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι, καὶ τοῖς σώμασι, καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἴεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγαμένους μὲν ἑαυτούς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι, καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναί, οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί, οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος·

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ῥηιδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν, (ἵκηται,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον
Ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

--- τῶν πόνων

τἀγαθ' οἱ θεοί — Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα * τἀγαθὰ θεοί.

καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν·

--- ὦ πονηρὲ σύ,

μώσαο, male. — Μή μοι τὰ μαλακὰ * μῶσο, μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς.

καὶ Πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. φησὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο, ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας, καὶ

A at qui neceſſitate coactus hæc perfert, non poteſt, vbi vult, finem eis imponere? Deinde qui ſponte perfert ærumnas, bona ſpe fretus lætatur; quemadmodum qui feras venantur, ſpe capiundi perlubenter laborant. Atque huiuſmodi ſane laborum præmia non magni pretij ſunt: qui vero in hoc incumbunt, vt amicos bonos parent, vel hoſtes in poteſtatem ſuam redigant, vel probatis corporum animorumque viribus, familiam ſuam cum dignitate admini-
B ſtrent, amicis proſint, patriam beneficiis adficiant: hos num debere ignoras & labores in huiuſmodi rebus lubenter ſubire, & cum lætitia vitam agere, ſui primum animi adprobatione fretos, deinde laudatos, feliceſque prædicatos ab aliis? Præterea molles viuendi rationes, nulloque negotio paratæ voluptates, neque corpori bonam parere conſtitutionem poſſunt, vti gymnaſiorum magiſtri loquuntur, neque indunt animo ſcientiam vllam, quæ alicuius pretij ſit. At
C vero per tolerantiam exercita ſtudia faciunt, vt ad honeſta præclaraque facinora perueniamus, quemadmodum egregij viri prædicant. Ait alicubi & Heſiodus,

Agmine cum multo facilis ſe ignauia cunctis
Offert. plana via eſt, aditus breuis eius ad ædes.
At virtutis iter ſudore Dij obuallarunt.
Longa quidem pariter viaque ardua ducit ad ipſam,
Aſperitate graues aditus quæ fronte recludit
Prima: ſed lenis eſt, ſuperato vertice, tandem.

D Atque hoc etiam Epicharmus his verbis teſtatur,

--- Laboribus
Dij cuncta protinus nobis vendunt bona.

Idem alio quoque loco inquit:

--- heus ignaue tu,
Non aucupere mollia, ne dura accidant.

Quin & Prodicus ille ſapiens in libro, quem de Hercule ſcripſit, & plurimis recitare ſolet, eadem ratione de virtute pronuntiat: hoc quodam modo, quantum equidem memini, dicens. Herculem
E ait, poſteaquam exacta pueritia pubertatis iniret curſum, in qua iam adoleſcentes ſui iuris fiunt, ac indicia præbent, virtutiſne via perrecturi ſint ad vitam, an vero ignauiæ, egreſſum in tranquillum locum ibidem conſediſſe; ambigentem, ad vtram ſe viam conuerteret. Tum mulieres duas, eaſque grandi ſtatura, eſſe viſas ad ipſum accedere; qua-

Meminit huius loci M. Tullius in lib. de offic. 1.

rum altera eſſet eleganti ac liberali vultu prædita, cuiuſque corpus à natura munditie ornatum eſſet, oculi verecundia, geſtus modeſtia, veſte candida: Altera, educatione reddita obeſa & tenera, ſic ornata, colorem quod adtineret, vt candidior ac rubicundior videretur, quam eſſet: forma procerior viſa, quam eſſet à natura: oculis apertis: veſte tali, ex qua venuſtas maxime pelluceret. Eamdem ſæpius ſe contemplatam eſſe, ac num aliquis ipſam ſpectaret, conſideraſſe: ſæpenumero ad vmbram quoque ſuam reſpexiſſe. Poſteaquam ad Herculem veniſſent propius, inceſſiſſe illam, de qua prius diximus, eodem modo: alteram vero, quæ vellet hanc antevertere, curſu ad Herculem ſe contuliſſe, ac verbis his

Voluptatis ad Herculem oratio. eum compellaſſe: Video te, mi Hercules, ambigere, quanam via te ad vitam conferas. Quapropter ſi me tibi amicam adiunxeris, ducam te ad iter iucundiſſimum ac facillimum: vt eorum, quæ ſuauia ſunt, nihil non guſtes, ſimulque omnis expertem moleſtiæ vitam exigas. Nam primum tibi neque bella, neque negotia curanda erunt; ſed diſpicies, quemnam tibi gratum vel cibum vel potum invenire poſſis: quid vel adſpectu, vel auditu, vel odoratu, vel tactu te delectare poſſit: quibus amoribus fruens, plurimum gaudeas: quo pacto quàm molliſſime dormias: qui abſque labore minimo poſſis hæc omnia conſequi. Quod ſi aliquando illa defectura, de quibus hæc percipies, ſuſpicio ſit: nihil eſt quod metuas, ne eò te deducam, vt hæc tibi laborando, variiſque tum animi tum corporis ærumnis perferendis, paranda ſint: ſed aliorum laboribus tu frueris, nec ab vlla re abſtinebis, de qua capi aliquid lucri poſſit. Nam equidem iis, qui mea vtuntur conſuetudine, poteſtatem facio, vt vndecumque poſſint, vtilitatem capiant. Hæc quum audiſſet Hercules: Quod eſt, inquis, tibi nomen mulier? Illa vero: Amici mei, ait, Felicitatem me adpellant: at qui oderunt, obtrectando vocant Ignauiam. Quum in-

Oratio Virtutis. terim altera mulier acceſſiſſet: Ego quoque, inquit, ad te venio, mi Hercules, quæ & parentes tuos noui, & quæ tua eſſet natura, in inſtitutione animaduerti: De quibus equidem in eam ſpem venio, vt ſi ea, quæ ad me ducit, via inceſſeris: egregie tu præclaras & honeſtas res geras,

A τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον, φύσει κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ· τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι· τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ, ἐξ B ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι. κατασκοπεῖσθαι *δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὡς δ' *ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον· τὴν δ' ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν· ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃ, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥᾴστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν C δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος *διέσῃ, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὕροις, ἢ τί ἂν ἰδὼν, ἢ τί ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ὀσφραινόμενος, ἢ ἁπτόμενος ἡσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία D σπάνεως, ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ, πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος, ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα· ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; ἡ δὲ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, E καλοῦσί με ΕΥδαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκοριζόμενοι, ὀνομάζουσί με Κακίαν. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· καὶ ἐγὼ ἥκω πρὸς σὲ, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι,

δ' ἅμα ἑαυ-αν.

ἰοῦσαι πλησιαίτερον

δι' ἧς

καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοι βούλει καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι, ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. καὶ ἡ κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὥς φησι Πρόδικος· ἐννοεῖς ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα· * καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς. ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ,τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς. τὰ δ' ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις, πάντα μηχανωμένη, καὶ * γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη. οὕτω γὰρ παιδεύεις τοὺς σεαυτῆς φίλους, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζουσα.

ἵνα δὲ καὶ ἡδ.

γυναιξὶ καὶ ἀνδρ.

A atque ego longè honoratior, bonorúmque gratia illuſtrior videar. Neque vero te decipiam voluptatis proœmiis, ſed ex inſtituto diuino, res ipſás vere commemorabo. Nam quæcumque bona ſunt ac præclara, eorum nihil ſine labore ac ſtudio Dij hominibus largiti ſunt; omninoque ſiue Deos eſſe propitios tibi vis, colendi ſunt tibi: ſeu ab amicis vis diligi, beneficiis amici ſunt adficiendi: ſiue ab vrbe aliqua vis honorem conſequi, B neceſſe eſt aliquid illi vtilitatis adferas: ſeu apud vniuerſam Græciam virtutis nomine vis eſſe in admiratione, de hac vt bene promereare, conandum erit: ſiue terram tibi fructus vberes ferre vis, colenda erit: ſeu à iumentis opes tibi quærendas putas, neceſſe eſt iumentorum curam habeas: ſiue bello res tuas amplificare deſideras, eamque poteſtatem conſequi vis, vt & amicos in libertatem vindices, & hoſtes tibi ſubiicias, non ſolum artes bellicæ tibi ab earum peritis diſcendæ ſunt, ſed etiam C percipiendum exercitatione, quo pacto ſit iis vtendum. Denique ſi etiam corpore vis eſſe robuſtus, neceſſe eſt corpus adſuefacias ad parendum animo, perque labores ac ſudorem exerceas. Tum eius ſermonem excipiens Ignauia, quemadmodum Prodicus ait: Vides ne, inquit, mi Hercules, quam longam ac difficilem viam ad delectationes hæc tibi mulier exponat? ego vero facili breuique ad beatitatem itinere te ducam. Et virtus? Miſera vero tu, ait, quid boni habes? aut D quam delectationem noſti? quum nihil horum cauſſa facere velis? quum iucundorum adpetitum non expectes, ſed prius etiam, quam adpetas, omnibus repleare? priuſquam eſurias, comedis: priuſquam ſitias, bibis: atque vt ſuauiter comedas, obſoniorum ſtructores excogitas: vt ſuauiter bibas, magno ſumtu vina tibi comparas, ac per æſtatem, niuis quærendæ cauſſa circumcurſitas: vt ſuauiter E ſomnium capias, non ſtragula tantum mollia, ſed etiam lectulos, lectulorumque fulcra paras. Non enim propter labores ſomnum adpetis, ſed quia nihil eſt tibi quod agas. Venerem vero prius, quam ea indigeas, omni conatu & arte impellis, & * tam feminarum ad hoc opera, quam virorum vteris. Sic enim amicos tuos inſtituis, noctu ſtupris polluēs; & vtiliſſima diei parte ſomno obruens.

Lectio marginis.

Quumque ſis immortalis, à diis quidē reiecta es, ab honeſtis autem hominibus probro adficeris. Iam quod omniū auditu iucundiſſimum eſt, tuam ipſius laudem nullam audis; nec quod ſpectaculū iucundiſſimum eſt, ſpectare potes. Quippe nullum vmquam honeſtum facinus tuum vidiſti. Quis vero tibi aliquid dicenti fidē habeat? Quis rei alicuius egenti quidquā ſuppeditet? Quis mētis cōpos tuæ ſodalitatis cœtu contineri audeat? quū tui, ſi iuuenes ſint, corporibus ſint debiles; prouectiores facti, animis deſipiant. Dum iuuenilis ætas adeſt, abſque labore nitidi victitāt; cū labore ſqualidi, per ſenectā ætatē tranſeunt: ante actorum eos pudet, agendorum onus haud ſuſtinent: iucundis in iuuētute curſu quaſi peragratis, in ſenectutē moleſta reſeruant.

Ego vero cum diis verſor, cum hominibus honeſtis verſor: nec vllum præclarū facinus, ſiue diuinum, ſeu humanum, abſque me perpetratur. Maxime omniū à diis, & hominibus, quibus par eſt, honoribus adficior; artificibus cara laborū ſocia, fida domorum cuſtos heris, opitulatrix benigna ſeruis, in laboribus pace curandis adiutrix egregia, conſtans in negotiis bellicis auxiliatrix, amicitiæ conſors optima. Perceptio cibi & potus, vt amicis meis delectationē adfert, ſic elaborati nihil habet. Expectāt enim, donec adpetant. Iidem ſomnum capiunt ſuauiorē quàm otioſi; ac neque excitatos ſe moleſte ferunt, neq. ſomni cauſſa, quæ agenda neceſſario ſunt, omittunt. Iuuenes ſenum laudibus gaudēt, ſenes iuuenum honoribus delectantur. Iidem rerum olim geſtarum memoriam iucunde repetunt, nec minori cum voluptate præſentia curant, quum quidē mea cauſſa diis accepti ſint, amicis cari, magno apud ſuam quiſque patriā in pretio. Denique quum finis à fato præſtitutus adeſt, non inhonorati iacent, obliuioni traditi: ſed ita florēt, vt cū memoria ſui poſteritatis æternæ laudibus fruantur, perpetua ſui memoria celebrati florent. Huiuſmodi, mi Hercules, parentum ſuboles fortium, laboribus exantlatis; licet ea felicitate potiaris, quæ ab omnibus tantopere prædicatur. Hoc quodam modo Prodicus, Herculem à virtute inſtitutum fuiſſe commemorat. Sententias quidem ipſas multo magis magnificis verbis, quam ego nunc fecerim, ornauit. Quamobrem, mi Ariſtippe, te quoque æquum eſt hæc cum animo tuo perpendentem id operam dare, vt etiam futuri vitæ temporis curam aliquam habeas. Ceterū

A ἀθάνατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος. οὐδὲν γὰρ πώποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἳ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος B τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον, οὔτε ἀνθρώπειον, χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς, καὶ παρὰ ἀνθρώποις, οἷς προσήκει, C ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις. ἀνέχονται γὰρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν. ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων, ἢ τοῖς ἀμόχθοις. καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα D πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ E τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι. οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν. ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειοτέροις ῥήμασιν, ἢ ἐγὼ νῦν. σοὶ δ' οὖν ἄξιον, ὦ Ἀρίστιππε, τούτων ἐνθυμουμένῳ πειρᾶσθαί τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν. αἰσθόμενος

δέ ποτε Λαμπροκλέα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν ἑαυτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ παῖ, οἶσθά τινας ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλουμένους; καὶ μάλα, ἔφη, ὁ νεανίσκος. καταμεμάθηκας οὖν τοὺς τί ποιοῦντας τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦσιν; ἔγωγ', ἔφη. τοὺς γὰρ εὖ παθόντας, ὅταν δυνάμενοι χάριν ἀποδοῦναι, μὴ ἀποδῶσιν, ἀχαρίστους καλοῦσιν. οὐκοῦν δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; ἔμοιγ', ἔφη. ἤδη δέ ποτε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς μὲν φίλους, ἄδικον εἶναι δοκεῖ, τοὺς δὲ πολεμίους, δίκαιον εἶναι, καὶ τὸ ἀχαριστεῖν πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἄδικόν ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους, δίκαιον; καὶ μάλα, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι, ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν, εἴτε φίλου εἴτε πολεμίου, μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι, ἄδικος εἶναι. οὐκοῦν, εἴγε οὕτως ἔχει τοῦτο, εἰλικρινής τις ἂν εἴη ἀδικία ἡ ἀχαριστία; συνωμολόγει. οὐκοῦν ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη. συνέφη καὶ τοῦτο. τίνας οὖν, ἔφη, ἀπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους, ἢ παῖδας *ἀπὸ γονέων; οὓς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα δὲ καλὰ ἰδεῖν, καὶ τοσούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις. ἃ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντὸς ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν. καὶ αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. καὶ μὴν οὐ τῶν γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνοις· ἐπεὶ τούτου γε τῶν ἀπολυσόντων μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ, μεσταὶ δὲ τὰ οἰκήματα. φανεροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοπούμενοι, ἐξ ὁποίων ἂν γυναικῶν βέλτιστα ἡμῖν τέκνα γένοιτο, αἷς συνελθόντες τεκνοποιούμεθα. καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τήν τε *συντεκνοποιοῦσαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι παισὶ προπαρασκευάζει πάντα, ὅσα ἂν οἴηται συνοίσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν δύνηται πλεῖστα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τοῦτο, βαρυνομένη τε, καὶ κινδυνεύουσα περὶ τοῦ βίου, καὶ μεταδιδοῦσα τῆς τροφῆς, ᾗ καὶ αὐτὴ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενέγκασα καὶ τεκοῦσα, τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται,

ὑπὸ

συντεκνο-ποιήσουσαν

Socratis ad Lamproclē filium, de ingratitudine erga parentes.

A quum animaduertiſſet aliquando Lamproclem filium ſuum, natu maximum, matri ſuæ ſuccenſere: Dic mihi ait, mi fili, noſtine quoſdam homines qui adpellantur ingrati? Omnino, inquit adoleſcens. Animaduertiſti ergo, quid illi faciant, quibus hoc nomen tribuunt? Vero, ait. Nam illos ingratos vocant, qui adfecti beneficiis, quum referre gratiam poſſint, non referunt. Ergo tibi videntur ingratos ad iniuſtorum hominum numerum referre? Mihi quidem, inquit. Ve- B rum conſideraſtine, inquit, an quemadmodum amicos in ſeruitutem redigere iniuſtum eſſe videtur, hoſtes autem, iuſtum; ſic etiam erga amicos ingratum exhibere ſeſe iniuſtum ſit, erga hoſtes autem, iuſtum? Omnino, inquit, adeoq; mihi videtur iniuſtus eſſe, quicumque vel ab amico, vel ab hoſte, beneficiis adfectus, gratiam vt referat non enixè dat operam. Ergo ſi res ita ſe habet, mera ſcilicet iniuria ſit ingratitudo, neceſſe eſt. Illo adſentiente: Quanto quis igitur maiorib beneficiis C acceptis gratiā non retulerit, tanto erit iniuſtior. Hoc etiam quum fateretur: Quos autem, ait, à quibus reperire poſſimus maioribus adfectos beneficiis, quàm liberos à parentibus? Quibus quum antea non eſſent, parentes exiſtendi cauſſa fuerunt, atque tot præclaras vt res cernerent, tot bonorum participes fierent, quot bona hominibus dij ſuppeditant. Quæ ſane bona vſque adeo maximi facienda ducimus, vt omnes imprimis eorum amiſſionem refugiamus. Ciuitates quoque maximis ſcele- D ribus mortem pœnæ loco decreuerunt, quod cuius alterius grauioris mali metu iniuſtitiam coercerent, non reperirent. Nec vero homines rei venereæ cauſſa liberos procreare exiſtimes. Nam ei remedium quæ adferant, tum in viis confertim reperiuntur, tum in lupanaribus. Præterea manifeſtum eſt, conſiderare nos, ex cuiuſmodi mulieribus liberos optimos ſuſcipere poſſimus, quibuſcum congreſſi liberis operam damus. Ac vir quidem eam, quæ in procreatione ipſum adiuuat, nutrit, E liberiſque naſcendis præparat omnia, quæcumque ad vitam degendam eis conductura putat, eaque quam poteſt plurima: mulier vero exceptum onus hoc geſtat cum grauamine, vitæque periculo: alimentumque ſuppeditans, quo alitur & ipſa, poſteaquam magno cum labore geſtauit, ac peperit: tum nutrit,

nullo ſane beneficio prius adfecta, tum cura ſua complectitur infantem, non adgnoſcentem, à quo beneficium accipiat, neque valentem indicare, quibus rebus egeat; ſed ipſa quid ei conducat, ac gratum eſſe poſſit, coniectura colligens, abunde ſuppeditare nititur, & longo nutrit tempore, ac noctes dieſque labores perfert; quam pro his gratiam reportatura ſit, ignorans. Neque tantum nutrire ſufficit, ſed etiam vbi ad diſcendum aliquid idonei videntur eſſe liberi, ſi qua parentes ipſi tenent ad vitam vtilia, docent: quibus vero docendis alium magis idoneum eſſe putant, ad hunc eos magno cum ſumtu mittunt, omnique conatu dant operam, vt liberi reddantur, quantum eius fieri poteſt, optimi. Ad ea ſubiecit adoleſcens: Tametſi hæc omnia fecerit, aliaque his multo plura, nemo tamen eius aſperitatem perferre poſſit. Et Socrates: Vtrum exiſtimas, inquit, toleratu eſſe difficilius, feræne ſæuitiam, an matris? Equidem, inquit, Matris arbitror, quæ ſane talis ſit. Ergone vnquam vel mordendo, vel recalcitrando te læſit? cuiuſmodi à belluis multi perpeſſi ſunt. At enim profecto, inquit, ea loquitur, quæ quis audire vel ob omnem hanc vitam nolit. Tu vero quam multa, ſubiecit Socrates, intoleranda te huic negotia, tum voce, tum facto, tum interdiu, tum noctu, à prima vſque ætate moleſtando putas exhibuiſſe? Quantum doloris adtuliſſe, quoties ægrotares? At ego illi, ait, neque dixi, neque feci quidquam, cuius ipſam puderet. Quid autem, inquit Socrates, moleſtius eſſe putas, tibine audire, quæ dicit ipſa? an hiſtrionibus quum in tragœdiis alter alterum extremis conuitiis proſcindit? Enimvero arbitror, eos, quia non exiſtimant vel illum, qui redarguit, lædendi cauſſa redarguere, vel minantem, damni alicuius inferendi cauſſa minari, æquo illa ferre animo. Tu vero, quum plane ſcias, matrem, quæ dicit, non modo nihil mali cogitantem dicere, ſed etiam optantem tibi tantum boni, quantum alij nulli, nihilominus iniquo es in illam animo? An exiſtimas, male tibi matrem velle? Non equidem, inquit, hoc arbitror. Et Socrates: Ergone tu hanc, ait, quæ tui ſtudioſa eſt, ac ægrotantis curam gerit, quantam maximam poteſt, vt valetudinem recuperes, ac re neceſſaria nulla egeas, præterque hæc multa diis bona pro te vouet,

A οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθόν, οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος, ὑφ' ὅτου εὖ πάσχει, οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον ὅτου δεῖται· ἀλλ' αὐτὴ στοχαζομένη τά τε συμφέροντα καὶ κεχαρισμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολὺν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ * νύκτας ὑπομένουσα πονεῖν, οὐκ εἰδυῖα τίνα τούτων χάριν ἀπολήψεται. καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὰν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μανθάνειν τι, ἃ μὲν ἂν αὐτοὶ B ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον, διδάσκουσιν· ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον, δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες, ὅπως οἱ παῖδες * αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἔφη· ἀλλά τοι εἰ ταῦτα πάντα πέπραχε, καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἂν δύναιτο αὐτῆς ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης· πότερα δὲ οἴει, ἔφη, θηρίου ἀγριότητα δυσφορωτέραν εἶναι, ἢ μητρός; ἐγὼ C μὲν οἶμαι, ἔφη, τῆς μητρός τῆς γε τοιαύτης. ἤδη πώποτε οὖν ἢ δακοῦσα κακόν τι σοι ἔδωκεν, ἢ λακτίσασα, οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον. ἀλλὰ νὴ Δία ἔφη, λέγει ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο ἀκοῦσαι. σὺ δὲ πόσα, ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταύτῃ δυσάνεκτα καὶ τῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχεῖν; πόσα δὲ λυπῆσαι κάμνων; ἀλλ' οὐδεπώποτε αὐτήν, D ἔφη, οὔτ' εἶπα, οὔτ' ἐποίησα οὐδέν, ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθη. τί δ'; οἴει, ἔφη, χαλεπώτερον εἶναί σοι ἀκούειν ὧν αὕτη λέγει, ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν; ἀλλ' οἶμαι, ἐπειδὴ οὐκ οἴονται τῶν λεγόντων οὔτε τὸν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν, ἵνα ζημιώσῃ, οὔτε τὸν ἀπειλοῦντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, ῥᾳδίως φέρουσι. σὺ δ' * εὖ εἰδώς, ὅ, τι λέγει σοι ἡ μήτηρ, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν νοοῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοι ἀγαθὰ E εἶναι, ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ, χαλεπαίνεις; ἢ νομίζεις κακόνουν τὴν μητέρα σοι εἶναι; οὐ δῆτα, ἔφη, τοῦτό γε οὐκ οἴομαι. καὶ ὁ Σωκράτης· οὐκοῦν, ἔφη, ταύτην, εὔνουν τέ σοι οὖσαν, καὶ ἐπιμελομένην ὡς μάλιστα δύναται κάμνοντος, ὅπως ὑγιαίνῃς τε, καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τούτοις, πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ,

νυκτὸς

αὐτοῖς ἀγαθοὶ γίνωνται ὡς δυν.

εὖ εἰδὼς ὅτι ἃ λέγει

A καὶ εὐχὰς ἀποδιδούσῃ, χαλεπὴν εἶναι φής; ἐγὼ μὲν, οἶμαι, εἰ τοιαύτην μὴ δύνασαι φέρειν μητέρα, τἀγαθά σε οὐ δύνασαι φέρειν. εἰπὲ δέ μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον τινὰ οἴει δεῖν θεραπεύειν; ἢ παρεσκεύασαι μηδενὶ ἀνθρώπων πειρᾶσθαι ἀρέσκειν, μηδὲ ἕπεσθαι, μήτε πείθεσθαι, μήτε στρατηγῷ, μήτε ἄλλῳ ἄρχοντι; καὶ μὰ Δία ἔγωγε, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τῷ γείτονι * βούλει σὺ ἀρέσκειν ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλ- B λήπτωρ, καὶ, ἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; ἔγωγ᾽, ἔφη. τί δέ, τὸν συνοδοιπόρον, ἢ σύμπλουν, ἢ εἴ τῳ ἄλλῳ ἐντυγχάνοις, οὐδὲν ἄν σοι διαφέρειν φίλον ἢ ἐχθρὸν γενέσθαι, ἢ καὶ τῆς παρὰ τούτων εὐνοίας οἴει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι; ἔγωγ᾽, ἔφη. εἶτα τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι παρεσκεύασαι, τὴν δὲ μητέρα τὴν πάντων μάλιστά σε φιλοῦσαν οὐκ οἴει δεῖν θεραπεύειν; οὐκ οἶσθα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται, οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας, χάριν οὐκ ἀποδιδόντας· ἐὰν C δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον, ὡς οὔτε ἂν τὰ ἱερὰ εὐσεβῶς θυόμενα ὑπὲρ τῆς πόλεως τούτου θύοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐδὲν ἂν τούτου πράξαντος. καὶ νὴ Δία, ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἂν σω- D φρονῇς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρὸς, μή σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι, οὐκ ἐθέλωσιν εὖ ποιεῖν. τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξῃ, μή σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων ἀμελοῦντα, πάντες ἀτιμάσωσιν, εἶτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῇς. εἰ γάρ σε ὑπολάβοιεν πρὸς τοὺς γονέας ἀχάριστον εἶναι, οὐδεὶς ἂν νομίσειεν, εὖ σε ποιήσας χάριν ἀπολήψεσθαι. Χαιρεφῶντα δέ πο- E τε καὶ Χαιρεκράτην ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλοιν, ἑαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἰδὼν τὸν Χαιρεκράτην εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἳ χρησιμώτερα νομίζουσι χρήματα, * ἢ ἀδελφοὺς, καὶ ταῦτα, τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων, τοῦ δὲ φρονίμου· καὶ τῶν μὲν βοηθείας δεομένων, τοῦ δὲ βοηθεῖν δυναμένου·

* [illegible]

* ἀληθῶς,

A ac vota reddit, ſæuam eſſe dicis? Equidem ita ſtatuo, ſi matrem eiuſmodi ferre non poſſis, non poſſe te quæ bona ſunt, ferre. Dic autem mihi, vtrum tibi alium quempiam colendum putas, an ita comparatus es, vt nemini hominum placere cupias, neminem ſequi, nemini parere, ſiue ſit imperator, ſiue magiſtratus alius? Cupio profecto, inquit. Ergo ſubiecit Socrates, etiam vicino placere vis, vt ignem accendat tibi, quum opus erit, téque aliqua B in re bona iuuet, ac ſi quid aduerſi accidat, è propinquo tibi beneuole ſuccurrat? Velim equidem, ait. Quid autem? nihil intereſſe putas, comitem itineris, aut nauigationis, aut alium quemdam, in quem incideris, amicum an hoſtem habeas, vel potius habendam putas rationem eius etiam beneuolentiæ quæ ab his proficiſcitur? Sane puto, inquit. Ergo ſic comparatus es, vt horum tibi rationem habendam putes; matrem vero, quæ te plus omnibus hiſce diligit, colendam tibi non exiſtimas? An ignoras etiam, ciuitatem alterius quidem nullius ingratitudinis ha- C bere rationem, nec in eam actionem dare, ſed ſusque deque ferre, ſi beneficiis adfecti gratiam non referant: at ſi quis parentes non colat, eum vero pœna multare, reiectumque magiſtratus obire nõ pati, ac ſi neque res ſacræ pro republica religioſe fieri queant, hoc homine ſacrificante, neque quidquam aliud ab eo perfici recte iuſteque poſſit? Etiam hoc profecto, ſi quis parentum mortuorum ſepulcra D non ornet, reſpublica magiſtratuum in examinibus inquirit. Ergo tu, mi fili, ſi ſapies, deos ipſos deprecaberis, vt ignoſcant tibi, ſiquidem erga matrem negligens fuiſti, ne te illi & ingratum eſſe exiſtiment, & benefacere tibi nolint: & cauebis ad homines, ne hi te nullam animaduertentes parentum rationem habere, ſic ignominia notent, vt amicos habere te nullos in poſterum pareat. Nam ſi te ſuſpicabuntur erga parentes ingratum eſſe, nemo exiſtimaturus eſt ſe pro beneficiis tibi E præſtitis gratiam reportaturum. Cæterum animaduertens aliquando Socrates Chærephontem & Chærecratem fratres, familiares ſuos, inter ſe diſſidere, quamprimum Chærecratem vidiſſet: Dic mihi, mi Chærecrates, ait, num & tu ex eorum es hominum numero, qui vtiliorem eſſe pecuniam putant, quam fratrem; quamquam illa mente careat, hic prudentia ſit præditus: illa ope indigeat, hic opitulari poſſit:

Socratis de amore fraterno diſputatio.

denique pecuniæ multæ ſint, frater autem vnus? Mirum hoc quoque, poſſe quem fratres ſuos ſibi detrimento eſſe putare, propterea quod non etiam fratrum facultates poſſideat; at ciues ſibi detrimento non eſſe arbitrari, quod ciuium bona non habeat: ſed poſſe homines hac in parte ratiocinari, quod longe præſtet vt aliquis cum multis habitans ſecure, quæ ſufficiant, habeat; quam ſi ſolus ciuium facultatibus fruens, magno eas cum periculo poſſideat; in fratribus idipſum ignorare. Ac ſeruos quidem emunt, qui poſſunt, vt laborum ſocios habeant: amicos parant, quod opitulatoribus egeant: fratres autem negligunt, quaſi ex ciuibus amici fieri poſſint, ex fratribus non poſſint. Atqui multum ad amicitiam momenti adfert, ex iiſdem natum eſſe, multum communis educatio. Nam & feris quoddam eorum quæ vna cum ipſis nutrita ſunt, deſiderium innaſcitur. Præterea ceteri quoque homines honore maiori adficiunt illos, qui fratres habent; quam eos qui à fratribus deſtituuntur, ac minus illos adgrediuntur. Tum Chærecrates: Enimvero mi Socrates, ait, ſi non magnum ſit diſſidium, fortaſſe ferendus ſit frater, neque ob exiguas cauſſas fugiendus. Quippe fratrem, ſi talis ſit, qualem eſſe conuenit, in bonis rebus pono; quemadmodum tu quoque dicis. At vero ſi plane deſit officio, quiduis aliud potius quam frater: quamobrem quis ea, quæ fieri nequeunt, conetur? Et Socrates: Vtrum vero mi Chærecrates, inquit, nemini Chærephon placere poteſt, ſicut & tibi non placet; an ſunt nonnulli, quibus egregie placeat? Hac ipſa de cauſſa mi Socrates, ait, æquum eſt illum mihi eſſe odio, quod aliis quidem placere poſſit, mihi vero vbicumque adeſt, verbis ac factis detrimento potius quam commodo ſit. Ergone, ait Socrates, perinde atque equus homini imperito, qui vti eo conetur, damno eſt; ſic & frater, quum quis eo vult vti, qui neſciat, eſt detrimento? Quonam modo erga fratrem, inquit Chærecrates, recte me gerere non norim, quum & verbis & facto benignus in alium eſſe poſſim, qui verbis itidem ac facto benignus erga me eſt? Contra vero tantum abeſt, vt in eum, qui & verbis & facto mihi moleſtiam vt exhibeat, dat operam, benigne me gerere verbo factove poſſim: vt id ne quidem in animum inducturus ſim. Et Socrates; Mira vero narras, inquit, mi Chærecrates, te, ſi canem ouium habeas idoneum cuſtodiæ,

A καὶ πρὸς τούτοις, τῶν μὲν, πλειόνων ὑπαρχόντων, τοῦ δ', ἑνός; θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἴ τις τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαν ἡγεῖται, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν * δύναται λογίζεσθαι, ὅτι (δύναιντο) κρεῖττον σὺν πολλοῖς οἰκοῦντα, ἀσφαλῶς τὰ ἀρκοῦντα ἔχειν, ἢ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. B καὶ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ὠνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι· τῶν δ' ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσί τε μᾶλλον C τοὺς συναδέλφους ὄντας τῶν ἀναδέλφων, καὶ ἧττον τούτοις ἐπιτίθενται. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· ἀλλ' εἰ μὲν, ὦ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἴσως ἂν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν, καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν. ἀγαθὸν γὰρ, ὥσπερ καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφὸς ὢν οἷον δεῖ. ὁπότε μέντοι παντὸς ἐνδέοι, καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἄν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πότερα δὲ, D ὦ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὥσπερ οὐδὲ σοὶ, ἢ ἔστιν οἷς καὶ πάνυ ἀρέσκει; διὰ τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμὲ μισεῖν αὐτὸν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δὲ, ὅπου ἂν παρῇ, πανταχοῦ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ζημία μᾶλλον, ἢ ὠφέλειά ἐστιν. ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μὲν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἐστὶν, οὕτω καὶ ἀδελφὸς ὅταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι, ζημία ἐστί; E πῶς δ' ἂν ἐγὼ, ἔφη ὁ Χαιρεκράτης, ἀνεπιστήμων εἴην ἀδελφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα, καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν, οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσομαι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· θαυμαστά γε λέγεις ὦ Χαιρέκρατες, * εἰ (εἰ κύων μέν σοι) κύνα μὲν, εἴ σοι ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος,

atque

καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ προσιόντι A
ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ ὀργίζεσθαι
πειρῶ — * ἐπειρῶ ἂν ποιήσας πραΰνειν αὐτόν· τὸν δὲ
ἀδελφὸν φὴς μὲν μέγα ἂν ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα
πρὸς σε οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ
ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι,
ὅπως σοι ὡς βέλτιστος ἔσται; καὶ ὁ Χαιρεκράτης, δέ-
δοικα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ το-
σαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι
πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον, ἔφη B
ὁ Σωκράτης, οὐδὲ καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, μηχανᾶσθαι. οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτός,
οἶμαι ἂν αὐτὸν ἁλόντα περὶ πολλοῦ ποιήσασθαί
οὐκ ἂν φθάνοις, — σε. * οὐκ ἂν φθάνεις, ἔφη, λέγων εἴ τι ᾔσθησαί
με φίλτρον ἐπιστάμενον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα
ἐμαυτόν; λέγε δή μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γνωρί-
μων βούλοιο κατεργάσασθαι, ὁπότε θύοι, κα-
λεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης; δῆλον ὅτι κα-
τάρχοιμ' ἂν τοῦ αὐτός, ὅτε θύοιμι, καλεῖν ἐκεῖ- C
νον. εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψα-
σθαι, ὁπότε ἀποδημοίης, ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν,
τί ἂν ποιοίης; δῆλον ὅτι πρότερος ἂν ἐγχει-
ροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὁπότε ἀπο-
δημοίη. εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχε-
σθαι σεαυτόν, ὁπότε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου,
τί ἂν ποιοίης; δῆλον ὅτι καὶ τοῦτον πρότερος
ὑποδεχοίμην ἄν, ὁπότε ἔλθοι Ἀθήναζε. καὶ
εἴ γε βουλοίμην αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπρά- D
ττειν μοι ἐφ' ἃ ἥκοιμι, δῆλον ὅτι καὶ τοῦτο
ἐκεῖνο — δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν * ἐκείνῳ ποιεῖν. πάντ'
ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστά-
μενος πάλαι ἀπεκρύπτου. ἢ ὀκνεῖς, ἔφη, ἄρξαι,
μὴ αἰσχρὸς φανῇς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν
εὖ ποιῇς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαί-
νου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους
κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν
ἐδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ E
τὴν φιλίαν ταύτην. — πρὸς * τὴν φύσιν ταύτην, ἐκεῖνον ἂν ἐπειρώμην
πείθειν πρότερον ἐγχειρεῖν τῷ σε φίλον ποιεῖ-
σθαι. νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον
ἂν ἐξεργάσασθαι τοῦτο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶ-
πεν· ἄτοπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδα-
μῶς πρὸς σοῦ, ὅς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον
ἡγεῖσθαι — ὄντα * καθηγεῖσθαι. καί τοι τούτου γε παρὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις τἀναντία νομίζεται, τὸν πρε-
σβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργου καὶ λόγου.

atque is paſtoribus quidem blandiatur, in te vero adeuntẽ ſæuiat, omiſſa iracundia malle benefaciendo eniti, vt eum mitiges: fratrem vero, quem magnum quoddam bonum ais eſſe, ſi ſe gerat, vt decet, non te operam dare, vt longe tibi optimum efficias? præſertim quum declarandæ verbis & facto benignitatis artem ſcire te fatearis. Vereor equidem, ait Chærecrates, ne tanta ſit in me ſollertia, mi Socrates, vt Chærephontem erga me talem reddere poſſim, qualem eſſe oportebat. Atqui, ſubiecit Socrates, nihil artificioſi, neque noui, vt eius cauſſa excogites, opus eſt, mea quidem ſententia. Nam exiſtimo eum illis artibus, quas tu non ignoras, allectum abs te, plurimi te facturum. Dic mihi prius, inquit, an me quaſdam illecebras noſſe ſenſeris, quas ipſemet ſcire me ignorauerim? Tu vero mihi dicito, inquit Socrates, ſi quem familiarium eo deducere velles, vt vbi rem ſacram facit, ad cœnam te vocaret, quid faceres? Nimirum prior hominem, ipſe rem ſacram faciens, inuitarem. At ſi velles amicorum aliquem impellere, vt te abſente peregre, rerum tuarum curam gereret, quid faceres? Nimirum prior operam darem, vt per ipſius abſentiam res ipſius curarem. Si velles ab hoſpite impetrare, vt te exciperet ad ſe venientem, quid faceres? Nimirum hunc quoque prior exciperem, venientem Athenas: atque etiam ſi vellem efficere alacrem ad ea mihi conficiunda, quorum cauſſa hominem adirem: neceſſe foret, vt ipſe prior eum officio tali obſtringerem. Ergo tu quum omnes illecebras, quibus homines conciliantur, iamdudum noris, eas ipſas celabas? An cunctaris, inquit, principium facere propterea, ne turpis videare, ſi prior beneficio fratrem adficias? Atqui maxima vir laude dignus eſſe videtur, qui hoſtes, lædendo; beneficiis exhibendis, amicos anteuertit. Quare ſi mihi videretur Chærephon ad hanc amicitiam auſpicandam aptior eſſe, operam in illo perſuadendo collocarem, vt prior amicitiam tuam conciliare ſibi ſtuderet. Nunc tu mihi videris, ſi rem ordiare, rectius confecturus. Et Chęrecrates: Abſurda dicis, mi Socrates, inquit, minimeque tibi conueniẽtia, qui me minorẽ ætate iubeas initium facere: quum apud omnes homines contrarium quiddam in more poſitum ſit, nimirum vt ætate prouectior in omni dicto factoque principiũ faciat.

Qui hoc? ait Socrates, an non vbique receptum more eſt, vt iunior grandiori occurrenti de via cedat, & ſedens adſurgat, & lecti mollioris honorẽ tribuat, & inter colloquendum cedat? Ne cuncteris, inquit, vir optime, ſed hominem mitigare tenta, qui quidem celeriter admodum tibi obediet. Non vides, quam cupidus honoris, quam liberalis ſit? Homunciones enim futiles alia ratione nulla facilius allicias, quam aliquid largiendo: virtutis & honeſti ſtudioſos, ſi cum eis amanter agas, maxime tibi reddideris obnoxios. Et Chærecrates: Quid ſi, ait, me hoc agẽte nihilo fiat ille melior? Quid aliud periculi fuerit, inquit Socrates, quam vt tu declares, te quidem virum bonũ, fratriſque ſtudioſum eſſe; illum vero nullius momenti, & indignum beneficio? Sed horũ nihil futurum arbitror. Nam exiſtimo ipſum, poſteaquã animaduerterit ſe ad certamen hoc abs te prouocari, magna contentione conaturum, vt te verbis ac reipſa ſuperare beneficentia poſſit. In hoc quidem tempore ſic inter vos adfecti eſtis, ac ſi manus ambæ, quas Deus idcirco creauit, vt mutuo ſe iuuẽt, hoc omiſſo, ad impediendum ſeſe inuicem cõuerterent: vel ſi pedes ambo, qui diuino cõſilio mutuas ad operas conditi ſunt, hoc ipſo neglecto, ſibi inuicem impedimento eſſent. An nõ magna fuerit inſcitia, magnaq; infelicitas, iis ad detrimentum vti, quæ ad mutuam vtilitatẽ facta ſunt? At enim fratres duos, mea quidem ſententia, condidit deus maiorem ad vtilitatem mutuam, quam manus vtraſque, quam pedes, quam oculos, quam cætera, quæcumque natura voluit in hominibus eſſe germana. Quippe manus, ſi eas neceſſe ſit illa ſimul agere, quæ longiori ſpatio, quam vnius * orgyæ diſtent, nequaquam id poterint: pedes, ne ad ea quidem, quæ orgyæ diſtent inter ſe ſpatio, ſimul acceſſerint: oculi, qui pertingere quamlongiſſime putãtur, ne propiora quidem à fronte ſimul & à tergo videre poſſint. Fratres autem ſi amici ſint inter ſe, tametſi magno diiuncti ſint interuallo, nihilominus agere poſſunt ea, quæ cũ vtriuſque ſint vtilitate cõiuncta.

hoc eſt, ſpatij extenſorum vtrimque brachiorũ, vna cum pectore. Pollux.

Socratis de amicitia diſputationes.

Præterea Socratẽ aliquãdo de amicis etiã id diſſerentem audiui, de quo mihi quidem videretur aliquis vtilitatẽ maximam ad cõciliationem & vſum amicorum percepturus. Nam audire ſe dicebat ex multis, eſſe quiddam inter omnia bona præſtantiſſimum, amicum certum ac bonũ.

A πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον πρεσβυτέρῳ συντυγχάνοντι πανταχοῦ νομίζεται, * καὶ οὐ καθήμενον ὑπαναστῆναι, καὶ κοίτῃ μαλακῇ τιμῆσαι, καὶ λόγων ὑπεῖξαι; ὠγαθέ, μὴ ὄκνει, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραΰνειν, καὶ πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται. οὐχ ὁρᾷς ὡς φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως μᾶλλον ἕλοις ἢ εἰ B διδοίης τι, τοὺς δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ' ἂν κατεργάσαιο. καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν, ἐὰν οὖν ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦντος, ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται; τί γὰρ ἄλλο, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἢ κινδυνεύσεις ἐπιδεῖξαι, σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι τούτων ἔσεσθαι. νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπειδὰν αἴσθηταί σε προκαλούμενον ἑαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, C πάνυ φιλονεικήσειν, ὅπως περιγένηταί σου λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν. νῦν μὲν γὰρ οὕτως, ἔφη, * διάκεισθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' * ὠφε-D λείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρέ τε, καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμώ, καὶ τἆλλα, ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις. χεῖρες μὲν γάρ, εἰ δέοι αὐτὰς τὰ πλέον ὀργυιᾶς διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν δύναιντο· πόδες δὲ οὐδ' ἂν ἐπὶ τὰ ὀργυιὰν διέχοντα ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δέ, οἱ καὶ δοκοῦντες ἐπὶ πλεῖστον ἐξικνεῖσθαι, οὐδ' ἂν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμ-E προσθεν ἅμα καὶ τὰ ὄπισθεν ἰδεῖν δύναιντο. ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε, καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα καὶ τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν. ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου, ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἄν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτῆσίν τε καὶ χρείαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός·

ἢ καθήμενον

διάκεισθε

ὠφελείᾳ ἀπόλειπ-τα

ἐπιμελουμένους δὲ πάντων μᾶλλον ὁρᾶν ἔφη τοὺς πολλοὺς, ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας, καὶ ἀγροὺς, καὶ ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα, καὶ σκεύη κτωμένους καὶ ἐπιμελῶς ὁρᾶν ἔφη, καὶ τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους· φίλον δὲ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, ὁρᾶν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτήσονται φροντίζοντας, οὔτε ὅπως οἱ ὄντες ἑαυτοῖς σώζωνται. ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν, ὁρᾶν τινας ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροὺς εἰσάγοντας, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας. ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων, ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις ἀχθομένους καὶ ζημίαν ἡγουμένους, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι. καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων οὐδὲν ἐῶντας ἀθεράπευτον, οὐδ' ἀνεπίσκεπτον, τῶν δὲ φίλων ἐπιμελείας δεομένων ἀμελοῦντας. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁρᾶν ἔφη τοὺς πολλοὺς, τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων, καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ πλῆθος εἰδότας, τῶν δὲ φίλων ὀλίγων ὄντων οὐ μόνον τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πυνθανομένοις τοῦτο καταλέγειν ἐγχειρήσαντας, οὓς ἐν τοῖς φίλοις* ἐθάσαντο, πάλιν τούτους ἀνατίθεσθαι. τοσοῦτον αὐτοὺς τῶν φίλων φροντίζειν. καίτοι πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς οὐκ ἂν πολλῷ κρείττων φανείη; ποῖος γὰρ ἵππος, ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον, ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὔνουν καὶ παραμόνιμον; ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς, καὶ τῶν κοινῶν πράξεων. καὶ ἄν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέῃ, συνεπισχύει· ἄν τέ τις φόβος ταράττῃ, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων, τὰ δὲ, συμπράττων· καὶ τὰ μὲν, συμπείθων, τὰ δὲ, βιαζόμενος· καὶ εὖ μὲν πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ, πλεῖστα ἐπανορθῶν. ἃ δὲ αἵ τε χεῖρες ἑκάστῳ ὑπηρετοῦσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ προορῶσι, καὶ τὰ ὦτα προακούουσι, καὶ οἱ πόδες διανύτουσι, τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται. πολλάκις ἃ* πρὸ αὑτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο, ἢ οὐκ εἶδεν, ἢ οὐκ ἤκουσεν, ἢ οὐ διήνυσε, ταῦτα ὁ φίλος πρὸς τοὺς φίλους ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι μὲν δένδρα πειρῶνται θεραπεύειν, τοῦ καρποῦ ἕνεκεν·

* θῶνται;
* πρὸς αὐτὸν

A Videre tamen, complures cuiuſuis rei cura potius adfici, quam vt amicos ſibi pararent. Etenim cernere ſe quoſdam, qui & domos, & prædia, & mancipia, & rem pecuariam, & ſuppellectilem ſtudioſe comparent, adquiſitaque conſeruare nitantur; at complures amicum, quem bonum maximum eſſe perhibeant, neque vt ſibi parent, ſolicitos eſſe: neque vt, quantum poſſint, cum ſibi conſeruent. Quin etiam videre ſe aiebat nonnullos, ſi amicos & ſeruos ſimul aduerſa valetudine B laborare cernant, ad ſeruos quidem adducere medicos, aliaque valetudini conducentia ſtudioſe parare, quum interim amicos negligant. Itidem vtriſque morientibus, ſeruorum eos obitum grauiter ac moleſte ferre, magnique detrimēti loco ducere: in amicis nullum ſe damnum feciſſe, putare. Nec in reliquis facultatibus quidquam non curatum, vel inexploratum relinquere; quum amicos, e C gentes ipſorum cura, negligant. Præterea videre ſe cōmemorabat, pleroſque facultatum ſuarum, tametſi admodum multas habeant, numerum ſcire; ſed tantum abeſſe, vt amicorū, quos paucos habent, numerum norint; vt etiā quum ſciſcitantibus aliis indicare conantur, quos inter amicos reſetāt, rurſus aliquos ex numeratis reuocēt. Tantum ſcilicet eis amicos eſſe curæ. Atqui cum quanam poſſeſſione ac bono amicus egregius comparatus, non manifeſto ſit melior? Nam qui equus, quodve D iumentorum par, adeo fuerit vtile ac bonus amicus? quodnam mancipium adeo beneuolum fuerit, tecumq; manendi ſtudioſius? quænam alia res ſic omni ex parte ſit vtilis? Etenim amicus bon⁹ ſeipsū ſubſtituit ad quiduis, quod amicis deeſt; ſiue ad conſtituendas res priuatas, ſeu munera publica. Idem ſiue quis adficiendus eſt beneficio, vires amico ſufficit: ſeu quis metus perturbet, fert opē, partim ſumtus E impertiendo, partim operas mutuas tradendo, partim vna perſuadendo, partim cogendo. Idem vtentibus fortuna proſpera lætitiam adfert, & aduerſis rebus laborantes plurimum erigit. Quæcumque vero vel manus cuique ſumminiſtrant, vel proſpiciunt oculi, vel aures ante percipiunt, vel perficiunt pedes; in eorū nullo amici benefici eſt inferior opera. Sæpe quæ quis à ſeipſo non elaborauit, nō vidit, non audiuit, nō perfecit; in iis amici ad amicos ſufficere potuit opera. Arbores nonnulli ſtudent excolere fructus cauſſa,

quum fertiliſſimum illud prędium, quod amicum vocamus, ſegniter remiſſeq; plurimi curent. Audiui aliquando etiã aliud eius colloquium, quod mihi videbatur auditorem excitare, vt ſeipſum exploret, quanto amicis vſui eſſe poſſit. Nam quum vidiſſet quemdã ex familiaribus ſuis amicum, qui egeſtate premeretur, negligere; interrogabat Antiſthenẽ in illius præſentia, qui amicum negligebat, aliorumque multorum: Suntne, inquiens, amicorum quædam, mi Antiſthenes, perinde ac ſeruorum æſtimationes? Nam ex ſeruis hic duabus minis æſtimatur, ille vix mina dimidia, alius minis quinque, alius etiam decem. Quinetiam Nicias, Nicerati filius, emiſſe talento dicitur eum qui argẽtifodinis præeſſet. Itaque conſideremus, an perinde ac ſeruorum, ſic & amicorum ſint æſtimationes. Sunt profecto, inquit Antiſthenes. Nam equidem velim hunc potius amicũ mihi eſſe, quam duas habere minas; illũ ne dimidiæ quidẽ minæ præferrem; alium potius, quam decem minas eligerem: alium * pluris æſtimarem, quã omnes facultates & reditus. Ergo, ſubiecit Socrates, ſiquidem hæc ita ſe habẽt, recte facturum aliquem arbitror, ſi ſeipſum exploret, quanti amicis æſtimandus ſit; atque operam det, vt quãtiuis ſit pretij, quo minus amici eum deſerant. Nam equidẽ ſæpe audio dicentem aliquem, ab homine amico ſeeſſe deſertum; alium, quod is, quem amicum eſſe arbitratus ſit, vel vnã ſibi minam præferret. Hæc omnia conſidero, num quemadmodum vbi quis ſeruum vitioſum vendit, alterique addicit eo pretio, quod reperire potuit; ita etiã nullius amicum momenti quum pretij plurimum accipi poteſt, vendi expediat. At neque ſeruos bonos magnopere vendi video, neque bonos amicos relinqui. Viſus eſt etiã mihi Socrates ad explorãdos amicos, quales ſcilicet parari debeant, ſuos cordatos reddere, quum huiuſmodi quædam proferret. Dic mihi, mi Critobule, ſi amico nobis bono ſit opus, quo pacto cõſiderare rem conabimur? Num primo quærendus erit, qui imperet gulæ, potus cupiditati, laſciuiæ, ſomno, ignauiæ? Nam qui ab his vincitur, is neque ipſe ſibi, neq; amico poſſit præſtare, quod ex vſu ſit. Nõ poſſit profecto, inquit Critobulus. Ergo tibi videtur abſtinẽdum ab eo, qui rebus hiſce ſeruiat? Omnino, inquit. Quid vero? ait, qui ſumptuoſus quum ſit, ſatiari nõ poteſt, ſed ſemper rebus vicinorum eget,

al. tunc illis facultatibus ac laboribus, vt mihi adiunctus eſſet, redimerem.

A τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται. ἤκουσα δέ ποτε καὶ ἄλλον αὐτοῦ λόγον, ὅς ἐδόκει μοι προτρέπειν τὸν ἀκούοντα ἐξετάζειν ἑαυτόν, ὁπόσου τοῖς φίλοις ἄξιος εἴη. ἰδὼν γάρ τινα τῶν ξυνόντων ἀμελοῦντα φίλου πενίᾳ πιεζομένου, ἤρετο Ἀντισθένην ἐναντίον τοῦ ἀμελοῦντος αὐτοῦ, καὶ ἄλλων πολλῶν· ἆρα, ἔφη, ὦ Ἀντίσθενες, εἰσί τινες ἀξίαι φίλων, ὥσπερ οἰκετῶν; τῶν γὰρ οἰκετῶν ὁ μέν που δύο * μνᾶς ἄξιός ἐστιν, ὁ δ' οὐδ' ἡμιμναίου, ὁ δὲ πέντε μνῶν, B ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ ὁ Νικηράτου λέγεται ἐπιστάτην εἰς τἀργύρεια πρίασθαι ταλάντου. * σκοπούμεθα δὴ τοῦτο, ἔφη, εἰ ἄρα ὥσπερ τῶν οἰκετῶν, οὕτω καὶ τῶν φίλων εἰσὶν ἀξίαι. ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης. ἔγωγ' οὖν βουλοίμην ἂν τὸν μέν τινα φίλον μοι εἶναι μᾶλλον, ἢ δύο μνᾶς, τὸν δ' οὐδ' ἂν ἡμιμναίου προτιμησαίμην, τὸν δὲ καὶ πρὸ δέκα μνῶν ἑλοίμην * τὸν δὲ πρὸ πάντων χρημάτων καὶ C * πόνων * προτιμησαίμην ἂν φίλον μοι εἶναι. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴγε ταῦτα τοιαῦτά ἐστι, καλῶς ἂν ἔχοι ἐξετάζειν τινὰ ἑαυτόν, πόσου ἄρα * τυγχάνει τοῖς φίλοις ἄξιος ὤν, καὶ πειρᾶσθαι ὡς πλείστου ἄξιος εἶναι, ἵνα ἧττον αὐτὸν οἱ φίλοι προδιδῶσιν. ἐγὼ γάρ τοι, ἔφη, πολλάκις ἀκούω τοῦ μέν, ὅτι προὔδωκεν αὐτὸν φίλος ἀνήρ, τοῦ δ', ὅτι μνᾶν ἀνθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον εἵλετο ἀνήρ, ὃν ᾤετο φίλον εἶναι. τὰ τοιαῦτα πάντα σκοπῶ, μὴ ὥσπερ ὅταν τις οἰκέτην πονηρὸν πωλῇ, καὶ ἀποδῶται τοῦ εὑρόντος, οὕτω καὶ * τὸν D πονηρὸν φίλον, ὅταν ἐξῇ τὸ πλεῖον τῆς ἀξίας λαβεῖν, ἐπαγωγὸν ᾖ ἀποδίδοσθαι. τοὺς δὲ χρηστοὺς οὔτε οἰκέτας πάνυ τι πωλουμένους ὁρῶ, οὔτε φίλους προδιδομένους. ἐδόκει δέ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζειν φίλους, ὁποίους ἄξιον κτᾶσθαι, φρενοῦν, τοιάδε λέγων· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμεθα φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροίημεν σκοπεῖν; ἆρα πρῶτον μὲν ζητητέον, E ὅστις ἄρχει γαστρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ἀργίας; ὁ γὰρ ὑπὸ τούτων κρατούμενος, οὔτ' αὐτὸς ἑαυτῷ δύναιτ' ἄν, οὔτε φίλῳ τὰ δέοντα πράττειν. μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. οὐκοῦν τοῦ μὲν ὑπὸ τούτων ἀρχομένου ἀφεκτέον δοκεῖ σοι εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τί γάρ; ἔφη, ὅστις δαπανηρὸς ὤν, μὴ αὐτάρκης ἐστίν, ἀλλ' ἀεὶ τῶν πλησίον δεῖται,

μνῶν

σκοπῶμεν

τὸν δὲ πάντων πόνων πριαίμην

τυγχάνει

τὸν πονηρὸν φίλον.

καὶ λαμβάνων μὲν μὴ δύναται ἀποδιδόναι, μὴ λαμβάνων δὲ, τὸν μὴ διδόντα μισεῖ, οὐ δοκεῖ σοι καὶ οὗτος χαλεπὸς φίλος εἶναι; πάνυ, ἔφη. οὐκοῦν ἀφεκτέον καὶ τούτου; ἀφεκτέον μὲν οὖν, ἔφη. τί γὰρ, ὅστις χρηματίζεσθαι μὲν δύναται, πολλῶν δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δυσξύμβολός ἐστι, καὶ λαμβάνων μὲν ἥδεται, ἀποδιδόναι δὲ οὐ βούλεται; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, οὗτος ἔτι πονηρότερος ἐκείνου εἶναι. τί δὲ, ὅστις διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ χρηματίζεσθαι μηδὲ πρὸς ἓν ἄλλο σχολὴν ποιεῖται, ἢ ὁπόθεν αὐτὸς κερδανεῖ; ἀφεκτέον καὶ τούτου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἀνωφελὴς γὰρ ἂν εἴη τῷ χρωμένῳ. τί δὲ, ὅστις στασιώδης τέ ἐστι, καὶ θέλων πολλοὺς τοῖς φίλοις ἐχθροὺς παρέχειν; φευκτέος νὴ Δία καὶ οὗτος. εἰ δέ τις τούτων μὲν τῶν κακῶν μηδὲν ἔχει, εὖ δὲ πάσχων ἀνέχεται, μηδὲν φροντίζων τοῦ ἀντευεργετεῖν; ἀνωφελὴς ἂν εἴη καὶ οὗτος. ἀλλὰ ποῖον, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρήσομεν φίλον ποιεῖσθαι; οἶμαι μὲν, ὃς τἀναντία τούτων, ἐγκρατὴς μέν ἐστι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, εὔορκος δὲ, καὶ εὐξύμβολος ὢν τυγχάνει, καὶ φιλόνεικος πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπεσθαι εὖ ποιῶν τοὺς εὐεργετοῦντας ἑαυτὸν, ὥστε λυσιτελεῖν τοῖς χρωμένοις. πῶς οὖν ἂν ταῦτα δοκιμασαίμεθα, ὦ Σώκρατες, πρὸ τοῦ χρῆσθαι; τοὺς μὲν ἀνδριαντοποιοὺς, ἔφη, δοκιμάζομεν, οὐ τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι, ἀλλ᾽ ὃν ἂν ὁρῶμεν τοὺς πρόσθεν ἀνδριάντας καλῶς εἰργασμένον, τούτῳ πιστεύομεν καὶ τοὺς λοιποὺς εὖ ποιήσειν. καὶ ἄνδρα δὴ λέγεις, ἔφη, ὃς ἂν τοὺς φίλους τοὺς πρόσθεν εὖ ποιῶν φαίνηται, δῆλον εἶναι καὶ τοὺς ὑστέρους εὐεργετήσοντα. καὶ γὰρ ἵππους, ἔφη, ὃν ἂν τοῖς πρόσθεν ὁρῶ καλῶς χρώμενον, τοῦτον καὶ ἄλλοις οἶμαι καλῶς χρῆσθαι. εἶεν, ἔφη. ὃς δ᾽ ἂν ἡμῖν ἄξιος φιλίας δοκῇ εἶναι, πῶς χρὴ φίλον τοῦτον ποιεῖσθαι; πρῶτον μὲν, ἔφη, τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἐπισκεπτέον, εἰ συμβουλεύουσιν αὐτὸν φίλον ποιεῖσθαι. τί οὖν, ἔφη, ὃν ἂν ἡμῖν τε δοκῇ, καὶ οἱ θεοὶ μὴ ἐναντιῶνται, ἔχεις εἰπεῖν ὅπως οὗτος θηρατέος; μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐ κατὰ πόδας, ὥσπερ ὁ λαγὼς, οὐδ᾽ ἀπάτῃ, ὥσπερ αἱ ὄρνιθες, οὐδὲ βίᾳ, ὥσπερ οἱ ἐχθροί. ἄκοντα γὰρ φίλον ἑλεῖν ἐργῶδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δήσαντα κατέχειν ὥσπερ δοῦλον. ἐχθροὶ γὰρ μᾶλλον ἢ φίλοι γίγνονται ταῦτα πάσχοντες. φίλοι δὲ πῶς, ἔφη.

A caſque capiēs reddere nō poteſt, vel nō impetrans odio nō dantem proſequitur; nō tibi videtur hic quoque grauis amicus eſſe? Omnino, inquit. Igitur ab hoc etiam abſtinendū? Abſtinendū ſcilicet, inquit. Quid autē, ſi quis rem facere poteſt, multaſque pecunias concupiſcit, ac propterea difficilē ſe in pactis præbet, & accipiendo delectatur, recuſans quod accepit reddere? Videtur is mihi, ait, etiā improbior eſſe illo altero. Quid autē, ſi quis ob rei faciūdæ cupiditatē nulli alij rei vacet, quā vnde lucrū poſſit capere? B Ab hoc quoq; mea quidē ſententia, eſt abſtinendū. Nā inutilis ei fuerit, qui vti eo velit. Quid vero, ſi quis homo ſit ſeditioſus, ac multos amicis hoſtes velit excitare? Fugiēdus & ille profecto. At ſi quis horū quidem vitiorū expers ſit, beneficiis autē ſe adfici patiatur, nulla viciſſim benefaciēdi ratione habita: Inutilis & ille fuerit. Sed dicito tandē, mi Socrates, qualē vt amicū nobis adiūgamus, opera danda eſt? Eum, arbitror, qui diuerſa ab his ratione, ſit iis in voluptatibus cōtinens, quæ corpore percipiūtur, iuramentū ſeruet, C in pactis ſe nō difficilē exhibeat, ſumma contētione conetur efficere, ne illis, à quibus beneficiū accepit, viciſſim benefaciēdo ſit inferior: ita vt cōſuetudine ſua vtētibus vſui ſit. At quo pacto hæc explorare, mi Socrates, poſſimus prius quam eis vtamur? Statuarios, inquit, ſic exploramus, vt non ex ipſorum verbis coniecturā faciamus; ſed quē prius ſtatuas egregie feciſſe cernimus, ei fidē habemus, quod etiā recte ceteras ſit elaboraturus. Ergo tu, inquit Critobulus, dicis etiam hominem, D qui ſe prioribus amicis beneficum declarauerit, plane poſterioribus quoq; beneficturum. Nimirum, ait, quēcumque prioribus equis recte vſum video, eum arbitror etiam aliis bene vſurum. Sint hæc, ait. At quo pacto is nobis adiungendus eſt, qui amicitia nobis dignus eſſe videatur? Primum, ait, res diuinæ conſiderandæ ſunt, num dij nobis conſulant, vt eum amicum faciamus. Quid igitur? poteſne dicere, quo pacto eum, qui nobis adiungendus videatur, etiam diis haud aduerſantibus, E venari debeamus? Profecto, ait, non inſiſtendo veſtigiis eius, quemadmodū leporem venamur: neq; fraude, quemadmodū aues: neq; vi, quemadmodū hoſtes. Nam inuitum amicum capere, per eſt difficile; neq, minus difficile, vinctū retinere, tamquā ſeruū. Potius.n. hoſtes, quā amici fiūt, ſi hæc illis accidant. At quo pacto amici?

Sunt, ait, carmina quædam, quæ qui tenent, incantando quos volunt amicos ſibi poſſunt facere. Iidem fertur quaſdam amoris illecebras eſſe, quarum periti ad quoſcumque tandem eis vtantur, ab illis diliguntur. Vnde igitur has percipiamus? ait. Homerum narrantem audiſti, quibus verbis Vlyſſem Sirenes incantarint; quorum huiuſmodi quoddam eſt principium,

Huc ades, o celebris Graiorum gloria Vlyſſes.

Hac igitur incantatione, mi Socrates, quũ ad alios etiam homines vtebantur Sirenes, num detinebant eos, ne excantati ab eis diſcederent? Nequaquam, ſed his incantationibus ad illos vtebantur, qui ob virtutem gloriæ, cupidi erant. Prope dicis eiuſmodi verbis vnumquemq; incantandum eſſe, quæ ſi audiat, à laudante nõ irridendi cauſſa proferri exiſtimet. Nam ita quidem magis hoſtili eſſet animo, homineſq; tales abs ſe repelleret; ſi quis non ignorantem, ſe paruũ, ac turpem, & imbecillum eſſe, prædicaret vt pulchrũ, vt magnum, vt robuſtum. Num & alias quaſdã incantationes noſti? Non: ſed Periclẽ accepi multarum peritũ fuiſſe, quibus hanc vrbem incantando, effecerit vt ipſum diligeret. At quo pacto Themiſtocles ad amorem ſui ciuitatem hanc pellexit? Profecto non incantando, ſed bono quodam ciues adficiẽdo. Videris mihi dicere, mi Socrates, neceſſarium eſſe, vt ſi quidem bonum amicum paraturi ſimus, nos ipſi primum tam in dicendo quam agendo boni efficiamur. An tu exiſtimabas, ait Socrates, fieri poſſe, vt prauus quiſpiam bonos amicos pararet? Videbam enim, ſubiecit Critobulus, etiam oratores viles egregiis concionatoribus amicos eſſe, & non ſatis ad imperatorium munus idoneos viris eiuſdem muneris peritiſſimis eſſe familiares. Num igitur, inquit, hac etiam in parte, de qua diſſerimus, noſti quoſdam, qui quum inutiles ipſi ſint, viros vtiles ſibi efficere amicos poſſint? Minime vero, inquit. At ſi fieri non poteſt, vt vir improbus honeſtos & egregios amicos paret; hoc mihi dicas velim, an facile ſit, cum, qui vir ipſe bonus ſit & honeſtus, honeſtis & egregiis hominibus amicum fieri? Num te, mi Critobule, perturbat, quod ſæpenumero vides, homines, præclaras res gerentes, & abſtinentes à turpibus, non amicos eſſe; ſed inter ſe diſſidere, & indignius ſeſe tractare, quam homines nullius pretij faciant? Non modo, ſubiecit Critobulus,

A εἶναι μὲν τινας φασὶν ἐπῳδάς, ἃς οἱ ἐπιστάμενοι ἐπᾴδοντες οἷς ἂν βούλωνται, φίλους ἑαυτοῖς ποιοῦνται. εἶναι δὲ καὶ φίλτρα, οἷς οἱ ἐπιστάμενοι πρὸς οὓς ἂν βούλωνται χρώμενοι, φιλοῦνται ὑπ' αὐτῶν. πόθεν οὖν, ἔφη, ταῦτα μάθοιμεν ἄν; ἃ μὲν αἱ σειρῆνες ἐπῇδον τῷ Ὀδυσσεῖ, ἤκουσας Ὁμήρου, ὧν ἐστιν ἀρχὴ τοιάδε τις,

Δεῦρ' ἄγε δὴ πολύαιν' Ὀδυσεῦ, μέγα
κῦδος Ἀχαιῶν.

Ταύτην οὖν, ἔφη, τὴν ἐπῳδήν, ὦ Σώκρατες, B καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ σειρῆνες ἐπᾴδουσαι κατεῖχον, ὥστε μὴ ἀπιέναι ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἐπᾳσθέντας; οὔκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρετῇ φιλοτιμουμένοις οὕτως ἐπῇδον. σχεδόν τι λέγεις, τοιαῦτα χρῆναι ἑκάστῳ ἐπᾴδειν, οἷα μὴ νομιεῖ ἀκούων, τὸν ἐπαινοῦντα καταγελῶντα λέγειν. οὕτω μὲν γὰρ ἐχθίων τ' ἂν εἴη, καὶ ἀπελαύνοι τοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰ τὸν εἰδότα, ὅτι μικρός τε, καὶ αἰσχρός, καὶ ἀσθενής ἐστιν, ἐπαινοίη C λέγων, ὅτι καλός τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρός ἐστιν. ἄλλας δέ τινας οἶσθα ἐπῳδάς; οὔκ. ἀλλ' ἤκουσα μέν, ὅτι Περικλῆς πολλὰς ἐπίσταιτο, ἃς ἐπᾴδων τῇ πόλει, ἐποίει αὐτὴν φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστοκλῆς δὲ πῶς ἐποίησε τὴν πόλιν φιλεῖν αὐτόν; μὰ Δί' οὐκ ἐπᾴδων, ἀλλὰ περιάψας τι ἀγαθὸν αὐτῇ. δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὡς εἰ μέλλοιμεν ἀγαθόν τινα κτήσασθαι φίλον, αὐτοὺς ἡμᾶς ἀγαθοὺς δεῖ γενέσθαι λέγειν τε καὶ πράττειν. σὺ δ' ᾤου, ἔφη ὁ Σωκράτης, D οἷόν τ' εἶναι πονηρὸν ὄντα χρηστοὺς φίλους κτήσασθαι; ἑώρων γάρ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ῥήτοράς τε φαύλους ἀγαθοῖς δημηγόροις φίλους ὄντας, καὶ στρατηγεῖν οὐχ ἱκανοὺς, πάνυ στρατηγικοῖς ἀνδράσιν ἑταίρους. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ περὶ οὗ διαλεγόμεθα, οἶσθά τινας, οἱ ἀνωφελεῖς ὄντες, ὠφελίμους δύνανται φίλους ποιεῖσθαι; μὰ Δί' οὐ δῆτ', ἔφη. ἀλλ' εἰ ἀδύνατόν ἐστι πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι, ἐκεῖνο ἤδη * λέγε μοι, εἰ ἔστιν αὐτὸν καλὸν κἀγαθὸν γενόμενον, ἐξ ἑτοίμου τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς E φίλον εἶναι. ἢ ταράττει σε ὦ Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἄνδρας καὶ καλὰ πράττοντας, καὶ τῶν αἰσχρῶν ἀπεχομένους, ὁρᾷς ἀντὶ τοῦ φίλους εἶναι, στασιάζοντας ἀλλήλοις, καὶ χαλεπώτερον χρωμένους τῶν μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώπων; καὶ οὐ μόνον γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος,

μόνον μου

οἱ ἰδιῶται τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ A τῶν τε καλῶν μάλιστα ἐπιμελούμεναι, καὶ τὰ αἰσχρὰ ἥκιστα προσιέμεναι, πολλάκις πολεμικῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. ἃ λογιζόμενος, πάνυ ἀθύμως ἔχω πρὸς τὴν τῶν φίλων κτῆσιν. οὔτε γὰρ τοὺς πονηροὺς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις δυναμένους εἶναι. πῶς γὰρ ἂν ἢ ἀχάριστοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεονέκται, ἢ ἄπιστοι, ἢ ἀκρατεῖς ἄνθρωποι δύναιντο φίλοι γενέσθαι; οἱ μὲν οὖν πονηροὶ πάντες ἔμοιγε δοκοῦσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον, ἢ φίλοι B πεφυκέναι. ἀλλὰ μήν, ὥσπερ σὺ λέγεις, οὐδ' ἂν τοῖς χρηστοῖς οἱ πονηροί ποτε συναρμόσειαν εἰς φιλίαν. πῶς γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες τοῖς τὰ τοιαῦτα μισοῦσι φίλοι γένοιντ' ἄν; εἰ δὲ δὴ καὶ οἱ ἀρετὴν ἀσκοῦντες στασιάζουσί τε περὶ τοῦ πρωτεύειν ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους, τίνες ἔτι φίλοι ἔσονται, καὶ ἐν τίσιν ἀνθρώποις εὔνοια καὶ πίστις ἔσται; C ἀλλ' ἔχει μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ποικίλως πως ταῦτα, ὦ Κριτόβουλε. φύσει γὰρ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ μέν, φιλικά· δέονται γὰρ ἀλλήλων, καὶ ἐλεοῦσι, καὶ συνεργοῦντες ὠφελοῦσι, καὶ τοῦτο συνιέντες χάριν ἔχουσιν ἀλλήλοις· τὰ δέ, πολεμικά. τά τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἡδέα νομίζοντες, ὑπὲρ τούτων μάχονται, καὶ διχογνωμονοῦντες ἐναντιοῦνται. πολεμικὸν δὲ καὶ ἔρις, καὶ ὀργή· καὶ * δυσμενὲς μὲν ὁ τοῦ πλεο- D νεκτεῖν ἔρως, μισητὸν δὲ ὁ φθόνος. ἀλλ' ὅμως διὰ τούτων πάντων ἡ φιλία διαδυομένη, συνάπτει τοὺς καλούς τε κἀγαθούς. διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν αἱροῦνται μὲν ἄνευ πόνου τὰ μέτρια κεκτῆσθαι μᾶλλον, ἢ διὰ πολέμου πάντων κυριεύειν, καὶ δύνανται πεινῶντες καὶ διψῶντες ἀλύπως σίτου καὶ ποτοῦ κοινωνεῖν, καὶ τοῖς τῶν ὡραίων ἀφροδισίοις * ἡδόμενοι ἐγ- E καρτερεῖν, ὥστε μὴ λυπεῖν οὓς μὴ προσήκει. δύνανται δὲ καὶ χρημάτων οὐ μόνον, τοῦ πλεονεκτεῖν ἀπεχόμενοι, νομίμως κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις. δύνανται δὲ καὶ τὴν ἔριν οὐ μόνον ἀλύπως, ἀλλὰ καὶ συμφερόντως ἀλλήλοις διατίθεσθαι, καὶ τὴν ὀργὴν κωλύειν εἰς ὃ μεταμελησόμενον προϊέναι· τὸν δὲ φθόνον παντάπασιν ἀφαιροῦσι, τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεῖα παρέχοντες, τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες.

δυσμενὴς

ἡδόμενοι καρτερεῖν,

A priuati homines hoc faciunt: ſed etiam illæ vrbes, quę honeſti ſtudioſæ ſunt, turpiaque minime admittunt, ſæpe hoſtiliter erga ſe inuicem ſunt adfectæ. Quæ quum ipſe mecum reputo, vehementer de adquirẽdis amicis deſpero. Quippe nec improbos inter ſe amicos eſſe poſſe video. Nam quo pacto vel inter ingratos, vel inertes, vel auaros, vel infidos, vel intemperantes, amicitia conciliari poſſit? Quæ me cauſſa mouet, vt improbos omnes potius B a natura inter ſe hoſtes eſſe, quam amicos, exiſtimem. Iam vero, vti tu quidem ais, ne bonis quidem in amicitia praui congruere poſſunt. Nã quo pacto illi, qui improbe agũt, amici poſſint eſſe iis qui eiuſmodi facinora oderunt? Quod ſi etiam illi, qui virtutem ſtudioſe colunt, inter ſe per ſeditiones in ciuitatibus de principatu cõtendunt, & præ inuidia ſeipſos oderunt: quinam deinceps inter ſe amici erunt, & quos inter homines beneuolentia fideſq; C repetietur? Enimuero, ſubiecit Socrates, varie ſe res habet, mi Critobule. Nã homines à natura partim ad amicitiam comparati ſunt, quandoquidem opera mutua indigent, ac inuicem miſerentur, ſeque iuuãdo aliis alij proſunt, idque quum intellexere, gratiam ſibi inuicem habent; partim ad inimicitias propendent. Nam quũ eadem bona & iucunda putent, de iis inter ſe digladiantur, diuunctiſq; animorum ſententiis inuicem ſibi aduerſantur. Præterea tum contentio, tum ira, res quædam D hoſtiles ſunt; itemque plus habendi cupiditas, infeſtum quiddam eſt, & odio dignum, inuidia. Nihilominus amicitia per hæc omnia penetrans, honeſtos egregioſque viros copulat. Nam propter virtutem malũt abſque moleſtia facultates mediocres poſſidere, quam rixando poteſtatem in omnia ſibi adquirere, ſimulque poſſunt eſurientes ac ſitiẽtes ſine animi faſtidio cibi ac potus participes fieri, ac tametſi formoſis amoribus delectentur, coercere ſe E tamen poſſunt, ne offendant eos quos offendi nõ conuenit. Etiam à pecuniis abſtinendo, quo minus alienis inhient, non ſolum legitime ſibi debitis eſſe contẽti poſſunt: ſed etiam ſibi inuicem largiri. Præterea poſſunt ſimultatem non modo ſine moleſtia, ſed etiam ex vtilitate mutua moderari; ac prohibere, quominus ad hoc ira progrediatur cuius ipſos deinde pœniteat. Inuidiam prorſus tollunt, partim bona propria amicis mancipando, partim amicorum bona pro ſuis ducẽdo.

Qui ergo non conſentaneum ſit, viros honeſtos & egregios non ſolum ſine damno, ſed etiam mutua cum vtilitate honorum ciuilium participes fieri? Nam qui honores in ciuitatibus ac magiſtratus ambiunt, idcirco vt poteſtatem habeant pecuniam publicã peculandi, vi homines opprimendi, fruendi voluptatibus: illi vero iniuſti ſint, ac improbi, neceſſe eſt; neque fieri poteſt, vt cum alio coniungantur. At ſi quis velit honoribus in republica frui, vt tũ ipſe nõ adficiatur iniuria, tũ iuſtis in rebus opẽ amicis ferre poſſit, ſimulque princeps ipſe aliquo bono patriã adficere conetur; quãobrem talis homo cõiungi cũ alio, qui ſit & ipſe talis, amicitia nõ poſſit? Num amicis eſſe vſui vna cũ honeſtis & egregiis viris minus poſſit, vel ad bene de republica merendũ minus facultatis habebit, ſi honeſtos & egregios in eo ſtudio ſocios habeat? Quinetiã gymnicis in certaminibus patet, ſi liceat præſtantiſſimis aduerſus deteriores coniunctis viribus pergere, futurum, vt ipſi cunctis in certaminibus victores euadant, omniaque præmia conſequantur. Quando igitur hoc iſtic fieri non permittitur, at in negotiis ciuilibus, vbi homines honeſti & egregij præcipuas partes obtinent, quum nemo impediat, quominus quis beneficio rempublicam, cum quo ipſe velit, adficiat: qui nõ ex vſu ſit, vt optimis quibuſque amicis cõparatis rempublicã aliquis adminiſtret, atq; iis potius ſociis & adiutoribus gerendarum rerum, quam aduerſariis vtatur? Enimuero patet hoc etiam, ſi bellum aliquis aduerſus alium gerere velit, ei ſociis opus eſſe, illiſque pluribus, ſi ſtrenuis ac fortibus ſeſe opponat. Atqui beneficiis adficiendi ſunt, ſi quos opitulari nobis volumus, vt ſint animis alacres. Multo autem melius eſt, optimos quoſque, tametſi pauciores ſint, beneficiis adficere; quam deteriores, quorum maior ſit numerus. Nã improbi multo pluribus benefactoribus, quam probi egent. Tu vero, mi Critobule, fidẽti animo bonus eſſe enitere, atque vbi talis factus fueris, honeſtos & egregios amicos venari coneris. Ac fortaſſis etiam ipſe nonnihil tibi conferre ad hanc virorũ honeſtorum egregiorumque venationem poſſim, propterea quod ad amorem beneuolentiamque propenſus ſim. Nam quoſcũque homines amem, totus ardenter in hoc feror, vt eos diligens, viciſſim diligar; & deſiderans, viciſſim deſiderer; & cõuerſationis cupidus, viciſſim expetar.

A πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς, καὶ τὴν πολιτικὴν τιμὴν μὴ μόνον ἀβλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμους ἀλλήλοις κοινωνοὺς εἶναι; οἱ μὲν γὰρ ἐπιθυμοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι τιμᾶσθαί τε καὶ ἄρχειν ἵνα ἐξουσίαν ἔχωσι χρήματά τε κλέπτειν, καὶ ἀνθρώπους βιάζεσθαι, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἄδικοί τε καὶ πονηροὶ ἂν εἶεν, καὶ ἀδύνατοι ἄλλῳ συναρμόσαι. εἰ δέ τις ἐν πόλει τιμᾶσθαι βουλόμενος, ὅπως αὐτός τε μὴ ἀδικῆται, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν δύνηται, καὶ ἄρξας ἀγαθόν τι ποιεῖν τὴν πατρίδα πειρᾶται, B διὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλῳ τοιούτῳ οὐκ ἂν δύναιτο συναρμόσαι; πότερον τοὺς φίλους ὠφελεῖν μετὰ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἧττον δυνήσεται, ἢ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν ἀδυνατώτερος ἔσται, καλοὺς τε κἀγαθοὺς ἔχων συνεργούς; ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι δῆλόν ἐστιν, ὅτι εἰ ἐξῆν τοῖς κρατίστοις συνθεμένοις ἐπὶ τοὺς χείρους ἰέναι, πάντας ἂν τοὺς ἀγῶνας οὗτοι C ἐνίκων, καὶ πάντα τὰ ἆθλα οὗτοι ἐλάμβανον. ἐκεῖ μὲν οὖν οὐκ ἐῶσι τοῦτο ποιεῖν, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ κρατιστεύουσιν, οὐδεὶς κωλύει μεθ' οὗ ἄν τις βούληται τὴν πόλιν εὐεργετεῖν, πῶς οὖν οὐ λυσιτελὲς τοὺς βελτίστους φίλους κτησάμενον πολιτεύεσθαι, τούτοις κοινωνοῖς καὶ συνεργοῖς τῶν πράξεων μᾶλλον ἢ ἀνταγωνισταῖς χρώμενον; ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο δῆλον, ὅτι κἂν πολεμῇ τις τινὶ, συμμάχων δεήσεται, καὶ τούτων πλειόνων, ἐὰν καλοῖς κἀγαθοῖς D ἀντιτάττηται. καὶ μὴν οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι, ἵνα θέλωσι προθυμεῖσθαι. πολὺ δὲ κρεῖττον τοὺς βελτίστους ἐλάττονας εὖ ποιεῖν, ἢ τοὺς χείρονας πλείονας ὄντας. οἱ γὰρ πονηροὶ πολὺ πλειόνων εὐεργετῶν, ἢ οἱ χρηστοὶ, δέονται. ἀλλὰ θαρρῶν, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, πειρῶ ἀγαθὸς γίγνεσθαι, καὶ τοιοῦτος γενόμενος θηρᾶν ἐπιχείρει τοὺς καλούς τε κἀγαθούς. E ἴσως δ' ἄν τι σοι κἀγὼ συλλαβεῖν εἰς τὴν τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν θήραν ἔχοιμι, διὰ τὸ ἐρωτικὸς εἶναι. δεινῶς γὰρ ὧν ἂν ἐπιθυμήσω ἀνθρώπων, ὅλος ὥρμημαι ἐπὶ τὸ φιλῶν τε αὐτοὺς ἀντιφιλεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, καὶ ποθῶν ἀντιποθεῖσθαι, καὶ ἐπιθυμῶν ξυνεῖναι, [καὶ] ἀντεπιθυμεῖσθαι τῆς ξυνουσίας.

ὁρῶ δὲ καὶ σοὶ τούτων δέον, ὅταν ἐπιθυμήσῃς φιλίαν πρός τινας ποιεῖσθαι. μὴ οὖν ἀποκρύπτου με, οἷς ἂν βούλοιο φίλος γενέσθαι. διὰ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀρέσκουσί μοι, οὐκ ἀπείρως οἶμαι ἔχειν * θηρᾶν ἀνθρώπους. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη, καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, τούτων ἐγὼ τῶν μαθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ, ἄλλως τε καὶ εἰ ἐξαρκέσει μοι ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς τὰς ψυχὰς, καὶ ἐπὶ τοὺς καλοὺς τὰ σώματα. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ἀλλ', ὦ Κριτόβουλε, οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἐμῇ ἐπιστήμῃ τὸ τὰς χεῖρας προσφέροντα ποιεῖν ὑπομένειν τοὺς καλούς. πέπεισμαι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Σκύλλης διὰ τοῦτο φεύγειν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι τὰς χεῖρας αὐτοῖς προσέφερε· τὰς δέ γε Σειρῆνας, ὅτι τὰς χεῖρας οὐδενὶ προσέφερον, ἀλλὰ πᾶσι πόρρωθεν ἐπῇδον, πάντας φασὶν ὑπομένειν, καὶ ἀκούοντας αὐτῶν κηλεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη, ὡς οὐ προσοίσοντος τὰς χεῖρας, εἴ τι ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων κτῆσιν, δίδασκε. οὐδὲ τὸ στόμα οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, πρὸς τὸ στόμα προσοίσεις; θάρρει ἔφη ὁ Κριτόβουλος. οὐδὲ γὰρ τὸ στόμα [πρὸς τὸ στόμα * προσοίσω οὐδενὶ, ἐὰν μὴ καλὸς ᾖ. εὐθύς, ἔφη, σύ γε ὦ Κριτόβουλε, τοὐναντίον τοῦ συμφέροντος εἴρηκας. οἱ μὲν γὰρ καλοὶ τὰ τοιαῦτα οὐχ ὑπομένουσιν· οἱ δὲ αἰσχροὶ καὶ ἡδέως προσίενται), νομίζοντες διὰ τὴν ψυχὴν καλοὶ καλεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη. ὡς τοὺς μὲν καλοὺς φιλήσοντός μου, τοὺς δ' ἀγαθοὺς καταφιλήσοντος, θαρρῶν δίδασκε τῶν φίλων τὰ θηρατικά. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ὅταν οὖν, ὦ Κριτόβουλε, φίλος τινὶ βούλῃ γενέσθαι, ἐάσεις με κατειπεῖν σου πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἄγασαί τε * αὐτοῦ, καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι; κατηγόρει, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. οὐδένα γὰρ οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας. ἐὰν δέ σου προσκατηγορήσω, ἔφη, ὅτι διὰ τὸ ἄγασθαι αὐτοῦ, καὶ εὐνοϊκῶς ἔχεις πρὸς αὐτὸν, ἆρα μὴ διαβάλλεσθαι δόξεις ὑπ' ἐμοῦ; ἀλλὰ καὶ αὐτῷ μοι ἔφη ἐγγίγνεται εὔνοια πρὸς οὓς ἂν ὑπολάβω εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἐμέ. ταῦτα μὲν δή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξέσται μοι λέγειν περὶ σοῦ, πρὸς οὓς ἂν βούλῃ φίλους ποιήσασθαι. ἐὰν δέ μοι ἔτι ἐξουσίαν δῷς λέγειν περὶ σοῦ, ὅτι ἐπιμελής τε τῶν φίλων εἶ, καὶ οὐδενὶ οὕτω χαίρεις ὡς φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἐπί τε τοῖς καλοῖς ἔργοις τῶν φίλων ἀγάλλῃ οὐχ ἧττον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ,

πρὸς θήραν ἀνθρώπων

αὐτόν

A Quibus & tibi opus fore video, ſi quando cum quibuſdam amicitiam inire cupies. Itaque ne me celes, quibus eſſe amicus velis. Nam quum placere ſtudeam illi, qui mihi placet; minime venandi homines imperitum eſſe me arbitror. Atqui, ſubiecit Critobulus, harum artium ego, mi Socrates, iamdudum cupidus ſum: præſertim ſi eadem mihi ſcientia ſuffecerit ad eos, qui animi bonitate præſtant, & qui corporis elegantia excellunt. Tum Socrates: At vero, mi Critobule, inquit, B non hoc ſcientia mea continetur, vt manus iniciens, forma præſtantes aliquis remoretur. Sum enim perſuaſus, homines ea de cauſſa Scyllam fugiſſe, quod manus eis admoueret. Sirenes vero, quia nemini manus inicerent, ſed longo ex interuallo homines incantarent, vniuerſos aiunt remoratas eſſe, qui quidem audiendo demulcerentur. Et Critobulus: Doce vero me, inquit, ſi quid habes, quod ad conciliandos amicos conferat. Non enim cuiquam manus iniciam. Ac ne os quidem, ait Socrates, ori admouebis? C Bono animo es, inquit Critobulus. Nec enim os vlli admouebo, niſi forma præſtet. Tu vero mox, ait, mi Critobule, contrarium ei, quod expediat, dixiſti. Nam qui pulchri ſunt, nihil eiuſmodi morantur; at qui deformes, lubenter admittunt: quod exiſtiment, propter animum ſe formoſos adpellari. Ad ea Critobulus: Age animo alacri me doceto, inquit, artem venandi amicos; quandoquidem pulchros oſculaturus, honeſtos exoſculaturus ſum. Et Socrates: Vbi, mi D Critobule, amicitiam cum aliquo, inquit, contrahere voles, an mihi permittes, vt ad ipſum deferam, te admiratorem ipſius eſſe, atque amicitiam eius expetere? Licet iſtuc dicas, vero, ait Critobulus. Quippe neminem noui, qui ſe laudantes oderit. At ſi præterea de te dixero, ait, quod præ admiratione ipſius etiam beneuolentia ſingulari eum complectaris, num me putabis inuiſum te velle reddere? Atqui in meipſo, inquit, beneuolentia quæ- E dam erga illos excitatur, quos animo in me beneuolo eſſe ſuſpicor. Hæc igitur, ait Socrates, mihi de te dicere licebit ad eos, quos amicos efficere voles. Quod ſi mihi præterea poteſtatem facias dicendi de te, quod amici tibi curæ ſint; & quod nulla re ſic delecteris, atque bonis amicis; quod ob amicorum præclara facinora non minus exſultes, quam ob tuas

quod ob amicorum commoda non minus gaudeas, quam ob tua; quod in ſtudio perficiendi, vt amici ea conſequantur, nō defatigeris; quod deniq; virtutem viro dignā eſſe intellexeris, beneficiis amicos, hoſtes lædendo vincere: nimirum arbitrabor me tibi percommodum fore ſocium venationis bonorum amicorum. Quamobrē, ait Critobulus, hoc mihi commemoras, quaſi nō tua ſit in poteſtate ſitū, vt de me, quod velis, dicas? Non profectò ſubiecit Socrates, vti quidem ego de Aſpaſia aliquando audiui. Aiebat enim, bonas pronubas, quę cum veritate de aliis bona commemorēt, plurimum ad conciliandam inter homines adfinitatem valere: quæ vero mentirentur, eas laudando nihil proficere. Fieri enim, vt qui decepti ſunt, ſe oderint mutuo, atque etiam conciliatrices ipſas. Quæ quū ita eſſe perſuaſus ſim, rectè facturum me arbitror, ſi nihil mihi licere de te dicere laudādi cauſſa ſtatuam, quod non vere proferri poſſit. Nimirum tu, mi Socrates, ait Critobulus, talis amicus es mihi, vt me ſis adiuturus, ſi ad parandos amicos aliquo modo aptus fuero: ſin autem, nihil vtilitatis meæ cauſſa ficti ſis dicturus. Vtrum autem, inquit Socrates, magis commodis tuis ſeruire tibi videor, ſi falſis te ornem laudibus; an ſi perſuadeam, vt vir bonus eſſe ſtudeas? Quod ſi hoc needum perſpicis, ex his quę dicam, conſidera. Nam ſi tibi cum nauiculatore volens amicitiā conciliare, falſo te laudem, bonumque gubernatorem eſſe dicam, atque ille perſuaſus à me, nauem imperito tibi gubernandam committat, aliudne quidquam ſperare poſſis, quam te, tum nauem tum teipſum exitio daturum? Vel ſi tua cauſſa ciuitati publice perſuaſero mentiens, vt ſe tibi, tamquam viro artis imperatoriæ, iudiciorum rérumq; ciuilium perito committat; quid putas & tibi, & per te, ciuitati euēturum vel ſi priuatim ciuibus nōnullis perſuadeam, idque mentiendo, vt tibi res ſuas credant, nimirum homini adminiſtrandæ rei familiaris perito, atq; induſtrio: annon, vbi periculum illi de te fecerint, damnoſum te aliis eſſe, prætereaque ridiculum declarabis? Nimirum * via maxime compendiaria, tutiſſima, & rectiſſima eſt, mi Critobule, vt in quo bonus eſſe videri velis, operam des, vt bonus ſis. Quæcumque autem in vita mortalium virtutes adpellātur, eas omnes ſi cōſideres, doctrina & ſtudio poſſe augeri animaduertes. Atq; has, mi Critobule, venādas nobis eſſe arbitror.

Meminit huius loci M. Tullius in lib. 2. de offic.

A καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων χαίρεις οὐδὲν ἧττον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ὅπως τε ταῦτα γίγνηται τοῖς φίλοις, οὐκ ἀποκάμνεις μηχανώμενος, καὶ ὅτι ἔγνωκας ἀνδρὸς ἀρετὴν εἶναι, νικᾶν τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς· πάνυ ἂν οἶμαί σοι ἐπιτήδειον εἶναι με συνθηρευτὴν τῶν ἀγαθῶν φίλων. τί οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἐμοὶ τοῦτο λέγεις, ὥσπερ οὐκ ἐπὶ σοὶ ὄν, ὅ,τι ἂν βούλῃ περὶ ἐμοῦ λέγειν; μὰ Δί' οὐχ, ὥς ποτε ἐγὼ Ἀσπασίας ἤκουσα. ἔφη, B γὰρ τὰς ἀγαθὰς προμνηστρίδας, μετὰ μὲν ἀληθείας τἀγαθὰ διαγγελλούσας, δεινὰς εἶναι συνάγειν ἀνθρώπους εἰς κηδείαν, ψευδομένας δ' οὐκ ὠφελεῖν ἐπαινούσας. τοὺς γὰρ ἐξαπατηθέντας, ἅμα μισεῖν ἀλλήλους τε, καὶ τὴν προμνησαμένην. ἃ δὴ καὶ ἐγὼ πεισθεὶς, ὀρθῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, οὐκ ἐξεῖναί μοι περὶ σοῦ λέγειν ἐπαινοῦντι οὐδὲν ὅ,τι ἂν μὴ ἀληθεύω. σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, τοιοῦτός μοι φίλος C εἶ ὦ Σώκρατες, οἷος, ἂν μέν τι αὐτὸς ἔχω ἐπιτήδειον εἰς τὸ φίλους κτήσασθαι, συλλαμβάνειν μοι. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἐθέλοις πλάσας τι εἰπεῖν ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. πότερα δ' ἂν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ * Κριτόβουλε, δοκῶ σοι μᾶλλον ὠφελεῖν σε τὰ ψευδῆ ἐπαινῶν, ἢ πείθων πειρᾶσθαί σε ἀγαθὸν ἄνδρα γενέσθαι; εἰ δὲ μὴ φανερὸν οὕτω σοὶ, ἐκ τῶνδε σκέψαι. εἰ γάρ σε βουλόμενος φίλον ποιῆσαι ναυκλήρῳ, ψευδόμενος ἐπαινοίην, φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὁ D δέ μοι πεισθεὶς ἐπιτρέψειέ σοι τὴν ναῦν μὴ ἐπισταμένῳ κυβερνᾶν, ἔχεις τινὰ ἐλπίδα μὴ ἂν σαυτόν τε καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσαι; ἢ εἴ σοι πείσαιμι κοινῇ τὴν πόλιν ψευδόμενος, ὡς ἂν στρατηγικῷ τε, καὶ δικαστικῷ, καὶ πολιτικῷ ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι, τί ἂν οἴει σαυτὸν καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ σοῦ παθεῖν; ἢ εἴ τινας ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν πείσαιμι ψευδόμενος, ὡς ὄντι οἰκονομικῷ τε καὶ ἐπιμελεῖ, τὰ ἑαυτῶν ἐπιτρέψαι, ἆρ' οὐκ ἂν πεῖραν διδοὺς, ἅμα τε βλαβερὸς εἴης, καὶ καταγέλαστος φαίνοιο; ἀλλὰ συντομωτάτη τε, καὶ ἀσφα- E λεστάτη, καὶ καλλίστη ὁδὸς, ὦ Κριτόβουλε, ὅ,τι ἂν βούλῃ δοκεῖν ἀγαθὸς εἶναι, τοῦτο καὶ γενέσθαι ἀγαθὸν πειρᾶσθαι. ὅσαι δ' ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κριτόβουλε, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ταύτας θηρᾶσθαι.

Κριτόβουλε, μᾶλλον ὠφελοίην σε, & Κριτόβουλε, ἢ, συντομώτατον μᾶλλον ὠφελοῖ σε,

εἰ δὲ σύ πως ἄλλως γιγνώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ Κριτόβουλος· ἀλλ᾽ αἰσχυνοίμην ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀντιλέγων τούτοις. οὔτε γὰρ καλὰ, οὔτε ἀληθῆ λέγοιμ᾽ ἄν. καὶ μὴν τὰς ἀπορίας γε τῶν φίλων τὰς μὲν δι᾽ ἄγνοιαν ἐπειρᾶτο γνώμῃ ἀκεῖσθαι, τὰς δὲ δι᾽ ἔνδειαν, διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν. ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τούτοις ἃ σύνοιδα αὐτῷ. Ἀρίσταρχον γάρ ποτε ὁρῶν σκυθρωπῶς ἔχοντα, ἔοικας, ἔφη, ὦ Ἀρίσταρχε, βαρέως φέρειν τι. χρὴ δὲ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις. ἴσως γὰρ ἄν τί σε καὶ ἡμεῖς κουφίσαιμεν. καὶ ὁ Ἀρίσταρχος· ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ ἀπορίᾳ. ἐπεὶ γὰρ ἐστασίασεν ἡ πόλις, πολλῶν φυγόντων εἰς τὸν Πειραιᾶ, συνεληλύθασιν ὡς ἐμὲ καταλελειμμέναι ἀδελφαί τε, καὶ ἀδελφιδαῖ, καὶ ἀνεψιαὶ τοσαῦται, ὡς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα τοὺς ἐλευθέρους. λαμβάνομεν δὲ οὔτε ἐκ τῆς γῆς οὐδέν, (οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατοῦσιν αὐτῆς) οὔτε ἀπὸ τῶν οἰκιῶν. ὀλιγανθρωπία γὰρ ἐν τῷ ἄστει γέγονε. τὰ ἔπιπλα δὲ οὐδεὶς ὠνεῖται, οὐδὲ δανείσασθαι οὐδαμόθεν ἔστιν ἀργύριον. ἀλλὰ πρότερον ἄν τίς μοι δοκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ ζητῶν εὑρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. χαλεπὸν μὲν οὖν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀπολλυμένους, ἀδύνατον δὲ τοσούτους τρέφειν ἐν τοιούτοις πράγμασιν. ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ Σωκράτης, τί ποτέ ἐστιν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν πολλοὺς τρέφων, οὐ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ τούτοις τὰ ἐπιτήδεια δύναται παρέχειν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖται τοσαῦτα, ὥστε καὶ πλουτεῖν· σὺ δὲ πολλοὺς τρέφων, δέδοικας μὴ δι᾽ ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων ἅπαντες ἀπόλησθε; ὅτι νὴ Δί᾽, ἔφη, ὁ μὲν δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους. καὶ πότερον, ἔφη, τοὺς παρὰ σοὶ ἐλευθέρους οἴει βελτίους εἶναι, ἢ τοὺς παρὰ Κεράμωνι δούλους; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη, τοὺς παρὰ ἐμοὶ ἐλευθέρους. οὐκοῦν, ἔφη, αἰσχρὸν τὸν μὲν ἀπὸ τῶν πονηροτέρων εὐπορεῖν, σὲ δὲ πολλῷ βελτίους ἔχοντα ἐν ἀπορίαις εἶναι; νὴ Δί᾽, ἔφη. ὁ μὲν γὰρ τεχνίτας τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθερίως πεπαιδευμένους. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, τεχνῖταί εἰσιν, οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν ἐπιστάμενοι; μάλιστά γ᾽, ἔφη. οὐκοῦν χρήσιμά γ᾽ ἄλφιτα; σφόδρα γε. τί δ᾽ ἄρτοι; οὐδὲν ἧττον. τί γὰρ, ἔφη, ἱμάτιά τε ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα, καὶ χιτωνίσκοι, καὶ χλαμύδες, καὶ ἐξωμίδες;

A Tu ſi aliter iudicas, velim me doceas. Et Critobulus: Me vero pudeat, inquit, his contradicere, mi Socrates. Nec enim honeſta, nec vera dicerem. Præterea Socrates amicorũ difficultatibus, ex ignoratione profectis, conſilio mederi conabatur: quæ vero ex egeſtate proficiſcerentur, eis medebatur docendo, vt pro viribus alter alterius inopiæ ſubueniret. Dicam autem, quid hac etiam in parte mihi de ipſo conſtet. Nam quum aliquando Ariſtarchum triſtẽ cerneret: Videris, ait, mi Ariſtarche, quiddam moleſte ferre. Debes autem B moleſtiam hanc cum amicis communicare. Fortaſſis enim aliqua huius moleſtiæ parte nos quoque te ſubleuauerimus. Et Ariſtarchus: Enimuero mi Socrates, ait, magna in difficultate verſor. Nam quia ſeditiones hac in ciuitate motæ ſunt, multis in Piræeum confugientibus, conuenerunt ad me relictæ tot ſorores, ſororum filiæ, conſobrinæ, vt meis in ædibus XIV. homines ingenui ſint. Neque vero vel ex agro quidquam accipimus, quo potiũtur aduerſarij: neque ex ædibus, quod ho- C minum exiguus in vrbe ſit numerus, & ſupellectilem emit nemo, neq; vſquam mutuum capi poteſt, ſed citius in via quis argentum quærendo inueniat, quam mutuum accipiat. Graue quidem certe eſt mi Socrates, propinquorum interitu nihil moueri: ſed fieri non poteſt, vt in tanta rerum perturbatione tot homines aliquis alat. Hæc quum audiſſet Socrates: Quid eſt cauſſæ, inquit, quod Ceramo complures alens, non ſibi ſolum atque illis ſuppeditare neceſſaria poteſt; ſed etiam D tantum prætere a lucrum facit, vt diues ſit: tu multos alens metuis, ne ob neceſſariorum inopiam omnes pereatis? Quia profecto, ait, ſeruos alit Ceramo, ego liberos homines. Vtrum vero, ſubiecit Socrates, putas ingenuos, qui tecum ſunt, meliores eſſe, an Ceramonis ſeruos? Nimirum meliores ſunt ingenui qui mecum viuunt. Annon igitur eſt turpe, ait Socrates, illum per homines viliores rerum adquirere copiam: te, qui multo meliores habeas, inopia premi? Minime vero, inquit. Nam il- E le artifices alit, ego liberaliter educatos. Artifices ergo ſunt, inquit, qui facere aliquid poſſunt, quod vtile ſit? Maxime, ait. Ergo farina eſt vtilis? Ac vehementer quidem. Quid panes? Nihilominus. Quid? veſtes viriles ac muliebres, & tuniculæ, & chlamydes, & * exomides?

* quid eo vox ſignificet, docet Feſtus & Pollux, videlicet tunicam manicam carentem.

Admodum, ait, vtilia ſunt hæc, & quidem omnia. Iam vero, inquit Socrates, qui tecum ſunt, nihil horum poſſunt elaborare? Immo vero omnia, vt arbitror. Ergo tu ignoras Nauſicydem facienda farina, quod vnum ex his eſt, non ſolum ſeipſum & domeſticos alere, ſed præterea multas ſues, & vaccas, atque etiam lucrari tantum, vt nonnumquam in vſum ciuitatis ſumtum ſuppeditet: Cirbum pane faciundo familiam omnem nutrire, & viuere largiter: Demeam Collytenſem, conficiundis chlamydibus: Menonem, penulis: Megarenſium maximam partem exomidum confectione ſeſe alere? Vero, inquit. Nam illi barbaros quoſdam emtos habent, quos poſſunt cogere ad elaborandum ea quæ ipſis expediant. Ego mecum liberos homines, & cognatos habeo. Ergo, ſubiecit Socrates, quod ingenui ſint, ac tibi cognati, propterea putas eis aliud nihil faciendum eſſe, quam vt edant ac dormiant? Nam & inter alios ingenuos homines, ſi qui ita viuant, eos commodius degere vides, felicioreſque prædicas illis; qui eorum curam habent, quæcumque ad vitam vtilia norunt? An otium & negligentiam prodeſſe animaduertis hominibus ad diſcendum ea quæ ſcire conuenit; & ad reminiſcendum, quæ didicerint; & ad valetudinem, roburque corporum; & ad parandum ac conſeruandum ea quæ ad vitam vtilia ſunt: opus autem facere, ac diligentiam adhibere, nihil prodeſſe putas? Num ea, quæ dicis illas tenere, ſic didicerunt, vt neque ad vitam vtilia ducerent, neque quidquam eorum facerent: an è diuerſo, vt & diligenter in eis elaborarent, & vtilitatem inde caperent? Vtra homines ratione modeſtiores ſint, in otio degendo, an curam iis impendendo, quæ expediant? Vtro modo iuſtiores fuerint, ſi opus faciant, an ſi in otio de victu deliberent? Quin etiam, mea ſententia, neque tu iam illas diligis, neque illæ te: tu, quod eas eſſe tibi detrimento exiſtimes; illæ, quod te ſua cauſſa grauari videant. Ex his periculum eſt, ne & maius odium oriatur, & priſtina gratia minuatur. At ſi te præſide operas faciant, tu quidem eas diliges, quia videbis ipſas tibi eſſe vtiles: & amabunt illæ te contra, vbi animaduertent, te delectationem ex eis capere. Atque etiam priorum beneficiorum cum voluptate recordantes,

A σφόδρα γ', ἔφη, καὶ πάντα ταῦτα χρήσιμα. ἔπειτα, ἔφη, οἱ παρά σοι τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ποιεῖν; πάντα μὲν οὖν, ὡς ἐγᾦμαι. εἶτ' οὐκ οἶσθα, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν τούτων ἀλφιτοποιίας Ναυσικύδης οὐ μόνον ἑαυτόν τε καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ὗς πολλὰς, καὶ βοῦς, καὶ περιποιεῖται τοσαῦτα, ὥστε καὶ τῇ πόλει πολλάκις λειτουργεῖν· ἀπὸ δὲ ἀρτοποιίας * Κιρηβὸς τήν τε οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει, καὶ ζῇ δαψιλῶς· Δημέας δ' ὁ Κολλυτεὺς, ἀπὸ χλαμυδουργίας· Μέ- Κυρηβὸς
B νων δ' ἀπὸ χλανιδοποιίας· Μεγαρέων δ' οἱ πλεῖστοι, ἔφη, ἀπὸ ἐξωμιδοποιίας διατρέφονται; νὴ Δί', ἔφη. οὗτοι μὲν γὰρ ὠνούμενοι βαρβάρους ἀνθρώπους ἔχουσιν, ὥστ' ἀναγκάζειν ἐργάζεσθαι, ἃ καλῶς ἔχει· ἐγὼ δ' ἐλευθέρας τε καὶ συγγενεῖς. ἔπειτ', ἔφη, ὅτι ἐλεύθεραί τ' εἰσὶ καὶ συγγενεῖς σοι, οἴει χρῆναι αὐτὰς μηδὲν ἄλλο ποιεῖν, ἢ ἐσθίειν καὶ καθεύδειν; πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐλευ-
C θέρων τοὺς οὕτω ζῶντας ἄμεινον διάγοντας ὁρᾷς, καὶ μᾶλλον εὐδαιμονίζεις, ἢ τοὺς ἃ ἐπίστανται χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, τούτων ἐπιμελουμένους; ἢ τὴν μὲν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν αἰσθάνῃ τοῖς ἀνθρώποις πρός τε τὸ μαθεῖν, ἃ προσήκει ἐπίστασθαι, καὶ πρὸς τὸ μνημονεύειν, ἃ ἂν μάθωσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ἰσχύειν τοῖς σώμασι, καὶ πρὸς τὸ κτήσασθαί τε καὶ σώζειν τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον, ὠφέλιμα ὄντα, τὴν δὲ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οὐδὲν χρήσιμα; ἔμαθον δὲ, ἃ φὴς αὐτὰς ἐπίστασθαι, πότερον ὡς οὔτε χρή-
D σιμα ὄντα πρὸς τὸν βίον, οὔτε ποιήσουσαι αὐτῶν οὐδὲν, ἢ τοὐναντίον, ὡς καὶ ἐπιμεληθησόμεναι τούτων, καὶ ὠφεληθησόμεναι ἀπ' αὐτῶν. ποτέρως γὰρ ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι σωφρονοῖεν, ἀργοῦντες, ἢ τῶν χρησίμων ἐπιμελούμενοι; ποτέρως δ' ἂν δικαιότεροι εἶεν, εἰ ἐργάζοιντο, ἢ εἰ ἀργοῦντες βουλεύοιντο περὶ τῶν ἐπιτηδείων; ἀλλὰ καὶ νῦν μὲν, ὡς * ἐγὼ οἶμαι, οὔτε σὺ ἐκείνας ἐγῷμαι φιλεῖς, οὔτε ἐκεῖναί σε· σὺ μὲν ἡγούμενος αὐτὰς ἐπιζημίους εἶναι σεαυτῷ, ἐκεῖναι δὲ σὲ ὁρῶσαι ἀχθόμενον ἐφ' ἑαυταῖς. ἐκ δὲ τούτων κίνδυνος
E μείζω τε ἀπέχθειαν γίγνεσθαι, καὶ τὴν προγεγονυῖαν χάριν μειοῦσθαι. ἐὰν δὲ προστατήσῃς, ὅπως ἐνεργοὶ ὦσι, σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσεις, ὁρῶν ὠφελίμους σεαυτῷ οὔσας· ἐκεῖναι δὲ σὲ ἀγαπήσουσιν, αἰσθόμεναι χαίροντά σε αὐταῖς. τῶν δὲ προγεγονυιῶν εὐεργεσιῶν ἥδιον μεμνημέναι,

gratiam

πλὴν ἀπ' ἐκείνων χάριν αὐξήσετε, καὶ ἐκ τούτων φιλικώτερόν τε καὶ οἰκειότερον ἀλλήλοις ἕξετε· εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν. νῦν δὲ ἃ μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστατα γυναικὶ εἶναι, ἐπίστανται, ὡς ἔοικε· πάντες δὲ ἃ ἐπίστανται, ῥᾷστά τε, καὶ τάχιστα, καὶ κάλλιστα, καὶ ἥδιστα ἐργάζονται. μὴ οὖν ὄκνει, ἔφη, ταῦτα εἰσηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ σοί τε λυσιτελήσει κἀκείναις· καὶ, ὡς εἰκὸς, ἡδέως ὑπακούσονται. ἀλλὰ νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη ὁ Ἀρίσταρχος, οὕτω μοι δοκεῖς καλῶς λέγειν ὦ Σώκρατες, ὥστε πρόσθεν μὲν οὐ προσιέμην δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας ὃ ἂν λάβω, οὐχ ἕξω ἀποδοῦναι· νῦν δέ μοι δοκῶ εἰς ἔργων ἀφορμὴν ὑπομένειν αὐτὸ ποιῆσαι. ἐκ τούτων δὲ ἐπορίσθη μὲν ἀφορμὴ, ἐωνήθη δὲ ἔρια· καὶ ἐργαζόμεναι μὲν ἠρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν. ἱλαραὶ δὲ ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ ἀντὶ ὑφορωμένων * ἑαυτὰς, ἡδέως ἀλλήλας ἑώρων. καὶ αἱ μὲν ὡς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμους ἠγάπα. τέλος δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σωκράτην, χαίρων διηγεῖτο ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτὸν μόνον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀργὸν ἐσθίειν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· εἶτα οὐ λέγεις αὐταῖς τὸν τοῦ κυνὸς λόγον; φασὶ γὰρ, ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῷα, τὴν οἶν πρὸς τὸν δεσπότην εἰπεῖν· θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν μὲν ταῖς καὶ ἔριά σοι, καὶ ἄρνας, καὶ τυρὸν παρεχούσαις οὐδὲν δίδως ὅ τι ἂν μὴ ἐκ τῆς γῆς λάβωμεν· τῷ δὲ κυνὶ, ὃς οὐδὲν τοιοῦτόν σοι παρέχει, μεταδίδως οὗπερ αὐτὸς ἔχεις σίτου. τὸν κύνα οὖν ἀκούσαντα εἰπεῖν· ναὶ μὰ Δία. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σῴζων, ὥστε μήτε ὑπ' ἀνθρώπων κλέπτεσθαι, μήτε ὑπὸ λύκων ἁρπάζεσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ προφυλάττοιμι * ὑμᾶς, οὐδ' ἂν νέμεσθαι δύναισθε, φοβούμεναι μὴ ἀπόλησθε. οὕτω δὴ λέγεται καὶ τὰ πρόβατα συγχωρῆσαι τὸν κύνα προτιμᾶσθαι. καὶ σὺ οὖν ἐκείναις λέγε, ὅτι ἀντὶ κυνὸς εἶ φύλαξ καὶ ἐπιμελητὴς, καὶ διὰ σὲ * οὐδ' ὑφ' ἑνὸς ἀδικούμεναι ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν. Ἄλλον δέ ποτε ἀρχαῖον ἑταῖρον διὰ χρόνου ἰδὼν, πόθεν, ἔφη, Εὔθηρε φαίνῃ; ὑπὸ μὲν τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου, ἔφη, ὦ Σώκρατες,

[Marginal notes: * ἑαυτάς, ὑ- ἄλως ἀλλή-λας; * ὑμῶν; * ὑπ' ἰδενὸς]

A gratiam eis partam augebitis, ac deinceps amicius familiariusq; vosmet mutuo cõplectemini. Iam ſi turpe quid eis eſſet agendum, mors potius eſſet eligenda. At vero norunt illæ, ceu par eſt, quæcũq; videntur mulieri honeſtiſſima eſſe, maximeque decere. Quiuis autem quæ nouit, " tum facillime, tum celerrime, tum elegantiſſime, tum ſumma cum voluptate facit. " Quapropter tibi cunctandum non eſt, inquit, vt ad ea ſis illis auctor, quæ tum tibi tum illis expediant: in quo quidem, ceu par eſt, perlubenter tibi obtemperabunt.
B Profecto, inquit Ariſtarchus, tam mihi præclare dicere videris, mi Socrates, vt quum ante à mutuo ſumendo abhorrerem, quod ſcirem me abſumta mutuo data pecunia, ſoluendo non futurum; nunc mihi videar id facturus ad operarum impenſas. Inde comparata fuit impenſa, emtæ lanæ: mulieres inter operas prãdebant, ac operis abſolutis cœnabant. Iam pro triſtibus hilares erant, proq; eo, quod prius ſuſpicionibus indulgebant, lubenter ſeſe intuebantur. Ariſtarchum illæ curatoris
C loco diligere, Ariſtarchus ipſas tamquam vtiles ſibi, viciſſim complecti. Tamdẽ ad Socratem quum acceſſiſſet, narrabat & hæc cum voluptate, & quod ſe ſolũ inter omnes, quotquot eſſent in domo, repræhenderent; vt qui cibis otioſus veſceretur. Tum Socrates: Tu vero non canis fabulam eis narras? Aiunt enim, id temporis, quum voce vterentur animalia, dixiſſe ad herum ſuum ouem: Facis ſane mirũ quiddam, qui nobis lanas, agnos, caſeum tibi ſuppeditãtibus, nihil das extra id quod è
D terra conſequimur: cani vero, qui nihil tale tibi præbet, cibum illum communicas, quo ipſe veſceris. At canem his auditis dixiſſe: Non abs re profecto. Nam ego is ſum, qui vos ipſas conſeruat, vt neque furto ab hominibus auferamini, neque à lupis rapiamini. Vos quidem certe, niſi pro vobis ego excubarem, ne paſtum quidem habere poſſetis; veritæ ſcilicet, ne periretis. Atque hoc modo perhibetur, oues ipſas permiſiſſe, vt canis potiori conditione frueretur. Itaque tu
E etiam illis dicito, te canis inſtar cuſtodem eſſe curamque gerere: cuius opera læſæ à nemine, ſecure ſuauiterque ſuas operas obeundo viuant. Idem Socrates, quum aliquando ſodalem alium quemdam veterem longo ex interuallo videret: Vnde nobis ades, ait, Euthere? Sub exitum belli, mi Socrates, inquit,

[Marginal notes: Apologus Socratis de cane ac ouibus. — Socratis & Eutheri colloquiũ.]

peregre veniebam, nunc ex hoc ipſo loco.
Quando enim extra fiues Atticæ ſita prę-
dia mihi ſunt adempta, nec pater in Attica
mihi quidquam reliquit: cogor iam domi
degens corpore faciundis operis victum
quærere. Et videtur hoc mihi præſtare,
quam aliquem rogare mortalium: præſer-
tim quum pigneris nihil habeam, quo pe-
cuniam accipere mutuo poſſim. At quam
diu putas, ait Socrates, corpus tibi ſuffe-
cturum, vt victum pro mercede laboran-
do quæras? Profecto non diu, inquit. Ita-
que quum conſenueris, ſumtu tu qui-
dem egebis, at nemo tibi mercedem pro
corporis laboribus pendet. Vere dicis,
inquit. Ergo, ſubiecit Socrates, præſtat
ea te opera iam nunc adgredi, quæ tibi
etiam quum ſenueris, alendo ſufficiant:
atque vt locuplete quodam conuento,
qui ſocio procurationis indigeat, ſic illi
te iuuanti viciſſim proſis; vt operis præ-
ſis, & fructus congeras, & facultates i-
pſius vna cuſtodias. Ego vero, mi Socra-
tes, inquit, ægre ſeruitutem perferre
poſſim. Atqui ciuitatum præſides, pu-
blicarumque rerum curatores, non id-
circo magis ſeruiles, ſed magis ingenui
exiſtimantur. Omnino, mi Socrates, non
admodum velim me reprehenſioni ali-
cuius obnoxium eſſe. Atqui, mi Euthe-
re, inquit Socrates, non facile reperiri
poteſt opus, in quo non aliquis culpetur.
„ Eſt enim difficile, ſic aliquid agere, vt
„ nihil omnino delinquas: atque etiam,
„ quum abſque delicto factum eſt aliquid,
„ in iudicem non iniquum incidere, diffi-
„ cile eſt. Nam equidem miror, te in iis
etiam operis, in quibus nunc verſaris, fa-
„ cile conſequi, vt inculpatus maneas. Quã-
„ obrem danda eſt opera, vt culpandi cu-
„ pidos fugiamus, æquos autem æſtima-
„ tores ſectemur: itemque negotia, quæ-
„ cumque conficere potes, vt ſuſcipias;
„ quæ non potes, caueas; quidquid au-
„ tem feceris, in id vti quam rectiſſime
„ promtiſſimeque incumbas. Nam ita fu-
„ turum arbitror, vt minime culperis, ino-
„ piamque tuam maxime ſubleues, ac facil-
„ lime omnis expers periculi magna in re-
„ rum copia etiam in ſenecta viuas. Præter-
ea ſcio Socratem aliquando ex Critone
audiuiſſe, difficulter Athenis hominem
degere poſſe, qui ſua velit agere. Nunc e-
nim me nonnulli, ait, in ius rapiunt, non
quod à me fiat eis iniuria; ſed quod exiſti-
ment, lubentius me pecuniam exſolu-
turũ, quam cum aliis habiturum negotia.

A ἐκ τῆς ἀποδημίας, νυνὶ μέντοι αὐτόθεν. ἐπεὶ γὰρ ἀφῃρέθημεν τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτήματα, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ πατήρ μοι οὐδὲν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι νῦν ἐπιδημήσας τῷ σώματι ἐργαζόμενος τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι. δοκεῖ δέ μοι τοῦτο κρεῖττον εἶναι, ἢ δεῖσθαί τινος ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα ἐφ᾽ ὅτῳ ἂν δανειζοίμην. καὶ πόσον χρόνον οἴει σοι, ἔφη, τὸ σῶμα ἱκανὸν εἶναι μισθοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἐργάζεσθαι; μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐ πολὺν χρόνον. καὶ μήν, ἔφη, ὅταν γε
B πρεσβύτερος γένῃ, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσῃ, μισθὸν δὲ οὐδείς σοι θελήσει τῶν τοῦ σώματος ἔργων διδόναι. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν, ἔφη, κρεῖττόν ἐστιν αὐτόθεν τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων ἐπιτίθεσθαι, ἃ καὶ πρεσβυτέρῳ γενομένῳ ἐπαρκέσει, καὶ προσελθόντα τῳ τῶν πλείονα χρήματα κεκτημένων, τῷ δεομένῳ τοῦ συνεπιμελησομένου, ἔργων τ᾽ ἐπιστατοῦντα, καὶ συγκομίζοντα καρποὺς, καὶ συμφυλάττοντα τὴν οὐσίαν, ὠφελοῦντα ἀντωφελεῖσθαι. χαλεπῶς ἄν, ἔφη,
C ἐγώ, ὦ Σώκρατες, δουλείαν ὑπομείναιμι. καὶ μὴν οἵ γε ἐν ταῖς πόλεσι προστατεύοντες, καὶ τῶν δημοσίων ἐπιμελόμενοι, οὐ δουλοπρεπέστεροι ἕνεκα τούτου, ἀλλ᾽ ἐλευθεριώτεροι νομίζονται. ὅλως μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ὑπαίτιον εἶναί τινι οὐ πάνυ προσίεμαι. καὶ μήν, ἔφη, Εὔθηρε, οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ᾽ ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ
D περιτυχεῖν. ἐπεὶ καὶ οἷς νῦν ἐργάζεσθαι φῄς, θαυμάζω εἰ ῥᾴδιόν ἐστιν ἀνέγκλητον διαγίγνεσθαι. χρὴ οὖν πειρᾶσθαι τούς τε φιλαιτίους φεύγειν, καὶ τοὺς εὐγνώμονας διώκειν, καὶ τῶν πραγμάτων ὅσα μὲν δύνασαι ποιεῖν, ὑπομένειν· ὅσα δὲ μὴ δύνασαι, φυλάττεσθαι· ὅ, τι δ᾽ ἂν πράττῃς, τούτου ὡς κάλλιστα καὶ προθυμότατα ἐπιμελεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἥκιστα μέν σε οἴομαι ἐν αἰτίᾳ εἶναι, μάλιστα δὲ τῇ ἀπορίᾳ βοήθειαν
E εὑρεῖν, ῥᾷστα δὲ καὶ ἀκινδυνότατα ζῆν, καὶ εἰς τὸ γῆρας διαρκέστατα. οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ Κρίτωνος ἀκούσαντα, ὡς χαλεπὸν ὁ βίος Ἀθήνησιν εἴη ἀνδρὶ βουλομένῳ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. νῦν γάρ, ἔφη, ἐμέ τινες εἰς δίκας ἄγουσιν, οὐχ ὅτι ἀδικοῦνται ὑπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ὅτι νομίζουσιν ἥδιον ἄν με ἀργύριον τελέσαι, ἢ πράγματα ἔχειν.

καὶ ὁ Σωκράτης· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κρίτων, κύνας δὲ τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι; καὶ μάλα, ἔφη. μᾶλλον γάρ μοι λυσιτελεῖ τρέφειν, ἢ μή. οὐκ ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἐθέλοι τε, καὶ δύναιτο σου ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀδικεῖν σε; ἡδέως γ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ φοβοίμην, ὅπως μὴ ἐπ' αὐτόν με τράποιτο. τί δ', ἔφη, οὐχ ὁρᾷς ὅτι πολλῷ ἥδιόν ἐστι, χαριζόμενον οἵῳ σοὶ ἀνδρί, ἢ ἀπεχθανόμενον, ὠφελεῖσθαι; εὖ ἴσθ', ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, οἳ πάνυ ἂν φιλοτιμηθεῖεν φίλῳ σοι χρῆσθαι. καὶ ἐκ τούτων ἀνευρίσκουσιν Ἀρχέδημον, πάνυ μὲν ἱκανὸν εἰπεῖν τε καὶ πρᾶξαι, πένητα δέ. οὐ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν, ἀλλὰ φιλόχρηστός τε, καὶ ἔφη ῥᾷστον εἶναι ἀπὸ τῶν συκοφαντῶν λαμβάνειν. τούτῳ οὖν ὁ Κρίτων, ὁπότε συγκομίζοι ἢ σῖτον, ἢ ἔλαιον, ἢ οἶνον, ἢ ἔρια, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐν ἀγρῷ γιγνομένων χρησίμων πρὸς τὸν βίον, ἀφελὼν ἔδωκε· καὶ ὁπότε θύοι, ἐκάλει,* καὶ τῶν τοιαύτων πάντων ἐπεμελεῖτο. νομίσας δὲ ὁ Ἀρχέδημος * ἀποστροφὴν οἱ τὸν Κρίτωνος οἶκον, μάλα περιεῖπεν αὐτόν· καὶ εὐθὺς τῶν συκοφαντούντων τὸν Κρίτωνα ἀνευρίσκει πολλὰ μὲν ἀδικήματα, πολλοὺς δ' ἐχθρούς· καὶ προσεκαλέσατο εἰς δίκην δημοσίαν, ἐν ᾗ αὐτὸν ἔδει κριθῆναι ὅ τι δεῖ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. ὁ δέ, συνειδὼς αὑτῷ πολλὰ καὶ πονηρά, πάντ' ἐποίει, ὥστε ἀπαλλαγῆναι τοῦ Ἀρχεδήμου. ὁ δὲ Ἀρχέδημος οὐκ ἀπηλλάττετο, ἕως τόν τε Κρίτωνα ἀφῆκε, καὶ αὐτῷ χρήματα ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτό τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεπράξατο, ἤδη, τότε, ὥσπερ ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα ἔχῃ, καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλονται πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἱστάναι, ἵνα τοῦ κυνὸς ἀπολαύωσιν, οὕτω καὶ τοῦ Κρίτωνος πολλοὶ τῶν φίλων ἐδέοντο καὶ σφίσι παρέχειν φύλακα τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέδημος τῷ Κρίτωνι ἡδέως ἐχαρίζετο, καὶ οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰ δέ τις αὐτῷ τούτων, οἷς ἀπήχθετο, ὀνειδίζοι, ὡς ὑπὸ Κρίτωνος ὠφελούμενος κολακεύοι αὐτόν· πότερον οὖν, ἔφη ὁ Ἀρχέδημος, αἰσχρόν ἐστιν εὐεργετούμενον ὑπὸ χρηστῶν ἀνθρώπων καὶ ἀντευεργετοῦντα, τοὺς μὲν τοιούτους φίλους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς διαφέρεσθαι·

ἢ γρ. τὰ

ἀποστροφὴν

A Tum Socrates: Dic mihi, mi Crito, ait, annon canes alis, vt lupos ab ouibus arceant? Maxime, inquit: quum plus expediat mihi, eos alere, quam non alere. An non igitur etiam hominem velis alere, qui & velit, & poſſit illos arcere, quotquot iniuria te conantur adficere? Perlubenter ſane, inquit, niſi vererer, ne aduerſus meipſum ſe converteret. Quid autem? ait, non multo iucundius eſſe vides, aliquem viro tali, qualis tu es, gratificãtem potius, quam infeſtum, viciſſim ab eo iuuari? Certo velim ſcias, eſſe tales heic homines, B qui magno ſibi honori ducerent, ſi te amico vterẽtur. Ex eorũ numero Archedemum inueniunt, dicendi quidẽ illũ, & agẽdi peritiſſimũ, ſed pauperẽ. Non enim is erat, qui abs quouis lucrum caperet: ſed quũ æquitatis ſtudioſus eſſet, dicere ſolebat, eſſe facillimũ, ſycophãtis aliquid eripere. Huic igitur Crito quoties aut frumentũ, aut oleum, aut vinũ, aut lanas, aut aliquid aliud rerum in prędio ſuo naſcentiũ, & ad vitam vtiliũ, colligeret; partẽ detractã donabat. Eumdẽ, quoties rẽ ſacram C faceret, inuitabat; ac in omnibus huiuſmodi eũ non negligebat. Itaq; quũ exiſtimaret Archedemus, domum Critonis ſibi refugij loco eſſe, cœpit eum plurimũ obſeruare: ſtatimque calumniatorum Critonis iniuſta pleraque facinora perquirendo reperit, & infeſtos iiſdem non paucos; adeoque publicum in iudicium eos arceſſiuit, in quo cognoſci oportebat, quo ſupplicio, quaue multa puniri deberent. At reus, multorũ ſibi malorumq; facinorum conſcius, nihil non moliebatur, vt ab Archedemo liberaretur. Archedemus vero finẽ nullum faciebat, donec ille Critonẽ D dimiſiſſet, & pecuniam ſibi numeraſſet. Id vbi iam Archedemus, aliaque ſimilia perfeciſſet: tum vero nõ aliter, atque vbi paſtor aliquis canem egregium habet, ceterique paſtores haud procul ab illo greges ſuos ſiſtere cupiunt, vt eius canis opera fruantur; ita & complures Critonis amici rogabant, vt etiam ſibi Archedemum cuſtodem concederet. Archedemus autem E Critoni perlubenter gratificabatur, neq; iam ſolus Crito quiete fruebatur, ſed etiã ipſiusamici; ac ſiquis eorũ, quibus erat in odio, exprobraret ei, quod perceptis quibuſdã à Critone cõmodis, eidẽ adularetur: Vtrũ, inquit, turpe eſt, eũ, qui à probis hominib⁹ beneficiis adfectus ſit, viciſſim beneficium præſtando, eiuſmodi homines amicos facere, & ab improbis diſſidere;

an honeſtos & egregios homines lædere conantem, eoſdem hoſtes efficere, peruerſos autem iuuando, amicitiam eorum conciliare; hiſque potius quam illis vti? Ex eo tempore Critonis amicorum in numero Archedemus erat, & à ceteris eius amicis colebatur. Memini Socratem etiam cum Diodoro familiari ſuo in hãc ſententiam diſſeruiſſe: Dic mihi, mi Diodore, ait, ſi quis famulorũ tuorum aufugiat, daſne operam, vt eum retrahas? Immo etiam profecto alios hortor, inquit, vt denuntient, ceſſura quædam recuperanti præmia. Quid autem? ſi quis ſeruorum aduerſa valetudine laboret, an non curam eius habes, ac medicos arceſſis, ne moriatur? Admodum vero, inquit. Iam ſi quis familiarium tuorum, ait, qui longe pluris ſit tibi, quam quiſquam ſeruorum, in periculo ſit pereundi ex inopia; non æquum eſſe ducis, eius te curam habere, vt euadat incolumis? Atqui non ignoras Hermogenem minime ingratũ eſſe, quem quidem puderet adiutum abs te nõ viciſſim rebus tuis commodare. Habere autẽ miniſtrum quemdam non inuitum, & beneuolum, & conſtantem, & ad agenda imperata idoneum, immo non ſolum ad imperata facienda promtum, ſed qui etiam per ſe vſui poſſit eſſe tum in prouidẽdo tum in præcipiendis conſiliis: equidem longe prſtare arbitror, quam vt multos aliquis ſeruos habeat. Iubent autem rei familiaris adminiſtratores boni tũc emere, quum magni quidpiam pretij licet exiguo comparare. Boni vero amici hoc rerum ſtatu viliſſimo pretio parari poſſunt. Recte mones, mi Socrates, inquit Diodorus: iube veniat ad me Hermogenes. Id vero, ſubiecit Socrates, equidem minime fecero. Etenim neque tibi honeſtius eſſe duco, te potius illum arceſſere, quam conuenire: neque magis ex illius eſſe re, quam tua, hæc ita fieri. Hoc modo factum, vt ad Hermogenem Diodorus accederet, neque magna pecunia erogata, compararet amicum talem; cui cordi eſſet, vt quid vel proferendo, vel agendo commodare Diodori rebus, eumque poſſet exhilarare, diſpiceret.

Socratis ad Diodorum pro Hermogene interceſſio.

A ἢ τοὺς μὲν καλοὺς κἀγαθοὺς ἀδικεῖν πειρώμενον ἐχθροὺς ποιεῖσθαι, τοὺς δὲ πονηροὺς συνεργοῦντα πειρᾶσθαι φίλους ποιεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἀντ' ἐκείνων; ἐκ δὲ τούτου εἷς τε τῶν Κρίτωνος φίλων Ἀρχέδημος ἦν, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρίτωνος φίλων ἐτιμᾶτο. οἶδα δὲ καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἑταίρῳ ὄντι τοιάδε διαλεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Διόδωρε, ἄν τίς σου τῶν οἰκετῶν ἀποδρᾷ, ἐπιμελῇ ὅπως ἀνακομίσῃ; καὶ ἄλλους γε νὴ Δί', ἔφη, παρακαλῶ σῶστρα τούτου ἀνακηρύττων. B τί γάρ, ἔφη, ἐάν τίς σοι κάμνῃ τῶν οἰκετῶν * τούτου ἐπιμελῇ, καὶ παρακαλεῖς ἰατρούς, ὅπως μὴ ἀποθάνῃ; σφόδρα γ' ἔφη. εἰ δέ τις σοὶ τῶν γνωρίμων, ἔφη, πολὺ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερος ὤν, κινδυνεύει δι' ἔνδειαν ἀπολέσθαι, οὐκ οἴει σοι ἄξιον εἶναι ἐπιμεληθῆναι, ὅπως διασωθῇ; καὶ μὴν οἶσθά γε, ὅτι οὐκ ἀγνώμων ἐστὶν Ἑρμογένης· αἰσχύνοιτο δ' ἄν, εἰ ὠφελούμενος ὑπὸ σοῦ, μὴ ἀντωφελοίη σε. καί τοι τὸ ὑπηρέτην C ἑκόντα τε καὶ εὔνουν, καὶ παραμένοντα, καὶ τὸ κελευόμενον ἱκανὸν ποιεῖν ἔχειν, καὶ μὴ μόνον τὸ κελευόμενον ἱκανὸν ὄντα ποιεῖν, ἀλλὰ δυνάμενον καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ χρήσιμον εἶναι, καὶ προνοεῖν, καὶ προβουλεύεσθαι, πολλῶν οἰκετῶν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι. οἱ μέν τοι ἀγαθοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ ἐξῇ πρίασθαι, τότε φασὶ δεῖν ὠνεῖσθαι. νῦν δὲ διὰ τὰ πράγματα εὐωνοτάτους ἔστι φίλους ἀγαθοὺς κτήσασθαι. καὶ ὁ Διόδωρος, ἀλ- D λὰ καλῶς γε, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες· καὶ κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένην. μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε. νομίζω γὰρ οὔτε σοὶ κάλλιον εἶναι τὸ καλέσαι ἐκεῖνον, τοῦ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκεῖνον, οὔτε ἐκείνῳ μεῖζον ἀγαθὸν τὸ πραχθῆναι ταῦτα, ἢ σοί. οὕτω δὴ ὁ Διόδωρος ᾤχετο πρὸς τὸν Ἑρμογένην. καὶ οὐ πολὺ τελέσας, ἐκτήσατο φίλον, ὃς ἔργον εἶχε σκοπεῖν ὅ,τι ἂν ἢ λέγων ἢ πράττων ὠφελοίη τε καὶ εὐφραίνοι Διόδωρον.

* πόνοι

E

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ὅτι δὲ τοὺς ὀρεγομένους τῶν καλῶν, ἐπιμελεῖς ὧν ὀρέγοιντο ποιῶν ὠφέλει, νῦν τοῦτο διηγήσομαι. ἀκούσας γάρ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἥκειν, ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεξε πρός τινα τῶν ξυνόντων, ὃν ἠσθάνετο βουλόμενον τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυγχάνειν· αἰσχρὸν μέντοι, ὦ νεανία, τὸν βουλόμενον ἐν τῇ πόλει στρατηγεῖν, ἐξὸν τοῦτο μαθεῖν, ἀμελῆσαι αὐτοῦ· καὶ δικαίως ἂν οὗτος ὑπὸ τῆς πόλεως ζημιοῖτο πολὺ μᾶλλον, ἢ εἴτις ἀνδριάντας ἐργολαβοίη, μὴ μεμαθηκὼς ἀνδριαντοποιεῖν. ὅλης γὰρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τά τε ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ, καὶ τὰ κακὰ διαμαρτάνοντος εἰκὸς γίγνεσθαι. πῶς οὖν οὐκ ἂν δικαίως ὁ τοῦ μὲν μανθάνειν* τούτου ἀμελῶν, τοῦ δὲ αἱρεθῆναι ἐπιμελούμενος, ζημιοῖτο; τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἔπεισεν αὐτὸν, ἐλθόντα μανθάνειν. ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἧκε, προσέπαιζεν αὐτῷ, λέγων· οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι· καὶ οὗτος στρατηγεῖν μαθὼν, γεραρώτερος φαίνεσθαι; καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθὼν, κἂν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστής ἐστι· καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός ἐστιν· οὕτω καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὢν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἕληται· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔτε στρατηγὸς οὔτε ἰατρός ἐστιν, οὐδὲ ἐὰν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱρεθῇ. ἀτὰρ, ἔφη, ἵνα καὶ ἐὰν ἡμῶν τις ταξιαρχῇ, ἢ λοχαγῇ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὃς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα. τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐδίδαξεν. ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ στρατηγίας.

* ἐπὶ

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER TERTIVS.

A CETERVM iuuiſſe Socratem rerũ honeſtarum cupidos, in hoc, vt illorũ, quæ expetebant, ſtudium in eis excitaretur, id iã cõmemorabo. Nam quum audiiſſet aliquando, Dionyſodorũ in vrbẽ veniſſe, qui artem imperatoriam docere ſe velle polliceretur: ad quemdã è familiaribus dixit, quem huius honoris in ciuitate

Socrates de imperatorio munere diſſerit.

B conſequẽdi cupidũ eſſe animaduerteret: Turpe eſt eũ, mi adoleſcẽs, qui fungi munere imperatorio velit in republica, negligere diſcẽdæ illius occaſionẽ, quæ offeratur: atq; hic multo iuſtius à ciuitate puniretur, quã ſi quis imperitus ſtatuariæ, nihilominus ſtatuas ſingẽdas ſuſciperet. Nam quum bellicis in periculis vniuerſa reſpublica imperatori cõmittatur, conſentaneũ

C eſt eo rẽ feliciter gerẽte, magna reipublicę cõmoda, cõtraq; peccãte ipſo, magna mala euenire. Cur igitur nõ is merito, qui artẽ hãc diſcere negligit, ac nihilominus vt imperator deligatur, omni cura conſequi nititur, multari debeat? Hæc quũ diceret, perſuaſit homini, vt ad diſcendũ accederet. Poſteaquam re percepta rediret, cũ eo iocãs: An nõ, inquit, videtur vobis, amici, perinde atq; Homerus Agamemnonẽ au-

D guſtũ dixit, ita etiam hic, poſteaquã imperatoriam artẽ didicit, auguſtior videri? Etenim quemadmodũ qui citharam pulſare didicit, etiãſi non pulſet citharã, nihilominus citharœdus eſt: & qui medẽdi artẽ didicit, etiãſi medicinam non faciat, nihilominus medicus eſt: ita hic quoque ſemper ex hoc tẽpore imperator eſt, etiãſi à nemine ad munus hoc deligatur. At vero qui alicuius rei rudis eſt, is nec imperator, nec medicus eſt, etiãſi vel ab vniuerſis homi-

E nibus deligatur. Vt autem, ait, etiã nos, ſi quis forte noſtrũ te prætore vel cohortis præfectus, vel manipuli ductor fuerit, rerũ bellicarum peritiores ſimus: dic nobis, vnde cœperit artem imperatoriã tibi tradere. Ab illo ipſo, inquit, in quod etiã deſiit. Nã ordinũ rationes, nihilque præterea me docuit. Atqui, ſubiecit Socrates, aliquanta hæc artis imperatoriæ pars eſt.

Nam neceſſe eſt, imperatorem eſſe peritum parandi ea, quæ ad bellum requiruntur, & ſuppeditandi cômeatum militibus, & in conſiliis ſolertem, & in labore ſtrenuum, & diligentem, & tolerãtem, & perſpicacem ingenio, & benignum, & ſæuum, & ſimplicẽ, & inſidioſum, & cautum, & furem, & profuſum, & rapacẽ, & largiendi cupidum, & auarũ, muniendi ſeſe, ac alios adgrediendi non ignarũ: alia deniq; multa tum à natura, tum à ſcientia requirũtur in eo qui recte munere imperatorio functurus ſit. Nihilominus bonũ eſt etiam aciei ſtruendæ peritum eſſe. Nam multum intereſt inter ordinatas & confuſas copias: quemadmodũ lapides, & lateres, & ligna, & tegulæ, ſi cõfuſe diſiecta ſint, vſum nullum habent: verum poſteaquam ea, quæ neq; putreſcunt, neque liqueſcũt, vt ſunt lapides ac tegulæ, in imo ac ſummo collocãtur, in medio vero lateres & ligna, quẽadmodum in ædium ſtructura cõponi ſolẽt; tum ſcilicet efficitur res magni pretij, videlicet domus. Et aduleſcens: Dixiſti, ait, quiddã valde ſimile, mi Socrates. Nã & in bello fortiſſimi quiq; primo vltimoque loco ſunt collocandi, peſſimi vero in medio, vt ab illis ducãtur, ab his impellãtur. Tum Socrates: Siquidem, ait, etiam te docuit ſtrenuos ab ignauis diſcernere: ſin autem, quid expedit tibi quidquam didiciſſe? Nam ſi te argentum iuſſit pulcherrimum primo vltimoq; loco ponere, in medio vero peſſimum, neq; tamẽ docuit bonũ ab adulterino diſcernere, nullo id tibi vſui fuerit. Profecto, inquit, non hoc me docuit: quo fit, vt nos ipſos neceſſe ſit fortes ab ignauis ſecernere. Cur igitur non conſideramus, ait Socrates, quo pacto in eis non fallamur? Equidem hoc cupio, ſubiecit aduleſcẽs. Ergo, inquit Socrates, ſi argentum diripiendum ſit, an non argenti cupidiſſimis primo loco diſpoſitis, recte aciẽ inſtrueremus? Ita mihi videtur. Quid ſi eos collocare libeat in fronte, qui periculum ſubire debeant, nonne cupidiſſimos honoris iſtic diſponemus? Nam hi certe ſunt, ait, qui laudis gratia pericula non reformidant. Ideoque obſcuri eſſe nequeunt, ſed vbique conſpicui, facile deligi poterunt. At enim vtrum te ſolummodo aciei ſtruendæ rationem docuit, an etiam vbi, & quo pacto ſingulis ordinibus vtendum ſit? Non admodum, ait. Atqui multa ſunt, ad quæ neque ducere, neque inſtruere conuenit eodem modo. Ea vero, inquit aduleſcens, nõ profecto declarauit.

A καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ, καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις, καὶ μηχανικὸν, καὶ ἐργαστικὸν, καὶ ἐπιμελῆ, καὶ καρτερικὸν, καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμὸν, καὶ ἁπλοῦν τε καὶ ἐπίβουλον, καὶ φυλακτικόν τε, καὶ κλέπτην, καὶ προετικὸν, καὶ ἅρπαγα, καὶ φιλόδωρον, καὶ πλεονέκτην, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἐπιθετικὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ, ἃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν. B καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι. πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου, ὥσπερ λίθοι τε, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ κέραμος, ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν, καὶ ἐπιπολῆς, τὰ μήτε σηπόμενα, μήτε τηκόμενα, οἵ τε λίθοι, καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἵ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα, οἰκία. C ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὅμοιον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγινώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἴ σε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγινώσκειν τό τε D καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν ἄν σοι ὄφελος ἦν. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. *τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμαρτάνοιμεν; βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν γὰρ ἀργύριον δέοι ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυροτάτους πρώτους καθιστάντες, ὀρθῶς ἂν τιθοῖμεν; ἔμοιγε δοκεῖ. τί δὲ, τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; οὗτοι γοῦν εἰσιν, ἔφη, οἱ ἕνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες. οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, E ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες, εὐαίρετοι ἂν εἶεν. ἀτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρηστέον ἑκάστῳ *τῶν τακτικῶν; οὐ πάνυ, ἔφη. καὶ μὴν πολλά γ' ἐστὶ πρὸς ἃ *οὔτε τάττειν οὔτε ἄγειν ὡσαύτως προσήκει. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐ διεσαφήνιζε ταῦτα.

*τί οὖν σκοποῦμεν
*τῶν ταγμάτων
*οὐκ ἄγειν, [illegible] Stobæus.

νὴ Δί᾽, ἔφη, πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπανερώτα. ἐὰν γὰρ ἐπίστηται, καὶ μὴ ἀναιδὴς ᾖ, αἰσχυνεῖται, ἀργύριον εἰληφὼς, ἐνδεᾶ σε ἀποπέμψασθαι. ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ᾑρημένῳ τῳ, τοῦ ἕνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἆρά γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἶες, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι, καὶ οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δὲ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν. ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα, εἰπών

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ᾽ ἀγαθὸς, κρατερός τ᾽ αἰχμητής;

ἆρά γε ὅτι αἰχμητής τε καὶ κρατερὸς ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ᾽ εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθὸς οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ὧν βασιλεύοι, τούτοις εὐδαιμονίας αἴτιος εἴη; καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι* δι᾽ αὐτὸν, εὖ πράττωσι. καὶ στρατεύονται δὲ πάντες, ἵνα ὁ βίος αὐτοῖς ὡς βέλτιστος ᾖ. καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται τούτου ἕνεκα, ἵνα* πρὸς τούτοις αὐτοῖς ἡγεμόνες ὦσι. δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν. καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥᾴδιον εὑρεῖν, οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν, τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ, τὰ μὲν ἄλλα περιῄρει. κατέλειπε δὲ, τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν, ὧν ἂν ἡγῆται. καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινι ᾑρημένῳ οἶδά ποτε αὐτὸν τοιάδε διαλεχθέντα. ἔχοις ἂν, ἔφη, ὦ νεανία, εἰπεῖν ἡμῖν, οὗ ἕνεκα ἐπεθύμησας ἱππαρχεῖν; οὐ γὰρ δὴ τοῦ πρῶτος τῶν ἱππέων ἐλαύνειν. καὶ γὰρ οἱ ἱπποτοξόται τούτου γε ἀξιοῦνται· προελαύνουσι γοῦν καὶ τῶν ἱππάρχων. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ γνωσθῆναί γε. ἐπεὶ καὶ οἱ μαινόμενοί γε ὑπὸ πάντων γιγνώσκονται. ἀληθὲς, ἔφη, καὶ τοῦτο λέγεις. ἀλλ᾽ ἆρα ὅτι τὸ ἱππικὸν οἴει τῇ πόλει βέλτιον ἂν ποιήσας παραδοῦναι; καὶ, εἴ τις χρεία γίγνοιτο ἱππέων, τούτων ἡγούμενος ἀγαθοῦ τινος αἴτιος γενέσθαι τῇ πόλει;

[illegible] | πρὸς τοῦτο

A Ergo tu rurſus ad eũ accedito, hominemque interrogato. Nam ſiquidem hæc ſciet, ac impudens non erit, pudebit eum accepta pecunia teadhuc indigentem doctrina, dimiſiſſe. Quum etiã Socrates aliquãdo in aliquem incidiſſet, qui delectus erat, vt imperatorio munere fungeretur: Quamobrem, ait, Homerũ exiſtimas adpellaſſe Agamemnonem paſtorem populorum? an ideo, quod quemadmodum paſtorem in hoc adhibere curam oportet, vt B oues & ſaluę ſint, & habeant pabulum neceſſarium: ita etiam imperatori curandũ ſit, vt milites ſint incolumes, & commeatum habeant, id ipſum hoc modo conſequuturi, cuius cauſſa militant? Idcirco autem militant, vt hoſtibus victis beatiores ſint. Nam cur ita laudauit Agamemnonem, vt diceret?

Miles erat fortis pariter, & rex bonus idem.

An non propterea, quod tum demum aliquis & bellator, & fortis futurus ſit, non ſi C ſolus ipſe recte ſe gerat in prœliis aduerſus hoſtes, ſed etiã in vniuerſo exercitu idẽ efficiat? Quodq; rex bonus, non ſi ſuæ tãtum vitæ bene præſit, ſed iis etiam, quibus imperat, auctor ſit felicitatis? Nam rex creatur, nõ vt egregie ſui ipſius curam habeat: ſed vt illi etiam, qui eum crearunt, per ipſum beati ſint. Et militant omnes, vt quam optima vita fruantur: & imperatores propterea legunt, vt eis ad hoc ipſum duces ſint. Itaque debet is, qui munere imperatorio fungitur, hoc ipſum illis D procurare, qui eum imperatorem legerũt. Nec enim procliue eſt quidquã hoc pulchrius inuenire, vel cõtrario turpius. Atq; hoc modo conſiderãs, quæ boni ducis eſſet virtus, cetera quidem auferebat, hoc ſolo ei relicto, vt illos, quibus præeſt, beatos reddat. Memini etiam ipſum aliquando in hanc ſentẽtiam ad quemdam diſſeruiſſe, qui vt copiis equeſtribus præeſſet, lectus erat. Poteſne dicere nobis, mi adoleſcens, quamobrem magiſter equitũ eſſe E concupiueris? Non enim ideo certe, vt inter equites ceteros primus ipſe equitares. Nam id equites ſagittarij ſibi depoſcunt: qui quidẽ etiam magiſtros equitum pręcedunt. Vere dicis, ait. Enimuero ne ideo quidem, vt notus eſſes. Nam & furioſi omnibus noti ſunt. Hoc etiam, inquit, vero dictum. Num igitur propterea, quod equeſtres copias reipublicæ te meliores effectas traditurum exiſtimas? atq; vt, ſi neceſſitas equitum operam deſideret, iis ita præſis, vt patriæ boni alicuius auctor ſis?

Omnino, inquit. Egregeriũ profecto quiddam hoc fuerit, ait Socrates, ſi præſtare poſſis. Imperium vero, quod tibi mandatum eſt, nimirum in equos eſt, & equites. Ita ſcilicet eſt, inquit. Age igitur, hoc primum nobis dicito, quo pacto equos te præſtantiſſimos effecturum cogites. Et ille: Puto equidem, ait, hoc ad munus meũ nihil pertinere, ſed cuiuis ſeorſum equum ſuum curandum eſſe. Ergo ſi tibi, ſubiecit Socrates, equos exhibeant alij tam viciatis pedibus, tam ægris cruribus, tam imbecillos, alij tam male paſtos, vt ſequi non poſſint; alij tam contumaces, vt quo tu eos loco conſtitueris, manere nolint; alij tam calcitroſos, vt ne quidem conſtitui alicubi poſſint: quam ad rem equitatus hic vtilis erit tibi? aut quo pacto poteris, dũ talibus præes, reipublicæ prodeſſe? Tum ille: Præclare mones, inquit, & conabor equidem pro meis viribus equorum habere curam. Quid autem? non operam dabis, vt equites meliores efficias? Vero, inquit. Ergo primum hoc efficies, vt in equos adſcẽdẽdi ſint peritiores. Hoc quidem neceſſe eſt, inquit. Nam etiam ſi quis eorum delabatur, multo tamen magis hoc modo ſaluus euaſerit. Quid vero? ſicubi periculum ſubeundũ ſit, verum hoſtes ad arenam iubebis adducere ſuos, vbi vos equitare conſueuiſtis, an operã dabis, vt iis in locis tales exercitationes inſtituas, in quibus hoſtes eſſe ſolent? Melius hoc ſane fuerit, inquit. Quid autem? Num vt quamplurimi ab equis deiiciantur, curæ tibi erit? Hoc quoque melius fuerit, ait. An vero cogitaſti acuendos eſſe animos equitum, & irritandos aduerſus hoſtem, quæ quidem res ipſos fortiores reddunt? Si non hactenus, ſaltim nũc id adgrediar, inquit. An autem curę tibi fuit, vt dicto ſint audientes equites? Nam abſque illo ſit, nec equorum, nec equitum bonorum ac fortium vſus vllus erit. Vere dicis, ait, ſed qua potiſſimũ ratione, mi Socrates, ad hoc quis eos impulerit? Nimirum noſti, quauis in re parere homines illis maxime velle, quos exiſtimant eſſe præſtantiſſimos. Nam in morbo potiſſimum illi parent, quem medicæ rei putant eſſe periciſſimum; & in naui qui nauigant, ei, quem gubernandi putant eſſe periciſſimum; & in agricultura, quem agri colendi peritum in primis arbitrantur. Omnino, inquit. Igitur conſentaneum eſt, etiam in equeſtri re cæteros ei qui maxime ſcire videatur quæ faciunda ſint, maxime pariturος.

A Καὶ μάλα, ἔφη. καὶ ἔστι γε νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, καλόν, ἐὰν δύνῃ ταῦτα ποιῆσαι· ἡ δὲ ἀρχή που, ἐφ' ἧς ᾕρησαι, * ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἐστι. ἱππέων
ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. ἴθι δὴ λέξον ἡμῖν πρῶτον τοῦτο, ὅπως διανοῇ τοὺς ἵππους βελτίστους ποιῆσαι. καὶ ὅς, ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν οἶμαι τὸ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν * τοῦ ἑαυτοῦ ἔργου ἐπιμελεῖσθαι. τοῦ ἵππου
ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνταί σοι τοὺς ἵππους, οἱ μὲν οὕτω κακόποδας, ἢ κακο-
B σκελεῖς, ἢ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὕτως ἀτρόφους, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους, ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὕτως λακτιστάς, ὥστε μηδὲ τάξαι δυνατὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν; καὶ ὅς, ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι. τί δέ; τοὺς ἱππέας οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; ἔγωγε, ἔφη. οὐκοῦν πρῶτον μὲν ἀναβατικωτέρους
C ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις αὐτούς. δεῖ γοῦν, ἔφη. καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτως σώζοιτο. τί γάρ, ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις, ἔνθαπερ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἵοισπερ οἱ πολέμιοι γίγνονται; βέλτιον γοῦν, ἔφη. τί γάρ; τοῦ βάλλειν ὡς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειαν τινὰ ποιήσῃ; βέλτιον γοῦν,
D ἔφη, καὶ τοῦτο. θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων, καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, * εἴπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι; εἰ δὲ μή, ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. ἅπερ ἀλκιμ. ποιεῖ, δεῖ.
ὅπως δέ σοι πείθωνται οἱ ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε ἵππων οὔτε ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὄφελος. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ πῶς ἄν τις μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο; ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα,
E ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται * βελτίους εἶναι. καὶ γὰρ ἐν νόσῳ ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. καὶ μάλα, ἔφη. οὐκοῦν εἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱππικῇ, ὃς ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται ἃ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι. βελτίστους

A ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, βέλτιστος ὢν αὐτῶν δῆλος ὦ, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; ἐάν γε* πρὸς τοῦτο, ἔφη, διδάξῃς αὐτοὺς, ὡς τὸ πείθεσθαί σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. πῶς οὖν, ἔφη, τοῦτο διδάξω; πολὺ νὴ Δί', ἔφη, ῥᾷον, ἢ εἴ σοι δέοι διδάσκειν, ὡς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι. λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ λέγειν δύνασθαι; σὺ δ' ᾤου, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ

*πρὸς πάντα

B ἱππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμησαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν, καὶ εἴ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες, μάλιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι, κάλλιστα διαλέγονται; ἢ τόδε οὐκ ἐντεθύμησαι, ὡς ὅταν γε χορὸς εἷς ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον πεμπόμενος,

C οὐδεὶς ἄλλοθεν οὐδαμόθεν τούτῳ ἐφάμιλλος γίγνεται, οὐδὲ εὐανδρία ἐν ἄλλῃ πόλει ὁμοία τῇ ἐνθάδε συνάγεται; ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ μὴν οὔτε εὐφωνίᾳ τοσοῦτον διαφέρουσιν Ἀθηναῖοι τῶν ἄλλων, οὔτε σωμάτων μεγέθει καὶ ῥώμῃ, ὅσον φιλοτιμίᾳ, ἥπερ μάλιστα παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. ἀληθὲς, ἔφη, καὶ τοῦτο. οὐκοῦν οἴει, ἔφη, καὶ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἐνθάδε

D εἴ τις ἐπιμεληθείη, ὡς πολὺ ἂν * καὶ τοῦτο διενέγκοιεν τῶν ἄλλων, ὅπλων τε καὶ ἵππων παρασκευῇ, καὶ εὐταξίᾳ, καὶ τῷ ἑτοίμως κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ νομίσαιεν ταῦτα ποιοῦντες ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι; εἰκός γε, ἔφη. μὴ τοίνυν ὄκνει, ἔφη, ἀλλὰ πειρῶ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ταῦτα προτρέπειν, ἀφ' ὧν αὐτός τε ὠφεληθήσῃ, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται διὰ σέ. ἀλλὰ νὴ Δία πειράσομαι, ἔφη. ἰδὼν δέ ποτε Νικομαχίδην ἐξ ἀρχαιρεσιῶν ἀπιόντα, ἤρετο· τίνες, ὦ Νικομαχίδη, στρατηγοὶ ᾕρηνται; καὶ ὅς, οὐ γὰρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες,

*πάντῃ τῷ, vel ἐν τῷ

E τοιοῦτοί εἰσιν Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐμὲ μὲν οὐχ εἵλοντο, ὃς ἐκ καταλόγου στρατευόμενος κατατέτριμμαι, καὶ λοχαγῶν καὶ ταξιαρχῶν καὶ τραύματα ὑπὸ τῶν πολεμίων τοσαῦτα ἔχων (ἅμα δὲ τὰς οὐλὰς τῶν τραυμάτων ἀπογυμνούμενος ἐπεδείκνυεν) Ἀντισθένην δὲ, ἔφη, εἵλοντο, τὸν οὔτε ὁπλίτην πώποτε στρατευσάμενον,

Itaque ſi ego, mi Socrates, præſtantiſſimũ me declarauero, nũ ad hoc mihi ſufficiet illud, vt mihi pareant? Siquidẽ præterea, ſubiecit Socrates, docueris eos, fore melius ipſis ac ſalutarius, ſi tibi obtemperẽt. At quo pacto, inquit, hoc docebo? Multo facilius profecto, quam ſi docere te oporteat, mala bonis præſtare, magiſque conducere. Dicis tu, inquit, debere magiſtrum equitum præter alia curam adhibere, vt etiam dicẽdi facultatem habeat? Tu vero exiſtimabas, reſpondit, tacite præfecturam equitum adminiſtrari poſſe? An non tecum ipſe cogitas, nos ea vniuerſa, quæcumq; de præſcripto legis longe pulcherrima didicimus, & per quæ viuendi modũ tenemus, vna cum quauis alia bona diſciplina, orationis ope didiciſſe; quodq; doctores optimi ſermone in primis vtantur, & qui digniſſima cognitione tenent, pulcherrime diſſerant? An ad animum tibi nunquam accidit, quod quum chorus vnus ex hac vrbe efficitur, verbi cauſſa, qui in Delũ mittitur, nullus aliunde huic æqualis inſtitui poſſit; quodque tanta virorum præſtantia in alia vrbe nulla cogatur, quæ huic noſtræ reſpondeat? Vere dicis, ait. Atqui neque vocis elegantia tantum præſtãt Athenienſes aliis, neq; corporum magnitudine ac robore; quantum ambitione, quæ maxime ad præclara & honorifica mortales excitat. Etiam hoc, ait, verum eſt. Ergone putas, inquit, etiam equeſtres copias, quæ heic ſunt, ſi quis diligenter curet, longe præſtaturas aliis armorum equorũque adparatu, ac ordine, & prompte pericula aduerſus hoſtes ſubeundo, ſi exiſtimarent, hæc facientes, ſe laudem ac gloriam conſequuturos? Hoc quidem eſt conſentaneum, inquit. Ergo ne cuncteris, ait, ſed operam dato, vt equites ad ea propellas, de quibus & tibi, & propter te ceteris ciuibus commodũ aliquod ſperandum ſit. Equidem hoc profecto conabor, inquit. Quum autem aliquãdo Nicomachidem abeuntem è comitiis vidiſſet, quærebat: Quinam, mi Nicomachides, imperatores lecti ſunt? Et ille: An non tales ſunt, ait, Athenienſes, mi Socrates, vt me quidem non elegerint, qui ex delectus tabellis militars tum manipulos ducendo, tum cohortibus imperando, tum vulnera tot ab hoſtibus accipiendo, (ſimul ſe denudans, vulnerum cicatrices oſtendebat) iam confectus ſum: Antiſthenẽ vero legerunt: qui neq; grauis armaturæ pedes vlla in expeditione vmquã fuit,

neq; inter equites quidquam illuſtre geſſit, ac præter rationem cogendæ pecuniæ nihil nouit. Bonũ vero id fuerit, ait Socrates, poſſe militibus ipſum neceſſaria ſuppeditare. Enimuero, inquit Nicomachides, etiam mercatores cogendæ pecuniæ rationem norunt, neq; tamen idcirco fungi munere imperatorio poſſunt. Et Socrates: Etiam victoriæ cupidus eſt Antiſthenes, inquit: quod in imperatore neceſſario requiritur. An non vides, eum, quoties chori dux fuit, omnibus choris viciſſe? Profecto, ait Nicomachides, nihil ſimilitudinis habet chori & exercitus præfectura. Atqui, ſubiecit Socrates, quum neque canendi, neque doctrinæ chororum peritus eſſet Antiſthenes, nihilominus reperire potuit eos, qui in his longe præſtarent aliis. Ergo & imperatorio dum munere fungetur, inquit Nicomachides, alios inueniet, qui eius loco aciem ſtruent; alios, qui pugnabunt. Nimirum, ait Socrates, ſi etiam in rebus bellicis præſtantiſſimos quoſque perinde ac in iis quæ ad chorum pertinent, repererit, ac præ aliis delegerit: conſentaneum eſt, eum hac quoque in parte victoriam reportaturum. Præterea credi par eſt, eum maiores facturum ſumtus in hanc rerum bellicarum victoriam, quæ communis ei cum ciuitate vniuerſa eſt; quam in victoriam chori, cum tribu ſua partam. Hoccine vis mi Socrates, inquit, eiuſdem eſſe hominis, choro & exercitui præeſſe? Equidem, inquit, aio illum, qui ſciat, quibus ſit opus, eaque comparare poſſit, cuicumque tandem rei præſit, bonum tamen præfectum eſſe; ſiue choro, ſeu domui, ſeu ciuitati, ſeu exercitui præſit. Profecto, ait Nicomachides, numquam de te auditurum equidem me arbitrabar, mi Socrates, bonos patresfamilias etiam bonos imperatores eſſe. Age igitur, inquit Socrates, vtriuſque officia indagemus; vt ſciamus, eadem ne ſint, an diuerſa. Omnino, ait. Annon igitur ad vtrumque pertinet, vt imperio ſuo ſubiectos ſibi morigeros & obſequentes reddat? Vero, inquit. Quid? annon, vt ſingulis imperent ea quæ ipſos facere conueniat? Hoc quoque, reſpondit. Etiam hoc vtrique conuenire arbitror, vt malos puniant, & adficiant honore bonos. Prorſus ita eſt, ait. Subditorum autem beneuolentiam ſibi conciliare, qui non vtrique fuerit honeſtum? Ita eſt, inquit. Vt ſocios & auxiliatores adſciſcant,

A οὔτε τοῖς ἱππεῦσιν οὐδὲν περίβλεπτον ποιήσαντα, ἐπιστάμενόν τε ἄλλο οὐδέν, ἢ χρήματα συλλέγειν. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτο μὲν ἀγαθόν, εἴγε τοῖς στρατιώταις ἱκανὸς ἔσται τὰ ἐπιτήδεια πορίζειν. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, χρήματα συλλέγειν ἱκανοί εἰσιν· ἀλλ' οὐχ ἕνεκα τούτου καὶ στρατηγεῖν δύναιντ' ἄν· καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ἀλλὰ καὶ *φιλόνεικος Ἀντισθένης ἐστίν, ὃ στρατηγῷ προσεῖναι ἐπιτήδειόν ἐστιν, οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁσάκις κε- (φιλόνικος)
B χορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε; μὰ Δί', ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἀλλ' οὐδὲν ὅμοιόν ἐστι χοροῦ τε καὶ στρατεύματος προεστάναι. καὶ μήν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδὲ ᾠδῆς γε ὁ Ἀντισθένης, οὐδὲ χορῶν διδασκαλίας ἔμπειρος ὤν, ὅμως ἐγένετο ἱκανὸς εὑρεῖν τοὺς κρατίστους ταῦτα. καὶ ἐν τῇ *στρατιᾷ οὖν, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἄλλους μὲν εὑρήσει τοὺς τάξοντας ἀνθ' ἑαυτοῦ, ἄλλους δὲ τοὺς *μαχομένους. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σω- (στρατηγίᾳ) (μαχουμένους)
C κράτης, ἐάν γε καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς τοὺς κρατίστους, ὥσπερ ἐν τοῖς χορικοῖς, ἐξευρίσκῃ τε, καὶ προαιρῆται, εἰκότως ἂν καὶ τούτου νικηφόρος εἴη. καὶ δαπανᾶν δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἂν ἐθέλειν εἰς τὴν ξὺν ὅλῃ τῇ πόλει τῶν πολεμικῶν νίκην, ἢ εἰς τὴν ξὺν τῇ φυλῇ τῶν χορικῶν. λέγεις σύ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι χορηγεῖν τε καλῶς καὶ στρατηγεῖν; λέγω ἔγωγ', ἔφη, ὡς ὅτου ἄν τις προεστατεύῃ, ἐὰν γιγνώσκῃ τε ὧν δεῖ, καὶ ταῦτα πο-
D ρίζεσθαι δύνηται, ἀγαθὸς ἂν εἴη προστάτης· εἴτε χοροῦ, εἴτε οἴκου, εἴτε πόλεως, εἴτε στρατεύματος προεστατεύοι. καὶ ὁ Νικομαχίδης, μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε ᾤμην ἐγώ σου ἀκοῦσαι, ὡς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. ἴθι δή, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν, ἢ διαφέρει τι. πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν,
E ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς παρασκευάζειν, ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον, καὶ μάλα, ἔφη. τί δέ, *τὸ προεστατεῖν ἑκάστοις ἐπιτήδεια πράττειν, καὶ τοῦτο, ἔφη. καὶ μὴν καὶ τὸ τοὺς κακοὺς κολάζειν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι, πῶς οὐ καλὸν ἀμφοτέροις; καὶ τοῦτ', ἔφη. συμμάχους δὲ καὶ βοηθοὺς προσάγεσθαι, (τὸ προστάττειν)

δοκεῖ σοι συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὔ; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀλλὰ φυλακτικοὺς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέροις εἶναι προσήκει; σφόδρα γ', ἔφη. οὐκοῦν καὶ ἐπιμελεῖς, καὶ φιλοπόνους ἀμφοτέροις εἶναι προσήκει περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα; ταῦτα μὲν οὖν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν. ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι, οὐκέτι ἀμφοτέρων. ἀλλ' ἐχθροί γέ τοι ἀμφοτέροις γίγνονται; καὶ μάλα, ἔφη, τοῦτό γε. οὐκοῦν τὸ περιγενέσθαι τούτων ἀμφοτέροις συμφέρει; πάνυ γ', ἔφη. *ἀλλ', ἐκεῖνο παρεὶς, ἂν δέῃ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; ἐνταῦθα δήπου καὶ πλεῖστον, ἔφη. ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστὶν, ὡς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾶν, οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτελές τε καὶ ζημιῶδες ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν συμφέροντα ζητήσει καὶ παρασκευάσεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ φυλάξεται, ἐνεργῶς *δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὖσαν, μαχεῖται. οὐχ ἥκιστα δὲ τούτων, ἐὰν *ἀπαρασκεύαστος ᾖ, φυλάξεται συνάπτειν μάχην. μὴ καταφρόνει, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν. ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι οὔτε ἄνευ ἀνθρώπων οὐδετέρα γίγνεται. οὔτε δι' ἄλλων μὲν ἀνθρώπων τὰ ἴδια πράττεται, δι' ἄλλων δὲ τὰ κοινά. οὐ γὰρ ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμελόμενοι χρῶνται, ἢ οἷσπερ τὰ ἴδια οἰκονομοῦντες, ὅσοι ἐπιστάμενοι *χρῆσθαι.... καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ καλῶς πράττουσιν· οἱ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι, ἀμφοτέρωθι πλημμελοῦσι. Περικλεῖ δέ ποτε, τῷ τοῦ πάνυ Περικλέους υἱῷ διαλεγόμενος· ἐγώ τοι, ἔφη, ὦ Περίκλεις, ἐλπίδα ἔχω, σοῦ *στρατηγήσαντος ἀμείνω τε καὶ ἐνδοξοτέραν τὴν πόλιν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων κρατήσειν. καὶ ὁ Περικλῆς· βουλοίμην ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις. ὅπως δὲ ταῦτα γένοιτ' ἄν, οὐ δύναμαι γνῶναι. βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, διαλογιζόμενοι περὶ αὐτῶν ἐπισκοπῶμεν, ὅπου ἤδη τὸ δυνατόν ἐστιν; βούλομαι, ἔφη. οὐκοῦν οἶσθα, ἔφη, ὅτι πλήθει μὲν οὐδὲν μείους εἰσὶν Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν; οἶδα γάρ, ἔφη. σώματα δὲ ἀγαθὰ καὶ καλὰ πότερον ἐκ Βοιωτῶν οἴει πλείω ἂν ἐκλεχθῆναι, ἢ *ἐξ Ἀθηνῶν; οὐδὲ ταύτῃ μοι δοκοῦσι λείπεσθαι.

ἀλλ' οἱ ἐναντίοι παρεῖεν,

δὲ τὴν παρασκ. ὁρῶν νικ.

ἀπαρασκεύαστος

χρῶνται ἀνθρώποις,

στρατηγήσαντος

ἢ Ἀθηναίοι;

A num vtique putas ex vſu eſſe, necne? Omnino. Nonne ad res ſuas cuſtodiendas vtroſque idoneos eſſe conuenit? Maxime. Ergo & diligentes, & laborum tolerantes in officiis ſuis oportet eſſe vtroſque. Omnia hæc, inquit, ex æquo vtriſque competunt: verum pugna decernere, non vtrique commune eſt. Annon vtrique hoſtes habere poſſunt? Omnino, ait. Ergone vtriſque expedit, vt his ſuperiores euadant? Expedit plane. Verum ſi omittas illud, ſi pugnandum ſit, quid rei familiaris adminiſtrandæ
B ratio proderit? Plurimum, inquit Socrates. Nam rei familiaris adminiſtrandæ peritus, quum ſciat, nihil adeo vtile ac fructuoſum eſſe, ac pugnando hoſtes vincere, neque quidquam eſſe tam inutile ac dānoſum, ac ſuperari; alacri ſtudio quę ad vincendū conducunt, quæret ac parabit; ac diligēter cōſiderabit & cauebit, quęcūque ad hoc faciāt, vt vincatur; quumq; videbit adparatū ad victoriā idoneum eſſe, viriliter dimicabit. At ſi imparatus ſit, manū ne cōſerat, inprimis cauebit. Ne tu, mi
C Nicomachides, inquit, homines adminiſtrandæ familiaris rei peritos contemſeris. Nam rerum priuatarum procuratio tantum à publicarum tractatione differt multitudine: cetera cōſimiles ſunt. Quodque maximum eſt, neutra fit abſque hominibus: neque per alios quidem homines priuatæ, per alios autem publicæ res tractantur. Nam qui publica procurant, non aliis vtuntur hominibus, quam quibus illi qui priuata gubernant: quotquot ſane periti quo pacto conueniat hominibus vti, tum priuatas tum publicas
D res egregie adminiſtrant: id vero qui neſciunt, vtrimque peccant. Quum etiam aliquando cum Pericle, Periclis illius clariſſimi filio, diſſereret: Equidem, mi Pericles, ait, ſpero futurū, vt ſi tu imperatoris munere fungaris, & fortius, & maiori cum gloria ſe bellicis in rebus ciuitas noſtra gerat, ac de hoſtibus victoria potiatur. Cui Pericles: Velim eueniant, mi Socrates, inquit, quæ tu narras. Verū quo pacto fieri
E poſſint, intelligere nequeo. Vis igitur, ſubiecit Socrates, de his diſputando conſideremus, quo pacto fieri poſſint? Volo, inquit. Ergo noſti, ait, Athenienſes multitudine Bœotis nequaquam inferiores eſſe? Scio, inquit. Vtrum vero putas plura egregia pulchraq; corpora deligi de Bœotis poſſe, an Athenienſibus? Ne hac quidem in parte mihi vidētur inferiores eſſe.

Vtros autem putas magis eſſe beneuolo A erga ſe animo? Equidem Athenienſes arbitror. Nam plerique Bœoti quod à Thebanis conditionem meliorem adfectantibus circumueniantur, infeſtis ſunt in eos animis: Athenis nihil eiuſmodi video. Atenim Bœoti honoris cupidiſſimi ſunt, maximaque comitate ſupra ceteros prædici: quæ ſane haud parum excitant homines, vt pro gloria patriaque periculū adeant. Ne in hoc quidem Athenienſes reprehendi poſſunt. Maiorum quidem præclara B facinora nulli nec inſigniora, nec plura habent, quam Athenienſes: quo fit, vt multi accenſi ſeipſos excitent ad exercendam virtutem ac fortitudinem. Vere tu quidem dicis hæc omnia, mi Socrates: ſed ex quo clades * illa accepta eſt, in qua cū Tolmide CIↃ milites ad Lebadeam cæſi ſunt, itemque poſteaquam cæſus fuit ad * Delium Hippocrates, vides Athenienſium gloriam apud Bœotos imminutam eſſe; & è contrario Thebanos aduerſus Athenienſes eos animos ſumſiſſe, vt iam C Bœoti, qui antea ne ſuis quidē in finibus abſque Lacedæmoniis, reliquiſque Peloponeſiis, aciem aduerſam Athenienſibus audebant opponere, nunc ſe ſuo Marte Atticam inuaſuros minitētur: Athenienſes vero, qui prius, quum adhuc Bœoti ſoli eſſent, Bœotiam populabantur, nunc ne Atticam Bœoti vaſtent, metuunt. Et Socrates: Animaduerto, inquit, hæc ita ſe habere. Sed videtur mihi ciuitas noſtra nunc animo benigniori erga virum fortem adfecta quem imperio præficit. Nam D fiducia negligentiam, & ignauiam, & inobedientiam in hominum animis excitat: metus autem efficit adtentiores, magiſque parendi ſtudioſos, atque compoſitos. Quod quidem intelligi magis etiam poteſt, ſumto de nautis argumento. Nam quum illi nihil ſibi metuunt, nihil recte atque ordine gerunt: at vbi vel tempeſtatem, vel prœlia verentur, non ſolum imperata cuncta faciunt; ſed etiam cū ſilentio quid futurum ſit, vt ipſis mādetur, ſollicite exſpectant, inſtar eorum qui nauant E in choris operam. Enimuero, ſubiecit Pericles, ſi iam maxime pariturí ſint, opportunum fuerit diſſerere, quo pacto eos impellere poſſimus, vt ruſſus à virtute, gloria, felicitateque priſtina excitentur. Ergo, ait Socrates, ſi velimus eos opes ſibi vindicare, quas habebant alij, in primis ad has repetendas incitaremus, ſi oſtenderemus has illis patritas & peculiares eſſe.

A εὐμενεστέρους δὲ ποτέρους ἑαυτοῖς εἶναι νομίζεις; Ἀθηναίους ἔγωγε. Βοιωτῶν μὲν γὰρ πολλοὶ πλεονεκτούμενοι ὑπὸ Θηβαίων, δυσμενεῖς αὐτοῖς ἔχουσιν· Ἀθήνησι δὲ οὐδὲν ὁρῶ τοιοῦτον. ἀλλὰ μὴν φιλοτιμότατοί γε καὶ φιλοφρονέστατοι πάντων εἰσὶν, ἅπερ οὐχ ἥκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος. οὐδὲ ἐν τούτοις Ἀθηναῖοι μεμπτοί. καὶ μὴν προγόνων γε καλὰ ἔργα οὐκ ἔστιν οἷς μείζω καὶ πλείω ὑπάρ- B χει, ἢ Ἀθηναίοις· ᾧ πολλοὶ ἐπαιρόμενοι προτρέπονταί τε ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἄλκιμοι γίγνεσθαι. ταῦτα μὲν ἀληθῆ λέγεις πάντα, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὁρᾷς, ὅτι ἀφ' οὗ ἥ τε σὺν Τολμίδῃ τῶν χιλίων ἐν Λεβαδείᾳ συμφορὰ ἐγένετο, καὶ ἡ μεθ' Ἱπποκράτους ἐπὶ Δηλίῳ, * ἐκ τούτων τεταπείνωται μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ὥστε * Βοιωτοὶ μὲν, οἱ πρόσθεν οὐδ' ἐν τῇ ἑαυτῶν τολμῶν- C τες Ἀθηναίοις ἄνευ Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων ἀντιτάττεσθαι, νῦν ἀπειλοῦσιν αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ πρότερον, ὅτι Βοιωτοὶ μόνοι ἐγένοντο, πορθοῦντες τὴν Βοιωτίαν, φοβοῦνται μὴ Βοιωτοὶ δῃώσωσι τὴν Ἀττικήν. καὶ ὁ Σωκράτης· ἀλλ' αἰσθάνομαι μὲν, ἔφη, ταῦτα οὕτως ἔχοντα. δοκεῖ δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἄρχοντι νῦν * εὐαρεστοτέρως διακεῖσθαι ἡ πόλις. τὸ D μὲν γὰρ θάρσος ἀμέλειάν τε καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλλει, ὁ δὲ φόβος προσεκτικωτέρους τε καὶ εὐπειθεστέρους καὶ εὐτακτοτέρους ποιεῖ. τεκμήραιο δ' ἂν τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν. ὅταν μὲν γὰρ δήπου μηδὲν φοβῶνται, μεστοί εἰσιν ἀταξίας. ὅταν δὲ ἢ χειμῶνα ἢ πολεμίους δείσωσιν, οὐ μόνον τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ σιγῶσι καραδοκοῦντες τὰ προσταχθησόμενα, ὥσπερ χορευταί. ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Περικλῆς, εἴγε νῦν E μάλιστα πείθοιντο, ὥρα ἂν εἴη λέγειν, πῶς ἂν αὐτοὺς προτρεψαίμεθα πάλιν * αἰρεθισθῆναι τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς τε, καὶ εὐκλείας, καὶ εὐδαιμονίας. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ μὲν ἐβουλόμεθα χρημάτων αὐτοὺς, ὧν οἱ ἄλλοι εἶχον, ἀντιποιεῖσθαι, ἀποδεικνύντες αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὄντα καὶ προσήκοντα, μάλιστα ἂν οὕτως αὐτοὺς ἐξορμῷμεν ἀντέχεσθαι τούτων.

de qua Diodorus Siculus lib. 12.

oppidulum Bœotiæ. De clade ipſa Diodorus eod. lib. 12.

ἐκ τούτω

Βοιωτῶν

διαρεστο-ρως

ἀντιπο-ιῆσαι τῆς

Quia

καὶ ἀρετῆς. ἐπεὶ δὲ τοῦ * μετ' ἀρετῆς πρωτεύειν αὐτοὺς A
ἐπιμεληθῆναι βουλόμεθα, τοῦτ' αὖ δεικτέον ἐκ
παλαιοῦ μάλιστα προσῆκον αὐτοῖς, καὶ ὡς τού-
του ἐπιμελούμενοι, πάντων ἂν εἶεν κράτιστοι.
πῶς οὖν ἂν τοῦτο διδάσκοιμεν; οἶμαι μὲν, εἰ τούς
γε παλαιοτάτους, ὧν ἀκούομεν, προγόνους αὐ-
τῶν, ἀναμιμνήσκοιμεν αὐτοὺς, ἀκηκοότας ἀρί-
στους γεγονέναι. ἆρα λέγεις τὴν τῶν θεῶν κρίσιν,
ἣν [οἱ* περὶ Κέκροπα δι' ἀρετὴν ἔκριναν; λέ-
γω γὰρ, καὶ τὴν Ἐρεχθέως γε τροφὴν καὶ γένεσιν, καὶ
τὸν πόλεμον τὸν ἐπ' ἐκείνου γενόμενον πρὸς τοὺς B
ἐκ τῆς ἐχομένης ἠπείρου πάσης, καὶ τὸν ἐφ' Ἡρα-
κλειδῶν πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πάντας
τοὺς ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντας, ἐν οἷς πᾶσιν
ἐκεῖνοι δῆλοι γεγόνασι τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώ-
πων ἀριστεύσαντες. εἰ δὲ βούλει, ἃ ὕστερον οἱ
ἐκείνων μὲν ἀπόγονοι, οὐ πολὺ δὲ πρὸ ἡμῶν
γεγονότες ἔπραξαν, τὰ μὲν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς
ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς κυριεύοντας τῆς τε Ἀ- C
σίας πάσης καὶ τῆς Εὐρώπης μέχρι Μακεδονίας,
καὶ πλείστην τῶν προγεγονότων δύναμιν καὶ
ἀφορμὴν κεκτημένους, καὶ μέγιστα ἔργα κα-
τειργασμένους· τὰ δὲ καὶ μετὰ Πελοποννησίων
ἀριστεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, οἳ
δὴ καὶ λέγονται πολὺ διενεγκεῖν τῶν καθ' ἑαυ-
τοὺς ἀνθρώπων. λέγονται γὰρ, ἔφη. τοιγαροῦν
πολλῶν μὲν μεταναστάσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι γε-
γονυιῶν, διέμειναν ἐν τῇ ἑαυτῶν. πολλοὶ δὲ
ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες ἐπέτρεπον ἐκεί-
νοις, πολλοὶ δὲ ὑπὸ κρειττόνων ὑβριζόμενοι, D
κατέφευγον πρὸς ἐκείνους. καὶ ὁ Περικλῆς· καὶ
θαυμάζω γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως
ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν. ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη
ὁ Σωκράτης, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινὲς, διὰ
τὸ πολὺ ὑπερενεγκεῖν καὶ κρατιστεῦσαι, κα-
ταρραθυμήσαντες ὑστερίζουσι τῶν ἀντιπά-
λων, οὕτω καὶ Ἀθηναίους πολὺ διενεγκόν-
τας ἀμελῆσαι ἑαυτῶν, καὶ διὰ τοῦτο χεί-
ρους γεγονέναι. νῦν οὖν, ἔφη, τί ἂν ποιοῦν-
τες ἀναλάβοιεν τὴν ἀρχαίαν ἀρετήν; καὶ
ὁ Σωκράτης, οὐδὲν ἀπόκρυφον δοκεῖ μοι E
εἶναι· ἀλλ' εἰ μὲν ἐξευρόντες τὰ τῶν προγό-
νων ἐπιτηδεύματα, μηδὲν χεῖρον ἐκείνων
ἐπιτηδεύοιεν, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων γε-
νέσθαι. εἰ δὲ μὴ, τούς γε νῦν πρωτεύοντας μι-
μούμενοι, καὶ τούτοις τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύοντες,

Quia vero volumus eos operam dare, vt
virtute locum obtineant principem; de-
monſtrãdum erit, hoc ipſum à priſcis iam
ſæculis ad ipſos pertinere, ac futurum, vt ſi
in hoc incumbant, omnium præſtantiſſi-
mi fiãt. At quomodo poſſimus hoc doce-
re? Sic arbitror, ſi maiores ipſorum longe
antiquiſſimos, de quibus accepimus, in
memoriam eis reuocemus, quod nimi-
rum audiuerint eos fuiſſe optimos. Num
de iudicio deorum loqueris, quod ob vir-
tutem Cecropi cum ſuis commiſſum fuit?
De hoc ipſo loquor, & de educatione, ac
ortu Erechthei; de bello, quod eius tem-
pore coortum fuit aduerſus incolas totius
proximę continentis; de bello, quod Her-
culis nepotum tempeſtate cõtra Pelopo-
neſios eſt ſuſceptum; de bellis denique o-
mnibus, quę ſub Theſeo geſta ſunt: in qui-
bus vniuerſis tales illi ſe declararunt, qui
ætatis ſuæ hominibus lõge præſtarẽt. Ad-
de, ſi placet, quæ deinde illorum nepotes
geſſere, qui paullo ante memoriam noſtrã
extiterunt: dũ partim illi ductu ſuo dimi-
carunt aduerſus eos, qui Aſiæ vniuerſæ ac
Europæ ad Macedoniam vſque imperita-
bant, maximamq; ſupra maiores ſuos po-
tentiam atque opes poſſidebãt, ac res ma-
ximas geſſerant: partim etiam cum Pelo-
poneſiis fortiter ſe geſſerunt terra & mari,
quum quidem hi longe præſtitiſſe ſuæ
ætatis hominibus dicantur. Nimirum
ita perhibetur, ait Pericles. Quumque
multæ in Græcia migrationes accide-
rent, nihilominus illi ſuo in agro per-
manſerunt: quum inter ſe multi de iure
diſceptarent, ipſorum arbitrio contro-
uerſias permittebant: quum multi à po-
tentioribus petulanter læderẽtur, ad eos
confugiebant. Tum Pericles: Equidem
miror, mi Socrates, inquit, quo pacto
ciuitas hæc peiorem ad ſtatum prola-
pſa ſit. Arbitror, inquit Socrates, perin-
de ac alij quoque nonnulli deſides facti
ob res egregie ſupra virtutem ceterorum
geſtas, non amplius aduerſariis pares
ſunt: ſic & Athenienſes; quum longe
præſtarent aliis, ſeipſos neglexiſſe, ac pro-
pterea euaſiſſe peiores. Quid igitur faci-
undum iam eſſet, vt virtutem priſtinam
recuperarent? Et Socrates: Id vero ne-
mini occultum eſſe arbitror. Nimirum ſi
cognitis maiorum ſuorum inſtitutis, eis
nihilominus eſſent dediti, atque illi fue-
runt; non eſſent eis deteriores. Sin autem,
ſaltim eos imitando, qui nunc primas te-
nent, & eorumdem inſtitutis inhærendo,

ſiquidem id pari facerent induſtria, nihilo peiores illis eſſent: ſin maiori, etiam meliores. Dicis, ait, longe ciuitatem noſtram abeſſe à virtute. Nam quando tandem Athenieſes ita, vt Lacedæmonij, vel natu grandiores reuerebuntur, quum ab ipſis patribus orſi contemnere ſeniores incipiant? vel corporis exercitiis vtentur, quũ non ſolum ipſi bonam corporis conſtitutionem parui faciant, verum etiam illos irrideant, qui curam eius habent? Quando magiſtratibus obtemperabunt, qui exſultant etiã propterea, quod magiſtratus cõtemnant? Quando concordes erunt, qui pro ſtudio iuuãdi ſe inuicem, iniuriis ſeſe adficiunt, & magis inuident ſibi, quam hominibus ceteris? Qui omniũ maxime tum in priuatis tum publicis congreſſibus inter ſe diſſident, lites inuicem ſibi plurimas mouent, maluntque ſic alter ab altero lucri aliquid extorquere, quam mutuo ſibi prodeſſe? Qui communibus rebus perinde vtuntur ac alienis, deque iis rixantur, & maximam ex potentia, quam in huiuſmodi rebus conſequuntur, voluptatem capiunt? De quibus ſane magna inſcitia & vitioſitas in republica oritur, magnæque inimicitiæ, ac odia mutua inter ciues excitantur. Quas ob res equidem vehementer metuere non deſino, ne quod reſpublica detrimentum capiat maius, quã quod tolerare poſſit. Nequaquam, mi Pericles, exiſtimaueris Athenieſes adeo incurabili peruerſitate laborare, ſubiecit Socrates. An non vides, quam compoſite ſe nauticis in rebus gerant, quam compoſite gymnicis in certaminibus præfectis obediant, quam nullis inferiores ſint in ſubſeruiendo magiſtris in choris? Eſt hoc certe mirum, ait, quod quum tales ſint, præfectorum tamen obtemperent imperio: quum interim grauis armaturæ pedites, & equites, qui virtute ciuibus ceteris præſtare videntur, longe omnium ſint inobedientiſſimi. Et Socrates: At vero is, qui eſt in Areopago ſenatus, mi Pericles, an non ex probatis hominibus conſtat? Omnino, inquit. An igitur noſti alios, ait, qui vel magis legitime, vel grauius vel æquius cauſſas in iudiciis cognoſcant, aliaque cuncta gerant? Nihil habeo, reſpondit, de iis quod querar. Non igitur animum deſpondere debemus, quaſi Athenienſes compoſite ſe gerere nequeant. Atqui, ſubiecit Pericles, in re militari, vbi maxime temperantem, compoſitum, obedientem eſſe cõuenit,

A ὁμοίοις μὲν τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων εἶεν· εἰ δ' ἐπιμελέστερον, καὶ βελτίους. λέγεις, ἔφη, πόρρω που εἶναι τῇ πόλει τὴν καλοκαγαθίαν. πότε γὰρ οὕτως Ἀθηναῖοι, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι, ἢ πρεσβυτέρους αἰδέσονται, οἳ ἀπὸ τῶν * πατέρων ἄρχονται καταφρονεῖν τῶν γεραιτέρων; ἢ σωμασκήσουσιν οὕτως, οἳ οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμελουμένων καταγελῶσι; B πότε δὲ οὕτω πείσονται τοῖς ἄρχουσιν, οἳ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρχόντων; ἢ πότε οὕτως ὁμονοήσουσιν, οἵ γε ἀντὶ μὲν τοῦ συνεργεῖν ἑαυτοῖς τὰ συμφέροντα, ἐπηρεάζουσιν ἀλλήλοις, καὶ φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; μάλιστα δὲ πάντων ἔν τε ταῖς ἰδίαις συνόδοις, καὶ ταῖς κοιναῖς διαφέρονται, καὶ πλείστας δίκας ἀλλήλοις δικάζονται, καὶ προαιροῦνται μᾶλλον οὕτω κερδαίνειν ἀπ' ἀλλήλων, ἢ συνωφελοῦντες C αὑτούς; τοῖς δὲ κοινοῖς ὥσπερ ἀλλοτρίοις χρώμενοι, περὶ τούτων αὖ μάχονται, καὶ ταῖς εἰς τὰ τοιαῦτα δυνάμεσι μάλιστα χαίρουσιν; ἐξ ὧν πολλὴ μὲν ἀπειρία καὶ κακία τῇ πόλει * ἐμφύεται, πολλὴ δὲ ἔχθρα καὶ μῖσος ἀλλήλων τοῖς πολίταις ἐγγίγνεται. δι' ἃ ἔγωγε μάλα φοβοῦμαι ἀεὶ μή τι μεῖζον, ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι, κακὸν τῇ πόλει συμβῇ. μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Περίκλεις, οὕτως ἡγοῦ D ἀνηκέστῳ πονηρίᾳ νοσεῖν Ἀθηναίους. οὐχ ὁρᾷς, ὡς εὔτακτοι μέν εἰσιν ἐν τοῖς ναυτικοῖς, εὐτάκτως δ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι πείθονται τοῖς ἐπιστάταις, οὐδένων δὲ καταδεέστερον ἐν τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι τοῖς διδασκάλοις; τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, καὶ θαυμαστόν ἐστι, τὸ τοὺς μὲν τοιούτους πειθαρχεῖν τοῖς ἐφεστῶσι, τοὺς δὲ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἱππέας, οἳ δοκοῦσι καλοκαγαθίᾳ προκεκρίσθαι τῶν πολιτῶν, ἀπειθεστάτους εἶναι πάντων. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ἡ δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή, ὦ E Περίκλεις, οὐκ ἐκ τῶν δεδοκιμασμένων καθίσταται; καὶ μάλα, ἔφη. οἶσθα οὖν τινας, ἔφη, κάλλιον, ἢ νομιμώτερον, ἢ σεμνότερον, ἢ δικαιότερον τάς τε δίκας δικάζοντας, καὶ τἆλλα πάντα πράττοντας; οὐ μέμφομαι, ἔφη, τούτοις. οὐ τοίνυν, ἔφη, δεῖ ἀθυμεῖν, ὡς οὐκ εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων. καὶ μὴν ἔν γε τοῖς στρατιωτικοῖς, ἔφη, ἔνθα μάλιστα δεῖ σωφρονεῖν τε, καὶ εὐτακτεῖν, καὶ πειθαρχεῖν,

* σφῶν

* ἐμφυτεύεται

οὐδὲ τούτων προεστήκασιν. ἴσως γὰρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐν τούτοις οἱ ἥκιστα ἐπιστάμενοι ἄρχουσιν αὐτῶν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι κιθαριστῶν μὲν, καὶ χορευτῶν, καὶ ὀρχηστῶν οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ ἄρχειν μὴ ἐπιστάμενος, οὐδὲ παλαιστῶν, οὐδὲ παγκρατιαστῶν· ἀλλὰ πάντες, ὅσοι τούτων ἄρχουσιν, ἔχουσι δεῖξαι ὁπόθεν ἔμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφεστᾶσι· τῶν δὲ στρατηγῶν οἱ πλεῖστοι αὐτοσχεδιάζουσιν, οὐ μέντοι σέ γε τοιοῦτον ἐγὼ νομίζω εἶναι, ἀλλ' οἶμαί σε οὐδὲν ἧττον ἔχειν εἰπεῖν, ὁπότε στρατηγεῖν, ἢ ὁπότε παλαίειν ἤρξω μανθάνειν. καὶ πολλὰ μὲν οἶμαί σε τῶν πατρῴων στρατηγημάτων παρειληφότα διασῴζειν, πολλὰ δὲ πανταχόθεν συνειλοχέναι, ὁπόθεν οἷόν τε ἦν μαθεῖν τι ὠφέλιμον εἰς στρατηγίαν. οἶμαι δέ σε πολλὰ μεριμνᾶν, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν τι τῶν εἰς στρατηγίαν ὠφελίμων, καὶ ἐάν τι τοιοῦτον αἴσθῃ σεαυτὸν μὴ εἰδότα, ζητεῖν τοὺς ἐπισταμένους ταῦτα, οὔτε δώρων οὔτε χαρίτων φειδόμενον, ὅπως μάθῃς παρ' αὐτῶν, ἃ μὴ ἐπίστασαι, καὶ συνεργοὺς ἀγαθοὺς ἔχῃς. καὶ ὁ Περικλῆς· οὐ λανθάνεις με, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ὅτι οὐδ' οἰόμενός με τούτων ἐπιμελεῖσθαι, ταῦτα λέγεις, ἀλλ' ἐγχειρῶν με διδάσκειν, ὅτι τὸν μέλλοντα στρατηγεῖν τούτων ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. ὁμολογῶ μέντοι κἀγώ σοι ταῦτα. τοῦτο δ', ἔφη, ὦ Περίκλεις, κατανενόηκας, ὅτι πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα, καθήκοντα ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, δι' ὧν εἰς τὴν χώραν εἴσοδοι στεναί τε καὶ προσάντεις εἰσὶ, καὶ ὅτι μέση διέζωσται ὄρεσιν ἐρυμνοῖς; καὶ μάλα, ἔφη. τί δέ γε, ἐκεῖνο ἀκήκοας, ὅτι Μυσοὶ, καὶ Πισίδαι, ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ κατέχοντες ἐρυμνὰ πάνυ χωρία, καὶ κούφως ὡπλισμένοι, δύνανται πολλὰ μὲν τὴν βασιλέως χώραν καταθέοντες κακοποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλεύθεροι; καὶ τοῦτό γε, ἔφη, ἀκούω. Ἀθηναίους δ' οὐκ ἂν οἴει, ἔφη, μέχρι τῆς ἐλαφρᾶς ἡλικίας ὡπλισμένους κουφοτέροις ὅπλοις, καὶ τὰ προκείμενα τῆς χώρας ὄρη κατέχοντας, βλαβεροὺς μὲν τοῖς πολεμίοις εἶναι, μεγάλην δὲ προβολὴν τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατεσκευάσθαι; καὶ ὁ Περικλῆς· πάντ' οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτα χρήσιμα εἶναι. εἰ τοίνυν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀρέσκει σοι ταῦτα, ἐπιχείρει αὐτοῖς ὦ ἄριστε. ὅ τι μὲν γὰρ ἂν τούτων καταπράξῃς, καὶ σοὶ καλὸν ἔσται, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν.

A nihil horum curant. Fortaſſis, ait Socrates, in his præſunt eis homines maxime imperiti. An non vides, neminem citharœdorum, & eorum, qui ſuam in choris operam locant, & ſaltatorum, & pugilum, & pancratiaſtarum, conari, vt imperet, ſi quidem imperitus ſit: ſed omnes, quotquot his præſunt, poſſe commonſtrare, à quibus ea didicerint, quibus ſunt præpoſiti; quum interim maxima imperatorum pars temere munus hoc capeſſat? Te quidem certe nequaquam B talem eſſe arbitror, ſed potius dicere, non minus poſſe, quo tempore imperatoriam quam quo luctandi artem diſcere cœperis. Multa etiam te imperatoria conſilia de patre accepta tenere memoria puto, multa vndecumque congeſſiſſe, vnde diſci abs te poterat aliquid, quod ad imperatoriam artem conferret. Præterea te arbitror valde ſollicitum eſſe, ne ipſus neſcias, ignorare te aliquid eorũ quæ ad munus imperatoris pertinent; ac ſi quid eiuſ- C modi neſcire te animaduertis, id te à peritis exiſtimo inquirere, neque muneribus, neque beneficiis parcentẽ, vt ab eis diſcas, quæ neſcis, & egregios adiutores habeas. Tum Pericles: Nõ me clam eſt, mi Socrates, ait, hæc te dicere, ne quidem exiſtimantem, me aliquid in his ſtudij ponere, ſed conãtem me docere, quod neceſſe ſit, eum, qui fungi munere imperatorio velit, his omnibus operam dare. Equidem hoc fateor, ait Socrates. Ceterum animaduertiſti, mi Pericles, magnos quoſdam montes ante noſtram regionem ſitos eſſe, ad D Bœotiam vſque pertinentes, per quos in agrum noſtrum aditus arcti & ardui ſunt, eumq; medium cinctum eſſe mõtibus inacceſſis? Omnino, inquit. Quid? an & illud audiuiſti, Myſos ac Piſidas, qui Perſici regis in ditione munitiſſima tenent loca, armatique ſunt leuiter, multum infeſtare regis agrum percurrendo poſſe, quum interim ipſi libertate fruantur? Etiam hoc audio, inquit. Et nõ exiſtimas, Athenienſes, ſi leuiori armatura ad ætatem vſq; agilem vtantur, ac montes ante regionem ſuam ſitos præſidio teneant, hoſtibus qui- E dem detrimento, ipſius autem agri ciuibus magni propugnaculi inſtar eſſe conſtitutos? Tum Pericles: Etiam hæc omnia, mi Socrates, inquit, eſſe vtilia duco. Ergo, ſubiecit Socrates, ſi hæc tibi placent, vir optime, adgredere tandem ea. Nam quidquid horum perfeceris, id & tibi præclarum, & vtile reipublicæ fuerit.

Quod ſi à viribus deſtituare, non tamen vel patriæ detrimento eris, vel turpe quid tibi deſignabis. Ceterum Glauconem Ariſtonis filium, quum is necdum viginti natus annos oratoris vſurpare munus, ac præſes eſſe ciuitatis cuperet, nemo ab hoc inſtituto poterat abducere; quamquam alios & propinquos & amicos haberet, ac de tribuli detraheretur, planeq; ridiculus eſſet. Hunc Socrates, qui ei bene cuperet, ob Charmidē Glauconis filiū, & ob Platonem, ſolus ab hoc inſtituto auertit. Nā quum in eum incidiſſet, primū verbis huiuſmodi prolatis detinuit hominem, vt ſe audire vellet. Præeſſe ciuitati noſtræ cogitas, mi Glauco? Cogito equidem, mi Socrates, inquit. Profecto, ait Socrates, ſi quid aliud humanis in rebus, hoc certe præclarū eſt. Perſpicuum eſt enim, futurū, vt ſi hoc impetres, & ipſe cōſequi poſſis ea quæ concupiueris, & amicis vſui eſſe, & familiam paternam extollere, & amplificare patriam. Preterea celebritatē nominis primum in hac vrbe adipiſceris, deinde in Græcia, ac fortaſſis etiam, vti Themiſtocles, apud barbaros. Vbicumque autem fueris, nuſquā non eris illuſtris. Hæc quum audiret Glauco, efferebatur animo, lubenterq; manebat apud Socratē. Is vero deinde: Planum eſt omnino, ait, mi Glauco, neceſſarium eſſe, vt ſi quidem eſſe in honore velis, aliquam reipublicæ vtilitatem adferas. Omnino, ait. Non igitur rem celaueris, per Deos, inquit Socrates, ſed dicito nobis, vnde principium adficiendi beneficiis rempublicā, facturus ſis. Heic quum Glauco ſubticeret, vt qui tū conſideraret, vnde potiſſimum inciperet: An non, ait Socrates, perinde ac, dū amici domum vis amplificare, locupletiorem efficere niteris, ita & ciuitatem conaberis opulentiorem reddere? Omnino, inquit. Fueritne igitur opulentior, ſi prouentus ei plures accedant? Hoc quidem conſentaneum eſt, ait. Dic ergo, quibus ex rebus nūc ciuitas hæc prouētus habeat, & quāti ſint. Nam planum eſt, hęc te conſideraſſe, vt ſi quidam ex eis exigui ſint, eos tu expleas: ſi qui autem amittuntur, eos rurſum compares. Ego vero, ait Glauco, numquam hæc profecto conſideraui. Quod ſi hoc neglexiſti, ait Socrates, ſaltim ſumtus, quos facit ciuitas, nobis exponito. Nam certum eſt, cogitare te iam, vt ſuperuacaneos tollas. Ne his quidem, ait, vnquā vacaui. Ergo ſubiecit Socrates, differamus aliquantū rationē locupletādæ reipublicæ.

Socrates Glauconem ab ambitione reuocat.

A ἐὰν δέ τι ἀδυνατῇς, οὔτε τὴν πόλιν βλάψεις, οὔτε σαυτὸν καταισχυνεῖς. Γλαύκωνα δὲ τὸν Ἀρίστωνος, ὅτ' ἐπεχείρει δημηγορεῖν, ἐπιθυμῶν προεστατεύειν τῆς πόλεως, οὐδέπω εἴκοσιν ἔτη γεγονώς, οὔτε τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, οὐδεὶς ἐδύνατο παῦσαι ἑλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ καταγέλαστον ὄντα. Σωκράτης δὲ εὔνους ὢν αὐτῷ διά τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος, καὶ διὰ Πλάτωνα, μόνος ἔπαυσεν. ἐντυχὼν γὰρ αὐτῷ, πρῶτον μὲν B εἰς τὸ ἐθελῆσαι ἀκούειν, τοιάδε λέξας, κατέσχεν. ὦ Γλαύκων, ἔφη, προεστατεύειν ἡμῖν διανενόησαι τῆς πόλεως; ἔγωγ', ἔφη, ὦ Σώκρατες. νὴ Δί', ἔφη· καλὸν γὰρ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἐν ἀνθρώποις. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐὰν τοῦτο διαπράξῃ, δυνατὸς μὲν ἔσῃ αὐτὸς τυγχάνειν ὅτου ἂν ἐπιθυμῇς, ἱκανὸς δὲ τοὺς φίλους ὠφελεῖν, ἐπαρεῖς δὲ τὸν πατρῷον οἶκον, αὐξήσεις δὲ τὴν πατρίδα, ὀνομαστὸς δ' ἔσῃ πρῶτον μὲν ἐν τῇ πόλει, ἔπειτα C δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἴσως δὲ, ὥσπερ Θεμιστοκλῆς, καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις· ὅπου δ' ἂν ᾖς, πανταχοῦ περίβλεπτος ἔσῃ. ταῦτ' οὖν ἀκούων ὁ Γλαύκων ἐμεγαλύνετο, καὶ ἡδέως παρέμενε. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης· οὐκοῦν, ἔφη, τοῦτο μὲν, ὦ Γλαύκων, δῆλον, ὅτι εἴπερ τιμᾶσθαι βούλει, ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστίν. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πρὸς θεῶν, ἔφη, μὴ τοίνυν* ἀποκρύψῃ, ἀλλ' εἰπὲ ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν. ἐπεὶ δὲ ὁ Γλαύκων διεσιώπησεν, ὡς ἂν D τότε σκοπῶν ὁπόθεν ἄρχοιτο· ἆρ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ φίλου οἶκον εἰ αὐξῆσαι βούλοιο, πλουσιώτερον αὐτὸν ἐπιχειρεῖς ἂν ποιεῖν, οὕτω καὶ τὴν πόλιν πειράσῃ πλουσιωτέραν ποιῆσαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν πλουσιωτέρα γ' ἂν εἴη, προσόδων αὐτῇ πλειόνων γενομένων; εἰκὸς γοῦν, ἔφη. λέξον δὴ, ἔφη, ἐκ τίνων E νῦν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει, καὶ πόσαι τινές εἰσι. δῆλον γὰρ, ὅτι ἔσκεψαι, ἵνα εἰ μέν τινες αὐτῶν ἐνδεῶς ἔχουσιν, ἐκπληρώσῃς· εἰ δὲ παραλείπονται, προσπορίσῃς. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γλαύκων, ταῦτά γε οὐκ ἐπέσκεμμαι. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔφη, παρέλιπες, τάς γε δαπάνας τῆς πόλεως ἡμῖν εἰπέ. δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ τούτων τὰς περιττὰς ἀφαιρεῖν διανοῇ. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ πρὸς ταῦτά πω ἐσχόλασα. οὐκοῦν, ἔφη, τὸ μὲν πλουσιωτέραν τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλούμεθα.

* ἀποκρύψῃς

πῶς γὰρ οἷόν τε μὴ εἰδότα γε τὰ ἀναλώματα A
καὶ τὰς προσόδους, ἐπιμεληθῆναι τούτων;
ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Γλαύκων, δυνατόν
ἐστι καὶ ἀπὸ πολεμίων τὴν πόλιν πλουτίζειν.
νὴ Δία σφόδρα γ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις
αὐτῶν κρείττων ᾖ· ἥττων δ' ὤν, καὶ τὰ οἰκεῖα
προσαποβάλλοι ἄν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκ-
οῦν, ἔφη, τόν γε βουλευσόμενον πρὸς οὕς τινας
δεῖ πολεμεῖν, τήν τε τῆς πόλεως δύναμιν καὶ
τὴν τῶν ἐναντίων εἰδέναι δεῖ, ἵνα, ἐὰν μὲν ἡ τῆς
πόλεως κρείττων ᾖ, συμβουλεύῃ ἐπιχειρεῖν τῷ
πολέμῳ· ἐὰν δὲ ἥττων τῶν ἐναντίων, εὐλαβεῖσθαι B
πείθῃ. ὀρθῶς λέγεις, ἔφη. πρῶτον μὲν τοίνυν,
ἔφη, λέξον ἡμῖν τῆς πόλεως τήν τε πεζικὴν
καὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, εἶτα τὴν τῶν ἐναν-
τίων. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ ἂν ἔχοιμί σοι
οὕτω γε ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. ἀλλ' εἰ γέγρα-
πταί σοι, ἔνεγκε, ἔφη. πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τοῦτο
ἀκούσαιμι. ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ γέ-
γραπταί μοί πω. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ περὶ πολέ-
μου συμβουλεύειν τήν γε πρώτην ἐπισχήσο- C
μεν. ἴσως γὰρ καὶ διὰ τὸ μέγεθος * αὐτῶν ἄρτι
ἀρχόμενος τῆς προστατείας οὔπω ἐξήτακας.
ἀλλά τοι περί γε φυλακῆς τῆς χώρας οἶδ' ὅτι
σοι μεμέληκεν, καὶ οἶσθα ὁπόσαι τε φυλακαὶ
ἐπίκαιροί εἰσι, καὶ ὁπόσαι μή, καὶ ὁπόσοι τε
φρουροὶ ἱκανοί εἰσι, καὶ ὁπόσοι μὴ εἰσί. καὶ τὰς
μὲν ἐπικαίρους φυλακὰς συμβουλεύσεις μείζο-
νας ποιεῖν, τὰς δὲ περιττὰς ἀφαιρεῖν. νὴ Δί', ἔφη
ὁ Γλαύκων, ἁπάσας μὲν οὖν ἔγωγε, ἕνεκά γε
τοῦ οὕτως αὐτὰς φυλάττεσθαι, ὥστε καὶ * κλέ-
πτεσθαι τὰ ἐκ τῆς χώρας. ἐὰν δέ τις ἀφέλῃ D
γ', ἔφη, τὰς φυλακάς, οὐκ οἴει καὶ ἁρπάζειν ἐξου-
σίαν ἔσεσθαι τῷ βουλομένῳ; ἀτάρ, ἔφη, πό-
τερον ἐλθὼν αὐτὸς ἐξήτακας τοῦτο, ἢ πῶς οἶσθα,
ὅτι κακῶς φυλάττονται; εἰκάζω, ἔφη. οὐκοῦν,
ἔφη, καὶ περὶ τούτων, ὅταν μηκέτι εἰκάζωμεν,
ἀλλ' ἤδη * εἰδῶμεν, τότε συμβουλεύσομεν. ἴσως
ἔφη ὁ Γλαύκων, βέλτιον εἶναι. εἴς γε μήν, ἔφη * τἀρ- E
γύρεια οἶδ' ὅτι οὐκ ἀφῖξαι, ὥστ' ἔχειν εἰπεῖν, δι' ὅ-
τι νῦν ἐλάττω, ἢ πρόσθεν προσέρχεται αὐτόθεν.
οὐ γὰρ οὖν ἐλήλυθα, ἔφη. καὶ γὰρ νὴ Δί', ἔφη ὁ Σω-
κράτης, λέγεται βαρὺ τὸ χωρίον εἶναι, ὥστε
ὅταν περὶ τούτου δέῃ συμβουλεύειν, αὕτη σοι ἡ
πρόφασις ἀρκέσει. σκώπτομαι, ἔφη ὁ Γλαύκων.
ἀλλ' ἐκείνου γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι οὐκ ἠμέληκας,

Margin notes: αὐτὴν | διαρπάζεσθαι τὰ τῆς χώρας. Item ἁρπάζειν | ἴδωμεν | περιγραφῇ

A Nam qui poſſit fieri, vt harum rerum curam aliquam ſuſcipiat is, qui & ſumtus & prouentus ignoret? Verum, mi Socrates, inquit Glauco, poteſt etiam ab hoſtibus reſpublica reddi locupletior. Ac vehemēter quidem, ait Socrates, ſi quis eos ſuperet. At ſi eis inferior ſit, etiā ſua amiſerit. Vere dicis, inquit. Ergo qui de bello gerendo aduerſus illos, quos oppugnari neceſſe eſt, deliberat; cum ciuitatis & aduerſariorum vires habere cognitas oportet, vt ſi maiores ſint ciuitatis, bellum ſuadeat: ſin ex minores ſint quam hoſtium, auctor ſuis ſit, vt caute agant. B Recte dicis, ait. Ergo nobis primum indicato, ſubiecit Socrates, quæ huius ciuitatis tum pedeſtres tum nauales ſint copiæ; deinde, quæ aduerſariorum. Ego vero, inquit, non poſſim hoc tibi profecto de memoria promtum exponere. At ſi quid conſcriptum habes, profer, ait. Nam lubens hoc audiero. At ne conſcriptum quidem hoc vnquam eſt à me, inquit. Ergo, ſubiecit Socrates, etiam deliberationem de bello nonnihil initio C ſuſpendemus. Nam ob rei magnitudinem fortaſſe nondum exploratā quidquam habes, præſertim quum nuper adeo præeſſe reipublicæ cœperis. Ceterum cuſtodiam regionis huius ſcio tibi curæ fuiſſe, teque tenere, quot eius præſidia ſint opportuna, nec ne: quot præſidiarij milites ſufficiant, quot non: denique conſulere te, vt opportuna præſidia adaugeantur, ac ſuperflua tollantur. Immo vero, ſubiecit Glauco, equidem tollenda vniuerſa arbitror, quod ita cuſtodiant, vt ea quoque * adtingantur, D quæ noſtro in agro ſunt. At ſi quis præſidia tollat, inquit Socrates, an non exiſtimas cuiuis rapiendi poteſtatem fore? Tu vero num profectus eo, rem inueſtigaſti, aut quomodo ſcis eos malas excubias agere? Conijcio, inquit. Ergo de his quoque tum deliberabimus, quum non amplius vtemur coniectura, ſed cognitam rem habebimus. Fortaſſis hoc fuerit potius, ait Glauco. E In argentifodinas quidem certe, ſubiecit Socrates, non veniſſe te ſcio; vt dicere poſſis, quamobrem nunc minus inde, quam antehac, proueniat. Equidem eo non ſum profectus, ait. Profecto, inquit Socrates, fertur is locus eſſe grauis. Quamobrem vbi de hoc conſultandum erit, hæc tibi excuſatio ſufficiet. Hoc equidē meditor, ait Glauc[…] Et Socrates. Hoc autē, ait, nō neglexiſſe te ſcio,

Margin note: hoc eſt, rapiantur. ſcholion.

ſed omnino conſideraſſe, quam diu frumentum, quod noſtro in agro naſcitur, ad alendam ciuitatem hanc ſufficiat, quãtumque præterea in annum requiratur: ne te inſcio ciuitas eius inopia laboret; ſed quia tibi de hoc conſtiterit, conſulendo reipublicæ de neceſſariis rebus proſpicere, eamque conſeruare poſſis. Rem magnam dicis, ait Glauco, ſi quidem erit etiam talium habenda cura. Enimuero, ſubiecit Socrates, ne ſuam quidem domum recte quis adminiſtrauerit, ſi non omnia, quibus opus ſit, teneat; & omnia diligenti cura ſuppleat. Sed quum ciuitas ex pluribus, quam decies mille domibus conſtet, ac difficile ſit, tot domuum curam ſimul habere, cur non patrui tui domum vnam primum augere conatus es? Te quidem ille rogat. Id facere ſi poſſis, etiam ad plures animum adiicies. Sin vni prodeſſe nequeas, qui pluribus proſis? Quemadmodum ſi quis vnum talentum geſtare nequeat, qui non manifeſtum eſt, huic ne conandum quidem eſſe, vt plura geſtet? Ego vero, ſubiecit Glauco, prodeſſem patrui familiæ, ſi mihi vellet obtemperare. Ergo, ait Socrates, quum patruum perſuadere non poſſis, effecturum te putas, vt Athenienſes vniuerſi, vna cum patruo, tibi pareant? Caue, mi Glauco, inquit, ne gloriæ cupiditate in contrarium prolabaris. An non vides, quam periculoſum ſit ea vel dicere, vel agere aliquem, quæ ignorat? Etiam de aliis, quoſcumque tales noſti, cogites velim, quales eſſe videantur, dum vel dicunt ea quæ neſciunt, vel tractant: num tibi videantur propterea laudem potius, quam vituperationem conſequi; atque vtrũ in admiratione magis, quam in contemtu eſſe. Itidẽ cogites velim de iis qui norunt, quidquid vel dicunt, vel agunt, inuenies, mea quidem ſententia, in omnibus actionibus eos, qui cum gloria ſunt, & in hominum admiratione, maxime ex illorum eſſe numero, qui rerum periti ſunt: inglorios autem, hominumque contemtui expoſitos, ex imperitiſſimorum eſſe numero. Quamobrem ſi & clarus eſſe vis in republica, & in hominum admiratione, inprimis operam dato, vt ea noris, quæ ſuſcipere cogitas. Nam ſi ceteris in hoc præſtans, tractare negotia reipublicæ cœperis; mirum mihi non videbitur, ſi facile conſequaris ea quæ concupiſcis.

Socrates Charmi. Quum autẽ videret Charmidem, Glauconis filium, hominẽ eſſe quãtiuis pretij,

A ἀλλ' ἐσκέψαι, πόσον χρόνον ἱκανός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενος σῖτος διατρέφειν τὴν πόλιν, καὶ πόσου εἰς τὸν ἐνιαυτὸν προσδεῖται, ἵνα μὴ * τοῦτό γε λάθῃ σέ ποτε ἡ πόλις ἐνδεὴς γενομένη, ἀλλ' εἰδὼς, ἔχῃς ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων συμβουλεύων τῇ πόλει βοηθεῖν τι, καὶ σώζειν αὐτήν. λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων, παμμέγεθες πρᾶγμα, εἴ γε καὶ τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεήσει. ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐδ' ἂν τὸν ἑαυτοῦ ποτε οἶκον καλῶς τις οἰ-

B κήσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται ὧν προσδεῖται, πάντων δὲ ἐπιμελόμενος ἐκπληρώσει. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰκιῶν συνέστηκε, χαλεπὸν δέ ἐστιν ἅμα τοσούτων οἴκων ἐπιμελεῖσθαι, πῶς οὐχ ἕνα τὸν τοῦ θείου πρῶτον ἐπειράθης αὐξῆσαι; δεῖται δέ. κἂν μὲν τοῦτον δύνῃ, καὶ πλείοσιν ἐπιχειρήσεις. ἕνα δὲ μὴ δυνάμενος ὠφελῆσαι, πῶς ἂν πολλούς γε δυνηθείης; ὥσπερ εἴ τις ἓν τάλαντον μὴ δύναιτο φέρειν, πῶς οὐ φανερὸν, ὅτι πλείω γε φέρειν

C οὐδ' ἐπιχειρητέον αὐτῷ; ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη ὁ Γλαύκων, ὠφελοίην ἂν τὸν τοῦ θείου οἶκον, εἴ μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. εἶτα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸν θεῖον οὐ δυνάμενος πείθειν, Ἀθηναίους πάντας μετὰ τοῦ θείου νομίζεις δυνήσεσθαι ποιῆσαι πείθεσθαί σοι; φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαύκων, ὅπως μὴ τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τοὐναντίον ἔλθῃς. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὡς σφαλερόν ἐστι τὸ, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα λέγειν ἢ πράττειν; ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους οἶσθα τοιούτους, οἷοι φαίνονται καὶ λέγοντες, ἃ μὴ ἴσασι, καὶ

D πράττοντες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον, ἢ ψόγου τυγχάνειν, καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον, ἢ καταφρονεῖσθαι. ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότων ὅ,τι τε λέγουσι καὶ ὅ,τι ποιοῦσι. καὶ, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους, ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους, ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι

E ἐν τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἰδέναι ἃ βούλει πράττειν. ἐὰν γὰρ * ταύτῃ διενεγκὼν τῶν ἄλλων ἐπιχειρῇς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ πάνυ ῥᾳδίως τύχοις, ὧν ἐπιθυμεῖς. Χαρμίδην δὲ τὸν Γλαύκωνος ὁρῶν ἀξιόλογον μὲν ἄνδρα ὄντα,

σίτου χρ.

οὕτω

καὶ πολλῷ δυνατώτερον τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων, ὀκνοῦντα δὲ προσιέναι τῷ δήμῳ, καὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελεῖσθαι· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, εἴ τις ἱκανὸς ὢν τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νικᾶν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτός τε τιμᾶσθαι, καὶ τὴν πατρίδα ἐν τῇ Ἑλλάδι εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν, μὴ θέλοι ἀγωνίζεσθαι, ποῖόν τινα τοῦτον νομίζοις ἂν τὸν ἄνδρα εἶναι; δηλονότι, ἔφη, μαλακόν τε καὶ δειλόν. εἰ δέ τις ἔφη, δυνατὸς ὢν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελόμενος τήν τε πόλιν αὔξειν, καὶ αὐτὸς διὰ τοῦτο τιμᾶσθαι, ὀκνοίη τοῦτο πράττειν, οὐκ ἂν εἰκότως δειλὸς νομίζοιτο; ἴσως, ἔφη. ἀτὰρ πρὸς τί με ταῦτα ἐρωτᾷς; ὅτι, ἔφη, οἶμαί σε δυνατὸν ὄντα ὀκνεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ταῦτα ὧν ἀνάγκη σοι μετέχειν πολίτῃ γε ὄντι. τὴν δὲ ἐμὴν δύναμιν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἐν ποίῳ ἔργῳ καταμαθὼν, ταῦτά μου κατεγνώσκεις; ἐν ταῖς συνουσίαις, ἔφη, αἷς συνεῖ τοῖς τὰ τῆς πόλεως πράττουσι. καὶ γὰρ ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὁρῶ σε καλῶς συμβουλεύοντα, καὶ ὅταν τι ἁμαρτάνωσιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντα. οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἰδίᾳ τε διαλέγεσθαι, καὶ ἐν τῷ πλήθει ἀγωνίζεσθαι. καὶ μὴν, ἔφη, ὅ γε ἀριθμεῖν δυνάμενος, οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ πλήθει, ἢ μόνος ἀριθμεῖ, καὶ οἱ κατὰ μόνας ἄριστα κιθαρίζοντες, οὗτοι καὶ ἐν τῷ πλήθει κρατιστεύουσιν. αἰδῶ δὲ καὶ φόβον, ἔφη, οὐχ ὁρᾷς ἔμφυτά τε ἀνθρώποις ὄντα, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ὄχλοις, ἢ ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις παριστάμενα; καὶ σέ γε διδάξων, ἔφη, ὥρμημαι,* οὔτε τοὺς φρονιμωτάτους αἰδούμενος, οὔτε τοὺς ἰσχυροτάτους φοβούμενος; ἐν τοῖς ἀφρονεστάτοις τε καὶ ἀσθενεστάτοις αἰσχύνῃ λέγειν. πότερον γὰρ τοὺς γναφεῖς αὐτῶν, ἢ τοὺς σκυτεῖς, ἢ τοὺς τέκτονας, ἢ τοὺς χαλκεῖς, ἢ τοὺς γεωργοὺς, ἢ τοὺς ἐμπόρους, ἢ τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ μεταβαλλομένους, καὶ φροντίζοντας ὅ, τι ἔλαττονος πριάμενοι πλείονος ἀποδῶνται, αἰσχύνῃ; ἐκ γὰρ τούτων ἁπάντων ἡ ἐκκλησία συνίσταται. τί δὲ οἴει διαφέρειν ὃ σὺ ποιεῖς, ἢ τὸν ἀσκητὴν ὄντα κρείττω τοὺς ἰδιώτας φοβεῖσθαι; ἐν γὰρ τοῖς πρωτεύουσιν ἐν τῇ πόλει, ὧν ἔνιοι καταφρονοῦσί σε, ῥᾳδίως διαλεγόμενος, καὶ τῶν ἐπιμελομένων τῷ πόλει διαλέγεσθαι πολὺ περιὼν, ἐν τοῖς μηδεπώποτε φροντίσασι τῶν πολιτικῶν,

* ὅτι οὔτε τοὺς

A multoque magis idoneum aliis rempublicam tunc gerentibus, qui tamen populum accedere, reiq; publicæ negotiis operam dare formidaret: Dic mihi, mi Charmides, inquit, ſi quis, quum in certaminibus, quæ coronas præmij loco referunt, potiri victoria poſſit, eaq; re tum ipſe honorē cōſequi, tum patriam in Græcia illuſtriorem efficere, decertare nolit; qualē exiſtimes hunc hominem eſſe? Certe mollem, ait, ac ignauum. At ſi quis, quum poſſit negotia reipublicæ capeſſendo, tū ciuitatem amB plificare, tum ipſe hac via mereri honorem, hoc tamen facere reformidet; an non is merito pro ignauo habeatur? Fortaſſis, inquit. Ceterum quamobrem hæc tu me interrogas? Quod te, ait, poſſe quidem arbitrer negotia reipublicæ procurare, verum id præ ignauia reformidare; licet eorum participem eſſe te neceſſe ſit, quum ſis ciuis. At quonam ex facinore, ſubiecit Charmides, virtutem meam cognitam habes, qui hoc modo de me ſentias? Iis, C inquit, ex congreſſibus, in quibus adeſſe ſoles illis, qui rempublicam adminiſtrant. Etenim vbi quid tecum communicant, video te rectum conſilium dare; atque vbi peccant, recte illos reprehendere. Non idē eſt, mi Socrates, inquit, priuatim diſſerere, & apud multitudinem certare. Atqui, reſpondit Socrates, qui numerare poteſt, nihilo minus apud multitudinem, quam ſolus numerat: & qui priuatim cithara canunt elegantiſſime, iidem etiam apud multitudinem primas ferre poſſunt. Tu vero non vides, inquit, verecundiam D ac metū à natura hominibus ineſſe, multoq; magis hæc in publico, quā priuatis in cōgreſſibus nobis eſſe moleſta? Ego vero te docere exorſus ſum, inquit, quod neq; prudētiſſimos reueritus, neq; potētiſſimos metuēs, inter ſtultiſſimos ac maxime imbecillos verba facere erubeſcas. Num eos, qui ex illis fullones ſunt, vel ſutores, vel fabri, vel artifices ærarij, vel agricolæ, vel mercatores, vel qui negotiātur in foro, & quid minoris emere poſſint, vt pluris vendāt, cogitāt, revereris? Nā de his omnibus cōſtat certe cōcio. Et quid intereſſe putas E inter hoc, quod tu facis, atq; ſi quis eorum, qui adſiduo ſemet exercēt, lōge aliis ſuperior, imperitos metuat? nimirū quū inter principes reipublicæ, quorū nonnulli te cōtemnūt, faciliime diſſeras, lōgeq; ſuperes illos, qui magna cura perorare ad ciues volūt, inter eos loqui reformidas, qui numquā rerum ciuilium ſtudioſi fuerūt,

dem ad magiſtratus capeſſendos hortatur.

neque te contemſerunt, metuens ſcilicet, ne deridearis. Quid autem? reſpondit Charmides, an non tibi videntur in comitiis ſæpenumero recte perorantes irridere? Nimirum ab illis aliis, reſpondit Socrates. Quæ cauſſa eſt quamobrem te mirer illos quidem, quum hoc faciunt, vincere; cum his autẽ putare te nullo modo poſſe agere. Noli teipſum, vir optime, ignorare: nec in illis delinque, in quibus maxima pars „ ſolet delinquere. Nam multi magno ſtu„dio excitati ad conſiderandum aliena ne„gotia, non eo ſe conuertunt, vt ſeipſos ex„plorent. Itaque ne hoc per ignauiam negligas ſed magis enitere, vt teipſum reſpicias: nec reipublicæ curã abiice, ſi qua parte poterit ea per te iuuari. Nam ſi recte id curetur, non modo ciues ceteri, ſed amici etiam tui non parum ex te vtilitatis capient. Quum autem Ariſtippus in hoc incumberet, vt Socratem conuinceret, quemadmodum ipſe conuictus à Socrate prius fuerat: volens Socrates nonnihil adferre vtilitatis familiaribus ſuis, ſic reſpondebat, non vt illi, qui cauent, ne qua parte ſermo ipſorum inuertatur; ſed vt perſuaſi maxime facerent ea quæ debetent. Nam interrogabat eum Ariſtippus, an aliquid noſſet bonum: vt ſi quid huiuſmodi diceret, verbi gratia, cibum, potum, pecuniam, valetudinem, robur, audaciã, idipſum oſtenderet aliquando malum eſſe. At Socrates, qui ſciret nos, ſi quid moleſti ſit, eo liberari cupere, ſic reſpondebat, vt erat optimum. Tune me rogas, inquit, num febris aliquod bonum ſciam? Minime, ait. At lippitudinis? Ne hoc quidem. At famis? Nec famis. Atqui, ait, ſi me rogas, an aliquod nouerim bonum, quod nullius bonum ſit, equidem neque noui, neque eius egeo. Ibi rurſus Ariſtippo cum interrogante, an quid pulchrum ſciret: Permulta quidem, ait. An vero, inquit, omnia tibi inuicẽ ſimilia ſunt? Quãtum fieri poteſt, inquit, nonnulla quidem ſunt diſſimillima. Quo pacto igitur, ſubiecit Ariſtippus, id pulchrum fuerit, quod eſt pulchro diſſimile? Quoniam, inquit, homini ad curſum pulchro diſſimilis alius eſt, alius ad palæſtram. Et ſcutũ, quod ad obiiciendum hoſti pulchrum eſt, quã diſſimillimũ eſt iaculo, quod ad hoc pulchrum eſt, vt celeriter vehementerq; feratur. Nõ aliter, ait Ariſtippus, mihi reſpõdes, ac tum, quum interrogarem, an aliquid bonũ noſſes. An vero tu putas, inquit Socrates, aliud bonũ, aliud pulchrũ eſſe?

Socrates iterum Ariſtippum confutat.

A μηδὲ σοῦ καταπεφρονηκότων εὐκόλως λέγειν, δεδιὼς μὴ καταγελασθῇς. τί δ'; ἔφη, οὐ δοκοῦσί σοι πολλάκις οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελᾶν; καὶ γὰρ οἱ ἕτεροι, ἔφη. διὸ καὶ θαυμάζω σου, εἰ ἐκείνους ὅταν τοῦτο ποιῶσι, ῥᾳδίως χειρούμενος, τούτοις δὲ μηδένα τρόπον οἴει δυνήσεσθαι προσενεχθῆναι. ὦ ἀγαθέ, μὴ ἀγνόει σαυτόν, μηδὲ ἁμάρτανε ἃ οἱ πλεῖστοι ἁμαρτάνουσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ ὡρμηκότες ἐπὶ τὸ σκοπεῖν τὰ τῶν ἄλλων πράγματα, B οὐ τρέπονται ἐπὶ τὸ ἑαυτοὺς ἐξετάζειν. μὴ οὖν ἀπορρᾳθύμει τούτου, ἀλλὰ διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως, εἴ τι δυνατόν ἐστι διὰ σὲ βέλτιον ἔχειν. τούτων γὰρ καλῶς ἐχόντων, οὐ μόνον ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ. Ἀριστίππου δὲ ἐπιχειροῦντος ἐλέγχειν τὸν Σωκράτην, ὥσπερ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου τὸ πρότερον ἠλέγχετο, βουλόμενος τοὺς συνόντας ὠφελεῖν ὁ Σωκράτης, ἀπεκρίνατο οὐχ ὥσπερ οἱ φυλαττόμενοι μή πῃ C ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ, ἀλλ' ὡς ἂν πεπεισμένοι μάλιστα πράττειν τὰ δέοντα. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν, ἵνα, εἴ τι εἴποι τῶν τοιούτων, οἷον ἢ σιτίον, ἢ ποτόν, ἢ χρήματα, ἢ ὑγίειαν, ἢ ῥώμην, ἢ τόλμαν, δεικνύῃ τοῦτο κακὸν ἐνίοτε ὄν. ὁ δὲ εἰδώς, ὅτι ἐάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τοῦ παύσοντος * ἀπεκρίνατο, ὅπερ καὶ ποιεῖν κράτιστον. * ἆρα γάρ, ἔφη, ἐρωτᾷς με, εἴ τι οἶδα πυρετοῦ ἀγαθόν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. D ἀλλὰ ὀφθαλμίας; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ λιμοῦ; οὐδὲ λιμοῦ. ἀλλὰ μήν, ἔφη, εἴ γ' ἐρωτᾷς με, εἴ τι ἀγαθὸν οἶδα, ὃ μηδενὸς ἀγαθόν ἐστιν, οὔτ' οἶδα, ἔφη, οὔτε δέομαι. πάλιν δὲ τοῦ Ἀριστίππου ἐρωτῶντος αὐτόν, εἴ τι εἰδείη καλόν; καὶ πολλά, ἔφη. ἆρ' οὖν, ἔφη, πάντα ὅμοια ἀλλήλοις; ὡς οἷόν τε μὲν οὖν, ἔφη, ἀνομοιότατα ἔνια. πῶς οὖν, ἔφη, τὸ τῷ καλῷ ἀνόμοιον, καλὸν ἂν εἴη; ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἔστι μὲν τῷ καλῷ E πρὸς δρόμον ἀνθρώπῳ ἄλλος ἀνόμοιος, καὶ ἄλλος πρὸς πάλην. ἔστι δὲ ἀσπὶς καλὴ πρὸς τὸ προβάλλεσθαι, ὡς ἔνι ἀνομοιοτάτη τῷ ἀκοντίῳ, καλῷ πρὸς τὸ σφόδρα τε καὶ ταχὺ φέρεσθαι. οὐδὲν διαφερόντως, ἔφη, ἀποκρίνῃ μοι, ἢ ὅτε σε ἠρώτησα, εἴ τι ἀγαθὸν εἰδείης. σὺ δ' οἴει, ἔφη, ἄλλο μὲν ἀγαθόν, ἄλλο δὲ καλὸν εἶναι;

ἀπεκρίνατο, ᾗπερ καὶ ἆρα γε, ἔφη

Οὐκ οἶσθ' ὅτι πρὸς ταὐτὰ πάντα καλά τε καὶ ἀγαθά ἐστι; πρῶτον μὲν γὰρ ἡ ἀρετὴ οὐ πρὸς ἄλλα μὲν ἀγαθόν, πρὸς ἄλλα δὲ καλόν ἐστιν· ἔπειτα οἱ ἄνθρωποι τὸ αὐτό τε καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καλοί κἀγαθοὶ λέγονται, πρὸς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καλά τε κἀγαθὰ φαίνεται. πρὸς ταὐτὰ δὲ καὶ τἆλλα πάντα, οἷς ἄνθρωποι χρῶνται, καλά τε καὶ ἀγαθὰ νομίζεται, πρὸς ἅπερ ἂν εὔχρηστα ᾖ. Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ κόφινος κοπροφόρος καλόν ἐστι; νὴ Δί', ἔφη· καὶ χρυσῆ γε ἀσπὶς αἰσχρόν, ἐὰν πρὸς τὰ ἑαυτῶν ἔργα, ὁ μὲν καλῶς πεποιημένος ᾖ, ἡ δὲ κακῶς. λέγεις σύ, ἔφη, καλά τε καὶ αἰσχρὰ τὰ αὐτὰ εἶναι; καὶ νὴ Δία, ἔγωγ', ἔφη, ἀγαθά τε καὶ κακά. πολλάκις γὰρ τό γε λιμοῦ ἀγαθόν, πυρετοῦ κακόν ἐστι, καὶ τὸ πυρετοῦ ἀγαθόν, λιμοῦ κακόν ἐστι. πολλάκις δὲ τὸ μὲν πρὸς δρόμον καλόν, πρὸς πάλην αἰσχρόν· τὸ δὲ πρὸς πάλην καλόν, πρὸς δρόμον αἰσχρόν. πάντα γὰρ ἀγαθὰ μὲν καὶ καλά ἐστι πρὸς ἃ ἂν εὖ ἔχῃ, κακὰ δὲ καὶ αἰσχρὰ πρὸς ἃ ἂν κακῶς. καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλάς τε εἶναι καὶ χρησίμους, παιδεύειν ἔμοιγ' ἐδόκει, οἵας χρὴ οἰκοδομεῖσθαι. ἐπεσκόπει δὲ ὧδε. ἆρά γε τὸν μέλλοντα οἰκίαν οἵαν χρὴ ἔχειν, τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ χρησιμωτάτη ἔσται; τούτου δὲ ὁμολογουμένου, οὐκοῦν ἡδὺ μὲν θέρους ψυχεινὴν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶνος ἀλεεινήν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο συμφαῖεν, οὐκοῦν ἐν ταῖς πρὸς μεσημβρίαν βλεπούσαις οἰκίαις τοῦ μὲν χειμῶνος ὁ ἥλιος εἰς τὰς παστάδας ὑπολάμπει, τοῦ δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν στεγῶν πορευόμενος σκιὰν παρέχει. οὐκοῦν εἴπερ καλῶς ἔχει ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται· χθαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα οἱ ψυχροὶ * μὴ ἐμπίπτωσιν ἄνεμοι. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτός τε ἂν ἥδιστα καταφεύγοι, καὶ τὰ ὄντα ἀσφαλέστατα τιθεῖτο, αὕτη ἂν εἰκότως ἡδίστη τε καὶ καλλίστη οἴκησις εἴη. γραφαὶ δὲ καὶ ποικιλίαι πλείονας εὐφροσύνας ἀποστεροῦσιν, ἢ παρέχουσι. ναοῖς γε μὴν καὶ βωμοῖς χώραν ἔφη εἶναι πρεπωδεστάτην, ἥτις ἐμφανεστάτη οὖσα, ἀστιβεστάτη εἴη.

* μὴ παρεμπίπτωσιν

A An ignoras omnia pulchra & bona, ad eadem referri? Nam primum virtus non ad alia bonum quiddam eſt, ad alia vero, pulchrum. Deinde homines eodem modo, & eorumdem reſpectu pulchri bonique dicuntur, & hominum corpora eorumdem reſpectu eſſe pulchra bonaque videntur. Denique cetera omnia, quibus vtuntur homines, eorumdem reſpectu pulchra bonaque putantur, eorum ſcilicet, quorum vſui accommodata ſunt. Num igitur, ait Ariſtippus, etiam qualus, quo efferuntur ſtercora, pulchrum

B quiddam eſt? Eſt profecto, ait Socrates. Atque etiam ſcutum aureum eſt turpe: modo ad vſus ſuos ille quidem pulchre factus ſit, hoc vero male. Dicis tu, inquit, pulchra & turpia eadem eſſe? Dico, ait, atque etiam eadem eſſe bona & mala. Nam ſæpenumero quod fami bonum, febri malum eſt; quod febri bonum, fami malum. Et ſæpenumero quod ad curſum pulchrum eſt, ad luctam eſt turpe: quod ad luctam pulchrum, ad curſum turpe. Quippe omnia bona ſunt ac

C pulchra ad ea quibus conueniunt; mala vero ac turpia, reſpectu eorum quibus male conueniunt. Idem quum diceret eaſdem ædes pulchras & vtiles eſſe, docere mihi quidem videbatur, cuiuſmodi ſint exſtruendæ. Id autem conſiderabat hoc modo. An non illum, qui domum habere velit, qualem habere conuenit, hoc moliri neceſſe eſt, vt habitatu ſit iucundiſſima, & vtiliſſima? Quod quum pro confeſſo haberetur: Ergo iucundum eſt, inquit, per æſtatem domum habere frigidam; per hyemem, calidam. Quum hoc quoque concederetur: Ergo in ædifi-

Socratis conſilium de domo ſtruenda.

D ciis, ait, quæ meridiem ſpectant, per hyemem ſol in cubicula ſplendet, per æſtatem vero ſupra nos, ſupraque tecta incedens, vmbram ſuppeditat. Quamobrem ſi hæc ita fieri bonum eſt, altius ædificanda ſunt ea, quæ meridiem ſpectant, vt ſol hybernus non excludatur: humilius vero, quæ ſeptemtriones ſpectant, ne venti frigi-

E di poſſint incidere. Atque vt res ſummatim indicetur, quo quis ſingulis anni temporibus iucundiſſime ſe recipiat, ac res ſuas tutiſſime collocet, id vero haud dubie iucũdiſſimum ac pulcherrimum ædificium fuerit. Ceterũ picturæ, variiq; colores plures delectationes adimunt, quam ſuppeditent. Templis ac aris locum illũ aiebat eſſe conuenientiſſimum, qui & apertiſſimus pariter, ac minime tritus eſſet.

Nam iucundum eſſe, vt ij, qui orare volunt, videant: neque minus iucundum, vt puri accedant. Rurſum interrogatus, num fortitudo adquiri doctrina poſſit, an eſſet à natura? Equidem arbitror, ait, perinde ac corpus aliud alio robuſtius à natura eſt ad perferendos labores, ſic & animum animo firmiorem eſſe natura ad ſubeunda pericula. Nam video illos qui eiſdem legibus ac moribus ſunt educati, longe inter ſe audacia differre. Idem tamen exiſtimo, naturam omnem doctrina & exercitatione ad fortitudinem proficere. Nam patet omnino, Scythas ac Thraces non auſuros ſumtis clupeis ac haſtis aduerſus Lacedæmonios dimicare: contraque manifeſtum eſt, non etiam Lacedæmonios vel aduerſus Thraces cetris ac iaculis, vel aduerſus Scythas arcubus depugnaturos. Atque equidem in aliis etiam omnibus conſimiliter homines video natura inter ſe differre, ac ſtudio multum proficere. De quibus patet, debere omnes, ſiue ſint præſtantiori à natura indole præditi, ſeu hebetiores, ea diſcere ac meditari, in quibus excellere velint. Sapientiam vero, ac ſanitatem mentis non diſcernebat, ſed ſapientis ac ſani eſſe iudicabat, vti aliquem eis quæ bona honeſtaque eſſe cognoſceret; ac vitare, quæ ſciret eſſe turpia. Præterea interrogatus, num eos, qui ſcirent, quid agere oporteat, & his contraria facerent, ſapientes ac temperantes eſſe putaret: potius inſipientes ac ſtupidos eſſe reſpondit. Etenim, ait, omnes arbitror, eligentes ex iis quæ fieri poſſunt, quam maxime ipſis vtilia, facere illa debere. Quamobrem qui non recte agunt, eos nec ſapientes, nec mente ſanos eſſe ſtatuo. Dicebat & iuſtitiam, & omnem aliam virtutem eſſe, ſapientiam. Nam omnia, quæ iuſta ſunt, & ex præſcripto virtutis aguntur, honeſta & bona eſſe: neque eos, qui hæc ſciant, aliud quidpiam his præferre, neque illos, qui neſciant, præſtare poſſe: immo vero etiãſi præſtare conentur, peccare. Vſque adeo ſapientes ea quæ honeſta bonaque ſint, facere: qui ſapientes non ſint, id non poſſe, atque etiam in conatu peccare. Quum igitur & iuſta, & alia honeſta ac bona cum virtute efficiantur, manifeſtum aiebat eſſe, tum iuſtitiam, tum omnem aliam virtutem, eſſe ſapientiam. Et quamquam inſaniam ſapientiæ quiddam eſſe contrarium putaret,

A ἡδὺ μὲν γὰρ * εἰδότας προσεύξασθαι, ἡδὺ δὲ ἁγνῶς ἔχοντας προσιέναι. πάλιν δὲ ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρεία πότερον εἴη διδακτὸν, ἢ φυσικὸν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι. ὁρῶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων * τόλμῃ. νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρείαν αὔξεσθαι. δῆλον μὲν γὰρ, ὅτι Σκύθαι καὶ ἰδόντας

B Θρᾷκες οὐκ ἂν τολμήσαιεν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι. φανερὸν δὲ, ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι οὔτ᾽ ἂν Θρᾳξὶν ἐν πέλταις καὶ ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις ἐν τόξοις ἐθέλοιεν ἂν διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ᾽ ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους τὴν φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, τόλμῃ.

C ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν. σοφίαν δὲ, καὶ σωφροσύνην, οὐ διώριζεν, ἀλλὰ τὸν τὰ μὲν καλά τε καὶ ἀγαθὰ γιγνώσκοντα χρῆσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν τὰ αἰσχρὰ εἰδότα εὐλαβεῖσθαι, σοφόν τε καὶ * σώφρονα ἔκρινεν. προσερωτώμενος δὲ, εἰ τοὺς ἐπισταμένους μὲν ἃ δεῖ πράττειν, ποιοῦντας δὲ τἀναντία, σοφούς τε καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι νομίζοι, οὐδέν γε μᾶλλον, ἔφη, ἢ ἀσόφους τε καὶ ἀμαθεῖς. πάντας * γὰρ οἶμαι προαιρουμένους ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ἃ * οἴονται συμφορώτατα αὐτοῖς εἶναι, σώφρονι. γὰρ ἂν οἶμαι οἴονται

D ταῦτα πράττειν. νομίζω οὖν τοὺς μὴ ὀρθῶς πράττοντας, οὔτε σοφοὺς, οὔτε σώφρονας εἶναι. ἔφη δὲ καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν, σοφίαν εἶναι. τά τε γὰρ δίκαια, καὶ πάντα, ὅσα ἀρετῇ πράττεται, καλά τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι· καὶ οὔτ᾽ ἂν τοὺς ταῦτα εἰδότας ἄλλο [ἂν * τι τούτων οὐδὲν προελέσθαι, οὔτε τοὺς μὴ ἐπισταμένους, δύνασθαι πράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτάνειν. οὕτω καὶ τὰ καλά γε καὶ ἀγαθὰ τοὺς μὲν σοφοὺς πράττειν,

E τοὺς δὲ μὴ σοφοὺς οὐ δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐγχειρῶσιν, ἁμαρτάνειν. ἐπεὶ οὖν τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄλλα καλά τε καὶ ἀγαθὰ πάντα ἀρετῇ πράττεται, δῆλον εἶναι, ὅτι καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἀρετὴ, σοφία ἐστί. μανίαν γε μὴν ἐναντίον μὲν ἔφη εἶναι σοφίᾳ,

οὐ μέντοι γε τὴν ἀνεπιστημοσύνην μανίαν ἐνόμιζεν· τὸ δ' ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, * καὶ μὴ ἃ οἶδε δοξάζειν τε καὶ οἴεσθαι καὶ γιγνώσκειν, ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι. τοὺς μέντοι πολλοὺς ἔφη, ἃ μὲν οἱ πλεῖστοι ἀγνοοῦσι, τοὺς διημαρτηκότας τούτων οὐ φάσκειν μαίνεσθαι· τοὺς δὲ διημαρτηκότας ὧν οἱ πολλοὶ γιγνώσκουσι, μαινομένους καλεῖν. ἐάν τε γάρ τις μέγας οὕτως οἴηται εἶναι, ὥστε κύπτειν τὰς πύλας τοῦ τείχους διεξιὼν, ἐάν τε οὕτως ἰσχυρὸς, ὥστ' ἐπιχειρεῖν οἰκίας αἴρεσθαι, ἢ ἄλλῳ τῳ ἐπιτίθεσθαι τῶν πᾶσι δήλων ὅτι ἀδύνατά ἐστι, τοῦτον μαίνεσθαι φάσκειν. τοὺς δὲ μικρὸν διαμαρτάνοντας οὐ δοκεῖν τοῖς πολλοῖς μαίνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἔρωτα καλοῦσιν, οὕτω καὶ τὴν μεγάλην παράνοιαν μανίαν αὐτοὺς καλεῖν. φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ,τι εἴη, λύπην μέν τινα ἐξηύρισκεν αὐτὸν ὄντα, οὔτε μέντοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀτυχίαις, οὔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην· ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένους. θαυμαζόντων δέ τινων, εἴ τις φιλῶν τινα ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν ὅτι πολλοὶ οὕτως πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ, λυπεῖσθαι. τοῦτο δὲ φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἠλιθίους δὲ * ἀεὶ πάσχειν αὐτό. σχολὴν δὲ σκοπῶν, τί εἴη, ποιοῦντας μὲν τι τοὺς πλείστους, ἔφη εὑρίσκειν. καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας, καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι. πάντας δὲ τούτους ἔφη σχολάζειν. ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας τὰ βελτίω τούτων. ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἰέναι, οὐδένα σχολάζειν. εἰ δέ τις ἴοι, τοῦτον, ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης, κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν. βασιλεῖς δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας ἔφη εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας, οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας, οὐδὲ τοὺς βιασαμένους, οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυεν ἔν τε τῇ νηῒ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηῒ πάντας, πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ· καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγροὺς· καὶ ἐν νόσῳ, τοὺς νοσοῦντας·

* ἃ μὴ οἶδε δοξάζειν τε καὶ γιγνώσκειν,

* δεῖ πάσχ.

A non tamen inſcitiam exiſtimabat eſſe inſaniam: ſed ignorare ſeipſum, & quæ quis neſciat, opinari ac ſcire velle, proximum quiddam eſſe arbitrabatur inſaniæ. Addebat, hominum vulgus negare illos inſanire, qui ab iis aberrent, quæ maxima pars ignoret: at qui ab illis aberrent, quæ vulgo nota ſint, furioſos adpellare. Nam aiunt, eum, qui ſe tam magnum eſſe putet, vt per oppidi portas tranſiens ſeſe inclinet, tamque robuſtum, vt ædes
B ſuſtollere conetur, vel aliquid aliud eorum adgrediatur, de quibus conſtet omnibus, fieri ea non poſſe: hunc inquam omnino inſanire aiunt. At qui paullum quid delinquant, non videri vulgo inſanire: ſed quemadmodum vehementem libidinem adpellant amorem, ita dementiam ingentem ab eis inſaniam vocari. Quum autem quid eſſet inuidia, conſideraret; dolorem eſſe quemdam reperiebat, non in amicorum aduerſis rebus, nec
C in ſecundis hoſtium: ſed eos ſolum aiebat inuidere, qui amicorum fortunam proſperam iniquo animo ferrent. Quumque mirarentur nonnulli, poſſe aliquem in eius ſucceſſu proſpero, quem diligeret, percipere dolorem: commonefaciebat eos, eſſe quoſdam ſic adfectos ad alios, vt ſi cum miſeriis eos conflictari videant, negligere ipſos non poſſint, omninoque calamitatibus eorum ſuccurrant: contra, ſi ſecundæ res ipſorum ſint,
D doleant. Atque hoc viro prudenti non vſuuenire, ſed fatuis. Quum quid ſit otiũ, conſideraret; aiebat ſe deprehendere, maximam hominum partem aliquid facere. Quippe illos etiam, qui calculis ludunt, & ioculatores agere quidem aliquid aiebat, verum eoſdem nihilominus eſſe otioſos: Etenim poſſe ipſos diſcedere, ad agendũ aliquid rei melioris. A melioribus autem ad peiora ſe conferendi, otium eſſe nemini. Ac ſi maxime quis id faceret, aiebat eũ
E male facere, præſertim qui iã ante in negotio eſſet. Reges ac principes nõ illos dicebat eſſe, qui ſceptra tenerent, nec illos, qui vel à quibuſuis eſſent delecti, vel ſorte, vi, fraudibus eo perueniſſent: ſed quotquot imperandi periti eſſent. Nã vbi quis fateretur, eius eſſe, qui cũ imperio præſit, imperare quod agendum ſit, ſubditi vero parere: demonſtrabat; in naui eum, qui rei nauticæ peritus ſit, aliis præeſſe, nauiculatorẽ vero, cũ ceteris omnibus, huic perito parere; itidẽ in agricultura, illos, qui agros poſſiderent: in morbo, qui eo laborarent:

in corporis exercitio, qui eo vterentur: alios denique omnes, quibus quiddam ſit, quod curatione indigeat, ſi quidem ſe arbitrentur rem intelligere, curam eius habere: ſin autem, non modo peritis pręſentibus obtemperare, ſed etiam abſentes arceſſere, vt ipſis parentes, quæ oporteat, agăt. In lanificio etiam mulieres viris præeſſe demonſtrabat, quod illæ ſciant, quo pacto exercendum ſit lanificium, viri cõtra ignorent. Quod ſi quis ad hæc diceret, poſſe tyrannum recte monentibus non obtemperare: Et qui non parere poſſit, reſpondebat: quum ſi quis recte monenti non obtemperet, damnum propoſitum ſit? Nam ſi qua in re non pareat aliquis recte monenti, nimirum peccabit: qui vero peccat, damno multatur. Quod ſi quis diceret, habere tyrannum poteſtatem occidendi eum, qui recte ſapiat: Tu vero exiſtimas, inquit, eum, qui præſtantiſſimos quoſque ex ſociis occidat, damni expertem eſſe, vel leue damnum pati? Vtrum enim arbitraris, eum, qui hoc perpetret, incolumem poſſe manere, an potius hoc pacto celerrime periturum? Quum autem ex eo quidam quæreret, quodnam ipſi videretur vitæ inſtitutum homini optimũ eſſe: reſpõdit, actionem bonam. At quum rurſus ille quæreret, an etiam fortunã proſperam pro inſtituto quodam duceret? Equidem, ait, fortunam & actionem prorſus eſſe ſtatuo contraria. Nam ſi quis nihil quærens, aliquid rei neceſſariæ conſequatur, id fortunam eſſe proſperam puto: at ſi quis doctrina & exercitatione recte quid faciat, id actionem bonam eſſe duco; quique hoc inſtituto gaudent, ij mihi videntur bene agere. Homines etiam optimos deoque acceptiſſimos aiebat eſſe, in agricultura, eos qui ad agri cultionem pertinentia recte faciant: in medicina, qui res medicas: in republica, qui res ciuiles. At qui nihil recte agit, eum neque vtilem ad quidquam eſſe dicebat, neque acceptum deo. Præterea ſi quando cum aliquibus colloqueretur, qui artificia noſſent, & quæſtus gratia iis vterentur, etiam his proderat. Nam quum aliquando ad Parrhaſium pictorem ingreſſus eſſet, cumque eo colloqueretur: Num pictura, mi Parrhaſi, ait, earum rerum eſt adſimilatio, quæ cernuntur? Nam & concaua, & eminentia, & obſcura, & lucida, & dura, & mollia, & aſpera, & læuia, & noua & vetera corpora per colores repræſentando exprimitis.

A καὶ ἐν σωμασκίᾳ, τοὺς σωμασκοῦντας· καὶ τοὺς ἄλλους πάντας οἷς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεόμενον, αὖ μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπίστασθαι, ἐπιμελεῖσθαι· εἰ δὲ μή, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παροῦσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν. ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναῖκας ἐπεδείκνυεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν, διὰ τὸ τὰς μὲν εἰδέναι ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι. εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι
B τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι· καὶ πῶς ἄν, ἔφη, ἐξείη μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης γε ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πείθηται; ἐν ᾧ γὰρ ἄν τις πράγματι μὴ πείθηται τῷ εὖ λέγοντι, ἁμαρτήσεται δήπου· ἁμαρτάνων δὲ ζημιωθήσεται. εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα· τὸν δὲ ἀποκτείνοντα, ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι, ἢ ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι; πότερον γὰρ ἂν μᾶλλον οἴει σώζε-
C σθαι τὸν ταῦτα ποιοῦντα, ἢ οὕτω καὶ τάχιστ᾽ ἂν ἀπολέσθαι; ἐρομένου δέ τινος αὐτόν, τί δοκοίη αὐτῷ κράτιστον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο, εὐπραξίαν. ἐρομένου δὲ πάλιν, εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νομίζοι εἶναι· πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγ᾽, ἔφη, τύχην καὶ πρᾶξιν ἡγοῦμαι. τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν τινι τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἶμαι εἶναι· τὸ δέ, μαθόντα τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτηδεύον-
D τες, δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους ἔφη εἶναι, ἐν μὲν γεωργίᾳ, τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δὲ ἰατρείᾳ, τοὺς τὰ ἰατρικά, ἐν δὲ πολιτείᾳ, τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδέν, ἔφη εἶναι, οὔτε θεοφιλῆ. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ ποτε τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων, καὶ ἐργασίας ἕνεκα χρωμένων αὐταῖς, διαλέγοιτό τισι, καὶ τούτοις ὠφέλιμος ἦν. εἰσελθὼν μὲν γάρ ποτε πρὸς Παῤῥάσιον τὸν ζωγράφον, καὶ διαλε-
E γόμενος αὐτῷ· ἆρα, ἔφη, ὦ Παῤῥάσιε, γραφική ἐστιν ἡ εἰκασία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα, καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ τὰ σκοτεινά, καὶ τὰ φωτεινά, καὶ τὰ σκληρά, καὶ τὰ μαλακά, καὶ τὰ τραχέα, καὶ τὰ λεῖα, καὶ τὰ νέα, καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμεῖσθε.

Vere

ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. καὶ μὴν τά γε καλὰ εἴδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥᾴδιον ἑνὶ ἀνθρώπῳ περιτυχεῖν ἄμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν* συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα, οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. ποιοῦμεν γάρ, ἔφη, οὕτως. τί γάρ; ἔφη, τὸ πιθανώτατόν τε, καὶ ἥδιστον, καὶ φιλικώτατον, καὶ ποθεινότατον, καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμεῖσθε τῆς ψυχῆς ἦθος; ἢ οὐδὲ μιμητόν ἐστι τοῦτο; πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, μιμητὸν εἴη, ὦ Σώκρατες, ὃ μήτε συμμετρίαν, μήτε χρῶμα, μήτε ὧν σὺ εἴπας ἄρτι μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατόν ἐστιν; ἆρ' οὖν, ἔφη, γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ τό ποτε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρός τινας; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν τοῦτό γε μιμητὸν ἐν τοῖς ὄμμασιν; καὶ μάλα, ἔφη. ἐπὶ δὲ τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα, οἵ τε φροντίζοντες καὶ οἱ μή; μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροί, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίγνονται. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατὸν ἀπεικάζειν; καὶ μάλα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε, καὶ ἐλευθέριον, καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον, καὶ τὸ σωφρονητικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τοῦ προσώπου, καὶ διὰ τῶν σχημάτων, καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκοῦν καὶ ταῦτα* μιμήματα; καὶ μάλα, ἔφη. πότερον οὖν, ἔφη, νομίζεις ἥδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώπους, δι' ὧν τὰ καλά τε κἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἤθη φαίνεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρά τε, καὶ πονηρά, καὶ μισητά; πολύ, νὴ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὦ Σώκρατες. πρὸς δὲ Κλείτωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν εἰσελθὼν ποτε, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ· ὅτι μέν, ἔφη, ὦ Κλείτων, ἀλλοίους ποιεῖς δρομεῖς τε καὶ παλαιστάς, καὶ πύκτας, καὶ παγκρατιαστάς, ὁρῶ τε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγεῖ διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους, τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδριᾶσιν; ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλείτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο· ἆρ', ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἴδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον, ζωτικωτέρους ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; καὶ μάλα, ἔφη. οὐκοῦν τά τε ὑπὸ τῶν σχημάτων κατασπώμενα, καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα, καὶ τὰ διελκόμενα, καὶ τὰ ἐντεινόμενα, καὶ τὰ ἀνιέμενα

*συναγαγόντες

*μιμητά.

A Vere dicis, ait Parrhaſius. Atqui quum formas elegantes imitamini, quando non facile eſt vnum hominem nanciſci, in quo reprehenſionis omnia ſint expertia, de multis colligentes ea, quæ in ſingulis pulcherrima ſunt, ita ſcilicet tota corpora, vt pulchra videantur, efficitis. Sic facimus, ait. Quid vero? Subiecit Socrates, num indolem animi ad perſuadendum aptiſſimam, & ſuauiſſimam, & amiciſſimam, & deſiderabilẽ maxime, maxime- B que amabilem imitamini? an vero illa inimitabilis eſt? Quo pacto, mi Socrates, ait Parrhaſius, poſſit hoc eſſe imitabile, quod neque proportionem, neque colorem, neque quidquam habet illorum quæ modo tu commemorabas, ac omnino ne cerni quidem poteſt? Annon, inquit, vſuuenit homini nonnumquam, vt blande vel hoſtiliter quoſdam intueatur? Ita mihi videtur, ait. Ergo in oculis eſt, quod exprimi poteſt? Omnino, inquit. At in C amicorum rebus ſecundis & aduerſis eidemne vultus eſſe tibi videntur eorum qui ſolliciti ſunt, & qui non? Nequaquam, ait. Nam in proſperis hilares, in aduerſis triſtes fiunt. Ergo poſſunt, ait Socrates, hæc quoque repræſentari? Omnino, reſpondit Parrhaſius. Quin etiam indoles quædam magnifica, & liberalis, & humilis, & illiberalis, & caſta, & prudens, & petulans, & turpis, per vultum, per geſtus hominum, tam eorum qui D ſtant, quam qui mouentur, elucet. Vere dicis, ait. Et poſſunt igitur hæc quoque imitando exprimi? Omnino, inquit. Vtrũ ergo, ſubiecit Socrates, illa cernere libentius homines putas, per quæ honeſti, boni, amabiles mores elucent: an per quæ mores turpes, improbi, odio digni? Multum inter hæc, mi Socrates, ait, profecto intereſt. Etiam ingreſſus aliquando ad Clitonem ſtatuarium, inſtitutóque cum hoc colloquio. Varios te, mi Clito, ait, cur- E ſores, luctatores, pugiles, pancratiaſtas fingere video & ſcio: quod autem maxime recreat homines adſpectu, ſi viuax quiddam eis ineſſe videatur, quo pacto id in ſtatuis efficis? Heic quum ſubdubitans Clito, non celeriter reſponderet: An, inquit, opus tuum ad formas eorum quæ viuunt, comparando, ſtatuas viuatiores videri facis? Omnino, inquit. Nonne igitur, dum quæ per geſtus deorſum ſurſumque trahuntur in corporibus, & quæ comprimuntur, & quæ diducuntur, & quæ intenduntur, & quæ remittuntur,

exprimis; facis, vt ſimiliora, magiſque conſentanea veris adpareant? Maxime ſcilicet, inquit. At vero etiam adfectiones corporum aliquid agentium imitari, an non delectationem aliquam ſpectantibus adfert? Id vero conſentaneum eſt, ait. Quamobrem pugnantium oculi repræſentandi ſunt vt minaces, victorum vero vultus ſic effingendus, vt lætorum eſſe ſolet. Prorſus, inquit. Ergo ſtatuarium, ſubiecit Socrates, animi actiones per formam repræſentare oportet. Itidem ad Piſtiam fabrum loricarium ingreſſus, quum is ipſi loricas egregie factas oſtenderet: Profecto, ait, mi Piſtia, pulchrum hoc inuentum eſt, tegere loricam eas hominis partes, quas tegi neceſſe eſt; neque tamen impedire, quo minus quis manibus vtatur. Verum, inquit, dicito mihi, mi Piſtia, quamobrē nec firmiores, nec maioris pretij thoraces ac loricas faciens, quam alij, pluris tamen eas vendis? Propterea, mi Socrates, ait, quod concinniores facio. Illud autem concinnū an menſura, vel pondere demonſtrās, pluris æſtimas? Nec enim thoraces omnes equales, neq; ſimiles te puto facere, ſiquidē tales facis, qui congruant. Sic eſt, inquit. Nam abſque illo ſit, nullus loricæ vſus fuerit. Ergo, ait Socrates, etiā hominū corpora partim concinna ſunt, partim non cōcinna. Maxime, inquit. Quo igitur pacto, inquit, thoracem inconcinno corpori congruentē, concinnum efficis? Sic nimirum, ait, vt & congruentē facio. Nā qui congruit, cōcinnus eſt. Videris mihi, ait Socrates, concinnitatē non per ſe adpellare, ſed reſpectu eius qui vtitur. Quēadmodū ſi dicas clupeum cōcinnum illi eſſe, cui congruit: itidēmq; de chlamyde, rebuſque ceteris, ex tuo quidē ſermone exiſtimandum videtur. Fortaſſis autem etiā aliud quoddam non exiguum bonū ineſt huic congruētiæ. Doce vero me, mi Socrates, ait ſi quid habes. Minus, inquit, pondere ſuo premunt thoraces, qui congruunt, quā qui non congruunt, licet pōdus æquale habeant. Etenim qui non cōgruunt, vel ab humeris toti dependēdo, vel aliam partem corporis aliquam vehemēter premēdo, geſtatu difficiles ac moleſti fiunt: at vero qui congruunt, quum onus partim à clauiculis, & parte ſcoptulis vicina, partim ab humeris, a pectore, à tergo, à vētre diſtributum ſubleuetur, prope nō geſtaminis ſed adpēdicis eſſe loco videntur. Dixiſti hoc ipſum, ait, propter

A ἀπεικάζων, ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ καὶ τὰ πάθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπομιμεῖσθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρψιν τοῖς θεωμένοις; εἰκός γ' οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα ἀπεικαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ὄψις μιμητέα. σφόδρα γε, ἔφη. δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἴδει προσεικάζειν. πρὸς δὲ Πιστίαν τὸν θω-
B ρακοποιὸν εἰσελθών, ἐπιδείξαντος αὐτοῦ τῷ Σωκράτει θώρακας εὖ εἰργασμένους· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, καλόν γε, ὦ Πιστία, τὸ εὕρημα, τῷ τὰ μὲν δεόμενα σκέπης τοῦ ἀνθρώπου σκεπάζειν τὸν θώρακα, ταῖς δὲ χερσὶ μὴ κωλύειν χρῆσθαι. ἀτάρ, ἔφη, λέξον μοι ὦ Πιστία, διὰ τί οὔτε ἰσχυροτέρους, οὔτε πολυτελεστέρους τῶν ἄλλων ποιῶν τοὺς θώρακας, πλείονος πωλεῖς; ὅτι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὐρυθμοτέρους ποιῶ. * τὸν ῥυθμόν, ἔφη, πότερα μέτρῳ, ἢ σταθμῷ ἀποδεικνύων, πλείονος τιμᾷ; οὐ γὰρ δὴ ἴσους γε πάν-
C τας, οὐδὲ ὁμοίους οἶμαί σε ποιεῖν, εἴ γε ἁρμόττοντας ποιεῖς. ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη, ποιῶ. οὐδὲν γὰρ ὄφελός ἐστι θώρακος ἄνευ τούτου. οὐκοῦν, ἔφη, σώματά γε ἀνθρώπων, τὰ μὲν εὔρυθμά ἐστι, τὰ δὲ * ἄρρυθμα. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. πῶς οὖν, ἔφη, τῷ ἀρρύθμῳ σώματι ἁρμόττοντα τὸν θώρακα εὔρυθμον ποιεῖς; ὥσπερ καὶ ἁρμόττοντα, ἔφη. ὁ ἁρμόττων γάρ ἐστιν εὔρυθμος. δοκεῖς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὔρυθμον οὐ καθ' ἑαυτὸ
D λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον. ὥσπερ ἂν εἰ φαίης, ἀσπίδα, ᾧ ἂν ἁρμόττῃ, τούτῳ εὔρυθμον εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τἆλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῷ λόγῳ. ἴσως δὲ καὶ ἄλλο τι οὐ μικρὸν ἀγαθὸν τῷ ἁρμόττειν πρόσεστι. δίδαξον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἴ τι ἔχεις. ἧττον, ἔφη, τῷ βάρει πιέζουσιν οἱ ἁρμόττοντες τῶν ἀναρμόστων, τὸν αὐτὸν σταθμὸν ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ ἀνάρμοστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τῶν ὤμων κρεμάμενοι, ἢ καὶ ἄλλο τι σώματος σφόδρα πιέζοντες, δύσφο-
E ροι καὶ χαλεποὶ γίγνονται. οἱ δὲ ἁρμόττοντες, διειλημμένοι τὸ βάρος, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν κλειδῶν καὶ ἐπωμίδων, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ὤμων, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ στήθους, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νώτου, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς γαστρός, ὀλίγου δεῖν οὐ φορήματι, ἀλλὰ προσθήματι ἐοίκασιν. εἴρηκας, ἔφη, αὐτὸ δι'

τὸν ῥυθμὸν δ', εἶπεν,

ἄῤῥυθμα;

ὅθεν ἔγωγε τὰ ἐμὰ ἔργα πλείστου ἄξια νομίζω εἶναι. ἔνιοι μέντοι τοὺς ποικίλους καὶ τοὺς ἐπιχρύσους θώρακας μᾶλλον ὠνοῦνται. ἀλλὰ μήν, ἔφη, εἴγε διὰ ταῦτα μὴ ἁρμόττοντας ὠνοῦνται, κακόν ἔμοιγε δοκοῦσι ποικίλον τε καὶ ἐπίχρυσον ὠνεῖσθαι. ἀτάρ, ἔφη, τοῦ σώματος μὴ μένοντος, ἀλλὰ ποτὲ μὲν κυρτουμένου, ποτὲ δὲ ὀρθουμένου, πῶς ἂν ἀκριβεῖς θώρακες ἁρμόττοιεν; οὐδαμῶς, ἔφη. λέγεις, ἔφη, ἁρμόττειν οὐ τοὺς ἀκριβεῖς, ἀλλὰ τοὺς μὴ λυποῦντας ἐν τῇ χρείᾳ. αὐτός, ἔφη, τοῦτο λέγεις ὦ Σώκρατες, καὶ πάνυ ὀρθῶς ἀποδέχῃ. γυναικὸς δέ ποτε οὔσης ἐν τῇ πόλει καλῆς, ᾗ ὄνομα ἦν Θεοδότη, καὶ οἵας συνεῖναι τῷ πείθοντι, μνησθέντος αὐτῆς τῶν παρόντων τινός, καὶ εἰπόντος, ὅτι κρεῖττον εἴη λόγου τὸ κάλλος τῆς γυναικός, καὶ ζωγράφους φήσαντος εἰσιέναι πρὸς αὐτὴν ἀπεικασομένους, οἷς ἐκείνην ἐπιδεικνύειν ἑαυτῆς ὅσα καλῶς ἔχοι· ἰτέον ἂν εἴη θεασομένους, ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ δὴ* ἀκούσασί γε τὸ λόγου κρεῖττον ἔστι καταμαθεῖν. καὶ ὁ διηγησάμενος· οὐκ ἂν φθάνοιτ', ἔφη, ἀκολουθοῦντες; οὕτω μὲν δὴ πορευθέντες πρὸς τὴν Θεοδότην, καὶ καταλαβόντες ζωγράφῳ τινὶ παρεστηκυῖαν, ἐθεάσαντο. παυσαμένου δὲ τοῦ ζωγράφου· ὦ ἄνδρες, ἔφη ὁ Σωκράτης, πότερον ἡμᾶς δεῖ μᾶλλον Θεοδότῃ χάριν ἔχειν, ὅτι ἡμῖν τὸ κάλλος ἑαυτῆς ἐπέδειξεν, ἢ ταύτην ἡμῖν, ὅτι ἐθεασάμεθα; ἆρ' εἰ μὲν ταύτῃ ὠφελιμωτέρα ἐστὶν ἡ ἐπίδειξις, ταύτην ἡμῖν χάριν ἑκτέον· εἰ δὲ ἡμῖν ἡ θέα, ἡμᾶς ταύτῃ; εἰπόντος δέ τινος, ὅτι δίκαια λέγοι, οὐκοῦν, ἔφη, αὕτη μὲν ἤδη τε τὸν παρ' ἡμῶν ἔπαινον κερδαίνει, καὶ ἐπειδὰν εἰς πλείους διαγγείλωμεν, πλείω ὠφεληθήσεται· ἡμεῖς δὲ ἤδη τε ὧν ἐθεασάμεθα ἐπιθυμοῦμεν ἅψασθαι, καὶ ἄπιμεν ὑποκνιζόμενοι, καὶ ἀπελθόντες ποθήσομεν. ἐκ δὲ τούτων εἰκὸς ἡμᾶς μὲν θεραπεύειν, ταύτην δὲ θεραπεύεσθαι. καὶ ἡ Θεοδότη, νὴ Δί', ἔφη, εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐμὲ ἂν δέοι ὑμῖν τῆς θέας χάριν ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου ὁ Σωκράτης, ὁρῶν αὐτήν τε πολυτελῶς κεκοσμημένην, καὶ μητέρα παροῦσαν αὐτῇ ἐν ἐσθῆτι καὶ θεραπείᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ, καὶ θεραπαίνας πολλὰς καὶ εὐειδεῖς, καὶ οὐδὲ ταύτας ἠμελημένως ἐχούσας, καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν οἰκίαν ἀφθόνως κατεσκευασμένην· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Θεοδότη, ἔστι σοι ἀγρός;

*ἀκούσασί γε, οὐ τὸ λόγου κρεῖττον, ἔστι

A quod equidem opera mea maximi eſſe pretij duco. Nonnulli tamen thoraces varios ac deauratos lubentius emunt. At vero, ait Socrates, ſi propterea non congruentes emunt, varium mihi & inauratum malum emere videntur. Quum autem corpus eodem modo non manet, ait, ſed modo curuatur, modo erigitur, quo pacto accurati thoraces congruere poſſunt? Nequaquam, inquit. Dicis tu congruere, ait, non accuratos, B ſed qui in ipſo vſu moleſti nõ ſint. Id vero mi Socrates, ait, ipſe dicis, & nunc quidẽ recte rem accipis. Ceterum quum aliquãdo mulier quædam eſſet in vrbe, ſane formoſa, cui nomen eſſet Theodota, quæque talis eſſet, vt cũ perſuadẽte conſueſceret: facta eiꝰ mẽtione ab aliquo eorum, qui aderant, dicente, mulieris eius elegantiam verbis exprimi nõ poſſe, atque etiam cõmemorãte pictores ad eam cõmeare, vt eius imaginẽ exprimerẽt, quibus illa commonſtraret omnia, quæcumque honeſte poſſet: C Nos etiam, ait Socrates, hãc ſpectatum ire par erat. Nec enim illi, qui audierint, cognoſcere poſſunt, an ipſius forma cõmemorationem omnem ſuperet. Tum is qui hęc narrauerat: Quin confeſtim, ait, ſequimini. Itaque quũ ad Theodotam iuiſſent, & hanc pictori adſtantẽ reperiſſent, ſpectabãt mulierem. Quũque ceſſaſſet pictor: Vtrum nos, ait Socrates, gratiã potius habere Theodotæ conuenit, quod pulchritudinem ſuam nobis oſtẽderit: an nobis illam quod eam D ſpectauerimus? Num ſi quidẽ hæc oſtẽſio ipſi vtilior eſt, nobis habere gratiã debet: ſin autem nobis vtilior eſt cõtemplatio, nos ipſi? Heic quum quidam diceret, proferri ab eo ęquiſſima: Ergo, inquit, hęc quidẽ modo laudẽ hãc à nobis lucri accipit loco, ac poſteaquam ad plures rẽ enuntiauerimus, maiorem vtilitatem capiet: nos autẽ quæ iam ſpectauimus, adtingere cupimus, ac abimus nõnihil titillati, denique vbi diſceſſerimus, deſiderabimus. E De quibus cõſentaneum eſt, nos quidem hãc colere, ipſam vero coli. Tum Theodota: Profecto, inquit, ſi hæc ita ſe habent, me vobis ſpectationis cauſſa gratiam habere oporteat. Deinde Socrates, quum eam ſumtuoſe ornatam videret, ac matrẽ cũ ea, in veſte & cultu nõ vulgari, itẽmq; multas ac formoſas ancillas, ne illas quidẽ neglectum habitas, aliiſque rebꝰ abũde inſtructas ædes: Dic mihi, ait, mea Theodota, prædiumne quoddam habes?

Non habeo, inquit. At domum habes cum prouentibus? Ne illam quidem. At ſeruos manibus tibi lucrum quærentes? Ne illos quidem, ait. Vnde igitur habes neceſſaria? Si quis, inquit, amicus mihi factus, bene mihi facere velit, is mihi facultatum inſtar eſt. Profecto, ait Socrates, mea Theodota, præclara illa poſſeſſio eſt; multoque potius eſt amicorum habere gregem, quam ouium, boum, caprarum. Verum, ait, an fortunæ rem committis, vt aliquis ad te amicus inſtar muſcę aduolet, an & ipſa nõnihil artis adhibes? Qui poſſim ego, inquit, artis aliquid ad hoc inuenire? Multo, inquit Socrates, cõuenientius profecto, quã araneæ. Noſti enim, quo pacto illæ victum venẽtur. Telas enim tenues texunt, & quidquid in eas inciderit, eo, cibi loco vtuntur. Ergo mihi quoq; ait Theodota, das hoc cõſilij, vt rete aliquod texam? Non enim ſcilicet, adeo te ſine arte putare debes prædã lõge pretioſiſſimam, nimirũ amicos, venaturam. Nõ vides, eos, qui lepores, rem nõ magni æſtimandam, venãtur, multa artificioſe moliri? Nã quum illi noctu paſcãtur, comparatis canibus ad operas nocturnas aptis, eos venãtur. Et quia interdiu aufugiũt, alios adquirũt canes, qui ex odore ſentiẽtes, quo ſe ex paſtu ad cubile receperint, eos reperiant. Quia vero pedibus celeres ſunt, vt etiam ex oculis effugere currẽdo poſſint; rurſus alios canes veloces comparãt, vt è veſtigio capiãtur. Rurſum quia lepores nõnulli hos quoque effugiunt, retia ſtatuunt iis in ſemitis, per quas fugiũt, vt in ea delapſi cõpedibus quibuſdam implicentur. Et Theodota: Qua igitur, ait, re tali poſſim amicos ego venari? Si profecto canis loco, ait Socrates, cõparaueris aliquẽ tibi, qui indagãdo tibi formæ ſtudioſos ac locupletes inueniat; atq; vbi inuenerit, hoc machinetur, vt eos in retia tua conijciat. Et qualianam, inquit, retia mihi ſunt? Vnum rete, ait, corpus ipſum eſt, ad amplectẽdam prædam aptiſſimum; atque in hoc animus, quo intelligere potes, quo pacto homines intuendo grata eſſe poſſis, quid dicẽs adferre poſſis lætitiam: ac præterea ſuſcipiendum eſſe comiter illum, qui tui ſit ſtudioſus; excludendum vero, qui te habeat ludibrio: magna cum ſollicitudine inuiſendum amicum, qui aduerſam in valetudinẽ inciderit: vehementer congratulandum ei, qui præclare quid geſſerit: deniq; toto pectore gratificandũ illi, cui admodũ curæ ſis.

A οὐκ ἔμοιγ᾽, ἔφη. ἀλλ᾽ ἄρα οἰκία προσόδους ἔχουσα; οὐδ᾽ οἰκία, ἔφη. ἀλλὰ μὴ χειροτέχναι τινές; οὐδὲ χειροτέχναι, ἔφη. πόθεν οὖν, ἔφη, τὰ ἐπιτήδεια ἔχεις; ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος, εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι βίος ἐστί. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Θεοδότη, καλόν γε τὸ κτῆμα, καὶ πολλῷ κρεῖττον ἢ οἰῶν τε καὶ βοῶν, καὶ αἰγῶν, φίλων ἀγέλην κεκτῆσθαι. ἀτὰρ, ἔφη, πότερον τῇ τύχῃ ἐπιτρέπεις, ἐάν τίς σοι φίλος
B ὥσπερ μυῖα προσπτῆται, ἢ καὶ αὐτή τι μηχανᾷ; πῶς δ᾽ ἄν, ἔφη, ἐγὼ τούτου μηχανὴν εὕροιμι; πολὺ νὴ Δί᾽, ἔφη, προσηκόντως μᾶλλον, ἢ αἱ φάλαγγες. οἶσθα γὰρ ὡς ἐκεῖναι θηρῶσι τὰ πρὸς τὸν βίον. ἀράχνια γὰρ δήπου λεπτὰ ὑφηνάμεναι, ὅ,τι ἂν ἐνταῦθα ἐμπέσῃ, τούτῳ τροφῇ χρῶνται. καὶ ἐμοὶ οὖν, ἔφη, συμβουλεύεις ὑφήνασθαί τι θήρατρον. οὐ γὰρ δὴ οὕτως γε ἀτέχνως οἴεσθαι χρὴ τὸ πλείστου
C ἄξιον ἄγρευμα φίλους θηράσειν. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ τὸ μικροῦ ἄξιον τοὺς λαγὼς θηρῶντες πολλὰ τεχνάζουσιν; ὅτι μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς νέμονται, κύνας νυκτοθηρευτικὰς πορισάμενοι, ταύταις αὐτοὺς θηρῶσιν. ὅτι δὲ μεθ᾽ ἡμέραν ἀποδιδράσκουσιν, ἄλλας κέκτηνται κύνας, αἵτινες ᾗ ἂν ἐκ τῆς νομῆς εἰς τὴν εὐνὴν ἀπέλθωσι, τῇ ὀσμῇ αἰσθανόμεναι, εὑρίσκουσιν αὐτούς. ὅτι δὲ ποδώκεις εἰσὶν, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τρέχοντες ἀπο-
D φεύγειν, ἄλλας αὖ κύνας ταχείας παρασκευάζονται, ἵνα κατὰ πόδας ἁλίσκωνται. ὅτι δὲ καὶ ταύτας αὐτῶν τινες ἀποφεύγουσι, δίκτυα ἱστᾶσιν εἰς τὰς ἀτραποὺς, ᾗ φεύγουσιν, ἵν᾽ εἰς ταῦτα ἐμπίπτοντες συμποδίζωνται. τίνι οὖν, ἔφη, τοιούτῳ φίλους ἂν ἐγὼ θηρῴην; ἐὰν νὴ Δί᾽, ἔφη, ἀντὶ κυνὸς κτήσῃ, ὅστις σοι ἰχνεύων μὲν τοὺς φιλοκάλους καὶ πλουσίους εὑρήσει, εὑρὼν δὲ μηχανήσεται ὅπως ἐμβάλῃ αὐτοὺς εἰς τὰ σὰ δίκτυα.
E καὶ ποῖα, ἔφη, ἐγὼ δίκτυα ἔχω; ἓν μὲν δήπου, ἔφη, καὶ μάλα εὖ περιπλεκόμενον, τὸ σῶμα· ἐν δὲ τούτῳ ψυχὴν, ᾗ καταμανθάνεις, καὶ ὡς ἂν ἐμβλέπουσα χαρίζοιο, καὶ ὅ,τι ἂν λέγουσα εὐφραίνοις· καὶ ὅτι δεῖ τὸν μὲν ἐπιμελόμενον ἀσμένως ὑποδέχεσθαι, τὸν δὲ τρυφῶντα ἀποκλείειν· καὶ ἀρρωστήσαντός γε φίλου, φροντιστικῶς ἐπισκέψασθαι, καὶ καλόν τι πράξαντος σφόδρα συνησθῆναι· καὶ τῷ σφόδρα σου φροντίζοντι ὅλῃ τῇ ψυχῇ κεχαρίσθαι.

φίλους γε μὴν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπίστασαι οὐ μόνον μαλακῶς, ἀλλὰ καὶ εὐνοϊκῶς· καὶ ὅτι ἀρεσκοί σοι εἰσὶν οἱ φίλοι, εὖ οἶδ' ὅτι οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ ἀναπείθεις. μὰ τὸν Δί', ἔφη ἡ Θεοδότη, ἐγὼ τούτων οὐδὲν μηχανῶμαι. καὶ μὴν, ἔφη, πολὺ διαφέρει τὸ κατὰ φύσιν τε καὶ ὀρθῶς ἀνθρώπῳ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ βίᾳ μὲν οὔτ' ἂν ἕλοις, οὔτε κατάσχοις φίλον. εὐεργεσίᾳ δὲ καὶ ἡδονῇ τὸ θηρίον τοῦτο ἁλώσιμόν τε, καὶ παραμόνιμόν ἐστιν. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. δεῖ τοίνυν, ἔφη, πρῶτον μὲν τοὺς φροντίζοντάς σου τοιαῦτα ἀξιοῦν, οἷα ποιοῦσιν αὐτοῖς σμικρότατα μελήσει· ἔπειτα δὲ αὐτὴν ἀμείβεσθαι χαριζομένην τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα φίλοι γίγνοιντο, καὶ πλεῖστον χρόνον φιλοῖεν, καὶ μέγιστα εὐεργετοῖεν. χαρίζοιο δ' ἂν μάλιστα, εἰ δεομένοις δωροῖο τὰ παρὰ σεαυτῆς. ὁρᾷς γὰρ, ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐὰν μέν τις προσφέρηται, πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει· ἐὰν δέ τις προσφέρῃ λιμὸν ἐμποιήσας, κἂν φαυλότερα ᾖ, πάνυ ἡδέα φαίνεται. πῶς οὖν ἂν, ἔφη, ἐγὼ λιμὸν ἐμποιεῖν τῳ τῶν παρ' ἐμοὶ δυναίμην; εἰ νὴ Δί', ἔφη, πρῶτον μὲν τοῖς κεκορεσμένοις μήτε προσφέροις, μήτε ὑπομιμνήσκοις, ἕως ἂν τῆς πλησμονῆς παυσάμενοι πάλιν δέωνται. ἔπειτα τοὺς δεομένους ὑπομιμνήσκοις ὡς κοσμιωτάτῃ τε ὁμιλίᾳ, καὶ τῷ φαίνεσθαι βουλομένη χαρίζεσθαι, καὶ διαφεύγουσα, ἕως ἂν ὡς μάλιστα δεηθῶσι. τηνικαῦτα γὰρ πολὺ διαφέρει τὰ αὐτὰ δῶρα, ἢ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, διδόναι. καὶ ἡ Θεοδότη, τί οὖν; οὐ σύ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγένου συνθηρατὴς τῶν φίλων; ἐάν γε, νὴ Δί', ἔφη, πείθῃς με σύ. πῶς οὖν ἂν, ἔφη, πείσαιμί σε; ζητήσεις, ἔφη, τοῦτο αὐτὴ, καὶ μηχανήσῃ, ἐάν τί μου δέῃ. εἴσιθι τοίνυν, ἔφη, θαμινά. καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώπτων τὴν * αὐτῆς ἀπραγμοσύνην· ἀλλ', ὦ Θεοδότη, ἔφη, οὐ πάνυ μοι ῥᾴδιόν ἐστι σχολάσαι. καὶ γὰρ ἴδια πράγματα πολλὰ, καὶ δημόσια, παρέχει μοι ἀσχολίαν. εἰσὶ δὲ καὶ φίλαι μοι, αἳ οὔτε ἡμέρας, οὔτε νυκτὸς ἀφ' αὑτῶν ἐάσουσί με ἀπιέναι, φίλτρα τε μανθάνουσαι παρ' ἐμοῦ, καὶ ἐπῳδάς. ἐπίστασαι γὰρ, ἔφη, καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες; ἀλλὰ διὰ τί οἴει, ἔφη, Ἀπολλόδωρόν τε τόνδε καὶ Ἀντισθένην οὐδέ-

*αὐτῆ

A Amoribus quidem certe ſcio te non modo molliter inſeruire noſſe, ſed etiam magna cum animi beneuolentia: quodque præſtantiſſimos amicos habeas, id te ſcio non oratione, ſed ipſa re perſuadendo efficere. Ego vero, ſubiecit Theodota, nihil profecto his artibus moliri ſoleo. Atqui, ait Socrates, multum refert, prout natura fert, ac recte hominem adgredi. Nam vi quidem neque capere, neque retinere amicum poſſis: ſed hæc fera tum beneficio, tum voluptate capi poteſt, & vt maneat, retineri. Vere dicis, inquit. B Quamobrem oportet, ait, primum ab eis, qui tui ſtudioſi ſunt, huiuſmodi petere, qualia minimi ſint facturi: deinde vt tu quoque gratificando vicem eodem modo referas. Nam hoc pacto maxime tibi amici fient, ac diutiſſime diligent, & plurimis te beneficiis adficient. Gratificaberis autem maxime, ſi tua, quum eis indigent, conceſſeris. Vides enim, etiam ſuauiſſimas eſcas adlatas prius, quam adpetantur, inſuaues videri: exſaturatis vero etiam faſtidium parere. At ſi quis eas porrigat iis in quibus famem excitauerit: C etiamſi viliores ſint, perſuaues videntur. Quo igitur pacto, ſubiecit Theodota, famem ego in aliquo mecum verſante poſſim excitare? Primum profecto, ait, ſi ſaturatis neque porrigas, neque eos commonefacias prius, quam fine repletionis facto, rurſus egeant. Deinde ſi commonefeceris indigentes colloquio maxime decoro, atque declarando, quaſi gratificari velis; interimque elabaris, donec maxime opera tua indigeant. Tunc enim longe D præſtat eadem dona concedere, quam prius, quum necdum expeterentur. Et Theodota. Quid ergo? inquit; non tu mihi, mi Socrates, opem in venandis amicis ferre velis? Profecto, ait, ſi tu me perſuaſeris. Quo igitur pacto, ait, te perſuaſerim? Quęres, inquit, hoc ipſa tu, & excogitabis, ſi qua in re mea tibi opus futurum ſit opera. Ergo frequenter, ait, ad me ingredere. Et Socrates in otium ſuum iocans: Enimuero mea Theodota, inquit, non mihi admodum facile eſt otiari. Nam compluribus tum priuatis tũ publicis negotiis oc-E cupatus ſum. Atque etiam amicæ quædã mihi ſunt, quæ nec interdiu, nec noctu abeſſe me abs ſe patientur; quod & amoris conciliandi rationes, & incantationes ex me diſcant. An & illa noſti, ait, mi Socrates? Cur enim exiſtimas, reſpondit, & Apollodorum hunc, & Antiſthenem num-

A quam à me diſcedere? Cur & Cebetem & Simmiam Thebis ad me ventitare? Sat ſcito ea non abſque multis philtris, & incantationibus, & illecebris fieri. Ergo tu, inquit, commodato mihi des * Iyngem, vt eam in te primum adtraham. At enim, ſubiecit Socrates, nolo ad te profecto pertrahi, ſed te ad me venire. Veniam vero, ait, tantum me ſuſcipe. Suſcipiam, inquit, ſi non aliqua te carior apud me fuerit. Quum itidem aliquando Epigenem quemdam vidiſſet ex familiaribus, qui & iuuenis eſſet, B & corpore male adfecto: Quam vulgariter, inquit, adfectum tibi corpus eſt, mi Epigenes. Et ille: Vulgaris ſum, mi Socrates, ait. Nihilo magis, inquit, quam ij qui apud Olympiam decertaturi ſunt. An tibi certamen exiguum eſſe de vita videtur aduerſus hoſtes, quod Athenienſes proponent, quum res feret? Atqui non pauci bellicis in periculis ob malam corporis valetudinem moriuntur, vel turpiter euadunt. Multi eadem de cauſſa C capiuntur viui, & capti vel reliquum vitæ ſeruiunt, ſi res ita ferat, ſeruitutem longe grauiſſimam: vel in neceſſitates maximo cum dolore coniunctas prolapſi, atque etiam perſoluentes nonnumquam plura, quam in bonis habeant; quod reliquum eſt vitæ, in maxima rerum neceſſariarum inopia & ærumnis tranſigunt. Multi etiam ſibi exiſtimationem turpem comparant, quod ob corporis imbe- D cillitatem formidoloſe gerere ſe videantur. An has tu malæ valetudinis pœnas contemnis, téque putas hæc facile laturum? Atqui arbitror equidem longe faciliora & iucundiora his eſſe, quæ illum tolerare neceſſe ſit, qui bonæ corporis valetudini dat operam. An tu ſalubriorem, ac ad alia putas vtiliorem eſſe malã corporis conſtitutionem, quam bonam? An ea, quę per bonam corporis conſtitutionem fiunt, cõtemnis? Atqui omnia diuerſa ſunt in iis, quibus vel bene vel male adfecta ſunt corpora. Nã quibus adfecta E bene ſunt corpora, valetudine vtũtur cõmoda, & robuſti ſũt, & multi hac ratione incolumes è prœliis euadũt honeſtiſſime, cunctaque pericula effugiũt: multi amicis ſuccurrunt, de patria bene merẽtur, & ob hæc gratiam conſequuntur, & ingentem gloriam comparant, & honores præclariſſimos adipiſcuntur. Quo fit vt reliquã vitã ſuauius ac præclarius tranſigant, liberiſq; ſuis pulchriora relinquãt ad vi-

Nomen auis amatoriæ, quod nonnunquam pro illecebris vſurpatur. Conſule interp. Theocr. Eidyll. 11.

A ποτέ μου ἀπολείπεσθαι; διὰ τί δὲ καὶ Κέβητα καὶ Σιμμίαν Θήβηθεν παραγίγνεσθαι; εὖ ἴσθι, ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλτρων τε, καὶ ἐπῳδῶν, καὶ ἰύγγων ἐστί. χρῆσον τοίνυν μοι, ἔφη, τὴν ἴυγγα, ἵνα ἐπὶ σοὶ πρῶτον ἕλκω αὐτήν. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ αὐτὸς ἕλκεσθαι πρὸς σὲ βούλομαι, ἀλλὰ σὲ πρὸς ἐμὲ πορεύεσθαι. ἀλλὰ πορεύσομαι, ἔφη· μόνον * ὑποδέχου. ἀλλ' ὑποδέξομαί σε, ἔφη, ἐὰν μή τις φιλωτέρα σου ἔνδον ᾖ. Ἐπιγένην δὲ τῶν ξυνόντων τινὰ νέον τε ὄντα, B καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἔχοντα ἰδὼν ὡς ἰδιωτικῶς, ἔφη, τὸ σῶμα ἔχεις, ὦ Ἐπίγενες. καὶ ὅς, ἰδιώτης μὲν, ἔφη, εἰμί, ὦ Σώκρατες. οὐδέν γε μᾶλλον, ἔφη, τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ μελλόντων ἀγωνίζεσθαι. ἢ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ περὶ τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγών, ὃν Ἀθηναῖοι θήσουσιν, ὅταν τύχωσι; καὶ μὴν οὐκ ὀλίγοι μὲν διὰ τὴν * τοῦ σώματος καχεξίαν ἀποθνήσκουσί τε ἐν C τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις, καὶ αἰσχρῶς σώζονται. πολλοὶ δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ζῶντες ἁλίσκονται, καὶ ἁλόντες ἤτοι δουλεύουσι τὸν λοιπὸν βίον, ἐὰν οὕτω τύχωσι, τὴν χαλεπωτάτην δουλείαν, ἢ εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς ἀλγίστας * ἐμπεσόντες, καὶ ἐκτίσαντες ἐνίοτε πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, τὸν λοιπὸν βίον ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων ὄντες καὶ κακοπαθοῦντες διαζῶσι. πολλοὶ δὲ δόξαν αἰσχρὰν κτῶνται, διὰ τὴν τοῦ σώ- D ματος ἀδυναμίαν, δοκοῦντες ἀποδειλιᾶν. ἢ καταφρονεῖς τῶν ἐπιτιμίων τῆς καχεξίας τούτων, καὶ ῥᾳδίως ἂν οἴει φέρειν τὰ τοιαῦτα; καὶ μὴν οἶμαί γε πολλῷ ῥᾴω καὶ ἡδίω τούτων εἶναι, ἃ δεῖ ὑπομένειν τὸν ἐπιμελόμενον τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας. ἢ ὑγιεινοτέραν τε καὶ εἰς τἄλλα χρησιμωτέραν νομίζεις εἶναι τὴν καχεξίαν τῆς εὐεξίας; ἢ τῶν διὰ τὴν εὐεξίαν γιγνομένων καταφρονεῖς; καὶ μὴν πάντα γε τἀναντία συμβαίνει τοῖς εὖ τὰ σώματα ἔχουσιν, ἢ τοῖς κακῶς. καὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες, καὶ ἰσχύουσι, καὶ πολλοὶ μὲν E διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων σώζονταί τε εὐσχημόνως, καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφεύγουσι· πολλοὶ δὲ φίλοις τε βοηθοῦσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετοῦσι, καὶ διὰ ταῦτα χάριτός τε ἀξιοῦνται, καὶ δόξαν μεγάλην κτῶνται, καὶ τιμῶν καλλίστων τυγχάνουσι. καὶ διὰ ταῦτα τόν τε λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καλλίους ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον

ὑποδέξομαι

τῆς σωμ.

ἐμπεσόντες

καταλείπωσιν. οὔτοι χρὴ, ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκεῖ δημοσίᾳ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, διὰ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἧττον ἐπιμελεῖσθαι. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι οὐδ' ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἀγῶνι, οὐδ' ἐν πράξει οὐδεμιᾷ μεῖον ἕξεις διὰ τὸ βέλτιον τὸ σῶμα παρεσκευάσθαι. πρὸς πάντα γὰρ, ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι, χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν, ἐν πάσαις δὲ ταῖς τοῦ σώματος χρείαις πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν. ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖς ἐλαχίστην σώματος χρείαν εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται, διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; καὶ λήθη δὲ, καὶ ἀθυμία, καὶ δυσκολία, καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως, ὥστε καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν. τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια, καὶ οὐδεὶς κίνδυνος διά γε τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν τοιοῦτόν τι παθεῖν. εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἐναντία τῶν διὰ τὴν καχεξίαν γιγνομένων καὶ τὴν εὐεξίαν χρήσιμον εἶναι. καί τοι τῶν γε τοῖς εἰρημένοις ἐναντίων ἕνεκα τί οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων ὑπομείνειε; αἰσχρὸν δὲ καὶ τὸ διὰ τὴν ἀμέλειαν γηρᾶσαι, πρὶν ἰδεῖν ἑαυτὸν, ποῖος ἂν κάλλιστος καὶ κράτιστος τῷ σώματι γένοιτο. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελοῦντα. οὐ γὰρ ἐθέλει αὐτόματα γίγνεσθαι. ὀργιζομένου δέ ποτέ τινος, ὅτι προσειπών τινα χαίρειν, οὐκ ἀντιπροσερρήθη· γελοῖον, ἔφη, εἰ μὲν τὸ σῶμα κάκιον ἔχοντι ἀπήντησάς τῳ, μὴ ἂν ὀργίζεσθαι· ὅτι δὲ τὴν ψυχὴν ἀγροικοτέρως διακειμένῳ περιέτυχες, τοῦτό σε λυπεῖ. ἄλλου δὲ λέγοντος, ὅτι ἀηδῶς ἐσθίοι· ἀκούμενος, ἔφη, τούτου φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκειν. ἐρομένου δὲ, ποῖον; παύσασθαι ἐσθίοντα, ἔφη. καὶ ἥδιόν τε, καὶ εὐτελέστερον, καὶ ὑγιεινότερον φησὶ διάξειν παυσάμενον. ἄλλου δ' αὖ λέγοντος, ὅτι θερμὸν εἴη παρ' ἑαυτῷ τὸ ὕδωρ, ὃ πίνοι· ὅταν ἄρ', ἔφη, βούλῃ θερμῷ λούσασθαι, ἕτοιμον ἔσται σοι. ἀλλὰ ψυχρὸν, ἔφη, ὥστε λούσασθαί ἐστιν. ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ οἱ οἰκέται σου ἄχθονται πίνοντές τε αὐτὸ, καὶ λουόμενοι αὐτῷ; μὰ τὸν Δί', ἔφη. ἀλλὰ καὶ πολλάκις τεθαύμακα, ὡς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμφότερα ταῦτα χρῶνται.

A tam ſubſidia. Nequaquam certe propterea, quod ciuitas publice res bello neceſſarias non exerceat, etiā priuatim illæ negligendæ ſunt, ſed nihilo minus ſunt excolendæ. Quippe ſcire te velim, nec in alio quouis certamine, nec vlla in actione deteriorem idcirco te futurū, quod à corpore rectius cōparatus ſis. Nam ad omnia, quæcumque agunt homines, vtile corpus eſt; atque in omnibus corporis vſibus multum intereſt, eſſe quam optime adfecto corpore. Quis enim ignorat, etiam in eo, in quo putas vſum B corporis minimum eſſe, videlicet in cogitando, multos vehementer impingere, propterea quod corpus non recte valeat? Etiam obliuio, & mœror, & moroſitas, & inſania ſæpenumero in multis ob malam corporis adfectionem ſic in mentem penetrant: vt etiam ſcientias eiiciāt. At quibus adfecta bene ſunt corpora, valde ſecuri ſunt, neque quidquam eſt periculi eis ob malam corporis conſtitutionē huiuſmodi quid euenturū: potiuſq; conſentaneum eſt, valetudinem integram ad C iis cōtraria, quæ ex mala conſtitutione oriuntur, cōducere. Atqui propter ea, quæ nunc indicatis cōtraria ſunt, quid nō tolerit is qui mentis ſit compos? Etiam turpe eſt, aliquem negligentia ſua ſeneſcere prius quā videat, qualis ſit, vbi & pulcherrimus & robuſtiſſimus corpore euaſerit. At hoc videre nequit, ſi curam nullā adhibeat. Non enim illa ſponte ſua fiunt. Quum autem aliquando quidam excandeſceret, quod ſalutās quemdam, reſalutatus nō fuiſſet: Ridiculū eſt, inquit, te ſi D cui occurriſſes, qui minus commode corpore fuiſſet adfectus, nō ſuccenſurū fuiſſe: quod autem in hominem incideris animo ruſticiore præditū, id tibi moleſtū eſſe. Itidē quum alius diceret, inſuauiter ſe comedere: vt illi mederetur, bonum ſe remediū ad hoc docere velle dicebat. Illo interrogante, qualenam id eſſet: ſi comedere ceſſaueris, inquit. Et quidē ſi deſieris, ait, etiam ſuauius, viliorq; cum adparatu, & valetudini cōuenientius viues. Rurſus alio dicēte, aquam apud ſe calidā eſſe, qua vteretur ad potum: Ergo quum E lauare calida voles, inquit, in promtu tibi erit. Atqui, ait ille, frigidior eſt, quā vt lotioni cōueniat. Ergo, ſubiecit Socrates, etiā domeſticis tuis moleſtum eſt ea tū ad potū tū ad lotionē vti? Non profecto, inquit. Immo ſępenumero mirat⁹ ſū, quod tā iucunde ad horū vtrumq; illa vtantur.

Nũ aqua, ſubiecit Socrates, quæ apud te eſt, calidior eſt ad potũ ea quæ eſt in Æſculapij? Immo illa, inquit, quę in Æſculapij fano eſt. Ergo cogitato, ait, periculum eſſe, ne & ſeruis & ægrotãtibus ſis moroſior. Iã quum quidã pediſequũ ſuũ vehemẽter cecidiſſet, quamobrẽ ſeruo ſuccẽſeret, interrogabat? Quod, inquit, voraciſſimus ſit obſoniorũ, & ſimul inertiſſimus: auariſſim⁹ idẽ, & otioſiſſimus. Tũ ne vero, ſubiecit Socrates, vnquã cõſideraſti, vter plures plagas mereatur; tu, an ſeruus tuus? Rurſus quũ quidã iter ad Olympiã reformidaret: Quamobrẽ, inquit, profectionẽ hanc metuis? An non etiã domi totũ fere diem obambulas? Ita quoq; dũ eo proficiſcẽs ambulaueris, prandebis: quumq; rurſus ambulaueris, cœnabis & quieſces. An neſcis te, ſi obambulationes, quibus quinque vel ſex dieb⁹ vteris, extẽdas facile Athenis Olympiã venturũ? Atque etiã gratius erit, ſi vno die præcipies iter, quam ſi ſerius eas. Nã cogi quẽ, vt itinera, quã par ſit, longiora faciat, moleſtũ eſt: at vnũ diẽ amplius in itinere conſumere, magnã recreationẽ adfert. Quo fit, vt potius ſit feſtinãdum in faciundo itineris initio, quã in ipſa via. Quũ alius diceret, ſe longo itinere conficiundo defeſſum eſſe: nũ quid oneris geſtaſſet, interrogabat. Minime, ait, præter veſtẽ. Nũ ſolus ibas, an & pediſequus te comitabatur? Comitabatur, inquit. Vacuus erat ille, an quid geſtabat? Geſtabat, inquit, tũ ſtragula, tũ alia vaſa. Et quo pacto is, ait, itinere perfunctus eſt? Meli⁹ me, inquit, vt quidẽ mihi videtur. Quid ergo? ſubiecit Socrates, ſi tibi geſtãdũ fuiſſet ipſius onus, quo te pacto nunc adfectum putares? Male profecto, inquit. Immo ne geſtare quidẽ id potuiſſẽ. At tãto min⁹ laboris perferre te poſſe, quã puer poſſit tu⁹, qui tibi eſſe viri videtur exercitati? Quoties autẽ aliquibus ad cœnã cõuenientibus, alij parũ obſonij, multũ alij adferrẽt: iubebat Socrates, vt puer parũ illud obſonij vel in cõmune adponeret, vel de eo partẽ aliquã in ſingulos diſtribueret. quo fiebat, vt eos, qui multũ adtulerãt, nõ eius participes fieri puderet, quod eſſet in medio propoſitũ omnib⁹, ac nõ obſoniũ ſuũ ibidẽ collocare. Itaq; ſuum etiã in cõmune adponebãt, & quia nihilo pl⁹ habebãt quã illi, qui parũ adferebãt; a magno in emẽdis obſonijs ſumtu abſtinebãt. Idẽ quũ animaduerteret, quemdã ex iis qui vna cœnabãt, panẽ quidẽ comedere deſiiſſe, ſed obſonio tamen adhuc mero veſci,

A πότερον δὲ, ἔφη, τὸ παρὰ σοὶ ὕδωρ θερμότερον πιεῖν ἐστιν, ἢ τὸ ἐν Ἀσκληπιοῦ; τὸ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἔφη. ἐνθυμοῦ οὖν, ἔφη, ὅτι κινδυνεύεις δυσαρεστότερος εἶναι τῶν τε οἰκετῶν καὶ τῶν ἀρρωστούντων. κολάσαντος δέ τινος ἰσχυρῶς ἀκόλουθον, ἤρετο τί χαλεπαίνοι τῷ θεράποντι; ὅτι, ἔφη, ὀψοφαγίστατός τε ὢν, βλακώτατός ἐστι· καὶ φιλαργυρώτατος ὢν, ἀργότατος. ἤδη ποτὲ οὖν ἐπισκέψω, ἔφη, πότερος πλειόνων πληγῶν δεῖται, σὺ, ἢ ὁ θεράπων; φοβουμένου δέ τινος τὴν εἰς Ὀλυμπίαν ὁδόν· τί, ἔφη, φοβῇ τὴν πο- B ρείαν, οὐ καὶ οἴκοι σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν περιπατεῖς; καὶ ἐκεῖσε πορευόμενος περιπατήσας ἀριστήσεις, περιπατήσας δειπνήσεις καὶ ἀναπαύσῃ. οὐκ οἶσθα, ὅτι εἰ ἐκτείνας τοὺς περιπάτους, οὓς ἐν πέντε ἢ ἓξ ἡμέραις περιπατεῖς, ῥᾳδίως ἂν Ἀθήνηθεν εἰς Ὀλυμπίαν ἀφίκοιο; χαριέστερον δὲ καὶ προεξορμᾶν ἡμέρᾳ μιᾷ μᾶλλον, ἢ ὑστερίζειν. τὸ μὲν γὰρ ἀναγκάζεσθαι περαιτέρω τοῦ μετρίου μηκύνειν τὰς ὁδοὺς, χαλεπόν· τὸ δὲ * μιᾷ ἡμέρᾳ πλείονας πορευθῆναι, πολλὴν ῥᾳστώνην C παρέχει. κρεῖττον οὖν ἐν τῇ ὁρμῇ σπεύδειν, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ. ἄλλου δὲ λέγοντος, ὡς παρετάθη μακρὰν ὁδὸν πορευθεὶς, ἤρετο αὐτὸν, εἰ καὶ φορτίον ἔφερε. μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον. μόνος δ' ἐπορεύου, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἠκολούθει; ἠκολούθει, ἔφη. πότερον, ἔφη, κενὸς, ἢ φέρων τι; φέρων, νὴ Δί', ἔφη, τά τε στρώματα, καὶ τἆλλα σκεύη. καὶ πῶς δὴ, ἔφη, ἀπήλλαχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, βέλτιον ἐμοῦ. τί οὖν; ἔφη, εἰ τὸ ἐκείνου φορτίον ἔδει σε φέρειν, πῶς D ἂν οἴει διατεθῆναι; κακῶς, νὴ Δί', ἔφη. μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ἠδυνήθην κομίσαι. τὸ οὖν τοσοῦτον ἧττον τοῦ παιδὸς δύνασθαι πονεῖν, πῶς ἠσκημένου δοκεῖ σοι ἀνδρὸς εἶναι; ὁπότε δὲ τῶν ξυνιόντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον οἱ μὲν μικρὸν ὄψον, οἱ δὲ πολὺ φέροιεν, ἐκέλευεν ὁ Σωκράτης τὸν παῖδα τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι, ἢ διανέμειν ἑκά- E στῳ τὸ μέρος. οἱ οὖν τὸ πολὺ φέροντες ᾐσχύνοντό τε μὴ κοινωνεῖν τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τιθεμένου, καὶ τὸ μὴ ἀντιτιθέναι τὸ ἑαυτῶν. ἐτίθεσαν οὖν καὶ τὸ ἑαυτῶν εἰς τὸ κοινόν. καὶ ἐπεὶ οὐδὲν πλέον εἶχον τῶν μικρὸν φερομένων, ἐπαύοντο πολλοῦ ὀψωνοῦντες. καταμαθὼν δέ τινα τῶν ξυνδειπνούντων τοῦ μὲν σίτου πεπαυμένον, τὸ δὲ ὄψον αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐσθίοντα,

* μιᾶς ἡμέρας

λόγου ὄντος περὶ ὀνομάτων, ἐφ' οἵῳ ἔργῳ ἕκαστον εἴη· ἔχοιμεν ἄν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν ἐπὶ ποίῳ ποτὲ ἔργῳ ἄνθρωπος ὀψοφάγος καλεῖται; ἐσθίουσι μὲν γὰρ δὴ πάντες ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον, ὅταν παρῇ· ἀλλ' οἶμαι, οὔπω ἐπί γε τούτῳ ὀψοφάγοι καλοῦνται. οὐ γὰρ οὖν, ἔφη τις τῶν παρόντων. τί γὰρ, ἔφη, ἐάν τις ἄνευ τοῦ σίτου τὸ ὄψον * αὐτὸ ἐσθίῃ, μὴ * ἀσκήσεως, ἀλλ' ἡδονῆς ἕνεκα, πότερον ὀψοφάγος εἶναι δοκεῖ, ἢ οὔ; σχολῇ γ' ἄν, ἔφη, ἄλλος τις ὀψοφάγος εἴη. καί τις ἄλλος τῶν παρόντων· ὁ δὲ μικρῷ σίτῳ, ἔφη, πολὺ ὄψον ἐπεσθίων; ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ οὗτος δοκεῖ δικαίως ἂν ὀψοφάγος καλεῖσθαι. καὶ ὅταν γε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς εὔχωνται πολυκαρπίαν, εἰκότως ἂν οὗτος πολυοψίαν εὔχοιτο. ταῦτα δὲ τοῦ Σωκράτους εἰπόντος, νομίσας ὁ νεανίσκος εἰς αὐτὸν εἰρῆσθαι τὰ λεχθέντα, τὸ μὲν ὄψον οὐκ ἐπαύσατο ἐσθίων, ἄρτον δὲ προσέλαβεν. καὶ ὁ Σωκράτης καταμαθών· παρατηρεῖτ', ἔφη, τοῦτον οἱ πλησίον, ὁπότερα τῷ σίτῳ ὄψῳ, ἢ τῷ ὄψῳ σίτῳ χρήσεται. ἄλλον δέ ποτε τῶν * συνδείπνων ἰδὼν ἐπὶ τῷ ἑνὶ ψωμῷ πλειόνων ὄψων γευόμενον· ἆρα γένοιτ' ἄν, ἔφη, πολυτελεστέρα ὀψοποιΐα, ἢ μᾶλλον τὰ ὄψα λυμαινομένη, ἢ ἣν ὀψοποιεῖται ὁ ἅμα πολλὰ ἐσθίων, καὶ ἅμα παντοδαπὰ ἡδύσματα εἰς τὸ στόμα λαμβάνων; πλείω μέν γε τῶν ὀψοποιῶν συμμιγνύων, πολυτελέστερα ποιεῖ· ἃ δὲ ἐκεῖνοι μὴ συμμιγνύουσιν, ὡς οὐχ ἁρμόττοντα, ὁ συμμιγνύων, εἴπερ ἐκεῖνοι ὀρθῶς ποιοῦσιν, ἁμαρτάνει τε καὶ καταλύει τὴν τέχνην αὐτῶν. καίτοι πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι, παρασκευάσασθαι μὲν ὀψοποιοὺς τοὺς ἄριστα ἐπισταμένους, αὐτὸν δὲ μηδ' ἀντιποιούμενον τῆς τέχνης ταύτης, τὰ ὑπ' ἐκείνων ποιούμενα μεταποιεῖν; καὶ ἄλλο δέ τι προσγίγνεται τῷ ἅμα πολλὰ * ἐσθίειν ἐθισθέντι [ἢ μή. * μὴ παρόντων γὰρ πολλῶν μειονεκτεῖν ἄν τι δοκοίη, ποθῶν τὸ σύνηθες· ὁ δὲ συνεθισθεὶς τὸν ἕνα ψωμὸν ἑνὶ ὄψῳ προπέμπειν, ὅτε μὴ παρείη πολλά, δύναιτ' ἂν ἀλύπως τῷ ἑνὶ χρῆσθαι. ἔλεγε δὲ καὶ ὡς τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθίειν καλοῖτο. τὸ δὲ εὖ προσκεῖσθαι, ἔφη, ἐπὶ τῷ ταῦτα ἐσθίειν, ἃ μήτε τὴν ψυχήν, μήτε τὸ σῶμα λυποίη, μήτε δυσεύρετα εἴη· ὥστε καὶ τὸ εὐωχεῖσθαι τοῖς κοσμίως διαιτωμένοις ἀνετίθει.

αὐτὰ ἀσκήσεως

συνδει-πνούντων

ἐσθίειν

habereturque ſermo de nominibus, quibus illa rebus ſingula eſſent indita: Poſſumuſne dicere, ait, o viri, quamobrem aliquis obſophagus, hoc eſt, obſonij helluo, adpellet ur? Quippe nemo non ad panem obſonium adhibet, quum adeſt: verum, mea ſententia, non ob eam cauſſam aliqui obſophagi vocantur. Minime ſcilicet, ſubiecit quidam ex iis qui aderant. Quid? inquit, ſi quis abſque pane comedat obſonium, non condimenti, ſed voluptatis cauſſa, vtrum obſonij helluo eſſe videtur, an non? Vix alius, ait, magis obſonij helluo dici merebitur. Tum alius quidam illorum, qui aderant: At vero qui cum exiguo pane, inquit, multum obſonij comedit? Is etiam mihi, ſubiecit Socrates, merito dici obſonij helluo videtur. Quumque votis conceptis homines ceteri à diis fructuum poſcent copiam, par fuerit illum obſonij copiam poſcere. Atq; his à Socrate prolatis, exiſtimãs is adoleſcẽs, in ſe illa eſſe dicta, non ille quidem obſonio veſci deſinebat, ſed panem tamẽ adhibebat. Quod Socrates vt animaduertit: Obſeruate vos hunc, ait, qui ei propius adſidetis, nũ pane pro obſonio, an obſonio pro pane vtatur. Quũ itidem aliquando vidiſſet alium ex cõuiuis, ad vnum panis fruſtum obſonia plura deguſtantem: Num fuerit, ait, ſumtuoſior obſonij confectio ea, quæ magis obſonia corrumpit, an quæ ab illo inſtituitur, qui multa ſimul comedit, ac varia ſimul cõdimẽta in os ingerit? Qui certe plura cõmiſcet, quã inſtructores obſoniorũ, ſumtuoſiora facit: qui vero cõmiſcet ea, quæ illi tamquã ſibi inuicẽ nõ cõgruentia, minime cõmiſcẽt, ſiquidẽ recte illi faciũt, peccat, & artẽ ipſorũ euertit. Atqui quo pacto nõ ridiculũ fuerit, aliquẽ ſibi ſtructores obſoniorũ cõparare, qui artẽ eã optime teneant, atq; ipſum interim, artis eius cognitionẽ ſibi nõ tribuentẽ, ab illis cõfecta immutare? Quinetiã aliud quiddã accidit ei, qui multa ſimul vorare cõſueuit. Nã vbi parũ adeſt, minꝰ habere ſe putat, quippe qui cõſueta deſiderat. Atqui ſe cõſuefecit, vt vnũ panis fruſtũ vni obſonij fruſto comitis inſtar adiũgat; is quũ multa nõ adſunt, ſine moleſtia poteſt vno illo vti. Aiebat etiã, verbũ * εὐωχεῖσθαι Atheniẽſiũ lingua edendi ſignificationẽ habere. Additã vero eſſe vocẽ εὖ, vt ea comedãtur, quæcũq; nec animũ, nec corpꝰ lædãt, nec inuẽtu difficilia ſint. Itaq; verbũ etiã hoc εὐωχεῖσθαι victu decẽter vtẽtibus tribuebat.

quo vtuntur Græci pro epulari, præſertim publice, vt ſcripſit Pollux.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER QVARTVS.

TAm vero Socrates vtilis erat in negotio quouis, atque omni modo, vt cuiuis hoc conſideranti, etiamſi vel parum quid intelligat, perſpicuum ſit, nihil fuiſſe vtilius, quam Socrate familiariter vti, & cum eo vbiuis locorum, & quauis de re diſſerente, verſari. Nam eius etiam abſentis recordari, non parum proderat illis, qui ei familiares erant, & qui probabant eum. Quippe non minus ludens, quam ſerio quid agẽs, familiaribus ſuis proderat. Etenim ſæpenumero amare ſe aliquem aiebat, ſed re ipſa declarabat ſe non illos, quorum corpora ad pulchritudinem, ſed quorum animi ad virtutem à natura comparati eſſent, expetere. Indicia vero bonæ in eis indolis colligebat ex eo, ſi celeriter diſcerent illa, quibus animum adiicerent: quæque didiciſſent, memoria tenerent; omneſque artes expeterent, quibus & domus, & ciuitas præclare gubernari poſſet; ac ad ſummam, per quas tum ipſis hominibus tum rebus humanis recte vti liceret. Nam ſi tales inſtituerentur, exiſtimabat non ipſos modo beatos eſſe, ſuaſque domos recte gubernare: ſed eoſdem poſſe tum ceteros etiam homines tum ciuitates beare. Non eodem vero modo ad omnes accedebat, ſed eos, qui natura ſe bonos eſſe arbitrarentur, doctrinam autem contemnerent, docere ſolebat, illas naturas, quæ viderentur eſſe præſtantiſſimæ, inprimis inſtitutione indigere: quum quidem oſtenderet, equos generoſiſſimos, qui & animoſi & acres ſint, ſi ab ineunte ætate domentur, vtiliſſimos ac præſtantiſſimos fieri; ſin relinquantur indomiti, effrænatiſſimos ac prauiſſimos: & canes à natura optimos, qui laborioſi ſint, & feras adgrediantur, ſi recte educentur, optimos fieri, ac ad venationes aptiſſimos;

A ΟΥΤΩ δὲ Σωκράτης ἦν ἐν παντὶ πράγματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο, καὶ εἰ μετρίως αἰσθανομένῳ, φανερὸν εἶναι, ὅτι οὐδὲν ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι, καὶ μετ᾽ ἐκείνου διατρίβειν ὁπουοῦν, καὶ ἐν ὁτῳοῦν πράγματι. ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνῆσθαι μὴ παρόντος, οὐ μικρὰ ὠφέλει τοὺς B εἰωθότας τε αὐτῷ συνεῖναι, καὶ ἀποδεχομένους ἐκεῖνον. καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι. πολλάκις γὰρ ἔφη μὲν ἄν τινος ἐρᾶν, φανερὸς δ᾽ ἦν οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος. ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ τε μανθάνειν οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν, καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων πάντων, δι᾽ ὧν C ἔστιν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν, καὶ πόλιν· καὶ τὸ ὅλον, ἀνθρώποις τε, καὶ ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς τε εὐδαίμονας εἶναι, καὶ τοὺς ἑαυτῶν οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγα- D θοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας, ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις, μάλιστα παιδείας δέονται· ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους, θυμοειδεῖς τε καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδάμαστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυλο- E τάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων, φιλοπόνων τε οὐσῶν, καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας, ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας, καὶ χρησιμωτάτας·

ἀναγώγους δὲ γιγνομένους, ματαίους τε, καὶ μανιώδεις, καὶ δυσκαθεκτοτάτους. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστάτους, ἐρρωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας, καὶ ἐξεργαστικωτάτους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίγνεσθαι· (πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι·) ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους, κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίγνεσθαι. κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασι, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας, δυσκαθέκτους τε καὶ δυσαποτρέπτους εἶναι· διὸ πλεῖστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονοῦντας, καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δὲ σφίσι τὸν πλοῦτον οἰομένους πρὸς τὸ διαπράττεσθαί τε ὅ,τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη, εἴ τις οἴεται, μὴ μαθὼν, τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι· μωρὸς δ', εἴ τις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον ὅ,τι ἂν βούληται πορίζομενος, οἴεται δυνήσεσθαι [καὶ* τὰ συμφέροντα πράττειν· ἠλίθιος δ', εἴ τις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν,* οὔτε πράττειν οἴεται, καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὑτῷ ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς παρεσκευάσθαι· ἠλίθιος δὲ καὶ εἴ τις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν τι ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν* ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν εὐδοκιμήσειν. τοὺς δὲ νομίζοντας παιδείας τε τῆς ἀρίστης τετυχηκέναι, καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ σοφίᾳ, ὡς προσεφέρετο, νῦν διηγήσομαι. καταμαθὼν γὰρ, Εὐθύδημον τὸν καλὸν γράμματα πολλὰ συνειλεγμένον ποιητῶν τε καὶ σοφιστῶν τῶν εὐδοκιμωτάτων, καὶ ἐκ τούτων ἤδη τε νομίζοντα διαφέρειν τῶν ἡλικιωτῶν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχοντα πάντων διοίσειν τῷ δύνασθαι λέγειν τε καὶ πράττειν, πρῶτον μὲν αἰσθανόμενος αὐτὸν διὰ νεότητα οὔπω εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσιόντα, εἰ δέ τι βούλοιτο διαπράξασθαι, καθίζοντα εἰς ἡνιοποιεῖόν τι τῶν ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς, εἰς τοῦτο καὶ αὐτὸς ᾔει τῶν μετ' αὐτοῦ τινας ἔχων. καὶ πρῶτον μὲν πυνθανομένου τινὸς, πότερον Θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν, ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν,

εὖ πράττειν

ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν, εὐδ.

A ſin abſit educatio, ineptos reddi, ac furioſos, & contumaciſſimos. Itidem aiebat, homines optimæ indolis, qui & animis eſſent firmiſſimis, & in efficiundis iis quæ molirentur, efficaciſſimi; ſi quidem inſtituti eſſent, & quæ agenda ſint, didiciſſent, præſtantiſſimos atque vtiliſſimos fieri, quod & plurima & maxima bona conficerent: at ſi tum inſtitutionis, tum doctrinæ expertes manerent, fieri peſſimos ac nocentiſſimos. Nam quum diiudicare non poſſint, quæ ſint faciunda, ſæpenumero praua moliuntur; B quumque magnifici, ac vehementibus animis præditi ſint, difficulter contineri ac abduci ab inſtituto poſſunt. Quo fiat, vt plurima maximaque mala committant. Quod ſi qui ob diuitias elatis eſſent animis, ac ſe nihil inſtitutionis egere ducerent, quippe qui opes ſibi ſuffecturas putarent ad impetrandum, quæ vellent, & ad conſequendum honores ab hominibus, eos ita ſanam ad mentem reuocabat, vt diceret; ſtultum eſſe, ſi quis exiſtimet poſſe ſe abſque doctrina C tum vtiles tum noxias res diſcernere: itemque ſtultum eſſe, qui diſcrimen horum ignorans, ac propter opes quidquid velit ſibi comparans, poſſe ſe putet agere, quæ ex vſu ſint: ſtolidum item, qui quum nequeat agere, quæ ſint ex vſu, nihilo minus proſpere ſe agere putet, ac res ad vitam omnes vel recte ſibi vel idonee comparatas eſſe: ſtolidum denique, qui quum nihil ſciat, ob diuitias fore ſe putet hominum opinione bonum; vel quum bonus non ſit, nihilominus in exiſtimatione futurum. Quod ſi qui exiſtimarẽt ſe optime inſtitutos eſſe, D ac ob doctrinã magnos animos gererent, cum iis quo modo ſoleret agere, iam cõmemorabo. Nam quum bonũ illum Euthydemum intellexiſſet multa poetarum & profeſſorũ ſapientiæ clariſſimorũ ſcripta collegiſſe, iamque arbitrari, ſe ſapientia ſuos æquales vincere, ac magna eſſe in ſpe, futurum, vt omnes & dicendo & rebus gerẽdis excelleret: primum animad- E uertens eum propter ætatem necdum in concionẽ prodire, ac ſi quid efficere vellet, collocare ſe quamdã in officinã opificis frænorum, haud procul à foro; eamdem & ipſe cũ quibuſdam familiaribus ſuis ingreſſus eſt. Hinc quodam interrogante, vtrum Themiſtocles ex conſuetudine cum aliquo ſapienti viro, an vero natura tantum ciuibus ſuis præſtitiſſet,

Socratis cũ Euthydemo colloquia.

vt oculos in eũ ciuitas conijceret, ſi quãdo magna virtute viri opera ſibi opus eſſe intelligeret: Socrates, qui mouere vellet Euthydemum, ſtultum eſſe dixit exiſtimare, exigui quidem momenti artes abſque magiſtris idoneis percipi à ſtudioſis haud poſſe; cum imperio autem ciuitati præeſſe fortuito poſſe homines, quod quidem opus ſit omnium maximum. Rurſus quum adeſſet aliquando Euthydemus, quia videbat eum à conſeſſu ſecedere, cauentem ſcilicet, ne Socratem admirari ob ſapientiam videretur: Euthydemum hunc, inquit, poſteaquam adoleuerit, ciuitate de re quapiam conſultationem proponente, minime à conſilio dando ſibi temperaturum, ſatis ex ipſius ſtudiis manifeſtum eſt. Et videtur mihi præclarum iam orationum pro concione recitandarum exordium paraſſe, qui caueat ſcilicet, ne videatur abs quoquam aliquid diſcere. Nimirum vbi dicendi volet initium facere, hoc quodam modo exordietur: „ Equidem, ciues, à nullo vnquam quidquam didici, & quum „ audirem eſſe quoſdam dicendi agendique peritos, non tamen vt eos conuenirem, operam dedi; neque curam adhibui, vt hominem aliquem doctum mihi magiſtrum adiungerem: ſed econtrario, ſemper fugi, non ſolum ne quid ab aliquo diſcerem, verumetiam ne diſcere viderer. Nihilominus id cõſilij vobis dabo, quodcumque fortuito mihi ad animum acciderit. Eodem vti exordio conueniret etiam iis, qui medendi munus à republica impetrare cuperent. Nam illis ex vſu fuerit, hinc orationem ordiri: „ Equidem à nemine, ciues, medendi artem didici, neque quemquam medicorum quæſiui, quo magiſtro vterer. Semper enim caui, non ſolum ne à medicis aliquid diſcerem; ſed etiam ne viderer artem hanc didiciſſe. Nihilominus velim medendi munus mihi mandetis. Nam enitar equidem, in vobis periculum faciendo, eam diſcere. Ad hoc exordium arriſum eſt ab omnibus, qui aderant. Cæterum vbi iam adpararet Euthydemus iis quæ à Socrate dicerentur, animum adtendere; quamquam ipſe, ne quid proloqueretur, caueret; ſeq; per ſilentium arbitraretur modeſtiæ laudem conſequuturum: tum vero Socrates, qui vellet eum ab hoc inſtituto auocare; Mirum eſt, ait, quamobrẽ illi, qui cithara canere vel tibia cupiũt, vel equitãdi artem diſcere, vel ad aliud eiuſmodi quidpiam idonei fieri,

Fictitium Euthydemi proœmium.

A ὥστε πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν, ὁπότε σπουδαίου ἀνδρὸς δεηθείη· ὁ Σωκράτης βουλόμενος κινεῖν τὸν Εὐθύδημον, εὔηθες ἔφη εἶναι τὸ οἴεσθαι, τὰς μὲν ὀλίγου ἀξίας τέχνας μὴ γίγνεσθαι *σπουδαίους ἄνευ διδασκάλων ἱκανῶν, τὸ δὲ προεστάναι πόλεως, πάντων ἔργων μέγιστον ὄν, ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις. πάλιν δέ ποτε παρόντος τοῦ Εὐθυδήμου, ὁρῶν αὐτὸν ἀποχωροῦντα τῆς συνεδρίας, καὶ φυ-
B λαττόμενον, μὴ δόξῃ τὸν Σωκράτην θαυμάζειν ἐπὶ σοφίᾳ· ὅτι μὲν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Εὐθύδημος οὑτοσὶ ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος, τῆς πόλεως λόγον περί τινος προτιθείσης, οὐκ ἀφέξεται τοῦ συμβουλεύειν, εὔδηλόν ἐστιν ἐξ ὧν ἐπιτηδεύει. δοκεῖ δέ μοι καλὸν προοίμιον τῶν δημηγοριῶν *παρασκευάσασθαι, φυλαττόμενος μὴ δόξῃ μανθάνειν τι παρά του. δῆλον γὰρ, ὅτι λέγειν ἀρχόμενος ὧδε προοιμιάσεται· Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἔμαθον, οὐδ' ἀκούων
C τινὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πράττειν ἱκανοὺς, ἐζήτησα τούτοις ἐντυχεῖν, οὐδ' ἐπεμελήθην τοῦ διδάσκαλόν τινά μοι γενέσθαι τῶν ἐπισταμένων· ἀλλὰ καὶ τἀναντία· διατετέλεκα γὰρ φεύγων οὐ μόνον τὸ μανθάνειν τι παρά τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι. ὅμως δὲ ὅ,τι ἂν * ἀπ' αὐτομάτου ἐπίῃ μοι, συμβουλεύσω ὑμῖν. ἁρμόσειε δ' ἂν οὕτω προοιμιάζεσθαι καὶ τοῖς βουλομένοις παρὰ τῆς πόλεως ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν. ἐπιτήδειόν
D γ' ἂν αὐτοῖς εἴη, τοῦ λόγου ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν· Παρ' οὐδενὸς μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔμαθον, οὐδ' ἐζήτησα διδάσκαλον ἐμαυτῷ γενέσθαι τῶν ἰατρῶν οὐδένα. διατετέλεκα γὰρ φυλαττόμενος οὐ μόνον τὸ μαθεῖν τι παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι μεμαθηκέναι τὴν τέχνην ταύτην. ὅμως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν ἔργον δότε. πειράσομαι γὰρ ἐν ὑμῖν ἀποκινδυνεύων μανθάνειν. πάντες οὖν οἱ παρόντες ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ προοιμίῳ.
E ἐπεὶ δὲ φανερὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος, ἤδη μὲν οἷς ὁ Σωκράτης λέγοι προσέχων, ἔτι δὲ φυλαττόμενος αὐτός τι φθέγγεσθαι, καὶ νομίζων τῇ σιωπῇ σωφροσύνης δόξαν περιβάλλεσθαι, τότε ὁ Σωκράτης, βουλόμενος αὐτὸν παῦσαι τούτου· θαυμαστὸν γὰρ, ἔφη, τί ποτε οἱ βουλόμενοι κιθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν, ἢ ἱππεύειν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἱκανοὶ γενέσθαι, μὴ

*σπουδαίους

*παρε-σκευάσθαι

*ἀπὸ ταὐτομάτου

non

ἐκ ἀνακί- περ ᾤοντο)* ὡς συνεχέστατα ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται) A δυνατοὶ γίνεσθαι, καὶ καθ' ἑαυτούς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι, πάντα πράττοντες καὶ ὑπομένοντες ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἄνευ τῆς ἐκείνων γνώμης ποιεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γενόμενοι· τῶν δὲ βουλομένων δυνατῶν γίνεσθαι λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικά, νομίζουσί τινες ἄνευ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτόματοι ἐξαίφνης δυνατοὶ ταῦτα ποιεῖν ἔσεσθαι. καίτοιγε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργαστότερα φαίνεται, B ὅσῳ περ πλειόνων περὶ ταῦτα πραγματευομένων, ἐλάττους οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ ἐπιμελείας δέονται πλείονος καὶ ἰσχυροτέρας οἱ τούτων ἐφιέμενοι, ἢ οἱ ἐκείνων. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντος Εὐθυδήμου τοιούτους λόγους ἔλεγε Σωκράτης. ὡς δ' ᾔσθετο αὐτὸν ἑτοιμότερον ὑπομένοντα, ὅτε διαλέγοιτο, καὶ προθυμότερον ἀκούοντα, μόνος ἦλθεν εἰς τὸ ἡνιοποιεῖον. παρακαθεζομένου δ' αὐτῷ τοῦ Εὐθυδήμου· C εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, τῷ ὄντι, ὥσπερ ἐγὼ ἀκούω, πολλὰ γράμματα *συνῆξας τῶν συνῆχας λεγομένων σοφῶν ἀνδρῶν γεγονέναι; νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες. καὶ ἔτι γε συνάγω, ἕως ἂν κτήσωμαι ὡς ἂν δύνωμαι πλεῖστα. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἄγαμαί σε, διότι οὐκ ἀργυρίου καὶ χρυσίου προείλου θησαυροὺς κεκτῆσθαι μᾶλλον, ἢ σοφίας. δῆλον γάρ, ὅτι νομίζεις ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐδὲν βελτίους ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, D τὰς δὲ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας ἀρετῇ πλουτίζειν τοὺς κεκτημένους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα, νομίζων δοκεῖν τῷ Σωκράτει ὀρθῶς μετιέναι τὴν σοφίαν. ὁ δὲ καταμαθὼν αὐτὸν ἡσθέντα τῷ ἐπαίνῳ τούτῳ· τί δὲ δὴ βουλόμενος ἀγαθὸς γίνεσθαι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, συλλέγεις τὰ γράμματα; ἐπεὶ δὲ διεσιώπησεν ὁ Εὐθύδημος, σκοπῶν ὅ,τι ἀποκρίναιτο, πάλιν ὁ Σωκράτης· ἆρα μὴ ἰατρός; ἔφη. πολλὰ γὰρ καὶ ἰατρῶν ἐστι συγγράμματα. καὶ ὁ Εὐθύδημος· E μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε. ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γίνεσθαι; γνωμονικοῦ γὰρ ἀνδρὸς καὶ τοῦτο δεῖ. οὔκουν ἔγωγ', ἔφη. ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γίνεσθαι ἀγαθός, ὥσπερ ὁ Θεόδωρος; οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη. ἀλλὰ μὴ ἀστρολόγος, ἔφη, βούλει γίνεσθαι; ὡς δὲ καὶ τοῦτο ἠρνεῖτο· ἀλλὰ μὴ ῥαψῳδός; ἔφη. καὶ γὰρ τὰ Ὁμήρου σε φασὶν ἔπη [πάντα* κεκτῆσθαι. μὰ

non conentur hoc ſane quam neglig ēter agere, in quo valere volunt; neque marte ſuo, ſed apud eos, qui præſtare ceteris videntur, omnia tum agant tum ſuſtineant, ne quid abſque illorum iudicio faciant, quaſi alia ratione dignum aliquid opera conſequuturi non ſint: quum plerique, qui facultatem dicendi, gerendique publicas res, adipiſci volunt, exiſtiment ſe abſque præparatione ac ſtudio, caſu quodam, & ſubito idoneos ad ea præſtanda futuros. Atqui tantum hæc illis effectu difficiliora ſunt, quanto in his plures operam ponunt, ac pauciores id quod moliuntur, conficiunt. De quo patet, ab eis & ſtudium maius requiri, & contentius, qui hæc concupiſcunt, quam qui illa. Huiuſmodi quædam Euthydemo audiente Socrates initio proferebat. Quum autem animaduerteret, Euthydemum iam promtius eius diſputationes tolerare, atque alacrius eas audire, ſolus ad officinam habenarum opificis acceſſit. Quumque conſediſſet propter ipſum Euthydemus: Dic mihi, mi Euthydeme, an reuera, quemadmodum audio, multa eorum ſcripta collegiſti, qui viri ſapientes fuiſſe dicuntur? Eſt ita profecto, mi Socrates, inquit, atque etiam modo colligo, donec comparauero mihi quam fieri poterit plurima. Suſpicio te profecto, ait Socrates, quod nec auri nec argenti theſauros tibi comparare malueris, quam ſapientiæ. Etenim ex hoc patet, quod exiſtimes argentum & aurum homines nihilo meliores efficere; ſed ſapientum iudicia & ſententias virtutis opes illis largiri, qui eas adquiſiuerint. Hæc quum audiret Euthydemus, gaudebat; vt qui exiſtimaret videri Socrati, recte ſapientiam ab ipſo inquiri. At Socrates, animaduerſo, hominem ea laudatione delectatum: In quo vero, mi Euthydeme, bonus ac peritus euadere deſiderans, hæc ſcripta colligis? Quumque taceret Euthydemus, ſecum ipſe, quid reſponderet, diſpiciens, rurſum Socrates: Num vt medicus fias? Nam multa etiam medicorum ſcripta ſunt. Minime equidem, ait Euthydemus. At architectus fieri cogitas? Nam id quoque magni iudicio hominem requirit. Nolo, inquit. At geometra bonus fieri cupis, vt Theodorus? Ne geometra quidem. At aſtrologus fieri vis? Quum hoc quoque negaſſet: Num carminum recitator? ait. Nam te Homeri verſus habere dicunt. Minime

profecto, inquit. Nam recitatores verſuum ſcio accurate quidem illos tenere verſus ipſos, verum homines eſſe ſtolidos. Et Socrates: Num fortaſſis illam expetis virtutem, ait, mi Euthydeme, per quam homines rerum ciuilium & adminiſtrationis domeſticæ periti fiunt, & ad imperandum idonei, & vtiles cum ceteris hominibus tum ſibimetipſis? Heic Euthydemus: Vehementer, inquit, hac virtute mihi, mi Socrates, opus eſt. Ergo tu, ait Socrates, virtutem profecto pulcherrimam, artémque maximam expetis. Nam regum hæc propria eſt, ac regia vocatur. Sed an conſideraſti, ait, num is, qui iuſtus non eſt, fieri poſſit in rebus huiuſmodi bonus? Maxime vero, inquit. Nec enim fieri poteſt, vt aliquis abſque iuſtitia ciuis bonus exiſtat. Quid igitur? ait, tune hoc vt eſſes, perfeciſti? Arbitror equidem, mi Socrates, inquit, me nemine minus videri iuſtum. Ergone iuſtorum hominum opera quædam ſunt, vti fabrorum? Sunt, inquit. Num igitur perinde ac fabri opera ſua demonſtrare poſſunt, ſic & iuſti ſua poſſunt exponere? Egone, ſubiecit Euthydemus, opera iuſticiæ non poſſim exponere? Quin & iniuſticiæ profecto. Nam eiuſmodi non pauca cottidie tum cernere tum audire eſt. Vis igitur, ait Socrates, heic quidem D, iſtic vero A ſcribamus, ac deinde quodcunque nobis eſſe opus iuſticiæ videbitur, id ad D collocemus: quod autem iniuſticiæ, ad A? Facito vero hæc, ait, ſi quid horum requiri tibi videtur. Et Socrates poſteaquam hæc ita, vti dixerat, ſcripſiſſet: Ergo, inquit, inter homines eſt mendacium? Eſt, ait Euthydemus. Vtra in parte hoc collocabimus? Etiã hoc perſpicuum eſt, inquit, nimirum ad iniuſticiam. Num & inter homines eſt fallere? Omnino, ait. Vtrubi vero id collocabimus? Etiam hoc palam eſt, inquit, ad iniuſticiam eſſe referendum. Quid damno adficere? Eodem, inquit. Quid in ſeruitutem redigere? Eodem. Ad iuſticiam vero, mi Euthydeme, nihil horum collocabitur? Mirum ſane id eſſet, ait. Quid autem, ſi quis imperator lectus iniuſtam & infeſtam vrbem in ſeruitutem redigat, hunccine quidpiam in hoc iniuſti perpetrare dicemus? Nequaquam, ait. At iuſte agere dicemus? Omnino, inquit. Quid ſi decipiat eos, dum bellum aduerſus illos gerit? Hoc quoque iuſtum eſt, inquit.

A Δί᾽, οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. τοὺς γάρ τοι ῥαψῳδοὺς οἶδα τὰ μὲν ἔπη ἀκριβοῦντας, αὐτοὺς δὲ πάνυ ἠλιθίους ὄντας· καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι, δι᾽ ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνονται, καὶ οἰκονομικοὶ, καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ ἑαυτοῖς; καὶ ὁ Εὐθύδημος· σφόδρα γ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. νὴ Δία, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης. ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη, B καὶ καλεῖται βασιλική. ἀτὰρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τ᾽ ἐστὶ, μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; καὶ μάλα, ἔφη, καὶ οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. τί οὖν, ἔφη, σὺ δὴ τοῦτο κατείργασαι; οἶμαί γ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι δίκαιος. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἐστὶν ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; ἔστι μέντοι, ἔφη. ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ C ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν * διεξηγήσασθαι; μὴ οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, οὐ * δύναμαι ἐγὼ τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι, καὶ, νὴ Δί᾽, ἔγωγε τὰ τῆς ἀδικίας. ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν τοιαῦτα ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν. βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψωμεν ἐνταυθοῖ μὲν Δ, ἐνταυθοῖ δὲ Α. εἶτα ὅ,τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τοῦ δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ Δ, τιθῶμεν· ὅ,τι δ᾽ ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ Α; εἴ τι σοὶ δοκεῖ, ἔφη, προσδεῖν τούτων, D ποίει ταῦτα. καὶ ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν. οὐκοῦν, ἔφη, ἔστιν ἐν ἀνθρώποις ψεύδεσθαι; ἔστι μέντοι, ἔφη. ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο; δῆλον, ἔφη, ὅτι πρὸς τὴν ἀδικίαν. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ἐξαπατᾶν ἐστι; καὶ μάλα, ἔφη. τοῦτο οὖν ποτέρωσε θῶμεν; καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. τί δὲ, τὸ E κακουργεῖν; καὶ τοῦτο, ἔφη. τί δαὶ ἀνδραποδίζεσθαι; καὶ τοῦτο. πρὸς δὲ δικαιοσύνην οὐδὲν ἡμῖν τούτων κείσεται, ὦ Εὐθύδημε; δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ἔφη. τί δὲ, ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς, ἄδικόν τε καὶ ἐχθρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν τοῦτον ἀδικεῖν; οὐ δῆτα, ἔφη. δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φήσομεν; καὶ μάλα. τί δαὶ ἂν ἐξαπατᾷ πολεμῶν αὐτοῖς; δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο.

διηγήσασθαι; δύναμαι

A ἐὰν δὲ κλέπτῃ τε, καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δίκαια ποιήσει; καὶ μάλα, ἔφη. ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶτον ὑπελάμβανον πρὸς τοὺς φίλους μόνον ταῦτ' ἐρωτᾶν. οὐκοῦν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, πάντα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον ἂν εἴη; ἔοικεν, ἔφη. βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα οὕτω θέντες, διορισώμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους δίκαιον εἶναι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους, ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρὸς γε τούτους ὡς ἁπλουστάτους εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. τί οὖν; ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις στρα- B τηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχοι τὸ στράτευμα, ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι, καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ παύσῃ* τῆς ἀθυμίας τοῦ στρατεύματος, ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην θήσομεν; δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. ἐὰν δέ τις υἱὸν ἑαυτοῦ δεόμενον φαρμακείας, καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον, ἐξαπατήσας, ὡς σιτίον τὸ φάρμακον δῷ, καὶ τῷ ψεύδει χρησάμενος οὕτως ὑγιᾶ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην ποῖ θετέον; δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ αὐτό. C τί δ', ἄν τις, ἐν ἀθυμίᾳ ὄντος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσηται ἑαυτόν, κλέψῃ ἢ ἁρπάσῃ ἢ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, τοῦτο αὖ ποτέρωσε θετέον; καὶ τοῦτο, νὴ Δί', ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς φίλους ἅπαντα δεῖν ἁπλοΐζεσθαι. μὰ Δί', οὐ δῆτα, ἔφη. ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι. δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι. τῶν δὲ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβῃ, ἵνα μηδὲ τοῦτο* παραλείπωμεν ἄσκεπτον, D πότερος ἀδικώτερός ἐστιν, ὁ ἑκών, ἢ ὁ ἄκων; ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι. καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμην. ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτερον εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον, τοῦ ἄκοντος. δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; ἔμοιγε. πότερον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ καὶ ἀναγιγνώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων; ὃς ἂν ἑκών, ἔγωγε. δύναιτο γὰρ ἄν, E ὁπότε βούλοιτο καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ μὲν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη, ὁ δὲ ἄκων, ἀγράμματος; πῶς γὰρ οὔ; τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξαπατῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; δῆλον ὅτι ὁ ἑκών.

* τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας,

* παραλείπω

A At ſi furtim adimat, ac rapiat ipſorum res, nō iuſte aget? Omnino, ait. At ego primū arbitrabar, hęc te, quantum ad amicos adtineat, ſolummodo interrogare. Quæcūque igitur ad iniuſticiam retuleramus, ea ſunt omnia ad iuſticiam quoque referenda? Sic videtur, ait. Vis igitur, his ita poſitis, iterū definiamus, aduerſus hoſtes quidē iuſtum eſſe facere quædā huiuſmodi; ſed iniuſtum, aduerſus amicos, omninoque erga hos quam ſimpliciſſimos eſſe oportere? Volo, inquit Euthydemus. Quid igitur? ſubiecit Socrates: ſi quis imperator B deiectis animis eſſe copias ſuas videat, & cōficto mēdacio dicat aduētare ſocios, atque hoc mendacio militibus animi deiectionem adimat, quanā ex parte fraudem hāc collocabimus? Videtur mihi ad iuſticiā, inquit, referenda. Si quis autem filiū ſuum indigentem vſu pharmacorum, & pharmacum reſpuentem, ita deceperit, vt pharmacum ei det loco cibi, eoque vſus mendacio, valetudini eum reſtituat? hæc item fraus vbi erit collocanda? Videtur, inquit, ea quoque mihi eodem referenda. C Quid autem, ſi quis amicum habeat, qui magno ſit in mœrore, metuens ne manus ille ſibi adferat, ſuffuretur aut eripiat gladiū, vel quid eiuſmodi, vtro id quoq; loco ponendū? Nimirū ad iuſticiā, inquit. Ergo tu dicis, ait, non debere nos etiā erga amicos in omnibus noſmet ſimplices exhibere. Non profecto, ait: immo quæ dixi, retracto, ſi quidē licet. Atqui, ſubiecit Socrates, multo magis hoc licere debet, quā nō recte aliquid cōſtituere. Ceterū ex iis qui amicos nocēdi cauſſa decipiunt, vt ne D id quidē haud cōſideratum relinquamus, vter iniuſtior eſt, qui volēs hoc, an qui facit inuitus? Ego vero, mi Socrates, nō amplius eis fidē habeo, quæ reſpōdeo. Nam quæ diximus antehac omnia nunc aliter ſe habere mihi videntur, quā ego tum putarē. Sed tamē dictum ſane à me eſto, qui volens fallat, illo iniuſtiorē eſſe, qui fallat nolens. Nū vero tibi, quod iuſtū eſt, diſci poſſe, atq; etiam eſſe ſcientia quædā iuſti videtur, quemadmodū eſt litteratū? Mihi quidē, ait. Vtrū vero magis eſſe litteratum iudicas, eumne qui volēs nō recte ſcribat E & legat, an qui nolēs? Qui volens ſcilicet. Nam poterit is, vbi volet, etiā recte vtrūque facere. Qui ergo volēs non recte ſcribit, litteratus ſcilicet erit; qui vero nolens, illiteratus? Cur non? Vtrū vero is, qui volens mentitur ac decipit, quæ iuſta ſunt nouit, an qui nolens? Nimirū is, qui volēs.

Ergo litteratiorem illum, qui litteras nouit, eo putas eſſe, qui has ignorat? Ita eſt. Et qui iuſta ſcit, eo iuſtiorem qui neſcit? * Videtur id ita eſſe. Atque hæc ipſa neſcio qui mihi dicere videor. Quid autem, ſi quis verum dicere velit, ac numquam de iiſdem eadem dicat, ſed de eadem via loquens, modo quidem hanc verſus orientem ſolem, modo verſus occidentem dicat tendere, & rationes eaſdem reddens, modo plures, modo pauciores exhibeat, de hoc homine quid tibi videtur? Patet, inquit, eum, quæ ſcire ſe putabat, neſcire. An autem noſti quoſdam, qui ſeruiles homines adpellantur? Noui equidem. Num ita vocantur ob ſcientiā, an propter inſcitiam? Haud dubie propter inſcitiam. Ergone propter ignorationem opificij ærariorum nomen hoc conſequuntur? Minime. An quod operas fabriles non teneant? Ne hac quidem de cauſſa. An quod ſutoriam neſciant? Ob nihil horum: immo vero ratione contraria ſe res habet. Nam maxima ex parte qui tenent huiuſmodi opificia, ſeruiles ſunt. Ergo nomen hoc iis competit, qui quæ honeſta, & bona, & iuſta ſunt, ignorant? Ita mihi videtur, inquit. Contentis itaque viribus omni modo fugere oportet, ne mancipia ſimus. Ego vero mi Socrates, ait, omnino me illi philoſophię vacare putabam, ita me Dij ament, per quā maxime futurum exiſtimabam, vt in iis inſtituerer, quæ homini honeſti virtutiſque ſtudioſo conuenirent. Nunc quam mœſto me eſſe putas animo, quum videam, me per ea quæ antehac laborando conſequutus ſum, ne reſpōdere quidem de iis poſſe, quæ in primis ſcienda ſunt; ac via nulla reſtet, qua pergens, euadam melior? Tū Socrates: Dic mihi mi Euthydeme, ait, Delphoſne profectus aliquando es? Immo bis, inquit. An animaduertiſti ad tēplum alicubi ſcriptū eſſe, Noſce teipſum? Sane, inquit. Vtrū igitur id ita ſcriptum nihili feciſti, an aduertiſti animum, ac temet conſiderare conatus es, qui ſis? Minime factum hoc à me profecto, inquit. Nam prorſus id me putabam iā ſcire. Nec enim facile aliquid aliud ſcirem, ſi ne meipſum quidem noſſem. Verum vero tibi videtur is ſemet noſſe, qui nomen tantum ſuum nouit, an qui equos ementium more, non prius equum ſe noſſe putantium, quem noſſe volunt, quam inſpexerint, verum ſit tractabilis, necne; verum robuſtus, an debilis;

Lectio marginis.

De ſententia Delphica, Noſce teipſum.

A Οὐκοῦν γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ μὴ ἐπισταμένου φὴς εἶναι; ναί. δικαιότερον δὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ* ἐπισταμένου; φαίνομαι. δοκῶ δέ μοι καὶ τοῦτο οὐκ οἶδ᾽ ὅπως λέγειν. τί δὲ δή, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέγειν, μηδέποτε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ᾽ ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτὴν τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ, καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτόν, B τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ δ᾽ ἐλάττω ἀποφαίνηται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος;* δῆλος νὴ Δί᾽ εἶναι, ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ οἶδεν. οἶσθα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; ἔγωγε. πότερον διὰ σοφίαν ἢ δι᾽ ἀμαθίαν; δῆλον ὅτι δι᾽ ἀμαθίαν. ἆρ᾽ οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλκεύειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν; οὐ δῆτα. ἀλλ᾽ ἆρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; οὐδὲ διὰ ταύτην. ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; οὐδὲ δι᾽ ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ C καὶ τοὐναντίον. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν γε τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδώδεις εἰσίν. ἆρ᾽ οὖν τῶν τὰ καλά, καὶ ἀγαθά, καὶ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτ᾽ ἐστίν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. οὐκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατεινομένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν. ἀλλὰ νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάνυ ᾤμην φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν, δι᾽ ἧς ἂν μάλιστα ἐνόμιζον παιδευθῆναι τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλοκαγαθίας ὀρεγο-D μένῳ. νῦν δὲ πῶς οἴει με ἀθύμως ἔχειν, ὁρῶντα ἐμαυτὸν διὰ μὲν τὰ προπεπονημένα οὐδὲ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι δυνάμενον ὑπὲρ ὧν μάλιστα χρὴ εἰδέναι, ἄλλην δὲ ὁδὸν οὐδεμίαν ἔχοντα, ἣν ἂν πορευόμενος βελτίων γενοίμην; καὶ ὁ Σωκράτης, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, εἰς * Δελφοὺς ἤδη πώποτε ἀφίκου; καὶ δίς, νὴ Δί᾽, ἔφη. κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τό, Γνῶθι σεαυτόν; ἔγωγε. πότερον E οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν, ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; μὰ Δί᾽ οὐ δῆτα, ἔφη. καὶ γὰρ δὴ πάνυ τοῦτό γε ᾤμην εἰδέναι. σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ᾔδειν, εἴ γε μηδ᾽ ἐμαυτὸν ἐγίγνωσκον. πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτόν, ὅστις τοὔνομα τὸ ἑαυτοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι, οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν ὃν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται, πότερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθής, καὶ πότερον ἰσχυρός ἐστιν ἢ ἀσθενής,

ἐπισταμένου; φαίνεται.

δῆλον

Δελφοὺς δὲ ἤδη

ᾗ ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει, οὕτως ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν αὑτοῦ δύναμιν; οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν. ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν, πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτούς, τά τε ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι καὶ διαγιγνώσκουσιν ἅ τε δύνανται, καὶ ἃ μή· καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται, πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνονται, καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν, καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά τε ἀγαθὰ πορίζονται, καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως, πρός τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τἆλλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν, οὔτε ὅ, τι πράττουσιν, οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὅ, τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν, εὔδοξοί τε καὶ τίμιοι γίγνονται, καὶ οἵ τε ὅμοιοι τούτοις ἡδέως χρῶνται, οἵ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγμάτων ἐπιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὑτῶν βουλεύεσθαι, καὶ προΐστασθαί γε ἑαυτῶν τούτους, καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν ἐν τούτοις ἔχουσι· καὶ διὰ πάντα ταῦτα πάντων μάλιστα τούτους ἀγαπῶσιν. οἱ δὲ μὴ εἰδότες ἃ ποιοῦσι, κακῶς δὲ αἱρούμενοι, καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν, ἀποτυγχάνοντες, οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα, καὶ καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν. ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων ὅτι ὅσαι ἂν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίγνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι. καὶ ὁ Εὐθύδημος· ὡς πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπισκοπεῖν ἑαυτόν, τοῦτο πρὸς σὲ ἀποβλέπω, εἴ μοι ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι, πάντως που γιγνώσκεις. νὴ Δί', ἔφη. εἰ γὰρ μηδὲ ταῦ-

A vtrum celer, an tardus, itemque in ceteris,
quę vel equo conueniunt, vel non conue-
niunt, quomodo adfectus ſit, ita & ipſe cō-
ſiderans ſemet, qualis ſit ad vſum huma-
num, vires ſuas nouit? Sane mihi videtur
is, ait, qui vires ſuas non nouerit, ſeipſum
non noſſe. An vero non perſpicuum eſt,
inquit, ex eo, quod ſe nouerint, maxima
homines bona percipere; quum à ſeipſis
aberrando, mala plurima ſentiant? Nam
B qui ſeipſos norunt, quæ ſibi cōmoda ſint,
ſciūt; & quæ vel poſſint, vel nequeant, di-
gnoſcūt: prӕterea iis agendis, quæ ſciunt,
comparāt ſibi neceſſaria, felicesque ſunt:
ab aliis autem abſtinendo, quæ neſciunt,
non delinquunt, & quominus infelices
ſint, vitāt. Itaque ceteros quoque morta-
les quum explorare poſſint, etiam ex alio-
rum vſu bona ſibi comparāt, & à malis ſi-
bi cauent. Quotquot vero per ignorātiam
falluntur in æſtimatione viriū ſuarum, illi
C ad homines ceteros, resque humanas alias
eodem modo adfecti ſunt; nec quibus o-
pus ſibi ſit, norūt; nec quid agāt, nec qui-
bus vtantur: ſed ab omnibus his aberran-
tes, vt bonis fruſtrantur, ſic in mala inci-
dunt. Prӕterea qui, quum ſciāt, quid fa-
ciāt, actionum ſuarum finem conſequū-
tur; ij magnam & gloriā & honorem adi-
piſcuntur, vtūturque illis perlubēter alij,
qui ſimiles eis ſunt; & qui fruſtrantur inſti-
tuto ſuo, cupiunt hos ſibi conſiliis ſubue-
nire, ſibique præeſſe, ac ſpem ſuam in eis
collocāt, & propter hæc omnia maxime
D ipſos diligunt. Qui vero neſciunt, quæ a-
gant, & eligūt male, poſteaquam inſtitu-
to ſuo fruſtrantur, nō ea dumtaxat ratio-
ne damno quodam ac pœna multātur, ſed
etiam inglorij & ridiculi fiūt, & ſpreti; de-
decoreque notati viuunt. Vides etiam ci-
uitates, quotquot ignorātes vires ſuas, bel-
lum aduerſus potentiores ſuſcipiunt, par-
tim prorſus euerti, partim ex liberis in ſer-
uitutē redigi. Tum Euthydemus: Velim
ſcias, inquit, mi Socrates, verbū hoc, No-
ſce teipſum, prorſus magni mihi æſtimā-
E dum videri. Verum vnde cognoſcendi ſui
ſit faciundum initium, an exponere mihi
velis, id equidem oculis in te defixis ex-
ſpecto. Noſti, tu omnino, inquit Socrates,
qualia ſint tum quæ bona tum quæ mala
ſunt. Noui profecto, ait. Vel ipſis enim

mancipiis vilior eſſem, ſi hæc ignorarem. Age vero, mihi quoque illa exponito. Id quidem difficile non eſt, inquit Euthydemus. Primo, ipſum recte valere, bonum eſſe arbitror: morbo autem laborare, malum. Deinde quæ horum vtriuſque cauſſæ ſunt, potus, cibi, ſtudia, ſi qua rectam ad valetudinem pertinent, bona ſunt: quæ vero ad ægrotationem, mala. Ergo, inquit Socrates, tum recte valere, tum ægrotare, quum quidem boni alicuius cauſſa ſunt, bona fuerint ſcilicet: quum vero mali, mala. At quando, ait Euthydemus, recte quidem valere mali alicuius cauſſa eſſe poſſit, ægrotare vero boni? Tum profecto, inquit, quum ij, qui vel militiæ turpi, vel nauigationi damnoſæ, vel aliis pleriſque talibus intereſſe roboris integri cauſſa potuere, pereunt: alij vero, qui propter imbecillitatem abſunt, incolumes euadunt. Vere dicis. Sed vides, inquit, etiam nonnullos ob robur vtilibus intereſſe, quum alij propter imbecillitatem abſint. Ergo hæc, ait, quum nonnumquam ex vſu ſint, nonnumquam noceant; non magis bona quam mala ſunt. Non profecto adparet, ait, ſecundum hanc quidem rationem. Sed tamen ſapientia, mi Socrates, haud dubie bonum eſt. Nam quale tamdem negotium non melius efficiat, ſi quis ſapiens ſit, quam ſi rudis? Quid vero? ſubiecit Socrates, non audiſti Dædalum à Minoë propter ſapientiam captum, ſeruitutem ſeruire coactum fuiſſe, tum patria, tum libertate orbatum: quumque aufugere cum filio conaretur, filiũ amiſiſſe, ac ne ipſum quidem ſaluũ elabi potuiſſe; ſed ad barbaros delatum, rurſus ibidem ſeruiiſſe? Dicũtur illa ſane, inquit. At Palamedis calamitates non audiſti? Hunc enim prædicant omnes, ob ſapientiam, Vlyſſis inuidia, periiſſe. Id etiam fertur, ait. Quot itẽ alios exiſtimas, inquit, ob ſapiẽtiam abreptos ad regem Perſicum eſſe, atque iſtic ſeruire? Videtur, mi Socrates, ait, felicitas bonũ eſſe, de quo minime dubitari poſſit. Niſi quis, inquit, mi Euthydeme, de dubiis eam bonis componat. Quid autem, ſubiecit ille, dubium eſſe poſſit inter illa, quæ ad felicitatem pertinent? Nihil, inquit, modo nõ addamus ei pulchritudinem formæ, vel robur, vel opes, vel gloriam, vel quid aliud eiuſmodi. At vero, ait, hęc addemus ei profecto. Nam qui poſſit abſque his beatus aliquis eſſe? Addamus illa ſane, reſpõdit Socrates, ob quę

Dædalus à Minoe captus.

A τα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλότερος ἂν εἴην. ἴθι δή, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξήγησαι αὐτά. ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ἔφη. πρῶτον μὲν γὰρ * αὐτὸ ὑγιαίνειν ἀγαθὸν εἶναι νομίζω, τὸ δὲ νοσεῖν, κακόν. ἔπειτα τὰ αἴτια ἑκατέρου αὐτῶν, καὶ ποτά, καὶ βρωτά, καὶ ἐπιτηδεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθά, τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν B εἴη· ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. πότε δ' ἄν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν, ἀγαθοῦ; ὅταν, νὴ Δί', ἔφη, στρατείας τε αἰσχρᾶς, καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς, καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολείπονται. ταῦτα οὖν, ἔφη, ποτὲ C μὲν ὠφελοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, οὐ μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν. οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται, κατά γε τοῦτον τὸν * λόγον. ἀλλ' ἥ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν. ποῖον γὰρ ἄν τις πρᾶγμα οὐ βέλτιον πράττοι σοφὸς ὤν, ἢ ἀμαθής; τί δέ; τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν, ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν, καὶ τῆς πατρίδος ἅμα, καὶ D τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ' ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; λέγεται, νὴ Δί', ἔφη, ταῦτα. τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν, ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται. λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. ἄλλους δὲ πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀναρ- E πάστους πρὸς βασιλέα γεγονέναι, καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. εἴ γε μή τις αὐτό, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συντιθείη. τί δ' ἄν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη; οὐδέν, ἔφη, εἴ γε μὴ προσθήσομεν αὐτῷ κάλλος, ἢ ἰσχύν, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν, ἢ καί τι ἄλλο τῶν τοιούτων. ἀλλά, νὴ Δία, προσθήσομεν, ἔφη. πῶς γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαιμονοίη; νὴ Δί', ἔφη, προσθήσομεν ἄρα ἐξ

αὐτὸ τὸ

σοφία

ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινηκότων διαφθείρονται, πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες, οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται, πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν, μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴ γε μηδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδ᾽ ὅ,τι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρὴ εἰδέναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι, οὐδ᾽ ἔσκεψαι. ἐπεὶ δὲ πόλεως δημοκρατουμένης παρασκευάζῃ προεστάναι, δῆλον ὅτι δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι. πάντως δήπου, ἔφη. δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι δημοκρατίαν εἰδέναι, μὴ εἰδότα δῆμον; μὰ Δί᾽, οὐκ ἔμοιγε. καὶ τί νομίζεις δῆμον εἶναι; τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; πῶς γὰρ οὔ; ἆρ᾽ οὖν καὶ

ἴδιγε τοὺς πλουσίους οἶσθα; * οὐδέν γε ἧττον ἢ καὶ τοὺς πένητας. ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; τοὺς μὲν οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν, πένητας· τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν, πλουσίους. καταμεμάθηκας οὖν, ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιοῦνται ἀπ᾽ αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστι; καὶ νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις. οἶδα γὰρ καὶ τυράννους τινὰς, οἳ δι᾽ ἔνδειαν ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι ἀναγκάζονται ἀδικεῖν. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴ γε ταῦτα οὕτως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν, τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, ἐὰν οἰκονομικοὶ ὦσιν, εἰς τοὺς πλουσίους. καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔφη, ἀναγκάζει με καὶ ταῦτα ὁμολογεῖν δηλονότι ἡ ἐμὴ φαυλότης, καὶ φροντίζω μὴ κράτιστον ᾖ μοι σιγᾶν. κινδυνεύω γὰρ ἁπλῶς οὐδὲν εἰδέναι. καὶ πάνυ ἀθύμως ἔχων ἀπῆλθε, καὶ καταφρονήσας ἑαυτοῦ, καὶ νομίσας τῷ ὄντι ἀνδράποδον εἶναι. πολλοὶ μὲν οὖν τῶν οὕτω διατεθέντων ὑπὸ Σωκράτους οὐκέτι αὐτῷ προσῄεσαν, οὓς καὶ βλακωτέρους ἐνόμιζεν. ὁ δὲ Εὐθύδημος ὑπέλαβεν οὐκ ἂν ἄλλως ἀνὴρ ἀξιόλογος γενέσθαι, εἰ μὴ ὅτι μάλιστα Σωκράτει συνείη·

A multa, eaque grauia hominibus accidunt: Multi enim violantur ob venuſtatem formæ, ab iis qui erga elegantes amore incitantur: multi propter robur ſuum maiora quædam adgreſſi opera, non exiguas in calamitates incidunt: multi propter opes emolliti deliciis, ac inſidiis petiti, pereunt: multi ob gloriam potentiamque in republica, magna ſunt mala perpeſſi. Enimuero, ait Euthydemus, ſi nec felicitatem ipſam laudans, re-

B cte dico: fateor me ne id quidem, quod precibus petendum à Diis ſit, noſſe. Fortaſſe tu hæc, ſubiecit Socrates, ne conſideraſti quidem propterea quod omnino ſcire te illa crederes. Quia vero te paras, vt ciuitati, quæ dominationi populari ſubiecta eſt, præſis: haud dubie quid imperium populare ſit, noſti. Omnino, ait. Ergone putas ſcire te, quid populi ſit dominatus, ſi neſcias, quid populus ſit? Minime, inquit. Et quid putas eſſe populum? Equidem hoc nomine ciues pauperes accipio. Et pauperes igitur noſti? Cur

C non? Ergo etiam noſti diuites? Nihilo minus quam pauperes. Quales autem pauperes, & quales adpellas diuites? Pauperes, inquit, arbitror eſſe, quibus non ſuppetit ſumtus, quem facere neceſſe eſt: at quibus etiam plus quam ſatis ſit, ſuppetit, eos adpello diuites. Ergone vnquam animaduertiſti, nonnullis qui admodum pauca poſſident, non ſolum ea ipſa ſufficere, ſed alia quoque de his adquirere: quum aliis etiam admodum multa non

D ſufficiant? Ita eſt profecto, ait Euthydemus. Nam recte me mones. Etenim quoſdam tyrannos quoque noui, qui ob inopiam, perinde ac maxime egeni, aliis iniuriam inferre coguntur. Ergo ſi hæc, inquit Socrates, ita ſe habent, tyrannos ad populum; alios, qui pauca poſſident, ſi quidem rei familiaris adminiſtrandæ periti fuerint, inter opulentos referemus. Etiam id fateri me, ait Euthydemus, ſtupiditas mea cogit: adeoque iam cogito,

E optimumne fuerit, me ſilere. Nam ſimpliciter metuo, ne nihil ſciam. Itaque vehemente cum animi dolore diſceſſit, quum quidem & contemneret ſeipſum, & reabſe mancipium eſſe crederet. Ac multi quidem hoc modo habiti à Socrate, non amplius eum conueniebant; quos etiam ſtolidiores eſſe putabat: verùm Euthydemus non alia ſe ratione hominem frugi poſſe fieri arbitrabatur, quã ſi cum Socrate frequẽtiſſime verſaretur:

neque amplius ab ipſo poterat abeſſe, niſi quid rei neceſſariæ impediret. Quinetiã quędam ipſius inſtituta imitabatur. Itaq; Socrates, qui ſic adfectum eſſe animaduerteret, minime ipſum perturbabat: ſed quum ſimpliciſſime & clariſſime exponebat, quę putabat eum ſcire debere & quibus operam dari ducebat eſſe optimum. Non ille quidem in hoc ſtudioſe incumbebat, vt familiares ſuos dicendi, agendi, ingenioſe machinãdi aliquid peritos efficeret: ſed prius exiſtimabat oportere moderationem ipſis indi. Nã quibus ita facultas hæc adeſſet, vt interim modeſtiam negligerẽt; eos & iniuſtiores, & ad nocẽdum magis inſtructos eſſe arbitrabatur. Primum autẽ enitebatur familiares ſuos tales efficere, qui erga Deos moderate ſe gererẽt. Et alij quidẽ, qui ſi aliis ipſius ad amicos ſermonibus intereſſent, eos exposuerunt: ego vero aderam, quum ad Euthydemum huiuſmodi quædam diſſereret. Dic mihi, inquit, Euthydeme, ſit, cogitarene tibi aliquãdo ſubijt, quam diligẽter

De prouidentia diuina.

Dij parauerint ea quibus homines indigent? Minime profecto, inquit Euthydemus. At noſti, ait, primũ nos lucis egere, quam Dij nobis ſuppeditãt? Noui, inquit, atque hanc niſi haberemus, oculos ſane quod attinet, cęcis eſſem' ſimiles. Nihilomin' requietis cauſſa, qua egemus, noctem nobis largiũtur, longe commodiſſimum quieſcendi tẽpus. Hoc etiam, inquit, omnino gratiarum actionem meretur. Quia vero ſol lucid' eſt, ac nobis horas diei, aliaque clare demõſtrat, nox autẽ propter tenebras eſt obſcurior: aſtrorum lucem noctu protulerũt, quæ noctis horas nobis indicarent; quo fit, vt multa tum, quæ neceſſe ſit, perficiamus. Ita eſt, inquit. Enimuero Luna, nõ ſolum noctis ſed etiam menſis partes nobis patefacit. Omnino, ait. Quid autem? quum nutrimento egeamus, quod illud è terra nobis producant, & ad hoc anni tempora conuenientia tribuant, quæ nobis non modo magna copia neceſſaria præparãt, ſed ea quoque de quib' delectationẽ capimus? Etiã hæc, inquit, magnæ ſunt deorũ erga homines benignitatis & clemẽtiæ. Quod item nobis aquã largiãtur, rem adeo pretioſam, vt & producat & augeat vna cum terra & cũ anni temporibus omnia, quæ nobis vſui ſunt, ſimulque nos etiã alat, ac nutrimẽtis noſtris omnib. admiſta, faciat vt & confici ea facilius poſſint, & vſui noſtro magis ſint accõmodata, & ſuauiora?

A καὶ οὐκ ἀπελείπετο ἔτι αὐτοῦ, εἰ μή τι ἀναγκαῖον εἴη. ἔνια δὲ καὶ ἐμιμεῖτο, ὧν ἐκεῖνος ἐπετήδευεν. ὁ δ' ὡς ἔγνω αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, ἥκιστα μὲν διετάραττεν, ἁπλούστατα δὲ καὶ σαφέστατα ἐξηγεῖτο ἅ τε ἐνόμιζεν εἰδέναι δεῖν, καὶ ἐπιτηδεύειν * κράτιστα εἶναι. τὸ μὲν οὖν * δεκτικοὺς, καὶ πρακτικοὺς, καὶ μηχανικοὺς γίγνεσθαι τοὺς συνόντας οὐκ ἔσπευδεν, ἀλλὰ πρότερον * τούτων ᾤετο χρῆναι σωφροσύνην αὐτοῖς ἐγγενέσθαι. τοὺς γὰρ ἄνευ τοῦ σωφρονεῖν

κράτιστον
** λεκτικοὺς*

B ταῦτα δυναμένους, ἀδικωτέρους τε καὶ δυνατωτέρους κακουργεῖν ἐνόμιζεν εἶναι. πρῶτον μὲν δὴ περὶ θεοὺς ἐπειρᾶτο σώφρονας ποιεῖν τοὺς συνόντας. ἄλλοι μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους οὕτως ὁμιλοῦντι παραγενόμενοι διηγοῦντο· ἐγὼ δὲ, ὅτε πρὸς Εὐθύδημον τοιάδε διελέγετο, παρεγενόμην. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη ποτέ σοι ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι, ὡς ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται, κα-

C τεσκευάκασι, καὶ ὅς· μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ ἔμοιγε. ἀλλ' οἶσθά γ', ἔφη, ὅτι πρῶτον μὲν φωτὸς δεόμεθα, ὃ ἡμῖν οἱ θεοὶ παρέχουσι; νὴ Δί', ἔφη, ὅ γ' εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν, ἕνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀναπαύσεώς γε δεομένοις ἡμῖν νύκτα παρέχουσι κάλλιστον ἀναπαυτήριον. πάνυ γ', ἔφη, καὶ τοῦτο χάριτος ἄξιον. οὐκοῦν καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν

D ἥλιος φωτεινὸς ὢν τάς τε ὥρας τῆς ἡμέρας ἡμῖν, καὶ τἆλλα πάντα σαφηνίζει, ἡ δὲ νὺξ, διὰ τὸ σκοτεινὴ εἶναι, ἀσαφεστέρα ἐστὶν, ἄστρα ἐν τῇ νυκτὶ * ἀνέφηναν, ἃ ἡμῖν τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς ἐμφανίζει, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ ὧν δεόμεθα πράττομεν. ἔστι ταῦτα, ἔφη. ἀλλὰ μὴν ἥ γε σελήνη οὐ μόνον τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ μηνὸς τὰ μέρη φανερὰ ἡμῖν ποιεῖ. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δ', ἐπεὶ τροφῆς δεόμεθα, ταύτην ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόναι, καὶ ὥρας ἁρμοττούσας πρὸς τοῦτο παρέ-

ἀνεφάνησαν

E χειν, αἳ ἡμῖν οὐ μόνον ὧν δεόμεθα πολλὰ καὶ παντοῖα παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ καὶ οἷς εὐφραινόμεθα; πάνυ, ἔφη, καὶ ταῦτα φιλάνθρωπα. τὸ δὲ καὶ ὕδωρ ἡμῖν παρέχειν οὕτω πολλοῦ ἄξιον, ὥστε * καὶ φυτεύειν τε καὶ συναύξειν τῇ γῇ καὶ ταῖς ὥραις πάντα τὰ χρήσιμα ἡμῖν, συντρέφειν δὲ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς, καὶ μιγνύμενον πᾶσι τοῖς τρέφουσιν ἡμᾶς, εὐκατεργαστότερά τε, καὶ ὠφελιμώτερα, καὶ ἡδίω ποιεῖν αὐτά;

φύειν

καὶ, ἐπειδὴ πλείστου δεόμεθα τούτου, ἀφθονέστατον αὐτὸ παρέχειν ἡμῖν; καὶ τοῦτο, ἔφη, προνοητικόν. τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πορίσαι ἡμῖν ἐπίκουρον μὲν ψύχους, ἐπίκουρον δὲ σκότους, συνεργὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην καὶ πάντα ὅσα ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι κατασκευάζονται; ὡς γὰρ συνελόντι εἰπεῖν, οὐδὲν ἀξιόλογον ἄνευ πυρὸς ἄνθρωποι τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων κατασκευάζονται. ὑπερβάλλει, ἔφη, καὶ τοῦτο φιλανθρωπίᾳ. τὸ δὲ τὸν ἥλιον, ἐπειδὰν ἐν χειμῶνι τράπηται, προσιέναι τὰ μὲν ἁδρύνοντα, τὰ δὲ ξηραίνοντα, ὧν καιρὸς διελήλυθε· καὶ ταῦτα διαπραξάμενον μηκέτι ἐγγυτέρω προσιέναι, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι, φυλαττόμενον μή τι ἡμᾶς μᾶλλον τοῦ δέοντος θερμαίνων βλάψῃ· καὶ ὅταν αὖ πάλιν ἀπιὼν γένηται, ἔνθα καὶ ἡμῖν δῆλόν ἐστιν, ὅτι εἰ προσωτέρω ἄπεισιν, ἀποπαγησόμεθα ὑπὸ τοῦ ψύχους, πάλιν αὖ τρέπεσθαι καὶ προσχωρεῖν, καὶ ἐνταῦθα τοῦ οὐρανοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἔνθα ἂν μάλιστα ἡμᾶς ὠφελοίη; νὴ τὸν Δί', ἔφη, καὶ ταῦτα παντάπασιν ἔοικεν ἀνθρώπων ἕνεκα* γιγνόμενα. (*margin:* γενόμενα.) τὸ δ' αὖ, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο φανερόν, ὅτι οὐκ ἂν ὑπενέγκαιμεν οὔτε τὸ καῦμα, οὔτε τὸ ψῦχος, εἰ ἐξαπίνης γίγνοιτο, οὕτω μὲν κατὰ μικρὸν προσιέναι τὸν ἥλιον, οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἀπιέναι, ὥστε λανθάνειν ἡμᾶς εἰς ἑκάτερα τὰ ἰσχυρότατα καθισταμένους; ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἤδη τοῦτο σκοπῶ, εἰ ἄρα τί ἐστι τοῖς θεοῖς ἔργον, ἢ ἀνθρώπους θεραπεύειν. ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐμποδίζει με, ὅτι καὶ τἆλλα ζῷα τούτων μετέχει. οὐ γὰρ καὶ τοῦτ', ἔφη ὁ Σωκράτης, φανερόν, ὅτι καὶ ταῦτα ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνεταί τε καὶ ἀνατρέφεται; τί γὰρ ἄλλο ζῷον αἰγῶν τε, καὶ οἰῶν, καὶ ἵππων, καὶ βοῶν, καὶ ὄνων, καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπολαύει, ὅσα ἄνθρωποι; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ πλείω τῶν φυτῶν. τρέφονται γοῦν, καὶ χρηματίζονται οὐδὲν ἧττον ἀπὸ τούτων, ἢ ἀπ' ἐκείνων. πολὺ δὲ γένος ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἐκ τῆς γῆς φυομένοις εἰς τροφὴν οὐ χρῶνται, ἀπὸ δὲ βοσκημάτων γάλακτι, καὶ τυρῷ, καὶ κρέασι τρεφόμενοι ζῶσι. πάντες δὲ τιθασεύοντες καὶ* δαμάζοντες (*margin:* δαμνάζοντες) τὰ χρήσιμα τῶν ζῴων, εἴς τε πόλεμον καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ συνεργοῖς χρῶνται. ὁμογνωμονῶ σοι καὶ τοῦτ', ἔφη. ὁρῶ γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότερα ἡμῶν, οὕτως ὑποχείρια γιγνόμενα τοῖς ἀνθρώποις·

A Quodque maxima nobis eamdem copia largiantur, quum illa plurimum egeamus? Hoc quoque, ait, prouidentiæ opus eſt. Quod item nobis ignem dederint, qui nobis opem aduerſus frigus, & aduerſus caliginem ferret, noſque in omnibus opificiis, rebuſque ceteris, quas vtilitatis cauſſa ſuſcipiunt homines, adiuuaret? Nam, vt ſummatim dicam, nihil homines, quod operæpretium ſit, abſque igne, rerum ad vitam vtilium parare poſſunt. B Etiam hoc benignitatis eſt eximiæ. Quod item ſol poſteaquam in hieme ſe conuertit, accedendo partim ſuccreſcere quædam facit, partim exſiccat, quorum ſcilicet tempus præterit; ac poſteaquam id perfecit, non accedit propius, ſed auertit ſeſe cauens, ne ſupra modum nos calefaciendo lædat: deinde quum recedens eo peruenit, vbi animaduertimus ipſi futurum, vt frigore congelaſceremus, ſi quidem abiret longius, ad eam cæli partem reuertitur, vbi C nobis plurimum prodeſt? Profecto, ait, etiam hæc omnino videntur hominum cauſſa fieri. Quod item, quum manifeſtum ſit, non poſſe nos nec æſtum, nec frigus tolerare, ſi repente illa exiſterent, ſol ita paullatim accedat, atque ita paullatim abſcedat, vt ipſimet ad vtraque vehementiſſima nos perueniſſe ignoremus? Ego quidem hoc ipſum, ait Euthydemus, modo conſidero, aliane quapiam re Dij occupentur, quam vt commodis D hominum inſeruiant. Nam illud ſolum mihi eſt impedimento, quod hæc animalibus etiam ceteris cum homine communia ſint. An vero non perſpicuum eſt, ait Socrates, etiam animalia hominum cauſſa naſci ac nutriri? Quod enim aliud animal tot commodis fruitur ex capris, ſuibus, equis, bobus, aſinis, animalibus ceteris, quot homines? Ego quidem certe plura de his homines percipere puto, quam de plantis. Nam & aluntur, & rem faciunt non E minus de animalibus, quam plantis. Etiam magna pars hominum naſcentibus è terra non vtitur ad cibum, ſed pecudum lacte, caſeo, carnibus pro nutrimento vtentes viuunt. Præterea cicuratis ac domitis vtilibus animalibus, omnes ad bellum aliaque multa vtuntur, veluti adiutoribus. In hoc etiam adſentior tibi, ait. Nam inter ea video quædam longe nos ſuperare viribus, quæ tamen adeo ſe hominibus ſubiiciant:

vt eis quamcumque ad rem velint, vtantur. Quod item Dij hominibus, quum multa ſint pulchra & vtilia, ſed inter ſe diuerſa, ſenſus addiderint ad ſingula congruentes, per quos bonis omnibus fruimur. Item, quod rationem nobis à natura conceſſerint, qua de rebus ſenſilibus ratiocinando & reminiſcendo diſcimus, ad quæ ſingula conducant; multaque molimur, per quæ bonis fruamur, & mala depellamus. Quid? quod eloquendi facultatem nobis largiti ſint, per quam inuicem omnia bona inter nos docendo communicamus, & leges ferimus, & rempublicam adminiſtramus? Omnino videntur, mi Socrates, valde Dij de hominibus eſſe ſolliciti. Quid? quum nobis in futurum vtilia proſpicere non poſſumus, quod ita nos iuuent, vt per diuinationem conſulentibus ſe de futurorum euentu reſpondeant, & quo pacto fiant optime, doceant? Te quidem, ait, mi Socrates, etiam familiarius vti videntur, quam ceteris; quando tibi, ne quidem interrogati abs te, ſignificant; quid vel faciundum, vel non faciundum ſit. At verum me dicere, etiam tu intelliges, ſi non exſpectaueris, donec deorum formas intuearis: ſed ſuffecerit inſpicienti eorum opera, tum venerati tum honore proſequi Deos. Velim etiam cogites, Deos ipſos ita ſe nobis oſtendere. Nam & Dij ceteri, quum bona nobis largiantur, nihil tamen horum ita largiuntur, vt in apertum prodeant: & is, qui * mundum vniuerſum compoſuit & continet, quo pulchra & bona omnia comprehenduntur, quique vtentibus eo ſemper expertem detrimenti, & morbi, & ſenectutis exhibet, atque etiam cogitatione celerius obſequentem ſine vllo errore: is, inquam, maxima quæque facere conſpicitur, atque hæc gubernans, nihilominus cerni non poteſt. Etiam conſideres velim, quod ſol, quum omnibus eſſe conſpicuus videatur, non permittat hominibus, vti ſe accurate adſpiciant: ſed ſi quis impudenter eum ſpectare conetur, videndi facultatem amittat. Propterea Deorum quoque miniſtros conſpici non poſſe reperies. Nam fulmen de loco quidem ſuperiore demitti patet, & omnia, in quæ incidit, vincere: non tamen vel quum accedit, vel quum ferit, vel quũ recedit, cernitur. Nec venti vidẽtur, quamquam eorum effecta nobis conſpicua ſint, & accedentes ſentiamus. Quinetiam ſi quid rerum hu-

aliter in margine. qui mundũ vniuerſitatẽ bonis compoſuit.

A ὥστε χρῆσθαι αὐτοῖς ὅ,τι ἂν βούλωνται. τὸ δ', ἐπεὶ πολλὰ μὲν καλὰ καὶ ὠφέλιμα, διαφέροντα δὲ ἀλλήλων ἐστί, προσθεῖναι τοῖς ἀνθρώποις αἰσθήσεις ἁρμοττούσας πρὸς ἕκαστα, δι' ὧν ἀπολαύομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν. τὸ δὲ, καὶ λογισμὸν ἡμῖν ἐμφῦσαι, ᾧ περὶ ὧν αἰσθανόμεθα, λογιζόμενοί τε καὶ μνημονεύοντες καταμανθάνομεν, ὅπῃ ἕκαστα συμφέρει, καὶ πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τῶν τε ἀγαθῶν ἀπολαύομεν, καὶ τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα. τὸ δὲ, καὶ ἑρμηνείαν B δοῦναι, δι' ἧς πάντων τῶν ἀγαθῶν μεταδιδόμεν τε ἀλλήλοις διδάσκοντες, καὶ κοινωνοῦμεν, καὶ νόμους τιθέμεθα, καὶ πολιτευόμεθα. παντάπασιν ἐοίκασιν, ὦ Σώκρατες, οἱ θεοὶ πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ, καὶ εἰ ἀδυνατοῦμεν τὰ συμφέροντα προνοεῖσθαι ὑπὲρ τῶν μελλόντων, * ταύτῃ αὐτοὺς ἡμῖν συνεργεῖν, διὰ μαντικῆς τοῖς πυνθανομένοις φράζοντας τὰ ἀποβησόμενα, καὶ διδάσκοντας, C ᾗ ἂν ἄριστα γίγνοιντο. σοὶ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐοίκασιν ἔτι φιλικώτερον, ἢ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι, εἴγε μηδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπὸ σοῦ προσημαίνουσί σοι, ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ μή. ὅτι δέ γε ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ, ἂν μὴ ἀναμένῃς, ἕως ἂν τὰς μορφὰς τῶν θεῶν ἴδῃς, ἀλλ' ἐξαρκῇ σοι τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντι σέβεσθαι καὶ τιμᾶν τοὺς θεούς. ἐννόει δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ D οὕτως ὑποδεικνύουσιν. οἵ τε γὰρ ἄλλοι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ διδόντες, οὐδὲν τούτων εἰς τὸ ἐμφανὲς ἰόντες διδόασιν.* καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν χρωμένοις ἀτριβῆ τε, καὶ * ὑγιῆ, καὶ ἀγήρατον παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα, οὗτος τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τάδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἐστιν. ἐννόει δὲ, ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος, οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀν- E θρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν, ἀλλ' ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῇ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται. καὶ τοὺς ὑπηρέτας δὲ τῶν θεῶν εὑρήσεις ἀφανεῖς ὄντας· κεραυνός τε γὰρ ὅτι μὲν ἄνωθεν ἀφίεται, δῆλον, καὶ ὅτι οἷς ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ· ὁρᾶται δ' οὔτ' ἐπιών, οὔτε κατασκήψας, οὔτε ἀπιών. καὶ ἄνεμοι αὐτοὶ μὲν οὐχ ὁρῶνται· ἃ δὲ ποιοῦσι, φανερὰ ἡμῖν ἐστι, καὶ προσιόντων αὐτῶν αἰσθανόμεθα. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀνθρώ-

ταῦτα. σ- ταυτίω

ἢ ὁ τὸν ὅλον κόσμον

ὑγιῆ,

τοῦ γε ψυχὴ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει. ὅτι μὲν γὰρ βασιλεύει ἐν ἡμῖν, φανερὸν· ὁρᾶται δὲ οὐδ᾽ αὐτή. ἃ χρὴ κατανοοῦντα μὴ καταφρονεῖν τῶν ἀοράτων, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν γιγνομένων τὴν δύναμιν αὐτῶν καταμανθάνοντα, τιμᾶν τὸ δαιμόνιον. ἐγὼ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ὅτι μὲν οὐδὲ μικρὸν ἀμελήσω τοῦ δαιμονίου, σαφῶς οἶδα, ἐκεῖνο δὲ ἀθυμῶ, ὅτι μοι δοκεῖ τὰς τῶν θεῶν εὐεργεσίας οὐδ᾽ ἂν εἷς ποτε ἀνθρώπων ἀξίαις χάρισιν ἀμείβεσθαι. ἀλλὰ μὴ τοῦτο ἀθύμει, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε. ὁρᾷς γὰρ, ὅτι ὁ ἐν Δελφοῖς θεὸς, ὅταν τις αὐτὸν ἐπερωτᾷ, πῶς ἂν τοῖς θεοῖς χαρίζοιτο, ἀποκρίνεται, Νόμῳ πόλεως. νόμος δὲ δήπου πανταχοῦ ἐστι, κατὰ δύναμιν ἱεροῖς θεοὺς ἀρέσκεσθαι. πῶς οὖν ἄν τις κάλλιον καὶ εὐσεβέστερον τιμῴη θεοὺς, ἢ ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, οὕτω ποιῶν; ἀλλὰ χρὴ τῆς μὲν δυνάμεως μηδὲν ὑφίεσθαι. ὅταν γάρ τις τοῦτο ποιῇ, φανερὸς δήπου ἐστὶ τότε οὐ τιμῶν θεούς. χρὴ οὖν μηδὲν ἐλλείποντα κατὰ δύναμιν τιμᾶν τοὺς θεοὺς, θαῤῥεῖν τε καὶ ἐλπίζειν τὰ μέγιστα ἀγαθά. οὐ γὰρ παρ᾽ ἄλλων γ᾽ ἄν τις μείζω ἐλπίζων σωφρονοίη, ἢ παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυναμένων, οὐδ᾽ ἂν ἄλλως μᾶλλον, ἢ εἰ τούτοις ἀρέσκοι. ἀρέσκοι δὲ πῶς ἂν μᾶλλον, ἢ εἰ ὡς μάλιστα πείθοιτο αὐτοῖς; τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων τε, καὶ αὐτὸς ποιῶν, εὐσεβεστέρους τε καὶ σωφρονεστέρους τοὺς συνόντας παρεσκεύαζεν. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτετο ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ * ἀπεδείκνυτο, ἰδίᾳ τε πᾶσι νομίμως τε καὶ ὠφελίμως χρώμενος καὶ κοινῇ, ἄρχουσί τε ἃ οἱ νόμοι προστάττοιεν πειθόμενος, καὶ κατὰ πόλιν καὶ ἐν ταῖς στρατείαις οὕτως, ὥστε διάδηλος εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτῶν. * καὶ ὅτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος, οὐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ τοῦ δήμου, ἣν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπομεῖναι. καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέταττον αὐτῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπείθετο. τούς τε γὰρ νέους ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι, καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολιτῶν, ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνος οὐκ ἐπείσθη, διὰ τὸ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῷ προστάττεσθαι. καὶ ὅτε τὴν ὑπὸ Μελίτου γραφὴν ἔφευγε,

[* ἐπεδείκνυτο,] [* καί ποτε ἐν ταῖς]

A manarum aliud animus, hominis certe
quiddam cum natura diuina commune
habet. Patet enim hunc in nobis impera-
re, quamquam non cernatur. Quæ con-
ſiderantem te, nequaquam ea quæ cerni
nequeunt, contemnere decet: ſed de iis
quæ accidunt, eorum poteſtate animad-
uerſa, numen ipſum honore proſequi.
Scio equidem me, ait Euthydemus, ne
minima quidem in parte numen, mi So-
crates, neglecturum. Verum id mihi mo-
leſtum eſt, quod nemo mihi hominum
beneficia diuina gratiis rependere meri-
B tis videatur. Tibi vero mi Euthydeme,
ait, moleſtum hoc ne ſit. Vides etenim
Delphicum Deum interrogatum, quo
pacto quis gratificari Diis poſſit, reſpon-
dere: Ex ciuitatis inſtituto ac more. Eſt
autem inſtitutum hoc vbique, vt pro fa-
cultatibus Dij ſacrificiis placētur. Qui er-
go poſſit aliquis rectius & religioſius De-
os honore adficere, quã ſi ita agat, vt ipſi-
met iubēt? Sed tamen de facultatibus mi-
nime aliquid remittere oportet. Nã quũ
aliquis hoc facit, nõ ſe Deos honore pro-
ſequi declarat. Itaq; nihil intermittentẽ
C adficere Deos honore pro viribus opor-
tet, & confidenter bona maxima ſperare.
Nemo enim mentis compos ab aliis ma-
iora ſperare poteſt, quam ab iis qui pluri-
mum prodeſſe poſſunt: nec alia potius ra-
tione, quã ſi eis placeat. Et quo pacto ma-
gis placere poſſit, quã ſi maxime ipſis ob-
temperet? Hæc tum dicens, tum ipſe faci-
ens, & religioſiores & modeſtiores redde-
bat familiares ſuos. Ne de iuſticia quidem
ſententiam animi ſui occultabat, ſed eam
D reipſa declarabat, quũ priuatim ac publi-
ce erga omnes ex legũ præſcripto & vtili-
ter ſeſe gereret, ac magiſtratibus, in iis
quæ lex mandat, adeo tũ domi tũ militiæ
pareret: vt ſupra ciues ceteros eũ ſe recte
atque ordine gerere, palam eſſet. Quinet-
iam quo tempore præſes comitiorum fa-
ctus eſt, nõ permiſit plebi, vt præter leges
ſuffragiis ſentẽtias ferret: ſed cum legibus
tanto impetui plebis aduerſatus eſt, quẽ
non puto vllum alium hominẽ toleratu-
rum fuiſſe. Quoties etiã Trigintauiri cõ-
tra leges aliquid ei præciperent, non ob-
E temperabat. Nam quum edixiſſent, ne ad
iuuenes diſſereret, ac mandaſſent tum i-
pſi tum aliis quibuſdam ciuibus, vt quẽ-
dam adducerent, qui morte multan-
dus eſſet: ſolus non paruit, propterea
quod contra leges mandaretur. Quum
itidem accuſante Melito reus ageretur,

quamquam aliis in more ſit, apud tribunalia iudicum in gratiam multa dicere, adulari, rogare præter leges, quibus ſane artibus multi multoties à iudicibus abſoluuntur: Socrates nihil horum vſu receptorum apud tribunal præter leges facere voluit, ſed tametſi facillime abſolui potuiſſet, ſi vel modice horum aliquid feciſſet, perſtare tamen in legibus maluit, ac mori, quam præter leges aliquid deſignando viuere. Atque huiuſmodi quædam ad alios ſæpenumero dixit, & ipſe memini cum aliquando de iuſtitia quoque diſſerere ad Hippiam Eleum in hanc ſententiam. Quippe quum longo ex interuallo Athenas veniſſet Hippias, forte Socrati aderat, dicenti ad quoſdam, mirum eſſe, quod ſi quis ſutorem aliquem, vel fabrum, vel artificem ærarium, vel equitem docendum locare velit, non deſint loca, ad quæ illo ire iuſſo, poſſit hoc impetrare: (aiunt quidem aliqui, ſi equũ ac bouem * quis recte velit inſtitui, omnia plena iis eſſe qui hos docere volint) at ſi quis vel ipſe iuſtitiam diſcere cupiat, vel filium domeſticumue doceri, non eſſe, quo accedere poſſit, vt hoc conſequatur. Quæ quum audiſſet Hippias, tamquam irridens Socratem, ait: Num adhuc tu, mi Socrates, illa ipſa dicis, quæ ego de te iam olim audiui? Et Socrates: Immo quod hoc etiam grauius eſt, inquit, mi Hippia, non modo ſemper eadem dico; ſed etiam de iiſdem. Tu vero fortaſſe, quod doctrinæ magnam copiam habes, de iiſdem numquam eadem dicis. Certe, inquit, ſemper aliquid noui proferre conor. Num & de iis, ait Socrates, quæ ſcis? verbi gratia, de litteris; ſi quis te roget, quot & quales ſint litteræ vocabuli Socratis, antehac alia, itidemque nunc alia dicere conaris? vel de numeris ſi qui rogent, an bis quinque ſint decem, non eadem nunc, quæ & prius, reſpondes? De his, ait, mi Socrates, perinde ac tu quoque, ſemper eadem dico. Ceterum de eo, quod iuſtum eſt, nunc me dicere poſſe omnino arbitror, ad quæ neque tu, neque quiſquam alius reſpondere queat. Magnum profecto, ait, bonum reperiſſe te refers, ſi quidem Iudices diuerſa ſtatuere deſinent, & ciues de iis quæ iuſta ſint, diſceptare, experiri iure, diſſidere: denique ciuitates ipſæ diſcordes eſſe de iis quæ æqua ſint, belláque gerere deſinent. Atque equidem quo pacto diſcedere abs te poſſim prius

Hippiæ ac Socratis colloquium.

In Græco, ſi quis iuſtos efficere volit, hoc eſt, ad operas ſuas idoneos.

A τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι, καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκεῖνος οὐδὲν ἠθέλησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥᾳδίως ἂν ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν, ἢ παρανομῶν ζῆν. καὶ ἔλεγε δὲ οὕτω καὶ πρὸς ἄλλους [μὲν * πολλάκις·
B οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ἱππίας Ἀθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη, [τὸ * εἰ μέν τις βούλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα, ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅποι ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ
C δίκαιον, ἢ υἱὸν, ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἰδέναι, ὅποι ἂν ἐλθὼν, τύχοι τούτου. καὶ ὁ μὲν Ἱππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτόν· ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; καὶ ὁ Σωκράτης· ὃ δέ γε τούτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. σὺ δ' ἴσως, διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. ἀμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί. πότερον, ἔφη, καὶ περὶ
D ὧν ἐπίστασαι; οἷον περὶ γραμμάτων, ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους ἐστὶν, ἄλλα μὲν πρότερον, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δὶς πέντε δέκα ἐστὶν, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν, ἃ καὶ πρότερον ἀποκρίνῃ; περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω. περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ' ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτ' ἂν εἰπεῖν. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα λέγεις ἀγαθὸν
E εὑρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι, παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε, καὶ ἀντιδικοῦντες, καὶ στασιάζοντες, παύσονται δὲ αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων, καὶ πολεμοῦσαι. καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἀπολειφθείην σου,

quam

[illegible] περὶ τοῦ ἀκοῦσαι * τηλικοῦτον ἀγαθὸν εὑρηκότος. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἀκούσῃ, πρίν γ' ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ ὅ,τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι. ἀρκεῖ γὰρ, ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ' οὐδενὶ θέλων ὑπέχειν λόγον, οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. τί δ', ὦ Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι, οὐδὲν παύομαι * ἀποδεικνύμενος; καὶ ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ * ἀποδείκνυμαι, ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι; πολύ γε νὴ Δί', ἔφη. δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ, ἄδικα ποιοῦσι, δίκαια δὲ πράττων οὐδ' εἷς ἄδικος ἂν εἴη. ᾔσθησαι οὖν πώποτέ μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ φίλους ἢ πόλιν εἰς στάσιν ἐμβάλλοντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντος; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἡγῇ; δῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμην ὅ,τι νομίζεις τὸ δίκαιον. οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ' ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις. ἀλλ' ᾤμην ἔγωγ', ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν, ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι. εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ, σκέψαι ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ. φημὶ γὰρ ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. ἆρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; ἔγωγ', ἔφη. οὐ γὰρ αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νόμιμον, ἢ ποῖον δίκαιον λέγεις. νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γιγνώσκεις; ἔγωγ', ἔφη. καὶ τίνας τούτους νομίζεις; ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. οὐκοῦν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος, ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ δίκαια μὲν πράττοι ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα δ' ὁ τούτοις ἀπειθῶν; πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων, δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος; πῶς γὰρ οὔ; ὁ μὲν ἄρα νόμιμος, δίκαιός ἐστιν· ὁ δὲ ἄνομος, ἄδικος. καὶ ὁ Ἱππίας, νόμους δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι, ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις * αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; καὶ γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις ἀράμεναι αἱ πόλεις, πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται; καὶ μάλα, ἔφη. διαφέρειν οὖν τι οἴει

Margin: ἐπιδεικνύμενος. ἐπιδείκνυμαι. — αὐτοὶ

A quam te, qui tantum bonum inueneris, audierim, non video. At tu profecto, inquit, non audies prius quam ipſe pronunciaris, quid eſſe iuſtum ſtatuas. Nam ſufficit tibi alios irridere, interroganti & conuincenti omnes; quum ipſe nemini rationem reddere velis, neque ſententiam tuam vlla de re proferre. Quid vero, mi Hippia? inquit, an neſcis me illa, quæ iuſta putem, nunquam non indicare? Et cuiuſmodi ea, inquit, oratio tua eſt? At ſi non oratione, ait, ſaltim reipſa demonſtro. Non tibi res ipſa videtur fide dignior B eſſe, quam ſit oratio? Multo magis profecto, ait. Nam plerique quum iuſta dicant, iniuſta patrant: at qui iuſta facit, iniuſtus eſſe nequit. Senſiſtine vero vnquam, me vel falſum teſtimonium perhibuiſſe, vel calumniatum quemquam, vel amicos aut rempublicam in diſſenſiones impuliſſe, vel aliud quidpiam iniuſti deſignaſſe? Minime equidē, ait. Ab iniuſtis autem abſtinere, nō iuſtum eſſe arbitraris? Patet, ait, mi Socrates, etiam nunc id operā te dare, vt quominus ſentētiam de iuſticia tuam proferas, declines. Nō e- C nim ea dicis quæ iuſti faciunt; ſed ea quę non faciunt. Ego vero, ait Socrates, ſatis idoneū eſſe iuſticiæ ſpecimē arbitrabar, nolle quid iniuſte deſignare. Quod ſi hoc tibi non videtur, conſidera, num magis hoc tibi placeat. Nam equidē aio, id quod legibus ſit conſentaneum, eſſe iuſtū. Tune, mi Socrates, quod legibus eſt conſentaneum, idem cum iſto eſſe dicis? Dico equidem, ait. Non animaduerto, quid legibus conſentaneum, quid iuſtum dicas. An ciuitatis leges noſti? Noui, ait. Et quas putas illas eſſe? Quæ nimirum, inquit, ci- D ues de agendis, vel non agendis compoſita conſcripſerunt. Ergo legibus conſentaneus erit, ait, qui ſecundū hæc in republica ſeſe gerit: alienus autē à legibus, qui in ea delinquit? Omnino, inquit. Igitur etiā ille, qui his obtemperat, iuſta facit: iniuſta vero, qui non obtemperat. Omnino. Ergo qui iuſta facit, iuſtus: qui iniuſta, iniuſtus eſt. Cur non? Itaque legibus cōſentaneus, iuſtus eſt: qui vero alienus eſt à legibus, E iniuſtus. Tū Hippias: Quo pacto aliquis, ait, mi Socrates, vel leges, vel obedientiā in ſeruandis legibus, rē magni faciendam putare poſſit, quū eas auctores ipſi ſæpenumero improbatas mutent? Non enim bellum, inquit Socrates, ſæpenumero ciuitates ſuſcipiunt, ac rurſus pacē faciunt? Omnino, ait. Ergone quid aliud facere te

putas, inquit, quum legibus obtemperãtes vituperas, propterea quod antiquari poſſint; atque ſi hoſtes recte ac decore ſe gerẽtes reprehẽdas, propterea quod pax fieri poſſit? Num & illos, qui alacriter in bellis ſuccurrũt patriæ, vituperas? Minime equidem, ait. An vero Lycurgum Lacedæmonium, ait Socrates, non animaduertiſti alia re nulla Spartã à rebuſpublicis ceteris diuerſam reddidiſſe, quã quod in ea maxime perfecerit, vt legibus ciues pareãt? An item neſcis magiſtratus in rebuſpublicis optimos eſſe, qui maxime sũt auctores ciu[i]b[us], vt legibus obtemperent? Etiã ciuitas, in qua maxime legibus parent ciues, tum pace recte conſtituta eſt, tum bello inexpugnabilis. Quinetiã cõcordia maximum rebuſpublicis bonum eſſe videbitur, & vt plurimũ in eis Senatus ac optimi quiq; ciues, vti concordes ſint, hortantur; & vbique in Græcia moribus & vſu receptũ eſt, vt iurent ciues, velle ſe cõcordiam colere: quod etiã ſacramentum vbiq; præſtatur. Exiſtimo autem ſic illud fieri, non vt de iiſdẽ choris ciues iudicent, non vt tibicines eoſdem laudent, non vt eoſdem poetas deligãt, non vt eiſdem delectentur: ſed vt legibus pareant. Nam ſi ciues in his perſiſtãt, vrbes poten-
» tiſſimæ beatiſſimæq; fiunt. At ſine con-
» cordia nec ciuitas recte gubernari poterit
» nec domus recte adminiſtrari. Priuatim vero qui poſſit aliquis vel min[us] à republica multari, vel magis honorari, quã ſi legibus obtemperet? quo pacto minus pro tribunalib[us] vinci poſſit? quo pacto magis vincere? cui quis potius fidẽ habeat, vt apud eum vel pecunias, vel filios, vel filias deponat? quemnam ciuitas vniuerſa fide digniorem putare poſſit, quam eum, qui legibus ſe conformem præſtet? A quo vel parẽtes, vel propinqui, vel domeſtici, vel amici, vel ciues, vel hoſpites magis id impetrare poſſint, quod æquũ eſt? Cui poti[us] hoſtes vel inducias, vel fœdera, vel cõuenta de pace credãt? cum quo potius ſocietatem coeant, quam cum homine legum ſtudioſo? Cui potius ſocij vel ducis munus, vel præſidiorũ magiſterium, vel ciuitates credãt? A quo potius aliquis bene promerendo gratiã ſe initurum exiſtimet, quam à legum ſtudioſo? Aut de quo potius bene promereatur aliquis, quã à quo ſe gratiam reportaturum arbitretur?

A ποιεῖς, ἔφη, τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι * καταλύοιεν ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τοὺς πολεμίους εὐτακτοῦντας ψέγοις, ὅτι γένοιτ' ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι προθύμως βοηθοῦντας μέμφῃ; μὰ Δί', οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ; τῶν δὲ ἀρ- B χόντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ οἶσθα ὅτι οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι; καὶ πόλις ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἵ τε γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις C ὁμονοεῖν. καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται, τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἱρῶνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἥδωνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται. τούτοις D γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται· ἄνευ δὲ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη. ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζημιοῖτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῷτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ' ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο; ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῴη; τίνι δ' ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειε παρακαταθέσθαι ἢ χρήματα, ἢ υἱούς, ἢ θυγατέρας; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότε- E ρον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; * παρὰ τίνων δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν ἢ γονεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχάς, ἢ σπονδάς, ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον, ἢ τῷ νομίμῳ σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τῷ δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιστεύσειαν ἢ ἡγεμονίαν, ἢ φρουραρχίαν, ἢ πόλεις; τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι χάριν κομιεῖσθαι μᾶλλον, ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἄν τις εὐεργετήσειεν, ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει;

καταλύοιεν

παρὰ τίνος

τῷ δ' ἂν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι, ἢ τῷ ἧττον ἐχθρός, ἢ τῷ τοιούτῳ; τῷ δ' αὖ τις ἧττον πολεμήσειεν, ἢ ᾧ ἂν μάλιστα μὲν φίλος εἶναι βούλοιτο, ἥκιστα δ' ἐχθρός, καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ ἀποδείκνυμι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ' εἰ τἀναντία γιγνώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ Ἱππίας· ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν οἷς εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. ἀγράφους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; τούς γ' ἐν πάσῃ, ἔφη, χώρᾳ κατὰ ταὐτὰ νομιζομένους. ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; καὶ πῶς ἄν; ἔφη· οἵ γε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες ἂν δυνηθεῖεν, οὔτε ὁμόφωνοί εἰσι. τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τεθεικέναι τοὺς νόμους τούτους; ἐγὼ μέν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι. καὶ γὰρ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται τοὺς θεοὺς σέβειν. οὐκοῦν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται; καὶ τοῦτο, ἔφη. οὐκοῦν καὶ μήτε γονέας παισὶ μίγνυσθαι, μήτε παῖδας γονεῦσιν; οὐκέτι μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. τί δή; ἔφη. ὅτι αἰσθάνομαι τινάς, ἔφη, παραβαίνοντας αὐτόν. καὶ γὰρ ἄλλα πολλά, ἔφη, παρανομοῦσιν· ἀλλ' οὖν δίκην γέ τοι διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν, ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔνιοι παραβαίνοντες διαφεύγουσι τὸ δίκην διδόναι, οἱ μέν, λανθάνοντες, οἱ δέ, βιαζόμενοι. καὶ ποίαν, ἔφη, δίκην, ὦ Σώκρατες, οὐ δύνανται διαφεύγειν γονεῖς τε παισί, καὶ παῖδες γονεῦσι μιγνύμενοι; τὴν μεγίστην, νὴ Δί', ἔφη. τί γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμενοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; πῶς οὖν, ἔφη, κακῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, οὕς γε οὐδὲν κωλύει ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν παιδοποιεῖσθαι; ὅτι, νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. ἢ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων τοῖς τῶν μήπω ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρηκμακότων; ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅμοια εἶναι. πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; δῆλον ὅτι, ἔφη, τὰ τῶν ἀκμαζόντων. τὰ τῶν μὴ ἀκμαζόντων

A Cui quis vel magis amicus eſſe velit, vel minus hoſtis, quam homini tali? Cui quis velit minus bellum facere, quam cui eſſe cupiat amiciſſimus, ac minime hoſtis, & cuius amicitiam ſocietatémq; plurimi expetãt, inimicitiam vero pauciſſimi? Equidem, mi Hippia, demõſtro idẽ eſſe, quod legitimum ſit, & quod iuſtum. Tu ſi contrarium ſentis, velim me doceas. Ego vero, ſubiecit Hippias, non profecto videor iis contraria ſentire de iuſto, quę tu, mi Socrates, protuliſti. An vero quaſdã mi Hippia, inquit, nõ ſcriptas leges eſſe noſti? Eas, B ait, quæ vbiuis locorum eodem modo obſeruantur. Has ne dicere potes, ait, ab hominibus eſſe cõditas? Qui poſſim? inquit, quum homines vniuerſi conuenire non poſſint, nec eodẽ ſermone vtantur? Quoſnam igitur, ait, leges has condidiſſe arbitraris? Equidem, ait, has leges hominibus à Diis ferri exiſtimo. Nam apud homines vniuerſos hoc primum lege receptum eſt, Deos eſſe colendos. An non & parẽtes vbique locorum receptum eſt honore proſequendos eſſe? Etiam hoc, ait. Non & il- C lud quod neque parentes cum liberis, neque liberi cum parentibus cõſueſcere debeant? Illa mihi lex, ait, mi Socrates, non iam amplius eſſe Dei videtur. Quamobrem? inquit. Quod animaduertã, nonnullos hanc nõ obſeruare. At enim, ait Socrates, etiã alia multa contra leges committunt. Verum qui leges diuinitus conditas violant, pœnas dant, quas homo nulla ratione poteſt effugere, quemadmodũ nonnulli leges latas ab hominibus tranſgredientes, quominus pœnas dent, vel latendo, vel vim adhibẽdo effugiunt. Et quam, ait Hippias, pœnam effugere, mi Socrates, D non poſſunt tum parentes, ſi cum liberis, tum liberi ſi cum parentibus miſceantur? Maximam profecto, ait. Nam quid hominibus liberos procreantibus accidere maius poſſit, quam ſi male procreent? Quo vero pacto, inquit, male procreãt hi, quos nihil vetat bonos ipſos ex bonis liberos ſuſcipere? Quia non tantũ, ait, bonos eſſe neceſſe eſt, qui ex ſe inuicem procreant: ſed etiã corporibus vegetis. Num tibi ſe- E mina illorum, qui ætate ſunt vegeta, ſeminibus eorum eſſe ſimilia videntur, qui ad ætatem vegetam necdum acceſſerunt, vel iam prætergreſſi ſunt eam? Nequaquam, ait, eſſe ſimilia videntur. Vtra igitur ſunt meliora? Perſpicuum eſt, inquit, illorum meliora eſſe, qui ſint ætate vegeta. Ergo illorum, qui hac ætate non ſunt, corpo-

ta minime probantur. Ita videtur, inquit. Ergo ſic procreandum non eſt. Nequaquam, ait. Ergo hi dum liberos procreant, ita procreāt, vt minime decebat. Mihi ſic ſane videtur, ait. Quinam igitur alij male gignunt, ſi non hi? Sentio tecum, inquit, hac etiam in parte. Quid autem? de bene nobis facietibus viciſſim bene merēdum eſſe, an non vbiuis gentium legibus conſentaneum eſt? Eſt, inquit. Et committitur etiam aduerſus hoc. Quo fit, vt & illi, qui in hoc delinquunt, pœnas dent, ab amicis bonis deſerti, & coacti eos quærere, quibus odio ſunt. An non qui benefaciūt illis qui opera ipſorum vtuntur, amici boni ſunt; at qui viciſſim de illis bene non promerentur, licet ob ingratitudinem ſuam eis ſe odio eſſe ſciant, tamen quod horum operam in primis vtilem ſibi videant, eoſdē ſtudioſe quæritant? Profecto, inquit, mi Socrates, hæc omnia diuina eſſe videntur. Nam leges ipſas delinquētum pœnas cōtinere, id vero mihi cuiuſdam eſſe præſtantioris legiſlatoris videtur, quam vt in hominē cadat. Num igitur exiſtimas, mi Hippia, Deos iuſta præſcribere legib⁹, an vero à iuſtis aliena? Nequaquam à iuſtis aliena, inquit. Non enim facile quis alius extra Deum iuſta ſancire poteſt. Ergo etiam Diis, mi Hippia, placet idem & iuſtum eſſe, & legitimum. Huiuſmodi quædam quum & diceret, & faceret, reddebat illos, qui conueniebant ipſum, iuſtiores. Ceterum quo pacto familiares ſuos magis ad agendum idoneos efficiebat, nunc dicam. Nam quum exiſtimaret, temperātiam eſſe bonum ei qui præclarū aliquid geſturus eſſet: primum ipſe ad familiares ſuos hominum omnium ſe maxime exercitatum in hoc eſſe declarabat. Deinde diſſerēdo omnium maxime familiares ſuos ad temperantiam impellebat. Itaque ſemper & ipſe meminerat illorum, quæ ad virtutem conducerēt, & familiares ſuos omnes commonefaciebat. Equidem ſcio ipſum aliquando ad Euthydemum de temperantia quoque huiuſmodi quædam diſſeruiſſe. Dic mihi Euthydeme, ait, num pulchram & amplam tum viro tum reipublicæ poſſeſſionem eſſe putas libertatem? Maximā, inquit ille. Qui ergo à voluptatibus, quæ corpore percipiuntur, vincitur; ac per eas, quæ optima ſunt, facere nequit: eum ne tu hominem eſſe liberum putas? Minime, ait. Fortaſſis enim hoc tibi videtur eſſe ingenuū, facere nimirum optima.

A ἆρα οἱ σπουδαῖοι. Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκοῦν οὕτω γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι. οὐ γὰρ οὖν; ἔφη. Οὐκοῦν οἵ γε παιδοποιούμενοι, ὡς οὐ δεῖ, παιδοποιοῦνται. ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. τίνες οὖν ἄλλοι, ἔφη, κακῶς ἂν παιδοποιοῖντο, εἴ γε μὴ οὗτοι; ὁμογνωμονῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο. τί δέ; τοὺς εὖ ποιοῦντας ἀντευεργετεῖν οὐ πανταχοῦ νομιμόν ἐστι; νόμιμον, ἔφη. παραβαίνεται δὲ καὶ τοῦτο. Οὐκοῦν καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνοντες δίκην διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι
B διώκειν. ἢ οὐχ οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς χρωμένους ἑαυτοῖς, ἀγαθοὶ φίλοι εἰσίν, οἱ δὲ μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς τοιούτους, διὰ μὲν τὴν ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ' αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, τούτους μάλιστα διώκουσι; νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔφη, *θεοῖς ταῦτα πάντα ἔοικε. τὸ γὰρ τοὺς νόμους αὐτοὺς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν, βελτίονος ἢ κατ' ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ
C τὰ δίκαια νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη. σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει. τοιαῦτα λέγων τε καὶ πράττων δικαιοτέρους ἐποίει τοὺς πλησιάζοντας. ὡς δὲ καὶ πρακτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόντας ἑαυτῷ, νῦν αὖ τοῦτο λέξω. νομίζων γὰρ *ἐγκράτειαν ἀγαθὸν εἶναι τῷ μέλλοντι καλόν τι πράξειν, πρῶ-
D τον μὲν αὐτὸς φανερὸς ἦν τοῖς συνοῦσιν ἠσκηκὼς αὑτὸν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων· ἔπειτα διαλεγόμενος προετρέπετο πάντων μάλιστα τοὺς συνόντας πρὸς ἐγκράτειαν. ἀεὶ μὲν οὖν περὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν χρησίμων αὐτός τε διετέλει μεμνημένος, καὶ τοὺς συνόντας πάντας ὑπομιμνήσκων. Οἶδα δέ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Εὐθύδημον περὶ ἐγκρατείας τοιάδε διαλεχθέντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι
E καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα ἐλευθερίαν; ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. ὅστις οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι; ἥκιστα, ἔφη. ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα,

θείοις

ἐγκράτειαν ὑπάρχειν ἀγαθόν

A εἶτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀνελεύθερον νομίζεις; πάνυ τοι γε, ἔφη. παντάπασιν ἄρα σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθεροι εἶναι. νὴ τὸν Δί', ἔφη, εἰκότως. πότερον δέ σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; οὐδὲν ἧττον ἔμοιγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι, ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. ποίους δέ τινας B δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; ὡς δυνατόν, νὴ Δί', ἔφη, κακίστους. δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; ἐγὼ μέν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, οὐ δοκεῖ σοι ἀπείργουσα τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία, εἰς τοὐναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠφελοῦσι, καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκουσα C ἐπὶ τὰ ἡδέα, καὶ πολλάκις αἰσθανομένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξασα, ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι; γίγνεται τοῦτ', ἔφη. σωφροσύνης δέ, ὦ Εὐθύδημε, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία, σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. ὁμολογῶ καὶ τοῦτ', ἔφη. τοῦ δ' ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἴει τι * κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; οὔκουν ἔγωγ', ἔφη. τοῦ δ' ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προ-D αιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πείθοντος, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζοντος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; οὐδέν, ἔφη. οὐκοῦν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν ἐναντίων [τὸ] αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; εἰκὸς γάρ, ἔφη. ἔοικεν ἄρ', ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἡ ἐγκράτεια εἶναι. εἰκότως γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ἐκεῖνο δέ, ὦ E Εὐθύδημε, ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης; ποῖον; ἔφη. ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ δύναται ἄγειν, ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. πῶς; ἔφη. * ὥσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν οὔτε λιμὸν, οὔτε * δίψαν, οὔτε ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν,

Marg.: * συνεκτικώτερον. * ἴσως ἄρ' ἡ μὲν. * δίψος.

Ergo quoſdam habere qui vetẽt, quominus agas talia, putas eſſe alienum à libertate? Omnib⁹ ſane modis, ait. Igitur intemperãtes tibi modis omnibus eſſe videntur illiberales? Videntur profecto, inquit, & merito quidem. Vtrum vero videntur homines intemperãtes tibi tãtum impediri, quominus longe pulcherrima perficiant, an etiam cogi ad deſignãdum turpiſſima? Nihilo mihi min⁹, inquit, ad hæc cogi videtur, quam in illis impediri. At quoſnam illos eſſe putas dominos, qui optima quidem impediunt, ad peſſima vero cogunt? Lõge peſſimos, ait. Et quã eſſe peſſimam ſeruitutem arbitraris? Eam, ait, quæ apud dominos peſſimos ſeruiatur. Ergone homines intemperãtes ſeruitutem peſſimam ſeruiũt? Ita mihi videtur, inquit. An non etiam videtur tibi ab hominibus ſapientiam, bonum longe maximum, arcere intemperantia, & in contrarium eos conîicere? Non videtur tibi prohibere, quominus aliquis rebus ex vſu futuris animum adtendat, eaſq; diſcat, dum pertrahit nos ad res voluptuarias, ac ſæpenumero bona malaque ſentientes percellens facit, vt loco melioris, id, quod peius eſt, eligamus? Fit hoc, inquit. Ceterum prudentiam, mi Euthydeme, cui minus conuenire dicemus quam intemperanti? Nam prudẽtiæ ac intemperãtię opera ſibimet aduerſantur. Id etiam fateor, ait. An autem putas aliquid eſſe, quod magis nos impediat, quo minus ſtudiis rerum honeſtarum dediti ſimus, quam intemperãtia? Minime, inquit. An quid homini putas eſſe nocẽtius, quam quod efficiat, vt noxia præferat vtilibus: ac illis quidem operam impendere, hæc vero negligere ſuadeat; denique cogat illis nos cõtraria facere, quę ſolent homines prudentes? Nihil, ait. Ergo temperantiam conſentaneum eſt hominibus eſſe cauſſam contrariorum illis ad quæ intemperantia nos impellit? Omnino, ait. Igitur etiã cauſſam hanc cõtrariorum conſentaneum eſt optimam eſſe? Eſt ſane, inquit. Ergo videtur, mi Euthydeme, temperantia quiddam eſſe homini optimum. Et merito quidẽ, ait, ô Socrates. Illud autem, mi Euthydeme, num tibi ad animum aliquãdo accidit? Qualenam id eſt? inquit. Quod ad ea, quæ iucũda ſunt, ad quæ quidem ſola nos perducere videtur intemperãtia, minime nos illa poſſit deducere; ſed quod ipſa temperantia longe maxima voluptatis ſit cauſſa. Qui hoc? ait. Quoniam intemperantia non ferens, vt tolerentur fames, ſitis, rei venereæ cupiditas, vigiliæ

(per quæ tãtum ſuauiter comedere, bibere, venerem exercere poſſumus, itemque ſuauiter quieſcere ac dormire, exſpectantes ac ſuſtinentes, donec illa quam iucũdiſſime fiãt) quominus maxime neceſſariis & cõtinuis voluptatibus egregie fruamur, impedit: tẽperantia vero, dum ſola facit, vt quę diximus, toleremus; etiã ſola voluptatem memoratu dignam excitat in iis quæ recenſuimus. Omnino vera dicis, ait. Quinetiam ex diſciplina rerũ honeſtarum & egregiarũ, & ex eorum ſtudio quibus aliquis recte corpus ſuũ moderetur, ac familiam recte adminiſtret, & amicis patriæque proſit, & hoſtes ſuperet, de quib⁹ maximæ nõ vtilitates modo ſed etiam voluptates exiſtunt, ſane fructum percipiunt temperantes, dum ea faciunt; quum intemperantes nullius horum participes fiant. Nam cui dicere poſſim⁹ hæc minus conuenire, quam qui ea minime facit, occupatus quę ẽdis voluptatibus maxime obuiis? Tum Euthydemus: Dicere mihi, ait, videris, mi Socrates, omnino virtutem ad eum, qui à corporeis voluptatibus ſuperetur, non pertinere. Nam quid intereſt, mi Euthydeme, inter hominem intemperãtem, & * rudiſſimam belluam? Nam qui non cõſiderat optima, & omnino facere quærit ea quæ iucũdiſſima ſunt, quid ille differt ab inſipiẽtiſſimis pecudibus? Soli temperantes res optimas conſiderare poſſunt, eas que tum verbis tum reipſa ſecundum genera ſecernere; ac bonas quidem eligere, à malis autem abſtinere. Atque hoc modo dicebat viros præſtantiſſimos ac feliciſſimos effici, maximeque ad diſſerendum idoneos. Aiebat etiam * διαλέγεσθαι ex eo dictum eſſe, quod cõuenientes communiter conſultent, dum res ſecundum genera * diſcernunt. Itaque enitendum eſſe, vt ad hoc ſe quam paratiſſimum quiſque reddat, eique rei maxime ſtudeat. Nam ex eo fieri homines præſtãtiſſimos, & imperio digniſſimos, & diſſerendi peritiſſimos. Quo autem modo familiares ſuos etiam ratiocinãdo diſſerendi peritiores effecerit, iam exponere conabor. Etenim putabat Socrates, eos qui ſcirent quid eſſent res ſingulæ, poſſe aliis etiam eas explicare: qui vero neſcirent, eos & falli, & alios quoque ſecum in errorem abripere, non mirum eſſe dicebat. Ideoque numquã ſuis cum familiaribus conſiderare deſinebat quid res quælibet eſſet.

*ad intẽperantiſſimam.

*al. diſſerere

* διαλέγον.

A (δι' ὧν μόνων ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαί τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται) κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἥδεσθαι· ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν, B καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι τῶν τοιούτων τινὸς, δι' ὧν ἄν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονομήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ ἐχθρῶν κρατήσειεν, ἀφ' ὧν οὐ μόνον ὠφέλειαι, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται * γίνονται). οἱ μὲν γὰρ ἐγκρατεῖς ἀπολαύουσι, πράττοντες αὐτὰ, οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέχουσι. τῷ γὰρ ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατεχομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγ- C γυτάτω ἡδονάς; καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν πάμπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. τί γὰρ διαφέρει, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς, θηρίου τοῦ * ἀμαθεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ' ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκημάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων, D καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ διαλέγοντας κατὰ γένη, τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι. καὶ οὕτως ἔφη ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄνδρας γίνεσθαι; καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους. ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ συνιόντας κοινῇ βουλεύεσθαι, διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ πράγματα. δεῖν οὖν πειρᾶσθαι ὅτι μάλιστα πρὸς τοῦτο ἑαυτὸν ἕτοιμον παρασκευάζειν, καὶ τούτου E μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι. ἐκ τούτου γὰρ γίνεσθαι ἄνδρας ἀρίστους τε καὶ ἡγεμονικωτάτους, καὶ διαλεκτικωτάτους. ὡς δὲ καὶ διαλεκτικωτέρους ἐποίει τοὺς συνόντας, πειράσομαι καὶ τοῦτο λέγειν. Σωκράτης γὰρ τοὺς μὲν εἰδότας, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, ἐνόμιζε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι· τοὺς δὲ μὴ εἰδότας, οὐδὲν, ἔφη, θαυμαστὸν εἶναι αὐτούς τε σφάλλεσθαι, καὶ ἄλλους σφάλλειν. ὧν ἕνεκα σκοπῶν σὺν τοῖς συνοῦσι, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, οὐδέποτε ἔληγε.

ἀκρατεστάτου

πάντα μὲν οὖν ᾗ διωρίζετο, πολὺ ἔργον ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἐν ὅσοις δὲ (καὶ * τὸν τρόπον τῆς ἐπισκέψεως δηλώσειν οἶμαι, τοσαῦτα λέξω. πρῶτον δὲ περὶ εὐσεβείας ὧδέ πως ἐσκόπει. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ποῖόν τι νομίζεις εὐσέβειαν εἶναι; καὶ ὅς, κάλλιστον νὴ Δί', ἔφη. ἔχεις οὖν εἰπεῖν, ὁποῖός τις ὁ εὐσεβής ἐστιν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, ὁ τοὺς θεοὺς τιμῶν. ἔξεστι δὲ ὃν ἄν τις βούληται τρόπον τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οὐκ· ἀλλὰ νόμοι εἰσί, καθ' οὓς δεῖ τοῦτο ποιεῖν. οὐκοῦν ὁ τοὺς νόμους τούτους εἰδὼς, εἰδείη ἄν, ὡς δεῖ τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. ἆρ' οὖν ὁ εἰδὼς τοὺς θεοὺς τιμᾶν, οὐκ ἄλλως οἴεται δεῖν τοῦτο ποιεῖν, ἢ ὡς οἶδεν; οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. ἄλλως δέ τις θεοὺς τιμᾷ, ἢ ὡς οἴεται δεῖν; οὐκ οἶμαι, ἔφη. ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, νομίμως ἂν τοὺς θεοὺς τιμῴη. πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν ὅ γε νομίμως τιμῶν, ὡς δεῖ τιμᾷ; πῶς γὰρ οὔ; ὁ δέ γε ὡς δεῖ τιμῶν, εὐσεβής ἐστι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, ὀρθῶς ἂν ἡμῖν εὐσεβὴς ὡρισμένος εἴη. ἐμοὶ γοῦν, ἔφη, δοκεῖ. ἀνθρώποις δὲ ἆρα ἔξεστιν ὃν ἄν τις τρόπον βούληται χρῆσθαι; οὐκ· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτους ὁ εἰδὼς ἅ ἐστι νόμιμα, * καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμος ἂν εἴη. οὐκοῦν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις, ὡς δεῖ χρῶνται; πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵ γε ὡς δεῖ χρώμενοι, καλῶς χρῶνται; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵ γε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι, καλῶς πράττουσι τἀνθρώπεια πράγματα; εἰκός γ', ἔφη. οὐκοῦν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, δίκαια οὗτοι ποιοῦσι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. δίκαια δὲ οἶσθα, ἔφη, ὁποῖα καλεῖται; ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύουσι, δίκαιά τε ποιοῦσι, καὶ ἃ δεῖ. πῶς γὰρ οὔ; οὐκοῦν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσιν; οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. οἴει οὖν τινας πείθεσθαι τοῖς νόμοις, μὴ εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. εἰδότας δὲ ἃ δεῖ ποιεῖν, οἴει τινὰς οἴεσθαι δεῖν μὴ ποιεῖν ταῦτα; οὐκ οἴομαι, ἔφη. οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιοῦντας, ἢ ἃ οἴονται δεῖν; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. οἱ ἄρα τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες, τὰ δίκαια οὗτοι ποιοῦσιν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. οὐκοῦν οἵ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες, δίκαιοί εἰσι; τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη.

καθ' ἃ

A Et quo quidem modo definiret omnia, operoſum fuerit perceſere. Quapropter illa, quæ rationem ac modum cõſiderationis huius indicatura puto, dicã. Primum de pietate hoc modo cõſiderabat. Dic mihi, mi Euthydeme, quale quiddã eſſe putas pietatẽ? Et ille: Pulcherrimum profecto, ait. Poteſne igitur dicere, qualis ſit homo pius? Is, ait, eſſe mihi videtur pius, qui deos honore adficit. An autẽ licet eo modo deos honore adficere, quo quiſq; vult? Non, ſed leges quædam ſunt, ſecundum B quas id faciundum eſt. Ergo qui ſecũdum leges illas facit, is ſcire poſſit quo pacto dij ſint adficiendi honore? Sic arbitror, ait. Ergo qui deos honore nouit adficere, non aliter id faciendum putat, quam vti ſcit? Nõ aliter, inquit. An vero deos aliquis aliter adficit honore quam vti putat adfici debere? Non arbitror. Ergo qui nouit eá quæ legitima ſunt erga deos, is legitime deos honore adfecerit. Omnino, ait. Qui igitur legitime ipſos honore adficit, is ita C honorat eos, vt fieri oportet? Cur nõ? Qui vero ſic, vt oportet, honorat, an pius eſt? Omnino, inquit. Ergo qui legitima nouit erga deos, eũ recte pium definiuerimus. Ita mihi videtur, ait. An vero licet hominibus ſic vti, quemadmodum aliquis vult? Non: ſed apud hos etiam qui nouit legitima, ſecundum quæ debemus vti conſuetudine mutua, legitimus ſcilicet erit. Ergo qui hoc modo ſe gerunt erga ſe inuicem, illi hominibus vt decet, vtũtur? Cur nõn? D Num vero qui ſic eis vtuntur, vt oportet, recte vtũtur? Omnino, ait. Ergo qui recte vtuntur hominibus, illi etiã res humanas recte agunt? Ita vero conſentaneum eſt, inquit. Num igitur qui legibus parent, iuſta faciunt? Omnino, inquit. Scis autem qualianam iuſta dicantur? Quæ leges iubent, ait. Ergo qui faciunt à legibus præſcripta, tũ iuſta faciunt, tum quæ fieri debent. Cur nõ? An vero iuſti ſunt, qui iuſta faciũt? Sic arbitror, inquit. Ergone putas legibus aliquos parere, qui neſciant quæ E leges iubẽt? Non puto, ait. At qui ſciant quid faciundum ſit, eos ne putas arbitrari, faciundum id non eſſe? Non puto, inquit. An aliquos noſti, qui alia faciant quã quæ fieri debere putãt? Minime, inquit. Ergo qui ſciunt quæ legitima ſunt erga homines, iuſta faciũt? Omnino, ait. Qui igitur iuſta faciũt, iuſti ſunt? Qui tãdem alij? ait.

Ergo recte definiemus, ſi eos eſſe iuſtos definiuerimus, qui ſciũt quę legitima ſint erga homines? Sic mihi videtur, ait. Quid vero dicere poſſimus ſapientiam eſſe? Reſponde mihi, verum tibi ſapiẽtes in iis quæ norunt, ſapientes eſſe videantur; an aliqui ſint in iis ſapientes, quæ neſciunt? Nimirum in illis ſapiẽtes ſunt, quę ſciunt. Nam qui poſſit aliquis eſſe ſapiens in illis quæ neſcit? Num igitur illi, qui ſapientes ſunt, ſcientia ſunt ſapientes? Quanam alia re ſapiens aliquis fuerit, ſi non ſcientia? Num vero putas quiddam aliud eſſe ſapiẽtiam, quam quo homines ſapientes ſunt? Non puto. Ergo ſapientia eſt ſcientia? Ita mihi videtur, ait. Ergone tibi videtur, hominem res omnes ſcire poſſe? Immo nec partem profecto rerum aliquantulam. Homo igitur in omnibus nequit eſſe ſapiẽs? Nequit. Ergo in eo quis eſt ſapiens, quod ſcit? Videtur, ait. Num & de bono, Euthydeme, ſic quęrendum erit? Quomodo? ait. Num idem tibi videtur omnibus eſſe vtile? Nõ. Quid? An quod vtile eſt alij, nõ tibi videtur eſſe nonnumquam alteri noxium? Omnino, ait. Num quid aliud potes dicere bonum eſſe, quã quod ſit vtile? Non poſſum, inquit. Ergo quod eſt vtile, bonũ eſt illi cui vtile fuerit? Ita videtur. An vero quod pulchrum eſt, aliter adpellare poſſimus, quam vti dicimus aut pulchrum corpus, aut vas, aut aliud quiddam, quod ſcis eſſe ad omnia pulchrum? Non aliter profecto, inquit. Ergo ad quod vtile quidque fuerit, ad id cuique pulchrum eſt eo vti? Omnino, ait. Nũ autẽ quęuis res ad aliud quiddam pulchra eſt, quam cuius vſui ſingula pulchre adplicantur? Ad nihil aliud, ait. Ergo quod eſt vtile, pulchrum eſt, ad quod vtile fuerit? Ita mihi videtur, inquit. An vero fortitudinem, mi Euthydeme, inter pulchra eſſe cẽſes? Immo eam eſſe pulcherrimam arbitror. Ergo tu fortitudinẽ non ad minima vtilem eſſe ſtatuis? Certe vtilem ad maxima exiſtimo. Num igitur tibi vtile eſſe ad terribilia & periculoſa videtur, ea ipſa ignorare? Minime, inquit. Ergo qui eiuſmodi nõ metuunt, propterea, quod neſciant, quid ſint, non ſunt fortes? Non ſunt profecto, ait. Nam ceteroqui multi homines inſani & timidi fortes eſſent. Quid autẽ illi, qui non terribilia metuũt? Multo minus, inquit. Qui ergo boni ſunt ad terribilia & periculoſa, hos fortes eſſe putas; qui vero mali, timidos?

A ὀρθῶς ἄν ποτε ἄρα ὁριζοίμεθα, ὁριζόμενοι δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ τί ἂν φήσαιμεν εἶναι; εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοὶ, ἃ ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι· ἢ εἰσί τινες, ἃ μὴ ἐπίστανται, σοφοί; ἃ ἐπίστανται δῆλον ὅτι, ἔφη. πῶς γὰρ ἄν τις ἅ γε μὴ ἐπίσταιτο, ταῦτα σοφὸς εἴη; ἆρ' οὖν οἱ σοφοὶ, ἐπιστήμῃ σοφοί εἰσι; τίνι γὰρ, ἔφη, ἄλλῳ τις ἂν εἴη B σοφὸς, εἴγε μὴ ἐπιστήμῃ; ἄλλο δέ τι σοφίαν οἴει εἶναι, ἢ ᾧ σοφοί εἰσιν; οὐκ ἔγωγε. ἐπιστήμη ἄρα σοφία ἐστίν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρώπῳ δυνατὸν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ἐπίστασθαι; οὐδὲ μὰ Δί' ἔμοιγε πολλοστὸν μέρος αὐτῶν. πάντα μὲν ἄρα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἄνθρωπον εἶναι. μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ὃ ἄρα ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστιν; ἔμοιγε δοκεῖ. ἆρ' οὖν, ὦ Εὐθύδημε, καὶ τἀγαθὸν οὕτω ζητητέον ἐστί; πῶς; ἔφη. δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν C ὠφέλιμον εἶναι; οὐκ ἔμοιγε. τί δαί; τὸ ἄλλῳ ὠφέλιμον οὐ δοκεῖ σοι ἐνίοτε ἄλλῳ βλαβερὸν εἶναι; καὶ μάλα, ἔφη. ἄλλο δ' ἄν τι φαίης ἀγαθὸν εἶναι, ἢ τὸ ὠφέλιμον; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ ἄρα ὠφέλιμον, ἀγαθόν ἐστιν, ὅτῳ ἂν ὠφέλιμον ᾖ; δοκεῖ μοι, ἔφη. τὸ δὲ καλὸν ἔχοιμεν ἄν πως ἄλλως εἰπεῖν, * ἢ, εἰ ἔστιν, ὀνομάζεις καλὸν ἢ σῶμα, ἢ σκεῦος, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ὃ οἶσθα πρὸς πάντα καλὸν ὄν; μὰ Δί', οὐκ ἔγωγ', ἔφη. ἆρ' οὖν πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο ἑκάστῳ κα- D λῶς ἔχει χρῆσθαι; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. καλὸν δὲ πρὸς ἄλλο τί ἐστιν ἕκαστον, ἢ πρὸς ὃ ἑκάστῳ καλῶς ἔχει χρῆσθαι; οὐδὲ πρὸς ἓν ἄλλο, ἔφη. τὸ χρήσιμον ἄρα καλόν ἐστι πρὸς ὃ ἂν ᾖ χρήσιμον; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. * ἀνδρείαν, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι; κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ', ἔφη. χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρείαν; μὰ Δί', ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρή- E σιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; ἥκιστά γ', ἔφη. οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοί εἰσι; νὴ Δί', ἔφη. πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν γε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. τί δὲ οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; ἔτι γε νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. ἆρ' οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς, δειλούς;

* ὃ ἐκεῖνο ὀνομάζω

* ἀνδρείαν δὲ, ὦ

πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; οὐκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. κακοὺς δ' ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι; τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. ἆρ' οὖν ἕκαστοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. ἆρ' οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; οὐ δήπου γε, ἔφη. οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; μόνοι γε, ἔφη. τί δὲ, οἱ μὴ διημαρτηκότες ἆρα κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; οὐκ οἴομαι, ἔφη. οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασι; εἰκός γε, ἔφη. οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν, οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτου, δειλοί; ἔμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη. βασιλείαν δὲ καὶ τυραννίδα, ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέρας ἡγεῖτο εἶναι, διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. τὴν μὲν γὰρ ἑκόντων τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ νόμους τῶν πόλεων ἀρχὴν, βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιτο, τυραννίδα. καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ἐπιτελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην τὴν πολιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δ' ἐκ τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ' ἐκ πάντων, δημοκρατίαν. εἰ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέγοι, μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἀλλ' ἄνευ ἀποδείξεως, ἤτοι σοφώτερον φάσκων εἶναι * ἐν αὐτὸς λέγοι, ἢ πολιτικώτερον, ἢ ἀνδρειότερον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον ὧδέ πως. φῂς σὺ ἀμείνω πολίτην εἶναι, ὃν σὺ ἐπαινεῖς, ἢ ὃν ἐγώ; φημὶ γὰρ οὖν. τί οὖν, οὐκ ἐκεῖνο πρῶτον * ἐπισκεψάμεθα, τί ἐστιν ἔργον ἀγαθοῦ πολίτου; ποιῶμεν τοῦτο. οὐκοῦν ἐν μὲν χρημάτων διοικήσει κρατοίη ἂν ὁ χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν ποιῶν; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἐν δέ γε πολέμῳ, ὁ καθυπερτέραν τῶν ἀντιπάλων; πῶς γὰρ οὔ; ἐν δὲ πρεσβείᾳ ἆρα, ὃς ἂν φίλους ἀντὶ πολεμίων παρασκευάζῃ; εἰκότως γε. οὐκοῦν καὶ ἐν δημηγορίᾳ, ὁ στάσεις τε παύων, καὶ ὁμόνοιαν ἐμποιῶν; ἔμοιγε δοκεῖ. οὕτω δὲ τῶν λόγων ἐπαναγομένων, καὶ τοῖς ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς φανερὸν ἐγίγνετο τἀληθές. ὁπότε δὲ αὐτός τι τῷ λόγῳ διεξίοι, διὰ τῶν μάλιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, νομίζων ταύτην τὴν ἀσφάλειαν εἶναι λόγου.

(margin) ὃν. ἐπεσκεψάμεθα.

Omnino, inquit. An vero putas ad talia quoſdã alios etiam bonos eſſe, quam qui eis vti recte poſſint? Non, ait, ſed hos ipſos. Malos autẽ, qui his male vtãtur? Et quos alios putem? inquit. Ergone vtuntur ſinguli, vt oportere ſe arbitrantur? Qui aliter? inquit. Sciuntne qui non poſſunt recte vti, quo pacto vtendum ſit? Nequaquam. Igitur qui norunt vt ſit vtendum, illi etiam poſſunt? Immo ſoli poſſunt, ait. Quid? ſi qui non aberrauerunt ab eorum vſu, num male his vtũtur? Non arbitror, inquit. Ergo qui male vtuntur, aberrant? Conſentaneum eſt. Qui igitur & terribilibus & periculoſis recte vti ſciũt, ſũt fortes; qui vero ab hoc aberrant, timidi ſunt? Mihi quidem eſſe videntur, inquit. Ceterum & regnum, & tyrannidem, vtrumque iudicabat eſſe quidem ille imperium; verum inter ſe differre ſtatuebat. Nam regnum eſſe putabat in homines volentes, ſecundum ciuitatum leges, imperium; at in homines nolentes illegitimum imperium, quodq; ex arbitrio principis penderet, eſſe tyrannidem. Atque vbi magiſtratus ex iis conſtituerentur, qui legibus conſentanea perficiunt eam reipublicę formam exiſtimabat eſſe, in qua optimates dominarentur: vbi ex cenſibus, locupletum imperium. vbi ex vniuerſis, ſtatum popularem. Quod ſi quis ipſi aliqua in re aduerſaretur, qui nihil certi, quod diceret, haberet; ac ſine demonſtratione, vel ſapientiorem eſſe prædicaret illum, cuius ipſe mentionem faceret, vel ciuilis adminiſtrationis peritiorẽ, vel fortiorẽ, vel quid aliud eiuſmodi: hoc quodam modo orationem omnẽ ad rem propoſitam reducebat: Tunc ciuem eſſe meliorẽ ais, quẽ ipſe prædicas, an quem ego? Aio, inquit ille. Quid ergo? An nõ id primum conſiderabimus, quod boni ciuis ſit officium? Faciamus id ſane. Ergo in opum adminiſtratione potior illius erit ratio, qui rempublicam opulentiorem reddit? Omnino, ait. At in bello, qui rempublicam hoſtium victricem efficit? Qui nõ? At in legatione, qui amicos ex hoſtib⁹ efficit? Ita fuerit ſane. Ergo etiam in concionibus ad plebem, qui ſeditiones compeſcuerit, & auctor cõcordię fuerit? Ita mihi videtur. Hoc modo quum ſermo reduceretur, etiam illis ipſis, qui contradicebãt, veritas eluceſcebat. Ceterum quum ipſe aliquid enarrabat, per ea progrediebatur, quę maxime eſſent in confeſſo; quod eſſe hanc orationis certitudinem arbitraretur,

Itaq; quum aliquid dicebat, lõge omniũ maxime ex iis quos equidem noui, auditores ſuos, vt aliquid faterentur, adducebat. Aiebat & Homerũ id Vlyſſi propterea tribuiſſe, quod eſſet orator cautus, quia per ea, quæ hominibus viderẽtur, orationes ſuas deducere poſſet. Itaque perſpicuum eſſe de iis quæ diximus, arbitror; Socratem ad colloquentes ſecum ſentẽtiam ſuam ſimpliciter protuliſſe. Iam quod etiam operam dederit, vt in agendis iis quæ ipſis conuenirẽt ſatis eſſent idonei, exponam. Etenim maxime Socrati omnium, quos equidem noui, curæ erat, vt ſciret, qua in re ſuorum familiarium quiſq; peritus eſſet. Quæ vero virum honeſtum & egregium ſcire conueniret, eorũ nihil non, quod quidem eſſet ipſi cognitum, longe cupidiſſime docebat. Sin eſſet aliqua in re minus ipſe peritus, ad peritos eos deducebat. Præterea docebat, quouſq; hominem recte inſtitutum cuiuſque rei peritum eſſe cõueniat. Primum geometriam eo vſque diſcendã aiebat, donec quis poſſet, ſi vſus ita ferret, terram vel recta metiendi ratione accipere, vel tradere, vel diſtribuere, vel opus deſignare. Atque hoc tam poſſe diſci facile, vt qui animum ad dimenſionẽ aduertat, is & ſcire poſſit, quãta ſit ipſa terra, & cognita metiendi ratione diſcedat. Verum in geometria diſcẽda progreſſum ad deſcriptiones vſq; intellectu difficiles, improbabat. Nec enim, quid eæ res vſus haberent, videre ſe dicebat, licet illarum minime rudis eſſet: poſſe vero aiebat eas omnem hominis vitam abſumere, ac ab aliis multis vtilibuſque diſciplinis auocare. Hortabatur etiam, vt in aſtrorum doctrina ſe exercerent eo vſque, donec & noctis, & mẽſis, & anni tempora cognoſcere poſſent, tum itineris ac nauigationis cauſſa, tum excubiarum, aliarumq. rerum, quęcumque vel per noctem, vel in menſe, vel in anno gerũtur: vt ad ea certis indiciis vti poſſent, quibus illorum, quæ commemorauimus, tempora dignoſcerent. Atque hæc aiebat diſci facile ab iis poſſe, qui noctu feras venantur, & à nauium gubernatoribus, aliiſque multis, quibus eſt curę, vt hæc ſciant. At vero in aſtronomia diſcenda eo progredi, donec & illa cognoſcantur, quæ in eodem non ſunt ambitu, & errantia vagaque ſidera, & ipſorum à terra interualla, & circuitus, eorumque cauſſas inquirendo diu ſe macerare; id vero ne facerent, vehemẽter dehortabatur.

A τἀγαθοῦ πολὺ μάλιστα ὧν ἐγὼ οἶδα, ὅτε λέγοι, τοὺς ἀκούοντας ὁμολογοῦντας παρεῖχε. ἔφη δὲ καὶ Ὅμηρον τῷ Ὀδυσσεῖ ἀναθεῖναι τὸ ἀσφαλῆ ῥήτορα εἶναι, ὡς ἱκανὸν αὐτὸν ὄντα διὰ τῶν δοκούντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγειν τοὺς λόγους. ὅτι μὲν οὖν ἁπλῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ, δοκεῖ μοι δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι· ὅτι δὲ καὶ αὐτάρκεις ἐν ταῖς προσηκούσαις πράξεσιν αὐτοὺς εἶναι ἐπεμελεῖτο,
B νῦν τοῦτο λέξω. πάντων μὲν γὰρ, ὧν ἐγὼ οἶδα, μάλιστα ἔμελεν αὐτῷ εἰδέναι, ὅτου τις ἐπιστήμων εἴη τῶν συνόντων αὐτῷ. ὧν δὲ προσήκει ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ εἰδέναι, ὅ, τι μὲν αὐτὸς εἰδείη, πάντων προθυμότατα ἐδίδασκεν. ὅτου δὲ αὐτὸς * ἀπειρότερος εἴη, πρὸς τοὺς ἐπισταμένους ἦγεν αὐτούς. ἐδίδασκε δὲ καὶ μέχρι ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον. αὐτίκα γεωμετρίαν μέχρι μὲν ἄπειρος
C τούτου ἔφη δεῖν μανθάνειν, ἕως ἱκανός τις γένοιτο, εἴποτε δεήσειε, γῆν μέτρῳ ὀρθῶς ἢ παραλαβεῖν, ἢ παραδοῦναι, ἢ διανεῖμαι, ἢ ἔργον ἀποδείξασθαι. οὕτω δὲ τοῦτο ῥᾴδιον εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸν προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ μετρήσει, ἅμα τήν τε γῆν ὁπόση ἐστὶν εἰδέναι, καὶ ὡς μετρεῖται ἐπιστάμενον ἀπιέναι. τὸ δὲ μέχρι τῶν δυσξυνέτων διαγραμμάτων γεωμετρίαν μανθάνειν ἀποδοκίμαζεν. ὅ, τι μὲν γὰρ ὠφελοίη ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν· (καίτοι
D οὐκ ἄπειρός γε αὐτῶν ἦν) ἔφη δὲ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι ἀνθρώπου βίον κατατρίβειν, καὶ ἄλλων πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν. ἐκέλευε δὲ καὶ * ἀστρολογίας ἐμπείρους γίγνεσθαι, ἀστρονομίας καὶ ταύτης μέντοι μέχρι τοῦ, νυκτός τε ὥραν, καὶ μηνὸς, καὶ ἐνιαυτοῦ δύνασθαι γινώσκειν, ἕνεκα πορείας τε, καὶ πλοῦ, καὶ φυλακῆς· καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς, ἢ μηνὸς, ἢ ἐνιαυτοῦ πράττεται, πρὸς ταῦτ' ἔχειν τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥρας τῶν
E εἰρημένων διαγιγνώσκοντας. καὶ ταῦτα δὲ ῥᾴδια εἶναι μαθεῖν παρά τε τῶν * νυκτοθηρῶν, καὶ νυκτοπόρων κυβερνητῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν, οἷς ἐπιμελὲς ταῦτα εἰδέναι. τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα, καὶ τοὺς πλάνητάς τε, καὶ ἀσταθμήτους ἀστέρας γνῶναι, καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ζητοῦντας κατατρίβεσθαι, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. ὠφέ-

A λειαν μὲν γὰρ οὐδεμίαν οὐδ᾽ ἐν τούτοις ἔφη ὁρᾶν (καίτοι οὐδὲ τούτων γε ἄπειρος ἦν) ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατατρίβειν ἀνθρώπου βίον, καὶ πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων ἀποκωλύειν. ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων, ᾗ ἕκαστα ὁ θεὸς μηχανᾶται, φροντιστὴν γίγνεσθαι ἀπέτρεπεν. οὔτε γὰρ εὑρετὰ ἀνθρώποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς ἂν ἡγεῖτο τὸν ζητοῦντα, ἃ ἐκεῖνοι σαφηνίσαι οὐκ ἐβουλήθησαν. B κινδυνεῦσαι δ᾽ ἂν ἔφη καὶ παραφρονῆσαι τὸν ταῦτα μεριμνῶντα, οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀναξαγόρας παρεφρόνησεν, ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς τῶν θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. ἐκεῖνος γὰρ λέγων μὲν, τὸ αὐτὸ εἶναι πῦρ τε καὶ ἥλιον, ἠγνόει ὡς τὸ μὲν πῦρ οἱ ἄνθρωποι ῥᾳδίως καθορῶσιν, εἰς δὲ τὸν ἥλιον οὐ δύνανται ἀντιβλέπειν· καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα, μελάντερα ἔχουσιν, C ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς, οὔ. ἠγνόει δὲ ὅτι καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων ἄνευ μὲν ἡλίου αὐγῆς οὐδὲν δύναται καλῶς αὔξεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς θερμαινόμενα πάντα ἀπόλλυται. φάσκων δὲ, τὸν ἥλιον, λίθον διάπυρον εἶναι, καὶ τοῦτο ἠγνόει ὅτι λίθος μὲν ἐν πυρὶ ὢν οὔτε λάμπει, οὔτε πολὺν χρόνον ἀντέχει· ὁ δὲ ἥλιος τὸν πάντα χρόνον πάντων λαμπρότατος ὢν διαμένει. ἐκέλευε δὲ καὶ λογισμοὺς μανθάνειν, καὶ τούτων δὲ ὁμοίως τοῖς D ἄλλοις ἐκέλευε φυλάττεσθαι * τὴν μάταιον πραγματείαν, μέχρι δὲ τοῦ ὠφελίμου πάντα καὶ αὐτὸς συνεπεσκόπει, καὶ συνδιεξῄει τοῖς συνοῦσι. προέτρεπε δὲ σφόδρα καὶ ὑγιείας ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνόντας, παρά τε τῶν εἰδότων μανθάνοντας, ὅσα ἐνδέχοιτο, καὶ ἑαυτῷ ἕκαστον προσέχοντα διὰ παντὸς τοῦ βίου, τί βρῶμα, ἢ τί πόμα, ἢ ποῖος πόνος συμφέροι αὐτῷ, καὶ πῶς τούτοις χρώμενος ὑγιεινότατ᾽ ἂν διάγοι. E τοῦ γὰρ οὕτω προσέχοντος ἑαυτῷ, ἔργον ἔφη εἶναι εὑρεῖν ἰατρὸν τὰ πρὸς ὑγίειαν συμφέροντα αὐτῷ μᾶλλον διαγιγνώσκοντα ἑαυτοῦ. εἰ δέ τις μᾶλλον, ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, ὠφελεῖσθαι βούλοιτο, συνεβούλευε μαντικῆς ἐπιμελεῖσθαι. τὸν γὰρ εἰδότα δι᾽ ὧν οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν πραγμάτων σημαίνουσιν, οὐδέποτ᾽ ἔρημον ἔφη γίγνεσθαι συμβουλῆς θεῶν.

* τὴν μάταιον τῆς πραγματείας,

A Quippe nec in his quidem vllam ſe vtilitatem videre dicebat, quamquam eorum rudis non eſſet; atq; etiam addebat, etiam hæc abſumere poſſe vitam hominis, & à multis ac vtilibus eum arcere. Deniq; in vniuerſum dehortabatur, ne quis ſtudiū & operam in res cæleſtes impēderet, quo ſcilicet artificio Deus omnia moliatur. Nec enim illa poſſe ab hominibus inueniri putabat, nec Diis eum rem facere gratam arbitrabatur, qui quæ illi manifeſta eſſe noluiſſent, inquireret. B Addebat eſſe periculum ne qui rebus his ſollicite perueſtigādis occuparetur, ad inſaniam nihilo minus quam Anaxagoras, redigeretur; qui maxime fuiſſet elatus, propterea quod Deorum machinas enarraſſet. Nimirum ille, dum ait ignē ac ſolem idem eſſe, ignorabat ab hominibus ignē cerni facile poſſe, quum ſolem aduerſum intueri non poſſint: quodque illi, qui à ſole colluſtrātur, colore reddantur nigriores, quum id ab igne non fiat. C Ignorabat etiam, quod nihil eorum, quæ terra naſcuntur, abſque ſolis ſplendore poſſit augeſcere; quum omnia, quæ ab igne calefiunt, pereant. Idem quum ſolem eſſe lapidem ignitum diceret, etiā ignorabat, lapidem, qui ſit in igne, neq; lucere, neque diu perdurare: quum Sol per omne tempus ſplendidior rebus omnibus maneat. Hortabatur etiam, vt numerādi rationem diſcerēt, & in hac perinde atque in aliis monebat, vt ab inani occupatione ſibi cauerent: D atque adeo tum ipſe hanc eatenus perueſtigabat, quatenus eſſet vtilis, tum vna cum familiaribus perquirebat. Vehementer etiam familiares ſuos hortabatur, vt valetudinis curam haberent; ac partim à peritis, quæ poſſent, diſcerent; partim ſinguli per omnem vitam ſeipſos obſeruarēt, quinam cibus, qui potus, qui labor eis conduceret, & quo pacto his vtendo quam optima valetudine frui poſſent. Nam ſi quis ita ſui rationem haberet, difficile aiebat E eſſe, vt medicum aliquis inueniret, qui ad valetudinem conducentia magis ipſo diiudicaret. Si quis maiora, quam pro ſapientia humana, vellet adſequi, ei dabat hoc conſilij, vt diuinationi operam daret. Etenim aiebat, cū. qui ſciret, quibus indicijs Dij hominibus aliquid ſignificent, numquam à cōſilio diuino deſtitui poſſe.

Quod ſi quis propterea, quod à numine dicens ſibi denuntiari, quæ faciunda, quę omittenda eſſent, à iudicibus morte multatus ſit; exiſtimat ipſum mendacij de numine conuictum fuiſſe: primũ velim conſideret, Socratem tũ eo ætatis prouectum fuiſſe; vt ſi non id temporis, certe nõ multo poſt vitam cum morte commutaturus fuerit: deinde quod partem vitę moleſtiſſimam, & qua in omnibus ſit mentis quædam imminutio, reiecerit; ac illius loco demonſtrata fortitudine animi gloriam conſequutus ſit, quum quidem cauſſam ſuam ſupra mortales ceteros longe veriſſime, ac imprimis ingenue iuſtiſſimeq; dixiſſet, & cõdemnationem ad mortem mitiſſime maximeque viriliter tuliſſet. Etenim in cõfeſſo, neminem hominum vmquam, de quibus nos accepetimus, mortẽ pertuliſſe præclarius. Nam cogebatur à condemnatione dies adhuc xxx viuere, quod in illum menſem Delia incidiſſent, ac lex vetaret, quemquam publice prius interfici, * quam Theororum cœtus ex inſula Delo rediiſſet. Hoc toto tempore familiaribus ipſius vniuerſis compertũ fuit, nihil eum de viuendi ratione priſtina immutaſſe. Atqui maximę admirationi fuerat ſupra ceteros ſuperiorum temporum mortales vniuerſos, quod magna cum animi tranquillitate facilitatéq; viueret. Qui poſſit aliquis honeſtius, quam hoc modo mori? quæ mors eſſe poſſit pulchrior, quã quæ ab aliquo pulcherrime obitur? quæ mors poſſit eſſe felicior, quã quę pulcherrima ſit? quæ Diis acceptior, quã feliciſſima? Commemorabo etiam illa, quæ ex Hermogene, Hipponici filio, de ipſo accepi. Nã aiebat, ſe, poſteaquã Melitus Socratem accuſaſſet, atque eis qui duis potius quam quæ ad cauſam pertinerent, diceret; monuiſſe, cõſiderandũ ipſi eſſe, quidnam ſui defendẽdi cauſſa proferre vellet. Ad ea primum reſpondiſſe Socratem: An non tibi videor in hac meditatione vitam omnem conſumſiſſe? Illo vero quærente, Quo pacto? dixiſſe Socratem: Nihil aliud perpetuo ſe egiſſe, quam quod, quæ iuſta quæque iniuſta eſſent, conſideraſſet: ac iuſta quidem egiſſet, ab iniuſtis autẽ abſtinuiſſet; quam ſane meditationem purgandi ſui pulcherrimam duceret. Tum rurſus Hermogenem ſubieciſſe: Non autem vides, mi Socrates, iudices Athenis multos interfeciſſe, qui nihil iniuſte perpetraſſent, dumtaxat oratione offenſos;

* Delos Plutarch. in Camillo, Demetrio, alibi.

A Εἰ δέ τις, ὅτι φάσκοντος αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν ἅ τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν, ὑπὸ τῶν δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατος, οἴεται αὐτὸν ἐλέγχεσθαι περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἐννοησάτω πρῶτον μὲν, ὅτι οὕτως ἤδη τότε πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστ' εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. εἶτα, ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότατον τοῦ βίου, καὶ ἐν ᾧ πάντες τῆς διανοίας μειοῦνται, ἀπέλιπεν· ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην ἐπιδειξάμενος, εὔκλειαν
B προσεκτήσατο, τήν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα, καὶ ἐλευθεριώτατα, καὶ δικαιότατα εἰπὼν, καὶ τὴν κατάγνωσιν τοῦ θανάτου πρᾳότατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἐνεγκών. ὁμολογεῖται γὰρ, οὐδένα πω τῶν μνημονευομένων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἐνεγκεῖν. ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγένετο αὐτῷ μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιῶναι, διὰ τὸ Δήλια μὲν ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι, τὸν δὲ νόμον μηδένα ἐᾶν δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν ἕως ἂν ἡ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ. καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἅπασι τοῖς συνήθεσι
C φανερὸς ἐγένετο οὐδὲν ἀλλοιότερον διαβιοὺς, ἢ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. καίτοι τὸν ἔμπροσθέν γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζετο, ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. καὶ πῶς ἄν τις κάλλιον, ἢ οὕτως ἀποθάνοι; ἢ ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων, ἢ ὃν ἂν κάλλιστά τις ἀποθάνοι; ποῖος δ' ἂν γένοιτο θάνατος εὐδαιμονέστερος τοῦ καλλίστου; ἢ ποῖος θεοφιλέστερος τοῦ εὐδαιμονεστάτου; λέξω δὲ
D καὶ ἃ Ἑρμογένους τοῦ Ἱππονίκου ἤκουσα περὶ αὐτοῦ. ἔφη γὰρ, ἤδη Μελίτου γεγραμμένου αὐτὸν τὴν γραφὴν, αὐτὸς ἀκούων αὐτοῦ πάντα μᾶλλον, ἢ περὶ τῆς δίκης διαλεγομένου, λέγειν αὐτῷ, ὡς χρὴ σκοπεῖν ὅ,τι ἀπολογήσεται. τὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἰπεῖν· οὐ γὰρ δοκῶ σοι τοῦτο μελετῶν διαβεβιωκέναι; ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤρετο, ὅπως; εἰπεῖν αὐτὸν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν, διαγεγένηται, ἢ διασκοπῶν μὲν τά τε δίκαια, καὶ τὰ
E ἄδικα, πράττων δὲ τὰ δίκαια, καὶ τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος· ἥνπερ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπολογίας εἶναι. αὐτὸς δὲ πάλιν εἰπεῖν· οὐχ ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὅτι οἱ Ἀθήνησι δικασταὶ πολλοὺς μὲν ἤδη μηδὲν ἀδικοῦντας, λόγῳ ἀχθεσθέντες ἀπέκτειναν,

πολλοὺς δὲ ἀδικοῦντας ἀπέλυσαν; ἀλλὰ νὴ τὸν Δία, φάναι αὐτόν, ὦ Ἑρμόγενες, ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἐναντιώθη τὸ δαιμόνιον. καὶ αὐτὸν εἰπεῖν· θαυμαστὰ λέγεις. τὸν δέ· θαυμάζεις, φάναι, εἰ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλτιον εἶναι, ἐμὲ τελευτᾶν [τὸν βίον* ἤδη; οὐκ οἶσθ' ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἄν, οὔτε βέλτιον οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν τοὺς ἄριστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι, ἥδιστα δὲ τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους ὅτι βελτίους γίγνονται. ἃ ἐγὼ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ᾐσθανόμην ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παραθεωρῶν ἐμαυτόν, οὕτω διατετέλεκα περὶ ἐμαυτοῦ γιγνώσκων. καὶ οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ φίλοι οὕτως ἔχοντες περὶ ἐμοῦ διατελοῦσιν, οὐ διὰ τὸ φιλεῖν ἐμέ, (καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες οὕτως ἂν εἶχον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους) ἀλλὰ διότι καὶ αὐτοὶ ἂν οἴονται ἐμοὶ συνόντες βέλτιστοι γίγνεσθαι. εἰ δὲ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἴσως ἀναγκαῖον ἔσται τὰ τοῦ γήρως ἐπιτελεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν ἧττον, καὶ διανοεῖσθαι χεῖρον, καὶ δυσμαθέστερον καὶ ἐπιλησμονέστερον ἀποβαίνειν, καὶ ὧν πρότερον βελτίων ἦν, τούτων χείρω γίγνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε μὴ αἰσθανομένῳ μὲν ἀβίωτος ἂν εἴη ὁ βίος, αἰσθανόμενοι δὲ πῶς οὐκ ἀνάγκη χεῖρόν τε καὶ ἀηδέστερον ζῆν; ἀλλὰ μὴν εἴγε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, τοῖς μὲν ἀδίκως ἐμὲ ἀποκτείνασιν αἰσχρὸν ἂν εἴη τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ ἀδικεῖν αἰσχρόν ἐστι, πῶς οὐκ αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀδίκως ὁτιοῦν ποιεῖν; ἐμοὶ δὲ τί αἰσχρόν, τὸ ἑτέρους μὴ δύνασθαι περὶ ἐμοῦ τὰ δίκαια μήτε γνῶναι, μήτε ποιῆσαι; ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν τῶν προγεγονότων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις οὐχ ὁμοίαν καταλειπομένην τῶν τε ἀδικησάντων καὶ τῶν ἀδικηθέντων. οἶδα δέ, ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀποθάνω, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν. οἶδα γὰρ ἀεὶ μαρτυρήσεσθαί μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνόντας. τοιαῦτα μὲν πρὸς Ἑρμογένην τε διελέχθη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους.

A & ex aduerſo multos ſcelerum reos abſoluiſſe? At profecto, reſpondiſſe Socratem, quum modo conarer, mi Hermogenes, meditari defenſionem ad iudices, numen aduerſatum eſt mihi. Tum dixiſſe Hermogenem: Mira ſane refers. Ad ea Socratem: Tune vero miraris, ſubieciſſe, Deo videri potius eſſe, hoc me tempore viuendi finem facere? An neſcis me ad hoc vſq; tempus nemini hominum conceſſiſſe, B quod vel melius vel iucundius me vixiſſet? Nam optime quidem arbitror illos viuere, qui maxime dant operam vt quamoptimi fiãt: iucundiſſime vero, qui maxime fieri ſe meliores ſentiunt. Quæ ſane hactenus euenire mihi animaduerti, ac partim alios homines conueniens, partim meipſum ad alios collatum inſpiciens, ſic de me ſemper ſtatui. Neque tantum ego, ſed amici etiam mei de me conſtanter ita iudicãt: non illi quidem propterea, quod C me ament, quando qui alios amant, ita ſuos in amicos adfecti eſſe ſolẽt: ſed quod ſeipſos etiam ex conſuetudine mea quamoptimos exiſtiment euadere. Quod ſi diutius viuam, fortaſſe neceſſarium erit ea confieri, quæ in ſenectutem cadũt, & me minus audire, minus cernere, minus intelligentia valere, ineptiorem ad diſcendum reddi, magiſque obliuioſum, in iis denique deteriorem, in quibus antehac præſtiterim. Atqui ſi hęc aliquis non ſentiat, non eſt cur optet viuere: ſin quis ſentiat, qui fieri poteſt, vt non & peius D & iniucundius viuat? Enimvero ſi interficiar iniuſte, turpitudo ea in auctores mortis meæ redundabit. Nam ſi turpis eſt iniuria, quomodo non turpe ſit aliquid iniuſte facere, quidquid tamdem id fuerit? Qui vero mihi eſſe turpe poſſit, quod alij de me iuſte cognoſcere nequeant, neque ſe iuſte erga me gererer? Video vero ſuperiorum temporum homines, qui vel iniuſte ſe geſſerunt, vel iniurias paſſi ſunt, non eamdẽ poſteris opinionem de ſe reliquiſſe. Studia quoque E hominum, tametſi iam neci tradar, erga me futura ſcio plane alia, quam erga interfectores meos. Semper enim teſtimonio mihi futuros ſcio, quod nullum vmquam hominum læſerim, neq; deteriorem reddiderim: ſed potius operam perpetuo dederim, vt familiares meos meliores efficerem. Huiuſmodi tum ad Hermogenem à Socrate, tum ad alios dicta fuerunt.

Quotquot autem ex iis qui virtutis ſtudioſi ſunt, nouere Socratem, etiam nunc cum maximo deſiderio exoptant, vt qui ad virtutis ſtudium vtiliſſimus fuerit. Mihi quidem, quum talis eſſet, qualem commemoraui, nimirum adeo religioſus, vt ſine Deûm conſilio nihil ageret; adeo iuſtus, vt nemini ne quidē exigua in re noceret, prodeſſet autem iis maxime qui eo vterentur; adeo temperans, vt numquam id, quod iucundius eſſet, meliori anteponeret; adeo prudens, vt in melioribus ac peioribus diiudicandis non erraret, neque alterius ad hoc opera egeret, ſed ipſe ſibi ad cognitionem horum ſufficeret, & oratione proferre ac definire huiuſmodi poſſet, atque etiam alios explorare, delinquentes arguere, ad virtutem ac honeſtatem hortari: eiuſmodi vir eſſe viſus eſt, qualis eſſe poſſit optimus & feliciſſimus. Quod ſi hoc alicui non probatur, velim, comparatis aliorum ad hæc moribus, ita deinde iudicium faciat.

A τῶν δὲ Σωκράτην γιγνωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς ἐφιέμενοι πάντες ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθοῦντες ἐκεῖνον, ὡς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ μὲν δὴ τοιοῦτος ὤν, οἷον ἐγὼ διήγημαι, εὐσεβὴς μὲν οὕτως, ὥστε μηδὲν ἄνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δέ, ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους ἑαυτῷ, ἐγκρατὴς δέ, ὥστε μηδέ ποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον B ἀντὶ τοῦ βελτίονος, φρόνιμος δέ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλλ' αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν, ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε, καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ * ἄλλως δοκιμάσαι τε, καὶ * ἁμαρτάνοντα ἐξελέγξαι, καὶ προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκἀγαθίαν· ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνήρ, καὶ εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τῳ μὴ ἀρέσκει ταῦτα, παραβάλλων τὸ * ἄλλω ἦθος πρὸς ταῦτα, οὕτω κρινέτω.

ἄλλους
* ἁμαρτάνοντας
ἄλλων

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ,

ἤτοι Οἰκονομικὸς λόγος.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER QVINTVS, SIVE DE ADMINISTRATIONE domeſtica.

Interpretatio perquam accurata.

AVDIVI etiam Socratē aliquādo de adminiſtratione rei familiaris huiuſmodi quædā diſſerētē: Dic mihi, mi Critobule, inquit, eſtne rei familiaris adminiſtratio ſciētiæ alicuius nomē, vt ars medendi, vt ærariorū, vt fabrilis? Mihi quidem eſſe videtur, ait Critobulus. An etiam vt de his artibus ſingulis dicere poſſumus, quod ſit opus cuiuſq; ſic etiam quod domeſticæ adminiſtrationis opus ſit, indicare poſſimus? Videtur eius, ait Critobulus, qui rationem adminiſtrandæ rei domeſticæ bene teneat, opus eſſe, domū ſuam rectè colere. An non etiam alterius domum, inquit Socrates, ſi quis hanc ei committat,

C ΗΚΟΥΣΑ * δέ ποτε τοῦ Σωκράτους καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε διαλεγομένου· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἆρά γε ἡ οἰκονομία ἐπιστήμης τινὸς ὄνομά ἐστιν, ὥσπερ ἡ ἰατρική, καὶ ἡ χαλκευτική, καὶ ἡ τεκτονική; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἦ καὶ ὥσπερ τούτων τῶν τεχνῶν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅ,τι ἔργον ἑκάστης, οὕτω καὶ τῆς οἰκονομίας δυναίμεθ' D ἂν εἰπεῖν ὅ,τι ἔργον αὐτῆς ἐστί; δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθοῦ εἶναι, εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. ἦ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ,

δέ ποτε αὐτοῦ καὶ

οὐκ ἂν δύναιτο, εἰ βούλοιτο, καὶ οἰκεῖν, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ; ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν ἐπιστάμενος, ὁμοίως ἂν καὶ ἄλλῳ δύναιτο ἐργάζεσθαι, ὅ,τι περ καὶ ἑαυτῷ· καὶ ὁ οἰκονομικὸς γ' ἂν ὡσαύτως. ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ἔστιν ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸν τέχνην ταύτην ἐπιστάμενον, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τύχοι χρήματα ἔχων, τὸν ἄλλου οἶκον οἰκονομοῦντα, ὥσπερ καὶ οἰκοδομοῦντα, μισθοφορεῖν; νὴ Δία, καὶ πολύν γε μισθόν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, φέροιτ' ἄν, εἰ δύναιτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ, καὶ περιουσίαν ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον. οἶκος δὲ τί δοκεῖ ἡμῖν εἶναι; ἆρα ὅπερ οἰκία, ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας κέκτηται, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτά ἐστιν. ἐμοίγ' οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, δοκεῖ, καὶ εἰ μηδ' ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἴη τῷ κεκτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι, ὅσα τις κέκτηται. οὐκοῦν καὶ ἐχθροὺς κέκτηνταί τινες; νὴ Δία, καὶ πολλούς γε ἔνιοι. ἦ καὶ κτήματα αὐτῶν φήσομεν [εἶναι] * τοὺς ἐχθρούς; γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, εἰ ὁ τοὺς ἐχθροὺς αὔξων, προσέτι καὶ μισθὸν τούτου φέροι. ὅτι τοι ἡμῖν ἐδόκει οἶκος ἀνδρὸς εἶναι, ὅπερ κτῆσις. νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὅ,τι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται. οὐ μὰ Δί' οὐκ εἴ τι κακόν, κτῆμα ἐγὼ τοῦτο καλῶ. σὺ ἔοικας τὰ ἑκάστῳ ὠφέλιμα, κτήματα καλεῖν. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· τὰ δέ γε βλάπτοντα, ζημίαν ἔγωγε μᾶλλον νομίζω, ἢ χρήματα. κἂν ἄρα γέ τις ἵππον πριάμενος, μὴ ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καταπίπτων ἀπ' αὐτοῦ κακὰ λαμβάνῃ, οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ὁ ἵππος; οὔκ, εἴπερ τὰ χρήματ' ἐστὶν ἀγαθόν. οὐδ' ἄρα γε ἡ γῆ ἀνθρώπῳ ἐστὶ χρήματα, ὅστις οὕτως ἐργάζεται αὐτήν, ὥστε ζημιοῦσθαι ἐργαζόμενος. οὐδὲ ἡ γῆ μέντοι χρήματά ἐστιν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ τρέφειν, πεινῆν παρασκευάζει. οὐκοῦν καὶ τὰ πρόβατα ὡσαύτως, εἴ τις διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι προβάτοις χρῆσθαι ζημιοῖτο, οὐδὲ τὰ πρόβατα χρήματα τούτῳ εἴη ἄν; οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. σὺ ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰ μὲν ὠφελοῦντα, χρήματα ἡγῇ, τὰ δὲ βλάπτοντα, οὐ χρήματα. οὕτως. ταὐτὰ ἄρα ὄντα, τῷ μὲν ἐπισταμένῳ χρῆσθαι αὐτῶν ἑκάστοις χρήματά ἐστι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ, οὐ χρήματα. ὥσπερ γε αὐλοὶ τῷ μὲν ἐπισταμένῳ ἀξίως λόγου αὐλεῖν, χρήματά εἰσι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ, οὐδὲν μᾶλλον, ἢ ἄχρηστοι λίθοι, εἰ μὴ ἀποδιδοῖτό γε αὐτούς.

A & velit ipſe, recte colere perinde poſſit, vt ſuam? Nam qui artem fabrilem tenet, etiam alij poſſit elaborare, quod ſibi; idemque de adminiſtrationis familiaris perito dici poteſt. Ita mihi, mi Socrates, inquit, videtur. Ergone perit* aliquis artis huius, etiamſi facultates ipſe nullas habeat, domum alterius adminiſtrãdo, perinde vt ædificando, pro mercede operam ſuam locare poteſt? Ita certe, ait Critobulus: adeoque mercedem amplam accipere poteſt, B ſi domum ſibi traditam perficiendo, qua parte ſic poſcit vſus, vbere rerum augere copia queat. Et quid tibi videtur eſſe domus? num idem quod domicilium, an vero etiã illa omnia, quę extra ædes ſuas quis poſſidet, domus adpellatione veniũt? Mihi ſic videtur, ait Critobulus, omnia domo comprehẽdi, quæ poſſidet aliquis, etiamſi nõ ſint in eadem ciuitate, in qua poſſeſſor. An non etiam hoſtes aliqui habent? Etiam multos profecto nõnulli, ait. Num C igitur etiam hoſtes in bonis eorũ eſſe dicemus? Ridiculum fuerit, inquit Critobulus, ſi quis hoſtes augendo, præterea mercedem eo nomine accipiat. At nobis videbatur, idem eſſe domum alicuius, & poſſeſſionem. Quidquid ſcilicet, ait Critobulus, boni quis poſſidet. Nec enim ego quod malum eſt, poſſeſſionem & facultates adpello. Videris ea facultates adpellare, quæ cuique ſint vſui. Omnino, ait. Nam quæ nocent, magis eſſe D detrimentum arbitror, quam facultates. At ſi quis equum emens, vti eo neſciat, ſed ab eo delapſus damnum accipiat, non facultates ei ſunt hic equus? Non, ſiquidem facultates eſſe bonum aliquid neceſſe eſt. Ergo ne ſolum quidem ei facultates ſunt, qui ſuo cum detrimento ſolum colit. Itidem ſolum eſſe facultates nego, ſi, quum debeat alere; vt eluriamus, efficit. Ergo idem de ouibus ſtatuendum, ſi quis propterea, quod ouibus vti neſciat, E damnum accipiat, ne oues quidem ei facultates eſſe? Mihi ſane non videntur eſſe, inquit. Ergo tu, quemadmodum videtur, ea quæ vtilitatem habent, facultates eſſe ducis: quæ vero noceant, minime. Sic eſt. Eadem igitur illi, qui vſum eorum teneat, facultates ſunt: eumdem ignoranti, non ſunt facultates. Quemadmodum tibię illi, qui canere tibiis egregie norit, facultates ſunt: qui vero neſciat, nihilo magis, quam inutilia ſaxa: niſi eas vẽdiderit.

Rurſus ſcilicet videtur nobis tibiæ, ſi quidem vendantur, facultates eſſe: ſi non vendantur, ſed retineantur ab illis qui vſum earum ignorant, haudquaquam. Sane conſentanea ratione, mi Socrates, noſtra progreditur oratio, quando dictum eſt, ea quæ vtilia ſint, facultates eſſe. Nam ſi tibiæ non vendantur, non ſunt facultates, quippe quæ nullam ad rem vtiles ſint: venditæ vero, ſunt facultates. Ad quæ Socrates: Si quidem, ait, etiam vendere quis ſciat. Si vero vendat ei qui vti nequeat; ne venditæ quidem facultates ſunt, vti tu ais. Videris dicere, mi Socrates, ne argentum quidem eſſe facultates, niſi quis vti eo norit. Tu quoque mecum fateri videris, eas res facultates eſſe, de quibus vtilitatem aliquis capere poſſit. Ergo ſi quis argento ſic vtatur, vt verbi gratia, ſcortum emat, propter quod minus bene adfecto ſit corpore atque animo, & domus etiam peius adminiſtretur, quo pacto poſſit huic argentum eſſe vtile? Nequaquam, niſi ſi & * hyoſcyamũ, quam vocant herbam, inter facultates quis recenſeat, qua qui veſcuntur, apud ſe ſe nõ ſunt. Argentum quidem certe, mi Critobule, niſi quis vti eo norit, adeo procul amoueatur, vt nec in bonis habeatur. Quid vero amicos eſſe dicemus, ſi quis ita ſciat eis vti, vt fructum aliquem ex ipſis percipiat? Facultates profecto, ait Critobulus, ac multo quidem magis, quam boues; ſi quidem vtilitates maiores adferant, quam boues. Ergo etiam hoſtes, tua quidem ſententia, facultates ſunt ei qui capere fructum aliquem ex hoſtibus poteſt. Ita mihi quidem videtur, inquit. Eſt igitur boni adminiſtratoris rei domeſticæ, hoſtibus etiam vti ſcire, quo fructum ex ipſis capiat. Maxime vero. Nam vides certe, mi Critobule, quot priuatorum hominum domus bello auctæ ſint, quot à tyrannis. Sed enim hæc, mi Socrates, præclare mihi dici videntur, inquit Critobulus: illud autem quam ſpeciem habet, quod nonnullos videmus ſcientia quidem illos ac facultatibus inſtructos, quibus faciendo quæſtum augere domos poſſent; verum id eos facere nolle animaduertimus, ac propterea ſcientias ipſis vſui nulli eſſe cernimus? Num quid eſt aliud, quam his ſcientias illas neq; facultates eſſe, neq; poſſeſſiones?

* fabam ſuillam,

A ταῦτ' αὖ φαίνεται ἡμῖν, ἀποδιδομένοις μὲν οἱ αὐλοὶ χρήματα, μὴ ἀποδιδομένοις δὲ, ἀλλὰ κεκτημένοις, οὔ, τοῖς μὴ ἐπισταμένοις αὐτοῖς χρῆσθαι. καὶ ὁμολογουμένως γε, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος ἡμῖν χωρεῖ. ἐπείπερ εἴρηται τὰ ὠφελοῦντα, χρήματα εἶναι. μὴ πωλούμενοι μὲν γὰρ, οὐ χρήματά εἰσιν οἱ αὐλοί (οὐδὲν γὰρ χρήσιμοί εἰσι) πωλούμενοι

B δὲ, χρήματα. πρὸς ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης εἶπεν, ἢν ἐπίστηταί γε πωλεῖν. εἰ δὲ πωλοίη αὖ πρὸς τοῦτον, ὃς μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, οὐδὲ πωλούμενοι εἰσὶ χρήματα, κατά γε τὸν σὸν λόγον. λέγειν ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸ ἀργύριον ἐστὶ χρήματα, εἰ μή τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι αὐτῷ. καὶ σὺ δή μοι δοκεῖς οὕτω συνωμολογηκέναι, ἀφ' ὧν τις ὠφελεῖσθαι δύναται, χρήματα εἶναι. εἰ γοῦν τις

C χρῷτο τῷ ἀργυρίῳ, ὥστε πριάμενος οἷον ἑταίραν, διὰ ταύτην κάκιον μὲν τὸ σῶμα ἔχοι, κάκιον δὲ τὴν ψυχήν, κάκιον δὲ τὸν οἶκον, πῶς ἂν ἔτι τὸ ἀργύριον αὐτῷ ὠφέλιμον εἴη; οὐδαμῶς. * εἰ μή πέρ γε καὶ τὸν ὑοσκύαμον καλούμενον, χρήματα εἶναι φήσομεν, ὑφ' οὗ οἱ φαγόντες [αὐτὸν * παραπλῆγες γίνονται. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον, εἰ μή τις ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, οὕτω πόρρω ἀπωθείσθω, ὦ Κριτόβουλε, ὥστε μηδὲ χρήματα εἶναι. οἱ δὲ

D φίλοι, ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; χρήματα, νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. καὶ πολύ γε μᾶλλον ἢ τοὺς βοῦς, ἂν ὠφελιμώτεροί γε ὦσι τῶν βοῶν. καὶ οἱ ἐχθροὶ ἄρα κατά γε τὸν σὸν λόγον, χρήματά εἰσι τῷ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. οἰκονόμου ἄρα ἐστὶν ἀγαθοῦ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστασθαι χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. ἰσχυρότατά γε. καὶ γὰρ δὴ ὁρᾷς, ἔ-

E φη, ὦ Κριτόβουλε, ὅσοι μὲν δὴ οἶκοι ἰδιωτῶν εἰσὶν ηὐξημένοι ἀπὸ πολέμου, ὅσοι δ' ἀπὸ * τυραννίδων. ἀλλὰ [γὰρ * τὰ μὲν καλῶς ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κριτόβουλος· ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν τί φαίνεται, ὁπόταν ὁρῶμεν τινὰς ἐπιστήμας μὲν ἔχοντας καὶ ἀφορμάς, ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τοὺς οἴκους, αἰσθανώμεθα δὲ αὐτοὺς ταῦτα μὴ θέλοντας ποιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁρῶμεν ἀνωφελεῖς οὔσας αὐτοῖς τὰς ἐπιστήμας, ἄλλο τι, ἢ τούτοις αὖ οὔτε αἱ ἐπιστῆμαι χρήματά εἰσιν, οὔτε κτήματα;

ἢ μή

πολιτῶν

περὶ δούλων μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιχειρεῖς ὦ Κριτόβουλε διαλέγεσθαι; οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἔγωγε· ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐπατριδῶν δοκούντων γε ἐνίων εἶναι, οὓς ἐγὼ ὁρῶ τοὺς μὲν καὶ πολεμικὰς, τοὺς δὲ καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστήμας ἔχοντας· ταύτας δὲ οὐκ ἐθέλοντας ἐργάζεσθαι, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι δεσπότας οὐκ ἔχουσιν. καὶ πῶς ἂν, ἔφη ὁ Σωκράτης, δεσπότας οὐκ ἔχοιεν, εἰ εὐχόμενοι εὐδαιμονεῖν, καὶ ποιεῖν βουλόμενοι ἀφ' ὧν ἔχοιεν ἀγαθὰ, ἔπειτα κωλύονται ποιεῖν ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων; καὶ τίνες δὴ, ἔφη, εἰσὶν οὗτοι, ὁ Κριτόβουλος, οἳ ἀφανεῖς ὄντες ἄρχουσιν αὐτῶν; ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἀφανεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ φανεροί. καὶ ὅτι πονηρόταταί γε εἰσὶν, οὐδέ σε λανθάνουσιν, εἴπερ πονηρίαν γε νομίζεις ἀργίαν τ' εἶναι καὶ μαλακίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἀπατηλαί τινες δέσποιναι προσποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι, κυβεῖαί τε, καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὁμιλίαι, αἳ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξαπατηθεῖσι καταφανεῖς γίγνονται ὅτι λῦπαι ἄρα * ἦσαν ἡδοναῖς περιπεπλεγμέναι, αἳ διακωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὠφελίμων ἔργων κρατοῦσαι. ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐργάζεσθαι μὲν οὐ κωλύονται ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι καὶ μηχανᾶσθαι προσόδους· ὅμως δὲ καὶ τοὺς οἴκους κατατρίβουσι, καὶ ἀμηχανίᾳ συνέχονται. δοῦλοι γάρ εἰσι καὶ οὗτοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ πάνυ γε χαλεπῶν δεσποτῶν, οἱ μὲν λιχνειῶν, οἱ δὲ, λαγνειῶν, οἱ δὲ, οἰνοφλυγιῶν, οἱ δὲ φιλοτιμιῶν τινῶν μωρῶν καὶ δαπανηρῶν, ἃ οὕτω χαλεπῶς ἄρχει τῶν ἀνθρώπων ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ὥσθ' ἕως μὲν ἂν ὁρῶσιν ἡβῶντας αὐτοὺς, καὶ δυναμένους ἐργάζεσθαι, ἀναγκάζουσι φέρειν ἃ ἂν αὐτοὶ ἐργάσωνται, καὶ τελεῖν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας. ἐπειδὰν δὲ αὐτοὺς ἀδυνάτους αἴσθωνται ὄντας ἐργάζεσθαι, διὰ τὸ γῆρας, ἀπολείπουσι τούτους κακῶς γηράσκειν, ἄλλοις δ' αὖ πειρῶνται δούλοις χρῆσθαι. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Κριτόβουλε, πρὸς ταῦτα οὐχ ἧττον διαμάχεσθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας, ἢ πρὸς τοὺς σὺν ὅπλοις πειρωμένους καταδουλοῦσθαι. πολέμιοι μὲν οὖν ἤδη ὅταν καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες καταδουλώσωνταί τινας,

ἀντὶ

A De ſeruis, mi Critobule, diſſerere inſtituis? Minime vero, ait: ſed ſunt nonnulli, qui valde videntur eſſe bono loco nati, quorum alios video, rerum bellicarum, alios pacis artium peritos eſſe, quas tamen exercere nolint, eam ipſam ob cauſſam, mea quidem ſententia, quod dominos non habeant. Quid dominis carere poſſint, ait Socrates, quum felicitatem adipiſci cupientes, eaque gerere, de quibus capere fructus vtiles poſſint, in hoc conatu ab illis B impediantur, qui eis imperant? Et quinam illi ſunt, ait Critobulus, qui quamquam non cernantur, eis tamen imperant? Immo, inquit Socrates, obſcuri non ſunt, ſed conſpici manifeſto poſſunt. Ac improbiſſimos quidem eſſe, ne te quidem latet, ſiquidem ignauiam, & mollitiem animi, & negligentiam eſſe putas improbitatem. Sunt & aliæ fraudulentæ quædam dominæ, quæ ſe pro voluptatibus venditant, aleæ luſus, & inutiles homi- C num inter ſe conuerſationes, quæ temporis progreſſu manifeſto deprehendunt etiam illi, qui decepti ſunt, dolores eſſe implicatos vndique voluptatibus. Atque hæ poteſtatem in ipſos nanctæ, ab operibus eos vtilibus impediendo auocant. At enim alij, ſubiecit Socrates, ab his nō impediuntur, quominus quæſtum faciant, ſed ad eum faciundum excogitandoſque prouentus vehementer incitati ſunt. Nihilominus & rem familiarem adterunt, & rerum inopia conflictantur. Ni- D mirum & illi ſerui ſunt, ait Socrates, ac per profecto moleſtos habent dominos, alij luxum, alij libidines, alij temulentiam, alij ſtultas quaſdam & ſumtuoſas ambitiones, quæ quidem adeo grauiter in eos homines, quos occupauerint, imperium exercent: vt quamdiu cernunt eos adhuc vegetos eſſe, quæſtumque facere poſſe, quidquid lucri fecerint, ad ſe deferre cogant, ac ſuas in cupiditates impen- E dere. Verum poſteaquam animaduerterint eos propter ſenectutem nihil amplius comparare poſſe, relinquunt eos miſere ſenectutem exacturos, atque alis vti ſeruis inſtituunt. Oportet autem, mi Critobule, non minus de libertate aduerſus hæc dimicare, quam aduerſus eos qui armati nos in ſeruitutem redigere conantur. Etenim hoſtes virtute præſtantes quum in ſeruitutem aliquos redigunt,

caſtigando multos meliores fieri cogunt, A atque etiam efficiunt vt facilius deinceps viuant. At huiuſmodi dominæ, corpora hominum, & animos, & rem familiarem fœde perdere non deſinunt, donec imperium in eos conſequantur. Secundum hæc Critobulus huiuſmodi quædā dicebat: Ego vero de his ſatis audiſſe mihi videor abs te dicta, & ipſe meipſum explorans, in huiuſmodi rebus egregie mihi videor memet eſſe compos. Itaque ſi con- B ſilium mihi dederis, quo pacto rem domeſticam augere poſſim, non exiſtimo futurum, vt illæ me dominæ, quas ita tu vocas, impediant. Tu quidem confidenter impertire mihi conſilium bonum, quodcumque tamdem habes. An vero ſatis eſſe nos, mi Socrates, ab opibus inſtructos putas, nec facultatibus aliis egere? Equidem, ait Socrates, ſi de me quoq; loquaris, nullis indigere præterea me opibus puto, ſed ſatis eſſe locupletem. Tu vero, mi C Critobule, valde mihi pauper eſſe videris, ac profecto nonnumquam valde tui me miſeret. Tum ridens Critobulus: Quæſo te per deos immortales, inquit, quantum te de tuis facultatibus venditis redempturum, quantum me exiſtimas? Arbitror ego, ait Socrates, ſi emtor mihi bonus contingat, facile me de cunctis facultatibus meis, cum domo, minas quinque coacturum. De tuis vero ſat ſcio redempturum te centies plura. Itane vero, quum hoc ſcias, tibi nullis opus eſſe opibus cenſes, mei autem ob paupertatem te miſeret? D Nimirum mea, inquit, abunde mihi ſuppeditare poſſunt ea quæ mihi ſufficiant: ad eam vero ſpeciem, qua tu indutus es, & tuam ad exiſtimationem, ne ſi triplo quidem plura tibi accederent iis quæ modo poſſides, ſatis tibi fore puto. Quinam [illegible]ic? ait Critobulus. Et Socrates hoc declarans: Primum, inquit, video tibi neceſſitatem impoſitam, vt multa & ampla ſacrificia inſtituas: ceteroqui nec deos nec homines te laturos. Deinde neceſſe eſt hoſpites multos domo tua excipias, eoſque magnifice. Præterea ciues multi cœnis excipiendi tibi ſunt, ac beneficiis demulcendi, niſi ab opitulatoribus deſtitui velis. Animaduerto etiam à ciuitate noſtra nunc quoque magnas expenſas imperari tibi, nimirum vt equos alas, vt choros exhibeas, vt gy-

A πολλοὺς δὴ βελτίους ἠνάγκασαν εἶναι * σωφρονίσασαι, καὶ ῥᾷον βιοτεύειν τὸν λοιπὸν χρόνον ἐποίησαν· αἱ δὲ τοιαῦται δέσποιναι αἰκιζόμεναι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς ψυχάς, καὶ τοὺς οἴκους, οὔποτε λήγουσιν, ἔστ᾽ ἂν ἄρχωσιν αὐτῶν. ὁ οὖν Κριτόβουλος ἐκ τούτων ὧδέ πως εἶπεν· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀρκούντως πάνυ μοι δοκῶ τὰ λε- B γόμενα ὑπὸ σοῦ ἀκηκοέναι· αὐτὸς δ᾽ ἐμαυτὸν ἐξετάζων δοκῶ μοι εὑρίσκειν ἐπιεικῶς τῶν τοιούτων ἐγκρατὴ ὄντα· ὥστ᾽ εἴ μοι συμβουλεύοις ὅ,τι ἂν ποιῶν αὔξοιμι τὸν οἶκον, οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς, κωλύεσθαι. ἀλλὰ θαρρῶν συμβούλευε ὅ,τι ἔχεις ἀγαθόν. ἢ κατέγνωκας ἡμῶν ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς πλουτεῖν, καὶ οὐδὲν δοκοῦμέν σοι προσδεῖσθαι χρημά- C των; οὔκουν ἔγωγ᾽, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ καὶ περὶ ἐμοῦ λέγεις, οὐδέν μοι δοκῶ προσδεῖσθαι χρημάτων, ἀλλ᾽ ἱκανῶς πλουτεῖν. σὺ μέντοι γε, ὦ Κριτόβουλε, πάνυ μοι δοκεῖς πένεσθαι, καὶ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔστιν ὅτε καὶ πάνυ οἰκτείρω σε ἐγώ. καὶ ὁ Κριτόβουλος γελάσας εἶπε· καὶ * πόσου ἂν πρὸς τῶν θεῶν οἴει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, εὑρεῖν τὰ σὰ κτήματα πωλούμενα; * πόσου δὲ τὰ ἐμά; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἀγαθοῦ ὠνητοῦ ἐπιτύχοιμι, εὑρεῖν ἄν μοι σὺν τῇ οἰκίᾳ [καὶ] τὰ D ὄντα πάντα πάνυ ῥᾳδίως πέντε μνᾶς. τὰ μέντοι σά, ἀκριβῶς οἶδα, ὅτι πλέον ἂν εὕροι ἢ ἑκατονταπλασίονα τούτου. κᾆτα οὕτως ἐγνωκώς, σὺ μὲν οὐχ ἡγῇ προσδεῖσθαι χρημάτων, ἐμὲ δὲ οἰκτείρεις ἐπὶ τῇ πενίᾳ; τὰ μὲν γὰρ ἐμά, ἔφη, ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς δὲ τὸ σὸν σχῆμα, ὃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τὴν σὴν δόξαν, οὐδ᾽ εἰ τρὶς ὅσα νῦν κέκτησαι, προσγένοιτό σοι, οὐδ᾽ ὣς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναι σοι. πῶς δὴ τοῦτ᾽; E ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἀπεφήνατο ὁ Σωκράτης, ὅτι πρῶτον μὲν ὁρῶ σοι ἀνάγκην οὖσαν θύειν πολλά τε καὶ μεγάλα, ἢ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους οἶμαί σε ἂν ἀνασχέσθαι. ἔπειτα ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς· ἔπειτα δὲ πολίτας δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρημον συμμάχων εἶναι. ἔτι δὲ καὶ τὴν πόλιν αἰσθάνομαι τὰ μὲν ἤδη σοι προστάττουσαν μεγάλα τελεῖν, ἱπποτροφίας τε, καὶ χορηγίας, καὶ γυ-

σωφρονίζουσαι

πόσον

πόσον

γυμνασιαρχίας, καὶ προστατείας· ἢν δὲ δὴ πόλεμος γένηται, οἶδ᾽ ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθούς, καὶ εἰσφορὰς τοσαύτας σοι προστάξουσιν, ὅσας σὺ οὐ ῥᾳδίως ὑποίσεις. ὅπου δ᾽ ἂν ἐνδεῶς δόξῃς τι τούτων ποιεῖν, οἶδ᾽ ὅτι σε τιμωρήσονται Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ τὰ αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα. πρὸς δὲ τούτοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν, καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδικοῖς δὲ [πράγμασι] προσέχοντα τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐξόν σοι. ὧν ἕνεκα οἰκτείρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς, καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστῇς. καὶ ἐμοὶ μὲν, εἴ τι καὶ προσδεηθείην, * οἶδ᾽ ὅ,τι καὶ σὺ γιγνώσκεις, ὡς εἰσὶν οἳ καὶ ἐπαρκέσειαν, ὥστε πάνυ μικρὰ πορισάμενοι, κατακλύσειαν ἂν ἀφθονίᾳ τὴν ἐμὴν δίαιταν· οἱ δὲ σοὶ φίλοι πολὺ ἀρκοῦντα σοῦ μᾶλλον ἔχοντες τῇ ἑαυτῶν κατασκευῇ, ἢ σὺ τῇ σῇ, * ὅμως παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι ἀποβλέπουσι. καὶ ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· ἐγὼ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν. ἀλλ᾽ ὥρα σοι προστατεύειν ἐμοῦ, ὅπως μὴ τῷ ὄντι οἰκτρὸς γένωμαι. ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης εἶπε· καὶ οὐ θαυμαστὸν δοκεῖς ὦ Κριτόβουλε τοῦτο σαυτῷ ποιεῖν, ὅτι * ὀλίγον μὲν πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφην πλουτεῖν, ἐγέλασας ἐπ᾽ ἐμοί, ὡς οὐδὲ εἰδότι ὅ,τι εἴη πλοῦτος, καὶ πρότερον οὐκ ἐπαύσω πρὶν ἐξήλεγξάς με, καὶ ὁμολογεῖν ἐποίησας, μηδὲ ἑκατοστὸν μέρος τῶν σῶν κεκτῆσθαι· νῦν δὲ κελεύεις με προστατεύειν σου, καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἂν μὴ παντάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιο; ὁρῶ γάρ σε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕν τι πλουτηρὸν ἔργον ἐπιστάμενον, περιουσίαν ποιεῖν. τὸν οὖν ἀπ᾽ * ὀλίγων περιποιοῦντα ἐλπίζω ἀπὸ πολλῶν γ᾽ ἂν πάνυ ῥᾳδίως πολλὴν περιουσίαν ποιῆσαι. οὔκουν μέμνησαι ἄρτι ἐν τῷ λόγῳ, * ὅτε οὐδ᾽ ἀναγρύζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας, λέγων ὅτι τῷ μὴ ἐπισταμένῳ ἵπποις χρῆσθαι, οὐκ εἴη χρήματα οἱ ἵπποι, οὐδὲ ἡ γῆ, οὐδὲ τὰ πρόβατα, οὐδ᾽ ἀργύριον, οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν, ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταιτο χρῆσθαι. εἰσὶ μὲν οὖν αἱ πρόσοδοι ἀπὸ τῶν τοιούτων. ἐμὲ δὲ πῶς τινι τούτων οἴει ἂν * ἐπιστηθῆναι χρῆσθαι, ᾧ τὴν ἀρχὴν οὐδὲν πώποτ᾽ ἐγένετο τούτων; ἀλλ᾽ ἐδόκει ἡμῖν καὶ εἰ μὴ χρήματά τις τύχοι ἔχων, ὅμως εἶναί τις ἐπιστήμη οἰκονομίας.

[Marginal notes: ἀλλ᾽ ἴσως — ὅμως ὡς παρὰ — ὀλίγῳ — ὀλίγου — ἐν — Πείσαις]

mnaſiis præſis, vt patrocinia ſuſcipias: & bellum ſi oriatur, tantos illam ſumtus imperaturam tibi ſcio triremium in præfecturis, tantaſque collationes, quantis tu non facile ſubſiſtes. Quod ſi non ita gerere videberis aliquid vti debebat geri: ſat ſcio, non minus Athenienſes te multaturos, quam ſi te in peculatu deprehendiſſent. Præter hæc video te hanc de temetipſo cōcepiſſe opinionem, quod diues ſis, & negligenter in excogitandis parandæ pecuniæ rationibus verſari, & amoribus ita eſſe occupatū, atq; ſi id tibi liceret. Quas ob cauſſas miſeret me tui, ne quod inſanabile malum accidat tibi, & magnā ad inopiam redigaris. Ac mihi quidem, etiamſi aliquid etiam deeſſet, ſcio habere te perſpectum, eſſe qui ſuppeditare poſſint tantum, vt modicis admodum ſubminiſtratis, abundantia quadam victus mei rationem inundent. Tui vero amici, quum rerum te copia ſuperent, nihilo minus ad te reſpiciunt, quaſi abs te nonnihil vtilitatis expectantes. Tum Critobulus: Non poſſū, inquit, his aduerſari, mi Socrates. Ceterum tempus eſt, vt mihi patronus fias, ne reabſe miſerabilis euadam. Quę quum audiſſet Socrates: An non mirum eſt, inquit, hoc te aduerſus temetipſum committere, mi Critobule, quod quum paullo ante me diuitem memetipſum prædicantem irriſeris, quaſi qui neſciret, quid ſint diuitiæ, neque prius deſtiteris, quam me conuiciſſes, & ad fatendum adegiſſes, ne centeſimam quidem partem tuarum me facultatum poſſidere, nunc me patronum tibi expetas, vtq; dem operam horteris, ne vere pauper fias? Nimirum te video, mi Socrates, inquit, vnū hoc opus intelligere, quod ad parandas diuitias pertinet, qui rerum copiam efficere poſſis. Itaq; illum, qui de exiguis aliquā copiam parare poſſit, ſpero de multis facillime magnā effecturum abundantiam. Non autem tu meminiſti, te modo in eo, quem habuimus ſermone, quum ne hiſcēdi quidem poteſtatem mihi concederes, dicere; non equos illi facultates eſſe, qui vti eis neſciret, nec ſolum, nec oues, nec argentum, nec quidquā aliud, quo quis vti neſciret. Sunt autem fructus aliqui ex huiuſmodi rebus. Et quo pacto me putas horum aliquo vti ſcire, quum ab initio nihil eorum habuerim? Atenim videbatur nobis, etiā ſi quis facultates nullas haberet, tamē eſſe in ipſo adminiſtrationis domeſticę ſciētiā poſſe.

Quid igitur obſtat, quominus tu quoque hanc teneas? Hoc ipſum, ait, quod etiam impedire poteſt, quominus tibia quis norit canere, ſi videlicet neq; tibias vnquam ipſe habuerit, neq; alius ei cõceſſerit ſuas, vt in eis artem diſceret. Eadem in adminiſtratione domeſtica mea eſt ratio. Nam opes, quæ inſtrumenta ſunt, numquam habui, quibus eam diſcerem: neq; ſua mihi alius quiſpiam adminiſtranda tradidit, extra te vnũ, qui tua tradere mihi vis. Enimuero qui primum cithara canere diſcunt, etiam lyras ipſas corrumpũt. Atq; equidẽ ſi tua in domo rei familiaris adminiſtrationem diſcere inſtituerẽ, fortaſſis illã plane corrumperem. Ad ea Critobulus: Studioſe, mi Socrates, inquit, elabi velle videris, ne mihi quid adiumenti adferas, vt rerum neceſſariarum onera facilius feram. Minimè profecto, ait Socrates, ſed lubẽs exponã tibi, quæ ſcio. Arbitror autẽ, te, ſi ignis petẽdi cauſſa venires ad me, atq; illo equidem carerẽ, non reprehenſurum ſi alio te ducerem, vnde petere poſſes. Itidem ſi te aquã à me poſcẽte, apud me illa non eſſet, alio te ad eam quoq; ducerẽ, ſat ſcio ne id quidem te iniquo laturum animo. Itidem Muſicam diſcere à me volẽti ſi longe me peritiores Muſicæ commonſtrarem, atq; etiam tibi gratiam habituros, quod ab eis hanc diſcere cuperes; quid eſſet, quod in hoc meo inſtituto poſſes culpare? Nihil quidem merito, mi Socrates. Quamobrem ego tibi, Critobule, oſtendam alios, eorum, quæ tu diſcere ſtudioſe cupis ex me, longe peritiores. Fateor autem curæ mihi fuiſſe, vt quinam rerum hac in ciuitate quarumcumque peritiſſimi ſint, cognoſcerem. Nam quum aliquando animaduerterẽ, iiſdem operibus faciundis alios quidem inopes admodum eſſe, alios opulentos: fuit ea res mihi admirationi, adeoq; digna viſa, de qua, quid eſſet, diſpiceretur. Itaq; conſiderans ipſe mecum reperi, per illa conuenienter fieri. Nam qui agerent ea temere, ſuo cum damno factitare videbam: at qui contento animo curam adhiberẽt, eos tum celerius faciliuſque, tum maiori cum lucro ſua facere animaduertebam. A quibus te quoque arbitror, ſi velis, & ſi Deus non aduerſetur, diſcere poſſe; vt rei faciundæ peritiſſimus fias. Ea quum Critobulus audiſſet: Nunc ego te, mi Socrates, ait, nón miſſum faciã

A τί οὖν κωλύει καί σε ἐπίστασθαι; ὅπερ νὴ Δία καὶ αὐλεῖν ἂν κωλύσειεν ἀνθρώπους ἐπίστασθαι, εἰ μήτε αὐτὸς πώποτε κτήσαιτο αὐλοὺς, μήτε ἄλλος αὐτῷ παρέχοι ἐν τοῖς αὐτοῦ μανθάνειν. οὕτω δὴ καὶ ἐμοὶ ἔχει περὶ τῆς οἰκονομίας. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὄργανα χρήματα * ἐκεκτήμην, ὥστε μανθάνειν, οὔτε ἄλλος πώποτέ μοι παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ διοικεῖν, ἀλλ' ἢ σὺ νῦν ἐθέλεις παρέχειν. οἱ δὲ δήπου B τὸ πρῶτον μανθάνοντες κιθαρίζειν, καὶ τὰς λύρας λυμαίνονται. καὶ ἐγὼ δὴ, εἰ ἐν τῷ σῷ οἴκῳ ἐπιχειρήσαιμι μανθάνειν οἰκονομεῖν, ἴσως ἂν καταλυμηναίμην ἄν σου τὸν οἶκον. πρὸς ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε· προθύμως γε, ὦ Σώκρατες, ἀποφεύγειν μοι πειρᾷ μηδέν με συνωφελῆσαι εἰς τὸ ῥᾷον ὑποφέρειν τὰ ἐμοὶ ἀναγκαῖα πράγματα. οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ὅσα ἔχω, καὶ πάνυ προθύμως ἐξηγήσομαί C σοι. οἶμαι δ' ἄν, καὶ εἰ ἐπὶ πῦρ ἐλθόντος σου, καὶ μὴ ὄντος παρ' ἐμοὶ, εἰ ἄλλοσε ἡγησαίμην, ὁπόθεν σοι εἴη λαβεῖν, οὐκ ἂν ἐμέμφου μοι· καὶ εἰ ὕδωρ παρ' ἐμοῦ αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων, ἄλλοσε καὶ ἐπὶ τοῦτο ἤγαγον, εὖ οἶδ' ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου. καὶ εἰ βουλομένου μουσικὴν μαθεῖν σου παρ' ἐμοῦ, δείξαιμί σοι πολὺ δεινοτέρους ἐμοῦ περὶ μουσικὴν, καί σοι χάριν εἰδότας, εἰ ἐθέλοις παρ' αὐτῶν μανθάνειν, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμ- D φοιο; οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ Σώκρατες. ἐγὼ τοίνυν σοι δείξω, ὦ Κριτόβουλε, ὅσα νῦν λιπαρεῖς παρ' ἐμοῦ μανθάνειν, πολὺ ἄλλους δεινοτέρους * ἐμοῦ τοὺς περὶ ταῦτα. ὁμολογῶ δὲ μεμεληκέναι μοι, οἵτινες ἕκαστα ἐπιστημονέστατοί εἰσι τῶν ἐν τῇ πόλει. καταμαθὼν γάρ ποτε ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων τοὺς μὲν πάνυ ἀπόρους ὄντας, τοὺς δὲ πάνυ πλουσίους, ἀπεθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι ἄξιον εἶναι ἐπισκέψεως ὅ,τι εἴη τοῦτο. καὶ ηὗρον ἐπισκοπῶν πάνυ οἰκείως ταῦτα γιγνόμενα. τοὺς μὲν γὰρ E εἰκῇ ταῦτα πράττοντας, ζημιουμένους ἑώρων, τοὺς δὲ γνώμῃ * συντεταμένῃ ἐπιμελουμένους, καὶ θᾶττον καὶ ῥᾷον καὶ κερδαλεώτερον κατέγνων πράττοντας. παρ' ὧν ἂν καὶ σὲ οἶμαι, εἰ βούλοιο, μαθόντα, εἴ σοι ὁ θεὸς μὴ ἐναντιοῖτο, πάνυ ἂν δεινὸν χρηματιστὴν γενέσθαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε· νῦν τοι, ἔφη, ἐγώ σε οὐκέτι ἀφήσω ὦ Σώκρατες,

* οἰκονομίᾳ
* ἐμοῦ ὄντας
* συντεταμένῃ

πρὶν ἄν μοι ἃ ὑπέστησαι ἐναντίον τῶν φίλων τουτωνὶ ἀποδείξῃς. τί οὖν; ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἢν σοι ἀποδεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυρίου ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ ἐλάττονος, πάντα ἐχούσας, ὅσα δεῖ, ἦ δόξω ἕν τι σοι τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; καὶ πάνυ γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. τί δ', ἢν τὸ τούτου ἀκόλουθον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ καὶ παντοῖα κεκτημένους ἔπιπλα, καὶ τούτοις, ὅταν δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι, μηδὲ εἰδότας, εἰ σῶά ἐστιν αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀνιωμένους, πολλὰ δὲ ἀνιῶντας τοὺς οἰκέτας· τοὺς δὲ, οὐδὲν πλέον, ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας εὐθὺς ἕτοιμα, * ὅταν ὧν ἂν δέωνται, χρῆσθαι. ἀλλὰ τί οὖν τούτων ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, αἴτιον, ἢ ὅτι τοῖς μὲν ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον καταβέβληται, τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἕκαστα τεταγμένα κεῖται; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. καὶ οὐδ' ἐν χώρᾳ γ', ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἔνθα προσήκει, ἕκαστα διατέτακται. λέγειν τι μοι δοκεῖς, ἔφη, καὶ τοῦτο, ὁ Κριτόβουλος, τῶν οἰκονομικῶν. τί οὖν; ἢν σοι, ἔφη, καὶ οἰκέτας αὖ ἐπιδεικνύω ἔνθα μὲν πάντας, ὡς εἰπεῖν, δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀποδιδράσκοντας, ἔνθα δὲ λελυμένους, καὶ ἐθέλοντάς τε ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω ἀξιοθέατον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ σφόδρα γε. ἢν δὲ καὶ παραπλησίας γεωργίας γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀπολωλέναι φάσκοντας ὑπὸ γεωργίας, καὶ ἀποροῦντας, τοὺς δὲ, ἀφθόνως καὶ καλῶς πάντα ἔχοντας, ὅσων δέονται, ἀπὸ τῆς γεωργίας; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἴσως γὰρ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ. εἰσὶ μέν τινες ἴσως, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τοιοῦτοι· ἀλλ' ἐγὼ οὐ τούτους λέγω, ἀλλ' οἳ οὐδ' εἰς τἀναγκαῖα ἔχουσι δαπανᾶν, γεωργεῖν φάσκοντες. καὶ τί ἂν εἴη τούτου αἴτιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ἐγώ σε ἄξω καὶ ἐπὶ τούτους, ἔφη ὁ Σωκράτης· σὺ δὲ θεώμενος δήπου καταμαθήσῃ. νὴ Δί', ἔφη, ἢν δύνωμαί γε. οὐκοῦν χρὴ θεώμενον σαυτοῦ ἀποπειρᾶσθαι, εἰ γνώσῃ. νῦν δ' ἐγώ σοι σύνοιδα ἐπὶ μὲν κωμῳδῶν θέαν καὶ πάνυ πρωῒ * ἀνιστάμενον,

* ὅσων ἂν δέωνται.

* ἀνισταμένῳ.

A prius, quam mihi quod pollicitus es horũ in amicorum pręſentia, demonſtres. Quid ergo, mi Critobule, ſubiecit Socrates, ſi demonſtrabo tibi primum quoſdam ędes inutiles ingenti pecunia, quoſdam lõge minore domos eiuſmodi extruere, quæ ab omnibus instructæ ſint, à quibus eſſe debent; an non videbor tibi vnum aliquod opus ex iis quæ ad domeſticam adminiſtrationem pertinent, oſtendere? Omnino, ait Critobulus. Quid autem, ſi, quod conſequens huius eſt, deinceps commonſtrem tibi? nimirum quoſdam, qui ſupel-B lectilem multam ac variam poſſideãt, nec ea, quum opus eſt, vti poſſe, neq; ſcire, an omnia ſint eis integra, eaſq; ob cauſſam magna moleſtia tum ſe tum famulos afficere: quoſdam vero, qui non his ampliorem, ſed tenuiorem etiam poſſideant, ad vſum omnia parata habere, quum eis opus eſt. Quæ vero cauſſa ſit alia, mi Socrates, niſi quod illis quidem fortuito proiecta ſingula, his ordine collocata iacent? Ita profe-C cto eſt, ait Socrates. Immo ne fortuito quidem in loco, ſed eo diſtributa ſingula ſunt, quo ſita eſſe par erat. Videris mihi hoc quoque proferre, ſubiecit Critobulus, vnum ex iis quæ ad rem domeſticã pertinent. Quid autem, ſi & famulos demonſtrem tibi iſtic quidem vinctos, vt ita dicam, ac nihilominus frequenter aufugientes; heic vero ſolutos, non tamen inuite vel laborantes, vel manentes, an non illud etiam opus conſideratu dignum in admi-D niſtratione domeſtica tibi oſtendere videbor? Maxime quidem certe, ait Critobulus. Quid ſi diuerſos conſimili ratione colentes agrum, quorum alij ſe per agriculturam perditos dicant, & inopes ſint; alij abunde commodeq; omnia neceſſaria ex eadem agricultura habeant? Ita eſt, inquit Critobulus. Nam fortaſſis impẽſas faciũt nõ in ea modo, in quę fieri par eſt, ſed etiã in alia, quæ tum ipſi tũ familiæ damnum adferant. Sũt fortaſſe nõnulli tales, ait So-E crates: verum ego non de his loquor, ſed de iis qui quum agriculturam exercere ſe fateantur, non tamẽ ne quidem in res neceſſarias ſumtum facere poſſunt. Et quænã, inquit, eius rei fuerit cauſſa, mi Socrates? Deducam ego te, ait Socrates, ad hos quoq; : tu eos contẽplatus, rẽ animaduertes. Profecto ſi quidem poſſim, inquit. Neceſſe eſt igitur periculum tui contemplando facias, an intelligere poſſis. Memini vero te ad ſpectandos comœdiarum actores admodum aliquando mane ſurrexiſſe,

ac valde longam viam confeciſſe, mihique auctorem fuiſſe, vt vna tecum ſpectator eſſe non recuſarem. Verum ad rem quamdam huiuſmodi numquam me es cohortatus. Ergone tibi, mi Socrates, ridiculus eſſe videor? Immo tibimet profecto multo magis ridiculus. Quid autē, ſi tibi quoſdam commonſtrem, qui ex re equeſtri ad rerum neceſſariarum inopiam redacti ſint; itemq; alios, qui per eamdē rem equeſtrem magnam rerum copiam parauerint, atq; de hoc lucro mirificam voluptatem capiant? Eos vero ipſe quoque video, & vtroſque noui, quamquam nihilo ſim magis eorum in numero, qui lucrum faciunt. Nimirum ſic eos ſpectas, vt tragœdiarum & comœdiarum actores, non illos quidem, mea ſentētia, vt poeta fias: ſed vt videndo, atque audiendo nonnihil voluptatē capias. Ac fortaſſis id quidem recte. Nec enim poeta vis fieri. Quum autem neceſſario rem equeſtrem tractare cogaris, non te ſtultum exiſtimas eſſe, ſi non cōſideres, quo pacto ea in re minime rudis ſis, præſertim quum eadem heic ad vſum commoda ſint, & ad vendendum fructuoſa? Pullos equorum domare me iubes, Socrates? Nihilo magis, ait, quam emere quos à pueris ad colendum agrum præpares. Sed quædam mihi tam equorum quam hominum ætates eſſe videntur, quæ ſtatim vtiles ſint, & in melius proficiant. Poſſum etiam commonſtrare quoſdam, qui nuptas ſibi vxores ita tractant, vt earum adiumento rem familiarem augeant: alios, vt damna maxima accipiant. Hac etiam in parte, mi Socrates, virone an vxori tribuenda culpa eſt? Si pecus, ait Socrates, male adfectum ſit, plerumque paſtorem accuſamus: ſi equus lædat aliquem, plerumque crimen in equitem cōfertur. Vxor à marito ſi recte inſtituta male ſe gerit, merito culpam ipſa ſuſtinet, at ſi vir ea quæ honeſta & laudabilia ſunt, non docuerit illam, atque ita horum ignara vtatur, an non in virum merito ea culpa conferri debeat? Omnino, mi Critobule, inquit, (ſumus enim amici, quotquot heic adſumus) verum nobis dicito: Eſt ne aliquis alius, cui plus rerum ſeriarium committas, quam vxori? Nemini, ait. Eſt ne vero quiſpiam, cum quo minus colloquare, quam cum illa? Si minus, inquit, cum nemine, ſaltem cum non multis. An vero eam puellam admodum duxiſti,

A καὶ πάνυ μακρὰν ὁδὸν * βαδίζοντα [βαδίζειν], καὶ ἐμὲ * ἀναπείθοντα [ἀναπείθειν] προθύμως συνθεᾶσθαι. ἐπὶ δὲ τοιοῦτον οὐδέν με πώποτε ἔργον παρεκάλεσας. Οὐκοῦν γελοῖός σοι φαίνομαι εἶναι, ὦ Σώκρατες; σαυτῷ δὲ πολὺ νὴ Δί', ἔφη, γελοιότερος. ἢν δὲ καὶ ἀφ' ἱππικῆς σοι ἐπιδεικνύω τοὺς μὲν εἰς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐληλυθότας, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ πάνυ εὐπόρους ὄντας, καὶ ἅμα ἀγαλλομένους ἐπὶ τῷ κέρδει; Οὐκοῦν τούτους μὲν καὶ ἐγὼ ὁρῶ, καὶ οἶδα ἑκατέρους, καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τῶν κερ-

B δαινόντων γίγνομαι. Θεᾷ γὰρ αὐτοὺς * ὥσπερ [ᾗπερ] τοὺς τραγῳδούς τε καὶ κωμῳδούς, οὐχ ὅπως ποιητής, οἴομαι, γένῃ, ἀλλ' ὅπως ἡσθῇς, ἰδών τι ἢ ἀκούσας. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὕτως ὀρθῶς ἔχει. οὐ γὰρ ποιητὴς βούλει γενέσθαι. ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμενος χρῆσθαι, οὐ μωρὸς οἴει εἶναι, εἰ μὴ σκοπεῖς, ὅπως μὴ ἰδιώτης ἔσῃ τούτου τοῦ ἔργου, ἄλλως τε καὶ τῶν αὐτῶν ὄντων ἀγαθῶν εἴς τε τὴν χρῆσιν, καὶ κερδαλέων εἰς πώ-

C λησιν ὄντων; πωλοδαμνεῖν με κελεύεις, ὦ Σώκρατες; οὐ μὰ Δί' οὐδέν τι μᾶλλον, ἢ καὶ γεωργοὺς ἐκ παιδίων ὠνούμενον κατασκευάζειν. ἀλλ' εἶναί τινές μοι δοκοῦσιν ἡλικίαι καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, αἳ εὐθύς τε χρήσιμαί εἰσι, καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόασιν. ἔχω δ' ἐπιδεῖξαι καὶ γυναιξὶ ταῖς γαμεταῖς τοὺς μὲν οὕτω χρωμένους, ὥστε συνεργοὺς ἔχειν αὐτὰς εἰς τὸ συναύξειν τοὺς οἴκους, τοὺς δὲ * ᾗ ὡς [ἢ οἱ πλεῖστοι λυμαίνονται] πλεῖστα λυμαίνονται. καὶ τούτου πότερον χρή, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα αἰτιᾶσθαι, ἢ τὴν γυ-

D ναῖκα; πρόβατον μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς ἐπιτοπολὺ ἢν κακῶς ἔχῃ, τὸν νομέα αἰτιώμεθα· καὶ ἵππος ὡς ἐπιτοπολὺ ἢν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζομεν. τῆς δὲ γυναικός, εἰ μὲν διδασκομένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, τἀγαθὰ κακοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κἀγαθά, ἀνεπιστήμονι τούτων χρῷτο, ἆρ' οὐ δικαίως ἂν ὁ ἀνὴρ τὴν αἰτίαν ἔχοι; πάντως δ', ἔφη, ὦ Κριτό-

E βουλε (φίλοι γάρ ἐσμεν οἱ παρόντες) * ἀπαληθεῦσαι [ἐπαλήθευσον] πρὸς ἡμᾶς. ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ τῶν σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις, ἢ τῇ γυναικί; οὐδενί, ἔφη. ἔστι δὲ ὅτῳ ἐλάττονα διαλέγῃ, ἢ τῇ γυναικί; εἰ δὲ μή, οὐ πολλοῖς γε, ἔφη. ἔγημας δὲ αὐτὴν παῖδα νέαν μάλιστα,

A ἢ καὶ ὡς ἠδύνατο ἐλάχιστα ἑωρακυῖαν καὶ ἀκηκυῖαν; μάλιστα. οὐκοῦν πολὺ θαυμαστότερον, εἴ τι ὧν δεῖ λέγειν ἢ πράττειν ἐπίσταιτο, ἢ εἰ ἐξαμαρτάνοι. οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶναι γυναῖκας, ὦ Σώκρατες, * εἰ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευσαν; οὐδὲν * οἷον τὸ ἐπισκέψασθαι. συστήσω * δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἣ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει. νομίζω δὲ γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν οἴκου οὖσαν, πάνυ ἀντίρροπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν. B ἔρχεται μὲν γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεων τὰ κτήματα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, δαπανᾶται δὲ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ταμιευμάτων τὰ πλεῖστα. καὶ εὖ μὲν τούτων γιγνομένων, αὔξονται οἱ οἶκοι, κακῶς δὲ τούτων πραττομένων οἱ οἶκοι μειοῦνται. οἶμαι δέ σοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λόγου ἑκάστην ἐργαζομένους ἔχειν ἂν ἐπιδεῖξαί σοι, εἴ τι προσδεῖσθαι νομίζεις. ἀλλὰ πάσας μὲν τί σε δεῖ ἐπιδεικνύναι, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κριτόβουλος. C οὔτε γὰρ κτήσασθαι πασῶν τῶν τεχνῶν ἐργάτας ῥᾴδιον, οἵους δεῖ, οὔτε ἔμπειρον γενέσθαι αὐτῶν οἷόν τε. ἀλλ᾽ αἳ δοκοῦσι κάλλισται τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἐμοὶ * πρέποι ἂν μάλιστα ἐπιμελομένῳ, ταύτας μοι καὶ αὐτὰς ἐπιδείκνυε, καὶ τοὺς πράττοντας αὐτάς. καὶ * αὐτὸς δὲ ὅ, τι δύνασαι, συνωφέλει εἰς ταῦτα διδάσκων. ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. D καὶ γὰρ αἵ γε βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μέντοι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ τῶν ἐπιμελομένων, ἀναγκάζουσαι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα * ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι. E ὥστε οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι * κακοὶ καὶ φίλοις χρῆσθαι, καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ᾽ ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι. ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις συμβουλεύεις, ὦ Σώκρατες, χρῆσθαι; ἆρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι. ἐκεῖνον γάρ φασιν ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην,

ἢ σὺ ἢ
* οἷόν τι
rectius
ξυνὸν τῷ
* δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασία,
πρέπει
αὐτὰς
ἔχουσι
κακοὶ

aut ſaltim quę, quam fieri potuit, minime multa tum vidiſſet tum audiuiſſet? Maxime. Multo igitur magis mirum erit, ſi, quid dicendum faciundumue ſit, ſciat, quam ſi peccet. Quibus autem bonas tu dicis vxores eſſe, mi Socrates, num illi eas ſic inſtituerunt? Nihil vetat, id à nobis conſiderari. Atque equidem etiam Aſpaſiæ te commendabo, quæ multo peritius hæc omnia tibi oſtendet. Exiſtimo autem, vxorē, quæ in domo bona ſit ſocia, tantumdem habere momenti ad vtriuſque vtilitatem, quantum vir habeat. Nam plerumque viri opera facultates in domum veniunt, & maxima pars earum vxore promente conſumitur. Quæ quidem ſi recte fiant, amplificantur domus; ſin autem, deminuuntur. Arbitror autem me poſſe tibi aliarum etiam artium opifices, qui ſingulas egregie faciant, commonſtrare; ſiquidem id deſideres. Et Critobulus: Quid vero neceſſe ſit, ait, mi Socrates, vniuerſas oſtendere? Nec enim facile poſſunt parari, qui artes omnes recte exerceant, nec illarum peritus aliquis fieri poteſt. Saltim mihi velim oſtendas tum quæ pulcherrimæ videantur, ac me decere maxime, ſi operam in eis ponam; tum eos qui has exerceant. Quinetiam ipſe aliquid adiumenti, ſi potes, ad hoc mihi docendo adfer. Recte dicis, ait, mi Critobule. Nam quæ artes infimæ notæ ſunt, & adpellantur ſordidæ, infames ſunt, & merito in ciuitatibus non magni fiunt. Etenim corpora illorum, qui vel eas exercent, vel curant, corrumpunt: dum ſedere illos cogunt, & in vmbra viuere, totoſque dies in nonnullarum operis ad ignem eſſe. Iam ſi corpora effeminentur, etiam animi longè debiliores redduntur. Eædem illiberales artes tantas habent occupationes, vt amicis & rei publicæ dari opera non poſſit. Quo fit, vt eiuſmodi homines nec amicorum viui videantur eſſe commodi, nec tueri patriam poſſint. Etiam nonnullis in vrbibus, maxime quæ bellis occupantur, ne quidem licet cuiquam ciuium ſordidas haſce artes exercere. Nobis vero, Socrates, quibus vtendum eſſe conſulis? Ne nos pudeat, inquit, Perſarum regem imitari. Nam illum, aiunt, quod agriculturam, & bellicæ rei artem, pulcherrimas & maxime neceſſarias exiſtimet,

quam quę maximo ſtudio colere. Quibus auditis Critobulus: Tune vero, mi Socrates inquit, Perſarum regẽ inter alia agriculturæ operam aliquam dare credis? Si hoc modo, ait Socrates, rem cõſiderauerimus, fortaſſis intelligemus, Critobule, num inter alia etiam agriculturę det operam. Etenim rerum bellicarum maxime ſtudioſum eſſe fatemur, idcirco quod in omnibus nationibus, quæ tributum ei pẽdunt, cõſtitutum ſit cuique prætori, quot equites, ſagittarij, funditores, ſcutati ſtipendiis ali debeant; qui ad continendum in officio ſubiectos ipſius imperio ſufficiãt, & ſi hoſtes inuadant ipſius regnum, tueri illud poſſint. Præter hos, alit in arcibus præſidiarios, & annonam dat præſidiariis præfectus is cui datũ eſt hoc negotij: rex autem in annos ſingulos & ſtipendiarios & alios luſtrat quibus iniunctum eſt, vt ſint in armis; omneſque in vnum cogit, exceptis iis qui arces cuſtodiunt, ad eum locum quo conuentus indicitur. Qui vicini ſunt locis iis, in quibus degit, eos ipſe inſpicit: ad eos autem, qui procul habitant, fidos quoſdam homines mittit, qui eos inſpiciãt. Ac magiſtri quidem præſidiorum, & tribuni, & ſatrapæ, qui numerum conſtitutum habere ſe integrum palam oſtendunt, militeſque bonis equis & armis inſtructos exhibent, à rege honoribus augentur, & ingentibus donis collocupletãtur. Quos vero prætores vel negligere præſidiorum magiſtros, vel quæſtum ſuum facere compererit: eos grauiter punit, ademptoque ipſis imperio, alios eorum loco rerum ſuarum curatores cõſtituit. Atque hæc quia facit, haud dubie nobis aliquid bellicis in rebus ſtudij ponere videtur. Præterea quantum regionis ſuæ peragrans ipſe inſpicit, in eo etiam omnia ipſe explorat: quantum vero ipſe non inſpicit, id miſſis fidis hominibus inuiſit. Et quos quidem prætores animaduertit egregie habitatam terram exhibere, ſolumque cultum, & arboribus, pro cuiuſque ſoli natura, fructibuſque plenum: eis alium etiam agrum attribuit, & muneribus cohoneſtat, & locis in conſeſſu honoratis ornat. Quorum vero terram incultam eſſe videt, ac à paucis habitatam, vel propter ipſorum aſperitatem, vel petulantiam, vel negligentiam; iis multatis, & magiſtratu deiectis, alios eorum loco prætores conſtituit.

A τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος, ἀκούσας ταῦτα, εἶπε· καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις, ὦ Σώκρατες, βασιλέα τὸν Περσῶν γεωργίας συνεπιμελεῖσθαι; ὧδ᾽ ἄν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι συνεπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων τῶν ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέτακται τῷ ἄρ- B χοντι ἑκάστῳ, εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας, καὶ τοξότας, καὶ σφενδονήτας, καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει, καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων, ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πάντας ἅμα συνά- C γων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν. καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων, καὶ τῶν χιλιάρχων, καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους * δοκίμοις ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώροις μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ᾽ ἂν εὕ- D ρῃ τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν * ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι. ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ * αὐτός, καὶ δοκιμάζει· ὁπόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων συνοικουμένην τε τὴν χώραν παρε- E χομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε, ὧν ἑκάστη φέρει, καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τε ἄλλην προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει. οἷς δ᾽ ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν οὖσαν, καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ διὰ χαλεπότητα, ἢ δι᾽ ὕβριν, ἢ δι᾽ ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄρχοντας ἄλλους καθίστησι.

δοκίμους

ἀναμφιλόγως

αὐτός, & ...

Hæc

ἐπιμέλεσθαι ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἧττον * ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως εὖ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων; καὶ εἰσὶ δ᾽ αὐτῷ οἱ ἄρχοντες διατεταγμένοι ἐφ᾽ ἑκάτερον οὐχ οἱ αὐτοὶ, ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄρχουσι τῶν κατοικούντων τε, καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ δασμοὺς ἐκ τούτων ἐκλέγουσιν· οἱ δ᾽ ἄρχουσι τῶν ὡπλισμένων φρουρῶν. κἂν μὲν καλῶς ὁ φρούραρχος μὴ * ἱκανῶς τῇ χώρᾳ ἀρήγῃ, ὁ τῶν ἐνοικούντων ἄρχων καὶ τῶν ἔργων ἐπιμελούμενος, κατηγορεῖ τοῦ φρουράρχου, ὅτι οὐ δύνανται ἐργάζεσθαι διὰ τὴν ἀφυλαξίαν. ἢν δὲ παρέχοντος τοῦ φρουράρχου εἰρήνην τοῖς ἔργοις, ὁ ἄρχων ὀλιγάνθρωπόν τε παρέχηται καὶ ἀργὸν τὴν χώραν, τούτου αὖ κατηγορεῖ ὁ φρούραρχος. καὶ γὰρ σχεδόν τι οἱ κακῶς τὴν χώραν ἐργαζόμενοι οὔτε τοὺς φρουροὺς τρέφουσιν, οὔτε τοὺς δασμοὺς δύνανται ἀποδιδόναι. ὅπου δ᾽ ἂν σατράπης καθίστηται, οὗτος ἀμφοτέρων τούτων ἐπιμελεῖται. ἐκ τούτων ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· Οὐκοῦν εἰ μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖ βασιλεὺς, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἧττον τῶν γεωργικῶν ἔργων ἐπιμελεῖσθαι ἢ τῶν πολεμικῶν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ, καὶ εἰς ὁπόσας ἐπιστρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων, ὅπως κῆποί τε ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοὶ, ὅσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει. καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς τὰ πλεῖστα διατρίβει, ὅταν μὴ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἐξείργῃ. νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἀνάγκη τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἔνθα γε διατρίβει αὐτὸς, καὶ ὅπως ὡς κάλλιστα * ὡς κάλλιστοι κατεσκευασμένοι ἔσονται οἱ παράδεισοι, ἐπιμελεῖσθαι, δένδρεσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι [καλοῖς*, ὅσα ἡ γῆ φύει. φασὶ δέ τινες, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, καὶ ὅταν δῶρα διδῷ ὁ βασιλεὺς, πρῶτον μὲν εἰσκαλεῖν τοὺς πολέμῳ ἀγαθοὺς γεγονότας, ὅτι οὐδὲν ὄφελος πολλὰ ἀροῦν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες. δεύτερον δὲ, τοὺς κατασκευάζοντας τὰς χώρας [ἄριστα* καὶ ἐνεργοὺς ποιοῦντας λέγοντα, ὅτι οὐδ᾽ ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι. λέγεται δὲ καὶ Κῦρός ποτε, ὅσπερ εὐδοκιμώτατος δὴ βασιλεὺς γεγένηται, εἰπεῖν τοῖς ἐπὶ τὰ δῶρα κεκλημένοις· ὅτι αὐτὸς ἂν δικαίως τὰ ἀμφοτέρων δῶρα λαμβάνοι. κατασκευάζειν τε γὰρ ἄριστος εἶναι ἔφη χώραν, καὶ ἀρήγειν τοῖς κατεσκευασμένοις. Κῦρος μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὦ Σώκρατες,

A Hęc dum facit, an tibi minus [illegible] tur, vt terra colatur ab incol[illegible], quam [illegible] præſidiis recte cuſtodiatur? Et [illegible] ne prætores ad vtrumque conſtitu[illegible], non iidem: ſed alij præſunt incolis, & op[illegible]s facientibus, deque his vectigalia colligunt, alij præſidiis armatis præſunt. Ac ſi quidem præſidij magiſter regionem non ſatis defenderit, incolarum prætor, & is, qui operum faciũdorum curam gerit, accuſat ipſum: quod ob negligentiam cuſtodiæ exerceri opera non poſſint: Sin
B præſidij magiſtro pacem operibus faciundis præſtante, prætor regionem à paucis habitatam, & incultam exhibeat: viciſſim ille à præſidij magiſtro accuſatur. Nã fere illi, qui terram male colunt, neque præſidiarios alũt, neque tributa poſſunt pendere. Vbi vero ſatrapa conſtitutus eſt, is curam horum vtriuſque habet. Secundum ea Critobulus: Quod ſi, mi Socrates, inquit, hæc facit rex; nihilo mihi videtur minus agriculturæ, quam operum rei bellicæ curã gerere. Præter hæc,
C ait Socrates, quaſcumque regiones incolit, & quocumque ſe confert, ſtudioſe dat operam, vt horti ſint, quos paradiſos vocant, omnibus referti quæcumque pulchra & bona naſci de terra poſſunt. Atque in his ipſe magna ex parte verſatur, quum anni tempus id fieri non prohibet. Profecto igitur, inquit Critobulus, curari neceſſe eſt illic, mi Socrates, vbi rex verſatur, vt pulcherrime inſtructi ſint
D paradiſi, tum arboribus tum aliis rebus è terra naſcentibus. Proditur etiam à nonnullis, mi Critobule, ait Socrates, quoties rex munera largiatur, primum eos arceſſi ad ipſum, qui præclare ſe in bello geſſerint: quod multum arare, nihil profit, niſi ſint, qui arantes defendant: deinde, qui regiones ſuas quamoptimas præſtant, & cultas reddunt. Etenim dicere regem, ne viuere quidem poſſe viros fortes, niſi ſint qui terram colant. Et Cyrum aiunt, maxima gloria regem, di-
E xiſſe aliquando ad eos qui ad accipienda munera vocati eſſent, merito ſibi vtraque dona deberi: Nam ſe regionem optime poſſe inſtruere, & quę iam inſtructa ſint, defendere. Cyrus ergo, mi Socrates, ſubiecit Critobulus, ſi hoc dixit,

Quod ſi quis propterea, quod à numine dicens ſibi denuntiari, quæ faciunda, quę omittenda eſſent, à iudicibus morte multatus ſit; exiſtimat ipſum mendacij de numine conuictum fuiſſe: primũ velim conſideret, Socratem tũ eo ætatis prouectum fuiſſe; vt ſi non id temporis, certe nõ multo poſt vitam cum morte commutaturus fuerit: deinde, quod partem vitę moleſtiſſimam, & qua in omnibus fit mentis quædam imminutio, reiecerit; ac illius loco demonſtrata fortitudine animi gloriam conſequutus ſit, quum quidem cauſſam ſuam ſupra mortales ceteros longe veriſſime, ac imprimis ingenue iuſtiſſimeq; dixiſſet, & cõdemnationem ad mortem mitiſſime maximeque viriliter tuliſſet. Etenim in cõfeſſo, neminem hominum vmquam, de quibus nos acceperimus, mortẽ pertuliſſe præclarius. Nam cogebatur à condemnatione dies adhuc XXX viuere, quod in illum menſem Delia incidiſſent, ac lex vetaret, quemquam publice prius interfici, * quam Theororum cœtus ex inſula Delo rediſſet. Hoc toto tempore familiaribus ipſius vniuerſis compertũ fuit, nihil eum de viuendi ratione priſtina immutaſſe. Atqui maximę admirationi fuerat ſupra ceteros ſuperiorum temporum mortales vniuerſos, quod magna cum animi tranquillitate facilitateq; viueret. Qui poſſit aliquis honeſtius, quam hoc modo mori? quæ mors eſſe poſſit pulchrior, quã quæ ab aliquo pulcherrime obitur? quæ mors poſſit eſſe felicior, quã quę pulcherrima ſit? quæ Diis acceptior, quã feliciſſima? Commemorabo etiam illa, quæ ex Hermogene, Hipponici filio, de ipſo accepi. Nã aiebat, ſe, poſteaquã Melitus Socratem accuſaſſet, atque is qui duis potius quam quæ ad cauſam pertinerent, diceret; monuiſſe, cõſiderandũ ipſi eſſe, quidnam ſui defendẽdi cauſſa proferre vellet. Ad ea primum reſpondiſſe Socratem: An non tibi videor in hac meditatione vitam omnem conſumſiſſe? Illo vero quærente, Quo pacto? dixiſſe Socratem: Nihil aliud perpetuo ſe egiſſe, quam quod, quæ iuſta quæque iniuſta eſſent, conſideraſſet: ac iuſta quidem egiſſet, ab iniuſtis autẽ abſtinuiſſet; quam ſane meditationem purgandi ſui pulcherrimam duceret. Tum rurſus Hermogenem ſubieciſſe: Non autem vides, mi Socrates, iudices Athenis multos interfeciſſe, qui nihil iniuſte perpetraſſent, dumtaxat oratione offenſos;

* *De his Plutarch. in Camillo, Demetrio, alibi.*

A Εἰ δέ τις, ὅτι φάσκοντος αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν ἅ τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν, ὑπὸ τῶν δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατος, οἴεται αὐτὸν ἐλέγχεσθαι περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἐννοησάτω πρῶτον μὲν, ὅτι οὕτως ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστ᾽ εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. εἶτα, ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότατον τοῦ βίου, καὶ ἐν ᾧ πάντες τὴν διάνοιαν μειοῦνται, ἀπέλιπεν· ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην ἐπιδειξάμενος, εὔκλειαν προσεκτήσατο, τήν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων
B ἀληθέστατα, καὶ ἐλευθεριώτατα, καὶ δικαιότατα εἰπὼν, καὶ τὴν κατάγνωσιν τοῦ θανάτου πρᾳότατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἐνεγκών. ὁμολογεῖται γὰρ, οὐδένα πω τῶν μνημονευομένων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἐνεγκεῖν. ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγένετο αὐτῷ μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιῶναι, διὰ τὸ Δήλια μὲν ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι, τὸν δὲ νόμον μηδένα ἐᾶν δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν, ἕως ἂν ἡ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ. καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἅπασι τοῖς συνήθεσι
C φανερὸς ἐγένετο οὐδὲν ἀλλοιότερον διαβιούς, ἢ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. καίτοι τὸν ἔμπροσθέν γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζετο, ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. καὶ πῶς ἄν τις κάλλιον, ἢ οὕτως ἀποθάνοι; ἢ ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων, ἢ ὃν ἂν κάλλιστά τις ἀποθάνοι; ποῖος δ᾽ ἂν γένοιτο θάνατος εὐδαιμονέστερος τοῦ καλλίστου; ἢ ποῖος θεοφιλέστερος τοῦ εὐδαιμονεστάτου; λέξω δὲ
D καὶ ἃ Ἑρμογένους τοῦ Ἱππονίκου ἤκουσα περὶ αὐτοῦ. ἔφη γὰρ, ἤδη Μελίτου γεγραμμένου αὐτὸν τὴν γραφὴν, αὐτὸς ἀκούων αὐτοῦ πάντα μᾶλλον, ἢ περὶ τῆς δίκης διαλεγομένου, λέγειν αὐτῷ, ὡς χρὴ σκοπεῖν ὅ,τι ἀπολογήσεται. τὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἰπεῖν· οὐ γὰρ δοκῶ σοι τοῦτο μελετῶν διαβεβιωκέναι; ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤρετο, ὅπως; εἰπεῖν αὐτὸν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν, διαγεγένηται, ἢ διασκοπῶν μὲν τά τε δίκαια, καὶ τὰ
E ἄδικα, πράττων δὲ τὰ δίκαια, καὶ τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος· ἥν περ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπολογίας εἶναι. αὐτὸς δὲ πάλιν εἰπεῖν· οὐχ ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὅτι οἱ Ἀθήνησι δικασταὶ πολλοὺς μὲν ἤδη μηδὲν ἀδικοῦντας, λόγῳ παραχθέντες ἀπέκτειναν,

A πολλοὺς δὲ ἀδικοῦντας ἀπέλυσαν; Ἀλλὰ νὴ τὸν Δία, φάναι αὐτόν, ὦ Ἑρμόγενες, ἤδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀπολογίας, ἠναντιώθη τὸ δαιμόνιον. καὶ αὐτὸν εἰπεῖν· θαυμαστὰ λέγεις. τὸν δὲ· θαυμάζεις, φάναι, εἰ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλτιον εἶναι, ἐμὲ τελευτᾶν [τὸν βίον * ἤδη]; οὐκ οἶσθ' ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν, οὔτε βέλτιον οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; B ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν τοὺς ἄριστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι, ἥδιστα δὲ τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους ὅτι βελτίους γίγνονται. ἃ ἐγὼ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ᾐσθανόμην ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παραθεωρῶν ἐμαυτόν, οὕτω διατετέλεκα περὶ ἐμαυτοῦ γιγνώσκων. καὶ οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ φίλοι οὕτως ἔχοντες C περὶ ἐμοῦ διατελοῦσιν· οὐ διὰ τὸ φιλεῖν ἐμέ, (καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες οὕτως ἂν εἶχον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους) ἀλλὰ διότι καὶ αὐτοὶ ἂν οἴονται ἐμοὶ συνόντες βέλτιστοι γίγνεσθαι. εἰ δὲ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἴσως ἀναγκαῖον ἔσται τὰ τοῦ γήρως ἐπιτελεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν ἧττον, καὶ διανοεῖσθαι χεῖρον, καὶ δυσμαθέστερον καὶ ἐπιλησμονέστερον ἀποβαίνειν, καὶ ὧν πρότερον βελτίων ἦν, τούτων χείρω γίγνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ταῦτά D γε μὴ αἰσθανομένῳ μὲν ἀβίωτος ἂν εἴη ὁ βίος, αἰσθανόμενοι δὲ πῶς οὐκ ἀνάγκη χεῖρόν τε καὶ ἀηδέστερον ζῆν; ἀλλὰ μὴν εἴγε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, τοῖς μὲν ἀδίκως ἐμὲ ἀποκτείνασιν αἰσχρὸν ἂν εἴη τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ ἀδικεῖν αἰσχρόν ἐστι, πῶς οὐκ αἰσχρὸν καὶ τὸ ἀδίκως ὁτιοῦν ποιεῖν; ἐμοὶ δὲ τί αἰσχρόν, τὸ ἑτέρους μὴ δύνασθαι περὶ ἐμοῦ τὰ δίκαια μήτε γνῶναι, μήτε ποιῆσαι; ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν τῶν προγεγονότων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις E οὐχ ὁμοίαν καταλειπομένην τῶν τε ἀδικησάντων καὶ τῶν ἀδικηθέντων. οἶδα δέ, ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀποθάνω, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν. οἶδα γὰρ ἀεὶ μαρτυρήσεσθαί μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνόντας. τοιαῦτα μὲν πρὸς Ἑρμογένην τε διελέχθη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους.

A & ex aduerſo multos ſcelerum reos abſoluiſſe? At profecto, reſpondiſſe Socratem, quum modo conarer, mi Hermogenes, meditari defenſionem ad iudices, numen aduerſatum eſt mihi. Tum dixiſſe Hermogenem: Mira ſane refers. Ad ea Socratem: Tune vero miraris, ſubieciſſe, Deo videri potius eſſe, hoc me tempore viuendi finem facere? An neſcis me ad hoc vſq; tempus nemini hominum conceſſiſſe, B quod vel melius vel iucundius me vixiſſet? Nam optime quidem arbitror illos viuere, qui maxime dant operam vt quamoptimi fiāt: iucundiſſime vero, qui maxime fieri ſe meliores ſentiunt. Quæ ſane hactenus euenire mihi animaduerti, ac partim alios homines conueniens, partim meipſum ad alios collatum inſpiciens, ſic de me ſemper ſtatui. Neque tantum ego, ſed amici etiam mei de me conſtanter ita iudicāt: non illi quidem propterea, quod C me ament, quando qui alios amant, ita ſuos in amicos adfecti eſſe ſolēt: ſed quod ſeipſos etiam ex conſuetudine mea quamoptimos exiſtiment euadere. Quod ſi diutius viuam, fortaſſe neceſſarium erit ea conficeri, quæ in ſenectutem cadūt, & me minus audire, minus cernere, minus intelligentia valere, ineptiorem ad diſcendum reddi, magiſque obliuioſum, in iis denique deteriorem, in quibus antehac præſtiterim. Atqui ſi hęc aliquis non ſentiat, non eſt cur optet viuere: ſin quis ſentiat, qui fieri poteſt, vt non & peius D & iniucundius viuat? Enimvero ſi interficiar iniuſte, turpitudo ea in auctores mortis meæ redundabit. Nam ſi turpis eſt iniuria, quomodo non turpe ſit aliquid iniuſte facere, quidquid tamdem id fuerit? Qui vero mihi eſſe turpe poſſit, quod alij de me iuſte cognoſcere nequeant, neque ſe iuſte erga me gerere? Video vero ſuperiorum temporum homines, qui vel iniuſte ſe geſſerunt, vel iniurias paſſi ſunt, non eamdē poſteris opinionem de ſe reliquiſſe. Studia quoque hominum, tametſi iam neci tradar, erga E me futura ſcio plane alia, quam erga interfectores meos. Semper enim teſtimonio mihi futuros ſcio, quod nullum vnquam hominum læſerim, neq; deteriorem reddiderim: ſed potius operam perpetuo dederim, vt familiares meos meliores efficerem. Huiuſmodi tum ad Hermogenem à Socrate, tum ad alios dicta fuerunt.

Quotquot autem ex iis qui virtutis ſtudioſi ſunt, nouere Socratem, etiam nunc eum maximo deſiderio exoptant, vt qui ad virtutis ſtudium vtiliſſimus fuerit. Mihi quidem, quum talis eſſet, qualem commemoraui, nimirum adeo religioſus, vt ſine Deûm conſilio nihil ageret; adeo iuſtus, vt nemini ne quidē exigua in re noceret, prodeſſet autem iis maxime qui eo vterentur; adeo temperans, vt numquam id, quod iucundius eſſet, meliori anteponeret; adeo prudens, vt in melioribus ac peioribus diiudicandis non erraret, neque alterius ad hoc opera egeret, ſed ipſe ſibi ad cognitionem horum ſufficeret, & oratione proferre ac definire huiuſmodi poſſet, atque etiam alios explorare, delinquentes arguere, ad virtutem ac honeſtatem hortari: eiuſmodi vir eſſe viſus eſt, qualis eſſe poſſit optimus & feliciſſimus. Quod ſi hoc alicui non probatur, velim, comparatis aliorum ad hæc moribus, ita deinde iudicium faciat.

A τῶν δὲ Σωκράτην γιγνωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς ἐφιέμενοι πάντες ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθοῦντες ἐκεῖνον, ὡς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ μὲν δὴ τοιοῦτος ὤν, οἷον ἐγὼ διήγημαι, εὐσεβὴς μὲν οὕτως, ὥστε μηδὲν ἄνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δὲ, ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους ἑαυτῷ, ἐγκρατὴς δὲ, ὥστε μηδέ ποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον B ἀντὶ τοῦ βελτίονος, φρόνιμος δὲ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλλ' αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν, ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε, καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ * ἄλλους δοκιμάσαι τε, καὶ * ἁμαρτάνοντα ἐξελέγξαι, καὶ προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν· ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός γε ἀνὴρ, καὶ εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τῳ μὴ ἀρέσκει ταῦτα, παραβάλλων τὸ * ἄλλων ἦθος πρὸς ταῦτα, οὕτω κρινέτω.

ἄλλως
* ἁμαρτάνοντας
ἄλλο

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ,

ἤτοι Οἰκονομικὸς λόγος.

XENOPHONTIS MEMORABILIVM LIBER QVINTVS, SIVE DE ADMINISTRATIONE domeſtica.

Interpretatio perquam accurata.

AVDIVI etiam Socratē aliquādo de adminiſtratione rei familiaris huiuſmodi quædā diſſerētē: Dic mihi, mi Critobule, inquit, eſtne rei familiaris adminiſtratio ſciētiæ alicuius nomē, vt ars medendi, vt ærariorū, vt fabrilis? Mihi quidem eſſe videtur, ait Critobulus. An etiam vt de his artibus ſingulis dicere poſſumus, quod ſit opus cuiuſq; ſic etiam quod domeſticæ adminiſtrationis opus ſit, indicare poſſimus? Videtur eius, ait Critobulus, qui rationem adminiſtrandæ rei domeſticæ bene teneat, opus eſſe, domū ſuam recte colere. An non etiam alterius domum, inquit Socrates, ſi quis hanc ei committat,

C ΗΚΟΥΣΑ * δέ ποτε τοῦ Σωκράτους καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε διαλεγομένου· εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἆρά γε ἡ οἰκονομία ἐπιστήμης τινὸς ὄνομά ἐστιν, ὥσπερ ἡ ἰατρικὴ, καὶ ἡ χαλκευτικὴ, καὶ ἡ τεκτονική; ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἦ καὶ ὥσπερ τούτων τῶν τεχνῶν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅ,τι ἔργον ἑκάστης, οὕτω καὶ τῆς οἰκονομίας δυναίμεθ' D ἂν εἰπεῖν ὅ,τι ἔργον αὐτῆς ἐστι; δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθοῦ εἶναι, εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. ἦ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ,

δή ποτε αὐτοῦ καὶ

A οὐκ ἂν δύναιτο, εἰ βούλοιτο, τὸν οἶκον, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ; ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν ἐπιστάμενος, ὁμοίως ἂν καὶ ἄλλῳ δύναιτο ἐργάζεσθαι, ὅ,τι περ καὶ ἑαυτῷ· καὶ ὁ οἰκονομικὸς γ' ἂν ὡσαύτως. ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ἔστιν ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὴν τέχνην ταύτην ἐπισταμένῳ, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τύχοι χρήματα ἔχων, τὸν ἄλλου οἶκον οἰκονομοῦντα, ὥσπερ καὶ οἰκοδομοῦντα, μισθοφορεῖν; νὴ Δία· B καὶ πολύν γε μισθόν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, φέροιτ' ἄν, εἰ δύναιτο οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ, καὶ περιουσίαν ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον. οἶκος δὲ τί δοκεῖ ἡμῖν εἶναι; ἆρα ὅπερ οἰκία, ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας ἐκέκτητο, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτά ἐστιν; ἔμοιγ' οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, δοκεῖ, καὶ εἰ μηδ' ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἴη τῷ κεκτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι, ὅσα τις κέκτηται. οὐκοῦν καὶ ἐχθροὺς κέκτηνταί C τινες; νὴ Δία, καὶ πολλούς γε ἔνιοι. ἦ καὶ κτήματα αὐτῶν φήσομεν [εἶναι] * τοὺς ἐχθρούς; γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, εἰ ὁ τοὺς ἐχθροὺς αὔξων, προσέτι καὶ μισθὸν τούτου φέροι. ὅτι τοι ἡμῖν ἐδόκει οἶκος ἀνδρὸς εἶναι, ὅπερ κτῆσις. νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὅ,τι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται, οὐ μὰ Δί' οὐκ, εἴ τι κακόν, κτῆμα ἐγὼ τοῦτο καλῶ. σὺ ἔοικας τὰ ἑκάστῳ ὠφέλιμα, κτήματα καλεῖν. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· τὰ δέ γε βλάπτοντα, ζημίαν ἔγωγε μᾶλλον νομίζω, ἢ D χρήματα. κἂν ἄρα γέ τις ἵππον πριάμενος, μὴ ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καταπίπτων ἀπ' αὐτοῦ κακὰ λαμβάνῃ, οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ὁ ἵππος; οὐκ, εἴπερ τὰ χρήματ' ἐστὶν ἀγαθόν. οὐδ' ἄρα γε ἡ γῆ ἀνθρώπῳ ἐστὶ χρήματα, ὅστις οὕτως ἐργάζεται αὐτήν, ὥστε ζημιοῦσθαι ἐργαζόμενος. οὐδὲ ἡ γῆ μέντοι χρήματά ἐστιν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ τρέφειν, πεινῆν παρασκευάζει. οὐκοῦν καὶ τὰ πρόβατα ὡσαύτως, εἴ τις διὰ τὸ μὴ E ἐπίστασθαι προβάτοις χρῆσθαι ζημιοῖτο, οὐδὲ τὰ πρόβατα, χρήματα τούτῳ εἴη ἄν; οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. σὺ ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰ μὲν ὠφελοῦντα, χρήματα ἡγῇ, τὰ δὲ βλάπτοντα, οὐ χρήματα. οὕτως. ταὐτὰ ἄρα ὄντα, τῷ μὲν ἐπισταμένῳ χρῆσθαι αὐτῶν ἑκάστοις χρήματά ἐστι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ, οὐ χρήματα. ὥσπερ γε αὐλοὶ τῷ μὲν ἐπισταμένῳ ἀξίως λόγου αὐλεῖν, χρήματά εἰσι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ, οὐδὲν μᾶλλον, ἢ ἄχρηστοι λίθοι, εἰ μὴ ἀποδιδοῖτό γε αὐτούς.

A & velit ipſe, recte colere perinde poſſit, vt ſuam? Nam qui artem fabrilem tenet, etiam alij poſſit elaborare, quod ſibi; idemque de adminiſtrationis familiaris perito dici poteſt. Ita mihi, mi Socrates, inquit, videtur. Ergone perit⁹ aliquis artis huius, etiamſi facultates ipſe nullas habeat, domum alterius adminiſtrãdo, perinde vt ædificando, pro mercede operam ſuam locare poteſt? Ita certe, ait Critobulus: adeoque mercedem amplam accipere poteſt, B ſi domum ſibi traditam perficiendo, qua parte ſic poſcit vſus, vbere rerum augere copia queat. Et quid tibi videtur eſſe domus? num idem quod domicilium, an vero etiã illa omnia, quę extra ædes ſuas quis poſſidet, domus adpellatione veniũt? Mihi ſic videtur, ait Critobulus, omnia domo comprehẽdi, quæ poſſidet aliquis, etiamſi nõ ſint in eadem ciuitate, in qua poſſeſſor. An non etiam hoſtes aliqui habent? Etiam multos profecto nõnulli, ait. Num C igitur etiam hoſtes in bonis eorũ eſſe dicemus? Ridiculum fuerit, inquit Critobulus, ſi quis hoſtes augendo, præterea mercedem eo nomine accipiat. At nobis videbatur, idem eſſe domum alicuius, & poſſeſſionem. Quidquid ſcilicet, ait Critobulus, boni quis poſſidet. Nec enim ego quod malum eſt, poſſeſſionem & facultates adpello. Videris ea facultates adpellare, quæ cuique ſint vſui: Omnino, ait. Nam quæ nocent, magis eſſe D detrimentum arbitror, quam facultates. At ſi quis equum emens, vti eo neſciat, ſed ab eo delapſus damnum accipiat, non facultates ei ſunt hic equus? Non, ſiquidem facultates eſſe bonum aliquid neceſſe eſt. Ergo ne ſolum quidem ei facultates ſunt, qui ſuo cum detrimento ſolum colit. Itidem ſolum eſſe facultates nego, ſi, quum debeat alere; vt eſuriamus, efficit. Ergo idem de ouibus ſtatuendum, ſi quis propterea, quod ouibus vti neſciat, E damnum accipiat, ne oues quidem ei facultates eſſe? Mihi ſane non videntur eſſe, inquit. Ergo tu, quemadmodum videtur, ea quæ vtilitatem habent, facultates eſſe dúcis: quæ vero noceant, minime. Sic eſt. Eadem igitur illi, qui vſum eorum teneat, facultates ſunt: eumdem ignoranti, non ſunt facultates. Quemadmodum tibię illi, qui canere tibiis egregie norit: facultates ſunt: qui vero neſciat, nihilo magis, quam inutilia ſaxa: niſi eas vẽdiderit.

Rurſus ſcilicet videtur nobis tibiæ, ſi quidem vendantur, facultates eſſe: ſi non vendantur, ſed retineantur ab illis qui vſum earum ignorant, haudquaquam. Sane conſentanea ratione, mi Socrates, noſtra progreditur oratio, quando dictum eſt, ea quæ vtilia ſint, facultates eſſe. Nam ſi tibiæ non vendantur, non ſunt facultates, quippe quæ nullam ad rem vtiles ſint: venditæ vero, ſunt facultates. Ad quæ Socrates: Si quidem, ait, etiam vendere quis ſciat. Si vero vendat ei qui vti nequeat; ne venditæ quidem facultates ſunt, vti tu ais. Videris dicere, mi Socrates, ne argentum quidem eſſe facultates, niſi quis vti eo norit. Tu quoque mecum fateri videris, eas res facultates eſſe, de quibus vtilitatem aliquis capere poſſit. Ergo ſi quis argento ſic vtatur, vt verbi gratia, ſcortum emat, propter quod minus bene adfecto ſit corpore atque animo, & domus etiam peius adminiſtretur, quo pacto poſſit huic argentum eſſe vtui? Nequaquam, niſi ſi & * hyoſcyamū, quam vocant herbam, inter facultates quis recenſeat, qua qui veſcuntur, apud ſe ſe nō ſunt. Argentum quidem certe, mi Critobule, niſi quis vti eo norit, adeo procul amoueatur, vt nec in bonis habeatur. Quid vero amicos eſſe dicemus, ſi quis ita ſciat eis vti, vt fructum aliquem ex ipſis percipiat? Facultates profecto, ait Critobulus, ac multo quidem magis, quam boues; ſi quidem vtilitates maiores adferant, quam boues. Ergo etiam hoſtes, tua quidem ſententia, facultates ſunt ei qui capere fructum aliquem ex hoſtibus poteſt. Ita mihi quidem videtur, inquit. Eſt igitur boni adminiſtratoris rei domeſticæ, hoſtibus etiam vti ſcire, quo fructum ex ipſis capiat. Maxime vero. Nam vides certe, mi Critobule, quot priuatorum hominum domus bello auctæ ſint, quot à tyrannis. Sed enim hæc, mi Socrates, præclare mihi dici videntur, inquit Critobulus: illud autem quam ſpeciem habet, quod nonnullos videmus ſcientia quidem illos ac facultatibus inſtructos, quibus faciendo quæſtum augere domos poſſent; verum id eos facere nolle animaduertimus, ac propterea ſcientias ipſis vſui nulli eſſe cernimus? Num quid eſt aliud, quam his ſcientias illas neq; facultates eſſe, neq; poſſeſſiones?

* *fabam ſuillam,*

A τοῦτ' αὖ φαίνεται ἡμῖν, ἀποδιδομένοις μὲν οἱ αὐλοὶ χρήματα, μὴ ἀποδιδομένοις δὲ, ἀλλὰ κεκτημένοις, οὐ, τοῖς μὴ ἐπισταμένοις αὐτοῖς χρῆσθαι. καὶ ὁμολογουμένως γε, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος ἡμῖν χωρεῖ. ἐπείπερ εἴρηται τὰ ὠφελοῦντα, χρήματα εἶναι. μὴ πωλούμενοι μὲν γὰρ, οὐ χρήματά εἰσιν οἱ αὐλοὶ (οὐδὲν γὰρ χρήσιμοί εἰσιν) πωλούμενοι B δὲ, χρήματα. πρὸς ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης εἶπεν, ἢν ἐπίστηταί γε πωλεῖν. εἰ δὲ πωλοίη αὖ πρὸς τοῦτον, ὃς μὴ ἐπίσταιτο χρῆσθαι, οὐδὲ πωλούμενοι εἰσὶ χρήματα, κατά γε τὸν σὸν λόγον. λέγειν ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸ ἀργύριον ἐστὶ χρήματα, εἰ μή τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι αὐτῷ. καὶ σὺ δέ μοι δοκεῖς οὕτω συνομολογεῖν, ἀφ' ὧν τις ὠφελεῖσθαι δύναται, χρήματα εἶναι. εἰ γοῦν τις C χρῷτο τῷ ἀργυρίῳ, ὥστε πριάμενος οἷον ἑταίραν, διὰ ταύτην κάκιον μὲν τὸ σῶμα ἔχοι, κάκιον δὲ τὴν ψυχὴν, κάκιον δὲ τὸν οἶκον, πῶς ἂν ἔτι τὸ ἀργύριον αὐτῷ ὠφέλιμον εἴη; οὐδαμῶς. * εἰ μή περ γε καὶ τὸν ὑοσκύαμον καλούμενον, χρήματα εἶναι φήσομεν, ὑφ' οὗ οἱ φαγόντες [αὐτὸν * παραπλῆγες γίγνονται. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον, εἰ μή τις ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, οὕτω πόρρω ἀπωθείσθω, ὦ Κριτόβουλε, ὥστε μηδὲ χρήματα εἶναι. οἱ δὲ D φίλοι, ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; χρήματα, νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. καὶ πολύ γε μᾶλλον ἢ τοὺς βοῦς, ἢν ὠφελιμώτεροί γε ὦσι τῶν βοῶν. καὶ οἱ ἐχθροὶ ἄρα κατά γε τὸν σὸν λόγον, χρήματά εἰσι τῷ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. ἐμοί γ' οὖν δοκεῖ. οἰκονόμου ἄρα ἐστὶν ἀγαθοῦ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστασθαι χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. ἰσχυρότατά γε. καὶ γὰρ δὴ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ὅσοι μὲν δὴ οἶκοι ἰδιωτῶν E εἰσὶν ηὐξημένοι ἀπὸ πολέμου, ὅσοι δ' ἀπὸ * τυραννιδῶν. ἀλλὰ [γὰρ * τὰ μὲν καλῶς ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κριτόβουλος· ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν τί φαίνεται, ὁπόταν ὁρῶμέν τινας ἐπιστήμας μὲν ἔχοντας καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τοὺς οἴκους, αἰσθανώμεθα δὲ αὐτοὺς ταῦτα μὴ θέλοντας ποιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁρῶμεν ἀνωφελεῖς οὔσας αὐτοῖς τὰς ἐπιστήμας; ἄλλο τι, ἢ τούτοις αὖ οὔτε αἱ ἐπιστῆμαι χρήματά εἰσιν, οὔτε κτήματα;

* ἢ μήν
* τυράννων

περὶ δούλων μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιχειρεῖς ὦ Κριτόβουλε διαλέγεσθαι; οὐ μὰ Δί', **A** ἔφη, οὐκ ἔγωγε· ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐπατριδῶν δοκούντων γε ἐνίων εἶναι, οὓς ἐγὼ ὁρῶ τοὺς μὲν καὶ πολεμικὰς, τοὺς δὲ καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστήμας ἔχοντας· ταύτας δὲ οὐκ ἐθέλοντας ἐργάζεσθαι, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι δεσπότας οὐκ ἔχουσιν. καὶ πῶς ἂν, ἔφη ὁ Σωκράτης, δεσπότας οὐκ ἔχοιεν, εἰ εὐχόμενοι εὐδαιμονεῖν, καὶ ποιεῖν βουλόμενοι **B** ἀφ' ὧν ἔχοιεν ἀγαθὰ, ἔπειτα κωλύονται ποιεῖν ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων; καὶ τίνες δὴ, ἔφη, εἰσὶν οὗτοι, ὁ Κριτόβουλος, οἳ ἀφανεῖς ὄντες ἄρχουσιν αὐτῶν; ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἀφανεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ φανεροί. καὶ ὅτι πονηρότατοί γε εἰσὶν, οὐδέ σε λανθάνουσιν, εἴπερ πονηρίαν γε νομίζεις ἀργίαν τ' εἶναι καὶ μαλακίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἀπατη- **C** λαί τινες δέσποιναι προσποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι, κυβεῖαί τε, καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὁμιλίαι, αἳ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξαπατηθεῖσι καταφανεῖς γίγνονται ὅτι λῦπαι ἄρα * ἦσαν ἡδοναῖς περιπεπλεγμέναι, αἳ διακωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὠφελίμων ἔργων κρατοῦσαι. ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐργάζεσθαι μὲν οὐ κωλύονται ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ καὶ πάνυ **D** σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι καὶ μηχανᾶσθαι προσόδους· ὅμως δὲ καὶ τοὺς οἴκους κατατρίβουσι, καὶ ἀμηχανίαις συνέχονται. δοῦλοι γάρ εἰσι καὶ οὗτοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ πάνυ γε χαλεπῶν δεσποτῶν, οἱ μὲν λιχνειῶν, οἱ δὲ, λαγνειῶν, οἱ δὲ, οἰνοφλυγιῶν, οἱ δὲ φιλοτιμιῶν τινῶν μωρῶν καὶ δαπανηρῶν, ἃ οὕτω χαλεπῶς ἄρχει τῶν ἀνθρώπων ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ὥσθ' ἕως μὲν ἂν ὁ- **E** ρῶσιν ἡβῶντας αὐτοὺς, καὶ δυναμένους ἐργάζεσθαι, ἀναγκάζουσι φέρειν ἃ ἂν αὐτοὶ ἐργάσωνται, καὶ τελεῖν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας. ἐπειδὰν δὲ αὐτοὺς ἀδυνάτους αἴσθωνται ὄντας ἐργάζεσθαι, διὰ τὸ γῆρας, ἀπολείπουσι τούτους κακῶς γηράσκειν, ἄλλοις δ' αὖ πειρῶνται δούλοις χρῆσθαι. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Κριτόβουλε, πρὸς ταῦτα οὐχ ἧττον διαμάχεσθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας, ἢ πρὸς τοὺς σὺν ὅπλοις πειρωμένους καταδουλοῦσθαι. πολέμιοι μὲν οὖν ἤδη ὅταν καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες καταδουλώσωνταί τινας,

αἱ

De ſeruis, mi Critobule, diſſerere inſtituis? Minime vero, ait: ſed ſunt nonnulli, qui valde videntur eſſe bono loco nati, quorum alios video, rerum bellicarum, alios pacis artium peritos eſſe, quas tamen exercere nolint, eam ipſam ob cauſſam, mea quidem ſententia, quod dominos non habeant. Quid dominis carere poſſint, ait Socrates, quum felicitatem adipiſci cupientes, eaque gerere, de quibus capere fructus vtiles poſſint, in hoc conatu ab illis impediantur, qui eis imperant? Et quinam illi ſunt, ait Critobulus, qui quamquam non cernantur, eis tamen imperant? Immo, inquit Socrates, obſcuri non ſunt, ſed conſpici manifeſto poſſunt. Ac improbiſſimos quidem eſſe, ne te quidem latet, ſiquidem ignauiam, & mollitiem animi, & negligentiam eſſe putas improbitatem. Sunt & aliæ fraudulentæ quædam dominæ, quæ ſe pro voluptatibus venditant, aleæ luſus, & inutiles hominum inter ſe conuerſationes, quæ temporis progreſſu manifeſto deprehendunt etiam illi, qui decepti ſunt, dolores eſſe implicatos vndique voluptatibus. Atque hæ poteſtatem in ipſos nanctæ, ab operibus eos vtilibus impediendo auocant. At enim alij, ſubiecit Socrates, ab his nō impediuntur, quominus quæſtum faciant, ſed ad eum faciundum excogitandoſque prouentus vehementer incitati ſunt. Nihilominus & rem familiarem adterunt, & rerum inopia conflictantur. Nimirum & illi ſerui ſunt, ait Socrates, ac per profecto moleſtos habent dominos, alij luxum, alij libidines, alij temulentiam, alij ſtultas quaſdam & ſumtuoſas ambitiones, quæ quidem adeo grauiter in eos homines, quos occupauerint, imperium exercent: vt quamdiu cernunt eos adhuc vegetos eſſe, quæſtumque facere poſſe, quidquid lucri fecerint, ad ſe deferre cogant, ac ſuas in cupiditates impendere. Verum poſteaquam animaduerterint eos propter ſenectutem nihil amplius comparare poſſe, relinquunt eos miſere ſenectutem exacturos, atque aliis vti ſeruis inſtituunt. Oportet autem, mi Critobule, non minus de libertate aduerſus hæc dimicare, quam aduerſus eos qui armati nos in ſeruitutem redigere conantur. Etenim hoſtes virtute præſtantes quum in ſeruitutem aliquos redigunt,

μνασιαρχίας, καὶ προστατείας· ἢν δὲ δὴ πόλεμος γένηται, οἶδ' ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθοὺς, καὶ εἰσφορὰς τοσαύτας σοι προστάξουσιν, ὅσας σὺ οὐ ῥᾳδίως ὑποίσεις. ὅπου δ' ἂν ἐνδεῶς δόξῃς τι τούτων ποιεῖν, οἶδ' ὅτι σε τιμωρήσονται Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ τὰ αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα. πρὸς δὲ τούτοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν, καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδικοῖς δὲ [πράγμασι] προσέχοντα τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐξόν σοι. ὧν ἕνεκα οἰκτείρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς, καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστῇς. καὶ
οἶδ' ὅτι ἢ ἐμοὶ μὲν, εἴ τι καὶ προσδεηθείην, * οἶδ' ὅ,τι καὶ σὺ γιγνώσκεις, ὡς εἰσὶν οἳ καὶ ἐπαρκέσειαν, ὥστε πάνυ μικρὰ πορίσαντες, κατακλύσειαν ἂν ἀφθονίᾳ τὴν ἐμὴν δίαιταν· οἱ δὲ σοὶ φίλοι πολὺ ἀρκοῦντα σοῦ μᾶλλον ἔχοντες τῇ ἑαυ-
ὅμως ὡς σοῦ τῶν κατασκευῇ, ἢ σὺ τῇ σῇ, * ὅμως παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι ἀποβλέπουσι. καὶ ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· ἐγὼ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν. ἀλλ' ὥρα σοι προστατεῖν ἐμοῦ, ὅπως μὴ τῷ ὄντι οἰκτρὸς γένωμαι. ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης εἶπε· καὶ οὐ θαυμαστὸν δοκεῖς ὦ
ὀλίγῳ Κριτόβουλε τοῦτο σαυτῷ ποιεῖν, ὅτι * ὀλίγον μὲν πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφην πλουτεῖν, ἐγέλασας ἐπ' ἐμοὶ, ὡς οὐδ' εἰδότι ὅ,τι εἴη πλοῦτος, καὶ πρότερον οὐκ ἐπαύσω πρὶν ἐξήλεγξάς με, καὶ ὁμολογεῖν ἐποίησας, μηδ' ἑκατοστὸν μέρος τῶν σῶν κεκτῆσθαι· νῦν δὲ κελεύεις με προστατεῖν σοῦ, καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἂν μὴ παντάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιο; ὁρῶ γάρ σε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕν τι πλουτηρὸν ἔργον ἐπιστάμενον, περιουσίαν ποιεῖν. τὸν οὖν ἀπ'
ὀλίγου * ὀλίγων περιποιοῦντα ἐλπίζω ἀπὸ πολλῶν γ' ἂν πάνυ ῥᾳδίως πολλὴν περιουσίαν ποιῆσαι. οὔκουν μέμνησαι ἀρτίως ἐν τῷ λόγῳ,
ὅτι * ὅτε οὐδ' ἀναγρύζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας, λέγων ὅτι τῷ μὴ ἐπισταμένῳ ἵπποις χρῆσθαι, οὐκ εἴη χρήματα οἱ ἵπποι, οὐδὲ ἡ γῆ, οὐδὲ τὰ πρόβατα, οὐδὲ ἀργύριον, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν, ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταιτο χρῆσθαι. εἰσὶ μὲν οὖν αἱ πρόσοδοι ἀπὸ τῶν τοιούτων. ἐμὲ
δύνασθαι δὲ πῶς τινὶ τούτων οἴει ἂν * ἐπιστηθῆναι χρῆσθαι, ᾧ τὴν ἀρχὴν οὐδὲν πώποτ' ἐγένετο τούτων; ἀλλ' ἐδόκει ἡμῖν, καὶ εἰ μὴ χρήματά τις τύχοι ἔχων, ὅμως εἶναί τις ἐπιστήμη οἰκονομίας.

A mnaſiis præſis, vt patrocinia ſuſcipias: & bellum ſi oriatur, tantos illam ſumtus imperaturam tibi ſcio triremium in præfecturis, tantaſque collationes, quantis tu non facile ſubſiſtes. Quod ſi non ita gerere videberis aliquid vti debebat geri: ſat ſcio, non minus Athenienſes te multaturos, quam ſi te in peculatu deprehendiſſent. Præter hæc video te hanc de temetipſo cõcepiſſe opinionem, quod diues ſis, & negligenter in excogitandis parandæ pecuniæ rationibus verſari, & amoribus ita eſſe occupatũ, atq; ſi id tibi liceret. Quas B ob cauſſas miſeret me tui, ne quod inſanabile malum accidat tibi, & magnã ad inopiam redigaris. Ac mihi quidem, etiamſi aliquid etiam deeſſet, ſcio habere te perſpectum, eſſe qui ſuppeditare poſſint tantum, vt modicus admodum ſumminiſtratis, abundantia quadam victus mei rationem inundent. Tui vero amici, quum rerum te copia ſuperent, nihilo minus ad te reſpiciunt, quaſi abs te nonnihil vtilitatis C exſpectantes. Tum Critobulus: Non poſsũ, inquit, his aduerſari, mi Socrates. Ceterum tempus eſt, vt mihi patronus fias, ne reabſe miſerabilis euadam. Quę quum audiſſet Socrates: An non mirum eſt, inquit, hoc te aduerſus temetipſum committere, mi Critobule, quod quum paullo ante me diuitem memetipſum prædicantem irriſeris, quaſi qui neſciret, quid ſint diuitiæ, neque prius deſtiteris, quam me conuiceiſſes, & ad fatendum adegiſſes, ne D centeſimam quidem partem tuarum me facultatum poſſidere, nunc me patronum tibi expetas, vtq; dem operam horteris, ne vere pauper fias? Nimirum te video, mi Socrates, inquit, vnũ hoc opus intelligere, quod ad parandas diuitias pertinet, qui rerum copiam efficere poſſis. Itaq; illum, qui de exiguis aliquã copiam parare poſſit, ſpero de multis facillime magnã effecturum abundantiam. Non autem tu meminiſti, te modo in eo, quem habuimus ſermone, quum ne hiſcẽdi quidem pote-E ſtatem mihi concederes, dicere; non equos illi facultates eſſe, qui vti eis neſciret, nec ſolum, nec oues, nec argentum, nec quidquã aliud, quo quis vti neſciret. Sunt autem fructus aliqui ex huiuſmodi rebus. Et quo pacto me putas horum aliquo vti ſcire, quum ab initio nihil eorum habuerim? At enim videbatur nobis, etiã ſi quis facultates nullas haberet, tamẽ eſſe in ipſo adminiſtrationis domeſticę ſciẽtiã poſſe.

Quid igitur obſtat, quominus tu quoque hanc teneas? Hoc ipſum, ait, quod etiam impedire poteſt, quominus tibia quis norit canere, ſi videlicet neq; tibias vnquam ipſe habuerit, neq; alius ei cõceſſerit ſuas, vt in eis artem diſceret. Eadem in adminiſtratione domeſtica mea eſt ratio. Nam opes, quæ inſtrumenta ſunt, numquam habui, quibus eam diſcerem: neq; ſua mihi alius quiſpiam adminiſtranda tradidit, extra te vnũ, qui tua tradere mihi vis. Enimuero qui primum cithara canere diſcunt, etiam lyras ipſas corrumpũt. Atq; equidẽ ſi tua in domo rei familiaris adminiſtratio nem diſcere inſtituerẽ, fortaſſis illã plane corrumperem. Ad ea Critobulus: Studioſe, mi Socrates, inquit, elabi velle videris, ne mihi quid adiumenti adferas, vt rerum neceſſariarum onera facilius feram. Minimè profecto, ait Socrates, ſed lubẽs exponã tibi, quæ ſcio. Arbitror autẽ, te, ſi ignis petẽdi cauſſa venires ad me, atq; illo equidem carerẽ, non reprehenſurum ſi alio te ducerem, vnde petere poſſes. Itidem ſi te aquã à me poſcẽte, apud me illa non eſſet, alio te ad eam quoq; ducerẽ; ſat ſcio ne id quidem te iniquo laturum animo. Itidem Muſicam diſcere à me volẽti ſi longe me peritiores Muſicæ commonſtrarem, atq; etiam tibi gratiam habituros, quod ab eis hanc diſcere cuperes; quid eſſet, quod in hoc meo inſtituto poſſes culpare? Nihil quidem merito, mi Socrates. Quamobrem ego tibi, Critobule, oſtendam alios, eorum, quæ tu diſcere ſtudioſe cupis ex me, longe peritiores. Fateor autem curæ mihi fuiſſe, vt quinam rerum hac in ciuitate quarumcumque peritiſſimi ſint, cognoſcerem. Nam quum aliquando animaduerterẽ, iiſdem operibus faciundis alios quidem inopes admodum eſſe, alios opulentos: fuit ea res mihi admirationi, adeoq; digna viſa, de qua, quid eſſet, diſpiceretur. Itaq; conſiderans ipſe mecum reperi, per illa conuenienter fieri. Nam qui agerent ea temere, ſuo cum damno factitare videbam: at qui contento animo curam adhiberẽt, eos tum celerius faciliuſque, tum maiori cum lucro ſua facere animaduertebam. A quibus te quoque arbitror, ſi velis, & ſi Deus non aduerſetur, diſcere poſſe; vt rei faciundæ peritiſſimus fias. Ea quum Critobulus audiſſet: Nunc ego te, mi Socrates, ait, non miſſum faciã

A τί οὖν κωλύει καί σε ἐπίστασθαι; ὅπερ νὴ Δί᾽ α καὶ αὐλεῖν ἂν κωλύσειεν ἄνθρωπον ἐπίστασθαι, εἰ μήτε αὐτὸς πώποτε κτήσαιτο αὐλοὺς, μήτε ἄλλος αὐτῷ παράσχοι ἐν τοῖς αὐτοῦ μανθάνειν. οὕτω δὲ καὶ ἐμοὶ ἔχει περὶ τῆς οἰκονομίας. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὄργανα χρήματα * ἐκεκτήμην, ὥστε μανθάνειν, οὔτε ἄλλος πώποτέ μοι παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ διοικεῖν, ἀλλ᾽ ἢ σὺ νυνὶ ἐθέλεις παρέχειν. οἱ δὲ δήπου B τὸ πρῶτον μανθάνοντες κιθαρίζειν, καὶ τὰς λύρας λυμαίνονται. καὶ ἐγὼ δὴ, εἰ ἐν τῷ σῷ οἴκῳ ἐπιχειρήσαιμι μανθάνειν οἰκονομεῖν, ἴσως ἂν καταλυμηναίμην ἄν σου τὸν οἶκον. πρὸς ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε· προθύμως γε, ὦ Σώκρατες, ἀποφεύγειν μοι πειρᾷ μηδέν με συνωφελῆσαι εἰς τὸ ῥᾷον ὑποφέρειν τὰ ἐμοὶ ἀναγκαῖα πράγματα. οὐ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔγωγε, ἀλλ᾽ ὅσα ἔχω, καὶ πάνυ προθύμως ἐξηγήσομαί C σοι. οἶμαι δ᾽ ἂν, καὶ εἰ ἐπὶ πῦρ ἐλθόντος σου, καὶ μὴ ὄντος παρ᾽ ἐμοὶ, εἰ ἄλλοσε ἡγησαίμην, ὁπόθεν σοι εἴη λαβεῖν, οὐκ ἂν ἐμέμφου μοι· καὶ εἰ ὕδωρ παρ᾽ ἐμοῦ αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων, ἄλλοσε καὶ ἐπὶ τοῦτο ἤγαγον, οἶδ᾽ ὅτι οὐδ᾽ ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου. καὶ εἰ βουλομένου μουσικὴν μαθεῖν σου παρ᾽ ἐμοῦ, δείξαιμί σοι πολὺ δεινοτέρους ἐμοῦ περὶ μουσικὴν, καί σοι χάριν εἰδότας, εἰ ἐθέλοις παρ᾽ αὐτῶν μανθάνειν, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμ- D φοιο; οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ Σώκρατες. ἐγὼ τοίνυν σοι δείξω, ὦ Κριτόβουλε, ὅσα νῦν λιπαρεῖς παρ᾽ ἐμοῦ μανθάνειν, πολὺ ἄλλους δεινοτέρους * ἐμοῦ τοὺς περὶ ταῦτα. ὁμολογῶ δὲ μεμεληκέναι μοι, οἵτινες ἕκαστα ἐπιστημονέστατοί εἰσι τῶν ἐν τῇ πόλει. καταμαθὼν γάρ ποτε ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων τοὺς μὲν πάνυ ἀπόρους ὄντας, τοὺς δὲ πάνυ πλουσίους, ἀπεθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι ἄξιον εἶναι ἐπισκέψεως ὅ,τι εἴη τοῦτο. καὶ ηὗρον ἐπισκοπῶν E πάνυ οἰκείως ταῦτα γιγνόμενα. τοὺς μὲν γὰρ εἰκῇ ταῦτα πράττοντας, ζημιουμένους ἑώρων, τοὺς δὲ γνώμῃ * συντεταγμένῃ ἐπιμελουμένους, καὶ θᾶττον καὶ ῥᾷον καὶ κερδαλεώτερον κατέγνων πράττοντας. παρ᾽ ὧν ἂν καὶ σὲ οἶμαι, εἰ βούλοιο, μαθόντα, εἴ σοι ὁ θεὸς μὴ ἐναντιοῖτο, πάνυ ἂν δεινὸν χρηματιστὴν γενέσθαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε· νῦν τοι, ἔφη, ἐγώ σε οὐκέτι ἀφήσω, ὦ Σώκρατες,

Margin: κέκτημαι · ὑμῶν · συντεταμένῃ

πρίν ἄν μοι ἃ ὑπέσχησαι ἐναντίον τῶν φίλων περὶ τούτων ἀποδείξῃς. τί οὖν; ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἂν σοι ἀποδεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυρίου ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ ἐλάττονος, πάντα ἐχούσας, ὅσα δεῖ, ἦ δόξω ἕν τί σοι τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; καὶ πάνυ γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. τί δ', ἂν τὸ τούτου ἀκόλουθον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ καὶ παντοῖα κεκτημένους ἔπιπλα, καὶ τούτοις, ὅταν δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι, μηδὲ εἰδότας, εἰ σῶά ἐστιν αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀνιωμένους, πολλὰ δὲ ἀνιῶντας τοὺς οἰκέτας· τοὺς δὲ, οὐδὲν πλέον, ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας αὐτοὺς ἕτοιμα, * ὅταν ὧν αἱ δέονται, χρῆσθαι. ἀλλὰ τί οὖν τούτων ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, αἴτιον, ἢ ὅτι τοῖς μὲν ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον καταβέβληται, τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἕκαστα τεταγμένα κεῖται; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. καὶ οὐδέ γε ἐν χώρᾳ γ', ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἔνθα προσήκει, ἕκαστα διατέτακται. λέγειν τί μοι δοκεῖς, ἔφη, καὶ τοῦτο, ὁ Κριτόβουλος, τῶν οἰκονομικῶν. τί οὖν; ἂν σοι, ἔφη, καὶ οἰκέτας αὖ ἐπιδεικνύω ἔνθα μὲν πάντας, ὡς εἰπεῖν, δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀποδιδράσκοντας, ἔνθα δὲ λελυμένους, καὶ ἐθέλοντάς τε ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω ἀξιοθέατον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ σφόδρα γε. ἂν δὲ καὶ παραπλησίους γεωργίας γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀπολωλέναι φάσκοντας ὑπὸ γεωργίας, καὶ ἀποροῦντας, τοὺς δὲ, ἀφθόνως καὶ καλῶς πάντα ἔχοντας, ὅσων δέονται, ἀπὸ τῆς γεωργίας; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἴσως γὰρ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ. εἰσὶ μέν τινες ἴσως, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τοιοῦτοι· ἀλλ' ἐγὼ οὐ τούτους λέγω, ἀλλ' οἳ οὐδ' εἰς τἀναγκαῖα ἔχουσι δαπανᾶν, γεωργεῖν φάσκοντες. καὶ τί ἂν εἴη τούτου αἴτιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ἐγώ σε ἄξω καὶ ἐπὶ τούτους, ἔφη ὁ Σωκράτης· σὺ δὲ θεώμενος δήπου καταμαθήσῃ. νὴ Δί', ἔφη, ἂν δύνωμαί γε. οὐκοῦν χρὴ θεώμενον σαυτοῦ ἀποπειρᾶσθαι, εἰ γνώσῃ. νῦν δ' ἐγώ σοι σύνοιδα ἐπὶ μὲν κωμῳδῶν θέαν καὶ πάνυ πρῲ * διϊστάμενον,

ὅταν αἱ δέονται,

ἀνιστάμενον,

A prius, quam mihi quod pollicitus es horũ in amicorum præſentia, demonſtres. Quid ergo, mi Critobule, ſubiecit Socrates, ſi demonſtrabo tibi primum quoſdam qui des inutiles ingenti pecunia, quoſdam lõge minore domos eiuſmodi extruere, quæ ab omnibus inſtructæ ſint, à quibus eſſe debent; an non videbor tibi vnum aliquod opus ex iis quæ ad domeſticam adminiſtrationem pertinent, oſtendere? Omnino, ait Critobulus. Quid autem, ſi, quod conſequens huius eſt, deinceps commonſtrem tibi? nonnullos quoſdam, qui ſupel-B lectilem multam ac variam poſſideãt, nec ea, quum opus eſt, vti poſſe, neq; ſcire, an omnia ſint eis integra, eaſq; ob cauſſas magna moleſtia tum ſe tum ſuos afficere: quoſdam vero, qui non his ampliorem, ſed tenuiorem etiam poſſideant, ad vſum omnia parata habere, quum eis opus eſt. Quæ vero cauſſa ſit alia, mi Socrates, niſi quod illis quidem fortuito proiecta ſingula, his ordine collocata iacent? Ita profe-C cto eſt, ait Socrates. Immo ne fortuito quidem in loco, ſed codiſtributa ſingula ſunt, quo ſita eſſe par erat. Videris mihi hoc quoque proferre, ſubiecit Critobulus, vnum ex iis quæ ad rem domeſticã pertinent. Quid autem, ſi & famulos demonſtrem tibi iſtic quidem vinctos, vt ita dicam, ac nihilominus frequenter aufugientes; heic vero ſolutos, non tamen inuite vel laborantes, vel manentes, an non illud etiam opus conſideratu dignum in admi-D niſtratione domeſtica tibi oſtendere videbor? Maxime quidem certe, ait Critobulus. Quid ſi diuerſos conſimili ratione colentes agrum, quorum alij ſe per agriculturam perditos dicant, & inopes ſint; alij abunde commodeq; omnia neceſſaria ex eadem agricultura habeant? Ita eſt, inquit Critobulus. Nam fortaſſis impẽſas faciũt nõ in ea modo, in quę fieri par eſt, ſed etiã in alia, quæ tum ipſi tũ familiæ damnum adferant. Sũt fortaſſe nõnulli tales, ait Socrates: verum ego non de his loquor, ſed E de iis qui quum agriculturam exercere ſe fateantur, non tamẽ ne quidem in res neceſſarias ſumtum facere poſſunt. Et quænã, inquit, eius rei fuerit cauſſa, mi Socrates? Deducam ego te, ait Socrates, ad hos quoq; : tu eos contẽplatus, rẽ animaduertes. Profecto ſi quidem poſſim, inquit. Neceſſe eſt igitur periculum tui contemplando facias, an intelligere poſſis. Memini vero te ad ſpectandos comœdiarum actores admodum aliquando mane ſurrexiſſe,

ac valde longam viam confeciſſe, mihique auctorem fuiſſe, vt vna tecum ſpectator eſſe non recuſarem. Verum ad rem quamdam huiuſmodi numquam me es cohortatus. Ergone tibi, mi Socrates, ridiculus eſſe videor? Immo tibimet profecto multo magis ridiculus. Quid autē, ſi tibi quoſdam commonſtrem, qui ex re equeſtri ad rerum neceſſariarum inopiam redacti ſint; itemq; alios, qui per eamdē rem equeſtrem magnam rerum copiam parauerint, atq; de hoc lucro mirificam voluptatem capiant? Eos vero ipſe quoque video, & vtroſque noui, quamquam nihilo ſim magis eorum in numero, qui lucrum faciunt. Nimirum ſic eos ſpectas, vt tragœdiarum & comœdiarum actores, non illos quidem, mea ſentētia, vt poeta fias: ſed vt videndo, atque audiendo nonnihil, voluptatē capias. Ac fortaſſis id quidem recte. Nec enim poeta vis fieri. Quum autem neceſſario rem equeſtrem tractare cogaris, non te ſtultum exiſtimas eſſe, ſi non cōſideres, quo pacto ea in re minime rudis ſis, præſertim quum eadem heic ad vſum commoda ſint, & ad vendendum fructuoſa? Pullos equorum domare me iubes, Socrates? Nihilo magis, ait, quam emere quos à pueris ad colendum agrum præpares. Sed quædam mihi tam equorum quam hominum ætates eſſe videntur, quæ ſtatim vtiles ſint, & in melius proficiant. Poſſum etiam commonſtrare quoſdam, qui nuptas ſibi vxores ita tractant, vt earum adiumento rem familiarem augeant: alios, vt damna maxima accipiant. Hac etiam in parte, mi Socrates, virone an vxori tribuenda culpa eſt? Si pecus, ait Socrates, male adfectum ſit, plerumque paſtorem accuſamus: ſi equus lædat aliquem, plerumque crimen in equitem cōfertur. Vxor à marito ſi recte inſtituta male ſe gerit, merito culpam ipſa ſuſtinet, at ſi vir ea quæ honeſta & laudabilia ſunt, non docuerit illam, atque ita horum ignara vtatur, an non in virum merito ea culpa conferri debeat? Omnino, mi Critobule, inquit, (ſumus enim amici, quotquot heic adſumus) verum nobis dicito: Eſt ne aliquis alius, cui plus rerum ſeriarium committas, quam vxori? Nemini, ait. Eſt ne vero quiſpiam, cum quo minus colloquare, quam cum illa? Si minus, inquit, cum nemine; ſaltim cum non multis. An vero eam puellam admodum duxiſti,

A καὶ πάνυ μακρὰν ὁδὸν * βαδίζοντα, καὶ ἐμὲ [βαδίζειν]
* ἀναπείθοντα προθύμως συνθεᾶσθαι. ἐπὶ [ἀναπείθειν] δὲ τοιοῦτον οὐδέν με πώποτε ἔργον παρεκάλεσας. οὐκοῦν γελοῖός σοι φαίνομαι εἶναι, ὦ Σώκρατες; σαυτῷ δὲ πολύ γε, ἔφη, γελοιότερος. ἢν δὲ καὶ ἀφ' ἱππικῆς σοι ἐπιδεικνύω τοὺς μὲν εἰς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐληλυθότας, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ πάνυ εὐπόρους ὄντας, καὶ ἅμα ἀγαλλομένους ἐπὶ τῷ κέρδει; οὐκοῦν τούτους μὲν καὶ ἐγὼ ὁρῶ, καὶ οἶδα ἑκατέρους, καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τῶν κερ-
B δαινόντων γίγνομαι. θεᾷ γὰρ αὐτοὺς * ὥσπερ [ᾗπερ]
τοὺς τραγῳδούς τε καὶ κωμῳδούς, οὐχ ὅπως ποιητὴς, οἴομαι, γένῃ, ἀλλ' ὅπως ἡσθῇς, ἰδών τι ἢ ἀκούσας. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὕτως ὀρθῶς ἔχει. οὐ γὰρ ποιητὴς βούλει γενέσθαι. ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμενος χρῆσθαι, οὐ μωρὸς οἴει εἶναι, εἰ μὴ σκοπεῖς, ὅπως μὴ ἰδιώτης ἔσῃ τούτου τοῦ ἔργου, ἄλλως τε καὶ τῶν αὐτῶν ὄντων ἀγαθῶν εἴς τε τὴν χρῆσιν, καὶ κερδαλέων εἰς τὸ πωλεῖν; πωλοδαμνεῖν με κελεύεις, ὦ Σώ-
C κρατες; οὐ μὰ Δί' οὐδέν τι μᾶλλον, ἢ καὶ γεωργοὺς ἐκ παιδίων ὠνούμενον κατασκευάζειν. ἀλλ' εἶναί τινές μοι δοκοῦσιν ἡλικίαι καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, αἳ εὐθύς τε χρήσιμοί εἰσι, καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόασιν. ἔχω δ' ἐπιδεῖξαι καὶ γυναιξὶ ταῖς γαμεταῖς τοὺς μὲν οὕτω χρωμένους, ὥστε συνεργοὺς ἔχειν αὐτὰς εἰς τὸ συναύξειν τοὺς οἴκους, τοὺς δὲ * ᾗ ὡς [ἢ οἱ πλεῖστοι]
πλεῖστα λυμαινομένους. καὶ τούτου πότερον χρή, [λυμαίνονται]
ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα αἰτιᾶσθαι, ἢ τὴν γυ-
D ναῖκα; πρόβατον μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἂν κακῶς ἔχῃ, τὸν νομέα αἰτιώμεθα· καὶ ἵππος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἂν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζομεν. τῆς δὲ γυναικὸς, εἰ μὲν διδασκομένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, τἀγαθὰ κακοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κἀγαθὰ, ἀνεπιστήμονι τούτων χρῷτο, ἆρ' οὐ δικαίως ἂν ὁ ἀνὴρ τὴν αἰτίαν ἔχοι; πάντως δ', ἔφη, ὦ Κριτό-
E βουλε (φίλοι γάρ ἐσμεν οἱ παρόντες) * ἀ- [ἀπαληθεῦ-]
παληθεῦσαι πρὸς ἡμᾶς. ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ τῶν [σον]
σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις, ἢ τῇ γυναικί; οὐδενὶ, ἔφη. ἔστι δὲ ὅτῳ ἐλάττονα διαλέγῃ, ἢ τῇ γυναικί; εἰ δὲ μὴ, οὐ πολλοῖς γε, ἔφη. ἔγημας δὲ αὐτὴν παῖδα νέαν μάλιστα,

ἢ καὶ ὡς ἠδύνατο ἐλάχιστα ἑωρακυῖαν καὶ ἀκηκουῖαν; μάλιστα. οὐκοῦν πολὺ θαυμαστότερον, εἴ τι ὧν δεῖ λέγειν ἢ πράττειν ἐπίσταιτο, ἢ εἰ ἐξαμαρτάνοι. οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶναι γυναῖκας, ὦ Σώκρατες, * ἦ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευσαν; οὐδὲν * οἷον τὸ ἐπισκέψασθαι. συστήσω * δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἣ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει. νομίζω δὲ γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν οἴκου οὖσαν, πάνυ ἀντίρροπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν. ἔρχεται μὲν γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεων τὰ κτήματα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, δαπανᾶται δὲ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ταμιευμάτων τὰ πλεῖστα. καὶ εὖ μὲν τούτων γιγνομένων, αὔξονται οἱ οἶκοι, κακῶς δὲ τούτων πραττομένων οἱ οἶκοι μειοῦνται. οἶμαι δέ σοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λόγου ἑκάστην ἐργαζομένους ἔχειν ἂν ἐπιδεῖξαί σοι, εἴ τι προσδεῖσθαι νομίζεις. ἀλλὰ πάσας μὲν τί σε δεῖ ἐπιδεικνύναι, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κριτόβουλος. οὔτε γὰρ κτήσασθαι πασῶν τῶν τεχνῶν ἐργάτας ῥᾴδιον, οἵους δεῖ, οὔτε ἔμπειρον γενέσθαι αὐτῶν οἷόν τε. ἀλλ᾽ αἳ δοκοῦσι κάλλισται τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἐμοὶ * πρέποι ἂν μάλιστα ἐπιμελομένῳ, ταύτας μοι καὶ αὐτὰς ἐπιδείκνυε, καὶ τοὺς πράττοντας αὐτάς. καὶ * αὐτὸς δὲ ὅ, τι δύνασαι, συνωφέλει εἰς ταῦτα διδάσκων. ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. καὶ γὰρ αἵ γε βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μέντοι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ τῶν ἐπιμελομένων, ἀναγκάζουσαι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. καὶ ἀσχολίας δὲ μάλιστα * ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι. ὥστε οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι * κακοὶ καὶ φίλοις χρῆσθαι, καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς ἐν πολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ᾽ ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι. ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις συμβουλεύεις, ὦ Σώκρατες, χρῆσθαι; ἆρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι. ἐκεῖνον γάρ φασιν ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην,

ἦ ἐν ἦ * οἷόν τι rectius καλὸν τὸ * δέ σοι ἐγὼ Ἀσπασίαν,

πρέπουσι

αὐτάς

ἔχουσι

κακοί

A aut ſaltim quę, quam fieri potuit, minime multa tum vidiſſet tum audiuiſſet? Maxime. Multo igitur magis mirum erit, ſi, quid dicendum faciundumue ſit, ſciat, quam ſi peccet. Quibus autem bonas tu dicis vxores eſſe, mi Socrates, num illi eas ſic inſtituerunt? Nihil vetat, id à nobis conſiderari. Atque equidem etiam Aſpaſiæ te commendabo, quæ multo peritius hæc omnia tibi oſtendet. Exiſtimo autem, vxorē, quæ in domo bona ſit ſocia, tantumdem habere momenti ad vtriuſque vtilitatem, quantum vir habeat. B Nam plerumque viri opera facultates in domum veniunt, & maxima pars earum vxore promente conſumitur. Quæ quidem ſi recte fiant, amplificantur domus: ſin autem, deminuuntur. Arbitror autem me poſſe tibi aliarum etiam artium opifices, qui ſingulas egregie faciant, commonſtrare; ſiquidem id deſideres. Et Critobulus: Quid vero neceſſe ſit, ait, mi Socrates, vniuerſas oſtendere? Nec C enim facile poſſunt parari, qui artes omnes recte exerceant, nec illarum peritus aliquis fieri poteſt. Saltim mihi velim oſtendas tum quæ pulcherrimæ videantur, ac me decere maxime, ſi operam in eis ponam; tum eos qui has exerceant. Quinetiam ipſe aliquid adiumenti, ſi potes, ad hoc mihi docendo adfer. Recte dicis, ait, mi Critobule. Nam quæ artes infimæ notæ ſunt, & adpellantur ſordidæ, infames ſunt, & merito in ciuitatibus D non magni fiunt. Etenim corpora illorum, qui vel eas exercent, vel curant, corrumpunt: dum ſedere illos cogunt, & in vmbra viuere, totoſque dies in nonnullarum operis ad ignem eſſe. Iam ſi corpora effeminentur, etiam animi longè debiliores redduntur. Eædem illiberales artes tantas habent occupationes, vt amicis & rei publicæ dari opera non poſſit. Quo fit, vt eiuſmodi homines nec amicorum viui videantur eſſe commodi, nec tueri patriam poſſint. Etiam nonnullis in vrbibus, maxime quæ bellis occupantur, E ne quidem licet cuiquam ciuium ſordidas haſce artes exercere. Nobis vero, Socrates, quibus vtendum eſſe conſulis? Ne nos pudeat, inquit, Perſarum regem imitari. Nam illum, aiunt, quod agriculturam, & bellicæ rei artem, pulcherrimas & maxime neceſſarias exiſtimet,

quam quę maximo ſtudio colere. Quibus auditis Critobulus: Tune vero, mi Socrates inquit, Perſarum regē inter alia agriculturæ operam aliquam dare credis? Si hoc modo, ait Socrates, rem cōſiderauerimus, fortaſſis intelligemus, Critobule, num inter alia etiam agriculturę det operam. Etenim rerum bellicarum maxime ſtudioſum eſſe fatemur, idcirco quod in omnibus nationibus, quæ tributum ei pēdunt, cōſtitutum ſit cuique prætori, quot equites, ſagittarij, funditores, ſcutati ſtipendiis ali debeant; qui ad continendum in officio ſubiectos ipſius imperio ſufficiāt, & ſi hoſtes inuadant ipſius regnum, tueri illud poſſint. Præter hos, alit in arcibus præſidiarios, & annonam dat præſidiariis præfectus is cui datū eſt hoc negotij: rex autem in annos ſingulos & ſtipendiarios & alios luſtrat quibus iniunctum eſt, vt ſint in armis; omneſque in vnum cogit, exceptis iis qui arces cuſtodiunt, ad eum locum quo conuentus indicitur. Qui vicini ſunt locis iis, in quibus degit, eos ipſe inſpicit: ad eos autem, qui procul habitant, fidos quoſdam homines mittit, qui eos inſpiciāt. Ac magiſtri quidem præſidiorum, & tribuni, & ſatrapæ, qui numerum conſtitutum habere ſe integrum palam oſtendunt, militeſque bonis equis & armis inſtructos exhibent, à rege honoribus augentur, & ingentibus donis collocupletātur. Quos vero prætores vel negligere præſidiorum magiſtros, vel quæſtum ſuum facere compererit: eos grauiter punit, ademptoque ipſis imperio, alios eorum loco rerum ſuarum curatores cōſtituit. Atque hæc quia facit, haud dubie nobis aliquid bellicis in rebus ſtudij ponere videtur. Præterea quantum regionis ſuæ peragrans ipſe inſpicit, in eo etiam omnia ipſe explorat: quantum vero ipſe non inſpicit, id miſſis fidis hominibus inuiſit. Et quos quidem prætores animaduertit egregie habitatam terram exhibere, ſolumque cultum, & arboribus, pro cuiuſque ſoli natura, fructibuſque plenum: eis alium etiam agrum attribuit, & muneribus cohoneſtat, & locis in conſeſſu honoratis ornat. Quorum vero terram incultam eſſe videt, ac à paucis habitatam, vel propter ipſorum aſperitatem, vel petulantiam, vel negligentiam; iis multatis, & magiſtratu deiectis, alios eorum loco prætores conſtituit.

A τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος, ἀκούσας ταῦτα, εἶπε· καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις, ὦ Σώκρατες, βασιλέα τὸν Περσῶν γεωργίας συνεπιμελεῖσθαι; ὧδ' ἄν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι συνεπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσωνπερ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέτακται τῷ ἄρB χοντι ἑκάστῳ, εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας, καὶ τοξότας, καὶ σφενδονήτας, καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει, καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων, ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται), καὶ πάντας ἅμα συνάC γων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὑτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν. καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων, καὶ τῶν χιλιάρχων, καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους * δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώροις μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν εὕD ρῃ τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν * ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι. ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ * αὐτός, καὶ δοκιμάζει· ὁπόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων συνοικουμένην γε τὴν χώραν παρεE χομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε, ὧν ἑκάστη φέρει, καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλην προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει. οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν οὖσαν, καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ διὰ χαλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄρχοντας ἄλλους καθίστησι.

δοκίμοις

ἀναμφιβόλως

αὐτὸς. & αὐτοὺς

Hæc

ἐπιμελεῖ ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἧττον * ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως ἡ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων; καὶ εἰσὶ δ' αὐτῷ οἱ ἄρχοντες διατεταγμένοι ἐφ' ἑκάτερον οὐχ οἱ αὐτοί, ἀλλ' οἱ μὲν ἄρχουσι τῶν κατοικούντων τε, καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ δασμοὺς ἐκ τούτων ἐκλέγουσιν· οἱ δ' ἄρχουσι τῶν ὡπλισμένων φρουρῶν. κἂν μὲν καλῶς ὁ φρούραρχος μὴ * ἱκανῶς τῇ χώρᾳ ἀρήγῃ, ὁ τῶν ἐνοικούντων ἄρχων καὶ τῶν ἔργων ἐπιμελούμενος, κατηγορεῖ τοῦ φρουράρχου, ὅτι οὐ δύνανται ἐργάζεσθαι διὰ τὴν ἀφυλαξίαν. ἢν δὲ παρέχοντος τοῦ φρουράρχου εἰρήνην τοῖς ἔργοις, ὁ ἄρχων ὀλιγάνθρωπόν τε παρέχηται καὶ ἀργὸν τὴν χώραν, τούτου αὖ κατηγορεῖ ὁ φρούραρχος. καὶ γὰρ σχεδόν τι οἱ κακῶς τὴν χώραν ἐργαζόμενοι οὔτε τοὺς φρουροὺς τρέφουσιν, οὔτε τοὺς δασμοὺς δύνανται ἀποδιδόναι. ὅπου δ' ἂν Σατράπης καθίστηται, οὗτος ἀμφοτέρων τούτων ἐπιμελεῖται. ἐκ τούτων ὁ Κριτόβουλος εἶπεν· οὐκοῦν εἰ μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖ βασιλεύς, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἧττον τῶν γεωργικῶν ἔργων ἐπιμελεῖσθαι ἢ τῶν πολεμικῶν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ, καὶ εἰς ὁπόσας ἐπιστρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων, ὅπως κῆποί τε ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοί, ὅσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει. καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς τὰ πλεῖστα διατρίβει, ὅταν μὴ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἐξείργῃ. νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἀνάγκη τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἔνθα γε διατρίβει αὐτός, καὶ ὅπως ὡς κάλλιστα * ὡς κάλλιστοι κατεσκευασμένοι ἔσονται οἱ παράδεισοι, ἐπιμελεῖσθαι, δένδρεσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι [καλοῖς*, ὅσα ἡ γῆ φύει. φασὶ δέ τινες, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, καὶ ὅταν δῶρα διδῷ ὁ βασιλεύς, πρῶτον μὲν εἰσκαλεῖν τοὺς πολέμῳ ἀγαθοὺς γεγονότας, ὅτι οὐδὲν ὄφελος πολλὰ ἀροῦν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες. δεύτερον δέ, τοὺς κατασκευάζοντας τὰς χώρας [ἄριστα* καὶ ἐνεργοὺς ποιοῦντας· λέγοντα, ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι. λέγεται δὲ καὶ Κῦρος ποτε, ὅσπερ εὐδοκιμώτατος δὴ βασιλεὺς γεγένηται, εἰπεῖν τοῖς ἐπὶ τὰ δῶρα κεκλημένοις· ὅτι αὐτὸς ἂν δικαίως τὰ ἀμφοτέρων δῶρα λαμβάνοι. κατασκευάζειν τε γὰρ ἄριστος εἶναι ἔφη χώραν, καὶ ἀρήγειν τοῖς κατεσκευασμένοις. Κῦρος μέντοι, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὦ Σώκρατες,

A Hęc dum facit, an tibi minus curare videtur, vt terra colatur ab incolis, quam vt præſidiis recte cuſtodiatur? Etenim ei ſine prætores ad vtrumque conſtituit, non iidem: ſed alij præſunt incolis, & opus facientibus, deque his vectigalia colligunt, alij præſidiis armatis præſunt. Ac ſi quidem præſidij magiſter regionem non ſatis defenderit, incolarum prætor, & is, qui operum faciũdorum curam gerit, accuſat ipſum: quod ob negligentiam cuſtodiæ exercere opera non poſſint: Sin B præſidij magiſtro pacem operibus faciundis præſtante, prætor regionem à paucis habitatam, & incultam exhibeat: viciſſim ille à pręſidij magiſtro accuſatur. Nã fere illi, qui terram male colunt, neque præſidiarios alũt, neque tributa poſſunt pendere. Vbi vero ſatrapa conſtitutus eſt, is curam horum vtriuſque habet. Secundum ea Critobulus: Quod ſi, mi Socrates, inquit, hæc facit rex; nihilo mihi videtur minus agriculturæ, quam operum rei bellicæ curã gerere. C Præter hæc, ait Socrates, quaſcumque regiones incolit, & quocumque ſe confert, ſtudioſe dat operam, vt horti ſint, quos paradiſos vocant, omnibus referti quæcumque pulchra & bona enaſci de terra poſſunt. Atque in his ipſe magna ex parte verſatur, quum anni tempus id fieri non prohibet. Profecto igitur, inquit Critobulus, curari neceſſe eſt illic, mi Socrates, vbi D rex verſatur, vt pulcherrime instructi ſint paradiſi, tum arboribus tum aliis rebus è terra naſcentibus. Proditur etiam à nonnullis, mi Critobule, ait Socrates, quoties rex munera largiatur, primum eos arceſſi ad ipſum, qui præclare ſe in bello geſſerint: quod multum arare, nihil proſit, niſi ſint, qui arantes defendant: deinde, qui regiones ſuas quam optimas præſtant, & cultas reddunt. Etenim dicere regem, ne viuere quidem poſſe viros fortes, niſi ſint qui terram colant. Et Cyrum aiunt, maxima gloria regem, di- E xiſſe aliquando ad eos qui ad accipienda munera vocati eſſent, merito ſibi vtraque dona deberi: Nam ſe regionem optime poſſe instruere, & quę iam instructa ſint, defendere. Cyrus ergo, mi Socrates, ſubiecit Critobulus, ſi hoc dixit,

non minus gloriabatur eo, quod regiones cultas efficere poſſet, atq; inſtruere, quã quod rei militaris peritus eſſet. Ac profecto, ſubiecit Socrates, ſi vixiſſet Cyrus, longe præſtantiſſimus in imperio futurus fuiſſe videtur. Eius rei cum alia fuerunt argumenta, tum illud etiam, quod quum de regno manum cum fratre conſerturus proficiſceretur, nullus ab ipſo ad regem tranſiiſſe feratur: multis millibus hominum à rege ad ipſum deficientibus. Equidem magnum eſſe argumentum virtutis in Imperatore ſtatuo, ſi homines eum lubenter ſequantur, ac manere apud ipſum in periculis velint. Cyro autem, dum viueret, & in prœlio amici aderant, & quum interfectus eſſet, omnes circum mortuum pugnantes cum ipſo occubuerunt, extra vnum Ariæum, qui læuo in cornu collocatus fuerat. Atque hic Cyrus perhibetur, Lyſandro, quum à ſociis dona ferens ad eum veniſſet, inter alias comitatis & beneuolentiæ ſignificationes, quemadmodum aliquando Lyſander ipſe cuidam hoſpiti ſuo Megaris narrauit, etiam hortum, qui Sardibus eſt, ipſemet oſtẽdiſſe. Hunc Lyſander quum admiraretur ob arborum pulchritudinem, & quod æqualiter eſſent omnia cõſita, quod ordines arborum recti, quod angulis accurate factis ornata omnia, quod odores multi ac ſuaues obambulantes ipſos comitarentur: hæc inquam ille quum admiraretur; Equidem, ait, admiror horum omnium pulchritudinem, Cyre: multo tamen magis eum ſuſpicio, qui ſingula tibi ſic & dimenſus eſt, & diſpoſuit. Quæ vt Cyrus audiſſet, delectatum eis, dixiſſe: Atqui omnia hæc, mi Lyſander, ego dimenſus ſum ac diſpoſui. Nonnulla ſunt etiam, quæ ipſemet conſeui. Tum Lyſãder ſe Cyrum intuentem, conſpecta veſtium ipſius pulcritudine, & odore percepto, torquium denique armillarumque animaduerſa elegantia, ceteriq; ornatus, quem habebat, dixiſſe cõmemorabat: Quid ais, Cyre? Tune manibus tuis aliquid horum conſeuiſti? Reſpondiſſe vero Cyrum: Hoccine tibi admirationi eſt, mi Lyſander? Mithren iuratus teſtor, numquam me, quum recte valeo, cibum capere prius quam vel ex bellicis, vel ruſticæ rei exercitiis, vel alia quapiam ſtudioſa cõtentione ſudauerim. Atque his auditis Lyſander ipſe aiebat,

A καὶ * ἐπηγγέλλετο οὐδὲν ἧττον, εἰ ταῦτα ἐλέγετο, ἐπὶ τῷ χώρας ἐνεργοὺς ποιεῖν, καὶ κατασκευάζειν, ἢ ἐπὶ τῷ * πολεμικὸς εἶναι. καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, Κῦρός γε, εἰ ἐβίωσεν, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι. καὶ τούτου τεκμήρια ἄλλα τε πολλὰ παρέσχηται, καὶ ὁπότε περὶ τῆς βασιλείας τῷ ἀδελφῷ ἐπορεύετο μαχούμενος, παρὰ μὲν Κύρου οὐδεὶς λέγεται αὐτομολῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα, B παρὰ δὲ τοῦ βασιλέως πολλαὶ μυριάδες πρὸς Κῦρον. ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες * ἕπωνται, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν. ἐκείνῳ δὲ καὶ οἱ φίλοι ζῶντί τε συνεμάχοντο, καὶ ἀποθανόντι συναπέθανον πάντες περὶ τὸν νεκρὸν μαχόμενοι, πλὴν γε Ἀριαίου. Ἀριαῖος δ' ἔτυχεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ κέρατι τεταγμένος. οὗτος τοίνυν ὁ Κῦ- C ρος λέγεται Λυσάνδρῳ, ὅτε ἦλθεν ἄγων αὐτῷ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων δῶρα, ἄλλα τε φιλοφρονεῖσθαι, ὡς αὐτὸς ἔφη ὁ Λύσανδρος, ξένῳ ποτέ τινι ἐν Μεγάροις διηγούμενος, καὶ τὸν ἐν Σάρδεσι παράδεισον ἐπιδεικνύναι * αὐτὸν ἔφη. ἐπεὶ δὲ ἐθαύμαζεν αὐτὸν ὁ Λύσανδρος, ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, δι' ἴσου δὲ τὰ πεφυτευμένα, ὀρθοὶ δὲ οἱ στίχοι τῶν δένδρων, εὐγώνια δὲ πάντα καλῶς εἴη, ὀσμαὶ D δὲ πολλαὶ καὶ ἡδεῖαι συμπαρομαρτοῖεν αὐτοῖς περιπατοῦσι· καὶ ταῦτα θαυμάζων, εἶπεν· Ἀλλ' ἐγώ τοι, ὦ Κῦρε, πάντα μὲν [ταῦτα * θαυμάζω ἐπὶ τῷ κάλλει, πολὺ δὲ μᾶλλον ἄγαμαι τοῦ καταμετρήσαντός σοι, καὶ διατάξαντος ἕκαστα τούτων. ἀκούσαντα δὲ ταῦτα τὸν Κῦρον ἡσθῆναί τε, καὶ εἰπεῖν· Ταῦτα τοίνυν, ὦ Λύσανδρε, ἐγὼ πάντα καὶ διεμέτρησα καὶ διέταξα. ἔστι δ' αὐτῶν, φάναι, ἃ καὶ ἐφύτευσα αὐτός. E καὶ ὁ Λύσανδρος ἔφη, ἀποβλέψας εἰς αὐτόν, καὶ ἰδὼν τῶν τε ἱματίων τὸ κάλλος ὧν εἶχε, καὶ τῆς ὀσμῆς * αἰσθόμενος, καὶ τῶν στρεπτῶν καὶ τῶν ψελλίων τὸ κάλλος, καὶ ἄλλου κόσμου οὗ εἶχεν, εἰπεῖν· Τί λέγεις, [φάναι,] ὦ Κῦρε; ἦ γὰρ σὺ ταῖς σαῖς χερσὶ τούτων τι ἐφύτευσας; καὶ τὸν Κῦρον ἀποκρίνασθαι· Θαυμάζεις τοῦτο, ἔφη, ὦ Λύσανδρε; ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην, ὅταν περ ὑγιαίνω, μὴ πώποτε δειπνῆσαι, πρὶν ἱδρῶσαι, ἢ τῶν πολεμικῶν τι, ἢ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν, ἢ ἀεὶ ἕν γέ τι φιλοτιμούμενος. Καὶ αὐτὸς μέντοι ἔφη ὁ Λύσανδρος ἀκούσας ταῦτα,

Margin: ἐπιμελεῖτο — πολεμικοῖς — ὑπομένωσι — αὐτὸς ἀποδεῖ — αἰσθόμενος

δεξιώσασθαί τε αὐτὸν καὶ εἰπεῖν· δικαίως μοι A
δοκεῖς [ἔφη*, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι]. ἀγα-
θὸς γὰρ ὢν ἀνήρ, εὐδαιμονεῖς. Ταῦτα δέ, ὦ
Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκρά-
της, ὅτι τῆς γεωργίας οὐδ' οἱ πάνυ μακά-
ριοι δύνανται ἀπέχεσθαι. ἔοικε γὰρ ἡ ἐπι-
μέλεια αὐτῆς εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις, καὶ
οἴκου αὔξησις, καὶ σωμάτων ἄσκησις εἰς τὸ
δύνασθαι, ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ προσήκει. B
πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ὧν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι,
ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις· καὶ ἀφ' ὧν
προσεπι- τοίνυν ἡδυπαθοῦσι, * προσέτι φέρει. ἔπειτα
φέρει δὲ ὅσα κοσμοῦσι βωμοὺς καὶ ἀγάλματα, καὶ
οἷς αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετ' ἡδίστων
ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει. ἔπειτα δὲ ὄ-
ψα πολλὰ τὰ μὲν φύει, τὰ δὲ τρέφει. καὶ γὰρ
ἡ προβατευτικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωρ-
γίᾳ· ὥστε ἔχειν καὶ θεοὺς ἐξαρέσκεσθαι θύον- C
τας, καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. παρέχουσα δ' ἀ-
φθονώτατ' ἀγαθά, οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μα-
λακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος,
καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. καὶ τοὺς
μὲν αὐτουργοὺς διὰ τῶν χειρῶν γυμνάζου-
σα, ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι· τοὺς δὲ τῇ ἐπι-
γεωργίδος μελείᾳ * γεωργοῦντας, ἀνδρίζεσθαι, πρωὶ
ἀνδρίζε- ἐγείρουσα, καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγ-
σθαι πρωΐ τε κάζουσα. καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ, καὶ ἐν τῷ
ἐγείρ. ἄστει ἀεὶ ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιριώταται πράξεις
εἰσίν. ἔπειτα ἐάν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τις τῇ D
πόλει βούληται, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωρ-
γία συντρέφειν· ἐάν τε πεζῇ, σφοδρὸν τὸ σῶ-
μα παρέχει. θήραις τε ἐπιφιλοπονεῖσθαι
ἡ γῆ συνεπαίρει * τῇ γῇ, καὶ κυσὶν εὐπετείας τρο-
φῆς παρέχουσα, καὶ θηρία συμπαρατρέφου-
σα. ὠφελούμενοι δὲ καὶ οἱ ἵπποι καὶ αἱ κύνες
ἀπὸ τῆς γεωργίας, ἀντωφελοῦσι τὴν χώραν, ὁ μὲν
ἵππος, πρωΐ τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν
τῆς ὀψίας ἐπιμέλειαν, καὶ ἐξουσίαν παρέχων * ὀψὲ ἀ-
πιέναι· αἱ δὲ κύνες, τά τε θηρία ἀπερύκου- E
σαι ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ
τῇ τε ἐρημίᾳ τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι.
παρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ
χώρᾳ καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργούς, ἐν τῷ μέσῳ τοὺς
καρποὺς τρέφουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν.
καὶ δραμεῖν δὲ, καὶ βαλεῖν, καὶ πηδῆσαι τίς ἱ-
κανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις πλείω τέχνη ἀντιχαρίζεται;

manum ſe Cyri comprehendiſſe, ac dixiſ-
ſe: Iure mihi beat* eſſe videris, Cyre. Nã
ſimul & vir egregius, & fortunatus es. Hęc
tibi ego commemoro, Critobule, inquit
Socrates, vt ſcias, ne feliciſſimos quidem
homines ab agricultura poſſe abſtinere.
Nam videtur eius ſtudium ſimul & volu-
ptatem quandam habere, & rei familiaris
amplificationem, & exercitationem cor-
porum, vt ad ea perficienda robur habeãt,
quæ ingenuis hominibus conueniũt. Pri-
mũ enim fert terra, ſe colentibus, ea quę
hominibus ad victum neceſſaria ſunt: at-
que etiam illa fert, de quibus voluptatem
capiunt. Deinde ſuppeditat omnia ſua-
uiſſimis cum odoribus, & gratiſſima ſpe-
cie, quæcumq; homines ad aras, & ſigna
deorum, atque etiam ad ſeipſos ornan-
dos adhibent. Præterea multa obſonia
partim producit, partim nutrit. Etenim
ars pecuaria cum agricultura coniuncta
eſt. Quo fit vt multa ſuppetãt, quibus ſa-
crificandis tum placare deos, tum ipſimet
vti poſſimus. Quumque copioſiſſime bo-
na ſumminiſtret, non ſinit ea cum mol-
litia capi, ſed ad hiemis frigora, & æſtatis
calores tolerandos conſuefacit. Eadem
illos, qui manibus ſuis laborant, exercen-
do magis robuſtos efficit: alios vero, qui
cura ſua colunt agrum, ſtrenuos reddit,
dum mane ipſos excitat, acriterque per-
gere cogit. Etenim & ruri, & in vrbe ſem-
per quouis anni tempore quædam actio-
nes ſunt opportuniſſimæ. Deinde ſiue
quis eques opem ciuitati ſuæ ferre velit, a-
gricultura maxime alendo equo ſufficit:
ſiue pedes, acre corpus reddit. Etiam ter-
ra venationis ad ſtudium nonnihil adiu-
menti præſtat, quod & per eam facile ca-
nes ali poſſint, & feræ nutriri. Et quia ca-
nes quoque cum equis ex agricultura
commodum aliquod percipiunt, viciſ-
ſim & ipſi ruri proſunt: equus, dum ma-
ne portat rei ruſticæ curatorem, ac ſe-
ro redeundi poteſtatem facit: canes au-
tem, dum feras abigunt, ne fructibus pe-
cudibuſue noceant: ac ſolitudini ſecuri-
ritatem præſtant. Incitat etiam terra
nonnihil agricolas ad defendendum ar-
mis agrum, quum fructus in medio pro-
poſitos educet, qui victori cedant. Et
quæ tamdem ars homines magis ad cur-
rendum, ad iaculandum, ad ſaltandum
idoneos reddit quam agricultura? quæ ars
ſe exercentibus vice verſa plura largitur?

quænam ſui ſtudioſum ſuauius excipit, porrigens accedenti quod ſumat ex animi arbitratu? quænam maiori cum rerum copia hoſpites excipit? Vbinam facilius copioſo igne calidiſq; lauacris per hiemem viui licet, quam ruri? Vbi quis aquarum, auræ, vmbrarumque cauſſa iucundius traducere poſſit æſtatem, quam ruri? Quænam ars alia primitias ſuppeditat dijs rectius conuenientes, vel feſtos dies abundantiori cum copia rerum exhibet? quænam domeſticis gratior eſt, vxori iucundior, liberis optatior, erga amicos benignior? Mihi quidem mirum videatur, poſſe hominem ingenuum vel poſſeſſionem aliquam acceptiorem hac ducere, vel ſtudium aliquod hoc tam iucūdius tum ad vitam vtilius reperire. Præterea tellus, quę quidem * dea eſt, iuſticiam quoque docet illos, qui animaduertere poſſunt. Nā ſtudioſiſſime ſe colentibus, maximam bonorum copiam viciſſim largitur. Quod ſi aliquando ij qui in agricultura verſantur, & tum ad alacritatem tum fortitudinem cōdocefacti ſunt, a magnis copijs hoſtium ab operis ſuis arceantur: poſſunt certe, niſi Deus prohibeat, præſertim quum & animis & corporibus egregie inſtructi ſint, inuaſis eorum finibus, a quibus impediuntur quominus operas ſuas faciant, indidem capere, vnde ſe alāt. Ac ſæpe in bello etiam tutius eſt armis victum quærere, quam inſtrumentis ruſticis. Inſtituit etiā nos agricultura, vt mutuo noſmet iuuemus. Nam aduerſus hoſtes cum hominū copijs pergendum eſt, & hominum opera terra eſt colenda. Itaque neceſſe eſt, eum, qui recte agriculturam exercere velit, operas ſuas ſic inſtruere, vt ſint alacres, & ad parendum promptæ. Eadē moliatur oportet, qui copias aduerſus hoſtes ducturus ſit, vt eos, qui faciūt quod viros fortes decet, muneribus ornet; ac non recte atque ordine munus ſuum obeuntes plectat. Etiam neceſſe eſt agricolam non minus interdum operas ſuas cohortando excitare, quam imperatorem milites. Neque ſerui minus ſpe bona quam ingenuis hominibus opus eſt: immo vero magis, vt manere velint. Etiam is recte dixit, qui agriculturam aliarum artium matrem & nutricem eſſe perhibuit. Nam quum agricultura proſpere ſuccedit, etiam artes cæteræ omnes vigent: at vbi terra neceſſitate aliqua inculta manet, etiam artes cæteræ fere terra marique extinguuntur.

* Lectio marginis altera.

A τίς δὲ ἥδιον τὸν ἐπιμελόμενον δέχεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὅ,τι χρῄζει, τίς δὲ ξένους ἀφθονώτερον δέχεται, χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ, καὶ θερμοῖς λουτροῖς, ποῦ [πολὺ] πλείων * εὐμάρεια ἐν χώρῳ τῳ. ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε, καὶ πνεύμασι, καὶ σκιαῖς, ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει, ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα, ἢ γυναικὶ ἡδίων, ἢ τέκνοις ποθεινοτέρα, ἢ φίλοις B εὐχαριστοτέρα; ἐμοὶ μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι, εἴ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτῆμά τι τούτου ἥδιον κέκτηται, ἢ ἐπιμέλειαν ἡδίω τινὰ ταύτης εὕρηκεν, ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. ἔτι δὲ ἡ γῆ * θέλουσα, τοὺς δυναμένους καταμανθάνειν, καὶ δικαιοσύνην διδάσκει. τοὺς γὰρ ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν, πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. ἐὰν δ' ἄρα καὶ ὑπὸ πλήθους ποτὲ στρατευμάτων τῶν ἔργων στερηθῶσιν οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀναστρεφόμενοι, καὶ σφοδρῶς καὶ ἀνδρικῶς παιδευόμενοι, οὗτοι εὖ παρεσκευασμένοι καὶ τὰς C ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, ἂν μὴ θεὸς ἀποκωλύῃ, δύνανται ἰόντες εἰς τὰς τῶν ἀποκωλυόντων λαμβάνειν ἀφ' ὧν θρέψονται. πολλάκις δ' ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν τροφὴν μαστεύειν, ἢ σὺν τοῖς γεωργικοῖς ὀργάνοις. συμπαιδεύει δὲ καὶ εἰς τὸ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις ἡ γεωργία. ἐπί τε γὰρ τοὺς * πολεμίους σὺν ἀνθρώποις δεῖ ἰέναι, τῆς τε γῆς σὺν ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἐργασία. τὸν οὖν μέλλοντα D εὖ γεωργήσειν δεῖ τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προθύμους παρασκευάζειν, καὶ πείθεσθαι θέλοντας· τόν τε ἐπὶ πολεμίους ἄγοντα * ταῦτα δεῖ μηχανᾶσθαι, δωρούμενόν τε τοῖς ποιοῦσιν ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ κολάζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. καὶ παρακελεύεσθαι δὲ πολλάκις οὐδὲν ἧττον δεῖ τοῖς ἐργάταις τὸν γεωργὸν, ἢ τὸν στρατηγὸν τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐλπίδων δὲ ἀγαθῶν οὐδὲν ἧττον οἱ δοῦλοι τῶν ἐλευθέρων δέονται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὅπως μένειν θέλωσι. καλῶς δὲ κἀ-E κεῖνος εἶπεν, ὃς ἔφη τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τεχνῶν μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι. εὖ μὲν γὰρ φερομένης τῆς γεωργίας, ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι· ὅπου δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

εὐχεῖα

θέουσα, ἢ θεὸς οὖσα

πολέμους

ταὐτὰ

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κριτόβουλος, εἶπεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, καλῶς δοκεῖς λέγειν.* ὅτι δὲ τῆς γεωργικῆς τὰ πλεῖστα ἐστὶν ἀνθρώπῳ ἀδύνατα προνοῆσαι. καὶ γὰρ χάλαζαι, καὶ πάχναι ἐνίοτε, καὶ αὐχμοί, καὶ ὄμβροι ἐξαίσιοι, καὶ ἐρυσῖβαι, καὶ ἄλλα πολλάκις τὰ καλῶς ἐγνωσμένα καὶ πεποιημένα ἀφαιροῦνται. καὶ πρόβατα δὴ ἐνίοτε κάλλιστα τεθραμμένα νόσος ἐλθοῦσα κάκιστα ἀπώλεσεν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης εἶπεν· ἀλλ' ᾤμην ἐγώ γέ σε, ὦ Κριτόβουλε, εἰδέναι, ὅτι οἱ θεοὶ οὐδὲν ἧττόν εἰσι κύριοι τῶν ἐν τῇ γεωργίᾳ ἔργων, ἢ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ ὁρᾷς, οἶμαι, πρὸ τῶν πολεμικῶν πράξεων * ἐξαρεσκομένους τοὺς θεούς, καὶ ἐπερωτῶντας θυσίαις καὶ οἰωνοῖς ὅ,τι τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ὅ,τι μή· περὶ δὲ τῶν γεωργικῶν πράξεων ἧττον οἴει δεῖν τοὺς θεοὺς ἱλάσκεσθαι; εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οἱ σώφρονες καὶ ὑπὲρ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καρπῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ προβάτων, καὶ ὑπὲρ πάντων γε δὴ τῶν κτημάτων τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, κελεύων πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου, ὡς τῶν θεῶν κυρίων ὄντων οὐδὲν ἧττον τῶν εἰρηνικῶν, ἢ τῶν πολεμικῶν ἔργων. ταῦτα μὲν οὖν πειρασόμεθα οὕτω ποιεῖν. σὺ δὲ ἡμῖν ἔνθεν λέγων περὶ τῆς οἰκονομίας ἀπέλιπες, πειρῶ τὰ τούτων ἐχόμενα διεκπεραίνειν· ὡς καὶ νῦν μοι δοκῶ, ἀκηκοὼς ὅσα εἶπες, μᾶλλόν τι ἤδη διορᾶν, ἢ πρόσθεν ὅ,τι χρὴ ποιοῦντα βιοτεύειν. τί οὖν; ἔφη ὁ Σωκράτης, ἆρα εἰ πρῶτον μὲν ἐπανέλθοιμεν ὅσα μὲν ὁμολογοῦντες διεληλύθαμεν, ἵν' εἴ πως δυναίμεθα, πειραθῶμεν οὕτω καὶ τὰ λοιπὰ διεξιέναι συνομολογοῦντες; ἡδὺ γοῦν [ἐστὶν*, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὥσπερ καὶ χρημάτων κοινωνήσαντας ἀναμφιλόγως διελθεῖν, οὕτω καὶ λόγων κοινωνοῦντας, περὶ ὧν ἂν διαλεγώμεθα, συνομολογοῦντας διεξιέναι. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μέν τινος ἔδοξεν ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία. ἡ δὲ ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο, ᾗ οἴκους δύνανται αὔξειν ἄνθρωποι. οἶκος δὲ ἡμῖν ἐφαίνετο, ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα. κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν εἶναι ὅ,τι ἑκάστῳ ὠφέλιμον εἴη εἰς τὸν βίον. ὠφέλιμα δὲ ὄντα εὑρίσκετο πάντα, ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι.

ἴσω δὲ

ἐξαρεσκομένους

A Quibus auditis Critobulus. Enimuero, inquit, hæc mihi dicere præclare videris, mi Socrates. Sed plurima ſunt in agricultura, quæ prouideri ab homine non poſſunt. Quippe nonnumquam grandines, pruinæ, æſtus, imbres immenſi, rubigines, alia, pulchre cogitata & elaborata tollunt. Etiam oues interdum educatas egregie morbus aliquis inuadens miſerrime perimit. Quæ quum audiſſet Socrates: Ego vero, mi Critobule, ait, ſcire te arbitrabar, penes deos nihilo minus poteſtatem ruſticis in operibus ſummam eſſe quam in B bellicis. Vides autem, eos, opinor, qui re militari occupantur, ante bellicas actiones Deos placare, ac tum per ſacrificia tum auguria inquirere, quid faciundum, quid omittendum ſit. Et in actionibus rei ruſticæ minus tibi laborandum putas, vt deos propitios reddas? Omnino ſcire debes, homines, qui quidem ſapiant, humidorum & ſiccorum fructuum, boum, equorum, ouium, omnium denique fortunarum ſuarum cauſſa deos colere. Dicis tu præclare, mi Socrates, ait, qui me C iubeas operam dare, vt opus omne non ſine diis ordiar: quippe quorum in poteſtate ſint tam ea quæ pace, quã quæ bello ſuſcipiuntur. Itaque ſtudebimus hæc ita facere. Tu vero nobis enitere iſtuc redeundo, vbi de adminiſtratione domeſtica dicere deſiiſti, quæ porro ſequuntur, abſoluere. Videor enim mihi, poſteaquã audiui abs te dicta, magis perſpicere quid, vt commode viuam, faciundum ſit. Quid igitur? ait Socrates, placetne vt redeamus ad illa, quæcumque ſic percurrimus, vt de iis inter nos conueniret, quo, ſi fieri D poſſit, ita deinde reliqua percurrere conemur, vt inter nos conueniat? Iucundum ſane eſt, inquit Critobulus, quemadmodum ſolent ij, quibus pecuniæ communes ſunt, eas ſine controuerſia percenſere, ſic etiam nos, qui ſermones inter nos communicamus, omnia percurrere, de quibus colloquimur, vt conſentiamus. Viſum eſt igitur nobis, inquit Socrates, adminiſtratio domeſtica nomen eſſe ſcientiæ: atque hæc ipſa ſcientia definiebatur E ea eſſe, qua domos amplificare homines poſſint. Domus autem eſſe definiebatur idẽ quod facultates vniuerſę. Facultates autem eſſe dicebamus id quod cuique ad vitã ſit vtile. Omnia vero vtilia eſſe reperiebamus, quibuſcumq; vti aliquis ſciret.

Ac ſcientias quidem vniuerſas non poſſe diſci videbatur nobis, & itidem vt nonnullis ciuitatibus, artes improbandas eſſe, quæ ſordidæ adpellentur: quod & corpora lædere videantur, & animos frangant. Eius rei argumētum fore clariſſimum dicimus, ſi hoſtibus agrum inuadentibus, agricolas aliquis & opifices diuerſis locis conſtitutos, ſeorſum vtroſque interroget, vtrum eſſe defendenda regio videatur, an agro cedendum, ac deinde cuſtodienda mœnia. Nam ea ratione futurum arbitramur, vt qui exercendo ſolo occupantur, defendendum eſſe agrum decernāt: opifices autem, dimicandum non eſſe, ſed prout ipſi inſtituuntur, deſidendum; nullo neq; labore, neq; periculo adito. Comprobauimus etiam, agriculturam viro bono & honeſto exercitationem & ſcientiam eſſe longe præſtantiſſimam, qua homines neceſſariorum ſibi copiam parent. Atq; videbatur eadem diſci facillime poſſe, ac ſumma cum voluptate exerceri, & corpora longe pulcherrima robuſtiſſimaque efficere, animis denique negotij nihil exhiberre, quominus cura ſua tum amicos tum reſpublicas complectantur. Videbatur etiam agricultura nobis excitare animos ad fortitudinem, quod extra munitiones ad victum neceſſaria producat, iiſque alat homines ſe exercentes. Itaque rationem hanc vitæ ab vrbibus quoq; maximam mereri prædicationem, quippe quæ ciues præſtantiſſimos, maximeque reipublicæ ſtudioſos ſuppeditare videatur. Tum Critobulus: Pulcherrimum eſſe, mi Socrates, inquit, & optimum, iucundiſſimumque victum ſibi ex agricultura parare, ſatis eſſe mihi perſuaſum arbitror. Ceterum quod aiebas animaduertiſſe te, quæ cauſſæ ſint, quamobrem alij ſic agriculturam exerceant, vt ex ea percipiant abunde omnia, quibus eſt ipſis opus, alij ſic in ea laborent, vt nullo ipſis vſui ſit: eas equidem lubēter audituros ex te videor vtraſque, vt quę bona ſunt faciamus, omiſſis iis quæ cum detrimento ſunt coniuncta. Quid igitur, ait Socrates, mi Critobule, ſi tibi à principio narrem, quo pacto cōuenerim hominem aliquando quemdam, qui reabſe mihi de illorum eſſe numero videbatur, * quibus merito nomen illud tribuitur, quo quis vir bonus & honeſtus adpellatur? Id equidē, ait Critobulus, vehementer audire velim, quippe qui & ipſe dignus haberi eo nomine cupiam. Dicam igitur, inquit Socrates,

Cicero ſic, auctore Priſciano, Qui apud nos hoc nomine dignantur.

A πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν οἷόν τε ἡμῖν ἐδόκει, συναποδοκιμάζειν τε ταῖς πόλεσι τὰς βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα καταλυμαίνεσθαι δοκοῦσι, καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύουσι. τεκμήριον δὲ σαφέστατον γενέσθαι ἂν * τούτου ἔφαμεν, εἰ πολεμίων εἰς τὴν χώραν ἰόντων, διακαθίσας τις τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς τεχνίτας, χωρὶς ἑκατέρους ἐπερωτῴη, πότερα δοκεῖ ἀρήγειν τῇ χώρᾳ, B ἢ ὑφεμένους τῆς γῆς, τὰ τείχη διαφυλάττειν. οὕτω γὰρ ἂν τοὺς μὲν ἀμφὶ γῆν ἔχοντας * φαμὲν ἂν ψηφίζεσθαι ἀρήγειν, τοὺς δὲ τεχνίτας, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὅπερ * πεπαίδευνται, καθῆσθαι μήτε πονοῦντας, μήτε κινδυνεύοντας. ἐδοκιμάσαμεν δὲ, ἀνδρὶ καλῷ τε κἀγαθῷ ἐργασίαν εἶναι, καὶ ἐπιστήμην κρατίστην γεωργίαν, ἀφ' ἧς τὰ ἐπιτήδεια ἄνθρωποι πορίζονται. αὕτη γὰρ ἡ ἐργασία μαθεῖν τε ῥᾴστη C ἐδόκει εἶναι, καὶ ἡδίστη ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ σώματα κάλλιστά τε καὶ εὐρωστότατα παρέχεσθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἥκιστα ἀσχολίαν παρέχειν φίλων τε καὶ πόλεων συνεπιμελεῖσθαι. συμπαροξύνειν δέ τι ἐδόκει ἡμῖν καὶ εἰς τὸ ἀλκίμους εἶναι ἡ γεωργία, ἔξω τῶν ἐρυμάτων τὰ ἐπιτήδεια φύουσά τε, καὶ τρέφουσα τοὺς ἐργαζομένους. διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐνδοξοτάτη εἶναι πρὸς τῶν πόλεων αὕτη ἡ βιοτεία, ὅτι καὶ πολίτας ἀρίστους, καὶ εὐνουστάτους παρέχεσθαι δοκεῖ τῷ D κοινῷ. καὶ ὁ Κριτόβουλος· ὅτι μὲν, ὦ Σώκρατες, κάλλιστόν τε, καὶ ἄριστον, καὶ ἥδιστον, ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι, πάνυ μοι δοκῶ πεπεῖσθαι ἱκανῶς. ὅτι δὲ ἔφησθα καταμαθεῖν τὰ αἴτια τῶν τε οὕτω γεωργούντων, ὥστε ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀφθόνως ἔχειν ὧν δέονται, καὶ τῶν οὕτως ἐργαζομένων, ὡς μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς τὴν γεωργίαν, καὶ ταῦτά μοι δοκῶ ἡδέως ἑκάτερα * ἀκούειν σου, ὅπως ἃ μὲν ἀγαθά E ἐστι, ποιῶμεν, ἃ δὲ βλαβερὰ, μὴ ποιῶμεν. τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἢν σοι ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὡς συνεγενόμην ποτὲ ἀνδρὶ, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς τοῦτο τὸ ὄνομα δικαίως ἐστὶν, ὃ καλεῖται καλός τε κἀγαθὸς ἀνήρ; πάνυ ἂν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, βουλοίμην ἂν οὕτως ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. λέξω τοίνυν σοι, ἔφη ὁ Σωκράτης,

[illegible] — *οἰόμεθ' ἂν* — *πεφύκασιν* — *ἀκούσομαι*

ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ. τοὺς μὲν γὰρ A ἀγαθοὺς τέκτονας, χαλκέας ἀγαθούς, ζωγράφους ἀγαθούς, * ἀνδριαντοποιούς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο * ἱκανῶς περιελθεῖν τε, καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα αὐτοῖς εἶναι. ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σεμνὸν ὄνομα * τοῦτο, τό, καλόν τε κἀγαθόν, ἐπισκεψαίμην τί ποτ' ἐργαζόμενοι τοῦτ' ἀξιοῖντο καλεῖσθαι, πάνυ μου ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι. καὶ πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο τὸ καλὸς τῷ B ἀγαθῷ, * ὅντινα ἴδοιμι καλόν, τούτῳ προσῄειν, καὶ ἐπειρώμην καταμανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ καλῷ τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως· ἀλλ' ἐνίους ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. ἔδοξεν οὖν μοι, ἀφέμενον τῆς καλῆς ὄψεως, ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν καλουμένων καλῶν τε κἀγαθῶν. ἐπεὶ οὖν τὸν Ἰσχόμαχον ἤκουον πρὸς πάντων καὶ ἀνδρῶν τε, καὶ γυναικῶν, καὶ ξένων, καὶ ἀστῶν, καλόν τε κἀγαθὸν ἐπονομαζόμενον, ἔδοξέ μοι τούτῳ πειραθῆναι C συγγενέσθαι. ἰδὼν οὖν ποτε αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου στοᾷ καθήμενον, ἐπεί μοι ἔδοξε σχολάζειν, προσῆλθον αὐτῷ, καὶ παρακαθιζόμενος εἶπον· τί ὦ Ἰσχόμαχε, οὐ μάλα εἰωθὼς σχολάζειν, κάθησαι; ἐπεὶ τά γε πλεῖστα ἢ πράττοντά τι ὁρῶ σε, ἢ οὐ πάνυ σχολάζοντα ἐν τῇ ἀ- D γορᾷ. οὐδ' ἄν γε νῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες, ἑώρας· εἰ μὴ ξένους τινὰς συνεθέμην ἀναμένειν ἐνθάδε. ὅταν δὲ μὴ πράττῃς τι τοιοῦτον, πρὸς τῶν θεῶν, ἔφην ἐγώ, ποῦ διατρίβεις, καὶ τί ποιεῖς, ἐγὼ γάρ τοι πάνυ βούλομαί σου πυθέσθαι, τί ποτε πράττων καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι, ἐπεὶ οὐκ ἔνδον διατρίβεις, οὐδὲ τοιαύτη σου ἡ ἕξις τοῦ σώματος καταφαίνεται. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας ἐπὶ τῷ, τί ποιῶν καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι, καὶ ἡσθείς, ὥς γε E ἐμοὶ ἔδοξεν, εἶπεν· ἀλλ' εἰ μὲν ὅταν σοι διαλέγωνται περὶ ἐμοῦ τινες, καλοῦσί με τοῦτο τὸ ὄνομα, οὐκ οἶδα. οὐ γὰρ δή, ὅταν γέ με εἰς ἀντίδοσιν καλῶνται τριηραρχίας, ἢ χορηγίας, οὐδείς, ἔφη, ζητεῖ τὸν καλόν τε κἀγαθόν, ἀλλὰ σαφῶς, ἔφη, ὀνομάζοντές με Ἰσχόμαχον, πατρόθεν προσκαλοῦνται. ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅ με ἐπήρου, * οὐ πάνυ ἔνδον διατρίβω.

ἀγαθοὺς ἀνδριαντ.

ἱκανὸς

τοῦτο, καλόν τε κἀγαθόν

αὖ τινα ἴδ.

* οὐδαμῶς ἔνδον διατρίβω.

quomodo ad inuiſendum hominem illum acceſſerim. Nam ad bonorum fabrûm, bonorũ ærariorum, pictorum bonorum, itemque ſtatuariorum, & huiuſmodi aliorum opera, quæ præclara iudicentur, obeunda ſpectandaq;, per mihi temporis exiguum quiddã ſufficiebat. Verum vt conſiderarem, quidnam agendo illi, qui nomen hoc boni & honeſti viri ſane plenum grauitatis obtinerent, hoc ipſo digni iudicarẽtur: vehementer animus meus aliquẽ ipſorum conuenire cupiebat. Ac primo quidem, quod honeſti nomen ad bonum adiiceretur: quemcumque honeſta facie cernerẽ, eum adibã, ac dabam operam, vt intelligerẽ, anne videre poſſem alicubi bonum cum honeſto coniunctum. Verum aliter ſe res habebat; quod nonnullos videbar animaduertere, forma quidem illos perquam honeſta præditos, ſed animis prauis. Itaq; viſum fuit, omiſſa vultus honeſta ſpecie, quemdam eorum accedere, qui honeſti & boni adpellarentur. Quum igitur audirẽ, Iſchomachum, ab omnibus; viris, mulieribus, exteris, ciuibus, honeſtũ ac bonum virum nominari: viſum eſt operam mihi dandam, vt eum conuenirem. Ergo vbi aliquando conſpexiſſem eum, in Iouis Liberalis porticu ſedẽtem: quod otioſum eſſe putarem, acceſſi, ac propter ipſum adſidẽs; Quid tu, Iſchomache, dixi, deſides heic, qui non admodum otiari cõſueuiſti? Nam maxima ex parte vel agere te aliquid video, vel ſaltim otioſũ in foro non verſari. Ne nunc quidem, ſubiecit Iſchomachus, me cõſpiceres, Socrates, niſi ex cõuento quoſdam heic hoſpites præſtolarer. At quum nihil eiuſmodi agis, inquam ego, quæſo te per deos, vbinam tempus teris, & quid facis? Nã quærere de te quiddam omnino cupio, quid agas ſcilicet, quod vir bonus & honeſtus adpelleris: quando domi tempus non teris, neque corporis tui habitus talis adparet. Tum Iſchomachus, ad ea verba, *Quid agas, quod vir bonus & honeſtus adpelleris*, arridens; eiſque, vt mihi videbatur, delectatus: Equidem, ait, an me hoc nomine adpellent aliqui, quum tecum de me colloquuntur, neſcio. Non enim certe, quum me vocant ad compenſationem vel præfecturæ triremium, vel muneris choragi, quiſquam virum illum bonum & honeſtum quærit: ſed perſpicue me Iſchomachum, nomine patris, adpellatum arceſſunt. Tu quidem, mi Socrates, quod de me quærebas, domi ego tẽpus non admodum tero.

Iſchomachi cũ Socrate colloquium.

Nam ad res domeſticas adminiſtrandas vxor ipſa ſatis eſt idonea. Quin hoc quoq; inquam ego, mi Iſchomache, perlubenter de te quærerem, num vxorem ipſe talem inſtituẽdo effeceris, qualem eſſe oportet, an à patre matreq; acceperis peritam earum rerum adminiſtrandarum quæ ad ipſius officium pertinent? Et quid mi Socrates, inquit, ſcire poterat, quũ eam ducerẽ, quæ necdum annos nata xv ad me venerit, ac ſuperiore tempore magna cura adſeruata vixerit, vt quamminimum cerneret, quamminimum audiret, quamminimum ſciſcitaretur? An non autem boni conſulẽdum tibi videtur, quod ſaltim venerit perita conficiendi accepta lana veſtem, ac animaduerſa ratione penſi ancillis dandi? Nam quod gulam adtinet, hac in parte, mi Socrates, recte admodum inſtituta venit, quæ quidem mihi diſciplina tum in viro tum femina videtur eſſe maxima. Ceterane, inquam ego, me Iſchomache, vxorẽ tuam inſtituendo ipſe docuiſti, vt curandis iis, quæ ad munus ipſi' pertinent, ſufficiat? Non prius profecto, inquit Iſchomachus, quam rem ſacram feciſſem, & precatus eſſem, vt quæ vtrique noſtrum eſſent optima, tum ipſe docerem, tum ex me illa diſceret. Ergo, inquam ego, etiam vxor rem ſacram tecum faciebat, & vna tecum hæc precabatur? Omnino, ait Iſchomachrus, & quidem multum diis teſtibus promittens, fore ſe talem, qualem eſſe oporteret: nec obſcurum erat, minime in iis, quæ doceretur, negligentem futuram. * Quæſo te per deos, inquam ego, mi Iſchomache, narra mihi, quid eam primum docere cœperis. Nam iucundius id mihi fuerit ex te narrante audire, quam ſi vel gymnicum, vel equeſtre mihi certamen longe pulcherrimum narres. Et Iſchomachus reſpondens: Quid vero inquit, mi Socrates? poſteaquam manſueta iam, & cicur fieret, ita vt colloqueremur: hoc quodam, inquit, modo ipſam interrogabam: Dic mihi, mea vxor, iamne animaduertiſti, qua tamdem de cauſſa tum ego te duxerim, tum tui parentes mihi te tradiderint? Non enim copiam nobis alterius nullam fuiſſe, quicum cubaremus, te ipſam perſpicere ſcio. Quum autem ego quidem de me, parentes vero tui de te conſultaremus, quemnam conſortem optimum domus & liberûm caperemus: ego te delegi, & parentes tui me, quemadmodum videtur, ex iis quos poterant.

Hinc Ciceronis Oeconom. è Xenophõte, libri primi præcipua pars, dans præcepta matri familias, quæ domi agere debeat. Seruius.

Cicero ſic: Quid igitur, pro Deũm immortalium, primum eam docebas, quæſo?

A καὶ γὰρ δή, ἔφη, πάνυ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου πάνυ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ ἱκανή ἐστι διοικεῖν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἔφην ἔγωγε, ὦ Ἰσχόμαχε, πάνυ ἂν ἡδέως σου πυθοίμην, πότερα αὐτὸς σὺ ἐπαιδεύσας τὴν γυναῖκα, ὥστε εἶναι οἵαν δεῖ, ἢ ἐπισταμένην ἔλαβες παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς διοικεῖν τὰ προσήκοντα αὐτῇ; καὶ τί ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπισταμένην αὐτὴν παρέλαβον, ἣ ἔτη μὲν οὔπω πεντεκαίδεκα γεγονυῖα ἦλθε πρὸς ἐμέ, τὸν δ᾽ ἔμπροσθεν χρόνον ἔζη ὑπὸ B πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄψοιτο, ἐλάχιστα δ᾽ ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ᾽ ἔροιτο; οὐ γὰρ ἀγαπητόν σοι δοκεῖ εἶναι, εἰ μόνον ἦλθεν ἐπισταμένη, ἔρια παραλαβοῦσα, ἱμάτιον ἀποδεῖξαι, καὶ ἑωρακυῖα ὡς ἔργα ταλάσια θεραπαίναις δίδοται; ἐπεὶ τά γε ἀμφὶ γαστέρα, ἔφη, πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ἦλθε πεπαιδευμένη. ὅπερ μέγιστον ἔμοιγε δοκεῖ παίδευμα εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί. τὰ C δ᾽ ἄλλα, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, αὐτὸς ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα, ὥστε ἱκανὴν εἶναι ὧν προσήκει ἐπιμελεῖσθαι; οὐ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐ πρίν γε καὶ ἔθυσα, καὶ ηὐξάμην ἐμέ τε τυγχάνειν διδάσκοντα, καὶ ἐκείνην μανθάνουσαν τὰ βέλτιστα ἀμφοτέροις ἡμῖν. οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, καὶ ἡ γυνή σοι συνέθυε καὶ συνηύχετο * αὐτὰ ταῦτα; καὶ μάλα αὐτὰ ταῦτα; D γ᾽, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, πολλὰ ὑποσχομένη * μὲν * μοι πρὸς πρὸς τοὺς θεοὺς γενέσθαι οἵαν δεῖ· καὶ εὔδηλος ἦν, ὅτι οὐκ ἀμελήσοι τῶν διδασκομένων. πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τί πρῶτον διδάσκειν ἤρχου αὐτήν, διηγοῦ μοι· ὡς ἐγὼ ταῦτ᾽ ἂν ἥδιόν σου διηγουμένου ἀκούοιμι, ἢ εἴ μοι γυμνικὸν, ἢ ἱππικὸν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον διηγοῖο. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος ἀπεκρίνατο· τί δ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ἐπεὶ ἤδη μοι χειροήθης ἦν, καὶ ἐτετιθάσευτο, ὥστε διαλέγεσθαι, ἠρόμην E αὐτὴν, ἔφη, ὧδέ πως. εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἆρα ἤδη κατενόησας, τίνος ποτὲ ἕνεκα ἐγώ τέ σε ἔλαβον, καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδωκάν σε ἐμοί; ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀπορία ἦν μεθ᾽ ὅτου ἄλλου ἐκαθεύδομεν ἄν, οἶδ᾽ ὅτι καὶ σοὶ καταφανὲς τοῦτ᾽ ἐστί. * βουλευόμενος δ᾽ ἔγωγε ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ οἱ σοὶ βουλευόμενοι γονεῖς ὑπὲρ σοῦ, τίν᾽ ἂν κοινωνὸν βέλτιστον οἴκου τε καὶ τέκνων λαβοίμεν, ἐγώ τε σὲ ἐξελεξάμην, καὶ οἱ σοὶ γονεῖς, ὡς ἔοικασιν, ἐκ τῶν δυνατῶν ἐμέ.

A τέκνα μὲν οὖν ἢν θεός ποτε διδῷ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως ὅτι βέλτιστα παιδεύσωμεν αὐτά. κοινὸν γὰρ ἡμῖν καὶ τοῦτο τἀγαθὸν, συμμάχων καὶ γηροβοσκῶν ὅτι βελτίστων τυγχάνειν. νῦν δὲ δὴ οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός ἐστιν. ἐγώ τε γὰρ, ὅσα μοι ἔστιν ἅπαντα, εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω· σύ τε ὅσα ἠνέγκω, πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκας. καὶ οὐ τοῦτο δεῖ λογίζεσθαι, πότερος ἄρα ἀριθμῷ πλείω συμβέβληται ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ εὖ εἰδέναι, B ὅτι ὁπότερος ἂν ἡμῶν βελτίων κοινωνὸς ᾖ, οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλλεται. ἀπεκρίνατο δέ μοι, ὦ Σώκρατες, πρὸς ταῦτα ἡ γυνή· τί δ' ἂν ἐγώ σοι, ἔφη, δυναίμην συμπρᾶξαι; τίς δὲ ἡ ἐμὴ δύναμις; ἀλλ' ἐν σοὶ πάντα ἐστίν. ἐμὸν δ' ἔργον ἔφησεν ἡ μήτηρ εἶναι σωφρονεῖν. ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ὦ γύναι. καὶ γὰρ καὶ ἐμοὶ ὁ πατήρ. ἀλλὰ σωφρόνων τοί ἐστι καὶ ἀνδρὸς, καὶ γυναικὸς, οὕτω ποιεῖν, ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα ἕξει, καὶ ἄλλα ὅτι πλεῖστα ἐκ τοῦ C καλοῦ τε καὶ δικαίου προσγενήσεται. καὶ τί δὲ ὁρᾷς, ἔφη ἡ γυνὴ, ὅ,τι ἂν ἐγὼ ποιοῦσα συναύξοιμι τὸν οἶκον; ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγὼ, ἅ τε οἱ θεοὶ ἔφυσάν σε δύνασθαι, καὶ ὁ νόμος συνεπαινεῖ, ταῦτα πειρῶ ὡς βέλτιστα ποιεῖν. καὶ τί *δαὶ ταῦτά ἐστιν; ἔφη ἐκείνη. οἶμαι μὲν ἔγωγε, ἔφην, οὐ τὰ ἐλαχίστου ἄξια, εἰ μή περ γε καὶ ἡ ἐν τῷ σμήνει ἡγεμὼν μέλιττα ἐπ' ἐλαχίστου ἀξίοις ἔργοις ἐφέστηκεν. ἐμοὶ γάρ τοι, ἔφη φάναι, D καὶ οἱ θεοὶ, ὦ γύναι, δοκοῦσι πολὺ διεσκεμμένως μάλιστα τὸ ζεῦγος τοῦτο συντεθεικέναι, ὃ καλεῖται θῆλυ καὶ ἄρρεν, *ὅπως ὅτι ὠφελιμώτατον ᾖ αὐτῷ εἰς τὴν κοινωνίαν. πρῶτον μὲν γὰρ τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζώων γένη, τοῦτο τὸ ζεῦγος κεῖται μετ' ἀλλήλων τεκνοποιούμενον. ἔπειτα τὸ γηροβοσκοὺς κεκτῆσθαι ἑαυτοῖς ἐκ τούτου τοῦ ζεύγους τοῖς γοῦν ἀνθρώποις πορίζεται. ἔπειτα δὲ καὶ ἡ δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὥσπερ τοῖς E κτήνεσιν ἐστὶν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλὰ *στεγνῶν δεῖται δηλονότι. δεῖ μέντοι τοῖς μέλλουσιν ἀνθρώποις ἕξειν ὅ,τι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ στεγνὸν, ἔχειν τοὺς ἐργαζομένους τὰς ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐργασίας. καὶ γὰρ νεατὸς, καὶ σπόρος, καὶ φυτεία, καὶ νομαὶ, ὑπαίθρια ταῦτα πάντα ἔργα ἐστίν. ἐκ τούτων δὲ τὰ ἐπιτήδεια γίγνεται. δεῖ δ' αὖ, ἐπειδὰν ταῦτα εἰσενεχθῇ εἰς τὸ στεγνὸν, καὶ τοῦ σώσοντος ταῦτα, καὶ τοῦ ἐργασομένου *τὰ τῶν στεγνῶν ἔργα δεόμενά ἐστι.

δὴ

ὅπως ἂν

στεγῶν

ἃ τῶν

A Quod ſi liberos Deus aliquãdo nobis dederit, tum de illis conſultabimus, quo pacto eos quã optime poſſim⁹ inſtituere. Nã & illud bonum vtrique noſtrum erit cõmune, vt & ſocios, & eos qui nos in ſenectute alant, longe optimos conſequamur. Nunc domus hæc nobis communis eſt. Nam & ego cuncta, quæ mea ſunt, in medium exhibeo: & tu quæcumq; adtuliſti, omnia in cõmune depoſuiſti. Neque iam eius habenda eſt ratio, vter noſtrum numero plura contulerit: B ſed ſciendum eſt, eum res maioris pretij conferre, qui ſe hac in ſocietate rectius geſſerit. Ad ea, mi Socrates, vxor mihi reſpondebat: In quonã ego tibi eſſe adiumento poſſim? quæ mea facultas eſt? In te omnia ſita ſunt. Mei muneris eſſe mater aiebat, vt frugi ſim. Profecto, inquam ego, mea vxor, etiam hoc meum eſſe dicebat pater. Verũ frugi hominũ munus eſt, ſiue quis vir ſit, ſiue mulier, ita ſe gerere: vt & facultates, quæ adſunt, optimo ſint loco, & aliæ quamplurimæ honeſtis iuſtiſq; rationibus accedant. C Et quidnam tu vides, inquit vxor, quo efficiundo poſſim ego tecum domum noſtrã augere? Enitere profecto, inquam, vt illa quamoptime efficias, quę à natura tibi dij tribuerunt, vt poſſes, & quę lex comprobat. Ea vero quid ſunt? ait illa. Meo quidẽ iudicio, inquam ego, nõ minimi momenti, niſi etiã apum illa dux in alueari minimi momẽti operibus pręeſſe iuſſa eſt. Nam mihi, dixiſſe ſe aiebat, videntur dij, mea vxor, maxima conſideratione par hoc D coniunxiſſe, quod mas & femina vocatur, vt ad ſocietatem mutuam plurimum ſibi cõduceret. Primum enim, ne animantum genera deficerent, par hoc coniunctum liberos procreat. Deinde facultas hominibus conceditur, vt ex hac coniunctione adquirere ſibi poſſint eos qui ſenes alant. Præterea non ſub dio iumentorum inſtar homines viuunt ſed tectis ſcilicet indigẽt. Quamobrem neceſſe eſt, ij qui conſequi volunt, quod ſub tectum importent, ha- E beãt aliquos qui operas obeundas ſub dio ſuſcipiant. Nam & aruorum renouatio, & ſeminum ſparſio, & conſitio, & paſcendi opera eiuſmodi ſunt, quæ omnia ſub dio curentur: & ex eis neceſſaria comparantur. Requiritur autem, poſteaquam hæc intra tectum illata fuerint, eius etiam opera, qui hæc ſeruet; & qui ea conficiat opera, quæ nõ niſi ſub tectis fieri poſſunt.

A Requirit vero tecta liberum recens natorum educatio puerilis, & cibi ex illata ſegete confectio tecta requirit: ac ſimiliter etiam veſtis ex lanis elaboratio. Et quoniã hæc vtraq; tũ interiora tum externa, labores & curam requirunt; idcirco etiam Deus, dixiſſe ſe perhibebat, ſtatim naturã præparauit feminæ quidem, ad opera & curationes interiores: viri autem, ad opera & curationes externas. Nam viri corpus & animum ſic condidit, vt magis & frigora, & calores, & itinera, & expeditiones militares tolerare poſſet, quo factum, vt opera B illi externa iniungeret. Mulieri vero quia minus ad hæc firmum corpus à natura largitus eſſet, idcirco illi opera interiora, dixiſſe ſe aiebat, mandaſſe mihi Deus videtur. Et quia ſciebat, quod & à natura indidiſſet, & mandaſſet feminę, vt ea recens natos liberos educaret: idcirco maiorem etiam amorem erga modo natos liberos ei quam viro tribuit. Quia item, illata, cuſtodiendi curam mandauit feminæ, idcirco Deus, qui ſciret animum timidum ad C cuſtodiam minime deteriorem eſſe, maiorem etiam metus partem feminę, quam viro impertiuit. Quod ſciret opus eſſe defenſione, ſi quis opera foris facientem lædat, rurſus huic audaciæ plus tribuit. Quod vtroſque tum expendere tum recipere neceſſe ſit; idcirco memoriam & diligentiam vtriuſq; in medium poſuit. Itaque non facile poſſis diſcernere, vtrum femineum an virile genus hac in parte ex- D cellat. Etiam Deus in medio poſuit ambobus abſtinentiam à rebus iis à quibus abſtinendum eſt; & poteſtatem eis fecit, vter foret melior, ſiue vir, ſiue mulier, is vt huius boni partem maiorem conſequeretur. Quia vero natura vtriuſque non eſſet ad hæc omnia recte comparata, * idcirco etiam alter alterius magis indiget, ſitque par hoc ſibi ipſi vtilius, quum alterius in poteſtate ſint ea quibus alterum deſtituitur. Hæc, dicebam ad eam, quum ſciamus, mea vxor, nimirum quæ vtrique no- E ſtrum à Deo ſint imperata: enixe operam dare debemus, vt vterque noſtrum ea quæ ſui officij ratio poſtulat, quamrectiſſime præſtemus. Etiam lex, dixiſſe ſe aiebat, hæc adprobat, marem ac feminam copulans. atque vti Deus liberum ſocietatis inter ipſos auctor eſt, ita lex domus ſocietatem eis inſtituit. Præterea lex ea pulchra eſſe demonſtrat,

Cicero. Idcirco alterum alterius indigere voluit, quoniã quod alteri deeſt, præſto plerumq; eſt alteri.

στέγους δὲ δεῖται καὶ ἡ τῶν νεογνῶν τέκνων παιδοτροφία, στέγους δὲ καὶ αἱ ἐκ τοῦ καρποῦ σιτοποιίαι δέονται· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τῆς ἐσθῆτος ἐκ τῶν ἐρίων ἐργασία. ἐπεὶ δ᾽ ἀμφότερα ταῦτα καὶ ἔργων καὶ ἐπιμελείας δεῖται, τά τε ἔνδον καὶ τὰ ἔξω, καὶ τὴν φύσιν, φάναι, εὐθὺς παρεσκεύασεν ὁ θεός, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα, τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα καὶ ἐπιμελήματα. ῥίγη μὲν γὰρ, καὶ θάλπη, καὶ ὁδοιπορίας, καὶ στρατείας, τοῦ ἀνδρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μᾶλλον δύνασθαι καρτερεῖν * παρεσκεύασεν. ὥστε τὰ ἔξω ἐπέταξεν αὐτῷ ἔργα. τῇ δὲ γυναικὶ ἧττον τὸ σῶμα δυνατὸν πρὸς ταῦτα φύσας, τὰ ἔνδον ἔργα αὐτῇ, φάναι ἔφη, προστάξαι μοι δοκεῖ ὁ θεός. εἰδὼς δὲ, ὅτι τῇ γυναικὶ καὶ ἐνέφυσε καὶ προσέταξε τὴν τῶν νεογνῶν τέκνων τροφὴν, καὶ τοῦ στέργειν τὰ νεογνὰ βρέφη πλεῖον αὐτῇ ἐδάσατο, ἢ τῷ ἀνδρί. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ φυλάττειν τὰ * εἰσενεχθέντα τῇ γυναικὶ προσέταξε, γιγνώσκων ὁ θεὸς, ὅτι πρὸς τὸ φυλάττειν οὐ κάκιόν ἐστι φοβερὰν εἶναι τὴν ψυχὴν, πλεῖον μέρος καὶ τοῦ φόβου ἐδάσατο τῇ γυναικὶ ἢ τῷ ἀνδρί. εἰδὼς δὲ, ὅτι καὶ ἀρήγειν αὖ δεήσοι, ἐάν τις ἀδικῇ, τὸν τὰ ἔξω ἔργα ἔχοντα, τούτῳ αὖ πλεῖον μέρος τοῦ θράσους ἐδάσατο. ὅτι δ᾽ ἀμφοτέρους δεῖ καὶ διδόναι καὶ λαμβάνειν, τὴν μνήμην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκεν. ὥστε οὐκ ἂν ἔχοις διελεῖν, πότερα τὸ ἔθνος τὸ θῆλυ, ἢ τὸ ἄρρεν τούτων πλεονεκτεῖ. καὶ τὸ ἐγκρατεῖς δὲ εἶναι, ὡς δεῖ, εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκε, καὶ ἐξουσίαν ἐποίησεν ὁ θεὸς, ὁπότερος ἂν ᾖ βελτίων, εἴθ᾽ ὁ ἀνὴρ, εἴθ᾽ ἡ γυνὴ, τοῦτον καὶ πλέον φέρεσθαι τούτου τοῦ ἀγαθοῦ. διὰ δὲ τὸ τὴν φύσιν μὴ πρὸς πάντα ταῦτα ἀμφοτέρων εὖ πεφυκέναι, διὰ τοῦτο καὶ δέονται μᾶλλον ἀλλήλων, καὶ τὸ ζεῦγος ὠφελιμώτερον ἑαυτῷ γεγένηται, ἃ τὸ ἕτερον ἐλλείπεται, τὸ ἕτερον δυνάμενον. ταῦτα δὲ, ἔφην, δεῖ ἡμᾶς, ὦ γύναι, εἰδότας, ἃ ἑκατέρῳ ἡμῶν προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ, * πειρᾶσθαι ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι. συνεπαινεῖ δὲ, ἔφη φάναι, καὶ ὁ νόμος ταῦτα, συζευγνὺς ἄνδρα καὶ γυναῖκα. καὶ κοινωνοὺς ὥσπερ τῶν τέκνων ὁ θεὸς ἐποίησεν, οὕτω καὶ ὁ νόμος [τοῦ οἴκου * κοινωνοὺς καθίστησι. καὶ καλὰ δὲ εἶναι ὁ νόμος * ἀποδείκνυσιν,

κατεσκεύασεν,

εἰσαχθέντα

πειρᾶσθαι ὡς [illegible]

** ἀποδείκνυσιν, ἃ θεὸς [illegible]*

καὶ ὁ θεὸς ἔφυσεν ἑκάτερον μᾶλλον αὖ δύνασθαι. τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον, μᾶλλον ἔνδον, ἢ θυραυλεῖν· τῷ δὲ ἀνδρὶ αἴσχιον, ἔνδον μένειν, ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖσθαι. εἰ δέ τις παρ' ἃ ὁ θεὸς ἔφυσε, ποιεῖ, ἴσως τι καὶ ἀτακτῶν τοὺς θεοὺς οὐ λήθει, καὶ δίκην δίδωσιν ἀμελῶν τῶν ἔργων τῶν ἑαυτοῦ, ἢ πράττων τὰ τῆς γυναικὸς ἔργα. δοκεῖ δέ μοι, ἔφην, καὶ ἡ τῶν μελιττῶν ἡγεμὼν τοιαῦτα ἔργα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προστεταγμένα διαπονεῖσθαι. καὶ ποῖα δή, ἔφη, ἐκείνη ἔργα ἔχουσα ἡ τῶν μελιττῶν ἡγεμὼν, ἐξομοιοῦται τοῖς ἔργοις, ἃ ἐμὲ δεῖ πράττειν; ὅτι, ἔφην ἐγώ, ἐκείνη γε ἐν τῷ σμήνει μένουσα οὐκ ἐᾷ ἀργοὺς τὰς μελίττας εἶναι· ἀλλ' ἃς μὲν δεῖ ἔξω ἐργάζεσθαι, ἐκπέμπει ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ ἃ ἂν αὐτῶν ἑκάστη εἰσφέρῃ, οἶδέ τε καὶ δέχεται, καὶ σώζει ταῦτα, ἔστ' ἂν δέῃ χρῆσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἡ ὥρα τοῦ χρῆσθαι ἥκῃ, διανέμει τὸ δίκαιον ἑκάστῃ. καὶ ἐπὶ τοῖς ἔνδον δ' ἐξυφαινομένοις κηρίοις ἐφέστηκεν, ὡς καλῶς καὶ ταχέως ὑφαίνηται, καὶ τοῦ γιγνομένου τόκου ἐπιμελεῖται, ὡς ἐκτρέφηται. ἐπειδὰν δὲ ἐκτραφῇ, καὶ ἀξιοεργοὶ οἱ νεοττοὶ γένωνται, ἀποικίζει αὐτοὺς σὺν τῶν * ἐπιγόνων τινὶ ἡγεμόνι. [margin: ἱπμόνων] καὶ ἐμὲ οὖν, ἔφη ἡ γυνή, δεήσει ταῦτα ποιεῖν; δεήσει μέντοι σε, ἔφην ἐγώ, ἔνδον τε μένειν, καὶ οἷς μὲν ἂν ἔξω τὸ ἔργον ᾖ τῶν οἰκετῶν, τούτους συνεκπέμπειν· οἷς δ' ἂν ἔργον ἔνδον ἐργαστέον, τούτων σοι ἐπιστατητέον, * καὶ τά τε εἰσφερόμενα ἀποδεκτέον. [margin: καὶ τὰ εἰσφ.] καὶ ἃ μὲν ἂν αὐτῶν δέῃ δαπανᾶν, σοὶ διανεμητέον· ἃ δ' ἂν περιττεύειν δέῃ, προνοητέον καὶ φυλακτέον, ὅπως μὴ ἡ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν κειμένη δαπάνη εἰς τὸν μῆνα δαπανᾶται. καὶ ὅταν ἔρια εἰσενεχθῇ σοι, ἐπιμελητέον ὅπως οἷς δεῖ ἱμάτια γίγνηται. καὶ ὅ γε ξηρὸς σῖτος ὅπως καλῶς ἐδώδιμος γίγνηται, ἐπιμελητέον. ἓν μέντοι τῶν σοὶ προσηκόντων, ἔφην ἐγώ, ἐπιμελημάτων ἴσως * ἀχαριστότερον δόξει εἶναι, [margin: ἀχαριστότερον] ὅτι ὃς ἂν κάμνῃ τῶν οἰκετῶν, τούτων σοι ἐπιμελητέον πάντων, ὅπως θεραπεύηται. νὴ Δί', ἔφη ἡ γυνή, ἐπιχαριτώτατον μὲν οὖν, ἢν μέλλωσί γε οἱ καλῶς θεραπευθέντες χάριν εἴσεσθαι, καὶ εὐνούστεροι ἢ πρόσθεν ἔσεσθαι. καὶ ἐγώ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἀγασθεὶς αὐτῆς τὴν ἀπόκρισιν, εἶπον· ἆρά γε, ὦ γύναι, διὰ τοιαύτας τινὰς προνοίας καὶ τῆς ἐν τῷ σμήνει ἡγεμόνος αἱ μέλιτται οὕτω διατίθενται πρὸς αὐτήν,

A quę naturę Deus indidit, vt præſtare poſſit vterque rectius. Eſt enim feminæ pulchrius, intra ædes eam ſe cōtinere, quam foris agere: viro autem turpius, intus manere, quā res exteras curare. Quod ſi quis aliud agit, quā quod ipſius naturæ Deus indidit, fortaſſis occultū eſſe Deo nō poteſt, ordinem ab ipſo perturbari, adeoque pœnas dat, ſiue quis opera ſibi conueniētia negligit, ſiue muliebria facit. Ac mihi quidem videtur, inquam, etiam apis illa, B quæ ceterarū dux eſt, ſibi diuinitus præſcripta conſtanter elaborare. Quænam vero, ait hæc, apum illa dux opera tractat, illis actionibus conſimilia, quæ mihi cōueniunt? Quod illa, inquā, in alueari manēs otioſas eſſe apes non patitur: ſed quas foris laborare oportet, eas ad opus emittit, ac quidquid adtulerint ſingulæ, nouit & accipit, tamq; diu ſeruat, donec eo ſit vtēdū. Id vero tempus vbi iam adeſt, iuſtam cuique partem tribuit. Pręeſt etiam fauis, qui intus texūtur, vti recte celeriterq; texantur: & fœtus, qui naſcitur, educandi C curam habet. Is poſteaquam educatus eſt, iamq; operi faciūdo idoneę ſunt apiculę; coloniā ex eis deducit, adiuncta ipſis quadam quaſi nepotum duce. Num igitur me quoque, ait vxor, hæc facere neceſſe erit? Erit, inquā ego, neceſſe domi vt maneas, ac emittere famulos, quibus foris eſt laborandum: quibus autem intus faciundum opus, eis pręeſſe debes; & quæ inferūtur, recipere. Pręterea diſtribuēdum erit tibi, quidquid eorum expendendum eſt: quæque ſuperare debebunt, de iis prudenter D proſpiciendum tibi erit, & cauendum, ne ſumtus in annum reconditus vno menſe abſumatur. Quum lanæ in domum illatæ fuerint, adhibenda cura vt veſtes illis parentur, quibus cōfici debent. Curandum item, vt frumentum aridum, idoneum ad veſcendū fiat. Vna, inquā, curatio ex iis quæ tui ſūt muneris, fortaſſis ingratior eſſe videbitur; quod famulorum omnium cura tibi ſuſcipiēda erit, vt ſi quis ex iis ægrotet, curetur. Illud profecto, ait vxor, lōge gratiſſimum fuerit, ſi quidem curati gratiam habituri ſint, animoque erga me E magis beneuolo futuri, quā prius. Quam ipſius reſponſionem, aiebat Iſchomachus, admiratus equidem: An nō, inquam, mea vxor, propterea quod apum illa dux in alueari ſic earum commodis proſpicit, ea eſt viciſſim aliarum apum erga hāc adfectio:

vt alueum ſi deſerat, nulla ſe abeſſe putet ab illa debere, ſed omnes ſequãtur? Tum illa mihi reſpondens: Mihi vero mirũ videatur, ait, non potius ad te ducis officium pertinere, quam ad me. Nam mea rerum, quæ intus ſunt, cuſtodia & diſtributio, ridiculam ſpeciem habuerit: niſi tu curá adhibeas, vt extrinſecus aliquid inferatur. Mea quoque, inquam ego, ridicula videbitur illatio, niſi ſit qui illata ſeruet. Non vides, inquam, quo pacto illorum homines miſerari conſueuerint, qui pertuſum in dolium aliquid haurire dicuntur, idque propterea, quod laborare fruſtra putentur? Video certe, ait vxor, ac ſunt ſane miſeri, ſi hoc faciunt. Sunt & aliæ, inquam ego, curationes proprie tuę, mea vxor, futuræ nõ iniucundæ: vt quum imperitam lanificij nancta, peritam efficies, atq; ea tibi deinde duplo pluris erit: quum imperitã condendi promendique, & miniſtrandi, nancta, talem efficies, quæ & horum perita, & fida, & in miniſtrãdo promta, quantiuis tibi ſit pretij: quum tibi modeſtos, ac domui tuæ vtiles adficere beneficio licebit, ac ſi quis improbus eſſe videatur, punies. Quod denique omnium iucundiſſimum eſt, quum me eſſe melior videberis, meq; famulum tuum effeceris, neq; verẽdum tibi ſit, vt ne ætate procedẽte minus in domo tibi honoris exhibeatur: ſed perſuaſum habueris, te ætate prouectiori tanto maiore futuram in honore, quanto tum mihi conſors, tum liberis cuſtos domus melior exſtiteris. Nam honeſtorum egregiorumq; dignitas nõ propter elegantiam formæ, ſed propter virtutes, in vita mortalium incremẽta ſumunt. Huiuſmodi quędam me, mi Socrates, primũ cum ipſa colloquutum eſſe, meminiſſe videor. Tum ego: An etiam intellexiſti, inquam, nonnihil ex his eam commotam ad dil gẽtiam? Intellexi profecto, inquit Iſchomachus, atq; etiã memini, quum valde morderetur & erubeſceret propterea, quod me quiddam eorum poſcente, quæ à me illata fuerant, dare id non poſſet. Quod ego quum eam grauiter & ægre tuliſſe vidiſſem: Ne ſit hoc, inquã, animo tuo moleſtum, mea mulier, quod dare nõ potes id, quod ego nunc forte abs te poſco. Nã certa paupertas eſt, quum alicuius indigeas, vti eo non poſſe. Verum minus eſt ita hæc penuria moleſtiæ, quũ quid inueniri quærendo non poteſt, quam ſi ab initio non quæras; non ignorás ſcilicet, illud abeſſe. Enimvero hęc ad te culpa non pertinet,

A ὥσπερ ὅταν ἐκείνη ἐκλίπῃ, οὐδεμία οἴεται τῶν μελισσῶν ἀπολειπτέον εἶναι, ἀλλ' ἕπονται πᾶσαι; καὶ ἡ γυνή μοι ἀπεκρίνατο· θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ πρὸς σὲ μᾶλλον τείνῃ τὰ τῆς ἡγεμόνος ἔργα, ἢ πρὸς ἐμέ. ἡ γὰρ ἐμὴ φυλακὴ τῶν ἔνδον καὶ διανομὴ γελοία τις ἄν, οἶμαι, φαίνοιτο, εἰ μὴ σύ γε ἐπιμελοῖο, ὅπως ἔξωθέν τι εἰσφέροιτο. γελοία δ' αὖ, ἔφην ἐγώ, ἡ ἐμὴ εἰσφορὰ φαίνοιτ' ἄν, εἰ μὴ εἴη ὅστις τὰ εἰσενεχθέντα σώζοι. οὐχ ὁρᾷς, ἔφην ἐγώ, οἱ εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλεῖν λεγόμενοι, ὡς οἰ- B κτείρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δοκοῦσι; νὴ Δί', ἔφη ἡ γυνή. καὶ γὰρ τλήμονές εἰσιν, εἰ τοῦτό γε ποιοῦσιν. ἄλλαι δέ τοι, ἔφην ἐγώ, ἴδιαι ἐπιμέλειαι, ὦ γύναι, ἡδεῖαί σοι γίγνονται, ὁπόταν ἀνεπιστήμονα ταλασίας λαβοῦσα, ἐπιστήμονα ποιήσῃς, καὶ διπλασίου σοι ἀξία γένηται. καὶ ὁπόταν ἀνεπιστήμονα ταμιείας καὶ διακονίας παραλαβοῦσα, ἐπιστήμονα, καὶ πιστὴν, καὶ διακονικὴν ποιησαμένη, παντὸς ἀξίαν ἔχῃς· καὶ ὁπόταν τοὺς μὲν σώφρονάς τε, καὶ ὠφελίμους τῷ C σῷ οἴκῳ ἐξῇ σοι εὖ ποιῆσαι, ἐὰν δέ τις πονηρὸς φαίνηται, ἐξῇ σοι κολάσαι. τὸ δὲ πάντων ἥδιστον, ἐὰν βελτίων ἐμοῦ φανῇς, καὶ ἐμὲ σὸν θεράποντα ποιήσῃς, καὶ μὴ δέῃ σε φοβεῖσθαι, μὴ προϊούσης τῆς ἡλικίας ἀτιμοτέρα ἐν τῷ οἴκῳ γένῃ, ἀλλὰ πιστεύῃς, ὅτι πρεσβυτέρα γινομένη, ὅσῳ ἂν καὶ ἐμοὶ κοινωνὸς καὶ παισὶν * οἴκοι φυλαξομένη γένῃ, τοσούτῳ καὶ τιμιωτέρα ἐν τῷ οἴκῳ ἔσῃ. (οἴκου φύλαξ ἀμείνων) τὰ γὰρ καλά τε κἀγαθά, ἐγὼ ἔφην, οὐ διὰ τὰς ὡραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς [εἰς D τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις * ἐπαύξεται. τοιαῦτα μέν, ὦ Σώκρατες, δοκῶ μεμνῆσθαι αὐτῇ τὰ πρῶτα διαλεχθείς. ἦ καὶ ἐπέγνως τι, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, ἐκ τούτων κεκινημένην αὐτὴν μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ δηχθεῖσάν γε αὐτὴν οἶδα, καὶ ἐρυθριάσασαν σφόδρα, ὅτι τῶν εἰσενεχθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ, οὐκ εἶχέ μοι δοῦναι. καὶ ἐγὼ μέντοι ἰδὼν ἀχθεσθεῖσαν αὐτὴν, εἶπον· μηδέν τι, ἔφην, E ἀθυμήσῃς, ὦ γύναι, ὅτι οὐκ ἔχεις δοῦναι ὅ, τι σε αἰτῶν τυγχάνω. ἔστι μὲν γὰρ πενία αὕτη σαφής, τὸ δεόμενόν τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι· ἀλυποτέρα δ' αὕτη ἡ ἔνδεια, τὸ μὴ δύνασθαι ζητοῦντά τι λαβεῖν, ἢ τὴν ἀρχὴν μηδὲ ζητεῖν, εἰδότα ὅτι οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, τούτων οὐ σὺ αἰτία·

ſed ad

ἀλλ' * ἐγὼ οὐ τάξας σοι παρέδωκα ὅπου χρὴ ἕκαστα κεῖσθαι, ὅπως εἰδῇς ὅπου τε δεῖ τιθέναι, καὶ ὁπόθεν λαμβάνειν. ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως, ὦ γύναι, οὔτ' εὔχρηστον οὔτε καλὸν ἀνθρώποις, ὡς ἡ τάξις. καὶ γὰρ χορὸς ἐξ ἀνθρώπων συγκείμενός ἐστιν. ἀλλ' ὅταν μὲν ποιῶσιν ὅ,τι ἂν τύχῃ ἕκαστος, ταραχή τις φαίνεται, * καὶ θεᾶσθαι ἀτερπές. ὅταν δὲ τεταγμένως ποιῶσι καὶ φθέγγωνται, ἅμα οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ ἀξιάκουστοι. καὶ στρατιά γε, ἔφην ἐγώ, ὦ γύναι, ἄτακτος * μένουσα, ταραχωδέστατον καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις * εὐχερέστατον, τοῖς δὲ φίλοις ἀκλεέστατον ὁρᾶν, καὶ ἀχρηστότατον, ὄνος ὁμοῦ, ὁπλίτης, σκευοφόρος, ψιλός, ἱππεύς, ἅμαξα. πῶς γὰρ ἂν * πορευθεῖεν ἔχοντες οὕτως ἐπικωλύουσιν ἀλλήλους· ὁ μὲν βαδίζων, τὸν τρέχοντα· ὁ δὲ τρέχων, τὸν ἑστηκότα· ἡ δὲ ἅμαξα, τὸν ἱππέα· ὁ δὲ ὄνος, τὴν ἅμαξαν· ὁ δὲ σκευοφόρος, τὸν ὁπλίτην; εἰ δὲ καὶ μάχεσθαι δέοι, πῶς ἂν οὕτως ἔχοντες μαχέσαιντο; οἷς γὰρ ἀνάγκη αὐτῶν τοὺς ἐπιόντας φεύγειν, οὗτοι ἱκανοί εἰσι φεύγοντες καταπατῆσαι τοὺς ὅπλα ἔχοντας. τεταγμένη δὲ στρατιὰ κάλλιστον μὲν ἰδεῖν τοῖς φίλοις, δυσχερέστατον δὲ τοῖς πολεμίοις. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν φίλος ἡδέως θεάσαιτο ὁπλίτας πολλοὺς ἐν τάξει πορευομένους; τίς δ' οὐκ ἂν θαυμάσειεν ἱππέας κατὰ * τάξιν ἐλαύνοντας; τίς δὲ οὐκ ἂν πολέμιος φοβηθείη, ἰδὼν διακεκοσμημένους ὁπλίτας, ἱππέας, πελταστάς, τοξότας, σφενδονήτας, καὶ τοῖς ἄρχουσι τεταγμένως ἑπομένους; ἀλλὰ καὶ πορευομένων ἐν τάξει, κἂν πολλαὶ μυριάδες ὦσιν, ὁμοίως ὥσπερ εἷς ἕκαστος καθ' ἡσυχίαν πάντες πορεύονται. εἰς γὰρ τὸ κενούμενον * ἀεὶ ὄπισθεν ἐπέρχονται. καὶ τριήρης δέ τοι ἡ σεσαγμένη ἀνθρώπων, διὰ τί ἄλλο φοβερόν ἐστι πολεμίοις, ἢ φίλοις ἀξιοθέατον, ἢ ὅτι ταχὺ πλεῖ; διὰ τί δὲ ἄλλο ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐμπλέοντες, ἢ διότι ἐν τάξει μὲν κάθηνται, ἐν τάξει δὲ * προνεύουσιν, ἐν τάξει δ' ἀναπίπτουσιν, ἐν τάξει δ' ἐμβαίνουσι καὶ ἐκβαίνουσιν; ἡ δ' ἀταξία ὅμοιόν τι μοι δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἰ γεωργὸς ὁμοῦ ἐμβάλοι κριθάς, καὶ πυρούς, καὶ ὄσπρια, κἄπειτα, ὁπότε δέοι ἢ μάζης, ἢ ἄρτου, ἢ ὄψου, διαλέγειν δέοι αὐτόν,

ἐγὼ, ὅτι οὐ τάξας
ἐστὶ τὸ θεᾶσθαι
μὲν οὖσα
εὐχειρωτότατον
πορευθείησαν, ἐὰν ἔχοντες οὕτως ἐπικωλύωσιν ἀλλήλους
τάξει
ἀεὶ οἱ ἐπιόντες
προνεύουσιν

A ſed ad me: qui nõ omnia tibi tradiderĩ deſignato ſingulis loco, quo ea collocari deberent, vt tu ſcires, vbi ea reponenda, & vnde rurſus eſſent promẽda. Nihil eſt autem, mea vxor, in rebus humanis vel vtilius, vel pulchrius ordine. Nam & chorus ex hominibus conſtat. Verum vbi quiſque quod temere viſum eſt, facit: turbæ cuiuſdam ſpecies ſe exhibet, ac ſpectatu quiddam iniucundum. At quum omnia recte atque ordine proferunt & agunt, eadem opera faciũt, vt & ſpectatu & auditu digni eſſe videantur. Itidem exercitus, inquam, mea vxor, dum necdum in ordines B digeſtus eſt, longe quiddam eſt turbulentiſſimũ; ac hoſtium quidem victoriæ maxime expoſitum, ſuis autem ſpectatu fœdiſſimum, & ad vſum minime accommodatum: vbi ſimul ſunt, aſinus, grauis armaturæ pedes, lixa, veles, eques, plauſtrum. Nam quo pacto progredi poterunt, ſi quidem in hac perturbatione mutuo ſeſe impediunt; gradatim incedens, currentem; currens, ſtantem; plauſtrum, equitem; aſinus, plauſtrum; lixa, grauis armaturæ peditem? Quod ſi etiam dimicandum ſit, quomodo tali omnium perturbatione dimicare poſſint? Nam qui neceſſario inuadentibus terga dare C coguntur, illi dum fugiunt, proterere milites etiam armatos poſſunt. At inſtructa recte acies quiddam eſt ſuis ſpectatu pulcherrimum, hoſtibus vero grauiſſimum. Nam cui ſuorum non volupe ſit multos videre grauis armaturæ pedites inſtructis ordinibus incedentes? quis non admiretur equites, qui ordines inter equitandum obſeruent? quis hoſtium metu non percellatur, ſi recte diſpoſitos grauis arma- D turæ pedites, equites, cetratos, ſagittarios, funditores viderit, eoſdemque ſuos imperatores compoſite ſequentes? Immo etiam ſi multa millia ſint, tamẽ quamdiu ſic incedunt, vt ordines ſeruent, pergunt omnes placide, non aliter atque ſinguli progrediuntur, ſuccedentibus ſemper vacuum in locum illis qui à tergo ſunt. Etiam triremis hominibus onuſta quam aliam ob cauſam vel hoſtibus eſt terrori, E vel amicis iucunda ſpectatu, niſi ob nauigationem celerem? Quam aliam ob cauſſam moleſti ſibi mutuo non ſunt vectores, niſi quod ordine ſedeant, ordine propendendo in remos incumbãt, ordine ſe retroflectant, ordine tum ingrediantur, tum egrediantur? Ordinis autem perturbatio quiddam mihi ſimile videtur eſſe, ac ſi agricola eodem loco conijciat hordeum, triticum, legumina. Deinde ſi vel offa, vel pane, vel obſonio ſit opus, neceſſe ſit eum ſingula ſeligere,

Pro eo, quod iam ſecreta ſumere ad vſum debebat. Itaq; tu etiam, mea vxor, vt hoc modo te conturbari neceſſe non ſit, & vt ſtudeas ſcire adminiſtrandi facultates noſtras rationem, ac ſine difficultate ſumas id quod vtendũ ſit, mihiq; ſi quid popoſcero, ſic tradas vt gratam mihi rem facias: inquiramus ſane locum ſingulis conuenientem, eoq; poſita te quauis moneamus ancillã, vt inde ſumat, ac rurſus ibidem collocet. Ita nimirum ſciemus, quæ nobis ſuperſint, quæ ſint amiſſa. Nã loc⁹ ipſe quod abeſt requiret: quodq; curandum erit, adſpectus ipſe arguet: deniq; quod ſciamus, vbi quodq; ſit, id ipſum ſingula nobis exhibebit, vt ad vſum nihil deſideraturi ſimus. Atq; equidẽ, mi Socrates, pulcherrimũ aliquãdo, longeq; accuratiſſimum inſtrumentorum ordinem inſpicere mihi viſus ſum, quum ſpectandi cauſſa ingentem illam nauim Punicam ingreſſus eſſem. Armamẽta namq; plurima ſeparatim collocata exiguo in receptaculo contemplabar. Etenim nauis multis ligneis & intortis inſtrumentis in portum deducitur, ac viciſſim ſoluit: multorum adiumẽto, quæ penſilia vocant, impellitur: multis machinamentis aduerſus hoſtiles naues armatur: multa etiam hominum arma vehit: omnia vaſa, quibus in domo vtuntur homines, pro quolibet vna victitantium contubernio vehit: deniq; præter hæc omnia referta eſt oneribus, quæ nauiculator quæſtus cauſſa ſecum vehit. Atq; hæc omnia, quæ dico, non multo ampliori loco ſita erant, quam ſit cõclaue decem lectulorũ mediocriter capax. Animaduerti autẽ ſic omnia fuiſſe condita, vt nihil alteri eſſet impedimẽto, neq; veſtigatore egeret, nec imparatũ eſſet, nec ſolutu difficile, quo moram afferret, vbi ſubito eſſet aliquo vtendum. Miniſtrum autem gubernatoris, quẽ proretam in naui vocant, ita cuiuſq; loci gnarum reperi; vt vel abſens dicere poſſet, vbi ſingula ſita eſſent, & quã eſſent multa: nõ minus atq; is qui litteras norit, quot in Socratis nomine litteræ ſint, dicere poſſit, & vbi ſingulæ ſunt collocatæ. Eumdem etiam vidi, ait Iſchomachus, per otiũ omnia luſtrantem, quibus vtendum in naui eſſet. Quũq; hanc eius inſpectionẽ admiratus eſſem, quærebam quid ageret? Reſpondebat ille: Inſpicio, mi hoſpes, ſi forte quid accidat, quo pacto ſita ſint omnia in naui, ac nũ quid abſit, vel inconcinne collocatũ ſit. Nec enim vbi tempeſtatem Deus in mari excitat, ſpatij quidquã reliquum eſt,

A αἰτεῖ τι λαβοῦσα διαχρησαμένους χρῆσθαι. καὶ σὺ οὖν, ὦ γύναι, * τοῦ μὲν ταράχου τούτου μὴ δέοιο, βούλοιο δ' ἀκριβῶς διοικεῖν τὰ ὄντα εἰδέναι, καὶ τῶν ὄντων εὐπόρως λαμβάνουσα ὅτῳ ἂν δέῃ χρῆσθαι, καὶ ἐμοί, ἐάν τι αἰτῶ, ἐν χάριτι διδόναι, χώραν τε δοκιμασώμεθα τὴν προσήκουσαν ἑκάστοις ἔχειν, καὶ ἐν ταύτῃ θέντες, διδάξωμεν τὴν διάκονον λαμβάνειν τε ἐντεῦθεν, καὶ κατατιθέναι πάλιν εἰς ταύτην· καὶ οὕτως εἰσόμεθα τά τε σῶα ὄντα, καὶ τὰ μή. ἡ γὰρ χώρα αὐτὴ

B τὸ μὴ ὂν ποθήσει· καὶ δεόμενον θεραπείας ἐξετάσει ἡ ὄψις, καὶ τὸ εἰδέναι ὅπου ἕκαστόν ἐστι, ταχὺ ἐγχειριεῖ, ὥστε μὴ ἀπορεῖν χρῆσθαι. καλλίστην δέ ποτε καὶ ἀκριβεστάτην ἔδοξα σκευῶν τάξιν ἰδεῖν, ὦ Σώκρατες, εἰσβὰς ἐπὶ θέαν εἰς τὸ μέγα πλοῖον τὸ Φοινικικόν. πλεῖστα γὰρ σκεύη ἐν μικροτάτῳ ἀγγείῳ διακεχωρισμένα ἐθεασάμην. διὰ πολλῶν μὲν γὰρ δήπου, ἔφη, ξυλίνων σκευῶν καὶ πλεκτῶν ὁρμίζεται ναῦς καὶ ἀνά-

C γεται, διὰ πολλῶν δὲ τῶν κρεμαστῶν καλουμένων πλεῖ, πολλοῖς δὲ μηχανήμασιν ἀνθώπλισται πρὸς τὰ πολέμια πλοῖα, πολλὰ δὲ ὅπλα τοῖς ἀνδράσι συμπεριάγει, πάντα δὲ σκεύη, ὅσοισπερ ἐν οἰκίᾳ χρῶνται ἄνθρωποι, τῇ συσσιτίᾳ ἑκάστῃ κομίζει. γέμει δὲ παρὰ πάντα φορτίων, ὅσα ναύκληρος κέρδους ἕνεκα ἄγεται. καὶ ὅσα λέγω, ἔφη, πάντα οὐκ ἐν πολ-

D λῷ τινι μείζονι χώρᾳ ἔκειτο, ἢ ἐν δεκακλίνῳ στέγῃ συμμέτρῳ. καὶ οὕτω κατακείμενα ἕκαστα κατενόησα, ὡς οὔτε ἄλληλα ἐμποδίζει, οὔτε μαστευτοῦ δεῖται, οὔτε ἀσυσκεύαστά ἐστι, οὔτε δυσλύτως ἔχει, ὥστε διατριβὴν παρέχειν ὅταν τῳ ταχὺ δέῃ χρῆσθαι. τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διάκονον, ὃς πρωρεὺς τῆς νεὼς καλεῖται, οὕτως εὗρον ἐπιστάμενον * ἑκάστων τὴν χώραν, ὡς καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι, ἴσασιν ὅπου ἕκαστα κεῖται, καὶ ὁπόσα ἐστίν, οὐδὲν ἧττον, ἢ ὁ γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι, ἂν Σωκρά-

E τους καὶ ὁπόσα γράμματα, καὶ ὅπου ἕκαστον τέτακται. εἶδον δέ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἐξετάζοντα τοῦτον αὐτὸν ἐν τῇ σχολῇ πάντα, ὁπόσοις ἄρα δεῖ ἐν τῷ πλοίῳ χρῆσθαι. θαυμάσας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἠρόμην τί πράττοι. ὁ δ' εἶπεν· ἐπισκοπῶ, ἔφη, ὦ ξένε, εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κεῖται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηΐ, ἢ εἴ τι ἀποστατεῖ, ἢ εἰ δυστραπέλως τι σύγκειται. οὐ γάρ, ἔφη, ἐγχωρεῖ, ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ,

ἴσα πάντα

οὔτε μαστεύειν ὅπου ἂν δέῃ, οὔτε δυσπόριστον ἔχειν διδόναι. ἀνέχει γὰρ ὁ θεὸς, καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας. ἐὰν δὲ μόνον μὴ ἀπολέσῃ τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας, πάνυ ἀγαπητόν. ἐὰν δὲ καὶ πάνυ καλῶς ὑπηρετοῦντας σώζῃ, πολλὴ χάρις, ἔφη, τοῖς θεοῖς. ἐγὼ οὖν κατιδὼν ταύτην τὴν ἀκρίβειαν τῆς κατασκευῆς, ἔλεγον τῇ γυναικὶ ὅτι πάνυ * ἂν ἡμῶν εἴη βλακικὸν, εἰ οἱ μὲν ἐν τοῖς πλοίοις καὶ μικροῖς οὖσι χώρας εὑρίσκουσι, καὶ σαλεύοντες ἰσχυρῶς ὅμως σώζουσι τὴν τάξιν, καὶ ὑπερφοβούμενοι ὅμως εὑρίσκουσι τὸ δέον λαμβάνειν. ἡμεῖς δὲ, καὶ διῃρημένων ἑκάστοις θηκῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ μεγάλων, καὶ βεβηκυίας τῆς οἰκίας ἐν δαπέδῳ, εἰ μὴ εὑρήσομεν καλὴν καὶ * εὐεύρετον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν, πῶς οὐκ ἂν πολλὴ ἡμῶν ἀσυνεσία εἴη; ὡς μὲν δὴ ἀγαθὸν τετάχθαι σκευῶν κατασκευὴν, καὶ ὡς ῥᾴδιον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν εὑρεῖν, ἐν οἰκίᾳ θεῖναι ὡς ἑκάστοις συμφέρει, εἴρηται. ὡς δὲ καλὸν φαίνεται, ἐπειδὰν ὑποδήματα ἐφεξῆς κέηται, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ ἱμάτια κεχωρισμένα ἰδεῖν, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ στρώματα, καλὸν δὲ χαλκία, καλὸν δὲ τὰ ἀμφὶ τραπέζας, καλὸν δὲ καὶ ὃ πάντων καταγελάσειεν ἂν μάλιστα οὐχ ὁ σεμνὸς, ἀλλ' ὁ κομψὸς, ὅτι καὶ χύτρας * φησὶν εὔρυθμον φαίνεσθαι εὐκρινῶς κειμένας. τὰ δὲ ἄλλα ἤδη που ἀπὸ τούτου ἅπαντα καλλίω φαίνεται κατὰ κόσμον κείμενα. χορὸς γὰρ σκευῶν ἕκαστα φαίνεται. καὶ τὸ μέσον δὲ πάντων τούτων καλὸν φαίνεται, ἐκποδὼν ἑκάστου κειμένου· ὥσπερ κύκλιος χορὸς οὐ μόνον αὐτὸς καλὸν θέαμά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ καλὸν καὶ καθαρὸν φαίνεται. εἰ δ' ἀληθῆ ταῦτα λέγω, ἔξεστιν, ἔφην, ὦ γύναι, καὶ πεῖραν λαμβάνειν αὐτῶν, οὔτε τι ζημιωθέντας, οὔτε τι πολλὰ πονήσαντας. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο δεῖ ἀθυμῆσαι, ὦ γύναι, ἔφην ἐγὼ, ὡς χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν μαθησόμενόν τε τὰς χώρας, καὶ μεμνησόμενον καταχωρίζειν ἕκαστα. ἴσμεν γὰρ δήπου, ὅτι μυριοπλάσια ἡμῶν ἅπαντα ἔχει ἡ πᾶσα πόλις· ἀλλ' ὅμως ὁποῖον ἂν τῶν οἰκετῶν κελεύσῃς πριάμενόν τι σοὶ ἐξ ἀγορᾶς ἐνεγκεῖν, οὐδεὶς ἀπορήσει, ἀλλὰ πᾶς εἰδὼς φανεῖται, ὅποι χρὴ ἐλθόντα λαβεῖν ἕκαστα. τούτου μέντοι, ἔφην ἐγὼ, οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν ἐστιν, ἢ ὅτι ἐν χώρᾳ κεῖται τεταγμένῃ. ἄνθρωπον δέ γε ζητῶν, καὶ ταῦτα ἐνίοτε ἀντιζητοῦντα,

* ἀν' ἡμῶν εἴη

* εὐάρεστον

* φασὶν

A vel inquirendi, quocumq; tamdem opus
ſit, vel tradendi, quod incōdite collocatū
ſit. Nā minis terrere Deus & punire ſto-
lidos homines ſolet, ac ſi quidem illos, qui
nihil perperam agunt, ſaltim non perdit,
bene cum eis agitur. Quod ſi etiam rectiſ-
ſime omnia adminiſtrantes ſeruat, magna
Dijs habēda eſt gratia. Quamobrem quū
collocationem ego tam accuratam inſpe-
xiſſem, dicebā vxori, admodum in nobis
ſtolidum fore, ſi iſti in nauigijs, quę exigua
B ſunt, loca tamen inuenirent; magnis tem-
peſtatibus iactati, nihilominus ordinem
ſeruarent; ingenti metu perculſi, nihilo-
minus ea, quæ ſumere neceſſe ſit, reperi-
rent: nos, quum cellas habeamus in ędibus
amplas, eaſq; ſingillatim diſtinctas, & in æ-
dium pauimento ſitas, non ſingulis aptum
& inuentu facilem locum reperire: quo-
nam modo non magna ſit iſtæc inſcitia?
Dictum haſtenus, quam vtile ſit ordine
collocatam eſſe vaſorum ſupellectilem,
quamq; ſit facile ſingulis inuenire locum,
C quo in ædibus reponātur. Quā vero pul-
chra ſpecies eſt, calceamēta, qualiacumq;
ſint, ordine collocata eſſe: pulchrum, ve-
ſtimenta ſeorſum condita videre, qualia-
cumq; ſint: pulchrum, idem inſtragulis, in
vaſis æreis in iis quæ ad menſam pertinēt:
pulchrum etiam, licet maxime ridiculum
ſit nō homini graui, ſed faceto, quod ollas
quoque concinnitatis quamdam habere
ſpeciem, ſi diſtinctè collocatæ ſint, aiunt.
Iam cetera quoque deinceps pulchriorē
ſpeciem exhibēt, decenter repoſita. Nam
D ſingula quidam quaſi chor⁹ vaſorum eſſe
vidētur. Quin etiam quod medio loco eſt
interiectum, pulchrū eſt, remotis inde ce-
teris; quemadmodum chorus circularis
nō ipſe modo pulchrū ſpectaculū eſt, ſed
etiam id, quod in eius eſt medio, pulchrū
purumq; cernitur. An autē hæc à me vere
dicantur, licet mea vxor, inquā, periculū
faciamus, nullo cum noſtro neq; detrimē-
to, neque labore magno. Ne hoc quidem,
inquā, moleſtū animo noſtro eſſe debet,
E vxor, quod ſit difficile reperire aliquē, qui
loca cognoſcere diſcat, & meminerit ſin-
gula ſuo loco reponere. Scimus enim, hac
ciuitate decies millies amplius contineri,
quam apud nos: & nihilominus, quem-
cumq; famulorum iuſſeris è foro emtum
aliquid adferre, nemo dubitabit; ſed quē-
uis ſcire adparebit, quo ire debeat, atq; vn-
de ſingula petere. Cuius rei nulla eſt alia
cauſſa, inquam ego, quam quod certo ſita
loco ſint. At ſi hominem quæras, qui quidem nonnumquam viciſſim & ipſe te quærat,

ſæpenumero citius re deſperata deſines, quam ipſum inuenias. Atq; eius etiam alia nulla cauſſa eſt, quam quod conſtitutum non ſit, vbi quemq; exſpectare oporteat. Ac de ordine quidem vaſorũ, ac vſu, cum ea me huiuſmodi quædem colloquutum eſſe meminiſſe videor. Quid autem? num vxor, inquã ego, mi Iſchomache, viſa tibi eſt attendere iis quæ tu docere cupiebas? Quid aliud, quam quod polliceretur, diligentiam ſe adhibituram, ac præ ſe ferret, quaſi maximam voluptatem caperet, vti quæ magna ex inopia inſignem copiã rerum inueniſſet? Etiam me rogabat, vti quam primum eo, quẽ explicaſſem, modo ſingula ordine diſponerem. Et qui tandẽ, mi Iſchomache, inquam ego, diſpoſuiſti? Quî aliter, quam quod initio ipſi oſtendẽdum arbitrarer, quæ domus eſſet noſtræ commoditas? Nec enim varijs ea picturis eſt ornata, mi Socrates, ſed omnes cellę talis conſideratione ſunt exſtructæ, vt quam commodiſſima ſint iis receptacula, quæ in eis collocãda ſunt. Itaq; tunc ipſæmet ſibi conuenientia velut arceſſebant. Nam penetralia loco ſita munito, veſtes ſtragulas vaſaq; maximi pretij ſibi depoſcebãt: quę vero partes ædificij ſiccæ ſũt, frumẽtum; quæ frigidæ, vinũ; quæ plenę lucis, opera & vaſa maxime lumẽ requirentia. Præterea demonſtrabam ei loca hominum vſui & habitationi deſtinata, eaq; perpulchre ornata, vt per æſtatem eſſent frigida, per hiemem calida. Adeoq; domum vniuerſam ei cõmonſtrabam, meridiem verſus apertã: de quo obſcurum eſſe nõ poſſet, hieme illã ſat habere ſolis, æſtate vmbrarum. Et gynæcei fores per balneum à virorũ contubernio ſecretas ei oſtendebam, ne vel foras aliquid efferretur, quod non deberet; vel famuli abſq; cõſenſu noſtro liberis operam darẽt. Nam qui probi ſunt, poſteaquã liberos procrearunt, plerũq; ſunt beneuolentiores: peruerſi vero inter ſe copulati, ad malefaciendum fiunt inſtructiores. Poſteaquam hæc percurriſſemus, inquit, ita deinde ſupellectilem per claſſes diſtinximus. Ordiebamur autẽ primũ à colligẽdis iis quibus ad rem ſacram vtimur. Secundum id mundum muliebrem, qui feriis conueniret, diſtinguebamus: itemque veſtes viriles tam feſtorum quã belli ſtragula in gynæceo, ſtragula virorum in contubernio: calceamenta muliebria, calceamenta virilia. Claſſis alia armorum, alia inſtrumẽtorum lanificij, alia neceſſariorum ad molendum frumẽtum,

A πολλάκις αὖτις πρότερον, πρὶν εὕρῃ, ἀπείπῃ. καὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν ἐστιν, ἢ τὸ μὴ εἶναι τεταγμένον, ὅπου ἕκαστον δεῖ ἀναμένειν. περὶ μὲν δὴ τάξεως σκευῶν, καὶ χρήσεως, τοιαῦτα αὐτῇ διαλεχθεὶς δοκῶ μεμνῆσθαι. καὶ τί δή; ἡ γυνὴ ἐδόκει σοι, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, πως τι ἐπακούειν, ὧν σὺ ἐσπούδαζες διδάσκων; τί δὲ, εἰ μὴ ὑπισχνεῖτό γε ἐπιμελήσεσθαι, καὶ φανερὰ ἦν ἡδομένη ἰσχυρῶς, ὥσπερ ἐξ ἀμηχανίας εὐπορίαν τινὰ εὑρηκυῖα; καὶ ἐδεῖτό μου ὡς τάχιστα, ᾗπερ ἔλεγον, B διατάξαι. καὶ πῶς δὴ, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, διέταξας αὐτῇ; τί δὲ, εἰ μὴ τῆς οἰκίας τὴν δύναμιν ἔδοξέ μοι πρῶτον ἐπιδεῖξαι αὐτῇ; οὐ γὰρ ποικίλμασι κεκόσμηται, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τὰ οἰκήματα ᾠκοδόμηται πρὸς αὐτὸ τοῦτο ἐσκεμμένα, ὅπως ἀγγεῖα ὡς συμφορώτατα ᾖ τοῖς μέλλουσιν ἐν αὐτοῖς ἔσεσθαι. ὥστε αὐτὰ ἐκάλει τὰ πρέποντα εἶναι ἑκάστῳ. ὁ μὲν γὰρ θάλαμος ἐν ὀχυρῷ ὢν, τὰ πλείστου ἄξια καὶ στρώματα καὶ σκεύη C παρεκάλει· τὰ δὲ ξηρὰ τῶν * στεγῶν, τὸν σῖτον· τὰ δὲ ψυχεινὰ, τὸν οἶνον· τὰ δὲ φανὰ, ὅσα φάους δεόμενα ἔργα τε καὶ σκεύη ἐστί. καὶ διαιτητήρια δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεδείκνυον αὐτῇ κεκαλλωπισμένα, τοῦ μὲν θέρους ἔχειν ψυχεινὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος, ἀλεεινά. καὶ σύμπασαν δὲ τὴν οἰκίαν ἐπέδειξα αὐτῇ, ὅτι πρὸς μεσημβρίαν ἀναπέπταται, ὥστε εὔδηλον εἶναι ὅτι χειμῶνος μὲν εὐήλιός ἐστι, τοῦ δὲ θέρους, εὔσκιος. ἔδειξα δὲ καὶ τὴν γυναικωνῖτιν αὐτῇ θύρᾳ βαλανείῳ ὡρισμένην D ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος, ἵνα μήτε ἐκφέρηται ἔνδοθεν ὅ,τι μὴ δεῖ, μήτε τεκνοποιῶνται οἱ οἰκέται ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης. οἱ μὲν γὰρ χρηστοὶ παιδοποιησάμενοι, εὐνούστεροι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· οἱ δὲ πονηροὶ συζυγέντες, εὐπορώτεροι πρὸς τὸ κακουργεῖν γίγνονται. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διήλθομεν, ἔφη, οὕτω δὴ ἤδη κατὰ φυλὰς διεκρίνομεν τὰ ἔπιπλα. ἠρχόμεθα δὲ πρῶτον, ἔφη, ἀθροίζοντες οἷς ἀμφὶ θυσίας χρώμεθα. E μετὰ ταῦτα κόσμον γυναικὸς τὸν εἰς ἑορτὰς διῃροῦμεν, ἐσθῆτα ἀνδρὸς τὴν εἰς ἑορτὰς καὶ πόλεμον, καὶ στρώματα ἐν γυναικωνίτιδι, στρώματα ἐν ἀνδρωνίτιδι, ὑποδήματα γυναικεῖα, ὑποδήματα * ἀνδρεῖα. ὅπλων ἄλλη φυλὴ, ἄλλη ταλασιουργικῶν ὀργάνων, ἄλλη σιτοποιικῶν,

στεγῶν

ἀνδρωνῖ

ἄλλη ὀψοποιικῶν, ἄλλη τῶν ἀμφὶ λουτρόν, ἄλλη ἀμφὶ μάκτρας, ἄλλη ἀμφὶ τραπέζας. καὶ ταῦτα πάντα διεχωρίσαμεν οἷς τε ἀεὶ δεῖ χρῆσθαι, καὶ τὰ * θοινατικά. χωρὶς δὲ καὶ τὰ κατὰ μῆνα δαπανώμενα ἀφείλομεν, δίχα δὲ καὶ τὰ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπολελογισμένα κατέθεμεν. οὕτω γὰρ ἧττον λανθάνει ὅπως πρὸς τὸ τέλος ἐκβήσεται. ἐπεὶ δὲ ἐχωρίσαμεν πάντα κατὰ φυλὰς τὰ ἔπιπλα, εἰς τὰς χώρας τὰς προσηκούσας ἕκαστα διηνέγκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτο ὅσοις μὲν τῶν σκευῶν καθ᾽ ἡμέραν χρῶνται οἱ οἰκέται, οἷον σιτοποιικοῖς, ὀψοποιικοῖς, ταλασιουργικοῖς, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο, ταῦτα μὲν αὐτοῖς τοῖς χρωμένοις δείξαντες ὅπου δεῖ τιθέναι, παρεδώκαμεν, καὶ ἐπετάξαμεν σῶα παρέχειν· ὅσοις δ᾽ εἰς ἑορτὰς ἢ ξενοδοχίας χρώμεθα, ἢ εἰς τὰς διὰ χρόνου πράξεις, ταῦτα δὲ τῇ ταμίᾳ παρεδώκαμεν, καὶ δείξαντες τὰς χώρας αὐτῶν, καὶ ἀπαριθμήσαντες καὶ γραψάμενοι ἕκαστα, εἴπομεν αὐτῇ διδόναι τούτων ὅτῳ δέοι ἕκαστον, καὶ μεμνῆσθαι ὅτῳ ἄν τι διδῷ, καὶ ἀπολαμβάνουσαν κατατιθέναι πάλιν ὅθενπερ ἂν ἕκαστα λαμβάνῃ. τὴν δὲ ταμίαν ἐποιησάμεθα ἐπισκεψάμενοι ἥτις ἡμῖν ἐδόκει εἶναι ἐγκρατεστάτη καὶ γαστρὸς, καὶ οἴνου, καὶ ὕπνου, καὶ ἀνδρῶν συνουσίας. πρὸς τούτοις δὲ, ἣ τὸ μνημονικὸν μάλιστα ἐδόκει ἔχειν, καὶ τὸ προνοεῖν, μή τι κακὸν λάβῃ παρ᾽ ἡμῶν ἀμελοῦσα, καὶ σκοπεῖν, ὅπως χαριζομένη τι ἡμῖν, ὑφ᾽ ἡμῶν ἀντιτιμήσεται. ἐδιδάσκομεν δὲ αὐτὴν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, ὅτε εὐφραινοίμεθα, τῆς εὐφροσύνης μεταδιδόντες, καὶ εἴ τι λυπηρὸν εἴη, εἰς ταῦτα παρακαλοῦντες. καὶ τὸ προθυμεῖσθαι δὲ συναύξειν τὸν οἶκον ἐπαιδεύομεν αὐτήν, ἐπιγιγνώσκειν αὐτὴν ποιοῦντες, καὶ τῆς εὐπραγίας αὐτῇ μεταδιδόντες. καὶ δικαιοσύνην δ᾽ αὐτῇ ἐνεποιοῦμεν, τιμιωτέρους * τιθέντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων, καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων. καὶ αὐτὴν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατετάττομεν. ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν εἶπον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τῇ γυναικὶ, ὅτι πάντων τούτων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ αὐτὴ ἐπιμελήσεται, ὅπως διαμένῃ ἑκάστῳ ἡ τάξις. ἐδίδασκον δὲ αὐτήν, ὅτι καὶ ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οὐκ ἀρκεῖν δοκεῖ τοῖς πολίταις, ἢν νόμους καλοὺς γράψωνται,

* δειπνητικὰ

* ποιοῦντες

alia ad conficienda obſonia, alia ad lauationem, alia vaſis piſtoriis, alia ad menſas. Atque hæc omnia locis diſtinximus, tum quibus ſemper vtendum eſt, tum quæ ad epulationes feſtas pertinent. Seorſum etiã ab aliis auferebamus, quæ mẽſtruo ſpatio abſumerentur; & ſeorſũ, quæ rationibus ſubductis in annũ eſſent deſtinata, collocabamus. Sic enim minus obſcurũ eſt, qui futurus ſit exitus. Poſteaquã ſupellectilẽ vniuerſam in claſſes ſecreuimus, ad conuenientia loca ſingula detulimus. Deinde vaſa omnia, quibuſcumq; cottidie famuli vtuntur, verbi gratia, quibus cibi conficiũtur, quib⁹ obſonia, quæ ad lanificiũ pertinẽt, & ſi qua ſunt eiuſmodi, tradidimus iis qui vti his deberent, commonſtrato loco, vbi ea reponerent: ſimul imperauimus, vt ea nobis integra præſtarẽt. Quibus autem ad feſtos dies, vel ad hoſpites excipiendos, vel ad negotia quędã rara vtimur, ea tradidim⁹ promæ, lociſq; horũ indicatis, & adnumeratis cõſignatiſq; ſingulis, iuſſimus, vt quiduis horũ ei daret, cui dãdum eſſet, & cuinam quid daret, memoria cõplecteretur; & vbi quid reciperet, rurſus vnde ſingula ſumſiſſet, reponeret. Munus autẽ promæ mandauimus alicui, poſteaquam conſideraſſemus, quæ nobis videretur, & gulã quod adtinet, maxime temperans, & in vino, & ſomno, & virorum cõſuetudine. Præterea quam memoria plurimũ valere iudicaremus, & proſpiciendo, ne ob negligentiam à nobis puniretur, & conſiderãdo, qua ratione gratum aliquid nobis faceret, ac viciſſim ipſa honore à nobis adficeretur. Eamdem vt beneuolo eſſet erga nos animo, conſuefaciebamus, communicando cum ea lætitiã noſtrã, quoties lęti eſſemus: ac viciſſim, ſi quid accidiſſet triſte, ad hoc illam quoq; aduocando. Inſtituebamus itidem, vt cupida & alacris eſſet ad augendam rem noſtrã familiarem, dum quæ illa eſſet, nõ cælarem⁹, noſtræq; fortunæ proſperæ participẽ faceremus. Etiã iuſtitiæ ſtudiũ excitabamus in ea, dũ maiori iuſtos honore quã iniuſtos proſequeremur; eoſq; vitam agere tum opulentiorem, tum magis liberalem, quam iniuſtos, declararemus. Atq; huic tali locum hunc adtribuebamus. Ceterum præter hæc omnia, mi Socrates, ait, vxori meę dixi, nullum eſſe horum omniũ vſum, niſi ſtudioſe daret operam ipſa, vt hic ordo in ſingulis maneret. Quin etiam docebã illam, in vrbibus pręclare conſtitutis non videri ciuibus ſatis eſſe, ſi leges egregiæ ſcribantur:

ſed deligi quoque cuſtodes earum, qui omnes inſpiciẽdo, legibus obtemperantes laudent, & aduerſus eas delinquentes puniant. Quamobrem, inquit, hortabar vt exiſtimaret, vxorem domo præfectam eſſe quaſi legum cuſtodem: ac vbi viſum ipſi ſit, luſtrare vaſa debere, quemadmodum præſidij magiſter vigilum copias luſtrat: eidem explorandum eſſe, num recte habeant omnia, quemadmodum ſenatus equos & equites explorat: etiam laudari ac ornari ab ipſa debere dignos tãquam à regina, pro ea quidẽ copia, quæ adſit, & probris inceſſi ac puniri eos quos par eſſet. Præterea docebã, inquit, eã non eſſe cur moleſte ferret, ſi fortunas quod noſtras adtineret, plus ei laboris imponerem, quam famulis. Oſtendebam enim, ſeruos herilium facultatum eaten⁹ participes eſſe, quatenus eas geſtẽt, aut curent, aut cuſtodiant: quum nemini conceſſus illarum ſit vſus, niſi cui tribuat hoc is cuius ſunt in poteſtate. Heri autem omnia ſunt, ac eiuſdem eſt, vti ſingulis pro libitu ſuo. Qui ergo ex conſeruatis hiſce facultatibus commodum maximũ perciperet, & maximũ ex diſſipatis detrimẽtum; ei curam quoq; de his maximam conuenire declarabam. Quid autem, Iſchomache? inquam ego, quum audiiſſet hęc vxor tua, quo pacto tibi obtemperabat? Quid aliud, inquit, niſi quod reſpondit mihi, mi Socrates, nõ recte me de ipſa iudicare, ſi dum eam docerẽ fortunarum noſtrarum curam habendam eſſe, moleſta me ipſi mãdare putarẽ. Nam grauius longe futurũ, dixiſſe illam aiebat, ſi præciperem, ſuarum vt rerum eſſet negligens potius, quam vt bona propria ſtudioſe curaret. Sic enim à natura cõparatũ eſſe videtur, inquit, vt quẽadmodũ pudicę modeſtæq; mulieri ſuorũ liberum curam habere facilius eſt, quam eos negligere: ita etiã feminæ modeſtę curam ſuſcipere fortunarum ſuarũ, quæ quia propriæ ſunt, exhilarant nos, iucundius eſſe arbitrer, quam eaſdẽ negligere. Quæ quum vxorẽ ei reſpondiſſe, ait Socrates, audiuiſſem: Ita me Iuno amet, inquam, mi Iſchomache, virilem vxoris tuæ animum eſſe demonſtras. Etiam alia, ſubiecit Iſchomachus, cõmemorare tibi de ea volo, magno ab animo profecta; quam mihi celeriter, auditis quibuſdã ex me, paruerit. Quænam? inquam ego, dic quæſo. Nã mihi lõge iucũdius eſt viuæ mulieris virtutẽ cognoſcere, quã ſi mihi Zeuxis formoſã feminã pictura expreſſam oſtẽdat. Secũdum illa Iſchoma-

A ἀλλὰ καὶ νομοφύλακας προσαιροῦνται, οἵτινες ἐπισκοποῦντες τὸν μὲν ποιοῦντα τὰ νόμιμα ἐπαινοῦσιν, ἢν δέ τις παρὰ τοὺς νόμους ποιῇ, ζημιοῦσι. νομίσαι οὖν ἐκέλευον, ἔφη, τὴν γυναῖκα καὶ αὐτὴν νομοφύλακα τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶναι, καὶ ἐξετάζειν δὲ, ὅταν δόξῃ αὐτῇ, τὰ σκεύη, ὥσπερ ὁ φρούραρχος τὰς φυλακὰς ἐξετάζει, καὶ δοκιμάζειν εἰ καλῶς ἕκαστον ἔχει, ὥσπερ ἡ βουλὴ ἵππους καὶ ἱππέας δοκιμάζει, καὶ ἐπαινεῖν δὲ καὶ τιμᾶν, ὥσπερ βασίλισσαν, τὸν B ἄξιον ἀπὸ τῆς παρούσης δυνάμεως, καὶ λοιδορεῖν καὶ κολάζειν τὸν τούτων δεόμενον. πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδασκον αὐτὴν, ἔφη, ὡς οὐκ ἂν ἄχθοιτο δικαίως, εἰ πλείω αὐτῇ πράγματα προστάττω, ἢ τοῖς οἰκέταις περὶ τὰ κτήματα ἐπιδεικνύων, ὅτι τοῖς μὲν οἰκέταις μέτεστι τῶν δεσποσυνῶν χρημάτων τοσοῦτον, ὅσον φέρειν, ἢ θεραπεύειν, ἢ φυλάττειν, χρῆσθαι δὲ οὐδενὶ αὐτῶν ἔξεστιν, ὅτῳ ἂν μὴ δῷ ὁ κύριος. δεσπό- C του δὲ ἅπαντά ἐστιν, * ᾧ ἂν βούληται ἕκαστα χρῆσθαι. ὅτῳ οὖν καὶ σωζομένων μεγίστη ὄνησις, καὶ φθειρομένων μεγίστη βλάβη, τούτῳ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν μάλιστα προσήκουσαν ἀπέφαινον. τί οὖν; ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, ταῦτα ἀκούσασα ἡ γυνὴ πῶς σοι ὑπήκουε; τί δὲ, ἔφη, εἰ μὴ εἶπέ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκοιμι, εἰ οἰοίμην χαλεπὰ ἐπιτάττειν, D διδάσκων ὅτι ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τῶν ὄντων. χαλεπώτερον γὰρ ἂν ἔφη φάναι, εἰ αὐτῇ ἐπέταττον ἀμελεῖν τῶν ἑαυτῆς, ἢ εἰ ἐπιμελεῖσθαι δεήσει τῶν οἰκείων ἀγαθῶν. πεφυκέναι γὰρ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ καὶ τέκνων ῥᾷον τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῇ σώφρονι τῶν ἑαυτῆς, ἢ ἀμελεῖν, οὕτω καὶ τῶν κτημάτων, ὅσα ἴδια ὄντα εὐφραίνει, ἥδιον τὸ ἐπιμελεῖσθαι νομίζειν ἔφη εἶναι τῇ σώφρονι τῶν ἑαυτῆς ἢ ἀμελεῖν. καὶ ἐγὼ ἀκούσας, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀποκρίνασθαι τὴν γυναῖκα αὐτῷ E ταῦτα, εἶπον· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀνδρικήν γε ἐπιδεικνύεις τὴν διάνοιαν τῆς γυναικός. καὶ ἄλλα τοίνυν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, θέλω σοι πάνυ μεγαλόφρονα αὐτῆς διηγήσασθαι, ἅ μου ἅπαξ ἀκούσασα ταχὺ ἐπείθετο. τὰ ποῖα; ἔφην ἐγὼ, λέγε· ὡς ἐμοὶ πολὺ ἥδιον ζώσης ἀρετὴν γυναικὸς καταμανθάνειν, ἢ εἰ Ζεῦξίς μοι καλὴν εἰκάσας γραφῇ γυναῖκα ἐπεδείκνυεν; ἐντεῦθεν δὴ λέγει ὁ Ἰσχόμα-

* ὡς ἂν βούλεται ἑκάστῳ χ.

χος· ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἰδών ποτε αὐτὴν, ὦ Σώκρατες, ἐντετριμμένην πολλῷ μὲν ψιμυθίῳ, ὅπως λευκοτέρα ἔτι δοκοίη εἶναι ἢ ἦν, πολλῇ δὲ * ἐγχούσῃ, ὅπως ἐρυθροτέρα φαίνοιτο τῆς ἀληθείας, ὑποδήματα δ' ἔχουσαν ὑψηλὰ, ὅπως μείζων δοκοίη εἶναι ἢ ἐπεφύκει· εἰπέ μοι, ἔφην, ὦ γύναι, ποτέρως ἄν με κρίναις ἀξιοφιλητότερον εἶναι χρημάτων κοινωνὸν, εἴ σοι αὐτὰ τὰ ὄντα ἀποδεικνύοιμι, καὶ μήτε κομπάζοιμι, ὡς πλείω τῶν ὄντων ἐστί μοι, μήτε ἀποκρυπτοίμην τι τῶν ὄντων μηδὲν, ἢ εἰ πειρώμην σε ἐξαπατᾶν, λέγων τε ὡς πλείω τῶν ὄντων ἐστί μοι, ἐπιδεικνύς τε ἀργύρειον κίβδηλον [δηλοίην σε,] καὶ ὅρμους ὑποξύλους, καὶ πορφυρίδας * ἐξιτήλους, φαίην ἀληθινὰς εἶναι; καὶ ὑπολαβοῦσα εὐθύς· εὐφήμει, ἔφη, μὴ γένοιο σὺ τοιοῦτος. οὐ γὰρ ἂν * ἔγωγε σε δυναίμην, εἰ τοιοῦτος εἴης, ἀσπάσασθαί σε ἐκ τῆς ψυχῆς. οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, συνεληλύθαμεν, ὦ γύναι, ὡς καὶ τῶν σωμάτων κοινωνήσοντες ἀλλήλοις; φασὶ γοῦν, ἔφη, οἱ ἄνθρωποι. ποτέρως ἂν οὖν, ἔφην ἐγὼ, τοῦ σώματος αὖ δοκοίην εἶναι ἀξιοφίλητος μᾶλλον κοινωνὸς, εἴ σοι τὸ σῶμα πειρώμην παρέχειν τὸ ἐμαυτοῦ ἐπιμελόμενος ὅπως ὑγιαῖνόν τε καὶ ἐρρωμένον ἔσται, καὶ διὰ ταῦτα τῷ ὄντι εὔχρως σοι ἔσομαι, ἢ εἴ σοι μίλτῳ ἀλειφόμενος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλειφόμενος ἀνδρεικέλῳ, ἐπιδεικνύοιμί τε ἐμαυτὸν, καὶ συνείην ἐξαπατῶν σε. καὶ παρέχων ὁρᾶν καὶ ἅπτεσθαι μίλτου ἀντὶ τοῦ ἐμαυτοῦ χρωτός. ἐγὼ μὲν, ἔφη ἐκείνη, οὔτ' ἂν μίλτου ἁπτοίμην ἥδιον ἢ σοῦ, οὔτ' ἂν ἀνδρεικέλου χρῶμα ὁρῴην ἥδιον ἢ τὸ σὸν, οὔτ' ἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαληλιμμένους ἥδιον ὁρῴην τοὺς σοὺς, ἢ ὑγιαίνοντας. καὶ ἐμὲ τοίνυν νόμιζε, εἰπεῖν ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ γύναι, μήτε ψιμυθίου μήτε * ἐγχούσης χρώματι ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ σῷ. ἀλλ' ὥσπερ οἱ θεοὶ ἐποίησαν ἵπποις μὲν ἵππους, βουσὶ δὲ βοῦς ἥδιστον, προβάτοις δὲ πρόβατα, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀνθρώπου σῶμα καθαρὸν οἴονται ἥδιστον εἶναι. αἱ δ' ἀπάται αὗται τοὺς μὲν ἔξω πως δύναιντ' ἂν ἀνεξελέγκτως ἐξαπατᾶν, συνόντας δὲ ἀεὶ ἀνάγκη ἁλίσκεσθαι, ἂν ἐπιχειρῶσιν ἐξαπατᾶν ἀλλήλους. ἢ γὰρ ἐξ εὐνῆς ἁλίσκονται ἐξανιστάμενοι πρὶν παρασκευάσασθαι, ἢ ὑπὸ ἱδρῶτος ἐλέγχονται, ἢ ὑπὸ δακρύων βασανίζονται, ἢ ὑπὸ λουτροῦ ἀληθινῶς κατωπτεύθησαν.

al. ἀγχούσῃ

ἐξιτήλας

ἔγωγε δυναίμην

ἀγχούσης

A chus: Quũ igitur, inquit, aliquando eam cõſpexiſsẽ, mi Socrates, multũ infucaſſe ſibi ceruſſæ, vt candidior etiam videretur, quam eſſet; multũ item rubricæ, vt quam eſſet reabſe, rubicũdior adpareret; atque etiam calceos haberet altos, vt procerior, quam eſſet à natura, videretur: Dic mihi, mea vxor, inquam, vtro modo me conſortem facultatum amore digniorem iudicares: num ſi eas ipſas tibi demonſtrarem, ac neq; gloriarer ampliores mihi eſſe, quam B eſſent, neq; quidquã celarem: an vero ſi fallere te conarer, narrãdo plura mihi bona eſſe, quam eſſent; ac adulterinũ argẽtum * oſtẽdendo, & monilia, quibus materia ſubeſſet lignea, veſteſque purpureas coloris euanidi, veras eſſe prædicarem? Tum illa continuo ſermonẽ meum excipiens. Bona verba, quæſo, inquit, ne tu mihi talis ſis. Nõ enim te, ſi talis eſſes, ex animo complecti poſſem. Ergone, inquã ego, mea vxor, ſic conuenimus, vt inter nos et- C iam corporum eſſet cõmunicatio? Sic homines aiunt, inquit. Vtro igitur modo, inquam ego, etiã corporis particeps viderer amore dignior, num ſi corpus meũ conarer tibi ſtudioſe curando ſanũ ac validum exhibere, ac reipſa bono tibi colore preditus eſſem: an vero ſi oblitus minio, & oculis purpuriſſo ſublitis tibi me oſtentarem, atque ita tecum verſarer, vt te deciperem, cutiſq; loco minium tibi ſpectandum & adtrectandum præberem? Equidem, reſpondit illa, neque minium lu- D bentius adtrectarem, quam te; neque purpuriſſi colorem lubentius, quam tuum adſpicerem; neque tuos oculos ſublitos intuerer lubentius, quam ſanos. Itaque me etiam putato, dixiſſe ſe narrabat Iſchomachus, mea vxor, neque ceruſſæ, neque rubricæ colore magis quam tuo delectari: ſed quemadmodum dij fecerunt, vt equis equi, bobus boues, oues ouibus gratiſſimæ ſint; ita etiam homines purum hominis corpus eſſe iucundiſſimum pu- E tant. Atque hæ fraudes poſſint illæ quidem aliquo modo extraneos ſic fallere, vt non conuincantur: verum eos, qui ſemper vna verſãtur, ſi decipere ſe mutuo conentur, deprehendi neceſſe eſt. Nam vel quum de lecto ſurgunt, deprehenduntur ante quam ornentur, vel coarguũtur à ſudore, vel per lacrumas explorantur, vel per lauationem prorſus oculis produntur.

*alij reddunt, oſtẽdendo illuderem tibi. Sed videtur Δηλοίην, nõ eſſe Xenophonteum, vt H. Steph. monuit.

Quæſo te per Deos immortales, inquam ego, quid ad hæc reſpōdit? Quid aliud dicam? ait, niſi quod ex eo tempore nihil eiuſmodi vnquā inſtituerit, ſed puram ac decenter ornatam conata mihi ſit ſemet exhibere? Quærebat etiam ex me, num quid ei dare conſilij poſſem, vt eſſet reabſe pulchra ſpecie, neque tantum eſſe videretur. Itaque, mi Socrates, inquit, hoc ei conſilii dedi, ne perpetuo ſeruiliter ſederet, ſed cum ope Deum eniteretur herilē in modum ante telam adſtando, quidquid aliis rectius ſciret, docere: quod autem minus, addiſcere: præterea piſtorem inſpicere: promæ aliquid emetienti adſiſtere: circumeuntem ſpectare, num ſuo queque loco ſita ſint. Hæc enim mihi videbatur ſimul & diligentia quædam eſſe, & obambulatio. Aiebam quoque bonum eſſe exercitium, macerare ac ſubigere farinam, veſtes & ſtragula excutere atque componere. Atq; hoc modo exercitam iucūdius ſumturam cibos dicebam, & valetudine commodiori vſuram, & reuera cum colore venuſto adparituram. Etiam facies ipſa ſi purior ſit, ac decentius amicta, in cōtentione cum ancilla, nōnihil incitationis habet; præſertim ſi malit ea ſpōte gratificari, quam coacta obſequi. Quæ vero mulieres perpetuo quadam cum grauitate deſidēt, ea faciunt, vt non aliter de ipſis iudicetur, atq; de illis ornatis, ac fraude vtētibus. Ac meam quidem vxorem, mi Socrates, ait, ſcire debes ita nunc inſtructam viuere, quemadmodū ipſam ego docui, ac modo tibi commemoro.* Tum ego: De vxoris quidem tuæ operibus, inquam, mi Iſchomache, primo loco ſatis audiſſe mihi videor, ac vtrique veſtrum valde laudabilia. Nunc tui muneris actiones mihi exponito, inquam, vt & tu commemorando ea de quibus magnam es gloriam conſequutus, voluptatem aliquā capias: & ego boni & honeſti viri actionibus auditione cognitis & animaduerſis, ſi quidem id potero, magnam tibi gratiam habeam. Ego vero, mi Socrates, inquit, perlubēter profecto ſum tibi commemoraturus, quæ numquam non ago, vt me corrigendo concinniorem efficias, ſi quid tibi non recte agere videbor. At enim qui par ſit, inquam, me illum corrigendo concinniorem reddere, qui iam vir bonus & honeſtus abſolute ſit elaboratus, præſertim quum ego ſim is qui hominum opinione nugatorie garriaſ, & aera metiatur;

Libri II. Ciceronis Oeconomicon è Xenophōte principiū, quo præcepta patrisfamilias de ijs dantur, quæ foris agere debeat. Seruius.

A τί οὖν πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο; τί δ', ἔφη, εἰ μὴ τοῦ λοιποῦ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν πώποτε [ἔτι* ἐπραγματεύσατο, καθαρὰν δὲ καὶ πρεπόντως ἔχουσαν ἐπειρᾶτο ἑαυτὴν ἐπιδεικνύναι; καὶ ἐμὲ μέντοι ἠρώτα, εἴ τι ἔχοιμι συμβουλεῦσαι, ὡς ἂν τῷ ὄντι καλὴ φαίνοιτο, ἀλλὰ μὴ μόνον δοκοίη. καὶ ἐγὼ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη, συνεβούλευον αὐτῇ μὴ δουλικῶς ἀεὶ καθῆσθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς πειρᾶσθαι δεσποτικῶς B πρὸς μὲν τὸν ἱστὸν προσστᾶσαν, ὅ, τι μὲν βέλτιον ἄλλου ἐπίσταιτο, ἐπιδιδάξαι, ὅ, τι δὲ χεῖρον, ἐπιμαθεῖν· ἐπισκέψασθαι δὲ καὶ σιτοποιόν, παραστῆναι δὲ καὶ ἀπομετρούσῃ τῇ ταμίᾳ, περιελθεῖν δ' ἐπισκοπουμένην καὶ εἰ κατὰ χώραν ἔχει* ἣν δεῖ ἕκαστα. ταῦτα γὰρ ἐδόκει μοι ἅμα ἐπιμέλεια εἶναι, καὶ περίπατος. ἀγαθὸν δὲ ἔφην εἶναι γυμνάσιον καὶ τὸ* δεῦσαι, καὶ μάξαι, καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα ἀνασεῖσαι καὶ συνθεῖναι. γυμναζομένην δὲ ἔφην οὕτως ἂν καὶ ἐσθίειν ἥδιον, καὶ ὑγιαίνειν μᾶλλον, καὶ εὐχροωτέραν φαίνεσθαι τῇ ἀληθείᾳ. C καὶ ὄψις δὲ ὁπόταν ἀνταγωνίζηται διακόνῳ, καθαρωτέρα οὖσα, πρεπόντως τε μᾶλλον ἠμφιεσμένη, κινητικὸν γίγνεται, ἄλλως τε καὶ ὁπόταν τὸ ἑκοῦσαν χαρίζεσθαι προσῇ, ἀντὶ τοῦ ἀναγκαζομένην ὑπηρετεῖν. αἱ δ' ἀεὶ καθήμεναι σεμνῶς, πρὸς τὰς κεκοσμημένας καὶ ἐξαπατώσας κρίνεσθαι παρέχουσιν ἑαυτάς. καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτως, εὖ ἴσθι, ἡ γυνή μου κατεσκευασμένη βιοτεύει, ὥσπερ ἐγὼ D ἐδίδασκον αὐτήν, καὶ ὥσπερ νῦν σοι λέγω. ἐντεῦθεν δὲ ἐγὼ εἶπον· ὦ Ἰσχόμαχε, τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν τῆς γυναικὸς ἔργων ἱκανῶς μοι δοκῶ ἀκηκοέναι τὴν πρώτην, καὶ ἄξιά γε πάνυ ἐπαίνου ἀμφοτέρων ὑμῶν. τὰ δὲ δὴ σὰ ἔργα, ἔφην ἐγώ, ἤδη μοι λέγε, ἵνα σύ τε ἐφ' οἷς εὐδοκιμεῖς διηγησάμενος ἡσθῇς, κἀγὼ τὰ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἔργα τελέως διακούσας καὶ καταμαθών, ἢν δύνωμαι, πολλήν σοι χάριν εἰδῶ. ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ πάνυ ἡδέως σοι, ὦ Σώκρατες, E διηγήσομαι, ἃ ἐγὼ ποιῶν διατελῶ, ἵνα καὶ μεταρρυθμίσῃς με, ἐάν τι σοὶ δοκῶ μὴ καλῶς ποιεῖν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν δή, ἔφην, πῶς ἂν δικαίως μεταρρυθμίσαιμι ἄνδρα ἀπειργασμένον καλόν τε κἀγαθόν, καὶ ταῦτα ὢν ἀνήρ, ὃς ἀδολεσχεῖν τε δοκῶ, καὶ ἀερομετρεῖν,

ὡς δεῖ τεθῆ δεῖ

al. χύσαι

A καὶ (ὃ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶ) ἔγκλημα) πένης καλούμενος. καὶ πάνυ μὲν τ' ἂν, ὦ Ἰσχόμαχε, ἦν ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ τῷ ἐγκλήματι τούτῳ, εἰ μὴ πρώην ἀπαντήσας τῷ Νικίου τοῦ ἐπήλυτου ἵππῳ, εἶδον πολλοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θεατάς, πολὺν δὲ λόγον ἐχόντων τινῶν περὶ αὐτοῦ ἤκουον· καὶ δῆτα ἠρόμην, προσελθὼν, τὸν ἱπποκόμον, εἰ πολλὰ εἴη χρήματα τῷ ἵππῳ; ὁ δέ, προσβλέψας με, ὡς οὐδὲ ὑγιαίνοντα τῷ ἐρωτήματι, εἶπε· πῶς B δ' ἂν ἵππῳ χρήματα γένοιτο; οὕτω δὴ ἐγὼ ἀνέκυψα, ἀκούσας ὅτι ἐστὶν ἄρα θεμιτὸν καὶ πένητι ἵππῳ ἀγαθῷ γενέσθαι, εἰ τὴν ψυχὴν φύσει ἀγαθὴν ἔχοι. ὡς οὖν θεμιτὸν καὶ ἐμοὶ ἀγαθῷ ἀνδρὶ γενέσθαι, διήγησαι τελέως τὰ σὰ ἔργα, ἵνα ὅ,τι ἂν δύνωμαι ἀκούων καταμαθεῖν, πειρῶμαι καὶ ἐγώ σε ἀπὸ τῆς αὔριον ἡμέρας ἀρξάμενος μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ ἀγαθή ἐστιν, ἔφην ἐγώ, ἡμέρα εἰς ἀρετῆς ἄρχεσθαι. σὺ C μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες. ἐγὼ δὲ ὅμως σοι διηγήσομαι, ἃ ἐγὼ, ὅσον δύναμαι, πειρῶμαι ἐπιτηδεύων διαπεραίνειν τὸν βίον. ἐπεὶ γὰρ καταμεμαθηκέναι δοκῶ, ὅτι οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ μὲν τοῦ γιγνώσκειν τε ἃ δεῖ ποιεῖν, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ταῦτα περαίνηται, οὐ θεμιτὸν ἐποίησαν εὖ πράττειν, φρονίμοις δ' οὖσι καὶ ἐπιμελέσι τοῖς μὲν διδόασιν εὐδαιμονεῖν, τοῖς δ' οὔ. οὕτω δὴ ἐγὼ D ἄρχομαι μὲν τοὺς θεοὺς θεραπεύειν, πειρῶμαι δὲ ποιεῖν ὡς ἂν θέμις ᾖ μοι εὐχομένῳ καὶ ὑγιείας τυγχάνειν, καὶ ῥώμης σώματος, καὶ τιμῆς ἐν πόλει, καὶ εὐνοίας ἐν φίλοις, καὶ ἐν πολέμῳ καλῆς σωτηρίας, καὶ πλούτου καλῶς αὐξομένου. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ταῦτα· μέλει γὰρ δή σοι, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅπως πλουτῇς, καὶ πολλὰ χρήματα ἔχων, πολλὰ ἔχῃς πράγματα τούτων ἐπιμελόμενος; καὶ πάνυ γε, ἔφη ὁ Ἰσχό- E μαχος, μέλει μοι τούτων, ὧν ἐρωτᾷς. ἡδὺ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καὶ θεοὺς μεγαλείως τιμᾶν, καὶ φίλους, ἤν τινος δέωνται, ἐπωφελεῖν, καὶ τὴν πόλιν μηδὲν κατ' ἐμὲ χρήμασιν ἀκόσμητον εἶναι. καὶ γὰρ καλά, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐστὶν ἃ σὺ λέγεις, καὶ δυνατοῦ γε ἰσχυρῶς ἀνδρός. πῶς γὰρ οὔ; * ὅτι πολλοὶ μὲν εἰσὶν ἄνθρωποι, οἳ οὐ δύνανται ζῆν ἄνευ τοῦ ἄλλων δεῖσθαι, πολλοὶ δ' ἀγαπῶσιν, ἢν δύνωνται τὰ ἑαυτοῖς ἀρκοῦντα πορίζεσθαι; οἱ δὲ δυνάμενοι μὴ μόνον τὸν ἑαυτῶν οἶκον διοικεῖν,

A &, quod omnium ineptiſſimum videtur, eſſe crimē, pauper adpelletur. Atq; equidem, mi Iſchomache, adpellationē hanc moleſtiſſime ferrem, niſi nuper equo Niciæ illius aduenæ factus obuiam, multos ipſum ſpectatores ſequi vidiſſem. Quumque quid complures de ipſo dixiſſent, audiuiſſem: accedens equi curatorem, num magnas is equus facultates haberet, quærebā. Ille me intuitus, vt qui tale quid rogans ſatis ſanus non eſſem: Qui faculta- B tes, ait, equus habere poſſit? Ita tum ego his auditis oculos adtollere ſum auſus, propterea, quod fas ſit etiam pauperē equum bonum eſſe, ſi quidem animum à natura bonum haberet. Quamobrem mihi, cui & fas ſit eſſe viro bono, penitus exponito actiones tuas: vt ſi quid audiendo animaduertere poſſim, & ipſe à die craſtino incipiens imitari te coner. Etenim is dies percommodus eſt, inquam, ad ordiendam virtutem. Ludis tu quidem, mi Socrates, C ait Iſchomachus. verum ego nihilo minus tibi narrare conabor, quibus inſtitutis ac ſtudiis enitar ego vitam hāc tranſire. Nam quia videor animaduertiſſe, deos, hominibus abſque rerum earum cognitione, quæ ſuſcipiendæ ſunt, & perficiēdi eas ſtudio, non fas eſſe voluiſſe, vt proſperitate fruerentur, ac prudentibus & ſtudioſis partim conceſſiſſe felicitatem, partim non: idcirco equidem ordior à cultu diuino, atq; efficere conor, vt mihi precanti fas ſit & valetudinem bonam contingere, & corporis D robur, & honorem in republica, & beneuolentiam ab amicis: & honeſtam incolumitatem in bello, & incrementum diuitiarum honeſtum. Quibus ego auditis: Tibine hoc curæ eſt, inquam, Iſchomache, vt opulentus fias, ac magnas facultates nanctus, in earum curatione multum negotij habeas? Omnino, ait Iſchomachus, ea mihi curæ ſunt, de quibus rogas. Nam mihi iucundum eſſe videtur, mi Socrates, deos magnificẽ colere, & amicis indigentibus E prodeſſe, & vrbem hanc, me quod adtinet, opum ornamento non carere. Sunt illa ſane præclara, inquā, Iſchomache, quæ commemoras, hominiſque valde potentis. Quid ni enim? quum multi ſint, qui ſine aliorum ope ne viuere quidem poſſint, multi boni conſulant, ſi parare poſſint, quantum ipſis ſufficiat. At vero qui non modo domū ſuam adminiſtrare poſſunt,

ſed etiam nonnihil facere lucri; de quo & reipublicæ ornamentum accedat, & amici ſubleuentur; cur illi non & copioſi, & potentes exiſtimari debeant? Enimuero, inquam, plerique prædicare viros huiuſmodi poſſumus: verum tu mihi dicito, Iſchomache, vnde cepiſti, quo pacto valetudinem curas: quo pacto corporis robur? quo pacto licet tibi honeſte etiam bello incolumi euadere? Nam de ratione rei faciundæ mihi ſatis erit, inquam, vel deinceps aliquid audire. Hæc omnia, ſubiecit Iſchomachus, ſemetipſa conſequuntur, mi Socrates. Nam qui quo veſcatur ſatis habet, is laborando cibos conficiens, recte mihi valetudinem ſuam poſſe conſeruare videtur, & maius robur adquirere; ac ſi res bellicas exerceat, honeſtius incolumis euadere: denique conſentaneum eſt, rem familiarem huius magis augeſcere, ſi quidem recte ſua curet, ac non remiſſior ignauiorq; fiat. Hactenus ego te adſequor, inquã, Iſchomache, quod hominem laborando cibos conficientem, & curam adhibentem, & exercẽtem ſe, magis bona conſequi dicis. At quo labore vtaris, vt & valetudo commoda, & robur corporis tibi contingat, quoque pacto te bellicis in rebus exerceas, quo ſtudio efficias vt copiis abundes, quibus tum amicis prodeſſe tum vires aliquas huic ciuitati poſſis addere: hæc, inquam, perlubenter velim quærendo percipere. Ego vero, mi Socrates, ait Iſchomachus, ſurgere de lecto conſueui, quo tempore adhuc domi repertus ſim aliquem, quem forte me videre neceſſe ſit. Ac ſi quid in vrbe ſit agendum, id in hũc modum obambulans efficio. Sin rei neceſſariæ nihil ſit, quod in vrbe geratur, equum puer ante me rus deducit, ego vero iter hoc quo rus eo, loco ambulationis fortaſſe rectius vtor, mi Socrates, quã ſi in *xyſto deambularem. Poſteaquam rus venio, ſiue qui mihi ſeruiunt, ſeu nouales inſtruunt, ſiue ſeminant, ſeu fructus important, inſpectis omnibus, quo pacto fiant ſingula, corrigendo concinnius facio, ſi quid opere præſenti melius teneo. Secundum ea plerumque conſcenſo equo quamſimillimas iis quæ in bello neceſſariæ ſunt, equitationes inſtituo, neque trãſuerſa, neque accliuia, neque foſſas, neq; aquarum ductus vito. Atq; interea curam adhibeo, ne facientem hæc equũ claudũ efficiam.

Hac voce Cic. & Vitru. vtuntur, quæ porticus ſignificatur, in qua per hiemem athletæ ſe exercent.

A ἀλλὰ καὶ περιποιεῖν, ὥστε καὶ τὴν πόλιν κοσμεῖν, καὶ τοὺς φίλους ἐπικουφίζειν, πῶς τούτους οὐχὶ βαθεῖς τε καὶ ἐρρωμένους ἄνδρας χρὴ νομίσαι; ἀλλὰ γὰρ ἐπαινεῖν μὲν, ἔφην ἐγὼ, τοὺς τοιούτους πολλοὶ δυνάμεθα. σὺ δέ μοι λέξον, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀφ' ὧνπερ ἤρξω, πῶς ὑγιείας ἐπιμελῇ; πῶς τῆς τοῦ σώματος ῥώμης; πῶς *θέμις εἶναί σοι καὶ ἐκ πολέμου καλῶς σώζεσθαι; τῆς δὲ *χρηματίσεως ἢ μετὰ ταῦτα, ἔφην ἐγὼ, ἀρκέσει ἀκούειν. ἀλλ' ἔστι μὲν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, B ὥς γε ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀκόλουθα ταῦτα πάντα ἀλλήλων. ἐπεὶ γὰρ ἐσθίειν τις τὰ ἱκανὰ ἔχοι, ἐκπονοῦντι μὲν ὀρθῶς μᾶλλον δοκεῖ μοι ἡ ὑγίεια παραμένειν, ἐκπονοῦντι δὲ μᾶλλον ἡ ῥώμη προσγίγνεσθαι, ἀσκοῦντι δὲ τὰ τοῦ πολέμου, κάλλιον σώζεσθαι, ὀρθῶς δ' ἐπιμελουμένῳ, καὶ μὴ καταμαλακιζομένῳ, μᾶλλον εἰκὸς τὸν οἶκον αὔξεσθαι. ἀλλὰ μέχρι μὲν τούτου ἕπομαι, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅτι C ἐκπονοῦντα φῂς, καὶ ἐπιμελούμενον, καὶ ἀσκοῦντα ἄνθρωπον μᾶλλον τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν. ὁποίῳ δὲ πόνῳ *χρῇ πρὸς τὴν εὐεξίαν καὶ ῥώμην, καὶ ὅπως ἀσκεῖς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ὅπως ἐπιμελῇ τοῦ περιουσίαν ποιεῖν, ὡς καὶ φίλους ἐπωφελεῖν, καὶ πόλιν ἐπισχύειν, ταῦτα ἂν ἡδέως, ἔφην ἐγὼ, πυθοίμην. ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἰσχόμαχος, ἀνί- D στασθαι μὲν ἐξ εὐνῆς εἴθισμαι, ἡνίκα ἔτι ἔνδον καταλαμβάνοιμι, εἴ τινα δεόμενος ἰδεῖν τυγχάνοιμι. κἂν μέν τι κατὰ πόλιν δέῃ πράττειν, ταῦτα πραγματευόμενος περιπάτῳ τούτῳ χρῶμαι. ἢν δὲ μηδὲν ἀναγκαῖον ᾖ κατὰ πόλιν, τὸν μὲν ἵππον ὁ παῖς προάγει εἰς ἀγρὸν, ἐγὼ δὲ περιπάτῳ χρῶμαι τῇ εἰς ἀγρὸν ὁδῷ ἴσως ἄμεινον, ὦ Σώκρατες, ἢ εἰ ἐν τῷ ξυστῷ περιπατοίην. ἐπειδὰν δὲ ἔλθω εἰς ἀγρὸν, ἤν τέ μοι φυτεύοντες τυγχάνωσιν, ἤν τε νεοποιοῦν- E τες, ἤν τε σπείροντες, ἤν τε καρπὸν προσκομίζοντες, ταῦτα ἐπισκεψάμενος ὅπως ἕκαστα γίγνεται, μεταρρυθμίζω, ἐὰν ἔχω τι βέλτιον τοῦ παρόντος. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς τὰ πολλὰ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, ἱππασάμην ἱππασίαν ὡς ἂν ἐγὼ δύνωμαι ὁμοιοτάτην ταῖς ἐν τῷ πολέμῳ ἀναγκαίαις ἱππασίαις, οὔτε πλαγίου, οὔτε κατάντους, οὔτε τάφρου, οὔτε ὀχετοῦ ἀπεχόμενος. ὡς μέντοι δυνατὸν ταῦτα ποιοῦντα *ἐπιμέλομαι μὴ ἀποχωλεῦσαι τὸν ἵππον.

θέμις οἱ εἶναί σοι ζ

χρηματίσεως πέρι

χρῇ περὶ

ἐπιμελέομαι

A ἐπειδὰν δὲ ταῦτα γένηται, ὁ παῖς ἐξαλίσας τὸν ἵππον οἴκαδε ἀπάγει, ἅμα φέρων ἀπὸ τοῦ χώρου ἤν τι δεώμεθα, εἰς ἄστυ. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν βάδην, τὰ δὲ ἀποδραμὼν οἴκαδε, ἀπεστλεγγισάμην. εἶτα δὲ ἀριστῶ, ὦ Σώκρατες, ὅσα μήτε κενὸς μήτε ἄγαν πλήρης διημερεύειν. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀρεσκόντως γέ μοι ταῦτα ποιεῖς. τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ * συνεσκευασμένοις χρῆσθαι τοῖς τε πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ πρὸς B τὴν ῥώμην παρασκευάσμασι, καὶ τοῖς εἰς τὸν πόλεμον ἀσκήμασι, καὶ ταῖς τοῦ πλούτου ἐπιμελείαις, ταῦτα πάντα ἀγαστά μοι δοκεῖ εἶναι. καὶ γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἑκάστου τούτων ἐπιμελῇ, ἱκανὰ τεκμήρια παρέχῃ. ὑγιαίνοντά τε γὰρ, καὶ ἐρρωμένον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σὺν τοῖς θεοῖς σε ὁρῶμεν, καὶ ἐν τοῖς ἱππικωτάτοις τε καὶ πλουσιωτάτοις λεγόμενον σε ἐπιστάμεθα. ταῦτα τοίνυν ἐγὼ ποιῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπὸ πολλῶν πάνυ συκοφαντοῦμαι. C σὺ δὲ ἴσως ᾤου με ἐρεῖν, ὡς ὑπὸ πολλῶν καλὸς κἀγαθὸς κέκλημαι. ἀλλὰ καὶ ἔμελλον δὲ ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, τοῦτο ἐρήσεσθαι, εἴ τινα καὶ τούτου ἐπιμέλειαν ποιῇ, ὅπως δύνῃ λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἤν τινί ποτε δέῃ. οὐ γὰρ δοκῶ σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτὰ ταῦτα διατελεῖν μελετῶν, ἀπολογεῖσθαι μὲν, ὅτι οὐδένα ἀδικῶ, εὖ δὲ ποιῶ πολλοὺς ὅσον ἂν δύνωμαι. κατηγορεῖν δὲ οὐ δοκῶ σοι μελετᾶν ἀνθρώπων, ἀδικοῦντας μὲν καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς καὶ τὴν πόλιν καταμανθάνων τινὰς, εὖ δὲ D ποιοῦντα οὐδένα; ἀλλ' εἰ καὶ ἑρμηνεύειν τοιαῦτα μελετᾷς, τοῦτό μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ὦ Ἰσχόμαχε, δήλωσον. οὐδὲν μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παύομαι, ἔφη, λέγειν μελετῶν. ἢ γὰρ κατηγοροῦντός τινος τῶν οἰκετῶν, ἢ ἀπολογουμένου ἀκούσας, ἐλέγχειν πειρῶμαι ὅ, τι ἂν ψεύδηται, ἢ μέμφομαί τινα πρὸς τοὺς φίλους, ἢ ἐπαινῶ, ἢ διαλλάττω τινὰς τῶν ἐπιτηδείων, πειρώμενος διδάσκειν, ὡς συμφέρει αὐτοῖς φίλους εἶναι μᾶλλον, ἢ πολεμίους. ἐπιτιμῶμεν τινι στρατηγῷ συμπαρόντες, E ἢ ἀπολογούμεθα ὑπέρ του εἴ τις ἀδίκως αἰτίαν ἔχει, ἢ κατηγοροῦμεν πρὸς ἀλλήλους, εἴ τις ἀδίκως τιμᾶται. πολλάκις δὲ καὶ βουλευόμενοι, ἃ μὲν ἂν ἐπιθυμῶμεν πράττειν, ταῦτα ἐπαινοῦμεν· ἃ δ' ἂν μὴ βουλώμεθα πράττειν, ταῦτα μεμφόμεθα. ἤδη δὲ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ διειλημμένως πολλάκις ἐκρίθην

συνεσκευασμένως

A His peractis equum puer volutatum domum abducit, ſimul rure ſecum ferens in vrbem, ſi quo nobis opus eſt. Ego vero núc pedetentim incedens, núc currens, domũ vt veni, ſtrigile vtor. Deinde tantum, mi Socrates, in prandio ſumo, vt eum diem neq; vacuus, neq; valde repletus exigam. Ita me Iuno amet, inquã, facis hæc ita tu, Iſchomache, vt omnino mihi placeant. Nam eodem tempore vti adparatu, qui & B valetudini & viribus conducat, itemq, exercitationibus vti ad rem militarem pertinentibus, & curatione opum: eorum vero nihil eſt, quod non admirandum mihi videatur. Etenim te recte hæc ſingula ſuſcipere, ſatis magna de te indicia præbes. Nã & commoda valetudine vtentem te plerumq; robuſtumq; Deûm beneficio videmus; & inter peritiſſimos artis equeſtris, ac opulentiſſimos recenſeri te ſcimus. Hæc igitur, mi Socrates, ait, quum agam, vehe- C mẽter multorum calumniis exagitor. Tu vero fortaſſe dicturum me putabas, quod à multis vir bon⁹ & honeſtus adpeller. At hoc quoq;, inquã, Iſchomache, quærere volebam, ecquid operæ ſtudiiq; ponas in eo, vt ſi quando ſit opus, rationem reddere tuarum actionum, & viciſſim ab aliis exigere poſſis. Tu vero, mi Socrates, inquit, non idpſum me perpetuo meditari putas? defendendi quidẽ mei rationem, dum nemini ſum iniuri⁹, atq; etiã pro viribus meis bene de multis mereor. Accuſationes vero quorũdam vt inſtituã, nõ meditari tibi D videor, quũ priuatim multos iniuſtos eſſe animaduertã, & nonnullos etiam erga rempublicam, nemine interim bene mereri volente? An autem mediteris hęc etiam oratione exponere, velim mihi ſignifices, Iſchomache. Equidẽ, ait, mi Socrates, in dicendo me exercere non deſino. Nam ſiue accuſantem aliquem in familia, ſeu defendentem ſe audiero, quidquid mẽtiatur, redarguere conor: vel de aliquo ad amicos queror, vel aliquem laudo, vel neceſſarios quoſdã recõcilio, dum oſtendere ipſis enitor, potius eis conducere, vt E amici ſint, quã hoſtes. Quum militiæ prętori adſumus, increpamus aliquẽ, vel cauſſam alicuius defendimus, ſi præter meritũ culpa in eũ cõfertur; vel inter nos mutuo accuſationes inſtituimus, ſi cui honos immerito defertur. Sæpenumero etiã cõſultãtes, quæ agere cupimus, laudamus; quæ nolumus agere, vituperamus. Iã vero, mi Socrates, etiam ſæpenumero diſtincte factum eſt de me iudiciũ, quid me perpeti,

quidue mulctæ nomine oporteret exſoluere. A quonam? inquam ego, mi Iſchomache. Nam equidem, hoc antehac ignorabam. Ab vxore, inquit. Et quonam pacto, inquam ego, cauſſam agis? Quũ vera dicere conducit, egregie admodum: quum falſa, cauſſam deteriorem, mi Socrates, non poſſum profecto meliorem facere. Fortaſſe non potes, inquam ego, quod falſum eſt, verum facere. Verum num te, Iſchomache, detineo diſcedere volẽtem? Non profecto, mi Socrates, ait. Etenim prius quam penitus finis concionis fuerit, diſceſſurus non ſum. Vehementer enim profecto caues, inquam, ne cognomentum illud, quo vir bonus & honeſtus adpellaris, amittas. Nam tametſi iam fortaſſe multa tibi neceſſario curanda ſint, quia tamen ita conuenit inter vos, hoſpites illos operiris, ne mentiaris. Atqui mi Socrates, ait Iſchomachus, ne illa quidem negliguntur, de quibus tu loqueris. Quippe villicos in prædiis habeo. Vtrum vero, inquam, Iſchomache, quum villico tibi eſt opus, exploras an alicubi ſit quiſpiam ad hanc procurationem idoneus, eumq; das operam vt emas; veluti quum fabro tibi eſt opus, ſat ſcio ſicubi peritum fabricæ noueris, eum te operam dare vti compares: an vero ipſe villicos tuos inſtituis? *Ego ipſe profecto, mi Socrates, ait, in hoc incumbo, vt eos inſtituam. Nam ſi quis talis eſſe debeat, vt me abſente rem meam ſatis idonee curet, quid eum ſcire aliud, quam meipſum, oporteat? Quippe ſi ſum ego ſatis ad hoc idoneus, vt præſim operis illis, etiam alium ſcilicet docere poſſum, quæ ipſe teneo. Primum igitur, inquam ego, neceſſe eſt beneuolo ſit erga te ac tuos animo, ſi quidem eius præſentia tuo loco ſufficere debeat. Nam ſine beneuolentia quiſnam ſcientię procuratoriæ fuerit vſus, cuiuſmodi tamdem illa ſit? Nullus profecto, inquit Iſchomachus. Verum ego primum ſic eos conor inſtituere, vt erga me meoſque beneuolo ſint animo. At obſecro te per deos immortales, inquã, quo pacto quemcumque vis, doces; vt beneuolentia te tuoſque complectatur? Benefaciundo, ait, quoties boni alicuius copiam dij nobis largiuntur. Ergo tu dicere vis, inquam, in eis, qui bonis tuis fruantur, beneuolentiam erga te excitari, atque illos bene tibi facere velle. Eſſe enim, mi Socrates, inſtrumentum hoc beneuolentiæ optimum video. At ſi quis beneuolentiam erga te concipiat, inquam,

Hæc ita M. Tullius: Ego vero ipſe inſtituo. Et enim qui me abſente in meum locum ſubſtituitur, & vicarius meæ diligentiæ ſuccedit, is ea, quæ ego, ſcire debet.

A ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι. ὑπὸ τίνος; ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε. ἐμὲ γὰρ δὴ τοῦτο ἐλάνθανεν. ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔφη. καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, ἀγωνίζῃ; ὅταν μὲν ἀληθῆ λέγειν συμφέρῃ, πάνυ ἐπιεικῶς· ὅταν δὲ ψευδῆ, τὸν ἥττω λόγον, ὦ Σώκρατες, οὐ μὰ τὸν Δία οὐ δύναμαι κρείττω ποιεῖν. καὶ ἐγὼ εἶπον ἴσως γάρ, ὦ Ἰσχόμαχε, τὸ ψεῦδος οὐ δύνασαι ἀληθὲς ποιεῖν. B ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, μή σε κατακωλύω ὦ Ἰσχόμαχε, ἀπιέναι ἤδη βουλόμενον; μὰ Δί', ἔφη ὦ Σώκρατες. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι πρὶν παντάπασιν ἡ ἀγορὰ λυθῇ. νὴ Δί', ἔφην ἐγώ. φυλάττῃ γὰρ ἰσχυρῶς, μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν, τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. νῦν γὰρ πολλῶν σοι ἴσως ὄντων ἐπιμελείας δεομένων, ἐπεὶ συνέθου τοῖς ξένοις, * ἀναμένειν αὐτούς, ἵνα μὴ ψεύσῃ. C ἀλλά τοι, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἐκεῖνά μοι ἀμελεῖται, ἃ σὺ λέγεις. ἔχω γὰρ ἐπιτρόπους ἐν τοῖς ἀγροῖς. πότερα δέ, ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅταν δεηθῇς ἐπιτρόπου, καταμαθὼν ἤν που ᾖ ἐπιτροπευτικὸς ἀνήρ, τοῦτον πειρᾷ ὠνεῖσθαι, ὥσπερ ὅταν τέκτονος δεηθῇς, καταμαθὼν εὖ οἶδ' ὅτι ἤν που ἴδῃς τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾷ κτᾶσθαι, ἢ αὐτὸς παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους; αὐτὸς νὴ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶμαι παιδεύειν. καὶ γὰρ ὅστις μέλλει ἀρκέσειν, ὅταν ἐγὼ ἀπῶ, ἀντ' ἐμοῦ D ἐπιμελόμενος, τί αὐτὸν καὶ δεῖ ἄλλο ἐπίστασθαι, ἢ ἅπερ ἐγώ; εἴπερ γὰρ ἱκανός εἰμι τῶν ἔργων προστατεύειν, κἂν ἄλλον δήπου δυναίμην διδάξαι ἅπερ αὐτὸς ἐπίσταμαι. οὐκοῦν εὔνοιαν πρῶτον, ἔφην ἐγώ, δεήσει αὐτὸν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς, εἰ μέλλοι ἀρκέσειν ἀντὶ σοῦ παρών. ἄνευ γὰρ εὐνοίας τί ὄφελος καὶ ὁποιασοῦν ἐπιτρόπου ἐπιστήμης γίγνεται; οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· ἀλλά τοι τὸ εὐνοεῖν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐγὼ πρῶτον πειρῶμαι παιδεύειν. καὶ πῶς, E ἐγὼ ἔφην, πρὸς τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς διδάσκεις, ὅντινα ἂν βούλῃ; εὐεργετῶν νὴ Δί' ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὅταν τινὸς ἀγαθοῦ οἱ θεοὶ ἀφθονίαν διδῶσιν ἡμῖν. τοῦτο οὖν λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὅτι οἱ ἀπολαύοντες τῶν σῶν ἀγαθῶν, εὖνοί σοι γίγνονται, καὶ ἀγαθόν τι σοὶ βούλονται πράττειν. τοῦτο γὰρ ὄργανον, ὦ Σώκρατες, εὐνοίας ἄριστον ὁρῶ ὄν. ἢν δὲ δὴ εὔνους σοι γένηται, ἔφην,

ἀναμένεις αὐτούς

Iſchomache,

ὦ Ἰσχόμαχε, ἢ τούτου ἕνεκα ἱκανὸς ἔσται ἐπιτροπεύειν; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ἑαυτοῖς εὖνοι πάντες ὄντες, ὡς εἰπεῖν, ἄνθρωποι, πολλοὶ αὐτῶν εἰσιν, οἱ οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως αὐτοῖς ἔσται ταῦτα ἃ βούλονται εἶναι σφίσι τὰ ἀγαθά; ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, [ἐγὼ]* τοιούτους ὅταν ἐπιτρόπους βούλωμαι καθιστάναι, καὶ ἐπιμελεῖσθαι διδάσκω. πῶς, ἔφην ἐγώ, πρὸς τῶν θεῶν; τοῦτο γὰρ δὴ ἐγὼ παντάπασιν οὐ διδακτὸν ᾤμην εἶναι, τὸ ἐπιμελῆ ποιῆσαι.* οὐδὲ γὰρ ἔστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐφεξῆς γε οὕτως οἷόν τε πάντας διδάξαι ἐπιμελεῖς εἶναι. ποίους μὲν δὴ, ἐγὼ ἔφην, οἷόν τε; πάντως μοι σαφῶς τούτους διασήμηνον. πρῶτον μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἴνου ἀκρατεῖς οὐκ ἂν δύναιο ἐπιμελεῖς ποιῆσαι. τὸ γὰρ μεθύειν λήθην ἐμποιεῖ πάντων τῶν πράττεσθαι δεομένων. οἱ οὖν τούτου ἀκρατεῖς μόνοι, ἐγὼ ἔφην, ἀδύνατοί εἰσιν ἐπιμελεῖς εἶναι, ἢ καὶ ἄλλοι τινές; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἵ γε τοῦ ὕπνου. οὔτε γὰρ ἂν αὐτὸς δύναιτο καθεύδων τὰ δέοντα ποιεῖν, οὔτε ἄλλους παρέχεσθαι. τί οὖν, ἐγὼ ἔφην, οὗτοι αὖ μόνοι ἀδύνατοι ἡμῖν ἔσονται ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν διδαχθῆναι, ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τούτοις; ἔμοιγέ τοι δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἱ τῶν ἀφροδισίων δυσέρωτες, ἀδύνατοι εἶναι διδαχθῆναι ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἐπιμελεῖσθαι, ἢ τούτου. οὔτε γὰρ ἐλπίδα, οὔτ' ἐπιμελείας ἡδίω ῥᾳδίως ἂν εὕροιεν τῆς τῶν παιδικῶν ἐπιμελείας. οὐδὲ μὴν ὅταν παρῇ τὸ πρακτέον, τιμωρίαν* χαλεπωτέραν εὐπετές ἐστι, τοῦ ἀπὸ τῶν ἐρωμένων κωλύεσθαι. ὑφίεμαι οὖν, καὶ οὓς ἂν τοιούτους γνῶ ὄντας, μηδ' ἐπιχειρεῖν ἐπιμελητάς τούτων τινὰς καθιστάναι. τί δὲ, ἔφην ἐγώ, οἵτινες αὖ ἐρωτικῶς ἔχουσι τοῦ κερδαίνειν, ἦ καὶ οὗτοι ἀδύνατοί εἰσιν εἰς ἐπιμέλειαν τῶν κατ' ἀγρὸν ἔργων παιδεύεσθαι; οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐάγωγοί εἰσιν εἰς τὴν τούτων ἐπιμέλειαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο δεῖ, ἢ δεῖξαι μόνον αὐτοῖς, ὅτι κερδαλέον ἐστὶν ἡ ἐπιμέλεια. τοὺς δὲ ἄλλους, ἔφην ἐγώ, εἰ ἐγκρατεῖς τε εἰσὶν ὧν σὺ κελεύεις, καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖς εἶναι μετρίως ἔχουσι, ὅπως ἐκδιδάσκεις, ὡς σὺ βούλει, ἐπιμελεῖς γίγνεσθαι; ἁπλῶς, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες. ὅταν μὲν γὰρ ἐπιμελομένους ἴδω, καὶ ἐπαινῶ καὶ τιμᾶν πειρῶμαι.

Margin: οἷόν γε, ἔφη. — χαλεπωτέραι ὑφεῖσι εὐπετὲς ἐστι.

A Iſchomache, an propterea ſatis ad procurationem erit idoneus? An nõ vides, quod quum homines, vt ita dicam, vniuerſi bene ſibi velint, multi tamen ſint, qui curram adhibere nolint, vt ea bona conſequantur, quę ſibi cupiant euenire? Ego vero, inquit Iſchomachus, quũ tales villicos cõſtituere volo, etiam eos doceo curam adhibere. Qui hoc, quęſo per Deos, inquam. Etenim id ego plane ſub doctrinam non B cadere putabam, vt quis diligens efficiatur. Sane fieri non poteſt, mi Socrates, ait, vt quis ſerie quadam omnes diligentes eſſe doceat. Quinam igitur, inquã ego, doceri poſſunt? Velim omnino mihi hos perſpicue indices. Primum eos, ait, mi Socrates, qui à vino ſibi temperare nequeunt, diligentes efficere non potes. Nam ebrietas obliuionem omnium, quæ agi oportet, inducit. Num igitur, inquam ego, qui ab hoc ſe continere non poſſunt, ſoli diligẽ- C tes eſſe nequeunt, an & alij quidam? Profecto, ait Iſchomachus, etiã illi, qui ſõno moderari non poſſunt. Quippe nec ipſe dormiens facere, quæ debebat, nec alios ad hoc poſſet impellere. Quid igitur? inquam ego, ſoli ſunt hi, quibus hæc diligẽtia tradi non poteſt, an præterea quidã alij? Sane mihi videntur, ait Iſchomachus, etiam illi, qui perdite rebus venereis dediti ſunt, vt alterius rei maiorem curam habeãt, quam illius, doceri non poſſe. Nam neque ſpes, neq; cura reperiri alia iucundior facile poteſt, quã ſit amoris occupa- D tio: nec inuenire ſuppliciũ grauius in procliui eſt, quam ſi rerum expediundarum cura ſuis ab amoribus aliquis auocetur. Quamobrem quoſcumque tales eſſe animaduerto, de iis remiſſius ago, vt ne quidẽ coner ipſos procuratores cõſtituere. Quid autem, inquam ego, ſi quibus ineſt amor lucrifaciundi, num & illi ad adtentionem in rebus ruſticis inſtitui nequeunt? Non profecto, ait Iſchomachus, nequeunt, immo facillime ad hoc ſtudium deduci poſſunt. Quippe nulla heic opus eſt alia re, niſi vt eis dumtaxat oſtendas, fructuoſam eſſe E diligentiam. Ceteros autem, inquam ego, ſi & iis in rebus ſint continẽtes, in quibus hoc ab ipſis requiris, & quęſtus mediocriter cupidi ſint, quo tandem pacto doces, vt pro arbitrio tuo ſint diligẽtes? Per ſane ſimpliciter, ait, mi Socrates. Nam quum eos diligenter ſua curare video, nõ ſolum collaudo ipſos, ſed etiã vt ornem honore

aliquo, do operã: ſin negligentes eſſe, dicere ac facere conor id, quod eos mordeat. Age vero, inquã, Iſchomache, nõnihil ab hac oratione de iis qui ad diligentiam inſtituuntur, deflectens, etiam illud mihi de inſtituẽdi ratione declarato: num fieri poſſit, vt quis ipſe negligens alios efficere diligentes poſſit? Nequaquam, ait Iſchomachus, nulloq; modo magis, quam ſi quis ipſe muſicæ imperitus, alios efficere muſicos velit. Eſt enim difficile, doctore non recte monſtrante, diſcere, vt bene aliquid efficias: itidem quum exemplum negligentię dominus ſuppeditat, difficile eſt ſeruum diligentem fieri. Atque breuiter vt dicam, futilis domini ſeruos numquam fuiſſe frugi animaduertiſſe videor. Frugi autem domini ſeruos equidẽ nullius momenti quoſdam vidi, non tamen tales, qui ſuis heris detrimento non eſſent. At qui reddere quoſdam velit ad attentionem idoneos, eũ & inſpicere opera neceſſe eſt, & in ea inquirere, & non illubẽter auctori eorum, quæ bene perfecta ſunt, gratiam referre, & non vereri merito illum ſupplicio adficere, qui negligens ſit. Etiam illud mihi hominis barbari reſponſum præclarum videtur, quum rex equũ nanctus bonum, quem cuperet quamprimum ſaginari, quemdam in primis equeſtris rei peritum interrogaret: quidnam equum celerrime pinguem efficeret. Fertur enim is reſpondiſſe, Oculus domini. Sic mihi videtur, Socrates, etiã alia domini oculus quã maxime pulchra & egregia efficere. Ceterum vbi, inquam ego, iam alicui vehemẽter inculcaueris, diligenter eſſe curanda, quę tu velis; num is idoneus ad procurationem erit? an & aliud quidpiam præterea diſcẽdum erit ei, ſi quidẽ villicus eſſe ſatis aptus velit? Erit profecto, inquit Iſchomachus. Nã reſtat, vt & quid, & quãdo, & quo pacto ſit agẽdum, intelligat. Nam abſque hoc ſit, quis villici vſus potior fuerit, quam medici, qui haberet ille quidem ægrotãtis alicuius curam, tum mane, tum veſperi eum conueniendo; verum quid ægrotus facere poſſit, quod ei conducat, neſciat. Quod ſi didicerit, inquam ego, quo pacto facienda ſint opera, num adhuc aliquid deſiderabitur, an iam talis villicus tibi abſolutus erit? Equidẽ arbitror, ait, diſcendam ei eſſe rationem imperandi operariis. Nũ igitur, inquã ego, tu quoq; villicos inſtituis, vt ad imperãdũ ſint idonei?

A μαι αὐτούς. ὅταν δ' ἀμελοῦντας, λέγειν τε πειρῶμαι καὶ ποιεῖν, ὁποῖα δήξεται αὐτούς. ἴθι, ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τόδε μοι, παρεκτραπόμενος τοῦ λόγου περὶ τῶν παιδευομένων εἰς τὴν ἐπιμέλειαν, δήλωσον περὶ τοῦ παιδεύεσθαι, εἰ οἷόν τε ἐστὶν ἀμελῆ αὐτὸν ὄντα, ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελεῖς; οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδέν γε μᾶλλον, ἢ ἄμουσον ὄντα αὐτὸν, ἄλλους μουσικοὺς ποιεῖν. χαλεπὸν γὰρ, τοῦ διδασκάλου πονηρῶς τι ὑποδεικνύοντος, καλῶς τοῦτο ποιεῖν μαθεῖν, καὶ ἀμελεῖν γε ὑποδεικνύοντος B τοῦ δεσπότου, χαλεπὸν ἐπιμελῆ θεράποντα γενέσθαι. ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν, πονηροῦ μὲν δεσπότου οἰκέτας οὐ δοκῶ χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι· χρηστοῦ μέντοι πονηροὺς ἤδη εἶδον, οὐ μέντοι ἀζημίους γε. τὸν δὲ ἐπιμελητικοὺς βουλόμενον ποιήσασθαί τινας, καὶ ἐφορατικὸν δεῖ εἶναι τῶν ἔργων, καὶ ἐξεταστικὸν, καὶ χάριν θέλοντα τῶν καλῶς τελουμένων ἀποδιδόναι τῷ αἰτίῳ, καὶ δίκην μὴ ὀκνοῦντα τὴν ἀξίαν ἐπιθεῖναι τῷ ἀμελοῦντι. καλῶς δέ C μοι δοκεῖ ἔχειν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἡ τοῦ βαρβάρου λεγομένη ἀπόκρισις, ὅτι βασιλεὺς ἄρα ἵππου ἐπιτυχὼν ἀγαθοῦ, παχῦναι αὐτὸν ὡς τάχιστα βουλόμενος, ἤρετο τῶν δεινῶν τινὰ ἀμφ' ἵππους δοκούντων εἶναι, τί τάχιστα παχύνει ἵππον; τὸν δ' εἰπεῖν, λέγεται, ὅτι δεσπότου ὀφθαλμός. οὕτω δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ τἄλλα μοι δοκεῖ δεσπότου ὀφθαλμὸς τὰ καλά τε κἀγαθὰ μάλιστα ἐργάζεσθαι. ὅταν παραστήσῃς τινὶ, ἔφην ἐγὼ, τοῦ- D το καὶ πάνυ ἰσχυρῶς, ὅτι δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὧν ἂν σὺ βούλῃ, ἦ ἱκανὸς ἤδη ἔσται ὁ τοιοῦτος ἐπιτροπεύειν, ἤ τι καὶ ἄλλο προσμαθητέον αὐτῷ ἔσται, εἰ μέλλει ἐπίτροπος ἱκανὸς ἔσεσθαι; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. ἔτι μέντοι λοιπὸν αὐτῷ ἐστι γνῶναι ὅ,τι τε ποιητέον, καὶ ὁπότε, καὶ ὅπως. εἰ δὲ μὴ, τί μᾶλλον ἐπιτρόπου ἄνευ τούτων ὄφελος, ἢ ἰατροῦ, ὃς ἐπιμελοῖτο μὲν κάμνοντός τινος, πρῲ τε ἰὼν, καὶ E ὀψὲ, ὅ,τι δὲ συμφέροι τῷ κάμνοντι ποιεῖν εἴη, τοῦτο μὴ εἰδείη; * ἐὰν δὲ μὴ καὶ τὰ ἔργα μάθῃ ὡς ἐστὶν ἐργαστέα, ἔτι τινὸς, ἔφην ἐγὼ, προσδεήσεται, ἢ ἀποτετελεσμένος ἤδη οὗτός σοι ἔσται ἐπίτροπος; ἄρχειν γε, ἔφην, οἶμαι δεῖν αὐτὸν μαθεῖν τῶν ἐργαζομένων. ἦ οὖν, ἔφην ἐγὼ, καὶ σὺ ἄρχειν ἱκανοὺς εἶναι παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους;

* ἐὰν δὲ δὴ καὶ

πειρῶμαί γε δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, πρὸς τῶν θεῶν, τὸ ἀρχικοὺς εἶναι ἀνθρώπων παιδεύεις; Φαύλως, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες. ὥστε ἴσως ἂν καὶ καταγελάσαις ἀκούων. οὐ μὲν δὴ ἄξιόν γ', ἔφην ἐγώ, τὸ πρᾶγμα καταγέλωτος, ὦ Ἰσχόμαχε. ὅστις γάρ τοι ἀρχικοὺς ἀνθρώπων δύναται ποιεῖν, δῆλον ὅτι οὗτος καὶ δεσποτικοὺς ἀνθρώπων δύναται διδάσκειν· ὅστις δὲ δεσποτικούς, δύναται ποιεῖν καὶ βασιλικούς. ὥστε οὐ καταγέλωτός μοι δοκεῖ ἄξιος εἶναι, ἀλλ' ἐπαίνου μεγάλου, ὁ τοῦτο δυνάμενος ποιεῖν. οὐκοῦν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐκ δυοῖν τούτοιν τὸ πείθεσθαι μανθάνουσιν, ἔκ τε τοῦ, ὅταν ἀπειθεῖν ἐπιχειρῶσι, κολάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ, ὅταν προθύμως ὑπηρετῶσιν, εὖ πάσχειν. οἵ τε γοῦν πῶλοι καταμανθάνουσιν ὑπακούειν τοῖς πωλοδάμναις, τῷ, ὅταν μὲν πείθωνται, τῶν ἡδέων τι αὐτοῖς γίγνεσθαι, ὅταν δὲ ἀπειθῶσι, πράγματα ἔχειν, ἔστ' ἂν ὑπηρετήσωσι κατὰ γνώμην τοῦ πωλοδάμνου. καὶ τὰ κυνίδια δὲ, πολὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῇ γνώμῃ καὶ τῇ γλώττῃ ὑποδεέστερα ὄντα, ὅμως καὶ περιτρέχειν καὶ κυβιστᾶν, καὶ ἄλλα πολλὰ μανθάνει τῷ αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ. ὅταν μὲν γὰρ πείθηται, λαμβάνει τι ὧν δεῖται· ὅταν δὲ ἀμελῇ, κολάζεται. ἀνθρώπους δ' ἔστι πιθανωτέρους ποιεῖν καὶ λόγῳ, ἐπιδεικνύντα ὡς συμφέρει αὐτοῖς πείθεσθαι. τοῖς δὲ δούλοις καὶ ἡ θηριώδης δοκοῦσα παιδεία εἶναι, πάνυ ἐστὶν ἐπαγωγὸς πρὸς τὸ πείθεσθαι διδάσκειν. τῇ γὰρ γαστρὶ αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἐπιθυμίαις προσχαριζόμενος ἂν, πολλὰ ἀνύτοις παρ' αὐτῶν. αἱ δὲ φιλότιμοι τῶν φύσεων καὶ τῷ ἐπαίνῳ παροξύνονται. πεινῶσι γὰρ τοῦ ἐπαίνου οὐχ ἧττον ἔνιαι τῶν φύσεων, ἢ ἄλλαι τῶν σίτων τε καὶ ποτῶν. ταῦτά τε οὖν, ὅσαπερ αὐτὸς ποιῶν οἶμαι πιθανωτέροις ἀνθρώποις χρῆσθαι, διδάσκων οὓς ἂν ἐπιτρόπους βούλωμαι καταστῆσαι, καὶ τάδε συλλαμβάνω αὐτοῖς. ἱμάτιά τε γάρ, ἃ δεῖ παρέχειν ἐμὲ τοῖς ἐργαστῆρσι, καὶ ὑποδήματα, οὐχ ὅμοια πάντα ποιῶ, ἀλλὰ τὰ μὲν χείρω, τὰ δὲ βελτίω, ἵνα ᾖ τὸν κρείττω τοῖς βελτίοσι τιμᾶν, τοῖς δὲ χείροσι τὰ ἥττω διδόναι. πάνυ γάρ μοι, ἔφη, δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀθυμία ἐγγίγνεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν ὁρῶσι τὰ μὲν ἔργα δι' αὐτῶν κατεργαζόμενα, τῶν δὲ ὁμοίων τυγχάνοντας ἑαυτοῖς τοὺς μήτε πονεῖν, μήτε κινδυνεύειν ἐθέλοντας, ὅταν δέῃ. αὐτὸς

A Sane id enitor facere, ait Iſchomachus. Quæſo te per Deos, inquã, quo pacto eos inſtituis in hoc, vt rationem regendi alios, teneant? Sane vulgariter, ait, mi Socrates, quo fit, vt fortaſſis etiam hęc audiens, riſurus ſis. Certe, inquã ego, minime riſu digna res eſt, Iſchomache. Nam qui efficere quoſdam poteſt idoneos ad imperandum hominibus, eũ patet etiã herilem quamdam diſciplinam poſſe tradere; quam qui
B teneat, poſſit item tradere regiam. Itaque nõ irriſionem, ſed magnam laudem mereri videris, qui hoc efficere poſſis. Cetera igitur animalia, mi Socrates, ait, duabus hiſce rebus parere diſcunt: partim quod, vbi nolunt obtemperare, puniantur; partim quod, vbi alacriter obſequuntur, benigne cum eis agatur. Ita pulli equorum obedire domitoribus ſuis ea re diſcunt, quod quum parent, ſuaue quid conſequãtur: contumaces autem, moleſtias quaſ-
C dam experiantur, donec voluntati domitoris obſequãtur. Etiam catelli, qui hominibus & intelligentia & lingua longe ſunt inferiores, nihilominus & circumcurſitare, & ſaltãdo ſe in caput deuoluere, & alia multa eodem hoc modo diſcũt. Nam vbi parẽt, aliquid eorum, quæ expetunt, conſequuntur: vbi verò negligenter ſe gerunt, dant pœnas. Homines autem etiam oratione reddi obedientiores poſſunt, ſi quis demonſtret ipſis expedire, vt pareant. Seruis ea quoque diſciplina, quæ belluina videtur eſſe, valde conducit ad hoc, vt pare-
D re diſcant. Nam ſi gratificeris cupiditatibus gulæ ipſorum, multum apud eos effeceris. Naturæ autem ambitioſæ etiam laude exacuuntur. Nam in nõnullis ingeniis non minor eſt fames laudis, quam in aliis cibi ac potus. Quũ igitur eos docens, quos villicos volo conſtituere, ipſe illa præſto, quibus effecturum me puto, vt homines magis obſequentes habeam: etiam hac ipſos in parte iuuo. Nam & veſtes, & calceamenta, quæcumque tribuenda ſunt operariis, non omnia fieri æqualia curo, ſed quædam deteriora, quædam meliora: vt
E rectius ſe gerentem melioribus ornem, & peiori dem deteriora. Videtur enim mihi, mi Socrates, inquit, omnino in bonis magnum quemdam animi mœrorem oriri, quum opera per ſe fieri vident, ac nihilominus æqualia ſecum præmia conſequi eos, qui quum opus eſt, neque laborare, neque adire pericula volunt. Quamob-

rem nequaquam meliores cum deterioribus præmiis æqualibus dignor, ac villicos meos laudo, quum eos optima diſtribuiſſe video in maxime dignos: ſin quem vel per adulationes, vel alia quapiam inutili gratificatione video potiorem honorem conſequutum; id equidem non negligo, ſed obiurgo villicum, eumque docere, mi Socrates, conor, fieri ea ne cum ipſius quidē commodo. Quum autem, inquam ego, villicus tibi ſatis, Iſchomache, ad imperādum aliis idoneus factus eſt, vt iam illos obſequētes reddere poſſit; num illum iam perfectum tibi putas, an adhuc aliquid in eo deſideratur, qui hæc, quæ tu narraſti, habet? Deſideratur profecto, inquit Iſchomachus, nimirum herilibus à rebus vt abſtineat, neque quidquam furto ſubtrahat. Nam ſi is, qui fructus habet in manibus, auſit eos ſic interuertere, vt qui relinquūtur, operibus ruſticis non proſint; cui quæſo fuerit vſui curatio huius in agricultura? Num igitur, inquam ego, hanc quoque iuſticiam tu docendam ſuſcipis? Omnino, ait Iſchomachus. Neque tamen omnes ad parendum huic doctrinę ſatis promtos inuenio. Quamobrē partim ex legibus Draconis, partim Solonis, quædam adſumere conor, quibus efficiam, vt in iuſticia famuli mei proficiant. Videntur enim mihi etiam hi viri multas leges de iuſticia doctrinę huius condidiſſe. Nam perſcripſerunt multandos eſſe, qui furtum faciant, ac deprehenſos, eſſe vinciēdos, morteque adficiendos, qui adgrediantur. Quamobrem perſpicuum eſt, eos has leges ſic perſcripſiſſe, vt qui turpem illum quæſtum vellēt iniuſtis inutilem reddere. De his igitur quædam producens, atque alia de legibus regiis, famulos efficere iuſtos in iis tractādis enitor, quæ in manibus habent. Nam illæ quidem leges, tātum pœnas delinquentibus conſtituunt; at regiæ non iniuſtos tantum puniunt, ſed iuſtis etiam emolumentum adferunt. Quo fit, vt plerique iniuſti, dum iuſtos locupletiores eſſe factos vidēt, præſertim quia lucri ſunt cupidi, egregie ſe contineant, ne quid iniuſte faciant. Quos autem animaduerto beneficiis adfectos, nihilominus iniuſta moliri; illis, vt inſanabilis auariciæ hominibus, vti deinceps deſino. Rurſum quos animaduertero nō tātū elatis eſſe animis, quod ob iuſticiam meliori cōditione ſint,

A τε οὖν οὐδ' ὁπωσοῦν τῶν ἴσων ἀξιοῦν τοὺς ἀμείνους τοῖς κακίοσι τυγχάνειν, τούς τε ἐπιτρόπους, ὅταν μὲν ἴδω διαδεδωκότας τοῖς πλείστου ἀξίοις τὰ κράτιστα, ἐπαινῶ· ἐὰν δὲ ἴδω ἢ κολακεύμασί τινα προτιμώμενον, ἢ καὶ ἄλλῃ τινὶ ἀνωφελεῖ χάριτι, οὐκ ἀμελῶ, ἀλλ' ἐπιπλήττω, καὶ πειρῶμαι διδάσκειν, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδ' αὐτῷ σύμφορα ταῦτα ποιεῖ. ὅταν δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, καὶ ἄρχειν ἤδη ἱκανός
B σοι γένηται, ὥστε πειθομένους παρέχεσθαι, ἆρα ἀποτετελεσμένον ἤδη τοῦτον ἡγῇ ἐπίτροπον, ἢ ἔτι τινὸς προσδεῖται ὁ ταῦτα ἔχων, ἃ σὺ εἴρηκας; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, τοῦ γε ἀπέχεσθαι τῶν δεσποσύνων, καὶ μὴ κλέπτειν. εἰ γὰρ ὁ τοὺς καρποὺς μεταχειριζόμενος τολμῴη ἀφανίζειν, ὥστε μὴ λείπειν λυσιτελοῦντας τοῖς ἔργοις, τί ἂν ὄφελος εἴη τὸ διὰ τῆς τούτου ἐπιμελείας γεωργεῖν; ἦ καὶ ταύτην οὖν, ἔφην ἐγώ, τὴν δι-
C καιοσύνην σὺ ὑποδύῃ διδάσκειν; καὶ πάνυ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. οὐ μέντοι γε πάντας ἐξ ἑτοίμου εὑρίσκω ὑπακούοντας τῆς διδασκαλίας ταύτης. καί τοι τὰ μὲν καὶ ἐκ τῶν Δράκοντος νόμων, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν Σόλωνος πειρῶμαι, ἔφη, λαμβάνων, ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. δοκοῦσι γάρ μοι, ἔφη, καὶ οὗτοι οἱ ἄνδρες θεῖναι πολλοὺς τῶν νόμων ἐπὶ δικαιοσύνῃ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας.
D γέγραπται γὰρ ζημιοῦσθαι ἐπὶ τοῖς κλέμμασι, καὶ δεδέσθαι ἐάν τις ἁλῷ ποιῶν, καὶ θανατοῦσθαι τοὺς ἐγχειροῦντας. δῆλον οὖν, ἔφη, ὅτι ἔγραφον αὐτὰ βουλόμενοι ἀλυσιτελῆ ποιῆσαι τοῖς ἀδίκοις τὴν * αἰσχροκερδίαν. [αἰσχροκέρδειαν,] ἐγὼ οὖν, ἔφη, καὶ τούτων προσφέρων ἔνια, καὶ ἄλλα τῶν βασιλικῶν νόμων προσφερόμενος, πειρῶμαι δικαίους περὶ τὰ διαχειριζόμενα ἀπεργάζεσθαι τοὺς οἰκέτας. ἐκεῖ-
E νοι μὲν γὰρ οἱ νόμοι ζημίαι μόνον εἰσὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν, οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι οὐ μόνον ζημιοῦσι τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλὰ καὶ ὠφελοῦσι τοὺς δικαίους. ὥστε ὁρῶντες πλουσιωτέρους γιγνομένους τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων πολλοί, καὶ φιλοκερδεῖς ὄντες, εὖ μάλα ἐπιμένουσι τῷ μὴ ἀδικεῖν. οὓς δ' ἂν αἰσθάνωμαι, ἔφη, ὅμως καὶ πάσχοντας, ἔτι ἀδικεῖν πειρωμένους, τούτους ὡς ἀνηκέστους πλεονέκτας ὄντας ἤδη καὶ τῆς χρήσεως ἀποπαύω. οὓς δ' ἂν αὖ καταμάθω μὴ τῷ πλεονεκτεῖν μόνον διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐπαιρομένους δικαίους εἶναι,

ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἐπιθυμοῦντας ὑπ' ἐμοῦ, τούτοις ὥσπερ ἐλευθέροις ἤδη χρῶμαι, οὐ μόνον πλουτίζων, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ὡς καλούς τε κἀγαθούς. τούτῳ γάρ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, διαφέρειν ἀνὴρ φιλότιμος ἀνδρὸς φιλοκερδοῦς, τῷ ἐθέλειν ἐπαίνου καὶ τιμῆς ἕνεκα καὶ πονεῖν, ὅπου δεῖ, καὶ κινδυνεύειν, καὶ αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι. ἀλλὰ μέντοι ἐπειδὰν ἐμποιήσῃς τινὶ τὸ βούλεσθαί σοι εἶναι τἀγαθά, ἐμποιήσῃς δὲ καὶ τὸ αὐτὸν τούτῳ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ταῦτά σοι ἐπιτελῆται, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐπιστήμην κτήσῃ αὐτῷ, ὡς ἂν ποιούμενα ἕκαστα τῶν ἔργων ὠφελιμώτερα γίγνοιτο, πρὸς δὲ τούτοις, ἄρχειν ἱκανὸν αὐτὸν ποιήσῃς, ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν, ἤδη τί σοι τὰ ἐκ τῆς γῆς ὡραῖα * ἀποδεικνύων ὅτι πλεῖστα, ὥσπερ σὺ σαυτῷ, οὐκέτι ἐρήσομαι περὶ τούτου, εἰ ἔτι τινὸς ὁ τοιοῦτος προσδεῖται· πάνυ γάρ μοι δοκεῖ ἤδη πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι ἐπίτροπος, ὢν τοιοῦτος. ἐκεῖνο μέντοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, μὴ ἀπολίπῃς, ὃ ἡμῖν ἀργότατα ἐπιδεδράμηται τοῦ λόγου. τὸ ποῖον; ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. ἔλεξας δήπου, ἔφην ἐγώ, ὅτι μέγιστον εἴη μαθεῖν, ὅπως δεῖ ἐξεργάζεσθαι ἕκαστα· εἰ δὲ μή, οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μή τις ἐπίσταιτο ἃ δεῖ, καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν. ἐνταῦθα δὴ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος· καὶ τέχνην με ἤδη, ὦ Σώκρατες, κελεύεις αὐτὴν διδάσκειν τῆς γεωργίας; αὕτη * γὰρ ἴσως, ἔφην ἐγώ, ἤδη ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τοὺς μὲν ἐπισταμένους αὐτὴν, πλουσίους, τοὺς δὲ μὴ ἐπισταμένους, πολλὰ πονοῦντας, ἀπόρους βιοτεύειν. νῦν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ταύτης τῆς τέχνης ἀκούσῃ. τὸ γὰρ ὠφελιμωτάτην οὖσαν, καὶ ἡδίστην ἐργάζεσθαι, καὶ καλλίστην, καὶ προσφιλεστάτην θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις, ἔτι πρὸς τούτοις καὶ ῥάστην εἶναι μαθεῖν, πῶς οὐχὶ γενναῖόν ἐστι; γενναῖα δὲ δήπου καλοῦμεν καὶ τῶν ζώων ὅσα καλὰ, καὶ μεγάλα, καὶ ὠφέλιμα ὄντα, πρᾶα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἱκανῶς δοκῶ καταμεμαθηκέναι ἃ εἶπας, καθὰ δεῖ διδάσκειν τὸν ἐπίτροπον. καὶ γὰρ ᾗ ἔφησθα εὔνουν σοι ποιεῖν αὐτὸν μανθάνειν δοκῶ, καὶ ᾗ ἐπιμελῆ, καὶ ἀρχικὸν, καὶ δίκαιον. ὃ δὲ εἶπας, ὡς δεῖ μαθεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργίας * ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν,

ἐπιδεικνύων

βούλει ἔφην ἐγώ,

ἐπιμελεῖσθαι,

A ſed etiam laudari à me cupere: hos velut ingenuos tracto, neque diuites tantum facio, ſed etiam honore proſequor, vt viros bonos & honeſtos. Nam in hoc mihi, Socrates, differre vir honoris cupidus à lucri cupido videtur, quod laudis honoriſque cauſſa & labores ſuſcipere, quum opus eſt, velit; & adire pericula, & à turpibus lucris abſtinere. Sed enim poſteaquam hoc alicuius animo indidiſti, vt proſpere tibi omnia cedere velit, atque etiam vt curam adhibeat ad perficiẽdum hæc tibi, ac præterea parata ſit ei ſcientia, vt opera ſingula B maiori cum vtilitate fiant, ſit etiam ad regendum factus per te idoneus, deniq; maxima copia tibi terra nata exhibeat idẽ, vt tu ipſe tibi: non iam amplius de hoc interrogabo, num quid in eo deſideretur. Nam mihi videtur hoc modo villicus eſſe quantiuis pretij, qui quidem talis ſit. Verum hoc, inquam, Iſchomache, ne omiſeris, quod à nobis dicẽdo leuiſſime percurſum eſt. Quid hoc eſt? ait Iſchomachus. C Dixiſti ſcilicet, inquam, maximum eſſe quiddam diſcere, quo pacto ſint elaboranda omnia. Quod niſi fiat, ne ſtudij quidem & curæ aiebas vſum vllum eſſe, niſi quis videlicet intelligeret, quæ, & qua ratione facienda ſint. Tum Iſchomachus: Tune me, inquit, artem ipſam agriculturæ iam docere iubes, Socrates? Nimirum, inquam ego, hæc ea eſt, quæ peritos ipſius locupletes efficit; imperitos autẽ, tametſi magnopere laborent, nihilominus in rerum inopia D vitam agere ſinit. Ergo iam, mi Socrates, quæ artis huius erga homines ſit benignitas, audies. Nam quo pacto non generoſum ſit aliquid, eam & vtiliſſimam eſſe, & exercendo iucundiſſimam, & pulcherrimã, & acceptiſſimam tum diis tum hominibus, ac præter hæc etiam facillimam ad perdiſcendum? Nimirum & animalia generoſa vocamus, quæcumq; quum pulchra ſint, & procera, & vtilia, mãſueta ſunt erga homines. At enim iſta, inquã, Iſchomache, quo pacto abs te ſũt expoſita, ſatis E intellexiſſe videor, quomodo ſcilicet villicus inſtituendus ſit. Nam didiciſſe me arbitror, qua ratione dixeris efficiundum, vt beneuolo ſit erga te animo, & diligens, & ad regẽdum idoneus, & iuſtus. Quod autem aiebas, diſcẽdũ eſſe illi, qui recte rem ruſticam curare velit, quæ faciunda ſint,

& quomodo, & quando ſingula: ea mihi videmur, inquam, leuius nonnihil oratione noſtra percurriſſe. Perinde ac ſi dicas, eſſe neceſſariũ, vt litteras ſciat is, qui ſcribere, quę dictantur, & ſcripta relegere volit. Nam his auditis, equidem huic litteras eſſe notas oportere, audiuerim; id vero ſi ſciam, nihilo magis, mea quidem ſententia, litteras ſciuero. Sic nũc quoque peritum eſſe deberę illum agriculturę, qui curationem eius recte ſuſcipere velit; facile perſuaſus ſum: ſed quũ id ſcio, nihilo magis teneo, quo pacto agricultura ſit exercenda. Adeoq; ſi ſtatuero mox agrum colere, ſimilis eſſe mihi videbor medico, qui circumeat ille quidem, & ægrotantes inſpiciat: verum nihil ſciat, quod eis ſit vſui. Quapropter ne talis ſim, inquam, ipſa me agriculturæ opera doceto. Enimuero mi Socrates, ait, nõ ſic ad diſcendum agricultura difficilis eſt, vt artes ceteræ quibus diſcendis prope cõſumi neceſſe eſt prius quã diſcipulus exercere opus poſſit, quod ipſi alẽdo ſatis ſit: ſed partim operarios inſpiciendo, partim audiendo tantum, mox cognoueris, vt etiam alium, ſi velis, docere poſſis. Quinetiã arbitror, inquit, ne ipſum quidem te ſcire, quod magnam eius partem iam teneas. Nam ceteri quidẽ artifices aliquo modo celãt ea quæ ſunt in arte cuiuſuis opportuniſſima: verũ ex agricolis qui egregie conſerit, maximam voluptatem capit, ſi eum alius adſpectet: itidem putabis de eo qui ſemina rectiſſime ſpargit. Quod ſi etiã roges de iis quæ pulcherrime ſunt elaborata, nihil te celabit, quo pacto ſingula fecerit. Adeo, mi Socrates, ait, etiam mores quod adtinet, agricultura generoſſimos efficere videtur illos qui in ea verſantur. Enimuero, inquam ego, prooemium ipſum pulchrum eſt, neq; auditorem ab interrogando auertet. Tu vero propterea, quod decorum ſit diſcere, multo magis eam mihi enarrato. Nam tibi turpe non eſt, quæ facilia ſunt, docere: ſed mihi longe turpius, ea neſcire, præſertum quum ſint vtilia.* Primum igitur, ait, mi Socrates, demonſtrare tibi volo, non eſſe difficile, quod in agricultura maxime varium eſſe prædicant, qui de illa plurimum verbis diſſerunt, quum eam exercendo non adtingant. Aiunt enim illi, qui agrum recte colere velit, primum ſoli naturam eſſe debere cognitam. Ac recte qui-

* *Liber 3. Oeconomicon Ciceronis è Xenophonte, agriculturam cõtinet. Seruius.*

A καὶ ὡς δεῖ, καὶ ὁπότε ἕκαστα, ταῦτά μοι δοκοῦμεν, ἔφην ἐγώ, ἀργότερόν πως ἐπιδεδραμηκέναι τῷ λόγῳ. ὥσπερ εἰ εἴποις, ὅτι δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα δυνήσεσθαι τὰ ὑπαγορευόμενα γράφειν, καὶ τὰ γεγραμμένα ἀναγιγνώσκειν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ὅτι μὲν δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι, ἠκηκόειν ἄν· τοῦτο γ' εἰδώς, οὐδέν τι, οἶμαι, μᾶλλον ἂν ἐπισταί-
B μην γράμματα. οὕτω δὲ καὶ νῦν ὅτι μὲν δεῖ ἐπίστασθαι γεωργίαν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς * ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς, ῥᾳδίως πέπεισμαι· τοῦτο μέντοι εἰδώς, οὐδέν τι μᾶλλον ἐπίσταμαι, ὅπως δεῖ γεωργεῖν. ἀλλ' εἴ μοι αὐτίκα μάλα δόξειε γεωργεῖν, ὅμοιος ἄν μοι δοκῶ [εἶ] * τῷ περιιόντι ἰατρῷ. καὶ * ἐπισκοποῦντι τοὺς κάμνοντας, εἰδότι δὲ οὐδὲν ὅ,τι συμφέρει τοῖς κάμνουσιν. ἵν' οὖν μὴ τοιοῦτος ὦ, ἔφην ἐγώ, δί-
C δασκέ με αὐτὰ τὰ ἔργα τῆς γεωργίας. ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐχ ὥσπερ γε τὰς ἄλλας τέχνας κατατριβῆναι δεῖ μανθάνοντας, πρὶν ἄξια τῆς τροφῆς ἐργάζεσθαι τὸν διδασκόμενον, οὐχ οὕτω καὶ ἡ γεωργία δύσκολός ἐστι μαθεῖν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰδὼν ἂν ἐργαζομένους, τὰ δὲ ἀκούσας, εὐθὺς ἂν ἐπίσταιο, ὥστε καὶ ἄλλον, εἰ βούλοιο, διδάσκειν. οἶμαι δ', ἔφη, πάνυ καὶ λεληθέναι πολλὰ σεαυτὸν ἐπιστάμενον αὐτῆς. καὶ γὰρ δὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται ἀποκρύπτον-
D ταί πως τὰ ἐπικαιριώτατα ἧς ἕκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλλιστα μὲν φυτεύων, μάλιστ' ἂν ἥδοιτο, εἴ τις αὐτὸν θεῷτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπείρων, ὡσαύτως· ὅ,τι δὲ ἔροιο τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐδὲν ὅ,τι ἄν σε ἀποκρύψαιτο, ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἤθη, ὦ Σώκρατες, ἔφη, γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ συνόντας ἡ γεωργία ἔοικε παρέχεσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν προοίμιον, ἔφην ἐγώ, καλόν, καὶ οὐχ οἷον ἀκούσαντα ἀποτρέπεσθαι τοῦ ἐρωτήματος. σὺ δέ, ὅτι εὐπετές ἐστι μαθεῖν, διὰ τοῦτο
E πολύ μοι μᾶλλον δίελθε αὐτήν. οὐ γάρ σοι αἰσχρὸν τὰ ῥᾴδια διδάσκειν ἐστίν, ἀλλ' ἐμοὶ πολὺ αἴσχιον, μὴ ἐπίστασθαι, ἄλλως τε καὶ εἰ χρήσιμα ὄντα τυγχάνει. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ἐπιδεῖξαι βούλομαί σοι, ὡς οὐ χαλεπόν ἐστιν, ὃ λέγουσι ποικιλώτατον τῆς γεωργίας εἶναι οἱ λόγῳ μὲν ἀκριβέστατα αὐτὴν διεξιόντες, ἥκιστα δὲ ἐργαζόμενοι. φασὶ γὰρ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργήσειν, τὴν φύσιν χρῆναι πρῶτον τῆς γῆς εἰδέναι. ὀρθῶς γε,

ἐπιμελεῖσθαι

[illegible]

ἔφην ἐγὼ, ταῦτα λέγοντες. ὁ γὰρ μὴ εἰδὼς ὅ,τι δύναται ἡ γῆ φέρειν, οὐδ' ὅ,τι σπείρειν, οἴομαι, οὐδ' ὅ,τι φυτεύειν δεῖ, εἰδείη ἄν. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἀλλοτρίας γῆς τοῦτ' ἔστι γνῶναι ὅ,τι τε δύναται φέρειν, καὶ ὅ,τι μὴ δύναται, ὁρῶντα τοὺς καρποὺς καὶ τὰ δένδρα. ἐπειδὰν δὲ γνῷ τις, οὐκέτι συμφέρει θεομαχεῖν. οὐ γὰρ ἂν ὅτου δέοιτο αὐτὸς, τοῦτο σπείρων καὶ φυτεύων, μᾶλλον ἂν ἔχοι τὰ ἐπιτήδεια, ἢ ὅ,τι ἡ γῆ ἥδοιτο φύουσα καὶ τρέφουσα. ἢν δ' ἄρα δι' ἀργίαν τῶν ἐχόντων αὐτὴν μὴ ἔχῃ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ἐπιδεικνύναι, ἔστι καὶ παρὰ γείτονος τόπου πολλάκις ἀληθέστερα περὶ αὐτῆς γνῶναι, ἢ παρὰ γείτονος ἀνθρώπου πυθέσθαι. καὶ χερσεύουσα δὲ ὅμως ἐπιδείκνυσι τὴν αὐτῆς φύσιν. ἡ γὰρ τὰ ἄγρια καλὰ φύουσα, δύναται θεραπευομένη καὶ τὰ ἥμερα καλὰ ἐκφέρειν. φύσιν μὲν δὴ γῆς οὕτω καὶ οἱ μὴ πάνυ ἔμπειροι γεωργίας ὅμως δύνανται διαγιγνώσκειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἱκανῶς ἤδη μοι δοκῶ ἀποτεθαρρηκέναι, ὡς οὐ δεῖ φοβούμενον, μὴ οὐ γνῶ τῆς γῆς φύσιν, ἀπέχεσθαι γεωργίας. καὶ γὰρ δὴ, ἔφην, ἀνεμνήσθην τὸ τῶν ἁλιέων, ὅτι θαλαττουργοὶ ὄντες, καὶ οὔτε καταστήσαντες ἐπὶ θέαν, οὔθ' ἡσυχῇ βαδίζοντες, ἀλλὰ παρατρέχοντες ἅμα τοὺς ἀγροὺς, ὅταν ὁρῶσι τοὺς καρποὺς ἐν τῇ γῇ, ὅμως οὐκ ὀκνοῦσιν ἀποφαίνεσθαι περὶ τῆς γῆς, ὁποία τε ἀγαθή ἐστι, καὶ ὁποία κακή· ἀλλὰ τὴν μὲν ψέγουσι, τὴν δ' ἐπαινοῦσι. καὶ πάνυ τοίνυν τοῖς ἐμπείροις γεωργίας ὁρῶ αὐτοὺς τὰ πλεῖστα κατὰ ταυτὰ ἀποφαινομένους περὶ τῆς ἀγαθῆς γῆς. πόθεν οὖν βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄρξωμαί σε τῆς γεωργίας ὑπομιμνήσκειν; οἶδα γὰρ, ὅτι ἐπισταμένῳ σοι πάνυ πολλὰ φράσω ὡς δεῖ γεωργεῖν. ἐκεῖνό μοι δοκῶ, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἰσχόμαχε, πρῶτον ἂν ἡδέως μανθάνειν (φιλοσόφου γὰρ μάλιστά ἐστιν ἀνδρὸς) ὅπως ἂν ἐγὼ, εἰ βουλοίμην, γῆν ἐργαζόμενος, πλείστας κριθὰς, καὶ πλείστους πυροὺς λαμβάνοιμι. οὐκοῦν τοῦτο μὲν οἶσθα, ὅτι τῷ σπόρῳ νεὸν δεῖ ὑπεργάζεσθαι; οἶδα γὰρ, ἔφην ἐγώ. εἰ οὖν ἀρχοίμεθα, ἔφη, ἀροῦν τὴν γῆν χειμῶνος; ἀλλὰ πηλὸς ἂν εἴη, ἐγὼ ἔφην. ἀλλὰ τοῦ θέρους σοι δοκεῖ; σκληρὰ, ἔφην ἐγὼ, ἔσται ἡ γῆ κινεῖν τῷ ζεύγει.

A dem, inquam ego, idipſum aiũt. Nam qui compertum non habet, quid ferre ſolum poſſit: is etiam, mea ſane ſententia, quæ ſemina ſpargenda, quid conſerẽdum ſit, ſcire non poterit. Id vero, ſubiecit Iſchomachus; vel alieno in ſolo licet cognoſcere, quid ferre vel poſſit, vel non poſſit, ſi quis & fructus & arbores inſpiciat. Poſteaquã vero quis hoc cognouit, non amplius cum Deo bellum expedit gerere. Nõ enim id, quo indiget, ſeminando & conſerendo, maiorẽ victus copiam conſequetur: quam quantam ſolum lubens proferet ac educabit. B At ſi ob ignauiam poſſeſſorum vires ſuas declarare nequeat, ſæpenumero ex loco vicino veriora de eius natura cognoſci poſſunt, quam ſi vicinum aliquem interroges. Quinetiam incultum ſi ſit, nihilominus naturam ſuam indicat. Etenim quod producit etiam agreſtes fructus pulchros, ſi colatur, mites quoq; fructus pulchros proferre poterit. Ac ſoli naturã hoc modo etiam ij, qui agriculturę non admodũ periti ſunt, diſcernere poſſunt. C Enimuero hac in parte, inquam, Iſchomache, ſatis iam mihi confidere videor; vt metuendum non ſit, ne quod ſoli naturam cognitam non habeam, abſtinendum mihi ſit ab agricultura. Nam recordor, quid piſcatores faciant, qui quum in mari occupentur, neq; conſiſtant ad inſpectionem, neque lente progrediantur, ſed rura curſu prætereant: nihilominus vbi fructus ſoli vident, haudquaquam pronuntiare de ſo- D lo, quodnam bonum, quodue malum ſit, dubitãt: ſed hoc vituperãt, illud laudant. Adeoque video illos eodem modo de bono ſolo pronuntiare, quo ſolent agriculturæ periti. Vnde vis igitur, inquit, mi Socrates, vt incipiam de agricultura tibi quædam in mentem reuocare? Nam futurum ſcio, vt quo pacto colẽdus ſit ager, indicaturus ſim tibi, qui horum maximam partem ſciat. Videor, inquam, primum hoc libenter ſcire cupere, mi Iſchomache, quãdoquidem hominis eſt maxime ſapientiæ E ſtudioſi, quo pacto, ſi ita lubeat, terrã exercendo maximam hordei, maximam tritici copiam conſequi poſſim. Ergone noſti, noualem præparari oportere ad ſationẽ? Noui, inquam. Quid igitur, ait, ſi ſolum hiemis tempore incipiamus arare? At vero, inquam ego, tum non niſi lutum fuerit. Num igitur æſtate tibi faciundum id videtur? Durior, inquam, erit terra, quam vt moueri à iumentis poſſit.

Fortaſſis igitur, inquit, verno tempore fuerit hoc opus inchoandum. Nimirum cõſentaneum eſt, inquam, tum ſolum maxime motũ diffundi. Immo etiam herbam ipſã aratro inuerſam, mi Socrates, ait, tũc ſimi quidem aliquid ſolo ſuppeditare; ſed nõdum ſemen de ſe ſpargere, de quo poſſit aliquid enaſci. Nam mea ſane ſentẽtia, puto id quoque intelligi poſſe, ſi bona futura ſit noualis, neceſſario puram à materia eſſe debere, ac ad ſolẽ maxime toſtam. Omnino, inquã, exiſtimo debere ad hũc modum hæc ſeſe habere. Tunc vero putas, inquit, aliter fieri ea poſſe potius, quã ſi quis ſæpiſſime per æſtatem terrã inuertat? * Equidẽ accurate ſcio, inquit, nullo modo magis fieri, vt materia ſummo in ſolo adpareat, & ab æſtu exſiccetur, ſolum vero à ſole torreatur; quam ſi quis terram æſtate media, atque etiam in meridie iumentis moueat. Quod ſi homines fodiendo noualem faciãt, ait, an nõ perſpicuum eſt, eos quoque ſolum à materia ſeparare debere? Ac materiam quidem, inquam ego, proiicere, vt in agri ſuperficie areſcat: terrã autem inuertere, vt pars eius cruda torreatur. De nouali, inquit, vides mi Socrates, vtrique noſtrum eadem videri. Videtur ſane, inquam ego. De ſementis autem tempore, num aliquid aliud ſtatuis, ait, mi Socrates; quam id eius eſſe tempus, quod omnes ſuperiorum ætatũ homines experti, itidemque qui nunc viuũt, experiundo optimum eſſe animaduerterunt? Nam quum autumni tempus aduenerit, * homines omnes ad Deum reſpiciunt, quando terra irrigata ſeminandi poteſtatem eis facturus ſit. Et ſunt certe, inquam ego, mi Iſchomache, omnes in ea ſententia homines, vt ſua quidem cum voluntate nequaquam arido in ſolo ſemen iaciant: nimirum quod multis cum damnis cõflictati eſſent, qui prius ſementem fecerant, quam iuſſi à Deo fuiſſent. Ergo in his, inquit Iſchomachus, omniũ hominum eadem eſt ſentẽtia: Nimirum quæ Deus docet, inquam ego, in iis accidit, vt conſentiamus. Verbi gratia, videtur omnib⁹ melius eſſe, vt hyeme veſtes craſſiores, ſi quidem poſſint, homines geſtent. Etiam tum ſtatuunt omnes ignem accẽdendum eſſe, ſi ligna ſuppetãt. Verum in hoc, ait Iſchomachus, valde diſſident multi, mi Socrates, num optima ſit ſementis præcox, an media, an ſerotina. Deus ipſe, inquam ego, non eodem ordine annos vertit, ſed

* Cicero apud Nonium: Nullo modo facilius arbitror poſſe neq. herbas areſcere & interfici, neque terrã ab ſole percoqui.

* Plinius li. 18. c. 25 Xenophon non ante [ſerendas ait fruges] quam Deus ſignum dederit. Hoc Cicero Nouẽbris imbre fieri interpretatus eſt.

A κινδυνεύει ἔαρος, ἔφη, εἶναι τούτου τοῦ ἔργου ἀρκτέον. εἰκὸς γάρ, ἔφην ἐγώ, ἐπὶ μάλιστα χεῖσθαι τὴν γῆν τηνικαῦτα κινουμένην. καὶ τὴν πόαν γε ἀναστρεφομένην, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τηνικαῦτα κόπρον μὲν τῇ γῇ ἤδη παρέχειν, καρπὸν δ' οὔπω καταβάλλειν, ὥστε φύεσθαι. οἶμαι γὰρ δὴ καὶ τοῦτό σε γιγνώσκειν, ὅτι εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὰν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον. πάνυ γε, ἔφην ἐγώ, καὶ ταῦτα οὕτως

B ἡγοῦμαι χρῆναι ἔχειν. ταῦτ' οὖν, ἔφη, σὺ ἄλλως πως νομίζεις μᾶλλον ἂν γίγνεσθαι, ἢ εἰ ἐν τῷ θέρει ὅτι πλειστάκις μεταβάλλοι τις τὴν γῆν; οἶδα μὲν οὖν, ἔφην, ἀκριβῶς, ὅτι οὐδαμῶς ἂν μᾶλλον ἡ μὲν ὕλη ἐπιπολάζοι καὶ αὐαίνοιτο ὑπὸ τοῦ καύματος, ἡ δὲ γῆ ὀπτῷτο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἢ εἴ τις αὐτὴν ἐν μέσῳ τῷ θέρει καὶ ἐν μέσῃ τῇ ἡμέρᾳ κινοίη τῷ ζεύγει. εἰ δὲ ἄνθρωποι σκάπτοντες τὴν νεὸν ποιοῖεν, ἔφη, οὐκ εὔδηλον, ὅτι καὶ

C τούτους δίχα δεῖ ποιεῖν τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην, καὶ τὴν μέν γε ὕλην, ἔφην ἐγώ, καταβάλλειν, ὡς αὐαίνηται ἐπιπολῆς, τὴν δὲ γῆν στρέφειν, ὡς ἡ ὠμὴ αὐτῆς ὀπτῷτο. περὶ μὲν τῆς νεοῦ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀμφοτέροις ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ. δοκεῖ γὰρ * οὖν, ἔφην ἐγώ. περί γε μέντοι αὖ
τοῦ σπόρου ὥρας ἄλλο τι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γιγνώσκεις, ἢ τὴν ὥραν σπείρειν, ἣν πάντες μὲν

D οἱ πρόσθεν ἄνθρωποι πεῖραν λαβόντες, πάντες δὲ οἱ νῦν λαμβάνοντες, ἐγνώκασι κρατίστην εἶναι, ἐπειδὰν γὰρ ὁ μετοπωρινὸς χρόνος ἔλθῃ, πάντες που οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσιν, ὁπότε βρέξας τὴν γῆν ἀφήσει αὐτοὺς σπείρειν. ἐγνώκασι δή γ', ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τὸ μὴ ἐν * ξηρᾷ σπείρειν ἑκόντες εἶναι ξηρῷ
πάντες ἄνθρωποι, * δῆλον ὅτι πολλαῖς ζη- δηλονότι
μίαις παλαίσαντες οἱ πρὶν κελευσθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ σπείροντες. οὐκοῦν ταῦτα μέν, ἔφη ὁ

E Ἰσχόμαχος, ὁμογνωμονοῦμεν πάντες οἱ ἄνθρωποι. ἃ γὰρ ὁ θεὸς διδάσκει, ἔφην ἐγώ, οὕτω γίγνεται ὁμονοεῖν. οἷον ἅμα πᾶσι δοκεῖ βέλτιον εἶναι, ἐν τῷ χειμῶνι παχέα ἱμάτια φορεῖν, ἂν δύνωνται· καὶ πῦρ κάειν ἅμα πᾶσι δοκεῖ, ἢν ξύλα ἔχωσιν. ἀλλ' ἐν τῷδε, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, πολλοὶ ἤδη διαφέρονται, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ σπόρου, πότερον ὁ πρώιμος κράτιστος, ἢ ὁ μέσος, ἢ ὁ ὀψιμώτατος. καὶ ὁ θεός, ἔφην ἐγώ, οὐ τεταγμένως τὸ ἔτος ἄγει· ἀλ-

λεῖ τὸ μὲν τῷ πρωΐμῳ κάλλιστα, τὸ δὲ τῷ μέσῳ, τὸ δὲ τῷ ὀψιμωτάτῳ. σὺ οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πότερον ἡγῇ κρεῖττον εἶναι, ἑνὶ τούτων τῶν σπόρων χρῆσθαι ἐκλεξάμενον, ἐάν τε πολὺ, ἐάν τε ὀλίγον σπέρμα σπείρῃ τις, ἢ ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ πρωϊμωτάτου μέχρι τοῦ ὀψιμωτάτου σπείρειν; καὶ ἐγὼ εἶπον, ἐμοὶ μὲν, ὦ Ἰσχόμαχε, δοκεῖ κράτιστον εἶναι παντὸς μετέχειν τοῦ σπόρου. πολὺ γὰρ νομίζω κρεῖττον εἶναι, ἀεὶ ἀρκοῦντα σῖτον λαμβάνειν, ἢ ποτὲ μὲν πάνυ πολὺν, ποτὲ δὲ μηδ' ἱκανόν. καὶ τοῦτο τοίνυν σύ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμογνωμονεῖς ἐμοὶ, ὁ μανθάνων τῷ διδάσκοντι, καὶ ταῦτα πρόσθεν ἐμοῦ τὴν γνώμην ἀποφαινόμενος. τί γάρ; ἔφην ἐγὼ, ἐν τῷ ῥίπτειν τὸ σπέρμα ποικίλη τέχνη ἔνεστι; πάντως, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπισκεψώμεθα καὶ τοῦτο. ὅτι μὲν γὰρ ἐκ τῆς χειρὸς δεῖ ῥίπτεσθαι τὸ σπέρμα, καὶ σύ που οἶσθα, ἔφη. καὶ γὰρ ἑώρακα, ἔφην ἐγώ. ῥίπτειν δέ γε, ἔφη, οἱ μὲν ὁμαλῶς δύνανται, οἱ δ' οὔ. οὐκοῦν τοῦτο μὲν, ἔφην ἐγὼ, ἤδη μελέτης δεῖται, ὥσπερ ταῖς κιθαρισταῖς ἡ χεὶρ, ὅπως δύνηται ὑπηρετεῖν τῇ γνώμῃ. πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἣν δέ γε ᾖ, ἔφη, ἡ γῆ ἡ μὲν λεπτοτέρα, ἡ δὲ παχυτέρα; τί τοῦτο, ἐγὼ ἔφην, λέγεις; ἆρά γε τὴν μὲν λεπτοτέραν, ὥσπερ ἀσθενεστέραν, τὴν δὲ παχυτέραν, ὥσπερ ἰσχυροτέραν; τοῦτ', ἔφη, λέγω· καὶ ἐρωτῶ γέ σε, πότερον ἴσον ἂν ἑκατέρᾳ τῇ γῇ σπέρμα διδοίης, ἢ ποτέρᾳ ἂν πλέον. τῷ μὲν οἴνῳ, ἔφην ἔγωγε, νομίζω τῷ ἰσχυροτέρῳ πλέον ἐπιχεῖν ὕδωρ· καὶ ἀνθρώπῳ τῷ ἰσχυροτέρῳ πλέον βάρος, ἐὰν δέῃ τι φέρειν, ἐπιτιθέναι· κἂν δέῃ τρέφεσθαί τινας, τοῖς δυνατωτέροις τρέφειν ἂν τοὺς πλείους προστάξαιμι. εἰ δὲ ἡ ἀσθενὴς γῆ ἰσχυροτέρα, ἔφην ἐγὼ, γίγνεται, ἤν τις πλείονα καρπὸν αὐτῇ ἐμβάλῃ, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια, τοῦτο σύ με δίδασκε. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας, ἔφη· ἀλλὰ παίζεις μὲν σύ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες. εὖ γε μέντοι ἴσθι, ἔφη, εἰ μὲν ἐμβαλὼν * σπέρμα τὸ τῇ γῇ, ἔπειτα ἐν ᾧ πολλὴν ἔχει τροφὴν ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, χλόης γενομένης ἀπὸ τοῦ σπέρματος, καταστρέψῃς αὐτὸ πάλιν, τοῦτο γίγνεται σῖτος τῇ γῇ, καὶ ὥσπερ ὑπὸ κόπρου ἰσχὺς αὐτῇ ἐγγίγνεται. ἢν μέντοι ἐκτρέφειν ἐᾷς τὴν γῆν διὰ τέλους τὸ σπέρμα εἰς καρπὸν, χαλεπὸν τῇ ἀσθενεῖ γῇ ἐς τέλος πολὺν καρπὸν ἐκφέρειν. καὶ συῒ δὲ ἀσθενεῖ χαλεπὸν πολλοὺς ἁδροὺς χοίρους ἐκτρέφειν.

τὸ σπέρμα τῇ

τῷ ἢ γίγνεται

A hic præcoci ſementi commodiſſimus eſt, ille mediæ, alius ſerotinæ. Tu ergo, mi Socrates, ait, vtrum ducis vnam ex his ſemẽtibus eligẽdam eſſe, ſiue quis multum, ſiue parum ſeminis iaciat: an facto à maxime præcoce initio, ſeminandum vique ad maxime ſerotinam? Tum ego: Mihi vero videtur, inquam, Iſchomache, optimum eſſe, vt omnis ſementis participes ſimus. Nam longe melius eſſe arbitror, ſemper tantum frumenti accipere, quantum ſatis B ſit: quam aliquando admodum multum, aliquando ne tantum quidem, quantum ſufficiat. Ergo tu, ait, hac etiã in parte mecum eadem es in ſententia, mi Socrates, diſcipul⁹ ſcilicet cum doctore, & quidem ante me, quid tui eſſet iudicij, pronũtians. Quid vero? inquam ego, num in ſemine iaciendo varia quædam ars ineſt? Omnino, mi Socrates, ait, hoc etiam conſideremus. Nam de manu quidem ſemen eſſe proiiciendum, opinor te quoque ſcire: Nimirum, inquã, hoc vidi. At proiicere alij æqualiter poſſunt, ait; alij nõ poſſunt. Hoc C igitur, inquam ego, indiget exercitatione, perinde ac citharœdorum manus, vt inſeruire voluntati animi poſſit. Omnino, inquit. At ſi fuerit, ait, ſolũ aliud tenuius, aliud denſius? Quid hoc, inquam, dicis? Num tenuius vocas quod eſt imbecillius, dẽſius autem, quod robuſtius? Hoc ipſum, inquit, dico. Atq; adeo te interrogo, nũ ſeminis tantumdem vtrique ſolo mandaturus ſis, vel vtri plus? Equidem, inquam, vino fortiori plus aquæ adfundere ſoleo: & homini robuſtiori plus oneris, ſi quid D portandum ſit, imponere: ac ſi qui ſint alendi, mandaturus ſim, vt plures alant ij, quibus facultates ſint maiores. At ſi ſolũ imbecillum robuſtius fiat, inquam, num plus iniiciendum ſit frugum, perinde ac in iumenta, doceto me. Tum ſublato riſu Iſchomachus: Ludis tu quidem, Socrates, ait. Verum hoc ſcias velim, ſi iacto aliquo in terram ſemine, deinceps vbi multum è cælo nutrimenti ſolum habuerit, herba de ſemine enata rurſus ſolum aratro inuerteris: futurum id ſolo pabuli loco, ac tamquam de ſtercore robur ei accedet. E Quod ſi autem ſolum de ſemine prorſus fruges producere ſinas, difficile eſt ſolo imbecillo multum frugum tandem producere: ſicut & imbecillæ ſui difficile eſt multos porcellos mauſculos alere.

An tu hoc dicis, inquam, Iſchomache, ſolo imbecilliori minus ſeminis mãdandum eſſe? Ita profectò, mi Socrates, inquit, tuq; adeo fateris hoc, qui dicis, ſolere te omnibus imbecillioribus minus negotiorum imponere. At ſarcula, inquam ego, quamobrem frugibus immittitis, Iſchomache? An ſcis, inquit, hiemis tempore magnam eſſe aquarum copiam? Cur non? inquam ego. Ponamus ergo fruges aliquas ab his tegi, infuſo limo, ac radices quaſdam nudari à fluxione. Nonnumquam & materia per aquas vna cum frugibus erumpit, eaſque ſuffocat. Hæc, inquam, omnia fieri conſentaneum eſt. An non igitur, ait, heic tibi fruges ope quadam egere videntur? Omnino, inquam. Quid autem agendo videtur tibi oppreſſis limo ſuccurrere poſſe? Si ſolũ, inquam, leuius fecerint. Quid illis, quibus radices nudatæ ſunt? Terram viciſſim adgerendo, inquam. Quid ſi materia cum frugibus enata eas ſuffocet, nutrimentumque illis eripuerit, quemadmodum fuci prorſus inutiles deripiunt ea, quæ apes pro nutrimẽto ſibi elaborata repoſuerunt? Oportet, inquam ego, propter nutrimẽtum frugum excidi materiam illam, quemadmodum fucos ex aluearibus eiici neceſſe eſt. Ergone tibi, inquam, ratione quadam conſentanea videmur ſarcula frugibus immittere? Omnino. Verũ equidem cũ animo meo cogito, inquam, Iſchomache, quale quiddam ſit, apte ſimilitudines adplicare. Nam tu valde me ad iram aduerſus materiam cõmouiſti, poſteaquam feciſti fucorum mẽtionem, multo certe magis, quam quum de ipſa materia diceres. Sed enim, inquam, ab hoc iam tempore fruges erunt demetendæ. Quãobrem ſi quid habes hac etiã in parte, doceto me. Niſi quidem, ait, adpareat heic etiam eadem te ſcire, quæ mihi cognita ſunt, fruges quidem reſecandas eſſe noſti. Quid ni noſſem? inquam. Num igitur eas ita reſecas, vt ſtes vbi ventus ſpirat, inquit, an contra ventum? Non certe cõtra hunc, inquam. Nam & oculis & manibus moleſtia quædam exhibetur, ſi quis aduerſus paleas & ariſtas metat. Num item malis ſummos culmos præcidere, an prope terram? Si breuis, inquã, ſit culmus, equidem inferius abſcinderẽ, vt palearum maiorem copiã conſequerer: at ſi procerus, recte me facturum arbitror, ſi cũ in medio reſecem;

A λέγεις σύ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τῇ ἀσθενεστέρᾳ γῇ μεῖον δεῖν τὸ σπέρμα ἐμβάλλειν; καὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ σύ γε συνομολογεῖς λέγων, ὅτι νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι μείω προστάττειν πράγματα. τοὺς δὲ σκαλέας, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τίνος ἕνεκα ἐμβάλλετε τῷ σίτῳ; οἶσθα δήπου, ἔφη, ὅτι ἐν τῷ χειμῶνι πολλὰ ὕδατα γίγνεται. τί γὰρ οὐκ; ἔφην ἐγώ. οὐκοῦν θῶμεν τοῦ σί-

B του καὶ κατακρυφθῆναί τινα ὑπ' αὐτῶν, ἰλύος ἐπιχυθείσης, καὶ ψιλωθῆναί τινας ῥίζας ὑπὸ ῥεύματος. καὶ ὕλη δὲ πολλάκις ὑπὸ τῶν ὑδάτων δήπου συνεξορμᾷ τῷ σίτῳ, καὶ παρέχει πνιγμὸν αὐτῷ. πάντα, ἔφην ἐγώ, εἰκὸς ταῦτα γίγνεσθαι. οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη, ἐνταῦθα ἤδη ἐπικουρίας τινὸς δεῖσθαι ὁ σῖτος; πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ. τῷ οὖν καταχωσθέντι τί ἂν ποιοῦντες δοκοῦσιν ἄν σοι ἐπικουρῆσαι; ἐπικουφίσαντες, ἔφην ἐγώ, τὴν γῆν. τί δαί, ἔφη, τῷ ἐψιλωμένῳ τὰς ῥίζας;

C ἀντιπροσαμησάμενοι * τὴν γῆν ἄν, ἔφην ἐγώ. (* γῆν. ἔφην) τί γάρ, ἔφη, ἐὰν ὕλη πνίγῃ συνεξορμῶσα τῷ σίτῳ, καὶ διαρπάζουσα τοῦ σίτου τὴν τροφήν, ὥσπερ οἱ κηφῆνες διαρπάζουσιν, ἄχρηστοι ὄντες, τῶν μελιττῶν, ἃ ἂν ἐκεῖναι ἐργασάμεναι τροφὴν καταθῶνται; * ἐκκόπτειν ἄν, νὴ Δία, τὴν τροφήν, ἔφην ἐγώ, δεῖ τὴν ὕλην, ὥσπερ τοὺς κηφῆνας ἐκ τῶν σμηνῶν ἀφαιρεῖν. (ἐκκόπτειν ἂν δέοι * τροφήν,)

D οὐκοῦν, ἔφη, εἰκότως σοι δοκοῦμεν ἐμβάλλειν τοὺς σκαλέας; πάνυ γε. ἀτὰρ ἐνθυμοῦμαι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, οἷόν ἐστι τὸ εὖ τὰς εἰκόνας ἐπάγεσθαι. πάνυ γάρ σύ με ἐξώργισας πρὸς τὴν ὕλην, τοὺς κηφῆνας εἰπών, πολὺ μᾶλλον, ἢ ὅτε περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης ἔλεγες. ἀτὰρ οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐκ τούτου ἄρα θερίζειν εἰκός. δίδασκε οὖν εἴ τι ἔχεις, με καὶ εἰς τοῦτο. ἐὰν μή γε φανῇς, ἔφη, καὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστάμενος. ὅτι μὲν οὖν τέμνειν τὸν σῖτον δεῖ, οἶσθα. τί δ' οὐ μέλλω; ἔφην ἐγώ. * ποτέρα οὖν τέμνεις, ἔφη. (πότερα)

E στὰς ἔνθα πνεῖ ἄνεμος, ἢ ἀντίος; οὐκ ἀντίος, ἔφην ἔγωγε. χαλεπὸν γάρ, οἶμαι, καὶ τοῖς ὄμμασι καὶ ταῖς χερσὶ γίγνεται ἀντίον ἀχύρων καὶ ἀθέρων θερίζειν. καὶ ἀκροτομοίης δ' ἄν, ἔφη, ἢ παρὰ γῆν τέμνοις; ἐὰν μὲν βραχὺς ᾖ ὁ κάλαμος τοῦ σίτου, ἔγωγ', ἔφην, κάτωθεν ἂν τέμνοιμι, ἵνα ἱκανὰ τὰ ἄχυρα μᾶλλον γίγνηται. ἐὰν δὲ ὑψηλὸς ᾖ, νομίζω ὀρθῶς ἂν ποιεῖν μεσοτομῶν,

ἵνα μήτε οἱ ἀλοῶντες μάταιον προσλαμβάνωσι πόνον, μήτε οἱ λικμῶντες, ὧν οὐδὲν προσδέονται. τὸ δὲ ἐν τῇ γῇ λειφθὲν ἡγοῦμαι καὶ κατακαυθὲν συνωφελεῖν ἂν τὴν γῆν, καὶ εἰς κόπρον ἐμβληθὲν τὴν κόπρον συμπληθύνειν. ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἁλίσκει ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ περὶ θερισμοῦ εἰδὼς ἅπερ ἐγώ; κινδυνεύω, ἔφην ἐγώ, καὶ βούλομαί γε σκέψασθαι, εἰ καὶ ἀλοᾶν ἐπίσταμαι. οὐκοῦν, ἔφη, τοῦτο μὲν οἶσθα, ὅτι * ὑποζύγια ἀλοῶσι τὸν σῖτον. * τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα· καὶ ὑποζύγιά γε πάντα καλεῖται ὁμοίως, βοῦς, ἡμιόνους, ἵππους. οὐκοῦν, ἔφη, ταῦτα μὲν ἡγῇ τοσοῦτο μόνον εἰδέναι, πατεῖν τὸν σῖτον ἐλαυνόμενα; τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἔφην ἐγώ, ὑποζύγια εἰδείη; ὅπως δ' ὁ δεόμενος κόψονται, καὶ ὁμαλιεῖται ὁ * ἀλοητός, τίνι * τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη. δῆλον ὅτι, ἔφην ἐγώ, τοῖς ἐπαλωσταῖς. στρέφοντες γὰρ καὶ ὑποβάλλοντες ὑπὸ τοὺς πόδας τὰ ἄτριπτα ἀεί, δῆλον ὅτι μάλιστα ὁμαλίζοιεν ἂν * τὸ δῖνον, καὶ τάχιστα ἀνύτοιεν. ταῦτα μὲν τοίνυν, ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ λείπῃ γιγνώσκων. οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐκ τούτου δὴ καθαροῦμεν τὸν σῖτον λικμῶντες. καὶ λέξον γέ μοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, εἰ οἶσθα, ὅτι ἢν ἐκ τοῦ προσηνέμου μέρους τῆς ἅλω ἄρχῃ, δι' ὅλης τῆς ἅλω οἴσεταί σοι τὰ ἄχυρα; ἀνάγκη γάρ, ἔφην ἐγώ. οὐκοῦν εἰκὸς καὶ ἐπιπίπτειν, ἔφη, αὐτὰ ἐπὶ τὸν σῖτον. πολὺ γάρ ἐστιν, ἔφην ἐγώ, τὸ ὑπερενεχθῆναι τὰ ἄχυρα ὑπὲρ τὸν σῖτον εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω. ἢν δέ τις, ἔφη, λικμᾷ ἐκ τοῦ ὑπηνέμου ἀρχόμενος, δῆλον, ἔφην ἐγώ, ὅτι εὐθὺς ἐν τῇ ἀχυροδόκῃ ἔσται τὰ ἄχυρα. ἐπειδὰν δὲ καθάρῃς, ἔφη, τὸν σῖτον μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῆς ἅλω, πότερον εὐθὺς οὕτω κεχυμένου τοῦ σίτου λικμήσεις τὰ ἄχυρα τὰ λοιπά, ἢ συνώσας τὸν καθαρὸν * πρὸς τὸν πόλον ὡς εἰς στενότατον; συνώσας, νὴ Δί', ἔφην ἐγώ, τὸν καθαρὸν σῖτον, ἵν' ὑπερφέρηταί μοι τὰ ἄχυρα εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω, καὶ μὴ δὶς ταὐτὰ ἄχυρα δέῃ λικμᾶν. σὺ μὲν δὴ ἄρα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, σῖτόν γε ὡς ἂν τάχιστα καθαρὸς γένοιτο, κἂν ἄλλον δύναιο διδάσκειν. ταῦτα τοίνυν, ἔφην ἐγώ, ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστάμενος· καὶ πάλαι ἐννοῶ ἄρα, εἰ λέληθα καὶ χρυσοχοεῖν, καὶ αὐλεῖν, καὶ ζωγραφεῖν ἐπιστάμενος. ἐδίδαξε γάρ * οὔτε ταῦτά με οὐδείς, οὔτε γεωργεῖν.

A vt neq. triturantibus labor ſuperuacaneus addatur, neque ventilantibus. Quod item in ſolo relictum eſt, arbitror exuſtum aliquam ſolo vtilitatem adferre: & in fimum coniectum, eum ipſum auctorum. Vides, inquit, mi Socrates, quo pacto tamquam in ipſo facinore deprehēdaris, quippe qui etiam de meſſe ſcias eadem quæ ego? Videor ſane, inquam, & conſiderare lubet, num etiam triturandi rationem teneam. Scis igitur, ait, iumenta ad trituram adhiberi. B Quid ni? inquam. Noſti etiā omnia pariter adpellari iumenta, boues, mulos, equos. Atq; hęc exiſtimas nihil aliud ſcire, niſi inter agendum frumēta calcare? Quid enim aliud, inquam ego, ſcire poſſint iumēta? Vt autē cōminuatur id quod cōminui debet, atque tritura fiat æquabilis, cuinā, mi Socrates, hoc tribuis? ait. Haud-dubie, inquam, trituratoribus. Nam & inuertendo, & ſubiiciendo pedibus ea quæ necdū trita ſunt, ſemper ſcilicet id, quod exæquari oportet, egregie exæquauerint, C remque maturrime cōfecerint. In his ergo, ait, nihil eſt quod tu minus quam ego, ſcias. Secundum hæc, mi Iſchomache, inquam ego, ventilando frumentum purgamus. Tu vero mihi dicito, mi Socrates, ait Iſchomachus, num ſcias futurum, vt ſi ab ea parte areæ incipias, qua vētus adlabitur, paleæ per aream vniuerſam ſpargantur? Nimirum ita fieri neceſſe eſt, inquā ego. Ergo etiam eſt conſentaneum, ait, eas in frumētum incidere? Multum ſcilicet fuerit, inquam, paleas ſupra frumentum in D partem areæ vacuā deferri. Quid ſi quis, ait, ventilandi faciat initium à loco, qui aduerſus ſit à vēto? Perſpicuum eſt, inquam, paleas mox in ſuo receptaculo fore. Verū vbi iam purgaueris, ait, frumentum vſque ad areæ dimidiū, num perges ita reliquas paleas euētilare frumento diffuſo, an parte purgata retro quam artiſſimo loco congeſta? Congeſto, inquam, frumento purgato, vt paleæ vltra ipſum in partem areæ vacuam ferantur, ac non bis eaſdem euen- E tilari paleas neceſſe ſit. Profecto tu, mi Socrates, ait, quo pacto frumentum purgari quam primū poſſit, vel aliū docere queas. At equidem, inquam ego, ignorabam me ſcire, & quidam iam dudum. Quamobrem in mētem mihi venit, an etiam ignorem ipſe, me & auri fundendi, & canendi tibia, & pingēdi peritum eſſe. Nā hæc nemo me docuit, vti nec agri colēdi rationē.

Video autem homines ita, vt agros colũt; etiã artes alias exercere. Idcirco, ait Iſchomachus, iamdudum dicebam tibi, hac etiam in parte agri colendi artem longe generoſiſſimam eſſe, quod ad diſcendum ſit facillima. Age vero, inquã, noui, mi Iſchomache. Nam quum mihi de faciunda ſemente conſtaret, ignorabã ipſe cognitum id mihi eſſe. Num igitur, inquã, ad artem agriculturæ pertinet etiam arborum conſitio? Pertinet ſane, ait Iſchomachus. Qui ergo, inquam ego, quæ ad ſementem faciendam pertinent ſcio, quum conſitionis imperitus ſim? Tu vero, inquit Iſchomachus, non eius peritus es? Quo pacto? inquam, qui neque in cuiuſmodi ſolo cõſitio fieri debeat, noui; neque quam ad altitudinem infodi id, quod cõſeritur; neque ad quam latitudinem, neque quanta longitudine in terram demitti, neq; quo potiſſimum pacto collocari, vt facillime frõdeſcat. Age vero, inquit Iſchomachus, diſcito quod neſcis. Vidiſſe autẽ ſcio te ſcrobes, quas plantis fodiunt. Sæpe quidem, inquam. Num igitur vidiſti vnquam altiorem tribus pedibus? Non altiorem vidi, inquam ego, pedibus duobus ac ſemiſſe. Quid autem? numquam vidiſti aliquãdo, cuius latitudo tres pedes excederet? Immo non ſupra pedes duos, inquam. Age vero, inquit, etiam hoc mihi reſpondeto, numquam vidiſti ſcrobem, quæ * pedẽ vnum profunda non eſſet? Immo ne pedis quidẽ vnius & ſemiſſis, inquã ego. Nam plantę inter paſtinãdum effoderentur, ſiquidem vſque adeo in ſumma ſoli ſuperficie conſertæ eſſent. Ergo tu hoc, mi Socrates, inquit, ſatis noſti: nõ effodi ſcrobes pedibus duobus ac ſemiſſe profundiores, nec minus profundas pede vno cum ſemiſſe. Nimirum id, inquam ego, oculis cõſpici neceſſe eſt, quum adeo ſit manifeſtum. Quid vero? ait, nũ intuendo terram ſicciorem & humidiorem adgnoſcis? Siccum mihi videtur, inquã, eſſe ſolum propter Lycabettũ, & ſi quod aliud huic eſt ſimile. Humidum vero, quod eſt in palude Phalerica, & ſi quod illi ſimile eſt. Vtrum igitur in arido ſolo profundam plantæ ſcrobem foderes, an in humido? Profecto in arido, inquam. Nam ſi fodias in humido ſcrobem altam, aquam inuenies, neque poteris amplius in aqua plantam conſerere. Recte mihi dicere videris, ait. Ergo tu, quum effoſſæ ſcrobes fuerint, quando vtræque plantæ collocãdæ ſint, iam vidiſti. Maxime, inquam ego: Quum igitur eas quam celerrime vis enaſci, num germen ſurculi, ſubiectum ſolo culto, citius exiſtimas,

* Conſule Notat.

A ὁρῶ δ', ὦ. τοὺς γεωργοὺς, καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἐργαζομένους ἂν ὡσαύτως. οὐκοῦν ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἔλεγον ἐγώ σοι πάλαι, ὅτι καὶ ταύτῃ εἴη γενναιοτάτη ἡ γεωργικὴ τέχνη, ὅτι καὶ ῥάστη ἐστὶ μαθεῖν. ἄγε δή, ἔφην ἐγώ, οἶδα, Ἰσχόμαχε. τὰ μὲν δὴ ἀμφὶ σπόρον ἐπιστάμενος, ἄρα ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστάμενος. ἔστιν οὖν, ἔφην ἐγώ, τῆς γεωργικῆς τέχνης καὶ ἡ τῶν δένδρων φυτεία; ἔστι γ' οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. πῶς ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ, τὰ B μὲν ἀμφὶ τὸν σπόρον ἐπισταίμην, τὰ δ' ἀμφὶ τὴν φυτείαν οὐκ ἐπίσταμαι; οὐ γὰρ σύ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἐπίστασαι; πῶς; ἐγὼ ἔφην, ὅστις μήτ' ἐν ὁποίᾳ τῇ γῇ δεῖ φυτεύειν οἶδα, μήτε ὁπόσον βάθος ὀρύττειν τὸ φυτὸν, μήτε ὁπόσον πλάτος, μήτε ὁπόσον μῆκος τὸ φυτὸν ἐμβάλλειν, μήτε ὅπως ἂν ἐν τῇ γῇ κείμενον τὸ φυτὸν μάλιστ' ἂν βλαστάνοι. ἴθι δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, μάνθανε ὅ, τι μὴ ἐπίστασαι. βοθύνους μὲν γὰρ, οἵους ὀρύττουσι τοῖς φυτοῖς, οἶδ' ὅτι ἑώρακας, ἔφη. καὶ πολλάκις, C ἔγωγε ἔφην. ἤδη τινὰ οὖν αὐτῶν εἶδες βαθύτερον τριπόδου; οὐδὲ μὰ Δί', ἔγωγ' ἔφην, πενθημιποδίου. τί δ', τὸ πλάτος ἤδη τινὰ τριπόδου πλέον εἶδες; οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, διποδίου. ἴθι δή, ἔφη, καὶ τόδε ἀπόκριναί μοι, ἤδη τινὰ εἶδες τὸ βάθος ἐλάττονα διποδιαίου; οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην ἔγωγε, τριημιποδίου. καὶ γὰρ ἐξορύττοιτο ἂν σκαπτόμενα, ἔφην ἐγώ, τὰ φυτὰ, εἰ λίαν γε οὕτως ἐπιπολῆς πεφυτευμένα εἴη. οὐκοῦν τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς οἶσθα, ὅτι οὔτε βαθύτερον πενθημι- D ποδίου ὀρύττουσιν, οὔτε βραχύτερον * τριημιποδίου. ἀνάγκη γὰρ, ἔφην ἐγώ, τοῦτο ὁρᾶσθαι, οὕτω καταφανὲς ὄν. τί δ', ἔφη, ξηροτέραν καὶ ὑγροτέραν γῆν γιγνώσκεις ὁρῶν; ξηρὰ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφην ἐγώ, εἶναι ἡ περὶ τὸν Λυκαβηττὸν, καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία· ὑγρὰ δ', ἡ ἐν τῷ Φαληρικῷ ἕλει, καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία. πότερα οὖν, ἔφη, ἐν τῇ ξηρᾷ ἂν βαθὺν ὀρύττοις βόθρον τῷ φυτῷ, ἢ ἐν τῇ ὑγρᾷ; ἐν τῇ ξηρᾷ, νὴ Δί', ἔφην ἐγώ. ἐπεὶ ἔν γε τῇ ὑγρᾷ ὀρύττων βαθὺν, ὕδωρ ἂν εὑρίσκοις, καὶ οὐκ ἂν δύ- E ναιο ἔτι ἐν ὕδατι φυτεύειν. καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, λέγειν. οὐκοῦν ἐπειδὰν ὀρωρυγμένοι ὦσιν οἱ βόθροι, ὁπηνίκα δεῖ τιθέναι ἑκάτερα τὰ φυτὰ, ἤδη εἶδες. μάλιστα, ἔφην ἐγώ. σὺ οὖν βουλόμενος ὡς τάχιστα φῦναι αὐτὰ, πότερον ὑποβαλὼν ἂν τῆς γῆς εἰργασμένης οἴει τὸν βλαστὸν,

πενθημιποδίου
* τριημιποδίου.

per

τοῦ κλήματος θᾶττον χωρεῖν διὰ τῆς μαλακῆς, ἢ διὰ τῆς ἀργοῦ εἰς τὸ σκληρόν; δῆλον, ἔφην ἐγώ, ὅτι διὰ τῆς εἰργασμένης θᾶττον ἄν, ἢ διὰ τῆς ἀργοῦ βλαστάνοι. οὐκοῦν ὑποβλητέα ἂν εἴη τῷ φυτῷ γῆ. τί δ' οὐ μέλλει; ἔφην ἐγώ. πότερα δὲ ὅλον τὸ κλῆμα ὀρθὸν τιθεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπον ἡγῇ
ἐν ἄλ. μᾶλλον ἂν ῥιζοῦσθαι αὐτό, * ἢ καὶ πλάγιόν τι ὑπὸ τῇ ὑποβεβλημένῃ γῇ θείης ἄν, ὥστε κεῖσθαι ὥσπερ γάμμα ὕπτιον; οὕτω νὴ Δία· πλείονες γὰρ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ γῆς εἶεν. ἐκ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἄνω ὁρῶ βλαστάνοντα τὰ φυτά. καὶ τοὺς κατὰ τῆς γῆς οὖν ὀφθαλμοὺς ἡγοῦμαι τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. πολλῶν γὰρ φυομένων βλαστῶν τῆς γῆς, ταχὺ ἂν καὶ ἰσχυρὸν τὸ φυτὸν ἡγοῦμαι βλαστάνειν. κατὰ ταὐτὰ τοίνυν, ἔφη, καὶ περὶ τούτων γιγνώσκων ἐμοὶ τυγχάνεις. ἐπαμήσαιο δ' ἂν μόνον, ἔφη, τὴν γῆν, ἢ καὶ σάξαις ἂν εὖ μάλα περὶ τὸ φυτόν; σάττοιμ' ἄν, ἔφην, νὴ Δί' ἐγώ. εἰ μὲν γὰρ μὴ σεσαγμένον εἴη, ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος εὖ οἶδ' ὅτι πηλὸς ἂν γίγνοιτο ἡ ἄσακτος γῆ, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ξηρὰ μέχρι βυθοῦ, ὥστε τὰ φυτὰ κίνδυνος ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος σήπεσθαι μὲν δι' ὑγρότητα, αὐαίνεσθαι δὲ διὰ ξηρότητα, ἤγουν χαυνότητα τῆς γῆς θερμαινομένων τῶν ῥιζῶν. καὶ περὶ ἀμπέλων ἄρα σύ γε, ἔφη, φυτείας, ὦ Σώκρατες, τὰ αὐτὰ ἐμοὶ πάντα γιγνώσκων τυγχάνεις. ἦ καὶ συκῆν, ἔφην ἐγώ, οὕτω δεῖ φυτεύειν; οἶμαι δ', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ τἆλλα ἀκρόδρυα πάντα. τῶν γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀμπέλου φυτείᾳ καλῶς ἐχόντων, τί ἂν ἀποδοκιμάσαις εἰς τὰς ἄλλας φυτείας; ἐλαίαν δὲ πῶς, ἔφην ἐγώ, φυτεύσομεν, ὦ Ἰσχόμαχε. ἀποπειρᾷ μου καὶ τοῦτο, ἔφη, μάλιστα πάντων ἐπιστάμενος. ὁρᾷς μὲν γὰρ δή, ὅτι βαθύτερος ὀρύττεται τῇ ἐλαίᾳ βόθρος. καὶ γὰρ παρὰ τὰς ὁδοὺς μάλιστα ὀρύττεται. ὁρᾷς δέ, ὅτι πρέμνα πᾶσι τοῖς φυτευτηρίοις πρόσεστιν. ὁρᾷς δ', ἔφη, τῶν φυτῶν πηλὸν ταῖς κεφαλαῖς πάσαις ἐπικείμενον, καὶ πάντων τῶν φυτῶν ἐστεγασμένον τὸ ἄνω. ὁρῶ, ἔφην ἐγώ, ταῦτα πάντα. καὶ ὁρῶν δή, ἔφη, τί αὐτῶν οὐ γιγνώσκεις; ἢ τὸ ὄστρακον ἀγνοεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἂν ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἄνω καταθείης; μὰ τὸν Δί', ἔφην ἐγώ, οὐδὲν ὧν εἶπας ὦ Ἰσχόμαχε ἀγνοῶ. ἀλλὰ πάλιν ἐννοῶ, τί ποτε, ὅτε πάλαι ἤρου με συλλήβδην, εἰ ἐπίσταμαι φυτεύειν, οὐκ

A per mollem terram penetrare, an per duriciem incultæ? Patet, inquam ego, citius id per cultum quam per incultum ſolum pullulare. Erit igitur, inquit, plantæ terra ſubiicienda. Quid ni? inquam. Vtrum vero, ſi totum ſurculum rectum ſtatuas, vt ad cælum ſpectet, magis eum radices acturũ arbitraris, an vero ſi obliquum nonnihil ſub terra ſubiecta depoſueris, vt inſtar litteræ Gamma ſupinæ iaceat? Sic eſt profecto, inquam. Plures enim hoc modo ſub terra fuerint oculi, de quibus plantas ſurſum enaſci video. Quamobrem exiſtimo
B etiam oculos, qui ſub terra ſunt, idẽ facere. Quippe quum multa germina enaſcãtur de terra, puto celeriter plantam pullulare. Quapropter tu de his etiã, ait, idem quod ego intelligis. Vtrum vero terram dumtaxat adgeſſeris, an etiã bene circum plantam compreſſeris? Profecto, comprimerem, inquit. Etenim niſi compreſſa ſit, ſat ſcio ſolum non compreſſum propter aquam inſtar luti futurum, ac per ſolem ad
C imum vſque ſiccum. Itaque periculum eſſet, ne plãtæ ab aqua propter humoris copiam putreſcerent: propter ſiccitatem vero, ſiue laxitatẽ terræ, radicibus calefactis exareſcerent. Itaq; de vitium quoque, mi Socrates, conſitione nihil non, quod mihi cognitum ſit, intelligis. Num & ficus, inquam, ſic erit conſerenda? Sic arbitror, ait Iſchomachus, atque etiam arbores frugiferas omnes ita conſerẽdas eſſe. Nam quæ in vitium conſitione recte cõueniunt, cur
D in aliis cõſitionibus improbes? At oleam, inquam ego, quo pacto conſeremus? Hac etiam in parte me tentas, ait, quum rectiſſime rem intelligas. Nam vides ſane profundiorem oleæ ſcrobem fodi, quod maxima ex parte ad vias fodiatur. Vides & in omnibus ſeminariis eſſe ſtipites. Vides plãtarum omnibus capitibus cœnum imponi, & partes in omnibus plãtis ſummas eſſe tectas. Hæc omnia video, inquam. At quum videas, ait, quid eorum tibi cognitum non eſt? Num ignoras, mi Socrates,
E ait, quo pacto ſupra cœnum teſta collocetur? Nihil iſtorum profecto, inquã, Iſchomache, quæ commemoraſti, ignoro. Sed rurſus mecum ipſe cogito, quamobrem quum tu me ſummatim interrogares, an conſerendi rationem tenerem, id negaue-

tim. Non enim videbar dicere poſſe, quo pacto conſitio fiat. Verum idem poſteaquam ſingillatim interrogare me cepiſti, ea reſpondeo tibi, quemadmodum ais, quæ tu ipſe ſcis, qui quidem inſigniter agriculturæ peritus eſſe perhiberis. Num, inquam, Iſchomache, interrogatio quædam eſt doctrina? Nam modo animaduerto, quo pacto de ſingulis ex me quæſiueris. Etenim dum me per nota ducis, atque his conſimilia commonſtras, quæ me putabam ignorare, perſuades, vt opinor, etiã illa me ſcire. An igitur, ait Iſchomachus, ſi etiam de argento te interrogem, bonum ſit, necne; perſuadere te poſſim, noſſe te rationem explorandi bonos & adulterinos nummos? Itidem de tibicinibus ſi te rogem, num perſuadere poſſim, ſcire te rationem canendi tibiis? itemque de pictoribus & aliis huiuſmodi? Fortaſſis, inquam ego, quãdo tu me perſuaſiſti, peritum me agri colendi eſſe, quamquam ſciam hanc artem nullum vmquam me docuiſſe. Nihil horum eſt, inquit, mi Socrates. Immo iampridem dicebam tibi, tantam eſſe erga homines agriculturæ benignitatem, tamque mitem hanc artem eſſe; vt videntes & audientes ſtatim peritos ſui efficiat. Multa etiam ipſa docet, quo pacto quis ea pulcherrime vti poſſit. Primum vitis in arbores; ſi quidem aliquam arborem vicinam habeat, adſcendens docet, qua ratione efficere debeas, vt vitis conſiſtat. Deinde pampinos explicans, quamdiu ſunt eius vuæ adhuc teneræ, docet ea, quæ tum temporis ſoli expoſita ſunt, vmbra quadam eſſe tegenda. Quum autem iam tẽpus eſt, vt vuæ à ſole dulceſcant, tum foliis decidẽribus, docet ipſa, ſe nudari debere, ac fructum eſſe maturandum. Ob fœcunditatem vero, quod alias vuas maturas oſtendat, alias adhuc crudiores ferat; decerpendum ſemper eſſe docet, quod turgeat, quemadmodum & ficus legi ſolent. Tum ego: Qui fit igitur, inquam, Iſchomache, ſi quidem ea, quæ ad agriculturam pertinẽt, tam ad diſcendum facilia ſunt, atque omnes ex æquo ſciunt, quid in ea faciundum ſit, vt non etiam omnes pari ratione illam exerceant: ſed alij magna rerum in abundantia copioſe viuant, alij ne quidem neceſſaria parare poſſint, atque etiam ære alieno ſint obruti? Id equidem, exponam tibi, Socrates, ait Iſchomachus. Nec enim vel agricolarum ſcientia, vel inſcientia facit,

A ἔφην. οὐ γὰρ ἐδόκουν ἔχειν ἂν εἰπεῖν οὐδὲν ᾗ δεῖ φυτεύειν. ἐπεὶ δέ με καθ' ἓν ἕκαστον ἐπεχείρησας ἐρωτᾶν, ἀποκρίνομαί σοι, ὡς σὺ φῄς, ἅπερ σὺ γιγνώσκεις, ὁ δεινὸς λεγόμενος γεωργός. ἆρα, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἡ ἐρώτησις διδασκαλία ἐστίν; ἄρτι γὰρ δή, ἔφην ἐγώ, καταμανθάνω ᾗ με ἐπηρώτησας ἕκαστα· ἄγων γάρ με δι' ὧν ἐγὼ ἐπίσταμαι, * ὅμοια τούτοις ἐπιδεικνὺς, ἃ οὐκ ἐνόμιζον ἐπίστασθαι, * ἀναπείθεις, οἶμαι, ὡς καὶ ταῦτα ἐπί- (ἢ ὅμοια) (ἀναπείθεις, οἶμαι.)
B σταμαι. ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ περὶ ἀργυρίου ἐρωτῶν ἄν σε, πότερον καλὸν ἢ οὔ, δυναίμην ἄν σε πεῖσαι ὡς ἐπίστασαι διαδοκιμάζειν τὰ καλὰ καὶ τὰ κίβδηλα ἀργύρια; καὶ περὶ αὐλητῶν [ἐρωτῶν * μὴ δυναίμην ἀναπεῖσαι, ὡς ἐπίστασαι αὐλεῖν; καὶ περὶ ζωγράφων καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων; ἴσως ἄν, ἔφην ἐγώ. ἐπειδὴ καὶ γεωργεῖν ἀνέπεισάς με, ὡς ἐπιστήμων εἴην, καίπερ εἰδότα, ὅτι οὐδεὶς πώπο-
C τέ με ἐδίδαξε ταύτην τὴν τέχνην. οὐκ ἔστι ταῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλαι σοι ἔλεγον, ὅτι ἡ γεωργία οὕτω φιλάνθρωπός ἐστι καὶ πραεῖα τέχνη, ὥστε καὶ ὁρῶντας καὶ ἀκούοντας ἐπιστήμονας εὐθὺς ἑαυτῆς ποιεῖν. πολλὰ δ', ἔφη, καὶ αὐτὴ διδάσκει, ὡς ἂν κάλλιστά τις αὐτῇ χρῷτο. αὐτίκα ἄμπελος ἀναβαίνουσα μὲν ἐπὶ τὰ δένδρα, ὅταν ἔχῃ τι
D πλησίον δένδρον, διδάσκει ἱστάναι αὐτήν. περιπεταννύουσα δὲ τὰ οἴναρα, ὅταν ἔτι αὐτῇ ἁπαλοὶ οἱ βότρυες ὦσι, διδάσκει σκιάζειν τὰ ἡλιούμενα ταύτην τὴν ὥραν· ὅταν δὲ καιρὸς ᾖ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἤδη γλυκαίνεσθαι τὰς σταφυλάς, φυλλορροοῦσα διδάσκει ἑαυτὴν ψιλοῦν, καὶ πεπαίνειν τὴν ὀπώραν. διὰ πολυφορίαν δὲ τοὺς μὲν πέπονας δεικνύουσα βότρυς, τοὺς δὲ ἔτι ὠμοτέρους φέρουσα, διδάσκει τρυγᾶν ἑαυτήν, ὥσπερ τὰ σῦκα συκάζουσι, τὸ ὀργῶν ἀεί. ἐν-
E ταῦθα δὴ ἐγὼ εἶπον· πῶς οὖν, ὦ Ἰσχόμαχε, εἰ οὕτω γε ῥᾴδιά ἐστι μαθεῖν τὰ περὶ τὴν γεωργίαν καὶ πάντες ὁμοίως ἴσασιν, ἃ δεῖ ποιεῖν, οὐχὶ καὶ πάντες πράττουσιν ὁμοίως, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν ἀφθόνως τε ζῶσι, καὶ περιττὰ ἔχουσιν, οἱ δ' οὐδὲ τὰ ἀναγκαῖα δύνανται πορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ προσοφείλουσιν; ἐγὼ δή σοι λέξω, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. οὐ γὰρ ἡ ἐπιστήμη οὐδ' ἡ ἀνεπιστημοσύνη τῶν γεωργῶν ἐστιν ἡ ποιοῦσα

τοὺς μὲν εὐπορεῖν, τοὺς δὲ ἀπόρους εἶναι. οὐδ᾽ ἂν ἀκούσαις, ἔφη, λόγου οὕτω διαθέοντος, ὅτι διέφθαρται ὁ οἶκος, διότι οὐχ ὁμαλῶς ὁ σπορεὺς ἔσπειρεν, οὐδ᾽ ὅτι οὐκ ὀρθῶς τοὺς ὄρχους ἐφύτευσεν, οὐδ᾽ ὅτι ἀγνοήσας τις τὴν γῆν τὴν φέρουσαν ἀμπέλους, ἐν ἀφόρῳ ἐφύτευσεν, οὐδ᾽ ὅτι ἠγνόησέ τις, ὅτι ἀγαθόν ἐστι τῷ σπόρῳ νεὸν * προεξεργάζεσθαι, οὐδ᾽ ὅτι ἠγνόησέ τις ὡς ἀγαθόν ἐστι τῇ γῇ κόπρον μιγνύναι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλόν ἐστιν ἀκοῦσαι· ἀνὴρ οὐ λαμβάνει σῖτον ἐκ τοῦ ἀγροῦ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται ὡς αὐτῷ σπείρηται, ἢ ὡς κόπρος γίγνηται. οὐδ᾽ οἶνον ἔχει ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται ὡς φυτεύσῃ ἀμπέλους, οὐδὲ αἱ οὖσαι ὅπως φέρωσιν αὐτῷ. οὐδὲ ἔλαιον οὐδὲ σῦκα ἔχει ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται, οὐδὲ ποιεῖ ὅπως ταῦτα ἔχῃ. τοιαῦτ᾽, ἔφη, ἐστίν, ὦ Σώκρατες, ἃ διαφέροντες ἀλλήλων οἱ γεωργοί, διαφερόντως καὶ πράττουσι πολὺ μᾶλλον, ἢ οἱ δοκοῦντες σοφόν τι εὑρηκέναι εἰς τὰ ἔργα. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔστιν ἐν οἷς τῶν στρατηγικῶν ἔργων οὐ γνώμῃ διαφέροντες ἀλλήλων, οἱ μὲν βελτίονες, οἱ δὲ χείρονές εἰσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἐπιμελείᾳ. ἃ γὰρ καὶ οἱ στρατηγοὶ γιγνώσκουσι πάντες, καὶ τῶν ἰδιωτῶν οἱ πλεῖστοι, ταῦτα οἱ μὲν ποιοῦσι τῶν ἀρχόντων, οἱ δ᾽ οὔ. οἷον καὶ τόδε γιγνώσκουσιν ἅπαντες, ὅτι διὰ πολεμίας πορευομένοις βέλτιόν ἐστι τεταγμένους πορεύεσθαι οὕτως ὡς ἂν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. τοῦτο τοίνυν γιγνώσκοντες, οἱ μὲν ποιοῦσιν οὕτως, οἱ δ᾽ οὐ ποιοῦσι. φυλακὰς ἅπαντες ἴσασιν ὅτι βέλτιόν ἐστι καθιστάναι καὶ ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς πρὸ τοῦ στρατοπέδου. ἀλλὰ καὶ τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται ὡς ἔχῃ οὕτως, οἱ δ᾽ οὐκ ἐπιμελοῦνται. ὅταν τε αὖ διὰ στενοπόρων ἴωσι, πάνυ χαλεπὸν εὑρεῖν ὅστις οὐ γιγνώσκει, ὅτι προκαταλαμβάνειν τὰ ἐπίκαιρα κρεῖσσον ἢ μή. ἀλλὰ καὶ τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται οὕτω ποιεῖν, οἱ δ᾽ οὔ. ἀλλὰ καὶ κόπρον λέγουσι μὲν πάντες ὅτι ἄριστον εἰς γεωργίαν ἐστί, καὶ ὁρῶσι δὲ αὐτομάτην γιγνομένην· ὅμως δὲ καὶ ἀκριβοῦντες ὡς γίγνεται, καὶ ῥᾴδιον ὂν πολλὴν ποιεῖν, οἱ μὲν καὶ τούτου ἐπιμελοῦνται ὅπως ἀθροίζηται, οἱ δὲ παραμελοῦσι. καίτοι ὕδωρ μὲν ὁ ἄνω θεὸς παρέχει, τὰ δὲ κοῖλα πάντα τέλματα γίγνεται, ἡ γῆ δὲ ὕλην παντοίαν παρέχει, καθαίρειν δὲ δεῖ τὴν γῆν τὸν μέλλοντα σπείρειν.

* προεργάζεσθαι.

A vt aliis copia quædã ſuppetat, alij premantur inopia. Neque tu facile audiueris dici ſermonem huiuſmodi quemdam: Res familiaris peſſum iuit, quod ſeminator non æquabiliter ſemen in agrum ſparſit, quodque recte plantarum ordines nõ inſtituit: nec quod quũ neſciret, an ſolum aliquod vites ferret, in ſterili eas ſolo conſeuit; nec quod ignorauit aliquis, etiam bonum eſſe ſeméti, noualem exerceri; nec quod ignorauit, bonũ eſſe, terræ fimum admiſcere:
B ſed multo magis audire eſt, Ille frumẽtum ex hoc fondo nullum accipit. Non enim curam adhibet, vt ſemẽ in eum ſpargatur, vel vt fimum habeat. * Vinum is non habet. non enim curam adhibet in cõſerendis vitibus, & colendis, quas habet, vt ſint fertiles. Nec oleum nec ficus habet: nõ enim efficit cura ſtudioque ſuo, vt habeat. Huiuſmodi ſunt, mi Socrates, in quibus agricolæ, quum inter ſe differant, etiam diuerſam fortunã experiuntur; idq; multo magis, quam qui ſapienter ad opera quid dam inueniſſe exiſtimantur. Etiam impe-
C ratores interdum quibuſdam in actionibus imperatoriis, quum intelligentia non differãt, nihilominꝰ alij meliores, alij deteriores ſunt hauddubie propter diligentiã. Nã quę duces omnes norũt, & priuatorũ pars maxima; ea duces alij faciunt, alij non faciunt. Verbi gratia, norũt omnes potius eſſe, vt qui per agrum hoſtium tranſeunt, inſtructis ordinibus iter faciant, quod ita dimicaturi commodiſſime ſint, ſi vſus ferat: hoc quum ſciant, inquam, alij præſtãt, alij non. Norunt omnes optimum eſſe, di-
D urnas & nocturnas excubias ante caſtra conſtitui: verum id quoque vt fiat, aliis eſt curæ, aliis non eſt. Difficile fit aliquem reperire, qui quum meatus anguſti trãſeundi ſunt, non intelligat potius eſſe, præoccupari opportuna loca, quam non: nihilominus hoc quoque alij faciunt, alij non. Etiam fimum aiunt omnes ad agriculturam optimum quiddam eſſe, ac proueni re hunc ſua ſponte vident: tamen vt vt accurate ſciant, quo pacto conficiatur, ac facile copiam eius haberi poſſe, curam adhibent alij, vt colligatur, alij neglig ũt. Atqui aquã
E Deus, qui ſupra nos eſt, ſuppeditat: & omnia caua, paluſtria fiũt: & variã materiẽ ſolum ipſum præbet, quod quidem ab ea purgare debet, qui ſementem eſt facturus.

*Cicero apud Macrobium, in 3. Neq; ſerit vitẽ, neq; quæ ſata eſt, diligenter colit: oleã, ficus, poma non habet.

Quæ vero remouentur, de iis in aquam coniectis tempus ipſum effecerit aliquid terræ gratū. Nam quæ materies, quæ terra nō in aqua conſiſtente fimus fit? Quam item curationem ſolum requirat, ſiue humidius æquo ad ſementem, ſeu ad conſitionem ſalſius, norunt omnes: item quo pacto foſſis aqua educatur, & terra ſalſa corrigatur, miſcendo eam cum aliis non ſalſis, & humidis, & ſiccis: verū hæc quoque nonnulli diligētia ſua cōplectuntur, alij nō itē. Quod ſi quis omnino ignoret, quid ferre ſolum poſſit, ac neq; fructum ipſius aliquem, neq; plantā inſpiciēdi copiam habeat, neque ſit, ex quo verum audire de eo poſſit: annon multo facilius eſt cuiuis homini facere ſoli periculum, quā vel equi, vel hominis? Nec enim quidquam eſt, quod fallendi cauſſa oſtētet: ſed ſimpliciter quid vel poſſit, vel non poſſit, declarat cū indicatione veritatis. Videtur etiam mihi terra ignauos & induſtrios egregie explorare, quę omnia ad cognoſcēdum ac diſcendum facilia exhibeat. Non enim vt in artibus ceteris vti excuſatione inſcitiæ licet iis qui eas non exercēt, ita etiam heic fit: ſed terram norunt omnes, quum beneficium accipit, beneficium repēdere. Quæ autem per agriculturam exercetur, ea inſignis eſt ignaui animi accuſatrix. Nam poſſe hominem abſque neceſſario victu viuere, nemo ſibimet ipſi perſuadet. At qui artem aliam nullā, qua rem faciat, nouit; neque agrum colere vult: is præ ſe fert, quod vel furando, vel prædādo, vel mendicādo victum quęrere cogitet; aut omnino rationis omnis eſt expers. Aiebat etiam multū in hoc, vt agricultura, vel fructuoſa ſit, vel cum detrimento cōiuncta, ſitum eſſe; ſi, quū operarij ſunt, & quidem complures, alius curam adhibeat in hoc, vt operarij ſuo tempore opere faciundo occupentur, alius id nō curet. Nam facile vir vnus decem aliis præſtat, ſi ſuo tempore opus faciat: alius in hoc præſtat ceteris, quod ante tēpus nō diſcedit. Permittere autem hominibus, vt toto die ſegniter opus faciant, id vero facile totius operis dimidiā partē differt & extrahit; ſicut & itineribus ad ducenta ſtadia, nonnūquā homines à ſe inuicē ſtadiis centum diſtāt ob celeritatē, quāquā & ambo ſint iuuenes, & valetudine integra vtātur: quū ſcilicet vnus id agit, cuius cauſſa proficiſcēdi fecerat initiū, alius animo eſt ſoluto,

A ἃ δ᾽ ἐκποδὼν αἱρεῖται, ταῦτα εἴ τις ἐμβάλλοι εἰς τὸ ὕδωρ, ὁ χρόνος ἤδη αὐτὸς ἂν ποιοίη, οἷς ἡ γῆ ἥδεται. ποία μὲν γὰρ ὕλη, ποία δὲ γῆ ἐν ὕδατι στασίμῳ οὐ κόπρος γίγνεται; * καὶ ὁπόσα δὲ θεραπείας δεῖται ἡ γῆ, ὑγροτέρα τε οὖσα πρὸς τὸν σπόρον, ἢ ἁλμωδεστέρα πρὸς φυτείαν, καὶ ταῦτα γιγνώσκουσι μὲν πάντες, καὶ ὡς τὸ ὕδωρ ἐξάγεται τάφροις, καὶ ὡς ἡ ἅλμη κολάζεται μιγνυμένη πᾶσι τοῖς ἀνάλμοις τε, καὶ ὑγροῖς, καὶ ξηροῖς, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελοῦνται οἱ μὲν, B οἱ δ᾽ οὔ. εἰ δέ τις παντάπασιν ἀγνὼς εἴη, τί δύναται φέρειν ἡ γῆ, καὶ μήτε ἰδεῖν ἔχοι καρπὸν, μηδὲ φυτὸν αὐτῆς, μήτε ὅπου ἀκοῦσαι τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῆς ἔχοι, οὐ πολὺ μὲν ῥᾷον γῆς πεῖραν λαμβάνειν παντὶ ἀνθρώπῳ, ἢ ἵππου, πολὺ δὲ ῥᾷον, ἢ ἀνθρώπου; οὐ γάρ ἐστιν ὅ,τι ἐπὶ ἀπάτῃ δείκνυσιν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἅ τε δύναται καὶ ἃ μὴ, σαφηνίζει τε καὶ ἀληθεύει. δοκεῖ δέ μοι ἡ γῆ καὶ τοὺς κακούς τε C κἀγαθοὺς, τῷ εὔγνωστα καὶ εὐμαθῆ πάντα παρέχειν, ἄριστα ἐξετάζειν. οὐ γὰρ ὥσπερ τὰς ἄλλας τέχνας τοῖς μὴ ἐργαζομένοις ἔστι προφασίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἐπίστανται, γῆν δὲ πάντες οἴδασιν ὅτι εὖ πάσχουσα εὖ ποιεῖ. ἀλλ᾽ ἡ ἐν γεωργίᾳ ἐστὶ σαφὴς ψυχῆς κατήγορος κακῆς. ὡς μὲν γὰρ ἂν δύναιτ᾽ ἄνθρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων, οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς αὐτὸν πείθει. ὁ δὲ μήτε ἄλλην τέχνην χρηματοποιὸν ἐπιστάμενος, μήτε γεωργεῖν ἐθέλων, φανερὸν ὅτι κλέπτων, ἢ ἁρπάζων, ἢ D προσαιτῶν διαφέρεσθαι βουλεύεται, ἢ παντάπασιν ἀλόγιστός ἐστι. μέγα δὲ διαφέρειν εἰς τὸ λυσιτελεῖν γεωργίαν ἔφη, καὶ μὴ λυσιτελεῖν, ὅταν ὄντων * ἐργαστηρίων καὶ πλειόνων, ὁ μὲν ἔχῃ τινὰ ἐπιμέλειαν ὡς τὴν ὥραν αὐτῷ ἐν τῷ ἔργῳ οἱ ἐργάται ὦσιν, ὁ δὲ μὴ ἐπιμελῆται τούτου. ῥᾳδίως γὰρ ἀνὴρ εἷς παρὰ τοὺς δέκα διαφέρει τῷ ἐν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι, καὶ ἄλλος γε ἀνὴρ διαφέρει * τῷ πρὸ τῆς ὥρας ἀπιέναι. τὸ δὲ δὴ E ἐᾶν ῥᾳδιουργεῖν δι᾽ ὅλης τῆς ἡμέρας τοὺς ἀνθρώπους, ῥᾳδίως τὸ ἥμισυ διαφέρει τοῦ ἔργου παντός. ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρὰ στάδια διακόσια, ἔστιν ὅτε τοῖς ἑκατὸν σταδίοις διήνεγκαν ἀλλήλων ἄνθρωποι τῷ τάχει, ἀμφότεροι καὶ νέοι ὄντες καὶ ὑγιαίνοντες, ὅταν ὁ μὲν πράττῃ ἐφ᾽ ᾧπερ ὥρμηται βαδίζων, ὁ δὲ ῥᾳστωνεύῃ τῇ ψυχῇ,

ἢ ἰκμάς

ἐργαστήρων

τῷ μὴ πρὸ

A καὶ περὶ κρήνας, καὶ ὑπὸ σκιαῖς ἀναπαυόμενός τι, ἢ θεώμενος, ἢ αὔρας θηρεύων μαλακάς. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις πολὺ διαφέρουσιν εἰς τὸ ἀνύτειν οἱ πράττοντες ἐφ᾽ ᾧπερ τεταγμένοι εἰσί, καὶ οἱ μὴ πράττοντες, ἀλλ᾽ εὑρίσκοντες προφάσεις τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι, καὶ ἐώμενοι ῥᾳδιουργεῖν. τὸ δὲ δὴ καὶ τὸ καλῶς ἐργάζεσθαι, ἢ κακῶς ἐπιμελεῖσθαι, τοῦτο δὴ πάντη διαφέρει, ὅσον ἢ ὅλως ἐργάζεσθαι, ἢ ὅλως ἀργὸν εἶναι. ὅταν σκαπτόντων, ἵνα ὕλης καθαραὶ αἱ ἄμπελοι γένωνται, οὕτω σκάπτωσιν, ὥστε πλείω καὶ καλλίω τὴν ὕλην γίγνεσθαι, πῶς οὕτως οὐκ ἀργὸν ἂν φήσαις εἶναι; τὰ οὖν συντείνοντα τοὺς οἴκους πολὺ μᾶλλον ταῦτά ἐστιν, ἢ αἱ λίαν ἀνεπιστημοσύναι. τὸ γὰρ τὰς μὲν δαπάνας χωρεῖν ἐντελεῖς ἐκ τῶν οἴκων, τὰ δὲ ἔργα μὴ τελεῖσθαι λυσιτελούντως πρὸς τὴν δαπάνην, ταῦτα οὐκέτι δεῖ θαυμάζειν ἐὰν ἀντὶ τῆς περιουσίας ἔνδειαν παρέχηται. τοῖς γε μέντοι ἐπιμελεῖσθαι δυναμένοις καὶ * συντεταγμένοις γεωργοῦσιν ἀνυτικωτάτην χρημάτισιν ἀπὸ γεωργίας, καὶ αὐτὸς ἐπετήδευσε, καὶ ἐμὲ ἐδίδαξεν ὁ πατήρ. οὐδέποτε γὰρ εἴα χῶρον ἐξειργασμένον ὠνεῖσθαι, ἀλλ᾽ ὅστις ἢ δι᾽ ἀμέλειαν, ἢ δι᾽ ἀδυναμίαν τῶν κεκτημένων καὶ ἀργὸς καὶ ἀφύτευτος εἴη, τοῦτον ὠνεῖσθαι παρῄνει. τοὺς μὲν γὰρ ἐξειργασμένους ἔφη καὶ πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεσθαι, καὶ ἐπίδοσιν οὐκ ἔχειν· τοὺς δὲ μὴ ἔχοντας ἐπίδοσιν, οὐδὲ ἡδονὰς ὁμοίας ἐνόμιζε παρέχειν· ἀλλὰ πᾶν κτῆμα καὶ θρέμμα τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰόν, τοῦτο καὶ εὐφραίνειν μάλιστα ᾤετο. οὐδὲν οὖν ἔχει πλείονα ἐπίδοσιν, ἢ χῶρος ἐξ ἀργοῦ πάμφορος γιγνόμενος. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι τῆς ἀρχαίας τιμῆς πολλοὺς πολλαπλασίου χώρους ἀξίους ἡμεῖς ἤδη ἐποιήσαμεν. καὶ τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὕτω μὲν πολλοῦ ἄξιον τὸ ἐνθύμημα, οὕτω δὲ καὶ μαθεῖν ῥᾴδιον, ὥστε νυνὶ ἀκούσας σὺ τοῦτο, ἐμοὶ ὁμοίως ἐπιστάμενος ἄπει, καὶ ἄλλον διδάξεις, ἐὰν βούλῃ. καὶ ὁ ἐμὸς δὲ πατὴρ οὔτε ἔμαθε παρ᾽ ἄλλου τοῦτο, οὔτε μεριμνῶν ηὗρεν· ἀλλὰ διὰ τὴν φιλογεωργίαν καὶ φιλοπονίαν ἐπιθυμῆσαι ἔφη τοιούτου χωρίου, ὅπως ἔχοι ὅ,τι ποιοῖ ἅμα, καὶ ὠφελούμενος ἥδοιτο. ἦν γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φύσει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, φιλογεωργότατος Ἀθηναίων ὁ ἐμὸς πατήρ.

* συντεταμένως

A ac propter fontes, & ſub vmbris quieſcendo ſe recreat, omniaque ſpectat, & auras teneras captat. Sic etiam in ipſis operibus perficiendis multum inter ſe differunt ij qui agunt quod eſt ipſis mandatum, & qui hoc non agunt, ſed ne opus faciant, prætextus quoſdam inueniunt, cõceſſa etiam otiãdi facultate. Recte autem opus facere, vel negligenter curam faciundo adhibere, tantum inter ſe diſcriminis habent, quantum inter ſe differũt prorſus opus facere, vel prorſus otioſum eſſe. B Vt quum paſtinãtes, qui purgare vites à materia vepribusque debent, ſic paſtinant, vt & copioſior & pulchrior materia ſuccreſcat; quo pacto non eſſe dixeris hoc otioſum? Quæ igitur familias detrimento adficiant, multo magis hæc ſunt, quam illæ imperitiæ nimiæ. Nam quum ſumtus integri ex re familiari procedũt, opera vero nõ perficiuntur ita vt ex ſumtu aliqua redeat vtilitas: mirum videri non debet, egeſtatem hinc pro abundantia rerum oriri. C Eum vero quæſtum ex agricultura, qui diligẽtiam adhibere valentibus, & non ſine contentione vitium agriculturam exercentibus ad parandam rem efficaciſſimus eſt, pater meus & ipſe fecit, & me docuit. Numquã enim permittebat, vt agrum emerem cultum: ſed hortabatur, vt eum, qui vel per negligẽtiam vel poſſeſſorum inopiam incultus, minimeque conſitus eſſet, mercarer. Nã agros excultos magno parari pretio dicebat, & incrementum nullum habere. D Qui autem incremẽtum nullum haberent, eos neque voluptates pares ſuppeditare ducebat. Nimirum quidquid vel poſſideretur, vel educaretur, quod in melius proficeret, id etiam plurimum delectationis adferre putabat. Nihil autẽ maius incrementum habet, quam ſi fundus fertiliſſimus ex inculto fiat. Certe, mi Socrates, ſcire debes, nos complures fundos effeciſſe tales, vt iã multipliciter antiquũ pretium ſuperent. Atque hoc inuentum, Socrates, tãti eſt pretij, tamque ad diſcendum facile, vt quum modo primum illud audieris, E æque tamen eius peritus, atque ego, diſcedas: poſſiſque, ſi velis, alium etiam docere. Meus quoque pater neque didicit illud ab alio, neq; ſollicite meditando reperit: ſed propter ſtudium agriculturę ac laborũ, quo flagrabat, talẽ ſe fũdũ cõcupiuiſſe narrabat, vt ſimul & quod ageret, & de quo vtilitate percepta delectaretur, haberet. Erat enim à natura pater meus, mi Socrates, omnium Athenienſium, agriculturę, mea quidẽ ſentẽtia, ſtudioſiſſimus.

Quibus auditis, equidem ex ipſo quærebam: Vtrum autẽ, inquam, Iſchomache, pater tuus fundos: omnes, quos excoluit, poſſedit ipſe: an etiam vẽdebat eos, ſi magnum aliquod pretium reperiret? Vendebat certe, ait Iſchomachus, verum mox viciſſim vendito loco alium emebat incultũ, idque propter ſtudium faciundi operis, quod in ipſo erat. Dicis tu, inquam ego, Iſchomache, patrem tuum reuera nihilo minus à natura ſtudioſum agriculturæ fuiſſe, quam mercatores frumenti ſunt cupidi. Nam quia ſtudioſiſſimi ſunt frumenti, vbicumq; maximam eius eſſe copiam audierint, eo ſe nauigijs conferunt, traiecto Ægeo, Euxino, Siculo mari. Poſteaquã tantam eius nancti ſunt copiam, quantam poſſunt maximam, per mare auehunt, & quidem illam in nauim collocant, qua ipſimet vehuntur. Vbi pecunia ipſis opus eſt, non temere illud quouis loco abijciũt: ſed vbi maximum eius eſſe pretium audierint, & vbi ſint homines, qui frumentum quantiuis æſtiment, illis adferunt, ac venditum tradunt. Eodem modo pater tuus fuiſſe ſtudioſus agriculturæ videtur. Ad quæ Iſchomachus: Iocaris tu quidem, ait, Socrates. Verum ego nihilominus exſtruendarum ædium ſtudioſos arbitror eſſe, qui ædificiis abſolutis ea vendunt, ac alia deinde ædificant. Immo per Iouem, inquam, iuratus dico tibi, mi Iſchomache, omnino me tibi credere; qui exiſtimes, omnes ea diligere, de quibus aliquid ſe percepturos vtilitatis putant. Verum cogito, inquam, Iſchomache, quã egregie totam orationem inſtituto argumento opitulantem exhibueris. Sumebas enim hoc argumentum, artem agriculturæ ad diſcẽdum inter omnes alias eſſe facillimam. Iam vero de omnib⁹, quę dixiſti, ita ſe hoc habere prorſus abs te perſuaſus ſum. Sic eſt, ait Iſchomachus. De hoc autẽ, mi Socrates, quod omnibus eſt actionibus commune, tũ agriculturæ tum adminiſtrationis ciuilis rationi, tum domeſticæ, tum bellicæ rei, nimirum vt quis regẽdi peritus ſit; adſentior equidẽ tibi, alios aliis iudicio multum præſtare. Sicut in triremi, quum in alto diurnæ ſunt nauigationes conficiendæ, alij ex eorum numero, qui hortando nautas excitant, eiuſmodi quædam proferre ac facere poſſunt, vt hominum animos ex acuant ad ſponte laborãdum: alij tam ſunt imperiti, vt duplo plus temporis in eadem nauigatione conficiunda cõſumant. Rurſus illi cum ſudore ac mutua prędicatione

A καὶ ἐγὼ μέντοι ἀκούσας ταῦτα, ἠρόμην αὐτόν· πότερα δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὁπόσους ἐξειργάσατο χώρους ὁ πατήρ, πάντας ἐκέκτητο, ἢ καὶ ἀπεδίδοτο, εἰ πολὺ ἀργύριον εὑρίσκοι; καὶ ἀπεδίδοτο νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι εὐθὺς ἀντωνεῖτο ἀργόν, διὰ τὴν φιλεργίαν. λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τῷ ὄντι φύσει τὸν πατέρα φιλογέωργον εἶναι οὐδὲν ἧττον, ἢ οἱ ἔμποροι φιλόσιτοί εἰσι. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι, διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν τὸν σῖτον, ὅπου ἂν ἀκούσωσι πλεῖστον B εἶναι, ἐκεῖσε πλέουσιν ἐπ' αὐτόν, καὶ Αἰγαῖον, καὶ Εὔξεινον, καὶ Σικελικὸν πόντον περῶντες· ἔπειτα δὲ λαβόντες ὁπόσον δύνανται πλεῖστον, ἄγουσιν αὐτὸν διὰ τῆς θαλάττης. καὶ ταῦτα εἰς τὸ πλοῖον ἐνθέμενοι, ἐν ᾧπερ αὐτοὶ πλέουσι· καὶ ὅταν δεηθῶσιν ἀργυρίου, οὐκ εἰκῇ αὐτόν, ὅπου ἂν τύχωσιν, ἀπέβαλον· ἀλλ' ὅπου ἂν ἀκούσωσι τιμᾶσθαί τε μάλιστα τὸν σῖτον, καὶ περὶ πλείστου αὐτὸν ποιῶνται οἱ ἄνθρωποι, τούτοις αὐτὸν ἄγοντες C παραδιδόασι. καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ οὕτω πως ἔοικε φιλογέωργος εἶναι. πρὸς ταῦτα δὲ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος· Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ δὲ καὶ φιλοικοδόμους νομίζω οὐδὲν ἧττον οἵτινες ἂν ἀποδιδῶνται ἐξοικοδομοῦντες τὰς οἰκίας, εἶτ' ἄλλας οἰκοδομῶσι. νὴ Δία, ἐγὼ δέ γε σοι, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐπομόσας λέγω, ἦ μὴν πιστεύειν σοι, φύσει νομίζειν φιλεῖν ταῦτα D πάντας, ἀφ' ὧν ἂν ὠφελεῖσθαι νομίζωσιν. ἀτὰρ ἐννοῶ γε, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὡς εὖ τῇ ὑποθέσει ὅλον τὸν λόγον βοηθοῦντα παρέσχησαι. ὑπέθου γάρ, τὴν γεωργικὴν τέχνην πασῶν εἶναι εὐμαθεστάτην. καὶ νῦν ἐγὼ ἐκ πάντων, ὧν εἴρηκας, τοῦτο οὕτως ἔχειν παντάπασιν ὑπὸ σοῦ ἀναπέπεισμαι. νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. ἀλλὰ τόδε τοι, ὦ Σώκρατες, τὸ πάσαις κοινὸν ταῖς πράξεσι, καὶ γεωργικῇ, καὶ πολιτικῇ, καὶ οἰκονομικῇ, καὶ πολεμικῇ, τὸ ἀρχικὸν E εἶναι, τοῦτο δὴ συνομολογῶ σοι ἐγὼ πολὺ διαφέρειν γνώμῃ τοὺς ἑτέρους τῶν ἑτέρων. οἷον καὶ ἐν τριήρει, ἔφη, ὅταν πελαγίζωσι, καὶ δέῃ περᾶν ἡμερίους πλοῦς ἐλαύνοντας, οἱ μὲν τῶν κελευστῶν δύνανται τοιαῦτα λέγειν καὶ ποιεῖν, ὥστε ἀκονᾶν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὸ * ἐθέλοντας πονεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀγνώμονές εἰσιν, ὥστε πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ χρόνῳ τὸν αὐτὸν ἀνύτουσι πλοῦν. καὶ οἱ μὲν ἱδροῦντες καὶ ἐπαινοῦντες ἀλ-

ἐθελοντὰς

ἄλλοις ὅ,τι κελεύων καὶ οἱ πειθόμενοι ἐκβαίνουσιν, οἱ δὲ ἀνιδρωτὶ ἥκουσι, μισοῦντες τὸν ἐπιστάτην καὶ μισούμενοι. καὶ τῶν στρατηγῶν ταύτῃ διαφέρουσιν, ἔφη, οἱ ἕτεροι τῶν ἑτέρων. οἱ μὲν γὰρ οὔτε πονεῖν ἐθέλοντας οὔτε κινδυνεύειν παρέχονται, πείθεσθαί τε οὐκ ἀξιοῦντας οὐδ' ἐθέλοντας, ὅσον ἂν μὴ ἀνάγκη ᾖ, ἀλλὰ καὶ μεγαλυνομένους ἐπὶ τῷ ἐναντιοῦσθαι τῷ ἄρχοντι. οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι οὐδ' αἰσχύνεσθαι ἐπισταμένους παρέχουσιν, ἤν τι τῶν αἰσχρῶν συμβαίνῃ. οἱ δ' αὖ θεῖοι, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ ἐπιστήμονες ἄρχοντες, τοὺς αὐτοὺς τούτους, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλους παραλαμβάνοντες, αἰσχυνομένους τε ἔχουσιν αἰσχρόν τι ποιεῖν, καὶ πείθεσθαι οἰομένους βέλτιον εἶναι, καὶ ἀγαλλομένους τῷ πείθεσθαι ἕνα ἕκαστον καὶ σύμπαντας, πονεῖν ὅταν δεήσῃ, οὐκ ἀθύμως πονοῦντας. ἀλλ' ὥσπερ ἰδιώταις ἔστιν οἷς ἐγγίγνεται * φιλοπονία τις, οὕτω καὶ ὅλῳ τῷ στρατεύματι ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν ἀρχόντων ἐγγίγνεται καὶ τὸ φιλοπονεῖν, καὶ τὸ φιλοτιμεῖσθαι ὀφθῆναι * καλόν τι ποιοῦντας ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος. * πρὸς ὅντινα δ' ἂν ἄρχοντα διατεθῶσιν οὕτως οἱ ἑπόμενοι, * οὗτοι δὴ ἐρρωμένοι γε ἄρχοντες γίγνονται, οὐ μὰ Δί' οὐχ οἳ ἂν αὐτῶν ἄριστα τὸ σῶμα τῶν στρατιωτῶν ἔχωσι, καὶ ἀκοντίζωσι, καὶ τοξεύωσιν ἄριστα, καὶ ἵππον ἔχοντες ἄριστον, ὡς ἱππικώτατοι ἢ πελταστικώτατοι προκινδυνεύωσιν· ἀλλ' οἳ ἂν δύνωνται ἐμποιῆσαι τοῖς στρατιώταις, ἀκολουθητέον εἶναι καὶ διὰ πυρὸς καὶ διὰ παντὸς κινδύνου. τούτους δὴ δικαίως ἄν τις καλοίη μεγαλογνώμονας, * ᾧ ἂν ταὐτὰ γιγνώσκοντες πολλοὶ ἕπωνται. καὶ μεγάλῃ χειρὶ εἰκότως οὗτος λέγοιτο πορεύεσθαι, οὗ ἂν τῇ γνώμῃ πολλαὶ χεῖρες ὑπηρετεῖν ἐθέλωσι· καὶ μέγας τῷ ὄντι οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἂν μεγάλα δύνηται γνώμῃ διαπράξασθαι μᾶλλον ἢ ῥώμῃ. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἔργοις, ἄν τε ἐπίτροπος ᾖ ὁ ἐφεστηκὼς, ἄν τε καὶ ἐπιστάτης, ὃς ἂν δύνηται προθύμους καὶ ἐντεταμένους παρέχεσθαι εἰς τὸ ἔργον, καὶ συνεχεῖς, οὗτοι δὴ οἱ ἀνύτοντές εἰσιν ἐπὶ τἀγαθὰ, καὶ πολλὴν τὴν περιουσίαν ποιοῦντες. τοῦ δὲ δεσπότου * ἐπιφανέντος, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐπὶ ἔργον, ὅστις δύναται καὶ μέγιστα βλάψαι τὸν κακὸν τῶν ἐργατῶν, καὶ μέγιστα τιμῆσαι τὸν πρόθυμον, εἰ μηδὲν ἐπίδηλον ποιοῦσιν οἱ ἐργάται, ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐκ ἂν ἀγαίμην

ἰδιοπονία | κάλλιόν τι | * πρὸς οὓς ἂν οἱ ἄρχοντες | * ἄν | οἷς ἂν ταὐτὰ | ἐπιφανέντος ἐν τῷ ἔργῳ ὦ Σώκρ.

A tā eius qui cohortatur, quam qui obtemperāt, de naui egrediuntur: hi ſine ſudore veniunt, ac nō ſolum ipſi præfectum odere, ſed etiam præfectus ipſos viciſſim. Eodem modo etiam imperatores alij ab aliis differunt. Nam alij milites exhibent eiuſmodi, qui neq; laborem vllum ſuſcipere, neque periculum adire, neque dicto audiētes eſſe, niſi quantum neceſſitas vrgeat, velint; atq; etiam magnifice ſe efferāt, propterea quod duci ſuo aduerſentur. Iidem exhibent quoque nonnullos, qui, ſi B quid accidat rei turpis, affici pudore neſciant. Contra diuini, & boni, & periti rectores, quum vel hos ipſos, vel alios etiam ſæpenumero accipiunt, talibus ipſis vtūtur, vt turpe quiddam patrare verecundia præpediti nolint, ac rectius eſſe arbitrentur parere, atque etiam ſinguli obedientia delectentur, & vniuerſi, quum labores ſuſcipi neceſſe eſt, non illubenter eos ſuſcipiant. Nimirum vt priuatis nonnūquam hominibus laboris ſtudium innaſcitur, ſic C etiam in exercitu toto à bonis imperatoribus ſtudium quoddam excitari ſolet, vt omnes & laborare, & ambitioſe cōſpici cupiant à rectore ſuo, dum præclarū aliquod facinus edunt. Ceterum erga quoſcumq; rectores hoc modo milites, qui eos ſequūtur, adfecti ſunt, hi vero potentes rectores euadunt; non illi quidem, qui robuſtiore ſunt corpore præditi, quam ipſi milites; & iaculandi ſagittandique artem optime te- D nent, ac optimum equum habēt, vt tamquam præſtantiſſimi equites & cetrati ante alios diſcrimē adeāt: ſed qui hoc in militum animis efficere poſſunt, vt per ignē, & quoduis periculū, ſequendum ſtatuant. Hos certe merito quis magnanimos dixerit, quos ſequūtur multi, eadem cum ipſis ſentiētes. Itidem par fuerit dicere, magna cum manu eum proficiſci, cuius voluntati multæ manus obſequi volunt: ac magnus idem reabſe vir eſt, qui res magnas conſilio potius quam robore perficere poteſt. Sic in operibus cuiuſque ſuis, ſiue villicus E ſit, qui præeſt, ſeu magiſter operariorum, quicumque præſtare ſuos alacres, & contentis viribus laborantes, & adſiduos poteſt; illi vero ſunt, qui proficiunt in bonis, & abundantiam quamdam rerum ingentem comparant. Domino certe, mi Socrates, ipſo in opere conſpecto, qui & ignauium operarium maximo adficere malo poſſit, & alacrem honore maximo ornare; ſi quidem nihil ab operariis inſigne fiat, non poſſum equidem eum admirari.

Quo vero conſpecto moti fuerint, & quidam impetus operarios inuaſerit, itemque contentio mutua, & ambitio, quæ nemini non eſt optima, hunc equidem regium quoddam ingenium habere dixerim. Atque hoc, mea quidem ſentētia, vt quouis in opere maximum eſt, vbi per homines aliquid efficitur, ita etiā in agricultura. Nō tamen id profecto diſci poſſe dico vel intuendo vel audiendo ſemel: ſed equidem aio etiā inſtitutione illi opus eſſe, qui præſtare id velit, atque vt indoles in eo bona ſit: quod denique maximum eſt, diuinus ſit homo neceſſe eſt. Quippe non omnino mihi videtur totum hoc bonum humanū eſſe, vt aliquis non inuitis imperet, ſed diuinū: quod quidē iis certo datur, qui reuera prudētiæ ſacris initiati ſunt. At inuitos tyrānide quadā premere, mea quidē ſentētia datur iis quos dignos eſſe dij ſtatuūt, vt ſic vitam degant, quemadmodum apud inferos agere Tantalum perhibent, in omne æuum metuentem ne bis moriatur.

A ἀλλ᾽ ὃν ἂν ἰδόντες κινηθῶσι, καὶ μένος ἑκάστῳ ἐμπέσῃ τῶν ἐργατῶν, καὶ φιλονεικία πρὸς ἀλλήλους, καὶ φιλοτιμία κρατίστη οὖσα ἑκάστῳ, τοῦτον ἐγὼ φαίην ἂν ἔχειν τι ἤθους βασιλικοῦ. καὶ ἔστι τοῦτο μέγιστον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐν παντὶ ἔργῳ, ὅπου τι δι᾽ ἀνθρώπων πράττεται, καὶ ἐν γεωργίᾳ δέ. οὐ μέντοι μὰ Δία τοῦτό γε ὅ, τι ἐγὼ λέγω ἰδόντα (ἢ ἰδὼ) μαθεῖν εἶναι, οὐδ᾽ ἅπαξ ἀκούσαντα, ἀλλὰ καὶ παιδείας δεῖν φημι τῷ ταῦτα μέλλοντι δυνήσεσθαι, καὶ φύσεως ἀγαθῆς ὑπάρξαι, καὶ (τὸ μέγιστον δὲ) θεῖον γενέσθαι. οὐ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ὅλον τουτὶ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπινον εἶναι, ἀλλὰ θεῖον, τὸ
B * ἐθελόντων ἄρχειν σαφῶς· φείδονται τοῖς ἀληθινῶς σωφροσύνῃ τετελεσμένοις. τὸ δὲ ἀκόντων τυραννεῖν διδόασιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὓς ἂν ἡγῶνται ἀξίους εἶναι βιοτεύειν, ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν ᾅδου λέγεται τὸν ἀεὶ χρόνον διατρίβειν, φοβούμενος μὴ δὶς ἀποθάνῃ.

ἐθελοντῶν ἄρχειν σαφῶς δὲ δίδοται

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

XENOPHONTIS CONVIVIVM.

MIHI vero memoratu digna eſſe vidētur, quæ ab honeſtis & præſtātibus viris non tantum ſerio ſed etiam inter iocandum aguntur. Quibus autem interfuerim, vnde ſic ſtatuam, equidem indicare volo. Panathenæis magnis equeſtres ludi celebrantur, & Callias, Hipponici filius, Autolycum adhuc puerum, quem amore complectebatur, forte tunc quinquertij victorem ad ludorum ſpectacula deducebat. Poſteaquā ludi equeſtres peracti fuiſſent, Callias vna cum Autolyco, eiuſque patre, ad ædes ſuas, quas habebāt in Piræeo, pergebat; etiam comitante Nicerato. Quumque Socratē, & Critobulum, & Hermogenem, & Antiſthenem, & Charmidem congreſſos eodem loco conſpexiſſet; iuſſo quodam eos deducere, qui erant cum Autolyco, acceſſit ad hos qui erant apud Socratem; & : Peropportune, inquit, in vos incidi. Nam Autolycum, eiuſque patrem, conuiuio ſum excepturus. Quamobrem

C ΑΛΛ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν [ἔργα * οὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα, ἀξιομνημόνευτα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς. οἷς δὲ παραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω, δηλῶσαι βούλομαι. ἦν μὲν γὰρ Παναθηναίων τῶν μεγάλων ἱπποδρομία. Καλλίας δὲ ὁ Ἱππονίκου ἐρῶν ἐτύγχανεν Αὐ-
D τολύκου, παιδὸς ὄντος, καὶ νενικηκότα αὐτὸν παγκράτιον ἧκεν ἄγων ἐπὶ τὴν θέαν. ὡς δὲ ἡ ἱπποδρομία ἔληξεν, ἔχων τόν τε Αὐτόλυκον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπῄει εἰς τὴν ἐν Πειραιεῖ οἰκίαν, συνείπετο δὲ αὐτῷ καὶ Νικήρατος. ἰδὼν δὲ ὁμοῦ ὄντας Σωκράτην τε, καὶ Κριτόβουλον, καὶ Ἑρμογένην, καὶ Ἀντισθένην, καὶ Χαρμίδην, τοῖς μὲν ἀμφ᾽ Αὐτόλυκον ἡγεῖσθαί τινα ἔταξεν, αὐτὸς δὲ προσῆλθε τοῖς ἀμφὶ Σωκράτην· καὶ εἶπεν εἰς καλόν γε ὑμῖν συντετύχηκα. ἑστιᾶν γὰρ μέλλω Αὐτόλυκον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ. οἶμαι οὖν

ἐκκεκαθαρμένοις

πολὺ ἂν τὴν κατασκευήν μοι λαμπροτέραν φανῆναι, εἰ ἀνδρῶσιν * ἐγκεκαθαρμένοις τὰς ψυχάς, ὥσπερ ὑμῖν, ὁ ἀνδρὼν κεκοσμημένος εἴη μᾶλλον, ἢ εἰ στρατηγοῖς, καὶ ἱππάρχαις, καὶ σπουδάρχαις. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· ἀεὶ σὺ ἐπισκώπτεις ἡμᾶς καταφρονῶν, ὅτι σὺ μὲν Πρωταγόρᾳ τε πολὺ ἀργύριον δέδωκας ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ Γοργίᾳ, καὶ Προδίκῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς· ἡμᾶς δὲ ὁρᾷς αὐτουργούς τινας τῆς φιλοσοφίας ὄντας. καὶ ὁ Καλλίας· καὶ πρόσθεν μέν γε, ἔφη, ἀπεκρυπτόμην ὑμᾶς ἔχων πολλὰ καὶ σοφὰ λέγειν. νῦν δέ, ἐὰν παρ' ἐμοὶ ἦτε, ἐπιδείξω ὑμῖν ἐμαυτὸν πάνυ πολλῆς σπουδῆς ἄξιον ὄντα. οἱ οὖν ἀμφὶ τὸν Σωκράτην πρῶτον μέν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐπαινοῦντες τὴν κλῆσιν, οὐχ ὑπισχνοῦντο συνδειπνήσειν· ὡς δὲ πάνυ ἀχθόμενος φανερὸς ἦν, εἰ μὴ ἕψοιντο, συνηκολούθησαν. ἔπειτα δὲ αὐτῷ οἱ μὲν γυμνασάμενοι καὶ χρισάμενοι, οἱ δὲ καὶ λουσάμενοι παρῆλθον. Αὐτόλυκος μὲν οὖν παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθέζετο, οἱ δὲ ἄλλοι, ὥσπερ εἰκός, κατεκλίθησαν. εὐθὺς μὲν οὖν * ἐννοήσας τὰ γιγνόμενα, ἡγήσατ' ἂν φύσει βασιλικόν τι κάλλος εἶναι, ἄλλως τε καὶ ἂν μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης, καθάπερ Αὐτόλυκος τότε, κέκτηταί τις αὐτό. πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἷλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν. ἔπειτα τῶν ὁρώντων * οὐδεὶς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου. οἱ μέν γε σιωπηρότεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσχηματίζοντό πως. πάντες μὲν οὖν οἱ ἐκ θεῶν του κατεχόμενοι, ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἄλλων * πρὸς τὸ γοργότεροί τε ὁρᾶσθαι, καὶ φοβερώτερον φθέγγεσθαι, καὶ σφοδρότεροι εἶναι * φέρονται. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ σώφρονος ἔρωτος ἔνθεοι, τά τε ὄμματα φιλοφρονεστέρως ἔχουσι, καὶ τὴν φωνὴν πρᾳοτέραν ποιοῦνται, καὶ τὰ σχήματα εἰς τὸ ἐλευθεριώτατον ἄγουσιν. ἃ δὴ καὶ Καλλίας τότε διὰ τὸν ἔρωτα πράττων, ἀξιοθέατος ἦν τοῖς τετελεσμένοις τούτῳ τῷ θεῷ. ἐκεῖνοι μὲν οὖν σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσπερ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Φίλιππος δὲ ὁ γελωτοποιός, κρούσας τὴν θύραν, εἶπε τῷ ὑπακούσαντι εἰσαγγεῖλαι, ὅστις τε εἴη, καὶ δι' ὅτι κατάγεσθαι βούλοιτο·

ὁ ἐννοήσας

οὐδεὶς ἦν ὃς οὐκ

πρὸς τὸ γοργότεροί τε

* φαίνονται.

A futurum exiſtimo, vt huius adparatus illuſtrior ſit ſpecies, ſi viris, quibus animi purgati ſint, quo in numero vos eſtis, ornatum ſit conclaue virorum potius, quam imperatoribus, & equitum magiſtris, & magiſtratuũ petitoribus. Ad ea Socrates: Semper tu nos contemnendo irrides, ait, quod ſapientiæ diſcendæ nomine ingẽtem Protagoræ pecuniam dederis, & Gorgiæ, & Prodico, & aliis multis; nos vero videas noſtramet opera ſapientiæ ſtudium conſectari. Tum Callias: Equidem antehac, B ait, occultabam multa, eaq; ſapientiæ plena, quę proferre poteram. Verum ſi iam apud me fueritis, demonſtrabo vobis, eſſe me quantiuis hominem pretij. Socrates autem, & qui aderant ei familiares, initio collaudata, ceu par erat, ipſius inuitatione, cœnaturos ſe cum eo non pollicebantur. Quum autem præ ſe ferret, grauiter ſe laturum, ſi non ſequerentur, comitati ſunt eum. Deinde partim exercitati & vncti, partim etiam loti quũ eſſent, ingreſſi ſunt: C Autolycus apud patrem adſidebat, aliis vti conueniebat, accũbentibus. Ac initio quidem, vbi ſtatim aliquis animaduertiſſet, quid ageretur, elegantiam formæ à natura quiddam eſſe regium exiſtimaſſet, præſertim ſi quis hanc, vt tum Autolycus, cum verecundia modeſtiaque coniunctam haberet. Primum enim, veluti quum noctu iubar aliquod exoritur, omnium oculos illud in ſe cõuertit: ita tum quoque Autolyci venuſtas oculos omnium ad ſe trahe- D bat. Deinde illorũ, qui eum adſpiciebãt, nemo erat, cuius animus hunc intuendo non adficeretur. Alij plus ſolito ſilebãt, in aliis geſtus etiam aliquis nouus cernebatur. Ac videntur quidem omnes ſpectatu digni, qui ab aliquo deûm adflati detinẽtur: verum quibus à diis ceteris id accidit, præterquam quod adſpectu ſunt truculẽtiores, & in loquendo terribiliores, etiam vehementiores eſſe videntur. At vero qui ab amoris pudici numine adflati ſunt, ij tũ quod oculos adtinet, amabiliores ſunt; tũ E vocem mitiorem fingunt, & geſtus ad ſpeciem quamdam maxime liberalem conformant. Quæ quum id temporis præ amore Callias faceret, conſpicuus illis erat, qui eſſent huic deo initiati. Atque hi quidem cœnabant taciti, quaſi mandatũ hoc ipſis ab aliquo potiore fuiſſet. Philippus autem ioculator, quum fores pulſaſſet, iuſſit vt is qui venerat auditũ, quid vellet, renunciaret intro, quinam eſſet, & quamobrem ad ipſos diuertere vellet:

Addebat, ſe inſtructum adeſſe ab omnibus rebus neceſſariis, ad ſumendum cœnam alienam. Etiam puerũ aiebat admodum premi, tũ quod nihil ferret, tũ quod eſſet impranſus. Quibus auditis Callias: Turpe fuerit, ait ô viri, tectum ei denegare. Quamobrem ingrediatur ſane. Simul vultu ad Autolycum conuerſo, cuiuſmodi ſcilicet is iocus illi viſus eſſet, cõſiderabat. Philippus autem quum ad virile contubernium conſtitiſſet, vbi tum cœnabatur: Noſtis, ait, omnes, eſſe me ioculatorē. Lubens autem veni, quod magis eſſe ridiculum exiſtimarem, ad cœnã inuocatum accedere, quã ſi inuitatus eſſem. Accumbito igitur, ait Callias. Nã quotquot heic adſunt, toti rebus abundant ſeriis, vt vides, ac riſu fortaſſis indigẽt. Inter cœnandum Philippus ſtatim ridiculi quiddam dicere conabatur, vt nimirum perageret ea quorum cauſſa vocari plerumque ad cœnas conſueuerat. Verum vbi riſum non mouiſſet, moleſte id ſe ferre nõ obſcure indicabat: nec multo poſt, rurſum aliud quiddam rei ridiculæ proferre volebat. Quum autem ne tum quidem ad id ariſiſſent, à cibis abſtinuit; ac interim cœnantibus aliis, caput obnubẽs, ita iacebat. Et Callias: Quid hoc rei eſt, Philippe? ait. Nũ te dolor aliquis inuaſit? Tum ille ſuſpirans: Ingens profecto quidam, inquit, mi Callia. Quippe quum riſus ex hominũ vita perierit, actum eſt de rebus meis. Nam antehac propterea vocabar ad cœnas, vt quotquot adeſſent, excitato per me riſu exhilararentur: nunc vero cuius me rei cauſſa quiſpiã inuitet? Etenim ſeria proferre nõ magis equidem poſſum, quam immortalis fieri: neque vocabit me quiſquam ſcilicet, vt à me viciſſim inuitetur, quod norint omnes, prorſus in more non eſſe, vt cœna meas in ædes inferatur. Atq; interim dum hæc diceret, nares emũgebat, & voce fletum egregie exprimebat. Quamobrem omnes hominem cõſolari, quaſi mox riſuri eſſent; atq; vti cœnaret, hortari; Critobulo in hac cõmiſeratione cachinnum tollente. ibi Philippus, qui riſum audiiſſet, detecta facie ſuum ipſius animum cohortatus, vti confideret, nõ defutura ſibi conuiuia, rurſus cœnabat. Menſis tandem ablatis, ac libationibus pæaneque abſolutis: Syracuſanus quidam ad comeſationem accedit, qui ſecum & tibicinam egregiã, & ſal-

A συνεσκευασμένος τε παρεῖναι ἔφη πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὥστε δειπνεῖν τἀλλότρια. καὶ τὸν παῖδα δὲ ἔφη πάνυ πιέζεσθαι, διά τε τὸ φέρειν μηδὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνάριστον εἶναι. ὁ οὖν Καλλίας ἀκούσας ταῦτα, εἶπεν· ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἄνδρες, αἰσχρὸν στέγης γε φθονῆσαι. εἰσίτω οὖν. καὶ ἅμα ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Αὐτόλυκον, δηλονότι ἐπισκοπῶν, τί ἐκείνῳ δόξειε τὸ σκῶμμα εἶναι. ὁ δὲ, στὰς ἐπὶ τῷ ἀνδρῶνι, ἔνθα τὸ δεῖπνον ἦν, εἶπεν· ὅτι μὲν γελωτοποιός εἰμι,
B ἴστε πάντες. ἥκω δὲ προθύμως, νομίσας γελοιότερον εἶναι, τὸ ἄκλητον, ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. κατακλίνου τοίνυν, ἔφη ὁ Καλλίας. καὶ γὰρ οἱ παρόντες, σπουδῆς μὲν, ὡς ὁρᾷς, μεστοὶ, γέλωτος δὲ ἴσως ἐνδεέστεροι. δειπνούντων δὲ αὐτῶν ὁ Φίλιππος γελοῖόν τι εὐθὺς ἐπεχείρει λέγειν, ἵνα δὴ ἐπιτελοίη ὧνπερ ἕνεκα ἐκαλεῖτο ἑκάστοτε ἐπὶ τὰ δεῖπνα. ὡς δ᾽ οὐκ ἐκίνησε γέλωτα, τότε μὲν ἀχθεσθεὶς
C φανερὸς ἐγένετο. αὖθις δ᾽ ὀλίγον ὕστερον ἄλλο τι γελοῖον ἐβούλετο λέγειν. ὡς δὲ οὐδὲ τότε ἐγέλασαν ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐν τῷ μεταξὺ παυσάμενος τοῦ δείπνου, συγκαλυψάμενος κατέκειτο. καὶ ὁ Καλλίας, τί τοῦτ᾽, ἔφη, ὦ Φίλιππε; ἀλλ᾽ ἢ ὀδύνη σε εἴληφε; καὶ ὃς ἀναστενάξας εἶπε· ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, ὦ Καλλία, μεγάλη γε. ἐπεὶ γὰρ γέλως ἐξ ἀνθρώπων ἀπόλωλεν, ἔρρει τὰ ἐμὰ πράγματα. πρόσ-
D θεν μὲν γὰρ τούτου ἕνεκα ἐκαλούμην ἐπὶ τὰ δεῖπνα, ἵνα εὐφραίνοιντο οἱ συνόντες, δι᾽ ἐμὲ γελῶντες. νῦν ἢ τίνος ἕνεκα καὶ καλεῖ μέ τις; οὔτε γὰρ ἔγωγε σπουδάσαι ἂν δυναίμην μᾶλλον, ἤπερ ἀθάνατος γενέσθαι, οὔτε μὴν ὡς ἀντικληθησόμενος καλεῖ μέ τις, ἐπεὶ πάντες ἴσασιν, ὅτι ἀρχὴν οὐδὲ νομίζεται εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν δεῖπνον εἰσφέρεσθαι. καὶ ἅμα λέγων ταῦτα ἀπεμύττετό τε, καὶ τῇ φωνῇ σαφῶς κλαίειν
E ἐφαίνετο. πάντες μὲν οὖν παρεμυθοῦντό τε αὐτὸν, ὡς * αὖθις γελασόμενοι, καὶ δειπνεῖν ἐκέλευον. Κριτόβουλος δὲ καὶ ἐξεκάγχασεν ἐπὶ τῷ οἰκτισμῷ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὡς ᾔσθετο τοῦ γέλωτος, ἀνεκαλύψατό τε, καὶ τῇ ψυχῇ παρακελευσάμενος θαρρεῖν, ὅτι ἔσονται συμβολαὶ, πάλιν ἐδείπνει. ὡς δ᾽ ἀφῃρέθησαν αἱ τράπεζαι, καὶ ἔσπεισάν τε, καὶ ἐπαιάνισαν, [illegible]

ἔρχεται τις αὐτοῖς ἐπὶ κῶμον Συρακούσιος ἄνθρωπος, ἔχων τε αὐλητρίδα ἀγαθὴν, καὶ ὀρχη-

ςρίδα τῶν τὰ θαύματα δυναμένων ποιεῖν, καὶ παῖδα πάνυ γε ὡραῖον, καὶ πάνυ καλῶς κιθαρίζοντα, καὶ ὀρχούμενον. ταῦτα δὲ καὶ ἐπιδεικνὺς ὡς ἐν θαύματι, ἀργύριον ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ αὐλητρὶς μὲν ηὔλησεν, ὁ δὲ παῖς ἐκιθάρισεν, καὶ ἐδόκουν μάλα ἀμφότεροι ἱκανῶς εὐφραίνειν, εἶπεν ὁ Σωκράτης· νὴ Δί', ὦ Καλλία, τελέως ἡμᾶς ἑστιᾷς. οὐ γὰρ μόνον δεῖπνον ἄμεμπτον παρέθηκας, ἀλλὰ καὶ θεάματα καὶ ἀκροάματα ἥδιστα παρέχεις. καὶ ὃς ἔφη· τί οὖν εἰ καὶ μύρον τις ἡμῖν ἐνέγκοι, ἵνα καὶ εὐωδίᾳ ἑστιώμεθα; μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης. ὥσπερ γάρ τοι ἐσθὴς ἄλλη μὲν γυναικί, ἄλλη δὲ ἀνδρὶ καλή, οὕτω καὶ ὀσμὴ ἄλλη μὲν ἀνδρί, ἄλλη δὲ γυναικὶ πρέπει. καὶ γὰρ ἀνδρὸς μὲν δήπου ἕνεκα ἀνὴρ οὐδεὶς μύρῳ χρίεται. αἱ μέντοι γυναῖκες, ἄλλως τε * καὶ ἢν ὅταν νύμφαι τύχωσιν οὖσαι, ὥσπερ ἡ Νικηράτου, καὶ Κριτοβούλου, μύρου * μὲν τί καὶ προσδέονται. αὗται γὰρ τούτου ὄζουσιν. ἐλαίου δὲ τοῦ ἐν γυμνασίοις ὀσμὴ καὶ παροῦσα ἡδίων ἢ μύρου γυναιξὶ, καὶ ἀποῦσα ποθεινοτέρα. καὶ γὰρ δὴ μύρῳ μὲν ὁ ἀλειψάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει· αἱ γε ἀπὸ τῶν ἐλευθερίων μόχθων ὀσμαὶ, ἐπιτηδευμάτων τε πρῶτον, καὶ χρόνου πολλοῦ δέονται, εἰ μέλλουσιν ἡδεῖαί τε καὶ ἐλευθέριοι ἔσεσθαι. καὶ ὁ Λύκων εἶπεν· οὐκοῦν νέοις μὲν ἂν εἴη ταῦτα. ἡμᾶς δὲ τοὺς μηκέτι γυμναζομένους τίνος ὄζειν δεήσει; καλοκἀγαθίας, νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. καὶ πόθεν ἄν τις τοῦτο τὸ χρῖσμα λάβοι; οὐ, μὰ Δί', ἔφη, οὐ παρὰ τῶν μυροπωλῶν. ἀλλὰ πόθεν δή; ὁ μὲν Θέογνις ἔφη,

> Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
> * Συμμιγῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον

καὶ ὁ Λύκων εἶπεν· ἀκούεις ταῦτα, ὦ υἱέ; ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ χρῆταί γε. ἐπεὶ γοῦν νικηφόρος * ἐβούλετο τοῦ παγκρατίου γενέσθαι, σὺν σοὶ σκεψάμενος αὖ, ὃς ἂν δοκῇ αὐτῷ ἱκανώτατος εἶναι * εἰς ταῦτα ἐπιτηδεῦσαι, τούτῳ συνέσται. ἐνταῦθα δὴ πολλοὶ ἐφθέγξαντο. καὶ ὁ μέν τις αὐτῶν εἶπε· ποῦ οὖν εὑρήσει τούτου διδάσκαλον; ὁ δέ τις, ὡς οὐδὲ διδακτὸν * τούτου εἴη· ἕτερος δέ τις, ὡς εἴπερ τι καὶ ἄλλο καὶ τοῦτο * μαθητέον.

ἢ ἢν νύμφαι

μὲν ἢ προσδέονται

Συμμιχθῇς

βούλεται

ὅς τι ταῦτα

• τὸ

• μαθητόν

A tatricem ex earum numero haberet, quæ mira quædã efficiunt, item q; formoſum admodum puerum, belle admodũ canentem cithara, & ſaltãtem. Atq; hæc ille miraculi loco exhibendo, pecuniam accipiebat. Poſteaquam tibicina & puer cecinissent, illa tibia, hic cithara, videreturq; ſatis homines exhilaraſſe: Profecto, mi Callia, inquit Socrates, cõuiuio nos abſoluto rebus omnibus excipis. Non enim tantũ cœnam minime contemnẽdam nobis adB poſuiſti, ſed etiã ſpectacula & acroamata iucundiſſima exhibes. Tũ ille: Quid ergo, inquit, ſi quis vnguẽtum nobis adtulerit, vt etiã fragrantia odoris excipiamur? Nequaquam, ait Socrates. Nam vti veſtis alia viro, alia mulieri pulchra eſt: ſic alius odor virum, alius mulierem decet. Nemo certe virorum vnguento viri cauſſa ſeſe vngit. Mulieres vero præſertim ſi ſponſæ ſint, quemadmodum iam eſt illa Nicerati, & Critobuli, nec illæ quidem vnguẽto indiC gent aliunde. Nam ipſæmet vnguentum redolẽt. At odor olei, quo in gymnaſiis vtimur, ſi quidem adſit, gratior eſt, quã vnguenti mulieribus, & magis ſi abſit, expetitur. Etenim ſi quis vnguẽto ſit delibutus, ſiue ſeruus, ſeu ingenuus; mox illorum quiuis eodem modo redolẽt. At qui ſunt ex laboribus exercitiorum liberalium odores, primũ & exercitationes & lõgum tempus deſiderant, ſi quidem & ſuaues & liberales eſſe debeant. Tum Lyco: Hæc iD gitur ad iuuenes pertinẽt, ait. Nos autem, qui exercitiis illis nõ amplius vtimur, quid redolere debemus? Virtutem profecto & honeſtatẽ, ait, Socrates. Atque vnde quis illud vnguẽtum ſumſerit? Nequaquã certe, ait, ab vnguentario. Vnde igitur quæſo? Theognis dixit.

> *Tradent nempe boni bona, ſed ſi veneris inter*
> *Prauos, amittes quod tibi mentis adeſt.*

Tum Lyco: Audis hęc, inquit, fili? Audit profecto, ait Socrates, & quidem ad vſum confert. Quapropter vbi talis quinquertij E victor fieri volet, te in conſilium adhibebit, vt eius vti conſuetudine poſſit, qui ad exercendum hoc ſtudij genus illi maxime conducturus videbitur. Atque heic varij multorum ſermones erant. Vnus inter alios aiebat: Vbinam ad hoc magiſtrum reperiet? Alius ne doceri quidem id poſſe, dicebat. Rurſus alius quiſpiã, ſi quid eſſet aliud, quod diſci poſſet, hoc certe poſſe.

Socrates de vnguẽtis differit.

Tum Socrates: Quãdo cõtrouerſum hoc eſt, inquit, in aliud tẽpus reiiciamus. Nunc quæ propoſita ſunt, abſoluamus. Nã video ſaltatricem hanc adſtare, & orbes quemdam ei adferre. Secundum hæc tibia canebat illa altera, & adſtãs ſaltatrici quidam, rotulas ei tradebat ad duodecim. Quibus acceptis illa, ſimul & ſaltabat, & vibratas iactabat ſurſum, facile coniiciens, quamnam in altitudinem conciendæ eſſent, vt eas concinne poſſet excipere. Tum Socrates: Cum ex aliis rebus, inquit, amici, tũ ex iis quæ puella hæc præſtat, perſpicuum eſt, ſexus muliebris indolem nihilo deteriorem eſſe virili, niſi quod & conſilium, & robur quoddam eum deficiat. Quapropter ſi cui veſtrum vxor eſt, fidenter eam doceat, quidquid tamdem ſit, in quo illam peritam habere cupit. Heic Antiſthenes: Cur igitur, ait, qui ea ſis in ſentẽtia, Socrates, non tu quoque Xanthippam inſtituis, quam vxorem habes omnium, quæ ſunt, & fuerunt, vt arbitror, & deinceps erunt, acerbiſſimam? Quod inquit, eos etiam video, qui equeſtris rei peritiſſimi fieri volunt, non illos ſibi equos comparare, qui lubentiſſime pareant: ſed valde animoſos exiſtimãt enim, ſe, ſi tales cohibere poſſint, facile alios etiam equos tractaturos. Itaq; & ipſe quum vti hominum conſuetudine cuperem, hanc mihi quæſiui; quod futurum ſcirem, vt ſi eam tolerare poſſem, facile cum vniuerſis hominibus ceteris verſarer. Atque hęc oratio ſic tum proferri viſa eſt, vt minime à ſcopo aberraret. Secundum hæc illatus eſt circulus quidam, gladiis erectis vndique plenus: atque in hos gladios illa ſaltatrix ita proruebat, vt ſupra eos euecta, tamdem in caput prouolueretur. Itaque metuebãt ſpectatores, ne quid accideret ei, quum illa confidenter ac tuto hæc faceret. Tum Socrates adpellato Antiſthene: Non amplius contradicturos mihi ſpectatores arbitror, ait, quin fortitudo quoq; ſub doctrinam cadat: quando hæc tametſi mulier ſit, tam audacter in aduerſos gladios pergit. Ad hęc Antiſthenes: Ergo fuerit huic Syracuſano, ait, optimum, vt ſaltatrice ſua ciuitati oſtenſa dicat ſe, ſi pecuniam ei largiantur Athenienſes, effecturum, vt audeant omnes Athenienſes in haſtas aduerſas pergere? Tum Philippus: Profecto, inquit, lubẽter equidem Piſandrum concionatorem ſpectare velim diſcentem hãc rationem prouoluendi ſe inter gladios in caput: qui nunc propterea,

A ὁ δὲ Σωκράτης ἔφη· τοῦτο μὲν ἐπεὶ ἀμφίλογόν ἐστιν, εἰσαῦθις ἀποθώμεθα· νυνὶ δὲ τὰ προκείμενα ἀποτελῶμεν. ὁρῶ γὰρ ἔγωγε τήνδε τὴν ὀρχηστρίδα ἐφεστηκυῖαν, καὶ τροχούς τινα αὐτῇ προσφέροντα. ἐκ τούτου δὴ ηὔλει μὲν αὐτῇ ἡ ἑτέρα. παρεστηκὼς δέ τις τῇ ὀρχηστρίδι ἀνεδίδου τοὺς τροχοὺς μέχρι δώδεκα. ἡ δὲ, λαμβάνουσα ἅμα τε ὠρχεῖτο, καὶ ἀνερρίπτει * δινευμένους, συντεκμαιρομένη ὅσον ἔδει ῥιπτεῖν ὕψος, ὡς ἐν ῥυθμῷ δέχεσθαι αὐτούς. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοις δῆλον, καὶ ἐν οἷς
B δὲ ἡ παῖς ποιεῖ, ὅτι ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὖσα τυγχάνει, γνώμης δὲ καὶ ἰσχύος δεῖται. ὥστε εἴ τις ὑμῶν γυναῖκα ἔχει, θαρρῶν διδασκέτω ὅ,τι βούλοιτ' ἂν αὐτῇ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. καὶ ὁ Ἀντισθένης· πῶς οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτω γιγνώσκων, οὐ καὶ σὺ παιδεύεις Ξανθίππην, ἀλλὰ χρῇ γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων, καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτῃ; ὅτι, ἔφη, ὁρῶ καὶ τοὺς ἱππικοὺς βουλομένους γενέσθαι, οὐ τοὺς εὐπειθεστάτους,
C ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους. νομίζουσι γὰρ, ἂν τοὺς τοιούτους δύνωνται κατέχειν, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλλοις ἵπποις χρήσεσθαι. κἀγὼ δὴ βουλόμενος ἀνθρώποις χρῆσθαι καὶ ὁμιλεῖν, ταύτην κέκτημαι, εὖ εἰδὼς, ὅτι εἰ ταύτην ὑποίσω, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις συνέσομαι. καὶ οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὐκ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἔδοξεν εἰρῆσθαι. μετὰ δὲ τοῦτο κύκλος εἰσηνέχθη περίμεστος ξιφῶν ὀρθῶν. εἰς οὖν ταῦτα ἡ ὀρχηστρὶς ἐκυβίστα τε καὶ ἐξεκυβίστα
D ὑπὲρ αὐτῶν. ὥστε οἱ μὲν θεώμενοι ἐφοβοῦντο μή τι πάθῃ, ἡ δὲ θαρρούντως τε καὶ ἀσφαλῶς ταῦτα διεπράττετο. καὶ ὁ Σωκράτης καλέσας τὸν Ἀντισθένην, εἶπεν· οὔτοι τούς γε θεωμένους τάδε ἀντιλέξειν ἔτι οἴομαι, ὡς οὐχὶ καὶ ἡ ἀνδρεία διδακτὸν, ὁπότε αὕτη, καίπερ γυνὴ οὖσα, οὕτω τολμηρῶς εἰς τὰ ξίφη ἵεται. καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπεν· ἆρ' οὖν καὶ τῷδε τῷ Συρακοσίῳ κράτιστον, ἐπιδείξαντι τῇ πό-
E λει τὴν ὀρχηστρίδα εἰπεῖν, ἐὰν διδῶσιν αὐτῷ Ἀθηναῖοι χρήματα, * ποιήσει πάντας Ἀθηναίους τολμᾶν ὁμόσε ταῖς λόγχαις ἰέναι. καὶ ὁ Φίλιππος· νὴ Δί', ἔφη, καὶ μὴν ἔγωγε ἡδέως ἂν θεώμην Πείσανδρον τὸν δημηγόρον μανθάνοντα κυβιστᾶν εἰς τὰς μαχαίρας, ὃς νῦν διὰ

Quamobrem Socrates Xãthippam duxerit.

* δινουμένους,

* ποιήσειν

quod

τὸ μὴ δύνασθαι λόγχας ἀντιβλέπειν, οὐδὲ συστρατεύεσθαι ἐθέλει. ἐκ τούτου ὁ παῖς ὠρχήσατο. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· εἴδετ', ἔφη, ὡς καλὸς παῖς ὤν, ὅμως σὺν τοῖς σχήμασιν ἔτι καλλίων φαίνεται, ἢ ὅταν ἡσυχίαν ἔχῃ. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν· ἐπαινοῦντι ἔοικας τὸν ὀρχηστοδιδάσκαλον. ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. καὶ γὰρ ἄλλο τι προσενόησα, ὅτι οὐδὲν ἀργὸν τοῦ σώματος ἐν τῇ ὀρχήσει ἦν, ἀλλ' ἅμα καὶ τράχηλος καὶ σκέλη καὶ χεῖρες ἐγυμνάζοντο, ὥσπερ χρὴ ὀρχεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐφορώτερον τὸ σῶμα ἕξειν. καὶ ἐγὼ μέν, ἔφη, πάνυ ἂν ἡδέως, ὦ Συρακόσιε, μάθοιμι τὰ σχήματα παρὰ σοῦ. καὶ ὅς· τί οὖν χρήσῃ αὐτοῖς; ἔφη. ὀρχήσομαι, νὴ Δία. ἐνταῦθα δὴ ἐγέλασαν ἅπαντες. καὶ ὁ Σωκράτης μάλα ἐσπουδακότι τῷ προσώπῳ· γελᾶτε, ἔφη, ἐπ' ἐμοί; πότερον ἐπὶ τούτῳ, εἰ βούλομαι γυμναζόμενος μᾶλλον ὑγιαίνειν, ἢ εἰ ἥδιον ἐσθίειν καὶ καθεύδειν, ἢ εἰ τοιούτων γυμνασίων ἐπιθυμῶ, μὴ ὥσπερ οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύνονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται, μηδ' ὥσπερ οἱ πύκται τοὺς μὲν ὤμους παχύνονται τὰ δὲ σκέλη λεπτύνονται, ἀλλὰ παντὶ διαπονῶν τῷ σώματι, πᾶν ἰσόρροπον ποιεῖν, ἢ ἐπ' ἐκείνῳ γελᾶτε, ὅτι οὐ δεήσει με συγγυμναστὴν ζητεῖν, οὐδ' ἐν ὄχλῳ, πρεσβύτην ὄντα, ἀποδύεσθαι, ἀλλ' ἀρκέσει μοι οἶκος ἑπτάκλινος, ὥσπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ παιδὶ ἤρκεσε τόδε τὸ οἴκημα ἐνιδρῶσαι. καὶ χειμῶνος μὲν ἐν στέγῃ γυμνάσομαι, ὅταν δὲ ἄγαν καῦμα ᾖ, ἐν σκιᾷ. ἢ τόδε γελᾶτε, εἰ μείζω τοῦ καιροῦ τὴν γαστέρα ἔχων, μετριωτέραν βούλομαι ποιῆσαι αὐτήν; ἢ οὐκ ἴστε, ὅτι ἔναγχος ἕωθεν Χαρμίδης οὑτοσὶ κατέλαβέ με ὀρχούμενον; ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Χαρμίδης· καὶ τὸ μέν γε πρῶτον ἐξεπλάγην, καὶ ἔδεισα μὴ μαίνοιο. ἐπεὶ δέ σου ἤκουσα ὅμοια οἷς νῦν λέγεις, καὶ αὐτὸς ἐλθὼν οἴκαδε ὠρχούμην μὲν οὔ, (οὐ γὰρ πώποτε τοῦτ' ἔμαθον) ἐχειρονόμουν δέ. ταῦτα γὰρ ἠπιστάμην. νὴ Δί', ἔφη ὁ Φίλιππος. καὶ γὰρ οὖν οὕτω τὰ σκέλη τοῖς ὤμοις φαίνῃ ἰσοφόρα ἔχειν, ὥστε δοκεῖς ἐμοί, κἂν εἰ τοῖς ἀγορανόμοις ἀφισταίης ὥσπερ ἄρτους τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἀζήμιος ἂν γενέσθαι.

A quod haſtas aduerſas intueri nequeat, ne quidem cum aliis militatum ire vult. Deinde puer ſaltabat. ac Socrates: Videtis, inquit, quam elegans hic puer ſit, verum ſi geſtus adhibeat, etiam elegantior videatur, quam ſi quieſcat. Tum Charmides: Videris, ait, mihi magiſtrum ſaltationis huius laudare velle. Sic eſt profecto, inquit Socrates. Nam præterea quiddam aliud animaduerti, quod videlicet in ipſa ſaltatione nulla pars corporis otioſa eſſet: ſed ſimul & collum, & crura, & manus ex- B ercerentur, quemadmodum ſaltare conuenit eum qui corpus agiliꝰ habere velit. Ac equidem, ait, perlubenter, mi Syracuſane, geſtus hos abs te diſcerem. Et ille: Cuinam igitur, ait, vſui tibi fuerim? Saltabo ſcilicet. Tum vero ſublatus ab omnibus riſus. Et Socrates vultu maxime ad ſeriam quamdam ſpeciem compoſito Meane cauſſa ridetis? inquit. Num id propterea, quod exercēdo me efficere cupio, vt rectius valeam, vel quod maiori cum volu- C ptate cibis veſci ac dormire velim; vel quod hæc exercitia deſidero, vt mihi non, quemadmodum in ſtadio currentibus vſuuenit, crura compactiora fiant, humeri tenuiores; nec pugilū inſtar humeri craſſeſcant, crura adtenuentur: ſed toto corpore laborando, vniuerſum etiam eodem vt robore polleat, efficiam? An potius ea de cauſſa ridetis, quod minime futurum ſit neceſſarium, vt quæram exercitationis ſocium, neque vt in turba me, prouectæ vir ætatis, exuam: ſed ſuffectura mihi ſit do- D mus ſeptem lectulorum capax, quemadmodum huic etiam puero ſatis hoc conclaue fuit, in quo ſudaret? Tum quod per hyemem ſub tecto me ſim exerciturus, viciſſim vbi magnus æſtus fuerit, in vmbra. An id potius ridetis, quod quum ampliorem, quam par ſit, ventrem habeam, reddere hunc aliquanto minorem velim? An neſcitis, Charmidem hunc nuper admodum me ſaltantem mane deprehendiſſe? Profecto ſic eſt, ait Charmides. Et initio quidem obſtupui, ac ne inſanires, veritus ſum. Verum vbi te audiui cōſimilia dice- E re iis quæ nunc dicis; etiam ipſe domum vbi veniſſem, nō ſaltabam quidem, quando id numquam didici; ſed manibus geſticulabar, quod facere noram. Eſt ita profecto, inquit Philippus. Nam crura videris tam æqualis habere cum humeris ponderis, vt ſi apud annonæ præfectos inferiorum pondus examinares ad ſuperiora, ſicut in panibus fieri ſolet, non mulctatus euaderes.

Tū Callias: Me vero arceſſe, ait, mi Socrates, quum ſaltādi rationem voles diſcere, vt tibi me opponam, & vna diſcā. Age vero, inquit Philippus, etiam mihi tibiam inflet, vt & ipſe ſaltem. Quumq; ſurrexiſſet, hinc inde incedebat ac pueri puellæq; ſaltationem imitabatur. Primū vero, quod prædicaſſent puerum, qui ex geſtibus etiā pulchrior extitiſſet: ipſe contra, quamcumque corporis partem mouiſſet, vt magis ille motus, quam eſſet reabſe, ridiculus videretur, effecit. Quod autem puella flexo retro corpore rotas imitaretur, id ipſe ſic exhibebat, vt in anteriorem partē ſeſe demittens, rotas imitari conaretur. Tandem quia puerum laudabāt, qui inter ſaltandum corpus vniuerſum exerceret: iuſſa fidicina celeriorem aliquem numerum proferre, crura, manus, caput, omnia ſimul iactabat. Poſteaquam defatigatus eſſet: Hoc argumento eſt, inquit in lectulum procumbens, etiam meas ſaltationes egregie corpus exercere, quod ſitiam. Infundat mihi puer magnam illam pateram. Et nobis quoq;, ſubiecit Callias. Quippe nos etiam ſitimus, dum te ridemus. At Socrates: Enimuero, ait, ô viri, etiā mihi vel maxime videtur eſſe bibendum. Nam reuera vinum, dum animos rigat, mœrores quidem, perinde ac mādragoras homines, ſopit; & hilaritates, perinde ac oleum flāmam, excitat. Videtur autem mihi hominum quoque corporibus idem accidere, quod terra naſcētibus. Nam quum hæc à Deo rigātur imbre nimio, non poſſunt erigi, nec ab auris perflari. At vbi tantum hauriunt, quantum eis gratum eſt: admodum erecta incrementum ſumunt, ac florentia conſequuntur, vt fructus ferāt. Ita nos quoque, ſi potum immodicum infundamus, mox & corpora nobis, & animi vacillabunt; ac ne quidem reſpirare, nedum proferre quidquam poterimus. * At ſi pueri minutis poculis crebro nos quaſi rore quodā adſperſerint, vt & ipſe verbis Gorgianis vtar, tum ſcilicet non coacti à vino temulenti fiemus, ſed perſuaſi ad ludicra deſcendemus. Atque hæc tunc omnibus ita placuerunt. Philippus autem adiecit: debere pocillatores imitari ſtrenuos aurigas in eo, vt pocula celeriuſcule circumagerēt: quod quidē à pocillatoribus eſt factum. Secūdùm hæc lyra puer ad tibiā accōmodata, & cithara vtebatur, & canebat.

* *Cic. in Catone Maiore: Delectant me pocula, ſicut in Sympoſio Xenophontis, minuta & rorantia.*

A καὶ ὁ Καλλίας εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐμὲ μὲν παρακάλει, ὅταν μέλλῃς μανθάνειν ὀρχεῖσθαι, ἵνα σοι ἀντιστοιχῶ τε καὶ συμμανθάνω. ἄγε δή, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ ἐμοὶ αὐλησάτω, ἵνα καὶ ἐγὼ ὀρχήσωμαι. ἐπεὶ δ' ἀνέστη, διῆλθε μιμούμενος τήν τε τοῦ παιδὸς καὶ τὴν τῆς παιδὸς ὄρχησιν. καὶ πρῶτον μέν, ὅτι ἐπῄνεσαν, ὡς ὁ παῖς σὺν τοῖς σχήμασιν ἔτι καλλίων ἐφαίνετο, ἀνταπέδειξεν ὅ,τι κινοίη τοῦ σώματος, ἅπαν τῆς φύσεως γελοιότερον. ὅτι δὲ ἡ παῖς εἰς τοὔπισθεν B καμπτομένη τροχοὺς ἐμιμεῖτο, ἐκεῖνος ταῦτα εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐπικύπτων, μιμεῖσθαι τροχοὺς ἐπειρᾶτο. τέλος δ', ὅτι τὸν παῖδ' ἐπῄνουν, ὡς ἐν τῇ ὀρχήσει ἅπαν τὸ σῶμα γυμνάζοι, κελεύσας τὴν αὐλητρίδα θάττονα ῥυθμὸν ἐπάγειν, ἵει ἅμα πάντα, καὶ σκέλη, καὶ χεῖρας, καὶ κεφαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀπειρήκει, κατακλινόμενος εἶπε· τεκμήριον, ὦ ἄνδρες, ὅτι καλῶς γυμνάζει καὶ τὰ ἐμὰ ὀρχήματα. ἔγωγ' οὖν διψῶ, καὶ ὁ παῖς ἐγχεάτω μοι τὴν μεγά- C λην φιάλην. νὴ Δί', ἔφη ὁ Καλλίας, καὶ ἡμῖν γε, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς διψῶμεν ἐπὶ σοὶ γελῶντες. ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν· ἀλλὰ πίνειν μέν, ὦ ἄνδρες, καὶ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ. τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχάς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει. δοκεῖ μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν * ἀνδρῶν σώματα ταὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν γῇ φυομένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲν ὁ θεὸς αὐτὰ ἄγαν D ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι· ὅταν δ' ὅσῳ ἥδεται τοσοῦτο πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρποφορίαν. οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα. ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψακάζωσιν, ἵνα καὶ E ἐγὼ ἐν Γοργιείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ οἴνου μεθύειν, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ * παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα. ἐδόκει μὲν δὴ ταῦτα πᾶσι. προσέθηκε δὲ ὁ Φίλιππος, ὡς χρὴ τοὺς οἰνοχόους μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ἁρματηλάτας, θᾶττον περιελαύνοντας τὰς κύλικας. οἱ μὲν δὴ οἰνοχόοι οὕτως ἐποίουν. ἐκ δὲ τούτου συνηρμοσμένῃ τῇ λύρᾳ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκιθάριζεν ὁ παῖς, καὶ ᾖσεν.

* ἀνθρώ συμπόσια των

* παιδιωδέστερον

A ἔνθα δὴ ἐπῄνεσαν μὲν ἅπαντες, ὁ δὲ Χαρμίδης καὶ εἶπεν· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Σωκράτης ἔφη τὸν οἶνον, οὕτω καὶ αὕτη ἡ κρᾶσις τῶν τε παίδων τῆς ὥρας καὶ τῶν φθόγγων, τὰς μὲν λύπας κοιμίζειν, τὴν δ' ἀφροδίτην ἐγείρειν. ἐκ τούτου δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Σωκράτης· οὗτοι μὲν δή, ὦ ἄνδρες, ἱκανοὶ τέρπειν ἡμᾶς φαίνονται· ἡμεῖς δὲ τούτων οἶδ' ὅτι πολὺ βελτίονες οἰόμεθα εἶναι. οὐκ αἰσχρὸν οὖν, εἰ μηδ' ἐπιχειρήσομεν συνόντες ὠφελεῖν τι, ἢ εὐφραίνειν ἀλλήλους; B ἐντεῦθεν εἶπον πολλοί· σὺ τοίνυν ἡμῖν ἐξηγοῦ, ποίων λόγων ἁπτόμενοι μάλιστ' ἂν ταῦτα ποιοῖμεν. ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἥδιστ' ἂν ἀπολάβοιμι παρὰ Καλλίου τὴν ὑπόσχεσιν. ἔφη γὰρ δήπου, εἰ συνδειπνοῖμεν, ἐπιδείξειν τὴν αὑτοῦ σοφίαν. καὶ ἐπιδείξω γε, ἔφη, ἐὰν καὶ ὑμεῖς ἅπαντες εἰς μέσον φέρητε ὅ,τι ἕκαστος ἐπίσταται ἀγαθόν. ἀλλ' οὐδείς σοι, ἔφη, ἀντιλέγει, τὸ μὴ οὐ λέξειν ὅ,τι ἕκαστος ἡγεῖται πλείστου ἄξιον ἐπίστασθαι. C ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, λέγω ὑμῖν, ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονῶ. ἀνθρώπους γὰρ οἶμαι ἱκανὸς εἶναι βελτίους ποιεῖν. καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε, πότερον τέχνην τινὰ βαναυσικήν, ἢ καλοκαγαθίαν διδάσκων; ἢ καλοκαγαθία ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη. νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἥγε ἀναμφιλογωτάτη. ἐπεί τοι ἀνδρεία μὲν καὶ σοφία ἔστιν ὅτε βλαβερὰ καὶ φίλοις καὶ πόλει δοκεῖ εἶναι, ἡ δὲ δικαιοσύνη οὐδὲ καθ' ἓν συμμίγνυται τῇ D ἀδικίᾳ. ἐπειδὰν τοίνυν καὶ ὑμῶν ἕκαστος εἴπῃ ὅ,τι ὠφέλιμον ἔχει, τότε κἀγὼ οὐ φθονήσω εἰπεῖν τὴν τέχνην, δι' ἧς τοῦτο ἀπεργάζομαι. ἀλλὰ σὺ αὖ, ἔφη, λέγε, ὦ Νικήρατε, ἐπὶ ποίᾳ ἐπιστήμῃ μέγα φρονεῖς. καὶ ὃς εἶπεν· ὁ πατὴρ ὁ ἐπιμελούμενος, ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην, ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν. καὶ νῦν δυναίμην ἂν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. ἐκεῖνο δ', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέληθέ σε, ὅτι καὶ οἱ ῥαψῳδοὶ πάντες ἐπίστανται E ταῦτα τὰ ἔπη; καὶ πῶς ἄν, ἔφη, λελήθοι ἀκροώμενόν γε αὐτῶν ὀλίγου ἀν' ἑκάστην ἡμέραν; οἶσθά τι οὖν ἔθνος, ἔφη, ἠλιθιώτερον ῥαψῳδῶν; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος, οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. δῆλον γάρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι τὰς ὑπονοίας οὐκ ἐπίστανται. σὺ δὲ Στησιμβρότῳ τε καὶ Ἀναξιμάνδρῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς πολὺ δέδωκας ἀργύριον, ὥστε οὐδέν σε τῶν πολλοῦ ἀξίων λέληθε.

A Quod quum laudaſſent vniuerſi, Charmides ait: Mihi vero videtur, ô viri, quemadmodum de vino dixit Socrates, ita pueris hæc venuſtas cõmiſta ſonis illis mœrores ſopire, ac venerem excitare. Tum Socrates rurſum: Videntur hi quidem, ait, ô viri, ſatis delectare nos poſſe: verum ſat ſcio nos exiſtimare, quod illis multo ſimus meliores. An non igitur eſt turpe, nos, quũ vna ſimus, non eniti, vt nonnihil inuicem & commodi nobis, & hilaritatis adferamus? Tum vero cõplures: Ergo tu nobis B exponito, inquiũt, quos adtingere ſermones oporteat, vt id maxime conſequamur. Equidẽ ait, lubentiſſime frui Calliæ promiſſo velim. Dicebat enim, ſi cũ ipſo cœnaremus, oſtentaturum ſe nobis ſapientiam ſuam. Oſtendam equidem, ait, ſi quidem vos quoque vniuerſi, quidquid boni noſtis ſinguli, in medium contuleritis. At nemo eſt, qui aduerſetur, ait, quominus indicaturus ſit, quidnam quiſque maximi faciundum ſcire ſe arbitretur. Ego igitur C vobis dico, quo me potiſſimum efferam. Nam arbitror poſſe me homines meliores efficere. Tum Antiſthenes, Vtrũ inquit, artem aliquam ſordidam docendo, an honeſtatem? Iuſtitia eſt honeſtas. Eſt profecto, inquit Antiſthenes, & quidem ea, de qua minime dubitari debeat. Nam fortitudo & ſapiẽtia nonnumquam & amicis & reipublicæ videntur eſſe noxiæ: verum iuſticia ne parte quidem minima cum iniuſticia miſcetur. Poſteaquam igitur vnuſ-D quiſque noſtrum dixerit, quid habeat rei vtilis, tũ & ego dicere nõ grauabor, quanam illud arte efficiam. Tu vero, Nicerate, dicito nobis, cuius ſcientiæ cauſſa elato ſis animo. Pater meus, ait Niceratus, quũ ſtudioſe daret operam, vt in virum honeſtum ac bonum euaderem, coegit omnes Homeri me verſus diſcere. Iamque adeo poſſem totam Iliadẽ & Vlyſſeam de memoria promptam recitare. Verũ ignoras, inquit Antiſthenes, etiã omnes verſuum recitatores eoſdẽ verſus tenere? Qui poſ-E ſim ignorare, ait, quum propemodum ſingulis eos diebus audiam? An igitur vllam rationem hominum ſtultiorem noſti, quam ſint illi recitatores? Nõ profecto, inquit Niceratus, non ita mihi videtur. Perſpicuum eſt enim, ait Socrates, illos verſuum ſententias non intelligere. Tu autem Steſimbroto, & Anaximandro, & multis aliis non parum pecuniæ dediſti: quo fit vt nihil corũ quę magni ſunt facienda, igno-

res. Quid tu vero Critobule, inquit, habes rei, quo te plurimũ efferſ? Ob formæ elegantiam, ait. Num igitur & tu, inquit Socrates, dicere poteris, te pulchritudine tua poſſe nos meliores reddere? Ni poſſim id, perſpicuum eſt, me nullius hominem pretij viſum iri. Quid tu autem Antiſthenes? ait, quam ob rem te effers? Ob diuitias, inquit. Quem rurſus Hermogenes interrogabat, an multum haberet argenti. At is cum iureiurando, ne obolum quidem habere ſe ait. Sed multum agri poſſides? inquit. Fortaſſe tantum, reſpondit, quãtum huic Autolyco ſatis ſit, de quo ſe puluere conſpergat. Sed & tu audiendus es. Quanam re Charmides, temet effers? Equidẽ me, inquit, ob paupertatem effero. Profecto, ait Socrates, iucũdam quidem ac gratam ob rem: quæ minime obnoxia eſt inuidiæ, minime pugnas de ſe concitat, ſine cuſtodia ſeruari poteſt, neglecta denique vires adquirit. At tu Socrates, inquit Callias quare fretus de te magnifice ſentis? Ille vultu maximam ad grauitatem compoſito: Lenocinio, reſpondit. Quumque riſiſſent omnes: Vos quidem ridete, inquit, at ego ſcio me magnam accipere poſſe pecuniæ copiã, ſi hac arte velim vti. Et Lyco Philippum indicans: Tu quidem, ait, idcirco te effers, quod riſum excitare potes? Iuſtius, inquit, mea quidem ſentẽtia, quã Philippides hiſtrio, qui mirifice propterea ſuperbit, quod multis lacrumas excutere poſſit. An non tu quoque, mi Lyco, ſubiecit Antiſthenes, indicabis, quam ob cauſſam elato ſis animo? An non vobis omnibus notũ eſt, ait, id ob filium hũc meum fieri? Atque is ipſe, ſubiecit aliquis, haud dubie propterea, quod victoriam ſit adeptus. Et Autolycus quum erubuiſſet: Minime profecto, inquit. Ibi coniectis in eũ oculis omnium, qui quidem delectati eſſent, quod loquẽtem audiuiſſent, quidã ipſũ interrogat: Quo igitur te iactas, Autolyce? Patre, inquit: ſimulque ad patrem ſeſe acclinabat. Quod vbi conſpexiſſet Callias: Scis, inquit, mi Lyco, te omnium hominum eſſe opulẽtiſſimum? Id ego profecto, ait, ignoro. An igitur fugit te, quod ne regis quidem opes cum filio commutares? Ipſo in facinore deprehenſus ſum, inquit, omnium, vti quidem videtur, hominum opulentiſſimus. Tu vero Hermogenes, ait Niceratus, qua re potiſſimum tibi places? Ob amicorum, inquit, virtutem & potẽtiam, & quod tales quum

A τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἐπὶ τίνι μέγιστον φρονεῖς; ἐπὶ κάλλει, ἔφη. ἦ οὖν* καὶ σύ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἕξεις λέγειν, ὅτι τῷ σῷ κάλλει ἱκανὸς εἶ βελτίους ἡμᾶς ποιεῖν; εἰ δὲ μή, δῆλον γε, ὅτι φαῦλος φανοῦμαι. τί γὰρ σύ; εἶπεν, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Ἀντίσθενες; ἐπὶ πλούτῳ, ἔφη. ὁ δὲ Ἑρμογένης ἀνήρετο, εἰ πολὺ εἴη αὐτῷ ἀργύριον. ὁ δὲ ἀπώμοσε μηδὲ ὀβολόν. ἀλλὰ γῆν πολλήν, ἔφη, κέκτησαι; ἴσως ἄν, ἔφη, Αὐτολύκῳ τούτῳ ἱκανὴ γένοιτο ἐγκονίσασθαι. ἀκουστέον B ἂν εἴη καὶ σοῦ. τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονῶ. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ᾽* ἀχαρίστῳ γε πράγματι. τοῦτο γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθονον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὂν σῴζεται, καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται. σὺ δὲ δή, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Σώκρατες; καὶ ὅς, μάλα σεμνῶς ἀνασπάσας τὸ πρόσωπον, ἐπὶ μαστροπείᾳ, εἶπεν. ἐπεὶ δὲ ἐγέ- C λασαν ἐπ᾽ αὐτῷ, ὑμεῖς μέν γελᾶτε, ἔφη· ἐγὼ δὲ οἶδ᾽ ὅτι καὶ πάνυ ἂν πολλὰ χρήματα λαμβάνοιμι, εἰ βουλοίμην χρῆσθαι τῇ τέχνῃ. σύ γε μήν, δηλῶν ἔφη ὁ Λύκων τὸν Φίλιππον, ἐπὶ τῷ γελωτοποιεῖν μέγα φρονεῖς; δικαιότερόν γ᾽, ἔφη, οἶμαι, ἢ Καλλιππίδης ὁ ὑποκριτής, ὃς ὑπερσεμνύνεται ὅτι δύναται πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. οὐκοῦν καὶ σὺ ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέξεις ὦ Λύκων, ἐπὶ D τίνι μέγα φρονεῖς; καὶ ὃς ἔφη· οὐ γὰρ ἅπαντες ἴστε, ἔφη, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ υἱεῖ; οὗτός γε μήν, ἔφη τις, δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ νικηφόρος εἶναι. καὶ ὁ Αὐτόλυκος ἀνερυθριάσας εἶπε, μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἡσθέντες ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος, προσέβλεψαν, ἤρετό τις αὐτόν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ μήν, ὦ Αὐτόλυκε; ὁ δ᾽ εἶπεν, ἐπὶ τῷ πατρί. καὶ ἅμα ἐνεκλίθη αὐτῷ. καὶ ὁ Καλλίας ἰδών, ἆρ᾽ οἶσθα, ἔφη, ὦ Λύκων, ὅτι πλουσιώτατος εἶ ἀνθρώπων; μὰ Δί᾽, ἔφη, τοῦτο μέντοι ἐγὼ οὐκ οἶδα. E ἀλλὰ λανθάνει σε, ὅτι οὐκ ἂν δέξαιο τὰ βασιλέως χρήματα ἀντὶ τοῦ υἱοῦ; ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ εἴλημμαι, ἔφη, πλουσιώτατος, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων ὤν. σὺ δέ, ἔφη ὁ Νικήρατος, ὦ Ἑρμόγενες, ἐπὶ τίνι μάλιστα ἀγάλλῃ; καὶ ὅς, ἐπὶ φίλων, ἔφη, ἀρετῇ καὶ δυνάμει, καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὄντες ἐμοῦ ἐπιμέλονται. ἐνταῦθα τοίνυν πάντες προσέβλεψαν αὐτῷ, καὶ πολλοὶ

καὶ σύ. ὁ Σωκράτης ἔφη.

εὐχαρίστῳ

ſint, nihilominus ſua me cura complectantur. Tum omnes eum intueri, ac plerique in-

ἅμα ἤρετο, εἰ καὶ τούτοις δηλώσει αὐτούς. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι οὐ φθονοίη. ἐκ τούτου ἔλεξεν ὁ Σωκράτης· ἐκεῖνο λοιπὸν ἂν εἴη ἡμῖν, ἃ ἕκαστος ὑπέσχετο, ἀποδεικνύναι, ὡς πολλοῦ ἄξιά ἐστιν. ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐμοῦ πρώτου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ὑμῶν ἀκούω ἀπορούντων, τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιοτέρους τοὺς ἀνθρώπους ποιῶ. καὶ ὁ Σωκράτης· πῶς, ὦ λῷστε; ἔφη· διδοὺς νὴ Δί' ἀργύριον. καὶ ὁ Ἀντισθένης ἐπαναστὰς μάλα ἐλεγκτικῶς αὐτὸν ἐπήρετο· οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὦ Καλλία, πότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἢ ἐν τῷ βαλαντίῳ τὸ δίκαιόν σοι δοκοῦσιν ἔχειν; ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἔφη. κἄπειτα σὺ εἰς τὸ βαλάντιον διδοὺς ἀργύριον τὰς ψυχὰς δικαιοτέρας ποιεῖς; μάλιστα. πῶς; ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι, ὡς ἔστιν ὅτου πριάμενοι τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, οὐκ ἐθέλουσι κακουργοῦντες κινδυνεύειν. ἦ καὶ σοί, ἔφη, ἀποδιδόασιν ὅ,τι ἂν λάβωσι; μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή. τί δὲ ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου χάριτας; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ τοῦτο· ἀλλ' ἔνιοι καὶ ἐχθίους ἔχουσιν, ἢ πρὶν λαβεῖν. θαυμαστά γ', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἅμα εἰσβλέπων, ὡς ἐλέγχων αὐτόν, εἰ μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους δύνασαι δικαίους [ἂν] ποιεῖν αὐτούς, πρὸς δὲ σαυτὸν οὔ. καὶ τί τοῦτ', ἔφη ὁ Καλλίας, θαυμαστόν; οὐ καὶ τέκτονάς τε καὶ οἰκοδόμους πολλοὺς ὁρᾷς οἳ ἄλλοις μὲν πολλοῖς ποιοῦσιν οἰκίας, ἑαυτοῖς δὲ οὐ δύνανται ποιῆσαι, * ἀλλ' ἐν μισθωταῖς οἰκοῦσι; καὶ ἀνάσχου μέντοι, ὦ σοφιστὰ ἐλεγχόμενος. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀνεχέσθω μέντοι. ἐπεὶ καὶ οἱ μάντεις λέγονται δήπου ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν. ἐκ τούτου δὲ ὁ Νικήρατος, ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη, καὶ ἐμοῦ, ἃ ἔσεσθε βελτίους, ἂν ἐμοὶ συνῆτε. ἴστε γὰρ δήπου, ὅτι Ὅμηρος ὁ σοφώτατος πεποίηκε σχεδὸν περὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων. ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικός, ἢ δημηγορικός, ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι, ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ, ἢ Αἴαντι, ἢ Νέστορι, ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. ἦ καὶ βασιλεύειν, ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἐπίστασαι; ὅτι οἶσθα ἐπαινέσαντα αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς βασιλεύς τε εἴη ἀγαθός, κρατερός τ' αἰχμητής. καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἔγωγε, ὅτι ἁρματηλατοῦντα δεῖ ἐγγὺς μὲν τῆς στήλης κάμψαι,

ἐπὶ μισθῷ ἐν αὐταῖς

A terrogare, num & ipſis eos indicare vellet. Reſpondebat autem, non velle ſe hoc ipſis inuidere. Secundum hæc Socrates: Reſtat igitur, ait, vt demonſtret quilibet, ea quæ pollicit⁹ eſt, maximi eſſe faciũda. Audieris, ait Callias, me primum. Nam interea, dum vos audio, quid ius & æquum ſit, ambigentes; homines efficio iuſtiores. Qui hoc, vir optime? ait Socrates. Dum pecuniam largior. Et ſurgens Antiſthenes, admodum acriter eum confutaturus inter- B rogabat: Homines vero, Callia, vtrum tibi videtur, in animis an in crumena iuſticiã habere? In animis, inquit. Et tu quum in crumenam argentum largitis, animos iuſtiores facis? Maxime. Quo pacto? Quod quum ſciãt habere ſe, vnde neceſſaria parare ſibi emendo poſſint, male facere ſuo cum periculo nolint. Num tibi reddunt, quod acceperunt? Non profecto. Quid autem pro pecunia? num gratias? Ne id quidem certe, inquit. Immo nonnulli et- C iam magis hoſtiliter adfecti erga me ſunt, quam id temporis, quum nec dum quidquam accepiſſent. Mira quidem, ait Antiſthenes, ſimul eum intuẽdo quaſi coarguens: poſſe te illos reddere iuſtos erga ceteros, nos autem erga teipſum. Et cur hoc mirum eſt? ait Callias. An nõ & fabros, & ſtructores ædium complures cernis, qui alijs quidem multis domus ædificãt, ſibi ædificare non poſſunt, ſed mercede conductas incolũt? Sine te coarguì, profeſſor ſa- D pientiæ. Profecto, inquit Socrates, patiatur ſane. Nam & vates feruntur certe aliis quidem futurum quod ſit, denuntiare: ſibi vero quod immineat, non proſpicere. Atque hic eius ſermonis finis fuit. Secundum hæc Niceratus: Audite, inquit, me quoque, de iis quæ vos meliores effectura ſunt, ſi mecum verſabimini. Noſtis enim certe, Homerum illum ſapiẽtiſſimum fere cõplexum eſſe poematis ſuis omnes res humanas. Quamobrem quiſquis veſtrum vel adminiſtrationis domeſticæ, vel oran- E di ad populum, vel rei imperatoriæ peritus fieri vult, vel Achilli, Aiaci, Neſtori, Vlyſſi ſimilis: me colat, qui hæc omnia cognita habeo. Num & regnãdi, ait Antiſthenes, ſcientiam habes? Noſti enim laudatum eſſe ab ipſo Agamemnonem, quod rex eſſet bonus, & bellator fortis. Etiam hoc profecto ſcio, inquit, quod prope columnã quidẽ auriga cõuertere ſe debeat.

Homeri poemata.

Ille ſed inclinet laeuam ſe verſus, in ipſo
Curru: & equum dextrum propellat voce, manuque
Cedat, eique ſimul laxas permittat habenas.

Præterea quiddam aliud noui, voſq; adeo periculũ eius mox facere poteritis. Dixit enim Homerus, cepam eſſe potus condimentum. Quamobrem ſi cepam quis adferat, mox hanc vtilitatẽ percipietis, quod eſtis maiori cum voluptate bibituri. Tum Charmides: Cupit, inquit, ô viri, Niceratus ita redire domum, quo cepas redoleat; vt vxor ipſius credat, nullam ne cogitaſſe quidem ipſum oſculari. Non profectò, inquit Socrates, ſed aliam quoque fortaſſis opinionem ridiculam poſſimus addere. Videtur enim cepa ſic eſſe cõdimentum, vt nõ cibum modò ſed potum quoq; ſuauiorem efficiat. Quod ſi hâc etiam à cœna veſcamur, verendum, ne quis nos ad Calliam ſic acceſſiſſe dicat, vt voluptariam vitam ageremus. Nequaquam, ait, ô Socrates. Nam in pugnam pergenti ceparum vſus conuenit, quemadmodum quidam allio gallos paſcunt, ac deinde committunt. Nobis autem hoc conſilij potius eſt, vt oſculaturi libentius ſimus, quam prœlio congreſſuri. Hic eius orationis finis fuit. Tum Critobulus: Ergo & ipſe dicam, ait, quibus de cauſſis ob formę elegãtiam me efferam. Dic, aiunt. Atqui ſi formoſus non ero, quemadmodũ puto, merito vos fraudis pœnam ſuſtinueritis. Nam ſemper iureiurãdo confirmatis, formoſum eſſe me, nemine id à vobis exigente. Ac fidem vobis equidem habeo, quos eſſe bonos & honeſtos viros arbitror. At ſi reuera formoſus ſũ, ac vobis idẽ erga me accidit, quod mihi erga illum, quem formoſum eſſe puto: Deos omnes teſtor, nolle me regis imperium potius, quam formę præſtantiam. Quippe Cliniam modò ſpectò lubentius, quam cetera vniuerſa, quæ pulchra ſunt in rebus humanis: & alia quod adtinet omnia, cæcus eſſe malim, quam eius adſpectu ſolius reuera carere. Nocti etiam ſomnoque ſuccenſeo, quod eum non video: diei vero ac ſoli gratiã habeo maximam, quod Cliniam mihi ſpectandum exhibeat. Æquum eſt etiam, vt nos formoſi propter hęc quoque ſimus animis elatis, quod eum, qui viribus polleat, laborãdo adquirere bona neceſſe ſit; & fortem, pericula ſubeundo, & ſapientem, dicendo: at qui formoſus eſt, etiamſi quieſcat, omnia tamen perficere poteſt. Equidem tametſi

A Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋξέστῳ ἐπὶ δίφρῳ
Ἦκ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσαντ᾽, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσί.

καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλο οἶδα, καὶ ὑμῖν αὐτίκα μάλα ἔξεστι πειρᾶσθαι. εἶπε γάρ που Ὅμηρος, ἐπὶ δὲ κρόμμυον ποτῷ ὄψον. ἐὰν οὖν ἐνέγκῃ τις κρόμμυον, αὐτίκα μάλα τοῦτό γε ὠφελημένοι ἔσεσθε. ἥδιον γὰρ πίεσθε. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν ὦ ἄνδρες, ὁ Νικήρατος κρομμύων ὄζων ἐπιθυμεῖ οἴκαδε ἐλθεῖν, ἵν᾽ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πιστεύῃ, B μηδὲ διανοηθῆναι μηδένα ἂν φιλῆσαι αὐτόν. νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀλλ᾽ ἄλλην τινὰ δόξαν γελοίαν κίνδυνος ἡμῖν προσλαβεῖν. ὄψον μὲν γὰρ δὴ ὄντως ἔοικεν εἶναι, ὡς κρόμμυόν γε οὐ μόνον σῖτον, ἀλλὰ καὶ ποτὸν ἡδύνει. εἰ δὲ δὴ τοῦτο καὶ μετὰ δεῖπνον τρωξόμεθα, ὅπως μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς πρὸς Καλλίαν ἐλθόντας ἡδυπαθεῖν. μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. εἰς μὲν γὰρ μάχην ὁρμωμένῳ καλῶς ἔχει κρόμμυον ὑποτρώγειν, ὥσπερ ἔνιοι τοὺς ἀλεκτρυόνας σκόροδα σιτίσαντες C συμβάλλουσιν. ἡμεῖς δὲ ἴσως βουλευόμεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον, ἢ μαχούμεθα. καὶ οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτω πως ἐπαύσατο. ὁ δὲ Κριτόβουλος· οὐκοῦν αὖ ἐγὼ λέξω, ἔφη, ἐξ ὧν ἐπὶ τῷ κάλλει μέγα φρονῶ. λέγε, ἔφασαν. εἰ μὲν τοίνυν μὴ καλός εἰμι, ὡς οἴομαι, ὑμεῖς ἂν δικαίως ἀπάτης δίκην ὑπέχοιτε. οὐδενὸς γὰρ ὁρκίζοντος ἀεὶ ὀμνύοντες, καλόν με φατὲ εἶναι. κἀγὼ μέντοι πιστεύω. καλοὺς γὰρ καὶ ἀγαθοὺς ὑμᾶς ἄνδρας νομίζω. εἰ δ᾽ εἰμί D τε τῷ ὄντι καλὸς, καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ πρὸς ἐμὲ πάσχετε, οἷάπερ ἐγὼ πρὸς τὸν ἐμοὶ δοκοῦντα καλὸν εἶναι, ὄμνυμι πάντας θεοὺς μὴ ἑλέσθαι ἂν τὴν βασιλέως ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ καλὸς εἶναι. νῦν γὰρ ἐγὼ Κλεινίαν ἥδιον μὲν θεῶμαι, ἢ τἆλλα πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις καλά. τυφλὸς δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων μᾶλλον ἂν δεξαίμην εἶναι, * ἢ κείνου ἑνὸς ὄντος. ἄχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνῳ, ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὁρῶ· ἡμέρᾳ δὲ καὶ E ἡλίῳ τὴν μεγίστην χάριν οἶδα, ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν. ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν τοῖς καλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖσδε μέγα φρονεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦντα δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ, καὶ τὸν ἀνδρεῖον, κινδυνεύοντα, τὸν δέ γε σοφὸν, λέγοντα· ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἔχων πάντ᾽ ἂν διαπράξαιτο. ἔγωγ᾽ οὖν,

* ἐκείνου ἑνὸς ὄντος

καίτοι εἰδώς, ὅτι χρήματα ἡδὺ κτῆμα, ἥδιον μὲν ἂν τὰ ὄντα Κλεινίᾳ διδοίην, ἢ ἕτερα παρ' ἄλλου λαμβάνοιμι· ἥδιον δ' ἂν δουλεύοιμι, ἢ ἐλεύθερος εἴην, εἴ μου Κλεινίας ἄρχειν ἐθέλοι. καὶ γὰρ πονοίην ἂν ῥᾷον ἐκείνῳ, ἢ ἀναπαυόμην, καὶ κινδυνεύοιμ' ἂν πρὸς ἐκείνου ἥδιον, ἢ ἀκίνδυνος ζῴην. ὥστε εἰ σύ, ὦ Καλλία, μέγα φρονεῖς ὅτι δικαιοτέρους δύνασαι ποιεῖν, ἐγὼ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν δικαιότερός σου εἰμὶ ἄγειν ἀνθρώπους. διὰ γὰρ τὸ ἐμπνεῖν τι ἡμᾶς τοὺς καλοὺς τοῖς ἐρωτικοῖς, ἐλευθεριωτέρους μὲν αὐτοὺς ποιοῦμεν εἰς χρήματα, φιλοπονωτέρους δὲ καὶ φιλοκαλωτέρους ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ μὴν αἰδημονεστέρους τε καὶ ἐγκρατεστέρους, οἵ γε καὶ ὧν δέονται μάλιστα, ταῦτ' αἰσχύνονται. μαίνονται δὲ καὶ οἱ μὴ τοὺς καλοὺς στρατηγοὺς αἱρούμενοι. ἐγὼ γοῦν μετὰ Κλεινίου κἂν διὰ πυρὸς ἰοίην· οἶδα δέ, ὅτι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ. ὥστε μηκέτι ἀπόρει, ὦ Σώκρατες, * εἴ τι τοὐμὸν κάλλος ἀνθρώπους ὠφελήσει. ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ταύτῃ γε ἀτιμαστέον τὸ κάλλος· ὡς ταχὺ παρακμάζον. ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται καλός, οὕτω καὶ μειράκιον, καὶ ἀνήρ, καὶ πρεσβύτης. τεκμήριον δέ, * θαλλοφόρους δὲ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας ἐκλέγονται, ὡς συμπαρομαρτοῦντος πάσῃ ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους. εἰ δὲ ἡδὺ τὸ παρ' ἑκόντων διαπράττεσθαι ὧν τις δέοιτο, εὖ οἶδ' ὅτι καὶ νυνὶ θᾶττον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὸν παῖδα τόνδε καὶ τὴν παῖδα φιλῆσαί με, ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. τί τοῦτο; ἔφη ὁ Σωκράτης. ὡς γὰρ καὶ ἐμοῦ καλλίων ὢν ταῦτα κομπάζεις. νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἢ πάντων Σιληνῶν τῶν ἐν τοῖς σατυρικοῖς αἴσχιστος ἂν εἴην· ὁ δὲ Σωκράτης καὶ ἐτύγχανε προσεμφερὴς τούτοις ὤν. ἄγε νῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅπως μεμνήσῃ διακριθῆναι περὶ τοῦ κάλλους, ἐπειδὰν οἵπερ κείμενοι λόγοι περιέλθωσι. κρινάτω δὲ ἡμᾶς μὴ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου, ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι, οὕσπερ σὺ οἴει ἐπιθυμεῖν σε φιλῆσαι. Κλεινίᾳ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ἐπιτρέψαις; καὶ ὃς εἶπεν· οὐ γὰρ αὖ παύσῃ σὺ Κλεινίου μεμνημένος; ἐὰν δὲ μὴ ὀνομάζω, ἧττόν τι με οἴει μεμνῆσθαι αὐτοῦ; οὐκ οἶσθα, ὅτι οὕτω σαφὲς ἔχω εἴδωλον αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ, ὡς εἰ πλαστικὸς ἢ ζωγραφικὸς ἦν,

εἰ τοὐμὸν

θαλλοφόρους γὰρ τῇ

A norim opes eſſe poſſeſſionem gratam: lubentius tamen ea quæ mea ſunt, Cliniæ donarem, quam alia ab altero acciperem: lubentius ſeruus, quam liber eſſem, ſi Clinias mihi velit imperare. Nam facili' eſſet mihi Cliniæ laborare, quam quietem capere: ac periculum eius nomine lubentius adirem, quam expers periculi viuerem. Si tu denique, Callia, magnopere te effers, quod homines poſſis iuſtiores facere; multo æquius eſt me ad omnem virtutem homines perducere. Nam quia nos formoſi B quiddam amori deditis inſpiramus, id efficimus, vt quod pecuniam adtinet, ſint liberaliores: in periculis laborũ & honeſti ſtudioſiores: verecundiores etiã, ac modeſtiores: adeo quidem, vt etiã illa, quibus maxime indigent, eloqui vereantur. Inſani ſunt autem, qui non formoſos imperatores eligunt. Equidem cum Clinia vel per ignem incederem, neque dubito vos idem mecum facturos. Quamobrem non eſt, quod dubites amplius, mi Socrates, an formæ venuſtas in me bono alicui C ſit hominibus. Ne hac quidẽ in parte forma vituperanda venit, quod cito flos eius prætereat. Nam vt puer, ita & adoleſcentulus formoſus eſt, & vir, & ſenex. Eius rei argumentum eſt, quod Mineruæ * Thallophori deligantur ex ſenum numero formoſiſſimi quiq;, quaſi forma ſit omni ætati comes. Quod ſi iucundum eſt à volentibus impetrare, quibus aliquis indiget: ſat D ſcio, mi Socrates, me nunc quoque citius vel tacentem huic puero puellæque perſuaſurum, vt me oſculentur, quam tu poſſis; tametſi multa ſapienter proferas. Quid hoc eſt? ait Socrates. Iactitas hæc tu, quaſi etiam me ſis formoſior. Profecto, inquit Critobulus: ceteroquin omnium Silenorum ſatyricorum eſſem turpiſſimus. Erat autem Socrates his perquam ſimilis. Age vero, ſubiecit Socrates, memineris habendum eſſe iudicium de forma, vbi ſermones hi, quos inſtituimus, circumierint. Ferat autem iudicium de nobis non Alexan- E der ille Priami filius, ſed hi ipſi quos tu oſculandi tui cupidos eſſe putas. At Cliniæ, Socrates, iudicium non permiſeris? Et ille: Non tu Cliniæ meminiſſe deſines? At ſi eum non nominem, an propterea minus me putas ipſius meminiſſe? Num ignoras, tam illuſtre me ſimulacrum ipſius habere in animo, vt ſi vel fictor, vel pictor eſſem

* Quaſi dicas, Ramigeri.

nihilo minus ei ſimilem exprimerem, ſi ſimulacrum, ac ſi ipſum intuerer. Eius ſermonem excipiens Socrates: Quamobrem igitur, ait, quum ſimulacrum ei tam ſimile habeas, mihi negotium faceſſis, eoque ducis, vbi eum videas? Propterea, mi Socrates, ait, quod vultus eius eſſe mihi voluptati poteſt: ſimulacri vero ſpecies, vt delectationem nullam adfert, ita deſiderium excitat. Tũ Hermogenes: Ego vero, mi Socrates, inquit, ne tibi quidem conuenire arbitror, vt Critobulum adeo præ amore obſtupefactum contemnas. An tu exiſtimas, eum, inquit Socrates, ex quo mecum verſatur, hoc pacto vnquam fuiſſe adfectum? Quando tandem? Non vides huic quidem lanuginem propter aures ſerpere, Cliniæ vero iam retrorſum ſurgere? Nimirum hic id temporis, quo ad eoſdem cum illo magiſtros itabat, ita vehementer exarſit. Quibus animaduerſis pater eum mihi tradidit, ſi qua re prodeſſe ipſi poſſem. Et habet ſane iam multo melius. Nam antehac quaſi qui Gorgones ſpectant, ſaxeum in morem Cliniam inſpectabat, & quaſi ſaxeus eſſet, nuſquam ab ipſo diſcedebat. Vidi etiam, quum conniueret. Immo per deos immortales videtur mihi, ô viri, quod quidem inter nos dictum eſto, etiam deoſculat* eſſe Cliniam: quo ſane nihil eſt ad amorem accẽdendum acrius. Quippe ſatiari nequit, & ſpes quaſdam iucũdas præbet. Fortaſſis etiam, quia vnicũ hoc opus, corporibus* adtingere ſe, adpellationem communem habet cum eo quo animi ſeſe *diligunt, honeſtius eſt. Quamobrem aio equidem abſtinendum eſſe formoſorum ab oculis, illi qui pudice vt viuere poſſit, expetit. Ad ea Charmides: Tu vero, mi Socrates, inquit, quamobrem nos amicos tuos adeo quibuſdam quaſi puerorũ terriculamentis à formoſis depellis, quum ego te ipſum viderim, ita me Apollo amet, quo tẽpore apud litteratorem eodem in libro vterq; aliquid quærebatis, caput capiti, humerumque nudum nudo Critobuli humero admouiſſe? Et Socrates: Proh, inquit, hæc ipſa, quum velut à bellua quadam morſus eſſem, diutius quã dies quinque fricuerũt humerum, & in corde quaſi pruritum quemdam habere videbar. Verum nunc tibi, Critobule, coram tot teſtibus denuntio, ne me prius adtingas, quam mẽtum tibi perinde atque caput, pilis veſtitum fuerit. Atque hi quidem in hunc modum ſeria iocosque miſcebãt. Et Cal-

*quod in oſculo fit.

* Adludit ad ſignificationes verbi φιλεῖσθαι diuerſas.

A οὐδὲν ἂν ἧττον ἐκ τοῦ εἰδώλου, ἢ πρὸς αὐτὸν ὁρῶν, ὅμοιον αὐτῷ ἀπεργασαίμην; καὶ ὁ Σωκράτης ὑπέλαβε· τί δῆτα οὕτως ὅμοιον εἴδωλον ἔχων, πράγματά μοι παρέχεις, ἄγων τοῦτον ὅπου ὄψει; ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἡ μὲν αὐτοῦ ὄψις εὐφραίνειν δύναται, ἡ δὲ τοῦ εἰδώλου τέρψιν μὲν οὐ παρέχει, πόθον δὲ ἐμποιεῖ. καὶ ὁ Ἑρμογένης εἶπεν· ἀλλ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ πρὸς σοῦ ποιῶ τὸ περιιδεῖν Κριτόβουλον οὕτως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐκπλαγέντα. δοκεῖς γάρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξ B οὗ ἐμοὶ συνέστιν, οὕτω διατεθῆναι αὐτόν; ἀλλὰ πότε μήν; οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τούτῳ μὲν παρὰ τὰ ὦτα ἄρτι ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ πρὸς τὸ ὄπισθεν ἤδη ἀναβαίνει; * οὗτος οὖν συμφοιτῶν εἰς ταὐτὰ διδασκαλεῖα ἐκείνῳ, τότε ἰσχυρῶς προσεκαύθη· ἃ δὴ αἰσθόμενος ὁ πατὴρ παρέδωκέ μοι αὐτόν, εἴ τι δυναίμην ὠφελῆσαι. καὶ μέντοι πολὺ βέλτιον ἤδη ἔχει. πρόσθεν μὲν γάρ, ὥσπερ οἱ τὰς Γοργόνας θεώμενοι, λιθίνως C ἔβλεπε πρὸς αὐτόν, καὶ λιθίνως οὐδαμοῦ ἀπῄει ἀπ' αὐτοῦ· νῦν * δὲ εἶδον αὐτὸν καὶ σκαρδαμύξαντα. καίτοι νὴ τοὺς θεούς, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοί γε, ἔφη, ὡς ἐν * ὑμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, * οὗτος καὶ πεφιληκέναι τὸν Κλεινίαν· οὗ ἔρωτος οὐδέν ἐστι δεινότερον ὑπέκκαυμα. καὶ γὰρ ἄπληστον, καὶ ἐλπίδας τινὰς γλυκείας παρέχει. ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μόνον πάντων ἔργων τὸ τοῖς σώμασι συμψαύειν ὁμώνυμον εἶναι τῷ ταῖς ψυχαῖς φιλεῖσθαι, ἐντιμότερόν ἐστιν. οὗ ἕνεκα ἀφεκτέον ἐγώ φημι εἶναι D φιλημάτων ὡραίων τῷ σωφρονεῖν δυνησομένῳ. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν, ἀλλὰ τί δή ποτε, ὦ Σώκρατες, ἡμᾶς μὲν οὕτω τοὺς φίλους μορμολύττῃ ἀπὸ τῶν καλῶν, αὐτὸν δέ σε, ἔφη, ἐγὼ εἶδον, ναὶ μὰ τὸν Ἀπόλλω, ὅτε παρὰ τῷ γραμματιστῇ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀμφότεροι ἐμαστεύετέ τι, τὴν κεφαλὴν πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸν ὦμον γυμνὸν πρὸς γυμνῷ τῷ Κριτοβούλου ὤμῳ ἔχοντα. καὶ ὁ Σωκράτης, φεῦ, ἔφη· ταῦτ' ἄρα, ἔφη, ἐγὼ ὥσπερ ὑπὸ θηρίου τινὸς E δεδηγμένος, τόνδε ὦμον πλεῖον ἢ πέντε ἡμέρας ὤδαξον, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ὥσπερ κνῆσμά τι ἐδόκουν ἔχειν. ἀλλὰ νῦν τι σοί, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἐναντίον τοσούτων μαρτύρων προαγορεύω μὴ ἅπτεσθαί μου, πρὶν ἂν τὸ γένειον τῇ κεφαλῇ ὁμοίως κομήσῃς. καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἀναμὶξ ἔσκωψάν τε καὶ ἐσπούδασαν. ὁ δὲ Καλ-

ἔτι αὖ

δὲ ἦν ἰδεῖν

ἐμοί

* ἔτι

λίας· σὸν μέρος, ἔφη, λέγειν, ὦ Χαρμίδη, διότι ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονεῖς. οὐκοῦν τόδε μὲν, ἔφη, ὁμολογεῖται, κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν ἢ φοβεῖσθαι, καὶ ἐλεύθερον εἶναι μᾶλλον ἢ δουλεύειν, καὶ θεραπεύεσθαι μᾶλλον ἢ θεραπεύειν, καὶ πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον ἢ ἀπιστεῖσθαι. ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, πρῶτον μὲν ἐφοβούμην, μή τίς μου τὴν οἰκίαν διορύξας καὶ τὰ χρήματα λάβοι, καὶ αὐτόν τι με κακὸν ἐργάσαιτο· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλλον κακῶς ἱκανὸς εἴην, ἢ ποιῆσαι ἐκείνους. καὶ γὰρ δὴ καὶ προσετάττετο μὲν ἀεί τι μοὶ δαπανᾶν ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ ἐξῆν: νῦν δ' ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι, καὶ τὰ ἔγγεια οὐ καρποῦμαι καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται, ἡδέως μὲν καθεύδω ἐκτεταμένος, πιστὸς δὲ τῇ πόλει γεγένημαι, οὐκ ἔτι δὲ ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις, ὡς ἐλευθέρῳ τε ἔξεστί μοι καὶ ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν· ὑπανίστανται δέ μοι ἤδη καὶ θάκων καὶ ὁδῶν ἐξίστανται οἱ πλούσιοι. καὶ εἰμὶ νῦν μὲν τυράννῳ ἐοικὼς, τότε δὲ σαφῶς δοῦλος ἦν. καὶ τότε μὲν ἐγὼ φόρον ἀπέφερον τῷ δήμῳ, νῦν δὲ ἡ πόλις τέλος φέρουσα τρέφει με. ἀλλὰ καὶ Σωκράτῃ, ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, ἐλοιδόρουν με ὅτι συνῆν· νῦν δ' ἐπεὶ πένης γεγένημαι οὐκέτι οὐδὲ μέλει οὐδενί. καὶ μὴν ὅτε μέν γε πολλὰ εἶχον, ἀεί τι ἀπέβαλλον ἢ ὑπὸ τῆς πόλεως, ἢ ὑπὸ τῆς τύχης· νῦν δὲ ἀποβάλλω μὲν οὐδὲν, (οὐδὲ γὰρ ἔχω) ἀεὶ δέ τι λήψεσθαι ἐλπίζω. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Καλλίας, καὶ εὔχῃ μηδέποτε πλουτεῖν, καὶ ἐάν τι ὄναρ ἀγαθὸν ἴδῃς, τοῖς ἀποτροπαίοις θύεις; μὰ Δία τοῦτο μέντοι, ἔφη, ἐγὼ οὐ ποιῶ, ἀλλὰ μάλα φιλοκινδύνως ὑπομένω, ἤν ποθέν τι ἐλπίζω λήψεσθαι. ἀλλ', ἄγε δὴ, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν ὦ Ἀντισθένης, πῶς οὕτω βραχέα ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ; ὅτι νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. ὁρῶ γὰρ πολλοὺς μὲν ἰδιώτας οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα, οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται, ὥστε πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται.

A lias: Tuum fuerit, inquit, dicere, mi Charmides, quamobrem ob paupertatem elato ſis animo. Eſt in confeſſo, ait, potiorem eſſe fiduciam animi, quam metũ: potiorem libertatem, quam ſeruitutem: potius eſſe coli, quam colere: fidem à patria haberi alicui, quam non haberi. Itaque quum in hac ciuitate opulẽtus equidem eſſem, primum verebar, ne quis parietibus ædium mearum perfoſſis, & facultates adimeret mihi, & me quoq; læderet. Deinde colebam calumniatores, quod ſcirem ad perpetiẽdum aliquid mali magis eſſe me cõparatum, quam vt ipſis ego detrimento eſſem. Nam ſemper aliquid mihi ſumtuum, qui expenderentur, à republica imperabatur, & abire peregre licebat nuſquã. Nunc poſteaquam fortunis, quas extra fines noſtros habebam, ſpoliatus ſum: & de iis, quę in hac regione ſita ſunt, fructum nullum percipio; & res familiaris eſt vendita: porrectus ſcilicet iucunde dormio, fidem auctoritatemq: apud rempublicam nanctus

C ſum, aliorum minas non experior, aliis ipſe minitor, vt homo liber abeundi peregre, domique manendi facultatem habeo, denique opulenti iam & de honeſtiore loco mihi adſurgunt, & via cedunt. Nunc regi ſimilis videor, qui tunc haud dubiè ſeruus eram. Tum temporis populo tributum ego pendebam, nunc reſpublica vectigal mihi pendit, dum me alit. Etiam conuiciis me inceſſebant, quũ locuples eſſem, quod conſuetudine Socratis vterer: nunc poſteaquam ad paupertatem redactus ſum, ea res nemini amplius eſt curæ. Pręterea quũ multa poſſiderem, ſemper aliquid vel reſpublica, vel fortuna adimebat. Nunc nihil amitto, qui nihil habeam, & ſemper aliquid accepturum me ſpero. Ergo, inquit Callias, etiam optas tu numquam, vt opulentus fias, ac ſi quod ſomnium fauſtum videres, auerruncis rem ſacram faceres? Id equidem profecto non facio, ait, ſed valde tamen alacriter opperior, ſicunde quid accepturum me ſpero. Age vero, inquit So-

E crates, tu nobis Antiſthenes dicito, quo pacto tam elato ſis ob diuitias animo, quũ tam exiguæ ſint facultates tuæ? Quod arbitror, ait, ô viri, nõ in ædibus ſitas eſſe tũ opes tum paupertatem hominibus, ſed in animis. Multos enim priuatos homines eſſe video, qui quum facultates ampliſſimas poſſideãt, adeo ſe tamen eſſe pauperes arbitrãtur: vt quẽuis laborem, quoduis periculũ ſubeant quo plura cõparare poſſint.

Antiſthenes animi opes prædicat.

Fratres etiam noui, quibus quum facultates æquales obtigerint, tamē alter eorum quæ abunde ſufficiant, & ſumtum etiam ſuperent, habet: alteri nihil non deeſt. Animaduerto & reges quoſdam eſſe, qui tāta opum fame laborant, vt longe grauiora committant, quam homines maxime inopes. Nam propter egeſtatem nonnulli furantur, alij parietes perfodiunt, alij committunt plagium: at reges quidam ſunt, qui pecuniarū cauſſa familias totas euertunt, occidunt multos, ſæpenumero totas etiam vrbes diripiūt. Hos igitur equidem nō poſſum nō vehementer miſerari, quod tam graui morbo laborent. Nam ſimile quid ipſis accidere mihi videtur, atque ſi quis multa poſſideat, multaque comedat, nunquam tamen ſaturetur. Ego vero tam multa ſcilicet habeo, vix vt ea poſſim ipſe inuenire. Nihilominus ſuperat mihi aliquid dum comedo, donec eo perueniam, vt non eſuriam: & bibo, donec non ſitiam: & ita veſtitus ſum, vt foris nihilo magis quam ditiſſimus hic Callias frigeā. Quū domi ſum, admodum mihi calidæ videntur eſſe tunicę parietes ipſi, & tecta craſſorum paludamētorum inſtar. Stragula veſte vſque adeo abundo, vt etiam excitari difficulter poſſim. Quod ſi aliquando re venerea corpus indigeat, adeo mihi ſatisfacit, quod adeſt; vt illæ, ad quas accedo, mirifice me cōplectātur, propterea quod eas alij conuenire nolint. Atq; hæc omnia tam iucunda mihi accidunt, vt dum ea facio ſingula, non equidem maiori ſed minori potius delectatione perfrui optem: quod pleraque mihi iucundiora eſſe videantur quam expediat. Rem autem longe maximi pretij meis in opibus illis eſſe exiſtimo, quod etiam ſi quis ea mihi adimat, quæ nunc adſunt; nullum eſſe tam vile opus videam, quod mihi non ſatis alimenti ſuppeditet. Etenim vbi voluptariam agere vitam voluero, non magni pretij quædam ex foro coëmo, quod ea nimis magno ſumtu veneant, ſed ex animo promo. Adeoque multo plus confert ad voluptatem, quod exſpectato tempore, quo quid requiram, ita deinde ſumo; quam ſi magno pretio redemtis vtar. Quemadmodū nūc quoq;, quum in hoc vinum Thaſium inciderim, bibo illud ſine ſiti. Enimuero par eſt credere, multo etiam iuſtiores eſſe, qui vilitatem victus potius quam caritatem ſpectant. Nam quibus maxime præſentia ſatisfaciunt, ij minime aliena cōcupiſcūt.

A εἶδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες, ὁ μὲν αὐτῶν τἀρκοῦντα ἔχει καὶ ὑπερσπονδοῦντα τὰ τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεῖται. αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννους τινάς, οἳ οὕτως αὖ πεινῶσι χρημάτων, ὥστε ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων. δι' ἔνδειαν μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦσιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται. τύραννοι δ' εἰσί τινες, οἳ ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτείνουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα ἐξανδραποδίζονται. B τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ οἰκτείρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. ὅμοια γάρ μοι δοκοῦσι πάσχειν, ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχων, καὶ πολλὰ ἐσθίων, μηδέποτε ἐμπίπλαιτο. ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ ἂν αὐτὸς εὑρίσκω, ὅμως δὲ περίεστί μοι καὶ ἐσθίοντι ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν ἀφικέσθαι, καὶ πίνοντι μέχρι τοῦ μὴ διψῆν, καὶ ἀμφιέννυσθαι ὥστε ἔξω μὲν μηδὲν μᾶλλον Καλλίου τούτου τοῦ πλουσιωτάτου ῥιγοῦν. C ἐπειδάν γε μὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ γένωμαι, πάνυ μὲν ἀλεεινοὶ χιτῶνες οἱ τοῖχοι μοι δοκοῦσιν εἶναι, πάνυ δὲ παχεῖαι ἐφεστρίδες οἱ ὄροφοι. στρωμνήν γε μὴν οὕτως ἀρκοῦσαν ἔχω, ὥστ' ἔργον * μέτεστι καὶ ἀνεγεῖραι. ἢν δέ ποτε καὶ ἀφροδισιάσαι τὸ σῶμά μου δεηθῇ, οὕτω μοι τὸ παρὸν ἀρκεῖ, ὥστε αἷς ἂν προσέλθω, ὑπερασπάζονταί με, διὰ τὸ μηδένα ἄλλον αὐταῖς ἐθέλειν προσιέναι. καὶ πάντα τοίνυν ταῦτα οὕτως ἡδέα μοι δοκεῖ εἶναι, D ὡς μᾶλλον μὲν ἥδεσθαι ποιῶν ἕκαστα αὐτῶν οὐκ ἂν εὐξαίμην, * ἧττον δὲ τούτων μοι δοκεῖ ἔνια αὐτῶν ἡδίω εἶναι τοῦ συμφέροντος. πλείστου δ' ἄξιον κτῆμα ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶναι ἐκεῖνο, ὅτι εἴ μου τις καὶ τὰ νῦν ὄντα παρέλοιτο, οὐδὲν οὕτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον, ὁποῖον οὐκ ἀρκοῦσαν ἂν τροφὴν ἐμοὶ παρέχοι. καὶ γὰρ ὅταν ἡδυπαθῆσαι βουληθῶ, οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ τίμια ὠνοῦμαι, (πολυτελῆ γὰρ γίγνεται) ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς ταμιεύομαι. E καὶ πολὺ πλέον διαφέρει πρὸς ἡδονήν, ὅταν ἀναμείνας τὸ δεηθῆναι προσφέρωμαι, ἢ ὅταν τινὶ τῶν τιμίων χρῶμαι. ὥσπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ Θασίῳ οἴνῳ ἐντυχὼν, οὐ διψῶν πίνω αὐτόν. ἀλλὰ μὴν καὶ πολὺ δικαιοτέρους γε εἰκὸς εἶναι τοὺς εὐτέλειαν μᾶλλον ἢ πολυχρηματίαν σκοποῦντας. οἷς γὰρ μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ, ἥκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται.

[margin: * ἐμοί γ' ἔτι]

[margin: * ἥδιον δ', ὥς μοι δοκεῖ]

ἄξιον δ' ἐννοῆσαι, ὡς καὶ ἐλευθερίους ὁ τοιοῦτος πλοῦτος παρέχεται. Σωκράτης τε γὰρ οὗτος, παρ' οὗ ἐγὼ * ἐκτησάμην, οὔτ' ἀριθμῷ, οὔτε σταθμῷ ἐπήρκει μοι, ἀλλ' ὁπόσον ἐδυνάμην φέρεσθαι, τοσοῦτόν μοι παρεδίδου. ἐγώ τε νυνὶ οὐδενὶ φθονῶ, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φίλοις καὶ ἐπιδεικνύω τὴν ἀφθονίαν, καὶ μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτου. καὶ μὴν καὶ τὸ ἁβρότατόν γε κτῆμα τὴν σχολὴν ἀεὶ ὁρᾶτέ μοι παροῦσαν, ὥστε καὶ θεᾶσθαι τὰ ἀξιοθέατα, καὶ ἀκούειν τὰ ἀξιάκουστα. * καὶ οὗ πλείστου ἐγὼ τιμῶμαι, Σωκράτει σχολάζων συνδιημερεύειν. καὶ οὗτος δ' οὐ τοὺς πλεῖστον ἀριθμοῦντας χρυσίον θαυμάζει, ἀλλ' οἳ ἂν αὐτῷ ἀρέσκωσι, τούτοις συνὼν διατελεῖ. οὗτος μὲν δὴ οὕτως εἶπεν. ὁ δὲ Καλλίας νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, τά τε ἄλλα ζηλῶ σε τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι οὔτε ἡ πόλις σοι ἐπιτάττουσα ὡς δούλῳ χρῆται, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, ἢν μὴ δανείσῃς, ὀργίζονται. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος, μὴ ζήλου. ἐγὼ γὰρ ἥξω παρ' αὐτοῦ * διδαξάμενος τὸ μηδενὸς προσδεῖσθαι. * οὕτω πεπαιδευμένος ὑπὸ Ὁμήρου ἀριθμεῖν,

τοῦτον

ὃ, ἐπαινῶν

δανεισάμενος

* ὃν ὑπὸ

Ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
Αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους,

σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ ὡς πλείστου πλούτου ἐπιθυμῶν οὐ παύομαι. ἐξ ὧν ἴσως καὶ φιλοχρηματώτερός τισι δοκῶ εἶναι. ἔνθα δὴ ἀνεγέλασαν ἅπαντες, νομίζοντες τὰ ὄντα εἰρηκέναι αὐτόν. ἐκ τούτου εἶπέ τις· σὸν ἔργον, ὦ Ἑρμόγενες, λέγειν τε τοὺς φίλους, οἵτινές εἰσι, καὶ ἐπιδεικνύναι, ὡς μέγα τε δύνανται, καὶ σοῦ ἐπιμέλονται, ἵνα δοκῇς δικαίως ἐπ' αὐτοῖς μέγα φρονεῖν. οὐκοῦν ὡς μὲν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι τοὺς θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τά τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα, εὔδηλον. πᾶσαι γοῦν αἱ πόλεις, καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς θεούς, τί τε χρή, καὶ τί οὐ χρὴ ποιεῖν. καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν γε δύνασθαι αὐτοὺς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, καὶ τοῦτο σαφές. πάντες γοῦν αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα ἀποτρέπειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι. οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοί, οὕτω μοι φίλοι εἰσίν, ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου, οὔποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτός,

A Eſt autem operæpretium conſiderare, quã liberales efficiant homines huiuſmodi diuitiæ. Nã Socrates hic, à quo has ſum cõſequutus, neque numero, neque pondere mihi eas ſuppeditabat: ſed dabat mihi tantumquantum ferre poteram. Atque equidem modo nemini mea nunc inuideo, ſed abundantiam amicis omnibus oſtento, & participẽ facio quemuis, qui quidẽ velit, earum diuitiarum quas animo meo poſſideo. Quin etiam rem omnium delicatiſſi-
B mam, videlicet otium, ſemper adeſſe mihi videtis: qui ſpectem, quæ digna ſunt contemplatu; & audiam, quę auditu digna: &, quod equidem maximi facio, adeſſe Socrati totos dies in otio poſſim. Atque is etiam ipſe non eos admiratur, qui plurimum auri numerant: ſed perpetuo cum iis verſatur, qui ipſi placent. Atque hoc modo quum loquutus is eſſet: Per Iunonem, ait Callias, cùm alias ob cauſſas his cum opibus admirationi mihi es: tum quod neque
C te ſerui loco ciuitas habeat, aliquid ſcilicet imperans: neq; homines tibi ſuccenſeant, ſi nihil des mutuo. Tu vero hunc mirari deſine, ait Niceratus. Nam ego eum conueniam, qui quidẽ ſumam hoc ab eo mutuo, ne qua mihi re ſit opus amplius. Etenim ab Homero edoctus, vt ita numerem,

Septenos tripodas, atque auri dena talenta,
Bis ſenos & equos, bis denos atque lebetas,

non deſino pondere ac numero diuitias quam plurimas expetere. Quo fortaſſe fit,
D vt quibuſdã auidior eſſe pecunię videar. Ibi vero in riſum effuſi ſunt omnes, qui eũ quod res eſſet, dixiſſe arbitrarentur. Secundùm hæc quidam: Tuum iam eſt, ait, de amicis dicere, Hermogenes, quinam illi ſint; ac demonſtrare, magnam illorum eſſe potentiam, teq; illis eſſe curę, vt merito magnos ſpiritus gerere propter eos videaris. Perſpicuum igitur ac notum eſt, tam Græcos quam barbaros exiſtimare, deos vniuerſa tum præſentia tum futura ſcire. Omnes certe tum ciuitates, tum na-
E tiones, per diuinationem conſulunt deos, quid faciundum, quid omittendum ſit. Etiam nos illa patet eſſe in ſentẽtia, quod dij nobis tum commodare tum incommodare poſſint. Nam deos precantur vniuerſi, vt mala quidem auertant, bona vero largiantur. Hi ergo dij, qui omnia norunt, & poſſunt omnia, tam mihi ſunt amici, vt quia ſum ipſis curæ, numquam meæ res eos fugiant, neque noctu,

neque interdiu, neque quo pergam, neq; quid ſuſcepturus ſim. Et quia proſpiciunt, quinam cuiuſque rei futurus ſit euentus: miſſis nunciis, ominibus, ſomniis, auguriis, quid faciundum, quid omittendum ſit mihi ſignificant. Eis quum obtempero, nõ illius vnquã me pœnitet; & quia morem aliquãdo non geſſi, pœnas dedi. Tum Socrates: Nihil horum, inquit, eſt incredibile: verum hoc equidem ſciſcitari lubens velim, qua ratione colas eos, vt tam amicos habeas. Vili profecto, inquit Hermogenes. Quippe nullum ſumtum faciens, eos laudo, & de iis, quæ dederunt, viciſſim præbeo: quãtumque poſſum, pie loquor: & quibus in rebus eos teſtes cito, in iis volens equidem numquam mentior. Profecto, ait Socrates, ſi quum talis ſis, amicos eos experiris: etiam Deos par eſt credere, virtute ac honeſtate delectari. Atq; hactenus in hunc modum ſerio colloquebãtur. Verum vbi ad Philippum ventum eſſet, quærebant ex eo, quidnam perſpexiſſet in ratione mouendi riſus, quod propterea ſeſe efferret. An non operæpretium eſt, ait, quod quum omnes norint, me ioculatorem eſſe, ſi quid nancti ſunt boni, perlubẽter ad id me inuitãt: ſin quid accidit mali, fugiunt ita, vt ne quidem reſpiciant; veriti ſcilicet, ne vel inuiti rideãt? Iure tu, ait Niceratus, te effers. Etenim amici mei, quibus res ſunt proſperæ, longe me fugiunt: at quibus aduerſi quid accidit, cognationem recenſendo enumerãt, nec vmquam me miſſum faciunt. Sed eſto ſane. Tu vero, inquit Charmides, Syracuſane, qua re te effers? an perſpicuum eſt efferri te animo propter hunc puerum? Nequaquam, ait, immo propter ipſum magno ſum in metu. Nam quoſdam animaduerto ei inſidiari, vt eum perdant. Id Socrates quum audiuiſſet: Proh Hercules, inquit, quare tantopere ſe abs tuo puero læſos arbitrantur, vt eũ interficere velint? At enim, ait, nequaquam eum interficere volunt, ſed perſuadere, vt cum ipſis dormiat. Tu vero, quemadmodum videtur, id ſi fiat, exiſtimas eum perditum iri? Omnino ſcilicet, ait. Ergo ne ipſe quidem cum eo cubas? Vero, inquit, & quidem totas omneſque noctes. Ita me Iuno amet, ait Socrates, magna iſtæc felicitas tua eſt, quod à natura tale corpus habeas, vt ſolus tecum cubantes non corrumpas. Quo fit, vt ſi non aliam ob rem, ſaltim propter hoc corpus, æquum ſit, magnopere te efferri.

A οὔθ' ἡμέρας, οὔθ' ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, οὔθ' ὅ,τι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ προειδέναι καὶ ὅ,τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι, πέμποντες ἀγγέλους, φήμας καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς, ἅ τε δεῖ, καὶ ἃ οὐ χρὴ ποιεῖν. οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει· ἤδη δέ ποτε καὶ * ἀπιστήσας ἐκολάσθην. καὶ ὁ Σωκράτης εἶ- ἀπειθήσας
πεν· ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν ἄπιστον. ἐκεῖνο μέντοι ἔγωγε ἡδέως ἂν πυθοίμην, πῶς αὐτοὺς θε-
B ραπεύων οὕτω φίλους ἔχεις. ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Ἑρμογένης, καὶ μάλα εὐτελῶς. ἐπαινῶ τε γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν δαπανῶν, ὧν τε διδόασιν ἀεὶ ἀντιπαρέχομαι, εὐφημῶ τε ὅσα ἂν δύνωμαι, καὶ ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὺς μάρτυρας ποιῶμαι, ἑκὼν οὐδὲν ψεύδομαι. νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἄρα τοιοῦτος ὢν φίλους αὐτοὺς ἔχεις, καὶ οἱ θεοί, ὡς ἔοικε, καλοκἀγαθίᾳ ἥδονται. οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτως ἐσπουδαιολογήθη. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν Φίλιππον ἧκον, ἠρώτων αὐτόν, τί ὁρῶν ἐν τῇ γελωτο-
C ποιίᾳ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονοίη. οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὁπότε γε πάντες εἰδότες, ὅτι γελωτοποιός εἰμι, ὅταν μέν τι ἀγαθὸν ἔχωσι, παρακαλοῦσί με ἐπὶ ταῦτα προθύμως· ὅταν δέ τι κακὸν λάβωσι, φεύγουσιν ἀμεταστρεπτί, φοβούμενοι μὴ καὶ ἄκοντες γελάσωσι; καὶ ὁ Νικήρατος εἶπε· νὴ Δία σὺ τοίνυν δικαίως μέγα φρονεῖς. ἐμοὶ γὰρ αὖ τῶν φίλων οἱ μὲν εὖ πράττοντες ἐκποδὼν ἀπέρχονται, οἳ δ' ἂν κακόν τι λάβωσι, γενεαλογοῦσι τὴν
D συγγένειαν, καὶ οὐδέποτέ με ἀπολείπουσιν. εἶεν. σὺ δὲ δή, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ὦ Συρακούσιε, ἐπὶ τῷ μέγα φρονεῖς; ἢ δῆλον, ὅτι ἐπὶ τῷ παιδί. μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή, ἀλλὰ καὶ δέδοικα περὶ αὐτοῦ ἰσχυρῶς. αἰσθάνομαι γάρ τινας ἐπιβουλεύοντας διαφθεῖραι αὐτόν. καὶ ὁ Σωκράτης ἀκούσας· Ἡράκλεις, ἔφη, τί τοσοῦτον * νομίζοντες νομίζοιεν
ἠδικῆσθαι ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδός, ὥστε ἀποκτεῖναι αὐτὸν βούλεσθαι; ἀλλ' οὔτοι, ἔφη, ἀποκτεῖναι βούλον-
E ται, ἀλλὰ πεῖσαι αὐτὸν συγκαθεύδειν αὐτοῖς. σὺ δ', ὡς ἔοικας, εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν διαφθαρῆναι αὐτόν; ναὶ μὰ Δί', ἔφη, παντάπασί γε. οὐδ' αὐτὸς ἄρ', ἔφη, συγκαθεύδεις αὐτῷ; νὴ Δί' ὅλας γε καὶ πάσας τὰς νύκτας. νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εὐτύχημά γέ σου μέγα, τὸ τὸν χρῶτα τοιοῦτον φῦναι ἔχοντα, ὥστε μόνον μὴ διαφθείρειν τοὺς συγκαθεύδοντας. ὥστε σοί γε, εἰ μὴ ἐπ' ἄλλῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ χρωτὶ ἄξιον μέγα φρονεῖν.

ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῶ. ἀλλ' ἐπὶ τῷ μήν; ἐπί, νὴ Δία, τοῖς ἄφροσιν. οὗτοι γὰρ τὰ ἐμὰ νευρόσπαστα θεώμενοι τρέφουσί με. ταῦτα γάρ, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ πρῴην ἐγώ σου ἤκουον εὐχομένου πρὸς τοὺς θεούς, ὅπου ἂν ᾖς, διδόναι καρποῦ μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δ' ἀφορίαν. εἶεν, ἔφη ὁ Καλλίας. σὺ δὲ δή, ὦ Σώκρατες, τί ἔχεις εἰπεῖν, ὡς ἄξιόν σοι ἐστὶ μέγα φρονεῖν ἐφ' ᾗ εἶπας οὕτως ἀδόξῳ οὔσῃ τέχνῃ; καὶ ὃς εἶπεν· ὁμολογησώμεθα πρῶτον, ποῖά ἐστιν * ἔργα τοῦ μαστροποῦ· καὶ ὅσα ἂν ἐρωτῶ, μὴ ὀκνεῖτε ἀποκρίνεσθαι, ἵνα εἰδῶμεν, ὅσα ἂν συνομολογῶμεν. καὶ ὑμῖν οὕτω δοκεῖ; ἔφη. πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. ὡς δὲ ἅπαξ εἶπον, Πάνυ μὲν οὖν, τοῦτο πάντες ἐκ τοῦ λοιποῦ ἀπεκρίναντο. οὐκοῦν ἀγαθοῦ μέν, ἔφη, ὑμῖν δοκεῖ μαστροποῦ ἔργον εἶναι, ὃν ἄν, ἢ ἣν ἂν μαστροπεύῃ, ἀρέσκοντα * τοῦτον ἀποδεικνύναι οἷς ἂν συνῇ; πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. οὐκοῦν ἕν μέν τι ἐστὶν εἰς τὸ ἀρέσκειν, ἐκ τοῦ πρεπόντως ἔχειν χρόαν καὶ τριχῶν καὶ ἐσθῆτος; πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. οὐκοῦν καὶ τόδε ἐπιστάμεθα, ὅτι ἔστιν ἀνθρώπῳ τοῖς αὐτοῖς ὄμμασι καὶ φιλικῶς καὶ ἐχθρῶς πρός τινας βλέπειν; πάνυ μὲν οὖν. τί δέ, τῇ αὐτῇ φωνῇ ἔστι καὶ αἰδημόνως καὶ θρασέως φθέγγεσθαι; πάνυ μὲν οὖν. τί δέ, λόγοι οὐκ εἰσὶ μέν τινες ἀπεχθανόμενοι, εἰσὶ δέ τινες, οἳ πρὸς φιλίαν ἄγουσιν; πάνυ μὲν οὖν. οὐκοῦν τούτων ὁ ἀγαθὸς μαστροπὸς τὰ συμφέροντα εἰς τὸ ἀρέσκειν διδάσκοι ἄν; πάνυ μὲν οὖν. ἀμείνων δ' ἂν εἴη, ἔφη, ὁ ἑνὶ δυνάμενος * ἀρεστοὺς ποιεῖν, ἢ ὅστις καὶ πολλοῖς; ἐνταῦθα μέντοι ἐσχίσθησαν. καὶ οἱ μὲν εἶπον, δῆλον ὅτι ὅστις πλείστοις· οἱ δέ, πάνυ μὲν οὖν. ὁ δ' εἰπών, ὅτι καὶ τοῦτο ὁμολογεῖται, ἔφη· εἰ δέ τις καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ἀρέσκοντας δύναιτο ἀποδεικνύναι, οὐχ οὗτος παντελῶς ἂν ἤδη ἀγαθὸς μαστροπὸς εἴη; σαφῶς γε νὴ Δία, πάντες εἶπον. οὐκοῦν εἴ τις τοιούτους δύναιτο ἐξεργάζεσθαι ὧν προστατοίη, δικαίως ἂν μέγα φρονοίη ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ δικαίως ἂν πολὺ μισθὸν λαμβάνοι; ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα πάντες συνωμολόγουν, τοιοῦτος μέντοι, ἔφη, μοι δοκεῖ Ἀντισθένης εἶναι οὑτοσί. καὶ ὁ Ἀντισθένης· ἐμοί, ἔφη, παραδίδως, ὦ Σώκρατες, τὴν τέχνην; ναὶ μὰ Δί', ἔφη. ὁρῶ γάρ σε καὶ τὴν ἀκόλουθον ταύτης πάνυ ἐξειργασμένον. τίνα ταύτην;

ἔργα ἀγαθοῦ μαστρ.

ταύτην ἢ τοῦτον ἀποδεικνύναι

ἀρεστοὺς

A Ego vero non hanc ob cauſſam me effero, inquit. Propter quã igitur? Profecto propter homines ſtultos, ait. Nam illi propterea, quod ſpectent imagunculas meas, quę fidiculis tentæ mouentur, me alunt. Nuper etiam ſubiecit Philippus, id à diis precari te audiebam, vt vbicumq; eſſes, ibi fructuũ quidem magnam copiam largirentur, ſapientiæ vero ſterilitatẽ. Sit ita ſane, inquit Callias. Tu vero Socrates, quid proferre potes, quamobrem æquum cenſeas, elato te eſſe animo, propter artem quam dixiſti
B adeo ignominioſam? Et Socrates: Primũ, inquit, velim inter nos conueniat, quod lenonis ſit officium. Tum quod interrogauero, ad id reſpondete promte: vt ſciamus, de quibus inter nos cõueniat. Num ita vobis etiam videtur? Maxime vero, inquiunt. Atq; vti ſemel dicebant, Maxime vero; ita hoc ipſum in reſpondendo deinceps retinebant. Ergo vobis boni lenonis eſſe videtur, inquit, vt quem, quamue perduxerit, eum eamue gratos iis efficiat, quibuſcum
C conſueſcunt? Maxime vero, aiunt. An non igitur vnum quiddã eſt, quod vt placeant, facit; nimirum ſi & capillorũ, & veſtis ratio decori legem ſeruet? Maxime vero. Etiam ſcimus, poſſe hominem iiſdem oculis tum amice tum hoſtiliter aliquos intueri? Maxime. Quid vero? an non eadem voce licet tum verecunde tum audacter loqui? Maxime. Quid? nonne quidam ſermones odioſi ſunt, alij ad amicitiã impellunt? Maxime. Ex his igitur quæcumq; ad placendũ conducunt, ea bonus leno ſuos docere debet? Maxime. Num autem potior is fuerit,
D qui vni reddere gratos poteſt, an vero qui pluribus? Heic in duas partes diuiſis omnibus, alij manifeſtũ eſſe dicebant, potiorem eſſe, qui plurimis efficere gratos poſſet: alij ſubiiciebant, Maxime. Socrates, quum hac etiã in parte conuenire diceret: Quid ſi quis, inquit, vt toti ciuitati quidam placeant, efficere poſſit, an non omnibus ille numeris bonus leno fuerit? Id quidem manifeſtum eſt, aiunt omnes. Ergo ſi quis eos, quibus ipſe præſit, tales efficere ſtudio ſuo poſſit, an non optimo iure ob hanc ar-
E tem elato ſit animo, atque etiam optimo iure mercedem debeat amplam accipere? Quum his etiã vniuerſi adſenſi eſſent: Talis ſcilicet, inquit, eſt mea quidem ſententia hic Antiſthenes. Tum ille: Mihine tribuis, inquit, artem hanc Socrates? Profecto, ait. Nam te video etiã in huius pediſequa probe exercitũ eſſe. Quænam illa eſt?

Ars lenonum ſiue perductorum, ait. Et grauiter id ferens Antiſthenes: Ecquid, ait, tale me commiſiſſe ſcis, Socrates? Scio equidem, inquit, te Calliam hunc ad doctum illum Prodicum perduxiſſe: quum illum ardentem amore philoſophiæ cerneres, hunc vero pecunia indigentem. Scio item te perduxiſſe eumdem ad Hippiam Eleum, à quo etiam artem memoriæ didicit. Et ex eo quidem tempore magis amoribus eſſe deditus cœpit, quod pulchri quidquid viderit, eius numquam obliuiſcatur. Nuper adeo quod hoſpitem quoq; Heracleenſem apud me prædicando, effeciſti vt ipſius ego cupidus eſſem, conciliaſti eum mihi: quo quidem nomine tibi gratiam habeo. Nam mihi per eſſe bonus honeſtuſq; videtur. An non item Æſchylum illum Phliaſium apud me prædicando, meque apud ipſum, eam in nobis adfectionem animi excitaſti; vt noſmet amantes mutuo, quæreremus curſitando, perinde atque canes ſolent? Hæc quum ego te facere poſſe videam, bonum eſſe lenonem arbitror. Nam qui adgnoſcere poteſt eos qui ſibi futuri ſint vtiles; ac poteſt efficere, vt illi ſe mutuo expetant: is mihi videtur & vrbes amicitia coniungere poſſe, & nuptias commodas conciliare, vtque magni vir pretij ſit, tum apud ciuitates, tum amicos, tum ſocios, efficere. Et tu mihi, quaſi qui non ſatis recte audieris, dixiſſe me, lenonem eſſe te bonum, ſuccenſuiſti. Ego vero, ſubiecit ille, non iam amplius. Nam hæc ſi poſſim, nimirum animus meus diuitiis conſtipatus erit. Atque hoc pacto colloquutorum circuitus abſolutus fuit. Callias autem: Sed tu Critobule, ait, in certamen aduerſus Socratem de pulchritudine non deſcendis: Non profecto, ait Socrates. Nam fortaſſe lenonem apud iudices magna eſſe in exiſtimatione videt. Nihilominus ego, ſubiecit Critobulus, non recuſo. Doceto autem me ſi quid habes doctrinæ, te pulchriorem eſſe quam ego ſim. Tantum, ait, lucernam aliquis propius adferat. Primum ad cauſſæ te inquiſitionem prouoco: Tu mihi reſpondeto: At tu interrogato. Vtrum igitur pulchritudinem in homine tantum exiſtimas eſſe, an etiam in aliqua re alia? Profecto, ait, mea quidem ſententia, eſt etiam in equo, & boue, & multis rebus inanimis. Nam & ſcutum eſſe pulchrum ſcio, & gladium & haſtam. Et qui fieri poteſt, ait, quæ inuicem ſibi nulla ſunt re ſimilia, eſſe omnia pulchra? Si ad opera, quorum cauſſa nos ea ſingula parauimus,

A τὴν προαγωγείαν, ἔφη. καὶ ὃς μάλα ἀχθεσθεὶς ἐπήρετο· καὶ τί μοι συνοισθα, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον εἰργασμένῳ; οἶδα μέν, ἔφη, σὲ Καλλίαν τουτονὶ προαγαγόντα τῷ σοφῷ Προδίκῳ, ὅτι ἑώρας τοῦτον μὲν φιλοσοφίας ἐρῶντα, ἐκεῖνον δὲ χρημάτων δεόμενον. οἶδα δέ σε, Ἱππίᾳ, τῷ Ἠλείῳ, παρ' οὗ οὗτος καὶ τὸ μνημονικὸν ἔμαθεν· ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐρωτικώτερος γεγένηται διὰ τὸ ὅ,τι ἂν * καλὸν ἴδῃ, μηδέποτε ἐπιλανθάνεσθαι. ἔναγχος δὲ δήπου καὶ πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν καλὸν
B τὸν Ἡρακλεώτην ξένον, ἐπεί με ἐποίησας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ, συνέστησάς μοι αὐτόν. καὶ χάριν μέντοι σοι ἔχω· πάνυ γὰρ καλὸς κἀγαθὸς δοκεῖ μοι εἶναι. Αἰσχύλον δὲ τὸν Φλιάσιον πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν, καὶ ἐμὲ πρὸς ἐκεῖνον, οὐχ οὕτω διέθηκας, ὥστε διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἐρῶντες ἐκυνοδρομοῦμεν ἀλλήλους ζητοῦντες; ταῦτα οὖν ὁρῶν δυνάμενόν σε ποιεῖν, ἀγαθὸν νομίζω προαγωγὸν εἶναι. ὁ γὰρ οἷός τε ὢν γιγνώσκειν τε τοὺς ὠφελίμους * αὐτῷ, καὶ τούτους δυναμένους ποιεῖν αὐτοῖς
C ἐπιθυμεῖν ἀλλήλων, οὗτος ἄν μοι δοκεῖ καὶ πόλεις δύνασθαι φίλας ποιεῖν, καὶ γάμους ἐπιτηδείους συνάγειν, καὶ πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι καὶ πόλεσι, καὶ φίλοις, καὶ συμμάχοις κεκτῆσθαι. σὺ δέ μοι, ὡς κακῶς ἀκούσας, ὅτι ἀγαθόν σε ἔφην προαγωγὸν εἶναι, ὠργίσθης. ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐ νῦν. ἐὰν γὰρ ταῦτα δύνωμαι, σεσαγμένος δὴ παντάπασι πλούτου τὴν ψυχὴν ἔσομαι. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ περίοδος τῶν λόγων ἀπετελέσθη. ὁ δὲ Καλλίας εἶπε· σὺ δὲ δή, ὦ Κριτόβουλε, εἰς τὸν
D περὶ τοῦ κάλλους ἀγῶνα πρὸς Σωκράτην οὐκ ἀνθίστασαι; νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. ἴσως γὰρ εὐδοκιμοῦντα τὸν μαστροπὸν παρὰ τοῖς κριταῖς ὁρᾷ· ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οὐκ ἀναδύομαι. ἀλλὰ δίδασκε, εἴ τι ἔχεις σοφόν, ὡς καλλίων εἶ ἐμοῦ. μόνον, ἔφη, τὸν λαμπτῆρα * ἐγγὺς προσενεγκάτω. εἰς ἀνάκρισιν ἐγγύς τε τοίνυν σε, ἔφη, πρῶτον τῆς δίκης καλοῦμαι· ἀλλ' ἀποκρίνου. σὺ δέ γε ἐρώτα. πότερον οὖν ἐν ἀνθρώπῳ μόνον νομίζεις τὸ καλὸν εἶναι, ἢ
E καὶ ἐν ἄλλῳ τινί; ἐγὼ μέν, ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ ἐν ἵππῳ, καὶ βοΐ, καὶ ἐν ἀψύχοις πολλοῖς. οἶδα γοῦν οὖσαν καὶ ἀσπίδα καλήν, καὶ ξίφος, καὶ δόρυ. καὶ πῶς, ἔφη, οἷόν τε ταῦτα μηδὲν ὅμοια ὄντα ἀλλήλοις, πάντα καλὰ εἶναι; ἐὰν νὴ Δί', ἔφη, πρὸς τὰ ἔργα, ὧν ἕνεκα ἕκαστα κτώμεθα,

ἂν εὖ εἰργασμένα ᾖ, ἢ ἂν εὖ πεφυκότα πρὸς ἃ ἂν δεώμεθα. καὶ ταῦτ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καλά. οἶσθα οὖν, ἔφη, ὀφθαλμῶν τίνος ἕνεκα δεόμεθα; δῆλον, ἔφη, ὅτι τοῦ ὁρᾶν. οὕτω μὲν τοίνυν ἤδη ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ καλλίονες ἂν τῶν σῶν εἴησαν. πῶς δή; ὅτι οἱ μὲν σοὶ τὸ κατ' εὐθὺ μόνον ὁρῶσιν, οἱ δὲ ἐμοὶ καὶ τὸ ἐκ πλαγίου, διὰ τὸ ἐπιπόλαιοι εἶναι. λέγεις σύ, ἔφη, καρκίνον εὐοφθαλμότατον εἶναι τῶν ζώων; πάντως δήπου, ἔφη· ἐπεὶ καὶ πρὸς ἰσχὺν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄριστα πεφυκότας ἔχει. εἶεν, ἔφη. τῶν δὲ ῥινῶν ποτέρα καλλίων, ἡ σὴ, ἢ ἡ ἐμή; ἐγὼ μὲν, ἔφη, οἶμαι τὴν ἐμὴν, εἴπερ γε τοῦ ὀσφραίνεσθαι ἕνεκεν ἐποίησαν ἡμῖν ῥῖνας οἱ θεοί. οἱ μὲν γάρ σοι μυκτῆρες εἰς γῆν ὁρῶσιν, οἱ δὲ ἐμοὶ ἀναπέπτανται. ὥστε τὰς πάντοθεν ὀσμὰς προσδέχεσθαι. τὸ δὲ δὴ σιμὸν τῆς ῥινὸς πῶς τοῦ ὀρθοῦ κάλλιον; ὅτι, ἔφη, οὐκ ἀντιφράττει, ἀλλ' εὐθὺς ἐᾷ τὰς ὄψεις ὁρᾶν, ἃ ἂν βούλωνται. ἡ δὲ ὑψηλὴ ῥὶς, ὥσπερ ἐπηρεάζουσα, διατετείχικε τὰ ὄμματα. τοῦ γε μὴν στόματος, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὑφίεμαι. εἰ γὰρ τοῦ ἀποδάκνειν ἕνεκα πεποίηται, πολὺ ἂν σὺ μεῖζον, ἢ ἐγὼ, ἀποδάκνοις. διὰ δὲ τὸ παχέα ἔχειν τὰ χείλη, οὐκ οἴει καὶ μαλακώτερόν σου ἔχειν τὸ φίλημα; ἔοικα, ἔφη, ἐγὼ, κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τῶν ὄνων αἴσχιον τὸ στόμα ἔχειν. ἐκεῖνο δὲ οὐδὲν τεκμήριον λογίζῃ, ὡς ἐγὼ σοῦ καλλίων εἰμὶ, ὅτι καὶ Ναΐδες θεαὶ οὖσαι τοὺς Σιληνοὺς ἐμοὶ ὁμοιοτέρους τίκτουσιν, ἢ σοί; καὶ ὁ Κριτόβουλος· οὐκέτι, ἔφη, ἔχω πρὸς σε ἀντιλέγειν. ἀλλὰ διαφερόντων, ἔφη, τὰς ψήφους, ἵνα ὡς τάχιστα εἰδῶ ὅ, τι με χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. μόνον, ἔφη, κρυφῇ φερόντων. δέδοικα γὰρ τὸν σὸν καὶ Ἀντισθένους πλοῦτον, μή με καταδυναστεύσῃ. ἡ μὲν δὴ παῖς, καὶ ὁ παῖς κρύφα ἀνέφερον. ὁ δὲ Σωκράτης ἐν τούτῳ διέπραττε τόν τε λύχνον ἀντιπροσενεγκεῖν τῷ Κριτοβούλῳ, ὡς μὴ ἐξαπατηθείησαν οἱ κριταὶ, καὶ τῷ νικήσαντι μὴ ταινίας, ἀλλὰ φιλήματα, ἀναδήματα παρὰ τῶν κριτῶν γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσον αἱ ψῆφοι, καὶ ἐγένοντο πᾶσαι σὺν Κριτοβούλῳ, Παπαὶ, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐχ ὅμοιον ἔοικε τὸ σὸν ἀργύριον, ὦ Κριτόβουλε, τῷ Καλλίου εἶναι; τὸ μὲν γὰρ τούτου δικαιοτέρους ποιεῖ, τὸ δὲ σὸν, ὥσπερ τὸ πλεῖστον, διαφθείρειν ἱκανόν ἐστι καὶ δικαστὰς καὶ κριτάς.

A bene fuerint elaborata, vel apta ſatis à natura illis vſibus, quibus ſeruiunt: & ipſa pulchra ſunt, inquit Critobulus. Noſti ergo, cui nobis vſui ſit oculus? Ei ſcilicet, ait, vt videamus. Hoc igitur pacto tuis pulchriores oculi mei fuerint. Qui ſic? Nam tui tantum directo adſpiciunt, mei etiam tranſuerſim, propterea quod exterius promineant. Ergo tu cancrum ais inter animalia cuncta præditum eſſe oculis optimis? Maxime vero, inquit. Nam habet oculos à natura egregie ad robur etiam
B comparatos. Eſto ſane, ait. At vter naſus, meus ne, an tuus, eſt pulchrior? Equidem, ait, meum eſſe pulchriorem arbitror: ſi quidem odores percipiendi cauſſa dij nobis nares condiderunt. Nam meatus narium tui terram verſus ſpectant, mei vero ſurſum expanſi ſunt: quo fit, vt ab omni parte odores recipere poſſint. Naſus autem ſimus quomodo recto poteſt eſſe pulchrior? Quia nihil eſt, ait, quod obſepiat, ſed permittit, vt oculi mox, quæ velint,
C videant. At naſus ſublimior, quaſi ſi faciat id per iniuriam, ſepimento quodam oculos diſiungit. Quod os autem adtinet, ait Critobulus, equidem tibi cedo. Nam ſi mordendi cauſſa factum eſt, longe tu maius aliquid morſu auellere poſſis, quam ego. At vero quia tibi labra ſunt craſſa, non meum putas oſculum eſſe mollius? Videor, inquit, vel tu quidem prædicas, etiam aſinis os habere turpius. Sed enim non exiſtimas argumentum illud eſſe ſatis magnum, me pulchritudine te ſupera-
D re, quod & Naides, quæ diuæ ſunt, Silenos pariant: mihi quàm tibi ſimiliores? Non poſſum, inquit Critobulus, amplius contradicere. Itaque diſtribuantur ſane calculi, vt quam primum ſciam, quid me vel perpeti, vel multæ nomine exſoluere oporteat. Hoc tantum velim, ait, vt clanculum eos ferant. Nam tuas & Antiſthenis opes metuo, ne me copia ſua opprimant. Puella igitur & puer clanculum ferebant. Interim Socrates perficiebat, vt lucerna Critobulo admoueretur, ne deci-
E perentur iudices: atq; etiam vt victori non faſciæ, ſed oſcula corollarum loco à iudicibus decernerentur. Poſteaquam eiecti eſſent calculi, atque omnes pro Critobulo facerent: Papæ, ait Socrates, argentũ tuũ non videtur eſſe argento Calliæ ſimile, mi Critobule. Nam quod ille habet, iuſtiores reddit homines: tuum vero, quemadmodũ alioqui argentũ maxima ex parte, tum iudices tũ diſceptatores corrũpere poteſt.

Secundum hæc alij Critobulum hortabãtur, vt oſcula, quæ victori cõſtituta fuiſſent præmij loco, acciperet: alij, vt perſuaderet prius eum, cuius eſſent in poteſtate: alij aliter iocabantur. Interim ſilebat Hermogenes. Quo nominatim Socrates compellato: Poſſiſne dicere nobis, ait, Hermogenes, quid ſit παροινία; Et ille: Si quæras quid ſit, inquit, nihil mihi cõſtat: quid autem eſſe videatur, dicere forte poſſim. Id placet, ait Socrates. Ego igitur eſſe iudico παροινίαν, in vino moleſtum eſſe iis quibuſcum verſeris. Ergo ſcire debes, ait Socrates, te quoque ſilendo nobis iam moleſtiam exhibere. Num id temporis etiam ſilendo, quum vos loquimini? Non, ſed quum ex interuallo deſinimus. Te vero fugit, ne pilum quidem, ne dum ſermonẽ aliquem interea, dum vos loquimini, interijci à quoquã poſſe? Tum Socrates: Poſſiſne alicui Callia, inquit, qui coarguitur, ſuccurrere? Poſſim equidẽ, ait. Nam quum tibia ſonum edit, prorſus ſilemus. Et Hermogenes: Vultiſne igitur, ait, vt quemadmodum Nicoſtratus hiſtrio ad tibiam tetrametra recitabat, ita & ipſe, dum tibia ſonat, vobiſcum colloquar? Sic facito, quæſo, mi Hermogenes, inquit Socrates. Arbitror enim perinde, vt cantus ad tibiam adhibitus iucũdior eſt; ita etiam futurum, vt ſermones tui à ſonis illis nonnihil ſuauiores reddantur: præſertim ſi geſtum aliquem addas ad ea quæ dicuntur abs te, id quod hæc fidicina facit. Et Callias: Ergo quum Antiſthenes hic, ait, quemdam in conuiuio coarguerit, quis erit concentus tibiarum? Ei, qui coarguetur, ait Antiſthenes, cõuenire arbitror exſibilationem. Huiuſmodi colloquia quum haberentur, ac videret eos Syracuſanus illa quidem negligere, quæ ipſe exhiberet, mutuis autem ſermonibus ſe oblectare, Socrati inuidens: Tune, ait, Socrates, ille ipſe es, quem meditatorem vocant? An nõ pulchrius hoc eſt, inquit, quam ſi vocarer incogitans? Niſi ſublimium meditator eſſe videreris. Num ergo quidquam noſti, ait Socrates, quod diis ſit ſublimius? Minime vero te iſtis occupati aiunt, ſed rebus maxime inutilibus. Ergo ſic etiam, inquit, dij mihi curæ ſunt. Nam illi de * ſublimi adiumento ſunt, & de ſublimi lucem ſuppeditant. Quod ſi frigida profero, tu auctor es, qui negotium mihi faceſſis. Tu vero, inquit alter, mitte iſta, ac dicito mihi, quot pedes abſit à me pulex: Nam hæc metiri te aiunt. Tum Antiſthenes:

* Per ebrietatem iuſſa. Cic. in Antonium, apud Dionem Caſſium.

* Græcè, ἄνωθεν ὑόντων. Alludit autem ad vocẽ, qua Syracuſanus vſus fuerat. [illegible]

A ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν τὰ νικητήρια φιλήματα ἀπολαμβάνειν τὸν Κριτόβουλον ἐκέλευον, οἱ δὲ τὸν κύριον πείθειν, οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἔσκωπτον. ὁ δὲ Ἑρμογένης κἀνταῦθα ἐσιώπα. καὶ ὁ Σωκράτης ὀνομάσας αὐτὸν ἔχοις ἄν, ὦ Ἑρμόγενες, εἰπεῖν ἡμῖν, τί ἐστι παροινία; καὶ ὃς ἀπεκρίνατο· εἰ μὲν ὅ, τι ἐστὶν, ἐρωτᾷς, οὐκ οἶδα. * ὃ μέντοι μοι δοκοῦν, εἴποιμ' ἄν. ἀλλὰ δοκεῖ τοῦτ', ἔφη. τὸ τοίνυν παρ' οἶνον λυπεῖν τοὺς συνόντας, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω παροινίαν. εἶσθ' οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ

(margin: τί μέντοι μοι)

B νῦν ἡμᾶς λυπεῖς σιωπῶν. ἦ καὶ ὅταν λέγητε; ἔφη. * οὔ, ἀλλ' ὅταν διαλίπωμεν. ἦ οὖν λέληθέ σε, ὅτι μεταξὺ τοῦ ὑμᾶς λέγειν, οὐδ' ἂν τρίχα, μὴ ὅτι λόγον ἄν τις παρείρειε; καὶ ὁ Σωκράτης, ὦ Καλλία, ἔχοις ἄν τι, ἔφη, ἀνδρὶ ἐλεγχομένῳ βοηθῆσαι; ἔγωγ', ἔφη· ὅταν γὰρ ὁ αὐλὸς φθέγγηται, παντάπασι σιωπῶμεν. καὶ ὁ Ἑρμογένης· ἦ οὖν βούλεσθε, ἔφη, ὥσπερ Νικόστρατος ὁ ὑποκριτὴς τετράμετρα πρὸς

(margin: ἐκ, μὴν)

C τὸν αὐλὸν κατέλεγεν, οὕτω καὶ ὑπὸ τὸν αὐλὸν ὑμῖν διαλέγωμαι; καὶ ὁ Σωκράτης· πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, Ἑρμόγενες, οὕτω ποίει. οἶμαι γὰρ, ὥσπερ ἡ ᾠδὴ ἡδίων πρὸς τὸν αὐλόν, οὕτω καὶ τοὺς σοὺς λόγους ἡδύνεσθαι ἄν τι ὑπὸ τῶν φθόγγων· ἄλλως τε καὶ εἰ μορφάζοις, ὥσπερ ἡ αὐλητρὶς, καὶ σὺ πρὸς τὰ λεγόμενα. καὶ ὁ Καλλίας ἔφη· ὅταν οὖν Ἀντισθένης ὅδ' ἐλέγχῃ τινὰ ἐν τῷ συμποσίῳ, τί ἔσται τὸ αὔλημα; καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε· τῷ μὲν

D ἐλεγχομένῳ, οἶμαι ἄν, ἔφη, πρέπειν συρισμόν. τοιούτων δὲ λόγων ὄντων, ὡς ἑώρα ὁ * Συρακόσιος τῶν μὲν αὐτοῦ ἐπιδειγμάτων ἀμελοῦντας, ἀλλήλοις δὲ ἡδομένους, φθονῶν τῷ Σωκράτει εἶπεν· ἆρα σύ, ὦ Σώκρατες, ὁ φροντιστὴς ἐπικαλούμενος; οὐκοῦν κάλλιον, ἔφη, ἢ εἰ ἀφρόντιστος ἐκαλούμην; εἰ μή γε ἐδόκεις τῶν μετεώρων φροντιστὴς εἶναι. οἶσθα οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, μετεωρότερόν τι τῶν θεῶν; ἀλλ' οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐ τούτων σε λέγουσιν ἐπιμελεῖσθαι,

(margin: Συρακούσιος)

E ἀλλὰ τῶν ἀνωφελεστάτων. οὐκοῦν καὶ οὕτως ἄν, ἔφη, θεῶν ἐπιμελοίμην. ἄνωθεν μέν γε ὕοντες ὠφελοῦσιν, ἄνωθεν δὲ φῶς παρέχουσιν. εἰ δ' ψυχρὰ λέγω, σὺ αἴτιος, ἔφη, πράγματά μοι παρέχων. ταῦτα μέν, ἔφη, ἔα· ἀλλ' εἰπέ μοι, πόσους ψύλλα πόδας ἐμοῦ ἀπέχει· ταῦτα γάρ σε φασὶ γεωμετρεῖν. καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε·

σὺ μέν τοι δεινὸς εἶ, ὦ Φίλιππε, εἰκάζειν. οὐ δοκεῖ σοι ὁ ἀνὴρ οὗτος λοιδορεῖσθαι βουλομένῳ ἐοικέναι; καὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη, καὶ ἄλλοις γε πολλοῖς. ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Σωκράτης, σὺ αὐτὸν μὴ εἴκαζε, ἵνα μὴ καὶ σὺ λοιδορουμένῳ ἐοίκῃς. ἀλλ' εἴπερ γέ τοι τοῖς πᾶσι καλοῖς καὶ τοῖς βελτίστοις εἰκάζω αὐτόν, ἐπαινοῦντι μᾶλλον ἢ λοιδορουμένῳ δικαίως ἂν εἰκάζοι μέ τις. καὶ νῦν σύ γε λοιδορουμένῳ ἔοικας, εἰ πάντ' * αὐτοῦ βελτίονα φῂς εἶναι. ἀλλὰ βούλει πονηροτέροις εἰκάζω αὐτόν; μηδὲ πονηροτέροις. ἀλλὰ μηδενί; μηδενὶ μηδὲ τούτων εἴκαζε. ἀλλ' οὐ μέντοι γε σιωπῶν οἶδα ὅπως ἄξια τοῦ δείπνου ἐργάσομαι. καὶ ῥᾳδίως γ' ἄν, ἃ μὴ δεῖ λέγειν, ἔφη, σιωπῇς. αὕτη μὲν δὴ ἡ παροινία οὕτω κατεσβέσθη. ἐκ τούτου δὲ τῶν ἄλλων οἱ μὲν ἐκέλευον εἰκάζειν, οἱ δὲ ἐκώλυον. θορύβου δὲ ὄντος, ὁ Σωκράτης αὖ πάλιν εἶπεν, ἆρα ἐπειδὴ πάντες ἐπιθυμοῦμεν λέγειν, νῦν ἂν μάλιστα καὶ ἅμα ᾄσαιμεν; καὶ εὐθὺς τοῦτ' εἰπὼν ἦρχεν ᾠδῆς. ἐπεὶ δὲ ᾖσεν, εἰσεφέρετο τῇ ὀρχηστρίδι τροχὸς τῶν κεραμεικῶν, ἐφ' οὗ ἔμελλε θαυματουργήσειν. ἔνθα δὴ εἶπεν ὁ Σωκράτης· ὦ Συρακόσιε, κινδυνεύσω ἐγώ, ὥσπερ σὺ λέγεις, τῷ ὄντι φροντιστὴς εἶναι. νῦν γοῦν σκοπῶ, ὅπως ἂν ὁ μὲν παῖς ὅδε ὁ σὸς καὶ ἡ παῖς ἥδε ὡς ῥᾷστα διάγοιεν, ἡμεῖς δὲ * ἂν μάλιστα εὐφραινοίμεθα θεώμενοι αὐτούς· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι καὶ σὺ βούλει. δοκεῖ οὖν μοι τὸ μὲν εἰς μαχαίρας κυβιστᾶν κινδύνου ἐπίδειγμα εἶναι, ὃ συμποσίῳ οὐδὲν προσήκει. καὶ μὴν * τό, τε ἐπὶ τοῦ τροχοῦ ἅμα περιδινουμένου γράφειν τε καὶ ἀναγιγνώσκειν, θαῦμα μὲν ἴσως τί ἐστιν, ἡδονὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα δύναμαι γνῶναι * τί ἂν παράσχοι. οὐδὲ μὴν τό γε διαστρέφοντας τὰ σώματα καὶ τροχοὺς μιμουμένους ἥδιον, ἢ ἡσυχίαν ἔχοντας τοὺς καλοὺς καὶ ὡραίους θεωρεῖν. καὶ γὰρ δὴ οὐδὲ πάνυ τι σπάνιον τό γε θαυμασίοις ἐντυχεῖν, εἴ τις τούτου δεῖται· ἀλλ' ἔξεστιν αὐτίκα μάλα τὰ παρόντα θαυμάζειν, τί ποτε ὁ μὲν λύχνος, διὰ τὸ λαμπρὰν φλόγα ἔχειν, φῶς παρέχει· τὸ δὲ χαλκεῖον λαμπρὸν ὄν, φῶς μὲν οὐ ποιεῖ, ἐν αὑτῷ δὲ ἄλλα ἐμφαινόμενα παρέχεται. καὶ πῶς τὸ μὲν ἔλαιον ὑγρὸν ὄν, αὔξει τὴν φλόγα· τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑγρόν ἐστι, κατασβέννυσι τὸ πῦρ. ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῦτα μὲν οὐκ εἰς ταὐτὸν τῷ οἴνῳ ἐπισπεύδει.

αὐτὸν

αὖ ὡς μάλ.

τῇ ἐπὶ

τί αὖ

A Enimuero Philippe, ait, tu in coniectando acutus es: an non videtur hic homo tibi similis illi eſſe, qui conuicium facere velit? Profectò videtur, inquit, nō mihi tantum, ſed aliis etiam multis. Tu tamen, ait Socrates, nulli eum ſimilem facito, ne & ipſe conuicium facienti ſimilis videare. Verum ſi honeſtis & optimis quibuſque ſimilem eum fecero, merito quis me laudanti potius quam conuicianti ſimilem dixerit. Atqui tu conuicianti es ſimilis, ſi eum præſtare dicis in omnibus. Vis igitur
B magis peruerſis eum comparem? Ne illis quidem. Nulli ergo? Nulli ne horum quidem eum ſimilem dixeris. Atqui neſcio quo pacto, ſi taceam, digna hoc conuiuio facturus ſim. Facilius fuerit tacere, ait, quam non dicenda proferre. Atque hæc quidem in vino rixa ſic extincta fuit. Poſt hæc alij pergere iubebant in comparando, alij vetabant. Quumque tumultus eſſet exortus, rurſum loqui Socrates incipiebat. Num quia cuncti loqui cupimus, et-
C iam vna cecinerimus? Et quumprimum id dixiſſet, cantilenam ordiebatur. Vbi ceciniſſet, illata eſt ſaltatrici rota ex earum genere quibus vtuntur figuli, in qua miranda quædam exhibitura erat. Tum Socrates: Periculum erit, mi Syracuſane, inquit, ne quemadmodum tu ais, ſim reuera meditator. Nunc enim conſidero, quo pacto puero huic tuo & huic puellæ optime poſſit eſſe, ac nos eos ſpectando voluptatis plurimum capiamus: quod quidem ſat ſcio te quoque velle. Videtur ergo mi-
D hi. prouolutionem in caput, quæ fit ſuper gladios, exhibitionem eſſe periculi, à conuiuio alienā. Quod vero etiam in rota circumuoluta ſcribit ac lectitat, eſt illud quidem certe miraculum quoddam: verum intelligere non poſſum, quam etiam hæc voluptatem ſuppeditent. Nec item iucundius eſt formoſos & elegantes ſpectare, quum corpora torquent, & rotas imitantur, quam vbi quieſcunt. Etenim non admodum rarum eſt, in hæc admiratione digna incidere, ſi quis hoc deſideret: ſed li-
E cet ſtatim admiremur ea quæ adſunt, quonam modo lucerna, quod flammam ſplendidam habeat, lumen ſuppeditet, quum ahenum, & ipſum ſplendens, lucem id quidem non emittat, ſed in ſe tamen alia adparentia exhibeat. Quo pacto oleum, quum humidum ſit, flammam augeat, quum aqua, & ipſa humida, ignem extinguat. Verum ne hæc quidem eadem efficiunt quæ vinum,

At ſi ad tibiam formis iis ſaltarent, quibus tum Gratiæ, tum anni tempora, Nymphæque pinguntur: multo id ipſis facilius futurum arbitrarer, ac longe conuiuium hoc fore hilarius ac gratius. Et Syracuſanus ille: Profecto, inquit, mi Socrates, recte dicis, & introducam ego Spectacula, quæ delectationem vobis ſint adlatura. Quapropter egreſſus Syracuſanus ad agenda ſe componebat, & Socrates nouum orationis exordium inſtituebat: Profecto, viri, par eſt nos, quum magnus quidam deus adſit, qui ætate deos æternos æquat, forma maxime iuuenis eſt, amplitudine ſua cuncta ſuſtinet, animo hominibus æqualis eſt, nimirum Amor, eius minime obliuiſci: præſertim quum omnes in eius dei ſacris ſodales ſimus. Nam equidem tempus aliquod commemorare non poſſum, quo non aliquo ſemper amore fuerim occupatus: & Charmidem hunc ſcio multos ad ſui amorem excitaſſe, ac nonnullos ipſum quoque expetiuiſſe. Critobulus certe, quum adametur, iam & ipſe alios amore complectitur. Quinetiam Niceratus, vt equidem accepi, vxorem amans, viciſſim ab ea diligitur. Quis autem noſtrum neſcit, Hermogenem honeſtatis amore, quidquid tandem ea ſit, contabeſcere? Non videtis, quam ſeuera ſint ſupercilia, oculi immoti, oratio moderata, vox lenis, mores hilares? quumque Deos, qui maxime nobis venerandi ſunt, amicos habeat: nos tamen, qui homines ſumus, non contemnit. Tu vero, Antiſthenes, ſolus amoris expers es? Immo te vehementer amo profecto. Tum iocando Socrates quaſi blandiens: Ne in præſentia mihi, ait, moleſtus ſis. Nam, vti vides, aliud ago. Et Antiſthenes: Quam tu, inquit, leno tui ſemper huiuſmodi plane quædam facis, ac nonnumquam mecum non colloqueris, numinis vtens prætextu, nonnumquam aliud quidpiam captans. Tum Socrates: Quæſo te per deos, mi Antiſthenes, ait, tantum ne concidas me: qui moleſtiam quamuis aliam abs te tum fero, tum laturus ſum amice. Enimuero amorem tuum equidem occulto, quum non animi ſit, ſed pulchritudinis meæ. Quod autem tu, Callia, Autolycum ames, ciuitas vniuerſa nouit; ac, vt arbitror, etiam exteri plerique. Eius rei cauſſa eſt, quod vterque veſtrum parentes habeat claros, & ipſi quoque illuſtres ſitis.

A εἰ δὲ ἔρχοιντο πρὸς τὸν αὐλὸν σχήματα, ἐν οἷς χάριτές τε, καὶ ὧραι, καὶ νύμφαι γράφονται, πολὺ ἂν οἶμαι αὐτούς τε ῥᾷον διάγειν, καὶ τὸ συμπόσιον πολὺ ἐπιχαριτώτερον εἶναι. ὁ οὖν Συρακόσιος· ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς τε λέγεις, καὶ ἐγὼ εἰσάξω θεάματα ἐφ' οἷς ὑμεῖς εὐφρανεῖσθε. ὁ μὲν δὴ Συρακόσιος ἐξελθὼν συνεκροτεῖτο, ὁ δὲ Σωκράτης πάλιν αὖ καινοῦ λόγου κατῆρχεν. ἆρ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰκὸς ἡμᾶς παρόντος δαίμονος B μεγάλου, καὶ τῷ μὲν χρόνῳ ἰσήλικος τοῖς ἀειγενέσι θεοῖς, τῇ δὲ μορφῇ νεωτάτου, καὶ μεγέθει πάντα ἐπέχοντος, ψυχῇ δὲ ἀνθρώπου ἱδρυμένου, ἔρωτος,* μὴ αὖ ἀμνημονῆσαι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐσμὲν τοῦ θεοῦ τούτου θιασῶται. ἐγώ τε γὰρ οὐκ ἔχω χρόνον εἰπεῖν, ἐν ᾧ οὐκ ἐρῶν τινὸς διατελῶ. Χαρμίδην δὲ τόνδε οἶδα πολλοὺς μὲν ἐραστὰς κτησάμενον, ἔστι δὲ ὧν καὶ αὐτὸν ἐπιθυμήσαντα. Κριτόβουλος C γε μὴν [ἔτι μὲν * καὶ ἐρώμενος ὢν, ἤδη ἄλλων ἐπιθυμεῖ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Νικήρατος, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἐρῶν τῆς γυναικὸς ἀντερᾶται. Ἑρμογένην γε μὴν τίς ἡμῶν οὐκ οἶδεν ὡς ὅ,τι ποτ' ἐστὶν ἡ καλοκἀγαθία, τῷ ταύτης ἔρωτι κατατήκεται; οὐχ ὁρᾶτε, ὡς σπουδαῖαι μὲν αὐτοῦ αἱ ὀφρύες, ἀτρεμὲς δὲ τὸ ὄμμα, μέτριοι δὲ οἱ λόγοι, πρᾳεῖα δὲ ἡ φωνή, ἱλαρὸν δὲ τὸ ἦθος; τοῖς δὲ σεμνοτάτοις θεοῖς φίλοις χρώμενος, οὐδὲν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὑπερορᾷ; D σὺ δὲ μόνος, ὦ Ἀντίσθενες, οὐδενὸς ἐρᾷς; ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα γε σοῦ. καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώψας, ὡς δὴ θρυπτόμενος, εἶπε· μὴ νῦν μοι ἐν τῷ παρόντι ὄχλον πάρεχε· ὡς σὺ γὰρ ὁρᾷς, ἄλλα πράττω. καὶ ὁ Ἀντισθένης ἔλεξεν· ὡς σαφῶς μέντοι σὺ μαστροπὲ σαυτοῦ ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς. τοτὲ μὲν τὸ δαιμόνιον προφασιζόμενος, οὐ διαλέγῃ μοι, τοτὲ δ' ἄλλου του ἐφιέμενος. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἀντίσθενες, E μόνον μή με συγκόψῃς· μετὰ δὲ ἄλλην χαλεπότητα ἐγώ σου καὶ φέρω καὶ οἴσω φιλικῶς. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, τὸν μὲν σὸν ἔρωτα κρύπτωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἔστιν οὐ ψυχῆς, ἀλλ' εὐμορφίας τῆς ἐμῆς. ὅτι γε μὴν σὺ, ὦ Καλλία, ἐρᾷς Αὐτολύκου, πᾶσα μὲν ἡ πόλις οἶδε, πολλοὺς δ' οἶμαι καὶ τῶν ξένων. τούτου δ' αἴτιον τὸ πατέρων τε ὀνομαστῶν ἀμφοτέρους ὑμᾶς εἶναι, καὶ αὐτοὺς ἐπιφανεῖς.

μὴ ἀμνημονῆσαι

ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγε ἠγάμην τὴν σὴν φύσιν, νῦν δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ ὁρῶ σε ἐρῶντα οὐχ ἁβρότητι χλιδαινομένου, οὐδὲ μαλακίᾳ θρυπτομένου, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπιδεικνυμένου ῥώμην τε καὶ καρτερίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην. τὸ δὲ τοιούτων ἐπιθυμεῖν, τεκμήριον * ἐστι τῆς τοῦ ἐρωμένου φύσεως. εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν Ἀφροδίτη, ἢ διτταὶ, οὐρανία τε καὶ πάνδημος, οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ Ζεὺς ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι, πολλὰς ἐπωνυμίας ἔχει. ὅτι γε μέντοι χωρὶς ἑκατέρᾳ βωμοί τε εἰσὶ, καὶ ναοὶ, καὶ θυσίαι, τῇ μὲν πανδήμῳ ῥᾳδιουργότεραι, τῇ δὲ οὐρανίᾳ ἁγνότεραι, οἶδα. εἰκάσαις δ᾽ ἂν καὶ τοὺς ἔρωτας τὴν μὲν πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὴν δ᾽ οὐρανίαν, τῆς ψυχῆς τε, καὶ τῆς φιλίας, καὶ τῶν καλῶν ἔργων. ὑφ᾽ οὗ δὴ καὶ σὺ, ὦ Καλλία, κατέχεσθαί μοι δοκεῖς ἔρωτος. τεκμαίρομαι δὲ τῇ τοῦ ἐρωμένου καλοκαγαθίᾳ, καὶ ὅτι σε ὁρῶ τὸν πατέρα αὐτοῦ παραλαμβάνοντα εἰς τὰς πρὸς τοῦτον συνουσίας. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐστὶν ἀπόκρυφον πατρὸς τῷ καλῷ τε κἀγαθῷ ἐραστῇ. καὶ ὁ Ἑρμογένης εἶπε· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄλλα τέ σου πολλὰ ἄγαμαι, καὶ ὅτι νῦν ἅμα χαριζόμενος Καλλίᾳ, καὶ παιδεύεις αὐτὸν, οἷόν περ χρὴ εἶναι. νὴ Δί᾽, ἔφη. ὅπως δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον εὐφραίνηται, βούλομαι αὐτῷ μαρτυρῆσαι, ὡς καὶ πολὺ κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς, ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως. ὅτι μὲν γὰρ δὴ ἄνευ φιλίας συνουσία οὐδεμία ἀξιόλογος, πάντες ἐπιστάμεθα. φιλεῖν γε μὴν τῶν μὲν τὸ ἦθος ἀγαμένων ἀνάγκη ἰδία καὶ ἐθελουσία καλεῖται· τῶν δὲ τοῦ σώματος ἐπιθυμούντων πολλοὶ μὲν τοὺς τρόπους μέμφονται, καὶ μισοῦσι τὸν ἐρώμενον· ἂν δὲ καὶ ἀμφότεροι στέρξωσι, τὸ μὲν τῆς ὥρας ἄνθος ταχὺ δήπου παρακμάζει, ἀπολείποντος δὲ τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν φιλίαν συναπομαραίνεσθαι. ἡ δὲ ψυχὴ ὅσονπερ ἂν χρόνον * ἢ ἐπὶ τὸ φρονιμώτερον, καὶ ἀξιεραστοτέρα γίγνεται. καὶ μὴν ἐν μὲν τῇ τῆς μορφῆς χρήσει ἔνεστί τις καὶ κόρος, ὥστε ἅπερ καὶ πρὸς τὰ σιτία διὰ πλησμονὴν, ταῦτα ἀνάγκη καὶ πρὸς τὰ παιδικὰ πάσχειν. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς φιλία, διὰ τὸ ἁγνὴ εἶναι, καὶ ἀκορεστοτέρα ἐστίν· οὐ μέντοι, ὥσγ᾽ * αὖ τις οἰηθείη, διὰ τοῦτο καὶ ἀνεπαφροδιτοτέρα· ἀλλὰ σαφῶς καὶ ἀποτελεῖται ἡ εὐχὴ, ἐν ᾗ αἰτούμεθα τὴν θεὸν ἐπαφρόδιτα καὶ ἔπη καὶ ἔργα διδόναι.

ὧν ἡ τὸ

ἴῃ ἐπὶ τὸ

αὖ τις οἰηθείη, ἴσθι διὰ τοῦτο

A Atque equidem indolem tuam ſemper amaui, ſed multo nunc magis, quum te illum amare video, qui non delicijs diffluit, neque præ mollitie langueſcit: ſed omnibus & robur, & tolerantiam, & fortitudinem, & temperantiam ſuam demonſtrat. Huiuſmodi vero expetere, argumentum eſt etiam ingenij eius qui amatur. Equidem num vna ſit Venus, an duæ, Cæleſtis nimirum & Vulgaris, haud ſcio. Nam & Iupiter, qui vnus eſſe videtur, cognomina B multa habet. Diſtinctas quidem vtique Veneri eſſe aras, fana, ſacrificia; & Vulgari quidem neglectiora, Cæleſti puriora, ſcio. Et coniicere licet, etiam amores, corporum quidem, à Vulgari illa immitti: animi vero, & amicitiæ, & actionum honeſtarum, à Cæleſti. Ac tu quidem, mi Calia, hoc ipſo amore mihi videris eſſe captus. Argumento mihi eſt eius, quem amas, honeſtas; quodque te video patrem eius ad cõgreſſus cum hoc tuos adiungere. Quip- C pe nihil horum bonus & honeſtus amator occultum patri eſſe vult. Et Hermogenes: Per Iunonem, inquit, mi Socrates, cum ob aliate multa admiror, tum quod modo Calliæ ſimul rem gratam facis, & qualem ipſum eſſe oporteat, inſtituis. Profecto ſic eſt, ait. Atque vt magis etiam delectetur, confirmare illi volo, multo præſtantiorem eſſe animi quam corporis amorem. Nouimus enim omnes, abſque amicitia conſuetudinem nullam cuiuſquam eſſe pre- D tij. Amare autem eos, quorum mores ac indolem admiramur, neceſſitudo quædam propria & voluntaria vocatur: at eorum, qui corpus adpetunt, multi mores vituperant, & ipſos amores odere. Quod ſi maxime ament inuicem vterque ſe, formæ tamen flos celeriter ætate quaſi marceſcit: quo deficiente, neceſſe eſt vna etiam amicitiam marceſcere. Animus autem quam diu prudentia proficit, etiam fit amabilior. Quin & in vſu formæ ſatietas quædam ineſt. quo fit, vt E quæ in ciborum vſu propter ſatietatem, ea in amoribus quoque neceſſario accidant. At animi amor, propterea quod caſtus ſit, etiam inſatiabilior eſt; nec idcirco, ceu quis exiſtimare poſſet, minus eſt venuſtus ac iucundus: ſed plane votum illud perficitur, quo petimus, vt dea tum verba, tum actiones venuſtas largiatur.

Quod enim liberali forma, & indole verecunda generoſaque florens animus, quique ſtatim inter æquales principe loco dignus, & comis eſt, tum ſuſpiciat, tum diligat amores ſuos; id vero verbis oſtendi nõ eſt opus. Eſſe autem conſentaneum, amatorem huiuſmodi rerum etiam ſuis amoribus gratum fore viciſſim, id quoque docebo. Primum enim quis odiſſe poſſit illum à quo ſe bonum & honeſtum haberi ſciat? deinde quem cernat amati decora magis quam voluptates ſuas curare? credat præterea, ſiue quid delinquatur, ſiue morbus vtrumque corripiat, amicitiam deminutam non iri? Quibus autem communis amor eſt, quo pacto non hos neceſſe eſt libenter ſe intueri, beneuole colloqui, fidem habere ſibi mutuo, proſpicere ſibi inuicem, voluptatem ſimul capere ex honeſtis actionibus; condolere, ſi quid aduerſi accidat; perpetuo gaudere, dum bona cum valetudine frui conſuetudine mutua poſſunt; ſin alteruter ægrotet, multo frequentius conuenire; de abſentibus deniq; quam præſentibus, magis eſſe ſollicitum? An non hæc omnia ſunt amoris plena? Certe ob huiuſmodi officia ſimul & amicitiæ ſtudio tenentur, & ea perpetuo ad ſenectutem vſq; fruuntur. At eum, qui à corpore pendet, quamobrem diligat aliquis mutuo? vtrum idcirco, quod ſibi tribuit ea quæ concupiſcit, adamato maxime probroſa? an quod ab iis quæ facere ſtudioſe cupit præter amores, maxime neceſſarios arcet? Atqui magis etiam odio dignus eſt, quod non vim adferat, ſed perſuadeat. Nam qui vim adfert, improbum eſſe hominem ſe ſe declarat: qui vero perſuadet, is illius qui perſuadetur, animum corrumpit. Iam vero & is qui pecunia formam vendit, qui magis diliget ementem ſeſe, quam qui vendit in foro, & addicit ſeſe? Non enim certe, quod formoſus cum deformi, pulcher cum non pulchro, non amans cum amante verſatur, idcirco eum diliget. Non enim mas ita, vti mulier, voluptatum rei venereæ cum viro particeps eſt: ſed ſobrius ipſe temulentum ex venere ſpectat. Vnde non mirum eſt, ſi contemtus amatoris in ipſo exiſtit. Quod ſi quis rem conſideret, inueniet nihil rei grauis ex illorum amore, qui ob mores amantur, accidiſſe: quum multa, eaque nefaria, de illa impudenti conſuetudine euenerint. Iam & illiberalem eſſe conſuetudinem illius,

A ὡς μὲν γὰρ ἄγαταί τε καὶ φιλεῖ τὸν ἐρώμενον θάλλουσα μορφῇ τε ἐλευθερίᾳ, καὶ ἤθει αἰδήμονί τε καὶ * γενναίᾳ ψυχῇ, εὐθὺς ἐν τοῖς ἥλιξιν ἡγεμονική τε ἅμα καὶ φιλόφρων οὖσα, οὐδὲν ἐπιδεῖται λόγου. ὅτι δὲ εἰκὸς καὶ ὑπὸ τῶν παιδικῶν τὸν τοιοῦτον ἐραστὴν ἀντιφιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο διδάξω. πρῶτον μὲν γὰρ τίς μισεῖν δύναιτ᾽ ἂν, ὑφ᾽ οὗ εἰδείη καλός τε καὶ ἀγαθὸς νομιζόμενος; ἔπειτα δὲ ὁρῴη αὐτὸν τὰ τοῦ παιδὸς καλὰ μᾶλλον, ἢ τὰ ἑαυτοῦ B ἡδέα σπουδάζοντα; πρὸς δὲ τούτοις πιστεύῃ, μήτ᾽ * αὖ παρά τι ποιήσῃ, μήτ᾽ ἂν καμὼν ἀμορφότερος γένηται, μειωθῆναι ἂν τὴν φιλίαν; οἷς γε μὴν κοινὸν τὸ φιλεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη τούτους ἡδέως μὲν προσορᾶν ἀλλήλους, εὐνοϊκῶς δὲ διαλέγεσθαι, πιστεύειν δὲ καὶ πιστεύεσθαι, καὶ προνοεῖν μὲν ἀλλήλων; συνήδεσθαι δὴ ἐπὶ ταῖς καλαῖς πράξεσι, συνάχθεσθαι δὲ ἤν τι σφάλμα προσπίπτῃ, τότε δὴ εὐφραινομένους διατελεῖν, ὅταν ὑγιαίνοντες συνῶσιν· ἢν δὲ κάμῃ C ὁπότερος οὖν, πολὺ συνεχεστέραν τὴν συνουσίαν ἔχειν, καὶ ἀπόντων ἔτι μᾶλλον ἢ παρόντων ἐπιμελεῖσθαι; οὐ ταῦτα πάντα ἐπαφρόδιτα; διά γε τοι τὰ τοιαῦτα ἔργα, ἅμα ἐρῶντες τῆς φιλίας καὶ χρώμενοι αὐτῇ εἰς γῆρας διατελοῦσι. τὸν δὲ ἐκ τοῦ σώματος κρεμάμενον διὰ τί ἀντιφιλήσειεν ἂν ὁ παῖς; πότερον ὅτι ἑαυτῷ μὲν νέμει ὧν ἐπιθυμεῖ, τῷ δὲ παιδὶ τὰ ἐπονειδιστότατα; ἢ διότι ἃ σπεύδει πράττειν παρὰ τῶν D παιδικῶν, εἴργει μάλιστα τοὺς οἰκείους ἀπὸ τούτων; καὶ μὴν ὅτι γε οὐ βιάζεται, ἀλλὰ πείθει, διὰ τοῦτο μᾶλλον * μισητέον. ὁ μὲν γὰρ βιαζόμενος, ἑαυτὸν πονηρὸν ἀποδείκνυσιν· ὁ δὲ πείθων, τὴν τοῦ ἀναπειθομένου ψυχὴν διαφθείρει. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ χρημάτων γε ἀπεμπολῶν τὴν ὥραν, τί μᾶλλον στέρξει τὸν πριάμενον, ἢ ὁ ἐν ἀγορᾷ πωλῶν καὶ ἀποδιδόμενος; οὐ μὴν ὅτι γε ὡραῖος ἀώρῳ, οὐδ᾽ ὅτι γε καλὸς οὐκέτι καλῷ, καὶ ἐρῶν τι οὐκ ἐρῶντι ὁμιλεῖ, φιλήσει αὐτόν. οὐδὲ E γὰρ ὁ παῖς τῷ ἀνδρὶ ὥσπερ γυνὴ κοινωνεῖ τῶν ἐν τοῖς ἀφροδισίοις εὐφροσυνῶν, ἀλλὰ νήφων μεθύοντα ὑπὸ τῆς ἀφροδίτης θεᾶται. ἐξ ὧν οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ τὸ ὑπερορᾶν ἐγγίγνεται αὐτῷ τοῦ ἐραστοῦ. καὶ σκοπῶν δ᾽ ἄν τις, εὕροι ἐκ μὲν τῶν διὰ τοὺς τρόπους φιλουμένων οὐδὲν χαλεπὸν γεγενημένον, ἐκ δὲ τῆς ἀναιδοῦς ὁμιλίας πολλὰ ἤδη καὶ ἀνόσια πεπραγμένα. ὡς δὲ καὶ ἀνελευθέρος ἡ συνουσία τῷ τὸ σῶμα μᾶλλον,

γενναία ψυχῇ

αὖ ἀφαιρέσῃ τι

μισητέος

ἢ τοῦ τὴν ψυχὴν ἀγαπῶντι, νῦν τοῦτο δηλώσω. ὁ μὲν γὰρ παιδεύων λέγειν τε ἃ δεῖ, καὶ πράττειν, δικαίως ἂν ὥσπερ Χείρων καὶ Φοίνιξ ὑπ' Ἀχιλλέως, τιμῷτο. ὁ δὲ τοῦ σώματος ὀρεγόμενος εἰκότως ἂν ὥσπερ πτωχὸς περιέποιτο. ἀεὶ γάρ τοι προσαιτῶν καὶ προσδεόμενος ἢ φιλήματος, ἢ ἄλλου τινὸς ψηλαφήματος, παρακολουθεῖ. εἰ δὲ λαμυρώτερον λέγω, μὴ * θαυμάζετι. ὅ,τε γὰρ οἶνος συνεπαίρει, καὶ ὁ ἀεὶ σύνοικος ἐμοὶ ἔρως κεντρίζει εἰς τὸν ἀντίπαλον ἔρωτα αὐτοῦ παρρησιάζεσθαι. καὶ γὰρ δὴ δοκεῖ μοι ὁ μὲν τῷ εἴδει τὸν νοῦν προσέχων, μεμισθωμένῳ χῶρον ἐοικέναι. οὐ γὰρ ὅπως πλείονος ἄξιος γένηται, ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς ὅτι πλεῖστα ὡραῖα * καρπώσηται. ὁ δὲ τῆς φιλίας ἐφιέμενος, μᾶλλον ἔοικε τῷ τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν κεκτημένῳ. πάντοθεν γοῦν φέρων ὅ,τι ἂν δύνηται, πλείονος ἄξιον ποιεῖ τὸν ἐρώμενον. καὶ μὴν καὶ τῶν παιδικῶν ὃς μὲν ἂν εἰδῇ, ὅτι ὁ τοῦ εἴδους ἐπαρκῶν ἄρξει τοῦ ἐραστοῦ, εἰκὸς αὐτὸν τἆλλα ῥᾳδιουργεῖν. ὃς δ' ἂν γιγνώσκῃ, ὅτι ἂν μὴ καλὸς κἀγαθὸς ᾖ, οὐ καθέξει τὴν φιλίαν, τοῦτον προσήκει μᾶλλον ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι. μέγιστον δ' ἀγαθὸν τῷ ὀρεγομένῳ ἐκ παιδικῶν φίλον ἀγαθὸν ποιήσασθαι, ὅτι ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ἀσκεῖν ἀρετήν. οὐ γὰρ οἷόν τε πονηρὰ αὐτὸν ποιοῦντα, ἀγαθὸν τὸν συνόντα ἀποδεῖξαι, οὐδέ γε ἀναισχυντίαν καὶ ἀκρασίαν παρεχόμενον, ἐγκρατῆ καὶ αἰδούμενον τὸν ἐρώμενον ποιῆσαι. ἐπιθυμῶ δέ σοι, ἔφη, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοί, καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος, ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη, συγγενόμενος εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχαῖς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει. ὧν Ἡρακλῆς μὲν, καὶ Διόσκουροι εἰσί, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ * δήπου καὶ Ὁμήρῳ,

--- γάνυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει, ὅτι ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που, ---πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

θαυμάζετε.

καρπώσεται.

δήπου ἐν Ὁμήρῳ

A qui corpus magis, quam animum diligit, modo indicabo. Nam qui aliquem inſtituit, vt & dicere, quæ neceſſe ſit, & gerere poſſit, is merito perinde ac Chiro & Phœnix ab Achille, adfici honore debet. At qui corpus concupiſcit, merito mendici cuiuſdam inſtar ſequatur. Semper enim comitatur vel emendicans, vel requirens oſculum, aut aliquam aliam tactionem. Quod ſi dicacius quid profero, velim mirum vobis non videatur. Nam & vinum me im-B pellit, & amor ille meus domeſticus, vt liberius aduerſus amorẽ illum loquar, quem æmulum habet, me pungit. Videtur enim is mihi, qui formæ animum adiicit, ſimilis illi eſſe, qui fundum mercede conducit. Nam ille vt melior reddatur, nihil penſi habet: ſed vt ipſe quam plurimum voluptatis ex eo percipiat. Qui vero amicitiam expetit, magis illi ſimilis eſt, qui fundum proprium poſſidet. Etenim vndecumque, ſi quid poteſt, colligens, adamatum melio-C rem efficit. Quinetiam ipſos amores, qui ſciant, eleganti forma præditos amatoribus imperare, conſentaneum eſt nequiter in amantem ſe geſturos. At qui animaduerterit non futurum, vt niſi bonus & honeſtus ſit, amicitiam retineat: eum par eſt, maiori ſtudio virtutem colere. Maximum autẽ bonum illi contingit, qui ex adamato amicũ egregiũ efficere vult, quod & ipſum virtutem colere neceſſe ſit. Nec enim fieri poteſt, vt ſi ipſe nequiter ſe gerat, ſecum D verſantem bonum efficiat: neq; ſi intemperantem & impudentem illi ſe exhibeat, adamatum temperantem ac verecundum efficere poteſt. Libet autem tibi, mi Callia, de fabularum etiam enarratione indicare, non ſolum homines, ſed etiam deos ac heroas amorem animi pluris quam corporis vſum facere. Iupiter enim cum omnibus, quas mortales dilexit, congreſſus, mortales manere paſſus eſt: quorum vero animos admiratus eſſet, eos immortales faciebat. Eorum in numero ſunt Hercules, E Caſtor, Pollux, atque etiam alij quidam commemorantur. Quinetiã, mea ſentẽtia, Ganymedes, non corporis ſed animi cauſſa in Olympum à Ioue tranſlatus eſt: cui quidem ſententiæ nomen etiam ſuffragatur. Eſt enim alicubi apud Homerum,

——adfectus ſuauiter audit.

Dicit autem, delectatum fuiſſe audiendo: Et alio in loco eſt;

——conſilia occultat qui pectore multa.

* *In priori hemiſtichio eſt vox γάνυται: in altero, μήδεα: de quibus vnum illud Ganymedis compoſitum eſt.*

A Intelligit vero illum, qui animo conſilia ſapientiæ plena nouit. De quibus duobus verbis factum nomen eſt Ganymedis, non illius quidem, qui corpore ſuauis, ſed animo, à diis honore adficitur. Achillẽ quoq;, mi Nicerate, fecit Homerus Patroclum, non vt amores ſuos, ſed vt ſodalem, glorioſiſſime vlciſcentem, poſteaquam mortuus eſſet. Et Oreſtes ac Pylades, Theſeus ac Peirithous, aliique complures ex ſemideis præſtantiſſimi, non propterea, quod vna cubarint, ſed quod inuicem ſe ſuſpiciendo, res maximas & pulcherrimas publice B perfecerint, celebrantur. Quid autem? an non quæ iam præclara patrantur facinora, reperiet aliquis laudis gratia potius ab his fieri, qui & labores & pericula volũt adire, quam ab aliis qui voluptatem pro gloria eligere conſueuerunt? Quamquam poetæ Agathonis amator Pauſanias, dum purgaret eos qui per intemperantiam vna voluC tantur, etiam exercitum ex adamatis & amatoribus fortiſſimum fieri poſſe dixit. Nam exiſtimare ſe aiebat, hos in primis pudore præpediri, quominus ſe mutuo deſerant. Quod quidem ab eo dictum mirari ſubit, eos ſcilicet, qui reprehenſionem negligere, ſeq; non revereri conſueuiſſent mutuo, maxime verituros turpe quiddam admittere. Producebat & teſtimonia Thebanorum ac Eleorum, qui tale quid decreuiſſent. Quamquam enim vna cubent, nihilominus amores in prœliis eadẽ in acie collocari. Quod quidem argumẽtum miD nime congruens adferebat. Nam apud illos hæc cõſentanea ſunt legibus, apud nos autẽm probro ducũtur. At mihi ſane, qui eadem in acie collocantur, diffidere ſibi videntur; ne videlicet, ſi ſeorſum eſſent diſpoſiti ab ipſis adamati, fortium virorũ muneri non reſponderent. Lacedæmonij vero, qui exiſtimant, corpus adpetentem nihil amplius boni & præclari conſequi, tam perfecte bonos ac fortes viros ex adamatis efficiũt; vt inter exteros etiã, ex eius ciuitaE tis inſtituto cũ amatoribus in acie non collocati, nihilominus illos, qui adſunt, deſerere vereantur. Non enim impudentiam, ſed verecundiã eſſe deam quamdã volunt. Et videmur ſane omnes in iis de quibus loquimur, conſentire; ſi hoc modo rẽ conſideremus: Vtro ſcilicet modo adamato quis potius vel fortunas ſuas & liberos crediderit, vel beneficiũ præſtiterit. Atque equidem ſentio, etiam illum, qui amati forma vtitur, lubentius hæc vniuerſa crediturum ei qui animo quoque ſit amabilis.

A τοῦτο δ' αὖ λέγει, σοφὰ φρεσὶ βουλεύματα εἰδώς. ἐξ οὖν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων, ἐν θεοῖς τετίμηται. ἀλλὰ μήν, ὦ Νικήρατε, καὶ Ἀχιλλεὺς Ὁμήρῳ πεποίηται οὐχ ὡς * παιδικοῖς Πατρόκλῳ, ἀλλ' ὡς ἑταίρῳ ἀποθανόντι ἐκπρεπέστατα τιμωρῆσαι. (* παιδικῷ) καὶ Ὀρέστης δὲ, καὶ Πυλάδης, καὶ Θησεὺς, καὶ Πειρίθους, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ἡμιθέων οἱ ἄριστοι ὑμνοῦνται οὐ διὰ τὸ συγκαθεύδειν, ἀλλὰ διὰ B τὸ ἄγασθαι ἀλλήλους, τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα κοινῇ διαπεπρᾶχθαι. τί δέ; τὰ νῦν καλὰ ἔργα οὐ πάντ' ἂν εὕροι τις ἕνεκα ἐπαίνου ὑπὸ τῶν καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθελόντων πραττόμενα μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἐθιζομένων ἡδονὴν ἀντ' εὐκλείας αἱρεῖσθαι; καί τοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκυλινδουμένων, εἴρηκεν, ὡς καὶ στράτευμα ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο C ἐκ παιδικῶν τε καὶ ἐραστῶν. τούτους γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα αἰδεῖσθαι ἀλλήλους ἀπολείπειν, θαυμαστὰ λέγων, εἴ γε οἱ * φόγου τε καὶ ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζόμενοι, οὗτοι μάλιστα αἰσχυνοῦνται αἰσχρόν τι ποιεῖν. (* ψόγου τε ἀφροντιστεῖν) καὶ μαρτύρια δὲ ἐπήγετο, ὡς ταῦτα ἐγνωκότες εἶεν καὶ Θηβαῖοι καὶ Ἠλεῖοι. * συγκαθεύδοντες γοῦν αὐτοῖς, ὅμως παρατάττεσθαι ἔφη τὰ παι- (* συγκαθεύδοντας, καὶ συγκαθεύδοντα) D δικὰ εἰς τὸν ἀγῶνα· οὐδὲν τοῦτο σημεῖον λέγων ὅμοιον. ἐκείνοις μὲν γὰρ ταῦτα νόμιμα, ἡμῖν δ' ἐπονείδιστα. δοκοῦσι δ' ἔμοιγε οἱ μὲν παρατεττόμενοι ἀπιστοῦσιν ἐοικέναι, μὴ χωρὶς γενόμενοι οἱ ἐρώμενοι οὐκ ἀποτελῶσι τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. Λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ νομίζοντες, ἐὰν καὶ ὀρεχθῇ τις σώματος μηδενὸς ἂν ἔτι καλοῦ κἀγαθοῦ τοῦτον τυχεῖν, οὕτω τελέως τοὺς ἐρωμένους ἀγαθοὺς ἀπεργάζονται, ὡς καὶ μετὰ ξένων, κἂν μὴ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει * πα- (* ταχθῶσι τῷ) E ρῶσι τῷ ἐραστῇ, ὁμοίως αἰδοῦνται τοὺς παρόντας ἀπολείπειν. θεὸν γὰρ οὐ τὴν ἀναίδειαν, ἀλλὰ τὴν αἰδῶ νομίζουσι. δοκοῦμεν δ' ἄν μοι πάντες ὁμόλογοι γενέσθαι περὶ ὧν λέγω, εἰ ὧδε ἐπισκοποῦμεν, τῷ ποτέρως παιδὶ φιληθέντι μᾶλλον ἄν τις πιστεύσειεν ἢ χρήματα, ἢ τέκνα, ἢ χάριτας παρακατάθεσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι καὶ αὐτὸν τὸν τῷ εἴδει τοῦ ἐρωμένου χρώμενον, μᾶλλον ἂν ταῦτα πάντα τῷ τὴν ψυχὴν ἐρασμίῳ πιστεῦσαι.

A σοί γε μὴν, ὦ Καλλία, δοκεῖ μοι ἄξιον εἶναι καὶ θεοῖς χάριν εἰδέναι, ὅτι σοι Αὐτολύκου ἔρωτα ἐνέβαλον. ὡς μὲν γὰρ φιλότιμός ἐστιν, εὔδηλον, ὃς τοῦ κηρυχθῆναι ἕνεκα νικῶν παγκράτιον, πολλοὺς μὲν πόνους πολλὰ δ' ἄλγη ἀνέχεται. εἰ δὲ * οἴοιτο μὴ μόνον ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα κοσμήσειν, ἀλλ' ἱκανὸς γενήσεσθαι δι' ἀνδραγαθίαν καὶ φίλους εὖ ποιεῖν καὶ τὴν πατρίδα αὔξειν, τρόπαια τῶν * πόλεων ἱστάμενος, καὶ διὰ ταῦτα περίβλεπτός τε καὶ ὀνομαστὸς ἔσεσθαι καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πῶς οὐκ οἴει αὐτὸν, ὅντιν' ἡγοῖτο εἰς ταῦτα συνεργὸν εἶναι κράτιστον, τοῦτον ταῖς μεγίσταις ἂν τιμαῖς περιέπειν; εἰ οὖν βούλει τούτῳ ἀρέσκειν, σκεπτέον μέν σοι, ποῖα ἐπιστάμενος Θεμιστοκλῆς ἱκανὸς ἐγένετο τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν. σκεπτέον δὲ, ποῖά ποτε εἰδὼς Περικλῆς κράτιστος ἐδόκει τῇ πατρίδι σύμβουλος εἶναι. ἀθρητέον δὲ, καὶ πῶς ποτε Σόλων φιλοσοφήσας, νόμους κρατίστους τῇ πόλει κατέθηκεν· ἐρευνητέον δὲ, καὶ ποῖα Λακεδαιμόνιοι ἀσκοῦντες, κράτιστοι δοκοῦσιν ἡγεμόνες εἶναι. πρόξενοι δὲ καὶ κατάγονται ἀεὶ παρὰ σοὶ, οἱ κράτιστοι αὐτῶν. ὡς μὲν οὖν σοι ἡ πόλις ταχὺ ἂν ἐπιτρέψειεν αὑτὴν, εἰ βούλει, εὖ ἴσθι. τὰ μέγιστα γάρ σοι ὑπάρχει. εὐπατρίδης εἶ, ἱερεὺς θεῶν τῶν ἀπ' Ἐρεχθέως, οἳ καὶ ἐπὶ τὸν βάρβαρον σὺν Ἰάκχῳ ἐστράτευσαν. καὶ νῦν ἐν τῇ ἑορτῇ ἱεροπρεπέστατος δοκεῖς εἶναι τῶν προγεγενημένων, καὶ σῶμα ἀξιοπρεπέστατον μὲν ἰδεῖν τῆς πόλεως ἔχεις, ἱκανὸν δὲ μόχθους ὑποφέρειν. εἰ δὲ ὑμῖν δοκῶ σπουδαιολογῆσαι μᾶλλον, ἢ παρὰ πότον πρέπει, μηδὲ τοῦτο θαυμάζετε. ἀγαθῶν γὰρ φύσει καὶ τῆς ἀρετῆς φιλοτίμως ἐφιεμένων ἀεί ποτε τῇ πόλει συνεραστὴς ὢν διατελῶ. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι περὶ τῶν ῥηθέντων διελέγοντο, ὁ δ' Αὐτόλυκος κατεθεᾶτο τὸν Καλλίαν. καὶ ὁ Καλλίας δὲ παρορῶν εἰς ἐκεῖνον, εἶπεν· οὐκοῦν σύ με, ὦ Σώκρατες, μαστροπεύσεις πρὸς τὴν πόλιν, ὅπως πράττω τὰ πολιτικὰ, καὶ ἀεὶ ἀρεστὸς ὦ αὐτῇ. ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἢν ὁρῶσί γέ σε μὴ τῷ δοκεῖν, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἀρετῆς ἐπιμελούμενον. ἡ μὲν γὰρ ψευδὴς δόξα ταχὺ ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς πείρας, ἡ δ' ἀληθὴς ἀνδραγαθία, ἢν μὴ θεὸς βλάπτῃ, ἀεὶ ἐν ταῖς πράξεσι λαμπροτέραν τὴν δόξαν συμπαρέχεται. οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν.

οἴεται

πολεμίων

A Te certe mi Callia, Diis gratias agere æquum eſt, mea ſane ſententia, qui Autolyci amorem tibi indiderint. Nam hunc honoris eſſe cupidum reipſa patet, quippe qui vt per præconem quinquertij victor pronuntietur, labores multos multoſque dolores tolerat. Quod ſi putat, ſe non ſolum ſibi ac patri ornamento eſſe poſſe, ſed etiam propter virtutem amicos beneficiis adficere, ac patriam amplificare, tropæa de ſuperatis hoſtibus ſtatuentem, eaque de cauſſa conſpicuum & celebrem tum a- B pud Græcos tum barbaros: cur non exiſtimes ipſum maximis aliquem proſequuturum honoribus, quem duceret in hoc adiutorem ſe præſtantiſſimum habiturum? Quare ſi huic placere vis, conſiderandum erit tibi, quo pacto Themiſtocles idoneus ad Græciam liberandum factus ſit: itemque conſiderandum, qualis Pericles inſtructus ſcientia viſus ſit patriæ conſiliarius fuiſſe optimus: perſpiciendum, quo pacto philoſophatus Solon, C patriæ leges optimas tulerit: perueſtigandum, qualibus exercitiis vtentes Lacedæmonij, præſtantiſſimi duces eſſe videantur. Et diuertunt ad te ſemper præſtantiſſimi quique hoſpites ex ipſis publici ciuitatis huius. Itaque ſcire debes, rempublicam cito ſemet tibi traditurani, ſi velis. Nam adiumenta maxima ad eam rem habes. Patricius es, ſacerdos es Deum, ex iis qui ſunt ab Erechtheo, qui cum Iac- D cho aduerſus regem barbarum militarunt. Etiam in feſto nunc auguſtiſſimus eſſe videris omnium maiorum, & corpus habes inter huius vrbis alia ſpectatu digniſſimum, tolerandiſque laboribus idoneum. Quod ſi vobis videor magis ſerio loqui, quam in vino conueniat: mirum id vobis ne videatur. Nam ſemper ego vna cum republica dilexi eos, qui bona præditi eſſent indole, ac virtutis ambitioſe cupidi eſſent. Ac de his quidem, ita dictis, ceteri diſſerebant. Autolycus autem Calliam adſpiciebat, in quem viciſſim Callias conie- E ctis oculis: Ergo tu, mi Socrates, lenocinio tuo me ciuitati conciliabis, ait, vt res ciuiles tractem, ac ſemper ei placeam. Profecto fiet hoc, inquit, ſi te non opinione ſed reipſa virtutis eſſe ſtudioſum viderint. Nam falſa gloria celeriter ab experientia redarguitur, at vera ſtrenuitas, niſi Deus impedimento ſit, ſemper in actionibus ſplendidiorem gloriam ſuppeditat. Atq; huius quidem colloquij finis hic fuit.

Et Autolycus, quod ita tempus poſceret, ad deambulationem ſurgebat, ac Lyco pater vna cum ipſo exibat: & conuerſus: Per Iunonē, inquit, mi Socrates, bonus & honeſtus mihi vir eſſe videris. Secūdum hæc ſella quædam intus eſt collocata primum, deinde Syracuſanus ingreſſus: Ariadna, inquit, ô viri, ſuum & Bacchi thalamū ingreditur. Poſtea Bacchus adueniet, largiuſcule potus apud deos, ac ingredietur ad illam: deinde ludent inter ſe. Hinc iam Ariadna tamquā ſponſa exornata ingreſſa eſt, ac in throno conſedit. Ita etiam Baccho prodeūte, tibia numerus Bacchicus canebatur. Tum omnes magiſtrū choreæ prædicare. Nam Ariadna ſtatim, quū hæc audiſſet, tale quid faciebat, vt quiuis animaduerteret, lubenter id eā audiiſſe. Ac obuiam quidem illa non proceſſit, nec adſurrexit: præ ſe ferebat tamen, quod vix conquieſceret. Poſteaquam vero Bacchus eam vidiſſet, haud aliter ſaltans, ac fieri amiciſſime poſſet, in genibus conſidebat. Quumque complexus illam fuiſſet, etiam oſculatus eſt. Ea vero tametſi pudore quodam adfectæ ſimilis eſſet, amice tamen illum viciſſim amplectebatur. Quod quum conuiuæ cernerent, partim plauſum excitabant, partim rurſus exclamabant. Quum autem Bacchus ſurgens Ariadnam ſecum erexiſſet, oſculantum iam & complectentium ſeſe geſtus erat ſpectare. Illi quum reuera Bacchum formoſum eſſe cernerent, & Ariadnam formoſam, eoſq; non per iocum, ſed vere ſe amoris oribus oſculari, omnes erectis animis ſpectabant. Audiebāt enim Bacchum interrogantem ipſam, num ſe amaret, atque illam hoc ita confirmantem iureiurando, vt non modo Bacchus, ſed omnes etiam, qui aderant, iuraſſent; reuera mutuum eſſe inter puerum & puellam amorem. Erant enim ſimiles iis qui geſtus hos non docti eſſent, ſed facere cuperent id quod iamdudum experiuiſſent. Tandem quum conuiuæ illos ſeſe complexos cernerent, quaſique ad cubile tēdentes; quotquot vxores necdum duxerant, ducturos ſe iurabant: mariti vero conſcenſis equis ad vxores ſuas auehebantur, vt iis potirentur. Socrates cum illis, qui remanſerant, ad Lyconem, eiuſq; filium, vna cum Callia deambulaturi diſcedebant. Atque hic eius conuiuij fuit exitus.

A Αὐτόλυκος δὲ (ἤδη γὰρ ὥρα ἦν αὐτῷ) ἐξανίστατο εἰς περίπατον· καὶ ὁ Λύκων ὁ πατὴρ αὐτῷ συνεξιὼν, ἐπιστραφεὶς εἶπε· νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, καλός τε κἀγαθὸς δοκεῖς μοι ἄνθρωπος εἶναι. ἐκ δὲ τούτου πρῶτον μὲν θρόνος τις ἔνδον κατετέθη, ἔπειτα δὲ ὁ Συρακόσιος εἰσελθὼν εἶπεν· ὦ ἄνδρες, Ἀριάδνη εἴσεισιν εἰς τὸν ἑαυτῆς τε καὶ Διονύσου θάλαμον. μετὰ δὲ τοῦθ' ἥξει Διόνυσος ὑποπεπωκὼς παρὰ θεοῖς, καὶ εἴσεισι

B πρὸς αὐτήν, ἔπειτα παιξοῦνται πρὸς ἀλλήλους. ἐκ τούτου πρῶτον μὲν ἡ Ἀριάδνη ὡς νύμφη κεκοσμημένη παρῆλθε, καὶ ἐκαθέζετο ἐπὶ τοῦ θρόνου. οὔπω δὲ φαινομένου τοῦ Διονύσου, ηὐλεῖτο ὁ Βακχεῖος ῥυθμός. ἔνθα δὴ ἠγάσθησαν τὸν ὀρχηστοδιδάσκαλον. εὐθὺς μὲν γὰρ ἡ Ἀριάδνη ἀκούσασα, τοιοῦτόν τι ἐποίησεν, ὡς πᾶς ἂν ἔγνω, ὅτι ἀσμένη ἤκουσε· καὶ ὑπήντησε μὲν οὔ, οὐδὲ ἀνέστη. δήλη δ' ἦν μόλις ἠρεμοῦσα. ἐπεί γε μὴν

C κατεῖδεν αὐτὴν ὁ Διόνυσος, ἐπιχορεύσας ὥσπερ ἂν εἴ τις φιλικώτατα, ἐκαθέζετο ἐπὶ τῶν γονάτων. καὶ περιλαβὼν ἐφίλησεν αὐτήν. ἡ δ' αἰδουμένῃ μὲν ἐῴκει, ὅμως δὲ φιλικῶς ἀντιπεριελάμβανεν. οἱ δὲ συμπόται ὁρῶντες, ἅμα μὲν ἐκρότουν, ἅμα δὲ ἐβόων αὖθις. ὡς δὲ ὁ Διόνυσος ἀνιστάμενος συνανέστησε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀριάδνην, ἐκ τούτου δὴ φιλούντων τε καὶ ἀσπαζομένων ἀλλήλους σχήματα παρῆν θεάσασθαι. οἱ δὲ ὁρῶντες

D ὄντως καλὸν μὲν τὸν Διόνυσον, ὡραίαν δὲ τὴν Ἀριάδνην, οὐ σκώπτοντας δέ, ἀλλ' ἀληθινῶς τοῖς στόμασι φιλοῦντας, πάντες ἀνεπτερωμένοι ἐθεῶντο. καὶ γὰρ ἤκουον τοῦ Διονύσου μὲν ἐπερωτῶντος αὐτήν, εἰ φιλεῖ αὐτόν, τῆς δὲ οὕτως ἐπομνυούσης, ὥστε μὴ μόνον τὸν Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ τοὺς παρόντας ἅπαντας * ἐπομόσαι ἂν, ἦ μὴν τὸν παῖδα καὶ τὴν παῖδα ὑπ' ἀλλήλων φιλεῖσθαι. ἐῴκεσαν γὰρ οὐ δεδιδαγμένοις τὰ σχήματα, ἀλλ' ἐφειμένοις συνομόσαι

E πράττειν ἃ πάλαι ἐπεθύμουν. τέλος δὲ οἱ συμπόται ἰδόντες περιβεβληκότας τε ἀλλήλους, καὶ ὡς εἰς εὐνὴν ἀπιόντας, οἱ μὲν ἄγαμοι γαμεῖν ἐπώμνυσαν, οἱ δὲ γεγαμηκότες, ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἀπήλαυνον πρὸς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὅπως τούτων τύχοιεν. Σωκράτης δὲ, καὶ τῶν ἄλλων οἱ ὑπομείναντες, πρὸς Λύκωνα καὶ τὸν υἱὸν σὺν Καλλίᾳ περιπατήσοντες ἀπῆλθον. Αὕτη τοῦ τότε συμποσίου κατάλυσις ἐγένετο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΙΕΡΩΝ, Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

XENOPHONTIS HIERO, SIVE DE REGNO.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ ὁ ποιητὴς A ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστὶν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλτιον ἂν εἰδείην σοῦ οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον, καὶ νῦν τύραννον ὄντα. B εἰκὸς οὖν, ἀμφοτέρων πεπειραμένον, καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ καὶ σὺ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ, * ὑπέμνησάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. C οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους· διὰ δὲ τῶν ὤτων, ἀκούσμασι· διὰ δὲ τῶν ῥινῶν, ὀσμαῖς· διὰ δὲ τοῦ στόματος, σίτοις τε καὶ ποτοῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια, δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα· τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, D κρίνοντες, ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς. ἀγαθοῖς δὲ καὶ κακοῖς ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὅτε δ' αὖ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ καὶ διά τε τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦ σώματος. τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι· ὅπως δὲ, καὶ ᾧ τινι καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλόν πως, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. καὶ οὐδὲν ἴσως τοῦτο θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο· ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων,

* ὑπομνήσαις με Stob.

VENIEBAT aliquando ad regem Hieronem poëta Simonides: quumque otium obtigiſſet vtrique, Simonides hoc modo loquutus eſt: Velleſne mihi exponere, mi Hiero, quæ conſentaneum eſt rectius te ſcire quam me? Et cuiuſmodi ſunt illa, inquit Hiero, quæ rectius ego ſcilicet nouerim, quam tu, qui vir es tam ſapiens? Equidem, ait, ſcio te priuata fortuna vſum fuiſſe, ac nunc eſſe regem. Quapropter conſentaneum eſt, te, qui vtraq; ſis expertus, rectius me ſcire, quo pacto vita tū regia, tum priuata, quod voluptates ac moleſtias humanas adtinet, differant. Quid igitur? ait Hiero, non tu quoque, quum hoc tempore ſis adhuc homo priuatus, reuocare mihi poſſis in memoriam ea quæ ſunt in vita priuata? Nam ita equidem maxime futurum arbitror, vt quæ in vtraq; diſcrimina ſunt, iudicare poſſim. Quamobrem in hunc modum Simonides dicere cœpit: Animaduertiſſe mihi videor, Hiero, priuatos homines, iis rebus quæ ſub aſpectum cadunt, vel cum voluptate, vel cum moleſtia per oculos adfici: per aures, iis quæ auribus percipiuntur: per nares, odoribus: per os, cibo & potu: rebus venereis, per ea quæ omnibus nota ſunt. Frigora vero & calores, & dura, & mollia, & leuia, & grauia, toto corpore diiudicare mihi videmur, atque ita deinde vel delectationem vel moleſtiam ex eis percipere. Bonis autem ac malis nonnumquam per animum vel delectari, vel de iiſdem adfici moleſtia videmur: nonnumquam cōmuniter per animum & corpus. Somno delectari nos, ipſe me ſenſus docere videtur: quo autē pacto, & quo ſomno, & quādo, ea vero magis, inquit, ignorare mihi videor. Nec fortaſſe mirū putari debet, quæ vigilātibus nobis accidant, euidētiores nobis ſenſus ſui præbere, quā quæ per ſomnū. Ad ea reſpondebat Hiero: Ego ſane, mi Simonides, haud poſſim dicere,

quo pacto rex aliud quid ſentire poſſit, extra illa quæ tu commemoraſti. Quo fit, vt hactenus quidem haud ſciam, an aliquod inter regiam & priuatam vitam diſcrimen ſit. Tum Simonides: At in his ipſis, ait, regiæ vitæ diſcrimen eſt. Nam multis partibus maiorem ex his ſingulis voluptatem percipit, & moleſtiarum minus habet. Et Hiero: Non ita ſe res habet, ait, mi Simonides, ſed ſcire debes, reges multo minus delectationis capere, quam priuatos homines, qui quidem vitam mediocrem agunt, ac multo plures maioreſque moleſtias ſentire. Dicis tu quidem incredibilia, inquit Simonides. Nam ſi hæc eſſet harum rerum ratio, cur multi regnandi eſſent cupidi, & quidem ij, qui homines videntur eſſe rerum maxime periti? Qui fieret, vt vniuerſi reges admirarentur? Quia profecto vitam, inquit Hiero, vtramque non experti, de regia conſiderationem inſtituunt. Ego vero enitar te docere, me verum dicere, facto à viſu initio. Nam meminiſſe videor, inde te quoque exorſum eſſe. Primum enim, quum mecum ipſe ratiocinando verſor in iis quæ oculis cernuntur, deteriorem eſſe regum conditionem reperio. Sunt aliis atque aliis in regionibus alia ſpectatu digna, ad quę ſingula, priuati homines accedunt, tam in vrbes, quas volunt, ſpectaculorum cauſſa; quam ad conuentus publicos in quibus colliguntur, quæ digna eſſe ſpectatu mortalibus videntur. Reges vero ſpectaculis non admodum occupantur. Nam neque tutum eſt ipſis eo pergere, vbi non ſuperiores illis futuri ſunt, qui iſtic adſunt: neque res ipſorum domi tam tuto ſunt loco, vt iis aliorum fidei creditis, peregre proficiſci poſſint. Nam metuendum eſt, ne ſimul & imperio ſpolientur, & vlciſcendi eos, à quibus ſunt læſi, facultatem amittant. Fortaſſe tu dixeris: At enim ſpectacula nihilominus eis veniunt, etiamſi domi maneant. Sane quam pauca, mi Simonides, de multis: atque etiam quum huiuſmodi ſint, tanti venduntur regibus; vt qui aliquid exhibent, quidquid tandem id fuerit, multo maioribus præmiis acceptis à rege diſcedere velint, quam per omnem vitam à ceteris hominibus vniuerſis comparent. Et Simonides: Quod ſi maxime quod adtinet ſpectacula, deterior eſt veſtra conditio: ſaltim plus voluptatis auribus percipitis. Nam quod vnum eſt iucundiſſimum acroama, numquam laudes vobis deſunt.

A ὧν εἴρηκας σύ γε, οὐδ᾽ ὅπως αἴσθοιτ᾽ ἄν τινος ἄλλου ὁ τύραννος, ἔχοιμ᾽ ἂν εἰπεῖν. ὥστε μέχρι γε τούτου οὐκ οἶδ᾽ * εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ᾽ ἐν τοῖς δὲ, ἔφη, διαφέρει. πολλαπλάσια μὲν δι᾽ ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν· οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα· ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ἰδιωτῶν, B πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ᾽ εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς C ὄψεως. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος, εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα. ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται, καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, * ἔνθα τὰ ἀξιοθέατα δοκεῖ εἶναι ἀνθρώποις * συναγεί- D ρεσθαι. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλές, ὅπου μὴ κρείττονες τῶν παρόντων μέλλουσιν ἔσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτηνται ἐχυρά, ὥστε ἄλλοις παρακαταθεμένους ἀποδημεῖν. φοβερὸν γὰρ, μὴ ἅμα τε στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀδύνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας. εἴποις οὖν ἂν ἴσως σύ· ἀλλ᾽ ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι. ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα γε τῶν πολλῶν· καὶ ταῦτα τοιαῦ- E τα ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις, ὥστε οἱ ἐπιδεικνύμενοι καὶ ὁτιοῦν, ἀξιοῦσι πολλαπλάσια λαβόντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπιέναι παρὰ τοῦ τυράννου, ἢ ὅσα ἐν παντὶ τῷ βίῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κτῶνται. καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ᾽ εἰ τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, διά γε τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε. ἐπεὶ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε.

ὑπ᾽ ἄλλου αἰσθ.

ἢ ε

ἔνθα ἃ ἀξιοθέατα * συναγείρεται.

A πάντες γὰρ οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα καὶ ὅσα ἂν λέγητε, καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι. τοῦ δ' αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοί ἐστε. οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπε· καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες οὗτοι * πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ; ἢ τοὺς ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὕποπτοι ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιεῖσθαι; καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοῦτο μὲν

ταῖ τις τοῦ τα κα κά Stob.

B δὴ ναὶ μὰ τὸν Δία ἔγωγέ σοι Ἱέρων πάνυ συγχωρῶ, τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι· ἀλλ' * ὁρᾷς, ἐκεῖνό γε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων οὐδένα, ὡς οὐ δι' ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνεσθε. καὶ οἶδά γ', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι ταύτῃ κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι, ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρα-

ὁρᾷς, ὡς ἐκεῖνό γε

C τιθέμενον δεῖπνον, ἢ τὸ ἑαυτοῖς. τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτάς, πλὴν οἱ τύραννοι. ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ἐπίδοσιν. ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. ἔπειτα δ', ἔφη,

D ἐκεῖνο εὖ οἶδ' ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω τις παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ θᾶττον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς * ἐδωδῆς μειονεκτεῖ ὁ παρατιθέμενος πολλὰ τῶν μετρίως διαιτωμένων. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμένων. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδό-

ἡδονῆς μειονεκτεῖς

E μενον μάλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἦ οὖν ὁρᾷς τι τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν παρασκευὴν ἰόντας, ἢ τοὺς ἰδιώτας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ ἀγλευκέστερον, ὡς πολλοῖς ἂν δόξειε. τί γάρ, ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ στρυφνά,

A Omnes enim familiares veſtri, omnia quæcunque vel dicitis, vel facitis, prædicant. Quod vero longe moleſtiſſimum auditu quiddam eſt, conuicia numquam auditis: Nemo enim regem in os accuſare vult. Ad ea Hiero: Quid vero putas, inquit, voluptatis illos adferre, qui non maledicunt, quum notum alicui eſt omnino, hos omnes, qui tacent, mala de tyranno cogitare? Vel quid adferre delectationis putas illos laudatores, quum ſuſpecti ſunt, ne forte laudationes illas adſentandi cauſ-

B ſa inſtituant? Ad ea Simonides: Equidem hoc profecto, inquit, tibi concedo, mi Hiero; laudes, quæ ab hominibus maxime liberis proficiſcantur, iucundiſſimas eſſe. Sed vides numquam te perſuaſurum vlli hominum, non multo plus ex iis vos delectationis capere, per quæ homines alimur. Noui equidem, ait Hiero, de hoc ſtatuere maximam hominum partem, ſuauius nos & bibere, & veſci, quam priuatos: quod & ipſis videatur eſſe iucundius eam cœnam ſumere, quæ nobis adponitur,

C quam quæ ipſis. Etenim quod vſitata excedit, id voluptates ſuppeditat. Quæ quidem eſt cauſſa, quamobrem vniuerſi homines magna cum voluptate dies feſtos opperiantur, extra ſolos reges. Nam illorum menſæ ſemper inſtructæ magna rerum copia, incrementum feſtis diebus nullum habent. Quo fit, vt primum ſpei voluptate à priuatis hominibus ſuperen-

D tur. Deinde ſcio te quoque expertum eſſe, fieri vt quanto plura quis adpoſuerit, quæ modum excedant illorum quæ ſatis fuiſſent, tanto citius ſatietas cibi nos capiat. Itaque ipſo etiam tempore minus volupeatis percipit is, qui adponit multas, quam quiſquam eorum qui modice victitant. At profecto, inquit Simonides, quam diu admittit cibum animus, tam diu maiorem voluptatem capiunt, qui ſumtuoſo adparatu nutriuntur, quam qui viliora quædam adponunt. An non igi-

E tur, mi Simonides, ait Hiero, putas, eum qui re aliqua delectatur, vehementiſſimo ac maximo eius rei amore teneri? Omnino, inquit. An ergo vides maiori reges cum voluptate ad cibum ipſis adparatum accedere, quam priuatos homines ad ſuum? Nequaquam certe, ait: immo etiam iniucundius, vt pleriſque videri poſſit. Quid? ait Hiero, num multa illa magnaq; arte elaborata conſideraſti, quæ regibus adponũtur, acria, mordacia, acerba,

& quæ his germana ſunt? Maxime, ait Simonides, & quidem mihi plane videntur eſſe præter hominum naturam. Ergone putas, inquit Hiero, hæc edulia quiddam eſſe aliud quam mollis & languentis præ delicijs animi cupiditates? Nam certo ſcio, neque fortaſſis ignoras, eos, qui iucunde veſcantur, iſtis artificioſis inuentis non indigere. At vero, ait Simonides, etiam ſumtuoſis illis odoribus, quibus vngimini, magis arbitror familiares veſtros frui, quam vos ipſos: quemadmodum odores ingratos quoque non ſentit is qui ederit; ſed illi potius qui cum eo verſantur. Sic igitur, ait Hiero, qui varios ſemper cibos habet, nullos cum adpetitione ſumit: at cui raro quid obuenit, is vero eſt qui cum lætitia ſatiatur, quum quid ei obiicitur. Videntur, ait Simonides, tantum rei venereæ fruitiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hac in parte licet vobis, vt quodcumque pulcherrimum videritis, cum eo conſueſcatis. Dixiſti tu modo quiddam, ait Hiero, in quo ſcire debes, nos à priuatis hominibus ſuperari. Primùm enim coniugium, quod cum maioribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam longe pulcherrimum eſſe videtur; & ei, qui ducit vxorem, cum voluptate quamdam dignitatem ſuppeditare: Altero loco eſt id quod inter æquales contrahitur. Quod autem ex vilioribus conſtat, plane ignominioſum & inutile putatur. Rex ergo, ſi exteram non duxerit, ex inferioribus vxorem ducat neceſſe eſt. Quo fit, vt non admodum id conſequatur, quo contentus ſit. At vero coli à feminis, quæ maximos ſpiritus gerant, maximæ voluptati eſt: ab iis autem, quæ ſeruæ noſtræ ſunt, ſi colamur, non admodum ſatisfit animo; ſin autem, graues ea res iras ac moleſtias in nobis excitat. Iam aliis in amoribus etiam multo minus voluptatum rex percipit, quam in iis quibus ſuboles procreatur.. Scimus enim, omnes congreſſus venereos, cum amore coniunctos, eximiam voluptatem adferre. Verum amor in nullorum animis minus excitatur quam regis. Non enim amori iucundum eſt illa expetere, quæ in promtu ſunt, ſed quæ ſperantur. Itaque perinde atque is qui ſitim expertus non eſt, potu fruitur: ſic etiam is qui amorem non eſt expertus, longe ſuauiſſimæ veneris eſt expers. Huiuſmodi erant, quæ ab Hierone dicerētur,

A καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις. ἄλλο τι οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι, ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης ὑπὸ τρυφῆς ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ᾽ ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων. ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῆς τε πολυτελοῦς ὀσμῆς ταύτης, ᾗς χρίεσθε, τοὺς πλησιάζοντας

B οἶμαι μᾶλλον ἀπολαύειν, ἢ αὐτοὺς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ τῆς * ἀχαρίστου ὀσμῆς οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες. οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεί, οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ σπανίσας τινός, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς * ἐμπιπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προφανῇ τι. κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν ἀ-

C πολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν. ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ,τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι. νῦν δή, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἴρηκας ἐν ᾧ, σάφ᾽ ἴσθι, μειονεκτοῦμεν τῶν ἰδιωτῶν. πρῶτον μὲν γὰρ γάμος ὁ μὲν ἐκ μειζόνων δήπου καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει κάλλιστος δοκεῖ εἶναι, καὶ * παρέχει τινὰ τῷ γήμαντι φιλοτιμίαν μεθ᾽ ἡδονῆς· δεύτερος δέ, ὁ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὁ δ᾽ ἐκ τῶν φαυλοτέρων, πάνυ ἄτι-

D μός τε καὶ ἄχρηστος νομίζεται. τῷ τοίνυν τυράννῳ, * ἂν μὴ ξένην γήμῃ, ἀνάγκη ἐκ μειόνων γαμεῖν. ὥστε τὸ ἀγαπητὸν οὐ πάνυ αὐτῷ προσγίγνεται. πολὺ δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέγιστον φρονουσῶν γυναικῶν εὐφραίνουσι μάλιστα· αἱ δὲ ὑπὸ τῶν δούλων, παροῦσαι μὲν οὐδέν τι ἀγαπῶνται, ἐὰν δέ τι ἐλλείπωσι, δεινὰς ὀργὰς καὶ λύπας ἐμποιοῦσιν. ἐν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὖ πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφροσυνῶν ὁ τύραννος.

E ὅτι γὰρ τὰ μετ᾽ ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δήπου ἐπιστάμεθα. ὁ δὲ ἔρως πολὺ αὖ ἐθέλει ἥκιστα τῷ τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ * οὖν εἴ τις ἄπειρος ὢν δίψους, τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων. ὁ μὲν οὖν Ἱέρων οὕτως εἶπεν.

ἀχρίστου
πιμπλάμενος
παρέχειν τῷ γήμ.
ἐὰν μὴ ξέν.
οὐκ ἄν τις ἀπείρως

ὁ δὲ Σιμωνίδης ἐπιγελάσας. πῶς λέγεις; ἔφη, ὦ Ἱέρων. τυράννῳ οὐ φῂς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μὴν σύ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου τοῦ καλλίστου ἐπικαλουμένου; ὅτι μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοίμου παρ' αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν, τούτου μάλιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι. ἐγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου, ὧνπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι παρὰ τῶν καλῶν, τούτων δὲ, ὧν ἐρῶ τυχεῖν, μετὰ μὲν φιλίας καὶ παρὰ βουλομένου πάνυ ἰσχυρῶς ἐπιθυμῶ τυγχάνειν· βίᾳ δὲ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἧττον ἄν μοι δοκῶ ἐπιθυμεῖν, ἢ ἐμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. παρὰ μὲν γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω εἶναι. παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων ἥδισται, οἶμαι, αἱ χάριτές εἰσιν. εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ ἀντιφιλοῦντος ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντιβλέψεις. ἡδεῖαι δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἥδισται δὲ καὶ ἐπαφροδιτόταται αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες. τὸ δὲ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν, λεηλασίᾳ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ ἐοικέναι μᾶλλον, ἢ ἀφροδισίοις. καίτοι τῷ μὲν λῃστῇ παρέχει τινὰς ὅμως ἡδονάς τό, τε κέρδος, καὶ τὸ ἀνιᾶν τὸν ἐχθρόν· τὸ δὲ, οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ, καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι, καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν; καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθὺς τεκμήριόν ἐστιν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται, διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετεῖ. τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ' ἔστι πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖται. ἐπιστάμεθα γὰρ * αὐτοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας, ὡς ᾗ μάλιστ' ἂν δύνωνται ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλούντων ὑπουργίαις. καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν, ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς προσποιησαμένων. πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι, ἃ σὺ λέγεις. πολλοὺς γὰρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τῶν δοκούντων ἀνδρῶν εἶναι ἑκόντας μειονεκτοῦντας καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ ὄψων, καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους. ἀλλ' ἐν ἐκείνοις γε πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ κατεργάζεσθε· πλεῖστα δὲ τὰ περιττὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας μὲν ἀρετῇ ἵππους,

* δὴ τοὺς

A ad quæ riſu Simonides ſublato: Quid ais,
inquit, Hiero? Negas tu regum in animis
excitari amores pueriles? Qui fit, quod tu
Daïlochum, quem formoſiſſimum vocant, amas? Quia, mi Simonides, ait, profecto non id potiſſimum concupiſco, quod
ab ipſo impetraturus facile videor: ſed
quod efficere, regis eſt à conditione alienum. Etenim Dailochum equidem amo
propter ea quæ fortaſſe cogit hominis natura petere à formoſis: ea vero quæ conſequi cupio, ſicut à volente, ac mutua cum
B amicitia mihi euenire vehementer deſidero: ita vt ab eo ſumere minus mihi velle videor, quam meipſum lædere. Nam hoſtibus inuitis aliquid eripere, iucundiſſimum
equidem eſſe arbitror: & gratificationes,
quę ab amoribus vltro contingunt, ſuauiſſimæ ſunt, mea quidem ſententia. Statim
enim redamantis adſpectus mutuus gratus eſt, gratæ interrogationes, gratæ reſpōſiones, gratiſſimę ac in primis iucundæ pugnæ & contentiones. At amoribus inuitis
frui, quiddam prædationi ſimilius eſſe videtur, quam rei venereæ. Immo prædoni
C voluptates quaſdam lucrum ipſum ſuppeditat, & quod moleſtia hoſtem adficiat:
quum voluptatem ex eo, quod aliquis amet, moleſtiam ſentiente percipere, atque
amantem eſſe in odio, grauiterq; ferentem
adtingere, quo pacto nō moleſtum deplorandumq; malum ſit? Nam homini priuato mox argumento eſt, quum qui amatur,
obſequētem ſe præbet; fieri hoc tanquam
ab amante gratificandi ſtudio. Sic enim
illum id nulla neceſſitate cogēte præſtare.
Verum tyrannus numquam diligi ſe, cre-
D dere poteſt. Nouimus enim, illos, qui metus cauſſa obſequuntur, quam poſſunt maxime ſe ita gerere, vt amantium obſequia
repræſentent. Itaq; tyrannis inſidiæ ab aliis
nullæ tam ſunt frequentes, quam ab iis qui
maxime ſe amare ſimulant. Ad ea Simonides: Videntur, inquit, hęc quæ tu profers,
admodum exigua eſſe. Nam multos equidem video viros hominum opinione egregios, qui ſua ſponte ſunt aliis inferiores, quod cibos adtinet, quod potum,
quod obſonia; atque etiam venereis à voluptatibus abſtinent: Verum in illis mul-
E tum inter priuatos homines ac vos intereſt, quod & magnas res animo concipitis,
& celeriter conficitis. Habetis & abundātem rerum copiam, equos inſigni virtute,

arma pulchritudine eximia, mundum pro vxoribus egregium, ædes magnificentiſſimas, eaſque maximi pretij rebus inſtructas. Sunt item vobis famuli plurimi, & artium cognitione præſtantiſſimi. Poteſtas vobis eſt maxima tum lædendi hoſtes tum commodandi amicis. Ad quę Hiero: Sed enim vulgo mortalium . mi Simonides, à regno perſtringi oculos equidem non miror. Nam vulgus hominum valde mihi videtur & felices quoſdam, & ærumnoſos opinari, dum eos intuetur. At regnum eas res quæ maximi eſſe pretij videntur, explicatas palam ſpectandas omnibus exhibet: quæ vero moleſta ſunt, ea regum in animis occulta tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum ſita eſt. Quamobrem hæc multitudinem latere non miror, vt dixi: ſed vobis quoque ignota eſſe, qui animi iudicio maxima ex parte res pulchrius contemplari videmini, quam oculis, mihi quidem mirum eſt. Ego vero experiundo plane cognoui, mi Simonides, ac tibi dico, reges maximorum bonorum minime participes fieri, & grauiſſimorum malorum inſignem habere copiam. Non longe abierimus. Si pax magnum hominibus eſſe bonum videtur, quamminimum eius participes ſunt reges: ſi bellum ingens eſt malum, maxima eius pars ad reges pertinet. Primum hominibus priuatis, ſi non ipſorum ciuitas bellum publicum ſuſcipiat, quocumque lubet, abire licet; nihil metuentibus, ne quis eis vitam adimat. Reges vero vniuerſi vbique tamquam per hoſtium fines proficiſcuntur. Itaque neceſſarium putant, vt & ipſi armati ſint, & armatos ſemper ſecum circumducant. Deinde priuati homines, licet hoſtilem in agrum militatum abeant, nihilominus vbi domum redierunt; eſſe tutos ſeſe arbitrantur. At tyranni poſteaquam ad ciuitatem ſuam peruenerint, inter hoſtes ſe plurimos eſſe ſciunt. Quod ſi qui potentiores aduerſus vrbem aliquam expeditionem ſuſcipiant, ac minus potentes forte extra mœnia fuerint; eſſe quidem illi videntur in periculo, verum poſteaquam intra munitionem ſeſe receperint, omnes in tuto ſe eſſe credunt. Tyrannus autem ne tum quidem, quum domum ingreſſus fuerit, expers eſt periculi;

διαφέροντα δὲ κάλλει ὅπλα, ὑπερέχοντα δὲ κόσμον γυναιξὶ, μεγαλοπρεπεστάτας δ' οἰκίας, καὶ ταύτας κατεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμαις θεράποντας ἀρίστους κέκτησθε· ἱκανώτατοι δὲ ἐστὲ κακῶσαι μὲν ἐχθρούς, ὀνῆσαι δὲ φίλους. πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος, οὐδέν τι θαυμάζω. μάλα γὰρ ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρῶν καὶ εὐδαίμονάς τινας εἶναι, καὶ ἀθλίους. ἡ δὲ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι, ἀνεπτυγμένα θεᾶσθαι, φανερὰ πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων κέκτηται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθαπερ καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ * κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται. τὸ μὲν οὖν τὸ πλῆθος περὶ τούτου λεληθέναι, ὥσπερ εἶπον, οὐ θαυμάζω. τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτ' ἀγνοεῖν, οἳ διὰ τῆς γνώμης δοκεῖτε θεᾶσθαι κάλλιον, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων, τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι. ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται. αὐτίκα γὰρ, εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακὸν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι, μηδὲν φοβουμένους μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ· οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν, καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι. οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες. ἐὰν δὲ δὴ καὶ ἄλλοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν κρείττονες, ἐὰν ἔξω τοῦ τείχους * ..... ὄντες οἱ ἥττονες, ἐν κινδύνῳ δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω τοῦ ἐρύματος ἔλθωσιν, ἐν ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι καθεστάναι. ὁ δὲ τύραννος οὐδ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ, ἐν ἀκινδύνῳ ἐστίν,

κακοδαιμονεῖν

ἥττονες ὄντες

ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον οἴεται εἶναι. ἔπειτα τοὺς μὲν ἰδιώτας καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀναπαύσεως· τοῖς δὲ τυράννοις οὔτε εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίγνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαῤῥήσειε. καὶ πόλεμοι μὲν δή εἰσιν, οὕς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι, καὶ οὓς οἱ τύραννοι πρὸς τοὺς βεβιασμένους. τούτων δὴ τῶν πολέμων ὅσα μὲν ἔχει χαλεπὰ * ὁ ἐν ταῖς πόλεσι, ταῦτα
ὁ καὶ τ. ἢ ὁ συνὼν ταῖς
καὶ ὁ τύραννος ἔχει. καὶ γὰρ ἐν ὅπλοις δεῖ εἶναι ἀμφοτέρους, καὶ φυλάττεσθαι, καὶ κινδυνεύειν, καὶ, ἄν τι πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ἐπὶ τούτοις ἑκάτεροι. μέχρι μὲν δὴ τούτου ἴσοι * οἱ πόλεμοι. ἃ δὲ ἔχουσιν ἡδέα οἱ * συνόντες πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις, ταῦτα
οἱ πόλεμοι. ἢ συνόντες τῇ πόλει
οὐκέτι ἔχουσιν οἱ τύραννοι. αἱ μὲν γὰρ πόλεις δήπου, ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἐναντίων, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους, ὅσην δ' ἐν τῷ διώκειν, ὅσην δ' ἐν τῷ ἀποκτείνειν τοὺς πολεμίους· ὡς δὲ γαυροῦνται ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσιν, ὡς δ' εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες ηὐξηκέναι. ἕκαστος δέ τις προσποιεῖται καὶ τῆς βουλῆς μετεσχηκέναι, καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι. χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν, ὅπου οὐχὶ καὶ ἐπιψεύδονται, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι, ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν. οὕτω καλόν τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι
τὸ πόλλ' νικᾶν.
* τὸ πολὺ νικᾶν. ὁ δὲ τύραννος, ὅταν ὑποπτεύσῃ, καὶ αἰσθανόμενος τῷ ὄντι ἀντιπράττοντάς τινας ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ * αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ δύναται εἶναι, οὐδὲ μεγαλύνεται ἐπὶ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ καὶ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν δύνηται τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπολογεῖται ἅμα πράττων, ὡς οὐκ ἀδικῶν πεποίηκεν. οὕτως οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιούμενα εἶναι. καὶ ὅταν ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβεῖτο, οὐδέν τι μᾶλλον τοῦτο θαῤῥεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος, ὃν ἐγὼ δηλῶ. φιλίας δ' αὖ καταθέασαι
αὔξει
ἧς
* ὡς κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι. πρῶτον μὲν, εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ φιλία, τοῦτο ἐπισκεψώμεθα. ὃς γὰρ ἂν φιλῆται δήπου ὑπό τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες παρόντα ὁρῶσιν,

omninoque iſtic maxime ſibi cauendum arbitratur. Præterea priuati homines, per fœdera & pacem, belli moleſtia liberantur, regibus vero neque pax ab iis qui premuntur eorum imperio, conceditur; neque quiſquam confidenter ipſorum fœderibus habere fidem auſit. Sunt item bella, quæ à ciuitatibus, & alia, quæ à regibus aduerſus illos quos vi oppreſſerunt, geruntur: At ex his bellis quæcumque grauia moleſtaque redeunt ad eum qui ciuitatum partes ſequitur, ea cadunt etiam in tyrannum. Nam vtroſque neceſſe eſt in armis eſſe, cauere ſibi, adire pericula, & ſi quid calamitatis victis accidat, vtrique dolent. Atque hactenus paria ſunt vtriuſque bella. Quæ vero illis iucunda accidunt, qui ciuitatum ſtant à partibus, apud ciuitates, ea tyranni non habent. Etenim vrbes, quum aduerſarios pugna vincunt, dici facile non poteſt, quantum voluptatis ex eo percipiant, quod in fugam hoſtes egerint: quantum in perſequendo, quantum in occidendis hoſtibus: quam ob ipſum facinus exſultent, quam inſignem gloriam ſibi vindicent, quam propterea gaudeant, quod rempublicam amplificaſſe ſe exiſtimant. Arrogat quiſque ſibi, quod & conſilij particeps fuerit, & plurimos interfecerit. Ac difficulter inuenias, vbi non etiam falſo quædam addant; quum plures ſe interemiſſe prædicant, quam reipſa ceciderint. Adeo res ipſis eſſe præclara videtur, ciuitatem victoria potiri. Tyrannus autem, quum vel propter ſuſpiciones ſuas, vel quod reuera quoſdam aduerſus ſe moliri quid deprehenderit, nonnullos interficit; totam ſe vrbem non amplificaturum nouit, & ſcit etiam paucioribus ſe imperaturum, neque poteſt eſſe hilaris, neque ſe magnifice ob facinus ipſum efferre. Immo quantum poteſt, extenuat rem geſtam, & inter agendum purgat ſeſe, quaſi non per iniuriam id fecerit. Vſque adeo ne ipſi quidem honeſta, quæ facit, eſſe videntur. Quod ſi etiam moriantur ij, quos metuit, nihilo magis fidenti eſt animo; ſed plus etiam ſibi, quam prius, cauet. Atque hoc modo tyrannus bello perpetuo vexatur, vt indicaui. Iam mihi velim etiam amicitias, quarum tyranni participes ſunt, inſpicias. Primum an magnum amicitia bonum ſit hominibus, conſideremus. Nam ſi quis ab aliquibus diligatur, eum adeſſe ſibi lubenter vident ij qui diligunt;

Atſi ad tibiam formis iis ſaltarent, quibus tum Gratiæ, tum anni tempora, Nymphæque pinguntur: multo id ipſis facilius futurum arbitrarer, ac longe conuiuium hoc fore hilarius ac gratius. Et Syracuſanus ille: Profecto, inquit, mi Socrates, recte dicis, & introducam ego Spectacula, quæ delectationem vobis ſint adlatura. Quapropter egreſſus Syracuſanus ad agenda ſe componebat, & Socrates nouum orationis exordium inſtituebat: Profecto, viri, par eſt nos, quum magnus quidam deus adſit, qui ætate deos æternos æquat, forma maxime iuuenis eſt, amplitudine ſua cuncta ſuſtinet, animo hominibus æqualis eſt, nimirum Amor, eius minime obliuiſci: præſertim quum omnes in eius dei ſacris ſodales ſimus. Nam equidem tempus aliquod commemorare non poſſum, quo non aliquo ſemper amore fuerim occupatus: & Charmidem hunc ſcio multos ad ſui amorem excitaſſe, ac nonnullos ipſum quoque expetiuiſſe. Critobulus certe, quum adametur, iam & ipſe alios amore complectitur. Quinetiam Niceratus, vt equidem accepi, vxorem amans, viciſſim ab ea diligitur. Quis autem noſtrum neſcit, Hermogenem honeſtatis amore, quidquid tandem ea ſit, contabeſcere? Non videtis, quam ſeuera ſint ſupercilia, oculi immoti, oratio moderata, vox lenis, mores hilares? quumque Deos, qui maxime nobis venerandi ſunt, amicos habeat: nos tamen, qui homines ſumus, non contemnit. Tu vero, Antiſthenes, ſolus amoris expers es? Immo te vehementer amo profecto. Tum iocando Socrates quaſi blandiens: Ne in præſentia mihi, ait, moleſtus ſis. Nam, vti vides, aliud ago. Et Antiſthenes: Quam tu, inquit, leno tui ſemper huiuſmodi plane quædam facis, ac nonnumquam mecum non colloqueris, numinis vtens prætextu, nonnumquam aliud quidpiam captans. Tum Socrates: Quæſo te per deos, mi Antiſthenes, ait, tantum ne concidas me: qui moleſtiam quamuis aliam abs te tum fero, tum laturus ſum amice. Enimuero amorem tuum equidem occulto, quum non animi ſit, ſed pulchritudinis meæ. Quod autem tu, Callia, Autolycum ames, ciuitas vniuerſa nouit; ac, vt arbitror, etiam exteri plerique. Eius rei cauſſa eſt, quod vterque veſtrum parentes habeat claros, & ipſi quoque illuſtres ſitis.

A εἰ δὲ ἔρχοιντο πρὸς τὸν αὐλὸν σχήματα, ἐν οἷς χάριτές τε, καὶ ὧραι, καὶ νύμφαι γράφονται, πολὺ ἂν οἶμαι αὐτούς τε ῥᾷον διάγειν, καὶ τὸ συμπόσιον πολὺ ἐπιχαριτώτερον εἶναι. ὁ οὖν Συρακόσιος· ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς τε λέγεις, καὶ ἐγὼ εἰσάξω θεάματα ἐφ' οἷς ὑμεῖς εὐφρανεῖσθε. ὁ μὲν δὴ Συρακόσιος ἐξελθὼν συνεκροτεῖτο, ὁ δὲ Σωκράτης πάλιν αὖ καινοῦ λόγου κατῆρχεν· ἆρ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰκὸς ἡμᾶς παρόντος δαίμονος B μεγάλου, καὶ τῷ μὲν χρόνῳ ἰσήλικος τοῖς ἀειγενέσι θεοῖς, τῇ δὲ μορφῇ νεωτάτου, καὶ μεγέθει πάντα ἐπέχοντος, ψυχῇ δὲ ἀνθρώπου ἱδρυμένου, ἔρωτος,* μὴ ἂν ἀμνημονῆσαι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐσμὲν τοῦ θεοῦ τούτου θιασῶται. ἐγώ τε γὰρ οὐκ ἔχω χρόνον εἰπεῖν, ἐν ᾧ οὐκ ἐρῶν τινος διατελῶ· Χαρμίδην δὲ τόνδε οἶδα πολλοὺς μὲν ἐραστὰς κτησάμενον, ἔστι δὲ ὧν καὶ αὐτὸν ἐπιθυμήσαντα. Κριτόβουλός C γε μήν; [ἔτι μὲν * καὶ ἐρώμενος ὢν, ἤδη ἄλλων ἐπιθυμεῖ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Νικήρατος, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἐρῶν τῆς γυναικὸς ἀντερᾶται. Ἑρμογένην γε μὴν τίς ἡμῶν οὐκ οἶδεν ὡς ὅ,τι ποτ' ἐστὶν ἡ καλοκαγαθία, τῷ ταύτης ἔρωτι κατατήκεται; οὐχ ὁρᾶτε, ὡς σπουδαῖαι μὲν αὐτοῦ αἱ ὀφρύες, ἀτρεμὲς δὲ τὸ ὄμμα, μέτριοι δὲ οἱ λόγοι, πρᾳεῖα δὲ ἡ φωνή, ἱλαρὸν δὲ τὸ ἦθος; τοῖς δὲ σεμνοτάτοις θεοῖς φίλοις χρώμενος, οὐδὲν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὑπερορᾷ; D σὺ δὲ μόνος, ὦ Ἀντίσθενες, οὐδενὸς ἐρᾷς; ναὶ μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα γε σοῦ. καὶ ὁ Σωκράτης ἐπισκώψας, ὡς δὴ θρυπτόμενος, εἶπε· μὴ νῦν μοι ἐν τῷ παρόντι ὄχλον πάρεχε· ὡς σὺ γὰρ ὁρᾷς, ἄλλα πράττω. καὶ ὁ Ἀντισθένης ἔλεξεν· ὡς σαφῶς μέντοι σὺ μαστροπὲ σαυτοῦ ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς. τοτὲ μὲν τὸ δαιμόνιον προφασιζόμενος, οὐ διαλέγῃ μοι, τοτὲ δ' ἄλλου του ἐφιέμενος. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἀντίσθενες, E μόνον μή με συγκόψῃς· τὴν δ' ἄλλην χαλεπότητα ἐγώ σου καὶ φέρω καὶ οἴσω φιλικῶς. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, τὸν μὲν σὸν ἔρωτα κρύπτωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἔστιν οὐ ψυχῆς, ἀλλ' εὐμορφίας τῆς ἐμῆς. ὅτι γε μὴν σύ, ὦ Καλλία, ἐρᾷς Αὐτολύκου, πᾶσα μὲν ἡ πόλις οἶδε, πολλοὺς δ' οἶμαι καὶ τῶν ξένων. τούτου δ' αἴτιον τὸ πατέρων τε ὀνομαστῶν ἀμφοτέρους ὑμᾶς εἶναι, καὶ αὐτοὺς ἐπιφανεῖς.

* μὴ ἀμνημονῆσαι

ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγε ἠγάμην τὴν σὴν φύσιν, νῦν δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ ὁρῶ σε ἐρῶντα οὐχ ἁβρότητι χλιδαινομένου, οὐδὲ μαλακίᾳ θρυπτομένου, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπιδεικνυμένου ῥώμην τε καὶ καρτερίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην. τὸ δὲ τοιούτων ἐπιθυμεῖν, τεκμήριον * ἐστὶ τῆς τοῦ ἐρωμένου φύσεως. εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν Ἀφροδίτη, ἢ διτταί, οὐρανία τε καὶ πάνδημος, οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ Ζεὺς ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι, πολλὰς ἐπωνυμίας ἔχει. ὅτι γε μέντοι χωρὶς ἑκατέρᾳ βωμοί τε εἰσὶ, καὶ ναοὶ, καὶ θυσίαι, τῇ μὲν πανδήμῳ ῥᾳδιουργότεραι, τῇ δὲ οὐρανίᾳ ἁγνότεραι, οἶδα. εἰκάσαις δ' ἂν καὶ τοὺς ἔρωτας τὴν μὲν πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὴν δ' οὐρανίαν, τῆς ψυχῆς τε, καὶ τῆς φιλίας, καὶ τῶν καλῶν ἔργων. ὑφ' οὗ δὴ καὶ σὺ, ὦ Καλλία, κατέχεσθαί μοι δοκεῖς ἔρωτος. τεκμαίρομαι δὲ τῇ τοῦ ἐρωμένου καλοκαγαθίᾳ, καὶ ὅτι σε ὁρῶ τὸν πατέρα αὐτοῦ παραλαμβάνοντα εἰς τὰς πρὸς τοῦτον συνουσίας. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐστὶν ἀπόκρυφον πατρὸς τῷ καλῷ τε κἀγαθῷ ἐραστῇ. καὶ ὁ Ἑρμογένης εἶπε· νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄλλα τέ σου πολλὰ ἄγαμαι, καὶ ὅτι νῦν ἅμα χαριζόμενος Καλλίᾳ, καὶ παιδεύεις αὐτὸν, οἷόν περ χρὴ εἶναι. νὴ Δί', ἔφη. ὅπως γὰρ καὶ ἔτι μᾶλλον εὐφραίνηται, βούλομαι αὐτῷ μαρτυρῆσαι, ὡς καὶ πολὺ κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς, ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως. ὅτι μὲν γὰρ δὴ ἄνευ φιλίας συνουσία οὐδεμία ἀξιόλογος, πάντες ἐπιστάμεθα. φιλεῖν γε μὴν τῶν μὲν τὸ ἦθος ἀγαμένων ἀνάγκη ἰδία καὶ ἐθελουσία καλεῖται· τῶν δὲ τοῦ σώματος ἐπιθυμούντων πολλοὶ μὲν τοὺς τρόπους μέμφονται, καὶ μισοῦσι τὸν ἐρώμενον· ἢν δὲ καὶ ἀμφότεροι στέρξωσι, τὸ μὲν τῆς ὥρας ἄνθος ταχὺ δήπου παρακμάζει, ἀπολείποντος δὲ τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν φιλίαν συναπομαραίνεσθαι. ἡ δὲ ψυχὴ ὅσον περ ἂν χρόνον * ἢ ἐπὶ τὸ φρονιμώτερον, καὶ ἀξιεραστοτέρα γίγνεται. καὶ μὴν ἐν μὲν τῇ τῆς μορφῆς χρήσει ἔνεστί τις καὶ κόρος, ὥστε ἅπερ καὶ πρὸς τὰ σιτία διὰ πλησμονὴν, ταῦτα ἀνάγκη καὶ πρὸς τὰ παιδικὰ πάσχειν. ἡ δὲ τῆς ψυχῆς φιλία, διὰ τὸ ἁγνὴ εἶναι, καὶ ἀκορεστοτέρα ἐστὶν· οὐ μέντοι, ὥσγ' * ἄν τις οἰηθείη, διὰ τοῦτο καὶ ἀνεπαφροδιτοτέρα· ἀλλὰ σαφῶς καὶ ἀποτελεῖται ἡ εὐχὴ, ἐν ᾗ αἰτούμεθα τὴν θεὸν ἐπαφρόδιτα καὶ ἔπη καὶ ἔργα διδόναι.

* ἔτι ἢ τὸ

* ἴῃ ἐπὶ τὸ

* ὡς ἄν τις οἰηθείη, τοῦ διὰ τοῦτο

A Atque equidem indolem tuam ſemper amaui, ſed multo nunc magis, quum te illum amare video, qui non deliciis diffluit, neque præ mollitie langueſcit: ſed omnibus & robur, & tolerantiam, & fortitudinem, & temperantiam ſuam demonſtrat. Huiuſmodi vero expetere, argumentum eſt etiam ingenij eius qui amatur. Equidem num vna ſit Venus, an duæ, Cæleſtis nimirum & Vulgaris, haud ſcio. Nam & Iupiter, qui vnus eſſe videtur, cognomina

B multa habet. Diſtinctas quidem vtique Veneri eſſe aras, fana, ſacrificia; & Vulgari quidem neglectiora, Cæleſti puriora, ſcio. Et coniicere licet, etiam amores, corporum quidem, à Vulgari illa immitti: animi vero, & amicitiæ, & actionum honeſtarum, à Cæleſti. Ac tu quidem, mi Callia, hoc ipſo amore mihi videris eſſe captus. Argumento mihi eſt eius, quem amas, honeſtas; quodque te video patrem eius ad cõgreſſus cum hoc tuos adiungere. Quip-

C pe nihil horum bonus & honeſtus amator occultum patri eſſe vult. Et Hermogenes: Per Iunonem, inquit, mi Socrates, cum ob aliate multa admiror, tum quod modo Calliæ ſimul rem gratam facis, & qualem ipſum eſſe oporteat, inſtituis. Profecto ſic eſt, ait. Atque vt magis etiam delectetur, confirmare illi volo, multo præſtantiorem eſſe animi quam corporis amorem. Nouimus enim omnes, abſque amicitia conſuetudinem nullam cuiuſquam eſſe pre-

D tij. Amare autem eos, quorum mores ac indolem admiramur, neceſſitudo quædam propria & voluntaria vocatur: at eorum, qui corpus adpetunt, multi mores vituperant, & ipſos amores odere. Quod ſi maxime ament inuicem vterque ſe, formæ tamen flos celeriter ætate quaſi marceſcit: quo deficiente, neceſſe eſt vna etiam amicitiam marceſcere. Animus autem quam diu prudentia proficit, etiam fit amabilior. Quin & in vſu formæ ſatietas quædam ineſt. quo fit, vt

E quæ in ciborum vſu propter ſatietatem, ea in amoribus quoque neceſſario accidant. At animi amor, propterea quod caſtus ſit, etiam inſatiabilior eſt; nec idcirco, ceu quis exiſtimare poſſet, minus eſt venuſtus ac iucundus: ſed plane votum illud perficitur, quo petimus, vt dea tum verba, tum actiones venuſtas largiatur.

Quod enim liberali forma, & indole verecunda generoſaque florens animus, quique ſtatim inter æquales principe loco dignus, & comis eſt, tum ſuſpiciat, tum diligat amores ſuos; id vero verbis oſtendi nō eſt opus. Eſſe autem conſentaneum; amatorem huiuſmodi rerum etiam ſuis amoribus gratum fore viciſſim, id quoque docebo. Primum enim quis odiſſe poſſit illum à quo ſe bonum & honeſtum haberi ſciat? deinde quem cernat amati decora magis quam voluptates ſuas curare? credat præterea, ſiue quid delinquatur, ſiue morbus vtrumque corripiat, amicitiam deminutam non iri? Quibus autem communis amor eſt, quo pacto non hos neceſſe eſt libenter ſe intueri, beneuole colloqui, fidem habere ſibi mutuo, proſpicere ſibi inuicem, voluptatem ſimul capere ex honeſtis actionibus; condolere, ſi quid aduerſi accidat; perpetuo gaudere, dum bona cum valetudine frui conſuetudine mutua poſſunt; ſin alteruter ægrotet, multo frequentius conuenire; de abſentibus deniq; quam præſentibus, magis eſſe ſollicitum? An non hæc omnia ſunt amoris plena? Certe ob huiuſmodi officia ſimul & amicitiæ ſtudio tenentur, & ea perpetuo ad ſenectutem vſq; fruuntur. At eum, qui à corpore pendet, quamobrem diligat aliquis mutuo? vtrum idcirco, quod ſibi tribuit ea quæ concupiſcit, adamato maxime probroſa? an quod ab iis quæ facere ſtudioſe cupit præter amores, maxime neceſſarios arcet? Atqui magis etiam odio dignus eſt, quod non vim adfectat, ſed perſuadeat. Nam qui vim adfert, improbum eſſe hominem ſe ſe declarat: qui vero perſuadet, is illius qui perſuadetur, animum corrumpit. Iam vero & is qui pecunia formam vendit, qui magis diliget ementem ſeſe, quam qui vendit in foro, & addicit ſeſe? Non enim certe, quod formoſus cum deformi, pulcher cum non pulchro, non amans cum amante verſatur, idcirco eum diliget. Non enim mas ita, vti mulier, voluptatum rei venereæ cum viro particeps eſt: ſed ſobrius ipſe temulentum ex venere ſpectat. Vnde non mirum eſt, ſi contemtus amatoris in ipſo exiſtit. Quod ſi quis rem conſideret, inueniet nihil rei grauis ex illorum amore, qui ob mores amantur, accidiſſe: quum multa, eaque nefaria, de illa impudenti conſuetudine euenerint. Iam & illiberalem eſſe conſuetudinem illius,

A ὡς μὲν γὰρ ἄγαταί τε καὶ φιλεῖ τὸν ἐρώμενον θάλλουσα μορφῇ τε ἐλευθερίᾳ, καὶ ἤθει αἰδήμονί τε καὶ *γενναία ψυχῇ, εὐθὺς ἐν τοῖς ἥλιξιν ἡγεμονική τε ἅμα καὶ φιλόφρων οὖσα, οὐδὲν ἐπιδεῖται λόγου. ὅτι δὲ εἰκὸς καὶ ὑπὸ τῶν παιδικῶν τὸν τοιοῦτον ἐραστὴν ἀντιφιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο διδάξω. πρῶτον μὲν γὰρ τίς μισεῖν δύναιτ᾽ ἂν, ὑφ᾽ οὗ εἰδείη καλός τε καὶ ἀγαθὸς νομιζόμενος; ἔπειτα δὲ ὁρῴη αὐτὸν τὰ τοῦ παιδὸς καλὰ μᾶλλον, ἢ τὰ ἑαυτοῦ
B ἡδέα σπουδάζοντα; πρὸς δὲ τούτοις πιστεύῃ, μήτ᾽ *αὖ παρά τι ποιήσῃ, μήτ᾽ ἂν καμὼν ἀμορφότερος γένηται, μειωθῆναι ἂν τὴν φιλίαν; οἷς γε μὴν κοινὸν τὸ φιλεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη τούτους ἡδέως μὲν προσορᾶν ἀλλήλους, εὐνοϊκῶς δὲ διαλέγεσθαι, πιστεύειν δὲ καὶ πιστεύεσθαι, καὶ προνοεῖν μὲν ἀλλήλων, συνήδεσθαι δ᾽ ἐπὶ ταῖς καλαῖς πράξεσι, συνάχθεσθαι δὲ ἤν τι σφάλμα προσπίπτῃ, τότε δ᾽ εὐφραινομένους διατελεῖν, ὅταν ὑγιαίνοντες συνῶσιν· ἢν δὲ κάμῃ
C ὁπότερος οὖν, πολὺ συνεχεστέραν τὴν συνουσίαν ἔχειν, καὶ ἀπόντων ἔτι μᾶλλον ἢ παρόντων ἐπιμελεῖσθαι; οὐ ταῦτα πάντα ἐπαφρόδιτα; διά γε τοι τὰ τοιαῦτα ἔργα, ἅμα ἐρῶντες τῆς φιλίας καὶ χρώμενοι αὐτῇ εἰς γῆρας διατελοῦσι. τὸν δὲ ἐκ τοῦ σώματος κρεμάμενον διὰ τί ἀντιφιλήσειεν ἂν ὁ παῖς; πότερον ὅτι ἑαυτῷ μὲν νέμει ὧν ἐπιθυμεῖ, τῷ δὲ παιδὶ τὰ ἐπονειδιστότατα; ἢ διότι ἃ σπεύδει πράττειν παρὰ τῶν
D παιδικῶν, εἴργει μάλιστα τοὺς οἰκείους ἀπὸ τούτων; καὶ μὴν ὅτι γε οὐ βιάζεται, ἀλλὰ πείθει, διὰ τοῦτο μᾶλλον *μισητέον. ὁ μὲν γὰρ βιαζόμενος, ἑαυτὸν πονηρὸν ἀποδείκνυσιν· ὁ δὲ πείθων, τὴν τοῦ ἀναπειθομένου ψυχὴν διαφθείρει. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ χρημάτων γε ἀπεμπολῶν τὴν ὥραν, τί μᾶλλον στέρξει τὸν πριάμενον, ἢ ὁ ἐν ἀγορᾷ πωλῶν καὶ ἀποδιδόμενος; οὐ μὴν ὅτι γε ὡραῖος ἀώρῳ, οὐδὲ ὅτι γε καλὸς οὐκέτι καλῷ, καὶ ἐρῶν τι οὐκ ἐρῶντι ὁμιλεῖ, φιλήσει αὐτόν. οὐδὲ
E γὰρ ὁ παῖς τῷ ἀνδρὶ ὥσπερ γυνὴ κοινωνεῖ τῶν ἐν τοῖς ἀφροδισίοις εὐφροσυνῶν, ἀλλὰ νήφων μεθύοντα ὑπὸ τῆς ἀφροδίτης θεᾶται. ἐξ ὧν οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ τὸ ὑπερορᾶν ἐγγίγνεται αὐτῷ τοῦ ἐραστοῦ. καὶ σκοπῶν δ᾽ ἄν τις, εὕροι ἐκ μὲν τῶν διὰ τοὺς τρόπους φιλουμένων οὐδὲν χαλεπὸν γεγενημένον, ἐκ δὲ τῆς ἀναιδοῦς ὁμιλίας πολλὰ ἤδη καὶ ἀνόσια πεπραγμένα. ὡς δὲ καὶ ἀνελεύθερος ἡ συνουσία τῷ τὸ σῶμα μᾶλλον,

γενναίᾳ ψυχ.

αὖ παρά τι

μισητέος

ἢ τοῦ τὴν ψυχὴν ἀγαπῶντι, ἐγὼ τοῦτο δηλώσω. ὁ μὲν γὰρ παιδεύων λέγειν τε ἃ δεῖ, καὶ πράττειν, δικαίως ἂν ὥσπερ Χείρων καὶ Φοῖνιξ ὑπ' Ἀχιλλέως, τιμῷτο. ὁ δὲ τοῦ σώματος ὀρεγόμενος εἰκότως ἂν ὥσπερ πτωχὸς περιέποιτο. ἀεὶ γάρ τοι προσαιτῶν καὶ προσδεόμενος ἢ φιλήματος, ἢ ἄλλου τινὸς ψηλαφήματος, παρακολουθεῖ. εἰ δὲ λαμυρώτερον λέγω, μὴ * θαυμάζετε. ὅ,τε γὰρ οἶνος συνεπαίρει, καὶ ὁ ἀεὶ σύνοικος ἐμοὶ ἔρως κεντρίζει εἰς τὸν ἀντίπαλον ἔρωτα αὐτῷ παρρησιάζεσθαι. καὶ γὰρ δὴ δοκεῖ μοι ὁ μὲν τῷ εἴδει τὸν νοῦν προσέχων, μεμισθωμένῳ χῶρον ἐοικέναι. οὐ γὰρ ὅπως πλείονος ἄξιος γένηται, ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς ὅτι πλεῖστα ὡραῖα * καρπώσεται. ὁ δὲ τῆς φιλίας ἐφιέμενος, μᾶλλον ἔοικε τῷ τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν κεκτημένῳ. πάντοθεν γοῦν φέρων ὅ,τι ἂν δύνηται, πλείονος ἄξιον ποιεῖ τὸν ἐρώμενον. καὶ μὴν καὶ τῶν παιδικῶν ὃς ἂν μὲν εἰδῇ, ὅτι ὁ τοῦ εἴδους ἐπαρκῶν ἄρξει τοῦ ἐραστοῦ, εἰκὸς αὐτὸν τἆλλα ῥᾳδιουργεῖν. ὃς δ' ἂν γιγνώσκῃ, ὅτι ἂν μὴ καλὸς κἀγαθὸς ᾖ, οὐ καθέξει τὴν φιλίαν, τοῦτον προσήκει μᾶλλον ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι. μέγιστον δ' ἀγαθὸν τῷ ὀρεγομένῳ ἐκ παιδικῶν φίλον ἀγαθὸν ποιήσασθαι, ὅτι ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ἀσκεῖν ἀρετήν. οὐ γὰρ οἷόν τε πονηρὰ αὐτὸν ποιοῦντα, ἀγαθὸν τὸν συνόντα ἀποδεῖξαι, οὐδέ γε ἀναισχυντίαν καὶ ἀκρασίαν παρεχόμενον, ἐγκρατῆ καὶ αἰδούμενον τὸν ἐρώμενον ποιῆσαι. ἐπιθυμῶ δέ σοι, ἔφη, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ, καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος, ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη, συγγενόμενος εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχαῖς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει. ὧν Ἡρακλῆς μὲν, καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγώ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ * δήπου καὶ Ὁμήρῳ,

--- γάνυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει, ὅτι ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που, ---- πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

[Left margin notes:] θαυμάζοιτο. — καρπώσηται. — δήπου ἐν Ὁμήρῳ

A qui corpus magis, quam animum diligit, modo indicabo. Nam qui aliquem inſtituit, vt & dicere, quæ neceſſe ſit, & gerere poſſit; is merito perinde ac Chiro & Phœnix ab Achille, adfici honore debet. At qui corpus concupiſcit, merito mendici cuiuſdam inſtar ſequatur. Semper enim comitatur vel emendicans, vel requirens oſculum, aut aliquam aliam tactionem. Quod ſi dicacius quid profero, velim mirum vobis non videatur. Nam & vinum me im-B pellit, & amor ille meus domeſticus, vt liberius aduerſus amorẽ illum loquar, quem æmulum habet, me pungit. Videtur enim is mihi, qui formæ animum adiicit, ſimilis illi eſſe, qui fundum mercede conducit. Nam ille vt melior reddatur, nihil penſi habet: ſed vt ipſe quam plurimum voluptatis ex eo percipiat. Qui vero amicitiam expetit, magis illi ſimilis eſt, qui fundum proprium poſſidet. Etenim vndecumque, ſi quid poteſt, colligens, adamatum melio-C rem efficit. Quinetiam ipſos amores, qui ſciant, eleganti forma præditos amatoribus imperare, conſentaneum eſt nequiter in amantem ſe geſturos. At qui animaduerterit non futurum, vt niſi bonus & honeſtus ſit, amicitiam retineat: eum par eſt, maiori ſtudio virtutem colere. Maximum autẽ bonum illi contingit, qui ex adamato amicũ egregiũ efficere vult, quod & ipſum virtutem colere neceſſe ſit. Nec enim fieri poteſt, vt ſi ipſe nequiter ſe gerat, ſecum D verſantem bonum efficiat: neq; ſi intemperantem & impudentem illi ſe exhibeat, adamatum temperantem ac verecundum efficere poteſt. Libet autem tibi, mi Callia, de fabularum etiam enarratione indicare, non ſolum homines, ſed etiam deos ac heroas amorem animi pluris quam corporis vſum facere. Iupiter enim cum omnibus, quas mortales dilexit, congreſſus, mortales manere paſſus eſt: quorum vero animos admiratus eſſet, eos immortales faciebat. Eorum in numero ſunt Hercules, E Caſtor, Pollux, atque etiam alij quidam commemorantur. Quinetiã, mea ſentẽtia, Ganymedes, non corporis ſed animi cauſſa in Olympum à Ioue tranſlatus eſt: cui quidem ſententiæ nomen etiam ſuffragatur. Eſt enim alicubi apud Homerum,

——adfectus ſuauiter audit.

Dicit autem, delectatum fuiſſe audiendo: Et alio in loco eſt:

——conſilia occultat qui pectore multa.

[Right margin note:] * In priori hemiſtichio eſt vox γάνυται: in altero, μήδεα: de quibus vocum illud Ganymedes compoſitum eſt.

Intelligit vero illum, qui animo conſilia ſapientiæ plena nouit. De quibus duobus verbis factum nomen eſt Ganymedis, non illius quidem, qui corpore ſuauis, ſed animo, à diis honore adficitur. Achillē quoq;, mi Nicerate, fecit Homerus Patroclum, non vt amores ſuos, ſed vt ſodalem, glorioſiſſime vlciſcentem, poſteaquam mortuus eſſet. Et Oreſtes ac Pylades, Theſeus ac Peirithous, aliique complures ex ſemideis præſtantiſſimi, non propterea, quod vna cubarint, ſed quod inuicem ſe ſuſpiciendo, res maximas & pulcherrimas publice perfecerint, celebrantur. Quid autem? an non quæ iam præclara patrantur facinora, reperiet aliquis laudis gratia potius ab iis fieri, qui & labores & pericula volũt adire, quam ab aliis qui voluptatem pro gloria eligere conſueuerunt? Quamquam poetæ Agathonis amator Pauſanias, dum purgaret eos qui per intemperantiam vna volutantur, etiam exercitum ex adamatis & amatoribus fortiſſimum fieri poſſe dixit. Nam exiſtimare ſe aiebat, hos in primis pudore præpediri, quominus ſe mutuo deſerant. Quod quidem ab eo dictum mirari ſubit, eos ſcilicet, qui reprehenſionem negligere, ſeq; non reuereri conſueuiſſent mutuo, maxime verituros turpe quiddam admittere. Producebat & teſtimonia Thebanorum ac Eleorum, qui tale quid decreuiſſent. Quamquam enim vna cubent, nihilominus amores in prœliis eadē in acie collocari. Quod quidem argumētum minime congruens adferebat. Nam apud illos hæc cōſentanea ſunt legibus, apud nos autēm probro ducũtur. At mihi ſane, qui eadem in acie collocantur, diffidere ſibi videntur; ne videlicet, ſi ſeorſum eſſent diſpoſiti ab ipſis adamati, fortium virorũ muneri non reſponderent. Lacedæmonij vero, qui exiſtimant, corpus adpetentem nihil amplius boni & præclari conſequi, tam perfecte bonos ac fortes viros ex adamatis efficiũt; vt inter exteros etiã, ex eius ciuitatis inſtituto cũ amatoribus in acie non collocati, nihilominus illos, qui adſunt, deſerere vereantur. Non enim impudentiam, ſed verecundiã eſſe deam quamdã volunt. Et videmur ſane omnes in iis de quibus loquimur, conſentire; ſi hoc modo rē conſideremus: Vtro ſcilicet modo adamato quis potius vel fortunas ſuas & liberos crediderit, vel beneficiũ præſtiterit. Atque equidem ſentio, etiam illum, qui amati forma vtitur, lubentius hæc vniuerſa crediturum ei qui animo quoque ſit amabilis.

A τοῦτο δ᾽ αὖ λέγει, σοφὰ φρεσὶ βουλεύματα εἰδώς. ἐξ οὖν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ᾽ ἡδυγνώμων, ἐν θεοῖς τετίμηται. ἀλλὰ μήν, ὦ Νικήρατε, καὶ Ἀχιλλεὺς Ὁμήρῳ πεποίηται οὐχ ὡς * παιδικοῖς Πατρόκλῳ, ἀλλ᾽ ὡς ἑταίρῳ ἀποθανόντι ἐκπρεπέστατα τιμωρῆσαι. καὶ Ὀρέστης δὲ, καὶ Πυλάδης, καὶ Θησεὺς, καὶ Πειρίθους, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ἡμιθέων οἱ ἄριστοι ὑμνοῦνται οὐ διὰ τὸ συγκαθεύδειν, ἀλλὰ διὰ τὸ B ἄγασθαι ἀλλήλους, τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα κοινῇ διαπεπρᾶχθαι. τί δέ; τὰ νῦν καλὰ ἔργα οὐ πάντ᾽ ἂν εὕροι τις ἕνεκα ἐπαίνου ὑπὸ τῶν καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθελόντων πραττόμενα μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἐθιζομένων ἡδονὴν ἀντ᾽ εὐκλείας αἱρεῖσθαι; καί τοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκυλινδουμένων, εἴρηκεν, ὡς καὶ στράτευμα ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο C ἐκ παιδικῶν τε καὶ ἐραστῶν. τούτους γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα αἰδεῖσθαι ἀλλήλους ἀπολείπειν, θαυμαστὰ λέγων, εἴγε οἱ * ψόγου τε καὶ ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζόμενοι, οὗτοι μάλιστα αἰσχυνοῦνται αἰσχρόν τι ποιεῖν. καὶ μαρτύρια δὲ ἐπήγετο, ὡς ταῦτα ἐγνωκότες εἶεν καὶ Θηβαῖοι καὶ Ἠλεῖοι. * συγκαθεύδοντας γοῦν αὐτοῖς, ὅμως παρατάττεσθαι ἔφη τὰ παιδικὰ D εἰς τὸν ἀγῶνα· οὐδὲν τοῦτο σημεῖον λέγων ὅμοιον. ἐκείνοις μὲν γὰρ ταῦτα νόμιμα, ἡμῖν δ᾽ ἐπονείδιστα. δοκοῦσι δ᾽ ἔμοιγε οἱ μὲν παραταττόμενοι ἀπιστοῦσιν ἐοικέναι, μὴ χωρὶς γενόμενοι οἱ ἐρώμενοι οὐκ ἀποτελῶσι τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. Λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ νομίζοντες, ἐὰν καὶ ὀρεχθῇ τις σώματος, μηδενὸς ἂν ἔτι καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου τυχεῖν, οὕτω τελέως τοὺς ἐρωμένους ἀγαθοὺς ἀπεργάζονται, ὡς καὶ μετὰ ξένων, κἂν μὴ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει * τα-E χθῶσι τῷ ἐραστῇ, ὁμοίως αἰδοῦνται τοὺς παρόντας ἀπολείπειν. θεὸν γὰρ οὐ τὴν ἀναίδειαν, ἀλλὰ τὴν αἰδῶ νομίζουσι. δοκοῦμεν δ᾽ ἄν μοι πάντες ὁμόλογοι γενέσθαι περὶ ὧν λέγω, εἰ ὧδε ἐπισκοποῖμεν, τῷ ποτέρως παιδὶ φιληθέντι μᾶλλον ἄν τις πιστεύσειεν ἢ χρήματα, ἢ τέκνα, ἢ χάριτας παρακαταθέσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι καὶ αὐτὸν τὸν τῷ εἴδει τοῦ ἐρωμένου χρώμενον, μᾶλλον ἂν ταῦτα πάντα τῷ τὴν ψυχὴν ἐρασμίῳ πιστεῦσαι.

* παιδικῶς

* ψόγου καὶ ἀφροντιστεῖν

* συγκαθεύδοντες, καὶ συγκαθεύδοντα

* ταχθῶσιν τῷ

σοί γε μὴν, ὦ Καλλία, δοκεῖ μοι ἄξιον εἶναι καὶ θεοῖς χάριν εἰδέναι, ὅτι σοι Αὐτολύκου ἔρωτα ἐνέβαλον. ὡς μὲν γὰρ φιλότιμός ἐστι, δῆλον, ὃς τοῦ κηρυχθῆναι ἕνεκα νικῶν παγκράτιον, πολλοὺς μὲν πόνους πολλὰ δ' ἄλγη ἀνέχεται· εἰ δὲ * οἴοιτο μὴ μόνον ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα κοσμήσειν, ἀλλ' ἱκανὸς γενήσεσθαι δι' ἀνδραγαθίαν καὶ φίλους εὖ ποιεῖν καὶ τὴν πατρίδα αὔξειν, τρόπαια τῶν * πόλεων ἱστάμενος, καὶ διὰ ταῦτα περίβλεπτός τε καὶ ὀνομαστὸς ἔσεσθαι καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πῶς οὐκ οἴει αὐτὸν, ὅντιν' ἡγοῖτο εἰς ταῦτα συνεργὸν εἶναι κράτιστον, τοῦτον ταῖς μεγίσταις ἂν τιμαῖς περιέπειν; εἰ οὖν βούλει τούτῳ ἀρέσκειν, σκεπτέον μέν σοι, ποῖα ἐπιστάμενος Θεμιστοκλῆς ἱκανὸς ἐγένετο τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν. σκεπτέον δὲ, ποῖά ποτε εἰδὼς Περικλῆς κράτιστος ἐδόκει τῇ πατρίδι σύμβουλος εἶναι. ἀθρητέον δὲ, καὶ πῶς ποτε Σόλων φιλοσοφήσας, νόμους κρατίστους τῇ πόλει κατέθηκεν· ἐρευνητέον δὲ, καὶ ποῖα Λακεδαιμόνιοι ἀσκοῦντες, κράτιστοι δοκοῦσιν ἡγεμόνες εἶναι. πρόξενοι δὲ καὶ κατάγονται ἀεὶ παρὰ σοὶ, οἱ κράτιστοι αὐτῶν. ὡς μὲν οὖν σοι ἡ πόλις ταχὺ ἂν ἐπιτρέψειεν αὐτὴν, εἰ βούλει, εὖ ἴσθι. τὰ μέγιστα γάρ σοι ὑπάρχει. εὐπατρίδης εἶ, ἱερεὺς θεῶν τῶν ἀπ' Ἐρεχθέως, οἳ καὶ ἐπὶ τὸν βάρβαρον σὺν Ἰάκχῳ ἐστράτευσαν. καὶ νῦν ἐν τῇ ἑορτῇ ἱεροπρεπέστατος δοκεῖς εἶναι τῶν προγεγενημένων, καὶ σῶμα ἀξιοπρεπέστατον μὲν ἰδεῖν τῆς πόλεως ἔχεις, ἱκανὸν δὲ μόχθους ὑποφέρειν. εἰ δὲ ὑμῖν δοκῶ σπουδαιολογῆσαι μᾶλλον, ἢ παρὰ πότον πρέπει, μηδὲ τοῦτο θαυμάζετε. ἀγαθῶν γὰρ φύσει καὶ τῆς ἀρετῆς φιλοτίμως ἐφιεμένων ἀεί ποτε τῇ πόλει συνεραστὴς ὢν διατελῶ. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι περὶ τῶν ῥηθέντων διελέγοντο, ὁ δ' Αὐτόλυκος κατεθεᾶτο τὸν Καλλίαν. καὶ ὁ Καλλίας δὲ παρορῶν εἰς ἐκεῖνον, εἶπεν· οὐκοῦν σύ με ὦ Σώκρατες μαστροπεύσεις πρὸς τὴν πόλιν, ὅπως πράττω τὰ πολιτικὰ, καὶ ἀεὶ ἀρεστὸς ὦ αὐτῇ. ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἐὰν ὁρῶσί γέ σε μὴ τῷ δοκεῖν ἀλλὰ τῷ ὄντι ἀρετῆς ἐπιμελούμενον. ἡ μὲν γὰρ ψευδὴς δόξα ταχὺ ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς πείρας, ἡ δ' ἀληθὴς ἀνδραγαθία, ἂν μὴ θεὸς βλάπτῃ, ἀεὶ ἐν ταῖς πράξεσι λαμπροτέραν τὴν εὔκλειαν συμπαρέχεται. οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν.

*οἴεται
*πολεμίων

A Te certe mi Callia, Diis gratias agere æquum eſt, mea ſane ſententia, qui Autolyci amorem tibi indiderint. Nam hunc honoris eſſe cupidum reipſa patet, quippe qui vt per præconem quinquertij victor pronuntietur, labores multos multoſque dolores tolerat. Quod ſi putat, ſe non ſolum ſibi ac patri ornamento eſſe poſſe, ſed etiam propter virtutem amicos beneficiis adficere, ac patriam amplificare, tropæa de ſuperatis hoſtibus ſtatuentem, eaque de cauſſa conſpicuum & celebrem tum apud Græcos tum barbaros: B cur non exiſtimes ipſum maximis aliquem proſequuturum honoribus, quem duceret in hoc adiutorem ſe præſtantiſſimum habiturum? Quare ſi huic placere vis, conſiderandum erit tibi, quo pacto Themiſtocles idoneus ad Græciam liberandum factus ſit: itemque conſiderandum, quali Pericles inſtructus ſcientia viſus ſit patriæ conſiliarius fuiſſe optimus: perſpiciendum, quo pacto philoſophatus Solon, C patriæ leges optimas tulerit: perueſtigandum, qualibus exercitiis vtentes Lacedæmonij, præſtantiſſimi duces eſſe videantur. Et diuertunt ad te ſemper præſtantiſſimi quique hoſpites ex ipſis publici ciuitatis huius. Itaque ſcire debes, rempublicam cito ſemet tibi tradituram, ſi velis. Nam adiumenta maxima ad eam rem habes. Patricius es, ſacerdos es Deum, ex iis qui ſunt ab Erechtheo, qui cum Iaccho aduerſus regem barbarum militarunt. D Etiam in feſto nunc auguſtiſſimus eſſe videris omnium maiorum, & corpus habes inter huius vrbis alia ſpectatu digniſſimum, tolerandiſque laboribus idoneum. Quod ſi vobis videor magis ſerio loqui, quam in vino conueniat: mirum id vobis ne videatur. Nam ſemper ego vna cum republica dilexi eos, qui bona præditi eſſent indole, ac virtutis ambitioſe cupidi eſſent. Ac de his quidem, ita dictis, ceteri diſſerebant. Autolycus autem Calliam adſpiciebat, in quem viciſſim Callias conie- E ctis oculis: Ergo tu, mi Socrates, lenocinio tuo me ciuitati conciliabis, ait, vt res ciuiles tractem, ac ſemper ei placeam. Profecto fiet hoc, inquit, ſi te non opinione ſed reipſa virtutis eſſe ſtudioſum viderint. Nam falſa gloria celeriter ab experientia redarguitur, at vera ſtrenuitas, niſi Deus impedimento ſit, ſemper in actionibus ſplendidiorem gloriam ſuppeditat. Atq; huius quidem colloquij finis hic fuit.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΙΕΡΩΝ, Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

XENOPHONTIS HIERO, SIVE DE REGNO.

A ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; καὶ ποῖα ταῦτ' ἐστὶν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλτιον ἂν εἰδείην σοῦ οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγενημένον, καὶ νῦν τύραννον ὄντα. B εἰκὸς οὖν, ἀμφοτέρων πεπειραμένον, καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. τί οὖν, ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ καὶ σὺ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ, * ὑπεμίμνησκές με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἄν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. C οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους· διὰ δὲ τῶν ὤτων, ἀκούσμασι· διὰ δὲ τῶν ῥινῶν, ὀσμαῖς· διὰ δὲ τοῦ στόματος, σίτοις τε καὶ ποτοῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια, δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα· τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρίνοντες, ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς. D ἀγαθοῖς δὲ καὶ κακοῖς ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὅτε δ' αὖ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε κοινῇ καὶ διά τε τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦ σώματος. τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα, δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι· ὅπως δὲ, καὶ ᾧ τινι καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλόν πως, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. καὶ οὐδὲν ἴσως τοῦτο θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται, ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο· ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων,

ὑπεμνή-σαις με Stob.

A VENIEBAT aliquando ad regem Hieronem poëta Simonides: quumque otium obtigiſſet vtrique, Simonides hoc modo loquutus eſt: Velleſne mihi exponere, mi Hiero, quæ conſentaneum eſt rectius te ſcire quam me? Et cuiuſmodi ſunt illa, inquit Hiero, quæ rectius ego ſcilicet nouerim, quam tu, qui vir es tam ſapiens? Equidem, ait, ſcio te priuata fortuna vſum fuiſſe, ac B nunc eſſe regem. Quapropter conſentaneum eſt, te, qui vtraq; ſis expertus, rectius me ſcire, quo pacto vita tũ regia, tum priuata, quod voluptates ac moleſtias humanas adtinet, differant. Quid igitur? ait Hiero, non tu quoque, quum hoc tempore ſis adhuc homo priuatus, reuocare mihi poſſis in memoriam ea quæ ſunt in vita priuata? Nam ita equidem maxime futurum arbitror, vt quæ in vtraq; diſcrimina ſunt, iudicare poſſim. C Quamobrem in hunc modum Simonides dicere cœpit: Animaduertiſſe mihi videor, Hiero, priuatos homines, iis rebus quæ ſub aſpectum cadunt, vel cum voluptate, vel cum moleſtia per oculos adfici: per aures, iis quæ auribus percipiuntur: per nares, odoribus: per os, cibo & potu: rebus venereis, per ea quæ omnibus nota ſunt. Frigora vero & calores, & dura, & mollia, & leuia, & grauia, toto corpore diiudicare mihi videmur, atque ita deinde vel delectationem vel moleſtiam ex D eis percipere. Bonis autem ac malis nonnumquam per animum vel delectari, vel de iiſdem adfici moleſtia videmur: nonnumquam cõmuniter per animum & corpus. Somno delectari nos, ipſe me ſenſus docere videtur: quo autẽ pacto, & quo ſomno, & quãdo, ea vero magis, inquit, ignorare mihi videor. Nec fortaſſe mirũ putari debet, quæ vigilãtibus nobis accidant, euidẽtiores nobis ſenſus ſui præbere, quã quæ per ſomnũ. Ad ea reſpondebat Hiero: Ego ſane, mi Simonides, haud poſſim dicere,

quo pacto rex aliud quid ſentire poſſit, extra illa quæ tu commemoraſti. Quo fit, vt hactenus quidem haud ſciam, an aliquod inter regiam & priuatam vitam diſcrimen ſit. Tum Simonides: At in his ipſis, ait, regiæ vitæ diſcrimen eſt. Nam multis partibus maiorem ex his ſingulis voluptatem percipit, & moleſtiarum minus habet. Et Hiero: Non ita ſe res habet, ait, mi Simonides, ſed ſcire debes, reges multo minus delectationis capere, quam priuatos homines, qui quidem vitam mediocrem agunt, ac multo plures maioreſque moleſtias ſentire. Dicis tu quidem incredibilia, inquit Simonides. Nam ſi hæc eſſet harum rerum ratio, cur multi regnandi eſſent cupidi, & quidem ij, qui homines videntur eſſe rerum maxime periti? Qui fieret, vt vniuerſi reges admirarentur? Quia profecto vitam, inquit Hiero, vtramque non experti, de regia conſiderationem inſtituunt. Ego vero enitar te docere, me verum dicere, facto à viſu initio. Nam meminiſſe videor, inde te quoque exorſum eſſe. Primum enim, quum mecum ipſe ratiocinando verſor in iis quæ oculis cernuntur, deteriorem eſſe regum conditionem reperio. Sunt aliis atque aliis in regionibus alia ſpectatu digna, ad quę ſingula, priuati homines accedunt, tam in vrbes, quas volunt, ſpectaculorum cauſſa: quam ad conuentus publicos in quibus colliguntur, quæ digna eſſe ſpectatu mortalibus videntur. Reges vero ſpectaculis non admodum occupantur. Nam neque tutum eſt ipſis eo pergere, vbi non ſuperiores illis futuri ſunt, qui iſtic adſunt: neque res ipſorum domi tam tuto ſunt loco, vt iis aliorum fidei creditis, peregre proficiſci poſſint. Nam metuendum eſt, ne ſimul & imperio ſpolientur, & vlciſcendi eos, à quibus ſunt læſi, facultatem amittant. Fortaſſe tu dixeris: At enim ſpectacula nihilominus eis veniunt, etiamſi domi maneant. Sane quam pauca, mi Simonides, de multis: atque etiam quum huiuſmodi ſint, tanti venduntur regibus, vt qui aliquid exhibent, quidquid tandem id fuerit, multo maioribus præmiis acceptis à rege diſcedere velint, quam per omnem vitam à ceteris hominibus vniuerſis comparent. Et Simonides: Quod ſi maxime quod adtinet ſpectacula, deterior eſt veſtra conditio: ſaltim plus voluptatis auribus percipitis. Nam quod vnum eſt iucundiſſimum acroama, numquam laudes vobis deſunt.

A ὧν εἴρηκας σύ γε, οὐχ᾽ ὅπως αἴσθοιτό τινος ἄλλου ὁ τύραννος, ἔχοιμ᾽ ἂν εἰπεῖν. ὥστε μέχρι γε τούτου οὐκ οἶδ᾽ * εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ᾽ ἐν τοῖσδε, ἔφη, διαφέρει. πολλαπλάσια μὲν δι᾽ ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν· οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ταῦτα· ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι, ὅτι πολὺ μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ἰδιωτῶν,
B πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ᾽ εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
C ὄψεως. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος, εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα. ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται, καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, * ἔνθα τὰ ἀξιοθέατα δοκεῖ εἶναι ἀνθρώποις * συναγεί-
D ρεσθαι. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλὲς, ὅπου μὴ κρείττονες τῶν παρόντων μέλλουσιν ἔσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτηνται ἐχυρὰ, ὥστε ἄλλοις παρακαταθεμένους ἀποδημεῖν. φοβερὸν γὰρ, μὴ ἅμα τε στερηθῶσι τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀδύνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας. εἴποις οὖν ἂν ἴσως σύ· ἀλλ᾽ ἄρα ἔρχεται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι. ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα τε τῶν πολλῶν· καὶ ταῦτα τοιαῦ-
E τα ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις, ὥστε οἱ ἐπιδεικνύμενοι καὶ ὁ,τιοῦν, ἀξιοῦσι πολλαπλάσια λαβόντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπιέναι παρὰ τοῦ τυράννου, ἢ ὅσα ἐν παντὶ τῷ βίῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κτῶνται. καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· ἀλλ᾽ εἰ τοῖς θεάμασι μειονεκτεῖτε, διά γε τοι τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε. ἐπεὶ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου οὔποτε σπανίζετε.

ὧν

ἔνθα ἃ ἀξιοθέατα

* συναγείρεται.

A πάντες γὰρ οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα καὶ ὅσα ἂν λέγητε, καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε, ἐπαινοῦσι. τοῦ δ᾽ αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος, λοιδορίας, ἀνήκοοί ἐστε. οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ᾽ ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπε· καὶ τί οἴει, ἔφη, τοὺς μὴ λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς, ὅτι οἱ σιωπῶντες οὗτοι * πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ; ἢ τοὺς ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὕποπτοι ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιεῖσθαι; B καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· τοῦτο μὲν δὴ ναὶ μὰ τὸν Δία ἔγωγέ σοι Ἱέρων πάνυ συγχωρῶ, τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι· ἀλλ᾽ * ὁρᾷς, ἐκεῖνό γε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων οὐδένα, ὡς οὐ δι᾽ ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνεσθε. καὶ οἶδά γ᾽, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι τούτῳ κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι, ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρα- C τιθέμενον δεῖπνον, ἢ τὸ ἑαυτοῖς. τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτὰς, πλὴν οἱ τύραννοι. ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν ἐπίδοσιν. ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. ἔπειτα δ᾽, ἔφη, D ἐκεῖνο εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω τις παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ θᾶττον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς * ἐδωδῆς μειονεκτεῖς παρατιθέμενος πολλὰ τῶν μετρίως διαιτωμένων. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτο πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμένων. οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ ἡδό- E μενον μάλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν τοῦ ἔργου τούτου; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ἦ οὖν ὁρᾷς τι τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν παρασκευὴν ἰόντας ἢ τοὺς ἰδιώτας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν; οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ ἀγλευκέστερον, ὡς πολλοῖς ἂν δόξειε. τί γάρ; ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ στρυφνά,

πάντες πάντα κακὰ Stob.

ὁρᾷς, ὡς ἐκεῖνό γε

ἡδονῆς μειονεκτεῖς

A Omnes enim familiares veſtri, omnia quæcunque vel dicitis, vel facitis, prædicant. Quod vero longe moleſtiſſimum auditu quiddam eſt, conuicia numquam auditis: Nemo enim regem in os accuſare vult. Ad ea Hiero: Quid vero putas, inquit, voluptatis illos adferre, qui non maledicunt, quum notum alicui eſt omnino, hos omnes, qui tacent, mala de tyranno cogitare? Vel quid adferre delectationis putas illos laudatores, quum ſuſpecti ſunt, ne forte laudationes illas adſentandi cauſ- B ſa inſtituant? Ad ea Simonides: Equidem hoc profecto, inquit, tibi concedo, mi Hiero; laudes, quæ ab hominibus maxime liberis proficiſcantur, iucundiſſimas eſſe. Sed vides numquam te perſuaſurum vlli hominum, non multo plus ex iis vos delectationis capere, per quæ homines alimur. Noui equidem, ait Hiero, de hoc ſtatuere maximam hominum partem, ſuauius nos & bibere, & veſci, quam priuatos: quod & ipſis videatur eſſe iucundius eam C cœnam ſumere, quæ nobis adponitur, quam quæ ipſis. Etenim quod vſitata excedit, id voluptates ſuppeditat. Quæ quidem eſt cauſſa, quamobrem vniuerſi homines magna cum voluptate dies feſtos opperiantur, extra ſolos reges. Nam illorum menſæ ſemper inſtructæ magna rerum copia, incrementum feſtis diebus nullum habent. Quo fit, vt primum ſpei voluptate à priuatis hominibus ſuperen- D tur. Deinde ſcio te quoque expertum eſſe, fieri vt quanto plura quis adpoſuerit, quæ modum excedant illorum quæ ſatis fuiſſent, tanto citius ſatietas cibi nos capiat. Itaque ipſo etiam tempore minus voluptatis percipitis, qui adponit multas, quam quiſquam eorum qui modice victitant. At profecto, inquit Simonides, quam diu admittit cibum animus, tam diu maiorem voluptatem capiunt, qui ſumtuoſo adparatu nutriuntur, quam qui viliora quædam adponunt. An non igitur, mi Simonides, ait Hiero, putas, eum E qui re aliqua delectatur, vehementiſſimo ac maximo eius rei amore teneri? Omnino, inquit. An ergo vides maiori reges cum voluptate ad cibum ipſis adparatum accedere, quam priuatos homines ad ſuum? Nequaquam certe, ait: immo etiam iniucundius, vt pleriſque videri poſſit. Quid? ait Hiero, num multa illa magnaq; arte elaborata conſideraſti, quæ regibus adponũtur, acria, mordacia, acerba,

& quæ his germana ſunt? Maxime, ait Simonides, & quidem mihi plane videntur eſſe præter hominum naturam. Ergone putas, inquit Hiero, hæc edulia quiddam eſſe aliud quam mollis & languentis præ delicijs animi cupiditates? Nam certo ſcio, neque fortaſſis ignoras, eos, qui iucunde veſcantur, iſtis artificioſis inuentis non indigere. At vero, ait Simonides, etiam ſumtuoſis illis odoribus, quibus vngimini, magis arbitror familiares veſtros frui, quam vos ipſos: quemadmodum odores ingratos quoque non ſentit is qui ederit; ſed illi potius qui cum eo verſantur. Sic igitur, ait Hiero, qui varios ſemper cibos habet, nullos cum adpetitione ſumit: at cui raro quid obuenit, is vero eſt qui cum lætitia ſatiatur, quum quid ei obiicitur. Videntur, ait Simonides, tantum rei venereæ fruitiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hac in parte licet vobis, vt quodcumque pulcherrimum videritis, cum eo conſueſcatis. Dixiſti tu modo quiddam, ait Hiero, in quo ſcire debes, nos à priuatis hominibus ſuperari. Primùm enim coniugium, quod cum maioribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam longe pulcherrimum eſſe videtur; & ei, qui ducit vxorem, cum voluptate quamdam dignitatem ſuppeditare: Altero loco eſt id quod inter æquales contrahitur. Quod autem ex vilioribus conſtat, plane ignominioſum & inutile putatur. Rex ergo, ſi exteram non duxerit, ex inferioribus vxorem ducat neceſſe eſt. Quo fit, vt non admodum id conſequatur, quo contentus ſit. At vero coli à feminis, quæ maximos ſpiritus gerant, maximæ voluptati eſt: ab iis autem, quæ ſeruæ noſtræ ſunt, ſi colamur, non admodum ſatisfit animo; ſin autem, graues ea res iras ac moleſtias in nobis excitat. Iam alias in amoribus etiam multo minus voluptatum rex percipit, quam in iis quibus ſuboles procreatur.. Scimus enim, omnes congreſſus venereos, cum amore coniunctos, eximiam voluptatem adferre. Verum amor in nullorum animis minus excitatur quam regis. Non enim amori iucundum eſt illa expetere, quæ in promtu ſunt, ſed quæ ſperantur. Itaque perinde atque is qui ſitim expertus non eſt, potu fruitur: ſic etiam is qui amorem non eſt expertus, longe ſuauiſſimæ veneris eſt expers. Huiuſmodi erant, quæ ab Hierone dicerentur,

A καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις. ἄλλο τι οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι, ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῇ ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε, ὅτι οἱ ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων. ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, τῶν γε πολυτελῶν ὀσμῶν τούτων, αἷς χρίεσθε, τοὺς πλησιάζοντας B οἶμαι μᾶλλον ἀπολαύειν, ἢ αὐτοὺς ὑμᾶς· ὥσπερ γε καὶ τῶν * ἀχαρίστων ὀσμῶν οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ πλησιάζοντες. οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν σίτων ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ, οὐδὲν μετὰ πόθου αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ σπανίσας τινός, οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ χαρᾶς * ἐμπιπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προφανῇ τι. κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων μόνον ὑμῖν C ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχειν. ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν, ὅ,τι ἂν κάλλιστον ἴδητε, τούτῳ συνεῖναι. νῦν δή, ἔφη ὁ Ἱέρων, εἴρηκας ἐν ᾧ, σάφ' ἴσθι, μειονεκτοῦμεν τῶν ἰδιωτῶν. πρῶτον μὲν γὰρ γάμος ὁ μὲν ἐκ μειζόνων δήπου καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει κάλλιστος δοκεῖ εἶναι, καὶ * παρέχειν τινὰ τῷ γήμαντι φιλοτιμίαν μεθ' ἡδονῆς· δεύτερος δὲ, ὁ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὁ δ' ἐκ τῶν φαυλοτέρων, πάνυ ἄτι- D μός τε καὶ ἄχρηστος νομίζεται. τῷ τοίνυν τυράννῳ, * ἂν μὴ ξένην γήμῃ, ἀνάγκη ἐκ μειόνων γαμεῖν. ὥστε τὸ ἀγαπητὸν οὐ πάνυ αὐτῷ προσγίγνεται. πολὺ δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέγιστον φρονουσῶν γυναικῶν εὐφραίνουσι μάλιστα· αἱ δὲ ὑπὸ τῶν δούλων, παροῦσαι μὲν οὐδέν τι ἀγαπῶνται, ἐὰν δέ τι ἐλλείπωσι, δεινὰς ὀργὰς καὶ λύπας ἐμποιοῦσιν. ἐν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὖ πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφροσυνῶν ὁ τύραννος. E ὅτι γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δήπου ἐπιστάμεθα. ὁ δὲ ἔρως πολὺ αὖ ἐθέλει ἥκιστα τῷ τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ * οὖν εἴτις ἄπειρος ὢν δίψους, τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων. ὁ μὲν οὖν Ἱέρων οὕτως εἶπεν.

ἀχρίστων

πιμπλάμενος

παρέχει τῷ γημ.

αὖ μὴ μὲ ξιν.

οὐδ' εἴ τις ἄπειρος

ὁ δὲ Σιμωνίδης ἐπιγελάσας. πῶς λέγεις; ἔφη, ὦ Ἱέρων. τυράννῳ οὐ φῂς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μὴν σὺ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου τοῦ καλλίστου ἐπικαλουμένου; ὅτι μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοίμου παρ᾽ αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν, τούτου μάλιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι. ἐγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου, ὧνπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι παρὰ τῶν καλῶν· τούτων δὲ, ὧν ἐρῶ τυχεῖν, μετὰ μὲν φιλίας καὶ παρὰ βουλομένου πάνυ ἰσχυρῶς ἐπιθυμῶ τυγχάνειν· βίᾳ δὲ λαμβάνειν παρ᾽ αὐτοῦ ἧττον ἄν μοι δοκῶ ἐπιθυμεῖν, ἢ ἐμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. παρὰ μὲν γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω εἶναι. παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων ἥδισται, οἶμαι, αἱ χάριτές εἰσιν. εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ ἀντιφιλοῦντος ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντιβλέψεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἥδισται δὲ καὶ ἐπαφροδιτόταται αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες. τὸ δὲ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν, λεηλασία, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ ἐοικέναι μᾶλλον, ἢ ἀφροδισίοις. καίτοι τῷ μὲν λῃστῇ παρέχει τινὰς ὅμως ἡδονάς τό, τε κέρδος, καὶ τὸ ἀνιᾶν τὸν ἐχθρόν· τὸ δὲ, οὗ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ, καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι; καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν; καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθὺς τεκμήριόν ἐστιν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται, διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετεῖ. τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ᾽ ἔστι πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖται. ἐπιστάμεθα γὰρ * αὐτοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας, ὡς ᾗ μάλιστ᾽ ἂν δύνωνται ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλούντων ὑπουργίαις. καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν, ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς προσποιησαμένων. πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι, ἃ σὺ λέγεις. πολλοὺς γὰρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τῶν δοκούντων ἀνδρῶν εἶναι ἑκόντας μειονεκτοῦντας καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ ὄψων, καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους. ἀλλ᾽ ἐν ἐκείνοις γε πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ κατεργάζεσθε· πλεῖστα δὲ τὰ περιττὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας μὲν ἀρετῇ ἵππους,

αὖ τοὺς

A ad quæ riſu Simonides ſublato: Quid ais, inquit, Hiero? Negas tu regum in animis excitari amores pueriles? Qui fit, quod tu Daïlochum, quem formoſiſſimum vocant, amas? Quia, mi Simonides, ait, profecto non id potiſſimum concupiſco, quod ab ipſo impetraturus facile videor: ſed quod efficere, regis eſt à conditione alienum. Etenim Daïlochum equidem amo propter ea quæ fortaſſe cogit hominis natura petere à formoſis: ea vero quæ conſequi cupio, ſicut à volente, ac mutua cum
B amicitia mihi euenire vehementer deſidero: ita vi ab eo ſumere minus mihi velle videor, quam meipſum lædere. Nam hoſtibus inuitis aliquid eripere, iucundiſſimum equidem eſſe arbitror: & gratificationes, quę ab amoribus vltro contingunt, ſuauiſſimæ ſunt, mea quidem ſententia. Statim enim redamantis adſpectus mutuus gratus eſt, gratæ interrogationes, gratæ reſpōſiones, gratiſſimę ac in primis iucundæ pugnæ & contentiones. At amoribus inuitis frui, quiddam prædationi ſimilius eſſe videtur, quam rei venereæ. Immo prædoni
C voluptates quaſdam lucrum ipſum ſuppeditat, & quod moleſtia hoſtem adficiat: quum voluptatem ex eo, quod aliquis amet, moleſtiam ſentiente percipere, atque amantem eſſe in odio, grauiterq; ferentem adtingere, quo pacto nō moleſtum deplorandumq; malum ſit? Nam homini priuato mox argumento eſt, quum qui amatur, obſequētem ſe præbet; fieri hoc tanquam ab amante gratificandi ſtudio. Sic enim illum id nulla neceſſitate cogēte præſtare. Verum tyrannus numquam diligi ſe, cre-
D dere poteſt. Nouimus enim, illos, qui metus cauſſa obſequuntur, quam poſſunt maxime ſe ita gerere, vt amantium obſequia repræſentent. Itaq; tyrannis inſidiæ ab aliis nullæ tam ſunt frequentes, quam ab iis qui maxime ſe amare ſimulant. Ad ea Simonides: Videntur, inquit, hęc quæ tu profers, admodum exigua eſſe. Nam multos equidem video viros hominum opinione egregios, qui ſua ſponte ſunt aliis inferiores, quod cibos adtinet, quod potum, quod obſonia; atque etiam venereis à vo-
E luptatibus abſtinent: Verum in illis multum inter priuatos homines ac vos intereſt, quod & magnas res animo concipitis, & celeriter conficitis. Habetis & abundātem rerum copiam, equos inſigni virtute,

arma pulchritudine eximia, mundum pro vxoribus egregium, ædes magnificentiſſimas, eaſque maximi pretij rebus inſtructas. Sunt item vobis famuli plurimi, & artium cognitione præſtantiſſimi. Poteſtas vobis eſt maxima tum lædendi hoſtes tum commodandi amicis. Ad quę Hiero: Sed enim vulgo mortalium, mi Simonides, à regno perſtringi oculos equidem non miror. Nam vulgus hominum valde mihi videtur & felices quoſdam, & ærumnoſos opinari, dum eos intuetur. At regnum eas res quæ maximi eſſe pretij videntur, explicatas palam ſpectandas omnibus exhibet: quæ vero moleſta ſunt, ea regum in animis occulta tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum ſita eſt. Quamobrem hæc multitudinem latere non miror, vt dixi: ſed vobis quoque ignota eſſe, qui animi iudicio maxima ex parte res pulchrius contemplari videmini, quam oculis, mihi quidem mirum eſt. Ego vero experiundo plane cognoui, mi Simonides, ac tibi dico, reges maximorum bonorum minime participes fieri, & grauiſſimorum malorum inſignem habere copiam. Non longe abierimus. Si pax magnum hominibus eſſe bonum videtur, quamminimum eius participes ſunt reges: ſi bellum ingens eſt malum, maxima eius pars ad reges pertinet. Primum hominibus priuatis, ſi non ipſorum ciuitas bellum publicum ſuſcipiat, quocumque lubet, abire licet; nihil metuentibus, ne quis eis vitam adimat. Reges vero vniuerſi vbique tamquam per hoſtium fines proficiſcuntur. Itaque neceſſarium putant, vt & ipſi armati ſint, & armatos ſemper ſecum circumducant. Deinde priuati homines, licet hoſtilem in agrum militatum abeant, nihilominus vbi domum redierunt; eſſe tutos ſeſe arbitrantur. At tyranni poſteaquam ad ciuitatem ſuam peruenerint, inter hoſtes ſe plurimos eſſe ſciunt. Quod ſi qui potentiores aduerſus vrbem aliquam expeditionem ſuſcipiant, ac minus potentes forte extra mœnia fuerint; eſſe quidem illi videntur in periculo, verum poſteaquam intra munitionem ſeſe receperint, omnes in tuto ſe eſſe credunt. Tyrannus autem ne tum quidem, quum domum ingreſſus fuerit, expers eſt periculi;

A διαφέροντα δὲ κάλλει ὅπλα, ὑπερέχοντα δὲ κόσμον γυναιξὶ, μεγαλοπρεπεστάτας δὲ οἰκίας, καὶ ταύτας κατεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις· ἔτι δὲ πλήθει καὶ ἐπιστήμαις θεράποντας ἀρίστοις κέκτησθε· ἱκανώτατοι δὲ ἐστὲ κακῶσαι μὲν ἐχθροὺς, ὀνῆσαι δὲ φίλους. πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος, οὐδέν τι θαυ-
B μάζω. μάλα γάρ ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρῶν καὶ εὐδαίμονάς τινας εἶναι, καὶ ἀθλίους. ἡ δὲ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι, ἀνεπτυγμένα θεᾶσθαι, φανερὰ πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων κέκτηται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθα περ καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ * κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται. τὸ μὲν [* κακοδαιμονίας]
οὖν τὸ πλῆθος περὶ τούτου λεληθέναι, ὥσπερ
C εἶπον, οὐ θαυμάζω. τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς ταῦτ' ἀγνοεῖν, οἳ διὰ τῆς γνώμης δοκεῖτε θεᾶσθαι κάλλιον, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων, τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι. ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται. αὐτίκα γὰρ, εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι,
D ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακὸν, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι, μηδὲν φοβουμένους μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ· οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν, καὶ ἄλλους ὁπλο-
E φόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι. οἱ δὲ τύραννοι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες. ἐὰν δὲ δὴ καὶ ἄλλοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν κρείττονες, ἐὰν ἔξω τοῦ τείχους * ..... ὄντες οἱ ἥττονες, [* ἥττους ὄντες]
ἐν κινδύνῳ δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω τοῦ ἐρύματος ἔλθωσιν, ἐν ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι καθεστάναι. ὁ δὲ τύραννος οὐδ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ, ἐν ἀκινδύνῳ ἐστίν,

ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον οἴεται εἶναι. ἔπειτα τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ τυράννοις οὔτε εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευομένους γίγνεται, οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαῤῥήσειε. καὶ πόλεμοι μὲν δή εἰσιν, οὕς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι, καὶ οὓς οἱ τύραννοι πρὸς τοὺς βεβιασμένους. τούτων δὴ τῶν πολέμων ὅσα μὲν ἔχει χαλεπὰ * ὁ ἐν ταῖς πόλεσι, ταῦτα καὶ ὁ τύραννος ἔχει. καὶ γὰρ ἐν ὅπλοις δεῖ εἶναι ἀμφοτέρους, καὶ φυλάττεσθαι, καὶ κινδυνεύειν, καὶ, ἄν τι πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ἐπὶ τούτοις ἑκάτεροι. μέχρι μὲν δὴ τούτου ἴσοι * οἱ πόλεμοι. ἃ δὲ ἔχουσιν ἡδέα οἱ * συνιόντες πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις, ταῦτα οὐκέτι ἔχουσιν οἱ τύραννοι. αἱ μὲν γὰρ πόλεις δήπου, ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἐναντίων, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους, ὅσην δ' ἐν τῷ διώκειν, ὅσην δ' ἐν τῷ ἀποκτείνειν τοὺς πολεμίους· ὡς δὲ γαυροῦνται ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσιν, ὡς δ' εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες ηὐξηκέναι. ἕκαστος δέ τις προσποιεῖται καὶ τῆς βουλῆς μετεσχηκέναι, καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι. χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν, ὅπου οὐχὶ καὶ ἐπιψεύδονται, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι, ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν. οὕτω καλόν τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι * τὸ πολὺ νικᾶν. ὁ δὲ τύραννος, ὅταν ὑποπτεύσῃ, καὶ αἰσθανόμενος τῷ ὄντι ἀντιπράττοντάς τινας ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ * αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ δύναται εἶναι, οὐδὲ μεγαλύνεται ἐπὶ τῷ ἔργῳ· ἀλλὰ καὶ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν δύνηται τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπολογεῖται ἅμα πράττων, ὡς οὐκ ἀδικῶν πεποίηκεν. οὕτως οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιούμενα εἶναι. καὶ ὅταν ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβήθη, οὐδέν τι μᾶλλον τοῦτο θαῤῥεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος, ὃν ἐγὼ δηλῶ. φιλίας δ' αὖ καταθέασαι * ὡς κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι. πρῶτον μὲν, εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ φιλία, τοῦτο ἐπισκεψώμεθα. ὃς γὰρ ἂν φιλῆται δήπου ὑπό τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες παρόντα ὁρῶσιν,

ὁ ἐν τῇ, ἢ ὁ συνιὼν ταῖς
οἱ πόλεμοι
ὁ συνιόντες τῇ πόλει
ἡ πόλις ἔτι.
αὔξει
ἧς

A omninoque iſtic maxime ſibi cauendum arbitratur. Præterea priuati homines, per fœdera & pacem, belli moleſtia liberantur, regibus vero neque pax ab iis qui premuntur eorum imperio, conceditur; neque quiſquam confidenter ipſorum fœderibus habere fidem auſit. Sunt item bella, quæ à ciuitatibus, & alia, quæ à regibus aduerſus illos quos vi oppreſſerunt, geruntur. At ex his bellis quæcumque grauia moleſtaque redeunt ad eum qui ciuitatum partes ſequitur, ea cadunt etiam in B tyrannum. Nam vtroſque neceſſe eſt in armis eſſe, cauere ſibi, adire pericula, & ſi quid calamitatis victis accidat, vtrique dolent. Atque hactenus paria ſunt vtriuſque bella. Quæ vero illis iucunda accidunt, qui ciuitatum ſtant à partibus, apud ciuitates, ea tyranni non habent. Etenim vrbes, quum aduerſarios pugna vincunt, dici facile non poteſt, quantum voluptatis ex eo percipiant, quod in fugam hoſtes egerint: quantum in perſequendo, quantum in oc- C cidendis hoſtibus: quam ob ipſum facinus exſultent, quam inſignem gloriam ſibi vindicent, quam propterea gaudeant, quod rempublicam amplificaſſe ſe exiſtimant. Arrogat quiſque ſibi, quod & conſilij particeps fuerit. & plurimos interfecerit. Ac difficulter inuenias, vbi non etiam falſo quædam addant; quum plures ſe interemiſſe prædicant, quam reipſa ceciderint. Adeo res ipſis eſſe præclara videtur, ciuitatem victoria potiri. Tyrannus autem, quum vel propter ſuſpiciones ſuas, vel quod reuera quoſdam aduerſus ſe mo- D liri quid deprehenderit, nonnullos interficit; totam ſe vrbem non amplificaturum nouit, & ſcit etiam paucioribus ſe imperaturum, neque poteſt eſſe hilaris, neque ſe magnifice ob facinus ipſum effert. Immo quantum poteſt, extenuat rem geſtam, & inter agendum purgat ſeſe, quaſi non per iniuriam id fecerit. Vſque adeo ne ipſi quidem honeſta, quæ facit, eſſe videntur. Quod ſi etiam moriantur ij, quos metuit, nihilo magis fidenti eſt animo; ſed plus etiam ſibi, quam prius, cauet. Atque E hoc modo tyrannus bello perpetuo vexatur, vt indicaui. Iam mihi velim etiam amicitias, quarum tyranni participes ſunt, inſpicias. Primum an magnum amicitia bonum ſit hominibus, conſideremus. Nam ſi quis ab aliquibus diligatur, eum adeſſe ſibi lubenter vident ij qui diligunt:

Iubenter eidem benefaciunt, abſentem deſiderant, redeuntem iucundiſſime excipiunt, voluptatem ex rebus ipſius proſperis communem percipiunt, opem vna ferunt, ſi quid aduerſi præter animi ſententiam accidere videant. Nec ignorant vrbes, amicitiam maximum ſuauiſſimúque bonũ hominibus eſſe. Itaque pleriſq; in vrbibus ea lex valet, vt ſolos adulteros occidere liceat impune: nimirum propterea, quod eos vxorum erga maritos amicitiæ corruptores eſſe exiſtiment. Nam quum mulieres caſu quodam congreſſu venereo ſunt vſę, nihilominus id quod adtinet, apud maritos in honore ſunt, ſi quidem amicitia inter ipſos inuiolata cõſtare putetur. Tantum autem bonũ eſſe iudico amari, vt exiſtimem, ei qui diligitur, tum à diis tũ hominibus vltro bona quædam contingere. Atq; in hac tali poſſeſſione deterior inprimis eſt regũ quam aliorũ condicio. Quod ſi, mi Simonides, ſcire vis, num vera loquar, ſic rem conſiderato. Firmiſſimę videntur eſſe amicitiæ parentum erga liberos, liberum erga parentes, fratrum erga fratres, vxorum erga maritos, ſodalium erga ſodales. Quod ſi ergo rem animaduertere voles, inuenies priuatos homines ab his maxime diligi: quum interim complures tyranni liberos ſuos occiderint, cõplures ſuis à liberis interfecti ſint, multi fratres in vſurpatione tyrannidum mutuis ſe cædibus confecerint, multi deniq; tyranni tũ ab vxoribus ſuis, tum ſodalibus qui amiciſſimi viderentur, interemti ſint. Qui ergo apud illos, quos vt maxime diligamus, à natura comparatum eſt, ſimul legibus etiam ad hoc nos compellentibus, tanto ſunt in odio: quo pacto exiſtimandum eſt, eos ab alio quopiam diligi? Præterea cur quamminimũ fidei habetur, qui non magno in bono ceteris inferior eſt? Nam quæ tamdẽ familiaritas abſque fide mutua iucunda fuerit? quæ inter virum ac feminam abſque fide conſuetudo delectationẽ habere poteſt? quis miniſter gratus fuerit, ſi fides ei non habeatur? Itaque hoc etiã, nimirum vt fidem quis aliis habeat, parum admodum ad tyrannum pertinet: quando ſic viuit, vt * neque præſtantiſſimis cibis, neque potui fidem habere poſſit; ſed primum famulos deguſtare hos iubet ante quam diis primitiæ offerantur, idque propter diffidentiam, ne forte vel in his mali aliquid aut commedat, aut bibat.

* Lectio Marginis.

A ἡδέως μὲν εὖ ποιοῦσι, ποθοῦσι δὲ αὐτὸν ἂν ἀπίῃ, ἥδιστα δὲ πάλιν προσιόντα δέχονται, συνήδονται δ᾽ ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς, συνεπικουροῦσι δέ, ἐάν τι σφαλλόμενον ὁρῶσι. οὐ μὲν δὴ λέληθεν οὐδὲ τὰς πόλεις, ὅτι ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστί. μόνους γοῦν τοὺς μοιχοὺς νομίζουσι πολλαὶ τῶν πόλεων * νηποινεὶ ἀποκτείνειν, δῆλον ὅτι διὰ ταῦτα, ὅτι λυμαντῆρας αὐτοὺς νομίζουσι τῆς τῶν γυναικῶν φιλίας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶναι. ἐπεὶ ὅταν γε ἀφροδισιασθῇ κατὰ συμφοράν B τινα γυνή, οὐδὲν ἧττον τούτου ἕνεκεν τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ἄνδρες, ἐάνπερ ἡ φιλία δοκῇ αὐταῖς ἀκήρατος διαμένειν. τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι εἶναι, ὥστε νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα ἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων. καὶ τούτου τοίνυν τοῦ κτήματος τοιούτου ὄντος μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι πάντων μάλιστα. εἰ δὲ βούλει, ὦ Σιμωνίδη, εἰδέναι ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπίσκεψαι. βεβαιόταται C μὲν γὰρ δήπου δοκοῦσι φιλίαι εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας, καὶ παισὶ πρὸς γονεῖς, καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφούς, καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώτας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν * ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ παίδων ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γεγενημένους, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναι- D κῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα δοκούντων φίλων εἶναι. οἵτινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μάλιστα φιλεῖσθαι καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπ᾽ ἄλλου γέ τινος οἴεσθαι χρὴ αὐτοὺς φιλεῖσθαι; ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ; ποία μὲν γὰρ ξυνουσία ἡδεῖα ἄνευ πίστεως τῆς πρὸς ἀλλήλους; ποία δ᾽ ἂν ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τερ- E πνὴ ἄνευ πίστεως ὁμιλία; ποῖος δὲ θεράπων ἡδὺς ἀπιστούμενος; καὶ τούτου τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρός τινας ἔχειν, ἐλάχιστον * μέτεστι τυράννῳ· ὁπότε γε οὐδὲ * σιτίοις καὶ ποτοῖς πιστεύων διάγει, ἀλλὰ καὶ τούτων πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι, διὰ τὸ ἀπιστεῖν μὴ καὶ ἐν τούτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν.

νηποινί. ἀπεκτονότας. μέτεστι τυράννῳ. * σιτίοις, ἐν ἄλλοις.

ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ πατρίδες τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις πλείστου ἄξιαι. πολῖται γὰρ δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους ἄνευ μισθοῦ ἐπὶ τοὺς δούλους, δορυφοροῦσι δ' ἐπὶ τοὺς κακούργους, ὑπὲρ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν. οὕτω δὲ πόρρω προεληλύθασι φυλακῆς, ὥστε πεποίηνται πολλοὶ νόμον τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα καθαρεύειν· ὥστε διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκαστος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. τοῖς δὲ τυράννοις καὶ τοῦτο ἔμπαλιν* ἀνέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν, ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας, ἀντὶ τούτου καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις τῶν τοιοῦτο ποιησάντων. εἰ δὲ σὺ οἴει, ὡς πλείω ἔχων ἰδιωτῶν κτήματα ὁ τύραννος, διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐφραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ· οὕτω καὶ ὁ τύραννος, οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖται αὑτῷ τοῦ πλούτου εἶναι. οὐδέ γε * θᾶττόν τι γίγνεται τῷ τυράννῳ, ἢ τῷ ἰδιώτῃ, ὧν ἐπιθυμεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας, ἢ ἀγροῦ, ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ· ὁ δὲ τύραννος, ἢ πόλεων, ἢ χώρας πολλῆς, ἢ λιμένων, ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν· ἃ ἐστι πολὺ χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργάσασθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων. ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει οὐχ οὕτως ὀλίγους τῶν * ἰδιωτῶν, ὡς πολλοὺς τῶν τυράννων. οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται, οὔτε τὰ ἱκανὰ, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα, ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἧσσον ἱκανά ἐστιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἢ τῷ ἰδιώτῃ. τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, ὅπῃ βούλονται· τοῖς δὲ τυράννοις οὐκ ἐνδέχεται. αἱ γὰρ μέγισται αὐτοῖς δαπάναι καὶ ἀναγκαιόταται εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς εἰσι. τὸ δὲ * τούτων συντέμνειν, ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι.

ἀπέστραπται

θᾶττόν τι γίγν.

ἰδιωτῶν

τούτου

A Quinetiam patria ſua cuique reliquorum hominum maximo eſt in pretio. Nam ciues mutuo ſe quaſi ſatellitio quodam ſine ſtipendio aduerſus ſeruos tuentur, itemq; aduerſus facinoroſos, vt ne quis ciuium morte violenta è medio tollatur. Atque hac in cuſtodia mutua ciues eo ſunt progreſſi, vt à multis lata lex ſit; qua ſancitur, vt ne is quidem purus habeatur, qui cum homicida verſetur. Quo fit, vt beneficio patriæ ſuæ quiſque ciuium tuto viuat. At in tyrannis contraria ratio eſt. Tantum e-
B nim abeſt vt horum mortem ciuitates vlciſcantur, vt etiam magnis honoribus eum adficiant, qui tyrannum interfecerit. Tantum item abeſt vt à ſacris eos arceant, quemadmodum ſolent interfectores priuatorum hominum: vt etiam imagines tale quid deſignantium in templis ſtatuant. Quod ſi tu tyrannum exiſtimas, propterea quod fortunas, quam priuati homines, ampliores habeat, etiam maiorem ex eis voluptatem percipere; ne id quidem ita ſe habere putato, mi Simonides: ſed quemadmodum athletæ non quum imperitos
C ac rudes ſuperant, lætantur; ſed vbi ab aduerſariis ſuperantur, tum ſcilicet ingenti moleſtia adficiuntur: ſic & tyrannus non quum plura poſſidere videtur, quam priuati homines, gaudet; ſed magnum ex eo dolorem percipit; ſi minus quam tyranni ceteri, habeat. Nam hos in opibus aduerſarios ſuos eſſe ſtatuit. Neque citius tyranno, quod concupiſcit, obtingit; quam homini priuato. Homo enim priuatus vel domum, vel fundum, vel ſeruum adpetit: tyrannus autem vel oppida, vel regionem
D amplam, vel portus, vel munitas arces. quæ quidem maiori cum difficultate ac periculo adquiruntur, quam quæ priuati homines concupiſcunt. Quinetiam non tam paucos, inter homines priuatos, pauperes videbis, quam multos, inter tyrannos. Quippe numero nec ea quæ multa ſunt, nec quæ ſufficiant, æſtimantur; ſed ex vſu. Quo fit, vt quæ ſuperant vltra id quod ſatis eſt, multa ſint: quæ vero ſunt infra id quod ſufficit, pauca. Tyranno igitur multis partibus plura minus ad neceſſarios ſumptus
E ſufficiunt, quam homini priuato. Nam priuatis licet præcidere ſumtus quotidianos, ex animi arbitratu: quod in tyranno locum non habet. Etenim maximos ſumtus, eoſque ſumme neceſſarios in excubias vitæ faciũt, de quibus ſi quid decidatur, id cum ipſorum exitio coniunctum eſſe videtur.

Deinde quicumque habere iuſta ratione poſſunt quantum requirunt, cur eos quis miſeretur vt inopes? at qui ob egeſtatem malum ac turpe quid excogitare, de quo viuant, coguntur: cur non illos & miſeros, & pauperes eſſe, merito quis exiſtimet? At enim tyranni plurimis rebus per iniuriam, tum fana, tum homines ſpoliare coguntur; propterea quod ipſis ad ſumtus neceſſarios ſemper alijs pecuniis opus ſit. Etenim perinde ac ſi bellum geratur, vel copias ſemper alant vel intereant, neceſſe eſt. Exponam vero tibi, mi Simonides, etiam aliam quamdam regum ſane grauem calamitatem. Etenim non minus norunt quam priuati homines, quinã egregij viri ſint, & ſapientes, & iuſti: ſed quũ eos ſuſpicere deberent, metuunt; fortes quidem, ne quid libertatis cauſſa audeant; ſapientes, ne quid artificioſe moliantur; iuſtos, ne plebs eos ſibi præeſſe cupiat. Quum vero huiuſmodi homines è medio propter metum ſuſtulerint, quinam alij ſunt ipſis reliqui, quorũ ſcilicet vti opera poſſint, quam iniuſti: intemperantes, ſeruiles? Iniuſti, quod his fides habeatur, non aliter vrbes metuentibus, atque tyranni metuunt, ne ad libertatem adſpirent, ac ipſos ſuam in poteſtatem redigant: intemperantes, ob præſentem poteſtatem: ſeruiles, quod ne ipſi quidem liberi eſſe cupiant. Quapropter equidem arbitror, hanc etiã calamitatem grauem eſſe, quod alios quidem viros bonos eſſe ducant, alũs vero vti cogantur. Præterea neceſſe eſt, etiã tyrannum ciuitatis ſuæ ſtudioſum eſſe, quippe qui abſque ciuitate neque ſaluus eſſe poſſit, neque beatus. At cogit eadem tyrannis quoſdam, vt patriam quoque ſuam culpa grauent. Nec enim eiues ſuos fortes efficere, nec armis inſtruere gaudent: ſed magis ipſis volupe eſt, exterorum potentiam ſupra ciues amplificare, atque his ſatellitum loco vtuntur. Quinetiam quum prouentus annonæ benignior omnium bonorum vbertatem adfert, ne tum quidem tyrannus communem cum ceteris voluptatem percipit. Exiſtimat enim, ſuos in rerum inopia deiectioribus animis futuros. Volo autem tibi, mi Simonides, etiam illas voluptates exponere, quibuſcumque, dum priuatus adhuc eſſem, vtebar: ſpoliatus eis, vti quidem animaduerto, poſteaquam regnum adeptus ſum. Verſabar

A ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲν δύνανται ἔχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου, ὅσων δέονται, τί τούτους οἰκτίρει τις ὡς πένητας; ὅσοι δ' ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις, καὶ πένητας δικαιότατ' ὀνομάζοι; οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκάζονται πλεῖστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερὰ, καὶ ἀνθρώπους, διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι χρημάτων. ὥσπερ γὰρ πολέμου ὄν-
B τος, ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν, ἢ ἀπολωλέναι. χαλεπὸν δὲ ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς κοσμίους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους; τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι, φοβοῦνται· τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν· τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς
C τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι, ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνδραποδώδεις; οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, τὰς πόλεις, μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι, ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται· οἱ δ' ἀκρατεῖς, τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα· οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν
D οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι. ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναιτο, οὔτ' εὐδαιμονεῖν. ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐγκαλεῖν. οὔτε γὰρ ἀλκίμους, οὔτ' εὐόπλους χαίρουσι τοὺς πολίτας παρασκευάζοντες, ἀλλὰ τοὺς ξένους δυνατωτέρους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες ἥδονται
E μᾶλλον, καὶ τούτοις χρῶνται δορυφόροις. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἂν εὐετηριῶν γενομένων ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν γίγνηται, οὐδὲ τότε * συγχαίρει ὁ τύραννος. ἐνδεεστέροις γὰρ οὖσι ταπεινοτέροις αὐτοῖς * οἴονται χρῆσθαι. Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, κἀκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι, ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἦν ἰδιώτης, νῦν, ἐπεὶ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ξυνῆν

συγχαίρει

αὐτοῖς

μετὰ ἡλικιωτῶν ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, συνῆν δὲ ἐμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι. διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων, εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ᾠδαῖς τε, καὶ θαλίαις, καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοί, διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους· * ἀπεστέρημαι δ' αὐτὸς τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν. μέθην δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττομαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀνόπλους ἐθέλειν ἔχειν περὶ αὐτὸν, μήθ' ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον μὲν ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις τε μᾶλλον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὅ γέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυμεὼν γίγνεται. εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλησίον ἀντιπαρετάξω, ἀναμνήσθητι ποῖον μέν τινα σῖτον ᾑροῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ. οἷα μέντοι σοὶ τότ' ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ τῶν τυράννων, καὶ ἔτι δεινότερα. οὐ γὰρ ἐξ ἐναντίας μόνον ἀλλὰ καὶ πάντοθεν πολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν οἱ τύραννοι. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Σιμωνίδης, ὑπολαβὼν εἶπεν· ὑπέρευ μοι δοκεῖς * ἔνια λέγειν. ὁ γὰρ πόλεμος φοβερὸν μέν· ἀλλ' ὅμως, ὦ Ἱέρων, ἡμεῖς γε ὅταν ὦμεν ἐν στρατιᾷ, φύλακας προκαθιστάμενοι, θαρραλέως δείπνου τε καὶ ὕπνου * τυγχάνομεν. καὶ ὁ Ἱέρων ἔφη· ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη· αὐτῶν μὲν γὰρ προφυλάττουσιν οἱ νόμοι, ὥστε περὶ ἑαυτῶν φοβοῦνται, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν. οἱ δὲ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν, ὥσπερ θεριστάς· καὶ δεῖ μὲν δήπου τοὺς φύλακας μηδὲν οὕτω ποιεῖν δύνασθαι, ὡς πιστοὺς εἶναι· πιστὸν δὲ ἕνα πολὺ χαλεπώτερον εὑρεῖν,

ἀπεστέρημαι δ' αὖ τοῦ

ἐνίων

λαγχάνομεν.

A cum æqualibus, quorum ego conſuetudine delectabar, ſicut & illi mea: verſabar & mecum ſolo, ſi quando quietem expeterem. Aderam ſæpenumero conuiuiis eo vſque, dum omnium obliuiſcerer, quæ hominum in vita moleſta eueniunt: ſæpenumero dum cantilenis, hilaritatibus, choreis animum commiſcerem: ſæpenumero quam diu tum mihi tum iis qui aderant, collubitum fuiſſet. Nunc vero ſpoliatus iis ſum, quæ mihi iucunda erant; idque propterea, quod amicorum loco, ſeruorum ſodalitio vtar: ſum item
B ſpoliatus dulci eorum conſuetudine, propterea quod nullam in eis amplius erga me beneuolentiam perſpiciam. Ebrietatem ac ſomnum non aliter atque inſidias, vito. Iam quod hominum turbam metuo, quod è contrario ſolitudinem; quod cuſtodum abſentiam; quod ipſos etiam cuſtodes; quod neque inermes eos circum me habere volo, neque armatos lubenter adſpicio; quo pacto non res eſt ærumnoſa? Præterea plus exteris habere fidei, quam ciuibus; barbaris, quam Græ-
C cis; cupere ingenuis hominibus vt ſeruis vti, contraque cogi ad concedendam ſeruis libertatem; hæc omnia non tibi eſſe videntur indicia perculſi à terroribus animi? Neq; ſolum metus ipſe in animis moleſtiam doloremque creat, ſed etiam exiſtit voluptatum omnium quoddam exitium, dum me comitatur. Quod ſi tu quoque, Simonides, res bellicas expertus es, atque aliquando aduerſus hoſtilem phalangem in acie conſtitiſti: quantum id temporis cibi ſumſeris, recordare, qualique ſo-
D nno ſis vſus. Nimirum quales tum moleſtias experiebaris, tales tyranni experiuntur, atq; etiam grauiores. Non enim hoſtes ſolum ex aduerſo, ſed omni ex parte videre ſe putant. Quæ quum Simonides audiuiſſet: Videris, inquit; mihi quædam nimium quam bene dicere. Bellum enim terribile quidem illud eſt, ſed tamen nos quum militamus, Hiero, excubiis ante caſtra collocatis, ſecure tum cœnamus tum dormimus. Et Hiero: Ita eſt profecto, inquit: Nimirum leges ante illos ipſos excubant. quo fit vt & ſuo & veſtro nomi-
E ne in metu ſint. A tyranni cuſtodes habent ſtipendio conductos, perinde ac meſſores. Et requiritur ſane potiſſimum ab illis cuſtodibus fides, verum fidelem vnum cuſtode multo difficilius inueneris,

quam multos admodum operarios, cuicuimodi tamdem opus exerceant: præſertim ſi cuſtodes, quos diximus, pecuniæ cauſſa adſint, atque liceat eis, interfecto tyranno, multo maiorem pecuniæ vim exiguo tempore conſequi, quàm, diu pro tyranno excubantes, ab eo accipiant. Iam quod felices nos prædicaſti, vt qui amicos maxime beneficiis adficere poſſimus, & hoſtes facillime noſtrâ in poteſtatem redigere, ne id quidem ita comparatum eſt. Nam quo pacto exiſtimare poſſis vmquam de amicis bene te promeriturum, ſi plane noris, eum qui accipit ab te plurima, lubentiſſime tuo ex conſpectu abire quamprimũ cupere? Quidquid enim abs tyranno quis accipit, eius nihil eſſe ſuũ arbitratur, prius quam ex illius poteſtate euaſerit. Et quo pacto dicere poſſis, tyrannis facultatem inprimis non deeſſe, redigendi hoſtes in poteſtatem ſuam, quum certo ſciant, omnes illos ſe hoſtes habere, qui eorum imperio ſubiecti ſunt? At illos omnes neque occidere, neque vinculis conſtringere poſſunt. Nam id ſi fieret, in quos tamdem tyranno imperium eſſet? Nimirum neceſſe eſt, eum, non ignorantem, ſe illos hoſtes habere, ſimul & cauere ſibi ab eis, & opera tamen ipſorum vti. Hoc quoque ſcire debes, mi Simonides, à tyrannis etiam illos ciues, quos metuant, magna cum moleſtia viuos adſpici, neque cum minore occidi. Perinde atque equum, qui bonus quidem ille ſit, metuatur autem, ne quod immedicabile det malum, haud facile quis ob virtutem interficit, grauate tamen eo viuo vtitur; dum cauet, ne in periculis malum inſanabile ſibi creet. Itidem res aliæ, quæcumque moleſtiam quamdam cum vtilitate coniunctam habent, tum poſſidentibus tum abiicientibus eas dolorem adferunt. His ex ipſo auditis Simonides: Magnum, inquit, eſſe quiddam honos videtur, Hiero, quem qui adpetunt, laborem omnem ſubeunt, omne periculum ſuſtinent. Vos quoque, ceu videtur, vtut tantum moleſtiarum tyrannis habeat, quantum commemoras: nihilominus præcipiti ad eam impetu ferimini, vt nimirum honorem adipiſcamini, atque vt vobis omnes in omnibus, quæ mandatis, vlla ſine recuſatione inſeruiant, vniuerſi vos reſpiciant, de ſellis adſurgant, de via cedant; omnes denique familiares veſtri ſemper vobis tum verbis tum factis honorem deferant.

A ἢ πάνυ πολλοὺς ἐργάτας ὁποίου βούλει ἔργου; ἄλλως τε καὶ ὁπόταν χρημάτων μὲν ἕνεκα παρῶσιν οἱ φυλάσσοντες, ἐξῇ δ' αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολὺ πλείω λαβεῖν ἀποκτείνασι τὸν τύραννον, ἢ ὅσα πολὺν χρόνον φυλάττοντες παρὰ τοῦ τυράννου λαμβάνουσιν. ὃ δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς, ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δ' ἐχθροὺς πάντων μάλιστα χειρούμεθα, οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει. φίλους μὲν γὰρ πῶς ἂν νομίσαις ποτὲ εὖ ποιεῖν,
B ὅταν εὖ εἰδῇς, ὅτι ὁ τὰ πλεῖστα λαμβάνων παρὰ σοῦ, ἥδιστ' ἂν ὡς τάχιστα ἐξ ὀφθαλμῶν σου γένοιτο; ὅ,τι γὰρ ἄν τις λάβῃ παρὰ τοῦ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν αὑτοῦ νομίζει, πρὶν ἂν ἔξω τῆς τούτου ἐπικρατείας γένηται. ἐχθροὺς δ' αὖ πῶς ἂν φαίης μάλιστα τοῖς τυράννοις ἐξεῖναι χειροῦσθαι, ὅταν εὖ εἰδῶσιν ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶν εἰσι πάντες οἱ τυραννούμενοι; τούτους δὲ μήτε κατακτείνειν ἅπαντας, μήτε δε-
C σμεύειν οἷόν τε. ἢ τίνων γὰρ ἔτι ἄρξει; ἀλλ' εἰδότα, ὅτι ἐχθροί εἰσι, τούτοις ἅμα μὲν φυλάττεσθαί τε δεῖ, καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγκάζεσθαι. εὖ δ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι καὶ οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι, χαλεπῶς μὲν αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσι, χαλεπῶς δ' ἀποκτείνουσιν. ὥσπερ γὰρ καὶ ἵππος, εἰ ἀγαθὸς μὲν εἴη, φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιή-
D σῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείναι διὰ τὴν ἀρετήν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι χρῷτο, εὐλαβούμενος μή τι ἀνήκεστον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐργάσηται. καὶ τἆλλα γε κτήματα, ὅσα χαλεπὰ μέν, χρήσιμα δ' ἐστίν, ὁμοίως ἅπαντα λυπεῖ μὲν τοὺς κεκτημένους, λυπεῖ δὲ ἀπαλλαττομένους. ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτοῦ ἤκουσεν ὁ Σιμωνίδης, εἶπεν· ἔοικεν, ἔφη, ὦ Ἱέρων, μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα δὲ
E κίνδυνον ὑπομένουσι. καὶ ὑμεῖς, ὡς ἔοικε, τοσαῦτα πράγματα ἐχούσης, ὁπόσα λέγεις, τῆς τυραννίδος, ὅμως προπετῶς φέρεσθε εἰς αὐτήν, ὅπως τιμᾶσθε, καὶ * ὑπηρετοῦσι μὲν ὑμῖν πάντες πάντα τὰ προσταττόμενα ἀπροφασίστως, * περιβλέπουσι δὲ πάντες, ὑπανιστῶνται δ' ἀπὸ τῶν θάκων, ὁδοῦ τε * παραχωροῦσι, γεραίρουσι δὲ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις πάντες οἱ παρόντες ἀεὶ ὑμᾶς.

ὑπηρετῶσι

περιβλέπωσι

παραχωρῶσι, γεραίρωσι

Nam

ἢ ἄλλοις αὐτοῖς ἂν

A τοιαῦτα γὰρ δὴ ποιοῦσι τοῖς τυράννοις οἱ ἀρχόμενοι, * καὶ ἄλλον, ὅντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνουσι. καὶ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱέρων, τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζώων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι· ἐπεὶ σιτίοις τε, καὶ ποτοῖς, καὶ ὕπνοις, καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῶα· ἡ δὲ φιλοτιμία οὔτ' ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἐμφύεται, οὔτ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις. οἷς δ' ἂν ἐμφυῇ τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως, οὗτοι εἰσὶν ἤδη οἱ πλεῖστον μὲν τῶν βοσκημάτων διαφέροντες, B ἄνδρες δὲ, καὶ οὐκέτι ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι. ὥστε ἐμοὶ μὲν εἰκότως δοκεῖτε ταῦτα πάντα ὑπομένειν, ἃ φέρετε ἐν τυραννίδι, ἐπείπερ τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. καὶ γὰρ οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἡδονὴ τοῦ θείου ἐγγυτέρω δοκεῖ εἶναι, ἢ ἡ περὶ τὰς τιμὰς εὐφροσύνη. πρὸς ταῦτα δὴ εἶπεν ὁ Ἱέρων· ἀλλ', ὦ Σιμωνίδη, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν τυράννων ὅμοιαι ἐμοὶ δοκοῦσιν εἶναι, οἷάπερ ἐγώ σοι τὰ ἀφροδίσια ὄντα αὐτῶν ἀ- C πέδειξα. οὔτε γὰρ αἱ μὴ ἐξ ἀντιφιλούντων ὑπουργίαι χάριτες ἡμῖν ἐδόκουν εἶναι, οὔτε τὰ ἀφροδίσια τὰ βίαια ἡδέα ἐφαίνετο. ὡσαύτως τοίνυν οὐδὲ αἱ ὑπουργίαι ὑπὸ τῶν φοβουμένων τιμαί εἰσι. πῶς γὰρ ἂν φαίημεν ἢ τοὺς βίᾳ ἐξανισταμένους θάκων, διὰ τὸ τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας ἐξανίστασθαι, ἢ τοὺς ὁδῶν παραχωροῦντας τοῖς κρείττοσι, διὰ τὸ D τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας παραχωρεῖν; καὶ δῶρά γε διδόασιν οἱ πολλοὶ τούτοις οὓς μισοῦσι, καὶ ταῦτα ὅταν μάλιστα φοβῶνται μή τι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οἶμαι, δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νομίζοιτο, αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις γίγνεσθαι. ὅταν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἄνδρα ἡγησάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι, καὶ ἀπολαύειν αὐτοῦ ἀγαθὰ νομίσαντες, ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα τε ἔχωσιν ἐπαινοῦντες, θεῶν- E ταί τ' αὐτὸν ὡς οἰκεῖον ἕκαστος ἀγαθὸν, ἑκόντες τε παραχωρῶσι τούτῳ ὁδῶν, καὶ θάκων ὑπανιστῶνται, φιλοῦντές τε καὶ μὴ φοβούμενοι, καὶ στεφανῶσι κοινῆς ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας ἕνεκα, καὶ δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν, οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἔμοιγε δοκοῦσιν τιμᾶν τε τοῦτον ἀληθῶς, οἱ ἂν τοιοῦτον ὑπουργήσωσι, καὶ ὁ τούτων ἀξιούμενος, τιμᾶσθαι τῷ ὄντι.

A Nam huiuſmodi quidem certe quædam ſubditi regibus exhibent, atque aliis etiam in rebus eoſdem honore ſemper adficere non deſinunt. Etenim videtur, Hiero, ceteris ab animantibus homo in hoc mihi differre, quod honoris ſit cupidus. Nam de cibis, potu, ſomno, re venerea, conſentaneum eſt, pari quodam modo animalia cuncta voluptatem percipere. Verum ambitio neque animantibus rationis expertibus à natura ineſt, neque cuiuis homini. Quibus autem honoris ac laudis innata eſt B cupiditas, illi vero ſunt, qui plurimum à pecudum natura differunt, ac viri plane, non homines dũtaxat exiſtimantur. Quo fit, vt equidem arbitrer, merito vos omnia in regno, quæ fertis, ferre, quando ſupra mortales cæteros vobis honos defertur. Nulla enim voluptas humana videtur ad diuinam accedere propius, quam ea, quæ ex honoribus percipitur, delectatio. Ad hæc Hiero: Verum, mi Simonides, ait, etiam tyrannorum honores illis mihi conſimiles venereis congreſſibus eſſe videntur, C qualibus eos vti demonſtrabam. Nam neque obſequia profecta ab iis qui non redamarent, pro gratificationibus habenda nobis eſſe videbantur; neque congreſſus venerei vi extorti, voluptatis vllam habere ſpeciem. Eodem ſcilicet modo nec obſequia præſtita ab illis qui nos metuunt, pro honoribus haberi debent. Nam qui dicere poſſimus, eos qui vi coacti de ſellis adſur- D gunt, idcirco ſurgere, quod homines iniuſtos honore cupiant adficere? Vel eos qui ſuperioribus de via cedunt, idcirco decedere, vt iniuſtos homines honore adficiant? Plerique certe etiam iis quos odere, munera largiuntur; idque tum maxime, quum metuunt, ne quid ipſis mali ab eis accidat. Verum hæc mea quidem ſententia ſeruilia putari merito debent, quum honores ex iis oriantur, quæ his ſunt contraria. Nam quũ hominum ea eſt opinio, vt exiſtiment aliquem ad bene de ipſis promerendum ſatis eſſe idoneum, eiuſque E ſe bonis fruituros arbitrantur: tum vero ſi eum & prædicando in ore habeant, & tamquam bonum proprium ſinguli ſpectent, ac lubentibus animis ei de via cedant, de ſellis adſurgant, cum beneuolentia, non metu, virtuti ac beneficiorum in rempublicam cauſſa coronis ornent, munera largiantur: videntur mihi & illi, quotquot hæc obſequia præſtant, reuera ipſum honore proſequi; pariterque is, quem his dignantur, reuera honore adfici.

Quinetiam illum, cui talis honos defertur, felicem prædico. Nam animaduerto, inſidias ei nullas fieri, ſed aliis eſſe curæ, ne quid ipſi accidat: adeoque hunc metus, inuidiæ, periculi expertem, æuum beatum agere. Tyrannus autem, ſat ſcito, mi Simonides, neque noctu, neque interdiu viuit aliter, atque ſi propter iniuſtitiam damnatus ad mortem ab hominibus vniuerſis eſſet. Poſteaquam hæc omnia Simonides audiuiſſet: Qui vero fit, inquit, Hiero, quod quum tam ærumnoſa res ſit regno potiri, idque tu animaduerteris, tanto malo temet nō liberes? Nimirum nec tu, nec quiſquā alius vnquam ſponte ſua regnum reliquit, poſteaquam ſemel id nanctus eſſet. Quia enim, ait, mi Simonides, hac ipſa in parte miſerrimum quiddam eſt tyrannis. Nec enim ea quis liberari poteſt. Nam qui tandem tyrannus quiſpiam tantum opum habeat, quantum ſatis ſit ad perſoluendum iis quibus abſtulit ſua? qui compenſare poſſit iis vincula, quos vinculis cōſtrinxit? qui tot animas occiſas iis reſtituat, quos ſuſtulit? Nimirum ſi vlli alij, mi Simonides, laqueo vitā vt finiat, expedit: equidem reperio maxime tyranni è re eſſe, vt id faciat. Nam illi ſoli neque retinere, neque deponere quæ mala ſunt, expedit. Et Simonides hoc ipſius ſermone excepto: Te vero, inquit, non æquo eſſe erga tyrannidem animo non miror, Hiero. Quippe dum amari ab hominibus cupis, hanc eſſe tibi impedimento arbitraris. At ego poſſe me docere arbitror, imperium minime prohibere, quominus quis diligatur: immo etiam in hoc vitam priuatam ſuperare. Verum in hac conſideratione non ad hoc reſpiciendum eſt, num is, qui cum imperio eſt, propterea quod potentiam maiorem habeat, beneficia præſtare maiora poſſit: ſed ſi paria faciant, homo priuatus & rex, cogites velim, vter paribus beneficiis plus ſit initurus gratiæ. Ordiar autem minimis ab exemplis. Primum aliquem viſum amanter tum princeps, tum priuatus aliquis, ſalutet: vtrius compellationem magis illi, qui audiat, gratam fore arbitraris? Age vero, ſi ambo aliquem laudent, vtrius prædicationem exiſtimas eo magis pertingere, vt voluptati ſit? Facta re ſacra, honore aliquem vterque adficiat; ab vtro putas exhibitum honorē, maiorem mereri gratiam?

A καὶ ἔγωγε τὸν μὲν οὕτω τιμώμενον μακαρίζω. αἰσθάνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐπιβουλευόμενον, ἀλλὰ φροντιζόμενον, μή τι πάθῃ, καὶ ἀφόβως, καὶ ἀνεπιφθόνως, καὶ ἀκινδύνως, καὶ εὐδαιμόνως τὸν βίον διάγοντα. ὁ δὲ τύραννος, ὡς ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων κατακεκριμένος δι' ἀδικίαν ἀποθνῄσκειν, οὕτως, ὦ Σιμωνίδη, εὖ ἴσθι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν διάγει. ἐπεὶ δὲ ταῦτα πάντα διήκουσεν ὁ Σιμωνίδης· καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ἱέρων, εἰ οὕτω πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν, καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, B οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ; οὔτε σύ, οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο, ὅσπερ ἂν ἅπαξ * κτήσαιτο. ὅτι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ταύτῃ ἀθλιώτατόν ἐστιν ἡ τυραννίς. οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι δυνατὸν αὐτῆς ἐστι. πῶς γὰρ ἄν τις ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἐκτίνων, ὅσους ἀφείλετο, ἢ δεσμοὺς ἀντιπαρέχων, ὅσους δὲ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκτανε, C πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανουμένας; ἀλλ' εἴπερ τῳ ἄλλῳ, ὦ Σιμωνίδη, λυσιτελεῖ ἀπάγξασθαι, ἴσθι, ἔφη, ὅτι τυράννῳ ἔγωγε εὑρίσκω μάλιστα τοῦτο λυσιτελοῦν ποιῆσαι. μόνῳ γὰρ αὐτῷ οὔτε ἔχειν, οὔτε καταθέσθαι τὰ κακὰ λυσιτελεῖ. καὶ ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβὼν, εἶπεν· ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν, ὦ Ἱέρων, ἀθύμως ἔχειν σε πρὸς τὴν τυραννίδα οὐ θαυμάζω, ἐπείπερ ἐπιθυμῶν φιλεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ἐμποδών σοι τού- D του νομίζεις αὐτὴν εἶναι. ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ διδάξαι σε, ὡς τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει τοῦ φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ * πλεονεκτεῖ γε τῆς ἰδιωτείας. ἐπισκοποῦντες δὲ αὐτό, εἰ οὕτως ἔχει, μήπω ἐκεῖνο σκοπῶμεν, εἰ διὰ τὸ μεῖζον δύνασθαι ὁ ἄρχων καὶ χαρίζεσθαι πλείω δύναιτ' ἄν. ἀλλ' ἂν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὅ,τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν. ἄρξομαι δέ σοι ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδει- E γμάτων. ἰδὼν γὰρ προσειπάτω τινὰ φιλικῶς ὅ,τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης, ἐν τούτῳ τὴν ποτέρου πρόσρησιν μᾶλλον εὐφραίνειν τὸν ἀκούσαντα νομίζεις; ἴθι δή, ἐπαινεσάντων ἀμφοτέρων τὸν αὐτόν, τὸν ποτέρου δοκεῖς ἔπαινον ἐξικνεῖσθαι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; θύσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος, τὴν παρ' ὁποτέρου τιμὴν μείζονος ἂν χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν;

* ἀπέστη.

* πλεονεκτῶ γ

A κάμνοντα θεραπεύσαιεν τοῦτον ὁμοίως, οὐκοῦν τοῦτο σαφές, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων θεραπεῖαι καὶ χαρὰν ἐμποιοῦσι μεγίστην; δότωσαν δὴ τὰ ἴσα, οὐ καὶ ἐν τούτῳ σαφές, ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον, ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται; ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἐκ θεῶν τιμή τις καὶ χάρις συμπαρέπεσθαι ἀνδρὶ ἄρχοντι. μὴ γὰρ ὅτι καλλίονα ποιεῖ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον * θεώμεθά τε ..... ὅταν ἄρχῃ, ἢ ὅταν ἰδιωτεύῃ· διαλεγόμενοί τε ἀγαλλόμεθα τοῖς προτετιμημένοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι. καὶ μὴν παιδικά γε, ἐν οἷς δὴ καὶ σὺ μάλιστα κατεμέμψω τὴν τυραννίδα, ἥκιστα μὲν γῆρας ἄρχοντος δυσχεραίνει, ἥκιστα δ' αὖ αἶσχος * πρὸς ὃν ἂν τυγχάνοι ὁμιλῶν, τοῦτο ὑπολογίζεται. αὐτὸ γὰρ τὸ τετιμῆσθαι μάλιστα συνεπικοσμεῖ, ὥστε τὰ μὲν δυσχερῆ ἀφανίζειν, τὰ δὲ καλὰ λαμπρότερα ἀναφαίνειν. ὁπότε γε μὴν ἐκ τῶν ἴσων ὑπουργημάτων μειζόνων χαρίτων ὑμεῖς τυγχάνετε, πῶς οὐκ, ἐπειδάν γε ὑμεῖς πολλαπλάσια μὲν διαπράττοντες ὠφελεῖν * δύνησθε, πολλαπλάσια δὲ δωρεῖσθαι ἔχετε, ὑμᾶς καὶ πολὺ μᾶλλον φιλεῖσθαι τῶν ἰδιωτῶν προσήκει; καὶ ὁ Ἱέρων εὐθὺς ὑπολαβὼν ὅτι, νὴ Δία, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἐξ ὧν ἀπεχθάνονται οἱ ἄνθρωποι ἡμᾶς, πολὺ πλείω τῶν ἰδιωτῶν ἀνάγκη ἐστὶ πραγματεύεσθαι. πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλομεν ἕξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέοντα· ἀναγκαστέον δὲ φυλάττειν, ὅσα δεῖται φυλακῆς· κολαστέον δὲ τοὺς ἀδίκους, κωλυτέον δὲ τοὺς ὑβρίζειν βουλομένους. καὶ ὅταν γε τάχους καιρὸς παραστῇ, ἢ πεζῇ, ἢ κατὰ θάλατταν ἐξορμᾶσθαι, οὐκ ἐπιτρεπτέον τοῖς ῥᾳδιουργοῦσιν. ἔτι δὲ μισθοφόρων μὲν ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ. τούτου δὲ βαρύτερον * φόρημα οὐδέν ἐστι τοῖς πολίταις. οὐ γὰρ τυράννοις * ἰσοτίμους, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι τούτους τρέφεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· ἀλλ' ὅπως μὲν οὐ πάντων τούτων ἐπιμελητέον, ὦ Ἱέρων, οὐ λέγω. ἐπιμέλειαι μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν ἅ ἐστι βέλτιστα, καὶ τὸν κάλλιστα ταῦτα * ἐργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν,

Marginal notes: θεώμεθά τι μᾶλλον ὅταν · πρὸς ὃ ἂν τυγχάνοι · δύνασθε · φρόνημα, ἢ φρονήματος · * τυράννοις πρᾶος, ἀλλά · * ἐξεργαζόμενον

A Aduerſa valetudine laborantis vterque ſimiliter curam habeat, an non clariſſime adparebit, profectam ab ijs qui plurimum poſſunt, curam, & officia maximam quoque lætitiam adferre? Donentur æqualia, annon heic etiam perſpicuum erit, profecta ab iis qui plurimum poſſunt, dimidia beneficia plus poſſe, quam totam hominis priuati largitionem? Equidem puto etiam diuinitus fieri, vt hominem, qui cum imperio & poteſtate ſit, honor ac gratia quædam comitetur. Non tantum enim hominem pulchriorem efficit imperium, ſed B eumdem contemplamur magis, vbi iam nanctus eſt imperium: quam quum priuatus eſſet: atque etiam magis auemus cum illis colloqui, qui eximio ſupra cæteros in honore ſunt, quam cum aliis, qui nobis ſunt pares. Amores itidem, qua in parte tu maxime tyrannidem vituperabas, minime ſenectutem eius, qui cum imperio eſt, moleſte ferunt: neque vlla ratione id turpe ducitur, cum quocumque tamdē ille conuerſetur. Nam ornamento eſt eis maximo, C quod apud illum in honore ſunt: itaque fit, vt ſi quid offendat, hoc ipſo tegatur; pulchritudo vero ſplendidius eluceſcat. Enimuero quum ex paribus officiis maiores vos ineatis gratias, & multo plura, quam nos, præſtando, iuuare poſſitis alios, atque etiam multo plura largiri: cur non magis vos amari conſentaneum fuerit, quam priuatos homines? Et excepto ipſius ſermone Hiero: Qui, mi Simonides, inquit, neceſſe nos eſt multo etiam plura eiuſmodi agere, D quam priuatos, ob quæ hominum in odio ſumus? Exigendæ pecuniæ, ſi quidē ad res neceſſarias ſumtus habere volumus: cogendi quidam ad cuſtodiendum ea quæ cuſtodia indigent: puniendi iniuſti, & coercendi qui petulantes eſſe volunt. Quod ſi celeritatem occaſio tēporis poſtulet, ad ſuſcipiendam vel terra vel mari expeditionem, non ignauis res committenda eſt. Præterea mercenario milite opus eſt regi, in quo elationem animi ciues grauius ferunt quam quidquam aliud. Arbitrantur E enim, hos à tyrannis ali, non vt eis honori ſint, ſed vt viribus ipſi ſint potiores. Ad quę rurſus Simonides: Ego vero, mi Hiero, non nego harum omnium rerum curam ſuſcipiendā eſſe: ſed tamen videntur mihi curationes aliæ in odiū adducere, aliæ magna cū gratia coniunctę eſſe. Nam docere, quæ optima ſunt, & pulcherrime illa præſtantem prædicare atq; in honore habere,

ea curatio cum gratia quadam fit. At eum, qui non recte aliquid agit, conuitiis inceſſere, cogere, multare, punire: hæc vero cum odio quodam fieri neceſſe eſt. Quamobrem aio equidem, id quod neceſſitas requirit, debere illum qui cum imperio eſt, aliis puniendum mandare: præmia vero per ſeipſum largiri. Quod ſane recte fieri, rerum euenta teſtantur. Nam quum choros decertare volumus, præmia quidem præfectus ipſe proponit, congregandi autem ipſos munus choragis datur, itemque aliis, docendi, & cogendi eos qui non ſat recte aliquid præſtent. Ita ſtatim heic quod cum gratia coniunctum eſt, per præfectum ipſum curatur: quæ vero dura ſunt, per alios. Quid igitur impedimento ſit, quominus etiam res ciuiles ceteræ conſimili ratione peragantur? Diuiſæ ſunt enim vrbes vniuerſæ partim in tribus, partim in claſſes, partim centurias, ac ſingulis partibus præfecti quidam ſunt. Quamobrem ſi quis his quoque tamquam choris præmia proponeret ob inſignem armaturam, ob ordinis obſeruationem, ob rem equeſtrem, ob fortitudinem militarem, ob iuſtitiam in commerciis: conſentaneum eſſet, futurum vt etiam hæc omnia per contentionem acriter exercerentur. Ac profecto ad id, quo opus eſſet, celerius impellerentur, ſi quidem honoris cupiditate ducerentur: itemque citius pecuniam conferrent, quando ſic vſus poſtularet: &, quod quidem fructuoſiſſimum eſt, quamquam per contentionem agi minime conſueuerit, ipſa agricultura magnum incrementum ſumeret, ſi quis per agros, vel per vicos, optime terram excolentibus præmia conſtitueret: adeoque ciuibus, qui totis viribus in id incumberent, multa bona conficerentur. Nam & prouentus augerentur, & modeſtia multo magis occupationum comes eſſet: ne dicam, etiam facinora minus in iis qui opus faciunt, exiſtere. Quod ſi etiam mercatura reipublicæ commodum aliquod adfert, maior mercatorum numerus excitabitur, ſi is, qui plurimum negotiatur, adfectus honore fuerit. Quod ſi futurum pateat, vt qui ſine aliorum moleſtia prouentum aliquem reipublicæ excogitat, & ipſe ornetur: ne illa quidem conſideratio relinquetur. Denique, ſummatim vt dicam, ſi in omnibus perſpicuum eſſet, non cariturum honore, ſi quis boni alicuius auctor exſtiterit:

A αὕτη μὲν ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε, καὶ ἀναγκάζειν, καὶ ζημιοῦν, καὶ κολάζειν, ταῦτα δὲ ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γίγνεσθαι. ἐγὼ οὖν, φημὶ, ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι, δι' αὑτοῦ ποιητέον. ὡς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει, μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα. καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς ἡμῖν βουλώμεθα ἀγωνίζεσθαι,

B ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς, καὶ ἄλλοις διδάσκειν, καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. οὐκοῦν εὐθὺς ἐν τούτοις τὸ μὲν ἐπίχαρι διὰ τοῦ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δ' ἀντίτυπα, δι' ἄλλων. τί οὖν κωλύει καὶ τἄλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαίνεσθαι; διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν κατὰ φυλὰς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους· καὶ ἄρχοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν.

C οὐκοῦν εἴ τις καὶ τούτοις, ὥσπερ τοῖς χοροῖς, ἆθλα προτιθείη καὶ εὐοπλίας, καὶ εὐταξίας, καὶ ἱππικῆς, καὶ ἀλκῆς τῆς ἐν πολέμῳ, καὶ δικαιοσύνης τῆς ἐν συμβολαίοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα διὰ φιλονεικίαν εὐτόνως ἀσκεῖσθαι. καὶ ναὶ μὰ Δία ὁρμῷντο ἂν θᾶττον ὅποι δέοι, τιμῆς ὀρεγόμενοι, καὶ χρήματα θᾶττον εἰσφέροιεν, ὁπότε τούτου καιρὸς εἴη, καὶ (τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φι-

D λονεικίας πράττεσθαι) ἡ γεωργία αὐτὴ ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη κατ' ἀγροὺς, ἢ κατὰ κώμας τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐρρωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο. καὶ γὰρ αἱ πρόσοδοι αὔξοιντ' ἂν, καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτοῖ. καὶ μὴν κακουργίαι γε ἧσσον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. εἰ δὲ καὶ ἐμπορεία ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖ-

E στα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι. εἰ δὲ φανερὸν γένοιτο, ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ πόλει τιμήσεται, οὐδ' αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη, ὅτι ὁ ἀγαθόν τι εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται, πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι * τὸ σκοπεῖν τι ἀγαθόν. τὸ σπου-

δὴ

καὶ ὅταν γε πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαί τι μᾶλλον καὶ * ἐπιμελεῖσθαι. εἰ δὲ φοβῇ, ὦ Ἱέρων, μὴ ἐν πολλοῖς ἄθλων προτιθεμένων, πολλαὶ δαπάναι γίγνωνται, ἐννόησον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα, ἢ ὅσα ἄνθρωποι ἄθλων ὠνοῦνται. ὁρᾷς ἐν ἱππικοῖς, καὶ γυμνικοῖς, καὶ χορηγικοῖς ἀγῶσιν ὡς μικρὰ ἆθλα μεγάλας δαπάνας, καὶ πολλοὺς πόνους, καὶ πολλὰς ἐπιμελείας ἐξάγεται ἀνθρώπων; καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ Σιμωνίδη, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν. περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν, ὡς μὴ μισεῖσθαι δι᾽ αὐτούς; ἢ λέγεις, ὡς φιλίαν κτησάμενος ἄρχων, οὐδὲν ἔτι δεήσεται δορυφόρων; καὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσεται μὲν οὖν. οἶδα γὰρ, ὅτι ὥσπερ ἐν ἵπποις, οὕτω ἐν ἀνθρώποις τισὶν ἐγγίγνεται, ὅσῳ ἂν ἐκπλέω τὰ δέοντα ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστοτέροις εἶναι. τοὺς μὲν οὖν τοιούτους μᾶλλον ἂν σωφρονίζοι ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος· τοῖς δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἀπ᾽ οὐδενός ἄν μοι δοκεῖς τοσαῦτα ὠφελήματα παρασχεῖν, ὅσα ἀπὸ τῶν μισθοφόρων. τρέφεις μὲν γὰρ δήπου καὶ σὺ αὐτοὺς σαυτῷ φύλακας· ἤδη δὲ πολλοὶ καὶ δεσπόται βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. εἰ οὖν ἓν πρῶτον τοῦτ᾽ εἴη τῶν προστεταγμένων τοῖς μισθοφόροις, ὡς πάντων ὄντας δορυφόρους τῶν πολιτῶν βοηθεῖν πᾶσιν, ἄν τι τοιοῦτον αἰσθάνωνται· γίγνονται δέ πως, ὡς πάντες ἐπιστάμεθα, κακοῦργοι ἐν πόλεσιν· εἰ οὖν καὶ τούτους φυλάττειν εἶεν τεταγμένοι, καὶ τοῦτ᾽ ἂν εἰδεῖεν ὑπ᾽ αὐτῶν ὠφελούμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐργάταις καὶ κτήνεσιν οὗτοι ἂν εἰκότως καὶ θάρσος καὶ ἀσφάλειαν δύναιντο μάλιστα παρέχειν, ὁμοίως μὲν τοῖς σοῖς ἰδίοις, ὁμοίως δὲ τοῖς ἀνὰ τὴν χώραν. ἱκανοί γε μὴν εἰσὶ καὶ σχολὴν παρέχειν τοῖς πολίταις τῶν * ἰδίων ἐπιμελεῖσθαι, τὰ ἐπίκαιρα φυλάττοντες. πρὸς δὲ τούτοις, τὰς πολεμίων ἐφόδους κρυφαίας καὶ ἐξαπιναίας τίνες ἑτοιμότεροι ἢ προαισθέσθαι, ἢ κωλῦσαι, τῶν ἀεὶ ἐν ὅπλοις τε ὄντων, καὶ συντεταγμένων; ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν * τῇ στρατιᾷ τί ἐστιν ὠφελιμώτερον πολίταις μισθοφόρων; τούτους γὰρ προπονεῖν, καὶ προκινδυνεύειν, καὶ προφυλάττειν εἰκὸς ἑτοιμοτάτους εἶναι. * τὰς δ᾽ ἀγχιτέρμονας πόλεις οὐκ ἀνάγκη διὰ

Margin notes: * ἐπιτελεῖσθ᾽ — * ἰδιωτῶν — * τῇ στρατείᾳ — * τὰς δ᾽ ἐχ.

A multos hoc etiam impelleret, vt ſtudioſe boni aliquid inueſtigarent. Iam ſi multis commoda reipublicæ, curæ ſint, neceſſe eſt magis aliquid inueniri, & hominum ſtudia excitari. Quod ſi metuis, Hiero, ne propoſitis ad multa præmiis, magni ſumtus fiant: cogitato, nullas eſſe merces vtiliores, quam quæ præmiis redimuntur. Vides in equeſtribus, & gymnicis, & ſcenicis certaminibus, quam exiguis præmiis ingentes ſumtus, multique labores, & ſtudia hominum eliciantur? Et Hiero: B Recte tu quidem, inquit, illa mihi dicere videris, Simonides. Ceterum de ſtipendiario milite num proferre quid potes, vt videlicet propter ipſos minus in odio ſimus? an ais principem virum amicitia hominum conciliata ſatellitum opera nihil amplius egere? Immo, inquit Simonides, egebit certe. Nam ſcio, perinde vt equis, ita & hominibus quibuſdam accidere, vt quanto magis ipſis neceſſaria ſupperant, tanto ſint petulantiores. C Hos igitur magis modeſtos reddet ortus à ſatellitibus metus: bonis autem egregiiſque viris nulla re tantum mihi poſſe prodeſſe videris, quantum his ipſis ſtipendiariis militibus. Nam tui corporis cuſtodes alis, & multi iamdudum domini, vi ſuis à ſeruis ſunt interemti. Quod ſi primum hoc militi mercenario imperetur, vt ſuccurrant omnibus, tamquam ſi eſſent ſatellites omnium ciuium, ſi quid animaduerterint; D quumque ſoleant, vt omnibus notum, exiſtere facinoroſi homines in ciuitatibus, hos quoque ſi obſeruare iubeantur; ſcient ciues, hanc ſe vtilitatem ex eis percipere. Deinde ruri opus facientibus, ac iumentis quoque, conſentaneum eſt hos & fiduciam, & ſecuritatem præſtare poſſe: idque perinde priuatim tuis, atque aliis, qui paſſim in regione degunt. Poſſunt etiam ciuibus præſtare otium, per quod liceat ipſis res ſuas curare, ſi loca opportuna cuſtodierint. Ad hoſtium præterea repentinas & occultas E inſidias vel præſentiendas, vel impediendas, quinam paratiores fuerint, quam illi, qui ſemper armati ſunt, & vno quaſi corpore comuncti? Etiam in ipſo bello quid ciuibus eſt milite ſtipendiario vtilius? Nam eos & ad laborandum pro aliis, & adeundum pericula, & excubandum, promtiſſimos eſſe, conſentaneum eſt. Finitimas quoq; ciuitates an nõ propter eos,

qui ſemper armati ſunt, neceſſe eſt etiam pacis maxime cupidas eſſe? Nam qui merendis ſtipendiis conſcripti ſunt milites, maxime tum amicorũ fortunas tueri tum hoſtium peſſundare poſſunt. Iam ſi ciues intelligant, hos nihil iniuſte agẽtibus haud nocere; ſed illos impedire, qui alios lædere volunt; iniuriam paſſis ſuccurrere, pro ciuibus & ſollicitos eſſe, & pericula obire: qui non eos neceſſe eſt lubentiſſime ſumtum in hos conferre? Alunt certe priuatim cuſtodes rerum etiam minoris momenti. Neceſſe eſt etiam, mi Hiero, vt boni publici cauſſa de tuis quoq; facultatibus ſumtus facere nõ recuſes. Nam equidem arbitror, ea, quæ ciuitati impendantur, vtilius expẽdi: quam quæ rex priuatim inſumit. Cõſideremus ſane rem ſingillatim. Vtrum exiſtimas domum immenſo ſumtu elegantiſſime exſtructã ornamento tibi maiori eſſe, quam ſi vrbem vniuerſam, mœnibus, templis, columnis, foris, portubus inſtruas? Nũ ſi armis ipſe plane formidabilibus ornatus ſis, maiori hoſtibus terrori fueris; quam ſi ciuitas vniuerſa bene tibi ſit armis inſtructa? Vtrum te prouentus plures putas habiturum, ſi tantum quæ priuatim ad te ſpectant, ad fructum comparata tibi ſint; an ſi viam ac rationem excogitaueris, qua ciues vniuerſi quæſtũ induſtria ſua faciant? Iam quod omnium præclariſſimum & magnificẽtiſſimum ſtudium eſſe ducitur, vtrum te putas maiori cum decore currus inſtructurum, ſi vnus inter omnes Græcos maximam curruum copiam inſtituas, & ad celebres illos Græciæ conuentus mittas: an vero ſi maxima ciuium pars equos alat, & pluri decertent? Vtrum putas eſſe pulchrius, currus præſtantia vincere; an vrbis, cuius es præſes, felicitate? Equidem ne conuenire quidem aio, vt rex cum priuatis hominibus certamine congrediatur. Nam ſi vincas, non eris in admiratione, ſed inuidia, veluti qui ſumtus ex re familiari multorum facias; at ſi vincaris, maxime omnium irriſioni eris expoſitus. Equidem tibi, mi Hiero, propoſitum eſſe certamen aduerſus aliorum vrbium præſides aio, inter quos ſi tu ciuitatem, cuius es princeps, feliciſſimam reddas; ſcito te pulcherrimo & magnificentiſſimo inter homines certaminis genere victorem futurum. Primum effeceris, vt à ſubditis tuis diligaris, quod tu quidẽ expetis: deinde victoriam tuam non vnus præconio ſuo publicaret,

A τοὺς ἀεὶ * ἐν ὅπλοις ὄντας, καὶ εἰρήνης μάλιστα ἐπιθυμεῖν; οἱ γὰρ συντεταγμένοι καὶ σῴζειν τὰ τῶν φίλων μάλιστα, καὶ σφάλλειν τὰ τῶν πολεμίων δύναιντ' ἄν. ὅταν γε μὴν γνῶσιν οἱ πολῖται, ὅτι οὗτοι κακὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, τοὺς δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσι, βοηθοῦσι δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, προνοοῦσι δὲ καὶ προκινδυνεύουσι τῶν πολιτῶν, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ δαπανᾶν εἰς τούτους ἥδιστα; τρέφουσι γοῦν καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ μείοσι τούτων φύλακας. χρὴ δὲ, ὦ Ἱέρων, οὐδὲ ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων ὀκνεῖν B δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν· καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀναλούμενα μᾶλλον εἰς τὸ δέον τελεῖσθαι, ἢ τὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀνδρὶ τυράννῳ. καθ' ἓν δὲ ἕκαστον σκοπῶμεν. οἰκίαν πότερον ὑπερβαλλούσῃ δαπάνῃ κεκαλλωπισμένην μᾶλλον ἡγῇ κόσμον ἄν σοι παρέχειν, ἢ πᾶσαν τὴν πόλιν τείχεσί τε, καὶ ναοῖς, καὶ παστάσι, καὶ ἀγοραῖς, καὶ λιμέσι κατεσκευασμένην; ὅπλοις δὲ πότερον τοῖς ἐκπαγλοτάτοις αὐτὸς C κατακεκοσμημένος δεινότερος ἂν φαίνοιο τοῖς πολεμίοις, ἢ τῆς πόλεως ὅλης εὐόπλου σοι οὔσης; προσόδους δὲ ποτέρως ἂν δοκεῖς πλείονας γίγνεσθαι, εἰ τὰ σὰ * ἰδίᾳ μόνον ἐνεργὰ ἔχοις, ἢ εἰ τὰ πάντων τῶν πολιτῶν μεμηχανημένος εἴης ἐνεργὰ εἶναι; τὸ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον νομιζόμενον εἶναι ἐπιτήδευμα, ἁρματοτροφίαν, ποτέρως ἂν δοκεῖς * μάλιστα κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ἅρματα τρέφοις τε, καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύ- D ρεις, ἢ εἰ ἐκ τῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν ἱπποτρόφοι εἶεν, πλεῖστοι δ' ἀγωνίζοιντο; νικᾶν δ' * πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ, ἢ πόλεως, ἧς προστατεύεις, εὐδαιμονίᾳ; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ προσήκειν φημὶ ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. νικῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν θαυμάζοιο, ἀλλὰ φθονοῖο, ὡς ἀπὸ πολλῶν οἴκων τὰς δαπάνας ποιούμενος· νικώμενος δ' ἂν, πάντων μάλιστα καταγελῷο. ἀλλ' ἐγώ σοι φημὶ, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶ- E να εἶναι, ὧν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν, ἧς προστατεύεις, παρέχῃς, * ἴσθι νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἂν εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις. ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀνακηρύττων,

εἰκὸς

ἴδια

μᾶλλον

πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶ.

εὖ ἴσ.

ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν A ἀρετήν. περίβλεπτος δὲ ὢν, οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἄν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης. καὶ ἐξείη μὲν ἄν σοι ἕνεκεν ἀσφαλείας, εἴπου βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. ἀεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδείκνυσθαι, εἴτις τι σοφὸν, ἢ καλὸν, ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρὼν σύμμαχος ἂν B εἴη σοὶ, ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἂν, ἀλλὰ καὶ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων· καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι. φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις, μή τι πάθῃς. ἑκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἄν, καὶ ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῷο ἄν. εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον, ἀλλὰ καὶ προμάχους, καὶ προθύμους ὁρῴης ἄν· πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ, C ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις· πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν [ἰδίων] ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους. θησαυροὺς γε μὴν ἔχοις πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους. ἀλλὰ θαῤῥῶν, ὦ Ἱέρων, πλούτιζε μὲν τοὺς φίλους. σαυτὸν γὰρ αὖξε πλουτιεῖς. * αὔξῃ δὲ τὴν πόλιν· σαυτῷ γὰρ δύναμιν περιάψεις. κτῶ δὲ αὐτῇ συμμάχους. νόμιζε δὲ τὴν μὲν πατρίδα οἶκον, τοὺς δὲ πολίτας ἑταίρους· τοὺς δὲ φίλους τέκνα σαυτοῦ· τοὺς D δὲ παῖδας, ὅ, τι περ τὴν σὴν ψυχήν. καὶ τούτους πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν. ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρατῇς εὖ ποιῶν, οὐ μή σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. κἂν ταῦτα πάντα ποιῇς, εὖ ἴσθι πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ κεκτήσῃ. μακαριώτατον κτῆμα * κεκτῆσθαι. εὐδαιμονῶν γὰρ οὐ φθονηθήσῃ.

A ſed virtutem tuam prædicarent homines vniuerſi. Suſpicereris itidem, ac diligereris, non ſolum à priuatis hominibus, ſed à multis etiam vrbibus: nec priuatim eſſes in admiratione, ſed publice apud omnes. Liceret tibi, ſi velles quod ſecuritatem adtinet, ſpectatum aliquo proficiſci; & heic manenti liceret hoc ipſum facere. Semper enim eſſet apud te cœtus frequens eorum qui edere ſpecimina vellent, ſi quid haberent vel ſapientiæ, vel pulchræ, vel egregiæ rei; atque illorum etiam, qui tibi cuperent operam inſeruiendo nauare. Quiſ- B quis adeſſet tibi, ſocius eſſe tibi vellet; & qui abeſſet, videre te cuperet. Adeoq; non tãtum ab hominibus diligereris, ſed etiam amareris. Forma præſtantes non ipſe tentares, ſed tentari te ab eis patereris. Non eſſet, quod tibi metueres; ſed potius alij, ne quid accideret tibi, metuerent. Parerent tibi ſubditi, eoſque videres ſua ſponte de te ſollicitos eſſe. Si quid eſſet periculi, nõ auxiliarios tantum; ſed etiam propugnatores, eoſq; alacres cerneres. Multis munerib- C bus dignus iudicareris, neque copia deeſſet, bene tibi volenti viciſſim illa impertiendi. Omnes ob commoda tua tecũ gauderent; omnes pro bonis priuatim tuis, tamquam propriis, dimicarent. Omnes quæ apud amicos eſſent opes, theſauri tui forent. Tu vero, mi Hiero, amicos collocupletare ne dubites, qui temetipſum hoc modo ditaturus ſis. Ciuitatis augeto commoda, tibimet ipſi potentiam adiuncturus. Comparato reipublicæ belli ſocios. Patriam exiſtimato, domum tuam eſſe: ciues, ſocios: amicos, liberos tuos: liberos, D nihil aliud quam tuum ipſius animum. Atque hos omnes beneficiis ſuperare contendito. Nam ſi amicos benefaciendo viceris, reſiſtere tibi hoſtes minime poterunt. Deniq; ſi hæc omnia præſtiteris, ſcito hæc plane quiddam te longe humanis in rebus præclariſſimum feliciſſimumq; conſequuturum; vt tametſi beatus ſis, inuidiam tamen haud experiaris.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΟΡΟΙ, Η ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΟΔΩΝ.

XENOPHONTIS RATIONES REDITVVM, SEV DE PROVENTIBVS.

EQVIDEM in hac ſententia ſum perpetuo, vt quales ſint præſides, tales & reſpublicas eſſe ſtatuã. Quia vero nonnulli ex iis qui hacten' Athenienſiũ reipublicæ præſunt, ſcire quidem illi, quid iuſtũ ſit, non minus quam homines ceteri, perhibentur; at propter inopiam plebis cogi vt paullo ſe gerãt erga ciuitates ſuas iniquius: conſiderare mecum ipſe adgreſſus ſum, an aliqua ratione ciues ſuis ex finibus ali poſſint: quæ quidẽ ratio eſſet iuſtiſſima. Exiſtimabam enim futurum, vt ſi id accideret, eadem opera conſultum inopiæ ipſorũ eſſet; atq; effectum, ne Græcorum de ipſis aliorum iniquior eſſet opinio. Conſideranti vero mihi ea, quæ cogitatam, primum viſa eſt ipſa regio eſſe talis à natura, quæ maximam prouentuum vim ſuppeditare poſſit. Atque vt intelligatur, hoc vere me dicere; primũ, quæ Atticæ natura ſit, commemorabo. Anni ergo tempora heic admodum eſſe mitia, fructus ipſi, qui proueniunt, teſtantur. Etenim multa, quæ alibi ne pullulare quidem poſſent, heic fructus ſuos proferunt. Atq; vt ſolum ipſum, ita etiam mare, quod regionem ambit, omnium rerum feraciſſimum eſt. Quinetiam quæcumque bona de ſingulis anni temporibus ſuppeditant. ea bona omnia heic & tempeſtiue admodũ incipiunt, & tardiſſime deficiunt. Neq; tantũ potior eſt iis quæ in annos ſingulos & florent, & ſeneſcũt: ſed habet etiam hæc regio perpetua quædã bona. Nam ſaxi * natiui perẽnis eſt in ea copia, de quo fana pulcherrima, pulcherrimæ aræ, ſigna deorũ maxime decora fiũt: quod quidem ſaxum complures & Græci & barbari deſiderant. Præterea ſolum quoddã eſt, quod aratum non ferret fructum: at ſi fodiatur, multo plures alit, quam ſi frumenti ferax eſſet. Etenim diuino quodã munere haud dubie ſub eo eſt argentum. Quumq; multæ ſint vrbes tum terra tum mari finitimæ, ne quidem in vllam earum vel exigua terræ argentiferæ vena pertinet. Neque vero abſque ratione fecerit, ſi quis exiſtimet, vrbem

* *Marmor Hymetti montis intelligit.*

A ΕΓΩ τοῦτο μὲν ἀεί ποτε νομίζω, ὁποῖοί τινες οἱ προστάται ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθήνῃσι προεστηκότων ἔλεγόν τινες, ὡς γιγνώσκοιεν μὲν τὸ δίκαιον οὐδενὸς ἧσσον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ δὲ τὴν τοῦ πλήθους πενίαν ἀναγκάζεσθαι ἔφησαν ἀδικώτεροι εἶναι περὶ τὰς πόλεις, ἐκ τούτου ἐπεχείρησα σκοπεῖν, εἴ πῃ δύναιντ' ἂν οἱ πολῖται διατρέφεσθαι ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ὅθενπερ καὶ δικαιότατον νομίζων, εἰ τοῦτο γένοιτο, ἅμα τῇ τε πενίᾳ αὐτῶν ἐπικεκουρῆσθαι ἄν, καὶ τὸ ἀνυπόπτους τοῖς Ἕλλησιν εἶναι. σκοποῦντι δή μοι ἃ ἐπενόησα, τοῦτο μὲν εὐθὺς ἀνεφαίνετο, ὅτι ἡ χώρα πέφυκεν οἵα πλείστας προσόδους παρέχεσθαι. ὅπως δὲ γνωσθῇ, ὅτι ἀληθὲς * τοῦτο προέρτοι λέγω, διηγήσομαι τὴν φύσιν τῆς Ἀττικῆς. οὐκοῦν τὸ μὲν τὰς ὥρας ἐνθάδε πραοτάτας εἶναι, καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα μαρτυρεῖ. ἃ γοῦν πολλαχοῦ οὐδὲ βλαστάνειν δύναιντ' ἄν, ἐνθάδε καρποφορεῖ. ὥσπερ δὲ ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἡ περὶ τὴν χώραν θάλαττα παμφορωτάτη ἐστί. καὶ μὴν ὅσα περ οἱ θεοὶ ἐν ταῖς ὥραις ἀγαθὰ παρέχουσι, καὶ ταῦτα πάντα ἐνταῦθα πρῳαίτατα μὲν ἄρχεται, ὀψιαίτατα δὲ λήγει. οὐ μόνον δὲ κρατεῖ τοῖς ἐπ' ἐνιαυτὸν θάλλουσί τε καὶ γηράσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἀίδια ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα. πέφυκε μὲν γὰρ λίθος ἐν αὐτῇ ἄφθονος, ἐξ οὗ κάλλιστοι μὲν ναοί, κάλλιστοι δὲ βωμοὶ γίγνονται, εὐπρεπέστατα δὲ θεοῖς ἀγάλματα. πολλοὶ δ' αὐτοῦ καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι προσδέονται. ἔστι δὲ καὶ γῆ, ἣ σπειρομένη μὲν οὐ φέρει καρπόν, ὀρυττομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει, ἢ εἰ σῖτον ἔφερε. καὶ μὴν ὑπάργυρός ἐστι σαφῶς θείᾳ μοίρᾳ. πολλῶν γοῦν πόλεων παροικουσῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς οὐδεμίαν τούτων οὐδὲ μικρὰ φλὲψ ἀργυρίτιδος διήκει. οὐκ ἂν ἀλόγως δέ τις οἰηθείη

* *τὰ λέγω, προέρ- θυγών.*

τῆς Ἑλλάδος καὶ πάσης δὲ τῆς οἰκουμένης ἀμφὶ τὰ μέσα οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν. ὅσῳ γὰρ ἂν τινὲς πλεῖον ἀπέχωσιν αὐτῆς, τοσούτῳ χαλεπωτέροις ἢ ψύχεσιν ἢ θάλπεσιν ἐντυγχάνουσιν. ὁπόσοι τ' αὖ βουληθῶσιν ἀπ' ἐσχάτων τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἔσχατα ἀφικέσθαι, πάντες οὗτοι ὥσπερ κύκλου τόρνον τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν, ἢ παρέρχονται. καὶ μὴν οὐ περίρρυτός γε οὖσα, ὅμως ὥσπερ νῆσος πᾶσιν ἀνέμοις προσάγεταί τε ὧν δεῖται, καὶ ἀποπέμπει ἃ βούλεται. ἀμφιθάλασσος γάρ ἐστι. καὶ κατὰ γῆν δὲ πολλὰ δέχεται ἐμπορεῖα. ἤπειρος γάρ ἐστι. ἔτι δὲ ταῖς μὲν πλείσταις πόλεσι βάρβαροι προσοικοῦντες πράγματα παρέχουσιν, Ἀθηναίοις δὲ γειτονεύουσιν αἳ καὶ αὐταὶ πλεῖστον ἀπέχουσι τῶν βαρβάρων. τούτων μὲν οὖν ἁπάντων, ὥσπερ εἶπον, νομίζω αὐτὴν τὴν χώραν αἰτίαν εἶναι.* εἰ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοφυέσιν ἀγαθοῖς πρῶτον μὲν τῶν μετοίκων ἐπιμέλεια γένοιτο. αὕτη γὰρ ἡ πρόσοδος τῶν καλλίστων ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ἐπεί περ αὐτοὺς τρέφοντες, καὶ πολλὰ ὠφελοῦντες τὰς πόλεις, οὐ λαμβάνουσι μισθὸν, ἀλλὰ μετοίκιον προσφέρουσιν. ἐπιμέλειά γε μὴν ἥδ' ἂν ἀρκεῖν μοι δοκεῖ, εἰ ἀφέλοιμεν μὲν ὅσα μηδὲν ὠφελοῦντα τὴν πόλιν ἀτιμίας δοκεῖ τοῖς μετοίκοις παρέχειν, ἀφέλοιμεν δὲ καὶ τὸ συστρατεύεσθαι ὁπλίτας μετοίκους τοῖς ἀστοῖς. * μέγας μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπὼν, μέγα δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τῶν τέκνων καὶ τῶν οἰκείων ἀπιέναι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ πόλις γ' ἂν ὠφεληθείη, εἰ οἱ πολῖται μετ' ἀλλήλων στρατεύοιντο μᾶλλον, ἢ συντάττοιντο αὐτοῖς, ὥσπερ νῦν, Λυδοὶ, καὶ Φρύγες, καὶ Σύροι, καὶ ἄλλοι παντοδαποὶ βάρβαροι. πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι τῶν μετοίκων. πρὸς δὲ τῷ ἀγαθῷ τῷ τούτους ἐκ τοῦ συντάττεσθαι ἀφεθῆναι, καὶ κόσμος ἂν τῇ πόλει εἴη, εἰ δοκοῖεν Ἀθηναῖοι εἰς τὰς μάχας αὑτοῖς μᾶλλον πιστεύειν, ἢ ἀλλοδαποῖς. καὶ μεταδιδόντες δ' ἄν μοι δοκοῦμεν τοῖς μετοίκοις τῶν ἄλλων, ὧν καλὸν μεταδιδόναι, καὶ τοῦ ἱππικοῦ, εὐνουστέρους ἂν ποιῆσαι, καὶ ἅμα ἰσχυροτέραν ἂν καὶ μείζω τὴν πόλιν ἀποδεδειχέναι. εἶτα, ἐπεὶ καὶ πολλὰ οἰκιῶν ἔρημά ἐστιν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ οἰκόπεδα,* καὶ ἡ πόλις διδοίη οἰκοδομησαμένοις ἐγκεκτῆσθαι, οἳ ἂν αἰτούμενοι ἄξιοι δοκῶσιν εἶναι,

ἐν ἄλ. περιέσιν, τὸ δὲ εἰ πρὸς

μέγα δὲ γὰρ ὁ κίνδ.

εἰ καὶ ἡ πόλις

A hanc Greciæ, immo vero totius terrarum orbis in medio ſitam eſſe. Quanto ſcilicet longius abſunt aliqui ab ea, tanto moleſtiora vel frigora vel æſtus experiuntur. Quotquot item ab extremis Græciæ finibus ad alios itidem extremos pergere voluerint, omnes tamquam circuli vmbilicum Athenas vel prçternauigant, vel prætereunt. Ac tametſi ex omni parte ab aquis non adluitur, nihilominus quouis vento, quæ neceſſaria ſunt, adfert; & quæ vult, exportat; quippe quæ à mari vtrimque am-B biatur. Etiam terra mercatus multos admittit, quod terra ſit continens. Præterea quum barbari plurimis vrbibus vicini negotia faceſſant, Athenienſes vicinas illas habent ciuitates, quæ maximo à barbaris interuallo diſtant. Horum igitur omnium cauſſam, vt dixi, poſitam in ipſo eſſe ſolo arbitror. Quid ſi ad natiua bona, primum accedat aduenarum cura? Nam hic mihi prouentus ex optimis eſſe videtur. Quippe quum illi ſeipſos alant, & multis commodis ciuitates adficiant; non ta-C men vllam mercedem accipiunt, ſed potius etiam penſionem aduenis impoſitam offerunt. Exiſtimo autem curam eam ſuffecturam, ſi adimamus illa, quæcumque reipublicæ nulli ſunt vſui, ac potius aduenis infamiæ notam inurere videntur: itemque ſi liberemus hoc eos onere, ne militatum ire cum ciuibus armati pedites aduenæ cogantur. Etenim magnum quiddam eſt, ſi periculum ab eis abſit;D magnum, liberis & domo quemque ſua diſcedere. Quinetiam vtile ciuitati fuerit, ſi potius ciues vna militatum eant, quam ſi, quod modo fit, eorum ordinibus adiungãtur Lydi, Phryges, Syri, aliique diuerſi generis barbari, cuiuſmodi plerique ſunt aduenæ. Præter hoc vero bonum, quod his ordinum militarium ſocietate liberatis exiſteret; etiam ornamento eſſet ciuitati, ſi viderentur Athenienſes in prœliis ſibimet ipſis potius fidere, quam exteris. Quod ſi cum aduenis communice-E mus præter alia, quæ cum ipſis communicari conuenit, etiam rei equeſtris vſum: arbitror nos id effecturos, vt magis beneuolo præditi erga nos animo, ciuitatem ipſam viribus auctam maioremque reddituri ſint. Deinde quum magna pars vrbis intra muros, & areæ domorum vacuæ, ſi decreto ciuitatis concederetur, vt domos exſtructas poſſiderent, quicumque hoc petentes digni eſſe viderentur;

multo plures ac præſtantiores etiam ob has cauſſas arbitror experituros, vt Athenis habitent. Quod ſi etiam magiſtratum inſtitueremus, qui vt pupillorum ſunt cuſtodes, ita & ipſe inquilinorum cuſtos diceretur, atq; illis præmium quoddam proponeretur, quorum opera plures inquilini exiſterent: hoc quoque maiorem erga nos in animis inquilinorum beneuolentiã excitaret, & omnes, vti quidem conſentaneum eſt, quotquot alibi ciues non eſſent, Athenis conſequi ius inquilinorum cuperent, & prouentus augerent. Vrbem vero hanc noſtram ad exercendam mercaturam tum optatiſſimam eſſe, tum maxime quæſtuoſam, nunc exponam. Primum enim nauis quælibet heic pulcherrimos ac tutiſſimos receptus habet, vbi licet adpulſis tempeſtatis cauſſa ſuauiter quieſcere. Præterea mercatores plurimis in ciuitatibus commutare oneribus onera neceſſe eſt, quod nummis illæ foris inutilibus vtantur. Athenis vero maxima rerum eſt ad exportandum copia, quibus homines egent: ſin onerare mercibus nauem permutatis nolint, egregias auehunt merces, quicumque argentum auehunt. Nam vbicumque tamdem illud vendiderint, vbiq; plus recipiunt quã prius habebant. Quod ſi quis mercaturæ præfecto præmia proponat, ei ſcilicet, qui æquiſſime celerrimeq; diiudicet ea de quibus controuertitur, vt impediri non neceſſe ſit illos, qui nauigiis diſcedere volũt: etiam has ob cauſſas, longe plures, & quidem libentius heic negotiarentur. Eſſet etiam tũ vtile tum honeſtum, mercatores & naucleros loco magis honorato in conſeſſibus ornari; atque illos etiam ad hoſpitij neceſſitudinem inuitari, qui nauibus ac mercibus egregiis ciuitati prodeſſe viderentur. Hoc enim honore adfecti, non tam quæſtus quam honoris cauſſa redire ad amicos properarent. Enimuero quo plures in vrbem admitterentur, Athenaſque venirent, eo plus mercium importaretur, exportaretur, emitteretur, venderetur, mercedis ac tributi acciperetur. Nec ad hæc prouentuum incrementa ſumtus vlli requirerentur, præter decreta humanitatis plena, & ipſam diligentiam. Quotquot autem prouentus alios nobis accedere poſſe puto, ad eos impenſis opus fore animaduerto. Neque tamen deſpero, quin ciues perlubenter ad has collaturi ſint, quum mecum ipſe cogito, ciuitatem hanc multa id temporis contuliſſe, quum Lyſiſtrato duce opem Arcadibus ferret: multa item, duce Hegeſilao.

A πολὺ ἂν οἴομαι καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ βελτίους ὀρέγεσθαι τῆς Ἀθήνησιν οἰκήσεως. καὶ εἰ μετοικοφύλακάς γε, ὥσπερ ὀρφανοφύλακας, ἀρχὴν καθισταίημεν, καὶ τούτοις τιμή τις ἐπείη, οἵτινες πλείους μετοίκους ἀποδείξειαν, καὶ τοῦτο εὐνουστέρους ἂν τοὺς μετοίκους ποιοίη, καὶ (ὡς τὸ εἰκὸς) πάντες ἂν οἱ ἀπόλιδες τῆς Ἀθήνηθεν μετοικίας ὀρέγοιντο, καὶ τὰς προσόδους ἂν αὔξοιεν. ὡς γε μὴν ἐμπορεύεσθαι ἡδίστη τε καὶ κερδαλεωτάτη ἡ πόλις, νῦν ταῦτα λέξω. πρῶτον B μὲν γὰρ δή που ναῦς καλλίστας καὶ ἀσφαλεστάτας ὑποδοχὰς ἔχει, ὅπου γ᾽ ἔστιν εἰσορμισθέντας ἡδέως ἕνεκα χειμῶνος ἀναπαύεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἐμπόροις ἐν μὲν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἀντιφορτίζεσθαί τι ἀνάγκη. νομίσμασι γὰρ οὐ χρησίμοις ἔξω χρῶνται. ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πλεῖστα μὲν ἔστιν ἀντεξάγειν, ὧν ἂν δέωνται ἄνθρωποι· ἢν δὲ μὴ βούλωνται ἀντιφορτίζεσθαι, καὶ οἱ ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν. ὅπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτὸ, C πανταχοῦ πλεῖον τοῦ ἀρχαίου λαμβάνουσιν. εἰ δὲ καὶ τῇ τοῦ ἐμπορίου ἀρχῇ ἆθλα προτιθείη τις, ὅστις δικαιότατα καὶ τάχιστα διαιροίη τὰ ἀμφίλογα, ὡς μὴ ἀποκωλύεσθαι ἀποπλεῖν τὸν βουλόμενον, πολὺ ἂν καὶ διὰ ταῦτα πλείους τε καὶ ἥδιον ἐμπορεύοιντο. ἀγαθὸν δὲ καὶ καλὸν καὶ προεδρίαις τιμᾶσθαι ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους, * καὶ ἐπὶ ξενία γ᾽ ἔστιν ὅτε καλεῖσθαι, οἳ ἂν δοκῶσιν ἀξιολόγοις καὶ πλοίοις καὶ ἐμπορεύμασιν ὠφελεῖν τὴν πόλιν. ταῦτα γὰρ τιμώ- D μενοι, οὐ μόνον τοῦ κέρδους ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς ἕνεκεν πρὸς φίλους ἐπισπεύδοιεν ἄν. ὅσῳ γε μὴν πλείονες εἰσοικίζοιντό τε, καὶ ἀφικνοῖντο, * δῆλον ὅτι τοσούτῳ ἂν πλεῖον καὶ εἰσάγοιτο, καὶ ἐξάγοιτο, καὶ ἐκπέμποιτο, καὶ πωλοῖτο, καὶ μισθοφοροῖν, καὶ τελεσφοροῖν. εἰς μὲν οὖν τὰς τοιαύτας αὐξήσεις τῶν προσόδων οὐδέ πως δαπανῆσαι δεῖ οὐδὲν, ἀλλὰ ψηφίσματά τε φιλάνθρωπα καὶ ἐπιμελείας. ὅσαι δ᾽ ἂν ἄλλαι δοκοῦσί μοι πρόσοδοι γίγνεσθαι, γιγνώσκω ὅτι E ἀφορμῆς δεήσει εἰς αὐτάς. οὐ μέντοι δύσελπίς εἰμι, τὸ μὴ οὐχὶ προθύμως ἂν τοὺς πολίτας εἰς τὰ τοιαῦτα εἰσφέρειν, ἐνθυμούμενος ὡς πολλὰ μὲν εἰσήνεγκεν ἡ πόλις, ὅτε Ἀρκάσιν ἐβοήθει ἐπὶ Λυσιστράτου ἡγεμόνος, πολλὰ δὲ ἐπὶ Ἡγησίλεω.

ἢ καὶ ξενίαι

ξένοι ὄν

πλειστοφορεῖν

ἐπίσταμαι δὲ καὶ τριήρεις πολλάκις ἐκπεμπομένας σὺν πολλῇ δαπάνῃ, καὶ ταύτας γιγνομένας, τοῦτο μὲν ἀδήλου ὄντος, εἴτε βέλτιον εἴτε κάκιον ἔσται· ἐκείνου δὲ δήλου, ὅτι οὐδέποτε ἀπολήψονται ἃ ἂν εἰσενέγκωσιν, οὐδὲ μεθέξουσιν ὧν ἂν εἰσενέγκωσιν. κτῆσιν δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἂν οὕτω καλὴν* κτήσαιντο, ὡς εἴπερ ἀφ' οὗ ἂν προτελέσωσιν εἰς τὴν ἀφορμήν. ᾧ μὲν γὰρ αἱ δέκα μναῖ εἰσφορὰ γένηται, ὥσπερ ναυτικὸν σχεδὸν ἐπίπεμπτον αὐτῷ γίγνεται τριώβολον τῆς ἡμέρας λαμβάνοντι· ᾧ δέ γ' ἂν πέντε μναῖ, πλέον ἢ ἐπίτριτον. οἱ δέ γε πλεῖστοι Ἀθηναίων πλείονα λήψονται κατ' ἐνιαυτὸν,* ἢ ὅσα ἂν εἰσενέγκωσιν. οἱ γὰρ μνᾶν προτελέσαντες, ἐγγὺς δυοῖν μναῖν πρόσοδον ἕξουσι, καὶ ταῦτα ἐν πόλει· ὃ δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀσφαλέστατόν τε καὶ πολυχρονιώτατον εἶναι. οἶμαι δὲ ἔγωγε, εἰ μέλλοιεν ἀναγραφήσεσθαι εὐεργέται εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ ξένους ἂν πολλοὺς εἰσενεγκεῖν· ἔστι δὲ ἃς ἂν καὶ πόλεις, τῆς ἀναγραφῆς ὀρεγομένας. ἐλπίζω δὲ καὶ βασιλέας ἄν τινας, καὶ τυράννους, καὶ σατράπας ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν ταύτης τῆς χάριτος. ὁπότε γε μὴν ἀφορμὴ ὑπάρχοι, καλὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ναυκλήροις οἰκοδομεῖν καταγώγια περὶ λιμένας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι, καλὸν δὲ καὶ ἐμπόροις ἐπὶ προσήκοντας τόπους ὠνῇ τε καὶ πράσει, καὶ τοῖς εἰσαφικνουμένοις δὲ δημόσια καταγώγια. εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀγοραίοις οἰκήσεις τε, καὶ πωλητήρια κατασκευασθείη, καὶ ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἐν τῷ ἄστει, ἅμα τ' ἂν κόσμος εἴη τῇ πόλει, καὶ πολλαὶ ἂν ἀπὸ τούτων πρόσοδοι γίγνοιντο. ἀγαθὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι πειραθῆναι, εἰ καὶ ὥσπερ τριήρεις δημοσίας ἡ πόλις κέκτηται, οὕτω καὶ ὁλκάδας δημοσίας δυνατὸν ἂν γένοιτο κτήσασθαι, καὶ ταύτας ἐκμισθοῦν ἐπ' ἐγγυητῶν, ὥσπερ καὶ τἆλλα δημόσια. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἷόν τε ὂν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσοδος γίγνοιτο. τά γε μὴν ἀργύρεια εἰ κατασκευασθείη ὡς δεῖ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων προσιέναι. βούλομαι δὲ καὶ τοῖς μὴ εἰδόσι τὴν τούτων δύναμιν δηλῶσαι. ταύτην γὰρ γνόντες, καὶ ὅπως χρῆσθαι δεῖ αὐτοῖς, ἄμεινον ἂν βουλεύοισθε. ἐκεῖνο ὅτι μὲν παλαιὰ ἐνεργά ἐστι, πᾶσι σαφές.

κτήσαιντο, ὥσπερ

ἢ ὅσα ἂν

A Scio item, ſæpenumero triremes magno ſumtu emiſſas eſſe, quum quidem illis effectis eſſet obſcurum, vtrum id profuturum potius quam obfuturum eſſet: minime autem dubitaretur, numquam recepturos quæ contuliſſent, nec participes futuros eorum quæ contribuiſſent. Neque vero tam egregium aliunde lucrum parauerint, quam ex illis ipſis in quæ factæ prius impenſæ fuerint. Etenim qui decem minas contribueret, is ſingulos in dies ſeſ-B quiquintũ velut triobolum nauticum reciperet: qui vero quinque minas, amplius ſeſquitertio. Plurimi autem Athenienſes quotannis plura recepturi eſſent, quã contribuerent. Nam qui minam prius expenderint, prope duarum minarum prouentum habituri ſunt, & eum quidem in vrbe, quod humanis in rebus tutiſſimum eſſe, maximeque durabile videtur. Atque arbitror equidem, ſi litteris mandaturi ſimus eorum nomina qui beneficium reipubli-C cæ præſtituri ſint, ad omnem poſteritatem: etiam multos hoſpites contributuros, & quidem vrbes quoque nonnullas id expetituras, vt monumentis litterarum inſerantur. Quinetiam reges quoſdam, & tyrannos, & ſatrapas fore ſpero, qui deſideraturi ſint, vt huius beneficij participes fiant. Ceterum vbi iam ſubſidium comparatum erit, bonum atque vtile fuerit, naucleris diuerſoria quædam, præter illa quæ iam facta ſunt, exſtrui propter ipſos portus: bo-D num item mercatoribus, ad loca emtioni ac venditioni opportuna: denique publica diuerſoria venientibus Athenas adſignari. Quod ſi etiam nundinatoribus habitationes & tabernæ vendendis mercibus idoneæ tum in Piræeo tum in vrbe parentur; ſimul id & ciuitati ornamento foret, & multi prouentus inde perciperentur. Videtur etiam mihi conducere, vt periculum fiat, num quemadmodum triremes publicas habet ciuitas, ita & onerarias naues publicas parare poſſit, vt eas acce-E ptis fideiuſſoribus locet, velut alia quoque publica. Nam ſi hoc fieri poſſe videretur, magnus etiam hinc prouentus accederet. Præterea ſi argenti fodinæ inſtruerentur, ita vt debebant, exiſtimarem ex iis inſignem pecuniæ vim præter fructus ceteros prouenturam. Lubet autem ignaris, quæ potiſſimum vis atque commoditas earum ſit, exponere; qua cognita, rectius etiam iniri à vobis ratio poterit, quo pacto ſit eis vtendum. Ignotum autẽ nemini eſt, & veteres illos eſſe, & operas in eis fieri:

ac ne conatur quidem indicare quiſquam à quo tempore cœptę ſint. Quum autē hoc modo iam ab antiquo argentifera terra fodiatur, & egeratur; velim conſideretis, quantula pars ſint eiecti hactenus acerui collium ſponte naſcentium, quique argentum occultant. Neque locū illum argento abundantem deminui conſtat, ſed amplius ſemper extendi. Quo etiam tempore maxima hominum in eis copia fuit, nemini vmquam defuit quod ageret: ſed ſemper ea quæ agenda erant, operarum numerum ſuperabant. Et nunc quoque illorum qui in metallis habent mancipia, nemo deminuere numerum mancipiorum cupit: ſed plura potius, quantum poteſt, adquirit. Etenim quum pauci fodiunt & quærunt, etiam paucæ, vt equidem arbitror, opes repeituntur: ſin multi, multis partibus copioſior argenti materies prodit. Quo fit, vt hoc ſolo in opere, quod quidem ſciam, nemo fabricas nouas inſtituentibus inuideat. Prætetea qui agros poſſident, norunt omnes dicere, quot iumentorum iuga, quot operarij ad fundum colendum ſatis ſint: ac ſi plures, quam ſufficiant, adhibeantur, hoc ipſum in damno ponunt. At in his eruendi argenti operibus omnes operariis egere dicūt. Nec enim heic idem accidit, quod in artificū ęrariorum copia, vbi quū facta ex ære opera vili venduntur, euerti fortunæ horum ſolent, & ferrariorum ſimiliter: itemq; vbi magna frumēti viniq; copia prouenit, fructibus vili væneuntibus, agrorum culturæ ſunt inutiles; adeo quidem, vt multi relicta ſoli cultione ad mercaturam, ad cauponariam, ad vſuras ſe conuertant. Nimirum argenti materies quāto copioſior extiterit, & argenti plus fuerit, tanto plures ad illud opus ſe conferre ſolent. Etenim ſupellectili familiæ neceſſaria comparata, nō multum vlterius coëmi ſolet: at argētu nemo adhuc tam multū habuit, vt nihil amplius requireret: ſed ſi qui permultū nancti fuerint, quod redundat, defodiunt: quo quidē non minus delectantur, quam ſi eo vterentur. Quinetiam quum ciuitates ſecunda vtuntur fortuna, tum ciuibus maxime argento eſt opus. Viri enim in arma elegantia, & generoſos equos, in ædes & ſtructuras magnificas pecuniam impendere volunt: mulieres vero ad cultum ſumtuoſum, & mundum aureum animos adiiciunt. Rurſus quum ciuitates caritate annonę laborant,

A οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν, ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη. οὕτω δὲ πάλαι ὀρυττομένης τε καὶ ἐκφερομένης τῆς ἀργυρίτιδος, κατανοήσατε τί μέρος οἱ ἐκβεβλημένοι σωροὶ τῶν αὐτοφυῶν τε καὶ ὑπαργύρων λόφων. οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖόν τι συστελλόμενος, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστιν. ἐν ᾧ γε μὴν χρόνῳ οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς, οὐδεὶς B πώποτε ἔργου ἠπόρησεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἔργα τῶν ἐργαζομένων περιῆν. καὶ νῦν δὲ οἱ κεκτημένοι ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνδράποδα, οὐδεὶς τοῦ πλήθους ἀφαιρεῖ, ἀλλ' ἀεὶ προσκτᾶται, ὁπόσα ἂν πλεῖστα δύνηται. καὶ γὰρ δὴ ὅταν μὲν ὀλίγοι ὀρύττωσι καὶ ζητῶσιν, ὀλίγα, οἶμαι, καὶ τὰ χρήματα εὑρίσκεται· ὅταν δὲ πολλοὶ, πολλαπλασία ἡ ἀργυρῖτις ἀναφαίνεται. ὥστε ἐν μόνῳ τούτῳ * ὧν ἐγὼ οἶδα ἔργων οὐδὲ φθονεῖ οὐδεὶς τοῖς ἐπικατασκευαζομένοις. ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀγροὺς C κεκτημένοι πάντες ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, ὁπόσα ζεύγη ἀρκεῖ εἰς τὸ χωρίον, καὶ ὁπόσοι ἐργάται· ἢν δ' ἐπὶ πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμβάλλῃ τις, ζημίαν λογίζονται. ἐν δὲ τοῖς ἀργυρείοις ἔργοις πάντες δή φασιν ἐνδεῖσθαι ἐργατῶν. καὶ γὰρ οὐδ' ὥσπερ ὅταν [οἱ] πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γινομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων, καταλύονται οἱ χαλκοτύποι, καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡσαύτως· καὶ ὅταν γε πολὺς σῖτος καὶ οἶνος γένη- D ται, ἀξίων ὄντων τῶν καρπῶν, ἀλυσιτελεῖς αἱ γεωργίαι γίγνονται· ὥστε πολλοὶ ἀφιέμενοι τοῦ τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, ἐπ' ἐμπορίας, καὶ καπηλείας, καὶ τοκισμοὺς τρέπονται. ἀργυρῖτις δὲ ὅσῳ ἂν πλείων φαίνηται, καὶ ἀργύριον πλέον γίγνηται, τοσούτῳ πλείονες ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἔρχονται. καὶ γὰρ δὴ ἔπιπλα μὲν ἐπειδὰν ἱκανά τις κτήσηται τῇ οἰκίᾳ, οὐ μάλα ἔτι προσωνοῦνται· ἀργύριον δὲ οὐδείς πω οὕτω πολὺ ἐκτήσατο, ὥστε μὴ ἔτι προσδεῖσθαι. ἀλλ' ἤν τισι E γένηται παμπληθὲς, τὸ περιττεῦον κατορύττοντες, οὐδὲν ἧττον ἥδονται ἢ χρώμενοι αὐτῷ. καὶ μὴν ὅταν γε εὖ πράττωσιν αἱ πόλεις, ἰσχυρῶς οἱ ἄνθρωποι ἀργυρίου δέονται. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀμφὶ ὅπλα τε καλὰ, καὶ ἵππους ἀγαθούς τε, καὶ οἰκίας, καὶ κατασκευὰς μεγαλοπρεπεῖς βούλονται δαπανᾶν· αἱ δὲ γυναῖκες εἰς ἐσθῆτα πολυτελῆ, καὶ χρυσοῦν κόσμον τρέπονται. ὅταν τε αὖ νοσήσωσι πόλεις ἢ ἀφορίαις καρπῶν,

* ὧν ἐγὼ οἶδα

πολέμου, ὅτι καὶ πολὺ μᾶλλον ἀργοῦ τῆς γῆς γιγνομένης, καὶ εἰς ἐπιτήδεια, καὶ εἰς ἐπικούρους νομίσματος δέονται. εἰ δέ τις φήσει καὶ χρυσίον μηδὲν ἧττον χρήσιμον εἶναι ἢ ἀργύριον, τοῦτο μὲν οὐκ ἀντιλέγω· ἐκεῖνο μέντοι οἶδα, ὅτι καὶ χρυσίον ὅταν πολὺ παραφανῇ, αὐτὸ μὲν ἀτιμότερον γίγνεται, τὸ δὲ ἀργύριον τιμιώτερον ποιεῖ. ταῦτα μὲν οὖν ἐδήλωσα τούτου ἕνεκα, ὅπως θαρροῦντες μὲν ὅτι πλείστους ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ ἀργύρεια ἄγωμεν, θαρροῦντες δὲ κατασκευαζώμεθα ἐν αὐτοῖς, ὡς οὔτε ἐπιλειψούσης ποτὲ ἀργυρίτιδος, οὔτε τοῦ ἀργυρίου ἀτίμου ποτὲ ἐσομένου. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἡ πόλις προτέρα ἐμοῦ ταῦτα ἐγνωκέναι. παρέχει γοῦν ἐπὶ ἰσοτελείᾳ καὶ τῶν ξένων * τῶν βουλομένων ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς μετάλλοις. ἵνα δὲ καὶ σαφέστερον περὶ τῆς τροφῆς εἴπω, νῦν διηγήσομαι ὡς κατασκευασθέντα τὰ ἀργύρεια ὠφελιμώτατ' ἂν εἴη τῇ πόλει. ἀπ' αὐτῶν μὲν οὖν ἔγωγε ἀφ' ὧν μέλλω λέγειν, οὐδέν τι ἀξιῶ θαυμάζεσθαι, ὡς δυσεύρετόν τι ἐξευρηκώς· τὰ μὲν γὰρ ὧν λέξω, καὶ νῦν ἔτι πάντες ὁρῶμεν, τὰ δὲ παρῳχημένα * [illegible] κατὰ ταῦτα ἀκούομεν. τὸ μέντοι πόλεως πάνυ ἄξιον θαυμάσαι, τὸ αἰσθανομένην πολλοὺς πλουτιζομένους ἐξ αὐτῆς ἰδιώτας, μὴ μιμεῖσθαι τούτους. πάλαι μὲν γὰρ δήπου οἷς μεμέληκεν, ἀκηκόαμεν, ὅτι Νικίας ποτὲ ὁ Νικηράτου ἐκτήσατο ἐν τοῖς ἀργυρείοις χιλίους ἀνθρώπους, οὓς ἐκεῖνος Σωσίᾳ τῷ Θρᾳκὶ ἐξεμίσθωσεν, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν μὲν ἀτελῆ ἑκάστου τῆς ἡμέρας ἀποδιδόναι, τὸν δ' ἀριθμὸν ἴσους ἀεὶ * παρεῖχεν. ἐγένετο δὲ καὶ Ἱππονίκῳ ἑξακόσια ἀνδράποδα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἐκδεδομένα, ἃ προσέφερε μνᾶν ἀτελῆ τῆς ἡμέρας· Φιλημονίδῃ δὲ τριακόσια * ἡμιμναῖα, ἄλλοις δέ γε, ὡς οἶμαι, δύναμις ἑκάστοις ὑπῆρχεν. ἀτὰρ τί τὰ παλαιὰ δεῖ λέγειν; καὶ γὰρ νῦν πολλοί εἰσιν ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἄνθρωποι οὕτως ἐκδεδομένοι. περαινομένων γε μὴν ὧν λέγω, τοῦτ' ἂν μόνον καινὸν γένοιτ', εἰ ὥσπερ οἱ ἰδιῶται κτησάμενοι ἀνδράποδα, πρόσοδον ἀέναον κατεσκευασμένοι εἰσίν, οὕτω καὶ ἡ πόλις κτῷτο * δημοσίᾳ ἀνδράποδα, ἕως γίγνοιτο τρία ἑκάστῳ Ἀθηναίων. εἰ δὲ δυνατὰ λέγομεν, καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν σκοπῶν ὁ βουλόμενος κρινέτω. οὐκοῦν τιμὴν μὲν ἀνθρώπων εὔδηλον ὅτι μᾶλλον ἂν τὸ δημόσιον δύναιτο, ἢ οἱ ἰδιῶται παρασκευάσασθαι.

τῷ βουλομένῳ

τῶν προγ- μένων κατὰ ταὐτά

παρεῖχε.

ἡμιμναῖον,

δημοσίᾳ

A aut bello ingruente, quia terra nullo cultu adhibito otioſa eſt, tum ad commeatum comparandum tum ad auxiliares copias nummos requirunt. Quod ſi quis dixerit, aurum nihilo eſſe minus vtile quam argentum; huic non magnopere repugnabis. Illud tamen ſcio, quod etiam aurum, ſi magna eius eſſe copia videatur, minoris eſſe ſoleat æſtimationis, & argentum reddat pretioſius. Atque hæc à me idcirco explicata ſunt, vt fidenter quamplurimos homines in argenti fodinas mittamus, atque
B illic ſubſtruamus haud dubitanter; quum neque argentifera terra defectura, neque futurum ſit, vt argentum vllo vnquam tempore vileſcat. Videtur autem mihi ciuitas ipſa hæc ante me perſpexiſſe. Nam peregrinis etiam, ſi qui velint, excolendi metalla, poteſtatem facit, æquali penſione. Vt autem etiam apertius de adquirendo victu loquar, nunc exponam, qua ratione inſtauratæ argẽti fodinæ ciuitati poſſint eſſe vtiliſſimæ. Nec ex iis, quæ dicturus ſum,
C vllam quæro mei admirationem, quaſi aliquid difficile repertu inuenerim. Nam quę dicturus ſum, partim etiam nunc omnes cernimus, partim vero eadem ratione ſe habere præterita, licet audiendo cognoſcere. Illud admodum admiratione dignum eſt, quod quum ſentiat ciuitas multos priuatos ex ſe locupletatos eſſe, tales non imitetur. Iampridem enim de iis quibus ea res curæ fuit, audiuimus; Niciam, Nicerati filium, in argentifodinis mille homines habuiſſe, quos Soſiæ Thraci locarit, qui vltra impenſas obulum pro ſingulis
D cottidie perſolueret, numerumque mancipiorum hunc ſemper integrum ac parem exhiberet. Fuerunt & Hipponico ſexcenta mancipia, eodem iſto modo elocata, quæ cottidie minam ferebant vltra impenſas: & Philemonidi mancipia trecenta minæ ſemiſſem, aliis, vt cuique facultates ſuppetebant. Sed quid neceſſe eſt vetera commemorare? quum & hoc tempore multi ſint homines in argenti fodinis iſta ratione locati? Et hæc quidem, quæ à me dicuntur, ſi peragantur; illud tantum
E noui fit, vt quemadmodum priuati comparatis mancipiis prouentum ſibi perennem adquiſiuerunt; ita coemat & ipſa ciuitas mancipia publica, donec vnicuique Athenienſium tria contigerint. An hæc autẽ, quæ dicimus, fieri poſſint; ſecũ de ſingulis cogitãs qui volet, iudicet. Hoc quidẽ plane perſpicuum eſt, poſſe fiſcũ facilius quam priuatos, pretiũ mancipiorũ cogere.

Senatui quidem certe facile eſt, per præconem edicere, vt qui volet, adducat ſua mancipia; atq; ita quæ oblata fuerint, pretio redimere. Poſteaquam autem coemta fuerint, quid cauſſæ ſit, cur aliquis minus velit à republica conducere, quam à priuato, quum iiſdem condicionibus obtenturus ſit? Conducunt enim à republica lucos, ſacra, domos; & ab eadem vectigalia redimũt. Vt autem redemtæ res ſaluæ ſint, licet fiſco fideiuſſores à conductoribus accipere, quemadmodum etiam ab iis qui vectigalia redimunt. Immo vero facilius eſt emtori vectigalis fraudare, quam conductori mãcipiorum. Nam quo pacto deprehendi ab aliquo poſſit argentum publicum auerti, quũ ſit huic ſimile priuatum? Mancipia vero ſigno publico notata, ſi pœna conſtituta ſit & vendenti & exportanti, quomodo ſubduci furto poſſint? Atque hactenus ciuitatem & comparare huiuſmodi homines, & conſeruare poſſe paruit. Si quis rurſus cogitet, exiſtentibus multis operarijs, exſtituros etiam multos, qui mancipia pro mercede conducere velint; is in hac cogitatione futurum confidat, vt multi iam à mancipiis inſtructi, alias inſuper operas publicas conducant. Habent enim magnas opes argentariæ, & in ipſis operibus multi ſeneſcunt, & multi quoque alij tum Athenienſes, tum peregrini, corpore quidem illi nec velint nec poſſint opus facere; ſed animi tamen adhibita cura, libenter neceſſaria ſibi adquiſiuerint. Itaque ſi primum cogantur mille ducenta mancipia, conijci poteſt, intra quinque annos aut ſex, de hoc ipſo prouentu ciuitatem non pauciora ſex millibus habituram. Iam ex hoc numero, ſi obulum vnuſquiſque diebus ſingulis immunem adſerat, ſexaginta talentorũ prouentus annuus erit. Ex iis autem ſi viginti talenta in alia mancipia impendantur, reliqua quadraginta, prout res poſtulabit, in alium aliquem vſum conferre ciuitati licebit. Quumque numerus ad decem millia excreuerit, iam centum talentorum prouentus exiſtet. Verum longe plus accepturam rempublicam, teſtes mihi eſſe poſſunt, ſi qui ſunt adhuc, qui meminere, quantum vectigal ex mancipiis ciuitas ante captam ab hoſte Deceleam perceperit. Illud quoque teſtimonio eſt, quod quum innumerabiles omni tempore in argentifodinis opus fecerint, nihil hæ tamen ab illis hoc tempore differant, quarum mentionem maiores noſtri

A τῇ γε μὴν βουλῇ ῥᾴδιον καὶ κηρύξαι, ἄγειν τὸν βουλόμενον ἀνδράποδα, καὶ τὰ προσαχθέντα πρίασθαι. ἐπειδὰν δὲ ὠνηθῇ, τί ἂν ἧττον μισθοῖτό τις παρὰ τοῦ δημοσίου, ἢ παρὰ τοῦ ἰδιώτου, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μέλλων ἕξειν; μισθοῦνται γοῦν καὶ τεμένη, καὶ ἱερὰ, καὶ οἰκίας, καὶ τέλη ὠνοῦνται παρὰ τῆς πόλεως. ὅπως γε μὴν τὰ ὠνηθέντα σώζηται, τῷ δημοσίῳ ἔστι λαμβάνειν * ἐγγύους παρὰ τῶν μισθουμένων, ὥσπερ καὶ παρὰ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη. ἱκανὰς B ἀλλὰ μὴν καὶ ἀδικῆσαί γε ῥᾷον τῷ τέλος πριαμένῳ, ἢ τῷ ἀνδράποδα μισθουμένῳ. ἀργύριον μὲν γὰρ πῶς καὶ φωράσειεν ἄν τις τὸ δημόσιον ἐξαγόμενον, ὁμοίου τοῦ ἰδίου ὄντος αὐτῷ; ἀνδράποδα δὲ σεσημασμένα τῷ δημοσίῳ σημάντρῳ καὶ προκειμένης ζημίας τῷ τε πωλοῦντι καὶ τῷ ἐξάγοντι, πῶς ἄν τις ταῦτα κλέψειεν; οὐκοῦν μέχρι μὲν τούτου δυνατὸν * φανεῖται τῇ πόλει * εἶναι τι ἀνθρώπους καὶ κτήσασθαι καὶ φυλάξαι. ἱκανὸν * τὸ. τὰ ἀνθρώπους εἰ δ᾽ αὖ τις τοῦτ᾽ ἐνθυ- C μεῖται, ὡς ἐπειδὰν πολλοὶ ἐργάται γένωνται, πολλοὶ φανοῦνται καὶ οἱ μισθωσόμενοι, ἐκεῖνο κατανοήσας θαρρείτω, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν κατεσκευασμένων προσμισθώσονται τοὺς δημοσίους. πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ὑπάρχοντα, πολλοὶ δ᾽ εἰσὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις γηρασκόντων, πολλοὶ δὲ ἄλλοι Ἀθηναῖοί τε καὶ ξένοι, οἳ τῷ σώματι μὲν οὔτε βούλοιντ᾽ ἂν, οὔτε δύναιντ᾽ ἂν ἐργάζεσθαι, τῇ δὲ γνώμῃ ἐπιμελούμενοι ἡδέως ἂν τὰ D ἐπιτήδεια πορίζοιντο. ἢν γε μέντοι τὸ πρῶτον συστῇ διακόσια καὶ χίλια ἀνδράποδα, εἰκὸς ἤδη ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς προσόδου ἐν ἔτεσι πέντε ἢ ἓξ μὴ μεῖον αὐτῇ ἑξακισχιλίων γενέσθαι. ἀπό γε μὴν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, ἢν ὀβολὸν ἕκαστος ἀτελῆ τῆς ἡμέρας φέρῃ, ἡ μὲν πρόσοδος ἑξήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀπὸ δὲ τούτων ἢν εἰς ἄλλα ἀνδράποδα τίθηται εἴκοσι, τοῖς τετταράκοντα ἤδη ἐξέσται τῇ πόλει χρῆσθαι εἰς ἄλλ᾽ ὅ, τι ἂν δέῃ. ὅταν δέ γε μύρια ἀναπληρωθῇ, E ἑκατὸν τάλαντα ἡ πρόσοδος ἔσται. ὅτι δὲ δέξεται πολλαπλάσια τούτων, μαρτυρήσαιεν ἄν μοι εἴ τινες ἔτι εἰσὶ τῶν μεμνημένων, ὅσον τὸ τέλος εὕρισκε τῶν ἀνδραπόδων πρὸ τῶν ἐν Δεκελείᾳ. μαρτυρεῖ δὲ κἀκεῖνο, ὅτι εἰργασμένων ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἀργυρείοις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ἀναριθμήτων, νῦν οὐδὲν διαφέρει τὰ ἀργύρεια, ἢ ἃ οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὄντα ἐμνημό-

νῶσιν αὐτά. καὶ τὰ νῦν δὲ γιγνόμενα πάντα μαρτυρεῖ, ὅτι οὐκ ἄν ποτε πλείω ἀνδράποδα ἐκεῖ γένοιτο, ἢ ὅσων ἂν τὰ ἔργα δέηται. οὔτε γὰρ βάθους πέρας, οὔτε * ὑπονόμων οἱ ὀρύσσοντες εὑρίσκουσι. καὶ μὴν καινοτομεῖν γε * οὐδὲν ἔξεστι νῦν, ἢ πρότερον. οὐ τοίνυν οὐδ' εἰπεῖν ἂν ἔχοι εἰδὼς οὐδεὶς, πότερον ἐν τοῖς κατατετμημένοις πλείων ἀργυρῖτις, ἢ ἐν τοῖς ἀτμήτοις ἐστί. τί δῆτα, φαίη ἄν τις, οὐ καὶ νῦν, ὥσπερ ἔμπροσθεν, πολλοὶ καινοτομοῦσιν; ὅτι πενέστεροι μέν εἰσιν οἱ περὶ τὰ μέταλλα. νεωστὶ γὰρ πάλιν κατασκευάζονται. κίνδυνος δὲ μέγας τῷ καινοτομοῦντι. ὁ μὲν γὰρ εὑρὼν ἀγαθὴν ἐργασίαν, πλούσιος γίγνεται· ὁ δὲ μὴ εὑρὼν, πάντα ἀπόλλυσιν, ὅσα ἂν δαπανήσῃ. εἰς τοῦτον οὖν τὸν κίνδυνον οὐ μάλα πως ἐθέλουσιν οἱ νῦν ἰέναι. ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ καὶ περὶ τούτου συμβουλεῦσαι, ὡς ἂν ἀσφαλέστατα καινοτομοῖτο. εἰσὶ μὲν γὰρ δήπου Ἀθηναίων δέκα φυλαί. εἰ δὲ ἡ πόλις δοίη ἑκάστῃ αὐτῶν ἴσα ἀνδράποδα, αἱ δὲ κοινωσάμεναι τὴν τύχην καινοτομοῖεν, οὕτως ἄν, εἰ μία εὕροι, πάσαις ἂν λυσιτελὲς ἀποδείξειεν. εἰ δὲ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ τέτταρες, ἢ αἱ ἡμίσειαι εὕροιεν, * δηλονότι λυσιτελέστερα ἂν τὰ ἔργα ταῦτα γίγνοιτο. τό γε μὴν πάσας ἀποτυχεῖν οὐδενὶ τῶν προεληλυθότων ἐοικός. οἷόν τε * δὴ οὕτως καὶ ἰδιώτας συνισταμένους καὶ κοινουμένους τὴν τύχην ἀσφαλέστερον κινδυνεύειν. μηδὲν μέντοι τοῦτο * φοβεῖσθαι, ὡς ἢ τὸ δημόσιον οὕτω κατασκευαζόμενον παραλυπήσει τοὺς ἰδιώτας, ἢ οἱ ἰδιῶται τὸ δημόσιον· ἀλλ' ὥσπερ σύμμαχοι ὅσῳ ἂν πλείους συνιῶσιν ἰσχυροτέρους ἀλλήλους ποιοῦσιν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἀργυρείοις ὅσῳ περ ἂν πλείους ἐργάζωνται, τόσῳ πλείω τἀγαθὰ εὑρήσουσί τε καὶ φορήσουσι. καὶ ἐμοὶ μὲν δὴ εἴρηται, ὡς ἂν ἡγοῦμαι κατασκευασθείσης τῆς πόλεως ἱκανὴν ἂν πᾶσιν Ἀθηναίοις τροφὴν ἀπὸ κοινοῦ γενέσθαι. εἰ δέ τινες λογιζόμενοι παμπόλλης ἂν δεῖν ἀφορμῆς εἰς ταῦτα πάντα, οὐχ ἡγοῦνται ἱκανὰ ἄν ποτε χρήματα εἰσενεχθῆναι, μηδὲ οὕτως ἀθυμείτων. οὐ γὰρ οὕτως ἔχει, ὡς ἀνάγκη ἅμα πάντα ταῦτα γίγνεσθαι, ἢ μηδὲν ὄφελος αὐτῶν εἶναι· ἀλλ' ὁπόσα ἂν ἢ οἰκοδομηθῇ, ἢ ναυπηγηθῇ, ἢ ἀνδράποδα ὠνηθῇ, εὐθὺς ταῦτα ἐν ὠφελείᾳ ἔσται.

ὑπονόμου οὐδὲν ἧττον ἔξεστι

δῆλον ὅτι

δὴ ὅτ.

φοβῶνται,

A fecerunt. Et ea quidem, quæ nunc fiunt, omnia teſtantur; numquam plura mancipia illic eſſe poſſe, quam ipſa requirant opera. Nec enim illi, qui fodiũt, vel profunditatis vel cuniculorum finem inueniunt. Atqui licet hoc tempore nihilo minus nouum opus facere quam prius. Neque quiſquam certo ſe ſcire poſſit dicere, num in locis hactenus exciſis plus argenteæ materiej ſit, an necdum apertis. Cur igitur, dicat aliquis, non nunc etiam, ſicut antea, multi nouum opus faciunt? Quia pauperiores ſunt, qui res metallicas faciunt, non B ita pridem inſtaurari cœptas. Operis etiam noui adgreſſio periculoſa eſt. Nam qui fructuoſum opus excolendum inuenit, copioſus & diues efficitur: qui vero non inuenit, ei ſumptus impenſi pereunt. Itaq; periculum illud non admodum adire huius ætatis homines volunt. Mihi tamen habere videor quod dem cõſilium in hoc quoque negotio, quomodo noui operis inſtituendi ratio tutiſſima eſſe poſſit. Athenis C enim decem ſunt tribus, quarum cuique ſi ciuitas parem mancipiorum numerũ concederet, ipſæ vero fortunam communem experiundo, nouum opus adgrederentur: ita fieret, vt inuentũ ab vna quidpiam, vniuerſis vtilitatem exhiberet. Sin duæ, aut tres, aut quatuor, aut etiam dimidia pars tribuum inueniret, hauddubie maiores ex eiuſmodi operibus vtilitates caperentur. Omnes enim ſpe ſua fruſtrari, præteritorum exemplo caret. Poſſent etiam priuati eadem ratione ſe coniungendo & conſociando, fortunam tutius periclitari. Neq; D vero metuendum eſt, ne vel fiſcus priuatos his ſtructuris lædat, vel priuati fiſcum: ſed vt armorum ac belli ſocij, quo plures coniuncti fuerint, hoc ſe mutuo firmiores reddunt, ſic in argenti fodinis quo plures erunt, qui faciant opus, eo plus bonorum & reperient & reportabunt. Expoſitum, qua ratione conſtituta republica, vniuerſis Atheniẽſibus de publico ad victum neceſſaria ſuppeditari poſſe arbitrer. Quod ſi qui ſunt, qui exiſtiment, ad hæc conficienda permagnis impenſis opus eſſe, nec E vnquam ſatis magnam pecuniam conferri poſſe; ne ſic quidem animum deſpondere debent. Non enim ita comparata res eſt, vt aut ſimul omnia fieri, aut ex eis vtilitatem nullam capi neceſſe ſit; ſed vbi queque primum ædificata fuerint, vel domus, vel naues, vel emta fuerint mãcipia, ſtatim hæc vtilitatem adlatura ſunt.

Quinetiam vel ob hanc cauſſam vtilius erit hæc particulatim, quam ſimul omnia fieri. Nam ſi ſubito ædificemus multi, maiori cum ſumtu, & peius abſoluemus, quã ſi res particulatim fiat. Mancipiorum autem permagnum quærentes numerum, & deteriora, & carius emere cogemur. Sin vero pro ratione facultatum rem conficiemus, quæ erunt recte inſtituta, rurſus imitari licebit: ſin autem in aliquo peccatum fuerit, ab eo abſtinebimus. Præterea ſi omnia ſimul fierent, paranda quoque nobis eſſet omnium copia. Sin alia perficiantur, alia differantur; adquiſitus iam ante prouentus neceſſaria ſuppeditabit. Illud fortaſſe videri poſſit ſummopere metuẽdum, ne, ſi ciuitas valde multa mancipia compararit, etiam opera nimis magna copia onerentur. Verum hoc quoque metu liberati erimus, ſi non plures, quam ipſa requirunt opera, ſingulis annis immittemus. Ita mihi quidem videtur in his rebus eam ſequi rationem optiſſimum eſſe, quæ ſit facillima. Quod ſi rurſus exiſtimatis, ob tributa, hoc bello exacta, ne tantulum quidem poſſe contribui: ſane quantum ante factam pacem vectigalia reddebant, tãtum in adminiſtratione reipublicæ anno proximo impendite: quæ vero amplius illa reddent, tum propterea quia pax eſt, tum quia inquilinorum & mercatorum ratio habebitur, ac pluribus huc confluentibus & importabuntur, & exportabuntur plurima, & ad portum mercatus erunt frequentiores; hæc inquam recipientes, vt quammaximi ſint prouentus, efficere debetis. At ſi quis eſt, qui vereatur, ne ſi bellum ingruat, hoc ſit inane inſtitutum: is cogitare debebit, ſiquidem hæc efficiantur, bellum fore formidoloſius hoſtibus ipſis, qui inferent, quam ciuitati noſtræ. Quid enim ad belli vſum hominum multitudine vtilius? Nimirum hi multis reipublicæ nauibus explendis idonei fuerint, multi terra graues hoſtibus eſſe pro republica poſſint, modo quis eorum curam ſuſcipiat. Mea quoque fert ratio, belli etiam tempore fieri poſſe, vt argentifodinæ non deſerantur: præſertim quum nõ procul à metallis ſitis ad mare, quod meridiem verſus extenditur, vna ſit munitio in* Anaphauſto, altera vero in Thorico, verſus mare aquilonale: quorum locorum alter ab altero ſtadiis circiter LX diſtat. Si igitur inter hęc duo tertiũ aliquod caſtellũ in editiſſimo ſaltus loco excitetur,

* *Anaphlyſto, rectè.*

A ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ γε συμφορώτερον τὸ κατὰ μέρος, ἢ τὸ ἅμα πάντα πράττεσθαι. οἰκοδομοῦντές τε γὰρ ἀθρόοι, πολυτελέστερον ἂν καὶ * κάλλιον, ἢ κατὰ μέρος ἀποτελοῖεν. ἀνδράποδα δὲ παμπληθῆ ζητοῦντες ἀναγκαζοίμεθα ἂν καὶ χείρω καὶ τιμιώτερα ὠνεῖσθαι. κατά γε μὴν τὸ δυνατὸν περαίνοντες, τὰ μὲν καλῶς γνωσθέντα καὶ αὖθις ἂν * ἡμῖν οἰοίμεθα· εἰ δέ τι ἁμαρτηθείη, * ἀπεχθοίμεθα ἂν αὐτοῦ. ἔτι δὲ, πάντων ἅμα γιγνομένων, ἡμᾶς ἂν ἅπαντα δέοι ἐκπορίζεσθαι· B εἰ δὲ τὰ μὲν περαίνοιτο, τὰ δὲ μέλλοι, ἡ ὑπάρξασα πρόσοδος τὸ ἐπιτήδειον συγκατασκευάζοι ἄν. ὃ δὲ ἴσως φοβερώτατον δοκεῖ πᾶσιν εἶναι, μὴ, εἰ ἄγαν πολλὰ κτήσαιτο ἡ πόλις ἀνδράποδα, ὑπεργεμισθῇ ἂν τὰ ἔργα, καὶ τούτου τοῦ φόβου ἀπηλλαγμένοι εἴημεν, εἰ μὴ πλείονας ἀνθρώπους, ἢ ὅσους αὐτὰ τὰ ἔργα προσαιτοίη, κατ' ἐνιαυτὸν ἐμβάλλοιμεν. οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ ᾗπερ ῥᾷστον, ταύτῃ καὶ ἄριστον εἶναι ταῦτα πράττειν. C εἰ δ' αὖ διὰ τὰς ἐν τῷ νῦν πολέμῳ γεγενημένας εἰσφορὰς νομίζετ' ἂν μηδ' ὁποιοῦν δύνασθαι εἰσενεγκεῖν, ὑμεῖς δὲ ὅσα μὲν πρὸ τῆς εἰρήνης χρήματα * εὑρίσκετε τὰ τέλη, ἀπὸ τοσούτων καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος διοικεῖτε τὴν πόλιν, ὅσα δ' ἂν ἐφεύρωσιν διὰ τὸ εἰρήνην τε εἶναι καὶ διὰ τὸ θεραπεύεσθαι μετοίκους καὶ ἐμπόρους, καὶ διὰ τὸ πλειόνων συναγειρομένων ἀνθρώπων πλείω εἰσάγεσθαι καὶ ἐξάγεσθαι, καὶ D διὰ τὸ ἐν λιμένι καὶ τὰς ἀγορὰς αὐξάνεσθαι, ταῦτα λαμβάνοντες * κατασκευάσασθαι, ὡς ἂν πλεῖσται πρόσοδοι γίγνοιντο. εἰ δέ τινες αὖ φοβοῦνται, μὴ ματαία ἂν γένοιτο αὕτη ἡ κατασκευὴ, εἰ πόλεμος ἐγερθείη, ἐννοησάτω ὅτι τούτων γιγνομένων πολὺ φοβερώτερος ὁ πόλεμος τοῖς ἐπιφέρουσιν, ἢ τῇ πόλει. τί γὰρ δὴ εἰς πόλεμον κτῆμα χρησιμώτερον ἀνθρώπων; πολλὰς μὲν γὰρ ναῦς πληροῦν ἱκανοὶ ἂν * εἶεν ἐν δημοσίᾳ, πολλοὶ δ' ἂν καὶ πεζοὶ δημοσίᾳ δυνάμενοι E ἂν βαρεῖς εἶναι τοῖς πολεμίοις, εἴ τις αὐτοὺς θεραπεύοι. λογίζομαι δ' ἔγωγε καὶ πολέμου γιγνομένου οἷόν τ' εἶναι μὴ ἐκλείπεσθαι τὰ ἀργύρια. ἔστι μὲν γὰρ δήπου περὶ τὰ μέταλλα ἐν τῇ πρὸς μεσημβρίαν θαλάττῃ τεῖχος ἐν * Ἀναφαύστῳ, ἔστι δ' ἐν τῇ πρὸς ἄρκτον τεῖχος ἐν Θορικῷ, ἀπέχει δὲ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα στάδια. εἰ οὖν καὶ ἐν μέσῳ τούτων γένοιτο ἐπὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Βήσης τρίτον ἔρυμα

* ἢ κάκιον,

* ποιοίμεθα

* ἀπεχοίμεθα

* ηὕρισκε τὰ

* κατασκευάσεσθε,

ἐννοησάτωσαν, male.

* ἂν δημοσίᾳ

* Ἀναφλύστῳ

συνοικοῖτ' ἂν τὰ ἔργα εἰς ἓν ἐξ ἁπάντων τῶν τειχῶν· καὶ εἴ τι αἰσθάνοιτο πολεμικόν, βραχὺ ἂν εἴη ἑκάστῳ εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι. εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν πλείους πολέμιοι, δηλονότι εἰ μὲν σῖτον ἢ οἶνον ἢ πρόβατα ἔξω εὕροιεν, ἀφέλοιντ' ἂν ταῦτα. ἀργυρείτιδος δὲ κρατήσαντες, τί ἂν μᾶλλον, ἢ λίθοις ἔχοιεν χρῆσθαι; πῶς δὲ καὶ ὁρμήσαιαν ποτὲ πολέμιοι πρὸς τὰ μέταλλα; ἀπέχει μὲν γὰρ δήπου τῶν ἀργυρείων ἐγγυτάτω πόλις Μέγαρα πολὺ πλέον τῶν πεντακοσίων σταδίων· ἀπέχει δὲ ἡ μετὰ ταῦτα πλησιαιτάτω Θῆβαι πολὺ πλέον τῶν ἑξακοσίων. ἢν οὖν πορεύωνται ἐντεῦθέν ποθεν ἐπὶ τἀργύρεια, παριέναι αὐτοὺς δεήσει τὴν πόλιν· κἂν μὲν ὦσιν ὀλίγοι, εἰκὸς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ ὑπὸ * περιπόδων. πολλῇ γε μὴν δυνάμει πορεύεσθαι ἐξερημοῦντας τὰ ἑαυτῶν χαλεπόν. πολὺ γὰρ ἐγγύτερον ἂν εἴη ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὸ τῶν Ἀθηναίων ἄστυ, ἢ αὐτοὶ οἱ πρὸς τοῖς μετάλλοις ὄντες. εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν καὶ δύναιντο μένειν, μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; ἐπισιτίζεσθαί γε μὴν μέρει μὲν κίνδυνος καὶ περὶ τῶν μετιόντων καὶ περὶ ὧν ἀγωνίζονται· πάντες δὲ ἀεὶ μετιόντες πολιορκοῖντ' ἂν μᾶλλον, ἢ πολιορκοῖεν. οὐ τοίνυν μόνον ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδραπόδων εἰσφορὰ τὴν διατροφὴν τῇ πόλει αὔξοι ἄν, ἀλλὰ πολυανθρωπίας περὶ τὰ μέταλλα ἀθροιζομένης, καὶ ἀπ' ἀγορᾶς * τῆς ἐκείνου ἄν, καὶ ἀπ' οἰκιῶν περὶ τἀργύρεια δημοσίων, καὶ ἀπὸ καμίνων, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων πρόσοδοι ἂν πολλαὶ γίγνοιντο. ἰσχυρῶς γὰρ καὶ αὕτη πολυάνθρωπος γένοιτο πόλις, εἰ οὕτω κατασκευασθείη. καὶ οἵ γε χῶροι οὐδὲν ἂν εἶεν μείονος ἄξιοι τοῖς κεκτημένοις ἐνταῦθα, ἢ τοῖς περὶ τὸ ἄστυ. πραχθέντων γε μὴν ὧν εἴρηκα, ξύμφημι ἐγὼ οὐ μόνον ἂν χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ εὐπειθεστέραν, καὶ εὐτακτοτέραν, καὶ εὐπολεμωτέραν γενέσθαι. οἵ τε γὰρ ταχθέντες γυμνάζεσθαι, πολὺ ἂν ἐπιμελέστερον πράττοιεν ἐν τοῖς γυμνασίοις, τὴν τροφὴν ἀπολαμβάνοντες πλείω, ἢ ἐν ταῖς λαμπάσι γυμνασιαρχούμενοι· οἵ τε φρουρεῖν ἐν τοῖς φρουρίοις, οἵ τε πελτάζειν, καὶ περιπολεῖν τὴν χώραν, πάντα ταῦτα μᾶλλον ἂν πράττοιεν, ἐφ' ἑκάστοις τῶν ἔργων τῆς τροφῆς ἀποδιδομένης. εἰ δὲ σαφὲς δοκεῖ

Margin notes: * περιπόλων. — * τῆς ἐκεῖ οὔσης, καὶ — πράττοιεν τὰ ἐν τοῖς

A in vnum locum ex omnibus his caſtellis operas conuenire licebit; ac ſi quid hoſtile ſenſerint, breue ſpatium quilibet ad tutum receptum habebit. Quod ſi maiores hoſtium copiæ irruerint, ac frumentum, aut vinum, aut pecudes inuenerint extra munitiones; ea nimirum ſecum auferent. Si maxime argenti metallis potiti fuerint, quid aliud habituri ſunt, quo vtantur, niſi ſaxa? Et quo tádem modo in metalla hoſtes irruptionem facere poſſint? abeſt enim à metallis ex interuallo proximo vrbs Megara multo longius quingentis ſtadiis, abſunt B deinde proximo ex interuallo Thebę multo amplius ſexcentis. Itaque ſi ad argenti fodinas illinc alicunde venerint, vt ipſam vrbem prætereant, neceſſe eſt: ac ſi pauci fuerint, ab equitibus, & illis, qui præſidij cauſſa regionem circumeunt, eos interemtum iri conſentaneum eſt. Vt vero deſerta regione ſua, cum magnis copiis è finibus ſuis exeant, non facile fuerit, propterea quod vrbs Athenienſis ita longe propior eſſet futura ciuitatibus eorum, quam illi C ipſi qui ad metalla ſe conferrent. Si tamen accedát, quo nam modo illic manere poſſint, à commeatu deſtituti? Quod ſi copiarum aliqua cum parte pabulando neceſſaria parare velint, erunt in periculo tum pabulatores tum res ipſæ, de quibus contendendum: ſin exeant ſemper omnes, non tam oppugnabunt alios, quam ipſi oppugnabuntur. Non igitur illa tantum de mancipiis penſio ciuitati ad alendos ſuos incremétum adferet, verumetiam vbi magnus hominum ad metalla concurſus erit, plu- D res & ex foro, quod illic inſtituetur, & ex publicis ad argenti fodinas ædificiis, & ex fornacibus, & omnibus aliis, prouentus accedét. Fiet enim & illic ciuitas admodum populoſa, ſi ad hunc modum inſtructa fuerit: nec fundi minoris erunt iſtic dominis ſuis, quam heic ad vrbem fundos poſſidentibus. Itaque, ſi quæ dixi, facta fuerint, non ſolum pecuniis copioſiorem, verumetiam magis paratam ad faciundum imperata, magisque ſtudioſam ordinis, & bellicoſiorem fore ciuitatem noſtram confirmo. Nam qui ſe iuſſi fuerint exercere, mul- E to diligentius obibunt in exercitiis peragenda, ſi victus eis copioſior ſuppetet, quam qui gymnaſiarchæ parent in decurſione cum facibus: itidemque conſtituti ad præſidia caſtellorum, & geſtare parmas, & regionem obire iuſſi, hæc omnia maiore ſtudio facient, ſi victus cuique pro laboribus ſuis tribuatur. Quod ſi euidens

eſſe videtur, pace ad hoc opus fore, ſi prouentibus hiſce potiri ciuitas velit: an non par fuerit, etiam pacis cuſtodes quoſdam conſtitui? Nam delectus hic magiſtratus efficiet vt omnes mortales & lubentius & frequentius hanc vrbem adeant. Si qui vero iudicant, eãdem ciuitatem in pace perpetua minus potentiæ, gloriæ, celebritatis habituram in Græcia: hi ſane rem opinione mea non rite conſiderant. Nam beatiſſimæ dicuntur reſpublicæ, quæ longiſſimo tempore in pace permanſerint. Et Athenarum ea ratio eſt, vt in pace ſupra ciuitates alias omnes incrementum ſumãt. Quis eſt enim omnium, qui huius vrbis, ſi quieta ſit, adiumento non indigeat? Atque vt à naucleris & mercatoribus ordiamur, an non qui frumento, vino, eoq; ſuaui, oleo, pecudibus abundant, item qui & conſilio, & re quæſtum facere poſſunt? His addantur opifices, ſapientiæ profeſſores philoſophi, poetæ, quique iſtorum opera tractant, & qui rerũ ſpectatu, qui auditu dignarum, qui ſacrarum & religioſarum ſtudio tenẽtur. Præterea ſiqui multa cito vendere vel emere velint, vbi facilius quod cupiũt, adſequentur, quam Athenis? Quod ſi nemo his contradicit, ſed nonnulli dum ciuitati principatum recuperare cupiũt, bello magis, quam pace, id effici poſſe arbitrantur: ij velim primũ Medica mihi tempora conſiderent, vtrum vi potius, an noſtris erga Græcos beneficiis & maris principatum, & Græciæ quæſturam adepti ſimus. Præterea quum ſæuius vti hac præfectura viſa ciuitas, imperium amiſiſſet; an non tum quoque ab iniuriis abſtinentes, rurſus ab inſulanis ad hoc ſponte ſua permotis naualem præfecturam cõſequuti ſumus? Quid? an non Thebani quoque prouocati beneficiis imperij ſummam Athenienſibus cõceſſerunt? Quin & Lacedęmonij non vi coacti à nobis, ſed beneficiis adfecti, Athenienſibus, vt quod vellent de principatu conſtituerent, permiſerunt. Nunc vero propter hanc rerum in Græcia perturbationem caſus quidam hoc adtuliſſe ciuitati noſtræ videtur, vt nullo negotio, ſine periculo, ſine ſumtu, Græcos ſibi rurſus adiungere poſſit. Ciuitates enim, quæ inter ſe bella gerunt, niti licet vt reconciliemus: licet etiam, ſiqui in illis diſſideant, in gratiam vt redeant, efficere. Si declaretis vobis eſſe curæ, vt templo Delphico libertas

A τεῖ), ὡς εἰ μέλλοιεν πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκ πόλεως περαίνεσθαι, ὅτι εἰρήνην δεῖ ὑπάρχειν, ἆρ' οὐκ ἄξιον καὶ εἰρηνοφύλακας καθιστάναι; πολὺ γὰρ ἂν καὶ αὕτη αἱρεθεῖσα ἡ ἀρχὴ προσφιλεστέραν καὶ πυκνοτέρως εἰσαφικνεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειε τὴν πόλιν. εἰ δέ τινες οὕτω γιγνώσκουσιν, ὡς ἐὰν ἡ πόλις εἰρήνην ἄγουσα διατελῇ, ἀδυνατωτέρα τε, καὶ ἀδοξοτέρα, καὶ ἧττον ὀνομαστὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔσται, καὶ οὗτοί γε ὡς ἐμῇ δόξῃ * παρ' ἀξίαν σκοποῦσιν. B εὐδαιμονέσταται μὲν γὰρ δήπου πόλεις λέγονται), αἳ ἂν πλεῖστον χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελῶσι. πασῶν δὲ πόλεων Ἀθῆναι μάλιστα πεφύκασιν ἐν εἰρήνῃ αὔξεσθαι. τίνες γάρ, ἡσυχίαν ἀγούσης τῆς πόλεως, οὐ προσδέοιντ' ἂν αὐτῆς; ἀρξάμενοι ἀπὸ ναυκλήρων καὶ ἐμπόρων, οὐχ οἱ πολύσιτοι, οὐχ οἱ πολύοινοι, οὐχ οἱ ἡδύοινοι; τί δὲ οἱ πολυέλαιοι; τί δὲ οἱ πολυπρόβατοι; οἱ δὲ γνώμῃ καὶ ἀργυρίῳ δυνάμενοι χρη- C ματίζεσθαι; καὶ μὴν χειροτέχναι γε, καὶ σοφισταί, καὶ φιλόσοφοι, οἱ δὲ ποιηταί, οἱ δὲ τὰ τούτων μεταχειριζόμενοι, οἱ δὲ ἀξιοθεάτων, ἢ ἀξιακούστων ἱερῶν, * ἢ ὁσίων ἐπιθυμοῦντες; ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ δεόμενοι πολλὰ ταχὺ ἀποδίδοσθαι ἢ πρίασθαι, ποῦ τούτων μᾶλλον ἂν τύχοιεν ἢ Ἀθήνησιν; εἰ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἀντιλέγει, τὴν δὲ ἡγεμονίαν βουλόμενοί D τινες ἀναλαβεῖν τῇ πόλει, ταύτην διὰ πολέμου μᾶλλον, ἢ διὰ εἰρήνης ἡγοῦνται ἂν καταπραχθῆναι, ἐννοησάτωσαν πρῶτον μὲν τὰ Μηδικά, πότερον βιαζόμενοι ἢ εὐεργετοῦντες τοὺς Ἕλληνας ἡγεμονίας τε τοῦ ναυτικοῦ καὶ Ἑλληνοταμιείας ἐτύχομεν. ἔτι δὲ ἐπεὶ ὠμῶς ἄγαν δόξασα προστατεῖν ἡ πόλις ἐστερήθη τῆς ἀρχῆς, οὐ καὶ τότε, ἐπεὶ τοῦ ἀδικεῖν ἀπεσχόμεθα, πάλιν ὑπὸ τῶν νησιωτῶν ἑκόντων προστάται τοῦ ναυτικοῦ ἐγενόμεθα; οὐκοῦν καὶ Θη- E βαῖοι εὐεργετούμενοι, ἡγεμονεύειν αὑτῶν ἔδοσαν Ἀθηναίοις; ἀλλὰ μὴν καὶ Λακεδαιμόνιοι οὐ βιασθέντες ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' εὖ πάσχοντες, ἐπέτρεψαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς ἡγεμονίας θέσθαι ὅπως βούλοιντο. νῦν δέ γε διὰ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχὴν παραπεπτωκέναι μοι δοκεῖ τῇ πόλει ὥστε καὶ ἄνευ πόνων, καὶ ἄνευ κινδύνων, καὶ ἄνευ δαπάνης ἀνακτᾶσθαι τοὺς Ἕλληνας. ἔστι μὲν γὰρ πειρᾶσθαι διαλλάττειν τὰς πολεμούσας πρὸς ἀλλήλας πόλεις, ἔστι δὲ συναλλάττειν εἴ τινες ἐν αὐταῖς στασιάζοιεν. εἰ δὲ ὅπως τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν αὐ-

* ἀξιό-χως συ-νιᾶσι.

* ἢ λωνίων

τόνομον, ὥσπερ πρόσθεν, γένοιτο, φανεροὶ εἴητε ἐπιμελούμενοι, μὴ συμπολεμοῦντές τισιν, ἀλλὰ πρεσβεύοντες ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οἶμαι θαυμαστὸν εἶναι, εἰ καὶ πάντας τοὺς Ἕλληνας ὁμογνώμονάς τε, καὶ συνόρκους, καὶ συμμάχους λάβοιτε ἐπ' ἐκείνους, οἳ τινες ἐκλιπόντων Φωκέων τὸ ἱερὸν καταλαμβάνειν ἐπειρῶντο. εἰ δὲ καὶ ὅπως ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν εἰρήνη ἔσται, φανεροὶ εἴητε ἐπιμελόμενοι, ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἂν εὔχεσθαι, μετὰ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, Ἀθήνας μάλιστα σώζεσθαι. εἰ δέ τις αὖ εἰς χρήματα κερδαλεώτερον νομίζει εἶναι τῇ πόλει πόλεμον, ἢ εἰρήνην, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη, ἢ εἴ τις τὰ προγεγενημένα ἐπὶ ἀνασκοποίη τῇ πόλει πῶς ἀποβέβηκεν. εὑρήσει γὰρ τό, τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα, ἐν πολέμῳ δὲ ταῦτα πάντα καταδαπανηθέντα· γνώσεται δέ, ἂν σκοπῇ, καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ διὰ μὲν τὸν πόλεμον καὶ τῶν προσόδων πολλὰς ἐκλιπούσας, καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας. ἐπεὶ δὲ εἰρήνη κατὰ θάλατταν γεγένηται, ηὐξημένας τὰς προσόδους, καὶ ταύταις ἐξὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ,τι βούλονται. εἰ δέ τίς με ἐπερωτῴη, εἰ καὶ ἄν τις ἀδικοίη τὴν πόλιν, λέγεις ὡς χρὴ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν; οὐκ ἂν φαίην· ἀλλὰ μᾶλλον λέγω, ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροίμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα προϋπάρχοιμεν ἀδικοῦντες. οὐδένα γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον. Ἀλλ' εἴ γε μὴν τῶν εἰρημένων ἀδύνατον μὲν μηδὲν ἐστί, μηδὲ χαλεπόν, πραττομένων δὲ αὐτῶν προσφιλέστεροι μὲν τοῖς Ἕλλησι γενησόμεθα, ἀσφαλέστερον δὲ οἰκήσομεν, εὐκλεέστεροι δὲ ἐσόμεθα, καὶ ὁ μὲν δῆμος τροφῆς εὐπορήσει, οἱ δὲ πλούσιοι τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης ἀπαλλαγήσονται· περιουσίας δὲ πολλῆς γενομένης, μεγαλοπρεπέστερον μὲν ἔτι ἢ νῦν ἑορτὰς ἄξομεν, ἱερὰ δὲ ἐπισκευάσομεν, τείχη δὲ καὶ νεώρια ἀνορθώσομεν, ἱερεῦσι δὲ καὶ βουλῇ, καὶ ἀρχαῖς, καὶ ἱππεῦσι τὰ πάτρια ἀποδώσομεν· πῶς οὐκ ἄξιον ὡς τάχιστα τούτοις ἐγχειρεῖν, ἵνα ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν; εἴ γε μὴν ταῦτα δόξειεν ὑμῖν πράττειν, συμβουλεύσαιμ' ἂν ἔγωγε πέμψαντας καὶ εἰς Δωδώνην καὶ εἰς Δελφούς, ἐπερέσθαι τοὺς θεούς,

A priſtina reſtituatur, idque efficiatis non belli cum aliis ſocietate, ſed mittendis per Græciam legatis: nihil erit mirum, ſi Græcos omnes vobiſcum vnanimes, confœderatos, ſocios habebitis aduerſus illos, qui templum Delphicum à Phocenſibus deſertum occupare conati ſunt. Quod ſi etiam præferatis, dare vos operam, vt terra marique omnia pacata ſint: equidem cunctos exiſtimo votis experituros, vt Athenæ, ſecundum patriam cuiusque ſuam, maxime ſaluæ ſint. Si rurſus quiſquam eſt, qui exiſtimet, bellum, quam pacem, eſſe reipublicæ noſtræ magis fructuoſum ad

B pecuniam conficiundam: non video, qua ratione hæc melius diiudicari poſſint, quã ſiquis res ante geſtas conſideret, & earum qui fuerint euentus ciuitati noſtræ, ſecum reputet. Reperiet enim, quondam in pace permultum pecuniæ in vrbem inuectum, quæ omnis pecunia bello abſumta fuerit. Intelliget etiam, ſi conſiderare volet, hoc quoque tempore multos prouentus bello defeciſſe; & eos, qui percepti ſint, in omnis generis vſus exhauſtos eſſe. Iam vero pacato mari, eoſdem & auctos eſſe, &

C iis vti licere ciuibus arbitratu ſuo. Si quis autem me roget, an etiam aliquo iniuria ciuitatem hanc adficiente, cenſeam cum eo pacem colendam; equidem id dicere nolim, ſed hoc potius adfirmo, nos hoſtes facilius vlciſci poſſe, ſiquidem à nobis auctor iniuriæ nullus exiſtat. Quippe ſic aduerſarij nullos habebunt armorum bellique ſocios. Sed enim ſi nihil eſt eorum, quæ à me dicta ſunt, quod fieri non poſſit, & quidem facile; ac iſtæc agendo ſi Græ-

D cis amiciores & gratiores erimus, vrbem tutius incolemus, gloria maiore fruemur, plebs rebus omnibus ad victum neceſſariis abundabit, locupletes impenſis bellicis liberabuntur: quumque futura ſit maior omnium rerum copia, magnificentius etiam quam nunc dies feſtos celebrabimus, & templa inſtaurabimus, itemque muros & naualia reficiemus; ſacerdotibus, ſenatui, magiſtratibus, equitibus more patrio præberi ſolita reſtituemus: quo pacto non fuerit operæ pretium, nos hæc quam primum adgredi, vt etiam nobis adhuc ſu-

E perſtitibus rempublicam in tuto collocatam felicemque videamus? Quod ſi vobis hæc agenda placuerit, equidem id conſilij dederim, vt aliquibus Dodonam Delphosque miſſis, deos illos conſulatis:

an ſatius melius ve ſit huic ciuitati, tam in præſentia, quam in poſterum, hanc eius formam inſtitui. Si adnuerint, cenſerem rurſus interrogandos, quosnam deos nobis conciliando, quam rectiſſime atque optime ſimus hæc effecturi. Quoſcumque vero deos illi ſelegerint, iis litando placatis, rem ordiri par erit. Nam quę res numine propitio ſuſcipiuntur, eas ſemper reipublicæ melius feliciusque ceſſuras, conſentaneum eſt.

A εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη ἂν τῇ πόλει οὕτω κατασκευαζομένη, καὶ αὐτίκα καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον. εἰ δὲ ταῦτα συναινοῖεν, τότ' ἂν αὖ φαίην χρῆναι ἐπερωτᾶν, τίνας θεῶν προσποιούμενοι, ταῦτα κάλλιστα καὶ ἄριστα πράττοιμεν ἄν. οὓς δ' ἂν ἕλοιεν θεούς, τούτοις εἰκὸς καλλιερήσαντας ἄρχεσθαι τοῦ ἔργου. σὺν γὰρ θεῷ πραττομένων εἰκὸς καὶ τὰς πράξεις προϊέναι ἐπὶ τὸ λῷον καὶ ἄμεινον ἀεὶ τῇ πόλει.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΙΠΠΙΚΗΣ.

XENOPHONTIS DE RE EQVESTRI.

Hæc interpretatio noua eſt, & accurata.

QVONIAM rei nos equeſtris vſum adſequutos inde ducimus, quod equitando ſane longo tempore nos occupari contigerit: amicis etiam iunioribus indicare volumus, qua ratione futurum exiſtimemus, vt equos rectiſſime tractent. Scripſit quidem & Simo librum de re equeſtri, qui Athenis equum aheneum in Eleuſinio dicatum poſuit, & ab ſe præſtita in baſi cælauit. Nos autem in his, quæ forte nobis oblata ſunt huius, ſi qua cum rationibus noſtris conueniunt, ea de noſtris haud expungimus: ſed multo libentius amicis hæc quoque vel illa de cauſſa trademus, quod arbitremur, fidem nos inde maiorem inuenturos, quia vir equeſtris rei peritus in eadé nobiſcum ſententia fuerit. Quæcumque vero prætermiſit, nos indicare conabimur. Primum autem ſcribemus, quonam modo minime aliquis in equorum emtione circumueniatur. Itaque pulli necdum adhuc domiti corpus explorandum eſſe conſtat. Nam qui nondum conſcenditur, animi ſatis clara non præbet indicia. In corpore vero pedes primum ſpectandos dicimus. Sicut enim domus vſui nulli fuerit, ſi pulchre ſtructæ ſint partes eius ſuperiores, fundamentis inferius haud locatis, vt oportebat: ita nec bellatoris equi fuerit vſus vllus, ſi cetera bonus omnia, pedes malos habeat. Nequit enim dotibus illis alius vti. Pedes ſic aliquis explorare queat, ſi vngulas primum ſpectet. Præſtant enim pedes

B ΕΠΕΙΔΗ, διὰ τὸ συμβῆναι ἡμῖν πολὺν χρόνον ἱππεύειν, οἰόμεθα ἔμπειροι ἱππικῆς γεγενῆσθαι, βουλόμεθα καὶ τοῖς νεωτέροις τῶν φίλων δηλῶσαι, ᾗ ἂν νομίζομεν αὐτοὺς ὀρθότατα ἵπποις προσφέρεσθαι. συνέγραψε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ ἱππικῆς, ὃς καὶ τὸν κατὰ τὸ Ἐλευσίνιον Ἀθήνησιν ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε, καὶ ἐν τῷ βάθρῳ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα
C ἐξετύπωσεν. ἡμεῖς γε μέντοι ὅσοις συνετύχομεν, ταὐτὰ γνόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἐξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ἥδιον παραδώσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότεροι εἶναι, ὅτι κἀκεῖνος κατὰ ταὐτὰ ἡμῖν ἔγνω, ἱππικὸς ὤν· καὶ ὅσα δὴ παρέλιπεν, ἡμεῖς πειρασόμεθα δηλῶσαι. πρῶτον δὲ γράψομεν, ὡς ἂν τις ἥκιστα ἐξαπατῷτο ἐν ἱππωνείᾳ. τοῦ μὲν τοίνυν ἔτι ἀδαμάστου πώλου* δηλονότι τὸ σῶμα δεῖ δοκιμάζειν. τῆς γὰρ ψυχῆς οὐ πάνυ σαφῆ τεκμήρια παρέχεται ὁ μήπω ἀναβαινόμενος. τοῦ γε μὴν σώματος πρῶτόν φαμεν χρῆναι τοὺς πόδας σκοπεῖν. ὥσπερ γὰρ οἰκίας οὐδὲν ὄφελος ἂν εἴη, εἰ τὰ ἄνω πάνυ καλὰ ἔχοι, μὴ ὑποκειμένων οἵων δεῖ θεμελίων, οὕτω καὶ ἵππου πολεμιστηρίου οὐδὲν ἂν ὄφελος εἴη, οὐδ' εἰ τἆλλα πάντα ἀγαθὰ ἔχοι, κακόπους δ' εἴη. οὐδενὶ γὰρ ἂν δύναιτο τῶν ἀγαθῶν χρῆσθαι. πόδας δ' ἄν τις δοκιμάζοι, πρῶτον μὲν τοὺς ὄνυχας σκοπῶν. οἱ γὰρ παχεῖς

ἀξιοπιστότεροι

* δῆλον ὅτι

πολὺ τῶν λεπτῶν διαφέρουσιν εἰς εὐποδίαν. ἔπειτα οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν, πότερον αἱ ὁπλαί εἰσιν ὑψηλαὶ ἢ ταπειναί, καὶ ἔμπροσθεν, καὶ ὄπισθεν, ἢ χαμηλαί. αἱ μὲν γὰρ ὑψηλαὶ πόρρω ἀπὸ τοῦ δαπέδου ἔχουσι τὴν χελιδόνα καλουμένην, αἱ δὲ ταπειναὶ ὁμοίως βαίνουσι τῷ τε ἰσχυροτάτῳ, καὶ τῷ μαλακωτάτῳ τοῦ ποδός, ὥσπερ οἱ βλαισοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ τῷ ψόφῳ δέ φησι Σίμων δήλους εἶναι τοὺς εὔποδας, καλῶς λέγων. ὥσπερ γὰρ κύμβαλον ψοφεῖ πρὸς τῷ δαπέδῳ ἡ κοίλη ὁπλή. ἐπεὶ δὲ ἠρξάμεθα ἐντεῦθεν, ταύτῃ καὶ ἀναβησόμεθα πρὸς τὸ ἄλλο σῶμα. δεῖ τοίνυν καὶ τὰ ἀνωτέρω μὲν τῶν ὁπλῶν, κατωτέρω δὲ τῶν κυνηπόδων ὀστᾶ, μήτε ἄγαν ὀρθὰ εἶναι, ὥσπερ αἰγός· (ἀντιτυπώτερα γὰρ ὄντα κόπτει τε τὸν ἀναβάτην, καὶ ἐπιφλεγμαίνεται μᾶλλον τὰ τοιαῦτα σκέλη) οὐδὲ μὴν ἄγαν ταπεινὰ τὰ ὀστᾶ δεῖ εἶναι. ψιλοῖντο γὰρ ἄν, καὶ ἑλκοῖντο οἱ κυνήποδες, εἴτ᾽ ἐν βώλοις, εἴτ᾽ ἐν λίθοις ἐλαύνοιτο ὁ ἵππος. τῶν γε μὴν κνημῶν τὰ ὀστᾶ παχέα χρὴ εἶναι. ταῦτα γάρ ἐστι στηρίγματα τοῦ σώματος. οὐ μέντοι φλεψί γε οὐδὲ σαρξὶ παχείαις, εἰ δὲ μή, ὅταν ἐν σκληροῖς ἐλαύνηται, ἀνάγκη αἵματος ταῦτα πληροῦσθαι, καὶ * χοίρους γίγνεσθαι, καὶ παχύνεσθαι μὲν τὰ σκέλη, ἀφίστασθαι δὲ τὸ δέρμα. χαλῶντος δὲ τούτου, πολλάκις καὶ ἡ περόνη ἀποστᾶσα χωλὸν ἀπέδειξε τὸν ἵππον. τά γε μὴν γόνατα ἢν βαδίζων ὁ πῶλος ὑγρῶς κάμπτῃ, εἰκάζοις ἂν καὶ ἱππεύοντα ὑγρὰ ἕξειν τὰ σκέλη. πάντες γὰρ προϊόντες τοῦ χρόνου ὑγροτέρως κάμπτουσιν ἐν τοῖς γόνασι. τὰ δὲ ὑγρὰ δικαίως εὐδοκιμεῖ. ἀπταιστότερον γὰρ καὶ ἀκοπώτερον τὸν ἵππον τῶν σκληρῶν σκελῶν παρέχει. μηροί γε μὴν οἱ ὑπὸ τῆς ὠμοπλάτης ἢν παχεῖς ὦσιν, ἰσχυρότεροί τε καὶ εὐπρεπέστεροι, ὥσπερ ἀνδρός, φαίνονται. καὶ μὴν στέρνα πλατύτερα ὄντα, καὶ πρὸς κάλλος, καὶ πρὸς ἰσχύν, καὶ πρὸς τὸ μὴ ἐπαλλάξ, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τὰ σκέλη φέρειν, εὐφυέστερα. ἀπό γε μὴν τοῦ στέρνου ὁ μὲν αὐχὴν αὐτοῦ μὴ ὥσπερ κάπρου προπετὴς πεφύκοι, ἀλλ᾽, ὥσπερ ἀλεκτρυόνος, ὀρθὸς πρὸς τὴν κορυφὴν ἥκοι, λαγαρὸς δὲ εἴη τὰ κατὰ τὴν συγκαμπήν. ἡ δὲ κεφαλὴ ὀστώδης οὖσα μικρὰν σιαγόνα ἔχοι. οὕτως ὁ μὲν τράχηλος πρὸ τοῦ ἀναβάτου ἂν εἴη, τὸ ὄμμα πρὸ τῶν ποδῶν ὁρῴη. καὶ βιάζεσθαι δὲ ἥκιστ᾽ ἂν δύναιτο ὁ τοιοῦτον σχῆμα ἔχων,

κρίσσους, rectius κιρσούς

A bonitate, ſi ſpiſſæ potius vngulæ ſint, quam ſi tenues. Deinde nec illud negligendum, an arduæ ſint, an humiles vngulæ, tam anterius quam poſterius. Nam arduæ remotam à ſolo teſtudinem, quam vocant, habent, depreſſæ vero, tam firmiſſima, quam maxime tenera parte pedis pariter ingrediuntur, vt inter homines qui valgi dicuntur. Etiam ſonitu recte memorat Simo pedum bonitatem prodi. Nam vngula concaua ſolo impacta velut cymbalum reſonat. Quia vero hinc orſi ſumus, indidem ad alias partes corporis adſcendemus. B Igitur oſſa, quæ ſupra vngulas ſic eminent, vt infra tamen * Cynepodas ſint, nec admodum eſſe recta debent, vt in capris; quia quum duriora ſint, equitem ſuccutiunt, & huiuſmodi crura facilius etiam inflãmantur: nec eadem oſſa debent eſſe valde depreſſa. Nam ceteroqui partes illæ cynepodum calloſæ deglabrarentur, & exulcerarẽtur, ſiue per glebas, ſeu per ſaxa ſit equus agẽdus. Oſſa tibiarum oportet eſſe craſſa. C Etenim ea corporis fulcra ſunt. Neque tamen aut venas aut carnes craſſas, habere debẽt. Nam alioquin equo per aſpera gradiente neceſſe ſit eas partes ſanguine repleri, & tumores calloſos exiſtere, craſſaq; fieri crura, cum abſceſſu cutis: quæ ſi laxior fiat, etiam ſura ſæpius abſcedit, & equo claudicandi cauſſam præbet. Iam vero ſi genua pullus inter incedendum molli flexu moueat, hoc ipſo coniecturam feceris, eum etiam habiturum agilia crura; quum ad equitationis vſum idoneus erit. D Quippe ſolent omnes genua progreſſu temporis etiam mollius & agilius inflectere. Non autem abs re mollis hæc agilitas præcipuam laudẽ habet. Nam minus & offendit & fatigatur equus talis, quam cui rigida crura ſunt. Femora ſub armis ſi craſſa ſint, robuſtiora pariter, & venuſtiora, ſicut etiam in corpore virili, vidẽtur. Pectora quo latiora ſint, eo ſunt elegantiores & aptiores equi, ſiue formam ſpectes, ſeu robur, & vt equus non variato motu, ſed eodem diu continuato cruribus vtatur. A pectore ceruix eius enata ſit, nõ prona, ſicut in verre; E ſed recta velut in gallo tendat ad verticem, & laxa ſit, qua contrahitur & incuruatur. Caput ſit oſſeum, idque mandibulam paruam habeat. Sic equi collũ ante ſeſſorem erit, & oculus ante pedes ſpectabit. Formæ vero talis equus minime vi cogere ſeſſorẽ pote-

* à pedibus caninis dicta partes calloſæ cruris in equis, inter vngulam & ſuram.

rit, etiamſi valde ſit animoſus. Quippe quum equi vim moliuntur, non collum & caput inflectunt, ſed extendunt. Maxillæ quoque conſiderandæ ſunt, ambæne teneræ ſint, vel duriores, an alterutra. Nam qui maxillas diſſimiles habent, ab oris altera parte contumaces fiunt. Indicia vigilantiæ potiora ſunt in oculis prominentibus, quam intra concauitatem abditis; & equus oculis eiuſmodi præditus, etiam longius proſpexerit. Nares patulæ compreſſis ad reſpirandum commodiores ſunt, & equi ſpeciem magis terribilem efficiunt. Nam & quum equus equo iraſcitur, & quum inter equitandum ferocior euadit, magis diducit nares. Vertex equi maior, aures minutiores, equinum caput elegantius reddunt. Si prominentium armorum extremitas ſit altior, & equiti ſedem magis tutam præbet, & vt armi firmius corpori adhæreant, facit. Eadem ſi duplex ſit, ad inſidendum mollior erit, quam ſimplex, & adſpectu gratior. Latera profundiora, & ad aluum turgidiuſcula, ſimul efficiunt, vt equus ad inſidendum plerumque commodior ſit, & robuſtior, & pabulo melius fruatur. Lumbi quo latiores & breuiores ſunt, eo facilius adtollit partes equus anteriores, & poſteriores facilius adtrahit: eodemque modo fit, vt venter quamminimus adpareat, qui vaſtior partim deformat equum, partim debilitat, & ad geſtandum minus aptum reddit. Coxas oportet eſſe latas & carnoſas, vt lateribus & pectori reſpondeant. Quod ſi ſolida ſint hæc omnia, leuiora ſimul ad curſum erunt, & equum magis acrem exhibebunt. Si femora equi ſub cauda diſtincta fuerint linea latiori, etiam crura poſteriora ſpatioſius ſubiiciet. Id vero ſi faciat, ſimul & pernicius ſub equite quum agitabitur, & firmius incedet; & omnia, quam aliter, erunt meliora. Licebit ex ipſis hominibus hoc coniicias. Quippe quum aliquid adtollere de terra volunt, magis omnes id crura diuaricando, quam iiſdem coniunctis, facere nituntur. Coleos equus grandes habere non debet, quod in pullo deprehendi nequit. De talis poſterioribus, deque tibiis, & calloſis crurum partibus, qui cynepodes ſunt, & de vngulis, eadem dicimus, quæ de ante-

A καὶ εἰ πάνυ θυμοειδὴς εἴη. οὐ γὰρ ἐγκάμπτοντες ἀλλ' ἐκτείνοντες τὸν τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν βιάζεσθαι οἱ ἵπποι ἐπιχειροῦσι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ εἰ ἀμφότεραι μαλακαὶ αἱ γνάθοι, ἢ σκληραί, ἢ ἑτέρα. ἑτερόγναθοι γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οἱ μὴ ὁμοίας τὰς γνάθους ἔχοντες γίγνονται. καὶ μὴν τὸ ἐξόφθαλμον εἶναι ἐγρηγορὸς μᾶλλον φαίνεται τοῦ κοιλοφθάλμου, καὶ ἐπὶ πλέον δ' ἂν ὁ τοιοῦτος ὁρῴη. καὶ μυκτῆρές γε οἱ ἀναπεπταμένοι τῶν συμπεπτωκότων B εὐπνοώτεροί τε ἅμα εἰσί, καὶ γοργότερον τὸν ἵππον ἀποδεικνύουσι. καὶ γὰρ ὅταν ὀργίζηται ἵππος ἵππῳ, ἢ ἐν ἱππασίᾳ θυμῶται, εὐρύνει μᾶλλον τοὺς μυκτῆρας. καὶ μὴν κορυφὴ μὲν μείζων, ὦτα δὲ μικρότερα ἱπποειδεστέραν τὴν κεφαλὴν ἀποφαίνει. ἡ δ' αὖ ὑψηλὴ ἀκρωμία τῷ τε ἀναβάτῃ ἀσφαλεστέραν τὴν ἕδραν, καὶ τοῖς ὤμοις καὶ τῷ σώματι ἰσχυροτέραν τὴν πρόσφυσιν παρέχεται. ἡ διπλῆ τῆς ἁπλῆς καὶ ἐγκαθῆσθαι C μαλακωτέρα, καὶ ἰδεῖν ἡδίων. καὶ πλευρὰ δὲ ἡ βαθυτέρα, καὶ πρὸς τὴν γαστέρα ὀγκωδεστέρα, ἅμα εὐεδροτέρα τε, καὶ ἰσχυροτέρα, καὶ * εὐχιλότερον ὡς ἐπὶ πολὺ τὸν ἵππον παρέχεται. ὀσφῦς γε μὴν ὅσῳ ἂν πλατυτέρα καὶ βραχυτέρα ᾖ, τοσούτῳ ῥᾷον μὲν ὁ ἵππος τὰ πρόσθεν αἴρεται, ῥᾷον δὲ τὰ ὄπισθεν προσάγεται· καὶ ὁ κενεὼν δὲ οὕτω μικρότατος φαίνεται, ὅσπερ μέγας ὢν μέρος μέν τι καὶ αἰσχύνει, μέρος δέ τι καὶ ἀσθενέστερον D καὶ δυσφορώτερον αὐτὸν τὸν ἵππον παρέχεται. τὰ γε μὴν ἰσχία πλατέα εἶναι μὲν χρὴ καὶ εὔσαρκα, ἵνα ἀκόλουθα ᾖ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς στέρνοις. ἢν δὲ πάντα στερεὰ ᾖ, κουφότερα ἂν τὰ πρὸς τὸν δρόμον εἴη, καὶ ὀξύτερον μᾶλλον αὖ τὸν ἵππον παρέχοιτο. μηρούς γε μὴν τοὺς ὑπὸ τῇ οὐρᾷ ἢν ἅμα πλατείᾳ τῇ γραμμῇ διωρισμένους ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ ὄπισθεν σκέλη διὰ πολλοῦ ὑποθήσει. τοῦτο δὲ ποιῶν ἅμα γοργοτέραν τε καὶ ἰσχυροτέραν E ἕξει τὴν ὑπόβασίν τε καὶ ἱππασίαν, καὶ ἀπὸ τῶν βελτίω ἔσται ἑαυτοῦ. τεκμήραιο δ' ἂν καὶ ἀπ' ἀνθρώπων. ὅταν γάρ τι ἀπὸ τῆς γῆς ἄρασθαι βούλωνται, διαβαίνοντες πάντες μᾶλλον, ἢ συμβεβηκότες ἐπιχειροῦσιν αἴρεσθαι. τοὺς γε μὴν ὄρχεις δὲ μὴ μεγάλους τὸν ἵππον ἔχειν, ὃ οὐκ ἔστι πῶλον κατιδεῖν. περί γε μὴν τῶν * κάτωθεν ἀστραγάλων, ἢ κνημῶν, καὶ κυνηπόδων, καὶ ὁπλῶν, τὰ αὐτὰ λέγομεν, ἅπερ περὶ τῶν ἔμ-

* ἀχειρότερον

* ὄπισθεν

προσθεῖν. γράψαι δὲ βουλόμεθα καὶ ἐξ ὧν ἂν τῷ μεγέθει ἥκιστα ἀποτυγχάνοι τις. ὅτου γὰρ ἂν ὦσιν αἱ κνῆμαι εὐθὺς γιγνομένου ὑψηλόταται, οὗτος μέγιστος γίγνεται. προϊόντος γὰρ τοῦ χρόνου πάντων τῶν τετραπόδων αἱ μὲν κνῆμαι εἰς μέγεθος οὐ μάλα αὔξονται, πρὸς δὲ ταύτας, ὡς ἂν συμμέτρως ἔχῃ, συναύξεται καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. εἶδος μὲν δὴ πώλου οὕτω δοκιμάζοντες, μάλιστ' ἂν ἡμῖν δοκοῦσι τυγχάνειν εὔποδος καὶ ἰσχυροῦ καὶ εὐσάρκου καὶ εὐσχήμονος καὶ εὐμεγέθους. B εἰ δέ τινες αὐξανόμενοι μεταβάλλουσιν, ὅμως οὕτω θαῤῥοῦντες δοκιμάζοιμεν. πολλῷ γὰρ πλείονες εὔχρηστοι ἐξ αἰσχρῶν, ἢ ἐκ τοιούτων αἰσχροὶ γίγνονται. ὅπως γε μὴν δεῖ πωλεύειν, δοκεῖ ἡμῖν γραπτέον εἶναι. τάττονται μὲν γὰρ δὴ ἐν ταῖς πόλεσιν ἱππεύειν οἱ τοῖς χρήμασί τε ἱκανώτατοι, καὶ τῆς πόλεως οὐκ ἐλάχιστον μετέχοντες. πολὺ δὲ κρεῖττον τῷ πωλοδάμνῳ εἶναι, τὸν μὲν νέον εὐεξίας τε ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἑαυτοῦ, καὶ ἱππικῆς, ἢ ἐπιστάμενον ἤδη ἱππάζεσθαι μελετᾶν· τὸν δὲ πρεσβύτερον τοῦ τε οἴκου, καὶ τῶν φίλων, καὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ τῶν πολεμικῶν μᾶλλον, ἢ ἀμφὶ πωλείαν διατρίβειν. ὁ μὲν δή, ὥσπερ ἐγώ, γιγνώσκων περὶ πωλείας, * δηλονότι ἐκδώσει τὸν πῶλον. χρὴ μέντοι, ὥσπερ τὸν παῖδα ὅταν ἐπὶ τέχνην ἐκδῷ, συγγραψάμενον ἃ δεήσει ἐπιστάμενον ἀποδοῦναι, οὕτως ἐκδιδόναι. ταῦτα γὰρ ὑποδείγματα ἔσται τῷ πωλοδάμνῃ ὧν δεῖ ἐπιμεληθῆναι, εἰ μέλλει τὸν μισθὸν ἀπολήψεσθαι. ὅπως μέντοι πρᾶός τε καὶ χειροήθης καὶ φιλάνθρωπος ὁ πῶλος * ἐκδίδωται τῷ πωλοδάμνῃ ἐπιμελητέον. * τὸ γὰρ τοιοῦτον οἴκοι τὰ πλεῖστα, καὶ διὰ τοῦ ἱπποκόμου ἀποτελεῖται, ἂν ἐπίστηται τὸ μὲν πεινῆν, καὶ διψῆν, * καὶ μυορίζεσθαι παρασκευάζειν, μετ' ἐρημίας γίγνεσθαι τῷ πώλῳ· τὸ δὲ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ τῶν λυπούντων ἀπαλλάττεσθαι, δι' ἀνθρώπων. τούτων γὰρ γιγνομένων ἀνάγκη μὴ μόνον φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ποθεῖσθαι ὑπὸ πώλων ἀνθρώπους. καὶ ἅπτεσθαι δὲ χρὴ ὧν ψηλαφώμενος ὁ ἵππος μάλιστα ἥδεται. ταῦτα δ' ἐστὶ τά τε λασιώτατα, καὶ οἷς αὐτὸς ἥκιστα δύναται ὁ ἵππος, ἐάν τι λυπῇ αὐτόν, ἐπικουρεῖν. προστετάχθω δὲ τῷ ἱπποκόμῳ καὶ τὸ δι' ὄχλου διάγειν, καὶ παντο-

[margin: ἐκδώσειν] [margin: ἐκδιδῶται * τῷ γὰρ τοιούτῳ] [margin: ξοηρίζεσθαι]

A rioribus. Nunc ea ſcribere volo, de quibus equi magnitudinem coniiciens, minime quiſpiam aberrauerit. Cuius enim pulli tibiæ ſtatim ab ortu fuerint altiores, is maximus fieri ſolet. Nam omnium quadrupedum tibiæ progreſſu temporis magnitudine non admodum creſcunt, ſed proportione quadam apta corpus etiam reliquum pro ratione tibiarum ſumit incrementum. Qui formam pulli ad hunc modum explorant, facile conſecuturi nobis equum videntur, qui pedes habeat bonos, & robuſtus ſit, & corpulentus, & elegans, & iuſtæ magnitudinis. B Si maxime quidam inter creſcendum mutantur, nos tamen hæc confidenter in explorando ſequi poſſimus. Nam longe plures ex deformibus pulchri, quam ex pulchris deformes fiunt. Scribendum etiam nobis videtur, quomodo pulli ſint inſtituendi. Res equeſtris in vrbibus mandari ſolet iis, quibus opes inprimis idoneæ ſunt, & reipublicæ pars non minima creditur. Longe C vero ſatius eſt, vt iuuenis quidem, tum valetudinis ſuæ tum equeſtris rei ſtudioſus ſit, aut ſi iam equitare norit, vt exerceatur, quàm vt pullorum ſit domitor; prouectior autem, vt domus, amicorum, ciuilium bellicarumque rerum curam potius gerat; quam pullis inſtituendis occupetur. Si quis autem de pullis idem mecum ſentit; pullum inſtituendum locabit, & ita quidem; vt non aliter, ac ſi puerum artis alicuius diſcendæ cauſſa locet, ſcripto complectatur, quomodo inſtructum ſibi red- D di velit. Id enim oſtendet domitori, quid efficere ſtudio ſuo debeat, ſi mercede potiri velit. Opera vero danda, vt pullum domitor manſuetum, tractabilem, hominum amantem accipiat. Horum pleraque domi efficiunt equiſones, ſi norint, etiam ſine labore famem, ſitim, irritationem in pullis exiſtere: ſed eoſdem non niſi per homines & pabulo, & potu potiri, & rebus moleſtis liberari poſſe. Nam hac ratione non tantum à pullis homines diligi, ſed expeti quoque neceſſe eſt. Etiam illa tangen- E da ſunt, quorum contrectatione ſolet equus inprimis delectari. Sunt autem hæc, quæ ſpiſſitudine pilorum abundant, & quibus, ſi moleſtum aliquid accidat, opem ipſe ferre nequit. Equiſoni quoque præcipiatur, vt pullũ per turbam ducat, & ad va-

rias ſpecies, varios ſtrepitus atque ſonos propius admoueat. Horum ſi qua reformidat pullus, non à ſæuiente, ſed deleniente doceri debet, eſſe illa minime terribilia. De pullis inſtituendis hæc minus perito præſcripſiſſe, mea quidem opinione ſatis eſt. Iam vbi quis equum comparare vult, qui agitari cœperit; admonitiones quaſdam adſcribemus, quas ſcire debet, qui nolit equorum in emtione circumueniri. Primum non ignoret, quæ ſit ætas equi. Nam qui dentes pullinos, ætatis indices, amiſit; neque ſpe delectat, nec perinde reuendibilis eſt. Vbi iuuenem eſſe conſtiterit, cognoſcendum eſt, quomodo frænum ore, verticis habenas ad aures admittat. Id vero nequit obſcurum eſſe ſi frænum in conſpectu emtoris & iniiciatur, & eximatur. Hinc animaduertendum, quonam modo equitem dorſo ſuſcipiat. Ex equis enim plerique difficulter admittunt, quæ iam ante intelligunt admiſſa laborandi neceſſitatem ſibi adlatura. Hoc quoque conſiderandum, an conſcenſus, ab equis aliis digredi velit, vel an equos adſtantes inſpectans, ad eos ſeſſorem auferat. Sunt etiam, qui propter educationem malam ex ipſis agitationibus ſe fuga domum recipiunt. Ex oris altera parte duriores prodit equitatio, quæ * pedica nominatur; ac multo magis, ipſa equitationis mutatio. Nam plerique ſeſſorem auferre non conantur, niſi ſimul & ab improbiore maxilla iuuentur, & impetus ipſe domum tendat. Etiam ſciri oportet, an dimiſſus ad curſum celeriorem paullo momento inhibeatur, & an reuerti velit. Hoc quoque non ignorari conducit, an excitatus ictu perinde, ac prius, parere velit. Quippe nullius vſus eſt & famulus, & exercitus contumax. Equus vero contumax non tantum inutilis eſt, ſed etiam ſæpenumero perpetrat ea quæ proditor ſolet. Et quia nobis equum bellatorem comparandum ſuſcepimus, periculum eius faciundum in omnibus, quæ in bello tentari conſueuerunt. Ea vero ſunt, tranſilire foſſas, ſuperare muros, in tumulos euadere cum impetu, de tumulis deſilire. Faciundum quoque periculum, & ſurſum agitando per accliuia, & per decliuia, & per tranſuerſa. Nam his omnib. & animus exploratur, an tolerans; & corpus,

* quod in ea cõſtringãtur equi ad certam ingrediẽdi rationem velimus, tamquam pedica.

A παντοδαπὰς μὲν ὄψεις, παντοδαποῖς δὲ ψόφοις πλησιάζειν. τούτων δὲ ὁπόσα ἂν ὁ πῶλος φοβῆται, μὴ χαλεπαίνοντα δὲ, ἀλλὰ πραΰνοντα διδάσκειν, ὅτι οὐ δεινά ἐστι. καὶ περὶ μὲν πωλείας ἀρκεῖν μοι δοκεῖ τῷ ἰδιώτῃ εἰπεῖν τοσαῦτα πράττειν. ὅταν γε μὴν ἱππαζόμενον ὠνῆταί τις, ὑπομνήματα γράψομεν, ἃ δεῖ καταμανθάνειν τὸν μέλλοντα μὴ ἐξαπατᾶσθαι ἐν ἱππωνείᾳ. πρῶτον μὲν τοίνυν μὴ λαθέτω αὐτὸν, τίς ἡ ἡλικία. ὁ γὰρ μηκέτι ἔχων B γνώμονας, οὔτ' ἐλπίσιν εὐφραίνει, οὔτε ὁμοίως εὐαπάλλακτος γίγνεται. ὁπότε δὲ ἡ νεότης σαφὴς, δεῖ αὖ μὴ λαθεῖν, πῶς μὲν εἰς τὸ στόμα δέχεται τὸν χαλινὸν, πῶς δὲ περὶ τὰ ὦτα τὴν κορυφαίαν. ταῦτα δὲ ἥκιστ' ἂν λανθάνοι, εἰ ὁρῶντος μὲν τοῦ ὠνουμένου ἐμβάλλοιτο ὁ χαλινὸς, ὁρῶντος δ' ἐξαιροῖτο. ἔπειτα δὲ προσέχειν δεῖ τὸν νοῦν, πῶς ἐπὶ τὸν νῶτον δέχεται τὸν ἀναβάτην. πολλοὶ γὰρ ἵπποι χα- C λεπῶς προσίενται, ἃ πρόδηλα αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι προσέμενοι πονεῖν ἀναγκασθήσονται. σκεπτέον δὲ καὶ τόδε, εἰ * ἀναβαθεὶς ἐθέλει ἀφ' ἵππων ἀποχωρεῖν, ἢ εἰ παρεστηκότας * ἱστάμενον μὴ ἐκφέρει πρὸς τούτους. εἰσὶ δὲ οἳ διὰ κακὴν ἀγωγὴν καὶ πρὸς τὰς οἴκαδε ἀφόδους φεύγουσιν ἐκ τῆς ἱππασίας. τούς γε μὴν ἑτερογνάθους μηνύει μὲν καὶ ἡ πέδη καλουμένη ἱππασία, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ D τὸ μεταβάλλεσθαι τὴν ἱππασίαν. πολλοὶ γὰρ οὐκ ἐγχειροῦσιν ἐκφέρειν, ἢν μὴ ἅμα συμβῇ ἥ τε ἄδικος γνάθος, καὶ ἡ πρὸς οἶκον ἐκφορά. δεῖ γε μὴν εἰδέναι καὶ εἰ ἀφεθεὶς εἰς τάχος ἀναλαμβάνεται ἐν βραχεῖ, καὶ εἰ ἀποστρέφεσθαι ἐθέλει. ἀγαθὸν δὲ μὴ ἄπειρον εἶναι, εἰ καὶ πληγῇ ἐγερθεὶς ἐθέλει ὁμοίως πείθεσθαι. ἄχρηστον μὲν γὰρ δήπου καὶ οἰκέτης, καὶ στράτευμα ἀπειθές. ἵππος δὲ ἀπειθὴς οὐ μόνον ἄχρηστος, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὅσαπερ E προδότης διαπράττεται. ἐπεὶ δὲ πολεμιστήριον ἵππον ὑπεθέμεθα ὠνεῖσθαι, λεπτέον πεῖραν ἁπάντων, ὅσων περ καὶ ὁ πόλεμος πεῖραν λαμβάνει. ἔστι δὲ ταῦτα, τάφρους διαπηδᾶν, τειχία ὑπερβαίνειν, ἐπ' ὄχθους ἀνορούειν, ἀπ' ὄχθων καθάλλεσθαι, καὶ πρὸς ἄναντες δὲ, καὶ κατὰ πρανοῦς, καὶ πλάγια ἐλαύνοντα πεῖραν λαμβάνειν. πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τὴν ψυχὴν, εἰ καρτερὰ, καὶ τὸ

* ἀναβαθεὶς ἵππων, aut ἱστάμενον

σῶμα, εἰ ὑγιὲς, βασανίζειν. οὐ μέντοι τὸν μὴ καλῶς πάνυ ταῦτα ποιοῦντα ἀποδοκιμαστέον. πολλοὶ γὰρ οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄπειροι εἶναι, τούτων ἐλλείπονται. μαθόντες δὲ, καὶ ἐθισθέντες, καὶ μελετήσαντες, καλῶς ἂν ταῦτα πάντα ποιοῖεν, * εἰ δ' ἄλλως ὑγιεῖς καὶ μὴ κακοὶ εἶεν. τούς γε μέντοι * ὑποπτίας φυλακτέον. οἱ γὰρ ὑπέρφοβοι βλάπτειν μὲν τοὺς πολεμίους ἀφ' ἑαυτῶν οὐκ ἐῶσι, τὸν δὲ ἀναβάτην ἔσφηλάν τε πολλάκις, καὶ εἰς τὰ χαλεπώτατα ἐνέβαλον. δεῖ δὲ καὶ εἴ τινα χαλεπότητα ἔχοι ὁ ἵππος, καταμανθάνειν, εἴτε πρὸς ἵππους, εἴτε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ εἰ * δυσγάργαλίς γε εἴη. πάντα γὰρ ταῦτα χαλεπὰ τοῖς κεκτημένοις γίγνεται. τὰς δέ γε τῶν χαλινώσεων καὶ ἀναβάσεων ἀποκωλύσεις, καὶ τἆλλα * δινεύματα, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον καταμάθοι τις, εἰ πεποιηκότος ἤδη τοῦ ἵππου πάλιν πειρῷτο ποιεῖν ταῦτα, ὅσα περ πρὶν ἄρξασθαι ἱππεύειν. ὅσοι δ' ἂν πεποιηκότες ἐθέλωσι πάλιν πόνους ὑποδύεσθαι, ἱκανὰ τεκμήρια παρέχονται ταῦτα ψυχῆς * καρτερᾶς. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ὅς τις εὔπους μὲν εἴη, πρᾶος δὲ, ἀρκούντως δὲ ποδώκης, ἐθέλοι δὲ καὶ δύναιτο πόνους ὑποφέρειν, πείθοιτο δὲ μάλιστα, οὗτος ἂν εἰκότως ἀλυπότατός τ' εἴη καὶ σωτηριώτατος τῷ ἀμβάτῃ ἐν τοῖς πολεμικοῖς. οἱ δὲ ἢ διὰ βλακείαν ἐλάσεως πολλῆς δεόμενοι, ἢ, διὰ τὸ ὑπέρθυμοι εἶναι, πολλῆς θωπείας τε καὶ πραγματείας, ἀσχολίαν μὲν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀναβάτου παρέχουσιν, ἀθυμίαν δ' ἐν τοῖς κινδύνοις. ὅταν γε μὴν ἀγασθεὶς ἵππον πρίηταί τις, καὶ οἴκαδε ἀγάγηται, καλὸν μὲν ἐν τοιούτῳ τῆς οἰκίας τὸν σταθμὸν εἶναι, ὅπου πλειστάκις ὁ δεσπότης ὄψεται τὸν ἵππον· ἀγαθὸν δὲ οὕτω κατεσκευάσθαι τὸν ἱππῶνα, ὥστε μηδὲν μᾶλλον οἷόν τ' εἶναι τὸν τοῦ ἵππου σῖτον κλαπῆναι ἐκ τῆς φάτνης ἢ τὸν τοῦ δεσπότου ἐκ τοῦ ταμιείου. ὁ δὲ τούτου ἀμελῶν, ἐμοὶ μὲν ἑαυτοῦ δοκεῖ ἀμελεῖν. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐν τοῖς κινδύνοις τὸ αὑτοῦ σῶμα τῷ ἵππῳ ὁ δεσπότης παρακατατίθεται. ἔστι δὲ οὐ μόνον τοῦ μὴ κλέπτεσθαι ἕνεκα τὸν σῖτον ἀγαθὸς ὁ ἐχυρὸς ἱππὼν, ἀλλ' ὅτι καὶ ὅταν μὴ ἐκκομίζῃ τὸν σῖτον ὁ ἵππος, φανερὸν γίγνεται. τοῦτο δ' ἄν τις αἰσθανόμενος γιγνώσκοι, ὅτι ἢ τὸ * στόμα ὑπερεμοῦν δεῖται θεραπείας, ἢ κόπου ἐνόντος δεῖται ἀναπαύσεως, ἢ κριθίασις ἢ ἄλ-

εἴ γ' ἄλλως

τοὺς ἵππους φασὶ ὑποπτίας τοὺς ὑπερφόβους, ὑποπτίας λέγεσθαι.

δυσαργάλιστος εἴη.

δινεύματα

καρτερᾶς

σῶμα, male.

corpus, an ſanum ſit. Non tamen is, qui hæc non admodum bene præſtat, reiiciendus eſt. Etenim plerique, non quia non poſſint, ſed quia rudes ſint, in his deficiunt. At vero ſi didicerint, & adſueſacti ſint, & exercitati, hæc omnia recte præſtiterint; modo ſani ſint, & non ignaui. * Suſpicaces tamen cauendi. Nam qui valde formidoloſi ſunt, vt hoſtem de ſe lædi non ſinunt, ita ſæpenumero etiam in grauiſſima pericula coniecto ſeſſori detrimentum adtulerunt. Cognoſcendum quoque, num aliqua ſæuities inſit equo, vel aduerſus equos, vel aduerſus homines; & an ſe titillari non patiatur. Etenim hæc omnia non poſſunt non iis eſſe grauia, qui equum talem poſſident. An autem ſe frænari, & conſcendi. ac vel in gyrum, vel aliter agitari recuſet, multo facilius cognouerit aliquis; ſi poſt exhauſtos ab equo labores, rurſus ea facere, quæ prius ante agitationem, adgrediatur. Quippe ſi qui laboribus exhauſtis, iterum labores ſubire volunt; indicia ſatis idonea firmi ac tolerantis animi præbent. Ad ſummam, is equus, cui boni ſunt pedes, qui manſuetus eſt, qui ſatis velox, qui ſuſtinere labores & velit & poſſit, ac maxime qui pareat; in actionibus bellicis equiti haudubie nec vllius rei grauis, & ſalutis auctor imprimis exiſtet. Qui vero vel propter ignauiam multum impellendi ſunt, vel propter animoſitatem nimiam magno cum labore demulcendi; pariter & negotium manibus equitis exhibent, & in periculis exanimant. Iam vbi quis equum ſibi probatum comparauerit, ac domum duxerit; commodum erit, ea parte domus eſſe ſtabulum, vbi dominus equum crebertime conſpiciet; commodum, ſic equile conſtrui, vt non magis equi pabulum è præſepi, quam domini cibus è penu ſubtrahi furto poſſit. Qua quidem in re qui negligens eſt, ſeipſum negligere mihi videtur. Nam perſpicuum eſt, dominum in periculis equo corpus ſuum credere. Nec tantum hanc commoditatem habet equile munitum, ne pabulum furto ſubtrahatur; ſed etiam vt conſtet, quando pabulum equus è præſepi non egerat. Id vero ſi quis ſentiat, intelligat licet, vel os eius ad nauſeam vſque humoris abundans, remedij alicuius indigere, vel laſſum corpus quiete reficiendum; vel ordei faſtidium, vel

*, Suſpicaces equi ſunt, qui facilè ſibi metuunt.

alium quemdam languorem obrepere. Sunt autem omnia non aliter ac in homine, magis ab initio etiam in equo curabilia; quam vbi vel inhæſere morbo firmius, vel in eis peccatum fuerit. Quemadmodum vero & pabuli, & exercitiorum equi ratio haberi debet, vt corpus robuſtum efficiatur; ita pedes quoque muniendi ſunt. Humida læuiaque ſtabula bonas etiam à natura corrumpunt vngulas. Itaque ne ſtabula ſint humida, defluxum habere debent; ne læuia, lapides coniunctim defoſſos, qui magnitudine pares ſint vngulis. Nam huiuſmodi ſtabula pedes inſiſtentium lapidibus equorum ſolidiores efficiunt. Secundum hæc in locum equus educendus curatori, quo deſtringatur; & poſt prandij pabulum ſolutis loris remouendus à præſepi, quo iucundius ad pabulum veſpertinum accedat. Vt autem & ſtabulum exterius optimum ſit, & equi pedes corroboret; lapidum rotundorum palmarium, * minæ pondus habentium, plauſtra quatuor aut quinque paſſim ſubſternat, & ferreo labro includat, ne diffundantur. Quippe dum his inſtiterit, numquam non diei partem aliquam velut in via lapidea ingrediendo exiget. Neceſſe eſt etiam, vt vngulis perinde vtatur, dum & deſtringitur, & pungitur, atque inter incedendum. Pedum quoque teſtudines à lapidibus hoc modo ſubſtratis ſolidantur. Sicut autem vngularum, quo firmæ ſint; ita etiam oris, vt ſit tenerum, cura geri debet. Eadem vero & hominis carnem, & os equi tenerius efficiunt. Videtur etiam nobis viri equeſtris eſſe, vt equiſonem edoctum habeat, quomodo cum equo ſit agendum. Ac primum ſcire hunc oportet, numquam præſepialis capiſtri nodum ea parte capitis adſtringendum, cui verticis habenę adhiberi ſolent. Quum enim equus ad præſepe frequenter caput mouere conſueuerit, niſi capiſtrum auribus ita ſit adplicatum, vt non noceat; ſæpenumero partes illas exulcerat. Ob eas autem exulcerationes fieri neceſſe eſt, vt equus & ad frænandum & ad deſtringendum ſe difficiliorem præbeat. Fuerit hoc quoque bonum, vt equiſo mandatum efferendi cottidie fimi, & ſtramentorum equi, vnum aliquem in locum, habeat. Id enim ſi faciat, ſimul eo labore nullo negotio defungetur, & equo proderit. Etiam ſciat equiſo camũ equo admouendũ, ſiue ad deſtrictionẽ, ſeu ad volutabrũ educat.

* hoc eſt, libræ, ferè.

A λη τις ἀρρωστία ὑποδύεται. ἔστι δὲ ὥσπερ ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ ἵππῳ ἀρχόμενα πάντα ἰατότερα, ἢ ἐπειδὰν ἐνσκιρρωθῇ τε καὶ ἐξαμαρτηθῇ τὰ νοσήματα. ὥσπερ δὲ τοῦ ἵππου σίτου τε καὶ γυμνασίων ἐπιμελητέον ὅπως ἂν τὸ σῶμα ἰσχύῃ, οὕτω καὶ τοὺς πόδας ἀσκητέον. τὰ μὲν τοίνυν ὑγρά τε καὶ λεῖα τῶν σταθμῶν λυμαίνεται καὶ ταῖς εὐφυέσιν ὁπλαῖς. * τὰ δέ, ὡς μὲν μὴ ὑγρὰ εἶναι, ἀπόρρυτα· ὡς δὲ μὴ λεῖα, λίθους ἔχοντα κατορωρυγμένους πρὸς ἀλλήλους, παρα- B πλησίους ὁπλαῖς τὸ μέγεθος. τὰ γὰρ τοιαῦτα σταθμὰ καὶ * ἀφεστηκότων ἅμα στερεοῖ τοὺς πόδας. ἔπειτά γε μὴν τῷ ἱπποκόμῳ ἐξακτέον μὲν τὸν ἵππον ὅπου ψήξει, μεταλυτέον δὲ μετὰ τὸ ἄριστον ἀπὸ τῆς φάτνης, ἵν᾽ ἥδιον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἴῃ. ὡς δ᾽ ἂν αὖ ὁ ἔξω σταθμὸς βέλτιστος εἴη καὶ τοὺς πόδας * κατευρωστοίη, [εἰ] λίθων στρογγύλων * ἀμφιτριαίων ὅσον μναιαίων ἁμάξας τέτταρας ἢ πέντε χύδην καταβάλλοι * περιχει- C λώσας σιδήρῳ, ὡς ἂν μὴ σκεδαννύωνται). ἐπὶ γὰρ τούτων ἑστηκώς, ὥσπερ ἐν ὁδῷ λιθώδει ἀεὶ μέρος τῆς ἡμέρας πορεύοιτο. ἀνάγκη δὲ καὶ ψηχόμενον καὶ μυωπιζόμενον χρῆσθαι ταῖς ὁπλαῖς καθάπερ ὅταν βαδίζῃ. καὶ τὰς χελιδόνας δὲ τῶν ποδῶν οἱ οὕτω κεχυμένοι λίθοι στερεοῦσιν. ὡς δὲ περὶ τῶν ὁπλῶν, ὅπως καρτεραὶ ἔσονται, οὕτως καὶ περὶ τὸ στόμα, ὅπως μαλακὸν ἔσται, ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. τὰ δ᾽ αὐτὰ ἀνθρώπου τε σάρκα καὶ ἵππου στόμα ἁπαλύνει. ἱππικοῦ δὲ D ἀνδρὸς ἡμῖν δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸν ἱπποκόμον πεπαιδεῦσθαι, ἃ δεῖ περὶ τὸν ἵππον πράττειν. πρῶτον μὲν τοίνυν τῆς ἐπιφατνιδίας φορβειᾶς ἐπίστασθαι αὐτὸν δεῖ μήποτε τὸ ἅμμα ποιεῖσθαι ἔνθα περ ἡ κορυφαία περιτίθεται. πολλάκις γὰρ κινῶν ὁ ἵππος ἐπὶ τῇ φάτνῃ τὴν κεφαλήν, εἰ μὴ ἀσινὴς ἡ φορβειὰ περὶ τὰ ὦτα ἔσται, πολλάκις ἂν ἕλκη ποιοίη. ἑλκουμένων γε μὴν τούτων ἀνάγκη τὸν ἵππον καὶ περὶ τὸ χαλινοῦσθαι καὶ περὶ τὸ ψήχεσθαι δυσκολώτερον εἶναι. E ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ προστετάχθαι τῷ ἱπποκόμῳ, καθ᾽ ἡμέραν τὴν κόπρον καὶ τὰ ὑποστρώματα τοῦ ἵππου ἐκφέρειν εἰς ἓν χωρίον. τοῦτο γὰρ ποιῶν αὐτός τ᾽ ἂν ῥᾷστα ἀπαλλάττοι, καὶ ἅμα τὸν ἵππον ὠφελοίη. εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν ἱπποκόμον καὶ τὸν κημὸν περιτιθέναι τῷ ἵππῳ, καὶ ὅταν ἐπὶ ψῆξιν καὶ ὅταν ἐπὶ καλίστραν ἐξάγῃ.

δεῖ δέ, ὡς μὲν μὴ ὑγρὰ εἶναι, ἀπόρρυτα.

ἐφεστηκότων

* κατισχυοίη

* ἀμφιδέχων

* περιχειλώσας

καὶ ἀεὶ δὲ ὅποι ἂν ἀχαλίνωτον ἄγῃ, κημοῦν δεῖ. ὁ γὰρ κημὸς ἀναπνεῖν μὲν οὐ κωλύει, δάκνειν δὲ οὐκ ἐᾷ. καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν δὲ * περικείμενος μᾶλλον ἐξαιρεῖ τοῦ ἵππου. καὶ μὴν δεσμεύειν τὸν ἵππον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς δεῖ. πάντα γὰρ, ὁπόσα ἂν δυσκολῇ περὶ τὸ πρόσωπον ὁ ἵππος, ἐκνεύειν πέφυκεν ἄνω. ἐκνεύων γε μὴν οὕτω δεδεμένος χαλᾷ μᾶλλον, ἢ διασπᾷ τὰ δεσμά. ἐπειδὰν δὲ ψήχῃ, ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χαίτης. μὴ γὰρ καθαρῶν B τῶν ἄνω ὄντων, μάταιον τὰ κάτω καθαίρειν. ἔπειτα δὲ κατὰ μὲν τὸ ἄλλο σῶμα πᾶσι τοῖς τῆς καθάρσεως ὀργάνοις ἀνιστάντα δὴ τὴν τρίχα σοβεῖν τὴν κόνιν κατὰ φύσιν τῆς τριχός, τῆς δὲ ἐν τῇ ῥάχει τριχὸς ἄλλῳ μὲν ὀργάνῳ οὐδενὶ δεῖ ἅπτεσθαι, ταῖς δὲ χερσὶ τρίβειν καὶ ἁπαλύνειν ᾗ περ φύσει κέκλινται. ἥκιστα γὰρ ἂν βλάπτοι τὴν ἕδραν τοῦ ἵππου. ὕδατι δὲ καταπλύνειν τὴν κεφαλὴν χρή. ὀστώδης γὰρ οὖσα, εἰ σιδήρῳ ἢ ξύλῳ καθαίροιτο, λυποίη ἂν τὸν ἵππον. καὶ τὸ C προκόμιον δὲ χρὴ βρέχειν. καὶ γὰρ αὗται ἂν μακραὶ οὖσαι αἱ τρίχες, ὁρᾶν μὲν οὐ κωλύουσι τὸν ἵππον, ἀποσοβοῦσι δὲ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λυποῦντα. καὶ * τοὺς θεοὺς δὲ οἴεσθαι χρὴ δεδωκέναι ταύτας τὰς τρίχας ἵππῳ ἀντὶ τῶν μεγάλων ὤτων, ἃ ὄνοις τε καὶ ἡμιόνοις ἔδοσαν ἀλεξητήρια περὶ τῶν ὀμμάτων. καὶ οὐρὰν δὲ, καὶ χαίτην πλύνειν χρή, ἐπείπερ αὔξειν δεῖ τὰς τρίχας, τὰς μὲν ἐν τῇ οὐρᾷ, ὅπως ἐπιπλεῖστον ἐξικνούμενος ἀποσοβῇ ὁ ἵππος τὰ D λυποῦντα· τὰς δὲ ἐν τῷ τραχήλῳ, ὅπως τῷ ἀμβάτῃ ὡς ἀφθονωτάτη ἀντίληψις ᾖ. δέδοται δὲ παρὰ θεῶν καὶ ἀγλαΐας ἕνεκα ἵππῳ χαίτη, καὶ * προκόμιόν τε, καὶ οὐρά. τεκμήριον δέ· αἱ γὰρ ἀγελαῖαι τῶν ἵππων οὐχ ὁμοίως ὑπομένουσι τοὺς ὄνους ἐπὶ τῇ ὀχείᾳ, ἕως ἂν κομῶσιν. οὗ ἕνεκα καὶ ἀποκείρουσι πρὸς τὴν ὀχείαν τὰς ἵππους ἅπαντες οἱ ὀνοβατοῦντες. τὴν γε μὴν τῶν σκελῶν κατάπλυσιν ἀ- E φαιροῦμεν· ὠφελεῖ μὲν γὰρ οὐδὲν, βλάπτει δὲ τὰς ὁπλὰς ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν βρέξις. καὶ τὴν ὑπὸ γαστέρα δὲ ἄγαν κάθαρσιν μειοῦν χρή. αὕτη γὰρ λυπεῖ μὲν μάλιστα τὸν ἵππον. ὅσῳ δ' ἂν καθαρώτερα ταῦτα γένηται, τοσούτῳ πλείονα τὰ λυποῦντα ἀθροίζει ὑπὸ τὴν γαστέρα. ἢν δὲ καὶ πάνυ διαπονήσηταί τις ταῦτα, οὐ φθάνει τε ἐξαγόμενος ὁ ἵππος, καὶ εὐθὺς ὅμοιός ἐστι

περικείμενος ὁ κημὸς μᾶλλον

τοὺς θεοὺς

προκόμιόν τε

A Adeoque ſemper, quocumque duxerit equum ſine fræno, camum adhibere debet. Quippe camus vt reſpirationem non impedit, ita mordere non ſinit: idemque ſi equis adhibitus ſit, magis ab inſidiis homini ſtruendis auocat. Supra caput adligari debet equus. Nam omnia, quæ circum os equo moleſta contingunt, ſurſum elato capite declinare ſolet. Itaque ſic adligatus ſi quid declinet, laxat potius vincula, quam rumpit. Strigili vſurus, à capite ac iuba incipiat. Nam fruſtra ſit, inferiora purgare, ſi ſuperiora necdum munda ſint. Deinde reliquo corpore cunctis ad expurgandos equos factis inſtrumentis erigere pilos, & puluerem extergere pro natura pilorum debet: at ſpinæ pilos alio nullo tâget inſtrumento, niſi quod manibus eos fricabit, & ſecundum naturalem eorum ſitum emolliet. Quippe ſic illam in equo ſellam quamminimum læſerit. Aqua caput eluendum eſt. Quum enim oſſeum ſit, dolorem ſentiet equus, ſi ferro vel ligno purgetur. Iuba quoque anterior humectanda. Quum enim prolixi ſunt hi capilli, ſicut equum in adſpiciendo non impediunt: ita depellunt ab oculis, ſi qua moleſta iis accidant. Deos quoque putandum, hos equo capillos aurium magnarum loco dediſſe, quas aſinis & mulis ad depellendas oculorum iniurias conceſſerunt. Eluenda quoque cauda cum iuba, quo capilli creſcant; caudæ quidem, vt eam longiſſime porrigens equus, abigere moleſta poſſit; colli vero, vt adminiculum, quod adprehendat conſcenſor, copioſum habeat. Etiam venuſtatis cauſſa diuinitus equo iuba, capillus anterior, cauda contigit. Eius argumentum hoc fuerit, quod equæ gregariæ non perinde aſinos ad coitum admittant, dum turbatæ ſunt. Propterea tondent ad coitum equas omnes illi, qui volunt, vt ab aſinis ineantur. Crura ceteris membris abluendis eximimus. Vt enim vtilitatis nihil habet, ita etiam noxia eſt vngularum humectatio cottidiana. Nimia quoque repurgatio eorum, quæ ſub aluo ſunt, moderanda. Nam equo maximam illa moleſtiam exhibet, & quo partes eæ mundiores fuerint, eo plura ſub aluo dolorem equo concitantia colligunt. Quod ſi maxime laborem in his perpetuum aliquis impenderit, non tam cito liberatur ab eis equus, quin ſtatim ſimilis

ſit immundis. Quapropter hæc omittenda ſunt. Crurum quoque deterſio, quæ dumtaxat fit ipſis manibus, ſufficit. Indicabimus hoc etiam, quemadmodum aliquis ſuo cum damno minimo, & equi cõmodo maximo, defricatione vtatur. Nam ita ſi detergat ſordes, vt in eamdem cum equo ſpectet partem; periculum erit, ne in faciem ab equo tum genu tum vngula percutiatur. Sin aduerſus equum intuens, & extra crus ipſum inter detergendum ad ſcapulam conſtitutus defricuerit: nec ipſe damni hoc modo quidquam acceperit, & poſſit itidem equi vngulam aperiendo teſtudini remedium adferre. Similiter & crura poſteriora purget. Saltim id obſeruet, qui verſatur apud equum; & hæc, & alia ſane omnia, quæ fieri oportet, minime ſic facienda vt ore recto & ad caudam accedatur. Quippe ſi vtraque parte nocere homini equus adgrediatur, viribus homine ſuperior eſt. At ſi quis à latere adierit, is minimo cum damno ſuo, multa cum equo poterit agere. Iam vbi ducendus eſt equus, vt aliquis à tergo ſequens eum ducat, propterea non probamus, quia ductor hoc modo minime ſibi cauere poteſt, & equo facere nullo negotio licet omnia quæ vult. Rurſus vt aliquis antecedens à fronte, longo cum loro ductorio, doceat equum ſubſequi, propter has cauſſas reprehendimus, quod equo nocere liceat, vtrocumque velit à latere, atque etiam ſe conuertere poſſit, & in ductorem aduerſum irruere. Quod ſi plures equi ſic ducantur, quinam fiet vt à ſe inuicem abſtineant? Qui vero à latere duci conſueuit equus, is minime nec equos nec homines lædere poſſit, & equiti commodiſſime paratus ad manum fuerit, ſi quando celeriter in eum ſit adſcendendum. Vt autem curator equo frænum etiam recte iniiciat, ad læuum latus equi primum accedat; deinde circum caput habenas iniiciens, in ſummis armis eas deponat, verticiſque lorum dextra tollat, læua lupos admoueat. Hos ſi admittat, totum fræni reticulum ei ſcilicet induendum erit. Sin os pandere nolit, frænum equi dentibus adhibendo digitus ſiniſtræ maximus buccæ inſeratur. Nam plerique, ſi hoc fiat, os laxant.

A τοῖς ἀκαθάρτοις. ταῦτα μὲν οὕτως ἐᾶν χρή. ἀρκεῖ δὲ καὶ ἡ τῶν σκελῶν ψῆξις αὐταῖς ταῖς χερσὶ γιγνομένη. δηλώσομεν δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ἂν ἀβλαβέστατα μέν τις ἑαυτῷ, τῷ δ' ἵππῳ ὠφελιμώτατα ψήχοι. ἢν μὲν γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ βλέπων τῷ ἵππῳ καθαίρῃ, κίνδυνος καὶ τῷ γόνατι καὶ τῇ ὁπλῇ εἰς τὸ πρόσωπον πληγῆναι. ἢν δὲ ἀντία τῷ ἵππῳ ὁρῶν καὶ ἔξω τοῦ σκέλους, ὅταν καθαίρῃ, κατὰ τὴν ὠμοπλάτην καθίζων ἀποτρίβῃ, οὕτω πάθοι μὲν

B ἂν οὐδέν, δύναιτο δ' ἂν καὶ τὴν χελιδόνα τοῦ ἵππου θεραπεύειν ἀναπτύσσων τὴν ὁπλήν. ὡς δὲ αὔτως καὶ τὰ ὄπισθεν σκέλη καθαιρέτω. εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν περὶ τὸν ἵππον, ὅτι καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα πάντα, ὅσα πράττειν δεῖ, ὡς ἥκιστα χρὴ κατὰ τὸ πρόσωπόν τε καὶ οὐρὰν * ποιούμενον προσιέναι. ἢν γὰρ ἐπιχειρῇ ἀδικεῖν κατ' ἀμφότερα ταῦτα, κρείττων ὁ ἵππος ἀνθρώπου. ἐκ πλαγίου δ' ἄν τις προσιών, ἀβλαβέστατα μὲν ἑαυτῷ, πλεῖστα δ' ἂν ποιοῦντα

C ἵππῳ δύναιτο χρῆσθαι. ἐπειδὰν γε ἄγειν δέῃ τὸν ἵππον, τὴν μὲν ὄπισθεν ἀγωγὴν διὰ τάδε οὐκ ἐπαινοῦμεν, ὅτι τῷ μὲν ἄγοντι οὕτως ἥκιστά ἐστι φυλάξασθαι, τῷ δὲ ἵππῳ οὕτω μάλιστα ἔξεστι ποιῆσαι ὅ,τι ἂν βούληται. * τῷ δ' αὖ ἔμπροσθεν μακρῷ τῷ ἀγωγεῖ προϊόντα διδάσκειν ὑφηγεῖσθαι τὸν ἵππον, διὰ τάδε αὖ ψέγομεν. ἔξεστι μὲν γὰρ τῷ ἵππῳ καθ' ὁπότερα βούληται τὴν πλαγίαν κακουργεῖν, ἔξεστι δ' ἀναστρεφόμενον ἀντίον γίγνε- τὸ δ' αὖ

D σθαι τῷ ἄγοντι. ἀθρόοι δὲ δὴ ἵπποι πῶς ἄν ποτε ἀλλήλων δύναιντο ἀπέχεσθαι οὕτως ἀγόμενοι; ἐκ πλαγίου δ' ἵππος ἐθισθεὶς περιάγεσθαι, ἥκιστα μὲν ἂν καὶ ἵππους καὶ ἀνθρώπους δύναιτ' ἂν κακουργεῖν, κάλλιστα δ' ἂν παρεσκευασμένος τῷ ἀναβάτῃ εἴη καὶ εἴποτε ἐν τάχει ἀναβῆναι δεήσειεν. ἵνα δὲ ὁ ἱπποκόμος καὶ τὸν χαλινὸν ὀρθῶς ἐμβάλῃ, πρῶτον μὲν προσίτω κατὰ τὰ ἀριστερὰ τοῦ ἵππου. ἔπειτα

E τὰς μὲν ἡνίας περιβαλὼν περὶ τὴν κεφαλήν, καταθέτω ἐπὶ τῇ ἀκρωμίᾳ, τὴν δὲ κορυφαίαν τῇ δεξιᾷ αἱρέτω, τὸ δὲ στόμιον τῇ ἀριστερᾷ προσφερέτω. κἂν μὲν δέχηται, * δηλονότι περιτιθέναι δεῖ τὸν κεκρύφαλον· ἐὰν δὲ μὴ ὑποχάσκῃ, ἔχοντα δεῖ πρὸς τοῖς ὀδοῦσι τὸν χαλινὸν τὸν μέγαν δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἴσω τῆς γνάθου τῷ ἵππῳ ποιῆσαι. οἱ γὰρ πολλοὶ τούτου γιγνομένου χαλῶσι τὸ στόμα. δῆλον ὅτι

ἢν δὲ μηδὲ οὕτω δέχηται, πιεσάτω τὸ χεῖλος πρὸς τῷ κυνόδοντι. καὶ πάνυ ὀλίγοι, οὐ δέχονται τοῦτο πάσχοντες. δεδιδάχθω δὲ καὶ τάδε ὁ ἱπποκόμος. πρῶτον μὲν, μήποτε ἄγειν τῆς ἡνίας τὸν ἵππον. τοῦτο γὰρ ἑτερογνάθους ποιεῖ. ἔπειτα δὲ ὅσον δεῖ, ἀπέχειν τὸν χαλινὸν τῶν * γνάθων. ὁ μὲν γὰρ ἄγαν πρὸς αὐταῖς τυλοῖ τὸ στόμα, ὥστε μὴ αἰσθητικὸν εἶναι. ὁ δὲ ἄγαν εἰς ἄκρον τὸ στόμα καθιέμενος, ἐξουσίαν παρέχει συνδάκνοντι τὸ στόμιον μὴ πείθεσθαι. * χρὴ δὲ τὸν ἱπποκόμον καὶ τὰ τοιάδε παρεξιοῦσθαι, εἴ τι δεῖ ποιεῖν. οὕτω γὰρ δὴ μέγα ἐστί, τὸ λαμβάνειν ἐθέλειν τὸν ἵππον τὸν χαλινόν, ὡς ὁ μὴ δεχόμενος παντάπασιν ἄχρηστος. ἢν δὲ μὴ μόνον ὅταν πονεῖν μέλλῃ χαλινῶται, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ὅταν ἐξ ἱππασίας εἰς οἶκον ἀπάγηται, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ * ἁρπάζει τὸν χαλινὸν αὐτόματος προτεινόμενον. ἀγαθὸν δὲ τὸν ἱπποκόμον καὶ ἀναβάλλειν ἐπίστασθαι τὸν Περσικὸν τρόπον, ὅπως αὐτός τε ὁ δεσπότης, ἤν ποτε ἀρρωστήσῃ, ἢ πρεσβύτερος γίγνηται, ἔχῃ τὸν εὐπετῶς ἀναβιβάζοντα, καὶ ἄλλῳ, ἤν τινι βούληται, τὸν ἀναβαλοῦντα ἐπιχαρίσηται. τὸ δὲ μὴ ποτὲ σὺν ὀργῇ τῷ ἵππῳ προσφέρεσθαι, ἓν τοῦτο καὶ δίδαγμα καὶ ἔθισμα πρὸς ἵππον ἄριστον. ἀπροόρατον γὰρ ἡ ὀργή, ὥστε πολλάκις ἐξεργάζεται ἃ μεταμελεῖν ἀνάγκη. καὶ ὅταν δὲ ὑποπτεύσας τι ὁ ἵππος μὴ θέλῃ πρὸς τοῦτο προσιέναι, διδάσκειν δεῖ, ὅτι οὐ δεινά ἐστι, μάλιστα μὲν σὺν ἵππῳ εὐκαρδίῳ· εἰ δὲ μή, ἁπτόμενον * αὐτὸν τῶν δεινῶν δοκούντων εἶναι, καὶ τὸν ἵππον πρᾴως προσάγοντα. οἱ δὲ πληγαῖς ἀναγκάζοντες ἔτι πλείω φόβον παρέχουσιν. οἴονται γὰρ οἱ ἵπποι, ὅταν τι χαλεπὸν πάσχωσιν ἐν τῷ τοιούτῳ, καὶ τούτου τὰ ὑποπτευόμενα αἴτια εἶναι. ἐπειδὰν γε μὴν ὁ ἱπποκόμος τὸν ἵππον παραδιδῷ τῷ ἀναβάτῃ, τὸ μὲν ἐπίστασθαι ὑποβιβάζεσθαι τὸν ἵππον, ὥστε εὐπετὲς εἶναι ἀναβῆναι, οὐ μεμφόμεθα. τὸν γε μέντοι ἱππέα νομίζομεν χρῆναι μελετᾶν καὶ μὴ παρέχοντος ἵππου δύνασθαι ἀναβαίνειν. ἄλλοτε μὲν γὰρ ἀλλοῖος ἵππος παραπίπτει, ἄλλοτε δὲ ἄλλῳ ὁ αὐτὸς ὑπηρετεῖ. ὅταν γε μὴν παραδέξηται * τὸν ἱππέα ὡς ἀναβησόμενον, νῦν αὖ γράφομεν, ὅ-

γνάθων, ὥστε μὴ αἰσθητικὸν εἶ). ὁ μὲν γὰρ ἄγαν πρὸς αὐτ. τυλ. τὸ στόμα. ὁ δὲ ἄγαν

* χρὴ δὲ τὸν ἵππον μὴ κατὰ τοιάδε παρεξιοῦσθαι,

ἁρπάζει

ἁπτ

παραδέξηται τὸν ἵππον ὡς ἀναβησόμενος,

A Si ne ita quidem admittat, labrum ad dentem, qui caninus dicitur, premat. Pauciſſimi quidem, ſi hoc eis accidat, frænum non recipiunt. Etiam in his inſtructus ſit curator. Primum, ne ducat equum habenis. Sic enim pars oris altera ſit durior. Deinde, vt à maxillis interuallo conueniente frænum ſic abſit, vt ſenſus eius equum non fugiat: Nam ſi valde maxillis incumbat, ori callum obducit. At ſi nimis ad os extremum demittatur, poteſtatẽ præbet equo ſe contumaciter gerendi, ſi frænum ſimul mor-
B deat. Et nequaquam equus huiuſmodi rebus exacerbandus eſt, quum laborem ſubire debet. Quippe tantum in hoc momenti ſitum eſt, vt equus admittere frænũ velit; vt ſi quis non admittat, omnino inutilis ſit: Quod ſi nõ tantum frænetur, vbi laborandum eſt equo, verumetiam quum ad pabulum ducitur, & quum ex agitatione domum reducitur; mirũ non ſit, frænum oblatum ab eo ſponte rapi. Bonum hoc quoque, ſcire curatorem, quo pacto ſeſſor mo-
C re Perſico in equum ſuſtollendus ſit: vt & ipſe dominus, ſi morbo languerit, aut prouectior fiat, habeat hominem, à quo facilè imponatur in equum; & alij, cui velit, homine concedendo gratificari queat, à quo ſuſtollatur. Vnum autem hoc ad equos & præceptum & inſtitutum eſt optimum; numquam vt iracunde cum equo agatur. Nam ira quiddam eſt inconſideratum. Itaque ſæpenumero facit ea quorum pœnitere neceſſe ſit. Quum etiam ſuſpectum ali-
D quid habens equus, id adire non vult; docendus eſt, in eo nihil eſſe terribile, præſertim equo animoſo: ſin id fieri nequeat, equitem ipſum adtingere oportet id, quod terribile videtur, equum leniter adducendo. Qui vero verberibus eos cogũt, etiam metum maiorem incutiunt. Putant enim equi, quum interim aliquid graue ferunt, etiam id ab illo, quod ſuſpectum habent, proficiſci. Quum ſeſſori curator equum tradit, non improbamus ſane, ſi norit equũ ſic ei ſubiicere, quo facilis adſcenſus ſit.
E Ipſum tamen equitem in hoc exercere ſe debere ducimus, vt etiam equo ſe nõ præbente conſcendere poſſit. Nam aliquando alius atque alius equus offertur, & idem aliquis alias alij inſeruit. Iam quum eques aliquis acceperit equum, tamquam in eum conſcenſurus; ſcribendum modo, quæ fa-

cere debeat eques, vt in re equeſtri tam ſibi quam equo plurimum conferat. Primo lorum ductorium, ad inferiorem fræni partem, vel ad menti catenam religatum, commode manu ſiniſtra ſumat, & ita laxum, vt nec in adſcendendi conatu, ſubleuandi ſui cauſſa iubas equinas ad aures prehendens, nec ab haſta inſiliens, equum conuellat. Dextra ſumat habenas iuxta ſummos armos, vna cum iuba: ne vllo modo inter adſcendendum os equi fræno torqueat. Poſteaquam ad conſcenſum ſe leuiorem reddiderit, ſiniſtra corpus ſubleuet; ſimul dextram extendens, ſe ſuſtollat. Nam ita conſcendens, ne quidem à tergo deforme ſpectaculum exhibebit. Et fient hæc inflexo crure, ne genu quidem in equi dorſum imponendo; ſed in latus dextrum tibia traiiciatur. Vbi pedem circumactum in alteram partem tranſtulerit, tunc etiam equo clunes imponat. Bonum quoque nobis eſſe videtur, vt etiam à dextro latere in equum inſiliendi vſum aliquis ſibi paret; ſi forte contingat, vt eques ſiniſtra ducat equum, haſtam dextra teneat. Nec aliud heic diſcendum, quam vt ſiniſtris partibus corporis ea peragat, quæ illic dextris faciebat; quæ ſiniſtris illic, iam dextris heic agat. Et laudamus hanc adſcenſionem, propterea quod hoc modo ſimul atque conſcenderit equum, paratus ſit ad omnia, ſi forte ſubito pugnandum ſit aduerſus hoſtes. Vbi iam inſederit vel equo nudo, vel ephippio, non laudamus ſeſſionem, qualis eſt in ſella; ſed eam, quæ cruribus diuaricatis equitem velut erigit. Sic enim & femoribus equo firmius adhærebit, & erectus tam iacula vibrare quam ferire validius ex equo, ſi ferat vſus, poterit. Tibiam quoque cum pede fluxam ac liberam inde vſque à genu demittere oportet. Nam ſi quis crure rigido in aliquid impegerit, etiam crus fortaſſe fregerit. At tibia fluxa, licet aliquid in eam impingat, & cedere poſſit & femur loco ſuo non mouerit. Debet etiam eques ita corporis ſui partes, quæ ſupra coxas ſunt, exercere conſuefaciendo, vt quammaxime ſint agiles. Sic enim & laboribus magis ſuffecerit, ac ſi quis eum vel trahat, vel trudendo impellat,

A σει ποιῶν ὁ ἱππεὺς καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἵππον ὠφελιμώτατον ἂν ἐν τῇ ἱππικῇ εἴη. πρῶτον μὲν τοίνυν τὸν ῥυταγωγέα χρὴ ἐκ τῆς ὑποχαλινιδίας ἢ ἐκ τοῦ ψαλίου ἠρτημένον εὐτρεπῆ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα λαβεῖν, καὶ οὕτω χαλαρόν, ὡς μήτ' ἂν ἀνιμῶν τῶν τριχῶν παρὰ τὰ ὦτα λαβόμενος μέλλῃ ἀναβήσεσθαι, μήτ' ἂν ἀπὸ δόρατος ἀναπηδᾷ, σπᾶν τὸν ἵππον. τῇ δεξιᾷ δὲ τὰς ἡνίας παρὰ τὴν ἀκρωμίαν λαμβανέτω ὁμοῦ τῇ B χαίτῃ, ὅπως μηδὲ καθ' ἕνα τρόπον ἀναβαίνων σπάσῃ τῷ χαλινῷ τὸ στόμα τοῦ ἵππου. ἐπειδὰν δὲ ἀνακουφίσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀνάβασιν, τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἀνιμάτω τὸ σῶμα, τὴν δὲ δεξιὰν ἐκτείνων συνεπαιρέτω ἑαυτόν, (οὕτω γὰρ ἀναβαίνων οὐδὲ ὄπισθεν αἰσχρὰν θέαν παρέξει) συγκεκαμμένῳ δὲ τῷ σκέλει, καὶ μήτε τὸ γόνυ ἐπὶ τὴν ῥάχιν τοῦ ἵππου τιθέτω, ἀλλ' ὑπερβησάτω ἐπὶ τὰς δε- C ξιὰς πλευρὰς τὴν κνήμην. ὅταν δὲ περιενέγκῃ τὸν πόδα, τότε καὶ τὼ γλουτὼ καταθέτω ἐπὶ τὸν ἵππον. ἢν δὲ τύχῃ ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἄγων τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχων, ἀγαθὸν μὲν ἡμῖν δοκεῖ εἶναι τὸ καὶ ἐκ τῶν δεξιῶν μελετῆσαι ἀναπηδᾶν. μαθεῖν δ' οὐδὲν δεῖ ἄλλο, ἢ ἃ μὲν τότε τοῖς δεξιοῖς τοῦ σώματος ἐποίει, τοῖς ἀρι- D στεροῖς ποιεῖν· ἃ δὲ τότε τοῖς ἀριστεροῖς, τοῖς δεξιοῖς. τούτου δὲ ἕνεκα καὶ ταύτην ἐπαινοῦμεν τὴν ἀνάβασιν, ὅτι ἅμα τε ἀναβεβηκὼς ἂν εἴη καὶ κατεσκευασμένος πάντα, εἴ τι δέοι ἐξαίφνης πρὸς πολεμίους ἀγωνίζεσθαι. ἐπειδάν γε μὴν καθίζηται, ἐάν τε ἐπὶ ψιλοῦ, ἐάν τε ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου, οὐ τὴν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δίφρου ἕδραν ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ὥσπερ * ὀρθὸς ἂν διαβεβηκὼς εἴη τοῖν σκελοῖν. τοῖν τε γὰρ μηροῖν οὕτως E ἂν ἔχοιτο μᾶλλον τοῦ ἵππου, καὶ ὀρθὸς ὤν, ἐρρωμενεστέρως ἂν δύναιτο καὶ ἀκοντίσαι καὶ πατάξαι ἀπὸ τοῦ ἵππου, εἰ δέοι. χρὴ δὲ καὶ χαλαρὰν ἀπὸ τοῦ γόνατος ἀφεῖσθαι τὴν κνήμην σὺν τῷ ποδί. σκληρὸν μὲν γὰρ ἔχων τὸ σκέλος, εἰ προσκόψειέ τῳ, προσκεκλασμένος ἂν εἴη. ὑγρὰ δὲ οὖσα ἡ κνήμη, εἴ τι καὶ προσπίπτοι αὐτῇ, ὑπείκοι ἄν, καὶ τὸν μηρὸν οὐδὲν μετακινοίη. δεῖ δὲ τὸν ἱππέα καὶ τὸ ἄνωθεν τῶν ἑαυτοῦ ἰσχίων σῶμα ὡς ὑγρότατον ἐθίζειν εἶναι. οὕτω γὰρ ἂν * ποιεῖν ἔτι μᾶλλον δύναιτο, καί, εἰ ἕλκοι τις αὐτόν, ἢ ὠθοίη, ἧττον

* ὀρθῶσαι διαβεβηκότα σκελοῖν.

ἧττον ἂν σφάλλοιτο. ἐπειδάν γε μὴν καθίζηται, πρῶτον μὲν ἠρεμεῖν δεῖ διδάσκειν τὸν ἵππον, ἕως ἂν καὶ ὑποσπάσηται ἤν τι δέηται, καὶ τὰς ἡνίας ἰσώσηται, καὶ * δόρυ λάβῃ ἕως ἂν εὐφορώτατον εἴη. ἔπειτα δὲ ἐχέτω τὸν ἀριστερὸν βραχίονα πρὸς ταῖς πλευραῖς. οὕτω γὰρ εὐσταλέστατός τε ὁ ἱππεὺς ἔσται, καὶ ἡ χεὶρ ἐγκρατεστάτη. ἡνίας γε μὴν ἐπαινοῦμεν, ὁποῖαι ἴσαι τε εἰσὶ, καὶ μὴ ἀσθενεῖς, μηδὲ ὀλισθηραὶ, μηδὲ παχεῖαι· ἵνα καὶ τὸ δόρυ, ὅταν δέῃ, δέχεσθαι ἡ χεὶρ δύνηται. ὅταν δὲ προχωρεῖν σημαίνῃ τῷ ἵππῳ, βάδην μὲν ἀρχέσθω· τοῦτο γὰρ ἀταρακτότατον. ἡνιοχείτω δὲ, ἢν μὲν * κυφαγωγότερος ᾖ ὁ ἵππος, ἀνωτέρω ταῖς χερσίν· ἢν δὲ μᾶλλον ἀνακεκυφὼς, κατωτέρω· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα κοσμοίη τὸ σχῆμα. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ αὐτοφυεῖ διατροχάζων, διαχαλῴη τ' ἂν ἀλυπότατα τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὸ ἐπιρραβδοφορεῖν ἥδιστ' ἂν ἀφικνοῖτο. * ἐπειδὴ γε καὶ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἄρχεσθαι εὐδοκιμώτερον, ὧδ' ἂν μάλιστα ἀπὸ τούτων ἄρχοιτο, εἰ διατροχάζοντος μὲν ὁπότε ἀναβαίνοι τοῦ δεξιοῦ, τότε σημαίνοι τῷ ἵππῳ, τοῦ ἐπιρραβδοφορεῖν. τὸ γὰρ ἀριστερὸν μέλλων αἴρειν, ἐκ τούτου ἂν ἄρχοιτο· καὶ ὁπότε ἐπὶ τὰ εὐώνυμα ἀναστρέφοι, τότε καὶ τῆς ἐπικλίσεως ἂν ἄρχοιτο. καὶ γὰρ πέφυκεν ὁ ἵππος εἰς μὲν τὰ δεξιὰ στρεφόμενος, τοῖς δεξιοῖς ἀφηγεῖσθαι· εἰς εὐώνυμα δὲ, τοῖς ἀριστεροῖς. ἱππασίαν δ' ἐπαινοῦμεν τὴν πέδην καλουμένην. ἐπ' ἀμφοτέρας γὰρ τὰς γνάθους στρέφεσθαι ἐθίζει. καὶ τὸ μεταβάλλεσθαι δὲ τὴν ἱππασίαν ἀγαθὸν, ἵνα ἀμφότεραι αἱ γνάθοι καθ' ἑκάτερον τῆς ἱππασίας ἰσάζωνται. ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὴν ἑτερομήκη πέδην μᾶλλον τῆς κυκλοτεροῦς. ἥδιον μὲν γὰρ οὕτως ἀναστρέφοιτο ὁ ἵππος, ἤδη πλήρης ὢν τοῦ εὐθέος, καὶ τό, τε ὀρθοδρομεῖν καὶ τὸ ἀποκάμπτειν ἅμα μελετῴη ἄν. δεῖ δὲ καὶ ὑπολαμβάνειν ἐν ταῖς στροφαῖς. οὐ γὰρ ῥᾴδιον τῷ ἵππῳ, οὐδ' ἀσφαλὲς ἐν τῷ τάχει ὄντα κάμπτειν ἐν μικρῷ, ἄλλως τε κἂν * ἀπόκροτον ἢ ὀλισθηρὸν ᾖ τὸ χωρίον. ὅταν γε μὴν ὑπολαμβάνῃ, ὡς ἥκιστα μὲν χρὴ τὸν ἵππον πλαγιοῦν τῷ χαλινῷ, ὡς ἥκιστα δ' αὐτὸν πλαγιοῦσθαι· εἰ δὲ μὴ, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι μικρὰ πρόφασις ἀρκέσει κεῖσθαι καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἵππον. ἐπειδάν γε μὴν ἐκ τῆς στροφῆς εἰς τὸ εὐθὺ βλέπῃ ὁ ἵππος,

δόρυ λάβῃ, ἕως ἂν

κυφαγωγότερος, Pollux.

ἐπειδὴ γὰρ

ὑπόφορον lib. ſeq. 960. C.

A minus euerti poſſit. Vbi iam inſidet equo, primum docere debet eum, vt placide quieſcat, donec ſubduxerit ipſe, ſi quid oporteat, & habenas æquales reddiderit, & haſtam ita ſumpſerit, vt geſtari facillime poſſit. Deinde brachium ſiniſtrum lateri admotum teneat. Hic enim geſtus equitem maxime decet; ac manui robur inprimis addit. Habenas laudamus æquales, non fragiles, nec lubricas, nec craſſas: vt ea manus, quoties opus eſt, haſtam quoque prehendere poſſit. Signo dato, vt equus progrediatur; pedetentim fiat initi- B um: nam in hoc minimum eſt perturbationis. Habenas, ſi * cernuus incedat equus, manibus ſuperiori earum parte teneat: ſin erectiori capite, inferius: hoc enim formam equi maxime decorauerit. Secundum hæc ſi naturali curſitet inceſſu, reddetur corpus eius abſque moleſtia laxius, & libentiſſime ad virgæ incitationem accedet. Quum enim magis probetur, vt à ſiniſtris initium fiat: ita maxime hinc incipiet, ſi equo poſt conſcenſionem C ad dexteram currente, ſignum ei virga dederit. Quippe dum ſiniſtrum ſumere vult, hinc incipiet; & vbi ad ſiniſtram ſe conuertit, tunc & inflexionis initium faciet. Solet enim equus, ſi conuertatur ad dextram, dextris inſiſtere; ſi ad læuam, ſiniſtris. Eam vero laudamus equorum agitationem, quæ pedicæ nomen habet. Nam adſuefacit equos, vt ab vtraque maxillarum parte conuertantur. Et mutare motum equi bonum eſt, vt vtraque agitatio- D nis ratione ſimiles ſibi maxillæ fiant ambæ. Laudamus & pedicam altera parte longiorem potius quam rotundam. Sic enim libentius conuertetur equus, iam recti curſus ſatur; & ſimul ad curſum rectum, & ad inflexionem exercebitur. Etiam inhibendi ſunt in reflexionibus equi. Nec enim vel facile, vel tuto fieri poteſt; vt equus in curſu citatiore paullo momento ſe reflectat; præſertim ſi locus pauitus ſit, aut lubricus. Inter inhibendum quamminime fræno flectendus in obliquum E equus, nec in alterum latus ipſi ſeſſori procumbendum. Ceteroquin ei ſciendum, leuem ſuffecturam occaſionem ad hoc, vt tam ipſe quã equus humi iaceãt. Vbi iam poſt inflexionem directe proſpiciet equus,

* Lectio marginis ex Polluce.

tum vero ad celeritatem incitandus erit. Nimirum conſtat, in bellis quoque fieri reflexiones, vel hoſtem inſequendi, vel receptus cauſſa. Quapropter vtile eſt equos exercere, vt reflexi curſu celeriore ferantur. Poſteaquam exercitij ſatis habere iam videbitur equus, bonum erit etiam poſt quietem eũ ſubito ad curſum celerrimum incitare, tam ab equis aliis quam in equos; rurſumque ab hac celeritate proximo quodam in loco quieſcere, ac vbi ſteterit aliquamdiu, denuo reflexum incitare. Quippe manifeſtum eſt, venturum aliquando tempus, quo amborum vſus ei futurus ſit neceſſarius. Vbi iam deſcendendi tempus erit, non hoc fiat inter equos, nec iuxta cœtum aliquem hominum, nec extra ſpatium agitationis: ſed quo loco laborem equus perferre cogitur, ibidem & requiete potiatur. Et quoniam equo nonnumquam currendum erit per decliuia, montuoſa, tranſuerſa; nonnumquam tranſiliendum, & exſiliendum, & deſiliendum; ad iſtæc omnia prorſus & inſtituere & exercere tam ſeipſum quam equum debet. Hoc enim modo & ſalutaris alter alteri fuerit, & vtilis. Si quis autem nos eadem bis repetere putat, qui de iiſdem & prius & nũc loquamur; ſane non hoc eſt, bis dicere. Nam in emtione periculum fieri iubebamus, an equus hæc præſtare poſſet; nunc vnicuique ſic equum ſuum docendum dicimus, & docẽdi rationem litteris prodemus. Nam qui tranſiliendi rudem prorſus accepit equum, is humi demiſſo loro ductorio, prior ipſo tranſire foſſam debet: deinde loro ductorio ſic vrgendus equus, vt tranſiliat. Si nolit, flagellum aliquis aut virgam totis viribus adhibeat. Ita non ſolum id ſpatium, ſed maius etiam quam oportebit, tranſiliet; ac deinceps non opus erit verberibus, ſed vbi dumtaxat accedẽtem à tergo quẽdam conſpexerit, ſaltabit. Poſtquam ita tranſilire adſueuerit, etiã conſcenſum primo deducat ad minores, inde maiores, foſſas. Quum vero iam ſaltaturus eſt, calcaribus eum pungat. Similiter & quum eum exſilire, & quum deſilire docet, calcaribus exſtimulet. Nam ſi hæc omnia toto ſimul corpore faciat equus, tam ſibimet ipſi quam ſeſſori minore cum periculo præſtabit; quam ſi vel in tranſiliendo, vel ſur-

A ἐν τούτῳ πρὸς τὸ θᾶττον αὐτὸν ὁρμάτω. δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ ἐν τοῖς * πολεμίοις αἱ στροφαί εἰσιν, * ἢ τοῦ διώκειν, ἢ τοῦ ἀποχωρεῖν ἕνεκα. ἀγαθὸν οὖν τὸ στραφέντα ταχύνειν μελετᾶν. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἤδη δοκῇ τὸ γυμνάσιον τῷ ἵππῳ ἔχειν, ἀγαθὸν καὶ διαπαυσάμενόν τι ὁρμῆσαι ἐξαίφνης εἰς τὸ τάχιστον, καὶ ἀφ' ἵππων * μέντοι μὴ πρὸς ἵππους· καὶ ἐκ τοῦ τάχεος αὖ ὡς ἐγγυτάτω ἠρεμίζειν, καὶ ἐκ τοῦ ἑστάναι δὲ * στρέψαντα δεῖ πάλιν ὁρμᾶν. πρό- B δηλον γὰρ, ὅτι ἔσται ποτὲ, ὅτε ἑκατέρου τούτων δεήσει. ὅταν γε μὴν καταβαίνειν ἤδη καιρὸς ᾖ, μήτε ἐν ἵπποις ποτὲ καταβαίνειν, μήτε πρὸς σύστασιν ἀνθρώπων, μήτε ἔξω τῆς ἱππασίας, ἀλλ' ὅπουπερ καὶ πονεῖν ἀναγκάζεται ὁ ἵππος, ἐνταῦθα καὶ τῆς ῥᾳστώνης τυγχανέτω. ἐπειδὴ δέ ἐστιν ὅπου τρέχειν δεήσει τὸν ἵππον καὶ πρανῆ, καὶ ὄρθια καὶ πλάγια, ἔστι δὲ ὅπου διαπηδᾶν, ἔστι δὲ ὅ- C που καὶ ἐκπηδᾶν, ἔνθα δὲ καὶ καθάλλεσθαι, καὶ ταῦτα πάντα διδάσκειν τε δεῖ καὶ μελετᾶν καὶ αὐτὸν καθόλου, καὶ τὸν ἵππον. οὕτω γὰρ ἂν σωτήριοί τε εἶεν ἀλλήλοις, καὶ χρησιμώτεροι ἂν δοκοῖεν εἶναι. εἰ δέ τις διλογεῖν ἡμᾶς οἴεται, ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν λεγόμεν νῦν τε καὶ πρόσθεν, οὐ διλογία ταῦτά ἐστιν. ὅτε μὲν γὰρ ἐωνεῖτο, πειρᾶσθαι ἐκελεύομεν, εἰ δύναιτο ὁ ἵππος ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ διδάσκειν φαμὲν χρῆναι τὸν ἑαυ- D τοῦ, καὶ γράφομεν, ὡς δεῖ διδάσκειν. τὸν μὲν γὰρ παντάπασιν ἄπειρον τοῦ διαπηδᾶν λαβόντα δεῖ τοῦ ἀγωγέως * καταβεβλημένον προδιαβιβῶσαι αὐτὸν τὴν τάφρον. ἔπειτα δὲ ἐντείνειν δεῖ τῷ ἀγωγεῖ, ὡς διαλλεῖται. ἂν δὲ μὴ ἐθέλῃ, ἔχων τις μάστιγα ἢ ῥάβδον ἐμβαλέτω ὡς ἰσχυρότατα· καὶ οὕτως ὑπεραλεῖται οὐ τὸ μέτρον, ἀλλὰ πολὺ πλέον τοῦ καιροῦ. καὶ τὸ λοιπὸν οὐδὲν δεήσει παίειν, ἀλλ' ἐὰν μόνον ἴδῃ ὄπισθέν τινα ἐπιόντα, ἁλεῖται. ἐπειδὰν δὲ οὕ- E τω διαπηδᾶν ἐθισθῇ, καὶ ἀναβεβηκὼς ἐπαγέτω τὸ μὲν * πρῶτον μικρὰς, ἔπειτα δὲ καὶ μείζους. ὅταν δὲ μέλλῃ πηδᾶν, παιέτω αὐτὸν τῷ μύωπι. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀναπηδᾶν καὶ τὸ καταπηδᾶν διδάσκων, παιέτω τῷ μύωπι. ἀθρόῳ γὰρ τῷ σώματι ταῦτα πάντα ποιῶν, καὶ ἑαυτῷ ὁ ἵππος καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀσφαλέστερον ποιήσει μᾶλλον, ἢ * ἂν ἕνα εἰπῇ τὰ ὄπισθεν ἢ διαπηδῶν, ἢ

* πεδίοις
* μέντοι, ἢ προσιέναι.
* στρέψαντα πάλιν.
* καταβεβλημένον
* πρῶτον ἐπὶ μικράς,
* αἱ ἰγνύαι τὰ ἴσα.

A ἀνορούων, ἢ καθαλλόμενος. εἴς γε μὴν τὸ κάταντες πρῶτον χρὴ ἐν μαλακῷ χωρίῳ διδάσκειν. καὶ τελευτῶν, ἐπειδὰν τοῦτο ἐθισθῇ, πολὺ ἥδιον τὸ πρανὲς τοῦ ὀρθίου δραμεῖται. ἃ δὲ φοβοῦνταί τινες, μὴ ἀπορρηγνύωνται τοὺς ὤμους κατὰ τὰ πρανῆ ἐλαυνόμενοι, θαρρούντων μαθόντες, ὅτι Πέρσαι καὶ Ὀδρύσαι * ἅπαντες τὰ κατάντη ἁμιλλώμενοι, οὐδὲν ἧττον τῶν Ἑλλήνων ὑγιεῖς τοὺς ἵππους ἔχουσι. παρήσομεν δὲ οὐδὲ ὅπως τὸν ἀναβάτην ὑπηρετεῖν δεῖ πρὸς ἕκαστα B τούτων. χρὴ γὰρ ὁρμῶντος μὲν ἐξαίφνης ἵππου, προνεύειν (ἧττον γὰρ ἂν καὶ ὑποδύοι ὁ ἵππος, καὶ ἀναβάλλοι τὸν ἀναβάτην) ἐν μικρῷ δὲ ἀναλαμβανομένου, ἀναπίπτειν. ἧσσον γὰρ ἂν αὐτὸς κόπτοιτο. τάφρον δὲ διαλλομένου, καὶ πρὸς ὄρθιον * ἱεμένου, καλὸν χαίτης ἐπιλαμβάνεσθαι, ὡς μὴ ὁ ἵππος τῷ τε χωρίῳ ἅμα καὶ τῷ χαλινῷ βαρύνηται. C εἴς γε μὴν τὸ πρανὲς, καὶ ἑαυτὸν ὑπτιάζειν, καὶ τοῦ ἵππου ἀντιλαμβάνειν τῷ χαλινῷ, ὡς μὴ προπετῶς εἰς τὸ κάταντες μήτε αὐτὸς μήτε ὁ ἵππος φέρηται. ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ ἄλλοτε μὲν ἐν ἄλλοις τόποις, ἄλλοτε δὲ μακρὰς, ἄλλοτε δὲ βραχείας τὰς ἱππασίας ποιεῖσθαι. ἀμισητότερα γὰρ καὶ ταῦτα τῷ ἵππῳ τοῦ ἀεὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις καὶ ὁμοίας τὰς ἱππασίας ποιεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἐν παντοίοις τε D χωρίοις τὸν ἵππον διὰ κράτους ἐλαύνοντα ἔποχον εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου τοῖς ὅπλοις καλῶς δύνασθαι χρῆσθαι, ὅπου μὲν ἐστὶ χωρία ἐπιτήδεια καὶ θηρία, ἄμεμπτος ἡ ἐν θήραις μελέτη τῆς ἱππικῆς· ὅπου δὲ ταῦτα μὴ ὑπάρχει, ἀγαθὴ ἄσκησις, καὶ ἢν δύο ἱππόται συνθέμενοι, ὁ μὲν φεύγῃ ἐπὶ τοῦ ἵππου παντοῖα χωρία, καὶ τὸ δόρυ εἰς τοὔπισθεν μεταβαλλόμενος ὑποχωρῇ· ὁ δὲ διώκῃ, ἐσφαιρωμένα τε ἔχων ἀκόντια, καὶ δόρυ ὡσαύτως πεπραγματευμένον. καὶ ὅπου μὲν ἂν εἰς ἀκόντιον E ἀφικνῆται, ἀκοντίζῃ τὸν φεύγοντα τοῖς σφαιρωτοῖς· ὅπου δ' ἂν εἰς δόρατος πληγὴν, παίῃ τὸν ἁλισκόμενον. ἀγαθὸν δὲ, κἄν που συμπέσωσιν, * ἑλκύσαντα ἐφ' ἑαυτὸν τὸν πολέμιον, ἐξαίφνης ἀπῶσαι. τοῦτο γὰρ καταβλητικόν. ὀρθῶς δὲ ἔχει καὶ τῷ ἑλκομένῳ * ἐπελαύνειν τὸν ἵππον. τοῦτο γὰρ ποιῶν ὁ ἑλκόμενος καταβάλοι ἂν μᾶλλον τὸν ἕλκοντα ἢ καταπέσοι.

Margin: * ἅπαντες εἰς τὰ — * ἱεμένου, οὐ καλὸν — * ἑλκύσαντα — * ἐπελαύνειν

ſum protuendo, vel deſiliendo, à tergo poſteriora deficiant. Ad decliuia primum inſtituendus eſt in ſolo molli: tamdem vero, quum adſueuerit, multo libentius per decliuia, quam per accliuia curret. Si qui vero metuunt, ne dum aguntur equi per decliuia ſcapulas & armos rumpant, bono eſſe animo poterunt, vbi cognouerint, Perſas & Odryſas vniuerſos, per decliuia curſu certantes, equos habere Græcorum equis non minus ſanos. Nec omittemus, quo pacto ſeſſor ad hæc omnia ſe debeat accommodare. Nam ad impetum equi ſubitum, anterius ei propendendum, quod hoc modo minus deprimetur equus, & minus equitem ſurſum iactabit: paulloque poſt, dum inhibetur equus, ſe retrorſum erigat. Sic enim minus ipſe ſuccutietur. Dum foſſa tranſilitur, & in accliuia pergitur, non malum eſt iubam adprehendere; ne ſimul equus & difficultate loci, & fræno grauetur. In agitatione vero decliui ſeipſum reſupinet, & equum fræno contineat: ne præceps tum ipſe tum equus deorſum feratur. Rectum eſt etiam, nonnumquam in aliis atque aliis locis, & interdum longas, interdum breues equitationes inſtituere. Nam & illa minus equo ſunt odioſa, quam ſi ſemper in iiſdem locis, & eodem modo agitetur. Quia verò neceſſarium eſt, vt omnigenis in locis equum agens, eidem firmiter inſideat, & armis ex equo recte vti poſſit; idcirco rei equeſtris exercitium in venationibus, vbi tum idonea loca, tum feræ ſunt, reprehendi non ſolet: vbi vero nulla eſt horum copia, fuerit hæc quoque non inutilis exercitatio, ſi duo equites ſic inter ſe rem componant, vt alter in equo per omnigena loca fugiat, & haſtam ſubinde retro transferens abſcedat; alter inſequatur cum iaculis in cuſpidem pilarem deſinentibus, & cum eiuſdem formæ haſta. Quum intra iactum teli peruenerit, illa iacula cuſpidis pilaris in fugientem coniiciat; quum ad interuallum, quo haſta ferire licet, capiendum feriat. Bonum hoc quoque, vt his inter ſe congreſſis, alter hoſtem ad ſe tractum ſubito protrudat. Hæc enim eſt hoſtis deiiciendi ratio. Viciſſim is qui trahitur, recte faciet ſi equum abigere nitatur. Quippe ſi hoc faciat is qui trahitur; citius trahentem deiecerit quam ipſe ceciderit:

Iam ſi aliquando, dum caſtra caſtris opponuntur, equites contra ſe prouehantur, & ad hoſtilem vſque phalangem aduerſarios inſequantur, ad ſuam vero viciſſim refugiant: heic etiam ſcire bonum eſt, quamdiu non procul aliquis à ſuis abeſt, recte tutoque facturum, ſi equo in hoſtes adacto, totis viribus inter primos vrgeat: vbi vero propior hoſtibus fuerit, equum in poteſtate retineat. Non enim abs re ſic maxime damnum hoſtibus inferens, ipſe nullum ab eis acceperit. Ceterum mortalibus hoc datum diuinitus, vt alios oratione docere poſſit homo, quæ faciunda ſint. Equum vero vt nihil oratione profecto docueris, ita ſi pro voluntate tua quiddam agenti viciſſim gratum aliquid feceris, & contumacem caſtigaueris; hoc inprimis modo didicerit, vbicumque debet, obſequi. Paucis hoc quidem dicitur, ſed in equeſtri re tota locum habet vbique. Nam & frænum facilius admittet, ſi quidem eo admiſſo boni aliquid ei contingat: itidemque tum tranſiliet, tum exſiliet, ac in aliis omnibus obſequetur, ſi poſtquam imperata fecerit, aliquam requietem exſpectet. Et hactenus quidem hæc expoſita ſunt, quomodo quamminime circumueniatur is, qui pullum & equum emit; quomodo quamminime comparatum vſu corrumpat, præſertim ſi equus cum oſtentatione ſit exhibendus, qui habeat ea quibus equiti ad bellum ſit opus. Tempus autem fortaſſe fuerit, vt etiam ſcribamus, ſi quando contingat, vt vel animoſiore quis equo, vel ignauiore, quam par ſit, vtatur; quonam modo rectiſſime vtroque poſſit vti. Primum igitur hoc ſciendum, in equo id animum eſſe, quod in homine ſit iracundia. Itaque ſicut hominem minime quis ad iram prouocet, qui moleſtum ei quidquam neque dicit, neque facit: ita nec animoſiorem equum ad iram aliquis commoueat, qui re nulla eum offendit. Statim igitur in adſcenſu adhibenda diligentia, ne quidquam moleſtum equo fiat, dum conſcenditur. Vbi conſcenderit eques, & diutius quieuerit, quam alioqui forte feciſſet: ita deinde ſignis eum placidiſſimis loco moueat. Hinc à tardiſſimo incipiens, ſic eum ad velociorem motum deducat; vt ipſemet equus ſe minime ſentiat ad progreſſum celeriorem acceſſiſſe. Quidquid autem repente iuſſerit eques, id equum animoſum, non aliter atque hominem ipſum, perturbat: ſiue ſubito conſpiciat aliquid,

A ἢν δέ ποτε καὶ στρατοπέδου ἀντικαθημένου
ἀντιπαρελαύνωσιν ἀλλήλοις, καὶ διώκωσι μὲν
μέχρι τῆς πολεμίας φάλαγγος τοὺς ἐναν-
τίους, φεύγωσι δὲ μέχρι τῆς φιλίας, ἀγα-
θὸν καὶ ἐνταῦθα ἐπίστασθαι, ὅτι ἕως μὲν ἂν
παρὰ τοὺς φίλους τις * ᾖ, καλὸν καὶ ἀσφα- In, male.
λὲς τὸ ἐν πρώτοις ἐπιστρέψαντα ἀνακράτος
ἐπικεῖσθαι· ὅταν δ' ἐγγὺς τῶν ἐναντίων γί-
γνηται, ὑποχείριον τὸν ἵππον ἔχειν. οὕτω γὰρ
ἂν, ὡς τὸ εἰκός, μάλιστα δύναιτο βλάπτων
B τοὺς ἐναντίους μὴ βλάπτεσθαι ὑπ' αὐτῶν.
ἀνθρώποις μὲν οὖν ἀνθρώπου θεοὶ ἔδωκαν
λόγῳ διδάσκειν, ἃ δεῖ ποιεῖν. ἵππον δὲ * δῆ- δήπου
λον ὅτι λόγῳ μὲν οὐδὲν ἂν διδάξαις· ἂν δὲ
ὅταν μὲν ποιήσῃ ὡς ἂν βούλῃ, ἀντιχαρίσῃ
αὐτῷ, ὅταν δὲ ἀπειθῇ, * κολάζῃς, οὕτως κολάσῃς.
μάλιστα μάθοι τὸ δέον ὑπηρετεῖν. καὶ ἔστι
μὲν τοῦτο ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, δι' ὅλης δὲ τῆς
ἱππικῆς παρακολουθεῖ. καὶ γὰρ χαλινὸν μᾶλ-
C λον ἂν λαμβάνοι, εἰ, ὁπότε δέξοιτο, ἀγαθόν τι
αὐτῷ ἀποβαίνοι· καὶ διαπηδῴη δ' ἂν, καὶ
ἐξάλλοιτο, καὶ τἆλλα πάντα ὑπηρετοίη
ἄν, εἰ προσδοκῴη, ὁπότε τὰ σημαινόμενα
πράξειε, ῥᾳστώνην τινά. καὶ τὰ μὲν δὴ εἰρη-
μένα ταῦτά ἐστιν, ὡς ἂν ἥκιστα μὲν ἐξαπα-
τῷτο καὶ πῶλον καὶ ἵππον ὠνούμενος, ἥκιστα
δ' ἂν διαφθείρειε χρώμενος, * μάλιστα δ' μάλιστά δ' ἂν εἰ
D ἂν ἵππον εἰ ἀποδεικνύειν δέοι ἔχοντα ὧν ἱπ- ἵππον ἐπι-
πεὺς δεῖται εἰς πόλεμον. καιρὸς δ' ἴσως γρά- δεικνύειν.
ψαι καί, εἴποτε συμβαίνοι θυμοειδεστέρῳ ἵπ-
πῳ τοῦ καιροῦ χρῆσθαι, ἢ βλακωδεστέρῳ, ὡς
ἂν ὀρθότατα ἑκατέρῳ χρῷτο. πρῶτον τοίνυν
χρὴ τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἐστὶ θυμὸς ἵππῳ, ὅπερ
ὀργὴ ἀνθρώπῳ. ὥσπερ οὖν καὶ ἄνθρωπον
ἥκιστ' ἂν ὀργίζοι τις ὁ μήτε λέγων χαλεπὸν
μηδὲν μήτε ποιῶν, οὕτω καὶ ἵππον θυμοειδῆ ὁ
μὴ ἀνιῶν ἥκιστ' ἐξοργίζοιτο. εὐθὺς μὲν οὖν
E χρὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐπιμεληθῆναι, ὡς ἂν ἥκιστ'
ἀναβαίνων λυποῖ. ἐπειδὰν δὲ ἀναβῇ, ἠρεμίσαν-
τα πλείω χρόνον, * ἢ τὸν ἐπιτυχόντα, οὕτω προσ- ἢ τὸν ἐπιτυχόν-
κινεῖν αὐτὸν ὡς πρᾳοτάτοις σημείοις. ἔπειτα δ' ἐκ τα,
τοῦ βραχυτάτου ἀρχόμενον οὕτως ἂν εἰς τὸ θᾶτ-
τον προσάγειν, ὡς ἂν μάλιστα λανθάνοι αὐτὸν
ὁ ἵππος εἰς τὸ ταχὺ ἀφικνούμενος. ὅ,τι δ' ἂν
ἐξαίφνης σημαίνῃ, θυμοειδῆ ἵππον ὥσπερ ἄν-
θρωπον ταράττει τὰ ἐξαπίναια καὶ ὁράματα,

εἰδέναι ἐν χρὴ

καὶ ἀκούσματα, καὶ παθήματα. εἰδέναι * δὲ χρὴ, ὅτι ἐν ἵππῳ τὰ ἐξαπίναια ταραχὴν ἐξεργάζεται. ἢν δὲ καὶ εἰς τὸ * θᾶττον ὁρμώμενον καὶ τοῦ ῥοῦ ὑπολαμβάνειν βούλῃ τὸν θυμοειδῆ, οὐ δεῖ ἐξαπιναίως σπᾶν, ἀλλ' ἠρεμαίως προσάγεσθαι τῷ χαλινῷ, πραΰνοντα, οὐ βιαζόμενον ἠρεμεῖν. καὶ αἵ τε μακραὶ ἐλάσεις μᾶλλον, ἢ αἱ πυκναὶ ἀποστροφαὶ πραΰνουσι τοὺς ἵππους, καὶ αἱ ἥσυχαι μὲν πολὺν χρόνον * καθέψουσι, καὶ πραΰνουσι, καὶ οὐκ ἀνεγείρουσι τὸν θυμοειδῆ. εἰ δέ τις οἴεται, ἢν ταχὺ καὶ πολλὰ ἐλαύνηται, ἀπειπεῖν ποιήσας τὸν ἵππον πραΰνειν, τἀναντία γιγνώσκει τοῦ γιγνομένου. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις ὁ θυμοειδὴς καὶ ἄγειν βίᾳ μάλιστα ἐπιχειρεῖ, καὶ σὺν τῇ ὀργῇ, ὥσπερ ἄνθρωπος ὀργίλος, πολλάκις καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀναβάτην πολλὰ ἀνήκεστα ἐποίησεν. ἐπιλαμβάνειν δὲ χρὴ ἵππον θυμοειδῆ καὶ τοῦ εἰς τὸ τάχιστα ὁρμᾶν, τοῦ δὲ δὴ παραβάλλειν ἵππῳ καὶ παντάπασιν ἀπέχεσθαι. σχεδὸν γὰρ οἱ φιλονεικότατοι καὶ θυμοειδέστατοι τῶν ἵππων γίγνονται. καὶ χαλινοὶ δὲ οἱ λεῖοι ἐπιτηδειότεροι τῶν τραχέων. ἐὰν δὲ καὶ τραχὺς ἐμβληθῇ, τῇ χαλαρότητι * λείῳ αὐτὸν ἀφομοιοῦν. ἀγαθὸν δὲ ἐθίζειν αὐτὸν καὶ * τὸ ἠρεμεῖν μάλιστα ἐπὶ θυμοειδοῦς ἵππου, καὶ * τὸ ὡς ἥκιστα ἄλλῳ τινὶ ἅπτεσθαι, ἢ οἷς τοῦ καθῆσθαι ἀσφαλῶς ἕνεκα ἁπτόμεθα. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι δίδαγμά ἐστι καὶ τῷ ποππυσμῷ μὲν πραΰνεσθαι, * κλωσμῷ δὲ ἐγείρεσθαι. καὶ εἴ τις ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ μὲν κλωσμῷ τὰ πρᾶα, ἐπὶ δὲ ποππυσμῷ τὰ χαλεπὰ προσφέροι, μάθοι ἂν ὁ ἵππος ποππυσμῷ μὲν ἐγείρεσθαι, κλωσμῷ δὲ πραΰνεσθαι. οὕτως οὖν δεῖ καὶ παρὰ κραυγὴν καὶ παρὰ σάλπιγγα μήτ' αὐτὸν φαίνεσθαι προσιέναι τεθορυβημένον τῷ ἵππῳ, μήτε μὴν ἐκείνῳ θορυβῶδες μηδὲν προσφέρειν, ἀλλ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ ἀναπαύειν ἐν τῷ τοιούτῳ, καὶ ἄριστα καὶ δεῖπνα, * εἰ συγχωροίη, προσφέρειν. κάλλιστον δὲ συμβούλευμα, τὸ ἄγαν θυμοειδῆ ἵππον μὴ κτᾶσθαι εἰς πολέμους. βλακὶ γε μὴν ἵππῳ ἀρκεῖν μοι δοκεῖ γράψαι πάντα τἀναντία ποιεῖν, ὅσα τῷ θυμοειδεῖ χρῆσθαι συμβουλεύομεν. ἢν δέ τις ποτε βουληθῇ χρῆσθαι τῷ χρησί-

Margin: * θᾶττον ὁρμώμενον τῷ χωρῷ — * καταπέψουσι — * τῇ λείᾳ δεῖ τῷ — * τῷ — * κλωγμῷ — * εἰ ἐγχωροίη

A ſeu audiat, ſeu patiatur. Sciendum ergo, repentinæ perturbationis cauſſam equo præbere. Quod ſi etiam equum animoſum concitatius prorumpentem; quam par ſit, inhibere velis: non eum conuellere ſubito debes; ſed placide fræno adtrahere; vt eum mitigando, non vi cogendo, ad quieſcendum permoueas. Agitationes quoque prolixiores magis mitigant equos, quam crebræ inflexiones: itemque remiſſiores diu demulcent, & placant, & minime concitant equum animoſiorem. Si quis autem exiſtimat, equum ſe agitatione celeri & diuturna fatigatum manB ſuetiorem effecturum: is contra ſtatuit, quam fieri ſolet. Nam equus animoſus in huiuſmodi agitationibus inprimis vi nititur vti, & in ira perinde atque homo iracundus, ſæpenumero tam ſeipſum quam ſeſſorem, multis adficere malis grauiſſimis conſueuit. Etiam continendus eſt equus animoſus, quominus celerrime prorumpat; & ab eo prorſus abſtinendum, ne cum alio quouis equo certaminis cauſſa committatur. Nam equi plerumque contentioſiſſimi etiam exiſtere ſolent aniC moſiſſimi. Fræna quoque his aptiora læuia, quam aſpera. Si tamen & aſperum iniectum fuerit, laxitate id efficiendum, vt læui ſimile ſit. Bonum vero eſt, vt eques ſe cõſuefaciat ad ſeſſionem quietam in equo animoſo; & vt eum alia ſui parte non tangat, quam quibus partibus equum ſeſſionis tutioris cauſſa tangimus. Sciendum autem, ſolere præcipi, vt equi poppyſmi ſibilo mitigentur, clogmo excitentur. Quod ſi quis initio lenius equum D tractet cum clogmo; durius cum poppyſmo: nimirum ad poppyſmum incitari adſueuerit, ad clogmum mitigari. Eodem modo nec ad clamorem, nec ad tubam, vel ipſe videri debet ad equum accedere perturbatus, vel ei turbulentam aliquam ſpeciem exhibere: ſed in huiuſmodi caſu equum ſedare, quantum eius fieri poteſt, & eidem tum prandij, tum cœnæ pabula, ſi quidem id fieri liceat, offerre. Rectiſſimum vero conſilium hoc fuerit, vt equus admodum ferox ad vſum belli non ematur. De inerti E equo ſufficere mihi videtur id ſcripſiſſe, omnia huic facienda iis contraria, quibus vtendum in animoſo conſulimus. Si quis autem equo ad bellum idoneo ſic vti

voluerit, vt etiam inter equitandum magnificentior & ſpectabilior ſit: is vti nec os equi fræno torqueat, nec eum calcaribus & flagris vrgeat, abſtinere ſe debet: quæ plerique dum faciunt, ſplendorem quemdam præ ſe ferunt. Contraria nempe iis agunt omnia quę cupiunt. Etenim dum equorum ora ſurſum trahendo torquent; cæcos reddunt eos, qui ante ſpectare debebant: dum calcaribus vrgent, & flagris cædunt, ita territos obſtupefaciunt; vt perturbati, ſe periculis exponant. Ea vero fieri ab equis ſolent, qui motum equitationis moleſtiſſime ferunt; ac fœde, non egregie ſe gerſit. Si quis autem ſic equum inſtituat, vt motus equeſtres fræno laxiore peragat, & ceruicem ſurſum adtollat, & à capite gibberis inſtar incuruet: ita ſcilicet illum impellat ad præſtandum ea, quibus equus ipſe gaudet ac exultat. Ex his eum gaudere, vel hoc argumento conſtat. Nam quoties ipſe ad alios accedit equos, feminei præſertim ſexus; tunc & ceruicem ad ſummum adtollit, & caput agili maxime motu recuruat; ac alte quidem mollia crura tollit, caudam vero ſurſum tendit. Itaque ſi quis eum ad iſta deducat, quæ ipſemet effingit, quum pulchritudinem ſuam in primis oſtentat; tum vero talem exhibebit equum, qui & voluptatem ex agitatione capiat, & magnificus ſit, & pernix, & ſpectabilis. Quo autem modo putemus hæc poſſe perfici, nunc enarrare conabimur. Primum igitur habere fræna non pauciora duobus oportet. Horum læue ſit vnum, & orbes habeat maiuſculos; alterum graues ac depreſſos orbes, & echinos acutos: vt vbi frænum huiuſmodi prehenderit, ob aſperitatem ægre ferens, dimittat; vbi lęue cum iſto commutauerit, eius lęuitate delectatus, quæ facere per illud aſperum edoctus fuerat, etiam læui vtens efficiat. Sin iſta lęuitate contempta, frequenter huic incumbere velit: hanc ipſam ob cauſſam læui maiores orbes addimus, vt os pandere per os cogatur, atque ita lupos admittat. Licebit & aſperiorem variare tum implicando tum extendendo. Quotcumque vero fræna fuerint, mollia ſint omnia. Nam durum quacumque parte prehenderit equus, totum ad maxillas tenet; ſicut & veru quacumque parte quiſpiam prehenderit, totum ſuſtollit.

A μὲν εἰς πόλεμον ἵππῳ μεγαλοπρεπεστέρῳ τε καὶ περιβλεπτοτέρῳ ἱππάζεσθαι, τοῦ μὲν ἕλκειν τὸ στόμα τῷ χαλινῷ, καὶ μυωπίζειν τε, καὶ μαστιγοῦν τὸν ἵππον, ἃ οἱ πολλοὶ ποιοῦντες λαμπρύνειν οἴονται, ἀπέχεσθαι δεῖ. πάντα γὰρ τἀναντία οὗτοί γε ποιοῦσιν ὧν βούλονται. * τά τε γὰρ στόματα ἕλκοντες ἄνω, αὐτὶ τοῦ προορᾶν, ἐκτυφλοῦσι τοὺς ἵππους, καὶ μυωπίζοντες καὶ παίοντες ἐκπλήττουσιν, ὥστε ταράττεσθαι καὶ κινδυνεύειν. ταῦτα δ' ἐστὶν ἵππων * ἐργάτων μάλιστα ἀχθομένων ἱππασίᾳ, καὶ αἰσχρὰ καὶ οὐ καλὰ ποιούντων. [τά, τε γὰρ στόματα] [ἔργα τῶν]

B ἐὰν δέ τις διδάξῃ τὸν ἵππον ἐν χαλαρῷ μὲν τῷ χαλινῷ ἱππάζεσθαι, ἄνω δὲ τὸν αὐχένα διαίρειν, ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς κυρτοῦσθαι, οὕτως ἂν ἀπεργάζοιτο ποιεῖν τὸν ἵππον οἷς περ καὶ αὐτὸς ἥδεταί τε καὶ ἀγάλλεται. τεκμήριον δὲ, ὅτι τούτοις ἥδεται. ὅταν γὰρ * αὖθις ἔλθῃ παρ' ἵππους, μάλιστα δὲ ὅταν πρὸς θηλείας, τότε αἴρει τὸν αὐχένα ἀνωτάτω, καὶ κυρτοῖ μάλιστα τὴν κεφαλὴν γοργούμενος. καὶ τὰ μὲν σκέλη ὑγρὰ [αὖτις ἐν ἵπποις]

C μετεωρίζει, τὴν δὲ οὐρὰν ἄνω ἀνατείνει. ὅταν οὖν τις αὐτὸν εἰς ταῦτα προαγάγῃ, ἅπερ αὐτὸς σχηματοποιεῖται, ὅταν μάλιστα καλλωπίζηται, οὕτως ἡδόμενόν τε τῇ ἱππασίᾳ, καὶ μεγαλοπρεπῆ, καὶ γοργὸν, καὶ περίβλεπτον * ἀποφαίνει τὸν ἵππον. ὡς οὖν ἡγούμεθα ταῦτ' ἂν ἀπεργάζεσθαι, νῦν αὖ πειρασόμεθα διηγεῖσθαι. πρῶτον μὲν τοίνυν χρὴ οὐ μεῖον δυοῖν χαλινοῖν κεκτῆσθαι. τούτοιν δὲ ἔστω ὁ μὲν λεῖος, τοὺς [ἀπεργάζεται]

D τροχοὺς εὐμεγέθεις ἔχων, ὁ δὲ ἕτερος τοὺς μὲν τροχοὺς καὶ βαρεῖς καὶ ταπεινούς, τοὺς δ' ἐχίνους ὀξεῖς· ἵνα ὁπόταν μὲν τοῦτον λάβῃ, ἀσχάλλων τῇ τραχύτητι, διὰ τοῦτο ἀφίῃ, ὅταν δὲ τὸν λεῖον μεταλάβῃ, τῇ μὲν λειότητι αὐτοῦ ἥδηται· ἃ δὲ ἀπὸ τοῦ τραχέος παιδευθῇ, ταῦτα καὶ ἐν τῷ λείῳ ποιῇ. ἐὰν δ' αὖ καταφρονήσας τῆς λειότητος θαμινὰ * ἀπερείδηται ἐν αὐτῷ, τούτου ἕνεκα τοὺς τροχοὺς μεγάλους τῷ λείῳ προστίθεμεν, ἵνα χάσκειν ἀναγκαζόμενος ὑπ' αὐτῶν * ἀ- [ἐφείδηται] [ἐφιῇ]

E φιῇ τὸ στόμιον. οἷόν τε δὲ καὶ τὸν τραχὺν παντοδαπὸν ποιεῖν, καὶ κατειλοῦντα, καὶ κατατείνοντα. ὁπόσοι δ' ἂν ὦσι χαλινοί, πάντες ὑγροὶ ἔστωσαν. τὸν μὲν γὰρ σκληρὸν ὅπῃ ἂν ὁ ἵππος λάβῃ, ὅλον ἔχει πρὸς ταῖς γνάθοις· ὥσπερ καὶ ὀβελίσκον ὁπόθεν ἄν τις λάβῃ, ὅλον αἴρει.

Alterum

ἐκ ἑτέρας ὥσπερ ἡ ἅλυσις ποιεῖ. ὁ γὰρ ἂν ἔχῃ τῆς αὐτῆς, τοῦτο μόνον ἄκαμπτον μένει, τὸ δ' ἄλλο * ἀπήρτηται. ὁ δὲ φεύγων ἐν τῷ στόματι ἀεὶ θηρεύων, ἀφίησιν ἀπὸ τῶν γνάθων τὸ στόμιον. τούτου ἕνεκα καὶ οἱ κατὰ μέσον ἐκ τῶν ἀξόνων δακτύλιοι κρεμάννυνται, ὅπως τούτους διώκων τῇ τε γλώττῃ καὶ τοῖς ὀδοῦσιν, ἀμελῇ τοῦ ἀναλαμβάνειν πρὸς τὰς γνάθους τὸν χαλινόν. εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, τί τὸ ὑγρὸν τοῦ χαλινοῦ, καὶ τί τὸ σκληρόν. γράψομεν καὶ τοῦτο. ὑγρὸν μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν οἱ ἄξονες εὐρείας καὶ λείας ἔχωσι τὰς συμβολάς, * ὥστε ῥᾳδίως κάμπτεσθαι. καὶ πάντα δέ, ὅσα περιτίθεται περὶ τοὺς ἄξονας, ἂν εὐρύστομα ᾖ, καὶ μὴ σύμπυκνα, ὑγρότερά ἐστι. ἂν δὲ χαλεπῶς ἕκαστα τοῦ χαλινοῦ διατρέχῃ καὶ συνθέῃ, τοῦτ' ἐστὶ σκληρὸν εἶναι. ὁποῖος δ' ἂν τις ᾖ πάντα, δεῖ γε πάντα * ταὐτὰ ποιητέον, ἤνπερ γε βούληται ἀποδείξασθαι τὸν ἵππον, οἷόνπερ εἴρηται. ἀνακρουστέον μὲν τὸ στόμα τοῦ ἵππου οὔτε ἄγαν χαλεπῶς, ὥστε ἐκνεύειν, οὔτε ἄγαν ἡσύχως, ὡς μὴ αἰσθάνεσθαι. ἐπειδὰν δὲ ἀνακρουόμενος αἴρῃ τὸν αὐχένα, διδόναι εὐθὺς τὸν χαλινόν. καὶ τἆλλα δὲ δεῖ, ὥσπερ οὐ παυόμεθα λέγοντες, ἐν ᾧ ἂν καλῶς ὑπηρετῇ, χαρίζεσθαι τῷ ἵππῳ. καὶ ὅταν δὲ αἰσθάνηται ἡδόμενον τὸν ἵππον τῇ τε ὑψηλαυχενίᾳ καὶ τῇ χαλαρότητι, ἐν τούτῳ οὐδὲν δεῖ χαλεπὸν προσφέρειν, ὡς πονεῖν ἀναγκάζοντα, ἀλλὰ θωπεύειν ὡς παύσασθαι βουλόμενον. οὕτω γὰρ μάλιστα θαρρῶν προσεῖσιν εἰς τὴν ταχεῖαν ἱππασίαν. ὡς δὲ καὶ τῷ ταχὺ θεῖν ἵππος ἥδεται, τεκμήριον. ἐκφυγὼν γὰρ οὐδεὶς βάδην πορεύεται, ἀλλὰ θεῖ. τούτῳ γὰρ πέφυκεν ἥδεσθαι, ἂν μή τις πλείω τοῦ καιροῦ θεῖν ἀναγκάζῃ. ὑπερβάλλον δὲ τὸν καιρὸν * οὐδὲ τὸ πάντων ἡδὺ οὔτε ἵππῳ οὔτε ἀνθρώπῳ. ὅταν γε μὴν εἰς τὸ ἱππάζεσθαι μετὰ τοῦ κυδροῦ ἀφιγμένος ᾖ, * εἰθισμένος μὲν δήπου ἡμῖν, ἐν τῇ πρώτῃ ἱππασίᾳ ἐκ τῶν στροφῶν εἰς τὸ θᾶττον ὁρμᾶσθαι. ἐὰν δέ τις τοῦτο μὲν μεμαθηκότος αὐτοῦ ἅμα ἀντιλαμβάνηταί τι τοῦ χαλινοῦ, καὶ σημαίνῃ τῶν ὁρμητηρίων τι τούτῳ, ὑπὸ μὲν τοῦ χαλινοῦ * πιεσθεὶς . . . . ὑπὸ δὲ τοῦ ὁρμᾶν σημανθῆναι ἐγείρηται· ὁ προβάλλεται μὲν τὰ στέρνα, αἴρει δὲ ἀνωτέρω τὰ σκέλη ὀργιζόμενος, οὐ μέντοι ὑγρά.

ἀπήρτηται

ὥστε

ταὐτὰ

οὐδὲν τῶν πάντων ἡδὺ

εἰθισμένος δή που ἡμῖν ἐν

πιεζόμενος

A Alterum vero ſic comparatum eſt, vt catena. Quam enim partem eius aliquis tenet, ea ſola non flexa manet; reliquis pendulis. Has dum fugientes in ore ſemper venando captat equus, lupos à maxillis dimittit. Eam ob cauſſam pendent & anuli de axibus in medio, vt hos tam lingua quam dentibus inſequendo prenſans, frænum ad maxillas corripere negligat. Si quis autem ignorat, quod frænum molle, quod durum ſit; hoc quoque litteris complectemur. Eſt enim molle, quum axes ita B & latas & læues commiſſuras habent, vt facile flectantur. Itidem omnia, quæ circum axes adhibentur, ſi larga ſint, ac minus denſa, magis etiam ſunt mollia. Si vero fræni partes omnes difficulter diſcurrant & cohæreant; hoc ſcilicet eſt, durum eſſe ac rigidum. Qualecumque vero frænum equus habeat, eo peraget hæc omnia; modo eques talem illum efficere voluerit, qualem deſcripſimus. Os quidem equi ſurſum impellendum non adeo grauiter, vt effugere diuertendo velit; nec adeo placi- C de, vt non ſentiat. Vbi ſurſum caput impellendo ceruicem adtollit, mox ei frænum concedendum erit. Quinetiam in aliis equo, ſicuti monere non deſinimus, officium recte facienti viciſſim indulgendum. Quumque ſenſerit eques, & elatione ceruicis equum, & habenarum laxitate delectari: tum vero nihil ei moleſtum adferre debet; quaſi ad laborem cogere; ſed blandiri, quaſi potius eum quieſcere D velit. Sic enim animo maxime prompto ad agitationem celeriorem procedet. Nec argumentum nobis deeſt, quo conſtet, equum curſu velociore delectari. Quippe nullus omnino equus, vbi effugerit, gradatim incedit, ſed curſu fertur. Hoc enim à natura delectari ſolet, niſi quis eum vlterius quam tempeſtiuum ſit, ad curſum cogat. Quidquid vero tempeſtiui vſus modum ſuperat, id omnibus in rebus nec equo nec homini gratum eſt. Vbi iam ad agitationem quamdam glorioſam E peruenerit, adſuefactus ſcilicet à nobis erit in agitatione priori, vt poſt inflexiones ad motum celeriorem tendat. Si quis autem equum iam ſic inſtitutum ſimul & fræno retineat, & ſigno dato ad impetum excitet: tum vero preſſus ille quidem à fræno excandeſcit, ſed concitationis ſigno accéditur, ac pectus protendit, & iraſcens altius crura tollit, non mollia tamen.

Quippe quum offenduntur equi, non ideo cruribus vti mollioribus ſolent. At ſi quis equo ſic excitato frænum conceſſerit, ibi præ gaudio, quod ob laxitatem ſe lupis liberatum exiſtimet, glorioſo quodam geſtu, cruribusque mollibus exſultabundus fertur, & in omnibus exprimit elegantiam illam, cum qua ſolet equos alios adire. Ac talem qui ſpectant equum, & liberalem adpellant, & ſpontaneum, & equeſtrem, & animoſum, & faſtuoſum, ſimulque iucundum & terribilem adſpectu. Quæ quidem ſi quis eſt, qui adfectat, hactenus expoſita norit. At ſi quis equo ad pompas idoneo, & erigente ſe, & ſplendido vti voluerit: ſane non quouis ab equo hæc exſpectet, ſed exiſtere prius animum in eo magnum, & robuſtum corpus, oportet. Quod autem plerique exiſtimant, equum, cui crura mollia ſint, etiam corporis adtollendi facultatem habiturum, non ita comparatum eſt: ſed potius hoc illius erit, cui lumbi molles ſunt, & breues, & robuſti. Nec iam de lumbis ad caudam loquimur, ſed de iis qui ad aluum, inter latera & coxas exiſtunt. Talis equus ſubiicere crura poſteriora prioribus haud exiguum ad ſpatium poterit. Itaque ſi quis eo ſic ſubiiciente, frænum ſurſum adducat; poſterioribus quidem partubus in talos recumbit, anterius vero corpus ſic adtollit, vt ab aduerſis & venter & verenda conſpiciantur. Hæc vero quum facit, frænum ei remittendum eſt; vt quæ pulcherrima præſtantur ab equo, & faciat lubens, & ita facere iudicio ſpectatorum exiſtimetur. Et hæc quidem ſunt qui docent equos, dum eos alij virga ſubter talos pulſant, alij quemdam propter equum currentem baculo cædere ſubiectas femoribus partes iubent. Nobis ea docendi ratio iudicatur optima, quemadmodum ſemper dicimus, ſi comitetur hoc in omnibus, vt equus voluntati agitatoris obſequens, viciſſim ab eo quietem impetret. Nam equus ad quæ præſtanda cogitur, vt Simo quoque monet, ea nec intelligit ipſe, nec magis pulchra ſunt, quam ſi quis hiſtrionem flagris & ſtimulis ad agendum impellat. Quippe multo plura fœde, quam belle peregerit, qui ſic excipiatur, & equus, & homo.

A οὐ γὰρ μᾶλλον ὅταν λυπῶνται, ὑγροῖς τοῖς σκέλεσιν ἵπποι χρῶνται. ἐὰν δέ τις οὕτως ἀνεζωπυρημένῳ αὐτῷ δῷ τὸν χαλινόν, ἐνταῦθα ὑφ᾽ ἡδονῆς τοῦ διὰ τὴν χαλαρότητα τοῦ στομίου λελύσθαι νομίζειν, κυδρῷ μὲν τῷ σχήματι, ὑγροῖς δὲ τοῖς σκέλεσι γαυρούμενος φέρεται, παντάπασιν ἐκμιμούμενος τὸν πρὸς ἵππους καλλωπισμόν. καὶ οἱ θεώμενοι τὸν ἵππον τοιοῦτον, ἀποκαλοῦσιν ἐλευθέριόν τε, καὶ ἐθελουργόν, καὶ ἱππαστήν, καὶ θυμοειδῆ, καὶ σοβαρόν, καὶ ἅμα ἡδύν τε, καὶ ἅμα γοργὸν ἰδεῖν. B καὶ ταῦτα μὲν δή, ἐὰν τούτων τις ἐπιθυμήσῃ, μέχρι τούτου ἡμῖν γεγράφθω. ἐὰν δέ τις ἄρα βουληθῇ καὶ πομπικῷ, καὶ μετεώρῳ, καὶ λαμπρῷ ἵππῳ χρήσασθαι, οὐ μάλα μὲν τὰ τοιαῦτα ἐκ παντὸς ἵππου γίγνεται, ἀλλὰ δεῖ ὑπάρξαι αὐτῷ καὶ τὴν ψυχὴν μεγαλόφρονα, καὶ τὸ σῶμα εὔρωστον. οὐ μέντοι, ὅγε οἴονταί τινες, τὸν τὰ σκέλη ὑγρὰ ἔχοντα καὶ τὸ σῶμα αἴρειν δυνήσεσθαι, C οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ μᾶλλον ὃς ἂν τὴν ὀσφὺν ὑγράν τε, καὶ βραχεῖαν, καὶ ἰσχυρὰν ἔχῃ. (καὶ οὐ τὴν κατ᾽ οὐρὰν λέγομεν, ἀλλ᾽ ἣ πέφυκε μεταξὺ τῶν τε πλευρῶν καὶ τῶν ἰσχίων κατὰ τὴν κενεῶνα) οὗτος δυνήσεται πόρρω ὑποτιθέναι τὰ ὄπισθεν σκέλη ὑπὸ τὰ ἔμπροσθεν. ἐὰν οὖν τις ὑποτιθέντος αὐτοῦ ἀνακρούῃ τῷ χαλινῷ, * ὀκλάζει μὲν τὰ ὄπισθεν ἐν τοῖς ἀστραγάλοις, * αἴρει δὲ τὸ πρόσθεν σῶμα, ὥστε τοῖς ἐξεναντίας φαίνεσθαι D τὴν γαστέρα καὶ τὰ αἰδοῖα. δεῖ δὲ καὶ ὅταν ταῦτα ποιῇ, διδόναι αὐτῷ τὸν χαλινόν, ὅπως τὰ κάλλιστα ἵππου ἑκών τε ποιῇ, καὶ δοκῇ τοῖς ὁρῶσιν. εἰσὶ μέντοι οἳ καὶ ταῦτα διδάσκουσιν, οἱ μὲν ῥάβδῳ ὑπὸ τοὺς ἀστραγάλους κρούοντες, οἱ δὲ καὶ βακτηρίᾳ παρατρέχοντά τινα κελεύοντες ὑπὸ τὰς μηριαίας παίειν. ἡμεῖς γε μέντοι τὸ κράτιστον τὴν διδασκαλίαν νομίζομεν, ὥσπερ ἀεὶ λέγομεν, ἐὰν ἐν παντὶ παρέπηται τὸ, ἐν ᾧ ἂν E ποιήσῃ τῷ ἀναβάτῃ κατὰ γνώμην, τυγχάνειν ῥᾳστώνης παρ᾽ αὐτοῦ. ἃ μὲν γὰρ ὁ ἵππος ἀναγκαζόμενος ποιεῖ, ὥσπερ καὶ Σίμων λέγει, οὔτ᾽ ἐπίσταται, οὔτε καλά ἐστιν, οὐδὲν μᾶλλον, ἢ εἴ τις ὀρχηστὴν * μαστιγῶν καὶ κεντρίζων. πολὺ γὰρ ἂν πλείω ἀσχημονοίη ἢ καλὰ ποιοίη ὁ τοιαῦτα πάσχων καὶ ἵππος καὶ ἄνθρωπος.

ὀκλάζει

* αἴρει

μαστιγῶν ἢ κεντρίζων.

ἀλλὰ δεῖ ἀπὸ σημείων ἔχοντα πάντα τὰ κάλλιστα καὶ λαμπρότατα ἐπιδείκνυσθαι. ἐὰν δὲ καὶ ὅταν μὲν ἱππάζηται, μέχρι πολλοῦ ἱδρῶτος ἐλαύνηται, ὅταν δὲ καλῶς μετεωρίζῃ ἑαυτόν, ταχύ τε καταβαίνηται καὶ ἀποχαλινῶται, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἑκὼν εἶσιν εἰς τὸ μετεωρίζειν * ἑαυτὸν ἐπὶ τῶν τοιούτων. ἤδη δὲ ἱππαζομένων ἵππων καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες γράφονται· καὶ ἄνδρες, οἱ καλῶς χρώμενοι αὐτοῖς, μεγαλοπρεπεῖς φαίνονται. οὕτω δὲ καὶ ἔστιν ὁ μετεωρίζων ἑαυτὸν ἵππος σφόδρα ἢ καλόν, ἢ θαυμαστόν, ἢ * ἀγαθόν, ὡς πάντων τῶν ὁρώντων καὶ νέων καὶ γεραιτέρων τὰ ὄμματα κατέχει. οὐδεὶς γοῦν οὔτε ἀπολείπει αὐτόν, οὔτε ἀπαγορεύει θεώμενος, ἔστ᾽ ἂν ἐπιδεικνύηται τὴν λαμπρότητα. ἐὰν γε μήν ποτε συμβῇ τινι τῶν τοιούτων ἵππον κεκτημένων, ἢ φυλαρχῆσαι, ἢ ἱππαρχῆσαι, οὐ δεῖ αὐτὸν τοῦτο σπουδάζειν, ὅπως αὐτὸς μόνος λαμπρὸς ἔσται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ὅλον τὸ ἑπόμενον ἀξιοθέατον φανεῖται. ἐὰν μὲν οὖν ἡγῆται, ὡς μάλιστα ἐπαινοῦσι τοὺς τοιούτους ἵππους, ὃς ἂν ἀνωτάτω αἰρόμενος καὶ πυκνότατα τὸ σῶμα, βραχύτατον προβαίνῃ, δηλονότι καὶ βάδην ἕποιντ᾽ ἂν οἱ ἄλλοι ἵπποι αὐτῷ. ἐκ δὲ ταύτης τῆς ὄψεως τί ἂν καὶ λαμπρὸν γένοιτ᾽ ἄν; ἐὰν δὲ ἐξεγείρας, τὸν ἵππον ἡγῆται μήτε τὸ ἄγαν ταχύ, μήτε τὸ ἄγαν βραδύ, ὡς δὴ εὐθυμότατοι ἵπποι, καὶ γοργότατοι, καὶ ποιεῖν εὐσχημονέστατοι γίγνονται, ἐὰν ἡγῇ αὐτοῖς, οὕτως ἀθρόος μὲν ὁ κτύπος, ἀθρόον δὲ τὸ φρύαγμα καὶ τὸ φύσημα τῶν ἵππων συμπαρέσται. ὥστε οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι συμπαρέπονται, ἀξιοθέατοι ἂν φαίνοιντο. ἐὰν γε μέντοι τις καλῶς ἱππωνήσῃ, τρέφῃ δὲ ὡς πόνους δύνασθαι ὑποφέρειν, ὀρθῶς δὲ χρῆται καὶ ἐν τοῖς πρὸς πόλεμον μελετήμασι, καὶ ἐν ταῖς πρὸς ἐπίδειξιν ἱππασίαις, καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγωνίσμασι, τί ἔτι ἐμποδὼν τούτῳ, μὴ οὐχὶ πλείονός τε ἀξίους ἵππους ποιεῖν, ἢ οὓς ἂν παραλαμβάνῃ, καὶ εὐδοκίμους μὲν ἵππους ἔχειν, εὐδοκιμεῖν δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ἱππικῇ, ἐὰν μή τι δαιμόνιον κωλύῃ; γράψαι δὲ βουλόμεθα καὶ ὡς δεῖ ὡπλίσθαι τὸν μέλλοντα ἐφ᾽ ἵππου κινδυνεύειν. πρῶτον μὲν τοίνυν φαμὲν χρῆναι τὸν θώρακα πρὸς τὸ σῶμα πεποιῆ-

ἑαυτόν. ἐπὶ τῶν τοιούτων δὲ ἤδη ἱππαζομένων

ἀγαστόν,

A Nimirum ex ſignis equus percipiens omnia pulcherrima pariter & ſplendidiſſima debet exhibere. Quod ſi etiam, quoties equitationis motu exercetur equus, ad copioſum vſque ſudorem agitetur; quoties autem pulchre ſemet erigit, cito deſcendat eques, & frænum adimat: omnino fore, ſciendum, vt ad erigendum ſe non inuitus accedat. Atque huiuſmodi ſane in equis tam dij quam heroës, equitantes pingi ſolent; & homines, qui equis ſcite norunt vti, magnificentiam quamdam B præ ſe ferunt: eſt que tam vehementer pulchrum quiddam equus ſemet erigens, tam admirandum atque ſtupendum; vt omnium ſpectantium, tam iuuenum quam ſenum, oculos detineat. Nemo certe vel ab eo diſcedit, vel ſpectare deſinit, dum ſplendorem ille ſuum oſtentat. Quod ſi contingat alicui, talem equum nancto, vel tribunatus, vel equitum magiſterium; non hoc dumtaxat eniti debet, vt ſolus ipſe ſit ſplendidus: ſed multo magis vt comita- C tum vniuerſum ſpectatu dignum exhibeat. Itaque ſi ex iis equis, cuiuſmodi maxime laudari ſolent, præcedat quiſpiam, qui ſummam ad altitudinem, & crebertime corpus erigens, paullatim admodum progrediatur; ſequentur hunc equi ſcilicet alij gradatim. Et quid in hoc ſpectaculo ſplendidum fuerit? At vero ſi ductor equum excitauerit, ac neque nimia cum celeritate, neque tarditate nimia, ſed ea ratione præcedat, qua fiunt equi & animoſiſſimi, & inprimis truces, & ſpecie ad labores obeundos maxime decenti: eo ni- D mirum modo & ſtrepitus quidam repentinus, & repentinus hinnitus atque flatus equorum aderit. Itaque non ipſe tantum, ſed totus etiam comitatus ſpectatu dignus videbitur. Si denique feliciter equum aliquis emerit, ad laborum tolerantiam educarit, eodem recte tum in exercitiis ad actiones bellicas, tum in agitationibus ad oſtentationem comparatis, & in prœliorum certaminibus vtatur: quid huic obſtare poſſit amplius, quominus equos pretij maioris efficiat, quam eos acceperit; ac E tum probatos habeat, tum ipſe rei equeſtris gloria floreat, niſi diuinitus impediatur? His adiungere volumus & illam deſcriptionem, quonam modo armatum eſſe oporteat eum, qui periculum in equo ſit aditurus. Primum ergo dicimus, loricam ſiue thoracem ad corpus factum eſſe de-

bere. Si recte congruat, corpus ipſum hunc geſtat: laxum nimis humeri ſoli portant. Admodum anguſtus, vinculum eſt, non armatura. Quia vero inter expoſita vulneribus letalibus & ceruix eſt, fieri debere dicimus aptum ceruici quoque tegumentum opere thoracario. Nam hoc & ornamentum adferet, & ſi iuſto modo fabricatum fuerit, equitis faciem vſque ad nares, vbi ſic ille voluerit, intra ſe recipiet. Galeã ducimus optimam, quæ Bœotij ſit operis. Etenim ea tegit extra thoracem eminentia prorſus omnia, nec proſpectum impedit. Thorax quoq; ſic elaboratus ſit, vt nec in ſeſſione nec inclinatione prona ferat obſtaculum. Circum partes inter vmbilicum & pubem, tum pudendis, & aliis in horum ambitu, tales totque pinnæ ſunto vt illa membra tegantur. Et quoniam ſiniſtra quoque manus ſi læſa ſit, equiti perniciem adfert; inuentam & huic muniendæ laudamus armaturam, cui nomen manus inditum. Nam & humerum illa tegit, & brachium, & cubitum, & partes habenarum contiguas, ſimulq; tum extendi tum contrahi poteſt. Præterea partem ſub alis à thorace deſtitutam obtegit. Dextram adtolli neceſſe eſt, ſiue iaculum eques vibrare, ſeu percutere hoſtem voluerit. Quidquid igitur heic à thorace impedimentum adferre poteſt, remouendum: & huius loco pinnæ velut in quibuſdam cardinibus erũt adplicatæ, vt quum dextra diducitur, & ipſæ pariter explicentur; quum reducitur, viciſſim claudantur. Quod inſtar tegumẽti tibiarum adhibetur brachio, commodius nobis eſſe videtur ad eam partem tuendam, quam ſi adligatum ſit armaturę: Quod nudari ſolet, dum dextra ſuſtollitur, muniẽdum iuxta thoracem tegumento, vel è pelle vitulina, vel ære facto. Nam alioqui locus maxime letalis incuſtoditus erit. Quoniam vero ſi quid equo accidat, etiã ſeſſor in periculo ſummo verſatur; armandus & equus ipſe, tum frontis, tum pectoris, atque laterum tegumentis. Hæc enim & equitis femora muniunt. Omnium vero maxime protegendus equi venter. is enim & letalibus expoſitus eſt maxime vulneribus, & debiliſſimus. Poteſt autem ephippio protegi. Debet illud etiam lorum, quod ephippium conſtringit & continet, ſic eſſe conſutum; vt & tutior equiti ſit ſeſſio, & equi ſella non lædatur. Et aliis quidem partibus hoc modo & equus & eques armati ſint. Tibias autem cum pedi-

A τὸν μὲν καλῶς ἁρμόζοντα ἐκφέρει τὸ σῶμα, τὸν δὲ ἄγαν χαλαρὸν οἱ ὦμοι μόνοι φέρουσι. ὅ γε μὴν λίαν στενὸς, δεσμὸς, οὐχ ὅπλον ἐστίν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ αὐχήν ἐστι τῶν καιρίων, φαμὲν χρῆναι καὶ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ θώρακος ὅμοιον τῷ αὐχένι στέγασμα πεποιῆσθαι. τοῦτο γὰρ ἅμα κόσμον τε παρέξει, καὶ ἢν οἷον δεῖ εἰργασμένον ᾖ, δέξεται, ὅταν βούληται, τῷ ἀναβάτῃ τὸ πρόσωπον μέχρι τῆς ῥινός. κράνος γε μὴν κράτιστον εἶναι νομίζομεν τὸ Βοιωτουργές. B τοῦτο γὰρ αὖ στεγάζει μάλιστα πάντα τὰ ὑπερέχοντα τοῦ θώρακος, ὁρᾶν δὲ οὐ κωλύει. ὁ δ᾽ αὖ θώραξ οὕτως εἰργάσθω, ὡς μὴ κωλύῃ μήτε καθίζειν μήτ᾽ ἐπικύπτειν.* τὸ δὲ περὶ τὸ ἦτρον, καὶ τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ κύκλῳ, αἱ πτέρυγες τοιαῦται καὶ τοσαῦται ἔστωσαν, ὥστε στέγειν τὰ μέλη. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀριστερὰ χεὶρ ἤν τι πάθῃ, καταλύει τὸν ἱππέα, καὶ ταύτῃ ἐπαινοῦμεν τὸ εὑρημένον ὅπλον, τὴν χεῖρα καλουμένην. τόν τε C γὰρ ὦμον σκεπάζει, καὶ τὸν βραχίονα, καὶ τὸν πῆχυν, καὶ τὸ ἐχόμενον τῆς ἡνίας, καὶ ἐκτείνεται δὲ καὶ συγκάμπτεται. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὸ διαλεῖπον τοῦ θώρακος ὑπὸ τῇ μασχάλῃ καλύπτει. τήν γε μὴν δεξιὰν ἐπαίρειν δεῖ, ἤν τε ἀκοντίσαι, ἤν τε παῖσαι βούληται.* τοῦ μὲν θώρακος τὸ κωλῦον ταύτῃ ἀφαιρετέον, ἀντὶ δὲ τούτου πτέρυγας ἐν τοῖς γιγγλύμοις* προσθετέον, ὅπως ὅταν μὲν αἴρηται, ὁμοίως ἀναπτύσσωνται, ὅταν δὲ καθαιρῆται, ἐπικλείωνται. D τῷ γε μὴν βραχίονι τὸ ὥσπερ κνημὶς περιτιθέμενον, ἄμεινον ἡμῖν δοκεῖ εἶναι, ἢ συνδετὸν ὅπλῳ. τό γε μὴν ψιλούμενον αἰρομένης τῆς δεξιᾶς, στεγαστέον ἐγγὺς τοῦ θώρακος ἢ μοσχείῳ ἢ* χαλκίῳ. εἰ δὲ μή, ἐν τῷ ἐπικαιροτάτῳ ἀφύλακτον ἔσται. * ἐπεὶ δὲ ἤν τι πάσχῃ ὁ ἵππος, ἐν παντὶ κινδύνῳ καὶ ὁ ἀναβάτης γίγνεται, ὁπλίζειν δεῖ καὶ τὸν ἵππον προμετωπιδίῳ καὶ προστερνιδίῳ καὶ παραπλευριδίοις. ταῦτα γὰρ ἅμα καὶ τῷ ἀναβάτῃ E παραμηρίδια γίγνεται. πάντων δὲ μάλιστα τοῦ ἵππου τὸν κενεῶνα δεῖ σκεπάζειν. καιριώτατον γὰρ ὄν, καὶ ἀσθενέστατόν ἐστι. δυνατὸν δὲ σὺν τῷ ἐφιππίῳ αὐτὸν σκεπάσαι. χρὴ δὲ καὶ τὸ ἔποχον τοιοῦτον ἐρράφθαι, ὡς ἀσφαλέστερόν τε τὸν ἱππέα καθῆσθαι, καὶ τὰς ἕδρας τοῦ ἵππου μὴ σίνεσθαι. καὶ τὰ μὲν* δὴ ἄλλα [τοῦ ἵππου] οὕτω καὶ ὁ ἵππος καὶ ὁ ἱππεὺς ὡπλισμένοι ἂν εἶεν. κνῆμαι δὲ καὶ πό-

δεῖ δὲ τὸ ἴσον
ὤ τι
προσθετέαι, ὥστε ἐπ
χαλκείῳ.
ἐπεὶ δὲ ἢν
δὲ ἄλλα

ὅπως ὑπερέχοιεν μὲν αἱ εἰκότως τῶν περιμηριδίων, ὁπλισθείη δὲ καὶ ταῦτα, εἰ ἐμβάται γένοιντο σκύτους ἐξ οἵουπερ αἱ κρηπῖδες ποιοῦνται. οὕτω γὰρ ἂν ἅμα ὅπλον τε κνήμαις, καὶ ποσὶν ὑποδήματ᾽ ἂν εἴη. ὡς μὲν δὴ μὴ βλάπτεσθαι, θεῶν ἱλέων ὄντων, ταῦτα ὅπλα. ὡς δὲ τοὺς ἐναντίους βλάπτειν, μάχαιραν μὲν μᾶλλον, ἢ ξίφος ἐπαινοῦμεν. ἐφ᾽ ὑψηλοῦ γὰρ ὄντι τῷ ἱππεῖ κοπίδος μᾶλλον ἡ πληγή, ἢ ξίφους ἀρκέσει. ἀντί γε μὴν δόρατος καμακίνου, ἐπεὶ καὶ ἀσθενὲς καὶ δύσφορόν ἐστι, * τὰ κρανέϊνα δύο παλτὰ μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. καὶ γὰρ * ἐξαφεῖναι τὸ ἕτερον δυνατὸν τῷ ἐπισταμένῳ, καὶ τῷ λειπομένῳ οἷόν τε χρῆσθαι καὶ εἰς τὸ ἀντίον, καὶ εἰς τὰ πλάγια, καὶ εἰς * τοὔμπροσθεν, καὶ ἅμα ἰσχυρότερά τε τοῦ δόρατος καὶ εὐφορώτερά ἐστιν. ἀκόντισμά γε μὴν τὸ μακρότατον ἐπαινοῦμεν. καὶ γὰρ ἀποστρέψαι, καὶ μεταλαβεῖν πάλτον οὕτω μᾶλλον ὁ χρόνος ἐγχωρεῖ. γράψομεν δὲ ἐν βραχεῖ καὶ ὡς ἄν τις κράτιστα ἀκοντίζοι. ἢν γὰρ προβαλλόμενος μὲν τὰ ἀριστερά, ἐπανάγων δὲ τὰ δεξιά, ἐξανιστάμενος δ᾽ ἐκ τῶν μηρῶν μικρὸν ἐπινεύουσαν τὴν λόγχην ἀφῇ, οὕτω σφοδρότατόν τε καὶ μακρότατον οἴσεται τὸ ἀκόντιον, εὐστοχώτατον μέντοι, ἐὰν κατὰ τὸν σκοπὸν ἀφιεμένη ἀεὶ ὁρᾷ ἡ λόγχη. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ἰδιώτῃ καὶ ὑπομνήματα καὶ μαθήματα καὶ μελετήματα γεγράφθω ἡμῖν. ἃ δὲ ἱππάρχῳ προσήκει εἰδέναι τε καὶ πράττειν, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δεδήλωται.

κρανέϊνα δύο παλτὰ * ἐξαφεῖναι.

τοὔπισθεν

A bus extare conſentaneum eſt extra femorum tegumentum, munitæque fuerint hæ partes, ſi earum indumenta de illo corio fiant, ex quo crepidæ confici ſolent. Etenim hoc modo ſimul & armatæ tibiæ, & calceati pedes erunt. Et hæc quidem ad hoc comparata ſunt arma, ne lædi quis poſſit, modo dij propitij fuerint. Hoſtibus autem lædendis enſi præferenda machæra ſiue * gladius incuruus. Nam ab equite, qui eſt in ſublimi, vehementior eſt ictus copidis aut ſicæ, quam enſis. Haſtæ fuſci- B natæ loco, quoniam illa fragilis eſt, & incommoda geſtatu, potius corneas tragulas duas probamus. Etenim harum altera coniici poteſt à perito, altera reſeruari ad vſum vel in aduerſos, vel à latere, vel à tergo cōſtitutos: ſimulque firmiores hę ſunt, quam haſtæ, ac geſtatu commodiores. Iaculi vibrationem, quæ longiſſimum ad ſpatium fiat, laudamus. Nam hoc modo plus temporis conceditur, vt ſe quiſpiam auertat, & tragulam denuo ſumat. Scribe- C mus etiam paucis, quæ iaculandi ratio ſit optima. Quippe ſi quis partes ſiniſtras anterius protendens, & dextras reducens, deque femoribus inſurgens, ſurſum erectam nonnihil cuſpidem emiſerit: ita nimirum & vehementiſſimo cum impetu, & lōgiſſime feretur iaculum, atque etiam dexterrime, ſiquidem emiſſa cuſpis ſemper ad ſcopum ſpectat. Et hæ quidem admonitiones, & documenta, & exercitia rudi adhuc equiti à nobis præſcripta ſunto. Quæ vero tum ſcire tum exſequi conueniat equitum magiſtrum; alio libro declarauimus.

* ξίφος ἐπικαμπές. ſic machærā veteres gloſſarum expoſuit. Idem copis pone ſica: ſic à ſecando dicta.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΙΠΠΑΡΧΙΚΟΣ.

XENOPHONTIS DE MAGISTERIO EQVITVM.

Hic liber à Xenophonte ſcriptus putatur ad Gryllum filium. Interpretatio novum eſt, & accurata.

PRIMVM rem ſacram faciens, deos precaberis, vt ea tibi concedant & intelligere, & proferre, & agere; de quibus & diis gratiſſimum ſit imperium tuum, & tibi, amicis, reique publicæ cùm primis acceptum, & glorioſum, & longè vtiliſſimum. Diis placatis, equites inſtruendi tibi ſunt, tum vt numerus lege præſcriptus compleatur, tum ne iam ante collectæ copiæ minuantur. Quippe ſi non accedant equites ad priores alij, pauciores ſemper euadent. Nam alios ob ſenectutem abdicare ſe neceſſe eſt; alios aliis de cauſſis deficere. Poſtquam equitatum compleueris, adhibenda cura, ſic vt equi alantur, quò perferre labores poſſint. Quippe ſi laboribus impares ſint, nec adtollere ſe, nec euadere fuga poſſunt. Id quoque curandum, vt ad vſum idonei ſint. Nam contumaces potius hoſtes quam ſuos in præliis iuuant. Etiam illi remouendi ſunt, qui calcitrant, poſtquam equitem ſuſceperunt. Qui enim tales ſunt, ſæpenumero plus mali quam hoſtes, inferunt. Haberi debet & pedum ratio, vt etiam in aſpera regione agitari poſſint; quum eſſe conſtet in iis locis inutiles, vbi dolorem in agitatione ſentiunt. Quum equi tales exiſtunt, quales eſſe debent, exercendi & equites: ac primum, vt in equos inſilire poſſint. Nam pleriſque iam ſalus hinc parta. Alterum eſto, vt in locis omnigenis equitare norint, quandoquidem & hoſtes alias in aliis locis exiſtunt. Vbi iam firmiter equis inſederint, eius erit habenda ratio, vt ex equis iacula quam longiſſime vibrent, & alia facere poſſint, quæ facere viros equeſtres oportet. Secundùm hæc armandi tum equi, tum equites; vt ipſi minime vulnerentur, & hoſtes damnis adficere maximis poſſint. Hinc efficiendum, vt equites morigeri ſint. Nam abſque hoc nec equorum bonorum, nec equitum his rectè inſidentium, nec armorum elegantium vſus vllus fuerit. Atque

A ΠΡΩΤΟΝ μὲν θύοντα χρὴ αἰτεῖσθαι θεοὺς ταῦτα διδόναι καὶ νοεῖν, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν, ἀφ' ὧν θεοῖς μὲν κεχαρισμενώτατα ἄρξειας ἄν, * σαυτῷ καὶ φίλοις καὶ τῇ πόλει προσφιλέστατα, καὶ εὐκλεέστατα, καὶ πολυωφελέστατα. θεῶν δὲ ἵλεων ὄντων, ἀναβιβαστέον μέν σοι ἱππέας. καὶ ὅπως ἀναπληρῶται ὁ κατὰ τὸν νόμον ἀριθμὸς, καὶ ὅπως ὁ ὢν ἱππικὸς μὴ B μειῶται. εἰ δὲ μὴ προσαναβήσονται ἱππεῖς, μείονες ἀεὶ ἔσονται. ἀνάγκη γὰρ τοὺς μὲν γήρᾳ ἀπαγορεύειν, * τοὺς καὶ ἄλλως ἐκλείπειν. πληρουμένου γε μὴν τοῦ ἱππικοῦ, ἐπιμελητέον μὲν ὅπως τρέφωνται οἱ ἵπποι, ὡς ἂν δύνωνται πόνους ὑποφέρειν. οἱ γὰρ ἥττους τῶν πόνων οὔτε * αἱρεῖν, οὔτε ἀποφεύγειν δύναιντο ἄν. ἐπιμελητέον δὲ ὅπως εὐχειροι ὦσιν. οἱ γὰρ αὖ ἀπειθεῖς, τοῖς πολεμίοις μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις συμμαχοῦσι. καὶ C οἱ λακτίζοντες δὲ ἀναβεβαμένοι ἵπποι ἐκποδὼν ποιητέοι. οἱ γὰρ τοιοῦτοι πολλάκις πλείω κακὰ ἢ οἱ πολέμιοι ποιοῦσι. δεῖ δὲ καὶ τῶν ποδῶν ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως δύνωνται καὶ ἐν τραχείᾳ χώρᾳ ἱππάζειν, εἰδότας ὅτι ὅπου ἂν ἀλγῶσιν ἐλαυνόμενοι, ἐνταῦθα οὐ χρήσιμοί εἰσι. τῶν γε μὴν ἵππων ὑπαρχόντων οἵων δεῖ, τοὺς ἱππέας αὖ ἀσκητέον· πρῶτον μὲν, ὅπως ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναπηδᾶν δύνωνται. πολλοῖς γὰρ ἤδη ἡ σωτηρία D παρὰ τοῦτο ἐγένετο. δεύτερον δὲ, ὅπως ἐν παντοδαποῖς χωρίοις ἱππάζεσθαι δυνήσονται. καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις γίγνονται. ὅταν δὲ ἤδη ἔποχοι ὦσι, δεῖ αὖ σκοπεῖν, ὅπως * ἀκοντιοῦσί τε ὡς πλεῖστοι ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ τἆλλα * δυνήσονται ποιεῖν, ἃ δεῖ τοὺς ἱππικούς. μετὰ ταῦτα ὁπλιστέον καὶ ἵππους καὶ ἱππέας, ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκιστα τιτρώσκοιντ' ἄν, βλάπτειν δὲ τοὺς πολεμίους μάλιστα δύναιντ' ἄν. ἐκ τούτου παρασκευαστέον, ὅπως εὐπειθεῖς οἱ ἄνδρες ὦσιν. ἄνευ γὰρ * τούτων οὔθ' ἵππων ἀγαθῶν, οὔτε ἱππέων ἐπόχων, οὔτε ὅπλων καλῶν ὄφελος οὐδέν. προστα-

Marg.: σαυτῷ δὲ — τοὺς δὲ — ἂν — ἀκοντίσαι — * δυνάσονται — τούτου

τοῦ δεῖν μὲν οὖν τούτων πάντων, ὅπως καλῶς γίγνηται, τὸν * ἵππαρχον εἰκός ἐστι. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ πόλις, χαλεπὸν ἡγησαμένη ταῦτα πάντα τὸν ἵππαρχον μόνον ὄντα ἀπεργάζεσθαι, προσαιρεῖται μὲν αὐτῷ συνεργοὺς φυλάρχους, προσέταξε δὲ τῇ βουλῇ συνεπιμελεῖσθαι τοῦ ἱππικοῦ, ἀγαθόν μοι δοκεῖ εἶναι, τοὺς μὲν φυλάρχους παρασκευάζειν συνεπιθυμεῖν σοι τῶν καλῶν περὶ ἱππικῷ· ἐν δὲ τῇ βουλῇ ἔχειν ῥήτορας ἐπιτηδείους, ὅπως λέγοντες φοβῶσί τε τοὺς ἱππέας, (βελτίονες γὰρ ἂν εἶεν φοβούμενοι) B * καταπραΰνωσί τε τοὺς πλέον βουλεύειν, ἐάν τι παρὰ καιρὸν χαλεπαίνῃ. ταῦτα μὲν οὖν ὑπομνήματα, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι. ὡς δ' ἂν ἕκαστα τούτων βέλτιστα περαίνοιτο, τοῦτο δὲ πειράσομαι λέγειν. τοὺς μὲν τοίνυν ἱππέας * δῆλον ὅτι καθιστάναι δεῖ κατὰ τὸν νόμον, τοὺς δυνατωτάτους καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν, ἢ εἰσάγοντα εἰς δικαστήριον, ἢ πείθοντα. ἐγὼ δ' οἶμαι εἰς μὲν τὸ δικαστήριον τούτους εἰσακτέον εἶναι οὓς μὴ εἰσάγων C διὰ κέρδος ἄν τις δοκοίη τοῦτο ποιεῖν. καὶ γὰρ τοῖς ἧττον δυναμένοις οὐδεμία ἂν εἴη * ἀποστροφή, εἰ τοὺς δυνατωτάτους πρώτους ἀναγκάζοις. ἔτι δὲ * καὶ οὕτως ἄν μοι δοκεῖ * τις νέους μὲν, τὰ ἐν ἱππικῇ λαμπρὰ λέγων, εἰς ἐπιθυμίαν καθιστάναι τοῦ ἱππεύειν, τοὺς δὲ κυρίους αὐτῶν ἧττον ἀντιτείνοντας ἔχειν, τάδε διδάσκων, ὡς * ἀναγκασθήσονται μὲν ἱπποτροφεῖν, ἐὰν μὴ ὑπὸ σοῦ, * ὑπ' ἄλλου, διὰ τὰ χρήματα. D ἐὰν δ' ἐπὶ σοῦ ἀναβῶσιν, ὡς ἀποστρέψεις μὲν τοὺς παῖδας αὐτῶν τῶν πολυτελῶν γε καὶ μανικῶν ἱππωνιῶν, ἐπιμελήσῃ δὲ ὡς ἂν ταχὺ ἱππικοὶ γίγνοιντο. λέγοντα δὲ οὕτω, καὶ ποιεῖν ταῦτα πειρατέον. τοὺς γε μὴν ὄντας * ἵππους ἡ βουλὴ ἄν μοι δοκεῖ προειποῦσα, ὡς τὸ λοιπὸν δεήσει διπλάσια ἱππάζεσθαι, * ὡς τὸν μὴ δυνάμενον ἵππον ἀκολουθεῖν ἀποδοκιμάσει, ἐπιτεῖναι ἂν τρέφειν τε ἄμεινον, καὶ ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον τῶν ἵππων. E καὶ τοὺς βιαίους δὲ ἵππους ἀγαθόν μοι δοκεῖ εἶναι προρρηθῆναι, ὅτι ἀποδοκιμασθήσονται· αὕτη γὰρ ἡ ἀπειλὴ πωλεῖν ἂν τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρορμήσειε, καὶ ἱππωνεῖν σωφρονέστερον. ἀγαθὸν δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἱππασίαις λακτίζοντας ἵππους προρρηθῆναι ὅτι ἀποδοκιμασθήσονται. οὐδὲ γὰρ συντάττειν τοὺς τοιούτους δυνατόν, ἀλλ' ἀνάγκη, κἄν ποι ἐπὶ πολεμίους δέῃ ἐλαύνειν, ὑστάτους αὐτοὺς ἕπε-

Margin: ἱππικὸν · καταπραΰνωσί τε τὰς τῆς βουλῆς, · * δῆλον ὅτι · ἐπιστροφή · ἢ οὕτως * πως τοὺς νέους · ἂν ἀναγκ. male. · * ὑπ' ἄλλου γοῦν, · ἵππους · ἢ ὡς τὸν μὴ

A his quidem omnibus, vt egregie fiant, præeſſe cum imperio magiſtrum equitum par eſt. Et quia ciuitas rata difficile quiddam eſſe, perfici hæc à ſolo magiſtro equitum omnia, tribunos ei deligit adiutores, & * conſilium adiungit, cum mandato, vt equitatus curam vna cum ipſo gerat; recte mihi facturus videris, ſi tribunos ſic inſtruas, vt tecum ea velint, quæ ad equitatus commoda pertineant; & oratores idoneos habeas in conſilio, qui & dicendo terrorem equitibus incutiant, melioribus B in metu futuris, & eos in conſilio mitigent, qui forte plus equo difficiles ſe præbituri ſint. Ac iſtæ quidem admonitiones ad ea ſpectant, quæ diligentiam tuam requirunt. Quo autem modo ſingula rectiſſime peragantur, nunc dicere adgredior. Equitum in numerum ex legis præſcripto referes eos, qui & facultatibus, & viribus corporis præſtent: idque vel in ius vocando, vel perſuadendo. Sum autem in hac ego ſententia, vt hos in ius vocandos exiſtimem; quos niſi quis vocet, id quæſtus C cauſſa facere videatur. * Nam minus potentibus ſtatim hoc correctionis loco fuerit, ſi primos cogas, qui plurimum poſſint. Præterea videtur hoc modo mihi quiſpiam & iuuenes ad equitationis ſtudium adducturus, ſi ſplendorem equeſtris rei prædicet; & illos, quorum in poteſtate ſunt, minus aduerſantes habiturus, ſi plane futurum oſtendat, vt propter opes alere cogantur equos, ſi non abs te, ſaltim ab alio quopiam. Quod ſi tuis auſpiciis rei ſe D dent equeſtri, te filios eorum à ſumtuoſis & inſanis equorum emtionibus auocaturum, & operam daturum, vt equeſtris rei peritiam quamprimum conſequantur. Hæc vero quum dices, etiam præſtare conaberis. Equites, quotquot operam nauāt in præſentia, ſic excitatum iri arbitror, vt melius & alant & curent equos; ſi conſilium eis futurum denuntiet, vt equitationes in poſterum duplicentur, & equi reiiciantur, qui pares in itinere aliis eſſe non poterunt. Etiam hoc vtile futurum E arbitror, vt denuntietur, reiectum iri equos violentos. Nam hæc eos impulerit comminatio, tales vt equos diſtrahant, & alios prudentius emant. Bonum quoque denuntiari, futurum, vt calcitrantes in agitationibus equi reiiciantur. Nequeunt enim tales in acie collocari; ſed vbi ducendum in hoſtem, hos vltimos ſequi ne-

Margin: * Cōmiſſarios nūc vocamus: De ſenatu non loquitur. · * al. Nā minus potentes ſtatim à recuſādo dimouerit.

ceſſe eſt. Itaque propter improbitatem equi, nec equitis vſus aliquis eſt. Vt autem & pedes equorum ſint optimi; ſi meliorem aliquis faciliorem que rationem tenet, ea ſane vtatur: ſin minus, equidem vſu edoctus aio, proiiciendos paſſim lapides è via ſumtos, qui * minæ pondus habeant, plus minus ve; atque in his conſtituendum equum ad deſtrictionem, quum à præſepi remouentur. In illis enim lapidibus numquam equus ingredi deſinet, ſiue deſtringatur, ſeu pungatur. qui periculum huius rei fecerit, tum aliis, quæ profero, fidem habebit, tum pedes equi teretes effici conſpiciet. Vbi iam equi fuerint, quales eſſe oportet: quonam modo equites ipſi futuri ſint optimi, nunc commemorabo. Iunioribus quidem inter eos auctores ſimus, vt in equos inſilire diſcant. Laudem vero iure mereberis, ſi quem eis adhibueris, qui doceat. Ætate prouectioribus haud parum profueris, ſi cõſueſeceris eos, vt more Perſico ab aliis in equos ſubleuentur. Ad hoc autem, vt equites omnigenis in locis firmiter equis inſidere poſſint, frequenter educere, quum bellum non geritur, fortaſſe moleſtum fuerit. Itaque conuocatis equitibus conſulere debes, vt exercitiis vtantur, ſiue rus in equis prouehantur, ſeu alio pergant; è viis declinando, & omnigenis in locis equos celeriter agendo. Nam hoc & parem cum educendo habet vtilitatem, nec moleſtiæ tãtum exhibet. Commodum id etiam eis in memoriam reuocari, quod ciuitas in equitatum ad * XL talenta propemodum quotannis impendere cogatur: vt ſi bellum exiſtat, equitatus ei quærendus non ſit, ſed in promptu habeat, quo inſtructo poſſit vti. Nam vero conſentaneum eſt, equites hæc cum animis ſuis expendentes, rem equeſtrẽ diligentius exercituros: vt bellum ſi moueatur, nõ inexercitatis de patria, de honore ac gloria, de vita ſit dimicandũ. Bonũ quoque denũciari equitibus, te nonnumquam eos educturum, ac per omnigena loca præiturum. In exercitiis etiam * contrariarum prouectionum, in alia atque alia loca nonnumquam educere prodeſt: hoc enim & equitibus & equis vtilius. Ex equis autem iaculari, mea quidẽ opinione, ſic plurimi cõſueſcent, ſi tribunis futurum denunciaueris, vt ipſi duces cogantur cuiuſque tribus iaculatores ad exercitia iaculandi adigere.

* hoc eſt, libra, fere.

XXIIII. ꝯ aureorũ coronatorum.

* al. cõtrarias prouectiones antecedẽtibus,

A αθαι. ὥστε διὰ τὴν τοῦ ἵππου κακουργίαν ἀχρεῖος καὶ ὁ ἱππεὺς καθίσταται. ὡς δ' ἂν καὶ οἱ πόδες εἶεν τῶν ἵππων κράτιστοι, εἰ μέν τις ἔχει ῥᾴω καὶ εὐτελεστέραν ἄσκησιν, ἐκείνη ἔστω· εἰ δὲ μή, ἐγώ φημι χρῆναι, πείρᾳ ἔχων, χύδην καταβαλόντα λίθους τῶν ἐκ τῆς ὁδοῦ, ὅσον μναιαίους, καὶ πλείον καὶ μεῖον, ἐν τούτοις τὸν ἵππον καὶ ψήχειν ἐνιστάναι, ὅταν ἀπὸ τῆς φάτνης ἀπαγάγῃ. βαδίζων γὰρ ἐν τοῖς λίθοις οὐ παύσεται * ἵππος, οὔθ' ὅταν ψήχηται, οὔθ' ὅταν μυωπίζηται. ὁ δὲ πειραθεὶς, τά τε ἄλλα ἃ λέγω πιστεύσει, καὶ στρογγύλους τοὺς πόδας τῶν ἵππων ὄψεται. B ὁπότε γε μὴν οἱ ἵπποι εἰσὶν οἵους δεῖ, ὡς αὖ αὐτοὶ οἱ ἱππεῖς ἄριστοι γίγνοιντο, τοῦτο διηγήσομαι. τοὺς μὲν τοίνυν νέους αὐτῶν ἀναπηδᾶν ἐπὶ τοὺς ἵππους, πείθοιμεν ἂν αὐτοὺς μανθάνειν. τὸν * διδάξοντα δὲ παρέχων, ἐπαίνου δικαίως ἂν τυγχάνοις. τούς γε μὴν πρεσβυτέρους τὸν Περσικὸν τρόπον ἀναβάλλεσθαι * ὑπ' ἀλλήλων προσεθίσας, καὶ τούτους ὠφελήσαις ἄν. C ὅπως γε μὴν ἐν παντοδαποῖς χωρίοις ἔποχοι οἱ ἱππεῖς δυνήσονται εἶναι, τὸ μὲν πυκνὰ ἐξάγειν μὴ πολέμου ὄντος, ἴσως ὀχληρόν· συγκαλέσαντα δὲ χρὴ τοὺς ἱππέας συμβουλεῦσαι αὐτοῖς μελετᾶν, καὶ ὅταν εἰς χώραν ἐλαύνωσι, καὶ ὅταν ἄλλοσέ ποι, ἐκβιβάζοντας τῆς ὁδοῦ, καὶ ταχὺ ἐλαύνοντας ἐν τόποις παντοδαποῖς. τοῦτο γὰρ ὠφελεῖ μὲν παραπλησίως τοῦ ἐξάγειν, ὄχλον δ' οὐχ * ὁμοίως παρέχει. ἐπιτήδειον δὲ ὑπομιμνήσκειν, D ὅτι καὶ ἡ πόλις ἀνέχεται δαπανῶσα εἰς τὸ ἱππικὸν ἐγγὺς τετταράκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὡς, ἢν πόλεμος γίγνηται, μὴ ζητεῖν δέῃ ἱππικόν, ἀλλ' ἐξ ἑτοίμου ἔχῃ παρεσκευασμένῳ χρῆσθαι. ταῦτα γὰρ ἐνθυμουμένους εἰκὸς καὶ τοὺς ἱππέας μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν ἱππικήν, ὅπως, ἢν πόλεμος ἐγείρηται, μὴ ἀμελέτητοι ὄντας ἀγωνίζεσθαι δέῃ περί τε τῆς πόλεως, καὶ περὶ εὐκλείας, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς. ἀγαθὸν * δὲ καὶ τοῦτο προειπεῖν τοῖς ἱππεῦσιν, ὅτι ἐξάξεις ποτὲ καὶ σὺ αὐτοὺς, καὶ διὰ παντοδαπῶν χωρίων ἡγήσῃ. E καὶ ἐν ταῖς μελέταις δὲ ταῖς * πρὸς τὰς ἀνθιππασίας καλὸν ἐξάγειν ἄλλοτε εἰς ἀλλοῖον πεδίον. καὶ γὰρ τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ἵπποις βέλτιον.

ἀκοντίζειν γε μὴν ἀπὸ τῶν ἵππων ὧδ' ἂν πλεῖστοι μοι δοκοῦσι μελετᾶν, εἰ τοῦτ' αὖ προείποις τοῖς φυλάρχοις, ὅτι αὐτοὺς δεήσει ἡγουμένους τοὺς τῆς φυλῆς ἀκοντιστὰς ἐλαύνειν * ἐπὶ ἀκόντιον.

ὁ ἵππος

διδάξοντα

ὑπ' ἄλλων

ὁμοίως

δὲ καὶ ἐν τῷ

πρὸς τὰς

ἐπὶ τὸ ἀκόντιον.

φιλοτιμοῖντο γὰρ ἄν, ἢ εἰκὸς, ὡς πλείστους ἕκαστος ἀποδεῖξαι ἀκοντιστὰς τῇ πόλει. ἀλλὰ μὴν τοῦ καλῶς γε ὁπλισθῆναι τοὺς ἱππέας οἱ φύλαρχοι ἄν μοι δοκοῦσι μέγιστον συλλαμβάνειν, εἰ πεισθείησαν, ὅτι πολὺ ἐπὶ τῆς πόλεως ἐνδοξότερον τῇ τῆς φυλῆς λαμπρότητι κεκοσμῆσθαι, ἢ μόνον τῇ ἑαυτοῦ στολῇ. εἰκὸς δὲ μὴ * δυσπίστους εἶναι αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα, οἵγε φυλαρχεῖν ἐπεθύμησαν δόξης καὶ τιμῆς ὀρεγόμενοι. δυνατοὶ δ' * εἰσὶ καὶ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὁπλίσαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ αὐτοὺς δαπανᾶν τῷ μισθῷ ἐπαναγκάζοντες κατὰ τὸν νόμον ὁπλίζεσθαι. εἴς γε μὴν τὸ εὐπειθεῖς εἶναι τοὺς ἀρχομένους, μέγα μὲν καὶ τῷ λόγῳ διδάσκειν, ὅσα ἀγαθὰ ἔνι ἐν τῷ πειθαρχεῖν, μέγα δὲ καὶ τῷ ἔργῳ κατὰ τὸν νόμον πλεονεκτεῖν μὲν ποιεῖν τοὺς εὐτάκτους, μειονεκτεῖν δὲ ἐν πᾶσι τοὺς ἀτακτοῦντας. ἰσχυροτάτη δέ μοι δοκεῖ εἶναι παρόρμησις τῶν φυλάρχων εἰς τὸ φιλοτιμεῖσθαι αὐτοῖς καλῶς κατεσκευασμένοις ἕκαστον τῆς φυλῆς ἡγεῖσθαι, εἰ τοὺς ἀμφί σε προδρόμους κοσμήσαις μὲν ὅπλοις ὡς κάλλιστα, ἀκοντίζειν δὲ μελετᾶν ἐξαναγκάσαις ὡς μάλιστα, εἰσηγοῖο δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὸ ἀκόντιον, * αὐτὸς δὲ εὖ μάλα μεμελετηκώς. εἰ δὲ καὶ ἆθλά τις δύναιτο προθεῖναι ταῖς φυλαῖς πάντων, ὁπόσα ἀγαθὰ νομίζουσιν ἀσκεῖσθαι ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ, * τοῦτο πάντας οἶμαι Ἀθηναίους γε μάλιστα προτρέπειν εἰς φιλονεικίαν. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς χοροῖς, ὡς μικρῶν ἄθλων ἕνεκα πολλοὶ μὲν πόνοι, μεγάλαι δὲ δαπάναι τελοῦνται. τοὺς μέντοι κριτὰς τοιούτους δεῖ εὑρίσκειν, παρ' οἷς νικῶντες μάλιστ' ἂν ἀγάλλοιντο. ἢν δὲ δή σοι ταῦτα πάντα ἐξησκημένοι ὦσιν οἱ ἱππεῖς, δεῖ δήπου καὶ τάξιν τινὰ ἐπίστασθαι αὐτούς, ἐξ ἧς καλλίστας μὲν θεοῖς πομπὰς πέμψουσι, καὶ κάλλιστα δὲ ἱππάσονται, ἄριστα δὲ μαχοῦνται, ἢν δέῃ, ῥᾷστα δὲ καὶ ἀταρακτότατα ὁδούς τε πορεύσονται, καὶ διαβάσεις περάσουσιν. ᾗ τοίνυν χρώμενοι τάξει δοκοῦσιν ἄν μοι ταῦτα κάλλιστα διαπράττεσθαι, ταύτην νῦν ἤδη πειράσομαι δηλοῦν. οὐκοῦν ὑπὸ μὲν τῆς πόλεως ὑπάρχουσι διῃρημέναι φυλαί. τούτων δὲ ἐγώ φημι χρῆναι προαιρετοὺς μὲν δεκαδάρχους, σὺν τῇ τῶν φυλάρχων ἑκάστου γνώμῃ,

δυσπείστους

ἐᾶν, κατὰ

αὐτὸς δὲ εὖ

[illegible]

A Nam excitabuntur ambitione quadam; ceu videtur, vt quiſque iaculatores ciuitati quamplurimos inſtruat. Ad id quoque tribuni plurimum mihi videntur momenti adlaturi, vt equites egregie ſint armati; ſi perſuaſum eis fuerit, multo ad ciuitatem eſſe glorioſius, ſplendore tribus ornari, quam ſuo dumtaxat indumento. Nec difficulter hoc ipſis perſuaderi poſſe crediderim, quum honoris & gloriæ ſtudio tribunatum ambiuerint. Poterunt autem ſuis arma ſecundùm legem imperare, ſinéque ſuis impenſis equites adigere de B præſcripto legis, vt arma ſibi de ſtipendio ſuo comparent. Vt vero qui reguntur abs te, libenter pareant; non leue quiddam, verbis oſtendere quam multa commoda cõtineat obedientia; ſed magnum aliquid in hoc quoque, ſi ſecundùm legem reabſe potior efficiatur morigerorum conditio, contraque deteriori loco in omnibus ſint contumaces. Vis autem in hoc mihi maxima videtur eſſe ad impellendos tribunos, C vt ambitioſe dent operam quo ſuam quiſque tribum egregie inſtructi ducant; ſi quos circum te præcurſores habebis, perleganter armis ornaueris, maximeque iaculationum ad exercitia coegeris, & auctor ad iaculandum fueris, ipſemet in hoc genere plurimũ exercitatus. Quod ſi quis etiam tribubus eorum omnium præmia proponere poſſit, quæcumque in ſpectaculis exerceri ab equitatu præclare ſolent; eum ego facillime cunctos Athenienſes ad ſtudia contentionum excitaturũ arbitror. In ludorum id quidem adparatu perſpici- D tur, quam modicorum præmiorum cauſſa multi labores magnique ſumtus impendantur. Iudices eiuſmodi reperiendi ſunt; apud quos ſi victoria potiantur, inprimis exultent. Vbi iam equites in his omnibus exercitati fuerint, etiam ordinis eſſe peritos oportet: cuius obſeruatione fiet, vt pulcherrimas diis pompas agãt, in equitationibus cum laude ſe gerant, fortiſſime ſic vſu poſcente dimicent, expeditiſſime ac minima cum perturbatione itinera conficiant, tranſitusq; difficiles ſuperent. Quo E autem ordine vtendo hæc mihi rectiſſime perfecturi videantur, eum declarare nunc adgrediar. Diſtinctæ ſunt in ciuitate tribus: In his inquam ego debere primum, nõ ſine tribunorũ ſingulorũ iudicio & ſententia, decuriones ex illorũ numero conſtitui

μὲν αὐτῷ ἤδη μέλλει δεῖ τῷ ἱππάρχῳ. πρῶτον μὲν, ὅπως καλλιερήσῃ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τοῦ ἱππικοῦ· ἔπειτα, ὅπως τὰς πομπὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀξιοθεάτους ποιήσῃ· ἔτι δὲ καὶ τἆλλα, ὅσα ἐπιδείκνυσθαι δεῖ τῇ πόλει, ὅπως ᾗ δυνατὸν, κάλλιστα ἐπιδείξῃ, τά τ' ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ τὰ ἐν Λυκείῳ, καὶ τὰ Φαληροῖ, καὶ τὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ· καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα ὑπομνήματα. ὡς δὲ τούτων ἕκαστα κάλλιστα ἂν περαίνοιτο, νῦν αὐτὰ λέξω. τὰς μὲν οὖν πομπὰς οἴομαι ἂν καὶ τοῖς θεοῖς κεχαρισμενωτάτας καὶ τοῖς θεαταῖς εἶναι, εἰ ὅσων ἱερὰ καὶ ἀγάλματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐστι, ταῦτα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν Ἑρμῶν, κύκλῳ περὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἱερὰ περιελαύνοιεν τιμῶντες τοὺς θεούς. καὶ ἐν τοῖς Διονυσίοις δὲ οἱ χοροὶ προσεπιχαρίζονται, ἄλλοις τε θεοῖς, καὶ τοῖς δώδεκα χορεύοντες. ἐπειδὰν δὲ πάλιν πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς γένωνται περιεληλακότες, ἐντεῦθεν καλόν μοι δοκεῖ εἶναι κατὰ φυλὰς εἰς τάχος ἀνιέναι τοὺς ἵππους μέχρι τοῦ Ἐλευσινίου. ἐνδὲ δόρατα μὲν παραλείψω, ὡς ἥκιστα ἂν ἀλλήλοις ἐπιπαλάττοιντο. δεῖ γὰρ μεταξὺ τῶν ὤτων τοῦ ἵππου ἕκαστον ἔχειν, εἰ μέλλοι φοβερά τε καὶ ἐκπρεπῆ ἔσεσθαι, καὶ ἅμα πολλὰ φανήσεσθαι. ἐπειδὰν δὲ τοῦ εἰς τάχος διελαύνειν λήξωσι, τὴν ἄλλην ἤδη καλὸν χάδην εἰς τὰ ἱερὰ, ᾗπερ καὶ προσῆλθον, διελαύνειν. καὶ οὕτως ὅσα ἐστὶν ἤδη ἐν ἵππῳ * ἀναβεβλημένῳ πάντα ἐπιδεδειγμένα ἔσται καὶ τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ὅτι μὲν ταῦτα οὐκ εἰθισμένοι ποιεῖν οἱ ἱππεῖς εἰσιν, οἶδα· γιγνώσκω δὲ, ὅτι ἀγαθὰ, καὶ καλὰ, καὶ τοῖς θεαταῖς ἡδέα ἔσται. αἰσθάνομαι δὲ καὶ ἄλλα ἀγωνίσματα τοὺς ἱππέας κεκαινουργηκότας, ἐπεὶ οἱ ἵππαρχοι ἱκανοὶ ἐγένοντο πεῖσαι ἃ ἐβούλοντο. ὅταν γε μὴν περὶ τοῦ ἀκοντισμοῦ διελαύνωσιν ἐν Λυκείῳ, καλὸν ἑκατέρους τὰς πέντε φυλὰς ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐλαύνειν, ὥσπερ εἰς μάχην, ἡγουμένου τοῦ ἱππάρχου. καὶ τῶν φυλάρχων ἐν τοιαύτῃ τάξει, ἀφ' ἧς πληρώσονται τοῦ δρόμου τὸ πλάτος. ἐπειδὰν δὲ ὑπερβάλλωσι τὸ κεφάλαιον τοῦ ἀντιπροσώπου θεάτρου, χρήσιμον ἂν οἴομαι φανῆναι, καὶ εἰ καθ' ὁπόσους μέτριον εἰς τὸ κάταντες δυναμένους τάχυ ἐλαύνειν ἐπιδείξαις τοὺς ἱππέας. οὐ μέντοι ἀγνοῶ, ὅτι ἐὰν μὲν πιστεύωσι δυνήσεσθαι τάχυ ἐλαύνειν, πάνυ ἂν ἡδέως ἐπιδείξαιντο.

ἀναβεβαμένῳ

A tum magiſtro hæc eſſe curæ debent. Primum, vt pro equitatus incolumitate diis rite litęt: Deinde, vt ferijs pompas ſpectatu dignas exhibeat. Præterea & alia, quæ ciuitati exhibenda ſunt, vt quampulcherrime pro virili exhibeat: tum in Academia, tum Lyceo, & Phalaro, & in hippodromo: quæ quidem admonitiones aliæ ſunt. Quo autem modo hæc ſingula pulcherrime peragi poſſint, nunc dicam. Pompas & diis & ſpectatoribus fore gratiſſimas arbitror, ſi quotquot deorum tam fana quam ſigna ſunt in foro, Mercurialibus à ſtatuis exorſi, vndique in honorem B deorum cum ipſo foro ac fanis circumequitent. Liberalibus autem chori præterea gratificari ſolent tum aliis tum duodecim diis tripudiando. Vbi iam circumuecti rurſus ad ſigna Mercurialia peruenerint, tum deinde pulchrum mihi fore videtur, ſi per tribus equi celerius vſque ad Eleuſinium incitentur. Nec de haſtis omittam, quomodo illę neutram in partem minime ſibi mutuo illidantur. Debent enim ſinguli ſuas haſtas inter aures equi tenere, ſi quidem & terribiles, & diſtinctu C faciles futuræ ſint, & ſpeciem multitudinis exhibituræ. Poſtquam celerior iſtæc agitatio finem habuerit, pulchrum rurſus eos mutata ratione procedendi, eadem via, qua prius, ad fana pedetentim reuehi: quo quidem modo fiet, vt quidquid eſt in equo, cui eques inſidet, & diis & hominibus exhibitum ſit. Nec equidem ignoro, minime ad iſta facienda equites adſuetos eſſe: ſed nihilo minus hæc & egregia, & pulchra, & ſpectatoribus iucunda fore D iudico. Quin & alia quædam ab equitibus inſtituta certamina noua intelligo, poſtquam magiſtri equitum eis perſuadere potuerunt, quæ voluiſſent. Quoties quidem in Lyceo ante iaculationem agitationes inſtituunt equites, ſane pulchrum quiddam fuerit, vtraſque tribus quinque tamquam ad prælium à fronte prouehi, ducente magiſtro equitũ & tribunis ordine tali, quo ſpatij latitudo expleatur. Vbi vero cardinẽ aduerſi theatri ſuperauerint, vtile viſum iri arbitror, ſi tot ſimul equites, quot modice ſatis erit, per decliuia proue-E hi poſſe celeriore curſu oſtenderis. Neque me fugit, libenter eos hæc exhibituros, ſi concitatius equos agere ſe poſſe confidant.

At vero ſi maneant inexercitati, videndum, ne hoſtes hæc eos aliquando facere cogant. Dictum de ordine in luſtrationibus, quo pulcherrima inſtitui equitatio poſſit. Si vero ductor, à valido inſtructus equo, in exteriore ſemper ſerie circumuehatur; ita fiet vt ſemper ipſe celerius equum incitet, & qui exterius cum eo ſunt, concitatius itidem ferantur. Itaque conſilium ſemper aliquos velocius agitantes inſpiciet, & viribus equi nõ deficient, dum viciſſim quies eis concedetur. Quum autem in hippodromo ſpectaculum edendum erit, pulchrum ſane ſic eos primum inſtrui, vt à fronte compleatur equis hippodromus; & è medio, qui erunt illic homines, exigãtur. Pulchrum & hoc, ſi dum tribus in aduerſa prouectione ſe mutuo fugiunt, & celeriter inſequuntur, magiſtris equitum tribus quinque ducentibus, ſeſe mutuo tribus vtræque perequitent. In hoc enim ſpectaculo terribile quiddã eſt, quod aduerſis frontibus contra ſe prouehantur; & plenum ſplendoris, quod hippodromo perequitato, rurſus aduerſi contra ſe conſiſtant. Itidem pulchrum, ad alterum tubæ ſignum celerius eos contra ſe ferri. Quum vero iam cõſtiterint, tertia vice rurſus poſt tubæ clangorem celerrime prouehi contra ſe mutuo debent; & vbi perequitauerint, fine iam ludis imponendo, in phalange cuncti conſtituti, qui vobis mos eſt, ad conſilium equis aduehantur. Horum ſpeciem magis exiſtimo bellicoſam, magiſque nouam viſum iri. Minime vero dignum munere magiſtri equitum, vt ipſe tardius tribunis inuehatur; & eodem modo cum ipſis equitet. Quum autem in Academia, loco pauito, inſtituendæ erunt equitationes; hæc quæ moneam, habeo. Ne ipſi deiiciantur aliquando ex equis, reſupinare ſe inter agitandum debent: vt equi non cadant, in reflexionibus inhibendi & retinendi ſunt. In curſu recto celeriter eos agi oportet. Ita conſilium & tutam & pulchram agitationem inſpiciet. In itineribus vero proſpicere ſemper debet equitum magiſter, vt & equorum ſedilibus in dorſo quiete conſulat, & equites pedibus incedentes reficiat: quod equitatione mediocri, & pedeſtri inceſſu medioeri fiet. Quod ſi curæ tibi mediocritas erit, haud aberrabis. Nam quiſque ſibi motũ ſtatuit, ne imprudentes nimio labore grauentur.

A ἢν δὲ ἀμελέτητοι ὦσιν, ὁρᾶν χρή, ὅπως μὴ οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ταῦτα δρᾶν * ἀναγκάσουσιν. ἔν γε μὴν ταῖς δοκιμασίαις ἡ μὲν τάξις εἴρηται, μεθ' ἧς ἂν κάλλιστα ἱππάζοιντο. ἢν δὲ ὁ ἡγούμενος, ἐάν περ ἔχῃ δυνατὸν ἵππον, ἐν τῷ ἔξωθεν ἀεὶ στίχῳ περιφέρηται, * οὕτως αὐτός τε μὲν ἀεὶ ταχὺ ἐλᾷ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἔξωθεν γιγνόμενοι πάλιν αὖ ταχὺ ἐλῶσιν. ὥστε ἡ μὲν βουλὴ ἀεὶ τὸ ταχὺ ἐλαυνόμενον θεάσεται, B οἱ δὲ ἵπποι οὐκ ἀπεροῦσιν, ἐν μέρει ἀναπαυόμενοι. ὅταν γε μὴν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἡ ἐπίδειξις ᾖ, καλὸν μὲν οὕτω πρῶτον τάξασθαι, ὡς ἂν ἐπὶ μετώπου ἐμπλήσαντες ἵππων τὸν ἱππόδρομον, ἐξελάσαιεν τοὺς ἐκ τοῦ μέσου ἀνθρώπους. καλὸν δ' ἐπεὶ αἱ φυλαὶ ἐν τῇ ἀνθιππασίᾳ φεύγουσί τε ἀλλήλους, καὶ διώκουσι ταχέως, ὅταν οἱ ἵππαρχοι ἡγῶνται ταῖς πέντε φυλαῖς, ἑκατέρους διελαύνειν τὰς φυλὰς δι' ἀλλήλων. ταύτης γὰρ τῆς C θέας τό, τε ἀντιμετώπους προσελαύνειν ἀλλήλοις, γοργόν· τό, τε διελάσαντας τὸν ἱππόδρομον ἀντίους πάλιν στῆναι ἀλλήλοις, σεμνόν. καὶ τὸ ἀπὸ σάλπιγγος αὖ τὸ δεύτερον θᾶττον ἐπελαύνειν, καλόν. στάντας δὲ ἤδη τὸ τρίτον αὖ ἀπὸ τῆς σάλπιγγος χρὴ τάχιστα ἀλλήλοις ἐπελαύνειν, καὶ διελάσαντας εἰς κατάλυσιν ἤδη, ἐπὶ φάλαγγος ἅπαντας καταστάντας, ὥσπερ εἰώθατε, πρὸς τὴν βου- D λὴν προσελαύνειν. ταῦτά μοι δοκεῖ πολεμικώτερά τε φαίνεσθαι ἄν, καὶ καινότερα. τὸ δὲ βραδύτερον μὲν τῶν φυλάρχων ἐλαύνειν, τὸν δ' αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις ἱππεύειν, οὐκ ἄξιον ἱππαρχίας. ὅταν γε μὴν ἐν τῷ * ἐπικρότῳ ἐν ἀκαδημίᾳ ἱππεύειν δέῃ, ἔχω τάδε παραινέσαι. εἰς μὲν τὸ μὴ ἀποκρούεσθαί ποτε τῶν ἵππων, ὑπτίους διαπεπλωκότας ἐλαύνειν· εἰς δὲ τὸ μὴ πίπτειν τοὺς ἵππους, ὑπολαμβάνειν ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς. τὰ μέντοι ὀρθὰ τα- E χὺ ἐλαύνειν χρή. οὕτω γὰρ τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ καλὸν θεάσεται ἡ βουλή. ἔν γε μὴν ταῖς πορείαις ἀεὶ δεῖ τὸν ἵππαρχον προνοεῖν, ὅπως ἀναπαύῃ μὲν τῶν ἵππων τὰς ἕδρας, ἀναπαύῃ δὲ τοὺς ἱππέας τοῦ βαδίζειν, μέτρια μὲν ὀχοῦντα, μέτρια δὲ πεζοποροῦντα. τοῦ δὲ μετρίου * προνοῶν οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις· αὐτὸς γὰρ μέτρον ἕκαστος, τοῦ μὴ λαθεῖν ὑπερπονοῦντας.

* ἀναγκάσωσι.
* ὅπως
* ἀνεπικρότῳ; minus bene.
* ἰσῶν

Quum

A ὅταν μέντοι ἀδήλου ὄντος, εἰ πολεμίοις ἐντεύξῃ, πορεύῃ τις, κατὰ μέρος χρὴ τὰς φυλὰς ἀναπαύειν. χαλεπὸν γὰρ, εἰ πᾶσι καταβεβηκόσι πλησιάσαιεν οἱ πολέμιοι. καὶ ἢν μέν γε διὰ στενῶν ὁδῶν ἐλαύνῃς, ἀπὸ παραγγέλσεως εἰς κέρας ἡγητέον· ἢν δὲ πλατείαις ἐπιτυγχάνῃς ὁδοῖς, ἀπὸ παραγγέλσεως αὖ πλατυντέον τὸ φυλῆς ἑκάστης τὸ μέτωπον· ὅταν γε μὴν εἰς πεδίον ἀφίκησθε, * ἐπὶ φάλαγγος .... πάσας τὰς φυλάς. B ἀγαθὸν γὰρ καὶ μελέτης ἕνεκα ταῦτα ποιεῖν, καὶ τοῦτο ἥδιον, * διαπεραίνοντας ὁδοὺς, ποικίλλοντας ἱππικαῖς τάξεσι τὰς πορείας. ὅταν μέντοι ἔξω τῶν ὁδῶν διὰ δυσχωρίων ἐλαύνητε, μάλα χρήσιμον καὶ ἐν πολεμίᾳ, καὶ ἐν φιλίᾳ προελαύνειν τῆς φυλῆς ἑκάστης τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες, ἢν ἀπόροις νάπαις ἐντυγχάνωσιν, παριόντες ἐπὶ τὰ εὔπορα δηλώσουσι τοῖς ἱππεῦσιν, ᾗ χρὴ τὴν ἐλασίαν ποιεῖσθαι, ὡς μὴ ὅλαι αἱ τάξεις πλανῶνται. C ἢν δ' ἐπικινδύνως ἐλαύνητέ που, φρονίμου ἱππάρχου τὸ τῶν προόδων ἄλλους προόδους διερευνωμένους προηγεῖσθαι * πολεμίων. * χρήσιμον καὶ πρὸς τὸ ἐπιθέσθαι, καὶ πρὸς τὸ φυλάξασθαι, καὶ τὸ * ἀναμένειν δὲ ἐπὶ ταῖς διαβάσεσιν, ὡς μὴ κατακόπτωσι τοὺς ἵππους οἱ τελευταῖοι, τὸν ἡγεμόνα διώκοντες. ἴσασι μὲν οὖν ταῦτα σχεδὸν πάντες, καρτερεῖν δ' ἐπιμελόμενοι οὐ πολλοὶ ἐθέλουσι. προσήκει δὲ ἱππάρχῳ ἔτι ἐν εἰρήνῃ * ἐπιμεμελῆσθαι, D ὅπως ἐμπείρως ἕξει τῆς τε πολεμίας καὶ τῆς φιλίας χώρας. ἢν δ' ἄρα αὐτὸς ἀπείρως ἔχῃ, τῶν ἄλλων γε * δὴ τοὺς ἐπιστημονεστάτους ἑκάστων τόπων παραλαμβάνειν. πολὺ γὰρ διαφέρει ὁ ἡγούμενος εἰδὼς τὰς ὁδοὺς, τοῦ μὴ εἰδότος, καὶ ἐπιβουλεύων δὲ πολεμίοις, ὁ εἰδὼς τοὺς τόπους, τοῦ μὴ εἰδότος πολὺ διαφέρει· καὶ κατασκόπων δὲ, πρὶν πόλεμον εἶναι, δεῖ μεμελετηκέναι, ὅπως ἔσονται καὶ ἐκ πόλεων ἀμφοτέροις φιλίων, καὶ E ἐξ ἐμπόρων· πᾶσαι γὰρ αἱ πόλεις τοὺς εἰσάγοντάς τι ἀεὶ ὡς εὐμενεῖς δέχονται. καὶ ψευδαυτόμολοι δ' ἔστιν ὅτε χρήσιμοι. οὐ μέντοι τοῖς γε κατασκόποις δεῖ ποτε πιστεύοντα φυλακῆς ἀμελεῖν, ἀλλ' ἀεὶ οὕτως κατεσκευάσθαι χρὴ, ὥσπερ ἂν * ἥξοντες εἰσηγγελμένοι ὦσιν οἱ πολέμιοι. καὶ γὰρ ἂν πάνυ πιστοὶ ὦσιν οἱ κατάσκοποι, χαλεπὸν ἐν καιρῷ ἀπαγγέλλειν.

ἐπὶ φάλαγγος καθιστάναι πάσας
* ἥδιον περαίνειν τὰς ὁδούς,
τὰ πολεμίων.
* χρήσιμον δὲ ἢ
* ἀναμένειν ἐπὶ
ἐπιμελεῖσθαι
δεῖ
ἥξοντας

A Quum iter facis, & obſcurum eſt an hoſtibus ſis occurſurus, per vices quiete tribus reficiendæ. Periculoſum enim fuerit, tunc aduentare propius hoſtes, vbi ex equis omnes deſcenderint. Quod ſi per anguſtas vias tibi tranſeundum ſit, ita duces, vt aciem in cornu protendi iubeas: ſin latas in vias incidas, rurſum iubebis tribus vniuſcuiuſque frontem dilatari: vbi denique perueneritis in planiciem, tribus omnes in phalangem conſtituendæ. B Hæc enim & exercitij cauſſa facere bonum eſt, atque etiam iucundius, ſic itinera conficere; vt profectiones ordinum equeſtrium varietate condiantur. Quum extra vias per loca difficilia prouehimini, perquam vtile fuerit, tam in hoſtili quam pacata regione, quoſdam ex adparitoribus cuiuſque tribus antecedere; qui ſi forte in ſaltus inuios inciderint, ad peruia tranſeuntes, equitibus indicent, qua equi agendi ſint, ne toti ordines oberrent. Si periculoſum alicubi ſit iter, C prudentis erit equitum magiſtri curare vt ante præmiſſos etiam præmiſſi quidam alij præcedant, qui res hoſtium perquirendo explorent. Etiam vtile tam ad inuadendum quam ad cauendum, vt vbi difficiles ſunt tranſitus, alteri alteros exſpectent: ne poſtremi, dum itineris ducem inſequuntur, verberibus equos concidant. Ac norunt quidem propemodum hæc omnes, ſed pauci curæ laborem tolerare volunt. Oportet item equitum ma- D giſtrum adhuc tempore pacis in hoc incũbere, vt peritus ſit tam hoſtilis quam ſuorum regionis: ac ſi nullam earum notitiam ipſe habeat, ex aliis ſibi ſingulorum locorum maxime gnaros adiungat. Magnum enim diſcrimen eſt inter ducem peritum viarum, & imperitum: vt etiam is qui hoſtibus inſidias ſtruit, locorum peritus, multum ab imperito differt. Curæ ſint & exploratores ante bellum ſuſceptum, vt haberi poſſint & ex ciuitatibus vtriſque amicis, & ex mercatoribus. Omnes enim ci- E uitates admittere ſemper eos, vt beneuolos, ſolent, qui aliquid important. Vtiles ſunt nonnumquam & ficti transfugæ. Nec tamen ſic exploratoribus fidendum, vt omittatur cautio; ſed ita paratum ſemper eſſe oportet, quaſi ſi iam nuntiatum ſit, hoſtes aduentare. Licet enim valde fideles ſint exploratores, in eo tamen difficultas eſt, vt aliquid in tempore nuncient,

quum multa in bello accidere impedimenta ſoleant. Eductiones equitatus minus hoſtes ſentient, ſi potius ex denuntientur, quam ſi præconis voce, vel per edictum imperentur. Ad hoc igitur, vt eductiones denuntiando fiant, bonum erit conſtituere decuriones, & cum decurionibus quinionum quoque duces: tum vt pauciſſimis vnuſquiſque denuntiet, tum etiam vt duces hi quinionum ſuo tempore procedentes, abſque perturbatione frontem aciei exporrigant. Vbi præcauendum eſt, equidem occultas ſemper & ſpeculationes & excubias laudo. Sic enim & excubiæ ſimul pro amicis habentur, & hoſtibus ſimul inſidiæ ſtruuntur. Minus etiam ſpeculatores ipſi, quum nihil de eis conſtat, inſidiis hoſtium expoſiti ſunt; & hoſtibus hoc modo ſunt formidabiliores. Nam ſcire, quaſdam eſſe collocatas alicubi excubias; ſed vbi ſint, & quo numero, neſcire: id vero fidentibus hoſtes animis eſſe prohibet, & habere ſuſpecta cogit omnia loca. Manifeſtæ vero excubiæ tam * periculorum quam fiduciæ cauſſas apertas habent. Præterea licebit occultas habenti excubias, vt cum paucis manifeſtis ante illos occultos excubans, hoſtes in inſidias pertrahere conetur: nec idoneum minus venandis hoſtibus, etiam poſt occultos cum aliis manifeſtis nonnumquam excubare. Nam hac quoque ratione non aliter circumueniuntur hoſtes, ac prius indicata. Prudentis etiam ducis eſt, in periculum vltro ſe non coniicere; niſi quum manifeſtum eſt, potiorem ipſius quam hoſtium, conditionem futuram. At hoſtibus ſuppeditare cauſſam voluptatis maximæ, multo iuſtius eſſe proditio ſociorum, quam fortitudo, iudicabitur. Prudens id quoque facinus, illuc progredi, vbi vires hoſtium debiles ſunt, licet interuallo magno diſtent. Nam minus eſt in vehementi labore periculi, quam ſi prœlio cum potioribus decertandum ſit. Quod ſi médias inter munitiones & caſtella tuorum penetrauerint hoſtes, licet longe viribus ſuperiores ſint; pulchrum tamen eos hinc adgredi, quacumque tamdem à parte clam hoſtibus adſis; nec minus honeſtum, id ſimul ab vtraq; parte fieri. Quum enim alij ſe recipient, adequitantes ab alterutro latere tui, tum perturbabunt hoſtes, tum ſaluti ſuorum conſulent.

al. formidinum.

A πολλὰ γὰρ ἐν πολέμῳ τὰ ἐμπόδια συμπίπτει. τάς γε μὴν ἐξαγωγὰς τὰς ἱππικὰς ἧττον ἂν οἱ πολέμιοι αἰσθάνοιντο εἰ ἀπὸ παραγγέλσεως γίγνοιντο μᾶλλον, ἢ εἰ ἀπὸ κήρυκος ἢ ἀπὸ προγραφῆς. ἀγαθὸν οὖν καὶ [τὸ] πρὸς τὸ διὰ παραγγέλσεως ἐξάγειν, τὸ δεκαδάρχους καθιστάναι, * καὶ τοῖς τε δεκαδάρχοις * πεμπαδάρχους, ἵν᾽ ὡς ἐλαχίστοις ἕκαστος παραγγέλλῃ, καὶ τὸ μέτωπον δὲ ὅπως μηκύνοιεν ἂν τῆς τάξεως ἀταράκτως, οἱ * πεμπάδαρχοι παράγοντες, ὁπότε ποτὲ καιρὸς εἴη. B ὅταν γε μὴν προφυλάττειν δέῃ, ἐγὼ μὲν ἀεὶ ἐπαινῶ τὰς κρυπτὰς σκοπιάς τε καὶ φυλακάς· οὕτω γὰρ ἅμα μὲν τῶν φίλων φυλακαὶ γίγνονται, ἅμα δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνέδραι κατασκευάζονται. καὶ αὐτοὶ μὲν δυσεπιβουλευτότεροί εἰσιν ἀφανεῖς ὄντες, τοῖς δὲ πολεμίοις φοβερώτεροι. τὸ γὰρ εἰδέναι μὲν, ὅτι εἰσί που φυλακαὶ, ὅπου δ᾽ εἰσὶ, καὶ ὁπόσαι, μὴ εἰδέναι, C τοῦτο θαρρεῖν μὲν κωλύει τοὺς πολεμίους, ὑποπτεύειν δὲ ἀναγκάζει πάντα τὰ χωρία. αἱ δὲ φανεραὶ φυλακαὶ δῆλα ἔχουσι καὶ * τὰ δεινὰ καὶ τὰ ἀθαρσῆ. ἔτι δὲ τῷ μὲν κρυπτὰς ἔχοντι φυλακὰς ἐξέσται μὲν φανεροῖς ὀλίγοις ἔμπροσθεν τῶν κρυπτῶν φυλάττοντα, πειρᾶσθαι τοὺς πολεμίους εἰς ἐνέδρας ὑπάγειν. ἀγρευτικὸν δὲ, καὶ ὄπισθεν τῶν κρυπτῶν ἄλλοις * φανερὰς ἔστιν ὅτε φυλάττειν. καὶ τοῦτο γὰρ ἐξαπατητικὸν τῶν πολεμίων ὁμοίως τῷ πρόσθεν εἰρημένῳ. D ἀλλὰ μὴν φρονίμου γε ἄρχοντος καὶ τὸ μήποτε κινδυνεύειν ἑκόντα, πλὴν ὅπου ἂν πρόδηλον ᾖ, ὅτι πλεῖον ἕξει τῶν πολεμίων. τὸ δὲ ὑπηρετεῖν τὰ ἥδιστα τοῖς πολεμίοις, προδοσία τῶν ξυμμάχων. δικαίως ἂν μᾶλλον, ἢ ἀνδρεία κρίνοιτο. σῶφρον δὲ καὶ τὸ ἐκεῖσε ὁρμᾶν, ὅπου ἂν ἀσθενῆ τὰ τῶν πολεμίων ᾖ, κἂν πρόσω ὄντα τυγχάνῃ. τὸ γὰρ σφόδρα πονῆσαι ἀκινδυνότερον, ἢ πρὸς τοὺς E κρείττους ἀγωνίζεσθαι. ἢν δέ που εἰς μέσον φιλίων τειχέων εἰσίωσιν οἱ πολέμιοι, κἂν πολὺ κρείττους ὄντες, καλὸν μὲν ἐντεῦθεν ἐπιχειρεῖν, ὁποτέρωθεν ἂν λελήθῃς παρών· καλὸν δὲ καὶ ἅμα ἀμφοτέρωθεν. ὅταν γὰρ οἱ ἕτεροι ἀποχωρῶσιν, οἱ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα ἐλαύνοντες ταράττοιεν μὲν ἂν τοὺς πολεμίους, σώζοιεν δ᾽ ἂν τοὺς φιλίους.

ἢ καὶ τοῖς δε.

* πεμπαδάρχους.

πεμπάδαρχοι

τὰ δεινά

φανεροὺς

καὶ τὸ μὲν διὰ κατασκόπων πειρᾶσθαι εἰδέναι τὰ τῶν πολεμίων, πάλαι εἴρηται ὡς ἀγαθόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ πάντων ἄριστον νομίζω εἶναι, τὸ αὐτὸν πειρᾶσθαι, ἢν ᾖ ποθὲν ἐξ ἀσφαλοῦς θεώμενον τοὺς πολεμίους ἀθρεῖν, ἤν τι ἁμαρτάνωσι. καὶ τὸ μὲν κλαπῆναι δυνατὸν πέμπειν χρὴ τοὺς ἐπιτηδείους κλέψοντας, τὸ δὲ ἁρπασθῆναι ἐγχειρῶ, ἐφιέναι τοὺς ἁρπάσοντας. ἢν δὲ πορευομένων ποι τῶν πολεμίων ἀπαρτᾶταί τι ἀσθενέστερον τῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἢ θαρροῦν ἀποσκεδάννυνται, οὐδὲ ταῦτα χρὴ λανθάνειν· ἀεὶ μέντοι ἰσχυροτέρῳ τὸ ἀσθενέστερον * θηρᾶν. δυνατὸν δὲ προσέχοντι τὸν νοῦν ταῦτα καταμανθάνειν, ἐπεὶ καὶ βραχυγνωμονέστερα ἀνθρώπου θηρία, οἵ τε ἴκτινοι δύνανται ὃ ἂν ἀφύλακτον ᾖ, ἁρπάσαντες εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρεῖν, πρὶν ληφθῆναι· καὶ οἱ λύκοι δὲ τά τε ἐρημούμενα φυλακῆς ἀγρεύουσι, καὶ τὰ ἐν τοῖς δυσορατοῖς κλέπτουσι. κἂν μεταθέων γέ τις ἐπιγίγνηται κύων, ἢν μὲν ἥττων ᾖ, τούτῳ ἐπιτίθεται· ἢν δὲ κρείττων, ἀποσφάξας ὅ,τι ἂν ἔχῃ, ἀποχωρεῖ. ὅταν δέ γε φυλακῆς καταφρονήσωσι λύκοι, τάξαντες ἑαυτῶν τοὺς μὲν ἀπελαύνειν τὴν φυλακὴν, τοὺς δὲ ἁρπάζειν, οὕτω τὰ ἐπιτήδεια πορίζονται. θηρίων γε μὴν δυναμένων τὰ τοιαῦτα φρονίμως λῄζεσθαι, πῶς οὐκ ἄνθρωπόν γε ὄντα εἰκὸς σοφώτερον τούτων φαίνεσθαι, ἃ καὶ αὐτὰ τέχνῃ ὑπ᾽ ἀνθρώπου ἁλίσκεται; κἀκεῖνό γε μὴν εἰδέναι ἱππικοῦ ἀνδρὸς, ἐκ πόσου ἂν ἵπποις πεζὸν ἕλοι, καὶ ἐξ ὁπόσου βραδεῖς ἂν ἵπποι ταχεῖς ἀποφύγοιεν. ἱππαρχικὸν δὲ καὶ χωρία γιγνώσκειν, ἔνθα πεζοὶ κρείττους ἱππέων, καὶ ἔνθα πεζῶν κρείττους ἱππεῖς. χρὴ δὲ μηχανητικὸν εἶναι καὶ τοῦ τοὺς πολλοὺς μὲν φαίνεσθαι τοὺς ὀλίγους ἱππέας, πάλιν δ᾽ ὀλίγους τοὺς πολλούς· καὶ τοῦ δοκεῖν παρόντα μὲν ἀπεῖναι, ἀπόντα δὲ παρεῖναι· καὶ τοῦ μὴ τὰ τῶν πολεμίων μόνον κλέπτειν ἐπίστασθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας ἅμα κλέπτοντα ἐξ ἀπροσδοκήτου τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι. ἀγαθὸν δὲ μηχάνημα καὶ τὸ δύνασθαι, ὅταν μὲν τὰ ἑαυτοῦ ἀσθενῆ ἔχῃ, φόβον παρασκευάζειν τοῖς πολεμίοις, ὡς μὴ ἐπιθῶνται· ὅταν δ᾽ ἐρρωμένα, θάρρος αὐτοῖς ἐμποιεῖν, ὡς ἐγχειρῶσιν. οὕτω γὰρ αὐτὸς μὲν ἂν ἥκιστα κακῶς πάσχοις,

* θοεῖν.

A Dictum iampridem, bonum eſſe, dari operam vt res hoſtium per exploratores cognoſcantur. Ego vero eſſe omnium optimum exiſtimo, vt aliquis ipſe, ſi de tuto quopiam loco liceat hoſtes alicunde contemplari, num in aliquo peccent, inſpicere conetur. Ac ſiquidem aliquid eis furtim adimi poterit, ad hoc furtim peragendum idonei quidam mittendi: quod autem rapinæ expoſitum, mittendi qui rapiant. Si hoſtibus aliquò proficiſcentibus, pars quædam copiarum hoſtilium debilior à tergo maneat, quam ipſe ſit, B aut ſumta fiducia palam auſit: ne hoc quidem ignorare debet, ſic tamen, vt manu validiore venetur id quod eſt debilius. Poteſt autem hæc animaduertere, qui mentem eis adhibet; quandoquidem & beſtiæ, quibus intelligentia minor eſt, quam homini, puta miluij, ſi quid incuſtoditum ſit, rapere norunt, & prius in tuta ſe recipere, quam capiantur: & lupi, quæ cuſtodia deſtituuntur, venari ſolent, & in obſcuris abdita furantur. Idem lupus, ſi canis inſequens ſuperueniat, viribus C inferiorem adgreditur: ſin ille ſuperior ſit, iugulatis iis quæ nanctus eſt, diſcedit. Vbi vero lupi cuſtodiam contemnere auſi fuerint, ordinatis ſuis partim ad abigendos cuſtodes, partim ad rapiendum, ita neceſſaria ſibi adquirunt. Quum igitur beſtiæ prudenter in agendis hiſce prædis ſe gerant, quomodo non par fuerit, eum qui homo ſit, ſapientiorem ſe declarare beſtiis, quæ ipſæ capi arte ab homine ſolent? Hoc quoque D ſcire vir equeſtris debet, quonam ex interuallo peditem ceperit eques, & quantum ad interuallum equi tardi celeres effugerint. Itidem ad equitum magiſtri munus pertinet ſcire loca, quibus in locis pedites equitibus ſuperiores ſint, ac viciſſim peditibus equites. Etiam ſollerti artificio moliri debet, vt pauci equites, multi eſſe videantur; & multi viciſſim, paucorum ſpeciem habeant: itemq; ſi præſens ſit, vt abeſſe videatur; ſi abſit, adeſſe: neque tan- E tum vt norit hoſtibus ſua furtim præripere, verum equites etiam ſuos furtim circumueniendo, adoriri hoſtes de improuiſo. Egregium & hoc artificium, ſi poſſit, quum ipſe viribus inferior eſt, metum hoſtibus incutere, ne ſe adoriantur: quum potior ipſe viribus, eorumdem animis indere fiduciam, vt adgrediantur. Sic enim & ipſe minimum detrimenti acceperis,

& inprimis hoſtes in errore deprehendere poſſis. Ne vero, quæ fieri nequeant, præcipere videar: prodam ſane litteris, quomodo & illa fiant, quæ in his difficillima videntur. Itaque ne quis in conatu vel inſequendi, vel abſcedendi, offendat; ex eo conſequetur, ſi vires equorum perſpectas habeat. Quonam vero modo perſpectas habere poſſit? ſi animum adtendat in aduerſis prouectionibus, quæ cum beneuolentia fiunt; quales & è perſequendo, & fugiendo diſcedant. Quum vero volueris equites multorum habere ſpeciem, vnum hoc primum eſto, ſi liceat, ne prope hoſtes fraudem aliquam moliaris. Tutius enim quod è longinquo fit, & ad fraudem aptius. Deinde ſciendum, equos cateruatim incedentes, ſpeciem multorum habere, propter ipſius animalis magnitudinem: quum diſperſi, facile numerari poſſint. Præterea tibi copioſior equitatus adeſſe videbitur, quam ſit reabſe, ſi curatores equorum inter equites conſtituas, præſertim haſtas, aut haſtis aliquid ſimile tenentes; ſiue conſiſtentem alicubi equitatum exhibeas, ſeu traducas. Nam hoc modo neceſſe eſt aciei molem & maiorem & ſpiſſiorem videri. Sin multos velis haberi pro paucis, ſiquidem eiuſmodi loca tibi ſint ad manum, in quibus occultare liceat; nimirum in aperto quoſdam exhibens, in obſcuro quoſdam abdens, hac ſubtractione numerum equitum deminues: ſi vero locus ipſe totus oculis expoſitus ſit, ordinatas in vnam ſeriem decurias ex interuallo traduces; & equites quidem cuiuſque decuriæ, qui hoſtibus ante oculos ſunt, haſtas tenere rectas debent; ceteri depreſſas, & minime ſupereminentes. Licet etiam terrorem hoſtibus incutere, tum fictas inſidias, tum auxilia ficta, fictoſque rumores excogitando. Tum vero confidentiſſimi ſunt hoſtes, quum aduerſariis multa negotia, multas occupationes exhiberi audiunt. His ita deſcriptis, ipſius tam ducis fuerit id moliri, vt pro re præſenti ſemper aliquam fallaciam ſtruat. Nam reuera nihil adeo fructuoſum in bello, atq; fallacia. Quum vero etiam pueri, quoties ludunt, prætextu fallendi faciant, quæcumque poſſunt, vt paucos habentes, multos habere videantur; & multos habere ſe præferentes, ſpeciem paucorum exhibeant: quid vetet quominus etiam viri, ſi fraudibus animum adiiciant, huiuſmodi artificiis vti poſſint?

A τοὺς δὲ πολεμίους μάλιστ' ἂν ἁμαρτάνοντας λαμβάνοις. ὅπως δὲ μὴ προστάττειν δοκῶ ἀδύνατα, * καὶ γράψω ὡς ἂν γίγνοιτο τὰ δοκοῦντα αὐτῶν χαλεπώτατα εἶναι. (γράψω ἢ ὡς) τὸ μὲν τοίνυν μὴ σφάλλεσθαι ἐπιχειροῦντα διώκειν ἢ ἀποχωρεῖν, ἐμπειρία ποιεῖ ἵππων δυνάμεως. πῶς δ' ἂν ἔμπειρος εἴη; εἰ προσέχοι τὸν νοῦν ἐν ταῖς μετὰ φιλίας ἀνθιππασίαις, * οἷα ἀποβαίνουσιν ἐκ τῶν διώξεών τε καὶ φυγῶν. (ἃ ἂν) B ὅταν μέντοι βούλῃ τοὺς ἱππέας πολλοὺς φαίνεσθαι, ἓν μὲν πρῶτον ὑπαρχέτω, ἐὰν ἐξῇ, μὴ ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἐγχειρεῖν ἐξαπατᾶν. καὶ γὰρ ἀσφαλέστερον τὸ πρόσω, καὶ ἀπατητικώτερον. ἔπειτα δὲ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἁθρόοι μὲν ἵπποι πολλοὶ φαίνονται, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ζῴου· διασπειρόμενοι δ' εὐαρίθμητοι γίγνονται. ἔτι δ' ἂν πλεῖον σοι τὸ ἱππικὸν τοῦ ὄντος φαίνοιτο, εἰ τοὺς ἱπποκόμους εἰς C τοὺς ἱππέας ἐνισταίης, μάλιστα μὲν δόρατα, εἰ δὲ μή, ὅμοια δόρασιν ἔχοντας, ἐάν τε ἑστηκὸς ἐπιδεικνύῃς τὸ ἱππικόν, ἐάν τε παράγῃς. ἀνάγκη γὰρ τόν γε ὄγκον τῆς τάξεως οὕτω μείζω τε καὶ πυκνότερον φαίνεσθαι. ἐὰν δ' αὖ τοὺς πολλοὺς ὀλίγους δοκεῖν εἶναι, ἐὰν μὲν σοι χωρία ὑπάρχῃ οἷα συγκρύπτειν, * δηλονότι τοὺς μὲν ἐν τῷ φανερῷ ἔχων, τοὺς δ' εἰς τὸ ἄδηλον ἀποκρύπτων, κλέπτοις ἂν τοὺς ἱππέας· ἐὰν δὲ πᾶν καταφανὲς ᾖ τὸ χωρίον, δεκάδας χρὴ συστοιχούσας ποιήσαντα, διαλειπούσας παράγειν· (δηλοῖεν) D καὶ τοὺς μὲν πρὸς τῶν πολεμίων ἱππέας ἑκάστης δεκάδος ὀρθὰ τὰ δόρατα ἔχειν, τοὺς δ' ἄλλους, ταπεινὰ καὶ μὴ * ὑπερφανῆ. φοβεῖν γε μὴν τοὺς πολεμίους, καὶ ψευδενέδρας οἷόν τε, καὶ ψευδοβοηθείας, καὶ ψευδαγγελίας ποιοῦντα. θαρροῦσι δὲ μάλιστα πολέμιοι, ὅταν τοῖς ἐναντίοις πράγματα καὶ * ἀσχολίας πυνθάνωνται. τούτων δὲ γεγραμμένων, μηχανᾶσθαι αὐτὸν χρὴ πρὸς τὸ παρὸν ἀεὶ ἀπατᾶν. οὕτως γὰρ οὐδὲν κερδαλεώτερον E ἐν πολέμῳ * ἀπάτης· ὁπότε γε καὶ οἱ παῖδες, ὅταν παίζωσι, * ποσὶ δὲ ἃ δύνανται ἀπατᾶν προΐσχοντες, ὥστε ὀλίγους τ' ἔχοντας πολλοὺς δοκεῖν ἔχειν καὶ πολλοὺς προΐσχοντας, ὀλίγους φαίνεσθαι ἔχειν· πῶς οὐκ ἄνδρες γε τὸ ἐξαπατᾶν προσέχοντες τὸν νοῦν, δύναιντ' ἂν τοιαῦτα μηχανᾶσθαι;

(ὑπερφανῆ.) (ἀσχολίας τὰ) (ἀπάτης. ὅταν δὲ ἢ * παίζωσι, ποσίνδα δύνανται),

καὶ ἐνθυμούμενος δ' ἄν τις τὰ ἐν τοῖς πολέμοις πλεονεκτήματα, εὕροι ἂν τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα σὺν ἀπάτῃ γεγενημένα. ὧν ἕνεκα ἢ οὐκ ἐγχειρητέον ἀρχήν, ἢ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις παρασκευαστέον καὶ παρὰ θεῶν αἰτητέον δύνασθαι ποιεῖν, καὶ * αὐτὸ μηχανητέον. οἷς δὲ θάλαττα πρόσεστιν, ἀπατητικὸν καὶ τὸ, πλοῖα παρασκευαζόμενον * πεζῇ τι πρᾶξαι καὶ τὸ πεζῇ προσποιούμενον ἐπιβουλεύειν, κατὰ θάλατταν ἐπιχειρῆσαι. ἱππαρχικὸν δὲ καὶ τὸ διδάσκειν τὴν πόλιν, ὡς ἀσθενὲς τὸ, πεζῶν ἔρημον ἱππικόν, πρὸς τὸ ἅμ' ἵπποις πεζοὺς ἔχειν. ἱππαρχικὸν δὲ καὶ τὸ λαβόντα πεζούς, αὐτοῖς χρῆσθαι. ἔστι δὲ πεζοὺς οὐ μόνον * ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ ὄπισθεν ἵππων ἀποκρύπτεσθαι. πολὺ γὰρ μείζων ὁ ἱππεὺς τοῦ πεζοῦ. ταῦτα δὲ πάντα ἐγώ, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις τις μηχανήσεται, ἢ βίᾳ ἢ τέχνῃ αἱρεῖν τοὺς ἐναντίους βουλόμενος, σὺν τῷ θεῷ πράττειν συμβουλεύω, ἵνα καὶ τὴν τύχην συνεπαινῇ θεῶν ἵλεων ὄντων. ἔστι δ' ὅτε πάνυ ἀπατητικὸν καὶ τὸ λίαν φυλακτικὸν προσποιήσασθαι εἶναι, καὶ μηδαμῶς φιλοκίνδυνον. τοῦτο γὰρ τοὺς πολεμίους πολλάκις προάγεται ἀφυλακτοῦντας μᾶλλον ἁμαρτάνειν. ἢν δ' ἅπαξ δόξῃ τις φιλοκίνδυνος εἶναι, ἔξεστι καὶ ἡσυχίαν ἔχοντα, προσποιούμενον δὲ πράξειν τι, πράγματα τοῖς πολεμίοις παρέχειν. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν ἄν τις δύναιτο πλάσαι, ὧν βούλεται, εἰ μὴ ἐξ ὧν γε πλάττοιτο, παρεσκευασμένα εἴη, ὡς πείθεσθαι τῇ τοῦ χειροτέχνου * γνώμῃ. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐξ ἀνθρώπων, εἰ μὴ σὺν θεῷ, οὕτω παρεσκευασμένοι ἔσονται, ὡς * φιλικῶς τε ἔχειν πρὸς τὸν ἄρχοντα, * καὶ φρονιμώτερον σφῶν αὐτὸν * ἡγήσονται περὶ τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγώνων. εὐνοϊκῶς μὲν οὖν ἔχειν καὶ ἐκ τῶνδε εἰκὸς τοὺς ἀρχομένους, ὅταν * φιλοφρόνως τε ἔχῃ πρὸς αὐτούς, καὶ προνοῶν φαίνηται, ὅπως τε σῖτον ἕξουσι, καὶ ὅπως ἀσφαλῶς μὲν ἀποχωρήσουσι, πεφυλαγμένως δὲ ἀναπαύσονται. ἐν δὲ ταῖς φρουραῖς χρὴ καὶ χιλοῦ, καὶ σκηνῶν, καὶ ὑδάτων, καὶ φυλακῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων φανερὸν εἶναι ἐπιμελούμενον, καὶ προνοοῦντά γε, καὶ ἀγρυπνοῦντα ἕνεκα τῶν ἀρχομένων. καὶ ὅταν γε πλέον ἔχῃ τι, τὸ μεταδοῦναι κερδαλέον τῷ προεστηκότι.

αὐτῷ
πεζῇ
ἐν πᾶσι
γνώμῃ. οὐδὲ γὰρ ἂν
φιλικῶς γε
* εἰ μὴ φρον.
* ἡγήσονται
φιλοφρόνως τις ἔχῃ

A Nam ſi cum animo ſuo meliores in bello conditiones aliquis expendat, is maiorem earum partem, & quidem inſigniores fraude captatas & partas inueniet. Quapropter vel non capeſſendum imperium, vel, vt hoc quoque præſtare poſſit, diuinitus præter alia petendum, & ipſimet in hoc admitendum. Qui mare vicinum habent, iis ad fraudem hoc quoque commodum, vt dum naues inſtruunt, aliquid terra gerant: ac viciſſim, dum terra inſidias ſe moliri ſimulant, mari rem adgrediantur. Etiam hoc equitum magiſtri eſt, docere ciuitatem, B quam debile quiddam ſit equitatus à peditatu deſtitutus; vt vna cum equis & pedites habeat. Nec minus ad officium magiſtri equitum pertinet, vt peditibus acceptis vti poſſit. Ac licet pedites non tantum certis locis, ſed etiam poſt equos occultare. Nam longe grandior eſt eques homine pedeſtri. Hæc vero equidem vniuerſa, & ſi qua moliri aliquis prætere a volet, in conatu hoſtis aut vi aut arte ſuperandi, diuina cum ope ſuſcipienda con- C ſulo; vt numine ſibi placato ac propitio, fortunam quoque proſperam prædicare poſſit. Nonnumquam & illud aptiſſimum ad fraudem, ſi nimis ſe cautum quiſpiam ſimulet, aleæque belli tentandæ nequaquam cupidum. Hoc enim hoſtes eò ſæpius adigit, vt omiſſo cauendi & excubandi ſtudio, magis delinquant. Si quis ſemel viſus fuerit adeundi periculi cupidus eſſe, poteſt hoſtibus, etiam quieſcendo, D dum aliquid ſe facturum ſimulat, negotia faceſſere. Sed enim ex animi ſui arbitrio nihil formare quiſpiam poſſit, ſi non ea de quibus aliquid fingendum, ita comparata ſint, vt artificis voluntati cedant: nec item ex hominibus abſque numinis ope ſic aliqui vmquam inſtructi erunt, vt amore proſequantur illum qui eis cum imperio præeſt; niſi cum ſe prudentiorem iudicauerint in iis quæ ad certamina cum hoſtibus ineunda pertinent. Hinc quoque conciliari beneuolẽtiam illorum, qui reguntur, conſentaneum eſt; ſi comiter aliquis eos complectatur, ac proſpicere ſe declaret, vt & victum habeant, & E tuto ſe recipiant, & idonea muniti cuſtodia quieſcant. In præſidiis manifeſta debet eius eſſe cura de pabulo, & tentoriis, & aquis, & excubiis, & aliis rebus neceſſariis; itemque prouidentia ipſius, & vigilantia pro iis quos regit. Vbi copia quædam rei alicuius abundat is qui aliis præeſt, lucroſum erit, id ſuis impertiri.

Minime vero contemnent eum, qui cum imperio eſt, ſi quæcumque, vt paucis rem complectar, ſuos facere iuſſerit, ea rectius ipſis facere viſus fuerit. Quapropter exordiens ab inſcendendis equis, exercere omnia debet ad rem equeſtrem pertinentia: quo præfectum ſuum poſſe videant in equo & foſſas tuto traiicere, & muros ſuperare, & de tumulis ſe demittere, & idonee iaculari. Nam hæc omnia nonnihil ad hoc conferunt adiumenti, ne contemtui ſit. Iam ſi rerum gerendarum peritum eſſe norint, & idoneum ad efficiendum, vt hoſtibus ipſi potiore loco ſint; & animis præterea impreſſerint, eum nec temere, nec abſque numinis ope, nec extis aduerſantibus in hoſtes ducturum: hæc ſcilicet eiuſmodi ſunt omnia, magis vt morigeros præfecto reddant illos qui eius imperio continentur. Ac prudentem ſane quemuis eſſe conuenit, qui cum imperio ſit: at populi Athenienſis equitum magiſtrum longe aliis præſtare tum cultu deorum immortalium tum vſu rei militaris oportet; quum ei finitimi ſint aduerſarij, tam equites numero pares, quam pedites ſane multi. Si agrum hoſtilem ſine reliquæ ciuitatis auxiliis inuadere conetur, aduerſus illos ambos ei ſolo cum equitatu periclitandum erit: ſin hoſtes in Athenienſium regionem irrumpant, primum aliter non venient, quam aliis ad ſuos equitibus adiunctis, & cum illis præterea peditum copiis, quibus Athenienſes vniuerſos impares ad pugnam futuros exiſtiment. Itaque ſi contra tantam hoſtium multitudinem ciuitas tota prodire velit, vt opem regioni ferat; ſpem bonam concipere licebit. Nam & equites deo iuuante meliores, ſi quis eorum curam conuenientem gerat, & pedites numero non inferiores erunt: quorum quidem nec corpora deteriora ſunt, & animi longe laudis auidiores, ſi deo propitio recte fuerint exerciti. Maiores ſane quod adtinet, non minus Athenienſes eorum nomine quam Bœoti, ſemet efferunt. Si vero ciuitas ad rem naualem ſe conuerterit, & mœnia tueri ſatis ſibi duxerit, vti tum quoq; factum quum Lacedæmonij Græcis vniuerſis ſibi adiunctis Atticam inuaſerunt; equiteſq; ſatis extra muros eſſe ſubſidio voluerit, ac ſolos contra copias aduerſariorum omnes periclitari: tum vero primum, mea ſane ſententia, diuino erit opus auxilio firmo,

A ἥκιστα δ' ἂν καταφρονοῖεν ἄρχοντος, ὡς μηδὲν συνειδότι εἰπεῖν, εἰ ὁπόσα ἐκείνοις παραινοίη, αὐτὸς ταῦτα βέλτιον ἐκείνων φαίνοιτο ποιῶν. ἀρξάμενον οὖν δεῖ ἀπὸ τοῦ ἀναβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἵππους, πάντα τὰ ἐν ἱππικῇ μελετᾶν, ὅπως ὁρῶσι τὸν ἄρχοντα δυνάμενον ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ τάφρους ἀσφαλῶς περᾶν, καὶ τειχία ὑπερακρίζειν, καὶ ἀπ' ὄχθων καταίρειν, καὶ ἀκοντίζειν ἱκανῶς. πάντα γὰρ ταῦτα προκόπτει εἰς τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι. B ἢν δὲ δὴ καὶ πράττειν γνῶσιν ἐπιστάμενόν τι, καὶ δυνάμενον παρασκευάζειν, ὡς ἂν πλέον ἔχοιεν τῶν πολεμίων· πρὸς δὲ τούτοις κἂν ἐκεῖνο λάβωσιν εἰς τὴν γνώμην, ὡς οὔτ' ἂν εἰκῇ, οὔτ' ἄνευ θεῶν, οὔτε παρὰ τὰ ἱερὰ ἡγήσαιτ' ἂν ἐπὶ πολεμίους· πάντα ταῦτα * πιθανωτέρους τῷ ἄρχοντι τοὺς ἀρχομένους ποιεῖ. πάντῃ μὲν οὖν προσήκει ἄρχοντι φρόνιμον εἶναι· πολὺ μέντοι τὸν Ἀθηναίων C ἵππαρχον διαφέρειν δεῖ καὶ τῷ τοὺς θεοὺς θεραπεύειν, καὶ τῷ πολεμικὸν εἶναι, ᾧ γε ὑπάρχουσι μὲν ὅμοροι ἀντίπαλοι ἱππῆς τε παραπλήσιοι τὸ πλῆθος, καὶ ὁπλῖται πολλοί. κἂν μὲν εἰς τὴν πολεμίαν ἐμβάλλειν ἐπιχειρῇ ἄνευ τῆς ἄλλης πόλεως, πρὸς ἀμφοτέρους τούτους μόνοις ἂν τοῖς ἱππεῦσι διακινδυνεύοι. ἢν δὲ οἱ πολέμιοι εἰς τὴν Ἀθηναίων χώραν ἐμβάλλωσι, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἄλλως ἔλθοιεν, D εἰ μὴ σὺν ἄλλοις τε ἱππεῦσι πρὸς τοῖς ἑαυτῶν, καὶ πρὸς τούτοις, ὁπλίταις ὁπόσοις ἂν οἴωνται πάντας Ἀθηναίους μὴ ἱκανοὺς εἶναι μάχεσθαι. πρὸς οὖν τοσούτους πολεμίους ἢν μὲν ἡ πόλις πᾶσα ἐπεξίῃ ἀρήξουσα τῇ χώρᾳ, ἐλπίδες καλαί. ἱππῆς τε γὰρ σὺν θεῷ ἀμείνους, ἤν τις αὐτῶν ἐπιμελῆται ὡς δεῖ, ὁπλῖταί τε * ἀμείνους ἔσονται· καὶ τὰ σώματα οἴνω οὐ χείρω ἔχοντες, καὶ τὰς ψυχὰς φιλοτιμότεροι, ἢν ὀρθῶς ἀσκηθῶσι, σὺν θεῷ. καὶ μὴν ἐπί γε τοῖς προγόνοις οὐ μεῖον Ἀθηναῖοι ἢ Βοιωτοὶ φρονοῦσιν. E ἢν δὲ ἡ μὲν πόλις τρέπηται ἐπὶ τὰ ναυτικά, καὶ ἀρκῇ αὐτῇ τὰ τείχη διασώζειν, ὥσπερ καὶ ὁπότε Λακεδαιμόνιοι σὺν ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ἐνέβαλλον· τοὺς δὲ ἱππέας ἀξιώσῃ τά τε * ἐκτὸς τοῦ τείχους διασώζειν, καὶ αὐτοὺς μόνους διακινδυνεύειν πρὸς πάντας τοὺς ἐναντίους· ἐνταῦθα δὴ θεῶν μὲν, οἶμαι, πρῶτον συμμάχων ἰσχυρῶν δεῖ,

Margin notes: πειθηνιωτέρους & πειθαρχωτέρους — οὐ μείους Camerar. — ἐκ τῶν τειχῶν

A ἔπειτα δὲ καὶ τὸν ἵππαρχον προσήκει ἀποτετελεσμένον ἄνδρα εἶναι. καὶ γὰρ φρονήσεως δεῖ πολλῆς πρὸς τοὺς πολὺ πλείονας, καὶ τόλμης, ὁπότε καιρὸς παραπέσοι. δεῖ δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ πονεῖν αὐτὸν ἱκανὸν εἶναι. πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν στράτευμα διακινδυνεύων, ᾧ μηδὲ ὅλη ἡ πόλις θέλει ἀντικαθίστασθαι, δηλονότι πάσχοι ἂν ὅ,τι οἱ κρείττους βούλοιντο, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἂν ἱκανὸς εἴη. εἰ δὲ * φυλάττῃ μὲν τὰ ἔξω τειχέων τοσούτοις, B ὅσοι σκοπεύειν τε τοὺς πολεμίους ἱκανοὶ ἔσονται, καὶ * ἀναχωρεῖν εἰς τὸ ἀσφαλὲς τὰ δεόμενα ὡς ἐκ πλείστου, ἱκανοὶ δὲ καὶ προορᾶν οὐδὲν ἧττον οἱ ὀλίγοι τῶν πολλῶν· καὶ φυλάττειν δὲ καὶ διαχωρίζειν * τὰ φίλια οὐκ ἀκαιρότεροι, οἱ μήτε αὐτοῖς, μήτε τοῖς ἵπποις πιστεύοντες. ὁ γὰρ φόβος δεινὸς δοκεῖ συμφύλαξ εἶναι * τοὺς μὲν φύλακας ἐκ τούτων ἄν τις ποιῶν, ἴσως ὀρθῶς βουλεύοιτο· τοὺς C δὲ περιττοὺς τῆς φυλακῆς εἰ μέν τις στρατιὰν ἕξειν ἡγήσεται, ὀλίγη αὐτῷ φανεῖται· τοῦ πάντως γὰρ ἐνδεήσεται, ὥστε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διακινδυνεύειν. ἐὰν δὲ ὡς λῃσταῖς αὐτοῖς χρῆται, πάνυ ἂν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἱκανὴν τοῦτο πράττειν ἔχοι δύναμιν. δεῖ δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τοὺς παρεσκευασμένους ἀεὶ ἔχοντα, ὡς ποιεῖν τι, μὴ καταφανῆ ὄντα, φυλάττειν ἐάν τι ἁμαρτάνῃ τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα. φιλοῦσι δέ πως στρατιῶται, ὅσῳ ἂν πλείονες ὦσι, τοσούτῳ πλείω D ἁμαρτάνειν. * ἢ γὰρ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπιμελείᾳ σκεδάννυνται, ἢ πορευομένων ἀτάκτως οἱ μὲν προέρχονται, οἱ δὲ * ὑπολείπονται πλέον τοῦ καιροῦ. τὰ οὖν τοιαῦτα ἁμαρτήματα οὐ χρὴ παριέναι ἀκόλαστα· εἰ δὲ μή, ὅλη ἡ χώρα στρατόπεδον ἔσται· ἐκεῖνο καλῶς * προνοοῦντα ἐὰν ποιήσῃ τι, φθάσαι ἀποχωρήσαντα, πρὶν τὸ πολὺ βοηθοῦν ἐπιγενέσθαι. πολλάκις δὲ τὸ πορευόμενον στράτευμα, καὶ εἰς E ὁδοὺς ἔρχεται, ἐν αἷς οὐδὲν πλέον οἱ πολλοὶ τῶν ὀλίγων δύνανται. καὶ ἐν διαβάσεσί γε ἔστι τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἀσφαλῶς ἐφεπομένῳ ταμιεύσασθαι, ὥστε ὁπόσοις ἂν βούληται τῶν πολεμίων ἐπιτίθεσθαι. ἔστι δ' ὅτε καλὸν καὶ στρατοπεδευομένοις, καὶ ἀριστῶσι, καὶ δειπνοποιουμένοις ἐπιχειρεῖν, καὶ ἐκ κοίτης γε ἀνισταμένοις.

φυλάττοι

ἀποχωρί-ζειν

ας τὰ φί-λια κὰ ἀ-νεπιτηδειότεροι, οἱ τοῖς ἑαυ-τῶν φοβ.

ἢ γὰρ τῶν ἐπὶ τὰ

ὑπολείπον-ται

ἐπιτηδεύ-σει, πρ.-νοοῦντα,

A atque ipſum deinde magiſtrum equitum eſſe virum prorſus abſolutum conuenier. Nam & prudentia magna contra longe plures, & audacia requiritur, quum occaſionis ſe opportunitas obtulerit. Itidem arbitror eum labo ribus perferẽdis idoneum eſſe debere. Si enim exercitu tali præſente, cui ne tota quidem ciuitas ſe putet obiiciendam, periclitari velit; nimirum foret, quidquid illi viribus ſuperiores faciundum ſtatuerint, nullam ad rem peragen- B dam ſatis ipſe idoneus. At vero ſi extra muros ſita tot equitibus cuſtodiat, quot hoſtium rebus ſpeculandis ſufficiunt, & iis maiore ex parte in tutum ſubducendis, quibus hoc opus eſt; ſique non minus idonei ſunt ad proſpiciendum pauci, quam plures: ſane tum ad cuſtodiendum tum ad ſubducendum in loca pacata non minus erunt opportuni qui nec ſeipſis nec equis ſuis ſatis fidunt. Nam metus in cuſtodiendo ſocius acer eſſe videtur. Itaque rectum conſilium capiet, qui de his cuſto- C des ac præſidiarios efficiet. Eos vero, qui conſtituta iam cuſtodia ſuperfuerint, ſi quis vt exercitum habere ſe duxerit; ſane perexiguus hic ei videbitur. Nam in vniuerſum erit inferior ad pugnæ periculum aperto marte ſubeundum. Sin eis vt prædonibus vtatur, ſatis ſuperque magnas ad hoc inſtitutum copias habebit, vti quidem adparet. Debet autem, meo iudicio, paratos ſemper habere ſuos, & occultando ſuas actiones & conſilia, num in aliqua re delinquat hoſtilis exercitus, D obſeruare. Solent vero plerumque milites, quanto plures ſunt, tanto magis peccare ac labi. Nam vel ob curam parandi res neceſſarias, hinc inde diſperguntur; vel iter abſque ordine facientes, alij præcedunt, alij longius quam par & opportunum ſit, à tergo manent. Huiuſmodi errores & peccata minime relinquenda ſunt impunita, niſi quis regionem totam caſtra diſperſi militis eſſe velit: & hoc recte prouidendum, vt debere ſe ſciat, facinore quodam edito, prius abſce- E dere; quam maiores hoſtium copiæ ferendi auxilij cauſa ſuperueniant. Sæpius etiam, dum iter facit exercitus, ad eas vias peruenit, in quibus multi plus efficere, quam pauci, minime poſſint. Itidem ad loca tranſitu difficilia licebit animum adtendenti, ac tuto ſubſequenti, ſic arbitratu ſuo rem gerere; vt quam multos ex hoſtibus velit, inuadat. Nonnumquam commodum & caſtra metantes, & prandentes, & cœnantes, & è cubili ſurgentes adgredi,

Sunt enim milites in his omnibus inermes, ac breuiori quidem tempore pedites, equites diutius. Speculatoribus & excubiis numquã inſidiari deſinet. Nam pauci ſemper ad hoc conſtituuntur, & interdum ab exercitus robore procul abſunt. Vbi vero ſatis hoſtes in his ſibi cauent, recte faciet, ſi ope diuina fretus in hoſticum occulte contendet; vbi prius ei curæ fuerit quotnam ſingulis in locis, & qua parte regionis excubias agant. Quippe nulla tam pulchra præda eſt, vt captarum excubiarum. Et decipi facile poſſunt excubitores. Nam quidquid exiguo numero viderint, perſequuntur: idq; ſibi mandatum exiſtimant. In receptu conſiderandum, ne fiat in eam partem, qua ſuis opem laturi hoſtes occurrant. Qui vero facultatem habituri ſint adficiendi detrimento copias longe ſe potiores abſque diſcrimine ſuo, eos haud dubie neceſſe eſt adeo præſtare ceteris; vt ipſi quidem in equeſtris rei bellicis operibus exerciti athletæ, hoſtes vero rudes eſſe videantur. Poſſit autem hoc primum ita fieri, ſi ad prædam exituri, ſic equitationi laborando adſueuerint, vt tolerare labores militares queant. Qui enim ad hæc & equi & equites ſtudioſe non adſueſiunt, haud dubie non aliter ac feminæ contra viros in certamen deſcendent. Edocti vero & adſuefacti tranſilire foſſas, ſuperare muros, in tumulos ſaltu euadere, de locis ſublimibus tuto deſcendere, aduerſus accliuia celeriter agere; hi ſcilicet inexercitatis ad iſta tantum præſtiterint, quantum pedeſtribus alites: ac rurſus illi, quorum pedes laboribus obduruere, tantum iis qui vias aſperas non triuere, quantum ſani claudis: gnari denique locorum in procurſionibus, & receptibus, tantum ignaris præſtiterint, quantum videntes cæcis. Hoc quoque ſciendum, equos recte comparatos, non eos eſſe, qui adeo ſaginati ſint, vt in laboribus ſuffocentur; ſed qui ſint ad equitationis laborem idonei. Et quia frenis ac ephippiis vti licet, vbi loris concinnata ſunt & refecta; numquam his carere magiſter equitum debet. Nam exiguo ſumtu deſtitutos ab his vtiles reddiderit. Si quis autem exiſtimet, multis ſe negotiis oneratum iri, ſi res equeſtris ei ſic exercenda ſit: is cum animo ſuo cogitet, illos, qui ad ludos gymnicos exercentur, multo plus laboris ac moleſtiæ ſuſtinere, quam eos

A ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἄοπλοι στρατιῶται γίγνονται, μείονα μὲν χρόνον οἱ πεζοί, πλείονα δὲ οἱ ἱππεῖς. σκοποῖς μέντοι καὶ προφυλακαῖς οὐδέποτε δεῖ παύεσθαι ἐπιβουλεύοντα. οὗτοι γὰρ αὖ ὀλίγοι μὲν ἀεὶ καθίστανται, πολὺ δὲ τοῦ ἰσχυροῦ ἐνίοτε ἀποστατοῦσιν. ὅταν δὲ τὰ τοιαῦτα ἤδη καλῶς φυλάττωνται οἱ πολέμιοι, καλόν ἐστι σὺν θεῷ λαθόντα ἐλθεῖν εἰς τὴν πολεμίαν, * μεμελετηκότως εἴ τι ἑκασταχοῦ, καὶ πόσοι τῆς χώρας προφυλάττουσιν. οὐδεμία * γὰρ οὕτω καλὴ λεία, ὡς αἱ φυλα- | μεμνηκότως ἔστι τι · γὰρ οὕτω καλὴ
B καί, ἢν κρατηθῶσι. καὶ διεξαπατητοὶ δ' εἰσὶν οἱ φύλακες. διώκουσι γὰρ ὅ,τι ἂν ὀλίγον ἴδωσι, νομίζοντες σφίσι * τοῦτο προστετάχθαι. τὰς | ταῦτα
μέντοι ἀποχωρήσεις σκοπεῖν δεῖ, ὅπως μὴ ἐναντία τοῖς βοηθοῦσιν ἔσονται. τοὺς μέντοι μέλλοντας δυνήσεσθαι ἀσφαλῶς τὸ πολὺ κρεῖττον στράτευμα κακουργεῖν, σαφῶς δεῖ τοσοῦτον διαφέρειν, ὥστε τοὺς μὲν, ἀσκητὰς φαίνεσθαι τῶν πολεμικῶν ἐν ἱππικῇ ἔργων, τοὺς δὲ πολεμίους, ἰ-
C διώτας. τοῦτο δ' * ἂν εἴη, πρῶτον μὲν λῄζεσθαι μέλλοντες ἐκπεπονημένοι εἶεν τῇ ἐλάσει, ὥστε δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους ὑποφέρειν. οἱ γὰρ πρὸς ταῦτα ἀμελῶς ἔχοντες καὶ ἵπποι καὶ ἄνδρες, εἰκότως ἂν ὥσπερ γυναῖκες πρὸς ἄνδρας ἀγωνίζοιντο. οἱ δέ γε δεδιδαγμένοι τε καὶ εἰθισμένοι * τάφρους τε πηδᾶν, καὶ τειχία ὑπεραίρειν, καὶ ἐπ' ὄχθους ἀνάλλεσθαι, καὶ ἀφ' ὑψηλῶν ἀσφαλῶς καθιέναι, * καὶ τὰ κατάντη ταχὺ ἐλαύνεσθαι, οὗτοι δ' αὖ τοσοῦτον διαφέροιεν ἂν τῶν ἀμελετήτων ταῦτα, ὅσον περ πτηνοὶ πεζῶν. οἱ | αὐτοὺς, ὥστε · τάφρους διαπηδᾶν · ἢ ἐς τὰ ἀνάντη
D δέ γε αὖ τοὺς πόδας ἐκπεπονημένοι τῶν ἀτριβάστων πρὸς τραχέα, ὅσον περ ὑγιεῖς χωλῶν· καὶ οἱ γε τῶν τόπων ἔμπειροι πρὸς τοὺς ἀπείρους τοσοῦτον ἐν ταῖς προελάσεσι καὶ ἀποχωρήσεσι διαφέροιεν ἄν, ὅσον περ οἱ ὁρῶντες τῶν τυφλῶν. καὶ τοῦτο δὲ χρὴ εἰδέναι, ὅτι * οἱ βορούμενοι ἵπποι, * μὴ ἐκπεπονημένοι δέ, ὥστε ἀποπνίγεσθαι ἐν τοῖς πόνοις, εὖ παρεσκευασμένοι εἰσί. χρὴ δέ, ἐπείπερ χαλινοὶ καὶ ἐφίπ- | εὖ ἰσχόμενοι · μὴ ἐκπεπονημένοι
E πια ἐξ ἱμάντων * ἠρτημένα ἐστὶ χρήσιμα, μήποτε τὸν ἵππαρχον τούτων ἔρημον εἶναι. μικρᾶς γὰρ δαπάνης τοὺς ἀπορουμένους χρησίμους ἂν παρέχοιτο. εἰ δέ τις νομίζει πολλὰ ἕξειν πράγματα, εἰ οὕτω δεήσει ἀσκεῖν τὴν ἱππικήν, ἐνθυμηθήτω, ὅτι οἱ εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀσκοῦντες, πολὺ πλείω πράγματα καὶ χαλεπώτερα ἔχουσιν, | ἠρτημένα

ἢ οἱ περὶ ἱππικὴν τὰ μάλιστα μελετῶντες. Καὶ γὰρ τῶν μὲν γυμνικῶν ἀσκημάτων τὰ πολλὰ σὺν ἱδρῶτι ἐκπονοῦνται, τῆς δὲ ἱππικῆς τὰ πλεῖστα μεθ' ἡδονῆς. ὅπερ γὰρ εὔξαιτ' ἄν τις πτηνὸς γενέσθαι, οὐκ ἔστιν ὅ,τι μᾶλλον τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων ἔοικεν αὐτῷ. καὶ μὴν τό γε ἐν πολέμῳ νικᾶν πολλῷ ἐνδοξότερον, ἢ πυγμῇ. μετέχει μὲν γάρ τι καὶ ἡ πόλις ταύτης τῆς δόξης. ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου νίκῃ καὶ εὐδαιμονίᾳ οἱ θεοὶ τὰς πόλεις στεφανοῦσιν. ὥστ' οὐκ οἶδ' ἔγωγε, τίνα προσήκει ἄλλ' ἄττα μᾶλλον ἀσκεῖσθαι, ἢ τὰ πολεμικά. ἐννοεῖν δὲ χρή, ὅτι καὶ οἱ κατὰ θάλατταν λῃσταί, διὰ τὸ πονεῖν ἠσκηκέναι, δύνανται ζῆν καὶ ἀπὸ τῶν πολὺ κρειττόνων. προσήκει γε μὴν καὶ * κατὰ γῆν αὐτοῖς καρπουμένοις τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς σπανιζομένοις τῆς τροφῆς λῄζεσθαι. ἢ γὰρ ἐργαστέον, ἢ ἀπὸ τῶν εἰργασμένων θρεπτέον. ἄλλως δ' οὐ ῥᾴδιον οὔτε βιοτεύειν, οὔτε εἰρήνης τυχεῖν. μεμνῆσθαι δὲ κἀκεῖνο χρή, μή ποτε ἐπὶ τοὺς κρείττους ἐλαύνειν, ὄπισθεν ἵπποις δυσβάτου ποιουμένους. οὐ γὰρ ὅμοιον, φεύγοντι καὶ διώκοντι σφαλῆναι. ἔτι δὲ βούλομαι ὑπομνῆσαι καὶ τόδε φυλάττεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες, οἳ ὅταν μὲν ἴωσιν ἐπὶ τούτους, ὧν ἂν οἴονται κρείττους εἶναι, παντάπασιν ἀσθενεῖ δυνάμει ἔρχονται, ὥστε πολλάκις ἔπαθον, ἃ ᾤοντο ποιήσειν. ὅταν δ' ἐπὶ τούτους, ὧν ἂν σαφῶς * ἐπιστῶνται ἥττους ὄντες, πᾶσαν ὅσην ἂν ἔχωσι δύναμιν ἄγουσιν. ἐγὼ δέ φημι χρῆναι τἀναντία τούτων * ποιεῖν. ὅταν μὲν κρατήσειν οἰόμενος ἄγῃ, μὴ φείδεσθαι τῆς δυνάμεως, ὅσην ἂν ἔχῃ. τὸ γὰρ πολὺ νικᾶν οὐδενὶ πώποτε μεταμέλειαν παρέσχεν. ὅταν δὲ τοῖς πολὺ κρείττοσιν ἐπιχειρῇ, καὶ προγινώσκῃ, ὅτι ποιήσαντα ὅ,τι ἂν δύνηται, φευκτέον ἐστί, εἰς τὰ τοιαῦτά φημι πολὺ κρεῖττον εἶναι ὀλίγους, ἢ πάντας προσάγειν, τοὺς μέντοι ἀπειλεγμένους καὶ ἵππους, καὶ ἄνδρας τοὺς κρατίστους. τοιοῦτοι γὰρ ὄντες καὶ ποιῆσαι ἄν τι, καὶ ἀποχωρῆσαι ἀσφαλέστερον ἂν δύναιντο. ὅταν δὲ πρὸς τοὺς κρείττους πάντας προσαγαγὼν ἀποχωρεῖν βούληται, ἀνάγκη τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν βραδυτάτων ἵππων ἁλίσκεσθαι, τοὺς δὲ καὶ δι' ἀφιππασίαν πίπτειν, τοὺς δὲ καὶ διὰ δυσχωρίας ἀπολαμβάνεσθαι.

[Margin: κατὰ γῆν οὐ τοῖς — εἴσονται — ποιεῖν, ὥσπερ ἴσως]

A qui rem equeſtrem ſtudio maximo tractant. Etenim exercitia pleraque gymnica cum ſudore ſuſcipiuntur, quum maior equeſtris rei pars cum voluptate coniuncta ſit. Quippe quod optare quiſpiam fortaſſe poſſit, vt alitis inſtar volet; ei nihil in rebus humanis equitatione ſimilius eſt. Quinetiam in bello victoriam apiſci, multo glorioſius eſt, quam in lucta. Nam ad ipſam quoque ciuitatem eius gloriæ pars aliqua manat. Ac plerumque dij per victoriam, feliceſque ſucceſſus in bello, coronare ciuitates ſolent. B Itaque ſcire equidem nequeo, quænam aliæ res potius exerceri, quam bellicæ, debeant. Hoc quoque cogitandum, prædones maritimos, propterea quod ad labores adſuefacti ſint, victum ab iis ſibi parare poſſe, qui viribus longe ſunt ipſis potiores. Conuenit & terra prædas agere, non eos, qui fructus è rebus ſuis percipiunt; ſed qui victu carent. Nam aut opus faciundum, aut victitandum ex iis, quæ labor alienus excoluit. Aliter nec viuere, nec pace potiri, facile. C Reuocandum & hoc in memoriam, ne quis in ſuperiores ſe viribus ſic inuehatur, vt à tergo receptum equis difficilem ob locorum aſperitatem habeat. Quippe non par in fuga & in perſequendo impingenti, periculum propoſitum eſt. Monere libet, in eo quoque cautionem adhibendam. Etenim quidam in eos pergentes, quibus ſe ſuperiores eſſe putant, tam infirmas omnino copias ſecum ſumunt; vt ſæpenumero patiantur ea quæ aliis ſe illaturos exiſtimabant: at illos inuadentes, quibus ſe certo ſciunt inferiores eſſe, vires omnes, quas habent, adducunt. D Ego vero his adſero contraria plane faciunda, vt quum in opinione ac ſpe victoriæ copias aliquis educit; exercitui ſuo non parcat, quantuſcumque is fuerit. Numquam enim magnæ victoriæ quemquam pœnituit. Quum autem ſe multo ſuperiores adgreditur, ac futurum proſpicit, vt tametſi pro viribus omnia geſſerit, fugere tamen cogatur: tum longe ſatius eſſe aio, paucos potius, quam multos abduci; ſed omnino ſelectos E equos, & viros præſtantiſſimos. Tales enim & efficere aliquid, & tutius ſe recipere poterunt. At ſi contra ſe potiores adductis ſuis omnibus, recipere ſe velit: neceſſe eſt tardiſſimis equis vtentes capi, alios ob rei equeſtris imperitiam labi, alios ob locorum difficultates intercipi.

Non enim facile eſt, ad magnum aliquod ſpatium talem inuenire locum, qualem aliquis optet. Quinetiam fiet, vt ob equorum multitudinem in ſeipſos corruant, & mutuo ſe non parum impedientes, damnis adficiant. E diuerſo & equi, & equites boni, è manibus hoſtium diffugere poſſunt; præſertim ſi quis arte quadam per equites quos ſuperſtites habet, formidinem perſequentibus incutiat. Sunt autem ad hoc vtiles inſidiæ fictæ. Nec minus hoc quoque commodum, inuenire viam aliquam, vnde ſe noſtri tuto cōſpiciendos hoſtibus exhibentes, impetum perſequentium reprimant. Manifeſtum & illud, multo citius paucos pluribus ſuperiores euadere, tum laborādo tum accelerando, quam multos paucis. Neque tamen hoc equidem dico, poſſe aliquos, propterea quod pauci ſint, & laboribus magis ſufficere, & celeritate vincere: ſed eſſe facilius inuenire paucos, quam multos, qui & curam equis debitam adhibeant, & ipſi rem equeſtrem prudenter exerceant. Quod ſi aliquando vſuueniat, vt certamen aduerſus equites pares ineundum ſit; mea ſane ſententia non male quis egerit, ſi cohortes ex vna tribu duas fecerit, quarum vni tribunus ipſe præſit, alteram ducat aliquis hominum opinione præſtantiſſimus. Hic vero tribuni cohortem aliquantum à tergo ſequatur, atque vbi iam propius ad hoſtes ventum fuerit, re ſuis denuntiata, in aduerſarios curſu præteruehatur. Sic enim futurum opinor, vt maiori hoſtibus terrori ſint, & pugna ſuperari difficilius poſſint. Sin vtrique pedites habeant, etiam hi poſt equites occultati ſubitoque prodeuntes, & hoſtem comminus inuadentes, maius mihi momētum ad victoriam adlaturi videntur. Nam inopinata pleraque, ſi bona ſint, maiorem hominibus lætitiam adferre video: ſi dira, plus terroris incutere. Licet hoc inprimis inde cognoſcere, ſi quis ſecum expendat, quantopere terreantur ij qui delabuntur in inſidias, tametſi numero longe plures ſint; & quum hoſtes hoſtibus aduerſi conſident, quam ingens primis diebus apud vtroſque metus ſit. Sed enim hæc ordinari, abſque magna difficultate, poſſint: at eos inuenire, qui & prudenter, & fideliter, & alacriter, & animoſe proruant in hoſtes, id iam boni eſt equitum magiſtri. Nam & diſcendi facultate præditum hunc eſſe oportet, & ea faciendi, de quibus illi, quos imperio ſuo cōtinet,

A καὶ γὰρ πολλοῦ τόπου χαλεπὸν εὑρεῖν ὅσον ἄν τις δέξαιτο. ὑπό γε μὴν τοῦ πλήθους καὶ συμπίπτοιεν ἄν, καὶ ἐμποδίζοντες πολλὰ ἂν ἀλλήλους κακουργοῖεν. οἱ δ' ἀγαθοὶ ἵπποι καὶ ἱππῆς δυνατοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν διαφεύγειν, ἄλλως τε ἂν καὶ μηχανᾶταί τις τοῖς διώκουσι φόβον ἀπὸ τῶν περιττῶν ἱππέων. σύμφοροι δ' εἰς τοῦτο καὶ αἱ ψευδενέδραι. χρήσιμον δὲ κἀκεῖνο, τὸ εὑρίσκειν, πόθεν ἂν οἱ φίλοι ἐξ ἀσφαλοῦς ἐπιφαινόμενοι βραδυτέρους τοὺς διώκοντας παρέχοιεν. B ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε δῆλον, ὡς πόνοις καὶ τάχει οἱ ὀλίγοι τῶν πολλῶν πολὺ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοὶ τῶν ὀλίγων περιγένοιντ' ἄν. καὶ οὐ λέγω, ὡς διὰ τὸ ὀλίγοι εἶναι, καὶ πονεῖν μᾶλλον δυνήσονται, καὶ θάττους ἔσονται· ἀλλ' ὅτι ῥᾷον εὑρεῖν ὀλίγους, ἢ πολλοὺς τούς καὶ τῶν ἵππων ἐπιμελησομένους ὡς δεῖ, καὶ αὐτοὺς φρονίμως μελετήσοντας τὴν ἱππικήν. ἢν C δέ ποτε συμβαίνῃ ἀγωνίζεσθαι πρὸς παραπλησίους ἱππέας, ἐγὼ μὲν οἶμαι οὐκ ἂν χεῖρον εἶναι, εἴ τις δύο τάξεις ἐκ τῆς φυλῆς ποιήσειε, καὶ τῆς μὲν ὁ φύλαρχος ἡγοῖτο, τῆς δὲ ἄλλης ὅστις ἄριστος δοκοίη εἶναι. οὗτος δὲ τέως μὲν ἕποιτο κατ' οὐρὰν τῆς μετὰ τοῦ φυλάρχου τάξεως, ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἤδη εἶεν οἱ ἀντίπαλοι, ἀπὸ παραγγέλσεως παρελαύνοι ἐπὶ τοὺς πο- D λεμίους. οὕτω γὰρ οἶμαι καὶ ἐκπληκτικωτέρους τοῖς ἐχθροῖς ἂν εἶναι, καὶ δυσμαχωτέρους. εἰ δὲ πεζοὺς ἔχοιεν ἑκάτεροι, καὶ οὗτοι ἀποκεκρυμμένοι ὄπισθεν τῶν ἱππέων, ἐξαπίνης δὲ παραφαινόμενοι καὶ ὁμόσε ἰόντες, δοκοῦσιν ἄν μοι τὴν νίκην πολὺ μᾶλλον κατεργάζεσθαι. ὁρῶ γὰρ τὰ παράδοξα, ἢν μὲν ἀγαθὰ ᾖ, μᾶλλον εὐφραίνοντα τοὺς ἀνθρώπους· ἢν δὲ δεινά, μᾶλλον ἐκπλήττοντα. ταῦτα δὲ γνοίη ἄν τις μάλιστα ἐνθυμούμενος, ὡς οἵ τε ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται, *κἂν πολὺ πλείους ὦσι, καὶ ὅταν πολέμιοι ἀλλήλοις *ἀντικάθωνται, ὡς πολὺ ταῖς πρώταις E ἡμέραις φοβερώτατα ἔχουσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν διατάξαι ταῦτα, οὐ χαλεπόν· τὸ δ' εὑρεῖν τοὺς φρονίμως, καὶ πιστῶς, καὶ προθύμως, καὶ εὐψύχως προσελῶντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τοῦτο ἤδη ἀγαθοῦ ἱππάρχου. δεῖ γὰρ καὶ λέγειν αὐτὸν ἱκανὸν εἶναι, καὶ ποιεῖν τοιαῦτα, ἀφ' ὧν οἱ ἀρχόμενοι

κἀν

ἀντικάθηνται,

γνώσονται ἀγαθὸν εἶναι τό, τε πείθεσθαι, καὶ τὸ ἕπεσθαι, καὶ τὸ ὁμόσε ἐλαύνειν τοῖς πολεμίοις· καὶ ἐπιθυμήσουσι τοῦ καλόν τι ἀκούειν, καὶ δυνήσονται ἃ ἂν γνῶσιν, ἐγκαρτερεῖν. ἐὰν δέ ποτε αὖ ἢ φαλάγγων ἀντιτεταγμένων, ἢ χωρίων ἑκατέροις ὑπαρχόντων ἐν τῷ μέσῳ, τοῖς ἱππεῦσιν ἀναστροφαί τε, καὶ διώξεις, καὶ ἀποχωρήσεις γίγνωνται, εἰώθασι μὲν ὡς τὰ πολλὰ * ἐκ τῶν τοιούτων * ὁρμᾶν μὲν ἐκ τῶν ἀναστροφῶν βραδέως ἀμφότεροι, τὸ δ' ἐν μέσῳ τάχιστα ἐλαύνειν. ἢν δέ τις οὕτω προδείξας, ἔπειτα δ' ἐκ τῶν ἀναστροφῶν ταχέως τε διώκῃ καὶ ταχέως ἀποχωρῇ, βλάπτειν τ' ἂν μάλιστα τοὺς πολεμίους δύναιτο, καὶ, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀσφαλέστατ' ἂν διάγοι, ταχὺ μὲν διώκων, ἐν ᾧ ἂν ἐγγὺς ᾖ τοῦ ἑαυτοῦ ἰσχυροῦ, ταχὺ δὲ ἀποχωρῶν ἀπὸ τῶν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶν. εἰ δὲ καὶ λαθεῖν δύναιτο ἀπὸ τῆς τάξεως ἑκάστης καταλιπὼν ἢ τέτταρας ἢ πέντε τῶν κρατίστων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, πολὺ ἂν * προέχοιεν εἰς τὸ ἐπαναστρεφομένοις τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτειν. Ταῦτα δὲ ἀναγιγνώσκειν μὲν καὶ ὀλιγάκις ἀρκεῖ· ποιεῖν δὲ τὸ παρατυγχάνον αὐτῷ ἀεὶ δεῖ, καὶ πρὸς τὸ παρεστηκὸς σκοποῦντα, τὸ συμφέρον ἐκποιεῖν. γράψαι δὲ πάντα, ὁπόσα δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τέ ἐστιν, ἢ τὰ μέλλοντα πάντα εἰδέναι. πάντων δὲ τῶν ὑπομνημάτων ἔμοιγε δοκεῖ κράτιστον εἶναι τὸ, ὅσα ἂν γνῷ ἀγαθὰ εἶναι, ἐπιμελεῖσθαι ὡς ἂν πραχθῇ. * ὀρθῶς δὲ γιγνωσκόμενα οὐ φέρει καρπὸν οὔτε ἐν γεωργίᾳ, οὔτε ἐν ναυκληρίᾳ, οὔτε ἐν ἀρχῇ, ἢν μή τις ἐπιμελῆται, ὡς ἂν ταῦτα περαίνηται. Φημὶ * δ' ἐγὼ [ταῦτα] σὺν τοῖς θεοῖς καὶ τὸ πᾶν ἱππικὸν ὧδ' ἂν πολὺ θᾶττον ἐκπληρωθῆναι εἰς τοὺς χιλίους ἱππέας, καὶ πολὺ ῥᾷον τοῖς * πολίταις εἰς διακοσίους ἱππεῖς ξένους καταστήσαιντο. * δοκοῦσι γὰρ ἄν μοι οὗτοι προσγενόμενοι, καὶ * εὐπειθέστερον ἂν πᾶν τὸ ἱππικὸν ποιῆσαι, καὶ φιλοτιμότερον πρὸς ἀλλήλους περὶ ἀνδραγαθίας. οἶδα δ' ἔγωγε καὶ Λακεδαιμονίοις ἱππικὸν ἀρξάμενον εὐδοκιμεῖν, ἐπεὶ ξένους ἱππέας προσέλαβον. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις δὲ πόλεσι πανταχοῦ τὰ ξενικὰ ὁρῶ εὐδοκιμοῦντα· ἡ γὰρ χρεία * μεγάλην προθυμίαν συμβάλλεται. εἰς δὲ τιμὴν τῶν ἵππων νομίζω ἂν αὐτοῖς χρήματα * ὑπάρξαι ἢ παρὰ

ἐν τοῖς τοιούτοις. * ὁρμῶσι. προσέχοιεν. ὀρθῶς γὰρ γιγνωσκ. δ' ἐγὼ σὺν τοῖς. πολίταις, ἢ οἱ διακ. ἱππεῖς. * δοκοῦσι γοῦν μοι. * εὐπειθέστεροι. * μέγα τι εἰς προθυμίαν. * ὑπάρξειν.

A tum bonum eſſe cognoſcāt & parere huic, & ducentem ſequi, & comminus hoſtes inuadere; tum etiam cupidi ſint laudis & celebrationis, ac in ſententia conſtanter perſeuerare poſſint. Iam ſi aliquando vel aciebus ex aduerſo inſtructis, vel locis amborum copiis interiectis, faciundæ ſint equitibus conuerſiones, & inſequutiones, & receptus; ſolent quidem vt plurimum in his vtrique lentius poſt conuerſiones prouehi, mediumque ſpatium celerrimo cum impetu conficere. Si quis autem his ita prius oſtenſis, deinde facta conuerſione B celeriter inſequatur, & celeriter ſe recipiat: plurimum ſane damni hoſtibus hoc modo inferre poterit, & imprimis ſecuritati ſuæ proculdubio conſulet; dum celeriter inſequetur, robori ſuorum vicinus; & viciſſim celeriter ab hoſtium robore ſe recipiet. Si quis vero de cohortibus ſingulis occulte vel quatuor vel quinque præſtantiſſimos equos, & viros, relinquere poſſet; longe hi potiori eſſent conditione ad irruendum in hoſtes ſe conuertentes. Hæc vt vicibus non multis legiſſe ſufficit, ita C quod plerumque ſe offert, exſequendum; & eius habita ratione, quod adeſt, quidquid expedit, elaborandum. Omnia vero, quæ fieri oporteat, non magis prodi litteris poſſunt; quam omnia futura ſciri. Hoc autem inter omnes has admonitiones & præcepta mihi quidem optimum eſſe videtur, vt quidquid aliquis bonum eſſe cognouerit; id vti fiat, diligenter enitatur. Nam quæ recte intelliguntur, ea neque in agricultura, neque nauiculatoria, neque imperandi munere fructum D aliquem pariunt; niſi quis ſtudium adhibeat, vt perficiatur. Ego vero futurum adfirmo, vt diis bene iuuantibus hoc modo totus equitatus ad mille compleatur longe citius, & minore cum ciuium moleſtia, quam ſi ducentos equites externos ſtipendio conducerent. Videntur tamen & hi mihi, ſi quidem acceſſerint, tum dicto magis audientem equitatum effecturi, tum virtutis in certamine mutuo laudis & honoris auidiorem. Nec me latet, equitatum apud Lacedæmonios in exiſtimatione tunc eſſe cœpiſſe, quum equites ſuis externos E adiunxiſſent. Itidem vbique probari video & in aliis ciuitatibus equites externos. Nam vſus atque neceſſitas ad alacritatem nō parum confert. Ad equorum vero pretia pecuniam habituros arbitror, & ab iis

μήδης, Ὀδυσσεὺς, Μενεσθεὺς, Διομήδης, Κάστωρ, Πολυδεύκης, Μαχάων, Ποδαλείριος, Ἀντίλοχος, Αἰνείας, Ἀχιλλεύς· ὧν κατὰ χρόνον ἕκαστος ὑπὸ θεῶν ἐτιμήθη. θαυμαζέτω δὲ μηδεὶς, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἀρέσκοντες θεοῖς ὅμως ἐτελεύτησαν, (τοῦτο μὲν γὰρ ἡ φύσις· ἀλλ' οἱ ἔπαινοι αὐτῶν μεγάλοι ἐγένοντο) μηδὲ ὅτι οὐ καὶ αἱ αὐταὶ ἡλικίαι. ὁ γὰρ Χείρωνος βίος πᾶσιν ἐξήρκει. Ζεὺς γὰρ καὶ Χείρων ἀδελφοί. πατρὸς μὲν τοῦ αὐτοῦ, μητρὸς δὲ ὁ μὲν, Ῥέας, ὁ δὲ Ναΐδος νύμφης. ὥστε ἐγένετο μὲν πρότερος τούτων, ἐτελεύτησε δὲ * ὕστερον, ἢ ὡς Ἀχιλλέα ἐπαίδευσεν. ἐκ δὲ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκ τῶν κυνῶν. καὶ κυνηγεσιῶν, καὶ τῆς ἄλλης παιδείας πολὺ διενεγκόντες, * κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐθαυμάσθησαν. Κέφαλος μὲν, καὶ ὑπὸ θεᾶς ἡρπάσθη· Ἀσκληπιὸς δὲ μειζόνων ἔτυχεν, ἀνιστάναι μὲν τεθνεῶτας, νοσοῦντας δὲ ἰᾶσθαι. διὰ δὲ ταῦτα θεὸς ὢν, παρ' ἀνθρώποις ἀείμνηστον κλέος ἔχει. Μελανίων δὲ τοσοῦτον ὑπερέσχε * φιλοπονίας, ὥστε ὧν ἀντεραστοὶ ἐγένοντο οἱ τότε ἄριστοι τῶν τότε μεγίστων γάμων, μόνος ἔτυχεν Ἀταλάντης. Νέστορος δὲ προδιελήλυθεν ἡ ἀρετὴ τῶν Ἑλλήνων τὰς ἀκοὰς, ὥστε * ἐδόσιν ἂν λέγοιμι. Ἀμφιάραος δὲ, ὅτε ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσε, πλεῖστον κτησάμενος ἔπαινον, ἔτυχε παρὰ θεῶν ἀεὶ ζῶν τιμᾶσθαι. Πηλεὺς δὲ ἐπιθυμίαν παρέσχε καὶ θεοῖς, δοῦναί τε Θέτιν αὐτῷ, καὶ τὸν γάμον παρὰ Χείρωνι ὑμνῆσαι. Τελαμὼν δὲ τοσοῦτος ἐγένετο, ὥστε ἐκ μὲν πόλεως τῆς μεγίστης ἣν αὐτὸς * ἐβούλετο, γῆμαι Περίβοιαν τὴν Ἀλκάθου· ὅτε δὲ ὁ πρῶτος Ἑλλήνων ἐδίδου τὰ ἀριστεῖα Ἡρακλῆς ὁ Διὸς, ἑλὼν Τροίαν, Ἡσιόνην αὐτῷ ἔδωκεν. Μελέαγρος δὲ τὰς μὲν τιμὰς ἃς ἔλαβε, φανεραί, πατρὸς δ' ἐν γήρᾳ ἐπιλανθανομένου τῆς θεοῦ, οὐχ αὐτοῦ αἰτίαις, ἐδυστύχησε. Θησεὺς δὲ τοὺς μὲν τῆς Ἑλλάδος ἐχθροὺς πάσης μόνος ἀπώλεσε, τὴν δὲ αὐτοῦ πατρίδα πολλῷ μείζω ποιήσας, ἔτι καὶ νῦν θαυμάζεται. Ἱππόλυτος δὲ ὑπὸ μὲν τῆς Ἀρτέμιδος ἐτιμᾶτο, καὶ ἐν λόγοις * ἦν, σωφροσύνῃ δὲ καὶ ὁσιότητι μακαρισθεὶς ἐτελεύτησε. Παλαμήδης δ' ἕως μὲν ἦν, πολὺ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ ὑπερέσχε σοφίᾳ· ἀποθανὼν δ' ἀδίκως,

Marginal notes: ὕστερος, ὡς Ἀχιλλέα · τὸ κατ' * · φιλοπονίᾳ · εἰδόσιν ἂν · ἐβούλετο, · ὁμιλῶν,

A medem, Vlyſſem, Meneſtheum, Diomedem, Caſtorem, Pollucem, Machaonem, Podalirium, Antilochum, Æneam, Achillem: quorum quiſque ſuo tempore à dijs ornatus fuit. Neque vero miretur quiſpiam, eorum pleroſque, tametſi dijs accepti eſſent, nihilominus viuendi finem feciſſe. Hoc enim naturæ tribuendum. Magnæ quidem certe laudes ipſorum extiterunt. Nec item mirandum, quod eædem omnium ætates non fuerint. Nam vita Chironis horum omnium vitæ par fuit. Iupiter enim & Chiro fratres fuere, nati B quidem illi eodem patre: verum is matre Rhea, hic Nympha Naide. Quo factum vt hos omnes Chiro ætate præcederet; ac poſteaquam Achillem inſtituiſſet, vltimus horum mortuus ſit. Fuerunt autem hi propter virtutem magna hominum in admiratione, quum diligentia, quam in canibus, venationibus, aliiſque diſciplinis adhibebant, longe ceteris præſtarent. Cephalus certe raptus à diua fuit. Æſculapius maiora conſequutus eſt, vt mortuos C ſuſcitaret, ac morbis laborantes ſanaret. Atque has ob res & deus eſt, & apud homines gloriam nominis æternam obtinet. Melanio tantum induſtria præſtitit, vt ei ſoli ampliſſimum id temporis Atalantæ coniugium obtigerit, in cuius petitione præſtantiſſimos tunc riuales habuit. Neſtoris virtus iam ante, Græcorum aures peruagata eſt. Itaque ſcientibus eam commemoraturus eſſem. Amphiaraus, expe- D ditione aduerſus Thebas ſuſcepta, maximam laudem adeptus, æternitatem & vitæ & honoris à dijs eſt conſequutus. Peleus in ipſis etiam dijs id ſui ſtudium excitauit, vt Thetidem ei coniugem darent, ac nuptias ipſius apud Chironem celebrarēt. Tantus vir fuit Telamo, vt Peribœam Alcathoi filiam, quā expetebat, ex vrbe maxima, vxorem duceret: quumque Græcorum princeps Hercules, Iouis filius, Troia capta virtutis quædam præmia largiretur, Heſionem ei dedit. Quos Meleager honores adeptus ſit, notum eſt: quod vero in calamitatem inciderit, id non ipſius culpa factum, ſed patris; qui diuæ in ſenecta fuerat E oblitus. Theſeus Græciæ totius hoſtes ſolus deleuit, patriaq; ſua non parū amplificata, etiam nunc in hominum eſt admiratione. Hippolytus in honore apud Dianā erat, & cum ea familiariter colloquebatur: tandem ob pudicitiam pietatemque felix habitus, viuendi finem fecit. Palamedes dum vixit, longe ſapientia ſæculi ſui mortales excelluit: quumque iniuſte fuiſſet interemtus,

Marginal notes: Cephalus. · Æſculapius. · Melanio. · Neſtor. · Amphiaraus. · Peleus. · Telamo. · Meleager. · Theſeus. · Hippolytus. · Palamedes.

ſic eius mortem vlti ſunt dij, vt alterius inter homines neminis. Occiſus eſt autem nõ ab illis quos nõnulli arbitrantur: quod cetero qui non exſtitiſſet horum alter prope pręſtantiſſimus, alter vero par egregiis: ſed homines improbi facinus hoc perpetrarunt. *Meneſtheus.* Meneſtheus ex venationum ſtudio tantũ induſtria laborumq; tolerantia præſtitit, vt Græcorum primi faterentur, eo ſe inferiores eſſe bellicis in rebus, extra vnum Neſtorem: qui quidem non excelluiſſe Meneſtheum dicitur, ſed cum eo certaſſe. *Vlyſſes & Diomedes.* Vlyſſes, ac Diomedes, ſingulis in actionibus illuſtres exſtiterunt; & ad ſummam, vt Troia caperetur, effecerunt. *Caſtor & Pollux.* Caſtor & Pollux propter exiſtimationem ex iis comparatam, quæ à Chirone percepta, paſſim in Græcia exhibuerũt, immortales facti ſunt. *Machaon & Podalirius.* Machaon & Podalirius iiſdem in rebus omnibus inſtitũti, homines & in artibus, & in dicendo, & in bellis egregij exſtiterunt. *Antilochus.* Antilochus pro patre morti ſeſe obiiciens, tantum gloriæ conſequutus eſt: vt ſolus apud Græcos amans patris adpellatus fuerit. *Æneas.* Æneas paternis materniſque diis vna cum patre conſeruatis, pietatis gloriam tulit: eoq; factum, vt etiam hoſtes illi ſoli inter omnes quibus Troia capta potiti fuerant, hoc conceſſerint, vt ſuis rebus non ſpoliaretur. *Achilles.* Achilles in hac educatus inſtitutione, tam præclara magnaque monumenta ſui excitauit; vt nec dicendo, nec audiendo de ipſo quiſquam ſatietur. Atque hi ex eo ſtudio, quo à Chirone fuerunt exerciti, tales in viros euaſerunt: qui quidem etiam nunc ab optimo quoque diliguntur, ignauis interim per inuidiam eis obtrectãtibus. In Græcia quidem certe ſi cui vel ciuitati vel regi calamitas acci diſſet, ab ea per hos liberabantur: ſin vniuerſæ Gręciæ vel contentio, vel bellũ aduerſus barbaros vniuerſos eſſet, per hos ipſos Græci victoria potiebãtur: quo factũ vt per eos Gręcia reddita ſit inuicta. Quapropter iuuenes equidem moneo, vt neq; venationes, neq; diſciplinas alias contemnant. Nam ex iis egregie ad bellũ aliaſq; res apti fiũt: de quibus hoc conſequi hominem neceſſe eſt, vt præclare tum animo cõſideret omnia, tum dicat, tum gerat. *Qua ratione quis venator fieri debeat.* Ac primũ quidem ad ſtudiũ hoc venationũ accedere debet is qui iã è pueris excedit, deinde ad ceteras quoque diſciplinas honoratas ſe conferat: ſic tamen, vt facultatum ratio habeatur, num quis ad vſum ſuũ ſatis magnas habeat. Sin autem, ſaltim alacritatem animi adferat, ac nihil omittat eorum quę præſtare poteſt.

A τοσαύτης ἔτυχε τιμωρίας ὑπὸ θεῶν, ὅσης οὐδεὶς ἄλλος ἀνθρώπων. ἐτελεύτησε δὲ οὐχ ὑφ' ὧν οἴονταί τινες. οὐ γὰρ ἂν ἦν ὁ μὲν σχεδόν τι ἄριστος, ὁ δὲ ὅμοιος ἀγαθοῖς. κακοὶ δὲ ἔπραξαν τὸ ἔργον. Μενεσθεὺς δὲ ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκ τῶν κυνηγεσίων τοσοῦτον ὑπερέβαλε φιλοπονίᾳ, ὥστε ὁμολογεῖν τοὺς τῶν Ἑλλήνων πρώτους, ὑστέρους εἶναι τὰ εἰς τὸν πόλεμον, ἐκείνου, πλὴν Νέστορος. καὶ οὗτος οὐ προέχειν λέγεται, ἀλλὰ ἐρίζειν. Ὀδυσσεὺς δὲ καὶ Διομήδης B λαμπροὶ μὲν καὶ καθ' ἓν ἕκαστον, τὸ δὲ ὅλον αἴτιοι Τροίαν ἁλῶναι. Κάστωρ δὲ καὶ Πολυδεύκης, ὅσα ἐπεδείξαντο ἐν τῇ Ἑλλάδι τῶν παρὰ Χείρωνος, διὰ τὸ ἀξίωμα τὸ ἐκ τούτων ἀθάνατοί εἰσι. Μαχάων δὲ καὶ Ποδαλείριος παιδευθέντες τὰ αὐτὰ πάντα, ἐγένοντο καὶ τέχνας, καὶ λόγους, καὶ πολέμους ἀγαθοί. Ἀντίλοχος δὲ τοῦ πατρὸς ὑπεραποθανὼν, τοσαύτης ἔτυχεν εὐκλείας, ὥστε μόνος φιλοπάτωρ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀναγορευθῆναι. Αἰνείας δὲ σώσας C μὲν τοὺς πατρῴους καὶ μητρῴους θεοὺς, σώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα, δόξαν εὐσεβείας ἐξηνέγκατο. ὥστε καὶ οἱ πολέμιοι μόνῳ ἐκείνῳ, ὧν ἐκράτησαν ἐν Τροίᾳ, ἔδοσαν μὴ συληθῆναι. Ἀχιλλεὺς δ' ἐν ταύτῃ τῇ παιδείᾳ τραφεὶς, οὕτω καλὰ καὶ μεγάλα μνημεῖα παρέδωκεν, ὥστε οὔτε λέγων, οὔτε ἀκούων περὶ ἐκείνου οὐδεὶς ἀπαγορεύει. οὗτοι τοιοῦτοι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῆς παρὰ Χείρωνος. * ὧν οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἔτι καὶ νῦν ἐρῶσιν, οἱ δὲ κακοὶ φθονοῦσιν. ὥστ' ἐν μὲν τῇ D Ἑλλάδι, εἴ τῳ συμφοραὶ ἐγίγνοντο, ἢ πόλει, ἢ βασιλεῖ, ἐλύοντο * αὖθις· εἰ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους πάντας πάσῃ τῇ Ἑλλάδι νεῖκος ἢ πόλεμος, διὰ τούτους οἱ Ἕλληνες ἐκράτουν, ὥστε ἀνίκητον τὴν Ἑλλάδα παρέχειν. ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσίων, μηδὲ τῆς ἄλλης παιδείας. ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοὶ, εἴς τε τὰ ἄλλα ἐξ ὧν ἀνάγκη καλῶς νοεῖν, καὶ λέγειν, καὶ πράττειν. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἐπιτή- E δευμα τὸ τῶν κυνηγεσίων τὸν ἤδη ἐκ παιδὸς ἀλλάττοντα τὴν ἡλικίαν, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα * παιδεύματα· τὸν μὲν ἔχοντα, σκεψάμενον τὴν οὐσίαν, ᾧ μὲν ἐστιν ἱκανὴ ἀξίως τῆς αὐτοῦ ὠφελείας, ᾧ δὲ μή ἐστιν, ἀλλ' οὖν τήν γε προθυμίαν παρεχέσθω, μηδὲν ἐλλείπων τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως.

ἔτι οἱ — *αὐτοί.* — *παιδεύματα, πρῶτον ἔχοντα, σκεψάμενον*

ἔστω δὲ, καὶ οἷα δεῖ παρεσκευασμένον ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸ, φράσω καὶ αὐτὰ, καὶ τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου, ἵνα προειδὼς ἐγχειρῇ τῷ ἔργῳ. καὶ μηδεὶς αὐτὰ φαῦλα νομισάτω εἶναι· ἄνευ γὰρ δὴ τούτων, οὐκ ἂν εἴη πρᾶξις. χρὴ δὲ * τὸν μὲν ἀρκυώρον ἐπιθυμοῦντα τοῦ * ἔργου, καὶ τὴν φωνὴν Ἕλληνα, τὴν δὲ ἡλικίαν περὶ ἔτη εἴκοσι· τὸ δὲ εἶδος, ἐλαφρὸν, ἰσχυρόν· ψυχὴν δὲ ἱκανὸν, ἵνα τοὺς πόνους τούτοις κρατῶν χαίρῃ τῷ ἔργῳ. τὰς δὲ ἄρκυς Φασιανοῦ ἢ Καρχηδονίου λεπτοῦ λίνου, καὶ τὰ ἐνόδια, καὶ τὰ δίκτυα. ἔστωσαν δὲ αἱ μὲν ἄρκυες ἐννεάλινοι, τὸ δὲ μέγεθος πεντεσπίθαμοι, διπάλαιστοι δὲ τοὺς βρόχους. ὑφεάσθων δὲ τοὺς περιδρόμους ἀνάμματος, ἵνα εὔτροχοι ὦσι. τὰ δὲ ἐνόδια * δωδεκάλινα, τὸ δὲ μέγεθος, τὰ μὲν ἐνόδια, * διώρυγα, τετρώρυγα, πεντώρυγα, τὰ δὲ δίκτυα, * δεκώρυγα, εἰκοσώρυγα, τριακοντώρυγα. ἐὰν δὲ ᾖ μείζω, δυσμεταχείριστα ἔσται. ἀμφότερα δὲ τριακοντάμματα, καὶ τῶν βρόχων τὸ διάστημα ἴσον ταῖς ἄρκυσιν. ἐν δὲ τοῖς ἀκρωλενίοις τὰ μὲν ἐνόδια ἐχέτω μαστοὺς, τὰ δὲ δίκτυα, δακτυλίους· τοὺς δὲ περιστρόφους, ἀπὸ στροφείων. αἱ δὲ σχαλίδες μὲν τῶν ἀρκύων τὸ μῆκος δέκα παλαιστῶν· ἔστωσαν δὲ καὶ ἐλάττους. αἱ μὲν ἄνισοι αὐτῶν ἐν τοῖς ἐπικλινέσι τῶν χωρίων * ἵνα τὰ ὕψη ἐξαίρωσιν, ἐν δὲ τοῖς ὁμαλέσιν αἱ ἴσαι. αὗται δ' εὐπερίσπαστοι τὰ ἄκρα καὶ αὗται λεῖαι. τῶν δὲ ἐνοδίων, διπλάσιαι· αἱ δὲ τῶν δικτύων τὸ μὲν μέγεθος πεντασπίθαμοι, δικρᾶ ἔχουσαι μικρὰ, τὰς ἐντομὰς μὴ βαθείας. εὐπαγεῖς δὲ πᾶσαι, καὶ μὴ ἀσύμμετρα ἔχουσαι τὰ πάχη πρὸς τὰ μήκη. τῷ δὲ πλήθει τῶν * σχαλίδων οἷόν τε ἐστι χρῆσθαι πρὸς τὰ δίκτυα πολλαῖς, καὶ ὀλίγαις· ἐλάττοσι μὲν, ἂν σφόδρα τείνηται ἐν τῇ στάσει· πλείοσι δ', ἂν ἡσυχῇ. ἔστω δὲ καὶ ἐν ὅτῳ ἔσονται αἱ ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα ἐν ἑκατέροις, κυνοῦχος μόσχειος, καὶ τὰ δρέπανα· ἵνα ᾖ τῆς ὕλης τέμνοντα φράττειν τὰ δεόμενα. τὰ δὲ γένη τῶν κυνῶν ἐστι διττά· αἱ μὲν, καστόριαι· αἱ δὲ, ἀλωπεκίδες. ἔχουσι δ' αἱ μὲν καστόριαι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ὅτι Κάστωρ ἡσθεὶς τῷ ἔργῳ, μάλιστα αὐτὰς διεφύλαξεν· αἱ δ' ἀλωπεκίδες, διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἀλωπέκων ἐγένοντο· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις.

[Margin: ἢ μὲν ἀρκυωρὸν, * ἔργου, εἶν * — ἑνδεκάλινα, * διώρυγα, τετρώρυγα, πεντώρυγα. * δεκώρυγα, εἰκοσώρυγα, τριακοντώρυγα. — εἰς ἴσα — σκαλίδων, ἢ σκαλίκων]

A Quot autem, quibuſque rebus inſtructus, ad hæc debeat accedere, dicam; ac præterea cuiuſque diſciplinam, vt his præcognitis, ita deinde opus ipſum adgrediatur. Neque vero vulgaria quis hæc, exiguique momenti ducat: quum abſque iis res ipſa peragi nequeat. Neceſſe eſt, eum qui retium ſtudio teneatur, lingua eſſe Græcum, ætate annorum plus minus viginti, forma corporis agilem & robuſtum, animo ſatis parato: vt per hæc ſuperatis laboribus, ipſo ex B opere delectationem capiat. Retia de Phaſiano, vel Karthaginienſi lino tenui, facta eſſe debent; itemque caſſes ad vias collocatæ, ac plagæ maiores. Conſtent autem retia de filis nouem, & magnitudinem habeant ſpithamarum quinque, laquei palmos duos æquent. Margines ſiue circuitores plagarum enodes relinquantur, vt moueri facile poſſint. Caſſes ad itinera collocatæ filorum ſint duodecim, quæ quidem ad * vlnarũ duarum, vel quatuor, vel quinque ſpatium extendantur: maiores vero C plagæ ad vlnas decem, viginti, triginta. Quod ſi maiora fuerint, tractari non facile poterunt. Vtraq; nodos habeãt triginta, laqueorumq; par ſit interuallũ, vt in retibus. In ſummis limbis eæ caſſes, quæ in viis collocantur, mãmillas, quas vocant, habeant: maiores plagæ anulos: circumactores de funiculis tortis conficiantur. Furculę retiũ longitudine palmos decem æquent, nonnullæ minores ſint. Harum quæ inæquales ſunt, in locis ex altera parte decliuibus æquales ad altitudines retia tollant: æquales D autem, in locis planis adhibeantur. Atq; hæ quidem in ſummo læues ſint, & circũflecti facile debent. Furculæ caſſium ad vias collocatarum duplo ſint maiores. Plagarũ deniq; furculæ, quibus feræ grandiores capiuntur, magnitudine quinque ſpithamas æquent; & partes illas bifidas paruas habeãt, neq; profunde inciſas. Omnes tamẽ firmæ ſint, atque ita factæ, vt ſpiſſitudo longitudini reſpondeat. Furculis ad retia vel multis vel paucis vti licet: paucis, quum vehemẽter, dum conſiſtunt, extenduntur: pluri- E bus, quum remiſſiùs. Adſint etiam, quo includantur, tam retia quam plagæ, culleus è corio vitulino, itemque falces: vt cæſa materia, quædam obſtrui, prout vſus poſtulat, poſſint. Canum genera duo ſunt. Aliæ caſtoriæ, aliæ vulpinæ. Caſtoriis inditum hoc cognomentum, quod Caſtor ex venandi labore voluptatem capiẽs, eas potiſſimum apud ſe retinuerit: vulpinis, quod ex canibus & vulpeculis natæ ſint, earum natura temporis diuturnitate tandem plane commiſta.

[Margin: * Orgya Græcis, ſpatium expanſorũ vtrimque brachiorũ & manuum. — Canũ genera duo.]

Vitia vulpinarũ canum.

Hæ & deteriores, & plures ſunt, exiguæ, naribus aduncis, oculis fuluis, luſcioſæ, deformes, rigidæ, debiles, pilis rarioribus, proceræ, proportione corporis non concinna, non animoſæ, naribus idoneis deſtitutæ, vitioſæ pedibus. Ac exiguæ quidem ob paruitatem, ſæpenumero in venationibus operam perdunt: quibus naſus aduncus eſt, ore idoneo deſtituuntur, ac propterea leporem retinere nequeunt: luſcioſæ fuluiſque præditæ oculis, deteriores habent oculos; deformes, adſpectu turpes ſunt: rigidæ, difficulter è venationibus digrediuntur: debiles, ac pilos habentes rariores, tolerare labores nequeunt: quibus altiora, nec proportione ſatis ſunt concinna corpora, grauate diſcurſitant: non animoſæ, labores relinquunt, ex ſole ſub vmbras ſe recipiunt, humi procumbunt: quæ nares bonas non habent, vix ac raro leporem ſentiunt: quibus pedes vitioſi ſunt, etiamſi ſint animoſę, labores tamen perferre nequeunt, adeoque propter pedum dolorem deficiunt. Veſtigationis per eoſdem canes modi complures ſunt. Etenim nonnullæ quum veſtigia deprehenderũt, nullo de ſe indicio dato pergunt; vt non animaduertatur, inueſtigationi eſſe intentas. Aliæ mouent ſolas aures, cauda non mota. Aliis aures immotæ manent, extrema tantum cauda nonnihil quaſſata. Aliæ contrahunt aures, ac vultu triſti per veſtigiũ defixo, caudaque demiſſa, & inter crura condita, diſcurrunt. Multę nihil horum faciunt, ſed inſano more veſtigia circumlatrantes obeunt, quum in ea inciderint, ac indicia temere conculcant. Sunt quæ multis ambagibus & erroribus vtentes, dum ſuſpicantur antrorſum tendere veſtigia, leporem relinquunt: & quoties ad veſtigia accurrunt, coniecturam faciunt: ſed vbi leporem vidẽt, trepidant; nec prius inuadunt, quam illum ſe loco mouere conſpexerint. Quæ vero indagando & tranſcurrendo aliorum canum inuenta præcipiunt, hæ frequenter reſpicientes, ſibi ipſæ non credunt. Feroces vero ſunt, quæ peritas venationis ſocias progredi non ſinunt, ſed cum ſtrepitu eas repellunt. Aliæ veſtigiis falſis inhærent, & quidquid tamdẽ ſit, in quod inciderint, nimia cum oſtentatione procurrunt, ſuæ ſibi fraudis conſciæ. Quædam hoc idẽ faciunt inſciæ. Nullius pretij ſunt, quæ nuſquam tritis è tramitibus declinant, veſtigia recta ignorantes.

A χείρους δὲ καὶ πλείους αἱ τοιαίδε, μικραί, γρυπαί, χαροποί, μυωποί, αἰσχραί, σκληραί, ἀσθενεῖς, ψιλαί, ὑψηλαί, ἀσύμμετροι, ἄψυχοι, ἄρινες, οὐκ εὔποδες. αἱ μὲν οὖν μικραὶ πολλάκις ἐκ τῶν κυνηγεσίων ἀποστεροῦνται τῆς ἐργασίας, διὰ τὸ μικρόν· αἱ δὲ γρυπαί, ἄστομοι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατέχουσι τὸν λαγώ. μυωποὶ δὲ καὶ χαροποὶ χείρω τὰ ὄμματα ἔχουσιν, ἄμορφοι δέ, καὶ αἰσχραὶ ὁρᾶσθαι· αἱ δὲ σκληραὶ τὰ εἴδη, χαλεπῶς ἀπὸ τῶν κυνη-B γεσιῶν ἀπαλλάττουσι· πονεῖν δὲ ἀδύνατοι αἱ ἀσθενεῖς, καὶ αἱ ψιλαί· καὶ ὑψηλαί, καὶ ἀσύμμετροι, ἀσύντακτα ἔχουσαι τὰ σώματα, βαρέως διαφοιτῶσιν· αἱ ἄψυχοι δὲ λείπουσι τὰ ἔργα, καὶ ἀφίστανται τὸν ἥλιον ὑπὸ τὰς σκιάς, καὶ κατακλίνονται· αἱ δὲ * ἀρῖνοι, μόλις καὶ ὀλιγάκις αἰσθάνονται τοῦ λαγώ· αἱ δὲ ἄποδες, οὐδ᾽ ἐὰν ὦσιν εὔψυχοι, τοὺς πόνους δύνανται ἀνέχεσθαι, ἀλλ᾽ ἀπαγορεύουσι διὰ τὸ ἄλγος τῶν ποδῶν. εἰσὶ δὲ καὶ τῆς ἰχνεύσεως C πολλοὶ τρόποι ἐκ τῶν αὐτῶν κυνῶν. αἱ μὲν γὰρ ἐπειδὰν λάβωσι τὰ ἴχνη, πορεύονται ἀσήμως, ὥστε μὴ γιγνώσκεσθαι, ὅτι ἰχνεύουσιν. αἱ δὲ τὰ ὦτα μόνον διακινοῦσι, τὴν δὲ οὐρὰν ἡσυχῆ ἔχουσιν· αἱ δὲ τὰ ὦτα μὲν ἀκίνητα ἔχουσιν, * ἄκρᾳ δὲ τῇ οὐρᾷ σείουσιν. ἄλλαι δὲ συνάγουσι τὰ ὦτα, καὶ ἐπισκυθρωπάσασαι διὰ τοῦ ἴχνους, σχάσασαι τὴν οὐράν, καὶ φράξασαι διατρέχουσι. πολλαὶ δὲ τούτων μὲν οὐδὲν ποιοῦσι, μανι-D κῶς δὲ περιφερόμεναι ὑλακτοῦσι περὶ τὰ ἴχνη, ὅτε εἰσπίπτουσιν εἰς αὐτά, ἀφρόνως καταπατοῦσαι τὰς αἰσθήσεις. εἰσὶ δέ, αἳ κύκλοις πολλοῖς χρώμεναι καὶ πλάνοις, ὑπολαμβάνουσαι ἐκ τοῦ πρόσθεν τὰ ἴχνη, παραλείπουσι τὸν λαγώ· ὁσάκις δ᾽ ἐπιτρέχουσι τὰ ἴχνη, εἰκάζουσι· προορώμεναι δὲ τὸν λαγώ, τρέμουσι, καὶ οὐκ ἐπέρχονται πρὶν ἴδωσιν ὑποκινοῦντα. ὅσαι δὲ τὰ τῶν ἄλλων κυνῶν εὑρήματα ἐν τῇ ἰχνείᾳ καὶ μεταδρομῇ προθέουσαι, θαμινὰ σκοποῦσαι, ἑ-E αυταῖς ἀπίστως ἔχουσι. θρασεῖαι δέ, αἳ οὐκ ἐῶσι τῶν συνεργῶν τὰς σοφὰς εἰς τὸ * πρόσθεν προϊέναι, ἀλλ᾽ ἀνείργουσι θορυβοῦσαι. αἱ δέ, ἀσπαζόμεναι τὰ ψευδῆ, καὶ ὑπερλαμπρυνόμεναι ἐφ᾽ ὅτῳ ἂν τύχωσι, προάγουσι, συνειδυῖαι ἑαυταῖς, ὅτι ἐξαπατῶσιν. αἱ δ᾽, οὐκ εἰδυῖαι, τὸ αὐτὸ ποιοῦσι ταύταις. φαῦλαι δέ, αἱ οὐκ ἀπαλλαττόμεναι ἐκ τῶν τριμμῶν, τὰ ὀρθὰ οὐ γιγνώσκουσαι.

ἄρινες.

ἄκρα δὲ τὴν ἰξύν.

πρόσω ἰέναι.

ὅσαι δὲ τῶν κυνῶν τὰ ἴχνη τὰ μὲν εὐναῖα ἀγνοοῦσι, τὰ δὲ δρομαῖα ταχὺ διατρέχουσιν, οὐκ εἰσὶ γενναῖαι. διώκουσι δὲ αἱ μὲν ἀρχόμεναι σφόδρα, διὰ δὲ μαλακίαν ἀνιᾶσιν, αἱ δὲ ὑποθέουσιν, εἶτα ἁμαρτάνουσιν. ἕτεραι δὲ ἀνοήτως ἐμπίπτουσαι εἰς τὰς ὁδοὺς ἁμαρτάνουσι, τὸ ἀνήκουστον πολὺ ἔχουσαι. πολλαὶ δὲ τὰ διώγματα ἀφιεῖσαι ἐπανέρχονται διὰ τὸ μισόθηρον, πολλαὶ δὲ διὰ τὸ φιλάνθρωπον. αἱ δ' ἐκ τῶν ἰχνῶν * κεκλαγγυῖαι ἐξαπατᾶν πειρῶνται, ἀληθῆ τὰ ψευδῆ ποιούμεναι. εἰσὶ δὲ, αἳ τοῦτο μὲν οὐ ποιοῦσι, μεταξὺ δὲ θέουσαι. ἂν ποθεν ἀκούσωσι κραυγῆς, καταλείπουσαι τὰ αὑτῶν ἔργα, ἀπρονοήτως ἐπὶ τοῦτο φέρονται. μεταθέουσι * γὰρ αἱ μὲν ἀσαφῶς, αἱ δὲ πολὺ ὑπολαμβάνουσαι, * δοξάζουσι δὲ ἕτεραι, αἱ δὲ πεπλασμένως, φθονερῶς δὲ ἄλλαι ἐκκυνοῦσι παρὰ τὸ ἴχνος, διὰ τέλους συμπεριφερόμεναι. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τούτων φύσει * ἔχουσι, τὰ δὲ ἠγμέναι ἀνεπιστημόνως, δύσχρηστοί εἰσιν. αἱ τοιαῦται μὲν οὖν κύνες ἀποτρέψαιεν ἂν τοὺς ἐπιθυμοῦντας κυνηγεσίων. οἵας δὲ δεῖ εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους τά τε εἴδη καὶ τὰ ἄλλα, φράσω. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ εἶναι μεγάλας, εἶτα ἐχούσας τὰς κεφαλὰς ἐλαφράς, σιμάς, ἀρθρώδεις, ἰνώδη τὰ κάτωθεν τῶν μετώπων· ὄμματα μετέωρα, μέλανα, λαμπρά· μέτωπα μεγάλα καὶ πλατέα· τὰς διακρίσεις βαθείας· ὦτα μικρά, λεπτά, ψιλὰ ὄπισθεν· τραχήλους μακρούς, ὑγρούς, περιφερεῖς· στήθη πλατέα, μὴ ἄσαρκα, ἀπὸ τῶν ὤμων τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας μικρόν· σκέλη τὰ πρόσθια, μικρά, ὀρθά, στρογγύλα, στιφρά· τοὺς ἀγκῶνας ὀρθούς· πλευρὰς μὴ ἐπίπαν βαθείας, ἀλλ' εἰς τὸ πλάγιον παρηκούσας· ὀσφῦς σαρκώδεις, * τὰ μεγέθη μεταξὺ μακρῶν, βραχέων· μήτε ὑγρὰς λίαν, μήτε σκληράς· λαγόνας, μεταξὺ μεγάλων, μικρῶν· ἰσχία στρογγύλα, ὄπισθεν σαρκώδη, ἄνωθεν δὲ μὴ συνδεδεμένα, ἔνδοθεν δὲ προσεσταλμένα· τὰ κάτωθεν τῶν κενεώνων λαγαρά, καὶ αὐτοὺς τοὺς κενεῶνας· οὐρὰς μακράς, ὀρθάς, λιγυράς· μηρίας, μὴ σκληράς· ὑποκώλια μακρά, περιφερῆ, εὐπαγῆ· σκέλη πολὺ μείζω τὰ ὄπισθεν τῶν ἔμπροσθεν, καὶ * περικνὰ· πόδας περιφερεῖς. καὶ ἐὰν ὦσι τοιαῦται αἱ κύνες, ἔσονται ἰσχυραί, τὰ εἴδη ἐλαφραί, σύμμετροι, ποδώκεις, καὶ ἀπὸ τῶν προσώπων φαιδραὶ καὶ εὔστομοι.

κεκραγυῖαι

γὰρ αἱ μὲν

δοξάζουσι

ἔχουσιν, αἱ δ' ἠγμ.

τὰ μεγέθη

ἐπίρρικνα· rectè.

A At quæcunque canes veſtigia cubilium ignorant, curſu vero impreſſa celeriter percurrunt, non ſunt indolis bonæ. Rurſum pars ab initio vehementes in perſequendo, præ mollitie deinde remittunt: pars in curſu ſequũtur alias, ac deinde aberrant: quædam in vias ſtulte incidunt aberrantque, & reuocantes haudquaquam facile exaudiunt. Multæ ferarum odio, pleræque hominum deſiderio, perſequutione omiſſa, recurrunt. Nonnullæ ex veB ſtigiis latratu abducere tentant, pro veris falſa ſimulantes. Sunt quæ hoc non faciũt, ſed inter currendum, ſicunde clamorem audierint, ad hunc relicto labore ſuo temere feruntur. Et aliæ quidem ex nulla certa coniectura curſum mutant, pleræque multum ſibi promittentes, aliæ quadam ex opinione, nonnullæ per ſimulationem, aliæ per inuidiam ſicà veſtigio recedunt, vt ſemper alias ſectentur. Hæc vero vitia pleraque canibus inſunt à natura, C quædam etiam quod educentur inſcite, parum vtiles euadunt. Et huiuſmodi quidem canes, ſtudioſos etiam venationis homines auertere poſſint. Quales autem eiuſdem generis eſſe debeãt, quod formas adtinet, & alia eiuſmodi, dicam. Primum igitur magnas eſſe oportet, deinde leuia habere capita, ſima, neruoſa, inferiori frontis parte fibroſa; oculos ſublimes, nigros, claros; magnas frontes, ac latas, diſcrimina profunda; paruas aures ac tenues, poſteriore parte glabras; ceruices longas, molles, ac flexiles; pectora lata, non macilenD ta; ſcapulas, ab humeris parum diſtantes, anteriora crura, parua, recta, teretia, firma; flexus crurum, rectos; latera non admodum profunda, ſed in obliquum tendentia; lumbos carnoſos, magnitudine media inter ea quæ longa & breuia ſunt; ilia nec valde mollia, nec rigida, inter magna & parua; coxas teretes, poſterius carnoſas, ſuperius nõ connexas, interius contractas; inferiora ventris, cum ipſo ventre, laxa: caudas longas, rectas, flexiles; femora, non dura; partes femoribus ſubiectas longas, teretes, ſatis ſpiſſas; poſteriora cruE ra prioribus multo grandiora, & ſuperiori parte incurua; pedes rotundos. Quod ſi canes huiuſmodi fuerint, robuſtæ erunt, ſpecie agiles, aptæ proportionis, celeres, & elegantes adſpectu, oreque idoneo.

Sed ita veſtigent, vt tritis hominum tramitibus celeriter excedant, capita terræ obliqua admouẽtes, ad veſtigia ſubrideant, aureſque demittant, oculos hinc inde crebro moueant, & caudis blandientes, multis in vtrumque latus ambagibus per veſtigia ſimul omnes progrediãtur. Sed vbi ad leporem ipſum acceſſerint, tum vero id venatori ſignificẽt curſitãdo celerius, atq; idem indicantes ipſo motu animi, capite, oculis, * mutatione ſignorum ac indiciorum; acie modo ſurſum, modo in leporis ſeſſionem directa; retrorſum in tranſuerſa; diuerſo impetu in anteriora, & reabſe iam arrigendo animum, ac geſtiendo, quod à lepore nõ procul abſint. Totis autẽ viribus perſequantur, nec remittant, haud abſq; ingenti clamore ac lattatu ipſo cum lepore qualibet euadentes; ac veloci ſplendidoq; curſu eum premant, identidem proruendo, iuſtaq; de cauſſa lattatu altiori vtendo; nec tamen ad venatorem, omiſſis veſtigiis, redeant. Præter hanc ſpeciem, & hanc venandi rationem, requiritur vt animoſæ ſint, & pedibus, & naribus, & * pilis bonis inſtructæ. Animoſæ erunt, ſi venationem æſtu incumbente non deſerant: narium bonarum, ſi leporem nudis in locis, aridis, apricis, & ſub acceſſum ſideris odoratu deprehendant: bonis prædití pedibus, ſi eodem anni tempore, dum montes percurrunt, pedes eorũ non findantur: pili boni, ſi quidem is & ſubtilis ſit, & ſpiſſus, & mollis. At colore canes eſſe oportet minimè rufo, neque nigro, neq; candido prorſus. Quippe non index hic indolis generoſæ, ſed vulgaris ac ferinæ. Si rufi nigriue coloris fuerint, villos candidos; ſi candidi, rufos habeant, circum frontem nitẽtes. In ſummis femorum partibus pilos habeant rectos & longos, itemq; in lumbis & cauda infima; ſuperius autem, mediocres. Satius autem fuerit, per montes ſæpe, per rura ducere canes rarius. Nam montes peruestigari poſſunt, & abſq; impedimẽtis hinc inde liquido percurri: quum tramitum cauſſa neutrum cultis in locis fieri poſſit. Quinetiam ſi maxime lepus aliquis haud inueniatur, tamen per aſpera loca ducere canes prodeſt; quum pedes hinc bonos conſequantur, & corpora in huiuſmodi locis exercentes, meliores euadant. Ducantur autem æſtate, vſque ad meridiem: hyeme,

al. variatione geſtuum.

* Lectio marginis.

A ἰχνευέτωσαν δὲ ἐκ τῶν τετριμμένων ταχὺ ἀπαλλαττόμεναι, ἐκδιδοῦσαι τὰς κεφαλὰς ἐπὶ γῆν λεχρίας, ἐμμειδιῶσαι μὲν πρὸς τὰ ἴχνη, ἐπικαταβάλλουσαι δὲ τὰ ὦτα, τὰ μὲν ὄμματα πυκνὰ διακινοῦσαι, ταῖς δὲ οὐραῖς διασαίνουσαι κύκλους πολλοὺς πρὸς τὰς εὐνὰς προΐτωσαν ὁμοῦ διὰ τῶν ἰχνῶν ἅπασαι. ὅταν δὲ περὶ αὐτὸν ὦσι τὸν λαγῶ, δῆλον ποιείτωσαν τῷ κυνηγέτῃ θᾶττον φοιτῶσαι μᾶλλον, γνωρίζουσαι ἀπὸ τοῦ θυμοῦ, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τῶν ὀμμάτων, ἀπὸ τῆς μεταλλάξεως * τῶν σχημάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ἀναβλεμμάτων, καὶ * ἐμβλεμμάτων, τῶν ἐπὶ τὰς καθέδρας τοῦ λαγώ, καὶ ἀπὸ τῶν εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ὄπισθεν, καὶ εἰς τὸ πλάγιον διαρριμμάτων, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθῶς ἤδη αἰωρεῖσθαι τὴν ψυχήν, καὶ ὑπερχαίρειν, ὅτι τοῦ λαγὼ ἐγγύς εἰσι. διωκέτωσαν δὲ ἐρρωμένως, καὶ μὴ ἀνιεῖσαι, σὺν πολλῇ κλαγγῇ καὶ ὑλαγμῷ, συνεκπίπτουσαι μετὰ τοῦ λαγὼ πάντῃ. * μεταθεέτωσαν δὲ ταχὺ, καὶ λαμπρῶς, πυκνὰ μεταφερόμεναι, καὶ ἐπαναλαμβάνουσαι δικαίως, πρὸς δὲ τὸν κυνηγέτην μὴ ἐπανίτωσαν λιποῦσαι τὰ ἴχνη. μετὰ δὲ τοῦ εἴδους, καὶ τοῦ ἔργου τούτου, εὔψυχοι ἔστωσαν, καὶ εὔποδες, * καὶ εὔρινες. εὔψυχοι μὲν οὖν ἔσονται, ἐὰν μὴ λίπωσι τὰ κυνηγέσια, ὅταν ᾖ πνῖγη· εὔρινες δὲ, ἐὰν τοῦ λαγὼ ὀσφραίνωνται ἐν τόποις ψιλοῖς, ξηροῖς, προσηλίοις, τοῦ ἄστρου ἐπιόντος· εὔποδες δὲ, ἐὰν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ μὴ καταρρηγνύωνται αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θεουσῶν· εὔτριχες δὲ, ἐὰν ἔχωσι λεπτὴν, καὶ πυκνὴν, καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα. τὰ δὲ χρώματα οὐ χρὴ εἶναι τῶν κυνῶν οὔτε πυρρὰ, οὔτε μέλανα, οὔτε λευκὰ παντελῶς. ἔστι γὰρ οὐ γενναῖον τοῦτο, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ θηριῶδες. αἱ μὲν οὖν πυρραὶ ἢ γενῶσαι ἐχέτωσαν λευκὴν τρίχα ἐπανθοῦσαν περὶ τὰ * πρόσωπα, καὶ αἱ μέλαιναι· αἱ δὲ λευκαὶ, πυρράν· ἐπὶ δὲ ταῖς μηριαίαις ἄκραις τρίχας ὀρθὰς, βαθείας, καὶ ἐπὶ ταῖς ὀσφύσι καὶ τῆς οὐραῖς κάτω, ἄνω δὲ μετρίας. ἄγειν δὲ ἄμεινον τὰς κύνας τὰ ὄρη πολλάκις, τὰ δὲ ἔργα ἧττον. τὰ μὲν γὰρ ὄρη οἷόν τε ἐστὶ καὶ ἰχνεύειν καὶ μεταθεῖν καθαρῶς, τὰ δὲ ἔργα οὐδέτερα, διὰ τὰς τρίβους. ἔστι δὲ καὶ ἄνευ τοῦ εὑρίσκειν τὸν λαγὼ ἀγαθὸν ἄγειν τὰς κύνας εἰς τὰ τραχέα. καὶ γὰρ εὔποδες γίγνονται, καὶ τὰ σώματα διαπονοῦσαι ἐν τόποις τοιούτοις ὠφελοῦνται. ἀγέσθωσαν δὲ θέρους μὲν, μέχρι μεσημβρίας· χειμῶνος δὲ,

τῶν σωμάτων, σχημάτων, * ἐμβλεμμάτων ἐκ τοῦ ὄκλου, καὶ ἀναστημάτων ἐπὶ

μεταθείτωσαν

& εὔτριχες, ἢ εὔτριχες τῶν αὐτῶν

μέτωπα

δι' ἡμέρας· μετοπώρου δέ, ἔξω μεσημβρίας· ἐντὸς δὲ ἑσπέρας, τὸ ἔαρ. ταῦτα γὰρ μέτρια. τὰ δὲ ἴχνη τοῦ λαγὼ τοῦ μὲν χειμῶνος μακρά ἐστι, διὰ τὸ μῆκος τῶν νυκτῶν· τοῦ δὲ θέρους, βραχέα, διὰ τὸ ἐναντίον. χειμῶνος μὲν οὖν πρωῒ οὐκ ὄζει αὐτῶν, ὅταν πάχνη ᾖ, ἢ παγετός. ἡ μὲν γὰρ πάχνη τῇ αὑτῆς ἰσχύϊ ἀντισπάσασα τὸ θερμὸν ἔχει ἐν αὑτῇ, ὁ δὲ παγετός, ἐπιπήξας. καὶ αἱ κύνες μαλακιζόμεναι τὰς ῥῖνας οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι, ὅταν ᾖ τοιαῦτα, πρὶν ἂν ὁ ἥλιος διαλύσῃ αὐτά, ἢ προϊοῦσα ἡ ἡμέρα. τότε δὲ καὶ αἱ κύνες ὀσφραίνονται, καὶ αὐτὰ ἐπαναφερόμενα ὄζει. ἀφανίζει δὲ καὶ ἡ πολλὴ δρόσος καταφέρουσα αὐτά. καὶ οἱ ὄμβροι, οἱ γιγνόμενοι διὰ χρόνου, ὀσμὰς ἄγοντες τῆς γῆς, ποιοῦσι δύσοσμον, ἕως ἂν ψυχθῇ. χείρω δὲ καὶ τὰ νότια ποιεῖ. ὑγραίνοντα γὰρ διαχεῖ· τὰ δὲ βόρεια ἐὰν ᾖ ἄλυτα, συνίστησι καὶ σώζει. οἱ δὲ ὑετοὶ κατακλύζουσι, καὶ αἱ ψακάδες· καὶ ἡ σελήνη ἀμαυροῖ τῷ θερμῷ, μάλιστα δέ, ὅταν ᾖ πανσέληνος, καὶ μανότατα τότε. χαίροντες γὰρ τῷ φέγγει, ἐπαναρριπτοῦντες μακρὰ διαίρουσιν ἀντιπαίζοντες. ταραχώδη δέ, ὅταν ἀλώπεκες προδιεξέλθωσι, γίγνεται. τὸ δὲ ἔαρ κεκραμένον τῇ ὥρᾳ καλῶς παρέχει τὰ ἴχνη λαμπρά, πλὴν εἴ τι ἡ γῆ ἐξανθοῦσα βλάπτει τὰς κύνας, εἰς τὸ αὐτὸ συμμιγνύντα * τῶν αἰθῶν τὰς ὀσμάς· λεπτὰ δέ, καὶ ἀσαφῆ τοῦ θέρους. διάπυρος γὰρ οὖσα ἡ γῆ ἀφανίζει τὸ θερμόν, ὃ ἔχουσιν. ἔστι γὰρ λεπτόν, καὶ αἱ κύνες ἧττον ὀσφραίνονται τότε, διὰ τὸ ἐκλελύσθαι τὰ σώματα. τοῦ δὲ μετοπώρου καθαρά. ὅσα γὰρ ἡ γῆ φέρει, τὰ μὲν ἥμερα συγκεκόμισται, τὰ δὲ ἄγρια γήρᾳ διαλέλυται. ὥστε οὐ παραλυποῦσι τῶν καρπῶν αἱ ὀσμαὶ εἰς ταῦτα φερόμεναι. ἔστι δὲ τοῦ χειμῶνος, καὶ τοῦ θέρους, καὶ τοῦ μετοπώρου τὰ ἴχνη ὀρθὰ ἐπὶ τὸ πολύ, τοῦ δ' ἦρος συμπεπλεγμένα. τὸ γὰρ θηρίον συνδυάζεται μὲν ἀεί, μάλιστα δὲ ταύτην τὴν ὥραν. ὥστε διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης μετ' ἀλλήλων πλανώμενοι τοιαῦτα ποιοῦσιν. ὄζει δὲ τῶν ἰχνῶν ἐπὶ πλείω χρόνον * τῶν εὐναίων, ἢ τῶν δρομαίων. τὰ μὲν εὐναῖα, ὁ λαγὼς * πορεύεται ἐφιστάμενος, τὰ δὲ * δρομαῖα ταχύ. ἡ γῆ οὖν τῶν μὲν πυκνοῦται, τῶν δὲ οὐ πίμπλαται. ἐν δὲ τοῖς ὑλώδεσι μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ψιλοῖς ὄζει. διατρέχων γάρ, καὶ ἀνακαθίζων, ἅπτεται πολλῶν.

* τῶν αἰθῶν ἢ αὐτῶν τὰς ὀσμαί.

* τὰ εὐναῖα τῶν δρομαίων. τὰ γὰρ εὐν.
* ποιεῖται
* δρομαῖα, τὰ ἴχνη.

per totum diem: autumno, extra meridiē: vere, intra veſperam. Ineſt enim his mediocritas. Ceterum leporis veſtigia procul hyeme ſe porrigunt, quia longæ ſunt noctes; parum autem æſtate, ob rationem noctis contrariam. Nec vero hyeme olent diluculo, quum pruina fuerit, aut gelu. Pruina enim vi ſua calorem in ſe contrahens, intra ſe retinet: gelu autem denſat. Quæ quum acciderint, ob teneritatem narium canes prius ſentire non poſſunt, quam ſol dieſue procedens, ea ſoluat. Tunc & canes olfaciunt, & ipſa veſtigia dum euaporant, redolent. Delet etiam ea delapſus ros multus. Imbres itē, qui longioribus interuallis cadunt, eductis terræ odoribus faciunt, vt difficulter oleant veſtigia, donec tellus exſiccetur. Etiam tempeſtas auſtralis deteriora facit, dū humectans diffundit: ſeptemtrionalis vero, ſi nimis ſequa non ſit, durabilia reddit, & ſeruat. Tam pluuiæ quā guttæ diluunt, & inundant. Lunę quoq; calor facit, vt euaneſcāt veſtigia, præſertim quum plena eſt. Et veſtigia tūc quidem rariſſima ſunt, quod gaudentes eius luce lepores inter ſe colludant, & procul ſe iactando magnis interuallis veſtigia diſtinguant. Eadē turbantur, quum vulpes antea pertranſierint. Ver propter anni temperiem, ſatis clarā præbet veſtigia; niſi quod terra, ſicubi floret, canibus officit, dum in vnum confundit florum ac veſtigiorum odores: æſtate vero exilia ſunt, & obſcuriora. Nam terra feruens abolet quidquid halitus & caloris habent. Eſt enim is tenuis, & canes tunc minus olfaciunt, quod eorum corpora reſoluta langueant. Autumni tempore veſtigia pura ſunt. Nam quæcumque terra producit, ſiue domeſtica, iam congeſta ſunt; ſeu agreſtia, ſenio contabuerunt. Itaque fructuum odores ad veſtigia non ita feruntur, vt quidquam obſint. Itidē hyeme, & æſtate, & autumno recta ſunt vt plurimum veſtigia, vere autem inter ſe perplexa. Nam coit hæc fera cùm alias ſemper tum hoc tempore inprimis: vt à ſimul oberrantibus hanc ipſam ob cauſſam id neceſſario fieri oporteat. Olent autem veſtigia cubilibus impreſſa, diutius quam in curſu. Nam illa cubilium inſiſtendo; curſus veſtigia currendo lepus imprimit. Itaque terra per illa denſatur, his non impletur. In ſyluoſis vero locis redolent magis, quam nudis. Siquidem modo percurrēs lepus, modo ſeſſitans, multa contingit.

Procumbit autem ad ea quæ terra gignit, vel ſuperficie ſua continet, & quidem ſub re quauis, ſuper re quauis, in rem quamuis; itemq; propius, longius; diu, parũ, mediocriter; & in mare nonnumquã, ad id quod poteſt, exſiliens; & in aquã, ſi quid exſtans, innatumue ſit aquæ. Lepus cubans eſt, qui cubile ſibi ſtruit, idq; vt plurimum, quum frigora ſunt, tepidis in locis; quum æſtus, in opacis; quum ver & autumnus, in apricis: alia curſitantium eſt ratio, propterea quod eis terror à canibus incutiatur. Sic autem procumbit, vt partes inferiores ſubter ilia collocet, cruribus anterioribus vt plurimum compoſitis & exporrectis, mento extremis pedibus impoſito, auribus ſupra ſcapulas expanſis. Deinde partes etiam molliores tegit. Habet & pilos ad tegendum aptos, quippe qui denſi ſint ac molles. Quum vigilat, nonnihil conniuet palpebris: quum dormit, palpebras nullo cum motu apertas habet, oculis manentibus immotis. Nares per ſomnum frequenter mouet, extra ſomnum rarius. Quum terra pullulat, culta magis quam montes eum retinent. Vbique ſubſiſtit, dum inueſtigatur; niſi ſi noctu ingens eum metus inuaſerit. Id ei quum accidit, loco ſe mouet. Tam fœcundum eſt animal, vt partim recens pepererit, partim pariat, partim vterum gerat. Paruorum lepuſculorum veſtigia magis olent, quam adultorum. Nam quum membra eorum adhuc mollia ſint, tota quaſi tractim terram ſtringunt. Quicumque recens editi ſunt admodum, eos venationum ſtudioſi Dianæ dimittunt. Anniculi curſum primum celerrime conficiunt, reliquos non item. Sunt enim agiles quidem illi, ſed imbecilles. Veſtigia leporis captanda ſunt ita, vt ex aruorum parte ſuperiori canes ducas, præſertim ſi lepores fuerint, qui ad loca culta non veniunt, in prata, in ſaltus, fluenta, ſaxa, loca ſyluoſa. Quod ſi loco ſe mouerit, clamandum non erit; ne canes attonitæ, veſtigia difficulter agnoſcant. Quum inueniuntur à canibus, iiſdem inſequentibus nonnumquam flumina tranant, & curſum flectunt, & in conualles ſe abdunt ac inuoluunt. Non enim canes tantum metuunt, ſed etiam aquilas; à quibus inter ſuperandum loca deuexa ſyluiſque nuda, dum adhuc anniculi ſunt, rapiuntur: maiores à canibus impetu facto auferuntur.

A κατακλίνεται δ' εἰς ἃ ἡ γῆ φύει ἢ ἔχει ἐφ' ἑαυτῆς, ὑπὸ παντί, ἐπ' αὐτῷ, ἐν αὐτοῖς, παρ' αὐτά, ἄποθεν, πολύ, μικρόν, μεταξὺ τούτων· ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ διαρρίπτων ἐπὶ τὸ δυνατόν, καὶ ἐν ὕδατι, ἐάν τι ᾖ ὑπερέχον ἢ ἐμπεφυκὸς ἐν τούτῳ. ὁ μὲν οὖν * εὐναῖος ποιούμενος εὐνήν, ἐπὶ τὸ πολύ, ὅταν μὲν ᾖ ψύχη, ἐν εὐδιεινοῖς· ὅταν δὲ καύματα, ἐν παλισκίοις· τὸ δὲ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον, ἐν προσηλίοις· οἱ δὲ δρομαῖοι οὐχ οὕτω, διὰ B τὸ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἔκπληκτοι γίνεσθαι. κατακλίνεται δὲ ὑποθεὶς τὰ ὑποκώλια ὑπὸ τὰς λαγόνας, τὰ δὲ πρόσθια σκέλη τὰ πλεῖστα συνθεὶς καὶ ἐκτείνας, ἐπ' ἄκροις δὲ τοῖς ποσὶ τὸ γένειον καταθείς, τὰ δὲ ὦτα ἐπιπτύξας ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας. εἶτα δὲ ὑποστέγει τὰ ὑγρά. ἔχει δὲ καὶ τὴν τρίχα στεγανήν· πυκνὴ γὰρ καὶ μαλακή. καὶ ὅταν μὲν ἐγρηγορῇ, καταμύει τὰ βλέφαρα· ὅταν δὲ καθεύδῃ, τὰ μὲν βλέφαρα ἀναπέπταται ἀκίνητα, οἱ C δὲ ὀφθαλμοὶ ἀτρέμας ἔχουσι. τοῖς δὲ μυκτῆρσιν, ὅταν εὕδῃ, κινεῖ πυκνά· ὅταν δὲ μή, ἧττον. ὅταν δὲ ἡ γῆ βρύῃ, μᾶλλον τὰ ἔργα ἢ τὰ ὄρη ἔχουσιν. ὑπομένει δὲ πανταχοῦ ἰχνευόμενος, ἐὰν μή τι περίφοβος ὑπὸ νύκτα γένηται. παθὼν δὲ τοῦτο ὑποκινεῖ. πολύγονον δ' ἐστὶν οὕτως, ὥστε τὰ μὲν ἔτεκε, τὰ δὲ τίκτει, τὰ δὲ κύει. τῶν δὲ μικρῶν λαγίων ὄζει μᾶλλον, ἢ τῶν μεγάλων. ἔτι γὰρ ὑγρομελῆ ὄντα, ἐπισύρεται ὅλα ἐπὶ τῆς γῆς. τὰ μὲν οὖν λίαν νεογνὰ οἱ D φιλοκυνηγέται ἀφιᾶσι τῇ θεῷ. οἱ δὲ ἤδη ἔτειοι τάχιστα θέουσι τὸν πρῶτον δρόμον, τοὺς δ' ἄλλους οὐκέτι· εἰσὶ γὰρ ἐλαφροί, ἀδύνατοι δέ. * λαμβάνειν δὲ τοῦ λαγὼ τὰ ἴχνη ὑπάγοντα τὰς κύνας ἐκ τῶν ἔργων ἄνωθεν, * ὅσοι δὲ μὴ ἔρχονται αὐτῶν εἰς τὰ ἐργάσιμα, τοὺς λειμῶνας, τὰς νάπας, τὰ ῥεῖθρα, τοὺς λίθους, τὰ ὑλώδη. καὶ ἐὰν ὑποκινῇ, μὴ ἀναβοᾶν, ἵνα μὴ αἱ κύνες ἔκφρονες γιγνόμεναι χαλεπῶς τὰ ἴχνη γνωρίζωσιν. εὑρισκόμενοι δὲ ὑπ' αὐτῶν καὶ E διωκόμενοι ἔστιν ὅτε διαβαίνουσι τὰ ῥεύματα, καὶ ὑποκάμπτουσι, καὶ καταδύονται εἰς φάραγγας, καὶ εἰσδύσεις. φοβοῦνται γὰρ οὐ μόνον τὰς κύνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰετούς. * ὑπερβάλλοντες γὰρ τὰ σιμὰ καὶ ψιλά, ἀναρπάζονται ἕως ἂν ὦσιν ἔτειοι· τοὺς δὲ μείζους ἐπιτρέχουσαι αἱ κύνες ἀφαιροῦνται.

εὐναῖος, ὁ ποιούμενος

λαμβάνειν δὲ δεῖ

* ὅσοι δὲ

ὑπερβάλλοντες

ποδωκέστατοι μὲν οὖν εἰσιν οἱ ὄρειοι, οἱ πεδινοὶ δὲ ἧττον, βραδύτατοι δὲ οἱ ἕλειοι. οἱ δ' ἐπὶ πάσας τοὺς τόπους πλανῆται, χαλεποὶ πρὸς τοὺς δρόμους. τὰ γὰρ σύντομα ἴσασι. θέουσι γὰρ μάλιστα μὲν τὰ ἀνάντη, ἢ τὰ ὁμαλά· τὰ δὲ ἀνώμαλα, ἀνομοίως· τὰ δὲ κατάντη, ἥκιστα. διωκόμενοι δέ εἰσι καταφανεῖς μάλιστα μὲν διὰ γῆς κεκινημένης, ἐὰν ἔχωσιν ἔνιοι ἔρευθος, καὶ διὰ καλάμης, διὰ τὴν ἀνταύγειαν. καταφανεῖς δὲ καὶ ἐν τοῖς τριμμοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐὰν ὦσιν ἰσόπεδοι. τὸ γὰρ φανὸν τὸ ἐν αὐτοῖς ἐνὸν ἀντιλάμπει. ἄδηλοι δέ, * ὅταν τοὺς λίθους, τὰ ὄρη, τὰ φελλία, τὰ δασέα ἀποχωρῶσι, διὰ τὴν ὁμοχροίαν. προλαμβάνοντες δὲ τὰς κύνας ἐφίστανται, καὶ ἀνακαθίζοντες ἐπαίρουσιν αὑτούς, καὶ ἐπακούουσιν εἴ που πλησίον κλαγγὴ ἢ ψόφος τῶν κυνῶν, καὶ ὅθεν ἂν ἀκούσωσιν, ἀποτρέπονται· * ὅτε δὲ καὶ οὐκ ἀκούσαντες, ἀλλὰ δόξαντες ἢ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν, παρὰ τὰ αὐτά, διὰ τῶν αὐτῶν, ἐπαλλάττοντες ἅλματα, ἐμποιοῦντες ἴχνεσιν ἴχνη, ἀποχωροῦσι. καὶ εἰσὶ μακροδρομώτατοι μὲν οἱ ἐκ τῶν ψιλῶν εὑρισκόμενοι, διὰ τὸ καταφανές· βραχυδρομώτατοι δέ, οἱ ἐκ τῶν δασέων· ἐμποδὼν γὰρ τὸ σκοτεινόν. δύο δὲ καὶ τὰ γένη ἐστὶν αὐτῶν. οἱ μὲν γὰρ μεγάλοι, * ἐπίπερκνοι, καὶ τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ μετώπῳ μέγα ἔχουσιν· οἱ δ' ἐλάττους, ἐπίξανθοι, μικρὸν τὸ λευκὸν ἔχοντες. τὴν δὲ οὐρὰν οἱ μὲν κύκλῳ περιποίκιλον, οἱ δὲ παράσημον· καὶ τὰ ὄμματα οἱ μὲν ὑπόχαροποί, οἱ δ' ὑπόγλαυκοι· καὶ τὰ μέλανα τὰ περὶ τὰ ὦτα ἄκρα οἱ μὲν ἐπὶ πολύ, οἱ δ' ἐπὶ μικρόν. ἔχουσι δὲ αὐτῶν αἱ πολλαὶ τῶν νήσων τοὺς ἐλάττους, αἵτ' ἔρημοι καὶ οἰκούμεναι. τὸ δὲ πλῆθος πλείους ἐν αὐταῖς, ἢ ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὐ γάρ εἰσιν οὔτ' ἀλώπεκες ἐν ταῖς πολλαῖς αὐτῶν, αἵτινες καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα ἐπιοῦσαι ἀναιροῦνται, οὔτε ἀετοί. τὰ μεγάλα γὰρ ὄρη ἔχουσι μᾶλλον, ἢ τὰ μικρά. ἐλάττω δ' ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ἐν ταῖς νήσοις. κυνηγέται δὲ εἰς μὲν τὰς ἐρήμους ὀλιγάκις ἀφικνοῦνται, ἐν δὲ ταῖς οἰκουμέναις ὀλίγοι ὄντες, καὶ οὐ φιλόθηροι οἱ πολλοί. εἰς δὲ τὰς ἱερὰς τῶν νήσων οὐδὲ διαβιβάζειν οἷόν τε κύνας. ὅταν οὖν τῶν τε ὑπαρχόντων ὀλίγους ἐκθηρῶνται, * καὶ τῶν ἐπιγιγνομένων, ἀνάγκη ἀφθόνους εἶναι. βλέπει δὲ οὐκ ὀξὺ διὰ πολλά.

ὅταν εἰς τοὺς λίθους

ἐνίοτε δὲ

ἐπίψαροι

ἢ αὐτοί εἶναι.

A Velociſſimi ſunt montani, campeſtres minus, paluſtres autem longe tardiſſimi. At qui locis omnibus oberrant, moleſti ſunt in curſu. Norunt enim itinera compendiaria, & maxime currunt per accliuia, vel plana: ſi quæ ſunt loca inæqualia, & hæc inæqualiter percurrunt; per decliuia minime feruntur. In perſequendo maxime conſpiciuntur, quum per agrum ſubactum currunt, ſi quidem rubor quidam eis adſit: itemq; per ſtipulas, propter ſplendoris reflexionem. Sunt etiam in tramitibus ac viis conſpicui, ſiquidem hæ planæ fuerint. Nam quod in eis nitidum eſt, re- B ſplendet. Conſpici nequeunt quum ad ſaxa, montes, loca ſuberoſa, ſyluiſque denſa, ſecedunt, idque ob coloris ſimilitudinem. Si canes anteuertant, ſubſiſtunt; ſeque humi collocatos erigunt, & num alicubi latratus ſtrepituſue canum in propinquo ſit, auribus captant: & vndecumq; hunc percipiunt, inde ſe auertunt. Interdum tametſi nihil audierint, opinione tamen, ac perſuaſione ſua, propter eadem, & per eadem loca, variatis ſaltibus, & in veſtigia veſtigiis C aliis impreſſis, ita deinde diſcedunt. Curſu longiſſima ſpatia conficiunt, qui nudis in locis reperiuntur, quod ea ſatis lucis habeant; breuiſſima, qui in ſiluoſis: quod tenebræ ſint eis impedimento. Duo ſunt autem eorum genera. Nam alij magni ſunt, notis nigris varie diſtincti, qui & albedinem in fronte inſignem habent: alij minores ſubflaui, exigua cum albedine. Cauda illis vndiq; varia eſt, his albedine inſignis lõgiore ſpatio. Oculi illis ſubfului, his ſubcæſij. Quam circa ſummas aures nigredi- D nem habent, ea magna eſt in illis, in his exigua. Minores maxime in inſulis, tum deſertis, tum habitatis & excultis, reperiuntur: atque adeo plures ſunt in iis quam in terra continente. Quippe nec in pleriſque vulpes ſunt, quæ tum lepores tum fœtus eorum interficiunt; nec aquilæ, quæ magis in montibus vaſtis degunt, quam exiguis. Et ſunt in inſulis plerumque montes minores. Venatores etiam raro in deſertas inſulas veniunt, & in iis, quæ incoluntur, pauci ſunt homines, neque venationis admo- E dum ſtudioſi. Quæ vero ſacræ ſunt inſulæ, in eas haud fas eſt canes tranſuehi. Quo fit, vt quum pauci de iis qui iam illic exiſtunt, venando capiantur, & plures ſemper gignantur; neceſſario magna ſit eorum copia. Multæ ſunt autem cauſſæ, quamobrem lepores acutum non cernant.

Nam & oculos habent exſtantes, & palpebras curtas, quæque ſatis oculos obtegere nequeunt: quibus ſane rebus videndi vis hebes redditur, quippe quæ diſſipetur. Præterea quum etiam ſomno plerumque fruitur hoc animal, parum inde tamen ad viſum adiumenti habet. Ipſa pedum velocitas ad obtuſionem facultatis cernentis non parum confert. Nam celeriter ab obiecto quouis oculos prius auertit, quam quid ſit, animaduertat. Etiam canum perſequentium comites, ipſæ formidines, inter alia prouidentiam omnem eis adimunt. Quæ cauſſæ ſunt, vt imprudens irruens in multa, etiam in retia incidat. Quod ſi recta via fugeret, non frequenter hæc illi acciderent. Nunc quia complectitur atq; amat ea loca, quibus in locis & ortus & educatus eſt, capitur: quum ceteroquin ob celeritatem, in canum poteſtatem, inſiſtentium ipſius veſtigiis, raro perueniat. Quod ſi qui capiantur, id caſu potius quodam fit, quam natura corporis leporini. Quippe nullum animal eſt, quod lepori magnitudine par, eum curſu æquet. Eiuſmodi ſcilicet ex partibus corpus eius compoſitum eſt. Caput leue habet, idemque paruum, deorſum ſpectans, anteriori parte ſtrictius: collum exile, rotundum, non rigidum, iuſta longitudine: ſcapulas rectas, à ſummo non connexas: crura ſub ipſis leuia, partibus recte iunctis: pectus haudquaquam anguſtum: latera leuia, proportionis aptæ: lumbos teretes, cauos, carnoſos: illa mollia, ſatiſque laxa: coxas rotundas, vndique plenas, parte ſuperiori à ſe inuicem debito ex interuallo diſtantes: femora oblonga, ſatis ſpiſſa, extrinſecus tenſa, interius non turgida: partes his ſubiectas, paruas, firmas: pedes anteriores ſummopere molles, anguſtos, rectos; poſteriores firmos, latos; omnes nihil, quod aſperum ſit, curantes: crura poſteriora prioribus longe maiora, nonnihil extrorſum incuruata: pilos breues, ac leues. Quapropter fieri non poteſt, quin quod ex huiuſmodi partibus compoſitum eſt, firmum ſit, molle, vehementer leue: cuius quidem leuitatis agilis indicium eſt, quod quum etiam remiſſius aliquo pergit, ſaltare ſolet; (gradientem nec vidit quiſquam, nec videbit) adeo quidem, vt vltra extraque priores pedes collocet poſteriores, itaq; curſat. Manifeſto patet hoc in neceſſitate. Caudam habet ad curſum minus commodam. Non enim propter breuitatem ad dirigendum corpus idonea eſt, ſed hoc vtraque facit aure.

Omnia membra leporis ad celeritatem eſſe comparata.

A τά τε γὰρ ὄμματα ἔχει ἔξω, καὶ τὰ βλέφαρα ἐλλείποντα, καὶ οὐκ ἔχοντα προβολὴν ταῖς αὐγαῖς. ἡ ὄψις οὖν διὰ ταῦτα ἀμαυρὰ, ἐσκεδασμένη. ἅμα δὲ τούτοις, καὶ ἐν ὕπνῳ ὂν τὰ πολλὰ τὸ θηρίον οὐκ ὠφελεῖται πρὸς τὸ ὁρᾶν. καὶ ἡ ποδωκία πρὸς τὸ ἀμβλυωττειν αὐτὸν πολὺ συμβάλλεται. ταχὺ γὰρ ἑκάστου παραφέρει τὴν ὄψιν, πρὶν νοῆσαι ὅ,τι ἐστί. καὶ οἱ φόβοι τῶν κυνῶν, ὅταν διώκωνται, ἐπόμενοι μετὰ τούτων, συνεξαιροῦνται τὸ προνοεῖσθαι. ὥστε διὰ
B ταῦτα προσπίπτων λανθάνει πρὸς πολλὰ, καὶ εἰς τὰς ἄρκυς ἐμπίπτων. εἰ δὲ * ἔφευγεν ὄρθιον, ὀλιγάκις ἂν ἔπασχε τὸ τοιοῦτον. νῦν δὲ περιβάλλων καὶ ἀγαπῶν τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγένετο καὶ ἐτράφη, ἁλίσκεται. κατὰ πόδας δὲ οὐ πολλάκις ὑπὸ τῶν κυνῶν, * διὰ τάχος, κρατεῖται. ὅσοι δὲ ἁλίσκονται, παρὰ φύσιν τοῦ σώματος, τύχῃ δὲ χρώμενοι. οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἰσομέγεθες τούτῳ ὅμοιόν ἐστι * πρὸς δρό-
C μον. σύγκειται γὰρ ἐκ τοιούτων τὸ σῶμα. ἔχει γὰρ κεφαλὴν κούφην, μικρὰν, * κατωφερῆ, στενὴν ἐκ τοῦ πρόσθεν· τράχηλον λεπτὸν, περιφερῆ, οὐ σκληρὸν, μῆκος ἱκανόν· ὠμοπλάτας ὀρθὰς, ἀσυνδέτους ἄνωθεν· σκέλη τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐλαφρὰ, σύγκωλα· στῆθος οὐ βαρύτονον, πλευρὰς ἐλαφρὰς, συμμέτρους· ὀσφὺν περιφερῆ, κοίλην, σαρκώδη· λαγόνας ὑγρὰς, λαγαρὰς ἱκανῶς· ἰσχία στρογγύλα,
D πλήρη κύκλῳ, ἄνωθεν δὲ ὡς χρὴ διεστῶτα· μηροὺς μακροὺς, εὐπαγεῖς, ἔξωθεν * μὲν ἐπιτεταγμένους, ἔνδοθεν δὲ οὐκ οἰδώδεις· ὑποκώλια μικρὰ, στιφρά· πόδας τοὺς πρόσθεν ἄκρως ὑγροὺς, στενοὺς, ὀρθούς· τοὺς δὲ ὄπισθεν στερεοὺς, πλατεῖς· πάντας δὲ, οὐδενὸς τραχέος φροντίζοντας· σκέλη τὰ ὄπισθεν μείζω πολὺ τῶν ἔμπροσθεν, καὶ ἐκκεκλιμένα μικρὸν ἔξω· τρίχωμα βραχὺ, κοῦφον. ἔστιν οὖν ἀδύνατον μὴ οὐκ εἶναι, ἐκ τοιούτων συμπεπηγμένον, ἰσχυρὸν, ὑγρὸν, ὑπερέλαφρον. τεκμήριον δὲ, ὡς ἐλαφρόν ἐστιν,
E ὅταν ἀτρέμα διαπορεύηται, πηδᾷ (βαδίζοντα δὲ οὐδεὶς ἑώρακεν, οὐδὲ ὄψεται) τιθεὶς τὸ ἐπίχειρα τῶν ἔμπροσθεν ποδῶν τοὺς ὄπισθεν, καὶ ἔξω, καὶ θεῖ οὕτως. δῆλον δὲ * τοῦτο τὸ ἐν χιόνι. οὐρὰν δὲ οὐκ ἐπιτηδείαν ἔχει πρὸς δρόμον. ἐπευθύνειν γὰρ οὐχ ἱκανὴ τὸ σῶμα, διὰ τὴν βραχύτητα, ἀλλὰ τῶν ὤτων ἑκατέρῳ τοῦτο ποιεῖ.

ἐφαίνετο
διὰ τὸ τάχος
πρὸς δρόμον.
καταφερῆ,
μὲν ἐπιτεταμένους, ἢ ἔξωθεν μὲν ἐπιτεταμένους,
τῇ ἐν χιόνι.

καὶ ὅταν ἁλίσκηται ὑπὸ τῶν κυνῶν, * καταβάλλει γὰρ καὶ παραβάλλει τὸ ἕτερον οὖς πλάγιον, ὁπότερον ἂν λυπῆται * ἀπερειδόμενος, διὰ δὴ εἰς τοῦτο ὑποστρέφεται ταχὺ, ἐν μικρῷ πολὺ καταλιπὼν τὸ ἐπιφερόμενον. οὕτω δ' ἐπίχαρί ἐστι τὸ θηρίον, ὥστε οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἰδὼν ἰχνευόμενον, εὑρισκόμενον, μεταθεόμενον, ἁλισκόμενον, ἐπιλάθοιτ' ἂν εἴ του ἐρῴη. ἐν δὲ τοῖς ἔργοις κυνηγετοῦντα ἀπέχεσθαι ὧν ὧραι φέρουσι, καὶ τὰ νάματα καὶ τὰ ῥεῖθρα ἐᾶν. τὸ γὰρ ἅπτεσθαι τούτων αἰσχρὸν καὶ κακὸν, καὶ ἵνα μὴ τῷ νόμῳ ἐναντίοι ὦσιν * οἱ ἰδόντες. καὶ ὅταν ἀναγρία ἐμπίπτῃ, ἀναλύειν χρὴ τὰ περὶ κυνηγέσιον πάντα. κυνῶν δὲ κόσμος δέραια, ἱμάντες, * στελμονίαι. ἔστω δὲ τὰ μὲν δέραια, μαλακὰ, πλατέα, ἵνα μὴ θραύῃ τὰς τρίχας τῶν κυνῶν· οἱ δὲ ἱμάντες ἔχοντες ἀγκύλας τῇ χειρὶ, ἄλλο δὲ μηδέν. οὐ γὰρ καλῶς τηροῦσι τὰς κύνας, οἱ ἐξ αὐτῶν εἰργασμένοι τὰ δέραια. αἱ δὲ * στελμονίαι πλατεῖς τοὺς ἱμάντας, ἵνα μὴ τρίβωσι τὰς λαγόνας αὐτῶν· ἐγκαταρραμμέναι δὲ ἐγκεντρίδες, ἵνα τὰ γένη φυλάττωσι. ἐξάγειν δὲ αὐτὰς οὐ χρὴ ἐπὶ τὰ κυνηγέσια, ὅταν μὴ τὰ προσφερόμενα δέχωνται ἡδέως, (τεκμήριον δὲ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἔρρωνται) μηδὲ ὅταν ἄνεμος πνέῃ μέγας. διαρπάζει γὰρ τὰ ἴχνη, καὶ οὐ δύνανται ὀσφραίνεσθαι, οὐδὲ αἱ ἄρκυς ἑστάναι, οὐδὲ τὰ δίκτυα. ὅταν δὲ τούτων μηδέτερον κωλύῃ, ἄγειν διὰ τρίτης τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἀλώπεκας μὴ ἐθίζειν τὰς κύνας διώκειν. διαφθορὰ γὰρ μεγίστη, καὶ ἐν τῷ δέοντι οὔποτε πάρεισιν. εἰς δὲ τὰ κυνηγέσια μεταβάλλοντα ἄγειν, ἵνα ὦσιν ἔμπειροι τῶν κυνηγεσίων, * αὐτοὶ δὲ τῆς χώρας. ἐξιέναι δὲ πρῷ, ἵνα τῆς ἰχνεύσεως μὴ ἀποστερῶνται· ὡς οἱ ὀψιζόμενοι ἀφαιροῦνται τὰς μὲν κύνας τοῦ εὑρεῖν τὸν λαγὼ, αὐτοὺς δὲ τῆς ὠφελείας. οὐ γὰρ ἐπιμένει τοῦ ἴχνους ἡ φύσις, λεπτὴ οὖσα, πᾶσαν ὥραν. τὴν δὲ στολὴν ὁ ἀρκυωρὸς ἐξίτω ἔχων ἐπὶ θήραν, μὴ ἔχουσαν βάρος. τὰς δὲ ἄρκυς ἱστάτω * ἀμφιδρόμους, τραχείας, σιμὰς, χαραδρώδεις, σκοτεινὰς, ῥοῦς, χαράδρας, χειμάρρους ἀενάους. εἰς ταῦτα γὰρ μάλιστα φεύγει. ὅσα δὲ * ἄλλα εἰς ἄπειρον εἰπεῖν. τούτων δὲ παρόδους, διόδους, καταφανεῖς, λεπτὰς, εἰς ὄρθρον καὶ μὴ πρῴ· ἵνα ἐὰν ᾖ πλησίον τὸ ἀρκυστάσιον τῶν ζητησίμων, μὴ φοβῆται, ἀκούων ὁμοῦ τὸν ψόφον.

καταβάλλει ἄρα ἢ παραβάλλει

* ἰσχυριζόμενος, διὰ δὲ ἐπιστρέφεται

οἱ ἀγῶνες.

τελαμωνίαι.

τελαμωνίαι.

αὐτὸς δὲ

* ἀμεὶ ... ὁδοὺς ...

* ἅμα αἰτεῖν, ἑτέρων αἰτῶν. * πάντων δὲ παρόδους,

A Quumq; in eo eſt vt capiatur à canibus, alteram autem demittit, & detorquet obliquam; & vtra tamdẽ parte læditur, in hanc innitens, hoc modo celeriter ſeſe flectit, exiguo temporis ſpatio longe canibus irruentibus poſt ſe relictis. Adeo lepidum vero animal eſt, vt nemo ſit; qui, ſi eum videat, dum veſtigatur, dum inuenitur, dum curſu petitur, dũ capitur, cuiuſuis rei caræ nõ obliuiſcatur. At inter venandum in locis cultis, à fructibus venator quorũuis anni temporum abſtineat, latices & flumina B relinquat intacta. Nam vt ea tangere fœdũ ac improbũ eſt; ita legem venatoriam violant, qui hoc faciunt. Quod ſi nulla ſe fera obtulerit, ad venationẽ pertinentia refigẽda ſunt omnia. Canum ornatus ſunt collaria, lora, cinctus. Collaria quidem mollia ſint, & lata, ne pilos canum adterant. Lora pro manibus anſas habeant, præterea nihil. Nec recte canes retinent ac ſeruant, qui collaria de loris conficiunt. Cinctus habeant lora latiora, ne canum ilia terant. C Muniti ſint etiam inſutis aculeis, vt genus ſuum conſeruent. Venatum canes non educuntor, ſi cibos, qui offeruntur, non lubenter accipiant, quod in eis minus commodæ valetudinis indicium eſt; nec ſi flatus venti magnus ſit. Is enim diſſipat veſtigia, nec canes tunc odorari, nec ſagenæ retiáve ſtare poſſunt. Quod ſi horum neutrũ impediat, ad tertiũ quemq; diem educuntor. Nec vulpes perſequi adſueſcant canes. id enim eos maxime corrumpit, vt quum oportet, numquam præſto ſint. In educen-D do mutanda loca venationum, vt & canes venandi, & venator ipſe regionis peritus euadat. Exeundum eſt autem diluculo, ne veſtigatio fruſtra fiat. Quippe qui venatum ſerius educunt, canes inuentione leporis, ſeipſos fructus perceptione fraudant; Etenim veſtigij natura, quum ſubtilis ſit, quouis anni tempore diu non durat. Veſte cuſtos retiarius minime ponderoſa indutus venatum exeat. Retia collocet ad vias nemorum aſperas, decliues, laxas, caliginoſas; ad riuos, conualles, aquas perennes. Ad hæc enim loca præcipue E lepus ſe fuga confert. Infinitum aliquid, alia dicere quæcumque huc pertinent. Aditus, tranſitus, manifeſti, ſubtiles, verſus diluculum, non ante lucem faciundi: ne ſi retia prope feras inquirendas tendantur, audiens ſtrepitum fera terreatur.

Sin magnum interſit ſpatium, minus ante lucem aliquis ire prohibetur, vt loca retibus tendendis expurget. Ne quid autem eis obſtet, furculæ infigendæ ſunt ſupinæ; vt plagæ magis tentæ ſint, quum adducuntur. Summis furculis totidem laqueos indat, parique modo fulciat, adtollens in medio concauitatem plagæ. Ad marginem plagæ lapidem oblōgum magnumque adnectat, ne recte, quum leporem tenuerit, in contrariam partem tendat. Longa vero & alta indagine cingat, ne forte lepus tranſiliat. In ipſis inueſtigationibus nulla interponēda mora. Quippe venatoris eſt, & induſtrij quidem, celeriter omnino ferā capere. Retia maiora in planitie tendat, caſſes autem in vias coniiciat, & opportunis extra ipſos tramites locis, caſſium margines ad humum religans, limbos ſummos cōtrahens, inter oras rete ſuſtollentes furculas figens, funiculos ſummis furculis tenſiles imponat, & interualla retium, quibus euadere fera poſſet, obſtruat. Deniq; circumiens vndiq; obſeruet. Si vel indago, vel rete inclinauerit, erigat. Leporem vero, dum ad ſagenas agitur, antrorſum recta currere ſinat, ipſe eum clamore poſt eum currat: atq; vbi iam in caſſes inciderit, canum iram, non eos adtingendo; ſed verbis mitigando compeſcat: & venatori clamore ſignificet, vel captum eſſe, vel huc illacue tranſcurriſſe, vel nō ab ſe viſum, vel iam conſpici. Venator autem, neglecto leuique veſtitu amictus, itidemque calceatus, venatum exeat, manu clauam geſtans; eumque retium cuſtos ſequatur. Ad venādum vero taciti accedant, ne lepus, ſi forte alicubi ſit in proximo, vocem audiens loco ſe moueat. Canibus ad ſiluam, ſeorſum ſingulis, ita religatis, vt facile ſolui poſſint; caſſes & retia maiora, ceu dictum, erigunto. Inde retium cuſtos excubias agat, venator ipſe canibus ſecum ſumtis ad prædam in caſſes adducendam abeat. Votis hinc Apollini & Dianæ, quæ ruri colitur, de impertiendis primitiis prædæ nuncupatis, canem vnam ſoluat, quæ veſtigandi peritiſſima ſit, idq; ſi tempus ſit hibernū, ipſo cum ſolis ortu; ſi æſtas, ante diē; aliis anni temporibus, quodam inter hæc tēpore medio. Poſtquam canis iſta rectū feræ veſtigium ex aliis variatis & implicitis eruerit, alterū quoque ſoluat. Dum vero veſtigij finis ab his quæritur, interiecto tēpore nō magno, ſingulatim & alias dimittat, ipſeq; ſequatur

ἐὰν δὲ ᾖ ἀπ' ἀλλήλων πολὺ, ἧττον * κωλύει πρωὶ [κωλύει ἰέναι] καθαρὰς ποιεῖσθαι τὰς ἀρκυστασίας. ἵνα δὲ αὐτῶν μηδὲν ἀντέχηται, πηγνύσθω δὲ τὰς σχαλίδας ὑπτίας, ὅπως ἂν ἐπαγόμεναι ἔχωσι τὸ σύντονον. ἐπὶ δ' ἄκρας ἴσους τοὺς βρόχους ἐπιβαλλέτω, καὶ ὁμοίως ἀντερειδέτω, ἐπαίρων εἰς μέσον τὸν κεκρύφαλον. εἰς δὲ τὸν περίδρομον ἐναπτέτω λίθον μακρὸν καὶ μέγαν, ἵνα ἡ ἄρκυς, ὅταν ἔχῃ τὸν λαγὼ, μὴ ἀντιτείνῃ. στοιχιζέτω δὲ μακρὰ, ὑψηλὰ, ὅπως ἂν μὴ ὑπερπηδᾷ. ἐν δὲ τοῖς ἰχνείαις * μὴ ὑπερβάλλεσθαι. [μὴ ὑπερβάλλεσθαι.] ἔστι γὰρ θηρατικὸν μὲν, φιλόπονον δὲ, τὸ ἐκ παντὸς τρόπου ἑλεῖν ταχύ. τὰ δὲ δίκτυα τεινέτω * ἐν ἀπέδοις, [ἐν ἐπιπέδοις] ἐμβαλλέτω δὲ τὰ ἐνόδια εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐκ τῶν τετριμμένων εἰς τὰ συμφέροντα, καθάπτων τοὺς περιδρόμους ἐπὶ τὴν γῆν, τὰ ἀκρωλένια συνάγων, πηγνύων τὰς σχαλίδας μεταξὺ τῶν σαρδονίων, ἐπὶ ἄκρας ἐπιβάλλων τοὺς ἐπιδρόμους, καὶ παράδρομα συμφραττέτω. φυλαττέτω δὲ ἐκπεριιών. ἐὰν δὲ ἐκκλίνῃ στοῖχος, ἢ ἄρκυς, ἀνιστάτω. διωκόμενον δὲ τὸν λαγὼ εἰς τὰς ἄρκυς, εἰς τὸ πρόσθεν προϊέσθω, καὶ ἐπιθέων μετ' ἐκβοάτω· ἐμπεπτωκότος δὲ, τὴν ὀργὴν τῶν κυνῶν παυέτω, μὴ ἁπτόμενος, ἀλλὰ παραμυθούμενος· καὶ δηλούτω τῷ κυνηγέτῃ, ὅτι ἑάλωκεν ἀναβοήσας, ἢ ὅτι παραδεδράμηκε παρὰ τάδε, ἢ τάδε, ἢ ὅτι οὐχ ἑώρακεν, * ἢ οὐ κατεῖδε. [ἢ ὅτι κατεῖδε.] τὸν δὲ κυνηγέτην ἔχοντα ἐξιέναι ἠμελημένην ἐλαφρὰν ἐσθῆτα ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, καὶ ὑπόδεσιν, ἔν τε τῇ χειρὶ ῥόπαλον· τὸν δὲ ἀρκυωρὸν, ἕπεσθαι· πρὸς δὲ τὸ κυνηγέσιον σιγῇ προσιέναι, ἵνα μὴ ὁ λαγὼς, ἐάν που ᾖ πλησίον, ὑποκινῇ ἀκούων τῆς φωνῆς. δήσαντα δὲ ἐκ τῆς ὕλης τὰς κύνας ἑκάστην χωρὶς, ὅπως ἂν εὔλυτοι ὦσι, στῆσαι τὰς ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα, ὡς εἴρηται. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν μὲν ἀρκυωρὸν εἶναι ἐν φυλακῇ, αὐτὸν δὲ τὰς κύνας λαβόντα ἰέναι πρὸς τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ κυνηγεσίου. καὶ εὐξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ μεταδοῦναι τῆς θήρας, λῦσαι μίαν κύνα, ἥτις ἂν ᾖ σοφωτάτη ἰχνεύειν· ἐὰν μὲν ᾖ χειμὼν, ἅμ' ἡλίῳ ἀνέχοντι· ἐὰν δὲ θέρος, πρὸ ἡμέρας· τὰς δὲ ἄλλας ὥρας, μεταξὺ τούτου. ἐπειδὰν δὲ ἡ κύων λάβῃ τὸ ἴχνος ὄρθιον ἐκ τῶν * ἀπηλλαγμένων, παραλῦσαι καὶ ἑτέραν· [ἐπιμεμιγμένων] περαινομένου δὲ τοῦ ἴχνους, διαλείποντα μὴ πολὺ καὶ τὰς ἄλλας ἀφιέναι καθ' μίαν, καὶ ἕπε-

tur

θαι μὴ ἐγκείμενον, ὀνομαστὶ ἑκάστην προσαγορεύοντα μὴ πολλά, ἵνα μὴ παροξύνωνται πρὸ τοῦ καιροῦ. αἱ δὲ ὑπὸ χαρᾶς καὶ μένους προϊοῦσιν, * ἐξέλουσαι τὰ ἴχνη, ὡς πέφυκε, διπλᾶ, τριπλᾶ, * προφορούμεναι παρὰ τὰ αὐτά, διὰ τῶν αὐτῶν, ἐπηλλαγμένα, περιφερῆ, * ὄρθια, καμπύλα, πυκνά, μανά, γνώριμα, ἄγνωστα, ἑαυτὰς παραθέουσαι, ταχὺ ταῖς οὐραῖς * διασείουσαι, καὶ ἐπικλίνουσαι τὰ ὦτα, καὶ ἀστράπτουσαι τοῖς ὄμμασιν. ἐπειδὰν δὲ περὶ τὸν λαγὼ ὦσι, δῆλον ποιήσουσι τῷ κυνηγέτῃ, σὺν ταῖς οὐραῖς τὰ σώματα ὅλα συνεπικραδαίνουσαι, πολεμικῶς ἐπιφερόμεναι, φιλονείκως παραθέουσαι, συντρέχουσαι φιλοπόνως, συνιστάμεναι ταχὺ, διιστάμεναι, πάλιν ἐπιφερόμεναι· τελευτῶσαι δὲ ἀφίξονται πρὸς τὴν εὐνὴν τοῦ λαγὼ, καὶ ἐπιδραμοῦνται ἐπ᾽ αὐτόν. ὁ δ᾽ ἐξαίφνης ἀναΐξας, ἐφ᾽ αὑτὸν ὑλαγμὸν ποιήσει τῶν κυνῶν καὶ κλαγγὴν φεύγων. ἐμβοώντων δὲ * αὐτῷ διωκομένῳ, ἰὼ κύνες, ἰὼ κακαί, σοφῶς γε ὦ κύνες. καλῶς γε ὦ κύνες. καὶ κυνοδρομεῖ περιελίξαντα ὃ ἀμπέχεται περὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὸ ῥόπαλον ἀναλαβόντα, κατὰ τὸν λαγὼ, καὶ μὴ ὑπαντᾶν. * ἄπορον γάρ. ὁ δὲ ὑποχωρῶν, ταχὺ ἐκλείπων τὴν ὄψιν, πάλιν περιβάλλει, ὅθεν εὑρίσκεται, ἐπὶ τὸ πολύ. ἀναβοᾶν * δὲ χρὴ τὸν· αὐτῷ παῖς, αὐτῷ παῖς, παῖ δή, παῖ δή· ὁ δὲ ἐάν τε ἑαλωκὼς ᾖ, ἐάν τε μή, δηλούτω. καὶ ἐὰν μὲν ἑαλωκὼς ᾖ ἐν τῷ πρώτῳ δρόμῳ, ἀνακαλεσάμενος τὰς κύνας ζητεῖν ἄλλον· ἐὰν δὲ μή, κυνοδρομεῖν ὡς τάχιστα, καὶ μὴ ἀφιέναι, ἀλλ᾽ ἐκπεραίνειν φιλοπόνως. καὶ ἐὰν πάλιν ἀπαντῶσι, διώκουσαι αὐτόν, ἀναβοᾶν· εὖ γε, εὖ γε, ὦ κύνες, ἕπεσθε ὦ κύνες. ἐὰν δὲ πολὺ προειληφυῖαι ὦσι, καὶ μὴ οἷός τ᾽ ᾖ κυνοδρομῶν ἐπιγίνεσθαι αὐταῖς, ἀλλὰ διημαρτηκὼς ᾖ τὸν δρόμον, ἢ καὶ πλησίον που φοιτώσας, ἢ ἐπιβοώσας, ἢ ἐχομένας τῶν ἰχνῶν μὴ δύνηται ἰδεῖν, πυνθάνεσθαι παραθέοντα ἅμα, ὅτῳ ἂν προσπελάζῃ ἀναβοῶντα· ἦ κατεῖδες ὦ τὰς κύνας; ἐπειδὰν δὲ πύθηται ἤδη, ἐὰν μὲν ἐν τῷ ἴχνει ὦσι, προσστάντα ἐγκελεύειν, τοὔνομα μεταβάλλοντα ἑκάστης τῆς κυνὸς ὁποσαχῇ οἷόν τ᾽ ἂν ᾖ, τοὺς τόνους τῆς φωνῆς ποιούμενον, ὀξύ, βαρύ, μικρόν, μέγα. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις κελεύσμασιν, ἐὰν ὦσιν ἐν ὄρει αἱ μεταδρομαί, ἐπικελεύειν τόδε, εὖ κύνες, εὖ ὦ κύνες. ἐὰν δὲ μὴ πρὸς αὐτοῖς ὦσι τοῖς ἴχνεσι,

ἐξελίσσουσαι, ἢ, ἐξελίττουσαι
* παραφερόμεναι
* ὀρθά,
* ἐπισείουσαι, vel potius τὰς οὐρὰς σαίνουσαι,
αὐτοὶ
ἀπείρου ἔργον·
τὸ ἑαυτοῦ

A tur, non vrgens tamē, ac vnamquamq; nominatim adpellet, nec id quidē ſæpius, ne ante tempus irritentur. Hæ vero prę gaudio & animi ardore procedunt, veſtigia cuiuſmodi ſunt, dupla, tripla, euoluentes, hac illac, proruētes ad eadē, per eadem, variata, in orbē acta, recta, curua, denſa, rara, nota, ignota, prætercurrentes ſe inuicē, caudas celerius quatiētes, aures inclinantes, oculis coruſcantes. Vbi vero prope leporē erunt, hoc ipſum venatori ſignificabūt, vna cum caudis corpora tota concutientes, bellico more irruentes, certatim procurrētes, ſtu-B dioſe concurrentes, cito ſe coniungentes, viciſſim à ſe diſcedētes, ac rurſus irruentes. Tandem ad leporis cubile peruenient, & in ipſum incurrent. Ille repente ſubſiliens, canum in ſe latratū & clamorem fugiendo cōuertet. Ipſi vero inter perſequendū clamēt, Io canes, Io ſegnes, Certo canes, recte o canes. Venator obuoluto manui, quocumq; circumdatur, clauaque ſumta, ſimul incitato curſu more canū feratur, & leporis quidem à tergo, nō vt ei occurrat. Nam C venatoris hoc imperiti. Lepus autē ſe ſubducens, & celeriter ex oculis ſe proripiens, rurſus ea plerūq; loca circuit, quibus in locis inueniebatur. Exclamet autem venator, In eum puer, In eum puer, Puer, inquam, Puer heus. Ille vero ſignificet, captus ſit, necne. Quod ſi primo curſu captus fuerit, reuocatis canibus alium quærat: ſin minus, quam celerrime poteſt, canū more currat, nec deſiſtat ſed ſtudioſe omnia peruadat. D Quod ſi rurſum perſequentes leporem canes occurrerint, exclamet: Recte, recte, ô canes, ſequimini canes. Si canes eum longe anteuerterint, ac iam citato canum more curſu ad eas peruenire nequeat, ſed ab ipſo curſu aberrauerit, aut eas in propinquo vagantes, aut adlatrantes, aut veſtigijs inhærentes videre non poſſit: in tranſcurſu, ad quemcumq; propius venerit, exclamās interroget: Heus tu, vidiſtine canes? Vbi iam cognouerit, tū vero, ſi in veſtigio fuerint, accedēs hortetur, toties cuiuſque canis nomē viciſſim efferēs, quoties poterit; & vocis intentionē formet in ſonum acutū, grauem, paruū, magnum. Pręter alias vero in-E citationes, ſi curſu lepores in monte petātur, ſic etiam hortetur: Belle canes, belle ô canes: Sin autem veſtigiis non inhæreant,

ſed exceſſerint, tunc eas reuocet in hunc modum: Retrorſum, retrorſum, ô canes. Sed poſtquã veſtigiis adſtiterint, circumducat eas, orbes multos crebroſq; faciens: & vbicumq; obſcura ipſis veſtigia fuerint, ſignum ſibi ſtatuat, ipſam indaginem: hinc eas & exhortando & blandiendo colligat, donec manifeſto veſtigia cognouerint. Illæ vero, ſimul ac clara erunt veſtigia, ſemet in ea conicientes, adſilientes, conſociantes, ſuſpicantes, notantes, fines ſibi notos ſtatuentes, cito leporem curſu inſequẽtur. Sed dum illæ ſic per ipſum veſtigium frequenter huc illucque proſiliunt, venator ſe reprimẽs, cum canibus minime curr at; ne contentione quadam veſtigia prætereant. At quum iuxta leporem erunt, idque venatori clare oſtendent; obſeruet ne metu canum loco ſe mouens, anterius prorũat. Illæ vero cum caudis hinc inde ſe iactantes, in ſe ipſas ruentes, ſaltu ſe adtollentes ſæpius, adlatrantes, capita ſupra modum erigẽtes, venatorem inſpectantes, hæc vera iam eſſe veſtigia per ſeipſas adgnoſcentes, ita demũ leporem excitabunt, & cum latratu inuadent. Quod ſi lepus in caſſes inciderit, aut exterius, aut interius euaſerit, ad vnumquodq; horum cuſtos retium clamorẽ tollat: &, ſi captus fuerit, alius inquiratur; ſin minus, iiſdem vt ante cõcitationibus vtendo, perſequendus erit. Sed vbi iam ſerum diei fuerit, canibus propemodũ inſequendo defatigatis; tum vero leporem venator & ipſum curſu defeſſum inquirat, nihil eorum relinquẽs inexcuſſum, quæ terra producit, aut ſupra ſe continet; ſed crebro ſe huc illuc conuertat, ne prætereatur. Procumbit enim paullo momento lepus, nec ſurgit præ laſſitudine ac metu. Secum autẽ ducat in eum canes, & incitans has, & verbis animos addens, ſiqua hominis eſt ſtudioſa, pluribus; ſi contumax, paucis; ſi has inter media, mediocriter; donec leporem vel è veſtigio perſequens interfecerit, vel in retia compulerit. Poſt hæc autẽ ſagenis retibuſq; ſublatis, canes auocet, & à venatione diſcedat; alicubi ſubſiſtens, ſi meridies æſtiuus ſit, ne canum in itinere pedes vrantur. Hyeme ſubleuatas laboribus, ad fœturam admittat: vt quietem nanctæ, verno tempore ſubolẽ generoſam producant. Nam hoc anni tẽpus ad canum incremẽta maxime conuenit. Sunt autẽ dies quatuordecim, quibus hac neceſſitate vrgentur.

A ἀλλ' ὑπερβάλλωσι, καλεῖν αὐτάς, * ἐν πάλιν, ἐν πάλιν, ὦ κύνες. ἐπειδὰν δὲ προσῶσι τοῖς ἴχνεσι, περιάγειν αὐτάς, κύκλους πολλοὺς πυκνοὺς ποιούμενον. ὅπου δ' ἂν ᾖ αὐταῖς ἀμυδρὸν τὸ ἴχνος, σημεῖον πάλῳ στίχον ἑαυτῷ, καὶ ἀπὸ τούτου συνείρειν, μέχρις ἂν σαφῶς γνωρίσωσιν, ἐγκελευόντα καὶ ὑποθωπεύοντα. αἱ δ' ἐπειδὰν λαμπρὰ ᾖ τὰ ἴχνη ἐπιρριπτοῦσαι, παραπηδῶσαι, κοινωνοῦσαι, ὑπολαμβάνουσαι, * ἐνσημαινόμεναι, ὅρους τιθέμεναι ἑαυταῖς γνωρίμους, ταχὺ μεταθεύσονται. ὅταν δὲ οὕτω διὰ τῶν ἰχνῶν πυκνῶς διάττωσι, κατέχειν μὴ συνδρομεῖν, ἵνα μὴ ὑπὸ * φιλοτιμίας ὑπερβάλλωσι τὰ ἴχνη. ἐπειδὰν δὲ περὶ τὸν λαγὼ ὦσι, καὶ τοῦτο ἐπιδεικνύωνται σαφῶς τῷ κυνηγέτῃ, προσέχειν ὅπως ἂν μὴ ὑποκινῇ εἰς τὸ πρόσθεν, πεφοβημένος τὰς κύνας· αἱ δὲ διαρριπτοῦσαι ταῖς οὐραῖς, καὶ ἑαυταῖς ἐμπίπτουσαι, καὶ πολλὰ ὑπερπηδῶσαι, καὶ ἐπαναγκλάζουσαι, ἐπαναίρουσαι τὰς κεφαλάς, [ὑπερπηδῶσαι,] εἰσβλέπουσαι εἰς τὸν κυνηγέτην, ἐπιγνωρίζουσαι ἀληθῆ εἶναι ἤδη ταῦτα ἐφ' αὐτῶν, ἀναστήσουσι τὸν λαγώ, καὶ ἐπίασι κεκλαγγυῖαι. ἐὰν δ' εἰς τὰς ἄρκυς ἐμπίπτῃ, ἢ ἔξω, ἢ ἐντὸς παρενεχθῇ, καθ' ἕκαστον τούτων ὁ ἀρκυωρὸς γεγωνείτω. κἂν μὲν ᾖ ἑαλωκώς, ἕτερον ἐπιζητεῖν· ἐὰν δὲ μή, μεταθεῖν χρώμενον τοῖς αὐτοῖς ἐγκελεύμασιν. ἐπειδὰν δὲ μεταθέωσιν αἱ κύνες ἤδη ὑπόκοποι οὖσαι, καὶ ᾖ ὀψὲ ἤδη τῆς ἡμέρας, τότε δεῖ τὸν κυνηγέτην τὸν λαγὼ ἀπειρηκότα ζητεῖν, μὴ παραλείποντα μηδὲν ὧν ἡ γῆ ἀνίησιν, ἢ ἔχει ἐφ' ἑαυτῆς, τὰς ἀναστροφὰς ποιούμενον πυκνάς, ὅπως ἂν μὴ παραλειφθῇ (κατακλίνεται γὰρ ἐν μικρῷ τὸ θηρίον, καὶ οὐκ ἀνίσταται ὑπὸ κόπου καὶ φόβου) τὰς κύνας ἐπαγόμενον, ἐγκελευόντα, παραμυθούμενον τὴν φιλάνθρωπον, πολλὰ τὴν αὐθάδη, ὀλίγα τὴν μέσην, μέχρι ἕως ἂν ἢ ἀποκτείνῃ αὐτὸν κατὰ πόδας, ἢ εἰς τὰς ἄρκυς ἐμβάλῃ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελόντα τὰς ἄρκυς καὶ τὰ δίκτυα, ἀνατρίψαντα τὰς κύνας, ἀπιέναι ἐκ τοῦ κυνηγεσίου ἐπιμείναντα, ἐὰν ᾖ θερινὴ μεσημβρία, ὅπως ἂν τῶν κυνῶν οἱ πόδες μὴ κάωνται ἐν τῇ πορείᾳ. σκυλακεύειν δὲ αὐτὰς ἐπαναπαύοντα τῶν πόνων τοῦ χειμῶνος, ἵνα ἔχουσαι τὴν ἡσυχίαν πρὸς τὸ ἔαρ ἐπάγωνται τὴν φύσιν γενναίαν. ἡ γὰρ ὥρα πρὸς τὰς αὐξήσεις τῶν κυνῶν κρατίστη αὕτη. εἰσὶ δὲ τετταρεσκαίδεκα ἡμέραι αὗται, ἐν αἷς ἡ ἀνάγκη αὕτη ἔχει.

[Margin: τὸ μὲν πάλιν, τὸ μὲν πάλιν ὦ κύνες. — ἀναμαρτανόμεναι — φιλονεικίας — ἀναζεύξαντα]

ἄγειν δὲ καταπαυομένας ἵνα θᾶττον ἐγκύμονες γίνωνται, πρὸς κύνας ἀγαθούς. ἐπειδὰν δὲ ὦσιν ἐπίφοροι, μὴ ἐξάγειν ἐπὶ κυνηγέσιον ἐνδελεχῶς, ἀλλὰ διαλείπειν, ἵνα * μὴ φιλοπονίας διαφθείρωσι. κύουσιν ἑξήκοντα ἡμέρας. ἐπειδὰν δὲ γένηται τὰ σκυλάκια, ὑπὸ τῇ τεκούσῃ ἐᾶν, καὶ μὴ ὑποβάλλειν ὑφ' ἑτέραν κύνα. αἱ γὰρ θεραπεῖαι αἱ ἀλλότριαι οὐκ εἰσὶν αὔξιμοι. τὸ δὲ μητέρων καὶ τὸ γάλα ἀγαθὸν, καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ αἱ περιβολαὶ φίλαι. ἐπειδὰν δὲ ἤδη πλανᾶται τὰ σκυλάκια, διδόναι γάλα μέχρι ἐνιαυτοῦ, καὶ οἷς μέλλει τὸν ἅπαντα χρόνον βιώσεσθαι, ἄλλο δὲ μηδέν. αἱ γὰρ βαρεῖαι πλησμοναὶ τῶν σκυλακίων διαστρέφουσι σκέλη. σώμασι νόσους ἐμποιοῦσι, καὶ τὰ ἐντὸς ἄδικα γίγνεται. τὰ δὲ ὀνόματ' αὐταῖς τίθεσθαι βραχέα, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ. εἶναι δὲ χρὴ τοιάδε· Ψυχή, Θυμός, Πόρπαξ, Στύραξ, Λόγχη. Λόχος, Φρουρά. Φύλαξ, Τάξις, Ξίφων, Φόναξ, Φλέγων, Ἀλκή, Τεύχων, Ὑλεύς, Μήδας, Πόρθων, Σπέρχων, Ὀργή, Βρέμων, Ὕβρις, Θάλλων, Ῥώμη, Ἀνθεύς, * Ἥβα. Γηθεύς, Χαρά, Λεύσων, Αὐγώ, Πολεύς Βία, Στίχων, Σπουδή Βρύας, Οἰνάς, Στερρός, Κραυγή, Καίνων, Τύρβας, Σθένων, Αἰθήρ, Ἀκτίς. Αἰχμή, Νόης, Γνώμη, Στίβων, Ὁρμή. ἄγειν δὲ τὰς σκύλακας ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον τὰς μὲν θηλείας, ὀκταμήνους· τοὺς δὲ ἄρρενας, δεκαμήνους. πρὸς δὲ τὰ ἴχνη τὰ εὐναῖα μὴ λύειν, ἀλλ' ἔχοντα ἐφειμένας μακροῖς ἱμᾶσιν, ἀκολουθεῖν ταῖς κυσὶν ἰχνευούσαις ἐῶντα αὐτὰς διαθεῖν τὰ ἴχνη. ἐπειδὰν δὲ ὁ λαγὼς εὑρίσκηται, ἐὰν μὲν καλαὶ ὦσι πρὸς τὸν δρόμον τὰ * εἴδη, μὴ ἀνιέναι εὐθύς· ἐπειδὰν δὲ προλάβῃ ὁ λαγὼς τῷ δρόμῳ, ὥστε μὴ ἐφορᾶν ἔτι αὐτόν, τὰς σκύλακας ἱέναι. ἐὰν γὰρ ὁμόθεν καλὰς τὰ εἴδη οὔσας καὶ εὐψύχους πρὸς τὸν δρόμον ἐπιλύῃ, ὁρῶσαι τὸν λαγῶ, ἐντεινόμεναι ῥήγνυνται, οὔπω ἔχουσαι συνεστῶτα τὰ σώματα. διαφυλάττειν οὖν δεῖ τοῦτο τὸν κυνηγέτην. ἐὰν δὲ αἰσχραὶ ὦσι πρὸς τὸν δρόμον, οὐδὲν κωλύει ἱέναι. εὐθὺς γὰρ δὴ ἀνέλπιστοι οὖσαι τοῦ ἑλεῖν, οὐ πείσονται τοῦτο. * τὰ δὲ δρομαῖα, ἕως ἂν ἔλθωσι τῷ ἴχνει, μεταθεῖν ἐᾶν. ἁλισκομένου δὲ τοῦ λαγὼ διδόναι αὐτὸν διαρρηγνύναι. ἐπειδὰν δὲ μηκέτι θέλωσι προσμένειν τὰς ἄρκυς, ἀλλ' ἀποσκεδαννύωνται, ἀναλαμβάνειν ἕως ἂν ἐθισθῶσιν εὑρίσκειν προσθέουσαι τὸν λαγῶ· * μὴ ἐν κόσμῳ ἀεὶ ζητοῦσαι, τελευτῶσαι γίγνονται ἔκκυνοι, πονηρὸν μάθημα.

Margin: * μὴ διὰ φιλοπονίαν διαφθαρῶσι. — Ἥβα — ἴχνη, — τὰ δὲ δρομαῖα τῶν ἰχνῶν, ἕως ἂν εὕρωσι, μεταθεῖν — * μὴ ἀκόσμως ἀνὰ ζητοῦσαι.

A Ad egregios vero canes, dum otio & quiete fruuntur, eas admittat, vt celerius cõcipiant. Vbi iam vterum geſtant, aſſidue venatum eas non educat, ſed aliquo interpoſito ſpatio; ne ſtudio laboris ſibi perniciem adferant. Vterum geſtant diebus ſexaginta. Catulos, quum nati fuerint, ſub ea relinquat, quæ partũ edidit; nec alteri cani ſubiiciat. Nam alienæ curationes ad incremẽta parum conferunt. Matrum vero & lac, & halitus bonus eſt, & complexus grati. Quum iam oberrant catuli, lac eis ad annũ vſq; præbeatur, cũ illis cibis, quibus omnẽ B ætatem victitaturi ſunt, ac præterea nihil. Graues enim repletiones catulorum crura diſtorquẽt, morbos corporibus ingenerãt, interiora minus proba reddunt. Breuia vero nomina eis indantur, vt euocari facile poſſint. Et eſſe huiuſmodi debent: Pſyche, Thymus, Porpax, Styrax, Lõche, Lochos, Phrura, Phylax, Taxis, Xiphon, Phonex, Phlegon, Alce, Teuchon, Hyleus, Medas, Porthon, Sperchon, Orge, Bremon, Hybris, Thallon, Rhome, Autheus, * Hebe, C Getheus, Chara, Leuſon, Augo, Polys, Bia, Stichon, Spude, Bryas, OEnas, Sterros, Crauge, Cænon, Tyrbas, Sthenon, Æther, Actis, Æchme, Noes, Gnome, Stribõ, Horme. Ad venationem vero catulos educat, feminas menſium octo; mares, decem. Ad veſtigia cubilium eos nõ ſoluat, ſed laxatos longis retinens loris, canes veſtigãtes ſubſequatur, & catulos per veſtigia currere ſinat. Vbi iam lepus reperitur, ſiquidem catulorum ſpecies ad curſum egregie compaD rata ſit, nõ ſtatim eos dimittat: ſed vbi curſu lepus aliquod ſpatium anticipauerit, vt iam nõ amplius eum intueatur, ibi tum catuli laxandi erunt. Nam ſi ſpecie præditos egregia, & ad curſum animoſos, cõminus ſoluat; intuentes hi leporẽ, præ contẽtione rumpũtur, quum necdũ habeant corpora ſolide cõpacta. Quapropter hoc venatori cauendũ. Sin ſpecies turpis ad curſum parum idoneas arguat, nihil impedit quominus abeant. Non enim malum hoc illis accidet, quum ab initio parum ſpei ſit, futurum, vt leporem capiant. Veſtigia vero, E quæ curſu lepus impreſſit, catulos inſequi ſinat, donec eum inuenerint. Vbi lepus ab eis capitur, diſcerpendum iiſdem tradat. Quum ad retia manere nolũt, ſed palantes hinc inde diſpergũtur; reuocet eos, donec adcurrentes inuenire leporem adſueſcant: ne ſemper eum abſque ordine quærentes, tandem canum à ſocietate ſe remoueant; quod in eis documentum non probatur,

Margin: * Hebe,

Itaq; dum iuuenes ſunt, ad caſſes eis eſcas obiiciat, vbi quid inuenerint: vt ſi propter imperitiam in venatu aberauerint, ad eſcas redeuntes non amittantur. Hoc vero non amplius faciundum, quum infeſtis erunt in feram animis, & hanc magis adpetent, quam eſcas. Plerumq; vero canibus ipſe venator cibos obiiciet. Nam quum eis non indigent, paſcentem non adgnoſcunt: at quum auide cibū adpetentes, accipiunt; diligunt eum qui offert. Lepores inueſtigandi ſunt, quum nix ita ceciderit, vt terrā operiat. Quippe ſi niui loca quædam hieme nigricantia ſint interiecta, difficilis erit inueſtigatu lepus. Quum ningit flante borea, veſtigia diu manifeſta exſtant. Non enim cito liqueſcunt; Sin & auſter ſpiret, ac ſolis ſplendor accedat, pauxillum durant, cito diffluentia. Quum vero nix continuo cadit, veſtigatione nulla vtendū. Nix enim veſtigia tegit. Nec item ſuſcipienda, quum magni ventorū flatus ſunt. Quippe niuem congerens ventus, veſtigia delet, vt cōſpici nequeāt. Quapropter ad huiuſmodi venationem cum canibus exeundum nō eſt, quandoquidem nix & canū nares adurit, & pedes, & leporis odorem gelu nimio cogit euaneſcere: ſed ſumtis retibus venator, alio ſibi adiuncto, cultis à locis ad montes tranſeat, & quum veſtigia deprehenderit, ſecundū ea progrediatur. Si variata ſint, ex iiſdem, in eadē rediens, multis ambagibus circumeat, & exitum eorum quærat. Non parum vero lepus oberrat, dubius vbi procumbat. Simul in ipſo inceſſu, quodam vti adſueuit artificio, quod hinc peti perſequendo ſoleat. Vbi veſtigium adparuerit, antrorſum progrediatur. Deducetur autē ad locum vel opacum, vel abruptum; quod venti niuē trans eiuſmodi loca ferant. Itaq; leporinis cubilibus illic idonea loca multa relinquuntur, quę quidē lepus ipſe quæritat. Quū vero veſtigia venatorē ad huiuſmodi loca ducent, non accedat propius, ne lepus ſe loco moueat; ſed per ambages circūeat. Nam ſpes eſt illic eſſe leporem: ſtatimq; patebit hoc, quū inde veſtigia nullū in alium ſe locum vlterius porrigent. Vbi cōſtiterit, leporem illic eſſe; relinquat eum ibidem, veluti manſurū; & alium quærat ante quam euaneſcant veſtigia; temporis apud animum rationem habens, vt ſi alios quoque reperiat, reliquum diei leporibus indagine cingendis ſufficiat. Quum ſatis temporis erit, retia ſingulis obtendat, eodem modo quo in locis nigricantibus; ita quidem, vt vbicumque fuerit, includatur.

A πρὸς δὲ τὰς ἄρκυς διδόναι τὰ σιτία αὐτῶν, ἕως ἂν νέαι ὦσι, * ὅταν ἀγρεύωσιν· ἵν᾽ ἐὰν πλανηθῶσιν ἐν τῷ κυνηγεσίῳ δι᾽ ἀπειρίαν, πρὸς τοῦτο ἐπανιοῦσαι σώζωνται. ἀφιστάσθωσαν δὲ τούτου, ὅταν ἤδη τῷ θηρίῳ ἔχωσι πολεμίως, ἐπιμέλειαν δὲ ποιῶνται τούτου μᾶλλον, ἢ ἐκείνου φροντίζειν. χρὴ δὲ καὶ * εἰς τὰ πολλὰ διδόναι τὰ ἐπιτήδεια ταῖς κυσὶν αὐτόν. * ὅταν μὲν γὰρ ἐνδεεῖς ὦσι, τούτου τὸν αἴτιον οὐκ ἴσασιν· ὅταν δ᾽ ἐπιθυμοῦσαι λάβωσι, τὸν διδόντα στέργουσιν. B Ἰχνεύειν δὲ τοὺς λαγὼς, ὅταν νίφῃ ὁ θεός, ὥστε ἠφανίσθαι τὴν γῆν. εἰ δ᾽ ἐνέσται μελάγχιμα, δυσζήτητος ἔσται. ἔστι δὲ, ὅταν μὲν ἐπινίφῃ, καὶ ᾖ βορρέας, τὰ ἴχνη ἔξω πολὺν χρόνον δῆλα. οὐ γὰρ ταχὺ συντήκεται. ἐὰν δὲ νότιός τε ᾖ, καὶ ἥλιος ἐπιλάμπῃ, ὀλίγον χρόνον. ταχὺ γὰρ διαχεῖται. ὅταν δ᾽ ἐπινίφῃ συνεχῶς, οὐδὲν δεῖ. ἐπικαλύπτει γάρ. οὐδ᾽ ἂν πνεῦμα ᾖ μέγα. συμφορῶν γὰρ τὴν χιόνα, ἀφανίζει. κύνας μὲν οὖν οὐδὲν δεῖ ἔχοντας ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν C ταύτην. ἡ γὰρ χιὼν καίει τῶν κυνῶν τὰς ῥῖνας, τοὺς πόδας, τὴν ὀσμὴν τοῦ λαγὼ ἀφανίζει, διὰ τὸ ὑπερπαγές. λαβόντα δὲ τὰ δίκτυα, μετ᾽ ἄλλου ἐλθόντα πρὸς τὰ ὄρη παριέναι ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἐπειδὰν λάβῃ τὰ ἴχνη, πορεύεσθαι κατὰ ταῦτα. ἐὰν δ᾽ ἐπηλλαγμένα ᾖ, ἐκ τῶν αὐτῶν πάλιν εἰς * τὸ αὐτὸ ἥκοντα, κύκλους ποιούμενον, ἐκπεριιέναι τὰ τοιαῦτα, ζητοῦντα * ὅποι ἔξεισι. πολλὰ δὲ πλανᾶται ὁ λα- D γὼς, ἀπορούμενος ὅπου κατακλιθῇ. ἅμα δὲ καὶ εἴθισται τεχνάζειν τῇ βαδίσει, διὰ τὸ διώκεσθαι ἀεὶ ἀπὸ τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δ᾽ ἂν φανῇ τὸ ἴχνος, προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν. ἄξει δὲ ἢ πρὸς σύσκιον τόπον, ἢ πρὸς ἀπόκρημνον. τὰ γὰρ πνεύματα ὑπερφορεῖ τὴν χιόνα ὑπὲρ τῶν τοιούτων. παραλείπεται οὖν εὐνάσιμα πολλά. ζητεῖ δὲ τοῦτο. ἐπειδὰν δὲ τὰ ἴχνη πρὸς τοιαῦτα φέρῃ, μὴ προσιέναι ἐγγὺς, ἵνα μὴ ὑπανιστῆται, ἀλλὰ κύκλῳ ἐκπεριιέναι. ἐλπὶς γὰρ αὐτοῦ εἶναι. δῆ- E λον δ᾽ ἔσται· τὰ γὰρ ἴχνη ἀπὸ τῶν τοιούτων οὐδαμοῦ περάσει. ἐπειδὰν δ᾽ ᾖ σαφὲς, ὅτι αὐτοῦ ἐστιν, ἐᾶν μένειν γάρ. ἕτερον δὲ ζητεῖν, πρὶν τὰ ἴχνη ἄδηλα γενέσθαι, τῆς ὥρας ἐνθυμουμένους, ὅπως, ἂν καὶ ἑτέρους εὑρίσκῃ, ἔσται ἡ λειπομένη ἱκανὴ περιστήσασθαι. ἥκοντος δὲ τούτου, περιτείνειν αὐτῶν ἑκάστῳ τὰ δίκτυα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐν τοῖς μελαγχίμοις, περιλαμβάνοντα ἐν ᾧπερ ὅτῳ ἂν ᾖ.

ὅπου εὑρῶσι.

ἐς τὰ πολλά

* ἴσασι γὰρ μὴ ἐνδεεῖς

τὰ αὐτὰ

ἴοι

καὶ ἐκταθὲν ἐσηκότα ᾖ, προσελθόντα κινεῖν. ἐὰν δὲ ἐκκυλισθῇ ἐκ τῶν δικτύων, μεταθεῖν κατὰ τὸ ἴχνος. ὁ δὲ ἀφίξεται πρὸς ἕτερα τοιαῦτα χωρία, ἐὰν μὴ ἄρα ἐν αὐτῇ τῇ χιόνι πιέσῃ ἑαυτόν. σκεψάμενον οὖν δεῖ ὅπου ἂν ᾖ, περιστῆσαι. ἐὰν δὲ μὴ ὑπομένῃ, μεταθεῖν. ἁλίσκεται γὰρ καὶ ἄνευ τῶν δικτύων. ταχὺ γὰρ ἀπαγορεύει, διὰ τὸ βάθος τῆς χιόνος, καὶ διὰ τὸ, κάτωθεν τῶν ποδῶν λασίων ὄντων, προσέχεσθαι αὐτῷ ὄγκον πολύν. Ἐπὶ δὲ τοὺς νεβροὺς καὶ τὰς ἐλάφους κύνας εἶναι Ἰνδικάς. εἰσὶ γὰρ ἰσχυραί, μεγάλαι, ποδώκεις, οὐκ ἄψυχοι. ἔχουσαι δὲ ταῦτα, ἱκαναὶ γίγνονται πονεῖν. τοὺς μὲν οὖν νέους νεβροὺς τοῦ ἦρος θηρᾶν. ταύτην γὰρ τὴν ὥραν γίγνονται. κατασκέψασθαι δὲ πῆ τῇ δὲ προτέρᾳ προελθόντα εἰς * τὰς ὀργάδας, οὗ εἰσὶν ἔλαφοι πλεῖσται. ὅπου δ' ἂν ὦσιν, ἔχοντα τὸν κυναγωγὸν τὰς κύνας καὶ ἀκόντια, πρὸ ἡμέρας ἐλθόντα εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τὰς μὲν κύνας δῆσαι ἄποθεν ἐκ τῆς ὕλης, ὅπως μή, ἂν ἴδωσι τὰς ἐλάφους, ὑλακτῶσιν. αὐτὸν δὲ σκοπιωρεῖσθαι. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄψεται ἀγούσας τοὺς νεβροὺς πρὸς τὸν τόπον, οὗ ἂν μέλλῃ ἑκάστη τὸν ἑαυτῆς εὐνάσειν. κατακλίνασαι δέ, καὶ γάλα δοῦσαι, καὶ διασκεψάμεναι μὴ ὁρῶνται ὑπό τινος, φυλάττουσι τὸν αὑτῆς ἑκάστη, ἀπελθοῦσαι εἰς τὸ ἀντιπέρας. ἰδόντα δὲ ταῦτα, τὰς μὲν κύνας λῦσαι, αὐτὸν δὲ λαβόντα ἀκόντια προϊέναι ἐπὶ τὸν νεβρὸν τὸν πρῶτον, οὗ εἶδεν εὐνασθέντα, τὸν τόπον ἐνθυμούμενον, ὅπως μὴ διαμαρτήσεται. πολλὰ γὰρ ἀλλοιοῦται τῇ ὄψει ἐγγὺς οἷα πόρρ. προσιόντι, ἢ * οἱ πόρρωθεν ἔδοξαν εἶναι. ἐπειδὰν δὲ ἴδῃ αὐτόν, προσιέναι ἐγγύς. ὁ δὲ ἕξει ἀτρέμα, πιέσας εἰς ἐπὶ γῆν, καὶ ἐάσει ἀνελέσθαι, ἐὰν μὴ ὑφυσμένος ᾖ, βοᾷ μέγα. τούτου δὲ ὑομένου οὐ μενεῖ. ταχὺ γὰρ τὸ ὑγρόν, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ συνιστάμενον, ποιεῖ ἀποχωρεῖν αὐτόν. ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ τῶν κυνῶν σὺν πόνῳ διωκόμενος. λαβόντα δὲ δοῦναι τῷ δικτυώρῳ. ὁ δὲ βοήσεται. ἡ δ' ἔλαφος τὰ μὲν ἰδοῦσα, τὰ δ' ἀκούσασα, ἐπιδραμεῖται τῷ ἔχοντι αὐτόν, ζητοῦσα ἀφελέσθαι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ ἐγκελεύειν τὰς κύνας, καὶ χρῆσθαι τοῖς ἀκοντίοις. κρατήσαντα δὲ τούτου πορεύεσθαι καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους, καὶ τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους χρῆσθαι τῆς θήρας. καὶ οἱ μὲν νέοι τῶν νεβρῶν, οὕτως ἁλίσκονται. οἱ δὲ ἤδη μεγάλοι, χαλεπῶς. νέμονται γὰρ μετὰ τῶν μητέρων καὶ ἑτέρων ἐλάφων

A Retibus autem iam erectis, accedens leporem excitet. Quod ſi fuerit elapſus è retibus, per veſtigia ſequatur: quoniam ad alia lepus eiuſmodi loca perueniet, niſi forte in ipſam niuem ſe depreſſerit. Itaq; venator, vbi conſiderauerit, quo loco ſit, retibus eũ cinget: ſi non ſubſiſtat, curſu inſequetur. Nam ſine retibus etiam capietur. Quippe celeriter animum deſpondet, tum ob niuis altitudinem, tum etiam propterea quod quum inferius ei pedes hirſuti ſint, magna niuis moles eis adhæreat. Hinnulis ceruiſq; venandis Indicæ canes adhibendæ ſunt. *Hinnulorũ venatio.*

B Nam eæ robuſtæ, magnę, veloces ſunt, nec puſillanimes: & quum tales ſint, ad labores quoq; ſufficiunt. Ac teneræ quidem ætatis hinnulos verno tẽpore venetur: tunc enim naſcuntur. Sed primum lucos ingreſſus, in quibus cerui plurimi ſunt, omnia contempletur, & ad locum, in quo fuerint, canum magiſter cum canibus & iaculis ante lucẽ veniens, canes à ſylua procul religet; ne, ſi ceruam viderint, latratus emittant: ipſe de ſpecula proſpiciat. Videbit autem ſimul, ac

C illuxerit, ceruas illuc ducentes hinnulos, vbi ſuũ quælibet in cubili eſt collocatura. Poſtquam eos heic reclinarũt humi, & lactarunt, & hinc inde conſiderarunt, ne cõſpiciantur à quoquam: ita deinde in locum aduerſum diſcedentes, ſuũ ſingulæ cuſtodiunt. Hæc vbi viderit, canes ſoluat: ipſe ſumtis iaculis, ad primum hinnulũ progreditor, ad animum reuocãs, vbi locorum in cubili reclinatum conſpexerit, ne forte aberret. Nam pleraq; loca vidẽtur adſpectui

D propius accedentis alia quã cuiuſmodi de longinquo paruerant. Quum autem hunc viderit, accedat propius. Ille immotus manebit, humũ verſus ſe deprimens, & ſe tolli ſinet, niſi ſit imbre madidus, & valde clamet. Id enim ſi fiat, non manebit. Nam humor ille, quem intra ſe continet, præ frigore concreſcens, vt celeriter inde ſe proripiat, efficit. Capietur autem à canibus cum labore inſequentibus. Captum cuſtodi retium tradat. Tollet ille clamorem, & cerua partim conſpectis his, partim auditis, curſu tenentem inuadet, & eripiendi viam

E quæret. Interea vero canes incitet venator, & iaculis vtatur. Hunc vbi redegerit in poteſtatem, ad alios tendat; in quos eodem genere venationis vtetur. Et iuuenes quidem hinnuli, hoc modo capientur: at vero iam grandiuſculi, difficilius. Quippe cum matribus aliiſque ceruis paſcuntur,

& in eos medios ſe recipiunt, quoties ab inſequentibus curſu petuntur: interdum ante illos procurrunt, à tergo rarius eſſe ſolét. Ceruæ autem, hos propugnãdi ſtudio, canes proterunt & proculcant. Itaque captu difficiles ſunt, niſi quis ſtatim irruerit, & feras à ſe inuicem ita diſſipauerit, vt ſolus hinnulorum aliquis per vim deſertus maneat. Eo vero currente, canes à tergo curſu primo relinquuntur. Nam & valde formidoloſum reddit abſentia ceruarum, & hinnulorum id ætatis celeritas alia nulla cum celeritate comparari poteſt. Secundo autẽ tertioue curſu, cito capiuntur. Quippe corpora illorum, quum adhuc recẽtia ſint ac tenera, laborem ſuſtinere nequeũt.

De tendiculis, quibus capiũtur cerui.

Solent etiam collocari tendiculæ ceruis, in mõtibus, circa prata, riuos, ac flumina, ſaltus ac valles, ad viarũ aditus atq; tranſitus, in agris, quocumque adierint. Tendiculas autem oportet è taxo contextas eſſe, delibratas, ne putreſcant; & habere coronas plane orbiculares, clauis alternatim ferreis atq; ligneis in ſeſe defixis ac innexis: inter quos maiores ſint ferrei, vt pedi cedant lignei, & eumdem ferrei premant. Laqueus autem funiculi coronæ imponendi, cum ipſo funiculo, nexus è ſparto ſit. Quippe putredini hoc minime obnoxium eſt. Ipſe laqueus & funiculus firmi ſint. Lignum, quod funiculo adligabitur, quernum, aut ilignum eſto; longitudine trium ſpithamarum, craſſitudine vnius palmi, corticemq; ſuum adhuc habeat. Tendiculas vero collocet aperta ſcrobe ad quinque palmos in orbem, ſuperne coronis tendicularum æqualem, inferius ſubinde anguſtiorem, ſimiliter funiculo & ligno ſcrobem aperiat, quanta demittendo vtriq; conueniat. Hæc vbi fecerit, in fundum ſcrobis inferius tendiculam æquabili ſitu imponat; laqueum vero funiculi circumponat coronæ. Et quũ funiculum atq; lignum ſuo vtrumque loco demiſerit, aculeatas atractylidis ſpinas imponat coronæ, non nimium tendentes extrinſecus, & ſuper eas folia minuta ſpargat, quæ tunc anni tempus habebit. Poſtea vero terra eis ſuperiniiciatur primum è ſuperficie ſcrobium egeſta, & ſuper eam ſolida terra procul inde ſumta, vt ceruæ quammaxime occultus ſit locus: quodque terrę ſupererit è ſcrobibus, procul à tendicula deportetur. Etenim ſi motæ recenter humi odorem cerua perceperit, quod facere ſtatim ſolet, hæſitabunda reſtitat.

A καὶ ἀποχωροῦσιν ὅταν διώκωνται, ἐν μέσαις, ἐνίοτε δὲ πρόσθεν, ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν, ὀλιγάκις. αἱ δὲ ἔλαφοι τὰς κύνας, ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυνόμεναι, καταπατοῦσιν· ὥστ' οὐκ εὐάλωτοί εἰσιν, ἐὰν μὴ προσμίξας τις εὐθὺς διασκεδάσῃ αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε * μονωθῆναί τινα αὐτῶν. βιασθεῖσαι δὲ τοῦτο, τὸν μὲν πρῶτον δρόμον αἱ κύνες ἀπολείπονται. ἥ τε γὰρ ἀπουσία τῶν ἐλάφων ποιεῖ αὐτοὺς περιφόβους, τό, τε τάχος οὐδενὶ * εἰκός ἐστι τῶν τηλικούτων νεβρῶν. δευτέρῳ δὲ καὶ τρίτῳ δρόμῳ

μονωθῆναί τινα αὐτῶν βια. Νεβροὶ δὲ ταῦτα

** ἱκανός ἐστι*

B ταχὺ ἁλίσκονται. τὰ γὰρ σώματα αὐτῶν, διὰ τὸ ἔτι νεαρὰ εἶναι, τοὺς πόνους οὐ δύνανται ἀντέχειν. ἱστᾶσι δὲ καὶ ποδοστράβας ταῖς ἐλάφοις ἐν τοῖς ὄρεσι, περὶ τοὺς λειμῶνας, καὶ τὰ ῥεῖθρα, καὶ τὰς νάπας, ἐν ταῖς διόδοις καὶ τοῖς ἔργοις, πρὸς ὅ,τι ἂν προσίῃ. χρὴ δὲ εἶναι τὰς ποδοστράβας σμίλακος πεπλεγμένας, μὴ περιφλοίους, ἵνα μὴ σήπωνται, τὰς δὲ στεφάνας εὐκύκλους ἐχούσας, καὶ τοὺς ἥλους ἐναλλὰξ σιδηροῦς τε καὶ ξυλίνους ἐγκαταπεπλεγμένους ἐν τῷ

C πλοκάνῳ· μείζους δὲ τοὺς σιδηροῦς, ὅπως αἱ μὲν ξύλινοι ὑπείκωσι τῷ ποδί, οἱ δὲ πιέζωσι. τὸν δὲ βρόχον τῆς σειρίδος τὸν ἐπὶ τῆς στεφάνης ἐπιτιθέμενον, πεπλεγμένον σπάρτου, καὶ αὐτὴν τὴν σειρίδα. ἔστι γὰρ ἀσηπτότατον τοῦτο. ὁ δὲ βρόχος * αὐτὸς ἔστω στιφρός, καὶ ἡ σειρίς. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἐξαπτόμενον, ἔστω μὲν δρυὸς ἢ πρίνου, μέγεθος τρισπίθαμον, περίφλοιον, πάχος παλαιστῆς. ἱστάναι δὲ τὰς ποδοστράβας διε-

αὐτὸς ἔστω

D λόντα τῆς γῆς βάθος πεντεπάλαστον, περιφερὲς δὲ τοῦτο, καὶ ἄνωθεν ἴσον ταῖς στεφάναις τῶν ποδοστραβῶν, εἰς δὲ τὸ κάτω ἀμφοτέρωθεν στενότερον. διελεῖν δὲ καὶ τῇ σειρίδι καὶ τῷ ξύλῳ τῆς γῆς ὅσον ἱζήσεσθαι ἀμφοῖν. ποιήσαντα δὲ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τὸ βάθος * τῆς ποδοστράβης ἐπιθεῖναι κατωτέρω ἰσόπεδον, περὶ δὲ τὴν στεφάνην τὸν βρόχον τῆς σειρίδος· καὶ αὐτὴν καὶ τὸ ξύλον καθέντα εἰς τὴν χώραν τὴν ἑκατέρου, τῇ στεφάνῃ ἐπιθεῖναι * δοκίδας ἀτρακτυλίδος μὴ ὑπερ-

** τῆς ποδοστράβης*

ἀκίδας

E τεινούσας εἰς τὸ ἔξω, ἐπὶ δὲ τούτων πέταλα λεπτά, ὧν ἂν ἡ ὥρα ᾖ. μετὰ δὲ τοῦτο τῆς γῆς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὰ πρῶτον μὲν τῆς ἐπιπολῆς ἐξαιρεθείσης ἐκ τῶν ὀρυγμάτων, ἄνωθεν * δὲ ταύτῃ γῆς στερεᾶς τῆς ἄποθεν, ἵνα ᾖ τῇ ἐλάφῳ ὅτι μάλιστα ἄδηλος ἡ στάσις· τὴν τε περιοῦσαν τῆς γῆς ἀποφέρειν πόρρω ἀπὸ τῆς ποδοστράβης. ἐὰν γὰρ ὀσφραίνηται νεωστὶ κεκινημένης, δυσωπεῖται. ταχὺ δὲ ποιεῖ τοῦτο.

ἀ' τῆς ποίας γῆς

ἐπισκοπεῖν δ᾽ ἔχοντα τὰς κύνας, τὰς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἑστώσας, μάλιστα μὲν ἕωθεν, χρὴ δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς ἔργοις, πρωΐ. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὄρεσιν οὐ μόνον τῆς νυκτὸς ἁλίσκονται, ἀλλὰ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν, διὰ τὴν ἐρημίαν· ἐν δὲ τοῖς ἔργοις, τῆς νυκτὸς, διὰ τὸ μεθ᾽ ἡμέραν φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους. ἐπειδὰν δὲ εὕρῃ ἀνεστραμμένην τὴν ποδοστράβην, μεταθεῖν ἐπιλύσαντα τὰς κύνας, καὶ * ἐπικελευσάμενα, κατὰ τὴν ὁλκὴν τοῦ ξύλου, σκοπούμενον ὅποι ἂν φέρηται. ἔσται δὲ οὐκ ἄδηλον ἐπὶ τὸ πολύ. οἵ τε γὰρ λίθοι ἔσονται κεκινημένοι, τά τε ἐπισύρματα τοῦ ξύλου καταφανῆ ἐν τοῖς ἔργοις. ἐὰν δὲ τραχέας τόπους διαφέρῃ, αἱ πέτραι ἕξουσι τὸν φλοιὸν τοῦ ξύλου ἀφηρπασμένον, καὶ κατὰ τοῦτο ῥᾴους αἱ μεταδρομαὶ ἔσονται. ἐὰν μὲν οὖν τοῦ προσθίου ποδὸς ἁλῷ, ταχὺ ληφθήσεται. (ἐν γὰρ τῷ δρόμῳ παίει τὸ σῶμα πᾶν καὶ τὸ πρόσωπον.) ἐὰν δὲ τοῦ ὄπισθεν, * ἀφελκόμενον τὸ ξύλον ἐμποδὼν ὅλῳ ἐστὶ τῷ σώματι· ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς διχρόας τῆς ὕλης ἐμπίπτει φερόμενον, καὶ ἐὰν μὴ ἀπορρήξῃ τὴν σπείραν, καταλαμβάνεται αὐτοῦ. χρὴ δὲ ἐὰν οὕτως ἕλῃ, ἢ προσγυμνούμενος πόνῳ, ἐὰν μὲν ᾖ ἄρρεν, μὴ προσιέναι ἐγγύς. τοῖς γὰρ κέρασι παίει, καὶ τοῖς ποσίν. ἄποθεν οὖν ἀκοντίζειν. ἁλίσκονται δὲ καὶ ἄνευ ποδοστράβης διωκόμεναι, ὅταν ᾖ ἡ ὥρα θερινή. ἀπαγορεύουσι γὰρ σφόδρα, ὥστε ἑστῶσαι ἀκοντίζονται. ῥιπτοῦσι δὲ καὶ εἰς τὴν θάλατταν, ἐὰν κατέχωνται, καὶ εἰς τὰ ὕδατα ἀπορούμεναι· ἔτι δ᾽ ὑπὸ δυσπνοίας πίπτουσι. πρὸς δὲ τὸν ὗν τὸν ἄγριον κεκτῆσθαι κύνας Ἰνδικὰς, Κρητικὰς, Λοκρίδας, Λακαίνας· ἄρκυς, ἀκόντια, προβόλια, ποδοστράβας. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ εἶναι τὰς κύνας ἐκ τούτου τοῦ γένους, μὴ τὰς ἐπιτυχούσας, ἵνα ἕτοιμοι ὦσι πολεμεῖν τῷ θηρίῳ. αἱ δὲ ἄρκυς λίνου μὲν τοῦ αὐτοῦ, ὧνπερ αἱ τῶν λαγωῶν· * πέντε καὶ τετταράκοντα λίνοι ἐκ τριῶν τόνων, ἕκαστος δὲ τόνος ἐκ πεντεκαίδεκα λίνων· ἀπὸ δὲ τοῦ κορυφαίου τὸ μέγεθος δεκάμματοι, τὸ δὲ βάθος τῶν βρόχων πυγόνος· οἱ δὲ περίδρομοι, ἡμιόλιοι τοῦ τῶν ἀρκυῶν πάχους. ἐπ᾽ ἄκροις δὲ δακτυλίους ἐχέτωσαν, ὑφείσθωσαν δὲ ὑπὸ τοὺς βρόχους, τὸ δὲ ἄκρον αὐτῶν ἐκπεράτω ἔξω διὰ τῶν δακτυλίων· * ἱκαναὶ δὲ πεντεκαίδεκα. τὰ δὲ ἀκόντια ἔστω παντοδαπὰ, ἔχοντα τὰς λόγχας εὐπλατεῖς καὶ * ξυρήκεις, ῥάβδους δὲ στιφράς. τὰ δὲ προβόλια, πρῶτον μὲν λόγχας ἔχοντα τὸ μὲν μέγεθος πενταπαλαίστους,

ἐγκελεύσαντα

ἐφελκόμενον

ἀνὰ δὲ

ἱκανῶς

ξυρήκας,

A Obſeruet autem venator, cum canib⁹, ceruasque in mõtibus degunt, matutino præſertim, nec minus etiam reliquo diei tẽpore; quæ cultis in locis, antelucem. Quippe non tantũ noctu capiuntur in mõtibus, ſed etiam interdiu, propter ſolitudinẽ: in locis autem cultis, noctu; idq; propterea, quod homines admodũ interdiu ceruæ metuãt. Quum autẽ tendiculam euerſam repererit, ſolutis & incitatis canibus inſequatur, qua lignum tractũ erit; & quonã id tendat, obſeruet. Plerumq; vero non obſcurum erit. Nam & lapides erũt loco moti, & ligni tra-
B cti veſtigia manifeſta in aruis exſtabunt. Si per aſpera loca feratur, delibrati ligni cortex ſaxis adhærebit, & hoc ipſo ſigno facilior erit inſecutio. Quod ſi fera pede capta fuerit anteriori, cito in poteſtatem veniet. Nam lignum inter currendum corpus totum & os percutit: ſin poſteriore, lignum, quod ægre trahitur, vniuerſum corpus impedict. Nonnumquã & in bifida quædam per ſyluã incidit, dum ita trahitur; & niſi funiculũ abruperit, illic deprehẽditur. Quod
C ſi fera vel hoc modo vel laſſitudine victa, in poteſtatẽ venerit, & mas ſit; propius adiri non debet. Nam & cornibus ferit, & pedibus. Itaq; iaculis eminus vtendũ. Capiũtur etiã ſine tendiculis, quum quis ceruas æſtate perſequitur. Quippe curſu tã vehementer exanimantur, vt etiã ſtantes iaculis ſe cõficiendas exhibeant. Itidẽ vbi tenentur, tam in mare quam alias aquas ſe conii-
D ciunt: nonnumquã deficiente ſpiritu, concidunt. At in aprum ſylueſtrem canes comparet Indicas, Cretenſes, Locrenſes, Lacænas: caſſes, iacula, venabula, tendiculas. Ac primum quidẽ canes ex hoc genere oportet eſſe minime vulgares, vt ad pugnãdum cũ fera paratæ ſint, ac promptæ. Sagenas ex iiſdem filis, quibus ad leporum venationẽ vtẽdum dixim⁹, necti oportet: filis quinq; & quadraginta, funibus tribus; & vnuſquiſq; funis quindecim filis conſtet. Longitudo nodos habeat à ſummo fune decẽ, latitudo laqueorum ſit cubiti minoris. Funiculi circuitores retium craſſitiẽ habeant ſeſquialterã, & in faſtigiis anulos laqueis ſuppoſitos, extremaq; horũ per anulos exeãt. Suf-
E ficient vero quindecim. Iacula varia ſint, quę ſpicula habeãt ſatis lata & acuta nouaculę inſtar, haſtiliaq; firma. Venabula vero primum habeant ſpicula quinum palmorũ,

& vbi ſpiculum haſtili adnectitur, illic in medioq; dentalia vel aures ſint ærate, firmæ; ipſaq; haſtilia cornea ſint, craſſitudine haſtæ. Tendiculæ, quales ceruorũ, ſunto. Sed venationis comites adſint. Quippe fera iſta vix à multis etiã capitur. Quomodo autẽ ſingulis inſtrumentis hiſce ſit vtendũ ad venationẽ, oſtendam. Primum igitur, quũ ad locum venerint, vbi aprum eſſe coniiciunt, adducere prædã venatu capiendam debent, vna de canibus Lacænis ſoluta: reliquas loris adſtrictas tenentes, cum ſoluta circumeant. Vbi vero canis hæc apri veſtigia deprehenderit, ducentem per ea comitando ſequi debent. Sed & ipſis venatoribus argumenta multa prodent aprum, velvt in mollibus locis, veſtigia: in ſyluoſis, ramorũ fragmenta: vbi arbores fuerint, dentium ictus. Canis autem vt plurimum ad locum aliquem ſyluoſum indagando perueniet, quod in eiuſmodi locis fera plerũq; recumbat. Nam hyeme calidiuſcula ſunt, æſtate frigidiuſcula. Cum ad apri cubile peruenerit, latrat: ille vero plerumq; ſurgere non ſolet. Sumant igitur canẽ, & eam cum aliis omnino procul à cubili religent, ac ſagenas in aditus ad apri cubile tendentes iniiciant, & laqueos in erectos ſyluæ ſtipites bifidos imponant. Ipſius autẽ ſagenæ ſinum longum producentes, intrinſecus ſuſtentacula faciant, ſuppoſitis vtrimq; ramis: quo per laqueos ſplẽdor lucis in illum ſinum maxime tendat, vt accurrenti apro pars interior quam lucidiſſima ſit. Funiculum circuitorem ab arbore firma religent, non ad ſpinam. Quippe nudis in locis ſpinæ nonnihil adiuuant. Supra ſingulas plagas etiam aditu difficilia loca ramis arborũ obſtruant, vt in ipſa retia curſu feratur, nec vſquam deflectat. Quum retia tetẽderint, ad canes redeãt, omneſq; ſoluãt, & iaculis venabuliſq; ſumtis procedant. Canes vnus aliquis incitet, qui eius rei peritiſſimus ſit. Reliqui ordine ſequãtur, magnis interuallis alius ab alio diſtãtes, vt trãſitus feræ ſatis late pateat. Nam ſi retrocedens in cõfertos inciderit, periculum eſt vt ſaucientur. Etenim iram ſuam in eum effunderet, quẽ adoriretur. Canes autem, quum iam à cubili propius aberũt, impetum facient: ille perturbatus exſurget, & quæcumque canis ad os eius cũ impetu feretur, eam in altum iactabit: ſimul currens, in plagas incidet. Sin minus, omnino curſu perſequendus erit.

A κατὰ δὲ μέσον τὸν καυλὸν κνώδοντας ἀποκεχαλκευμένους, στιφρούς, καὶ τὰς ῥάβδους * κρανείας (κρανίνας)
δορατοπαχεῖς. αἱ δὲ ποδοστράβαι, ὅμοιαι ταῖς τῶν
ἐλάφων. συγκυνηγέται δ' ἔστωσαν. τὸ γὰρ θηρίον
μόλις καὶ ὑπὸ πολλῶν ἁλίσκεται. ὅπως δὲ δεῖ
τούτων ἑκάστῳ χρῆσθαι πρὸς θήραν, διδάξω.
πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἐλθόντας, οὗ ἂν οἴωνται
εἶναι, ὑπάγειν τὸ κυνηγέσιον, λύσαντας μίαν
τῶν κυνῶν τῶν Λακαινῶν, τὰς δ' ἄλλας ἔχοντας
B τας δεδεμένας συμπεριιέναι τῇ κυνί. ἐπειδὰν
δὲ λάβῃ αὐτοῦ τὰ ἴχνη, ἕπεσθαι ἑξῆς τῇ ἰχνευούσῃ ἡγουμένῃ ἀκολουθίᾳ. ἔσται δὲ καὶ τοῖς κυνηγέταις πολλὰ δῆλα αὐτοῦ, ἐν μὲν τοῖς μαλακοῖς τῶν χωρίων τὰ ἴχνη· ἐν δὲ τοῖς λασίοις, τῆς
ὕλης κλάσματα· ὅπου δ' ἂν δένδρα ᾖ, πληγαὶ τῶν ὀδόντων. ἡ δὲ κύων ἐπὶ τὸ πολὺ ἀφίξεται τόπον ὑλώδη ἰχνεύουσα. κατακλίνεται
γὰρ τὸ θηρίον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοιαῦτα. τοῦ
C μὲν γὰρ χειμῶνος ἐστὶν ἀλεεινά, τοῦ δὲ θέρους
ψυχεινά. ἐπειδὰν δ' ἀφίκηται ἐπὶ τὴν εὐνήν,
ὑλακτεῖ· ὁ δ' οὐκ ἀνίσταται ὡς τὰ πολλά. λαβόντας οὖν τὴν κύνα, καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων δῆσαι ἄποθεν ἀπὸ τῆς εὐνῆς πολύ, καὶ εἰς
τοὺς ὅρμους ἐμβάλλεσθαι τὰς ἄρκυς, * ἐπιβάλλοντα τοὺς βρόχους ἐπὶ ἀποσχαλιδώματα τῆς ὕλης δικρᾶ· τῆς δὲ ἄρκυος αὐτῆς μακρὸν * προήκοντα κόλπον ποιεῖν ἀντηρείδας
ἔνδοθεν. ἑκατέρωθεν * ὑφιστάντα κλῶνας, ὅπως
D ἂν εἰς τὸν κόλπον διὰ τῶν βρόχων αἱ αὐγαὶ τοῦ
φέγγους ὡς μάλιστα ἐνέχωσιν, ἵνα προσθέοντι ὡς φανότατον ᾖ τὸ ἔσω· καὶ τὸν περίδρομον
ἐξάπτειν ἀπὸ δένδρου ἰσχυροῦ, καὶ μὴ ἐκ ῥάχου. * συνέχονται γὰρ ἐν τοῖς ψιλοῖς αἱ ῥάχοι. ὑπὲρ δὲ ἑκάστης ἐμφράττειν τῇ ὕλῃ καὶ τὰ
δύσορμα, ἵνα εἰς τὰς ἄρκυς ποιῆται * τὸν δρόμον, καὶ μὴ ἐξαλλάττων. ἐπειδὰν δὲ στῶσιν, ἐλθόντας πρὸς τὰς κύνας, λῦσαι ἁπάσας, καὶ
λαβόντας τὰ ἀκόντια καὶ τὰ προβόλια προϊέναι.
E εἰσκαλεῖν δὲ τὰς κύνας ἕνα τὸν ἐμπειρότατον, τοὺς δ' ἄλλους ἕπεσθαι κοσμίως, ἀπολείποντας ἀπ' ἀλλήλων πολύ, ὅπως ἂν ᾖ αὐτῷ ἱκανὴ διαδρομή. ἐὰν γὰρ ὑποχωρῶν ἐμπέσῃ εἰς πυκνούς, κίνδυνος πληγῆναι. ᾧ γὰρ
ἂν προσπέσῃ, εἰς τοῦτον τὴν * ὀργὴν κατέθετο.
ἐπειδὰν δὲ αἱ κύνες ἐγγὺς ὦσι τῆς εὐνῆς, * ἐπίασι· θορυβούμενος δ' ἐξαναστήσεται, καὶ ἥτις ἂν τῶν κυνῶν προσφέρηται αὐτῷ πρὸς τὸ πρόσωπον, ἀναρρίψει· θέων δ', ἐμπεσεῖται. ἐὰν δὲ μή, μεταθεῖν ἀνάγκη.

Margin: κρανίνας · ἐπιβάλλοντας | καὶ · προσήκοντας · * ὑφιστάντας · σαθροί · τὸν δρόμον, μὴ ἐξάλ. · ὀργὴν ἂν κατ. · * ἰταμῶς α.

A καὶ ἐὰν μὲν ᾖ τὸ χωρίον καταφερές, ἐν ᾧ ἂν ἔχῃ αὐτὸν ἡ ἄρκυς, ταχὺ ἐξαναστήσεται· *ἐὰν δὲ ἄπεδον, εὐθὺς ἑστήξεται περὶ αὐτὸν ἔχων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ αἱ μὲν κύνες προσκείσονται, αὐτοὺς δὲ χρὴ φυλαττομένους *αὐτοῦ ἀκοντίζειν, καὶ λίθοις βάλλειν, περιισταμένους ὄπισθεν, καὶ πολὺ ἄποθεν, ἕως ἂν κατατείνῃ, προωθῶν *αὑτὸν, τῆς ἄρκυος τὸν περίδρομον. εἶτα ὅστις ἂν ᾖ τῶν παρόντων ἐμπειρότατος καὶ ἐγκρατέστατος, προσελθόντα ἐκ τοῦ πρόσθεν τῷ προβολίῳ παίειν. B ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἀκοντιζόμενος καὶ βαλλόμενος κατατεῖναι τὸν περίδρομον, ἀλλ' ἐπανιεὶς ἔχῃ πρὸς τὸν προσιόντα περιδρομὴν ποιούμενος· ἀνάγκη, ὅταν οὕτως ἔχῃ, λαβόντα τὸ προβόλιον προσιέναι, ἔχεσθαι δὲ αὐτοῦ τῇ μὲν χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ πρόσθεν, τῇ δὲ ἑτέρᾳ ὄπισθεν. κατορθοῖ γὰρ ἡ μὲν ἀριστερὰ αὐτὸ, ἡ δὲ δεξιὰ ἐπεμβάλλει. ἔμπροσθεν δὲ ὁ πούς ὁ μὲν ἀριστερὸς* ἑπέσθω τῇ χειρὶ τῇ ὁμωνύμῳ· ὁ δὲ δεξιός, τῇ ἑτέρᾳ. προσιόντα C δὲ προβάλλεσθαι τὸ προβόλιον, μὴ πολλῷ μείζω διαβαίνοντα, *ἢ ἐμπάλιν, ἐπιστρέφοντα τὰς πλευρὰς τὰς εὐωνύμους, ἐπὶ τὴν χεῖρα τὴν εὐώνυμον, εἶτα εἰσβλέποντα εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θηρίου, ἐνθυμούμενον τὴν κίνησιν τὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς ἐκείνου· προσφέρειν δὲ τὸ προβόλιον φυλαττόμενον, μὴ ἐκκρούσῃ ἐκ τῶν χειρῶν τῇ κεφαλῇ ἐκνεύσας. *ἡ γὰρ ῥύμη τῆς ἐκκρούσεως ἕπεται. παθόντα δὲ τοῦτο πίπτειν δεῖ ἐπὶ στόμα, καὶ ἔχεσθαι τῆς ὕλης κάτωθεν. τὸ γὰρ θηρίον, ἐὰν μὲν οὕτως D *ἔχοντι προσπέσῃ, διὰ τὴν σιμότητα τῶν ὀδόντων τὸ σῶμα οὐ δύναται ὑπολαβεῖν· ἐὰν δὲ μετέωρον, ἀνάγκη πληγῆναι. πειρᾶται μὲν οὖν μετεωρίζειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνηται, ἀμφιβὰς πατεῖ. ἀπαλλαγὴ δὲ τούτων μία ἐστὶ μόνη, ὅταν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ ἔχηται, προσελθόντα ἐγγὺς τῶν συγκυνηγετῶν ἕνα ἔχοντα προβόλιον, ἐρεθίζειν ὡς ἀφήσοντα. ἀφιέναι δὲ οὐ χρή, μὴ τύχῃ τοῦ πεπτωκότος. ὅταν δὲ ἴδῃ τοῦτο, καταλιπὼν ὃν ἂν ἔχῃ E ὑπ' αὐτῷ, ἐπὶ τὸν ἐρεθίζοντα ὑπ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἐπιστρέψει. τὸν δὲ ταχὺ ἀναπηδᾶν, τὸ δὲ προβόλιον μεμνῆσθαι ἔχοντα ἀνίστασθαι. οὐ γὰρ καλὴ ἡ σωτηρία ἄλλως, ἢ κρατήσαντι. προσφέρειν δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ *προσθεῖναι ἐντὸς τῆς ὠμοπλάτης, *ἢ ἡ σφαγή, καὶ ἀντερείσαντα ἔχειν ἐρρωμένως. ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ μένους πρόεισι, καὶ εἰ μὴ κωλύοιεν οἱ κνώδοντες τῆς λόγχης, ἀφίκοιτ' ἂν διὰ τῆς ῥάβδου προωθῶν αὑτὸν πρὸς τὸν τὸ προβόλιον ἔχοντα.

ἐὰν δ' ἐπίπεδον,

αὐτὸν

αὐτὸν

ἑπέσθω

ὁ ἐν πάλῃ, Pollux.

τὸ γὰρ ῥύμα τῆς ἐκρ.

ἔχοι

προσῶσαι

ᾗ ἐμπ.

A Quod ſi decliuis fuerit locus, in quo reti captus detinetur, ſtatim exſurget: ſi planus, mox intētus in ſeipſum ſtabit. Tū vero incūbent canes, & ipſi venatores ab eo ſibi cauentes tela conicient, & lapides in eum torquebunt, à tergo circumſtantes, & lōgo quidem ex interuallo, donec ſeipſum propellens, circumcurrentē plagæ funiculum intenderit. Tunc aliquis eorū, qui adſunt, peritiſſimus, & imprimis apro capiēdo idoneus, in eum progreſſus, à fronte venabulo feriat. B Quod ſi petitus ictuſq; telis ac lapidibus, funiculū illum circuitorē intendere noluerit, ſed in accedentem cōuerſus tendat, ſeipſum circūagens; tum ſcilicet, ita re cōparata, neceſſe eſt venatorem ſumto venabulo accedere, tenētem id anterius manu ſiniſtra, poſterius altera. Nam telū ſiniſtra dirigit, dextra impellit & vrget. Anterius autē pes ſiniſter manui cognomini iūgatur, dexter dextræ. Accedēs vero, venabulū obiiciat, cruribus nō multo plus diuaricatis, quā in lucta fieri ſolet, ac toto latere læuo ad manum læuam conuerſo. Deinde feræ frontē & oculos inſpiciat, capitis in ea C motū obſeruans. Venabulum infligens caueat ne ictu declinatione capitis euitato, venabulū ei de manibus excutiat. Quippe ſequi ſolet aper excuſſionis impetū. Id autē ſi cui cōtigerit, pronus in os cadat oportet, & ſubiectæ ſibi materiei adhæreat. Nam ſi fera in aliquem ita comparatum irruerit, ſubiicere corpori dentes ſimos, eius prehendendi cauſa, nequit: ſin erectus ſit, neceſſe eſt eum ſauciari. Subleuare quidē altius eum nititur, verum id ſi nequeat, hinc D inde inſcenſum proculcat. In hoc vero diſcrimine conſtitutus vnam dumtaxat hanc viā liberationis habet, vt venationis ſociorū quiſpiam cum venabulo accedēs, velut hoc immiſſurus, aprū irritet. Non emittendū id tamen, ne lapſum feriat. Hoc aper vbi cōſpexerit, omiſſo illo, quem ſub ſe premit, in prouocantem præ ira & furore conuertetur. Tūc ille celeriter exſiliat, memor interim vt cum venabulo ſurgat. Nam alia ratione ſaluti honeſte non cōſulet, niſi fera ſuperata. Rurſus ergo venabulum eodem E modo; quo prius, infligat; ac ferrum intra ſcapulas, vbi vulneratus eſt, admoueat; & obnixus acriter venabulo incūbat. Ille præ animi ardore progreditur, & niſi aures ſpiculi prohiberent, per haſtile ſe propellens ad eum penetraret, qui venabulum tenet.

Adeo autem magna vis eius eſt, vt ipſi etiã inſint ea quæ nemo putaret: quippe recenter occiſi dentes adeo feruent, vt eis impoſiti pili, in ſe contrahantur. Viuenti vero, ſi quando prouocatus irritetur, igneſcũt. Nam alioquin aberrans in ictu à canũ corpore, ſummos eorum pilos hinc inde non adureret. Ac mas quidem tot negotiis, atq; etiam pluribus exhibitis, capitur. At feminam, ſi ea inciderit in retia, venator accurrens feriat; nõ ſine cautione tamen, ne impulſus cadat: quod ſi contigerit, proteratur neceſſe eſt, ac mordeatur. Non eſt igitur ſponte cadendum. At ſi quis huc peruenerit inuitus, ei non aliter ſurgendum eſt, quã qui ſub maſculo ceciderit. Exſurgens vero, venabulo percutiat oportet, donec eam occiderit. Solent autem hoc etiã modo capi. Tendũtur eis plagę ad exitus conuallium in loca nemoroſa, & edita montiũ aſpera, vbi patent aditus ad lucos & paludes, & aquas alias. Is, cui datum eſt hoc negotij, retia venabulo inſtructus ſeruat: alij canes adducunt, & aptiſſima quæque loca perquirunt. Vbi fera inuenta fuerit, inſequendo petitur. Quod ſi in caſſes inciderit, retium cuſtos accedat, ſumto venabulo; & cum fera ſic agat, quemadmodũ diximus: ſin minus, curſu intercipiendus eſt. Capitur etiam, dum æſtu medio premitur à canibus. Nam licet hæc fera viribus ſupra modum præſtet, præ nimio tamen anhelitu exanimatur. Pereunt vero multæ in eiuſmodi venatione canes, atq; etiam venatores ipſi periclitantur. Quum autem perſequendo exanimatæ admouere venabula coguntur, ſiue in aqua, ſeu in rupis receſſu præruptæ fuerit, ſeu de loco ſyluis denſo prodire noluerit, quãdoquidem nec à reti, nec alia re quauis impediri ſe patitur, quominus in adpropinquãtem irruat: vbi redacta huc fuerit, eundum in eam, & animi magnitudo, cuius cauſſa cupiditati ſuæ cũ labore ſatisfaciundũ ſtatuerunt, declaranda. Vtendum eſt autem venabulo, & geſtu obiectuq; corporis, vt dictũ eſt. Nam hoc modo ſiquid etiam aduerſi contingat, non id propterea, quod recte agat venator, cõtigerit. Ponuntur vero ipſis tendiculæ in iiſdem locis, ſicut & ceruis: & ſpeculationes eædem ſunt, & inſequutiones, & aditus, & vſus venabuli. Quum fœtus eorum recens editi capiuntur, hoc ipſum grauiter ferunt. Quippe non ſolent eos relinquere ſolos, dum adhuc recentes ac teneri ſunt:

A οὕτω δὲ πολλὴ ἡ δύναμίς ἐστιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἃ οὐκ ἂν οἴοιτό τις, πρόσεστιν αὐτῷ. τεθνεῶτος γὰρ ἄρτι, ἐάν τις ἐπὶ τὸν ὀδόντα ἐπιθῇ τρίχας, συντρέχουσιν, οὕτως εἰσὶ θερμοί. ζῶντι δὲ διάπυροι, ὅταν ἐρεθίζηται. οὐ γὰρ ἂν τῆς κυνός, ἁμαρτάνων τῇ πληγῇ τοῦ σώματος, ἄκρα τὰ τριχώματα περιεπίμπρατο. ὁ μὲν οὖν ἄρρην, τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω πράγματα παρασχὼν, ἁλίσκεται. ἐὰν δὲ θήλεια ᾖ ἡ ἐμπεσοῦσα, ἐπιθέοντα παίειν, φυλαττόμενον μὴ ὠσθεὶς B πέσῃ. παθόντα δὲ τοῦτο πατεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ δάκνεσθαι. ἑκόντα οὖν οὐ χρὴ ὑποπίπτειν. ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ εἰς τοῦτο, διαναστάσεις γίγνονται αἱ αὐταί, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἄρρενος. ἐξαναστάντα δὲ δεῖ παίειν τῷ προβολίῳ, ἕως ἂν ἀποκτείνῃ. ἁλίσκονται δὲ καὶ ὧδε. ἵστανται μὲν αὐτοῖς αἱ ἄρκυς ἐπὶ τὰς διαβάσεις τῶν ναπῶν εἰς τοὺς δρυμούς,* τὰ ἄγκη τὰ τραχέα, εἰσβολαὶ δ' εἰς τὰς ὀργάδας, καὶ ἕλη, καὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ τεταγμένος, ἔχων τὸ προβόλιον, φυ- C λάττει τὰς ἄρκυς. οἱ δὲ τὰς κύνας ἐπάγουσι, τοὺς τόπους ζητοῦντες τοὺς καλλίστους. ἐπειδὰν δὲ εὑρεθῇ, διώκεται. ἐὰν οὖν εἰς τὴν ἄρκυν ἐμπίπτῃ, τὸν ἀρκυωρὸν ἀναλαβόντα τὸ προβόλιον προσιέναι, καὶ χρῆσθαι ὡς εἴρηκα. ἐὰν δὲ μὴ ἐμπίπτῃ, μεταθεῖν. ἁλίσκεται δὲ καὶ ὅταν ᾖ πνῖγος, διωκόμενος ὑπὸ τῶν κυνῶν. τὸ γὰρ θηρίον καίπερ ὑπερβάλλον δυνάμει, ἀπαγορεύει ὑπὸ ἄσθματος λαμβανόμενον. ἀποθνήσκουσι δὲ κύνες πολλαὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ θήρᾳ, καὶ αὐτοὶ D οἱ κυνηγέται κινδυνεύουσιν. ὅταν δ' ἐν ταῖς μεταδρομαῖς ἀπειρηκότι ἀναγκάζωνται προσιέναι τὰ προβόλια, ἢ ἐν ὕδατι ὄντι, ἢ ἀφεστῶτι πρὸς ἀποκρήμνῳ, ἢ ἐκ δασέος μὴ θέλοντι ἐξιέναι (οὐ γὰρ κωλύει αὐτὸν οὔτε ἄρκυς, οὔτε ἄλλο οὐδὲν, φέρεσθαι ὁμόσε τῷ πλησιάζοντι) ὅμως μέντοι προσιτέον, ὅταν ἔχῃ οὕτως, καὶ ἐπιδεικτέον τὴν εὐψυχίαν, δι' ἣν εἵλοντο ἐκπονεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. χρηστέον δὲ τῷ προβολίῳ, καὶ ταῖς προβολαῖς τοῦ σώματος, ὡς εἴ- E ρηται. εἰ γάρ τι καὶ πάσχοι, οὐκ ἂν διά γε * ὀρθῶς ποιῶν πάσχοι. ἵστανται δὲ αἱ ποδοστράβαι αὐτοῖς ὥσπερ ταῖς ἐλάφοις, ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις, καὶ ἐπισκέψεις αἱ αὐταί, καὶ μεταδρομαί, καὶ αἱ πρόσοδοι, καὶ αἱ χρεῖαι τοῦ προβολίου. τὰ δὲ * νεογνὰ αὐτῶν ὅταν ἁλίσκηται, χαλεπῶς τοῦτο πάσχει. οὔτε γὰρ μονοῦται, ἕως ἂν * μικρὰ ᾖ.

ἢ ἄγκη τὰ τραχέα, ἢ εἰσβολαὶ εἰς τάς

οὐκ ὀρθῶς

* νεογνὰ

Del. μονὰ

* παρά

ὅταν τι αἱ κύνες εὕρωσιν, ἢ προΐδηταί τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζεται· ἕπονταί τε ἐπὶ τὸ πολὺ ὧν αὐτοῖς ἄμφω, χαλεποὶ ὄντες τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων, ἢ ὑπὲρ αὑτῶν. λέοντες δὲ, παρδάλεις, λύγκες, πάνθηρες, ἄρκτοι, καὶ τἄλλα, ὅσα ἐστὶ τοιαῦτα θηρία, * ἁλίσκεται ἐν ξέναις χώραις, περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ τὸ Κιττὸν τὸ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας, τὰ δὲ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τῷ Μυσίῳ, καὶ ἐν Πίνδῳ, τὰ δ' ἐν τῇ Νύσῃ ὑπὲρ τῆς Συρίας, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄρεσιν, ὅσα οἷά τ' ἐστὶ τρέφειν τοιαῦτα. ἁλίσκεται δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι φαρμάκῳ διὰ δυσχωρίαν ἀκονιτικῷ· παραβάλλουσι δὲ τοῦτο οἱ θηρώμενοι, συμμιγνύοντες εἰς τὸ αὐτὸ, ὅτῳ ἂν ἕκαστον χαίρῃ, περὶ τὰ ὕδατα, καὶ πρὸς ὅ, τι ἂν ἄλλο * προσῇ. τὰ δὲ αὐτῶν καταβαίνοντα εἰς τὸ πεδίον τῆς νυκτὸς, ἀποκλεισθέντα μεθ' ἵππων καὶ ὅπλων ἁλίσκεται, εἰς κίνδυνον καθιστάντα τοὺς αἱροῦντας. ἔστι δὲ οἷς αὐτῶν καὶ ὀρύγματα ποιοῦσι περιφερῆ, μεγάλα, βαθέα, ἐν μέσῳ λείποντες κίονα τῆς γῆς· ἐπὶ δὲ τοῦτον εἰς νύκτα ἐπέθεσαν δήσαντες αἶγα, καὶ ἔφραξαν κύκλῳ τὸ ὄρυγμα ὕλῃ, ὥστε μὴ προορᾶν, εἴσοδον ὑπολείποντες. τὰ δὲ, ἀκούοντα τῆς φωνῆς ἐν τῇ νυκτὶ κύκλῳ τὸν φραγμὸν περιθέουσι, καὶ ἐπειδὰν μὴ εὑρίσκῃ δίοδον, ὑπερπηδᾷ, καὶ ἁλίσκεται. περὶ μὲν αὐτῶν τῆς πράξεως, τῆς ἐν τοῖς κυνηγεσίοις, εἴρηται. ὠφελήσονται δὲ οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου τοῦ ἔργου πολλά. ὑγίειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευάσουσι, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον. τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. πρῶτον μὲν τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πορεύωνται ὁδοὺς χαλεπὰς, οὐκ ἀπεροῦσιν. ἀνέξονται γὰρ τοὺς πόνους, διὰ τὸ εἰθίσθαι μετὰ τούτων αἱρεῖν τὰ θηρία. ἔπειτα εὐνάζεσθαί τε σκληρῶς δυνατοὶ ἔσονται, καὶ φύλακες εἶναι ἀγαθοὶ τοῦ ἐπιταττομένου. ἐν δὲ τῇ προσόδῳ τῇ πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ἐπιέναι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ αἱρεῖν τὰς ἄγρας. τεταγμένοι δὲ ἐν τῷ πρόσθεν, οὐ λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρτερεῖν δύνασθαι. ἐν φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ, διὰ συνήθειαν. δυστυχήσαντες δὲ οἰκείου στρατοπέδου, ἐν χωρίοις ὑλώδεσι, καὶ ἀποκρήμνοις, ἢ ἄλλοις χαλεποῖς οἷοί τ' ἔσονται καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι μὴ αἰσχρῶς, καὶ ἑτέρους σώζειν.

ἁλίσκονται μὲν ἐν

πορεῖν.

A & quum canes eos inuenerint, vel aliquid ipſi præſenſerint, ſtatim ſe abdunt in ſyluas, & ambo ſequuntur eos vt plurimum, quorum ſunt; id temporis ſæuiores, & pro illis acrius quam pro ſeipſis pugnantes. At leones, pardi, lynces, pantheræ, vrſi, & aliæ, quæcumq; ſunt eiuſmodi feræ, partim peregrinis in locis capiuntur, circa Pangæum montem, & * Cittum, qui ſupra Macedoniã eſt: partim in Olympo Myſio, & Pindo: aliæ in Nyſa ſupra Syriam, & iuxta montes alios, quotquot idonei ſunt alendis huius B generis belluis. * Capiuntur vero partim in montibus aconitico veneno, propter aſperitatem regionum. Hoc autem venatores rebus iis miſcentes, quibus quæq; delectatur fera, ſecus aquas illis obiiciũt, & ſi quid aliud adire conſueuerint. Partim etiam illæ, quæ noctu in plana deſcendunt, equis & armis intercluſæ & circumuentę, nec ſine venatorum diſcrimine, capiuntur. Sunt quibus & foueas amplas orbiculari forma conficiunt, profundã in medio relinquentes terræ columnam, cui ſub noctem, caprã C religatam imponũt, & vndiq; foueam materiæ ſyluestri circumſepiunt & obſtruunt, ne circumſpiciendi facultas ſit, aditu ad ingrediendum nullo relicto. Illę vocem noctu audientes, ſepem circumcurſitant; & quum nuſquam inueniunt aditum, tranſiliunt, & capiuntur. Hactenus de iis quæ in venatione faciũda ſunt, dictum. Huic autẽ labori ac ſtudio deditі, magnã inde vtilitatẽ capient. Nam & corporibus valetudinẽ bonã conciliabũt, & viſu audituq; meliori D fruentur, & ſerius ſeneſcent. Ad diſciplinã vero militarẽ potiſſimũ eos venatio inſtituit. Primũ, vbi geſtantibus arma per difficiles vias eundũ erit, animos haud deſpondebũt. Quippe labores ſuſtinere propterea poterunt, quod iis ad feras capiẽdas adſuefacti fuerint. Deinde poterunt etiã cubare duriter, & egregios ſe declarare cuſtodes in eo quod fuerit imperatum. In hoſtibus adeũdis ſimul & progredi aduerſus eos, & facere poterunt, quæ imperãtur; idq; propterea, quod eadẽ ratione feras etiã capere cõſueuerint. In frõte collocati, quũ labores E tolerare norint, acies haud deſerẽt. In hoſtiũ fuga propter cõſuetudinẽ & vſum quibuſuis in locis aduerſarios recte pariter ac tuto proſequẽtur: Si quid infeliciter exercitui ſuo ceſſerit, in ſyluoſis, præruptis, aliiſq; difficilibus locis tã ſeipſos quã alios abſq; macula turpitudinis conſeruare poterunt.

* *Vulgo Græcis Ciſſus, hodie Ingamus, Turcis Zega. Conſule Pandectẽ Turcicum noſtrum, capite 30 & 91.*

* *De rationibus capiendi feras ceteras.*

Venationum vſus ac vtilitas.

Nam præbebit hoc eis ipſe rei vſus, vt plus aliis norint. Nonnulli quidē tales aliquando, magna ſociorum turba in fugam coniecta, iam victores hoſtes, ob difficultates locorum in errorem abreptos, ſuo ipſi robore atq; audacia prœlium inſtaurando terga dare coegerunt. Semper enim illi, qui tū à corporibus tum animis egregie cōparati ſunt, haud procul abſunt ab eo vt rem proſpere gerāt. Quum autē maiores quoq; noſtri cognouiſſent, hinc proſperos aduerſus hoſtes ſucceſſus ſuos manare, iuuētutis curā ſibi ſuſcipiendam cēſuerunt. Nam licet ab initio frugū inopia laborarēt, non tamē venatoribus interdicendum venatione iudicarunt; quum ij nihil eorum quæ ſupra terrā naſcuntur, venari ſoleāt. Præterea vetuerūt, intra multa ſtadia [propter vrbem] pernoctari, ne huius artis periti homines ſuis ipſos prædis ac venatione fraudarent. Videbant enim hāc vnam voluptatem iunioribus vtilitates adferre plurimas; quum & prudentes eos reddat, & iuſtos, quod in veritate inſtituātur. Itidem res bellicas per hæc ſibi ce lere feliciter intelligebant. Eadē voluptas à ceteris quoq; præclaris & honeſtis rebus, quibus ſe dare velint, minime iuuenes arcet; quod aliæ voluptates improbæ faciunt, quæ diſcendæ non ſunt. Ex his igitur & boni milites, & imperatores boni euadunt. Quorum enim labores ex animis & corporibus turpitudinem ac inſolētiam expellūt, & ſtudiū virtutis excitant, ij præſtātiſſimi ſunt: quippe qui nec iniurias patriæ, nec regionis & agri vaſtationem ſint neglecturi. Dicunt vero nonnulli, non eſſe ſtudio venationis indulgendū, ne res familiaris negligatur: quum non norint, eos omnino patres familias adtētiores eſſe, qui de republica & amicis bene merentur. Quod ſi ſtudioſi venationis ita ſe comparant, vt patriæ maximis in rebus vtiles ſint; nec priuata certe negligent. Nam vniuſcuiuſque fortunæ ſic cum republica coniunctæ ſunt, vt cum ea pariter & incolumes ſint, & euertātur. Itaque viri tales ſimul & ſuam & aliorum rem priuatam conſeruant. Multi tamen ex illis, qui hæc dictitant, per inuidiam imprudentes, ſua ipſorū ignauia perire malunt, quam aliorum virtute ſeruari. Nam multæ voluptates ac prauæ ſunt, quibus ſeruientes, vt peiora dicant aut faciant, inducuntur. Hinc vana & inconſiderata oratione ſibi odia pariunt, improbis vero factis morbos, damna, neces, nō ſibi ſolum, ſed etiam liberis, & amicis arceſſunt, omni vitiorū ſenſu deſtituti,

A ἡ γὰρ συνήθεια τοῦ ἔργου παρέξει αὐτοῖς πλεῖόν τι εἰδέναι. καὶ ἤδη τινὲς τῶν τοιούτων, πολλοῦ ὄχλου συμμάχων πεσόντος, τῇ αὑτῶν δεξιᾷ καὶ θράσει διὰ δυσχωρίας ἀπορήσαντας τοὺς πολεμίους νενικηκότας ἀναμαχόμενοι ἐτρέψαντο. ἀεὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἔχουσιν ἐγγὺς εἶναι τοῦ εὐτυχῆσαι. εἰδότες δὲ καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὅτι ἐντεῦθεν εὐτύχουν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπιμέλειαν τῶν νέων ἐποιήσαντο. σπανίζοντες γὰρ καρπῶν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἐνόμισαν ὅμως τοὺς κυνηγέτας μὴ κωλύειν, διὰ τὸ μηδὲν τῶν ἐπὶ τῇ γῇ φυομένων

B ἀγρεύειν. πρὸς δὲ* τούτῳ, μὴ νυκτερεύειν ἐντὸς πολλῶν σταδίων, ἵνα μὴ ἀφαιροῖντο τὰς θήρας αὐτῶν οἱ ἔχοντες ταύτην τὴν τέχνην. ἑώρων γάρ, ὅτι τῶν νεωτέρων ἡ ἡδονὴ μόνη αὕτη πλεῖστα ἀγαθὰ παρασκευάζει. σώφρονάς τε γὰρ ποιεῖ, καὶ δικαίους, διὰ τὸ ἐν τῇ ἀληθείᾳ παιδεύεσθαι. τά τε τοῦ πολέμου διὰ τῶν τοιούτων εὐτυχοῦντες ᾐσθάνοντο. τῶν τε ἄλλων εἴ τι βούλοιντο ἐπιτηδεύειν καλόν, οὐδενὸς ἀποστερεῖ, ὥσπερ αἱ ἕτεραι κακαὶ ἡδοναί, ἃς οὐ χρὴ μανθάνειν. ἐκ τῶν τοιούτων οὖν στρατιῶταί τε ἀγαθοί, καὶ στρατηγοὶ γίγνονται. ὧν γὰρ οἱ πόνοι τὰ μὲν αἰσχρὰ καὶ ὑβριστικὰ ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀφαιροῦνται, ἐπιθυμίας δ' ἀρετῆς ἐναύξονται, οὗτοι ἄριστοι. οὐ γὰρ ἂν περιίδοιεν οὔτε τὴν πόλιν τὴν ἑαυτῶν ἀδικουμένην, οὔτε τὴν χώραν πάσχουσαν κακῶς. λέγουσι δέ τινες, ὡς οὐ χρὴ ἐρᾶν κυνηγεσίων, ἵνα μὴ τῶν οἰκείων ἀμελῶσιν,

C [marginal note beside the B section: * πότερ]

D οὐκ εἰδότες, ὅτι οἱ τὰς πόλεις καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες, πάντες τῶν οἰκείων ἐπιμελέστεροί εἰσιν. εἰ οὖν οἱ φιλοκυνηγέται παρασκευάζουσιν αὑτοὺς τῇ πατρίδι χρησίμους εἶναι εἰς τὰ μέγιστα, οὐδ' ἂν τὰ ἴδια προΐοιντο. σὺν γὰρ τῇ πόλει καὶ σώζεται καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεῖα ἑκάστου· ὥστε πρὸς τοῖς αὑτῶν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἰδιωτῶν οἱ τοιοῦτοι σώζουσι. πολλοὶ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀλόγιστοι τῶν ταῦτα λεγόντων αἱροῦνται διὰ τὴν αὑτῶν κακίαν ἀπολέσθαι μᾶλλον, ἢ ἑτέρων ἀρετῇ

E σώζεσθαι. αἱ γὰρ ἡδοναὶ αἱ πολλαὶ καὶ κακαί, ὧν ἡττώμενοι ἢ λέγειν ἢ πράττειν ἐπαίρονται τὰ χείρω. εἶτα ἐκ μὲν τῶν ματαίων λόγων ἔχθρας ἀναιροῦνται, ἐκ δὲ τῶν κακῶν ἔργων νόσους, καὶ ζημίας, καὶ θανάτους, καὶ αὑτῶν, καὶ παίδων, καὶ φίλων, ἀναισθήτως μὲν τῶν κακῶν ἔχοντες,

sed

τῶν δὲ ἡδονῶν πλέον τῶν ἄλλων αἰσθανόμενοι, οἷς τίς ἂν χρήσαιτο εἰς πόλεως σωτηρίαν; τούτων μέντοι τῶν κακῶν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέξεται, ἐρασθεὶς ὧν ἐγὼ παραινῶ. παίδευσις γὰρ καλὴ διδάσκει χρῆσθαι νόμοις, καὶ λέγειν περὶ τῶν δικαίων, καὶ ἀκούειν. οἱ μὲν οὖν * πάσχοντες αὑτοὺς ἐπὶ τὸ ἀεί τι μοχθεῖν τε καὶ διδάσκεσθαι, αὑτοῖς μὲν μαθήσεις καὶ μελέτας ἐπιπόνους ἔχουσι, σωτηρίαν δὲ ταῖς αὑτῶν πόλεσιν· οἱ δὲ μὴ θέλοντες διὰ τὸ ἐπίπονον διδάσκεσθαι, ἀλλὰ ἐν ἡδοναῖς ἀκαίροις διάγειν, φύσει οὗτοι κάκιστοι. οὔτε γὰρ νόμοις, οὔτε λόγοις ἀγαθοῖς πείθονται. οὐ γὰρ εὑρίσκουσι, διὰ τὸ μὴ πονεῖν, οἷον χρὴ τὸν ἀγαθὸν εἶναι. ὥστε οὔτε θεοσεβεῖς δύνανται εἶναι, οὔτε σοφοί. τῷ δὲ ἀπαιδεύτῳ χρώμενοι, πολλὰ ἐπιτιμῶσι τοῖς πεπαιδευμένοις. διὰ μὲν οὖν τούτων οὐδὲν ἂν καλῶς ἔχοι· διὰ δὲ τῶν ἀμεινόνων ἅπασαι αἱ ὠφέλειαι τοῖς ἀνθρώποις εὕρηνται. ἀμείνους οὖν, οἱ θέλοντες πονεῖν. καὶ τοῦτο ἐπιδέδεικται μεγάλῳ παραδείγματι. τῶν γὰρ παλαιοτέρων οἱ παρὰ Χείρωνι, ὧν ἐπεμνήσθην, νέοι ὄντες ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν κυνηγεσίων, πολλὰ καὶ καλὰ ἔμαθον. ἐξ ὧν ἐγένετο αὐτοῖς μεγάλη ἀρετή, δι' ἣν καὶ νῦν θαυμάζονται· ἧς ὅτι μὲν ἐρῶσι πάντες εὔδηλον, ὅτι δὲ διὰ πόνων ἐστὶ τυχεῖν αὐτῆς, οἱ πολλοὶ ἀφίστανται. τὸ μὲν γὰρ κατεργάσασθαι αὐτὴν, ἄδηλον· οἱ δὲ πόνοι οἱ ἐν αὐτῇ ἐνόντες φανεροί. ἴσως μὲν οὖν εἰ ἦν τὸ σῶμα αὐτῆς δῆλον, ἧττον ἂν ἠμέλουν οἱ ἄνθρωποι ἀρετῆς, εἰδότες ὅτι ὥσπερ αὐτοῖς ἐκείνη ἐμφανής ἐστιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ὑπ' ἐκείνης ὁρῶνται. ὅταν μὲν γάρ τις ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, ἅπας ἑαυτοῦ ἐστι βελτίων, καὶ οὔτε λέγει οὔτε ποιεῖ αἰσχρὰ, οὐδὲ κακὰ, ἵνα μὴ ὀφθῇ * ὑπ' ἐκείνων. ὑπὸ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐκ οἰόμενοι ἐπισκοπεῖσθαι, πολλὰ κακὰ καὶ αἰσχρὰ ἐναντίον ποιοῦσιν, ὅτι αὐτὴν ἐκεῖνοι οὐχ ὁρῶσιν. ἡ δὲ πανταχοῦ πάρεστι, διὰ τὸ εἶναι ἀθάνατος, καὶ τιμᾷ τοὺς περὶ αὐτὴν ἀγαθούς, τοὺς δὲ κακοὺς ἀτιμάζει. εἰ οὖν εἰδεῖεν τοῦτο, ὅτι θεᾶται αὐτούς, ἵεντο ἂν ἐπὶ τοὺς πόνους, καὶ τὰς παιδεύσεις, αἷς ἁλίσκεται μόλις, καὶ κατεργάζοιντο ἂν αὐτήν. θαυμάζω δὲ τῶν σοφιστῶν καλουμένων, ὅτι φασὶ μὲν ἐπ' ἀρετὴν ἄγειν,

παρέχοντες

ὑπ' ἐκείνου

A sed eodem ad voluptates ceteris acriore præditi; quorũ opera quis vti ad reipublicæ ſalutem velit? At his à vitiis nemo non abſtinebit, qui excitatus illorũ ſtudio fuerit, quæ ipſe præcipio. Nam honeſta inſtitutio docet parere legibus, deque iis & loqui, & audire, quæ iuſta ſunt. Quapropter ij qui ſic ſe gerunt, vt ſemper aliquem obire laborem, & doceri velint, ſtudia quidem illi & exercitationes ſibi laborioſas ſectantur, ſed ciuitatibus ſuis ſalutares: qui vero laboris vitandi cauſſa doceri nolunt, B ſed vitam potius in voluptatibus immodicis exigendam ſtatuunt, ingeniis præditi ſunt improbiſſimis. Quippe nec legibus, nec admonitionibus rectis obtemperant. Dum enim laborem fugiunt, qualis eſſe vir fortis & egregius debeat, non inueniunt. Itaque nec religioſi eſſe poſſunt, nec ſapientes: quumque ſe gerant, vt rectæ inſtitutionis expertes, bene inſtitutos plerumque reprehendunt. Nequit ergo quidquam in ſtatu per hos eſſe proſpero, quum his meliorum opera mortalibus omnia commoda concilientur. Ideoque ſequi- C tur, eos eſſe meliores, qui labores ſuſcipere non recuſant. Exemplo id demonſtratum inſigni. Nam veteres illi apud Chironem, quorum mentionem feci, facto à venationibus ætate prima initio, multas & egregias artes didicerunt: ex quibus magnum virtutis fructum conſequuti ſunt, propter quam nunc quoque ſunt in admiratione. Atque hanc quidem ab omnibus amari, manifeſtum eſt: ſed quia labore comparatur, multi quaſi reſiliunt. Etenim D adipiſcendi eã ſpes dubia eſt, in adipiſcendo labores manifeſti ſunt. Quod ſi virtutis quaſi corpus quoddam conſpici poſſet, minus eam mortales fortaſſe negligerent: quando perinde ſcirent ab ea ſe cerni, atque ipſa eorum oculis eſſet expoſita. Quilibet enim, quum ab amato conſpicitur, ſeipſo melior exiſtit: & à dictis ac factis turpibus & improbis abſtinet, ne ab illo talia conſpiciantur. Quum autem à virtute ſe non putent adſpici, multa palam & improba & fœda perpetrant; idque propterea, E quod ne ipſi quidem eam cernant. Illa vero, quum immortalis ſit, vbique adeſt: & recte ſe in eam gerentes, honore adficit; improbos infamia notat. Itaque ſi conſpici ſe ab ea ſcirent, ad labores & diſciplinas accederent, quibus capitur, licet ægre; ſuamque in poteſtatem illam redigerent. Mirũ hoc vero mihi de illis hominibus videtur, qui ſapientiæ profeſſores adpellãtur, quod

eorum plerique ſe iuuenibus ad virtutem duces eſſe dicant, quum potius eis ad contraria ſe duces præbeant. Quippe neminem adhuc vidimus, quem illi modo ſapientiæ profeſſores egregium virum effecerint; neq; ſcripta proferunt, quibus homines effici meliores poſſint: ſed multa de rebus vanis ab eis perſcripta ſunt, ex quibus voluptates quidem inanes iuuentus, at fructum virtutis nullũ percipit. Eadem & remorantur ac detinent illos qui fruſtra doctrinam ex eis aliquam ſibi pollicẽtur; & ab aliis vtilibus auocant, illorumq; loco vitioſa tradunt. Quamobrem eos ob illa quæ grauiora ſunt, grauius reprehendo: in ſcriptis vero, quod verba quidem exquiſita ſint, rectæ vero ſententiæ, quibus iuniores ad virtutem inſtituerentur, nuſquam adpareãt. Equidem licet rerum imperitus, ſcio tamen optimum eſſe, ab ipſa natura id quod bonũ eſt, doceri: proximũ, ab iis potius qui vere boni alicuius ſcientiam nancti ſunt, quam ab aliis qui fallendi artificium tenent. Itaque verbis forſitan non eleganter vtor, quod hæc non adfecto; ſed ea, quibus ad virtutem præclare inſtitutis opus eſt, à me recte cognita proferre cupio. Nam verba quidem vt parum ad inſtitutionem conferunt; ita ſententiæ ſunt vtiles, ſi doctrinam egregiam contineant. Vituperant autem & alij plerique profeſſores iſtos ſapientiæ ſæculi noſtri, non ſapientiæ ſtudioſos; quod in verbis, non animorum ſenſibus, ſapientiæ ſuæ acumen oſtẽtent. Nec me latet, quod præſtaret hæc à me ſcripta non eſſe. Nam facile ipſis erit, aliquid cito, licet non recte, reprehendere. Scripta tamen ita ſunt, vt recte ſe habeant; nec oſtentatores ſapientiæ, ſed reabſe ſapientes ac bonos efficiant. Neque enim hæc videri malo, quam eſſe vtilia; vt numquam refutari poſſint. At illi ſapientiæ profeſſores ad fallendum & proferunt & ſcribunt ſua, lucri ſui cauſſa nec quidquam vlli hominum proſunt. Quippe nullus eorum nec fuit, nec eſt ſapiens; ſed vnicuique ſufficit habere nomen profeſſoris ſapiẽtiæ, quod apud recte ſentientes ignominioſum eſt. Quapropter horum ſapientiæ profeſſorum præcepta cauenda moneo, ſapiẽtiæ vero ſtudioſorum inuenta cogitataque nequaquam reiiciẽda. Nam vt illi ſapientiæ profeſſores aucupãtur eos qui diuites ſunt, & iuuenes: ita communes ſunt & amici omnibus, hi ſapientiæ ſtudioſi. Fortunas hominum iidem vt in pretio non habent, ita nec ignominioſas ducunt. Non illos item moneo tibi æmulandos, qui ad captandas conditiones meliores temere fe-

A οἱ πολλοὶ τοὺς νέους, ἄγουσι δ' ἐπὶ τοὐναντίον. οὔτε γὰρ ἄνδρα που ἑωράκαμεν, ὅντιν' οἱ νῦν σοφισταὶ ἀγαθὸν ἐποίησαν, οὔτε γράμματα παρέχονται, ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται, ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἱ μὲν ἡδοναὶ * καιναί, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι· διατρίβειν δ' ἄλλως παρέχει τοῖς ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι μάτην, καὶ ἑτέρων κωλύει χρησίμων, καὶ διδάσκει κακά. μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μεγάλα, μειζόνως· περὶ δὲ ὧν γράφουσιν, ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτηται, γνῶμαι δὲ ὀρθῶς ἔχουσαι, αἷς ἂν παιδεύοιντο οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετήν, οὐδαμοῦ. ἐγὼ δὲ ἰδιώτης μὲν εἰμι, οἶδα δέ, ὅτι κράτιστον μέν ἐστι παρὰ τῆς αὐτῆς φύσεως * τὸν ἀγαθὸν διδάσκεσθαι· δεύτερον δὲ, παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθόν τι ἐπισταμένων, μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐξαπατᾶν τέχνην ἐχόντων. ἴσως οὖν τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐ σεσοφισμένως λέγω· (οὐδὲ γὰρ ζητῶ τοῦτο) C ὧν δὲ δέονται εἰς ἀρετὴν οἱ καλῶς πεπαιδευμένοι, ὀρθῶς ἐγνωσμένα ζητῶ λέγειν. ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειαν, γνῶμαι δέ, εἰ καλῶς ἔχοιεν. ψέγουσι δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοὺς νῦν σοφιστάς, καὶ οὐ τοὺς φιλοσόφους, ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι σοφίζονται, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νοήμασιν. οὐ λανθάνει δέ με, ὅτι * καλῶς καὶ ἑξῆς γεγράφθαι. ῥᾷον γὰρ ἔσται αὐτοῖς * ταχὺ μὴ ὀρθῶς μέμψασθαι. καίτοι γέγραπταί γε οὕτως, ἵνα ὀρθῶς ἔχῃ, καὶ μὴ σοφιστικοὺς D ποιῇ, ἀλλὰ σοφούς, καὶ ἀγαθούς. οὐ γὰρ δοκεῖν αὐτὰ βούλομαι μᾶλλον, ἢ εἶναι χρήσιμα, ἵνα ἀνεξέλεγκτα ᾖ εἰς ἀεί. οἱ σοφισταὶ δ' ἐπὶ τῷ ἐξαπατᾶν λέγουσι καὶ γράφουσιν, ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, καὶ οὐδένα οὐδὲν ὠφελοῦσιν. οὐδὲ γὰρ σοφὸς αὐτῶν ἐγένετο οὐδείς, οὐδ' ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἀρκεῖ ἑκάστῳ σοφιστὴν κληθῆναι, ὅ ἐστιν ὄνειδος παρά γε * τοῖς φρονοῦσι. τὰ μὲν οὖν τῶν σοφιστῶν παραγγέλματα παραινῶ φυλάττεσθαι, τὰ δὲ τῶν φιλοσόφων ἐνθυμήματα μὴ ἀτιμάζειν. E οἱ μὲν γὰρ σοφισταὶ πλουσίους καὶ νέους θηρῶνται, οἱ δὲ φιλόσοφοι πᾶσι κοινοὶ καὶ φίλοι. τύχας δὲ ἀνδρῶν οὔτε τιμῶσιν, οὔτε ἀτιμάζουσι. μὴ ζηλοῦν δὲ μηδὲ τοὺς ἐπὶ τὰς πλεονεξίας εἰκῇ ἰόν-

Margin notes: κεναί. — τὸ ἀγαθὸν — κατὰ σοφοῖς τι- δεῖξαι, μὴ γεγράφθαι. — * ἔχει — τοῖς εὖ

τὰς, μηδ' ἐπὶ τὰς ἰδίας, μήτ' ἐπὶ τὰς δημοσίας ἐνθυμηθέντα, ὅτι οἱ μὲν * ἄριστοι αὐτῶν γιγνώσκονται μὲν ἐπὶ τὰ βελτίω, ἐπίπονοί τ' εἰσίν, οἱ δὲ κακοὶ πάσχουσί τι κακῶς, καὶ γιγνώσκονται ἐπὶ τὰ χείρω. τάς τε γὰρ τῶν ἰδιωτῶν οὐσίας ἀφαιρούμενοι, καὶ τὰς τῆς πόλεως, εἰς τὰς κοινὰς σωτηρίας ἀνωφελέστεροί εἰσι τῶν ἰδιωτῶν· τά τε σώματα πρὸς τὸν πόλεμον κάκιστα καὶ αἴσχιστα ἔχουσι, πονεῖν οὐ δυνάμενοι. οἱ δὲ κυνηγέται εἰς τὸ κοινὸν τοῖς πολίταις καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ κτήματα καλῶς ἔχοντα παρέχουσιν. ἔρχονται δὲ, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ θηρία, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φίλους .... ἰόντες, δυσκλείας ἔχουσι παρὰ πᾶσιν· οἱ δὲ κυνηγέται, ἐπὶ τὰ θηρία ἰόντες, εὔκλειαν. ἑλόντες μὲν γὰρ, πολέμια νικῶσι· μὴ ἑλόντες δὲ, πρῶτον μὲν, ὅτι πάσης τῆς πόλεως ἐχθροῖς ἐπιχειροῦσιν, ἔπαινον ἔχουσιν· ἔπειτα, ὅτι οὔτ' ἐπ' ἀνδρὸς βλάβῃ, οὔτε φιλοκερδείᾳ ἔρχονται. ἔπειτα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος βελτίους γίγνονται πρὸς πολλὰ, καὶ σοφώτεροι, δι' ὃ διδάξομεν. ἐὰν γὰρ μὴ πόνοις, καὶ ἐνθυμήμασι, καὶ ἐπιμελείαις πολλαῖς ὑπερβάλωνται, οὐκ ἂν ἕλοιεν ἄγρας. τὰ γὰρ ἀντίπαλα αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνιζόμενα, καὶ ἐν τῇ αὐτῶν οἰκήσει, ἐν ἰσχύϊ πολλῇ ἐστιν. ὥστε τῷ κυνηγέτῃ μάτην οἱ πόνοι γίγνονται, ἐὰν μὴ μείζονι φιλοπονίᾳ, καὶ πολλῇ συνέσει κρατήσῃ αὐτῶν. οἱ μὲν οὖν κατὰ πόλιν βουλόμενοι πλεονεκτεῖν, μελετῶσι νικᾶν φίλους· οἱ δὲ κυνηγέται, κοινοὺς ἐχθρούς. καὶ τοὺς μὲν ἡ μελέτη αὕτη ποιεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους πολεμίους ἀμείνους, τοὺς δὲ, πολὺ χείρους. καὶ τοῖς μὲν ἡ ἄγρα μετὰ σωφροσύνης, τοῖς δὲ μετ' αἰσχροῦ θράσους. κακοηθείας δὲ καὶ αἰσχροκερδείας οἱ μὲν δύνανται καταφρονεῖν, οἱ δ' οὐ δύνανται. φωνὴν δὲ οἱ μὲν εὐεπῆ ἱᾶσιν, οἱ δ' αἰσχράν. πρὸς δὲ τὰ θεῖα τοῖς μὲν οὐδὲν ἐμποδὼν ἀσεβεῖν, οἱ δ', εὐσεβέστατοι. λόγοι γὰρ παλαιοὶ κατέχουσιν, ὡς καὶ θεοὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ χαίρουσι καὶ πράττοντες, καὶ ὁρῶντες· ὥστε ὑπάρχειν ἐνθυμουμένους τούτων, θεοφιλεῖς τ' εἶναι, καὶ * εὐσεβεῖς εἰς τοὺς νέους, τοὺς ποιοῦντας ἃ ἐγὼ παραινῶ, οἰομένους ὑπὸ θεῶν του ὁρᾶσθαι ταῦτα. οὗτοι δ' ἂν εἶεν καὶ δοκοῖεν ἀγαθοὶ, καὶ πάσῃ τῇ ἑαυτῶν πόλει, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν καὶ φίλων. οὐ μόνον δὲ ὅσοι ἄνδρες κυνηγεσίων ἠράσθησαν, ἐγένοντο ἀγαθοὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα, Ἄρτεμις, Ἀταλάντη, καὶ Πρόκρις, καὶ εἴ τις ἄλλη.

ἄιστοι αἰσχρῶς

οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φίλους. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς φίλους ἰόντες,

ἀσεβεῖς τοὺς νέους,

A runtur, ſiue priuatis in rebus, ſeu publicis: & hac quidem in conſideratione, quod optimi viri noti ſint ex ſtudiis rerum bonarum, tamquam laborioſi; quum improbi turpiter in ærumnas incidant, & flagitioſis è rebus clari ſint. Quippe quum & priuatis auferant bona ſua, & rempublicam expilent, minus ad ſalutem communem vtilitatis adferunt, quam homines imperiti; & habent corpora bello ineptiſſima, fœdeque conſtituta, quum laboribus ferendis impares ſint. At venatores & corpora B & bona ſua ciuibus bene comparata in medium exhibent. Et hi quidem feras inuadunt, illi amicos. Qui amicos adgrediuntur, apud omnes infames ſunt: venatores, dum feras adoriuntur, laudem inueniunt. Nam ſi feras ceperint venatores, belluas hoſtiles vincunt; ſin minus, laudantur tamen: primum, quia ciuitatis totius inimicos adgrediuntur: deinde, quod nec vllius hominis damno, nec lucri cupiditate id faciant. Ex hoc ipſo denique conatu ad pleraque meliores & peritiores euadunt ea ratione quam oſtendemus. Quippe ni- C ſi laboribus, & cogitationum inuentis, & magna diligentia longe præſtarent, prædas nullas caperent: quum hoſtes eorum pro vita dimicantes, & in ſuo ipſorum domicilio, magnum robur habeant. Itaque venator fruſtra laboraret, niſi feras induſtria maiori, ac prudentia copioſa ſuperaret. Ergo quotquot in ciuitate meliori eſſe ſupra ceteros conditione volunt, amicos vincere contendunt: venatores autem, communes inimicos. Et hos quidem hæc D exercitatio præſtantiores facit aduerſus alios hoſtes, illos multo deteriores: & ſua vtriſque venatio, his cum prudentia, illis cum turpi audacia coniuncta. Malitiam & quæſtum hi contemnere poſſunt, illi non poſſunt: vocem hi bona proferentem emittunt, illi turpem. Aduerſus ipſum numen nihil illos ab impietate deterret, at hi religioſiſſimi ſunt. Perhibetur enim antiquo mortalium ſermone, deos etiam hoc opere tum faciundo tum ſpectando voluptatem percipere. Quo fit, vt iuuenes hæc E ad animos reuocantes, quæ ipſe moneo, ſi ea faciant, religioſi ſint & pij, quum hæc ab aliquo numine ſpectari arbitrētur: iidemque in parentes, in patriam vniuerſam, in vnumquemq; ciuium, in amicos egregie ſe gerent. Neque viri dumtaxat, quotquot venationum fuere ſtudioſi, laudem præclaram adepti ſunt; ſed etiam feminæ, quibus hæc Diana largita eſt, vt Atalanta, Procris, & ſi qua præter has alia fuit.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΡΟΣ Αἰσχίνην ἐπιστολῆς.

E XENOPHONTIS AD ÆSCHINEM EPISTOLA.

POSTEAQVAM me cõueniſſet Hermogenes, cum alia quædam narrauit, tum me de te interrogante, quodnam philoſophiæ ſtudium ſequereris: idem, reſpondit, quod Socrates. Ego vero, etiam quum Athenis ageres, propter hunc animum te admiratus ſum. Quemadmodum igitur admirari te cœpi, ſic nunc quoque præ quouis alio philoſophiæ ſtudioſo animi tui conſtantiam demiror. Maximum enim, vt mihi videtur, argumentum eſt virtutis tuæ; quod is vir te ceperit, ſi modo vitam Socratis mortalem aliquis dicendam putat. Ceterũ numina ſupra nos eſſe, cuiuis conſtat. Satis quidem eſt, ea maiorem ob poteſtatem venerari. Quales autem & qui ſint dij, nec inueniri facile poteſt, nec inquiri fas eſt. Quippe ſeruorum etiam nõ intereſt ſcire naturam aut facta dominorum ſuorum; vt quibus nihil præterea conueniat, quam inſeruire. Quodque maximum eſt, quanto maiorem admirationem merentur, qui res humanas tractant, tanto plus hoc iis adfert oneris ac moleſtiæ, qui gloriam de multis intempeſtiuis ac vanis rebus adfectant. Nam quando audiuit quiſquam, ô Æſchines, Socratem de rebus cæleſtibus diſſerentem, vel ad lineas ac figuras emendandæ vitæ gratia diſcendas hortantem? Muſicam enim ſcimus ipſum intellexiſſe non vltra iudicium aurium. Quin ſemper aliquid egregij ſuis dicere non deſinebat, quid eſſet fortitudo, quid iuſtitia, quid virtutes ceteræ. Vocabat autem hæc bona humana, cetera vero vel homines adſequi non poſſe, vel fabulis eſſe cognata dicebat, qualia ſupercilioſi ſapientiæ profeſſores ridicula commemorarent. Neque vero verbis * hæc ita tradebat, vt factis eadem non præſtaret. Verum ad te illa non ignorantem perſcribi, quæ à Socrate geſta ſunt, quamquam ingratum futurum non ſit; tamen & prolixum fuerit, & alibi a nobis eſt præſtitum. Deſinant igitur conuicti, vel ad id accedant, quod probabile eſt, quibus Socrates non placuit; quum ei viuo ſapiẽtiæ teſtimonium Deus exhibuerit, interfectores vero eius pœnitentię ſuæ purgationem nõ inuenerint. Illi * vero egregij viri, Ægypti & prodigioſæ Pythagoræ ſapientiæ amore capti ſunt, quorum ſuperuacaneum & inconſtans erga Socratem ſtudium * tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati menſa frugalitati victus antepoſita.

* Lectio marginis.
* Hæc in Platonem dicuntur.
* Nã Plato ad Dionyſiũ tyrãnum in Siciliã profectus fuit.

A Συντυχών μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξῄει, καὶ περὶ σοῦ δὲ πυνθανομένου, ἥντινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο, τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα Ἀθήνησι διέτριβες, τῆς γνώμης σε ἠγάπων. ὥσπερ οὖν ἠρξάμην σε θαυμάζων, οὕτω καὶ νῦν, παρ' ὁντινοῦν τῶν σοφίαν ἀσπαζομένων, τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστόν σου τῆς γνώμης. μέγιστον γὰρ, ὡς ἐγᾦμαι, τεκμήριον ἀρετῆς, ἀληθὲς ὑπὸ τἀνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ ἄν τις καλέσαι τὸν Σωκράτους * ἡγούμενος βίον. ὅτι B μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντὶ δῆλον. ἀπόχρη δὲ * περὶ κρείττονα τῆς δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν. οἷοι δέ εἰσιν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν * δούλοις δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρὴ ἀγασθῆναι τὰ ἀνθρώπινα διαπονουμένους, * τοσῷδε τῆς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλιχομένοις ἄχθος φέρει. πότε γὰρ ὦ Αἰσχίνη Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν C παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικὴν μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρι ὤτων συνιέντα. διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλὸν, καὶ τί ἀνδρεία τί, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα * γὰρ αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει, τὰ δὲ ἄλλα ἢ * ἀδύνατον ἀνθρώποις ἀληθῆ φάσκειν, ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετ' ὀφρύος σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, * οὐχὶ δ' ἔπραττε. γράφειν δὲ τὰ πραχθέντα εἰδότι σοι, καίπερ οὐκ D ἀηδὲς ἐσόμενον, χρόνιον ἔχει, δυσχεράνατέ τε ἄλλοθι. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἰέτωσαν, οἷς ὁ Σωκράτης οὐκ * ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίας ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μεταμελείας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. ὃ δὲ καλὸν ἄρα, * Αἰγύπτου ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ * Σωκράτει ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς, Σικελιώτις γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

Stob. Ser. de diis, & Euſeb. Euang. præpa. lib. 14 p 430-431.
ἡγούμενος βίον.
τὰ κρείττω τῆς δυνάμεως αὐτοῖς
* δούλοις εἰδέναι πλέον ὑπηρ.
* τόσῳ δὲ τῆς
γοῦν
ἀδύνατα
οὐκ ἦν δὲ ἔπραττε
ἤρεσεν,
Αἰγύπτου γὰρ ἠγάσθησαν.
* Σωκράτει

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS AD CRITONEM.

Stob. Ser. ὁποίους εἶναι χρὴ τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα.

Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν υἱέων ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἵππους τρέφουσι, καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παμπόλλην παρεχομένοις. οὕτω γὰρ πιοτέρους μὲν τοὺς ἵππους χρήσονται, ἀπειροτέρους δὲ ὧν χρή. ἔστι γὰρ ἵππου ἀρετὴ, οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. τὰ αὐτὰ δή που ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ μὴ ἐπιμελουμένους. ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὀλίγου. προσήκει δὲ τὸ φυλάττον τοῦ κτηθέντος ἀξιοτιμότερον εἶναι. καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε. γνώμη γὰρ ἡ πλείω ἢ ἐλάττω ποιεῖ, ἀγαθὴ μὲν ἔμμετρα, ἐκμελὴς δὲ καὶ ἀπαιδεύτου, ὀλίγα. σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν ὀρθῶς πεπαιδευμένοις ἴσως ἀναγκαῖά τε καὶ πλούσια νομίζεται. τοῖς δ' ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ.

A SCIAS frequenter ad nos dixiſſe Socratem, quod illi, qui liberis ſuis de multis facultatibus proſpiciunt, vt autem boni ac egregij euadant, negligunt; ſimile quid agant equos alentibus, qui bellicos ad vſus eos non inſtituunt, & multum pabuli exhibent. Sic enim equos habituri ſunt pinguiores, ſed eorũ, quæ præſtare oportebat, imperitos. Nam equi virtutem ac laudem non in corpulentia, ſed audacia peritiaque bellici vſus, ſitam eſſe. Eodem modo & illos peccare, qui filiis multos agros comparant, ipſoſque vero negligunt. B Nam prædia magni pretij æſtimationem habebunt, ipſi viles erunt: quum oporteat è contrario cuſtodientem re poſſeſſa lõge maioris eſſe dignitatis ac pretij. Quamobrem ſiquis filium ſuum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus eſt. Animus enim facit, vt res vel multæ vel paucæ adpareãt, quippe animo bono, quidquid poſſidet, moderatum eſt: rudi autem & rectè non inſtituto, exiguum. Tu vero non plura, quam neceſſitas poſtulat, das filiis tuis; quæ ſane re- C cta inſtitutione vtentes, vt neceſſaria, ſic ſatis eſſe ſibi copioſa exiſtimant: imperitis vero præſentem quidem corporis moleſtiam remittunt, at futuri temporis exſpectationem metu plenam non imminuunt.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS AD SOTIRAM.

Stob. Ser. σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου.
* πάντων, τὸ ἀνισάριθμον τῶν ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον
* τῇ τῇ ἰσχύϊ ἢ ἀρρωστίᾳ ἐστὶν ὁ

Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν, οὔτε τι καλὸν εἶναι· ὅρος δὲ ζωῆς, οὐχ εἷς* πάντων, ἀνισάριθμον ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον τῆς γενέσεως,* τῇ ἰσχύϊ ἢ ἀρρωστίᾳ· τὴν δὲ πρόφασιν ποτὲ μὲν αἰσχρὰν οὖσαν, ἐφέλκεται θάνατον,* ὅπου δὲ καλὴν καὶ εὐπρεπώδη.

MIHI vero mors ipſa nec turpe quiddam, nec honeſtum eſſe videtur: ſed tantum eſſe vitæ terminus, non idem omnium, inæqualitatem annorum ferens ex diſſimilitudine ipſius ortus, & pro ratione roboris aut infirmitatis: occaſionem vero nonnumquam turpem, interdum pulchram ac decoram, homini mortem adtrahere.

A

Ex eadem Epiſtola.

Ne quidem mortis cauſſa tantum luctum excogitare conuenit, quum ſcias, initium vitæ mortalium exiſtimari debere natiuitatem; finem vero, mortem. Eſt autem mortuus, quod cuiuis etiam inuito contingit: præclare vero mortuum eſſe hominis voluntarij, & vt conuenit inſtituti, opus eſt. Beatus eſt igitur * Gryllus, & quicumque non longiſſimam, ſed cum virtute coniunctam vitam eligit: etſi breue tempus ætatis Deus ei conceſſerit.

* Is Xenophōtis fuit filius, caſus in prælio ad Mātineam.

ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς.

Ἀλλ' οὔτε ἐπὶ θανάτῳ προσήκει τοσοῦτον πένθος εὑρέσθαι· ἐπισταμένῳ, ὅτι οὐδὲ ἀνθρώποις χρὴ νομίζειν ἀρχὴν μὲν γένεσιν, τέλος δὲ θάνατον. ἀπέθανε δὲ, ὅπερ αἰεὶ καὶ ὁ μὴ θέλων ἔπαθε· τὸ δὲ καλῶς, ἑκόντος τὸ ἔργον, καὶ ὡς χρὴ παιδευθέντος. μακάριος οὖν δὴ Γρύλλος, καὶ ὅστις οὐ τὸν μήκιστον ἑλόμενος τοῦ βίου, τὸν δὲ μετ' ἀρετῆς, καὶ εἰ βραχὺν οἱ ἔδωκεν αἰῶνα ὁ Θεός. Stob. ser. παρηγορια.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΚΛΕΑ ἐπιστολῆς, ἣν οἱ ἄλλοι τῷ Ξενοφάνει ἀνατιθέασι.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS AD LAMPROCLEM, QVAM ALII Xenophani adſcribunt.

B

PRIMVM Socratis admirabilē doctrinam adprobare debes, qui diuitias ex vſu metiri iubebat. Non enim immenſas poſſeſſiones, diuitias vocabat; ſed tantum quantum requiritur ad vſum decentem. Monebat autem, ne in his iudicio falleremur. Illos enim, quos diximus, reuera diuites; reliquos, pauperes adpellabat. & incurabili paupertate laborare dicebat: quod animi eſſet imbecillitas, non poſſeſſionis.

Finis.

ΠΡΩΤΟΝ γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους τὸ θαυμαστὸν δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὰς ὑπερμέτρους κτήσεις, πλοῦτον δὲ, ὅσοις προσήκει χρῆσθαι· ἔπειτα δὲ, τούτων μὴ διαψεύδεσθαι. τοὺς γὰρ ὄντι τούτους [κεκλῆσθαι] εὐπόρους, τοὺς δὲ λοιποὺς πένητας ἀπεκάλει, καὶ ἀνίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πιέζεσθαι. ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀρρώστημα, οὐ κτήσεως. Stob. ser. δεῖ σωφρονεῖν.

ΤΕΛΟΣ.

ADPEN-

ADPENDIX NOVA LEVNCLAVIANAE XENOPHONTIS OPERVM EDITIONIS POSTREMÆ.

ΛΕΟΝΤΟΝΥΧΟΥ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ, ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΗ ΤΩΝ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ἱστοριῶν, καὶ τοῦ βίου.

ΚΥΡΟΣ Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως, υἱὸς ἐγένετο.

Ἀσσυρίων βασιλέα μάχῃ Κῦρος ἐν τῇ Ἀσσυρίδι, δὶς ἐνίκησε. Κύρου παιδείας ἐν τῷ γʹ καὶ δʹ.

Τὸν αὐτὸν Κροίσου στρατηγοῦντος, τὸ τρίτον μαχεσάμενος περὶ τὸ Θιμβράριον, ἢ Θυμβρεῖον, πρὸς τῇ Κιλικίᾳ, νίκης ἔτυχε. Κύρου παιδείας ἐν τῷ ζʹ.

Κροῖσον, καὶ Σάρδεις εἷλε, μετὰ τῆς Λυδίας.

Καρίαν, καὶ Φρυγίαν, καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, καὶ Καππαδόκας, καὶ Ἀραβίους κατεστρέψατο.

Τὴν Βαβυλῶνα πολιορκήσας εἷλε, τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων ἐν τῇ ἁλώσει τῆς πόλεως χειρωθέντος καὶ σφαγέντος. Ἐν τῷ αὐτῷ ζʹ βιβλίῳ.

Κῦρος ἐβασίλευσε Περσῶν ἐνιαυτοὺς κθʹ.

Τῆς Ἀσίας ἁπάσης, μετὰ τὴν τῆς Βαβυλῶνος ἅλωσιν, ἐμονάρχησεν ἔτη ηʹ.

Καμβύσην δὲ Ταναοξάρην, ἢ Ταναοξάρκην, κατὰ τὸν Κτησίαν, υἱοὺς κατέλιπε. Κύρου παιδείας ἐν τῷ ηʹ.

A

LEVNCLAVII

CHRONOLOGIA

BREVIS, AD DECLARANDAS XENOPHONTIS HISTORIAS, & Eiuſdem vitam.

CYRVS Cambyſe, *Perſarum rege, natus fuit.*

B

Aſſyriorum regem Cyrus in Aſſyria bis prœlio ſuperauit. Libro de inſtitut. Cyri III. *&* IIII.

Cum eodem, Crœſo copias aduerſas ducente, tertium prœlio congreſſus ad Thimbraïum ſiue Thymbrium, iuxta Ciliciam, victoria potitus eſt. Libro de inſtit. Cyri VII.

Crœſum & Sardes cepit, vnà cum Lydia.

C

Cariam, & Phrygiam, & Græcos Aſiam incolentes, & Cappadocas, & Arabes in poteſtatem redegit.

Babylonem obſeſſam cepit, Aſſyriorum rege, dum vrbs caperetur, in poteſtatem redacto, & interfecto. Eodem libro VII.

Cyrus Perſarum rex fuit annis XXVIIII.

Solus Aſiæ totius imperium, poſt captam Babylonem, obtinuit annis VIII.

Cambyſem & Tanaoxarem, vel Tanaoxarcem, ſecundùm Cteſiam, filios reliquit. De inſtitutione Cyri libro VIII.

A *Cambyſes, filius Cyri, natu maior, regnauit annos* VII.

Hyſtaſpi Cyrus, expeditionum ſocio, Gobryæ principis Aſſyrij filiam vxorem dedit. Libro de inſtit. Cyri VIII.

Darius, Hyſtaſpis filius, poſt Cambyſem regno Perſarum potitus, regnauit annos XXXVI.

Xerxes, Darij filius, regno præfuit annis XXI.

Artaxerxes, cognomine Longimanus, Xerxis filius, regnauit annos XLIIII.

B *Anno* XXXVII *regni Artaxerxis Longimani, habuit initium id bellum inter Athenienſes & Lacedæmonios, quod Peloponeſiacum dicitur, à Thucydide litteris proditum.*

Anno primo belli huius, Æneſias Ephori officio Spartæ functus fuit, vt ſcripſit Xenophon, quo munus Ephori gerente bellum cœpit: & Archidamus rex Lacedæmoniorũ irruptione cum copiis in Atticam facta, totam depopulatus eſt. Thucydides libro hiſtoriæ II.

C *Anno* II *Braſidas Ephori munus geſſit.*

Anno III *belli, & regni Artaxerxis Longimani quadrageſimo, Iſanor fuit Ephorus: quo magiſtratum gerente, Archidamus expeditionẽ ſuſcepit aduerſus Platæam, & eam obſedit.*

Anno IIII, *Soſtratidas Ephorus factus eſt, quo tempore bellum de Leſbo gerebatur.*

Anno V *quum Exarchus eſſet Ephorus, dedita Lacedæmoniis Platæa, de fundamentis ad ſolum vſque fuit euerſa. Thucydides libro* III.

D *Anno* VI *erat Ephorus Ageſiſtratus.*

Anno VII, *Angenida Ephoro, rex Perſarum Artaxerxes Longimanus diem obiit, regni anno quadrageſimo quarto. Thucydides libro* IIII.

Anno VIII, *munus Ephori gerente Onomacle, regnare cœpit Darius, cognomento Nothus, rex Perſarum.*

E *Anno* IX. *Zeuxippus Ephorus.*

Anno X. *Pityas Ephori munus geſſit.*

Anno XI. *Pliſtolas Ephorus.*

Anno XII. *Clinomachus Ephorus, quo magiſtratum gerente, belli ſocietas inter Athenienſes & Argiuos inita fuit.*

Anno XIII. *Ilarchus Ephorus.*

A Καμβύσης, υἱὸς Κύρου, ὁ πρεσβύτερος, ἐβασίλευσεν ἔτη ζ'.

Ὑστάσπῃ τῷ ξυστρατευσαμένῳ Κῦρος τὴν Γωβρύου, τοῦ Ἀσσυρίου δυνάστου, θυγατέρα ἐμνηστεύσατο. Κύρου παιδείας τῷ η'.

Δαρεῖος Ὑστάσπου υἱὸς, μετὰ Καμβύσην βασιλεὺς Περσῶν γενόμενος, ἐβασίλευσεν ἔτη λϛ'.

Ξέρξης Δαρείου υἱὸς, ἐβασίλευσεν ἔτη κα'.

Ἀρταξέρξης ἐπικληθεὶς Μακρόχειρ, Ξέρξου υἱὸς, ἐβασίλευσεν ἔτη μδ'.

B ἐν ἔτει τῷ λζ' βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος, ἤρξατο μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ὁ Πελοποννησιακὸς λεγόμενος πόλεμος, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

ἔτει τῷ πρώτῳ τοῦ πολέμου, Αἰνησίας Ἔφορος ἦν ἐν Σπάρτῃ, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, οὗ ἐφορεύοντος ἤρξατο ὁ πόλεμος· καὶ Ἀρχίδαμος ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐσβαλὼν ἐς τὴν Ἀττικὴν, πᾶσαν ἐδῄωσε. Θουκυδίδης ἐν τῷ β' τῆς ξυγγραφῆς.

C τῷ β' Βρασίδας Ἔφορος ἐγένετο.

τῷ γ' τοῦ πολέμου, καὶ μ' τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος, Ἰσάνωρ ἦν Ἔφορος, ἐφ' οὗ Ἀρχίδαμος ἐστράτευσεν ἐπὶ Πλάταιαν, καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτήν.

τῷ δ' Ἔφορος ἐγένετο Σωστρατίδας, ἐφ' οὗ ἦν ὁ πόλεμος περὶ Λέσβου.

τῷ ε' Ἔξαρχος ἦν Ἔφορος, ἐφ' οὗ παραδοθεῖσα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἡ Πλάταια, καθῃρέθη ἐς ἔδαφος ἐκ τῶν θεμελίων. Θουκυδίδης ἐν τῷ γ'.

D τῷ ϛ' Ἀγησίστρατος ἦν Ἔφορος.

τῷ ζ' Ἀγγενίδας ἦν Ἔφορος, ἐφ' οὗ βασιλεὺς Περσῶν Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐτελεύτησε, τῆς βασιλείας τῷ μδ' ἔτει. Θουκυδίδης ἐν τῷ δ'.

τῷ η', Ὀνομακλέους ἐφορεύοντος, ἤρξατο βασιλεύειν Δαρεῖος ὁ ἐπικληθεὶς Νόθος, Περσῶν βασιλεύς.

E τῷ θ' Ἔφορος ἦν Ζεύξιππος.

τῷ ι' Πιτύας ἐφόρευε.

τῷ ια' Πλειστόλας Ἔφορος.

τῷ ιβ' Κλεινόμαχος Ἔφορος, ἐφ' οὗ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων ξυμμαχία ἐγένετο.

τῷ ιγ' Ἴλαρχος Ἔφορος.

Anno

τῷ ιδ' Λέων Ἔφορος ἐγένετο.

τῷ ιε' Χαρείδας Ἔφορος.

τῷ ιϛ' Πατησιάδας Ἔφορος.

τῷ ιζ' Κλεοσθένους ἐφορεύοντος, τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ἐς Σικελίαν ἐπέμφθη, ἡγουμένων Ἀλκιβιάδου, Νικίου, Λαμάχου, καὶ συστρατηγοῦντος Σοφοκλέους τοῦ ποιητοῦ, ὃς πρεσβύτατος ἦν. Θουκυδίδης ἐν τῷ ϛ'.

τῷ ιη' Λυκάριος Ἔφορος.

τῷ ιθ' Ἐπήρατος Ἔφορος, ἐφ' οὗ Ἆγις ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐπείχισε τὴν Δεκέλειαν τῆς Ἀττικῆς.

τῷ κ' Ὀνομάντιος ἦν Ἔφορος, ἐφ' οὗ Λακεδαιμονίοις ἡ ξυμμαχία πρὸς τὸν βασιλέα Περσῶν πρῶτον ἐγένετο, βασιλεύοντος Δαρείου τῷ ιγ'. Θουκυδίδης ἐν τῷ η'.

τῷ κα' Ἔφορος ἦν Ἀλεξιππίδας, ἐφ' οὗ Ἀθήνησι μετέστη ἡ δημοκρατία ἐς τετρακοσίους, ὧν αὖθις μετ' οὐ πολὺ κατελύθη ἡ ἀρχή.

τῷ αὐτῷ ἔτει Θρασύβουλος καὶ Θράσυλος Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ Μίνδαρον τὸν Λάκωνα μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου ἐνίκησαν. Θουκυδίδης ἐν τῷ η'.

Καὶ αὖθις Μίνδαρος πρὸς τῇ Ἀβύδῳ ἡττήθη, καὶ τρίτον ἐγγὺς τῆς Κυζίκου μαχόμενος ἀπέθανε. Ξενοφῶν ἐν τῷ α' τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν.

τῷ κβ' Μισγολαΐδας ἦν Ἔφορος.

τῷ κγ' Ἔφορος ἦν Ἰσίας.

τῷ κδ' Ἀράκου ἐφορεύοντος, ναύαρχος ὢν Πασιππίδας, φυγὰς μετέπεσε ἐκ Σπάρτης, ὅτι ἐκ Θάσου ἐκπεσόντων τῶν Λακωνιστῶν, ἔδοξε σὺν Τισσαφέρνει τούτου αἴτιος γενέσθαι.

τῷ δὲ τῷ ἔτει οἱ Μῆδοι ἀπὸ Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἀποστάντες, πάλιν προσεχώρησαν αὐτῷ.

τῷ κε' Εὐάρχιππος Ἔφορος ᾑρέθη, Κρατησιππίδας δὲ Λακεδαιμονίων ναύαρχος, ὅτε ἦν Ὀλυμπιὰς ἐνενηκοστὴ τρίτη.

Θράσυλος ἡττήθη πρὸς τῇ Ἐφέσῳ.

τῷ κϛ' Ἔφορος ἦν Παντακλῆς, ναύαρχος δὲ Λύσανδρος.

Σηλυβρίαν εἷλεν Ἀλκιβιάδης, καὶ τὸ Βυζάντιον πολιορκηθὲν Ἀθηναίοις παρεδόθη ὑπὸ Ἀναξιλάου.

A *Anno* XIIII *Leon Ephorus factus eſt.*

Anno XV *Chæridas Ephorus.*

Anno XVI *Pateſiadas Ephorus.*

Anno XVII *Cliſthene munus Ephori adminiſtrãte, claßis Athenienſium in Siciliam miſſa fuit, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho, & horum collega Sophocle poeta, qui natu maximus inter eos erat. Thucydides libro* VI.

Anno XVIII *Lycarius Ephorus.*

Anno XIX *Eperatus Ephorus, quo magi-* B *ſtratum gerente, rex Lacedæmoniorum Agis Deceleam Atticæ muniuit.*

Anno XX *Ephorus erat Onomantius, ſub quo prima belli ſocietas inter Lacedæmonios & regẽ Perſarũ coiit, anno Darij regnantis* XIII. *Thucydides libro hiſtoriæ* VIII.

Anno XXI *Alexippida Ephoro, mutatus eſt Athenis ſtatus popularis in* CCCC *adminiſtrationem, quibus non multo poſt abrogatum* C *fuit imperium.*

Eodem anno vicére Thraſybulus & Thraſylus Athenienſes, nauali pugna Mindarũ Laconem, inter Seſtum & Abydum. Thucydides libro VIII.

Etiam prope Abydum Mindarus iterum victus, & tertium haud procul à Cyzico pugnans interijt. Xenophon libro I. *hiſtoriarum Græcarum.*

D *Anno* XXII *erat Ephorus Miſgolaidas.*

Anno XXIII *erat Ephorus Iſias.*

Anno XXIIII, *gerente munus Ephori Aracho, nauarchus erat Paſippidas, qui Sparta deinceps exſulauit, quod eiectis Thaſo qui Laconicarum partium fuerant, viſus eſſet eius auctor rei fuiſſe cum Tiſſapherne.*

Hoc anno quum Medi à Dario rege Perſarũ defeciſſent, denuo eius imperio ſe ſubmiſerũt.

Anno XXV *factus eſt Ephorus Euarchippus, Crateſippus claßis Laconicæ præfectus,* E *quum eſſet Olympias* XCIII.

Thraſylus propter Epheſum victus fuit,

Anno XXVI *erat Ephorus Pantacles; nauarchus autem Lyſander.*

Selybriam cepit Alcibiades, & Byzantium obſeſſum, Athenienſibus ab Anaxilao deditum fuit.

& vbi ſpiculum haſtili adnectitur, illic in medio dentalia vel aures ſint ærata, firmæ; ipſaq; haſtilia cornea ſint, craſſitudine haſtæ. Tendiculæ, quales ceruorũ, ſunto. Sed venationis comites adſint. Quippe fera iſta vix à multis etiã capitur. Quomodo autẽ ſingulis inſtrumentis hiſce ſit vtendũ ad venationẽ, oſtendam. Primum igitur, quũ ad locum venerint, vbi aprum eſſe coniiciunt, adducere prædã venatu capiendam debent, vna de canibus Lacænis ſoluta: reliquas loris adſtrictas tenentes, cum ſoluta circumeant. Vbi vero canis hæc apri veſtigia deprehenderit, ducentem per ea comitando ſequi debent. Sed & ipſis venatoribus argumenta multa prodent aprum, vel vt in mollibus locis, veſtigia: in ſyluoſis, ramorũ fragmenta: vbi arbores fuerint, dentium ictus. Canis autem vt plurimum ad locum aliquem ſyluoſum indagando perueniet, quod in eiuſmodi locis fera plerũq; recumbat. Nam hyeme calidiuſcula ſunt, æſtate frigidiuſcula. Cum ad apri cubile peruenerit, latrat: ille vero plerumq; ſurgere non ſolet. Sumant igitur canẽ, & eam cum aliis omnino procul à cubili religent, ac ſagenas in aditus ad apri cubile tendentes iniiciant, & laqueos in erectos ſyluæ ſtipites bifidos imponant. Ipſius autẽ ſagenæ ſinum longum producentes, intrinſecus ſuſtentacula faciant, ſuppoſitis vtrimq; ramis: quo per laqueos ſplẽdor lucis in illum ſinum maxime tendat, vt accurrenti apro pars interior quam lucidiſſima ſit. Funiculum circuitorem ab arbore firma religent, non ad ſpinam. Quippe nudis in locis ſpinæ nonnihil adiuuant. Supra ſingulas plagas etiam aditu difficilia loca ramis arborũ obſtruant, vt in ipſa retia curſu feratur, nec vſquam deflectat. Quum retia tetẽderint, ad canes redeãt, omneſq; ſoluãt, & iaculis venabuliſq; ſumtis procedant. Canes vnus aliquis incitet, qui eius rei peritiſſimus ſit. Reliqui ordine ſequãtur, magnis interuallis alius ab alio diſtãtes, vt trãſitus feræ ſatis late pateat. Nam ſi retrocedens in cõfertos inciderit, periculum eſt vt ſaucientur. Etenim iram ſuam in eum effunderet, quẽ adoriretur. Canes autem, quum iam à cubili propius aberũt, impetum facient: ille perturbatus exſurget, & quæcumque canis ad os eius cũ impetu feretur, eam in altum iactabit: ſimul currens, in plagas incidet. Sin minus, omnino curſu perſequendus erit.

A κατὰ δὲ μέσον τὸν καυλὸν κνώδοντας ἀποκεχαλκευμένους, σιφρούς, καὶ τὰς ῥάβδους * κρανείας δορατοπαχεῖς. αἱ δὲ ποδοστράβαι, ὅμοιαι ταῖς τῶν ἐλάφων. συγκυνηγέται δ' ἔστωσαν. τὸ γὰρ θηρίον μόλις καὶ ὑπὸ πολλῶν ἁλίσκεται. ὅπως δὲ δεῖ τούτων ἑκάστῳ χρῆσθαι πρὸς θήραν, διδάξω. πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἐλθόντας, οὗ ἂν οἴωνται εἶναι, ὑπάγειν τὸ κυνηγέσιον, λύσαντας μίαν τῶν κυνῶν τῶν Λακαινῶν, τὰς δ' ἄλλας ἔχοντας δεδεμένας συμπεριιέναι τῇ κυνί. ἐπειδὰν B δὲ ἡ κύων λάβῃ αὐτοῦ τὰ ἴχνη, ἕπεσθαι ἑξῆς τῇ ἰχνευούσῃ ἡγουμένῃ ἀκολουθίᾳ. ἔσται δὲ καὶ τοῖς κυνηγέταις πολλὰ δῆλα αὐτοῦ, ἐν μὲν τοῖς μαλακοῖς τὰ ἴχνη· ἐν δὲ τοῖς λασίοις, τῆς ὕλης κλάσματα· ὅπου δ' ἂν δένδρα ᾖ, πληγαὶ τῶν ὀδόντων. ἡ δὲ κύων ἐπὶ τὸ πολὺ ἀφίξεται πρὸς τόπον ὑλώδη ἰχνεύουσα. κατακλίνεται γὰρ τὸ θηρίον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοιαῦτα. τοῦ C μὲν γὰρ χειμῶνος ἐστὶν ἀλεεινά, τοῦ δὲ θέρους ψυχεινά. ἐπειδὰν δ' ἀφίκηται ἐπὶ τὴν εὐνὴν, ὑλακτεῖ· ὁ δ' οὐκ ἀνίσταται ὡς τὰ πολλά. λαβόντας οὖν τὴν κύνα, καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων δῆσαι ἄποθεν ἀπὸ τῆς εὐνῆς πολύ, καὶ εἰς τοὺς δρόμους ἐμβάλλεσθαι τὰς ἄρκυς, * ἐπιβάλλοντα τοὺς βρόχους ἐπὶ ἀποσχαλιδώματα τῆς ὕλης διχαλά· τῆς δὲ ἄρκυος αὐτῆς μακρὸν * προσήκοντα κόλπον ποιεῖν ἀντηρείδας ἔνδοθεν ἑκατέρωθεν * ὑφιστάντα κλάδους, ὅπως D ἂν εἰς τὸν κόλπον διὰ τῶν βρόχων αἱ αὐγαὶ τοῦ φέγγους ὡς μάλιστα ἐνέχωσιν, ἵνα προσθέοντι ὡς φανότατον ᾖ τὸ ἔσω· καὶ τὸν περίδρομον ἐξάπτειν ἀπὸ δένδρου ἰσχυροῦ, καὶ μὴ ἐκ ῥάχου.* ἐνδιδόασι γὰρ ἐν τοῖς ψιλοῖς αἱ ῥάχοι. ὑπὲρ δὲ ἑκάστης ἐμφράττειν τῇ ὕλῃ καὶ τὰ δύσορμα, ἵνα εἰς τὰς ἄρκυς ποιῆται * τὸν δρόμον, καὶ μὴ ἐξαλλάττων. ἐπειδὰν δὲ στῶσιν, ἐλθόντας πρὸς τὰς κύνας, λῦσαι ἁπάσας, καὶ λαβόντας τὰ ἀκόντια καὶ τὰ προβόλια προ- E ϊέναι. ἐγκελεύειν δὲ ταῖς κυσὶν ἕνα τὸν ἐμπειρότατον, τοὺς δ' ἄλλους ἕπεσθαι κοσμίως, ἀπολείποντας ἀπ' ἀλλήλων πολύ, ὅπως ἂν ᾖ αὐτῷ ἱκανὴ διαδρομή. ἐὰν γὰρ ὑποχωρῶν ἐμπίπτῃ εἰς πυκνούς, κίνδυνος πληγῆναι. ᾧ γὰρ ἂν προσπέσῃ, εἰς τοῦτον τὴν * ὀργὴν καταθήσεται. ἐπειδὰν δὲ αἱ κύνες ἐγγὺς ὦσι τῆς εὐνῆς,* ἐπίασι· θορυβούμενος δ' ἐξαναστήσεται, καὶ ἥτις ἂν τῶν κυνῶν προσφέρηται αὐτῷ πρὸς τὸ πρόσωπον, ἀναρρίψει· θέων δ' ἐμπεσεῖται. ἐὰν δὲ μή, μεταθεῖν ἀνάγκη.

κρανίας
ἐπιβάλλοντας | ...
προσήκοντας
* ὑφιστάντας
συνέχωσι)
τὸν δρόμον, μὴ ἐξάγῃ.
ὀργὴν ἂν κατ.
* ἱστανίαν α.

καὶ ἐὰν μὲν ᾖ τὸ χωρίον καταφερές, ἐν ᾧ ἂν ἔχῃ αὐτὸν ἡ ἄρκυς, ταχὺ ἐξαναστήσεται· * ἐὰν δὲ ἄπεδον, εὐθὺς ἑστήξεται περὶ αὐτὸν ἔχων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ αἱ μὲν κύνες προσκείσονται, αὐτοὺς δὲ χρὴ φυλαττομένους * αὐτοῦ ἀκοντίζειν, καὶ λίθοις βάλλειν, περιισταμένους ὄπισθεν, καὶ πολὺ ἄποθεν, ἕως ἂν κατατείνῃ, προωθῶν * αὐτὸν, τῆς ἄρκυος τὸν περίδρομον. εἶτα ὅστις ἂν ᾖ τῶν παρόντων ἐμπειρότατος καὶ ἐγκρατέστατος, προσελθόντα ἐκ τοῦ πρόσθεν τῷ προβολίῳ παίειν. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἀκοντιζόμενος καὶ βαλλόμενος κατατεῖναι τὸν περίδρομον, ἀλλ' ἐπανιεὶς ἔχῃ πρὸς τὸν προσιόντα περιδρομὴν ποιούμενος· ἀνάγκη, ὅταν οὕτως ἔχῃ, λαβόντα τὸ προβόλιον προσιέναι, ἔχεσθαι δὲ αὐτοῦ τῇ μὲν χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ πρόσθεν, τῇ δὲ ἑτέρᾳ ὄπισθεν. κατορθοῖ γὰρ ἡ μὲν ἀριστερὰ αὐτὸ, ἡ δὲ δεξιὰ ἐπεμβάλλει. ἔμπροσθεν δὲ ὁ πους ὁ μὲν ἀριστερὸς * ἀπλέσθω τῇ χειρὶ τῇ ὁμωνύμῳ· ὁ δὲ δεξιὸς, τῇ ἑτέρᾳ. προσιόντα δὲ προβάλλεσθαι τὸ προβόλιον, μὴ πολλῷ μείζω διαβάντα, * ἢ ἔμπαλιν, ἐπιστρέφοντα τὰς πλευρὰς τὰς εὐωνύμους, ἐπὶ τὴν χεῖρα τὴν εὐώνυμον, εἶτα εἰσβλέποντα εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θηρίου, ἐνθυμούμενον τὴν κίνησιν τὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς ἐκείνου· προσφέρειν δὲ τὸ προβόλιον φυλαττόμενον, μὴ ἐκκρούσῃ ἐκ τῶν χειρῶν τῇ κεφαλῇ ἐκνεύσας. * ἡ γὰρ ῥύμη τῆς ἐκκρούσεως ἕπεται. παθόντα δὲ τοῦτο πίπτειν δεῖ ἐπὶ στόμα, καὶ ἔχεσθαι τῆς ὕλης κάτωθεν. τὸ γὰρ θηρίον, ἐὰν μὲν οὕτως * ἔχοντι προσπέσῃ, διὰ τὴν σιμότητα τῶν ὀδόντων τὸ σῶμα οὐ δύναται ὑπολαβεῖν· ἐὰν δὲ μετεώρῳ, ἀνάγκη πληγῆναι. πειρᾶται μὲν οὖν μετεωρίζειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνηται, ἀμφιβὰς πατεῖ. ἀπαλλαγὴ δὲ τούτων μία ἐστὶ μόνη, ὅταν ἐν τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ ἔχηται, προσελθόντα ἐγγὺς τῶν συγκυνηγετῶν ἕνα ἔχοντα προβόλιον, ἐρεθίζειν ὡς ἀφήσοντα. ἀφιέναι δὲ οὐ χρὴ, μὴ τύχῃ τοῦ πεπτωκότος. ὅταν δὲ ἴδῃ τοῦτο, καταλιπὼν ὃν ἂν ἔχῃ ὑπ' αὐτῷ, ἐπὶ τὸν ἐρεθίζοντα ὑπ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἐπιστρέψει. τὸν δὲ ταχὺ ἀναπηδᾶν, τὸ δὲ προβόλιον μεμνῆσθαι ἔχοντα ἀνίστασθαι. οὐ γὰρ καλὴ ἡ σωτηρία ἄλλως, ἢ κρατήσαντι. προσφέρειν δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ * προθεῖναι ἐντὸς τῆς ὠμοπλάτης, * ἡ ἡ σφαγὴ, καὶ ἀντερείσαντα ἔχειν ἐρρωμένως. ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ μένους πρόεισι, καὶ εἰ μὴ κωλύοιεν οἱ κνώδοντες τῆς λόγχης, ἀφίκοιτ' ἂν διὰ τῆς ῥάβδου προωθῶν αὑτὸν πρὸς τὸν τὸ προβόλιον ἔχοντα.

ἐὰν δ' ἐπίπεδον, | αὐτὸν | αὐτὴν | ἑπέσθω | ἢ ἐν πάλῃ, Pollux. | τῇ γὰρ ῥύμῃ τῆς ἐκκρ. | ἔχει | προσθεῖναι. | * ἡ σφ.

A Quod ſi decliuis fuerit locus, in quo reti captus detinetur, ſtatim exſurget: ſi planus, mox intentus in ſeipſum ſtabit. Tū vero incūbent canes, & ipſi venatores ab eo ſibi cauentes tela conijcient, & lapides in eum torquebunt, à tergo circumſtantes, & lōgo quidem ex interuallo, donec ſeipſum propellens, circumcurrentē plagæ funiculum intenderit. Tunc aliquis eorū, qui adſunt, peritiſſimus, & imprimis aprō capiēdo idoneus, in eum progreſſus, à fronte venabulo feriat. Quod ſi petitus ictuſq; telis ac lapidibus, funiculū illum circuitorē intendere B noluerit, ſed in accedentem cōuerſus tendat, ſeipſum circūagens; tum ſcilicet, ita re cōparata, neceſſe eſt venatorem ſumto venabulo accedere, tenētem id anterius manu ſiniſtra, poſterius altera. Nam telū ſiniſtra dirigit, dextra impellit & vrget. Anterius autē pes ſiniſter manui cognomini iū gatur, dexter dextræ. Accedēs vero, venabulū obijciat, cruribus nō multo plus diuaricatis, quā in lucta fieri ſolet, ac toto latere læuo ad manum læuam conuerſo. Deinde feræ frontē & oculos inſpiciat, capitis in ea C motū obſeruans. Venabulum infligens caueat ne ictu declinatione capitis euitato, venabulū ei de manibus excutiat. Quippe ſequi ſolet aper excuſſionis impetū. Id autē ſi cui cōtigerit, pronus in os cadat oportet, & ſubiectæ ſibi materiei adhæreat. Nam ſi fera in aliquem ita comparatum irruerit, ſubiicere corpori dentes ſimos, eius prehendendi cauſa, nequit: ſin erectus ſit, neceſſe eſt eum ſauciari. Subleuare quidē altius eum nititur, verum id ſi nequeat, hinc D inde inſcenſum proculcat. In hoc vero diſcrimine conſtitutus vnam dumtaxat hanc viā liberationis habet, vt venationis ſociorū quiſpiam cum venabulo accedēs, velut hoc immiſſurus, aprū irritet. Non emittendū id tamen, ne lapſum feriat. Hoc aper vbi cōſpexerit, omiſſo illo, quem ſub ſe premit, in prouocantem præ ira & furore conuertetur. Tūc ille celeriter exſiliat, memor interim vt cum venabulo ſurgat. Nam alia ratione ſaluti honeſte non cōſulet, niſi fera ſuperata. Rurſus ergo venabulum eodem E modo; quo prius, infligat; ac ferrum intra ſcapulas, vbi vulneratus eſt, admoueat; & obnixus acriter venabulo incūbat. Ille præ animi ardore progreditur, & niſi aures ſpiculi prohiberent, per haſtile ſe propellens ad eum penetraret, qui venabulum tenet.

A Adeo autem magna vis eius eſt, vt ipſi etiã inſint ea quæ nemo putaret: quippe recenter occiſi dentes adeo feruent, vt eis impoſiti pili, in ſe contrahantur. Viuenti vero, ſi quando prouocatus irritetur, igneſcũt. Nam alioquin aberrans in ictu à canũ corpore, ſummos eorum pilos hinc inde non adureret. Ac mas quidem tot negotiis, atq; etiam pluribus exhibitis, capitur. At feminam, ſi ea inciderit in retia, venator accurrens feriat; nõ ſine cautione tamen, ne impulſus cadat: quod ſi contigerit, proteratur neceſſe eſt, ac mordeatur. Non eſt igitur B ſponte cadendum. At ſi quis huc peruenerit inuitus, ei non aliter ſurgendum eſt, quã qui ſub maſculo ceciderit. Exſurgens vero, venabulo percutiat oportet, donec eam occiderit. Solent autem hoc etiã modo capi. Tendũtur eis plagę ad exitus conuallium in loca nemoroſa, & edita montiũ aſpera, vbi patent aditus ad lucos & paludes, & aquas alias. Is, cui datum eſt hoc negotij, retia venabulo inſtructus ſeruat: alij canes adducunt, & aptiſſima quæque loca perquirunt. Vbi fera inuenta fuerit, inſequendo petitur. Quod ſi in caſſes ceciderit, retium cuſtos accedat, ſumto venabulo; & cum fera ſic agat, quemadmodũ diximus: ſin minus, curſu intercipiendus eſt. Capitur etiam, dum æſtu medio premitur à canibus. Nam licet hæc fera viribus ſupra modum præſtet, præ nimio tamen anhelitu exanimatur. Pereunt vero multæ in eiuſmodi venatione canes, atq; etiam venatores ipſi periclitantur. Quum autem perſequendo exanimatæ admouere venabula coguntur, ſiue in aqua, ſeu in rupis receſſu D præruptæ fuerit, ſeu de loco ſyluis denſo prodire noluerit, quãdoquidem nec à reti, nec alia re quauis impediri ſe patitur, quominus in adpropinquãtem irruat: vbi redacta huc fuerit, eundum in eam, & animi magnitudo, cuius cauſſa cupiditati ſuæ cũ labore ſatisfaciundũ ſtatuerunt, declaranda. Vtendum eſt autem venabulo, & geſtu obiectuq; corporis, vt dictũ eſt. Nam hoc modo ſiquid etiam aduerſi contingat, non id propterea, quod recte agat venator, cõtigerit. Ponuntur vero ipſis tendiculæ in E iiſdem locis, ſicut & ceruis: & ſpeculationes eædem ſunt, & inſequutiones, & aditus, & vſus venabuli. Quum fœtus eorum recens editi capiuntur, hoc ipſum grauiter ferunt. Quippe non ſolent eos relinquere ſolos, dum adhuc recentes ac teneri ſunt:

A οὕτω δὲ πολλὴ ἡ δύναμίς ἐστιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἃ οὐκ ἂν οἴοιτό τις, πρόσεστιν αὐτῷ· τεθνεῶτος γὰρ ἀρτίως, ἐάν τις ἐπὶ τὸν ὀδόντα ἐπιθῇ τρίχας, συντρέχουσιν, οὕτως εἰσὶ θερμοί. ζῶντι δὲ διάπυροι, ὅταν ἐρεθίζηται. οὐ γὰρ ἂν τῶν κυνῶν, ἁμαρτάνων τῇ πληγῇ τοῦ σώματος, ἄκρα τὰ τριχώματα περιεπίμπρα. ὁ μὲν οὖν ἄρρην τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω πράγματα παρέχων, ἁλίσκεται. ἐὰν δὲ θήλεια ᾖ ἡ ἐμπεσοῦσα, ἐπιθέοντα παίειν, φυλαττόμενον μὴ ὠσθεὶς B πέσῃ. παθόντα δὲ τοῦτο πατεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ δάκνεσθαι. ἑκόντα οὖν οὐ χρὴ ὑποπίπτειν. ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ εἰς τοῦτο, διαναστάσεις γίγνονται αἱ αὐταὶ, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἄρρενος. ἐξαναστάντα δὲ δεῖ παίειν τῷ προβολίῳ, ἕως ἂν ἀποκτείνῃ. ἁλίσκονται δὲ καὶ ὧδε. ἵστανται μὲν αὐτοῖς αἱ ἄρκυς ἐπὶ τὰς διαβάσεις τῶν ναπῶν εἰς τοὺς δρυμοὺς,* τὰ ἄγκη τὰ τραχέα, εἰσβολαὶ δ' εἰς τὰς ὀργάδας, καὶ ἕλη, καὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ τεταγμένος, ἔχων τὸ προβόλιον, φυ- C λάττει τὰς ἄρκυς. οἱ δὲ τὰς κύνας ἐπάγουσι, τοὺς τόπους ζητοῦντες τοὺς καλλίστους. ἐπειδὰν δὲ εὑρεθῇ, διώκεται. ἐὰν οὖν εἰς τὴν ἄρκυν ἐμπίπτῃ, τὸν ἀρκυωρὸν ἀναλαβόντα τὸ προβόλιον προσιέναι, καὶ χρῆσθαι ὡς εἴρηκα· ἐὰν δὲ μὴ ἐμπίπτῃ, μεταθεῖν. ἁλίσκεται δὲ καὶ ὅταν ᾖ πνῖγος, διωκόμενος ὑπὸ τῶν κυνῶν. τὸ γὰρ θηρίον καίπερ ὑπερβάλλον δυνάμει, ἀπαγορεύει ὑπὸ ἄσθματος γιγνόμενον. ἀποθνήσκουσι δὲ κύνες πολλαὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ θήρᾳ, καὶ αὐτοὶ D οἱ κυνηγέται κινδυνεύουσιν. ὅταν δ' ἐν ταῖς μεταδρομαῖς ἀπειρηκότι ἀναγκάζωνται προσιέναι τὰ προβόλια, ἢ ἐν ὕδατι ὄντι, ἢ ἀφεστῶτι πρὸς ἀποκρήμνῳ, ἢ ἐκ δασέος μὴ θέλοντι ἐξιέναι (οὐ γὰρ κωλύει αὐτὸν οὔτε ἄρκυς, οὔτε ἄλλο οὐδὲν, φέρεσθαι ὁμόσε τῷ πλησιάζοντι) ὅμως μέντοι προσιτέον, ὅταν ἔχῃ οὕτως, καὶ ἐπιδεικτέον τὴν εὐψυχίαν, δι' ἣν εἵλοντο ἐκπονεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. χρηστέον δὲ τῷ προβολίῳ, καὶ ταῖς προβολαῖς τοῦ σώματος, ὡς εἴ- E ρηται. εἰ γάρ τι καὶ πάσχοι, οὐκ ἂν διά γε * ὀρθῶς ποιεῖν πάσχοι. ἵστανται δὲ αἱ ποδοστράβαι αὐτοῖς ὥσπερ τοῖς ἐλάφοις, ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις, καὶ ἐπισκέψεις αἱ αὐταί, καὶ μεταδρομαί, καὶ αἱ πρόσοδοι, καὶ αἱ χρεῖαι τοῦ προβολίου. τὰ δὲ * νεογνὰ αὐτῶν ὅταν ἁλίσκηται, χαλεπῶς τοῦτο πάσχει. οὔτε γὰρ μονοῦται, ἕως ἂν * μικρὰ ᾖ.

ἢ ἄγκη τὰ τραχέα, ἢ εἰσβολαὶ εἰς τὰς

τὸ ὀρθῶς

* νεογνῶν vel νεογνὰ

* παρὰ τὸ

ὅταν τι αἱ κύνες εὕρωσιν, ἢ προΐδῃ τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζεται· ἕπονται δ᾽ ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ ὗς ἄμφω, χαλεπαὶ οὖσαι τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμεναι ὑπὲρ ἐκείνων, ἢ ὑπὲρ αὑτῶν. λέοντες δὲ, παρδάλεις, λύγκες, πάνθηρες, ἄρκτοι, καὶ τἆλλα, ὅσα ἐστὶ τοιαῦτα θηρία, * ἁλίσκεται ἐν ξέναις χώραις, περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ τὸν Κίττον τὸν ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας, τὰ δ᾽ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τῷ Μυσίῳ, καὶ ἐν Πίνδῳ, τὰ δ᾽ ἐν τῇ Νύσῃ ὑπὲρ τῆς Συρίας, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄρεσιν, ὅσα οἷά τ᾽ ἐστὶ τρέφειν τοιαῦτα. ἁλίσκεται δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι φαρμάκῳ διὰ δυσχωρίαν ἀκονιτικῷ. παραβάλλουσι δὲ τοῦτο οἱ θηρώμενοι, συμμιγνύντες εἰς ὃ αὐτό, ὅτῳ ἂν ἕκαστον χαίρῃ, περὶ τὰ ὕδατα, καὶ πρὸς ὅ, τι ἂν ἄλλο * προσίῃ. τὰ δὲ αὐτῶν καταβαίνοντα εἰς τὸ πεδίον τῆς νυκτὸς, ἀποκλεισθέντα μεθ᾽ ἵππων καὶ ὅπλων ἁλίσκεται, εἰς κίνδυνον καθιστάντα τοὺς αἱροῦντας. ἔστι δὲ οἷς αὐτῶν καὶ ὀρύγματα ποιοῦσι περιφερῆ, μεγάλα, βαθέα, ἐν μέσῳ λείποντες κίονα τῆς γῆς· ἐπὶ δὲ τοῦτον εἰς νύκτα ἐπιθέντες δήσαντες αἶγα, καὶ φράξαντες κύκλῳ τὸ ὄρυγμα ὕλῃ, ὥστε μὴ προορᾶν, εἴσοδον οὐ λείποντες. τὰ δὲ, ἀκούοντα τῆς φωνῆς ἐν τῇ νυκτὶ κύκλῳ τὸν φραγμὸν περιθέουσι, καὶ ἐπειδὰν μὴ εὑρίσκῃ δίοδον, ὑπερπηδᾷ, καὶ ἁλίσκεται. περὶ μὲν αὐτῆς τῆς πράξεως, τῆς ἐν τοῖς κυνηγεσίοις, εἴρηται. ὠφελήσονται δὲ οἱ ἐπιθυμήσαντες τούτου τοῦ ἔργου πολλά. ὑγίειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευάσουσι, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον. τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. πρῶτον μὲν τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πορεύωνται ὁδοὺς χαλεπὰς, οὐκ ἀπεροῦσιν. ἀνέξονται γὰρ τοὺς πόνους, διὰ τὸ εἰθίσθαι μετὰ τούτων αἱρεῖν τὰ θηρία. ἔπειτα εὐνάζεσθαί τε σκληρῶς δυνατοὶ ἔσονται, καὶ φύλακες εἶ ἀγαθοὶ τοῦ ἐπιταττομένου. ἐν δὲ ταῖς προσόδοις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἷοί τε ἔσονται ἐπιέναι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ αἱρεῖν τὰς ἄγρας. ταττόμενοι δ᾽ ἐν τῷ πρόσθεν, οὐ λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρτερεῖν δύνασθαι. ἐν φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ, διὰ συνήθειαν. δυστυχήσαντες δὲ οἰκείῳ στρατοπέδῳ, ἐν χωρίοις ὑλώδεσι, καὶ ἀποκρήμνοις, ἢ ἄλλοις χαλεποῖς οἷοί τ᾽ ἔσονται καὶ αὐτοὶ σῴζεσθαι μὴ αἰσχρῶς, καὶ ἑτέρους σῴζειν.

ἁλίσκονται μὲν ἐν

προσίῃ

A & quum canes eos inuenerint, vel aliquid ipſi præſenſerint, ſtatim ſe abdunt in ſyluas, & ambo ſequuntur eos vt plurimum, quorum ſunt; id temporis ſæuiores, & pro illis acrius quam pro ſeipſis pugnantes. At leones, pardi, lynces, pantheræ, vrſi, & aliæ, quæcumq; ſunt eiuſmodi feræ, partim peregrinis in locis capiuntur, circa Pangæum montem, & * Cittum, qui ſupra Macedoniā eſt: partim in Olympo Myſio, & Pindo: aliæ in Nyſa ſupra Syriam, & iuxta montes alios, quotquot idonei ſunt alendis huius generis belluis. * Capiuntur vero partim in B montibus aconitico veneno, propter aſperitatem regionum. Hoc autem venatores rebus iis miſcentes, quibus quæq; delectatur fera, ſecus aquas illis obiiciūt, & ſi quid aliud adire conſueuerint. Partim etiam illæ, quæ noctu in plana deſcendunt, equis & armis intercluſæ & circumuentę, nec ſine venatorum diſcrimine, capiuntur. Sunt quibus & foueas amplas orbiculari forma conficiunt, profundā in medio relinquentes terræ columnam, cui ſub noctem, caprā C religatam imponūt, & vndiq; foueam materiæ ſylueſtri circumſepiunt & obſtruunt, ne circumſpiciendi facultas ſit, aditu ad ingrediendum nullo relicto. Illę vocem noctu audientes, ſepem circumcurſitant; & quum nuſquam inueniunt aditum, tranſiliunt, & capiuntur. Hactenus de iis quæ in venatione faciūda ſunt, dictum. Huic autē labori ac ſtudio dediti, magnā inde vtilitatē capient. Nam & corporibus valetudinē bonā conciliabūt, & viſu audituq; meliori D fruentur, & ſerius ſeneſcent. Ad diſciplinā vero militarē potiſſimū eos venatio inſtituit. Primū, vbi geſtantibus arma per difficiles vias eundū erit, animos haud deſpondebūt. Quippe labores ſuſtinere propterea poterunt, quod iis ad feras capiēdas adſuefacti fuerint. Deinde poterunt etiā cubare duriter, & egregios ſe declarare cuſtodes in eo quod fuerit imperatum. In hoſtibus adeūdis ſimul & progredi aduerſus eos, & facere poterunt, quæ imperātur; idq; propterea, quod eadē ratione feras etiā capere cōſueuerint. In frōte collocati, quū labores E tolerare norint, acies haud deſerēt. In hoſtiū fuga propter cōſuetudinē & vſum quibuſuis in locis aduerſarios recte pariter ac tuto proſequētur: Si quid infeliciter exercitui ſuo ceſſerit, in ſyluoſis, præruptis, aliiſq; difficilibus locis tā ſeipſos quā alios abſq; macula turpitudinis conſeruare poterunt.

** Vulgo Græcorum Ciſſus, hodie Iugadaus, Turcis Zega. Conſule Pandectē Turcicum noſtrum, capite 30 & 91.*

** De ratione capiendi feras ceteras.*

Venationum vſus ad res bellicas.

τῶν δὲ ἡδονῶν πλέον τῶν ἄλλων αἰσθανόμενοι, οἷς τίς ἂν χρήσαιτο εἰς πόλεως σωτηρίαν; τούτων μέντοι τῶν κακῶν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέξεται, ἐρασθεὶς ὧν ἐγὼ παραινῶ. παίδευσις γὰρ καλὴ διδάσκει χρῆσθαι νόμοις, καὶ λέγειν περὶ τῶν δικαίων, καὶ ἀκούειν. οἱ μὲν οὖν * πάσχοντες αὑτοὺς ἐπὶ τὸ ἀεί τι μοχθεῖν τε καὶ διδάσκεσθαι, αὑτοῖς μὲν μαθήσεις καὶ μελέτας ἐπιπόνους ἔχουσι, σωτηρίαν δὲ ταῖς αὑτῶν πόλεσιν· οἱ δὲ μὴ θέλοντες διὰ τὸ ἐπίπονον διδάσκεσθαι, ἀλλὰ ἐν ἡδοναῖς ἀκαίροις διάγειν, φύσει οὗτοι κάκιστοι. οὔτε γὰρ νόμοις, οὔτε λόγοις ἀγαθοῖς πείθονται. οὐ γὰρ εὑρίσκουσι, διὰ τὸ μὴ πονεῖν, οἷον χρὴ τὸν ἀγαθὸν εἶναι. ὥστε οὔτε θεοσεβεῖς δύνανται εἶναι, οὔτε σοφοί. τῷ δὲ ἀπαιδεύτῳ χρώμενοι, πολλὰ ἐπιτιμῶσι τοῖς πεπαιδευμένοις. διὰ μὲν οὖν τούτων οὐδὲν ἂν καλῶς ἔχοι· διὰ δὲ τῶν ἀμεινόνων ἅπασαι αἱ ὠφέλειαι τοῖς ἀνθρώποις εὕρηνται. ἀμείνους οὖν, οἱ θέλοντες πονεῖν. καὶ τοῦτο ἐπιδέδεικται μεγάλῳ παραδείγματι. τῶν γὰρ παλαιοτέρων οἱ παρὰ Χείρωνι, ὧν ἐπεμνήσθην, νέοι ὄντες ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν κυνηγεσίων, πολλὰ καὶ καλὰ ἔμαθον· ἐξ ὧν ἐγένετο αὐτοῖς μεγάλη ἀρετή, δι' ἣν καὶ νῦν θαυμάζονται· ἣν ὅτι μὲν ἐρῶσι πάντες δῆλον, ὅτι δὲ διὰ πόνων ἔστι τυχεῖν αὐτῆς, οἱ πολλοὶ ἀφίστανται. τὸ μὲν γὰρ κατεργάσασθαι αὐτὴν, ἄδηλον· οἱ δὲ πόνοι οἱ ἐν αὐτῇ ἐνόντες φανεροί. ἴσως μὲν οὖν εἰ ἦν τὸ σῶμα αὐτῆς δῆλον, ἧττον ἂν ἠμέλουν οἱ ἄνθρωποι ἀρετῆς, εἰδότες ὅτι ὥσπερ αὐτοῖς ἐκείνη ἐμφανής ἐστιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ὑπ' ἐκείνης ὁρῶνται. ὅταν μὲν γάρ τις ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, ἅπας ἑαυτοῦ ἐστι βελτίων, καὶ οὔτε λέγει οὔτε ποιεῖ αἰσχρὰ, οὐδὲ κακὰ, ἵνα μὴ ὀφθῇ * ὑπ' ἐκείνου. ὑπὸ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐκ οἰόμενοι ἐπισκοπεῖσθαι, πολλὰ κακὰ καὶ αἰσχρὰ ἐναντίον ποιοῦσιν, ὅτι αὐτὴν ἐκεῖνοι οὐχ ὁρῶσιν. ἡ δὲ πανταχοῦ πάρεστι, διὰ τὸ εἶναι ἀθάνατος, καὶ τιμᾷ τοὺς περὶ αὐτὴν ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ κακοὺς ἀτιμάζει. εἰ οὖν εἰδεῖεν τοῦτο, ὅτι θεᾶται αὐτοὺς, ἵεντο ἂν ἐπὶ τοὺς πόνους, καὶ τὰς παιδεύσεις, αἷς ἁλίσκεται μόλις, καὶ κατεργάζοιντο ἂν αὐτήν. θαυμάζω δὲ τῶν σοφιστῶν καλουμένων, ὅτι φασὶ μὲν ἐπ' ἀρετὴν ἄγειν,

* παρέχοντες
* ὑπ' ἐκείνω

A ſed eodem ad voluptates ceteris acriore præditi; quorũ opera quis vti ad reipublicæ ſalutem velit? At his à vitiis nemo non abſtinebit, qui excitatus illorũ ſtudio fuerit, quæ ipſe præcipio. Nam honeſta inſtitutio docet parere legibus, deque iis & loqui, & audire, quæ iuſta ſunt. Quapropter ij qui ſic ſe gerunt, vt ſemper aliquem obire laborem, & doceri velint, ſtudia quidem illi & exercitationes ſibi laborioſas ſectantur, ſed ciuitatibus ſuis ſalutares: qui vero laboris vitandi cauſſa doceri nolunt, B ſed vitam potius in voluptatibus immodicis exigendam ſtatuunt, ingeniis præditi ſunt improbiſſimis. Quippe nec legibus, nec admonitionibus rectis obtemperant. Dum enim laborem fugiunt, qualis eſſe vir fortis & egregius debeat, non inueniunt. Itaque nec religioſi eſſe poſſunt, nec ſapientes: quumque ſe gerant, vt rectæ inſtitutionis expertes, bene inſtitutos plerumque reprehendunt. Nequit ergo quidquam in ſtatu per hos eſſe proſpero, quum his meliorum opera mortalibus omnia commoda concilientur. Ideoque ſequi- C tur, eos eſſe meliores, qui labores ſuſcipere non recuſant. Exemplo id demonſtratum inſigni. Nam veteres illi apud Chironem, quorum mentionem feci, facto à venationibus ætate prima initio, multas & egregias artes didicerunt: ex quibus magnum virtutis fructum conſequuti ſunt, propter quam nunc quoque ſunt in admiratione. Atque hanc quidem ab omnibus amari, manifeſtum eſt? ſed quia labore comparatur, multi quaſi reſiliunt. Etenim D adipiſcendi eã ſpes dubia eſt, in adipiſcendo labores manifeſti ſunt. Quod ſi virtutis quaſi corpus quoddam conſpici poſſet, minus eam mortales fortaſſe negligerent: quando perinde ſcirent ab ea ſe cerni, atque ipſa eorum oculis eſſet expoſita. Quilibet enim, quum ab amato conſpicitur, ſeipſo melior exiſtit: & à dictis ac factis turpibus & improbis abſtinet, ne ab illo talia conſpiciantur. Quum autem à virtute ſe non putent adſpici, multa palam & improba & fœda perpetrant; idque propterea, E quod ne ipſi quidem eam cernant. Illa vero, quum immortalis ſit, vbique adeſt: & recte ſe in eam gerentes, honore adficit; improbos infamia notat. Itaque ſi conſpici ſe ab ea ſcirent, ad labores & diſciplinas accederent, quibus capitur, licet ægre; ſuamque in poteſtatem illam redigerent. Mirũ hoc vero mihi de illis hominibus videtur, qui ſapientiæ profeſſores adpellãtur, quod

eorum plerique ſe iuuenibus ad virtutem duces eſſe dicant, quum potius eis ad contraria ſe duces præbeant. Quippe neminem adhuc vidimus, quem illi modo ſapientiæ profeſſores egregium virum effecerint; neq; ſcripta proferunt, quibus homines effici meliores poſſint: ſed multa de rebus vanis ab eis perſcripta ſunt, ex quibus voluptates quidem inanes iuuentus, at fructum virtutis nullũ percipit. Eadem & remorantur ac detinent illos qui fruſtra doctrinam ex eis aliquam ſibi pollicẽtur; & ab aliis vtilibus auocant, illorumq; loco vitioſa tradunt. Quamobrem eos ob illa quæ grauiora ſunt, grauius reprehendo: in ſcriptis vero, quod verba quidem exquiſita ſint, rectæ vero ſententiæ, quibus iuniores ad virtutem inſtituerentur, nuſquam adpareãt. Equidem licet rerum imperitus, ſcio tamen optimum eſſe, ab ipſa natura id quod bonũ eſt, doceri proximũ, ab iis potius qui vere boni alicuius ſcientiam nancti ſunt, quam ab aliis qui fallendi artificium tenent. Itaque verbis forſitan non eleganter vtor, quod hæc non adfecto; ſed ea, quibus ad virtutem præclare inſtitutis opus eſt, à me recte cognita proferre cupio. Nam verba quidem vt parum ad inſtitutionem conferunt; ita ſententiæ ſunt vtiles, ſi doctrinam egregiam contineant. Vituperant autem & alij plerique profeſſores iſtos ſapientiæ ſæculi noſtri, non ſapientiæ ſtudioſos; quod in verbis, non animorum ſenſibus, ſapientiæ ſuæ acumen oſtẽtent. Nec me latet, quod præſtaret hæc à me ſcripta non eſſe. Nam facile ipſi erit, aliquid cito, licet non recte, reprehendere. Scripta tamen ita ſunt, vt recte ſe habeant; nec oſtentatores ſapientiæ, ſed reabſe ſapientes ac bonos efficiant. Neque enim hæc videri malo, quam eſſe vtilia; vt numquam refutari poſſint. At illi ſapientiæ profeſſores ad fallendum & proferunt & ſcribunt ſua, lucri ſui cauſſa nec quidquam vlli hominum proſunt. Quippe nullus eorum nec fuit, nec eſt ſapiens; ſed vnicuique ſufficit habere nomen profeſſoris ſapiẽtiæ, quod apud recte ſentientes ignominioſum eſt. Quapropter horum ſapientiæ profeſſorum præcepta cauenda moneo, ſapiẽtiæ vero ſtudioſorum inuenta cogitataque nequaquam reiiciẽda. Nam vt illi ſapientiæ profeſſores aucupãtur eos qui diuites ſunt, & iuuenes: ita communes ſunt & amici omnibus, hi ſapientiæ ſtudioſi. Fortunas hominum iidem vt in pretio non habent, ita nec ignominioſas ducunt. Non illos item moneo tibi æmulandos, qui ad captandas conditiones meliores temere fe-

A οἱ πολλοὶ τοὺς νέους, ἄγουσι δ' ἐπὶ τοὐναντίον. οὔτε γὰρ ἄνδρα που ἑωράκαμεν, ὅντιν' οἱ νῦν σοφισταὶ ἀγαθὸν ἐποίησαν, οὔτε γράμματα παρέχονται, ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται, ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἱ μὲν ἡδοναὶ * κεναί, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι. διατρίβειν *καιναί.* δ' ἄλλως παρέχει τοῖς ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι μάτην, καὶ ἑτέρων κωλύει χρησίμων, καὶ διδάσκει κακά. μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μεγάλα, μειζόνως· περὶ δὲ ὧν γράφουσιν, B ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτηται, γνῶμαι δὲ ὀρθῶς ἔχουσαι, αἷς ἂν παιδεύοιντο οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετήν, οὐδαμοῦ. ἐγὼ δὲ ἰδιώτης μέν εἰμι, οἶδα δὲ, ὅτι κράτιστον μέν ἐστι παρὰ τῆς αὐτῆς φύσεως * τὸ ἀγαθὸν διδάσκεσθαι· *τὸ ἀγαθόν* δεύτερον δὲ, παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθόν τι ἐπισταμένων, μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐξαπατᾶν τέχνην ἐχόντων. ἴσως οὖν τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐ σεσοφισμένως λέγω (οὐδὲ γὰρ ζητῶ τοῦτο) C ὧν δὲ δέονται εἰς ἀρετὴν οἱ καλῶς πεπαιδευμένοι, ὀρθῶς ἐγνωσμένα ζητῶ λέγειν. ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειαν, γνῶμαι δὲ, εἰ καλῶς ἔχοιεν. ψέγουσι δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοὺς νῦν σοφιστὰς, καὶ οὐ τοὺς φιλοσόφους, ὅτι ἐν τοῖς ὀνόμασι σοφίζονται, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νοήμασιν. οὐ λανθάνει δέ με, ὅτι * καλῶς καὶ *τὰ καλῶς καὶ ἑξῆς, μὴ γεγράφθαι.* ἑξῆς γεγράφθαι. ῥᾴδιον γὰρ ἔσται αὐτοῖς * ταχὺ μὴ ὀρθῶς μέμψασθαι. καίτοι γέγραπταί ** ταχὺ* γε οὕτως, ἵνα ὀρθῶς ἔχῃ, καὶ μὴ σοφιστικοὺς D ποιῇ, ἀλλὰ σοφοὺς καὶ ἀγαθούς. οὐ γὰρ δοκεῖν αὐτὰ βούλομαι μᾶλλον, ἢ εἶναι χρήσιμα, ἵνα ἀνεξέλεγκτα ᾖ εἰς ἀεί. οἱ σοφισταὶ δ' ἐπὶ τῷ ἐξαπατᾶν λέγουσι καὶ γράφουσιν, ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, καὶ οὐδένα οὐδὲν ὠφελοῦσιν. οὐδὲ γὰρ σοφὸς αὐτῶν ἐγένετο οὐδεὶς, οὐδ' ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἀρκεῖ ἑκάστῳ σοφιστὴν κληθῆναι, ὅ ἐστιν ὄνειδος παρά γε * εὖ φρονοῦσι. τὰ μὲν οὖν τῶν σοφι- *τοῖς εὖ* στῶν παραγγέλματα παραινῶ φυλάττεσθαι, τὰ δὲ τῶν φιλοσόφων ἐνθυμήματα μὴ ἀτιμάζειν. E οἱ μὲν γὰρ σοφισταὶ πλουσίους καὶ νέους θηρῶνται, οἱ δὲ φιλόσοφοι πᾶσι κοινοὶ καὶ φίλοι. τύχας δὲ ἀνδρῶν οὔτε τιμῶσιν, οὔτε ἀτιμάζουσι. μὴ ζηλοῦν δὲ μηδὲ τοὺς ἐπὶ τὰς πλεονεξίας εἰκῇ ἰόν-

τὰς, μήτε ἐπὶ τὰς ἰδίας, μήτ' ἐπὶ τὰς δημοσίας ἐνθυμηθέντα, ὅτι οἱ μὲν * ἄριστοι αὐτῶν γιγνώσκονται μὲν ἐπὶ τὰ βελτίω, ἐπίπονοί τ' εἰσίν, οἱ δὲ κακοὶ πάσχουσί τε κακῶς, καὶ γιγνώσκονται ἐπὶ τὰ χείρω. τάς τε γὰρ τῶν ἰδιωτῶν οὐσίας ἀφαιρούμενοι, καὶ τὰς τῆς πόλεως, εἰς τὰς κοινὰς σωτηρίας ἀνωφελέστεροί εἰσι τῶν ἰδιωτῶν· τά τε σώματα πρὸς τὸν πόλεμον κάκιστα καὶ αἴσχιστα ἔχουσι, πονεῖν οὐ δυνάμενοι. οἱ δὲ κυνηγέται εἰς τὸ κοινὸν τοῖς πολίταις καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ κτήματα καλῶς ἔχοντα παρέχουσιν. ἔρχονται δὲ, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ θηρία, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φίλους .... ἰόντες, δύσκλειαν ἔχουσι παρὰ πᾶσιν· οἱ δὲ κυνηγέται, ἐπὶ τὰ θηρία ἰόντες, εὔκλειαν. ἑλόντες μὲν γὰρ, πολέμια νικῶσι· μὴ ἑλόντες δὲ, πρῶτον μὲν, ὅτι πάσης τῆς πόλεως ἐχθροῖς ἐπιχειροῦσιν, ἔπαινον ἔχουσιν· ἔπειτα, ὅτι οὔτ' ἐπ' ἀνδρὸς βλάβῃ, οὔτε φιλοκερδείᾳ ἔρχονται. ἔπειτα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος βελτίους γίγνονται πρὸς πολλὰ, καὶ σοφώτεροι, δι' ὃ διδάξομεν. ἐὰν γὰρ μὴ πόνοις, καὶ ἐνθυμήμασι, καὶ ἐπιμελείαις πολλαῖς ὑπερβάλωνται, οὐκ ἂν ἕλοιεν ἄγρας. τὰ γὰρ ἀντίπαλα αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνιζόμενα, καὶ ἐν τῇ αὐτῶν οἰκήσει, ἐν ἰσχύϊ πολλῇ ἐστιν. ὥστε τῷ κυνηγέτῃ μάτην οἱ πόνοι γίγνονται, ἐὰν μὴ μείζονι φιλοπονίᾳ, καὶ πολλῇ συνέσει κρατήσῃ αὐτῶν. οἱ μὲν οὖν κατὰ πόλιν βουλόμενοι πλεονεκτεῖν, μελετῶσι νικᾶν φίλους· οἱ δὲ κυνηγέται, κοινοὺς ἐχθρούς. καὶ τοὺς μὲν ἡ μελέτη αὕτη ποιεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους πολεμίους ἀμείνους, τοὺς δὲ, πολὺ χείρους. καὶ τοῖς μὲν ἡ ἄγρα μετὰ σωφροσύνης, τοῖς δὲ μετ' αἰσχροῦ θράσους. κακοηθείας δὲ καὶ αἰσχροκερδείας οἱ μὲν δύνανται καταφρονεῖν, οἱ δ' οὐ δύνανται. φωνὴν δὲ οἱ μὲν εὐεπῆ ἱᾶσιν, οἱ δ' αἰσχράν. πρὸς δὲ τὰ θεῖα τοῖς μὲν οὐδὲν ἐμποδὼν ἀσεβεῖν, οἱ δ', εὐσεβέστατοι. λόγοι γὰρ παλαιοὶ κατέχουσιν, ὡς καὶ θεοὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ χαίρουσι καὶ πράττοντες, καὶ ὁρῶντες· ὥστε ὑπάρχειν ἐνθυμουμένους τούτων, θεοφιλεῖς τ' εἶναι, καὶ * εὐσεβεῖς εἰς τοὺς νέους, τοὺς ποιοῦντας ἃ ἐγὼ παραινῶ, οἰομένους ὑπὸ θεῶν του ὁρᾶσθαι ταῦτα. οὗτοι δ' ἂν εἶεν καὶ εἰς γονέας ἀγαθοὶ, καὶ πάσῃ τῇ ἑαυτοῦ πόλει, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν καὶ φίλων. οὐ μόνον δὲ ὅσοι ἄνδρες κυνηγεσίων ἠράσθησαν, ἐγένοντο ἀγαθοὶ, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα, Ἄρτεμις, Ἀταλάντη, καὶ Πρόκρις, καὶ εἴ τις ἄλλη.

ἄριστοι αὐτῶν

οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φίλους καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς φίλους ἰόντες,

εὐσεβεῖς καὶ ὁσίους,

runtur, ſiue priuatis in rebus, ſeu publicis: & hac quidem in conſideratione, quod optimi viri noti ſint ex ſtudiis rerum bonarum, tamquam laborioſi; quum improbi turpiter in ærumnas incidant, & flagitioſis è rebus clari ſint. Quippe quum & priuatis auferant bona ſua, & rempublicam expilent, minus ad ſalutem communem vtilitatis adferunt, quam homines imperiti: & habent corpora bello ineptiſſima, fœdeque conſtituta, quum laboribus ferendis impares ſint. At venatores & corpora & bona ſua ciuibus bene comparata in medium exhibent. Et hi quidem feras inuadunt, illi amicos. Qui amicos adgrediuntur, apud omnes infames ſunt: venatores, dum feras adoriuntur, laudem inueniunt. Nam ſi feras ceperint venatores, belluas hoſtiles vincunt; ſin minus, laudantur tamen: primum, quia ciuitatis totius inimicos adgrediuntur: deinde, quod nec vllius hominis damno, nec lucri cupiditate id faciant. Ex hoc ipſo denique conatu ad pleraque meliores & peritiores euadunt ea ratione quam oſtendemus. Quippe niſi laboribus, & cogitationum inuentis, & magna diligentia longe præſtarent, prædas nullas caperent: quum hoſtes eorum pro vita dimicantes, & in ſuo ipſorum domicilio, magnum robur habeant. Itaque venator fruſtra laboraret, niſi feras induſtria maiori, ac prudentia copioſa ſuperaret. Ergo quotquot in ciuitate meliori eſſe ſupra ceteros conditione volunt, amicos vincere contendunt: venatores autem, communes inimicos. Et hos quidem hæc exercitatio præſtantiores facit aduerſus alios hoſtes, illos multo deteriores: & ſua vtriſque venatio, his cum prudentia, illis cum turpi audacia coniuncta. Malitiam & quæſtum hi contemnere poſſunt, illi non poſſunt: vocem hi bona proferentem emittunt, illi turpem. Aduerſus ipſum numen nihil illos ab impietate deterret, at hi religioſiſſimi ſunt. Perhibetur enim antiquo mortalium ſermone, deos etiam hoc opere tum faciundo tum ſpectando voluptatem percipere. Quo fit, vt iuuenes hæc ad animos reuocantes, quæ ipſe moneo, ſi ea faciant, religioſi ſint & pij, quum hæc ab aliquo numine ſpectari arbitrētur: iidemque in parentes, in patriam vniuerſam, in vnumquemq; ciuium, in amicos egregie ſe gerent. Neque viri dumtaxat, quotquot venationum fuere ſtudioſi, laudem præclaram adepti ſunt; ſed etiam feminæ, quibus hæc Diana largita eſt, vt Atalanta, Procris, & ſi qua præter has alia fuit.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΡΟΣ Αἰσχίνην ἐπιστολῆς.

E XENOPHONTIS AD ÆSCHINEM EPISTOLA.

POSTEAQVAM me cõueniſſet Hermogenes, cum alia quædam narrauit, tum me de te interrogante, quodnam philoſophiæ ſtudium ſequereris: idem, reſpondit, quod Socrates. Ego vero, etiam quum Athenis ageres, propter hunc animum te admiratus ſum. Quemadmodum igitur admirari te cœpi, ſic nunc quoque præ quouis alio philoſophiæ ſtudioſo animi tui conſtantiam demiror. Maximum enim, vt mihi videtur, argumentum eſt virtutis tuæ; quod is vir te ceperit, ſi modo vitam Socratis mortalem aliquis dicendam putat. Ceterũ numina ſupra nos eſſe, cuiuis conſtat. Satis quidem eſt, ea maiorem ob poteſtatem venerari. Quales autem & qui ſint dij, nec inueniri facile poteſt, nec inquiri fas eſt. Quippe ſeruorum etiam nõ intereſt ſcire naturam aut facta dominorum ſuorum; vt quibus nihil præterea conueniat, quam inſeruire. Quodque maximum eſt, quanto maiorem admirationem merentur, qui res humanas tractant, tanto plus hoc iis adfert oneris ac moleſtiæ, qui gloriam de multis intempeſtiuis ac vanis rebus adfectant. Nam quando audiuit quiſquam, ô Æſchines, Socratem de rebus cæleſtibus differentem, vel ad lineas ac figuras emendandæ vitæ gratia diſcendas hortantem? Muſicam enim ſcimus ipſum intellexiſſe non vltra iudicium aurium. Quin ſemper aliquid egregij ſuis dicere non deſinebat, quid eſſet fortitudo, quid iuſtitia, quid virtutes ceteræ. Vocabat autem hæc bona humana, cetera vero vel homines adſequi non poſſe, vel fabulis eſſe cognata dicebat, qualia ſupercilioſi ſapientiæ profeſſores ridicula commemorarent. Neque vero verbis * hæc ita tradebat, vt factis eadem non præſtaret. Verum ad te illa non ignorantem perſcribi, quæ à Socrate geſta ſunt, quamquam ingratum futurum non ſit; tamen & prolixum fuerit, & alibi a nobis eſt præſtitum. Deſinant igitur conuicti, vel ad id accedant, quod probabile eſt, quibus Socrates non placuit; quum ei viuo ſapiẽtiæ teſtimonium Deus exhibuerit, interfectores vero eius pœnitentię ſuæ purgationem nõ inuenerint. Illi * vero egregij viri, Ægypti & prodigioſæ Pythagoræ ſapientiæ amore capti ſunt, quorum ſuperuacaneum & inconſtans erga Socratem ſtudium * tyrannidis amor redarguit, & Sicula ventris immoderati menſa frugalitati victus antepoſita.

* Lectio marginis.
* Hæc in Platonem dicuntur.
* Nã Plato ad Dionyſiũ tyrannum in Siciliã profectus fuit.

A Συντυχών μοι Ἑρμογένης τά τε ἄλλα διεξῄει, καὶ περὶ σοῦ δὲ πυθομένου, ἥν τινα ἔχοις φιλοσοφίας ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίνατο, τὴν αὐτὴν Σωκράτει. ἐγὼ δὲ καὶ ἡνίκα Ἀθήνησι διέτριβες, τῆς γνώμης σε ἠγάσθην. ὥσπερ οὖν ἠρξάμην σε θαυμάζειν, οὕτω καὶ νῦν, παρ' ὁντινοῦν τῶν σοφίαν ἀσπαζομένων, τεθαύμακα τὸ ἀμετάκλαστόν σου τῆς γνώμης. μέγιστον γάρ, ὡς ἐγῷμαι, τεκμήριον ἀρετῆς, ἁλόντες ὑπὸ τἀνδρὸς ἐκείνου, εἴπερ θνητὸν καλεῖ τὸν Σωκράτους * ἡγοῖτο βίον. ὅτι

B μὲν γὰρ τὰ θεῖα ὑπὲρ ἡμᾶς, παντί τῳ δῆλον. ἀπόχρη δὲ * τῷ κρείττονι τῆς δυνάμεως αὐτοὺς σέβειν. οἷοι δέ εἰσιν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον, οὔτε ζητεῖν θεμιτόν. οὐδὲ γὰρ δεσποτῶν φύσιν ἢ πρᾶξιν * δούλοις δεῖ εἰδέναι, οἷς οὐδὲν πλέον ὑπηρεσίας προσήκει. καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ χρὴ ἀγασθῆναι τὰ ἀνθρώπινα διαπραττομένων, * τοσῷδε τῆς δόξης ἐκ πολλῶν ἀκαίρων καὶ κενῶν γλιχομένοις ἄχθος φέρει. πότε γὰρ ὦ Αἰσχίνη Σωκράτους ἀκήκοέ τις οὐρανίων πέρι λέγοντος, ἢ γραμμὰς εἰς ἐπανόρθωσιν

C παραινοῦντος μανθάνειν; μουσικὴν μὲν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν μέχρι ὤτων συνιέντα. διετέλει δὲ ἑκάστοτε αὐτοῖς λέγων τί καλόν, καὶ τί ἀνδρεία τε, καὶ δικαιοσύνη, καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί. ἀνθρώπινα * γὰρ αὐτὰ ἀγαθὰ ἐκάλει· τὰ δ' ἄλλα ἢ * ἀδύνατον ἀνθρώποις ἀλωῖαι ἔφασκεν, ἢ μύθων εἶναι συγγενῆ, μετ' ὀφρύος σοφιστῶν παίγνια διεξιόντων. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, * οὐχὶ δὲ ἐπράττετο. γράφειν δὲ τὰ πραχθέντα εἰδότι σοί, καίπερ οὐκ

D ἀηδῶς ἐσόμενον, χρόνον ἔχει, ἀνέγραψά τε ἀλλαχοῦ. παυσάσθωσαν οὖν ἐλεγχόμενοι, ἢ πρὸς τὸ εἰκὸς ἴτωσαν, οἷς ὁ Σωκράτης οὐκ * ἤρεσεν, ᾧ ζῶντι μὲν ὁ θεὸς σοφίας ἐμαρτύρησεν, οἱ δὲ κτείναντες τῆς μετανοίας ἀποκάθαρσιν οὐχ εὗρον. οἱ δὲ καλοὶ ἄρα, * Αἰγύπτου ἠράσθησαν, καὶ τῆς Πυθαγόρου τερατώδους σοφίας, ὧν τὸ περιττὸν καὶ μὴ μόνιμον ἐπὶ * Σωκράτην ἤλεγξεν ἔρως τυραννίδος, καὶ ἀντὶ διαίτης λιτῆς, Σικελιώτης γαστρὸς ἀμέτρου τράπεζα.

Stob. Ser. de diis, & Euſeb. Euang. præpa. lib. 14 p. 434-435.

* ἡγεῖταί τις βίον.
* τὸ κρεῖττον τῆς δυνάμεως αὐτῶν
* δούλοις εἰδέναι πάλιν ὑπηρ.
* πόνον ... τῶν
* γοῦν
* ἀδύνατα
* οὐκ ἔλεγε δὲ ἐπράττεν
* ἤρεσεν,
* Αἰγύπτου γὰρ ἠράσθησαν,
* Σωκράτους

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
πρὸς Κρίτωνα ἐπιστολῆς.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS
AD CRITONEM.

Stob. Ser. ὁποίους τινὰς χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας πρὸς τὰ τέκνα.

A Εὖ γὰρ ἴσθι Σωκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν υἱέων ἵνα πολλὴν μὲν ἔχωσιν οὐσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γένωνται ἀμελοῦντες, ἴσον πεπόνθασι τοῖς ἵππους τρέφουσι, καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ οὐ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παμπόλλην παρεχομένοις. οὕτω γὰρ πιοτέροις μὲν τοῖς ἵπποις χρήσονται, ἀπείροις δὲ ὧν χρή. εἶναι γὰρ ἵππου ἀρετὴν, οὐ τὴν εὐσαρκίαν, τὴν δὲ κατὰ πόλεμον εὐτολμίαν καὶ ἐμπειρίαν. τὰ αὐτὰ δή οἶμαι ἐξαμαρτάνειν καὶ τοὺς γῆν πολλὴν κτωμένους τοῖς υἱέσιν, αὐτῶν δὲ B μὴ ἐπιμελουμένους. ἃ γὰρ κεκτήσονται, πολλοῦ ἄξια νομισθήσονται. αὐτοὶ δὲ ὀλίγου. προσήκει δὲ τὸν φυλάττοντα τὰ κτηθέντα ἀξιοτιμότερον εἶναι. καὶ τοίνυν ὁ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, κἂν ὀλίγα καταλίπῃ, πολλὰ ἔδωκε. γνώμη γὰρ ἡ πλείω ἢ ἐλάττω ποιεῖ, ἀγαθῇ μὲν ἔμμετρα, ἐν κολάσει δὲ τῇ ἀπαιδεύτῳ, ὀλίγα. σὺ δὲ οὐδὲν πλείω τῶν ἀναγκαίων παρέχεις, ἃ τοῖς μὲν διὰ παιδεύσεως ἰοῦσιν ἀναγκαῖά τε καὶ πλούσια νομίζεται. τοῖς δὴ ἀμαθέσι τὸ μὲν ἀλγεινὸν C τῆς σαρκὸς ἐκλύει, τὴν δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος δυσελπιστίαν οὐ μειοῖ.

A SCIAS frequenter ad nos dixiſſe Socratem, quod illi, qui liberis ſuis de multis facultatibus proſpiciunt, vt autem boni ac egregij euadant, negligunt; ſimile quid agant equos alentibus, qui bellicos ad vſus eos non inſtituunt, & multum pabuli exhibent. Sic enim equos habituri ſunt pinguiores, ſed corũ, quæ præſtare oportebat, imperitos. Nam equi virtutem ac laudem non in corpulentia, ſed audacia peritiaque bellici vſus, ſitam eſſe. Eodem modo & illos peccare, qui filiis multos agros comparant, B ipſosq; vero negligunt. Nam prædia magni pretij æſtimationem habebunt, ipſi viles erunt: quum oporteat è contrario cuſtodientem re poſſeſſa lõge maioris eſſe dignitatis ac pretij. Quamobrem ſiquis filium ſuum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus eſt. Animus enim facit, vt res vel multæ vel paucæ adpareãt, quippe animo bono, quidquid poſſidet, moderatum eſt: rudi autem & recte non inſtituto, exiguum. Tu vero non plura, quam neceſſitas poſtulat, das filiis tuis; quæ ſane re- C cta inſtitutione vtentes, vt neceſſaria, ſic ſatis eſſe ſibi copioſa exiſtimant: imperitis vero præſentem quidem corporis moleſtiam remittunt, at futuri temporis exſpectationem metu plenam non imminuunt.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
πρὸς Σώτειραν ἐπιστολῆς.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS
AD SOTIRAM.

Stob. Ser. συγκρίσεως ζωῆς καὶ θανάτου.

* πάντων, ἢ ἀνισαρίθμων τῶν ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον.

* τῇ τε ἰσχύι ἢ ἀρρωστίᾳ ἰσιν ὑ

ΕΜΟΙ δὲ δοκεῖ, ὦ Σώτειρα, οὔτε ὁ θάνατος αἰσχρὸν, οὔτε τι καλὸν εἶναι· ὅρος δὲ ζωῆς, οὐχ εἷς * πάντων, ἀνισάριθμον ἐτῶν φέρων τὸ μὴ ὅμοιον τῆς γενέσεως, * τῇ ἰσχύι ἡ ἀρρωστίᾳ· τὴν δὲ πρόφασιν ποτὲ μὲν αἰσχρὰν οὖσαν, ἐφέλκεσθαι θάνατον, * ὅπου δὲ καλὴν καὶ πρεπώδη.

MIHI vero mors ipſa nec turpe quiddam, nec honeſtum eſſe videtur: ſed tantum eſſe vitæ terminus, non idem omnium, inæqualitatem annorum ferens ex diſſimilitudine ipſius ortus, & pro ratione roboris aut infirmitatis: occaſionem vero nonnumquam turpem, interdum pulchram ac decoram, homini mortem adtrahere.

A

Ex eadem Epiſtola.

Ne quidem mortis cauſſa tantum luctum excogitare conuenit, quum ſcias, initium viæ mortalium exiſtimari debere natiuitatem; finem vero, mortem. Eſt autem mortuus, quod cuiuis etiam inuito contingit: præclare vero mortuum eſſe hominis voluntarij, & vt conuenit inſtituti, opus eſt. Beatus eſt igitur * Gryllus, & quicumque non longiſſimam, ſed cum virtute coniunctam vitam eligit: etſi breue tempus ætatis Deus ei conceſſerit.

* *Is Xenophõtis fuit filius, caſus in prælio ad Mantineam.*

ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς.

Ἀλλ᾽ οὔτε ἐπὶ θανάτῳ προσήκει τοσοῦτον πένθος εὑρέσθαι ἐπισταμένῳ, ὅτι οὐδὲ ἀνθρωπίνης χρὴ νομίζειν ἀρχὴν μὲν φύσιν, τέλος δὲ θάνατον. ἀπέθανε δὲ, ὅπερ αὖ καὶ ὁ μὴ θέλων ἔπαθε· τὸ δὲ καλῶς, ἑκόντος τὸ ἔργον, καὶ ὡς χρὴ παιδευθέντος. μακάριος οὖν δὴ Γρύλλος, καὶ ὅστις οὐ τὸν μήκιστον ἑλόμενος τοῦ βίου, τὸν δὲ μετ᾽ ἀρετῆς, καὶ εἰ βραχὺν οἱ ἔδωκεν αἰῶνα ὁ Θεός. Stob. ser. παραμυθητικοῦ.

ΕΚ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟ-
κλέα ἐπιστολῆς, ἣν τινες οἱ ἄλλοι τῷ Ξενοφάνει ἀνατιθέασι.

EX EPISTOLA XENOPHONTIS AD LAMPROCLEM, QVAM ALII Xenophani adſcribunt.

B

PRIMVM Socratis admirabilẽ doctrinam adprobare debes, qui diuitias ex vſu metiri iubebat. Non enim immenſas poſſeſſiones, diuitias vocabat; ſed tantum quantum requiritur ad vſum decentem. Monebat autem, ne in his iudicio falleremur. Illos enim, quos diximus, reuera diuites; reliquos, pauperes adpellabat: & incurabili paupertate laborare dicebat: quod animi eſſet imbecillitas, non poſſeſſionis.

FINIS.

ΠΡΩΤΟΝ γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους ὑπερφυὲς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὴν ὑπερμεγέθη κτῆσιν, πλοῦτον· τὸ δὲ, ὅσοις προσήκει χρῆσθαι· ἔπειτα δὲ, τούτων μὴ διαμαρτάνειν. τῷ γὰρ ὄντι τούτους [κεκλῆσθαι] εὐπόρους, τοὺς δὲ ἄλλους πένητας ἀπεκάλει, καὶ δυσίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι. ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀρρώστημα, οὐ κτήσεως. Stob. ser. περὶ σωφροσύνης.

ΤΕΛΟΣ.

ADPEN-

ADPENDIX NOVA LEVN CLAVIANAE XENOPHONTIS OPERVM EDITIONIS POSTREMÆ.

ΛΕΟΝΤΟΝΥΧΟΥ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ, ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΗ ΤΩΝ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ἱστοριῶν, καὶ τοῦ βίου.

ΚΥΡΟΣ Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως, υἱὸς ἐγένετο.

B Ἀσσυρίων βασιλέα μάχῃ Κῦρος ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ δὶς ἐνίκησε. Κύρου παιδείας ἐν τῷ γʹ καὶ δʹ.

Τῷ αὐτῷ Κροίσου στρατηγοῦντος, τὸ τρίτον μαχόμενος περὶ τὸ Θυμβράριον, ἢ Θύμβριον, πρὸς τῇ Κιλικίᾳ, νίκης ἔτυχε. Κύρου παιδείας ἐν τῷ ζʹ.

Κροῖσον, καὶ Σάρδεις εἷλε, μετὰ τῆς Λυδίας.

C Καρίαν, καὶ Φρυγίαν, καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, καὶ Καππαδόκας, καὶ Ἀραβίους κατεστρέψατο.

Τὴν Βαβυλῶνα πολιορκήσας εἷλε, τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων ἐν τῇ ἁλώσει τῆς πόλεως χειρωθέντος καὶ σφαγέντος. Ἐν αὐτῷ ζʹ βιβλίῳ.

Κῦρος ἐβασίλευσε Περσῶν ἐνιαυτοὺς κθʹ.

Τῆς Ἀσίας ἁπάσης, μετὰ τὴν τῆς Βαβυλῶνος ἅλωσιν, ἐμονάρχησεν ἔτη ηʹ.

Καμβύσην καὶ Τανaoξάρην, ἢ Τανaoξάρκην, κατὰ τὸν Κτησίαν, υἱοὺς κατέλιπε. Κύρου παιδείας τῷ ηʹ.

A

LEVNCLAVII CHRONOLOGIA BREVIS, AD DECLARANDAS XENOPHONTIS HISTORIAS, & Eiuſdem vitam.

CYRVS *Cambyſe, Perſarum rege, natus fuit.*

Aſſyriorum regem Cyrus in Aſſyria bis prælio ſuperauit. Libro de inſtitut. Cyri III. *&* IIII.

Cum eodem, Craſo copias aduerſas ducente, tertium prælio congreſſus ad Thimbraïum ſiue Thymbrium, iuxta Ciliciam, victoria potitus eſt. Libro de inſtit. Cyri VII.

Crœſum & Sardes cepit, vnà cum Lydia.

Cariam, & Phrygiam, & Græcos Aſiam incolentes, & Cappadocas, & Arabes in poteſtatem redegit.

Babylonem obſeſſam cepit, Aſſyriorum rege, dum vrbs caperetur, in poteſtatem redacto, & interfecto. Eodem libro VII.

Cyrus Perſarum rex fuit annis XXVIIII. *Solus Aſiæ totius imperium, poſt captam Babylonem, obtinuit annis* VIII.

Cambyſem & Tanaoxarem, vel Tanaoxarcem, ſecundùm Cteſiam, filios reliquit. De inſtitutione Cyri libro VIII.

τῷ ιδ' Λέων Ἔφορος ἐγένετο.

τῷ ιε' Χαιρίδας Ἔφορος.

τῷ ιϛ' Πατησιάδας Ἔφορος.

τῷ ιζ' Κλεοσθένους ἐφορεύοντος, ὁ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ἐς Σικελίαν ἐξεπέμφθη, ἡγουμένων Ἀλκιβιάδου, Νικίου, Λαμάχου, καὶ συστρατηγοῦντος Σοφοκλέους τοῦ ποιητοῦ, ὃς πρεσβύτατος ἦν. Θουκυδίδης ἐν τῷ ϛ'.

τῷ ιη' Λυκαρίου Ἔφορος.

τῷ ιθ' Ἐπήρατος Ἔφορος, ἐφ' οὗ Ἆγις ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐτείχισε τὴν Δεκέλειαν τῆς Ἀττικῆς.

τῷ κ' Ὀνομάντιος ἦν Ἔφορος, ἐφ' οὗ Λακεδαιμονίοις ἡ ξυμμαχία πρὸς τὸν βασιλέα Περσῶν πρῶτον ἐγένετο, βασιλεύοντος Δαρείου τῷ ιγ'. Θουκυδίδης ἐν τῷ η'.

τῷ κα' Ἔφορος ἦν Ἀλεξιππίδας, ἐφ' οὗ Ἀθήνησι μετέστη ἡ δημοκρατία ἐς τετρακοσίους, ὧν αὖθις μετ' οὐ πολὺ κατελύθη ἡ ἀρχή.

τῷ αὐτῷ ἔτει Θρασύβουλος καὶ Θράσυλλος Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ Μίνδαρον τὸν Λάκωνα μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου ἐνίκησαν. Θουκυδίδης ἐν τῷ η'.

Καὶ αὖθις Μίνδαρος πρὸς τῇ Ἀβύδῳ ἡττήθη, καὶ τρίτον ἐγγὺς τῆς Κυζίκου μαχόμενος ἀπέθανε. Ξενοφῶν ἐν τῷ α' τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν.

τῷ κβ' Μισγολαΐδας ἦν Ἔφορος.

τῷ κγ' Ἔφορος ἦν Ἰσίας.

τῷ κδ' Ἀράκου ἐφορεύοντος, ναύαρχος ἦν Πασιππίδας, φυγὰς μετέπειτα ἐκ Σπάρτης, ὅτι ἐκ Θάσου ἐκπεσόντων τῶν Λακωνιστῶν, ἔδοξε σὺν Τισσαφέρνει τούτου αἴτιος γενέσθαι.

τῷ δὲ τῷ ἔτει οἱ Μῆδοι ἀπὸ Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἀποστάντες, πάλιν προσεχώρησαν αὐτῷ.

τῷ κε' Εὐάρχιππος Ἔφορος ᾑρέθη, Κρατησιππίδας δὲ Λακεδαιμονίων ναύαρχος, ὅτε ἦν Ὀλυμπιὰς ἐνενηκοστὴ τρίτη.

Θράσυλλος ἡττήθη πρὸς τῇ Ἐφέσῳ.

τῷ κϛ' Ἔφορος ἦν Παντακλῆς, ναύαρχος δὲ Λύσανδρος.

Σηλυβρίαν εἷλεν Ἀλκιβιάδης, καὶ τὸ Βυζάντιον πολιορκηθὲν Ἀθηναίοις παρεδόθη ὑπὸ Ἀναξιλάου.

A *Anno XIIII Leon Ephorus factus eſt.*

Anno XV Chæridas Ephorus.

Anno XVI Pateſiadas Ephorus.

Anno XVII Cliſthene munus Ephori adminiſtrãte, claſsis Athenienſium in Siciliam miſſa fuit, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho, & horum collega Sophocle poeta, qui natu maximus inter eos erat. Thucydides libro VI.

Anno XVIII Lycarius Ephorus.

Anno XIX Eperatus Ephorus, quo magi- B *ſtratum gerente, rex Lacedæmoniorum Agis Deceleam Atticæ muniuit.*

Anno XX Ephorus erat Onomantius, ſub quo prima belli ſocietas inter Lacedæmonios & regẽ Perſarũ coiit, anno Darij regnantis XIII. Thucydides libro hiſtoriæ VIII.

Anno XXI Alexippida Ephoro, mutatus eſt Athenis ſtatus popularis in CCCC adminiſtrationem, quibus non multo poſt abrogatum C *fuit imperium.*

Eodem anno vicére Thraſybulus & Thraſylus Athenienſes, nauali pugna Mindarũ Laconem, inter Seſtum & Abydum. Thucydides libro VIII.

Etiam prope Abydum Mindarus iterum victus, & tertium haud procul à Cyzico pugnans interijt. Xenophon libro I. hiſtoriarum Græcarum.

D *Anno XXII erat Ephorus Miſgolaidas.*

Anno XXIII erat Ephorus Iſias.

Anno XXIIII, gerente munus Ephori Aracho, nauarchus erat Paſippidas, qui Sparta deinceps exſulauit, quod eiectis Thaſo qui Laconicarum partium fuerant, viſus eſſet eius auctor rei fuiſſe cum Tiſſapherne.

Hoc anno quum Medi à Dario rege Perſarũ defeciſſent, denuo eius imperio ſe ſubmiſerũt.

Anno XXV factus eſt Ephorus Euarchippus, Crateſippus claſsis Laconicæ præfectus, E *quum eſſet Olympias XCIII.*

Thraſylus propter Epheſum victus fuit.

Anno XXVI erat Ephorus Pantacles, nauarchus autem Lyſander.

Selybriam cepit Alcibiades, & Byzantium obſeſſum, Athenienſibus ab Anaxilao deditum fuit.

A *Cyrus, inferioris Aſiæ maritimæ Caranus à patre factus, & illuc miſſus fuit.*

Alcibiades nauigio domum rediit, quũ prætor à ciuibus lectus eſſet.

Lyſander claſſi præfectus, ad Cyrum Darij regis filium Sardes adſcendit.

Anno XXVII *Pityas erat Ephorus, claſſis præfecturam gerente Callicratida, qui miſſus in Lyſandri locum, Methymnam Leſbi opidũ vi cepit. Deinde propter Arginuſas (inſulæ paruæ ſunt) prœlio nauali fortiter dimicans,* B *quum naui delapſus eſſet in mare, conſpici deſiit. Athenienſium vero prætores, licet hac nauali pugna feliciter rem geſſiſſent, tamen à populo damnati ſuffragiis, immerito morte fuerunt adfecti, ſolo Socrate contradicente, qui tunc ciuium magiſter erat. Hiſtor. Græc. libro* I. *& Memorabilium libro* I.

C *Anno* XXVIII *erat Ephorus Archytas, Aracus nauarchus; cuius loco Lyſander, velut nauarchi legatus, ad claſſem miſſus fuit.*

Cyrus ad patrem aduerſa valetudine laborantem, in Aſiam ſuperiorem abiit, datis ad vſum belli Lyſandro pecuniis.

Lyſander Athenienſes prælio nauali haud procul ab Ægospotamis ſuperauit. Hinc Athenas obſedit, & cepit, & muros vrbis ſubruit.

Tunc etiam Dionyſius, Hermocratis filius, Syracuſanus, regio cum imperio patriam adminiſtrauit. D

Darius Nothus viuendi finem fecit, quum regnaſſet annos XIX.

Artaxerxes Mnemon, ſiue Memor, Darij filius natu maior, regni ſucceſſionẽ cõſequut⁹ eſt.

Anno XXIX *& vltimo belli Peloponeſiaci, quo erat olympias nonageſima quarta, quũ Ephorus eſſet Eudicus, Lyſander auehẽs ſpolia captarũ nauium, & Athenienſiũ triremes, & coronas, vrbium dona, & argenti maximã copiam, ſub æſtatis finem,* E *qua poſt vigeſimum octauum annum, ſextumq; menſem, bello finis impoſitus fuit, in patriam cum claſſe rediit.*

Hic annus apud Athenienſes Anarchia vocatus fuit, propter dominationem paucorum in Trigintauiratu. Xenophon libro* II. *hiſtoriarum Græcarum.*

* *id eſt, ſtatus reipublicæ magiſtratuum expers.*

A Κῦρος, Κάρανος τῆς κάτω Ἀσίας, τῆς ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπέμφθη.

Ἀλκιβιάδης οἴκαδε κατέπλευσε, στρατηγὸς παρὰ τῶν οἴκοι αἱρεθείς.

Λύσανδρος ναύαρχος ὤν, πρὸς Κῦρον Δαρείου ἐς Σάρδεις ἀνέβη.

Τῷ κζʹ ἔτει Πιτύας ἦν ἔφορος, ναυαρχοῦντος Καλλικρατίδου, ὃς ἀντὶ Λυσάνδρου πεμφθεὶς, αἱρεῖ τὴν Μήθυμναν τῆς Λέσβου κατὰ κράτος. ἔπειτα πρὸς τὰς Ἀργινούσας B (νησίδια ταῦτα) γενναίως μαχόμενος, καὶ τῆς νεὼς ἀποπεσὼν ἐς τὴν θάλατταν, ἠφανίσθη. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων εὐτυχῶς ναυμαχήσαντες, ὑπὸ τοῦ δήμου καταψηφισθέντες ἀναιτίως ἀπέθανον, μόνου τοῦ Σωκράτους ἀντιλέγοντος, ὃς τότε τοῦ δήμου ἐπιστάτης ὑπῆρχε. τῷ αʹ τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ αʹ τῶν ἀπομνημονευμάτων.

C Τῷ κηʹ Ἔφορος ἦν Ἀρχύτας, Ἄρακος δὲ ναύαρχος· ἀνθ' οὗ Λύσανδρος, ὡς τοῦ ναυάρχου ἐπιστολεὺς, ἐπέμφθη ἐπὶ τὸ ναυτικόν.

Κῦρος πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μεταπεμφθεὶς ἀνέβη, δοὺς χρήματα τῷ Λυσάνδρῳ εἰς πόλεμον.

Λύσανδρος Ἀθηναίους ναυμαχίᾳ ἐγγὺς τῶν Αἰγὸς ποταμῶν ἐνίκησε. μετέπειτα τὰς Ἀθήνας ἐπολιόρκησε, καὶ εἷλε, καὶ τὰ τείχη κατέσκαψε.

Τότε καὶ Διονύσιος ὁ Ἑρμοκράτους Συρακούσιος D ἐτυράννησε τὴν πατρίδα.

Δαρεῖος ὁ Νόθος ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη ιθʹ.

Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων, Δαρείου υἱὸς ὁ πρεσβύτερος, τῆς βασιλείας διάδοχος ἐγένετο.

Τῷ κθʹ καὶ ὑστάτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ᾧ περ ἦν ἡ ἐνενηκοστὴ καὶ τετάρτη Ὀλυμπιὰς, ἐφορεύοντος τοῦ Εὐδίκου, Λύσανδρος ἀπάγων τὰ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀκρωτήρια, καὶ τὰς E Ἀθηναίων τριήρεις, καὶ στεφάνους, δῶρα τῶν πόλεων, καὶ ἀργύριον πλεῖστον ὅσον, τελευτῶντος τοῦ θέρους, ἐς ὃ μῆνες ἕξ, καὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμῳ ἐτελεύτησαν, οἴκαδε κατέπλευσεν.

Οὗτος ὁ ἐνιαυτὸς ἀναρχία παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐκλήθη, διὰ τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν τριάκοντα. Ξενοφῶν ἐν τῷ βʹ τῶν Ἑλληνικῶν.

A Τυραννὶς τῶν λ' ἐν Ἀθήναις.

Θηραμένης κατακριθεὶς ὑπὸ τῶν συναρχόντων ἐκ τῶν λ', καὶ κώνειον πιὼν, ἀπέθανε.

Ἔτει τῷ γ' τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος Θρασύβουλος λ' τυραννίδα κατέλυσεν.

Ὅρκους οἱ Ἀθηναῖοι περὶ ἀμνηστίας ὀμνύουσι.

Κῦρος ἀνέβη ξὺν τῷ στρατεύματι Ἑλληνικῷ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην βασιλέα, ξυστρατευομένου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος. ἐν τῷ α' καὶ β' τῶν περὶ ἀναβάσεως Κύρου.

B Κῦρος ἐν τῇ μάχῃ ὁρμώμενος ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ παλτῷ τρωθεὶς ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν, ἀπέθανε. περὶ ἀναβάσεως τῷ α'.

Οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν μάχην ἀποκτείνονται παρὰ τὰς σπονδάς. ἀναβάσεως τῷ β'.

Ξενοφῶν στρατηγὸς αἱρεθεὶς μετ' ἄλλων, ἀπάγει τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς πολεμίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθημέραν τοῖς βαρβάροις μαχόμενος. ἀναβάσεως τῷ γ', καὶ τοῖς ἑξῆς.

C Ξενοφῶν μετὰ τῶν Κυρείων Σεύθῃ τῷ Θρακῶν βασιλεῖ ξυστρατεύεται. ἀναβάσεως τῷ ζ'.

Ἔτει τῷ δ' Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος, Θίμβρων ὁ Λακεδαιμόνιος τοὺς Κυρείους παρὰ Ξενοφῶντος, ἐπὶ τοὺς Πέρσας στρατευσόμενος, παρέλαβεν. ἀναβάσεως πρὸς τῷ τέλει.

Ἔτει τῷ ϛ' βασιλείας τοῦ Μνήμονος, Δερκυλλίδας ἐπικληθεὶς Σίσυφος, ὡς ἀνὴρ μηχανικὸς, Θίμβρωνα διαδέχεται ἐν τῇ στρατηγίᾳ κατὰ Περσῶν. Ἑλληνικῶν τῷ γ'.

D Ἔτει τῷ ζ' Δερκυλλίδας ἄρχειν ἐκελεύσθη καὶ εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν.

Ἔτει τῷ η' Ἀρταξέρξου, Ἀγησίλαος ὁ Σπάρτης βασιλεὺς, διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἐστρατεύσατο.

Τιθραύστης Τισσαφέρνους διάδοχος ν' τάλαντα δέδωκε τοῖς προεστηκόσι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐφ' ᾧ πόλεμον ἐκφέρειν πρὸς Λακεδαιμονίους.

Λύσανδρος πρὸς τῷ τείχει τῶν Ἁλιαρτίων παρὰ Θηβαίων ἀπέθανεν.

E Ἔτει τῷ θ' Ἀγησίλαος παρὰ τῶν οἴκοι ἐκ τῆς Ἀσίας μετεπέμφθη, τῇ πατρίδι βοηθήσων. Ἑλληνικῶν τῷ δ'.

Πείσανδρος Λακεδαιμόνιος ναύαρχος, περὶ Κνίδον ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Κόνωνος ἡττηθεὶς, ἐπὶ τῇ νηὶ μαχόμενος ἀπέθανεν.

Tyrannis Triginta virorum Athenis.

Theramenes à collegis in Trigintauiratu condemnatus, hauſta cicuta mortem oppetiit.

Anno III *regni Artaxerxis Memoris Thraſybulus Trigintavirorū tyrānidē ſuſtulit.*

Iuſiurandum Athenienſes de iniuriarum obliuione præſtiterunt.

Cyrus cum copiis Græcis adſcendit in Aſiam aduerſus Artaxerxem regem fratrem, cuius ſigna Xenophō quoque ſequutus eſt. Libro I. *&* II. *de Cyri expeditione.*

Cyrus in prœlio irruens in fratrem, & tragula ſubter oculum vulneratus, obiit. De Cyri expeditione libro I.

Duces Græcorū, poſt pugnā contra fidē datam, occiduntur. libro II *de exped. Cyri.*

Xenophon dux electus, vna cū aliis, Græcos ex hoſtico Græciā verſus abducit, cottidie cōtra barbaros dimicans. De Cyri expeditione libro III, *& ſequentibus.*

Xenophō cū Cyrianis militib. Seuthæ Thracū regis ſigna ſequitur. Expeditionis libro VII.

Anno IIII *Artaxerxis Memoris, Thimbro Lacedæmonius Cyrianos milites à Xenophōte, Perſis bellum illaturus, traditos accepit. De Cyri expeditione libri vltimi fine.*

Anno VI *regni Memoris, Dercyllidas, cognomine Siſyphus, velut induſtriæ vir ſollertis, Thimbroni ſucceſſit in prætura contra Perſas. Libro hiſtoriarum Græcarum* III.

Anno VII *Dercyllidas etiam in annum ſequentem eſſe cum imperio iuſſus fuit.*

Anno VIII *Artaxerxis, Ageſilaus Spartæ rex, quum in Aſiam traieciſſet, bellum Perſis intulit.*

Tithrauſtes, Tiſſaphernis ſucceſſor, L. *talēta præſidibus vrbium Græcarum dedit; vt bello Lacedæmonios adgrederentur.*

Lyſander ad Haliartiorum mœnia cæſus fuit à Thebanis.

Anno IX *Ageſilaus à ſuis domi ex Aſia reuocatus fuit, vt opem patriæ ferret. Libro hiſtor. Græcarum* IIII.

Piſander Lacedæmoniæ claſſi præfectus, ad Cnidum à Pharnabazo & Conone victus, in naui pugnans interiit.

Anno XI *Artaxerxis Cono muros Athenarum pecuniis regiis refecit & erexit.*

Anno XV *miſit Artaxerxes pacem Græcis per Antalcidā, hac conditione; vt Græcæ ciuitates in Aſia, regis Perſarum eſſent, reliquæ libertatem retinerent. Libro hiſtoriarum Græcarum* V.

Anno XX *occupauit Phœbidas Lacedæmonius arcem Thebarum Cadmeam.*

Anno XXIII *Memoris, Olynthus vrbs Thraciæ Lacedæmoniis, certis legibus, dedita fuit.*

Phyllidas arcem Cadmeam Thebanis recuperauit, eiectis Lacedæmoniis.

Timotheus Cononis filius, dux Athenienſiū, vir fortis & egregius fuit. Libri V *hiſtoriarum Græcarum fine.*

Iaſon Pheræus Theſſalorū dux conſtitutus fuit. Hiſt. Græc. libro VI.

Anno XXXI *regis Memoris, Lacedæmonij à Thebanis prœlio victi fuerūt, ad Leuctra commiſſo. Hiſtoriarum Græcarum libro* VI.

Iaſon Pheræus inter Thebanos & Lacedæmonios pacem compoſuit.

Iaſon, & Polydorus, & Polyphrō, qui fratres fuerunt, & Alexander, Pheræi; vnus poſt alium interfecti ſunt. Libro VI *hiſtoriarum Græcarum.*

Thebani Laconicam inuaſerunt, ad vrbem Spartam vſque progreſsi.

Athenienſium & Lacedæmoniorum ſocietas aduerſus Thebanos. Libro hiſtoriarū Græcarum VII.

Pelopidas Thebanorum legatus in Aſiam ad regem Perſarum adſcendit.

Anno XXXIIII *regis Artaxerxis mortuus eſt Dionyſius prior Syracuſanus tyrannus, Dionyſio ſecundo filio & ſucceſſore regni relicto, qui deinceps annis* XII *imperauit.*

Epaminondas iterū duxit exercitum Spartam, ſed irrito conatu.

Anno XXXIX *Memoris, pugnatum inter Thebanos & Lacedæmonios ad Mantineam, vbi victor Epaminondas obiit.*

A Ετει τῷ ια' Αρταξέρξου Κόνων ὁ τῆ Αθηναίων πύργους ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνώρθωσεν.

Ετει τῷ ιε' Αρταξέρξης εἰρήνην ἔπεμψε τοῖς Ελλησι δι' Ανταλκίδου, ὥστε τὰς ἐν τῇ Ασίᾳ πόλεις Ελληνίδας τοῦ βασιλέως εἶναι· τὰς δ' ἄλλας, ἐλευθέρας. Ελληνικῶν τῷ ε'.

Ετει τῷ κ' Φοιβίδας ὁ Λακεδαιμόνιος τὴν Καδμείαν τῶν Θηβῶν ἀκρόπολιν εἷλεν.

B Ετει τῷ κγ' τοῦ Μνήμονος Ολυνθος, Θρακίας πόλις, τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ συνθήκαις παρεδίδοτο.

Φυλλίδας τὴν Καδμείαν ἀκρόπολιν τοῖς Θηβαίοις ἀνεκτήσατο, τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκβαλών.

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, στρατηγὸς Αθηναίων, καλὸς κἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν. πρὸς τῷ τέλει τοῦ ε' τῶν Ελληνικῶν.

C Ιάσων ὁ Φεραῖος τῶν Θετταλῶν ταγὸς καθίσταται. Ελληνικῶν τῷ ϛ'.

Ετει τῷ λα' βασιλέως Μνήμονος παρὰ Θηβαίων ἐνικήθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μάχῃ τῇ ἐν Λεύκτροις. Ελληνικῶν τῷ ϛ'.

Ιάσων ὁ Φεραῖος μεταξὺ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων σπονδὰς ἐποιήσατο.

Ιάσων, καὶ Πολύδωρος, καὶ Πολύφρων, ἀδελφοὶ ὄντες, καὶ Αλέξανδρος, οἱ Φεραῖοι, εἷς μετὰ τὸν ἕτερον ἀπεσφάγησαν. Ελληνικῶν

D τῷ ϛ'.

Οἱ Θηβαῖοι ἐνέβαλον ἐς τὴν Λακωνικὴν, προϊόντες μέχρι τῆς Σπάρτης.

Αθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων συμμαχία κατὰ Θηβαίων. Ελληνικῶν τῷ ζ'.

Πελοπίδας πρέσβυς Θηβαίων ἀνέβη πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα.

Ετει τῷ λδ' Αρταξέρξου βασιλέως, Διονύσιος ὁ πρότερος Συρακούσιος τύραννος ἀπέθανε, Διονύσιον τὸν δεύτερον, υἱὸν καὶ διάδοχον τῆς ἀρχῆς καταλιπὼν, βασιλεύσαντα

E ἔτη ιβ'.

Επαμινώνδας ἦγε τὸ δεύτερον ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα, μάτην δέ.

Ετει τῷ λθ' τοῦ Μνήμονος ἐγένετο μάχη Θηβαίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ τὴν Μαντίνειαν, ἐν ᾗ νικήσας Επαμινώνδας ἀπέθανε.

A

Τῷ ἑξῆς ἔτει ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων, βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς μ΄· ὃν Ὦχος διεδέξατο.

Ἔτει τῷ γ΄ τοῦ βασιλέως Ὤχου, καὶ τετάρτῳ μετὰ τὴν Μαντινικὴν μάχην, πρώτῳ δὲ τῆς ρε΄ Ὀλυμπιάδος, ἐτελεύτησεν ὁ Ξενοφῶν ἐν Κορίνθῳ, βεβιωκὼς ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη. ἔγραψεν οὖν τὰ τελευταῖα οὐ πολλῷ πρὸ τοῦ θανάτου χρόνῳ.

Anno ſequenti finiit vitam rex Perſarum Artaxerxes Memor, quũ annis XL regnaſſet. Succeſſorem Ochum habuit.

*Anno III regis Perſarũ Ochi, & quarto poſt pugnam Mantinicam, Olympiadis cẽteſimæ quintæ primo,*mortuus eſt Corinthi Xenophon, quum annis amplius XC vixiſſet. Itaque poſtrema non longo ante obitum tempore conſcripſit.*

* *ante Chriſtum natum 361.*

ΧΙΩΝΟΣ, ΩΣ ΕΣΩΘΗ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ὙΠΟ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

CHIONIS, DE CONSERVATO A XENOPHONTE BYZANTIO.

ΧΙΩΝ ΜΑΤΡΙΔΙ Ὑγιαίνειν.

A

ΠΟΛΛΗΝ χάριν οἶδα τοῖς ἐπισχοῦσιν ἡμᾶς ἀνέμοις, καὶ τὴν ἐν Βυζαντίῳ διατριβὴν βιασαμένοις. καίτοι τὸ πρῶτον ἠχθόμην αὐτοῖς ἐπειγόμενος. ἀλλὰ γὰρ ἀξία πρόφασις καὶ χρονιωτέρας μονῆς ἐδόκει Ξενοφῶν, Σωκράτους γνώριμος. οὗτος γὰρ ὁ Ξενοφῶν εἷς τῶν ἐπ' Ἀρταξέρξην στρατευσαμένων Ἑλλήνων, Κύρῳ δὲ συμμάχων ἐστί. καὶ τὸ μὲν πρῶτον μετά τινος τῶν στρατηγῶν ἦν, οὐδὲν πολυπραγμονῶν ὅ,τι μὴ στρατιώτην ἐχρῆν, ὥσπερ εἷς ὢν τῶν Κύρῳ τιμίων. ὡς δὲ Κῦρός τε ἀπέθανεν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρασπονδηθέντες ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς, ᾑρέθη στρατηγὸς ἀνδρείας τε ἕνεκα, καὶ τῆς ἄλλης σοφίας, δόξας ἄριστα ἂν διαπράξασθαι τὴν σωτηρίαν τοῖς Ἕλλησι· καὶ οὐκ ἔψευσεν αὐτοὺς τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ διὰ μέσης πολεμίας γῆς, ὀλίγην στρατιὰν ἄγων διεσώσατο, ἑκάστης ἡμέρας τοῖς βασιλέως στρατηγοῖς παραστρατοπεδευόμενος. θαυμαστὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα· πολὺ δὲ τούτων θαυμασιώτερόν τε καὶ μεῖζον, ὅπερ αὐτὸς ἐγὼ νῦν ἐθεασάμην. πεπονημένοι γὰρ οἱ Ἕλληνες πολυχρονίῳ καὶ χαλεπῇ στρατείᾳ, καὶ μηδὲν ἄλλο εὑρημένοι τῶν κινδύνων ἆθλον, πλὴν τῆς σωτηρίας, δεξάμενοι αὐτοὺς

*CHIO MATRIDI S. D.

MAGNAM ventis gratiam habeo, qui nos detinuerunt, ac vi quadam Byzantij commorari coëgerunt. Equidem initio ſuccenſebam eis, quum valde properarem: ſed ob Xenophontem, Socratis familiarem, operæpretium erat iſtic etiam diutius hærere. Nam is Xenophon vnus ex iis Gręcis eſt, qui expeditionem aduerſus Artaxerxẽ ſuſceperunt, ſocietate belli
B cum Cyro inita. Et erat initio quemdam apud ducem, nec curioſe quidquam agebat, niſi quod deceret militem: adeoque vnus erat ex eorum numero, quos Cyrus habebat in pretio. Verum poſteaquam primo prœlio Cyrus occubuit, & violatis induciis, Græcorum imperatoribus abſciſſa fuere capita: cùm ob fortitudinem tum ſapiẽtiam, qua ceteroqui valebat, imperator creatus eſt; quod exiſtimaretur egregie ſaluti Græcorũ conſulturus. Atq; hæc ſpes eos haudquaquam fefellit. Nam per medios hoſtes,
C exiguas, quas ducebat, copias incolumes ſeruauit; quũ quidem diebus ſingulis caſtra non procul à ducibus regiis haberet. Sunt hæc quidem admiratione digna, ſed illud multo admirabilius & maius, cuius ipſe nunc ſpectator fui. Nam Græci diuturnę ac difficilis militię laboribus cõfecti, quum nullum pro aditis periculis præmium retuliſſent, præter corporum incolumitatẽ;

* *Is Clearchum, Heracleæ Pontica tyrannum interfecit.*

à Byzantiis præ formidine admiſſi, vrbem populari ſtatuerunt; eoque factum, vt magnæ Byzantiis turbæ ſubito exorirentur. Quumq; iam milites externi arma caperent, ac tubicen claſſicũ caneret: equidem ſcuto haſtaque correpta currebam ad muros, quo loco iuuenum quemdam globũ coiiſſe videbam. Verum mœnia præſidio munire nullam ad rem proderat. quod iam vrbẽ hoſtes occupaſſent. Nihilomin⁹ exiſtimabamus defenſionem nobis faciliorem fore, ſi loci commoditate ſuperiores eſſem⁹; aut ſaltim perituros nos aliquãto tardius. Interim quum magnæ inter Græcos eſſent turbæ, cernebamus hominem cęſarie prolixa, pulchro ac miti adſpectu, per medios incedentẽ milites, ac ſingulorũ impetus reprimentem: qui quidem erat is de quo loquor, Xenophon. Quum vero illi eum ex aduerſo cohortarentur, vt vnus multis pareret, ac tamdem aliquando ærumnoſæ difficiliq; tẽpeſtati finem imponeret: Pedem igitur referte, ac de re cõſultate. Non enim metuendũ eſt ne res in poteſtate noſtra ſita, dum cõſultabimus, nobis elabatur. Vbi, quo minus in hoc ei parerent, verecundia præpediebantur; ſtans eorum in medio Xenophon, admirabilem orationem habuit, quemadmodum finis ipſe declarauit. Nam à nobis exaudiri ea clare nõ poterat. Enimuero cernebamus, eos, qui paulo ante vrbem diripere decreuerant, modeſte commeatum in foro non aliter ac reliquorũ Byzantiorum quemlibet, emere: neque iam amplius vlla ex parte iniuſtũ illum rapacemque Martem ſpirare. Atq; hoc ſpectaculũ, animi Xenophontis indicium erat; quantũ ille tum prudẽtia tum orationis vi valeret. Equidem ferre non poteram, vt is vir nõ compellatus me pręteriret; præſertim quum eodem me, quo Byzantios, beneficio adfeciſſet. Nam & ipſe vnus ex iis eram, quem ventis ibi detentum ſpoliari cõtigiſſet. Itaq; cognoſcendum ei me præbui. Tum ille amicitiæ, quę tibi cum Socrate fuiſſet, reminiſci; meq; ad philoſophandũ cohortari, ac de rebus etiã aliis nõ profecto militariter, ſed humaniter admodũ mecũ colloqui. Nunc copias in Thraciã ducit. Nam Thracum rex Seuthes, qui bellum aduerſus finitimos quoſdam gerit, arceſſiuit eos; ſeq; ſtipendium Græcis & amplum & integrum numeraturum recepit. Parent in hoc illi, quod dimitti nolint inopes, ſed laborib⁹ ſuis aliquid comparare, donec adhuc coniunctæ ſunt ipſorũ copiæ. Ceterũ ſcito me iam multo lubentius Athenas ad philoſophandum nauigaturum. Nam meminiſti, quoties me ad philoſophiã impelleres, & admirabilia quædam commemorares de iis qui vllam in eius partem incubuiſſent

A κατὰ φόβον τῶν Βυζαντίων, ἔγνωσαν διαρπάσαι τὴν πόλιν, καὶ πολὺς τάραχος αἰφνιδίως κατέσχε τοὺς Βυζαντίους. ἐπεὶ δὲ ὡπλίζοντό τε οἱ ξένοι καὶ ὁ σαλπιγκτὴς ἐσήμαινεν, ἐγὼ μὲν ἀσπίδα καὶ λόγχην ἁρπάσας, ἔδραμον ἐπὶ τὸ τεῖχος, οὗ τῶν ἐφήβων τινὰς συνεστηκότας εὗρον. ἦν δὲ ἡ φυλακὴ τῶν τειχῶν οὐδὲν ὠφέλιμος, πολεμίων κατεχόντων τὴν πόλιν. ἀλλ' ὅμως ῥᾷον ἐνομίζομεν ἀμυνεῖσθαι πλεονεκτοῦντες τῷ τόπῳ, ἢ ἀπολεῖσθαί γε βραδύτερον. κᾂν τούτῳ ταραττομένων τῶν Ἑλλήνων, ἑωρῶμεν κομήτην ἄνδρα, καλὸν πάνυ καὶ πρᾷον ἰδεῖν, διεξιόντα

B μὲν δι' αὐτῶν, καὶ παύοντα τῆς ὁρμῆς ἕκαστον. οὗτος δὲ ἦν ὁ Ξενοφῶν. ὡς δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων παρεκάλουν αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ἵνα ὄντα πολλοῖς πείθοιντο, καὶ ἀναπαῦσαι ποτὲ αὐτοὺς τῆς ταλαιπώρου καὶ χαλεπῆς ζάλης· ἀνάγετε οὖν ἐπὶ πόδα, ἔφη, καὶ βουλεύσασθε. οὐ γὰρ δέος, μὴ διαφύγῃ βουλευομένους τὸ πρᾶγμα ἐφ' ἡμῖν κείμενον. ὡς δὲ τοῦτό γε αὐτῷ ἀπειθεῖν ᾐδέσθησαν, εἰς

C μέσον καταστὰς ὁ Ξενοφῶν, θαυμαστοὺς λόγους διέθετο, ὡς τὸ τέλος * αὐτὸ ἐδήλωσεν. οὐ γὰρ ἡμῖν γε σαφῶς ἐξηκούετο. τοὺς γοῦν πρὸ μικροῦ διαρπάζειν ἐγνωκότας τὴν πόλιν, μετρίως κατὰ τὴν ἀγορὰν ἑωρῶμεν ὠνουμένους τὰ ἐπιτήδεια, ὡς τῶν ἄλλων Βυζαντίων ἕκαστος, καὶ μηδὲν ἔτι ἐκείνου τοῦ ἀδίκου καὶ ἁρπακτοῦ Ἄρεως πνέοντας. αὕτη δὲ ἡ ὄψις, ἐπίδειξις ἦν τῆς Ξενοφῶντος ψυχῆς, ὅπως καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν ἐδύνατο. οὐ μὴν ἔγωγε ἡσυχίᾳ τὸν ἄνδρα παρελθεῖν ὑπέμει-

D να, καὶ ταῦτα ὁμοίως Βυζαντίοις εὖ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ· ἐπεὶ διὰ τοὺς ἀνέμους καὶ αὐτὸς εἷς ἦν τῶν διαρπαθησομένων· ἀλλ' ἐγνώρισα αὐτῷ ἐμαυτόν. ὁ δὲ καὶ τῆς σῆς πρὸς Σωκράτη φιλίας ἀνεμιμνήσκετο, κἀμὲ φιλοσοφεῖν παρῄνει· καὶ τἄλλα οὐ στρατιωτικῶς, μὰ Δία, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιλανθρώπως διελέγετο. νῦν δὲ εἰς Θρᾴκην ἄγει τὸ στράτευμα. Σεύθης γὰρ ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς πρός τινας ὁμόρους πολεμῶν, μετεπέμψατο, ἐντελῆ

E μισθὸν αὐτοῖς ὑποσχόμενος. οἱ δὲ ὑπακούουσιν. οὐ γὰρ ἄποροι διαλυθῆναι βούλονται, ἀλλὰ καὶ κτήσασθαί τι ἐκ τῶν πόνων, ἕως γ' ἔτι στράτευμά εἰσι. ἴσθι δὲ πολὺ * με ἤδη προθυμότερον ἐς Ἀθήνας πλευσεῖσθαι φιλοσοφήσοντα. μέμνησαι γὰρ δήπου, ὅτι προὔτρεπόν με συνεχῶς ἐπὶ φιλοσοφίαν, καὶ θαυμαστὰ διεξιὼν περὶ τῶν καθ' ὁπωσοῦν σπουδασάντων περὶ αὐτὴν μέρος,

* αὐτὸ

* με ἤδη ποιεῖ.

A τἄλλα μὲν εἶχες πειθόμενον, ἐκεῖνο δὲ καὶ πάνυ φοβούμενον. ἐδόκει γάρ μοι τὰ μὲν λοιπὰ ὄντως σπουδαιοτέρους ποιεῖν ὅσων ἐφάψαιντο. καὶ γὰρ τὸ σῶφρον καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλοθεν ἀρύεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἢ φιλοσοφίας ᾤμην, τὸ δὲ πρακτικὸν καὶ σφοδρὸν διαλύειν τῆς ψυχῆς, καὶ μαλθάσσειν ἐπὶ τὸ ἥσυχον. ἀπραγμοσύνη γὰρ ἦν, καὶ ἠρεμία, τὰ θαυμαστά, ὥς μοι ἔλεγες, ἐγκώμια φιλοσόφων. δεινὸν οὖν μοι κατεφαίνετο, εἰ φιλοσοφήσας τἄλλα μὲν ἀμείνων ἔσομαι, θαρραλέος B δὲ οὐκ ἔτι, οὔτε στρατιώτης εἶναι δυνήσομαι, οὔτε ἀριστεύς, εἰ δέοι· ἀλλὰ μεθήσω πάντα ταῦτα, ὥσπερ ἐπιλήσμονι τινὶ ἐπῳδῇ παντὸς ἔργου λαμπροτέρου κηληθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ. ἠγνόουν δὴ ἄρα, ὅτι καὶ πρὸς ἀνδρείαν εἰσὶν ἀμείνους οἱ φιλοσοφήσαντες. καὶ μόλις γε αὐτὸ παρὰ Ξενοφῶντος ἔμαθον, οὐκ ἐπεὶ διελέχθη μοι περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπεὶ τοιοῦτος ὢν ἐφάνη, ὁποῖός ἐστι. μάλιστα γὰρ δὴ μετασχὼν τῶν Σωκράτους λόγων, ἀρκεῖ C στρατεύματα καὶ πόλεις σώζειν, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐποίησε φιλοσοφία αὑτῷ τι καὶ τοῖς φίλοις ἀχρειότερον. ἡσυχία μὲν οὖν ποιητικωτέρα τάχα εὐδαιμονίας· ἤδη μέν τοι καὶ πράξει καλῶς ἕκαστα, ὁ καλῶς ἠρεμεῖν δυνάμενος. ἐπεὶ καὶ μείζων ἂν εἴη τοῦ πολεμοῦντος, ὁ πλεονεξίας, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τἄλλα πάθη χειρούμενος, ὧν καὶ οἱ νικῶντες τοὺς πολεμίους ἡττῶνται. κἀγὼ οὖν ἐλπίζω φιλοσοφήσας, τά τε ἄλλα κρείττων ἔσεσθαι, D καὶ οὐδὲν ἧττον ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἧττον θρασύς. ταῦτα μὲν οὖν οὐ τοῦ ἱκανοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάνυ πέρα. γίγνωσκε δέ με ἤδη πρὸς τὸ πλεῖν ὄντα. καὶ γὰρ δὴ γέγονε καὶ τὰ τῶν ἀνέμων αἰσιώτερα.

in aliis me facile tibi adſenſum fuiſſe, tantū hoc vehementer veritum eſſe. Arbitrabar enim augeri virtutem alias in hominibus à philoſophia, quęcumq; tandem illi ſuſciperent. Quippe modeſtiam & iuſtitiā non aliunde quam ex philoſophia, haurire homines exiſtimabant: verum agendi vim, ac impetum animi, remiſſiorem reddi, ac ad tranquillitatem quamdam emolliri. Nam philoſophorū admirabiles laudes in tranquillitate mihi conſiſtere dicebas, & in eo quod nullis negotiis implicití eſſent. Itaq; grauiter mihi ferendum videbatur, ſi philoſophia percepta, ceteris in rebus melior euaderem; at neq; magnanimus, neq; miles amplius eſſe poſſem, nec (ſi res ita poſceret) præclari alicuius facti auctori: Immo quod valedicendum mihi eſſet his omnibus, delenito à philoſophia; quæ incantationis inſtar mihi omnis inſignis facinoris obliuionē induceret. Nimirum ignorabam, eos qui exculti eſſent à philoſophia, etiam ad fortitudinē melius eſſe comparatos. Atque hoc vix à Xenophōte didici, non quod ea de re mecum ſermonem habuerit; ſed quod talē ſe declarauerit, qualis eſt. Nam quum Socratem diligentiſſime audierit, tamen & exercitus & vrbes ſeruare poteſt, nulla re factus à Philoſophia minus ad cōmodandum ſibi & amicis idoneus. Quamobrem vita quieta, eſt illa quidem magis ad parandam felicitatem efficax; ita tamē, vt præclare faciat is omnia, qui vitam colere quietam poſſit. Etenim maiorem illum eſſe neceſſe eſt, qui auaritiam & cupiditatem morboſque ceteros vincit, quam qui bellicis rebus occupatur: quum iis etiam illi ſuccumbant, qui victoria de hoſtibus potiūtur. Itaque percepta philoſophia, ſpero me cùm ad alias res meliorem fore, tum nihilominus fortem, vtvt minus audax ero. Verum ſatis hac de re ſuperq; dictum. Scito autem me iam ad nauigationem accingi, quod & venti magis ſecundi ſint.

ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΑΡΣΕΩΣ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΙΔΕΑΣ.

HERMOGENIS TARSENSIS, DE FORMA DICTIONIS XENOPHONTEÆ.

Xenophon ἀφελής, ſimplex. — *Suauis.* — *In libro de Venatione* — *libro de inſtit. Cyri vi. pag. 168. & lib. vii. pag. 185.* — ** libro de inſtit. Cyri iii.* — *Puritas & perſpicuitas.* — *Xenophōtis ἀφέλεια Platonicam ſuperat.* — *Sympoſia Platonis & Xenophontis.*

HIc ſcriptor ſimplex eſt in primis, & ea dicendi forma præ ceteris formis omnibus, quæ ſunt laudationum, abundat: ac vario genere ſuauitatis, à ſimplicitate proficiſcentis, vtitur; ita tamen, vt manantes hinc delectationes, veluti quæ ſumuntur à fabulis, & aliis eiuſmodi, rarius adhibeat. Nam & vbi * de canibus pleraque cum lectoris voluptate commemorat, id ipſum per intenſionem ſimplicitatis facit; nō alia quadam illorum ratione, quæ naturaliter ad ſuauitatem pertinent. Tota quidem * deſcriptio morum & adfectuum Abradatis ac Pantheæ, fabuloſe cōficta, delectationes multas habet; nec minus & illa, quæ de * Tigrane, deque coniuge ipſius Armenia narrantur. Diximus autem, rarius eum vti hoc genere ſuauitatis; & vtitur tamen. Amplitudinis vero formam ſententiis frequenter adtingit, ita tamen, vt hanc etiam extenuet, ac vi quadam reuocet ad ſimplicitatem per ipſas tractandi rationes, verborumque delectum, ac per alia, quæcumq; proprie ad verba pertinent. Purus autem eſt, ac dilucidus Xenophon, ſi quiſquam alius; & acrimonia pariter acumineque gaudet: quorum naturam in capite de ſuauitate ac ſimplicitate expoſuimus. Accurationem in dicendo, vt in oratione ſimplici, & fictionis expertē, multam adhibet. Eam vero ſimplicitatem, qua Plato vſus eſt, longe Xenophontis ſimplicitas ſuperat; quum quidem hæc talis ſit ipſis rerum argumentis, non verbis dumtaxat, & iis, quæ verba comitātur. Scripta ſunt ab vtroque conuiuia. Sed hic & ſaltatricum introductionem, & quaſdam ſaltationū ſpecies, & oſcula, cum aliis talibus, literis prodere quadam cum voluptate nō veretur: quum Plato, ſicut ipſemet ait, mulieribus hæc relinquens, ſimplicitatem rerum ad grauiorem quamdam ſpeciem traducat. Xenophon autem in hiſtoricis quoque talis eſt,

A ΕΣΤΙΝ οὗτος ἀφελὴς μὲν ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τούτου πλεονάζων τοῦ εἴδους παρὰ τὰ ἄλλα εἴδη πάντα τοῦ πανηγυρικοῦ· ταῖς μὲν ἀπὸ τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἡδοναῖς πολλαῖς χρώμενος, γλυκύτησι δὲ ταῖς ἀπὸ τούτων, οἷαι αἱ ἀπὸ τῶν μύθων, καὶ τῶν τοιούτων, μανότερον. ἐπεὶ καὶ ὅτε περὶ τὴν κυνῶν διέξεισιν ἡδονὰς ποιῶν, κατὰ τὴν τῆς ἀφελείας αὐτῆς ἐπίτασιν τοῦτο
B ποιεῖ, καὶ οὐ κατ' ἄλλο τι τὴν φύσει γλυκύτητος ἴδιον. τὸ μέντοι περὶ τὸν Ἀβραδάτην καὶ τὴν Πάνθειαν πᾶν ἦθός τε καὶ πάθος πολλὰς ἔχει τὰς ἡδονάς, μυθικῶς πλασθέν· καὶ τὰ περὶ τὸν Τιγράνην δὲ ὡσαύτως, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ἀρμενίαν. ἔφαμεν δέ, ὅτι μανῶς μὲν χρῆται ταῖς τοιαύταις γλυκύτησι, χρῆται μέντοι καὶ ταύταις. μεγέθους δὲ κατὰ μὲν ἐννοίας ἅπτεται πολλαχοῦ, καθαιρεῖ
C δὲ καὶ τοῦτο, καὶ βιάζεται πρὸς τὸ ἀφελὲς ταῖς μεθόδοις, καὶ τῇ λέξει, καὶ τοῖς περὶ τὴν λέξιν ἅπασι. καθαρὸς δέ, καὶ εὐκρινής, εἴπερ τις ἕτερος, ὁ Ξενοφῶν· δριμύτησί τε καὶ ὀξύτησι χαίρων, ὧν τὴν φύσιν ἐν τῷ περὶ γλυκύτητός τε καὶ ἀφελείας εἰρήκαμεν. ἐπιμέλεια δ', ὡς ἐν ἀφελείᾳ τε καὶ ἀπλάστῳ λόγῳ, χρῆται πολλῇ. τῆς δὲ παρὰ τῷ Πλάτωνι ἀφε-
D λείας πολλῷ ἡ παρὰ τούτῳ ἀφελεστέρα ἐστί, κατ' αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις τῶν πραγμάτων τοιαύτη γινομένη, οὐ μόνον κατὰ τὴν λέξιν, ἢ τὰ ἑπόμενα τῇ λέξει. Συμπόσια γοῦν ἀμφοτέροις ἐστὶ γεγραμμένα. ἀλλ' ὁ μὲν καὶ ὀρχηστρίδων εἰσόδους, καὶ ὀρχημάτων εἴδη τινά, καὶ φιλήματα, καὶ πολλὰ τοιαῦτα λέγειν μεθ' ἡδονῆς οὐ παραιτεῖται· ὁ δὲ ταῦτα, ὡς αὐτός φησιν ἀφεὶς ταῖς γυναιξίν, ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἄγει τὴν ἀφέλειαν τῶν πραγμάτων. τοιοῦτος δ' ὁ Ξενοφῶν κἀν τοῖς ἱστορικοῖς,

Tyrannis

οἷος καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶ, ὅτι χλόην ἐστέψαντο, ὅταν λέγῃ· καὶ ὅτι τοῖς παισὶν ὡς ἐνεοῖς διελέγοντο, καὶ ὅτι πίνειν ἀπὸ τοῦ κρατῆρος ἐπικύψαντας ἔδει, καθάπερ βοῦς. ταῦτα γὰρ, καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπερβάλλουσάν τινα ἀφέλειαν ἔχει τὴν ἡδονὴν, ἧπερ οὐχ ὁμοίως ὁ Πλάτων χρῆται. καὶ ταῖς μιμήσεσι δὲ τῶν προσώπων μᾶλλον εὐδοκιμεῖ, ὅτι ἀφελῆ, καὶ ὡς ὄντως ἄπλαστα, καὶ ἁπαλὰ, καὶ ἡδέα ἤθη ψυχῶν μιμεῖται· ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ Κύρου, παιδὸς ἔτι ὄντος, καὶ ὅσα τοιαῦτα· παρὰ δὲ τῷ Πλάτωνι τοιοῦτον οὐδὲν ἐστι, πλὴν ὅσον ἐν ταῖς τῶν μειρακίων ἡλικίαις ἐστὶ, ὅτε τὸν Θεαίτητον, ἤ τι τοιοῦτον πρόσωπον εἰσάγει, πάντως οὐ κατὰ τὸ τοῦ Κύρου δήπουθεν ὃν λέγω, παιδὸς ἔτι ὄντος, ἢ κατὰ τὸ τῆς Ἀρμενίας γυναικὸς, ἢ ὅσα τοιαῦτα. ἴδιον δὲ Ξενοφῶντος καὶ τὸ κατὰ ποσὰ διαστήματα χρῆσθαι ποιητικαῖς πως λέξεσι, πολὺ τῶν ἄλλων τῇ φύσει διεστηκυίαις λέξεων· ὥσπερ ὅταν λέγῃ προσειεῖν, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

A qualis & in aliis libris: veluti quum * dicit milites gramineis coronis vſos: item, quod cum pueris, tanquam ſurdis ac mutis, loquuti ſint: & quod è cratere bibendum eis erat capite demiſſo, bouis inſtar. Nam hæc, & his ſimilia, quadam eximia ſimplicitate delectant; cuius vſus apud Platonem non itidem reperitur. Etiam in perſonarum imitationibus magis excellit Xenophon, quum ſimplices, ac reabſe fictionis expertes, & teneros, & iucundos, animorum mores imitandó exprimit; vt * indolem Cyri adhuc B pueri, & quæcumque ſunt huius generis. At apud Platonem nihil eſt tale, præterquam in adoleſcentium ætate: veluti quum Theætetum, vel aliam quamdam eiuſmodi perſonam introducit; omnino tamen alia ratione, quàm qua Cyrus ille Xenophonteus, de quo loquor, adhuc puer introducitur, vel vxor Tigranis Armenia, vel quæ alia ſunt eiuſmodi. Eſt & illud Xenophonti peculiare, quod per interualla nonnumquam verbis quodam modo poëticis vtitur, quæ natura ſua plurimum ab aliis verbis differunt: veluti quum * προσειεῖν dicit, & quæ ſunt eius generis alia.

Libro IIII. de Cyri exped. pag. 332. 335.

Libro de inſtit. Cyri primo.

Libro IIII. de inſtit. Cyri, pag. 98, D. ubi ἰδὼν προσειοῦντας τὰ ἐπιτήδεια.

GLOSSAE IN XENOPHONTEM.

PAG. 1, litera C. ἰθύνουσι, dirigunt; hoc eſt, ἐπάγουσι, ducunt. In altera editione refert ἐπάγουσι ad ἐφιᾶσι, vbi rurſus eſt gloſſa.

5, D. ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς, dimidiam cuſtodiæ partem educit: h. e. τὴν ἡμίσειαν φυλακὴν καταλείπει, dimidiam cuſtodiam, vel dimidiam excubiarum partem in ciuitate relinquit.

Ibid. E. ψυχὴν θήγεσθαι, animum acui: h.e. θερμαίνεσθαι, incaleſcere. θήγειν ψυχὴν, familiare Xenophonti eſt. vt libro III. Memorabilium, θήγειν τὰς ψυχὰς τῶν ἱππέων, equitum animos acuere. Quod autem præterea legitur adſcriptum margini γήθεσθαι, prorſus à ſententia loci alienum eſt, ac ne poëtis quidem vſitatum in ſignificatione gaudendi; ſed γηθεῖν, & γηθῆσαι.

6, A. βουληθῶσι, voluerint; h. e. ἐθελήσωσι, voluerint.

11, A. ἐπ' ἄριστον εἰσιέναι, ad prandium ingredi: h. e. προσιέναι, accedere.

13, B. ἀνήρτητο, ex ſe pendere fecerat: h. e. ᾠκειώκει, conciliauerat.

Ibidem, E. ἐπιθυμίαν τις ἔχοι, cupiditatem haberet aliquis: h. e. ἐπιθυμοίη ἄν τις, cuperet aliquis.

16, A. μικρὰ, parua: h. e. λεπτὰ, tenuia, macra, exilia. Puta tamen λεπτὰ textus eſſe, μικρὰ ſcholion; atque ita reddidi.

A 20, C. διαπραττόμενον, obeuntem: h. e. διαχειριζόμενον, tractantem.

Ibidem. παντοδαπὰ, omnis generis: h. e. πολλὰ, multa, varia.

22, B. τὴν ἀρχὴν ἔλαβε, imperium accepit: h. eſt, τὴν βασιλείαν ἔσχε, regnum obtinuit.

28, E. εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ecquam accurationem me docuiſſet: h. e. εἴ τινας τέχνας ἐδίδαξε, an artes aliquas docuiſſet.

29, D. ἀκεσταὶ, ſarcinatores: h e. ἠπηταὶ, ſartores. B Sic in gloſſariis priſcis, ἠπήτρια, ſarcinatrix, & ἠπητὴς, interpolator. item ἀκέστρια ſarcinatrix.

31, A. παρόρμησιν, incitationem: h. e. παραίνεσιν, exhortationem.

Ibidem, C. πείθεσθαι, parere, h. e. ἕπεσθαι, ſequi. Vide quiddam huic contrarium pag. 830, B. in Oeconomico.

35, A. ἀποχωρεῖν, ſecedere: h. e. ἰέναι, ire.

Ibidem, E. εἶχες δὲ ἐπιμέλειαν τοῦ φθάνειν ἕλκων τὰ πετεινὰ, habebas curam, vt aues trahendo anteuerteres: h. e. ἐγύμνασας δὲ φθάνειν ἕλκων τὰ ὄρνεα, exercueras te, C vt trahendo volucres anteuerteres.

37, C. τὸ πολύευκτον χρυσίον, aurum tantopere expetitum: h. e. τὸν πολυπόθητον πλοῦτον, opes tantopere deſideratas.

39, C. οὐ μεῖον, non minus: h. e. οὐκ ἐλάττους, non pauciores.

40, D. ὡς αὐτὸς μόνον ἀγαθὸς εἴη, vt non modò vir ipſe fortis ſit: h. e. οὐχ ἑαυτὸν μόνον ἀγαθὸν παρέχειν, vt

τὴν μακρὰν ὁδὸν, ὅπως παρῆν. Vnde iam dubium illud deciſum videtur.

138, B. σοὶ ἄγω ταῦτα, tibi adfero hæc: id eſt, σοὶ δίδωμι ταῦτα, tibi hæc dono.

139, B. ὡς ἀπόλοι, vt interimat: h. e. ὡς ἀπολέσαι, vt perdat. Male ſcriptum in H. Stephani editione tam priori quàm poſteriori, ἕως ἂν ἴῃ, vt in Notis noſtris oſtenſum.

141, E. κατὰ τὴν Κύρου παραγγελίαν, ſecundum Cyri præceptum: h. e. κατὰ τὴν Κύρου ἐντολὴν, ſecundum Cyri mandatum. Sic etiam libro 1. 11. hiſtor. Græcarum vſus eſt verbo παραγγέλλειν Xenophon in ſignificatione præcipiendi vel mandandi, quum ait: ὁ δὲ πάντας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἐπιβαίνειν ὡς τάχιστα τῷ πεζῷ.

142, B. ἤρετο ὧδε, ſic interrogauit: h. e. ἔλεγεν ὧδε, ſic dixit.

Ibidem, D. ὑπαντιάζουσί μοι, occurrunt mihi: h. e. ἀπαντῶσί μοι, obuiam mihi veniunt.

141, E. ὡς ἐδυνάμην, vt potui: h. e. ὡς ἦν δυνατὸν, vt erat poſſibile.

146, B. σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει, cum mea potentia: h. e. σὺν τῇ ἐμῇ ῥώμῃ, cum meo robore. Idem & infra occurrit pag 569, C.

148, C. ἐν ᾧ οὖν, in quo igitur tempore: h. e. ἕως οὖν, dum igitur, donec igitur.

Ibidem, E. τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς συνέτυχον, hunc egomet conueni: h. e. τούτῳ αὐτὸς διελεγόμην, cum hoc ipſemet loquutus ſum.

149, D. ὅπου γε, vbi quidem: h. e. ἐπείγε, quandoquidem.

151, B ἐν εἰρήνῃ διαβιώσεσθε, in pace viuetis: h. e. ἐν εἰρήνῃ ἔσεσθε, in pace eritis.

152, B. ὑπενόμιζεν, ſuſpicabatur: h. e. ἔλεγεν, dicebat ex ſuſpicione.

151, B. περὶ συνουσίας, de coitu: h. e. περὶ συνηθείας, de conſuetudine. Puto autem hæc tranſpoſita, & inter ſe permutata, quod poſterius modeſtiæ Xenophontis ac verecundiæ potiùs conuenire videatur.

157, C. ὡς δυνατὸν, quam eſſet poſſibile: h. e. ὡς αὐτοὶ ἐδύναντο, quam ipſi poſſent.

161, C. μετάλλαξις, mutatio: h. e. ἀντάλλαξις, commutatio, ὑπάλλαξις, ſummutatio.

161, D. ἀξίνην ξυλικήν, ſecurim lignariam: h. e. ξυλοσχίστην, qua ligna ſcinduntur aut ſecantur.

165, D. ἀντίος, aduerſus: h. e. ἐναντίος, contrarius.

166, B. μηδὲν μείου, nihil imminue: h. e. μηδὲν ἐλάττου, nihil extenua.

Ibidem, μείζω τε ἀνευρεῖν, maiora reperire: h. e. ἰσχυρότερα εὑρεῖν, firmiora inuenire. Poſteriori editione Stephanus induxit.

Ibidem ὡς σαφέστατ' ἂν εἰδείην, vt rem quamcertiſſime cognoſcerem: h. e. ὡς ἂν ἀναμαρτήτως εἰδείην, ὁπόσον τὸ στράτευμά ἐστι, vt maxime abſque errore cognoſcerem, quantus eſſet exercitus.

168, B. ἢν κυκλοῦσθαι βούλωνται, ſi circumdare velint: h. e. ἢν κυκλοῦσθαι πειρῶνται, ſi circumdare conentur.

171, A. ἐμβαλεῖς τοῖς πολεμίοις, in hoſtes iſtos impetum facias: h e ἐμβαλεῖς τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς ἐναντίοις, in Ægyptios, vt tibi oppoſitos, impetum facias. Nam ſupra dictum, Abradatæ locum aduerſus Ægyptios obtigiſſe.

177, B. καὶ πάνυ, admodum: h. e ἰσχυρῶς, valde.

1... B. σκηπτούχων, ſceptrigerorum: h. e. εὐνούχων, caſtratorum, vel eunuchorum. voces hactenus

A tranſpoſitæ. Nam εὐνούχων, ſcholion eſt; altera pertinet ad textum. Conſule Notas noſtras.

188, D. συχνοὺς, permultos: h. e. μάλα πολλοὺς, valde multos.

194, B. οὐδένα οἶδα, neminem noui: h. e. οὐδένα γιγνώσκω, neminem cognoſco.

197, B. ὁπότε ἔσω ἠρεμοίη, quandocumque intus quieſceret: h. e. ὁπότε ἐπιχωρίοις εἴη, quandocumque illo in loco adeſſet. H. Stephanus verbum Xenophonteum ἠρεμοίη hoc loco ex textu auſus eſt excludere, ac prorſus ne margine quidem dignari;
B gloſſa, ὁπότε ἐπιχωρίοις εἴη, in contextum admiſſa. Conſule Notas meas.

Ibidem, D. ἀξιοχρεώτατοι, maxime idonei: h. e. ἀξιολογώτατοι, digniſſimi, vel, maxime in aliquo numero habendi.

199, D. αἱρούμεθα, eligimus: h. e. προσιέμεθα, admittimus vel amplectimur.

217, E διατάξαι, ordinaſſe: h. e. διαταχθῆναι, cum imperio ſummo conſtituiſſe. Facta in his verbis eſt
C permutatio διατάξαι, ſcholion eſt, διατετάχθαι, in contextum repoſitor. Vide Notas meas ad hanc paginam.

218, E τὰ πρόβατα τὰ λυκόβρωτα, pecudes à lupis dilaniatas: h. e. τὰ ὑπὸ λύκων λελυμασμένα, damno adfectas à lupis.

219, A οὐδένα ἂν ἴδοις, neminem videas: h. e. ὄψει οὐδένα, neminem cernes.

Ibidem, C. ὅπως βούλει, vt vis: h. e. ὥσπερ βούλει, quemadmodum vis.

D 221, E. τιμιωτέραν ἕδραν, magis honoratam ſedem: h. e. τιμιωτέραν χώραν, locum magis honoratum.

230, B. οἱ ἐνθάδε ὑμῶν, (ſubauditur ὄντες) qui è vobis heic ſunt: h e, οἱ ἐνθάδε μένοντες ὑμῶν, qui è vobis heic manent. Paret autem, hoc poſterius eſſe ſcholion, vel inde; quòd paullo poſt. litera D. ellipticam ſuperiorem phraſin integram reddiderit, οἱ ἐνθάδε ὄντες.

237, D. μάλιστα, maxime: h. e. πάνυ, admodum.

E 238, C. εὐεργετοῦντες, beneficiis colentes: h e. εὖ ποιοῦντες, benefacientes.

242, D. ἀδικώτεροι, iniuſtiores: h. e ἀνομώτεροι, iniquiores.

245, D. ὡς ἔφην, vt dixi: h. e. ὡς εἴρηκα, vt memoraui.

261, A. προτιμᾶσθαι, antepoſituros eſſe: h. e. ἐκλέξασθαι, electuros eſſe.

271, C ταῦτα πυνθανόμενοι, hæc comperientes: h e. ἀκούοντες, audientes. Voces hactenus inter ſe
F commutatæ, quum πυνθανόμενοι textus ſit, ἀκούοντες, gloſſa.

279, D. αὐαίνετο, exareſcebat: h. e. ἐξηραίνετο, exſiccabatur. Tranſpoſita ſunt hæc verba, quorum prius ad textum pertinet, alterum ſcholion eſt. Poëticis nimirum verbis interdum Xenophon delectatur. Et αὖα ξύλα dixit etiam Homerus, pro ξηρά. Sic & in V. Memorabilium, qui de adminiſtratione domeſtica inſcribitur, hoc verbo Xenophon aliquoties vſus eſt, præſertim pag. 860, B.
G quum inquit, ὁ μὲν ἂν ἐπιπλάζῃ καὶ αὐαίνηται. ac rurſum ibid C. ὡς αὐαίνοιτο ἐπιπλάζ.

286, A. πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφορον, ἀγωνιζόμεθα; aduerſus regem, maximum vindicem, decertabimus: h. e. πρὸς βασιλέα, τὸν μέγιστον ἐπόπτην πολεμήσομεν: aduerſus regem, maximum inſpectorem; bellum geremus.

291, D. ἱκανὸς ἦν, ſufficiens vel idoneus erat: h.e. δυνατὸς ἦν, poterat.

293, D. ἐνθυμούμενοι, cogitantes : h.e. ἐννοούμενοι, ad mentem reuocantes.

298, D. ὀνῆσαι, commodo eſſe : h. e. ὠφελῆσαι, vtilitati eſſe.

302. C. ἐθέλωμεν, voluerimus: h e. βουλώμεθα, voluerimus.

303, A. ἦν, ſi : hoc eſt, εἰ ϗ, tametſi.

304, B. τοῖς πρόσθεν, iis qui erant ante: h e. τοῖς προτέροις, prioribus. Tranſpoſitæ voces hactenus. Quippe τοῖς πρόσθεν, ad textum pertinet, alterum ſcholion eſt. Nam præcedenti τοῖς τότε, rectius reſpondet τοῖς πρόσθεν, quam τοῖς προτέροις.

309, C. ἐπέκειντο οἱ βάρβαροι, incumbebant barbari: h. e. ἐσίνοντο, lædebant.

311, A. ταχὺ ἀνεπήδων, cito reſiliebant? h.e. ἀπεπήδων, abſiliebant, vel, inde ſaltu ſe recipiebant.

323, C. γυμνοὶ ἐφέροντο, nudi ferebantur : h e. γυμνοὶ ἐγίγνοντο, nudi fiebant, nudabantur.

329, A. ἀρτοποιοί, panifici : h. e. ἀρτοκόποι, piſtores. Videant eruditiores, ſitne Xenophonteum ἀρτοκόποι, alterum ἀρτοποιοί, gloſſa, vel è contrario.

346, C. πύργοι πολλοί, multæ turres: h.e. πυκνοί, turres frequentes. Et poſt vnum ab hoc verſum, οὐκ ἐδύναντο ἀπελθεῖν, non poſſent abſcedere: h.e. οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν, non poſſent curſu abſcedere.

347, E. ἐφέροντο εἴσω, ferebantur intus : h. e. ᾔεσαν εἴσω, ibant intus.

348, A. τοὺς ἀχρείους, inutiles: h.e. σκευὰ ἄγοντας, qui ſarcinas vehunt, nimirum calones. Etenim male ſcriptum in H. Stephani editione, σκευὰ ἔχοντας. Quippe ſi tunc ſarcinas habebant, cur ad prædam emittebantur, iam ante onerati?

352, E. ἀφροντιστήσαντας, qui poſthabuerunt : h e. ἀμελήσαντας, qui neglexerunt.

356, D. ἔξω ἀγορὰν ἔφερον, res venales extra portabant : h. e. ἔξω ἔπεμπον, extra mittebant.

357, C. ἐπιτήδειά τινα διελέγοντο, commoda quædam diſſerebant: h.e φιλικά, amica & ſtudij plena.

Ibidem, D. βέλτιστα, præſtantiſſima : h. e. κάλλιστα, optima.

379, C. ἡ χώρα αἴθεσθαι ἐδόκει, terra videbatur ardere: h.e. καίεσθαι, vri. Hoc etiam loco reſtituendum textui Xenophontis ſuum αἴθεσθαι, cuius eſt gloſſa καίεσθαι.

381, C. ἐπεθύμουν, cupiebant : h. e. ἐπόθουν, deſiderabant.

383, E. Rurſus occurrit permutatio verborum. Nam καθίστασαν, eſt gloſſa, κατέστασαν, ad textum pertinet, ac propterea ſuo loco repoſitum vides.

Ibidem, πυκνά, denſa: h.e. δασεῖα, ſpiſſa.

391, A. δεῖν βίαια πάσχειν, debere violenta pati: h.e. βίαν χαλεπὰ πάσχειν, vim debere pati. Δίαια, ſcriptum vitioſe in editis ab H. Stephano, pro δεῖν βίαια. de quo plura noſtris in Notis.

A 391, B. τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν, eius imperium : h.e. χώραν, eius regionem.

395, A. ἀναβαίνουσι, ſurſum euadunt : h.e. ὑπερβαίνουσι, tranſcendunt.

397, B. συντάττεται αὐτοῖς, conſtituit cum eis : h.e. συντίθεται αὐτοῖς, conuenit cum eis, paciſcitur cum eis.

399, A. πάσῃ τέχνῃ, omni artificio : id eſt, πάσῃ μηχανῇ, omni machinatione.

403, C. ὑμῖν, vobis: h e. τοῖς στρατιώταις, militibus.

B Explicatur, qui ſint illi, vos.

413, B. ἐκ τῆς γῆς, ex terra : h.e. ἐκ τῆς χώρας, ex regione.

423, A. ἀμελεῖν, negligere: h.e. ἀσκοπεῖν, non inſpicere.

424, A. βούλει, vis : h. e. νοεῖς, cogitas.

441, B. περιτυχὼν δυοῖν τριήροιν, quum incidiſſet in duas triremes : hoc eſt, περιπλεύσας, quum circumueniſſet.

482, A. χρήματα λαβόντες, ſumtis ſecum pecuniis:

C h.e. δῶρα λαβόντες, ſumtis ſecum muneribus, quæ pecuniæ ſcilicet erant Pharnabazo donandæ.

505, A. ὑμῖν, (cum interiectis) ἡμᾶς ἕψεσθαι, nos ſequuturos vos: h.e. ὑμῖν ἡμᾶς συμμαχήσειν, nos belli ſocios vobis futuros. Gloſſa dumtaxat eſt, non diuerſa lectio. Vel cæcus hoc videat.

564, B. ἐδάκρυσε, lacrumis deplorauit : h.e. ἐπένθησε, luxit.

569, B ἰσχυρά, valida: h.e. βίαια, violenta.

Ibidem, C. Λακεδαιμονίων δύναμιν, Lacedæmonio-

D rum vires : h.e. Λακεδαιμονίων ῥώμην, Lacedæmoniorum robur. Idem etiam ſupra notatum ad pag. 146, B.

598, C. ὡς ξένον ἐδέξαντο, vt hoſpitem exceperunt: hoc eſt, ὡς ξένον ἐκάλεσαν, vt hoſpitem inuitarunt.

617, C. ὥρα ἰέναι, hora eundi: h.e. καιρὸς ἰέναι, tempus eundi.

643, A. ὁρῶν τὸν χρόνον διϊόντα, quum videret tempus elabi : h.e. τὸν χρόνον προβαίνοντα, quum videret tempus progredi & præterire.

E 773, D. ἅπτεσθαι τὰ τῆς χώρας, adtingi res agri: h.e. ἁρπάζεσθαι τὰ τῆς χώρας, rapi res agri. Sic enim ſcribendum, non τὰ ἐκ τῆς χώρας.

830, B. ἑπέσθων, ſequantur : ſcribitur apud Stobæum, recte : id alius per πειθέσθων, *pareant*, expoſuit.

831, D. ὀψὲ, *ſero*, exponitur apud Stobæum, τῆς δείλης, veſpere. Scholion hoc eſſe quis non videt? Henr. tamen Stephanus eſſe diuerſam lectionem putauit.

F 832, A. εὐπορία, facilis copia : h. e. εὐχέρεια, facilitas.

871, B. φιλοπονία, ſtudium laboris : h.e. ἐθελοπονία, ad agendum propenſio voluntaria. Videt iam lector, quam multa nobis obtruſa ſcholia pro variis lectionibus.

IO. LEVN-

IO. LEVNCLAVII
NOTATORVM AD XENOPHONTEM
LIBER I. REPVRGANDO A MENDIS TOMO PRIORI, ELEGANTIÆ VARIÆ PLENVS.

Lectiones marginũ. QVOD teſtabar editione prima, nunc etiam repeto, me ſæpius in cõuerſione ſequutum eſſe lectiones marginibus adſcriptas, quoties eas meliores eſſe iudicarem illis, quæ Xenophontis in contextu, ceu vulgo loquimur, reperirentur. *Quænam ſint Leũclauij.* Alias autem ex his mihi nullas vindico, niſi quarum expreſſe mentio fit in hiſce Notis meis: quod ingenue ſignificandum duxi, ne quis me cogitet è laboribus alienis gloriolam venari velle. Nec abſque cauſſa tam ab aliis, & Henr. præſertim Stephano, quam à me paſſim emendata, libri marginibus adnotanda putaui. *Cur marginibus adſcripta.* Solet enim ingrata lectoribus eſſe interpretatio, cuius ratio de lectione, quam ſequutus ſit interpres, coram adiecta non perſpicitur. *Cur omiſſum examẽ interpretum.* Ne præterea Notæ nimium excreſcerent, nolui meam interpretationem eorum locorum, quæ à prioribus interpretibus corrupta fuiſſe vel indicarunt alij, vel ipſe deprehendi, prolixius aut declarare, aut tueri: quod vix id aliter fieri poſſe viderem, quam aliqua cum illorum ignominia, qui pro virili ſua bene de nobis mereri voluerunt. Meam in omnibus recte reddendis fidem viros bonos, & à calumniis alienos, libenter agnituros & probaturos confido. *Diſtinctiones iã meliores.* Diſtinctiones etiam aliorum plurimas in Xenophonte Græco mutaui, quod ex lucem, ſi bonæ ſint, magnam ſcriptoribus priſcis adferant: ſublatis quoque non neceſſariis parentheſibus, quas immodicas ſine iudicio nonnulli, contra morem & vſum antiquitatis eruditæ, ſuis editionibus inſerunt. Vt videant denique lectores, quantum hac lucubratione vigiliis prioribus acceſſerit: vtendum aſteriſco cenſui, quo notata nunc primum exhiberi ſciant.

AD PRIMVM DE INSTITVTIONE CYRI LIBRVM.

PAg. 1. littera A. Ariſtides in libro περὶ ῥητορικῆς λόγου, citans hæc verba, non legit, τῶν ἑκουσίων χώρων ἄρχοντες ἀφικόμενοι: ſed omiſſa voce χώρων, hoc modo: τῶν ἑκουσίων ἄρχοντες ἀφικόμενοι. quod ſanè mihi vehementer probatur. Sunt etiam, qui pro ἀφικόμενοι, reponant, ἀρξόντων.

* Pag 4. D. Non dubito in his, τῶν δὲ παιδευομένων ἀγωγῆς, vitioſe ſcriptum eſſe illud παιδευομένων. Quippe non de inſtitutis ſed inſtituendis agit: ideoque rectius ſcribetur, τῶν δὲ παιδευθησομένων ἀγωγῆς.

6, C. Ita locum reddidi, vt in omnibus exemplaribus ſcriptum reperi. Sed eſſe vocabulum hoc ἀπειστότατοι, corruptum arbitror, & pro eo reponendum ἀπειθέστατοι: ſicut & in extremo Xenophontis Ageſilao ſcribitur ἀνεξαπατήτους. Id ſi homines

A docti probabunt, ſic erit interpretatio mutanda, vt legatur: *Quacumque in tribu quamplurimi fuerint ſumma peritia, fort itudine, obedientia.*

* Hactenus iſta fuerunt ad hunc locum à me notata priori editione, quæ quum ab eo tempore videam ab H Stephano reprehenſa; conſiderandæ nobis veniunt eius rationes, quibus contra me nititur. Ait, libro de inſtitutione Cyri ſecundo, pag. 43, C. ſcriptum reperiri ἀπειστόταται μυριάδες, pro εὐπειθέσταται, *obedientiſſimæ*. Hoc verò nihil probat, quum mihi dicere liceat, illo itidem loco ſcripturam B eſſe vitiatam, & in εὐπειστόταται, mutandam. Dicit, ex aduerſo reperiri etiam ἄπειστος pro ἀπειθής, *inobediens*. Nec id quidquam probat, quando itidem, adfirmare poſſum, potius ἄπιστος, hoc ſignificatu ſcribi debere; quum prorſus alia ſit ἀπίστου ſignificatio. Addit, iſtarum vocum vſum ratione non carere, quum veriſimile ſit, ipſam vocem πίστις à πείθω, deduci. Hoc veriſimile ſi maxime admittam, tamen aliud eſſe dicam εὔπιστος, & ἄπιστος, & δύσπιστος, & verbum ἀπιστεῖν: quam ſint εὔπειστος, & C ἄπειστος, & δύσπειστος, & ἀπειστεῖν. In illis εὔπιστος, ſignificat morigerum, vel obſequentem; ἄπιστος, immorigerum; δύσπιστος, perſuaſu difficilem, vt pareat; & ἀπιστεῖν, morem non gerere, vel non obſequi, non obtemperare: quum in his εὔπειστος, ad fidem, non obedientiam, pertineat, itidemque ἄπειστος, & δύσπειστος, & ἀπειστεῖν, eodem referenda ſint. Quod ſi plane concedam, vocem πίστις à πείθω, veriſimiliter videri deductam, & à πίστις, itidem deductum εὔπιστος, & ἄπιστος, & δύσπιστος, & ἀπιστεῖν: non propterea tamen D cum his & illa confundam, εὔπειστος, ἄπειστος, δύσπειστος, & ἀπειστεῖν, quæ ab origine ſua indubitata, nimirum à verbo πείθειν, abſque controuerſia ſuum illud ει retinent. Hoc ego probaui editione prima per ἀνεξαπατήτους, vocabulum Xenophonteum, quod in extremo Xenophontis Ageſilao ſic reperitur ſcriptum in omnibus exemplaribus. Id non negat Stephanus, quia negare ſalua verecundia non potuit: ſed vt aliquid tamen dicere videatur, ait illo ἀνεξαπατήτους, in Ageſilao, nequaquam ſe moueri, quum alia ſit eius ratio. ſic enim ſcripſit, E At cur aliam eius rationem non oſtendit? Equidem adfirmo, ἐξαπάτητος, deduci à verbo ἐξαπατᾶσθαι, quo etiam Homerus eſt vſus, & propterea recte cum diphthongo ſcribi. Sic Ariſtoteli vox eſt ἀμετάπειστος, huic plane ſimilis, & à μεταπείθεσθαι, deducta, quo Ariſtoteles eodem vtitur loco, quum ait, οὐ μεταπείθονται Patet idem ex ſignificatu, quum ἐξαπάτητος ſit, qui falſa perſuaſione decipitur; ἀμετάπειστος, qui de ſententia perſuadendo facile dimo- F uetur. Adeoque ſi ἐξαπάτητος Græcum, & quidem Xenophonteum eſt, ἀμετάπειστος Græcum, & quidem Ariſtoteleum: etiam πειστός, Græcum erit, & ita recte ſcribetur, ac ſegregabitur à πιστός. Eadem eſt ratio in omnibus aliis, ab hoc πειστός, (quod ὑπήκοον, *obedientem & morigerum* ſignificat, vt o-

Margin: εὔπειστος, ἄπειστος, ἀπειστεῖν, δύσπειστος· *an potius* εὔπιστος, ἄπιστος, ἀπιστεῖν, δύσπιστος. — ἀνεξαπατήτους. — ἐξαπάτητος. — ἀμετάπειστος. — πειστός.

ſtendemus è Suida) deriuatis, quæ diximus; nimirum in ἄπιστος, quum idem ſignificat, quod ἀπειθής: in ἄπιστος, pro ἀπειθής: in δύσπιστος, pro δυσπειθής: in ἀπιστεῖν, pro ἀπειθεῖν. Mox tamen Stephanus in πιστεύοντες ſibimet ipſe contradicit, quum Xenophontis noſtri p.18, A. πιστεύσας apte mutari poſſe fatetur in πειθόμενος. At cur πιστεύσας, (quod eſſet, μᾶλλον ὑπακούσας, ſecundum Suidam) oſtenſus ſignificato vocis πιστεύειν, non ſcripſit? cur idem non valebit in hiſce noſtris, quæ ab eadem origine proficiſci oſtendimus? Sed adferamus & alia Xenophontis loca, quæ Stephanus non adtigit: vt adpareat, quantum lucis accedat ex hac ipſa reſtitutione ſcripturæ verioris. Sub finem libri II. ἀναβάσεως, 291, A. hæc verba leguntur: ὁ δὲ ἐφοβεῖτο μᾶλλον μὴ ἀπεχθάνοιτο τοῖς στρατιώταις, ἢ οἱ στρατιῶται αὐτῷ ἀπιστοῖεν. Cuius notum ἀπιστεῖν ſignificationem habere, non credendi, vel diffidendi. Ea locum heic habere nequit: Ait enim, manifeſtum fuiſſe, quod Proxenus magis metueret ne non ſuum odium incurreret: quam metuerent milites, ne ipſi ſatis obſequerentur ac parerent. Ergo ſi ſcribas ἀπειθοῖεν αὐτῷ, ſtatim hæc tibi ſe verior offert ſententia. Pertinet huc certe, quod eodem loco, pag. 290, D. de Clearcho dicitur, ὡς πιστεύειν Κλεάρχῳ: militum animis hoc inſerere poterat, *vt Clearcho parendum ſtatuerent*: prorſus vt alibi Xenophon. 289, C. πιστεύειν, ὡς ἂν κελεύῃ: & Plato ſimiliter, ὡς ἀμφοτέροις πιστεύειν. In his coëgit ineuitabilis neceſſitas H. Stephanum, vt πιστεύειν ſcriberet: licet in ceteris conſtans maneat, ne quid ſemel ab ſe ſcriptum mutare videatur, in aliis adeo non obſeruans. Ego quidem p. 290, D. non πιστεύειν, pro ἀπιστεῖν, quod in editionibus ceteris legitur, ſed ἀπειθεῖν ſcribendum adſero, etiam ipſomet hanc negationem, ἀ, mihi concedente. Cur autem πιστεύειν admittit, in ἀπιστεῖν ſe difficilem præbet? Solidam heic nobis rationem oſtendat, quam puto nullam inueniet. Sed ad priora redeamus. Libro VI. eiuſdem ἀναβάσεως, p. 359, B. legimus, ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις, ἢ ἀδίκους ὄντας. Si ſcribes, ὡς ἀπειθοῦντας Λακεδαιμονίοις, mox ſe rectus hic offert ſenſus: *tamquam contumaces aduerſus Lacedæmonios, & improbos*. Etiam manifeſtior locus eſt in Sympoſio p. 888, A. vbi verbo πείθεσθαι, parere, ſtatim opponitur ἀπιστήσας, *quum non obediſſem, non paruiſſem*. Quis heic ἀπιστήσας ferat? præſertim in oppoſitione duorum iſtorum, πείθεσθαι & ἀπειθεῖν. Rurſus in Hipparchico, 957, D. δυσπίστους dixit Xenophon, immorigeros, quibus aliquid difficulter perſuadetur, vt in eo pareant. Quis heic δυσπίστους ferat? præſertim quum hoc δυσπίστους id, reſpiciat ad ea, quæ præcedenti periodo leguntur, ὃ πείθεσθαι ἄν, *ſi perſuaſum eis fuerit, vt obediant*. Etiam libro V. ἑλληνικῶν, 551, D. locus alius exſtat, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀπιστεῖν. Socios, inquit, multare decreuerunt, eoque redigere; vt deinceps contumaces & inobedientes eſſe non poſſent. Optime conuenit ἀπειθεῖν, contumacem eſſe; quum ἀπιστεῖν, diffidere, prorſus alienum ſit, ac ne quidem contumaciæ ſignificationem vllo modo habere poſſit. Hæc tametſi planiſſima ſint, ac refutari nequeant: tamen addendum, ab aliis quoque notatum reperiri ἀπιστεῖν in ſignificatione τοῦ ἀπειθεῖν. Suidæ librorum, & Heſychij ſcripturas vitiatas opponi mihi citra exceptionem non patiar. Quippe ſibi non conſtant, quum Suidas idem πιστόν exponat πιθόν, & πείθεσθαι non ſolum pro πιστεύειν δύνασθαι accipiat, ſed

A etiam πείθεσθαι pro ὑπακούειν interpretetur: quod notandum. Scriptum enim πιστός poſterius vitioſe, pro πειστός, quod reuera ſignificat ὑπήκοον, morigerum, *obedientem*. Vnde ſcilicet illa reliqua ſunt, ἄπιστος, εὔπιστος, δύσπιστος. Omitto πιστικὸς λόγους Platonis, πειστικὸς Euripidis. Originis eiuſdem hæc eſſe omnia, negari nequit. Itidem δυσπειθεῖ, εὐπειθεῖ, & δυσμεταπειστον, ſcripta legimus apud Ariſtotelem libro VII de moribus ad Nicomachum, Petro Victorio lectionem hanc de libris vetuſtis adſerente, cuius virifidem

B H. Stephanus, opinor, ſuſpectam non habebit. Dicamus igitur tandem Stephano, πειστὸς πιστὸς ἀπιστεῖν. Sin contradicet fortaſſis, hoc ipſum faciet, ne minus alis ſcire videatur, & habere, quod omnibus opponat. Fortaſſis etiam perſuadere nobis volet, ſcribendum πιστεῖν & πείθεσθαι, non πείθειν & πείθεσθαι: quum Memorabilium III. 780, B. πείθονται quater ſcribat ex Stobæo in adnotationibus ſuis, iterum publicatis. Et aliud eadem pag. 780. in Notis meis indicatum de πείθεσθαι. Ego quidem

C tot rationibus, & lectionum incorruptarum auctoritate fretus, licet vbique toto Xenophonte voces vitiatas excludere textu potuiſſem: tamen adhuc ἐπέχειν malui, contentus adnotatione reſtitutarum ad margines, donec de aliorum adſenſu cognouero.

7, D. pro οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἱερεῦσι, legit Philelphus, οἱ δ' αὖ, quod equidem probo. Nam idem infra quoque videbimus occurrere, pag. 74, B.

* 8, A. ἄνω κάτω, adſcripſeram margini lucu-

D brationis ſecundæ ἄνω μᾶλλον.

Ibidem, D. Græci libri habent ὅσον, pro quo Philelphus ὅσοι legit: quippe qui verterit, *quantum*.

* Ibidem. In omnibus libris Xenophonteis ἐπὶ θύραις, legitur, ac nihilominus hæc reddens Latine Camerarius, *in venatione* dixit. Hoc vero factum ex ἐπὶ θήραις. Atqui Cyrus hoc tempore necdum vllas apud Medos venationes viderat, nedum homines in venationibus. Et ſequuntur de-

E inceps narrationes de iis quæ Cyrus in venationibus & viderit, & ipſemet egerit. Alterum illud ἐπὶ θύραις, vel reddendum ad portas, vel ad portam potius. Et omnino portam accipio, more orientalium, pro aula; quæ Perſis, Tartaris, Turcis, Capi dicitur, hoc eſt, porta; ſicut & Laonicus Chalcocondyles hoc Capi (quod quidem & Vngari habent in vſu, Capu Gallice pronuntiantes) reddens in hiſtoria ſua Turcica, cuius exemplar Græcum habeo, θύρας βασιλέως dixit, quo Capi Sultanum, ſiue portam Oſmaneam intelligit; prorſus vt et-

F iam Xenophon nominauit θύρας Κυαξάρου, libro de inſtitutione Cyri II, p. 56, D. ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας, *vbi peruentum ad Cyaxaris portam*: item libro III, pag. 78, C. παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας, *ad portam Cyaxaris praſto eſſe*; ac paullo poſt ſimpliciter, παρῆσαν ἐπὶ τὰς θύρας, *ad portam aderant*: quibus in locis ipſa regia portæ nomen habere videtur. Contendere tamen cum quoquam rixoſo nolim, qui portam heic, vel portas regiæ, non

G ipſam regiam intelligi velit: exceptis aliquibus locis, vt illo libri IV, pag. 104, D. quo dicitur, ἐπὶ θύρας οὐδεὶς ἦν, *quum ad Cyaxaris portam nemo veniret*. Erat enim tunc rex Cyaxares in caſtris, longe à regia Medorum: nec porta tamen illinc aberat, hoc eſt, aula vel comitatus regius. Heic igitur alia porta nequit intelligi, quam Perſarum, Turco-

Margin notes: πειθεῖν. — ἀπειθεῖν. — πεῖθος. — πειστικὸς. πειστικός. — θύραι βασιλέως. — *Porta regis.* — *Capi Sultanum.* — *Capu.*

Turcorum, & aliorum orientalium; quæ cum perſona principis in loca quæuis, etiam in caſtra migrat, extra regias ſtructuras. Simile quoddam exemplum repetitur in fine libri de inſtitutione Cyri v. pag 147. D. & initio libri vi, vbi porta rurſus in caſtris. De porta denique, regiam ordinariam ſignifi. ante, ſunt hæc initio libri viii accipienda: ἐδόξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, *decretum fuit vt viri honorati ſemper ad portam*, Id eſt, ad regiam, *præſto eſſent.* Id enim paullo ante Chryſantas verbis notioribus dixerat, παρῶμεν ἐπὶ τόδε τὸ ἀρχεῖον, *præſto ſimus ad hanc magiſtratus noſtri curiam, ſiue prætorium.*

9, E. In Græcis exemplaribus legitur, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς, quod matrem meam colis; pro quo Philelphus legit, ὅτι μου τὸν πατέρα τιμᾷς, quod patrem meum colis.

* 10, C. Notaram ad marginem elucubratione ſecunda, quam xviii annis H. Stephanus detinuit, pro ἀρέσκοντος ἐπ᾽ αὐτοῖς, legendum ἐπ᾽ αὐτοῖς. Hoc editione ſua poſteriore in textum ille recepit.

* 11, A Dicit de patre ſuo Cyrus, δειπνῶν παύεται. Id Camerarius ita reddidit, *Ceſſat cum ſit*: credo, vt quibuſdam gratificaretur, qui nobis adoleſcentibus de il o ſuo, *Sitiens deſinit*, prolixas orationes recitare ſolebant. Atqui δειπνῶν παύεται, nihil eſt aliud, quam, *ſitire deſi it*, vti recte monuit Henr. Stephanus, & aliunde patet. Memorabilium iii. p. 787, D. debere dicit illum Socrates παύεσθαι ἐσθίοντα, qui iucunde veſci velit Heic παυσάμενος ἐσθίων, non eſt, qui comedens deſinit, ſed potius, qui comedere deſinit. Refutat ſcriptum Camerarius, quum non multo poſt, 13, C. illa Xenophontis verba, οὐδὲ κλαίων παύεται, recte reddidit, *Neque lacrymari vnquam ceſſauit.* Si priorem interpretandi modum ſequi voluiſſet, dicendum erat, *Neque ceſſauit vnquam lacrimans.* At quis ita loqueretur? Sic quum in Hipparchico p. 956, A dicit, βαδίζων οὐ παύεται, ingredi eq us non deſinet: haud facile quiſquam reddet, *Equus non ceſſabit cum ingreſſu*: & propius ab hoc loco infra, libro iiii. παιδείας pag. 96, C de Cyaxare Cyrus inquit, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος. nullus, opinor, illa ſic interpretaretur, *Primum ceſſabit cum metu*: ſed ſimpliciter, ex ſermonis Græci proprietate, *Primum metuere deſinet.*

* 11, C. Philelphus legit ποιοῦντας ἐνθυμίας, quum in libris editis habeamus ...

Ibidem, E Non dubium eſt, rectius Philelphum pro ... legiſſe ... Nam ... ſæpius ita mutilatum deinceps etiam occurret. Ac frequentes ſunt eiuſmodi mutilationes in manu exaratis, vbi præſertim vltima vocis præcedentis ſyllaba cum prima ſequentis eaſdem litteras habet, vt in Cæſario meo ... legitur, mutilatum ex ... Et infra, libro vii. ..., p. 636, B. C. vbi antea legebatur ... eadem cauſa motus, ... repoſui Stephano quidem heic illud ... ſic placuit, vt à me monitus id etiam in textum recipere non dubitarit. Idem & altero ... loco fecit, prætexens interim ſecunda editione veterum exemplarium auctoritatem, ne id à me habere videretur.

14, A. Legitur in omnibus, τῷ πᾶν ...

A ... excepta H. Stephani lectione varia, loco ... reponente ...: quæ quidem nullius eſt momenti. Ego primum aio, non τῷ πᾶν ... ſcribendum, ſed τὸ πᾶν ..., quod illi τὸ ... recte reſpondet; τὸ ..., & τὸ πᾶν .... Deinde dico ... loco ſuo temere motum, eidem reſtitui debere hoc modo: τὸ πᾶν ..., οὐκὶν ... ἔχει. Ita ſcripſiſſe Xenophontem non dubito. Et plura tranſpoſitionum eiuſmodi exempla dein-

B ceps ſuis indicaturi locis ſumus.

18, C. Pro ... placuit mihi ex coniectura Guil. Canteri noſtri, reſtituere potius, ... Nam alterum illud ... heic locum habere nequit. Hæc olim heic à me notata, cum verſione tali: *Quod ante hac ei permiſſum numquam fuerat, vſque adeo cupiebat in armis inſtrui, quæ ſuum ad corpus aum paraverat.* Sed iam neque mutatum ... in ... placet, neque indicata verſio; ſed illa priſtina, ... ἐνδύμεν ... ἐξεπίστατο.

C (Sic enim diſtincta leguntur in editione Stephani vtraque) hoc modo ſcribenda dico: ... οὔπω οἰόμενος, ὡς ἐνδύμενος αὐτοῖς ἐξεπλήσατο. Quo nimirum ὡς perierit ob ſimilitudinem cum vltima ſyllaba præcedentis ..., prorſus vt oſtenſum paullo ante in ... Atque horum recta iam ſententia eſt, *Nondum fore putans, vt iis pro deſiderio ſuo indueretur.* Henr Stephani coniecturæ poſteriores hoc loco fluctuant, & illa mutatio lectionis ... in ..., aut ...

D ..., prorſus non apta.

19, A Philelphus pro ... legit ..., rectius, vt opinor. * Equidem ſic etiam verti, aliis verba ſcripturæ prioris exprimentibus, inter quos & Camerarius eſt. Henricus autem Stephanus ſequendam ait Philelphi lectionem. Ne tamen eam ex indicatione mea cognouiſſe videatur, addit in alio etiam, quam Philelphi, exemplari eam inueniri; fortaſſis occulte meum librum intelligens, poſt editionem pri-

E mam inſpectum. Nam in iis exemplaribus, quibus ad editionem primam vtebatur, nihil tale inuenerat.

* 29, B. Heic è textu & margine ſimul in hunc modum redintegranda lectio, ... Et talem ſcripturam ego in conuerſione ſequutus ſum.

30, B. Adnotauit hoc loco Brodæus aliam lectionem, fortaſſe non incommodam, vt mihi viſa eſt: ...

F ....

* 31, E. Pro ... habet liber Budenſis, quo Camerarius vſus eſt, ... Quid ſi Xenophon dixerit ...; quod gloſſario veteri exponitur, magis efficax.

* 32, D. pro ... rectius ſcribi puto ... Et ... gloſſario veteri Cyrilliano eſt, tolerans. Sic etiam Xenophon in primo Memorabilium, p. 711, D. hoc vſus eſt, ...

G * 33, B. Quod in editionibus noſtris legitur ... ſcriptum eſt paullo aliter in libro Budenſi, quo Camerarium vſum diximus, hoc nimirum modo, ... (ſcilicet ...), repetendo ex ſuperioribus) ..., quod Camerarius idem vertit interceptorem commodorum hoſtilium. H. Stephanus ambigue ſcribit, ... in quo-

dam libro legi; vt exiſtiment imprudentes, apud ipſum eſſe quoddam exemplar, in quo ſic legatur. Cur enim alioqui non dicebat, in libro Camerarij?

34, A. Hiſce verbis, ὡς ἐξέδωκεν ἄρα καὶ παῖδας τῷ τε διαχειμάζειν, ὥσπερ καὶ οὐ καλῶς, ... καὶ ψάλλειν, καὶ ψάλλειν, notas punctorum inſerui, quæ nonnihil deeſſe ſignificarent. Arbitror autem ſic Xenophontem ſcripſiſſe: τῷ τε διαχειμάζειν (cum interiectis) καὶ αὐλεῖν· καὶ μὴ ψάλλειν, καὶ ψάλλειν. * Laudat H. Stephanus, ſed ne nihil ſit, quod non improbet, quodque non ſolus ipſe perſpexiſſe videatur; ait, nolle ſe poſt αὐλεῖν poni voculam καὶ copulantem. Belle vero, qui non animaduerterit in ſequentibus etiam ter repetitam, quum inquit Xenophon, ἢ μὴ ἀκοντίζειν, καὶ ἀκοντίζειν· καὶ μὴ διαβαίνειν, καὶ διαβαίνειν· καὶ μὴ πολεμεῖν, καὶ πολεμεῖν. Cur igitur & iſta, καὶ μὴ ψάλλειν, καὶ ψάλλειν, non ita ſcribenda? Vide cenſoris noſtri inſpectionem.

Ibidem, C. Habent omnes editiones, etiam H. Stephani prior, ἐφερόμενοι ἐκ τοῦ ὄρθρα, pro qua voce vltima, reſtituenda eſt alia; nimirum ῥῆτρα. Quid ea ſignificet, oſtendet tibi Xenophon ipſe, pag. 191, B. & Plutarchus in Lycurgi vita. * His à me priori editione notatis, & voce ῥῆτρα margini adſcripta, quam H. Stephanus, vt dictum, prius reponendam non animaduerterat: tandem poſtea diſſimulato is nomine meo, qui de hac monueram, altera ſua editione dicit, ſe vocem ῥῆτρας, quorumdam veterum exemplarium fide nitentem, in textum haud dubitanter recipere: ὄρθρα ne quidem in marginem recepta, ceu digna, quæ explodatur. Vide ingenium hominis, qui iam ab aliis indicata, quum aliter ipſe omnino ſibi vindicare non auderet, vetuſtis in libb. ſe reperiſſe fingit; in quibus tamen illa non inuenerat, quum editionem primam formaret. Quandoquidem vero in iis hæc auſus eſt facere, quæ iam publicata fuerant, quid eum non tentaturum fuiſſe dicemus in non editis ad Xenophontem lucubrationibus meis aſſeruandis, quas vt publicaret, à me gratis quidem acceptas, annos totos XVIII. apud ſe habuit?

ῥῆτρα. lex, edictum.

* 35, B. Quod à me factum in Dione Caſſio, libro hiſtoriæ Romanæ XXXVII, vt pro ἀχειρώτους ſcribendum monerem ἀχειροτονήτους: idem heic faciundum dico, vt pro ἀχειρονόμους, præponatur ἀχειροτονήτους: quo vſus eſt etiam libro VII. παιδείας, 196, B. in his verbis Xenophon: οὐδαμοῦ ἀνθρώπων ἀχειροτονήτων. Quibus iam notatis, adlata H. Stephani ſecunda editio mihi oſtendit, ab ipſo quoque idem hoc obſeruatum.

* Ibidem, C In his, δοῦλοι παρεῖναι ἱκανοί, teſtatur Camerarius παρεῖναι habuiſſe librum Budenſem. Id retinere viſum interpretando.

* 37, B. in his, πολλοὶ μὲν γὰρ ὅλοι πλῆνες ἦσαν, ſuſpectum nonnullis eſt illud πλῆνες, pro quo notatum vides in margine πολλοί. Et retineri quidem id poteſt, tametſi verius arbitrer, ſcripſiſſe Xenophontem πλῆρεις. Solent autem Græci per abbreuiaturam hoc ita ſcribere, πλῆρ. de quo quum periiſſet illud ει in fine, quod reliquum erat πλῆρ in πλῆν mutatum fuit. Habes exemplum ſimile deinceps in notis ad pag. 520, C. vbi πλῆνες reperitur ex πλήρεις corruptum.

AD LIBRVM II. DE INSTITVTIONE CYRI.

PAg. 39, D. Legitur in exemplaribus editis prius, ὀλίγας νομίζεις Περσῶν ἥξειν, prorſus nullo cum veſtigio voculæ negantis οὐ, quam editio H. Stephani ante ὀλίγας habet. Eamdem & Philelphus interpretationi ſuæ inſeruit, niſi forte corrupti libri ſint, ac pro *Non*, ſcripſerit ipſe *Num*: quod quidem mihi conſentaneum vero videtur. Nam ea ſententia plana eſt. Miratur enim Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Perſicas adiicere. Quapropter ſubiicit interrogando: Quid ergo Cyre? tune tam exiguas arbitraris eſſe copias Perſicas, quas ipſe te aiebas adducere, vt illæ noſtrarum numerum non adaugeant? * Henricus autem Stephanus, editione iterata, negationem omiſit, excuſans vitium prioris, quod idem & in Aldina fuerit. Addit, ab aliis exiſtimatum ſe nullius libri auctoritate niti, quum tamen editionem Aldinam ſequutus ſit; quaſi ad ſuam defenſionem ſufficiat, ſententiæ habere ducem. Vſus & ipſe ſum editione Aldina, licèt hanc ignoratam in Germania fuiſſe ſcribat licentia ſibi familiari: ſed ita ſum vſus, vt illa non imitarer, quæ in ea corrupta videbam.

43, B. Quod heic legitur vocabulum πεμπαδάρχων, & infra πεμπάδος, arbitror eſſe vitioſa. Nam Æolica ſunt, vt Heſychius teſtatur. Pollux vero πεμπάδας & πεμπαδάρχους vocat. Nec eſt vero ſimile, Xenophontem quidquam Æolicum vſurpare voluiſſe, quum præſertim dixiſſet antea πεμπάδα, pagina præcedenti 42, E. * Hæc editione priori. Nunc autem in ea ſententia ſum, vt eſſe Xenophontea ſtatuam πεμπάδας, & πεμπαδάρχους. Sic enim ſcriptum in textu Xenophontis reperi libro VII. hiſtoriarum Græcarum, pag. 625, D. ἀφ' ἑκάστης δὲ τῆς πεμπάδος. vbi lectio marginis πεμπάδος, mihi quidem tanti non eſt, vt eam ſcripturæ textus integriori præferendam exiſtimare debeam. Pollucem vero, quum πεμπάδα ſcripſit, & πεμπαδάρχους, communem Græcorum dialectum in hoc ſequutum puto.

Quod autem ſubiicitur heic vocabulum δεκαδάρχους, itidem corruptum arbitror. Licèt enim & δίκαρχος, & δεκάδαρχοι apud Heſychium quoque reperiantur: tamen editioni huius fidem habendam vix puto, partim quod vbique corruptiſſime ſit excuſus, partim quod iiſdem locis & δεκάδαρχοι, & δεκαδάρχαι, itemque δεκάδαρχοι, & δέκαρχοι, ſcribantur. Immo etiam δεκαδάρχας exponit τοὺς δεκάδων ἡγεμόνας, quod ex δεκαδάρχας multo magis corruptum eſſe, quiuis perſpicit. * Denique diſcrimen inter hæc eiuſmodi ſtatuo, vt δεκάρχους intelligamus eſſe principes decemuiros, quemadmodum τριάρχαι ſunt Dioni Caſſio & aliis, principes triumuiri, ἕπταρχοι nobis principes ſeptemuiri. de quibus ſane decemuiris nihil heic apud Xenophontem agitur. Δεκαδάρχας autem accipiemus, ſicut Heſychius loquitur, τοὺς δεκάδων ἡγεμόνας, decuriarum duces; hoc eſt, decuriarum principes, ſiue præfectos, qui huc pertinent. Et hæc opinio mea confirmatur iſto Hipparchici Xenophontei loco, pag. 961, A. quo δεκαδάρχας, & δεκαδάρχους, & πεμπαδάρχας legimus.

Ibidem,

* Ibidem, C. pro ἐὰν φαίνωνται ἀπιστάνται, vides adiectum ad marginem ἀπιστάνται, de cauſis ſuperius expoſitis. Editione quidem priori, ἀπιστάνται. adſcripſeram, ſicut non multo ante loquutum videmus Xenophontem, ἐαυτὸν παρέχειν ἀπιστοῦν τοῖς ἄρχουσι: ſed reuera mihi longius hoc ab ἀπιστάνται, recedere videtur.

44, B. Simpliciſſimam puto viam ad emendationem huius loci, ſi pro vitiato παρέξει, legamus παρέξει. Nam hóc modo non erit ingrata repetitio vocis παρέξεως, quam H. Stephanus heic reponendam cenſuit, quum inſuaue quiddam habeat; & mutari εἴ τι in ἄν τι, non erit opus. Præterea mecum facere Philelphus videtur, qui vertit: *Agere eum ſi quid oporteret.* * Henricum vero Stephanum vel factum eſſe magis oculatum oportet, à tempore prioris editionis, qui lectis cogitationibus meis, ſtatim velut accedente oculis noua luce, repererit in manu ſcriptis à me notata, quibus eruendis antea ſe tantopere ſuis in notis excruciarat; manu ſcriptorum opem ſibi allatam non animaduertens: vel cottidie locupletari neceſſe eſt nouo librorum veterum theſauro, de quo promere ſine labore poſſit, quidquid alii laborioſe quærentibus tandem ad animum accidit. Xenophontis quidem exemplaria, quibus ad editionem alteram vſus eſt, credo nanctum in aula regis Henrici Gallo-Poloni, quum illic toto XV. menſium ſpatio hæreret: quantumuis in elegantibus illis, & arte aulica compoſitis ad editionem ſecundam prolegomenis, quibus nihil ex prolegomenis prioribus adtigit, ſed alia potius omnia perſequutus eſt, non ſolum tale quid aulicorum more diſſimulet, ſed etiam totis illis XV. menſibus à ſe libros Xenophonteos ne quidem à limine ſalutatos dicat, & neſcio quid de quadam inter ſe atque Xenophontem ſimultate oborta narret, cuius tamen opera mox à reditu editione iterata excudit.

Ibidem, D. In contextum hæc verba, καὶ ἀκαλάστων ὄντων, ab aliis omiſſa, recepi: partim quod hactenus à Xenophonte hic ordo ſit obſeruatus, partim quòd ea Philelphus etiam, ſuis in libris Græcis reperta, ſit interpretatus. * Mirum, heic nos deficere Stephani noſtri exemplaria vetuſta, præſertim quum hæc à me notata repetat, de ſuo nihil adiiciens, niſi quod Camerarium ait teſtari de repertis iiſdem libro veteri ſuo, quamuis hic tantam menu exaratorum copiam non habebat. Quia tamen Stephanus ſuis in exemplaribus hæc non inuenit, haud iſto dignatus eſt honore, vt editione ſecunda in contextum reciperet, licet aliis quibuſdam meis hanc gratiam fecerit.

* 49, C. pro ποίοις ἀνθρώποις, ὅτι καὶ τοῦ ἐθέλειν, arbitror ſcribendum, ποίοις ἀνθρώποις εἶναι καὶ τοῦ ἐθέλειν. Ortum ex abbreuiatura mendum.

50, B. In his verbis, οὔτε γὰρ ἅρμα ἄδικον ταχὺ φέροιτ' ἄν, βραδέων ὄντων ἵππων, οὔτε...... δίκαιον, ἀδίκων συνεζευγμένων notas punctorum inſerendas duxi, quæ defectum indicarent. Omnes autem interpretes δίκαιον ad ἅρμα referunt, ac vertunt: *Neque currus celer eſt, ſi tardis vtatur equis, neque iuſtus*, (ſcilicet currus) *ſi iuncti ſint iniuſti*. Nam quod Camerarius reddidit, *Neque probe inſtructus*, (ſcilicet currus) *improbis*: eamdem habet abſurditatem. Quippe currum probe inſtructum vertit ex ἅρμα δίκαιον, & equos improbos facit ex ἀδίκων συνεζευγμένων. Ego quum deeſſe vocabulum ante δίκαιον non dubita-

A rem, notam adpoſui, ceu dictum. Quid eſt enim δίκαιον ἅρμα, currus iuſtus? quis hoc modo loquutus eſt vmquam? Quodnam vero vocabulum deſit, ſtatuere necdum poſſum. Putaui aliquando στράτευμα, poſſe reſtitui, quemadmodum alibi ἀδικώτατον στράτευμα, dixit Xenophon; ſed diligenter intuenti locum, ſimilia videntur heic tria poni à Xenophonte: primum à curru, alterum à . . . . . quod ignoramus, tertium à familia. Putabat Canterus

B noſter reponi poſſe, οὔτε οἰκίαν δίκαιον: quod ipſum quoque nec recipere poſſum, nec reiicere; quamquam ter omnino οἰκίαν voce Xenophontem vſum ſciam. Hactenus editione dicta priori. * Quum autem poſt annum vigeſimum quintum hæc ad iſtam editionem ſecundam recenſerem, deprehendi veram eſſe coniecturam meam de amiſſione vocis στράτευμα, quæ reponi ſuo loco debet; vt intelligatur, exercitum non poſſe iuſtum eſſe, in quo cum aliis iuncti ſint iniuſti & impro-

C bi. Si quis autem ex me quærat, quem Xenophon exercitum iuſtum vocet; reſpondebo, δίκαιον στράτευμα, prorſus id eſſe, quod præcedenti pag. litera D. dixerat ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον στράτευμα, exercitum nauum & obedientem. Hæc enim reabſe militum iuſtitia eſt. Et ex his ipſis verbis colligimus, στράτευμα, vocem illam eſſe, quæ heic à librariis omiſſa, locum mutilum reddiderit. Paullo etiam poſt obſeruandum, in familia dici à Xenophonte οἰκέτας ἀδίκους, domeſticos ſiue ſeruos iniuſtos, vt heic

D exercitum iuſtum, & milites iniuſtos. Et quid στράτευμα δίκαιον, *exercitum iuſtum*, dici miremur? quum in IIII. Memorabilium, 804, B. etiam bouem & equum dicat aliquos polliceri ſe δικαίους ποιήσειν, iuſtos effecturos, nimirum ad operas ſuas idoneos.

* 50, E. In his verbis, πῶς ποτ' ἐν ἔργῳ ἀνὴρ εἶναι ἀείμνηστος, ſcribendum huius ἀείμνηστος loco, potius ἀείμνηστος. Id vero verbum eſſe Xenophonteum, ex illis paret initio libri παιδείας, primi, καὶ πατέρας αὐτῶν ἀειμνήστου. pag. 13. B. vbi ſcholion adiectum ἀειμνήστου,

E exponit αἰωνίου, quod pro varia lectione nobis H. Stephanus illic obtruſit, vt oſtenſum. Heic quidem ἀείμνηστος, ſimiliter exponendum αἰωνίου. Quæ autem editione poſteriori de interpretatione huius ἀείμνηστος, ſcripſit idem Stephanus, Philelphum reprehendens, dum interpretandum docet ἀείμνηστος, *te demeritus eſt*, aut, *tu ſui amorem te allexit*, vel, *pellexit*, aut, *te cepit*: numquam ille cenſor interpretum protuliſſet, ſi de hac vera lectione cogitaſſet, aut in ſuis eam vetuſtis libris inueniſſet.

F 55, A. pro ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, vt hactenus legebatur, reſtitui ἐπὶ τὰ ἄκρα, ſenſu manifeſto. Quippe nulla ſit heic vel læuæ vel dextræ mentio, ſed paullo poſt ἄκρου: & more poëtarum hæ voces, ἄκρα ac ἄκρον, ſæpe inter ſe confunduntur, vt ex Heſychio, Athenæo, Euſtathio, poteſt intelligi, ad quos te remitto. Præterea dicendum fuerat non ἐπ' ἀριστερὰ, ſed ἐπ' ἀριστερᾶς, ſcilicet χειρός: ſicut ἐπὶ δεξιὰ, ἐπὶ δεξιᾶς.

Ibidem, B. Placet tum H. Stephano, tum Brodæo, pro ἴσως reponere ἴσως: quod quidem etiam

G rationi eſt conſentaneum. Sed H. Stephanus addit, poſt ἴσως, legendum, τότε εἰσῆγε τὸν περὶ τοῦ λόγου. vt ſcilicet ex duobus his, ἴσως τότε, vnum illud ἴσως, librarius feciſſe videatur. Quid ſi multo commodius, & non maiori mutatione facta legamus, συνηγόρησεν αὖ (id enim αὖ pro ἂν ſe repeiſſe dicit

Camerarius in manu exaratis) οἱ ὑπὸ ἱππέας, αὐτοὺς αἰτῇ, cum ceteris. Idem certe vocabulum paullo ante corrupte legi vterque teſtatur, Philelphi etiam verſione conſentiente, in his verbis: ὥσπερ δὲ οἱ ταξίαρχοι, οὕτω δὲ οἱ πεντηκόνταρχοι.

Ibidem, D pro λοχαγῶν lego λόχων, in quo mecum etiam Philelphus facit. * Henr. autem Stephanus etiam λοχαγῶν, è contextu reiecit, editione ſecunda, & λόχων, repoſuit, non auctore Leunclauio, ſed adſentiente aliquo (ſicut ait ipſe) veteri exemplari, nimirum verſionis Philelphi, quam Leunclauius prior allegauerat.

* 56, C. Quum XXXCIƆ Perſarum in exercitu Cyri fuerint, & hos omnes tunc luſtratos inſtructoſque fuiſſe, paullo ante memoretur: neceſſe erit heic pro, ἐπὶ διακοσίους, *ad ducentos*, ſcribi, ἐπὶ τριακοσίους, *ad trecentos*: quum centies ducenti, ſint XXCIƆ dumtaxat, centies vero trecenti, XXXCIƆ, qui numerus integer huius exercitus erat.

* 59, E. reddidi verba noſtræ lectionis hæc, & τὸ πλῆθος τῶν πεζῶν & τῶν ἱππέων ὥρμησεν, ὡς θηρίοις ἐπ' ἄγραν ἐξανιστάντες. Libri vero Budenſis hanc lectionem Camerarius adfert, ἦγε τὸ πλῆθος τῶν πεζῶν & τῶν ἱππέων ὤιμησεν αὐτοῦ, ὡς θηρίοις τὰ θηρία ἐξανιστάντες. Adducitur hic locus à Suida, qui ὤιμησεν, interpretatur ἐπορεύετο. De quo equidem colligo, verbum illud ὥρμησεν, quod in noſtris editionibus reperitur, eſſe gloſſam inſolentioris illius verbi ὤιμησεν: ita tamen, vt ſcribatur ὤιμησεν, non ὥρμησεν. Hæc gloſſa Xenophonteum illud verbum antiquum ὤιμησεν, per librariorum inſcitiam loco ſuo depulit, & in textum iure nullo irrepſit. Camerarianæ vero lectionis huius, & veræ, ſenſus hic eſt, *Procedebat equitum peditumque multitudo ante Cyrum, vt aggrediendo feras excitarent.* Et, ὄιμος Theocrito, ſeries eſt procedentium in aruo meſſorum.

ὤιμησεν, à verbo inſolenti.

* 61, D. pro ἔχων δύνας & τὸν δεσμόν, & τὸ στράτευμα, legitur in libro Budenſi, ἔχων εἴσως τὸν δεσμόν. Sic infra; pag 64, A. iterum loquitur Xenophon, δεσμοὺς εἴσειν.

AD LIBRVM III. DE INSTITVTIONE CYRI.

PAg 66, A. Quum locum hunc, ὥστε πρόσθεν ἐφάνη ἐλθεῖν, diligenter intueter, non potui non animaduertere, vocem πρόσθεν heic χρονικῶς non poni. Nam eleganter Græce dicitur, ἐφάνη ἐλθεῖν, πρὶν ἢ τὸν τῶν ἐναντίων αἰσθέσθαι. Id vero πρὶν, non tantumdem valet, ac πρόσθεν: nec πρόσθεν, vero ſimile eſt, factum ex πρίν. Quapropter inſpecta Philelphi verſione, deprehendi multo rectius perſcriptum in libris ipſius fuiſſe, ὥστε πόρρωθεν ἐφάνη ἐλθεῖν. Nam is vertit, *A loco longe diſtanti.* Nimirum auget facti celeritatem, quod Cyrus & procul diſſitis è locis, & magnis cum copiis adueniens, prius Armenium oppreſſiſſet, quam ille vel ſuas copias coegiſſet, vel τοὺς ἀμφ' αὐτόν, (ſic enim poſtea loquitur) ſibi proximos.

* Ibid. C. pro οὐκ οὖν & (cum interiectis) μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους, rectius ſcribi arbitror, ὡς οὐκ ἂν μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους. Nam verbum καταδουλοῦσθαι, heic παρέλκει eſt procul dubio.

68, A. Veriorem lectionem ad marginem adieci, voce δυνατόν, velut alibi quoque, in duas, δυνατὸν ὄν, diuiſa. H. Stephanus me monente recepit in textum.

* Ibid. D pro ἐπιμελόμενον, quod eſt, *Non neglexit*, (ſic enim antea verti, ſcripturam ſequutus vitioſam) repono ἐπιμέλομαι, non cunctatus, re non ex tracta. His autem iam ante notatis, inſpecto Stephani libro, illum idem notaſſe vidi.

69, B. Ante vocem φίλων, puto vel ὑπ' vel αὐτὶ deeſſe, ſicut paullo poſt, littera C. ante αὐτῶν, deeſt præpoſitio ὑπ', etiam adſentiente mihi H. Stephano. * Hæc editione prima. Nunc autem arbitror, potius vtrobique αὐτὶ reponendum, priore loco & αὐτὶ φίλων ſcribendo, poſteriore μᾶλλον αὐτὶ αὐτῶν ἀγαπᾶν. Facilius enim hoc αὐτὶ periit ita ſcriptum, αὐτὶ φίλων, quam ſi ſcriptum fuiſſet, ὑπ' φίλων, vel ὑπ' αὐτῶν: ac magis idem perſpicuum in poſteriori αὐτ' αὐτῶν, ob ſimilitudinem litterarum in αὐτ' cum proximæ vocis αὐτῶν, primis litteris tribus, quæ nihil cum ὑπ' ſimilitudinis habent, vti nec tertium ἕνεκα, quod H. Stephanus profert. quamquam id etiam alioquin ab elegantia Xenophontis alienum ſit, qui numquam, opinor, ſcripſiſſet, μᾶλλον ἕνεκα αὐτῶν ἀγαπᾶν. Fatebitur hoc diligentius expendens vel ipſe Stephanus.

Ibidem, E. Hunc locum ita eſſe impeditum fateor, vt me nequiuerim extricare de hiſce verbis: ὡς σωφρονιστὰς μᾶλλον τὰς γυναῖκας. præſertim quum in margine viderem ad illud σωφρονιστὰς, adſcriptam aliam ab H. Stephano lectionem ἀναιδεστέρας, cui voci nulla cum σωφρονιστὰς, eſt adfinitas. Sum tamen in reddendis his, quum dico, *Quod magis impudicas reddant vxores ſuas*, Philelphum ſequutus, qui Xenophontem ſcripſiſſe putauit, ἀσωφρονιστὰς, (ſi tamen id perinde Græcum eſt, vt ἀσωφρόνως) μᾶλλον τὰς γυναῖκας. hoc enim eſſe videtur, *magis impudicas.*

* His ante annos XXV propemodum in expoſitam ſententiam notatis, tamdem in hac recenſione nunc addo, veram verborum hanc eſſe ſcripturam, ὡς σωφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας, & germanam hanc ſententiam, *Quod magis intelligentes reddant vxores ſuas.* Præcipuè tum me tum alios torſit huius vocabuli σωφρονιστὰς, ſignificatum: quod heic non eſt, vt etiam apud Xenophontem alibi, pudicitiæ, ſed intelligentiæ, ſicut & σωφροσύνην, plerumque dicit, prudentiam. Ideoque non dubitanter aio σωφρονεστέρας, declaratum ſcholio marginis διαλεκτικωτέρας, magis dociles, magis politas, magis ciuiles. Mutandum enim illud ἀναιδεστέρας, quod H. Stephanus & Camerarius adnotatum marginibus inuenerunt, in διαλεκτικωτέρας. Atque ita nunc ſenſum perſpicuum habemus. Non potui ferre, ait Armenius pater, illum filij magiſtrum, ſed interfeci; non quia filium doctiorem efficeret, ſed quia patri debitum amorem, dum filium erudiens, ſui obſeruantem redderet, in ſe transferret: quemadmodum mariti viros alios cum ſuis vxoribus familiarius conuerſantes non propterea occidunt, quod ex illorum conſuetudine coniuges ſuæ ciuilitatem diſcant, & politiores fiant, ſed quod hac conuerſatione ciuiliore maritis amor debitus præripiatur. Et συνόντας ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ, non ſimpliciter interpretor adulteros, vt Camerarius, ſed conſuetudinem, ſiue colloquia, ſiue conuerſationem ac familiaritatem cum mulieribus habentes, qua ciuiliores quidem illæ redduntur, ſed neglectis maritis, in illos ciuilius ſecum agentes, amorem omnem transferunt. Idem Camerarius marginis lectionem illam corruptam

σωφρονεστέρας.

διαλεκτικωτέρας.

ἀμαθεστέρας, ſequens, mulieres reddi dixit indoctiores, ſenſu prorſus abſurdo. Hinc excurrit in adnotationibus ad longam commemorationem de pœnis adulterorum apud priſcos, quæ huc non pertinet. Peccant vero in hoc vocabulo σώφρων, reddendo ſæpius interpretes, vt in Hipparchico pag. 955. E. hæc verba Camerarius, πωλεῖν τοιούτους μᾶλλον προθυμούμενον, & ἵππον σωφρονέστερον, vertit ita: *Vt quiſque talem equum vendere properaturus ſit, & adiuturus, vt ſibi comparet moderatiorem.* Nimirum σωφρονέστερον, ad equum rettulit, quum antea ἵππους τοιούτους, *tales equos*, non ἵππον τοιοῦτον, *equum talem*, dixerit auctor, & σωφρονέστερον, aduerbij loco ponatur. Addit etiam in adnotationibus, *non verum, non contumacem*: vſumque dicit Xenophontem pulcherrimo virtutis ciuilis nomine, quaſi hanc ſcilicet equo tribuat. Abſurda profecto ſunt hæc, & ἵππον ὠνεῖσθαι σωφρονέστερον, ſignificat ſimpliciter, *equos mercari prudentius*, & maiore cum intelligentia. Sic pagina 227, B. παιδείας, libro VIII. reperimus idem hoc vocabulum ita poſitum, ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες: hoc eſt, *qui notitiam in vrbibus aliquam habent*, vel *intelligentes*, vel *periti ſunt regionum in vrbibus*. Henrico vero Stephano nihil heic reſpondendum arbitror, quia multis in medium adductis coniecturis, lectionibus variis, aliorum & ſuis interpretationibus adductis, tandem nihil concludit. Meam hanc declarationem loci hactenus obſcuri poſteriorem, non eſt cur veram eſſe dubitare debeam.

σώφρων quid Xenophonti.

* 73, D. Corrupta ſunt iſtæc verba, ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς ἕωσιν ἐλέγχειν τινὰ ἔχειν, ἴοιεν οἱ Χαλδαῖοι. Scripturam marginis à Budenſi libro ſumſit Camerarius. Iuuat illa quidem nos aliquantulum, ſed integre locum non reſtituit. Debet autem hoc modo reſtitui, πρὶν ἐπανίστασθαι δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης γενομένης, ὁ πολεμούμενος, ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς ἕωσιν ἐλέγχειν τί ἔχει ἔχειν, ἴοιεν οἱ Χαλδαῖοι. Et hæc in verſione verba expreſſimus.

81, E. Potiorem iudico adſcriptam à me lectionem marginis ἐλῶσι, quàm illud in textu ἐλῶσι. Placuit eadem Camerario.

83, B. Contextui verbum Xenophonteum πιπράσκει reſtitui, reiecto ad marginem πωλεῖ, quod gloſſa illius eſt, imperitia Librarij loco non debito poſita. Solet autem ſæpenumero verbis poëticis vti Xenophon, vt Hermogenes etiam monuit, in quorum numero πιπράσκω, habendum, oſtendimus ſuperius in catalogo gloſſarum.

πιπράσκω.

* 84, C. Pro ἐξεργάσεσθαι repono in ipſo textu ἐπινοήσασθαι. Nam paullo poſt ait idem Xenophon noſter, ἕως ἂν ἐπινοήσῃ αὐτός. Huius autem ἐξευρεῖν, ſcholion eſt illud ἐπιφρονῆσαι, quod itidem in margine reperitur: pro quo tamdem librarij rudes ἐξεργάσεσθαι ſcripſerunt, & in ipſum contextum retulerunt.

ἐπινοῆσαι.

* Ibid. E. Notauit H. Stephanus editione priori, pro οὕτω γὰρ διανοηθῶσι καὶ μάθωσι, &c. ſcribendum plenius, οὕτω γὰρ διανοηθῶσι γε καὶ μάθωσι, idque Camerarius interpretando ſequutus eſt. Ego ſcripturam origini propiorem arbitror, οὕτω γὰρ δὴ διανοηθῶσι, propter litterarum ſimilitudinem, qua facile fieri potuit vt illud δὴ à librariis ante διανοηθῶσι omitteretur. His autem exaratis, quum adlatam mihi editionem Stephani ſecundam inſpicerem: reperi verba eius, quibus inuentum ſcribit in quodam veteri libro verbum δὴ, ante διανοηθῶσι, quod meam coniecturam tam adpoſite confirmare mirabar. Et heic me nulla perinde, vt etiam in ceteris, fraude vti, nouit is cui nota ſunt omnia.

* 86, A. Vitioſa ſunt hæc, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων προμαχοῦντες. Nam qui de caſtrorum munitionibus propugnarent, in hoc quidem conflictu, nulli erant. Itaque ſcribendum videtur, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἁρμάτων προμαχοῦντες: vt intelligantur, qui de curribus in acie prima pugnabant, quo copias hoſtiles curruum ſuorum impetu diſiicerent. Vix enim arbitror, ἐρύματα, dixiſſe Xenophontem, quæ nunc munitiones ploſtrales in re militari vocantur. Nam ita tunc ἁμάξαι, dici non ſolebant. Camerarius quidem ſic reddidit, vt eum ἁρμάτων, reperiſſe ſuis in libris, non ἐρυμάτων, pateat: & hinc arbitror etiam H. Stephanum ſuam hauſiſſe lectionem, quum ἁρμάτων, vocem rectam eſſe notat, adſentiente quodam veteri libro, nimirum Budenſi.

* Ibidem, C. Non reiicio temere lectionem hanc, πολλοὺς ἀπέκτειναν, *multos occiderunt*. Sed quia repertum fuit in margine κατεστρέψαντο, *proſtrauerunt*: arbitror hoc potius verbo Xenophontem vſum, vt paullo ante, τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ, *quis primus virum deiiciet*, dixerat vtens eiuſdem ſignificati verbo. Id autem κατεστρέψαντο, ſcholiaſtes aliquis per ἀπέκτειναν, verbum notius & vſitatius, expoſuiſſe videtur. Et reuera congruit huic loco proſternendi verbum, quum proſterni plerumque magno numero ſoleant, qui præ hoſtium metu ſeipſos impedientes, per aditum anguſtum in aliquem locum vel irrumpere poterant. Occupaſſe vero gloſſas in ipſo contextu germanorum Xenophontis verborum loca, ſæpius & in ſuperioribus animaduertimus ex gloſſarum catalogo, & deinceps oſtenſuri ſumus. verbi gratia, pag. 91, A.B. quod adſcriptum margini legebatur, ἕως γ' ἂν μένω, ad contextum pertinet; cuius alterum illud, ἕως ἂν γε μένω, ſcholion eſt, vocula vſitatiore declarans illam minus notam. Sic etiam pag. 93, A. ἀπήλαυε, legitur, quod in margine poſitum, recipi debere in contextum aio, & viciſſim verbum ἐκέλευε, habendum pro gloſſa, vel ea quoque de cauſſa, quoniam alioqui breuiſſimo verborum ambitu, ter ἐκέλευε, reperitur, quod inſuaue lectu toties, verbo ἀπήλαυε, ſemel interiecto, nonnihil quaſi conditur. Maluerunt autem non ſatis eruditi calligraphi, quæ ſibi notiora viderentur, in contextum admittere, licet eſſent reuera gloſſæ; reiectis ad librorum margines obſcurioribus. Huiuſmodi multa licet apud Camerarium è libro Budenſi obſeruare, quæ ſuis pleraque locis notabimus. Exemplum quidem non leuis eſt momenti, & huc propriè pertinens, quod 95, B. legitur in noſtris omnibus, οὐκ ἄν ἐχρῆτο. Pro eo reperitur in libro Budenſi ἐχρήσατο. Id vero in contextum è margine, quum ſcholion eſſet, pro verbo Xenophonteo irrepſerat: ideoque dicit eo loco Camerarius, ἐχρήσατο, eſſe illius alterius ἐχρῆτο, minus vulgo noti verbi, interpretationem. Rurſus idem bis occurrit pagina ſequenti 96, B. vbi καταχρήσασθαι, textus eſt, & ideo reſtitutum à me loco ſuo; χρήσασθαι, marginis, vt ſcholion: ac ibid. C. pro χρησάμενοι, repoſui καταχρησάμενοι, in contextum; gloſſam vero huius, χρησάμενοι, ad marginem rettuli, quo pertinebat. Factum idem pag. 99, D. & alibi ſemper fiet, quoties hæc inter ſe permu-

κατεστρέψαντο pro ἀπέκτειναν.

Gloſſa pro verbis genuinis.

ἐχρῆτο.

καταχρῆσθαι.

tata deinceps occurrerint. Exemplum aliud eſt in exemplari Budenſi, libro v. παιδείας, pag. 128, C. vbi reperitur [illegible], ſcriptum in modò nominato libro Budenſi, rectius autem in noſtris [illegible], *adcurrit*: cuius obſcurioris alterum illud [illegible] ſcholion eſt. Et in textum tamen hoc non recte irrepſit.

AD LIBRVM IIII. DE INSTITVTIONE CYRI.

PAg. 89, C. Pro [illegible], quod reiectum ad marginem vides, repoſui [illegible], ſicut in vetuſtis codicibus legitur. Atque hoc verbo [illegible] vſum eſſe Xenophontem, mirabitur nemo, qui eius lectioni familiariter adſueuerit. In primis ei frequentia ſunt Homerica, de quorum numero etiam hoc eſt. Reperitur apud Homerum, cum alibi tum Vlyſſeæ libro, qui Ξ, inſcribitur, [illegible] ———. Item Iliadis libro 11. ——— [illegible].

91, A. pro [illegible], recte me [illegible] ſubſtituiſſe arbitror. Hent. quidem Stephanus me ſequutus eſt.

Ibidem, C. Pro τοὺς Σκιρίτας, quod conſtanter habent omnes codices, aliud vel inuenit in libris ſuis Philelphus, vel confinxit. Facit enim τῶν οἰκετῶν mentionem. At hi prorſus ſerui erant, ſicut & de vi. Athenæi, & iii. Pollucis, deque Platone, Thucydide, ceteris plurimis, intelligere licet. Hyrcaniorum vero conditionem haudquaquam eiuſmodi fuiſſe, ſatis adparet. Itaque cum Sciritis hos Xenophon confert, equites præſertim cum equitibus. Eos Scirum incoluiſſe, Arcadum coloniam, epitome Stephani Byzantij prodidit. Et quia ſingularis horum virtus erat, adſciti fuerunt à Lacedæmoniis ad bellorum ſocietatem; adeoque ſemper hi Σκιρίτην λόχον, cohortem Sciriticam, habuerunt, [illegible], primo in periculis conſtitutum loco, quemadmodum Heſychius ait, addens diſerte, λόχον illum fuiſſe [illegible]. Eorumdem infra quoque mentionem Xenophon, libro v. Græcarum hiſtoriarum, facit.

Sciritæ.

Σκιρίτης λόχος.

Ibidem, D. Vſus eſt, meo quidem iudicio, [illegible], hoc loco, vocis οἰκέτας, ſignificatione. Nam poëtæ, quemadmodum ſcripſit Pollux libri iii. capite viii, capiunt eam, [illegible], pro domeſticis, non tantum ſcilicet pro ſeruis. Et Xenophon ipſe, ſubiicit nationes Aſiaticas ſecum domeſticos in expeditionem ſumere, [illegible], hoc eſt, familiam. Non autem ſoli ſerui [illegible]. Eadem vox hoc modo in iiii. [illegible], quoque bis inuenitur, ac poſteriore loco inter οἰκέτας, etiam filius familias cenſetur. Item in vi [illegible]: Immo παιδείας ipſius initio, pag. 1, B. vbi dicitur, [illegible] οἰκέτας. Nam in adminiſtratione domeſtica, de qua illic loquitur, mancipia ſola non reperiuntur.

οἰκέται.

96, B. Adnotarat H. Stephanus pro [illegible], legiſſe Philelphum [illegible], qui vertiſſet, *Lente admodum incedebat*. Ego quia videbam [illegible], quidem legi non poſſe, [illegible] vero, quod ex coniectura Stephanus obtulit, longius ab altera illa voce recedere: putaui quam minima facta mutatione reponi poſſe [illegible]. * Camerarius ſe in libro ſuo, [illegible], reperiſſe dicit, & vertit

A tamen, *minime feſtinanter*, quod plane non quadrat. Henricus autem Stephanus, neſcio an meis neglectis coniecturis, vt eas ſupprimat; repertum, inquit editione poſteriori, quibuſdam in libris fuit [illegible], quod eamdem cum [illegible], ſignificationem habet.

Ibidem, C. Notam huic loco punctorum adpoſui, qua ſignificaretur, aliquid deſiderari; quemadmodum cuiuis diligenter hæc conſideranti licet

B animaduertere. Fuerint autem illa, quæ deſunt, huiuſmodi fortaſſe quædam: [illegible] τὸ στρατόπεδον, [illegible], & cetera, hoc eſt, *Equites ergo caſtra obequitabant, & cum ſtrictis copidibus, &c.* * Spectant enim hæc ad illud Cyri mandatum, paullo ante verbis his commemoratum à Xenophonte: [illegible] τὸ στρατόπεδον. Henricus Stephanus, vt nodum in ſcirpo quærat, primum aliquid deeſſe negans, Camerarium & Gabrielium mihi obiicit,

C quorum neuter aliquid deſiderari animaduerterit. Ad hoc reſpondeat Stephanus ipſe, qui ad locum libri παιδείας, primi, p. 34, A. vbi ſimiliter aliquid deeſſe notaueram: *Leunclauius*, inquit, *à ceteris interpretibus diſſentiens, & acutius, quam illi, hoc in loco cernens, quod aliquid ei deſit, veram lectionem coniectura ni fallor, eſt conſequutus.* Ergo non eſt quod heic mihi auctoritatem illorum opponat, quam ipſemet illic, non poſſe melius aliquid perſpicienti præiudicium adferre, ſtatuit. Deinde remedium inuenit, quo huic loco conſulat, καὶ δὴ [illegible],

D ſcribendo. Sed quam iſtæc abrupta oratio? quam mutila? [illegible]. Non enim hæc adnexa ſunt præcedentibus, ideoque perquam ingrata eſt & hiulca verſio Camerarii, dum verbis mutilis inhæret. Iulius autem Gabrielius voces quaſdam adiecit, vt quæ deſunt, expleret. Et quinam erant illi [illegible], de quibus loquitur? Ad minimum deeſt, οἱ ἱππεῖς, equites, qui copides ſtrictas in manibus habebant. Nec tamen in quoque ſufficit integrando loco. Videbat hoc Stephanus, ideoque recurrit ad

E mutationis paullo maiorem licentiam, dum ſcribi poſſe dicit, [illegible], pro καὶ δὴ [illegible], prorſus illo δὴ reiecto & exploſo. Addit etiam, incommodum hoc emergere de lectione mea, quod dicitur, [illegible] τὸ στρατόπεδον, *circum caſtra vehebantur equites*, quum ſequatur [illegible], *circumſteterunt*. At vero parebant Cyri mandato equites, [illegible] τὸ στρατόπεδον, *qui iuſſit equites circum caſtra vehi*, ſicut ipſe Xenophon his ipſis verbis vtitur; ac deinde ἐν τάξει [illegible], *ordine inſtructi*

F *conſtiterunt*. Hæc eiuſmodi ſunt, vt proſtratis aliquorum arietibus infirmis euerti nequeant. Omnino δὴ, vim talem habet, vt aliquid præceſſiſſe, neceſſario fatendum ſit. Cogitet ipſe Stephanus de citato paullo ante loco pag. 34, A. vbi in his verbis, [illegible], quamuis nihil ſequeretur, quod his reſponderet, *intactam ſe tamen particulam* τε, *reliquiſſe dicit, vt illa coniectura locum relinqueret, veſtigia veræ lectionis ſeruans*, idque pro ſua reli-

G gione ac more tractandi libros veteres, ne temere quidquam nouet aut expungat. Idem heic faciat in δὴ, quæ difficilius deleri poteſt, quam τε, ſæpius alioqui redundans.

Ibid. E. Equidem exiſtimo, poſſe multo rectius hæc, [illegible], & cetera, legi; ſi dumtaxat in vno verbo, & in diſtinguendo, leuis

immutatio fiat, tali quodam modo: ἢ πάνυ γοῦν, ὅτι πολλοῖς ἡμῖν μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ καταλειφθῆναι ἂν ἴσως, ἀλλὰ τὸ ἀμφὶ συσκηνίας ἔχειν, ἐπίστασθε δὲ πάντες, &c. Quod ſi quis pro γοῦν, ita legere malit, ἢ πάνυ ὡς ἔχω, nimirum eadem erit ratio, modo poſt ἔχειν, tollatur πλεῖστοι, & vel cum commate, vel colo commutetur. * Camerarii vero hæc interpretatio: *Quod iſtud genus maxime omnium in caſtris reliquum eſſe conueniat*: indicio eſt, eum non καταλειφθῆναι, ſed καταλελεῖφθαι, legiſſe. Retineri vtrumque poteſt, ſed ita tamen, vt paullo aliter hæc reddantur, nempe ſic: *Quod iſtud genus maxime omnium in caſtris nunc relictum eſſe, vero ſimile videretur.*

* 98, D. In his, ἵνα ἂν προΐεσθαι ἡμῶν δυναίμεθα πλοῦτον, ante προΐεσθαι, procul dubio periit alia negatio, quam librarius imprudens omittendam putauit propter negationem ἵνα ἂν præcedentem: adeoque ſic illa ſcribenda, ἵνα ἂν μὴ προΐεσθαι ἡμῶν δυναίμεθα πλοῦτον, & ſic conſtruenda, ἵνα ἂν δυναίμεθα μὴ προΐεσθαι ἡμῶν πλοῦτον. Id vero magis perſpicuum erit, ſi ſuperiora cum his ita coniungantur, δεινὸν ἂν εἴη, εἰ ἵνα ἂν δυναίμεθα μὴ προΐεσθαι ἡμῶν πλοῦτον. *Mirum fuerit, ſi negligendo diuitias integras, non videamur nos minime decentia facere.* Nam alia prorſus eſt ſententia, ſi ſcribas, δεινὸν ἂν εἴη, εἰ ἵνα ἂν δυναίμεθα προΐεσθαι ἡμῶν πλοῦτον: hoc eſt, *mirum fuerit, ſi negligendo diuitias integras, non videamur nos decentia facere.* Nimirum hæc Hyſtaſpæ menti contraria ſunt.

* 102, E. Punctorum notis indicaui, aliquid deeſſe verbis his, τοὺς δὲ παραδιδόντας . . . . . αἰχμαλώτους ἐποιεῖτε. Fuerit autem hoc, mea quidem opinione, vox ὅπλα: ſic vt integrari locus poſſit, τοὺς δὲ παραδιδόντας τὰ ὅπλα, αἰχμαλώτους ἐποιεῖτε: hoc eſt, *qui autem arma tradiderunt, eos captiuos feciſtis.* Facta vero fuit armorum traditio ex mandato Cyri, qui, ſicut eſt in narratione ſuperiori, iuſſit; εἴ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, κατακαίνειν: *ſi quos arma geſtantes exire viderent, eos occiderent.* Camerarius vertit, *Qui ſe tradiderunt*: ac ſi legiſſet, τοὺς δὲ παραδιδόντας ἑαυτούς. Parum ſane grata fuerit oratio, ſi ſubintelligi hoc ipſum ἑαυτούς, debeat. Henr. Stephanus, cuius notas his exaratis inſpexi, Philelphum allegat, armorum mentionem facientem. Itaque videmus vtrumque nobiſcum in eadem eſſe ſententia.

* 105, B. pro ἐπεκάλει, reponendum ἀπεκάλει, *accabat*, ſicut infra videmus ſcriptum in his, 107, B. ἀποκαλοῦντας καὶ ἐπαινοῦντας: & ruſus ibidem ſtatim, verſu altero poſt hunc, ἀποκαλοῦντες αὐτούς. Libro autem VII, ἀπεκαλοῦντο, verbum hoc ἀποκαλεῖν, magis etiam vitioſe ſcriptum reperiemus, ἀποβαλεῖν, vti videbimus in notatis ad pag. 616, E.

108, A. Rectius legemus, πρὸς ὡς ὑμᾶς ἰέναι, quam ὑμᾶς εἰσιέναι, ſicut paullo ante ὡς ἐμέ. Propterea illud ὡς ὑμᾶς, ad marginem poſui. H. Stephanus adprobat.

* 111, C. pro δι' ἑαυτοῦ, habet liber Budenſis, δι' ἑαυτῶν, eodem vtrumque ſenſu. Obiter autem heic obſeruandum, paullo ante, verſu quarto huius paginæ, vocari à Xenophonte ψιλαὶ μαχαίρας, quas κοπίδας alioqui dicere ſolet, nomine facto à κόπτω, quod cæſim hi gladij, non punctim feriant, propemodum vt ſicam à ſecando noſtri dicunt. Hac copidis voce Curtius etiam vſus eſt, pro gladio minus longo, leuiter incuruo, & falcis formam ex parte referente, cuiuſmodi fuerunt

Quid ψιλαὶ μαχαίρας. κοπίς. ſica.

A olim gladii populorum orientalium, & ſunt hodieque Perſarum, Tartarorum, Turcorum, ceterorum in iis locis. Apud Arabes nomen eis eſt Seiſe, apud Turcos, Kilitz, Græcis κοπίδες ſunt, vt indicatum, Latinis, ſicæ, niſi fallor, Italis & Gallis cimitarræ, Germanis, ſæbeli, ſicut & Bohemis à ſabil, quod eſt, interficere: Perſis olim etiam acinaces. Ceterum ψιλὰς μαχαίρας, heic, non iam, vt olim, gladios nudos interpretor, ſed gladios exiles. Camerarius etiam nudos reddidit, ac rationem
B adfert, ita nudos gladios dici, quemadmodum ψιλοί, vocentur iidem in exercitu, qui & γυμνῆτες, Xenophonti noſtro & γυμνοί. Verum de his quoque loquendo, ψιλοί, ſunt intelligendi, non nudi, ſed quibus arma ſunt exilia. Terram quoque nudam adiicit à Græcis adpellari γῆν ψιλήν: quod verum, ſi terram intelligamus arbores & ſyluas nullas habentem. Nam eleganter præterea γῆ ψιλή, & χώρα ψιλή, priſcis in gloſſariis exponitur, & γῆ χηρεύουσα &
C χώρα χηρεύουσα, & terra vacua. Copidas autem vocari, quas heic nominat ψιλὰς μαχαίρας, patet ex eo, quod libro πρώτῳ, pag. 119, C. mentionem horummet equitum faciens, copidas geſtaſſe ſcribit, quibus exiles gladios antea tribuerat.

Seiſe. Kilitz. Cimitara. Sabel. Ακινάκης.

γῆ ψιλή.

111, C. Sequutus ſum lectionem librorum noſtrorum hanc, εὐτυχεῖ τυχὸν κατεργασάμενο τὸν λέοντα, *ſtu denuo felici leonem conficiens.* Budenſis autem libri ſcriptura non inelegans, δυστυχεῖ τυχὸν κατεργασάμενο τὸν λέοντα, *ſtu infeliciter felici leonem conficiens*, ad mar-
D ginem à nobis adſcripta, Camerario placuit.

* Ibidem, D. A verbo veteri Xenophonteo καταβαίνειν, toties antehac reperto, non καταμαίνειν, quod heic legitur, ſed καταβαίνειν, deducitur. Id notare duntaxat libuit, altero tamen minime reiecto.

AD LIBRVM V. DE INSTITVTIONE CYRI.

E PAg. * 118, B. Prorſus hoc ἀνακόλουθον eſt, ſi legas, vt hactenus, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη. Nihil enim ſequitur, quod vllo modo huc poſſit accommodari; quum aliquid tacite videamus in aliis ἀνακολούθοις reperiri, quod prioribus reſpondeat. Hæc me cauſſa mouet, vt omnino ſcriptum à Xenophonte iudicem: ἀλλ' ἐγὼ μὲν φημι, ὦ Κυαξάρη. Quippe nec opus eſt alioquin illo ἔφη, quum præceſſerit ἔλεξεν: & hoc modo plana oratio eſt, nullo indigens ad ἀνακόλουθον refugio. Vitiatæ ſcripturæ origo ex abbreuiaturis. Henricus Stephanus
F poſt Κυαξάρη putat ex præcedentibus ſubaudiendum τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Sed nihil tale in præcedentibus exſtat. Senſu quidem eius, ἐγὼ φημι, adtigit, quod eſt in emendatione mea. Littera autem C. pro ἐπιγνόντες, habet liber Budenſis συνειδότες, quod margini adiectum. Item littera B. pro ἐρῶντα, in eodem eſt ἐφορῶντα, quod in verſione ſequutus ſum.

119, E. pro οἵ τινες αὐτοῦ, legendum αὐτοί, vt ad marginem notaui. * H. Stephanus probans, in
G textum recepit.

120, A. Notam adpoſui, qua indicaretur, in his verbis, φέροντας οἶνον, ἄλφιτα, ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας, aliquid deeſſe. Poteſt autem ſuppleri locus hoc quodam modo, τινὰς ἰδεῖν ἔφη, τοὺς μὲν φέροντας οἶνον, ἄλφιτα, ἄλλους δὲ ἐλαύνοντας, &c. Exemplum ſimile deinceps, 164, D.

* 122, A. In his verbis, [illegible], haƈtenus [illegible] habuimus inſanabile: quæque ſtatim ſequuntur, [illegible], vſque ad [illegible], quidam [illegible] longæ incluſerunt, quæ tamen nihil ad explicandam loci difficultatem prodeſt. Ego dumtaxat ante, [illegible], ſublato puncto, ſiue [illegible], & vnico illo [illegible], commutato in [illegible], quæ ſæpius inter ſe permutantur, ſic omnia reſtitui, vt nihil obſcuritatis amplius ſuperſit. De [illegible] ex [illegible] reſtituendo, habes exemplum inferius, ad pag. 204, B. & aliud ad pag. 338, E.

* 124, E. Legitur in omnibus, [illegible] χρήματα, & à pleriſque redditur, *Multis & malis rebus*. Equidem dum vocem λόγοι, quæ præcedit, & & [illegible], quæ ſequitur, conſidero: facilè animaduerto, χρήματα, quæ ſunt ſiue res, ſiue pecuniæ, locum heic nullum habere; quum de triſtibus & aduerſis rebus heic ſermo ſit, quæ Græcis dicuntur πράγματα, non χρήματα. Nihil ergo magis idoneum præcedenti ſequentique voci fuerit, quàm ſi [illegible], pro illo χρήματα, reponatur. Sic enim hæc tria ſibi commodiſſime reſpondent, λόγοι, *rumores*: πράγματα, *res ipſæ triſtes & aduerſæ*; [illegible], *vultus hominum trepidantium*: de quibus & colligi & augeri terror ac formido ſolet. Sic igitur apte voci vitiatæ remedium adlatum. Alioquin videri poſſet vocabulo χρήματα, ſimilius eſſe ῥήματα. Sed λόγοι, quod præceſſit, & ῥήματα, diſtingui nequeunt. Quod Philelphi ſcripturam adtinet, χρώματα, legentis, pro [illegible], vt mali perturbatorum colores intelligantur: per me quidem licet hanc retineat, qui volet. Nam mihi vix habere locum videtur, quum alij colores intelligi non poſſint, quam vultus; & ſtatim vultus mentio ſubiiciatur, qui ab illis coloribus ſecerni nequit.

125, A. Lego pro [illegible], potius [illegible], ſic tamen, vt iudicium vnicuique ſuum relinquam. * Camerarius quidem animaduertit, excitandi verbum deeſſe, verum id latere in [illegible], ſi recte ſcriberetur, non deprehendit.

* 128, C. Sequutus ſum lectionem vſitatam, [illegible], licet meliorem eſſe iudicem, quæ eſt in libro Budenſi, [illegible], *vt & nationi veſtræ*, non [illegible], noſtræ.

* 130, D. in. E. Dico heic idem accidiſſe, quod ſuperius aliquoties notatum. [illegible], vel [illegible], vt alij habent, textus eſt: [illegible], ſcholij ſiue gloſſæ verba ſunt. Nam [illegible], voce vna reſpondet vocabulo præcedenti [illegible], ceu quiuis perſpicit. Camerarius quidem à nobis eſt, quum *[illegible]* poſuit in textu, quæ ſcilicet [illegible] Græcis ſunt.

* 131, B pro iſtis, [illegible] πρὸς ὑμᾶς, [illegible], plenior & rectior libri Budenſis eſt iſta lectio, [illegible] πρὸς ὑμᾶς· [illegible] Σάκας [illegible]. Nimirum poſt ὑμᾶς, deerat plena diſtinctio, & vltimæ litteræ vocis [illegible], proxima, nimirum σ, cum α, perierat: vnde factum, vt Sacas heic prorſus amiſerimus. Itidem verſu poſt hunc altero, pro [illegible], ſcribendum plenius, [illegible], ex eodem libro.

* Ibidem, D. Lectio marginis [illegible], pro qua noſtri habent, [illegible], haud inelegans eſt, ac libro Budenſi debetur. Vtriuſque tamen ſcripturæ ſenſus ad idem recidit.

136, C. pro [illegible], reſtituendum putat H. Stephanus [illegible]. Ego minori cum mutatione [illegible], repono. Nam eo verbo ſæpe Xenophontem vti conſtat, ſicut & [illegible], paullo poſt. Item Plato dixit [illegible]: & Euripides, [illegible]. H. Stephanus in textum denique recepit. [illegible]

* 138, A. pro [illegible], ſcribo & diſtinguo ſic, [illegible], videlicet, [illegible]. Vocem vero [illegible], non coniūgo cum [illegible], ſed illam præcedentem repeto, [illegible], *ex hoſtium imperio prædam abigendam præcepit*. Nam alioquin hoſtium prædam abducere, parum conuenienter dicitur, & ambigue.

* 139, B. pro [illegible], ſcribendum eſſe [illegible], conſtat ex ſcholio marginis, [illegible]: quod tamen H. Stephanus pro diuerſa lectione dedit. Iam ſtatim ſequitur, [illegible], quod rectius ſcriberetur [illegible]. Patet hoc manifeſtius, ſi cum his iungantur ſequentia, [illegible].

* Ibidem, E. pro [illegible], rectius erit, [illegible]: quod in verſione ſequutus ſum, vt omnino fieri debuit.

* 140, C. Quod legitur heic [illegible] (cum intermediis) [illegible], contrarium eſt proxime præcedentibus illis [illegible]. Vt igitur hæc inuicem ſibi reſpondeant, ſcribitor [illegible], in quo laxitatis apta loco ineſt ſignificatio.

144, C. Adieci lectionem multo meliorem ad libri marginem, nimirum pro Μήδους [illegible], ſcribendum, Μήδους, [illegible].

AD LIBRVM DE INSTITVTIONE CYRI.

* PAg. 158, D. pro [illegible] Συρίας, legitur in Budenſi libro, [illegible] Ἀσίας: non male quidem illo [illegible] poſteriore in [illegible] mutato, ſed non itidem Syria in Aſiam. ſcribendum enim, [illegible] Συρίας.

* 162, C. In omnibus legitur, [illegible] ὑμῶν, pro quo fortaſſe rectius [illegible] ὑμῖν, ſicut & antea verteram, *Interrogate illos qui vobis parent*.

164, D. In hiſce verbis, [illegible] . . . [illegible], notam punctorum adieci, quod haud dubie deſit, [illegible] ante [illegible], cui reſpondet [illegible]: ſicut & ſupra indicatum, pag. 120, A. de [illegible], amiſſo ante [illegible], quod ibidem ſequitur. Hoc quidem loco mihi H. Stephanus adſentiri ſe dicit expreſſe.

* 166, C. pro [illegible], plane reponendum [illegible]: vt [illegible], ſit occupare 40. ſtadia, quemadmodum ſtatim ſubiicit, [illegible], verbo adfini, & heic idem ſignificante. Alij ſimpliciter [illegible], illi [illegible], ſubſtituunt.

Ibidem, D. pro [illegible], longe malim, [illegible] *Nequaquam ſcire poterint*.

* 167, E. Quod pro [illegible], ait Camerarius in veteri ſe libro ſuo reperiſſe [illegible], non niſi ſcholion eſt, ſiue gloſſa. [illegible]

170, D. pro [illegible], reperitur in quibuſdam [illegible], in quo ſi tranſpoſitio fiat, [illegible], rectius legetur.

Ibid. E. pro [illegible], rectius aliquanto legitur apud alios, [illegible]: ſed adhuc integrior eſt Budenſis libri ſcriptura talis, [illegible]: quam equidem ſequutus ſum.

AD LIBRVM VII. DE INSTITVTIONE CYRI.

*Pag. 176, B. Editione priori notas heic inſerueram cõtextui, quibus indicaretur, aliquid abeſſe. Id recta factum coniectura, nunc à libro Budenſi conſtat; qui nobis etiam, quod deeſt, exhibet. Nam ita legendum, ἐλήλυθεν ἐπὶ, (cum reliquis intermediis) ἢ τὸ ἐπισπασάμενον κέρας. quod equidem interpretando reddidi.

*177, C. In verſione lectionem vſitatam verbi διαχωρῆσαι, retinui, quod ſignificare videtur, cedere de via ſe diuidendo. Liber autem Budenſis habet verbum διαχάσασθαι: quod ſi corrigatur, Xenophonteum eſt, nimirum ſcribendo διχάσασθαι. Et hoc quidem reponendum iſto loco pro διαχωρῆσαι, quod ſcholion eſſe iudico. Nam verbo διχάζειν, Xenophon & alibi vſus eſt, in fine libri III. ἀναβάσεως, 141, E. ἰδόντες αὐτοὺς διχαζομένους, quum hoſtes ſe duas in partes ſcindere conſpexiſſent. Verbo autem διαχωρεῖν, alio prorſus ſenſu eſt vſus Xenophon, ſequenti pagina 142. B. κάτω διεχώρει αὐτοῖς, abſceſſus per inferiora fiebat.

διαχωρῆσαι. διαχάσασθαι. διχάσασθαι.

διαχωρεῖν alia ſignificatione.

*178, C. Vitioſa ſunt illa, εἰς τὸ πρόσθεν προϊόντων, ἢ μὴ εἰς τὸ ὄπισθεν, &c. pro quibus reponendum è libro Budenſi, εἰς τὸ πρόσθεν προϊόντων, ἢ εἰς τὸ ὄπισθεν, cum ſequentibus Quod autem paullo poſt legitur, 179, A. εἰ τι καὶ ἄλλο τὸ σχῆμα τῶν μηχανῶν, καὶ μάχαις, retinere volui, licet haud ignorarem, in eodem Budenſi hanc eſſe ſcripturam, εἰ τι καὶ ἄλλως σχῆμα τῶν μηχανῶν. quæ recta ſi eſſe debeat, etiam μάχαις, mutandum in μάχεσθε.

*181, B. Non ita ſcribi debet hic locus, ἄνευ δὲ τῆς ὅπλοις, περιγίγνονται ἀγωνιζόμενοι, ſed rectiùs hoc modo; ἄνευ δὲ τῶν ὅπλων περίεισι, καὶ ἀγωνιζόμενοι, diſtinctione mutata, & copula καὶ adiecta, quam Budenſis etiam liber habet.

Ibid. E. Poſt ἔχειν, punctorum notas poſui, quod deeſſe φόρους, arbitrer. * Hæc editione prima. Henricus autem Stephanus poſt me deficere aliquid, adſcripſit margini; non tamen, quid deſit, exprimens diſerte. Intuenti vero mihi locum hunc diligentius lucubratione tertia, mutatione verbi vnius ei poſſe conſuli viſum eſt; nimirum vt pro ἀλλ' ἔτι ἔχουσι τὸν ὅ, τι δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, rectius ſcribatur, ἀλλ' ἵνα ἔχωσι τὸν ὅ, τι δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν. Sic nihil omnino deficit.

182, A. Pro ἔγνω, dico ſcribendum ἔγνων, contra librorum omnium auctoritatem, ac ipſius etiam Philelphi. Sequitur enim, πέμπω. poſteaquam adgnoui, mitto.

*185, A. Sequutus ſum elegantem libri Budenſis ſcripturam hanc, ἀποκτείνασθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίων, quod in aliis eſt, ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ſed potius tamẽ fuerit ὑπό του, quam illud ὑπὸ τῷ. Non minus elegans eſt, quod in eodem paullo poſt, littera B. pro ὅ, τι ποιοῖεν, legitur ποιοῖσθε, ſenſu liquido & apto: itemque littera C. pro ἀξίως ἡμῶν, ex dignitate noſtra, potius ἀξίως ὑμῶν, ex dignitate veſtra, ſcilicet Abradatis & Pantheæ.

186, A. Vitioſa ſunt iſta, καὶ τοῦ τὸ μέτωπον μέχρι τοῦ τοῦ τῶν εὐνούχων ἐκχώσαι λέγεται. Nam poſt μέχρι, temere illa τοῦ τοῦ, repetita de ſuperioribus, irrepſere. Senſus eſt is, quem reddendo expreſſimus. μέχρι τῶν εὐνούχων, nihil eſt aliud, quam ſi dicas, Vſque ad locum quo eunuchi ſe inguiarant. Abiunt hæc quidem à libro Budenſi, qui paullo poſt, littera C, pro ὑμνεῖον,

A nobis offert κατασκήνιον, ſignificari verbum planiorem, quod pro conſueta licentia ſe dicit H. Stephanus inueniſſe quodam in exemplari, ſcilicet Camerariano, numquam ab ſe viſo: & ſequenti verſu, Ἀδούσιος ὁ ἀνὴρ Πέρσης, qui pro Caduſio, recte quidem admittetur, etiam adſentiente Camerario; quum hoc viro Perſæ proprium nomen fuerit, illud genti.

B Ibidem. pro εὐνούχων, in contextum recepi σκηπτούχων, reiecto illo εὐνούχων ad marginem, ceu ſcholio; quo ſignificatur ſceptrigeros Xenophonti eſſe eunuchos, quod omnino verum eſt. Sic enim & infra legimus, libro I. ἀναβάσεως, 165, B. πέμπει αὐτῷ τῶν σκηπτούχων τινά: & libro παιδείας VIII, pag. 206, A. συμπαρῆσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ... σκηπτοῦχοι: ad hanc veſtitionem ſceptrigeros etiam ſuos mutabat. Eodem vero libro, p. 215, C. ait, οἱ ἀμφὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι. Solet autem adparitores intelligere Xenophon, quum dicit οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, C quos antea in bello nominarat ὑπηρέτας, vocabulo proprie adparitores ſignificante lingua Latina, quum Gallica & Italica dicantur in caſtris hodie Sergenti, Germanica VVebeli. Notandum & hoc, quod Cyrus Gadatam σκηπτούχοις hiſce præfecerit, eunuchum ſcilicet eunuchis: vti libro παιδείας VIII legitur, pag 210, C. Vidimus & ipſi coram, Conſtantinopoli ad portam Olmaneam eunuchos in illius Sultani ſeraio, vere σκηπτούχους, ſiue ſceptrigeros eſſe, more de Perſis hoc antiquiſſimo à Turcis vſurpato; quos in Perſide diu fuiſſe noſtris in pro- D legomenis hiſtoriæ Muſulmanæ, atque alibi, prolixius oſtendimus. Geſtant enim ſceptra, quæ dignitatis & officiorum inſignia ſunt, vt apud Romanos faſces, apud Græcos imperatores Chriſtianos recentiores baculi, qui lingua Græcorum κονδίων adpellationem habent, quemadmodum in Pandecte noſtro rerum Turcicarum hæc pluribus declarata videre licet, capite 173. & 199. Atque hi baculi apud nos quoque conſpiciuntur adhuc hodie in manibus tribunorum, & aliorum officialium militarium, etiam adparitorum, quos E Sergentes nunc vocari diximus. Xenophon quidem noſter libro II. ἀναβάσεως, 279, B. Clearchum, tamquam prætorem, vel tribunum militum, βακτηρίαν in manu geſtaſſe narrat; quæ κόνδυλος illud eſt, & plane baculus. Sed de his ſatis heic, & alibi plura.

σκηπτοῦχοι.

οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον. ὑπηρέται, adparitores. Sergenti. VVebeli.

Eunuchi adhuc apud Sultanum ſurrecturum ſceptra gerunt.

κονδίων, baculi. Pandectes Turcicus.

βακτηρία, baculus Tribuni. Vide notata ad pag. 279. B. infra.

*186, E. Equidem ſcripturam hanc, εἰσήλασεν εἰς τὰ τείχη, priori editione retinui, quum Philelphum reddidiſſe viderem, caſtella inuaſit. Ipſe vero tunc interpretatus ſum, Caſtella cum equitatu ingreſſus eſt: F diſſimulata lectione, quam in hoc ſequutus eſſem. Eam vero nunc fatebor, videri mihi commodiorem ac veriorem illa priore εἰσήλασε, nimirum εἰσῆλθε. Nam inſilire in arcem cum exercitu, alienum à noſtri Xenophontis ἀκριβείᾳ: & præſertim, quum Aduſio Cyrum in equitatus Perſici noua illa copia conceſſiſſe cohortes equitum, quibus vteretur, vero ſit conſentaneum, verbo εἰσελαύνειν, vſus videtur Xenophon, quod equitatui præci- G puè conuenit. At εἰσαγαγεῖν εἰς τὰ τείχη, nec de copiis equeſtribus dici poteſt, nec de pedeſtribus; extra munitionum expugnationes, quæ locum heic nullum habent, Aduſio in arces vltro admiſſo. Confirmat vero hanc ſententiam meam adſcriptum à me margini verbum εἰσῆλθεν εἰς τὰ τείχη, ingreſſus eſt in caſtella: quod pariter & equitibus & pedi-

tibus conuenit. Eſt autem Budenſis hæc libri lectio, cuius illud ἀνάλην, dubio procul eſt noſtri alterius ἀνάλην, ſcholion ſiue gloſſa.

* 188, B. Non ſequutus ſum ſcripturam librorum editorum, ὅπως ἐκεῖνος τῶν ... ὅτι ... : ſed integriorem hanc Budenſis, τῶν ... ὅτι ... . Nam alterum illud ὅτι cum ... vocabulo non conuenienter iungitur, vt hoc poſterius.

* Ibidem. Vix placere poteſt, ... Nam illud ... non reſpondet præcedenti ..., niſi certo quodam reſpectu: ſicut nec illud ..., quod tamen tolerabilius. At ſi ſcribatur ..., hoc modo, ..., fuerit hoc dubio procul integrius: ſicut & infra loquitur, ...

* 191, D. Aliud eſt, ſi dicas, ... quod heic legitur; aliud, ... Prius illud vix locum habere poteſt, licet in editis hactenus omnibus reperiatur: alterum aptiſſimum huic eſſe loco, non eſt cur dubitem.

* Ibidem, E. Heic aliquid abeſſe, de verbis hiſce quæ ſequuntur, ..., colligi videbatur mihi, quum Xenophontem meum primum darem. Nec aliter quidem exiſtimari de hoc loco poteſt, idem & H. Stephano fatente, ſi lectionem hanc, & diſtinctionem retineamus: ... . Nunirum poſt ..., reperitur in omnibus diſtinctio plena, periodum claudens; & inchoatur alia ſtatim periodus ab iis quæ ſequuntur. Sed mihi nunc verba Xenophontis accuratius intuenti, vera ſe offert huiuſmodi totius loci lectio: ... . Sic integra ſunt omnia, pro ... ſuccedente ...: ac deinde pro ..., nuda tranſpoſitione, ..., facta. Sic etiam non opus eſt illa vocum ingrata repetitione, ..., &c. quam nobis H. Stephanus obtulit. Tandem & Camerarium conſului, qui meam emendationem in prioribus confirmans, aliam exhibet in iis, quæ ſequuntur, hanc lectionem: ... quam defendat, qui volet, aut poterit. verbum quidem ..., mihi per videtur ignotum, nec illis ſimile, ..., & ..., quæ tuendi eius cauſa Camerarius adfert. Notum enim, quæ horum origo ſit.

* 192, A. Rectius illud, ..., ſcriptum in veteri libro ſuo reperit Camerarius, ... Quod autem vltimo verſu ſequitur, ... πρὸς φῶς ..., Camerarius his verbis reddidit, *Faciunt in illos potantes ad lumen ingens, impetum* Ego, licet ignorare non debeam, φῶς, eſſe lumen, interpretari tamen heic aliter iſtud de induſtria volui, hoc quodam modo: *irruunt in eos ad ignem luculentum potantes.* Nam in itinere meo Turcico cum Græcis ad focum, pro gentis conſuetudine ſedens, & prandens illic, itidemque more Græcanico ... πρὸς φῶς ..., quemadmodum heic Xenophon loquitur, ſignificare φῶς, etiam ignem intellexi, qui lucem de ſe præbet. Ac primum quidem hoc à ſene quodam Græco Chalcedone in Aſia, (non illa vulgo exiſtimata, quæ priſcis Chryſopolis eſt, recentioribus Scutarium, Turcis, Schudar, ſed vera) didiciſſe

φῶς, ignis lingua recentiori, & veteri.

Græcorũ ...

Chalcedon.

Scutariũ.

Chryſopolis.

A recordor: præſente Hieronymo Arconato, viro optimo & amiciſſimo, nunc Cæſari noſtro à ſecretis bellicis caſtrenſibus, qui linguam Græcorum recentiorem norat, quod in Creta ſiue Candia prius moraſſet. Id vero vocis huius ſignificatum Græcos hodiernos à maioribus ſuis accepiſſe, quemadmodum & alia vocum aliarum vulgo nobis ignota, non eſt cur dubitemus. Sic & in ſacris, Marci XIIII. capite legemus de Petro, θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς, *ſe calefaciens ad ignem.* quo ſane loco

B reddi nequit, *ſe calefaciens ad lumen.* Rurſum Lucæ XXII. ἰδοῦσα ... πρὸς τὸ φῶς, *quum ad ignem ſedentem conſpexiſſet.* Sic iidem Xenophon noſter alibi, libro ἀναβάσεως, VII. pag. 400, C. ... τὸ φῶς ..., *conſpicui eſſent propter ignem*, qui videlicet de ſe lucem ſpargit. Præceſſit enim, ... , *quod ea de cauſſa Scuthes rogus & ignes accendiſſet.*

θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

* 194, B. An rectum ſit, ..., pro ... , conſiderent eruditi.

C Comparemus ad illud ſcripturam hanc, ..., & inſigne diſcrimen videbimus. Mihi quidem poſterius hoc probatur.

195, C. Reprehendit Philelphum H. Stephanus, qui non rectè verbum ..., verterit. Ego vero multo rectius legiſſe Philelphum arbitror, quàm vel Budæus, vel H. Stephanus exiſtimarint; nimirum ..., *manu prehendiſſe*, quod videbunt facilè, qui diligenter locum inſpicient.

* Henr. quidem Stephanus, mutata ſententia,

D meumque ſecutus iudicium, deinceps ..., in contextum recepit, licet nomen in adnotationibus meum ſilentio prætereat. Tandem & adſenſum libri Budenſis reperimus.

* 197, B. Notauit ad iſta, ... ῥᾳίνειν, H. Stephanus in margine prioris editionis hæc verba velut diuerſam lectionem, ... : quum nihil ſint hæc aliud, quàm ſcholiolum, declarando verbo inuſitatiori ῥᾳίνειν Idem factum & à Camerario, qui addit, non immerito ſcripturam verbi ῥᾳίνειν, eruditis ſuſpectam eſſe. Mihi vero puE rum putum hoc verbum Xenophonteum eſt, cui de ſignificatione ..., quiddam ineſt, quam Cicero tranquillitatem dixit. Atque hinc videre licet, id verum eſſe, quod aliquoties oſtendi, gloſſas apud hunc ſcriptorem occupaſſe multis in locis ipſas verborum genuinorum ac veterũ ſedes, quæ propter inſolentiã calligraphis imperitis haud placerent. Ait enim Camerarius, in ſuo quoque libro manu exarato fuiſſe verbũ ῥᾳίνειν, ſede ſua motum, F eiuſque loco ſcholion illud, quod indicauimus, repoſitum. Ne quis vero dubitet, recte me iudicare de hoc & aliis ſcholiolis, cõſideret hac ipſa pagina, littera D. ſcholion aliud, quo vocabulum ..., explicatur per ... . Quis, niſi dormitans, aut cæcus, haud perſpicit, hanc eſſe gloſſam? Acutus tamen ille laborum hypocauſticorum flagellator H. Stephanus pro lectione diuerſa dedit. Sed vel inuitum abducendum arbitror in aliquod hypocauſtum Germanicum, vt in noſtram etiam G ſententiam tranſeat. Quid enim hoc loco eſſe dicas, quod ad ῥᾳίνειν, editioni priori diuerſam illam lectionem, quam gloſſam eſſe oſtendimus, adſcripſerit: editione vero poſteriori prorſus idem ..., è textu profligarit, ac ne margine quidem dignum cenſuerit, illa, quam expoſui, gloſſa in textum recepta? Nimis hoc audere eſt, Ariſtarche,

ῥᾳίνειν.

Gloſſa pro germanis verbis poſita.

Modus adhibendus in cẽſuris veterum.

che. Vbi nunc illa tua in tractandis veterum monumentis religio? vbi timiditas? Sat tibi ſit, Ariſtarcho nouo, cenſuram in quoſuis interpretes vſurpare: cuius tamen ius an tibi, qui te pro arbitro & iudice nulla munitum agnoſcunt auctoritate idonea, ſemper conceſſuri ſint, equidem dubito. Ad magnos ſaltim illos antiquitatis venerandæ ſcriptores ne progreditor. Non mirum profecto, quamdam inter Xenophontem & te ſimultatem obortam, propter quam in illis tuis bellis & ἀλληγορίαις, ad editionem ſecundam prolegomenis, cum eo tibi redeundum in gratiam ſcribis. An ſcilicet ille non ægre ferat, abs te per irriſionem dici; cauendum ei, ne irrideatur à Luciano? at quali viro, ſi cum Xenophonte conferatur? non proditum abs te indignetur, animaduertiſſe te in Xenophonte, quæ tali ſint indigna ſcriptore, nimirum illo, cuius ore Muſæ loquutæ perhibentur? Non Ariſtarchum te nouum expungere de monumentis ſuis moleſte ferat, quæ priſcus Ariſtarchus ille cenſuris ſuis adtingere non auſus eſſet? Hæc ſi tecum expendes, habere te cauſſas videbis, ob quas non per iocum quemdam aulicum, ſed plane ſerio cum Xenophonte in gratiam redeas; ac συμπεριφορὰν τινα in eo te geras auctore, qui vigiliis ceteroquin tuis multum debet, nec ornamenti parum, vt ingratitudini ex inſtituto Perſarum infeſtus, viciſſim tibi conciliauit. Equidem in huiuſmodi audacia neminem imitabor, ſed potius enitar, vt etiam Xenophonti ea pro virili reſtituam, quæ temporum iniuriis, & inſcitia librariorum amiſit: vti ſuis locis deinceps ei me vindicare parebit, quæ ob cauſſas indicatas, & propter inſolentiam, de libris eius exturbata, pereunt, ac poſſeſſionis antiquæ iure immerenter exciderunt; licet nuſquam in lexicis noſtrorum, immo ne quidem in illo πολυύμνῳ H. Stephani theſauro inueniantur.

197. D Pro μελετῶσι, legit Philelphus ἀσκοῦσι. Nam verbo perficiendi vſus eſt in verſione. Videtur id quidem cum oratione ſequenti non male conuenire, * ſed libri Camerariani lectio melior eſt, in quo pro μελετῶσι, ſcriptum, μὴ ἀσκοῦσι, *non intermitterent exercitationes.*

AD LIBRVM VIII DE INSTITVTIONE CYRI.

PAG. 204. B. Sic legitur in libris editis omnibus, ἐπειδὴ κατὰ ... Heic primum H. Stephanus & Brodæus alia relinquunt, ſolum ἀδιαφορώτερον mutant in ἀδιαφορώτερος. Recte id quidem: ſed elegantius lectum iri locum arbitror, ſi diſtinctio plena poſt χώρᾳ tollatur, & in eius locum ſubſtituatur comma, mutato ἐπεὶ δὲ in ἐπειδὴ vocem vnam: quo in genere frequenter in libris antiquis peccari animaduerti, & exemplum ſuperius ad pag. 122, A. notatum reperitur. Hac igitur ratione locus integer legetur: ... ἐπειδὴ ἀδιαφορώτερος ἦν, καὶ τὰ, cum ceteris. H. Stephanus hoc, vt à me fuerat emendatum, in textum recepit.

214, B. Pro ... δὲ καὶ ἱππικοὺς, reſtituo ... δὲ καὶ ἱππεῖς. Nam ea vox paullo poſt ſequitur. [Henr. Stephanus, à me monitus, hæc ipſa poſterioris editionis margini adſcripſit.] Atque vt hoc etiam addam, καύνας, Heſychius interpretatur ἀμφιτάπους καὶ πλατεῖς, quod idcirco addicio, quia καύνας, Philelphus interpretatur, amictus. * Hæc editione priori. Nunc addo, poſteriori Xenophontis loco, quo τινὰ δύο καύνα dixit, Camerarium *amicula*, Iulium Gabrielium ſimpliciter *veſtes* interpretatum. Ego relicta Heſychii auctoritate, ad Iulii Pollucis ſententiam nunc potius accedo; qui καύνας, eſſe ſcripſit ἱππικὸν χιτῶνα, tunicam equeſtrem. Itaque Xenophonti καύνας, ſignificare ſaga militum equeſtria, non dubito; eaque de cauſſa iam ſic interpretatus ſum. Saga etiam ab hoc καύνας, deriuari per μετάθεσιν quamdam, exiſtimare quis poſſit: Caſacas Galli & Hiſpani vocant, Itali caſacchi ſunt, & caſacchini, (caſaki & caſekini ab ipſis pronuntiantur) poſteriore ὑποκοριστικῶς ſic efficto: quæ nomina videntur ab hoc Græco καύνας manaſſe. Quod autem putant aliqui diſcrimen inter ἱππικὸν χιτῶνα, & ἱππικὸν eſſe; tantum certè non eſt, vt hunc meæ ſententiæ de ſagis militaribus officere poſſit. Etenim accipimus ἱππικὸν χιτῶνα, pro ſago ſimpliciter equeſtri, hoc eſt, quo equites, quo modo libet, vtuntur: ἱππικὸν vero, paullo reſtrictius, de illo, cuius vſus in equo eſt.

καύνας, tapetes villoſi.

καύνας, aliò ſignif. a e.

Saga.

Caſaca.

Caſacchi

Caſacchini.

ἱππικὸς χιτὼν, & ἱππικός.

Ibidem, D. An δυσφορίας cum δαίμοσι, quod ſequitur, eiuſdem ſit originis, diſpiciendum arbitror. * Mihi quidem ſequens hoc verbum δαίμοσι, occaſionē præbuit, vt margini δυσφορίας, adſcriberem.

Ibid. E Rectior eſt non nihil ad marginem à me notata lectio, καὶ γὰρ (cum intermediis) μᾶλλον, quàm altera καὶ μᾶλλον. * Sed aptior adhuc Budenſis hæc libri, καὶ γὰρ (cum interiectis) μᾶλλον. vnde H. Stephanus eam in contextum editione ſecunda tranſtulit.

215, C. Hactenus in omnibus editionibus legebatur ῥάβδῳ τῆς ἱματίας καθαπτόμενοι, [* etiam in H. Stephani priore] diuiſa ῥάβδῳ voce à τῆς ἱματίας. Verum ex Philelphi verſione colligi debuerat, legendum eſſe ῥαβδονόμος: quod ſanè quid ſit, licet apud Pollucem, Heſychium, ceteros quæras.

* 216, C. Quæ verba noſtris in editionibus exſtant, ὡς δ' ἕτερος καιδεὶς αὐτὸν, ... & cetera; ſic in libro ſuo ſe reperiſſe ſcripta notat Camerarius, ὁ δ' ἕτερος ... cum reliquis. Probat hanc ipſe ſcripturam, & ego non improbatam expreſſi. Non enim eſt vero ſimile, Cyrum ad iſtum cum ſuo curru aductum fuiſſe. Verbum autem ..., quum ſcholion eſſet, adſcriptum verbo προσελάσας: quo ſignificaretur, illum adequitando paruiſſe, in textum ab imperito calligrapho relatum.

* 217, A. pro καὶ μὲν, quod tamen vt vitioſum reiici nequit, ſi commodior eſt ſcriptura libri Budenſis hæc, καὶ τεταγμένοι, iuxta Camerarium; forſan etiam verſu poſt hunc quinto pro ταξάμενοι, reponendū ſit τεταγμένοι. Rurſum quod ſequitur ... ἐπὶ Κῦρον, docet Camerarius in libro ſuo ita ſcriptum, ... (potius fortaſſe ...) ... ἐπὶ Κῦρον. Ego vſitata retinui, & verti. Arbitror autem illud ... ἐπὶ Κῦρον, eſſe gloſſam alicuius recentioris declarantis alterum ... Solent enim Græci poſteriores vti voce ταγμὰ, non ſolùm de rebus militaribus, verumetiam de mandatis in genere, quæ aliquem ad ordinem ſpectant.

ταγμά.

TT t

* Ibidem, D. pro μὴ μεταμέληται σοι τῆς ἐμῆς δωρεᾶς, quod perſpicue vitioſum eſt, reponendum μὴ μεταμελήσῃ σοι τῆς δὲ τῆς δωρεᾶς. Non enim hoc Pheraulis, ſed illius Sacæ, Pherauli datum, munus erat; cuius vt Sacam non pœniteret, obſtabat Pheraules.

* 217, E. In texto hactenus erat διατάξαι, in margine διαταγεύσαι. Putabam initio, verbum hoc διαταγεύσαι nouum, & Græciæ recentioris eſſe. Verum vbi deinde cogitarem de quodam loco libri VI. ἑλληνικῶν, ſub initium eius libri, in oratione Polydamantis de Iaſone Phereo: plane diuerſam in ſententiam veni, verbumque διαταγεύειν germane Xenophonteum eſſe deprehendi, & in ipſum contextum haud dubie recipiendum, quantumuis aduerſaturi eſſent aliqui, propterea quod in nullis lexicis noſtrorum reperiatur. Nam indicato loco, p. 581, A. vtitur verbo ταγεύειν Xenophon, quum ait, ὅπως ταγεύσοι Θετταλία: & rurſus ibidem, littera E. ὅπως ταγεύσοιτο τὰ κατὰ Θετταλίαν. Item rurſus 583, C. ἐπεὶ γε μὴν ἐτάχθη, διέταξεν ἱππικόν τε καὶ ὁπλιτικόν: vbi vides vtrumque verbum, ταγεύειν & διατάττειν, ita coniungi, vt amborum adfine ſignificatum, & diſcrimen, quod inter ea ſane non admodum magnum eſt, percipi facile poſſit. Significat enim ταγεύειν, munus ordinatoris rerum præcipui gerere; ac ταγεύεσθαι; regi & adminiſtrari per ταγόν, hoc eſt per imperatorem conſtituentem omnia, ſic adpellatum apud Theſſalos, velut ordinatorem rerum: cuius etiam officium Xenophonti ταγεία eſt, quum libro VI ἑλληνικῶν, pag. 601, A. ait, καταστήσαντα τὴν ταγείαν περιφανῆ ἐποίησε. Hinc igitur eſt illud compoſitum διαταγεύσαι, quo ſignificatur, aliquid eximio cum imperio τοῦ ταγοῦ, vel Imperatoris, aut præfecti ſupremi, conſtituere ac ordinare. Quum autem minus hoc vſitatum eſſet, interpretatus eſt aliquis per aliud verbum διατάξαι ordinare: quod quia ſcriptoribus librariis notius erat, in contextum, loco alterius inſolentioris verbi, receptum fuit. Idem in aliis quoque plurimis factum, iam ſæpius oſtendimus.

ταγεύειν. ταγεύεσθαι. ταγός.

ταγεία.

διαταγεύειν.

* 223, A. pro τούτῳ δῶς, rectius ſcriptum in libro Budenſi, τούτῳ δῶσω. Non enim erant in poteſtate Hyſtaſpis illa pocula, ſed Gobryæ; cuius hæc ipſa verba ſunt.

* Ibid. D. pro ἐπὶ ταῦτα ἀριθμῶ, ſcribendum ἔτι ταῦτα ἀριθμῶ. Frequenter illa vox corrupta reperitur, quod a Græcis abbreuiari ſoleat, ſyllaba τα ſuper ἐπὶ poſita, quæ facile propterea librarios fugit. His ſcriptis, idem vidi obſeruatũ ab H. Stephano.

* 229, B. Tranſpoſita in his ἡ particula, ἕως δαπανώντων ἡ χώρα ἐπαρκεῖ, ſuo loco ſic reponenda; ἕως ἡ δαπανώντων χώρα ἐπαρκεῖ, ἡ αὐτοῖς ἡμῖν διαρκεῖ πορευομένοις. Iam enim id neceſſario faciundum videmus. Quod autem verſu ab hoc tertio ſequitur, ἡ ἀφίκωνται ἐπὶ τῶν ἐπιτηδείων, ſcribendum rectius, vel ἀφίκωνται ἐπὶ τῶν ἐπιτηδείων, quod priori ſimillimum, vel ἀφίκωνται ἐπὶ τῶν ἐπιτηδείων: vt ſua verbo ἀφίκωνται conſtet ſignificatio.

* 231, A. In his, ἀγαθῶν (cũ intermediis) τῆς συμβάσης, ὅσα δυνατὸν ἐστιν πειρῶνται αὐτὴν, πάντα μιμεῖσθε: legetur integrius ἀγαθῶν τῆς συμβάσης, ὡς δυνατὸν ὅσα ἐστι πειρῶνται αὐτὴν πάντα μιμεῖσθε: vt ὡς δυνατόν, cum ſequenti μιμεῖσθαι, coniungatur, & ὡς periiſſe putetur ob ſimilitudinem cum vltimis in συμβάσης litteris.

Ibidem, C. pro corruptis iſtis, ἔστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν & ἕδραι, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ οἱ ἄριστοι τετιμημένοι, liber Budenſis hanc offert lectionem: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν & ἕδραι, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ τετιμημένοις. hoc eſt, *ſint etiam apud vos ſeßiones, quemadmodum apud me viris honoratioribus*, non malam ſane, excluſa voce οἱ ἄριστοι: quam tamen ſi retineamus ex aliis exemplaribus, ſolum ἕδραι commutabimus in ἕδραις, & melius adhuc ita legemus: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν & ἕδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ, οἱ ἄριστοι τετιμημένοι: *ſint apud vos etiã ſeßionibus, quemadmodum apud me, viri præſtantiſsimi præ ceteris honorati*. Sic nimirum & paullo poſt, 233, A. loquitur Xenophon: πάντας δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις τετιμημένοι). quibus è verbis illa ſuperiora corrigere licet.

* Ibidem, E. Non φασὶ νῦν à me redditum, ſed φασὶ νέοι, quod aptius. Sequenti pag. 233, A. liber Budenſis pro πολλῶν τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐν λόγῳ, habet πολλῶν τῶν στρατιωτῶν ἔχων, ὡς ἐν λόγῳ). Mihi priora retinere libuit. Sed quod altera linea ſequitur, πεζικῆς δυνάμεως, rectius in eodem Budenſi, χρεῖαν ἀκολουθεῖν.

* 239, C. pro ἀκριβῶς & ἀκίνητον, habet liber Budenſis ἀνοιδεῖ ᾖ ἐγρήγορεν, quæ reddita expreſſimus. Arbitror autem, hæc poſteriora prorſus eſſe Xenophontea, quum libro IIII. Memorabilium eadem verba ſic ſcripta reperiantur, p. 802, D. ὡς μὴ χωλεύοις (τοῦ σώματος) ἀνοιδεῖ τε ᾗ ἔχει, & ἐγρήγορεν παρέχει. Heic ἀεὶ πάσχειν τὸ ὅλον iſta profert, illic ἀεὶ πάσχειν τῶν ὅλων, quæ ſunt eadem ſcilicet. Sequenti lineæ pro τοῦ κάλλους, habet idem τοῦ τάχους: quod vix admittendum, quum Cicero quoque hunc locum interpretans pulchritudinem, agnoſcat à Xenophonte ſcriptam, non celeritatem. Sed vnius adhuc pene oblitus eram. Quod in margine ante ἀκριβῶς legitur verbum συλλαμβάνει è libro Budenſi, pro noſtrorum συνέχουσι, equidem ſcholion eſſe arbitror, idque vel eo confidẽtius, quod συνέχειν Xenophonteum eſſe pateat ex indicato nunc Memorabilium libri IIII loco, pag. præcedenti 802, D. de verbis his, ᾗ ὁ τὸν τῶν ὅλων κόσμον συντάττων τε & συνέχων: ſicut heic, οἱ & τὸν τῶν ὅλων τάξιν συνέχων, ſcribitur. Id vero quiſpiam per συλλαμβάνει eſt interpretatus. Nec apud me Gazæ, qui συλλαμβάνει poſuit, plus valet auctoritas quam ipſius Xenophontis. Lubet enim hoc addere, quod his exaratis, H. Stephani annotationes inſpiciens, Gazam pro hac lectione citatum reperi.

Gaza interpretatio Catonis maioris Ciceroniani.

AD LIBRVM I DE CYRI EXPEDITIONE.

PAg. 244. D. Loco illius, ὡς ἀντιπροσφέρεσθαι αὖ τῶν ἀντιπάλων, arbitror rectius nos ſcripturos, ὡς ἀντιπρoσφερομένος (cum interiectis) τῶν ἀντιπάλων, tamquam ſuperior aduerſariis futurus, ſi à Cyro petita impetraſſet: Hoc animaduerti, dum libros hoſce cum illuſtriſſ. Barone Karolo Zerotinate prorſus percurrerem.

246, D. στλεγγίδα χρυσῆν verti ſtrigilem auream, motus ea ratione, quod ſtrigil ad militiam pertineat. Alioqui vocem στλεγγὶς & στλεγγίς etiam conſtat ſignificare σπαθίδα ſiue rudiculam, ſiue ſpathulam, vt medici loquuntur, qua in gymnaſio promi oleum è lecythis ad inungẽda corpora ſolebat. Hoc ideo locum videri poſſit habere, quod heic gymnaſij mentio fiat.

247, B. pro εἶναι πρῶτον αὐτόν, ſcribendum αὐτήν, vt referatur ad vocem χώραν præcedentem.

* 248, E. Punctis indicatum, abeſſe φυγόντες: quo in hunc modum adiecto, τὴν πόλιν ἔξεισιν (cum interiectis) ὡς χρεῖαν ἔχων φυγόντες ἐπὶ τὸν ἔρημον, locus integer

teger eſt, vt cuiuis perſpicuum. Et videri poteſt illud ἐγγίνεσ inter iſta duo, ἐχθρὸν & ἐπὶ, facilius periiſſe, quod cum vtriuſque litteris aliquam ſimilitudinem habeat.

* 259, D. pro μεθεμμέλοντα σοι ἐρωδα, vel ſcribendum neceſſario μεθεμμελῆσθαι σοι ἐρωδα, vel adiecta ὄν, ſic locus explendus, ὃν μεθεμμέλοντα σοι ἐρωδα.

* 260, C. Verbum ἔτι poſitum ante καὶ ἐθέλοντας, reperi poſt ἐθέλοντας debere videtur; omiſſum ab imperitis calligraphis propterea, quod tam exiguo ſpatio bis legeretur. Omnino quidem hoc rectum eſt, καὶ ἐθέλοντας ἔτι φίλους, πάντας σὺ ποιῶ. Duriuſculum vero fuerit, pro ἐθέλοντας, reponere velle ἐθέλοντες, ne verbo ἔτι ſit opus.

262, E. Hunc locum, vbi legitur κυρίῳπερ πυθόμενος, priori editione non recte interpretatus ſum. Quippe verti πυθόμενος, interrogatus; ſicut & Romulus. Verum deinceps intuenti diligentius aliud viſum. Nam πυθόμενος nunquam παθητικῶς vſurpatum memini. Quapropter huic loco ex illius collatione, qui eſt p. 359, E. opem fero, & legendum θυόμενος pro πυθόμενος, aio, cum huiuſmodi ſententia: *Quod Cyro die ante eum diem vndecimo, conſultu prius extis, dixiſſet.* * Etenim ita & indicato loco libri v. Ἀναβάσεως loquitur, θυόμενος Κύρῳ, *extra Cyri nomine conſulens*, & quidem in eiuſdem rei narratione.

* 263, D. Notaui quiddam abeſſe, quia Romulus addit, *in principio*; quod è Xenophontis verbis redditum vix arbitror, ſed ex coniectura. Re quidem vera deeſſe aliquid non dubito, nimirum fuiſſe Cyrum in medio, quod arbitror alicubi vel à Plutarcho, vel aliis traditum; vt deſit, κῦ ἐν μέσῳ. Hoc enim tertium reſtat, quum dextræ læuæque partis aciei mentio facta ſit.

* Ibidem, E. pro χρόνῳ δὲ ἐν χρῷ ſcribendum χρόνῳ δὲ ἐν ὀλίγῳ, tempore non magno. Quippe iam vergente ad veſperam die, magnum tempus haud poterat locum habere.

265, D. Sic locum hunc diſtingue, ὡς δὲ καὶ αὐτοὶ πολεμίους ἑώρων ἐπὶ τοῦ ..., ἰσχυρῶς καθ' ἑαυτοὺς κύκλῳ. ὥστε δὴ, cum cet.

* 271, A. ante μαχούμεθα σοι necceſſario copulam καὶ ponendam certum eſt, ſi quidem integra debet eſſe oratio.

Ibidem. B. Hic tibi ſignificare cupimus, hæc verba, ἐπὶ πέλτης, *in parma*, vel *cetra*, eſſe corrupta. Nam exiſtimo debere legi ἐπὶ παλτοῦ, *in tragula*, vel *haſta*; & quæ ſequuntur, nimirum ἐπὶ ξύλου, *in ligno*, tamquam ſcholion eſſe delenda, vel in marginem reiicienda. Supra quidem certe, initio libri VII. de inſtitutione Cyri, fit eiuſdem ligni mentio: vbi tamen nec ἐπὶ πέλτης, nec ἐπὶ ξύλου ſcriptum eſt; ſed ἐπὶ δόρατος, *in haſta*, quod cum παλτῷ vel tragula fere idem eſt.

Ibidem, C. Rectius arbitror legi συμμαχίαν, quàm συστρατείαν. Idem & H. Stephanus margini poſterioris editionis adpoſuit, à me notatum priore loco.

AD LIBRVM II. DE CYRI EXPEDITIONE.

* Pag. 274, A. pro καὶ σὺν τῇ ὑμετέρᾳ ἀρετῇ μαχούμεθα, *etiam de bonis noſtris pugnabimus*; ſcribendum plane, καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν, *de bonis* etiam *veſtris*. Nam præter arma nihil erat reliquum Græcis, vt Xenophon ipſe Phalino dixerat, ἃ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ἔστι, *quæ ſola nobis reliqua ſunt bona*. Cum his ait Græcos etiam de Perſarum bonis dimicaturos, hoc eſt, de ipſo Perſarum imperio, quod paullo ante Græcos Ariæo legimus obtuliſſe, ſi arma ſecum vellet coniungere.

* Ibidem, D. pro Φαλῖνος δὲ ἀπεχώρησε, *Phalinus autem reuerſus*, videtur plenius ſcripſiſſe Xenophon, Φαλῖνος δὲ μεθέστη καὶ ἀπεχώρησε, *Phalinus ſeceſſit & reuerſus eſt*: vt infra, 280, C. μεθέστησαν οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο, *ſeceſſerunt Græci conſultandi cauſſa*. Si tamen ita non ſcripſit, ſaltim hoc modo ſupplenda ſunt eius verba: quod equidem feci.

* 277, E. Sane non video, quid illud ſit, quod de aſino in exercitum immiſſo dicitur, his verbis: ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα καταμηνύσῃ, *qui indicarit, à quo fuerit immiſſus in exercitum aſinus*. Itaque ſi coniecturis vti licet, τὸν φόβον ſubſtituam pro τὸν ὄνον, atque ita legam, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν φόβον εἰς τὰ ὅπλα καταμηνύσῃ, *qui auctorem immiſſi exercitui terroris indicarit*. Et vox hæc φόβος non ſolùm bis à Xenophonte iam antea, verſu ab hoc quinto & ſexto ponitur, φόβος ἐμπίπτει, & rurſum φόβον ἐμπεσόντος: ſed etiam poſt hæc, verſu tertio repetitur, ὥσπερ καὶ ὁ φόβος ἦν. Quo fit, vt non dubitem, meam hanc emendationem plane admittendam; & vt illic metus è caſtris auctoritate ducum expulſus fuit, ſic aſinum hoc loco me auctore de libris Xenophonteis abigendum eſſe. φόβος pro ὄνος.

* 279, B. In his verbis, καὶ εἴ τινα αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον, ἔπαιεν ἄν, vltima illa eſſe vitiata, ἔπαιεν ἄν, non eſt dubium. Editione priori verbo cædendi vſus ſum, multandi Romulus, nimirum verberibus. Vtrumque decepit vox præcedens βακτηρία, quam Romulus virgam reddidit, ego baculum, & ſequens verbum ἔπαιεν; quaſi baculi mentio, cum ἔπαιεν coniuncta, verbera nobis extorqueret. Sed dicam paucis, quo modo nunc reſtituam. Aio pro ἔπαιεν ἄν, ſcribendum ἔπαυεν αὐτόν, videlicet τὸν δοκοῦντα βλακεύειν. Si quis ei videretur ignauius ſe gerere, mox idoneum eligens, illum alterum remouebat, aut ceſſare iubebat. Ita Xenophonti verbum ſuum, quo vſus erat, reſtitutum videmus; & vocabulo βακτηρίας ſenſum alium, quem ſuperius adtigi; nimirum quod eo Clearchus ſit vſus, vt ſceptro, ſigno magiſtratus prætorij, quo fungebatur. Vulgo quidem eiuſmodi baculum in re caſtrenſi regimentum adpellare ſolemus. Turcis eſt aga ſiue baculus, Italis il ſtecco dicitur, voce originem Germanicam redolente, ac idem prorſus vtraque lingua ſignificante, quod βακτηρία. Henr. Stephanus hoc loco explicare ſe non potuit. βακτηρία. ἔπαυεν. Aga. Il ſtecco.

* 284. D. Vſitatam lectionem, αὐτοῖς καὶ ἐκείνοις, ſequutus eſt Romulus, qui reddidit, *Ipſis Græcis*. Ego priori editione, quum dicerem, *Ipſis etiam hoſtibus*, aliam ſequutus ſum lectionem, αὐτοῖς καὶ ἐχθροῖς. Ea non eſſe reiicienda temere videtur. Quid enim opus erat ipſis Græcis ingentes videri copias? Hoſti Clearchus arte quadam imperatoria magnas exhibere ſtudebat, idque conſequutum narrat auctor. Alteram tamen non minus licet defendere.

291, A. Lego ὁ ἀποσφαλεὶς ἔσται, non ὁ μὴ ἀποσφαλεὶς, quemadmodum habent editiones aliæ, nec μὴ ἀποσφαλεὶς, quod eſt in H. Stephani & Florentino exemplari.

AD LIBRVM III. DE CYRI EXPEDITIONE.

PAg.295, D. Notas pũctorum adpoſui, quod exſtime m in his, οὐδ' ἂν ἐνι . . . . καταχανόντων, deeſſe φεύγοντας. Nam ita Romulus etiam vertit, & ſenſus loci poſtulat. Poterant interficere hoſtes in acie, verum à pugna propter equitum penuriam perſequi neminem poterant. * Hactenus editione priori notata, nec male quidem. Sic enim & ſupra, libr. IIII. de inſtitutione Cyri, p.99.D. ... vides φεύγοντας καταχανεῖν dici, quod verbum inſolentius heic quoque repetitur: vt omnino φεύγοντα καταχανόντων ſcribendum ſit. Nam ſtantes, vti dictum, aduerſarios in acie quin egregie Græci occidere poſſent, nullum erat dubium; fugientes vero non itidem, ob penuriam equitatus.

* 302, A. Notabilis heic ſe locus offert, de quo perſpicitur, quam exigua vel vnius ſyllabæ variatione plurium verborum ſenſus vitietur. Sic legitur hactenus in editis omnibus, οἱ ἱ Κύρου πρόσθεν σὺν ἡμῖν παρατάττεσθαι, νῦν ἀποστάντες. Id editione priori ego ſic verti, ſequutus ſcripturam corruptam: *Quod quibus proprie conueniebat hac nob ſcum in acie ſtare, iam defecerint.* Durum hoc recenſenti nunc viſum Itaque circumſpiciens de vitio latente, ſic vnicam voculam mutandam deprehendi; vt Κυρεῖοι, pro κύριοι, ſcribatur, quo fit, vt perſpicua iam verba ſint, οἱ ἱ Κυρεῖοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν παρατάττεσθαι, νῦν ἀποστάντες: *quod Cyriani, prius à partibus noſtris ſtantes, iam defecerint.* Κυρεῖοι namque Cyriani ſunt, hoc eſt, Cyrianarum partium Perſæ, Ariæus, & alij; ſicut & ſupra dixit libro præcedenti, p.269, E. τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον, caſtra Cyriana. Item libro VII.398, E τῶν Κυρείων στρατευμάτων. Item libro III. ... , 487, B. ... Κυρείων στρατευμάτων.

* 303, B. pro οὐκ ἂν ἐγὼ ἔχοιμι, ſcribendum rectius οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἔχοιμι.

* 304. A. Quum dico, κρατοῦντων ἐστὶ πάντα τὰ ἀλλότρια, non aliud ex meis iſtis verbis intelligitur, quam res alienas omnes illorum eſſe qui victi ſint. Hoc falſo dici, nemo non perſpicit. Ergo ſcribendum erat, κρατοῦσιν πάντα τὰ ἀλλότρια, *cedunt aliena victoribus omnia.* Sed locum illud heic nequit habere, quum oſtendat primum militibus Xenophon, quid eis victis, (hi ſunt κρατούμενοι) futurum ſit: deinde ſubiiciat, quid futurum victoribus, quum ait, ἐὰν δὲ κρατῶμεν. Ergo delendus articulus τὰ poſt πάντα, qui ex vltima ſyllaba dicti πάντα geminatus irrepſit, & ita ſcribendum rectius, κρατουμένων μὲν γὰρ ἐστι τούτων πάντα, ἀλλότρια, ſcilicet ἐστιν. hoc eſt, *Noſtra, eorum, qui vincuntur, fortunæ omnes, eſſe alienæ,* id eſt, ad alios tranſire. Puſillum hoc quiddam, at momenti non exigui.

Ibidem, C. pro ἦν ἐγὼ σφαίρων, rectius erit ὄργῳ σφαίροντας. Item ſecundo poſt hunc verſu, κοινῆς σωτηρίας δεομένοις, *communem ſalutem egentes*, rectius ſcribetur, κοινῇ σωτηρίας δέονται, *communiter ſalutis egemus.* Sic & Romulus legit, qui *pariter* interpretatur: & infra ſimiliter ſcriptum videmus p. 336, D. κοινῇ ἐβουλεύοντο, *communiter conſultabant.*

* 307. B. In his verbis, ὀλίγοι δ' ἐστὶν αὐτοῦ οἱ ἔχοντες, aliquid mendi hæret. Si marginis lectionem recipias, ὡς ὀλίγοι δ' ἦσαν αὐτοῦ οἱ ἔχοντες, videmus ἐστὶ ſuperfluum. Id vero ne temere reiiciamus, tranſpoſitione tantum hac vtamur in lectione textus: ὀλί-

A γοι δ' ἐστὶν, (χρεῖον ex ſuperioribus repetitur) δεῖν αἱ τοῖχοι ἦσαν, cum ceteris, recte iam cohærentibus.

Ibid. D. Quid proprie σπολάδες ſint, ingenue me fateor ignorare: ac propterea vocem Græcam retinui. Hæc notis primis addamus his aliquid. * Suidas ait, armaturæ σπολάδα quoddam genus eſſe; nec quale ſit, explicat. Superius in VI. παιδείας legitur χιτῶν σπολάδωτος. Hanc ego tunicam pallæ, plicas habenti, ſimilem reddidi. Fortaſſis hinc vtcumque colligi poteſt, quid σπολάδες ſint, præ ertim ſi liceat B (& licere nonnumquam puto) mutationem exiguam adhibere, ſcribendo σπολίδες: nimirum vt tunicæ rugoſæ ſtriatæve intelligantur, qualibus equitum Brunſuicenſium famuli pueríque militares apud nos vtuntur. Si cui vero non placet hæc ſcriptura, per me licet Suidæo more generaliter accipiat vocem σπολάδες, pro indumento militari quemadmodum ipſe deinceps libro ſequenti, p. 318, B. feci.

308, D. πλίνθοις à me redditur ſignificatione per-C uulgata, quamquam non ignorem quid in columnis πλίνθος ſit, de quo Victruuium conſulat in III. qui volet.

309, A. Retinui vocem Græcam, lapide conchyliato, certa de cauſſa. κογχυλιάτης autem, λίθος ἐστὶ σκληρὸς, ἔχων ἐν ἑαυτῷ κογχυλίων τύπους: lapis eſt durus, conchylij figuras in ſe continens. De quo patet, minus recte vertiſſe Romulum, cuius hæc verba ſunt: *Murus crepidine nitebatur lapidea, excisſis in muricum modum lapidibus.* Nam figuras illas natiuas eſſe in-D telleximus, non opere factas humano. Pollux in VII. κογχυλίαν Ariſtophanis, & κογχυλιάτην Xenophontis, cepiſſe pro eodem videtur, & quidem addit, hanc eſſe ἰδέαν λίθου.

AD LIBRVM IIII. DE CYRI EXPEDITIONE.

* PAg. 316, B Pro ἰδίας τοῖς στρατιώταις, ſcribendum omnino ἰδίας στρατηγίας, conſtat ex præ-E cedentis libri concluſione. Verſu autem poſt hunc ſexto, non καὶ ἐστιν ἐν τούτῳ, legi debet; ſed καὶ ἦν ὅπου ἦν ταῦτα. Subintelligitur autem χωρίον, vt infra 322. ἦν δὲ ταῦτα χωρίον, oratione plena. Hoc melius illis H. Stephani, καὶ ἦν ἐν τῷ ταῦτα. Nam illud τῷ ταῦτα haud quadrat, quum ſit δίκτυον, certas quaſdam ſenotans anguſtias, de quibus heic nullum verbum.

* 319, D. Locus hic corruptus eſt, ideoque ſic eum interpretatus ſum, vt mentem auctoris re-F ſpicerem. Videtur autem pro αὐτοὶ δὲ συμβαλόντων ἐκβαίνοντες, ſic legi debere, αὐτοὶ δὲ συμβαλόντων ἐκβαίνοντες, ὡς ἂν δύναιντο ἔχειν. quorum ſenſum expreſſimus. Nam quod margini legitur adnotatum pro lectione diuerſa, συμβαλεῖς (non συμβαλεῖς, quod in H. Stephani editione altera corruptum) ἰέναι βαίνοντες, ſcholion vitiatum eſſe arbitror illorum συμβαλεῖν ἐκβαίνοντες, ita reſtituendum, συμβαλοῦντες ἰέναι βαίνοντες, hoc eſt, *ad coniungendum ſe pergerent auſ en le ide.* Quæ quidem illum ipſum reddunt G ſenſum quem ego indicaui. Quod ſequitur, ἔστι ταῦτα πάσχειν, εἰ μὴ ἐμποδὼν, ſcriptum hactenus in margine, nos in textum recipimus, quum reſpondeat illis præcedentibus, καὶ εὐθὺς τῶν μὴ νῖκων. Quod autem in textu erat, ἔστι συμβαίνει, velvt ſcholion illius ἔστι τὰ συμβῆναι, ad marginem reieci. Nam Græcæ non imperiti videns, quid in hoc

τοῦ παραβαίνοντος etiam vitij lateat.

ἄμφοδος. ἄφοδος.

* 320, E. pro καταλιπόντες ἄμφοδον τῆς πατρίδος, ſcribo καταλιπόντες ἄφοδον τῆς πατρίδος, *exitum, abſceſſum*. Idem vocabulum & infra corrigo, 346, D. pro ἡ ἄμφοδος χαλεπή, ſcribens, ἡ ἄφοδος χαλεπή, *abſceſſus difficilis*. Paullo poſt ibidem, 348, A recte ſcriptum παρασκευάζοιτο τὴν ἄφοδον. Lexicographi quidem illi, qui de locis Xenophonteis nouum ἄμφοδος vocabulum libris ſuis inſeruerunt, alia, quam abſceſſus, ſignificatione; licet id modo deleant, locis hiſce nunc emendatis, aut aliunde probent.

321, A. legit pro αὐτὰς Amaſæus οὐδὲν, qui verterit, *ſine vlla cunctatione*.

Ibidem B. Sequutus ſum iſtam lectionem, τὴν ὑπὲρ τῆς καταλυθείσης φυλακῆς, quæ in libris editis eſt; quum in alijs καταληφθείσης inueniatur, parum probanda.

* 322, D. Quod heic dico, *Pedem ſiniſtrum applicantes*; non eſt vſitatæ lectionis interpretatio, καὶ ἀριστερῷ ποδὶ προβαίνοντες, in quibus hoc vltimum vitioſum eſt, ſed horum, τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες Sic enim ſcribi debet. Quod verſu poſt hunc tertio ſequitur, ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς (ſcilicet ſagittis Carduchorum duos cubitos longis) οἱ Ἕλληνες ἀκοντίοις, ἐπεὶ ἁλίσκοιντο, ἀγκυλοῦντες, ſic verſum antehac fuit: *Eas Græci ſi conſequuti eſſent, ad iacula religatis vtebantur*. Nunc vero primum ἀκοντίοις ſic poſitum dico, ac ſi ſcriptum eſſet ὡς ἀκοντίοις, deinde ſic interpretor: *Illas (ſagittas duobus cubitis longiores) ſi Græci nancti eſſent, amentabant; & eis tamquam iaculis vtebantur.*

ἀγκύλη. amentum, ἐναγκυλοῦν. amentare.

Notum vero ἀγκύλην eſſe amentum haſtæ, hoc eſt, ἅμμα λόγχης, vt vetus gloſſarium interpretatur: ideoque ἐναγκυλοῦντες reddo per amentandi verbum vetus, quod amento addito, fiant haſtæ amentatæ.

οἶνος κρίθινος. vinũ hordeaceũ. ζῦθος.

332, B. Deeſt poſt οἶνος in quibuſdam libris vox κρίθινος, & apud alios κρίθινος ſcribitur. Romulus addidit, *pleniſſimi*, ſcilicet πλήρεις qua lectione fretus, ignoro. Ceterum hoc nomine Polybium quoque ζῦθον adpellaſſe, quæ ceruiſia vulgo eſt, teſtatur libro primo Athenæus.

ὅμοιοι qui Lacedæmonij.

ὁμότιμοι Perſarum.

* 335 A. In his verbis, ἴδοι ἐπὶ τῶν ὁμοίων, quinam intelligantur per illud ὁμοίων vocabulum, id eſt ſimilium, aut parium potius, videor ex libro Xenophontis noſtri de republica Lacedæmoniorum, intelligere: nimirum qui legibus & inſtitutis Lycurgi à primis annis vſi, ita deinde ad rempublicam accedunt. Perſarum quidem ὁμότιμοι, & Lacedæmoniorum ὅμοιοι, poſſunt inter ſe comparari. ὁμοίους autem *pares* heic interpretor. Nam ſic & infra, lib. III. ἑλληνικῶν, pag. 498, E. quum Xenophon ait, ὄντας παρισώσαντα τὸν ἀριθμὸν, aliter reddere non licet, quam *numero pares*.

335, B Exiſtimo pro καίοντες τὰ ὄρη, ſcribendum, καίοντες ἐν τοῖς ὄρεσι, ſicut & paullo ante loquutus eſt, & non multo poſt, καίοντας ἐν τοῖς ὄρεσι.

Ibidem, D Legitur in libris noſtris οἶνον, apud Romulum Teius, quod Græcis eſt ὁ νέος.

336, C. Quo referatur ἀπήγαγον ſcire nequeo; niſi ſi ad χωρίον, quod præceſſit, recurrere velis. Tum vero legendum erit ἀπήγαγον.

338, C. pro ᾤχοντο δὲ ἐν τοῖς χωρίοις, Hent. Stephanus ex ingenio putat reponendum ἐπέχοντο. Dicit enim, ſe non dubitare, quin alio verbo, quam ᾤχοντο, Xenophon heic vſus ſit. * Mihi vero priori editione longius ab ᾤχοντο illud ἐπέχοντο recedere, litteris etiam aliquibus auctum videbatur, & videtur adhuc. ideoque nonnihil vacillans cogitabam de propiori verbo ἔχοντο, quod ipſum quoque vt tunc mihi non ſatisfaciebat, ita modo non probatur. Non enim facile mutandum aliquid, vbi lectio vetus retineri poteſt. Et video verbum ᾤχοντο non tantum hoc loco poſſe, verumetiam debere retineri; modo dextre accipiatur, & ita reddatur, vt ipſius loci ratio poſtulat. Non enim dumtaxat οἴχεσθαι ſignificationem abeundi & diſcedendi habet, vt ex H. Stephani opinione neceſſe ſit tantum οἴχεσθαι εἰς τόνδε τόπον, vel οἴχεσθαι εἰς τὰ χωρία dici: ſed etiam in loco dici de aliquo poteſt, ᾤχετο, euaſit, elapſus eſt, quaſique euanuit, vti de mortuis etiã hoc verbo Græci vtebantur. Sic de Lacedæmonijs in oratione Thraſybuli, II. ἑλληνικῶν, 479, A. ὑμᾶς παραδόντες τῷ δήμῳ, οἴχονται ἀπιόντες. *Vobis huic populo traditis, inde diſcedentes nuſquàm adparent.* Ita ſcilicet heic etiam vſus eſt Xenophon, quum ait, ᾤχοντο δὲ ἐν τοῖς ἐχυροῖς, *in illis natura munitis locis elabebantur.* Et occulta quædam ἔμφασις itidem concurrit, quaſi ſcripſiſſet: ᾤχοντο γὰρ, ἐν τοῖς ἐχυροῖς ὄντες. Nihil hoc iam planius, nec habebit Stephanus, quod cõtradicat, ni contentioſus eſſe velit. Leuis autem hoc loco mendi pene oblitus eram, quod verſu ab hoc ſexto ſuperius in his hæret: καὶ ἀποτεμόμενοι ἂν τὰς παρόδους ἔχοντες ἐπισχεῖν. Ferri nequit ἂν illud, toties in Xenophonteis libris corruptum. Pereſt ei ſimile αὖ, ſed mihi tamen & magis probatur, cum exigua tranſpoſitione ſequentium, hoc modo: καὶ ἀποτεμόμενοι τὰς ἔχοντες τὰς παρόδους ἐπισχεῖν.

οἴχεσθαι.

* 338, D In his, ἐν τῷ τῆς χώρας ὁ ἄρχων, ſi tollatur ἐν, commodior erit hæc ſcriptura: τοῖς τῆς χώρας ὁ ἄρχων τοῖς ἱππεῦσι ἐχυρὰ τόπον [illegible]. Ibidem, E in his οἱ δὲ μὴ, παρασκευαζόμενοι καὶ ἐγρήγορος. ἔπειτα δ' ἐκέλευσε, cum ceteris, vnico ἔπειτα δὲ in aptius ἐπειδὴ mutato, quod mendum ſæpius in libris Xenophonteis, vt ſuperius ad pag. 322, A. oſtenſum, occurrit; & diſtinctione meliori adhibita, locus egregie reſtitutus erit, hoc modo: εἰ δὲ μὴ, παθεῖν ἂν ἐπὶ πολλοῖς καὶ ἡγεμόνες, ἐπειδὴ ἐνέβαλε, &c Scriptura quidem prior occaſionem mihi præbuit, vt inepte redderem: *Id niſi præſtaret, mortem ſe perpeſſurum aiebat, & itineris ducem. Hoſtile ſolum quum ingreſſus eſſet*, cum reliquis. At nullus præter ipſum, tunc itineris dux erat. Itaque illa poſteriora rectius quadrant. *Id niſi præſtaret, mortem ſe perpeſſurum aiebat. Simul eos præcedens, quum hoſtile ſolum ingreſſus eſſet, &c.*

* 339, A. Articulus in his, καὶ οἱ ὄπισθεν ἐκ τῆς πολεμίας χώρας, potius ita collocabitur, καὶ ὄπισθεν (ſcilicet Παλαιστὴν) οἱ ἐκ τῆς πολεμίας χώρας. Exile quiddam, ſed non abſque momento.

* Ibidem, B. pro ἴσθι ἀριθμὸν, reponendum ἴσθι ἀριθμῷ dixerim; niſi quis vel vt ἀττικίζον probare velit. Sed infra, p 347, B. ſcripſit, ἴσθι ἀριθμῷ οἱ ὁπλῖται. de quo iam perſpicuum, alterum illud Atticum non videri, eo quidem ſignificato, quo heic ponitur.

341, D. Si marginis lectionem ſequaris, hic erit ſenſus: *Hoſtes, quum eos in ſe curſu ferri viderent, partim verſus dextrum, partim ſiniſtrum latus diſperſi ſunt, aciemque mediam*, cum reliquis.

342, D. Sequutus ſum lectionem marginis ſuperiorum editionum, & quidem in contextum relatam; quum altera manca ſit, ac voti Græcorum, antea concepti, mentionem expreſſe nullam faciat; cuius & initium libri ſequentis meminit in verbis à me receptis in textum, quæ ipſa quoquo

non in libris omnibus reperiuntur. Vt autem hæc ab aliis dignoſci poſſint, vſitatis illis *] notis incluſi. παῖον tamen in his, ἔλαθον παῖον βοῦς, mutandum in παίοντα aio, vel in παίοντα, reſpiciendo ad præmiſſum illud ξίφει, hoc modo; ξίφει ἔλαθον παίοντα, βοῦς. quod quidem proximum ſcripturæ priori.

343, A. Heic quoque marginis illa lectio, quam H. Stephano debemus, πίπτει δὲ, καὶ πολεμία, καὶ πολεμικώτεροι, (ſcilicet ἠγωνίζοντο, ex ſuperioribus) καὶ καλοὶ διακείμενοι: plenior eſt, ac potior altera.

AD LIBRVM V. DE CYRI EXPEDITIONE.

PAg. 344, A. Pro καὶ ἄλλως τοῦτο, malo ſcribere καὶ ἄλλος τοῦτο, ſenſu magis idoneo.

345, B. pro ἀνακεῖσθαι, non dubitanter reponendum adfirmo ἀνεῖσθαι.

* Ibidem, E. Pro οἰκιῶν, in his, οἱ πολλοὶ ἂν ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν οἰκιῶν, ſcribendum ἐκ τῶν οἰκείων. Notum dicendi genus, ἐκπίπτειν ἐκ τῶν οἰκείων, ſuis rebus ac facultatibus excidere, ſuis expelli, amittere ſua. Sequutus eſt eamdem ſcripturam & Amaſæus.

348, C. Deprauatam ſequutus lectionem Romulus, ita vertit: *Qui quidem eo irruperunt*, ὡς δ' αὐτοὶ συνεισπεσόντες. Multo rectius H. Stephanus repoſuit, ὡς δ' αὐτὸ (ſcilicet οἰκία) συνεισπέσοι, ſenſu eo, quem expreſſi.

350, B. Sequutus ſum lectionem, quam duobus in exemplaribus inueni, videlicet οἰκοῦντα, quod in aliis οἰκοῦντες, corrupte.* H. Stephanus editione altera de meis vſurpauit. Romulum ita legiſſe non dubium eſt. Florentina editio vitioſum illud οἰκοῦντες habet, quod nonnulli ſequuntur. Id mihi duriuſculum videtur, præſertim quod inter καταβαίνοντες οἱ ἐν Σινώπῃ, & inter ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες, copula nulla ſit interiecta.

* Ibidem. Pro ἐν δὲ τῇ Σινωπέων χώρᾳ, legendum ἐν δὲ τῇ ἐν Σινωπέων χώρᾳ. Periit alterum ἐν, propter geminationem intra ſpatium exiguum eiuſdem voculæ.

Ibidem, C. Retinui τὰς σκηνάς, lectionem videlicet vſitatam. Nonnullis placet pro σκηνὰς legere σκηνώσεις, quod nec reiicere, nec probare libet: quum in exemplaribus fide dignis necdum ita ſcriptum inuenerim.

351, B. pro προβάλοντες, malim προβαλόντες.

Ibidem, E. Puto factam quamdam vocum traiectionem, vt hoc modo legatur, ὅπως αὐτὰ ἐκ τῶν μακρῶν, ὅσ περ αἱ χεῖρες. Nam quod H. Stephanus in margine notauit, vix puto de libris fide dignis promptũ fuiſſe. Nam quis ita loquutum Xenophontem, elegantiſſimum ſcriptorem, credat? politis duabus eodem loco vocibus idem ſignificantibus, ὅσπερ & ἦ, hoc modo: ὅπως ὅσπερ αὐτὰ ἐκ τῶν μακρῶν ἦ χεῖρες. Sed hæc aliorum iudiciis permitto.

352, C. non προσίοντα, ſed potius προσιόντα legendum, adparet etiam de Romuli verſione, qui accedendi verbo vſus eſt.

* Ibidem, D. pro ἐν τῇ τραπέζῃ, ſcribendum ἐν τῇ τραπέζῃ, facile quiuis perſpicit.

Κάρυα. 353, E. κάρυα non interpretor heic iuglandes, vt alij, ſed caſtaneas. Eſt enim vox latæ ſignificationis: hoc autem loco intelligenda τὰ κάρυα Σινωπικά, quæ & Εὐβοϊκὰ vocantur, & ſunt καστάνεα, quemadmodum ait Mneſitheus Athenienſis ἐν τῷ περὶ ἐδεσμάτων. Item paullo poſt coctarum ſit mentio.

(margin:) Κάρυα Σινωπικά, in Ponto. Καστάνεα.

Denique Pollux in primo reſpiciens ad hunc locum: Κάρυα, inquit, τὰ ἐν ἰσχάδι διαφυλλό. εἴη δ' ἂν ταῦτα τὰ μεθώνεια, ἢ μᾶλλον τὰ καστάνεα ὀνομαζόμενα. φησὶ γὰρ περὶ αὐτῶν Ξενοφῶν· πύργους σεσωρευμένους καρύων ἑφθῶν. Quibus in verbis obiter nota codicum Pollucis mendam in voce διαφυλλό, quam in διαφυλλῷ commutaui, qua fiſſura ſignificatur. Idem enim valet, quod χάσμα, interſtitium vel fiſſura. Hoc addere libuit, quum etiam Romulus eam aliter interpretatur.

* Addendum & hoc, poſt alteram lineam non σίτῳ τῷ πλείστῳ αὐτῷ ἐχρῶντο legendum, ſed τούτοις καὶ πλείστοις σίτῳ ἐχρῶντο ἑφθοῖς: vt ad τούτοις ſubaudiatur καρύοις. Vitij origo in hoc ex abbreuiatura, in πλείστῳ αὐτῷ amiſſum οις, propter ſimilitudinem cum vltimis & primis litteris in horum vtroque. Nimirum ait, eos caſtaneis coctis, ceu pane, vel panis loco, vt plurimum veſci ſolitos. Si quis marginis lectionem recipiendam putat, ἑφθοὺς καὶ ἄρτους ὀπτῶντες, intelligemus ex elixis caſtaneis panes ab eis fuiſſe toſtos. Videtur hoc tamen potius eſſe ſcholium quoddam, quo σῖτος vox, alioqui panem Xenophonti ſignificans in multis locis, per ἄρτους declaretur, vna cum vſus modo, qui expreſſus eſt in ὀπτῶντες.

354, D. μετ' ἄρτων ὄντας rectius ſcribitur μετ' ἄρτων ὄντες: ſicut bis paullo ante dixit, ὅ τι ἔχοι ἔχοντες, & μόνον τι ὄντες. Neque me quidquam, quod Romuli codex ὄντας habuerit, mouet.

357, A. Sequor in conuerſione lectionem marginis. Nam quod in ipſo textu legitur, φίλον ποιῆσαι Κορύλαν, καὶ τὸ Παφλαγόνα, haud dubie corruptum eſt. Articulus enim heic profecto Atticorum more poſitus eſt, & certum quemdam indicat. Nullus autem, præter Corylam, facta eſt antehac mentio, ad quem referri poſſit. Itaque vel marginis eſt ſeruanda lectio, & exiſtimandum Κορύλαν irrepſiſſe in contextum, quum eſſet ſcholion, quo ſignificaretur, per τὸν Παφλαγόνα intelligi Corylam, ſicut & paullo poſt in altera Hecatonymi oratione: vel legendum, Κορύλαν γε τὸν Παφλαγόνας, vt ſupra. Sed commodior eſt marginis lectio,* quam & illa, eadem hac pag. littera E. ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιοῖντο confirmant.

359, A. Legitur & in Henrici, & in Florentina, & aliis editionibus, εἰ μὲν αὐτῆς οἱ ἄριστοι προτίθοιντο, ἐᾶν ὑμᾶς πορεύεσθαι. Ego vero quum inuenerim etiam libros ſententiam meam comprobantes, non dubito particulam εἰ, tamquam ſuperuacaneam tollere. Quod enim Stephanus idem verti debere hanc in εἶθε vel εἴθε putat, apud me parum auctoritatis meretur.

* 360, A. In his verbis, ὅτι εἰ μὲν ἐκπεσεῖσθε τὸ στράτευμα, ὅτι ἔχει τὰ ἐπιτήδεια ἐκπεπτωκότας, ὅτι πολεμίων μᾶλλον τοιούτων δυνάμεις, nemo non videt abundare vel primo, vel altero loco particulam ὅτι, bis poſitam. Ego priori expungẽdam crediderim. niſi quis aliter aliquem in his edoceat.

Ibidem, B. πολλοὶ ὑμῶν πάρεισι lego, vel extrita particula δὲ, vel in δὴ mutata. Nec id diſſimile, quod paullo poſt H. Stephanus notat, omittendam particulam γὰρ, in ἱερῶ μὲν γὰρ ὄντες. Atque adeo ſæpe vſuuenit, vt hæ voces abundent. Stephanus editione poſteriore adſcripſit πολλὰ γ' ὑμῖν, quod cur probari non debeat, intelligit ipſe.

367, B. Legitur in editis, τῶν χαυλιόδων χρημάτων τὰ μέλια. Quænam ſit heic Gaulitica pecunia, ſic c- χαυλιακὰ χρήματα.

nim ante me ſcriptum hoc reperitur, & redditum, in conuerſione Amaſæana) vix puto facilè quemquam indicaturum. Nam abſurdum eſt, opinor, dicere; nomen hoc factum ab inſulæ γαῦλος adpellatione, quam Stephanus Byzantius propter Karthaginem ſitam eſſe tradit. Ego vt meam ſententiam pace aliorum aperiam, exiſtimo pro γαυλικῶν legendum γαυλικῶν χρημάτων. Eſt autem gaulus vel Feſto auctore, qui vocem hanc in Plauto repererat, nauigij rotundioris genus, vel etiam gloſſario veteri, quod tamen εἶδος πλοίου tantum exponit, & cupam. Cyrillianum Baſilij Amerbachij I.C. clariſſimi declarat γαυλόν, (ſic enim ſcribitur illic) σημεῖον ἀγγεῖον: & Latine, hoc ſignum credo, vt ſolet, ad Virgilij *ſignum lactis* reſpiciens; quo loco libri noſtri, *ſignum lactis*, habent. Et hoc illud ipſum eſt, quod cupa in altero dicitur; de quo forma illa rotundior intelligitur. Patet idem ſignificatum non ſolum è Callimachi verſu.

γαῦλος. inſula. — *γαυλικὰ χρήματα. γαῦλος.* — *Signum lactis apud Virgilium pro cupa.*

Κυπρόθι Σιδόνιός με κατήγαγεν ἐνθάδε γαῦλος.

Sidonium me è Cypro gaulus in hæc loca vexit:

ſed etiam de verbis Heſychij, qui reſpiciens, vt opinor, ad γαῦλον Σιδόνιον Callimachi; γαῦλοι, ait, τὰ φοινικικὰ πλοῖα καλοῦνται. Sic enim lego, mutata voce φοίνικα in φοινικικά. Idem Heſychius addit hoc, quod ad locum hunc noſtrum emendandum proprie pertinet, dici γαυλικὰ χρήματα, τὰ ἀπὸ τῶν πλοίων, gaulicas pecunias eſſe, quæ de nauigiis redigantur. Præterea vſus eſt & Homerus gauli voce, Vlyſſeæ libro IX.

Gaulica pecunia.

γαυλοί τε σκαφίδες τε—

Gauliquè & cumba

De quibus iam nemini obſcurum arbitror eſſe, quomodo & emendandus, & intelligendus heic ſit Xenophon; cuius verba, ceu dictum, tantum non Heſychius interpretari videtur. Nimirum & antea dixerat, nauiculas fuiſſe captas, & ex iis coactas pecunias; de quibus aliquid ſubtractum fuerat. hoc enim eſt χρημάτων illud μείωσις.

Ibidem, B. ad verbum αἱρεθεὶς notas punctorum poſui, quæ ſignificarent, aliquid deeſſe. Iam ſi quis ex me quæret, quidnam illud eſſe arbitrer; remittam illum ad ea verba, quæ paullo ante habuimus, ἄρχοντας αἱρεθέντας ὑμῶν ἐγὼ καὶ ἡρμοδόθη εἶμι; De quibus patere arbitror, hoc etiam loco ſic legendum, ἄρχων αἱρεθείς. Ne dicam, id dicendi genus, ἄρχοντα αἱρεῖσθαι, etiam apud Xenophontem reperiri, cum alibi tum Κύρου παιδείας libro primo. Et hæc quidem editione priori à me hoc loco notata. Nunc autem poſt αἱρεθεὶς aliquid deeſſe, nec tam procul, ſed aliquanto propius ab his verbis, Σοφαίνετος δὲ, ὅτι αἱρεθεὶς . . . . κατημέλει, latere cauſſam multæ, Sophæneto irrogatæ, animaduertere videor: adeoque legendum, Σοφαίνετος δὲ, ὅτι αἱρεθεὶς εἰς τοῦτο, κατημέλει. hoc eſt, *Sophænetus multatus eſt, quod lectus ad hoc, nimirum* εἰς φυλακὴν τῶν γαυλικῶν χρημάτων, *ad pecuniæ de nauigiis redactæ cuſtodiam, id muneris ſpreuiſſet.* Hanc ego lectionem veram puto, loci quidē ipſius aptiſſimam ſententiæ. Nec dubium eſt, εἰς amitti facile potuiſſe, propter ſimilitudinem cum vltima præcedentis αἱρεθείς: vt τοῦτο dumtaxat extrinſecus adſumendum ſit.

AD LIBRVM IV. DE CYRI EXPEDITIONE.

PAg. 371, C. Lego, ἔτι δὲ τινες ὁπλῖται (antehac legimus ἱππεῖς τινες) οἱ Μακρῶνες, ἢ ἄλλοι τινὲς τῶν Αρμενίων ἀντιπέραν, Χαλδαίων ὡς ἐλέγοντο κατασκοπεῖ. Nam illud ἱππεῖς τινες habere locum nequit. Poſt Αρμενίων, quæ in aliis eſt diſtinctio, tollenda; & poſt vocem proximam ἀντιπέραν collocanda. Sic is ſenſus efficitur, qui rectus eſt, & in verſione mea expreſſus.

373, A. Non ἄγεσθαι heic legendum, quod alienum à præcedentibus & ſequentibus: ſed λέγεσθαι ὁ μάντις προσηγόρευσεν αὐτὸν ἐλθεῖν, ὅτι μέγας οἰωνὸς εἴη: quod vates aiebat, eſſe magnum augurium.

374, A. Non dubito, particulam negantem omiſſam hoc eſſe loco, γελοῖον ἂν, εἰ οὕτως ἔχει, ὡς ἐργάζονται Λακεδαιμόνιοι. Eam ſi ſuo loco reponas, conſtabit ſenſus verborum perpulchre, ὡς μὴ ἐργάζονται Λακεδαιμόνιοι. Si ſoli Lacedæmonij habere imperium debent, ridiculum ſit, non tunc etiam ipſos iraſci, quum nonnullis, vt vna prandeant, conuenientibus; magiſterium conuiuij Lacedæmonio non defertur.

375, C. pro ἀμφοῖν γὰρ τούτοιν, potius ἑκατέροιν.

* 377, D. In his, ἐγένοντο ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον, ſcribendum οἱ ἄλλοι δὲ λοχαγοί. rectè. pro οἱ nimirum irrepſit καὶ alienum.

* Ibidem, E. Notas his, ὅτι δεξιὸν ἔχει, ... ὅτι ἰσχυρά, inſerui; quibus indicarem, aliquid deeſſe. Nam plenius ita legitur in libris quibuſdam, ὅτι δεξιὸν ἔχει, ὅτι ἀκροβολιστής, ὅτι ἰσχυρά. Et arbitror ἀκροβολιστὴν ab Amaſæo intelligi, quum ferentarium dicit: quamquam alibi ſic γυμνῆτας reddat. Idem tamen ὅτι ἰσχυρά, quod ſequitur, omiſit.

379, B. Pro κατὰ τὰ μακρά, lego κατὰ τὰ ἄκρα. Nam paullo ante Xenophon nonnullos expeditos, quos heic πελταστὰς vocat, εἰς τὰ ἄκρα dimittit. Ne dicam, intelligere homines doctos, qualis illa ſit Romuli verſio, qui hæc verba, ἐπακολουθοῦντες οἱ πελτασταὶ κατὰ τὰ μακρά, reddidit: *Eos ſequentes peltati in longum directis ordinibus.*

* 382, D. Qui diligenter hæc inſpicit, ὡς γὰρ ἐγὼ (cum interiectis) ἀκούω αὐτοῦ, ὅτι Κλέανδρος μέλλει ἥξειν, facile ἀνακόλουθον illius ὅτι deprehendit. Sed animaduerti & in aliis locis ita Xenophontem loqui vt in ſ [illegible], 390, A. ὡς οἱ μάντεις πάντες οἱ πρόσθεν ἐκ πάντων προσῄεσαν, ὅτι εἰρήνην δεῖ ἄγειν. Et alius locus infra notatus ad pag. 487, B. Item ad pag. 601, D. Ita fuerit fortaſſis hic quidam ἀπλεονασμός, nec delendum ὅτι, vel in articulum ὁ mutandum; quod H. Stephanus ſine dubio faciundum putauit, me tamen ambigente.

383, A. Poſt καταλιπόντες notam punctorum poſui, qua ſignificare volui, vocabulum heic aliquod periiſſe. Nonnulla tamen vidi exemplaria, in quibus perſcriptum eſſet, καταλιπόντες τὰ σκεύη, *relictis ſarcinis.* Quæ ſane vox ideo quoque mihi videtur rurſus velut in poſſeſſionem mittenda, vnde deiecta fuit; quod hac ipſa pagina Xenophon eadem vſus ſit. Nam vt heic ait, καταλιπόντες τὰ σκεύη: ita iſtic, ἀναλαβόντες τὰ σκεύη, reperit. * Probat hæc H. Stephanus, ſed quia ſemper aliquid eſt, quod acutius alius ipſe perſpicit; animaduertendum ait, hoc poſteriore loco ſcriptum quidem ἀναλαβόντες τὰ σκεύη, ſed præfixum tamen etiam τὰ ὅπλα: innuere, credo, verbis hiſce volens, perinde vt poſterius hæc coniuncta ſint, ita ſuperius etiam ſcribendum καταλιπόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη, *relictis in loco munito & armis, & ſarcinis.* At quo pergendum erat, armis & ſarcinis relictis? *ad pugnam inſtructi progredimur,* inquit Xenophon. Heic alicuius iſte regius ab aulicis

ceteris, qui plerumque non omnino rei militaris rudes ſunt, explodetur; quum armis in tuto relictis, militem aduerſus hoſtes inermem velit educere.

Ibidem, D. Locus hic, εἰ μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν πάντες, ita legitur in H Stephani editione Ceteri codices omnes habent πεντήκοντα, quibuſcum conſentit etiam Romuli verſio. Atque hoc equidem prætulerim Quippe milites omnes Xenophontem ſequutos intelligit, exceptis emeritis. Nec vacationem à militia impetrari à trigeſimo anno, ſed potius à quinquageſimo, conſtat. * Stephanus heic ſe per Aldinam ſcripturam excuſat editione ſecunda, cuius ignorationem in Germania, magnam ſibi hoc etiam loco iniuriam facere queritur. At ego illam non ignorabam, ſed in lectione vitioſa Stephani editionem, ceu poſteriorem, illa priore ſilentio præterita, citandam arbitrabar; quod in ea vitium Aldinæ tolli debuerat, aut tam neceſſaria ſaltim lectionis varietas ab illo notari, qui gloſſas alioqui pro verbis contextus, & plurima non neceſſaria paſſim chartis illeuiſſet.

386, D. Si hoc modo legas, καὶ ἅμα ὑφηγῶν φάλαγγας, καὶ τις πολέμιος ἱκανὴ ὁρῴη ἐκ τοιούτων, ἐμπεδοῦν· videri poteſt aliquid deeſſe. Nequeunt enim hæc rectè coniungi, ὑφηγῶν, & ἐκ τοιούτων. Non ignoro tamen, quomodo poſſint hæc etiam ſine defectu, & nulla mutatione facta retineri.

* 389, B. Hæc verba, ὡς ἀποστάντας Λακεδαιμονίων, prius ita verti, vt lectionem hanc ſequerer, ὡς ἀποστάντας Λακεδαιμονίων, quum dicerem, *Quaſi qui à Lacedæmoniis defecerimus*. Ea lectio non incommoda videtur, & vt ἀποστάντας non admodum eſt illi alteri ἀποστάντας diſſimile; ſic etiam Λακεδαιμονίων facilè tranſire potuit in Λακεδαιμονίους, ob confuſionem horum ex abbreuiaturis vſitatiſſimam. Verbis quidem hæc Cleandri confirmatur, quæ deinceps, pag. 391, A, leguntur huiuſmodi: ὡς τὸ στράτευμα ἀφιστάναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων, *quod exercitum ad defectionem à Lacedæmoniis per vos impellatur*. Sed nihil eſt cauſſæ, cur hanc alteri præferamus; ſi dumtaxat ἀποστάντας ſcribamus loco illius ἀποστάντας vitiati, quemadmodum ſuperius in notis ad pag. 6, B. faciundum oſtendimus.

390, C. 391, A. Heic ſequi nos lectionem marginis neceſſe eſt, vt legamus non ὁ ἀνὴρ, ſed ὁ Κλέανδρος. Nam ſecundo loco non οἶμαι dicendum erat, ſi plures adpellaſſet, ſed οἴεσθε. Monere de hoc lectorem propterea volui, quod hoc loco etiam Romulus ſic alucinatus, qui verbum οἴει pro perſona tertia cepit, hoc eſt, pro οἴεται. Vertit enim; *Etſi Cleander me iniuriam intuliſſe putat*. Rectæ vero lectionis hæc ſententia eſt: *Etſi, Cleander, abductum me fuiſſe putas, velut aliquid iniuſtè perpetrantem*. Et poſteriori quidem loco H. Stephanus editione altera hoc in contextum admiſit.

* 391, A. pro verbis his, ἅπαντα πάσχειν αὐτός, ſcripſiſſe Xenophontem non dubito, δεῖν ἅπαντα πάσχειν αὐτός, quorum interpretatio ſiue ſcholion eſt illud in margine, ἕτοιμος εἶναι πάσχειν αὐτός. Non enim hanc diuerſam eſſe iudico lectionem, ſed gloſſam veræ lectionis. Ortus error ex abbreuiatura in verbo δεῖν, & ſimilitudine litteræ δ cum α, initio vocis ἅπαντα. Nam δ Græci libri manu ſcripti ſic habent pictum, ac ſi tale u Latinum eſſet, vnde non pauci manaſſe reperiũtur errores in manu exaratis. Et in notis ad Dionem Caſſium noſtris idem alicubi adtigimus.

A AD LIBRVM VII. DE CYRI EXPEDITIONE.

PAg. 395, D. pro καὶ πάλιν ἐκεῖνον ἀποδεδρακέναι, ſcribe πάλιν ἐκεῖνον. Sic & Romulus reddidit.

398, A. pro ὡς κώμας καὶ Θρᾳκῶν καταλαβόντας, ſcribo καταλαβόντας. Nam καταλαβεῖν εἰς ἀγοράν, εἰς κώμας, rectum eſt; non καταλαβεῖν εἰς ἀγοράν. quippe καταλαβεῖν κώμας dicunt, vt Demoſthenes, καταλαβεῖν τὰς πόλεις.

B * 401, B. Vides heic ſcriptum Σηλυμβρίας. Ego quum iſtic eſſem, nec à Turcis, nec ab ipſis Græcis aliter hoc opidũ nominari audiui, quam Σηλυβρία, Silyurian, non Selybrian, minus Selymbrian: quod ſane quum corruptum eſſe iudicem, marginibus alteram illam ſcripturam adnotaui.

Ibidem, E. pro ἀγῆ Μαιδίων, legitur etiam καὶ Αμαδόκῳ in libris Σιδωνίων.

C 421, C. H. Stephanus ſequutus editionem Florentinam, hunc locum ita legit: οὐκοῦν τὸ μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι σε ὃ καὶ τὴν βασιλείαν σοὶ κατεργασάμενον τούτων τῶν χρημάτων ὑπὸ σοῦ πωλεῖσθαι. atque hæc verba ſic interpretatur, emendata verſione Romuli, *Primum itaque fides à te his ipſis etiam quibus regnum paraſti, pecuniis venditur*. At Seuthes regnum paternum pecuniis redemiſſe dici nequit. Et quæ fuerint illæ pecuniæ, quibus regnum parauerit? nonne Xenophon paullo ante Seuthen ait in magna pecuniæ inopia tantum ea re paraſſe regnum, & mi-

D litum animos excitaſſe, quod verax fore crederetur? Ego quod pace Stephani dixerim, exiſtimo propius ad Xenophontis mentem Romulum acceſſiſſe, ſi ſolam interrogationis notam tollas, quam Romulus habet. Nam vt explicem, quid ſentiam; legendum aliter arbitror, quam in Florentina, & ipſius editione legatur, nimirum hoc modo: οὐκοῦν τὸ μὲν πρῶτον, τὸ πιστεύεσθαι σε, ὃ καὶ τὴν βασιλείαν σοὶ κατεργασάμενον τούτων τῶν χρημάτων ὑπὸ σοῦ πωλεῖσθαι. quorum hic ſenſus eſt: *Ergo primum*

E *hominis fide digni exiſtimatio, qua quidem etiam regnum tibi adquiſiuiſti, abs te hac pecunia* (quam ſcilicet militibus debitam tibi ſeruas) *venditur*. Vides optime cum ſuperioribus hæc cohærere. Negabat Xenophon, Seuthen initio quidquam militibus numeraſſe, ac nihilominus illos ſe ipſi adiunxiſſe dicebat. Cur illud? quia fore creditum eſſet, vt quæ promiſiſſet, re ipſa præſtaret. Hanc igitur exiſtimationem hominum de ipſo primum ait

F amiſſurum, ſi pecuniam militi promiſſam retineat. H. Stephanus editione ſecunda probat.

* Ibidem, D. Quid ſit ἐνίοισι, notum eſt vel ex hoc, quod paullo ante dicitur p. 413, E. ἐν ἐπιλήψει ἐνίων, *ſtabat in loco, de quo audire omnia poſſet*. Quapropter heic equidem ἐνίοισι ſcripſiſſe Xenophontem arbitror. Nam huic reſpondet, τὸ ὑπὸ σοῦ ἀρχόμενον, quod ſequitur. ἐνίοισι. ἐνίοισι.

* 413, C. pro ἀναιτίους τινὰς ἐνδείξειας μοι πρός σε, ſcribendum ἀναιτίους τινὰς ἐνδείξειας μοι πρός σε. His exaratis,

G vidi animaduerſum hoc etiam ab H. Stephano ſecunda editione.

* 415, D. Bis heic irrepſit in locum indebitum, nomen Λυδίας, priori commutandum cum voce Ασίας, quum mare minoris Aſiæ Xenophon intelligat, adluens expreſſa heic loca, Helleſponto vicina, remota longè à Lydia: ſecundum, verſu ab hoc tertio, in vocabulum Μυσίας mutandum. Nam

Lydiæ

Lydiæ non eſt oppidum Pergamus, ſed Myſiæ, vicinum Troadi.

* 427, B. pro [illegible], admitto potius lectionem marginis [illegible], ſed emendatam: vt ſcribatur, [illegible], *Deum illum non amplius culpabat.* Et intelligitur Iupiter Milichius, de quo dixerat hariolus paullo ante, quod impedimento Xenophonti eſſet.

AD PRIMVM HISTORIARVM GRAECARVM.

Titulus [illegible].

* PAg. 428, A. Initio monendus lector, titulum librorum ſequentium vere Xenophonteum eſſe qui nonnullis in libris reperitur, [illegible]. Nam à quibuſdam inepte datur eis inſcriptio [illegible], quaſi à Thucydide relicta Xenophon libris hiſce complecti voluerit. Nihil enim in his reperitur, quod ad hiſtoriam Thucydidis pertinẽs, & à Thucydide neglectum, cuiuſmodi ſcimus dici & eſſe [illegible], Xenophon ſuppleuerit: ſed nouam ſcribit hiſtoriam rerum Thucydidis ætatem ſubſequutarum, & vſque ad XLVII. annos à fine hiſtoriæ Thucydideæ pertinentium. Has res Thucydides videre non potuit, dudum ante mortuus: Xenophon & vidit, & litteris prodidit, vt è chronologia Xenophontea, in adpendice tomi ſecundi exhibita, liquido perſpici poteſt. In ea vero quum nonnulla reperiantur, à communi chronologorum opinione diſſidentia, præſertim Dauidis Chytræi, qui Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, chronologias ſcripſit: quorũdam tibi noſtrorum rationem heic reddere lubet, optime lector, ne quid à me factum temere putes, qui à pleriſque diſſentire ſum auſus. Simul à propoſito noſtro emendandi corrupta non diſcedemus. Nimirum hi Xenophontis exemplaria vitioſa non prius corrigenda ſibi duxerunt, ſed numeros in eis poſitos, vt mendis carentes, ſequi ſimpliciter maluerunt. Eos igitur eadem opera tibi repurgatos dabimus.

An [illegible] dici hæc debeant.

Chytræus. Quædam in chronologiam confirmata & correcta.

Thucydidis & Xenophontis cohærentia.

Primum id obſeruandum, quod margini editionis huius, initio primi [illegible] adſcriptum: incipere Xenophontem, vbi Thucydides deſierit. Ergo pugna Mindari, à Thucydide deſcripta, non repetitur à Xenophonte; ſed poſt illam noua prœlia maritima deſcribuntur. Horum primum eſt, quo rurſus Hegeſandridæ ductu victores exſtitiſſe Lacedæmonios, expreſſè recitat Xenophon; nimirum poſt victum à Thraſybulo & Thraſyllo ducibus Atticis inter Abydum Seſtumque Mindarum, paucis diebus inter priorem & hanc pugnam interiectis, vt ipſemet loquitur. Deinde ſequitur altera Mindari pugna, cœpta per occaſionem victi tunc in Helleſponto cum XIIII nauibus Doriei: qua quidem Athenienſes denuo Mindarum, & Pharnabazum auxiliarium, Alcibiade cum XVIII. nauibus ſuperueniente, vicerunt. Prœlio priori periere Lacedæmoniis XXI. naues, ſi recte memini, & abfuit Alcibiades: hoc captæ XXX. naues, Alcibiade præſente, cuius aduentus opportune victoriam Athenienſium adiuuit. Tertio pugnatum à Mindaro ad Cyzicum, eoque prœlio Mindarus fuit cæſus, & LX. naues Lacedæmoniis ereptæ, tota claſſis eorum ſcilicet, exceptis Syracuſanis nauibus; quas ipſimet Syracuſani exurere maluerunt, quam permittere vt in hoſtis po-

A teſtatem venirent. Hæc ad annum belli Peloponeſiaci XXI pertinent, quo geſta pleraque Thucydides recitat: Xenophonti cetera debemus. Ex hoc etiam conſtat, iſto XXI. belli anno fuiſſe functum ephori officio Spartæ Alexippidam, ceu videre de Chronologia mea licet; cuius rationes, ob ephororum ſucceſſionem continuam, quorum magiſtratus annotinus erat, abſque dubio firmæ ſunt.

Annus XXI. belli Peloponeſiaci.

Cur Chronologia hæc certior aliis.

Sequitur annus belli XXII ephoratu Miſgolaidæ notabilis. Hoc [illegible] fuiſſe apud Lacedæmonios, & anno fortaſſis etiam ſequenti, mirum videri non debet; quum claſſe deleta, non eſſet cur nauarchum, Mindaro extincto, ſucceſſorem mitterent. Interim ope Pharnabazi ad Antandrum noua claſſis exſtructa. Fortaſſe tamẽ aliquis putet, Paſippidam ſtatim Mindaro ſucceſſiſſe: licet id Xenophon aperte non prodat. Vere tamen nauarchus eſſe non potuit, quum is etiam magiſtratus anno finiretur.

Annus XXII. [illegible].

C Annus belli XXIII. Ephorum habuit Iſiam.

Annus XXIII.

Annus belli XXIIII ephorum Spartæ habuit Aracum; claſſis vero Laconicæ præfectum reabſe Paſippidam; cuius Xenophon expreſſè iam mentionem facit, quod claſſem à ſociis collegerit, eique præfuerit: & exſilio multatum narrat ob Thaſiorum ſeditionem, cuius vna cum Tiſſaphetne auctor fuiſſe credebatur.

Annus XXIIII.

Paſippidas claſſi præfectus.

Anno XXV. clare Xenophon, ac bis quidem, ephorum fuiſſe tradit Euarchippum, & in eumdem annum incidiſſe refert olympiadem XCIII. quod notandum propter olympiadem XCIIII. quam ſuo repetituri loco ſumus. Apud claſſem vero Laconicam fuiſſe dicit Crateſippidam nauarchum, quem diſertis verbis Paſippidæ ſucceſſorem nominat. Sed poſtea, quo loco concluditur hic annus, (pag 435, B.) fuiſſe belli Peloponeſiaci vigeſimus & ſecundus legitur. Heic reponendum aio numerum veriorem, anni ſcilicet XXV.

Annus XXV.

Crateſippidas nauarchus.

Numeri vitiati corriguntur.

Anno XXVI. erat Ephorus Pantacles, at Laconicæ claſſis præfectus Lyſander. Mutandus igitur pag 442, E. m. numerus anni XXIIII. neceſſario, in XXVI.

Annus XXVI.

Lyſander nauarchus.

Anno XXVII. belli huius, Ephori munus geſſit Pityas, nauarchus fuit Callicratidas. Ergo pag. 454, B. m. poſitus numerus XXV. vitioſè ſcriptus eſt, & cum XXVII. commutari debet.

Annus XXVII.

Callicratidas nauarchus.

Anno XXVIII. fuit Ephorus Archytas, claſſis autem præfectus Aracus, & eius loco Lyſander, cum legati poteſtate, ceu pronauarchus.

Annus XXVIII.

Lyſander pronauarchus.

Reſtant ſex ad belli finem menſes, qui ad XXIX. annum pertinent, quo ephoratum geſſit Eudicus: vti Xenophon ſcripſit, initium belli fuiſſe, quum Ephorus eſſet Æneſias: finem, quũ Eudicus. Idem ait, hoc anno fuiſſe XCIIII. olympiadem, quæ ipſa quoque computatio recta eſt, & cum rationibus hiſce noſtris conuenit. Ita iam plana ſunt omnia, ſublatis vitioſis numerorum ſcriptoris: quæ Chronologis noſtris, vt dixi, non mediocriter alucinandi occaſionem præbuerunt. A Chytræo quidem tradita biennij ferè ſpatio nonnumquam à veris temporibus aberrant.

Annus XXIX.

Olympias 94.

* 428, B. pro [illegible], ſcribendum arbitror, [illegible]. Leue quidem hoc videtur, ſed non omnino negligendum. Sic infra, pag. 441, D. [illegible]. Vtrobique rectum ex-

preſſi ſenſum, de quo non cogitans quidam, ceteroqui Græcæ peritiſſimus, atque illi adeo genti adfinis, ſuſpectum hoc verbum habuit, & pro eo reponendum ὅρμα cenſuit, nulla quidem id ratione. Nam ἀνάγειν verbum nauticum eſt, quo ſignificatur euaſio de locis artioribus, in ſpatioſius & liberum pelagus. Italici nautę (alargarſi) dicunt, & andar alargo. Ipſemet in his nauigaui locis, quibus hæc contigiſſe ſcribit Xenophon. Extra Helleſpontum, quo is anguſtiſſimus eſt, infra geminas arces, quæ fretum illud tuentur, & Dardanelli à noſtris vocantur, Dardan ili, à Turcis, (olim quidem arx Europæa Seſtus erat, Aſiatica vero Abydus, nunc Turcis Aydos, vt hiſtoriæ Muſulmanæ libro IIII. oſtendimus) apertum ſe mare ſtatim offert, in cuius litore læuo prodeuntibus è dicto freto Helleſpõtico ſpectatur Phrygiæ Troias, & Ida mons, *cum campis, vbi Troia fuit*, ſecundùm poëtam. Heic Rhœteum promontorium Troiadis, & Sigeum, monumentis Achillis, & Aiacis nobile, quod nautę noſtri Capo Ienitzari nominabant, ceu promontorium Ienitzarorum. Hoc loco Dorieus, inquit heis Xenophon, ὡς ἀνεὶ εἰς Ῥοίτειον ἐώκει, *quum circa Rhœteum in mare largius produxiſſet*, naues ad terram ſubducebat. Nec Rhœteum à Sigeo procul abeſſe, de libro XIII. Diodori Siculi patet, vbi narrans eadem, ὄντα τὸν Δωριέα, inquit, ὄντος αὐτοῦ περὶ Σίγειον τῆς Τρωάδος, *quum eſſet Dorieus propter Sigeum Troadis*. Vt autem locorum interualla, ſecundum hodiernas adpellationes, lector cognoſcat; hæc addere lubet. Ab arce Dardanellorum Aſiatica, quondam Abydo, in Aſiatico litore, quod nauigantibus è freto ad læuam eſſe diximus, abeſt Chiſime milliario Græco vno. Illi loco Simois fluuius nomen dediſſe videtur, cuius heic oſtium. A Chiſime Peſkiam milliaria Gręca ſunt octo. Peſkia diſtat à Capo Ienitzari, hoc eſt à Sigeo, milliaribus quatuor. Vnde colligi videtur, Peſkiam eſſe Rhœteum. A Capo Ienitzari ad Tenedum milliaria ſunt XII. A Tenedo ad Troiæ ruinas, milliaria X. A Troiæ ruinis ad Capo Santa Maria, quod Iarganum Aſiæ promontorium eſt, è regione inſulæ Lesbi, nunc Mitellini, milliaria XL.

ἀνάγειν, verbũ nauale. Alargarſi. Dardanelli. Aydos, Abydus. Sigeum. Capo Ienitzari. Chiſime. Simois. Peſkia. Rhœteum. Capo S. Maria. Iarganũ.

* 431, D. Mutilatus eſſe videtur hic locus, ſi διαφόρων retineri debeat: οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου, διαφόρων, ἐρωτῶν. Ita quidem hæc dici videntur, ac ſi ſcripſiſſet Xenophon, οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου, καὶ πάντων διαφόρων, *quum nihil in eos culpa quiſquam conferret, & omnes rogarent*. Sed Pyrcamerus aliam ſcripturam ſuis in libris reperit, in qua pro διαφόρων, exaratum τῶν λεγομένων eſſet, hoc modo: οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου τῶν λεγομένων. vertit enim, *quum omnes his, quæ dicebantur, adſentirentur*: paullo rectius ſic interpretaturus, *quum nemo quidquam eorum, quæ dicebantur, culparet*. Ego prius iſtud διαφόρων ſequutus ſum, ſed non abſque ſupplemento illius, quod deeſt; tametſi lectionem alteram non incommodam iudicem, adeoque probabilem.

433, A. In his, Σελινουσίων ἢ Ἱμέρας, retinui lectionem vſitatam. In epitome vero Stephani Byzantij quæ ciuitatum nomenclatorem continet, ſcribitur Χίμαιρα, & ab Himera, tamquam oppido diuerſo, diſtinguitur. Citat etiam hunc ipſum locum. Ξενοφῶν, inquit, Ἑλληνικῶν πρώτῳ· * Συρακούσιοι ἐπὶ Χιμαίρας στρατευσάμενοι, ἀπέδοσαν ἐν τῇ μάχῃ δύο νῆας Σελινουσίων, Σελινουσίων ἢ Χιμαίρας.

*Stephani Byzantij nomenclator vrbiũ. Himera & Chimera Siciliæ. * προπεπονηκότες.*

434, C. Hæc verba, ἀνιοῦσι (ſcilicet ἐκ τῆς Σηστοῦ, *ab oppido Seſto*) ἡ στρατιὰ ἀνέβη εἰς Λάμψακον, Pyrcamerus aliter ſcripta legiſſe videtur, nimirum, ἡ στρατιὰ κατέβη εἰς Λάμψακον, *Ab oppido Seſto deſcendit Lampſacum exercitus*. Verum hoc & cum fide librorum omnium, & cum ratione pugnat. * Non enim Seſto Lampſacum deſcenditur, ſed aſcenditur ad * XXVII milliaria Græca circiter; & ita quidem aſcenditur, vt Helleſpontum traiici neceſſe ſit: quippe quum Lampſacus in Abydeno, id eſt, Aſiatico litore ſita ſit, ſupra Seſtum tamen, è regione Calliopoleos, vt è Muſulmanæ noſtræ libro XIII. videre eſt: quo loco Lampſacum à Turcis iam Lepſeke dici oſtendimus; quod ideo præterire ſilentio nolui, quoniam Franciſcus Billerbechius, in epiſtola de itinere ſuo ad Chytræum, nomen aliud prodidit. Hoc autem Lepſeke, Græcis Lapſaco, non nimis alienum eſt à veteri adpellatione; quum priſcis etiam in libris Λάψακος ſcriptum inueniſſe meminerim.

*Situs Lampſaci. * Pandectis Turcicis cap. 26. Λάμψακος: Lepſeke. Λάψακος.*

437, A. Perſuadere mihi non poſſum, hanc lectionem incorruptam eſſe, καὶ αὐτοὶ Ἡγησανδρίδας ἦγεν ἐπὶ Θρᾴκης, ἐπιβάτης ὢν Μινδάρου. Quo enim modo Hegeſandrides ſimul & ἐπιβάτης eſſe potuit, & dux? Nam initio certe primi huius libri narratur, eius ductu Athenienſes fuiſſe victos. Quapropter vt quid ipſe ſentiam, breuiter ſignificem: exiſtimo legendum, ἐπιστάτης τῶν Μινδάρου, hoc eſt, à Mindaro præfectus operis naupegicis. Numquam enim legere memini, ἐπιβάτας cum imperio nauibus præfuiſſe. At vero vox altera in iſta ſignificatione ſæpius à Xenophonte poſita eſt, ſicut & ἐπιστατῶν, cum alibi tum initio ἐφεστὼς, ſignificat præeſſe. Noßlimi quoque ſunt ἐργασταί, & ἐργαστείνες.

ἐπιβάτης. ἐπιστάτης. ἐργαστείνες.

* 439, A. pro his, λέγοντες ὅτι οἱ μὲν, ὡς κράτιστοι εἶεν τῶν παλαιῶν, dico ſcribendum, λέγοντες οἱ μὲν, ὅτι ὡς κράτιστοι εἶεν τῶν παλαιῶν: quæ quidem ſcriptura recta eſt.

Ibidem, C. Nequit hæc recipi lectio, quam H. Stephani, Florentina, ceteræ editiones ſequuntur, οὐκ ἔφασαν τῶν οἷόν τε αὐτοὺς ὄντας κινεῖν οὐδὲν σφαγιασάμενοι. Id quum nonnulli animaduertiſſent, legere maluerunt, καὶ οἷόν τε αὐτοὺς ὄντας. Verum hoc longius à priſtinæ lectionis litteris recedit. Multo igitur commodius hoc modo ſcribetur, οὐκ ἔφασαν οἷόν τε αὐτοὺς ὄντα, κινεῖν οὐδὲν σφαγιάσασθαι. Nam ex τε factum à rudi librario τῶν, deinde reliquæ voces οἷον & ὄντας ad hanc conformatæ, præſertim quum & aliæ ſequerentur, κινεῖν σφαγιάσασθαι, terminatione ſimili. * Probat quidem H. Stephanus, ſed ſuam addit coniecturam de ἰδίᾳ voce amiſſa, qua reſtituta ſcriberetur, οὐκ ἔφασαν δὲ ἰδίᾳ τῶν οἷόν τε αὐτοὺς ὄντας, &c. * Quod autem ſequitur verſu ab hoc quinto, ὅπερ δὲ δυνασθεῖεν, plane corruptum eſt, & ſic tamen à me redditum, ac ſi ſcriptum eſſet, ὅπερ μὴ δυνασθέντες, ὑπομνήσαι τὰς βουλάς. quæ ſcriptura recta eſt. Nam ita δυνασθέντες reſpondet ei, quod ſequitur, αὐτὸς δὲ μόνος λέξοντες. Huiuſmodi mendæ de Græcorum abbreuiaturis, quas vocant, oriuntur.

* 441, B Notas punctorum textui Græco inſerui, ſignificantes alicuius verbi defectum in his, ἀπὸ αὐτῆς ἐπιὼν . . . . πεζοὺς ἐπ' Ἀλκιβιάδου. Sic autem ſupplendum, quod deeſt, arbitror: ἀπὸ αὐτῆς ἐπιὼν, πέμψαι πεζοὺς ἐπ' Ἀλκιβιάδου. Nimirum eiuſdem verbi repetitio cauſſam calligrapho præbuit omittendi poſterioris. Quod ipſum dicendi genus adtinet, πέμψαι πεζοὺς, Xenophonteum eſt, & Atticum

cum ; habemuſque locum ſimilem in Sympoſio noſtri auctoris, p. 887, B. [illegible]

* 441, C. pro [illegible], commodius fuerit [illegible]. H. Stephanus [illegible] ſcripſit editione poſteriori.

443, B. C. Puncta ſignificant, aliquid deeſſe in his, [illegible] . . . . [illegible]. Ego ſic expleo, [illegible]. Idem, his ſcriptis, apud Hen. Stephanum nota[illegible] reperi.

* Ibidem, D. H. Stephanus heic, ad expediendam lectionem intricatam, pro [illegible] ſcribi vult [illegible], & deinde pro [illegible], reponi [illegible], me ſane adſentiente. Sed diſſimulare non debeo, ne verbum quidem [illegible], in his, [illegible], magnopere mihi hoc loco probari. Sic quidem reddidi ac ſi ſcriptum eſſet, [illegible]. quod etiam rectum arbitror, & alioquin vſitatum Xenophonti.

* 444, D. pro [illegible], quod in omnibus eſt, ſcribo [illegible], quod Atticis vſitatum ſcriptoribus. [illegible] vero, pro [illegible], nimis eſt poëticum ; & Xenophonti vix tribuendum: licet non heic tantum, ſed etiam multoties deinceps in editione Stephani & aliorum reperiatur, non aduerſantibus etiam manuſcriptis alicubi. Loca quidem ipſa notata ſunt à me ad marginem. Quod ſi quidem hic Atticiſmus eſt, edoceri velim, cur ille non etiam alibi ſupereſtibus in libris ſit obſeruatus. Sic [illegible] pro [illegible], vt poeticum adgnoſco, ita Xenophonteum non puto; quod tamen in Stephani quoque poſterioris editionis loco reperitur, qui pag. 492, C. editionis noſtræ legitur.

* 445, A. Vitioſè ſcripta ſunt illa, [illegible], quandoquidem ciues Mitylenæi ab Athenienſibus ſtabant. Itaque ſic illa mutanda potius, [illegible], quæ Porti eſt emendatio.

Ibidem, C. pro [illegible], lego [illegible]. Hoc vt faciam, monet me locus pag. 456, A. vbi nonnullis in exemplaribus [illegible], ſicut & heic, vitioſe legitur, in melioribus autem codicibus [illegible], vel [illegible]. H. Stephanus editione ſecunda margini adſcriptum probat, ſicut & quod ſequitur.

Ibidem. Pro [illegible], lego potius [illegible]. Sic enim huius loci ſententia poſtulat. * Neque deſunt exempla, in quibus [illegible] idem eſt, quod [illegible]. vt pagina ſequenti 446, C. [illegible]. ſcilicet [illegible], *poſtequam ceſſauit & conquieuit tempeſtas*. Etiam Heſychius expoſuit [illegible], per [illegible].

* Ibid. C. pro [illegible], legunt quidam [illegible], & verſu ab hoc tertio rurſum pro [illegible] ſimiliter [illegible]. Nam his ſpeculandi ſignificatum ineſt, aliud in [illegible]: ſicut videre licet hoc ipſo loco, paullo poſt, in his verbis, [illegible]. Ita legit Pyrcamerus, quem ſequi volui. Si tamen [illegible] & [illegible] retinenda ſunt, aliter reddi debent: nimirum priore loco, *Cum ij, qui ſtationem habebant*: altero ſic, *Tum qui erant in ſtatione*. Sic & paullo poſt, 447, D. [illegible], *qua cum Eteonico apud Mitylenam ſtationem habebant*.

ἐφορμεῖν.

* 447, A. In his, [illegible], abundat illud [illegible], atque induci debet ; quum de vno Hermone Megarenſi ſermo ſit.

* Ibidem, B. pro [illegible], reponendum [illegible]. Nam infra, p. 451, D. ita naues numerantur. Duces erant octo, quorum quiſque naues tres relinquebat. Hæ quatuor & viginti naues erant. Illis adiungebantur x. naues tribunorum pedeſtris militis, (hi namque Xenophonti ſunt [illegible]) & x. Samiorum, & tres nauarchorum. Hæ ſimul XLVII naues conficiunt.

450, C. pro [illegible], ſequutus meliores libros, lego [illegible]. H. Stephanus editione altera margini adſcripſit.

* Ibidem. Quis ille [illegible] fuerit, ignoratur. Sunt qui [illegible] loco, putent [illegible] nomen reponendum, hominis & illud æquè obſcuri. Fortaſſe [illegible] mentio rectius huc congruerit, qui legibus apud Athenienſes latis inclaruit.

Ibidem, D. Eorundem auctoritate pro [illegible], repoſui [illegible] ad marginem. H. Stephanus laudat.

Ibidem, E. pro [illegible], legendum aio, [illegible], & quidem ita faciundum neceſſario. Quo enim modo ceteroqui ſequentibus hæc verba [illegible] reſpondebunt ? Non enim dici poterit, [illegible]: item, [illegible], cum ceteris. H. Stephanus editione altera, monitu meo, margini adſcripſit.

451, A. Adnotaui coniecturam meam ad marginem. Sunt enim plane contraria, [illegible], & quæ his ſubiiciuntur, [illegible]. Quamobrem putaui commodiſſime [illegible] poſſe in [illegible] mutari. quod ſi fiat, facillimus eſt loci ſenſus. Bilibaldus quidem ita legiſſe colligitur, quum dixerit, *Ne inultae pereant.*

* Ibidem, B. Locus eſt impeditus, & explicatu difficilis in hiſce verbis, [illegible]. Equidem ita reddidi, ac ſi ſcriptum eſſet: [illegible] ſenſu tali, *Veniat vobis in mentem, quam id triſte futurum ſit, & inutile: ac praeterea, ſi capitis ſententia tot in homines lata, vobis à ſudicio, aberrauerit*. Verba quidem illa, [illegible], ſatis vſitatam habent [illegible], ac ſi diceretur, [illegible], vt etiam loqui Græci ſolent, [illegible] ſubintelligendo [illegible]. Monet autem Athenienſes, vt conſiderent, quam triſte futurum ſit, ac inutile, ſi vel vnum (id enim præceſſit) innocentem interfecerint: ac multo magis, ſi capitis ſententiam in tot homines errore ducti tulerint. Hic verborum ſcopus eſt, à quo Hen. Stephanus aberrat, dum abeſſe quiddam, nimitum [illegible], putat, quod præcedentibus, [illegible], reſpondere debeat.

* Ibidem, D. Illud [illegible] diuido in [illegible], ſcilicet [illegible], quod præceſſit. *Quibus*, inquit, *in rebus duces deliquerint*. non, *quo pacto deliquerint*, quod prius ſequutus eram.

AD LIBRVM II. HISTORIARVM GRÆCARVM.

PAg. 454, B. Lego, [illegible], non [illegible]. Nam aliter hunc appellari, quam Darium, nuſquam legere memini. Mendum i-

dem pag. eadem etiam litera C. corrigo, ἐλέγετο πρὸς Δαρεῖον, non Δαρειαῖον. Intelligitur enim Darius, Cyri minoris pater, * cognomento Nothus, non Xerxis, vt heic ſcribitur, ſed Artaxerxis filius, eius qui Μακρόχειρ ſiue Longimanus fuit adpellatus. ideoque heic & illud emendandum.

* Ibidem. in his, οἱ διέτεινον ἄρα τὰς κόρας τὰς χεῖρας, rectius ſcribetur ἐνδεδυκότες, eo ſenſu, quem expreſſimus. Idem & ab aliis, Porto præſertim, deinde notatum reperi. Corem vero arbitror eiuſmodi manicam eſſe longiorem, quali nunc in exterioribus veſtibus ſuis & Vngari vtuntur, & Turci; qui è Perſide profecti, velut oſtenſum alibi prolixius, haud dubiè veſtitum etiam Perſicum in alias ſecum regiones adtulerunt. Nec mutare ſolent veſtium formas hæ nationes, originis eiuſdem, quam lib. II. Muſulmanæ declarauimus opinione ſingulari, & ab aliorum iudiciis diſcrepante, ſed vera. Propendent hæ Turcorum manicæ propemodum ad terram, menteis talaribus (quæ μανδύας Perſico vocabulo Græcis * dicuntur) longitudine pares. Candys vero Perſicus caruiſſe manicis videtur, idque propterea, quod fibula necteretur; vt è priſcorum monumentis hoc obſeruatum, libro [illegible] VIII. 214. ad marginem notaui. Qua ipſa de cauſa veſtem hanc in primis militarem, & quidem equeſtrem fuiſſe conicio. Sed ad inſtitutum. Ad illud, quod ſequitur, ὁ δὲ κόρος ἦν μακρότερος ὁ χειρὸς, notatam editione priori, ſcribendum μακρότερον ἢ χειρὸς, nec male quidem: ſed melior Porti ſcriptura, μακρότερόν τι χειρίδος, longius quoddam manica: nimirum vt planè Turcica longior illa manica, quam modo propendentem ad terram deſcripſimus, intelligatur.

κόρος Persica.

μανδύας, mentea.

** Pandectes Turcicus cap. 119.*

Κάνδυς Περσικός.

* 455, E. pro ἀπεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα, neceſſario ſcribendum, διεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους πεντεκαίδεκα. id eſt, Erat heic interuallum in Helleſponto ſtadiorum quindecim: quod rurſum eſt tantumdem, ac ſi dixiſſet: Diſtabat illic Helleſponti litus vnum ab altero ſtadiis XV, videlicet dimidio milliari Germanico, vel duobus milliaribus Græcis ſiue Romanis. Ad Chiridocaſtrum quidem, vt oſtendimus * alibi latius, quo loco planè anguſtiſſimus eſt Helleſpontus, latitudine ſua Græcum vnum milliare non ſuperat. Hæc eſſe vera, teſtis ipſe oculatus adfirmare poſſum. Sic διεῖχε recte redditur. Nam ſi quis dicat, ἀπεῖχεν ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ (ſcilicet Λαμψάκου) σταδίους ὡς ιε, ſic interpretandum, Aberat Helleſpontus è Lampſaco ſtadiis quaſi XV. prorſus fallerur, vti lapſus eſt heic & Pyrcamerus, quum Lampſacus, hodie locorum illorum incolis Lepſeco, ſit è regione Calliopoleos ad ipſum Helleſpontum ſita. Et aliud eſt διεῖχε, quam ἀπεῖχε. Notum etiam, ταύτῃ ſignificare hoc loco. Sic alibi οἱ ταύτῃ Ἕλληνες, qui ſunt hoc loco Græci.

Hellesponti latitudo ad Callipolim.

** Pandectis Turcicis cap. 24. Qua Hellespontus anguſtiſſimus.*

457, D. poſt [illegible] inſerſit Bilibaldus Pyrcamerus hæc verba: At ille (Philocles) ad calamitatem minime demiſſus, reſpondit; Ne victor ageret, quæ victus paſſurus fuiſſet. Deinde lotus, ac ſplendida ſumta veſte, ante alios, vt ſingularetur, proceſſit ciues. Ea vero Plutarchus non è Xenophonte, ſed Theophraſto, ſe profitetur exſcripſiſſe. Quamobrem hæc nullis in exemplaribus Xenophonteis inuenta, viſum eſt tamquam aliena delere ac omittere.

* 459, D. Hæc verba corrupta ſunt, οἱ βουλόμενοι αὐτὸν πρῆξαι πρὸς Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξειν Λακεδαιμονίους. ſic autem & ſuo reponenda loco, & integranda ſunt: οἱ βουλόμενοι αὐτὸν πέμψαι πρὸς Λύσανδρον ἢ Λακεδαιμονίους, εἰδὼς ἥξειν, ἔπεμψαν, &c. Quod ſtatim ſequitur, ἀντέχουσι πρὸς τὸ τεῖχος, etiam ἀντέχουσι πρὸς τῷ τείχει ſcriptum reperitur, in ſignificatione reſiſtendi.

* 469, A. pro τὸ μένειν, ſcribendum ἔτι μένειν. Nam illud ἔτι, reſpondet verbo ἐχρῆσθαι ſequenti, alterum τὸ non reſpondet, nec τῷ H. Stephani. Sic itidem tam multa mutari non neceſſe eſt ſecundum eumdem, quum addidit, etiam pro τὸ μένειν ὅσον ὡς δυνατοὺς, ſcribi poſſe τῷ μένειν [illegible] δυνατώτερος.

Ibidem, C. & 470, B. In omnibus editis antehac libris etiam Stephani, legitur ἀρμοσταῖς. Sed ego Pollucis, Heſychii, Suidæ, interpretis Ariſtophanis, aliorum ſequutus auctoritatem, ſcribendum ἁρμοσταῖς non dubito. H. Stephanus editione ſecunda in contextum recepit, ἁρμοσταῖς ad marginem reiecit.

472, D. pro ἐπιχειροῦσι μόνοι ἐπ' αὐτούς, ſcribo ἐπ' αὐτούς. Sic & Bilibaldus legit, & ſtatim heic ſubiicitur, ὅτι δεδιότες, non autem ὅτι δεδιότες.

473, B. Sequitur lectionem Florentini codicis H. Stephanus, extraquam quod pro ὅτι καὶ ſubſtituit ὅ,τι καὶ, virgula ſcilicet interpoſita; quam tamen in adnotationibus tollendam eſſe cenſet, ac recte quidem. Ceterum in aliis libris locus hic ita legitur: οἱ δὲ καὶ εἰδότες, ὅτι καὶ cum ceteris: nimirum addita voce εἰδότες, quæ in editione Florentina deſideratur. * Heic excandeſcens editione ſecunda noſter ille Stephanus, Quicumque tandem, inquit, illi ſunt libri, in quibus εἰδότες extitat, ſcripturam certe non magni momenti habent: quum locus hic eo participio facile carere poſſit, meam interpretationem ſequendo. Itane vero omnibus licebit, in ſcriptoribus bonis inuentas voces & verba prorſus omittere, modo quis fingere poſſit interpretationem, quæ illa non contineat? Belle profecto. Si noſtris in libris omiſſum aliquid tale repertum foret, nequaquam id ſilentio ſibi duxiſſent prætereundum. Nunc à nobis inuentum, ſcripturam, te iudice, non magni momenti habet. Adgnoſce vero ingenium tuum, aliorũ iudex, quod te recta nihili facere propterea cogit, quod abs te profecta non ſint. Sed cogita viciſſim, quam multis abs te cito illitis editio Xenophontea carere potuiſſet, ſi conſilium in ſegregandis lectionibus veris à gloſſarum expoſitionibus adhibuiſſes.

Iidem libri noſtri non ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄντος habent, (quod in Florentino & Aldino codice repertum H. Stephanus in textu quidem ipſo retinuit, ſed in adnotationibus quaſi ex ingenio correxit) ſed planiſſime ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄντος. Hoc equidem adiicere propterea volui, vt oſtenderem, alicubi etiam Germanicas editiones non ſine fructu me conſuluiſſe.

473, C. Ridet hoc loco H. Stephanus perquam ſalſe cuiuſdam diuinationem acutam, vt ipſe adpellat, & ingenioſam; qui pro ἀπεξίωσαν, quod eſt in editione Florentina, legendum cenſuerit, ἀπεμαχέσαντο. Non nego rectius facturum fuiſſe, ſi ſequutus editionem Aldinam ἀπεξίωσαν ſcripſiſſet: ſed quum in Germanum hominem lepidam illam diuinationem confert, neſcio qui ſit, vt inſolentius mihi aliquanto in nationis noſtræ homines inuehi videatur, quos ipſe tamquam ex alto deſpiciens, τὸν ἐγκέφαλον ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖν, hoc eſt, cerebrum in plantis conculcatum geſtare ſcribit, ac ver-

H. Stephanus Germanomaſtix.

ac verſiones hypocauſticas conficere. Numquam moleſtè tuli, vituperari ab ipſo pleroſque typographos Germanos: quod reabſe conſtet, quoſdam non niſi ſui lucri ratione habita, libros mendis propemodum infinitis fœdè deformatos cudiſſe, ac recudiſſe. Verum tranſiri ad alios quoque, non ſatis æquum eſſe arbitror. Quod ſi lepidum illum diuinatorem exagitare volebat, non ad Germanum aliquem tantum reſpicere debebat. Sunt enim complures aliarum quoque nationum homines, qui reſtituendis locis auctorum deprauatis laborarunt, non omnes eadem vel induſtria, vel felicitate ingenij. Certè hoc ipſum [illegible], quod ineptè alteri ſubſtituitur, profectum ab homine Gallo fuit, Brodæo nimirum Turonenſe: quem tamen ego tantum abeſt, vt inſectari propterea velim, vt etiam verè lubenterque fatear, multa fuiſſe ab illo viro rectè non in vno auctore reſtituta. Nimirum aliquando bonus dormitat Homerus. * Henrico ipſi nonnumquam ita omnia frigent, vt hypocauſto indigeat. Profectò multis in locis editionem Florentinam, in multis Aldinam tantum, aliis non conſultis, ſequutus eſt: vbi nos rectius alios legiſſe animaduertimus, idque perſpicere de notis his noſtris lector ſparſim poterit. Nec eſt, quod obiiciat mihi, quæ de Aldina editione, apud Germanos ignorata, neſcio quibus inſultans, non bene profert vltimo partu ſuo: quum hæc mihi non defuerit, optimo viro, & optimè de litteris, etiam inſigni cum fortunarum iactura merito, Ioanne Oporino, liberali beneuolentia mihi eam cum aliis quibuſdam exemplaribus ſuppeditante; quod aliunde tunc Aldina commodè potiri non poſſem.

Brodæus, Gallus.

Ioan. Oporinus.

* His exaratis, inueni editione Stephanea ſecunda nos Germanos hypocauſticarum quidem verſionum crimine ſubleuati; ſed in plantis conculcati cerebri geſtationem reperi. Ridere lubet hominis talia, qui ſimilem iacturam facere, quam eleganter adeo prius vſurpatum hoc loco prouerbium perire ſibi maluerit: quum non deprehendat, cui nunc quod nobis adfingit, proculcatum in plantis cerebrum hæreat, vti tum ex aliis tum è gloſſarũ catalogo, cuiuis exiſtimare licet. Teſtor autem ad omnes, quibus hæc legere continget, hanc me commemorationem de irriſione noſtrorum prorſus hac editione ſecunda non modo cogitaſſe delere, ſed etiam planè deletam ſuſtuliſſe, quum meum ſecundæ lucubrationis exemplar pæne iam ad vmbilicum perductum eſſet. Sed quoniam fronte alacri factam Germanis iniuriam editione ſua Xenophontis altera quaſi renouare voluit, non iam prius exarata reuocare poſſum amplius; ſed dico, hunc hominem iterata ſcriptura neſcio qua totum hoc Germano euidenter adfingere; quum Germanum ipſe nullum nominare queat, auctorem ego Gallum, Brodæum Turonenſem, prodiderim: è cuius lectionibus Xenophonteis Brylingerus, typographus, ab ſe publicatis, hoc [illegible] ſumſit.

* 476, A. Nimis hoc poëticum eſt, non Atticum, quod & ζάγκλα legimus in H. Stephani editione, ſicut & [illegible] paullo ante indicauimus: quum ſemper τ̀ [illegible], & [illegible], hactenus Xenophon dixerit, nec aliter loqui debuerit. Stephanum quum dico, poſteriorem Xenophontis editionem poſt Florentinam, & Aldinam, & alias intelligo; ceteris ideo non excluſis.

* Ibidem, D. Hic locus vnus eſt ex iis de quibus ad pag. 6, C. primi [illegible] diſſerui. Nam pro [illegible], dico ſcribendum [illegible], ac de Suidæ ſententia [illegible] interpretor [illegible], *morigeram & obſequentem.*

* Ibidem 477, A. pro [illegible], reponendum [illegible]. H. Stephanus feſtinè putat expungendum [illegible].

* 479, A. Vitioſa ſunt iſta, [illegible]. nam [illegible] nequit accipi [illegible]. Itaque Portum ſequor, ita ſcribentem: [illegible]. Sequuntur & iſta corrupta, [illegible], ſic integrius ſcribenda, [illegible]. Portus ex Plutarchi Solone legem de canibus profert, at locum hunc ipſum non emendat.

AD LIBRVM III HISTORIARVM GRÆCARVM.

*PAg. 480, A. Hic eſt ille locus, quem alicubi Plutarchus hiſce verbis adtigit: Ξενοφῶν αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε. καὶ Θεμιστογένη λέγει ταῦτα συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ, διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος: hoc eſt, Xenophon ipſe ſibi fuit hiſtoria, deſcriptis iis quæ adminiſtrauit vt dux, & præclare geſſit. Themiſtogenem vero Syracuſanum de his ſcripſiſſe dicit, vt plus fidei nanciſcatur, dum de ſeipſo, tamquam de alio, narrat; ſcriptionis gloriam alij largiens. In his autem poſt Θεμιστογένη adiectum à me λέγει, quod * in editis deeſt, & periit propter ſimilitudinem cum [illegible] ſyllabis vltimæ vocis proximæ.

**Plutarchi locus emendatus.*

Ibid. D. Sequor lectionem verbi [illegible], pro [illegible] à me notatam in margine libri. Eamdem & Bilibaldus ſuis in libris repererat, vti de conuerſione ipſius colligi poteſt. Si Florentinam mauis, quam & H. Stephanus ſequutus eſt, hæc erit ſententia: *Omnes enim vrbes audiebant, hominem Lacedæmonium cum imperio præeſſe.* Noſtram Stephanus ad marginem notauit.

* 481, D. In his, [illegible], illius verbi [illegible] loco reponendum adfirmo [illegible].

486, D. Locum hunc non rectè interpretatus eſt Bilibaldus, nec quidquam in verſione mutauit editio prior H. Stephani. Vnum eſt, quod moneam, me ſequutum eſſe lectionem, in qua editi libri omnes conſentiunt, vna particula demta, nimirum [illegible], non [illegible]. Planè autem ab hac lectione veteris interpretis conuerſio diſcrepat. Sunt enim hæc ipſius verba: *Quos tanquam in cauea in vallo deprehenſos circumdederunt.* Itaque ſuſpicari licet, eum [illegible] mutaſſe in [illegible], quod caueam reddidit, aut cauſam. Id equidem probare non poſſum, niſi libri manu exarati fidem eius mihi faciant. Nec ignoro, Brodæum etiam ex ingenio ſic locum hunc correxiſſe, vt vel [illegible], vel [illegible] legendum cenſuerit: ſed eum ſæpius animaduerti conjecturas ſuas ad interpretum verba direxiſſe.

* Ibidem. Non putat tolerandum illud [illegible] H. Stephanus, & rectè quidem. Sed quum mutet in [illegible], arbitror aliud minori cum

diſſimilitudine ſubſtitui poſſe, nimirum ἐνεχείρησε, quod margini adſcripſi.

483, C pro Ἀταρνία, notaui ad marginem legendum eſſe Ἀτάρνα. Sic enim Stephanus Byzantius nomenclatore [illegible]. Certe Ἀταρνία ſi vertas, dices Atarnenſem. Idem ſupra quoque in extremo v i i. [illegible] libro notatum à me fuit.

489, A. Quin iſtis in verbis, [illegible], aliquid vitij lateat, equidem non dubito. Primum φθονεῖν cum patrio & dandi caſu conſtrui plane conſtat. Plutarchus Cæſare, ὁ Κάτων, φθονῶ σοι [illegible]. Nam quum alicubi etiam accuſandi caſum admittit, aliam ſignificationem habere videtur, videlicet ſuccenſendi. Deinde pro [illegible] ſubſtituendum videtur [illegible] vocabulum. Præceſſit enim, Tiſſaphernem [illegible] deſignatum fuiſſe. Quare fuerit hæc, puto, germana lectio, [illegible] Τισσαφέρνει. Eam tamen quia de manuſcriptis probare non potui, nihil immutare volui. H. Stephanus de meis ſumtam editione ſecunda margini adſcripſit.

* Ibidem, B. Superfluum illud ἂν videri queat in his verbis, ὡς ἂν [illegible], quæ rectius in quibuſdam, ὡς [illegible]. Sed memini eorum quæ ſuperius ad p 382 D. notata, & deinceps ad pag 500, F repetentur.

491, C. Quod heic pro [illegible] ſcripſerim [illegible], non Stephani Byzantij tantum auctoritate factum eſt, ſed ipſius etiam Xenophontis, qui paullo poſt 491, C. opidum hoc [illegible] adpellat. Henr. Stephanus ad marginem hunc adſcripſit.

Ibidem, D. Quin pro [illegible], ſcribi debeat [illegible], non eſt cur dubitem. H. Stephanus hunc in contextum recepit.

Ibidem, E. Locus hic mancus eſt, ac propterea dubium non eſt, quin ante [illegible] deſit τὸ articulus, [illegible], quod quidem prouerbij forma profertur. Sed quæ ſequuntur, magis mutilata ſunt, [illegible] Λακεδαιμονίοις. Ego ſic reddidi, ac ſi ſcriptum eſſet, [illegible] (ſcilicet [illegible], de ſuperioribus) [illegible] Ἠλείους [illegible] Λακεδαιμονίων. Neque dubito, veram ſcripturam, quæcumque tandem illa ſit, ab hac diuerſam non eſſe. Locus etiam ſenſu recto à me redditus. Nam quod exiſtimat quidam, illa verba, [illegible], prorſus eſſe inducenda, ſane parum in hoc perite iudicat, ne aliter dicam, ac more ſuo. Non enim ſumere licentiam talem ſine manuſcriptorum auctoritate, vel rationibus luce meridiana clarioribus, ſibi quiſquam debet. Rapere factionis aduerſæ bona volebant Xeniæ complices, ſine modo ac menſura; & deinde his partim oppreſſis, partim deletis, Eleos Lacedæmoniis adiungere. Vides apte prouerbium quadrare.

Locus emendatu difficilis.

493, B. cum ſequentibus. Qui non animaduertit, hunc locum eſſe mendis deformatum, is vel ſolam interpretis conuerſionem cum Xenophontis verbis conferat. Inueniet neque Latina quædam cum Græcis conuenire, & vtraque correctionis egere. Nam primo ridiculum eſt, [illegible], interpretari, *Quod te adulterinum eſſe indicaret.* Deinde pro [illegible], quod & manuſcripti & editi habent, ſubſtituitur ab interprete [illegible]. Tertio, non dubium eſt, contra ſermonis Græci conſuetudinem heic poni [illegible], quod homines eleganti doctrina præditos videro

A non dubito. Quarto, pugnat cum ipſius Ageſilai verbis, quod legitur heic, vel [illegible], vel [illegible], vel, vt alij codices habent, [illegible]: reddente hoc ipſum Pyrcamero his verbis, *Poſt vltimum Agidis cum matre congreſſum* Nam quo pacto vere negare poterat Ageſilaus, eſſe Leotychidem Agidis filium, ſi congreſſum eſſe cum matre huius Agidem ipſe fatebatur? De his omnibus difficultatibus vt nos expediamus, indicabo lectori rationes meas, quibus opem ferri poſſe tam deprauato loco exiſtimem.

B Primum in Ageſilao Plutarchi legimus, Ageſilaum in hac aduerſus Leotychidã controuerſia, Neptunum quoque teſtem adulterinorum Leotychidæ natalium citaſſe, qui Agidem terræmotu cubiculo eieciſſet [illegible], ait Plutarchus, [illegible] Ποσειδῶνα [illegible]. hoc eſt, *Dicebat etiam Neptunum teſtem eſſe non legitimorum Leotychidæ natalium, qui terræmotu è thalamo Agidem eieciſſet.* Hæc verba cum Xenophonteis conferens, animaduertere

C videor, eſſe de hoc ipſo loco deſcripta: ſicut & alia multa de hiſce libris ſumta, parallelis ſuis Plutarchus inſeruit. Itaque Plutarchi ope Xenophontea reſtituamus, & pro [illegible], legamus [illegible] ὁ Ποσειδῶν. Deinde pro [illegible], ſubſtituamus [illegible]. Denique ante verbum [illegible], negatiua interponenda. Hoc modo fiet, vt locum integrum ſic recte lecturi ſimus: [illegible] ὁ Ποσειδῶν ὡς

E Plutarcho correctus Xenophon.

D [illegible]. Viden' quot Ageſilaus teſtes aduerſus Leotychidam producat? Primum Agidem, qui filium eſſe negauerat. Secundo, matrem ipſam Leotychidæ. Tertio Neptunum, qui terræ motu Agidem è cubiculo expulerit. Nam terræ motus ad auctorem Neptunum referri ſolitos, vel de [illegible] (terram quatientis)

E & [illegible] epithetis intelligitur. Quarto, tempus ipſum. Etenim poſteaquam è cubiculo fugerat Agis, nec amplius in eo conſpectus fuerat, totos decẽ menſes abſtinuerat ab vxore, atq; interea Leotychides natus fuerat. Has ego rationes ſequutus, locum hunc ita ſum interpretatus, vt eſt à me ope Plutarchi emaculatus. Nihil tamen in Græcis immutare volui, ſine codicum manuſcriptorum, & eruditorum ſuffragio. * Henr. Stephanus editione poſteriori me quaſi per tranſennam inuitus in-

F nuens, margini adſcripſit: Quidam ex Plutarcho ſcribunt, [illegible] ὁ Ποσειδῶν ὡς [illegible]. & paullo poſt, [illegible]. Sed negationis ante verbum [illegible] non meminit, quæ tamen & ipſa neceſſario requiritur.

* 464, A. Mutila ſunt iſta, [illegible] . . . . καὶ τὴν ψυχὴν [illegible]. Non enim eſt integra comparatio, quum voci [illegible] recte opponat auctor τὴν ψυχήν: at vero quod alteri [illegible] reſpondeat, nuſquam extet. Itaque ſcripturam integram huiuſmodi eſſe iudico, [illegible],

G καὶ τὴν ψυχὴν [illegible]. Facile vero [illegible] perire potuit, ob eius ſimilitudinem cum litteris vltimis in præcedenti [illegible].

* Ibidem, B. Quæ hactenus heic ad marginem adſcripta legebantur, ceu vere Xenophontea, in contextum recepi, exigua tantum mutatione facta. Nam pro [illegible] . . . [illegible], repoſui

poſui ἵνα δὲ δὶς πλησίον, quod omnino fieri neceſſe, propter ἵνα vocem præcedentem.

496, B. pro ἐπαγγελλόμενος τῷ Ἀγησιλάῳ τὴν στρατιάν, lego τὴν στρατείαν. Non enim exercitum, quem potius à ſuis ipſe poſcebat; ſed operam in expeditione ſuam pollicebatur. H. Stephanus editione altera in textum rettulit.

Ibidem, D. Incluſit geminis hiſce notis *]voculam ἐν Stephanus. Non enim ad ea quæ ſequuntur, vlla ratione quadrat. Ego tamen corruptam potius quam otioſam arbitror. Nimirum pro ὡς, ſubſtitutum eſſe ἐν. Nam quum præcedat, ὅπως διάδηλος εἴη, recte ſubijcitur, ὡς ἔσται ὡς πλεῖστος ἐπιμελούμενος.

497, B. Miror hoc loco ſequutum eſſe H. Stephanum editionem Florentinam, & quorumdam aliorum, quæ huiuſmodi eſt: ὅτι μὲν οὐδ' ἵμερε καὶ τὸ Ἀγησιλάου ἔργον, ἰδόντα οὐκ ἐστιν. Nam quid tandem eſt illud ἵμερε? Quod autem ego ſubſtitui verbum ἀνίατον, id etiam exemplarium editorum conſenſu motus feci: ne dicam, ſenſum ipſum huius loci neceſſario tale quoddam verbum poſcere.

Locus admodum difficilis emẽdatus. * Dum autem hæc, editione priori notata, nunc à XXVI. annis recenſeo: videre videor aliam rationem huius loci reſtituendi. Nam ἀνίατον valde litteris eſt diuerſum ab ἵμερε. Quapropter cogitare cepi, hoc ἵμερε corruptum ex quodam alio verbo Xenophonteo, parum vſitato, cuius eſſet gloſſa verbum ἀνίατον: quod quidem ἀνίατον tandem à quibuſdam receptum ſit in contextum; veluti rectius, quam illud ἵμερε, præcedentibus & ſubſequentibus congruens. Circumſpicienti vero mi- *μηνιᾶν, τὸ ὀργίζειν.* hi, tandem obtulit ſe verbum ἐμήνιε, vetus illud Xenophonteum, per ἀνίατον expoſitum. Significat enim μηνιᾶν, iræ cauſam præbere, vel ad iram prouocare; quod idem ſcilicet eſt cum λυπεῖν, moleſtiam adferre, moleſtiam exhibere. Quumque notet Euſtathius expreſsè, μηνιᾶν eſſe verbum Atticum: minus iam dubitare debemus, eo prorſus heic vſum Xenophontem, ſcriptorem ἀττικώτατον. Hoc ἐμήνιε deinde in ἵμερε mutatum fuit à parum peritis calligraphis. His autem iam ſcriptis, quum Hen. Stephani cogitationes & notas alteras inſpicerem; vidi verbum ἀνίατον ſuſpectum ei fuiſſe, quaſi ex alicuius coniectura profectum. Hac eum ſuſpicione libero, qui meliori modo, quà Stephaneo, confirmare poſſum, & oſtendere, id à me repertum in exemplaribus, vt dixi, etiam editis: ne quid de diſſimilitudine horum, ἀνίατον & ἵμερε, dicam. & facile me purgant, quæ de origine huius ἀνίατον modo certis indiciis explicaui. Dum vero cõiicit mutandum ἵμερε potius in ἵμαρε, quod ſit à ver- *μαίρω, ab admittendum.* bo μαίρω minus noto, mihi quidem ignoto prorſus, & aptiſſimam (ſic ſatis audenter ait) huic loco ſignificationem habeat: in eo nec mihi ſatisfacit, nec aliis ſatisfaciet. Nam eiuſmodi locutio hyperbolica, velut ipſe fatetur, aliena eſt à Xenophontis ἀφελείᾳ, & longe quidem à moribus Ageſilai regis alienior: quam vt dici poſſit eum propter auctoritatem Lyſandri apud alios, redactum fuiſſe ad inſaniam. Moleſta quidem hæc illi accidiſſe, nonque nihil iræ in eo excitaſſe; dignum omnino fide, atque aptiori declaratum verbo μηνιᾶν Attico, quam nullius auctoritate idonea freto μαίρω, quantumuis ὁμαίρω non ignorem, qui tamen illo magno H. Stephani theſauro numquam vſus fui, ac ne quidem inſpexiſſe, præter titulum, quidquam in eo memini. Licebit autem Stepha-

A no iam theſaurum ſuum hac ſymbola mea verbi μηνιᾶν Xenophontei, quod hactenus ignoraſſe videtur, auctiorem reddere. Nullus enim theſaurus tam magnus eſt, quin aliquod incrementum admittat.

498, A. pro τὸ ἀεὶ αὐτοῦ χρήματα, repono ἀεὶ αὐτοῦ. H. Stephanus editione poſteriori admiſit.

Ibid. B. Editionem Florentinam, & alias quaſdam, (hoc à me non adiectum, μικρῷ τὸ ἀνθρ. liceat enim mihi nunc illo ποιητικῷ verbo vti)ſe-

B quutus H. Stephanus legit, ὡς πολλὰ χάριν αὐτοῦ εἶχε. Ego codices alios imitari malui, & pro εἶχε, ſubſtituere potius ἔχει.

* Ibidem, D. Illud ἀδεῶς τὰ πολέμια ἀπεχρήσατο, vitioſum eſt, præpoſitione deficiente. Nam ἀδεῶς εἰς τὰ πολέμια ἀπεχρήσατο ſcribendum. Periit autem hoc εἰς, propter eius ſimilitudinem cum vltima ſyllaba præcedentis ἀδεῶς.

Ibidem. Sequutus & verborum ſententiam, & interpretis priſci auctoritatem, lego πορίσειεν αὐτοῦ

C εἰ ἱππικὰς, non πορίσεις. H. Stephanus editione ſecunda ſic mutauit.

* Verſu poſt hunc altero, pro ἡμερωθεῖεν rectius ἡμερωθεῖεν, quod ex τὸ ἡμερωθεῖεν factum, illi τὸ reſpondet: τὸ τὸ ἡμερωθεῖεν ἄν. nam minus commode legas, τὸ τὸ ἡμερωθεῖεν ἄν, licet admitti poſſit.

499, C. Omnino locus hic mendo non caret. Nam qui tandem quilibet opulentiorum equitatum dare poterat? Quin & diuerſa in editis libris eſt ſcriptura. Nam quum omnes habeant,

D ὅστις παρέχοι ἵππον, H. Stephanus verbum illud ita diuiſit, vt ſcriberet παρέχοι τὸ ἱππεύειν: credo, quod exiſtimaret, παρέχοι potius hac ſignificatione dici, quam παρέχεσθαι. At Xenophon noſter multis in locis, itemque ceteri ſcriptores Græci eodem vtrumq; ſignificatu cepere. Quamobrem, vt, quo pacto mendum hoc tollendum cenſuerim, aperiam: Plutarchi Ageſilaum, maxima parte de libris hiſce deſcriptum, cum Xenophonte contuli. Eius verba ſunt: τοῖς δυνατοῖς προεῖπε, παρέχειν ἵππους, ἵππον ἀνθ' ἑαυτοῦ: *locupletibus denuntiauit, vt quilibet*

E *equum pro ſe præberet.* Itaque vt quam minima mutatio fieret in verbis Xenophonteis, ſic legendum exiſtimaui: ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα, *quicumque ſuppeditaret equum & arma.* Credo, te candide lector, mihi libenter in hoc adſenſurum.

* Idem occurrit deinceps in Ageſilao, tomi II. pag. 654, E.

* Ibidem. Quod heic poſitum legebatur hactenus, προθύμως ζητεῖν, recte quidem Græcis dicitur:

F ſed iudico prorſus à Xenophonte ſcriptum fuiſſe, προθύμως μαστεύειν: quod vetus verbum aliquis interpretatus ſit per ζητεῖν. Nam in Ageſilao Xenophontis expreſſe legitur in iſtarum rerum narratione, προθύμως μαστεύειν. Solere vero Xenophontem *μαστεύειν, τὸ ζητεῖν.* quodam loco poſita verba nonnumquam alibi repetere, licet ex notatis ad pag. 239, C. & ad pag. 802 manifeſto colligere, ſicut etiam ex iis quæ heic proxime ſubiecimus, cum Xenophontis Ageſilao collata. Verbum autem μαστεύειν cum alibi reperi-

G tur apud auctorem noſtrum, tum in v libro Memorabilium, qui Oeconomicus inſcribitur, pag. 831, C. τὴν ὁδὸν μαστεύειν, *victum quærere.*

* 500, B. In his, προεῖπεν αὐτοῖς, ἵνα ὡς ἀδεῶς ἴοιεν: ſuperfluum eſſe videtur illud ἵνα, ſicut etiam non reperitur in Ageſilao Xenophontis, vbi verba iſta repetuntur. Aliter vero admittitur, ſi cum ἀδεῶς

coniungatur, aliter ſi cum ὡς. Confer autem cum his notata ad p.381,D.& p.489,B.item 601,D,

* Ibidem, C. pro αὐτῶν οἶμαι legitur & αὐτῶν δοκεῖ. Item verſu ab hoc quinto, pro ἐμβαλὼν rectius ἐμβαλεῖν.

* Ibidem, D. Mutila ſunt iſta, καὶ τοῖς μὲν ἀρχηγοῖς τῶν σκευοφόρων εἶπε. Non enim exprimitur, quis hoc dixerit, aut iuſſerit. Exiſtimabam aliquando, intelligendum de Ageſilao: ſed nunc Xenophontis Ageſilaum cum hiſce conferens, quid deſit, reperi. Sic enim illic legimus verbis iiſdem, pag.656, A. ἢ τοῖς μὲν ἀρχηγοῖς τῶν σκευοφόρων εἶπεν, ſed adiicitur ὁ ἡγεμών: *dixit dux*, ſcilicet equitatus hoſtilis. recte. Nam hoc ipſum eſt, quod heic deeſt.

* Ibid. E. pro αὐτὸν, rectius in Ageſilao Xenophontis legitur αὐτὸς ἡγεῖτο. Item paullo poſt, verſu ab hoc tertio, pro ἐπὶ τοῖς συστρατευομένοις ἱππέας, rectius ibidem αὐτῷ συστρατευομένους ἱππέας. Et quod ſtatim ſequitur, ὡς δὲ τῶν ἱππέων, notat Henr. Stephanus, tamquam ſuſpectum; quia de equitibus expreſsè ſequatur, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσι. ex quo conſtat, de aliis heic eũ loqui, quam de equitibus: recte. Nam ex Ageſilao illud ὡς δὲ τῶν ἱππέων, mutandum in ὡς δὲ τῶν ὁπλιτῶν, quod in libro indicato reperitur. Item quod ſequitur, θᾶττον ἐμοὶ αὐτοῖς, in Ageſilao θᾶττον ἐμοὶ αὐτοί legitur. Rurſum pag.501, A. ἐπεὶ δ' ἅμα, plenius illic ἐπειδὴ δὲ ἅμα.

501, D. Fidenter heic notas punctorum inſerui, quibus ſignificarem, talia quædam, κελεύει αὐτὸν, deſiderari: adeoque fretus auctoritate Plutarchi faciundum hoc duxi. Nam is magna ex parte libros hos, vt dictum, in diuinum illud parallelorum opus ſuum tranſcripſit. Eius ſunt verba: ἐκέλευσεν δ' ἔχεσθαι τῶν εἴσω πλαῶν, κελεύσας αὐτὸν ἀρχὴν ἐκ τῶν τραυμάτων. Neminem eſſe arbitror, qui Plutarchianis in verbis hiſce quaſi latere Xenophontea non animaduertat.

* Hæc editione priori hoc loco à me fuere notata. Nunc addo, recte quidem è Plutarchi verbis collectum, huiuſmodi quiddam abeſſe; ſed non videri, ſupplendum his plane verbis, ἐκέλευσεν δὲ τῶν εἴσω πλαῶν, κελεύσας αὐτὸν ἀρχὴν ἐκ τῶν τραυμάτων. Quippe coniecturam adhuc aliam habeo, continentem aliquid heic poſitis ſimilius; vt ſcriptum ſcilicet exiſtimemus à Xenophonte potius hoc modo, ἐκέλευσε δὲ τῶν εἴσω πλαῶν ὁ ἐπιμελητὴς ἀρχὴν καὶ ἐκ τῶν τραυμάτων. quod quidem ἐπιμελητὴς expoſuit Plutarchus per κελεύσας. Et perire potuit ὁ ἐπιμελητὴς facile, propter ſimilitudinẽ cum vocabulis proxime præcedentibus εἴσω πλαῶν. Neque tantum heic ita vitiatum hoc fuit, ſed etiam inferius in Ageſilao, pag.657, C. vbi plura quædam adſcripta lector inueniet.

AD LIBRVM IIII. HISTORIARVM GRAECARVM.

PAg 507, D. Pro voce Ονις repoſui Κῖνις, idemque deinceps vbique feci. Nam hoc nomen in Ageſilao Xenophontis noſtri, atque etiam in Plutarchiano, & apud Dionem Caſſium, ſic conſtanter ſcribi animaduertimus. * H. Stephanus editione ſecunda nos in hoc imitatus eſt.

Ceterum paullo poſt aliter numeros expreſſos in Ageſilao ſcriptoris noſtri video. Nam quũ heic legamus, χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς: illic ſcriptum reperimus, δισχιλίους μὲν ἱππέας, τετρακισχιλίους δὲ πελταστὰς ἔχων, qui numerus duplo maior eſt heic po-

A ſito. Puto tamen idcirco locum hunc carere vitio, quod cum Plutarchi verbis conſentiat.

510, C. pro ὑπαντιάσας, rectius ſcribetur ἀπαντιάσας, quod interpretando reddidi.

Ibidem, D. Pro ἀπολείψας, quæ vox in edita exemplaria vniuerſa irrepſit, lego ὑπολείψας. Nam altera illa deducta παρὰ τὸ ἀπολαμβάνειν, contraria loci huius eſt ſententia: quippe quæ potius retentionem, receptionemve, quam deſertionem ſignificet. * Henr. Stephanus editione ſecunda ſic in textu mutauit.

B * Ibidem, E. In his, πολλοῦ τινος χρυσοῦ ἀξίαν, equidem abundare vocem χρυσοῦ arbitror, è quodam ſcholio profectam. Elegantius enim eſt, πολλοῦ τινος ἀξίαν. Propterea χρυσοῦ notis vſitatis incluſi.

* 512, B. In his, ἐὰν (cum interiectis) προσαπόλλυται, ἢ ἄλλοι, ὡς ἔσω, φυλάξεως ἐκεῖ, plana erit oratio, ſi poſt προσαπόλλυται ſequatur, ἐπειδὴ ἄλλοι, ὡς ἔσω, φυλάξεως ἐκεῖ.

C Ibidem, D. Omnino ſic legendum erit, vt eſt à me notatum ad marginem. ὅπως ἐξαρθείη τὸ σῶμα, non ὅπως ἐξαρθείη εἰς τὸ σῶμα. Nam ſic & Demoſthenes, εἰς τὰς χερσὶν ἐξαρθεῖσαι, & Plutarchus Lycurgo, ἐξαρθεὶς εἰς τοὺς πολεμίους.

515, A. Lego προσῄεσαν ἤδη τῷ τείχει, non προσῄεσαν. Nam verbum idem mox repetitur, ἐπεὶ δὲ προσῄεσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

D 516, A. Reliqui locum hunc ita, vt ſcriptus eſt in editione Stephani, nota punctorum tamen adiecta, quæ verbum quoddam deeſſe ſignificaret. Quod ſi Florentinam, & quaſdam alias editiones ſequamur, integer locus erit. Sic enim illæ habent: οἱ δὲ ἀθλητῶν, ἵνα μὴ ἀμφισβητῶσιν, (pro quo Stephanus ἀμφισβητῶσιν ſubſtituit) ἀποκριθεῖσαι, καὶ τὰ, &c.

* Quum autem hanc lectionem veram eſſe viderem, exprimédam editione ſecunda cenſui; præſertim quod monitus à me Stephanus idem editione ſua poſteriori fecerit, ſed tacite, ne prius deliquiſſe videretur, minus etiam aliquid alicui Germano recte monenti debere. Sic hominis mos eſt.

E Ibidem, D. Verba, quæ ad marginem adieci, quãquam ab H. Stephano ſint omiſſa: Bilibaldus tamen expreſſit, & tum in Florentinis, tum aliis codicibus reperiuntur.

* Hæc editione priori notata. Sic autem in exemplari H. Stephani locus iſte tunc legebatur, ἐπαιδεύθη δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρησάντων . . . . ἐκ τῆς διώξεως. quæ quidem ita ſcribi debuerant, ἐπαιδεύθη δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρησάντων. ἐν δ' ἐπίπεσον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ

F τῶν Θηβαίων ἔτι, ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς διώξεως, cum ceteris. Inſeruit autem Stephanus hæc editioni ſecundæ, notis meis admonitus; ſed ita locum ſilentio idem præteriit, & in notis ſuis, & in margine contextus ipſius, vt eum ne verbulo quidem tangat. Aſtute vero. Non meminiſti, quam largo clamitet aduerſus homines Germanos tuæ profeſſionis ore, qui neſcio quid omiſerint alicubi; quum heic os tibi clauſum ſit, ac mutum, quaſi non eadẽ culpa tenearis? Non habes igitur, quod amplius, non

G dicam mihi, qui liberali & nobili animo commodis publicis operas meas, ab aliis negotiis liber, tribuo, veſtris à typographiis longiſſime remotus, ſed typographis Germanis, tuæ profeſſionis inquam hominibus obiectes, qui in eadem hæreas ipſe culpa. Si quid in editione mea priori ſaltim admiſſum non à me, ſed typographis tale repeteriſſes, quos

ſes, quos non egiſſes triumphos? ac nihilo tamen minus eam ſuggillare per incuriam non vereris, quamquam diligentia illorum, qui ei præfuerunt, præſertim Hieremiæ Mylij, viri optimi & doctiſſimi, ac Ioanni Oporino, dum ſuperſtes eſſet, imprimis cari, poſt Cæſareæ maieſtati ab epiſtolis, induſtriæ tuæ tuorumque nullo modo ceſſerit. Quod autem editione tua ſecunda poſt ἀναχωρήσαντες in textu ponis illud ἐκ τῶν στοιχῶν, ac deinde poſt ἀναχωρῆσαι idem repetis; nulla ratione facis. Nam priore loco poſt ἀναχωρήσαντες id in meis exemplaribus non reperitur, quæ bona ſunt: poſt ἀναχωρῆσαι vero locum ſibi debitum occupat. Et quidem hinc amiſſa ſunt illa, quæ tu omiſeras; quod poſt ἀναχωρήσαντες non magno interuallo ἀναχωρῆσαι repeteretur, adiectis illis ἐκ τῶν στοιχῶν, quæ ad prius ἀναχωρήσαντες non pertinebant, ſed ad poſterius ἀναχωρῆσαι. Oſtendam tibi, negligentiæ Germanorum accuſatori, ſimillimum peccatum tuum in Dione non ita dudum abs te impreſſo. Libro LII. pag. 738. A 4. leguntur in exemplaribus tuis hæc verba: καὶ πολλὰς μὲν μεγάλας ἀδικίας ἐποίησε. Vide quid heic omiſeris, notis [ ] incluſum. καὶ πολλὰς μὲν μεγάλας ἀδικίας [ἐν ἑαυτοῖς, πολλὰς δὲ καὶ μικρὰς ἀδικίας] ἐποίησε. Cauſſa horum omiſſorum in illius ἀδικίας repetitione latet, prorſus vt heic iā indicatum de ἀναχωρῆσαι. Monſtrabo tibi & aliud exemplum ſocordiæ tuæ in eodem Dione. Libro LIII. pag. 604. leguntur in editionis vltimæ tuæ libris hæc verba: ἐν τῷ τόπῳ ὁ Α-ἀν... καὶ ... Quis hinc colligi ſenſus queat ab eo, qui tuam hanc editionem ſequi velit? Nimirum & heic omiſiſti, quæ notis vſitatis incluſa ſubiiciam. ἐν τῷ τόπῳ (in quibuſdam reperiri αὐτῷ) [ἐν ᾧ ...] ... καὶ ..., cum ceteris. Tunc, & propter incuriam aduerſus alios acerbus eſto, negligentiæ non minoris ipſe reus.

Hieremias Mylius.

517, D. Sequutus & Bilibaldi & Philelphi auctoritatem, qui Ageſilaum Xenophontis eſt interpretatus, non μάχης ἔχοντες τοὺς ἵππους lego: ſed τοὺς ἱππεῖς, per quos Ageſilai nimirum equites intelliguntur. Sic autem vtrumque horum ſuis in libris reperiſſe, de interpretatione colligere licet.

518, A. Magna ſcripturæ heic diuerſitas eſt. Nam Bilibaldus ὅρια legit hoc eſt, fines. Philelphus in Ageſilao montes vertit, qui ſunt Græcis ὄρη. Etiam ὄρια reperi. Denique apud Ariſtidem ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ λόγῳ, in extremo legitur ὅρια. Citat enim hunc locum. Equidem ὅρια retinendum exiſtimaui, quemadmodum & heic & in Ageſilao ſcriptum inueni.

* 519, A. Quod heic vides ad καὶ τὰ ἱερὰ, pro τὰ adſcriptum τοῖς in margine, aliquanto quidem melius eſt, ſed recte locum non reſtituit. Quippe ſcripſit Xenophon, καὶ γὰρ ἦσαν: vt poſt μάχην plena diſtinctio ponatur, & hæc verba periodus noua ſint. Sic in Ageſilao.

520, C. Valde mihi ſuſpectum eſt hoc loco παλὸς, quod Bilibaldus pro nomine proprio viri cepit. Equidem vel aliter ſcribendum hoc nomen, ſi proprium ſit, vel τῶν ... legendum arbitrarer: ſed abſque vetuſtorum codicum auctoritate vix aliquid admitti poſſe videtur. Vicinius eſt πολλὸς, quo & Homerus & alij poetæ pro πολὺ vti ſolent. Verum vſque adeo poëticè loquutum Xenophontem, adfirmare non auſim.

* Hæc editione prima. Nunc mihi ad animum

A accidit, poſſe in his, καὶ τῶν ... πολλῶν, commodius ſcribi καὶ τῶν ... πάλαι, præſertim quum & παλὸς & πολὸς cum vnico λ heic in quibuſdam reperiantur. Solent enim Græci vocabulum πάλαι per abbreuiaturam ita ſcribere, vt ſupra παλς ponant αι. quod quum in exemplari vetuſto periiſſet, reliquum παλς fuiſſe mutatum à calligraphis in πολὸς, & ab aliis in πολλὸς, & à tertiis in παλαιὸς, cuius H. Stephanus meminit, ſane vero eſt conſentaneū. Equidem in reddendo loco ſcripturam hanc ſe-

B quutus ſum, & rectam arbitror. Exemplum ſimile ſuperius in fine libri ... primi, ad pag. 37, B. lector in notis hiſce reperit.

* Ibidem, D. Hæc verba, ... ἢ ... ἀποθνήσκοντας, expleri poſſe ſic videntur, ἢ ... ἀποθνήσκοντας, vel ... ἀποθνήσκοντας. H. Stephanus ... ἀποθνήσκοντας mauult.

* 525, A. pro μὴ ἐπὶ τὸ μακρὰ τείχη τῶν Κορινθίων, ὡς ... ἐπὶ σφᾶς, dico legendum; μὴ ἐπὶ τὰ μακρὰ τείχη τῶν Κορινθίων ..., ... ἐπὶ σφᾶς. Et propterea

C margini hanc emendationem adieci, quod rectam arbitrer. Prior lectio locum habere nequit, nec emendatio H. Stephani, pro ἐπὶ τὸ μακρὰ τείχη ſcribentis κατὰ τὰ μακρὰ τείχη Nam leue quiddam eſt, ἐπὶ mutari in ἐπί: quum ἐπὶ & κατὰ nullam ſimilitudinem inter ſe habeant Et quis ſenſus idoneus ex his μὴ κατὰ τὰ μακρὰ τείχη ... ἐπὶ σφᾶς, elici poſſit?

* Ibidem, B. corrupta ſunt iſtæc verba, ... κατὰ ... Κορίνθου, & hoc modo de Xenophontis Ageſilao, p. 661, A. corrigenda: ... κατὰ τὸ ... εἰς

D Κόρινθον. Atque horum ego ſententiam expreſſi.

Ibidem, C. Plane in his verbis, καὶ τὰ ... ἀπήγαγε, particula μὴ tollenda eſt, quam extra libros ab H. Stephano editos exemplaria præterea nulla habent. Et idem à me monitus, editione ſecunda prorſus eam excluſit. Ceterum vt obiter hoc quoque in gratiam ſtudioſorum addam, emendari de hoc Xenophontis loco Plutarchi verba in Ageſilao debent. Sunt autem hæc, quæ intelligo: αὐτὸς μὲν ἦν κατὰ γῆν τὰ μακρὰ τείχη· ... δὲ ...,

E ὁ ναύαρχος. Ea ſi cum Xenophonteis conferas, (& deſcripta eſſe de hoc loco minime dubito) animaduertes ſcribendum ἦν δὲ ναῦς (ſcilicet ἦρε, quod præceſſit) ὁ ναύαρχος. Sic enim paullo ante Xenophon: ὁ μὲν κατὰ γῆν τὰ τείχη ... , ὁ δὲ κατὰ θάλατταν ... καὶ τὰ νεώρια ᾕρει. Nimitum dum ab vna parte muros Ageſilaus inuaderet, interim ab altera Teleutias frater in portum claſſe vectus, Corinthiorum naues cepit. Nec id omittendum, ſcripſiſſe Stephanum Byzantium, vel (vt magis eſt conſentaneum,

F & Xylander probat) Hermolaum Byzantium, qui Stephani librum in breuem epitomen redegit, Piræum heic à Xenophonte nominatum, eſſe λιμένα τῆς Κορινθίας. Idcirco non abs re videri poteſt, ſcribendum paullo poſt, p 527, A. περὶ τὸν λιμένα, pro περὶ τὴν λίμνην.

Plutarchi locus emēdatus.

* Ibidem. Non ex H. Stephani ſententia, ... τὰ τῶν ..., lego, ſed ... τῶν ... ſimpliciter. Quod autem ſtatim ſequitur, ... potius ſcribendum ... Articulus e-

G nim deeſt. Sic vero legendum, ex Ageſilai Xenophontei verbis hiſce, τὴς Κορινθίας (nota, quod heic, ...) colligitur: quæ quidem loco iam emendato inſpecta, ſententiam meam confirmarunt.

528, C. D. Neminem non videre arbitror, deeſſe hoc loco verbum ... poſt ..., quo inte-

gra ſit ſententia, μηδένα οἴεσθαι ἂν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν. Idem & Bilibaldus expreſſit.* Periiſſe vero videtur inter μηδένα & ἄν, propter aliquam litterarum ſimilitudinem cum vltimis in μηδένα & cum ἄν.

* 531, D pro ἀεὶ δέονται προσχηματιζομένην, rectius arbitror, ἀεὶ δέονται προσχηματιζόμενοι.

533, C. In omnibus libris editis legitur, ὑπέφερον τοὺς μῆνας Id nonnulli ſic interpretantur, vt menſes intelligi dicant, quibus menſibus fas non fuerit copias educere. Hoc vt probent, auctoritate Thucydidei ſcholiaſtæ vtuntur. Ego vero Xenophontem noſtrum voce vſum Homerica iudico, quod ei per eſſe familiare iamdudũ apparuit; ſcripſiſſeque adeo, ὅτι ὑπέφερον τὰς μύνας. Eſt enim apud Homerum hæc vox libro Vlyſſeæ xxi, vbi Telemachum poëta ſic loquentem fecit:

Quid μύναι.

ἀλλ' ἄγε μὴ μύνῃσι παρέλκετε.---

Deſinite his cauſſis prætextis nos remorari.

Ea verba videtur interpretatus Heſychius, quum inquit, μύνῃσι, προφάσεσι· ἐπιλεγόμενον τὸ, ἀπὸ τοῦ μύειν τὰ ὄμματα τοὺς προφασιζομένους. Ait μύνας ſignificare prætextus, & tergiuerſationes; factamque vocem à verbo μύειν. quod ij nictent oculis, qui prætextus quærunt.* Sunt qui Gallicæ linguæ cognationem eſſe quamdam cum Græca ſibi perſuadent. Hoc ſi verum eſt, videri queat, vocem *mine* Gallicam ab hac Græca μύνη promanaſſe, quum dicunt *faire mine*, ac frequenter, *faire bonne mine*, pro egregie prætexere vel ſimulare. Sed ad notata priori editione redeamus. Non multo aliter poëtam hoc loco interpretatur & Didymus, cuius verba mutilata corruptaque nunc emendare libet. Nam quum in editis libris legatur, μύνῃσι) προφάσεσι . . . . . μύοντες τὰ ὄμματα ἐκκλίνειν.) ἢ χρὴ ὁρᾶν; τοῦτο γὰρ χαίρει προφασιζόμενος, ἵνα ἀναμείνωσι: ego ſic commode locum reſtitui poſſe arbitror, μύνῃσι) προφάσεσι. παρὰ τὸ μύοντας τὰ ὄμματα ἐκκλίνειν, ἃ χρὴ ὁρᾶν· τοῦτο γὰρ χαίρει, & cet. Longe tamen magis Euſtathij placet enarratio, qui vbi eodem Vlyſſeæ libro vocabulum ἐπισχεσίην interpretatur πρόφασιν, addit: ἐπειδὴ οἱ προφασιζόμενοι ἐπέχουσι, ὅ ἐστι μένουσι, ἀναβαλλόμενοι τὸ ἂν εἴπωσι. ὅθεν δῆλον ὅτι ὡς οὕτως ἐπισχεῖν, & μύνην, τὴν αὐτὴν τῇ ἐπισχεσίῃ καθ' ὁλίγα ἰδεῖν, ἐν τῷ

μύνη à μύω.

Gallica cũ Græca lingua cognatio: Faire mine: Mine, μύνη.

ἀλλ' ἄγε, μὴ μύνῃσι παρέλκετε---

ἐπισχεῖν.

ἤγουν προφάσεσι. ἔστι δὲ μύνη, οἱονεί τις μονή. ἐκ γὰρ τοῦ μονή, γίνεται αἰολικῶς μύνη, κατὰ τὸ συνήθη βαρεῖαν τόνον καὶ ὑπέρτι τοῦ ο, ἤγουν ἐν ὄνομα, καὶ ἀπόνοια, ἀσύνηροι. μονῆς γάρ ἐστι χρεία τοῖς προφασιζομένοις, & ἐπέχουσιν· ὅ ἐστι ἐπέχουσι. Nimirum in his verbis vult ἐπισχεσίην dici ab ἐπέχειν, & ſignificare prætextum quemdam, idq; propterea, quod qui tergiuerſantur, ſeſe contineant, & cogitabundi exſpectent, quid ſit dicendum. *Quæ cauſſa eſt*, inquit, *quamobrem poëta non multo poſt pro voce ἐπισχεσίης, alia ſit vſus, videlicet μύνη, quæ moram quaſi quamdam ſignificat, facta Æolico more de μονή, accentu graui mutato, proque o paruo, litteræ v ſubſtitutæ, quod itidem fit in ὄνομα, & in ἀσύνηροι, pro quibus Æoles dicunt ὄνυμα & ἀσύνηροι. Nimirum mora quadam iis eſt opus, qui tergiuerſantur, & adſenſum inhibent.* Ita igitur hoc loco Xenophontis quoque verba ſunt intelligenda, vt ὑποφέρειν τὰς μύνας, ſit vel obtendere cauſſas, nimirum belli differendi gratia; vel vti prætextu, vel moræ cauſſas nectere, quemadmodum poëta loquitur. Euſtathius certe Alcæum etiam verbo μυνᾶσθαι vſum eſſe in ſignificatione tergiuerſandi ſcripſit. Et libro Xenophontis ſequente, p. 550, A. verba eius

μύνη, à μονή.

ὑποφέρειν τὰς μύνας.

μυνᾶσθαι.

A itidem ſic corrigo, vt pro μῆνας, ſcribam μύνας, quum ait: γνωστὸν ὅτι ἂν ἡ τὰς μύνας ὑποφέρῃ οὐδὲν ἔτι προσδέχοιτο. Idem facio in eiuſdem libri pag. 565, E verbis hiſce: ὥστε εἰ μηδὲν ἐν ἐκείνῳ αὐτοῖς τὴν μύνην τινὰ ὑποφέροι. quo itidem loco τὰς μῆνας vulgo legitur, etiam in Stephani libris: qui tamen heic indicata Xenophontis à me loca de voce μύνας margini adſcripſit.

533, C. Pro ὑπερῷον αὐτῷ λιμένα, ſcribendum arbitror ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ λιμένος, diuiſa dictione, quemadmodum ad marginem notaui. Sic & interpretem B legiſſe, colligi de verbis eius poteſt. Henr. quidem Stephanus editione ſecunda hinc in textum tranſtulit.

* 535, C. pro ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐκρατήθησαν, ita plenius, ὅτι ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐκρατήθησαν, ſcribendum. Origo mendi ex ſimilitudine horum, ἐν τῇ & ὅτι, inter ſe, qua factum, vt per negligentiam alterum omitteretur. H. Stephanus notat aliquid deeſſe, non exprimens tamen quid illud ſit.

C 536, C. Quo pacto Φαραί, oppidi nomen, cuius heic ſit mentio, rectius ſcribatur, nimirum Φηραί, notaui ad marginem. Feci autem ex Euſtathij auctoritate, qui ad librum Vlyſſeæ tertium in extremo tradit, Φεραί per litteram ε, oppidum eſſe Theſſaliæ; Φηραί autem per η, eſſe in Laconica, non procul à Meſſenia & Elide: quod quidem etiã de Homeri verbis, itemque de vrbium nomenclatore Stephani Byzantij, licet ex hoc obſcuriuſculè, intelligi poteſt. *Φεραί Φηραί*

D 537, D. Et heic & ſequentibus paginis vbique ſcripſi Τελευτίας, non Τελεύτιας, partim quod ſupra perpetuo ſic adpelletur, partim quod eamdem ſcripturam Plutarchiani codices habeant.

538, B. H. Stephanus hoc loco ſcripturam Florentini exemplaris eſt ſequutus, vbi legitur, ὁ γὰρ οἱ δὲ βασιλέα στρατεύεσθαι δύναιντο οὐκ ἄλλως ἂν οὐκ ἦν. Ego vero prorſus adfirmo, ſi legas ita, deeſſe præpoſitionẽ ὑπό, ante βασιλέα, ſic vt ſcribatur, ὁ γὰρ οἱ δ' ὑπὸ βασιλέα στρατεύεσθαι, &c. Hoc Stephanus adprobat E editione ſecunda.

539, C. Notas punctorum adieci, quibus indicarem, verbum aliquod deeſſe, vel ἀπέλιπον, vel aliud ſimile.* Sic editione prima. Nunc aio ſcribendum, ὁ πλείους ἀπελείποντο, *maior pars à tergo manebat.* Omiſſi verbi ἀπελείποντο poſt πλείους origo repetenda videtur à ſimilitudine quarumdam in vtroque litterarum. Ita vero loqui Xenophon frequentiſſimè ſolet. vt in Hipparchico, 967, D. οἱ μὲν προέρχονται, οἱ δὲ ἀπολείπονται πλέον τοῦ καιροῦ: *alij præcedunt, alij F longius quam par ſit, à tergo manent.* item libro de venatione, 990, τὸ πρῶτον δρόμου αἱ κύνες ἀπολείπονται: *manent canes à tergo*, vel *relinquuntur à tergo primo curſu.* Et alioqui verbum illud, ἀπολείπεσθαι, hoc loco recte reponi, paret è proxime ſequentibus iſtis, quum ait, hos à tergo manſiſſe, quia ſolitus eſſet Thimbro, nemine militum monito, ſuis opem latum excurrere.

541, A. pro τὰς ἐπὶ τῇ Θρᾴκῃ ἀποικίας πόλεις, legendum potius οἰκίας quamquam non ignorem, eum G qui Bilibaldi verſionem in editione Stephani emendauit, ἀποικίας retuliſſe ad προσέχειν τὸν νοῦν, ſanè quam duriter, & longo ex interuallo. Genus ipſum dictionis huius frequens. Nam paullo ante vſus eſt eodem Xenophon, quum ait, καὶ ἐν τῷ ἄστει. ἡ ἐξ ἀρχῆς βασιλεὺς ἔστι, ὁ τύραννος, (cum interiectis) ὁ ἀπαρχὰς οἰκεῖν δύναιτο: hoc eſt, *rem publicam ſuam admini*

miniſtrare [illegible]. Nec ab hoc alienum eſt, quod Plato & alij dicere conſueuerunt, [illegible], & [illegible].

542, C. Omnino corrupta ſunt hæc verba, [illegible], [illegible] Abydo [illegible]. Nam neuo fieri modo poterat, vt Anaxibius viciſſim Abydo arma inferret, quum Abydum ipſe teneret: Vidit hoc prior interpres, itaque locum pro deplorato relinquens, diuerſum quiddam finxit. Nam pro verbis hiſce omnibus, [illegible] Abydo [illegible], tantum hæc in conuerſione Latina poſuit: *Ex Abydo procedens.* Sed hoc [illegible]. Nam id Græcè diceretur, [illegible], non [illegible]. Quod ſi ex [illegible] maxime legas, quomodo verbum [illegible] ad illa congruet? Vt igitur tecum, lector, communicem, quam ipſe lectionem ſequens, locum hunc reſciderim, paucis rem omnem accipe. Non magna mutatione facta, ſic legendum puto: [illegible], ſcilicet [illegible] Abydo, [illegible]. Eorum ſententiam habes in conuerſione noſtra, huic loco haud dubie congruentem. Pag. autem 543, A pro [illegible] melius recipietur [illegible]

Ibidem. Pro [illegible], ſcribo equidem [illegible]: idq; propterea, quod ſtatim ſequitur, [illegible].

Proconneſſus.

* Nam Proconneſus inſula reſpectu Seſti eſt [illegible], *ſurſum*; inquam in Propontide ſita, qua Seſtum per Propontidem verſus Helleſponti anguſtias nauigantibus ipſum Helleſponti oſtium eſt ingrediendum, vt ad dextram Proconneſum prætereſegelamus, Marmoræ nomen nunc habentem, à marmore puto, quo nullum hodieque præſtantius inuenitur, & quo S. Sophiæ templum à Iuſtiniano Auguſto pulcherrime incruſtatum hodieque Conſtantinopoli conſpicitur, præſertim ea parte ſacrarij, quem vulgo chorum dicere ſolemus. Lectionem [illegible] probat editione ſecunda Henr. Stephanus.

AD LIBRVM V HISTORIARVM GRAECARVM.

*PAg. 546, D. Locus mutilus, punctis notatus, ita ſuppleri de H. Stephani ſententia poteſt, [illegible]. Verſu deinde tertio poſt hunc, pro [illegible], priore illo [illegible] reiecto, ſcribendum arbitror, [illegible]. quamquam ne illud ipſum quidem [illegible] in gnopetem ſit probetur, & inducendum potius videatur; vt vtrique ſit reſpecte ex repetitione tot vocum ſyllabarumque ſimilium, [illegible], & [illegible], & [illegible].

547, D H. Stephanus Florentinam & Aldinam editionem ſequutus, [illegible] retinuit, quum ſcribendum ſit [illegible]. Editione vero ſecunda me ſequutus, [illegible] in textum retulit.

* 548, A. Omnes editiones habent, [illegible]: pro quo fortaſſe putet aliquis reponi poſſe [illegible]. Non tamen ignoro, quomodo poſſet lectio defendi petita ex ſequentibus, vt eſſet quædam particulæ [illegible] admittatur, vel hæc ita ſit potius addatur, [illegible]. commodius hoc, quam mutatum [illegible], de H. Stephani ſententia. Sic & illud ſanan-

A dum quod ſequitur, [illegible], ſcribendo [illegible], vel [illegible]. Horum quidem alterutrum peraſſe librariorum incuria mihi videtur. Et aliud exemplum habes ad p. 654, D. in notis hiſce.

549, B Vtrobique reponendum [illegible], bis exiguo corruptum interuallo: primum in his, [illegible], vt legatur, [illegible]: deinde in iſtis, [illegible], vt legatur [illegible]. Nam ita poſt longam parentheſin cum præcedentibus hæc rectè

B cohærent.

* 550, B. pro [illegible] rectius ponetur [illegible], ſubintelligendo [illegible]. Sic ad [illegible] non opus eſt addi [illegible], quod H. Stephanus fieri volait. Et paullo poſt, lit. D, pro *in* [illegible], fortaſſe melius *in* [illegible].

* Ibidem, D. Aut poſt [illegible] deeſt [illegible], ceu priori editione dictum, vt hæc ſententia ſit; *Qui eos ad properandum excitarent*: aut potius nihil addendum arbitrer, ſed ita ſcribendum, [illegible]

C [illegible], pro [illegible].

551, B. In his verbis, [illegible], articulus ὁ poſt [illegible] collocatus ferri non poteſt. Nam quis ita loqueretur? [illegible]. Quin potius vel alio transferri hoc modo decet, [illegible], quod apte dicitur; vel ſcribendum [illegible] coniunctim, vltima litera mutata in cognatam: quod idcirco magis Xe-

D nophonteum videri poteſt quoniam Atticum eſt. Henr. quidem Stephanus hanc ad marginem editionis ſuæ poſterioris tranſtulit.

555, A. Pro [illegible] repoſui ad marginem [illegible], ſequutus in hoc non modo rationem ſententiæ verborum, ſed etiam librorum quorundam auctoritatem. Henr. quidem Stephanus aptius eſſe fatetur.

Ibidem, E pro [illegible], repoſui [illegible]. Sic enim Græci loquuntur. Iſocrates ad Philippum Macedonem: [illegible]

E [illegible], Idem & paullo poſt corruptum emendaui, vbi [illegible], non [illegible], ſcribendum. Prius in textum admiſit Stephanus, alterum aptius fatetur.

Ibidem. Locum hunc, ita ſcriptum in libris H. Stephani, [illegible], cum ceteris, ſatis obſcurum, cum verbis ſequentibus contuli pag. 559, A. quæ & plane cum his conſentiunt, & ſatis ea perſpicuè declarant. Sunt autem hæc: [illegible]

F [illegible]. Atque hoc loco (nam id etiam addi neceſſe eſt) vt recte articulus [illegible] ad [illegible] adijcitur, quo [illegible] ſignificetur, eam [illegible] intelligi, cuius eſſet ante facta mentio: ita contra, in his verbis, [illegible], articulus ὁ ferri non poteſt, quem tamen H. Stephanus retinuit, ab aliis editionibus diſſentiens.

556, D. Vt deinceps vbique Xenophonteis in

G libris [illegible] reperitur, ita Plutarchiani perpetuo [illegible] habent.

557, A. pro [illegible], ſcripſiſſe Xenophontem arbitror, [illegible]. Sequitur enim, aliud futurum, ſi ſtatus ille rerum mutaretur. Henr. Stephanus hanc ad marginem editionis poſterioris tranſtulit.

Ibidem, E. Non probo [illegible] αἱ ἐν τῇ Καδμείᾳ, ſed αἱ voce deleta, [illegible] ἐν τῇ Καδμείᾳ. Nã illud [illegible] non ad eos pertinet, qui erant in arce, ſed ad illos, quos ſtatim ſubijcit ab Androclidæ Iſmeniæque partibus ſtetiſſe. * Stephanus iſtud hinc editione altera in contextum recepit, priori ſua male ſcriptum αἱ ἐν τῇ Καδμείᾳ, in margine fatetur.

559, C. Strabo, Stephanus Byzantius, Plutarchus nunc [illegible], nunc [illegible] vocant, quæ Ptolemæo dicitur [illegible]. Nomen oppidi eſt, infra Apolloniam ſiti.

561, C. Omnino heic ante [illegible], vel ἴξω; vel [illegible], vel quid aliud tale deeſt, quod indicare punctorum notis adiectis volui.

* Nunc autem plane ſtatuo, non aliud eſſe, quam [illegible], quod deſit. Quippe facilius hoc omitti potuit ob ſimilitudinem quandam cum ſequentis [illegible] primis litteris.

Ibidem, D. pro [illegible] τῇ φάλαγγι, ſcribo [illegible], ſequutus etiam prioris interpretis lectionem, qui turbatam phalangem vertit.* H. Stephanus hinc [illegible] contextus iure donauit, alterum fuiſſe male ſcriptum in editione ſua priori, fatetur.

* Ibidem, E. In his verbis, ὡς ἐγώ φημι ἀνθρώπους [illegible], μάλιστα [illegible], loco ſuo motum illud ὡς, ita reponi debet, ἐγώ φημι ἀνθρώπους [illegible], ὡς μάλιστα [illegible].

562, B. Arbitror non μετ' [illegible], ὥσπερ Ἀγησιλάῳ, legendum eſſe, ſed ὥσπερ Ἀγησιλάῳ: facile quouis animaduertente, repetendum è præcedentibus, ὡς τῷ μετ' Ἀγησιλάου. H. Stephanus hinc in adnotationes ſuas editione poſteriori tranſtulit.

Τρόφιμοι Lacedæmoniorum

Ibidem. Trophimos Xenophon quos vocet hoc loco, neſcire me fateor equidem, libenter ex alijs cogniturus, qui rem melius intelligunt. * Vox quidem ipſa nutricios & alumnos denotat. Fortaſſis ita fuere dicti, quod licet extranei eſſent, tamen à Lacedæmonijs à pueritia ſumtu publico alerentur.

Ibidem, C. Rurſus heic nobis illud occurrit, quod toties antehac deprauatum oſtendimus, [illegible] ἐς τὴν [illegible], pro εἰς τὴν [illegible]. quod equidem mutãdum non putarem, niſi legiſſet etiam interpres [illegible]. Non enim vertit, *in exercitum*, ſed *in vſum belli*.

563, C. Malo cum alijs legere, [illegible] εἰς τὴν [illegible], καὶ [illegible], & cet. quam cum H. Stephano ad τι, etiam καὶ adducere. * Quod vero poſteriori editione miratur idem, me dicere, καὶ illud ab ipſo adiectum, ſane adiectum intelligat, ex libris hoc loco vitioſis, vel Florentinis, vel Aldinis; quorum ſcripturas deprauatas imitari non debuit. Hoc ei reſponſum eſto etiam ad alia, quæ inculcare huiuſmodi ſolet.

* Ibidem, D. Mendum in his latet, καὶ εἰς [illegible] ἱκανὸς [illegible]. Quippe deeſt aliquid. Non tamen ἱκανὸς [illegible] probo, quod cuidam placet. Potius ita reſtitui recte iudico, καὶ [illegible] εἰς [illegible] ἱκανὸς [illegible]. Nam illud [illegible] quaſi latet in εἰς ſequenti, ac propter hãc ſimilitudinem facile perire potuit. Audacter autem vel inſercire voces, vt heic [illegible], vel delere, vt idem facit 561, A. [illegible] expungendum cenſens, nimis eſt temerarium.

ἀδεῶς omiſſum ante ἰδών.

* 564, A. Mutila ſunt hæc verba, [illegible] . . . . ἰδών. Ego ſic ſcripſiſſe Xenophontem aio, [illegible] ἀδεῶς, ἰδών Periit enim ἀδεῶς, omiſſum per negligentiam, propter ſimilitudinem cum ſequenti ἰδών. Sic nimirum & paullo ante loquutus eſt, 561, A. [illegible]. Quod illic [illegible], heic eodem ſenſu ἀδεῶς dixit: quod illic [illegible], heic [illegible]. Etiam ἀδεῶς alioqui familiare Xenophonti eſt, vt ſupra, lib. III [illegible], 480, D. [illegible] ἀδεῶς [illegible].

564, A. pro [illegible], ſcribi poſſe arbitror elegantius, [illegible]. Sæpius autem animaduerti hactenus huiuſmodi vocum traiectiones in antiquis ſcriptoribus, à librariorum oſcitantia profectas.

* 565, A. Pro [illegible] εἰς Λακεδαίμονα [illegible], dico ſcribendum, [illegible] εἰς Λακεδαίμονα [illegible], idque propterea, quod paullo poſt ait [illegible] δὲ τῇ [illegible].

* Ibidem, D. In his verbis, καὶ [illegible], non nego recte dici poſſe, [illegible]: ſed admittendum nego [illegible]. Itaque mutãdum hoc vel in [illegible], vt ſemper alibi Xenophon, & alij loquuntur; vel in [illegible]; ad [illegible] reſpiciendo, quod præceſſit, & H. Stephano probatur.

* Ibidem. pro his, [illegible] τοὺς δύο [illegible] legendum exiſtimo, [illegible] καὶ τοὺς δύο [illegible]: vt ἐ deſit ante τοὺς δύο. Nam inter ceteros prætores ſiue duces Athenienſium, fuiſſe duos, qui Thebanos exſules in recuperanda patria iuuerint; narrat paullo poſt Xenophon, addens etiam propterea multatos fuiſſe. Quæ vero deinde ſequuntur, [illegible], cum ceteris; omnino mutila ſunt, vt quiuis animaduertere poteſt. * H. Stephanus, & alij quid deſit, haud indicãt. Equidem arbitror, vnico dumtaxat [illegible] ſuppleri locum hoc modo poſſe, [illegible]: quod quidem familiare Xenophonti verbum eſt, & huc adpoſite quadrat. & aliquam cum [illegible], quod ſequitur, litterarum ſimilitudinem habet.

568, D. pro [illegible], aio ſcribendum, [illegible]. Et [illegible] quidem, ex alijs depromptum libris; [illegible] autem ex coniectura mea; cum qua conuenire & H. Stephani coniecturam, eius ad me adlata editione poſteriore cognoui.

569, A. Habent libri omnes editi, [illegible] Κρεῦσιν, quum legendum ſit Κρεῦσιν. Erat enim Creuſis oppidum Bœotiæ, verſus Megarenſium ditionem ſitum, auctore Stephano Byzantio, cuius etiam ſupra Xenophon noſter in [illegible] hiſce meminit, & pagina ſequente proxima. H. Stephanus hinc editione poſteriore margini adſcripſit.

571. D Sequutus ſum lectionem vſitatam. Interpres autem non [illegible], ſed τῇ [illegible] legiſſe videtur. vertit enim, *poſtridie*.

572, A. pro [illegible] Ἀγησιλάῳ, ſcribo [illegible], ſicut & interpretem legiſſe, verba ipſius declarant. H. Stephanus editione ſecunda in textum recepit.

Ibidem, D. H. Stephanus editionem Florentinam ſequutus legit [illegible], quum alijs in libris legatur [illegible], & rectius ſit [illegible],* quod editione poſteriori adprobat.

Nequit enim adeo temere tolli particula ὅτι, quo αἰτιολογία ſeruetur, vt idem faciundum putat.

573. A. pro ἴσας [illegible], notaui ad marginem, legendum eſſe [illegible]. Probat hoc Stephanus, & hinc editione ſecunda, in cõtextum accepit. Quod autem ſequitur ſtatim, [illegible], non mutandum duxi, licet Bibaldus illic etiam [illegible] reddiderit.

* Ibidem, D. Quod heic legitur, ἅτε καὶ ὑποκεκμηκότων ἐν μεσημβρίᾳ, Camerarius de Xenophontis alio loco emendandum arbitratur, qui ſequenti Ἑλληνικῶν libro legitur, ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων, καὶ τὸν οἶνον περιϊέναι τι αὐτοῖς λέγεται, *quum in meridie biberent largius, vinum quoque nonnihil eos irritaſſe vel extimulaſſe fertur.* Nimirum vult heic quoque pro ὑποκεκμηκότων, legendum ὑποπεπωκότων. Ac licet ſane locum alium adferre magis idoneũ hoc, vbi ſcilicet ipſe Xenophon in narratione de conuiuio apud Seuthen, vltimo ἀναβάσεως, pag. 405, E. de ſeipſo commemorat, ἤδη γὰρ ὑποπεπωκὼς ἐτύγχανε, *iam paullo plus potus erat.* Nam ibi quoque verbum ὑποπεπωκὼς exploſum è textu, & ad marginem reiectum vides. Idem heic faciundum putat Camerarius, vt pro ὑποκεκμηκότων ſcribatur ὑποπεπωκότων, *nonnihil potis.* Sed pace tanti viri non putem heic à lectione recepta diſcedendum. Dicit enim Xenophon, Thebanos equites factos eſſe paullo languidiores, & ad cedendum inclinatos; quemadmodum ſolent, qui poſtquam laborarunt diu, tandem appetente meridie fatigati languent, & de contentione remittentes cedere incipiunt. Hoc enim ſignificatum eſt illius ὑποκεκμηκότες. At vero qui largius in meridie biberunt, hoc eſt, ὑποπεπωκότες ἐν μεσημβρίᾳ, non languidiores fiunt, vt cedere velint; ſed hoc ipſo magis incitantur, vt in verbis libri ſequentis expreſſe dicitur, & ex vltimi ἀναβάσεως loco de Xenophonte intelligitur, qui pluſculum potus, etiam cum Seuthe loquutus eſt audacius & confidentius.

ὑποκεκμη-κότες.

574, B. Locus hic tantum non pro deplorato relictus eſt ab H. Stephano, & ceteris. Nam quid tandem ſignificet, πρὸς τὸν [illegible], voce alia nulla his addita? Ego, mutatione perexigua facta; reſtitui eum commodè poſſe putaui, ſi ex πρὸς τὸν fieret ἔξω τῶν [illegible]. quod iam dicendi genus Thucydidi, Herodoto, Plutarcho, ipſi Xenophonti eſt vſitatum. Sic enim libro VII Ἑλληνικῶν 628, E. dixit ἔξω [illegible]. Neque nouum putari debet, π & ξ litteras inter ſe commutatas eſſe: itemque pro vna ω litteras duas ον irrepſiſſe. Nam in tali litterarum ſimilitudine plurimum librarios ſcriptores impegiſſe, res ipſa docet, & norunt ij qui libros manu exaratos frequentius tractarunt. * Henricus Stephanus heic editione ſecunda: Quidam, inquit, rectè pro πρὸς τὸν ſcribunt ἔξω: credo, quod ei religio ſit, aliquem nominare, qui plurimum in eodem ſcriptore purgando præſtiterit, quem ſoli ſibi deberi velit. At ego hoc hominis ingenium imitari non fas arbitror, ideoque ab ipſo reſtituta nominatim auctori ſuo tribuo.

πρὸς τὸν [illegible], ἔξω τῶν [illegible].

575, A. Ruſſus alios codices potius, quam Florentinos ac Stephani priores ſequor, & [illegible], non [illegible] ſcribo; quod idem Stephanus editione ſecunda textui inſeruit.

Ibidem, C. Verbum ὑποσημαίνων interpres ita vertit, vt haud dubiè quiddam aliud inueniſſe videatur. Nam ὑποσημαίνω pro *ſignum dare*, nuſquam legere memini. Quæ cauſſa fuit, cur nonnulli ſcriberent ὑποσημαίνων, quod originem ab ὑποσημαίνω ducere debebat, verbo ſcilicet minime Græco. Brodæus in ὑποσημάνας commutauit, quod eſſet ab ὑποσημαίνω, verbo ne illo quidem Græco. Nam ab ὑποσημαίνω quidem certè deduci hoc non poteſt. Ego vt breuiter indicem, quid ſentiam, dico ſcripſiſſe Xenophontem, πρὸς ἑαυτοὺς μὲν οὐκ ἦγεν, ὑποσιμώσας δὲ, πρὸς τὴν πόλιν ᾔει, *aduerſus ipſos quidem non ducebat*, ſed auerſa deflectendo acie, ad vrbem pergebat. * Atque hoc verbo ἀποσιμοῦν etiam Thucydides vſus eſt, ad naues tranſlato, & ſignificante deflexionem in obliquum, & auerſionem in altum, velut ex ex loco ſimo, id eſt, depreſſo, quemadmodum ex Pauſania notauit Euſtathius. Heſychius μετέβαλον interpretatur, ideoque reddidi: *Auerſa deflectendo acie, ad vrbem pergebat.* Ita nimirum intelligendum eſſe hunc locum, Xenophon ipſe mox declarat. Nam quod heic ait, ὑποσιμώσας: id paullo poſt dixit, ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῶν πολεμίων, *abducens ab hoſtibus.* vnde perſpicitur, non ὑπὸ locum heic habere poſſe, ſed ἀπὸ, quo ἀποσιμώσας reſpondeat alteri ἀπαγαγών. Hen. Stephanus ſilentio tranſit. Iudicium penes eruditiores eſto.

ὑποσιμώσας.

576, A. Notam adpoſui, qua ſignificarem, aliquid deeſſe. Nam ſequi neceſſario debebat aliquid, ob particulæ τε non ignotum vſum. niſi quis forte dicat eam hoc loco ſuperuacaneam, * aut in δὲ mutandam, vt ſcribatur [illegible] δὲ. H. quidem Stephani γε pro τε, non placet.

578, A. Vel ſequi nos hoc loco neceſſe eſt aliarum editionum, præter Florentinam & H. Stephani, lectionem ad marginem à me notatam: vel deinde pro [illegible], legendum [illegible]. * H. Stephanus editione ſecunda margini adſcripſit, fortaſſis ὅτι τι legendum. quaſi hoc proficiſcatur ex ipſius coniectura, non expreſſa librorum editorum ſcriptura.

Ibidem, C. Haud ſcio, an non rectius ſit, ἐν Ἀλυζίᾳ, quam ἐν Ἀλιυζίᾳ. Stephani quidem Byzantij nomenclatoris vrbium epitome Ἀλυζίαν Acarnaniæ oppidum fecit.

AD LIBRVM VI HISTORIARVM GRÆCARVM.

* PAg. 581. A. Si pro ὡς γε μὴν, ſcribatur ὅπως γε μὴν, quam minima mutatione facta huic loco conſuluerimus.

* 582, C. Transferendo illud ὡς ad ſequentia, poſt δύναμιν, ante μὴ, nec deerit aliquid, nec alia mutatione opus erit. Si tamen pro [illegible] aliquis [illegible] ſcribere malit, loco moueri ὡς non erit neceſſe, atq; omnia rectè habebunt. Mihi quidem poſterius hoc probatur.

587, D. Mallem ἐπεὶ [illegible], quam [illegible], vt ad Iphicratem referatur. Hen. Stephanus hinc ad marginem editionis ſecundæ tranſtulit.

589, C. Notat epitome Stephani Byzantij ad vocem Θύριον, eſſe Θύριον Acarnaniæ oppidum, quod cum ſcribatur, & ab eo fieri Θυριεύς: quæ ſane cauſſa me permouit, vt heic etiam Θυριεῖς pro [illegible] ad marginem collocarem. * H. autem Stephanus hinc ſumtum rettulit in ipſum contextum editione ſecunda, prioris [illegible] ad marginem reiecto.

591, D. Poſt [illegible] notat H. Stephanus deeſſe verbum βίαιον, aut βίαιος quod ſane ita eſſe

ſtatuo, & in reddendo ſequutus ſum.

Ibidem E. Primum heic abundare mihi videtur εἰ particula in his verbis, [illegible]. Deinde ſuſpecta mihi eſt ὁ particula, non ſatis apte ante [illegible] collocata. Quod ſi libri correctiores adſentirentur, arbitrarer ita ſcribi poſſe: [illegible].

* 593 A. pro [illegible], ſcribendum [illegible], facile perſpicit, qui ſequentia conſiderat, [illegible], item rurſus, [illegible], cum ceteris.

594, B. Si ſola negatio, quæ deeſt, hoc modo poſt [illegible] adiiciatur his verbis, [illegible], locus integer erit; nec indigebimus excuſatione vulgari, quaſi ſit hic [illegible], quo ſæpe ſine cauſſa recurritur. Verſu poſt hunc tertio [illegible], integrius erit [illegible]. Orgo ſcripturæ mutilatæ, de ſimilitudine litteræ Δ cum Λ, quarum altera eſt in [illegible], altera [illegible] inchoat.

οἱ περὶ δαμοσίας, qui. * 596, F. Qui ſint οἱ περὶ δαμοσίαν, facilius verbis indicari poſſe videtur aliquibus, quã reapſe oſtendi, quæ vox ſubintelligatur. Nam Xenophon in libro de Lacedæmoniorum republica, mentionem horum faciens: Sunt, inquit, illi περὶ δαμοσίαν, quicumque cum patribus, eodem contubernio vtuntur, vt haruſpices, & medici, & tibicines, & copiarũ apud impedimenta præfecti, & qui ſuapte ſponte militant. Hæc tamen verba quum diligenter conſidero, præſertim quod ait, [illegible], in eam venio ſententiam, vt exiſtimem in his, οἱ περὶ δαμοσίαν, ſubaudiri σκηνὴν: idque adeo manifeſtiùs poſtea patet è dicti libri verbis, quæ leguntur in extremo, quum δαμοσίαν σκηνὴν expreſſe nominat, vti mox videbimus. Idem quoque Turnebum ſtatuiſſe, virum in litteris cum paucis omnino conferendum, monuit me Gulielmus Canterus meus. Vnum addo, videri mihi δαμοσίαν σκηνὴν eſſe aliam ab ea, in qua rex cum polemarchis verſabatur, adeoque proximam à regia, deſtinatam iis, quicumque belli præſertim tempore publico quodam munere fungerentur. Poteſt hoc ex illo, quem dixi, Xenophontis libro intelligi, quum refert, non domi, ſed foris prandentes vel cœnantes reges, ad σκηνὴν δαμοσίαν fuiſſe remiſſos. Sic enim in extremo dicti libri, p. 690, C. ſcriptum reperimus, [illegible] (ſcilicet τῆς σκηνῆς βασιλικῆς) [illegible]. Vides poſt [illegible], ſequi [illegible], qua reges vti liceret, extra ſocietatem ſuam foris prandentibus.

596, pro [illegible], lego cum Pircamero [illegible]. Nam vertit is non equos, ſed equites. H. Stephanus hinc in marginem editionis ſecundæ tranſtulit.

* 601, D. In his verbis, ὡς [illegible], cum ceteris, abundare rurſus alterutrum ex his, vel ὡς, vel ἦν, exiſtimari poſſet; niſi [illegible] quemdam Atticum prius in huiuſmodi genere loquendi notaſſem p. 582, D. & 500, B. Heic quidem prius illud ὡς irrepſiſſe videri queat de præcedentis vocis [illegible] vltimis litteris, quibuscum eſt ſimilitudo quædam. Tale quidem & paullo poſt ſequitur, p. 604, C. [illegible]. Nimirum & heic illud ὡς, ex vltimis ος vocabuli [illegible] litteris manaſſe videri

A poſſet, niſi [illegible] hic tot locis occurreret.

606, E. Non poteſt hoc loco recte legi [illegible], quum verbum illud ne Græcum quidem ſit. quamobrem arbitror equidem vel [illegible], quod interpretando expreſſi, vel aliud ſimile ſubſtituendum. Pircamerum certe aliter legiſſe vel ex eo patet, quod *enumerandi* verbo id, quod ſuis in codicibus repererat, expreſſerit.

608, C. pro [illegible], non dubito reſtituendum [illegible]. Quippe Neptuni, cognomento B γαιαόχου, meminit Pauſanias, ſic Laconum Dorumque lingua dicti, qui communi eſt γαιήοχος, terram continens, vel qui terræ inuehitur. Et notum eſt idem Neptuni epitheton ex Homero, poetiſq; ceteris. Hen. Stephanus hinc editione ſecunda margini adſcripſit. *γαιήοχος. γαιάοχος.*

Ibidem, E. In his verbis, [illegible], arbitror expungendam eſſe μὴ particulam, poſt μὲν collocatam, vt ea ſententia ſit, quam expreſſi. C Videtur quidem μὴ, propter ſimilitudinem cum μὲν, irrepſiſſe.

610, F. Male ſcriptum in omnibus libris, etiam H. Stephani, hactenus editis legitur [illegible], quum legendum ſit, [illegible]. Nam propterea nobis aliquid comparamus, vt amiſſis aliquando viribus, nonnihil præſidii nobis reſtet. * Hanc emendationem H. Stephanus hinc tacite ſurreptam editione ſua ſecunda in contextũ tranſtulit. Deprauata tamen in priori reperitur.

D * 611, A. In hiſce verbis, [illegible], mihi non eſt dubium, rurſus illud ὡς ſuperfluum eſſe.

AD LIBRVM VII HISTORIARVM GRÆCARVM.

PAg. 616, C. Haud ſcio, quid hoc loco ſibi velit verbum [illegible], ne qua ratione cum ceteris cohæreat. Fortaſſis [illegible] legendum pro [illegible], qua ſcri- E ptura nihil commodius, [illegible], *de ſtramentis ſurgebant, vbi quiſque cubabat.* * Hen. autem Stephanus, ne lectionem hanc admittat, vide quam multa retinendi [illegible] cauſſa ſubintelligere nos velit: vt ſcilicet [illegible], tantumdem ſit, ac ſi ſcripſiſſet Xenophon, [illegible]. Melius ſane ſubaudiendi modus: Si ſurgentes abibant, quo abeundum ſingulis erat, ab irruentibus Thebanis opprimi non F poterant, quod eis arma corripere licuiſſet. Id autem faciundi copiam non habebant de ſtramentis primum ſurgentes, vbi quiſque cubabat, vt è noſtra lectione colligitur. Ego vero quum talia ſcribit Stephanus, ſane dubitare ſoleo, quonam loco cerebrum geſſet is vir, qui Germanis cerebrum in plantis collocat.

* 619, C. Locus hic, [illegible] . . . . [illegible], cum ceteris, ſic & emendandus, & G ſupplendus mihi videtur, [illegible] [illegible] [illegible]. Ita enim integer erit.

* 620, A. In iſtis, [illegible], ſcribetur rectius, [illegible]. Nam illi [illegible] reſpondet hoc, quod ſequitur, [illegible].

Ibidem, C. pro [illegible], legendum erit [illegible]. nam alioqui deeſſet aliquid. Hoc autem mo-

modo non erit neceſſe vel aliud τι, vel καὶ ſequentibus adiicere, quod Stephanus faciundum putat.

613, A. Malo ſequi aliorum librorum auctoritatem, qui κατηγορίαν τῶν αὐτοῦ, habent, quam Florentinæ & H. Stephani editionis. Nam αὐτοῦ refertur ad Epaminondam. Stephanus quidem editioné ſecunda ſic in contextu ſcripſit.

615, C. pro οἱ δὲ ἐπὶ τῷ, repono οἱ δὲ ἐπὶ τῷ. H. Stephanus hinc ad marginem editione ſecunda tranſtulit.

Ibidem, B. pro οἱ ἐπὶ τὸ τεῖχος, puto legendum οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη, ſicut paullo poſt etiam loquitur, οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν. H. Stephanus hinc ſumtum editione ſecunda margini adſcripſit.

* Ibid. C. οἱ ἔξω ἀπειλημμένοι, non eſt, *qui extra vrbem intercepti fuerant*, minus etiam mutandum in οἱ ἔξω ἀπειλημμένοι, quod ab H Stephano profectum: ſed ſcribendum οἱ ἔξω ἀπειλημμένοι, *qui de muris & turribus extra vrbem & arcem ſaltabant*. Sic antea nimirum verſibus aliquot dixerat ἥλλοντο, *deſiliebant*.

* 617. C. Deeſt in his negatio, ὥστε γὰρ καὶ συνῄεσαν (cum interiectis) ἀφικέσθαι: adeoque ſcribendum, ὥστε γὰρ οὐ καὶ συνῄεσαν ἀφικέσθαι.

* 633, E. Scio qua poſſit ratione defendi, quod legitur heic, ὡς ἐπιβάντος: ſed in ea tamen opinione ſum, vt exiſtimem, rectius ſcribi ὡς ἐπιβάντες, videlicet ὑπλῖται, quod linea proxima præceſſit. Et proficiſcuntur ex abbreuiaturis Græcorum huiuſmodi mendæ.

* 634, E. Non ὡς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ἔχοντες, ſed cum aliis rectius, ὡς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ὄντες, omnino legendum.

* 535, A. Loco verbi προσεκαλέσαντο repono προεκαλέσαντο. Quippe δίκας προκαλεῖσθαι rectè dicitur, in ſignificatione prouocandi.

* 636, C. In his, καὶ τῷ ἑαυτῶν πολέμῳ δήμῳ, legendum haud dubiè αὐτῶν, ſcilicet Πελληνέων. Abſurdum enim dicere Pellenenſes ſuomet cum populo bellum geſſiſſe.

* Ibidem, E. Corruptum eſſe in his, τηρήσαντες ὅπως ἂν μάλιστα ἀποβαλοῖεν τοὺς Ἀρκάδας, verbum illud ἀποβαλοῖεν, fatentur etiam eruditiſſimi; quorum vnus pro ἀποβαλεῖν, potius ἀπολαβεῖν reponendum putat, me nequaquam adſentiente. Nam germanum heic Xenophōtis verbum ἀποκαλεῖν reſtituendum dico vitioſè mutatum in ἀποβαλεῖν, propter ſimilitudinem litteræ κ cum littera β, inſtar u Latini ſcripta, more veterum. vtitur autem Xenophon verbo ἀποκαλεῖν primo παιδείας libro, p. 20. C. quum ait, Καμβύσης ὁ πατὴρ (cum interiectis) τὸν Κῦρον ἀπεκάλει, *Cambyſes pater Cyrum reuocabat*. Idem verbum & ſupra repurgauimus libro IIII παιδείας, ad pag. 205, B. vbi pro ἀπεκάλει ſcriptum legebatur ἀπεβάλει. Exaratis his, Stephanum quoque deprehendi conieciſſe ſcribendum ἀποκαλεῖν.

* 637, B. Bis heic in vna voce peccatum: Quippe

A non legendum, ἰλᾶν αἰ τῶν, nec linea ſequente, τὰς ὑπὸ τῶν πολεμίων: ſed vtroque τῶν. Non enim ad σώφρονα referendum, ſed ad λόγον, quæ vox præceſſit ante σώφρονα poſita. Quum hæc iam ita notaſſem, & alterius editionis Henrici Stephani liber Praga tandem mihi miſſus eſſet; inueni hoc quoque ab eo relatum in adnotationes editionis Xenophonteæ ſecundæ.

* 641, B. Corrupta ſunt iſtæc, καὶ ταῖς ἐπιβοηθοῖς, καὶ ἴλεγον ἀπαγγέλλοντες, omninoque ſic emendanda,

B καὶ οἱ ταῖς ἐπιβοηθοῖς, ἔλεγον ἀπαγγέλλοντες, cum reliquis, quorum ſenſum rectum interpretando expreſſimus. Henrici Stephani lectio diuerſa, οἱ δὲ ταῖς, tametſi bona non ſit, facile tamen ad eumdem eum hac ſenſum redigi poteſt, ſi ſcribatur, οἱ δὲ ταῖς ἐπιβοηθοῖς, ἔλεγον ἀπαγγέλλοντες. Nam καὶ quoque tollendum ante verbum ἔλεγον.

* 642, E. Leue quiddam eſſe videtur, ſed rectè conſideranti leue non eſt, quod in his, ἰδὼν μὲν δεινοῦ ἀνὴρ ἰσχυροῦ, articulus à librariis omiſſus eſt. Scripſit *Articuli defectus. al. ἰσχυροῦ.*

C enim Xenophon, ἰδὼν μὲν δεινοῦ ὁ ἀνὴρ ἰσχυροῦ. In his enim eſt ὁ μέλλων τι, quod reſpicit ad Epaminondam, de quo ſermo eſt. Nec indicaſſem hoc, niſi ſtatim pagina tertia 644, C. ſimile quid occurriſſet in his, κατεσπασμένα ὄντα· ὥστε τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. Nam & iſta ſic integranda, ὥστε τὰ τείχη ἐν ταῖς οἰκίαις. Item paullo poſt initium libri de Ageſilao, 652, B. συλλεγομένων πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ſcribendum enim, τῶν Λακεδαιμονίων, ſicut etiam ſequitur καὶ τῶν συμμάχων, non καὶ συμμάχων. Periit autem τῶν

D hoc loco, propter vltimam ſyllabam præcedentis τούτων omiſſum. Sic in III ἑλληνικῶν, pag. 498, B. legitur, ἀπαγγείλας Τισσαφέρνει: quod cum articulo rectius in Ageſilao Xenophontis ἀπαγγείλας τῷ Τισσαφέρνει ſcriptum reperitur. Sic & eodem ἑλληνικῶν libro, 500, D. αἰσθόμενος δ' ἀγησίλαος, pro quo Xenophontis Ageſilaus habet, αἰσθόμενος δ' ὁ ἀγησίλαος. rectè. verſa vero vice legitur in ἑλληνικοῖς, 501, A. πάντα δὲ ὁ ἀγρὰ, quod in Ageſilao p. 656, C. πάντα ἀγρὰ περιῆν. Sed hæc vno loco notaſſe ſatis eſt.

E 643, D. Arbitror rectius legi μηδὲ παῖσαι μηδὲ χιλίαρχον τὸν ἴσχυον πολλοὶ ὄντες, quam μηδὲ παῖσαι, quod erat in editione prima Stephani. Secunda vero, lectionem meam margini adſcripſit.

646, A. In omnibus editis hactenus libris ἐπικαίρως legitur, quomodo Bilibaldus etiam vertit, nimirũm *opportune*. Sed ſcribendum ἐπὶ κέρως, colligitur ex ſequẽtibus illis ὡς μάχοιντο, cum ſequentib.

Ibidem, E. Verbum συνετάσσοντες prorſus huic loco non quadrat. * Ego, primum vt aliqua eſſet

F ſententia, ſic verti, quaſi συνεπισπώμενος ſcripſiſſet Xenophon. Deinde locum diligentius intuens, hoc ideo verum eſſe deprehendi; quia ſtatim de iiſdem peditibus ἀσπιστὰς & cetratis ſubiicitur, ὡς ὑφαιροῦντες. Hinc enim dubitari de præcedenti συνεπισπώμενος nequit.

G

IO. LEVNCLAVII NOTATORVM AD XENOPHONTEM LIBER II, REPVRGANDO A MENDIS TOMO POSTERIORI.

Tomus ſecundus cur difficilior.

HABENT iam lectores tomum priorem, inſigni cum acceſſione locorum emendatorum, & diligentiæ noſtræ. Pergendum ad alterum, & in eo tanto magis elaborandum, quanto minus ab aliis heic præſtitum. Prior quidem hoc duplo fere maior eſt, ſed obſeruationes in poſteriores hoſce libros Xenophonteos, ab H. Stephano editæ, vix quintam eorum æquant partem, quæ in priorem congeſſit. Incertum etiam, qua de cauſſa pleráque, Schediaſmatum ſuorum operi magno, & toties ab ſe laudato reſeruata, nobis hactenus inuideat; & quando tandem illud in lucem proditurum ſit. Pluribus quidem ab annis fruſtra exſpectatur. Nec deſunt, qui eum hac arte putant alios deterrere velle, ne quid in Thucydide, Herodoto, Xenophonte, Dione, Caſſio, quorum libris adfixum huius herbæ parietariæ Schediaſmatum nomen adhæret, vtilis operæ collocet: quando primi nominis, opinione ſua, criticus neſcio quid Schediaſmatum in eos ab annis iam viginti plus minuſve promiſerit. Itaque plus heic & ipſis libris Græcis expoliendis, & cum dexteritate Latino ſermoni tradendis, adhibendum mihi ſtudij fuit, ac laboris exhauriendum. Tantum ſane videt effectum induſtria mea lector, vt hoc à me notata libro in tomum Xenophontis poſteriorem, qui parte dimidia priori minor eſt, propemodũ magnitudine ſua præcedentibus paria ſint. Omiſſo vero longiori procemio, re totius ipſa viris eruditis æſtimandum huius operæ fructum offeramus.

AD AGESILAVM XENOPHONTIS.

PAg. 651, A. Pro [illegible], ſcribendum [illegible]. Cauſam intelligis ex ipſo verborum ſenſu. Adlato libro ſecundæ Stephani editionis, vidi etiã illum de οὐδὲ ac ἂν differere, ac prolixe quidem.

E

* 652, B. Quod heic legitur, [illegible] Σπαρτιατῶν rectius, ſcribetur [illegible] Σπαρτιατῶν. Nam xxx. viros Spartiani regibus adiungere magnis in expeditionibus ſolebant, iſque numerus adiunctorum Ageſilao in hac etiam militia, non ſemel in ἐκδεδομένοις libris reperitur. Verſu etiam ſequenti [illegible] legimus, qui [illegible] ſunt in ἐκδεδομένοις.

Ibid. E. Legimus heic εἰρήνην ποιήσειν; quod eſt *pacem conficere*; quum in ἐκδεδομένοις ſit εἰρήνην ἔχειν, *pacem habere*. Sed exiſtimem, hoc ἔχειν ab ipſo Xenophonte ſic correctum; vt etiam verſu ab hoc tertio ſcriptum [illegible], quum in ἐκδεδομένοις inueniatur [illegible].

F

* 653, D. Pro ἄχρις [illegible], ſcriptum in Ageſilao ἄχρις [illegible], quod rectum erit, ſi addatur præpoſitio, ἄχρις εἰς [illegible]. Ac

A perit εἰς, propter ſimilitudinem eius cum vltima ſyllaba præcedentis ἄχρις.

* Ibidem, E. pro [illegible] ſcriptum in ἐκδεδομένοις, [illegible] Id recte ſuperioribus illis, [illegible] & [illegible], & [illegible] reſpondet.

654, D. Exiſtimem pro iſtis, [illegible], ſcribendum, [illegible], quum durior ſit oratio, ſi ἕνεκα ſubintelligatur. Facile quidem fieri potuit, vt ἕνεκα propter ſimilitudinem cum τὸ ſequenti à

B librariis omitteretur. Sed [illegible] eiuſmodi exempla ſuperius etiam notauimus ad p. 548, A.

* Ibid E. De electione marginis, [illegible], quam vocem pro [illegible], ego ſubſtitui, vide ſuperius ad p. 499, C. notata.

* Ibidem pro [illegible] legitur in hiſtoriis Græcis [illegible]. Addamus heic vno loco & alias lectiones collocatas. p. 655, C. pro [illegible], ibid. [illegible] & ſtatim poſt pro [illegible], ibid. [illegible]. & litera eadem non [illegible], ſed [illegible] rectius

C ibidem legimus. Item litera D. eiuſdem p. pro [illegible] ibidem [illegible]. Item ibidem, E. pro [illegible] rectius ibidem [illegible]. Item verſu ab hoc quarto, pro [illegible], ibid. [illegible] ſcribitur.

655, B. pro [illegible] non dubito reponendum [illegible], ſicut etiam in margine notaui. Nam vt heic coniunguntur [illegible] & [illegible], ita ſupra in ἐκδεδομένοις ſcripſit [illegible], quod poſtremum cum [illegible] adfinitatem nullam habet. * H. Stephanus [illegible] editione ſecunda margini adſcripſit, cum *H. Stephani Π.*

D ingrata littera Π, multis hactenus aliis etiam adiecta, quæ de notis meis prioribus ſumſit. Diuinandum vero nobis relinquit, nequaquam OEdipis, quid in illo Π ſecreti lateat. Si Π lectionem fortaſſe [illegible], *antiquam*, denotat; ſane denuo quæremus, an talem de libris ex aula regis Henrici III domum adlatis depromſerit, quo tempore Xenophontem deproperatum editione altera extruſit, ne à me præueniretur, cuius tamen labores aliquos iam tunc in manibus habebat: an

E ſolita arte, & occulta quidem, in auertendis alienis vtatur. Editione quidem prima protuliſſet hæc, ſi quid eorum habuiſſet; ſecunda, ſi demas ex Camerarij, Gabrielij, noſtris lecythis hauſta, cum adrogantibus illis cenſuris interpretum, noui nihil adtulit; vti præcipue de hoc Xenophonteorum operum tomo poſteriori perſpicere licet.

656, A. Supra in ἐκδεδομένοις pro ἄχρις τὴν Χερρόνησον [illegible], legitur rectius ἄχρις ἐς τὴν Χερρόνησον, quæ præpoſitio mihi quidem omitti non poſſe videtur, & periit propter ſimilitudinem cum vltima

F ſyllaba dictionis ἄχρις præcedentis. H. Stephanus editione altera de notis meis in contextum tranſtulit, idem procul dubio facturus in ἄχρις εἰς [illegible], quod paullo ante poſuimus, ſi tunc deficiẽte ſecreto Π, in iiſdem notis illud reperiſſet.

Ibidem. pro [illegible] legimus in ἐκδεδομένοις libris [illegible]. H. Stephanus hinc in mar-

marginem tranſtulit, more ſuo etiam libri cuiuſdam veteris adſenſum verbis proferens, quo prius caruerat.

* Ibidem, B. pro [illegible], legitur in [illegible] hiſtoriis [illegible]. ſed equidem [illegible], rectius exiſtumo.

Ibidem, C. Rectius heic legitur, [illegible], quam in Græcis hiſtoriis, [illegible]. Rurſus heic male, [illegible]: quæ rectius iſtic, [illegible]. H. Stephanus in hoc nos editione altera ſequutus eſt.

* Ibidem. Pro [illegible] rectius in [illegible] ſcribitur [illegible].

* Rurſum, ibid. D. pro [illegible], reperitur in hiſtoriis Græcis [illegible].

* 657, C. Nemo non videt in his aliquid abeſſe, [illegible] . . . . . [illegible]. Etenim præter illud [illegible], aliud haud dubie ponendum erat, nimirum [illegible], vel aliquid aliud tale. Nam id quidem haud ſufficit. Ego paucis aio, ſic à Xenophonte ſcriptum fuiſſe: [illegible]. Quippe fuit omiſſum illud [illegible], propter ſimilitudinem cum vocabulis præcedentibus [illegible]. Quaſi manu me duxit ad inueniendam hanc emendationem id quod ſuperius [illegible] libro IIII, p. 515, B. legitur in harum ipſarum rerum narratione, verbis his: [illegible]: quibus ineſſe pleraque videmus heic etiam poſita. Peccatum ſimiliter ſuperius libro III [illegible], vbi ad p. 501, D. notata quærito.

Ibidem. Rectius omnino legiſſe coniicio interprete Philelphum [illegible], quam ſi vel [illegible] ſcribas, vt H. Stephanus fecit, vel [illegible], vt alij. Nam hoc nomine ſignificari curiam ephororum, quos heic per [illegible], per quinque viros, notauit Xenophon; ex Plutarcho, & aliis, paret.* H. Stephanus editione ſecunda textui meam hanc emendationem non inelegantem inſeruit, Philelphum auctorem prætexens, apud quem id priori editione non obſeruarat, ſecunda obſeruare non poterat ob feſtinationem. Sed erat in meis inuenire prochue.

* 658, B. pro [illegible], legitur in Græcis hiſtoriis [illegible], quod rectum arbitror. Nam quos apud ſe habebat, deinceps miſiſſe legitur. Verſu poſt hunc tertio, [illegible], mutandum in [illegible], ſicut etiam in hiſtoriis Græcis reperitur.

* Ibidem, D. Quod heic legitur, [illegible], antequam ad carbonariorum montem peruenissent, vitioſum eſſe colligitur ex hiſtoriis Græcis. Habent enim illæ, [illegible]. Vt autem in his [illegible], vel etiam [illegible] probandum, quia Ptolemæus quoque montem Narthacium vocauit, & paullo poſt ſequitur [illegible], mutandum in [illegible], quod & mons, & oppidum nomen habuit: ita malim ex his dicere, [illegible], quam vt iſtic, [illegible]. Quidam [illegible] Strabonis, & tam [illegible], quam [illegible] Stephani Byzantij huc trahunt.

* Ibidem. Poſt [illegible] inſerui [illegible], ex hiſtoriis Græcis. Ac paullo poſt heic quoque mentio fit Argiuorum in deſcriptione conflictus.

659, A. Scribo [illegible], non [illegible], quod etiam ſuperius nobis occurrit. H. Stephanus editione poſteriori probat.

Ibidem. B. Ariſtides in bello [illegible], legit [illegible], non [illegible]: eiuſque dicendi generis rationem indicat. Hunc dicere Stephanus Hermogenem interdum ſolet.

* Ibidem, D. pro [illegible], legitur in hiſtoriis Græcis, [illegible], in quibus exiguum diſcrimen. Sed vltima linea ſcriptum heic [illegible], pro quo malim ſcribere cum hiſtoriis Græcis [illegible].

* 660, A. pro [illegible], ſcripſit Xenophon in hiſtoriis Græcis [illegible]: pro [illegible], ibidem, C. eſt [illegible]: & ſequenti linea, loco verbi [illegible], ſcriptum illic [illegible]. Rurſus linea poſt hanc tertia, pro [illegible], legitur [illegible], quod magis eſt Atticum, & propterea [illegible]. Item ibid. D. pro [illegible], reperit Philelphus [illegible], commodius quiddam altero. Item eadem pag. E. pro [illegible] reperimus illic [illegible], quod rectius arbitror. Denique ſub initium pag. 661, A. pro [illegible] omnino reponendum [illegible], vt reſpondeat ſequenti [illegible], & rurſus alteri [illegible]. Nam alioquin addendum erat ad [illegible] aliud quiddam, videlicet [illegible], cuius cauſſa ſi maxime [illegible] mutes in [illegible], vti notatum ad marginem in quibuſdam; tamen ſequentia non congruent, videlicet nec [illegible], nec [illegible], nec [illegible], cum ceteris vlterius ſubiectis.

661, A. Quod heic legitur [illegible], rectius eſt, quam illud in [illegible] ſupra, p. 525, B. [illegible]. Non multo poſt pro [illegible], lego [illegible]. H. Stephanus editione ſecunda hoc in textum admiſit.

Ibidem, B. Negat H. Stephanus editione priori ſe locum hunc, [illegible], potuiſſe corrigere. Verum ſi Germanicas editiones contuliſſet, ſcriptum inueniſſet non [illegible], ſed [illegible].* Poſt, in editione ſecunda, tacite locum hunc ita ſcriptum in contextum recepit, & quod prius in adnotationibus ſuis ſcripſerat, ſe locum emendare non poſſe, prorſus inductum deleumque ſuſtulit; ne vel Germanis hoc debere ſe fateri cogeretur inuitus, vel ſecordiæ propriæ veſtigium aliquod, accuſator ineptus Germanorum relinqueret.

* Ibidem. Pro [illegible], legitur in hiſtoriis Græcis, [illegible]. Quæ lectio confirmatur etiam inde, quod poſtea ſubiicitur, [illegible], hoc eſt; *vrbs, vt ab aliquibus vrbs proderetur.*

* Ibidem, C. Hæc verba, [illegible], ſic editione mea priore reddidi, ac ſi ſcriptum eſſet, & [illegible].* Henr. autem Stephanus editione ſua ſecunda mauult legere, [illegible]. Probat hoc per iſta ex [illegible] libris verba, [illegible]. Ego illud [illegible], referebam ad Piræum. Sed præſtat referre ad alia, præter Piræum, caſtella, in quibus erat & Oenoë. Tandem ab H. Stephano recuperata lucubrationem mea ſecunda, reperi & hanc lectionem margini adſcriptam, [illegible], cum interpretatione huiuſmodi: *Sed etiam caſtella, quæ inſtaurata denuo fuerant.*

Ibidem, D. H. Stephanus legit editione priori, [illegible], cum ceteris, quaſdam editiones ſequutus; quum legendum ſit,

τὰς ἐκ Λακεδαίμονος συνόδους. Poſteriori verbis his adſenſus, ita ſcripſit in ipſo textu. A

663, A. Rectius in aliis exemplaribus legitur ἐν Λάμπῃ: de qua Stephani Byzantij nomenclatorem conſule, quam in Henr. Stephani editione prima ἐν Ναρθακίῳ: Secunda vero ſumtum hinc ἐν Λάμπῃ, transtulit in contextum.

* Ibidem, B. Non cohærent hæc, Μακεδόνας ἀντιτάξαντες αὐτῷ οἴκαδε, προσημαίνω δόντος μεγαλοπρεποῦς. Itaque videndum an ſcribi debeat, ἀντιτάξαι αὐτὸν οἴκαδε, προσημαίνω δοὺς μεγαλοπρεπῶς: an illa mutatio δόντος in δούς, admitti non debeat, in qua ſum equidem B nunc opinione. Frequentes vero ſunt vocum ac verborum traiectiones in hiſce libris Xenophonteis, à negligentia librariorum profectæ. Quapropter exiſtimo, ſtatim poſt illa, quæ verſu ab hoc tertio ſuperius leguntur, χρήματα ἀμείνονα ἰδόντα, reponi debere hæc verba, προσημαίνω δόντος μεγαλοπρεπῶς. Nam quum illa forte omiſſa, & deinde in margine collocata eſſent: per calligraphi alterius inſcitiam locum deinceps indebitum occuparunt. His igitur C ordini ſuo reſtitutis, nihil mutandum reſtat, præter illud ἀντιτάξαι, in ἀντιτάξας. H. Stephanus ſententiam meam priorem probat, ego poſteriori potius adſentior. Exemplum ſimile traiectarum vocum paullo poſt inuenies, ad pag. 677, E.

Locus emẽdatu difficilis.

* 664, B. Locus hic mutilus, & punctis quinque notatus, hoc modo, ὁ τῶν ἑαυτοῦ φίλων. * . . . . . μὲν ἀνόμοιοι εἰς ταὐτὸν ἰέναι, ſic pro deplorato, ſecundæ quidem editionis tempore, ab H. Stephano relictus eſt. Ne tamen nihil habere remedij ad eum D ſanandum exiſtimetur, adſcribit more ſuo, ſe non modo ſenſum eorum verborum, quæ deſunt; ſed etiam illa ipſa, quænam ſint, coniectura ſibi adſequutum videri ſuis in illis S C H E D I A S M A T I S. Ita nos operis eius exſpectatione diuturna ſuſpenſos tenet, atque adeo præ nimio illius videndi deſiderio languentes excruciat. Sed meo iudicio male facit, qui cunctatione ſua nobis hypocauſticis occaſionem cogitandi de locorum talium emendatione præbet; ac menſibus æſtiuis, poſtquam E aëre benigniore de noſtris illis hypocauſtis prodimus, diuinare de ſecretis S C H E D I A S M A T V M ſuorum patitur. Nam quidquid ad explicationem horum id temporis præter ſpem ſe nobis obtuſioris alioquin genij forte fortuna, felicius offert, id totum ſchediaſmatis Stephaneis, tardius in lucem exeuntibus, decedit. Sed videamus, ecquid in ipſo ſolſtitio æſtiuo, iuſſis valere iampridem hypocauſtis, proferre in medium ad emendationem loci adeo mutilati poſſim, quod non ab homine pro- F fectum exiſtu[illegible] qui cerebrum in plantis conculcatum ait. [illegible]co igitur, hæc verba, poſt vocem φίλων, quæ periodum præcedentem claudit, * . . . . . μὲν ἀνόμοιοι εἰς ταὐτὸν ἰέναι: ſic integritati priſtinæ reſtitui debere: καὶ τοὺς ἑαυτῷ μὲν ἀνόμοιους εἰς ταὐτὸν ἰέναι: quibus iam reſpondent illa ſequentia, ἀγησιλάῳ δ' αὐτοὺς ἐνεχείριζον: hoc eſt, *Et cum ſuis quidem hominibus in eumdem locum coire reformidabant, at Agesilao in manus ipſimet ſe tradebant.* Vitiatus autem locus inde fuit, quod exiguo ſpatio bis illud ἑαυτῷ G hoc modo repeteretur: καὶ ἐκεῖνοι ἀπειδεῖς πολεμίους οὐ φθονεῖν, ὁ τῶν ἑαυτοῦ φίλων. καὶ τοὺς ἑαυτῷ μὲν ἀνόμοιους εἰς ταὐτὸν ἰέναι, ἀγησιλάῳ δὲ αὐτοὺς ἐνεχείριζον. Exſpectemus nunc [illegible] nonnihil æquiore, quid Stephani ſchediaſmata rei ſecretioris de hoc loco tandem aliquando nobis ſint patefactura.

H. Stephanus promiſſa dudum Schediaſmata.

* Ibidem, D. Suſpectum mihi eſt illud, πάσης τῆς στρατιᾶς στρατηγὸς, quod & in aliis, & in vtraque Stephani editione repetitur: ideoque ſcribendum aliter arbitror, videlicer, πάσης τῆς στρατιᾶς στρατηγός, quod vitio caret. Oſtendimus etiam ſuperius, libro notatorum priore, horum inter ſe permutatorum exempla.

* 667, A. In his verbis, προῆκε μὲν ἑαυτὸν πάλιν, prorſus abundat illud μὲν, at vel expungendum erit, vel in ἂν, vel aliud quidpiam ei ſimilius, mutandum.

668, A. Hæc verba, ὥσπερ αἱ παρθένοι αἱ σωφρονέσταται, Ariſtides ſic collocaſſe Xenophontem tradit, ὥσπερ αἱ σωφρονέσταται παρθένοι: eiuſque rei rationem adfert in libello περὶ ἀφελοῦς λόγου. Atque hinc paret, non abs re illa de omiſſis articulis à me paullo ante cum aliqua diligẽtia fuiſſe notata; quum etiam in tranſpoſitione articuli veteres aliquid momenti ſitum eſſe iudicarint.

* 669, A. Iſta minime integra, ἐπεὶ δὲ . . . . . μύριοι πεσόντες, ſic ex hiſtoriis Græcis ſuppleo, ἐπεὶ δὲ τῶν πολεμίων μύριοι πεσόντες. Illud autem μύριοι non decies mille, ſed innumeros reddidi; quum in hiſtoriis Græcis legatur, τῶν πολεμίων πάμπολλοι, hoſtium numerus ingens: vt ſit vtrimque dictum ἀορίστως.

* 674, D. Locus hic aſteriſcis notatus in editionibus Stephani, οὐδέποτε γοῦν ἐκ ἀπεῖπε μεγάλης καὶ καλῆς ἐφιέμενος . . . . . τὸ σῶμα φέρειν ἠδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην, ita conuerſus à me prius fuit, vti verba Græca fere ſonant. Nunc vero, quia ſic inte- D grum legiſſe mihi Philelphus videtur, οὐδέποτε γοῦν ἐκ ἀπεῖπε μεγάλης καὶ καλῆς ἐφιέμενος [ἀρετῆς, ἕως] τὸ σῶμα φέρειν ἠδύνατο τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην: ea verba ſic reddere interpretando volui, *Numquam ille ſaltem depoſuit animum, quominus magnæ ac pulchræ virtutis ſtudio duceretur, quamdiu corpus ferre robur animi poterat.* Atque in hac lectione nobis eſſe adquieſcendum exiſtimamus, donec aliquis oſtendat, aliter aliunde, quam è Philelpho, locum reſtitui debere. Quamquam haud video, cur ita ſcri- E pſiſſe Xenophontem, niſi certiora de libris manuſcriptis notæ melioris promat, negare quiſpiam velit.

AD LACEDÆMONIORVM REMPVBLICAM.

* **P**Ag. 675, A. Exordij forma iſtæc, ἀλλ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτέ, quæ videtur aliquibus abrupta, non inſolens eſt Xenophonti; qui ſic & Sympo- F ſium ſuum incepit, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ. Et ex hoc ipſo paret initio, ſcriptum hoc eſſe Xenophonteum; contra iudicium Demetrij cuiuſdam Magneſij, negantis inepte, Xenophonti tribuenda, quæ nemo non ex verbis & ſententiis, pro Xenophonteis adgnoſcit.

An liber hic Xenophontis.

Ibidem, C. Adlata mihi lucubratione mea in Xenophontem ſecunda, Taurini elaborata, dum illic in aula principis illius degerem, quam ab Hen- G rico Stephano tandem recepi, ſtatim in ipſo libri huius initio notatam pro his, οἴνου γε μὴν ἢ πάμπαν ἀπεχομένας, ἢ ὑδαρεῖ χρωμένας διάγουσιν, aliam tamen inueni ſcripturam, ἢ πάμπαν ἀπεχόμεναι, ἢ ὑδαρεῖ χρώμεναι διάγουσι. Eam indicare volui, licet aliam interpretando ſequutus.

Ibidem E. ſcriptum erat τὸ εὔχρων τῷ χρωτί, vbi noſtri legunt τὸ εὔχρων τοῦ χρωτός.

* 676, A. pro ὅτι βλαστάνει, quod apud Stobæum reperitur, in aliis magis vitioſe legitur βλάσοιεν. Id dum Camerarius in κλάσοιεν, vel κλάσειεν, mutandum putat; ſane locum non minus corrigendo peruertit, quam Philelphum vertendo peruertiſſe memorat. Dixi vero, ὅτι βλαστάνειν, minus eſſe vitioſum; quia ſic faciliſime reſtitui hæc poſſe iudico, [illegible] ὅτι μᾶλλον βλαστάνειν. Non enim ignoro, cur Henricus etiam Stephanus parum ſibi βλαστάνειν placere dicat, in huiuſmodi ſcilicet collocatione, ὅτι βλαστάνειν, qua verbum hoc [illegible] accipi neceſſe eſt. Sed emendatio mea cauſſam hanc diſplicendi tollit, vt vſus ſit hoc Xenophon, quemadmodum & Sophocles, [illegible] βλαστῶν. Atque hoc modo nec longè petitam eiuſdem Stephani coniecturam de ſubſtituendo [illegible], quod neque cum βλαστάνειν, neque cum βλαστάνει, alicuius momenti ſimilitudinem habet, admittemus.

* Ibidem, B. pro [illegible], rectius eſt legi, [illegible], hoc eſt, *etiam huic legitimum eſſe voluit*, vel potius, etiam huic lege permiſit.

* 677, E. pro [illegible] Ὀρθίας [illegible], rectè Camerarius ſcribendum oſtendit, [illegible] Ὀρθίας (ſubintellige βωμῷ) [illegible]. Nam ciborum furto lege permiſſo, etiam triticum hoc nomine comprehenſum fuiſſe, dubitari non debet, præſertim quum tritici, furto ab eis auferri ſoliti, Plutarchus quoque meminerit, ac in tritico præcipuè ſit [illegible], *leuamen famis*, vt Xenophon loquitur. Quæ vero ſtatim ſequuntur, [illegible], rectius exiſtimem ſcribi, [illegible]: ac rurſus, [illegible], malim ita, [illegible].

* 679, A. Quum Philelphi verſionem conſidero, legiſſe is mihi videtur, non [illegible], ſed aliquanto rectius, [illegible]. Non tamen neſcius ſum, etiam alterum illud vtcumque defendi poſſe.

* 680, D. Quum [illegible] Camerarius in [illegible] mutat, rectè facit; quum pro ſequenti ἄρτον, reponit ἄρον, inſcitè. Nam parum fuerit à diuite panem contribui: totam vero prædam venatu captam, quæ ἄγρα eſt, in commune conferri, maius aliquid, & homine locuplete dignum.

* 681, B. Vitiata ſunt hæc, [illegible]. Primum certe [illegible], locum habere nequit. Nam quid tandem eſt, [illegible], *fieri cibis inferiores?* Coactus aliquis erui ſenſus poteſt, idoneus ſane non poteſt. Itaque dico ſcripſiſſe Xenophontem, [illegible], *ne fiant inferiores aut deteriores conuiuatoribus*. Deinde vel [illegible], ſcribendum; vel [illegible]. quorum alterutrius optio per me quidem aliis relinquitur.

* 684, C. In his, [illegible], repono [illegible]: ſicut & pagina ſequenti 685, B. viros huiuſmodi culpæ obnoxios [illegible] vocat. & 684, D. in his, [illegible], adnotata erat lucubratione mea ſecunda, lectio alia, [illegible].

Ibidem, E. In his verbis, [illegible] τῆς ἀρετῆς, [illegible], particula negans ante βουλόμενοι deeſt; qua reſtituta, ſenſus efficitur, quem interpretando expreſſi, reſpondentem verbis Græcis huiuſmodi, ὅτι εἰ μὴ βουλόμενοι [illegible] τῆς ἀρετῆς, cum ſequentibus.

685, D. pro [illegible] repono [illegible]. in quo Philelphum quoque mecum facere, verba eius indicant. H. Stephanus editione ſecunda in textum admiſit.

* 686, A. pro [illegible], plenius ſcribendum aio, [illegible]: & reſpicit hoc [illegible], ad [illegible], vocem præcedentem, ſicut [illegible] ad [illegible].

* 687, B. In his, [illegible], abundare μὲν illud videtur.

* Ibidem, C. Illud [illegible], vitioſum & [illegible] eſt: pro quo ſi ſcribas [illegible], ſublatus ille ſolœciſmus erit; nimirum in iſtis verbis, [illegible], ſubaudiendo [illegible]. Originem ſcripturæ corruptæ ad abbreuiaturas Græcas refero. Camerarius ſequentia quoque mendoſa putauit, ſed ſine cauſſa, ſicut intelliget qui conferet ipſius interpretationem cum mea.

* Ibidem, E. pro [illegible], ſcribendum potius, [illegible]. Camerarius quidem in his reddendis, dum ſcripturam vitiatam ſequitur, impegit.

* Ibidem. pro [illegible], aliquanto melius ſcribi videtur [illegible]. Camerarij mutata vox [illegible] in [illegible] non placet, minus etiam in [illegible]. Loqui ſane videtur Xenophon de ſpeculatore ſuum in locum ablegando, qui faciat officium interea dum prandetur. Nec verbum tamen [illegible] mihi omnino ſatisfacit.

688, B. Notatam lucubratione mea ſecunda reperi pro [illegible], lectionem aliam, [illegible].

* 689, A. Ad hæc verba, [illegible] . . . . ἄρχοντες, notas punctorum inſerui, quibus aliquid abeſſe ſignificarem. Nam de polemarchis, qui cum rege reuera τῆς [illegible] ἄρχοντες erant, iam ante dictum; nec illi profecto poſt haruſpices, medicos, tibicines, recenſendi erant. Quapropter alios minorum gentium duces ac præfectos hoc loco fuiſſe poſitos à Xenophonte ſtatuendum eſt, adeoque ſupplendum in his verbis, quod deeſt, ex paginæ præcedentis littera D. vbi leguntur [illegible] ἄρχοντες, *copiarum apud impedimenta præfecti*.

Ibidem, C. Pro ἄρχονται, legit Philelphus ἔρχονται, ſed non ſatis bene.

* 690, C. pro [illegible] τοῦ πολέμου, non dubito ſcribendum, [illegible] τοῦ πολέμου. Sic enim & de Perſici regis ſacrificiis ait libro [illegible] VIII Xenophon, p. 229, C. [illegible]: & de ipſo Spartæ rege Ageſilao, 111. [illegible], 493, D. [illegible] (cum interiectis) [illegible] τοῦ πολέμου.

AD ATHENIENSIVM REMPVBLICAM.

PAg. 692, C. Videtur Caſtalio repetiſſe ante [illegible] verbum [illegible], hoc quodam modo ſcriptum; [illegible]. Id rectum arbitror, & in reddendo ſequutus ſum.

* 694, B. Locus hic, [illegible] *Locus emendatu difficilis.*

[illegible] *ἵνα λαμβάνωσι μὲν μεγίστην καὶ [illegible]*, [illegible] à Seb. Caſtalione, Camerario, H. Stephano, relinquitur inemendatus; & propterea tam à Caſtalione, quam Camerario non rectè redditur. Ego pro *ἵνα λαμβάνωσι μὲν μεγίστην καὶ [illegible]*, ſcribendum dico, *ἵνα λαμβάνωμεν αἱ μεγίστη* (ſcilicet [illegible]) [illegible]. Dixit autem *λαμβάνωμεν*, velut omnium Athenienſium nomine, ſicut & paullo poſt, [illegible]. Illud denique [illegible], non eſt, *mancipia libertatem conſequi*, ſecundum Caſtalionem; nec *mancipia manumitti*, ſecundum Camerarium; ſed alio ſenſu accipiendum, quem interpretando expreſſi.

* Ibidem, D. In his verbis, [illegible] contrarium quiddam ineſt ſententiæ Xenophontis, qui exercitia corporum, & muſicam, minimè ſublata dicit ab Athenienſibus, pag. 696. D. quum ait, populum ſibi peculiariter multas palæſtras, apodyteria, lauacra ſtruere. Quapropter vnica vox negans loco ſuo repoſita, nimirum ante [illegible], ac deleta poſt [illegible], locum planè reſtituit hoc modo, [illegible].

* Ibidem. quum ſequitur, [illegible], inter [illegible] & [illegible] copula καὶ deeſt, omiſſa propter ſimilitudinem eius cum vltima ſyllaba in [illegible]. Rurſum inter hæc [illegible], & [illegible], deeſt pronomen [illegible], quod periit ob adfinitatem & ſimilitudinem cum ſequenti voce [illegible]. Sic integrè locus ſcribetur, [illegible].

* Item ibidem. Notas punctorum inſerui, quæ indicarent in his, καὶ . . . . . [illegible], nonnihil deſiderari. Patet hoc ex ſtatim ſubiectis, [illegible]. Itaque ſic & illa manca ſuppleri debent, [illegible].

695, B. Corrupta ſunt illa, [illegible], atque ita potius ſcribenda, [illegible]. Et in his [illegible] ex aliis petitum libris, [illegible] autem expungitur, quaſi promanans ex vltimis litteris illius [illegible], quod præcedit, vel ex gloſſa, declarante per [illegible] particulam [illegible] ſequentem. Deletur & τι, profectum ab imperitia librarij, qui non animaduertit aliud heic ſignificati illius [illegible] eſſe, quàm ſi ſcribatur [illegible]. Sequitur verſu ab hoc tertio, [illegible], cum reliquis. Hæc ita ſcribenda ſunt, [illegible], & cetera. Redundat enim καὶ propter ſimilitudinem cum vltima in [illegible] duplicatum, velut alibi ſimilia mutilare librariorum incuria ſolet.

* 696, A. Potius Caſtalionis lectionem probo, quam vel mutationem Camerarij, vel emendationem H. Stephani. Camerarius hanc ſibi lectionem finxit, & [illegible] & [illegible] adiiciens, & [illegible] quæ in Græcis exemplaribus non reperiuntur: [illegible], quorum hanc ſententiam expreſſit: *Nauigantes vero, vbi fuerint ſuperiores ſe, in illam terram exire neceſſe non eſt, ſed poſſunt præternehi eo vſque*, cum ceteris. H. Stephanus poſt [illegible] ſcribendum pro [illegible] putauit [illegible], quod itidem probare non poſſum.

A Quippe in verbis his mutilis, [illegible] . . . . . [illegible], facile perſpicitur aliquid deſiderari, quod illis præcedentibus [illegible], deinde reſpondeat in hunc modum, [illegible]. Quapropter integritati priſtinæ ſic exaratus hic locus reſtituetur, [illegible]. Solet autem Xenophon hæc duo, [illegible] & [illegible], ita ſibi opponere. velut exempli gratia, in Hipparchico pag. 969. C. ſcriptum legimus, [illegible]

B [illegible], quod quidem opponitur illis præcedentibus, [illegible].

* 696, C. pro [illegible], non dubito reponendum [illegible], poſita prius integra diſtinctione poſt [illegible]. Nam ita rectè ſequuntur hæc, [illegible] (cum interiectis) [illegible].

* 697, E. Hæc verba, [illegible], ſunt omnino corruptiſſima, præſertim illa in me- *Locus emendatu difficilis.*

C dio, [illegible]. Propterea loco aſteriſcum adpoſuit Stephanus. Camerarius explicare ſe non potuit, alius quidam Delio natatore opus eſſe dixit, & is quidem haud procul à Delo natus. Ego prima etiam editione ſententiam expreſſi eorum, quæ à Xenophonte ſcripta fuiſſe iudicabam; & nunc animaduerto, me à ſcriptura recta nequaquam aberraſſe, nimirum huiuſmodi: [illegible]. Margini autem hæc adſcripſi, vt

D interpretationis ratio lectori conſtaret. Ita nodus à me difficilis ſolutus.

* Rurſus 698, A. pro [illegible], dico ſcribendum, [illegible].

699, C. pro [illegible], quod in omnibus exemplaribus exſtat corruptum, reſtituo [illegible]. H. Stephanus editione altera me ſequutus, tamen illud ſuum adpinxit.

* Ibidem. pro [illegible], ſcribo [illegible], articulo remoto.

E * Rurſus ibidem, D. pro [illegible], repono cum recta diſtinctione, [illegible].

* Iterum, ibid. E. in his, [illegible], quilibet illud [illegible], poſt [illegible], ceu ſuperfluum, induci debere videt, ſiquidem in neutro nihil mutetur. In ſecunda quidem lucubratione mea Taurinenſi notatam inueni ſcripturam talem, [illegible]. Ea vero melior

F eſt, & vtrumque commodè retinet. Ibidem præcedentia ſic erant ſcripta, [illegible], protinus eſſe cognoſcendum. Rectè. nam de tempore non de loco nunc agit. Denique 700, A. [illegible], ſic mutandum: [illegible].

AD SOCRATICAM DEFENSIONEM.

G *PAg. 701, C. Nihil in his, [illegible], duxi mutandum; tametſi planè ſcribendum arbitrer, [illegible]: vt in locum illius [illegible], ſuo loco μὲν reponatur. Et in ſequentibus, ante [illegible], rurſus abundat [illegible] particula, propterea notis vitiatis à me incluſa. Nec ignoro, qui prius illud defendi poſſit, ſed parum commodè. Idem ita

reperi

reperi emendatum à me Taurini, lucubratione ſecunda; poſtquam ea mihi miſſa fuit ab H. Stephano.

* Ibidem. pro ὅπως δὲ τὸ σῶμα ἔχῃ, integrius ac plenius ſcribetur, ὅπως δέ τις τὸ σῶμα ἔχῃ (cum interiectis) ἀπομαθεῖν.

* pag. 705, lit. A. in his, γνῶθι αὐτὸν ἐμοὶ εἰπεῖν, ἐπειδὴ κατηγόρησεν, abundat verbum εἰπεῖν, veluti quod ex ſequentis ἐπειδὴ primis litteris irrepſit. Itaque delendum, ac præſertim propterea, quod verſu ab hoc tertio, iuſto loco ponatur, quum ait πρόσθεν εἰπεῖν.

* Ibidem, B. Rectius in his, ὅτι θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται, reponendum, θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται. Quippe nihil omnino ſequitur, quod illi μὲν deinceps reſpondeat.

* Ibidem, C. Mutila ſunt iſta, μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας . . . θεόν. quæ quidem ita rectiſſime quis expleuerit, τοὺς προσημαίνοντας ὁ δὲ θεόν. Periit enim ὁ, quum eſſet in vltima ſyllaba vocabuli præcedentis; & δὲ propter adfinitatem cum initio ſequentis θεόν. Vidi poſtea cõiecturam H. Stephani, ſcribendum exiſtimantis, προσημαίνοντας τὸ μαντικὸν θεόν. Sed vt illud μαντικὸν difficilius omitti potuit à librariis, veluti nec præcedenti voci, nec ſequenti ſimile: ſic etiam difficilius, præ illo noſtro, rurſus admittendum videtur.

* 707, D. pro αἱ δέ γε τῶν ἀγαθῶν ἐργασίαι, ſcriptum in meo reperi exemplari lucubrationis ſecundæ Taurinenſis, αἱ δέ γε τῶν ἀρετῶν ἐργασίαι. quæ omnino elegantior eſt lectio.

AD MEMORABILIVM LIBRVM PRIMVM.

Titulus. HI libri titulum ἀπομνημονευμάτων Ξενοφῶντος habẽt, quod Socratis mores, ac viuendi ratio, cum iis quæ ad familiares ſuos diſſerere ſoleret, in eis exponatur. Equidem hos ἀπομνημονευμάτων, dixi memorabilium libros, quia ſic loqui Xenophon conſueuit; λόγος ἀπομνημονευθεὶς, vel ἔργον ἀπομνημονευθὲν, dictum factumue memoratur.

* 709, A. pro ὡς ἐνόμιζεν, reponendum ὡς ἐνόμιζον, videlicet οἱ πολλοί, quæ vox præceſſit. Et inuenit hanc lectionem in ſuis etiam Beſſario Cardinalis.

* 717, A. pro ἐπειδὰν (cum interiectis) ἀγνοεῖ, cuiuis paret ſcribendum potius, ἐπειδὴ ἀγνοεῖ.

* 710, A Puto hæc verba, ζῶν ἕκαστος ἑαυτοῦ ὃ πάντων μάλιστα φιλεῖ τὸ σῶμα τοῦ, ὅ,τι ἂν ἀχρεῖον, cum ceteris, ſic eſſe traiecta, vt hoc modo ſingula ſuo loco reſtitui debeant: ζῶν ἕκαστος τὸ σῶμα τοῦ ἑαυτοῦ, ὃ πάντων μάλιστα φιλεῖ, ὅ,τι ἂν ἀχρεῖον ᾖ, cum reliquis. Ita enim ſententia redditur idonea, quam interpretando expreſſimus.

722, A. Hoc loco non πάντας τὰ δ' οὕτως ὡς εἰκός legendum exiſtimem, ſed potius οὕτως αὖ εἰκός: de quo loquendi genere ſuperius in notis hiſce quædam indicauimus. Non ignoro tamen, & alibi οὕτως inueniri, vt initio libri ſequentis.

* 724, D. Equidem minimè dubito Xenophontem heic ita non ſcripſiſſe, οὕτω δὲ καὶ ἀφροδισιάζειν τοὺς μὴ ἀναγκαῖον ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσια ἔσεσθαι χρῆναι: ſed aliter, nimirum οὕτω δὲ καὶ ἀφοδίζειν (cum interiectis) ἔσεσθαι χρῆναι. Nam id verbum ἀφοδίζειν, in ſignificatione ſecedendi, reſpondet præcedenti ἀποσκοπεῖν, *amne ſpatio abeſſe*. Neque me ſane mouet, quod nuſquam ἀφοδίζειν in lexicis noſtris, ac fortaſſe ne Stephani quidem theſauro, reperiatur. Notum eſt, ab ἔφοδος, quod idem eſt cum ἔξοδος, factum ἐφοδίζειν, verbum haud inſolens, & gloſſariis priſcis notum. Ἔξοδος pro expeditione ac profectione dixit Polybius in libris, qui perierunt: vnde verbum eſt ἐξοδίζειν, diuerſæ licet ſignificationis. Sic & εἰσοδίζειν reperitur in antiquis gloſſariis. Eodem modo fas eſt exiſtimemus, ἀφοδίζειν quoque dici, ἀπὸ τῆς ἀφόδου & ἀφόδω, quo poſteriore Xenophon in abſceſſionis ſignificatione vſus eſt, vti ſuperius in hiſce notis ad paginam 520, E. oſtendimus. Et adiungatur hoc ἀφοδίζειν ſane ceteris inuſitatis, [illegible], alisque pluribus, quæ in ipſo textu Xenophonti reſtituimus. Quod autem heic ſtatim ſequitur ὥσπερ, in iſtis verbis, ὥσπερ μὲν [illegible], ſi mutetur in ὥστε, prorſus integer locus erit.

ἀφοδίζειν. *ἐφοδίζειν* *ἐξοδίζειν* *εἰσοδίζειν.* *Verba obſoleta Xenophonti reſtituta.*

* 725, B. quum dicitur, [illegible] μοχθηρότερον, οἵπερ μάλιστα χείρονες, adtente conſiderantibus illud μοχθηρότερον, ſatis apparet eſſe vitiatum. Si me quis roget, οὕτω διχοῦν eſſe reſpondebo, pro quo μοχθηρότερον ſubſtitutum fuerit. Quippe ſic iam illa ſunt pleniora, [illegible] οὕτω διχοῦν, οἵπερ μάλιστα χείρονες.

* Ibidem, D. In his, [illegible], rectius ſcribetur [illegible], ſicut & vltimo paginæ huius, & primo ſequentis verſu legimus, [illegible].

726, C. In his δὲ [illegible], ſolum illud ὡς mutandum dico in ὅπως.

* 727, A, verbis his, μέχρι γέρως [illegible] . . . . editione priori punctorum notas adpoſueram, defectum aliquem indicantes. Et ſuppleri hæc poſſe putabam olim, ſi ſcriberetur, μέχρι γέρως [illegible], vel aliquid aliud tale addendo, quod in libro ſuo reperiſſet Beſſario, nos in editis deſideraremus. Sed nunc exigua re mederi me loco poſſe perſpexi, nimirum initio periodi, verſu ab hoc tertio, pro τί δ' ἢ καὶ τῶν ἀφροδισίων ἰδεῖν, ſcribendo τὰ δ', (ſubauditur [illegible]) καὶ τὰς, cum ceteris.

* 732, D. Exiguum quiddam eſt, ſed indicandum tamen, in his, ἀπαντῶσι δ' ἐκεῖνοι, τί ὁ μικρὸν μὲν, potius illud τί ὁ, tranſponendum hoc modo: ἀπαντῶσι δ' ἐκεῖνοι, ὁ τί μικρὸν μὲν, (ſcilicet [illegible]) [illegible], cum reliquis. Magis enim ita perſpicua & elegans eſt oratio Et accuratam in ἀρμονίᾳ ſua collocationis habuiſſe rationem ipſum Xenophontem, ex Ariſtide oſtendimus.

AD LIBRVM II MEMORABILIVM.

*PAg. 733, A Vt commodior eſt oratio, ſi pro αὐτῶν ἐγκράτειαν, ſcribatur αὐτῶν ἐγκρατεία, quod ſimul & ad πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτοῦ, καὶ ποτοῦ, καὶ λαγνείας, & ad voces ſequentes, ὕπνου, ῥίγους, θάλπους, πόνου, quæ πρὸς ἐπιθυμίαν non admittunt, reſpondet: ita nihil etiam mutando, rectè illud αὐτῶν ἐγκράτειαν cum ὕπνου, ῥίγους, θάλπους, πόνου, vocabulis coniungitur. An autem ſecretius aliquid heic nobis datura ſint SCHEDIASMATA Stephani, ſane videbimus, vbi tamdem aliquando prodierint.

*734, D. pro μηδ' ἀντιποιουμένους τῆς ἀρχῆς, reпоno ἀντιποιησομένους, quemadmodum & initio libri huius ſcriptum illud, ὅπως μὴ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς. Item paulo poſt, littera E. pro [illegible], rectius di-

cernus ἀρχαῖ ὄντα, quum ſequatur [illegible], A quod itidem [illegible] ὄντα reſpondet.

735, C. pro [illegible] ὄντων ἰδὼν, quod in editis libris etiam Stephani legitur, non dubito reponere, [illegible] ὄντων ἰδὼν.

* 737, D. Verſus hic Epicharmi ſenarius,

πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθὰ θεοί,

quum in vltima vocis τἀγαθὰ claudicet; ſic redintegrandus erit,

τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

Verſus Epicharmi reſtitutus. Quæ vero ſequuntur eiuſdem Epicharmi, ὦ πονηρὲ, μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς, velut orationem proſam hactenus alij poſuere, quum tamen & illa ſenario dimidio & integro conſtent ſiquidem ita reſtituantur, vt emendanda non dubito, B

— ὦ πόνηρε σύ,

μή τοι τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς.

In σύ quidem, latet illud μή, quod verſui complendo deerat, & ob ſimilitudinem alterius à librariis erat omiſſum. Etiam πόνηρε ſcripſi, non πονηρὲ, C ſequutus iudicium vulgi grammaticorum, hæc inter ſe diſtinguentis accentu; more quidem ſuo, ſed ratione non magni momenti.

* 748, B pro [illegible], notaueram lucubratione ſecunda Taurinenſi, reponendum [illegible], idque cum Beſſarione Cardinali Verſu autem poſt hunc ſexto quum dicitur, [illegible] χρημάτων [illegible], primum & abeſſe illud περὶ poteſt, & adeſſe: ſed quin pro πόνων reponendum ſit [illegible], dubitari non debet. Rectius D enim χρήματα cum [illegible] coniunguntur, quam cum πόνοις; ac præſertim amicos laboribus præferri; non ſatis apte dicitur; opum reditibus, aptiſſime.

Ibidem, D. Hæc verba, [illegible], non eſt dubium vitioſe ſcripta legi, ſicut & H. Stephanus notauit Quum autem ille ſibi placere neget, vt pro iis reponatur [illegible], quod ad Beſſarionis interpretationẽ aliquo modo conueniret: cogitare cœpi, an non propius ad lectio- E nem priorem accederet, [illegible]: quod quidem ad pretium vel æſtimationem referretur, quaſi ſi ſcripſiſſet Xenophon, [illegible]. In reddendo quidem hoc ſequutus ſum. Alij [illegible] pro [illegible] ſcribendum autumant.

* 757, B. Lucubratione mea Taurinenſi notatam ad marginem pro hac, [illegible], alıam lectionem reperi, [illegible]. F

* 759, C pro [illegible], vel ſcribendum, [illegible], vel [illegible]. Vix quidem abeſſe [illegible] poteſt.

AD LIBRVM III MEMORABILIVM.

* PAg. 765, C. pro [illegible], ſcribendum vel [illegible], quod ſæpe [illegible] poſt [illegible] poſitum periiſſe videamus ob confuſio- G nem ex abbreuiatoris, vt etiam loco proxime præcedenti, vel [illegible], quod H. Stephano placet.

* 766. A Hoc equidem loco [illegible] rectius ſcribi puto, quam [illegible]. Item vitium & H. Stephani deprehendi, quum his notatis, ſecundam eius editionem inſpicerem.

* Ibid. D. Beſſario legiſſe videtur, [illegible], quæ ſane lectio ceteris à me prælata fuit editione prima. Sed quum locum hunc Taurini diligentius inſpicerem, deprehendi legendum ſimpliciter, vt eſt in textu; [illegible] duntaxat in [illegible], nec alia mutatione facta: [illegible]; quod haud dubiè rectum puto, & exprimendum interpretando cenſui.

767, D. Beſſario poſt [illegible] videtur in libris ſuis reperiſſe vocabulum [illegible]. quod animaduertens tantum non neceſſario requiri, ad marginem adſcripſi, notis adiectis contextui, quæ deeſſe aliquid indicarent. Ex prioribus quidem huius vocis non parum ingrata eſt repetitio.

* Ibidem, D. pro [illegible], rectius ſcribi [illegible], paret ex ſubiectis hiſce verbis, [illegible] & [illegible].

* Ibidem, E. pro [illegible] reperit Beſſario Cardinalis [illegible] ſcriptum, quod etiam rectius illi [illegible] præcedenti reſpondet.

* 768, D. E. Illud [illegible] τῆς ἀρχαίας [illegible], probe dici nequit, niſi hoc quodam modo, interiecta [illegible], ſcribatur; [illegible] τῆς ἀρχαίας [illegible].

* 773, D. Diuerſæ repeꝛiuntur in his, [illegible] τὰ ἐκ τῆς χώρας, ſcripturæ. Nam pro [illegible], videtur Beſſario Cardinalis inueniſſe, [illegible]: Henricus autem Stephanus [illegible] notauit itidem ex libro veteri, ſicut ait. Ego veram eſſe ſcripturam Xenophontis [illegible] iudico, reliquas duas ex ſcholiis promanaſſe ſimiliter adfirmo. Nam [illegible] τὰ τῆς χώρας (ſic enim ſcribi præſtat, non τὰ ἐκ τῆς χώρας) quum ſit, *abrogi res regionis*, vtente Xenophonte verbo [illegible] in quo eſt [illegible], pro conſuetudine ſua: voluit hanc [illegible], alius verbo efficaciore [illegible], *detrimento adficit*, declarare ſcholij vice: alius verbo [illegible], quod direptionis ſignificationem habet. Non igitur hæc ad lectiones varias, ſed ad gloſſas referenda.

* 774, A. pro [illegible], reponenda lectio verior, [illegible]. Quippe non iungenda ſunt hæc proxima ſibi, [illegible], ſed [illegible].

* 775, D. Lectionem editionis Florentinæ ſequutus eſt H. Stephanus in his, [illegible], & cetera, quum in aliis hæc commodior inueniatur, [illegible], cum ceteris. Ac idem ſane Stephanus loci ſententiam minimè mihi videtur adſequutus, tametſi Beſſarionis verſionem corrigere conatus ſit. Nec probare poſſum ea quæ ad hunc locum emendandum protulit.

* 778, C. pro [illegible], aio reponendum [illegible]. Nam hæc emendatio ſimplex eſt, & abſque magna fit mutatione. Quidquid autem dicat H. Stephanus, tamen ipſa collatio præcedentium cum his, meam confirmat ſententiam. Etenim [illegible] prius poſuit, cui nunc [illegible]: itemque [illegible], prius, cui nunc [illegible] ſubiungit.

* Ibidem, D. His verbis, [illegible], (cum interiectis, [illegible], deeſſe aliquid, ex ſequentibus planum eſt. At integra erit oratio, ſi ſcribamus, [illegible] (cum aliis intermediis) [illegible]. Et aliqua ſaltem eſt ſimilitudo inter [illegible] & initium verbi ſequentis [illegible]. Vnde factum, vt à

librariis inter deſcribendum δῆ omitteretur.

* Ibidem. Vitioſa ſcriptura eſt in his, ἃ οἶδεν [illegible] αὐτοῖς εἶ). Nam ſcribi debere certo conſtat, ἃ οἶονται [illegible] αὐτοῖς εἶ).

779, A. Arbitror iſta, τὸ δὲ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, καὶ ἃ οἶδε, δοξάζειν, ſic ſcripſiſſe Xenophontem, καὶ ἃ μὴ οἶδε, δοξάζειν: vt notaui ad libri marginem: adeoque Beſſario idem ſequutus eſt.

* 780, B. Bis hoc loco ſcriptum [illegible] in vtraque Stephani editione, mutandum in [illegible], ſicut hoc margini à me adnotatum. Error ex Stobæi libris deprauatis ortus. Nam [illegible] quidem ad poëticum illud, & Heſiodeum adeo [illegible], quadrare nequit: vt heic vſum Xenophontem verbo poëtico, & inſolenti prorſus, dicere quis poſſit. Conſimilis eſt ſcriptura vocabuli [illegible] in libris Stephaneis, pag. 966, B. quo loco non veriſimiliorem, ſed magis obſequentem dixit auctor his verbis, [illegible] Sic enim ab aliis ſcribitur. Immo gloſſaria vetuſta [illegible] ſcribunt etiam id, quod veriſimile reddunt, & noſtris eſt [illegible]. de quo tamen ego contendere nolim, modo mihi fas ſit obtinere, [illegible] ſcribendum, quum obſequentem ſignificat, vt [illegible]. Et coniungenda videntur hæc cum notatis ad [illegible]. p. 6, B.

[illegible] *[illegible]*

* 782, B. In his, [illegible], ἔφη, paullo plenior eſt Beſſarionis lectio, [illegible], ἔφη.

* 785, B. Corrupta ſunt hæc, [illegible]: quorum aliam ipſe lectionem editione priori ſequutus ſum; & vti tum legi, reſtituenda ſunt, videlicet hoc modo: [illegible]. Nimirum [illegible] coniungi cum δεῖ non debet, quum in his, [illegible], ſubintelligatur [illegible]. Rurſum in δεῖ [illegible], tantum valet δεῖ, ac ſi dixiſſet, [illegible].

* 787, D. Ad hæc verba Xenophontis, ἀνώδυνος ἔφη (ſcilicet Socrates) τούτου φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκω, notaram priori editione; factum à Beſſarione, Brodæo, quibuſdam aliis temere ac inepte, qui nomen ex ἀνωδύνος proprium finxiſſent. Hen. Stephanus editione ſua ſecunda, non dubitare ſe dicit; quin Leunclauius falli ſe faſſurus ſit, auditis illis, quæ ipſe indicaturus eſſet. Simul ad Acumenum medicum illorum temporum hæc detorquet. Adhibet & alia, quibus nō vna ſit in hiſce verbis mutatio. Puta, quum non ἀνώδυνος ſcribendum ait, quod in omnibus libris Xenophōteis reperiri, negare non poteſt; ſed Ἀκουμενός. Deinde nouas diſtinctiones huiuſmodi cudit: Ἀκουμενός, ἔφη, τούτου φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκει. Quum vero in his ſolœciſmum videat, ſiue adeo ſine diſtinctione ſcribatur, Ἀκουμενὸς ἔφη διδάσκειν, non ignorans dicendum, Ἀκουμενὸν ἔφη διδάσκειν: ſeu diſtinctio adhibeatur hoc modo, Ἀκουμενὸς, ἔφη, τούτου φάρμακον διδάσκει: nouam rurſus ſcripturam comminiſcitur, & pro διδάσκει reponendum ait διδάσκοι. Vide, quam miſere ſe torqueat, in quem ſolœciſmi ſcopulum impingat, quam multa [illegible] φάρμακα excogitet ad tuendum Acumeni pharmacum atque nomen, quam multa mutet; qui me nihil omnino mutantem, ſed in lectione ſimplici & recta perſiſtentem, erroris conuincere vult. Sed pauciſſimis ad hæc reſpondeo. Nec libri Xenophōtei Stephaneis hiſce correctionibus, ſine cauſſa congeſtis, indigent: nec iſte morbus hominis, inſuauiter comedentis, medicinam Acumeni requirebat. Quippe Socrates ipſe ἀνώδυνος, *morbo remedium adferens*, quodnam illud pharmacum eſſet, ſtatim oſtendit, *Si comedere ceſſa rem*, inquiens. Eius ergo remedij cauſſa non erat, cur ad Acumenum iſte mitteretur, qui mox illud à Socrate accipiebat. Videt igitur H. Stephanus; ſe maxime falſum opinione ſua; quantumuis id de me futurum, futuri needum certus, indubitanter adfirmarit. Nec habet, quod aduerſus illud noſtrum ἀνώδυνος excipiat; quum non vno loco Xenophon & [illegible] & [illegible] verbis vſus ſit.

ἀνώδυνος, an accipiendum de Acumeno medico.

* 789, A. Reliqui locum hunc, [illegible], priori editione nō emendatum reliquit Henr. Stephanus etiam altera ſua Xenophontis editione. Sed quid eſt, obſecro exercitij cauſſa edere obſonium? Mouit me rei nouitas, vel abſurditas potius; vt hinc inde diſpiciens, pro ἀσκήσεως tamdem legendum viderem ἀρτύσεως. Nam vere obſoniorum eſt helluo, qui non condimenti, ſed voluptatis ſolius cauſſa, ſine pane vorat obſonium. Et hæc ad verbum ita reperi exarata Taurini, quum lucubratio ſecunda Xenophontis expoliendi mea, iure ab H. Stephano repetita, mihi Viēnam mitteretur. Illam tamen is, licet non redderet, contemnere auſus eſt, cùm apud alios, tum Marquardum Freherum, V. C. conſiliarium Palatinum, quem honoris & beneuolentiæ ſingularis cauſſa nomino. Sed videbimus & alia de lucubratione illa Taurinenſi deprompta, quæ Stephanum ipſum redarguent.

AD LIBRVM IIII. MEMORABILIVM.

PAg. 791, C. pro [illegible], lego [illegible]. H. Stephano tantopere placuit, vt editione ſecunda in textum reciperet.

* 792, A. In omnibus legitur, [illegible]. Sed pro [illegible] reponendum [illegible]. vel paullo poſt ſequentia docere poſſunt, quum ait: [illegible]. Hæc è notis Taurinenſibus lucubrationis ſecundæ.

* Ibidem, E. & 793, A. Corrupta ſunt iſta, [illegible]: *non conantur hoc quam frequentiſſime agere, in quo valere volunt.* Nam contrarius ſenſus talis requiritur. mirum ſcilicet videri, quod iſti tibicines & equites non ſumma cum negligentia res ſuas agāt ac ducant, quum plerique rempublicam geſturi, exiſtiment, ſe idoneos ad hoc abſque præparatione ac ſtudio futuros. Itaque ὡς [illegible], quum vitioſum ſit, in ὡς ἀμελέστατα mutari debet. Littera quidem ε, de fine præcedentis ὡς manauit, inter αμ & συ magna ſimilitudo eſt, quemadmodum & inter χ & λ. Hoc modo reſtitutum ὡς ἀμελέστατα ποιεῖν, recte opponetur illis ſequentibus, [illegible]. Et quod magis etiam rationes noſtras confirmat, in ſecundo membro comparationis [illegible] legimus, quod iſti ὡς ἀμελέστατα plane reſpondet.

Emendatio difficilis.

800, E. Notaui ad marginem pro [illegible], etiam legi [illegible]: idque rectius puto, quam illud alterum. H. Stephanus à quodam notatum, vt ipſe loquitur, ſuis altera editione adſcripſit.

* 802, D. Hæc verba, [illegible] (ſubauditur [illegible]) [illegible], ita ſcripſiſſe Xenophontem aio, [illegible]

[illegible]. Id ex collatione horum cum illis in vtri. [illegible], p. 137, C. faciundum cenſeo, [illegible] (ſcilicet [illegible]) [illegible]. Dixit ibi [illegible]. Ergo ſcripſit & heic in earumdem explicatione rerum, [illegible]. Quippe [illegible] & [illegible] adfinia vocabula ſunt. Ac ne dubitare poſſis, confer etiam vtrimque ſequentia. Nam illic ſubiicitur, [illegible]: heic adtexitur, [illegible]. vnde notauimus ſuperius illa priora, [illegible] & [illegible], in [illegible] & [illegible] mutanda. Nimirum vtrobique vides eadem à Xenophonte verba, dubio procul de induſtria, repetita.

* 803, D. pro [illegible], ſcribendum [illegible] vel mutandum [illegible], in [illegible]: quod poſterius haud probo, nec [illegible] heic quidem admitto.

Locus diſ. ficilis reſtitutus. * 809, E. Multum in hoc loco, [illegible] (cum interiectis) [illegible], cum ceteris; in hoc, inquam loco reſtituendo laborat H. Stephanus. Poſt illa priora, inquit, [illegible], non [illegible], ſequi debuit; ſed, [illegible]. Addit etiam, velut interrogans; Quid ſi [illegible] illud ſit ſuppoſititium? Simul tollendum innuit, ſatis id quidem leuiter. Sic etiam [illegible] in iis, quæ ſequuntur, ſuppoſititium & reiiculum cenſet. Sane quum præcedat, [illegible]: non nego, ſequi debuiſſe, [illegible], non autem [illegible], quemadmodum in editis legitur. Ac Beſſario quidem huiuſmodi ſcripturam ſequutus eſt. Sed verius arbitror, prius illud [illegible], corruptum ex [illegible]: ſcribendumque prorſus, [illegible]. Sic integra ſunt omnia. Peccatum in eadem [illegible] vocula paullo poſt 818, B. Illic enim legitur, [illegible]. vbi iam [illegible], ſine diſtinctio plena reperitur in editis hactenus, & male quidem. Sequitur autem, [illegible], cum ceteris. Ego mutata diſtinctione, ſequentia non periodi nouæ principium facio; ſed cohærere cum præcedentibus inquam, hoc modo: [illegible]. quod quidem verbum [illegible] reſpondet hoc modo illis ſuperioribus: [illegible]. Ita iam emendatus eſt egregiè locus, qui & Beſſarionem, & alios, & meipſum quoque ſuperioribus annis adeo torſit; vt ex periodo præcedenti repeterem verbum [illegible] vna cum [illegible] vocabulo. Sic enim iſta reddidi: *Enimuero impedit intemperantia.* quaſi ſcriptum eſſet in Græco, [illegible]. Sed omnino ſcripſit ita Xenophon, vti modo indicauimus.

AD LIBRVM V. MEMORABILIVM. SEV AD Oeconomicum.

Cur breuis liber Memorabilium. * PAg. 818, B. Eſſe librum hunc vltimum Memorabilium, vel ex eo colligi poſſet, ſi maxime Galeni, & aliorum deeſſet auctoritas; quod ſit [illegible], id eſt, quod præfationem, vt alij libri ſingulares, aliquam peculiarem non habeat. Eſt enim omnino eius initium tale, quale ſecundi, tertij, quarti Memorabilium: adeoque hunc cohærere cum libris præcedentibus, facile quiuis ex verbis eius primis animaduertit. *Cur Oeconomicus.* Oeconomici vero titulum inde nanctus eſt, quod vt alij Memorabiliū libri ſinguli diſputationes diuerſas ac plures continent; ita duntaxat heic de adminiſtratione domeſtica ſola diſſeratur. Interpretatus eſt M. Tullius, ſed in libros tres diuiſum; ea diſtinctionis habita ratione, quam marginibus Oeconomici Xenophontei ſuis locis adſcripſimus.

* 822, B. Bis [illegible] corruptum hoc loco legitur. Primum in his, [illegible], deinde poſt interiectum verſum vnum, [illegible]. Si legeretur, [illegible], cauſſa non eſſet eius reiiciendi, quod ad [illegible] ſubintelligeretur [illegible]. Sed quum, dicat, [illegible]: itemque [illegible]: & deinde reſpondeatur, [illegible], ac rurſum [illegible]: dico ſcribēdum vtrobique, [illegible], & [illegible]: quibus ſequentia recte reſpondent, [illegible], ac iterum, [illegible].

* 823, A. In his verbis, [illegible], non abs re vocem [illegible] notis [ ] vſitatis incluſi; quibus oſtenderem, id ex gloſſa quadam profectum, prorſus abundare. Nam [illegible] pro amoribus, vbique Xenophon ſimpliciter dicit, abſque adiectione vocabuli [illegible]. Res quidem adeo manifeſta eſt, vt exempla proferre non libeat alia, quam quod eſt hoc ipſo libro, 853, C. [illegible]: *nec cura reperiri alia in*[illegible] *facile poteſt, quam ſit amoris occupatio*: & in Sympoſio, p. 895. E. [illegible]: *qua in cibis ob repletionem, ea neceſſe eſt in amoribus etiam accidere.* Depromta vero ſunt hæc è Taurinenſi lucubratione mea, quam Henr. Stephanus tam diu apud ſe habuit.

* Ibidem, E. Verbum [illegible] in his, [illegible], dico vitiatum eſſe, ac iſta ſic exaranda, [illegible]. Probatione res non indiget, ſi præcedentia quædam, & ſequentia dumtaxat conſideremus, vt iſta [illegible]. rurſum [illegible]: item 824, A. [illegible]; cum ceteris.

* 825, B. pro [illegible], ſimpliciter ſcribendum arbitror, [illegible]: ſicut in priore periodi membro dixerat, [illegible]. Nam vix dicendum, [illegible], accipiendum eſſe pro [illegible].

Ibidem, E. Camerarius haud dubitanter in his, [illegible] (cum interiectis) [illegible], reponi debere ait, [illegible]. recte.

* 827, A. Nec [illegible], quod eſt in contextu, nec [illegible], quod in margine, vitio carent. Vel autem ſcribendum, [illegible], vel multo ſimplicius, [illegible], quod equidem magis probo.

* Sequitur ibidem ſtatim. [illegible], quod ſcribi rectius arbitror, [illegible]: *Equidem te Aſpaſiæ quoque commendabo.*

828, D. Ait Camerarius in iſtis, [illegible], plenius aliquid hoc modo ſcribendum, [illegible]: probabiliter id quidem, licet ego ſic malim, [illegible]. nam forma quædam in his [illegible].

* 830, B. Legebatur hactenus, [illegible]

[illegible]

[illegible] Ego repertam apud Stobæum ſcripturam hanc, [illegible], reponendam in ſuo loco duxi, verbo [illegible] ad marginem poſito, ceu gloſſa. Sic & alibi verbo [illegible] Xenophon vſus eſt, hoc quidem ipſo libro, 871, C. in his, [illegible].

* Ibidem, C. In his verbis, [illegible] cum ceteris, dico mutandum [illegible] in [illegible], & ſequens [illegible] ſuperfluum eſſe, planeque tollendum. Nam [illegible], reſpondet his ſuperioribus, [illegible] (cum interiectis) [illegible].

* 831, D. Legitur in textu librorum noſtrorum, [illegible]. Id [illegible] quidam apud Stobæum interpretatus eſt per [illegible], hoc eſt, veſpere. Nemini non manifeſtum eſſe ſcholiolum, non diuerſam lectionem; quum nihil in horum litteris inuicem ſit ſimile. At [illegible] ſcriptum à Xenophonte, patet è præcedente [illegible], cui reſpondet hoc ipſum [illegible].

* 832, A. pro [illegible] ſcribendũ [illegible]. Nã [illegible] quibuſdã à libris abeſt, & recte quidem. [illegible] vero, vox adſcripta margini, gloſſa eſt vocabuli Xenophõtei [illegible], quam alii pro diuerſa lectione ceperunt.

Ibidem, C. Equidem hæc verba, [illegible], minime corrupta iudico: adeoque [illegible] in [illegible], vel in aliud quiddam tale non mutandum. quod pace Camerarij, viri haud dubie in omni doctrina liberali principis, proferre mihi liceat. Nam vt antea Xenophon dixerat, [illegible]: ita nunc ait, [illegible]. Quod autem ad [illegible], non additur vocabulum [illegible]: familiare Xenophonti noſtro eſt. Quamquam in primo [illegible] etiam plena oratio eſt; [illegible] quod quidem ipſum ideo co libuit adnotare, quia negat Ariſtides ſimplici orationis generi, cuius ipſe quaſi typum quemdam de Xenophonteis libris exprimere voluit, conuenire: vt ad [illegible], addatur [illegible].

[left margin:] [illegible] Xenophon.

Ibidem, D pro [illegible], ſcribo [illegible].

* 834, A. In his, [illegible], potius ſcribendum hoc vltimum [illegible] & paulo poſt itidem, verſu ab hoc quinto, non [illegible], ſed [illegible]. Nihil enim tale ſuperius à Socrate dictum. Quum autem [illegible], paullo ante legeretur: etiam hæc imperiti calligraphi mutanda cenſuerunt. In iis vero, quæ ſequuntur, illud [illegible], cum ceteris, rectum eſt. Nam horum antea facta mentio.

836, C H. Stephani, & Florentini libri (addamus, & alij: quando nonnihil iratus Stephanus, hoc margini notatum Taurinenſium meorum adſcripſit) habent, [illegible]: pro quo legunt alij, [illegible]. quod rectius eſſe, Stephanus idem oſtendit, editione ſecunda probans.

837, E. pro [illegible], videtur legendum, [illegible]. Sic & in Hierone deinceps, p. 901, C. [illegible], malim vs [illegible].

* 838, E. In his, [illegible], minime dubito illud [illegible], ceu redundans, expungendum.

Ibidem. Hæc verba, [illegible], ſunt omnino corrupta. Sententiam ego ſequutus ſum eam, quæ conſentanea toti eſſe loco videtur. * Et hæc quidem editione prima.

Nunc addo, ſaltim [illegible] poni debere in hunc modum ante iſta quæ heic vides: [illegible].

841, F. Sequitur H. Stephanus lectionem librorum editorum Florentiæ (quum hos nomino, vitioſos in hoc loco & alios complector, ne ſolam me putet intelligere Florentinam, qui hoc ſuo cum dolore, quod non emendarit, à me dici fert ægerrime) procul dubio vitioſam. Quis enim ex his verbis ſenſus elici poſſit? [illegible]. Mihi potius placent heic editiones ceteræ, quæ hoc modo locum dant exaratum: [illegible] vel, [illegible]. Mirum vero putet nemo, Stephanum & illa priora tueri ſe poſſe, quum ſecundo Xenophontem ederet, dicere. Quid enim ille dicere non audet?

Ibidem, D. legendum heic cum Camerario, [illegible], quod plenius eſt, quam [illegible].

842, A. In iſtis, [illegible] (cum interiectis) [illegible], cum ceteris, lectionem Camerarij probo huiuſmodi, [illegible]. Nam perit [illegible], propter affinitatem cum litteris vocis [illegible].

* 847, B. In his, [illegible], expungendum illud [illegible]: quum [illegible], paullo poſt, idoneo loco pronomen hoc exhibeat.

* 848, B pro [illegible], reperitur in aliis [illegible]: quo ſignificatur, vel ipſum [illegible], vel alia quædam guſtu explorare.

* 850, A Quum in confeſſo ſit, illa vitio non carere, [illegible], nulla veræ propior eſſe ſcriptura poteſt, quam hæc: [illegible]. Nam illud [illegible] facile potuit omitti, propter ſimilitudinem cum [illegible]. Rurſum quod ſequitur, [illegible] (cum interiectis) [illegible]: melius ſcribetur, [illegible].

* 853, B. In his verbis, [illegible] (cum ceteris) [illegible], dico ſimiliter abundare verbum [illegible], quum integra ſit abſque hoc oratio: [illegible]: ſicut & ſtatim ſequitur, [illegible]. ſcilicet [illegible] de quo id etiam colligitur, non poſſe [illegible] loco priori, per [illegible], ante [illegible] exponi.

* Ibidem, D Equidem hæc, [illegible], mutila parte priori eſſe iudico, & ſic integranda; [illegible]. Nam prius [illegible], longius hinc remotum, quam vt commode ſubintelligendo repetatur. Et heic omiſſum patet [illegible], ob eius ſimilitudinem cum vltimis litteris illius [illegible] præcedentis.

* 854, E. In his, [illegible], prorſus abundare [illegible], manifeſtum eſt.

* 862, C. In his, [illegible], indocendum illud [illegible]. Quippe nec antea dixit, [illegible].

* Ibidem. Camerarius, quum illa ſubſiſtere non poſſe videret, [illegible], poſterius hoc in [illegible] mutandum cenſuit. Quænam vero [illegible], niſi quod materiæ vel herbarum nutrimentum aliud eſt, quam ipſarum frugum? Ergo ſi herbarum nutrimentum excidere quis velit, etiam frugibus nutrimentum ſuum adimat neceſſe eſt. Hæc conſideranti mihi viſus eſt locus aliter emendandus, & ita quidem, vt pro his verbis, [illegible], hæc potius reponantur,

[right margin:] Locus difficilis.

ἐσαυτῷ ἄν ἄξια τῶν πόνων, ἐγὼ μὲν, ὧν τὴν ὕλην. Sic enim verus loci ſenſus hic reſtituitur, propter nutrimẽtum frugum, excidendas eſſe herbas: id eſt, vt nutrimentum frugibus herbæ non præripiant. Nimirum his, ἄν ἄξια, quum aliquid deeſſe ſciolus quiſpiam arbitraretur: τὸ voce adiecta, τὸ βία ſcripſit, quæ adfirmandi formula heic alioqui frequentiſſime repetitur.

863, B. pro τὸ ἄπειρον, haud dubie legendum τὸ ἄλλο: ſicut & paullo ante loquutus eſt, ὥσπερ τὸ ἀλλότριον αἰτεῖσθαι. Quod autem Camerarius, τὸ ἄπειρον retinens, *Quod horridum eſt, exæquauerint*, reddidit: ſane quædam interpretatio coacta eſt, & horrida.

Ibidem, D. Neque πρὸς τὸ πίνειν, neque πρὸς τὸ πιεῖν, probare poſſum. Camerarij vero coniecturam de πρὸς πόματα, cur non admittam, cauſſa nulla eſt.

864, C. H. Stephanus, & alij quidam, vt ipſe adſerit, habent in editionibus ſuis ἑκάτερα διπλάσια: quum in aliis πολλαπλάσια reperiatur.

* 866, A. In explicandis horum verborum difficultatibus, ἄγαν γάρ με δὴ ἂν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὥσπερ πόνος ἐπιδεικνὺς, ἃ οὐκ ἐσπούδαζον ἐπιτηδεύειν, ἀναπαυσάμενος, ὡς καὶ τοῦτο ἐπίσταμαι perquam multum ſe torquet H. Stephanus. Nam & ἄγαν putat eſſe pro ἄγοις ἂν poſitum, & ἐπιδεικνὺς, pro ἐπιδεικνύοντος: & ἀναπαυσάμενος, vel in ἀναπαυσάμενον, vel in ἀναπαυσαμένῳ mutandum opinatur. Ita quidem ſi cum Xenophonte licebit agi, tamdem is Xenophon correctiſſimus erit, qui hoc modo minime corrigetur. Ego nihil mutandum aio, præter ὥσπερ πόνος, in ὥσπερ τι πόνος, in quo τι facile perire potuit; ob eamdem τ litteram, primam in πόνος, voce ſequenti; & ἀναπαυσάμενος, in ἀναπαυσάμενον, vnica tantum littera deficiente diſcrepans. Ita iam hæc, ἄγαν γάρ με δὴ ἂν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὥσπερ τι πόνος ἐπιδεικνὺς, ἃ οὐκ ἐσπούδαζον ἐπιτηδεῦσαι, ἀναπαυσάμενον, ὡς καὶ τοῦτο ἐπίσταμαι, plane Xenophontea ſunt, & integerrima. Si quis autem ſcribere mauult, δὴ ἂν ἐγὼ ἐπίσταμαι, τὸ ὥσπερ πόνος ἐπιδεικνὺς, ei propterea non aduerſabor, quod facile τὸ perire potuit, ob ſimilitudinem cum vltima præcedentis ἐπίσταμαι.

* 868, D. Deeſt in his negatio, ἀφικνεῖται τῷ ἂν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι. Scribendum enim, ἀφικνεῖται τῷ μὴ ἐν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι: & ſequitur de alio, ἀφίεται τῷ πρὸ τῆς ὥρας ἀπιέναι. Vnus in tempore ad operas ſe non confert, alter ante tempus ab operis diſcedit: vterque pro παρόντος, ſegniter ſe gerit, vti ſubiicitur.

869, B. pro συντεταμένως πορευόμενοι, reponebam prius συντεταμένως. nunc Henr. Stephani συντεταμένως magis probo.

* 870, E. Scribendum potius ἐπὶ τὸ ἑστιατορικὸν μέρος, quam ἐπὶ τὸ ἑστιατορικὸν μέρος.

* 871, C. Si reſpondere ſequentibus iſta debent, πρὸς ὅν ἕως δ' ἂν ἄρχωσι, ſic erunt exaranda, πρὸς οὓς ἕως δ' ἂν ἄρχωσι: & lit. D. mutandum ὡς ἂν ἕως τὰ χρήματα, in οἷς ἂν ἕως τὰ χρήματα, vt οἷς cum præcedentibus conueniat. Originem mendæ huiuſmodi ex Græcorum abbreuiaturis habent.

872, B. Quam minima facta mutatione in his, ἀλλὰ ὥσπερ, τὸ ἑταίρους ἀρχὴν σαφῶς. φοιδοῦ) τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιχαιρεκακίας. ſcribendum aio, ἀλλ' ὥσπερ, ἡ ἑταίρου ἀρχὴν. ἀφθόνως δὲ δίδοται τοῖς ἀλλ' ὅσοις σωφρονοῦσι τιμωρίας. Nam ἑταιρικῶς *ſponſanei*, recte opponuntur τοῖς ἀνάγκῃ, μισθοῖς, qui ſubiiciuntur in his, τὸ ἐξ ἀνάγκης τιμῆς. Idem notatum & præcedente pag. 870, E. in ἐν τῷ ἑταιρικῷ μέρει. Et in φοιδοῦ, verbo corru-

A pro littera φ ſimilitudinem cum Δ aliquam haber, quod in φοιδοῦ) primum eſt Δ) vero legendum, ex eo adparet, quod idem verbum ſtatim repetatur in his, πρώτου διδόασι. Hen. Stephanus nimis multa mutat.

AD SYMPOSIVM, SIVE CONVIVIVM.

PAg. 872, C. Apud Ariſtidem poſt ἀθλῶν, omittitur vocabulum ἔργα. neque dubium eſt, ſuper-
B uacaneum eſſe. Cur enim retineri debeat, quum ſequatur, τοῖς πρὸς ἔργα; hæc cauſſa fuit, cur illud notis his [ ] incluſerim. Plutarchus certe in Ageſilao locum hunc citans, & ad Xenophontea quaſi adludens, eaque detorquens alio, ſubiicit: ἴσιν δὲ οὐχ ὅδε, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἄξιον τιμᾶσθαι τὸ πάλαι τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὰς γνώμας ἀποδεῖσθαι. Non dicit, τῶν ἀγαθῶν ἔργα, ſed τῶν ἀγαθῶν ἀποδεῖσθαι: ſicut Xenophon, τὰ μετ' σπουδῆς ἀποδεῖσθαι.
C 873, A. Idem Ariſtides non ἀλειψαμένους καὶ ψηκτὰς legit, ſed ἀπολουσαμένους.

Ibidem, D. pro φέρει) habet Ariſtides φαίνεται. quod longe aptius eſt.

* 874, D. pro αὖθις γελασόμενος, *iterum riſuri*, arbitror ſcripſiſſe Xenophontem, αὐτὸς γελασόμενος, *ſtatim riſuri*. Nam iterum ridere non poterant, quos ioculator ille necdum riſiſſe querebatur.

* 875, B In his, καὶ ὑμῖν οὖν τοίνυν πλέον ἔτι οὔσης, dico illud οὖν abundare. Irrepſit autem in contextum, quum eſſet in margine poſitum, vt ſcholion, decla-
D rans ὑμῖν πλέον, ſignificatet οὖν πλέον.

Ibidem. Legit heic Ariſtides, non χωρὶς μὲν μύρου καὶ ἀνδρὸς ὀσφραίνει) : ſed, μύρου μὲν οὐ προσδεῖσθαι: quam lectionem germanam eſſe, verba quoque ſequentia declarant, αὐται γὰρ μύρου ὄζουσι. Non egent vnguento, nam ipſæ per ſe vnguentum redolent.

Ibidem, E. pro ἰδοῦσαι, rectius βούλονται legendum videtur. H. Stephanus editione ſua ſecũda probat.

Ibidem, vltima linea, pro μαθήσεις repono μαθεῖν: ſicut & διδάξειν præceſſit in his, ὡς οὐδὲ διδάξειν τοῦτο εἶναι. ſic enim ſcribendum, non διδάξειν τι τοῦτο εἶναι.
E 876, E. pro πρὸς πάντας ἀλλήλους, rectius erit πάντες πάντας ἀλλήλους.

880, D. Non legi debet hoc loco, ὁ καὶ καὶ σὺ ὁ Σώκρατες, ἔφη, ἔξεις λέγειν, quemadmodum & Florentini, & ab H. Stephano editi libri habent: ſed potius vt alij, ὁ καὶ καὶ σὺ, ὦ Σώκρατες ἔφη, ἔξεις λέγειν. Henr. quidem Stephanus de hoc à me monitus, ita locum editione ſua poſteriori mutauit; ſed tacite, ne quid mihi referre videatur acceptum.
F 881, A. Locus hic ſumtus eſt ex Iliadis eo libro, qui τῆς inſcribitur: variata tamen nonnihil ſcriptura. Notandum, in libris Homericis reperiri ἀπαίετο ἐπὶ δίφρου, pro quo ſcriptum heic eſt, ἀΐξειν ἐπὶ δίφρου. Num μεταμορφώσιν hoc ἀμάρτημα dicemus, an re vera ſcripturam diuerſam, & alterutram harum vel Homero vel Xenophonti reſtituendam?

* Ibid. D. pro ἐκεῖνο ἐστὶ ὄντως, notaui ad marginem ἐκεῖνο ἐστὶ ὄντως legendum eſſe. De mutilatione τούτου, dixi ſuperius opinionem meam.
G * 884, B. Inueni lucubratione mea Taurinenſi pro οὗτος καὶ σωφρονῶν, notatam ſcripturam, οἷος καὶ σωφρονῶν: & ibidem, C. pro ὡς ἐν ἐμοὶ αὐτοῖς πρόσεχ, repoſitum ὡς ἐμοῦ αὐτοῖς: & verſu ſequenti, pro δοκεῖ (cum interiectis) εἶναι τὸ περιλαλεῖται τῆς Κλεινίας. ruſus, δοκεῖ εἶναι τὸ περιλαλεῖται.

* 886.

* 886, B. pro [illegible], non cum H. Stephano [illegible], ſcribo: ſed plenius ac rotundius, [illegible].

* Ibidem. Hæc verba, [illegible] (cum interiectis) [illegible], cum cæteris, ita rectius eſſe ſcribenda, [illegible] (adde addenda) [illegible], & cetera, notatum in meo reperi libro Taurini recenſito, cum hac periodi ſententia: *Hac omnia tam iucunda mihi accidunt, vt dum ea facio ſingula, non equidem maiori ſed minori potius delectatione perfrui optem: quod pleraque mihi iucundiora eſſe videantur, quam expediat.* Probandum ſane vtrumque.

* 887, A. pro [illegible], ſcribo [illegible]. ſubauditur enim vocabulum [illegible], ex præcedentibus. Itidem verſu poſtremo rectius eſt [illegible], quam [illegible]: in quibus vltimis tempora plane diuerſa coniunguntur.

* Ibidem C. In hac noua periodo, a præcedentibus ſeparanda, [illegible], facile deprehendet aliquid abeſſe, qui tam præcedentia, quam verbibus Homericis ſtatim ſubiecta conſiderabit. Scribendum enim, [illegible]. quod quidem [illegible] periit, ob ſimilitudinem eius cum initio vocis [illegible] ſequentis.

* 888, A. Hic eſt ille locus, cuius antea mentionem libro priore Notatorum feci. Nimirum hinc omnino verbum [illegible], pro vitioſe ſcripto [illegible], Xenophonti reſtituendum. Quum enim legimus, [illegible], (cum interiectis) [illegible]: manifeſtum eſt, poſterius hoc, [illegible], verbo poſito ſuperius [illegible] non reſpondere. Quid autem inter hæc ſimilitudinis, niſi mutes, [illegible] in [illegible], quod ſignificationem non parendi habet? Ita non vni apud Xenophontem loco reſtitutione verbi hactenus non rectè ſcripti conſultum.

* Ibidem, D. In his, [illegible], (cum interiectis) [illegible], alia non eſt ratio conciliandi præcedentia cum ſequentibus; niſi vt pro [illegible], reponatur [illegible]. Ea vero de abbreuiaturis proficiſcuntur vitia.

* 889, B. Quod heic legitur, [illegible], mutilum eſſe, de præcedentibus intelligitur. Quemadmodum enim illic dicitur, [illegible]: ſic etiam ſequi debet, [illegible].

Ibidem, D. pro [illegible], reponendum [illegible]. Loquitur enim continenter [illegible].

* 890, A. Inſigne mendum in his, [illegible], relictum hactenus in omnibus editis libris. Scribendum enim [illegible]. Nam quidquid pulchri vidiſſet Callias, obliuiſci non poterat, mali vero, facile.

* Ibidem, B pro [illegible], ſcribendum [illegible], facile perſpicit; qui recte, quod ſequitur, [illegible], conſiderat.

* 891, B. In his, [illegible]. ſolidius erit, [illegible], &c.

* 89[illegible], A pro [illegible], putem potius [illegible].

* Ibidem, D rectius in his, [illegible], ſcribetur [illegible].

* Ibidem, E Iſta nonnihil, & corrupta ſunt, [illegible] ([illegible]) [illegible]. Itaque potius [illegible], [illegible] [illegible] Nam periit illud [illegible], propter aliquam ſimilitudinem cum litteris verbi præcedentis [illegible].

* 896, A. Sunt & illa vitioſa, [illegible], ſic integritati reſtituenda: [illegible]. Propterea minus olim mentem Xenophontis adſequutus in ſcriptura non bona, nunc ſententiam veram expreſſi.

* 898, C. In his, [illegible], reſecandum eſt [illegible] prius, velut ſurreptitium.

* Ibidem, D. pro [illegible], lego [illegible].

AD HIERONEM, SIVE DE REGNO.

Tituli ratio.

NOtum eſt, à priſcis [illegible] dictos eſſe reges. Propterea [illegible], (hæc enim vox ſubintelligitur) mihi non eſt liber tyrannicus; ſed liber regius, ſiue de regno. Quippe non de tyrannide heic agitur, ſed vita regum cum priuatorum hominum conditione comparatur; vt harum vtra felicior ſit, & optatalior, adpareat. Hæc cauſſa, cur ab Eraſmi iudicio in titulo reddendo diſceſſerim.

* 902, C. Vitiata ſunt hæc, [illegible]: & vel ita reſtituenda, [illegible], vt omittatur verbum [illegible]: vel hoc modo, [illegible]. quod poſterius equidem ſequutus ſum, & ad libri marginem rettuli.

* 903, B. Plenius hæc, [illegible], ita ſcribenda ſunt; [illegible]. Periit [illegible], propter ſimilitudinem cum vltimis verbi [illegible].

* 904, B. Ad hæc verba, [illegible]: Auſim, ait H. Stephanus, contendere, negantem heic deſiderari. At ego, tametſi cum illo viro nolim contendere, tamen in hoc eum falli iudico. Videamus enim correctionem eius, & notis illam conſuetis interſtinguamus, vt quibus in locis à lectione priori diſcedatur, adpareat. [illegible] . . . [illegible] [[illegible]] [illegible], [illegible] [[illegible]] [illegible]. Nihil vero his mutationibus eſt opus. Solum [illegible], reſtituatur in [illegible], & priſtina ſine vitio ſcriptura manebit, hoc modo: [illegible], cum ceteris. Vides negationem nullam requiri.

* 906, E. Omnino deeſt verbum aliquod in his, [illegible] . . . [illegible]. Eſſe autem illud [illegible], vt H. Stephanus adnotarat, editione priore perſuaderi mihi patiebar: ſed nunc ſcripturam ſimiliorem ſequor, [illegible]. Hinc enim paret, quomodo perierit illud [illegible], ob inſignem cum præcedenti [illegible] ſimilitudinem.

* 907, B. H. Stephanus, quum legendum ait, [illegible], pro illis priſtinis, [illegible]: dicit ille quidem aliquid, ſed minori cum mutatione reſtitui locum poſſe arbitror, ſi tantum articulus addatur, hoc modo: [illegible]. Primum [illegible] manet intactum, nec in longius [illegible] tranſit. Deinde [illegible] ſcribendo, vitatur articuli omiſſio

in his, οἱ σώσαντες πόλιν, quæ probari meo iudicio non poteſt. Licet enim deinceps ita ſcripta iſtæc verba ſtatim ſubiiciantur, οἱ σώσαντες πόλιν: tamen reponi debere arbitror, οἱ σώσαντες τὰς πόλεις: & articulum τὰς, periiſſe dico, propter ſimilitudinem cum vltima ſyllaba in σώσαντες, quod proxime præcedit. Hæ me cauſſæ mouent, vt ab opinione prima non diſcedam.

Ibidem. pro οἱ παιόμενοι, reponendum οἱ πλεῖστοι, ſicut & Eraſmus legit.

Ibidem, C. pro ὁ πολὺ εἶναι, quod vitioſum eſt, reſtituendum aio, ὁ πλεῖστα εἶναι. Sic enim contrariam in ſententiam ante verſus nouem decemue loquutus eſt, αἱ πόλεις ὅσαι κεκτημέναι. de quo ipſo mendum his deprehenditur ineſſe.

Defenſa lectio cōtra H. Stephanum. * Ibidem, D. pro οὐκ ἄξει ὅλην τὴν πόλιν, reponendum dixi editione priori, οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν: idque de iudicio & adſenſu Guilelmi Canteri, iuuenis optimi, & mihi amiciſſimi, ſuiſque natalibus digni, ac immatura morte nobis erepti. Sic nimirum & ſuperius, verſu ante hunc octauo dixit auctor hic noſter, ἀφαιροῦντες τὴν πόλιν νομίζοντες ἐπαύξειν. Sic & hoc ipſo Hierone, in extremo, Simonides ait, Hieronem ad amplificandam patriam exhortans: αὖξε δὲ τὴν πόλιν. Idem verbum exſtat in fine Sympoſij, 899, A. ſimiliter poſitum in his, καὶ τὴν πατρίδα αὔξειν. Hæc pro vera lectione loci prolixius oſtendi, quia ſolet H. Stephanus aliquorum more, quæ ipſe non inuenit, ſuperciliose deſpicere; cum aliorum occultis interdum, nonnumquam & apertis tactionibus. Heic quidem nodum in ſcirpo quærens: *Quaſi vero tyrannus, inquit, non totam vrbem, ſed aliquam eius partem tantum, illud faciundo, amplificaret.* Vbi quæſo tunc cogitabat, quum hæc ſcriberet? Parum certe profeciſſe videmus hominem in aula regis, & ea quidem aula; in *Macchiauelli libri.* qua libri Macchiauelli, tyrannorum & tyrannidis magiſtri, ab omnibus aſſiduo terebantur. An ignorat, factiones in ciuitatibus, etiam per tyrannidem oppreſſis, eſſe? Pendent à tyrannis aliqui, ſuorum commodorum cauſſa. Sunt alij μισοτύραννοι, palam aliquando nonnulli; ſed occulte, plures. Quum ergo tyrannus, victoria potitur, quum vel temere propter ſuſpiciones ſuas, vel reabſe propter aliquorum defectiones & inſidias, de medio nonnullos tollit: gaudet ob ea facinora pars ciuitatis tyranno deuota, quum interim μισοτύραννοι doleant. Ergo nec ipſe tyrannus ex eiuſmodi factis ſolidam percipere lætitiam voluptatemque poteſt. Cur hoc? quia totam vrbem ſua ſiue victoria, ſeu oppreſſione aduerſariorum, non amplificat; ſed factioni dumtaxat ſuæ conſulit, cum inſigni ciuium deminutione: qua fit, vt paucioribus deinceps imperet, quemadmodum Xenophontis Hiero loquitur, & his ipſis quidem verbis vtens, ὅτι μειόνων ἄρχει. Si non quo alij geſtaret hic vir acutum ceteroquin illud cerebrum, ſane perſpiceret; hoc ipſum μειόνων ἄρχειν, *imperare paucioribus*, illi alteri, ὅλην τὴν πόλιν οὐκ αὔξειν, *vrbem non amplificare totam*, aptiſſime reſpondere. Verbis quidem illis vti deſineret: *Quaſi vero tyrannus, è ciuibus aliquos trucidans, non totam vrbem, ſed aliquam eius partem tantum, id faciendo, amplificaret.* verum plura de his, quum explicatum hunc nodum in eius ſecretis illis SCHEDIASMATIS ſubtiliſſime videbimus.

* 913, A. Cum iſtis verbis, διαρρεῖ γὰρ δὴ πολλὴ εἰς πολίτας οἱ ἀρχόμενοι, non cohærent hæc ſtatim ſequentia, & ἄγειν εἰς μὲν ἀεὶ ἡμέρας πεζεύειν. Nec ſenſus ex eis commodus elici poteſt. Sane quod prima ſe fronte videtur offerre, quaſi legendum ſit, καὶ ἄγειν (ſcilicet διαρρεῖ πολλὴν) εἰς μὲν ἀεὶ ἡμέρας πεζεύειν: locum habere non poſſe vident, qui diligentius hæc conſiderant. Ego in poſterioribus, ἄγειν εἰς μὲν mutandum dico in ἄγειν αὐτοὺς: vt locus integer ita ſcribatur: διαρρεῖ πολλὴ εἰς πολίτας οἱ ἀρχόμενοι, & ἄγειν αὐτοὺς ἀεὶ ἡμέρας πεζεύειν. Atque hoc adſcriptum margini, non modo germanæ ſcripturæ proximum, ſed etiam rectum, plane ſtatuo. *Emendatio difficilis.*

915, A. In his, τὸν αὐτὸν εἶναι νομίζει . . . . ὅταν ἄρχῃ, ὅταν ἰδιωτεύῃ: periiſſe putat H. Stephanus μᾶλλον. quod ſane vel ex eo colligitur, quia μᾶλλον illud verſu proximo in collocatione ſimili reperitur.

* Ibidem, D. Editione priori hæc verba deprauata in libris editis omnibus, οἱ γὰρ μισθωτοὶ ἐν ἴσῃ τιμῇ, διὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι εἶναι τυράννοις. ſic interpretabar, vti ſonant, & Eraſmus eadem intellexerat, videlicet hoc quodam modo: *Arbitrantur non hos quidem* [milites ſtipendiarios] *ali, vt cum tyrannis pari ſint honore; ſed auaritiæ cauſſa.* Verum abſurda profecto ſententia eſt, dicere; milites pari cum tyrannis, dominis ſuis, eſſe in honore. Quapropter aliud ſcripſiſſe Xenophontem, & hoc quidem modo, indico; οἱ γὰρ μισθωτοὶ τιμῆς διὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι εἶναι τυράννοις. quæ lectio vera & integra eſt, ac interpretando nunc reddita. Nimirum ex οἱ, vltimis litteris vocabuli μισθωτοὶ, repoſitum fuit à negligente librario illud ἐν, & ſequens nomen τιμῆς cum hoc ab aliis deinde coniunctum: vtque ſenſus aliquis eſſet, mutatum in ἐν ἴσῃ τιμῇ. Poſſet etiam ἴσης τιμῆς in mentem alicui venire. Sed illa ratio prior eſt omnino probabilior. *Abſurda lectio commode reſtituta.*

917, E. pro ἐν τῷ σπάλῳ reperit Eraſmus in ſuis ſcriptum ἐν τῇ στρατιᾷ, quarum vocum permutatio frequens eſt.

* 918, E. Legitur in omnibus ὡς ἐν τούτῳ καὶ ἐν τῷ μικρῷ (cum interiectis) ἀφανίζεσθαι. Ea verba non ſequutus ſum in mea interpretatione prima, ſed illa Xenophonti vſitatiſſima ὡς ἐπί: quibus quidem hic etiam vſus fuit, quum Græcæ periti norint, ὡς ἐν τούτῳ, ea lingua ne quidem ab aliis, minorum gentium ſcriptoribus, ac minus accurate loquentibus, nedum à Xenophonte dici.

AD RATIONES REDITVVM, SIVE DE PROVENTIBVS.

Titulus. * PAg. 920, A. Lucubratione mea Taurinenſi πόρους feceram in titulo, *rationes annonæ*, quia profitetur vtique Xenophon hoc libro, ſe commonſtraturum rationes τῆς τροφῆς τοῖς πολίταις, *victus ſuppeditandi ciuibus*; itemque τῆς διατροφῆς ἀπὸ κοινοῦ, quemadmodū ciues ex prouētibus publicis alendi ſint. Nunc autem vitandæ ambiguitatis cauſſa, quum non vnum annona ſignificet; *redituum rationes* dicere malui, vocabulis iuris auctoribus noſtris, qui & Latini ſermonis auctores non mali ſunt, vſitato. Et προσόδων vox adiecta, qui *prouentus* ſunt, in hac ſententia magis me confirmauit. Cur fructus non dicerem, quod antiquioris notæ iuris conſultis familiare eſt; eadem me ratio, quæ in annona, mouit. Nec Camerario, cui vocabulum

lum πόρον libitum fuit heic reddere *De vectigalibus*; A
& περὶ καρπῶν, *De fructibus*; equidem adſentiri
Quid πόροι. poſſum. Nam vt πόροι vectigalia non ſunt, quæ
gloſſariis veteribus & πόρισμα, & πόρος δημόσια exponuntur:
ita καρποὶ non ſunt fructus, quum de republica ſermo eſt, ſed iiſdem gloſſariis reditus
ac prouentus publici. Πόρων ſignificatum ex hiſce Xenophonteis intelligere licet,
quum II. ἀναβαίνοις inquit, βούλοιντ᾽ ἂν πόρους ἔχοντας περὶ τὰ χρήματα, vbi
ſimpliciter accipe rationes, aut modos: ſicut ipſe Xenophon ſtatim ἴσως ſubiicit. Item I. ἐπιλυόμενοι, B
ἀπορούμενοι πόρον χρημάτων, pecuniæ conficiundæ rationem oſtendebant. Et VIII. πορίσαι,
nihil eſt aliud πορίζειν χρήματα, quam conficere vel parare pecuniæ copiam. Sic & Dioni Caſſio
πόρος διαρκὴς & ἀίδιος eſt reditus perpetuus ac perennis.

* 921, B. pro οἱ δὲ θεοὶ τίς, legitur in aliis, ἐπὶ δὲ θεοῖς τίς. Ego ſic ſcribendum arbitror,
ἢ δ᾽, οἱ θεοί τις ἀνθρώποις (cum interiectis) μαθεῖν ἐπιμελῶς ἀλλ᾽ ἄφοδα; cum interrogationis nota.

* Ibidem, C in his, μέγας μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος αὐτῷ, putauit Camerarius αὐτοῖς mutandum in αὐτῷ, C
nulla quidem ex idonea cauſſa. Quippe ſenſus ex αὐτῷ rectus colligi nullus heic poteſt. Ego legendum
cenſeo: μέγα μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπιὼν, *magnum quiddam aduenit, ſi periculum ab eo abſit.* Et videmus itidem
mox ſubiici, μέγα δὲ ἦν τὸ, quod iſtis præcedentibus reſpondet. His exaratis, & adlata mihi lucubratione
Taurinenſi, hanc emendationem illic quoq; notatam inueni.

* 922, D. pro πλησμονῶν non dubitaui lucubratione ſecunda reponere πλησμονῶν. Nam alioquin D
etiam μεθυσμένων, quod antecedit proxime, ſcribendum eſſet aliter.

* 923, A. pro χείρονα ſcribendum ἐνάργειαν, ſicut ex ſequenti ἐργασίαν paret. ὡς ἂν autem mutandum
in ὥσπερ, quod præcedenti reſpondet. Quamquam deinceps in Taurinenſi lucubratione margini adſcriptum
vidi ὡσάν, vno vocabulo. Verſu deniq; vltimo, pro ἕως ἂν ſcripſeram ibidem ἕως ἄν, quod præcedenti
πάντα reſpondet. E

* 925, D. pro ἀεὶ παρέχει, ſcribendum ἀεὶ παρέχῃ: vt reſpondeat verbo, quod præceſſit, ὑποδέχηται.
Repertum & hoc in notis Taurinenſibus.

* Ibidem. pro ἡμέραν dico ſcribendum ἡμέραν. Non enim hæc, πλεῖστα ἡμέραν, coniungi debent,
vt aliqui putarunt: ſed ἡμέραν referendum ad καθημένας, quod præceſſit.

* 926, A. pro ἰσχύος ſcribi præſtat ἰσχύος. Et paullo poſt, B. pro δυνατὸν εἶναι ἐπαίνου ἀνδρώπους &
κτήμασιν ἢ φυλάξαι, rectius δυνατὸν εἶναι ἀνθρώποις & κτήμασιν, cum ceteris. Vtrumque de notis F
Taurinenſibus.

* 927, A. pro ἐμπόριον repono ἐμπόριον: vt πάντας βάδιζε, & πάντας ἐμπόριον, eadem ratione dicatur,
ac recte quidem. Ex iiſdem notis Taurinenſibus.

* Ibidem. in his, ... mutila eſt oratio, ſic integranda: ... Notatum & hoc Taurini.

* Ibidem, C. Aut φοβοῦνται habendum velut ... ac ſi μᾶλλον ... legeretur, aut G
φοβοῦνται ſcribendum; vt Athenienſes ſuos Xenophon adloquatur, quemadmodum & alibi facit.

* 928, A. pro καὶ κάλλιον repoſuerunt in margine quidam καὶ κάλλιον, male. Rectius enim, ...

ἄν, καὶ ὁ κάλλιον. quod etiam Camerario placuit.

* Ibidem, D. Camerarius pro ... , cum quibuſdam ... legit. ſed melius eſt ... ſcribere, quod in fine
mutilatum ex abbreuiatura Græca.

Ibidem. pro πᾶν ἐν δημοσίᾳ, ſcribendum ex priori notatione mea, πᾶν δημοσίᾳ.

Ibidem, E. pro Ἀναφαυστῷ, reponendum Ἀναφλύστῳ, qui locus eſt Atticæ.

* 929, B. pro ὑπὸ περιπόλων, ſcribendum ὑπὸ περιπόλων: qui erant Atticæ regionis circuitores, *περίπολοι.*
cuſtodiæ præſidiique cauſſa eam obeuntes. Ac feciſſe perhibentur hoc adoleſcentes, vbi primum arma
induiſſent. In gloſſariis antiquis περίπολοι exponuntur δοῦλοι δημόσιοι, & calatores, & calones; nimirum
& hi ab obeundo.

* Ibidem, C. Vitioſa ſunt illa, ἢ ἐν ἀγορᾷ δὲ ἐκεῖνα ἄν. Nam illud ἐκεῖνα nec ad ἀνδράποδα referri,
nec ad τὰ μέταλλα, quæ præceſſere, poteſt. Itaque potius emendandum, ἢ ἐν ἀγορᾷ δὲ ἐκείνοις. Idem & in notis
Taurinenſibus inueni.

* Ibidem, D. pro εἰ γὰρ, elegantius εἰ τι γὰρ, ſicut etiam ſequitur, εἰ τι ἐρωτᾷ: & verſu ſequenti proximo,
... , plenius erit ... .

930, A. Quod in aliis, & in H. Stephani editione legitur, ... , fœde vitiatum eſt ex ... . *Locus emendatu difficilis.*
Nihil heic promittunt eius ſchediaſmata, nihil alij præſtant. Nam quod Camerarius excogitauit ... , id reuera
... producitur, vt ipſemet interim fateri voluit.

Ibidem, C. Quod heic legitur, ... , ſequutus ſum interpretando: licet in codice meo Taurini notatum
pro ... inueni vocabulum ... .

AD LIBRVM DE RE AEQVESTRI.

PAg. 932, A. Hunc librum Xenophontis equidem ante XXVI. annos, quum primus Xenophon meus prodiret,
de induſtria relinquendum Camerario, viro cognitione litterarum Græcarum magno, putaui; partim ne iuuenis,
expers iudicij ſolidi, XXIIII. aut XXV. natus annos, cum eruditiſſimo ſene ſeptuagenario, tunc adhuc
ſuperſtite, certamen impar ambitioſius ſuſcipere velle viderer; partim etiam, vt cum meis hanc
Camerarianam equeſtris libri verſionem, ceu ſpecimen interpretationis bonæ, ac Ribitti tranſlationem
Hipparchici, qui liber hunc proxime ſequitur, velut exemplum vitioſæ, coniungerem. Sed quum deinceps in
quali quali aulico meo Taurinēſi otio, quo, non alterius exemplo Xenophontem neglectu quodam offendendum,
ſed ſtudio ſingulari demerendum excolendis eius operibus cenſui, non modo tentaſſe, verumetiam haud
infeliciter interpretationem vtriuſque libri nouam ad vmbilicum perduxiſſe viderer, quæ tamen ab eodem
typographo, cui deinde tradita fuit cum aliis publicanda, difficulter recuperari poſſet: dum procurator
ad id meus anno prope toto Francofurti exemplar meum expectat, iterum mihi librum hunc ſermoni Latino
tradendum ſtatui, vt ſi vere prior ille labor meus vel ædium incendio,

Rationes interpretationis nouæ duplicis.

ZZz iij

vel inſolentia militari, bello Allobrogico periiſſet, A tamen alius non prodiret Xenophon à me recenſitus, quam ex aſſe meis vnius vigiliis illuſtratus. Hanc vero conuerſionem libri equeſtris poſteriorem cum Xenophonte Græco, velut in otio paullo liberiori, menſibus hibernis, & in hypocauſtis quidem Germanicis expolitam, coniungere volui. Priorem, licet inter itinerum & aulæ moleſtas quaſdam occupationes, tamen longè ab hypocauſtis, apud Italos Subalpinos Taurini factam, hiſce Notatorum libris ſubiiciendam duxi. vt viri boni B & æqui videant, quo animo typographus hic & inuito me retinere lucubrationes meas adniſus ſit, & tamen eaſdem apud magnos pleroſque viros audacter contemſerit; quod quidem in eo nouum non eſſe prædicant omnes, qui penitius hominem norunt. Quæ vero ſequantur ad hunc librum notæ, nunc primum publicantur. Quippe Camerarij nullas vidi, eaque de cauſſa priori editione mihi abſtinendum ab emendatione Græci contextus poſt tantum virum exiſtimaui. Pro- C pterea nec aſteriſcis heic opus, quod recens nata ſint omnia.

σκίῤῥους, pro χιόνας et κρίωνας. 933, C. Nec in textu χίονας, nec in margine κρίωνας retineri poteſt; ſed pro his σκίῤῥους reponi debere iudico. Quid autem σκίῤῥος, intelligitur ex medicis, qui tumores calloſos ita nominant, quales in equorum cruribus frequenter exiſtunt. His ad editionem hanc poſteriorem lucubratione tertia notatis, & adlato labore Taurinenſi; adſcriptam margini etiam illius hanc emendationem inueni, D cum adpendice, quod ab hoc vocabulo σκίῤῥος deductum verbum ἀποσκιῤῥοῦσθαι legatur inferius, hoc ipſo libro, 918. A. in his, ἐπειδὰν ἀποσκιῤῥωθῇ: quod vel indureſcere ſignificat, vel callum obducere. (margin: ἀποσκιῤῥοῦσθαι.)

914, E. pro τῶν κάτωθεν ἀστραγάλων, neceſſario reponendum τῶν ὄπισθεν ἀστραγάλων. His enim oppoſiti ſunt οἱ ἔμπροσθεν ἀστράγαλοι, quos ſtatim ſubiicit Xenophon his verbis, ὥσπερ ἀεὶ τῶν ἔμπροσθεν. Idem notatum & Taurini.

935, D. in his, καὶ δίψης, ἢ μὴ ἐνοχλῶσιν, negatio E nem μὴ expungi debere, cum aliunde patet è loci ſenſu; tum ex eo, quod ſequitur, τῶν λυπούντων ἀπαλλάξεων. Nam fami paſtus, ſiti potus, iritationi (ſic enim heic reddo illud ἐνοχλῶσι) liberatio à rebus moleſtis opponitur. Quam vero heic à ſcopo aliena iſta Cameraciana? *Qui norint cum famem atque ſitim, tum iraſcentiam pulli ad ſilentia* (hoc ad μετ' ἠρεμίας ſpectat) *& ſolitudines* (hoc ad μετ' ἐρημίας, quod in textu non reperitur, ſed ex ἠρεμίας mutan- F do fingitur) *relegare; contra vero, cibum & potum, & depulſione offenſarum per homine procurare*. Nam quid tamdem eſt illud, Famem ac ſitim & iraſcentiam equi ad ſilentia & ſolitudines relegare? Mea interpretatio tam prior Taurinenſis quam Viennenſis poſterior, rectum loci ſenſum exprimunt.

Totus difficilis. 936, C. In his verbis, οἱ παριππεύοντες ἱππεῖς μὴ ὄπισθεν [illegible] βῶνες. nihil monuit de vllo vitio Camerarius, ego non leue deprehendo. Quid enim eſt illud, ἵππος ἱππικὸς παριππεύοντος: niſi, *equum equitans eques adſtantes*? Reddidit autem ipſe, *Si forte prope G abſint*. quaſi ſcriptum eſſet, aut ſaltim ſcribendum pro παριππεύοντες ἱππεῖς, lectione correctiori, παριστάμενοι ἵπποι. Ne diu lectores detineam, dico Xenophonti reſtituendum heic verbû poëticum, quod talibus eum ex interuallo delectatum notet Hermogenes, adeoque Homericum illud ἐνιπτόντ-

vt ita locus reſtituatur, οἱ παριππεύοντες ἐνιπτόντων μὴ [illegible] βῶνες, *an adſtantes inſpectans*. Quia tamen à grammaticis priſcis notatum, ἐνιπτόντων eſſe factum ex ἐνίδιον: videndû, an potius hoc loco Xenophon ἐνίδιον ſcripſerit, vt equidem arbitror. Alterutrum ei ſane reſtituendum, nullus dubito. Nec eſt, cur id me moueat, quod ἐνίδιον lexiça noſtra non habeant. Idem hoc & Taurini animaduerſum, & adſcriptum margini, & interpretando redditum. (margin: ἐνίδιον Xenophonti restituen. ἐνιπτόντων.)

937, A. pro καλῶς αἱ [illegible] ποιεῖν. οἱ δ' ἄγοις ὀχῶς, cum ceteris; & diſtinguo & ſcribo, ποιεῖν. οἱ δ' ἄγοις. &c. De notis Taurinenſibus.

Ibidem, B. pro [illegible], quod interpretatione poſtrema retinui, lectionem aliam [illegible] reperi adſcriptam lucubratione Taurinenſi.

Ibidem, E. pro ὅ τι σῶμα [illegible], legit Camerarius ὅ τι σῶμα [illegible], quum dicat *corpus humoris abundans* male profecto nam de oris vitio noto loquitur auctor, ex quo nauſea quædam in equis exiſtit, oris euâcuatione vitium hoc ipſum cu- C rante.

938, A. Non rectè ſunt hæc adfecta, [illegible] ὡς μὲν μὴ ὀχεῖ [illegible]. Quippe deeſt aliquid, ideoq; nec præcedentibus, nec ſequentibus reſpondent. Exigua mutatio fieri hoc modo poteſt. [illegible] ὡς μὲν μὴ ὀχεῖ, [illegible]. Sic cohærent omnia. Nec dubito, ita Xenophontem hæc ſcripſiſſe. Sequitur non multis interiectis, [illegible] πόδας, mutandum in [illegible], ex euidenti ratione: ſicut paullo poſt dixit, [illegible], quod tantumdem eſt, D ac [illegible]

Ibidem, B. In his verbis, καὶ τοὺς πόδας καταπυκνοῖ, vitioſe ſcriptum reperitur illud καταπυκνοῖ verbum in editis, etiam H. Stephani poſteriore impreſſione. Camerarius quoq; ſcripturam ſequutus eſt corruptam, dum *pedes equi amplians*, reddidit. Pedes equi certe vel ampliari, vel dilatari, quod eſt καταπυκνοῦν, non prodeſt. At eoſdem reddi robuſtiores, magnam habet vtilitatem. Ergo reſtituendum, καὶ τοὺς πόδας κρατεροῖ: quæ quidem lectio à me re- E perta eſt in lucubratione ſecunda Xenophontea Taurinenſi. (margin: καταπυκνοῖ. [illegible])

Ibidem. Vides incluſum [αἱ], quia reapſe ſuperfluum. Ibidem nequit ἀμφίλωμα retineri, ſed Pollucis ἀμφιδόχμων prorſus admittendum. Secunda quidem recenſione Taurini ex vtroque vocabulo ἀμφίλωμα & ἀμφιδόχμων aliud factum inueni ἀμφιλίθων, & pro hoc expoſiti rotundi lapides, in viis iacentes. Sed nunc iſta mihi non probantur, F præ Iulij Pollucis ἀμφιδόχμων voce, quam Xenophonti tribuit. (margin: λίθοι ἀμφιλίθοι. λίθοι ἀμφιδόχμοι.)

939, D. pro χεῖρα, καὶ [illegible], ἢ [illegible], ſcribendum: χεῖρα, [illegible], ἢ [illegible]. Nam καὶ quidem alterum abundat, & [illegible] Græci non dicunt.

940, B. In omnibus editis eſt, [illegible], corrupte. Nam [illegible] ſcripſiſſe Xenophontem, vel inde perſpicitur; quod aliqua re iam facta, (id ineſt illi [illegible] ſignificatum) non opus ſit accedere, vt eam faciamus.

Ibidem, B. licet forte tolerari poſſit τῇ δ' αὖ, re- G ferendo id ad μακρῷ ſequens; tamen τῷ δ' αὖ, relatum ad [illegible] melius eſt, præſertim quum μακρῷ τῷ ἀρχῇ aliud habet τῷ, quod prius illud excludit.

941, A. poſt hæc verba, [illegible] ἐπέχειν χαλινῷ τῷ [illegible], ſubiici ſtatim debere videntur iſta, [illegible], quibus declaratur, quodnam ſit interuallum

uallum conueniens: vt illa deinde rectiſſimo ſenſu ſequantur, [illegible], cum ceteris. Hanc retinere lectionem mihi libuit interpretatione poſteriori, quum μὴ ante [illegible] hoc modo retineatur, quod mihi lucubratione prima pro ſubrepticio videbatur habendum. Camerarius quoque dum reddit, *ita ſenſus retunditur*; non iſta reſpicit, [illegible], ſed μὴ reiectum excludit.

Quæ ſtatim ſit. B. initio ſequuntur, [illegible], magis vitiata ſunt, quam vt ſolo [illegible], ſecundum H. Stephanum in [illegible] mutato, reſtitui poſſint. Ac verum vt fatear, exiſtimabam & ipſe lucubratione hac poſteriori me ſatisfacturum aliis heic, ſi pro [illegible], reponerem [illegible], quum [illegible] & [illegible] repetitionem illius [illegible] ſuperuaceneam habeant. Sed falſum me deprehendi, quũ adlatum Taurinenſem librum meum inſpicerem. Nam in eo pro his, [illegible], veriſſimam [illegible] turam id temporis a me repoſitam inueni [illegible]: [illegible]. Fiat nunc Henr. Stephanus, & ſuo nunc ore laborem illum meum flocci faciat. Nihil excogitari magis adpoſitum ad huius loci, valde corrupti, reſtitutionem poteſt. Stephanus quidem ei nullam editione ſua ſecunda ferre opem potuit. Camerarius autem hæc ipſa reddens: *talis*, ait, *autem eſſe curatorem non minus quam illa in alia re elaborare conuenit.* At vero ſi priora maxime non tangam, tamen diuerſiſſima ſunt iſtæc, [illegible], &, *illa in alia re elaborare.* Sunt ſane huius alij quoque lapſus tales, veluti quũ initio huius libri [illegible] in cruribus, quæ ſura eſt, commiſſuras interpretatur, me quoque ſecum verſione prima in errorem trahens [illegible] vbique duri oris equos, qui ſunt ab altera tantum parte contumacis oris aut maxillæ: item quum illud, [illegible], ipſe ſic; *Idoneum eſt ad longiores greſſus, vbi non implicentur crura*: Xenophonte in his de equo loquente, qui motu non variato, (quod eſt μὴ [illegible]) ſed eodem diu continuato, (quod eſt [illegible]) cruribus vtitur. Ibidem ſtatim, vbi de ceruicibus equi Xenophon diſſerit, [illegible] interpretatur hircum, quaſi [illegible] Græcorum, & caper Latinorum idem ſint, ac non potius [illegible] Græcis ſit verres, etiam Baſilicorum iuris orientalis auctoribus noſtris, ad titulum, *ſi quadrupes pauperiem.* Hircis profecto ceruix erecta, non vt in porcis prona vel præceps eſt. Item quum [illegible], qui venter eſt, & Italis propriè pancia, reddit ilia: quum ſuſpectos dicit equos, pro ſuſpicioſis, qui omnia ſuſpecta habent, & idcirco ad omnia trepidant; quaſi non [illegible], ſed [illegible] dixiſſet auctor: quum [illegible], *ſi pabulum effundatur*, dixit; quo loco non egeri pabulum è præſepi ab equo veſcente intelligitur. Mitto alia plurima, lectoris ſtudioſi collatione veſtiganda.

Locus emendatu difficilis.

Camerarij quidam naui.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

pancia.

[illegible] *alij quam* [illegible]

Ibidem, E. pro his, [illegible], elegantem inueni lectionem in lucubratione Taurinenſi hanc: [illegible].

942, D. Multo etiam elegantior in his, quæ ſic leguntur in editis omnibus [illegible] Taurinẽſis eſt lucubrationis meæ lectio talis, [illegible].

Ibidem, E. In omnibus legitur, [illegible], quod Camerarius etiam retinuit, dum reddidit, *Efficacior fuerit*: quæ verbo [illegible] non ineſt profecto efficacia. Leue quiddam, non leuis momenti. Scribendum enim, [illegible].

943, A. Manifeſtum in his vitium, [illegible], ſic emendandum, [illegible]: quæ poſteriora Camerarius omiſit, propter difficultatem ſenſus in retentione illius [illegible].

Ibidem, B. pro [illegible] neceſſario reponendum [illegible]: & quarto poſt hunc verſu, pro [illegible], notatum erat in Taurinenſi libro, [illegible]. Ego tamen in poſteriori verſione prius illud ſequutus ſum.

Ibidem, F. Vt heic ſcribitur [illegible], ſic inferius in libro de magiſterio equitum, 960, C. legimus [illegible]. ad quem locum notata quærito.

944, A. pro [illegible], putem rectius dici, [illegible]. Nam & Camerarius reddidit, *in prælio*. Reperi hoc etiam in notis Taurinenſibus.

Ibidem. Vitioſum hoc, [illegible], ſic emendator, [illegible], (diſtinctè) [illegible]. quam lectionem ſequutus eſt & Camerarius. Idem in libris ſuis linea poſt hæc tertia, in hiſce verbis, [illegible], illud [illegible] non reperit. Quippe de ſuperioribus [illegible] repeti debet. Nec tamen ignoro, qua etiam ratione retineri [illegible] poſſit.

Ibidem, D. Rectè mutandum cenſet Hen. Stephanus heic [illegible] in [illegible]. Camerarius reddens *equum vacuum*, exiſtimaſſe videtur, ſignificare verbum [illegible], de equo ſe deiicere: perinde ac [illegible] eſt, in equum ſe veluti conſcere, vel attollere. Sed inſolens hoc, probari nequit. Vix quidem puto eum [illegible] exiſtimaſſe mutandum in [illegible], ſicut paullo poſt [illegible] ſequitur.

[illegible] oppoſitum τῷ [illegible].

Ibidem, E. Non rectè dici quilibet perſpicit, [illegible]. Itaque ſcribendum, [illegible].

Ibidem, pro [illegible], quod corruptum, reponendum arbitror [illegible], *à tergo poſteriora relinquat.* Sic libro ſequenti, 967, D. [illegible], *alij longius à tergo manent, quam opportunum ſit.* Nam ita ſcriptum emendatius in margine opera mea, quum in textu ſit [illegible]. Lucubratio Taurinenſis [illegible], adnotatum habebat: non incommodam quidem illam lectionem, ſed cui potius hanc præferam. Quod autem notat H. Stephanus [illegible] verbum, id locum habere nequit in his; quum non dicat Xenophon, [illegible]: & dici non poſſit [illegible], ſicut [illegible].

Locus difficilis emẽdatus.

945, A. pro [illegible], ſcribendum [illegible] nam perijt [illegible] poſterius, propter [illegible] in vltima præcedentis [illegible].

Ibidem, B. Non [illegible] ſcribendum, ſed negatio inſerenda hoc modo: [illegible]. Mirandum ſane, non hoc perſpexiſſe in vltima ſua recognitione Xenophontis actutum illum Stephanum noſtrum. Vitij origo eadem, quæ in præcedenti. Nam propter vltimam in [illegible], neglectum fuit [illegible] ſequens a librario, quominus repeteretur.

Ibidem, F. [illegible] in [illegible] mutandum. Habet hoc & Taurinenſis lucubratio. Item verſu ab hoc tertio, [illegible] male ſcribitur. Nam quomodo poſſit is qui ab alio trahitur in equo, in trahentem ex equo, ſibi proximum & contiguum quidem, equum ſuum incitare? Propterea parum cogitanter reddidit Camerarius, *Equum contra trahentem inſtigare*. Potius aliquis ſe liberat, dum equum à trahente totis viribus abigit: quod caſurus ſit trahens, niſi prehenſum dimiſerit. Iſtud vero Græcis eſt [illegible], quod hoc loco pro [illegible] reponitor.

946, B vt [illegible] reſpondeat præcedenti [illegible], ſcribendum [illegible].

Ibidem, C. pro illis, [illegible], reperi notatam lucubratione Taurinenſi lectionem aliam non inelegantem huiuſmodi: [illegible], quam in reddendo loco ſequutus ſum.

Ibidem, D pro [illegible], reponi recte arbitror [illegible].

947, A. Factum ex abbreuiaturis Græcorum quas vocant, vt [illegible] ſcriberetur, pro [illegible].

Ibidem. Leguntur hæc verba, [illegible]. Ea verba tamquam minime viriata reddidit Camerarius, ac præſertim ex [illegible] fecit, *in curſu*. Nihil hoc ad rhombum. Notat autem locum H. Stephanus, ſed vnde vocabulum hoc [illegible] emerſerit, diſcendum lectori relinquit ex edendis aliquando SCHEDIASMATIS illis ſuis. Maioribus enim hæc litteris ſcripſit, vt magnum opus exſpectemus. Nimirum hactenus ſecretum hoc nobis inuidet, ac promittendo nititur efficere, ne quis manum locis talibus admoueat, quæ cum omnium ille cory[phæ]us ſibi ſoli referuarit. Similia ſunt in Thucydideis promiſſis, ſimilia nuper in Dionis oſtentationibus, quæ me tamen ab illis hiſtoricis & repurgandis, & expoliendis, & augendis, haud deterruerunt. Quod hunc quidem locum adtinet, ingenium hominis imitari nolo; ſed lubenter mea cum ſtudioſis horum communicans, vnicum illud [illegible], mutandum aio in [illegible]: vt ſcilicet [illegible], coniungantur perinde ac paullo ante, 946, C. hac ipſa pagina, [illegible] dixit Xenophon: & infra, p. 949, D [illegible]: & ſequente li. ro, pagina 967, D. [illegible]. quem locum paullo etiam ante citabamus. Hanc emendationem lectores veram eſſe ſciant, à qua num diuerſam, & longe ſubtilius inuentam, pro acumine ſuo criticus ille noſter in SCHEDIASMATIS ſuis daturus ſit, videbimus.

Schediaſmatis iterum aliquid [illegible] natum.

[illegible]

947, C. Hæc verba, [illegible], vel ita mutanda ſunt, [illegible]: vel ſi hæc moleſta duplicatio, [illegible] diuidendum hoc modo, [illegible]: vel denique ſcribendum, [illegible]: vt ad [illegible] ſubaudiatur [illegible], cui contrarium dixerat antea [illegible]. Poſtremum ipſe probo. Nam [illegible] quidem, aut [illegible], nullum præceſſit; & horum alterutrum abeſſe nequit. Ex notis Taurinenſibus.

Ibidem, D. pro [illegible], legitur & [illegible], bis aut ter. Ex iiſdem notis.

Ibidem, [illegible] iſta [illegible], notatam lectionem veriorem in margine libri Taurinenſis hanc reperi: [illegible]. Sic enim etiam & infra, 953, B ſub finem huius libri loquitur Xenophon, [illegible] de quo fortaſſe colligi poſſit, heic etiam ſcribendum, [illegible], aptiſſime profecto: vel oſtendendum, talem [illegible] vſitatam eſſe, velut aliis, ſic etiam Xenophonti. Facile quidem [illegible], poſt [illegible] perire potuit, ob ſimilitudinem horum in pleriſque litteris.

948, A. Vitioſa ſunt in omnibus editis illa, [illegible], & Camerarium interpretem ſecum in errorem abripuerunt, his ea reddentem verbis: *Figuram quamdam arduam equi habentis arrepti e ſitientis.* Parum hæc vel à ſomniis, vel à febricitantium ſermonibus deliris abſunt. Remedio paucis oſtenſo, perſpicua erunt omnia. Non enim legendum [illegible], ſed, [illegible], *dum equo um o à ſurſum torquent.* His apte reſpondent ſequentia. *Locus difficilis.*

Ibidem, B. In iſtis, [illegible], mutandum illud [illegible] in [illegible], ſcilicet [illegible]. Nam alioquin [illegible] locum non habet, quum nihil antea proditum ſit, quod heic iterandum videatur. Et [illegible] eam ſignificationem habet, vt equus ad alios equos equaſue motu ſuo, non admiſſus, accedere intelligatur. In lucubratione Taurinenſi pro [illegible] ſcriptum [illegible] reperi: quod ipſum quoque ſententiam efficit commodam, quum [illegible], ceu dictum, huc non pertineat.

Ibidem, C. ad [illegible] notatum inueni lucubratione Taurinenſi [illegible], quod quidem ad [illegible], in præcedentibus illis [illegible], & in ſequentibus ad [illegible] reſpicit.

Ibidem, D. pro [illegible], ſcriptum inueni lucubratione ſecunda, in Taurinenſi libro [illegible]. Id contrarium eſt illi, quod paullo ante de [illegible] vitioſe in [illegible] mutato diximus. Et in Cynegetico videbimus [illegible], prorſus vt heic, in [illegible] mutandum p. 983, A.

Ibidem, & F. Rurſus aliud heic exemplum mutandi [illegible] in cópoſitis veluti de [illegible] dictum, in [illegible]. Nam pro [illegible], ſcribendum [illegible] *committat vel a mittat lupatum*. Etenim heic de lupato dimittendo, quod eſſet [illegible], nullum omnino verbum.

949, B In his, [illegible], nemo non perſpicit otioſum [illegible] in illorum duorum [illegible] coniunctione. Quapropter exiſtimo ſcribendum, [illegible], ſubaudiendo ſcilicet [illegible]. Et ad prius illud [illegible] in iſtis, [illegible], ſubintelligetur [illegible].

Ibidem, D. Ex duabus hiſce lectionibus, [illegible], cum ceteris, itemque altera, [illegible], vnam hanc probam conficio: [illegible].

Ibid. E. Vitioſum eſſe videtur illud [illegible] in his verbis, [illegible]. Haud quadrat enim, à fræno inhibente perſuaſum, vel (vt Camerarius parum commode dixit) coërcitum equum excitari. Aut igitur [illegible] mutandum in [illegible], vt intelligatur equus à fræno preſſus: aut commodius pro [illegible] ſcribendum [illegible], quo ſequenti [illegible] illud reſpondeat, & concinna ſit oratio, [illegible]: aut denique fateamur, quum matuſ-

maiuſcula ſit ex [illegible] in [illegible] mutatio, poſt [illegible] aliquid deeſſe, neceſſe eſt: in qua me fuiſſe ſententia, Taurini, verba quædam margini adſcripta ſignificant. Nam ibidem & punctorum ſigna, poſt [illegible] collocanda, notatum inuenio, & eadem addita interpretationi Latinæ, tunc iſtic elaboratæ, animaduerto. Vt autem hac lucubratione tertia, quomodo locus emendandus ſit, oſtendam; dico ſcripſiſſe Xenophontem, [illegible], *equus freno preſſus excandeſcit.* Repetit certe verbum hoc ſtatim, quum ait, [illegible]). Et [illegible] facilius perire potuit, quia cum [illegible] litteras communes & ſimiles habet.

Locus mutilus expletus.

950, C. Neceſſario & [illegible], & verſu ſequenti [illegible] ſcribendum, pro [illegible] & [illegible].

951, A. Hæc in editis ita ſcripta reperio, [illegible]. Quo loco iam plena diſtinctio ponitur. Deinde ſequitur, [illegible]). At quis hanc orationem, [illegible]) [illegible], non mutilam eſſe perſpicit? Ergo tolerabilis vt lectio ſit, ita videtur integranda: [illegible]): vt [illegible] perierit ob ſimilitudinem cum initio ſequentis [illegible]. Nec vbique fiunt eliſiones ante adſpiratas, quaſi neceſſe ſit [illegible] tantum dicere. Immo [illegible] poſitum ante adſpiratas, prope nonnũquã ſuum eliſum amittit: quod in libris veteribus manu exaratis obſeruatum, toto fere Xenophonte noſtro nunc ſequendum duxi, quum vltima quoque H. Stephani editio perpetuo in hoc impingat. Hæc tametſi ſpeciem aliquam habeant, tamen illud [illegible] non planè mihi ſatisfacit, quod Camerarius *iidemeos agitationi equos* reddidit, & poſita poſt [illegible] plena diſtinctio diſplicet. Itaque manibus ambabus emendationem adſcriptam codici Taurinenſi meo, poſtquã is adlatus eſſet, amplexus ſum. Nam ea poſt [illegible], priorem periodum diſtinguendo claudit; & [illegible], ad ſequentia refert; & [illegible] (ſcilicet [illegible]) rectiſſime ſcribit, in hunc modum: [illegible]. Oſtendatur his à contemptore lucubrationis eius Stephano aliquid aptius, ſi pote.

952, B. pro [illegible], inducto priori [illegible], cum reliquorum tranſpoſitione ſcribendum, [illegible]. Ex notis Taurinenſibus.

Ibidem, C. His verbis, [illegible], prima fronte aliquid deeſſe videtur ei, qui verſionem Camerarianam legit hanc: *Ipſoſque digitos (obducit,) quibus habena tenentur.* Nam digitorum in Græcis nulla mentio. Sed nihil deeſt, & lapſus fuit in exprimendis Grecis vir præſtantiſſimus, qui [illegible], intelligeret eſſe id, quod teneret habenas, ſiue quo tenerentur habenæ, id eſt, digitos: quum [illegible], reuera ſit accipiendum de illa parte habenarum, quæ recenſitis heic à Xenophonte, humero, brachio, cubito, contigua eſt. Nam & habenas eatenus illa ſiniſtræ chirotheca, quam manum adpellari narrat, obtegit.

Quid [illegible].

Ibidem. Pro [illegible], ſcribo [illegible]. Quod ſequitur [illegible], certam ob cauſſam in [illegible] cum H. Stephano mutandum nõ arbitror. In ſubiectis ſtatim, quod adtinet ad [illegible], reponẽdum ante [illegible], eidem adſentior. Omiſſum hoc, propter ſimilitudinem ipſius [illegible] cum præcedẽtibus in [illegible]. Linea denique penultima ſcribetur [illegible] rectius, quam [illegible], quod eſt in vtraque Stephani editione; quum [illegible] præcedat.

Ibidem, D. pro [illegible] ſcribendum aio, [illegible]. Sic aliquoties anteh ac quoque loquitur, & pagina præſertim præcedenti, [illegible], & Ibid. [illegible].

Ibidem, E. Vel mecum fatebitur lector in his, [illegible], expungendum illud [illegible]: vel aliud addendum, videlicet [illegible]: vt integra ſit oratio, [illegible]: ſicut etiam ſequitur integre, [illegible]. Sed prior mihi ſententia potior.

953, B. pro [illegible], ſcribendum haud dubie [illegible]. Nam de duabus eum tragulis loqui, ſtatim perſpicuum eſt è ſubiectis, quum equitem alteram eiaculari poſſe dicit, alteram ad vſum quemuis ſeruare. Meminit etiam haſtarum duarum Xenophon initio primi de Cyri diſciplina, verbis his: [illegible]. Quæ verba cum his ſimilitudinem quamdam habent, & ex iiſdem patet, heic pro [illegible], ſcribendum [illegible].

Emendatio ſatis difficilis.

Ibidem. Pro [illegible] neceſſario reponendum [illegible]. Nã quiuis anteriora, dici videt heic à Xenophonte [illegible]: tranſuerſa, [illegible]: quæ à tergo, [illegible]. Hanc emendationem quum Camerarius vel non quæreret, vel quærens non inueniret: vocum ſignificatis vim adferre coactus fuit, vt [illegible] redderet *ſurſum*; [illegible], *porſum*, id eſt directo. Ea vero non poſſe admitti, mediocriter Græcæ periti facile perſpiciunt.

Obiter heic addo, [illegible]. quod Camerarius dixit, *Camacina ba[illegible]a vel haſtata pertica loco*, reddidiſſe me; *Haſta fuſcinata loco*, id eſt, quæ haſta [illegible] ſiue fuſcinã habet in cuſpide. Quippe [illegible] gloſſariis priſcis eſt fuſcina, itemq; [illegible] exponitur, quaſi tridens: ſicut hodieque Græcis lingua recentiore, quam ipſi [illegible], velut ſimplicem, ad diſcrimen [illegible], ſiue litterati ſermonis Græci, Greco volgar Itali vocant, [illegible] fuſcinã nominari, ex ipſiſmet cognoſcere memini. Hoc eo lubentius adnotare volui, quoniam in exponendo vocabulo [illegible] non modo Camerarium alucinari, ſed etiam lexica noſtra deficere videmus. Henrici tamen Stephani theſaurum à me non viſum excipio, quem iſtis abſtruſioribus multo magis refertum eſſe neceſſe eſt, quum etiam in Schediaſmata res aliis ignotas cõiicere ſoleat. Quid non in theſaurum congeſſerit? Si tamen hoc in eo theſauro non reperitur, poterit illum hac quoque ſymbola reddere auctiorem. Aptiſſime quidem hæc verbis Xenophonteis quadrant, quæ de fuſcinatis haſtis dicimus.

Quid [illegible]. Haſta fuſci ata. [illegible].

Lingua Græca vulgaris. [illegible].

Nam eæ ſunt fragiles, hoc eſt, [illegible], & præterea [illegible], geſtatu graues & incommodæ: quorum vtriuſque cauſſam facile intelligere licet ad fuſcinam in cuſpide referendam, ob quam & ponderis plus habent, & facilius franguntur. Quod apud Camerarium ſequitur, *Quæ vibratiles magis ſunt*, opponitur ab eo duobus illis præcedentibus, *fragiles & graues*; ac interpretationem vocis [illegible] continet, quam vitiatã nos oſtendimus, & in [illegible] commutandam. Vnum addo, me Taurini librum hunc interpretantem, [illegible] reddi-

diſſe *haſtam perticalem*; quod aliud de hoc vocabulo nuſquam inuenirem, ipſamque Græciam itinere Turcico necdum adiiſſem.

Titulus.

AD LIBRVM DE MAGISTERIO EQVITVM.

συμποσίαρχοι. συμποσιαρχίαι. ἵππαρχοι. ἱππαρχία. ἱππαρχικὸς λόγος.

PAg. 954, A. Magiſtros conuiuiorum dictos à Romanis, qui Græcis *συμποσίαρχοι* ſunt, & Magiſteria, quæ *συμποσιαρχίαι*: de M. Tullij Catone Maiore conſtat. Sic & *ἵππαρχος* viciſſim reddidere Græci, Romanam hiſtoriam complexi, qui Equitum magiſtri Romæ dicebantur. Erit igitur *ἱππαρχία* Latino vocabulo veteri, Equitum magiſterium dicenda, & ſicut ante *βασιλικὸν λόγον* interpretati ſumus librum de regno, ita nunc *ἱππαρχικὸν λόγον* magis proprie, quam librum de magiſterio equitum, reddi non poſſe putauimus. Camerarij rationes, *ἱππαρχικὸν* interpretantis *De præfectura ſeu diſciplina equeſtri*, ſane mihi nec probantur, nec ſatisfaciunt. Liber ipſe perquam mendoſus eſt, nec vel à Ribitto, vel Camerario verſus, quemadmodum reddi debebat. Hæc interpretationis nouæ cauſſa, quum de Græcis Latina facienti facilius emendandi rationes in omnium examine accurato ſemet offerre ſoleant. Aſteriſcis heic nihil opus, quum omnia noua ſint.

Ibidem in *ὅπως δὲ καὶ*, & B. *καὶ δὲ ὅπως*, vtrobique particulam *δὲ* adpoſui; quam deficere, puto facile animaduerſuros, quibus in litteris Græcis aliquod eſt iudicium. Priore loco reſtituit hanc editione ſecunda Stephanus.

Ibidem, B. pro H. Stephani *αἱρῶν*, quod retinuit & expreſſit Camerarius, *αἴρει* legit Ribittus. Id mihi viſum magis idoneum. Quid enim perinde capiat equus in bello, ſicut aufugere poteſt in periculo? Ad hanc vero fugam requiritur, vt adtollere ſeque membraque ſua poſſit. Et ſæpius ita Xenophon hoc verbo in libro præcedenti vſus eſt, vti quum ait, *αἴρει τὸ πρόσθεν σῶμα*, *corpus anterius adtollit*.

Ibidem, D. pro *ἀσκλαῦσι*, ſcribendum *ἀσκολιάζων*, pro *δεινὸν* potius *δεινόν*: quod idem quarto factum ante hanc linea. Itidem paulo poſt pro *ὥσπερ γὰρ πάντα*, repono *ὥσπερ γὰρ πάντα*. ſic enim præcedentium ratio poſtulat. Huiuſmodi vero ex abbreuiaturis male deſcriptis orta.

955, B. in his, *καθεσταμένοι τε καὶ τῇ βουλῇ*, H. Stephanus recte *καθεσταμένους* reſtituit: *καὶ* non recte tollendum ait, nec deeſſe participium poſt *καὶ* ex eius opinione putandum. Nam ſic iſta Xenophon ſcripſit: *καθεσταμένοι τε καὶ τῇ βουλῇ*. Communis eſt error iſte, de abbreuiaturis, vt dictum, manans.

ἐπικροτεῖ. ἐπικρότησις.

Ibidem, C. pro *ἐφόδοις ἂν ἐν ἐπικρότῳ*, reponendum *ἐπικροτεῖ*, quæ vox heic vltima eſt. Sic enim ſcripſiſſe Xenophontem, vix dubito. Nam *ἐπικροτεῖ* in gloſſariis priſcis exponitur *ἐπιψοφεῖται*, & *ἐπικρότησις* animaduerſio. Hæc de notis Taurinenſibus.

Ibidem. Sunt in his, *ἐν δὲ καὶ οὓς ἂν μοι δοκῇ τοὺς νέους*, cum ſequentibus, omnia perplexa in libris editis. Ego primum pro *καὶ οὓς ἂν μοι δοκεῖ τοὺς νέους*, dico ſcribendum: *καὶ οὕτως ἄν μοι δοκεῖ τις καὶ νέους*. Nam *οὓς* corruptum ex *οὕτως*, per abbreuiaturam. *καὶ* ante *νέους* ob ſimilitudinem cum *τις* præcedenti periit. Deinde eodem C. illud *ἂν* prorſus ante verbum ſequens *ἀναβιβάσασθαι* de contextu tollendum, ceu geminatum ex huius verbi prima ſyllaba. Tertio nullum mihi dubium eſt, pro *ἐὰν μὲν ἐπὶ σοί, ἐπ' ἄνω*, plenius à Xenophonte ſcriptum fuiſſe hoc modo, *ἐὰν μὲν ἐπὶ σοί, ἐπ' ἄκρον γῆς*. quod vltimum periit, ob aliquam cum ſyllaba præcedente ſimilitudinem. Ita locus optime reſtitutus, & planus.

Ibidem, D. pro *ἵππος*, haud dubie legendum *ἵπποις*, de ſequentibus patet. Nequit enim dici recte, *ἵππος ἐπιπηδᾷ ζῶον ἵππος*, & *ἵππος ἐπὶ τοῖς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ἵππων*: quum ad *ἵπποις* vtrumque commode referatur. Idem notatum erat in libro Taurinenſi. Verſu ab hoc tertio, pro *ὡς τὸ μὴ δυνάμενοι*, rectius ſcribetur *καὶ ὡς τὸ μὴ δυνάμενοι*. Origo defectus ex aliqua particulæ *καὶ* litterarum ſimilitudine cum vltima verbi præcedentis *ἱππάζεσθαι*. Rurſus 956, A. pro *βαδίζοντα ὥσπερ ἵπποις πεζοί*, reponendum *βαδίζοντα ὥσπερ οἱ ἵπποι πεζοί*: nec omittendus articulus, vti ſupra quoque prolixius & multoties oſtendimus. Aliud quidem exemplum heic habemus dicta pag. lit. E. in iſtis, *ἑαυτῷ ἐπὶ ἀκίνδυνον*, quod ibidem paullo poſt, pag. 957, C. rectius ſcriptum inuenitur, *ἑαυτῷ δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὸ ἀκίνδυνον*. vbi quod ſequitur, *αὐτὸς δὲ ὦ μάλα*, ſcribendum *αὐτὸς δὲ ὡς μάλα*. Sic nihil deeſt, nec *δὲ* prorſus expungitur, quod H. Stephanus faciundum putat. *. *Articuli defectus.*

956, B. pro *διδάξαντα* repoſitum in libro Taurinenſi *διδάξοντα*. Rurſus poſt alterum verſum ibidem, pro *ἀναβιβάζεσθαι ὑπ' ἀλλήλων*, ſcribendum *ὑπ' ἄλλων*. Non enim Perſarum mos erat, vt ſenes ſe mutuo ſubleuarent in equos; ſed vt hoc officij ſenibus præſtaretur ab alijs, nimirum iunioribus. Non inelegans hæc emendatio codicis eſt mei Taurinenſis.

Ibidem, B. pro *ἐν τοῖς ἱππικοῖς περὶ τῆς ἀνθιππασίας*, Camerarius & alij reponunt *περὶ τῆς ἀνθιππασίας*. Ego commodius in libro meo Taurinenſi *περὶ τῆς ἀνθιππασίας* ſcriptum reperi.

957, B. pro *δυνατοὶ δὲ οἱ καὶ τὰ ἐν τῷ τόπῳ ὅμοιοι*, adſcriptum margini codicis Taurinenſis *κατὰ τὰ ἐν τῷ τόπῳ*.

Ibidem, in fine B. quod H. Stephanus *αὐτοὺς* in *αὖ τοὺς* diuidit, mihi non probatur. Eadem vero pag. hac, lit. C pro *τῶν*, potius *τοῖν* admittendum, quod *τοῖς* voci præcedenti reſpondet.

958, A. *Προσιὼν* equidem temere non reiicio, ſed magis tamen idoneum vocabulum *προσβαίνων* pag. hac litera C. reperimus.

960, A. pro *ὅπου* rectius ſcribi *ὅπως*, & nunc animaduerti, & Taurini notatum reperi.

Ibidem, C. quod legitur, *ἐν τῷ ἐπικρότῳ*, præcedente libro. p. 943, E. *ἐπικρότου* ſcriptum inuenitur. Ac tametſi notent quidam, eſſe vocis vtriuſque ſignificationem eamdem: tamen *ἐπικρότου* ipſe alteri præfero. Hoc autem loco nec Ribitti circus Academiæ, pro *ἐπικρότῳ*, nec Camerarij ſuccuſſatura, & equitatio ſuccuſſatoria, & loca ſalebroſa glareoſaque locum vllum habent. *ἐπίκροτον. ἐπικρότου. Lapſus interpretum.*

961, A. Hæc oratio, *ἐπὶ φάλαγγος . . . . μετώπους καὶ φυλάς*, ſane mutila eſt. Nam vt in proxime præcedentibus *εἰς κέρας ἐγένετο* dixit, & rurſus, *παντὶ τῷ μετώπῳ*: ita ſimile quiddam heic ad iſtæc, *ἐπὶ φάλαγγος*, haud dubie Xenophon poſuit. Ego ſcriptum fuiſſe iudico, *ἐπὶ φάλαγγος καθισταμένους μετώπους καὶ φυλάς*. Sic enim loqui ſolet. exempli gratia, de Cyri diſciplina libro VI. p. 167. *παραγγεῖλαι τοῖς λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι*. Adeoque heic pagina præcedenti dixit, *ἐπὶ φάλαγγος ἅμα πάντας καθισταμένους*, etiam de equitibus. *Locus mutilus redintegratus.*

Ibidem, B. Quod corrupta ſunt iſtæc, ἢ τὸν ἴδιον, διαπράξαντας ἰδίᾳ, παιδεύοντας (cum interiectis) τὰς πόλεις, quiuis animaduertit, paullo Græcæ peritior. Ita nimirum Xenophon hæc, καὶ τὸν ἴδιον, διαπράξαντας τὰς [illegible], παιδεύοντας τὰς πόλεις.

Ibid. C. pro διηβωτευμένους προσηνῶς πλησίον, neceſſario ſcribendum, διηβωτευμένους προσηνῶς τὸ πλησίον. Periit enim τὸ poſt προσηνῶς. Et coniungi non debent, προσηνῶς πλησίον: ſed διηβωτευμένους τὸ πλησίον. Sic & infra loquitur 965, A. διὰ [illegible] τὸ τῶν πλησίον. de quo videndum, an non heic quoque ſcribi præſtet, διηβωτευμένους τὸ τῶν πλησίον. Taurini quidem articulum hunc adſcriptum inuenio. Quod ſtatim ſequitur, χρώμεθ' ἂν καὶ πρὸς τό, potius erit ſcribendum χρώμεθα δὲ καὶ πρὸς τό: vt deinde poſt ἀναμένει ſubiectum δὲ tollatur.

Ibidem, D. pro τῶν ἄλλων γε δὲ (cum interiectis) [illegible], notatum ad marginem libri Taurinenſis inuenio, τῶν ἄλλων γε δεῖ [illegible]. recte.

962, A. pro ἀγαθὸν οὖν καὶ τὸ πρὸς τό: habet idem, ἀγαθὸν οὖν καὶ πρὸς τό, priori τὸ delete.

Ibidem. pro καὶ εἰς τὸ [illegible], rectius ſcribetur καὶ ὅσοι εἰς [illegible]. Sequitur, [illegible] & οἱ [illegible], pro quibus repono [illegible] & [illegible]: quum vocem [illegible] recte ſcriptam inueniamus libro VII. hiſtoriarum Græcarum, 625, D. & [illegible] Æolum linguæ ſit, haud Atticæ. Non multo poſt, lit. C. pro τὸ [illegible], legit Ribbitus τὸ [illegible], quod improbandum temere non videtur.

Ibidem, C. pro ἄλλως φανερῶς [illegible] ὅτι [illegible], malo φανερῶς, vt antea quoque φανερῶς [illegible] ſcriptum videmus.

964. A. Leue quid eſſe videtur, ſed notandum tamen; non καὶ χρήζω ſcribendum, ſed χρήζω καὶ [illegible]. Nimirum collocationis priſcos ſcriptores accuratam habuiſſe rationem, ex Ariſtide perſpicitur. Rurſum eadem littera, pro [illegible] ἐκ τῶν [illegible], rectius erit [illegible] ἐκ τῶν [illegible], ſcilicet οἱ [illegible], quod præceſſit. Et videtur Xenophon heic illo ὑπεβαινον vſus more ſuo [illegible], vt Homerus,

Ὑπέβαινον pro diſcedere.

ὣς ἄρα φωνήσασ' ἀπέβη ——

Sic vbi dixiſſet, diſceſſit ——

Quod ſequitur, ἐν [illegible] [illegible], illud ſuſpectum habet H. Stephanus, quaſi vel [illegible] deſit, vel διδασκάλιον, quæ vox in ſignificatione doctrinæ vel præcepti, Græcis prorſus in vſu non eſt, nedum vt ea ſic politiſſimus Xenophon noſter vtatur. Apud Plutarchum alicubi pro mineruali ſeu [illegible] reperitur.

Locus male pro mutilo ſuſpectus. διδασκάλιον pro præceptum & doctrina.

Ibidem, D. pro [illegible], notatum in margine libri Taurinenſis, legendum [illegible] recte id quidem.

Ibidem. Vitiatus hic locus eſt, ὅπου γε καὶ οἱ μηδὲν ὄντες μείζους, πᾶν δὲ ὃ [illegible] ἀπαντᾶν προσήκοντες, cum ceteris. Non lubet repetere prolixius coniecturas H. Stephani de πῶ mutando in [illegible], cum aliis, ad ſcopum non pertinentibus. Duas tantum proponam lectoribus emendationes meas, priorem à Taurinenſi lucubratione perfectam; alteram Viennæ notatam ante quam liber ille Taurinenſis adſerretur. Ad hunc ſequentia reperi adſcripta. Quæ heic corrupte leguntur, πᾶν δὲ ὃ [illegible], ſic toto loco repetito reſtituto: οἱ μηδὲν, ὅπου μείζους, ταμὲς ὅσα ἃ [illegible] ἀπαντᾶν προσήκοντες. quæ

Locus valde mendoſus reſtituitur.

Taurinenſis emendatio.

quidem ſic conſtruenda, οἱ μηδὲν, ὅπου μείζους, ἐστὶν ἃ πολλὰ προσήκοντες, ἀπαντᾶν [illegible]. Non inuenuſtus hic certe reſtituendi modus, & ſimpliciſſimus. Sed audiamus & alterũ, vti iam perſcriptus erat prius, quam iſta denuo inſpicere liceret.

Locus hic inſigniter eſt corruptus, quo reddendo Camerarius commoda diuinatione vſus eſt, reſtituendo H. Stephanus operam luſit. Nam πᾶν vel in πᾶσι, vel in [illegible] mutandum putat. Sed videt, ac fatetur ipſemet, his ita mutatis, tamen & in δὲ particula, & in προσήκοντες, quod verbum aliquod requirat, aquam hærere. Paucis ego rem abſoluam, vt recte locus integritati reſtituatur. Poſt [illegible] plena ponenda eſt diſtinctio. Deinde ſcribendum, ὅπου δὲ ἢ οἱ μηδὲν. Iam vt maxime vitioſum illud, πᾶν δὲ ὃ [illegible], recte corrigatur; dico ſcribendum, οἱ μηδὲν ὄντες μείζους, [illegible] ὅσα [illegible], ἀπαντᾶν προσήκοντες. Sic omnia bellè ſanata, & planiſſima eſſe perſpicimus.

Viennenſis reſtitutio.

Habet lector emendationem vtramque meam, diuerſis factas tẽporibus: quarum ſane prior, eſſe ſimplicior; altera vero, dilucidior paullo videtur.

965, A. pro καὶ αὐτὰ μηχανᾶσθαι, reponendum καὶ [illegible] μηχανᾶσθαι. quum præceſſerit τῶν, cui nequit inſuper addi αὐτά.

Ibidem. quod legitur heic, πεζῇ τε προσάξαι, mutilum putat H. Stephanus, quaſi ante προσάξαι deſit τὴν [illegible]. Sed ita Græci minime loquuntur; πεζῇ τὴν [illegible] προσάξαι. Id ipſi non in mentem veniſſe, miror. Ego leuiori negotio ſic reſtituo, πεζῇ τε προσάξαι. quod omnino rectum eſt.

Locus alius pro mutilo ſuſpectus.

Ibidem, B. Subiicio nunc tibi notata Taurinenſi lucubratione, his ipſis verbis. Scio, retineri poſſe, οἱ μόνοι ἐν [illegible], vt ad equites referatur. Non tamen adiecta margini à me lectio, οἱ μόνοι ἐν τοῖς [illegible], reiicienda. Concinnior quidem eſt.

Ibidem, D. Locus hic quoque non parum corruptus. Camerarius etiam altius incipiendo ab ἄλλα γὰρ οὐδὲν ἂν τις δύναιτο, longiſſime toto tractu à mente Xenophontis in conuerſione diſceſſit, his vtens verbis: *Nihil autem eſt rerum omnium, quod fingere illi concedatur, ſicut ipſe vult, niſi de quibus fingi debet, ea ita præparata ſint, vt opificis ſententiæ obſequantur; quo minus de hominibus hoc perficitur, niſi Deo fauente ita præparati illi fuerint, vt & beneuolentia eum, cuius imperio ſubditi ſunt, proſequantur; & prudentius aduerſus hoſtes quaſi ipſi officio ducis fungantur.* Hanc eius interpretationem cum Græcis & mea conferat, qui volet. Magis etiam Camerarius in notis adiectis alucinatur. H. Stephanus τὰ ἀνθρώπων mutandum putat in τὰ αὐτῶν, & [illegible] in [illegible], propter ἂν præcedens. Item [illegible] reponit pro [illegible], quod abſque ratione ſit idonea, & non ſine magna litterarum mutatione. Mea vero hæc eſt emendatio ſimpliciſſima. Primum non οὐδὲ γὰρ ἄν, ſed οὐδὲ γοῦν ἂν ſcribo. Sic [illegible] non opus eſt in [illegible] mutari. Deinde illud τὰ ἀνθρώπων relinquendum aio ſine vlla mutatione. Saltim pro φιλικῶς τε ἔχειν, ſcribo φιλικῶς γε ἔχειν, contrario modo illi ſuperiori, quum ὅπου γε mutaremus in ὅπου δέ: ac poſtea pro καὶ [illegible] dico ſcripſiſſe Xenophontem, οἱ ἂν [illegible]. Sic manet etiam [illegible], vnius litteræ reſtitutione correctum, vt [illegible] legamus. Senſus autem aptiſſimus eſt, quem expreſſimus.

Locus valde vitioſus.

Ibidem. Non ὅπως φιλοφρόνως τι ἔχω ſcribendum, ſed ὅπως φιλοφρόνως ἔχω. Sic in vna pagina lector

ſane non pauca feliciter emendata vider.

966, B. Hic ille locus eſt, πάντα ταῦτα παρασκευάσεις τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἀρχομένους ποιεῖν, quem ſuperius hoc 11. libro notatorum ad pag. 780, B. adrigi: ſcribendum pro παρασκευάσεις potius παρασκευάσεις indicans, velut παρασκευάσεις. Ad eum recurrat, qui volet.

Locus emendatu difficilis. 967, A. Locus hic, εἰ δὲ φυλάττοι, cum ceteris, ſane vitioſus eſt, ac difficilis. Camerarius non intellectum hoc modo vertit: *Sin extra vrbem loca cuſtodiat, cum tot equitibus, quot ad obſeruandos hoſtes ſufficere, & ſe in tuta recipere poſſint, quo ad concedatur, ſarciet defectus. Non minus autem pauci ad proſpiciendæ, quæ oportet, ſatis ſunt, quam multi.* Hæc cum noſtris Studioſi conferant. Ego nihil muto, præter φυλάττοι, pro quo φυλάττει ſcribo, & ἀναχωρεῖν εἰς τὸ ἀσφαλές, pro quo ἀναχωρίζειν repono, verbum heic ſtatim repetitum: vbi hanc lucubrationis Taurinenſis emendationem probo, ἀναχωρίζειν τοῦ φίλιον ἐν ἀσφαλεστέροις, mutantis in ἀναχωρίζειν εἰς τὸ φίλιον ἐν ἀσφαλεστέρῳ, ſicut antea dixerat ἀναχωρίζειν εἰς τὸ ἀσφαλές. Sic omnia commode reſtituta.

Ibidem, B. pro τοὺς μὲν φίλους, ſcribo τοὺς οὖν φίλους. Sic & in ἱππικῷ p. 952, C. pro τὸ μὲν διώκειν, reponendum τὸ οὖν διώκειν, oſtendimus.

Ibidem C. In his, ἡ γὰρ ἐπὶ τὰ ἐπίπεδα ἐπιδρομὴ παιδεύονται, H. Stephanus ferri non poſſe dixit vocabulum ἐπιδρομή, & coniecturam addit de reponendo σὺν ἁμίλλα. Ego vero non tantum ἐπιδρομὴ ferendum, ſed neceſſario retinendum aio, tamquam à Xenophonte profectum: ſed ita tamen, vt priora ſolo articulo adiecto, & ἐπὶ præpoſitione in περὶ mutata, corrigas in hunc modum: ἡ γὰρ τὰ περὶ τὰ ἐπίπεδα ἐπιδρομὴ παιδεύονται. Facilis autem calligraphi lapſus, ἐπὶ pro περὶ ſcribentis, errore de abbreuiaturis orto: præſertim quum alioquin etiam hoc ἐπὶ, bis repeteretur in ἐπίπεδα & ἐπιδρομή. *Mutatio non neceſſaria.*

Ibidem, D. In his, καλῶς προνοοῦντα, ἐὰν ποιῶνται τι φθάνειν, corruptum illud ἐὰν, mutandum in δεῖν ποιεῖσθαί τι φθάνειν. Taurini quum degerem, aliquid his abeſſe putabam, ἐὰν ποιῶνται τι . . . . φθάνειν, atque ita ſupplendum locum, ἐὰν ποιῶνταί τι ἐκεῖνοι φθάνειν λυμαινόμενοι, cum ceteris. Sed διώκειν φιλοσόφως hæc, ὡς ἔοικεν: ſecundum philoſophum illum fœmicum.

968, A. pro μελετητέον οἱ τι ἱππικῷ, cenſet H. Stephanus ſcribendum μελετητέον, nihil in aliis mutans. Ego rectius & μελετηρόν repono, ſicut ipſe ſupra, p. 961, C. ἐπιμελητέον mutat in μελετητέον, vbi tamen hoc ego non probo; & ex ὡς ἐν compono veram ſcripturam ὅσα τι ἱππικά, quæ Xenophontis eſt. Quod μελετηρός adtinet, hoc vſum Xenophontem non dubito: quum alibi verbo etiam μελετᾶν ſit vſus.

Ibidem, C. ἐφορᾶν τὸ πεδίον, vitioſum eſt, τὸ πρὸς ἐφορᾶν, rectum. Sic enim & ſupra, 936, E. in ἱππικῷ loquitur. Rurſus & illa corrupta, quæ ſtatim ſequuntur, καὶ τὸ κατάντη ἐλαύνειν. Quippe nec alioquin ἐλαύνειν τὸ κάταντες, recte dicitur, & decliuium, quæ κάταντη ſunt, facta iam mentio, quum ait, ἀφ' ὑψηλῶν καταθεῖν. Ergo ſcribendum, κατὰ τὰ ἀνάντη ἐλαύνειν, vel & πρὸς τὰ ἀνάντη ἐλαύνειν: quo poſteriori vſus eſt in ἱππικῷ, p. 936. E. Vel denique ſi πρὸς pluribus litteris diuerſum videatur, facilius admittetur καὶ εἰς τὰ ἀνάντη ἐλαύνειν, quod itidem in ἱππικῷ reperitur, & magis mihi probatur.

Ibidem, B. Illud ἐπιχειρεῖν, Græcum non eſt. Erit autem, ſi ἐπιχειρεῖν ἐν ἄλλοις diuiſe ſcribas. Quod ſequitur, μὴ ἐκπεπονημένοι δὲ, ὥστε ἀποπνίγεσθαι ἐν τοῖς πόνοις, corruptum habet illud ἐκπεπονημένοι, quod ſequenti ἀποπνίγεσθαι non reſpondet. Nam equi recte ἐκπεπονημένοι, *laboribus exerciti*, minime ἀποπνίγονται ἐν τοῖς πόνοις, *inter laborandum ſuffocantur*: vti quidem hoc vſus eſt Xenophon p. 963, D. & 969. A. τὸ πολὺ σῖτον εἶναι ἐκπονεῖν. At nimis ſaginati & pinguefacti equi, facile in laboribus ſuffocantur. Illi vero Græcis ſunt ἐκπεπιαινόμενοι, quod hoc loco reſtituendum. ἐκπεπονημένοι ἵπποι. ἐκπεπιαινόμενοι ἵπποι.

Ibid. E. pro ἐπιτηδεία, meo quidem iudicio præſtiterit ἐπιδεῖσθαι ſcribere. Nam quod e ſitione prima dixi, *frena & ephippia de loris ſuſpenſa*, nunc mihi non probatur; quum dicere Xenophon tam frena, quam ephippia, loris refecta concinnataque, velit.

Locus difficilis admodum correctus. 969, B. Hæc verba ſane corrupta, πειρῶνται γε μὴν καὶ ἐκ γῆς αὐτοῖς καρπουμένοις τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς μεταχειρομένοις τὸ ἔργον ἀνιζῶσι, ita Camerarius reddidit: *Atque conuenit hos (prædones maritimos) etiam terra rebus ſuis fruentes, ob alimonia penuriam prædas facere.* Fatetur ipſe, nec ſibi nec aliis heic ſe ſatisfacere. Corrigendus ſcilicet prius erat locus, ac deinde reddendus. Ego ſic emendari poſſe iudico: πειρῶνται δὲ μὴν καὶ ἐκ γῆς ἐᾶν τοὺς καρπουμένους τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς στρατευομένοις τὸ ἔργον ἀνιζεῖν. Nimirum poſt exemplum illud piratarum in mari, victum ab iis quoque ſibi parantium, qui potiores eis ſunt viribus; ſubiicit, etiã illos, qui terra frui rebus ſuis poſſint, aliquid militum prædæ concedere debere, qui victu indigent. Addidit & rationem, quia vel operæ ruri faciundæ ſint, vel è laboribus alienis victitandum, quod milites facere conſueuerint. Aliter nec viui poſſe, nec pace frui licere. Vides omnia plana. *Emendatio Viennaſſi.*

Reſtitutio Taurinẽſis. Quum autem his exaratis, lucubratio mea Taurinenſis eſſet adlata; reperi concinniorem in ea loci huius emendationem huiuſmodi, quæ in verbis iſtis, πειρῶνται γε μὴν καὶ ἐκ γῆς αὐτοῖς καρπουμένοις τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς στρατευομένοις τὸ ἔργον ἀνιζῶσι, dumtaxat illud vnicum αὐτοῖς mutat in οἱ τοῖς, cetera plane retinet, cum ſenſu aptiſſimo: πειρῶνται γε μὴν καὶ ἐκ γῆς οἱ τοῖς καρπουμένοις τὰ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς στρατευομένοις τὸ ἔργον ἀνιζῶσι. Nihil ſimplicius rectiuſue fingi poſſet. Sententia quidem, cum modo indicata, prorſus eadem eſt. Nunc ego lectoris ſinceri iudicio ſtatuendum permitto, an talia contemnens neſcio quis, vel inuidiam, vel alium quemdam animi dolorem prodiderit.

Ibidem, C. pro ἐφοῦς ἐπισώζειν ἵππους ὄντας, ſcribendum aio ἐφοῦς ἐπισώζεσθαι ἵππους ὄντας. Hoc enim illi præcedenti verbo, εἴσονται κρείττους ὄντας, reſpondet. Verſu poſt hunc tertio, pro ἐπειδὰν τοῦτο ποιῶσιν· ἵνα μὲν, ſcribe plenius ἐπειδὰν τοῦτο ποιῶσιν, ὥστε ἵνα μὲν, cum ceteris. Et ſuperius ἱππικῷ locum notabamus vbi hoc ipſum ὥστε à librariis ante ἵνα omiſſum, pagina 952, C.

970. D. pro καὶ ἐὰν πολύ, paullo melius in libro Taurinenſi ſcriptum καὶ ἐν πολλοῖ. Verſu vero ſequenti non paullo melius eſt, ἵνα πλείμοι ἀγελαῖοι ἀποκλεῖωνται, quam lectio vulgaris aliorum, ἵνα πλείμοι ἀγελαῖοι ἀποκλείωνται.

971, B. pro πολὺ ἂν προέχοιεν εἰς τι (cum interiectis) ἱππικὸν, præſtat ſcribere, πολὺ ἂν προέχοιεν εἰς τι ἱππικόν. Verſu autem ab hoc 10, lit. C. per abbreuiaturas factum, vt ἱππικὸν δὲ, pro ἱππικὸν γὰρ, librarius ſcripſerit. In verſu poſt hunc tertio [ταῦτα] ſic vides incluſum, quia ſuperfluum, & ex illis præcedentibus εἰς ἂν ταῦτα ἐφορῶντας, temere repetitum.

Ibi-

Ibidem D. pro ῥᾷον δὲ τοὺς πώλους εἰς ἐθελουσίους ἱππεῖς ξένους καθίσταιτο, reponendum, ῥᾷον δὲ τοὺς πώλους, ὁ εἰ ἐθελουσίους ἱππεῖς ξένους καθίσταιτο. Exiſtimo tamen pro ἱππεῖς Attico, etiam ἱππέας reponi poſſe; quum illud & paullo ante, & paullo poſt κοινῶς ita repetatur.

In eo, quod ſequitur, δοκεῖ γὰρ ἄν μοι, nec γὰρ locum habet, & ἂν redundat, quum ſubiiciatur in eodem membro ἀποτείνειεν ἄν. Hac ego de cauſſa δοκεῖ γοῦν μοι ſcripſiſſe Xenophontem arbitror.

Ibidem. Locus heic alius eſt, quo ſcribendum ἀποτείνομεν indico, non ἀποτείνοιμεν: quidquid dicat H. Stephanus, aut prætexat: quum ita ſcriptum inueniatur apud Ariſtotelem Nicomacheorum libro VII; & δυνάμεις ἔχει perinde, atque etiam δυνάμεις ἔχει, apud Iſocratem in panegyrico.

Vſus τοῦ συμβαίνειν. Ibidem, E. Vitiata ſunt hæc proculdubio: ὁ γὰρ χρόνος μεγάλην ἀνθρώποις συμβαίνοντα. Non enim ita Græci loquuntur, χρόνα ἀνθρώποις συμβαίνοντα: ſed εἰς ἀνθρώπους ἢ συμβαίνειν, noſtro etiam Xenophonti frequens eſt. Itaque reſtituendum heic aio, ὁ γὰρ χρόνος μεγάλα τὰ εἰς ἀνθρώπους συμβαίνοντα.

Itidem verſu ab hoc tertio, non ἀπεχόμενον μὴ ἱππεύειν, ſcripſiſſe Xenophontem exiſtimo, ſed ἀπεχόμενον τοῦ ἱππεύειν. Illud autem μὴ ἱππεύειν, irrepſit ex paullo poſt ſubiectis, πολλοὶ δὲ χρόνον, ὡς μὴ ἱππεύειν. Item 971, E. non ſcribendum, νομίζω αὐτοὺς χρήματα ἐπαρξαι, ſed νομίζω χρήματα ἐπαρξειν.

972, A. legitur in textu, προθυμουμένους γε, ἀδυνάτους δὲ ὄντας τοιούτους, & adſcriptum in margine reperitur, περὶ τούτων. Hanc & H. Stephanus, & alij, diuerſam lectionem eſſe putarunt. Ego vtrumque ad côtextum pertinere dico, de quo excluſum ab imperito librario illud περὶ τούτων fuerit, exiſtimante id ex lectionis varietate profectum, ob vtriuſque vocabuli ſimilitudinem inter ſe non exiguam. Sed προθυμουμένους γε tamen nonnihil vitiatum, ex προθυμουμένους δὲ: quod ſi reponatur, omnia plana ſunt. Præceſſit enim, νομίζω χρήματα ὑπάρξειν περὶ τῶν σπένδων ἀπεχομένων τοῦ ἱππεύειν: ſequitur aptiſſime, προθυμουμένους δὲ περὶ τούτων, ἀδυνάτους δὲ ὄντας τοιούτους: tertio deniq; ſubiicitur, οἴομαι δὲ καὶ περὶ ὁρμωμένων. Nulla vel fingi, vel optari lectio magis idonea queat; præ qua rationes emendationis Stephaneæ nullæ ſunt.

Ibidem, C. Corrupta ſunt iſta, [illegible], de quorum reſtitutione huiuſmodi quædam exarata Taurinenſi lucubratione reperi: Pro [illegible], puto reponendum [illegible]. Sed iſta lectio mihi nec tunc ſatisfecit, nec hodie placet. Henrici vero Stephani mutatio ſimilis illius [illegible], in [illegible], & præſertim vocis ſequentis [illegible] in [illegible], nullius eſt momenti, ac ne locum quidem habere poteſt, quum in [illegible] vitij nihilo minus aliquid hæreat. Ego tamdem ſcripturam hanc, [illegible], poſteriore Viennenſi lucubratione rectam eſſe iudicaui.

Emendatio Taurinenſis.

H. Stephani correctio.

Emendatio Viennenſis.

AD LIBRVM DE VENATIONE.

Pag 973, B. pro ἐπελθόντα δὲ ὕστερον, ὁ ὡς Ἀχιλλεὺς ἐπεδίωκε, equidem ſcribendum dico, ἐπελθόντα δὲ ὕστερον, ὡς Ἀχιλλεὺς ἐπεδίωκε. Hoc enim præcedentibus illis, [illegible], id eſt [illegible], reſpondet: vt [illegible], itidem pro [illegible] dicatur.

Imitatus in hoc videtur poëtas, & quidem Homerum Xenophon, more ſuo, qui ſic & ipſe loquutus eſt Iliadis Σ, ὅπερ ἦλθε, pro ὅτε ἦλθε. Hoc modo nullum H. Stephani ſuſpicio de quodam, quod inter vocabulum ὕστερον, & inter ὁ ὡς ſequentia, perierit, locum habere poteſt, verbis hiſce ſenſum iam plenum reddentibus.

974, E. In his, [illegible] ex ſuperioribus, [illegible], videtur illa vocis μὲν repetitio in [illegible], & [illegible], mihi quidem eſſe vitioſa. Quum igitur inſpicerem librum meum Taurinenſem, recens adlatum, vt priores de hoc loco cogitationes meas, ſi quæ illic eſſent adnotatæ, conſulerem: inueni præ [illegible], ſcriptum illic [illegible], lectionem ſane percommodam, quo totus hic locus ita perſpicuus in primis efficitur: [illegible], cum ceteris. Omnia quidem hoc modo inuicem recte ſibi reſpondent.

975, A. pro καὶ (cum interiectus) καὶ τὸν φανερὸν ἔπαινον, reſtituendum ἐπὶ τὸν φανερὸν ἔπαινον: quo coniungantur, καὶ ἐπὶ τὸν φανερὸν ἔπαινον. Profecta & hæc permutatio illius καὶ cum ἐπὶ de Græcorum abbreuiaturis.

Ibidem, B. Si Leonicenum ſequemur, ita cum eo legemus: διώρυγα, πεντώρυγα, πεντεώρυγα. τὰ δὲ διανα δυώρυγα, εἰκοσώρυγα, τεσσαρακοντώρυγα. Sed cur inter διώρυγα & πεντώρυγα dicemus omiſſa τετρώρυγα? quibus tamen ratione proportionis reſpondent expreſſa deinceps τεσσαρακοντώρυγα. De notis Taurinenſibus exſcripta.

Ibidem, C. pro [illegible], ſcribendum eſſe videtur, [illegible]. Periit ὡς ob ſimilitudinem cum prima ſyllaba ſequentis ἴσα.

976, C. illud, ἄκρα τὰ περὶ αὐτὸν, neceſſario mutandum in ἄκρα τὸν περὶ αὐτὸν, ſi retinere αὐτὸν velimus. Dicunt enim Græci αὐτὸν περὶ, & περὶ αὐτὸν, quod etiam pag. 978, A legitur.

977, B. pro [illegible], commodius ſcribetur [illegible]: & verſu ſequenti [illegible] potius quam [illegible]: quemadmodum & ὑπολαμβάνειν præceſſit. Quod verſu ſurſus ab hoc tertio legitur, [illegible], rectius erit [illegible].

Ibidem, D. ὀσφὺν σαρκώδη retineo, nec ὀσφῦς σαρκώδεις ſcribendum admitto, de opinione H. Stephani. Sic enim & in ἱππικῷ Xenophon, ὀσφὺν πλατεῖαν καὶ βραχυτέραν, dixit, itemque rurſus hoc libro 981, C. ὀσφὺν σαρκώδη, [illegible]: quum equi tamen illic vtroſque lumbos, vt canis heic, intelligat. Quod ſequitur, τὰ μηρία, puto ſcripſiſſe Xenophontem τὰ μηρία. Sic βραχείων de ſententia H. Stephani non opus eſt in βραχειῶν (ſcilicet ὀσφύων) mutari: quum à vocabulis μακρὰ & βραχέα, ſint illi genitiui μακρῶν & βραχέων, non ab ὀσφύων μακρῶν vel βραχειῶν.

978, B. Ad marginem libri Taurinenſis notatum pro [illegible] reperi vocabulum [illegible], in iis quæ ita leguntur in libris editis, [illegible]. Quum autem interpres alius verterit, *Geſtu corporis*: videtur is, [illegible] legiſſe. Μεταπλασμός tamen [illegible], non eſt geſtus corporis. Ego ſignorum vel indiciorum mutationem interpretor, ſic vt 976, C. [illegible] ἀσήμως dixit, hoc eſt, indicio nullo dato: vt σημεῖα ſint heic, quas ſuperius dixit [illegible], 976, D. pro indiciis, de quibus præſentia

Quid σημεῖα. ἀσήμως [illegible].

leporis ſentitur ac deprehenditur.

978, autem pag lit. C. minimè δικαίως ex opinione H Stephani mutandum in ἀκαίως: quum heic ita δικαίως ἐπαναλογίζεσθαι ſit accipiendum, vt paullo ante, lit. B. dixit δικαίως ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν ψυχῶν.

Ibidem, C. Excepta editione H. Stephani, ſunt alij plerique libri, qui pro his, καὶ δίκαιοις, καὶ δίκαιοις, habent ſcripturam pleniorem, καὶ δίκαιοις, καὶ δίκαιοις, καὶ δίκαιοις. Atque ita debere legi, etiam ſequentia declarant; in quibus hoc δίκαιοις repetitur.

979, B. Hæc verba, τὰ δὲ βέβαια ἐὰν ᾖ ἄλλων vitioſa non ſunt; ideoque libuit ea retinere, ac interpretari. Quædam recentior editio notat in margine pro ἄλλων, vocabulum ἀλῶν. Id à Leoniceno interprete petitum, qui ἀλῶν reddidit, *Si durauerit.* Sed altera lectio melior eſt.

Locus mutilus redintegratus. Ibidem, C. Deeſt in his aliquid, ὡς τὸ αὐτὸ συμμιγνύον τῶν αὐτῶν καὶ ὁμαλές: ac videbor fortaſſis audacior, ſi abſque manuſcriptorum auctoritate, quid deſit, oſtendam; ſed oſtendam tamen, neminem interim cogens, vt inuitus mihi adſtipuletur, nec in lectionibus vſitatis quidquam innouans, dum eruditorum adſenſum habuero. Puto ſic fuiſſe ſcriptum, ὡς τὸ αὐτὸ συμμιγνύον τῶν αὐτῶν καὶ αὐτῶν (ſcilicet ἰχνῶν, quod præceſſit) καὶ ὁμαλές. Periiſſe videtur hoc αὐτῶν, propter ſimilitudinem cum αὐτῶν. Magis ita quidem omnia ſunt perſpicua.

Ibidem, E. pro ἐπὶ πλεῖον χεῖσι (ὅξεται) τὰ δίκαια ἢ τὰ δρομαῖα, eſſe ſcribendum ex ſententia Stephani, ἔχει ἐπὶ πλεῖον χεῖσι τὰ δίκαια τῶν δρομαίων, ſane probo.

Locus emendatus difficilis. Quod autem in mox ſequentibus, τὰ μὲν δίκαια ὁ λαγὼς πρῶτος ἐφιστάμενος, τὰ δὲ δρομαῖα ἔχει loco illius verbi πρῶτος, reponendum vel ἀπελθόντος, vel διελθόντος, putat: in hoc adſentiri equidem ei non poſſum. Quippe contraria ſunt, ἀπελθεῖν, *proficiſci aliquo,* vel διεξελθεῖν, *pertranſire,* ac ἐφίστασθαι *inſiſtere*: nec coniungi ſane poſſunt. Vt autem breuiter aliam loci emendandi rationem, eamque rectiorem oſtendam; dico primum, μὲν eſſe per abbreuiaturam corruptum ex γὰρ, & pro πρῶτος ſcribendum μόνος, ac verſu ſequenti ἔχει pro ἔχει: vt plana ſit & integra oratio, τὰ γὰρ δίκαια (ſcilicet ἴχνη) ὁ λαγὼς μόνος ἐφιστάμενος· τὰ δὲ δρομαῖα ἔχει. Nimirum illi ἐφιστάμενος præcedenti, reſpondet velut oppoſitum ἔχει: quum ab eodem alterum ἔχει prorſus ſit alienum. Dixit autem ἴχνη ποιεῖσθαι, perinde ac paullo poſt, δίκαια ποιούμενος, p. 980, A. Huic emendationi, vt arbitror, aduerſabitur nemo, niſi temere rixoſus fortaſſe quiſpiam. Quum autem locum etiam illum pag. 980, A. adtigerim, addam obiter, ὁ μὲν οὖν δίκαιος ποιούμενος δίκαια. nonnihil mutilatum videri; quum verbum nullum, quod huic ποιούμενος reſpondeat, ſequatur. Sed facilime feret opem, qui ὁ μὲν οὖν δίκαιος, ὁ ποιούμενος δίκαια, ſcribet.

980, E. pro ὑπερβάλοντες (οἱ λαγωοί) τὰ ψιλὰ καὶ φανερὰ neceſſario ſcribendum ὑπερβάλλοντες. Nam vbi ſuperarunt à ſiluis nuda loca, (id ὑπερβάλοντες eſt) iam ſcilicet in tuto ſunt: dum adhuc ſuperant, (id ὑπερβάλλοντες denotat) adhuc in periculo verſantur.

981, B. Apud Græcos ἀποχωρεῖν τὰ ὄρη, non dicitur, pro *ſecedere ad montes*: ἀποχωρεῖν κατὰ τὰ ὄρη, vel εἰς τὰ ὄρη, rectum eſt. Itaque vel ſcribendum heic, ὅποι κατὰ τὰς λόχμας, τὰ ὄρη, vel ὅποι εἰς τὰς λόχμας, τὰ ὄρη (cum interiectis) ἀποχωρεῖν.

Ibidem, C ἐπιλείπουσι vitioſum eſt, pro quo ſubſtituendum ἐπιλάμπουσι, editione priore monui.

Ibidem, E. In illo, καὶ τὰ ἀπεχρηματισμένα, quiuis animaduertet aliquid hærere vitij: quod corrigi poterit, hoc modo ſcribendo, καὶ αὐτὰ ἀπεχρηματισμένα.

982, B. Heic etiam in διὰ τὰ χεῖρας omiſſus articulus, διὰ τὸ τὰ χεῖρας, propter eius τὸ ſimilitudinem cum τὰ, prima vocis ſequentis ſyllaba.

Ibidem, C. Lego ἀπειθοῦντες, pro ἐπειθοῦντες: idque refero ad μόνοις. ac recte quidem. Nonnullis in libris reperi ſcriptum, ἀλλ' οὖν μὴ ἀπειθοῦσι. quæ lectio non adſpernanda videtur, & intelligenda hæc ipſa verba de muſculis leporinis.

Locus corruptiſsimus, & ab alijs antehac intactus. Ibidem, E. Adeo corrupta ſunt hæc verba, δῆλοι δὲ ὄντα ἐν χεῷ, vt prorſus ea Leonicenus omiſerit; Budæus, H. Stephanus, alij nec emendando, nec interpretando ſibi adtingenda duxerint. Ego ne plane cum his eadem ſilentio prætercam, aliquid proferendum arbitror, quod viam ſaltim ſtruat aliis, ſi quidem ipſe à meta videar alicui aberrare. Dico igitur, exiſtimare me, ſcribendum hoc modo: δῆλοι δὲ τοῦτο ἐν χρείᾳ. Senſus autem eſt, quantum lepus vltra pedes priores in curſu poſteriores collocet, in neceſſitate conſpici, quum ea premitur. Notum, ita χρείας vocabulum in vſu eſſe: veluti quum εἰς χρείαν τῆς μάχης ἀφικέσθαι dixit Plato, quæ pugnandi neceſſitas eſt, quum εἰς χρείαν καθίστασθαι, frequenter alij. Quum vero illa Xenophontis noſtri verba conſidero, ſuperius emendata nonnihil in notis hiſce, ad pag. 971, E. ὁ γὰρ χρεία μέγα τι εἰς προθυμίαν συμβάλλεται, *neceſsitas magnum aliquid ad alacritatem adfert*, eademque cum his ipſis, δῆλοι δὲ τοῦτο ἐν χρείᾳ, *hoc in neceſsitate manifeſtum eſt*, confero: non iam amplius ſane dubito, quin ita rectiſſime locus hic reſtitutus ſit.

981, A. pro καταβαίνει γὰρ καὶ ἀναβαίνει τὸ ἰσοπεδές, ſimpliciter ſcribo, vocula γὰρ non inducta, ſed in ἄρα commutata: καταβαίνει ἄρα καὶ ἀναβαίνει τὸ ἰσοπεδὲς οὐ πάσχει. Et oſtendimus ſuperius quoque locum in notis ad pag. 810, B. libro 1111. Memorabilium, vbi ſimpliciter pro ἄρα poſitum γὰρ legimus, ſed vitioſe. Pro eo, qui forſitan expungendum exiſtimet, id facit; quod temere videatur irrepſiſſe de prima ſyllaba verbi ſequentis ἀναβαίνει: quum γὰρ & παρ, ſibi ſimillima ſint. Verſu ſequenti cum lucubratione Taurinenſi pro ἀποπεδώμενος lego ἐπιπεδώμενος, ſicut & ſuperius in ἰσοπεδῶ, pag. 948, D indicatum pro ἀποπέδιτοι rectius legi ἐπιπέδιτοι. Reperi notatum in eodem libro Taurinenſi, poſſe hoc loco ſic legi verba, quæ ἐπιπεδώμενος ſequuntur: διὰ δὲ τὸ ἀπεσκιρτηκέναι ἔχει. pro quibus ſcriptum reperitur in editis pleriſque, δι' ὃν εἰς τὸ ἀπεσκίρτηται ἔχει. Sed prior illa ſcriptura potior eſt.

Ibidem, B. Senſum plane coactum fingunt, qui in his verbis, ἵνα μὴ τῇ ῥίμῃ ἀσαφῆ ὦσι οἱ ἰδόντες, retinent hoc vltimum ἰδόντες Ego priori editione monui, legendum οἱ δρῶντες, quod rectum eſt, & à Leoniceno laudatur.

Ibidem, D pro αὐτὴ τῆς χώρας, ſcriptum in eodem Taurinenſi libro, αὐτῆς δὲ τῆς χώρας.

Locus emendatus difficilis. Ibidem, E. Ad emendationem huius loci, καὶ δὴ δρόμους ποιεῖται ἀμφιδρόμους παχεῖας, quædam adfert H. Stephanus remedia, quum ἀμφὶ δρόμους diuiſe ſcribit, ſed παχείας, σιμάς, λαγαρὰς, non poſſe coniungi cũ δρόμους, vltro fatetur. ἀμφιδιόδους ex Omnibono colligit, quum is *diuortia* reddat. Xenophon tamen hoc ipſo deinceps libro, 990, B. διόδους biuia dixit. Alij ſimpliciter ἀμφὶ ὁδοὺς reponendum putant, quod recte quadrat ad illa ſequentia, παχείας, & σιμάς, & λαγαρὰς, & σκοπιάς. Sed mihi non

temerè

temere ἀμφὶ, in quo tot litteræ ſunt, excludendum reiiciendumq; videtur. Quapropter vt hoc quoq; retineatur, ſcribendum exiſtimo, ἀμφὶ δρυμὸν ἰδεῖν τέναγα, αὐλῶνας, χαράδρας, σκοπιάς. Potuit autem facile δρυμὸν ἰδεῖν ſic à librariis corrumpi, propter abbreuiaturam huiuſmodi δρυμὸν, quæ Græcis eſt frequens, accedente præſertim litterarum proximarum ε ι ἀ amiſſione; cuiuſmodi multa fieri videmus, quum ætatis vitio litteræ nonnumquam exoleſcũt. Hoc modo nihil ante vocem ῥὰς ſequentem deeſt, vt H. Stephanus ſuſpicatur, quum illud prius poſitum ἀμφὶ, eodem ſpectet. Nec ante αἰενάους periit aliquod ſubſtantiuum, vt idem putat, quum χειμάῤῥους αἰενάους Xenophon coniunxerit. Quippe χείμαῤῥος non prorſus idem eſt, quod torrens; ſed aquæ riuus hibernæ, qui ἀέναος ac perennis eſſe poteſt, impari tamen aquarum copia.

χείμαῤῥος an αἰέναος.

Sequitur ibidem. τὰ δὲ ἄλλα εἰς ἄπειρον αὐτῶν, quod rectius, ἔστι δ' ἄλλα εἰς ἀπείρων αὐτῶν, ſcribetur.

Locus aliis difficilis reſtitutus.

Iterũ vero locus aliis pro deplorato relictus ſequitur, πάντα δὲ πρόδηλα, διόδους, & cet. Quippe verbum nullum ſubiungitur, ad quod hæc referantur. Ego pro πάντα δὲ πρόδηλα, aio ſcribendum emẽdatione difficili, & rara, πάντα δὲ περιΐδοι (cum interiectis) εἰς ὄρθρον, καὶ μὴ ὀψέ. Sicut enim antea dixerat, ὁ κυνηγέτης ἐξίτω, item καὶ ἀρχὰς ἐχέτω: ita nunc ſubiicit, πάντα δὲ περιΐδοι. Sic verior ſenſus, & ſequentibus per omnia reſpondens eruitur, planeq; diuerſus ab eo, quem Leonicenus fingere coactus fuit, ac nullo quidem ſenſu. quum ait: *Omnia dicere infinitum eſſet, acceſſus, tranſitus, manifeſtos, obſcuros: Id orto iam ſole facias, non in diluculo.* Nota bene, *Id orto ſole facias,* inquit, nec tamen exprimit, quid faciundum. Noſtra planiſſima ſunt, & à mente Xenophontis non diſcedunt. Verſu autem ab hoc quarto in his, ὅθεν κωλύει περὶ, recte colligimus ex his eiuſdem Leoniceni verbis, *Nihil prohibet exire*, ſcribendum; ὅθεν κωλύει ἰέναι περὶ. Periit enim hoc ἰέναι, propter aliquam ſimilitudinem cum extremis in κωλύει litteris. Et hæc ipſa quidem verba meam de πάντα δὲ περιΐδοι emendationem confirmant.

Defectus remediũ.

984, B. pro ἐν ταῖς ἰχνείαις μὴ ὑπερβάλλεσθαι, repono μὴ ὑπερβάλλεσθαι, *moram non interponere.* Nam hoc ſequentibus iſtis reſpondet. ἵνα ᾖ ταχὺ, *cito capere.* Sic ἀνοκὴ ὑπερβολὴ dixit Herodotus mali dilationem. Quo magis mirandum, homines etiam Græcos ἐν ταῖς ἰχνείαις μὴ ὑπεμβάλλεσθαι reddendum cenſuiſſe. *Ferarum inueſtigatione non te nimium expleas:* quaſi aut ἐμβάλλεσθαι ſit explere ſeipſum, aut verbum ὑπεμβάλλεσθαι, in ſignificatione nimium explendi ſe, reperiatur apud vllos ſcriptores Græcos veteres, extra hunc Xenophontis locum, vbi vitiatum eſt.

ὑπερβάλλεσθαι, differre. ὑπερβολὴ dilatio. ὑπεμβάλλεσθαι.

Verſu poſt hunc altero, τρίτω ἐν ἀπέδοις, quod & in aliis inuenitur, & in vtraque Stephani editione, mutandum in τρίτω ἐν ἐπιπέδοις, *in locis planis.* Nam retia maiora planiciem requirunt. Sic prorſus etiam deinceps, 995, A. ἀπέδω vitiatum ex ἐπιπέδω, ibidem oſtendemus.

ἀπέδω hic corruptum ex ἐπιπέδω.

Ibidem, C. pro ὃ οὐ καλῶς, reponendum ὅ ἐστι καλῶς. Nam hoc præcedentibus illis, ἐν οὐκ ἐπιτηδείω, recte opponitur.

Ibidem, E. pro ἐκ τῶν ἀναμαχεῖται, ſcilicet ἰχνῶν, ſcribetur rectius ἐπαναμαχεῖται: ſicut idem paullo poſt repetitur, p. 985, A. ἐπαναμαχεῖ, ἀκροφορεῖ, cum ceteris.

A 985, A. Non ἀκροφορίδας αὐτὰς καὶ αὐτὰς legit Omnibonus, ſed ἀκροφορίδας, quum vertat, *Hac illac progredientes.* Ac recte quidem hoc. Nam qui ſumtum à textrina vocabulum ἀκροφορεῖσθαι, pro ἀλᾶσθαι vſurpatum ab Atticis, huc è Iulio Polluce transferunt; ſomniare mihi videntur, vt etiam in aliis pleriſque. Quæ ſequuntur, ἐρίσαι, πυκνά, ἐκπηδᾶν, μακρά, ſic in Taurinenſi libro ſcripta reperi, ἐρίσαι. (nõ ὀρθὰ) πυκνά, μακρά, μικρά. recte. Nam hæc ordine ſibi opponuntur inuicem.

ἀκροφορεῖσθαι.

B Ibidem. Dico pro ταῖς ἰσχύσι διαφέρουσι, vel ſcribendum καὶ ἰσχύι διαφέρουσι: vel ſi ταῖς ἰσχύσι retineri placeat, pro διαφέρουσι reponendum διαφέρουσαι, ſicuti ſupra loquutus eſt, pag. 978, A. Sed heic mihi καὶ ἰσχύι διαφέρουσι, magis probatur.

984, C. pro ἐμβαίνοντες δὲ αὐτοῖς διοισόμενοι rectius ſcribetur, ἐμβαίνοντες δὲ αὐτοὶ, ſcilicet venatores.

Ibidem. Vitioſum eſt, ἄπορον τῷ. Nec interpretatio bona, quum dicitur, *non obuiam eundum lepori; quoniam id difficultatem afferat.* Quippe minus eſt C difficultatis in obuiam eundo, quam in perſequẽdo lepore. Sed non vult obuiam iri. Nam imperitum aliquid, aut imperiti venatoris hoc eſſe dicit. Itaque reponenda in Græco, pro ἄπορον γὰρ, ſcriptura rectior, ἄπειρον γάρ. Exigua mutatio, ſed momenti non exigui: quum alios ἄπορον illud etiam torſerit, atque etiam H. Stephanum.

Ibidem. Pro ἀναβοᾶν δὲ μηδὲν δεῖ, ſcribitor emendatius ἀναβοᾶν δὲ ἱκανὸν δεῖ, ſcilicet κυνηγέτην. Sequitur enim, ὁ δὲ, ſcilicet κύων, quod vocabulum illi ἱκανὸν reſpondet.

D 986, A. Vitioſa ſunt iſtæc, ὁ πάλιν, ὁ πάλιν ὦ κύνες. Non enim illæ canes, à veſtigiis aberrantes, reuocantis venatoris voces ſunt: ſed potius incitantis, vt rurſus idem agant. Quapropter ὁ πάλιν, ὁ πάλιν ὦ κύνες, eſſe mutanda non dubito in πάμμαλιν, πάμμαλιν ὦ κύνες. Nam & Leonicenus dixit, *Retro, retro:* quod non eſt ὁ πάλιν, ὁ πάλιν, ſed πάμμαλιν. Rectius tamen *retrorſum* interpretabimur.

Perquam elegans emendatio.

Ibidem, B. Sequutus ſum Leoniceni lectionem, ὑπὸ φιλονεικίας. Id enim ipſi Latine ſtudium eſt certandi, hoc eſt, contentionis ſtudium, quod canibus E ineſſe certum eſt. Si quis & ambitionem quamdam honoriſque cupiditatem caninam exiſtimat in canibus exiſtere: is vulgo receptam ſcripturam ὑπὸ φιλοτιμίας, per me quidem licebit, vt retineat.

Ibidem, B, C. Sicut ὑπερπηδῶσι, ceu ſuperfluum, & ex πυκνὰ ὑπερπηδῶσι, paulo ante poſito, temere repetitum, explodi debet: ita quod hactenus in margine legebatur adſcriptum ἐπαναίρουσι καὶ ἀναπαλοῦσι, ceu genuinum ſuo loco repoſui, præſertim F quum in multis exemplaribus ita ſcriptum reperiatur. Alterum [ὑπερπηδῶσι] ſic propter indicatam cauſſam notis incluſimus, & in verſione prorſus omiſimus.

987, A. pro ἵνα μὴ φιλοπονίας διαφθείρωσι, rectius ſcribetur: ἵνα μὴ διὰ φιλοπονίας διαφθαρῶσι. Prius διὰ periit, ob eiuſdem repetitionem in διαφθαρῶσι. Senſus eſt, *ne grauidæ ſtudio laboris ſibi perniciem adferant.* Liberius æquo Leonicenus, *Ne nimio labore fœtum perdant.* Vti nimirum vitioſum illud διαφθείρωσι retine- G ret in reddendo, fœtum adiecit.

Ibidem, D. Corruptus hic locus eſt, καὶ δὲ δρομαῖα, ἕως ἂν ἴσχυσι, τὰ ἴχνη ἀνανεῶν ἐᾶν. Quidam mutando τὰ ἴχνη in καὶ ἴχνη, ſe remedium adlaturum putauit, ſed fruſtra. Nam & tranſpoſitio vocum, & emendatio quorumdam requiritur ad eius plenam in-

Locus emendatu difficilis.

tegritatem. Scribendum enim, καὶ τὰ δρομαῖα τῶν ἰχνῶν, ἕως ἂν εὕρωσι, μεθιέναι ἐᾶν. Nimirum τὰ δρομαῖα τῶν ἰχνῶν reſpondent illis ſuperioribus, τὰ ἴχνη τὰ εὐναῖα. Catulos ad veſtigia cubilibus impreſſa ſolui, prius vetuit, nunc eos ad veſtigia curſu impreſſa dimitti ſinit, donec leporem inueniant. Talem & Leonicenus in libro ſuo lectionem reperit, vti de verbis eius hiſce perſpicitur: *Ad curſoria veſtigia* (δρομαῖα τῶν ἰχνῶν) *tranſcurrere eos ſinat, quoad ea inuenerint*, ἕως ἂν εὕρωσι. Vides omnia reſtitutioni noſtræ conſentanea, niſi quod *Donec veſtigia reperiant*, dixit: quum auctor id de reperiundo lepore ipſo, non de veſtigiis, intelligat.

Ibidem, E. pro μὴ ἐν κόσμῳ ἀεὶ τῶν ζητοῦσι, ſcribendum μὴ ἀκόσμως ἀεὶ τὸ ζητεῖν. Idem in Taurinenſi libro notatum reperi. Colligitur etiam hoc ita bonis in libris ſcriptũ inueniſſe Leonicenum, quum pro ἀκόσμως, *inſcite* dicat. Hoc enim Græcis ἀκόσμως eſt, non μὴ ἐν κόσμῳ, quod admodum ab H. Stephano audéter producitur; minus etiam, μὴ ἐν ὑδὼ κόσμῳ, quod alius quidam, in reſtituendis veris lectionibus parum εὐστοχῶς, licet alioqui Græcæ peritiſſimus.

Emendatio difficilis. 988, A. Illud ὅπως ἀναρπῶσι, corruptum eſt. Omitto quorumdam interpretationes coactas, qui ἀναρπῶσι volunt reſpondere τὰ δέχεσθαι τὸ προσφερόμενα: quaſi ὅπως ἀναρπῶσι, ſcilicet τὰ σῖτα, ſit intelligendum; *Quum eſcam obiectam capiunt*. Nihil abſurdius fingi poteſt. Hoc fieri ſolet, quum vitioſæ lectiones ad aliquem ſenſum vi torquentur, non emendantur. Ego pro ὅπως ἀναρπῶσι, aio ſcribendum; ὅταν εὕρωσί τι, *quum aliquid inuenerint*, tunc videlicet obiiciendam eis eſcam. Sic de catulis etiam paullo ante dixit, ἕως ἂν εὕρωσι, *donec inuenerint*, (quod illic quoque vitiatum reſtituimus) prorſus vt heic, ὅταν εὕρωσί τι. Nimirum in his ὅπως ἀναρπῶσι, duplicatum illud ἀν manat ex vltima vocis præcedentis ὅπως, negligentia librarij repetitum.

Ibidem. Vbi ὅπως μὲν γὰρ ἐνδηλοί ὦσι legitur, neceſſario ſcribendum, ὅπως γὰρ μὴ ἐνδηλοί ὦσι. Nam his opponitur ſtatim, ὅπως ἐνδυνηθῶσι καλῶς. Nec aliter hæc exarata Leonicenus in ſuis inuenit.

Leue quiddam eſt, quod lit. C. ἐν τῷ αὐτῷ εἰς τὸ αὐτό, rectius indicabo ſcribendum ἐν τῷ αὐτῷ εἰς τὸ αὐτό: & quod lit. D. pro ἐπιδεῖν, poſitum à me diſtinctis vocibus, ἐπὶ δὲ αἰ.

Locus inſigniter vitiatus. 990, A. Locus hic, ὅταν μεταβλῶσι ἐπὶ αὐτῶν. διαδῶσιν δὲ τῶν, τὸ μὲν πρῶτον δρόμοι αἱ κύνες [illegible]. locus inquam hic valde corruptus eſt. H. Stephanus, & alij, non tactum ſilentio prætereunt, de remedio ſcilicet deſperantes. Quidam repertus, in litteris Græcis eruditiſſimus, ſed nequaquam εὔστοχος in diuinando de locis mendoſis, qui aliquot etiam verba deſiderari ſuſpicatur. Ego more meo rationem explicandi nodi paucis oſtendam. Quippe leui adhibita diſtinctione dumtaxat, & aliqua mutatione facta, διαδῶσιν correxerimus in hunc modum: ὅταν μεταβλῶσι ἐπὶ αὐτῶν διαδύντες δὲ τῶν, τὸ μὲν πρῶτον δρόμοι αἱ κύνες [illegible], reſtitutus erit egregie locus, & ipſe ſenſus rectus ac perſpicuus.

Ibidem. Pro καὶ, ἔχει ὑδάτιον ἐκεῖ, ſcribendum ὕδατι [illegible].

Ibidem, D. pro τὸ πεδιοκρανάδης, corrupto ex abbreuiatura non recte conſiderata, ſcribendum τὴν πεδιοκρανάδην. Non enim coniungi debent hæc. [illegible] τὸ πεδιοκρανάδης: ſed iſta potius, [illegible] τὴν πεδιοκρανάδην [illegible].

A Ibidem. Vitiatum in his, [illegible] ἀκίδας ἀτρακτυλίδος, vocabulum illud ἀκίδας: quod quidem reddere quum Leonicenus, alienum à textu Xenophõtis, quocumque modo conaretur; atractylidis coliculos ſiue cauliculos tranſuerſos dixit, idoneo ſenſu nullo, aut nihil huc profecto pertinente. Quapropter ſcribendum ἀκίδας ἀτρακτυλίδος, voce ἀκίδας ſpinas aculeatas, vel ipſos aculeos atractylidis, quæ ſpinæ quædam ſpecies eſt, ſignificante. Fuit in hoc εὔστοχος, cuius coniecturæ ceteroquin præter indolem gentis ab acumine deſtituuntur. *ἀκίδας ἀτρακτυλίδος.*

B Ibidem, E. pro αὐτοῦ δὲ ἐπὶ ζωῖ, ſcribendum potius αὐτοῦ δὲ ἐπὶ ζωῆς, ſcilicet γῆς [illegible], quod præceſſit. Ita ſcilicet antea legimus, [illegible] ἐπ' αὐτῇ, ſicut heic [illegible] ἐπὶ ζωῆς. Henrici Stephani reſtituta vox ζώντας, quaſi Xenophon αὐτοῦ ζῶντας ſcripſiſſet, probari nequit, etiam propter ambiguitatem, ſequentibus nimirum his, γῆς [illegible] τὸ ἄνθος, quæ alioquin ad illud ζώντας pertinere viderentur.

C 991, A. pro [illegible], repono [illegible]: quo verbo Xenophon hactenus vſus eſt, quoties de canum incitatione loquitur.

Ibidem, B. pro ἀφελκόμενοι τὸ ξύλον, ſcribendum potius ἐφελκόμενοι: cui quidem ineſt etiam trahendi difficultas, ſicut hoc & Plato vſus eſt.

Ibidem, E. Reſtitui λόχμας ξυρήεις Xenophonti noſtro in ipſum contextum, ex Iulio Polluce, ac ne quis alterum illud ξυρήεις ex lectione vulgata deſideraret, etiam hoc ad marginem poſui. *λόχμας ξυρήεις.*

D 992, A. Exiſtimo κραναῖς potius ſcribendum, quam κρανίας: quum ſupra quoque, ſub libri τοῦ ἐπιτακτικοῦ finem, κραναῖς [illegible] dixerit, non κρανίας.

Ibidem, C. pro [illegible] ſcribendum [illegible], & pagina hac eadem, hac litera, non [illegible], ſed [illegible]: & verſu ab hoc ſecundo ac tertio [illegible], non [illegible]: quia non tantum ita ſuperius loquitur, ſed etiam in ſequentibus, [illegible], itemque [illegible].

E Ibidem, D. In his verbis, ϲυνέχονται γὰρ ἐν ταῖς ψιλαῖς αἱ ἰαχαί, nullus erui ſenſus idoneus ex verbo ϲυνέχονται poteſt. Itaque ſcribendum ϲυνέχονται. Quod verſu poſt hunc tertio ſequitur, [illegible] τὸ δρόμον καὶ μὴ ἐξάγεσθαι, ſine καὶ rectius erit [illegible] τὸ δρόμον μὴ ἐξάγεσθαι.

Ibidem, E. pro τὴν ὀργὴν κατιδεῖν, ſcribendum τὴν ὀργὴν αὐτοῦ κατιδεῖν, ſicut & pagina ſequenti.

993, A. pro ἐὰν δὲ ἄνθος, reponendum ἐὰν δὲ ἐπ' ἄνθος: quum & Leonicenus *planum* reddiderit. Idem vocabulum ἄνθος & ſupra vitiatum indicauimus, 984, B.

F Ibidem, C. Ita Græci non loquuntur, τὸ ἀκροάσεως ἐστιν, ſed omnino τοῦ ἀκροάσθαι ἐστιν. Ego tamen non in hoc vocabulo vitium latere iudico, ſed in præcedenti, videlicet ὁ ῥώμη: vt hoc modo Xenophon ſcripſerit, τῇ γὰρ ῥώμῃ τῆς ἀκροάσεως ἐστιν. Et verbum ἐστιν, referri ad aprum debet: *Sequitur aper ipſe impetum extructionis venabuli*.

G Ibidem, E. Loco verbi προσθεῖναι in his, προσθεῖναι ὤμοις τὴν αἰχμὴν, mauult H. Stephanus verbum aliter ſcriptum προσθεῖναι, me tamen non adſentiente; qui ſcribendum arbitror, προσθεῖναι (τὸ προβόλιον ex antecedentibus) ὤμοις τὴν αἰχμὴν, *adponere* vel *admouere ferrum intra ſcapulas*. Nam præcedenti verbo προσφέρειν, potius hoc προσθεῖναι congruit ac reſpondet, quam προσθῆναι. Nec facile Græci permutare ſolent inter ſe litteras ϑ & τ, propter ſo- *Pronuntiatio ϑ litteræ vulgo noſtrorum ignota.*

num

num earum longe diſſimillimum; & ὅ præſertim ab illis ſic pronuntiatur, vt eius efferẽdi ratio noſtris hominibus prorſus ignota ſit.

994, A. οὐ γὰρ ἂν (cum interiectis) καὶ τεχνώματα πεποιημένα. Item p. 597, E. ἵνα ἂν ἔτι καὶ νέος. & paullo poſt; καταργάζωνται αὐτόν. Sic enim ſcribo, non κατεργάζονται: vt poſterius hoc κατεργάζωνται, præcedenti verbo ἴωσι reſpondeat: quod alioquin eſſet in ἴασι mutandum. Sed rectè ſic loqui Græcos, ex iſtis manifeſto patet, οὐ γὰρ ἂν καὶ τεχνώματα πεποιημένα. Henrici quidem Stephani editiones & ἴωσι (non ἴασι) & κατεργάζωνται habent, corruptum vtrumque.

Ibid. B. Corrupta ſunt hæc, ὡς καὶ δρυμοῖς καὶ ἄλσεσι βαθέα, ἐκβάλλει δ' ὡς καὶ ὑγρὰ ἐλη. In nonnullis reperitur, καὶ ἃ ἀπεκτείνεσθαι. quæ ſane lectio me iuuat nonnihil ad integriorem hanc eruendam, ὡς καὶ δρυμοῖς, καὶ ἄλσεσι βαθέα, ἃ ἐκβάλλει οἷον εἰς καὶ ὑγρὰ ἐλη, cum ceteris. Leonicenum hæc ita miſere torſerunt, vt diceret: *Inſulas vero ſunt à venatoribus excitandi ſues gratia in lucos*, & cetera. Nihil horum cum iis conſentit, quæ Xenophon hoc loco prodidit.

Emendatio Taurinenſis. Ibidem, E. Adlato mihi tandem labore meo Taurinenſi, quum hunc locum inſpicerem, οὐκ γὰρ μονοῦνται, ἕως ἂν μικρὰ ᾖ: & redditum ita, *Nec enim incedunt ſoli, dum adhuc paruuli ſunt*; & notata reperi ad eum hæc verba, *Fuit hic locus ante me, quod ſciam, à nemine reſtitutus. Vix equidem dubito legendum*, ἕως ἂν μικρὰ ᾖ. ὅπως δὲ αἱ καινῶς εὑρεθῶσι, ἃ πρὸς ἡδονὰς, cum ceteris. Viennæ vero prius, quam lucu-

Emendatio Viennenſis. brationem illã videre liceret, huiuſmodi meæ de corrigendo eodem fuere cogitationes. Pro νοσῶ reperire non licet, quod commodius reponatur quam νεβρῶν. Quippe νεχρὰ, quo ſuperius eſt vſus, paullo diſſimilius videtur. Eodem tamen res redit. Difficilius emendatu μικρὰ ᾖ, quod verſu pro-

μακρὰ non adultus. ximo ſequitur. Nam id quoque vitiatum. Xenophon ita certe non loqueretur, immo nec alius vel mediocriter Græcæ peritus, ἕως ἂν [τὰ νεβρῶν] μακρὰ ᾖ, *donec porcelli longi fuerint*; ſi dicere vellet, *donec fuerint adulti*, ſicut Leonicenus loquitur, ſenſum hunc coactum exhibens, quum latens in μακρὰ vitium non perſpiceret. Ego ſcribendum aio, ἕως ἂν νεαρὰ ᾖ, *dum porcelli adhuc recentes ac teneri ſunt.* Nimirum & ſuperius hoc vſus eſt vocabulo, p. 990, B. quum de hinnulis iiſdem teneris inquit, τὰ σώματα αὐτῶν, ἕως ἂν ἐν νεαρὰ ᾖ, τὸ δύναται τοῖς νέοις ἀντέχειν. Tam ſane directo tendit ad ſcopum vtraque ratio loci huius emendandi, vt alterutrius optio difficilis eſſe videatur; quam equidem erudito lectori relinquo.

995, A. Quod legitur heic, ἀγόμενοι ἐν ξύλαις χώραις, mutilatum eſt ex integris huiuſmodi; ἀγόμενοι τὲ μὲ ἐν ξύλαις χώραις. Nimirum periit καὶ, propter ſimilitudinem cum vltima præcedentis ἀγόμενοι, & μὲν, propter ſimilitudinem ſequentis ἐν. Reſpondet autem his ipſis τὲ μὲν, id quod ſtatim ſequitur, τὲ δὲ ἐν τῇ ἐλάφῳ.

Ibidem, B. Ad iſta, φυγὸν, ἂν ἂν ἄλλοι φυγῶν, reperi notatum in Taurinẽſi libro verbum integrius φυγεῖν.

998, B. Exiguum eſſe videtur, ſed indicabitur tamen; in his, περὶ τῶν φίλων τῶν ἀγαθῶν διδάσκεσθαι, rectius

Locus H. Stephano inemendatus. ſcribi, περὶ ἀγαθῶν διδάσκεσθαι. ſicut & Leonicenus vertit. Sequitur enim, περὶ δὲ ἀγαθοὺς τε ἐπιτηδεύειν, quod ad prius illud reſpicit.

Ibidem, C. Fatetur H. Stephanus huic loco, ὡς

A καλῶς δ' ἐξὸν γράψασθαι, conjecturas ſuas ſuccumbere: Non tamen & meas heic ſuccumbere patiar emendandi rationes, in Xenophonte repurgando, nuſquam hactenus ſuccumbentes. Arbitror enim, ſic iſta fuiſſe à Xenophonte ſcripta: ὡς ἂν καλῶς ἔδει ἐξὸν μὴ γράψασθαι. *quod præſtabit, hæc non eſſe ſcripta*: cuius à ſe dicti rationem mox ſubiicit, quia facile iſta reprehendi à ſophiſtis poterunt. Sic autem & paullo ante loquutus eſt, verſu ab hoc tertio, εἰ καλῶς ἔχει.

B Ibid. pro περὶ μὴ ὀρθῶς μέμφεσθαι, ſcribendum plenius περὶ ὧν μὴ ὀρθῶς μέμφεσθαι.

999, A. In his, οἱ μὲ ἄριστοι αὐτῶν, vitiatum eſt illud αὐτῶν. Nam ſi retineatur, referendum neceſſario ad ſοφιστὰς, de quibus in proximo loquitur. At dici de his non poteſt, quod eorum optimi clari ſint ex ſtudiis rerum bonarum. Ergo pro ἄριστοι αὐτῶν, ſcribendum ἄριστοι ἀνδρῶν: ſicut & paullo ante reperitur, πάλαι ἀνδρῶν ἡμῶν. *Locus obſcurus.*

C Ibidem, B. Non dubium eſt, hæc eſſe mutila: ὀρέγονται δὲ οἱ μὲ ἔτι τὰ ὄρεια, οἱ δ' ἔτι τὰς φίλας . . . . ἴοντες, δείκνυμαι ἔχειν περὶ πάντα. Propterea notas iſtas punctorum, pro more meo, interendas contextui curauj. Notauit & H. Stephanus, nonnulla huic loco deeſſe, ſed pro conſuetudine ſua, vir natus ad diuinationes ſubtiles iſta nobis obtuſioribus inuidet; vt diu ſcilicet diuinando torqueamur, donec ipſe rata illa ſua ſchediaſmata publicet, quibus & hæc reſeruare ſe memorat. Ne vero moleſtum ſit ſtudioſis Xenophon- *Locus mutilus cum dexteritate reſtitutus.*

D teæ lectionis tam diuturnum cognoſcendi rem adeo ſecretam deſiderium, ex ingenio noſtro Germanico, id eſt hebeti, de diuinatione hominis acuti diuinabimus. Immo, ſi modo iactantius quiddam dicere licet, id proferemus; quo ſi verius aliquid in ſchediaſmatis ſuis exhibebit Hen. Stephanus; omnem ei laudem acuminis in diuinãdo ſummi vltro conceſſuri ſimus. Sic igitur hæc ſcripta fuiſſe iudicamus à Xenophonte noſtro: ὀρέγονται δὲ, οἱ μὲν ἔτι τὰ ὄρεια, οἱ δ' ἔτι τὰς φίλας. καὶ οἱ μὲν ἔτι καὶ *H. Stephani ſchediaſmata.*

E εἰ δὲ ἴοντες, δείκνυμαι ἔχειν περὶ πάντα. οἱ δὲ κυνηγέται, ἔτι τὰ ὄρεια ἴοντες, κίνδυνον. Hanc emendationem, quam & interpretando expreſſi, recto iudicio præditus ita ſatisfacturam confido: vt illam promiſſam in ſchediaſmatis Stephanicis, incertum quo tempore lucem viſuris, non admodum ſint deſideraturi.

AD XENOPHONTIS EPISTOLARVM FRAGMENTA.

F

Ad fragmentum primum.

PAg. 1000, lit. A. Latet in his, ἀλλ' ἐγὼ μὲν καλῶς τὰ Σωκράτους ἐγκώμια εἶπον, aliquod vitium, & quidem in ἐγκώμια: quod ſane in ἐγκώμιον mutandũ exiſtimo.

Ibidem, B. Rurſus hoc quoque mendoſum, τοῦ δὲ τῆς δόξης [cum interiectis] γλυχομένους ἀχθοῦς φίλης. Scribendum autem, ὅταν πάλι τοῖς τῆς δόξης [cum interme-

G dijs] γλιχομένους ἀχθοῦς φίλης.

Ad fragmentum tertium.

PAg. 1001, lit. C. In priori epiſtolæ ad Soteriam fragmento corrupta ſunt iſtæc, ὅρος δὲ ζωῆς, οὐχ ὅς τοῦτον, αἰσθάνεσθαι τὸ εἶναι παρ ἑαυτῷ τῆς ψυχῆς τῆς ὑγιεῖ ἀρμονίας. quæ ſic me auctore reſtituta, ὅρος

ŋ [illegible] (videlicet [illegible], [illegible], ſententiam exhibebunt rectam & planam.

Ceterum & editione priori, & hac omiſimus, quæ de ſcriptis Theognidis H. Stephanus ex Stobæo, tamquam Xenophontea, protulerat; quum pro talibus agnoſci nequeant. Ex Clemente vero Alexandrino citata, longe plenius & integrius leguntur in IIII. Memorabilium, vt illo fragmento mutilo & vitioſo non ſit opus.

Perſpicit autem lector, ab æquitate non alienus, ex notatis vel ad vltimos tres Xenophontis noſtri ſaltim libros, quibus & equeſtris rei, & equitum magiſterij, & venandi rationes exponuntur, quam Xenophontis editio poſterior, ab H. Stephano profecta, poſt aulicæ vitæ profeſſionem Pariſinam, non omnino iuſtis ponderibus examinata fuerit, vti de ſe vir ille prædicat: adeoque plurimis in locis, exemplo Camerarij, & hæſitaturum, & offenſurum me fuiſſe, ſi ad ipſius emendationes & conjecturas tantummodo interpretationem meam accommodare voluiſſem, ſicut

A ipſe loquitur, & hoc ipſum, idem aliquoties inculcat. Eius certe labor hominis, qui diuerſis alioquin negotiis occupatus, librum aliquem celeriter, obſeruandi pleraque vitiata ſtudio, percurrit; quin plurimum etiam in ipſius emendatione codicis, ab illius induſtria ſuperetur, qui ab ingenio mediocri non deſtitutus, & vſu diuturno litterarum Græcarum inſtructus, animo liberiore ſcriptoris eius interpretationem bonam effingere nititur, ſane dubitari non debet. Adiecturus his

B eram fragmentum lexici manuſcripti Ioa. Zonaræ, quo verborum quorumdam Xenophonteorum explicatio continebatur: ſed quoniam id H. miſſum à me cum Xenophontea lucubratione ſecunda, nunc huic ad me redeunti adiunctum non fuit, ſed ab eo neglectum; iacturam hanc æqui bonique faciamus, ceu momenti rem non magni quidem illã, alienati tamen à nobis animi fortaſſis aliquod argumentum. Quum ad manum Zonaræ liber, & aliquanto mihi plus erit otij: plenius

C eadem & excerpturi, quam prius, & cum ſtudioſo Xenophontis lectore communicaturi ſumus.

Io. Zonaræ lexici fragmentum de verbis Xenophonteis.

XENOPHONTIS DE RE EQVESTRI LIBER, EX INTERPRETATIONE LEVNCLAVII PRIORE Taurinenſi.

Xenophon equeſtris rei peritiſſimus.

QVANDOQVIDEM ex eo, A quod rem equeſtrem diu nobis exercere contigit, vſum eius aliquem adſequuti videmur, lubet amicis iunioribus indicare, qua futurum ratione putemus, vt equos rectiſſime tractent. *Simonis liber de re equeſtri.* Scripſit quidem & Simo de re equeſtri, atque idem conſecrauit equum aheneum Athenis in Eleuſinio, ad cuius baſim ab ſe præſtita effinxit. *Simonis & Xenophontis præcepta coniuncta.* In eius libro quæcumque reperimus ſententiæ noſtræ conuenientia, nequaquam ex his noſtris delebimus; ſed eo lubentius cum amicis communicabimus, quo maiorem illo quoque nomine fidem habitura ducimus, quod vir equeſtris rei peritus nobiſcum conſentiat. Quæcumque idem prætermiſit, nos indicare conabimur. Primum vero perſcribemus, quo *Emtio pulli.* pacto quis in equorum emtione quam minimum circumueniatur. Itaque pulli adhuc indomiti cor- *Pulli exploratio.* pus explorandum eſſe, manifeſto patet. Nam animi non admodum certa præbet indicia, qui necdum conſcenditur. At in ipſo corpore primum *Pedes.* pedes inſpiciendos dicimus. Sicut enim domus nulli fuerit vſui, ſi ſuperioribus egregie inſtructis, non etiam fundamenta conuenientia ſubiiciantur: ita nec equi bellatoris vſus fuerit vllus, ſi pe- *Vngula.* des vitioſos habeat, licet alia ſint in eo præclara omnia. Nec enim vllis dotibus ſuis vti poterit. Pedes autem exploret quiſpiam, primum vngulas inſpiciendo. Nam hæ ſpiſſæ longe tenuibus ad bonitatem pedum præſtant. Deinde nec illud negligendum, ſintne ſublimes vngulæ tam anterius quam poſterius; an depreſſæ vel humiles. Nam ſublimes longe à ſolo remotam habent teſtudinem, quam vocant: quum depreſſæ vel humiles, ſit cóparatæ ſint, vt valgorum more tam firmiori- *Vngulæ ſonitus.* bus quam teneris pedum partibus in inceſſu vtantur. Etiam de vngularum ſonitu bonis præditos pedibus agnoſci, tradit Simo; ac recte quidem. Nam vngula concaua ſolo impacta, non aliterat que cymbalum aliquod, reſonat. Et quoniam hinc orſi ſumus, indidem ad reliquum corpus adſcendendo progrediemur. Oportet igitur, oſſa, quæ ſupra quidem vngulas exiſtunt, infra * callos ** κυνίποδας Græce.* tamen caninos, quos vocant, ſeſe porrigunt, neque nimis eſſe recta, veluti capræ, (quippe quum ſolidiora ſint, equitem ſuccutiunt; & huiuſmodi crura citius etiam inflammantur) neque nimis eadem depreſſa. Nam calli denudarentur, & exulcerarentur; ſiue per glebas, ſeu per lapides equus *Oſſa tibiarum.* ageretur. Oſſa tibiarum ſpiſſa debent eſſe. Quippe corporis hæc fulcra ſunt. Non tamen venas, neque carnes craſſas habeant. Etenim alioquin, dum in aſperis locis equus agitur, hæc ſanguine impleri neceſſe ſit, & callos exiſtere: atque ipſa quidem crura intumeſcere, cutem vero abſcedere: quæ ſi laxior ſit, vſuuenire ſæpius ſolet, vt etiam *Genua.* ſura laxata claudicet equus. Ceterum ſi genua pullus in inceſſu molliter inflectat, exiſtimare liceat, itidem habiturum crura mollia, quum ad equitationis vſum idoneus erit. Omnes enim progreſſu temporis, flexus genuum molliores conſequuntur: qui ſane non abs re probantur. Nam equus huiuſmodi minus & offendit, & fatigatur: quam cruribus rigidis præditus. *Femora.* Femora ſub ſcapulis ſi craſſa ſint, & robore præſtabunt, & elegantia: ſicut in virili quoque corpore. *Pectus.* Pectus ſi paullo ſit amplius, magis erit aptum: ſiue ſpectes venuſtatem, B ſeu robur: ſiue non per interualla, ſed longo temporis tractu mouentem crura velis equum. *Ceruix.* A pectore ceruix non vt verris, prona & præceps enata ſit: ſed ita recta tendat ad verticem, vt gallinacei: nihilominus in ipſo flexu incurua. *Caput.* Caput oſſeum, paruas habeat maxillas. Sic enim fiet, vt equi ceruix ante ſeſſorem ſit: oculus ante pedes ſpectet. Nec item contumax eſſe poſſit equus huiuſmodi, licet admodum ſit animoſus. Nam equi, quoties eſſe contumaces volunt, non ceruicem & C caput inflectuni: ſed extendunt. *Buccæ.* Conſiderandum etiam teneræ ſint ambæ buccæ, necne: an harum alterutra. Quippe quorum buccæ diſſimiles ſunt, alterutra plerumque tractabiles dumtaxat euadunt. *Oculi.* Si exſtantes habeat oculos, magis eſſe videtur vigilax, quam ſi concauos: ac longiori ex interuallo proſpicere. *Nares.* Nares patulæ perſpicabiliores ſunt compreſſis, & equo formam terribiliorem præbent. Etenim quum vel equus equo ſuccenſet, vel in equitatione commouetur: nares magis D ſolito diducit. *Vertex & aures.* Vertex maior, & aures minutæ, ſpeciem capitis equini magis honeſtam efficiunt. Armorum eminentium ſublimitas & ſellam equiti tutiorem, & armis atque corpori firmiorem compagem tribuit: eademque duplex ſimplici commodior eſt ad inſidendum, & delectabilior adſpectu. *Latera.* Latera demiſſiora, ventriſque reſpectu turgidiuſcula, pariter efficiunt vt equus & ſedem præbeat aptiorem, & robuſtior ſit, & pabulo melius fruatur. *Lumbi.* Lumbi quo latiores & ſuccinctiores E erunt, eo facilius partes equus anteriores adtollet, ac poſteriores adtrahet. Eadem ratione fiet, vt aluus eſſe minime vaſta videatur: quæ ſi magna ſit, partim deformat equum, partim debiliorem, & minus oneri geſtando reddit idoneum. *Coxa.* Coxas latas eſſe conuenit; & carnoſas; vt lateribus & pectori reſpondeant. Quod ſi ſolida ſint omnia, magis expeditus ad curſum, & acrior equus erit. *Femora ſub cauda.* Femorum partes ſub cauda ſi latiore linea diſcretas habeat, ſane fiet, vt crura poſteriora longiore tra- F ctus interuallo collocet: quod ipſum efficiet, vt inceſſus equi ſub inſeſſore terribilior ſit, atque firmior: & omnia ſeipſis meliora. Licet hoc vel ex hominibus deprehendas. Nam quum aliquid de terra tollere volunt, nemo non id potius cruribus diuaricatis, quam compreſſis, facere conatur. *Teſtes.* Teſtes equus non magnos habere debet, quod in pullo perſpici non poteſt. De poſterioribus talis, ſiue tibiis, & callis, & vngulis, eadem dicimus: quæ

Indicia futuræ magnitudinis. de anterioribus. Lubet etiam ſcribere, quibus indiciis de magnitudine coniecturam aliquis facere poſſit, vt minime fallatur. Nã cui pullo recés in lucem edito prælatæ fuerint tibiæ, is maximus euadit. Omniũ quippe quadrupedũ vt tibiæ, progreſſu temporis, in magnitudinẽ non admodũ excreſcunt: ita reliquũ corpus ea ſumit incrementa, quæ tibiis reſpõdeant. Atq; hoc modo qui pulli formã examinant, maxime nobis aliquem poſſe conſequi videntur, qui & bonos habeat pedes, & robuſtus ſit, & iuſta carnis, habitudinis, ſtaturę proportione præditus. Quod ſi maxime quidã in ipſo mutantur incremẽto, nihilominus hac cõfidenter vtendum exploratione. Nam longe plures egregia corpora, quũ initio turpes ſint, adipiſcuntur; quam fœdi de pulchris euadant. Ceterũ quo pacto pulli tractandi ſint, perſcribẽdum nobis videtur. *Vt pulli tractandi.* In vrbibus quidem equeſtris rei cura mandari ſolet iis, qui & copiis locupletiſſimi ſunt, nec in parte reipublicę poſtrema verſantur. Longe vero ſatius eſt, tũ adoleſcentem bonæ corporis conſtitutioni, ac rei equeſtri, vel hac iã percepta, eiuſdem exercitiis operam dare, quã pullis domãdis intentum eſſe, tum hominem ætate prouectiorem, familiæ, amicorum, ciuilium bellicarumq; rerũ curam potius gerere, quã pullis tractandis occupari. *Pullorum domitor.* Quod ſi quis de pullorũ educatione mecũ in eadem ſententia eſt, haud dubie pullũ domandum locabit. Sic tamen locandus erit, vt quaſi quum puer alicuius artificij diſcendi cauſſa magiſtro traditur, litteris ipſe cõſignes, quibus reb. inſtitutũ pullum reddi tibi velis. Nam iſta pullorũ domitori pro indiciis erunt, quas ad res equum exercere debeat, ſi mercedẽ accipere velit. Id tamen ante curandũ, vt pullus domitori manſuetus, & tractabilis, & hominũ amans tradatur. Etenim horũ pleraq; domi à curatorib. ſuis diſcunt, ſi quidem hi cõſiderent, pullum etiã quieſcẽtem eo poſſe peruenire, vt eſuriat, & ſitiat, & iracũdus ſit: *Vnde pullorum in homines amor.* at idem vt comedat, vt bibat, vt moleſtis à reb. liberetur, nõ niſi per homines fieri poſſe. Quippe ſi hæc eis eueniãt, nõ diligi dumtaxat homines à pullis; verumetiã expeti neceſſe eſt. Præterea contrectandæ partes corporis, quas in primis equo iucũdum eſt palpari. Sunt autẽ illæ, quæ pilos denſiſſimos habent; & quib. ſi moleſti quid accidat, equus ipſe nullã ferre poſſit opẽ. Iubeatur quoq; curator ducere pullũ per hominũ turbam, & ad ſpecies omnigenas omnigenoſq; ſtrepitus admouere: quorũ ſi qua pullus reformidet, nõ ſæuiendo, ſed mitigando demõſtrari debet, res minime diras eſſe. Ac de pullorũ quidẽ inſtitutione ſufficere mihi videtur, hæc imperito faciũda præſcripſiſſe. *Emptio equi.* Quũ vero equum aliquis homini ferendo iam idoneum ſibi cõparat, quas tenere cõmonefactiones debeat, ne in emtione decipiatur; litteris prodemus. *Ætas vnde cognoſcenda.* Primum nõ ignoret, quæ ſit ætas equi. Nã qui dentes, quos indices vocant, nullos amplius habet; is neque ſpe delectat, nec item diſtrahi facile poteſt. Quũ certo de ætate cõſtat, ignorari rurſum non debet; quo pacto frenum ore, lorũ verticale circum aures admittat. Ea vero haudquaquã ignorari poterunt, ſi emtore ſpectante frenũ immittatur; & eodem ſpectante eximatur. Secundũ hæc animaduertendum, qui tergo ſeſſorem accipiat. Nam, equi pleriq; difficulter admittunt ea, quibus admiſſis, ad laborandum ſe coactum iri perſpiciunt. Conſiderandum quoque, nũ conſcenſus, ab aliis equis digredi velit,

A an ad eos adſtãtes reſpectans ſeſe deflectendo cõuertat. Sunt etiã nonnulli, qui propter educationẽ malam ex ipſis exercitiis equeſtrib. ad receſſus domeſticos aufugiunt. Altera dumtaxat maxilla tractabiles tũ ea prodit equitatio, quam * compedem vocãt, tũ longe magis ipſius in equitatione curſus mutatio. *ἐμπέγματα* ** πέδη.* Nã plerique deflectere nolũt ab inſtituto curſu, niſi maxilla contumax cũ inflexione domũ verſus tendente cõueniat. Sciri quoque debet, an equus laxatus ad celerẽ curſum, cito inhibeatur; &

B an reuerti velit. Expedit etiã non ignorari, nũ ictu excitatus, eodem modo velit obtemperare. *Equi morigeri vſus.* Nã famuli quidem, & exercitus immorigeri, nullus vſus fuerit: at equus inobediens non tantũ inutilis eſt, verumetiam ſæpenumero facit, quod proditor ſolet. Et quoniã equum bellatorem inſtituimus emere, periculum eorum omniũ faciundum erit, quorum in bello periculum fieri ſolet. *Equus bellator.* Ea ſunt, tranſilire foſſas, muros ſuperare, in prærupta euadere, de præruptis deſilire. Periculum quoque faciundum

C equitationis adcliuis, & decliuis, & obliquæ. Nam hæc omnia tum animum equi, num laborum tolerans; tum corpus, an ſanum ſit, explorant. Neque tamẽ reiici debet, qui nõ valde inſigniter hæc præſtat. Etenim plerique non eo deficiunt, quod præſtare nequeant, ſed quod harum rerum rudes ſint: quas ſi didiciſſent, & conſuefacti eſſent, & exercuiſſent, egregie præſtarent omnia; modo ſani ſint, minimeque vitioſi. A meticuloſis quidẽ equis cauendum. *Equus ſuſpicax & meticuloſus.* Nã qui valde trepidi ſunt, vt hoſtib. de ſe

D damnũ dari non ſinunt; ita ſæpenumero ſeſſorem quoque fruſtrati, grauiſſimas in difficultates cõiiciunt. Cognoſcendum etiã, num aliqua ſit in equo vel aduerſus equos, vel aduerſus homines ſæuitia, numque ſit implacabilis. Nã iſtæc omnia dominis moleſtiã creare ſolent Ceterum an frenum admittere, vel accipere ſeſſorẽ detrectet equus, cũ moribus aliis, multo magis etiã perſpicere quiſpiã poſſit, ſi equo iam defatigato, rurſus facere conetur, quæ ante equitationẽ fecerat. Quotquot ſane la-

E boribus ſemel obitis, alios deinde ſubire nõ recuſant: argumenta ſatis idonea tolerantis animi de ſe præbent. *Dotes equi boni.* Ad ſummam, pedibus bonis præditus, & mitis, & ſatis ad curſum celer, & qui tum velit, tum poſſit ſuſtinere labores, ac lubenter pareat: cũ vero credi par eſt, minimum exhibiturum moleſtiæ, ac in primis equiti ſalutis auctorem in rebus bellicis futurum. Quibus autem vel propter ignauiam frequẽti opus eſt incitatione, vel propter animoſitatem nimiam frequenti blandimento, & operoſa

F tractatione: hi & manibus equitis negotium faceſſunt, & in periculis animum perturbant. Enimuero quum quis equum iam ſibi probatum emerit, domúque deduxerit: ſtabulum quidem ea parte domus eſſe conuenit, vbi dominus equum frequentiſſime ſit conſpecturus: *Stabulum equi.* nec minus vtile, ſic equile ſtructum eſſe, vt non magis equi pabulum de præſepi, quam domini cibus è penu ſubtrahi furto poſſit. In hoc qui negligens eſt, mihi quidem ſeipſum negligere videtur. Etenim mani-

G feſtum eſt; dominum in periculis equo corpus ſuum credere. Neque dumtaxat habere prodeſt munitum equile propterea, ne furto pabulum auferatur: verumetiam quod ſtatim deprehendatur, ab equo pabulum non egeri. *Equi nauſea.* Quod vbi quis animaduertet, vel os abũdans humore, curationis indigere ſciat, vel equũ fatigatum, requietẽ poſcere: vel

vel crithiaſin aliumue quempiam morbum ſurrepere. Sunt autem vt in homine, ſic etiam in equo, ab initio ſanabiliora omnia, quã vbi occalluerint, neglectique per errorem morbi fuerint. Quemadmodum vero pabuli & exercitiorũ equi gerenda eſt cura, quo robuſtum ſit corpus: ſic etiam pedibus adhibenda diligentia. Stabula quidẽ humida, læuiaque, bonas etiam à natura corrumpunt vngulas. Oportet vero ne humida ſint, defluxum habeant, neue ſint læuia, lapides coniunctim defoſſos contineant, vngulis magnitudine reſpondentes. Nã ea ſtabula, præter indicatos vſus, equorum inſiſtentium pedes quoq; ſolidiores efficiunt. Deinde curatoris erit, vt equum è ſtabulo educat, vbi deſtringendus erit: & à prandio religet a præſepi, quo maiori cum voluptate veſpertinũ ad pabulum accedat. Rurſus vt ſtabulũ exterius quamoptime comparatum ſit, & equi pedes reddat robuſtiores, rotundorum lapidum in viis iacentium, libræque pondus habentium, plauſtra quatuor aut quinque paſſim ſubſternat, & ferro conſtringat, ne diſiungantur. Super hos inſiſtendo, tamquam in via lapidea, ſemper aliquam diei partem obambulet. Neque vero fieri aliter poteſt, quin vngulis perinde vtatur, ac in inceſſu, ſiue deſtringatur, ſeu pungatur. Ipſæ præterea pedum teſtudines à ſubſtratis hoc modo lapidibus ſolidiores redduntur. Quemadmodum autem vngularum haberi ratio debet, vt ſint firmæ: ſic etiam oris, vt tenerum ſit. Eædem vero res & hominis carnem, & os equi tenerum efficiunt. Ceterum & illud equeſtris viri nobis eſſe videtur, vt equorum curatorem habeat, ea callentem, quæ tractando ſint equo. Primum igitur huic ſciendum, numquam eius lori, quo equus ad præſepe ligatur, nodum id loci faciundũ; vbi verticale freni lorũ adplicatur. Quippe quum frequenter equus ad præſepe caput moueat, niſi lorum hoc abſque noxa circumdatum ſit auribus, cauſſam hulceribus ſæpenumero præbuit. Si vero hæ partes exulcerentur, tam ad frenandum, quam deſtringendum ſe difficiliorem vt præbeat equus, neceſſe eſt. Expedit etiam, curatori datum hoc eſſe negotij, vt equi ſtercus atque ſtramenta cottidie in vnum locum exportet. Etenim ſi hoc faciat, & ipſe moleſtia facile liberabitur, & eadem opera commodum equo adferet. Sciendum vero, debere curatorem equo capiſtrum quoq; circumdare, ſiue ad deſtrictionem, ſeu ad volutabrum educat. Immo ſemper, quoties equum ſine freno ducit, capiſtro eum cõſtringet. Quippe capiſtrum vt reſpirationem non impedit, ita mordendi facultatem adimit; adeoque circumdatum, equos ab inſidiis faciundis reuocat. Etiam ſupra caput adligandus eſt equus. Nam quidquid tamdem ob os moleſtum equo accidat, ſurſum iactare caput ductu naturæ ſolet. Itaq; ſi caput ſic adligatus iactet, magis laxat vincula, quam diſrumpit. Quum deſtringit equum curator, à capite quidem, & à iuba incipiat, quod fruſtra purgentur inferiora, ni partes eæ ſuperiores mundæ ſint: deinde reliquo corpore cunctis ad detegendas ſordes comparatis inſtrumentis ſic vtendum, vt erigantur pili, & pro ſitu eorum naturali puluis excutiatur. Spinæ vero pili nullo tangendi ſunt inſtrumento, ſed manibus fricandi, molliore ſque reddendi, prout à natura ſe inclinant. Sic enim hanc ipſam velut equi ſellam minime curator læſerit. Capur aqua debet abluí: quippe quum ſit oſſeum, ſi ferro vel ligno purget, equum dolore adfecerit. Iuba quoque anterior humectanda eſt. Nam quum prolixiores hi pili ſunt, vt equo cernendi facultatem non impediunt; ita repellunt ab oculis, quæ moleſtiam creare poſſent. Deos quidem ipſos exiſtimare conuenit, equo pilos hoſce dediſſe, magnarum aurium loco, quas aſinis & mulis, ad oculos tuendos, conceſſerunt. Eluenda quoque cauda cum iuba, quum omnino effici oporteat incrementa pilorum; caudæ quidem, vt equus hanc quam longiſſime porrigens, res moleſtas abigat; colli vero, vt ampliſſimum conſcendenti adminiculum præbeant. Quinetiam elegantiæ cauſſa conceſſæ ſunt a diis equo tam colli quam anteriores iubæ, cum cauda. Argumento eſt, quod equæ gregales non perinde ad coitum aſinos admittant, dum haſce comas integras habent. Ideoque coitus cauſſa tondent equas, quicumque cum eis aſinos coire volunt. Ceterum elui crura nolumus. Etenim vt nihil habet vtilitatis, ſic noxia eſt vngulis humectatio crurum cottidiana. Nimia quoque ſub aluo nonnumquam intermittenda ſordium abſterſio. Nam hæc in primis equo dolorẽ adfert, & quãto mundiores eæ partes fuerint tanto plura moleſtiam equo parientia ſub aluo ſeſe colligunt. Immo tametſi magnopere quis laboret in his expurgandis, vix tamẽ educi poteſt equus, quin mox immundis ſit ſimilis. Quapropter hæc omittenda ſunt. Crura quoque manibus ipſis deſtringi, ſatis eſt. Indicabimus etiam, quo pacto quis cum minimo diſcrimine ſuo, & equi commodo maximo, deſtringere poſſit. Quippe ſi eamdem in partem cum equo ſpectans, crura detergat: erit in periculo, ne tum genu, tum vngulam equus ori eius impingat. Sin aduerſam in partem oculos dirigat, & inter abſtergendum, extra crus ipſum, propter ſcapulam procumbens, defricet, nec mali quid ipſe patietur, & vngulam equi aperiens, habere teſtudinis curam poterit. Eodem modo poſteriora quoque crura detergat. Scire vero debet is, qui propter equum verſatur, tam hæc, quam alia, quæ fieri debent, minime ſic facienda, vt vel in equum aduerſum, vel auerſum eatur. Nam ſi conetur improbus eſſe, plus vtroque modo poterit equus, quam homo. Verum ſi quis à latere accedat, nullo cum diſcrimine ſuo equum tractare proliхe poterit. Quum ducendus eſt equus, vt eum a tergo ſequens ducas, propterea non probamus, quod qui ducit equum hoc modo, minime ſibi ab eo cauere poſſit; quum equo maxima facultas ſit, quidquid velit, agendi. Rurſus equum ſic condocefacere, vt ad longum lorum te præcedentẽ pone ſequatur, has ob cauſſas improbamus. Poteſt enim equus, in vtram partem velit, nocere: ſimulque poteſt ita ſe conuertere, vt aduerſum ſeſe ducenti obuiat. Et vero ſi plures equi hoc modo ducantur, qui fieri poſſit, vt à ſe mutuo abſtineant? At equus à latere duci conſuefactus, vt minime vel equis, vel hominibus nocere poterit, ſic etiã aptiſſime comparatus erit equiti, ſi quando conſcenſionem celerem vſus poſtulet. Vt autem recte curator etiam frenum immittat, primum ab equi latere ſiniſtro accedat, deinde habenas capiti circumiectas ſummis humeris imponat, & lorum verticale dextra ſuſtollat, ſiniſtra lupatos admoueat. Quod ſi equus admittet, manifeſtum eſt, adplicanda eſſe

Pedes equorum curandi.

Os tenerũ.

Curatoris equi officium.

Stercoris expurgatio.

Capiſtrum equi.

Adligandi equi ratio.

Equi deſtrictio.

Partes aqua eluendæ.

[illegible] iuba anterior.

Iuba ceteriſque pilis longiores.

Quomodo ducendus equus.

Immiſſio freni.

freni lora. Sin os minime diducat, admoto dentibus freno, maior ſiniſtræ manus digitus equi maxillæ inſerendus erit. Nam plerique, ſi hoc fiat, os pandunt. At vero ſi ne ſic quidem frenum admittat, propter eum dentem qui caninus dicitur, labrum premat. Etenim perpauci frenum non admittunt, ſi hoc eis accidat. Sciat hæc quoque curator: Primum, ne vnquam ducat equum habenis. Hoc enim efficit, vt equi alterutra maxillarum intractabiles euadant: Deinde, quantum à maxillis frenum diſtare debeat. B Nam frenum ſi nimis ſtringat maxillas, ſic ori callum obducit, vt ſenſum omnem amittat. Idem ſi nimis ad extremum os vſque demittatur, equo facultatem præbet, vt lupatum mordens, parere nolit. Et nequaquam equus huiuſmodi rebus exacerbãdus eſt, quum laborẽ ſubire debet. Quippe tantum in eo momenti ſitum eſt, vt equus frenum libenter accipiat; vt nulli ſit prorſus vſui, qui non admittit. At vero ſi non ſolum frenetur, quum ſubiturus eſt laborem; C verumetiam quum ad pabulum, & quum ex equitatione domũ abducitur: non mirum erit, ſi ſponte ſua frenum oblatũ arripiat. Expedit etiam, ſcire curatorem hominis in equum ſubleuandi rationem, more Perſico: vt tum ipſe dominus, ſi morbo debilitetur, aut ætas eius ingraueſcat, hominem habeat, à quo facile in equum adtollatur; tum alteri, ſi cui velit, eiuſdem opera gratificetur. Vnum hoc præceptum ad equos, vnus hic mos optimus eſt, vt equus iracunde numquam tractetur. D Nam ita nihil prouidet, ideoque ſæpenumero deſignat ea quorum neceſſe eſt aliquem pœniteat. Itidem quum equus aliquid ſuſpicando veritus, adire non vult quopiam; oſtendendum eſt ei, nihil eſſe terribile, præſertim ſi equus ſit animoſus: Sin autem, contrectet eques ipſe rem ſpecie terribilem, & leniter equum adducat. At qui verberibus cogunt, maiorem adhuc metum incutiunt. Putant enim equi, ſi quid moleſti tunc eis accidat; id ipſum à rebus, quas ſuſpectas habẽt, proficiſci. E Ceterum vbi curator equum tradit equiti cõſcenſuro, non improbamus id quidem, ſi poſſit equum ita ſummittere, quo facilis ſit adſcenſus: ſed ipſi tamen equiti putamus in hoc incumbendum exercitatione, vt vel equo ſe non præbente poſſit adſcendere. Nam equus aliàs alius offertur, & idem curator aliàs alij ſeruit. Iam quũ eques acceperit equum, ceu conſcenſurus; quid agere debeat, vt in equeſtri re tam ſibi quam equo plurimum commodet, litteris deinceps complectemur. F Primum ergo lorum ductorium, ab inferiori freni parte, vel ab anulo religatum, ſiniſtra manu apte prehendet; ea quidem laxitate, vt nec ad conſcendendum ſeſe ſubleuans, arreptis propter aures pilis; nec de haſta ſubſiliẽs, equum retrahat. Inde dextra prehendat habenas, in ſummis humeris depoſitas, vna cum iuba: ne quoquo modo conſcendens, os equi freno torqueat. Poſteaquam ſeſe ad conſcenſionem adleuarit, ſiniſtra corpus libret, ad dextrã porrigendo ſemet adtollat. Quippe ſi hoc modo conſcendat, nec à tergo deforme ſpectaculum præbebit. G Et faciet hæc inflexo crure, nec in equi ſpinam imponet genu; ſed in dextrum latus tibiam tranſiiciet. Vbi pedem iam circumegerit, tum deinde nates etiam in equum imponat. Sin eques forte ſiniſtra ducat equum, dextra teneat haſtam: vtile nobis eſſe videtur, vt etiam à latere dextro ſtudeat in

Iracunde cum equo non agendum.

Equi conſcenſio.

A equum inſilire. Nec aliud ſane quidquam heic diſcendum venit, quam quæ dextris antea corporis partibus faciebat, ea nunc vt ſiniſtris peragat: quæque tunc ſiniſtris, modo dextris faciat. Atque hanc conſcendendi rationẽ propterea laudamus, quod ſimul atque cõſcenderit, mox omnino ſit paratus, ſi forte ſubito cum hoſtibus ſit dimicandũ. Poſteaquã ſiue nudo in equo, ſeu in ephippio conſederit, non ſeſſionẽ velut in curru laudamus; ſed eam, quæ cruribus diuaricatis equitẽ quaſi erigit. B Sic enim femoribus equi firmius adhærebit. Et erectus, ſi quidem vſus ita poſcat, tum iacula validius emittere, tum ex equo ferire poterit. Debet etiã tibia cum pede remiſſius à genu demitti. Nam qui rigidum crus gerit, ſi quam in rem illud impegerit, mox fractum erit. At vero ſi fluxa ſit tibia, tametſi aliquid in eam irruat, ita cedere poterit; vt femur haudquaquam loco moueatur. Propterea ſui corporis eam partem vniuerſam, quæ ſupra coxas eſt, ita conſueſacere debet eques; vt quam C maxime ſit agilis. Nam hoc modo magis ad agendum aliquid comparatus erit, & ſi quis eum detrahere, vel impellere velet, minus titubabit. Ceterum vbi reſederit, primo conſuefaciundus eſt equus, vt tantiſper quietus ſit; dum, ſi quid erit opus, eques adtraxerit, & habenas æquales reddiderit, & haſtam ita ſumſerit, vt geſtari quam aptiſſime poſſit. Deinde brachium ſiniſtrum lateri admoueat. Hoc enim modo pulcherrime compoſitus erit equus, & maximum manus ipſa robur ha- D bebit. Habenas laudamus eiuſmodi, quæ ſint æquales; non fragiles, neque lubricæ, neque craſſæ: vt haſtam quoque, ſi ſit opus, excipere manus ea poſſit. Quum equo ſignificatum erit, vt progrediatur: pedetentim id facere incipiat, quod in eo minimum perturbationis ſit. Habenas ſiquidem equus caput paullo demiſſius geret, manibus eques ſurſum teneat: Sin erectior fuerit, deorſum. Sic enim formam equi quam ornatiſſimam efficiet. Secundum hæc ſi pergat equus inceſſu ſibi à E natura indito, abſque vlla prorſus moleſtia laxabit corpus, & lubentiſſime ſe conferet ad virgæ directæ curſum. Et quoniam à læua initium fieri, magis probatur; ſic inde potiſſimum incipietur, ſi poſt conſcenſionem, equo dextrum ordiente greſſum, eques ei ſignificet, ad virgam directam currẽdum eſſe. Quippe læuum ſublaturus, ab ea curſus initium faciet: quumque ad ſiniſtram conuertetur, inflexionem quoque ſic incipiet. Nam ita F comparatus à natura eſt equus, vt ſi conuertatur ad dextram, à dextris initium faciat: ſin ad ſiniſtram, à ſiniſtris. Equitationis id exercitium laudamus, quod * compedem vocant. Equos enim conſuefacit, vt vtraque maxilla conuertantur. Prodeſt etiam, curſum equitationis mutari; vt ambæ maxillæ pariter ad equitationis vtrumque latus reddantur idoneæ. Laudamus & porrectam in longum compedem potius quam circularem. Hoc enim modo lubentius ſe conuertet equus, iam recti curſus ſatur: pariterque fiet, vt ad cur- G ſum directum, & ad inflexionem ſemet exerceat: Sunt etiam in cõuerſionibus equi retinẽdi: Quippe nec equo facile, nec tutum eſt, in illa curſus celeritate paullo momento ſemet inflectere: præſertim ſi pauitum ſit lubricumue ſolum. Quum equum inhibebit, vt eum freno quam minime in obliquum adiget; ſic ipſemet cauebit in primis, ne in obli-

Modus in equo ſedendi.

Quæ iam inſidenti facienda.

Habenæ.

Habenas tenendi modus.

** πέδην.*

Equos conuertendi modus.

Inhibendi equi ratio.

in obliquum propendeat. Abſque quo ſit, leuem occaſionem ſuffecturam ſciat; vt humi tam ipſe quam equus procumbat. Poſteaquam conuerſione facta, directo proſpiciet equus; ad celeritatem eum excitet. Quippe manifeſtum eſt, in pugnis quoque conuerſiones vel perſequendi vel abſcedendi cauſſa fieri. Quapropter expedit, vt conuerſus ad celeritatem adſueſiat.

Equorum exercitia.

Vbi iam equus habere ſatis exercitij videbitur, vtile quoq; fuerit, quiete recreatum ſubito ſummam ad celeritatem inſtigari; ab equis tamen auerſum, non verſus equos: ac rurſus à celeri curſu, loco proximo quiete refici: quumque conſtiterit aliquandiu, denuo conuerſum incitari. Nam manifeſto patet, futurum aliquod aliquando tempus, quod horum vtrumque requirat.

Vbi deſcendendum poſt exercitia.

Quum deſcendendum erit, nec inter equos vmquam id fiat, nec in hominum cœtu, nec extra curſus equeſtris ſpatia: ſed vbi laborem equus ſubire cogitur, ibidem & quietem conſequitor.

Ad quos curſus equus adſueſaciendus.

Et quia nonnumquam equo currendum erit per loca decliuia, mõtuoſa, obliqua; nonnumquam tranſiliendum, nonnumquam exſiliendum, alicubi deſiliendum: ad hæc prorſus omnia tam ipſe quam equus inſtitui debet, & exerceri. Nam alter alterutrius hoc modo ſaluti conſulet, ac maiori eſſe vſui videtur. Si quis autem bis à nobis eadem dici putat, qui prius expoſita nunc repetamus, non hæc bis dici ſciat. Etenim in emtione periculum fieri iubebamus, an hæc præſtare poſſet equus: nunc quemque dicimus inſtituere debere ſuum, adeoque litteris prodemus, qua ratione ſit inſtituendus.

Ad tranſiliendum aſſueſactio.

Debet enim eques, ſi rudis omnino ſit equus tranſiliendi, prehenſo loro ductorio deorſum abiecto, prior ipſe foſſam tranſire: deinde lorum adducendo, equum vrgere, vt tranſiliat. Si nolit, cum flagello quiſpiam, vel baculo, verba ſummis viribus inferat: quo fiet, vt non ipſum dumtaxat ſpatium tranſiliat; ſed etiam vlterius, quam oporteret. Neque deinceps vllis opus erit verberibus, ſed ſi quem à tergo tantum viderit accedentem, ſaltabit. Poſteaquam in hunc modum conſueſactus fuerit ad tranſiliendum, etiam equo conſcenſo pergendum ad foſſas, primo minores, mox ampliores. Quumque iam ſaltaturus eſt, eques ei ſubdat calcaria. Conſimili modo, quum eum conſueſaciet, vt ſurſum deorſumue ſaltet, calcaribus feriat. Quippe ſi hæc omnia totius corporis impulſu faciat, cum maiore tam ipſius equi quam ſeſſoris ſecuritate res ſuccedet; quam ſi vel in tranſiliendo, vel ſurſum ſaltando, vel deſiliẽdo, poſteriori parte corporis deficiat.

Curſus per decliuia.

Ad decliuia primum equus in ſolo molliore conſueſaciendus eſt, ac tandem, quum eius vſum habuerit; multo libentius per decliuia quam adcliuia curret. Quod autem nonnulli metuunt, ne, ſi agantur equi per decliuia, rumpant armos: animo ſint otioſo licet, præſertim vbi cognouerint, Perſas & Odryſos vniuerſos, per decliuia curſu certantes, equos non minus ſanos habere, quam Græcos.

Perſarum & Thracũ per decliuia curſus.

Nec item omittemus, qualem eques ad hæc ſingula ſeſe exhibere debeat. Etenim ad primum equi repente proruentis impetum, antetius ei procumbẽdum eſt. Nam minus hoc modo tergiuerſabitur equus, ſeſſoremue ſurſum iactabit. Mox quũ equus à curſu reuocatur, ſemet erigat. Sic enim minus ipſe quaſſabitur. Quum tranſilienda eſt foſſa, vel in locum adcliuem pergen- A dum, non malum fuerit, iubam arripere, ne ſimul equus & iniquitate loci, & freno grauetur. Verſus decliuia ſe reſupinet eques, ne præceps tam ipſe quam equus, deorſum feratur.

Equitationum modi & loca mutanda.

Rectum quoque fuerit, alias in aliis locis, modo longiores, modo breuiores decurſus equeſtres inſtitui. Nam minus & hæc ingrata ſunt equo, quam ſi ſemper in eiſdem locis, conſimilique modo fiant equitationes. Et quoniam eum, qui omnimodo diuerſis in locis equum citato curſu agit, neceſſe eſt eius recte B tractandi peritum eſſe; nec minus, vt armis ex eo commode poſſit vti: nequaquam vituperanda venit rei equeſtris inter venandum exercitatio, locis iis quæ tum idonea ſunt, tum feras habent.

Exercitia equeſtria venationum.

Pugna ſimulata.

At vbi hæc deſiderantur, bonum quoque fuerit exercitium, ſi ex conuento de duobus equitibus alter in equo per loca varia fugiat, haſtamque auerſam tenens ſeſe ſubducat, alter rotundis iaculis inſtructus, & haſta ſimilem in modum facta, perſequatur: ac ſicubi fugientem adtingat ex interuallo ia- C culis reſpondente, iſtæc in eum rotunda coniiciat; ſin intra ictum haſtæ, feriat ita deprehenſum. Bonum etiam, quum aliquando alter in alterum irruerit, tracto ad ſe aduerſario, mox eumdem ab ſe repente protrudere. Nam ad hominem ex equo deiiciendum hoc pertinet. Faciet etiam is recte, qui trahitur, ſi equum abigat. Id enim faciens, citius trahentem deiecerit, quã ipſe ceciderit. Quod ſi aliquando contingat, vt dum caſtra caſtris obiiciuntur, equites alteri aduerſus alteros prodeant, D & tum aduerſarios perſequantur ad hoſtilem vſque phalangem, tum ad ſuam vſque refugiant: heic etiam ſcire prodeſt, quam quidem diu quis haud procul à ſuis abeſt, recte ac tuto facturum, ſi equo inter primos conuerſo, totis hoſtes viribus vrgeat: verũ vbi propius ad eos acceſſerit, equum in poteſtate retineat. Nam credi par eſt, eum hoc modo maximam habiturum facultatem lædendi hoſtes, à quibus ipſe viciſſim lædi nequeat.

Homines oratione, Equi docendi gratificando & caſtigando.

Enimuero Dij conceſſerunt hominibus, vt ab ho- E mine, quæ fieri debeant, oratione doceantur: eadem oratione conſtat equum doceri non poſſe. Verum ſi viciſſim ei rem gratam feceris, vbi quid ipſe tui ex animi ſententia peregerit; ac rurſus, quum inobediens fuerit, caſtigaueris: hac in primis ratione didicerit in iis obſequi, quæ fieri oporteat. Ac breue quidem iſtud eſt dictu, ſed per vniuerſam ſeſe rem equeſtrem porrigit. Nam frenum equus accipiet lubentius, ſi eo admiſſo, commodi quidpiam ſubſequatur. Idem & tranſiliet, F & ſaltabit ſurſum, & in omnibus aliis obſequetur; ſi, quum imperata fecerit, aliquam requietẽ exſpectabit. Et hactenus quidem expoſuimus, qui fieri poſſit, vt minime circumueniatur, qui pullum & equum emit; eumdemque tractando, minime corrumpat: præſertim ſi exhibendus ſit equus, iis dotibus præditus, quas eques ad pugnam deſiderat. Opportunum vero fortaſſe fuerit, hoc quoque perſcribi; ſi cui contingat animoſiore vti equo, vel ignauiore, quam oporteat: quonam modo poſſit G vtroque rectiſſime vti.

Animus equi.

Quo modo tractandi equi animoſi.

Primum ergo ſciendum, id animũ in equo eſſe, quod ira ſit in homine. Quemadmodum igitur hominem minime quis ad iram commoueat, ſi neque verbis proferat aliquid rei moleſtæ, neque faciat: ita nec equum animoſum *irritabit* vllo modo, qui eum non læſerit. Ac ſtatim quidem in ipſa conſcenſione danda eſt opera, vt

in adſcendendo nulla quis equum adficiat moleſtia. Poſtea vero, quam conſcenderit; equo longius ad téporis ſpatium ſubſiſtere iuſſo, quam fieri ceteroquin ſoleat, ita deinde placidiſſimis ſignis eum promoueat. Hinc ab inceſſu lentiſſimo primordia capiens, ad celeriorem ea ratione perducet; vt equus ipſe minime ſentiat, incitatiore ſe motu progredi.

Nihil repente imperandum equis animoſis.

Si quid equo repente velit imperare, ſciat equum animoſum repétinis rebus haud aliter perturbari; ac ſoleat homo, qui repente aliquid vel adſpexit, vel audiuit, vel ſenſit. Quod ſi pergentem celerius equum animoſum à progreſſionis impetu reuocare volueris, non eum ſubito retrahere debes; ſed placide frenum adducens, vt conſiſtat, non cogendo, ſed mitigando efficies. Prolixis etiam agitationibus mãſuetiores euadunt equi, quam crebris conuerſionibus: eædemque ſi placide conficiantur, equum animoſum longiore ſpatio demulcent ac mitigant, ſine vlla concitatione. Si quis autem exiſtimat, equum ſe mitem redditurum, ſi eum celeri & prolixa equitatione fatiget: contrarium ſtatuit ei, quod conſentaneum eſt.

Equi cauenda iracundia.

In talibus enim vim adhibere nititur equus animoſus, & in hac ira, inſtar hominis iracundi, ſæpenumero ſeipſum & equitem grauiſſimis malis adficit. Retrahendus etiam equus animoſus a velociſſimo curſu, nec vllo modo permittendum, vt propter alium equum ad certamen adigatur. Nam fere qui maxime contentioſi ſunt, ferociſſimi euadunt.

Animoſorum equorum frena.

Læuia quoque fræna his aptiora, quam aſpera. Si tamen & aſperum immittatur, efficiendum erit laxitate, vt læui ſimile videatur. Expedit etiam, vt aliquis ſeſe conſuefaciat in primis ad inſidendum equo feroci, abſque corporis motu, atque vt equum alia parte nequaquam attingat, quam quibus partibus eum tutioris inſeſſus cauſa contingimus. Sciri autem debet hoc quoque præceptum, * compreſſorum quidem labiorum ſono equos mitigari: * clocitatione vero excitari.

** ποππυσμὸς hic eſt.*
** hic κλωγμός.*

At ſi quis ab initio poſt clocitationé gratiora, poſt editum ore compreſſo ſonum moleſta quædam exhibeat: ſic conſueſcet equus, vt ad oris compreſſi ſonum excitetur, clocitatione mitigetur. Eadem igitur ratione tam ad clamores, quam ad tubæ ſonitum, ſic accedere debes; vt nequaquam equo ſpeciem perturbati præbeas, nec eidem turbulenti quiddam offeras. Immo quantum eius fieri poterit, & quieſces id temporis, & matutina veſpertinaque pabula, ſiquidem id fieri liceat, offeres.

Equus nimis ferox bello inutilis.

Optimum vero conſilium hoc fuerit, ne quis equum nimis ferocem, ad bellum ſibi comparet. De ignauo autem equo ſatis equidem arbitror hoc fore, ſi huic omnia contraria facienda ſcribamus iis quæ animoſo adhibenda conſulimus.

Vt equus ſit ſpectabilis, quid agendum.

At ſi quis equo ad bellum idoneo ſic vti voluerit, vt etiam magnificentior ſit & ſpectabilior inceſſus: is ſeſe cohibere debet, ne vel os freno contorqueat, vel calcaria ſubdat, vel equum flagello cædat: quibus pleriſque faciundis, magnam ſe gloriam adipiſci putant. Iſti autem homines animi ſui ſententiæ contraria faciunt omnia.

Os equi ſurſum trahere.
** Calcaria & flagella inutilia.*

Quippe dum ora ſurſum trahunt, equos, qui ante ſe proſpicere debebant, cæcos reddunt: dum calcaria ſubdunt, & flagellis cædunt, eum terrorem incutiunt, vt non ſine periculo perturbentur: quæ ſane ab iis equis fieri ſolent, quibus equitatio maxime moleſta eſt, quique fœda viſu, non præclara quædam faciunt. Verum

A ſi quis equum ita condocefecerit, vt laxiore freno incedat, & ceruicem adtollat, & eamdem mox à capite recuruet: is facile ab eo impetrabit, vt faciat, quæ ceteroquin cum voluptate, & quidem exſultans facit.

Equi ad equas accedentis ſpecies.

Equum autem ita cum voluptate facere, hoc intelligi argumento poteſt. Mox enim, quum ad alios equos acceſſerit, ac præſertim ad equas, ſublimem admodum ceruicem gerit, & maxime caput, truci cum adſpectu, incuruat: crura mollius adtollit, caudam ſurſum porrigit. B Quamobrem quum equum ad ea præſtanda perducit, quæ ipſemet equus effingendo repræſentat, quoties pulcherrimum ſeſe ſpectandum exhibet: is nimirum efficiet, vt cum voluptate incedat equus, & magnificentiam præ ſe ferat, & terribilis ſit, & ſpectabilis. Quæ ſane quonam modo putemus effici poſſe, nunc commemorare conabimur.

Frena duo.

Primum ergo nó pauciora duobus habere frena conuenit. Eorum alterum læue ſit, & rotulas habeat grandiores; C alterum rotulas graues ac depreſſas, cum echinis acutioribus: vt quum hoc deprehenderit, aſperitatem moleſte ferendo, dimittat; quum viciſſim læuius illud acceperit, voluptatem ex eius læuitate percipiat, & prorſus eadem immiſſo læui præſtet, ad quæ præſtando freno aſperiori adſuefactus erat. Sin læuitate contemta, frequenter in ipſum frenum incumbere velit: non abs re maiores addimus læui rotulas, vt dum per eas os pandere cogitur, lupatum admittat. Poteſt etiam frenum aſperius variari tum implicando tum extendendo.

Frena ſint mollia, non rigida.

D Quotquot autem frena fuerint, omnia mollia ſunto. Quippe rigidum quacumque parte prehenderit equus, totum maxillis tenet; quemadmodum ſi veru quiſpiam quacumque ſui parte prehenderit, totum ſuſtollit. Alterum vero non aliter, atque catena, qua parte tenetur, ea ſola non flectitur, quum reliquum penſile ſit. atque id loco cedens, dum ſemper in ore captat equus; lupatum à maxillis dimittit. Eam ob cauſam in medio quoque de ipſis axibus anuli ſuſpendi ſolent, vt hos E lingua dentibuſq; prenſans, frenum maxillis corripere negligat.

Quod frenum molle, quod rigidum.

Quod ſi quiſpiam ignorat, quidnam mollities, quidue rigiditas freni ſit, hoc ipſum quoque perſcribemus. Eſt enim molle, quum axes commiſſuras ita latas ac læues habent, vt facile flecti poſſint. Adeoque omnia, quæ axibus circumponuntur, ſi patula ſint, & non condenſa, pro mollibus haberi debent. Si vero quælibet freni partes difficulter & diſiungantur, & viciſſim in ſe redeant: hoc ſcilicet eſt, frenum eſſe rigidum. F Qualecumque vero ſit, cuncta quidem hæc cum eo præſtari oportet, ſi talem quis equum exhibere velit, qualem diximus.

Oris impulſio.

Os equi ſurſum impellendum, neque nimis duriter, vt caput ſurſum iactet, neque nimis remiſſe, vt non ſentiat. Poſteaquam excitatus hoc impulſu, ceruicem adtollit: mox frenum ei remittendum, atque in rebus etiam ceteris, quemadmodum perpetuo monemus, ſicubi recte obſequatur equus, viciſſim ei gratificandum.

Vt equi maxime à ſeipſis excitentur.

Vbi quis equum animaduertet de- G lectari tum ceruicis elatione, tum illa laxitate: nihil ei moleſti exhibebit, quaſi ad ſubeundum laborem cogere velit: ſed ita demulcebit, quaſi ſi quietem ei ſit conceſſurus. Sic enim animo confidentiſſimo ad agitationem celerem accedet. Ac delectari celeritate curſus equum, hoc argumento eſt. Quippe ſi fuga euaſerit, non pedetentim pergit,

Nihil vltra modũ agendum.

pergit, ſed currit. Sic enim à natura comparatus eſt, vt voluptatem hinc capiat; niſi quis forte cogat vltra, quam commodum ſit, currere. Quod ſi modum aliquid ſuperet, quidcumque tamdem illud ſit, nec equo, nec homini gratum erit. Ceterum vbi cum ſplendore quodam productus fuerit ad decurrendum, par eſt credi, ſic eum priori exercitatione conſuefactum, vt poſt inflexiones maiore cum impetu proruat. Verum ſi quis equo ad hoc inſtituto, pariter & frenum adducat, & ſignum quoddam inſtigationis edat: freno quidem preſſus . . . . . at inſtigationis imperio concitatur. Ac pectus quidem anterius protendit, crura vero præ iracundia ſuſtollit altius, non mollia tamen. Nequaquam enim excandeſcentes equi crura magis habent mollia. Si vero quis equo in hunc modum excitato, frenum remittat; ibi præ gaudio, quod reſpectu laxitatis lupato ſe liberatum putet, ſpecie quadam exſultabunda, cruribuſque mollibus ſuperbiens fertur, omnino repræſentans eam venuſtatem, quam erga equos alios præ ſe ferre ſolet. Ac talem qui ſpectãt equum, & liberalem adpellant, & ſpõtaneum, & equeſtrem, & animoſum, & ſuperbum, adſpectuque tam iucundum quam trucem. Et hactenus quidem illis, qui fortaſſis ea deſiderabunt, hæc præſcripta ſunto.

Equus põpoſus.

Si quis autem equo ad pompam idoneo, & erigendi ſe perito, & ſplendido velit vti: ſciat, non abs quouis equo poſſe talia præſtari, ſed requiri, vt magnus in tali ſit animus, cum corpore valido. Quod autem plerique putant, eum, cui crura ſint mollia, corpus etiam poſſe facilius adtollere, minime ſic comparatum eſt: ſed potius, qui molles, ſuccinctos, validos lumbos habet, (& lumbos héic dico, non caudam verſus porrectos; ſed qui exiſtunt inter latera & coxas, ad ilia:) ſub anterioribus non exiguo ſpatio collocare poſteriora crura poterit. Si quis igitur equum pedes ita ſubiiciẽtem freno ſurſum impulerit, partibus ille poſterioribus in talos ſeſe flectit, & corpus anterius ſic erigit; vt è regione conſiſtentes & aluum, & pudenda conſpiciant. Quæ ſane quum facit, frenum ei remittendum erit: vt quæ ab equo pulcherrima præſtantur, ea tum faciat lubens, tum ſpectatorum iudicio facere videatur. Sunt quidem nonnulli, qui equos ad hæc quoque conſuefaciunt; dum partim eos virga ſub talos feriunt; partim aliquem ad latus currentem baculo femora verberare iubent. Verum nos optimum hoc eſſe præceptum arbitramur, vt, quod ſemper dicimus, vbicumque voluntati equitis paruerit, viciſſim id perpetuo ſequatur, vt equo requieſcendi copia fiat.

Facti generoſi non coguntur.

Nam quæ per coactionem facit equus, vt Simo quoque tradit, ea neque nouit ipſe, neque magis decora ſunt; quam ſi quis hiſtrionem flagris atque ſtimulis excitet. Quippe multo plura præter decorum, quam cum laude faciet, tum equus, tum homo, cui quid eiuſmodi continget. Proinde qui dotes omnino pulcherrimas & ſplendidiſſimas habet equus, eas ſignis datis exhibere debet. Quod ſi etiam tum, quum exercetur, ad ſudorem vſque copioſum agitetur; quum vero. quam honeſte ſemet erexerit, ſtatim deſcenſio fiat; & frenum detrahatur: omnino futurum ſciri debet, vt deinceps ad erigendum ſeſe nõ inuitus accedat. Atque in equis huiuſmodi ſane tam Dij quam heroës equitantes pingi ſolent: & homines, qui eis dextrè vtuntur, magnificentiam quamdam præ ſe ferunt.

Quanti ſit equus erigendi ſe peritus.

Et vero is equus, qui ſemet erigit, tantopere ſiue pulchrum quiddam eſt, ſeu admirabile, ſeu ſuſpiciendum: vt oculos omnium ſpectatorum, tam iuuenum, quam ſenum, in ſe coniectos detineat. Nemo quidem certo vel ab eo diſcedit, vel ſpectando defatigatur, dum præclaram hanc ille ſpeciem ſuam exhibet. Ceterum ſi cui talem equum habenti vſuueniat, vt vel tribui eum imperio præſit, vel equitum magiſter fiat; illi non in hoc erit incumbendum, vt ipſe ſolus ſit ſplendidus; ſed multo magis vt vniuerſum agmen, quod eum ſequitur, ſpectatu dignum adpareat. Quamobrem ſi, quod in equis eiuſmodi maxime laudatur, præcedat equus quiſpiam, qui corpus ad inſignem altitudinem motu creberrimo ſuſtollens, lente tamen admodum progrediatur: nimirum eueniet, vt equi ceteri pedetentim hunc ſequantur Ex hoc autem ſpectaculo quid conſequi ſplendidum poſſit? Sin equo concitato, neque nimis celeriter, neque nimis tarde præcedat; ſed ea ratione qua equi maxime fiunt alacres, & truces, & ſpeciem ad laborem obeundum maxime decentem induunt: tum vero neceſſe eſt, vt ingens ſtrepitus, ingens equorum hinnitus, & narium flatus adſit. Ideoque non ipſe tantummodo, ſed vniuerſus etiam comitatus haud abs re ſpectabilis erit.

[illegible]

Enimuero ſi quis equum feliciter emerit, & ſic educet, vt labores ſuſtinere poſſit, & eodem recte vtatur in exercitiis ad rem militarem conſuefacientibus, in equitationibus oſtentationis cauſſa comparatis, in certaminibus denique bellicis: quid huic impedimento ſit, quominus equos maioris efficiat pretij, quam eos acceperit; neque dumtaxat equos bonitate celebres habeat, verum etiam ipſe propter equeſtris rei cognitionem in ore ſit omnibus, niſi diuina quædam vis obſtet?

Equitis armatura.

Placet etiam perſcribere, quonam modo armatus eſſe debeat, qui aliquod in equo periculum ſit aditurus Primum dicimus, debere loricam ſic eſſe factam: vt corpori reſpondeat.

Thorax qualis eſſe debeat.

Aptam quidem hanc, corpus ipſum geſtat: nimis verò laxam, humeri ſoli ferunt. Sin valde ſit anguſta, non armatura, ſed carcer eſt.

Tegumẽtum ceruicis.

Et quia ceruix quoque de partium illarum numero eſt, quæ letaliter petuntur: dicimus huic etiam tegumentum ex ipſa lorica ſe porrigens, eſſe conficiundum, quod ceruici reſpondeat. Id enim tum ornamento erit, tum ſi recte fabricatum ſit, equitis ipſius faciem ad nares vſque, quum ita libuerit, excipiet.

Galea.

Galeam ducimus optimam, quæ Bœotij ſit operis. Hæc enim maxime tegit, quidquid extra loricam eminet nec proſpectum impedit. Ipſa lorica ſic fabricata ſit, ne vel ſeſſioni, vel inclinationi ſit impedimento. Ad inguen & pudenda, & vicinas vndique partes, tales ac tot pinnæ ſunto: vt iſtæc membra tegant.

Chirotheca ſiniſtra.

Et quoniam ſiniſtra quoque manus inutilem reddit equitem, ſi læſa fuerit: inuentam & huic probamus armaturam, quam manum vocant. Nam & humerum hæc obtegit, & brachium, & cubitum, & quidquid habenis eſt contiguum: eademque tum extendi tum contrahi flexu ſuo poteſt. Præterea partem illam ſub alis, qua lorica deficit, tegit. Dextram ſuſtolli neceſſe eſt, ſiue quis telum emittere, ſiue plagam inferre velit. Quapropter auferri debet à lorica, quidquid heic impedimento futurum eſt: eiuſque loco pinnæ in nexibus adplicatiles ſint, quæ cum

[A] manu exporrecta ſimiliter & ipſæ explicētur; cum réducta, claudantur. *Brachij tegumentum.* Quod brachio inſtar ocreæ ſolet apponi, rectius ita nobis ſuffecturum videtur; quam ſi ad ipſam armaturam ſit religatum. Pars dextræ, quæ hac ſublata nudatur, iuxta loricam munienda vel loreo vel æreo integumento: abſque quo ſit, periculoſiſſima ſui parte præſidij nihil habebit. Quia vero ſi quid equo mali accidat, eques ipſe totius periculi ſit particeps: neceſſe eſt equum etiam, frontis, & pectoris, & laterum integumentis armari. *Equi frontalia, pectoralia, lateraria.* [B] Simul enim hæc femoralium equiti vicem præſtant. Omnium vero maxime tegenda equi ſunt ilia, quod eorum, cotero-quin etiam tenerrimorum, valde letalia ſint vulnera. Poſſunt autem ephippio tegi. Debet illud etiam lorum, quod ephippium conſtringit & continet, ſic eſſe conſutum, vt tutius eques ipſe ſedeat, & equi tamen ſella non lædatur. Ac partibus quidem ceteris hæc tam equi quam equitis armatura fuerit. *Tibiarum equitis & pedum tegumenta.* [C] Tibias vero, ac pedes, conſentaneum eſt extra femoralia propendere: quibus ſua non deerit armatura, ſi ocreæ de corio factæ fuerint, ex quo ſoleæ conficiuntur. Sic enim pariter & tibias armabunt, & calceorum loco pedibus erunt. Et hæc quidem arma ſunt, quæ nos ita muniunt; modo Deos propitios habeamus, vt nō lædamur. *Arma offendendis hoſtibus.* Verum ad hoſtes lædendos, potius machæra no-

[A] bis, quam enſis, probatur. Nam quum eques in ſublimi ſit, maior vis erit in plaga copidis, quam enſis. Haſtæ perticalis loco, quum ea fragilis ſit, nec commode geſtetur, potius corneas tragulas duas probamus. Nam harum alteram peritus eques eiaculari, altera ſic vti poteſt, vt eam vel in aduerſum, vel ad latera, vel à tergo contorqueat. Præterea firmiores ſunt, quam haſta, magiſque portatiles. *Eiaculandi ratio.* Eiaculationem teli probamus eam, quæ longiſſimo ſit ſpacio. Sic enim tempus ipſum magis permittit, vt temet auertas, aliudque telum ſumas. [B] Paucis etiam perſcribemus, quænam optima ſit emittendi teli ratio. Quippe ſi quis partes læuas anterius protendens, dextras autem reducens, ex ipſis femoribus ſemet erigendo, cuſpidem nonnihil attrectam emiſerit: omnino fiet, vt impetu vehementiſſimo, longiſſimeque telum feratur: atque idem rectiſſime feriet, ſi dum emittitur, ipſa cuſpis ſcopum ſemper ſpectet. Atque hæc quidem equiti vulgaria à nobis monumenta, præceptiones, exercitia, [C] præſcripta ſunto. Quæ autem ſcire par ſit, & facere magiſtrum equitum; alio libro eſt declaratum.

EXPLICIT LIBER de re Equeſtri.

ADPENDICIS XENOPHONTEAE FINIS.

ÆMILI.

ÆMILII PORTI, FRANCISCI PORTI CRETENSIS, F. IN OMNES XENOPHONTIS Libros Notæ.

Singularum paginarum numeri notis arithmeticis ordine notantur, & literæ A.B.C.D.E.F. paginæ partem indicant.

PAg. 6 C. Εὐπειθέσι. Proculdubio εὐπειθέστατοι, nomen εὐπειθεῖς, legendum, i. obedientiſſimi, vel, obtemperantiſſimi, vel ſumma obedientia præditi. Veræ ſunt rationes, quas doctiſſimus Leunclauius affert, pag 1021.1022 1023. Quare tanti viri auctoritatem ſequutus, quoſdam Sophoclis verſus emendare non dubitarim. In Antigone, pag. ex Henrici Stephani typis 223.

Τὸ μὴ πειθαρχεῖν τοῖς ἀπειθοῦσιν καλὰ.

Scholia Græca. λείπει ὁ δεῖ. δεῖ τὸ μὴ ὑπείκειν, μηδὲ συγχωρεῖν τοῖς ἀπειθοῦσιν. ἔλεγε δὲ ἐν τῷ παιδὶ, πῶς. At in textu quidem legendum, τοῖς ἀπειθοῦσιν. In ſcholiis verò, pro πῶς, fortaſſe πάσιν, ſcribendum, à πάω.

Idem Soph. in eadem fabula, pag. 230. 4. ἀπειθοῦσιν habet, pro ἀπειθοῦσιν. Item pag. 241.4 pro ἀπειθήσαντα, ſcribendum ἀπειθήσαντα. Idem in Trachiniis, pag 373.5. pro ἀπειθεῖς, ſcribendum ἀπειθεῖς. Item pag. 374. 3. pro ἀπειθεῖς, legendum ἀπειθεῖς. Item pag. 374.18 pro ἀπειθῶ, legendum ἀπειθῶ. quod manifeſtè patet ex præcedenti verſu, cuius hæc ſunt verba,

Πιθοῦ· τὸ δὴ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοί,

Quibus opponit,

Συνεργοὺς ἀπειθῶ, τὴν πάρος συγχεῖ χάριν.

Quanquam fortaſſe quis propter illud præcedens πιστεύσαντα, dixerit ἀπιστῶ ſcribendum. Quod ſenſum non ineptum habet. πιθέσθαι)(ἀπειθῶ. πιστεύω)(ἀπιστῶ. Idem Soph. eadem pag. paulo
D poſt,

----- ἀνά τι θεῶν ἄρχει

Μηδ' ὁ ἀπειθήσαντι τοῖς ἐμοῖς λόγοις. Hîc ſi ἀπειθήσαντι retineas, ſignificabit τὸ ἀπιστήσαντα, qui fidê habere noluit. Si verò ſcribas ἀπειθήσαντα, idem valebit ac τὸν ἀπειθήσαντα, qui parere noluit. Idem in Philoctete, pag. 429. 3. Philoctetes eſt qui loquitur, & ſecum ipſe conſultat, vtrum Neoptolemi verbis fidem habere, ac obtemperare debeat, an non. Quare in has voces erumpit.

Οἴμοι, τί δράσω; πῶς ἀπειθήσω λόγοις; Sed vtro modo legendum cenſeas, atque rem accipias, ex vtraque lectione commodus ſenſus elicitur. Quare hoc ſaltem loco nihil temere mouendum. Quamuis autem neque πιθῶ, neque πιθέω, pro πείθω & πείθομαι dicatur (vt à peritiſſimo linguæ Græcæ viro iam obſeruatum pag. 1023 B.) tamen & πιθῶ, & πιθέω dicitur. Sed illud quidem eſt aoriſti ſecundi actiui, à πείθω. Nam vt à λείπω, ἔλιπον, λιπῶ, ſic etiam à πείθω, ἔπιθον, πιθῶ, rectè dici poteſt. Hoc verò πιθέω, eſt aoriſt. 2. medij, vt ab ἐπιθόμην, τὸ πιθέσθαι, ſic ab ἐπεπιθόμην, τὸ πεπιθέσθαι. Quinetiam apud

A poëtas ſæpe reperias τὸ πιθέω, ῶ. circumflexum, pro grauitono πείθομαι, pareo, morem gero, obtempero. Homerus Iliados Δ. pag. ex Criſpini typis 151.14.

Μηδ' ἄρα ἀφείς ταῦτα πιθήσῃς.

Idem Iliados. 1. pag. 311. 2.

Ἀλλ' ἐμοὶ ἀπειθέων, ὅπως ὑπερχαλίφρονι πιθέωσιν.

Hoc autem verbum circumflexum ab aoriſt. 2. ἐπιθόμην poeticè formatur. Nam apud orationis ſolutæ ſcriptores hoc non reperitur, quod ego
B ſaltem legerim, ac obſeruarim. Interdum idem valet ac τὸ πίσυνος, fretus. Heſiodus, ἀνέμοισι πιθήσας, ventis fretus, ventis obtemperans, ventis cedens, iiſque morem gerens. Nam hoc vtroque modo iam rectè verti, ſumique poteſt.

Pag. 31. E. Ἀπειθέστεροι. Hæc lectio eſt bona Quare nihil mutandum. Sic & Plutarchus ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς. Καταμαθοις δ' ἂν ὡς αὐτόμολοι, καὶ πλεονέκται ὑπομένει, καὶ πάσης ἀρχῆς. Ab hoc igitur poſitiuo αὐτόμολος (quod ab αὐτὸ deductum) compara-
C tiuus iſte formatur, αὐτομολώτεροι, cujus interpretatio ad marginem videtur notata, ἀπειθέστεροι, & ἀπειθέστεροι, quod hæc magis vſitata videantur.

Eadem pag. E. Περὶ ὧν σὺ βούλῃ δεινῶς φρόνιμος εἶ. Huc opportunè referri poſſunt elegantes Æſchyli verſus de Amphiarao vate ſcripti ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, pag. ex H. St. typis, 100.

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,

Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,

Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Contra verò Minerua Eumenidum choro dicit. ἐν ταῖς Εὐμενίσιν Æſchyli, pag. 186.

Κλύειν δίκαιος μᾶλλον, ἢ πρᾶξαι θέλεις. Vide infra. pag. 732. A.

Pag. 36. A. Οἱ λαγοὶ) Si codices mendo carent, τὸ ι ἀδηλῶς, καὶ ἰωνικῶς ex diphthongo ſublatum dices. Nam alioqui οἱ λαγῷ, pro communi οἱ λαγωί, nomen, οἱ λαγωοί ſcribendum videretur, vt οἱ Μενέλεῳ, pro οἱ Μενέλαοι. ſic pag. 37. D. λαγῷ, pro λαγών. Euſtath. tamen hac de re paucis iſta tradit, λαγοὶ δὲ λαγῷ τῆς
E ἀττικῆς παλαιότητος ἀμφότερα κεῖται ἐν χρήσει. Quare nihil ἀδεῶς ἑκατέρων τῶν τῆς παλαιᾶς γραφῆς recentioribus eſt innouandum.

Pag. 40. D. Ταῖς ὑμετέραις. Sic & in ſuperiore editione ſcribitur, & in vtraque Verſio Latina habet, arma veſtris ſimilia. Verùm, noſtris eſt dicendum, alioqui ταῖς ὑμετέραις eſſet ſcribendum. At ex præcedentibus illis verbis, ὡς τοίνυν ὅπλα ἐοικότα τοῖς Περσῶν τοῖς ἀρίστοις, ὥσπερ ἡμεῖς ἔχομεν ἔχοντες οἱ ἄλλοι ὑμῖν, &c. facilè conijcies non ὑμετέραις,
F at ἡμετέραις legendum, &, noſtris, vertendum. Hoc ipſum & ex ſequentibus apparet. Sic enim ipſe Cyrus infra pag. 41. C. ad Perſas verba faciens,

A dicit, ἔχειν δ' ὑμᾶς χαλκᾶ ὅπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν. Latina verſio, armis, qualia noſtra ſunt. Quamuis autem hoc parui momenti videatur eſſe, nequaquam tamen eſt aſpernandum. Nam vel minima orationis particula, quæ fuerit corrupta, ſæpe lectori maximam exhibet moleſtiam. Facilis fuit lapſus ob quandam affinitatem, quæ intercedit inter iſtas voces, Veſtris, & Noſtris, quæ longè maior eſt in Græcis, ὑμετέροις & ἡμετέροις. Quare lectorem monere volui, quia Latinam viri doctiſſimi verſionem duabus diuerſis editionibus excuB ſam, ego mentem interpretis ignorans, hoc loco mutare non ſum auſus, ne quis me nimiæ temeritatis accuſaret.

Pag. 48, D. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς ταῦτα, ἀρ' οὖν &c. Vt Latina Græcis commodè reſpondeant, hæc ita potius Latinè ſunt reddenda. Cyrus autem ad hoc ſubiecit. An igitur per Deos optimum fuerit hac de re ad exercitum referre, vtrum, &c. Deinde poſt vocem, Præmia, interrogationis nota addenda, quæ extat in vtraque editione Græca, licet in C vtraque Latina deſideretur. Interpres enim hic, vt & ſexcentis aliis in locis facere non dubitat, liberiorem interpretationem, & à verbis Græcis paulo remotiorem eſt ſequutus. Quamobrem eius interpretationem intactam conſultò reliqui. Lectorem tamen hac quoque de re monere volui. Poſt illud νῦν, diſtinctionem addidi neceſſariam, vt infra, poſt ἐπαίνους, addendam conſtabat.

Pag. 51. C. D. Οὕτως δὲ ἱκανοὺς ἔχοντες, ὡς ἄλλους ἐπιτρέπειν, καὶ αὐτοὺς μελλήσει) Idem fere & Demoſthenes ſub tertiæ Philippicæ finem, his verD bis dicit, εἰ δ' ὁ δεῖνα, ζητῶν ἱκανοὺς πολεμῆσαι, μὴ ὄντας μηδεν αὐτοῖς ..., &c. Deinde, εἰ γὰρ οἴονται [οἱ τὰ ἄλλα ... ποιοῦντες,] ..., ἵνα ... μηδὲν ὑμᾶς αὐτοὺς ποιεῖν ... οὐκ οἶδε.

Pag. 59. E. ὄγμον) Error eſt manifeſtus. Legendum enim ὄγμον, à verbo ὀγμεύω, quod propriè dicitur de meſſoribus, qui longa ſerie, ordine procedentes, in aruis ſegetibuſque metunt. Hoc diſertiſſimis verbis teſtatur Suidas, ὀγμεύειν (inE quit) Ξενοφῶν ἐν Β. Κύρου, ... ὄγμος, ὃ ... τὸ κατὰ ... τοὺς θερίζοντας. Sic in Aldina, in Mediolanenſi, & Baſilienſi Suidæ editione ſcriptum extat. Quanquam ante, ὀγμεύοντες legebatur, quod eiuſdem Suidæ auctoritatem ſequutus emendaui. Nam vocem ὄγμος alibi παροξυτόνως, idque rectè, ſcriptam habet. Quid autem ſit ὄγμος, his verbis declarat. ὄγμος, ὁ κατὰ στίχον ... τῶν θεριστῶν καὶ ... ſtichon. vbi legendum potius videtur, ... Idem eodem in loco, Sophoclis verſum affert, qui extat in Philoctete, pag. 363. F Hæc ſunt poëtæ verba, quibus Neoptolemus vtitur,

Δοῦλον ἐμαυτοῦ ὡς φορβῆς χρεία
Στίβον ὀγμεύει τόνδε πέλας που.

Scholia Græca, Ὄγμος, ὁ ἐπὶ στίχου ... καὶ ὁ τάξις. [... τὸ κατὰ τάξιν ...] Hæc enim in illis ſcholiis deſiderari ſuſpicor, vt ex ſequentibus colligi poteſt. Subiicitur enim illius verbi ὀγμεύειν interpretatio.] ... ἀντὶ τοῦ ἐφεξῆς περιέρχεται. EuG ſtath. verò, Ὄγμος, (inquit) ὁ ... καὶ ... ὡς ἀπὸ τοῦ ... καὶ ὄγμος, ὁ ... ὡς ἀπὸ τοῦ ... ἐπὶ ... Hæc ideo pluribus ſum perſequutus, quòd & in priore editione, pro iſto vocabulo ὄγμον, ſcriptum eſſet ἅρμενον, & in poſte-

A riore, in textu quidem, corruptum vocabulum extaret, ὄγμενον, in margine verò, ἁρμένοις, pro ἁρμένοις. At errorem meridiana luce clariorem emendandum eſſe conſtat. Erroris hæc fuit origo, ſi quid coniecturis credendum: In vetuſto codice, ſine vlla abbreuiatione, aut literarum ligatura, vt vulgo vocatur, ſcribebatur ὄγμον, typographus vero per imprudentiam ε pro ο in excudendo poſuit. Hinc natum hoc monſtrum ὄγμενον, quod modò in ἅρμενον, modò in ἁρμένοις, ... καὶ ... B μεταμορφώσεις μεταμορφώθη. Leuis quidem error, at difficultas grauis, quæ tot tantoſque viros tandiu torſit, ſuſpenſos tenuit, & in varias partes agitauit. Sed miſerum hoc vocabulum ὄγμον, grauiſſimis emendationum fluctibus iactatum, tandem ad portum optatum venit, & in priſtinas ſedes, vnde præter meritum exulabat, ſe feliciter reſtitutum lætatur. Vertemus autē ὄγμον αὐτῷ, Longa ſerie, vel ſimpliciter, ordine, meſſorum inſtar, ante ipſum procedebat. Quoniam autem τὸ ὄγμος nomen eſt, quod à Grammaticis colleC ctiuum appellatur, quod ἀμφοτέροις tam ſingulari, quàm plurali gaudet, ideo Xenophon dixit ὄγμον, alias ὄγμους, commode dicturus. Hinc igitur patet, hoc verbum, ſi ſcribatur, vt ſcribēdum conſtat, vſitatum eſſe, nec vt inſolens à nobis repudiandum.

Pag. 60. B. E. Ἐπεὶ δὲ ἐθεάσατο) Si codex ſanus, hoc ἐθεάσατο ad præcedens ... referetur. Alioqui ἐθεάσαντο eſt ſcribendum: quod ad illa αὐτοῖς, & ἀπιόντας, eſt referendum.

D Pag. 69. A. Δοῦς, Si vox mendo caret, ... ſublatum dices. Communiter enim dicitur δοὺς, Atticè, & poeticè. δοῦς, verſa ο in ω, & rurſus ... Atticè ſublatum erit.

Ibidem C. ... αὐτῶν ..., Si codex eſt ſanus, erit ... Atticis familiaris, & ſubaudietur ... Vel hoc ipſum addendum, vt quibuſdam placet.

Ibidem E. Quamuis nō improbem quod Leunclauius in ſuis notis hic prolixè tradit, hoc tamen addam, fortaſſe Xenophontem dicere voluiſſe, E ὡς ἀφρονέστεροι, i. dementiores, ac proinde immodeſtiores, & in Venerem, legitimis maritis contemptis, procliuiores. Quod ex ipſius Xenophontis & Leunclauij verbis in hunc locum ſcriptis facilè colligi poteſt. Hanc meam coniecturam & Euripides confirmat, qui τὴν Ἀφροδίτην, quam Latini Venerem vocant, ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης, i. à dementia, nomen deductum habuiſſe canit. Sic enim ille ἐν Τρῳάσι, pag. ex Plantini typis 510.

F
Τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς,
Καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.

Per imprudentiam autem, & propter magnam vocum affinitatem, quæ inter ὡς σωφρονέστεροι, & ὡς ἀφρονέστεροι intercedit, typographus hic videtur erraſſe. Quod autem Venus ad immodeſtum vitæ genus, ad dementiam, ac inſaniam homines adigat, cùm alij multi pluribus hoc teſtantur, tum & Sophocles in Antigone, pag. 245. 246. G vbi de inuicta Amoris vi Chorum verba facientem introducit, & inter cætera, hæc quoque dicit,

...ὁ δ' ἔχων [τὸν ἔρωτα,] μέμηνεν.
Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
Φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ.

Scholia

Scholia Græca, οἱ γὰρ σώφρονες, ἢ δίκαιοι, οἱ μὲν ὑπὸ κάλλους χειμαζόμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ κτήματι ἐπιθυμίας τῶν ἑαυτῶν φύσιν ὑβρίσουσι.

---ἄμαχος γὰρ ἐμ-
παίζει θεὸς Ἀφροδίτη.

Senſus autem horum Xenophontis verborum hic erit, Quemadmodum qui viros alios cum ſuis vxoribus intra domeſticos parietes nimium familiariter agentes, & colloquentes deprehendunt, eos interficiunt, non quòd eos adulteros eſſe putent, neque quòd ſuas vxores ab illis iam corruptas, & conſtupratas arbitrentur, aut ad amorem venereum incitatas; quod in mulieres pudicas, & ſana mente præditas minimè cadit: ſed quòd hac nimia conſuetudinis & colloquiorum familiaritate debitum legitimis maritis amorem minui, & ab illis ad alios transferri ſuſpicentur, illos pro hoſtibus habent: ſic etiam ego, qui animaduertebam filium meum, iſtius hominis diſciplina, præceptiſque ſic affectum, vt ſuum præceptorem, magis quàm me parentem, ſuſpiceret, ac admiraretur, inuidiæ ſtimulis actus, iuſtoque dolore percitus, hunc interfeci.

Pag. 70. E. Ναὶ ἢ ἔρημα] Hæc ita commodiùs ad verbum reddi poſſunt. Nunc verò montes iſti ſunt ne deſerti? Quod propter interrogationem ſic eſt vertendum, quæ in altera liberiore interpretatione locum adeò commodum habere non videtur.

Pag. 72. A. Ad marginem in vtraque editione ſic erat vitioſè ſcriptum, ὅπου ἐστὶν ἤδη, quæ ſic legenda, ὅτι ἐστὶν ἤδη.

Pag. 77. A. Ὅπου ἐντυγχάνοιεν] Interpres, Vbicumque in feras incidiſſet. Quamobrem hoc ad Cyrum ſolum refert. Vnde ſuſpicor eum fortaſſe codicem aliquem fuiſſe nactum, in quo ſcribebatur, ἐντυγχάνοι δὲ, quod tam ex præcedentibus quàm ſequentibus Xenophontis verbis colligi poteſt. Hoc moneo, quia ſi vulgatam lectionem retineas, illud ἐντυγχάνοιεν ad omnes Cyri ſocios erit referendum, ac vertendum, Incidiſſent. Eſt enim pluralis, non ſingularis numeri. Vel Interpres hic etiam, vt & alibi paſſim, liberiorem interpretationem eſt ſequutus, verbis non mordicus hærens, maioremque ſenſus quàm verborum rationem habens.

Pag. 80. E. Γυαλώδεις] Fortaſſe melius, ſi per ω ſcribas γυαλῶδες, vt & alibi Xenophon ſcribit. Sic & alij. Theocritus Idylio primo.

Αἶς ποτὶ τᾶν Νυμφᾶν, αἶς λῇς ποτὶ τάδε καθίξας
Ὡς τὸ κάταντες τοῦτο γεώλοφον, αἵ τε μυρῖκαι.

Pag. 82. Τοὺς οὐραγοὺς] Interpres vertit, Illos, qui vltimis in cohortium partibus curabant. Quare vocem οὐραγοὺς probat, quam deductam dices, παρὰ τὸ οὔραν ἄγειν, ὅ ἐστιν φροντίζειν, i. curam gerere. Sed plus erit in Latina verſione, quàm vox Græca ferat. Quare malim οὐραγοὺς legere, vt in aliis editionibus legitur. Οὐραγὸς verò, (quod vocabulum hiſtoricis eſt familiariſſimum) vocatur ὁ τῆς οὐρᾶς ἀγός, i. agminis extremi dux. Οὐρὰ γὰρ μεταφορικῶς καλεῖται τὸ τελευταῖον ὅλου τοῦ στρατεύματος, ὥσπερ τὸ μέτωπον, μέρος, ὁ δὲ ταύτης τῆς μέρους ἡγεμὼν οὐραγός. Exercitus enim bruto animali ſæpe aſſimilatur, eique frons, os, cornua, latera, alæ, cauda, & alia huiuſcemodi per quandam ſimilitudinem, ac proportionem, quam exercituum corpus cum brutorum corporibus habet, tribui ſolent. De quibus nominibus,

A eorumque veris rationibus, conſule Ælianum, & alios, qui de re militari ſcripſerunt. Idem interpres τοὺς οὐραγοὺς, vt ſcriptum legitur pag. 325. E. à tergo curantes vocat. & 326. B. & 329. E. & alibi, quaſi οὐραγοὺς legerit. vel ἀδιάφορως vtramque lectionem retineri poſſe indicat, hanc tamen vocem ſic interpretari voluit, vt τοῦ οὐραγοῦ officium meliùs indicaret.

Pag. 38. C. Οἱ μὲν πυκνῶς ἐπάλλοντο] Xenophon ad illud Homericum alludere videtur, Iliados E. B 191. 2.

Ἀνδρῶν αἰχμητάων πάλλοντ' ἐπὶ, οὐ πεσον).

Pag. 88. A. Vocem ἀπελαθεὶς, quæ eſt interpretatio alterius, quæ eſt in ipſo textu, ἀελαθεὶς, corruptam eſſe ſuſpicor, & ſic emendandam arbitror, vt ex ea, quæ ex duabus in vnam coaluerat, duæ ſeparatæ fiant, ἄν βλαβεὶς, παντὸς ἀξίαν τοῖς βλαβεῖσιν. Leuis eſt mutatio, quam vſus ſenſuſque flagitat. Ἂν autè, ἀντὶ τοῦ πάλιν, vnde & ἄνωθεν, & ἄνω θεῖν, ὄρνυμι πάλιν, non ſolùm apud poëtas: ſed etiam apud o- C rationis ſolutæ ſcriptores, vt apud Thucydidem, & Ariſtotelem, ſæpe reperias, quod olim à nobis, & in noſtra Thucydidis poſtrema editione obſeruatum.

Pag. 101. D. Γίγνωμαι;] Malim γίγνωμαι, vt ſit ſubiunctiuus modus. Hoc ſenſus ipſe flagitat.

Pag. 117. B. Υμῶν ὂν καιρῷ] Sic in vtraque editione ſcriptum extat, & tamen in vtraque verſione legitur, nobis, non autem vobis, vt hoc ὑμῶν indicat. Sed ſi, nobis, bonum, ergo ἡμῶν in textu ſcri- D bendum.

Pag. 118 B. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ. βασιλεὺς μὲν δοκεῖ.] Proculdubio locus eſt mutilus, vt & ab aliis ante nos obſeruatum. Sed ex præcedentibus colligitur [illegible] locus integer fieri poſſit, ſic nimirum Ἀλλ' [illegible] ἔφη, ὥσπερ γιγνώσκω, οὕτω καὶ πείθομαι ὦ βασιλεῦ. βασιλεὺς [illegible] &c. Quanquam ſi τὸ ἔφη tolleretur, nihil in- [illegible] hinc ſequeretur. Sic enim ſupra Xenophon, ὥσπερ δὲ ὄντως καὶ γιγνώσκω, οὕτω καὶ ποιῶ. Quoniam autem ille qui iam verba facit, Cyrum ap- E pellarat Regem, ideo nunc ſuorum dictorum reddit rationem, quam eleganti ſimilitudine, & collatione ab apum rege ſumpta perbellè exornat, ac illuſtrat.

Pag. 119. A. Εὖ ποιῶν ἡμᾶς] Vtraque Latina verſio habet, ſi bene de vobis mereatur. At de nobis dicendum, vt emendaui: quod ex illis ἡμῖν ὄντας, quæ præcedunt, facilè patet. Hic error in his pro nominibus interpretandis frequens occurrit. Hoc autem accidit propter vocalium quandam affinita- F tem, quæ inter pronuntiandum exauditur, licet ipſum diſcrimen, quod eſt inter ὑμᾶς, & ἡμᾶς, ex vocis ſono diſcerni nequeat.

Pag. 124. E. Χρώματος] πυκνὸς ἀμεχανῶν, quod obiter obſeruandum. Suidas, χρῶμα, πρᾶγμα. Hoc ipſum exemplis confirmat: ὁ τοῦ μύθου Σαλμωνεὺς, μικρὸν τὸ χρῶμα πρὸς αὐτὸν ἦν. Idem, πρὸς τὴν Ἑρμείαν ὅλον ἔστειλε, καὶ ἄλλο ἐγὼ χρῶμα ἐξαίφνης. Ibidem, τὸ χρῶμα τῆς ἀξιώσεως ἐπανήγαγεν. Ibidem, χρῶμα, πρᾶγμα. μέγα τὸ χρῶμα, καὶ θαυμάσιον. Et, εἰκάζων τὸ βίου ἀχὴν με- G γίστῳ τὸ χρῶμα. Idem affert & Herodoti auctoritatem, ἐάν τι ᾖ χρεῶνες τὸ χρῶμα ἐρώτημα. Huc addantur & Theognidis exempla. Sic enim ille pag. 11. verſu 64.

Χρῶμα δὲ συμμίξῃς μηδενὶ μηδὲν ἀεί.

Idem verſu 7 hoc aperit alio vocabulo notiore,

Ἱνά σε ... χρῆμα ἰδίως παίσῃ.

Idem verſu 86.

Αἰδώς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἔπι ...

Si igitur Suidæ verbis fides eſt adhibenda, hoc loco nihil mutandum. At fortaſſe quis obiiciat, in ſingulari quidem numero τὸ χρῆμα, ἀντὶ τοῦ πρᾶγμα rectè poni, ſed in plurali τὰ χρήματα, ἀντὶ τῶν πραγμάτων in vſu non reperiri. Cui ſententiæ ne ego quidem pertinaciter repugnare velim. Quare πραγμάτων, pro χρημάτων, in ipſo textu legendum erit, vt Leunclauius in ſuis notis opportunè monet.

Pag. 141. E. Ἐπωλενὶ] Ἐπωλενὶ. hoc autem ... Æſchylus ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ, ſtatim in principio,

Ἥφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς,

Ἅς σοι πατὴρ ἐφεῖτο. ——— Scholia Græca, ἐπιστολὰς, ἐντολάς.

Pag. 150. Ὧν ἄνευ] Interpres & hic, & pag 161. B. 250. E. 286. A. 298. D. 417. A. & multis aliis in locis, hoc vertit, Abſque quibus ſit. Græca tamen verba ſonant, ſine quibus. Sed hanc interpretis conſtantem interpretationem mutare non ſum auſus, veritus ne quis ἀρχαϊσμὸς, ἢ καὶ μᾶλλον ... hic lateret.

Pag. 160. D. Τὰς Λυδίας] Sunt qui τῶν Λυδίων legendum cenſeant. Ego verò, τὰς Λυδίας legendum arbitror. facilis error, leuis mutatio.

Pag. 169. E. Μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Hæc ita in vtraque editione Latina extant, Malle me tecum, ſtrenuè te gerente, ſimul terra obrui, quàm cum infami, & ipſa infamis viuere. Sed recepta linguæ Latinæ ſtructura poſtulat, vt dicamus, ſtrenuè te gerente, ſimul terra obrui, quàm cum infami & ipſam infamem viuere. Qui conſtructionem horum verborum attentè perpendet, is noſtram coniecturam non damnabit. Sed vt concedam (quod tamen parum probabile videtur) hic eſſe Græciſmum. Græci enim ἀδιαφόρως nominatiuos, & accuſatiuos ante, & poſt infinitiuos ponunt, vt, ... , & ... quem græciſmum Catullus eſt imitatus, vbi verba facit de Phaſello, quo in patriam eſt reuectus, epigrammate 4. pag. 9.

Phaſellus ille, quem videtis hoſpites,
Ait fuiſſe nauium celerrimus.

Quamuis, inquam, hoc interpretationis Latinæ genus græciſmo poſſimus excuſare, tamen illud, ſe, pro, te, non puto carere mendo. Qua de re lector obiter monendus, ne putet nos in hac poſtrema Xenophonteæ interpretationis editione recognoſcenda negligentes fuiſſe, ita vt ea, quæ difficultatis aliquid haberent, inconſideratè præterire voluerimus.

Pag. 175. B. Κεράννυ φαιδρῶς] Vtraque editio ſic habet ſed vel φαιδρῶς per ω diphthongum circumflexam ſcribendum, vt ſit futuri ſecundi medij, φανοῦμαι, φανῇ, φανεῖται. vel φανεῖ, ..., vt ſit ſubiunctiuus aor. 2. med. parum vſitati, ... vnde ſubiun. ... &c.

Pag. 177. C. Διαχωρεῖν] Τὸ διαχωρεῖν hoc loco (vt ex ſequentibus apparet) nihil aliud videtur ſignificare, quam τὸ χωρίζεσθαι, ... περιδιάγειν, διαχω-

A ρεῖν. Quare nihil mutandum. Apud Hippocratem verò τὸ διαχωρεῖν, καὶ τὰ διαχωρήματα, longè alias habent ſignificationes: de quibus conſule Hippocratis Oeconomiam.

Pag. 186. E. Lectionem ἀνείλε, quæ erat in priore editione, & quæ poſtea ex textu ſublata fuit, & ad marginem annotata, commodè retinere poſſumus, quamuis hic nulla ſit caſtellorum expugnatio. Hoc enim verbo ἀναιρεῖσθαι, inſignem rei peractæ celeritatem à Xenophonte ſignificatam
B dicemus. Hoc verbum ... habebit. Quamobrem ſi in priſtinas ſedes reſtitueretur, non malè res haberet.

Pag. 190. C. Τὸ φάντασμα ...] Vel κατὰ ſubauditur, vel per imprudentiam à typographis præteritum. Niſi fortè quis illos accuſatiuos ... dicat regi à præpoſitione κατὰ, quæ cum ... eſt iuncta, vt ſit, κατὰ ... Quamuis autem hoc non ſit temere reii-
C ciendum, cauendum tamen ne loquendi genus ... habeatur.

Pag. 196. A. Ἀπέδωκε] Vel ἀπέδωκε legendum, vt ſit aor. 1. act. vel ἀπέδωκεν, vt ſit aor. 2. Illud, per ω, hoc, per ο ſcribitur. Error manifeſtus.

Pag. 197. D. ...] ... Xenophon pag. 198. D. ... & pag. 200. A. ... Marginis lectionem, ... nullo modo probare poſſum. Nam à verbo ...
D formatur aoriſt. 1 ex grammaticis præceptis, ... non autem ... Ab illo ... deducitur ſubiunctiuus ... &c. Sed ſi coniecturis locus aliquis eſt dandus, legendum puto ſic, ... vt ſit tertia pluralis futuri ..., à verbo ... Leuis eſt mutatio, quæ grauem tollit errorem, & lectionem, ſenſúmque præclarum nobis præbet. Huiuſmodi mutationem ... in ..., cùm olim in variis Dionyſij Halicarnaſſei locis, tum etiam nuper in multis apud Thucydidem
E obſeruaui, & in meis in hos auctores notis accuratè ſcripſi. Quamobrem ne hoc quidem nouum videbitur. Quòd autem hic vel ..., vel potius ... legendum credam, ad hoc verbis Xenophontis adducor, qui pag 198. C. rem eandem iiſdem verbis vtens, ſic exponit, ...

Pag. 198. C. Μεῖζον μὲν γὰρ ἔργον τὸ ἀρχὴν κατασχεῖν] Huc illud tritum carmen poteſt referri,

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta
F *tueri.*

Quod nos exercitationis cauſa ſic olim reddidimus ad verbum,

Οὐχ ἧττον ἀρετὴ, τὸ κτᾶσθαι, κτητὰ φυλάσσειν.

Ibidem D. ...] Sophocles in Aiace ... idem confirmat, quum dicit,

Πρὸς γὰρ τὸν ἐχθρὸν ὁ φθόνος ἕρπει.

Pag. 203. C. Τοὺς κοινωνοὺς] Hæc lectio bona eſt.
G Quare non mutanda. Illud vero ..., quod in margine ſcriptum extat, eſt gloſſa, & interpretatio vocis obſcurioris, ac minus vſitatæ. Κοινωνὸς autem vocatur ſocius, familiaris, & is, qui rerum aliquarum nobiſcum eſt particeps: at vocabulum hoc eſt ... Hoc tamen à Xenophonte vſur-

vſurpatur & alibi, vt pag.204.C. & D. & 205.D.& 206. B. Pindarus hoc vtitur τῶν Πυθίων ᾠδῇ 7. pag.ex H.St.typis 198.3.

---- ἑταῖρον παρ' εὐθυτάτῳ. i. Socium apud rectiſſimum, i. æquiſſimum, iuſtiſſimum.

Pag 204. C. Ὥσπερ οἱ πολλοὶ αἱρούμενοι μετὰ τῶν δικαίων] Hoc multo meliùs ac feliciùs ab Æſchylo declaratur, cuius elegantiſſimos verſus in gratiam τῶν φιλομαθῶν hîc ſcribere placuit, quia ſententias habent, quæ nos ad pietatem, & pietatis cultores ſectandum, & ad impietatem, impioſque pro virili fugiendum, adhortantur. Sic autem ille ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, pag 100. Eteocles eſt, qui loquitur,

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστέροις.
Ἐν παντὶ πράξει δ' ἔσθ' ὁμιλίας κακῆς
Κάκιον οὐδὲν, καρπὸς οὐ κομιστέος.
Ἄτης ἄρουρα θάνατον ἐκκαρπίζεται.
Ἢ γὰρ ξυνεισβὰς πλοῖον εὐσεβὴς ἀνὴρ
Ναύταισι θερμοῖς, καὶ πανουργίᾳ τινὶ,
Ὄλωλεν ἀνδρῶν σὺν θεοπτύστῳ γένει.
Ἢ ξὺν πολίταις ἀνδράσιν, δίκαιος ὢν,
Ἐχθροξένοις τε, καὶ θεῶν ἀμνήμοσι,
Ταὐτοῦ κυρήσας ἐκδίκως ἀγρεύματος,
Πληγεὶς θεοῦ μάστιγι παγκοίνῳ δάμη.

Pag.205. A. Τί δ' οὐ πείθεσθαι] Quanti momenti ſit obedientia, ex iſtis eiuſdem Æſchyli verſibus patet, qui ſunt in eadem fabula, pag.79.

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας.
Μήτηρ, γυνὴ σωτῆρος. ——

Scholia. γυνὴ σωτῆρος λείπει Διὸς, ἤγουν, γυνὴ Διὸς σωτῆρος.

Ibidem. Ταὐτὸν] Sic in vtraque editione ſcriptum extat, & tamen interpretatio Latina habet, hâc. quæ interpretatio ſi vera, in Græco textu ſcribendum παρεξόντας, ταύτῃ. Alioqui ſi ταὐτὸν ἕξοντας legas, accipiendum pro τὴν αὐτήν. i. eandem. Quod, licet in hoc genere, caſuque ſit rarum, interdum tamen inuenitur. Sophocles in Philoctete, pag.414 6.

--- ταὐτὸν, ὦ τέκνον γνώμην ἔχεις.

Scholia. ταὐτὸν, τὴν αὐτήν. Et Ariſt. Rhet. lib.3.146. M. ταὐτὸν ἀναιρεῖν, τὴν αὐτὴν appellat.

Pag.208. A. Παρηγγυῶσι] Sic in vtraque editione ſcriptum legitur. Verùm quia ἀφηγεῖσθαι nullo modo dicitur, ideo vel παρηγγυῶσι, vel παρηγγύων ſcribendum, vt ex grammaticis præceptis patet. Accentum autem in præcedentem ſyllabam ob verbi compoſitionem retractum dices.

Eadem pag B. Καὶ τοῖς κυσὶν ἐρωμένοις] Qui canum amorem fidemque ſibi conciliare ſtudent, illi cibis hoc efficere conſueuerunt, quos manu propria canibus edendos præbent, quinetiam eos amicis blandiſque vocibus ad cibos, quos ipſis porrigunt, appellant, inuitant, alliciunt. Allectos, manibus mulcent, fouent, nouiſque cibis, atq; blanditiis, in amore, fide, officioque continent. Idem & aliis brutis faciunt, atque adeò vel ipſis vrſis, & leonibus, vt quotidianus vſus & experientia nos docet. Si igitur vel ferociſſimas ac immaniſſimas quaſque belluas, vocum blanditiis, & ciborum illecebris ita lenimus, vt innatam feritatem quodammodo exuere, & quandam lenitatem atque manſuetudinem induere videantur, vt ſe nobis arbitratu noſtro tractandas facilè permittant, quid quæſo mirum, ſi de canibus idem hoc loco dicatur? Hoc enim animal non ſolùm eſt domeſticum, nobiſque perpetua conſuetudine familiariſſimum: ſed etiam eſt φιλανθρωπότατον. Hæc autem ſimilitudo, qua Xenophon hîc vtetur, nullam abſurditatem habebit. Quare vulgatam lectionem, commodè retineri poſſe conſtat. Alterâ lectionem quæ eſt in margine, nec damno, nec reiicio: ſed nihil temere mutandum moneo.

Pag. 212. A. Καὶ τὰ χρήματα] Interpres Latinus hæc ita vertit, Etiam opum reſpectu. Quare lectionem huiuſmodi nactus videtur, κατὰ χρήματα, vel, ἢ κατὰ τὰ χρήματα. Quod veriſimilius. Nihil tamen mutandum.

Pag.215. D. Ῥαβδωτοῖς ἱματίοις] Sic appellantur virgatæ veſtes, & virgata ſaga, vel ſagula, qualia Virgilius Æn.8.324. Gallis tribuit.

Galli per dumos aderant, arcemque tenebant,
Defenſi tenebris, & dono noctis opacæ.
Aurea cæſaries ollis, atque aurea veſtis.
Virgatis lucent ſagulis.- --

Pag.217. E Διαταγεύειν] Vera ſunt quæ Leunclauius in ſuis notis de hoc verbo ſcribit. Horum confirmandorum cauſa nos quædam addemus, quæ apud Æſchylum obſeruauimus. Prometheus de Ioue conqueritur in Prometheo vincto, pagin.11.

------ τοιάνδ' ὁ νέος
Ταγὸς μακάρων ἐξηῦρ' ἐπ' ἐμοὶ
Δεσμὸν ἀεικῆ.

Hîc Iupiter νέος ταγὸς μακάρων, i. Nouus beatorum [Deorum] princeps, ac Imperator appellatur. Idem Æſchylus ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις 126. 5. Ταγοὺς Περσῶν, Perſarum duces, principeſque vocat. Idem in Perſis, νεῶν ταγὸν, claſſis præfectum, ſiue Prætorem appellat. Euſtath. Ταγὸς, ἡγεμὼν ἀπὸ τοῦ τάσσειν. Hinc ταγέω, ῶ, τὸ ἡγεμονεύω, καὶ ἄρχω, Dux ſum, præſum, imperium obtineo, & cum genitiuo iunctum extat apud eundem Æſchylum in Perſis, pag.162.

Ἐν ἄστει πάσης Ἀσιάδος μητρόπολις
Ταγῶν, ἵχνεσι πατρῴοις ἐνδοτέρω.

Ab hoc autem ταγέω, inſerto υ fit ταγεύω, vt à κελέω, κελεύω. compoſitum verò, διαταγεύω, cuius interpretatio ad marginem eſt notata, τὸ διατάττειν. Conſule noſtrum indicem Græcolatinum, in voce ταγός.

Pag.220. D. Μετ' ἄλλα λαμβάνειν] Idcirco præclarè cecinit Euripides in Hecuba, pag.10.

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
Ὅταν τις ἐσθλὸς, καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
Μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.

Nam vt canit Pindarus Nem. ode 8.434.

Αὔξεται δ' ἀρετὰ, χλω-
ραῖς ἐέρσαις, ὡς ὅτε δένδρεον ἀΐσ-
σει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ' ἐν δικαίοις
τε, πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα.——
Virtus laudata creſcit.

Ὡς παρασκευάζου] Interpres in vtraque verſione ſic iſta vertit, Tu verò ſic te parato, ait Hyſtaſpas, &c. ſed ſi præcedentia Xenophontia verba conſideres attentè, videtur potiùs hoc Artabazo tribuendum. Artabazus enim Cyro dicebat non ex eodem auro poculum, munuſque ſibi datum, ex quo Chryſantæ datum. Cyrus verò promiſit ſe ipſi quoque eiuſdem generis munus daturum. Ar-

tabazus ſubiecit, quandónam hoc mihi dabis? Reſpondit Cyrus, ad annum trigeſimum. Cui iam Artabazus, lætitiæ plenus, animóque promiſſa præcipiens, ita reſpondet: Ergo, Cyre, tu quidem para te ad hoc mihi, tempore præſtituto dandùm: ego verò ad hoc eodem tempore lubenter accipiendum me parabo. Nec enim antè mori volo, quàm voti compos fiam.

Pag. 236. C. Τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν] Quoniam in Latina verſione verbum hoc ἀδικεῖν non eſt expreſſum, ideo locus ita videtur interpretandus. Quémnam verò quis adeò, vt fratrem, præſertim ſi frater ſit magnus, ampláque potentia præditus, iniuria afficere, lædere, & offendere formidet?

Pag. 257. B. Ἐγγύτερον τοῦ ἀνθρωπίνου θανάτου.] Huc illud tritum carmen perbellè referri poteſt:

Stulte quid eſt ſomnus gelida niſi mortis imago?

Pag. 261. B. Μέμνῳτο] Si codex eſt ſanus, hic optatiuus deducetur à verbo parum vſitato, μέμνωμαι, ἀντὶ τοῦ μιμνήσκωμαι, vel μέμνημαι. Alioqui ſcribendum eſſet, μεμνῷτο, vt δεδῷτο, πεποιῷτο, κεκτῷτο, à δεδόωμαι, πεποίημαι, κέκτημαι. Vide Euſtath. in vocibus μεμνῴμην, & μεμνήμην.

Pag. 268. B. Εἴ πε γένοι] Mallem εἴ πε γένοιτο. Senſus hanc lectionem flagitare, interpres eam ſequutus videtur.

Ibidem C. Ἀφίκετο] Suſpicor legendum ἀφίκετο, ἀντὶ τοῦ ἀφικνήσατο, quod eſt aor. 2. med. ab ἀφικνέομαι, οῦμαι. quod ab inuſitato ἵκω, vnde aor. 2. act. ἶκον. Si codex mendo caret, dices eſſe aoriſt. 1. med. ab inuſitato ἀφικνέω, ῶ. Sed hoc quidem obſeruandum, non etiam imitandum. Vix enim apud alium idem inuenias.

Pag. 269. A. Βιαίως] Sic in duabus editionibus hoc vocabulum ἐξιόντας ſcriptum extat. Apud alios παρεξιόντας. Suidas, βίαιος, ὁ ἄγριος, & ἀναιδής· [illegible]. Euſtath. [illegible]. Vnde coniicio hic quoque βιαίως παρεξιόντας ſcribendum.

Pag. 270 A. Πρὸς τῶν ἱππέων] ἀντὶ τοῦ, πρὸς τοὺς ἱππέας. Hoc quidem longè frequentiùs reperias. Illud verò, non tam ſæpe. Nam ἀντιπτωτικῶτερον videtur. Vel eſt ἔλλειψις. Subauditur enim τὸ στράτευμα, vt infra eadem pag D Xenophon loquitur, εἰς τὸ στράτευμα ἀφικόμενος τῶν ἱππέων.

Pag. 271. C. Ὑπὲρ τὸ λόφου] Dicendum potius eſſet ὑπὲρ τὸν λόφον, vel ὑπὲρ τοῦ λόφου, vel ὑπὲρ τῷ λόφῳ.

Pag. 273. C. Ἔργα γὰρ δρῶντες] Hinc non ineptè quis coniiciat, & ſupra pag. 262. E. pro πράττοντες, in textu δρῶντες legendum, id eſt, rem ſacram faciens.

Pag. 276. C. Ἀνάστα] Cùm ſit imperatiui aor. 2. act. ex Grammaticorum præceptis ἀνά ſtήθι dicendum videtur. Si codex ſanus, hoc obſeruãdum, non imitandum, quia præter morem, ab ἀνίστω poëtico, deducetur imperatiuus ἀνάστα, qui in ſoluta oratione locum non habet.

Pag. 299. B. Ἃ καὶ ἡμᾶς] Quoniam interpres interpretationem à Græcis verbis paulo remotiorem ſequutus videtur, quid verba Græca ſonent, hic ſcribendum putaui. „ Quæ nos etiam nunc animaduertere oportet (nam in eiuſmodi tempore, [& in eo rerum ſtatu, qui diligentem conſi-
A deratıonem flagitat, conſtituti] ſumus.) & cùm nos ipſos viros fortes eſſe, tum etiam alios [ad eandem fortitudinem] cohortari.

Pag. 302. C. Ἀφανιούντων] Ἀφανιούντων legendum videtur. Eſt autem genitiuus pluralis participij, quod ſic formatur. ἀφανίζω. fu. com. ἀφανίσω, atticè, ἀφανιῶ, vnde participium, ἀφανιῶν, οῦντος, vt νομῶν, νομοῦντος, in fut. ſecundo. In vtraque tamen editione ἀφανιούντων extat, quod Latinè verſum, vt delerent, cùm potius, delerent, eſſet vertendum.
B Verùm quia mentem interpretis ignoro, verſionem quidem eius hic intactam reliqui, ſed tamen lectorem paucis admonendum cenſui. Xenophon in Ageſilao, pag. 669. B. futurum ἀφανιοῦμεν vſurpat.

Pag. 310. A. Διεῖχε] Quia propter verbi compoſitionem accentus in præcedentem ſyllabam retrahitur, ideo fortaſſe διεῖχε παρεξιόντας ſcribẽdum. Hac ipſa pag. C. διέχοιεν rectè ſcriptum habemus. Sed ſi τὸ διεῖχε bene ſcriptum dicas, ergo & infra διεχοῦν
C erit ſcribendum. Διέχει autem hic accipitur non pro diſtare, ſed pro explicari, aut laxari, hócque μεταφορικῶς dictum. Quoties enim agmen explicatur, atque laxatur, toties illi, qui conferta acie prius incedebant, iam minus conferti faciunt iter, & aliquod interuallum inter ſe relinquunt. Διέχει)(ἀθροίζεται, συναθροίζεται, συνάγεται.

Pag. 330. D. Ἡσυχίαν ἔχει] Si codex eſt ſanus, hæc ita ſunt accipienda, ὥστε καὶ μηδὲν πονεῖν ἡσυχίαν ἔχει, vt ſit ἔλλειψις Atticis familiaris. At fortaſſe præſta-
D ret ἔχειν legere, quod reſpondebit τῷ πονεῖν, & τῷ ἐπιπονεῖν.

Pag. 335. C Μένοι ἄν] Vel ſubauditur ἄν particula, vt pro futuro μενεῖ accipiatur, vel etiam μενεῖ legendum, quod veriſimile.

Ibidem. D. Γυμνῆτας] In ſequenti linea γυμνῆτας, [illegible] ſcribitur. Sed nihil mutandum. Nam illud præcedens deducitur à recto γυμνήτης, ου. illud verò ſequens, à γυμνής, ῆτος. Hoc moneo; quia ſi nomen eiuſdem eſſet declinationis, in eodem ca-
E ſu eundem etiam accentum haberet.

Pag. 338. C. Ἀπεχώρουν ἐν τοῖς ὀχυροῖς] Quamuis non reticiam ea, quæ Leunclauius hic notauit, vt demonſtret quomodo locus ſit accipiendus, hoc tamen addam, hic ἐναλλαγὴν videri probatis ſcriptoribus familiare. Dicendum enim eſſet ex vulgatis, tritiſque grammaticorum regulis, ſiue præceptis, ἐχώρουν εἰς τὰ ὀχυρά, i. Quum periculum aliquod ab hoſtibus ſibi creatum iri putabant, in hæc loca munita ſe recipiebant. Eodem etiam
F modo dicendum, εἰς [illegible]. Sed hoc loquendi genus eſt ἀντιπτωτικώτερον, quod Latini ſunt imitati. Virgil. Æn. 5. 228. 25. „ It clamor cœlo. pro, in cœlum. Hoc autem minimè nouum, vt patebit ex variis exemplis, quæ hic notare non grauabimur, vt illis ſatiſfiat, qui rem in dubium vocare vellent. Dionyſius Halicarnaſſ. antiq. Rom. lib. 1. pag. ex VVecheli typis, 58. lin. 38. „ σὺν Αἰνείᾳ, οἱ Τρῶες ἐλθόντες ἐν Ἰταλίᾳ, pro, εἰς Ἰταλίαν. Idem lib. 7. 433. 44. „ οἱ
G [illegible] ἐν Σικελίᾳ [illegible], pro, εἰς Σικελίαν. Et Thucyd. lib. 7. 499. C. „ [illegible] ἐν τῇ Σικελίᾳ, pro, εἰς τὴν Σικελίαν. Xenophon pag. 643. C. „ ἐν Ἀρκαδίᾳ [illegible], pro, εἰς Ἀρκαδίαν. Idem pag. 656. C. ἐν τῷ ποταμῷ [illegible]. pro, εἰς τὸν ποταμόν. Qui plura habere cupit, is noſtros commentarios in hos auctores olim ſcriptos conſulat.

Pag. 339. A. Εἰπὼν γὰρ] Ex ſequentibus Xenophontis verbis patet proculdubio legendum, εἰπὼν γὰρ ἢ ὅπου εἰ ἐκ τῆς τοιαύτης χώρας. Illud εἰπὼν, noſtrum eſt; cætera Leunclauij notis debentur.

Pag. 346. D. Ὡς ἀλόντας ἂν] ἀντὶ τοῦ, ὡς ἀλωσομένους, vel, ἀλωσομένους, ὅτι ἁλῶναι ἔμελλον. Sic pag. 623. D. ὡς ἀπολογησόμενος, pro, ἀπολογησόμενος poſitum. Hæc enim particula, ἂν, verbis, ac eorum participiis addita, vel ſubaudita, ſæpe vim futuri denotat, vt cum multis aliis in locis tum etiam hîc apparet. Qua de re pluribus in noſtris in totum Sophoclem commentariis à nobis olim eſt actum, quos, ſi Deus cœptis faueat, breui cum aliis tam paternis quàm meis ſcriptis in lucem edendos curabo. Exemplum particulæ ἂν ſubauditæ extat infra, pag. 349. B. „ ἀπιέναι δεῖν γὰρ ἤδη ... pro, ἀπιέναι δεῖν ἂν, ... ἀπιέναι ... Illud etiam obiter obſeruandum, τὸ ἡγεῖσθαι hîc ἀντὶ τοῦ φάναι, poſitum videri. Dicebant, id eſt, exiſtimabant. Sic in ſacris literis, Dixit impius in corde ſuo, pro, exiſtimauit. Hoc loquendi genus paſſim occurrit. Quare nihil παράδοξον à nobis affertur. Exemplum particulæ ἂν cum infinito præſentis, loco futuri, habemus pag. 361. B. „ ... Vide & pag. 362. A. & 834. D. Qui plura cupit, noſtrum indicem Græco-Latinum conſulat in particula ἂν.

Pag. 351. B. Πορεύσονται] Mallem πορεύωνται, vt ſit ſubiunctiui modi, pro futuro πορεύσονται. Facilis error, vt ο pro ω, & contrà, per imprudentiam ſcribatur. Frequens hic error & in aliis editionibus.

Pag. 357. D. Τῆς Παφλαγονίας] In vtraque editione interpres pro Paphlagonia, vertit, Cappadocia. Sed errorem luce meridiana clariorem corrigere non dubitaui, præſertim, cum pag. ſequenti, B. vbi hac ipſa de re verba fiunt, Xenophon iiſdem fere verbis vtatur, „ ἐμπορος ... τῆς χώρας τῆς Παφλαγόνων, & interpres hæc interpretetur, Paphlagonum regio. Quam enim hîc τὴν Παφλαγόνων χώραν appellat, eam ſupra Παφλαγονίαν vnica voce vocat, vt & pag. 372. vbi Latinus interpres non Cappadociam ſed Paphlagoniam apertè nominat, quod hîc quoque faciendum.

Pag. 366. A. Πρὸς ὑμᾶς] Interpres hîc etiam, vt & alibi paſſim, liberiorem interpretationem ſequitur, & quæ per ſecundæ perſonæ pronomen erant efferenda, ea per primæ perſonæ pronomen effert. Hoc moneo, ne quis putet in Græco textu pronomen ὑμᾶς, quod in eadem periodo ter extat, mendoſè ſcriptum, pro ἡμᾶς, vt alibi notari poteſt. Idem facit & litera B. ſed nihil mutandum.

Pag. 370. A. ...] Athenæus τῷ ... lib. 1. pag. ex Baſil. typis, 8. huius Xenophontei loci mentionem facit, & iiſdem verbis vtitur: at apud eum ... legitur, vt hîc quoque quidam putant legendum. Sed nihil mutandum. Nam hoc ... eſt ... quæ de re conſule noſtras notas pag. 626. C. in voces illas ... pro ..., legitur .... Sed vulgata lectio eſt bona. Vitioſè tamen ..., pro ..., ſcribitur ibi. & pro ..., ..., quod veri-

A ſimilius. Sequentia diuerſitatem aliquam habent, quam ſuo loco vide.

Pag. 408. D. Ζώνας] ζώσας potius παροξυτόνως ſcribendum videtur. Nam à recto ſingulari ζῶσα deducitur, cuius accuſatiuus pluralis παροξυτόνως. ζῶσα (inquit Euſtathius) ζώνη, ὁ χιτών, ... 837. 51. Suidas verò ... ζῶσαι (inquit) χιτῶνες ... Si tamen codex mendo

B caret, τὸ ζώνας, vt χῶνας formatum dices.

Pag. 414. C. Ἐκ τούτου (...) Hæc omnia verba in vtraq; editione deſiderantur. Cauſam huius omiſſionis ignoro. Verborum hæc eſt interpretatio, „ Secundum hoc, vel, poſtea, vel, tunc, (quod profectò conſentaneum erat, vel, vt profectò faciendum videbatur) vocaui, &c.

Pag. 424. A. Ἐγὼ γὰρ, ἰδὼν] Proculdubio legendum, ἐγὼ γὰρ, ἰδὼν, ὁ Σιλανὸς ...

Pag. 425. C. ... εἰς Ὀφρύνιον] Mallem

C ..., id eſt, progreſſus.

Ibidem. ... ἀπέδοσαν] Hoc ſonant verba, „ Cùm [illum equum] redemiſſet, [Xenophonti] reddiderunt, pretiúmque [eius redempti, à Xenophonte] recipere noluerunt. i. gratis redemptum ei reſtituerunt, vt interpres reddidit, ſenſum, non verba ſpectans.

Eadem pag. D. Διὰ τῆς Τρῳάδος] Sunt qui putant ... τῆς Τρῳάδος legendum. Sed nihil mutandum. Nam (vt docet Euſtathius) Τρῳία, ἡ πόλις, ... Τρῳάς,

D & Τρῳία, ... χώρας τῆς Ἰλίου.

Pag. 428. D. Οἱ Πισσωνῖται] Interpres hoc vocabulum ſemper per vnicum σ & Græcè & Latinè ſcribit. Quare lector monendus. Hoc enim eſt præter vulgatam ſcribendi rationem. Quod ideo videtur factum, quia Πισσώνιοι [vnde οἱ Πισσωνῖται dicti] vocatur quaſi dicas ὁ Πίσωνος ... , in compoſitione verò τὸ σ ſuauitatis cauſa reiectum. Qui verò vocem iſtam per geminum σσ ſcribendam cenſent, aiunt τὸ σ in, ſuauitatis cauſa verſum.

E Alij τὸ σ reiectum credunt, & ν inſertum, & apud poëtas potiſſimùm, idque propter metri legem, ſic primùm ſcriptum arbitrantur, quam ſcribendi rationem poſtea & ab orationis ſolutæ ſcriptoribus vſurpatam. Sed valeant iſta, quantum valere poſſunt. Nec enim pro his vel tuendis, vel oppugnandis, cum quoquam dimicare decreui. Quot capita, tot ſenſus. Libero iudicio quiſque de lectoribus fruatur.

Pag. 430. B. ...] Fortaſſe præſtaret hæc ita diſtinguere, ...,

F ... Alioqui dicendum eſſet, ... εἰς τὴν γῆν, vt in præcedentis periodi fine dicitur, ... εἰς τὴν γῆν. Si codex eſt ſanus, & diſtinctio opportunè collocata, hoc nobis erit eodem modo accipiendum, quo & illa exempla, de quibus actum pag. 338. C. in ... ἐν ...

Pag. 434. C. Ἐπιδόντι] Leunclauius ad Seſtum oppidum refert. Sic enim ille, ... [ſcilicet ἐν τῷ ..., ab oppido Seſto] ὁ ... εἰς ...

G Sed ad vrbem Epheſum hoc eſt referendum, quod ex præcedentibus Xenophontis verbis facilè colligitur, vbi ſic loquitur, „ Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ..., &c. deinde, ... Quamobrem iam ..., accipiendum pro, ... τῆς Ἐφέσου, ... Athenienſes enim Epheſum in ſua poteſtate non habebant, vt

oppido Seſto: ὁ στρατὸς διέβη εἰς Λάμψακον. Sed ad vrbem Epheſum hoc eſt referendum, quod ex præcedentibus Xenophontis verbis facile colligitur, vbi ſic loquitur, ,, Οἱ δ' Ἀθηναῖοι εἰς Νότιον, &c. deinde, [illegible] καταδιώξαντες εἰς Ἔφεσον. Quamobrem iam ἐκεῖθεν accipiendum, pro, ἐκ τῆς Ἐφέσου, [illegible] πρὸς τὸ Ἔφεσον χώρας, εἰς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι [illegible] καταδιώξαντες. Athenienſes enim Epheſum in ſua poteſtate non habebant, vt ex ipſa vrbe eos diſceſſiſſe dicamus. Thraſyllus quidem eam (vt pag. 433. declaratur) aggreſſus fuerat: ſed irrito conatu, multiſque militibus amiſſis, inde ſe cum reliquis copiis recipere coactus eſt. Quamobrem nunc ait Xenophon, ἐκεῖθεν, illinc, ſcilicet ab vrbe Epheſo, ad quam acceſſerat, & ab agro vicino, qui circum vrbem iacebat. Sed quid opus coniecturis, vbi res diſertiſſimis verbis declaratur? Statim enim Xenophon ipſe ſubiicit, ἐκεῖθεν δὲ ἀπέπλευσαν εἰς Σηστόν, πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα. ἐκεῖθεν δὲ ἅπαν ὁ στρατὸς διέβη εἰς Λάμψακον. ἐκεῖθεν igitur, ἐκ τῆς Ἐφέσου: ἐκεῖθεν verò, ἐκ τῆς Σηστοῦ. Per imprudentiam enim hîc τὸ ἐκεῖθεν pro illo ἐκεῖθεν poſitum videtur.

Pag. 438. B. Μέμφεται] ἀντὶ τοῦ, μεμπτός ἐστι. Nam τὸ μέμφεσθαι hoc loco paſſiuè ſumendum, pro, in alicuius reprehenſionem incurrere, reprehendi. Aliàs, conqueri de aliquo, reprehendere eum. Quoniam autem hæc ſignificatio rariſſima videtur, ideo lectorem obiter monere volui.

Pag. 439. C. D. [illegible] δυναστεύσασι, [illegible] ἐξῆν [illegible].] Quidam hæc ita corrigunt, δυναστευσάντων. Sed vulgatam lectionem retinere poſſumus. Illud enim δυναστεύσασι eſt datiuus loco genitiui δυναστευσάντων, id eſt, cùm potentiam adepti fuiſſent. Illud verò [illegible], eſt actiuum pro paſſiuo [illegible], quod Atticis familiare. Ne quis verò me nouitatis accuſet, meam ſententiam variis exemplis confirmabo. Thucydides libro primo, ex Vvecheli typis pag. 2. ,, [illegible] Hîc τὸ [illegible] eſt actiuum pro paſſiuo [illegible], quod & a ſcholiaſte notatum. Vide & pag. 220. annot. 10. & 395. annot. 7. & 441. annot 6. & 497. annot. 9. Item Sophocles ἐν Αἴαντι μαστιγοφόρῳ, pag. 36.

[illegible]

Ναίας [illegible].

Scholia Græca. Ναίας. [illegible]. Sic apud Homerum paſſim leges [illegible], pro [illegible], vt docet Euſtathius 652. 14. Idem, Ναίει, [illegible]. Ιλ. β. 306. 19.

Ναίει, [illegible].

Hinc patet actiuum pro paſſiuo frequenter inueniri poſitum, quod Atticis familiare. Illud etiam addetur, τὸ [illegible], præſens eſſe pro præterito [illegible], quod magnam habet ἔμφασιν, quaſi res adhuc geratur. Hoc autem factum, vt grauius odium illis concilietur, de quibus hoc dicitur. [illegible] igitur ἀντὶ τοῦ [illegible], vel [illegible], hócq; pro paſſiuis [illegible], vel [illegible]. nam aor. 1. paſſ. [illegible] non reperitur, quod ſaltem à me lectum recorder. Si Xenophon [illegible], vel [illegible] dixiſſet, nos iſta pro [illegible], vel [illegible] poſita diceremus. Hæc enim in vſu. Nunc ſupereſt vt demonſtrem datiuum pro genitiuo poni apud probatos auctores. Thucydides lib. 8. 572. C. ,, [illegible], ἐπαγαγομένοις τοὺς πρὸς Ἀθηναίους [illegible]. Hîc [illegible] & [illegible] poſita pro genitiuis, [illegible] & [illegible]. Et Ariſtot. Rhet. lib. 2. 278. ,, [illegible], pro, ἀντὶ [illegible]. Et Pindarus [illegible] ζ. pag. 86. ,, [illegible] Ζεὺς [illegible], &c. Qui plura cupit, conſulat noſtrum Græcum indicem in Thucydidis libros: Δοτικὴ, ἀντὶ τῆς γενικῆς. Quoniam igitur vulgatam lectionem his rationibus commodè tueri poſſumus, ideo nihil innouandum, nihil mutandum cenſemus.

Pag. 447. B. [illegible]] Legendum potius [illegible], ſi vera ſunt quæ pag. 451. traduntur. Vide locum, noſtráſque in eum notas.

Pag. 450. A. [illegible]] Quamuis in aliis etiam codicibus, & editionibus ita legatur, vitioſè tamen hoc ſcriptum videtur pro ὑπεραπολογησάμενος. Dicimus enim ὑπεραπολογεῖσθαί τινος, ὅπερ ὑπέρ τινος ἀπολογεῖσθαι, pro aliquo orationem habere, qua eum purgemus, ac defendamus. Xenophon paulo poſt litera C. hoc aperit, quum dicit, [illegible] ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογούμενοι. Facilis error ob affinitatem τῆς ὑπὲρ præpoſitionis cum altera voce corrupta, [illegible], quæ Græcis ignota.

Ibidem C. [illegible]] Vide Franciſci Porti, patris mei commentarios, à Ioanne le Preux excuſos anno 1586. Nam pag. 23. [illegible] legendum monet. Hinc alij maximam ſuarum annotationum partem in multos Xenophontis libros hauſerunt: ſed patris mei nomen tacuerunt. Ego locos tantùm notabo, nihil præterea dicam. Lector videbit quid quiſque præſtiterit, & qua fide, atque pro meritis ſuam cuique laudem tribuet.

Ibidem, E. [illegible]] Proculdubio legendum [illegible], vt docet pater meus in ſuis commentariis pag. 24. Hanc emendationem & alij ſequuntur: ſed Latina patris mei verba Græcè vertunt, vt ſuis rebus meliùs conſulant.

Pag. 451. E. Τέτταρες [illegible]] Ad integrum numerum conficiendum oportebat eſſe non tantùm 47 ſed 48. Quamobrem vna deſiderabatur, vt pater meus monet in ſuis comment pag. 25.

Ibidem. [illegible]] Idem pater meus eadem pagina monet hunc locū cum ſuperiore pugnare, qui extat pag. 447. B. [illegible]. Quare locus ille proculdubio corruptus eſt, atque corrigendus. Hic enim eſt ſanus, vt colligitur ex ipſo nauium numero, quem Xenophon hoc loco recenſet, vnica naue excepta, quæ ad ipſam numeri [illegible] videretur addenda.

Pag. 454. A. [illegible]] Diſtinctio poſt [illegible] collocata quam ſuperiores editiones habent, eſt tollenda. Vertes autem, vt pater meus in ſuis comment pag. 25. ,, Exiſtimatione florentem, bene audientem apud ſocios. Idem paulo pòſt, pro [illegible], [illegible] legendum cenſet, quod ab aliis poſtea in margine fuit notatum.

Pag. 454. C. [illegible]] Suidas. [illegible].

Pag. 459. D. [illegible]] Leunclauius hunc locum ſic legendum ait, [illegible]. Sed vulgatam lectionem, quæ bona eſt, mutare non oportet. Hic enim eſt venuſtus, ac probatis auctoribus familiaris [illegible], [illegible], &c. [illegible]: pro, [illegible], [illegible]

ἐπαναβάντα. πῶς; εἰδὼς πάντα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνέχεσθαι τὸ τεῖχος, ἀνελόμενοι ἐκ ἀναπληρῶν τὰ πόλιν, &c.

Illud participium ποιῶν accuſatiuum Λακεδαιμονίους regit. Sic etiam Ariſtophanes in Nebulis pag. 67. loquitur.

> Ἀνήρετ' ἄρα Χαιρεφῶντα Σωκράτης
> ψύλλαν ὁπόσους ἅλλοιτο τοὺς αὑτῆς πόδας.

ἀντὶ τοῦ, ὁ Σωκράτης τὸν Χαιρεφῶντα ἀνήρετο ὁπόσους πόδας τοὺς αὑτῆς ἡ ψύλλα ἅλλοιτο. Sed quid opus alienis, cùm domeſticis exemplis vti poſſimus? Xenophon enim τῇ ἑλληνικῶν 4. pag. 5. 8. B. „ Τὸν υἱόν, ἔφη, ἑώρακας αὐτοῦ, ὡς καλός ἐστι. pro, ἑώρακας ὡς καλός ἐστιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ; Quem græciſmum & Terentius imitatur, quum dicit, Vide filium, an ſit domi, pro, vide an filius ſit domi. Idem Xenophon pag. 148. D. „ Τὴν γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαί, ἀντὶ τοῦ; λέγουσιν ὡς ἡ γυνὴ κάθηται χαμαί. Idem pag. 806. „ Λυκοῦργον δὲ καταμεμαθήκαμεν, ὅτι οὐδὲ ἐπείνων. pro, καταμεμαθήκαμεν δὲ ὅτι Λυκοῦργος, &c. Idem pag. 814. C. „ Τὴν γλῶτταν ἐπίστω ἐστιν ἰδεῖν: pro, ἐπίστω γε ἐστιν ἰδεῖν. Idem pag. 818. A. „ Τὸν Σωκράτην γιγνώσκοντες, οἷος ἦν. pro, οἷος ἦν ὁ Σωκράτης. Et 844. „ Τὴν οἰκίαν ἐπέδειξα, ὅτι πρὸς μεγαλοπρέπειαν κατεσκεύασται pro, ὅτι ἡ οἰκία. Et 894. „ Ἑρμογένην εἰς τί οἶδεν ὡς κατεσκεύασται; pro, ὡς ὁ Ἑρμογένης. & alibi paſſim ſic loquitur. Quare nihil noui dixerit. Nihil igitur hoc loco mutandum.

Pag. 463 C. Συῤῥέωσι] Sic in omnibus ſuperioribus editionibus ſcriptum inuenio. In margine ſuperioris editionis vitioſum vocabulum extat ſcriptum συῤῥέω. Pater meus in ſuis comment. pag. 35. συῤῥυῶσι ſcribendum monet. quod ad veritatem quàm proximè videtur accedere. Dices autem eſſe præſentis tertiam pluralem ſubiunctiui, à συῤῥυέω, ῶ. ἢ συῤῥέω. vel aoriſt. 2. paſſ. à συῤῥέω, ῶ. συνεῤῥύην. ης. η. ſubiunct. συῤῥυῶ, ῇς. ῇ. &c. Thucyd. hoc verbo in ſimplici eſt vſus lib. 3. 250. D. „ Ἐῤῥύη δὲ καὶ περὶ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης. Idem ibidem E. „ Λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι. Si quis tamen τὸ ἐῤῥύη, & τὸ ῥυῆναι, à ῥέω, ῶ, ῥέομαι, deducta putat, videat quibus rationibus, aut quorum auctoritate ſuam ſententiam tueri poſſit.

Pag. 465. D. Κόθορνος ἐπικαλεῖται] Ariſtophanes in Ranis pag. 152. huius Therámenis mentionem facit, eúmque vt leuem, inconſtantem, & temporibus inſeruiẽtem, his verbis comice carpit,

> --- „ Τὸ δὲ μεταστρέφεσθαι „ Πρὸς τὸν μαλθακώτερον,
> „ Δεξιοῦ πρὸς ἀνδρός ἐστι, καὶ φύσει Θηραμένους.

Conſule Græca ſcholia, vbi multa de huius hominis vita, dictis factiſque traduntur. Illic etiam cur κόθορνος appellatus, & quidnam κόθορνος eſſet, pluribus declaratur: quæ omnia hunc auctoris noſtri locum confirmant, ac illuſtrant.

Ibidem, D. Ἐπ' ἀμφοτέρων] Fortaſſe melius, ἐπ' ἀμφότερα, vt in patris mei comment. olim notatum pag. 38. Quid autem ſit ἀποβλέπειν ἐπ' ἀμφότερα, ibi docetur.

Pag. 473. B. Ἔχοντες γὰρ ὅπλα, μὴ ἐπιτρέψειν αὐτοῖς καθίστασθαι] Proculdubio legendum, vel, οὐκ ἐπιτρέψειν, &c. vel, ἐπιτρέψειν αὐτοῖς. Miror autem in ſuperioribus editionibus hunc errorem ab aliis nec emendatum, nec obſeruatum.

Pag. 479. Σεισάχθειαν] Hunc locum pater meus olim ex Plutarchi Solone correxit, vt patet ex ipſius comment. pag. 55. Quam correctionem & alij poſtea ſunt ſequuti: ſed quod pa-
A ter meus Latinè dixit, id ab aliis Græcè redditũ eſt.

Pag. 484. A. Τὴν Γέργηθα] Quamuis in vtraque editione ſic ſcriptum extet, & Latinus interpres Gergethem verterit, tamen, quia non ſolùm ſupra, pag. 482. E. Sed & hac ipſa pag. 484. C. Xenophon hanc ipſam vrbem Γέργιθα non per η, ſed per ι, ciuéſque Γεργιθίους vocat, hic etiam eodem modo eandem vocem ſcribendam puto. Vel conſtanter in his omnibus locis η retinendum.

B Pag. 491. C. Λασιωνᾶται] Paſſim apud Thucydidem, aliósque ſcriptores, Λεπρεᾶται vocantur, qui Λέπρεον, Eleorum vrbem, incolebant. Quare fortaſſe hîc etiam ſic eſſet ſcribendum.

Ibidem E. Παρὰ τὸ πῦρ ἔρχεσθαι] De huius loci ſenſu, & adagio conſule patris mei com. pag. 66. Vnde ſuam emendationem alij ſumpſerunt, licet patris nullam faciant mentionem.

Pag. 494. A. Τὸ ἄδειν παιᾶνας] Conſule patris mei comment. pag. 69. Hinc alij ſuam correctio-
C nem hauſerunt: ſed patris mei nomen ſilentio præterierunt.

Pag. 495. C. Μᾶζαν ἐποίουν] Pater meus in ſuis comment. pag. 70. μάζας legendum monuit. Hanc emendationem & alij ſequuntur: ſed cuinam accepta ſit referenda, non declarant.

Ibidem D. Ἀτίμως ἔδοξε] Hic locus ab aliis interpretibus non eſt intellectus, ideo ſic Latinè redditus, „ Supplicio affecti eſſent. Sed vertendum, „ Atque hi quidem duplici ſupplicio ſunt affecti.
D Duplex autem ſupplicium vocat, turpem ſcilicet & capitalem pœnam. Infames enim, turpíque iudicio damnatos, hoc ſupplicij genus ſequebatur, vt pater meus docet in ſuis comment. pag. 71. vbi etiam patet, quóſnam ἀπαρρησιάστους Xenophon appellet. Interpres Latinus interpretationem patris mei non ſolùm probauit: ſed etiam accuratè ſequutus eſt, quod & ſexcentis aliis in locis facere non dubitat, idque rectè. Quod enim bonum, ac laude dignum videtur, cur id à nobis nulla de cau-
E ſa mutetur?

Pag. 496. A. Τῶν νεοδαμωδῶν] Quidam vertunt, „ tironum, At tirones vocantur noui milites, & ad exercendam militiam fortes, licet rerum bellicarum ſint adhuc imperitiores, quibus veterani milites opponuntur. Νεοδαμώδεις verò vocabantur apud Lacedæmonios (vt in noſtris commentariis Græcis in Thucydidem ſcriptis apparet, pag. 513. annot. 12. οἱ ἐκ τῶν εἱλώτων, καὶ δούλων πρότερον ὄντων, νεωστὶ εἰς τὸν δῆμον ἀναδεχθέντες, ἤγουν ἀπελευθερωθέντες, καὶ τῆς πολιτείας τῆς Λακωνικῆς μέτοχοι νεωστὶ γενόμενοι. i. Νεοδαμώδεις
F appellabantur illi, qui prius quidem erant Helotes, & Lacedæmoniorum ſerui, poſtea verò in numerum ciuium recens recepti fuerant, & libertate donati, eodem iure, quo cæteri Spartani ciues fruebantur. Hos non malè quidam libertos appellari poſſe putant. Verùm quia liberti nomen non ſolis Lacedæmoniorum ciuibus: ſed & aliis tribui ſolet, ideo ſtatuendi diſcriminis gratia, νεοδαμώδεις, Lacedæmoniorum libertos appellare mallem. Hîc tamen, quia de Lacedæmoniis, eorúmque ciuibus
G verba fiunt, ipſum Lacedæmoniorum nomen opportunè præteriri poteſt.

Ibidem, D. Οὐκ ἀντιτείνων] Vel eſt ἔλλειψις verbi ἐθέλω, ὅτι βούλομαι, vel etiam hoc ipſum deſideratur, & addendum ad abſoluendam locutionem, & ſententiam. Vel locus accipiendus, vt Leun. in ſuis notis monet.

Pag. 497. E. [illegible]] Μηνιᾶν apud Euſtathium multis in locis reperio, vt pag. 95. 11. 224. 2.1928. 26. Sed pro μηνιᾶν, ὀργὴν ὀργίζεσθαι, iraſci, non autem tranſitiuè, pro ὀργίζειν, id eſt, ad iram prouocare, iram alicui mouere. Quamuis autem hoc verbum ſit antiquum, & Atticum, mihi tamen non conſtat accipi poſſe, vt Leunclauius in ſuis notis ſcribit, qui verbum ἱμᾶν, quod in ſuperioribus editionibus ſcriptum extat, in ἐμήνιε mutauit. Verùm quia nullius alius auctoritatem in hac emendatione confirmanda ſequi poſſum, idcirco vel corruptiſſimas lectionis vulgatæ voces retinere malo, quàm incertis coniecturis fretus, arbitratu meo vetuſtos codices corrigere, & ex ipſo textu nunc has nunc illas voces tollere, aliáſque recens à me veriſimiliter excogitatas, in earum locum ſubſtituere. Satius enim eſt, nimiæ timiditatis, quàm nimiæ temeritatis ac arrogantiæ culpam ſuſtinere. Senſus tamen quàm optimus eliciendus, & lector de rebus, quæ geruntur, paucis eſt admonendus.

Pag. 499. E. Οἱ χαλκοτύποι] Vocem χαλκοτύποι, Leunclauius ſilentio præteriit, & χαλκεῖς, vertit fabri ærarij. Sed quomodo locus hic ſit explicandus, patet ex patris mei comment. pag. 75. χαλκοτύποι, fabri ærarij. χαλκεῖς, fabri ferrarij. Iul. Pollux lib. 7. cap 24. [illegible]. Hæc ideo notaui, quia ſunt obſeruatu digna. χαλκεῖς aliàs vocantur fabri ærarij. Xenophon in Ageſilao, pag. 655. B. noſtram interpretationem confirmat. Nam poſt χαλκοτύπους, & [illegible], ponit [illegible], quos hîc alio nomine [illegible] χαλκεῖς appellat.

Pag. 501. A. [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag. 76. [illegible] legendum monet. Quam emendationem & alij adeò probarunt, vt eam ſequi non dubitarint.

Pag. 517. C. Μάλα σωφρόνως] In margine notatur, μάλ' ἀφρόνως, quam marginis lectionem interpres ſequutus, vertit, „ Imprudenter admodum. Sed ſi qua vulgatæ lectionis mutatio nobis eſt facienda, crediderim potius vnicam particulam οὐ deſiderari ante aduerbium μάλα. ſic, οὐ μάλα σωφρόνως, i. „ Non admodum prudenter, [illegible], μάλ' ἀφρόνως, i. admodum imprudenter. Sed ſi nihil aut addendum, aut mutandum, locus ita nobis erit intelligendus, „ modeſtè admodum, vel, admodum compoſitè. vel, admodum lentè, vt pater meus in ſuis comment. pag 98. vertit. Xenophon in Ageſilao, pag. 658. C. hac ipſa de re verba faciens, ita loquitur, οἱ δὲ μάλ' ἀφρόνως [illegible]. Quare ſi locus iſte nunc emendandus videtur, emendationem inde ſumemus, quam Xenophonti acceptam referemus.

Pag. 520. D. Καὶ [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag. 91. locum iſtum mutilatum videri monuit, ac ita commodè legi poſſe ſcripſit, [illegible]. Quam correctionem & alij in ſuis notis poſtea ſcripſerunt, quod hac nullam meliorem haberent: ſed eius primum auctorem non laudarunt.

Pag. 525. C. Τὸ μὲν [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag. 93. particulam μὲν, vt ſuperfluam expungendam monuit. Eius monitis alij tacitè paruerunt.

Pag. 533. C. [illegible]] Legendum [illegible], vt patet ex patris mei comment. pag. 97.

A Ibi docetur quid ſit [illegible], quod aliis Xenophontis locis, & ipſius Homeri auctoritate confirmatur. Hanc emendationem & alij poſtea ſunt ſequuti: ſed cuinam debeatur, ambigent ij, qui patris mei commentarios iampridem excuſos nondum viderunt.

Pap. 540. A. Καὶ [illegible]] Legendum potius videtur, [illegible], quod participium cum illis præcedentibus, [illegible], & [illegible], iungendum. Vel cóſtructionem mutatã, vel [illegible] eſſe dicemus.

B Pag. 543. A. Τὰς Ἀβυδηνάς] Pater meus in ſuis comment. pag. 103. Τὰς Ἀβυδηνὰς potius legendum eſſe dicit. Eius ſententiam & Leunclauius in ſua poſtrema editione probat, ac ſequitur, quam in ſuperioribus non eſt ſequutus.

Pag. 545. A. Γοργῶπα] Fortaſſe melius hoc nomen ſcriberetur hoc modo, [illegible], Γοργώπας, Γοργώπα, Γοργώπαν, non autem, vt in vulgatis editionibus, [illegible]. Nam in prima ſimplicium declinatione, nominatiuus in ας deſinens, & genitiuus in α, & accuſatiuus in αν, ſyllabæ natura longæ cenſentur. Longa autem ante longam non circunflectitur, vt Grammatici docent. Vocabulum hoc Doricum eſt, quod communiter Γοργώπης, vt κυνώπης, dicitur. Si codex eſt ſanus, hoc nomen in variis caſibus τὸ α corripere dicemus, idq; Doricè. Dores enim & in ſecundæ declinationis nominibus accuſatiuos plurales in ας deſinentes, ſæpe corripiunt, ideóque pro communi μούσας, ipſi [illegible] & dicunt, & ſcribunt. Vnus Theocritus multa ſuppeditabit exempla. Sed, quamuis in ſecundæ declinationis nominibus hoc Doricè fieri conſtet, an etiam in prima, non ſolùm in plurali ſed & in ſingulari, in genitiuo ſcilicet, & accuſatiuo τὸ α corripere liceat, affirmare non auſim: at aliorum iudicio rem perpendendam relinquo.

Pag. 546. [illegible]] Leunclauius, [illegible] emendat. Vel, [illegible]. Sed nihil mutandum, nihil delendum: at poſt [illegible], nomen [illegible], vel aliquid huiuſmodi [illegible], à typographis per imprudentiam omiſſum deſideratur, vel certè ſubintelligitur. Quod poetis potiſſimùm eſt familiare, apud quos multas non ſolùm præpoſitionum & aduerbiorum, ſed etiam verborum ac nominum ἐλλείψεις inuenias. Exemplis fidem faciemus. Sophocles in Antigone, pag. 241.

Καὶ τοῦτον ἂν τὸν ἄνδρα θαρσοίην ἐγὼ
Καλῶς μὲν ἄρχειν, εὖ δ' ἂν ἄρχεσθαι θέλειν.

Hic verbum λέγειν ſubauditur. Sic enim iſta ſunt accipienda, θαρσοίην ἐγὼ λέγειν τοῦτον τὸν ἄνδρα, &c.

Et hunc virum auſim ego [dicere]
Rectè quidem [aliis] imperare, rectè etiam [aliis] parere velle.

Idem eadem fabula, pag. 248.

[illegible]. Scholiaſtes Græcus ibi monet participium [illegible] deſiderari.

Idem pag. 261.

[illegible]. Scholiaſtes ait poſt [illegible], verbũ [illegible] ſubaudiri, quod deſideratur.

Idem in Trachiniis, pag. 376. 5.

[illegible]

Idem in Philoctete, pag. 425.

[illegible]
[illegible]. Hic ſubaudiendum verbum [illegible], vel [illegible], licet.

Idem

Idem in Trachiniis, pag. 357. 4.

Ἀλλ' ἀμφὶ τοῖς σφαλεῖσι μὴ 'ξ ἑκουσίας,
Ὀργὴ πέπειρα.

Hic ἐξ ἑκουσίας dictum ſubaudito nomine γνώμης. i. At in eos, qui lapſi ſunt, non ex volente [animo.] ira mollis [eſſe ſolet.] id eſt, Illis, qui non ſponte, ſed vel inuiti, vel per imprudentiam peccarunt, remiſſiùs iraſci ſolemus.

Idem in Philoctete, pag. 410. 6.

Εὐδαίμονα αἰῶνος. ſub. τὸν βίον.

Idem in Trachiniis, pag. 354.

Ταῖς δὲ πρὸς πάλιν αὐλαῖς. ſub. ὁδόν.

Plura afferrem exempla huiuſmodi ἐλλείψεων, niſi hæc ſufficere perſuaſum haberem. Hæc tamen in gratiam τῶν φιλομαθῶν, καὶ τῶν τῆς ἀκριβείας γραμματικῆς ἐραστῶν afferre volui, vt demonſtrarem nihil temere mutandum, aut delendum, quoties aliquid nobis prima fronte rem ſpectantibus, nec attentè perpendentibus, corruptum videtur. Vide infra pag 986. A.

Pag. 947. A. Ταῦτα πάντα παρῃνεῖ] Subaudiendum χρῆναι, vel δεῖν, i. oportere. Conſule patris mei comment pag. 105.

Pag. 548. A. Συμπάλλων πάλιν] Pater meus in ſuis comment. pag. 106. ... leuiſſima mutatione facta legendum monet. Et paulo poſt, ... Has emendationes quidam dignas eſſe iudicarunt, quas in ſuarum notarum theſauris reponerent. Quod ſine verborum vllo ſtrepitu factum.

Ibidem B. Δόγμα] Quid hoc eſſet, vide patris mei comment. pag. 106.

Pag. 549. D Ὁ δὲ Ἀρκαδικὸς] Leunclauius, ὁ δὲ legendum ait. Sed nihil mutandum. Nam τὸ ὁ pro ὅς, ſiue πάντως, & ὅτι, non ſolùm apud poëtas: ſed & apud orationis ſolutæ ſcriptores ſæpius reperias. Sophocles in Philoctete, pag. 411.

---- ξὺν τύχῃ δὲ ἀρείονι. Apud Thucyd. multa paſſim occurrunt exempla, quæ breuitatis cauſa iam prætereo, præſertim cùm doctiores hac de re non dubitare confidam. Hæc autem ideo ſcribenda cenſui, vt omnes videant, me pro virili operam dare, vt vulgatam lectionem tuear, quæ rationibus haud infirmis defendi poteſt. Nec enim temere quicquam innouandum, ac immutandum, præcipuè ſi bonus ſenſus ex lectione vulgata elici poſſit.

Pag. 550. A. Κατηπείγοντο] Sic in omnibus editionibus, quas legi, ſcriptum inueni. Quare lector de hoc atticiſmo monendus. Vt enim à πιέζω, fit circumflexum πιεζῶ, ῶ, τὸ (quod Ariſtophanes in Pluto vſurpat, pag. 3.

Οἱ γάρ με πιεζοῦσιν ... Vide Græca ſcholia:) Sic etiam à κατηπείγω deducetur τὸ κατηπειγῶ, ῶ, vnde hoc imperfectum κατηπείγουν. Niſi rem ſic accipias, vel κατηπείγετο, vel κατήπειγον dicendum, quod non temere damnandum. Nam pag. 551. B. de hac ipſa pace Xenophon, iiſdem fere verbis vtens, hæc dicit, τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατηπείγετο βασιλεύς.

Ibidem B. Κλαζομενίας] Κλαζομενίους legendum, vt pater meus in ſuis comment. pag. 107. monet. Eius monitionem alij ſapienter ſequuti ſunt, qui ſuarum notarum ſupellectilem his Clazomenijs ſpoliis λαμπρῶς auxerunt, ac κόσμιως ornarunt.

Pag. 551. D. Ὥστε μὴ δυνάσθαι ἀπιστεῖν.) Si codex mendo caret, locus hic ita nobis accipiendus, ὥστε τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ δύνασθαι ἐάσαι (ἢν ἀεὶ οἱ λόγοι ἐκεῖ ποιοῦνται) ἀπιστεῖν. Quam coniecturam ſequentia Xenophontis verba confirmant. Sic enim paulo poſt loquitur de Lacedæmoniis, qui Mantinæorum fidem ſibi ſuſpectam fore dicebant. ἐκέλευον αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσαιεν ἄλλως αὐτοῖς. Vel τὸ ἀπιστεῖν, ἀντὶ τοῦ ἀπειθεῖν, ἢ τοῦ ἀπαθεῖν, poſitum dicemus, vt pater meus in ſuis comment. pag. 108. monet. His monitus Leunclauius, in ſua poſteriore editione, ad marginem notauit ἀπειθεῖν, quam lectionem in ſua verſione ſequitur. De hoc verbo ἀπιστεῖν, vide noſtras notas pag. 6. C.

Pag. 555. E. Ἔδοξε πέμπειν ἐς τοὺς μυρίους ξύνταγμα ἐς ἑκάστην πόλιν) Longè melius fortaſſe fuerit, ſi præpoſitionem illam ἐς, quæ præcedit ἑκάστην, tollas, vt pater meus in ſuis comment pag. 111. monet. Horum autem verborum hic erit ſenſus. Decreto publico Lacedæmonij, eorumque ſocij perpetuũ exercitum conſtituerant, qui ad repentinos motus, viſuſque ſubitos, intra Peloponneſum ſemper paratus eſſet, ita tamen vt ſingulæ ciuitates pro cenſu facultatibuſque ſuis, plus minúſve peditatus & equitatus ad eam rem conferrent. Huius autem exercitus, qui colligendus erat, ſumma erat, hominum decem millia, & appellabatur τὸ ξύνταγμα τὸ ἐς τοὺς μυρίους, & ὁ ξύλλεξις ὁ ἐς τοὺς μυρίους, vt pag. 559. A. Quidam tamen, qui locum iſtum non ſatis attentè perpenderunt, articulum τὸ præter meritum hinc ſuſtulerunt. Eum nos in ſuas priſtinas ſedes reſtituendum cenſemus. Sic autem hæc vertemus. „ Decretum autem eſt vt vna quæque ciuitas pro rata ſuam militum manum mitteret, quæ [cum aliis ciuitatibus, imperatum] decem millium hominum exercitum conficeret. Quare πέμπειν τὸ ἐς τοὺς μυρίους ξύνταγμα, nunc idem valet ac ſi Xenophon dixiſſet, πέμπειν τὸ ἑκάστῃ πόλει ἐπιβάλλον καὶ προσῆκον τῶν στρατιωτῶν μέρος, τὸ τὸν μυρίων ἀνδρῶν πλῆθος συμπληροῦν. Vel, ἐς τὸ τῶν μυρίων στρατιωτῶν ἄθροισμα συμπληροῦσαι. Vel, πρὸς τὸ τῶν μυρίων ... Henrici Stephani editionem hoc ſaltem loco ſequi præſtat, quòd melior eſſe videatur. Obiter autem illud dicetur, τὸ ἐπιβάλλον μέρος à me vocari partem, quæ vulgo competens appellatur, vel portionem, quæ cuique competit, ſiue ea ſit danda, ſiue recipienda. Alias τὸ ἑκάστῳ ἐπιβάλλον μέρος, vel λάχος, apud Dionyſium Halicarnaſſeum ſæpe legas pro ea parte quæ ſorte cuique obtigit. vt pag. ex VVecheli typis, 215. 20. 223. 13. 541. 27. 544. 8.

Pag. 557. E. Οἱ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ] Pater meus in ſuis commentar. pag. 113. particulam ἐν ſuperfluam eſſe monuit. Quod & alij probarunt, ac in ſuis notis poſtea poſuerunt. Patris enim mei commentarios ab ipſo ante quinquaginta annos in Italia conſcriptos, manúque propria deſcriptos adhuc penes me ſeruo: ſed tamen eorum exemplar ante decennium excudendum curaui. Quare non mirum ſi multi multa hinc poſtea ſumpſerint, quæ ſibi tribuunt. At ego ſatis eſſe duco, ſi lectori demonſtrem quid cuique debeatur, locoſque notem commentariorum paternorum vnde ſumpta ſunt ea quæ quidam

patri meo accepta referre non audent, ne quid ab illo didiciſſe videantur, quaſi gloriæ maximis laboribus iam partæ iacturam aliquam in eo ſint facturi.

Pag.561.D. Τεταγμένον τῇ φάλαγγι] παρατεταγμένον potius legendum, vt pater meus notat in ſuis comment.pag.115. vbi etiam monet infra E. particulam ὡς, poſt μάλιστα μὴ, collocandam. Leunclauius alteram quidem emendationem probat, ac ſequitur, alteram verò non omnino ſequitur: ſed legendum cenſet, ὡς μάλιστα μὴ: Lector meliorem ſequatur.

Pag.563.D. Ἱκανὸς διδόναι] P. m. in ſuis comment. pag. 116. exiſtimat fortaſſe non abſurdum fore, ſi ἀρκέσειν deeſſe, vel ſubaudiri dicamus. Alij aliter ſentiunt. Sed à veritate ſtandum.

Pag.564. A. Εἰ [illegible]] P.m. in ſuis comment pag. 117. hunc locum mutilum eſſe monuit. Huius monitu Leunclauius vocem [illegible] hic opportunè cenſet addendam. Quod ex pag.561. facile patet, vbi Xenophon dicit, [illegible].

Pag.5[illegible]. A. [illegible]] P.m in ſuis comment. pag. 118. ſic legendum monuit, [illegible]. Leunclauius hanc emendationem probat, & ſequitur, licet nullam patris mei mentionem in ſuis notis hoc loco faciat.

Pag. 569. A. [illegible]] P. m. in ſuis comment. pag. 121. [illegible] legendum monuit. paulo poſt B. [illegible] bene ſcriptum extat. Hic etiam idem ab aliis factum, quod toties antè dictum. Sed breuitatis gratia, & odij vitandi cauſa, poſthac notabo tantùm paginas paternorum commentariorum, vnde ſuas emendationes alij ſumpſerunt, quas ſibi vendicant. Quid autem hoc ſibi velit, vel me tacente quiuis intelliget. Therſiten enim imitari nolo.

[illegible]] P.m. in ſuis comment. pag.124. [illegible] legendum ait.

Ibidem. [illegible]] Quænam [illegible], ſiue [illegible] vocarentur, docet P.m. in ſuis comment. pag.125.

Ibidem. C. [illegible]] Subaudiendum [illegible]. Verba ſonant, In omni metu erant, i. vehementiſſimè metuebant. De hoc elliptico loquendi genere, & variis exemplis, actum à nobis ſupra. Conſule P.m. comment. pag.125.

Pag. 573. A. [illegible]] P. m. in ſuis comment. pag. 126. monet legendum potius, [illegible], i. quandiu bellum eſſet. V. s. tantiſper dum eſſet expeditio. Idem eadem pag. docet quomodo vocabulum [illegible] ſit accipiendum.

Pag 574. B. Πρὸς [illegible]] P.m in ſ.c pag.127, [illegible] legendum monet.

Pag 575. C. [illegible]] P. m. in ſ. c. pag. 128. ait verbum eſſe militare, quod ſignificat agmen porrectum contrahere, & ex longiore latius & firmius reddere. Cur autem hoc ita ſit intelligẽdum, vnde vox iſta ſit deducta, ibidem apertè docetur. Leunclauius [illegible] legit. Lectionis huius cauſas in eius notis vide. Thucydides lib.4. pag.168.D. verbo [illegible] vtitur. Quid autem ſignificet [illegible], vide Græcam annot. verbi.

Pag.581. A. [illegible]] Leunclauius ait legendum [illegible]. Sed nihil temere mutandum. ὡς enim & ὥς pro οὕτως, apud poëtas potiſſimum frequenter inuenias. Euſtath. [illegible] [illegible]. Apud eum exempla vide.

Ibidem. B. Τῆς Θετταλίας] P. m. in ſ. c. pag.132. τῆς Θετταλίας legendum monet. Leuis error, facilis typographi lapſus.

Pag. 582. A. Εἰς τὸ [illegible]] Eſt [illegible] nominis [illegible], vt ſit, εἰς τὸ [illegible], i. in omne graue periculum venit Rex. Vel [illegible]. Qua de re fuſius ſupra. Conſule patris mei comment pag 125. in anno. [illegible]. & pag 133. Hic alij tacent.

Ibidem B. [illegible]] Quamuis hæc lectio aliquomodo poſſit excuſari, vt dicamus datiuum μοι ab illo verbo ἀφῆκε regi, quod accipietur pro [illegible], i. permiſit mihi, participium verò [illegible], cum infinito, λέγειν, iungendum, quod loquendi genus minimè nouum, tamen fortaſſe melius, ſi leuiſſima mutatione facta, legas [illegible], i. dimiſit me, vt ad vos profectus vera narrarem.

Ibidem C. [illegible]] P. m. in ſ.c. pag. 133. exiſtimat non malè rem habituram ſi legamus, [illegible]. Sic autem præcedentem particulam ὡς in ſuis priſtinis ſedibus relinquemus, quam Leunclauius poſt [illegible], hoc modo collocat, [illegible].

Pag 585. A. [illegible]] Xenophon hæc ex Thucydide videtur ferè totidem verbis deſcripſiſſe. Sic enim ille in Corcyræorum concione, lib.1. pag. 26 D. „ [illegible] &c. Idem eodem libro, pag. 51. D. [illegible] Quod etiam hic de Corcyræorum opibus, & claſſis potentia à Xenophonte dicitur, id à Thucydide in locis à me notatis, antè dictum.

Pag. 588. B. Τὰς Σφαγίας] P. m. in ſ c. pag.136. monet, hic Σφαγίας videri, quam ſingulari numero Thucydides Σφακτηρίαν variis in locis appellat. Hęc autem erat inſula Pylo oppoſita, in qua Athenienſes duce Cleone 400. Spartanos ceperunt. Hæc etiam Σφαγία vocatur. Vide Stephanum, & Strabonem lib.8.

Pag 592. D. [illegible]] P.m. in ſ.c. pag.141. verbum [illegible] hic deſiderari monuit. Eadem pag. 141 P. m. ſequentem locum ſic emendandum putat, [illegible], quòd particula [illegible] poſt [illegible] poſita, conſtructionem ac ſenſum impediat. Idem eodem loco monet, illa verba, [illegible], videri gloſſam quandam, vel variam lectionem, quæ ex margine in textum ab imperito typographo tranſlata fuerit.

Pag. 593. A. [illegible]] Ex hoc loco non contemnendam ſuperioris loci correctionem haurire poſſumus, & legere pag. 592. E. [illegible]. Quare tot verba de textu non tollentur: ſed pro particula [illegible], quæ tamen aliquomodo tolerari poteſt, particulam [illegible] reponemus, quod & Leunclauio placet.

Pag.594. A. [illegible]] Sic & in aliis editionibus ſcriptum extat: ſed legendum, vt pater meus docet in ſuis comment. pag 143. [illegible]. Quod iam ſignificat euerſum iri ita, vt ex eorum (de quibus agitur) manubiis decumæ Diis redderentur. Xenophon ipſe pag.609. hoc ipſum confirmat his verbis, „ [illegible].

Ibidem B. Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα] P. m. in ſ. c. pag. A
143. locum mutilum eſſe monet, ac aliquid huiuſmodi deſiderari, ſinebant, permittebant, vt Græcè locus integer ita legatur, τὸν δὲ ἐχ. εἴων μέν. i. Cleombrotum verò cum copiis, quas in Phocenſium ſinibus habebat, [illic] manere ſinebant.

Ibidem C. Ο δὲ Κλεόμβροτος] Leunclauius in ſua poſtrema editione ad marginem annotat, ὁ γὰρ Κλεόμβροτος. Sed nihil mutandum. Nam τὸ δὲ, ἀντὶ τοῦ, γὰρ, non ſolùm apud poetas: ſed & apud hiſtori- B
cos & oratores frequenter occurrit, vt in noſtris Græcis commentariis in Thucydidem ſcriptis obſeruatum videmus.

Pag. 602. D. Συντεταχυῖαν] Si codex ſanus, hoc participium, quod ad τὰς refertur, Atticè poſitum dices, pro συντεταχυίας, vel ad ſignificatum referes, vt αὐτοὺς τοὺς τῶν πόλεων ἄνδρας intelligas. Alioqui dicendum videretur συντεταχυίαις, qui accuſatiuus ab illo ἐπῄνει regetur. Facilis lapſus, leuis mutatio, ſenſus optimus, qui lectionem iſtam videtur C
flagitare. Sic autem locus erit integer, Τῶν δὲ Ἀρκαδικῶν πόλεων τὰς τοὺς Μαντινέων ἐπῄνει ἄνδρας συντεταχυίας.

Pag. 610. E. Ἐὰν μὲν δυνατοὶ ἥξωσιν] Legendum ἐὰν μὲν ἀδύνατοι ἥξωσιν, vt docet pater meus in ſuis comment. pag. 158. vbi demonſtrat τὸ ἀδυνάτους τοῖς ἐρρωμενεστέροις opponi. Cætera ſuo loco vide.

Pag. 613. D. Προκλῆς Φλιάσιος] P. m. in ſ. c. pag. 168. monet Πατροκλῆς legendum, qui in fine ſu- D
perioris libri concionem habuit. Errorem autem ex abbreuiatura manaſſe docet. Nam ſi ducatur lineola ſupra Πρ, ſignificabit Πατρο. Quare pro Προκλῆς, legendum Πατροκλῆς, ſine abbreuiatura.

Pag. 615. B. Καὶ κατὰ γῆν πάντα] Legendum καὶ πάντα, tranſpoſita particula καὶ poſt γῆν. vt docet pater meus in ſuis comment. pag. 162.

Ibidem D. Λόγος δὲ ἀεὶ] Conſule patris mei comment. pag. 162. vbi perſpicuè docet quomodo E
locus iſte ſit intelligendus.

Pag. 616. C. Ουτ' ἰδεῖν ἔχοντες] Quamuis non prorſus improbem Leunclauij coniecturam, qua pro ἰδεῖν legendum cenſet ἔχειν, vulgatam tamen lectionem commodè tueri poſſumus. Hic enim τὸ δεδέσθαι paſſiuum erit ab actiuo δέω, i. ligo, vincio. More autem Attico paſſiuum pro actiuo ſæpe poni conſtat, vt alibi demonſtratum. Præterea ſubaudiendum nomen ὑποδήματα, quod ex ipſo ſenſu, verboque ἰδεῖν facilè colligitur. De F
hac verborum & nominum ἐναλλαγῇ, pluribus à nobis actum ſupra. Quamobrem ne hoc quidem παράδοξον. Vertes autem, vbi vnus quiſque [ſuos calceos adhuc induebat, ac] ligabat. Moris enim eſt, vt prope lectum, in quo cubamus, cùm alias veſtes, tum etiam calceos ſerò collocemus, quum dormitum imus, vt, quum ſurgendum, omnia certo loco poſita ſtatim inueniamus, & ad manum habeamus. Hunc morem milites, quum ad militiam proficiſcuntur, ex G
militaris diſciplinæ præceptis, multo diligentiùs, quàm alij mortales, obſeruare ſolent, atque adeò debent. Hoc igitur modo nihil innouabitur, nec tanta fiet mutatio, quantam Henricus Stephanus faciendam cenſet, quam mecum & alij damnant.

Pag. 619. E. Εὐκτρησίους] P. m in ſ. c. pag. 165 Εὐτρησίους legendum ait. Εὔτρησις enim vrbs Arcadiæ, de qua Stephanus.

Pag. 620. A. Ὅπου δεῖ χρεία] Leunclauius legendum cenſet, ὅπου δὴ χ. Sed nihil mutandum. Nam vulgata lectio bona. Sic enim hæc ſunt accipienda, ἐν ταῖς συμβολαῖς, &c. ὅπου δεῖ χρείαν ἔχειν.

Pag. 621. E. Ἀνέρας δὲ] Proculdubio ἀνέρας δὲ legendum. Hic autem accuſatiuus ab illo ſequenti ἰδεῖν pendet. Hoc vel cæcus videat. Quamobrem hoc ab aliis nec emendatum, nec obſeruatum miror, præſertim cùm toties Xenophon excuſus fuerit.

Pag. 622 D. Καὶ τοῦτο ὑπεκρίνεσθαι] Ex ipſo ſenſu patet ταῦτα legendum. Quam lectionem & interpres Latinus ſequutus videtur, licet Græcam vocem in ipſo textu non emendarit.

Pag. 623. B. Ἐπὶ δὲ κατακλίσεως] P. m. in ſ. c. pag. 166. ἐπειτα δὲ legendum monuit.

Pag. 625. B. Προσπαίσματα] Προσλήματα legendum, licet in ſuperioribus editionibus hæc vox per υ vitioſè ſcriberetur, quæ per ι ſcribenda, vt vel illi, qui prima Græcæ linguæ elementa norunt, ſcribendum eſſe norunt. Quare quiſnam errorem iſtum adeò manifeſtum emendare dubitabit?

Pag. 626. C. Οἱ ἔξω ἁλόμενοι] Leunclauius ait ſcribendum ἁλλόμενοι. Rationes, quas affert, in eius notis vide. Sed nihil mutandum. Nam vulgata lectio eſt optima. Eſt enim participium aoriſt. 2. medij, ab ἅλλομαι, ſalto. Quare vertes, „ qui extra ſaltauerant. Nè quis autem aliquod vocabulum παράδοξον à nobis afferri putet, exemplis demonſtrabimus, quomodo & aoriſt. 1. & 2. mediæ vocis ſint vſitati. Homerus Iliados M. ex nouiſſimis H. Stephan. typis, cum verſione Latina, pag. 478. 3.

Γεισπίδων, ὁ δ᾽ ἄρ᾽ ἤλατο τεῖχος Ἀχαιῶν.
Idem Hom. in Βατραχομ. pag. 742. 2.
Ἥλατο δ᾽ ἐς λίμνην φεύγων, τὴν ἀσπίδα ῥίψας.
Idem eadem pag.
Ἥλατο δ᾽ ἐς ὕδωρ ὅπως φύγῃ αἰπὺν ὄλεθρον.
Et tertio poſt verſu,
Ἔνθα δὲ πήδησας ἐς λίμνην ἥλατο φεύγων.
Idem Sophocles in Oedipo Tyranno, pag. 162.
Ποῖ δ᾽ ἐς τὸ πᾶν ἐξήλατ᾽ ὁ δαίμων.
Idem eadem fab. 202. 4.
Πύλαις διπλαῖς ἐνήλατο.
Idem in Antigone, pag. 168.
Πήδημα δυσδαίμονι ἥλατο.

Hinc manifeſtè patet aor. 1. medium vſitatum eſſe. At aoriſt. 2. duo tantùm exempla mihi nunc occurrunt, vnum extat in Sophoclis Oedipo Tyranno, pag 203.

Ω δαῖμον, ἵν᾽ ἐξήλου!

Alterum, quod longè certius, habemus apud ipſum Xenophontem, pag. 570. A. de quo noſtras in eum locum notas vide. Illud. n. exemplum Hippocratis, quod extat pag. Baſilienſis editionis 41. lin. 31. ἐξάλλεται, dubium eſt. Nam & prioris, & poſterioris aor. eſſe poteſt, quamuis à ἐξάλλομαι deductum conſtet. Quod quia nouum ac inuſitatum quibuſdã videbatur, in ἐξάλλονται mutandũ putarũt. In vulgaris grammaticis hæc nõ ſcribuntur, quod à me ſaltem obſeruatum recorder. In lexicis verò græcolatinis vnicum Luciani exemplum inuenio ſcriptum, „ ἥλατο εἰς μέσον τῆς ἱπποδρομίας γῆς. Qua-

re lector ἐπίσηται, καὶ φιλομαθής, poſthac, quoties in eaſdem voces incidet, eas ἀβασανίστως, vt vitioſas non reiiciet, nec arbitratu ſuo nouas finget.

Pag 629. A. Ὅσα εἰς πεζοὺς) eſt ἔλλειψις. Subaudiendum enim, ἦν ἀναγκαῖα. i. Quæcunque peditibus erant neceſſaria.

Pag. 630. C. Συλλεξάμενος χρήματα, ᾤχετο εἰς τὰς Θήβας πείσων Θηβαίους] Interpretatio Latina in vtraque editione ſic habet, „Coacta pecunia, Thebas profectus eſt, per eas Thebanis perſuaſurus. At error eſt manifeſtus. Dicendum enim, per eam, ſcilicet pecuniam. Vel, Coactis pecuniis deinde, per eas. hoc ex ipſis Græcis verbis facilè colligitur. Nam in illo πείσων ſubauditur τοῖς χρήμασι. Sed hoc per imprudentiam, non per ignorantiam ita ſcriptum conſtat. Interpres eadem verba Græca interpretans infra, pag. 631. D. bene rem explicat, & verbis iis vtitur, quibus hîc etiam vtendum conſtat. Ego tamen vulgatam lectionem mutare non ſum auſus, quia fortaſſe quis hunc locum aliqua ratione mihi iam ignota tueri ſtudebit. Sed ad marginem notaui, quod notandum videbatur.

Pag. 635. D Ἐνδόντων] ἀντὶ τοῦ προδόντων: ſed honeſto verbo res turpis velatur.

Pag. 643. C. Ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῄεσαν] ἀντὶ τοῦ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. De hoc loquendi genere ſupra à nobis actum prolixè. Sic pag 656. C. ἐν τῷ πεδίῳ ἔπεσον, pro εἰς τὸ πεδίον.

Ἐγένετο ἐν τῇ πόλει] ἀντὶ τοῦ, πρὸς τῇ πόλει. i. Cùm ad vrbem propius acceſſiſſet. Hoc ex ſequentibus Xenophontis verbis facilè colligitur. Epaminondas enim Spartam non eſt ingreſſus: at ad eam acceſſit, eam ingreſſurus. Sic etiam illa ſequentia videntur accipienda, κατέβαινον, ἐν ἀνέβαινον εἰς τὴν πόλιν, vt non ipſa vrbs at loca vrbi vicina, & vrbanis ædificiis contigua intelligantur, quæ ſolent in pleriſque vrbibus circum circa variis de cauſis relinqui vacua, præcipuè iuxta muros, vbi muris vrbes cinguntur, idque tam intra quàm extra muros. At Sparta nullis murjs erat cincta. Quamobrem etiam ad eam & in eam aditus hoſti longè facilior patebat. Hæc igitur ad inſignem periculi magnitudinem, in quod Spartani præter omnem expectationem repentè venerant, melius indicandam, ab auctore videntur ὑπερβολικῶς dicta.

Si quis tamen aliter ſentit, Græciſque verbis mordicus hærere mauult, is ſuo iudicio ſenſuque libere fruatur. Quod autem ἐν τῇ πόλει, ἀντὶ τοῦ πλησίον, ὅτι πρὸς τῇ πόλει, ſumi poſſe dixerim, non eſt cur nouum ac inauditum iudicetur. Nam idem loquendi genus apud Thucydidem ſæpius obſeruaui, vt lib. 3. pag 235. A. στρατοπεδευσάμενοι ἐν τῇ Τανάγρᾳ, ἀντὶ τοῦ, πλησίον τῆς Τανάγρας. & lib. 5. ex Hen. Steph. typis, pag. 352. 1. & 7. 353. 10. 441. lin. vltim. 444. circa finem. 616. & multis aliis in locis. Sic & ipſe Xenophon pag. 645. A. de eodem Epaminonda verba faciens, dicit, ὑπερβὰς ἐν Λακεδαίμονι, & ὑπερβάς ἐν Μαντινείᾳ, ἀντὶ τοῦ, πλησίον, ὅτι πρὸς τῇ Λακεδαίμονι, καὶ πλησίον τῇ Μαντινείᾳ. Illud obiter addam, quod ab Euſtathio traditur, Λακεδαίμων (inquit) πόλις, ἡ ἡ Σπάρτη. ἡ Λακεδαίμων ὁμωνύμως ἡ περὶ αὐτὴν χώρα, ἤγουν ἡ Λακωνική.

Pag. 669. A. Μυρία] Leunclauius ait ἀορίστως hoc accipiendum, ac idem valere ac illud παμπληθής, quod in Græcis hiſtoriis legitur. At grammatici reclamant. Nam (vt docet Euſtathius) μυρίαι ἀριθμὸν ὡρισμένον, δέκα χιλιάδες. μυρίαι δὲ παροξυτόνως, αἱ πολλαί. Quare niſi decem hominum millia hîc intelligi dicas, μυρίαι παροξυτόνως erit ſcribendum, vt hoc ſignificatu rectè ſcriptum extat pag. 671. B. μυρίαι δὲ τύχαι].

Pag. 671. E. Ἐπηρεῦ πάντα Ἀγησίλαον.] Vel eſt Atticiſmus, vt ποιῶ σε κακόν, id eſt, maleficio te afficio. λέγω σε κακά. i. Maledictis te proſequor. Vel eſt ἔλλειψις τῆς (διὰ) προθέσεως.

Pag. 677. E. Ἐπεὶ ἔξω παῖδες ἔχοντες συμβολικίδιον] Leunclauius in ſuis notis ad marginem ſcriptis habet, [illegible]. Atque lectionem iſtam omiſſo verbo ἔχοντες, in ſua verſione ſequutus eſt. Pater verò meus in ſuis comment. pag. 187. monet fortaſſe ſcribendum συμβολικίδιον, à nomine συμβολή, quod & συμβολαί, & ἔρανος, i. collecta, vocatur, à verbo συμβάλλω, partem, ſiue portionem confero. Quamuis autem hoc verbum pleriſque nouum ſit futurum, tamen à Xenophonte formatum dicemus, vt & alia multa, quæ apud eum reperiuntur. συμβολικίδιον autem dicetur, quia pueri cibum in vnum conferebant in ſcholis, vt ætatis prouectæ homines publicè faciebant in conuiuiis, quæ κοινὰ, ſiue φειδίτια, ſiue φιδίτια vocabant. Hic nullam ferè, vel ſaltem leuiſſimam vocis mutationem à coniectura non infelici manantem habemus. At ſi marginis lectionem ſequamur, quis adeò cæcus eſt, quin longè maiorem ac audaciorem mutationem animaduertat? Nihil temere mutandum, nec tot tantiſque vulneribus miſer Xenophon præter merita cruciandus, nec tam fœdè, nulla de cauſa, mutilandus.

Pag. 680. D. Ἀντὶ δὲ ἀργυρολόγων] Quomodo locus hic, & ſequens illud ἀργύριον ſit intelligendum, conſule patris mei comment. pag. 193. Inde patet vulgatam lectionem commodè ſeruari poſſe, nec temere mutandam. Quamuis autem verbum ἀργυρολογεῖν ſit aliis inuſitatum, tamen hoc quoque Xenophonteum videtur, vt & alia ſexcenta. Ab ἀργὸς autem deducitur ἀργέω, ῶ, vnde ἀργεῖν, & ἀργιεῖσθαι, otior. Qui verba Xenophontis attentè perpendet, hoc à veritate nimis remotum non iudicabit. Vulgata verſio, quæ marginis lectionem ſequitur, duriorem, & auctoris menti repugnantem ſenſum habere videtur. Lectori tamen liberum iudicium relinquo.

Pag. 681. C. Τῶν αὐτῶν] Pater meus in ſuis comment. pag. 195. σκηνῶν legendum putat. Figuratè autem τὰ σκηνὰ, ἀντὶ τῶν σκηνιτῶν ponuntur. Illud autem ὡς, ἀντὶ τοῦ, ὥστε, poſitum, vt locus à nobis ſic accipiatur [illegible]. Hoc modo tantam mutationem vitabimus, quam quidam hic faciunt, vt ſuis coniecturis inſeruiant.

Pag. 684. C. Τῆς αἰδοίας αὐτὰς ὑφεκτέον] Proculdubio τῆς ἀνανδρίας αἰτίας legendum, quod facilè colligitur ex patris mei commentar. pag. 200. vbi locus iſte ſic ab eo explicatur. Crimen ignauiæ ſuſtinendum, &c. Interpres Latinus, qui verba Græca corrupta ſequutus eſt, in ſuperiore verſione totum hunc locum ſic Latinè vertit, „Præterea propinquas vt virgines alat domi, ac ab eis fortitudinis nomine in ius vocetur. At in poſtrema editione veram interpretationem nobis reliquit, patris mei commentarios, verſionem, & ſententiam ſequutus.

Ibidem D. Τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγῶνος] Malo patris mei

Ibidem D. Τοῦ πατρὸς τῆς ψυχῆς ἄρχοντα] Malo patris mei verſionem hoc loco ſequi, quia mentem ſcriptoris meliùs videtur explicare. Sic autem ille pag. 201. Cùm inſtituiſſet vt ea ætas cauſas capitales iudicaret. Si quis aliter ſentit, id ſequatur quod ad veritatem quàm proximè accedere putat. Liberum enim eſt iudicium.

Ibidem. Σπουδάζεται] In pretio, & honore eſt. P.m.comment. pag. 201. Ibidem docetur quid ſibi velint hæc Xenophōtis verba, ὅπως ὁ ἀγὼν, nimirum iſta contentio, & prenſatio de obtinendo iſto magiſtratu. Vide locum.

Ibidem E. Οἱ βουλόμενοι] οἱ μὴ βουλόμενοι legendum, vt patet meus in ſ. c. pag. 201. diſertiſſimis verbis monet. Quam lectionem & ab aliis in poſtremis ipſorum operibus probatam ac notatam animaduerti.

Pag. 685. B. Τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην] Interpres, Neceſſitatem, quæ recuſari nequeat. Sed hæc interpretatio videtur obſcurior, neque Græci vocabuli vim, neque Xenophontis mentem ſatis apertè declarat. Sic enim Xenophon grauiſſimam neceſſitatem appellat, quæ non niſi maxima cum difficultate moleſtiaque ferri ſuſtinerique poterat. Propriè quidem ἀνυπόστατον id vocatur, quod nullo prorſus modo ferri, ſuſtineri, tolerarique poteſt. Interdum verò, quemadmodum & hic, latiore ſignificatione, καθ' ὑπερβολὴν, pro grauiſſimo duriſſimóque ſumitur, quod maxima cum difficultate (vt antè dictum) ferri poteſt. Idem interpres in ſuperiore editione melius hanc vocis Græcæ vim expreſſit, quum vertit, neceſſitatem, cui reſiſti nequeat.

Pag. 686. A. Μόνος] Hac de re conſule patris mei comment. pag. 203.

Ibidem D. Τοῖς ὁπλομάχοις] Sic appellantur, qui prælium ineunt armati. qui pugnant armati. Leunclauius gladiatores vocat: ſed an Xenophontis mentem ſit aſſecutus, alij iudicent.

Pag. 687 A. Ἕως τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου] Ex hoc loco patet, ſupra circa ſeptimi Græcarum hiſtoriarum libri finem, pag. 646. B. legendum, ἀπὸ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, non autem, vt vitioſè ſcriptum extat in ſuperioribus editionibus, ἕως τοῦ πολέμου. Quam erroris molem à Lynceis hactenus haud animaduerſam miror.

Pag. 689. E. Ἁρμόζοντες] ἁρμόζων iam ſignificat eum magiſtratum gerere, qui nomen hinc habet ἁρμοστής: quæ voces boni magiſtratus officium indicant. Idem verbum extat pag. 690. A.

Pag. 690. C. Περὶ τῆς νίκης] Leunclauius ait ſe non dubitare quin ὑπὲρ τῆς νίκης ſit ſcribendum. Sed ego nihil mutandum cenſeo. Nam περὶ cum genitiuo ſæpiſſime reperias poſitum loco præpoſitionis ὑπέρ. Quare promiſcuè hæ duę particulæ à probatis ſcriptoribus vſurpantur. Rem aliquot exemplis facilè confirmabo. Euripides in Alceſtide, pag. 248.

Ἀρκοῦσιν ἡμῖν οἱ προθνῄσκοντες σέθεν. Hic τὸ προθνῄσκοντες σέθεν poſitum vides ἀντὶ τοῦ, θνῄσκοντες ὑπὲρ σοῦ. Idem eodem fab. 255.

Ἡ σὺ γε τῆς σῆς προὔθανες ψυχῆς νέων. Quod apertius dicitur pag. 256.

Οὐκ ἤθελες, οὐδ' ἐτόλμησας θανεῖν
Τοῦ σοῦ πρὸ παιδός.

Ibidem.

Τοῦ σοῦ πρὸ παιδὸς κατθανεῖν — Item

A pag. 257. τὸ ὑπὲρ, & τὸ περὶ, promiſcuè in eodem verſu poſitum legitur.

Μὴ θνῆσχ' ὑπὲρ τοῦδ' ἀνδρὸς, οὐδ' ἐγὼ πρὸ σοῦ.

Et eadem pag. 257. & 258. idem variis in locis legas. Et in Ione, pag. 677.

Ἔτλα πρὸ γαίας σφάγια παρθένους κτανεῖν. Sed quid opus alienis, cùm domeſticis exemplis vti poſſimus? Xenophon enim ipſe pag 366. dicit, περὶ τῶν στρατιωτῶν βουλεύεσθαι. & 416. B. βεβουλεύσθαι περὶ ὑμῶν. & προνοεῖν, καὶ προνοηθῆναι τῶν πάντων.

B 918 A. 919. B. &, περὶ τῶν οὖν ἀγαθῶν μαχομένους. 919. C. Cur igitur locum minimè corruptum corrigemus? Cur ſano medicinam importunè faciemus?

Ibidem. Χαλεπὸν αὐτοῖς δυνατὸν ἀπιδεῖν] Pater m. in ſ. c. pag. 210. monet hinc ſumi poſſe correctionem ſuperioris loci, qui legitur pag 689. A. τῶν πάλαι δημοσίαις συμμαχίαις. ſi ἐκλείπει poſt δημοσίαις addas, locus erit integer. Ταύτας μὲν — ποιεῖσθαι ἔξω τῶν φιλοδόξων, ὥστε τὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς φαρμάκου

C δίκαιον μεγαλοψυχίας ἐκ συνθήκης αὐτοῖς ἀπαρτίζεσθαι [illegible].

Pag. 692. C. Χρημάτων ἐνίοτε τῶν ἀνθρώπων] Minima mutatione facta locus hic emendari commodè poteſt, ſi pro ἐνίοις legas ἐνίοτε. Illud autem ἀεὶ præcedens, hic etiam ἀπὸ κοινοῦ repetetur, & conſtructio ſic plena fiet, ἐν γὰρ ποίᾳ, &c. ἀεὶ ἐνίοτε τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀγαθόν. Sic igitur nihil erit addendum. Illud verò ἀμαθέα, Ionicè formatum, pro communi ἀμαθία, vt ἀληθέα, pro ἀλήθεια. Qua de re conſule Triclinij ſcholia in Sophoclis Antigonen, pag 252. 3. in vo-

D ces, τὴν εὐήθειαν.

Ibidem. Ἑξῆς] Hoc ab interprete prætermiſſum. Significat autem, deinceps, ordine, alij poſt alios.

Ibidem. Τοὺς ἀξιωτάτους] Prudentiſſimos)(τοὺς σκαιοτάτους) Fr. P. 212.

Pag. 694 A. Ἀλημένοι] Quis ἄλως, quid ἀλῶμαι, & vnde ſit dictum, vide in p. m. pag. 214.

Ibidem C. Τῶν πρυτανείων] Τὰ πρυτανεῖα vocabatur pecunia, quæ ab vtroque litigatore depone-

E batur. Hæc autem erat τῶν πρυτανέων merces, quæ & πρυτανεῖα dicebatur. Franciſc. P. in ſ. c. pagin. 215.

Pag. 695. B. Ἐκεῖνοι οὐδὲ εἰς [illegible]] Leunclauius hunc locum ita corrigendum cenſet, [illegible]. Ego vero longè minori mutatione facta, ſic legendum arbitror, [illegible]. Integra verba ſunt [illegible], &c. i Multi etiam ſimul ac naues ingrediuntur, ſtatim eas

F remis agere poſſunt, vel norunt. Sequitur deinde ratio. Pag. 696. E. Xenophon hanc ipſam locutionem habet, τὸ δὲ πεῖθον μόνον τ' ἔχει, vbi verbum οἶδε ſubauditur, quod pag. 699. A. bis expreſſum extat.

Pag. 697. E. Ἡ ἐφ' ὅσον] Conſule P. m. comment. pag. 219. Niſi (inquit) pacta ſeruent pauci, culpa in alium nullo modo transferri poteſt: ſed hæret ipſis paucis, & criminis auctores ipſi ſoli, non alij videntur eſſe. Leunclauius hanc verſionem ſua

G comprobauit.

Pag. 699. C. Διαπράξασθαι ὁ νόμος] Proculdubio ex verbis illis præcedentibus, quæ leguntur in hac ipſa pag. A. Δυνατὸν δεῖ διαπράξασθαι τοῦ δὲ νόμου, & ex iis, quæ ſunt in B. & C. πολλὰ διαπράξασθαι Ἀθήνησι, & μὴ διαπράξασθαι, patet hic etiam διαπράξασθαι ὁ νόμος legendum. Hoc & à Leunclauio

DDdd

fuit obſeruatum: ſed nullis, vt à me, rationibus & exemplis confirmatum.

Ibidem, D. [illegible]] Præcedens [illegible] hîc quoque ſubaudiendum, vt & in ſequentibus infinitis.

Ibidem, D. [illegible]] P.m in ſ.c. pag 221. ſic locum iſtum legendum monet, [illegible], & cæt. Hanc emendationem & Leunclauius in ſua poſtrema Xenophontis verſione ſequitur.

Ibidem, D. [illegible]] P.m.in ſ.c pag.221. [illegible] fortaſſe legendum ait. Vide locum.

Ibidem, E. [illegible]] Hæc lectio bona eſt, bonumque ſenſum habet. Si verò [ille] fatetur de [rebus] omnibus oportere iudicium facere, Vel, de rebus omnibus cognoſcendum eſſe; neceſſe eſt per annum id fieri. Vel, ad Iudicia de rebus omnibus exercenda, anno integro opus eſſe neceſſe eſt. Nihil igitur mutandum.

Pag. 700. A. [illegible]] Quamuis non damnem Leunclauij coniecturam, [illegible], tamen vulgatam lectionem commodè ſeruari defendique poſſe duco. Nam particulam ὥστε ſæpius ante infinitos non exprimi ſed ſubaudiri conſtat. Quare nihil hîc quoque præter morem fiet. Locus autem ſic erit integer, [illegible]. Sic pag.701. A. [illegible], pro [illegible].

Ibidem, D. [illegible]] Homerus [illegible] Odyſſeia. P. 17. lib.

[illegible]

Ariſtot. Rhetor. libr. 1. [illegible]. Fr.P. pag 223.

Pag. 701 D. [illegible]] Sic & in aliis editionibus inuenio conſtanter ſcriptum. Quare ſi codex mendo caret, augmentum, quod temporale nominatur, ab auctore conſultò neglectum dices, quod parum probabile. Hoc enim poëtis quidem, propter ipſam metrorum neceſſitatem non rarò facere licet: ſed orationis ſolutæ ſcriptoribus eadem licentia non permittitur. Quare lectorem monere volui. Nam alioqui dicendum [illegible]. Hoc ab aliis, qui ſunt [illegible], non animaduerſum miror.

Ibidem. [illegible]] Huc illi Antiphanis elegantes verſus commodè referri poſſunt, qui in vulgatis ſententiis extant, pag. ex Criſpini typis, 147.

[illegible]
[illegible]

Idem ibidem.

[illegible]
[illegible]

Pag. 703. C. [illegible]] Leunclauius hæc ita legenda cenſet, [illegible]. Ego verò minore cum mutatione ſic iſta legerem, [illegible]. id eſt, Qui aliquid fore prædicunt. Nam [illegible], poſitum, quia vel ante, vel poſt [illegible] ſubaudiatur particula [illegible], de cuius particulæ vi, vſuque, pluribus à nobis actum ſupra, pag. 346 D.

Ibidem, D. [illegible]] Hoc eſt Apollinis oraculum,

[illegible]
[illegible]

A Pag. 707. D. [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag. 146. [illegible] legendum monet. Hoc enim cauſam, illud verò, tempus ſignificat: qui ſenſus hîc nullum locum habere videtur.

Pag. 721 D. [illegible]] Antè [illegible] vitioſè ſcribebatur. Quamuis autem & in ſuperioribus editionibus eodem modo legi ſciam, errorem tamen manifeſtiſſimum emendare non dubitaui, quem ab aliis non obſeruatum conſtat.

Pag. 723. E. [illegible]] De B vocabulis iſtis conſule patris mei comment. pag. 257.

Pag. 724. C. [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag 259. [illegible] legendum monet: Quæ lectio vera. Quare nihil mutandum, vt in aliarum editionum margine videmus notatum, [illegible].

Ibidem. [illegible]] Leunclauius vertit, id animal: ſed hæc ipſam Græci vocabuli vim non ſatis aperiunt. Sic enim Xenophon hominem appel- C lat, qui ſua forma hominibus nocet, vt feræ & belluæ, quæ mordent, & laniant eos, in quos impetum faciunt.

Ibidem, D. [illegible]] Leunclauius ait ſe non dubitare quin legendum ſit [illegible], id eſt, ſecedere, quod [illegible] reſpondeat. Illud etiam [illegible] mutat. Sed pater meus in ſuis comment. pagin. 259. de hoc loco hæc tradit, quæ demonſtrant nullam mutationem hîc faciendam. Socrates enim (inquit) monebat etiam eos, qui ad- D uerſus res venereas non ſatis eſſent muniti, [illegible] ab iis non tam facilè abſtinere poterant, quàm facilè ipſe faciebat, vt cum iis mulieribus congrederentur, quæ non adeò formoſæ eſſent, ita vt ſua forma, quaſi quibuſdam illecebris, vel tunc, quum corpus ipſorum his non admodum indigeret, eos ad intemperantiam prouocarent. Cætera, quæ magnam huic loco lucem afferre poſſunt, eadem pag. 259. vide.

Pag 725. B. [illegible]] P m. in ſ.c. E pag. 260. ſic locum iſtum legendum arbitratur, [illegible], vel potius, [illegible]. Hanc emendationem in ſua poſtrema Xenophontis editione Leunclauius, ad marginem, vt bonam, opportunè notauit.

Pag 726. C. [illegible]] Leunclauius [illegible] procul dubio legendum affirmat. Sed ſi ſcribatur, [illegible], vt ſcribendum videtur, quod idem valet ac [illegible], vt ſupra demonſtratum, vbi noſtram coniecturam, Euſtathij verbis, & auctoritate confirmamus, nul- F la mutatione opus erit.

Ibidem, D. [illegible]] Si codex ſanus, hoc pronomen [illegible] non ad illud præcedens [illegible], quod eſt neutrius generis: at ad ſignificatum, ad [illegible] videlicet, referemus. Alioqui dicendum eſſet [illegible], quod in margine videmus notatum. Eodem modo Xenophon pag. 728. B. loquitur, [illegible], & cæt. deinde ſubiicit [illegible], quod non ad [illegible] proximè præcedens, ſed ad [illegible] eſt referendum, quod ante [illegible] eſt collocatum.

G Pag 727. A. [illegible]] Leunclauius in priore editione ſubaudiendum hîc putabat, [illegible]. Quale [hoc opus] eſt? Quod à ſenſu non eſt alienum. In poſtrema verò dicit legendum, [illegible], & ſubaudiendum [illegible]. Sed nihil mutandum. Nam hîc quoque [illegible] repetenda ſunt illa verba, quæ pag. 725. D. leguntur, [illegible]

ἐργῳ ἐκεῖνα, Idem autem loquendi genus illic etiam habemus, τὸ, ἐπὶ αὐτοῖς, &c. Idem eadem pag. E. τὸ δ᾽ ἐπὶ ἀπλῶς, &c. Idem pag 726. B. τὸ δὲ, ἐμφανῶς μὴ, &c. Vel etiam repetenda, quæ leguntur pag. 726. A. ... Alibi tamen ſæpe legas, ... &cæt. vt pag. 733. C. D. Sed cur nulla neceſſitate nos cogente, verba textus mutabimus?

Ibidem. E. Καὶ ἀνθρώπους ...] De toto hoc loco conſule P. m. c pag 165. 266.

Pag. 732. A. Ἀγαθὸς ...] Æſchyli verſus de Tireſia vate ... pag. 100. ſcriptos vide ſupra pag. 31. E.

Ibidem, D. ...] Hunc locum ante viginti annos, dum pater meus negotiorum ſuorum cauſa in Gallias profectus eſſet, in celeberrima Academia vices abſentis obire iuſſus, publicè ſic accipiendum monui, ... &c. Atque poſt ..., conſtructionem mutatam monui. Vel etiam ſic iſta nobis accipienda, ... &cæt. ſic paulò poſt, ... [...] ..., &c. Quam emendationem, vel potius emendationis coniecturam in patris mei comment. pag. 274. additis Æ. P. litteris notaui. Leunclauius aliter ſentit. Lector eam ſequatur lectionem quam duxerit optimam.

Pag 733. A. ...] P. m. in ſ. c. pag. 275. monet, illos genitiuos, ..., vel ad ... referendos, vel ..., & figuratè ſupplendum ..., vel ..., vel aliquid huiuſmodi. Affert Virgilij exempla, Æn. xi. pag. 432. 21.

> *Diſce puer virtutem ex me, verùmque laborem;*
> *Fortunam ex aliis.*

Idem lib. 7.

> *Ipſe Quirinali lituo paruáque ſedebat*
> *Succinctus trabea.*

Leunclauius hanc emendationem haud improbauit, ſiquidem in editionis poſtremæ notis eam notauit.

Pag. 734. B. Τὰς οἰκείας] F. P. pag. ſ. c. 277. Domos alienas vocat carceres, per quandam ſimilitudinem.

Ibidem, D. ...] Subaudiendum ... Sic & Theognis, vt F. P. ſ. c. pag 277. obſeruauit,

> Χρὴ ... φθέγγεσθαι, ... βαθυκήτεα πόντου
> ... κύρνε, κατ᾽ ...

Ibidem, E. Ἀμύνειν ...] F. P. ſ. c. pag. 278. Præſtare hoc. At ... cum datiuo, prodeſſe. Hæc addam: cum datiuo perſonæ, & accuſatiuo rei, ſignificat, aliquid ab aliquo propulſare, auertere. Homer. Iliad. ζ.

> Ἀλλά οἱ οὔτις ... ἤρκεσε λυγρὸν ὄλεθρον.

Leunclauius ... legendum ait. Sed ſuam lectionem, aut coniecturam nullis rationibus probat. Ab hoc autem ..., Latinum arceo deductum videtur.

Pag 735. C. Ἀλλ᾽ ...] Quamuis Leunclauij coniecturam non aſperner, qua dicit legendum, ..., nullam tamen video neceſſitatem, quæ mutationem iſtam flagitet.

A Vulgatam enim lectionem hoc modo tueri commodè poſſumus, vt ex præcedentis period. fine repetamus ..., ſic, ... &c. id eſt. Sed me ipſum [ibi, in eo loco] colloco, vbi, [quo in loco] quædam inter hæc [duo, imperium ſcilicet, & ſeruitutem.] media via videtur eſſe. Quod autem ſubiunctiuus pro indicatiuo poſitus, nihil noui. Qui probatos linguæ Græcæ ſcriptores voluitat, hoc paſſim obſeruat. Quintiam ipſa ſubiunctiui modi vis hîc

B retineri, Latiniſque verbis exprimi bene poteſt, ſic, eſſe viſa fuerit.

Pag. 376. A. Σίνις] Hic ... appellabatur, cuius vocis ... Ouid. ... lib. 7. verſibus elegantiſſimis aperit,

> *Occidit ille Sinis, magnis malè viribus vſus,*
> *Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto*
> *Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.*

C De hoc Sinide, vel (vt alij ſcribunt) Sinnide, cæteriſque latronibus, quorum mentionem hîc fieri videmus, conſule patris mei comment. pag 279. 280.

Pag. 748. B. Σκοποῦμαι] Leunclauius ait legendū ..., vertitq́; conſideremus: at (vt pater meus in ſuis comment. pag. 296. monet) vulgata lectio commodiſſimè retineri poteſt. Quare nihil mutandum. Eſt autem τὸ σκοποῦμαι, ..., poſitum, vt ... pag. 754. E.

D Quid opus incertis coniecturis? quid aliorum argumentis? Audiamus ipſum Socratem de rebus iiſdem verba facientem. Sic enim paulo pòſt littera D. ... Quamobrem illud ... rectè habet, nec quicquam innouandum. Vertemus autem, Ego igitur (inquit Socrates) illud conſidero, an perinde, &c.

Ibidem ...] P. m. in ſ. c pag 256. ... legendum monuit, quod ... reſpondet.

E Ibidem, D. Τῷ ...] Si codex mendo caret, vel Atticè poſitum eſt actiuum pro paſſiuo ..., vbi ad locutionis integræ perfectionem ſubaudiendum ..., vel .... Vel etiam ... legendum, vel .... Qua de re conſule patris mei comment. pag 196. Leunclauius hanc emendationem ſecutus, in ſuis poſtremis ſcriptis dixit, „ Alij ..., pro ... autumant. Quamuis autem Porti nomen non exprimat, hæc tamen ſunt Porti verba.

F Pag. 759. C. ...] Vel ... ſcribebatur, & præpoſitio propter ſimilium literarum affinitatem, vel propter confuſionem ex abbreuiaturis ortam à librariis per imprudentiam eſt omiſſa, vel more Attico ſubauditur. De his autem nominum, verborum, aduerbiorum, & præpoſitionum defectibus ſupra pluribus à nobis eſt actum. Quare nihil noui iam dicetur. Sic pag. 765. C. ..., pro ... & pag. 766. B. ..., pro ...

G ....

Ibidem. Αὐτοὶ ...] Si coniecturis vti licet, hunc locum ſic legendum eſſe crediderim, ..., &c. atque ..., iam bene habebit: i. quendam illorum, qui Critonem calumniis vexabant, in publicum iudicium vocauit, in quo vel capitis, vel mulctæ cauſa illi erat dicenda.

Nihil tamen ideo muto: ſed lectorem obiter hac de re moneo. Meam coniecturam ſequentia verba confirmant. Subiicitur enim; ὁ δ' [illegible] [illegible], & cæt. quod non ad plures calumniatores, ſed ad vnum tantùm, de quo mentio prius videtur facta, referendum. Non abſurdum autem, nec à veritatis ſcopo remotum fuerit, ſi nomen illud indefinitum τινα ſubaudiendum hoc loco dicas, quod à Xenophonte conſultò, vel à librariis per imprudentiam ac incuriam prætermiſſum.

Pag. 762. C. [illegible]] Perperam & in ſuperioribus editionibus, & in poſtrema legebatur [illegible]: ſed errorem minime dubium corrigere non dubitaui. Sequens [illegible] correctionem indicat. Illud [illegible], & ſequens [illegible] iam [illegible] ponuntur, vel in vtroque loco ſcribendum [illegible] Nihil tamen temerè mutandum. [illegible] iam ſuperfluum videtur. [illegible]. Quanquam ſi quis diceret legendum, [illegible], hoc mihi nequaquam diſpliceret.

Pag. 765. F. [illegible]] Contule patris m. c. pag. 322. vbi Ariſtophanis verſus affert, qui ſunt ἐν [illegible].

[illegible],
[illegible].
[illegible],

Ibi interpretes, [illegible] (inquit) erant, [illegible]. Propriè tamen [illegible], id eſt, enumerationem, ſignificat.

Ibidem [illegible]] In ſuperioribus editionibus [illegible], [illegible] ſcriptum conſtanter extat. Leunclauius in poſtrema editione, [illegible] legendum eſſe dixit. Quæ lectio ſi bona eſſet, participium aoriſt. 2. act. hoc eſſe diceremus. Vt enim ab ἄγω, ἄξω, ἦγον, & atticè ἤγαγον, deductum ἀγαγὼν particip. ſimplex, ſic à [illegible], [illegible] compoſitum [illegible]. Sed an hæc formatio locum habeat etiam in compoſito, iudicent alij. Nec enim ego tale quid auſim affirmare, præſertim nullis coniecturis nixus, & nullius auctoritate fretus. Illud certè conſtet, hoc vocabulum [illegible] apud nullos reperiri, quod ego ſaltem legerim, & recorder. Sed [illegible], ῶ, paſſim apud varios hiſtoricos inuenias. Ne longius abeamus, apud hunc ipſum hoc ipſo in libro ſupra pag. 761. D. legitur, [illegible]. Participium [illegible], quod ſtatim ſequitur, facit vt [illegible] potius legendum credam. Hæc lectio, præter accentum mutatum, nullam aliam mutationem, aut nouitatem habet. Priſtina lectio noſtram coniecturam apertè confirmat.

Pag. 766. A. Φιλίνικος] Præſtat φιλόνικος ſcribere, id eſt, victoriæ cupidus, vt pater meus in ſ. c. pag. 321. ſcriptum habet. Quam lectionem & alij in ſuis poſtremis editionibus, vt optimam, ſunt ſequuti. [illegible], vitio vertuntur non ſolùm priuatis hominibus, ſed etiam, atque adeò præcipuè, ipſis Imperatoribus. Ex hoc enim contentionis & rixarum ſtudio mala grauiſſima ſæpe naſcuntur. At [illegible], in belli duce potiſſimùm requiritur, ac laudatur. Quum enim Imperator vincendi ſtudio ſi grat,

A in hanc vnam præcipuam curam omnibus animi corporiſque viribus incumbit, vt victoriam inſignem ab hoſtibus reportet: cuius etiam cauſa munus imperatorium ei ſolet mandari, quòd parta victoria beatitudinem quandam patriæ ſuiſque militibus afferre videatur. Lectionem φιλόνικος ipſe Xenophon paulo poſt confirmat, [illegible] inquit [illegible]. Sic enim ad τὸ [illegible] alludit. Hæc autem de eodem Antiſthene dicuntur, quem antè φιλόνικον appellauit.

B Ibidem, D. Τί [illegible]] Leunclauius [illegible] legendum ait. Sed nihil mutandum. Sic enim locus eſt intelligendus, [illegible]; id eſt: Quid verò, ſingulos efficere idoneos ad [alius] imperandum, ánnon hoc ad vtrunque pertinet? Hic autem [illegible], & [illegible], accipiendum, quod minimè nouum. [illegible]] [illegible]] aliàs, [illegible].

C Leunclauius in ſua verſione lectionem aliam, quàm in ſuis notis habet, ſequutus eſt, quæ Xenophontis hæc verba nullo modo nobis interpretatur. Quare meam huius loci verſionem ad marginem notaui.

Pag. 767. B. Οὐχ [illegible]] Maximè omnium. In primis. Sed obiter obſeruandum [illegible]. Huiuſmodi pleonaſmos apud Latinos etiam ſæpe reperias, vt apud Plautum, variis in lociis, Minimè gentium.

Pag. 768. D. [illegible]] Pater

D meus in ſuis comment. pag. 316. de hoc loco hæc tradit. Si codex (inquit) mendo caret, eſt elliptica locutio, & ſupplenda aliqua particula, vel ἕνεκα, vel alia idem valens. Dicimus enim [illegible], & [illegible], at non [illegible], niſi κατ' ἔλλειψιν. Hanc patris mei coniecturam Leunclauius non ſolùm probauit: ſed etiam ſuarum notarum confirmatione, in poſtrema Xenophontis editione, dignam iudicauit.

Pag. 773. D. [illegible]] Quidam

E [illegible] legendum aiunt. Alij [illegible], quam lectionem ipſe Xenophon videtur quodammodo confirmare, dum ſubiicit, [illegible]. Leunclauius illud [illegible] retinendum, at præpoſitionem ἐκ tollendam cenſet. Leunclauij ſententiam ego quoque ſequor. Bona enim videtur, & [illegible] non ſolùm genitiuo: ſed etiam accuſatiuo gaudet. Vt, Homerus Iliad. Θ. 308.

F [illegible],
[illegible] ——

Vide Euſtath. [illegible], vbi huius verbi conſtructionem aperit, & quando genitiuum, quando accuſatiuum habeat, pluribus apertè docet.

Pag. 775. D. [illegible]] Pater meus in ſuis comment. pag. 325. particulam ὂν hîc deſiderari

G monet, ſic, [illegible].

Pag. 780. B. [illegible]] Bis hoc loco ſcriptum erat [illegible], quod à Leunclauio in [illegible] mutatum. Ait enim hoc [illegible] nimis poëticum eſſe, & ſimile illi Herodoteo verbo [illegible]. Quamuis autem hîc [illegible] melius videri fatear, non ideo tamen

men alterum illud πίθηται nunc reiiciendum, quaſi poëticum potius, quàm ſolutæ orationis vocabulum ſit habendum. Multo minus hoc inſolens, ac prorſus inuſitatum eſſe concedam. Non enim à πιθέομαι, οῦμαι, deductum eſt. Nam in ſubiunctiuo præſentis ſcriberetur πιθῆται, vt ποιῆται: ſed eſt aoriſt. 2. med. quod ſic formatur, πείθω, aoriſt. act. ἔπιθον, aoriſt. 2. med. ἐπιθόμην, ſubiunct. ἐὰν πίθωμαι, ῃ, ηται, vt λείπω, ἔλιπον, ἐλιπόμην, ἐὰν λίπωμαι, ῃ, ηται. Infinitiuus, πιθέσθαι, vt λιπέσθαι. Qua de re ſupra pag. 6. B. à nobis pluribus eſt actum. Quamuis etiam vocem πιθανῶς à Leunclauio formatam, non damnem, nego tamen vocem πιθανῶς eſſe corruptam. Quot enim alia vocabula reperias, quæ variis modis apud varios ſcriptores variis de cauſis ſcribuntur? An ideo corrupta dicemus? Abſit. Nihil igitur temerè nobis eſt innouandum.

Pag. 781. B. Οὐ γὰρ ἀκούσασι] Leunclauius hunc locum ita legendum ait, ἀκούσασι γε, εἰ τοῦ λόγου κρεῖττον, ἔξεστι καταμαθεῖν. ἀντὶ τοῦ, κρεῖττον ἄν, ἔξεστι καταμαθεῖν. Sic autem vertit, Nec enim illi, qui audierint, cognoſcere poſſunt, an ipſius forma commemorationem omnem ſuperet. Illud autem κρείττων ad ipſam Theodoten refert, & perſonam pro ipſius forma, & pulchritudine figuratè ſumit. Sed κρεῖττον in genere neutro retinendum, vt ſcriptum legitur, & ſubaudiendum κάλλος. Sic enim paulo antè Xenophon eſt locutus, ἐν κρεῖττον ἂν λόγου τὸ κάλλος τῆς γυναικός. Hinc autem Leunclauius ſuam emendationem ſumpſit, optima coniectura nixus, quam laudo: ſed in illa τοῦ κρεῖττον in κρείττων mutatione, ſententiam eius non ſequor. Illud addam obiter, κρεῖττον λόγου κάλλος, hic ἐμφατικῶς appellari formam, ſpeciémque corporis elegantiorem, quam vt verbis exprimi poſſit.

Pag. 785. C. Ἕως ἂν τ. κ. π. π. διώκονται] Διώκωνται malim. Sic enim paulo poſt idem à Xenophonte dicitur, ἕως ἂν διώκων. Præterea τὸ ἕως, & τὸ ἂν plerunque ſubiunctiuo gaudet.

Pag. 787. D. Ἀνύσιμος ἐφ, τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκειν] Leunclauij de hoc loco iudicium, & coniecturam probo. Sic autem totus locus eſt conſtruendus, & accipiendus. „ΘΕΟ. τίς; ὁ Σωκράτης. Τί, διδάσκειν, ἔγωγε διδάσκοιμ' ἄν, τοῦτ' εἰ διδάξειν. Τί; ἀγαθὸν φάρμακον. Ἔστι δὲ τοῦτο. Τοῦτο ἀρετὴ τῆς ἀπορίας, δι' ἣν ὡς ἀνδρὸς ἰδεῖν. πῶς δέ, καὶ ποῖος χαίρει ὁ Σωκράτης τοῦτο τὸ ἀγαθὸν φάρμακον διδάξειν ὑπισχνεῖται. ἀνύσιμος, ἤγουν ὅπως ἀνύσηται τέλος τοῦ ἀνδρὸς ἐπιθυμίας ἀπορίαν. τοῦτο δὲ τὸ φάρμακον ποῖον ἦν; τὸ ποθεῖσθαι ἐπιθυμεῖν.

Pag. 788. C. Ἀλλ' ἢ τὸ ἱμάτιον] Aliâs, quod vſitatius, ἀλλ' ἢ τὸ ἱμάτιον. Equidem nihil niſi pallium, vel, nihil aliud quam pallium, ferebam. Sic etiam aliâs diceretur, ἀλλ' ἢ τό, pro ἄλλο, ἢ τό.

Pag. 792. E. 793. A. Μὴ πειρῶνται ὡς συνεχέστατα] Leunclauius ὡς ἀνιέστατα legendum ait. Rationes, quibus ſuam mutationem tueri conatur, in eius notis vide. Verùm ego nihil mutandum cenſeo. Nam vulgatæ lectionis optimus eſt ſenſus, hic videlicet. Qui cæteros eloquentia prudentiáque ſuperare cupiunt, illos non ſolùm domi quàm frequentiſſimè eloquentiæ prudentiæque ſtudiis operam ſedulam nauare decet: ſed etiam ad eos oportet accedere, qui eloquentia prudentiáque cæteris longè præſtare videntur, atque

A adeò illos harum virtutum parandarum cauſa apud earum magiſtros quælibet facere, & tolerare oportet, vt nihil ſine ſuorum magiſtrorum auctoritate, nihil ſine iudicio ſententiáque ipſorum facere videantur. Hoc autem ſimilitudine, exemplis, & inductione confirmatum illuſtratur. Quemadmodum qui periti citharistæ, vel tibicines, vel equites euadere ſtudent, non ſolùm in his artibus, intra domeſticos parietes, & per ſe, ſuóque marte, quàm ſæpiſſimè ſe exercent: ſed B alios etiam adeunt, qui harum artium peritiſſimi cenſentur. Sed ſimilitudo, exempla, & inductio præcedunt. Obſeruandum etiam argumentum, quod à minori ad maius appellatur. Si enim in ludicris, vel ſaltem parui momenti rebus, maxima diligentia, maxima aſſiduitas, maximum ſtudium, & præſtantiſſimi doctoris opera requiritur, ergo in ſeriis maximíſque momenti rebus hæc omnia longè maiora requiruntur. Hinc autem (ſi quid tamen nobis ad C hoc extrema neceſſitate compulſis, vel addere vel immutare licet) hanc lectionem à veritate non alienam erui poſſe duco, πειρῶνται μὴ μόνον ὡς συνεχέστατα ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται δυνατοὶ γενέσθαι, καθ' ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς, &cæt. id eſt, Conantur non ſolùm quàm frequentiſſimè facere id, in quo valere cupiunt, conantur, inquam, id facere domi, per ſe, marte ſuo: ſed etiam apud illos, qui præſtantiſſimi videntur eſſe, idem facere conantur, quælibet facientes, ac ſuſtinentes, D ne quicquam ſine illorum præſtantiſſimorum virorum ſententia faciant, quòd alia ratione celebres non ſint euaſuri. vel, quòd alia ratione ſe claros viros non euaſuros putent. Hîc minimam mutationem factam videmus. Nam particulam μὴ, quæ per librariorum imprudentiam ante πειρῶνται, in deſcribendo fuerat collocata, poſt illud collocamus, & καὶ, quæ ante καθ' ἑαυτοὺς erat, poſt ἀλλὰ ponimus, vnicum noſtræ coniecturæ vocabulum, μόνον videlicet, ad ipſam τῆς φράσεως, καὶ τῆς ἑρμηνείας γραμμάτων ἀκολουθίαν ad- E dimus. Sic autem hæc meliùs à quouis intelligentur, ſi legitimam conſtructionem indicemus, & quæ ad loci faciliorem intelligentiam faciunt, paucis addamus. πειρῶνται μὴ μόνον καθ' ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι, πειρῶνται λέγω, ὡς συνεχέστατα ποιεῖν ἐκεῖνο, καθ' ὅ,τι ἂν βούλωνται δυνατοὶ γενέσθαι. παρὰ δὲ τοῖς ἀρίστοις δοκοῦσιν εἶναι τοῦτο ποιεῖν πειρῶνται; πάντα ποιοῦντες, &c. ἄξιά τε δὴ ταῦτα; ὡς ἐπὶ τοῖς ἄλλως ἀξιολόγοις γενόμενοι, τοῖς ὑπομένοντες. F Iam videt lector quantam huic loco lucem iſta ferant. Vnicuique tamen liberum ſit iudicium.

Πάντα ποιοῦντες, καὶ ὑπομένοντες] Huc illi non inelegantes verſus, qui ſunt in omnium ore, perbellè referri poſſunt,

Qui cupit optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, ſudauit, & alſit.

Pag. 807. B. Θεοὺς οἶμαι τοῖς τέλεσι τοῖς [τοῖς ἐχέφροσι] τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι] G Sophocles ἐν τῷ Οἰδίπῳ Τυράννῳ, pag. 187.

Χο. Εἴ μοι ξυνείη φέροντι μοῖρα τὰν
Εὔσεπτον ἁγνείαν λόγων,
Ἔργων τε πάντων, ὧν νόμοι πρόκεινται

Ὑψίποδες, οὐρανίαν δι' αἰθέρα
Τεκνωθέντες, ὧν Ὄλυμπος
Πατὴρ μόνος, οὐδέ νιν θνατὰ
Φύσις ἀνέρων ἔτικτεν, οὐδὲ
Μήποτε λάθα κατακοιμάσει.
Μέγας ἐν τούτοις θεός,
Οὐδὲ γηράσκει.

Pag. 809. E. ὥσπερ ὁ μὴ ἀκρατὴς, & pag. 810. A. οὐδ' ἐλεύθερος] Leunclauius ait legendum ὅτι ἄρ' ὁ μὴ ἀκρατής. Sic enim ſequentia, οὐδ' ἐλεύθερος, meliùs his reſpondere. Quamuis autem ſenſus hanc vel aliam huiuſmodi lectionem flagitet, tamen (vt ingenuè dicam quod animus ſentit) tantam vocum mutationem non facilè probare poſſum, præſertim cùm inter ὥσπερ & ὅτι ἄρ nullam fere ſimilitudinem ac affinitatem intercedere videamus. Qui ὅπως ὁ ἐλεύθερος legendum putant, aliquid afferunt, quod veriſimilius. Sed hîc quoque mutatio nimis magna. Ego verò ſic legendum arbitror, ὡς δ' ἐλεύθερος, vt particulam δὲ dicamus omiſſam. Quod minimè nouum. Nam & apud Thucydidem & Ariſtotelem ſæpius reperias ἔπειτα ſine πρῶτον præcedente, & πρῶτον non ſequente ἔπειτα. Qua de re fuſiùs in noſtro Xenophontis indice Græco-Latino, vbi exempla notantur. Vide πρῶτον, & ἔπειτα. pag. 811. A. exemplum habemus vbi πρῶτον ſine ſequenti ἔπειτα ponitur. Ibidem videmus δὲ particulam poſitam, non præcedente μὲν. Aliàs enim dici ſolet, πρῶτον μὲν, ἔπειτα δέ. & pag. 813. D. πρῶτον ſine ἔπειτα ſequenti: & pag. 821. ἔπειτα non præcedente πρῶτον. & 870. B. præter ἔπειτα ſine πρῶτον præcedente, etiam δὲ, non præcedente μὲν, poſitum habemus. & 910. A. Vel etiam ſic legendum, ὡς δ' ὁ ἐλεύθερος. ὡς autem pro ὅπως, non ſolùm apud poëtas: ſed & in oratione ſoluta paſſim reperias, cùm in ſacris litteris, tum etiam apud Xenophontem, vt in indice Græco-Latino diligenter notaui. hîc ſatis fuerit ſi locos aliquos tantùm fidei faciendæ gratia notarim. Vide igitur pag. 828. A. 898. E. 908. B. 943. C. plura in ipſo indice. Lector de noſtra coniectura libere ſentiat, dicat, ac pronuntiet quod à veritatis partibus ſtare iudicarit.

Pag. 812. A. Ὁριζόμεθα δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας] Vt ſupra pag. 811. B. C. in definitione τοῦ εὐσεβοῦς, ὁ ἄρα τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς, ὀρθῶς ἂν ἡμῖν εὐσεβὴς ὡρισμένος εἴη, ſic etiam in iſta τοῦ δικαίου definitione, ὁριζόμεθα δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα. Socrates quorundam opinionem ſequi videtur, qui virtutes in ipſa rerum ſcientia, ſine actione, poſitas putabant. At hoc modo diaboli, & pij & iuſti eſſent, quia hæc omnia optimè norunt. Quod profectò non ſolùm eſt abſurdum: ſed etiam impium. Nam ex diuini verbi præſcripto conſtat eos pios dici, qui non ſolùm ſciunt quid ſit pietas, ſed qui etiam pietatem colunt, & pro virili piè viuunt, & ope diuina freti faciunt, quæ pietas fieri poſtulat. Idem etiam de iuſtis eſt ſentiendum, & dicendum. Hîc autem nullam pietatis ac iuſtitiæ perfectionem intelligere debemus. Nullus enim ex corrupto mortalium genere procreatus iſtam perfectionem vnquam habuit, aut in his terris eſt habiturus. Sed κατ' αὔξησιν hæc dicuntur, & quid affectandum, & quò totis animi corporiſque viribus ſit contendendum, hoc modo demonſtratur, vt pietatis & iuſtitiæ cultores ſtudioſi fiamus. Vnus enim ille Seruator noſter hanc perfectionem habuit, quia non ex corrupto ſed diuino ſemine conceptus, ac natus, vnus ille noſter eſt Iuſtitiæ Sol, qui ſuis radiis pios illuſtrat, vnus ille Iuſtitiæ fons perennis, vnde fideles hauriunt perpetuò quicquid boni poſſident. Quare breuiter iſtas Socratis definitiones ex veræ Theologiæ præceptis mancas eſſe patet.

Pag. 813. B. Βασιλεία δὲ καὶ τυραννίδα] τὰς δημοκρατίας, τὰς τυραννίδας, καὶ τὰς βασιλείας ἔπαινον, καὶ ψόγον, Euripides ἐν ταῖς Ἱκέτισι, pag. ex Plantini typis 325. 326. verſibus elegantiſſimis perſequitur: eum conſule. Illic enim multa reperies quæ magnam huic loco lucem afferent, Socratiſque ſententiam confirmabunt.

Pag. 815. C. Τὸν μάταιον πραγματείαν] Proculdubio in vetuſtis, manúque ſcriptis codicibus, per abbreuiationem hæc ita ſcribebantur, τ̀ μάταιον πρ. at imperitus librarius pro τ̀, quod valet τὴν, ſcripſit τ̀, quod valet τὸν, hócque propter maximam ſcripturæ ſimilitudinem errorem iſtum peperit, quem poſtea viri docti cùm animaduertiſſent, ſic emendarunt, vt ad marginem habemus notatum, τὸ μάταιον τῆς πραγματείας: ſed τὴν μάταιον πραγματείαν legendum. Epithetum autem maſculeum cum fœmineo ſubſtantiuo iunctum eſt Atticè. Huius Atticiſmi multa tam poëtarum quàm aliorum ſcriptorum exempla in noſtris in Dionyſium Halicarnaſſeum annotationibus attulimus: multa etiam habemus collecta in noſtris in totum Sophoclem commentariis: quos nondum in lucem edidimus, breui tamen hoc facturi, ſi Deus Opt. Max. noſtris cœptis conſiliíſque benignè faueat. Lector (niſi fallor) noſtram coniecturam probabit.

Pag. 817. C. Τοῦτον χεῖρον χρῆσθαι] Quoniam Xenophon antè dixit, ἀναισθητοτέρους καὶ δυσμαθεστέρους, καὶ ἀπαιδευτοτέρους ἀποβαίνειν, nunc ex grammaticorum præceptis ad legitimam orationis ſtructuram, & verborum congruam ſeriem ſeruandam, videretur dicendum, τούτων χείρονα, vel χείρω, vt ſit accuſatiuus Atticus ἐκ τοῦ ἰωνικοῦ χέρεα κατὰ κρᾶσιν formatus. Atque adeò ſic olim ſcriptum fuiſſe puto: ſed poſtea per librarij imperitiam, quaſi vox eſſet corrupta, χεῖρον ſcriptum arbitror. Si codex ſanus eſt, conſtructionem mutatam dices. Græci autem tam ante quàm poſt infinitiuos, nominatiuum vel accuſatiuum ἀδιαφόρως ponunt. Xenophon pag. 826. B. ὁ μωρὸς εἶναι δεῖ; ἢ σὺ τοῦτον μωρὸν δεῖ; Idem pag. 829. E. Κρεῖττον δεῖ ἐμοὶ pro, ἐμὲ ἑαυτὸν δεῖ κρείττονα. Et 830. E 850. A. τοὺς δ' ἐμοὺς εἶναι δεῖ σοι; pro δ' ἐμέ. 874. A. ἀποκεκωλυμένος ἐστὶ παρεῖναι. pro, ἑαυτὸν ἀποκεκωλυμένον. Et 920. A. ἑαυτοὺς ἀδικώτεροι δεῖ. pro, ἑαυτοὺς ἀδικωτέρους δεῖ. Plura in noſtro Græco-Latino indice. Hac ipſa pag. E. Xenoph. accuſatiuum χείρω vſurpat.

Pag. 822. C. Πόσου ἂν] Pater meus in ſuis commentar. pag. 396. monet legendum potius, πόσου, id eſt, quantum. quantum pretium. quantum pecuniæ putas tuas fortunas venditas, id eſt, ſi vendantur, reperturas eſſe. Eſt autem breuis ἀποσιώπησις, καὶ ἀπαρέμφατον. Senſus. Si verò tuas fortu-

fortunas vendideris, quantam pecuniæ ſummam te ex his collecturum exiſtimas? Hanc patris mei correctionem Leunclauius non ſolùm probauit: ſed etiam ad editionis poſtremæ marginem annotauit, variiſque rationibus in ſuis notis confirmauit.

Pag. 823. A. Ἐπιτροπίας] Publicorum operum procurationes, & huiuſmodi præfecturas. F. P. pag. 398. Leunclauius, patrocinia: ſed hoc ipſam Xenophontis mentem iam non ſatis aperit.

Ibidem. Παιδικὰ πράγματα] Iam ſic appellantur res ludicræ, pueriſque dignæ, vt pater meus in ſuis comment. pag. 398. monet. Aliàs verò ſic ipſos amores, ac nefarias delicias vocamus. Quamobrem interpres, qui vertit, amoribus occupatum eſſe, Xenophontis mentem aſſequutus non videtur. Perpende verba, rem, vt monemus, ſic habere comperies. Si quis tamen aliter ſentit, libero iudicio fruatur. Leunclauius vocem πράγματα reiiciendam ait, vt ſuam verſionem tueatur. Rationes, quibus ſuam coniecturam tueri conatur, in eius notis vide. Vulgatam lectionem ego mutandam non cenſeo. Nam bonus ex ea ſenſus elici poteſt, vt antè demonſtratum.

Ibidem E. Ἐπιπεπλῆσθαι] Leunclauius hanc vocem vitiatam eſſe dicit, ac ἐπιπλεῖσθαι legendum cenſet. Sed nihil mutandum. Nam verbum ἐπίπλαμαι (ſi bonis grammaticis eſt credendum) futurum habet ἐπιπλήσομαι, vnde cætera tempora legitimè formari poſſunt, licet non omnia ſint in vſu. Quare dicemus τὸ ἐπιπεπλῆσθαι eſſe infinitum aor. prioris paſſiui, qui more attico vim actiui ſæpe retinet, vt alibi demonſtratum. Dictum autem videtur ἐπιπεπλῆσθαι ne confundatur cum infinito ἐπιπλῆσθαι, quod non ab ἐπίπλαμαι, ſed ab ἐπίπλημι deductum. Fateor autem & ego vocabulum iſtud inſolentius eſſe: non tamen ideo ſtatim repudiandum. Multa paſſim legas, quæ longè maiorem nouitatis ſpeciem habent, quæ tamen non reiicienda: ſed obſeruanda, nec imitanda. Rationes verò, quas Leunclauius affert, vt ſuam emendationem defendat, contra nos minimè faciunt. Quis enim eſt, qui neſciat idem verbum in variis modis ac temporibus variè poſitum, apud hos quidem ſæpe, apud illos verò, vel nunquam vel rariſſimè reperiri? Lector id ſequatur, quod ad veritatem propius accedere comperiet.

Pag. 826. E. Ἀπαλλάττεσθαι] Vel eſt ἀπαρέμφατον verbi δεῖ: id eſt, oportet, quod minimè ἀπρόσφορον, vt ſupra multis eſt declaratum. Vel eſt Ioniſmus, qui poëtis eſt familiaris. Nam Iones infinitum pro imperatiuo ſæpe ponunt. Homerus Iliad. B.

Πεῖθε μάλ᾽ ἀτρεκέως ἀγορευέμεν, ὡς ἐπιτέλλω.

Xenophon autem, vt variis in locis demonſtratum, ſæpe ποιητικώτερον loquitur. Quamobrem non eſt corrigenda vox textus, nec in ἀπαλλάττου mutanda. Nam vulgatam lectionem retinere potes, propter eas rationes, quas attulimus.

Pag. 827. A. Σκόπει δέ σοι ἐγὼ καὶ Λακωνικά] Proculdubio legendum σκόπει δέ σοι ἐγὼ καὶ Λακωνικά, quemadmodum pater meus in ſuis comment. pag. 405. iampridem obſeruatum nobis reliquit.

Pag. 830. B ... οἱ ἐσόπτρα ...] In omnibus ſuperioribus editionibus ... , conſtanter ſcriptum inuenio. Leunclauius tamen ait, apud Stobæum ... legi. Quare ſic etiam in hac ſua poſtrema Xenophontis editione legendum cenſet, verùmque ..., ceu gloſſam ad marginem notauit, ac ... in ipſum textum recepit. Sed nullam neceſſitatem video, quæ mutationem iſtam requirat. Quid enim reſpondeas, ſi quis dicat, apud Stobæum pro ..., ſcribendum eſſe ..., quemadmodum in omnibus & vetuſtis, & recentioribus Xenophontis codicibus, quos legi, ſcriptum extat? Nihil igitur temerè mutandum, præſertim cùm bonus ſenſus ex vulgata lectione poſſit elici.

Ibidem C. Αὐτὸς ἐγὼ] Pater meus in ſuis comment. pag. 408. hæc verba ſuperflua eſſe dicit. Quod profectò verum videtur. Leunclauius αὐτὸς legendum, & ἐγὼ tollendum cenſet. Quamobrem illud αὐτὸς, ἐμφατικῶς ponetur. Perbellè autem cum præcedentibus, οἱ ἄρχοντες ἀπεδήμουν, pronomen iſtud iungetur.

Ibidem. Αἱ ἐσον] Subaudiendum ... Pari interuallo. F. P. pag 409

Ibidem E. Τὸν Μόθωνα] Suidas, quid hoc eſſet, his verbis declarat, Μόθων (inquit) ὁ ἀπὸ ... οἱ Πέρσαι, ἢ ...

Pag. 831. A. Ἀγαθὸς γὰρ ὤν] F. P. pag. 409. Nam beatus es, quia bonis, & virtutibus animi inſtructus es. Aliæ interpretationes nullum viro Spartano dignum acumen habent.

Pag. 8.4. D. Ἀπιόντ᾽] Subaudienda particula ἄν, quæ (vt ſupra pag. 346 D. pluribus demonſtratum) cum infinitis præſentis vel expreſſa, vel ſubaudita vim futuri ſæpe denotat. Quare ἀπιέναι ἄν, ἀπὸ τοῦ, ἀπιόντ᾽ poſitum, quod ad marginem à Leunclauio in poſtrema editione notatum, quaſi textus vocabulum eſſet corruptum. Quod tamen non eſt corruptum. Vel (quod veriſimilius) eſt gloſſa. Nihil igitur mutandum.

Pag. 835 E. Ἀποδιδόναι ἀντιχορηγίας] Quid ſit ἀποδιδόναι τὴν ἀντιχορηγίαν, patet ex oratione Demoſthenis κατὰ Μειδίου. pag. 308 309. ex Ioannis Heruagij typis Baſilienſibus, in octauo. Quid etiam ſit τὰς ἀντιαρχίας ἀνιδεῖν, cur, & quomodo fieret, conſule Demoſthenem ἐν τῷ πρὸς Φαίνιππον, pag. 214. 215. 216. 217. 220. 223. 224. Vide & Suidam in vocibus ἀντιδίδοναι, & ἀντίδοσις.

Pag. 839. C. Γυναικὶ κόσμον φέρειν ἔσθητ᾽, ὁ σωφρονῶν] Euripides ἐν Ἡρακλείδαις, pag 599. idem confirmat:

Γυναικὶ γὰρ σιγή τε, καὶ τὸ σωφρονεῖν
Κάλλιστον, εἴσω θ᾽ ἥσυχον μένειν δόμων.

Idem ἐν Ἠλέκτρᾳ, pag. 800.

Γυνὴ δ᾽ ἀγαθὴ καὶ ...
Εἰς κακὸς ...

Οὐδὲ γὰρ αὐτὴν δὴ δύναται διαφεύγειν
Φαίνεσθαι πεπρακότα, ἐὰν τι αὖ ζητῇ κακόν.

Pag. 840. B. Εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλῶν] Danai filiæ ob interfectos patrueles finguntur apud inferos aquam in dolia perforata perpetuò ferre. Huc igitur Xenophon ſpectare videtur. Ouid. τῶν μεταμορφώσεων lib. 4. 96.

Moliríque ſuis letum patruelibus auſæ,
Aßiduæ repetunt, quas perdant, Belides vndas.

Pag. 841 B. Ἐμποδίζοντα ἀλλήλους] Quamuis lectionem, quam Leunclauius in ſua poſtrema editione ad marginem notauit, non damnem, quia tamen in ea maiorem animaduerto mutationem, adducor vt credam vnica ſyllaba mutata vulgatam lectionem commodè retineri poſſe, ſic, ἐμποδίσματα ἀλλήλων, id eſt, impedimentum mutuum, impedimentum quo alij alios impediunt. Totus autem locus ita nobis accipiendus. πῶς γὰρ ἂν πολιτικώτεροι ὄντες; πῶς; ἔχοντες ἐμποδίσματα ἀλλήλων. i. habentes mutuum impedimentum. Hæc autem ἔχοντες ἐμποδίσματα ἀλλήλων, ſunt explicatio aduerbij præcedentis, ὅπως videlicet. Quanquam nulla mutatione facta vulgatam lectionem commodè tueri poſſumus. Dicemus enim hoc verbale nomen ἐμποδίσματα, ſui verbi ἐμποδίζειν constructionem ſeruare, quod potiſſimùm in illis nominibus gerundiuis, vt vulgo vocantur, facilè declaratur, vt, quum dicimus χαλεπὰ ἐπιστασθαι, πιστευσάν τραπέζαν, πιστευτέος λόγοις, &c. Huius loquendi generis exemplum iſti non diſſimile habemus apud ipſum Xenophontem pag 77. D Ἐπιστήμονες ὄντα τὰ πεπραγμένα pro, τῶν πεπραγμένων, quod vſitatius. Hîc videmus τὸ ἐπιστήμονες cum accuſatiuo iunctum, vt ipſum verbum ἐπίσταμαι, vnde nomen hoc eſt formatum. Niſi fortè quis ibi dicat eſſe τὰς πεπραγμένας, κατὰ, ἔλλειψιν ἀιτιατικῆς. Qui plura exempla cupit, is conſulat noſtrum indicem Græco-Latinum in Ὀνόματα τινὰ τῶν ῥημάτων, &c.

Pag. 843. Οἷα δὲ χόρτος] P. m. in ſ. comment. pag. 427. locum iſtum ſic legendum monet, ταχὺ δὲ ἐκ (ὁ ποιητὴς κατεχρήσατο οὐ μάλιστα, οὐχ ὁ ποιητής, ἀλλ' ὁ σοφός) χόρτος φαίνεσθαι ἀνεμώνας τεθνηκότας. Nam οἷα δὲ χόρτος ξηρόμενος, gloſſam eſſe dicit, quod profectò verum videtur. Si quis tamen aliter ſentit, ſuam ſententiam libere ſequatur.

Δηλήσαιμι σε] Sunt qui putant hæc non eſſe Xenophontea. Cur autem hæc reiiciant, nullis rationibus validis demonſtrant. Sed cùm verba ſint bona, quid opus hac mutatione? Vertendum autem, Te læderem. Tibi nocerem. Euſtath. Δηλῶ, καὶ δηλοῦσθαι, τὸ βλάπτειν. Δήλημα, τὸ βλάβος, παρὰ τὸ δηλῶ, δηλοῦν. Δηλήμων, ὁ βλαπτικός. Hinc τὸ δηλητήριον, venenum, quod animalibus nocet. Fortaſſe autem ab hoc etiam deductum eſt ipſum Latinum verbum lædo, κατὰ τῶν στοιχείων μετάθεσιν, δηλῶ, lædo: mutato η in æ.

Pag. 850. A. Πῶς δῆλος ὅτι σύ] Pater meus in ſ. is comment. pag. 435. legendum putat, πῶς δῆλος οἶσθα σύ. Leunclauius, πῶς δῆλος οἶσθ' ὅτι σύ Vtrumque rectè ſ. d in altero τὸ εἶναι ſubauditur, in altero exprimitur.

Pag. 855. C. D. Προσχαριζόμενος ἂν, πολλὰ] Diſtinctio poſt illud participium προσχαριζόμενος videtur tollenda. Sic enim iſta ſunt conſtruenda, προσχαριζόμενος [αὐτοῖς δυνατόν,] πολλὰ παρ' αὐτῶν λάβοιμι ἄν, ὥσπερ φίλους. Si retineatur, dices conſultò factum, ne τὸ πολλὰ cum præcedente participio coniungi quis putaret.

Pag. 867. E. Τίλματα] Leunclauius, paluſtria. F. P. 455. Iam pro ſterquilinio, quod aliâs κοπρία vocatur, accipiendum ſit. Quod veriſimilius.

Pag. 872. B. Ἀλλὰ θεῖον, τὸ ἐθελόντων] Hunc locum ante 20. annos, dum Xenophontem publicè interpretarer in celeberrima Academia, quæ caput eſt Allobrogum, ſic emendandum monui. ἀλλὰ θεῖον. τὸ γὰρ ἐθελοντῶν ἄρχειν, σαφῶς οἱ θεοὶ διδόασι τοῖς ἀληθῶς σωφροσύνῃ τετελεσμένοις· τὸ δὲ ἀκόντων, &c. Quæ ſic Latinè à me reddita habes in patris mei comment. pag. 461. vbi meum nomen eſt notatum, Æ.P. „ Sed hoc bonum videtur mihi diuinum eſſe. Dij enim dant hominibus iis qui ſapientis modeſtiâque verè ſunt abſoluti, vt voluntariis imperent, eóſque regant. Dant etiam hominibus, vt in inuitos tyrannidem exerceant, quos [Dij] iudicarint dignos eſſe, qui viuant, vt, &cæt. Senſus. Hoc bonum eſt diuinum. Nam Dij volunt, vt voluntarij quidem pacificè regantur, inuiti verò, tyrannide premantur, ac tyrannicè regantur, quòd imperata facere nolint ea animi alacritate qua decet. Leunclauius in ſua poſtrema editione ſic iſta correxit, ἐθελοντῶν ἄρχειν. σαφῶς δὲ δίδοται. Lector emendationem libere ſequatur, quam meliorem eſſe cognorit. Illud obiter dicam τὸ δίδοται propius ad φαίνεται accedere, quàm τὸ δίδονται, éſtque Atticiſmus, paſſiuum pro actiuo διδόασι, ſiue διδοῦσι Ionico, quod ſequitur, & cuius ductu ad verbi corrupti correctionem adducti ſumus.

Pag. 880. B. Ἐπ' αὐτῷ] Propter ipſum Socratem, id eſt, propter ipſius ſermonem, propter illa verba ab ipſo prolata. Hæc ab interprete ſunt omiſſa, quæ tamen non prætereunda. Quamobrem in ipſo textu poſt vocem omnes, addidi, propter ipſum. Quorum verborum ſenſum hîc aperui.

Pag 881. C. Ἀλλ' ἐν μισθοῦ αὐτοῖς οἰκοῦσι;] Ad marginem ſcriptum extat, ἀλλὰ μισθοῦ ἐν αὐτοῖς οἰκοῦσι; Sed longè minore cum mutatione ſic legendum cenſeo, ἀλλ' ἐν μισθωτοῖς οἰκοῦσι; id eſt, ſed in mercede conductis habitant? Quinetiam hæc φράσις eſt & frequentior, & elegantior. Quid autem ſit μισθός, quid μισθῶ, quiuis nouit. Hinc verbale μισθωτός, ὁ, ἡ, mercede conductus. Vtra correctio ſit melior, lector ipſe iudicabit.

Pag. 882. A. Αὐτὸς δὲ κατακλιθῆναι] Apud Homer. Iliados ψ. pag. ex Criſpini typis 841. hi verſus aliter leguntur,

Αὐτὸς δὲ κατακλιθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐνὶ δίφρῳ,
Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖν. αὐτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσαντ', εἶξαί τε οἱ ἡνία χερσί.

Id eſt,

Ipſe quoque incumbe benefacto in curru
Paululum in ſiniſtram horum. Ad dextrum equum
Punge vociferans, laxáque ei habenas manibus.

Siue igitur lectionis varietatem (ſiue μνημονικὸν ἁμάρτημα ſic appelles, hac de re lector erat monendus. Leunclauius hanc diuerſam lectio-

nem αὐτὸ, & αὐτὸς, & ὁμοίως, in ſuis notis non obſeruauit. Hæc autem (vt docet Euſtathius) [illegible].

Ibidem, D. Κεῖν] Leunclauius vbicunque pronomen iſtud variis caſibus expreſſum occurrit, aut mutilum eſſe, & ἐκεῖνος, ἐκεῖνα, ἐκεῖνο, ſic in aliis caſibus plenè dicendum, quòd κεῖνος, κεῖνα, κεῖνο, ſit ποιητικόν. Sed quamuis hoc ego quoque fatear, hoc tamen non ideo à Xenophontea dicendi forma alienum videtur. Quot enim alia vocabula, quot locutiones poëticæ paſſim apud Xenophontem inueniuntur? De quibus noſtrum Græco-Latinum Xenophontis indicem conſule. Nequaquam igitur ἐν τοῖς ποιητικοῖς ἀρχαίοις, ἐν τοῖς [illegible], ἐν τοῖς [illegible], [illegible].

Pag. 884. C. Ὁρμῶμαι [illegible]] Rectè. Nam τὸ φιλεῖν ſignificat amare, quod ab animo profiſciſcitur, & oſculari, quod ſine corporis tactu fieri nequit. Quantam autem voluptatem vel ex inanibus oſculis homines amore capti percipiant, Theocritus hoc verſu teſtatur,

Ἐστὶ καὶ ἐν κενεοῖσι φιλάμασιν ἁδέα τέρψις.

Pag. 899. A. Εἰ δὲ [illegible] ἑαυτὸν, [illegible], ἀλλ' ἱκανὸς [illegible], & [illegible], & [illegible], & [illegible] ἑαυτόν] Ex hoc vno loco (ne cæterorum exemplis vtar, quæ numero ſunt ſexcenta) manifeſtè patet, apud Græcos, ante modos infinitos tam nominatiuum quàm accuſatiuum ſine diſcrimine poni. Cùm enim hæc ab illo εἰδὼς regantur, & Xenophon dixerit, εἰδὼς ἑαυτὸν, proculdubio, niſi verum eſſet, quod à me dictum, nunc ſubiiciendum eſſet, ἱκανὸν, [illegible], & [illegible], quæ tria epitheta ad illud ἑαυτὸν præcedens referuntur. Quamuis autem conſtructionem hîc animaduertas mutatam, nihil tamen mutandum. Sic enim vulgatam lectionem tueri potes, vt ex Grammaticorum ſententia monemus.

Pag. 902. A. [illegible]] Hæc ita ſunt diſtinguenda. [illegible] deinde nouæ periodi principium eſt ſubiiciendum, [illegible]. Hoc verò μὴ iam pro μὴ ſumendum, vt & apud Thucydidem ſæpe faciendum conſtat.

Pag. 904. E. Ὥσπερ οὖν εἴ τις] Leunclauius mutat in ἄν τις. Sed nulla neceſſitas hanc mutationem flagitat. Nam vulgata lectio nihil ab vſu, nihil à recto puróque ſenſu remotum habet. Vertendum autem, „Quemadmodum igitur ſi quis, qui ſitis ſit imperitus, [qui ſitim non ſit expertus,] potu fruatur, [ignorat quanta ſit potus voluptas, quam homo ſitiens percipit, dum bibit,] ſic etiam is, qui amoris eſt imperitus, ſuauiſſimæ veneris eſt imperitus, [nec ſcit quantam voluptatem homines ex amore venereo percipiant.] Hîc enim ad ſententiæ perfectionem ea deſiderantur, quæ hiſce notis [] clauduntur, & quæ ἐν τῷ ἑτέρῳ [illegible] melius indicantur. Hoc autem [illegible] genus in huiuſmodi rebus per ſimilitudinem exprimendis, à probatis auctoribus non rarò vſurpatur: ſed quod verbis diſertiſſimis non explicatur, id ex altero ſimilitudinis membro facilè colligitur ab iis qui rem attentè perpendunt. Maximam Henrici Stephani mutationem, quam hoc loco nobis

A quauis ratione probare conatur, Leunclauius iure damnauit. Quia tamen & ipſe Leunclauius locum iſtum non ſatis attentè perpendit, ſic eum vertit, vt ipſam Xenophontis mentem non videatur aſſecutus. Lector non mihi ſed veritati faueat ἀπροσωπολήπτως, & ἀπαθῶς. Illud etiam addetur, [illegible] τοῦ πιεῖν, id eſt, potu frui, iam nihil aliud ſignificare, quàm quod vnico vocabulo, πίνειν, id eſt, bibere, ſimpliciter alibi dici-

B tur. Aliâs verò voluptatem, quæ ex potu percipitur, ſignificare poteſt.

Pag. 905. D. Ὡς [illegible]] Quamuis & in aliis editionibus ita ſcriptum inueniam, tamen (niſi fallor) [illegible] legere præſtaret. Facilis eſt lapſus propter ſimilitudinem iſtarum ſyllabarum, [illegible], & [illegible]. Nihil tamen muto: ſed lectorem obiter moneo. Qui conſtructionem huius loci conſiderabit, is noſtram coniecturam à veritatis ſcopo non aberrare iudicabit.

C Pag 906. E. [illegible]] [illegible]. Hoc loquendi genus & Virgilius imitatus eſt, Æn. 2. 149. de Androgeo verba facit,

Fida ſatis: ſenſit medios delapſus in hoſtes.

Chariſius. Delapſus, pro, ſe delapſum eſſe. Xenophon pag. 910. E. αἰσθάνομαι στερόμενος, [illegible], αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν στερόμενον. Sentio priuatus, pro, me priuatum, & ſpoliatum eſſe.

Χαλεποὶ οὐ τοῖς πόλεσι] Pater meus in ſuis com-

D ment. pag. 471. locum iſtum ſic legendum monet, [illegible]. Quam emendationem & Leunclauius in ſua poſtrema editione vt bonam, ad marginem notauit.

Ibidem D. Οὐκ [illegible]] Leunclauius legendum ait ἄξει. Rationes probabiles, quas affert, vt ſuam emendationem tueatur, in ipſius notis vide. Vulgatam tamen lectionem non ineptè retinere poſſumus, vt ἄξει, ſumatur pro reget, gubernabit. Senſus hinc optimus elicitur,

E Tyrannus qui ſuos ciues interficit, ciuitatem integram à ſe non amplius rectum, ſiue gubernatum, iri ſcit: ſcit etiam ſe paucioribus imperaturum. Cur autem ille ciuitatem integram non amplius reget? Quia de ciuibus multos interfecit, quibus cæſis factum eſt vt paucioribus in poſterum ſit imperaturus. In his enim verbis, [illegible], quædam illorum verborum præcedentium, [illegible], interpretatio videtur eſſe. Quòd autem ἄγειν, pro regere

F & gubernare ſumatur, hoc minimè nouum. Nam & Thucydid. lib. 1. 84. τὰ [illegible] ἄγειν ſumit, pro Rempubl. regere, gubernare. Idem & lib. 2. 143. 5. Pindarus etiam eodem ſignificatu ſæpius hoc vſurpat. Olympiorum ode 8. 104. Ἀπήμαντον ἄγων βίοτον, id eſt, Vitam malorum expertem regens. Idem Pythiorum ode 6. 280. Νόῳ πλοῦτον ἄγει. Prudentia diuitias regere. Lector ſequatur eam ſententiam, quam meliorem eſſe cognorit.

G Pag 908. C. [illegible]] Vel [illegible] legendum, vt in quibuſdam exemplaribus legitur, ab [illegible], &. [illegible], quod [illegible]. Vel [illegible], ab [illegible], cuius præteritum perfectum medium eſt [illegible]. Poſteriorem lectionem in aliarum editionum margine notatam habemus.

Pag. 913. A. καὶ ἄγει, ὅπως ἂν ἕκαστος τιμῶσι.] Leunclauius nullum ex iſtis verbis commodum ſenſum elici poſſe ſtatuit. Quare proculdubio, καὶ ἄγοις αὐτοὺς ἂν legendum cenſet. Sed nihil mutandum. Nam vulgatæ lectionis verba mendo carent, & bonus, imò verò optimus ſenſus hinc elicitur. Qui tyrannorum imperio parent, huiuſmodi honoribus (de quibus antè verba facta ſunt) eos afficiunt, neque verò ſolis tyrannis hos honores deferunt: ſed & alij cuilibet, quem honore ſemper afficiunt. Vel, Non ſolùm tyrannos: at & quoslibet alios, quos honore dignos iudicant, his honoribus ſemper afficere conſueuerunt. Quamobrem erit argumentum, quod à minori ad maius vulgo vocatur, vt illud efficiatur, minimè mirum eſſe, quòd tyranni his honoribus afficiantur ab illis, qui ipſorum imperio parent, quando vel aliis longè inferioribus iidem honores ab iiſdem hominibus haberi conſueuerint. Dicemus autem conſtructionem mutatam: ſed nihil præter morem. Dicemus enim eleganter, τιμῶσι καί, quod commune, & τιμῶσι καὶ, quod Atticum. Sed ſi quid mutandum, leuiſſima mutatione facta, pro ἄγει, legemus ἄγῃ, & datiuus iſte datiuo πρώτοις, eadem conſtructione ſeruata, reſpondebit. De noſtra coniectura liberum iudicium lectori facilè permitto.

Pag. 915. A. Τῶν θεράποντων] Videtur Xenophon ad illud Homeri carmen alludere, quod Odyſſeias Θ. 65. extat.

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὣς εἰσορόωσι.

Ibidem, D Τὸν δὲ βαρύτερον φόρημα] Niſi fallor, φόρημα iam nihil aliud ſignificat, quam onus, quod fertur, atque geſtatur. Qui locum attentè perpendet, & verbum illud βαρύτερον, quod propriè de grauibus oneribus dicitur, non damnabit noſtram coniecturam. Sic autem iſta ſunt intelligenda, ξένων, τῶν μισθοφόρων φυλακῆς, & παρουσίας. Cur hoc? Ciues enim, qui tyranno parent, ægrè ferunt, quòd peregrinum militem, à tyranno mercede conductum, ſuis ipſi ſumptibus alere cogantur, idq; in tyranni gratiam, vt ab eo faciliùs tyrannicè tractentur. Quòd autem hos milites ſuis ſumptibus alant, Xenophon apertè docet pag. 918. A. vbi de ciuibus dicit, πῶς ἐν αἰσθῶ καὶ δαπανῶσι ὡς ξένους ἴδοιμι; Per ξένους verò καὶ δορυφόρους, tyranni ſatellites, & milites mercenarios intelligit. Hoc igitur eſt illud onus, quo nullum aliud grauius ciues eſſe ducunt. Sequentia noſtram coniecturam confirmant, vnde patet varias lectiones ad marginem hic notatas, ad rem præſentem non facere. Senſus enim nimium coactus, & a Xenophontis mente remotior ex iſtis lectionibus elici videtur, quod ex interpretatione vulgata colligitur.

Ibidem. Οἱ δὲ πολῖται ἰσότιμοι] Si codex mendo caret, hic eſt huius loci ſenſus. Quamuis enim ipſi ciues, milites mercenarios, tyrannis honore pares eſſe non exiſtiment, eos tamen à tyrannis auaritiæ fraudiſque cauſa putant ali. Senſus hic a veritatis ſcopo non remotus videtur. Si quis tamen locum corruptum eſſe ducit, is Leunclauij correctionem ſequatur, quæ magnam quidem mutationem habet: ſed ſenſum noſtro meliorem non habet.

Pag. 918. A. Δαπανᾷ σε] Vel δαπανᾷς legendum, vel δαπανήσει σε, pro integro δαπανήσει σε, vt pag. 920. A. Facilis lapſus, leuis mutatio, lectio melior. Nihil tamen muto.

Ibidem F. Εὖ ἴσθι νικῶν] Leunclauius legendum ait εὖ ἴσθι νικῶν, quòd Græcè non dicatur εὖ ἴσθι. Quamuis autem hoc non ſit ab vſu nimis remotum, tamen illud hic obſeruandum τὸ εὖ non cum verbo ἴσθι: ſed cum participio νικῶν eſſe coniungendum. Quid autem aliud ſignificat, ἴσθι νικῶν, quam νικήσεις, eris vincens, eris victor, vinces? An hoc nouum? minimè gentium. Quare nec vllis indiget probationibus. Horum autem verborum hæc eſt ſententia, Benè, præclarè vinces. quomodo? ſubiicitur, τῷ καλλίστῳ, &cæt. Præclaram victoriam adipiſceris. qua ratione? Eo certaminis genere, quod inter homines eſt pulcherrimum, & magnificentiſſimum. Sic igitur vulgatam lectionem commodè retineri poſſe conſtat.

Pag. 928 D. Γνώμαι φρόνιμοι] Si codex ſanus, eſt Atticiſmus, epithetum maſculeum cum nomine fœmineo iunctum. Sed cùm antè conſtanter epithetum fœmineum huic nomini ſit additum, vt addendum videtur, vtque pag. 919. D. legitur, φρόνιμαι γνῶμαι, facilè crediderim hic etiam φρόνιμαι ſcribendum. Facilis error, leuis mutatio. Vide & pag. 931. C.

Pag. 929. B. Τῶν σκηνιδῶν] σκηνιτῶν legendum, vt docet pater meus in ſuis comment. pag. 495. Quinam autem dicerentur σκηνῖται, patet ex Iul. Pollucis lib. 8. verbis, vbi pro vitiato vocabulo σκήνιτας legendum σκηνίτας. Leunclauius corruptam vocem σκηνιδῶν, in ſuperioribus editionibus ſequutus, verterat, à circumſtantibus peditibus. Sed poſtea patris mei correctionem ſequi non dubitauit, ſuiſque notis eam confirmauit. Hac ipſa pag. 929. E. σκηνικὴν τὴν χώραν habemus, vnde οἱ σκηνῖται ſunt dicti.

Ibidem, C. Αλλὰ καὶ παρασκευῆς] Quia præcedunt, οὐ μόνον, iam ἀλλὰ καὶ παρασκευῆς dicendum videretur. Pro verbis verò ſequentibus, τῆς ἐκεῖσε ὦν, legendum olim exiſtimabam, τῆς ἐκεῖσε, διαλείπων τῶν ἀνδραπόδων. Vel, τῆς ἐκεῖ, ξένων ὄντων, vt ſubaudiretur participium ὄντος: quam correctionem ex patris mei verbis eliciebam Sic enim ille in ſuis comment. pag. 495. ex mercatu, qui ibi inſtitutus fuerat. Leunclauius & ipſe in poſtremæ editionis margine, notiſque hanc emendationem notauit.

Pag. 930. A. Ὡς ἐμοὶ δόξα καὶ ἀγγέλω σκοπούντων.] Hunc locum olim ſic emendandum arbitrabar, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παραγγέλω ὡς ἂν τὸ σκοποῦντι. Quæ ſic in ordinem ſunt redigenda. παραγγέλλω ὡς ὑμῖν γε (ὡς ἐμοὶ δόξα δοκεῖ) τὰ τὸ σκοποῦντι, id eſt, Denuntio, iſtos (vt meæ ſententiæ videtur, [vt mihi videtur, vt mea fert opinio,]) rem non rectè conſiderare. Sed quamuis poſt illud δόξα, vel δοκεῖ, vel aliquod aliud συνώνυμον vocabulum deſiderari conſtet, verba tamen ſequentia, καὶ ἀγγέλω, in vocabulum παραγγέλλω, a præter rationem, abſurdè, non infeliciter a Leuncl. mutata fateor, quamuis mutatio non parua videatur, atque coniecturam iſtius laudo.

Pag. 936. C. Παρασκευάς ἱππικῶν] Leunclauius ἱππικὴν, vel ἱππικῶν legendum ait. Hoc vtrunque vocabulum non ſolum in omnibus eius editionibus, & notis: at etiam in eius manu propria ſcriptis,

ſcriptis annotationibus ſic inuenio ſcriptum, idque variis in locis. Atque ἐπητῦον Homericum eſſe dicit: ſed apud Homerum non ἐπητύον, at ἐπητῦον paſſim inuenias. Euſtathius, ἐπητής, ὁ ἐπιεικὴς, ὁ ἐπιεικὴς βαίνων, ἀπὸ τοῦ ἔπω, κατὰ ἀποβολήν, ὁ προσηνὴς καὶ καταδεκτικός. Ἐπητύον verò in vulgatis lexicis reperiri negat, quod tamen cùm in aliis tum in Baſilienſi reperitur, licet nullis exemplis confirmetur. Quamobrem [niſi fallor] pro ἐπητύον, quod in Leunclauij notis legitur, ἐπητῦον ſcribendum, & ſic ad marginem videtur notandum.

Pag 937. A. Τοῖς ἵπποις φασὶ ῥαδίως ἐπαναστήσεσθαι ὑποκείμενας λέγεσθαι] Iſta Xenophontis verba leguntur apud Thucydidem libr. 6. pag 452. annot. 10. in voce ὑποκείμενας. Vide noſtrum Græcum indicem, vbi vox iſta dilucidiùs explicatur.

Ibidem, C. Αμβαίνειν] Fortaſſe ἀναβαίνειν ſcribendum. Nam & ſupra, & hac ipſa pag. A. ὁ ἀναβαίνων, & D. τοῦ ἀναβαίνειν legitur. Quæ vocis varietas ab abbreuiatione Græca videtur manaſſe. Si codex ſanus, hoc vocabulum erit ποιητικόν. Nihil tamen muto. Nam & pag. 939. D. τοῦ ἀμβαίνειν, dicit. Quod pag. 940. D. & 941. E. & 944. E, τοῦ ἀναβαίνειν. Quare varietas hæc eſt obſeruanda.

Pag. 942. D. Ορθῶς ἂν] Leunclauius ὀρθοῖεν ait legendum. At ſi ab ὀρθόω, ὀρθῶ, ὀρθοῖμι, verbum hoc deductum, proculdubio non ὀρθοῖεν: ſed ὀρθοῖμεν; vt χρυσοῖμεν, ſcribendum. Nec enim hic vel Ioniſmo, vel Doriſmo locum eſſe conſtat. Sed facilis fuit lapſus ob ſimilitudinem τοῦ ω, καὶ τοῦ ω, ſyllabarum. Reliquam huius loci correctionem laudo. Nam verba corruptiſſima Leunclauius feliciter emendauit. Quæ paulo poſt ſequuntur, καὶ ὀρθὸς ἄν, Leunclauij correctionem confirmant.

Pag. 943. C. Το γὰρ ἀριστερὸν] Μέρος ſubaudiendum videtur. αἴρει τὸ ἀριστερὸν μέρος, ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους ἄρχεσθαι. Quod ante dicit, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἄρχεσθαι, διδασκόμενον. Sunt qui σκέλος ſubaudiendum putent, vt infra, pag. 949. E. vbi Xenophon ſic loquitur, [αἴρειν] τὸ ἀριστερὸν σκέλος. Quorum ſententiam Leunclauius in priore verſione ſequutus, vertit, Ita enim ille ſublaturus læuum, vbi crus ſubintelligitur. Lector id ſequatur, quod optimum eſſe iudicarit.

Ibidem, E. Αφαιρεῖν παίεσθαι] ἀντὶ τοῦ, ἀφεῖναι παίεσθαι.

Pag. 953. B. Εξαφρῖσαι] Leunclauius ἐξαφρίζειν legendum ait. Sed nihil mutandum. Nam vel eſt infinitus præſentis per metatheſin formatus, vt ſæpe reperias ἀφρίζω pro ἀφρίζω in imperfecto. Quare ſic etiam ἀφρίσαι, & ἀφρῖσαι. Vel eſt infinitus aor. 2. actiui.

Pagin. 954. D. Οπως ἀναπαύσῃ] Leunclauius ait ἀναπαύσει, & pro δυνήσονται, legendum δυνήσονται, quòd & quarta ante linea ſit ita ſcriptum. Addatur & quod pag. 956. C. legitur. Sed nihil mutandum. Nam vulgata lectio eſt bona. Imò verò illud δυνήσονται vix apud vllú reperias. Quamuis enim futurum δυνήσομαι, vt à δυνάομαι, δυνῶμαι formatum, ſit vſitatiſſimum, tamen nec aoriſtus prior medius, ἐδυνησάμην, nec modi hinc deducti reperiuntur apud alios, quod ſaltem in vulgatis grammaticis lexiciſq; ſcriptum legatur. Quamuis enim ipſa formatio ſit legitima, tamen probatorum ſcriptorum auctoritate & exemplis eſt confirmanda. Quæ ſi deſint, nihil temerè mutandum, præſertim cùm nulla neceſſitas hoc flagitet. Quid enim quæſo reſpondeamus ſi quis dicat in his omnibus locis δυνήσονται ſcribendum, vt ſit futuri temporis tertia pluralis indicatiui modi? Sed vt concedamus hoc δυνήσονται bonum, ac legitimum eſſe vocabulum, at illud ἀναπαύσῃ in ἀναπαύσει mutandum nequaquam concedemus. Quis enim vnquam ἀναπαυάω, ῶ vel ἀναπαυέω, ῶ, legit? Vbi ſcriptum extſtat? Equidem ignoro. Sed eſt futurum Atticum ſic formatum, ἀναπαύζω. fut. com. ἀναπαύσω. Atticum verò, ἀναπαυῶ, εῖς, εῖ. Illud verò ὅπως tam futuro quàm præſenti, & tam indicatiuó quàm ſubiunctiuo ἀδιαφόρως gaudet. Xen. pag. 961. C. ὅπως ἐμπείρως ἕξει. Idem ead. pag. D. ὅπως ἔσονται. & 965. D. ὅπως ἄνω ἕξουσι. & , καὶ ὅπως ἀποχρήσονται. & 968. B. ὅπως ἔσονται. Vide plura exempla in noſtro indice Græcolatino, in voce ὅπως.

Pag. 971. E. Η γὰρ χρεία μεγάλην προθυμίαν συμβάλλεται] Quamuis quod à Leunclauio dicitur, longè ſit frequentius, tamen vulgatam lectionem honeſtè tueri poſſumus: Nam & Iſocrates ita loquitur, συμβαλλόμενος μεγίστην αὐτοῖς δύναμιν. Quamobrem hic etiam datiuus αὐτοῖς ſubaudietur. Hoc autem ad equites referendum, de quibus verba fiunt. Idem Leunclauius illud ὑπάρξαι cenſet in ὑπάρξει mutandum. Sed nihil innouandum. Nam eſt ἔμφασις particulæ ἂν, quæ (vt pluribus ſupra demóſtratum) vel expreſſa, vel ſubaudita, vt hîc eam ſubaudiri patet, vim futuri ſæpe denotat. Quamobrẽ integra erit locutio, ὑπάρξαι ἄν, ἀντὶ τοῦ ὑπάρξει. Ne longius abeamus, pag. 972. A. φιλοτιμοῖντο ἄν, pro φιλοτιμηθήσονται. Ibidem, B. ἐπιγνοῖεν ἂν αὐτοί, pro ἐπιγνώσονται. Plura exempla in noſtro Græcolatino indice vide.

Pag. 972. C. Οὐδ' ὅπως συμβουλεύσαιμί σοι οἶδα τί εἴπω] Leunclauius hæc ita legenda cenſet, οὐδ' ὅπως συμβουλεύσαιμί σοι, οἶδα τι εἰπεῖν. Sed quid opus tanta mutatione, cùm vnica litera mutata totus locus commodiſſimè ſanari poſſit? Legendum enim ἔχω pro ἔχε, ſic, συμβουλεύσαιμί σοι οἶδα τι εἰπεῖν. Horum autem verborum hæc erit conſtructio, οὐδ' οἶδα τι εἰπεῖν πρὸς τὸ συμβουλεῦσαι, πλὴν τοῦτο. Quæ verba ſic dilucidiùs aliàs efferentur, οὐδ' οἶδα τί εἴπω, vel, οὐδ' οἶδα τί εἴπω, ὥστε οὐδὲ δυναίμην ἄν εἰπεῖν τι, πλὴν τοῦτο, πρὸς τὸ σοι συμβουλεῦσαι ἐν τούτῳ. Dicimus enim συμβουλεύειν τι τινι. Quanquam ſi quis in illis ἐν τούτῳ, præpoſitionis κατὰ defectum eſſe dicat, haud contra dixerim. Coniecturam iſtam ſequentia confirmant, οἶδας δὲ μᾶλλον ἐκεῖνα αὐτοῖς [τοῖς θεοῖς] συμβουλεύσεις ποιεῖν. & cæt. Οὕτως autem dictum, vt intelligatur vel ἐκείνοις, vel αὐτοῖς θεοῖς, qui omnia norunt, & præſtare poſſunt, vt antè Xenophon dicebat.

Pag. 976. B. Αφίστανται τὰ ἄλλα ὑπὸ τῆς σιτίας] Si codex eſt ſanus, ἔμφασις eſt τῆς κατὰ, ἀντὶ τῆς διὰ præpoſitionis. Sic autem totus locus accipiendus, ἀπὸ τῆς ἐργασίας, ἢ τῶν πονουμένων ἀφίστανται ὑπὸ τῆς σιτίας, κατὰ, ἀντὶ διὰ, τὸν ὄλεθρον. κατὰ enim pro διὰ paſſim apud Thucydidem inuenias, vt pag. 406. 10. 470. 524. 525. 526. 527. 591. 607. Pro quibus verbis Xenophon ſupra συντόμως dixit, ἀπὸ τῆς πονούσης ἂν ἀπαλλάττοιντο.

Pag. 978. A. Διαμεμνημένοι] Si codex mendo caret, eſt atticiſmus pro διαμεμνημένων, cui reſpondebunt illa ἐχθαιρόντων, & κρατούντων. Hoc moneo, quia alioqui dicendum eſſet διαμεμνημένων, quod patet ex participiis illis, ἀπαλλαττόντων, ποιούντων, & cæt. Huiuſmodi autem atticiſmum plurimis in locis apud hunc ipſum Xenophontem inuenias, vt ſupra videre licet, & infra, pag 985. C. ἐμβαινόντων, pro ἐμβαινόντων.

Pag. 978. E. ἄχρι δὲ ἁμίλλης καὶ κυνὸς τὸ ὄρος] Durum profectò loquendi genus videtur, niſi dicas τὸ ἄχρι ſimplex eſſe pro compoſito μέχρι, vt paulo poſt dicitur ἐπὶ ὄρη μακρά. Vel eſt ἔλλειψις præpoſitionis κατὰ, vel etiam propter ſimilitudinem ſyllabæ ſequentis ἐπὶ, præpoſitio κατὰ per imprudentiam à librariis eſt prætermiſſa. Dicendum enim eſſet, ἄχρι κατὰ τὰ ὄρη μακρά, κατὰ δὲ τὰ ἔργα ἴχνος. Miror autem hoc ab aliis hactenus haud animaduerſum. Nihil tamen muto. Nam & paulo poſt ſubiicitur eodem modo, ἄχρι καὶ κυνὸς τὰ τραχέα, pro κατὰ τὰ τραχέα, quod longè frequentius, ac vſitatius. Item pag. 981. A. δίκαια τὰ ἀνάντη, pro κατὰ τὰ ἀνάντη. Lectorem hac de re volui monitum, ne quis exiſtimet hanc Xenophontis editionem à nobis negligenter eſſe recognitam.

Pag. 983. A. Κυνηγέσιον ἀπηχεῖσθαι] Vel ſubaudiendum χρὴ ſiue δεῖ, vel eſt Ioniſmus, de quo ſupra, εἰσὶ δὲ, ὁ κυνηγετῶν ἀπηχέσθω, ſic ἴτω, pro, ἰέτω. ſic litera C. ἄχρι, pro, ἀχέτω. vel pro, ἄγε, & ἰσάζειν, pro, ἰσάζει. vel ὁ κυνηγετῶν ἰσάζειν. plura exempla vide pag. 984. C. D. 985. C. D. E. 986. A. B. C.

Ibidem B. ἐναντία ὦσιν οἱ ἰδόντες] Leunclauius legendum ait οἱ ἀφῶντες. Sed nihil mutandum. Vulgatam enim lectionem commodè retinere poſſumus, vt pater meus docet in ſuis comment. pag. 514. ſenſus enim bonus hinc elicitur, iſte ſcilicet, Ne qui te viderint, leges venationis violent. i. ne alios tuo exemplo corrumpas, & ad venationis leges violandas impellas.

Pag. 984. B. Τεθαμβέαται] Hoc ad ſimilitudinem τοῦ ἀφηρμοσμένον εἶναι dictum videtur, quod apud Suidam legitur. Τεθέαται tamen, quod à Leunclauio in huius locum ſubſtituitur, mihi magis placet.

Ibidem, Ἐν ἀπέδοις] Leunclauius ἐν πεδίοις legendum ait, vt & pag. 993. A. pro ἄπεδα ſcribendum affirmat πεδία, quas voces corruptas eſſe dicit. Sed nihil mutandum. Nam vulgata lectio eſt ſana & bona, bonumque ſenſum habet, & loca plana planiciémque ſignificat, quod & Leunclauius hic intelligendum dicit. Suidas, Ἄπεδον, τὸ ἰσόπεδον, ἢ τὸ ὁμαλόν. Θουκυδίδης, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνεχώρησαν ἐς χωρίον ἄπεδον &c. Hic locus extat lib. 7. pagin. 550. vide annot. 6. Quemadmodum autem ἄξυλος ὕλη τὴν πολύξυλον, & ἀχανὲς πέλαγος, τὸ πολυχανὲς ſignificat, ſic etiam ἄπεδον, τὸ πολύπεδον. Nam τὸ α in multis vim intendendi habet. Qua de re conſule Euſtathium, & ſcholiaſten Græcũ in Æſchylum, in Promethei vincti fabulam, pag. 13. vbi vox ἀκίχητος pro πολυκίνητος accipitur κατ' ἐπίτασιν τοῦ α. Lector de noſtra vulgatæ lectionis defenſione iudicet, eique faueat, qui veritatis partes tueri conatur.

Pag. 985. A. Προφορείσθαι] Leunclauius ait legendum περιφορεῖσθαι. Sed nihil mutandum. Nam Iul. Pollux lib. 7. c. 10. 226. iſtam lectionem apertè confirmat his verbis, Στῆσαι τὸν σίμωνα, ὃ τὸ συστῆναι, καὶ προφορεῖσθαι. οὕτω γὰρ ἔλεγον οἱ Ἀττικοὶ τὸ τοῦ ἀέρος ἀναφέρεσθαι, καὶ τὸ ἀφίεσθαι δι' ἄνω ἐν αὐτῷ τῷ λίθῳ παραλαμβανόμενον, ,, Ὁ δ' ἐξεφύσησ' ἰσχὺν, ὁ δὲ ἀφίεται. Vide patris mei comment. pag. 517. Ariſtophanes ἐν Ὄρνισι, pag. 568.

Ἀναλαμβάνων ἄλλος τὴν ὁδὸν προφορούμενος. Scholiaſtes, περιφερόμενος, ἄνω, καὶ κάτω προφερόμενος, (ſic enim ibi legendum, non autem προφερόμενος, vt vitioſè ſcriptum legitur) εἰς παράδειγμα. προφορεῖσθαι γὰρ λέγεται, τὸ A ἀναφέρειν τὴν σίμωνα ἐπὶ διαζωσάμενον. Sed ibi legendum τὸν σίμωνα. Error ex abbreuiatura natus. Conſule & Suidam, qui hunc Ariſtophanis locum citat, auctorémque diſertiſſimis verbis nominat, ac iiſdem vtitur verbis, quibus Ariſtophanes, & ipſius commentator Græcus. Huc adde quòd apud Ariſtophanem conſtat non προσφορούμενος ſed προφορούμενος legendum, vt ipſa metrorum lex apertè flagitat. Quamobrem horum auctoritatem ſequutus, vulgatam lectionem bonam eſſe cenſeo. Nihil igi-
B tur mutandum.

Pag. 986. A. Οὐ πάλιν, οὐ πάλιν, ὦ κύνες] Leunclauius legendum ait πάρμαλιν, πάρμαλιν, ὦ κύνες. Nam (inquit) non illæ canes à veſtigiis aberrantes, reuocantis venatoris voces ſunt: ſed potius incitantis, vt rurſus idem agant. Quamobrem πάρμαλιν, πάρμαλιν, ὦ κύνες legendum. Nam Leodicenus dixit, Retro, Retro Hæc ille Sed nihil mutandum. Nam vulgata lectio eſt optima, ſenſúmque optimum habet. Sic enim iſta ſunt vertenda. Non re-
C tro, non retro, ô canes, ſcilicet redibitis? Euſtathius, πάλιν, τὸ ὀπίσω, εἴπερ ἀνάπαλιν, καὶ τὸ ἔμπαλιν, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ τὸ ἐκ δευτέρου. πάλιν ἐλθεῖν, ἐπανελθεῖν. Ὀδυσσείας Τ. 1875. 63.

Καὶ δή μ' ἀγγέλων πάλιν ἐλθέμεν ἐκ μεγάροιο. αὐτὸ δὲ, ἀνάπαλιν ἐλθεῖν, εἴπερ ἐξελθεῖν τοῦ μεγάρου. πάλιν ἴοιμι, ἀντὶ τοῦ, ἐπανίοιμι. 1626. 16 Hic igitur erit ἔλλειψις verbi vel ἐπανιέναι, vel ἀναμένειν, poſt quod interrogationis nota hic eſt addenda, ἀναμενεῖτε. Hoc autem ἐλλείψεως genus non ſolùm poëtis, vt ſupra de-
D monſtratum pag. 546. in vocibus οὐ δεῖ πάντα ἐκτίμωμεν: ſed & hiſtoricis, quinetiam Demoſtheni familiare comperias. Vt ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, pag. 491. 3. ἀπῆλθε, ſubauditur εἰς τὸ δικαστήριον. Τιμᾶν δικάζειν, καὶ ἀτιμίας ἀξιοῦν, ſub. δίκην, vel ζημίαν. 496. ἀστρατείας ὦφλεν. ſub. δίκην. 496. λαγχάνειν κακώσεως. ſub. δίκην. ξενίας κρίνεις, ſub. κακῶς. ἐν τῷ περὶ παραπρεσβείας. pag 174. Alia ſexcenta exempla poſſem afferre, quæ apud Demoſthenem olim obſeruaui, ac diligenter in meis in illum oratorem perpe-
E tuis commentariis in lucem nondum editis notaui. Hæc autem interrogationis figura, vt docet Hermogenes ἐν τῷ περὶ τοῦ κατὰ πάντα χρῆσθαι, maximam vim habet. Hic igitur huius loci ſenſus planus eſt, & elegans. Non redibitis? Non redibitis, ô canes? Eas venator obiurgabit, quòd officio deſint, nec venatori eas reuocanti morem gerant. Profectò ſi Xenophon iam viueret, ſi loqui poſſet, ſuorum ſcriptorum acerrimo defenſori maximas ageret gratias. O infelix illud medicorum ge-
F nus, qui præcipuam artis medicæ facultatem ἐν χειρουργίαις τῶν ἀφορισμῶν μᾶλλον μεταμορφοῦσι, καὶ χειρουργοῦσι, καὶ ἐν ταῖς ἀνεξετάστοις τομαῖς, ἀκροτομαῖς, διατομαῖς, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς ἐξασκοῦντες, καυτῆρσι, φάρμακοις, καὶ ἀλλαξίμοις παθῶν, καὶ πόνοις εἰς λαιμοτομίαις ἀνδραποδισμοῖς μετὰ νόμου χαίρουσι)!

Pag. 687. D. Τὰς συνάγκας ἤτοι] Fortaſſe melius ἤτοι, ἀντὶ τοῦ, ἀφιέναι πρέπει ἐπιμελῶς ἀφιέναι. Interpres Latinus, qui vertit, catuli laxandi erunt, iſtam coniecturam confirmat.

G Ibidem, E. Μὴ ἐν πέρᾳ] Fr. P. pag 521. legendum arbitratur ἐν ὕδατι πέρᾳ. Suidas in voce πέραμα. ,, οἱ δὲ Πέρσαι διαβάντες. ἔφευγον ὕδατι πέραμα, πορείᾳ, πεζῇ, Euſtath. in ἐν πέραμι φεύγει, τὸ ἀντίπερας φεύγει. Hæc F. P. coniecturam confirmare poſſunt.

Pag. 988. A. Ὅταν εὑρίσκωσι] Leunclauius ait legendum ὅταν εὕρωσί τι. quum aliquid inuenerint.

Ego

Ego verò, ἵνα ἐξόρνυται ν, quod longè minorem habet mutationem. Voces autem paſſiuas, & medias pro actiuis, & contrà, ab Atticis frequenter vſurpari, iam ſæpe monuimus, exemplíſque rem illuſtrauimus. Vel etiam ſic, ὅτ' ἂν εὐφραίνηται &, pro ὅτι, ſiue ὅταν. Nam τὸ ἂν modò præcedit, modò ſequitur verba. Nihil noui nunc affertur. Lexica vulgata fidem faciunt. Lector de noſtra coniectura faciat iudicium, & lectionem eam ſequatur, quam ad veritatem propius accedere iudicarit,

Ibidem. Ἐπιμέλεσθαι δὲ μᾶλλον) πάντα μᾶλλον, ἢ ἐκείνου φροντίζειν] Legitima conſtructio poſtulat, vt dicamus, ἢ ἐκείνου φροντίζειν. Miror autem hoc ab aliis hactenus haud obſeruatum. πάντα. τὸ πλεῖν. ἐκείνου. τὸ αὐτῶν, τὸ πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτοῖς τὸ κατηγόρων τοὺς καὶ δίδοσθαι οἰκείως. Interpres Latinus hunc ſcopulum vitauit, quia non ipſa verba ſed eorum ſenſum nobis expreſſit. Τό τε ἐπιμέλεσθαι, & φροντίζειν, cum genitiuo συντάξεως polita rem eandem ſignificant, nimirum ſolicitum eſſe de eo, de quo verba fiunt, curam eius gerere, id curare, vel ſolicitè optare.

Pag. 990, D. Δεινῶς] Pater m. in ſ. com. pagin. 525. ἀιδῶς legendum monet. Leunclauius hic patrem meum, quem tamen non nominat, ἄλλον appellat. O inuictum veritatis robur!

Pag. 992. Συνέχει) γὰρ] P. m. in ſ. c. pag 527. συνέχει) γὰρ legendum monet. Frutices enim (inquit) concurrunt. Hanc emendationem Leunclauius in ſuam poſtremam Xenophontis editionem recipere non dubitauit.

Ibidem. Ὀργὴν ἐκπίπτει] Leunclauius ὀργὴν ἂν ἐκπίπτει legendum ait. Sed nihil addendum. Nam commodus ſenſus ex vulgata lectione elicitur.

A Iram effudit, i. effundit, vel effundere conſueuit. Sic pag. 995. C. ἐπέθετο, pro ἐπιτίθεται, vel ἐπιτίθεσθαι φιλεῖ. Vel enim eſt χρόνου ἐναλλαγή, præteritum pro præſẽti ἐν ποιῶν), vel ad rei minimè dubiæ ſignificationem dandam Xenophon ſic eſt locutus. Quod loquendi genus ſacris ſcriptis eſt familiariſſimum. Quinetiam in quotidiano ſermone, quum aliquid certiſſimum eſſe volumus demonſtrare, dicimus id iam peractum, quod nondum eſt peractum: ſed breui proculdubio peragetur. Vt, periſti. Nullus es.

B Pag. 995. A. Ἀπιδὼν] Leunclauius ἐπιδὼν legendum ait, quòd ἀπιδὼν vocem corruptam eſſe putet, ac affirmet. Idem ſupra pag. 984. faciendum cenſet. Sed illic monuimus voces iſtas eſſe bonas, nec vllo modo mutandas. Locum illum conſule.

Ibidem C. Ἡ ἱμονιὰ] F. P. pag. 528. ἡ ἱμονία. Leunclauius non patris mei commentarios, vnde correctionem iſtam conſtat eſſe depromptam: ſed

C Pollucis auctoritatem in ſua poſtrema Xenophontis editione laudat.

Pag. 997. E. Κατεργάζοιντο ἂν] Leunclauius pagin. 994. A. ait ſcribendum κατεργάζοιντο ἂν, non autem κατεργάζοιντο ἄν, vt in quibuſdam codicibus, quòd hoc κατεργάζοιντο præcedenti ὅταν melius reſpondeat. Sed vt hoc illi concedam, tamen illud non concedam iſtud κατεργάζοιντο, prorſus vitio carere. Dicendum enim κατειργάζοντο, vel augmentum, quod temporale vocant grammatici, neglectum dices, idque

D συμπίπτει, quod parum veriſimile. Veriſimilius enim eſt, hoc per librarij vel typographi imprudentiam in ipſo textu prætermiſſum.

INDEX

GRÆCVS VERBORVM, PHRASIVMQVE IN XENOPHONTIS LIBRIS OBSERVATV DIGNARVM: CVM Latina verſione,

Ab ÆMILIO PORTO, FRANCISCI PORTI *Cretenſis F. accuratè conſcriptus, & nunc primùm in lucem emiſſus.*

A

Ἀβλαβής, ὁ καὶ ἡ. Illæſus. Incolumis 88.a
Ἀβρύνεσθαι. Gloriari 671.a
Ἀγάλλεσθαι. Poeticum. Lætari. Exultare. ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἀγάλλεται. 122.b. 292.c. bis. ἀγάλλεσθαι τοῖς πεπραγμένοις 527.b. 528.a. 606.d. 643.c. ἠγάλλετο ποιῶν 666.b. 671.a
Ἀγαπᾶν. Contentum eſſe. Exiſtimare præclarè nobiſcum agi 480.d
Ἄγειν. ἡγήσασθαι. Ducere. Cenſere. Exiſtimare. ὁ Ἀγησίλαος τὰς τῶν ἀρχόντων ἁμαρτίας μεγάλας ἦγε 675.c
ἄγειν. Educare. τὰς καλῶς ἀχθείσας κύνας 790.d ἤχθησαν 977.b
ἄγειν ἔτος ὁ θεὸς λέγεται. Deus annum vertere dicitur 860.c
ἀγένειος)(γενειῶν 293.a
ἄγημα, τος, τό Poet. Agmen 687.a. 689.a
ἀγήρατος, ὁ. Expers ſenij 23..c. 674.d. 802.d
ἀγήτωρ, ορος, ὁ. Poet. Ductor 688.b
ἄγκος, εος, ους, τό. Poet. Conuallis 317.a
ἀγλαΐα, ἡ. Poeticum. Venuſtas 939.d
ἀγνωμονεῖν. Iniquum rerum æſtimatorem eſſe 451.b
ἀγνώμων, ονος, ὁ, καὶ ἡ. Amens 104.c
ἀγνώμων, ὁ. Ingratus 220.a. Iniquus 415.d. 417.c. Contumax. ἀγνωμονέστατος 715.d. ἀγνώμων κριτής. Iniquus Iudex 758.d. Ingratus 760.b
ἀγνώμων, ὁ. Imperitus 870.e
ἀγνωμόνως. ſine iudicio 145.c. Iniquè 592.b
ἀγνωμοσύνη, ἡ. Error ab imperitia manans 185.c. Amentia 707.b
ἀγνώς, ῶτος, ὁ. Qui non nouit 868.b
ἀγνώς, ῶτος, ὁ. Poet. Ignotus 443.c
ἀγορά. Res venales. ἀγορὰν ἄγειν. res venales advehere 61.c. πολλὴν ἀγορὰν παρέχειν 163.a
Ἀγορὰν συνάγειν. Concionem conuocare. 363.a. ἀγορὰν συλλέγειν. ibidem
ἀγοραῖος, ου. Nundinator, mercator 3.c. 923.c
ἄγρα, ἡ. Venatio. Poet. 972.d. 999.d Præda 999.c
ἀγρεύειν. Poeticum. Venari. Venando capere. θηρία ἀγρευόμενα. 350.c. ὑπὸ τῶν ἀγρευομένων 680.d. 963.b. 996.b
ἄγρευμα, τος, τό. Præda 784.b
ἀγρευτικός, ὁ. Venationis peritus. Ad venandum aptus 962.c
ἀγύμναστος. Inexercitatus. τούτων ἀγύμναστοι. In his non exercitati. 33.c. 206.a. 231.d
ἀγχέμαχα ὅπλα. loquutio poetica, & ſic vocantur arma, quibus comminus pugnatur 6.c. 188.d
ἀγχιτέρμων, ὁ καὶ ἡ. Finitimus 917.e
ἀγωγεύς, έως, ὁ. Lorum, quo ducitur equus 940.c. τοῦ ἀγωγέως. 944.d. τῷ ἀγωγεῖ ibid.
ἀγωγή, ῆς, ἡ. Vectura, vehendi ratio 156.d. Agitatio, agendi ratio.
ἀγώγιμον. Vel potius τὸ ἀγώγιον. τὸ ἀγόμενον ἐπὶ τῆς ἁμάξης βάρος, vt Suidas interpretatur 156.b. bis.
ἀγωνία, ας, ἡ. certamen 54.a
ἀγωνιστέον, ἔνιά ἐστιν, ἃ πρὸς ἀνθρώπους ἥκιστα ἀγωνιστέον. Quædam ſunt, in quibus certamen aduerſus homines minimè ſubeundum 27.b
ἀδαής, ὁ. Poeticum. imperitus 37.a
ἀδάμαστος, ὁ καὶ ἡ. Poet. Indomitus 790.d 931.c
ἀδελφός, ή, όν. Germanus. Similis. τὰ τούτων ἀδελφά. Quæ ſunt his germana 904.a
ἀδημονεῖν. Poet. Animo angi 521.b
ἀδιασπάστως. Inconuulsè 651.c
ἄδηλοι)(δῆλοι, de quibus dicatur 805.d
ἀδολεσχεῖν. Garrire. Nugatoriè garrire 848.e
ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως. A ciuitate

in nullo pretio haberi 817.c
ἀδυνατεῖν. Non poſſe 715.a. 802.b
ἀέναος. Perenne 925.d
ἀεναώτερον. Magis perenne 98.b
ἀερομετρεῖν. Aera metiri 848.
ἀηδής. ὁ. Poet. Iniucundus. Ingratus 785.b.1000.c
ἀηδῶς Poeticum. Sine voluptate. Inſuauiter. Illubenter. Cum moleſtia 67.c.787.d
ἀθέατος 817.d
ἀθέατος. ὁ καὶ ἡ. Qui non ſpectat θεάματος ἀθέατος 740.a
ἀθέμιστος. ὁ. Poeticum. Nefarius ἀθεμιστότερον 239.c
ἀθήρευτον χωρίον, locus in quo feras nullus adhuc eſt venatus 57.c
ἄθροος. ὁ. Repentinus 951.d. bis.
ἄθυτος. ὁ. Qui ſacrificium, & rem diuinam non fecit 490.e
αἰγιαλός οῦ. ὁ. Poet. Littus 380.b.c. 381.a.456.b.472.a
αἰθίοψ [illegible] 693.e
αἴθων, [illegible] 205.a.b
αἴθειν. Poeticum. Vrere. Cremare 338.c. αἴθεσθαι 379 c
αἱρέσιμος. ἁλωτός. Qui capi poteſt. αἱρέσιμον τεῖχος. Caſtellum, quod capi poteſt 119.c
αἰθριώτερος αἰθρίας. Magis fecundus ventus 1011.d
αἰτέω, [illegible] 269.c. [illegible] 307.e. [illegible] 446.c. [illegible] 616 a
[illegible] 240.a. [illegible] 270.c. 405.c. [illegible] 530.a. [illegible] ibidem.566.d. [illegible] 591.b. [illegible] 631.c. [illegible] 920.c. [illegible] ibid. [illegible] 929.b
αἰτεῖν. Petere. Poſtulare. [illegible] 144.c. [illegible] ibid.d. [illegible] 251.d
αἰτεῖσθαι. αἰτῶ, [illegible] 143.d. [illegible] 238.b
αἰτιάζεσθαι. Poſtulare 443.d
αἰτιάζεσθαι. Accuſari. culpam ſuſtinere 444.c
αἰψηδίως. Poet. Repente. Subitò 1010.a
ἀκαίειν. Vehementer vrere. Legitur ad marginem [illegible] 329.c
ἀκέραιος. ὁ & ἡ. Integer. Intactus. ἀκέραιον [illegible] 103.c. 161.c. 385.a
ἀκεστὴς ῥαγέντων ἱματίων. Veſtium laceratarum ſarcinator 29.d
ἀκήρυκτος πόλεμος. Bellum, in quo nulli præcones ab hoſtibus admittuntur 306.a. Bellum grauiſſimum, & implacabile 598.c
ἀκμήν. Recenter. Adhuc 325.d
ἀκονᾶν. ἀκονῶ. Acuere 645.c
ἀκοντισάμενος. [illegible], pro, [illegible] 14.b
ἀκόντισμα. Iactus. Ictus. ἐντὸς ἀκοντίσματος. Intra teli iactum 524.d. [illegible] idem 945.d. [illegible] ibidem c
ἀκόντως. Inuitè 555.d
ἀκορεστότερος. ὁ. Inſatiabilior 895.e
ἀκούειν τινός. Alicui parere 229.e. 315.b
ἀκουόμενος. Participium ab ἀκούομαι. non autem nomen viri proprium 787.d
ἀκρισία. ἡ. Confuſio, qua rerum diſcrimen, & vera diiudicatio tollitur 647.b
ἀκροβολίζεσθαι. Eminus pugnare. velitari. leue certamen committere 19.e.39.e 242.a.bis. 309.c. 311.c. 347.a.532 b.627.b
ἀκροβόλισις. ἡ. Velitatio 309.c.e
ἀκροβολισμός. ὁ. Velitatio 436.e. 518.d
ἀκροβολιστής. οῦ. ὁ. Veles, velitis 152.b
ἀκρόδρυα δένδρα. Arbores frugiferæ 865.d
ἀκροθίνια. ων. τά. Manubiarum primitiæ 192.e
ἀκρωτηριάζειν Aliquid in ſumma parte præcidere. Rei alicuius ſummas partes reſecare 862.e
ἀκρωνυχία ὄρους, Montis iugum 312.b.bis.531.d
ἄκυρόν τινα ποιεῖσθαι. Auctoritatem agendi alicui detrahere 565.a
ἀλαζών, καὶ ἀλαζονεύεσθαι, de quibus dicatur 47.b.c.
ἁλώσεται. Tertia fut. verbi ἁλίσκομαι. 944.d. [illegible] ibidem
ἀλέξασθαι, vel ἀλεξήσασθαι τοὺς ἐχθρούς, Poetica loquutio. Hoſtes propulſare, vel, vlciſci 250.b [illegible] 267.c. [illegible] 311.d. 357.a. ἀλέξασθαι. 407.e. [illegible] 419.a. [illegible] 802.a.b
ἀλεξητήρ. ῆρος ὁ. Poet. Auxiliator. Opitulator 817.d
ἀλεξητήριον. τό. Quod facit ad arcendum ac propulſandum aliquid 939 c
ἀλέτης ὄνος. ὁ. Molaris lapis 256.c
ἁλίζειν. ἀθροίζειν. Congregare 281.e. ἁλίζεσθαι 377.b
ἀλιμενότης. ἡ. Importuoſitas. ἡ τῆς χώρας ἀλιμενότης. Regio, quæ portubus caret 536.d
ἀλκή. ῆς. ἡ. Robur. 198.c. Fortitudo. Poet. 539.b. 582.a. 672.a. 916.c
ἄλκιμος. ὁ. Poet. Fortis. 321.b. 589.c. 628.a. 629.d. 659.d. 764.d. bis. 768.b. 829.a
ἀλκιμώτατος Poeticum. fortiſſimus 148.a. 338.b. 618.b. 639.b. ἀλκιμώτερος 764.d. 898.b
ἀλλοδαπός. Peregrinus. Exterus 236.a. 921.d
ἀλοᾶν. Triturare 863.a. ter.
ἄλοβα ἱερά. Exta fibris carentia 459.b. 524.c
ἀλοητός. ὁ. [illegible] Triticum trituratum, vel triturandum 863.b
ἀλόμενος. Participium a. 2. medij, verbi ἅλλομαι. [illegible] 527.b. [illegible] 626.c
ἁλτικός. Ad ſaltandum idoneus 223.c
ἀλφιτοσιτεῖν. Polenta veſci 161.c
ἀλωπεκίδες κυνές [illegible] 975.e
ἁλώσιμος. ὁ. Qui capi poteſt 346.a. 426.a. 781.a
ἀμαχί. Sine prælio 334.d. ter. 385.d. 645.b
ἄμαχος. ου. ὁ. Qui nondum pugnauit, aut qui non pugnat 90.a. 522.d
ἄμαχον χρῆμα. Poeticum. Res inexpugnabilis 254.a
ἀμβάτης. ὁ. idem ac ἀναβάτης: at per ſyncopen formatum, & [illegible] 764.a. 937.c. 939.d
ἀμβολάς, ἀδος. ἡ. [illegible] Terra egeſta 190.c
ἀμέμπτους ποιεῖσθαι τοὺς στρατιώτας. Efficere vt milites non conquerantur 224.c
ἀμηχανεῖν Poeticum. Inopia conſilij laborare. De ſuis rebus deſperare 171.c
ἀμήχανος. ὁ. Inops conſilij. Qui maximis difficultatibus premitur 287.c
ἀμήχανος εἰσελθεῖν ὁδός. Via, in quam non patet ingreſſus. Quæ penetrari nequit. 248.b
ἀμήχανόν τι πλῆθος ἀνθρώπων. Incredibilis hominum multitudo 193.b
ἀμήχανον κακόν. Inexplicabile malum 280.a
ἀμηχανώτατος. ὁ. Maximè inops 197.c
ἄμοιρος. ὁ. Poeticum 195.d. Expers.
ἀμπεχόνη. ἡ. Veſtis. Veſtitus 712.a

Ἀμύζειν. Sugere 332.b
Ἀμύνειν. Poëticum. βοηθεῖν, opem ferre, tueri. τοῖς τέκνοις ἀμύνειν. Liberis opem ferre. Liberos tueri 86.c. ἀμύνειν τῇ χώρᾳ 126.c
Ἀμυντέον. Propulſandum 230.d
Ἀμφιαλος. ὁ & ἡ. Maritimus 514.e
Ἀμφίβολος. ὁ & ἡ. Ambiguus. Dubius 717.b
Ἀμφιγνοεῖν. Ambigere. Dubitare 208.d
Ἀμφιθάλασσος πόλις. Vrbs, quæ mari vtrimque alluitur 921.b
Ἀμφίλογος. ὁ καὶ ἡ. Dubius 798.e. bis.) (ἀναμφίλογος. ibid. 922.c
Ἂν particula cum infinito præſentis iuncta vim futuri ſæpe ſignificat. ἂν [illegible]. pro, [illegible]. ἂν ἄρχειν. pro, ἄρξειν. 26.b. ἂν [illegible]. 30.d. [illegible] ἂν ἔξειν. ibidem. ἂν ἐξαπατᾶσθαι. ἐξαπατηθήσεσθαι. Vide & alia exempla, 49.b. 73.e. 74.a. bis. 76.a 92.a. 108.b. & alibi paſſim 23
Ἂν cum infinito aor. 1. act. pro futuro. ἂν συμμῖξαι, pro, συμμίξειν 604.d
Ἂν cũ infinito aor. 2. act. aut paſſ. aut medij, pro futuro. ἂν φανῆναι, pro φανήσεσθαι. [illegible] ἄν, pro [illegible], [illegible] ἄν, pro [illegible] 189.e. ἂν [illegible]. pro, [illegible] 196.b. 233.C. ἂν τυχεῖν. pro τεύξεσθαι, [illegible] 236.c. ἂν [illegible], pro, [illegible] 238.c. & alibi paſſim.
Ἂν cum infinito futuri. ἂν ἄρξειν 21.c
Ἂν cum infinito non expreſſa: ſed ſubaudita, vim futuri ſignificãs. [illegible], ſub. ἄν, pro, [illegible] 27.d. [illegible] ſub. ἄν, pro, [illegible] 130.a. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 181.d. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 372.d. [illegible]. ſub. ἂν pro [illegible] 385.e. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 393.b. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 396.b. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 398.c. [illegible] ſub. ἄν, pro [illegible] 420.a. [illegible]. ſub. ἄν, pro [illegible] 422.a. [illegible], καὶ [illegible]. pro, [illegible], καὶ [illegible] 461.d. [illegible], pro [illegible] 503.e. [illegible]. pro [illegible] 533.e. [illegible]. pro [illegible] 551.a. 565.d. [illegible], pro [illegible] 567.c. 573.a. διδάσκειν. pro διδάξειν 787.d. [illegible] pro [illegible] 834.e. [illegible], pro [illegible] 929.b
Ἂν cum participio præſentis pro futuro. [illegible] ἄν, pro [illegible] 630.b. ſic & apud Lycurgum 167.24. ἂν τυγχάνοντας, pro, τευξομένους.
Ἂν cum participio aor. 1 pro futuro. ἂν λύσαντα, pro, λύσοντα 25.c
Ἂν cum participio aor. 2. pro futuro. ἂν [illegible], pro [illegible] 27.c. ἂν [illegible] ἄν. pro, [illegible] 244.d. [illegible] ἄν, pro [illegible], hócque pro [illegible] 346.d. [illegible] ἄν, pro [illegible] 607.a. ἂν [illegible], pro, [illegible] 793.a
Ἂν cum participiis, non expreſſa, ſed ſubaudita, vim futuri denotans. [illegible], ſub. ἄν, pro, [illegible], vel [illegible] 160 a. [illegible], ſub. ἄν, pro, [illegible] 186.d
Ἀναβαίνεσθαι. Conſcendi. ὁ μήπω ἀναβαινόμενος ἵππος. Equus, qui nõdum conſcenditur 932.d. 936.c. ἀναβιβαζόμενοι ἵπποι 954.b. 959 c
Ἀναβάλλειν. ſurſum iactare. ὁ ἵππος ὃ ἀναβάτην ἀναβάλλει. Equus ſeſſorem ſurſum iactat 945.b
Ἀναβάλλειν, In re equeſtri ſignificat aliquem in equum imponere. Tollere in equum 941.c. bis. 956.b
Ἀναβάτης. ου. ὁ. Eques, qui equum conſcendit. Seſſor 560.e 933.b. e. 936.b. 937.a.c
Ἀνάβλεμμα. τό. Aſpectus, quo ſurſum oculi tolluntur 978.b
Ἀναγκαῖον. τό. Carcer, in quo ſontes neceſſitate conſtricti tenentur 567.c. τοῖς ἐκ τοῦ ἀναγκαίου λελυμένοις Illis, qui de carcere liberati fuerant 568.e
Ἀναγρία. ἡ. Ferarum nullitas, quum nulla fera ſe capiendam offert 983.b
Ἀναχάσκειν. οὐδ' ἀναχάσκειν ἐξουσίαν [illegible]. Alicui ne hiſcendi quidem poteſtatem facere 823.d
Ἀναγώνιστος. ὁ. qui ſine certamine vitam degit 24.b
Ἀναδύεσθαι. Recuſare 890.d
Ἀναζευγνύειν. Caſtra mouere 225.d. Diſcedere 229.d. 312.a. ἀναζεύξαντες [illegible]. Motis caſtris pergebant 333.c
Ἀναίνεσθαι. Recuſare. Negare 45.a
Ἀναιωρεῖσθαι. Animo efferri 517.b
Ἀνακρίνειν. Interrogare 29.a
Ἀνακτᾶσθαι τινά. Aliquem ſibi conciliare 10.b. 13.b.c. φίλους ἀνακτήσασθαι 47.a. 191.d. bis.
Ἀνακύπτειν. Oculos attollere, caput erigere, ſpe animóque erigi, & recreari 847.b
Ἀναλκις. ιδος. ὁ. Imbellis. Poëticum 196.c. 207.a
Ἀναλλεσθαι. Surſum ſaltare. ſaltu aſcendere 968.c
Ἄναλος. ὁ καὶ ἡ. Quod ſale caret. Non ſalſum 868.a
Ἀνάλωτα 150.d
Ἀνάλωτος. ὁ. Inexpugnabilis. Qui capi nequit 654.c. 670.d.e
Ἀναμάρτητος. ὁ & ἡ. Qui non peccauit, aut, Qui peccare non poteſt, aut non peccat 67.c. 237.c. 592.b. ἀναμάρτητότατος 668.a. 672.d. 797.b
Ἀναμαρτήτως. Sine peccato 758.d. 8.1.d
Ἀναμάχεσθαι. Pugnam inſtaurare 66.a.b.69.a
Ἀνάμβατος ἵππος. Equus, cui nullus inſidet 109.e
Ἀναμφίλογος. ὁ & ἡ. Minimè dubius. 798.d. 876.a. ἀναμφιλογώτατος 879.c
Ἀναμφιλόγως. Sine dubio 828.d. 833.d
Ἀνανεύειν. Abnuere 29.a
Ἀναξυρίδες. αἱ. Caligæ 257.a
Ἀναπαυστήριον. τό. Ipſum quieſcendi tempus 800.
Ἀναπτεροῦσθαι. Excitari. In ſpem erigi. Efferri 496.a. 900.c
Ἀνάριστος. ὁ. Impranſus 271.e. 320.a. 386.b 527.e
Ἀναρτᾶσθαι. Beneuolentiam alicuius ſibi conciliare, ita vt ex nobis pendeat. ἀναρτᾶσθαι [illegible] 3.a. [illegible] 13.b
Ἀναπτύσσειν τὸ κέρας. Militaris loquutio. Cornu explicare 270.e
Ἀνα[illegible] 278.a
Ἀνατίθεσθαι τι. Aliquid retractare 718.c.d
Ἀναφυσᾶν. Inflari, ac ad ſuperbiam incitari 185.b. 618.d
Ἀναχάζεσθαι idem ac ἀναχωρεῖν. Poet. retro-cedere 118.a
Ἀναχάζεσθαι. Poeticum. [illegible] ἀναχάζοντο. Pedetentim cedebant 138.a. 157.c
Ἀνακαλεῖν. Refricare. Inſtaurare. Recreare. [illegible], καὶ ἀναψύχειν 441.c
Ἀνδράποδες quinam, & cur ita vocentur 796.b.c
Ἀνδράχνη. ν. ἡ. Suidas interpretatur τὸ μίγμα τῶν ζωγράφων, ὃ καλοῦσι χρώματα κρίνος 847.c. Latini Purpuriſſinum vocant. ἀνδράχνην χρῖμα 847.d
Ἀνδρίζεσθαι. Viriliter ſe gerere 326.d. 368.d
Ἀνειμένος, ἔνος. ab ἀνίημι. Dimiſſus. Laxatus. Libertatem nactus. Liber 327.b
Ἀνειμένως πίνειν. Libere largiterque bibere 304.d
Ἀνεκτῶς. Tolerabiliter 619.d

Ἀνεπίληπτος. ὁ. Criminationibus ac reprehenſionibus non obnoxius. Reprehenſione minime dignus. Inculpatæ vitæ vir 652. a
Ἀνεπιστήμων. ὁ. Imperitus 588. c. 840. b. bis
Ἀνεπιστημοσύνη. Inſcitia 779. a. 866. e. 869. b
Ἀνεπιστημόνως Inſcitè 977. b
Ἀνερεθίζειν. Irritare. Excitare 768. d
Ἀνήκοος. ὁ & ἡ. Qui non audit. ἀνηκόως: ἀνήκοος 740. a. ἀνήκοος 5. 815. a ἀνήκοος 903 a
Ἀνθ' ὧν 5. c
Ἀνθρώπινος 60. d. 403. d
Ἀναθρώσκειν. ἀναθορεῖν. proſilire 677.
Ἀνιμᾶν. Attollere. Subleuare. τὰς ὀφθαλμοὺς ἀνιμᾶν 310. c
Ἄνιππος. ὁ. Equo carens 646. b. c. e
Ἀνίσχειν. Poet. Oriri. ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι. Sub ſolis ortum. 272. b. ὁ ἥλιος ἀνίσχει 363. b. c. bis. 456. a. Pro eodem dicitur & ἥλιος ἀνίσχων 984. e
Ἄνοδος, ἡ. idem ac ἀνάβασις. expeditio, quæ fit in loca mediterranea, quò ex maritimis depreſſisque locis aſcenditur 272. a
Ἄνοδος τόπος. Locus inuius. Locus, per quem aſcendi vel tranſiri non poteſt.) (ἄνοδος 340. c
Ἀνοίγειν. Verbum nauticum, quo ſignificatur de locis arctioribus in ſpatioſius liberiuſque mare euaſio. Italici nautæ dicunt, Alargarſi. vel, Andar à largo 428. b. 441. d. 445. d.
Ἄνομος) (ἔννομος 805. d
Ἄνοπλος. ὁ. Inermis 91. b
Ἀνορούειν. Poet. Surſum ſalire 936. e. 945 a
Ἀνόσιος) (ὅσιος. ἱερός 667. e
Ἀνταιτεῖν. Viciſſim audire 286 e
Ἀντάξιος πάντων χρημάτων κτῆμα. Res vniuerſis opibus anteferenda. 512. a. 760. c
Ἀνταύγεια. Splendoris reflexio 981. a
Ἄντα. Poet Aduerbium. Coram: ἄντα τῆς ὁπλαδος 667. a
Ἀντιάζειν. ἀντιάζειν. Poeticum. Occurrere. obuiam ire. pro quibus communia ſunt ἀπαντᾶν & ἀπαντᾶν 142. d
Ἀντιβλέπειν τινί. Aliquem aſpicere. 571 a. 657. a. τὰς λόγχας ἀντιβλέπειν. haſtas intueri 877. a
Ἀντιβλέπειν εἴς τι. In aliquid oculos cõijce e, idq; aduerſum intueri. 815. b. εἰς τὸν ἥλιον ἀντιβλέπειν.
Ἀντιβολεῖν. Poet. Orare 695. a
Ἀντιγνωμονεῖν. Alicuius ſententiæ aduerſari 200. a
Ἀντίδοσις τριηραρχίας ἢ χορηγίας. Compenſatio præfecturæ triremiũ, vel muneris choragi 815. e
Ἀντιθεραπεύειν Viciſſim colere 718. b
Ἀντιδικεῖν. Aduerſari alicui 463. a. 465. d. e
Ἀντιλαμβάνεσθαι. capeſſere. gerẽdum. ſuſcipere. τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως ἀντιλαμβάνεσθαι. res fortiter gerent 52. a
Ἀντίπαλος ὁ. ὁ. Poëticum. Aduerſarius 150. c. 152. b. 159. b. 230. a. 468. a. 506. d. 540. e. 555. d. 562. a
Ἀντίπορος. ὁ. Poet. Oppoſitus 321 d
Ἀντάξια & πάντα πωλεῖν. omnia vili pretio vendere 564. a
Ἀντιπαρεμβάλλειν τὴν γῆν. Terram viciſſim adgerere 862. c
Ἀντίρροπος ἰσόρροπος. Tantũdem momenti habens quantum alius. γλῶσσα ἀντίρροπος τῷ εἴδει 827. a
Ἀντιρρόπως. Aequaliter 551. b
Ἀντιστασιώτης. ου. ὁ. Aduerſæ factionis homo 244. d. e
Ἀντισφαιρίζειν. Pila contra aliquem ludere. τοῖς ἀντισφαιρισταῖς. atticè pro ἀντισφαιρισταῖς 684 b
Ἀντίτυπος. Durus 916. b. ἀντιτυπώτερα. Duriora 935. b
Ἀντίτυπος. ὁ ἡ ὁ. Aduerſus. Contrarius. 592. b μάχη ἀντίτυπος. aduerſum prælium 667. b. 916 b
Ἀντιφορτίζεσθαι. Onera permutare. oneribus onera commutare. Nauem mercibus permutatis onerare 922. b. bis
Ἀντλεῖν εἰς τὸν τετρημένον πίθον, παροιμία εἰς τοὺς μάτην πονοῦντας λεγομένη. 840. b. In pertuſum dolium [aquam] haurire, prouerbium in eos dictum, qui fruſtrà laborant
Ἄντρον, ἀπὸ δὲ ἄντρου, ἐν τοῖς ... pro ... 106. a
Ἀνυπέρβλητος. Inuictus 236. b
Ἀνυπόδητος. ὁ. Diſcalceatus 677. a
Ἀνυπόδητος idem 719. d
Ἀνυποδησία. ἡ. Pedũ nuditas, qua fit vt nulli calcei geſtentur 677. a
Ἀνύποπτος. Non ſuſpectus 127. b. ἀνυπόπτως ibidem
Ἀνυπόστατον φρόνημα. Animi elatio, quæ ſuſtineri nequit. 124. c. ἀνυπόστατος ἀνήρ, vir cuius impetus ſuſtineri nõpoteſt 201. b 806. b
Ἀνυσιμώτερον, & ἀνυσιμώτερον, & ἀνυσιμώτερον. Quod maiorem efficiẽdi vim habet. efficacius 31. e. ἀνυσιμώτερον 958. c
Ἀνώγεων. ω. τό. Tabulatum ſupra terram factum. Cœnaculum, quod & ἀνώγαιον, & ἀνώγεων atticè dicitur 354. a
ἄξιος cum genitiuo, & datiuo. genitiuo, rei, vel pretij, datiuo, perſonæ. ... ἄξιος 707. b. ἄξιος ... 708. a. 721. d. 722. b. ... ἄξιος ... 748. a. c 890. e
ἄξιος, Ad pretium relatum, ſignificat valentem certam pecuniæ ſummam: ... ἀξίαν ... 405. d. 421. c. 748. b. 760. c. (bis
ἄξιος. Vilis. Parui pretij 914. c
ἄξιος, ... Vtilis. ... 707. b. ... 889. a. 899. a
ἄξιον æquum 888. c. 899. a
Ἄξιον. Quod expedit, quod conducit. ... ἄξιον ... 740. d. ἄξιον ... Operæpretium eſt conſiderare 887. a. 888. b
Ἄξιον ... ἄξιον ... 404. d. ἄξιον ... 5 8. c. ... ἄξιον 740. e. ... 760. b. ἄξιον ... 882. e. 889. a. 8, 9. a
Ἀξία. ἡ. Pretium 731. b. bis. 748 d
Ἀξίωσις. ἡ. Æſtimatio 748. a. b
Ἀξιάγαστος. ὁ. Admiratione dignus 684. d (687. b
Ἀξιάκουστος. ὁ. Auditu dignus 841. a
Ἀξιεπαινετώτατος. ὁ. Laude digniſſimus 522. a
Ἀξιεραστότερος. ὁ. Amabilior 895. d
Ἀξιοβιώτους ... Exiſtimarunt ſibi non eſſe viuendum 521. e (819. c
Ἀξιόεργος. ὁ. Operi faciũdo idoneus
Ἀξιοθαυμαστότερος. ὁ. Admiratione maiori dignus 715. e
Ἀξιοθέατος. ὁ. Spectatu dignus 841. a. d. 873. d. e. 887. b. 902. c. d. 951. c. d. 959. a (825. c
Ἀξιοθέατος. ὁ. Conſideratu dignus
Ἀξιομακαριστότατος. ὁ. Digniſſimus, qui beatus prædicetur 707. d
Ἀξιομνημόνευτος. ὁ & ἡ. Memoratu dignus 872. c (gnus 582. a
Ἀξιοθέατος. ὁ. & ἡ. Conſideratu di-
Ἀξιοσπούδαστος. ὁ. Studio animique contentione dignus 684. e
Ἀξιοπιστότερος. ὁ. Fide dignior. 805. b (a. c
Ἀξιέραστος ὁ. Amore dignus 847.
Ἀξιοχρεώτατος. ὁ. Aptiſſimus ad aliquid præſtãdum. Maximè idoneus 197. e
Ἄοπλος. ὁ. Inermis 968. a
Ἀπαγαγεῖν. ἀπάγειν 124. d. 129. b
Ἀπαγορεύειν. Defatigari. 256. b. ... 232. d. 277. b. ἀπαγορεύειν 343. d, 367. c. 387. c. 595. b. 844. a. 878. b. ἀπαγορεύειν ... 951. b. ... Non defatigabuntur 960. a. 974. c
ἀπαγορεύειν. Abdicare ſe aliquo munere. τῆς στρατηγίας ἀπειπεῖν. Cùm imperatorio munere ſe abdicaſſet 398 a
Ἀπαθὴς κακῶν. Malorum immunis 422. b. 516. c [d
ἀπαμείβεσθαι. Poet. Reſpõdere 286.

Ἀπαντᾶν. ἀπαντᾷν. Occurrere. Obuiam ire 443.b
Ἀπαρέμφατον αὐτὶ τοῦ προστακτικοῦ λέγε, ἀντὶ τοῦ λέγε 420. b. ἀπαλλάττεσθαι, pro ἀπαλλάττεσθαι 983.b.c.d.984.d c.985.d
ἀπαυθημερίζειν. Eodem die reuerti 345 d (995.a
Ἄπεδος ὁ & ἡ ἰσόπεδος. Planus 984.b
Ἀπειδεῖν [illegible] 6.8 c
Ἀπεικάζειν. Repræſentare. Effingere 780.c. 781.c. e. 782. a. bis. 783.b
Ἀπεικάζειν. Similitudine rem aliquã illuſtrare 958.a. (lens 4.a
Ἀπειροκαλία. Inſolentia, res inſo-
Ἀπειθεῖν. Non parere. Cõtumacem eſſe 292.a.883.a
Ἀπειστέον. Non parendum 290.d
Ἀπελαύνειν. Abigere. Pellere. μάχαις αὐταῖς φίλοι ἀπελαυνόμενοι ἰδόκει 92. c
ἀπεχθάνεσθαί τινι. 369.d. Poetica loquutio. Odioſum alicui eſſe. In alicuius odium incurrere 417. a. ἀπεχθάνομαι ibid. ἀπεχθάνεται idẽ. 419. c. ἀπεχθάνονται τινὲς 563. c. ἀπεχθάνεσθαι βασιλεῖ 612. c. 915. c
ἀπημέλητος. ὁ & ἡ. Neglectus, a, um. 136. a. ſed ibi legendum videtur ἀπημελημένως, vt pag. 203.a
Ἀπλετος ὁ καὶ ἡ. Poet. Copioſiſſimus 317.c
ἀπλοΐζεσθαι. Simpliciter agere. Simplicem ſe præbere 795.c
ἄπλοος, ἄπλους. Ad nauigandum ineptus, vel inutilis 548.a
ἀποβλέπειν πρός τινα. In aliquẽ oculos conicere 791.a.797.c. ἀποβλέπειν εἰς τινά. idem. 830.d. πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπειν 860.d
ἀποβλέπειν εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν. Ad alienã menſam reſpicere 401. c.402.a
ἀποβουκολεῖν. Poeticũ. facere, vel iubere aliquẽ vagari. 16.e. cũ accuſatiuo. ὃ παῖδα ἀποβουκολέοιμι.
ἀπογράφεσθαι πρὸς τὸν ταξίαρχον. nomen apud cohortis præfectum profiteri 42.a.b.471.c. 608. b. bis. 633.c
ἀποδεδράκασι, vt ab ἀποδράω, ἀ. ἀ[illegible]. pro quo ἀποδιδράσκω 89.a. 94. d.104.b. 116.c. ἀπέδρασαν 125.b. ἀποδεδράκασι 253. e. ἀποδρᾶναι. 277.a. ἀποδρὰς 285.d. ἀποδρᾶς. 345.c. [illegible] ἀποδιδράσκοντα b. 362. ἀποδρασόμεθα. 378.d. ἀποδράντες. 380.b. ἀποδιδράσκοντες. 351.b. ἀποδράσας 382.b
ἀποδείκνυσθαι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Suam ſententiam aperire 362.d
ἀποδεκτῆρες, ων, οἱ. Poeticũ· τῶν προσδεξαμένων ἀποδεκτῆρες. Gallicè, Receueurs 202.b
ἄποδες κύνες. Canes vitioſis præditæ pedibus 976.b
ἀπολογεῖν. Cauſam dicere, & ſe tueri. ἀπολογεῖν δεδεμένον. Cauſam ex vinculis dicere 450.c
ἀποδοκιμάζεσθαι. Aliquid ab aliquo improbari, reiici, damnari: ὑπὸ [illegible] ἀποδεδοκιμασμένα χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις χρήμασι 640.a
ἀποδοκιμάζειν. Reprobare. Reiicere 159. c. 162. d. 207.c. 679.d. 711.a.743.c.805.e.8 4.c.834.a. 845.d.9[illegible].a.955.d.e bis
ἀποδυτήρια, τά. Spoliaria. Locus ante balneas vbi veſtes exuunt, qui ſe loturi ſunt 696.d.bis
ἀπόθεν. Eminus 117.b.164 d.980.a. 989.b.990.c.[illegible]
ἀποκαλεῖν. Appellare. Nominare. 712.b. 720. d.731. c. bis. 741.a. 950.a.1002.b
ἀποξύεσθαι. q.d. Abradi. de noſtris facultatibus aliquid detrahi 583 e
ἀποκρούειν. Per vim deiicere, depellere 312.c.320. d.321. c. ἀνακρούειν, idem 635.b
ἀποπυτίζειν. Ex poculo cum ſonitu eiicere 470.c
ἀπόκροτος. Pauitus, & propter pauimentum aſper. χωρίον ἀπόκροτον. Locus pauitus 943.c
ἀπόκρυφος. ὁ Occultus 769.c
ἀπολαμβάνειν. Intercipere 511.a. 60.d. 631.d.638.b
ἀπολαμβάνεσθαι. ἀπολειφθῆναι. 387.b.560.c. 572.a 613.b
ἀπολαύειν. Frui. fructũ ex re aliqua percipere. τούτου τοῦ πράγματος ἀπολαῦσαί τι ἀγαθὸν ἄξιον ἡμᾶς. Ex hac re nos aliquid boni percipere æquum eſt 136.c. [illegible] ἀπολαύομεν 138. e. ὡς ἀπολαύοιεν οἱ πολῖται ἀφθόνων ἀγαθῶν 681.d.801.d
ἀπολείπεσθαι τῶν ἀγαθῶν. A viris bonis diſcedere 31.d
ἀπόλεμος. ὁ. Imbellis 207.c
ἀπολογεῖσθαι περὶ τῶν φίλων. Amicos purgare, defendere 47.c
ἀπολογίζεσθαι. Rationes reddere 579.c
ἀπομανθάνειν. Dediſcere. ἵνα ἀπομαθήσωμεν 101.a
ἀπομάχεσθαι. Pugnando reſiſtere. Pugnando propulſare 119.d. 127.b.c 375. c. τοὺς βαρβάρους ἀπομαχόμενος 609.b
ἀπόμαχος. ὁ. ad pugnam inutilis 311. c.317.d
ἀπομετρήσασθαι μεδίμνῳ ἀργύριον. Adagium. Argentum medimno metiri 491. e. Quod dicitur quum quis maximam rerum copiam habet
ἀπομιμεῖσθαι. Imitari 781.a.782. a
ἀπόμισθον ποιεῖν. Stipendio priuare 585.e
ἀπομόσαι. Deierare. Iureiurando negare 148.d
ἀπονέεσθαι. Poet. Redire 3·5.c
ἀποπειρᾶσθαι. Periculum facere 51.e
ἀπόπαυσις. ὁ. Diſceſſus è partu 360.b
ἀπορεῖν, [illegible]. Conſilij inopia laborare 179.a.348.c.372.e.bis 405 c.971.c
Ἄπορος Conſilij inops 387.c
ἄπορος, ὁ καὶ ἡ. Locus inuius, per quẽ ire non poſſumus 28[illegible].a 302.c. 303.a.316.b.961.b.)(ἄπορος
Ἀπορα [illegible] 305.e
Ἄπορα. Res difficiles, ex quibus quis ſe nequit explicare [illegible] 414.b 417.c.581.a
ἀπορρᾳθυμεῖν ἔργου. A re aliqua per ignauiam abſtinere, vel eam negligere 776.b
ἀπόρρυτος. ὁ. Qui defluxum habet. Qui defluit 958.a
ἀπορρὼξ. γος, ὁ. Præruptus. πέτρα ἀπορρὼξ 380.d
ἀποσημαίνεσθαι. In eorum numerũ referre quorum bona publicãtur Proſcribere 473.a
ἀποσημαίνεσθαι τὰ χρήματα τῶν καταδικασθέντων. Damnatorum bona adnotare, & indicare. Gallicè, Mettre par inuentaire 464.b
ἀπόσκηνοι)(σύσκηνοι 236.a
ἀποστατεῖν. Deficere. 107. a. Abeſſe 842.c.968 a
ἀποσκιάδειον. τό. Stipes, ſtipitis 992. a
ἀποστρέφειν. Auertere. Aditum intercludere. 84 d. ἀποστρέφεσθαι idem. ἀποστρέφεσθαι [illegible] 619 c
ἀποτέμνεσθαι τὴν κεφαλήν. Caput alicui amputari. 239. a. 289.c.293. a. ἀποτεμεῖν τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν 501. c, 657. a. 1009. c
ἀποτετελεσμένος ἀνήρ. Vir prorſus abſolutus 967.a
ἀποτίνεσθαι. Vlciſci. ſuppliciis afficere. τούτους οἱ θεοὶ ἀποτίνονται 300. c
ἀποτίνεσθαι. ἀποτίνειν. Poeticum. Vlciſci. ὁ θεὸς [illegible] ἀποτίνεσθαι 139.a
ἀποτίνειν ζημίαν Multa perſoluenda 684.c
ἀπότομος, ὁ. Præruptus 376.b.376 c
ἀποφαίνειν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Suam ſententiam aperire 360.a
ἀπόφασις. negare 28.c.29.a.153. b
ἀποφέρειν. προσφέρειν 124 b.127.b. 191.c bis.193.a
ἀποχειροβίωτος. ὁ. Qui ſuis manibus victum ſibi quærit 218.b
ἀποψηφίζεσθαι. Decreto aliquid negare. recuſare 501.e 639.d
ἀποψηφίζεσθαι. Decreto rẽ aliquã improbare, reiicere 639.d.503.e
Ἀπραγμόνως. Segniter 443.b
Ἀπύλωτος. ὁ. Nullis portis munitus 369.c

ἀργαλέος. α. ον. Poet. Difficilis. Laborioſus. Moleſtus. ærumnoſus 911.b

ἀργεῖν. Per negligentiam prætermitti 9.6.e

ἀργὸς χώρα. Solum incultum 71.a.) (ἐνεργὸς γῆ 73.e

ἀργύρεια. τά. Vel potius ἀργυρεῖα. Argenti fodinæ 773.d. vt rectè legitur 923.d. 925.a.b.c.d. 926.e. bis. 927.d. 928.c

ἀργυρολογεῖν. Pecuniam cogere 429.e

ἀργυρολογία. ἡ. Pecuniæ coactio 419.a

ἀρέσκεσθαι θεούς. Placare deos. 803.b. pro eodem, ἐξαρέσκεσθαι θεοὺς 831.b. 8.1.b

ἀρεστῶς. Cum voluptate, ita vt aliquid alicui placeat 851.a

ἀρεστὸς, gratus, acceptus 52.b. 592.e. 673.c. 699.d

ἀρήγειν. Poeticum. auxiliari. opem ferre. 25.a. ...ἀρήξειν. 159.e. ...ἀρήγειν. 160.a. 171.a. ... 171.c. ἀρήξοντες 270.d. ἀρήξειν 780.a. ἀρήξειν τῇ χώρᾳ 818.b. 819.a.e. 831.c.e. 834.b. 838.c. 966.d

ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ. Numerus ſtadiorum in itinere conficiendo permeatorum 276.a. ſic ... τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ 3.5.a 427.d

ἄρινες κύνες. Canis idoneis ad odorandum naribus deſtituta 976.a.b

ἀριστεύειν. Fortiter ſe gerere 769.c

ἀριστεύειν πάντων. Omnium præſtantiſſimum eſſe 769.b

ἀριστοκρατία ἡ 813.c

ἀρκυστάσια. τά. Retia. 983.e. locus ipſe, vbi retia tenduntur, & tēſa ſtāt. quod & ἀρκυστασία 984.a

ἀρκυωρός. ὁ. Rettarius cuſtos 983.d. 984.d. 986.c

ἁρματηλασία. Curruū agitādorum ratio. Curruum agitatio 152.c

ἁρμόζειν. ἁρμοστὴν εἶναι. Præfectum eſſe. Præfecturam gerere. ἁρμόζοντες ἐν ταῖς πόλεσι. 689.e. ἁρμόζοντες ... 690.a

ἁρμοστής, ῆρος. ὁ. idem ac ἁρμοστής 543.d

ἁρμοστής. ὁ. Præfectus. Gubernator 356.d.e. 376.c. 389.b 394.a. 398.c.e. 399.c.d. 400.a 432.b. 435.b.d. 436.e. 437.a. 458.a

ἀρπεδόναι. αἱ. Laquei 33.d

ἄρρενος τῆς ψυχῆς. Indole ignaua præditus 707.a.

ἀρτοφαγεῖν. Pane veſci 161.c

ἀρύσασθαι ab ἀρύω. poeticum. haurire 5.b. 10.c. ἀρύσασθαι 1011.a

ἀρχεῖον. τό. Magiſtratus curia 3.e 4.a.b.5.c. principum domus 193.a

ἀρχὴ ἡ μεγίστη. ſummum imperium 376.b. 377.a

ἀρχήν. Aduerbialiter, vel ἐπιρρηματικῶς ſumptum, pro κατ' ἀρχήν, Initio 421.d. bis

ἀσθενοῦν. infirmum reddere. debilitare 22.d

ἀσινής, ὁ & ἡ. & τὸ ἀσινές. innoxius. non noxius. a. um 13.a. 938.d

ἀσινῶς. Poeticum, ἐκ τοῦ ἀσινής. Sine damno 281.b. ἀσινέστατα 305.e

ἀσκαρδαμυκτί. oculis non conniuentibus 21.e

ἄσκησις. ως ἡ. Poëticum 199.a. Exercitium 969.a

ἄσμενος. Lætus. Lubens. 127.d. 155.c. ἀσμενέστατος 303.c. 310.d. 331.d. 360.c. 380.a. 388.a. 399.b

ἀσμένως. Lubenter. Cum lætitia. Cū voluptate. ἀσμένως & ἡδέως. 134.c. 155.c. 671.b. 784.e

ἀσπίς. ίδος. ἡ. In ſingulari, ſcutatorum agmen. ἀσπὶς μυρία, καὶ τετρακισχιλία 263.e

ἅσσα. Quæcumque 698.a

ἄστομοι κύνες. Canis ad feras capiendas idoneum os non habens 976.a

ἀστρον. τό. κατ' ἐξοχήν quandam Canicula, cæleſte ſignum. & ipſe caniculæ ortus 978.c

ἀσυγκλόνητος. ὁ. Poet. Inconcuſſus 691.a.

ἀσυγκόμιστος καρπός. Non collectus fructus 24.a

ἀσύμφορον. Quod non expedit alicui. Damnoſum 123.b

ἀσχάλλειν. Ægrè ferre. ἀσχάλλων τῇ τραχύτητι. Aſperitatem ægrè ferens 948.d

ἀτὰρ poeticum. Sed. vnde κατ' ἀποκοπὴν, Latinum, (at) deductum videtur 38.c 181.c. 335.a. 762.e. 772.d. 775.b. 782.b. 783.a. 784.a 794.b. 862.d. 870.e

ἀταράχως. Sine perturbatione 962.a

ἅτε. Ceu. vt. vtpote. 343.a 377.b. quippe quòd. quippe qui. 463.a. 516.c. 526.c. 528.a. 529.a. 534.a.c. 560.d. 578.a.d. 596.a

ἀτελὴς ὀβολός. Obolus, qui præter impenſas factas, alicui remanet integer, ita vt eum reſeruare poſſit. 925.c.d. ὀβολὸν ἀτελῆ φέρειν τινί. Obolum immunem alicui afferre 926.d

ἀτερπής. ὁ & ἡ. Ingratus. Iniucūdus. 841.a. Poeticum

ἀτέχνως. Sine arte 784.b

ἀτημέλητος. ὁ. Incuratus. Neglectus 203.a.

ἀτημελήτως. Sine cura 203.b

ἀτιμάζειν. Poeticum. Ignominia afficere. Contemnere 146.c. ἀτιμασθεὶς 243.c. ... ἀτιμαζόμενος 266.d. ἀτιμασθέντες 510.d. 666.c 740.a. 743.d

ἀτιμοῦν. Honoribus priuare. Ignominia afficere 694.a. ἠτιμωμένους 700.c. ἠτιμῶσθαι, ibid. ἀτιμοῦντας 701.a. ἀτιμοῦσθαι ibid.

ἄτιμος. ὁ. Infamis 701.a. bis

ἀτρεμίαν ἔχειν. Quieſcere 165.c

ἀτριβὴς ὁ. Qui vias aſperas non terit 968.d

ἄττα. Quædam 47.d. 77.b. ἀποτυγχάνειν. A re aliqua aberrare. Non impetrare, nec obtinere aliquid 484.e

αὐθαίρετος θάνατος. Mors voluntaria, quam quis allatis ſibi manibus obit 589.b

αὐθημερόν. ἐξ ἑωθινοῦ. Eodem die 84.b.c 141.e. 329.a.b

αὐξητικός. ὁ & ἡ. Qui vim augendi habet 687.a

αὐτός. Poeticum, pro communi αὐτός 27.c

αὐτογνωμονεῖν. Arbitratu ſuo aliquid facere 610.e

αὐτοκέλευστος. ὁ. Qui nullius iuſſu: ſed ſua ſponte aliquid facit 308.c

αὐθαδιάζεσθαι. Arbitrio ſuo aliquid temere facere. ... αὐτογνωμονήσαντες 106.d

αὐτόματος. ὁ. Qui ſponte ſua aliquid facit 595.d. 867.e. 908.b

αὐτομολεῖν. Ad hoſtem transfugere 262.b. 270.d. 273.a. 276.b. 585.d. ter. 830.a

αὐτονομία ἡ. Libertas, qua fit vt quis ſuis legibus vtatur, ac viuat 591.c.d. 602.d

αὐτόπτης. ου. ὁ. Is, qui propriis oculis aliquid videt 136.b. 538.c

αὐτοσχεδιάζειν τι. Aliquid ex tempore excogitare. & nullo iubente facere. 558.a. 771.a. Aliquid temere capeſſere

αὐτοσχεδιαστής. ὁ. qui ex tempore aliquid ſua ſponte facit 688.e

αὐτοφυής. ὁ. & ἡ. Qui ad aliquid faciēdum natura eſt aptus 943.b

ἄϋπνος. Inſomnis. poeticum 61.a

αὐτοῦ. τόπῳ illic, ibi. 13.b. 47.d. 87.b. 118.c. 176.a. 228.b. 271.c. 275.a.b.d. 312.e

αὐτουργός. οῦ. ὁ. Qui manibus opus facit 831.c

ἀφανιῶ. Atticum futurum pro communi ἀφανίσω. ab ἀφανίζω. Deleo. Ex hominum conſpectu tollo. Perdo 669.b. & pag. 301.c. pro vitiato ... legendum videtur ἀφανιοῦντα.

ἄφιππος. ὁ & ἡ. Equis carens. Regionis epithetum. Equis alendis non apta 490.c. inequitabilis 655.c

ἀφιππία ἡ. Rei equeſtris imperitia 969.e
ἄφοδος. ἡ. Exitus. ſed in textu ἄμοδος legitur, q.d. Tranſitus vtrinque 320. d. at vox corrupta. legendum enim ἄφοδος, vt rectè legitur pag. 348.a
ἄφοδος. ἡ. Abſceſſus. ſed in textu vitiosè legitur ἄμοδος 346. d. at pag 348 a. rectè legitur, ἄφοδος. vt & 382.b.bis.c.426.d. bis.606.a.680.a.936.c
ἀφοδεύειν. Secedere. Recedere Abſcedere 724.d. ſic Leunclauius ibi legendum ait
ἀφορμὴ ἡ. Opes 769.c.820.e
ἀφορμή. ἡ. Sumptus. Pecunia ad ſumptus faciendos 542.b. bis. 757. b. bis.922.e 923.a.c. 927.d
ἀφορμή. Subſidium ad aliquid peragendum τῆς παρὰ τοῖς ἀφορμαῖς εἰς τὸν βίον [illegible] 786.E.820. c
ἀφροδίτης [illegible] 895.a.b
ἀφροντιστεῖν. Negligere. Contemnere 351.e.898.c
ἄφρων) (σώφρων 65.c.bis.
ἄφρων, [illegible]) (φρονεῖν 341.a.b
ἀφυλακτεῖν. Non cauere ſibi 427.a
ἀφυλάκτως. cum genitiuo. qui non curat, qui negligit. ἀφυλακτήσαντα [illegible] 16.b
ἀφυλαξία ἡ Cuſtodiæ negligentia, vel defectus 829. b. abſentia cuſtodum 911.b
ἀχάριστος [illegible] 741 a
ἀχαριστεῖν. Ingratum eſſe. Ingratum ſe præſtare 741 b
ἀχθεινῶς. Grauatè Moleſtè 541 b
ἀχίτων. Sine tunica. tunica carẽs 729.d
ἄχος. τό. Poeticum. Dolor [illegible] 142.a. [illegible]. Homines me mœrore obruunt 154.a
ἀχρεῖος Poeticum. Inutilis 191.c 720.a. ἀχρείστερος 1011 c
ἀχυροδόκη. ἡ. Palearum receptaculum 863.d
ἀψευδεῖν. Poeticum. Non mentiri, Vera dicere 120.d
ἄψυχος. Non animoſus 976.a.b

B

BΑδην. gradatim. pedetentim 50. e. 86. b. 336. b. 343. b 353. b. 386. e. 517. c. 576. a. 658. c
βάδισμα. ατος. τό. Inceſſus 706.c
βαλανάγρα [illegible]. Clauis obicis portarum 557.c
βάλλω. futurum 2. [illegible] 10.b.11.e. [illegible] 40. A. [illegible] 86.b. [illegible] 217.a. [illegible] 237.d
βασανίζειν. Explorare 847.c.957. a
βάσανον διδόναι Documentum dare. 197.a
βῖκος. vel [illegible], ὁ. Orca. vas vinarium. [illegible] 269.a
βιοτεία. ἡ. Poet. Vitæ ratio. Vitæ genus 854.c
βιοτεύειν. poeticum, [illegible], communia. viuere 42.b. [illegible] victum armis quærere 74. e. 94. e. 112. c. 151.b 198.b.303. 702 b.c.727.c.822. a. 831. d. 845. d. 848. c. 857.d. 868.d 872.b 905.a.969.b
βιοτή, ῆς. Poeticum. Vita 183.e. bis.
βιοῦν, βιῶναι. Viuere. [illegible] 138.e.817.c.987.b
βλάβος. εος. ους. τό. Poeticum. βλάβη, commune. Damnum, Detrimentum 411.d
βλακεύειν. Ignauiter ſe gerere 279. b. 368. d. [illegible] 413. c
βλακώτατος. ὁ. Ignauiſſimus 788.a
βλάξ. κός. Ignauus. [illegible] 843.a
βοή. ῆς. ἡ. [illegible]. Rumoris cauſa 477.a
βοηθεῖν [illegible]. Iuſtis in reb. opem amicis ferre 752.a.b
βόθυνος ὁ Scrobs. Foſſa 864.b. βόθρος idem. 864.d.e
βολή, ῆς. ἡ. Iactus. Ictus, [illegible]. Ictu teli 529.a
βουθυτεῖν. Boues mactare 518.c
βουλεύεσθαι. De re aliqua conſultare. [illegible] 371.a
βουλιμιᾶν. Graui fame premi 106.e. [illegible] 330.c.bis.330.a
βούπληξ [illegible], vel [illegible]. Veru pungendis bobus factum 426. c
βραχυγνωμονέστερος. Is, cui minor eſt intelligentia 963.b
βραχυδρομώτατος. ὁ. Qui curſu breuiſſimum ſpatiũ conficit 981.e

Γ

ΓΑιήοχος. ὁ. vitiosè pro γαιήοχος. Neptunus 638.c
γαμεῖν 223.a. [illegible] 223. b. [illegible] 225.a. [illegible] 219.d. [illegible] 229.d. [illegible] ibid. [illegible] 508. d. [illegible] 664.b. [illegible] 826.c. 904.c.d
γαμεῖ. fu. 2. ab inuſitato γάμω. ducet vxorem 121.b (112.b
γαμέτης. ου. ὁ. Poeticum. Maritus
γαμετὴ γυνή. Vxor nupta 826.c
γαμψώνυχες [illegible] 897.d.e.898.a
γαυλιτικά, ῶν [illegible] χρήματα 167. b. Pecunia de nauigiis coacta.
γαυριᾶν idem ac γαυροῦν. Exſultare 950.a (907.c
γαυροῦν efferri. [illegible] 61.c
γεγωνεῖν. Poet. Vociferari 986.c
γέλωτα ποιεῖν. Riſum mouere 47. b. [illegible] 47.c c.bis [illegible] 48.a. b. γέλωτα ποιεῖν 48. b. [illegible] 48.b. [illegible] 223. d. γελωτοποιεῖν 880.c
γελωτοποιΐα. ἡ. Riſus mouendi ratio 888.b (.112.d
γενειάσκειν. Poeticum. Pubeſcere
γεραιός. ὁ. Senex. 676.b
γεραίρειν. Poeticũ. Honorare 106. b [illegible] 231. c. [illegible] 239. c. [illegible] 451.c. [illegible] 828.c.912.e
γεραίτερος. poeticum. Senior 4.a. b.c.7.a.bis.7.b.d.bis.23.a.115. b. 228. c. bis. 235. b. c. 365. a. 644.c.680.c.740.d.770.a.951. a
γεραρός. ὁ. Poet. Auguſtus 761.c. γεραρώτερος ibid.
γέρας ατος. τό. Munus. Honor. Dignitas 651.a
γέροντες. οἱ. Sic apud Lacedæmonios ipſi Senatores appellabantur 494.a.c.684.d
γερουσία. ἡ Senatus apud Lacedæmonios ſic appellabatur 684. d.bis
γερωχία. vide γερουσία 806.b
γήλοφος. ου. ὁ Poet. Collis 257.a. 271. a. 310. d. bis. 311. a. bis. b. 316. c. 529. d. bis. 617. c. 619. d. 638. b. bis. 646. c
γηραιός. ὁ. Senex 674.e.bis
γηροβοσκός. οῦ. Qui parẽtes, vel alios in ſenectute nutrit. 837.a.d
γίγνεσθαι Parari. [illegible]. Dicebat agros cultos magno parari pretio 869.e
γιγνόμενον. τὸ γιγνόμενον μέρος. Rata pars. Pars, quæ alicui obtingit, pro rata portione 639.d
γιγνόμενα χρήματα. Pecunia ex rebus aliquibus coacta 418.a
γνώμων. ἡ. Exploratrix. [illegible] 725.d
γνώμονες. οἱ. Equorum dentes, ætatis indices 936.b
γνώρισμα ατος. τό. nota. ſignum 44.a
γνώριμος, ίμου. ὁ. Poet. Homo, qui nouit alios, vel qui notus eſt aliis. Galli dicunt, Homme cogneu. Homme de noſtre cognoiſſance 163.b
γοητεύειν, & καταγοητεύειν. Blanditiis demulcere 206.b.365.d
γογγύζειν. οἱ [illegible], [illegible]

Γοργὸν ἐβλεπον. Qui Gorgonas ſpectabant, ſaxeum in morem [id eſt, immotis oculis] res inſpectabant 884.b
Γοργὸς, terribilis, γοργὸν ἰδεῖν. Aſpectu terribiliori præditus 102. c. γοργὸν παρέχειν 115. c. 686. a
Γοργύλλειν. Agiliter mouere. τὴν κεφαλὴν γοργύλλων. Caput agiliter mouens 948. c
Γράφεσθαί τινα. Aliquem accuſare 705. c. αἱ γραφαὶ ἐπὶ τῶν Σωκράτους 708. a. 712. a. Μελήτου γράψαντος ... 816. d
Γραφή. Accuſatio. γραφῆς formula 708 a. 712. a
Γραφεὶς ὑπό τινος φεύγειν. Aliquo accuſante reum agi 805. e
Γυμνῆτες. Velites. Leuis armaturæ milites 189. c. 245. c. 310. e. 316. d. ibidem & γυμνῆται legitur, à recto γυμνὴς, ῆτος. 319. c. 335. c. d. bis. γυμνῆτας. 347. b. 378. d. γυμνῆτας. 475. d. 515 a
Γυναικεῖα. τὰ γυναικεῖα 141. c

Δ

Δαημονέστατος. peritiſſimus. à poetico δαήμων. ονος, ὁ, ἡ 6. c
Δαί, ἀντὶ τοῦ δή, poeticum. 115. d
Δαιμόνιον à Socrate quid appellaretur 703. c
Δαίς, δαιτὸς, ἡ. Poeticum. Conuiuium. ... 97. b.
Δακεῖν. Infinitiuus aor. 2. act. à δάκνω. fut. δήξω. à δήκω ... vnde ... 891. c. Morſu auulſi.
Δακρύειν, τὴν αὐτοῦ τύχην ... Fortunam ſuam cum lacrymis deplorauit 138. c
Δακτυλήθρα. ας. ἡ. Digitabula 241. b
Δαμάζειν Poet. Domare. ... 790. d
Δάπεδον. ου. τό. Poet. Solum. Pauimentum 241. b. 319. d. 843. b. 933. a bis
Δατέομαι. Poeticum. ... Diuidere, Partiri. Vide Euſtathium in verbo ... Si quid minus nobis tribuerint 98. b. ... 838. b. c. bis
Δατμὸς. ὁ. Diuiſio. Diſtributio. 397. d
Δασμὸς. οῦ. ὁ. poeticum. Tributum 58. b. d. 61. d 62. a. 64. a. bis. 68. c. 199. b. 113. b. 186. c. 193. a. 130. b. 31. a
Δασμοφορεῖν. Tributum ferre, pendere 230. c
Δασμοφόρος. ὁ. Tributarius 199.

Δεδέσομαι. Ligabor, ligatus adhærebo. à δέω, δήσω, & δέω. ligo, vincio 101. c
Δεδοκιμασμένον ἔργον. Opus, quod præclarum iudicatur 815. a
Δεῖγμα. ... 152. b. 168. c. 347 a
Δεῖγμα. τος. τό. Locus in Piræeo, vbi ſpecimina mercium exhibebantur. Interpres Ariſtoph. 548. b
Δεινὸς φαγεῖν ... Homo admodum vorax 405. b
Δεινὸν κάλλος. Admiranda forma 120. c
Δεινὰ ποιεῖσθαι. Aliquid vehementer mirari. Aliquid admiratione magna dignum ducere 371. d
Δειπνίζειν τινας. Aliquos cœna excipere 822. e
Δεῖσαι περί τινος. Alicui timere 19. d
Δελεάζειν. Ineſcare 734. a
Δέλεαρ. τό. Eſca. ibid.
... 864. a
Δενδροτομεῖν. Poet. Arbores cædere 735. d
Δέρειν. Excoriare. ... 314. c
Δεσπόσυνος. ου. Herilis. Ad herum dominumque pertinens. 8, 6. b. τῶν δεσποσύνων [χρημάτων] ἀπέχεσθαι. ab herilibus rebus vel facultatibus abſtinere.
Δεύειν. Rigare. Madefacere. Poeticum ... 161. c
Δῆγμα. τος. τό. Morſus 724. c
Δῃοῦν. Cædere, vaſtare 73. b. c. 137. a. b. 355. c. 433 b 458. c. 480. c. 491. e. 502. e. 520. d. 525. b. 532. a
Δηλέομαι. Lædo Noceo. Poeticum. Conſule noſtras notas 847. b
Δῆμος. ὁ. Vulgus. ... 152. d
Δημοκρατία quid 799. b. c. 813. c
Δημοτικὴ δημοκρατία 463. b
Διὰ παντός. Perpetuò 82. a. 198, b. 389. a. 861. e 977. b
Διαβάλλειν. Criminari. ... 1. 245. b. 361. e. 411 d. 412. b. 464. c
Διαβατήρια. τά. Sacrificia, quæ pro felici traiectu fiunt 496. b 503. c. 511. b. 550. d. 563. b. 575. c. 579. a. 604. a
Διαγίγνεσθαι. Perſeuerare. Permanere. Durare. 651. c. ... 701. c. ... 758. d. 8. 6. d
Διαγκυλίζεσθαι. Telum amento munitum tenere, & ad iaculandum paratum eſſe. ... 326 a Idem 347. a
Διαδέχεσθαι. ... Aiunt nun-

tio diurno ſuccedere nocturnum 232. d
Διαδοκιμάζειν ... Explorando dignoſcere malos bonoſque nummos 866. b
Διαδύεσθαι. Penetrare. ... 751. c
Διαθρυλεῖν. 327. E. Sub dio commorari.
Διαίρειν. Attollere. ... Ceruicem ſurſum attollere 948. a
Διαιτᾶν τὰ ἀμφίλογα. Controuerſias diiudicare, ac decidere 922. c
Διακορὴς. ὁ & ἡ. Satur. Satiatus. ... 676. a
Διαλαμβάνειν. Partiri. Diſtribuere 349. d. e
Διακρίνειν. Diſcernere. Diſtinguere. Secernere 810. c. d. 841. a
... 810 d
Διαμείβειν. Tranſilire. 944. d. 945. b
Διαμπὰξ, Idem ac διαμπερὲς 637. c
Διαμπερὲς. Poet. Penitus. Gallicè, tout à trauers 318 b. 416. c
Διάνοια. ας. ἡ. Cogitatio. Conſilium 645. b
... 815. c
Διατείνεσθαι. Contendere. Eniti 776. b. 796. c
Διάττειν. Frequenter huc & illuc proſilire 986. b
Διαφορά. ... Diſſidium 333. d
Διαφυή. ῆς. ἡ. Fiſſura 354. a
Διαχειροτονεῖν ... 452. c. ...
Διαχειροτονία. ἡ. Suffragiorum latio, quæ propriè manuum eleuatione fit. ... 451. c
Δίδαγμα. τό. Documentum. Præceptum 941. c. 947. c
Διδάξασθαι. docere. 25. c. Docendum locare 804. b. c
Διερευνητής, οῦ. ὁ. Scrutator. Explorator 134. a. ... 163 d
Δικάζειν τινί. Ius alicui dicere. Ius alicui adminiſtrare 4. d. 12. b. c
Δικάζειν δίκας. De cauſis in iudicio cognoſcere 770 c
Δικάζεσθαι δίκας ἀλλήλοις. Lites inuicem ſibi mouere 770. b
Δικαστικαὶ (δίκαι) de quibus dicantur 803. d 811. d. e. 812. a
Δικαιοσύνη, ης. ἡ. Iuſtitia. ... 240. d
... Rerum omnium neceſſariarum priuatione mulctari 193. d

Διχρός,ά,όν. Bifidus.a.um. 975.d. 991.c
Διχρία.ας.ή. Locus bifidus 991.c
Δίκροτος ναῦς. Nauis, quæ binis remis agitur)(μονήκροτος 456.c
Διλογεῖν. Bis eadem dicere 994.c
Διλογία.ή. Rerum earumdem iterata repetitio 944.c
Δίοδος.ή. Tranſitus 523.c
Διορίζειν. Diſtinguere 34.a. Diſceptare. ... 680.a
Διφρεία.ας.ή. Curruũ agitatio. Vel, curruum agitandorum ratio 152.c.c.158.a
Δίχα ποιεῖν, διχάζειν 381.c 860.b
Διχάζειν. In duas partes diuidere 341.c
Διχογνωμονεῖν Diſſentire 751.c
Διψῆν. Sitire, vehementer cupere. ... 114.b
Δίωγμα τος.τό. Inſequutio. Perſequutio 977 a
Διώρυχες. αἱ. Aluei. 262. C.283.a. ſic autem aluei manu facti vocantur 283 d c.284.a
Δοκεῖν. Exiſtimare 92.a 93.b. 116. d. 726. b. c. 727. d. 753. d
Δοκιμάζειν. Probare 834.b.)(ἀποδοκιμάζειν 835.a
Δοκιμάζειν. Explorare mores, vitamque alicuius 824 d. bis 748.d. 749.c.770.d.797. b.818.b.828. d.846.a.bis
Δοκιμασία ή. Exploratio. Examen 743.c. Luſtratio copiarum 960. a
Δόκιμος. ὁ. Spectatæ virtutis vir. 654.c ..., idem 770. d. 825.c.
Δοκοῦν ... 110. d. ... 202. b. idem 219. d
Δόξαν ... pro, ... 317 d.
Δόλωσις.ή. Deceptio, fraus 33.d
Δοξάζειν. Exiſtimare. ... 148.a 977.b
Δοξάζειν. Opinari. Sentire. ... 710.b
Δόρπηστος. ὁ. Cœnæ tempus 271. d
Δοριάλωτος. ἡ ὁ. Armis bellóque captus 192.c.552 d
Δορυφορεῖν ἀλλήλους. Se quaſi mutuo ſatellitio tueri 909.a bis
Δοτήρ, ῆρος.ὁ. Poeticum. ... Sumptuum ſuppeditatores 202.b
Δρᾶν ... 151.d. Sic & Latini Græcos ſequuti dixerunt, Nobis non licet eſſe tam beatis. ... 170. b. ... 174.b.c. ... 304 c
Δρᾶν μετὰ ... pro, ... 113.C. Quanquam & aliter locus hic accipi poteſt, vt quies, non motus, indicetur: at diuerſus erit ſenſus. ſic, ... pro, ... vel ... cum ... iungendum. 336. c. ... pro, ... 338.c ... pro, ... 343.a. ... 430.b. pro ..., vt ibidem ... pro ... 458. a. ... pro, ... 501.a. ... pro ... 526 d. vel ... vt 625.d. 627. a. ſic, ... pro, ... pro, ... 656.
Δρᾶν ... 510. E. ... 670.b
Δοῦπος.ου.ὁ. Strepitus. Poëticum. 277 d
Δουπεῖν Poëticum. Strepitum edere. 265.b
Δραπετεύειν. Poet. Fugere. 473. & 499.b.654.c.736.c
Δρομαῖος. α. ον. Curſorius. ... Veſtigium in ipſo curſu factum, ac impreſſum humi. 977.a 979.c.980.a.
Δρύπτειν. Poeticum. Lacerare. diſcerpere 86.c.
Δρύφακτα. vel δρύφακτοι. Cancelli. 469.c.470.b.
Δύεσθαι. Occidere, de ſole dictum. ... 277.b.363. b.c bis
Δύναμις ... Pro viribus. Quantum quis poteſt 110.d
Δύναμις. Verbum, rei valorem pretiumque ſignificans. ... 256.d
Δυναστεῖν. ab inuſitato ... pro quo ... 439. d. ... 466. b. ... 610. d. ... 630.a. ... 631.b.d. 646.d
Δυνάστης, Δυναστεία. Potes 774.b
Δυναστ. ... De ſuis facultatibus Reſpub. augere 419.b
Δυσδιαπόρευτον. Locum tranſitu difficilem reddere. 969.c
Δυσγαργαλις.ὁ & ὁ. Epithetum equi, qui non facilè ſe titillari patitur 937.b
Δυσέμβολος χώρα.)(εὐέμβολος. Ingreſſu difficilis regio 607.a
Δυσεπιβούλευτος. ὁ Inſidiis minimè obnoxius 668. a. 962. b
Δυσέρωτες, οἱ ... Qui rebus venereis perditè ſunt dediti. 853.c
Δυσκαθάρτοτερον πρᾶγμα. Res, quæ difficilior eſt ſedatu 131. c
Δυσκαταφρόνητος. ὁ. Contemptioni minus obnoxius 206. d
Δυσκολαίνειν. Aliquid moleſtè ferre 939.a.
Δυσμενής. ὁ. Poet. Infenſus. Inimicus. Hoſtis. 467. c. c. 491. b. 504. c. 558. b. 610. c. 751. c
Δυσμενῶς. Poet. Inimico animo. Hoſtiliter. 565.c.768.a
Δυσξύμβολος ὁ. Qui in pactis faciendis ſe difficilem præbet 749.a.)(εὐξύμβολος 749 c
Δυσπολιόρκητος.ὁ. Expugnatu difficilior 536.a
Δυσπρόσοδος.ὁ. Acceſſu difficilis. Is, ad quem difficilis eſt acceſſus.) (εὐπρόσοδος. Is, ad quem aditus patet 671.a
Δυσφορεῖν. Aliquid iniquo animo ferre 45. c. ... idem 46. c
Δωρεῖσθαι. Donare. ... 77.a. ... 110.c. ... 145.c.147.b. 158.b.223. c. 224. c. 404. d.405. d.669.b.675.d.704.c.
Δώρημα.τος.τό. Poet. Donum. 915.a.
Δωροδοκεῖσθαι. Muneribus acceptis corrumpi 415.a

E.

Ἑάλωκα ψευδόμενος ..., in mendacio ſum deprehenſus 49.c
Ἐαρίζειν. Poet. Ver exigere 315.b
Ἑαυτοῦ ... 151 b
Ἔγγεια. τά. Quæ ſunt in terra. Vel, quæ ſunt in aliqua regione 885.b
Ἐγκέλευμα.τό. Concitatio, quæ voce fit 986 c
Ἐγκελευστὸς.ὁ. Qui aliquid dicit, facitve iuſſus 251.a
Ἐγκεντρίδες.αἱ. Aculei 983.c
Ἐγκέφαλος τοῦ φοίνικος. Palmæ medulla 379.d.bis.

Ἐγκλίνειν. Declinare. Vitare. καὶ τού-
τους ἐκκλίνειν 86.C
Ἐγκωμιάζειν. Laudare. Celebrare. ἔδει τούτοις ἐγκωμιάζειν 126 A.
Ἐδεδοίκεσαν 342.B
Ἐθελοκακεῖν. vt à θελοκακεῖν inuſitato. 209 C. vide θελοκακεῖν
Ἐδωδή, ῆς, ἡ. Poët. cibus 903. D bis
Ἐθέλειν. Solere. Conſueuiſſe. Poſſe 787.C.819.C.974.E
Ἐθελοντής, οῦ, ὁ. Voluntarius 117.C. 319. B. bis. nam pro ſequenti ἐθελοντὰς, legendum ἐθελοντής
Ἐθελόπονος. ὁ. qui labores vltro ſubit, & ad hos ſubeundos eſt promptus 42.E
Ἐθελουργός. οῦ. Qui opus ſponte facit 950.B
Ἐθελούσιος Poëticum. Voluntarius 110. D. 116. A B 118.D 168 D. 224.B 315. D. 385.D.557.B.657. E.680.A.895.D
Εἰ, εἰ γὰρ, εἴθε, Vtinam 154.B
Εἰδέναι χάριν τοῖς εὐεργέταις. Bene meritis de nobis gratiā habere. Galli Græcum loquendi genus hoc feliciùs ad verbum exprimunt, Sçauoir gré à ceux qui nous ont faict du bien. 67. E. 68.A 90. E.92. D.145. E.157.B. 409.B 416 D.
Εἶδος. τοὺς τὸ εἶδος βελτίστους. Forma preſtantiſſimos.111.B.τοὺς τὸ εἶδος κρατίστους. 490. A. εἶδος καλλίστους. 494. A. εἶδος βελτίους.693. B. ἀνὴρ εἶδος ἱκανοῖς, ἰσχυρός. 975. A. κάλλιστος τὸ εἶδος. 976.A
Εἰκάζειν. Conicere. Coniecturis aſſequi. 893.A
Εἰκάζειν. Similem ducere, vel facere ſimilem. Aſſimilare 895 A bis.B.ter.
Εἶναι. τοσοῦτον. ἑκὼν εἶναι 48. A. 117. A. 120. E. 121. B.174.C.305.B. 914 B
Εἶναι, Præter morem cum μὴ particula coniunctum. ὑποπτεύειν μὴ ἀλήθεις εἶναι τοὺς λόγους, ἀντὶ τοῦ, μὴ ἀληθεῖς εἶεν οἱ λόγοι 299.B.C
Εἱρκτοφύλαξ. ὁ. Poët. Carceris cuſtos 567.C
Εἴρω. quod & ἐρῶ ab ἔρομαι, interrogo. εἰρήσεται 487.E
Εἰς καιρὸν. καλῶς, εὐκαίρως. Opportunè 872.D
Εἰσῆκε. Intromiſiſſe. ab εἰσίημι 437. C
Ἐκ, μετὰ ... τῆς, διὰ, μετ᾽ αἰτιατικῆς, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. pro, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν 973 B.974.A.C.
Ἐκ ἀδοκήτου Ex inſperato 155.D
Ἐκ τοῦ αὐτομάτου. ſua ſponte. 251, A. Ἡ ἐθελοντὴς
Ἐκ τοῦ ἴσου, ἐκ φανεροῦ. Ex æquo & aperto 605.B.659.A
Ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς. Aperto marte 36.C
Ἐκ τοῦ ἴσου. æqualiter 52.C
Ἐκ τοῦ καλοῦ, ἐκ δικαίου. Honeſta iuſtâque ratione 837.C
Ἐκ τοῦ φανεροῦ. φανερῶς. apertè. palàm. 59.B.784.C. ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς 967. C
Ἐκ τούτου. μετὰ ταῦτα. Poſtea 48 C. 50. C. 55. A.58. D.76 A.79.C. 89. A.93 B E.94.C.102.A C. 106. B.108.C.111. A. & alibi paſſim
Ἐκ τούτων. διὰ ταῦτα. 77.D.117.C
Ἐκ τῶν δυνατῶν. Pro viribus. vel ex rebus iis quas efficere poſſumus 836.E
Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. pro facultatibus ſuis 381.D
Ἐκ χειρὸς βάλλειν. Manu tela torquere 307.A
Ἐκ χειρὸς τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Pugnam comminus inire.159.D. ἐκ χειρὸς μάχην ἐποιοῦντο. 167. C. ἐκ χειρὸς μαχομένους 171.B.627. B
Ἐκβάλλειν. ἐκσπᾶν. Euellere 273.A
Ἐκβάλλειν τινὰ τιμῆς. Aliquem honore deiicere 10.B
Ἐκβοηθεῖν. opis ferendæ cauſſa excurrere, eruptionem auxilij ferendi gratia facere. 18 B.bis. C.bis. Eruptionem facere 617. A
Ἔκγονος. ὁ. Poëticum. Nepos. ἔκγονοι. Nepotes. Poſteri 228.C
Ἔκγονα τά. Soboles. Proles 675.E
Ἐκδικάζειν δίκας, τὰ γραφάς. De litibus, & cauſis publicis cognoſcere 699.A.bis
Ἐκδοῦναι θυγατέρα. Filiam nuptum dare 223.A
Ἐκδρομος ὁ Excurſor 529.C
Ἐκεῖ. ἐκεῖσε. Illuc. ἐκεῖ ἐλθόντες 619.B
Ἐκκλείω à κλείω. Claudo. αἱ πύλαι ἐκκέκλειντο, pro ἐκκεκλειμέναι ἦσαν, quod vſitatum. 375. D. Laſcaris tamen à verbo κλείω non ſolùm κέκλειμαι: ſed & κέκλειμαι formari tradit. pag. 521.
Ἐκκλησιάζειν. Concionari. Concionem habere. ἐξεκκλησίαζον 563. D
Ἐκκρούειν. Per vim deiicere. Depellere. Expellere, idem ac ἀποκρούειν 638.B
Ἐκκρίνειν. excernere, ſecernere, ſeparare, loco mouere 7.bis
Ἐκκυνος κύων. Canis à canum ſocietate remotus 987.E
Ἐκπεπληγμένως εὐφραίνεσθαι. Effusè lætari 235.A
Ἐκπλέα. τά. pro ἐκπλεᾶ, πλήρη. plena 26.D.67.D.97.B.228. A.488. D 917.B.
Ἐκπλεῖς, Atticè pro communi ἐκπλέεις, πλήρεις. Pleni, vel plenæ 983.C
Ἔκπλεων, τό, atticum. Plenum 310.C
Ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. Submouere longius. De medio tollere 62. C. ἐκποδὼν ἔχειν ἑαυτὸν, è medio ſe ſubducere.154. B. ἐκποδὼν γίγνεσθαι.213. A. ἐκποδὼν ποιεῖσθαι 260.A
Ἐκτέον χάριν ἡμῖν. Gratia nobis eſt habenda 783.C
Ἐκτραχηλίζειν ὁ ἵππος τὸν ἀναβάτην λέγεται. equus equitem excutere dicitur 15.B
Ἐκφέρειν πόλεμον πρός τινα. Alicui bellum apertè denuntiare 295. B
Ἐλελίζειν. Poet. Vlulare. Vociferari 265.A
Ἐλικώδης, ἑλικοειδής. à ἑλίσσω 22 C
Ἑλιγμός, οῦ, ὁ. ambages 9.B
Ἔλλειψις nominis. θανάτου κρίνειν. ſub. τὰς δίκας. de capitalibus cauſis cognoſcere, & capitis ſupplicia decernere. ἐν τούτῳ. ſub. χρόνῳ. 36. C. εἰς διδασκάλου. ſub. οἶκον. 52 E. τὴν ἀξίαν ὑμῖν χάριν ἀποδοῦναι ſub. χάριν. 87. D. ἐν ᾧ ſub. χρόνῳ. 94 A. ἐν τούτῳ ſub. χρόνῳ. 94. D. ἐμβαλεῖν περὶ τούτου. ſub. λόγον. 147. D. ἐν ᾧ, & ἐν τούτῳ. ſub. χρόνῳ 148. C. 149. B. 153. C. vbi ſub. pronomen ἐκεῖνος ante ὃ ἐβούλου. τῶν ἐφεστηκότων τῷ ἴσῳ μετέχει ſub. μέρος. 183. E. ἐν οἷς ἐσμέν ſub. πράγμασι. 295. D ἐν ᾧ. ſub. χρόνῳ. 321. D. εἰς καλὸν ἥκει. ſub. καιρόν 336 D. ἐκ τῶν πολεμίων. ſub. χωρίου.376.B. ὑπαγόμενος θανάτου. ſub. δίκῃ. 437. B. ἐν καιρῷ ἡμῶν. ſub. χρείᾳ. 456. C. ἀφαιρεῖσθαι τοὺς πλείους καὶ πλείω ſub χρόνον. 459. E. ἀπαγαγεῖν θανάτου. ſub. δίκῃ 570.C
Ἔλλειψις pronominis. μέλλεσθαι. ſub. ἑαυτοῖς 991.C
Ἔλλειψις verbi. οἱ προδεδωκότες. ſub. ἧκον 437.B.
Ἔλλειψις aduerbij. τῆς τύχης. ſub. φεῦ, ὢ τῆς ô infelicitatem! ô infortunium! ô me infelicem! 45.D. τῆς χώρας ſub. ἕνεκα 66.A
Ἔλλειψις præpoſitionis. τὸ ὄρος ἀναβαίνειν. ſub. κατά. 978. ἄχρι τοῦ ὄρους. ſub. κατά. vel ἀνά. 978. E.bis.981. B
Ἐμβαίνειν εἰς κίνδυνον. In periculum ingredi. Periculum adire. 41.C. 222. C ἐμβαίνειν εἰς τὸ κινδυνεύειν 251.D. 253.D.402. D.453. D. ἐς τοὺς τοιούτους ἐμβαίνειν 455 E
Ἐμβάλλειν ψῆφον περί τινος ψῆφον. de re aliqua ſuffragium ferre. 49.B. ἐμβαλεῖν ψῆφον, vel περὶ τούτου λόγον. ibidem. ἐμβαλεῖν τινι περὶ τούτου λόγον. 15. E. ἐμβαλεῖ περὶ τούτου. ſub. λόγον. 147. D. quod exprimitur pag. 150.C
Ἐμβάλλειν. Impetum facere in aliquem. ἐμβάλλουσι τοῖς πολεμίοις. 175. A

175.a 177.a ἐμβάλλειν εἰς τὰς πολεμίας 177.b.561.c.656 c
ἐμβάλλειν φιλονεικίαν τοῖς στρατιώταις. Immittere militibus contentioné, ac æmulationem. In militum animis æmulationem excitare 175.c
Ἔμβαμμα, ατος. τό. condimentum 9.a
Ἐμβάται. αἱ. Calcei. Indumenta femorum, & crurum. G. des bottes 953.a
Ἐμβατεύειν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ. Aliquid in eodem libro quærere 884.d
Ἔμβλεμμα. τό. Intuitus 978.b
Ἐμβολή. Impetus. Impreſſio, quæ fit in aliquem 175.b. Irruptio 574.a.575.a
Ἔμβολον. τό Acies cuneata 646.a. τὸ ἱππικὸν ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐπεποίητο. Equitum firmum cuneum fecerat 646.b
Ἔμμονος. ὁ καὶ ἡ. Conſtans. Perſeuerans. Durabilis. Permanens 84.c.205.a
Ἐμπεδοῦν. Iuſiurandum ratum facere. Iureiurando affirmare, confirmare 691.a
Ἔμπειρος εἶναι τινός. Aliquid vſu cognoſcere 289.c
Ἔμπλεων. atticum vocabulum. Plenum 248.d
Ἐμπόδιον. τό. Impedimentum 902.a
Ἐμποδὼν γίγνεσθαι. Impedimento eſſe 63.d. ἐμποδὼν εἶναι 154.c.bis. 171.a. ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλῶν ἀγαθῶν γενέσθαι 229.c. ὑμῖν οὐκ ἐμποδὼν 341.c.364.a
Ἐμπολᾶν, & ἀπεμπολᾶν. Vendere. τὴν ἀρχὴν χρημάτων ἀπεμπολᾶν. Formã pecunia vendere 896 d
Ἐμπορεύεσθαι. Mercaturam exercere 922.a.c
Ἐμπόρευμα. τό. Merces 922 c
Ἐμπρόσθιος. α. ον. Poet. Anterior. ([illegible] 951.b
Ἔμφρων, ὁ καὶ ἡ. καὶ τὸ ἔμφρον. [illegible] ἐμοὶ μάλιστα ἔμφρων 145.c. [illegible] 893 d
Ἔμφρουρος. ὁ. Qui in aliquo loco præſidij cauſſa manet 444.c
Ἔμφρουρος. ὁ. Qui adhuc obnoxius eſt obeundis militaribus excubiarum muneribus. Qui militiæ vacationem nondum impetrauit 681.b
Ἔμφρων) (ἄφρων 725.c
Ἐμφυτεῦσαι. Legitur & ἐμφυτεῦσαι, & ἐμφῦσαι. Inſerere 679.b.725.c. 726.b.bis.727.d.802.a
Ἐν τῇ πόλει. ἀντὶ τοῦ, πρὸς, ἢ πρὸς τῇ πόλει. In vrbe, pro, Ad, vel iuxta vrbem 643.c. quod apparet dilucidius pag. 645.a. ἐν Λακεδαίμονι, & ἐν Μαντινείᾳ, pro, πρὸς τῇ Λακεδαίμονι, καὶ πρὸς τῇ Μαντινείᾳ. ſic paſſim apud Thucydidem. Vide noſtrum Græcum indicem, & Græcas annotationes
Ἐναλέσθαι. Inſilire 473.d
Ἐνδελεχῶς. Aſſiduè 987 a
Ἔνδιφρος. ὁ. Qui in ſella ſedet 401.c.402.b
Ἐνδύεσθαι ἐν τῇ ψυχῇ. In animos penetrare 41.a
Ἐνδῦναι εἰς ἑτέραν ἐπιμέλειαν. In aliquã curam incumbere 202.d
Ἐνεός. ὁ. Surdus 333.a
Ἐνεργός. Qui non otiatur, ſed opus facit. nauus 49.d.162.c.167.b.205.d.655.a.756.c.916.d
Ἐνεργὸς γῆ. Terra culta 73.c.) (ἀργός. inculta 71.a.137.d.232.b.520.d.828.d.829.a.c.830.a
ἐνεργὰ ἀργυρεῖα. Argenti fodinæ, in quibus opus fit. 929.c
Ἐνεργὰ χρήματα. Fructuoſæ pecuniæ. pecuniæ, quæ fructum poſſeſſori ferunt 918.c
Ἐνεγκεῖν, ἀντὶ τοῦ ὑπομεῖναι. πῶς ἂν πόλεις τοιαύτας ἂν ἐνέγκαιεν; ἀντὶ τοῦ, ὑπομείναιεν 201.a
Ἐνεστὼς ἀντὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου. ὡς ἐλθόντες, ἀντὶ τοῦ, ὡς ἐλεύσοντες 159.d. συγκαλέσας, pro, συγκαλέσων 299.c. πειθόμεθα εἶναι, pro, πεισόμεθα 357.a. ἐμβαλών, pro ἐμβαλῶν 363.d
Ἐνεσωρεῦσθαι. συνεσωρεῦσθαι. Congeſſiſſe 771.b
Ἔνθα. Poet. Hîc. ibi. vbi 386.b
Ἔνι. Ἔνεστι 692.b. Poeticum 694.c. 809 a.998.a
Ἐνιαυτός. ὁ. Poet. Annus 460.c. (quod communiter ἔτος dicitur p.461.a.) 461.a.500.b
Ἐνθυμεῖσθαι. ἐννοεῖν. Cogitare. δέοντα ἐνθυμεῖσθαι 160.d.190.d.191.b.c.199.b.199.a.314.a.536.a
Ἔννομος. ὁ καὶ ἡ. Poeticum, & ſolutæ orationis vocabulum. Legitimus, Legibus conſentaneus 235.c
Ἐνόδια. τά. Caſſes, quæ in viis collocantur 975.b.bis.c.bis
Ἐνοχλεῖν. Moleſtiam exhibere. ἐνοχλούμενοι τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίᾳ 286.c. τοὺς πέλας ἐνοχλεῖν 310.c. ὑμᾶς ἐνοχλῇ 776.c
Ἔνοχος ὁ. Obnoxius. Qui tenetur re aliqua. ὁ κατὰ ἔνοχος. accuſationi obnoxius 722.a
Ἐντελής. Integer. ἐντελὴς μισθός 254.c. ἐντελεῖς δαπάναι 263.b
Ἐντείλασθαι. Præcipere. Mandare 131.c. 133.d. τὰ ἐντεταλμένα 141.d
Ἔντιμος. ὁ. Honoratus 201.a. 208.c. 216.c.228.c. ἔντιμος ἔχων 273.b.361.c.379.b.580.c.651.b.739.a
Ἔντμημα. τό. Inciſura 97[illegible].d
Ἐξ ἀπροσδοκήτου. Ex inſperato. nec opinato caſu 317.c.963.c
Ἐξ ἑτοίμου. In promtu. Facilè 750.d
Ἐξ ἑτοίμου. Promptè 217.a.956.d
Ἐξ ἑτοιμοτάτου. Expeditiſſimè 133.b
Ἐξ ὀφθαλμῶν τινος γενέσθαι. Extra conſpectum alicuius abire 912.b
Ἐξ ὑπογύου. Subitò 155.a
Ἐξαίσιος. α. ον. Poet. Ingens 517.d. 658.d. Immenſus 833.a
Ἐξαίφνης. Poeticum. Subitò. Repentè [illegible] 577.b.384.d.445.c.48[illegible].c.575.b.[illegible] 44.a
Ἐξακέσασθαι τὰς τῶν φίλων ἀδικίας. Amicorum pecuniæ mederi 211.a
Ἐξαλαπάζειν. Poëticum. τήνδε τὴν πόλιν ἐξαλαπαξέμεν 356.d. Hanc vrbem expugnabimus.
Ἐξαλίσαι τὸν ἵππον. Equum volutare 851.a
Ἐξάλλεσθαι. Exilire. ſaltu efferri. ἐξήλατο 197.a. ἐξαλλόμενοι τῶν [illegible] d. ἐξήλαντο 141.c. ἐξήλατο.a. 1.medij.406.b. ἐξήλατο 616.c. ἐξήλατο 946.c
Ἐξαπάτη. ἡ. Fraus 395.c
Ἐξαπιναῖος. ὁ. Poetica. Repentinus 601.a. 699.d. 917.c. 946.c.647.a
Ἐξαπιναίως. Poet. Subitò. Repentè 446.c.947.a
Ἐξαπίνης. Poeticum. Subitò. Repentè 16[illegible].b. 306 b. 313.c. 339.c.348.c.383.d.801.c.970.d
Ἐξάρχειν τι. Aliquid incipere 14.b. παιᾶνα ἐξάρχειν 88.c.175.d.176.d
Ἐξαῦθις. Denuo. Rurſus 525.c. 526.c.536.a.651.c.834 d.996.a
Ἐξελεγχόμενος. Is dicitur quem aliquis redarguit, atque cõuincit alicuius rei 31.a
Ἐξελίσσειν τὴν φάλαγγα. Phalangem explicare 519.c.600.a.686.c.687.a
Ἐξέρπειν. Erepere. Rependo exire 394.a
Ἐξῆλθεν ὁ χρόνος. Tempus præteriit 580.b.645 a
Ἐξ ἴσου. Pariter, æqualiter, æquè 101.a. ἐξ ἴσου 313.b. ἐκ τοῦ ἴσου 473.c.915.b
Ἐξίτηλος. ὁ καὶ ἡ. Delebilis. Qui deleri poteſt. Euanidus 847.b
Ἐξόν, ἀντὶ τοῦ, ἐξόντος. Cùm liceat. Cùm liceret 179.c. 180.d. 287.c. 190.c. 295.c. 303.c.

554.e.557.e

ἐξοπλισία. ἡ. Exercitus armatio. Exercitus luſtratio 261.e

ἐξοργίζειν. Iritare 764.c

ἐξόφθαλμος.ὁ.καὶ ἡ. Prominentibus oculis præditus.)(κοιλόφθαλμος. Oculos intra concauitaté abditos habens 934.a

τέον. Nomina verbalia gerundij vim habentia, conſtructionem ſuorũ verborum ſeruant. Ταύτην ἡμῖν χάριν ἰστέον. pro δεῖ ταύτην ἡμᾶς εἰδέναι χάριν. Hanc[mulierem] oportet nobis gratiã habere 783.C. bis eadem cõſtructio ibidem 795.b.c. multa extant exempla pag. 839.c.d.915. c. d. e. ſic apud Dinarchum pag. ex H. Steph. typis. 101. 44. προσεκτέον τοῖς δικασταῖς.

ἐπαοιδὸς. ἐπῳδός.ὁ Incantatus. ab ἐπᾴδω 750.b

ἐπακτρίς, ίδος. ἡ. Actuaria nauis 429.b

ἐπαλωστής.οῦ.ὁ. Triturator 863.b

ἐπαμᾶσθαι. Adgerere 865.b. προσεπαμᾶσθαι. idem 862.c

ἐπαφρόδιτος.ὁ ἡ ὁ. Venuſtus. Iucundus. Gratus. Suauis 895.e.bis. 896.c.905.c

ἔπειτα poſt πρῶτον ſæpius, pro deinde, & præterea 11.d.159.c. 1158.c

ἔπειτα, non præcedente πρῶτον 11. b.12.d. 16.d. 78.d.107.e.143.b. 160.a. 161.e. 168.c. 173.b.185. b.c. 188.e. 193.c. 195.e. 199.d. 216.d. ter. 282.a. 287.b. 317.a. 355.d

ἔπειτα ſine præcedente πρῶτον, interrogationi ſeruiens, ac repetitum 28.b c.66.a.173.b

ἐπεξόδια. Sacra, quæ pro diſceſſu fiunt. ἐθύετο ἐπεξόδια 384.b

ἐπεργασία. ας. ἡ. Agrorum cultus 74.d

ἐπήκοος. ἐπεὶ ἐγένοντο εἰς ἐπήκοον. Poſtquam in eo loco conſtiterunt, vnde loquentium vox ab aliis exaudiri poterat 289.b. 305.d εἰς ἐπήκοον προσελθόντες. 327.b. ἐν ἐπηκόῳ ὄντες 413.e

ἐπὶ τοῖς μάντεσι εἶναι. Ab hariolis pendere 25.d

ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν. Pedetentim recedere. 178. a. ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν 349.b.477.b

ἐπιβάτης.ου. ὁ. Epibata. Claſſiarius miles 431.c.e.433.e.445.c.541. c.d.546.b.587.a.615 e

ἐπιβοήθεια.ας.ἡ. Subſidium 140.d

ἐπιβουλεύειν ἐπιβουλεύειν τινί. Aliquem per inſidias aggredi 448.b

ἐπιβουλευτής.ὁ. Inſidiator 33.b.762.a

ἐπιδαψιλεύεσθαι. Largiri 48.a

ἐπίδειγμα. τό. Specimen 805.c Res, quæ oſtenditur 892.d 893.c

ἐπίδειγμα ἐπιδεῖξαι. Documentum dare. 210. d. ἐπίδειγμα. ſpecimen. oſtentatio 671.d

ἐπίδειξις ἀνδρῶν, ὅπλων, ἵππων, ἁρμάτων. Virorum, armorum, equorum, curruum luſtratio. Exercitus luſtratio. 231.B. Oſtenſio 783.c

ἐπιδιδάσκειν. præterea docere. docendo aducere 12.e.848.b.) (ἀναδιδάσκειν. ibid.

ἐπιεικῶς. Satis 575.c

ἐπιθετικός. Aggrediendi peritus. vel ad aggrediendum aptus 790.d

ἐπιθυμεῖν. ἀντιπειρᾶσθαι. Viciſſim experiri 751.e

ἐπιθύμημα. τος. τό. Cupiditas 904.a. 909.d

ἐπικαίριοι. οἱ. Illi quorum preſentiã res poſtulat. Illi qui opportunè rem aliquam faciunt. Qui parati sũt ad aliquid opportunè peragendum. Illi, quos aliquibus opportunè adeſſe oportet. 78.b.c.81.a.117.d.147. d.187.a.188.e.189.d.197.d. θεραπείας ἐπικαίριος. Curatu dignus 212.c

ἐπικουρεῖν τινι. Auxilium alicui ferre 369.c. πάντες ἐπικουροῦσιν. ibid. ἄτερ ἐπικουρούντων. 369.e. ἀντεπικουρεῖν. viciſſim opem ferre 530.e.535.d. 589.c.611.d.612.a.668.a

ἐπικούρημα.τος.τό. Auxilium. Remedium aduerſus aliquid 330.c

ἐπίκουρος μὲν χειμῶνος. ἐπίκουρος ψύχους, ἐπίκουρος σκότους πῦρ. Ignis qui nobis opem aduerſus frigus, & caliginem, adfert 801.a

ἐπικράτεια. ας. ἡ. Ditio. Dominatus 138.a.εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκαταπεπτωκότες. In Syrorum poteſtatem per vim redacta 145. a. ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου 380. e. ἀπάγειν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. Ex horum poteſtate nos ſubducemus 418.b. ἔξω τῆς τούτων ἐπικρατείας γένηται. Ex huius poteſtate euaſerit 912.b

ἐπίκρυφον χωρίον. Locus pauitus 960. d

ἐπικυδέστερος.ὁ. Glorioſior. Maiore gloria præditus 551.b

ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. Manum prenſare 695.a

ἐπιλεία, ίας. Iure belli parta res. ἔχειν πάντα ἐπιλείαν 491.a

ἐπιλησμονέστερος. ὁ. Obliuioſior 702. b.817 c

ἐπιμαχώτατον χωρίον. Locus qui facillimè poteſt expugnari 352. b.616.c

ἐπιμέλημα. τος. τό. Cura. Res quam quis curat 827.e.838.a.bis. 839.d

ἐπιμιμνήσκεσθαι. cũ accuſatiuo. mentioné facere. ὧν σοι ἐπεμνήσθην, 28.

ἐπιμνησθῆναί τινος. Rei alicuius recordari 40.c

ἐπινομία. ας. ἡ. Paſtio 74.d

ἐπίπεδον χωρίον. ὁμαλόν. Locus planus 597.a.620.a

ἐπιπεδώτατον χωρίον. Locus ſatis planus 655.b

ἔπιπλα. ων. τά. Supellex 755.c.825. b.844.d.845.a.924.d

ἐπίπλους ὁ. Infeſtus claſſis aduentus 518.b

ἐπιπολάζειν. Redundare 679.a

ἐπίπροσθεν. ante. in anteriore parte 10.b. ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι. Galli, Faire marcher au deuant. vel, Faire marcher deuant ſoy. Ibid.

ἐπίρρητος.ὁ & ἡ. Infamis 817.c

ἐπίρρυτον πεδίον. Irrigua planities. 248.c

ἐπιρρῶσαι. Confirmare 642.c.d. ἐπιρρώσειν 655.c

ἐπίσης. æquè. ἐμοῦ ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισταμένους. Hæc æquè ac me ipſum ſcientes 81.e

ἐπισπερχῶς. Diligenter 88.a

ἐπισπόμενος. Poeticum. Sequens. Qui ſequitur 110.d. ἐπίσπεσθαι 316.d

ἐπισταμένως. peritè 2.b. poeticum.

ἐπίστασις.ἡ. Inhibitio, qua quis gradum ſiſtit 284.d

ἐπιστάτης.ου.ὁ. Subſtes, ſubſtitis 85. d.202.c

ἐπιστατητέον. Præeſſe oportet 839.c

ἐπισταθῆναι. Infinitus aor. 1. paſſ ab ἐπίσταμαι. ſi codex ſanus. cõſule noſtras notas 823.e

ἐπιστήμων. ſciens. peritus. τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμονες. rerum militarium periti. 44 c. ἐπιστήμονας τοῦ προσήκοντος, τῶν προσηκόντων 77.d

ἐπιστημόνως. peritè 24.c

ἐπιστολεύς, έως. ὁ. Prætoris, Præfecti, Ducis, Imperatoris Legatus 430.d. 454.b. 537.c. 545.a. c

ἐπιστολιαφόρος.ὁ. Idẽ ac ἐπιστολεύς 587. a

ἐπιστρατεία. ἡ. Expeditio aduerſus aliquem ſuſcepta 281.d

ἐπίστροφος.ὁ ἡ ὁ Poet. Sollers. Accuratus. Acer. 591.b

ἐπιστροφή. ῆς. ἡ. Cura. Solicitudo. Animaduerſio 553.c

ἐπιτείνεσθαι εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Contentis viribus bonorum virorum officio fungi 199.c

ἐπιτακτήρ. ῆρος. ὁ. Poeticum. Qui aliquid aliis imperat 51.d

ἐπιτετηδευμένος. Inſtitutus 36.a

ἐπιτηδές. poeticum. dedita opera de induſtria 25.c

ἐπίτιμος)(ἄτιμος 459.a

ἐπίτροπος. ὁ. Villicus 852. b. c. bis. 853.a. 854 d. bis.e. bis. 855.d. 856.a.b.857.b.e

Ἐπιφατνίδιος. α. ον. Præſepialis. Poet. 938.d

Ἐπίτοκος. ἡ. Fœmina geſtās vterum 987.a

Ἐπιῤῥαίνειν. Adſpergere 578.d

Ἐπίψογος. ὁ. Vituperatio. [illegible] 690.b. Quanquam ambigi poteſt vtrum ab ὁ ἐπίψογος, an verò à τὸ ἐπίψογον, hoc deducatur.

Ἔποχος. ὁ. Qui equo, vel alio animali vehitur 205.c.945.c.952.e. 954.d.e.956.c

Ἐρασιχρήματος. ὁ. Pecuniæ cupidus. Auarus 712.b

Ἐράσμιος. ὁ. Poët. Amabilis 898.e

Ἐρασμιώτατος. ὁ. maximè amabilis 781.a

Ἐργατίνης. ου. ὁ. Poët. pro communi ἐργάτης. Opera. Operarius. Qui opus facit 812.d.855.d

Ἐργοδότης. ου. ὁ. Qui opus alicui faciendum locat 208.d

Ἐργολαβεῖν. Aliquod opus faciendum ſuſcipere 761.b

Ἐργῶδες. Laborioſum. Difficile 749.e

Ἐρείπειν, καὶ κατερείπειν. Poetica. Demoliri 186.e

Ἐρίζειν. Contendere. [illegible] 246.b.337.e

Ἔρρει τὰ καλά. [illegible] 430.e

Ἔρρωνται. Vigent. Florent. Robur habent. præter. perf. paſſ. à ῥωννύω. [illegible] 832.e

Ἐρύκειν. Poeticum. Arcere. Propulſare. [illegible] 297.a. [illegible] 369.e. [illegible] 759.a. [illegible] 759.a. [illegible] 831.d

Ἔρχομαι λέξων. Eo dicturus. pro, Sum iam dicturus. Hoc loquendi genus Gallis eſt familiare, Ie m'en vay maintenant dire. pro, Ie diray maintenant 659.a

Ἐς δύο. Bini. Gallicè, Deux à deux 484.d

Ἑστιάω. [illegible] 159.d. [illegible] 307.e.415.e. [illegible] 583.c. [illegible] 993.a

Ἑστιᾶν τινάς. Aliquos conuiuio excipere 871.d.875.a

Ἐστρογγυλωμένα ἀκόντια. Iacula cuſpidem pilarem, id eſt rotundam, habentia 945.d

Ἔσχατος. [illegible] Summè ſapiens 675.b

Ἔσχατα τολμᾶν. Extrema facinora patrare 239.a

Ἔσχατα πάσχειν. Extremis affici ſupplicijs 287.e

Ἐσχάτως. Maximè. ſummè. [illegible] 289.e

Ἐσχατώτατα. [illegible] 469.b

Ἐτήσιος. α. ον. Anniculus. vnius anni 980.d.e

Ἑτερογνάθος. ὁ. Epithetum equi, qui ab oris altera parte contumax eſt 934.a.936.c.941.a

Εὐαγγέλια θύειν. Sacrum ob rei feliciter geſtæ nuntium facere 447.d

Εὐάλωτος. ὁ. Qui facilè capi poteſt 762.e

Εὐαρεστότερον. Animo benigniore 768.c

Εὐγνώμων. ὁ. Æquus rerum æſtimator 758.d

Εὐδοκιμεῖν. Bene audire. In bona exiſtimatione eſſe. celebrem & clarum eſſe 774.d.bis.848.d. 890.d. 933.d. 951.e. 971.e. bis

Εὐδόκιμος. ὁ & ἡ. Celebris, clarus 791.d. [illegible] 829.e. [illegible] Quod magis probatur 943.e.951.e

Εὐέδρος ἵππος. Equus ad inſidendum commodior 934.e

Εὐεξία. Bona corporis conſtitutio.)(καχεξία 786.c.d. ſæpius 787.b.c

Εὐεπιβούλευτος. ὁ. Qui inſidiis facilè eſt obnoxius 220.d

Εὐήλατος τόπος. Locus, per quem equus, vel aliquid agi facilè poteſt 576.b

Εὐέλπις. ιδος. ὁ. ἡ. Bonæ ſpei plenus 674.b

Εὐθημοσύνη. ης. ἡ. Apta collocatio 226.c.bis.d

Εὐθύωρον. Recto tramite 277.b

Εὐκρινεῖν. accuratum delectum habere 513.e

Εὐκολία. ἡ. Poet. Facilitas 832.a

Εὐμενής. ὁ. Poet. Beneuolus. amicus. benignus 468.a.504.c. [illegible] 551.c. 553.d.558.c. 570.c. [illegible] 578.b. [illegible] 591.d.594.c.654.d. 740.c. 766.c. 768.a. 919.c. 961.d

Εὐμένεια. ἡ. Benignitas 702.c

Εὐμενίζεσθαι. Propitium ſibi reddere. Placare. [illegible] Deos ſacrificiis placabat 79.c

Εὐμενῶς. Benignè. cum beneuolentia. Poet. 469.b

Εὐναῖος. α. ον. Quod ad cubile pertinet. Quod in cubili fit. vt [illegible] cubilis veſtigium 977.a. 979.c.980.a

Εὐξύμβολος. ὁ. In pactis faciendis facilis 749.c.)(δυσξύμβολος

Εὔοδος [illegible])([illegible] 340.c.341.b

Εὐοδώτατη ὁδός. Iter commodiſſimum. Iter, qua commodiſſimè tranſiri poteſt 320.d

Εὐοφθαλμότατος. ὁ. oculis optimis præditus 891.a

Εὐπάθεια. ἡ Voluptas 671.a.674.a

Εὐπαραπειστότατος. ὁ. Qui faciliimè falſa perſuaſione decipitur 674.c

Εὐπέτεια. ἡ. Facilitas 831.d

Εὐπετής. ὁ. & ἡ. Facilis 853.d.e [illegible]

Εὐπετῶς. Poet. Facilè 80.c.85.d. 287.d. 301.b. 325.a. 337.c. 581.a.617.d. 661.b. 734.d.941.c

Εὐπειθής, vel, vt alij ſcribere malũt, εὐπιθής, [illegible], facilè parere. qui facilè morem gerit. obediens. vnde ſuperlat: [illegible] 6.c.43.c

Εὐποδία. ἡ. Pedum bonitas 913.a

Εὐποιητέος. ία. ον. Beneficiis afficiendus 752.d

Εὔπορος [illegible] 345.c.613.b.661.b

Εὐπραξία. Actio bona 780.c. Quid ibid.

Εὐπροσοδώτατον χωρίον. Locus acceſſu facillimus 251.c.414.a. 607.a

Εὕρημα. ατος. τό. Quæſtus. Lucrum 404.a

[illegible] 811.b.c

Εὔτολμος. ὁ. Audens. Audax 161.a

Εὐτυχία quid 780.c

Εὐφροσύνη. ης. Delectatio. Voluptas 255.d

Εὔχειρος. vel potiùs, εὐχείρωτος. ὁ. Qui facilè capi poteſt 55.b [illegible] 196.b.561.b.596.c. 841.b

Εὔχροος. [illegible] Formoſus.)([illegible] 915.b

Εὐωχεῖν. Conuiuio excipere. [illegible] 147.d

Εὐωχία. Apud Atticos quid ſignificet, & vnde vox deducta 789.d.e. Quib. hoc tribuẽdũ. ibid.

Εὐωχεῖσθαι κρέα. carnib. veſci 9.c. [illegible] 150.a

Ἐφ᾽ ᾧ. Ea conditione, vt 321.d. 327.b. [illegible] 590.d. [illegible] 460.c. [illegible] 462.c.478.c. 484.b.502.b.500.c. 554.b.593.d.665.a

Ἐφάμιλλος. ὁ. Æqualis 765.c

Ἐφαπτίς. ίδος. ἡ. Paludamentũ 870.c

Ἐφήδεσθαι. Lætari 664.a

Ἐφηδόμενος [illegible] Alicui cum voluptate inſultare 254.a

Ἐφιδρῶς [illegible] 401.b.bis

Ἐφίππιος. ὁ. Qui equis vehi ſolet. Equeſtris 91.c

Ἔφοδος. ἡ. Aditus 471.a

334.e 357.c
Ἐξοπλισία. ἡ. Exercitus armatio. Exercitus luſtratio 261.e
Ἐξοργίζειν. Iritare 764.c
Ἐξόφθαλμος. ὁ. καὶ ἡ. Prominentibus oculis præditus.)(κοιλόφθαλμος. Oculos intra concauitaté abditos habens 934.a
Εον. Nomina verbalia gerundij vim habentia, conſtructionem ſuorũ verborum ſeruant. Ταύτην ἡμῖν χάριν ἰστέον. pro δεῖ ταύτην ἡμᾶς ἔχειν χάριν. Hanc[mulierem] oportet nobis gratiá habere 783.C. bis eadem cõſtructio ibidem 795.b.c. multa extant exempla pag. 839.c.d.915.c.d.e. ſic apud Dinarchum pag. ex H. Steph. typis. 101.44. πρακτέον τὰς δίκας.
Ἐπαοιδός. ὁ Incantatus. ab ἐπάδω 750.b
Ἐπακτρὶς, ίδος. ἡ. Actuaria nauis 429.b
Ἐπαλοήτης. ου. ὁ. Triturator 863.b
Ἐπαμᾶσθαι. Adgerere 865.b. προσεπαμᾶσθαι. idem 862.c
Ἐπαφρόδιτος. ὁ ἡ. Venuſtus. Iucundus. Gratus. Suauis 895.e.bis. 896.c.905.c
Ἔπειτα poſt πρῶτον ſæpius, pro deinde, & præterea 11.d.159.c. 1138.c
Ἔπειτα, non præcedente πρῶτον 11.b.12.d. 16.d. 78.d.107.c.143.b. 160.a. 161.e. 168.c. 173.b.185.b.c. 188.e. 193.c. 195.e. 199.d. 216.d. ter. 282.a. 287.b. 317.a. 355.d
Ἔπειτα ſine præcedente πρῶτον, interrogationi ſeruiens, ac repetitum 28.b c.66.a.173.b
Ἐπεξόδια. Sacra, quæ pro diſceſſu fiunt. θύω ἐπεξόδια 384.b
Ἐπεργασία. ας. ἡ. Agrorum cultus 74.d
Ἐπήκοον. ἐπεὶ ἐγένοντο εἰς ἐπήκοον. Poſtquam in eo loco conſtiterunt, vnde loquentium vox ab aliis exaudiri poterat 289.b. 305.d εἰς ἐπήκοον προσελθόντες. 327.b. ἐν ἐπηκόῳ ὄντες 413.c
Ἐπὶ τοῖς μάντεσιν εἶναι. Ab hariolis pendere 25.d
Ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖσθαι. Pedetentim recedere. 178.a. ἐπὶ πόδα ἀναχωρῶν 349.b.477.b
Ἐπιβάτης. ου. ὁ. Epibata. Claſſiarius miles 431.c.e.433.e.445.c.541.c.d.546.b.587.a.615.e
Ἐπιβοήθεια. ας. ἡ. Subſidium 140.d
Ἐπιβουλεύω ἐπιβουλεύομαι. Aliquem per inſidias aggredi 448.b
Ἐπιβουλευτής. ὁ. Inſidiator 33.b.761.a
Ἐπιδιδόναι. Largiri 48.a
Ἐπίδειγμα. τό. Specimen 805.c Res, quæ oſtenditur 892.d 893.c
Ἐπίδειγμα ἐπιδεῖξαι. Documentum dare. 210.d. ἐπίδειγμα. ſpecimen. oſtentatio 671.d
Ἐπίδειξις ἀνδρῶν, ὅπλων, ἵππων, ἁρμάτων. Virorum, armorum, equorum, curruum luſtratio. Exercitus luſtratio. 231.B. Oſtenſio 783.c
Ἐπιδιδάσκειν. præterea docere. docendo adiicere 22.c.848.b.) (ἐπιμαθεῖν. ibid.
Ἐπιεικῶς. Satis 575.c
Ἐπιθετικός. Aggrediendi peritus. vel ad aggrediendum aptus 790.d
Ἐπιπειρᾶσθαι. ἀντεπιπειρᾶσθαι. Viciſſim experi 751.e
Ἐπιθύμημα. τος. τό. Cupiditas 904.a. 909.d
Ἐπικαίριοι. Illi quorum præſentiā res poſtulat. Illi qui opportunè rem aliquam faciunt. Qui parati sũt ad aliquid opportunè peragendum. Illi, quos aliquibus opportunè adeſſe oportet. 78.b.c.81.a.117.d.147.d.187.a.188.c.189.d.197.d. ἐπιμελείας ἐπικαίριος. Curatu dignus 212.c
Ἐπικουρεῖν τινι. Auxilium alicui ferre 369.c. πάντες ἐπικουροῦντες. ibid. αὐτῷ ἐπικούρουν. 369.c. ἀντεπικουρεῖν. viciſſim opem ferre 530.c.535.d. 589.c.611.d.612.a.668.a
Ἐπικούρημα. τος. τό. Auxilium. Remedium aduerſus aliquid 330.c
Ἐπίκουρος μετὰ χειμῶνος. ἐπίκουρον ψύχους, ἐπίκουρον σκότους πῦρ. Ignis qui nobis opem aduerſus frigus, & caliginem, adfert 801.a
Ἐπικράτεια. ας. ἡ. Ditio. Dominatus 138.a. εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκατεστραμμένα. In Syrorum poteſtatem per vim redacta 145.a. ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου 380.e. ἀπάξομεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. Ex horum poteſtate nos ſubducemus 418.b. ἔξω τῆς τούτου ἐπικρατείας γένηται. Ex huius poteſtate euaſerit 912.b
Ἐπίκροτον χωρίον. Locus pauitus 960.d
Ἐπικυδέστερος. ὁ. Glorioſior. Maiore gloria præditus 551.b
Ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. Manum prenſare 695.a
Ἐπιλεὶς, ίδος. Iure belli parta res. ἔχειν πολλὰς ἐπιλείδας 491.a
Ἐπιλησμονέστερος. ὁ. Obliuioſior 702.b.817.c
Ἐπιμαχώτατον χωρίον. Locus qui facillimè poteſt expugnari 352.b.616.c
Ἐπιμέλημα. τος. τό. Cura. Res quam quis curat 827.e.838.a.bis. 839.d
Ἐπιμιμνήσκεσθαι. cũ accuſatiuo mentioné facere. ὡς σε ἐπεμνήσθην, 28.
Ἐπιμιμνήσκεσθαι τινός. Rei alicuius recordari 40.e
Ἐπινομία. ας. ἡ. Paſtio 74.d
Ἐπίπεδον χωρίον. ὁμαλόν. Locus planus 597.a.610.a
Ἐπιπεδέστερον χωρίον. Locus ſatis planus 635.b
Ἔπιπλα. ων. τά. Supellex 755.c.825.b.844.d.845.a.924.d
Ἐπίπλους. ὁ. Infeſtus claſſis aduentus 518.b
Ἐπιπολάζειν. Redundare 679.a
Ἐπίπροσθεν. ante. in anteriore parte 20.b. ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι. Galli, Faire marcher au deuant. vel, Faire marcher deuant ſoy. Ibid.
Ἐπίῤῥητος. ὁ καὶ ἡ. Infamis 827.c
Ἐπίῤῥυτον πεδίον. Irrigua planities. 248.a
Ἐπιῤῥῶσαι. Confirmare 642.c.d. ἐπιῤῥώσθη 655.c
Ἐπίσης. æquè. ταῦτα ἐπίσης ἐμοὶ ἐπιστάμενος. Hæc æquè ac me ipſum ſciens 81.e
Ἐπισταμένως. Diligenter 88.a
Ἐπισπόμενος. Poeticum. Sequens. Qui ſequitur 110.d. ἐπίσποιτο 316.d
Ἐπισταμένως. peritè 2.b. poeticum.
Ἐπίστασις. ἡ. Inhibitio, qua quis gradum ſiſtit 284.d
Ἐπιστάτης. ου. ὁ. Subſtes, ſubſtitis 85.d.202.c
Ἐπιστατητέον. Præeſſe oportet 839.c
Ἐπιστασθῆναι. Infinitus aor.1.paſſ ab ἐπίσταμαι. ſi codex ſanus. cõſule noſtras notas 823.e
Ἐπιστήμων. ſciens. peritus. τῶν στρατιωτικῶν ἐπιστήμονες. rerum militarium periti. 44.c. ἐπιστήμονας τὰ προσήκοντα, τῶν προσηκόντων 77.d
Ἐπιστημόνως. peritè 24.c
Ἐπιστολεὺς, έως. ὁ. Prætoris, Præfecti, Ducis, Imperatoris Legatus 430.d. 454.b. 537.c. 545.a.c
Ἐπιστολιαφόρος. ὁ. Idé ac ἐπιστολεύς 587.a
Ἐπιστρατεία. ἡ. Expeditio aduerſus aliquem ſuſcepta 281.d
Ἐπίστροφος. ὁ καὶ ἡ. Poet. Sollers. Accuratus. Acer. 591.b
Ἐπιστροφή. ῆς. ἡ. Cura. Solicitudo. Animaduerſio 553.c
Ἐπιτείνεσθαι εἰς ἀνδραγαθίαν. Contentis viribus bonorum virorum officio fungi 199.c
Ἐπιτακτήρ. ῆρος. ὁ. Poeticum. Qui aliquid aliis imperat 51.d
Ἐπιτετηδευμένος. Inſtitutus 36.a
Ἐπιτηδές. poeticum. dedita opera de induſtria 25.c
Ἐπίτιμος)(ἄτιμος 459.a
Ἐπίτροπος. ὁ. Villicus 852.b.c.bis. 853.a. 854.d. bis.e.bis. 855.d. 856.a.b.857.b.e

Ἐπιφατνίδιος, α, ον. Præſepialis. Poet. 938.d
Ἐπίκληρος. ἡ. Fœmina geſtis veterum 987.a
Ἐπιπάσσειν. Adſpergere 878.d
Ἐπίψογος. ὁ. Vituperatio. [illegible] ἐπίψογον αὐτοῖς [illegible] 690 b. Quanquam ambigi poteſt vtrum ab ἐπίψογος, an vero à τὸ ἐπίψογον, hoc deducatur.
Ἔποχος. ὁ. Qui equo, vel alio animali vehitur 205.c. 945.c. 952.c. 954.d.e. 956.e
Ἐρασιχρήματος. ὁ. Pecuniæ cupidus. Auarus 712.b
Ἐρατεινός. ὁ. Poët. Amabilis 898.c
Ἐρασμιώτατος. ὁ. maximè amabilis 781.a
Ἐργατίνης. ὁ. Poët. pro communi ἐργάτης. Opera. Operarius. Qui opus facit 842.d. 855.d
Ἐργοδότης. ὁ. Qui opus alicui faciendum locat 208.d
Ἐργολαβεῖν. Aliquod opus faciendum ſuſcipere 761.b
Ἐργῶδες. Laborioſum. Difficile 749.e
Ἐρείπειν, καὶ κατερείπειν. Poetica. Demoliri 186.e
Ἐρίζειν. Contendere. [illegible] 246.b. 337.e
Ἔρρει τὰ καλά. Μίνδαρος ἀπεσσύα. πεινῶντι τὤνδρες. ἀπορίομες τί χρὴ δρᾶν 430.e
Ἔρρωνται. Vigent. Florent. Robur habent. præter. perf. paſſ. à ῥωννύω. [illegible] 832.e
Ἐρύκειν. Poeticum. Arcere. Propulſare. [illegible] 297.a. [illegible] 369 e. [illegible] 759.a. [illegible] 759.a. [illegible] 831.d
Ἔρχομαι λέξων. Eo dicturus. pro, Sum iam dicturus. Hoc loquendi genus Gallis eſt familiare, Ie m'en vay maintenant dire. pro, Ie diray maintenant 659.a
Ἐς δύο. Bini. Gallicè, Deux à deux 484.d
Ἑστιάω. [illegible] 159.d. [illegible] 397.c. 415.e. [illegible] 585.c. [illegible] 993.a
Ἑστιᾶν τινάς. Aliquos conuiuio excipere 871.d. 875.a
Ἐσφαιρωμένα ἀκόντια. Iacula cuſpidem pilatem, id eſt rotundam, habentia 945.d
Ἔσχατα. εἰς τὰ ἔσχατα, [illegible] Summè ſapiens 675.b
Ἔσχατα τολμᾶν. Extrema facinora patrare 239 a
Ἔσχατα παθεῖν. Extremis affici ſupplicijs 287.e
Ἔσχατα. Maxime. ſummè. [illegible] 289.e
Ἐσχατώτατος. [illegible] 469.b
Ἐτήσιος, α, ον. Anniculus. vnius anni 980.d.e
Ἑτερόγναθος. ὁ. Epithetum equi, qui ab oris altera parte contumax eſt 934.a. 936.e. 941.a
Εὐαγγέλια θύειν. Sacrum ob rei feliciter geſtæ nuntium facere 447.d
Εὐάλωτος. ὁ. Qui facilè capi poteſt 762.e
Εὐγνωμονέστερος. Animo benigniore 768.c
Εὐγνώμων. ὁ. Æquus rerum æſtimator 758.d
Εὐδοκιμεῖν. Bene audire. In bona exiſtimatione eſſe. celebrem & clarum eſſe 774.d. bis. 848.d. 890.d. 933.d. 951.e. 971.e. bis
Εὐδόκιμος. ὁ & ἡ. Celebris clarus 791.d. [illegible] 829.e. [illegible] Quod magis probatur 943.e. 951.e
Εὔεδρος ἵππος. Equus ad inſidendum commodior 934.c
Εὐεξία. Bona corporis conſtitutio.) (καχεξία 786.c.d. ſæpius 787.b.c
Εὐεπιβούλευτος. ὁ. Qui inſidiis facilè eſt obnoxius 220.d
Εὐήλατος τόπος. Locus, per quem equus, vel aliquid agi facilè poteſt 576.b
Εὔελπις. ιδος. ὁ, ἡ. Bonæ ſpei plenus 674.b
Εὐθετισμός. ὁ. Apta collocatio 226.c. bis. d
Εὐθυωρίᾳ. Recto tramite 277 b
Εὐκρινεῖν. accuratum delectum habere 513.e
Εὐμάρεια. ἡ. Poet. Facilitas 832.a
Εὐμενής. ὁ. Poet. Beneuolus. amicus. benignus 468 a. 504.c. [illegible] 551.c. 553.d. 558.c. 570.c. [illegible] 578.b. [illegible] 591.d. 594.c. 654.d. 740.c. 766.e. 768.a. 919.c. 961.d
Εὐμένεια. ἡ. Benignitas 702.c
Εὐμενίζεσθαι. Propitium ſibi reddere. Placare. [illegible] Deos ſacrificiis placabat 79.c
Εὐμενῶς. Benignè. cum beneuolentia. Poet. 469.b
Εὐναῖος, α, ον. Quod ad cubile pertinet. Quod in cubili fit. vt εὐναῖον ἴχνος. Cubilis veſtigium 977 a. 979.e. 980.a
Εὐξύμβολος. ὁ. In pactis faciendis facilis 749.c.) (δυσξύμβολος.
Εὔοδος [illegible] 340.e. 341.b
Εὐοδώτατος ὁδός. Iter commodiſſimum. Iter, qua commodiſſimè tranſiri poteſt 310.d
Εὐόφθαλμος. ὁ. oculis optimis præditus 891 a
Εὐπάθεια. ἡ. Voluptas 671.a. 674.a
Εὐπαράγωγος. ὁ. Qui facillimè falſa perſuaſione decipitur 674.c
Εὐπέτεια. ἡ. Facilitas 831.d
Εὐπετής. ὁ & ἡ. Facilis 853.d.e [illegible]
Εὐπετῶς. Poet. Facilè 80.c. 85.d. 287.d. 301.b. 325.a. 337.c. 581.a. 617.d. 661.b. 734.d. 941.c
Εὐπειθής, vel, vt alij ſcribere malũ, εὐπιθής, [illegible] facilè parere. qui facilè morem gerit. obediens. vnde ſuperlat: [illegible] 6.c. 43.c
Εὐποδία. ἡ. Pedum bonitas 913.a
Εὐποιητικός. [illegible] Beneficiis afficiendus 752.d
Εὔπορος [illegible] 345.c. 613.b. 61.b
Εὐπραξία. Actio bona 780.c. Quid ibid.
Εὐπροσοδώτατον χωρίον. Locus acceſſu facillimus 351.c. 354.a. 607.a
Εὕρημα. ατος. τό. Quæſtus. Lucrum 404.a
[illegible] 811 b.c
Εὔτολμος. ὁ. Audens. Audax 261.a
Εὐτυχία quid 780.c
Εὐφροσύνη. ης. Delectatio. Voluptas 235 d
Εὔχειρος. vel potiùs, εὐχείρωτος. ὁ. Qui facilè capi poteſt 55 b [illegible] 196.b. 561.b. 596.c. 841.b
Εὐχαρής. [illegible] Formoſus.) ([illegible] 915.b
Εὐωχεῖν. Conuiuio excipere. [illegible] 147.d
Εὐωχία. Apud Atticos quid ſignificet, & vnde vox deducta 789.d.e. Quib. hoc tribuẽdũ. ibid.
Εὐωχεῖσθαι κρέα. carnib. veſci 9.c. [illegible] 10.a
Ἐφ' ᾧ. Ea conditione, vt 311.d. 327.b. [illegible] 390.d. [illegible] 460.c. [illegible] 462.c. 478.c. 484.b. 502 b. 500.c. 554.b. 593.d. 665.a
Ἐφάμιλλος. ὁ. Æqualis 765.c
Ἐφεστρίς. ίδος. ἡ. Paludamentũ 876.c
Ἐφήδεσθαι. Lætari 664.a
Ἐφυβρίζειν [illegible] Alicui cum voluptate inſultare 154.a
Ἐφόδια. [illegible] 401.b. bis
Ἔφιππος. ὁ. Qui equis vehi ſolet. Equeſtris 91.c
Ἔφοδος. ἡ. Aditus 471.a

Ἔφοδος. ἡ. Hoſtilis aduentus 277. d.178.a.312.d.320.b.629.c.917. d
Ἐφοδευταὶ. οἱ. Circitores, qui & περίπολοι vocantur 232.c
Ἐφοδεύειν. Circumire. Obire 231. B.Excubias obire 564.e
Ἐφοδεύεσθαι. Vigilias obire. Quod Gallicè dicitur, Faire la ronde. Circumire 475.c
Ἐφοδιάζεσθαι. Viaticũ parare 444.c
Ἐφορεύειν. Ephorum eſſe. Ephori magiſtratum gerere 435.b. 442.c.454.c.461.a
Ἐφορεία. ἡ. Ephororum poteſtas 683.b
Ἐφορεῖον. τό. Ephororũ curia 657.c
Ἐφυγραινόμενος. ὁ. Imbre madidus. ab ἐφυγραίνω 989.d
Ἐχάρη. aor. poſter. paſſ. tertia ſing. à χαίρω 972.d
Ἔχειν ἐν στόματι, λόγῳ, ἐν ᾠδαῖς ἔχειν τοὺς εὐεργέτας. In ore, in ſermone, in cantilenis homines de nobis benemeritos habere. verbis celebrare 20.b
Ἐχθρότερον. Magis hoſtiliter 881.c
Ἐχθοδοπεῖν. Poet. Odio proſequi 673.e
Ἐῴκεσαν. Poet. 342. b. Similes erãt 900.c.d

Z

Ζῶστρα. ας. ἡ. Veſtis genus, de quo Euſtathium conſule 408.d
Ζημίωμα. τό. Mulcta. Pœna 481.d
Ζύγαστρον. ου. τό. Arca 184.b
Ζυμίτης ἄρτος. Fermentatus panis 405.a

H

Ἦ Certè 259.c
Ἦ; Num? an? interrogantis particula 30.a. 881.e. & alibi paſſim, cùm ante tũ poſt hunc locum
Ἦ. Interrogantis. an? Num? 47.b. 109.d.154.c.165.a. 218.a.c.222. d.223.e
Ἦ μὴν, particulæ modò affirmationi, modò negationi, interdum & pactis exprimẽdis ſeruientes 148.d.157.b.163.b. 169.c. 219. c.221.c.222.e.281.a. b.374.b. 389.e. 479.b.496.e. bis 497.a
Ἡγεῖσθαι. Ducere, exiſtimare 27.a.31. c 41.a.44.b.c.e. 48.e.49.b.52. c.65.a.66.b. 110.d. & alibi paſſim.
Ἡγεῖσθαι. Præire. Præeſſe. Ducere. Autorem eſſe. τῷ χορῷ τοῖς Πέρσαις ἡγεῖσθαι. Chorum Perſarum duxit 233.d
Ἡγεῖσθαι τῆς ὁδοῦ τινί. Itineris ducem alicui eſſe 75.b
Ἡγεῖσθαι τοῦ στρατοῦ. Exercitus ducem eſſe 314.b. ...
... 672.b
Ἡγεμονεύειν. Poet. Præeſſe. Ducem eſſe 621.b.630.d
Ἡγεμόσυνα. ων. τά. Sacrificiũ, quod alicui Deo perſoluitur pro felici itineris ductu 342.d
Ἡδέως. Alacriter 221.d
Ἡδύγνωμος. ὁ. Qui animo ſuaui præditus eſt 898.a
Ἡδυπάθεια. ἡ. Voluptas 198.b.bis. 882.c.831.a
Ἡδυπαθεῖν. Indulgere genio. Vitã agere voluptariam 21 c. χρήματα εἰς ἡδυπάθειαν. Pecunias in voluptates impendere 249.d ἐνηδυπαθεῖν 752.a.831.b.882.b. 886.d
Ἡδυσώματος. ὁ. Qui corpore ſuaui præditus eſt 898.a
Ἤϊα. Poet. Iui. Veni 135.a.bis.
Ἠλίβατος. ὁ καὶ ἡ. Inacceſſus. Poet. 253.b
Ἠλίθιος. ὁ. ſtolidus 132.a.b
Ἡλικιώτης. ου. ὁ. æqualis ætate 13.b. 14.b.15.e.16.c.20 d.911.a
Ἧλιξ. ικος. ὁ. idem ac ἡλικιώτης 14.a. 20.d.22.a
Ἠλοῶντο. 3. plur. a. 2. med. ... ab ... 270.c. Vide ...
... 144.e
Ἡμερεύειν. Diem tranſigere 566.d. διημερεύειν 566.d. 669.d συνημερεύειν 725.a. διημερεύειν 851.a. συνδιημερεύειν 887.b
Ἡμέριος. α. ον. Poet. pro communi ἡμερινός)(νυκτερινός. Diurnus 870.e
Ἡμεροσκόπος. ὁ. Diurnus ſpeculator 428.b
Ἡμεροφύλαξ. ὁ. 625. d. bis. Diurnus cuſtos.
Ἦμην. Eram. Fueram 149.e
Ἡμίσειαι χάριτες. Dimidia beneficia 915.a. αἱ ἡμίσειαι φυλαί. Dimidiæ tribus 927.c
Ἡνιοχεῖν. Habenas tenere. Habenis regere. Poet. 153.a.943.b
Ἡνίοχος. ου. ὁ. Auriga 152.d e.153.a. 159.d
Ἠρεμεῖν. Quieſcere 943.a 947.a.c. 1011.c
Ἠρεμαιότερος. ὁ. Quietior, ſedatior 196 [illegible]
Ἠρεμαιοτέρως. Quietiùs, tranquilliùs 68.a
Ἠρεμίζειν. Quieſcere 944.a 946. d
Ἤρεσκε. ab ἀρέσκω, ω. placeo 431. a
Ἦσαν. Erant 233.b. ... 714.a. 715.a
Ἡσυχαῖος. ὁ. Quietus 947.a
Ἡσυχαίτερος. α. ον. Quietior. ſedatior 14.a.bis.158 e
Ἡσθημένοις, atticè pro communi ᾐσθημένοις 675.b
Ἧσται. Κάθηται, ἀτικῶς 328.a. ibid. κάθηται dicitur communiter.

Θ

Θᾶκος. ου. ὁ. Poeticum. ſedes. τοῖς πρεσβυτέροις, ὁδῶν καὶ θάκων ὑπεξίστανται 255.b ... θάκων. De honeſtiore loco mihi [diuites] adſurgunt 885.c. 912.c.913.c.d
Θαλασσουργός. ὁ. Qui in mari occupatur 859.c
Θαλαττοκρατεῖν. Maris imperio potiri 443.a.537.c
Θαλαττοκράτωρ. ὁ. Qui maris imperio potitur 442.e. θαλαττοκράτορες 695.d 697.b
Θαμίζειν. Poeticum. frequentare. θαμίζεις ἐφ' ἡμᾶς 184.c.571.c
Θανατοῦν. Morti addicere 290.a
Θαρραλέος. ὁ. Fidens. Poeticum 302. a. θαρραλεώτερον 334.b. θαρραλεώτερον 608.e
Θαρραλέως. Poetic. Fidenter 268.c. 291.c.406.a. θαρραλέως 416.c. 911.d
Θαρρύνειν, αὐτὸ τὸ θαρσύνειν. Animos addere. Animos confirmare. ἵνα ... θαρρῶσιν 147.d
Θαρρούντως. Confidenter 876.d
Θαυμάζειν cum genitiuo in malam partem acceptum, quum aliquid ab aliquo dictũ factumue conſtat, quod neque dictũ neque factum præſtaret 776. a
Θαυματουργεῖν. Miranda facere 893. c
... Videtur enim eſſe præpoſitionis defectus 978.c
Θεομαχεῖν. Deo bellum facere 859. a
Θεραπεύειν ἡδονήν. Indulgere voluptati 147.c
Θεραπεύειν δένδρα. Arbores colere 747.e
Θεραπεύειν τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Principum fores officioſe frequentare 202. a. φοιτᾶν ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχ. θύρας. ibid. 232.a
Θεράπευμα. τος. τό. Facinus ad curationem pertinens. Curatio. Curandi ratio 145.d
Θεράπων, οντος. ὁ. famulus, miniſter 9.d
Θεραπευτήρ. ῆρος. ὁ. Poeticum. famulus, miniſter 397.a
Θερίζειν. Æſtatem exigere 315.b
Θέμις. ιδος. ἡ. Poeticum. Lex 26.c
Θεύσομαι. futurũ verbi θέω, curro. ... 986.b
Θεωρία. ἡ. Ipſe Theororum cœtus 816.b
Θήγειν. Poeticum. Acuere. Exacuere. Incitare. ...

θήρᾳ 41.b. καὶ ψυχαὶ εἰς τὰ πελαγικὰ θήρᾳ 41.b.764.c
Θήρατρον.τό. Rete, quo feras venamur 784.b
Θήρειος,α.ον.ferinus,a,um 9.d
Θίασος.ὁ.Sodalitaus cœtus 740.a
Θνήσκω. ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀποθνήσκειν. 177.a.180.b.ὑπ' ἀμύνων ἀποθνήσκειν. 412.c.432.c.600.c.601.b.647.a
Θοινάζειν. Poet. Conuiuari. Epulari 670.d
Θοίνη.ης.ἡ. Poet.Conuiuium 665.c
Θρέμμα.τος.τό. Alendi ratio 671.d
Θρόος,θροῦς,ὁ, Poetic. Rumor. ὁ θροῦς διῆλθε πόλιν τῆς ἐμῆς συμφορᾶς. Rumor de calamitate mea diditus eſt 854.a
Θρύπτεσθαι. Blandiri 894.d
Θρύπτεσθαι. Languidum eſſe. Langueſcĕre 895.a
Θύειν. θύειν. Hoſtias mactare 71.b.163.b.c.166.c.169.a. ἐπὶ θυσίᾳ ἦλθε τῶν ἀκρων, ὡς Γίγαντι θύοντας 233.c. ἱερὰ θυόμενα 273.c.275.d.294.d.315.d
Θυμός. Animus, Ira. θυμὸς ἐν ἵππῳ, ὅπερ ὀργὴ ἀνθρώπῳ. In equo id animus eſt, quod in homine iracundia 946.d
Θυραυλεῖν. Pro foribus degere. vel, Foris agere 839.a
Θύρετρα.ων.τά. αἱ θύραι Portæ 347.d
Θυροῦν. Foribus munire 725.d
Θυρωρός.οῦ.ὁ. Ianitor, qui ianuæ curam gerit 197.a.241.d
Θωπεύειν. Blandiri 949.c.986.a
Θώρακες, τῶν σωμάτων ἐρύματα. Loricæ ſunt corporum munimenta 100.b
Θωρακίζειν. Lorica armare 241.a. Loricam induere. ἐθωρακίζοντο 277.a. τεθωρακισμένοι 289.a.311.c.407.b
Θωρακοφόρος.ὁ. Loricatus 130.d.bis.132.d.167.c.bis.174.a

I

Ιδιώτης.ου.ὁ. Rudis. Imperitus. ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. pugnandi imperitos 24.b. ἰδιώτας καὶ καὶ ... 24.c. ἰδιώτην ... ibidem. ἰδιώτας ὄντας τῶν ἔργων 826.b. 936.a.968.c.998.a
Ιδιωτεία.ἡ. Vita priuata. Hominis priuati conditio 914.d
Ιδιωτεύειν. Vitam priuatam degere Nullos Magiſtratus, nullos honores gerere 234.c.915.b
Ιερεῖα.τά. Victimæ. Hoſtiæ. ἱερεῖα καταθύειν. Hoſtiæ mactatæ 496.c.505.a
Ιερός,ά,όν. θυμιᾶν.ἅρμα Διὸς ἱερόν. Currus Ioui ſacer 215.a. ἱερὸν ὅπλον. 333.b. ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος 351.a
Ιεροπρεπέστατος.ὁ. Auguſtiſſimus. 899.c
Ιέναι. πορεύεσθαι, εἰσιέναι. διὰ τὸ λαμπάδων ... ἴσως 90.b. εἰς καὶ ἀνθρώπους ἰέναι 310.b.c.321.c. 365.d.bis.945.b.997.c
Ιέναι.ἰῶ. Poeticum. Eo. καὶ διὰ πυρὸς ἰέναι. Vel per ignem incedere, irem, tranſirem 883.b. Prouerbium de illis dictum, qui nullum periculum formidant.
Ιλάσκεσθαι. Placare. ... ἱλάσκοιτο ... 579.d
Ιππεύς.ὁ. Equitatus. πολλὴν ἵππον ἔχων numeroſum equitatum habēs 133.c.486.a
Ιππεία.ας.ἡ. Equeſtres copiæ 318.c.bis Equitatus 654.d
Ιππεῖς.) quinā apud Lacedæmonios vocarentur, & cur 679.d
Ιππαρμοστής.οῦ.ὁ. Vocabulū Laconicum. ὁ τῆς ἵππου ἁρμοστής. Equitatus, Equitum præfectus 522.c.528.c
Ιπποκρατία. Equeſtris victoria 20.a
Ιππομαχεῖν. Equitatui pugnando reſiſtere 171.c.517.c 658.b
Ιπποδασεῖα κεφαλή. Caput equinū elegantius 914.b
Ιππών.ῶνος.ὁ. Equorum ſtabulum 223.d.937.d.e
Ιππωνεία.ἡ. Equorum emptio 932.c.936.a.955.d
Ιππωνεῖν. Equos emere 951.d.955.e
Ισηγορία.ας.ἡ. æqualis dicendi poteſtas 10.e
Ισηγορία. Par loquēdi libertas 693.c.d
Ισόμοιρος.ὁ. Æquas habens partes. ex æquo particeps. καὶ ἰσομοίρους ... 44.d.48.d.113.c
Ισομοιρία 49.b.c.705.b. Partium æqualitas
Ισομοιρεῖν. Æquales habere partes 48.c.52.a
Ισόπεδος.ὁ.& ἡ.Planus 981.b
Ισόπεδον. Campus apertus. Planities 63.a.89.b.159.c.543.b.639.c.643.c
Ισοπληθής.ὁ. Numero par 659.d
Ισόρροπος.ὁ & ἡ. Eodem robore pollens 877.c
Ισοτέλεια.ἡ. Æqualis penſio 925.b
Ισοφόρος. Æqualis in ferendo. Par. Æqualis 877.e
Ισοχειλής.ὁ & ἡ. Labra æquans vaſis alicuius 332.b
Ισχεσθαι. Poet. Retineri. Impediri. Hærentē eſſe, vel hærere 378.a
Ισχυρίζω. ἰσχυρίζω, communiter, & atticè ἰσχυριῶ, corroboro, confirmo. ἰσχυριζόμενος ὑμᾶς 50.b
Ισχυρίζεσθαι. Affirmare 65.d
Ιῶ Futuri attici terminatio in quartæ coniugationis verbis ab ίζω deductis, quæ duarum ſyllabarum numerum ſuperant, vt νομίζω, communiter, futurum νομίσω. atticè νομιῶ, εῖς, εῖ. Vide ſuprà vocabulum ἀφανιεῖν.

K

Καθαίρειν ... ἡ ἰσόρροπος καὶ ἀναλώματα 722.c.quod pag. 803.b. dicitur, καὶ ... θεὰς ...
Καθάλλεσθαι. Deſilire 944.b.945.a
Καθαρός cum genitiuo. ... γῆ Terra pura à materia. Sic & Latinè dici poteſt, Terra materiæ pura, vt apud Horatium, Integer vitæ, ſceleriſque purus 860.a.869.a
Καθαρεύειν. Purum eſſe 909.a
Κανθήλια.ων.τά. ... Aſini clitellarij 190.c
Καθημέραν. Quotidie 845.b
Καθίζειν κλαίοντας τοὺς φίλους. Amicos ad fletum inducere 47.d.e 48.a
Καίω. Atticum, pro communi καίω 314.a. bis.b. bis. 420.d. 491.d. 507.c. 515.a. 532.c. καίειν 559.d. 573.e. 587.c. 601.c.608.a. ... 720.a. πῦρ καίειν 860.c
Καίνω, κτείνω. κατακαίνω 14.c. κατακαίνουσιν 20.a. κατακαίνειν 64.c. κατακαίνειν 64.d. κατακαίνοντες 65.a. κατακαίνουσι 95.b. κατακαίνουσιν 96.b. κατακαίνειν 96.c. 99.d. 125.d. κατέκαινον 137.a. κατακαίνω 146.a. κατακαίνουσι 174.c. κατακαίνουσι 178.c. κατέκαινε 180.a.191.c.258.c.294.a.301.c.305.c. 366.a.b. οἱ κατακαινόμενοι 366.c.d.
Καινοποιητής.οῦ.ὁ. Qui res nouas facit. Qui res nouas cōficit 241.b
Καινουργεῖν. Nouum opus facere 927.a.bis.b.bis.c
Καινοτομεῖν. Aliquid noui moliri 585.c
Καίριος. Letalis. καιρία πληγή, letale vulnus 134.b
Καιρός. Opportunitas. εἰς καιρὸν ἥκεις, Opportunè venis 63.c
Καιριωτέρως. Opportuniùs 110.b
Κακοβιώτατος.ὁ. Qui miſerrimè viuit 197.b
Κακοδοξεῖν. ... κακοδοξεῖ τῶν ἄλλων, ... 729.a
Κακουργεῖν. κακουργεῖσθαι 167.c. Ignauiter ſe gerere
Καλαμηφόροι. Quinam eſſent, & cur ita vocati 453.a.b.c
Καλλιερεῖν, & καλλιερεῖσθαι, rem ſacram ritè facere 23.b. καλλιερήσαι 79.

D. [illegible] 170.d. [illegible] 355.a. 397.c. 425.c. [illegible] 483.c. [illegible] 483.c. [illegible] 491.c. [illegible] 510.a. [illegible] 605.c. [illegible] 688.a

[illegible] 71.b.bis. 163.c. [illegible] 483.c. 515.c

καμπτὸς, ὄντος. Flexus.us 173.a

[illegible]. Quid ſit docet Euſtat. 670.d

κάνδυς. [illegible]. Perſicum indumentum 8.c.214.d

καραδοκεῖν. Expectare 768.d

[illegible]. Dominus. Præfectus. Gubernator 438.a

Καρβάτιναι. Calcei ruſtici cum vnica ſolea. Heſychius 330.d

καρπαία ὄρχησις. Sementaria ſaltatio 371.a

[illegible]. Sagum. Hinc Latinum vocabulum ita formatur, Caſum, (c enim valet κ) [illegible], Sacum, [illegible], Sagum. Sed hæc mutatio paulo [illegible] eſt, quàm in Italicis Gallicíſque vocabulis hinc formatis. Dicunt enim Itali, Caſache, Caſachini. Galli verò, Caſaques, Caſaquins. Vide Leũ lauij notas 1045. in Xen. pag. 214. [illegible] & 214.b. [illegible] & ibidem, [illegible] 975.d

[illegible]

[illegible]. Subterraneus 332.a

[illegible]. Deriſio 855.a bis.

καταγνύναι. Frangere 834.a

[illegible]. Pudore obrui 53.d. ſic [illegible]. Obrui mœrore 154.a

[illegible] 333.c

[illegible]. Aliquem ſua potentia opprimere 891.d

[illegible]. Animo deiecto eſſe 492.a

[illegible]. In præcipitium agere 218.c.457.c.d.569.b

καταλεύειν. Lapidibus obruere 258.b. [illegible] 363.a. [illegible] b [illegible] 366.c. 414.a.434.c. [illegible] 520.c

[illegible]. Obterere. [illegible] 177.d

[illegible]. Ex delectûs tabellis militare 765.e. Quid autem hoc ſit, conſule noſtras in hunc locum notas.

[illegible]. Si huic imperium abrogare tentaritis 229.a. vt 229.b. [illegible]

Καταλεύειν. Lapidibus obruere 249.c

[illegible]. è veſtigiis. [illegible] 36.a

[illegible]. Parare. [illegible] 198.c.199.b.201.b. bis. [illegible] 540.e

[illegible]. Imprecari diras imprecationes alicui. Aliquem exſecrari 413.e

κατάρχειν. 14.b.111.c.232.b. 745.b. [illegible]. orationis exordium inſtituebat 894.a

κατανεύειν. Innuere. Nutu ſignificare. [illegible] 134.a

[illegible]. Obſignare 485.c [illegible]. Epiſtolam obſignare 210.e.211.a [illegible] 221.a

[illegible]. Silentium indicere 474.c. [illegible], idem 567.c

κατάσκοπος. ὁ. Explorator 961.d.e. 963.a

κατασκοπή. ἡ. Speculatio. Exploratio 409.c.438.d

[illegible]. Ab aduerſa factione premi, oppugnari 443.b

[illegible]. Perfringere. [illegible] 394.e

[illegible]. Contendere. Aliquid magna contẽtione dicere, vel facere 188.e

[illegible]. Suã irã in inimicos effũdere 992.e

καταφιλεῖν. Deoſculari. plus eſt quàm [illegible], vt patet 753.c

[illegible]. Falſum teſtimonium contra aliquem dicere 705.d

[illegible] dicuntur iudices qui ſuis ſuffragiis in iudicio ſententiam aduerſus aliquem pronuntiatam confirmant, cũque condemnant 705.c

[illegible]. ὁ. Morigerus. Obſequẽs. Obtemperans 766.d

[illegible]. Sedare. [illegible] 395.c. [illegible] 395.d

[illegible]. Qui cremari poteſt 378.d.379.b

κεῖνται. Sita ſint. Collocata ſint 841.b

κεῖνος, κείνη, κεῖνο. Poeticum pro ἐκεῖνος. 458.b. 460.a.468.e. 508.c

[illegible] 601.e

[illegible] 147.b

[illegible]. Freni reticulum 940.e

κέλευσμα. τό. Iuſſum. Incitatio 985.c

[illegible]. Iuſſus, a, um. [illegible] 106.d

κέλης [illegible]. Actuaria celox. 447.c

κεντρίζειν. Stimulare. Inſtigare 235.

[illegible]. Prouerbium. quod in ſordidiſſimos dicitur, qui ex qualibet re quæſtum facere non dubitant 759.b

κερδαλέος. α. ον. poeticum. Quæſtuoſus. a. um. [illegible] 95.c.98.a.175.c. [illegible] 203.e. [illegible] 268.b.555.d.673.b.767.b. 824.e. 816.b.853.e. 922.a.951.b

κερδέων. Genitiuus plu. pro κερδῶν. Lucri. Quæſtus 474.c.478.e

κεφαλή. [illegible]. Foſſæ caput, id eſt, eminentiſſima foſſæ pars 86.d. bis.e. [illegible]. De ſuperiore loco 626.b.627.b. [illegible] idem. 661.c

[illegible]. Gratiſſimus 959.b

[illegible]. Gratiſſimè 954.a

κήδεσθαι. poeticum. Curam gerere. Solicitum eſſe. [illegible] 411.d. bis. [illegible] 641.d.678.a.831.d

κημός. ὁ. Camus Fræni genus, quaſi lupatum reticulatum 938.e

[illegible]. In ſui capitis periculo verſari 693. [illegible] 741.e

[illegible] pro [illegible]. Paſſiuè ſumptũ. [illegible] 799.a. [illegible] pro [illegible] 986.c. Vel ſubaudiẽdus accuſatiuus perſonæ 986.b.988.d

κλαίειν. [illegible]. Efficere vt aliquis fleat, ploret, eiulet 735.d. [illegible] 880.c

κλασθῆναι. Infinitiuus aor.2 paſſ. à κλάω. furor 937.d.963.a

κλαυσιγέλως. ὁ. Riſus cum fletu lacrymiſque mixtus 626.d

κλεῖθρον. τό. Clauſtrum 395.a

κλέπτειν τι. Aliquid furtim agere 667.e

κλέπτειν τὸ χωρίον. Aliquem locum furtim occupare 334.d.e. [illegible] 335.a. [illegible] 358.c

κλῄζω. poeticum. celebro 3.b

κλινοπετής. ὁ. poet. Qui in lecto decumbit 576.e

κλωπεύειν. poet. Furtim aggredi. [illegible] 370.a

κνώδαλος. Quid 947.d.ter.

κλωπεύειν. poet. idem ac [illegible]. Furari 677.d

κνεφαῖος. ὁ. Qui aliquid facit primo crepuſculo vel ſerotino, vel matutino 688.c

κνέφας. τό. Poeticum. Serotinum, vel matutinum crepuſculum. [illegible] 93.d.e. [illegible] 330.a. [illegible] 616.c

κόθορνος. Cothurnus. Quid & de

quibus hoc dicat 465.d.468.d
κολάκευμα. ατος. τό. Facinus adulatorium, vel adulationis plenum. Adulatio 856.a
κοιλόφθαλμος. ὁ. Qui oculos intra concauitatem abditos habet.) (ἐξόφθαλμος. Qui prominentes oculos habet 934.a
κοινὸν. οῦ. τό. Commune. Communitas. Gallicè, La commune, La Communauté 5.c.6.d. 22.e. bis. d.49.a. 143.d. 365.a. 439.b. 531.a. 640.b. 641.b. d.834.c
κοινοῦν. Communicare. κοινοῦσθαι τῷ φανῷ 361.a
κοινολογεῖσθαι idem ac τὸ κοινοῦν 376.d
κοινότης. ἡ. Familiaritas, quam cum aliis communiter habemus. Communicatio 431.d
κοινὼν, ῶνος. ὁ. Poeticum. ὁ κοινωνός, Socius. Particeps 203.c. οἱ κοινῶνες 204.c.d.205.d.206.b
κοινοβουλεῖν. Consilia communicare 688.b
κοίτη. ης. cubile. τὴν σκηνὴν λύσαντες εἰς κοίτην ᾔεσαν. Soluto contubernio cubitum ierunt 51.b
κολαστήριον. ου. Coercendi ratio 715.a
κολωνός. οῦ. Collis. Tumulus 330.c
κονισαλος. οῦ. ὁ. Poet. Puluis excitatus 263.e
κοπίς, ίδος. ἡ. Sica. vt autē sica à ſecando, ſic etiam κοπὶς à κόπτω, ſeco. ſcindo, dicta. 5.d. κοπίδες (vt quibuſdam placet) erant minores gladij, leuiter curuati, falcibus ſimiles. lib.4. pag. 111.c. ψιλὰς μαχαίρας vocat Xenophon. id eſt, exiles gladios. 7.a. 40.b. 45.e. 95.a 119.c. 158.c. & aliis plurimis in locis
κάνδυς. ὁ. Videtur eſſe vox Perſica, quæ ... pag.215.b. χιτὼν appellatur. ... τὰς χειρῖδας· ... τὰς χεῖρας ἔχων ... 454.b.c
κορυφαία. ἡ. Equini verticis habenæ 936.b.938.d.940.c
Κῷος. ... medicæ facultatis peritus. alia exempla extant eodem in loco, pag.764.e. & 767.a. [& 762.a.] 793.c. 794.a. 796.a. 819.a. 852.c. 854.b.855.a. 881.d. 931.c
κορύσσειν. Militare verbum. poeticum. Aciem inſtruere. ... 133.a. τὸ ... κορύσσειν 305.a
κρατιστεύειν. Præſtare cæteris. maxima autoritate valere. ἐν πᾶσι πάντων κρατιστεύειν, omnibus in rebus præſtātiorem eſſe cæteris mortalibus 22.a. bis. 41.b. 220.d. e. 727.c. 752.c. 769.d. 775.c
κράτος. Vis. Robur. Potentia. διώκων ἀνὰ κράτος. Totis viribus inſequens 134.a.216.b.d. ἐλαύνων κατὰ κράτος 263.b. 265.b. φεύγοντες ἀνὰ κράτος 271.c.325.a.b. bis. 349.a. 419.b. 455.b. d.456.c. 481.a.536.d
Κρέα τά. carniū fruſta. βόεια κρέα 45.b
κριθίασις. ἡ. Hordei faſtidiū, quod equos capit. vel alia huiuſmodi animalia bruta 937.e
Κροτεῖν. συγκροτεῖν τὰς χεῖρας 46.a. complodere manibus. κροτεῖν τὰς χεῖρας 222.c
κρυφαῖος α. ον. Occultus 917.d
κρυψίνοος. ου. ὁ. Poeticum. ſuæ mentis occultator 33.b 673.c
Κτῆμα quid 819 c. Quā latè pateat huius vocabuli ſignificatio.
Κτύπος. ὁ. Poetic. ſtrepitus 192.a
Κυαμευτός. ὁ. Fabarius. Qui fabarū ſuffragio eſt electus 712.d
κύαμος. ὁ. Faba & ſuffragium, quod fabis fertur. τοὺς ... ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθιστάναι 712.d
Κυδρός. ὁ. Poeticum. Gloriabundus, & exſultans 706.d.949.d. 950.a
κυκλοτερής. ὁ ἡ. Rotundus 943.d
κυλίστρα. ἡ. Volutabrum 938.e
κυμαίνειν. Fluctuare. fluctus inſtar ferri. ἡ φάλαγξ ἐξεκύμαινε 265.a
Κυνόποδες αἱ. In equis dicūtur calloſæ crurum partes inter vngulam, & ſurā à pedibus canis ſic appellatæ 933.b.934.f
κυνόδους. κυνόδοντος. ὁ. Equi caninus dens 941.a
Κυνοδρομεῖν. More canum currere 890.b.985.c.d.bis.986.b
Κώρυκος. ὁ. Culleus 975.d
Κυραῖος. ὁ. Nomē adiectiuū à proprio Κῦρος deductū, Cyrianus. τὸ κυραῖον στράτευμα 269.e. οἱ κυραῖοι 302.a. τῶν κυραίων στρατιωτῶν 398.e. ὁ δὲ κυραῖος ... 487.b. Dicitur & κύρειος, ... 487.e. ... κυρείοις 500.b.659.E. perperam κυρείων, pro κυραίων legitur.
κυριεύειν πάντων. Omnium eſſe dominum 751.d.769.b
κωμάρχης. ου. ὁ. Vici vel Pagi præfectus 331.e.332.a.c.d.e.333.a.b. bis.c.d
κωμήτης. ου. ὁ. Vicanus. Pagan' 331.e
κῶμος. ὁ. Comeſſatio 874.e

Λ

Λαμπρύνεσθαι. λαμπρύνειν. Detergere, & lucidū reddere 645.d
Λαμπτὴρ ῆρος ὁ. Lucerna 890.b
Λαμυρός. ά. όν. Dicax. cis 897.a
Λατρεύειν. Poeticum. Seruire 69.b. τοῖς νόμοις λατρεύειν 668.c
Λάχος. τό. Poet. Pars, Portio quæ cuique obtingit 350.e
Λεηλατεῖν. poeticum. prædas agere 18.a.19.b.471.a.524.b.c.541.e. 560.d.bis.
Λεηλασία. ἡ Poet. Prædatio 905.c
Λειτουργεῖν τῇ πόλει. In vſum ciuitatis ſumptum ſuppeditare. Aliàs operam ſuam Reipub. nauare 756.a
Λελυκωμένα πρόβατα. Oues à lupis laniatæ 218.e
Λεωργότατος. ὁ. Promethei epithetū, quo inſignis audacia indicatur 723.e. Confidentiſſimus.
Λήθω Poeticum. Hinc Doricum λάθω, vnde Latinū, Lateo 667.d. fut. λήσω. aor.2. ἔλαθον, vnde participium λαθών, όντος 25.c
Ληΐζεσθαι. Poeticum Prædari 70.e. ληιζόμενοι ζῶσι 74.e. raptō viuunt. ἐληίζοντο τὴν Καλχίδα 341.c. 44.d. 370.a. 391.b. ληιζόμενος τὴν χώραν 402.a.406.b.412.c.442.d. 544.a. 963.c.968.c. 969.b
Ληΐς, ίδος. ἡ. Poet. Præda 689.d
Ληστήριον. τό. Latronū manus 574.a
Λίαν. Poet. ἄγαν. Valde. Nimis. Admodum 415.d.666.c
Λιθίνως βλέπειν. Saxeum in morem intueri aliquid. Adagium in eos dictum, qui res aliquas fixis ac immotis oculis intuentur, vt faciebāt qui Gorgonas ſpectabant. οἱ τὰς γοργόνας θεώμενοι, λίθινοι ἔβλεπον 884.b
Λιθολόγημα. ατος. τό. Lapidum, vel ſaxorum electorum opus 167.d
Λιπαρεῖν. poeticum. aſſiduè verbis aliquem vrgere. aſſiduè precari 14.c. ... λιπαροῦσιν 504.c. λιπαροῦντες ... 705.c
Λίσσομαι. Poet. Orare. Precari 475.e
Λιτὴ δίαιτα. Tenuis & frugalis victus 1000.e
Λογίζεσθαι. χρήματα εἰς ἀργύριον λογιζόμενα. Pecunia ad argentum redacta. Hoc dicitur de bonis, quæ ad certam pecuniæ ſignatæ ſummā redigi poſſunt 68.d
Λόγος. ὁ. Liber 272.a.293.c.316.a.b
Λόγος. ὁ. μῦθος. Fabula 757.c
Λογοποιός. οῦ. ὁ. Scriptor. Hiſtoricus 229.d
Λόγχη. ης. ἡ. Poet. Cuſpis. δόρυ μίαν λόγχην ἔχον. Haſta vnicam cuſpidem, ſiue mucronem vnicū habens 338.c. ... λόγχην ἔχοντα 352.a. ... λόγχας 410.a. 953.c. ... λόγχας ἔχοντα 991.e.bis.

Λογχοφόροι. haſtati 39.a
Λοιδορεῖν. Conuiciis aliquem petere. ἐλοιδόρουν αὐτόν 15.b. ἐλοιδόρουν αὐτόν 153.d. 313.c. 412.b. 885.c
Λοιδορεῖσθαι idem ac λοιδορεῖν. ὁ δῆμος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο 15.c. ἐμοὶ λοιδορήματα. ibidem
Λοχαγεῖν. Manipuli ducē eſſe 761.d. 765.e
Λοχίτης. ου. ὁ. Manipularis ſocius 46.c. 385.d. 390.a
Λυμαίνεσθαι. Lædere. Nocere. Maleficiis afficere. Corrumpere. λυμαίνεται τὰς πλημμελείας 167.c. λυμαίνεται ὅσα τῷ χωρὶς 464.c. τῶν ὑπαρχόντων λυμαινόμενος 469.c. 491.c. 495.a. 639.c. λελυμασμένος τῇ δόξῃ 645.a. τὰ λυμαινόμενα χαρίεντας 723.c. τοὺς λόγους λυμαίνονται 823.b. τὸ ὅλον λυμαινόμενον 823.b. λυμαίνονται τὰ σώματα 817.c.d. 834.a cum datiuo 938.a
Λυμαντήρ. ῆρος. ὁ. Poet. Corruptor. 908.a. [λυμεών. idem 911.c.]
Λύμη. ἡ. Poet. Noxa. Damnū. Detrimentum 831.d
Λυσιτελούντως. Vtiliter. Cum vtilitate 869.b
Λωβᾶσθαι. Damno afficere. Poet. 697.b
Λώϊον. Poet. Melius 294.d. λώϊον. 376.d. 418.c. λώϊον 881.a. λώϊον 932.a. bis.

M

MΑγάς, άδος. ἡ. Muſicū inſtrumentum ſic appellatum, de quo Suidam, Pollucem alióſque conſule 406.b
μακαριζόμενος. ὁ. Qui beatiſſimus prædicatur 740.d
μακροδρομώτατος. ὁ. Qui curſu ſpatium longiſſimū conficit 981.b
μαλακίζεσθαι. καταμαλακίζεσθαι. Remiſſe ac ignauiter ſe gerere 850.b
μανθάνειν. Diſcere. aſſueſcere. aſſuefactum eſſe. πόμα τοῖς συνειθισμένοις ἡδύ. Potus aſſuefacto iucundus 332.b
μανός, ή, όν. Rarus, a, um. μανότερος. 189.d μανότερος per ο 979.c
ματεύειν. Poeticum. ζητεῖν, commune. Quærere 49.c. 299.a. 361.a. 403.d. 671.b. 832.c. 843.a
ματευτής. οῦ. ὁ. Indagator. Inueſtigator 842.c.d
μαστιγοφόρος. Flagellifer 214.d
μαστός, ὁ. Collis. Terræ tumulus. Montis iugum 320.a. 321.b. bis. d. e. bis.
μαστὸς οῦ. ὁ. Mamma virilis. niſi μαζὸς legendum dicas 255.c. 323.c
μαστὸς in retibus mámilla dicitur ad ſimilitudinē muliebris māmillæ 975.c
μαστροπός. ὁ. Leno 889.b. bis. c. d. 890.d 894.d
μαστροπεύειν. Lenocinium exercere. Aliquem aliquámve perducere 889.b. [μαστροπεύειν. idem 890.a.] 899.d
μάχαιρα. ἐπὶ τὴν μάχαιραν ... Prouerbia, quæ in audaciſſimos homines dicuntur 723.e
μάχας ἰσχυρότερας ... 178.a.b.c.d e. 179.a. ... 519.d. 523.c.d.e. 660.b.c.d
μέγα. μεγάλως. Poeticum. μέγα βλάπτεσθαι. Valde læſum eſſe. magnum accepiſſe detrimentum 129.e
μεγαλεῖος. ὁ. Magnificus 791.b. 808.d
μεγαλείως. Magnificè 849.e
μεγαληγορεῖν. Poet. Magnificè prædicare 102.c. 175.a. 379.a. 669.d
μεγαλήγορος. Iactabundus. Qui magnificè res aliquas iactat, atq; prædicat 175.b
μεγαλογνώμων. ὁ. Magnanimus 671.c. 871.d
μεγαλογνωμοσύνη. ἡ. Magnanimitas 669.e
μέδιμνος ἀργύριον ἀπομετρούμενος 491.e. Adagium. Argentum medimno metiri. Sic ingens pecuniæ vis indicatur
μεθημερινός, ή. ὁ. Diurnus 687.b
μεθόρια. ων. τά. Limites aliquarum regionum 141.a.d
μεθορμίζειν. Nauium ſtationē mutare, & ad aliam ire 456.c
μελανία. ἡ. Nigredo 265.e
μελετηρότατος. ὁ. In exercitationib. tolerantiſſimus 266.e
μέλλεσθαι palliuum à μέλλω. Differri. ... 299.d
μέμνεσθαι. vt à μέμνημαι. vel μεμνῆσθαι legendum 261.b
μερμηρίζειν. vt à μερμηρίζω. quod poeticum. Vide Euſtat. Recordor 25.e
μέμφεσθαι πρὸς τοὺς φίλους. De aliquo apud amicos queri 851.d
μενετέον. Manendum 487.e
μένος. τό. Poet. Robur. Impetus 872.a
μεσεύειν. Medium ſe gerere. Neutris fauere 623.b
μεσόγεια. ας. ἡ. Mediterranea regio. 377.a. 378.b. 380.c. μεσόγεια. 533.a. ἐν μεσογείᾳ 615.a
μεσόλευκος χιτών 215.b. bis.
Μεσοτομεῖν. Medium, vel in medio ſecare 862.e
Μεσοῦν. In medio eſſe. Mediū eſſe. ἐν ἀνακωχῇ μεσούσῃ 460.e
μεταδιδόναι πρὸς τοὺς ἄλλους. Aliquid aliis impertiri 319.d. μεταδίδομαι ἄλλοις, ... ibid. ... ἀγαθῶν μεταδίδομεν ... 802.b. 857.a
μεταδιδόναι τὰς λύπας τοῖς φίλοις. Moleſtiam cū amicis communicare 755.a. 757.d
μεταίτιος ... Qui alicui culpæ eſt adfinis 551.a
μεταξὺ cū participio iūctum: μεταξὺ δινουμένων. Inter curtendū. de cambus dictum 977.b
μεταπεμπτός. ὁ. Accerſitus. ... μεταπεμπτός 252.e
μεταρρυθμίζειν. Corrigēdo concinniorē reddere 848.e. bis. 850.d
μετασκευάζειν. Immutare 158.a
μεταστρέφεσθαι. Aciem mutare 155.a bis.
μεταθέσθαι τοὺς νόμους. Mutare leges 805.e
μετατίθεσθαι τὰ εἰρημένα. Retractare quæ diximus 795.e
Μετέχειν ἀγαθοῦ τινος ... In alicuius boni magnā partē veniam 52.b. 296.b
μετέχειν τῶν ἀγαθῶν μείζω ... boni maiorē partem obtinebo 52.b. ... 181.e. 195.c
Μετοίκιον. τό. Penſio, quam οἱ μέτοικοι, id eſt, aduenæ, Reipubl. pendunt 911.c
Μετοικοφύλαξ. ὁ. Magiſtratus aduenarum & inquilinorū cuſtos 911.a
Μετουσία. Participatio 128.e
Μετριοπότης. ὁ. Modicè bibens. Sobrius 704.e
μέχρι τὸ Ἀξίου [μέχρι] ... 387.c. μέχρις εἰς ... 393.a. μέχρις ... ibid. μέχρις ... 428.b. μέχρι ... 431.b. μέχρι ... 434.c. μέχρι ... 435.e
μέχρις ἐνθάδε. Hucuſque 355.a
μέχρις εἰς τὸ ... 383.e
μέχρις οὗ ... ſub. χρόνου. 440.c. μέχρι ... 441.d
μήκιστον. Poeticum. Longiſſimè. εἰ τὰς ἰχθροὺς μήκιστα ... 107.d
μηνιᾶν. Irritate 497.b
μηνοειδὴς ἥλιος. Sol inſtar lunæ falcatus 518.a
Μιαιφόνος. ὁ. Poet. Homicida 236.e. 521.e. 909.a
Μικροῦ ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπετρωθῆναι. Parum abfuit quin Lapidibus obrueretur 249.c
Μικροῦ ἐδέησεν ἐξιβράχηλισαι. parum abfuit quin [equus] illum excuteret 15.b

Μικροῦ ἔλιπε ἐν χερσὶ τῶν πολεμίων γενέσθαι. Parum aberat quin manus iam cum hoſtibus confererent 532.b
Μικρολογεῖσθαι. Sordidè rationes inire 485.b
Μικροπολίτης. ὁ. Parui oppidi incola 459.a
Μιμνήσκεσθαι cum genitiuo. τῶν ἄλλων μέμνημαι 28.c
Μιμνήσκω. recordari. cum accuſatiuo. μέμνημαι ταῦτα. 26.a. μέμνημαι τοῦτο. 26.b. μέμνηται τοῦτο. 27.c. μεμνημένοι ταῦτα 60.c.174.d. 175.d.238.c
Μιξοβάρβαρος ὁ. 455.b
μισθοδοτεῖν. Stipendium dare. ὑμῖν μισθοδοτεῖν 394.d.539.e
μισθοδοσία. ἡ. Stipendij perſolutio 287.d
μισθοδότης. ὁ. Qui ſtipendium alicui dat 250.d
μισθοῦν, & ἐκμισθοῦν. Locare 925.c
μισθοῦσθαι. Conducere 926.a.ter.b. c.bis (e.580.b
μισθοφορεῖν. Stipendia facere 484.
μισθοφορεῖν. Pro mercede ſuam operam locare 819. a. μισθὸν φέρεσθαι. mercedem accipere, pro eodem, ibidem. & μισθὸν φέρειν 819.c
μέτοικοι. Reſpub. dicitur, quæ ab incolis, inquilinis, aduenis, peregrinis, mercatoribus, mercedem, ac tributum aliquod accipit 922.d
Μνήμη. ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐστίν. ab omni hominum memoria 142.c
Μνημονεύειν τῶν παρελθόντων πόνων. Præteritorum laborum recordari 322.e
Μνησικακεῖν. Iniuriæ acceptæ memorem eſſe 281.c.479.b
μοναχὸς, ἡ, ὁν. Vnicus, a, um 328.d
μονήρεις ναῦς. Nauis, quæ vnico remo agitur) (διήρεις 456.e
μονοσιτεῖν. Semel in die veſci 240.a bis.
μόρα. ἡ. Vocabulum Laconicum, quo militum cohors ſignificatur 477.a. 518.d.bis.522.a.b. bis.524.c. 526.a. b.bis.d.527. b.528.b.bis.c. e.529.a.e.549.e. bis.574 c. 575.d. 579.b. 585.a. 597.e.bis.
Μόρος, τοῦ τὸ σῶμα, καὶ ἐκ τούτου φονεύεσθαι 686 a
Μορμολύττεσθαι τοὺς φίλους ὑπὸ τῶν καλῶν. Amicos quaſi quibuſdam puerorum terriculamentis à rebus pulchris depellere. à formoſis deterrere 884.d
μορφάζειν. Geſtu aliquid repræſentare 892.c
Μόσυν, μόσυνος. ὁ. Poetic. δουράτεος πύργος, vt Apollon. lib. 2. pag. 86. interpretatur, id eſt, lignea turris. Hinc dicti Μοσύνοικοι: ſic enim ille, „Δουρατέοις πύργοισιν ἐν οἰκία τεκτήναντες, Κάλινα, καὶ πύργους εὐπηγέας, οὓς καλέουσι „Μόσυνας. καὶ δ' αὐτοὶ ἐπώνυμοι ἔνθεν ἔασιν 353.d
μόσυνος. ὁ. Poet. à gen. μόσυνος formatum, vt à μάρτυρος. ὁ μάρτυρος. ὁ. ὑπὸ τῆς μοσύνης κατοικοῦσιν 353.d
μουσουργὸς. ἡ. ὁ. Mulier muſicæ perita 113.e.114.b.141.c.147.b
μόχθος. ὁ. Poet. Labor 899.c.d
μοχθεῖν. Poet. Laborare. Labores ſuſtinere 391.d
μύειν, &, καταμύειν. Oculis conniuere 217.a. καταμύειν ibidem
μυθολογεῖν. Fabulas narrare 897 d
μυῖνα. ης. ἡ. Prætextus. Specioſa cauſa. Hinc vocabulum Gallicum, Mine, vt quum dicitur, Faire bonne mine. Tenir bonne mine. Aliquid præ ſe ferre, quod ſignificet, nos; quaſi te præclarè geſta, vultum ad diſſimulationē alicuius rei compoſitum habere 533.c. ὑποφέρειν μυίνας: Specioſas cauſas prætexere. ibid. ὁ τῇ μυίνῃ ὑποφερὴς 510.a
μωρία, καὶ πειρασμὸς ἀσπίς. pro μωρίαν ἢ πειρασμὸν ἀσπίδος. ſed ἀσπὶς in ſingulari τὸ κατὰ ἀσπίδας σχῆμα, ſcutatorum aciem ſignificat 161.e
μωρολόγος. ὁ. μωρολόγιον σχῆμα. Res ſæpius dicta 555.b
μυσάττεσθαι. cum accuſ. 9. b. Abominari. Deteſtari.
μύωψ. ωπος. ὁ. Stimulus. Calcar 944.e
μυωπίζειν. Stimulis pungere 935.c. 948.a.bis.956.b

N

Νάπος. εος. τό. Poetic. Vallis 330.e. Νάπη, idem 331.b καὶ νάπας 349.b. Τὰ νάπη μεγάλα 385.c. ter.386.a. bis. b. c. bis. 387.d.574.b. ἄπορον νάπος. Saltus inuij 961.b
Ναρθηκοφόροι. οἱ. feruligeri 54.c. d.e.
Ναυμαχεῖσθαι. claſſis amplitudine ſuperari 584.e
Ναυσίπορος. ὁ. Poet. Fluminis epithetum. Quod nauibus traijcitur, vel traijci poteſt 275.d
Νεαλής. Recens. ὅπως νεαλῆς εἶμεν 232.d
Νεανιεύεσθαι. adoleſcere 7.c
Νεαφὴς. νεοαφής. Congeſtus. νέω, ῶ, νήσω. νενησμένα 353.d
Νεογνὸς, ἀπὸ τοῦ γίγνω. Recens natus 994.e
Νεόδαρτος. ὁ, & ἡ. Recens excoriatus 330.d
Νευροῤῥαφεῖν. Conſuere. ἃ νευρορραφοῦσι τεῦχος 208.d
Νευρόσπαστα. τὰ. Imagunculæ, quæ neruis quibuſdam, & filibus occultis trahuntur, ac viuorū animalium inſtar mouentur: quò ſpectans Horat. Satyrarū lib. 2. Sat. 7. pag. 254. dicit. „Duceris, vt neruis alienis mobile lignum 859.a
Νήχεσθαι. à νέω, νήχω, & νήχομαι. Nato. Natatitus 324.b
Νεωκόρος. ὁ. Æditus 950.a
Νεώρια. τά. Naualia 515.c.609.a. 699.b.931.d.
Νεώσοικος. ὁ Naualia 523.e
Νέωτα. εἰς νέωτα. In nouum, in ſequentem; in alterum annum 182.a.232.a
Νηποινεὶ, νηποινὶ, & νηποινεί. Impunè 908.a
Νησύδριον. τό. Inſula parua 581.d
Νικητήρια. τά. Victoriæ præmium 43.c bis 217. d. Νικητήρια ἑστιᾶν. Victoriæ epulum inſtituere, celebrare 220.b. νικητήρια θύειν 513.e.587.c.600. b. νικητήρια φιλήματα. oſcula, quæ victori dantur 891.a
Νομίζειν θεοὺς, οὓς ἡ πόλις νομίζει. Pro Dijs habere, quos ciuitas Deos putat, exiſtimat, ac pro Dijs habet 703.a.708.a.b.709.a. 722.a
Νομιζόμενα. τά. Quæ fieri ſolent. Moribus recepta 125.e. ἱερὰ τὰ νομιζόμενα ἱερὰ 233.d.234.d. ὅπερ νομίζεται 138.c.322.b.403. c 404.c.479.a.516.b
Νόμιμος (νόμιμος, de quibus dicantur 805.d.806.d.807.a
Νόμισμα. ατος. τό. Nummus, Nummi 114.a
Νόμος Mos. Conſuetudo 128.b. 137.a. κατὰ νόμον. de more 141.b. 314. c. bis 405. b.d.406.c.bis 407.a.b.415.c.414.b
Νομοῦ ἀγέλας. ὡς κατάνομαι 8 .b
Νοσφίζεσθαι. Poetic. Auertere. Priuare. Νοσφιζομένη ὅπως ἂν δακρύμασιν 98.a
Νυκτερεύειν) (διημερεύειν Pernoctare 327.c.330.b.284 a.526 b. διανυκτερεύειν 566.d.566.c. 996.b
Νυκτερὶς. ἡ. Veſpertilio 554.b
Νυκτοπορεῖν. Poet. 1171.d. Iter noctu facere.
Νυκτοφυλακεῖν. Nocturnas excubias obire 104.a
Νυκτοφύλαξ. ὁ. Qui nocturnas excubias agit 400.c 406.c
Νυστάζειν. Dormitare 219.a

Ξ

Ξεναγὸς. ὁ. Peregrini conducti-tiique militis dux 503.c 516.a. 527.b. 550.d. 624.d.

Ξενικῷ ξυνεῖναι. Copiis peregrinis & coductitiis præeſſe 518.d.519.b

Ξυλήν.ου.ἡ.162.a. Aſcia.

Ξυήλη λακωνική. Laconicus gladiolus falcatus 338.b.341.d

Ξυλλαβεῖν. Verbum militare. Lignari 281.d

Ξύμβασις.ἡ.Pax 634.d

Ξυνασπίζειν. Socia arma iungere. ξυνασπιδῶντες. Legitur ad margin.ξυνασπιοῦντες,vt ſit futurum atticum à communi ξυνασπίζω 504.b.637.c.συνασπιδοῦντες legitur,à συνασπιδόω,ῶ.ωσω. clypeos conſtipo.

Ξυνειδέναι.conſcium eſſe. οἱ ξυνειδότες αὑτοῖς ἑαυτοῖς εὖ ἠσκημένοις. qui ſibi conſcij ſunt ſe egregiè exercitatos 44.c

Ξυστοφόρος.ὁ.Haſtifer 193.d.215.d

O

Ογμεύειν meſſorum inſtar longa ſerie procedere 59.e

Ὁδοποιεῖν τινα. Alicui viam ſternere, parare 303.b. τὴν ὁδὸν ὁδοποιεῖν 340.c.345.b. bis. καὶ ὁδοὺς ποιεῖν. ibid. ὁδὸς ὡδοποιημένη 349.c.ὁδοποιημένη ὁδός 973

Ὀδύρεσθαι. & ἀποδύρεσθαι. Lugere, eiulare.Poet. 185.b.d

Οἰκονομεῖν. Adminiſtrare 50.b. 231.a. 709.a. 722.a. 737.a. 774.a. 790. c. bis. 806.d. 818.d. 819.a.

Οἴκημα τὸ. Apud Atticos ſæpe pro Lupanari ſumitur, quod πορνεῖον appellatur 741.d

Οἰκήτωρ.ορος.ὁ.Incola 79.d.bis

Οἰκόπεδον.τό. Area domus 921.e

Οἴκοι, & οἰκίας ὅρος, & ταύτης ὅρος 819.b.833.e

Οἰνόφλυξ.ὁ.Vinoſus 704.e

Οἰνοφλυγία.ἡ.Temulentia 811.d

Οἷος.οἷα.οἷον. Ἐπιτήδειος,ἱκανός, δυνατός. Aptus ad aliquid. Qui poteſt aliquid.οἷόν τε εἶναι τῆ ... 726.a. ... 727.a. ... 783.b. καὶ οἷος ... 813.a

Οἷον cum ſuperlatiuo vim intendentis habens.χωρίον ὡς χαλεπώτατον. Quàm difficillimus locus 339.c. ὡς κάλλιστον χωρίον. Quàm, vel longè pulcherrimus locus 395.d

Οἴχεσθαι.Ire.Abire.Obire.Mori.οἰχομένου τοῦ πατρός 64.c

Οἰωνισμός.τό.Augurium 703.b

Οἰωνίζεσθαι Augurium captare 25.c

Ὀκέλλειν.In littus impingere.Adlidi 412.c

Ὀκλάζειν. In genua procumbere. Genua flectere 371. c. ὀκλάζειν ἐν τοῖς ἀστραγάλοις. In talos incumbere 950.c

Ὁμαλῶς.φοβεῖσθαι. Poetic. ὁ Κυαξάρης ... 106.c. ... 151.b.153.c. 154.a. ... 176.d.184.a.562.e. 622.c. 664.b. 775.a. b. bis.776.a

Ὀλίγου ἐδέησε καταλευσθῆναι. Parum abfuit quin Lapidibus obrueretur 258.b

Ὁλοπόρφυρος.Totus purpureus 215.b

Ὀλοίτροχος λίθος.Lapis rotundus 319 e

Ὀλοφύρεσθαι,& καταλοφύρεσθαι.Lamētari.Lamentis proſequi 186.b Deplorare. ἀπολοφύρεσθαι τὴν ξυμφοράν 431.b

Ὁμαλός idem ac ὁμαλός. Æqualis 975 c

Ὁμαρτεῖν. Poet. Comitari. συνομαρτεῖν.vnà comitari 200.a. ... 234.c.235.d.885.c.916.d

Ὁμογνώμων.ὁ. Eiuſdem ſententiæ. concors. Qui idem cum aliquo ſentit 49.d.148.a.463.a. 464.a.640.d.683.a.931.a

Ὁμογνωμονεῖν. Idē cum aliquo ſentire. In eadem ſententia eſſe 49 e. 79.c. 591.a. ... 801.e.808.a.860.d.861.b

Ὁμόσε. ſimul,confertim 20.a. ὁμόσε ἰέναι. comminus feriri 54.d. ὁμόσε τὴν μάχην ... 242.a

Ὅμοιοι apud Lacedæmonios iidem videntur fuiſſe cum illis quos ὁμοτίμους Perſæ vocabant, Pari, vel æquali honore, ac dignitate præditos 494.a.685.c

Ὁμόλογος.ὁ.Conſentiens.Qui conſentit 898.e

Ὁμολογεῖν. Certis conditionibus deditionem facere 461.d.bis

Ὁμομήτριος. Poet.Ex eadem matre natus.ἀδελφὸς ὁμομήτριος. Vterinus frater 296.a

Ὁμοπάτριος. Poet.ex eodem patre natus.ἀδελφὸς ὁμοπάτριος. Frater germanus 296.a

Ὁμόσε χωρεῖν, vt & ὁμόσε χωρεῖν. poëtica loquutio. congredi cū aliquo. pugnare. manus conſerere.offerre ſe alicui ad congreſſum 6.a ... 16.b. ... 40.b. ... 42.c. ... 54.b. d.bis. ... 81.d.85.c.86.b. ... 99.c ... 176.d. ... 353 d

Ὁμοσκηνεῖν. Eodem contubernio vti 43.d.bis

Ὁμοσκηνία. Idē contuberniū 43.e

Ὁμότιμοι παρὰ Πέρσαις. Viri,qui pari honore,ac dignitate apud Perſas fruebantur 33.a.38.c

οἱ ὁμότιμοι quales eſſent. ibidem 40 a.c.228.c

Ὁμοτράπεζος. ὁ. Eiuſdem menſæ particeps 177.c.266.a.500.e

Ὀμοῦμαι. Iurabo. fut.2. ab ὄμνυμι,ῶ. ... 436.c. ... 621.b

Ὁμοφρονεῖν. Conſentire. Concordem eſſe 641.d

Ὁμόφυλος. Qui eſt eiuſdem gentis 137.e

Ὀνειρώττειν. Datiuus poet.pro communi ὀνείροις.Somniorum viſis 972.c

Ὀνίνασθαι. Iuuare. 135.b

Ὀνοβατεῖν. De congreſſu venereo dicitur,quo aſini aliud animal ineunt. οἱ ταῖς ἵπποις ὀνοβατοῦντες. qui faciunt vt equæ ab aſinis ineantur 939.d

Ὀνόματα, τὰ ... , ... 77.d. ... 790 d ... 814 d. ... 841.b.ſic apud Iſæum ex H. St. typis, pag.53.24. ... pro, ... Res confeſſas negat. Item Ariſtot.Rhet.lib.2 89. ... Seniores omnia antè quàm eueniant, prouidendo metuunt. hoc autem,quia dicitur, ...

Ὀνομαστί, ... 33. a. ... 49.b. ... 73.d. ... 91.a. ... 101 a. ... 112. b. ... 122. b. ... 183.b. ... 291. d ... 344.a. 351.c. 375.c. 400.c. 407. b. c. 459. b.460.a 461 d. 478.b. 483.d. 493.a. 498.d. 619.a. & alibi paſſim.

Ὀνομασίαν ... 458.b. ... 464.a. 467.c. ... pro, ... 469.d ... 470.d. ... pro, ... 490.b. ... pro ... 544.a

Ὄνος,ὁ.ἡ. Lapis.ὄνος ἀλέτης. Lapides molares 256.e

Ὄντως ... pro ... 95.b. ... pro ... 131.a. b. ... pro ... 168. a. ... 254. a. ... 280. c. ... 891.d. bis

Ὀξυλα

Ὀξυλαβεῖν. Celeriter aliquid capeſſere. Celeriter aliquid facere 638.c
Ὀπίσθιος.α.ον.Poet.Poſterior)(ἐμπρόσθιος 950.c.bis
Ὀπισθοφύλακες. οἱ. Agminis poſtremi cuſtodes 119.c.306.b.316.d. 318.b. 319.d. bis.321. c.d. 325.e. 330.c.331.a.334.a
Ὀπισθοφυλακία. Agminis poſtremi cuſtodia 331 d
Ὀπισθοφυλακεῖν. Poſtremum agmen cuſtodire 279.a. 305.a.b. 306.c. 318.a. 320.a. 320.c. 329. c
Ὅπλον.ου.τό.Telum 100.d.152.c. 188.c
Ὅπλισις.ἡ. Armatura 952.b.d.953.a
Ὅπλα.τά Exercitus 177 e
Ὁπλιτεύειν. Grauis armaturæ militem eſſe 367.d
Ὁπλομάχος.ὁ.Gladiator 686.d
Ὁπλομαχία.ἡ.Gladiatoria 273.b
Ὁπλοφορεῖν. Arma gerere 101.c
Ὁπλοφόρος.ου.ὁ. Armiger. Armatus 137.c. 140.c. grauis armaturæ miles 159.a.162.c.163.a.c.226. b.906.d
Ὁπόστος. Quotus, non interrogatiuum nomen: ſed numeri ordinem ac ſeriē ipſam indicās, in qua quis eſt collocatus 651.b
Ὄσσεσθαι. Poeticum. Videre, aſpicere. inde compoſitū προσόσσεσθαι, Aſpectu cognoſcere 847.e
Ὀπτήρ, ῆρος.ὁ. Poeticum. Inſpector. 106.a
Ὅπως. cum indicatiuo futuri. ὅπως ἔσονται.3.c. ὅπως ἕξουσι. 26.d. ὅπως ἔσονται. ibid. ὅπως ἕξει. 36.d. ὅπως ἔσονται. 40.c. ὅπως ἕξετε. 41.c. ὅπως ἀπαλλάξουσιν 51.a.82.c. ὅπως φανοῦνται 97.d. ὅπως ἕξουσι. ibidem. ὅπως ἔσονται 102.d
Ὀρθοδρομεῖν. Recto curſu ferri 943. d
Ὁρίζειν. Idem quod ὁρκοῦν 882.c
Ὁρκοῦν. Sacramento adſtringere. Ad iuſiurandum & ſacramentum adigere 602.b
Ὁρκωτής.ου.ὁ. Sacramenti exactor 602.b
Ὁρμᾶσθαι ἀπὸ τῶν θεῶν. Initium à diuino cultu facere 25.a
Ὁρμὴ ῆς.ἡ. Impetus. Progreſſus. ἐν ὁρμῇ ὄντων. Cùm progrederentur 272.b
Ὁρμὴ, ῆς. ἡ. Profectio. Poeticum 163.b.291.a
Ὀρφανοφύλαξ, ὁ. Magiſtratus pupillorum cuſtos 922.a
Ὄρφνη.ἡ. Poet. Nox.)(ἡμέρα 681. a
Ὄρφνινα στολή. Coloris fuſci veſtes 213.c
Ὀρχηστοδιδάσκαλος.ὁ. Saltationis magiſter 877.a.900.b
Ὄρχος.ου.ὁ. Plantarum ſeries, & ordo 867.a
Ὅς. Poeticum. ἐκεῖνος. Ille 73. d.89.c. 146.e.264.e.313.b.349. a.386, c. 407. e. 409.a. 418.e. 725.b. 764.a. 765.d.786.b.811. a
Ὅσον ὥσπερ, vt, inſtar, tanquā 338.b
Ὅσον cum infinitiuo. ὅσον ζῆν ἀρκεῖ. Vt ſint.341.b. χρήματα ἔχειν ὅσον ζῆν, tantum facultatum habere, quantum ad vitam ſuſtentandam ſit opus 694.b
Ὅτι. ὅπως ὅ. 210.d. 212. c. 227.b. 234. d. 268.d. bis. 296. b. 302. c
Ὅτῳ. ᾧ τινι. ᾧ. 42.a.67.e.86.e.96. d.106 d. 138.b. 139.c. 161.d.175. d.210.e.264.b.292.b.301 a
Οὐ, vel οὐχ ſemel poſitum, bis tamen intelligendum, & reſumendum
Οὐ ὄντων. ἀντὶ τοῦ ὄντων, ἐν τοῖς ἀττικοῖς ἐκβεβαιωμένοις. Λιπομαίνων pro λιπομαινόντων. 84.a. ἰσομοιρούντων. pro ἰσομοιρούντων 98.d. ἀδικουμένων pro, ἀδικουμένων. 927.c. θηριωμένων 945.a
Οὐρά. Poſtremum agmen. Poſtremi milites vel totius exercitus, vel agminis vnius 686.d. 687.a.bis.b
Οὐραγός.οῦ.ὁ. agminis nouiſſimi dux 55.c.82.d
Οὐχ ὅπως ἄμεινον δοκεῖ, ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὅπως, ὁ μόνον, ἄμεινον ὁ δοκεῖ. 419.b οὐχ ὅπως πυρριχίζειν, ἀλλὰ καὶ ἐπινοίας. ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὅπως ὁ πρὸς. 572.c. οὐχ ὅπως τοῖς πολλοῖς ἀφιέναι, ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὅπως ἐν αἷς. 594. d. ſic & Herodes.176.7. οὐχ ὅπως ἐμβαλεῖν, pro οὐχ ὅπως τοῦ.
Ὀφθαλμοὶ βασιλέως quinam apud Perſas dicerētur 209.d.bis.210.a
Ὀχεία.ἡ. Venereus brutorum cōgreſſus 939.d.bis
Ὀχεῖν. Equitare 960.e
Ὀχεῖν. vehere.10.a. ὀχεῖσθαι. 18.d. ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι. 111.c. ἐποχεῖσθαι.180.b. ὀχεῖν, 184.d. ὀχεῖσθαι 313.b
Ὄχθη.ης.ἡ. Poet. Ripa 323.a.b.324. d.325.c
Ὄχθος.ου.ὁ. Poet. Tumulus 936.e.bis 966.a.968. c
Ὀψίμως)(πρωϊαίτατα 240.a
Ὀψίζειν. ſerò venire 329.d
Ὀψιμαθής. Qui ſerò, qui tardè didiſcit, vel didicit 34.d.82.b
Ὄψιμος.ὁ. Poet. Serotinus. ὀψιμώτατος 860.e.861.a
Ὀψοφάγος quis appelletur 789.a.b

Π

Πάγαι ῶν.αἱ. Retia 35.e
Παγετὸς.οῦ.ὁ. Gelu 979.a.bis
Παιδικὸς λόγος. amatoria oratio. amatoria narratio 21.a
Παιδίσκος.ὁ. Puellus 572.a
Παιδονόμος apud Lacedæmonios quis vocaretur 676.c.678.a 680.a
Παιδοτροφία.ἡ. Puerorum vel Liberorum educatio 838.a
Πάλαισμα.τό. Artificium, quo luctator in aduerſario ſuperando ſolet vti. Dolus 736.a
Παλαμᾶσθαι. Poeticum. Manibus efficere 101.c
Παλαμναῖος. Poet. Sceleratus. Qui manu propria ſcelus aliquod patrauit 236.e
Παλτόν.οῦ.τό. tragula. telum. iaculū. à πάλλω. i. vibro, iaculor. 19.d. 100.b.108.c.& paſſim
Παντοδαπός, ὁ, ἡ. Poeticum: omnigenus 152.b. 174.e.177.d.178. b.188.a.205.c.209.a.248.d.327. d 381.a.475.c.488.c.499.e.509. e. 655. b.673. b. 789. c.936.a. bis
Πάντῃ. Poet. vndique 295.b
Παρὰ, μετ' ἄλλης, ἀντὶ τῆς πρὸς, μετ' ἀνάγκης. ἐνίοτε παρὰ Τισσαφέρνης, ἀντὶ τοῦ παρὰ, ἀντὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρνη 288.a
Παραβλήματα Plutei 456.a
Παραγνῶναι περί τινος. De re aliqua allucinari 718
Παραιτεῖσθαι περί τινος Deprecari pro aliquo 391.c
Παρακαθήμενος.ου.ὁ. aſſeſſor. qui iuxta aliquem diſcūbit, vel ſedet 50.d
Παραμείβεσθαι. Prætetire. τὴν πολιν παραμειβόμενοι τοῦ στρατεύματος 141.a
Παραμηρίδιον. τό. Femorum tegumentum 169.a.172.b.c.263.d. 952.d
Παράμονος.ὁ. Conſtans 760.e
Παραμόνιμος.ὁ. Permanens. Conſtans 785.a
Παραπλευρίδιον. τό. Laterum tegumentum 169.a. 172.b. 952. d
Παρεξειρεσίαι. In nauibus dicuntur remi noui, qui aliis priſcis adduntur ad naues impellēdum. 441.c
Παραστάδες. αἱ. Columnæ 918.b
Παραστάτης.ου.ὁ. Aſtes. Aſtitis. 85.d. 110.a.171.a.202.c.520.c.611.b. 740.e. ſed ibi παραστάτις, g. f. legendum, opitulatrix.
Παροῦσα. ἡ παροῦσα ἡδονή. præſens voluptas. 23.d. 49.d.205. b. ἡ ἐκ τοῦ παρόντος ἡδονή, idem 737.b
Παρθένος ὁ. Αἰδημονέστερος τῶν ἐν ταῖς θαλάμοις παρθένων. Verecundior illis virginibus, quæ in thalamis degunt. 679. b c. Legitur ad marginem, ἐν τοῖς θαλάμοις. ſed ſi marginis lectionem ſequamur, per παρθένος in-

telligemus τὰς κόρας, quæ tam oculorum pupillas, quàm virgines ſignificant. Sed vox & ὁμωνυμίας & συνωνυμίας, diuerſa tamen ratione, habet. Conſule Dionyſium Longinum, ἐν τῷ περὶ ὕψους pag. 9. & Fr. P. Cr. comment.

Πάροδος.ὁ. Tranſitus 213.b.bis. 261.c. d.316.b.322.c.336.d.599. c.613.a

Παροινία quid. Per ebrietatem illuſio à Cicerone vocatus, in Antonium apud Dionem Caſſium 892.a

Παροψίδες.αἱ. patinæ, vaſa, in quibus opſonia menſis apponuntur 9.a

Παρυφασμένα ὅπλα. Adrexta arma. Milites armati, qui ſuis commilitonibus ſic adhærent, vt illis adtexti videantur 140.e

Παροινεῖν. à παροινία.ῦ. Per ebrietatem aliquid vel dicere, vel facere 367.d

Πανστρατιᾷ. Poet. Cum omnibus copiis 661.c

Παύειν, μετ᾽ ἀπαρεμφάτου. Παύσας αὐτοὺς ... 144 c

Παῦσαι τοὺς παῖδας ἀπὸ τῶν διδασκάλων. Deſinere liberos ludi magiſtris committere 678.c

Παύεσθαι, μετ᾽ ἀπαρεμφάτου. ... 146

Πεδᾶν. Vincire. q. d. compedibus ligare. ... 327. c. Nix iumenta conſtrinxerat.

Πέδη ἱππικὴ. Equitatio, quæ pedica nominatur, quòd in ea cõſtringantur equi ad certam ingrediendi rationem vel inuiti, tanquam pedica 936.c. 841.d.bis

Πεζεύειν. Pedibus iter facere 355. a

Πεζοπορεῖν. Poeticum. Pedibus iter facere 960 e

Πενία, ἢ πενῆν, συμμάχων. Sociorum inopia laborare, eorumque auxilio vehementer indigere 194. c. ... 218. c. ... 855. d. ... 886.a

Πειρᾶν. Alicuius pudicitiam tentare. ... 124. a

Πεῖραν ἔχειν. Periculo facto ſcire. ... 88.c

Πεῖραν διδόναι. Dicitur de eo qui ſuarum virium, vel rerum aliquarum, quas habet, periculum facit, ac ſpecimen aliis edit. quod Galli dicunt, Faire eſpreuue, donner eſſay 32.a

Πεῖραν λαμβάνειν. Dicitur de eo, qui rei alicuius periculum facit in alio. Galli dicunt, Faire eſpreuue. eſpreuuer. eſſayer. ... 82.b. ... 146.d. 156. d. ... 166.c. ... 368.d.391.c. 580.b.718.b

Πέπασθαι. aor.1.med.à πάομαι.parco 46.c

Πέλαγος.τό. Poeticum, pro θάλασσα communi 151.a

Πελάζειν. Poeticum. accedere. ... ad feras accedere 14.c. [... ibidem legitur, quod commune.] 19.b. ... 319.e

Πελτάζειν. Peltam geſtare 367.d

Πελτοφόρος. Peltifer. Cetratus 176. c 471.e.664.d

Πεμπαδάρχης, vel, πεμπτάδαρχος 43. b.&, πεμπάδαρχος, vel, πεμπάδαρχος 44.a

Πέμπειν. ... proſequi, comitari 38.a.deducere.

Πέμπειν πομπάς. Pompas agere 957.d

Πένεσθαι. Pauperem eſſe 665.c. Poeticum. 822.c.885.e

Πενέσται.οἱ. Theſſalorum mancipia ſeruique ſic appellabantur 581.d

Πενέστερος.ὁ. Pauperior 145.c.478. d.693.e.927.b

Πένης ... 799.c.d

Πέπαται. Poeticum. Poſſidetur 83. b. ... quæ poſſidebat 268. c. ... fundas poſſident 307.c. ... 371.d. ... 418.a

Πεπλασμένον) (ἀληθινὸν 151.a

Πέραιτέρω. Medium ... 437.e

Πέραθεν. Ex aduerſo littore 486. b

Περαίνειν. Conficere. ... 108. c. ... 132. b. ... 151.d. ... 153.b.154.c. bis. 372.c. 336. b. 583.d. 585.b. 849.c

Περαιοῦν. Tranſigere ... His tranſactis 478.c

Περιποιεῖν ἀγαθόν τι τῇ πόλει. Aliquo beneficio Rempubl. afficere 750 c

Περιβάλλειν. Amplecti. ... 339.c

Περιβάλλεσθαι. Parare, acquirere. ... Ingentem prædam ſibi pararunt 79. c.177.c.792.c

Περιβαλλόμενον. Circumdando complecti 168.b

Περιβαλλόμενοι τάφρον. foſſa ſe cingere 80.c.bis

Περιβολή. Amplexus 987.a

Περιβραχιόνια.τά. Brachiorum tegumenta 169.b

Περίοδος.ὁ. Circuitus 156.c

Περίδρομοι.οἱ. Margines, ſiue circuitores plagarum, ſiue retium 975 b. 984.a.b 991. c.992.d. 993.a. Circumcurrentes plagæ funiculi b

Περιέπειν. Poeticum. Curare Tractare 103.c. ... 759.c. ... Hunc maximis honoribus proſequi 899.b

Περιεῖναι. Lucrum facere 850.a

Περιελθεῖν τὴν χώραν. Regionem obire 929.e

Περίπολοι.οἱ. Circuitores. Circitores, qui vrbem, vel agrum cuſtodiæ cauſa circumeunt 929. b

Περίῤῥυτος. ὁ & ἡ. Circumfluus 921. a

Περιτόναια.αἱ. Retium circumactores. Funes craſſiores ex tenuioribus, iiſque tortis confecti 975.c

Περιτέμνεσθαι. Intercipi. ... 134. d. ... iam ſignificat iter alicui circumcidere, præcidere. Quod Galli feliciter dicũt, Couper le chemin à quelcun, pour l'attrapper.

Πέτεσθαι. Poeticum. Volare 256.b

Πετροβολεῖν. 472. c. Qui lapides iaculatur.

Πετροβολία. ας. ἡ. 389. D. Lapidum iaculatio.

Πειθήνιος. Vel potiùs πειθήνιος. Obediens. Morigerus. ... Homines obedientiores reddere 855. c. d. 966.b

Πίθος. εἰς τὸν τετρημένον πίθον ... In dolium pertuſum [aquam] haurire, prouerbium in eos dictum, qui fruſtrà laborant 840.b

Πιστός. Cui fides habetur. ... 154.d

Πιθανός. vel potiùs πιθανός. ad perſuadendum aptus, idoneus. ... verba ad perſuadendum idonea facere 28. a

Πιστὰ. τά. Διδόναι, & λαμβάνειν τὰ πιστά, vltro citróque fidem dare, & accipere 74. c. ... 92.b. ... ibid. ... 93.b. ... 259. c. 281. a. b. 300. b. 340. c. 351.d

Πιστεύειν, cum datiuo. Fretum eſſe.

πίστι. τῷ χρήματι πιστόν 27.b. τοῖς ὅρκοις πιστόν 27.c. πιστόν ἀπολαύει 171.a.239.a. ſæpius 297.c. τοῖς ἱεροῖς πιστόν. ſacrificiis fretus 346.e.348.b.351.b. 400.b.697.d
πίστις.εως.ἡ. Fidelitas.fides 266. c
πλαίσιον. τό. Quadratum militum agmen. πλαίσιον ποιεῖσθαι τῷ ὄχλῳ 304.c. 305.a. 310.a. bis.c.311. a. 312.c. 313.a. 416.d. 517.c. 658.b
πλεονεκτικώτατος.ὁ. Auariſſimus 713.b
πλῆθος ὁδοῦ 355.a. Vide ἀριθμὸς ὁδοῦ.
πλῆθος χρόνου 355.b.Temporis ſpatium 417.d
πλειότερος.ὁ. Plenior. Copioſior. Copia abundantior 832 a
πλήρης.ὁ. Poet. Plenus 246.a. 254.b. 255.c. 264.a. 279.c. 313.d. 455.d. 456.c.470.b.509. c
πλησιαίτερον. Propius. cum genitiuo πλησιαίτερον τῆς Ἡρακλείας 738. b
πλόκαμοι τῶν τριχῶν 799.c.d
πλυντηρια quid 813.c
πλυντήρια. τά. Feſtum à lauacris appellatum 438.e
πόδαγραι.αἱ. Pedicæ 31.c
ποδῶκις,ιος.ἡ.Poet.Cuſtas 328.c
ποδήρης χιτών, Ad pedes vſque demiſſa tunica 169.b.ποδήρεις αἰγίς 264.a
ποδίζειν Impedire. Compedire. Compedibus ligare 80.c
ποδοστράβαι.αἱ. Tendiculæ 990.b. bis.c.d.e.991.a
ποδώκης.ους.ὁ & ἡ. Poet. Pedibus celer 784.c. 937.c. 981.a.989. b
ποθεῖν. Cupere 411.d.674.e
ποιεῖσθαι, ποιεῖσθαι ἀναλαμβάνειν.οἱ ποιοῦντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια. Qui res neceſſarias nobis parant 97. c
ποιεῖν τὴν ἐκδρομήν. ποιεῖν ἐκτροχήν. Excurſionem facere 79.e
ποιητὴς τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους μηχανημάτων. Molitionum aduerſus hoſtem excogitator 35.c
ποινὰς τίνειν Poeticum. Pœnas perſoluere, luere, dare 150.b
πόλεμος.ὁ. Prælium 263 d
πολεμαρχεῖον.τό. Polemarchorum conclaue, vel cubiculum, vel domus 567.a
πολίζειν ἐν χωρίῳ. Vrbem in aliquo loco condere 388.b
πολιτεύειν. In aliqua ciuitate viuere 403.d.πολιτεύεσθαι παρ' αὐτοῖς 442.c. κατὰ νόμους πολιτεύειν 461.b.484 c. συμπολιτεύειν 554.b
πολιτεύω. Rempubl. adminiſtrare. πρὸς τὸ αὐτῷ ἴδιον κέρδος πολιτεύεται 459 b.462.c
πολιτεύομαι idem ac πολιτεύειν 461.b. 474.c.478.b
ποππυσμός. Poppyſmus,quid 947. c.d
πορεύσιμος. Permeabilis. ἵνα αὐτῷ πορεύσιμος 190.c. πορεύσιμοι ὁδοὶ 192.a.bis
πορθεῖν. Poeticum. Depopulari 418.c. 419.a. d. 435.a. 507 c. 570. a. 599. d. 604. e.607. e. 618.c.621.b.654.b. 656.d. 668. c.768.c
πορσύνειν. Poeticum. parare. τοῖς πολεμίοις κακὰ πορσύνειν. hoſtibus mala parare 30.b. πορσύνοντες τὰ ἐπιτήδεια 98.d.190.e
πορφυρίδες στολαί. 213.c. Purpureæ ſtolæ
πρέπειν τῇ ἡλικίᾳ. Ætate florere. ætate inſignem eſſe 166 e
πρό. Pro cum genitiuo ſignificās patrocinium,tutelam,conſeruationem, fauorem. πρὸ τῶν στρατιωτῶν βουλεύσασθαι. Pro militibus conſultare, & conſultando, commodis illorum proſpicere 36.c. προκινδυνεύειν τινός. 406. a. βουλεύσασθαι πρὸ ὑμῶν, 416. b. πρὸ ὑμῶν ἀγωνίσασθαι.417.b. πρὸ τῆς πατρίδος 690.c. προτιθέναι ... τῷ ... 918.a. 919.b. πρὸ τῶν ... μαχόμενος 919.c. 957.a
πρό. Electioni ſeruiens, qua aliquid eligimus, & cæteris anteponimus. ... 705.a
προαγωγεύειν. Perducere Quod lenones facere ſolēt, qui perductores ideo vocantur 890.a
προαγωγεία. ἡ. Perductorum,ſiue leonū ars 890.a.lenocinium.
προαγωγός.ὁ. Perductor.leno 890. c
προβάλλειν. De calumnia accuſare. Nomen alicuius ad Magiſtratum deferre. προβάλλεσθαι ἄνδρα τινὰ 452.d
προβολή,ῆς.ἡ. Accuſatio de calumnia 452.d
προβολή.ἡ.Propugnaculum 771 e
προβολὴ τοῦ σώματος. Corporis obiectus 994.d
προβόλιον. τό. Venabulum. ſic dictum, quòd feris obiiciatur 991. d. e. 992. d. 993. a. b. προβάλλεσθαι τὸ προβόλιον 993 c. προτείνειν τὸ προβόλιον. ibidem. d. e. bis 994. b. bis. c. d. bis e
προβουλεύειν. Prius deliberare. Cōſilio prouidere. Conſilij principem eſſe 235.b. προβουλος ... nim in Repub. primarius Cōſul, & Senatus princeps appellatur. προβουλεύειν τινος. Horum cauſa conſultare, vt ipſorum commodis proſpiciatur 198.d 449.a
προβόλος.ου.ὁ. Propugnaculum 127.a.228.c
πρόγραμμα.τό. Edictum 962.a
προκόμιον. τό. Anterior equi iuba 959.c.d
προμαχεῖν. In prima acie ante alios pugnare 86.a
προμαχών,ῶνος.ὁ. Propugnaculum 426.b
προμετωπίδιον.τό. Frontis tegumētum 169.c. 172.b. 263.d. 952. d
προνεύειν. Anterius propendere 945.b
προνομή, ῆς.ἡ. Pabulatio. Commeatus, ad quem quærendum milites ex caſtris proficiſcuntur 152. a. ἐπὶ προνομὰς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια 344.b. προνομὴν ποιούμενος 432. c. προνομαὶ ... 475.d
προξενεῖν τινὶ κίνδυνον. Alicui periculum conciliare 385.d.702.c
πρόοδος.ὁ. Subſtantiuum nomen. Qui præcedit. Qui anteit 961. c. bis
πρόοδος.ἡ. Progreſſus 499.b
προπετής.ὁ. Poetic. Pronus. Præceps. Prōptus ad aliquid 463. a. προπετέστερος 465.c. 607.b. 933.e
προπετῶς. Impetu præcipiti. Præcipitanter 912.d.945.c
προπηλακίζειν. Contemnere 719.b
προπολεύς.ως.ὁ. Idem ac προπολεμος. 549.c
προπονεῖν. προκινδυνεύειν. προφυλάττειν. Pro aliis labores ſubire, pericula adire, excubias agere. Subauditur autem τῶν ἄλλων 917.e.918.a
πρός, μετὰ γενικῆς, ἀντὶ τοῦ, ὡς, ἀπὸ πρός, μετ' αἰτιατικῆς. πρὸς τῶν Ἑλλήνων φεύγει. Ad Græcos fugit 270.a
πρὸς φιλίαν. φιλίως. Per amicitiam. amicè 252 a
προσάγειν, & πρὸς ... τὸν ... , & τοὺς φρονιμωτάτους ... 140.c
προσαλλεσθαι. Adſilire 223.b
προσβατὸς τόπος. Locus, ad quem patet acceſſus 324.b
προσβλέπειν τινά. Aliquem intueri 880.e
προσθετοὶ κόμαι. Comæ alienæ, quæ capitibus apponuntur 8.c
προσθήκη.ἡ. Appendix 782.e
πρόσθιος.α.ον. Poet. Anterior 991. b
προσιέναι. Cupere. Appetere. ...

[illegible] cladem apperit 83.c
[illegible]. Speculator, qui aliquo ſpeculãdi cauſa præmittitur 120.b 687.c
[illegible]. Finitimus. [illegible] 151.b
[illegible]. Pectoris tegumentum 169.a. 172.b. 263.d. 952.d
[illegible]. Amicè. Animo beneuolo 468.c
[illegible]. Aliquid priùs pendere. Pecuniã priùs numerare 654.a
[illegible]. Poet. Auerſo vultu citò fugere 724.d
[illegible]. Huc & illuc ferri 985.a
[illegible]. Primi excubitores. Primæ excubiæ 278.a.bis.b. 283.b.199.e.383.c
[illegible]. Primæ excubiæ. Primi cuſtodes 510.b.968.a
[illegible]. Si tantum pecuniæ, quantum tibi conceditur, ipſi miſeris 75.d
[illegible] 240.a.307.e
[illegible] Poet. Præcox. [illegible] maximè præcox 861.a
[illegible] 842.d
[illegible], non ſequente [illegible] 149.c. 205.b. 207.c. e. 208.a. 213.a.b. 214.d
[illegible]. Qui in prima frõte nauigat 549.c
[illegible]. Antiſtes. tis. 85.c. 167.c.e.174.d.686.b
[illegible]. Formidare. Conſternari. 67.b. poeticum. [illegible] 79.a
[illegible]. Legibus oraculo Pythio comprobatis obtemperare 681.d
[illegible]. Portis occludere 572 d
[illegible]. Ignes accendere 80.b [illegible] 81.d.317.d. 328.a. [illegible] .329.d.iter.335.d.e.379.c
[illegible]. Munitiones excelſas extruere 151 d
[illegible]. Turribus pugnando reſiſtere 171.c
[illegible]. Turrim oppugnare 426.b
[illegible]. Ardor ignis inſtituens 564.a
[illegible]. Ignes accendere 80.b
[illegible]. Ignibus ſignificare aliquid 416 c
[illegible]. Pullos equinos inſtituere 935.b
[illegible]. Pullorum equinorum nutriendorum ratio. Diſciplina. Inſtitutio 935.c.936.a
[illegible]. Pullorum equinorum inſtitutio 935.c
[illegible]. Taberna vendendis mercibus deſtinata 913 c
[illegible]. Pullorum domitor 935.b.d
[illegible]. Quomodo. non interrogatiuè 30.a. 36.e 102 a. 102. d 106.b. bis. 135. a. 171.a. 173. d. 214.a. 212. c. 260. d. 555. a

P

Ῥαβδοφορεῖν. Virgam ferre. [illegible] 943.c
[illegible]. Virgatæ veſtes 215.c
[illegible]. Otio, quieti, deſidiæ indulgere 27.a.45.e
[illegible]. Ignauè ſegniterque ſe gerere 221.a
[illegible]. Quieſcere 197.b
[illegible]. Spina 992.d.bis.
[illegible]. Dicta dies. [illegible] ad diem dictam adeſſe 503.c
[illegible]. Edictum. [illegible] 591.b
[illegible]. Proiectæ audaciæ homo. Audax 713.c. [illegible] Temerarium facinus 724.a
[illegible]. Sorbere. [illegible] 10.c. [illegible] 332.e
[illegible]. Fluere, vel fluxiſſe. [illegible] 217.c. [illegible] 321.d. [illegible] 328.a. [illegible] 346.b. [illegible], vitioſè pro [illegible] 463.c. [illegible] 577.a
[illegible]. Eleganter componere, & ornare 241.e
[illegible]. Ictus. [illegible] 307.b. Intra ſagittæ ictum.
[illegible]. Impetus 991.c
[illegible]. Lorum ductorium. Lorum quo equi ducuntur 941 a

Σ

Σ[illegible]. Securis 5.d.40.b.41.d
[illegible]. Poeticum Magis ſaluus 164.a
[illegible] 256.d
[illegible]. Literæ Σ. 523.a.bis.
[illegible]. Ferri fodiendi ars 354.c
[illegible]. Faber ferrarius 653.b.924.c
[illegible]. Locus, vbi ferrum venditur. Fabrorum ferrariorum officinæ 494.c
[illegible]. Locus acclivis 527.b. Decliuis, & deuexus locus 980.e
[illegible]. Auertere 575.c. Deflectendo auertere
[illegible]. poeticum. lædere, nocere, corrumpere. [illegible] 78.d [illegible] 141.d. [illegible] 68 .d.9 1.e
[illegible]. Doricum vocabulum, [illegible] Deus. Hinc dicta Sibylla, [illegible], quæ Deorum voluntatem, & conſilia hominibus interpretabatur 391.e [illegible]. Per Deos geminos, ſcilicet per Caſtorem, & Pollucem 52..a
[illegible]. Cibis vesci 2.8.a
[illegible]. Saginatus 1 4 b
[illegible]. Sarculum 862.a c
[illegible]. Conniuere 11 d. 884.c
[illegible]. Caſtrorum impedimẽta 111 a.156.d
[illegible]. Calonem eſſe. Sarcinas ferre 70.[illegible]
[illegible]. Calo. Qui ſarcinas fert 70.c.95 b.131.a 164.a.[illegible]4.a
[illegible]. Caſtrorum impedimenta 1.1 b. 140. c. [illegible] ibidem 163.d.c.bis..63.a.250.b.270.a. b.271.d. 304.e
[illegible]. Sceptrigeri. Principum ſatelites 186.b 205.a. 21[illegible].c.e.216.c.bis.220.c.260.c. 266.b
[illegible]. Speculatorum præfectus 164 b.[illegible]
[illegible] 27.d.[illegible].c.[illegible]26.a.[illegible]38.c.741.d.748.b.[illegible]90.a.954 d
[illegible]. Speculari 967.b
[illegible]. Speculatio 962.b
[illegible]. De ſpecula proſpicere 989.b
[illegible]. Poet. Speculator. Explorator 968 a
[illegible]. Canes dicuntur, quæ catulorum procreationi dant operam 986 e
[illegible]. Abigere. [illegible] puluerem extergere 919.b. [illegible] 9.9 c.bis
[illegible]. Indole minùs culta vir 116.b
[illegible] 778.c
[illegible]. Separatum & confertum eſſe. [illegible] 26[illegible] c. [illegible] c. [illegible] 5[illegible].c. 560 a
[illegible]. Seminator 86[illegible] a

σπουδάζειν τι. Rei alicuius ſtudio teneri 156.a. σπουδάζειν τὰ ἑαυτοῦ ἡδέα. Suas voluptates curare 896.a

σπουδάζειν περὶ τινος. [illegible] 679.c

σπουδάζειν περὶ τινά. Studioſum eſſe alicuius, eique ſuam operam nauare 135.c. σπουδάζειν περὶ τὰ [illegible] 156.a. σπουδάζειν περὶ τὰς [illegible] 810.b

σπουδαιολογεῖν. Seriò agere. De re aliqua seriò diſſerere 888.b 899.d

σπουδαιολογεῖσθαι. De rebus ſeriis agere 269.b

σταθμός, οῦ, ὁ. Statio. Caſtra 272.b. paſſim hoc vocabulum occurrit ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει [illegible].

[illegible], ὁ. Ad regendū aptus 980.b

στέγη, ης, ἡ. Tectum. idem ac στέγος 837.d.e.ter 838.a.bis

στείβεσθαι. Conculcari, teri. [illegible] In tritis viis 267.d

στέφειν. Ornare 567.a

στείχειν. Poeticum. proficiſci. [illegible] 358.a.376.b

στέρεσθαι. Poet. pro communi στερεῖσθαι. τῆς Ἑλλάδος στέρεσθαι. Græcia priuari 396.d.458.e.664.e.885.b.910.e

στεφανίτης ἀγών. Certamen in quo victori corona præmij loco datur 775.a

στιβάς, άδος, ἡ. ſtramineus torus 121.d

στιχᾶν Poeticum. ordine incedere 168.d

[illegible]. Indago. Indaginis 984.b 986.a

[illegible]. Indaginem tendere. Indagine cingere 984.a

στολίδες, αἱ. Tunicæ ſtriatæ. 307.d. [illegible] 308.b

στολιδωτὸς χιτών, Tunica ſimilis pallæ plicas habenti 169.b

στόλος, ου, ὁ. Poeticum. Exercitus 225.d 245.d. 276.c. 301.c. 482.a. 658.a

στόλος. Expeditio. 276.c.294.e.295.a. [illegible] proficiſci 305.e.496.d

στόλος. Claſſis 251.d.495.c

στόμα. [illegible] Aliquem in ore habere 20.b. [illegible] memoriter aliquid dicere 773.b.879.d. [illegible] 913.d

στόμα στρατοῦ. Frons exercitus 312.e. bis. 313.a. 348.c. 353.b. [illegible] 484.e

στόμιον, τό. Lupus, ſiue Lupatū, frænum, quod in equorum os immittitur 940.e.941.b.948.e. 650.a & alibi.

στρατηγιᾶν. Imperatorij muneris apiſcendi cupidum eſſe 397.a

[illegible] 510.b

στρατόπεδον, τό. Exercitus. Copiæ 435.c.d. 437.b. 763.b. 995.e

Στρουθός, ὁ. Struthiocamelus. [illegible] 256.a.b

Στρυφνὸς ἄνθρωπος. Homo moribus aſperioribus præditus 47.a

συγγνώμων. Clemens. [illegible] Qui delictis humanis clemēter ignoſcit 154.a

συνεπαινεῖν. Collaudare. comprobare. fauere. [illegible] Si res diuinæ votis noſtris faueant 79.c

[illegible] Per paucos præfectos res multas breui compendio curare 232.a

συγκομίζειν. Colligere. [illegible] 585.e

συσκευάζεσθαι. Ad aliquid agendum ſe componere 894.a

σῦκα συκάζειν. Ficus legere 866.d

[illegible]. συμβάλλεσθαι. conferre, adiuuare, prodeſſe. [illegible] Hæc ad ſubiectorum amorem [principibus] conciliandum conferunt 32.d

συλλήβδην. Summatim. In ſumma. Vt rem paucis complectar 865.e

συλλήπτωρ, ὁ. Adiutor 741.b

συλλήπτρια, ἡ. Adiutrix 740.c

[illegible]. Milites conſcribere 245.d. quod pag. 144.a.b.c. [illegible] dicitur

σύλλογος. Conuentus. Cōgregatio. 158.d. 360.c. [illegible] 362.e. [illegible] 512.c. 828.c

συμβάλλειν, ſiue ξυμβάλλειν. Congredi. Confligere. Pugnare 516.e

συμβάλλεσθαι. conferre, prodeſſe, adiuuare. [illegible] ſeniorum temperātia vel modeſtia, multum confert ad hoc, vt iuniores temperantiam vel modeſtiam diſcant 5.a. bis. b. [illegible] 152.d. 244.d. [illegible] 504.d. 621.a. [illegible] 981.a

συμβάλλεσθαι ξενίαν. Hoſpitij neceſſitudinem inter nos & aliquos alios contrahere 391.a

συμβολή, ἡ. Congreſſus. Conflictus. Pugna 387.d. 516.c. 646.d. bis

συμβολαί, ῶν, αἱ. Conuiuia, ad quæ vnus quiſque ſuam confert portionem. Conuiuia etiam ſimpliciter ita vocantur [illegible], & latiore ſignificatu 874.e

συμβολαὶ τῶν ὁδῶν. Viarum concurſus 610.a

σύμβολος, ὁ. Coniector. Qui per coniecturas aliquid conſequitur, cognoſcit, aliiſque declarat 703.c

σύμβολον, ου, τό. Coniectura Præſagium 708.c

συμβουλεύεσθαι τινί. Cum aliquo conſultare 213.e

συμβουλή, ἡ. Conſilium 358.a.359.a. idem ac συμβουλία, ſiue ξυμβουλία 713.a. [illegible] 8..e

συμβουλεύματα, τά. Conſulta 701.d

συμπαίκτωρ, ορος, ὁ. Qui cum aliquo ludit. ludi ſocius 31.e

σύμπλους, ου, ὁ. Nauigationis comes 743.b

συμπαραστάτης, ου, ὁ. Poeticum. Adiutor 75.c

συμφορεῖς. οἱ. Comites. q. d. [illegible] Qui cum aliquo feruntur, eunt, proficiſcuntur 596.e

σύμφορον. vtile. 49.a. 98.a. 101.e. [illegible] 194.d. 210.a. bis 212.b.239.c 610.d.615.d [illegible] 667.c 706.e. [illegible] 778.d.844.b. [illegible] 918.a.970.a

συμφόρως. Vtiliter, commodè 98.c

συμφορώτατα. Aduerbium. Maxima cum vtilitate 128.d 514.b

συμφύλαξ, ακος, ὁ. Cuſtodiæ ſocius. 231.c. [illegible] 236.a.967.b

συναλίζειν. congregare. [illegible] 17.a

συνάπτειν μάχην. Conſerere prælium 36.c.79.a.158.c. 500.e. 506.d. 515.e.595.b.656.b.661.c. 667.b

συνασπιδοῦν. Clypeos conſtipare. 657.c. pag. 104 b [illegible] atticè legitur. Idem eſt. à [illegible].

συνδικεῖν. Patrocinari 719.d

συνδυάζεσθαι. De brutis dictū. Coire, congredi. Galli, s'accoupler 979.d

σύνδυο. Duo ſimul. Bini 377.b

συνειδώς. Conſcius 792.a

συνεπιταράττειν. Concutere 985.b

Συμφερόμενος πρὸς τὰ παρόντα. Ad præſentia accómodatus 704.b
Σύνθημα. ατος. τό. Teſſera militaris 264.c.386.c.406.c.407.b
Συνθηρευτής. ὁ. Venationis ſocius 65.c.754.a. συνθηρατής idem 785.d
Συντέμνειν τὰς καθ' ἡμέραν δαπάνας. Præcidere quotidianos ſumptus 909.c.bis
Συντράπεζος. ὁ. idem ac ὁμοτράπεζος. Eiuſdẽ menſæ particeps 269.d
Σύντροφος. ὁ. Qui cum aliquo nutritus eſt 744.b
Συῤῥάττειν, ſiue προσάττειν τοῖς πολεμίοις. In hoſtes irruere 519.d. συῤῥάξαντες 644.d συῤῥαγεῖσι 660.b
Συσκευάζεσθαι. Ad diſceſſum ſe parare. Vaſa colligere diſcedendi gratia 233.c. 251.b.510.d.513.c.559.c.653.C
Συσκευάζεσθαι. ὁ ἔρως τὸν ἄνθρωπον πέφυκε συσκευάζεσθαι. Amor natura ſolet machinis ſuis hominem occupare 117.a
Σφάγια. ων. τά. Hoſtiæ cæſæ, vel quæ cæduntur ad ſacrificium faciendum 324.c.385.a.386.b
Σφαγιάζεσθαι. Hoſtiis cæſis ſacrificium facere 324.c. τῷ ἀέρι σφαγιάσασθαι 329.c. bis.383.d. 385.a 500.c. 516.b. 532.a.639.a. 656.b.689.b. χίμαιρα σφαγιάζεται
Σφαιρωτὰ ἀκόντια. Iacula cuſpidem pilarem, i. pilæ inſtar rotundam, habentia. quæ & ἐσφαιρωμένα ibidem vocantur 945.d
Σφέας. Αἰολ. Poeticum. Ipſi 412.a. 552.b
Σφίσιν. αὐτοῖς. Poeticum. Ipſis 448.c.609.d
Σχαλίδες τῶν δικτύων. Retium furculæ 975.c.d.984.a.b
Σχάσαι τὴν οὐράν. Caudam demittere. de canibus dictum 976.c
Σχεῖν. Suſtinere impetum alicuius. Aliquem cohibere. σχεῖν τοὺς ἀνθρώπους 395.c
Σχεῖν τὴν ὕβριν. Petulantiam reprimere 612.a
Σχίζειν. Findere. ξύλα τε σχίζοντα. 132.b. σχίζειν ὑποδήματα. Scindere calceos 108.c. ξύλα σχίζων 257.e. 318.a. bis.377.b
Σχολάζειν πρός τι. Rei alicui vacare 772.c
Σχολάζειν ἀπὸ τῶν πραγμάτων. A bellorum moleſtiis & occupationibus eſſe liberum 195.b
Σωμασκεῖν. Corpus exercere 30.b.580.b. 675.d. 770.a.780.a
Σῶς, σῶον, Saluum. in g.n. 416.d
Σωτηριώδης. Salutarius 765.a. σωτηριωδέστατος. maximè ſalutaris 937.c
Σωφρόνημα. τό Facinus pudicum. Facinus temperantia præditum 666.c

T

Ταγός, οῦ. ὁ. Dux. Princeps. Prætor. Poeticum, & apud Theſſalos ſummus magiſtratus ita vocatur 581.a.b. 583.c. bis. 585. b.600.a.c.601.b
Ταγεία. ἡ Principatus. Dominatus. Reipubl. adminiſtratio. Poëticum 601.a
Ταγεύω, ταγεύειν. Poetica. Principem eſſe Prætorem eſſe. Præeſſe. Regere. Gubernare. Adminiſtrare. Ordinare. 217.c. 583.c
Ταγονεύεσθαι. Vni Imperatori parere 581.a.c
Τακτικός. ὁ. Aciei ſtruendæ peritus 227.c.bis.d.762.b
Τακτικά. τά. Aciei inſtruendæ ratio 42.b.761.d
Ταλασία. ἡ. Lanificium 780.a. 840.b
Ταλάσια ἔργα. Lanificij opera, & pẽſum, quod alicui datur 836.b
Ταλασιουργεῖν. Lanificium exercere 780.a
Ταμίευμα. ατος. τό. Adminiſtratio. Diſpenſatio 827.b
Τάπης. ητος. ὁ. Tapes. tapetis 404.c. 405.d
Ταραχὰς μεγίστας ἐν τῷ πλείστῳ στρατοπέδῳ 95.d.c
Τάραχος, ου. ὁ. Poeticum. ταραχή. Tumultus. Perturbatio. Confuſio 177.d.263.b.842.a. Τάραχον ἐξεργάζεται 947.a
Τάσσειν. Iubere. ὁ τεταγμένος πορεύεσθαι. Is, cui profectio imperabatur 105.a. ὁ ἐπὶ τοῦτο ταχθείς. cui negotium hoc datum erat 133.c. οἱ ταχθέντες 164.c
Ταχύ. ταχέως. celeriter 12.a.13.b. d.14.b. ter. 36.a. b. 56. c. bis. 62. b. 67.b. 72.a. b. 87. a. bis. 95.d.100.d.bis. & alibi paſſim.
Ταχυεργία. Celeritas in opere faciendo 175.c
Τεῖχος. τό. Oppidum. Vrbs 505.e
Τειχίον. τό. Caſtellum 253.a.b.bis. 262.c.308.c
Τελευτᾶν. τὸν βίον τελευτᾶν. Vitam finire 236.d
Τέλειοι ἄνδρες. Plenam ætatem adepti viri, vel, ætatis maturæ viri 4.a.b.c. 6.d. 7.b.d. & ſexcentis aliis in locis.
Τελεστήρια. Sacra, quæ diis fiunt pro felici fine rebus impoſito. 234.a
Τέλος. τό. Munus, magiſtratus. In hoc magiſtratu ſum conſtitutus 23.c. 29.c. 219. c. 397. b. 491. a. 501. c. d. 506.d. 565.a. 594. b. 602.b
Τέναγος. τό. Locus cœnoſus. Vadũ cœnoſum 432.c
Τέρμα. ατος. τό. Hinc Latinum, Terminus. i. Finis. Meta 684.d
Τέρπειν. Poet. εὐφραίνειν. Delectare. Voluptate afficere 879.a
Τεῦχος. τό. Vas. τεῦχος ἀλφίτων. Farinarium vas 449 c
Τεχνάζειν. Artificioſa diſſimulatione vti 414.c. Vti aliquo artificio 988.c
Τιθασεύειν. Manſuefacere 836.d
Τιθέναι εὐδαίμονα. Beatum facere. Beare 112.a
Τίθεσθαι. Adminiſtrare. Omnia ex vſu noſtro adminiſtrare 75.e
Τιθέναι πιστόν. Fidum facere. Fidum efficere 236.a
Τιθηνεῖν, καὶ τιθηνεῖσθαι. More nutricum alicui blandiri. 228.a
Τιθεῖν. Præter vſum, pro τιθέναι. ſi modò codex ſanus 152.b. 208.a. 307.e. 311.d. 321.a. 322.b. ſed fortaſſe hæc toties occurrentia, ab per contractionem formata, à poetico pro quod obſeruandum. pro vel 665.d
Τιθεῖν. à τίθημι, τιθῶ 777.c
Τιμωρεῖν τινι. Opem alicui ferre, & iniurias ipſi factas vlciſci 601.a.632.b
Τιμωρία. vltio, animaduerſio. τιμωρίας ποιῆσαι. vlciſci. animaduertere in aliquem 65.a. pro quo ibidem, τιμωρῆσαι dicitur & 113.a.
Τιμωρός, ὁ. i. Vindex. Vltor 112.a
Τίνειν ποινάς. Poeticum. Perſoluere, luere, dare pœnas 150 b
Τιτρώσκειν. Vulnerare 134.b
Τὸ νῦν. Nunc 205.b
Τὸ ἀπὸ τοῦδε. Poſthac. Deinceps 94.c.& τὸ ἀπὸ τοῦδε 115.c.174.b. 181.c
Τοὐνθένδε. Deinceps 147 d

Τοκισμός. ὁ. Vſura 914.d
Τόξευμα. τό. Sagitta 309.d.317.c. τοξεύματος ἐντὸς 322.d. τὰ ἐξ ὑψηλοῦ [illegible] ibid. 323.c
Τόξευμα. τό. Sagittæ ictus 308.b. 426.e
Τόξον. τό. Sagitta 307.b
Τορώτατος. ὁ. Acerrimus 678.b
Τοὐντεῦθεν. Deinceps 144.c.179.c
Τραύματα. πολλὰ [illegible] Multos inuenimus, quib. ſunt obligata vulnera 124.d.135.a
Τετριμμένος. ὁδὸς. Via trita 976.e 978.b. [illegible] 978.c.981.a. 984.b
Τριχθὰ δάσασθαι. Poetica loquutio. Trifariam diuidere 341.d
Τρόφιμος. ὁ. Alumnus. Qui alicuius ſumptibus alitur 562.b
Τροχάζειν. Citato gradu ferri. currere 56.c.408.a.619.b
Τρύχειν. Terere. conficere, atterere. [illegible] 134.c
Τρωξόμεθα. Comedemus. futurum medium à τρώγω 882.b. cuius compoſitum [illegible] ibidem extat.
Τύραννος. ὁ. Rex. Idem ac βασιλεύς. 901. a. b. [Alias in malam partem accipitur.] 902 a.bis. b. c bis. e. 904 a. bis. c. e. & paſſim toto libr. de Regno. In eodem libro vocem hanc etiã ſæpe pro tyranno ſumptam inuenies, vt pag. 907.908.909. 910
Τυραννεῖν. Regnare 902.b.904.b
Τυραννεῖσθαι. Imperio, vel tyrannide premi 912.b
Τυραννεύεσθαι. Imperio, vel tyrannide premi 907.a
Τυραννίς. ίδος. ἡ. Regnum 906.a.b
Τυραννικός. [illegible] Regius 901.b. 902.a
Τύρβη. Hinc Latinum, Turba, cõfuſio.) ([illegible] 4.a
Τύρσις. ἡ. Turris, propugnaculum 190.b. 327.a.346.c,347.c.348. d.426.b.bis.
Τυφλός cum genitiuo. Qui non videt, aut qui videre nequit aliquid. [illegible] Mallem cæterarum omnium rerũ quàm illius [Cliniæ] ſolius aſpectu carere 882.d
Τυχόν. Fortaſſe 372.d
Τώ, articulus maſc. g. cum nominibus f. g. in duali. τὼ χεῖρε. 141.c. τὼ χεῖρε 46.a.222.c. τὼ φάλαγγε 265.a. τὼ χεῖρε 370. b.495.d.679.b.746 c
Τὸ παράπαν. Omnino 464.b

Υ

Ὑγρός. Mollis, Flexilis. Agilis. 942.e. 948.c. e.949. a. b. c. 950.a.b
Ὑγρομελής. Mẽbris mollibus præditus 950.d
Ὑδροποτεῖν. Aquam bibere 161 b
Ὑδροπότης, ου. ὁ. Qui bibit aquam 161 c
Ὑδροποσία. ας. Aquæ potus 24.d
Ὑδροφορεῖν. Aquam ferre 330.a
Ὑδροφόρος. ὁ & ἡ. Aquam ferens 330.b
Ὑπαγορεύειν. Dictare. [illegible] ſcribere quæ dictãtur 858 a
Ὑπακούειν. Parere. morem gerere 30.e. 216.b. bis. [illegible] 216.c. 221.d.bis. [illegible] 236.c. & paſſim
Ὑπάρχειν. Incipere. Auctorem eſſe. [illegible] Nos nulla iniuria vos vnquam priores affecimus. Nullius erga vos iniuriæ auctores extitimus 355.d
Ὑπάρχειν. Adeſſe. Fauere. Præſtò eſſe. [illegible] 360.d
Ὑπάρχειν φύσιν ἀγαθήν. Bonam indolem habere 872.a
Ὑπέκκαυμα. ατος. τό. Ignis fomes. Materia, quæ flammam facilè concipit 191.c. quod explicatur his verbis, [illegible] 191.d. ἔρωτος ὑπέκκαυμα. Amoris fomes. Id quod ad amorem accendendum facit 884.c
Ὑπερβαίνειν τείχη. Muros ſuperare 966.a [illegible] idem 968.c
Ὑπερ[illegible] 450.a. quod lit. c. [illegible] dicitur.
Ὑπερβάλλειν. Superare. [illegible] 328.e.329.b.334.b
Ὑπερβολή. ἡ. Tranſitus loci excelſi 334.a.336.a
[illegible] In montium ſuperatione. Dum montes ſuperarentur 248.e. [illegible] Iuga montium occupare 315.d. 318.d. 328.d. 333.e. 324.a
Ὑπερδέξιον χωρίον. Locus ſuperior. [illegible] 531 d. [illegible] de ſuperiore loco 635.c.643.e.662.d
Ὑπερεῦ. Nimium bene. Quàm optimè 911.d
Ὑπέρορθος. ὁ. Præarduus. ſupra modum altus 314.b
Ὑπέρογκος. ὁ. ſupra modum firmus 119.d
Ὑπερφαλαγγεῖν. Verbum militare, ſua phalange ſuperare hoſtis aciem longitudine exporrectã. [illegible] 166.d.175.a
Ὑπέρδειλος. ὁ. ſupra modum timidus 937.a
Ὑπείκειν [illegible]. Ad alicuius voluntatem ſe accommodare. Alicui ſe ſummittere. [illegible] 697.c.bis
Ὑπνομαχεῖν. Poeticum. cum ſomno pugnare. ſomno reſiſtere 61. a
Ὑποβάλλειν. Suggerere. Admonere 85.a
Ὑποβολή, ῆς. ἡ. Admonitio, qua quis ad aliquid impellitur. Impulſio. inſtinctus 81.b
Ὑπόγυιον. Subitum, repentinum. [illegible] Subitò 155.a
[illegible] 730.b
Ὑποδύεσθαι. Deprimi 945.b
Ὑποδύεσθαι κίνδυνον. Periculum ſubire 24.d. [illegible] Iuſtitiam docendam ſuſcipere 856.b.937. c
Ὑποθημοσύνη. ἡ. Poet. Monitio. Admonitio 721.c
Ὑποκορίζεσθαι. Inuidioſo ac odioſo nomine aliquem appellare 738.e
Ὑπομηρίδια. τά. Partes femoribus ſubiectæ 977.e.980 b.[illegible].d
Ὑπομαλακίζεσθαι. Animus remiſſis eſſe 274 b
Ὑπόμνημα. ατος. τό. Commemoratio 259.a
Ὑπομιμνήσκειν. In memoriam redigere, reuocare. [illegible] 82. a. bis.88.b. [illegible] 152.a. [illegible] [illegible].c
Ὑπονωθέστεροι. οἱ. Qui languidiores ſunt [illegible]
Ὑποπίνειν. Largiùs bibere 221 c
Ὑπόπτερος 4[illegible].c.[illegible].c.900.a
Ὕποπτος. ου. ὁ. Suſpicax 917.a
Ὑποπτήσσειν. poeticũ. Formido, re-uereor 10.a. [illegible] eum reuerebantur 22.a. [illegible] formidare 27.a
Ὑποστάτης. ὁ. Propr[illegible] 297.e
[illegible] 466.c. Præcidere ſpem.
Ὑποτέμνεσθαι cum accuſatiuo, ſubeundo cædere 18.d. & ſubeundo intercipere 19.b. [illegible] 434.e
Ὑποτίνειν [illegible]. Multam exſoluere 705.c.bis.d

ὑποφέρειν, προφέρειν. Offerre. [illegible] ὑποφέρειν 533. d. bis. [illegible] ὑποφοραί. ſpecioſarum cauſarum prætextus 550.a 365.e
ὑποχαλινίδια. Inferior fræni pars 941.a
ὑποχείριον ποιεῖν. In ſummam poteſtatem redigere 127.c. [illegible] idem. 188.d.239.b. ὑποχείριον ἔχειν. in ſua poteſtate tenere 946.a
ὑποχείριος. Qui in alicuius poteſtate tenetur. [illegible] 285.d. Omnia Diis ſunt ſubiecta
ὑφηνίοχος. Inferior auriga. quaſi dicat. Subauriga 169.d.170. b.174.d
ὑφίστασθαί τινι. Alicui aduerſari. reſiſtere. [illegible] 670.e
ὑψαυχενία. ἡ. Ceruicis elatio 949. c

Φ

ΦΑίνειν. Deferre. accuſare. cum accuſ. [illegible] Tribuum præſides vnum quemque deferunt [eorum, qui leges violarint] 7.b
Φαίνειν φρουράν. Præſidium, & copias aduerſus aliquem ducendas decernere 491.a. [illegible] 491.b.503. b.514.b.533.a. [illegible] Aduerſus Argos copias decernunt 533.b. [illegible] 510.a
Φάλαγξ. [illegible] Phalangis in morem ducere 36.c.325. a
Φαλαγγομαχεῖν. Phalangi pugnando reſiſtere 171 c
Φάναι [illegible]. Dicere, id eſt, Exiſtimare. [illegible] 349.b
Φανός ὁ. Fax 681.b
Φαεινός, ἡ, όν. Lucis plenus 844.c. Nitidus 981.b.992.d
Φάος. [illegible] Poet. Lumen. 844.c
Φάσκειν. Poet. Dicere 443.e.448.b. d.449.e. bis. d.c.464. b.466. e.471.e
Φέρειν χαλεπῶς. Aliquid grauiter ferre 141. c. [illegible] 143.a. [illegible] 143.b. [illegible] 249.d. [illegible] 550.a
Φερνή. ῆς. ἡ. Poeticum. Dos, quam vxor marito fert, & fruendam dat 228.a
Φιλέειν, [illegible] 269.c
Φιλεῖν. oſculari 21.a. b.c. ſæpius. [illegible] Honeſti ſtudioſi-

or 883.b
Φιλοκερδεῖν. Quæſtus eſſe cupidum 34.c.268.a
Φιλοκερδής. ὁ. Quæſtus Lucrique cupidus 855.e.856 c 857.a
Φιλοφρονεῖσθαι. Comiter aliquem excipere. [illegible] Nulla alia comitate erga ipſum eſt vſus 63.c.332.c.d.333. a
Φλυαρεῖν. Nugas agere 26.a
Φοβεῖσθαι [illegible]. Liberorum ſeruitutem metuere 67.a. [illegible] Nobis metuis 125.b.155.a
Φόβον ποιεῖν τινι. Alicui terrorem incutere 265.b. [illegible] idem 318.e
Φόβῳ κατέχεσθαι. Formidine teneri 124 c
Φόβῳ ἀπολωλέναι. Præ metu periiſſe 148.d
Φοίνικες. [illegible] 190.b
Φοινικιστής, οῦ. ὁ. Purpuræ tinctor 248.b
Φοιτᾶν. frequentare. [illegible] 52.e. [illegible] 158. [illegible] 201. a.203. d. [illegible] frumentum mari vehitur 432.d. [illegible] 444.b
Φοίτησις. Frequentatio. Curſitatio. [illegible] 441.e
Φόρος. ου. ὁ. Tributum, quod perſoluitur alicui Principi 68 e
Φορβεία ἡ. Capiſtrum 958.d.bis
Φορεῖν. Ferre. Poeticum, & atticũ. 206.c. 408. d. 860.e. 927. d
Φόρημα. τος. τό. Onus. 66.e Geſtamẽ 782.c.915.d
Φραστήρ, ῆρος, ὁ. Conſultor. Poeticum 106.a
Φραστήρ. ῆρος. ὁ. Poet. Index. [illegible] 139.d
Φρέαρ ἡ. Puteus, & aquæ ex puteo hauriendæ vſus. Foſſa putei inſtar facta 481.b.bis
Φρενοῦν. Ad mentem ſanam reuocare. Monere 791.b
Φρονεῖν. Ad mentis priſtinum ſtatum ac ſanitatem redire 342. b)([illegible] 342. a.b
Φρόνιμος. prudens, peritus. [illegible] horũ peritos. horũ cognitione præditos 29 c. [illegible] de vtilitate prudentiùs diſpicere 32.c. [illegible] in his rebus prudentẽ eſſe 31.e.32.a
Φρόνημα. τό. [illegible] Hominũ animos acuere 41.b

Φρόνημα ἀνίκητον. Animi elatio, quæ ſuſtineri nequit 124.c [illegible] Robur animis addere 125 a
Φροντίζειν [illegible]. Curam rei alicuius gerere. Animum ad rei alicuius curam & ſtudium applicare 710 b
Φροντίζεσθαι. Paſſiuè, Aliis eſſe curæ. Curari ab aliis 914.a
Φρουρά. Præſidium. Copiæ, quæ aduerſus aliquem mittuntur. 551.a.bis
Φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς. 551. c. [illegible] Delectum aduerſus eos habendum decernunt 552.a. 563.a. 568. c. 572. d. 574.a. 577. b. 596. b. 597. d. 603. e. vide φαίνειν φρουράν.
Φρουρίς. ίδος. ἡ. Cuſtos, quæ aliquid cuſtodit 437.a
Φυγή, ῆς. ἡ. [illegible] Exiliũ pro ipſis exulib. [illegible] Exules in patriam reducere 553.d
Φυλακτήριον. τό. Excubiarum locus. Propugnaculum 190.c
Φυλή. ῆς. ἡ. Claſſis ordo. [illegible] 844.d. Supellectilem per claſſes diſtinguere. c.845.a
Φῦλον. τό. Sexus. 675.d. [illegible] maſculi ſexus. [illegible] 679.b
Φυλλοβολεῖν. Plantis tribuitur, quarum folia cadunt 866.d
Φύρδην Poeticum. Promiſcue 178. c
Φῦσα, ης. ἡ. flatus 7.e
Φωρᾶν. furtum agere aliquid. [illegible] 65.d. [illegible] Deprehendere 236.c.926.b
Φῶς. τός. τό. πῦρ. Ignis. [illegible] 192.a
Φῶς. τό. Ignis lux. 400.c.410.c. 587.e

X

XAῖρε. Salutatio Græca. Gaude. Salue 118.b
Χαλεπαίνειν. Poeticum. Indignari. Succenſere. [illegible] 143.a. [illegible] 145.a.369 b. bis. 416.d. 417.d. d. 622. b. [illegible] 741.a.788.a.
Χαλεπότης. ἡ. Morũ aſperitas 742. b.894 d e. Sæuities 937.b
Χαλκοτύπος. ὁ. Faber ærarius 499.c. 615.b
Χαμηλός. ὁ. ἡ. Humilis 911.a
Χαμόθεν. De inferiore loco 626. c
Χαρίζεσθαι τῇ ἡδονῇ. Indulgere voluptati 99.a. ſic τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι. Iræ gratificari, ac indulgere 595.e. [illegible]

εἰλῶσαι. Indulgere ventri, vel, gulæ 733.b
Χαριεντισμ.ὁ.Faceriæ 47 c
Χαρμονὴ.ῆς.ἡ.Gaudium 19.c
Χειλόω. ἀποχειλόω. Includere labro. Cingere labro ἀποχειλώσας ... 938.b
Χειμάζω. Hyemare. Hyemem tranſigere. In hybernis manere 424.d.485.b. διαχειμάζειν 486. a.589.c.83.a
Χελώνη.ης.ἡ.Teſtudo. Quid in equorum vngulis ita vocetur 935.a. ... χελώνας 938. c.940.b
Χείρ ἡ. Manus. armatura manus. Gallicè manus iſtæ vocantur, Des gantelers 952.b
Χεῖρας ἄρχειν ἀδίκων χειρῶν. Aliquem iniuriis laceſſere 25.a
Χεῖρας εἰς χεῖρας ἰέναι. Ad manus venire. manus conſerere 61. b. εἰς χεῖρας ἰέναι 227.a. 239. d. 42. b. ... εἰς χεῖρας ἰέναι 249.b. εἰς χεῖρας ... 326.c. εἰς χεῖρας ἰέναι 499. a
Χειρίδες. Manicæ. Chirothecæ 215.b.241.b
Χειροήθης. ὁ & ἡ. Manſuetus 836.d. 935.d
Χειρομάκτρον.ου.τό.Mappa 9.c
Χειρομύλη. ης. ἡ. Manuaria mola 151 c
Χειρονομέω. Manus motare. Manibus geſticulari 877 d
Χειροπληθὴς λίθος. Lapis grandior, qui manum implet 307.c
Χειροτέχνης.ὁ. Artifex, qui ſuis manibus opus facit. Opifex 685 d
Χείρωνες. ... 716.d.762.c. bis.
Χελώνη ἡ.Chele, murorum crepido. ... 195.a
Χιλόω. Pabulo paſcere. Paſcere. ... 420.d
Χρήζω. Indigere. cum infinito. ... ciuitates, bonæ valetudinis indigent 29. c
Χρήζω Poeticum. Cupere. velle. ... ea priùs conficere, quæ cupimus 106. c. 181.d. 251.b. 265. d. 285. b.312.d.340.b.354.c.365.a.832. a
Χρῆμα.τό. Magnitudinem rei, de qua agitur, hæc vox indicat. ... 15 b. ... 30 b
Χρήματα ... 114.c
Χρηματων appellatione quid intelligendum 819.c.d.c.820.a. b.c.d
Χρηματίζειν.Rem facere 749. a.b.c.869.d
Χρηματίζω. Reſponſum dare 699. a. ... 699.b
Χρηματίζω. Negotium aliquod conficere 699.b
Χρηματίζω τῷ δήμῳ, & τῇ βουλῇ. Cum populo & Senatu agere, & ab eo reſpõſum impetrare 698.c
Χρηματισμός ὁ. Rei faciendæ ratio 850.a.869.c
Χρηματιστικός, ὁ. Rei faciendæ peritus 824.d
Χρησμολόγος. Oraculum conſulere 490.e.535.b
Χρόνος. διὰ χρόνου ἰδεῖν τινα. Aliquem iam longo temporis interuallo videre 147.c
Χρόνου ... 3.d
Χρῷ. Datiuus à χρώς, vnde Ionicum χροῒ, & Atticum per contractionem formatum, χρῷ. ... 449.a. ad cutem víque raſos.
Χύδην. Paſſim 938.b.956.a
Χώρα. Locus, numerus, conditio. ... In mancipiorum loco erimus. Vt mancipia tractabimur 359.b. ... Nullo erunt loco 366.a. nullo in pretio. ſic apud Theognidem χώρα ſumendum, pag. 15. ... Cuius [mali vir] nullam rationem habere ſolet. quod cótemnit. Vulgata verſio eſt obſcuriſſima, & inſulſiſſima.
Χῶρος. ου. ὁ. Poeticum. Ager 178. b ... per agros. 198.c. bis. 831.c.d. 832.a. 851.a. 869.c. d.870.a. οἱ χῶροι. Fundi. prædia 929 d
Χωρίτης.ου.ὁ. Ruſticus 491.c
Χωριτικῶς. populari modo: Ratione, qua regionis alicuius incolæ vti ſolent. Galli. Suyuant la façon ou couſtume du pays 110.c

Ψ

Ψευδαγγελία. ἡ. Fictus rumor 964. d
Ψευδαυτόμολος. ὁ. Fictus transfuga 961.d.e
Ψευδενέδρα.ἡ. Inſidiæ fictæ 349.a. 964.d.970.a
Ψευδοβοήθεια.ἡ. Fictum auxilium 964.d
Ψῆφον τιθέναι. Suffragium, ſententiam ferre 12.d

Ω

Ωδαξον. Momorderunt. Fricuerunt. Videtur eſſe aor.2. actiuus ab ὀδάξω, ῶ 884.c. vel, vt ab inuſitato ὀδάζω. ... vel, vt ab ...
Ωδί. ὧδε. Ita. ſic. hoc modo 3.c. 5.c. 6. d.16.d 50. d.51.c. 60. b.bis. 61.c. 75.c. 77. b 97. a. 101.a 109.c. 111. d. 118. e. 121 d. 125.c. 126. a. 130. d.135. c.138. b. c.142. b.144. b. 149. c. 150.c. 154.d. 160. b. 161. b. 170. d. 193.b. 195. d. 200. d. 225. a. c. 233. c. 257. c. 258. c. 259. c. 261.d. 274. d. 275. d. 286 d. 297. b. 298. a. 299. c. 300. a. d. 301. a. 305. d. 316. c 334. a. 342. d. 344. a. 355. 358. a. 362. a. 401. d 414. b. 416.c. 461 a. 464. c. 468. b. 550. b. 590. c. 591. b. 609. c. 615.a. 631. a. 777. c. 792. b. 812.a. 815.d.822.a.818.a.836.d.908.b. 994.b.
Ωή. Heus tu. Aduerbium vocantis & vociferantis 98 c
Ωμοβόειος. ὁ & ἡ. Poeticum. ... Scutum ex crudo boum corio confectum 359.b. c
Ωμοβόινος idem ac ὠμοβόειος. ... 406.b
Ωμόσαμεν. aor. 1. paſſ. ab ὀμόω, ῶ. ... 634.d
Ωρας, ſic, pro οὐραγός, ſi codex ſanus. Agminis nouiſſimi dux 81.d
Ωραία γάμου παρθένος. Virgo ætate nubili. Quæ Virg. Æn. lib. 7. 276. Iam matura viro, iã plenis nubilis annis, appellatur 113 c
Ωσιοῦντες ... 625.a
Ως cum infinito, pro quo aliàs ὥστε dicitur ὡς μάχεσθαι, vt pugnent 40.d. ... 238. c. ... 850.c
Ως ... Hæc matri verbis meis, vel meo nomine renunciate 238.c
Ωθέω ab ὠθέω. ῶ. Pello. Repello. ... 518.b. ... ibid. ... 994.a
Ωτακουσταὶ apud Perſas quinam eſſent, & cur ita vocarentur 209.d.bis 210.a
Ωτακουστεῖν. Auribus aliquid captare 209.d
Ωφελον. ες. ε. Vtinam 112.b. ... 272 c
Ωφελεῖσθαι ἀπό τινων. Vtilitatem ex rebus aliquibus capere 756.d. 765.d. 810.d.823.b.831.d.870. c
Ωφέλιμα ... 833.c

INDEX
XENOPHONTEVS HISTORIARVM
ATQVE RERVM QVÆ IN EIVS OMNIBVS
vtriuſque tomi libris continentur.

A

ABradatas Suſorum rex. pag. 114. d
Abradatas immiſſo in Ægyptios curru interfectus 177. d
Abradatas mortuus lugetur, eique honorificè parentatur 185. a
Abradatæ curruum artificium 156.b
Abradatæ vxor Panthea: vide Panthea.
Abrocomas Cyri hoſtis 252.b
Abſinthio refertiſſimi quidam Arabiæ campi 255.e
Abydeni, orationi Dercyllidæ acquieſcunt 535.d
Abydeni Lacedæmonios eiicere recuſant iubente Pharnabazo 536.b
Abydenorum ager à Pharnabazo vaſtatur ibid.
Abydus vrbs è regione Seſti, ſpatio tantùm octo ſtadiorum ab ea diſtans 535.e
Abydum in Lacedæmoniorum amicitia continet Dercyllidas ibid. b
Academia, locus Athenis 458. c
Acarnanes Athenienſibus auxiliantur 515. d
Acarnanes Athenienſibus iuncti Achæos inuadunt 530. c
Acarnanes pacem cum Achæis, ſocietatem cum Lacedæmoniis pepigere 533. a
Acarnanes Achæis amicos efficit Ageſilaus 661. d
Acarnanes ab Achæis vincuntur ibid. c
Acarnanes Ageſilao ſocij ibid. d
Acarnanum cum Ageſilao pugna 531. d
Achæi Ageſilai opera Acarnanes vincunt 661.c
Achæi ab Acarnanibus, Athenienſibus, & Bœotiis obſidentur 530. c
Achæorum legatorum cum Lacedæmoniis expoſtulatio 530.c.d
Achæis Acarnanes, Ætoli, Argiui amici facti 661.d
Achaici Phthiæ montes 658. e
Acheruſias peninſula 374. e
Achilles Chironis diſcipulus 973. a. 974. c
Acies naualis 446.c.d
Acies vt incedat lata via & noctu 130.c
Acrotij 492. c. 515 b
Actio in ingratum vbi detur 4.d
Actiones puræ & iuſtæ potentes efficiunt 237. d
Actis nomen canis 987. c
Acumenus medicus: vide Notar. indicem.
Adeps delphinorum, olei loco 353. e
Adimantus Leucorophidæ filius 440.b
Adimantus apud hoſtes gratiam inuenit 457.c
Admonitio nulla fortes viros reddit, ſed exercitatio 84. a. b
Adoleſcentia quando incipiat Perſis 5. c
Adoleſcentia maximam curam requirit ibid.
Aoleſcentia quando finiatur 6.d
Adoleſcentiæ legitima obire 7.c
Adoratur ab omnibus Cyrus 215.c
Adoleſcentes, quorum opera magiſtratus Perſarum vtitur 5.c
Adoleſcentis cuiuſdam acutum ratiocinium 283 d.e
Adoleſcentibus ad quæ vtatur magiſtratus Perſarũ 6.d
Adoleſcentibus maxima animorum elatio ingenita 679. a
cum Adoleſcentibus colloqui interdicitur Socrati 716. e
Adoleſcentum principes apud Perſas qui 4 b
Adoleſcentum domi manentium exercitia 6.c
Adparitores Cyri quales eſſe debeant 44.d.e
Aduenæ Athenis interficiuntur 464 a
Adulari nulli hominum, ſtipendij cauſa, res dulciſſima 547. b
Adulteri, amicitiæ vxorum erga maritos, corruptores ſunt 908. a
Adulteri pœna 734.b
Adulteri cur interficiantur deprehenſi à viris mulierum adulterarum 69. e
Adulteros occidendi impunitas 908. a
Adulterium apud Perſas prohibitum 3.d
Adulterinum argentum 847.b
Aduſius præfectus in Cariam mittitur 186. d
Æchme nomen canis 987. c
Ædium cum phalange comparatio 167.d
Æginetæ muro cinguntur 544.b
Ægos flumen 455.e
Ægrotis medicamina præbet Cyrus 211.c
de Ægrotis cura in bello habenda 161 d.162.a
Ægrotorum cura 356. e
Ægyptij à Cyro ſubacti 2. e
Ægyptij Cyro ſe dedunt 179. d
Ægyptij duos reges creant 663 d
Ægyptiorum exercitus quomodo inſtructus 166. c
Ægyptiorum cum Perſis conflictus 177 e.178. a
Ægyptiorum fortitudo in pugna 177.e
Ægyptiorum rex à ſuis deſeritur 663. c
Ægyptum Cyrus ſubiugat 233.a
Ælyzia vrbs 578. d
Æneas Stymphalius Arcadum Imperator 629.d.e
Æneas Stymphalius tyrannidẽ Euphronis euertit ibid.
Æneas Stymphalius, dum hoſtem vult conſeruare, per eum perditur 338. a
Æneas Chironis diſcipulus 973. a. 974. c
Æneas paternis maternisque diis vna cum patre conſeruatis, pietatis gloriam tulit 974.b c
Æneſias ephorus Laced. 461.a
Ænianenſes 246. a
Ænianenſium ſaltatio 371. a
Æqualitas apud Perſas 11.e
Æquales ſuperbiunt propter tolerantiam famis, ſitis, frigoris 53. d
Æquales ſiue homotimi qui 23.a. 36 b
Aëris & locorum ſalubrium proba 30 a
Æreorum vaſorum copia 317.a
Æſchines vnus ex triginta in oligarchia Athen. 461.b
Æſchylus Phliaſius 890 b

Æſculapius Chironis diſcipulus 971. d
Æſculapius mortuos excitauit 973. b
Ætæ filius 362.c
Ætas puerilis : vide, Puerilis ætas.
Ætas quæ maximam curam requirat 5. c
Ætati cuique apud Perſas ſui principes præfecti 4.b
Ætates hominis quatuor ibid. a
Ætatum initia & fines apud Perſas : Pueritiæ, ab ipſa natiuitate ad annum XVI. vel XVII. 5. b. c
Pubertatis, vel adoleſcentiæ, ab anno pueritiæ poſtremo, in X. annos proximos 5. c. 6. c. d
Virilis, à XXVI. vel XXVII. vſque ad LI. aut LII. 6. d
Senectutis, ab anno LI. aut LII. vſque ad finem vitæ 7. a
Æther, nomen canis 987.c
Ætoli Achæis amici 661.d
Ætoli Ageſilao ſocij ibid.
Ætolia, olim erat Calydon 530. b
Ætolos Achæis ſocios efficit Ageſilaus 661.d
Agamemnon Dianæ ſacrificauit 621.a
Agamemnon populorum paſtor cur dictus ab Homero 763.a
Agamemnonis exemplo in Aulide ſacrificat Ageſilaus 496. c
Agas ſecundùm quod potes 722. e
Agaſias Stymphalius 297. d
Agaſiæ integritas 389. e
Agathrius 537.b.c
Agathonis poëtæ amator Pauſanias 898. b
Ageſilaus Archidami F. 652.a
Ageſilaus priùs, quàm imperio potiretur, dignus regno habitus 651. c
Ageſilaus præfertur Leorychidæ in regni contentione 652. a
Ageſilaus regnum iuuenis conſequutus eſt ibid. b
Ageſil[illegible] copias parat in Perſas ibid.
Ageſilaus quantis copiis receperit traiectionem in Aſiam ibid.
Ageſilaus copiis acceptis in Aſiam traiicit 652.b. c
Ageſilaus quare in Aſia cum rege Perſarum, potiùs quàm in Græcia, belligerari maluerit 652.d
Ageſilaus Ionibus, Æolenſibus, Helleſpontiis, Epheſũ mittere ſecum militaturos iubet 653.c
Ageſilaus ab equitatu parum inſtructus ibid.
Ageſilaus Phrygiam petit ibid. d
Ageſilaus Phrygiæ oppida occupat ibid.
Ageſilaus in Phrygia magnam pecuniarum vim capit. ibid.
Ageſilaus ſuos vt locupletarit ibid.e
Ageſilaus equitatum, & quomodo, comparat 654.d.e
Ageſilaus equitatum ſuum quomodo inſtituerit 655.a
Ageſilaus Epheſum copias vniuerſas cogit ibid.
Ageſilaus Perſas nudos vendit : & quare 655.c
Ageſilaus Cariam inuadit ibid. e
Ageſilaus Sardes exercitum ducit 656. a.d
Ageſilaus pecuniam Delphici Dei C. talentis auget 657. a
Ageſilaus dux Græcorum & multorum barbarorum ibid. b
Ageſilaus, maxima euertendi imperij Aſiatici concepta ſpe, patriæ ſe reuocanti auſcultat 658. a
Ageſilaus in medio fortunæ curſu in patriam reuocatur ibid. & c
Ageſilaus qua via in patriam rediens, iter fecerit, & quanta celeritate 658. a
Ageſilaus copias vt ducere ſolitus ſit ibid.
Ageſilaus ad Bœotorum fines proficiſcitur 658.e
Ageſilaus laudatur fortitudinis nomine 659 b
Ageſilaus Piræum capit. 661.c
Ageſilaus victoria potitur à Thebanis 660.c
Ageſilaus vulneratur ibid.
Ageſilaus vulneratus ad phalangem defertur ibid.
Ageſilaus oſculum à Megabate oblatum reſpuit 666.c
Ageſilaus numinis memor, etiam accepto vulnere, liberè hoſtes, quò velint, à Fano recedere permittit 660. c
Ageſilaus domi maluit legitimè imperare, ac imperium legitimum pati : quàm in Aſia omnium eſſe maximus 661. a
Ageſilaus domum diſcedit à pugna Coronenſi ibid.
Ageſilaus expeditionẽ contra Argiuos ſuſcipit ibid.
Ageſilaus Pæanem vnà cum aliis Apollini abſoluit ibid. b
Ageſilaus Piræum copias ducit ibid. c
Ageſilaus cum Achæis Acarnanes adoritur & vincit ibid.
Ageſilaus domum recedit, Peloponneſi portis patefactis, & Piræo Corinthiorum capto ibid.b.c
Ageſilaus, auctor ne Lacedæmoniorum aduerſariis pax concedatur, niſi Corinthum & Thebas, vt eos exules reducerent, coëgiſſet, qui ob Lacedæmonios in exilium eiecti fuerant ibid.d
Ageſilaus aduerſus Thebas expeditionem quare ſuſceperit ibid. e
Ageſilaus Thebas iterum petit 662.a
Ageſilaus Bœotiæ partes populatur ibid.
Ageſilaus prælio ad Leuctra cõmiſſo vt ſe geſſerit ibid.
Ageſilaus legationes obiuit : &, quas iam ſenex, ibid. e
Ageſilaus & ab amicis & ab inimicis pecunias accipiebat 663.a.b
Ageſilaus Ægyptum petit LXXX. annos natus ibid.b
Ageſilaus à rege Ægyptiorum deceptus ibid.c
Ageſilaus Ægyptiorum regem alterum victum prælio capit, alterum in regno confirmat ibid.e
Ageſilaus Ægypto excedens in patriam renauigat 664. a
Ageſilaus in Caria rerum venalium forum parari denuntiat 653. c
Ageſilaus dona à Tithrauſta oblata reſpuit 665. d
Ageſilaus otij impatiens, laboris amans 666. b
Ageſilaus Megabaten Spithridatæ F. amat ibid.
Ageſilaus iter vt facere ſit ſolitus 667. e
Ageſilaus aduerſus Tiſſaphernem expeditionem ſuſcipit 496. c. d
Ageſilaus rex claudus 493 c
Ageſilaus detrectat bellum 568. c
Ageſilaus mortem Ageſipolis ægrè tulit 564.b
Ageſilaus iratus à Mantinenſibus diſcedit 601.d
Ageſilaus Acarnanum pecora & mancipia prædatur 531. c
Ageſilaus epiſtolam à rege ſibi miſſam ne accipere quidem voluit 669. e. 670.a
Ageſilaus noluit ſtatuam ſibi erigi 671. d
Ageſilai genus & patria 651. a
Ageſilai generis nobilitas quanta ibid.
Ageſilai laus à Maioribus, ſeu familia, & patria ibid.
Rebus geſtis extra patriam 652. a. in patria 658.a in Ægypto 6[illegible]3. b. Virtutibus 664. a. Iis, quæ mortem ſunt conſecuta 672. b. Præclarè dictis & virtutibus, additis rurſus aliquibus mortem conſequutis 672.e
Ageſilai familia inter alias patriæ ſuæ ornatiſſima 651 b

Ageſilai res geſtæ in Aſia 652.653.654.655.656
Ageſilai prudentia in conſultando contra hoſtes 652. c
Ageſilai & Tiſſaphernis mutuum ſacramentum ſuper inducus 652. d
Ageſilai in inducijs ſeruandis hoſti periuro conſtantia 652. e. 653. a
Ageſilai magnanimitas 653.b
Ageſilai ſtrategema contra Tiſſaphernem 653.d
Ageſilai laus ab imperatorio munere 653. d
Ageſilai amicitiam multi quare expetiuerint 654.b
Ageſilai humanitas erga captiuos 519.e. 654 c
Ageſilai cum Perſis conflictus 656. b
ad Ageſilaum plurimæ nationes deficiunt 657.b
Ageſilai auctoritas in componendis diſſidijs 657.d
Ageſilai res geſtæ feliciter in patria 657.658.659.660.
Ageſilai diſceſſum ex Aſia quantopere doluerint Græci in Aſia degentes 657. e
Ageſilai ſtudium in ſuccurrendo patriæ 658. a
Ageſilaum Theſſaliam ingreſſum quinam populi inſecuti ſint 658. a
Ageſilai & Theſſalorum conflictus 658 b
Ageſilai laudes quædam 659. a
Ageſilai tropæum inter Narthecium & Prantem 658. d
Ageſilai exercitus inſtructiſſimus 659. b
Ageſilai conflictus cum Thebanis 659. c.d
Ageſilai tropæum iuxta Coroneam 660. e
Ageſilai ſtrategema in Piræo capiendo 661.b.c
Ageſilai tropæum de Acarnanibus 661 d
Ageſilai aduerſus Phliuntem expeditio, ibid.
Ageſilai fortunæ mutatio 662.a
Ageſilai res geſtæ infeliciter domi neutiquam ipſius ductu euenere 662. a
Ageſilai amici & hoſpites Tegeæ interempti 662.a.b
Ageſilai hoſtes ibid. b
Ageſilai prudens conſilium in educendis, aut non educendis ciuibus ibid. c
Ageſilai prudentia in altero Ægyptiorum rege iuuando 663. d
Ageſilai religioſa pietas 664. b
Ageſilai & Pharnabazi colloquium 664. c. d
Ageſilai iuſtitia in re pecuniaria ibid e
Ageſilai liberalitas erga matris ſuæ propinquos 665.c
Ageſilai temperantia ibid. d
Ageſilai continentia in Venereis 666.b
Ageſilai fortitudo 667. a
Ageſilai tropæa quæ putanda ibid. b
Ageſilai ſapientia ibid. c
Ageſilai erga Græciam vniuerſam amor 668.d
Ageſilai morum amabilitas 669.c
Ageſilai animi magnificentia in ſpernendis Perſarum regis litteris priuatim ad ſe miſſis ibid. e
Ageſilai & Teleutiæ felicitas 525. b
Ageſilai frugalitas 670. c
Ageſilai domus ibid.
Ageſilai ſuppellex domeſtica ibid. d
Ageſilai ad Perſarum regem comparatio ibid. e
Ageſilai cum Perſarum rege antitheſis 671.b
Ageſilai virtutum ſynopſis 672. d
Ageſilai ſententioſa dicta 672.e.673. a
Ageſilai nomina varia à diuerſis ipſi data 674.c
Ageſilai monumenta 675. a
Ageſilai ſepultura ibid.
Ageſilaus etiam poſt mortem patriæ vtilis ibid.
Ageſilao Spithridates ſe ſuáque committit 664.b
Ageſilao Acarnanes, Ætoli, Argiui, ſocij redditi 661.d
cum Ageſilao militat Cotys 164. b
Ageſilaum vena malleoli abrupta morti tradidit 577. a
Ageſilaus Phrygiam populatur 507.c
Ageſilaus portionem duplicem in conuiuiis datam, cum amicis communicabat 665.d.e
Ageſilaus Reipublicæ gratia nihil vnquam recuſauit, ſed ad omnia paratum ſe præbuit 662. d
Ageſilaus cum fratre Leotychide de regno diſceptat 493. a
Ageſilaus Piræum copias ducit 525. e
Ageſilaus quo nomine gloriari ſit ſolitus 671.b
Ageſilaus creatur rex 493. d
Ageſipolis tutor Ariſtodemus 514. b
Ageſipolis deorum iuſſu inducias argiuorum ſoluit 533. d
Ageſipolis inſtaurat bellum Olynthiacum 562.b
Ageſipolis febre laborat 564.a.b
Ageſipolis moritur ibid.b
Ageſiſtratus Ephorus 461. b
Agis dux 491. a
Agis à Neptuno cubiculo ab vxore expulſus 493.b
Agis exercitum dimittit 492. b. c
Agis ad Athenarum muros excurrens repellitur 432. b. c
Agidis facultates Ageſilao, ciuitatis iudicio, addictæ 665. c
Agidis mors 493. a
Agidis ſepultura ibid.
Agide mortuo, contendunt de regno Ageſilaus & Leotychidas 652. a
Aglaitadas ordinum ductor 47. a
Agmen inſtruitur inſtar literæ gamma 173. a
Agmen quadratum cur minùs commodum hoſte ſequente 310. a
Agri neglecti emendi 865. c
Agricola otioſus inutilis 30. c
Agricola bonus gaudet opus ſuum ab omnibus cerni 858. c
Agricolis immunitatem à rebus bellicis & expilationibus Cyrus dedit 137. c
Agricolis pax datur in bello 137.e
Agricultura aliarum artium parens ac nutrix 831.e
Agricultura gratias refert ibid. a
Agriculturæ doctrina ibid.c
Agriculturæ incommoda, & quomodo hæc auertenda ibid. d
Agrigentini fame domantur 461 a
Agrigentum vrbs ad deditionem fame compulſa 461. a
[illegible] male vſurpatum 47. b
Alce nomen canis 987. b
Alcetas Lacedæmonius, eius negligentia in cuſtodiendis captiuis 576.d.e
Alcibiades Socratis auditor 713. b
Alcibiades, Thraſybulus & Conon eliguntur duces 438. d
Alcibiades Mindarum ſuperat, claſſemque eius diripit 430. a
Alcibiades captus à Tiſſapherne, noctu aufugit 429. a
Alcibiades elapſus, Clazomenas noctu venit 429.a b
Alcibiades ſummo applauſu excipitur ab Athenienſibus 440.a
Alcibiades à quibus corruptus 715.b
Alcibiadis cum Pericle congreſſus 718. a
Alcimenes 521. a

Alcæ templum 607. e
Aleæ luſores ad inopiam rediguntur 593. b.c
Alexander imperauit Theſſalis interfecto à ſe Polyphrone 601.a
Alexandri Iaſonis ſucceſſoris mors 602. b
Alexandri Theſſali tyrannis 601. a
Alexippidas ephorus 462. b
Alexius archon 454. c
Alimenta Spartanorum legibus 650.c
Alphei fauces 588.b
Alpheus amnis 492.
Alten præterfluens Cladaus amnis, in Alpheum delabitur 639.a
Alumni Trophimi 562. b
Alypetus quidam Polemarchus 575. d
Amant omnes ſeipſos 853. a
Amari quantum bonum 908. b
Amari à ſubditis quomodo princeps poſſit 32.b.c
Amari latius, quàm metui, 57.d.e
vt Amemur ab aliis & colamur, quid agendum 32. c
Amici qui ſub nomine fallit, turpiſſimus 415. c
Amici diuites theſauri loco nobis ſunt 211. b
Amici qui maximè complectendi 673. a
Amici inter opes connumerandi 810.c
Amici qui potiores habendi ſint 236.a.b
Amicis ſuccurrere, pulcherrimum eſt. 25. a
Amicis, quàm facultatibus, ſpoliari, grauius detrimentum 673. d
Amicitia ſimulata, aut diſſimulata, in bello quid poſſit 127. a
Amicitiæ vera deſcriptio 907.e
Amicitiæ firmiſſimæ quæ 908. b
ad Amicitiam quinam apti non ſint 752. a. partim ad amicitiam naturaliter homines propendent, partim ad inimicitiam 751. b. c
Amicorum poſſeſſionem egregium ornamentum cenſuit Cyrus 268. e
Amicorum copia, ſceptrum eſt regum 235. e
Amicorum Cyri copia 269.c
Amicorum æſtimationes 748.a
Amicorum natura ſtudioſus Pheraulas 219. e
Amicos conciliandi ratio 750. c
Amicos vtiles, qui inutiles ſunt, acquirere nõ poſſunt 750. c
Amicum nolentem efficere difficile 749.c
Amicus pro amico interdum præſtat quæ ipſemet pro ſe non præſtiterit 748.c
Amicus verus in amici calamitate conſtans eſt 515.c
Amicus nec vi nec fraude comparatur 749.c
Amicus bonus quomodo examinandus 748. a.d
Amicus maximum bonum 747.a
Amicus fertiliſſimum prædium 748. a
Amicus vice eſt manuum, oculorum, aurium, pedum 747. d e
Amygdalini liquaminis vſus pro oleo 328 a
Amnis præterfluens potus 304. b
Amor cum igne comparatur 115. e
Amor in voluntate hominis poſitus 116. a
Amorem cohibere lex metusque poſſunt ibidem
Amor inuitos an cogat 115. d.e
Amor homines flere, ſeruire amatis, prodigales facit 116. b
honeſtus Amor quis & circa quæ 116.e
Amor prodigalem reddidit, etiam tenacem 714 c
Amor ſicut morbus, liberationem poſtulat 116.c
Amor honeſtus à turpi quantum differat 896. b
Amor animorum longè præſtantior quàm corporum, & eſt inſatiabilis 895. c
Amor apum in ſuum ducem vehemens 118.b
Amor res eſt ſpontanea, ſeu vltronea 116. a
Amor ſophiſta improbus 154. d
Amor quæ facere cogat 115. d. 116
ab amore pudico qui afflati ſunt, oculis amabilioribus ac voce mitiori vtuntur 873. c
ab Amore dij quoque ſuperati eſſe feruntur 153.e
ab Amore multa paſſi homines, etiam prudentiſſimi ibid.
qui Amore rerum venerearum tenentur, rebus curandis præficiendi non ſunt 851. c
Amorem illicitum metus & lex inhibere poſſunt 116.a
ad amorem inducendum ſunt qui valere putent quædam veneficia 750. a
in Amorem ſui pellexiſſe ciuitatem incantationibus quibuſdam fertur Pericles 750.c
Amores puerorum Lycurgus non permiſit, quales in aliis multis ciuitatibus leges permittunt 678. c
Amoris nimij ſtudioſi, ſecordes, futiles, fures 116.c.d
Amphiaraus Chironis diſcipulus 671. c
Amphiaraus expeditione aduerſus Thebas ſuſcepta, maximam laudem adeptus 973. e
Amphidoli populi 491. c. 515. b
Amphion quid 567.c
Amphoræ ſiue obbæ ne importarentur in ſympoſia, olim apud Perſas lege cautum erat 240. b
Amuſſis ſiue norma ſiue trutina quid 672.a.b
Amyclæ 670. d
Amyclæi populus 528. b
Amyntas Macedonum rex 559. c
Anaphaſtus & Anaphlyſtus, locus Atticæ 928. e
Anarchia quid 461.a.m.
Anaxagoras Solem eſſe lapidem ignitum dixit 815. c
Anaxagoræ inſania 815. b
Anaxibij perfidia 393. b. d
Anaxibius Abydum miſſus 542. c
Anaxibius nauarchus 372.b
Anaxibius dolo milites circumuenire conatur 393. e
Anaxibius Græcos Byzantij vendi iubet 397. e
Anaxibius in ineunda Pharnabazi gratia eluſus 398. e
Anaxibius ſolum ſe hoſtibus obiicit pro ſuorum ſalute 543. d
Anaxicrates proditor 437.b
Anaxilaus proditionis vrbis accuſatus, conſeruationis eiuſdem excuſatione vſus, abſolutus 437.b
Anaximander 879.e
Andramias Medus 1,0.d
Andrij ab Athenienſibus in fugam vertuntur 440. b
Andromachus Eleentium præfectus mortem ſibi conſcit 6.6.d
Anetius vnus è triginta tyrannis 461.b
Anima bona & mala 154. d
Anima hominis naturæ diuinæ participat 803.a
Animæ duæ virtuoſa & vitioſa 154.d
Animæ effigies non eſt imitabilis 781 .b
Animalia omnia ad pugnandum natura armata 52 b
Animalia pro hominib gignuntur & creantur 808.c
Animalia quæuis pugnandi modum quendam habent 52. d.e
Animi ab inuidia alieni indicium 17.a
Animi vere regij indicium 11. a
Animi immortalitas 237. a
Animi magnitudine vt vtendum. 674. b
Animi robur in fortibus viris, ſenectutis expertes eſſe, etſi corpus ſeneſcat 674. d

Animi diuinitas maximè in ſomno apparet 327. b
Animi morbi ſæpe à corporis mala valetudine oriuntur 787. b
Animum parare vt ſit à pecuniis, voluptatibus, metu inexpugnabilis, pulcherrimum 670. e
Animum neq; præſentem neq; abſentem cerni 237. b
Animus homini à Deo immiſſus 727. b
Animus num mortalis, diſputatio Cyri 236. d. e. 237
Animus ſapit ſegregatus à corpore 237. a
Anippus captus mortem ſibi præ mœſtitia conſciuit 589. b
Anni belli Peloponeſiaci XXI. 428. a. XXII. ſiue XXV. 435. b. XXIIII. ſiue XXVI. 442. e. XXV. ſiue XXVII. 454. b
Annibal Siciliam aggreditur 433. a
Annonæ penuria Siculi ciuitatem relinquunt 461. a
Annum non vno ſemper ordine circumuoluit Deus 860. e
Antalcidas legatus 537. d
Antalcideæ pacis cauſæ 549. d
Antheus nomen canis 987. b
Anthraciorum mons 658. d
Antileonis Thurij oratio 343. d
Antilochus Chironis diſcipulus 973. a
Antilochus pro patre morti ſeſe obiiciens, ſolus apud Græcos patris amans appellatur 974 b
Antiochus Pancratiaſtes legatus ab Arcadibus miſſus ad regem Perſarum. 618. e
Antiphon voluit auditores Socratis ab illo abducere 719. c
Antiphontis de Socrate iudicium 731. a
Antiſthenes legatus 487. a
Antiſthenes imperator belli electus 765. e
Anytus propter ſeruile filij exercitium etiam mortuus infamis fuit 707. b
ad Anytum Socratis de filio verba 707. a
Apaturia feſta qualia 449. a
Apes frugalitatis exemplum ſunt 839. b
Apum œconomia ibid.
Apum duci Cyrus comparatur 118. b
Apollo victo Marſyæ in tibiarum certamine cutem detrahit 246. b
Apollo ſine muneribus num dat reſponſa 188. b
Apollinis lucus 607. e
Apollinis templum 594. b
Apollini Xenophon ſacrificat 425 a
Apollodorus Socratem conſolari nititur 706. d
Apollonides Bœotizans 197. a
Apollophanes Cyzicenus cum Ageſilao agit de pace cum Pharnabazo ineunda 510. e
Aprorum venatio 992. c
Aprorum magna vis & impetus 992. d
Aqua calidior quàm bibi, & frigidior quàm lauari poſſit 787. d. e
Aquæ in Æſculapij templo calidæ 788. a
Aquæ quomodo aſſueſieri debeant milites 161. c
Aquila, auis fauſtiſſima 384. b
Aquila dextera magnum eſt augurium 373. a
Aquila dextera apparens, dux itineris 38. a
Aquila aurea in longa haſta extẽſa, ſignum Cyri 172. c
Aquila ſignum regis Artaxerxis 271. b
Aquilo ventus extra Pontum in Græciam ducit 363. c
Arabes Cyro vi ſubditi 2. d
Arabiæ deſcriptio 255. d. e
Arabum rex ab Aſſyrio rege victus 22. b
Aracus ephorus 461. b
Aracus legatus 487. a
Aracus Laced. legatus 609. a
Aracus nauarchus 454. a
Arandi tempus 860. a
Araſambas cum copiis pedeſtribus Cyrum adiuuat 172. c
Araſpæ amoris erga Pantheam cauſæ 117. c
Araſpæ incontinentia 153. c
Araſpas Medus Cyro à puero ſodalis 114 b
Araſpas Pantheam deperit 153. c
Araſpas proficiſcitur ad hoſtes, ex conſilio Cyri 154. c
Araſpas explorator 165. d
Araſpas ab hoſtibus reuertitur ibid.
Arax fluuius 255. d
Arbacas Mediæ præfectus 427. c
ab Arbitrio noſtro omnia pendere qui exiſtimant, inſanos aſſerit eſſe Socrates 709
Arbores Ageſilaus incidit 517. e
Arcadum pugna felix 607. c. d
Arcadum tolerantia 618. e
Arcadum ſacrilegium 659. d
Arcadum victoria contra Lacedæmonios 637. c
Archagoras ex manibus hoſtium elapſus 321. c
Archedemus cauſarum actor 759
Archedemus pauper ſed dicendi peritiſſimus ibid.
Archeſtratus in vincula cõiectus, quod diceret pacem cum Lacedæmoniis ineundam 459. d
Archidamus Ageſilai F. eligitur in belli ducem 598. a
Archidamus vulneratur 637. d
Archidami illuſtris victoria 640. b
Archidamo prodigia ſecunda eueniunt ibid.
Archytas ephorus 454. c
Arcus Barbarorum quales 322. c
Ardor militum Cyri in conflictu 86. a. b
Area aucupis qualis 35. d
Areſias vnus è triginta tyrannis 461. b
Arexio Arcas aruſpex 382. b
Argentum neſcientibus vti inter opes non eſt numerandum 820. b
Argentum patrium metiri medimno, quid 491. e
Argenti nemo vnquam ſatis habuit 924. d
Argenti ſummam militibus captiuis pro liberatione conſtituit Iphicrates. 589. b
Argentifodinæ Athenis 924. e
Argeus & Charopus cum CCCC. ciuibus in exilium eiiciuntur 637. a
Arginuſæ ante Leſbum ſitæ in Maleæ conſpectu 446. b
Argiui Achæis amici 661. d
Argiui Heliconem fuga ſe recipiunt 660. a
Argiui Ageſilao ſocij 661. d
Argiuorum Imperio Corinthus ſubdita 661. a
Argiuos Achæis amicos efficit Ageſilaus 661. d
contra Argiuos bellum mouet Ageſilaus 661. a
Argo vbi appulerit 374. e
Ariadna 900. a
Ariæus Cyri præfectus 263. c
Ariæus à Græcis per regios alienatur 281. c
Ariæi de profectione conſilium 276. c. d
Ariæi fuga 269 d
Ariæi perfidia 830. b
Aribæus Cappadocum rex 39. a
Aribæi copiæ ibid.
Ariopagus ex probus conſiſtit 770. d
Ariſtarchi aduerſa fortuna 735. d
Ariſtarchus in locum Cleandri conſtitutus 398. c
Ariſtarchus Græcos CCCC Byzantij vendidit 398. d
Ariſtippi ſermocinatio cum Socrate 776. c
Ariſtippus Theſſalus Cyri hoſpes. 244. c

Ariſto Athenienſis, legatus. 559, C
Ariſto proditor. 437, B
Ariſtocrates dux. 440, B
Ariſtodemus Herculis F. 670, D
Ariſtodemus Ageſipolis tutor. 514, A
Ariſtodemus paruus. 715, B
Ariſtogenes dux. 441, A
Ariſtoteles vnus è triginta tyrannis. 461, B
Ariſtus Arcas edacitate inſignis. 405, B
Arithmeticæ ſtudendum adhortatur Socrates. 815, C
Arma Athenienſibus à tyrannis auferuntur. 461, A
Armati è caſtris exire Aſſyrij & Arabes nō audēt. 96, B
Armatura à Cyro inuenta adhuc retinetur. 180, A
Armenij per venationis ſimulationem à Cyro inuaduntur. 59, D, E. 60, A
Armenij regis oratio ad Cyrum. 73, A
Armenij, Cyri virtutes prædicant. 70, A
Armenij regis vxor & liberi à Cyro capiuntur. 61, C
Armenij Medis ſubijciuntur. 62, B
Armeniorum fuga. ibid.
Armeniorum regis copiæ quantæ. 68, D
Armeniorum regis theſaurus quantus. ibid.
Armenta quibuſuis infeſtiora quam iis qui imperium in ipſa vſurpant, & emolumenta ex iis capiunt. 2, A
Armenta fructus ab ſe editos paſtoribus ex animi arbitratu vtendos permittunt. 1, B
Armentorum imperium eſſe penes paſtores. ibid.
Armentorum obedientia erga ſuos paſtores. 1, B
Arnapes vnus ex iis qui miſſi ſunt à Pharnabazo vt ab Alcibiade fidem acciperent. 436, C
Aromatizant in Arabia fere omnia terra naſcentia. 255, E
Arrogantiæ vindex Deus. 379, B
Ars vnica ſatis eſt cuique ad alendum. 208, D
Artabatas Cappadociæ ſatrapa. 230, E
Artabazus præfectus Cyri. 130, D
Artabazi oratio irridetur. 395, C
Artacamas magnæ Phrygiæ ſatrapa. 230, E
Artagerſas dux. 168, B
Artageſes dux. 262, A
Artamas Phrygiæ princeps. 39, A
Artamæ magnæ Phrygiæ principis copiæ. ibid.
Artapatas fideliſſimus Cyri ſceptrifer. 260, C
Artapatæ erga Cyrum amor fidéſque. 266, B
Artaxerxes Cyri caſtra diripit. 269, E. 270. A
Artaxerxes pacem conſtituit inter Lacedæmonios & Athenienſes. 530, A, B
Artaxerxis literæ de pace. ibid.
Artaxerxi fratri Cyrus inſidiatur. 243, B
Artaxerxes vulneratur. 266, A
Artaxerxes Rex Perſarū primus vino indulſit. 240, C
Artes bonorum fontes. 181, A
vt Artes neglectæ minoris pretij fiunt ita temperantia quum quis eam remittit, vertitur in prauitaté. 158, B
Artes infimæ, ſordidæ appellantur. 827, C
Artibus multis vtens raro, pulchre quid facit. 208, D
Artificia plura vno, cum laude exercere impoſſibile. 208, D
Artificium vnicum ad alendum ſufficit. ibid.
Artimas Lydiæ præfectus. 427, C
Artuchas præfectus. 130, E
Aſta ciuitas. 603, E
Aſia regnum præclariſſimum. 238, D
Aſiadatas præfectus. 128, C
Aſiæ nationes ſingulas ſuis vtentes moribus legibuſq; repetit Cyrus. 2, D
Aſiatici quare ad impietatem deflexerint. 239, C
Aſiatici Græci: vide Græci Aſiatici.
Aſiatici omnia pretioſiſſima in bellum ſecum ducunt. 91. D, 99. A
Aſiatici Cyro mortuo mores patrios deſerunt. 239, C
Aſiatici omnes ad impietaté & iniuſtitiam verſi. ibid.
Aſiaticis ſpuere & mucum facere lege inhibitum. 239, E. 240. A
Aſiaticorum deliciæ. 241, A
Aſidates Perſa. 425, E
Aſine vrbs Laconica 618 E
Aſini Clitellarij preſſi onere, ſurſum curuantur 190, B
Aſinis petulantior, prou. 367, C
Aſini ſilueſtres plurimi in Armenia. 60, A
Aſini quadrupedum petulantiſſimi. 367, C
Aſpaſia mulier. 827, A
Aſpaſia Cyri concubina capitur. 270, A
Aſpendus vrbs. 541, E
Aſſum obſidione liberat Ageſilaus. 603, A
Aſſyrij Cyro vi ſubditi. 2, D
Aſſyrius rex aduerſus Medos & Perſas bellum ciet. 22, B, C
Aſſyrij regis reſponſum Gobryæ. 126, C
Aſſyrij & ipſorum ſocij noctu fugiunt. 88, E
Aſſyrij regis in Lydiam fuga. 152, A, B
Aſſyriorum regis filius è Medorum ſolo prædam abigere conatur. 18, A
Aſſyriorum rex Gobryæ F. transfodit. 112, C
Aſſyriorum pacta cum Cyro 137, E
Aſſyriorum rex Caduſios cædit. 135, D
Aſſyriorum quantus exercitus. 39, B
Aſtrologiā quatenus diſcere ſuadebat Socrates. 814, D
Aſtronomia quò vſque diſcenda. 814, D
Aſtyages Medorum rex. 3, B
Aſtyages Cyrum ſplendida cœna excepit. 8, D. 9
Aſtyages Cyro pulchram ſtolam induit. 8, D
Aſtyages Cyrum promiſſis apud ſe retinere conatur. 11, C, D
Aſtyages Cyrum ad patrem cum omnis generis rerum apparatu remittit. 20, C
Aſtyages moritur. 22, A, B
Aſtyagi mortuo ſuccedit Cyaxares. ibid.
Aſtyochus quo aſtipulante Hermocrates Tiſſaphernem accuſauit. 432, A
Aſtyrina Diana. 512, E
Atalanta venationis ſtudioſa. 999, E
Atarnum oppidum. 425, D
Athenæ in medio Græciæ & totius terræ ſitæ. 920, D, 921, A.
Athenarum obſidio. 458, D
Athenarum deditio, murorūmq; euerſio. 460, D, E
Athenis duces accuſantur, & in carceré coniiciuntur. 448, B
Athenis pax & ἀμνηστία conſtituta. 479, C
Athen. decreto ſenatus duces ſex occiſi. 452, D
Athenis triginta viri electi. 461, A
Athenienſes Lacedæmonios nauali prælio vincunt. 447. b
Athenienſes contra tyrannos bellum gerunt, 475, B. C
Athenienſes Thebanis ſe adiungunt. 505, C
Athenienſes Piræeum muniunt. 537, A
Athenienſes rurſus maris obtinent imperium. 546, D
Athenienſes nauibus ſpoliat Teleutias. 548, C. D
Athenieſes magnis difficultatibus impulſi pacem deſiderant. 549, D
Athenienſes ſe ad bellum alacriter parant. 571, C
Athenienſes Lacedæmoniis auxilium ferunt, 612, C
Athenienſes de ferendo Lacedæmoniis auxilio con-

ſultant. 612, b. c
Athenienſes mari, Lacedæmonij terra præſtant. 615, b
Athenienſes voto facto Xerxem deuicerunt. 301, c
Athenienſes muros reſtaurant. 537, b
Athenienſes bellum cum Agide gerunt. 432, c
Athenienſes obſeſſi neque inducias neque pacem impetrare potuerunt. 459, c
Athenienſes fame domantur. 459, e
Athenienſes bello fracti, pacem cum Lacedæmoniis ineunt. 584, a
Athenienſes Corcyrenſibus ſuccurrendum decernunt. 585, B. auxilia mittunt. ibid.
Athenienſium ſtrages. 414. apud Coreſſum. 434, a
Athenienſium reſpub. quomodo inſtituta. 691, b
Athenienſium clades duce Conone. 444. E. duce Thraſylo. 434. A. duce Diomedonte. 445. e
Athenienſium crudele factum in captiuos. 457, b. c
Athenienſium cum Theſſalis collatio in claſſis apparatu. 581, d
Athenienſium clades ex contemtu hoſtis. 456, d
Athenienſium infortunium. 459, a
Athenienſibus ademptum imperium. 657, d
Athenienſibus decem præfecti conſtituuntur. 461, e
Atramytum vrbs. 415, d
Atticæ terræ natura. 920, b
Audacia quantum ignauiæ præſtet. 564, d
Aucupium Cyri quale. 35, d, e
Augo nomen canis. 987, e
Augurium à Ioue per Aquilam Cyro datum. 35, d
Augurium aquilæ leporem percutientis, belli proſperum euentum indicat. 59, d
Augurium Xenophonti oblatum. 373, a
Auium ſylueſtrium genera aliquot in Arabia 256, b
Aulonitæ, populi 494, e
Aurea platanus regis Perſarum 622. a
Aures multas regis eſſe quomodo accipiendũ 209. d. e
Auri vis quid poſſit 502. b
Auriculæ ſolo tactu præ rigore auulſæ 408. d
Aurifodinæ in Pangæo 555. b
Aurium vſus 726. d
Aurum ab omnibus expetitur 37. d
Aurum ex Cremaſte campo effoditur 543. b c
Auſter ventus intra Phaſim 363. c
Autobœſaces à Cyro interficitur 454. b
Autocles Strombichides legatus 590. b
Autoclis induſtrius rhetor 591. b
Autolycus à Callia adamatus 872. d
Autophradates Aſſi obſidionem ſoluit, Ageſilaum veritus 663. a
Autophradates fugam petit ibid.

B

BAbylon obſidetur à Cyro 188. e
Babylon capta in die comeſſationum 192 a
Babylonis regia inuaditur ibid.
Babylonem petit Cyrus 254. a. capit 191. a
Babylonij Cyro vi ſubditi 2. d
Babylonij feſtum comeſſationis celebrabant 190. d
Babylonijs præſidium imponitur 197. c
Babylonij omnes iuſſu Cyri arma deferunt 192. d
Babyloniorum confinia deuaſtantur 125. d
Babyloniorum rex occiditur à Gadata & Gobrya 192. b
Bacchanalia ſiue Liberalia feſtum, Athenis 699, c
ad Bacchicos numeros tibia canere 900. b
Bactriani Cyro ſubditi 2. d
Barbari iuſſu Ageſilai, nudi venditi 500. a
Barbari contra conſuetudinem taciti in prælium prodeunt. 264. b
Barbari terrentur à Græcis 247. d
Barbarorum arma, arcus & fundæ 322. e
Barbarorum res affliguntur 657. a
Barbarus præfracta conſtantia 318. e
Beati qui 673. e
Beatum nullum dicebat Ageſilaus niſi poſtquam diem obiiſſet 673. e
Beatum eum exiſtimabat Ageſilaus, qui nominis celebritatẽ toto vitæ curſu ſemper aſſecutus eſſet 672. d
Beleſis præfectus Syriæ & Aſſyriæ 427. c
Beleſis Syriæ prætoris regia 254. b
Belli acies quomodo inſtruenda 956. a
Bello denunciato, ex eo fraude vti, ius & fas eſſe 5. d. 6. a
Belli fortuna inconſtans 506. a. b
Belli Peloponeſiaci tẽpore Ephori qui fuerunt 462. a. b
Belli Peloponeſiaci finis 461. a
Bellicarum rerũ veriſſima exercitatio eſt venatio 5. d. e
Bellicoſi viri deſcriptio 290. e
Bellum an vtilius ſit ad rem augendã, quam pax 931. b
Bellum inferens quid ſcire debeat 773. a. b
Bellum inter Lacedæmonios & Eleos 491. a
Bellum formidabilis res 911. d
Bendidium templum 472. d
Benefacere velle, op[illegible]um beneuolentiæ inſtrumentum 852. e
Benefactori libenter ſeruiunt, qui gratis beneficium acceperunt 665. b
Benefactorum, quam iniuriarum meminiſſe laudabilius 370. a
Beneficentia fidos homines fieri, non vi 236. a
Beneficia a potentiſſimis præſtita, magnam afferunt voluptatem 914. e. 915. a
Beneficus vincere bene merentem 126. a
Beneficiorum, non iniuriarum, memorem eſſe, generoſi eſt animi 610. 611
Beneficiorum nõ iniuriarum meminiſſe oportet 320. a
Beneficium gratiſſimum hominibus ciborum potuumque collatio 207. e. 208. a
Benemereri homines etiam ſine auro poſſunt 126. a
Beneuolum eſſe, maleuolo non facile eſt 207. d
Beſtiæ quæ in venatione feriendæ 5. e. 6. a
Beſtiæ quæ in venatione cauendæ 6. a
Bia nomen canis 987. b
Bibere tantum Perſæ ſolebant vt non importent, ſed illi exportentur 240. b
Bithyni Græcos cædunt 383. d. e
Bithynorum præfectus Pharnabazus 427. d
Bœotarchi Ageſilaum à ſacrificio faciẽdo prohibent 496. b
Bœotiam populatur Ageſilaus 662. a
Bœotorum ſocij 658. a
Bœotorum ſocij aduerſus Lacedæmonios 658. e. 659. a
ad Bœotorum fines perueniens Ageſilaus, quos in acie aduerſus ſe ſtantes repererit 658. e. 659. a
Boiſcus Theſſalus pugil 369. d
Bona ſpe omnia referta eſſe conſentaneum eſt, vbi homines Deos colunt 500. a
Bona à Deo collata quomodo & inter quos partienda 488. b
Bona & honeſta omnia comparari exercitatione poſſunt 715. a
Boni regis officium, ſubditos quamplurimis beneficiis adficere 668. b
Boni ciuis officium 813. d
Bono quicquid poſſidet, moderatum eſt: rudi & inepto, exiguum 1001. b
Bonos malis amicos eſſe impoſſibile eſt 750. b. c

Bonorum prauorúmque conſuetudo quid agat 714.c
Bonum eſſe, ad honores via optima 732.a
Bonus vir quis 672.a
Bonus princeps, videns lex. 204.b
Bonus vir interdum malè, mox benè ſe idē gerit 714.c
Boreæ vis 319.c
Boum imperium eſt penes bubulcos 1.b
Braſidas ephorus 462.b
Bremon nomen canis 987.b
Bruta in quo ab hominibus differant 913.a
Brutorum induſtria in ſui defenſione 52.d
Bryas nomen canis 987.b
Bubulcis in boues imperium eſt 1.b
Budini Cyro ſubditi 2.d.m
Byſſinus color aureo proximus 215.b.m
Byzantij obſidio 436.d. recuperatio 437.c.d

C

CAdmea arx 557.b
Caduſius Cariæ ſatrapa 230.
Caduſius Perſa in Cariam cum exercitu miſſus 186.d
Caduſij gens robuſta 123.c
Caduſij ab Aſſyriis cæduntur 125.d
Cæleſtium rerum perſcrutatio à Socrate prohibetur 815.a
Cænabant Medi & Tigranes mutatis veſtibus 104.a
Cæne vrbs opulenta 285.a
Cænon nomen canis 987.c
Caici campi 425.d
Calami ſitim reſtinguentes 332.b
Calami Carduchorum meri ſaporem habent ibid.
Calami odorati copia 255.e
Calamitates iubentur tacitè ferre Spartanæ mulieres 5.7.d
Callias Hipponici F. 590.b
Callias Hipponici F. Athenienſiū peditum dux 528.d
Callias ingentem pecuniam ſapientiæ diſcendæ cauſa, Protagoræ dedit 873.a
Callias pro pace apud Lacedæmonios orator 590.c
Callibius dux 602.e
Callicratides homo minimè aulicus 443.e
Callicratides Lyſandro ſuccedit 442.e
Callicratidis de ſe & Sparta egregium dictum 447.a
Callimachus Arcas, legatus 559.b
Callimedon Athen. legatus 559.c
Callipides hiſtrio ſeu Philippides 850.c
Calliſthenes Athenienſium legatus 537.e
Calliſtrati oratio ad Lacedæmonios 592.a
Calliſtratum oratorem ſibi adiungit Iphicrates 589.d
Callixenus omnibus exoſus, fame perit 452.e
Calpæ portus 376.c
Calpes portus deſcriptio 380.b
Calumnia nullum opus caret 738.c
Camarina 461.c
Cambyſes regno præficitur à patre morituro 235.c
Cambyſes Perſarum rex 3.b
Cambyſes Cyri pater ibid.
Cambyſes Perſidarumè gente ibid.
Cambyſis oratio ad Perſarum ſeniores & ad Cyrum filium 228.c.d e. 229.a.b.c
Cambyſes quas ponit leges, ſeruat 229.c
Camelorum magna vis capta ab Ageſilao 501.b
Camelos equi metuunt 176.e
Canathrum 670.d
Candys quid 214.d.m
Canes animoſæ, ſagaces, duripedes, nitidæ 978.c
Canes bene eruditæ, optimæ ac perutiles venationib. 790.d
Canes exciſæ ad cuſtodiam & venationem nihil deteriores 196.d e
Canes quomodo adhortandæ 985.b.e
Canis capita, locus Thebanorum 569.a.662.a
Canis venatici forma 977.c
Canum genera duo 975.e
Canum ornamenta 983.b
Canum procreatio 987.a
Canum Vulpinarum deſcriptio 975.c
Canum nomina & catalogus. 987.b.c
Canum obedientia & ſtudium erga venatorem 30.d.e
Canum cura iis demandanda qui ſunt reddituri nobis ad vſum ſuum quam optimos 202.b
Capitha genus menſuræ & quid 256.d
Cappadoces Cyro vi ſubditi 2.d
Capreæ in Arabia 256.a
Capti bello cui auræ fortunæ lege naturæ ſubiecti 198.a
Captiui cuiuſdam conſtantia 318.e
Captiuorum & militum magnus numerus propter frigus perit 330.c
erga Captiuos ſingularis humanitas 654.c
Caranus quid ſignificat 458.a
Carbatinæ quid 330.d
Carbatini calcei ibid.
Carcaſus amnis, alias Caicus 426.e
Carduchi populi 427.d
Carduchi Græcis bellum inferunt 317.b
Carduchi in montes cum liberis fugiunt 317.a
Carduchorum commeatus & rei mobilis copia ibid.
Carduchos carmina quædam concinere prælium ineuntes 325.e
Carduchus carpentis mulieres vehentibus præfectus 168.b
Cares Cyro vi ſubditi 2.d
inter Cares ſeditio oritur 186.b
in Caria Tiſſaphernis regia 488.e
Caria equitatui incommoda 653.c
Carpæa ſiue ſementaria ſaltatio 371.a
Carthaginenſi lino fieri retia debent 975.a.b
Carya vrbs 619.c
Caryos vi captos iugulat Archidamus ibid.
Caſſes 975.b
Caſtigationes parentum, magiſtratuum, imperatorum non mali cauſa 369.a.b
Caſtoli campi 243.a
Caſtor diſcipulus Chironis 973.a
Caſtor & Pollux immortales facti ſunt 974.b
Caſtoriæ canes 975.e
Caſtoriæ canes vnde dictæ ibid.
Caſtra Aſſyriorum loco foſſa munito, metata 80.d
Caſtra quæ noctu incommoda 311.d.e
Caſtra deſeruntur ab Aſſyriis 88.e
Caſtrametádum quomodo cenſuerit Lycurgus 687.b
Caſtra Pharnabazi capiuntur 510.a
Caſtratus iuuenis ob formæ elegantiam 124.a
Caſtris metandis quis locus eligendus 29.e
Catuli quomodo alendi 987.a
Caue, villæ nomen 509.e
Cauillis appetitur Cyrus puer 16.c
Cauſas orare omnes apud Athenienſes 691.e
Cayſtri campi 59.b.246.d
Cebes Socratis auditor 719.a
Cebrena, oppidum 481.b
Celænæ à Xerxe extructæ 246.b
Celænæ vrbs Phrygiæ & Cyri regia 246.a
Celeritas Ageſilai in itinere conficiendo 658.a

Celeritate potiùs quam vi, pleraq; officia præſtantur 598 d
Celtæ & Hiſpani mittuntur in ſubſidium Lacedæmoniis 617.c
Cenchreæ via 525.d
Centrites fluuius 322.d
Centurio induſtrius cum ordine toto à Cyro inuitatus 54.a
Cepam potus condimentum dixit Homerus 882.a
Ceparum vſus & bonitas 882 b
Cephalenia 588.b
Cephalus Chironis diſcipulus 972.d
Cephalus à Diua raptus 973.b
Cephiſodorus centurio 322.a
Cephiſodoti oratio 615.e
Cephiſſ is 659.c
Ceramicus ſinus 455.b
Ceramonis ſerui 755.d
Ceramus vrbs 246.d
Ceraſunthij terga vertẽtes in mare ſe abiiciũt 365.d.e
Ceraſus vrbs 349.d
Cerberi aditus 375.a
Cerealia mulieres in Cadmia celebraſſe Thebis 557 b
Certa quæ non ſunt, imperator militibus non promittet 31.a
Certamina Cyrus inſtituit 42.d
Certamina ea non adeunda, vbi aut cuncta capienda, aut cuncta ſunt nobis amittenda, dicebat Calliſtratus 593.c
in Certaminibus coronatur, tam qui ſine puluere, quam qui pugnando vincunt 667.c
Certonium oppidum 425.d
Ceruorum venatio 989.a. 990.a
Chabrias ſummus imperator 589.d.e
Chærecrates Socratis auditor 719.a
Chæreleus vnus è triginta tyrannis 462.b
Chærephon Socratis auditor 719.a
Chærides Ephorus 462 b
Chæron tribunus militum 477.c
Chalcedonenſes obſidentur 435.b
Chaldæi populi 427.d
Chaldæi obediunt Cyro 181.b
Chaldæi pacem petunt 73.c
Chaldæi prædones 70.e
Chaldæorum natio bellicoſa 71.d
Chaldæorum arma 71.d.323.b
Chalonis piſces ſacroſancti Syris 254 b
Chalos amnis ibid.
Chalybes populi 427.d
Chalybes qua ratione victum ſibi comparent 354.d
Chalybum arma 338.b.c
Chara nomen canis 987.b
Chares dux 619.a
Charicles vnus è triginta tyrannis 461.b
Chariclis cum Socrate colloquium 717.e
Charmande vrbs 257.c
Charmides Glauconis F. 774.e
Charmides Glauconis F. vnus è decem in Piræo præfectis 474.b
Charopi, Thraſonidæ, factio apud Elidem 635.d
Chele quid 395.a.m.
Cheriſophus Lacedæmonius 252.e
Cheriſophus dux Græci exercitus 374.c
Cheriſophus præfectum percutit 333.d
Cheriſopho imperium abrogatur 376.b
Cheriſophi oratio in rebus afflictis 299.d
Cheriſophi obitus 82.e
Cherroneſi amplitudo & munitio 488.b
Cherſus amnis 253.a
Chilon 637.d
Chilonis vxor Archidami ſoror 637.d
Chiro & Phœnix ab Achille honore adfecti 897.a
Chiron à diis venationem edoctus 972.d
Chiron frater Iouis, ex patre, non ex matre 973.a.b
Chironis diſcipuli 972.d.973
Chirothecis Perſæ vti incipiunt 241.b
Chium occupare volunt milites 454.a
Chophus portus 477.a
Chremon vnus è triginta tyrannis 461.b
Chryſantas Lyciæ & Ioniæ ſatrapa 250.e
Chryſantas prudens, parendi & imperãdi peritus 88.b
Chryſantæ oratio 51.e.195.d
Chryſantæ prudentia 51.e
Chryſopolis, vrbs 292.c
à Cibariorum vſu abſtinendum vt voluptuoſius comedamus 787.d
cibariorum penuriâ exercitus Clearchi ſe iumentis ſuſtentat 274.a
cibi ac potus beneficia acceptiſſima 207.e.208.a
cibi ac potus continentiam pueris Perſis præſcribi 5.b
cibi Regij ſummo ſtudio parandi comparantur artificum operibus in magnis vrbibus & paruis oppidis habitantium 208.c
ex cibo mellis reddi inſanum 342.a
ciborũ apparatus Medicus num pulchrior Perſico 9.a
cibum Babylonios habere ad viginti annos in vrbe 190.c
cibum ſemel capere Perſæ ſolebant in die 240.a
Cilices Cyro ſubditi 2.d
Ciliciæ fertilitas 248.c
Ciliciæ aditus difficiles 248.
Ciliſſa regina 247.c.d
Cinado inſidiator 493.a
cinado proditor punitur 495.d
Circe quomodo ſocios Vlyſſis in ſues mutarit 723.c
circibi ex pane faciendo quæſtus 756.a
Ciſſidas præfectus 619.d
cithariſtria muſicæ ſtudioſo datur à Cyro 214.a.b
Cittus mons 995.a
ciues vt improbi non fiant, anteuertendum 3.d.e
ciues Theſpiarum diſſidentes reconciliantur ab Ageſilao 576.b
ciues Athenienſium tunica non ſpoliati 474.b
ciues veteres in Samo reſtituti à Lyſandro 461.d
ciuis boni officium 814.d
ciuis nullus loco hoſtis habendus 668.d
ciuem bonum fieri ſine iuſtitia impoſſibile 794.b
ciuitas quomodo ab hoſtibus diteur 773.a
ciuitas nulla abſque concordia rectè gubernari poteſt 806.c
ciuitates cur in peius prolabantur 769.d
ciuitati benefacere à quo incipiendum 772.c
in ciuitatibus vnde prauitas & ignauia oriatur 770.c
Cium Myſiæ oppidum 438.c
Cladaus, amnis 619.a
clades ad Leuctra 662.a
clades Lacedæmoniorum apud Lechæum 527.b
clamor gaudij militum 339.a
claſſem reparat Pharnabazus 443.c
claſſem inſtruunt Athenienſes 446.a
in claſſe bis imperare, apud Lacedæmonios lege vetitum 454.b
Cleander Xenophonti conſulit 394.b
Cleandri humanitas 398.d

Cleanor Orchomenius dux 289. a
Cleanor Arcas male ſe mori dicit quàm arma tradere 273. c
Clearatus centurio accuſatur perfidiæ 364. c
Clearchus Ramphij filius 452. e
Clearchus dux Græcorum 277. b
Clearchus cum Tiſapherne de rupto fœdere expoſtulat 285. b
Clearchus Lacedæmonius domo eiectus 244. c
Clearchus Lacedæmonius exul ad Cyrũ venit 246. b. c
Clearchi diligentia & induſtria 279. a
Clearchi prudentia 264. c. d
Clearchi ſtratagema 250. c. d
Clearchi oratio ad milites tumultuantes 249. d. 250
Clearchi ad regem excuſatio 280. c
Clearchi interitus 288. c. 289. b. eius laus 289. e
Clearchi ſtulta prudentia 282. a
Clementiæ exemplum inſigne erga victos, 72. c. 398. d
Clementiæ, quàm artis imperatoriæ, opera demonſtrare gratius 221. c
Cleocritus Myſtarum præco 474. c
Cleombrotus cum Thebanis confligit 595. e
Cleombrotus à Thebanis ſuperatur 596. d. e
Cleombrotus iuxta Platæas exercitum ducit 568. d
Cleombrotum copias educere iubent Lacedæmonij 577. b
Cleonæ 644. c
Cleonymus Sphodriæ F. 570. d
Cleonymus interficitur 596. e
Cleonymus Spartanus interficitur 318. b
Cleonymum Sphodriæ F. deperit Archidamus 570. d
Cleoſthenes Ephorus 462. b
Cleoſtratus legatus 436. d
Clepere prohibitum apud Perſas 3. d
Cletoris 572. d
Cligenes Acanthius legatus 554. a
Clinomachus Ephorus 462. b
Cliteles Corinthius 610. a
Clito ſtatuarius 781. d
Clitonis cum Socrate colloquium ibid.
Cnidum fugiunt Piſandri milites 518. b
Co inſula 440. b
Cocylitæ populi 483. b
Cocloſſæ fauces 534. c
Cœna à Seuthe Græcis exhibita 404. b
Cœnæ vrbs 285. a
Cœnam ſumebant milites Cyri cum luce 80. b
Cœnant in Academia milites Athenienſes 612. c
Cœti populi 417. b
Cognoſce teipſum 776. a. 797. a
Colchi populi 417. d
Colchi Græcis in armis occurrunt 340. d
Colchicum mel inſanum reddit 342. a
Collaria canum 981. b
Colloquia praua ſobriis etiam pueris prohibentur 714. b
Colloquia Cyri cum ſuis cuiuſmodi 45. a
Coloſſarum deſcriptio 245. e
Colonæ 483. b
Columbæ Syris ſacroſanctæ 214. b
comã nutrire Lycurgus Lacedæmoniis permiſit 686. a
comis appoſititiis vtuntur Medi 8. c
commeatus Græci in caſtra comportant 388. a
comedere ſemel in die olim lege cautum apud Perſas 240. a
comitatem moribus non dicteriis aſſequi ſtudebat Ageſilaus 674. c
cõmeatu deficiẽte nulla ſuſcipiẽda expeditio 27. b. 96. c
Conciliare volentes longè præſtantius, quam multos 580. d
Concilium paruum apud Lacedæmonios 494. c
de concordia fratrum locus communis 235. 236
Concordiæ vtilitas 806. b
Conflictus acris habiti deſcriptio 660. d
Conflictus Græcorum & Perſarum in Caria 656. b. c
Conflictus Lacedæmoniorum duce Ageſilao, & Bœotorum ad Coroneam 659. c
Conflictus Ageſilai & Theſſalorum 658. b
Conflictu apud Corinthũ quot perierint 668. c. 669. a
Congeries præceptorum rei imperatoriæ 28. d. e
Coniuratio Lacedæmone prodita 494. b
Conon dux Athenienſium 442. a
Conon à Callicratide terra & mari obſeſſus 445. a
Conon cum nauibus ſuis aufugit 457. a
Conon in vincula coniicitur 538. d
Cononis prudens conſilium Pharnabazo datum 534. e 535. a
Conſilium expeditum Cyri adhuc iuuenis de præda ab hoſtibus ablata recuperanda 18. e
Conſilium ſacrum 358. a
Conſtantia inuſitata & mira, Barbari 318. c
Conſtantia Socratis contra triginta tyrannos 803. d. e
Conſultatio Clearchi in re diuina 274. 275
Conſultatio Cyri de prælio cum fratre ineundo 260. d. e. 261
Conſultatio Cyaxaris cum Cyro & reliquis ducibus de bello & deponendo & continuando 146. b c. d. e 150. a. b. c
Conſtitutio corporis bona ne an mala an neutra eligenda 786. d
Contentio de gloria 337. e
Continentia quomodo exercenda 205. b
Continentia Cyri 22. a. 220. d
Continentiam cibi & potus docebantur pueri Perſarum 5. a. b
Contumaces vel ignominia notandi vel puniendi 31. c
Contumelia in viæ ducem 333. d
Conuerſatio bonorum, virtutis exercitium 714. c
Conuiuarum ordo apud Cyrum 220. d
Conuiuia militum Græcorum lætiſſima 332. b. c
in conuiuiis Socrates à nimia ſaturitate facillime cauebat 723. b. c
Copiæ noctu incedentes cur facile diuellantur 130. d
Copiæ fratris Cyri quantæ fuerint 166. c
Copias ferre diu non poſſe regionem vaſtatam 654. b
Corcyra 579. b
Corcyrenſium terram Mnaſippus ferro ac igne vaſtat 584. c. d
Core quid 454 b
Corinthij in Piræo iumenta cuſtodiunt 661. b
Corinthi capitellum columnæ ſponte cecidit 521. c
Corinthij ab Athenienſibus deficiunt 633. c
Corinthiorum quorundã nefariũ facinus 520. e. 521. a
Corinthum in priſtinam libertatem reſtituere volunt Paſimelus & Alcimenes 522. a
iuxta Corinthum quot perierint in conflictu 668. c 669 a
Corinthus Argiuorum imperio ſubdita 661. a
Corollarum redimitio in honorem Dei 660. e
Coronas milites Ageſilai, Dianæ offerunt 499. c
Coronari in Dei honorem ſuos iubet Ageſilaus 520. a
Coronea 150. a
Coroneæ campus 519. a
ad coroneam pugnæ magnitudo 659. c

ad Coroneam prælium Thebanorũ & Lacedæm. ibid.
ad Coroneam campus ibid.
Corpora defunctorum terræ mandari nihil beatius 238. a
Corpora bene adfecta per deſidiæ remiſſionem, male ſe rurſus habere incipiunt 198. b. c
Corpora ſalubria ne an inſalubria, an neutra habere præſtet 786. d
Corpus hominis bona valetudine ad omnes actiones vtile 787. a
Corpus ſuum cur terræ reddi voluerit Cyrus 238. a
Corpus à mente gubernatur 728. a
Corporis habitudo ornatus, non veſtis 682. c
à corporis mala valetudine multa incommoda oboriuntur 787. b
Corporis habitudo bona an magis ad ſanitatem conferat quàm mala 786. d
Corporis ornatum allicere homines ad reuerentiam exhibendam exiſtimabat Cyrus 206. b. c
Corpora, inertia corrumpit 198. b. c
Corrumpit ciuitates pecunia Timocrates 502. b
Corſote vrbs 256. b
Corylas Paphlagonibus imperat 370. b
Cotyorentes Græcis hoſpitalia munera mittunt 357 c
Cotyorum ciuitas 355. b
Cotys Paphlagonum princeps 664. c
Cotys Paphlagonum præfectus, cum Ageſilao militat ibid.
Cotys veritus Ageſilaum, in Seſtum obſidionem ſoluit 663. a
Cotys Seſtum obſidet ibid. d
Cranium quid 521. c
Cranonij 658. a
Cranonij Ageſilaum ſequuntur ibid.
Cranonij populi cum cæteris confœderatis, Ageſilai nouiſſimum agmen premunt 517. b
Crates prægrandes Chaldæorum arma. 323. b
Crateſippidas dux 432. b
Crauge nomen canis 987. c
Credentes fallere, impium 673. c
Cretenſes canes 991. d
Crimine carere neminem mortalium 592. b
Crithiaſis, equorum morbus 937. c
Critias auditor Socratis 713. b
Critias vnus è triginta tyrannis 461. b
Critias & Alcibiades deprauati 715. a
Critias calumniatur Socratem 716. c
Crito Socratis auditor, 719. a
Crocinus Theſſalus victor certamine Olympico 461. a
Crœſus Lydorum rex 22. b. 96. a
Crœſus Aſſyriorum Imperator conſtituitur 158. a. b
Crœſus Sardes fugit 180. c
Crœſus Cyrum ſalutat 181. b
Crœſus ſeipſum ignorans aduerſa paſſus 189 b
Crœſus conſulit Apollinem 182. c. d
Crœſi filiorum calamitas 182. d
Crœſi exercitus 38. d. 39. a
Crœſi fuga, præmiſſis mulieribus & ipſo ſubſequente 96. a
Crœſus in longum extendere aciem voluit 166. d
Crommyona vrbs 524. a
Cromus vrbs 657. a
Crudele Græcorum factum 308. c
Crudele Seuthis factum 409. a
Crudele factum Tiſſaphernis in legatos 268. c
Crudele Cyri facinus in filios ſororis 434. b
crudelitas regis Aſſyrij in quendã iuuenem 123. c. 124. a
Crudelitas Lyſimachi in ciues quoſdam Athenienſes 476. e
Cruenta Thebanorum & Lacedæmoniorum clades 662. c
Crura equi an lauanda 949. d
Cteſias medicus & hiſtoriographus 266. a
Culta regio maximi pretij poſſeſſio eſt 102. d
Cuma ciuitas 379. e
Cunctationes rebus præclaris nocent 77. d
Cupiditas nimia habendi ſæpe noxia 592. c
Cupiditatibus ſeſe inferiores præſtant homunciones nequam. 116. c. d. e
Cupido pharetratus cur dictus 714. c
Cura ad quem maxime pertineat 846. c
Currus falcati à Cyro confecti 157. e
Currus cum quatuor temonib. fecit Abradatas 156. b
Curruum bellicorum ſtructura 152. d e
Curſus equeſtris 216 d
Cuſtodes Cyri 197. a
Cuſtos optimus metus 917. b
Cyaxares regnum Medorum accipit, mortuo Aſtyage 22. a. d
Cyaxares aduerſus hoſtem ſeſe munit 22. d
Cyaxares cum Cyro conqueritur de conditione ſua 141. a
Cyaxares patri Aſtyagi Medorum regi mortuo in regno ſuccedit 22. a. b
Cyaxares redit in gratiam cum Cyro 14. b. e
Cyaxares filiam Cyro deſpondet 228. a
Cyaxares lacrymatur 142. a
Cyaxares Cyro oſculum denegat ibid.
Cyaxares ad Cyrum proficiſcitur 141. d
Cyaxares de bello conſultat 149. b
Cyaxaris conſilium 58. d. e
Cyaxaris temulentia 104. c
Cydnus amnis 248. d
Cydo proditor 437. b
Cyllene vrbs 179. e
Cyniſca, Ageſilai ſoror 671. d
Cyniſca iumenta curtui iungenda aluit ibid.
Cyniſcæ ſorori iumenta alere perſuaſit Ageſilaus ibid.
Cyniſcus 394. d
Cynos-cephale, ideſt, canis capita, locus 662. a
Cyprij à Cyro ſubacti 2. d
Cyratades Thebanus iactator 397. a
Cytheria vrbs 536. e
Cyrus Perſa 2. b
Cyri imperij amplitudo ibid.
Cyrus imperio potitus ampliſſimo, ſubditis vſus eſt obſequentibus 2. b. e
Cyri educatio 3. e
Cyri gubernandi ratio 2. c
Cyrus imperandi peritus 2. a. b
Cyri parentes 3. b
Cyri indoles ibid.
Cyrus Medis Hyrcaniiſque lubentibus imperauit 2. d
Cyri præſtantia ibid. c
Cyrus puer erga ſuos officioſiſſimus 18. b. c
Cyrus erga parentes pius 8. b
Cyrus intelligit Aſtyagem matris ſuæ patrẽ eſſe ibid.
Cyrus adhuc puer iudex à ſuo magiſtratu conſtituitur 12. b
Cyri pueri aſtutia in Sacam 10. b
Cyri pueri mores & ſtudia 8. b
Cyri pueritia 8. a
Cyri pueri diligentia in capiendis auibus 35. d
Cyri in omnes humanitas 15. b

Cyrus ad Cyaxarem venit 38.a.b
Cyri ſedulitas in ægrotantem auum 13
Cyri de ſplendore Medorum iudicium 8.d
Cyrus inculpatur à ſuis æqualibus 26.c
Cyri ſtudium in venando 14.c
Cyri adoleſcentis mores & ſtudia ibid.a
Cyrus aprum interfecit 15.c
Cyrus arma induit 18.c
Cyri cum Cyaxare colloquium de pecunia conficiunda 57.d
Cyrus à fratre comprehenſus, matris deprecatione liberatur 243.b
Cyri educatio, mores & vita 3.b.c
Cyrus vt ſubditos audierit, & audiendo ſibi beneuolentiam compararit 193.b.c.d
Cyrus Deos Deasque Aſſyriorum placat 79.c.d
Cyrus omnes ſuas actiones à reb. diuinis orditur 25.a
Cyri prudens reſponſio ad Cyaxaris nuncium, Medos reuocantem 106.c
Cyrus de commeatu ſuis proſpicit, 96.c. Suos milites ad temperantiã continentiãq; hortatur 97.b.c.d.e
Cyrum Lacedæmonij viciſſim adiuuant 479.d
Cyri liberalitas in milites 77.a
Cyriana caſtra capiuntur 269.e
Cyri nocturno in itinere induſtria in perſcrutandis omnibus 132.d.e
Cyrus iunior maritimis copiis præficitur 437.e
Cyro ſpontanei milites à Cyaxare in auxilium permittuntur 90.e
Cyrus honore maximo ab Armeniis excipitur 76 b
Cyri cibus & potus 104.b
Cyrus vrſum conficit 267.a
Cyrus cum exercitu Euphratem tranſit 255.c
Cyri paternum regnum quantum 261.b
Cyri in defectores clementia 253.d.e
ad Cyrum deficiunt ciuitates 244.a
Cyri cum Artaxerxe conflictus & interitus 266.b
Cyrus Artaxerxem vulnerat ibid.a
Cyri fides 267.b
Cyrus cum claſſe Lacedæmoniis auxilium fert 437
Cyri cum Lyſandro de agricultura colloquium 830.c
Cyri oratio ad principes de Oronte 259.d
Cyrus vt corpus ſuum quotidie exercuerit 830
Cyrus qualis erga ſuos 268.a
Cyri animi ſollicitudo 246.e. 250.c
Cyri ad ſuos oratio 260.d.e
Cyri mors 266 b
Cyro caput & manus abſciſſa 269.e
Cyri virtutes per anacephalæoſin recenſentur 266. 267 268. 269
Cyrus flumen Babylonis meabile facit 190 e
Cyrus ſuos in ebrios Babylonios immittit 192.a
Cyrus militiæ officia & ordinem diligenter excogitat 203.a
Cyrus corporis cuſtodes aſciſcit 196.b
Cyrus Perſas ſibi ſatellites legit 197.b
Cyrus vt tutò viuat, in ſuis cultum deorũ expetit 204.e
Cyri authoritas 209.b.c.d.e
Cyri à regia prodeuntis pompa 213.a
Cyrus Chaldæos vincit 72.a.b
Cyrus ab Indis pecunias poſtulare inſtituit 75.c
Cyri reſponſum Indorum regis legato 57.b
Cyrus in Ægyptios bellum gerit. 177.b.c.d.e. 178.a
Cyrus equo excutitur 178.c.d
Cyrus qua ratione maieſtatem ſibi comparat 193.b.c
Cyri concio de liberalitate 225.a
Cyri colloquium cum militibus 45.a
Cyrus imperium dilatat 233 a
Cyrus pretioſiora ex donis diis curat eligenda 184.b
Cyri animus erga poſtulata militum 114.b
Cyri viſio nocturna 233.d
Cyrus filiis ac amicis mortem ſuam prædicit 234.b.c
Cyri oratio ante obitum ſuum ad filios & principes 234 235.236.237.238.b
Cyrus Cambyſem filium in regnum ſubſtituit 235.c
Cyri cura de ſepultura 238.a
Cyro mortuo filij de regno diſceptant 238.d.e
Cyrus clam exercitus alit 244.d
Cyrus in fratrem exercitum congregat 245.a
Cyrus captiuos ſine pretio reddit 69.b
Cyri in captiuos clementia 103.a.b
Cyrus nationes quas hæreditario iure acceperit: quaſve in poteſtatem ſuam redegerit 2.b.c.d.e
Cyri prima concio ad milites 23.24
Cyri audacia in pugna 20.a
Cyrus ad Armenium, nuncium mittit 6..c
Cyrus Armeniis bellum infert 60.b
Cyrus Aſſyrio duellum offert 126.c
Cyrus Aſſyrios in fugam vertit 86.a
Cyrus ſpolia Aſſyriorum diuidi iubet 109.a
Cyrus nouos currus excogitat 151.e
Cyrus octoiuges currus facit 156.b
Cyrus in flumine turres facit 190.b
Cyrus Indos liberaliter excipit 157.b
Cyri dicta & facetiæ 9.a.10.b
Cyri in epulando mos 208.a
Cyrus benefactor & vir bonus appellatus 76.d
Cyri reditus in Perſas 225.d
Cyrus cur ad cœnã ſuos duces vocaſſe feratur 44.c.d
Cyri militum epulandi mos 122.a.b
Cyri oratio ad amicos 147.d.e
Cyrus dando magis lætabatur quàm poſſidendo 214.e
Cyrus Caduſios ſolatur 136.c.d
Cyri veſtitus 225.a.b
Cyri milites nunquam accedebant ad prandium aut cœnam, niſi ſudaſſent 44.b
Cyri ſollicitudo erga vulneratos 136.a
Cyrus probos viros tanquam ſe ipſum amat 53.e
Cyrus copias in Cariam mittit 186.b
Cyrus vxorem ducit 319.d

D

DAduchus nomen Cereris ſacerdotum 590.c.d.m.
Dædalus à Minoe captus propter ſapientiã 798.c
Dæmonium Socratis 817.a
Dailochus ab Hierone adamatus 905.a
Daipharnes 216.b
Damatas præfectus 131.a
Damæ in Arabia multæ 256.a
Dana vrbs 248.a
Danielis locus de Babylone capta innuitur 192.a m.
Daradax, fluuius 254.b
Darij filij 243 a
Darius Cyrum ad ſe arceſſit 454 c
Daricus nummus, menſtruum ſtipẽdium militis 252.c
Daſcylium, vrbs & regia 509.b
Datamas præfectus 215.d
Daucus impedimentorum Cyri præſes 168.a
Deceleæ Agis pedeſtres copias dimittit, data licentia eundi quo quisque velit 461.c
Decem viri Athenis conſtituti 475.b.c
Decimæ diis datæ 349.e
Decimam Deo offert Agis 493.a

Decimam ex

Decimam ex Ponto rerum vehendarum vendunt Athenienſes 542.a
Decuma Delphico Deo conſecratur C. talentis amplior 657.a
Deformis amatur propter ſtudia & officia fidelia 50.d.e. 51.a
Delatores maiori odio digni, quàm fures 673.c
Delia ſacra quæ 816.b
Deliberatio de bello ſuſcipiendo aut intermittendo 149.b
Deliberatio Cyri & Cyaxaris de bello 149.150
Deliciæ ab Aſiaticis quando expetitæ 241.a
Delicta hominum fidem dubiam reddunt 67.b
Delphici Dei decuma: *vide* decuma Delphici Dei
Delphinum, vrbs 442.a
Delphinorum fruſta ſale cōdita loco olei adhibentur 355.e
Delphionis audax animus 564.d
Delta Thraciæ 397.a
Demaratus Lacon 480.e
Demarchus Pidoci filius 411.d
Demeas Colyttæus chlamydum confector 756.a
Democrates Temnites 318.b
Democratia: *vide*, Populi dominatus
Demoſtratus Ariſtophontis legatus 590.b
Demoteles præco 610.c
Demotion 633.b
Dens caninus 941.a
Dentium vſus 726.a
Deras oppidum 618.a
Dercyllidas Siſyphus 481.b.c
Dercyllidas Abydenos in officio continet 535.b
Dercyllidas colligit exercitum ibid.
Dercyllidæ cum Tiſſapherne colloquium 490.a
Dercyllides victoriam Ageſilao nunciat 516.e.517.a
Derdas princeps Elimeæ 559.c
Derdæ egregia opera 560.b.d
Dernes Phœniciæ & Arabiæ præfectus 427.c
Deſperatis à nemine reſiſti poteſt 645.a
Deus arrogantiæ vindex 379.b
Deus cuiq; naturam ad ſuum officium idoneam dedit 859.a
Deus paruos ſæpe extollit, potentes deprimit 599.a
Deus Socrati ſapientiæ teſtimonium exhibuit 1000.d
Deus Lacedæmoniis victoriam conceſſit 523.c
Deus vel vno die fortes eos efficere poteſt, quos homines ne longo quidem tempore 639.d
in Dei honorem corollarum redimitio 660.e
Dei quæ voluntate ſuſcipiuntur, ea meliores habent euentus 932.a
Deum nullum fuiſſe à Cyro neglectum 97.d
extra Deum non facile quis alius iuſta ſancire poteſt 808.b
Deum qui colunt, illi impij aut nefarij nihil quidquam admittent 237.c
Deum in ſtolidos & incautos animaduertere 843.e
Deo nihil ignotum eſſe voluit Socrates 711.c
ſine Deo nihil agere nos poſſe 149.c
Deorum miniſtri inuiſibiles 802.e
in Deorum omnia ſunt poteſtate 285.d
nihil niſi Deorum impetrata pace fieri poteſt 855.b
Deorum bella nulla poſſunt celeritate aut latebris euitari 285.d
Deorum auxilia etiam in hoſtico ſolo imploranda 672.d e
Deos qui potiſſimùm exorent 25 c
Deos etiam in rebus ſecundis eſſe inuocandos, dicebat Cyrus ibid.
Deos conſulit in re dubia Xenophon 572.e
Deos hominum curam habere 711.b
Deos periurio infeſtos reddi hominibus 653.b
Deos quisquis colit, is bona ſpe eſt refertus 500 a
Deos præterita, inſtantia & futura ſcire 37.d. 887 d
Dij orandi vt fructus conſeruent 855.b
Dij euentum belli extis Cyro pollicentur 81 d
Dij ante omnia colendi 849.d
Dij illis quibus ſunt propitij, omnia prædicunt 37.d
Dij legiſlatores ſunt 807.b
Dij cœlo etiam ſereno tempeſtatem concitant 473.b
Dij quos curent in periculis 5 . a
Dij factis religioſis æquè ac ſacrificiis caſtis delectantur 673 a
Dij ſceleſta facta minimè impunita relinquunt 6 . a
Diis dona gratiarum ſunt ſoluenda 87.e.d
Diis ſupplices, etſi hoſtes, minimè ab aris auellendos 672.e
Diis proximus, pauciſſimis egens 311.a
à Diis quid orandum 722.c
à Diis nefas qui petunt, nō minùs repulſam patiuntur, quàm qui ab hominibus, legibus illicita petunt 26.c
à Diis non eſſe petenda ea ad quæ apti non ſumus; dicit Cambyſes ibid. c
à Diis immortalib. initium regni fecit Cyrus 25.b
de Diis diſputatio Socratis 800.b
Dexippi perfidia & eiuſdem pœna 345.c
Dexippi malitia inſignis 388.c
Dexippus proditor lapidibus petitur ibid. d
[illegible] vnde dictum 810.c
Dianæ templum eiuſdémque ſacra 350.e
Dianæ Aſtyrinæ templum 512.e. 551.a
Dianæ Munychiæ templum 472.d
Dianæ templum ſacratiſſimū apud Leucophryn 490.b
Dianæ votum factum ab Athenienſibus. 301.c
per-Difficile reperire qui ſubſiſtere velint, quum nonnullos terga dare conſpiciunt 646.e
Difficilius, vt ſua quis ſeruet, quàm aliena rapiat 665.a
Diffidentes fallere, ſapientiæ tribuendū: at credentes, impium ducendum 673.c
Digitabulis vti quando Perſæ incœperint 241 b
Diligentia tam in re ruſtica quàm cæteris quantum poſſit 869.b.c
Diligentes, qui fieri, qui non poſſunt 8 ;
Dimænetus præfectus 546.b
Dino polemarchus interfectus 596.c
Diocles vnus è triginta tyrannis 461.c
Diomedes Chironis diſcipulus 975.a
Diomedes ac Vlyſſes vt Troia caperetur, effecerunt 974.b
Diomedon dux electus ab Athenienſibus 443.b
Dion, Athenienſium legatus 537.e
Dionyſius, Hermocratis F. tyrannidem Syracuſis arripit 460.e
Dionyſius Syracuſanus à Carthaginenſib. ſuperatur 461.c
Dionyſij in Aphyte templum 564.b
Diopithes vates 493.c
Dioſcori quinam 591.a. 897.d
Diphridas dux 539.d
Diſceſſum Ageſilai dolent Aſiani Græci 657.d.e
Diſciplinæ militaris exemplum. 46 . b
Diſciplinæ militaris in inſtruenda acie quis dici poſſit peritus 227.c
Diſſidia inter duces Athenienſes 456 c
Diſſidium apud Elidem 635.d.e

Ditare amicos, eſt ſeipſú ditare, dixit Simonides 919. c
Diuulimi equis alendis deliguntur 654. c
Diuerſoria publica, cur Athenis, aduenis conſtituta 923. c
Diuinam prouidentiam negantes, inſanos vocabat Socrates 709. c
Diuinam rem faciunt Græci antequam certamen ineant 541. d
Dum diuinis rebus ſtudet, feliciorem reddi ſe exiſtimat Cyrus 204. b
Diuinatione velle explorare quæ in hominis ſunt facultate, inſaniam eſſe dicit Socrates 709. c
Diuites in perpetua ſolicitudine & cura verſantur 218. d. e
Diuites qui 799. c
Diuites pleriqne minùs ſibi ſufficientia habent quàm pauperes ibid.
Diuitias hominum in animo non in domibus dicit eſſe Antiſthenes 885. e
Diuitias ex vſu metiri iuſſit Socrates 1002. b
Diuitiis ad quid vtendum 849. d
Dolio perforato haurire quid 840. a. b
Dolopes populi 246. a. 580. d
Dominandi cupidus quomodo nutriendus & inſtituendus 733. c
Domini difficiles atque verè moleſti qui 841. c. d
Domus quid 819. b
Domus Babyloniorum, quomodo extructæ & qua materia 191. c
Domus ſubterraneæ, in eaſque pecorum aut aliarum rerum deducendarum modus 332. a
Domus ad meridianam plagam ſpectans 844. c
Domus priuatæ cum publica comparatio 774. a
Domorum ædificatores quid ſpectare debeant 777. c
Domum non tantùm detrimenti accipere ſi quum egeat famulis, non habeat, quàm ſi ab iniuſtis famulis perturbetur 50. b
Dona Seuthi offerentes 405. c. d. & deinceps
Dona regi dant, priſca lege, quam habent 405. d
Dona hoſpitalia ad exercitum mittunt Cotyori 357. c
Doriæus præfectu 418. a
Dorotheus legatus 436. d
Dracon Pellenæus præfectus 488. c
Dracontides vnus è triginta tyrannis 461. b
Dracontius Sparta exul 342. d
Dracontius Spartanus ludorum gymnicorum præfectus 341. e
Drilarum cum Xenophonte pugna 347. c. d
Duellum Cyri & Artaxerxis fratrum 266. b
Dux fortis & magnanimus 871. d
inter Ducem locorū peritum & imperitum, magnum diſcrimen 961. d
Duces ab Athenienſibus electi 438. d
Duces Athenis iniuſtè damnantur & interficiuntur 452. d
Duces regionum quas Græci peragrarunt 417. c. d
Duces optimi condemnantur Athenis 449. b
Duces Græcorum inſidioſe interficiuntur 288. c. d

E

Ebozelmius interpres Seuthis 413. b
Ebrietas Medorum 104. c
Ebrietas quid 853. b
Ebrietas vt ingluuies vitanda 665. d
Ebrietatem & repletionem Cyrus à ſuis vult alienam eſſe 96. d. e
Ebrietatis vitium in Aſiaticis notatum 240. b
Ecbatana 284. c. 315. b
Ecdicus dux 539. d
Edictum, vt pueri Perſici ſimpliciter inſtituerentur, veraces eſſe, non fallaces vti 33. c
Educatio puerorum Perſicorum 4. b
Elion vrbs 442. a
Eleenſes tropæum erigunt 635. d
Elei cum Lacedæmoniis fœdus ineunt 492. e
ab Eleis deficiunt Lepreatæ 491. c
Eleorum cædes 635. e
Eleuſine 644. b
in Eleuſinem recipiunt ſe triginta tyranni 471. d
ἐλευθερίου Iouis porticus 825. c
Elialarne 416. c
Embas præfectus 130. d
Emungi apud Perſas turpe 7. e
Encomium Epaminondæ 642. e
Enodias ſeriorum ductor vulneratus 410. c
Epaminondas bello adoritur Achaiam 622. c. d
Epaminondæ exercitus 641. e
Epaminondas Spartam ingreditur 643. b
Epaminondas deliberat de imperio non relinquendo 647. a
Epariti qui 637. b
Eparatus ephorus 462. b
Epeum vrbem Elei ſibi relinqui petunt 492. d
Epheſus belli officina 655. b
Ephororum catalogus 462. a. b
Ephororum prudentia in opprimenda coniuratione 495. b
Ephororum poteſtas apud Spartiatas 983. b. c
Epibatæ ſignificatio 431. c. m.
Epicharmi locus 737. c
Epigenis cum Socrate colloquium 786. a
Epiſthenes Amphipolitanus 333. c
Epiſthenes Megapolitanus dux 270. d
Epiſthenis Olynthij factum quoddam memorabile 409. a
Epiſtola Cyri ad Cyaxarem 107. c. d. e
Epitalion vrbs 492. b
Epulatio publica Lacedæm. à Lycurgo inſtituta 680. c
de Epulis plus voluptatis capiunt priuati quàm tyranni 903. d
Epyanaxa Syenneſis Cilicum regis vxor Cyro pecuniam donat 247. a
Equeſtris victoria 20. a
Equeſtris ordo in vrbibus ex quibus conſtituendus 935. b
Equeſtris viri officium in equo curando 938. b
Equeſtris curſus 216. d
Equi caput 933. e
Equi oculi 933. c. 934. a
Equi buccæ 934. a
Equi nares ibid.
Equi collum 933. e
Equi ceruix ibid. d
Equi pectus ibid.
Equi latera 934. b
Equi genua 933. c
Equi femur ibid. d
Equi colei 934. d
Equi lumbi ibid. c
Equi oſſa crurum 933. b
Equi coxæ 934. c
Equi ilia ibid.
Equi maxillæ ibid. a

Equi ſpina dorſi ſupra armos 954.b
Equi vertex ibid.e
Equi membrorum omnium ſoliditas ibid.c
Equi quinam ad bellum apti 954.b
Equi ne fatigentur, quomodo cauendum 960.d
Equi ne cadant, quomodo cauendum ibid.
Equi ſtrenui nares quales 954.a
Equi noxij 954.b
Equi ſiſtendi modus 942.e
Equi ad laborem qui ſint apti 968.d
Equi calcitroſi 954.b
Equi ſternaces ibid.
Equi, dens ætatem indicans, quem Græci γνώμονα, Latini pullinum vocant 936.a.b
Equi rariſſimi apud Perſas 8.e
Equi Camelos fugiunt 176.e
Equi ſuſpicaces 957.a
Equi vt optimi non in patria ſolùm, ſed etiam extra quæruntur, ſic etiam homines ſumere & eligere licet 50.b
Equi contumelioſi caſtrati, à morſu & contumelia ceſſant 196.d
Equi toti Soli cremantur 216.d
Equi ligatis pedibus ab Aſſyriis in præſepiò noctu ſeruantur 311.d
Equi iis committendi qui nobis reddituri ſunt optimos 202.b
Equi ad pompam idonei 950.b
Equi ſi ab ineunte ætate domentur, optimi; ſi indomiti maneant, peſſimi euadunt 790.c.d
Equi bene habiti, non ſaginati ad ſuffocationem, ad laborem vtiliſſimi 968.d
Equi violentiam vt exerceant 953.e
in Equi vngula quæ conſideranda ibid.a
Equi oſſa ſupra vngulam infra talos ibid b
Equi nondum domiti corpus explorandum 952.d
Equi quibus artibus meliores efficiantur 764.a
Equi veredarij à Cyro primum diſpoſiti 232.c
Equi neminem in bello interficiunt 302.b
Equi poppyſmi ſibilo mitigantur, clogmo excitantur 947.c
Equini pulli magnitudo vt æſtimanda 935.a
Equinum ſtercus cottidie exportandum 938.e
Equis antequam ſudarint, non dandus cibus 44.b
in Equis repẽtina omnia perturbationes efficiũt 947.a
Equiſoni, quid curæ ſit circa ſtabulum & ſtramenta 938.e. circa pullos 935.e
ad Equitatum alendum à quibus pecunia exigenda 971.e.972.a
Equitatus vt ab Ageſilao inſtitutus 655.a
Equitatus Lacedæmoniorum qualis Cleombroto imperante 596.b
Equites in quo maximè exercitati eſſe debeant 958 e
Equites ſibi comparat Ageſilaus 499.b
Equites quales eſſe debeant 952.b.c
Equites quibus artibus meliores efficiendi 764.c.d
Equites hoſtibus impares terrorem illis inferre debẽt 963.e
Equites pauci quomodo plures appareant, & contra (ibid. d
Equitis vſus & commoditas in bello 101.b
Equitis & peditis in bello cuius conditio potior 302.c
Equitum vſus 99.b
Equitum inſtructio 957.e.958.a
Equitum ordo in prælio 957.d
Equitũ præſidẽ an oporteat artẽ dicendi habere 765.a
Equitum magiſter quę potiſſimùm ſpectet 958.e.959.a & deinceps.
Equorum cura 960.a.b. & ſeq.
Equorum pedes quomodo teretes fiant 954.b
Equorum pedes quomodo robuſti fiant ibid.a
Equorum pedes propter niues ſacculis obligantur 333.b.c
Equos alere ditiſſimi iubentur 654.e
Eques quatuor oculis & quatuor aurib. donatus 101.e
Equum manifeſtare hominibus multa ibid.
Equum infrænandi ratio 640.d.e
Equus ferox nimiùm, ad vſum belli, vti etiam inertior, non ematur 947.d.e
Equus æneus in Eleuſinio Athenis poſitus 932.b
Equus liberalis & voluntarius 950.a
Equus immorigerus & inutilis & proditoris vicem obtinens 936.d
Equus bellator vt fiat ibid.
Equus vector vt fiat ibid.a
Equus Solis victima apud Armenios 333.b
Eraſinides dux 442.a
Eraſiſtratus vnus è triginta tyrannis 461.b
Eratoſthenes vnus è triginta tyrannis ibid.
Errata aliquando vtilitatem afferunt 592.b
Errata populi, leniter; principum, grauiter ferre decet 673.d
Eteonici prudens conſilium in opprimenda ſuorum militum coniuratione 455.b
Eteonicus præfectus 394.c
Eteonicus in arcem fugit 395.e
Eteonicus vna cũ Lacedæmoniis Thaſſo pellitur 432 b
Eſculenta regum præſtantiùs elaborantur, ſicut & artes in magnis vrbibus excellentiùs elaborari ſolent 208.c
Eſurienti pane vel offa veſci dulcẽ 6.b
Etymocles Laced. legatus 609.b
Euagoras rex Cypri bellũ gerit aduerſus Perſas 540.b
Euagoras Elienſis curru vicit 433.e
Euarchippus ephorus ibid.
Eubotas Cyrenæus in ſtadio vicit ibid.
Euclides Phliaſius vates, Xenophonti fit obuius 415.a
Euclides vnus è triginta tyrannis 461.b
Euctemon Athenis præſes 433.b
Euctreſij 619.c
Eudamidas dux 556.b
Eudicus ephorus 462.b
Eudius Spartæ ephorus ibid.
rerum Euenta homini incertiſſima 372.e
Eumathes vnus è triginta tyrannis 461 b
Eunomus dux in piratas 545.b
Eunuchi Cyri laterum cuſtodes 196.c. quales ad res procurandas 196.c.d.e. eorum encomium ibid.
Euphratas machinationum Cyri præſes 108.a
Euphrates amnis 256.c
Euphron Lacedæmonius dux 623.e
Euphron obtruncatur 630.e
Euphronis flagitia 631.c
Europæ gẽtes aliquot ſui iuris, tẽpore Xenophõtis 2.c
Eurylochus Luſienſis 417.e
Eurylochus Luſienſis Arcas 322.a
Eurymedon fluuius 541.e
Euryptolemus legatus 436.d
Euryptolem' Piſianactis filius Alcibiadi occurrit 439.e
Euryſthenes dux 480.c
Eutea vrbs capitur 604 b
Euthydemi fictitia procœmia 792.b.c
Euthydemus à Socrate reprehenſus 791.e
Euxenus harmoſtes 513.c
ἀνιχίδα vnde dictum 789.e

Exarchus ephorus 461. b
Excrementis ſcatere, turpe videbatur Perſis 7. e
Excubiæ clandeſtinæ 962.b.c
Excubiæ diuturniores nocent 131. d
Exercitatio fortiores reddit 730. c
Exercitatione omnia honeſta conſequi homines 715.a
in exercitu Xenophontis, diſſidiú propter duces 389.b
Exercitui præmia propoſita ab Ageſilao 655. a
Exercitum quo ordine ducat Cyrus 130.c
Exercitum Ageſilaus reducit ab Aſia 514. a
Exercitum habere, & neceſſariis deſtitui turpe 18.b
Exercitus Cyri 25.a. b
Exercitus vbi commeatu caret, breui perit 17. b
Exercitus ingentis deſcriptio Cyri iunioris & fratris 261.e
Exercitus Cyro cum imperio traditur 22. e
Exercitus Cyri obedientia 86.a. b
Exercitus Cyri iunioris diremptio 272.d.273.a
Exercitus Lacedæmoniorum contra Athenienſes 515.a
Exercitus Athenienſium contra Lacedæmonios inſtructus ibid. c
Exercitus artificioſè diſpoſitus, inexpugnabilis videtur 841.c
Exercitus quomodo ducendus per loca periculoſa aut difficilia 961
Exomides quid 755.e
Exploratores Gadatæ decepti 134.a
Exploratoris officium 961. d
Exploratoribus quantum fidendum ibid. e
Explorationes clandeſtinæ 962. b
Exſpuere Perſis illicitum 7.c
Exulcerationes equorum circa aures vnde 938.d
Exules iidem reducti in patriam per Lacedæm. 553. b
Exules Phliaſiorum iure ſuo fraudati 562. c
Exulum Phliaſiorum bona diuendita, ex publico perſoluuntur 553.d.e

F

FAba præficere magiſtratus 712. d
Fabros machinarum comparat Cyrus 151. d
Facilius aliena rapere quàm ſua ſeruare 665.a
Facilius tacere, quàm non dicenda proferre 893.b
Facinoroſam vitam decet eſſe in obſcuro 671.a
Facultates ſunt ea quæ vtilia 810.a
Facultatibus vt vtendum 673. d
Fallaces dominæ, ſimulatæ voluptates 821.c
Fallendi ars in bello vtiliſſima 964.d
aduerſus Famem & frigus nemo militare poteſt 150.d
Fame pereunt multi Athenis 459. b
Fame Thebani premuntur 576.c
Fame vrbem amplam facilè expugnari 189. e
præ Fame concidentes milites 330.a
Fames Corcyræ ingens 585.a
Fames optimum obſonium 104.b.106.c
Famis excitandæ remedium 787. d
familiis in priuatis multos ſeruis etiam paucis vſos inobedientibus 1.b
ſanum Herculis 436. a. Mineruæ. 435. b
Fanum Iouis Olympij 492. d
Faſciæ ſiue cinctus canum 983. b
Felicitas huius vitæ quæ & qualis 183. e
Fera, quæ beneficio & voluptate capi & retineri poteſt 785. a
Feræ quæ cauendæ in venatione, quæ non 14.c.15 a
Ferentariorum ordo 242. a
Ferociam in equo ſimilem eſſe iracundiæ hominum 947. b
Feſta Lupercaliorum 246. d
Feſtiui quales eſſe ſtudeant 674. b
Feſtum ebrietatis & intemperantiæ apud Babylonios celebratum 190. d
Feſtum à lauacris dictum 438.c
Feſtis diebus quemquam interficere, etiam dignum, apud Corinthios prohibitum 521. a
in feſtis diebus iudicia exercere nefas Athenis 700. a
Ficti transfugæ 961. e
Fidei pignus in animis ac manibus hominum 95 b
Fidem in felicitate ſeruare, nihil arduum eſſe dicebat Dercyllidas 535. b
Fidem qua de cauſa magnates potiſſimũ amittãt 237 d
cum fidẽ ſeruantib. omnes fidẽter fœdus ineunt 653.a
Fides hominum quare dubia 67. c
Fidi homines non naſcuntur, ſed tales effici oportet 235 e.236.a
Fiducia animi potior quàm metus 885.a
Fiducia negligentes, timor autem circumſpectos reddit homines 768. c.d
Fiducia negligentiam, inertiam, & inobedientiam parit ibid.
Filia Gobryæ pulcherrima 120.e
Filiorum erga parẽtes ingratitudo mulctatur Athenis 743. c
Filius patrem ob prauam educationem infamem reddens 707.b
Flagelliferi 214. d
Flatus plenum videri Perſis turpe ducebatur 7. e
Fletibus temperantes filios parentes reddunt 47.e
Flumen meabile fit Babylonis 190. e
Flumen Mantineam perlabens quomodo Ageſipolis auerterit 552. b
Flumina per vrbes non deriuanda 553.b
Fœno & ſtipula coronati milites Cheriſophi 332.e
Fœdus inter Athenienſes & Lacedæmonios ictum 593.c.d.616.c
Fœdus inter Græcos & Teribazum, ſancitum 327.b
Fœdus percutitur inter Græcos & Ariæum 276.b.c
Fœdus Cyri cum Hyrcanis 92. b
Fœderis ſanciendi mos apud Macronas 340.c
Formoſi ad amandum non cogunt 116. d
Fortem fuiſſe non ſufficit, ſed in fortitudine conſtantem eſſe, hic labor, hoc opus 198. b
Fortunatè agentes ſemper intuitu digni cenſentur 527. b
Forum apud Perſas, cognomento Liberum 3.e
Foſſis ſe circumdant Aſſyrij 80.b.c
Fœderis percutiendi mos priſcis 276.b.c
Fœdera inter Chaldæos & Armenios icta 74.c.d
Forma non vituperanda quòd citò defloreſcat 885. c
Forma elegans natura, regium quiddam 873 c
in formæ vſu quandam ineſſe ſatietatem 895.d
Formidoloſi qui 812. e
Fortes qui ibid.
Fortes viri etſi pro dignitate laudari non poſſunt, nihilominus tamen eos æquum eſt laudes conſequi, vel virtute ſua minores 651. a
Fortium apud Cyrum præmia 168.a
Fortitudinis exemplum 667.a
Fortitudo cõſilio potius quàm periculis, oſtendenda 674. a
Fortitudinem natura an doctrina aſſequamur 778.a
Fortuna ſecunda nihil eſt quod maiorem præbeat voluptatem hominibus, vt dicit Cyaxares 89.d
Fortuna non abutendum 89.c. 90. a
Fortuna vt vtendum in vtramque partem 673.a
Fræna duo habere debet eques 948.c

Fræna quæ mollia, quæ rigida 949.a.b
in Fratrem mortuum Artaxerxis crudelitas 269.e
Fratres cur omnium coniunctiſſimi eſſe debeant 236.a.b.c.d
Fraude uti ius ac fas eſſe, bello denuntiato 654.e
Frigus ingens 408.d
Frigore multi confecti 830.b
Fruges quomodo purgandæ 862.a
pro frugibus Deo etiam ſacrificandum 833.b
Frumentum panici 257.d
Fuga Olynthiorum 560.b
Fuga Byzantiorum 395.b
Fugæ deſcriptio 95.d.e
in fugam Theſſalos vertit Ageſilaus 658.d
Fugantur Barbari à Græcis 265.b
Fugientium Athenis propter tyrannos magnus numerus 470.d.e
Fugiunt milites Ageſilai 509.b
Fulgura ex æthere intonãt ſecunda Archidamo 610.a
Fulgura & tonitru dextera Cyro 26.c
Fulmen in exercitum Ageſipolis decidit 554.c
Fulmina & venti Dei miniſtri 802.e
Fundi emendi quales 869.c
Fundus Dianæ ſacer 351.d
Furioſi qui 779.a
Furioſi metuenda non metuunt & contra non metuenda metuunt 710.b
Furta non deprehenſa permiſſa Lacedæmoniis 677.d
Furta ciborum à Lycurgo conceſſa ibid.c
ad furta publicæ pecuniæ Athenienſes eruditi eſſe feruntur 335.b
in furto deprehenſi Lacedæmones loris cæduntur 677.e
Futura homines neſciunt 709.b
Fuſcinatæ haſtæ 955.a

G

GAbæus dux 39.b
Gadatas 127.e
Gadatas lacrymatur quòd ſpado ſit 138.c
Gadatæ ſermo ad Cyrum 138.b
Gadatas cum matre & amicis Cyro ſe coniungit 139.d
Gadatas in maximum periculum venit 134.a
Gadatas domum redit 129.c
Galeæ Paphlagonicæ 348.b
Gaulites Cyri amicus 261.b
Gauliticam pecuniam qui ſuppillarant, damnati 567.b
Gambryon vrbs 481.a
Ganymedes propter animũ in cœlum translatus 897.d
Ganymedis nomen quid ſignificet ibid.e
Gaudio & triſtitiæ lacrymæ communes 620.c
Geurium Andriorum regio 440.b
Gella vrbs 461.c
Generoſa alacritas 17.b
Generoſa indoles Cyri 19.a
Geometria quatenus diſcenda 814.b
Geometriæ vſus ibid.c
γεραίτεροι quinam apud Perſas 7.a
Geranor Polemarchus ab Arcadibus interfectus 618.e
Gergethe 484.
Getheus nomen canis 987.b
Gloria virtutis comes 684.a
Gloriæ deſiderio magis quàm vitæ tenebatur Phœbidas 557.b
Gloriari vbi honeſtè liceat 671.b
Glus Thami filius 272.b
Gnoſippus Athenienſis 405.d
Gnome nomen canis 987.c
γνώμων, dens, equi ætatem indicans 936.a.b
Gobryæ Aſſyrij oratio ad Cyrum 112.113
Gobryas necem filij narrat 112.c
Gobryas necis filij vltionem petit 113.a
Gorgiæ pecunia pro doctrina 873.a
Gongylus præfectus 481.a
Gongylo ciuitates ab Artaxerxe datæ ibid.
Gorgio præfectus ibid.
à Gorgopa infeſtantur Athenienſes 545.a
Græciæ ciuitatibus libertas reſtituta à Laced. 550.e
Græci Aſiatici à Cyro ſubacti 2.d
Græci barbaros terrent 247.d
Græci contra barbaros victores 265.b.c
Græci ſecundo regem vincunt 271.a
Græci de morte Cyri cognoſcunt 272.b
Græci arma tradere iubentur 273.b.289.b
Græci barbaros vincunt 320.b.c
Græci à bello reuerſi diis gratias referunt, ac ſacrificant 342.d
Græci Byzantij portas effringunt 395.a
Græci, nares & aures propter vim frigoris amittunt 408.d
Græci Xenophontem ducem ſequuntur 403.b
Græci ad Seuthen ſeſe conferunt ibid.
Græci à victis Perſis ingentẽ prædam auferunt 501.a.b
Græci legatũ ad Perſarum regem mittunt 620.e.621.a
Græci Perſas in fugam vertunt 656.c
Græci honore adfecti ab iis à quibus petulanter fuerant antè tractati ibid.c
Græci Aſiatici Ageſilai diſceſſum ex Aſia quantopere doluerint 657.e
Græci Perſarum caſtris potiuntur 656.d
Græci Aſiatici ſponte cum Ageſilao profecti ſunt ad ferendum ſuppetias Lacedæmoni 657.e
Græci nominis vrbes, minimè in ſeruitutem redigendas eſſe, ſed caſtigandas, dicebat Ageſilaus 669.a
Græci quomodo liberos inſtituant 676.d
Græcis reditus ad ſuos conceditur 281.a
Græcorum ad Perſarum regem legatio 436.d
Græcorum lætitia ob conſpectum mare 339.c
Græcorum ducum in Xenophontem fides 412.b
Græcorũ duces dolo circumuenti trucidantur 288.c.d
Græcorum deſperatio cæſis eorum ducibus 294.a
Græcorum, qui ſalui ex Aſia redierunt, numerus 349.d
Græcorum conſultatio de reditu in patriam 361.a
Græcorum victoria 387.a.b
Græcorum vendi paſſus eſt neminem Callicratidas 444.d
Græcorum victoria contra Perſas 501.a
Græcorum res corroborantur 657.a
non Græcorum modò, ſed multorum barbarorum dux factus Ageſilaus 657.b
Greges, vide Armenta.
Grandines in deorum poteſtate 833.a
Gratiæ referendæ non tantùm, ſed etiam maiores ſi quis plus poſſet 665.a
Grauitas vnde concilietur 671.a
Gryllus non longiſſimam, ſed virtuti coniunctam vitam elegit 1001.a
Gylis Polemarchus 660.d
Gymnias vrbs 338.d
Gymnicos ludos celebrant Græci 342.d
Gynæceum 844.b
Gythæum vrbs 608.e.609.d

H

HAbenæ quæ laudentur 941.b
Haliartus vrbs 506.a

Halici populi 515.b. 624.d
Halipedon locus 476.c
Haliſarnia vrbs 480.e
Halys fluuius 358.d
Hannibal, *vide* Annibal
Hariolis quid tribuendum 25.d
Harmene vicus 572.a
Harpalus fluuius 358.c
Haſta vtrimque porrecta fides dabatur 340.c
Haſtæ fuſcinatæ 953.a
Haſtam equites quomodo geſtare debeant 922.c
Haſtis binis in venatione quare vtantur Perſæ 5.d
Hebe nomen canis 987.b
Hecatonymi verſutia 358.a
Hegeſandrides nauali prælio Athenienſes vicit 428 a
Hegeſilaus dux 912.e
Helicon 519.a
Helixus dux Megarenſium 437 c
Helos ciuitas 608.e
Helotæ qui 494.b.m.
Hellanodicas 689.d
Helias Gongyli mater Xenophontem hoſpitio excipit 425.d
Helleſpontij pop. 519.b
Heraclea vrbs 358.e
Heracleentes hoſpitalia munera Græcis mittunt 375.a
Heracleenſium muros diſiicit Iaſon 599.e
Heraclidas Maronenſis munera Seuthæ impetrat 404 b
Heraclidas Xenophontem inſimulat apud Seuthen 411.d
Heraclidas Moronites 405.e
Heraclidis fuga ob ſurreptas pecunias 418.b
Heræam vrbem Elei ſibi relinqui petunt 492.d
Heræi ſe cum Lacedæmoniis ad bellum coniungunt 604.a
Hercules quo loco ad inferos deſcenderit 375.a
Herculis F. Ariſtodemus 670.d
Herculis deliberatio de inſtituẽda vita 737.d.e.& ſeq.
in Herculis templo, quum nulla inuenta eſſent arma, quod ſignum inde collegerint Thebani 595.d
Herculi duci ſacrificium facit Xenophon 376.c
cum Hercule virtutis & voluptatis colloquiũ 738.b.c.d
Herippidas dux 518.e
Herippidas conſtituitur index 514.a
Hermionenſes populi 515.b
Hermo Callicratidæ gubernator 447.a
Hermocratis laudes 431.e
Hermocrates ducum Syracuſanorum calamitatem deplorat 431.b
Hermogenes Athenienſ. legatus 517.b
Hermogenes Socratis amicus & familiaris 701.b
Hermogenes à Diodoro pecunia conductus 760.d
Herodes quidam Syracuſanus 495.d
Heſiodi locus 720.c.d. 737.c
Heſiodi ſententia à Socrate explicata 737.c.d
Hiems bello non commodat 150.c.d
Hieramenes mortem filiorum Daricæ dolet 454.c
Hierax claſſis præfectus 544.b
Hieron vnus è triginta tyrannis 461.b
Hieronis Siciliæ tyranni cum Simonide colloquium 901.a
Hieronymus Eleus 298.a
Hieronymus ſeriecum ductor vulneratus 410.c
Himera vrbs 413.a
Hinnulorum ceruorumque venatio 989.a
Hippagretæ 679.d.m.
Hippagreta quis 495.a.m.
Hipparchus quomodo beneuolentiam militum ſibi conciliet 965.d
Hipparcho locorum cognitio neceſſaria 961.c
Hipparchi munia, & qualem eum eſſe oporteat, *vide per totum libellum, qui Hipparchicus inſcribitur* 954
Hippeus Samius, dux 446.d
Hippiæ diſputatio cum Socrate de iuſtitia 804.b
Hippocentauri 101.b.c.d
Hippocrates Mindari legatus 430.d
Hippocrates, Lacedæmoniorum præfectus, occiditur in pugna 435.e
Hippodamium forum 472.d
Hippodromus 655.b
Hippodromo perequitare 960.b
Hippolochus vnus è triginta tyrannis 461.b
Hippolytus Chironis diſcipulus 972.d
Hippolytus apud Dianã magno erat in honore 973.e
Hippomachus vnus è triginta tyrannis 474.b
Hirtius 431.c.m.
Hiſpani in ſubſidium Lacedæmoniis mittuntur 617.c
Hiſtrionem flagris & ſtimulis ad agendum impellere 950.d
Hordei faſtidium, equi morbus 937.e
Homeri locus de rege & plebeio 720.e.721.a
Homericum Ganymedis etymon 897.c
Homerus quoſdam morituros futura prænoſcere facit 707.a
Homerus carminum pactor 725.b
Homerus quare Vlyſſem certum oratorem eſſe dixerit 814.a
cum Homicida qui commercium habet, ne legibus quidem purus 909.a
Homicidæ è templo eiiciuntur ibid.b
Homo priuatus: *vide*, Priuatus homo.
Homo homini quid præſtet 870.d
Homo animalium omniũ optimus & gratiſſimus 219.e
Homo ex animalibus ſolus erectus eſt 726.e
Homines quibus lubenter pareant 31.c
Homines optimos in agricultura, in medicina, in republica 780.d
Homines vnde præſtantiſſimi & imperio digniſſimi fiant 810.d
Homines optimi, veluti equi, extra patriam quærendi 50.d
Homines quibus in locis faciliùs opprimi poſſunt 196.b
Hominibus quomodo vti liceat 811.c
Hominibus priuatis ſicuti interdum laboris ſtudium innaſcitur: ſic etiam toti exercitui incitamentum fit bonus imperator 871 b
Hominis ætates quatuor 4.a
Hominis intemperantis & rudiſſimæ belluæ comparatio 810.c
Homini optimum ſtudium eſſe bene agendi dicit Socrates 780.c
Hominem nemo habere volet, qui laborare omnino renuat, ſumtuoſo autem apparatu delectetur 736.c
Homines nullis infeſtiores, quàm quos regnum in ſe molitos ſenſerunt 2.a
Homines modeſti nihil iniuſti vel impij deſignant: verùm improbi quum flagitioſa quidem agant, nihilominus clam ea eſſe cupiunt 630.d
Homines rebus inexſpectatis bonis, vehementius delectantur, malis rurſus perterrentur 970.d
Homines fidi natura non naſcuntur 233.c
Homines quòd errẽt vt homines, nihil mirandũ 130.c

Homines quæ ſibi vſui arbitrantur, amant 870.c
inter homines maxima odia exiſtere ingratitudinis cauſa 4.d e
Hominum inutiles inter ſe conuerſationes, fraudulentæ voluptates 821
Hominum omnis ætatis erga Cyrum ſtudia 18.c d. 20.d
Hominum omnis generis commercium habendum: bonorum autem opera vtendum 67.b
Hominibus imperare eſſe difficilimum 1.2.b
Hominibus imperare, an ſit ex iis quæ fieri queunt, vel non queunt 1.2
Homotimi 23.a
Homotimi apud Perſas, hoc eſt, dignitate pares 36.a
Homotimorum arma 40.a.b
Honeſta & bona non ſine labore dij hominibus præſtant 739.a
Honeſtæ vitæ lux ipſa maius ornamentum conciliat 6-1.a
Honeſtus vir & bonus 856.d
Honor præclara res 916.d
Honor labores imperatori leuiores efficit 32.e
ad honores acquirendos via commodiſſima 732.d
Honoribus qui digni 919.d
Honoribus hoſtes afficiunt Lacedæmonij 745.d
Honoribus frui homines qui cupiunt, variis de cauſis, an amicitia parium digni 752.a
Honores labores leuiores faciunt 32.e
Honoris veri origo 912.d
Honoris appetens Cyrus puer 13.b
Honoris nomine homines quemuis laborem ſubeunt 912.d
Honoris appetentia hominem à brutis diſtingit 913.a
Horme nomen canis 987.c
Horti, quos paradiſos vocant 829.c
Hortos fructuum feraciſſimos, Beleſis Syriæ prætoris, Cyrus vaſtat 254.b.c
Hortus Cyri Sardibus, in quo ipſe propria manu multas arbores conſeuit 830.b.c
Hoſpitalia munera Græci accipiunt
à Trapezuntiis 342.c. à Sinopenſibus 372.a
ab Heracleenſibus. 375.a
Hoſpitalitatis munera ad Cyrũ Armenius mittit 70.b
Hoſtes ſæpe proſunt ad vitam meliorem iis quos in ſeruitutem redegerunt 821.e
Hoſtes quomodo aggrediendi 34.35. & ſeq.
Hoſtes quando maxime adoriendi 967.e
Hoſtes etiam ſunt facultates 810.c
Hoſtes tollere è medio tutiſſimum 90.b
Hoſtibus formidinem, amicis fiduciam atque robur addebat Ageſilaus 668.a
ab hoſtibus manubiæ potius, quã dona, capiendæ 65.d
Hoſtium contemptum, robur quoddam in animis ad pugnandum excitare 633.c
Hoſtium quantæ copiæ, explorandum 36.d
Hoſtias Ageſilao ab ara deturbant Bœotarchi 490.c
Hoſtias ad flumen vates cædit 513.d
Humana ſapientia nihilo magis nouit quid ſibi vtiliſſimum ſit, deligere, quàm ſi quis de eo quod ſibi agendum ſit, ſortem ducat 37.d
Humanitas Cyri 211.b
Humanitate Cyrus ſuorũ amorem eſt aſſecutus 207.d
Humanitate inexpugnabilia etiam aliquando in poteſtatem noſtram redigi 654.d
Humilis præter morem 674.b
Humores ſuperfluos laboribus digerere 8 a
ad Hyacinthia & Pæanem accedunt Amyclæi, ſiue militant, ſiue alia de cauſa peregrinantur 528.b
Hyacinthiorum ſolemne feſtum 661.B
Hyampolitarum ſuburbia cœpit Iaſon 599.d
Hybris nomen canis 987.b
Hyleus nomen canis ibid.
Hymnus ante pugnam à militibus Cyri cantatus 85.d
Hyoſcyami efficacia 810.c
Hypatodorus 575.c
Hyrcanij ab Aſſyriis ad Cyrum deficiunt 91.d
Hyrcanij lubentes Cyro parent 2.d
Hyrcanij Aſſyriis finitimi 91.b
Hyrcaniis vtũtur Aſſyrij, vt Sciritis Lacedæmonij 91.c
Hyrcaniorum ad Cyrum legatio ibid.b
Hyſtaſpæ viri Perſæ ſermo ad Cyrum 98.c.d
Hyſtaſpæ egregium dictum de amico defendẽdo 149.a

I.

IActabundos Ageſilaus deſpiciebat 674.b
Iactabundos de ſe polliceri fortitudinem 669.d
Iaculandi ratio præſtantiſſima 951.b.c
Iaſon Theſſaliæ dux conſtituitur 584.a
Iaſonis prudentia ſingularis 598.c
Iaſonis Theſſali celeritas ibid.c
Iaſonis potentia quomodo creuerit 600.a
Iaſonium littus 374.d
Iconium vrbs Phrygiæ extrema 247 e
Ida mons 427.d
Ignaui mori exoptant, nec tamen moriuntur 11.c.d
Ignaui laborem pro miſeria, otium pro voluptate ducunt 195.b
Ignauia cuiuis obuia, virtus vero non ita facile venatur 737.c
Ignauiæ & virtutis collatio ibid c.d
Igné intra ollas ferri curat Ageſilaus per montes 526.c
Ignis cum formoſæ mulieris amore comparatio 115.e
Ignis ante caſtra accenſus 587.e
Ignis vſus 801.a
Iſarchus ephorus 462.b
Ilienſes in Æolide 483.b
Illyricus nationes alias ſibi non ſubiicit, contentus, ſi ſuæ gentis imperium retineat 2.c
Imago arcti amoris inter coniuges 170 b
Imbecilles natura, exercitatione fortiores fiunt 730.c
Imperandi rationem ſcire, opus pulchrum 26.d
Imperare hominibus: *vide*, Hominibus imperare
Imperator Medicæ expeditionis à ſenioribus deligitur Cyrus 23.a
Imperator caloris & frigoris ſit patiens 32.d
Imperator ſit iuſtiſſimus 33.b
Imperator ſit legum obſeruantiſſimus ibid.
Imperator hoſte ipſo formidoloſior militi eſſe debet 290.e
Imperator quomodo imperet ſuis ſi aliquid factũ velit 132.b
Imperator, inſidiator, mentis occultator, fraudator; veterator, fur & raptor eſſe debet 33.b
Imperator cur ſuorum nomina noſſe debeat 133.a
Imperator tolerantia potiùs præſtet militibus, quàm mollitie 666.a
Imperator, noctu quid per diem, die quid per noctem agat, cogitare debet 31.d
Imperator prudens periculis nunquàm ſe vltro offerat 962.c
Imperatorem vtrùm vnum eſſe præſtet 372.c
Imperatori labores honos leuiores efficit 31.e
Imperatori quid propoſitum eſſe debeat 765.c
Imperatori ad res gerendas quæ neceſſaria 29. & ſeq: 289.d.e

Imperatoria ars quibus conſtet 29.b
Imperatoriæ artis præceptorum congeries 28. d. e. 29.a.b.c.d.e.30.a.31.a
Imperatoris boni officium 763.a
Imperatoris munus 762.a
Imperatoris cum patrefamilias comparatio 766. d
Imperatoris ornamentum quicquid miles pulchri & boni habet 77.a. b
Imperium parare magnum, illud vero conſeruare longè maius eſt 198.c
Impetrare à diis precibus velle, quæ iuſtè poſſumus, quæ non 26. b.c
Improbitas voluptatibus allicitur 49 e
Improbitatis appellatione continetur etiam ſegnities, mollities animi & incuria 82. b
Impudentia dux ad turpiſſima quæque 5. a
Impudentia ingratitudinis comes ibid.
Impunitas nulla improbis apud Cyrum 267.d
Incautos Deus plectit 843. a
Incontinentes peſſimam ſeruitutem ſeruiunt 809.b
Indi Cyro ſubditi 2.d
Indi cum Cyro ſocietatem ineunt 157. a
Indorum regis legati ad Cyaxarem veniunt 56.b
Indorum rex pecunias ad Cyrum mittit 156. e
Indicæ canes 989.a
Indolis præclaræ idea 17.c
Induciæ inter Pharnabazum & Athenienſes 436.a
Indulgentia petulantiam auget 369.d
Induſtria in equeſtribus exercitiis 14. b
Ingenia acuta quæ 790. b
Ingenioſum reſponſum 13.a
Ingenium muliebre nihilo deterius virili 876.b
Ingenuus in Cyro pudor. 36.c
Ingrati, erga Deos & homines, negligentes 4. e
Ingratitudo ſe ducẽ ad turpiſſima quæque præbet 5.a
Ingratitudo Seuthi obiicitur oratione Xenoph. 411. a
Ingratitudinem grauiſſimè puniunt Perſæ 4.e
Ingratitudinis causâ maxima inter homines odia exiſtere ibid. d
Ingratitudinis comes impudentia 5. a
Ingratum in hominem apud Perſas actionem dari 4.d
Initia belli aduerſus Aſſyrios 32 c
Initia actionum præclariorum Cyri 17.c
Iniuriam propulſare iuſtiſſimum eſt 25. a
Iniuſtus quis 805.d
Inſania quid 779. a
Inſaniæ & inſcitiæ diſcrimen 719 c
Inſaniam ſapientiæ contrariã ponebat Socrates 778.e
Inſcij debent à ſapientibus diſcere 719.c.d
Inſidiæ Gadatæ ſtruuntur 133. e. 134
Inſidiæ Græcis à bello redeuntibus factæ 283.c
Inſidiæ Ageſilao ſtructæ extis indicantur 493. d
ex Inſidiis ſurgens Iphicrates Anaxibium cum exercitu fundit 543.b
in Inſidiis collocatus Chabrias ſtragem ingentem edit 546.c
Inſilire in equos Cyri temporibus vſitatum 14. b
Intemperantia eiusque mala 809.e. 810. a
Interfecti, non veſtibus ſed armis ſpoliantur 474. b
Inuidia quid 779.b
Inuidia vnde initium ſumat 198. d
Inuidia in Xenophontem 368. e
Inuocandus Deus in rebus quæ fas eſt petere 26.b.c
Iocus terrorem hoſti incutiens 247.d
Iouis multa ſunt cognomenta 895.a
Ioui regio ſacrificat Cyrus 79.c
Ioui patrio rem diuinam facit ibid. d
Iſctæ.i.Clauſuræ 5:4. c
Iphicrates cum claſſe Timotheo ſucceſſor ab Athenienſibus mittitur 585.c
Iphicrates Syracuſanorum naues ſubigit 589.b
Iphicrates quomodo milites ſuos exercuerit 587.c
Iphicratis ſtratagema 588 d
Ira cõmoti domeſticos plectere non debet 561.e.562.a
Ira cohibenda ne ad pœnitentiam procedat 941.c
Ira nihil prouidet ibid.
Iracundus aliquantum fuit Clearchus alioqui ſtrenuus & fortis imperator 290. e
Iris fluuius 358. d
Iſanor ephorus 461.b
Iſcholaus dux 607.a
Iſcholaus interfectus ibid.d
Iſchomachus honeſtus vir 835.d
Iſias ephorus 461.b
Iſmenias proditionis accuſatus morte pœnas luit 559. a
Iſſus Ciliciæ ciuitas 252.d
Iſthmi ſpatium centum & triginta ſtadiorum 488.a
Iſthmia ab Argiuis celebrata 525. c
Itabelius dux 416.c
Iter nocturnum cum acie 132. b.c. 133.a
Iuba verticalis equi humectanda 939. b
à Iudice ſententia ſemper, ſecundum leges ferẽda 12.d
in Iunonis templum fugientem quendam obtruncant Phliaſij 625.d
Iupiter Olympius 492.d
Iupiter placabilis: Græcè Ζεὺς μειλίχιος 425. d
Iupiter ſeruator & dux, teſſera militum Cyri 264.b
Iureiurando ſingulis menſibus ſe aſtringunt ephori 690. e
Iuſiurandum ſuum non ſeruat Tiſſaphernes 497. a
Iuſiurandum hoſti præſtitum ſeruat Ageſilaus 692. d
Iuſiurandum regis Lacedæmoniis quale 690.e
Iuſtus quis 796.a
Iuſtus Socrates 731.a
Iuſti officium 673.c
Iuſto homini ſatis eſſe ab alienis abſtinere cenſebat Ageſilaus 673. c
Iuueni regnum commiſſum 651. b
Iuuenibus res venereæ non proponendæ 33. d
Iuuenilis ambitio 15. d
Iuuenilis temeritas 19. c
Iynx auis 786. a

K

Karthaginenſes in Siciliam copias mittunt 433.a
Κιγχάνω quid 372.b
Κλασμῷ incitantur equi 943.d
Κοπίδες quid 5.d.m.
Κοπίδες gladij genus 953. a
Κωφωδὴς 933.b.934.c

L

Labor ad quid conducat 44. b
Laborare ærumnoſiſſimũ ignaui arbitrãtur 198. b
Laborem nimium improbat Socrates 712. a
Labores imperatoris & gregarij militis differũt 32.d.e
Labores bonis viris obſonium 599.b
Laboribus dij omnia vendunt, prouerbium 737. c
Laborum exercitia à Perſis intermiſſa 240. a
Lacænæ canes 991.c
Lacedæmon: *vide* Sparta
Lacedæmon, vrbs Græciæ perilluſtris 651.b
Lacedæmon caret mœnibus 662. c
Lacedæmonij Athenas occupant 460. a

Lacedæmonij ab Athenienſibus nauali prælio ſuperantur 447.a
Lacedæmonij ne Athenæ euertãtur, intercedunt 459.e
Lacedæmonij pueros ad furandum adſuefaciunt 315.a
Lacedæmoniorum reges domi cùm ſunt, eodem contubernio vtuntur 564.c
Lacedæmonij à Thebanis fuſi 506.a
Lacedæmonij antequam prælium ineant, Dianæ capellam immolant 516.b
Lacedæmonij ab Olynthiis deuicti, & in fugam acti 561.d.e
Lacedæmonij inſtaurant bellũ contra Olynthios 562.b
Lacedæmonij libertati aliarũ vrbium obſtabant 591.c
Lacedæmonij cum Athenienſib. pacem faciunt 594.d
Lacedæmonij terra, Atheniẽſes mari ſuperiores 615.b
Lacedæmonij Ageſilaum præferunt Leotychidæ in contentione regni 651.a
à Lacedæmoniis vim paſſarum virginũ monumentum 595.c
Lacedæmoniorum erga Deos odij cauſæ 490.d
Lacedæmoniorum res fluuio comparantur 514.b
Lacedæmoniorum & ſociorum copiæ aduerſus Athenienſes inſtructæ: itidem Athenienſium & ſociorum aduerſus eos collectus exercitus 515.b
Lacedæmoniorum & Athenienſium ac ſociorum vtriuſque partis pugna 516.a.b
Lacedæmoniorum ſociorum clades ibid. c
Lacedæmoniorum de Athenienſibus victoria ibid.
Lacedæmoniorum de Thebanis victoria 520.b
Lacedæmoniorum fuga 561.d.637.d
Lacedæmoniorum clades 561.a.637.d
Lacedæmoniorum legati ab Athenienſibus auxilium petunt 609.a.b
Lacedæmoniorum cùm regum tum ſubditorum in imperando & parendo mutua moderatio 651.c
Lacedæmoniorum regnum diutiſſimè inconuulſum quaſique perpetuum duraſſe ibid.
Lacedæmoniorum firmum imperium ibid.
Lacedæmoniorum & Thebanorum ad Coroneam prælium 659.c
Lacedæmoniorum aduerſarij 661.b
Lacedæmoniorum bellum aduerſus Corinthios 668.e
de Lacedæmoniorũ republ. & legibus 680. 681.& ſeq.
Lacedæmoniorũ rex quomodo copias educat 688.b.c
Lacedæmoniorum moderatio in conſiliis crudeliorib. 460.b
Lacones ſeditione ex Thaſſo expelluntur 430.e.431.a
Laconicæ potentiæ inclinationis initium 594.c
Laconica epiſtola 450.d
Lacrymæ communes gaudio & triſtitiæ 610.c.d
Lamprocles filius Socratis natu maximus, & Socratis ad eum ſermo 741.a
Lampſacena clades 455.c
Lampſacum Lyſander capit ibid.
Lapidibus pene obruitur Clearchus à militibus 249.c
Lapidis genus pulcherrimum prouemiens in Attica 920.c
Lariſſa prope Cumam 179.e
Lariſſa ad Pigretem amnem, vrbs magna, ſed deſerta, quam olim Medi tenuerunt 308.c
Lariſſam, quæ Ægyptia vocatur, Thimbron obſidet 481.a
Lariſſæi 658.a
Lariſſæi Ageſilaum ſequuntur ibid.
Lariſſæi Ageſilaum à tergo adoriuntur 517.b
Lariſſæos ac alios Theſſalos Lycophron Pheræus prælio vicit 461.e
Laſciuia aues in caſſes præcipitat 734.a
Laſio vrbs 492.d.635.a
Laſionenſes 515.b
Laſſatus itinere Olympiam cùm iret 788.b
Laudis amatorem, neceſſe eſt lubentem omnes labores omneque periculum ſubire 24.d
Laus militum Cyri 85.e
Laudari ab hominibus ingenuis, iucundiſſimum 903.b
Laudatio poſt mortem, encomium 672.b
Lechæum 522.a
Lecti molles apud Perſas 241.a
Lecti argenteis pedibus 329.a
Ledrini funditores 515.b
Legati Lacedæmoniorum honorificè à Seuthe excepti 413.e
Legati tres, lapidibus obruuntur 365.b
Legati Athenienſium ſuſpenſi tenentur diu à Pharnabazo 438.b
Legati Athenienſium à Cyro repelluntur 441.a.b
Legati ab Athenienſibus Lacedæmonem mittuntur 459.b
Legati Thebanorum ab Ageſilao remittuntur 528.a
Legati Lacedæmoniorum Athenis capiuntur, ſed re cognita dimittuntur 570.a.b
Legati Athenienſium ad regem Perſarum 620.c
Legatos Athenienſiũ reiicit Agis Lacedæmonẽ 459.c
Legatos Bœotiorum detinet apud ſe Ageſilaus 527.d
Leges Atticæ 450.c.d.e
Leges Perſicæ: *vide*, Perſicæ leges
Leges appellantur, quæcunque tyrannus præſcribit, dum dominatur 718.e
Leges daturus, prius Apollinem conſulit 683.d
Leges pleraſque præcipuè duo docere: imperare & imperium pati 31.b
contra leges interfecti Græci 457.b
Legibus parendum 806.c
Legibus quod conſentaneum, iuſtum eſſe dicebat Socrates 805.c
Legis videntis inſtar, eſt hominibus bonus princeps 204.b
Legum violatio 718.e
Legum princeps cura, quæ eſſe debeat 3.c
Lenonem cur ſe appellari dicat Socrates 889.b
Lenonis officium ibid.
Leo vrſaque vno ictu confixa 212.c
Leomithris facinus iniquum 239.c
Leon ephorus 462.b
Leone facilius aquæ potum ferre 24.d
Leontes dux ab Athenienſib. electus cum aliis decem 441.a
Leontiades Polemarchus 556.b
Leontiadis ad Phœbidam ſermo de Thebis occupandis 556.e
Leontiadis mors 567.b
Leonum, pardorum, lyncum, vrſorum venatio 995.a
Leotychidas Agidis F. 652.a
Leotychidæ certamen de imperio cum Ageſilao. ibid.
Leotychidas poſtponitur Ageſilao in contentione regni ibid.
Lepores ad lunam exultant 979.b
Lepores qui tardiſſimi, qui velociſſimi 981.a
Leporibus cur hebes viſus 982.a
Leporis fœcunditas 980.c
Leporis ſecundùm omnia membra deſcriptio 982.c.d.e.989
Leporis deſcriptio eiusque duo genera 981.c
Leporum venatio 36.a

Lepreates ab Eleis deficiunt 491.c
Leprini populi ibid.
Lepus ab Aquila corripitur 59.d
Lepus fugit lucem 36.a
Lepus quomodo procumbat 980.a
Lepus apertis palpebris dormit, clauſis vigilat 980.b
Leucophrye Mæandri oppidum 519
ad Leuctra clades 662.a
Leuſon nomen canis 987.b
Lex quid 718.a
Lex ſcripta 807.b
Lex quæ perpetua apud omnes homines fuit ibid.
Liber non eſt qui voluptatibus eſt addictus 821.c
Liberalem decere ſua ad vtilitatem hominum conferre, cenſebat Ageſilaus 673.e
Liberalia, feſtum Athenis 699 c
Liberalis animus Cyri 76.c.107.e
Liberalis officium 673.e
Liberalis ingenij prima indicia 15.e
Liberalitatis exemplum 77.a
Liberum, fori cognomentum apud Perſas 3.e
Liberi, fori Perſici, diſtributio in partes quatuor, quarum quæque certæ ætati hominis deſtinata 3.e
Liberi maſculi à matribus auelluntur, & magiſtris traduntur apud Perſas 5.b
Liberis patres exempla ſeipſos præbere debent 200.c
Liberorum procreatio 675.d
Liberos educandi quã plerorumq; mos corruptus 3.d
Libertatis inſtrumenta à diis demonſtrata hominib. 199.a
Libidines in pueros prohibitæ à Lycurgo 678.c.d
Libyci currus 158.a
Lichas 491.d
Lichæ hoſpitalitas 721.c
Lingua hominis quid à lingua brutorũ differat 727.a
Lingua index ſenſuum 725.d
vbi Lini maxima copia eſt, ibi regio plana, & lignis caret 697.a
Loca caſtris metandis apta, deligenda 29.e
Lochos nomen canis 987.b
Locrenſes canes 991.c
Locus vbi Hercules ad inferos deſcendit 395.a
Locus, in quo Perſarum pueri inſtituerentur, à foro venalium & clamoribus ſegregatus, & cur 3.e.4.d
Lonche nomen canis 987.b
Lora canum 983 b
Loria quid 782.b
Loricati in acie cur præcedant 130.d
Loricis lineis muniuntur Chalybes 338.b
Lotophagi patriæ obliti 303.c
Luci amœniſſimi deſcriptio 358.e
Luctandi ratio 343.a
Luctus Athenis ob cladem 459.a
Luctus Laconum ob acceptam cladem 528.a
Lucius Syracuſanus ſpeculatum miſſus 271.b
Ludi literarij publici apud Perſas 7.c
Lunæ quanta vtilitas 800.d
Lupus prædatum exiens quid obſeruet 963.b
Lupercalia 246.d
Luſtratio exercitus 367.a
Lux noctu Cyri exercitũ agmenq; affulſit cælitus 93.d
Lycabettus Atticus mons 864.d
Lycaones 303.a
Lycætius ephorus 462.b
Lycius Athenienſis magiſter equitum 307.e
Lyco pater Autolyci 875.c
Lycomedes Mantinenſis 618.a
Lycomedes exitum vitæ feliciſſimum beatiſſimumq; ſortitus eſt 633.a
Lycophron Pheræus Lariſſæos & Theſſalos qui ſibi reſiſtere conabantur, prælio deuicit 461.c
Lycurgi leges ab aliarum ciuitatum legibus diuerſæ & contrariæ 675.b.c
Lycurgum ſumme ſapientem exſtitiſſe 675.b
Lycurgum Deumne an hominem appellet, dubitat Apollo 704.a
Lycurgus quidam proditor 437.b
Lycurgus Spartanorum legiſlator 675.b
Lycurgus amatores à puerorum corpore abſtinere voluit 678.c
Lycurgus ſodalitia publica puerorum inſtituit, vel contubernia, Græcè συσκήνια 680.d
Lycurgus quæ cõmunia inter ſuos eſſe voluerit 681.e
Lycurgus, Spartiatas qui liberi eſſent, pecuniæ acquiſitioni vacare prohibuit 682.b
Lycurgus quos honores ſenibus propoſuerit 684.b
Lycurgus qualem diſciplinã militarẽ inſtituerit 685.d
Lycurgus quo tempore vixerit ibid.c
Lycus fluuius 375.a
Lydi Cyro vi ſubditi 2.d
Lydiæ opulentia 160.c
Lyſander Nauarchus creatur 440.c
Lyſander in ducem eligitur 454.a
Lyſander de improuiſo Athenienſium claſſem diripit 456.d.e.457
Lyſander Athenas obſidet 458.d
Lyſander Lacedæmonem redit ſpoliis onuſtus 461.e 462.a
Lyſander ab Ageſilao recedit 497.e
Lyſander Spithridatem ad defectionem inducit 497.e
Lyſander Cyro dona à ſociis attulit 830.b
Lyſandri aſtutia 457.c
Lyſander moritur 506.a

M

MAcedoniam peragrat Ageſilaus 618.a
Machæra gladij genus 953.a
Machaon Chironis diſcipulus 973.a
Machaon & Podalirius in bellis egregij exſtiterunt 974.b
Machinæ à Cyro factæ 152.c.d
Machinarum fabri 151.d
Maciſtij ab Eleis deficiunt 491.c
Maciſtum vrbem Elei ſibi relinqui petunt 492.d
Macrones populi 427.c
Macrones Græcos infeſtant 340.a
Macronum in fœdere ſanciendo mos ibid.c
Madatas Perſarum equitum præfectus 134.b
Madytum ad reliquam ſuam claſſem reuertuntur Athenienſes 428.b
Mæander amnis 245.d
Mæandri planities 653.d.656.a
Mæſades per Odryſiorum ſeditionẽ bello pulſus 401.d
Magade canere 406.b
Magi conſtituuntur à Cyro 204.b
Magi iuſſu Cyri ex vrbe bello capta ſpoliorum primitias diis eligunt 191.e
Magi Cyro præcipiunt cui Deo ſacrificet 196.a
Magiſter bona & mala docens 54.a
Magiſter iniquus amor 134.d
Magiſtratus incolarum cuſtos 921.b
Magiſtratus ſubditis meliores eſſe debent 198.e
Magiſtratuum errata magni ſunt momenti 673.d
Magiſtratuum per ſuffragia electio 712.d

Magiſtratibus parere docentur pueri apud Perſas 5. a
Maieſtas quomodo in exercitu concilianda 161.b.c
Maius detrimentum amicis quàm facultatib. ſpoliari 675. c. d
Malleolus quid 577. a
Malorum conuerſatio virtutis exitium 714.c
Mancipia libertate donantur à Cyro 311. b
Mancipia verè dicebat eſſe Socrates qui quid iuſtum, quid æquum eſſet, ignorarent 711. a
Mandana Aſtyagis Medorum regis filia 3 c
Mandana Cyri mater ibid.
Mandana ad patrem iter facit, Cyrum filium ſecum adducens 8 b
Mandana in Perſiam redit, Cyro filio apud patrem relicto 13. b
Mandata Cyri ad ſatrapas 231 a. b
Mania Zenis vxor 482. a
Mania à Pharnabazo ſatrapiam impetrat 482.b
Mania cum Pharnabazo militat aduerſus Myſos & Piſidas ibid.d
Mania cũ filio à Midia genero impiè occiditur ibid. e
Mantinea in quatuor partes diſperſa 552.c. 553.a
Mantinei muros vrbis ſuæ diruere coguntur 552.d
Mantinei ab Orchomeniis ſiti 604. b
Mantinei auxilium petunt ab Arcadiæ ciuitatib.641.a
Mantineis bellum infert Ageſipolis 551. d
Mantinenſes rurſus mœnibus circumdare ciuitatem incipiunt 602.e
Mantitheus 429. b
Manus intra manicam continere 454.b
Manus admouenté implorare diuinam opem oportet 27. a. b
Maraci & Dolopes 580.b
Maragdi Arabis copiæ 39. a
Marganea oppidum 636 d
Margarenſes Agidi in fidem venerunt 491.c
Marſyæ in tibiarum certamine victo cutem detrahit Apollo 246. b
Marſyas flumen vnde ſic dictum ibid.
Marte aperto qualem ſe gerere imperator debet 36. b.c.d
Martiæ vlulationes 265. a
Maryandenorum in finibus ſita Heraclea 374 e
Maſca fluuius 256.b
Mater Paryſatis alterum ex filiis magis amat 243.c
Materfamilias qualis eſſe debeat: vide vxorem
Matribus cupiditas fœtus nutriendi innata 716. b
Matrimonia parentibus permittenda 223. b
Matrimonium quod cuique conueniat deligendum 223. b
de Matrimonio 836 d
Matronæ officium 837. c
Mauſolus 663.a
Mauſolus mari Seſtum & Aſſum obſidens Ageſilai perſuaſione domum cum claſſe abiit ibid.
Mauſolus pecuniis in vſum Lacedæmoniis collatis Ageſilaum in patriam remittit ibid. b
Maxima pars hominum eos viros bonos eſſe ſtatuit qui bene ſunt de ipſis promeriti 632. c
Maximum virtutis argumentum virorum proborum conſuetudine gaudere 1000. a
Mechanicarum artium vituperatio 827. c
Medus Muſices ſtudioſus à Cyro Muſicam vxorem petit 314.a.b
Medas nomen canis 987.b
Medi lubentes Cyro parent 2.d
Medi Cyaxari dant munera 147 a
Medi grauiùs laborantes vrunt & ſecant 369. b
Medi à Perſis imperio ſpoliati 308. d
Medi quum à Dario deſciuiſſent, rurſus ſubacti ſunt 435. b
Mediæ murus quantus 282 e
Medica cœna multo ſplendidior Perſica 9.a
Medici & à ciuitatibus & ab imperatorib. aſciſcuntur 29. d
Medici inſtrumentorum & medicamentorum quibus vtuntur, nomina noſſe debent 131. e
Medici octo deliguntur in exercitu 311.b
Medici ſarcinatoribus comparantur 29 d
Medicos optimos ad ſe accerſit Cyrus 212. b
Medicus Syracuſanus venã propter malleolum ſecat, cuius fluxum deinde ſiſtere neſcit 578. a
Medicum veſtitum cur geſtarit Cyrus 206. b
Medorum mollities 241.a
Medorum corporis cultus 8.c.d
Medocus Odryſarum rex 404.c
Medoſades nuncius Seuthis 393.c
Medoſades conqueritur de iniuria Græcorum 418. e
Megabates Spithridatæ 666.b
Megabates ab Ageſilao adamatur ibid.
Megabates Ageſilaum oſculari aggrediens repellitur ibid. c
Megabyzus Dianæ ædituus 350. a
Megadini Cyro ſubditi 2 d
Megalopolitani 642. c
Megaphernes Perſa interficitur 248 a. b
Megara vrbs 929. a
Megaris Lyſandri hoſpes 830. b
Megabyzus Arabiæ ſatrapa 230.e
Meiere publicè, apud Perſas turpe 7. e
Melandeptæ 401. d
Melanio Chironis diſcipulus 972. d
Melanioni Atalantæ coniugium obtigit 973.c
Melanippis dithyrambus 715. b.c
Melanippus Rhodius ſaluus è manibus Iphicratis euadit 589. a
Melanopus Licanthi F. legatus 590.b
Meleager Chironis diſcipulus 972. d
Meleager patris culpa in calamitatem incidit 973 d
Melienſes ſe Athenienſibus ad bellum coniungunt 515. d
Melinophagi Thraces 412. c
Melitus Socratis accuſator 803. e
Mellis Colchici vis & venenoſitas 342. a.b
Mello Thebanus 566. c
Melobius vnus è triginta tyrannis 461. b
Melum nauigat Pharnabazus 536. c
Memoria facilè corrumpitur niſi excolatur 714. d
Memoriam Cyri milites mirantur 131. d
Menaſcus Lacedæmonius 514.a
Mendacium odioſum apud Perſas 63.d
Mendacio nulli interrogationi eſt opus 222. d
in Mendacio deprehendi, impedimento eſt ad veniam conſequendam 63. d
Mendax nõ aliũ laudat, ſed ſeipſum vituperat 667 a
Meneſtheus Chironis diſcipulus 973 a
Meneſtheo Græcorum principes, excepto Neſtore, ſeſe inferiores bellicis rebus eſſe fatentur 974 a
Menon Theſpienſis 576. b
Menon Theſſalus 245. e
Menonis Theſſali mores & ſtudia 292. a
Menonis dira mors 293.a
Mens à corpore ſecreta, ſapientiſſima 237. a
Mens corpus, cui ineſt, gubernat 718. a

Menſa frugalis apud Spartanos 680. c
Mercatoribus caſtra ſequentibus lex à Cyro imponitur 163. a
Mercatura qualis Athenis 922. b
Mercuriales ſtatuæ 959. b
Meretricum mores 781. d
Merx præmiis empta, qualis 917. a
Meſpila ciuitas 308. e
Meſſenij fauent Lacedæmoniis 642. c
Meſſis quomodo terenda & purganda 862. d
Methymna 541. d
Methymna capta & direpta 444. d
Methymnæus portus 434. c
Metropolis vrbs, qua Moſynœcorũ imperij quaſi arx continebatur 352. b
Metus & trepidatio in exercitu Græcorum 323. b.c
Metus homines circumſpectos facit 768. d
Metus homines valde deiectos reddit 66. c
Metus in exercitu Cyri, oratione eius pulſus 159. a
Metus omnium grauiſſimum ſupplicium 66. d
Metus, optimus cuſtos 967. b
Metus quid efficiat 124. e
Metus quid & qualis 66.c.d.e.67 a
Midæ fons, quem Midas Phrygum rex vino miſcuiſſe fertur, quum Silenum ad ſe pellexit 247.a.b
in Mideis tumulis caſtra locat Archidamus 619. d
Midias Maniam Zenis vxorem ſuffocat 481. d
Midias Maniæ filium interficit 482. e
Midiæ omnis poteſtas abrogatur 485. b. c
Mileſia Cyri pallaca nuda aufugit 270. a
Mileſij à Tiſſapherne necantur 244. a
Mileſij cur ad Cyrum non defecerint 267. b. c
Mileſij interfecti à quibuſdam Atticis 433. b
Miletum vrbs 244. a
Militaris exhortatio quid poſſit 84. a
Militaris ordo in exercitu Cyri 203. a
Militaris rei apud Lacedæmonios diſciplina 685. d
Militem quare pulſarit, Xenophon indicat 367. e
Milites ad res gerendas excitandi verbis & rebus 57. e
ad Milites alacres reddendos nihil ſatius quàm ſpem inijcere 50. d
Milites boni dum neglectui habentur, minùs alacres redduntur 147. c
inter Milites duos, controuerſia & tumultus 257. d. e
Milites exercendi 40. b. Cur 152. a
Milites Græci aduerſus regem proficiſci nolint 250. b
Milites Græci culeis pro ratibus, ad tranſmittendum vtuntur 1257. d
Milites ignaui fucis comparantur 50. a
Milites laudantur à Dercylida, quòd nullum iniuria affecerint 487. b
Milites mali dum neglectui habentur, promptiores ad contumeliam redduntur 147. c
Milites non mittentibus ciuitatibus, multa impoſita 556. a
Milites rebellant Alcibiadi 434. d
Militi gregario quid facere conueniat 41. d. e
ad Militiam qui minùs idonei 24. b. c
cum Militibus mercenariis inſolentiùs agit Mnaſippus 585. e
Militibus ſe exercituris præmia proponuntur 655. a
Militis, in expeditione Cyri, ſalarium menſtruum Daricus 252. c
Militum bellicoſorum laus 24. c. d
Militum exercitia ante pugnam 42. b
Militum lecti qui 122. a
Miltocytes Thrax transfuga 276 a
Milui cautio in prædatione 962. b
Mindarus dux 428. b
Mineruæ fanum preſtere incenſum 425. b
Mineruæ Thallophori eliguntur 883. c
Minio fucatur color 847. c
Miniſtri qui deligendi 67. c
Miniſtros Caſtrenſes, hoc eſt, adparitores, quo loco Cyrus habuerit 44. d
Miſerrimos cur dicat Græcos, Callicratidas 441. e
Miſgolaidas ephorus 462. b
Mithræus filius Dariææ ſororis Xerxis 454. b
Mithres nomen Solis apud Perſas 195. c
per Mithren iurat Cyrus 830. d
Mithradates explorator 305. d
Mithradates à Græcis turpiter victus 308. b
Mithradates Lycaoniæ & Cappadociæ præfectus 427. c
Mithradates patris proditor 239. b
Mnaſippus dux claſſis Lacedæmonicæ 584. b
Mneſilochus vnus è triginta tyrannis 461. b
Mneſithides vnus è triginta tyrannis ibid.
Moderati turpia etiam in occulto fugiunt 205. b
Molas aſinarias cædunt incolæ Corſotæ vrbis 256. c
Mollities Medorum 241. a
Mollities reddit hominem imbecillum 737. b
Montani populi 409. d
Monumenta qualia elaboranda 673. d
Monumentum Abradatæ, Pantheæ, & Eunuchorum 186. a. b
ad Monumentum ſuum, Perſas omnes & ſocios vult Cyrus inuitari 238. b
Mores alicuius etiam de rebus geſtis exiſtimari poſſe 652. a
Moribus, non iocis, adſequendam vrbanitatem 674. b
Mori eſt naturæ 973. a
Moriendi timor omnibus 726. b
Morientes futura prænoſcunt, apud Homerum 707. a
Mors Cyro in ſomnis prædicitur 253. d
Mors honeſta, turpi vitæ præferenda 683. c
Mors ipſa nec turpis, nec honeſta eſt 1001. c
Morte hoſtis non exultandum 564. c
poſt Mortem laudari, non lamentatio eſt, ſed encomium 672. c
Mortem non decet luctu proſequi 1002. a
Mortem nullus æquiore animo quàm Socrates tulit 806. b
Mortem qui optant 116. c. d
Morti nihil ſomno ſimilius 237. b
Mortuo Abradatæ immolauit Cyrus 185. c
Mortuos excitare etiam gentes potuerunt 973. b
Mortuos ſepelire permittit Cyrus Babyloniis 192. d
Mos Perſicus, cum oſculo cognatis valedicere 21. a
Moſſynœ domus è ligno extructæ apud eos qui Moſynœci dicuntur 353. d. e
Moſynœci populi 427. d
Moſynœci omnium maxime barbari 354. c
Moſynœci intra ſuas ligneas domus cremati 353. d
Moſynœcorum regio 352. a
Moſynœcorum armatura & veſtitus 352. a
Moſynœcorum terga & pectora flore anthemij picta 354 c
Motus calorem ſubminiſtrat 368. d
Mucum nec emittere, nec ſpuere ſuos voluit Cyrus 206 c d
Mulier ſapiens quæ 846. d
Mulier fucata 847. d
Mulieres ſe & paruulos pueros de ſaxo præcipitãt 338. a

Mulieris pudicus animus 153. b
Mulieris naturam ad curas & operas domeſticas Deus idoneam fecit 838.a
Mulieris ornatus, ad feſtos dies comparatus 844.c
Mulieris pudicæ & virum amantis exemplum 70.b
Mulierum in Aſſyriorum caſtris eiulatus 86. d
Mundus qui à Sophiſtis vocatur 710. a
Mungi apud Perſas turpe: vide Exſpuere
Munera Cyrus abiens donat æqualibus 20.d
Munera dantur à militibus Cyaxari 147. a
Munera militibus proponuntur, 499. c
Munera regia reſpuit Antiochus legatus 622. e
Munerum largitione Cyrus excelluit 210.b
Munychia 472.d
Muri Athenienſium ad tibiarum cantum diruti 460.e
Muro ligneo cingit Alcibiades Chalcedonem 435.d
Muros reſtaurant Athenienſes 985.a
Muros Athenarum inſtaurat Cono 537. b
Murus Mediæ 281. e
Muſici ſemper noui quid excogitant 35. c
in Muſicis & rebus bellicis noua inuenta ſunt in pretio ibid.
Mutatio quæ fit paulatim, à natura ferri poteſt 161.e
Mutus filius Crœſi 181. d
Mutus portus 477. a
Myriandrus maritima Phœnicum ciuitas celebris 253. e
Myrina & Grynium vrbes 481. a
Myſi 303. a. 431.d
Myſi cuiuſdam & quatuor Cretenſium ſtratagema notabile 349.a
Myſus ſaluator 371.b

N

NAis mater Chironis 973.b
Nares ſolo tactu præ rigore auulſæ 408.d
Narium vſus 725.d
Narthecium 658. d
Naſturtium Perſarum pueris pro obſonio datur 5. b
Nationes in caſtris vbi multæ, ſecretæ faciliùs parent & ordinem ſeruant 227. b
Naualis pugna inter Lyſandrum & Antiochum ab Alcibiade claſſi præfectum 441 c.d
Naualis Athenienſium acies 446.c
Naualis pugna Athenienſium cum Lacedæmoniis 577. e
Nauigandum cum piis potiùs quàm cum impiis 204.c
Nauigationes ſecundæ flante Borea, contrà, flante Auſtro 365.c
Naupactus vrbs 532.e
Nauplia vrbs 514. c
Nauſicydæ è facienda farina quæſtus 756. a
Neandrenſes in Æolide 483. b
Neceſſitas optima magiſtra 53.d
Negligentia hominibus quantum noceat 769. d
Nemea 533.c
Nemo ſine crimine viuit 592. b
Neo milites contra Xenophontem tumultuare facit 362 d
Neodamodas vox quid Laconicis 436.e m.
Neon Aſinenſis 349.e
Neptuni templum noctu conflagrauit 526.c
Neptuno Pæana canunt Lacedæmonij 533 e
Neptunus terram ſuccuſſit ibid.
Neſtor diſcipulus Chironis 272.d
Neſtoris virtus omnium Græcorum aures peruagata 973. c
Nicarchus Arcas accepto vulnere in ventre, inteſtina manibus, in caſtra reportauit 288.d
Nicias Nicerati F. in argentifodinis mille homines habuit 925.c
Niciæ peregrini equus 849. a
Nicolochus 545.c
Nicomachides ambit imperium 765. d
Nicomachides apud Socratem conqueritur de imperio ſibi non delato ibid.
Nicophebus Athenienſis præfectus in Cytheriis relictus 556. e
Nicoſtratus pulcher, interfectus 471.c
Niues ſolutæ fontis cuiuſdam halitu 330. d
Niues ne iumentis noceant cùm per eas agi debent, quid faciundum 334. b.c
è Niuis perpetuo aſpectu oculos quidam amittunt 330. c
Noctu cur cum ſilentio proficiſcendum 231. e
Noctu magis auribus quàm oculis ſingula percipienda & agenda ibid.
Nocturnæ excubiæ quã breuiſſimæ cõſtituendæ ibid.
Noes nomen canis 987. e
Noſce teipſum, prouerb. 776. a. 797.a
Notium Attica claſſis nauigat 433. e
Noualis parandi ratio 866. b
Nudo capite pugnatur 263.d
Nulla ciuitas Græcorum, vtrumque habet, linum & lignum, exceptis Athenis 697.a
Nulla pars corporis in ſaltatione, otioſa 877. a
Nulla re indigere diuinum eſſe cenſet Socrates 731. a
Nuptias ante adultam ætatem fieri noluit Lycurgus 676. a
Nutrimentum ſiue educatio principium eſt omnium 733. b
Nyſa mons 995. a

O

OBbæ ne importarentur, apud Perſas prohibitum 240. b
Obedientes quomodo reddendi milites 51.c.d
Obedientia tam in vrbe quàm in exercitu ſummum bonum 683.b
Obedientiam principi præſtare quale bonum 201 a
ad Obedientiam vt ſubditi potiſſimum perducantur 668. c
Obedientia quale bonum 201. e
Obediunt facile homines eis quos præſtantiſſimos putant 764. d
Obſoniorum noua artificia conquirunt Perſæ 241.b
Obſonium fames 104. b
Obſonium Perſicum 5. b
Obſophagus quis 789.a
Ocioſum vnum alere difficillimum 30. b
Oculi & aures regis qua ratione accipiendum 209 d e
Oculos ſuppingere coloribus conſuetudo eſt Medorum 8. c
Oculorum vſus 725.d
Oculus diuinus omnia intuetur 728.a
Oculus domini pinguefacit celerrimè equum 854. c
Ocyllus Lacedæmoniorum legatus 609.b
Oleum quid 472.a. b. m.
Odia maxima inter homines ingratitudinis cauſſa exiſtere 4. d
Odryſæ patrio more ſuis parentant & multo vino epoto equorum certamen peragunt 486. c. 487
Odryſarum Thracum cuſtodes interficiunt Bithyni 486. c. d

Oeconomi boni officium 811. d
Oeconomi boni eſt rem magni pretij paruo emere 760. c
Oeconomia quid ſit 841. d
Oeconomia vicina politicæ 766. d
Oeconomia an ſcientiæ nomen ſit 818 c
Oeneas nomen canis 987. c
Oenoë 426. b
Oenoam caſtellum muris cinctum cepit Ageſilaus ibid.
Oleæ quomodo ſeratur 865. c
Olei loco vnguentis vtendum 328
Olontheus legatus 609 b
Oluurum Pellenenſium vrbem capiunt Arcades 616. c
Oligarchia quomodo Athenis inſtituta 461. a
Olympia 356. b
Olympias nonageſima tertia 433. a
Olympus Myſius 995 a
Olynthij fame laborantes pro pace legatos mittunt Lacedæmonem 565. a
Olynthij vnà cum Menone Theſſalo ad Cyrum veniunt 245 c. 246 a
Olynthiis pax datur certis conditionibus 565. d
Olynthiorum bellum 559. d e
Olynthiorum victoria inſignis 561 a
Omina in Cyro læta data 25. c. 59. d
Onagri Arabici equos facillime curſu ſuperant 256 a
Oneum montem occupat Iphicrates 623. b
Onomacles vnus è triginta tyrannis 461. b
Onomacles ephorus 462 b
Onomantius ephorus ibid.
Opes quæ officiunt, damna ſunt non opes 819 c
Opifices machinarum Cyrus conſtituit 151. d
Opis ciuitas 284. c
Opſophagus 789. a
Optimi equitum præfecti officium 970. c
nullum Opus in quo non accuſentur homines 758. c
Oraculum Crœſo datum 182. d
Orare qui volunt, puro id corde faciant 778 a
Oratio Archidami breuis ad pugnam milites inflammans 620. a
Oratio Antileonis Thurij 343. c
Orat. Artabazi ad Cyrum 149. d. e
Orat. Calliæ Daduchi 590. c. d
Orat. Callicratidis 443. c
Orat. Cambyſis ad ſeniores Perſarum & Cyrum 228. 229. & ſeq.
Oratio Cephiſodoti 615. e
Oratio Cheriſophi in rebus adflictis 299. d. e. 300. a
Orat. Chryſantæ 51. 52. a. 101. a b 160. b. 195. d
Oratio Cleanoris Orchomenij ad milites 300. a
Oratio Clearchi ad milites 240 d
Orat. Clearchi ad Tiſſaphernem 285. b
Orat. Cleocriti Myſtarum præconis 474. c
Orat. Cligenis legati ad Lacedæmonios pro Græcis 554. a
Orat. Cliclis Corinthij 610. a
Oratio Critiæ 464. c. d
Oratio Cyaxaris ad Cyrum 79. b c
Oratio Cyaxaris 81 a. b. 89. d e
Orationes & Conciones Cyri 40. c. 41. b. c. 51. b. c d. 71. a. b. 77. b. 78. c. 81. 82. 87 c. 94. c. 95 a. 97. b. c. 99. c. 100. a. 106. c. 117. d. 129. d. 147. d. e. 159. a. b Cyri oratio vltima & prudentiſſima 234. 235. & ſeq.
Orat. Eurylochi Luſientis Arcadis 417. e 418
Orat. Hecatonymi Sinopenſium legati, viri dicendi laude clari 335. c. d
Oratio Hieronymi Elei ad milites 298. a
Oratio homotimi cuiuſdam 42. c
Orat. Menonis ad milites cùm in ſummis verſaretur anguſtiis 255 a
Oratio Patroclis Phliaſij 610. b
Oratio Pharnabazi ad Ageſilaum & alios Lacedæm. 511. a. b
Oratio Pheraulæ 52 b. c. 54.
Oratio Polydamantis ad Lacedæmonios 579. c. 580. a
Oratio Proclis Phliaſij ad Athenienſes 613. d. 614. a
Oratio Regis Aſſyrij ſuos milites adhortantis 84. a. b
Orat. Thebanorum ad Athenienſes 505. d
Oratio Thebanorum ad Sicyonenſes 650 d. e
Oratio Tigranis ad Cyrum 118 d. e
Oratio Tiſſaphernis 280. a
Orat. Virtutis & Voluptatis ad Herculem 739. b c. d. e
Oratio Xenophontis animoſa 355. d
Oratio Xenoph. 364. c. 365. ad ingratos milites 368. c
Oratio Xenophontis ad Phalinum 273. c. 274. a. ad Moſynœcorum magiſtratus 351. c. ad Proxeni milites 301 b
Oratio Xenoph. qua ſe purgat 414. b
Orat. Xenoph. prima 295. d. e. 296. altera ad duces 298. a. b
Orationem dederunt Dij hominibus, qua alter alterum doceat 946 a
Oratio inconſtantium hominum futilis & inanis habetur 421. a
Ordines ſiue gradus militarium præfectorum 42. e. 45 a
Ordo quem ſeruauit Cyrus in ducendo ſuo exercitu 150. c 123. c
Ordo quem Cyrus ſeruari voluit à ſuis quum caſtra metarentur, & quum caſtra mouerent 225. e
Ordo ſuppellectilis domus 842. b
Ordo copiarum regis Artaxerxis 262. e. 264. a
Ordinis conſtantia rebus ſalutem, perturbatio perniciem adfert in bello 218. d
Ordinis quanta vtilitas 841. c
Ordine pulcherrimo collocata nauigij inſtrumenta 842. b
Ordine, nihil apud homines vtilius vel pulchrius 841. a
Ordine carens exercitus, qualis, & contrà, bene ordinatus 841. b
Orge nomen canis 987. b
Orgya quid 975. b. m
Orgya menſuræ genus 329 c
Orontes Perſa Cyro inſidias ſtruit 258 d
Orontis epiſtola ad Artaxerxem deprehenſa 259. a
Orontis mors 260. b
Oropus vrbs 631. d
Os equi concutiendum 944 b
Oſculandi cognatos abeuntes, mos apud Perſas loco valedictionis 21. a
Oſculari aduenientem pro more apud Perſas 142. a
Oſculari more receptum apud Perſas, quos in honore habent 656. c
Oſculum Cyri reijcit Cyaxares 142. a
Oſculum quam ſæpe reſpuerit Ageſilaus 666. d
Oſculo nullum incendium ad amorem grauius 884. c
Oſculo magna vis ineſt 724 b
ab Oſculis formoſorum cauendum ei qui pudicè & continenter velit viuere 884. c
Oſtentatores, id eſt ἀλαζόνες, qui dicantur 47. b
Otides aues vt capiendæ 256. b
Ouorum vnum alere difficile 42. b

Otium quid 779 c
Otium eſt opprobrium 720. c
Otioſi qui cenſeantur 779. d
Otys Paphlagonum rex 507.d.m
Ozolæ Locrenſes 515. d

P

PActolus amnis 158.c.656.a
Pæana canit ante pugnam Cyrus 176.c
Pædagogi apud Lacedæmonios 676.c
Pædonomi vnde dicti ibid.
Pagos incendit Tiſſaphernes 519.c
Pagyas Perſes 263. a
Palægambrion 481. a
Palamedes conſimili mortis genere cum Socrate periit 706. b
Palamedes Chironis diſcipulus 972.d
Palamedes ſapientia ſuæ ætatis homines excelluit 973. e
Palamedes propter ſapientiam inuidia Vlyſſis interemptus 798
Palantini, Megalopolitani, Tegeatæ, Arcadiæ populi 642. c
Palladis templum in Phocæa fulmine ictum 435.b
Palladis templum Athenis conflagrauit 442. d
Palladi ſacrum facit Dercyllidas 484.b
Palmarum fructus 279. c.d
Palmis fundatas turres ædificat Cyrus 190. b
Palmæ preſſæ, pondere quodam in gibbum ſurſum curuantur ibid.
Palpebræ cur oculis additæ 725. e
Pamphilus dux 544. a
Panathenæa feſtum Athenis 699. c
Pangæum, in quo aurifodinæ 555. b
Pangæus mons 995.a
Pantacles ephorus 462. b
Panthea, Abradatæ vxor, cuſtoditur ab Araſpa 114.c
Pantheæ forma 115. a. Virtus ibid. c
Panthea pudiciſſima mulier 153. b.c
Panthea virum armat, & pugnaturum ad fortitudinem hortatur 169. c
Pantheæ luctus ob maritum interfectum 185.a
Panthea ſeipſam interficit 185.e
Pantherarum venatio 995.a
Paphlagones 664.c
Paphlagones Cyro ſubditi 2. d
Paphlagoniæ ſitus 358.b
Paphlagonibus cum imperio præeſt Corylas 370. b
Paradiſi, horti omnibus referti 829. c
Paralus nomen nauis publicæ Athenienſium 456. c
Parapita Pharnabazi vxor 512.c
Pardorum venatio 995.a
qui in Parentes ſunt ingrati, ab Athenienſibus in iudicium compelluntur 743.c
Parentum cura de liberis 741.d
Parentum duriora verba æquo animo ferenda 742.b
Pariani 404.c
Parium 398. d
[illegible] quid 892. a
Parrhaſij pictoris cum Socrate de pictura colloquium 780. e
Parthenius fluuius 358. e
Paryſatis vxor Darij, Artaxerxis & Cyri mater 245.a
Paryſatidis vici in Media, quos Tiſſaphernes Græcis populabundos præbuit 284.d
Paſimachus occumbit 251. a
Paſimeli & Alcimenis conſpiratio 422.a
Paſion Megarenſis 251.c
Paſippidas exul 432. b
Paſippides legatus 436. d
Paſtores in animalia, quibus præſunt, habere imperium 1 b.c
Paſtoris boni, & imperatoris boni ſimilia opera 210.c
Paſtoris boni officium 763. a
Pateſiades ephorus 462. b
Patres quales ſe liberis ſuis exempli gratia exhibeant 200. c
Patria ſua cuique chariſſima 909. a
contra Patriam pugnare non licet 431.c
Patrisfamiliâs cum Imperatore comparatio 766.c
Patrisfamiliâs curæ, ſollicitudines quales quantæque 218. d
Patrocles Phliaſius 610. b
Pauciſſimis egens, diis proximus 731.a
Pauper diuite ſecurior 218.c. d
Pauperes qui 799.b
Pauperes ac populum Athenis plus poſſe quàm nobiles ac diuites 691.c
Paupertas minimè obnoxia inuidiæ 880. b
Paupertas in animis non in domibus 885.c
Pauſanias rex in Athenienſes exercitum ducit 476.e
Pauſanias Agathonis poëtæ amator, exercitum fortiſſimum ex amatoribus confici poſſe, dicebat 898 b
Pauſanias accuſatus ab ephoris, damnatur 507.b
Pauſaniæ exilium 507.b
Pauſaniæ mors ibid.
Pax ſtabilis inter Armenios & Chaldæos 74. b.c
eius conditiones ibid.
Pacis conditiones inter Dercyllidam & Tiſſaphernem 490.
Peccanti ad mentem redire vtile 65. c
Peccare per ignorantiam 69.b
Pecunia res eſt iucundiſſima 885. a
Pecunia corrupti 631.e
Pecuniæ pro exercitu conficiendæ ratio 27.d
Pecuniæ cur ſtudendum 682.c
Pecuniæ in terram non fodiendæ 76.c
Pecuniam Spartani contemnunt 682.e
Pecuniam Socrates accipere noluit à ſuis diſcipulis 730. a
Pecuniarum vſus & abuſus 211. c. d.e
Pecunias Indi Cyro mittunt 156. e
Pecuniis nec publicis nec ſacris parcit Euphron, 614. a
Pecuniis quomodo vteretur Ageſilaus 664. e
à Pecuniis ſacris abſtinendum 63 . d
[illegible] equitatio qualis 936. c
Pedibus nudis Socrates incedebat 719.d
Pedites inter equites occultandi 965. b
Peditis & equitis comparatio 302. c
Pedum digiti gelu obſtupeſcunt 330.c
Pedum digiti militibus putreſcunt frigore 363.c
Peleus Chironis diſcipulus 972.d
Peleus in diis etiam cupiditatẽ excitauit vt Thetidem ei coniugem darent 973. d
Pella vrbium Macedoniæ maxima 554.c
Pelopidas Thebanus 620. e
Peloponneſi portæ pateſactæ 661.a
Pelte oppidum 246. c
Peneſtæ quid Theſſalis ſignificet 467. a.m.
Peloponneſij contra Xenophontem conſpirant 375.c

Pergamum oppidum Lydiæ 425. d
Periboeam Alcathoi filiam vxorem duxit Telamo 974. d
Pericles dux 442. a
Pericles incantationibus quibuſdam ciuitatem ad amorem ſui pellexiſſe dicitur 750. b
Pericles à Socrate inſtruitur 767. d
Pericles optimus patriæ conſiliarius 899. b
Perinthij 399. a
Perinthus ibid.
Periuri ſibi Deos infeſtos reddunt 653. b
Periurio Deos infeſtos reddi peierantibus ibid.
Periurorum fides ſuſpecta ibid. a
Periurus Tiſſaphernes tandem capite obtruncatur 501. b. c
Perſæ multitudinem quandam exhibent oculis, ſed nullius ſunt vſus in re militari 242. a
Perſæ ſingulis ætatibus ſua munia præſcribunt 4. b
Perſæ ingratitudinem puniunt ibid. c
Perſæ venationi quare publicè operam dent. 5. d
Perſæ multo magis erga Deos, artificibus vtendum putant, quàm circa res alias 214. c. 215. a
Perſæ nudo capite præliantur 263. d
Perſæ nudi venduntur 655. d
Perſæ albi ibid.
Perſæ numquam exuere ſe conſueti ibid.
Perſæ pingues ibid.
Perſæ nullis laboribus exerciti ibid.
Perſæ vehiculis ſemper vtuntur ibid.
Perſæ in fugam verſi à Græcis 656. c
Perſæ vt alij alios viciſſim in equos imponant 956. b
Perſarum caſtra noctu incommoda 311. d. e
Perſarum forum cognomento Liberum 3. c
Perſarum ingenuorum ætatis cuiuſque principes præfecti 4. b
Perſarum natio in duodecim tribus diſtributa ibid.
Perſarum noui mores: cum priſcis collatio 238. 239. 240. & ſeq.
Perſarum ſeniores 7. a
Perſarum pueri ad magiſtrorum ædes itant vt iuſtitiam diſcant, non aliter ac apud alios literas diſcunt 4. c
Perſarum pueri quibus de criminibus in ius ſe mutuò vocent ibid d
Perſarum pueri olim apud matres non veſcebãtur 5. b
Perſarum puerilis ætatis exercitia, quæ Iuſtitiam I. addiſcere 4. c. II. Temperantiam 5. a. III. Obedientiam erga magiſtratum ibid. IIII. Continentiam cibi & potus ibid. b. V. Sagittandi iaculandique vſus ibid. d
Perſarum puerilis ætas quamdiu ſuis exercitiis occupetur ibid. b. c
Perſarum rex multoties in menſe venatum exit 5. d
Perſarum puberes venaturi vt ſe arment ibid.
Perſarum rex ducis officio in venatione perinde ac belli tempore vtitur ibid.
Perſarum reſpublica 7. a. b. c
Perſarum regio montoſa 8. c
Perſarum in regione equi rariſſimi quare ibid.
Perſarum cœna longè à Medica differt 9. a. b. c
Perſarum conſuetudo oſculandi cognatos 21. a
Perſarum cœnæ frugalitas 122. a
Perſarum inter epulas modeſtia ibid. b. c
Perſarum exercitus quomodo ordinatus 130. c
Perſarum regis vexillum, aquila aurea extenſa in longa haſta, etiam ætate Xenoph. 172. c
Perſæ laborum patientiſſimi, 197. b
Perſarum reges quantum à maioribus ſuis degenerauerint 240. c
Perſarum rex copias magnas cùm nauales tum terreſtres aduerſus Græcos cogit 652. b
Perſarum & Græcorum Ageſilao duce conflictus 6,6 b. c
Perſarum regis literæ ad Ageſilaum 669. e
Perſarum rex agriculturæ & rei bellicæ ſtudioſus 817. e
Perſarum regis diligentia in adminiſtrandis quæ ad bellum attinet 818. a
Perſeus origo Perſidarum 3. b
Perſis oſculari familiare quos in honore habent 666. b
Perſis dũ manẽt domi, veſtitus vilis & victus tenuis 8. c
Perſica ſalutatio 222. c
Perſicarum legum laus 3. c
Perſicarum legum & aliarũ rerumpubl. legum collatio 3. c. d
Perſici regis cum Ageſilao comparatio 670. e
Perſici regis voluptatibus conquirendis quantum ſtudium impendatur 671. b
Perſidarum gens vnde nomen ſuum ſortita 3. b
Phædo Socratis diſcipulus 719. a
Phædrias vnus è triginta tyrannis 461. b
Phalangia vbi tantùm homines ore apprehenderint, doloribus eos conficiunt 724. b
Phalericus lacus 864. d
Phalinus legatus Tiſſaphernis 273. b
Pharax hoſpes Ageſilai 527. a
Pharax legatus Lacedæmon. 609. b
Pharnabazi cum Ageſilao colloquium 664. d
Pharnabazi [illegible] à fratre in regnum pellitur 512. d
Pharnabazi [illegible] ex Parapita, munera dat Ageſilao 512. c
Pharnabazi ingratitudo erga Anaxibium 398. e
Pharnabazi luxus Perſicus 510. e
Pharnabazi oratio ad Ageſilaum 511. a. b
Pharnabazi perfidia 393. a
Pharnabazi prudens conſilium ibid.
Pharnabazi victoria 534. d
Pharnabazus fœdè vaſtat Lacedæmoniorum regionem 536. b c
Pharnabazus prœlio ſuperatus fugit 434. e
Pharnuchus præfectus 268. c
Pharnuchus Phrygiæ propter Helleſpontum & Æolidem ſatrapa. 230. c
Pharos flumen 252. d
Pharſalij 658. a
Pharſalij Bœotiorum confœderati 517. b
Pharſalij Ageſilaum ſequuntur 658. a
Pharſaliis pax reddita 579. 580
Pharſalus 580. a
Phaſianum linum 975. a
Phaſis flumen 335. e
Phaſiani populi ibid.
Pheras delatus Pharnabazus, eam regionem deuaſtat ferro & igni populando 536. c
Pheraulas, Cyri beneficẽtia ex paupere diues redditus 218. c
Pheraulæ Perſæ oratio 52. b. c
Pheraulæ liberalitas in Sacam 218. a
Phidon vnus è triginta tyrannis 461. b
Phileſius quòd è pecunia de nauigiis coacta viginti minas ſuppilaſſet, damnatus 367. b
Phileſius Achæus in locum Menonis ſuffectus 299. d
Philippus ſcurra 875. e
Philiſcus Abydenus Lacedæmonios & Thebanos Delphos conuocat de pace facienda 619 b

Philitium 571.a.m.
Philocles, qui Andrios & Corinthios præcipitauerat, iugulatur 457.c
Philocrates Ephialtæ F. à Teleutia capitur 540.b
Philodices legatus Athenienſium 436.d
Phlegon nomen canis 987.b
Phliaſiorum fides 624.c
Phliaſiorum exules in gratiam redeunt 553.d
Phliaſiorum vrbs dolo capitur 625.c
Phliaſiorum exules ob Lacedæmoniorum amicitiam in patria ab Ageſilao reſtituti 661.d
Phliaſius à Lacedæmoniis illatum bellum 563.a
aduerſus Phliuntem expeditio Ageſilai 661.d.e
Phliuntē cum exercitu ingreditur Iphicrates 524.a.b
Phliuntiorum agros populatur Iphicrates 524.a
Phlius oppugnatur 625.d
Phœbidas interficitur 754.c
Phœnices Cyro vi ſubditi 2.d
ad Phœnicuntem capit portum Pharnabazus, Cythera delatus 536.d
Phœnix & Chiro ab Achille honore adfecti 897.a
Pholoë 350.d
Phonex nomen canis 987.b
Phrura nomen canis ibid.
Phryges vtrique Cyro vi ſubditi 2.d
Phrygum rex in manus Hyſtaſpæ venit 189.d.e
Phrygiam inuadit Ageſilaus 654.d
Phthiæ Achaici montes 658.e
Phylam caſtellum occupat Thraſybulus 470.e
Phylax nomen canis 987.b
Phyllidæ aſtutum factum 567.c
Pictor inſignis Parrhaſius 780.c
Pictorum induſtria ibid.
Pietatis in Deos exemplum 25.a
Pigres interpres 247.c
Pigres & Glus in comitatu Cyri iunioris 256.e
Pindus mons 995.a
Piræi mœnia triginta tyranni demoliuntur 462.c
in Piræum fugientes ſe recipiunt 470.d.e
Piræum ſe muniturum promittit Conon 537.a
Piſander claſſi præfectus 502.a
Piſander interfectus in prælio nauali 518.b
Piſander concionator 876.e
Piſces Chalonis amnis ſacroſanctos habent Syri 254.e
Piſcis, locus 588.b
Piſon vnus è triginta tyrannis 461.b
Piſtiæ armorum fabri & Socratis ſermo 782.a.b
Pityas ephorus 462.a
ſub Pitya ephoro Athenis antiquum templum Mineruæ conflagrauit 441.e
Pius eſt qui deos veneratur 811.a
Plethrum quid 245.d
Piſtolas ephorus 461.b
Plynteria feſtum Athenis celebratum 438.e
Pocillatoris officium 10.b.c
Poculis corneis vtuntur Græci 370.c. 400.e
Poculorum multitudine Perſæ gloriantur 241.c
Podalirius Chironis diſcipulus 973.a
Podalirius & Machaon in bellis egregij extiterunt 974.b
Podanemus 563.b
Pœna legem negligentium 7.a.b
Pœna eorum qui in Athenienſes iniurij fuerint 450.d
Polemarchi Thebanorum occiduntur 567.a
Pollis nauarchus 577.d
Pollux Chironis diſcipulus 973.a
Pollux & Caſtor immortales facti & cur 974.b
Polus nauarchus 398.e
Polyænidas interficitur 637.d
Polyarchus vnus è triginta tyrannis 461.b
Polybiades legatos de pace petenda Lacedæmonem mittere Olynthios cogit 565.c
Polycharmus Pharſalius, equitum magiſter, occiditur dimicans 638.d
Polycletus ſtatuarius 725.c
Polydamas cum octo ciuib. interficitur à Polyphrone 601.a
Polydamantis Pharſalij ad Lacedæm. oratio 579.d.e
Polydamanti Pharſalio arcem ſuam committunt Pharſalij 579.b
Polydorus frater Iaſonis à Polyphrone fratre interfectus 600.e
Polymachus Pharſalius præfectus interficitur 527.d
Polynicus Thimbronis legatus 415.a
Polys nomen canis 987.b
Polytropus præfectus interficitur 604.d
Pons pelliceus aut coriaceus quomodo fieri poſſit 314.d
πωλεία equi mitigantur 947.d
Populi dominatus à quibus ſublati 1.a
Porpax nomen canis 987.b
Porthon nomen canis ibid.
Poſſeſſiones ſiue opes quæ ſint 819.e
Potamis Gnoſiæ filius dux 431.d
Potidæa potiuntur Athenienſes 545.e
Prantes 658.d
inter Prantem & Narthacium tropæum ſtatuit Ageſilaus 517.e. 658.d
Praxites Lacedæmoniorum præfectus 522.a
Præceptores etiam ſtetu diſciplinas puerorum animis indunt 47.e
Præcones coronatos pro more inductas offerentes ad Ageſipolim mittunt Argiui 533.d
Præconibus in bello agere non ſemper vtile 306.a
Præda nulla tam glorioſa quàm excubiarum & vigiliarum, ſi deprehenſæ teneantur 968.b
Prædæ hoſtiles 963.a
Prædatores non milites ſed calones 95.b
Præfecti boni quæ ſit virtus 763.d
Præfecti militares in media acie verſantur 265.d
quales Præfecti, tales etiam qui ſub ipſis ſunt 139.c
Præliatores inepti 24.b.c
Prælij iam commiſſi delineatio 660.d
Prælium: vide, Conflictus
prælium ad Coroneam 659.c
prælium inter fratres 263.b
præmia militibus proponuntur ſe exercituris 655.a
prætores Thebanorum, Iſmenias & Leontiades 556.d
Priene Mæandri oppidum 539.a
Prienenses in Ionia 48.b
princeps bonus à bono patre nihil differt 200.d
princeps bonus hominibus lex oculis prædita 204.b
princeps, conſilio & laboribus ſubeundis, ſubditos debet anteire 27.a.b
princeps in quo differat à ſubditis 27.a
principem nequaquam conuenit ſuis ſubditis deteriorem eſſe 199.d
principem decet maximè, prudentia præditum eſſe 966.b
principes non ab aliorum ore & dictis pendere debent, ſed ipſimet inſpicere 25.c.d
principes quales ſeſe & erga Deum & homines exhibeant, & cur 237.d

Principi obediendum 201.c
Principi pulchrius, exercitum quàm ſeipſum locupletare 665.d
Principi pulchrius, prædam ab hoſte quàm dona, eniti capere ibid.
Principium humanæ vitæ, ortus, finis autem mors exiſtimanda 1001.a
Principum actiones non in obſcuro loco poſitæ 237.d
Proxenus Corinthius, dux 517.c
Priuatorum hominũ errata miti animo ferenda 673.d
Proba aëris & locorum ſalubrium 30.a
Probi liberis procreatis beneuolentiores, Peruerſi verò coniugio copulati ad malefaciendum fiunt inſtructiores 844.d
Procellarum tempore, minima peccata grauiſſima incommoda importare poſſunt 569.b.c
Procles Teuthraniæ prætor 271 b
Procles Græcis opem fert 416.e
Procles Phliaſius 613.d
Proclis Phliaſij oratio ibid.
Procreandi cupiditatẽ hominibus ingenerauit Deus 726.b
Procris venationis ſtudioſa 999.c
Procruſtes 736.a
Prodici opus de Hercule 737.d
Prodicus eiusque liber de Hercule ibid.
Prodicus philoſophus 873.a
Proditor Cyri, eius inſidiæ, conſilia, & res geſtæ 258.d.259
Proditor Gadatæ, & eius conſilia, relq; geſtæ 133.c.134
ad Prolem procreandam ætas firma & valida requiritur 807.e
Promæ officium 845.c
Prometheaba feſtum Athenis 699.c
Pronubæ quæ ad nuptias conciliandas aptæ 754.b
Proteta quis 841.d
Protagoras philoſophus 873.a
Prothous 594.b
Prouerbia, Amicus, prædium fertiliſſimum 748.a Aſinis petulantior 367.c. Hyoſcyamum inter facultates numerare 810.b. Medimno argentum patrium metiri 491.e. Noſce teipſum 776.a.797.a Pertuſum in dolium aliquid haurire 840.a
Prouidentia deorum Xenophontea 37.d.e
Prouidentia diuina 726.e
Proxenus Thebanus 273.c
Proxenus Bœotius dux 244.d
Proxenus Bœotius vnà cum reliquis ducibus Græcorum cæſus 288 c
Proxeni mores & ſtudia 291.c.d
Proxeni & Callibij factio 602.e
Proxenus interficitur 603.a
Prudens quis 65.c
Prudentiæ opinionẽ quomodo ſibi quis paret 31.e.32 a
Prudentiæ ſingularis exemplum 114.c
Pſarus fluuius 252 d
Pſyche nomen canis 987.b
Pubertas quando incipiat Perſis 5.c
Pubertatis ætatem potiſſimùm curam ſtudiúmque ſingulare requirere ibid.
Pudicæ mulieris & viri amantis præclara vox 70.b
Pudicitia & continentia Ageſilai 667.b
Pudorem eſſe Diuam, non Impudentiam, credunt Lacedæmonij 898.d
Puellarum inſtitutio à Lycurgo tradita, ab aliis diuerſa 675.c
Puelli garriendo valent 16.c
Pueri ſimpliciter docendi, & quæ & qualia 34.c
Pueri terra naſcentium vires dicebant, & quare 240.d.c
Pueritiam ad quorum annum extendant Perſæ 5.c
Puerorum principes apud Perſas qui 4.b
Puerorum nudorum certamen Lacedæmone 597.c
Puerorum Spartanorum inſtitutio 677.a
Pueros docent Græci, in lucta decipere 31.b
Pueros Lycurgus ſecus quàm alij Græci inſtitui voluit 677.a
Pugna: *vide*, Conflictus.
Pugna ad Lunæ ſplendorem facta 546.a
Pugna Corinthia 668.e
Pugna, cui parem Xenophon ait ſuam ætatem non vidiſſe 519.a
Pugnæ atrocis narratio 177.e.178.a.b
Pugnandi rationem naturam primum oſtendiſſe 52.d
Pulchritudo an in ſolo homine 890.e
Pulli quomodo educandi 935.b
Pygelam oppugnat Thraſylus 433.b
Pylus vrbs egregia 636.a
Pyramidis lapideæ magnitudo 308 d
Pyramis fluuius 252.d
Pyrrhicha genus ſaltationis 371.d
Pyrrholochus Argiuus 436.d
Pythagoras Lacedæmonids nauarchus 252.d
ad Pythia celebranda magnus victimarum numerus à Theſſaliæ ciuitatibus præparatur 600 a.b
Pythij regis Lacedæmoniorum contubernales 690.d
Pythodorus præſes Athenis 461.a

Q

QVadrupedum tibiæ non admodum ſeſe extendunt poſtquam in lucem prodierunt 935.a
Quæſtus cupiditas diligentes reddit 851.e
Quatuor aut quinq; peltati, æreis peltis, toti exercitui terrori ſunt 349.a
Quinarij militis officium 42.e

R

RAmbacas Medus equitum præfectus 131.b
Rapina ſuis Cyrus interdicit 95.b
Rathonices 217.d
Ratiocinatio cuiuſdam adoleſcentis acuta 283.d
Rhea mater Iouis 975.b
Rebellio militum 414.d
de Rebus geſtis etiam mores exiſtimari poſſe 651.a.b
Reges eorumque liberi quales eſſe debeant, & quare 237.c.d
Reges Lacedæmoniorum vnà habitant, quum domi ſunt 564.c
Reges Laced. mortui quib. honorib. afficiantur 691.a
Reges maximorum bonorum minimè participes fieri, grauiſſimorum autem malorum inſignem habere copiam 906.b.c
Regi apud Lacedæmonios portio in conuiuiis duplicabatur, & quare 665.e
Regi Lacedæmoniorum in exercitu honos aſſignatus à Lycurgo 688.a.b
Regia Cyri 246.a
Regia virtus quæ 829.e
Regia Pharnabazi 509.b
Regio vaſtata, adque ſolitudinem redacta, diu copias non poteſt ferre 654.b
Regio quæ incolas habet, magni facienda 102.d
Regiorum caſtrorum amplitudo 261.b
Regis aures & oculi vnde concilientur 209.d

Regis boni exemplum in Cyro 204. b. c
Regis obedientia erga leges, etiam ſubditos ad obedientiam inuitari 668. c
Regna multa multæ curæ 143. a
Regni & tyrannidis diſcrimen 813. b
Regno ignauia minimè ſed ſtrenuitas conuenit 673. d
Regnum meditantibus homines eſſe infeſtiſſimos 2. a
Regnum claudum 493. c
Regnum Cyri in Aſia præclariſſimum 238. d. Eius termini & fines ibid.
Regnum iuueni commiſſum 652. b
Regum multi oculi & aures 209. d
Religioſum ac fidei ſeruantem eſſe, cùm in vniuerſis tum in Imperatore res præclariſſima 664. d
Remedium ad famem conciliandum 787. d
in Republica Athenienſi improbi meliore conditione ſunt quàm probi 691. b. c
de Republica Lacedæmoniorum, item de republica Athenienſium, lege libros Xenophontis de illis ſcriptos 675. 691
Rerum bellicarum exercitia 50. c. d
de Rerum ſumma non temerè periclitandum 598. e
Rerum publicarum formæ aliquot 1. a
Rerum publicarum mutationes mortiferæ 466. a
Reſpublica Athenienſium 691. b. c. & ſeq.
Reſpublicæ beatiſſimæ quæ in pace plurimo tempore vixerint 930. a
Reſpublicæ mutatæ 657. d
Res ſecundæ inſolentem reddere, & aduerſæ conſternare eundem virum poſſunt 67. a. b
Retium forma & materia 475. a
Rex bonus. *vide* bonus Rex.
Rex Perſarum: *vide* Perſarum Rex.
Rex quis vocandus ſit 779 d
Rex quare eligatur 763. c
Rex à Græcis ſibi metuit 278. a
Rex Lacedæmoniorum iturus in prælium, quo ritu ſacrificet 688. b. e
Rex Lacedæmoniorũ quid ex publico accipiat 690 c
Rhatines dux vnà cum Spithridate à Pharnabazo venit 384. e
Rhium transgreſſus Ageſilaus domum reuertitur 532. e
Rhodij eiecti Lacedæmonem veniunt 539. e
Rhodius ſe traiecturum pelliceis ratibus exercitum promittit 314. c
ad Rhœteum naues ſubducit Dorizus 428. b
Rhome nomen canis 987. b
Ritus dandi fidem porrecta vtrinque haſta 340. c
Roparas Babylonis præfectus 427. c

S

Sabaris Armenij regis filius 62. b
Sacæ Cyro ſubditi 2. d
Sacas pincerna 8. d
ſacas donatur omnibus Pheraulæ facultatibus 219. b. c
ſacculis pedes equorum induendi propter niuem 333. b. c
Sacram rem facit pro tranſitu Ageſilaus 604. a
ſacrificandi mos apud Perſas 233. e
ſacrificat diis Cyrus 59. c. 79. c
ſacrificat Cyrus ante obitum ſuum 233. e. 234. a
ſine ſacrificiis & auguriis nullum diſcrimen adeundum 37. b
ſacrilegi qui 672. e
Sagittariorum pugna 309. c
Salamihe vaſtata 458. e
Salmydeſſus 412. e
ſaltant ad tibiam Thraces armati 370. c
ſaltatio Ænienſium & Magnetum in armis, ſementaria dicta 371. a
ſaltatio pyrrhicha 371. d
ſaltatio Perſica 371. c
ſaltationum varia genera 370. 371
ſaltatricis miraculum quoddam 876
ſaltatricula mima 371. d
ſalutans non reſalutatus 787. c
Sambaulas deformè & hirſutũ amat & cur 50. d. e. 51. a
ſamiorum deditio 461. d
ſamiorum crudelitas in ſuos 457 d
ſamolas Achæus legatus 359. c
ſamolas Achæus præfectus 355. b
ſanguinis concretio vnde 368. e
Sapiens quis dicatur 812. a
ſapientia quæ ſit vera ibid. b
ſapientia Ageſilai 667. c
ſapientia re potiùs quàm verbis exercendá 674. a
ſapientia quibus obfuit 798. c
ſapientum dictis fiunt homines virtutis ditiores, at auro argentoque nihilo fiunt meliores 795. c
Sardes vrbem quæcunque circum ſunt, vaſtat Ageſilaus 657. d
ſardes obſidet Cyrus 180. c
ſardianorum vrbem cum Crœſo capit Cyrus 180. d
ſardianus locus 656. a
ſatrapæ Cyri quales ſe præſtant 231. a. b. c
ſatyrus per Midam captus 247. b
Scelerum congeries quædam 3. d
ſcholæ Iuſtitiæ apud Perſas 7. c
ſcholis addicendi qui ſeipſos propriis ſumptibus alere poſſunt ibid.
ſciluntem migrat Xenoph. exul 350. b
ſciritæ ſoli ante regem incedunt quum hoſtis nullus comparet 668. d
ſciritarum ius in militia 687. c
ſciro 736. a
ſcitum exercitus de belli cum Seuthe ſocietate 404. b
ſcolus oppidum 661. a
ſcrobis fodiendæ ratio ad ſationem vitium & olearum 864. c
ſcrutaricr illa quæ ſunt ipſius Dei, ſolùm Socrates prohibet 815. a
Scuta cratitia ne cui vſui, Græci concidunt 336. b
ſcutorum Græcorum teſſeræ S. L. A. 525. a. m.
ſcutum habentem ſtare, Lacedæmone honeſtis viris ignominioſum 481. d
ſcytala quid 494. e. m.
ſcytha nationes alias ſibi non ſubiicit, contentus ſi ſuæ gentis imperium retineat 2. c
Scytharum copiæ ampliſſimæ ibid.
ſcythinorum campi 338. d
ſecordes cur mori optent tanquam miſeri 116. c. d
ſecundæ res moderatè ferendæ 222. d
ſecundæ res à paucioribus pulchrè feruntur quàm aduerſæ ibid.
ſecundis rebus Ageſilaus continens, in aduerſis fiduciæ plenus erat 674. b
ſecuritas Perſarum imperio quomodo parata à Cyro 207. a
ſeditio apud Thebanos 557. d
ſeditio inter principes Græcorum exorta, Cyri aduentu ſopitur 257. d. 278. b
ſeditio militum Byzantij orta 395. b

Seditionibus laborant Tegeatæ 603. d
Selinuntem & Himeram duce Annibale capiunt Carthaginenſes 433. a
Sellaſia Laconica 459. c
Sellenus fluuius 350. b
Selymbriam vrbem capit Alcibiades 436. b
Sementaria ſaltatio 371. a
Senectus apud Lacedæmonios honoratior quàm iuuentutis robur 684. d
ad Senectutem omnes moleſtiæ confluunt 702. d
Senes apud Lacedæmonios cauſarum capitalium iudices 684. a
Senio bonorum virorum quomodo Lycurgus proſpexerit 684. d
Seniores quinam dicebantur apud Perſas 7. a
Seniores qui præficiebantur pueris apud Perſas 4. b
Seniores honore afficiendi 235. b
Seniorum præfecti apud Perſas qui 4. c
Seniorum exemplum pueri Perſarum imitantur 5. a
Seniorum officium quod ſit apud Perſas 7. a
Seniorum ordo ex quibus conſtet apud Perſas ibid. d
Sepeliundi mortuos cauſa Græci quid fecerint 384. c
Sepeliri in Attica proditores lege prohibentur 450. e
Sepulchra parentum qui non ornant, expelluntur à magiſtratu apud Athenienſes 743. c
Sepulturæ dantur interfectis 137. b
ad Sepulturã dat Archidamus hoſtium corpora 644. a
Serendi tempus & modus 860
Serui libertate donati 111. b
Serui Perſici quo loco & conditione habiti 266. d. e
Serui alij paucis, alij pluribus vſi ſunt inobedientibus, in priuatis familiis 1. b
Seruitus miſera & inhoneſta quæ 821. c
Seruorum & inquilinorum Athenis maxima petulantia 693. a
Seruos manumiſſos Cyrus arma portare iubet 111. b
Seruos intra mœnia recipere nolũt Corcyrenſes 585 e
Seſaminum liquamen 318. a
Seſtus oppidum è regione Abydi, ſpatio tantùm viii. ſtadiorum ab ea diſtans 535. e
Seſtus optimè munitum oppidum ibid.
Seſtus vrbs Ariobarzanis 663. a
Seſtus & Abydus Lacedæmonios eiicere recuſant, iubente Pharnabazo 536. b
Seſt⁹ liberatur ab obſidione Cotys, metu Ageſilai 663 a
Seſtum & Abydum à maris nauigatione prohibet Conon 536 b
Seuthes rex Thraciæ 393. b
Seuthes ad Xenophontẽ Medoſadẽ nũtiũ mittit 393. b
Seuthes filiam promittit Xenophonti 402. c
Seuthes Xenophonti ſuccenſet 411. e
Seuthes Xenophontis conſilio paret 424. a
Seuthes dat Xenophonti talentum argenti 424. b
Siclus genus monetæ & quantum valuerit 256. d
Sicyonenſium tumultus 618. a. 625. d
Sicyonenſium clades ibid. & 625. e
Sicyonius portus ab Arcadibus captus 632. d
Sidon Phœniciæ 663. d
Siduntem capit Praxitas 524. a
Silanus Maceſtius 410. b
Silani vatis perfidia 359. d
Silanum Ambraciotam ter mille Daricis donat Cyrus 262. d
ad Silanum Ambraciotam vatem totam cogitationem Xenophon refert 359. d
Siluicultrix Diana 516. b
Simmias Socratis diſcipulus 719. a
Simonidis poëtæ cum Hierone tyranno colloquium 901. a
Simonis de re equeſtri libri 932. b
Siniſtra manus magis inſidiis ſubiecta eſt, quàm dextera 220. d
Sinnis hoſpitibus iniurius 736. a
Sinopenſes 372. a
Sirenes incantarunt Vlyſſem 750. a
Sitace vrbs 283. a
Sitalca cantus 371. a
Sitienti vel aquam bibere dulce 6 c
Sitis optimus potus ibid. & 104. b
Smicretes dux Arcadius 577. c
Socij vt excipiendi tempore belli 97. b c d
Socios meliori conditione eſſe quàm hoſtes maluit Ageſilaus 667. d
Soclides Spartanus interfectus 636
Socrates Achæus Cyri hoſpes 245. a
Socrates Sophroniſci F. plebi non vult aſſentire 449. e
Socrates à natura ſe ad mortẽ condemnatũ dicit 706. c
Socrates moriturus futura prædixit Anyti filio 707. a
Socrates condemnatus ſimile fertur 706. d
Socrates diuina ſorte magis quã humana periit 707. b
Socrates quib. in rebus diuinatione opus eſſe dicebat 709. d
Socrates rerum naturalium & cæleſtium diſputationes reprehendebat 710. a
Socrates falſo creditus iuuentutem corrumpere 711. d
Socrates à vitiis multos reuocauit ibid. e
Socrates mercedem à diſcipulis non exigebat 612. b
Socrates nihil vtilitatis eſſe dicebat, ſi beneuoli ſint amici, niſi poſſint prodeſſe 719. d
Socrates qualis erga Deos 722. a
Socratis frugalitas & continentia 723. b
Socrates ſemper in publico erat 709. e
Socrates à ſimulatione auditores ſuos abduxit 732. a
Socrates Charmidem ad magiſtratus capeſſendos hortatur 774 c. 775 a
Socrates mortem æquo animo tulit 816. b
Socrates per totam vitam nihil quàm quæ iuſta & iniuſta eſſent, conſiderauit ibid. d
Socrates nulli vnquam iniuriam intulit 817. e
Socrates cur miſereatur Critobuli viri ditiſſimi 822. b
Socrates facultates ſuas minis quinq; æſtimabat ibid. c
Socrates quia ſua ſibi ſufficerent, Critobulo homine ditiſſimo ſe ditiorem affirmat ibid.
Socrates quamobrem Xanthippen duxerit 876. b
Socratis accuſatio 708. a
Socratis temperantia 711. d
Socratis frugalis victus ibid.
Socratis in cultu corporis modeſtia 712. a
Socratis reſponſum ad Critiam & Chariclem 716. c
Socratis auditores 719. a
Socratis & Xenophontis colloquium 725. d
Socratis diſputatio de ſapientia 729. d
Socratis cum Ariſtippo de voluptate diſputatio 733. a
Socratis colloquium de gubernatione ciuitatis 735. a
Socratis cum Chærephonte & Chærecrate germanis, de fraterna amicitia, ſermo 743. d. e
Socratis cum Ariſtarcho ſermo 755. a. b
Socratis conſtans animus 804. a
Socratis virtutes 818 a
Socrati dæmonium reſiſtit quum defenſionem meditaretur 701. a
Socrati triginta dies etiam poſt condemnationem conceſſi 816. b
Sol Ageſilao bicornis inſtar Lunæ viſus 518. a

Sol per omne tempus rebus omnibus ſplendidior manet 815.c
Solem quo nomine Perſæ appellent 195.c
Solem ſi quis impudenter aſpiciat, eum videndi facultatem amittere 802.d
Solem eſſe lapidem ignitum, dixit Anaxagoras 815.c
Solis defectio 461.c
Solis victima equus 216.d
Solis curſus & recurſus 801.a
Solis ſplendorem nemo ferre poteſt 802.d
Somnium Cyri 233.d
Somnium fauſtum Xenophontis 323.d
Somno nihil morti ſimilius 237.b
Somno quomodo vtendum 665.e
Sophænetus Stymphalius Cyri iunioris hoſpes 245.a
Sophænetus Arcas dux 246.c
Sophænetus, quòd dux declaratus, munus recuſarit, mulctatus 367.b
Sophiſtarum inſectatio 998.a
Sophocles vnus è triginta tyrannis 461.b
Sophocles tragicus 725.c
Sors militaris lites ducum euitare facit 168.e
Soſias Syracuſanus dux 246.c
Soſtratides ephorus 462.b
Soteridæ Sicyonij in Xenophontem audacia 313.b
Spadones Pantheæ ſeipſos interficiunt 186.a
Spadonum natura 196.b
Sparta vrbs clariſſima & potentiſſima in Græcia 675.b
Sparta vrbs minimè populoſa ibid.
Sparta qua re differt ab aliis ciuitatibus 806.a
Spartam fere capit Epaminondas 643.c
Spartani coniuratos opprimunt 494.d
Spartanis Lycurgus leges tulit 675 b
Spartanorum in prælio ad Leuctra tot interempti quot ſuperſtites 662.c
Spartanorum leges Pythio oraculo comprobatæ 683.d
Spe optima vbi cuncta plena 655.c
Spectaculum triſte 338.a
Sperchon nomen canis 987 b
Spes milites alacres facit 30.d.e
Spes fruendi amoris iucundiſſima 833.c
Sphageæ in Laconia 588.b
Sphodriæ perſuadent Thebani vt Athenienſes adoriatur 569.e
Sphodrias capitis reus fit 570.c
Sphodrias vnà cum filio interficitur 596.e
Spithridatæ F. Megabates 666.b
Spithridates Perſa 508.a
Spithridates Perſa ſeipſum cum vxore, liberis, facultatibus, in manus Ageſilai tradidit 664.c
Spondæ iam in vſu apud Perſas 241.a
Spude nomen canis 987.c
Spurij Spartanorũ ad bellum Ageſipolim ſequuntur 562.b
Stabuli conficiendi ratio 937.d
Stages Perſa ſeptem Athénienſibus interfectis vnum viuum capit 433.c
Stagnum aquæ perennis, maius ſtadij amplitudine, potabilis & calidæ 490.b
Stalcæ, Hippiæ & Stratolæ factio apud Elidem 635.e
Staſippus cum ſuis in templo Dianæ captus, interficitur 603.d
Staſippus dux Lacedæm. 598.a
Stater quid 556.a.m.
Statuarius, animi affectus per corporis effigiem exprimit 782.a
[illegible] quid 436.a.m.
Stertos nomen canis 587.c
Steſicles, dux ab Athenienſibus mittitur 585.b
Steſimbrotus 879.c
Sthenon nomen canis 987.c
Stibon nomen canis ibid.
Stichon nomen canis ibid.
Stirpium ſatio an ad agriculturam pertineat 864.b
Stragula plura in equis quàm in cubilibus Perſæ habuerunt 241.c
Strategemata 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. Item per totum librum de Magiſt. equitum 954. 955 & ſeq. Adducere auxilia illo prætextu, quaſi eos qui agrum noſtrum infeſtant, inuaſuri ſimus, cùm tamen in alium hoſtem exercitum ducere conſtituimus 244.e. Amnem artificioſè cum exercitu traiicere, hoſtibus prementibus 325.a. Amnis profunditatem opera foſſarum ad eam rem actarum imminuere, & ſic permeabilem hominibus reddere 190.e Artificioſè à muris hoſtilibus ſuos abducere 189 a.b. Aucupari occaſionem deprimendi rebelles 459.d.e. 460.a. Capere hoſtes luſtratione quadam facta & luſtratis per oſtiolum emiſſis 471.c. 472.a. Caſtra mutare, hoſtem in alium locum extrahendi gratia 661.b.c. Clam diſcedere & ſe ſubducere eo prætextu quaſi exercitum educturi in hoſtem ſimus 394.b. Clam exercitus alere 244.c.d. Fallere hoſtem occupando viam vulgarem, interim quærentibus aliis aliam 319.d. In inſidiis ponere, & hoſtem prætereuntem adgredi 546.a.b. Indicto itinere illac, hac ire 633.d. Noctu nauigare & clam hoſtem adoriri 545.d.e. Noctu proficiſci, & ſummo mane hoſtium inuadere caſtra 471.b. Palam negare auxilia, clam autem ſubmittere 250.c. Poſitis inſidiis, viris quatuor aut quinque hoſtem adgredi 348.e. 349.a. Sepelire mortuos in hoſtico 384.c Tacitè in prælium ire, quum aliàs more recepto, magno id fiat cum clamore 264.b. Terrorem immiſſum eximere militibus propoſito præmio ſignificanti autorem terroris 277.e. Tranſire amnem cum exercitu hoſtibus prementibus 325.a.b. Venationis ſimulatione aliquem inuadere 59.d.e. Vrbem noctu ingredi, ſi ſe dedere nolit, Deo Vulcano.i. incendio ad parendum eam adigere 191.e
Stratoles Cretenſis præfectus 322.d
Stratoclæ, Stalcæ & Hippiæ factio 635.d
Stratolas interficitur 639.c
Strenuitas regno conuenit 673.d
Strenuum fuiſſe non ſufficit, ſed in ſtrenuitatis ſtudio perſeuerandum eſt 198 b
Strigiles aureæ, præmia victoribus, ludis Lupercalib. 246.d
Struthæ victoria 519.b
Struthas ad maritimas regiones mittitur à rege Perſarum 538.e
Struthas Athenienſibus amicus, Lacedæmoniis infenſus 538.e
Struthiocameli aues vbi 256.a.b
Studium venandi Cyri adhuc adoleſcentis 14.d.e
Studium bene agendi homini optimum 780.c
Stultum eſſe abſque doctrina tum vtiles tum noxias res diſcernere, aiebat Socrates 791.b
Styrax nomen canis 987.b
Subditi proprium eſt parere, principis autem iubere 779.d
Subditos beneficiis adficere, regis officium 668 b
Subſiſtere qui velint in acie, quum ſuorum nonnullos terga dare conſpexerint, pauci erunt 646.c

in Sues quomodo Circen vertiſſe homines putet Socrates 723.c
Summum bonum in rebuſpubl. concordia 806.b
Superciliorum vſus 715.c
Suſa ciuitas 315.b
Suſiana mulier ſpecioſiſſima omnium 113.d
Suſorum rex Abradatas 114.d
Syenneſis Cilicum rex 247.a
Syenneſis Cilicum regis regia 245.d
Synneſis, Ciliciæ præfectus etiam vocatur 427.c
Symbolū militare, Iupiter ſeruator & victoria 264.e
Syracuſanarum quatuor nauium captiuos Thraſylus Athenas deportari iubet 434.c
Syracuſani ab Antandris ob quod beneficium ciuitate ſint donati 431.a
Syracuſani duces domi exilio dānantur à populo 431.b
Syracuſani captiui, qui in Piræo in lapidicinas coniecti fuerant, perfoſſa petra, nocte aufugiunt 434.d
Syracuſani Carthaginenſes vincunt 461.d
Syracuſarū Tyrānus Dionyſius Hermocratis F. 461.d
Syri Cyro vi ſubditi 2.d
Syria frumentis, pecudibus, & palmis feracibus abundat 160.c
Syriæ ac Ciliciæ portæ 253.b
Syriæ prætor Beleſis 254.b

T

TAbernacula Cyrus ſingulis centurionibus conſtruit 43.c
Tabernacula Græci incendunt iter ingreſſuri 303.d
Tabernaculum Teribazi capitur 325.d
Ταγὸς quid 581.a
Tamos Ægyptius dux 252.d
Tanagra vrbs 575.c
Tanagræus ager ibid.
Tanaoxares Cyri filius, Medorum, Armeniorum & Caduſiorum Satrapa conſtituitur à patre morituro 235.c
Taochi populi 333.e
Taochi oppugnantur à Græcis 336.a
Taochi lapides in Græcos deuoluunt 336
Tarſus magna & opulenta vrbs Ciliciæ 248.d
Tauri caſtrati 196.d
Taxis nomen canis 987.b
Teches mons ſacer 339.a
Tegeatæ 640.c
Tegeatarum circiter octingenta Lacedæmonem fugiunt 603.d
Telamo Chironis diſcipulus 972.d
Telamo Peribœam Alcathoi F. vxorem duxit 973.d
Teleboas amnis 327.a
Teleutias portum Athenienſium capit 547.d
Teleutias Athenienſes nauibus ſpoliat 548.c
Teleutias domum reuertitur 544.b
Teleutias Lacedæmoniorum dux 525.b
Teleutiæ oratio ad milites 546.e
Teleutiæ cum Olynthiis pugna 561.b
Teleutiæ mors 561.d
Teleutiam Lacedæmonij Ecdico in auxiliū cum claſſe mittunt 540.a
Telluri mactata hoſtia 216.d
Temeritas iuuenilis 19.c
Temnus Aſiæ ciuitas, ſui iuris, & regi non parens 536.a
Temperantia quid 809.d
Temperantia fundamentum virtutis 729.a
Temperantia perfrui voluptatibus facit 810.a
Temperantiæ & incontinentiæ opera contraria 809.c
Temperantiam pueri apud Perſas docentur 5.a
Temperantiam liberi ſui vt colant, parentes fletibus efficiunt 47.e
Templum Dianæ eiuſque ſacra 350.c
Templum Dianæ Epheſiæ Xenophon erigit 350.b.c
Templum Palladis in Phocæa fulmine ictum conflagrauit 435.b
in Templum qui cōfugerant, violare noluit Ageſilaus 519.e
Temulenti facile officij obliuiſcuntur 853.b
Temulentia Medorum regis 104.c.d
Tendiculæ ceruis quomodo ponendæ 990.b
Terebinthino liquamine pro oleo vtūtur Græci 328.a
Teres priſcus Odryſarum princeps 411.b
Teribazus regis Perſarum præfectus 537.d
Teribazus Phaſianorum & Heſperitarum præfectus 427.c
Teribazus cum Græcis fœdus init 327.b
Teribazus à Græcis ſuperatur 328.e
Teribazus pacem diuulgat liberis ciuitatibus 550.a.b
Teribazi perfidia erga Græcos. 538.c
ad Teribazum legatos mittunt de pace Laced. 537.e
Terminus vitæ non omnibus idem 1001.e
Terra habitata, pretioſiſſima poſſeſſio 101.d
Terra Attica nullum fructum fert, ſi ſeratur 920.d
Terra deſerta, caret & bonis 102.d
Terræ regiones, ſeu plagæ præcipuæ 3.a
Terræ ingenium oportet cognoſcere eum qui rectè agrum culturus eſt 858.e
Terræ ingenium facilius homini eſt experiri, quàm equi vel hominis 868.b
Terræ motum quale ſignum ſibi eſſe putauerit Ageſipolis 533.e.534.a
Teuchon nomen canis 987.b
Teuthrania, vrbs 480.e
Thallophori qui 883.e.m.
Thallon nomen canis 987.b
Thambradas præfectus Sacarum peditatus 130.e
Thamneria Mediæ Caduſiis proxima 454.e
Thapſacus vrbs 254.c
Thargelia feſtum Athenis 669.c
Thaſium vinum 856.e
Thaſſus inſula à Lacedæmoniis deficit 432.b
Thaſus vrbs, bellis, ſeditionibus & fame miſerè afflicta 438.c.d
Theagenes Locrenſis ſerierū ductor vulneratus 410 c
Thebæ 929.b
Thebana arx retenta à Lacedæmoniis contra fœdus 566.a.b
aduerſus Thebas quare expeditionem Ageſilaus ſuſceperit 661.e
Thebas Ageſilaus iterum petit 662.a
Thebani pacis conditiones reſpuunt 550.c
Thebani, frumenti inopia laborant 576.c
Thebani victoria vti neſciunt 646.d
Thebani ab Ageſilao vincuntur 660.c
Thebanorum oratio apud Athenienſes 503.d
Thebanorum timor 506.b
Thebanorum crudele factum 568.b
Thebanorum in Sphodria præfecto pecuniis deliniendo dolus 459.e
Thebanorum & Lacedæmoniorum ad Coroneam pugna 569.c.d
in Thebanos expeditionē ſuſcipere renuit Ageſilaus 568.c
Thebes campus 425.d
Themiſtoclis artes, quibus effecit vt à Ciuitate dili-

gereтur 750.c
Themiſtogenis hiſtoria 480.a
Theodorus geometra 793.c
Theodota mulier formoſiſſima 784.b
Theogenes legatus 436.d
Theogenes vnus è triginta tyrannis 461.b
Theognidis locus 714.c
Theopompus Mileſius pirata à Lyſandro miſſus victoriam Lacedæmonem nuntiat 457.b
Theramenes ad Lyſandrum mittitur 459.d.e
Theramenes tyrannis reſiſtit 463.b
Theramenes vnus è triginta tyrannis ibid.c
Theramenes falſo accuſatus 465.a
Theramenis moderatio & magis ſobria ſentẽtia 463.b
Theramenes cicutæ potu iniuſtè necatur 470.e
Theramenes ſibi obiecta diluit 466.d
Therimachus Lacon interficitur 541.d
Thermodon flumen 358
Therſander, tibicen egregius 539.a
Therſander interfectus ibid.b
Theſauri Cyri ſunt eius amici, quos diuites reddidit 321.b
Theſeus Chironis diſcipulus 972.d
Theſeus vniuerſæ Græciæ hoſtes ſolus interemit 975.e
ad Theſpias exercitum ducit Ageſilaus 568.e
Theſſalia latiſſimè patet 580.a
Theſſaliam Ageſilaus intrat 658.a
Theſſali, Ageſilai exercitus extremos adorti, quominus in itere pergant, prohibent 658.b
Theſſali in fugam verſi ab Ageſilao ibid.d
Theſſalorum pugna cum Ageſilao 517.b.c.658.c
Theſſalorum fuga 517.c
Thibrachus belli præfectus 477.e
Thimbro mittitur aduerſus Strutham 539.a
Thimbro damnatus exulat 481.c
Thimbro interficitur 539.b
Thimbronem præfectum Græcis Aſiaticis in auxilium mittunt Lacedæmonij 450.e
Thisbæ vrbs Bœotiæ 594.d
Thoracem aureum Panthea marito conficit 152.b
Thoraces qui congruunt, minùs premunt, quàm qui non congruunt, etiamſi ſint æquali pondere 782.d
Thorax nimiùm anguſtus, nõ armatura, ſed vinculum 951.a. qualis eſſe debeat elaboratus ibid.b
Thorax concinnus quis 782.c
Thoricum muniunt Athenienſes 433.b
in Thorico erat vna Athenienſium munitio 928.e
Thraces ſine regibus degunt 555.b
Thraces à Clearcho vincuntur 290.b
Thraces armati ad tibiam ſaltant 370.c
Thraces corneis poculis vtuntur 400.c
Thraces vulpinis pellibus capita ad imas vſque aures velant 408.d
Thracius locus ad aciem ſtruendam longè pulcherrimus 399.d
Thranipſis Mœſades imperauit 401.d
Thraſybulus triginta tyrannorum præſidium capit 472.c
Thraſybulus mortuus Athenas recuperat 474.b
Thraſybulus ſponte ſe morti obiicit pro ciuium ſalute 474.a.b
Thraſybulus noctu à ſuis in tabernaculo obtruncatur 542.a
Thraſybuli oratio ad milites 473.a
Thraſybuli res geſtæ 540.e
Thraſydæum Cyllenes præfectum factio Xeniæ vult interficere 491.e
Thraſylus dux electus 442.a
Thraſylus Agin fugat 432.c
Thraſylus Epheſum aggreditur irrito conatu 433.d
Thraſylus à Tiſſapherne vincitur ibid. & 434.a
Thrauſtum, ciuitas montana 635.c
Thrax nationes alias ſibi non ſubiicit, contentus ſi ſuæ gentis imperium retineat 2.c
Thrax quidã Seuthæ dat equum album dono 405.c.d
Thyamiam muniunt Sicyonij 624.b
Thymbrium vrbs celebris 247.a
Thymochares dux Athenienſium 418.a
Thymus nomen canis 987.b
Thyni ſe dedunt Seuthi 410.e.411.a
Thyrienſibus bellum infert Iphicrates 589.c
Tibareni populi 427.d
Tibiæ quadrupedum poſt tempora ortus non valdè magnitudine excreſcunt 935.a
Tigranes maximus natu Armenij regis filius 63.c
Tigranes Cyri conuenator ibid.
Tigranes patris cauſam agit 64.d
Tigranes cum vxore capitur 539.d
Tigris fluuius 283.e
Timagoras ab Athenienſibus necatus quòd collegæ contubernium recuſaſſet 611.d
Timaſion Dardanenſis in locum Clearchi ſuffectus 299.c
Timeſitheus Trapezuntius Xenophontis interpres 351.b
Timeſithei ad Moſynœcos legatio ibid.a
Timolai Corinthij oratio 514.b
Timor circumſpectos reddit 768.d
Timotheus ab Athenienſibus Thebanis in auxilium miſſus 578.a
Timotheus dux reuocatur 585.c
Tiſamenus vates comprehenditur Lacedæmone 495.c
Tiſſaphernes Cyrum apud fratrem criminatur 243.b
Tiſſaphernes Græcis cõmeatum præcludit 313.e.314.a
Tiſſaphernes & Pharnabazus exercitus ſuos coniungunt contra Græcos 489.a.b
Tiſſaphernes iuſiurandum violat Ageſilao præſtitum 652.e
Tiſſaphernes Ageſilao bellum denuntiat 653.a
Tiſſaphernes peditatum ſuum in Cariam: equitatum autem in Mæandri planitiẽ tranſportat 653.c.656.a
Tiſſaphernes ab Ageſilao iterum dolo circumueniri metuit 655.e
Tiſſaphernis reſponsũ ad orationẽ Clearchi 286.e.289
Tiſſaphernis aſtu Græcorum duces oppreſſi 287.e
Tiſſaphernis ſegnities incuſatur 440.d
Tiſſaphernis cum Pharnabazo conſultatio 489.a
Tiſſaphernis timiditas 489.e.490.a
Tiſſaphernis cum Dercyllida colloquium 490.a.b
Tiſſaphernis & Ageſilai induciæ 652.d
Tiſſapherni Tithrauſtes ſufficitur 657.a
Tithrauſtes caput Tiſſapherni præcidit 501.b.657.a
Tithrauſtes Tiſſapherni ſufficitur 657.a
Tlemonides clypeatorum præfectus 561.b
Tolerantia potiùs quàm mollitie priuatis hominibus præſtare, decet imperatorem 666.a
Tolmides Eleus præco 277.e
Tonitrua & fulgura dextra Cyro 25.c
Topographia hiſtorica 380.b.c
Toron vrbs vi capitur 564.a
Transfugæ à Mnaſippo flagris cæduntur 585.d
Trapezuntij Græcis hoſpitalia munera donant 342.c
Trapezuntij in ſociorum agros nolunt Græcos deducere 346.a

Tres torres, locus 546. b
Tribrachus tribunus militum moritur 477. c
Tricranum caſtellum muniunt Argiui 614. b
Trierarchos viginti Corcyræ eligit Iphicrates 588. e
Triginta virûm nouum facinus 471. d
Triginta virûm magiſtratus abrogatur 475. b
Triginta virûm res geſtæ laudabiles 461. c. eorum tyrannidis initium ibid. e. eorum facinora 464. a. b
Triginta tyrannorum catalogus 461. b
Triobulum Æginæum 556. a
Triphyllij 515 b. eorum oppida 491. c. d
Triptolemus Cereris ac Proſerpinæ arcana ſacra Herculi, Caſtori & Polluci primò oſtendit 591. a
Triptolemus Cereris frugem primò in Peloponneſo ſeminandam tradidit ibid.
Tripyrgia, locus 546. b
Triremes ſpeculatoriæ 456. a. b
Triremis inſtructio 841. d
Troia 425. d
Troianæ quadrigæ 158. a
Trophimi 562. b. & vide Not. Ind.
Tumultuantium voces 365. c
Tumultus in exercitu Xenophontis 362. d. e
Tumultus in concione ortus 610. b
Turpe habere exercitum, & neceſſaria tamen comparare non poſſe 28. b
Tyndaridarum domus 608. d
Tyranni triginta Athenis 461. b
Tyranni & priuati vitæ comparatio 902. a
Tyranni pacis expertes ſunt 906. c
Tyranni prædari coguntur 910. a
à Tyrannide cur non ſit tutum diſcedere 914. b
in Tyrannide plus habere quàm omnes 13. a
Tyrannis triginta imperium abrogatur 475. e
Tyrannis omnia minus ſuauia quam priuatis 902. a
Tyrannis omnia ſuſpecta 911. d
Tyrannis honores cuiuſmodi exhibeantur 912. b
Tyrannorum epulæ 903. e
Tyrannorum amor nullus 904. d
Tyrannorum coniugia ibid. c
Tyrannorum diffidentia etiam erga proximos 908. d
Tyrannorum occiſoribus ſtatutas olim imagines in templo 909 b
Tyrannorum plerorumque egeſtas ibid. d
Tyrannorum honores extorti 913. c
Tyrbas nomen canis 987. c
Tyriæum vrbs frequens 247. b

V

Valetudo bona quomodo acquiratur 30 a
Valetudo conſeruatur iuſto labore ſe exercendo 850. b
Valetudinis magnam habere curam, Socrates ſuadebat ſuis 815. d
Valgi qui 913. a
Vaticiniis vſus eſt Socrates 703 b
Veſtipaina optima quæ 912 e
Venandi ratio optima 985. e
Venatio, meditatio veriſſima rerum bellicarum 5. d
Venatio Cyri 14. d. e
Venatio quorum animalium periculoſa ſit, quorum minus 14. e. 15. a
Venatio ad bellicam exercitationem comparata 240 c
Venatio & canes deorum inuentum 972. c. d
Venatio belli occaſionem præbet 18 a
Venationes ad quid vtiles 5. e. 240. c
Venationis ſtudium apud Perſas 5. d
Venationis labores 5 d. e
Venationis cum bello collatio 5. d. e. 6. a
Venationis ſtudium commendatur 974. d
Venationis prætextu Cyrus Armenium adoritur 59. d
ad Venationem exeuntium Perſarum victus 6. a. b
Venator qua quis ratione fieri debeat 974 e
in Venatore quæ ætas & quale corpus requiratur 974. e
Venatores heroes Chironis diſcipuli recenſentur 974. c
Venena eſſe vinum Cyrus arbitratur 10. c
Venenis Perſæ vtuntur 240. c
Venereæ rei amore detenti inutiles ad gerendam aliarum rerum curam 853. c
Venereis de rebus verba admodum iuuenibus non ſunt facienda 34. d
Venti ac fulmina deorum miniſtri 802. d
Venti ſunt inuiſibiles ibid. e
Vento ſacrificant Græci 329. c
Venus duplex 895. a
Verecundi palam turpia fugiunt 205. b
Verecundia Cyri 14. d
Veredarij qui à Cyro primùm diſpoſiti 231. c
Veritatis ſtudioſorum peritionem tantum valere quantum vim aliorum 421. a. b
Verſus clypeos quid 525. d
Veſpæ quomodo ſuffocentur 514. c
Veſpas irritare periculoſum ibid.
Veſtæ Cyrus ſacrificat 116. a
Veſtis pulcherrima Cyro à Cyaxare miſſa 56. b
non Veſtis, ſed bona corporis conſtitutio hominem ornat 682. c
Veſtitum Medicum cur Cyrus ſe & ſuos geſtare voluit 206. b
Veſtitus Medici commoditas 206 c
Vetulæ pectus, locus quidam 572. c
Vexillum Perſicum quale 172. c. d
Victor quantum bonorum capiat 95. c
Victores duplex bonum conſequuntur 83. c
Victores coronis decorandi 452
penes Victores ſunt ea quæ ceperint 198. a
Victoria præclaras res omnes parit 41. c
Victoria præbet voluptatem 88 c
Victoria Cyri 19. c. 73. d
Victoria nullum eſt maius lucrum 95. c
Victorialee pulum celebrat Cyrus 210. b
Victoriam Deus largitur 523. c
Vigiliæ nocturnæ breuiſſimæ ſint 131. c. d
Villici inſtitutio 852. d
Vim vi repellere natura monſtrauit 521. d. e
Vim propulſare quid iuſtius 25. a
Vincere volentes, terga & reliqua quæ armis carent, per fugam aduerſariis opponere ſtultum eſſe dicit Aſſyrius 83. b
Vini quoddã genus apud Moſynœcos; quod merum, pro nimia auſteritate acidum videtur, dilutum autem, saporis eſt ſuauiſſimi 354. a
Vini aut omnino expertes ſunt puellæ Spartanæ, aut quam tenuiſſimo vtuntur 675. c
ex Vini potu in aquæ potum repentina mutatio periculoſa 161. b
Vino miſcuit fontem Midas 247. b
Vino calefacti milites ad certamen incitantur 395. e
Vinum gelatum cœnæ adhibitum 408. d
Vinum ex palmulis 257. d
Vinum & acetum ex palmulis 279. c
Vinum deſueſcere quomodo quis poſſit 161 b c

Vinum videtur Cyrò venenoſum quiddam & cur 10.c
Vinum in gypſatis ciſternis conditum 322.a
Vinolentiæ deditis cura vllius rei demandanda non eſt 853. b
Violentia quid 718. c
Violentum quid 12.d
Vir bonus : *vide* bonus vir
Vir cur muliere robuſtior 838.b
Viri fortes : *vide* fortes viri 6. d
Viri perfectæ ætatis quando euaſerint Perſæ 5.d
Viris qui apud Perſas præficiantur 4. b
Viro & mulieri diuerſam naturam ad diuerſa munia obeunda dedit Deus 838. a
Virorũ qui præficiantur adoleſcentib. apud Perſas 4.b
Virorum quorundam oratio tantum valet quantum aliorum vis 421.a.b
Virtus in arduo, vitium eſt in procliui 737. c
Virtus omnis ſtudio & diſciplina augeri poteſt 754.e
Virtus omnis eſt ſapientia 778. d
Virtus regalis quæ 794 b
Virtus ſi laudatur, creſcit 24. c
Virtute in longiorem ætatem quàm vitio peruenitur 683. e
Virtute nihil fructuoſius 175.b
Virtutem Ageſilaus non tolerantiam, ſed voluptatem exiſtimabat 674. a
Virtutem gloria maxime ſequitur 684.a
Virtutes Ageſilai 664.b
Virtuti dij ſudorem propoſuerunt 737. c
Virtutis & ignauiæ comparatio 737. c.d
Virtutis nullius vlla eſt vtilitas ſine ſapientia 65. b
Virtutis præmia proponebat Cyrus 211. c
Virtutis comes gloria 684. a
Virtutis magnum argumentum in imperatore ſi homines ei lubenter pareant 830.a
Virtutis magiſtrum ab aliis pecuniam exigere reprehendebat Socrates 712. c
Virtutis ad Herculem oratio, eum ad ſe allicientis & à voluptate dehortantis 738.d.e
Vita inhonorata eſt moleſtiſſima 53. c
Vitæ oſtium ſiue finis 675.e
Vitæ turpi mors honeſta præferenda 683. c
Vitæ huius felicitas quæ ibid.
Vitæ priuatæ cum regia breuis collatio 910. e
Vitæ priuatæ cum regia comparatio in iis quæ pertinent ad voluptates moleſtiaſve percipiendas ſenſibus, ſcilicet
 Auditu 902.e
 Viſu 902.b
 Guſtu 903. b
 Venere 904. b
in Bonis maliſve externis 904. c
 Amicitia, inimicitiis 907. c
 Annonæ benigniori prouentu 910. d
 Ciuitatis ſuæ fruitione 910.c
 Diuitiis, paupertate 909. b
 Excubiis, & præſidiis 911.d
 Facultate amicos beneficio proſequendi, & hoſtes in poteſtatem noſtram redigendi 912. a
 Familiaritate & conſuetudine proborum & improborum 910. b. c. 911. a
 Honore 912. d
 Pace belloque 906.c
 Patria 909. a
 Priuatæ vitæ commodis 910. c
Vitia vulpinarum canum 975.e.976
aduerſus Vitia pro libertate pugnandum eſt 821.e
Vitiis addicti quàm duram ſeruitutem ſeruiant ibid. d
Vitis qua in re operam agricolæ poſcat claris indiciis docet 866.c
Vitium eſt in procliui vt virtus in arduo 737. c
Viuendi præcepta qui dat, honore dignus eſt 897. a
Viuere optimè qui dici debeant 817.b
Vlyſſes qualem ſe ſuis exhibeat 720. e.721.a
Vlyſſes ac Diomedes vt Troia caperetur, effecerunt 974. b
Vlyſſes cur in ſuem non mutatus 723. c
Vlyſſes quare certus orator ab Homero dictus 814. a
Vlyſſes Chironis diſcipulus 973.a
Vlyſſes dormiendo in Græciam peruenit 343. d
Vlyſſis ſociorum in ſues conuerſio 723.c
Vmbracula à Perſis excogitata 241.c
Vniuerſitatis huius ordo non conteritur, ſenecta non conficitur, & omni labe caret 237.c
de Voluptate ſermocinatio Socratis cum Ariſtippo 733. a. b
Voluptates perſuadent animæ ea quæ ſibi ipſis & corpori grata ſint, agere 715. a
Voluptates ſimulatæ 811. b. c
Voluptates dominæ, corpus, animum & rem familiarem perdunt 812. a
ad Voluptates incontinentia ducit 809.a
Voluptati poſt Cyri tempora Perſæ indulſerunt 241.a
Voluptatibus, vt armato hoſti, reſiſtendum, ne nos in ſeruitutem redigant 821.e
Voluptatis ad Herculem oratio 738.b
Voracitas inſignis 405.b
Vrbanitas vt adſequenda 674. b
Vrbium diuiſiones variæ 916. b
Vrbe vi capta omnia victori cedunt 198.a
Vrſa leóque ictu alterum ſecuto ſternuntur 212.c
Vrſorum venatio 995.a
ex Vtribus pons fieri quo pacto queat 314. d
Vulcanalia feſtum Athenis 659. c
Vulcanus Deus opitulator 191. c
Vulgi impetui fortiſſime obſtitit Socrates in ſuo tribunatu 803. d
Vulpinæ canes 975.e
Vulpinæ canes vnde dictæ ibid.
Vulpium pellibus Thraces capita ad imas vſque aures velant 408. d
Vxor quæ cuique conueniat, iocoſe diſſeritur 225.a.b
Vxor domo præfecta quaſi legum cuſtos 846.a
Vxor ex potentioribus aut ſaltem ex paribus ducenda eſt 904. c
Vxor à viro non bene inſtituta, ſi peccet, crimen in eum reiiciendum eſt : ſin bene inſtituta peccet, culpam ipſa ſuſtinere debet 826. d
Vxorem ſuam dicit Crœſus beatã fuiſſe, quæ omnium voluptatum cum illo particeps eſſet, ac moleſtias omnes & curas illi ſoli relinqueret 183.c
Vxorem ij tantùm qui ſunt adultæ ætatis, ducunt apud Lacedæmonios 679. a
Vxorem ad virum ingredientem, vel ab eo egredientem conſpici, turpe apud Lacedæmonios 675.d
Vxorem ſedulam & honeſtam ſenectus contemptiorem non reddit 840.c
Vxorem ſuã quomodo Iſchomachus inſtituerit 836.d
Vxorem, domi manere, & domeſtica negotia, virum autem externa, curare decet 839.a
ad Vxorem ducendam incitamenta 900. d
Vxores aliis adiumentum in re familiari, aliis contrà detrimentum afferunt 826.c
Vxoris pudicæ exemplum 70. b

Vxoris Abradatæ Pantheæ ſummum pudicitiæ & amoris coniugalis exemplum 115 c
Vxoris officium 815 d.e
Vxoris optimam inſtitutionem (ſicut & viri) Iſchomachus eſſe cenſet, ventri poſſe moderari 836.b
Vxoris officium cum officio ducis apum comparatur, 837.c

X

XAnthicles Achæus dux in Socratis demortui locum ſufficitur in Græcorum exercitu 299. c
Xanthicles, quòd è pecunia de nauigiis coacta viginti minas ſupillaſſet, damnatus 367.b
Xenias Arcas naui maximi pretij rebus impoſitis à Clearcho diſcedit 253.c
Xenias Parrhaſias dux cohortis Cyri iunioris 243. b
Xenophon quaſi liberrime caſtra Cyri ſecutus 294.b
Xenophon militem calcitrantem & mandata reſpuentem pulſauit 368. b
Xenophon à Cyro(cui eum Proxenus cōmendauerat) liberaliter eſt inuitatus 294. c
Xenophon Sardibus primum Cyrum conuenit ibid. d
Xenophon in demortui Proxeni locū ſufficitur 299.d
Xenophon Deos per ſacra conſulit, an exercitum ad Seuthen ducere permittant 399.d
Xenophon ad Seuthen Thraciæ regem proficiſcitur 400. b
Xenophon Cleandrum Byzantij præfectum accedit 394. a
Xenophon ad Seuthen venit, ab eo accerſitus 400.e
Xenophon cum Seuthe paciſcitur pro ſuo exercitu 401. c
Xenophon quid Seuthi muneris loco offerat 405. e 406. a
Xenophon accuſatus ſe purgat 414.b
Xenophon de Seuthe conqueritur, quòd perfidè cum Græcis agat, eos mercede fraudans ibid.d
Xenophon Ioui regi ſacrificat, quem ex Delphico oraculo in primis ſequutus fuerat 418.e
Xenophon ſomniū ſuum examinat, & quid ſibi velit, inquirit 295.c
Xenophontis oratio ad Proxeni milites prima 295. d.e & ſeq.
Xenophontis & Apollonidis contentio, de regi ſe ſubiiciendo 297.a.b
Xenophon armis indutus & pulcherrimè ornatus, & cur ſic, 300, c
Xenophon Iouem ſaluatorem adpellat 300.e. 301.a
Xenophon præſtanda dicit re ipſa quæ verbis decreta ſunt 305.b
Xenophon reprehenditur ob id quòd hoſtem longiùs quàm par erat, perſecutus fuit 306.d
Xenophon errorem ſuum in perſequendo hoſtem adgnoſcit & fatetur ingenuè 306 e
Xenophon eques in locis equitationi idoneis, pedes in equitationi non idoneis 311.c
Xenophon qua ratione milites ad fortitudinem exhortatus fuerit ibid.b.c
Xenophon cum Cheriſopho expoſtulat 318.c
Xenophontis & Cheriſophi mutua opera & auxilium 322. b
ad Xenophontem duo iuuenes veniunt qui tranſitum fluminis patefaciunt 323 c. 324.a
Xenophon curam languentium & furcillæ morbo laborantium gerit 329. c
Xenophon qualem ſe geſſerit erga milites niue pereuntes 331.b.c
Xenophontis & Cheriſophi ioci 335.a
Xenophon ad portas Driiarum ſtans milites, ingreſſu prohibet 347.d
Xenophon Apollini ſacrificat 425. a
Xenophon Ioui placabili ſacrificare iubetur 425. b
Xenophon antequam ad Cyrum proficiſcatur, de profectione ſua ad Socratem refert, eiuſque deinde hortatu, de eadem Apollinem conſulit 294.b.c
Xenophon Deos per ſacra conſulit de copiis educendis 417.a
Xenophon non ſolùm magnarum ciuitatum egregia facinora celebranda exiſtimat, quod alij faciunt Hiſtorici: ſed & multò magis quæ à paruis memorabilia geruntur 624. c
Xenophonte auctore in ſceleratos animaduertitur 367. a
cum Xenophonte perpetua fuit Bœotio Thoraci de principatu contentio 360.e
Xenophontem vocat Phalinus adoleſcentem, & Philoſophum eſſe ſuſpicatur ex eius oratione 274.a
Xenophontem & Cheriſophum deſerunt Achiui & Arcades qui eos antea ſequuti fuerant 376.b
Xenophontem iubet Cheriſophus arbitratu ſuo omnia adminiſtrare ibid. c
Xenophontem Seuthes queritur nimis militum eſſe ſtudioſum 413. c
Xenophonti oblatum augurium, & eius interpretatio 373. a
Xenophonti ſumma poteſtas imperatoria in Græcorum exercitu offertur, ſed eo recuſante ad Cheriſophum defertur, 374.c
Xenophonti, populi Athenienſis ſuffragio, exilij pœna conſtituta 424.d.e
Xenophonti ne viaticum quidem ſuppetit, niſi equum & ſarcinas vendat 425. a
Xenophonti equus reſtituitur, inopia venditus, ibid.c
Xenophonti bonus vir quis ſit 671. a
Xenophontis colloquium cum Cyro 264.d
Xenoph. exſilium 350 b
Xenophontis ſomnium ſpem ſalutis oſtentans 323.d 324. b
Xenophontis ſomnium eiuſque interpretatio 295.b
Xenophontis oratio qua imperium ſibi oblatum recuſat 374.c
Xenophontis oratio qua concitatos ſuorum militum animos & tumultum exortum ſedat 389.a.b. 395.e. 414. b
Xenophontis & Anaxibij diſcordia 393.b.c
Xenophontis vnà cum Seuthe aduerſus eius hoſtes expeditiones 406. d
Xenophontis paupertas 425.a
Xenophontis exercitum Thimbro accipit 427 c
Xerxes victus à Græcis in fuga Celænas regiam ædificat 246.b
Xerxes terra marique victus ab Athenienſib. 301.e
Xiphon nomen canis 987.b
Xyſtus locus qualis 850 d

Z

ZAbatus fluuius 285. a
Zates amnis Mediæ 306.a
Zeæ copia apud Moſynœcos 355. e
Zelarchus annonæ præfectus 365.d
Zenis Dardanenſis 481.e
Zeuxippus ephorus 482. b
Zeuxis pictor 725.c
Zoſter, locus in Attica 545.e

INDEX
IN ADPENDICEM XENOPHONTEAM IOANNIS LEVNCLAVII.

Ἀταΐαν, Amentum 1052.d
Æneſias ephorus primus temporis belli Peloponeſiaci 1004. b
Αἰδῶος quo ſignificatu Xenophonti 1133. g
Ἀνταῖος quid 1037.a
Ἀκουμενὸς, an accipiendum de Acumeno medico 1104. d. e. & ſeq.
Anarchia Athenienſis 1006.e
Anni bell. Peloponeſiaci 1004. b. & ſeq.
Anni belli Peloponeſiaci corriguntur 1061.a.b.& ſeq.
Ἀνδρῶν bis corruptum 1136.f
Ἀπεινῶ an potius ἀπεινῶ 1021.b
Ἄπειος an potius ἄπειος ibid.
Ἀμβαίνειν poëticè à Xenophonte adhibitum 1128.e
Ἀπαιτουμένη, quid 1085.a
Artaxerxes Longimanus 1004.a.b
Artaxerxes Mnemon ſiue Memor 1006.d
Articuli defectus 1089.c.1127.b
¶ Βακτηρία, baculus tribuni 1041.c.1049.c
¶ Caſaca, quid Gallis 1045.b
Caſachi, Caſachini, quid Italis ibid.
Capi Sultanum. Capu. 1025.e
Ceruiſiam Polybius ζῦθον adpellat 1052.d
Chalcedon 1042.g
Chryſopolis ibid.
Cimitara quid 1037.a
Cyri res geſtæ 1003. a. & ſeq.
Cyrus Darij filius 1006.a
Cyrus aduerſus fratrem expeditionem ſuſcipit 1007.a
¶ Darij regnum 1004.d
Darius Nothus 1006.d
Διαχωρεῖν qua Xenoph. ſignificatione 1040.b.c
Διαπαλαίειν quid 1128.e
Dionyſius tyrannus Syracuſanus 1008.c
Δίφρα τιμώμενα 1125.d
Δίκαιος an potiùs δίκαιος 1021.b
Duces Græcorum contra fidem datam occiduntur 1007. b
¶ Ἐγκαμψίδιον 1118.d
Ephori Peloponeſiaci 1004. & ſeq.
Ἐπίκροτον & ἀπόκροτον 1127.e
Ἐπισκήνιος quid 1063.c
Ἐπισιτίζω 1126.f
Ἐντυχεῖν, quid 1078.d
Ἐξαμπάτης 1063.d
Ἐξέδρα quid 1101.a
Εὐμεταχειρίστως 1021.e
Εὔπορος an potiùs εὔπορος ibid. b
ἐν ἐγχειρήσει τῶν ἱππέων 1124.f
¶ Θ literæ pronuntiatio Græca 1139.g
Θηραμένους πρὸς τὸ φῶς 1843.a
Θύραι βασιλέως, 1023.e
¶ Gallicæ cum Græca lingua cognatio 1078.c
Γαλλικὰ χρήματα 1056 a
Τὸ ψιλὸν, quid 1057.b
Gloſſæ Xenophonteæ 1023.a.b.c.1024
Gloſſæ pro verbis genuinis 1033.d.1043.e
Græca lingua vulgaris quæ 1115. d e
Græcorum ἀμφίβια. 1042 g
¶ Haſtæ fuſcinatæ 1125.d
Helleſponti latitudo ad Calliopolim 1066.d
Hiſtoriæ Xenoph. collatio ad annos Chriſti 1009.a
¶ Ἱππαρχικὸς λόγος, 1116.b
¶ Κάρυα quid 1054 g
Καυνάκαι, tapetes villoſi 1045.a
Καταβαίνειν an oppoſitum τῷ ἀναβαίνειν 1121. d
Καταστρατεύειν pro ἀπαντᾶν, 1033. c
Κατηγορεῖται 1119. d
Kilitz quid 1037.a
Kent quid 1036.g
¶ Λίθοι ἀμφίδηκτοι 1119.f
Λίθοι ἀμφιδέξιοι, ibid.e
Λίμνη κερκινίς 1139.e
¶ Μαστεύειν, quid 1073.f
Medi deficiunt à Dario 1005 d
Μυωνίς, quid 1071.d
Μυάκα, quid 1078 e
¶ Ναφθίτης 1091.f
¶ Ochus rex Perſarum 1009. a
Οἰκέται 1034 e
Οὖς pro φῦσα 1040.b
¶ Pancia Italis quid 1120 f
Παρχίμιος 1021.e
Πάνος, quid 1072.g
Πρὶν an potius πρὶς 1021.f
Ποίμνια 1117.b
Philoſophia ad quid conducat percepta 1011. d
Πιθοῖνος an potius πιθοῦνος 1104.a
Πέον, quid 1116.a
Πεσσεῖον vocabulum poeticum 1013.b
Porta regis, 1023. c
Proconeſi ſitus. 1080 g
¶ Ῥήτρα, lex, edictum, 1026. c
¶ Saga, vnde dicta 1045 b
Sæbel. 1037.a
Σαλὼν Δαμασκοῦ, 1084. d
Σκηνοῦχοι qui, 1041. b
Σκίρρος pro χέρσος & κρημνὸς 1118. c
Sciritæ, vnde dicti 1030. d
Σκιρῖτις λόχος 1034.d
Scutarium 1042 g
Seife, quid 1037. a
Sergenti, Italis & Gallis qui 1041 c
Σόμφος quid 1131.g
Sica vnde dicta 1040.g
S. Sophiæ templum Conſtantinopoli 1080.d
τῷ Συμβαλλομένῳ vſus 1132. b
Sympoſia Platonis & Xenophontis 1012. d
Συμποσίαρχοι, qui 1126. a
Σύνδυνοι τῶν ἱππέων 1086. d
Σώφρων quid Xenophonti 1032 a
¶ Ταχεία quid Xenoph. 1046. c
Thucydidis & Xenophontis cohærentia 1060. e
Triginta tyranni 1007. a

INDEX IN ADP. XENOPHONT.

[illegible] Lacedæmoniorum 1082. d
¶ Verba obſolera Xenophonti reſtituta 1101. b
Vvebel, qui Germanis 1041. c
¶ Xenophon dux eligitur 1007. b
Xenophon quot fabulis vſus 1012. b
Xenophon typus ſimplicitatis ſermonis 1108. d
Xenophon ſcriptor qualis 1012. a
Xenophontis deſcriptio 1010. a. b
Xenophontis ſimplicitas ſermonis Platonicam ſuperat 1012. c
Xerxis imperium 1004. a
¶ [illegible] 1136 e
[illegible] eiuſque ſignificatum 1084. c d
[illegible] & [illegible] differunt 1120. f
[illegible] 1112. g
¶ [illegible], [illegible] 1079. g
Φῶς, ignis, lingua recentiori, & veteri 1041. f
¶ Φίλαι μάχαιραι quid 1036. g
¶ Zonaræ Lexici fragmentum 1142
¶ [illegible], à verbo inſolenti 1030. d

EXCVDEBAT ANTONIVS STEPHANVS,
TYPOGRAPHVS REGIVS.

Anno M. DC. XXV.